B.IV1902

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 2 Ianuariŭ 1897. Numerul 1.

Invitare la abonament.

Cu numĕrul de faţă invităm la abonament noŭ, spre care scop alăturăm câte o asemnaţiune postală, rugându-ne a renoi cât maĭ grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foiĭ.

Preţurile rĕmân cele vechĭ şi sînt indicate în fruntea foiĭ.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domnĭ abonenţi, carĭ sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edărĭĭ foiĭ.

Administraţia.

Şi pe pămînt pace.

Ne aflăm érăşi în prejma sĕrbătorĭĭ mărite a Nascerĭĭ Mântuitoruluĭ nostru Isus Christos.

O sfîntă şi taĭnică simţire ne cuprinde inimile. Mintea de sine se întórce la considerarea mareluĭ mister al Rĕscumpĕrărĭĭ nóstre. E minunată, e plină de mângăieriĭ şi de ceresciĭ aróme religiunea nóstră sfîntă.

Ea prin reamintirea măreţelor sale taĭne şi a evenimentelor maĭ, între carĭ s'a adus pe pămînt, neîncetat ne îndémnă, să reflectăm, că nu avem aicĭ statornic locaş, că altă patrie ne aştéptă.

Ce s'ar alege de némul omenesc fără de religiunea creştină?

Să ne aducem numaĭ a minte de ceea ce a fost înainte de a veni Rĕscumpĕrătoriul Christos.

Némul omenesc era pradă tuturor fărădelegilor. Sătana domnia pretutindenea şi preste toţĭ. Lipsia aceea, ce trebue să fie temeiul omenimiĭ, — lipsia familia. Chipul luĭ Dumnezeŭ imprimat în protopărinţĭ era şters, era de nerecunoscut: se prefăcuse în chipul luĭ Belial.

Atuncĭ a venit Isus Rĕsăritul cel de sus, bucurie vestind la tótă lumea.

Şi de ce a venit? A venit, ca să se facă om, ca *în* şi *prin om* să rĕscumpere pe *om, dându-se pe sine,* în persóna sa dumnezeéscă dând firea omenéscă jertfă de împăcare luĭ Dumnezeŭ Tatăl.

E mare, e necuprins, e glorios misterul acesta.

Dumnezeŭ cel vecĭnic, Domnul vécurilor, atotputernicul Creator şi Cârmuitor a tóte îşĭ părăsesce Scaunul măririĭ Sale şi cu tótă firea Sa dumnezeéscă se pogóră între noĭ, — „şi Cuvîntul trup s'a făcut şi s'a sălăşluit între noĭ".

Étă unde se află adevĕratul mister, adevĕrata mărire a religiuniĭ nóstre. Că Christos s'a născut într'o peşteră, între dobitóce, că a suferit sete, fóme şi frig: acestea tóte sînt lucruri de a dóua mână. Ceea ce este maĭ pe sus de tóte. e, că „s'a umilit pe sine, chip de servitor luând", e, că Creatorul se unesce după ipostas cu creatura, pentru ca să o ridice pe acésta la sine.

Ce facem noĭ în faţa acestuĭ mister al nesfârşiteĭ umilirĭ, ce maĭ facem noĭ creaturĭ misere? — În faţa Dumnezeuluĭ umilit până la chipul umilinţeĭ nóstre maĭ avé-vom noĭ curajul a ne mândri, a ne sumeţi, a despreţui pe alţiĭ, a ne socoti maĭ mult ca pe alţiĭ?

Isus a venit, ca să se aducă pe sine jertfă Tatăluĭ ceresc pentru păcatele nóstre.

Înţelegem noĭ, ce însamnă cuvîntul acesta? Înţelegem noĭ, că păcatele nóstre nu se puteaŭ ĭerta, de cât pentru preţul de sânge al unuĭ Dumnezeŭ? Maĭ avem noĭ lipsă de altă dovadă pentru a pricepe infinita gravitate a păcatuluĭ şi infinita ură, ce o pórtă păcatuluĭ preadreptul Dumnezeŭ?

În faţa Dumnezeuluĭ nostru jertfit pentru ale nóstre fărădelegĭ maĭ avévom suflet de a vătĕma pe Dumnezeŭ? Maĭ avé-vom suflet de a vatĕma pe deaprópele nostru? Maĭ fi-va între noĭ ură, pismă, rĕutate şi rĕsbunare?

Isus a venit pe pămînt, ca în sufletele ómenilor împărechiate prin patimĭ şi interese josnice să aducă pacea dumnezeéscă, pe carea lumneá nu o póte dărui. A venit Isus, ca să se plinéscă, ceea ce a scris Profetul, carele zice: „Şi va pasce împreună lupul cu mielul, şi ĭedul şi leul va pasce împreună cu taurul . . . şi un prunc mic îĭ va pasce pe eĭ."

În faţa acestuĭ Prunc „vestitor ş-

Feuilleton.

Daruri de crăciun.

Crăciunul, sĕrbătórea ĭubiriĭ şi filantropieĭ luĭ Dumnezeŭ, éră ne sosesce. Sĕrbătórea acésta întrégă în obiectul sĕŭ, în cultul sĕŭ dumnezeesc şi în obiceiurile sale respiră o singură idee mare: „Aşa a ĭubit Dumnezeŭ lumea, cât şi pe Fiul sĕŭ cel unul născut l-a dat, ca tot, cel ce crede întru dînsul, să nu péră, ci să aĭbă viaţa de veci" (Ĭo. 3, 16).

Şi rodul acesteĭ sĕrbătorĭ e reflexul acesteĭ ĭubirĭ dumnezeescĭ între ómenĭ aci pe pămîntul acesta cel atât de rece. Pe timpul sĕrbătoriĭ Nascerĭĭ Domnuluĭ inimile ómenilor se lărgesc şi se încălzesc, mânile, cele ce de alte orĭ s'aŭ obicĭnuit a se îngriji numaĭ de sine însu-şĭ, sînt deschise, şi o adiare caldă de ĭubire de ómenĭ trece preste pământul cel gheţos şi vrăjesce pretutindenea bucurie şi pace. Serbătórea Nascerĭĭ Domnuluĭ, o serbătóre cu adevĕrat familiară, lărgesce cercul familieĭ. Pretutindenea se simţesce, că toţĭ ómenĭĭ sînt fraţi şi surorĭ, carĭ formézĕ o singură familie mare dumnezeéscă şi în băieţelul din ĭeslele staululuĭ din Vitleem ĭubesc şi adóră pe fratele sĕŭ. De aceea nu numaĭ rudeniile cele maĭ apropiate se surprind împrumutat cu acest prilej cu darurĭ, ci ĭubirea îşĭ lărgesce cu acest prilej cercul şi îndémnă pe ómenĭ, să gătéscă bucurĭĭ şi acelora, pe carĭ nu-ĭ apropie de eĭ nicĭ o legătură a fară de aceea, că şi eĭ sînt ómenĭ.

Pe la noĭ obiceiul acesta s'a întrodus nu chiar de mult. Dar fie, el în sfârşit s'a întrodus, şi ar fi păcat să-l stirpim din mijlocul nostru. Şi noĭ totuşĭ ar trebui să-l stirpim, căcĭ el nu se ţine de „legea strămoşéscă". ci s'a furişat în mijlocul nostru din biserica catolică cea atât de urgisită şi cu drept cuvînt urgisită, căcĭ dóră tóte relele, carĭ în decurgerea vécurilor s'aŭ descărcat neîncetat asupra nóstră, tóte ne-aŭ venit de la biserica aceea. Tot, ce ne vine de la biserica acésta, e rĕŭ, fie el chiar şi întruparea cuvintelor: „Fericiţĭ ceĭ milostivĭ!" „Legea strămoşéscă" nu ne dă voe, să ne însuşim binele. ce-l vedem la altul, dacă acest altul se chémă catolic. „Hic papistaş est, hunc tu Romăne caveto!"

Dar în sfârşit ce să te facĭ? „Gegen die Dummheit kämpfen selbst die Götter vergebens," şi cu atât maĭ vîrtos o fac acésta potentaţiĭ de la „Telegraful Roman" şi de la „Gazeta Transilvanieĭ". S'a încuĭbat ca şi altele şi obiceiul acesta papistăsesc între stupiţiĭ de Romînĭ, carĭ nu pricep, ce scump odor e „legea strămoşéscă", şi aceştia — horrendum dictu — l-aŭ primit fără de a cere de la el hârtiĭ de legitimare estradate de la redacţiunile foilor amintite.

Dar nu vĕ spăriaţĭ aşa de grozav! Óspele acesta papistaş nu constitue primejdie pentru „legea strămoşéscă". Obiceiul acela pe la noĭ se restrînge numaĭ la păpuşĭ, la cătane de lemn şi de tinichea, la jucăriĭ de copiĭ şi la alte nimicurĭ şi nicĭ pe de parte nu e purtat şi însufleţit de spiritul acela de jertfă, de care e purtat şi însufleţit în ţĕrile catolice.

„La sĕrbătórea ĭubiriĭ lucraţĭ fapte de ale ĭubiriĭ!" aşa cetisem de unăzĭ în „Germania", în fóea acésta admirabilă, carea scie, să însufleţéscă şi să se însufleţéscă pentru tot, ce e cu adevĕrat vrednic de atributul de creştin.

Şi la câte va zile după aceea mĭ-a sosit numĕrul prim al periodiculuĭ „Die katholischen Missionen" de pe anul 1897 şi mĭ-a împărtăşit o ilustrare mică a spirituluĭ de jertfă, de care sînt însufleţiţĭ „papistaşiĭ". În numĕrul acesta am cetit raportul anual

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET

purtător al păcii nu vom lăpăda noi óre tóte certele, tóte desbinările, ce sînt între noi, și carî atâtea rane aŭ făcut pe trupul nostru?

Ascultă, iubit popor al némuluĭ nostru, glasul, ce-ți vine din taĭnicele Iesle, din Vitleem. Ascultă glasul ângerilor, carî cântă: „Mărire întrn cele de sus luĭ Dumnezeŭ, și pe pământ pace, între ómenĭ bunăvoire!“

Ascultă, scump popor românesc, de acest ceresc glas.

Când viforul patimilor te cuprinde, când glasurĭ amăgitóre se bagă în urechile tale, când șovăitóre îți rémâne inima și întunecată mintea, când nu sciĭ, încătrăŭ să apucĭ, când ți-se împedecă piciorul, — adu-ți a minte de Domnul Dumnezeul Tĕŭ.

Nascerea luĭ Christos a vestit bucurie la tótă lumea, pentru că a învĕțat pe ceĭ ce se închinaŭ stelelor, să se închine luĭ Christos, Carele este Sórele dreptățiĭ.

Să ne închinăm și noĭ maĭ ales în aceste sfinte zile Sóreluĭ dreptățiĭ, luĭ Christos Dumnezeul nostru.

Să fie pururea Christos Stéua nóstră, Sórele nostru.

Și El ne va mântui pe noĭ din tóte nevoile.

Și va cădé dintre noĭ fărădelegea și nedreptatea și ura și rĕutatea și pisma.

Și va fi pe pământ pace!

Cestiunea națională éră se agită cu un interes maĭ viŭ în România. Certele născute în sinul Ligiĭ sînt pe calea de a se aplana deplin. Atât o parte, cât și ceealaltă s'a convins, că împărechiările, carĭ aŭ isbucnit la congresul din anul trecut, aŭ paralisat maĭ de tot activitatea Ligiĭ atât în țară, cât și în străinătate. Inimiciĭ causeĭ române s'aŭ bucurat de împărechiările acelea, éră însă-și causa a perdut nespus de mult. Cele dóuĕ comitete centrale, cel vechiŭ și cel noŭ, se certaŭ între sine, prin ce mulțĭ din membriĭ Ligiĭ disgustațĭ s'aŭ dat la o parte. Cu bucurie constatăm, că bărbațiĭ cu iubire de neam și-aŭ dat mâna spre a pune capĕt rĕuluĭ. Președinții celor dóuĕ comitete, dniĭ Șt. Periețean-Buzeŭ și Ionel D. Grădișteanu, aŭ convocat pe representanțiĭ secțiunilor la un congres estraordinar, care se va ține în 24 Ian. v. în Bucurescĭ pentru a alege un singur comitet esecutiv conform înțelegerĭ întrevenite între ambele comitete actuale, carĭ de la acea dată se vor considera de disolvate.

Senatorul Brăbețean în ședința din 25 Dec. a senatuluĭ, după ce a arĕtat, cât de mult a suferit causa națională, până ce era dl Sturdza în fruntea guvernuluĭ, a întrebat pe guvernul actual, ce direcție va urma în cestiunea națională. Dl Aurelian e de origine Ardelean și ca atare nu se va lăsa, să fie întrecut de alțiĭ în promovarea causeĭ nóstre.

Recunóscerea mitropolituluĭ macedo-român. Din Constantinopol se anunță, că deja Duminecă s'a publicat iradeaua împĕrătéscă, prin care Antim este recunoscut de mitropolit al Românilor din Macedonia. La recunóscerea acésta s'aŭ opus atât Slaviĭ, cât și Greciĭ. În numele slavismuluĭ a lucrat în contra mitropolieĭ române Rusia, éră în numele grecismuluĭ însu-și patriarchul numit icumenic. Greciĭ s'aŭ fost dedat a privi în Româniĭ macedonenĭ numaĭ material bun de a le înmulți numĕrul. Chiar de aceea redeșteptarea consciinței naționale în Românĭ a produs o mare iritație în propagatoriĭ panelinismuluĭ. Grecisarea Românilor se făcea maĭ cu succes cu ajutoriul religiuniĭ „ortodoxe“ și cu a ierarchieĭ grecescĭ. De aicĭ se esplică, pentru ce patriarchul din Fanar s'a opus până acum la tóte încercările Românilor de a-și avé preoțĭ românĭ și a îndeplini serviciul divin în limba română, éră dacă din întîmplare câte un preot servia românesce, se descărca asupra luĭ cu tótă furia persecuția fanariotă. Greciĭ s'aŭ opus și acum înființăriĭ uneĭ ierarchiĭ române, dară influința diplomatică a Românieĭ, pe cum și lealitatea față de sultanul a celor 600,000 de Cuțovlachĭ aŭ paralisat intrigile grecescĭ.

Mitropolitul Antim a fost óre când membru al sinoduluĭ patriarchal și un bărbat distins în biserica grecéscă desbinată. Macedo-Româniĭ ĭ-aŭ trimis numeróse adrese de felicitare și de aderință.

„„Autochefalie?“ Da!“ — Așa se înscrie rĕspunsul, ce de astă dată se grăbesce a-l da „Tel. Rom.“ în numĕrul sĕŭ din 29 Decembre an. tr. la primul nostru din numĕrul ultim al anuluĭ trecut.

Reproducem în cele următóre rĕspunsul „Telegrafuluĭ Roman“ neîntrerupt, pentru ca nu cum va să-ĭ turburăm efectul intenționat. Observările nóstre le adaugem numaĭ la capĕt.

Étă dară rĕspunsul „Telegrafuluĭ Roman“:

„Înainte de tóte mulțămim „Unirii“, că de la începutul criseĭ a păstrat o atitudine de tot reservată, așa zice ea, mărginindu-se numaĭ la oficiul de simpli cronicarĭ, ca nimenia să nu-ĭ pótă zice, că voesce a pescui în tulbure.

„Nu-ĭ recunóscem înse aserțiunea, că satisfacția dată Mitropolituluĭ-Primat, n'ar fi cea maĭ corĕspundĕtóre între împrejurările date și n'ar fi cea maĭ salutară pentru interesele bisericiĭ și ale statuluĭ, pentru asigurarea păcii între aceste dóuĕ corporațiunĭ în viitoriŭ și maĭ cu samă pentru asigurarea păcii în biserică.

„A fost mitropolitul Ghenadie vinovat?

„Nu, căcĭ Sântul Sinod, care într'un moment de slăbiciune omenéscă, influințat de un guvern inconsciŭ de chemarea sa, l-a osîndit, a ridicat acusa de-asupra luĭ.

„A purces sântul Sinod incorect?

„Da, când l-a osîndit, pe nedreptul; ba, când l-a absolvat de sub acea acusă nedréptă.

---

de pe 1895 al reuniunilor catolice „Verein der Glaubensverbreitung“ și „Verein der heiligen Kindheit“. Ele amîndóuĕ se înșiră între acelea reuniunĭ catolice, carĭ s'aŭ format pentru a veni întru ajutoriŭ misiunilor catolice. E de observat, că reuniunea amintită în locul al doilea o constituesc copiiĭ și copile, carĭ șed încă în băncile școliĭ.

Cea dintâiŭ a adunat 6.587 049 49 frcs. Din aceștia aŭ contribuit catoliciĭ din Europa 6.181,892·03 frcs, Asia 7,018·90 frcs, Africa 33,454·97 frcs, America 359,387·19 frcs, Australia 5,296·40 frcs. La suma colectată în Europa aŭ contribuit Franța 4.136,825·74 frcs, Germania 649,101·74 frcs, Elveția 101,753·63 frcs, Austria 68,752·91 frcs, Ungaria 4073·80 frcs, Belgiŭ 350,640 92 frcs, Holanda 112,247·68 frcs, Marea Britanie 247,839·05 frcs, Spania 127,215·66 frcs, Italia 327,426·59 frcs ș. a. m. d.

Ceealaltă reuniune, adecă a copiilor, în 1895 a adunat 3.494,104·83 frcs. La suma acésta aŭ contribuit Franța 1.087,226·60 frcs, Germania 1·065,544·83 frcs, Belgiŭ 366,216·47 frcs, Italia 307.001·31 frcs, Austro-Ungaria 201,936·05 frcs, Holanda 138,286·40 frcs, Elveția 89,154·14 frcs ș. a. m. d.

Când am cetit, că dintre multele reuniunĭ și organe, carĭ adună din an în an acolo printre papistașĭ atâtea milióne pentru nisce străinĭ selbaticĭ, carĭ trăesc în țĕrĭ depărtate, și când m'am maĭ gândit apoĭ, câte vor fi miliónele acelea, carĭ le adună papiștașiĭ aceia pentru sine înșiși și pentru compatrioții și conaționaliĭ sĕĭ, atuncia m'aŭ cuprins fiorĭ vĕdĕnd blăstĕmul cel amar, sub care gemem încă și acum după aprópe dóuĕ vécurĭ, de când Roma sfintuluĭ Petru cércă a sufla suflet de viață și în trupul nostru aprópe ucis de înghețul schismeĭ luĭ Fotie.

Mĭ-am zis: Credința cea adevĕrată póte să fie numaĭ aceea, care lucréză lucrurĭ de ale iubiriĭ.

Că mĭ-am zis: „Că nu este pom bun, care face rod rĕŭ, nicĭ pom rĕŭ, care face rod bun. Că tot pomul din rodul sĕŭ se cunósce. Că nu adună smochine din spinĭ, nicĭ din rug culeg strugurĭ.“

100.

— Iubileŭ literar. —

Zilele acestea am primit de la librăria Müller din Bucurescĭ *No 100* din a Dsale cunoscută „Bibliotecă pentru toți“. Orĭ ce om cunoscĕtor de progresele literaturiĭ românescĭ va sci și va pricepe, ce însamnă acest numĕr la noĭ, unde vecĭnica plângere e neînvinsa indiferință față cu producțiunile literarĭ. Cu greŭ credem, că și Dl Stăncescu, directorul acestor publicațiĭ, și Dl Müller, editorul, s'aŭ gândit la începutul publicațiuniĭ lor, că vor ajunge la acest numĕr. *„Carte de chipurĭ, fără chipurĭ“*, tradusă din Andersen, e dovadă, că lucrul acesta s'a întîmplat, și alăturea cu dînșiĭ ne bucurăm și noĭ și ĭ felicităm de acest succes.

Căcĭ are multă dreptate Dl Stăncescu, să esclame în prefața acestuĭ numĕr: O publicație instructivă, *moralisătóre,* educativă a ajuns în *țara românéscă,* să se vîndă repede și mult.“ 250 miĭ esemplare într'un an și jumătate e aievea un bun câștig *moral.* Subliniăm vorba „moral“, căcĭ sîntem siguri, că publicația acésta a avut în prima linie ținta de a deștepta în massa cetitorilor de tótă categoria „dorința de a citi lucrurĭ, care să le sporéscă capitalul de cunoscințe, să le maĭ subțieze spiritul, gustul, în sfârșit de a ceti ceva maĭ bun și maĭ serios“.

Și nicĭ că se póte o dorință maĭ bună în special pentru publicul cetitor al nostru.

„O carte bine alésă, una singură,“ — scrie undeva Dl Străjan, — „ne póte fi cel maĭ bun amic și măiestru; cetirea eĭ ne póte fi maĭ folositóre, de cât o mulțime de cărți cetite în mod superficial și neasimilate. . . . După lectura uneĭ cărți bune tot de una ne simțim maĭ binevoitorĭ, maĭ capabilĭ de fapte bune.“

Étă unde duce lectura cărților bune! Și étă cât de mare e însemnătatea ăstor fel de publicațiuni.

„Bibliotecele“ așa numite „universale“ orĭ „poporale“ sînt lățite la tóte némurile, și tot de una aŭ lângă ele și vorba *„ieftine“.* Și acésta pentru ca să fie maĭ accesibile chiar și straturilor celor maĭ inferióre ale poporațiuniĭ.

Pe cât de mare e înse resultatul, ce se aștéptă de la ele în partea cea *bună,* tot

„S'a sguduit prin acésta încrederea credincioșilor în suprema autoritate morală?

„Nu, căci Sântul Sinod recunoscêndu-și greșéla și-a reparat-o; apoi tocmaĭ acești credincioși aŭ silit pe acel guvern inconsciŭ de chemarea sa, să se retragă, ca un alt guvern consciŭ de a sa chemare să dea mitropolituluĭ vătĕmat satisfacțiunea cuviincióșă.

„Nu i-s'a dat mitropolituluĭ satisfacție completă?

„Aci zicem și noĭ, că: nu; și o aŭ pretins acésta interesele bisericiĭ și ale statuluĭ pentru asigurarea păciĭ în viitoriŭ atât între biserică și stat cât și maĭ cu samă între suprema autoritate bisericéscă, Sântul Sinod și Metropolitul-Primat, președintele sĕŭ.

„Nu i-se da metropolituluĭ satisfacția cuviincióșă pentru vătĕmarea nedréptă?

„Atunci credincioșiĭ într'adevĕr și-ar fi perdut încrederea în suprema autoritate morală, și pacea era perdută pentru mult timp.

„I-se da satisfacția completă?

„Atunci frecările între Sântul Sinod și președintele sĕŭ nu încetaŭ, și ușor se putea produce o schismă în biserică, un tulbure, în care ne îndoim, că proselitismul papistaș nu ar fi cercat a pescui, și atunci rătăcirea cea de apoi era maĭ rea ca cea dintâiŭ.

„Dar metropolitul Ghenadie ca om înțelept, în interesul bisericiĭ a cedat și n'a insistat pe lângă o ast fel de satisfacție.

„Étă dar, pentru ce a demisionat.

„Și tocmaĭ acésta se vede, că-l dóre pe frații nostri de la „Unirea", de aceea ar fi dorit domniile lor, ca să se dea cestiuniĭ o alt fel de resolvire.

„Cât privesce votul de blam, ce zice „Unirea", că și-l-a dat Sântul Sinod prin revocarea primeĭ sentințe în afacerea metropolituluĭ primat Ghenadie, acela din punct de vedere moral creștinesc nu e vot de blam, ci o recunóscere publică a greșeliĭ, pe care acela și-a și îndreptat-o. Sântul Sinod a putut greși, căci nu e infalibil. În biserica ortodoxă orientală infalibil e numaĭ sinodul ecumenic, când aduce decisiuni cu unanimitate în cestiuni de credință.

„Dar să privim la autochefalie.

„Biserica ortodoxă după natura eĭ divină, are un singur cap suprem, nevĕdut, carele este însu-și întemeiătorul eĭ, Domnul nostru Ĭisus Christos, ér după natura eĭ externă, are și un alt cap, vĕdut, Sinodul ecumenic, compus din delegații bisericilor tuturor națiunilor ortodoxe, preoți și laĭci în proporțiune potrivită.

„Ast fel a fost vechea constituție a bisericiĭ creștine preste tot, și ast fel este ea și azi în biserica ortodoxă orientală, cu puține excepțiuni.

„Deci nu se mire frații nostri de la „Unirea", când în bisericile nóstre aprópe pretutindenea ĭaŭ parte la sinóde nu numaĭ preoți, ci și mireni, și că aceștia a dese oriĭ influințéză asupra bisericiĭ, dar numaĭ în cele administrative.

„Ceea ce regretăm noi înse în privința acestuĭ sinod ecumenic, e numaĭ împrejurarea, că acesta nu e constituit în mod permanent, ca ast fel tot de una să fie la dispoziție pentru resolvirea cestiunilor maĭ marĭ, de natură dogmatică d. e.

„Deci nu este adevĕrată aserțiunea eterodoxilor, că biserica ortodoxă ar fi achefală, adecă fără cap.

„Că biserica ortodoxă este a dese oriĭ influințată de către stat, acésta nu se întîmplă numaĭ cu ea, ci și cu cele alalte bisericĭ, și natura lucruluĭ aduce cu sine acésta, fiind constituită în organismul sĕŭ extern nu numaĭ din preoți, ci și din laĭci. Dar, biserica papistașă n'a fost și ea a dese oriĭ influințată de diferitele state și națiuni? Spre mângăerea nóstră putem înse constata, că biserica nóstră în cele spirituale n'a fost influințată, și dacă a și fost influințată vre o dată, a fost numaĭ în mod trecĕtor, până s'a recules, și ĭ-a succes a convinge pe mireni, pe stat, despre rătăcirea lor, și aceștia s'aŭ retras.

„Dar apoi: biserica nu ĭea parte alăturea cu mireniĭ la aducerea legilor statuluĭ?

„Este deci injust, că și mireniĭ să ĭea parte la organisarea eĭ externă?

„Dificultatea e numaĭ, ca nicĭ unul să nu se amestece prea afund în sfera de activitate a celeĭ alalte corporațiuni. Și bărbațiĭ înțelepți și cu tragere de inimă pentru biserică și pentru stat sciŭ, să-și mărginéscă cercul lor de activitate, atât preoțiĭ în afacerile statuluĭ, cât și statul în afacerile bisericiĭ.

„Și acésta s'a dovedit în modul cel maĭ clasic la resolvirea cestiuniĭ metropolituluĭ-primat Ghenadie din România, când acéstă cestiune s'a resolvit așa, pe cum s'a resolvit, spre mulțămirea tuturor.

„Cât privesce primatul Sântuluĭ Petru, acesta, pe cum nicĭ alt apostol singuratic, n'a fost nicĭ o dată capul extern al întregiĭ bisericĭ, ci numaĭ sinodul ecumenic convocat din când în când după trebuință. Încolo, după canonul 34 apostolesc, fie care națiune își are, și trebue să-și aĭbă, pe episcopul saŭ archiepiscopul sĕŭ, carele stă în fruntea bisericiĭ aceleĭ națiuni.

„Apoi nu e adevĕrat nicĭ aceea, că biserica ortodoxă s'a rupt ea de către urmașul Sântuluĭ Petru. Acésta ĭ-am arĕtat-o „Unirii" de atâtea oriĭ, pe cum și în articliĭ nostri din anul trecut, la carĭ ea nu ne-a putut rĕspunde de cât numaĭ cu sofisme și cu „Minciuni istorice".

„Biserica ortodoxă nu e achefală; ea, ca biserică externă are un cap vĕdut, pe Sinodul ecumenic, compus din cas în cas din delegații preoți și mireni aĭ bisericilor tuturor națiunilor, ér ca biserică națională își are pe metropolitul sĕŭ, carele stă în fruntea bisericiĭ uneĭ națiuni."

Așa sună rĕspunsul „Telegrafuluĭ Român."

Noĭ, ce privesce afacerea mitropolituluĭ-primate Ghenadie și rolul rușinos și nevrednic, ce l-a avut „Sântul Sinod" în afacerea acésta, nu vom să maĭ adaugem nimica la cele ce am zis în numĕrul trecut, dară nicĭ nu ne simțim nevoiți a retrage óre ce din ele nicĭ acum, după ce am cetit apologia „Sântuluĭ Sinod" cuprinsă în rĕspunsul „Telegrafuluĭ Roman". Îndrăznim a susține și acuma, că „Sântul Sinod" și-a dat șie-și vot de blam, și că prin aceea, că acest „Sânt Sinod" la porunca ministruluĭ D. Sturdza a caterisit pe mitropolitul Ghenadie, ér la câte va lunĭ după aceea, compus fiind tot din acele-și persóne, la porunca ministruluĭ Aurelian a declarat, că pe nedreptul a caterisit pe Ghenadie, a adeverit, că instituția bisericiĭ ortodoxe e o instituție slugarnică și nu e socotită maĭ pe sus de cele alalte instituțiĭ din stat.

Am îndrăznit înse a susține, că biserica aceea, carea pe sine însă-și se numesce „ortodoxă", nu e autochefală, pe cum susține ea, ci e achefală, adecă fără de cap.

Asta a fost o sfruntare ne maĭ pomenită din partea nóstră. Cum putem noĭ, să susținem așa ceva, când tótă lumea scie, că biserica aceea, — zic dniĭ de la „Tel. Rom.", — „după natura eĭ externă are și un *cap vĕdut, Sinodul ecumenic, compus din delegații bisericilor tuturor națiunilor ortodoxe, preoți și laĭci în proporțiune potrivită*"? Adevĕrat, că Sinodul acesta ecumenic „*nu e constituit în mod permanent, ca ast fel tot de una să fie la dispoziție pentru resolvirea cestiunilor maĭ marĭ, de natură dogmatică d. e.,*" zic ĕră dniĭ de la „Tel. Rom.". Acest cap vĕdut aĭ bisericiĭ „ortodoxe" așa de tare „nu e constituit în mod permanent", cât el după părerea „ortodoxilor" acum de maĭ bine de-

---

atât de înfiorător póte să fie efectul, când scopul lor e destructiv de caractere și demoralisător de sentimente.

250 miĭ sînt esemplarele din „Biblioteca pentru toți", câte s'aŭ trecut într'un an și jumătate. Dacă ele aŭ fost bune, 250 miĭ de indivizi cel puțin aŭ câștigat pentru bunele principiĭ, dacă înse... dar nu sfârșesc frasa, pentru că ea ne-ar înspăimînta.

Eĭ bine, în care categorie va trebui să punem publicația, carea a ajuns acum la Nr. 100?

Veseli o spunem, că ea se póte numĕra între cele *bune,* despre carĭ am citat sănătósele cuvinte ale Dluĭ Străjan.

Să facem o repede revistă preste cărțile din întâia sută!

„Cetitoriĭ," — scrie Dl Stăncescu, — „carĭ ne-aŭ urmărit cu binevoitóre luare a minte, aŭ vĕdut, cât ne-am silit, să le dăm materie plăcută și bună. În catalogul celor o sută de numere apărute sînt atâtea nume marĭ române și străine, e atâta variație de materie, în cât credem, că le-am îndreptățit óre cât așteptările."

Cele scrise sînt adevĕrate.

Începênd numĕrul 1 cu povestașul danez Andersen și terminând ér cu el, suta întâie pare împrejmuită de un nume moral, cinstit și celebru. Într'o frumósă variație urmézĕ bucăți din literatura angleză, franceză, germană și așa maĭ de parte, punênd în linia primă deosebit pond pe literatura românéscă. Aci afli bucăți alese din fie care ram al sciințiĭ: artă, biografiĭ, educație, elocință, istorie și geografie, literatură poporală, novele, romane, poesiĭ, teatre ș. a. Ar trebui, să decopiăm întreg catalogul suteĭ prime, dacă am voi, să citărm câte va cărți din cele maĭ bune. Vom face dar întors: vom spune cărțile, carĭ nu convin vederilor nóstre, fiind aceste cele maĭ puține.

Așa de es. puteaŭ rĕmâné: *Spencer:* Despre educație (4. 5). *Maistre:* Călătorie împrejurul odaiĭ mele (22). *Goethe:* Werther (38) și *Petőfi:* Apostolul (99).

Se póte, să convină cuĭva ideile, pe carĭ Spencer le pune în cartea luĭ despre educație, pentru noĭ înse filosofia și principiile luĭ nu sînt potrivite. *Wertherul* luĭ Goethe nu e publicat de cât prescurtat, căci sigur Dl Stăncescu a sciut, de ce o face acésta. Așa prescurtat înse devine în multe locuri neînțeles. *Apostolul* luĭ Petőfi e de tot felul: socialist, inmoral, revoluționar, numaĭ bun, cum ar trebui să fie, nu e. Inmoralitatea, ateismul și socialismul ar trebui să stea de parte de noĭ. Ideile, carĭ în vécurile trecute aŭ sguduit popórĕle apusane, noĭ de multe oriĭ le pricepem rĕŭ, și așa sînt cu urmărĭ funeste.

Dar acestea neajunsurĭ dispar față cu mulțimea *bunuluĭ,* care se cuprinde în ceĭ alalți numerĭ.

La întâia sută felicităm dar și pe director și pe editor și le dorim succese și pe viitor. **A.**

1000, zi o mie de ani nu s'a mai întrunit. Sacra simplicitas, nu simţesci, că te faci de rîs? Nu simţiţi, că dvóstre înşi-vĕ aţi conces, că de mai bine de o mie de anĭ, adecă chiar de atuncia, de când „biserica ortodoxă s'a rupt de cătră urmaşul Sântuluĭ Petru", biserica dvóstre, după cum susţineţi înşi-vĕ, are şi totuşĭ nu are cap vĕdut?

Dar noĭ nu am fost aşa de nemiloşĭ. Noĭ nu v'am decapitat, ci v'am spus adevĕrul aşa, pe cum îl vede tótă lumea, că adecă aveţi nu numaĭ unul, ci maĭ multe capete: ţarul, sultanul, dl Mârzescu şi alţiĭ.

Ce privesce cele alalte „adevĕruri", cu carĭ regalaţi pe buniĭ şi credulĭi cetitorĭ aĭ foiĭ dvóstre, noĭ am tractat despre ele despre tóte în „Minciunĭ istorice şi diferite alte minciunĭ". Adevĕrat, că dvóstre susţineţi, că în tractatul acela v'am rĕspuns „numaĭ cu sofisme şi cu minciunĭ istorice". Dar ne-am puté prinde, că dvóstre suferiţi de o lene sufletéscă cu mult maĭ mare, de cât să vĕ fiţi putut hotărî a ceti acel tractat. Poftim, cetiţi-l, şi de cum va veţi puté, să arĕtaţi, nu cu vorbe late, cu de carĭ v'aţi îndeletnicit, ci cu argumente logice şi cu dovedĭ istorice, că cele ce am scris din parte-ne în tractatul acela despre biserica catolică şi despre cea a dvóstre, sînt „numaĭ sofisme şi minciunĭ istorice", redactorul responsabil al „Unirĭi" se légă, că se va face şi el ortodox".

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Unele foĭ ungurescĭ aduc scirea, că Papa Leo XIII ar fi dat o enciclică cătră episcopiĭ catolicĭ din Ungaria, prin care opresce folosirea limbiĭ magiare ca limbă liturgică. Scirea acésta a produs mare supĕrare în ceĭ din tabĕra şovinistă. Ei cu cât se pret voesc episcopie gr. cat. magiară şi limbă liţurgică magiara, nu fiind că le-ar zăcé la inimă religiositatea poporuluĭ, ci voesc a-şĭ făuri un noŭ mijloc de a magiarisa pe Românĭ şi pe Rutenĭĭ încă nemagiarisaţĭ. Noĭ aflăm, că e fórte natural, dacă Papa nu sufere atare degradare a bisericiĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După ce în Austria esistă deja ministeriŭ al căilor de fer, în Ungaria încă se tractézá serios cestiunea de a subtrage din resortul ministeriuluĭ de comerciŭ şi comunicaţie afacerile privitóre la căile de fer şi de a institui pentru ele un ministru anume. Cestia e aprópe de resolvire, şi br. Bánffy nu preste mult o va presenta corpurilor legiuitóre. Maĭ greŭ lucru va fi designarea noului ministru nu numaĭ din causa mareluĭ numĕr al aspiranţilor, ci e la mijloc şi cestia principială, că óre să se concrédă resortul acesta unul civil, orĭ dóră vre unuĭ militar ca şi în Austria, cu atât maĭ vîrtos, că liniile ferate sînt de mare importanţă şi din punct de vedere strategic.

Austria.

Principiile social-creştine câştigă teren în Austria. Nu de mult partidul social-creştin s'a constituit şi în Bucovina. — Nóua dietă provincială a Austrieĭ de jos şĭ-a ţinut prima şedinţă Lunĭ. Br. Gudenus, noul mareşal al ţĕrĭĭ, în discursul de deschidere s'a declarat de aderent al partiduluĭ social-creştin; şĭ-a esprimat speranţa, că maioritatea, care la ultimele alegerĭ a ieşit întărită şi representă principiĭ creştinescĭ, va resolvi cu succes problemele economice, sociale şi culturale urgitate de spiritul timpuluĭ.

România.

A produs mare sensaţie atât în ţară cât şi în străinătate discursul, ce l-a ţinut în 24 Dec. în cameră principele Gr. M. Sturdza. Vorbind din incidentul rĕspunsuluĭ la discursul tronuluĭ, a zis, că e o mare greşală din partea Românieĭ, că nu se alătură la alianţa rusofraceză. Singura politică raţională ar fi alianţa sinceră cu Rusia şi în timp de pace şi în timp de răsboiŭ. Poporul român are dragoste pentru Rusia; alipirea de puterile Europeĭ centrale numaĭ a stricat intereselor Românieĭ.

Vorbirea a provocat resens şi protestărĭ sgomotóse.

În ziua următóre ministrul de esterne Stoïcescu reflectând la discursul principeluĭ Sturdza a declarat, că raporturile dintre România şi Rusia sînt escelente, dară România are să fie în cele maĭ bune raporturĭ nu numaĭ cu Rusia, ci şi cu cele alalte state europene.

Spania.

Între guvernul spaniol şi secretarul de stat Onley al Statelor-Unite nord-americane aŭ fost tractative cu privire la pacificarea Cubeĭ. Guvernul spaniol este aplicat a concede Cubeĭ o formă de autonomie, în sensul căreia ar avé parlament propriŭ. Tractativele, se pare, că aŭ rĕmas fără resultatul dorit.

După scirile maĭ nóuĕ trupele spaniole aŭ avut între Manzanillo şi Bayamo un conflict sângeros cu insurgenţiĭ. Raportul oficios spune, că armata spaniolă a perdut 6 ofiţerĭ şi 115 soldaţĭ. Rapórtele private susţin, că perderea armateĭ spaniole a fost cu mult maĭ mare. Insurgenţiĭ sînt ajutaţĭ de cătră statele americane.

Turcia.

Se anunţă din Constantinopol, că ambasadorul rusesc Nelidov ar fi presentat sultanuluĭ o notă a puterilor europene cu privire la regularea finanţelor turcescĭ; observând, că întru cât Pórta nu ar fi aplicată a primi acea notă, Rusia în conţelegere cu cele alalte puterĭ va lua poziţie, ca creditoriĭ Turcieĭ să nu fie înşelaţĭ.

Budgetul presentat de guvernul turcesc e supus uneĭ critice nefavorabile în cercurile finanţiale din Constantinopol. Se zice, că preliminariul venitelor nu e real, prevĕdĕnd sume marĭ şi acolo, de unde este imposibil de a se incassa.

Silit de marile puterĭ guvernul a început cu întroducerea reformelor numind câţĭ va creştinĭ la oficiile maĭ însemnate din provinţiĭ.

Armenilor li-s'a dat amnestia promisă.

Sêrbia.

Cabinetul progresist Novacovicĭ şĭ-a dat dimisiunea. Cause maĭ însemnate sînt dóuĕ: politica esternă şi proiecte de legĭ contrare constituţiuniĭ. În politica esternă guvernul s'a arĕtat pe faţă de amic prea mare al Rusieĭ şi inimic al Austro-Ungarieĭ, ceea ce nu corĕspundea intereselor statuluĭ sêrbesc. Ce privesce politica internă, scupcina a votat o lege, prin care se modifică unele dispoziţiĭ ale procedurĭĭ civile. Fiind modificările contrare constituţieĭ actuale, regele a denegat sancţiunea, şi ast fel s'a născut conflictul între rege şi guvern. Scirile, că amestecul ministeriuluĭ de esterne austro-ungar ar fi provocat crisa, o desmint organele inspirate de contele Goluchowski.

Noul cabinet l-a compus Simicĭ, fostul ministru plenipotenţiar al Sêrbieĭ în Viena. Cabinetul Simicĭ este un cabinet de coaliţiune.

Bulgaria.

Din causa, că ofiţeriĭ emigraţĭ pentru delicte politice se reprimesc în armata bulgară. mulţĭ ofiţerĭ actualĭ de posiţie înaltă şĭ-aŭ insinuat repăşirea din armată. Se vede, că diplomaţia ruséscă se pricepe de minune, cum să ţese intrigĭ în armata bulgară.

Corespondinţe.

Sidanĭ la 15 Dec. 1896.

Clarissime Domnule Redactor!

Foile s'aŭ inventat pentru a se reproduce în ele întîmplările în adevĕratul înţeles aşa, pe cum s'aŭ întîmplat. Dacă corespondintele din rĕutate schimosesce ceva, atuncĭ corespondinţa nu corĕspunde adevĕruluĭ. Corespondintele trebue să fie imparţial şi să nisuéscă a descrie adevĕrul aşa, pe cum s'a întîmplat. Ĕră dacă nu este capabil, atuncĭ să nu se octroaieze de corespodinte, pentru că vătĕmând reputaţiunea unuia saŭ altuia fără socotélă pĕcătuesce, pe cum a făcut şi corespondintele *dela Crasna* în corespondinţa sa adusă de lângă Satmar 15/17 Novembre a. c. aducêndu judecată însu-şĭ, trăgêndu vérgă crucişe preste doĭ preoţĭ românĭ, pentru că aŭ cutezat a rosti dóuĕ toaste nenorocite!? numaĭ ungurésce. De unde are dreptul corespondintele a judeca? Cine l-a îndreptăţit? Vaĭ de el!

Clarissime Domnule Redactor! Înainte de a ocupa loc la prânzul, ce s'a dat în onórea Archidiaconuluĭ instalat în Careĭ mare, preoţimea a statorit programa pentru toastele oficióse, ce se vor produce paralel în ambele limbĭ, adecă în limba română şi magiară, şi la cas! dacă din partea oficialilor magiarĭ adunaţĭ la acel prânz încă s'ar rosti toaste, să se reflecteze la acelea. Toastele s'aŭ ţinut paralel după programă în ambele limbĭ până la toastul dluĭ protonotariŭ comitatens Ilosvai Aladár. Acesta a accentuat în toastul sĕŭ, că dînsul convins din vorbirea de întroducere a Archidiaconuluĭ părţilor Satmarene, că va fi *bun patriot*. După acesta a toastat un preot român, nu după cum s'a statorit programa, ca pararel să se ţină în ambele limbĭ, ci s'a abătut de la statorirea aceea, că a vorbit numaĭ românesce, de şi a fost rugat de inteligința magiară, să vorbéscă şi în

limba magiară, n'a voit a înţelege, şi pentru acéstă îndĕrĕtnicie necultă era să erupă din pacienţă; că n'aŭ isbucnit, se póte însuşi numaĭ culturiĭ înalte a inteligenţeĭ adunate. De aci încolo, de se maĭ ţineaŭ toaste numaĭ românesce, era capĕt, — măcarcă după programă trebuia să maĭ vorbéscă încă un preot român în limba magiară, acesta gătându-şĭ vorbirea între aplause însufleţitóre, spiritele concitate după îndĕrĕtnicia de maĭ înainte în câtva s'aŭ reconciliat. După programă a fost cu cale, ca să reflecteze cineva şi la toastul luĭ Ilosvai A. protonotariŭ comitatens. Eram la capĕtul prânzuluĭ, şi nu s'a aflat nimene; decĭ am aflat de bine a mĕ adresa eŭ în limba magiară Archidiaconuluĭ instalat în modul următoriŭ:

„Provocându-mĕ la accentuarea dluĭ protonotariŭ comitatens Ilosvai Aladár, că dînsul s'a convins din predica de întroducere a Rmeĭ DVóstre, că veţĭ fi *bun patriot,* Vĕ salut cu bucurie, că ne veĭ puté fi îndreptătoriŭ, şi povĕţuitoriŭ, şi dóră aşa vor înceta frecările urgisite, cărora am fost espuşĭ pân aci (aplause). Se zice a fi cel maĭ bun patriot regele; acésta nime nu póte a o trage la îndoélă. Se zice, că cine ĭubesce patria, este patriot bun (aprobărĭ). Aşa cel maĭ bun patriot este bunul Dumnezeŭ, că fără deosebire de religiune şi naţionalitate ne ĭubesce pe toţĭ şi are grije de noĭ (aplause însufleţitóre). Urmând ĭubiriĭ luĭ Dumnezeŭ şi noĭ fără deosebire de religiune şi naţionalitate trebue să ne ĭubim patria, pentru că aicĭ trebue să trăim şi murim (aplause şi maĭ însufleţitóre). Dacă ne provócă ţara, să o apĕrăm, aŭ nu fără deosebire de religiune şi naţionalitate a o apĕra toţĭ trebue să mergem? (Aplause însufleţitóre îndelungate.) Să ne fiĭ dară povĕţuitoriŭ şi îndreptătoriŭ, ca să ne ĭubim religiunea, biserica, că atuncĭ uşor vom puté ĭubi patria şi némul, că locuesce în noĭ ĭubirea, până când cel irreligios, care nu-şĭ ĭubesce religiunea, biserica, nu póte fi creştin bun, dară nicĭ patriot bun, nu-şi póte ĭubi némul, că nu este în el ĭubirea.“ (Aplause însufleţitóre neîncetate.)

Acest toast s'a zis ca semn de împăcare, şi prin acésta ce rĕŭ am făcut? Pe cum se vede, corespondintele are o inimă rĕutăciósă, plină de ură şi pismă în contra a tot, ce este lucru pacînic, şi se nisuesce cu principiile sale stîngace a trage dungă preste noĭ, că am vorbit unguresce. Acéstă rĕutate a luĭ şi cu aceea o dovedesce, că ĭ-a fost ruşine a se da pe faţă, maĭ bine s'a folosit de nume stîngaciŭ. Vaĭ de el! Apoĭ să nu ne mirăm, că sîntem urgisiţĭ!

Binevoiţĭ, Dle Redactor, a primi aceste orduri în preţuita fóe a „Uniriĭ“.

Georgiŭ Perényi
paroch român gr. cat.

Băla în 15 Decembre 1896.

Onorabilă Redacţiune!

Poporul român gr. cat. din Băla tractul protopopesc al Pogăceleĭ, jalus de credinţa şi naţionalitatea sa, consciŭ de puterea luĭ vitală, în vĕdul atâtor monumente milenare, tóte magiare, nu s'a liniştit, până ce n'a ridicat şi el un atare monument, dar românesc. A edificat adecă în luna Octobre trecut la mijloc de sat o şcólă de pétră cu dóuĕ sale de învĕţĕmînt întru tóte conformă planuluĭ ministerial, cu odăĭ pentru învĕţător şi acoperită cu ţigle.

Cât a costat acéstă şcólă pe poporul din Băla, unde ca pretutindenea pe câmpie nicĭ pétra nicĭ lemnele nu sînt la îndemână, acurat nu se póte calcula din acel motiv, că vectura ţiglelor de la Zseica de către Bistriţă, vectura lemnelor de la Reghin, vectura năsipuluĭ de la Murĕş, adunatul petriĭ, de pe unde s'a putut, şi vectura eĭ, apoĭ zileriĭ necesariĭ la săpatul fundamentuluĭ, zileriĭ necesariĭ la întreg edificatul, cariĭ tóte acestea prestaţiunĭ calculate după adevĕrata lor valóre ar costa miĭ de florenĭ, le-a prestat şi îndeplinit poporul fără cea maĭ mică neplăcere, cu atâta voe şi zel, cu atâta abnegaţiune, cât dacă aĭ spune cuĭva, că întreg edificiul de şcólă lung de 27 metri s'a edificat în timp de abia 3 sĕptĕmânĭ, ar sta nicĭ să crédă.

Dar zelul şi simţul de sacrificiŭ al poporuluĭ nu s'a estins numaĭ până aci, ci a mers maĭ departe. Dorind, să-şĭ edifice o şcólă esemplară, o şcólă de model, cum să nu maĭ fie în întreg ţinutul, s'a decis, ca ea să se acopere cu ţigle, dar nu din banĭ comunĭ, ci din oferte benevole. Spre acest scop s'a deschis o colectă, la care aŭ oferit: Huza Ĭoachim curator primar şi soţie-sa Sămărtean Rafila 2000 ţigle, Rus Sandu 1000, Vlad Ĭoan 500, Furnea Vasilică 500, Lazar Onisie 500. Rus Gavril inspector scol. 500, Mihail Dĕmian învĕţător 500, Moldovan Samson cantor 250, Pol Gerasim 250, Bodan Axente 250, Dodiţă Grigore 250, Huza Alexa 250, Cotóra Ĭoan 250, Husariŭ Artemiŭ 250, Vlad Ştefan 250, Cotóră Onisie 250, Sântean Ĭoan sen. 250, Hintea Ĭoan 250, Maier Simion 250, Cotóră Silivan 250, Pol Cosma 333, Cotóră Artimon 333, Rus Loghin 334, Pâncă Ĭosif 250, Husariŭ Vasilică 250, Huza Zacheiŭ 250, Pâncă Alexă 250, Vultur George 125, Mera Simion 125, Moldovan Ĭoan 125, preotul local 1000.

Pentru acéstă jertfă adusă pe altariul bisericiĭ şi naţiunĭĭ marinimoşiĭ donatorĭ facă-se părtaşĭ binecuvîntăriĭ Părinteluĭ ceresc, care pe toţĭ cei ce-l onorézĕ în spirit şi adever, nu-ĭ lasă neremuneraţĭ. Edificat-aŭ şcólă creştină şi română, creştinĭ şi românĭ vor fi în vecĭ.

Un dar de o altă natură a obţinut si biserica de aci de la dómna vĕduvă preoţésă Elena Vlassa, care în faţa speselor marĭ cu edificarea şcoliĭ vĕdĕnd lipsa unor ornate bisericescĭ a procurat acelea ornate prea frumóse în preţ de 80 fl. Pentru care faptă poporul credincios îĭ esprimă adâncĭ mulţămite.

B.

Noutăţĭ.

Redacţia „Uniriĭ“ cu prilejul anuluĭ nou şi al sĕrbătoriĭ Nascerĭĭ Domnuluĭ doresce cetitorilor sĕĭ tot binele de la Dumnezeŭ.

Chirotonire. Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit în 24 Dec. a conferit ordurile micĭ şi subdiaconatul Onoraţilor *Laurenţiŭ Pascu,* cancelist la oficiul archidiecesan, şi *Vasiliŭ Sĕstraş,* dispus de administrator parochial în Cernuc din protopopiatul Dêrgeĭ, ĕră Duminecă în 27 Dec. ĭ-a chirotonit întru preotĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Ambiţionaţĭ de frumósa faptă creştinéscă a luĭ Gligoraş Murĕşan, carele singur a conferit 68 fl. pentru procurarea unuĭ noŭ clopot la sfînta nóstră biserică din Chimitelnicul de câmpie, fiind că cel vechiŭ s'a crepat, pentru procurarea altuĭ clopot aŭ conferit Vasiliŭ Ludoşan 5 fl., Dănilă Cipăian 5 fl.. Nistor Ludoşan 5 fl., Tanasie Ludoşan 5 fl., Gavrilă Cipăian a Marti 5 fl., Georgiŭ Căpuşan a Tomi 4 fl., Tanasie Puia 1 fl., Vasiliŭ Piperiŭ 1 fl., Vasiliŭ Nistor l. Ĭoan 1 fl., Gligoraş Gurgu 50 cr., Demetriŭ Tegla 50 cr., ér familia Georgiŭ Nistor l. Scridon pentru o tócă de lemn fórte elegantă 12 fl.

Vacanţele de Crăciun la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş se încep în 4 a c. şi duréză până în 14 a c., ĕră la cele alalte institute s'aŭ început azĭ.

Deficitul espositiunĭĭ milenare se lăţise faima, că ar fi de o jumătate de milion. Direcţiunea espositieĭ declară scirea de prematură, zicênd, că numaĭ prin Martie se va puté face bilanţul, dară e de prevĕdut, că deficitul nu va trece preste 400.000 fl. Aşa dară recunósce şi direcţiunea, că va fi deficit însĕmnat cu tóte ajutórele votate de stat.

Exregele Milan, care de câte va zile petrece în Budapesta, are de gând a se stabili definitiv în Ungaria. La acésta îl îndémnă împrejurarea, că fiind în nemijlocită apropiare de Sêrbia póte urmări maĭ bine, cele ce se petrec acolo, pe cum şi simpatia deosebită, ce o nutresce el faţă de Magiarĭ.

Tradarea secretuluĭ oficios. Diurnistul Patschold din ministeriul de agricultură înainte de acésta cu câte va sĕptĕmânĭ a predat la redacţia ziaruluĭ „Magyarország“ treĭ acte oficióse în copie, pe cariĭ numitul ziar le-a şi publicat. Fiind tras la judecată atât diurnistul tradator, cât şi redactorul Inczédy de la „Magyarország“, cel dintâiŭ a fost osîndit la 7 lunĭ de temniţă grea, ĕră al doilea la 3 lunĭ de temniţă şi 400 fl. amendă.

Decădinţa moraleĭ publice. Un principe francez din Belgiŭ a avut nefericirea de a lua în căsătorie pentru milióne pe fiĭca unuĭ parvenit american. Acésta în zilele trecute a fugit cu conducĕtorul uneĭ capele musicale ţigănescĭ. Decăduta principesă dimpreună cu ţiganul eĭ de câte va zile petrec în Budapesta, unde poporul le face ovaţiunĭ, ĕră ziariştiĭ liberalĭ interwievurĭ, cariĭ spre scandalisarea publică le publică în colónele ziarelor.

Procesul asasinărĭĭ luĭ Stambulov s'a pertractat abia în sĕptĕmâna trecută. Dintre ceĭ treĭ acusaţĭ Giorgiew a fost achitat, Tufekciew a fost condamnat la treĭ anĭ de închisóre pentru procurarea armelor spre asasinare, ĕră birjarul Atzow tot la 3 anĭ de închisóre, fiind că şĭ-a pus birja la dispositia asasinilor. Halin vinovatul principal nu a putut fi prins.

Importarea de vin artificial în timpul din urmă a luat dimensiuni de tot marĭ. Maĭ ales se impórtă în ţĕrile coróneĭ ungare de la Triest şi din fabricile de Borcola. Comercianţiĭ de vin din Triest, ca nu cumva să le fie suspecte vinurile, maĭ întâiŭ îşĭ trimit fabricatele în Dalmaţia, Istria, orĭ chiar în Italia, apoĭ de acolo şi-le aduc sub firma de vinurĭ italiane. Poliţia din Fiume din întîmplare a descoperit înşelăciunile, ce se fac. Anume sosind la adresa comerciantuluĭ Pick 800 hectolitre vin spedat din Metkovich (Dalmaţia), poliţia în credinţa, că e vin italian de contrabandă, l-a secuestrat. Secuestrându-se vinul, s'a dovedit maĭ târziŭ, că este vin artificial. După ce s'a ridicat secuestrul, Pick l-a vîndut. Tras la rĕspundere a susţinut, că vinul e de Istria, pe când vînzĕtoriĭ Kohn et Comp. (proprietariĭ fabriciĭ Borcola) zic, că e de provenienţă italiană. Analisa chimică a constatat, că vinul e fabricat din tamarindă şi din apă. Tribunalul a osîndit pe comerciantul Pick la 300 fl. pentru transgresiunea art de lege XXIII din 1893, la solvirea în favorul sĕracilor din Fiume a preţuluĭ de 11,115 fl. 60 cr., cu care a vîndut vinul, şi 64 fl. 21 cr. spese de proces, cu totul 11,509 fl. 81 cr.

Necrolog. Subscrişiĭ cu inimă întristată aduc la cunoscinţa tuturor rudeniilor şi cunoscuţilor, că soţul, tatăl şi moşul lor *Michail Smigelschi,* notar comunal emerit, după un morb îndelungat şi după primirea ss. sacramente a adurmit în Domnul în etate de 69 anĭ în Elisabetopole la 25 Decembre 1896. Rugaţi-vĕ pentru el! Elisabetopole, 27 Decembre 1896. Ana n. Sebastian, soţie. Victor, Vasiliŭ, Octavian, fiĭ. Amalia n. Bran, noră. Vasiliŭ Septimiŭ, nepot.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Necesitatea jertfeĭ perpetue a trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos în L. N.

În jertfa crucii tóte jertfele prefigurative ale L. V. și-aŭ primit împlinirea, și ele tóte primindu-și împlinirea acésta aŭ încetat. Rumperea catapetesmeĭ celeĭ de dinaintea sfinteĭ sfintelor L. V. a fost simbolul, care a declarat, că L. V. a încetat, fiind că în sângele luĭ Christos s'a instituit Legea cea nóuă și vecĭnică a graţieĭ. Încetând L. V. aŭ trebuit să înceteze și jertfele cele vechĭ, de óre ce ele ne maĭ avênd, ce să prefigureze, îșĭ perduseră scopul special, pentru care aŭ fost rînduite.

Înse jertfa crucii a fost o lucrare trecĕtóre, s'a sevârșit numaĭ o dată într'un singur loc, pe muntele căpăţinii, și într'un singur moment, adecă în Vineria aceea mare a Pascilor. Numaĭ puţinĭ ómenĭ aŭ stat lângă crucea luĭ Isus și aŭ fost martoriĭ acesteĭ drame sacrificiale sguduitóre. Pentru toţĭ ceĭ alaltĭ jertfa crucii e o faptă istorică, o faptă, care de mult s'a sevârșit și a trecut. Se nasce acum întrebarea, dacă acum după mórtea luĭ Christos nu maĭ este jertfă? Óre creștinismul cel perpetuŭ să nu aĭbă o jertfă asemenea perpetuă? Óre „începĕtoriul și plinitoriul credinţeĭ Isus“ (Evr. 12, 2) să nu fie lăsat bisericiĭ sale celeĭ ĭubite o jertfă permanentă ca moștenire? Deja și dacă vom considera acest lucru numaĭ în sine și nu vom cerca maĭ de aprópe cuvintele și faptele luĭ Christos, deja și numaĭ așa vom afla, că e de tot de necreḑut, că Christos să nu fie rînduit o jertfă perpetuă pe sama aceleĭ religiĭ, carea a întemeiat-o dînsul. Vom espune maĭ apoĭ și argumentele cele maĭ de frunte ale s. Scripturĭ și ale tradiţieĭ, carĭ dovedesc limpede, că biserica catolică în celebrarea Eucharistieĭ îșĭ are jertfa sa perpetuă. Dar maĭ întâiŭ vom face abstracţie de la argumentele positive ale revelaţiunĭĭ dumnezeescĭ și vom arĕta, cât e de cuviincios și în un anumit sens cât e de necesar, ca religia și biserica creștină să aĭbă o jertfă perpetuă și anume chiar jertfa trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos.

1) Aducerea de jertfe cu scopurĭ religióse, de și nu se póte zice, că însă-și natura o ar pretinde în chip necesar, totuși e corĕspunḑĕtóre în mĕsura cea maĭ mare naturiĭ și legiĭ naturale. Omul ca fiinţă compusă din trup și din spirit viaţa sa religióză internă sigur nu și-o póte esprima prin nimica maĭ bine, prin nimica nu și-o póte îmbrăca în faptă în chip maĭ espresiv și maĭ energic că prin jertfa. Ér de altă parte scim, că Christos opera cea supranaturală a graţieĭ și-a așeḑat-o pe temeiul naturiĭ, că graţia nu nimicesce firea, ci o vindecă și o sfinţesce, o nobilitézĕ și o clarifică. De aceea omul nicĭ în starea primiriĭ dumnezeescĭ de fiĭ și în împĕrăţia cea supranaturală a luĭ Dumnezeŭ, adecă în creștinism, nu încetézĕ a avé lipsă de o jertfă visibilă, pentru ca să pótă împlini obligamentele sale religióse în acel chip, care e cel maĭ corĕspunḑĕtoriŭ și maĭ conform naturiĭ. Hominum natura exigit visibile sacrificium, natura ómenilor pretinde o jertfă visibilă. [1]) De aceea Dumnezeŭ, cel ce de o parte cunósce și lipsele religióse cele maĭ intime ale inimiĭ omenescĭ, ér de altă parte cu provedinţa sa „ajunge de la marginĭ până la marginĭ cu tărie și întocmesce tóte cu folos“ (Înţel. 8, 1), a bună samă nu va fi lăsat creștinismul fără de o jertfă perpetuă.

2. Fiind că jertfa e așa de conformă naturiĭ, de aceea cutrierând istoria némuluĭ omenesc și găsim jertfe tot de una și pretutindenea. Nicĭ în L. V. nu a fost altmintrea: jertfele formaŭ și acolo simburele și centrul cultuluĭ întreg al luĭ Dumnezeŭ. Și fiind că graţia nu nimicesce natura, ci îșĭ zidesce clădirea sa pe temeiul naturiĭ, de aceea nicĭ L. N. nu póte să fie făr de jertfă. Dór L. N. e împlinirea și desevârșirea legiĭ naturale și a L. V.

Dară „de este cea trecĕtóre mărită“, dacă deja L. V., carea a fost trecĕtóre, încă a fost înzestrată cu strălucirea unuĭ cult sacrificial, atuncia „cu mult maĭ vîrtos“ L. N. „cea netrecĕtóre este întru mărire“ (II Cor. 3, 11), adecă între altele va avé să fie înzestrată și distinsă cu un cult sacrificial corĕspunḑĕtoriŭ. În L. V. eraŭ rînduite jertfe zilnice, și a nume nu numaĭ de cele sângeróse, ci și de cele nesângeróse. Acestea dóuĕ soiurĭ de jertfe amîndóuĕ aŭ fost rînduite așa, ca menirea lor cea maĭ sublimă să se cuprindă într'un raport prefigurativ cu L. N. Pe cum decĭ jertfele prefigurative cele sângeróse ale L. V. și-aŭ primit împlinirea pe cruce în jertfa cea cruntată a luĭ Christos, în tocmaĭ așa caractĕrul prefigurativ al jertfelor nesângeróse zilnice póte să-și afle împlinirea numaĭ așa, dacă în L. N. este o jertfă necruntată perpetuă. În L. V. eraŭ jertfe, carĭ prefiguraŭ Israiliţilor și le puneaŭ înaintea ochilor jertfa viitóre a rĕscumpĕrăriĭ și în modul acesta le viniaŭ întru ajutoriŭ, ca eĭ deja înainte să pótă culege ródele arboreluĭ crucii; de aceea e fórte cuviincios, ca L. N. să aĭbă asemenea o jertfă, a căreĭ menire să fie, ca să representeze tuturor némurilor jertfa aceea, carea s'a sevârșit o dată pentru tot de una, și să le mijlocéscă pururea graţiile eĭ. Putem decĭ să facem conclusia, că Domnul nostru Isus Christos în L. N. nu a abrogat simplaminte cultul sacrificial cel nedeplinit al L. V., ci l-a schimbat într'unul maĭ deplinit.

3. Religia întemeiată de Christos e cea maĭ perfectă, căcĭ ea are bogăţia adevĕruluĭ și daruluĭ dumnezeesc. În creștinism revelaţiunea cea supranaturală și-a primit închiarea așa, că acĭ pe pământ nu are să se aștepte o împărtășire maĭ bogată și maĭ deplină a Spirituluĭ Sfînt. Biserica creștină ţine mijlocul între umbra cea prefigurativă a L. V. și între deplinirea viitóre a cerescului Ĭerusalim. L. V. a fost pregătirea menită spre punerea la cale a creștinismuluĭ; ĕră cest din urmă e portalul nemijlocit, prin care ómenii pot să ajungă în ceriurĭ la vederea nevelată și fericitóre a adevĕruluĭ celuĭ vecĭnic și a frumseţeĭ celeĭ vecĭnice. Înse deplinirea uneĭ religiĭ pretinde în chip necesar un cult dumnezeesc deplinit, adecă aducerea de jertfă, căcĭ jertfa e chipul cel maĭ eminent și actul cel maĭ de frunte al religieĭ. Dacă religia creștină nu ar avé o jertfă permanentă, atuncia ea nu ar avé cult dumnezeesc deplinit și nu ar fi deplinită în tótă privinţa, ci în un punct esenţial ar fi defectuósă și neîndestulitóre, ceea ce nu se póte admite. Fiind că religia creștină e religia cea maĭ perfectă, de aceea ea trebue să aĭbă și cultul dumnezeesc cel maĭ sublim și maĭ vrednic, adecă cultul sacrificial. Unde nu este jertfă, acolo nu este nicĭ preoţie nicĭ altariŭ. Ce ar rĕmâné înse din creștinism, dacă el nu ar avé nicĭ jertfă, nicĭ preoţĭ, nicĭ altariŭ?

L. N. trebue decĭ să-și aĭbă jertfa sa permanentă. Înse jertfa acésta a L. N. nu are să fie neatîrnătóre de la jertfa crucii. Dór din jertfa crucii a isvorît și isvoresce tótă mântuirea omenimiĭ atât înainte de Christos cât și după el. Ea de aceea e centrul, la care se reduc tóte cele alalte jertfe. Jerfta perpetuă a L. N. nu póte avé scopul de a dobîndi merit noŭ orĭ de a presta din noŭ satisfacţie pentru pĕcatele ómenilor, ci ea póte să aĭbă numaĭ menirea de a mijloci singuraticilor ómenĭ dornicĭ de ajutoriŭ și de mântuire satisfacţia și meritul jertfeĭ de pe cruce. Jertfa e tot de una centrul cultuluĭ religios, și ea de aceea tot de una trebue să stea pe aceea-și trĕptă a deplinirii cu acel cult religios, al căreĭ centru este ea. Așa dară fiind că L. N. întrece așa de mult pe cea V., ea trebue să aĭbă o jertfă de un fel neasemĕnat maĭ bun și maĭ nobil, de cum aŭ fost jertfele L. V. Deosebirea, ce esistă între cele dóuĕ Legĭ, trebue să se esprime maĭ ales în jertfele lor. În L. V. predomina elementul estern și trupesc, spiritul fricii și al servituţii. De aceea jertfele sângeróse, carĭ omenimea nerĕscumpĕrată le aducea în consciinţa și spre recunóscerea vineĭ neespiate, în L. V. eraŭ fórte la locul sĕŭ: ele aduceaŭ ómenilor a minte de Dumnezeul cel mâniat și rĕsbunătoriŭ, care pedepsesce pĕcatul cu mórte. Legiĭ N. din contră nu i-se cuvine o jertfă zilnică sângerósă, ci numaĭ una nesângerósă, căcĭ în L. N. predominézĕ momentul intern și spiritual, într'însa avem graţia și bucuria rĕscumpĕrariĭ, într'însa stăpânesce spiritul ĭubiriĭ și al primiriĭ dumnezeescĭ de fiĭ. Jertfa acésta nesângerósă are să corĕspundă perfecţiuniĭ L. N., carea are nepătrunsele bogăţiĭ ale graţieĭ luĭ Christos; jertfa aceea nesângerósă are decĭ să nu copieze numaĭ în chip simbolic jertfa crucii, pe cum o aŭ prefigurat în acela-și chip jertfele L. V., ci ea are să representeze și să pună érăși de faţă întru adevĕr și în realitate jertfa aceea, carea s'a sevârșit odinióră pe muntele căpăţineĭ. Dară o ast fel de representare e cu putinţă numaĭ atuncia, dacă darul sacrificial al altarelor nóstre nu stă în apoia Mieluluĭ Pascilor, care s'a junghiat pe cruce, adecă dacă pe altarele bisericiĭ se jertfesce neîncetat în chip taĭnic trupul și sângele luĭ Christos.

Cum póte înse să fie dar sacrificial și să se jertféscă acel Christos, „carele s'a sculat din morţĭ, că mórtea pe dînsul nu-l maĭ stăpânesce“ (Rom. 6, 9)? Fără îndoélă nemurirea și gloria luĭ Christos celuĭ ce s'a înălţat la ceriŭ, par a se împotrivi acesteĭ

[1]) Conc. Trid. sess XII. cap. 1.

jertfe. Dară „cele ce nu sînt cu putință la ómeni, sînt cu putință la Dumnezeŭ“ (Luc. 18, 27). Înțelepciunea cea nemărginită a lui Dumnezeŭ a găsit căĭ și mijlóce, pentru ca să sevârșéscă acest lucru, care ómenilor li-se pare a fi cu neputință. Prin o bogăție de minunĭ scie Domnuĭ să ascundă pe altariŭ sub formele pânii și vinuluĭ înălțimea omenirii sale celeĭ clarificate și ast fel să împreune în persóna sa cea adorabilă viața cu mórtea, starea de miel sacrificial cu șederea în glorie ceréscă.

De când „Cuvîntul trup s'a făcut și a locuit întru noĭ“ (Ĭo. 1, 14), și de când Domnul „pe pământ s'a arĕtat și cu ómenii împreună a locuit“ (Varuch 3, 38), de atuncia locuirea luĭ între noĭ și petrecerea luĭ cu noĭ nicĭ o dată nu a maĭ încetat. Când s'a înălțat la ceriŭ, atuncia nu ne-a lăsat pe noĭ orfanĭ, nu a voit, să ne lipséscă de mângăiarea și bucuria ființeĭ sale de față celeĭ trupescĭ în mijlocul nostru. În chip negrăit de minunat a împlinit Domnul cuvintele sale de rĕmas bun: „Étă eŭ cu voĭ sînt în tóte zilele până la sfârșitul véculuĭ“ (Mt. 28, 20). Isus a voit adecă, să rĕmână ca jertfă perpetuă în mijlocul lor. El e atât capul bisericiĭ triumfătóre în ceriurĭ, cât și cel al bisericiĭ luptătóre aci pe pământ. De aceea pe cum în ceriurĭ, așa a voit să fie și să rĕmână de față și aci pe pământ și după omenirea sa cea sfîntă. Ființa acésta de față a luĭ e deplin corĕspunzĕtóre stăriĭ, în care se găsesce atât biserica cea ceréscă, cât și cea pământéscă. Ea este decĭ diferită: în ceriurĭ Christos șede de-a drépta Tatălui întru putere și mărire, pe pământ dimpotrivă petrece sub formele pânii și vinuluĭ ca miel de jertfă în umilire și sub vĕl. Până când biserica petrece aci pe pământ în luptă și nĕcas, în strîmtóre și întristăciune, până atuncia Christos rĕmâne cu ea ca jertfă perpetuă; căcĭ el însu-și va să fie strălucitul prototip și nesecatul isvor al vieții de jertfă, carea biserica luptătóre, adevĕrata și vrednica mirésă a celuĭ Rĕstignit, o trăesce și o va trăi aci pe pământ, până când va sosi ziua nunțiĭ celeĭ cerescĭ cu nesfârșita eĭ ĭubilare de învingere și de bucurie și va pune capĕt la tótă durerea.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Mórtea în apa voptitóre îĭ fusese fórte aprópe. Acum, după ce ajunsese éră de-asupra, găsi, că ea îl pândesce aci în chipurĭ diferite.

De-asupra măriĭ zăcea fumul ca o negură pe jumătate străvedie, prin care pe icĭ pe colé fulgeraŭ flacărĭ cu lucire intensivă. Ben Hur pricepu în dată, că acelea sînt năĭ aprinse. Lupta bântuia maĭ de parte, și el încă nu scia, care e învingĕtoriul. Din când în când treceaŭ prin cercul vederiĭ luĭ năĭ, carĭ lunecaŭ ca nisce umbre preste apa luminată de flacărĭ. Maĭ de parte suna pocnirea, ce o produceaŭ alte năĭ lovindu-se de olaltă și crepând. Dar pentru el esista un pericol maĭ apropiat. Când se cufundase Astrea, pe podul eĭ, pe cum ne vom aduce a minte, se aflaseră ostașiĭ eĭ propriĭ și ceĭ de pe dóuĕ galere inimice, carĭ dădură de o dată năvală asupra eĭ. Pe toțĭ îĭ răpiseră valurile cu sine în adâncime. Mulțĭ din eĭ se întîlnirĕ acum la suprafața apeĭ, și pe câte o rĕmășiță a năiĭ continuară lupta, ce póte o începuseră deja în vîltorile apeĭ. Eĭ se sugrumaŭ îmbrățișându-se și îmboldindu-se, se luptaŭ pe icĭ pe colé cu spade și cu lăncĭ și mișcaŭ ast fel în jur de sine apa, ce pe alocuria era négră, ér pe airia roșită de reflexul flacărilor. Ben Hur cu lupta și trânta lor nu avea de a face; dór eĭ toțĭ îĭ eraŭ inimicĭ, căcĭ toțĭ puteaŭ să atenteze asupra vieții luĭ pentru scândurile, carĭ îl purtaŭ pe el. Se sili decĭ a ĭeși cât se póte de grabnic din îmbulzéla asta.

În clipa acésta audi lovicturĭ repedĭ de vîsle și vĕdu o galeră, care venia chiar spre el. Înalta parte din ainte a eĭ i-se păru de dóuĕ orĭ maĭ mare, de cum era, și lumina roșetică, ce se juca pe auriturile și cĭopliturile eĭ, îĭ împărtășia înfățișarea uneĭ vipere uriașe sclipicióse. Sub talpa eĭ apa se schimba în spumă, ce sbura în tóte părțile.

El muncia din rĕsputerĭ, ca să împingă din calea galereĭ pluta sa, carea era fórte lată și se putea cârmui cu anevoe. Timpul era scump, — o jumătate de secundă încă îĭ putea aduce scăpare orĭ mórte. În clipa acésta de sforțare estremă se ivi fără de veste asemenea unuĭ fulger auriŭ un coĭf înaintea luĭ din apă, — apoĭ dóuĕ mânĭ cu degetele crăcite în chip convulsiv, — mânĭ marĭ, puternice, carĭ nu ar maĭ fi scăpat, ceea ce ar fi prins o dată. Ben Hur se retrase înspăimîntat dinaintea lor. Éră se ivi coĭful și capul, pe care era întărit, apoĭ urmară dóuĕ brațe, carĭ începură a se bate în chip selbatic în apă, — apoĭ un cap plecat în dĕrĕpt, trăsăturile căruia le loviră chiar acum razele flacărilor. Gura îĭ era deschisă, ochiĭ îĭ eraŭ căscațĭ și-și însușiseră deja o înfățișare sticlósă, întrégă fața era acoperită de palórea nălucósă a celuĭ ce se înécă, — o privelisce îngrozitóre, pe cum nu se maĭ îmbiase luĭ Ben Hur nicĭ o dată! Și când fața ér voia, să se cufuude în apă, el apucă pe omul acesta de catena, ce întăria coĭful de desubtul bărbieĭ, și-l trase la deal până la marginea pluteĭ.

Omul acesta era Arriŭ, tribunul.

Câtă va vreme apa spumega și gâlgăia în jur de Ben Hur, și el trebui să-și încordeze tótă puterea, ca să nu lunece de pe plută și să țină de-asupra apeĭ capul Romanuluĭ. Galera trecuse pe lângă eĭ; vîslele eĭ loviseră abia de o schiópă de de parte de la plută. De-a dreptul printre cadavre plutitóre, printre capete cu coĭfurĭ și descoperite luneca galera maĭ de parte nelăsând în urma sa fără numaĭ o brazdă de apă lucitóre ca lumină roșetică. O lovitură nădușită, urmată de strigăte înfiorătóre îndemnă pe Ben Hur, să-și întórcă privirea de la povara sa. O bucurie selbatică și aprópe barbară îĭ cuprinse inima: Astrea era rĕsbunată.

Lupta turba maĭ de parte. O parte a năilor începu a cerca, să scape. Dar a cuĭ era învingerea? Ben Hur înțelegea prea bine, cât de mult atîrna libertatea luĭ și viața tribunuluĭ de la întrebarea acésta. El împinse pluta sub cest din urmă, până ajunse maĭ pe urmă întreg trupul pe ea. Apoĭ își îndreptă tótă grija spre aceea, ca să-l țină pe plută. Încetinel începu a crepa de ziuă. Cu sperare deplină și érăși cu temere deplină vedea el, cum se întăria lumina zileĭ. Arĕta-ĭ va óre ziua învingerea Romanilor orĭ a piraților? De cum va vor fi învins pirațiĭ, atuncĭ acela, pe care-l ținea de-asupra apeĭ, era perdut.

În sfârșit rĕsări sórele. Aerul nu era mișcat de nicĭ o adiare. De-a stînga vĕdu Ben Hur uscat, însе în depărtare cu mult prea mare, de cât să se fie putut gândi la aceea, ca să ajungă până acolo. Icĭ colé plutiaŭ ómenĭ pe de-asupra apeĭ în tocmaĭ ca și el. Pe alocuria marea era negrită de ruine arse și fumegătóre. Maĭ în depărtare zăcea o galeră fără cârmă; de pe varga frântă îĭ atîrna vîntréua sdrențuită, și în depărtare încă și maĭ mare putea zări alte puncte plutitóre, carĭ le socotia el de năĭ, carĭ saŭ fugiaŭ, saŭ urmăriaŭ alte năĭ.

Așa trecu o óră. Neliniștea luĭ crescea. Dacă nu sosia în grabă ajutoriŭ, Arriŭ avea să móră. Une oria și alt mintrea i-se părea, că ar fi murit deja, așa de liniștit zăcea el înaintea luĭ Ben Hur. Îĭ deslegă coĭful de pe cap și apoĭ cu mare greŭ și platoșa. Inima îĭ maĭ bătea slab. Însе Ben Hur nu înceta a nutri sperare și aștepta. Nu putea să facă alta, de cât să aștepte și după obiceiul poporuluĭ sĕŭ să se róge.

VI.

Libĕr și adoptat.

Întrămarea din pericolul de a se îneca e maĭ durerósă de cât însă-și înecarea. Așa s'a întîmplat și cu Arriŭ, când el spre marea bucurie a luĭ Ben Hur îșĭ redobîndi putința de a grăi.

De la întrebărĭ fără de nicĭ un nex, că unde e acum, cine l-a mântuit și în ce chip a făcut-o acésta, a ajuns pe încetul la bătălie. Îndoéla în învingere deprindea asupra forțelor luĭ o înrîurință încurajătóre, — și lunga odihnă, întru cât a putut-o gusta pe așternutul sĕŭ cel fragil, încă a contribuit la restaurarea luĭ. Ba el la o vreme se făcu chiar vorbăreț.

„Scăparea nóstră, asta o vĕd bine, atîrnă de la resultatul lupteĭ. Ceea ce aĭ făcut pentru mine, o recunosc pe deplin. Ca să ți-o spun sincer, tu mĭ-aĭ scăpat viața primejduindu-ți-o pe a ta. Asta o recunosc fără sfială. Și orĭ ce s'ar întîmpla maĭ de parte, tu poțĭ să fiĭ încredințat de recunoscința mea. Maĭ mult, de cum va norocul îmĭ va fi favorabil, și de cum va vom scăpa sănătoșĭ din primejdia acésta, atuncĭ voiŭ să te încarc cu atâta favor, pe cum se șede unuĭ Roman, care dispune de puterea și averea de a-și arĕta recunoscința. Însе de o cam dată avem să vedem, dacă tu pe lângă tótă bunăvoința ta mĭ-aĭ presta întru adevĕr un serviț! Orĭ maĭ vîrtos,“ el întârzia cu vorba, „trebue să cer de la tine promisiunea, că dacă s'ar întîmpla un lucru anumit, tu să-mĭ prestaĭ cea maĭ mare binefacere, ce un bărbat o póte presta altuia, — și promisiunea acésta să mĭ-o daĭ acum!“

„De cum va nu e vre un lucru neĭertat, ți-l voiŭ împlini,“ zise Ben Hur.

Arriŭ tăcea copleșit de oboséla.

„A bună samă eşti un fiŭ al Ĭudeului Hur?“ întrebă apoĭ.

„Aşa e, pe cum îţi spuseĭ.“

„Eŭ am cunoscut pe tatăl tĕŭ —“

Ĭuda se trase maĭ aprópe de tribun, fiind că glasul acestuia slăbia; se trase maĭ aprópe şi ascultă cu încordare, — în sfârşit, gândia el, va audi ceva veste de a casă.

„L-am cunoscut şi l-am Iubit,“ continuă Arriŭ.

Ĕră urmă o pausă. Într'aceea gândurile grăitoriuluĭ păreaŭ a se depărta de la obiect.

„Tu ca fiŭ al luĭ Hur,“ continuă tribunul, „trebue că aĭ audit ceva despre Cato şi despre Brut. Eĭ aŭ fost ómenĭ marĭ, şi nicĭ o dată maĭ marĭ ca la mórte. Murind lăsară acea lege, că Romanul nu are să supravieţuéscă norocul sĕŭ. Ascultĭ la ceea, ce vorbesc eŭ?

„Ascult.“

„Romanii fruntaşi aŭ obiceiul de a purta un inel. Aci în mâna mea încă este unul. Trage-l din deget.“

Îşi întinse luĭ Ĭuda mâna. şi acesta îĭ împlini voinţa.

„Bagă-l acum în degetul tĕŭ!“

Ben Hur o făcu.

„Podóba asta îşĭ are scopul sĕŭ,“ zise apoĭ Arriŭ. „Eŭ am avere mare, ómenii mĕ socotesc bogat, chiar şi în Roma. Familie nu am. Arată acest inel libertinuluĭ, carele în absenţa mea administrézá averile mele. Îl veĭ afla într'o vilă aprópe de Misenum. Spune-ĭ, cum aĭ ajuns la inel, şi cere ceva orĭ şi tóte, cele ce administrézá. El ţi-le va da. De cum va voiŭ scăpa viŭ, atuncĭ voiŭ face încă şi maĭ mult pentru tine, îţi voiŭ reda libertatea, te voiŭ reda patrieĭ tale şi la aĭ tĕĭ, — orĭ îţi veĭ alege tu însu-ţi cariera, carea îţi va plăcé maĭ bine. Ascultĭ?“

„N'aşĭ puté, să fac alt ceva.“

„Aşa dară dă-mĭ promisia. Pe zeĭ —“

„Nu aşa, bunule tribun, eŭ sînt Ĭudeŭ.“

„Aşa dară pe Dumnezeul tĕŭ, orĭ în forma cea maĭ sfîntă a credinţeĭ tale promite-mĭ, că veĭ face, ceea ce-ţĭ spun acum şi pe cum o cer de la tine. . . . Eŭ o aştept. Dă-mĭ promisia.“

„Nobile Arrie! Înteţirea ta mĕ face, să cred, că e vorbă de un lucru de seriositate solemnă. Spune-mĭ maĭ întâiŭ, ce veĭ?“

„Promite-mĭ veĭ apoĭ?“

„Asta ar fi asemenea uneĭ juruinţe! Şi — binecuvîntat să fie Dumnezeul părinţilor meĭ! Colo vine o nae.“

„Din ce direcţie?“

„De cătră méză nópte.“

„Poţĭ îĭ cunósce naţionalitatea de pe semne esterne?“

„Ba! Servitul m'a legat de vîslă.“

„Are vre o flamură?“

„Nu vĕd nicĭ o flamură.“

Arriŭ petrecu câtă va vreme liniştit, — la părere cufundat în gândire adâncă.

„Păstrézá-şĭ naca încă şi acum tot aceea-şĭ direcţie?“ întrebă în sfârşit.

„Da.“

„Cércă acum flamura!“

„Nu are flamură.“

Nicĭ alt semn?“

„Are o vîntrea şi treĭ băncĭ de vîsle şi înaintézá fórte repede. Asta este tot, ce pot spune despre ea.“

„O nae romană după învingere ar fi arborat multe flamure. Trebue că e o nae inimică. Ascultă dară!“ zise Arriŭ cu seriositate mare, — „ascultă, până ce-ţĭ maĭ pot grăi. De cum va galera e a piraţilor, ţi-aĭ scăpat viaţa. Nu-ţĭ vor dărui libertatea, ci din noŭ te vor pune la vislă, dar de ucis nu te vor ucide. Eŭ dimpotrivă —“

Tribunul se opri. „Perpol!“ zise apoĭ cu hotărîre, „eŭ sînt cu mult prea bĕtrân, de cât să maĭ rabd ocară. În Roma despre Quint Arriŭ să se istoriséscă, că a perit dimpreună cu naea sa în mijlocul cetelor inimice, pe cum se cade unuĭ tribun roman. Asta e, ceea ce cer de la tine. De cum va naea e a piraţilor, atuncĭ împinge-mĕ de pe plută şi mĕ înécă! Audĭ, ce zic? Jórá-mĭ, că o veĭ face.“

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunii nóuĕ create prin legile aceste.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dării de *case,* 2. a dării de *câştig,* 3. a dării după *camete,* 4. a dării *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dării de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expediată franco sub faşe **11** cr.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer. crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alŭ doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ĕră legat în pele tare fl. 3.80.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvaniei“ şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. Ĭn versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţiĭ.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

(1) 1—1

Cerere de ofert.

Din averea concursuală inventată a negutătoriuluĭ falit din Blaş Ĭuliŭ Löb, după ţinerea Licitatiunii pe sama a doĭ creditorĭ, carĭ aŭ fost pemnorat maĭ înainte de escrierea concursuluĭ, aŭ maĭ rĕmas încă deosebĭ articli de marfă inventaţi în 336 posiţiunĭ, ce represintă un preţ de inventariŭ concursual de 331 fl. 30 cr. şi adecă un preţ de cumpĕrare cam de 650—660 fl., carĭ sînt aşedaţi în o încăpere aci în loc în casa Salmen, şi cu întrevenirea mea pot fi vĕduţi.

În urma decisuluĭ comissiunii concursuale pot să vînd pe cale privată acéstă marfă pentru o sumă, care trece preste suma de 165 fl. 65 cr.

Provoc prin urmare pe doritoriĭ de a cumpĕra acea marfă, ca până în Ianuariŭ 10 1897 inclusive să-şĭ subştérnă la mine ofertele închise şi referitóre la acea marfă, carĭ apoĭ în Ianuariŭ 11 1897 la 11 óre de zi le voiŭ deschide publice în cancelariă-mĭ, şi marfa zisă o voiŭ da-o maĭ mult oferitoriuluĭ în schimbul plătiriĭ cu banĭ gata.

Blaş Decembre 29. 1896.

Dr Iac. Brêndușian
curatorele masseĭ concursuale şi advocat.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 9 Ianuariu 1897.** **Numerul 2.**

Invitare la abonament.

Cu numĕrul 1 am deschis abonament nou, spre care scop am alăturat câte o asemnaţiune postală, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foii.

Preţurile rĕmân cele vechi şi sînt indicate în fruntea foii.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domni abonenţi, cari sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edării foii.

Administraţia.

Socialism creştinesc.

Libertate magiară: asta e numai o vorbă gólă. A fost, nu este. O pomenim, dar nu crede nimĕni într'însa. E o frasă, care şi-a perdut valórea, pentru că realitatea zilnică o dă de minciună. Despotismul liberal, étă ceea ce esistă în realitate. Tot omul vede însu-şi, că domn, ţĕran, până şi oficialii gem de o potrivă sub presiunea despotismului guvernului liberal. Nu numai că lipsesce libertatea politică, dar nu este nici libertate personală. În tóte referinţele vieţii sîntem încătuşaţi şi espuşi intervenţiunii legale orĭ arbitriului auctorităţilor publice. Viaţa nóstră familiară, averea şi munca nóstră sînt tot atât de puţin libere, ca şi deprinderea drepturilor nóstre constituţionale. Aŭ încărcat în spinarea poporului legile şi l-aŭ potopit cu ordinaţiunĭ, de stă, să îmbrâncéscă sub povara poruncilor şi opreliştilor. Fără cheltuélă şi fără concesiune de la auctorităţi nu póte face nimenĭ un paş. Dar de-i vine cutăreĭ persóne oficióse ceva în minte, nu mai e chip de scăpare, şi dacă comite fel de fel de abusurĭ, îl scapă potopul de paragrafĭ orĭ protecţia. În ţara acésta nu mai e liber nicĭ Magiarul nicĭ cel de alt neam, şi sub Bánffy a ajuns ţara asta să samene cu o mare temniţă, în care preste egalitatea în robie veghiéză brutalitatea păzitorilor şi a inspectorilor.

Liberalismul din Ungaria e o minciună. Liberalismul, care odinióră a fost sistemul libertăţilor indivíduale şi politice, şĭ-a perdut acest cuprins şi s'a prefăcut în sistemul escamatorieĭ şi al despotismului. N'a rĕmas din el alta, a fară de nume şi de organisaţia de partid, pe de-asupra forma parlamentară.

Locul liberalismuluĭ universal l-a ocupat o companie, care usurpéză drepturile, averea publică şi puterea de stat. Câţi va amploiaţi mai înalţi, câteva sute de deputaţi şi o cétă de capitalişti s'aŭ întrunit într'un consorţiŭ, aŭ luat de firmă numirea de liberal, de reclam accentuéză principiile liberale, în realitate înse esploatéză numai eĭ singurĭ guvernul cu posturile sale oficióse, legislaţiunea cu patentele de magnaţi şi deputaţi, în sfârşit şi folosirea budgetuluĭ anual de cincĭ sute de milióne. Étă ce e partidul liberal. Ér liberalismul însémnă aceea, că lor tóte le sînt permise, la alţiĭ înse nimic. Eĭ aruncă dările pe alţiĭ; eĭ croesc altora legĭ, de la carĭ pe sine se subtrag, orĭ pe carĭ înşi-şi nu le ţin. În numele corónei, a statului, a naţiunii agitéză ţara cu politica cea mai egoistă, ca şi cum ţara ar fi averea lor privată, şi ca şi cum milióne de cetăţenĭ ar fi robiĭ orĭ servitoriĭ lor. Liberalismul acesta practic e privilegiul cel mai miserabil, ce şi-l póte aroga o hordă ucigaşă de barbarĭ asupra uneĭ provinţii ocupate. Prin urmare liberalismul s'a prefăcut tocmai în contrarul la ceea ce a fost dintru început în idee. Nu numai că nu şi-a realisat principiile, ci tocmai din contră le-a renegat pe tóte. A păstrat numai fraseologia, ca cu atât mai uşor să pótă seduce pe ómenĭ. Dintre ómenĭ îşi alege instrumentele, şi dintre ceĭ mai acomodaţi îşi adună taběra, şi pururea numai la un lucru ţintesce, anume la ceea ce e favorabil pentru partid; la idee, la dreptate, la binele public şi la patrie nu se gândesce nicĭ o dată. În tóte părţile a degenerat liberalismul, dar în Europa întrégă n'a degenerat aşa de mult, ca la noĭ în Ungaria. Sistemul acesta cu tot egoismul şi cu tot despotismul sĕŭ îl represintă cât se póte de perfect guvernul luĭ Bánffy.

Feuilleton.

Acte referitóre la parochia gr. cat. din Sibiŭ.

Marĭ interese religióse, naţionale şi culturale sînt în strînsă legătură cu parochia greco-catolică din Sibiŭ; căcĭ tinerimea de confesiunea nóstră — la diferitele institute de învĕţământ de aicĭ — trece preste numĕrul de 300 şi anume: în şcóla proprie elementară, în cele alalte şcolĭ elementare, în gimnasiŭ, în şcóla reală, în diferitele şcolĭ de fete, la meseriĭ etc.

Acéstă tinerime primesce o instrucţiune religiósă-morală în tótă regula, i-se propune cantul bisericesc, şi e constrînsă a cerceta sînta biserică în tóte Duminecile.

În modul acesta biserica gr. cat. de aicĭ este o mamă iubitóre, care adună la sinul sĕŭ sutele de tinerĭ. veniţĭ din tóte părţile ţĕriĭ, să-şĭ lumineze mintea şi să-şĭ nobiliteze inima întărindu-şĭ tot o dată sentimentul religios-moral şi naţional.

Nu va fi decĭ fără interes, ca onoraţiĭ cetitorĭ aĭ „Unirii“ să afle unele date din trecutul acesteĭ parochiĭ.

Că prima urzire a parochieĭ gr. cat. din Sibiŭ se datéză de pe timpul Unirii, se póte deduce de acolo, că *Pĕtru* protopopul Sibiuluĭ dimpreună cu preoţi a luat parte la sinodul ţinut în Septembre 1700, în care s'aŭ acceptat şi statorit condiţiunile Unirii, şi protopopul a şi subscris acel momentos act.

Prin ce fase, schimbărĭ şi calamităţi va fi trecut şi parochia Sibiuluĭ în timpurile, ce aŭ urmat după *Atanasiŭ* sub Episcopiĭ următorĭ, în lipsa de documente nu se póte sci; se presupune înse cu mare probabilitate, cum că pe timpul persecuţiunilor îndreptate în contra nemuritoriuluĭ Episcop *I. I. Clain,* Archiereŭ deplin devotat biserecĭ şi naţiunĭĭ sale, cum şi a turburărilor confesionale escate tot pe acel timp parochia gr. cat. din Sibiŭ încă n'a putut rĕmâné neatinsă de acele calamităţi, ba din contră cum că chiar a trebuit să trécă prin grele suferinţe şi calamităţi, se póte dovedi în mod învederat prin documente referitóre la donarea fondului intravilan făcută episcopuluĭ *Gregoriŭ Maior* de împĕrătésa *Maria Teresia,* din carĭ se constată, că credincioşiĭ parochianĭ gr. cat. din Sibiŭ în numĕr de 2000 ajunseră în acea tristă posiţie, cât n'aveaŭ nicĭ biserică, nicĭ măcar cimiteriŭ, unde să-şĭ îngrópe morţiĭ; decĭ eraŭ siliţi, să-ĭ îngrópe lângă biserică şi chiar în uliţă (actele din 19 Dec. 1787 şi 15 Maiŭ 1788).

Eĭ eraŭ necesitaţi a-şĭ conduce un oratoriŭ pentru ţinerea cultuluĭ divin, plătind pentru el chirie anuală de 15 fl.; ér pentru cimiteriŭ eraŭ în cértă cu gr. orientaliĭ, carĭ îĭ eschiseră de la folosirea cimiteriuluĭ, mai înainte comun.

Acésta se dovedesce din numĕrósele acte aflătóre de pe acel timp, pe când funcţiona aicĭ ca paroch şi protopop *Cyril Czopa.* Acele acte se referesc la diferite representaţiunĭ şi cereri aşternute în causa cimiteriuluĭ pe la guvern, magistrat, pe la episcop şi chiar şi la episcopul gr. or. *Gedeon Nichitici.* Se vede, că în urmă, după multe stăruinţe şi lupte acele representaţiunĭ tot aŭ avut óre care resultat, că s'a asemnat şi pentru poporenii gr. cat. un mic cimiteriŭ, carele se folosesce şi de presente.

Pe cum este constatat din documentele aflătóre în archivul parochial de aicĭ, biserica gr. cat. din Sibiŭ s'a edificat pe fondul intravilan donat în 1776 episcopuluĭ Gr. Maior de împĕrătésa Maria Teresia cu scopul de a se edifica pe el biserică şi a se face şcólă trivială. Fondul intravilan cu grădina şi casa aparţinĕtóre aŭ fost proprietatea Ieşuiţilor,

Pot să domnéscă multă vreme liberalismul magiar și despotismul preste țara acésta? La întrebarea asta numaĭ atâta putem rĕspunde, că cu cât vor domni maĭ mult, cu atâta vor face maĭ mare pustiire. Constituția e deja un vas gol: cuprinsul i-l aŭ mâncat. Pacea și încrederea, fericirea și mulțămirea, carĭ nutresc în popor patriotismul și daŭ auctoritate guvernuluĭ, sînt nimicite. Bietul popor în sĕrăcia și supĕrarea sa nu scie, în cătrăŭ să apuce. O parte se ruinéză, alta emigréză.

Și să nu se crédă, că decădința materială și morală ating numaĭ acele clase ale poporuluĭ, carĭ trăesc după munca mânilor sale, de óre ce și în cercurile inteligente sînt fórte mulțĭ proletarĭ și Catiline. Cu lux împrumutat și cu cavalerism prefăcut își acoper scăderile sufletescĭ și trupescĭ, până pot. Acum înse am ajuns acolo, în cât trebue să ne gândim nu numaĭ la scăparea statuluĭ ungar și a constituțieĭ ungare, ci și la scăparea societățiĭ.

Libertatea și constituția le putem scăpa numaĭ cu statul creștinesc, după ce statul liberal a dus Ungaria în prăpastie. Poporul, societatea și națiunea le putem mântui numaĭ cu socialismul creștin, care restauréză moravurile, organiséză munca, păstréză averea și dă poporuluĭ pâne. Ceasul scăpăriĭ va suna atuncĭ, când se va libera țara de liberalĭ, ér poporul de despoiătorĭ.

„Alkotmány."

Aservirea poporuluĭ. Frasele de libertate, egalitate, frățietate de mult s'aŭ tocit. Ele nu maĭ pot amăgi pe nimenĭ. Liberalismul, care timp îndelungat a îmbetat lumea cu aceste frase, e demascat. Și ceĭ maĭ naivĭ încă sciŭ, că liberaliĭ doctrinarĭ sub firma libertățiĭ și a prosperărĭĭ publice cércă propriile interese materiale pe contul binelui public. Fiind că aceste interese nu și-le pot promova acolo, unde poporul e libĕr și consciŭ de demnitatea sa, liberaliĭ cércă a îndrepta opiniunea și aspirațiunile poporuluĭ spre idealurĭ naționale, de multe orĭ utopice, ca ast fel acesta să nu observe, cum i-se confiscă dreptul și libertatea, cum se aservesce de cătră liberalismul dominant. Felicitările de anul noŭ ale partiduluĭ liberal guvernamental din parlamentul ungar ne daŭ o dovadă vie despre acésta.

Fiesce care partid din parlament făcênd omagiĭ pe la șefiĭ sĕĭ la anul noŭ spune, că-ĭ zace maĭ mult la inimă prosperarea și binele poporuluĭ (?). Fiind că partidele oposiționale își esprimă numaĭ dorințe piĭ (?) vom stărui numaĭ asupra enunțărilor politice ale partiduluĭ, care dispune de putere. Aceste enunțărĭ arată calea de a lipsi poporul de libertate, de a-l aservi puterĭĭ de stat, manuate prin anteluptătorĭĭ liberalismuluĭ. Căcĭ ce duce maĭ sigur la aservirea poporuluĭ, de cât sĕrăcirea luĭ pe terenul economic și casarea drepturilor autonomice, de carĭ dispune? Omul despoiat de averĭ și redus la statul miserieĭ este dependent tot de una, este aservit celuĭ avut; ér cel împedecat în deprinderea drepturilor sale cetățenescĭ este pus sub tutelă vitregă, este aservit. Cine nu recunósce, că sistemul dominant de la noĭ deja a redus poporul la sapă de lemn, ĭ-a confiscat și făcut imposibilă deprinderea drepturilor garantate prin constituțiune, l-a aservit? Miseria, ce se vede în orĭ care parte a țĕrĭĭ, și abusurile electorale, de carĭ rĕsună dieta din Budapesta, sînt dovedĭ destul de durerĕse în privința acésta.

Liberalismul de la putere este hotărît a înainta pe calea apucată. El prin închiarea pactuluĭ economic cu Austria și prin urcarea cuoteĭ este gata a mări sarcinile publice și alt cum nesuportabile, ér prin reforma administrativă a despoia municipiile de restrînsa autonomie, carea o maĭ aŭ.

Deputatul Láng Lajós felicitând în numele partiduluĭ liberal pe br. Báuffy sulevéză aceste dóuĕ cestiunĭ ca puncte principale ale programuluĭ, care are să le realiseze fără amânare guvernul. În cestiunea cuoteĭ și a pactuluĭ vamal economic cu Austria, zice Láng, guvernul nu cere și nu cedéză de cât ce e just și echitabil. Dară până acum nicĭ o somitate liberală ungară nu a spus, ce e just și echitabil în proporție cu miseria de la noĭ.

Austriacĭĭ sînt ómenĭ isteți. Eĭ stările de maĭ înainte le cualifică de o grație făcută Ungarieĭ, cunosc și fala Ungurilor și prin laude nemeritate îĭ împing, să nu maĭ priméscă grațiĭ de la Austria, ci să ridice cuota pentru Ungaria, să cedeze pretensiunilor austriace la închiarea pactuluĭ vamal și economic. Că asta le va succede, se póte deduce din cuvîntarea, prin care br Bánffy a rĕspuns luĭ Láng. El a zis: „Nu este ĭertat, să facem togmelĭ, carĭ vatĕmă, scurtéză interesele statuluĭ ungar; dară nicĭ nu este ĭertat, ca pactul, ce-l va primi statul ungar, să aibă caractĕr de dar." Aicĭ de la sine îĭ vine omuluĭ în minte fabula „Corbul și vulpea". Br. Bánffy se crede vulpe, dară e corb, care lăudat de Austriacĭ scapă cașul din gură.

Ce privesce reforma administrativă, idea conducĕtóre a liberalilor este centralisarea puterĭĭ în mânile guvernuluĭ, ca acesta să-și pótă validita voința sa în toțĭ ramiĭ vieții, ca fiesce care cetățean să simtă mâna puternică a statuluĭ în tóte raporturile vieții publice și chiar și în ale vieții private. Tendența acésta este în contrazicere cu spiritul de constituționalism, cu care poporul magiar se laudă atât de mult, ea duce la absolutismul cel maĭ cras. Și orĭ cât de ĭubitor de libertate ar fi poporul magiar de la firea sa, el la absolutismul de stat intenționat de guvern totușĭ se va învoi și a nume din simplul motiv, că în acesta vede un noŭ mijloc de a magiarisa naționalitățile nemagiare. Șovinismul îĭ orbesce, ca să nu vadă, că voind a strica altora se ruinéză pe sine și se fac sclavĭ aĭ uneĭ clice, care maĭ pe sus de tóte vînéză propriile interese.

Liberalismul e egoist. Din el a dispărut spiritul ĭubiriĭ creștine, spiritul Domnuluĭ, și unde nu este acest spirit, acolo nu e libertate, ci sclăvie și aservire.

„Liturgia magiară." — De când a ajuns la cunoscință publică, că Roma nu va să permită înșirarea limbiĭ magiare între limbile liturgice ale bisericiĭ catolice, de atuncia, — pe cum constată „Alkotmány" din 6 a c., — tóte foile jidane, carĭ staŭ în servițul guvernuluĭ, „daŭ năvală asupra Romeĭ și o înjură din causa, că ea nu permite greco-catolicilor folosirea limbiĭ magiare în liturgie".

În articolul sĕŭ „Alkotmány" maĭ scrie următórrle:

„Maĭ mare de cât întortochiarea faptuluĭ (?) e întortochiarea aceea tendențiósă, care înfățișéză rescriptul Congregațiuniĭ de propaganda fide ca luare de posiție a Sfîn-

---

carea împĕrătésa Maria Teresia a rĕscumpĕrat-o cu 1200 fl. de la Ĭesuiți și a donat-o episcopuluĭ Gr. Maior spre scopul sus indicat.

Biserica frumósă de aicĭ este edificată de fericitul episcop Maior. Când s'a pus pétra fundamentală la acéstă biserică, cu siguritate nu se póte sci; se dă înse cu socotéla, că edificarea eĭ se va fi început cam pe la 1782—84 și s'a terminat numaĭ după mórtea episcopuluĭ Maior, ce se deduce de acolo, că acel episcop zelos și în testamentul sĕŭ din 1784 încă a lăsat spre scopul terminăriĭ bisericiĭ 200 fl., cum și o pretensiune a sa de 200 fl., ce a avut-o la contele Ĭoan Lázár. Conform actelor turnul bisericiĭ s'a făcut și acoperit în 1788.

Episcopul Gregoriŭ Maior în punct 10 al testamentuluĭ sĕŭ de dato 29 Decembre 1784 a dispus, ca pentru terminarea acesteĭ bisericĭ edificate de dînsul, să se foloséscă și ultima rată (angaria) din pensiunea, ce i-s'a asemnat, după ce a abzis de episcopie; pe lângă aceea a maĭ testat 200 fl., cu carĭ îĭ maĭ rĕmase datoriŭ comitele Ĭoan Lázár. Alt cum biserica gr. cat. din Sibiŭ in tanto Regni emporio positam a recomandat-o munificenței succesorilor sĕĭ episcopĭ.

Tot în punct 10 al testamentuluĭ amintesce fericitul episcop, că a spesat mulțĭ galbinĭ, până când pentru subsistința parochuluĭ de aicĭ a putut câștiga un prat (rît) de 6 carĕ de fîn și un agru de 6 jughĕre; de aceea și îndatoréză pe paroch, ca tot de una să-l amintéscă la s. liturgie.

Împĕrătésa Maria Teresia prin decretul sĕŭ de datul 17 Februar 1776 grădina Exĭesuiților din Sibiŭ dimpreună cu măieriștea (Majerhof) aparținĕtóre o donéză preagratios în mod gratuit (ohentgeldlich) episcopuluĭ gr. unit al Făgărașuluĭ Gregoriŭ Maior cu scopul de a se edifica acolo biserică gr. cat. și școlă trivială; tot în acel decret se dispune, ca acea grădină după prețul, ce se va statori prin estimare, să se desdauneze fondului transilvan al Exĭesuiților cu 1200 fl. din venitele episcopatuluĭ din Vesprim.

Se observă, că comunitatea politică cetățenéscă, basată pe statutele, ce le va fi avut, cu dreptul de vecinătate, a protestat contra decisiuniĭ respective; dar în urmă a trebuit să se supună dispositiunilor preaînalte (actele de datul 21 Martie 1776 și 12 Iuliŭ 1774).

Pe la 1774 eraŭ 2000 suflete gr. cat., și de óre ce biserică nu aveaŭ, serviți*u*l divin se ținea într'un oratoriŭ (capelă), pentru care se plătia 15 fl. chirie anuală.

Ciril Czopa funcționă aicĭ ca paroch și archidiacon din 1786 până în 1805, când fu promovat ca vicariŭ la Hațeg.

Din 1805 începe a funcționa protopopul *George Fejér*. Acesta a stăruit în favórea edificăriĭ uneĭ nóuĕ case parochiale, din causa că aceea, care se afla pe atuncĭ, era umedă și periculósă sănătățiĭ. Spre acest scop a recurs și la Maiestate pentru un ajutoriŭ (act. Nr. 264 din 17 Maiŭ 1806).

Tot Fejér a făcut pașiĭ de lipsă la Tesaurariatul reg. din Sibiŭ, ca și parochia gr. cat. de aicĭ să se doteze cu salariŭ anual din fondul cameral, cum s'aŭ dotat și alte parochiĭ gr. cat. aflătóre în locurĭ fiscale, salinare și montanistice; dar acești pași aŭ rĕmas fără resultat, obținêndu-se resoluțiune negativă (act. din 21 Marti 1809).

Cor.

---

tuluĭ Scaun preste tot în contra ungurimiĭ. Asta e hotărît o insinuaţie rĕutăciósă, la care presa jidovéscă e împintenată numaĭ prin ura sa asupra creştinismuluĭ.

„Să ne aducem numaĭ a minte de aniĭ din urmă. Óre manifestat-a Sfinţia Sa maĭ multă simpatie faţă cu orĭ care naţiune ca tocmaĭ faţă cu Magiariĭ? —

„Şi étă acum de o dată începe a sgăria şi a da cu piciorul, fiind că simţesc, că unitatea de limbă e o atare armă a bisericiĭ romane, care dacă ar succede a o clăti, atuncia s'ar deschide pórtă largă spre a forma biserici naţionale şi spre a realisa supremaţia francmasonă şi tendenţele revoluţionare.

„Dóră presa jidană agită deja pe greco-catolicĭ şi ameninţă Roma cu aceea, că atuncia cele 800 de miĭ de greco-catolicĭ de limbă magiară părăsesc s. unire şi se alipesc la neuniţiĭ orĭ întemeiézĕ biserică de sine stătătóre.

„Şi totuşĭ cestia póte să aĭbă multe alte chipurĭ de resolvire. Noĭ nu negăm, că este óre care îndreptăţire de esistinţă în aceea, că dacă Româniĭ, Rutenĭ, Sêrbiĭ folosesc în liturgie limba sa proprie, de ce nu s'ar puté folosi şi limba magiară?

„Înse nu se cade a face cestiunea acésta în ast fel de formă obiect de discusie în opiniunea publică, nicĭ a provoca în ăst chip părerea şi respective hotărîrea Romeĭ. Căcĭ în casul acesta hotărîrea acésta póte să fie numaĭ negativă. Lucrul stă adecă aşa, că cu ocasiunea unirii — una din condiţiile unirii a fost aprobarea limbiĭ liturgice, care era în folosinţă. Atuncia nu a fost vorbă de mântuirea sufletéscă a 800 de miĭ, ci de a maĭ bine de 8 milióne de creştinĭ. De aceea Sfîntul Scaun Roman a aprobat liturgiile, carĭ eraŭ în folosinţă la Grecĭ, respective a lăsat uniţilor neatinse obiceiurile lor cele vechĭ. —

„Dară aceea, că datele comunicate prin foĭ nu corĕspund întru tóte stărilĭ faptice, se vede maĭ bine de acolo, că ministrul president Bánffy în rĕspunsul dat la interpelaţia, ce i-s'a îndreptat în obiectul acesta, pe basa datelor statistice face amintire la olaltă numaĭ despre 300 de miĭ de greco-catolicĭ de limbă magiară. Presupunem, că pentru cestia limbiĭ mântuirea sufletéscă a credincioşilor întru adevĕr e ameninţată de o primejdie seriósă; ăsta încă ar fi motiv suficient, pentru ca pe sama lor să se înfiinţeze o episcopie deosebită, — de şi eĭ locuesc împrăştiaţi preste un teritoriŭ fórte estins şi acuma se ţin de cincĭ diecese. Aşa e, dară de altă parte póte să stea şi casul acela, ca eventual şi jumătate din acestea 300 de miĭ de suflete, orĭ póte încă şi maĭ mulţi să se alipéscă tare de limba liturgică de până acuma, şi acestora apoĭ li-s'ar turbura pacea religiósă chiar atuncia, când făcêndu-se abatere de la obiceiul lor străvechiŭ li-s'ar octroaia magiarisarea.

„Dóră până acum am înţeles numaĭ despre mişcarea celor din Hajdu-Dorog şi încă din 5—6 parochiĭ, ĕră aceştia nu sînt competenţi, să grăéscă în numele tuturor credincioşilor greco-catolicĭ de limbă magiară, ĕră de tot necompetenţi sînt aceĭ factorĭ, carĭ atacă acum în chip aşa de vehement Curia şi biserica catolică, de óre ce partea cea maĭ mare a lor nu numaĭ că nu s'a obicĭnuit a umbla la biserică, ci fiindu-le indiferentă orĭ ce religie, cu atât maĭ indiferentă póte decĭ să le fie limba.

„Şi acum Jidoviĭ, — carĭ pe lângă tot magiarismul lor cel arogant totuşĭ încă şi în ziua de azĭ folosesc limba evreéscă în sinagogele sale, — şi liberalĭ, carĭ aŭ întrodus căsătoria civilă şi neconfesionalitatea, aceştia fac larmă şi se svîrcolesc în cestia liturgieĭ, la care se pricep în tocmaĭ atâta, cât haĭducul la turnarea de clopote, şi lĭ impórtă în tocmaĭ atâta, cât ceremoniile religieĭ de la Brahmaputra din India posterióră.“

Apoĭ cércă „Alkotmány“ a dovedi, cum că pentru a se puté întroduce limba magiară ca limbă liturgică maĭ întâiŭ ar trebui, ca greco-catolicĭ ceĭ de limbă magiară după putinţă să se dismembreze din cele cincĭ diecese, şi să se înfiinţeze pe sama lor o episcopie magiară. Atuncĭ pe sama acesteĭ episcopiĭ „póte că Roma ar fi maĭ aplicată a concede o liturgie corĕspundĕtóre“.

Pe cum se póte vedé, „Alkotmány“ în acestea spune şi mult adevĕr. Dar de la adevĕrul întreg şi el va rĕmané de parte, până când ca preste tot în politică, aşa şi în cestia de faţă nu va lăpĕda dc la sine şi sgura cea maĭ de pe urmă a şovinismuluĭ naţional. Dacă „Alkotmány“ e întru adevĕr catolic, atuncĭ aĭbă atâta sinceritate şi recunóscă pe faţă, că Jidoviĭ şi liberalĭ, carĭ sgândăresc cestiunea liturgieĭ catolice, o fac acésta numaĭ cu intenţiunea de a dobîndi în limba liturgică magiară un mijloc noŭ de a magiarisa pe locuitoriĭ nemagiarĭ aĭ Ungarieĭ. Dacă e întru adevĕr catolic, atuncia aĭbă îndrăznéla de a spune Jidovilor şi liberalilor în faţă, că eĭ mințesc, când grăesc despre mântuirea sufletéscă a credincioşilor, şi că biserica catolică nu sufere, ca de instituţiile eĭ cele sfinte să abuseze ómeniĭ spre scopurĭ aşa de nefirescĭ, pe cum e desnaţionalisarea popórĕlor.

„Ca să fie una, pe cum şi noĭ“ (Ĭo. 17, 11).

I.

Biserica catolică înaintézĕ cu deplina consciinţă a scopuluĭ sĕŭ spre idealul sĕŭ: „O turmă şi un păstoriŭ.“

Ea a trecut prin vremĭ grele. Popórĕ întregĭ s'aŭ sfăşiat de la sinul eĭ de mamă, şi ĭubirea lor de maĭ înainte s'a schimbat în ură de mórte. Cu ura acésta s'a aliat ura necredinţeĭ, carea de la început a privit biserica catolică de contrariul sĕŭ cel maĭ puternic. Şi în urma acesteĭ urĭ aliate biserica acum a fost persecutată până la sânge, acum a fost hulită şi grăită de rĕŭ, acum a fost schimosită prin istoriografie neonestă, acum a fost despoiată de averile şi de mănăstirile eĭ, de straturile acestea de sad ale sciinţeĭ şi civilisaţieĭ creştine.

Înse orĭ cât de adâncĭ aŭ fost şi parte maĭ sînt încă şi astăzĭ ranele, cu carĭ a fost rănită biserica, noĭ totuşĭ credem, că ea în scurtă vreme se va înălţa din noŭ cu vîrtute întinerită. Pretutindenea grăesc ómeniĭ despre aceea, că liberalismul şĭ-a trăit traiul şi şĭ-a mâncat mălaiul. Adevĕrat că mulţĭ din eĭ o fac acésta abia acuma, după ce aŭ cunoscut firea adevĕrată a liberalismuluĭ în fĕtul luĭ, în socialism. Cu spaimă şi cu cutrĕmur se întorc ómeniĭ de cătră acest fĕt al liberalismuluĭ.

O schimbare mare în favorul catolicismuluĭ a provocat activitatea Papeĭ Leo XIII. El e cu adevĕrat admirabil prin înălţimea idealurilor sale, prin îndrăzneła planurilor sale, carĭ le realiséză cu energie neclintită, şi prin firea practică a ideilor sale. De aceea enciclicele luĭ aŭ parte în lumea întrégă de vaţa cea maĭ mare, şi nu numaĭ catolicĭi, ci şi creştinĭ de aceia, carĭ nu petrec în sinul bisericiĭ catolice, încă primesc cu veneraţiune enciclicele acelea. Acestea şi altele sînt împrejurările, carĭ ne fac, să privim cu inimă maĭ înveselită spre viitoriul bisericiĭ. Împrejurările acestea tóte la olaltă vor dobîndi ideiĭ catolice învingerea.

Apostasia de la Dumnezeŭ, de la adevĕr, duce pe om cu consecinţă de fer la nihilism, maĭ întâiŭ la cel teoretic, ĕră maĭ apoĭ la cel practic. Europa a esperiat-o acésta. Rodul apostasieĭ din vécul al XVI-lea de la biserică a fost nihilismul religios, indiferentismul, necredinţa. Nihilismul religios a tras pe încetul şi filosofia şi preste tot sciinţa în cercul sĕŭ: a urmat perioda scepticismuluĭ şi a nehilismuluĭ intelectual, a panteismuluĭ şi pesimismuluĭ. Şi în sfârşit a sosit nihilismul practic, adecă cel politic, social.

Înse de şi omul, când primesce orĭ respinge vre un principiŭ filosofic orĭ vre o teorie, nu se obicĭnuesce a-şĭ face în dată întru început consecuenţele, el în sfârşit totuşĭ se hotărésce a reaga, după ce esperinţa l-a pus înaintea ochilor consecuenţele acelea.

Firea bună orĭ rea a vre uneĭ teoriĭ o desvĕlesce timpul. Acest timp une oria cuprinde şi maĭ multe vécurĭ. Aşa vedem, cum Europa abia după vécurĭ se întórce la biserica catolică, la principiile filosofieĭ celeĭ veritabile, abia după vécurĭ, după ce a gustat în chipul cel maĭ deplin rodurile cele amare ale doctrinelor anticreştine aplicate vieţiĭ publice şi private.

Înainte de asta cu treĭ zecĭ de anĭ ómeniĭ se jucaŭ încă şĭ-şĭ petreceaŭ pe întrecute cu cuvintele „ateism“, „materialism“, „darwinism“ şi cu frase ca „sciintă liberă“, „morală liberă“, „arta e şie-şi scop“, „raţionalism absolut“, „dreptul de fait accompli“. Ĕră astăzĭ adevĕrul, ce l-ar cuprinde ast fel de maxime, îl trag la îndoélă mulţĭ pedagogĭ chiar şi de aceia, carĭ se gândesc maĭ curênd la orĭ ce, de cât la împlinirea datorinţelor religióse, şi mulţĭ politicĭ chiar şi de aceia, carĭ nicĭ pe de parte nu sînt aplicaţi a concede bisericiĭ vre o înrîurinţă asupra politiciĭ. Ómeniĭ îndoindu-se despre adevĕrul doctrinelor liberale o fac acésta nu din simpatie faţă cu Evangelia, ci siliţĭ prin evenimentele îngrozitóre ale deceniilor celor maĭ de pe urmă, treziţĭ prin planurile cele îndrăzneţe ale socialiştilor şi ale altor revoluţionarĭ şi prin ciuma corupţiuniĭ, carea se rĕslăţesce în chip spăimîntătoriŭ. Tóte acestea staŭ cu teoriile liberale în raportul de efect şi causă şi silesc spiritele, ca să cugete altmintrea, să scruteze. Şi reflexiunea acésta provocată ast fel prin silă îĭ conduce apoĭ în braţele bisericiĭ catolice. Anarchismul, care a jurat mórte societăţiĭ de astăzĭ, e ateism concret, practic. Cel ce va să prevină anarchismul orĭ să-ĭ pună pedecĭ, acela trebue să ĭese pe faţă cu credinţa într'un Dumnezeŭ. Gustarea cea făr de nicĭ un frîŭ a plăcerilor, care în zilele nóstre s'a pus ómenilor de ţintă finală, e ĕrăşĭ numaĭ aplicarea practică a materialismuluĭ. Cel ce va să combată cu efect gustarea aceea şi să facă inimile ómenilor susceptibile pentru bunurĭ maĭ înalte, acela ĕrăşĭ trebue să res-

pingă materialismul şi să recunóscă nemurirea sufletuluĭ şi o viaţă de vecĭ. Dar atarĭ ómenĭ sînt deja pe cale — cătră biserica catolică.

Şi întru adevĕr trebue să se constate, că mişcarea spirituală din zilele nóstre, maĭ ales cea filosofică şi sciinţifică, s'a întors în cât va de cătră necredinţa şi scepticismul, la care sciinţa esactă modernă sedusese spiritele, şi a pornit într'o direcţie maĭ gata la pace cu creştinismul. Ómenii încep deja a nu se ruşina maĭ mult de timpurile vechĭ cele urgisite şi de principiile cele anticuate. Materialismuluĭ îĭ pere temeiul de sub picióre, darwinismul îl ignorézĕ cugetătorĭ marĭ şi serioşĭ. Aşa numita „generatio aequivoca". carea maĭ înainte de asta cu dóuĕ zecĭ de anĭ era încă o dogmă sciinţifică, după mărturisirea luĭ Virchow e neîntemeiată. Schoppenhauer o privise de un lucru, care se înţelege de la sine, şi astăzĭ nu teologiĭ numaĭ, ci şi scrutătoriĭ naturiĭ găsesc, că ea de loc nu se înţelege de la sine.

După atâta svîrcolire a sciinţeĭ celeĭ fără de Dumnezeŭ am ajuns la sfârşitul „véculuĭ lumineĭ", să vedem tese „despre Dumnezeŭ", „despre nemurire", „despre credinţă", tractate cu aparat filosofic de nisce ómenĭ, carĭ cu câţĭ va anĭ maĭ înainte fuseră raţionalişti şi materialişti de calibrul cel maĭ puternic.

Adevĕrat că ómeniĭ aceştia cércă a dese orĭ a resolvi cestiunĭ de acestea în chip panteistic. Dară de o cam dată e fórte mult şi atâta, că eĭ se cuprind cu cestiunĭ de acestea. Aŭ fost adecă vremurĭ, când ómenilor le-ar fi fost ruşine, să grăéscă despre teme de acestea. Credinţa li-se părea a fi de nicĭ o trébă, tóte le aşteptaŭ de la sciinţă, în special de la filosofia naturală exactă. De la chimie şi de la fisică speraŭ eĭ resolvirea tuturor problemelor, chiar şi a celor maĭ înalte. Înse s'aŭ înşelat, şi asta eĭ acum o şi mărturisesc, de şi a dese orĭ numaĭ în chip indirect. Se întorc ĕră şi ĕră la punctul cel vechiŭ de mânecare, ĕră şi ĕră se întrébă în chip serios: „Spirit orĭ materie?" „Dacă se sfârşesc tóte cu mórtea?" „Ce se va întîmpla după mórte?" Eĭ încep a grăi despre „renascerĭ", despre „metempsichose", despre „afinitatea vederiĭ buddhiste şi a celeĭ creştine", despre „cestiunea religiósă ca cestiunea cea maĭ importantă a timpuluĭ de faţă". Se observă o mişcare, şi în mişcare e viaţă. Mişcarea însamnă o apropiare de adevĕr.

O primejdie mare pentru materialism se cuprinde maĭ de parte şi în spiritismul modern. Astăzĭ numĕrul spiritiştilor se urcă la 10 milióne. Aderenţiĭ spiritismuluĭ se recrutézĕ maĭ vîrtos din clasele maĭ înalte ale cetăţilor. Ómeniĭ aceştia sînt adecă maĭ tare espuşĭ înrîurinţeĭ materialismuluĭ şi de aceea cu o cale şi desilusionărĭ, ce o aduce cu sine materialismul. Dogma fundamentală a spiritismuluĭ e esistinţa spiritelor. Spiritele acestea după părerea spiritiştilor sînt sufletele celor adurmiţĭ.

Prin acésta spiritiştiĭ mărturisesc esistinţa sufletuluĭ şi nemurirea luĭ. Materialismul şĭ-a dat decĭ în spiritism de un inimic de mórte. Cu cât progresézĕ spiritismul maĭ tare, cu atâta perde materialismul maĭ mult teren, şi cu atâta se face maĭ netedă calea, ce duce pe ómeniĭ aceştia la adevĕr. Dóră spiritiştiĭ înşi-şĭ pretind cu multă insistinţă, ca pe eĭ ómeniĭ să-ĭ privéscă de creştinĭ. Şi asta e o mare isbîndă după atâta necredinţă materialistică.

Pe alţiĭ de altă parte îĭ silesc la meditare seriósă grozava corupţiune a societăţiĭ de astăzĭ. Numĕrul progresiv a sinuciderilor, stîngerea, lângedirea a popórĕ întregĭ, acestea şi alte fenomene de acestea oferesc un obiect grav de meditare şi impun politicianilor datorinţa de a scruta fenomenele acestea până la temeiul lor, până la causele lor cele dintâiŭ. Causele acestea tot de una sînt acele-şĭ: necredinţa, ateismul, materialismul teoretic şi practic.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

De consilier de secţiune şi referent în cestiunile catolice s'a numit în ministeriul cultelor Dr Várady László Árpád, secretar al episcopuluĭ de Cianad.

Roma.

Sfinţia Sa a numit de membri noĭ în Congregaţiunea riturilor orientale pe cardinaliĭ Satolli, Iacobini şi Cretoni.

†

Cardinal Sanfelice.

În 3 a c. a repausat archiepiscopul de Neapol cardinalul Guglielmo Sanfelice. El s'a născut în 1834 din familia ducilor de Acquavella. Despreţuind carierele lumescĭ strălucite, la carĭ îl îndreptăţiaŭ originea şi talentele luĭ, prinţul a întrat în ordul s. Benedict. Papa Leo XIII l-a numit în an. 1884 archiepiscop de Neapol şi l-a creat cardinal. Sanfelice se alipia de biserică cu tóte fibrele inimiĭ sale, şi cunoscea o singură dorinţă şi nisuinţă: a lucra pentru binele bisericiĭ şi a-ĭ câştiga sufletele şi inimile ómenilor. Vaţa luĭ a fost aşa de mare, cât şi potentaţiĭ i-se plecaŭ.

Anglia.

Adâncul interes, — scrie „Catholic Gazette", — care-l nutresce Sfinţia Sa pentru progresele bisericiĭ catolice din Anglia, e cunoscut. La dorinţa specială a Sfinţieĭ Sale a dispus cardinalul Vaughan în diferitele diecese catolice din Anglia gătirea uneĭ statistice despre numĕrul convertiţilor. În cele din urmă 15 lunĭ s'aŭ primit în Marea Britanie aprópe 15,000 de convertiţĭ în biserica catolică.

Grecia.

Regatul Elinilor încă a avut în anul 1896 cestiunea sa bisericéscă. Deja maĭ înainte de ce a murit Tricupis, murise mitropolitul de Atena Germanos Kaliyas, după ce a scris maĭ întâiŭ un pamflet în contra enciclicheĭ Papeĭ Leo XIII despre unitatea bisericiĭ. La o lună după mórtea luĭ s'a întrunit sinodul grecesc permanent spre a alege un mitropolit noŭ. Sinodul îl compun patru din episcopĭ aşa, că episcopiĭ regatuluĭ se fac membri aĭ sinoduluĭ în fiesce care an dupa un şir statorit; mitropolitul de Atena orĭ apoĭ episcopul cel maĭ bĕtrân are presidiul. Persóna cea maĭ de frunte în sinóde e înse comisarul regesc, prin care guvernul póte să împedece orĭ ce act sinodal, dacă nu-ĭ e pe plac. Sinodul întrunit spre a alege mitropolit noŭ nicĭ chiar după şedinţe de maĭ multe lunĭ nu a putut ajunge la resultat, căcĭ sinodul, guvernul şi curtea îşĭ aveaŭ fiesce care pe candidatul sĕŭ. Sinodaliĭ de astă dată nu voirĭ, să cedeze comisaruluĭ resgesc. Eĭ nu admiserĭ, să li-se octroaieze un candidat, ĕră de altă parte nu aleserĭ nicĭ pe candidatul sĕŭ, fiind căĭ eraŭ încredinţaţĭ, că el nu va dobîndi întărirea regéscă. Atuncia se mestecă în afacere organul oficios al patriarchuluĭ din Constantinopol dând sinodululuĭ să înţelégă, ca el să nu maĭ dea „ortodoxieĭ" smintélă şi să încunjure orĭ ce umbră de purtare anticanonică şi vrednică de dojană. Înse semioficiósă „Palingesia" din Atena declară patriarchuluĭ, că el n'are de loc, să se mestece în afacerile Greciei, ci să măture în Constantinopol înaintea uşiĭ sale proprie.

Într'aceea se schimbară membriĭ sinoduluĭ permanent din Atena. Şi într'aceea guvernul încă ajunse la înţelegere cu curtea cu privire la candidatul de mitropolit. Ministrul cultelor rosti în sinod o cuvîntare înfocată, în care provocă consciinţa membrilor, ca în sfârşit să alégă pe bărbatul potrivit „spre mărirea luĭ Dumnezeŭ". Sinodaliĭ acum aŭ şi ales decĭ cu votare „secretă" pe candidatul voit de guvern. Orĭ cât de tristă ar fi înse mărturisirea, ce o fac evenimentele acestea despre stările din biserica elină „autochefală", maĭ pe urmă totuşĭ trebue să se constate, că alegerea de astă dată a înălţat la mitropolie o persónă, carea relative e încă cea maĭ bună.

Noul mitropolit Procopios Ikonomidis a fost maĭ înainte educător în familia regéscă, apoĭ archimandrit, secretar al sinoduluĭ şi profesor de patrologie la universitatea din Atena. El petrecuse nu numaĭ în Germania şi în Rusia, ci şi în Roma şi trece de om prudent şi erudit şi de caractĕr serios. Nu s'a audit nicĭ o dată, că el să fie făcut vre un act împotriva catolicilor. El după alegerea sa a dat archiepiscopuluĭ catolic de Atena de scire, că îl stiméză şi-l iubesce şi va să trăéscă cu el în concordie frăţéscă. Apoĭ a visitat pe archiepiscopul, şi acesta încă l-a visitat.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Guvernamentalul „Fővárosi Lapok" aduce scirea, că ministrul afacerilor interne Perczel Dezső în scurt timp va dimisiona. Motivul se zice a fi, că br. Bánffy în conducerea alegerilor dietale l-a nebăgat de tot în samă reservându-şĭ şie-şĭ tótă gloria abusurilor şi ilegalităţilor comise cu acéstă ocasiune. Pe Perczel acésta să-l fie amărît aşa de tare, cât va renunţa şi la mandatul sĕŭ dietal.

În Csaca între Slovacĭ a avut să se facă din noŭ alegere de deputat dietal. Guvernul a şi aranjat-o după modelul de la Nyitra. Candidaţĭ aŭ fost doĭ, şi a nume Ráth Péter al partiduluĭ guvernamental şi canonicul Csernoch al partiduluĭ poporal. Ráth a căpĕtat 371, ĕră Csernoch 220 voturĭ. Pentru ca să se dobîndéscă acest resultat, aŭ fost îm-

pedecaţi orĭ respinşi de la urnă nu maĭ puţinĭ de 292 alegĕtorĭ, dintre carĭ 6 de aĭ luĭ Ráth, éră 286 de aĭ luĭ Csernoch.

Austria.

Reichsrathul în şedinţa din 5 a c. a şters din budget posiţia gimnasiuluĭ sloven din Cilly. În contra posiţieĭ aŭ votat stînga germană, Germaniĭ din Boemia, Germaniĭ naţionalĭ, socialiĭ creştinĭ, pentru ea aŭ votat Poloniĭ, Cehiĭ tinerĭ, conservativiĭ şi Slaviĭ de sud, éră Italianiĭ şi partidul poporal catolic s'aŭ reţinut de la votare.

România.

Se vestesce, că ministriĭ Cantacuzino şi Stoïcescu aŭ dimisionat, fiind că nu sînt îndestuliţi cu ţinuta, ce a observat-o cabinetul în afacerea mitropolituluĭ-primat.

Germania.

Împĕratul Germanieĭ în porunca de zi dată armateĭ prusescĭ la anul noŭ a determinat sfera de activitate a juryurilor de onóre cu privire la ofiţerĭ. Împĕratul în porunca de zi şĭ-a esprimat dorinţa, ca duelarea ofiţerilor după putinţă să se previnĭ, şi a îndrumat pe ofiţerĭ, ca în afacerĭ de onóre să cérĭ întrevenirea juryurilor de onóre. Acestea hotărĕsc definitiv în afacerĭ de acelea.

Turcia.

Aceea, că Turciĭ nu vor primi bucuros reformele pretinse de puterile europene, e maĭ mult de cât probabil. Ambasadoriĭ sciaŭ de la început, că nicĭ chiar sultanul nu simpatiséză cu reformele acelea. Acum se vestesce din Constantinopol, că sultanul, în vreme ce a aprobat tóte cele ce aŭ poftit de la el puterile europene, tot atuncia a îndrumat în taĭnă pe guvernatoriĭ din Asia, ca să aranjeze prin popor demonstraţiunĭ în contra reformelor plănuite.

Corespondinţe.

Blaş 4 Ianuariŭ 1897.

Onorată Redacţie!

Să nu fie cu supĕrare, dacă îmĭ ĭeaŭ îndrăznéla a Vĕ atrage luarea a minte la un lucru, care de mult trebuia discutat în „Unirea“.

De unăzĭ trecênd aci în Blaş pe lângă mine un ucenic român de pantofariŭ cu nisce ghete în mână, l-am întrebat, că de unde e, şi dacă scie ceti. El mĭ-a spus, de unde e, şi că ceti nu prea scie, dar de scris scie să scrie o ţiră.

Băĕtul acela póte să fie cam de 12 anĭ. Audind eŭ, cele ce mĭ-a spus, n'a putut să nu mĕ cuprindă óre care mâhnire. Aci în Blaş, unde sînt atâtea şcolĭ, atâţia ómenĭ învĕţaţi, să poţĭ afla ucenicĭ românĭ de meseriaşĭ, carĭ nu sciŭ macar ceti şi scrie! Asta totuşĭ e prea mult!

Aşa mĭ-am gândit întru mine. Dar apoĭ mĭ-am schimbat părerea. Am găsit adecă, că asta e chiar nimica, şi apoĭ nimica nu e prea mult, ci e chiar nimica.

Dar mĭ-aŭ venit încă şi alte gândurĭ. Între altele mĭ-a venit gândul, că domniĭ ceĭ mulţĭ învĕţaţi din Blaş fiesce carele îşĭ are slujba sa, şi că slujba acésta le dă chiar atâta de lucru, cât nu le maĭ ajunge vremea, să se maĭ cuprindă şi cu luminarea ucenicilor acelora.

Mĭ-a maĭ venit în gând, să mĕ informez, dacă sînt mulţĭ ucenicĭ de aceştia în Blaş, şi am aflat, că numĕrul tuturor ucenicilor românĭ de pe la meseriaşiĭ şi neguţătoriĭ şi de prin tipografia din Blaş se urcă la 30.

Cine are datorinţa, să se îngrijéscă de aceştĭ băeţĭ, ca să nu créscă selbaticĭ, fără carte, ca păganiĭ, făr de Dumnezeŭ, făr de povĕţuire şi călăuzire în cele morale?

Pe la alte popóre grijea acésta e a parochilor şi capelanilor. Eĭ adună în jur de sine pe ucenicĭĭ aceştia Dumineca şi în zile de serbătóre, ba prin unele locurĭ şi în zile de lucru sara şi-ĭ luminézĕ şi le daŭ maĭ vîrtos învĕţătura sfinteĭ religiunĭ, pentru ca dintr'însiĭ să se facă ómenĭ deşteptĭ, de omenie şi cu frica luĭ Dumnezeŭ.

De ce nu s'ar puté face acest lucru şi în Blaş? Dóră parochia Blaşuluĭ e maĭ bine provĕdută cu preoţĭ de cât cele alalte parochiĭ ale nóstre de prin oraşe. Parochia Blaşuluĭ are paroch şi capelan, şi aceştia nu aŭ să se îngrijéscă de şcólă poporală şi de alte şcolĭ, că de acestea se îngrijesc alţiĭ, carĭ sînt puşĭ a nume pe tréba asta. Parochia Blaşuluĭ a fară de aceea nu e împrăştiată pe un teritoriŭ maĭ mare, pe cum sînt împrăştiate bună óră parochiile nóstre de prin alte oraşe, şi aşa funcţiunile preoţescĭ nu sînt împreunate cu multă umblare şi perdere de vreme.

Mĭ-am tot bătut capul, că de ce în Blaş nu se face nimica pentru ucenicĭĭ aceia? Mĭ-am tot bătut capul, şi maĭ pe urmă am ajuns la aceea, că la întrebarea asta numaĭ parochul nostru din Blaş mĭ-ar puté rĕspunde.

Să nu fie cu supĕrare. Eŭ sciŭ prea bine, că şi sub parochiĭ de maĭ înainte tot atâta, adecă nimica nu s'a făcut în privinţa asta. Dară maĭ sciŭ şi aceea, că maĭ de mult ucenicĭ de aceia eraŭ puţinĭ aci în Blaş, éră acuma — har Domnuluĭ — se tot înmulţesc.

Ar fi decĭ vremea, ca să se îngrijéscă óre cine şi de eĭ. **R.**

Convocare.

Casina română din Blaş în puterea § 11 din statute are onorul a invita pe toţĭ d. membri la I. adunare generală, care se va ţiné la 17 Ianuariŭ st. n. órele 11 a. m. în localităţile casineĭ.

Blaş la 8 Ianuariŭ 1897.

Vicepreşedinte: **Dr Aug. Bunea.**

Secretar: **G. Precup.**

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrul 16 al „Unirii“ din 1891 aŭ solvit pe 1896:

Parochia *Gurghiŭ* . . . . fl. 4.—
Parochia *Coşocna* . . . . fl. 8.—

Până acum a incurs de tot suma de 2,124 fl. 88 cr.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Rsmul *Iosif Hossu* canonic mitropolitan a fost numit *director al Reuniunii bisericescĭ de asigurare,* ér *Aurel C. Domşa* comptabilul casseĭ centrale *secretar* al aceleĭ Reuniunĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Prin stăruinţa dluĭ Ioan Dănilă, oficial la Tribunalul reg., s'aŭ colectat în favorul bisericiĭ gr. cat. din Sibiŭ următórele contribuirĭ de la domniĭ: David br. Urs de Margine, colonel în pens. 10 fl., un anonim 10 fl., Dr Ioan Raţiŭ, advocat 2 fl., Iosif Şt. Şuluţiŭ, jude reg. în pens. 2 fl., George Maxim de Höchstenberg, maior în pens. 2 fl., Basiliŭ P. de Harşian, advocat 2 fl., Ioan V. Rusu, protopop 2 fl., Onoriŭ Tilea, inginer 2 fl., Corneliŭ Tobias, protonotar comitatens 2 fl., Dr Corneliŭ Diaconovich, secretar de bancă 2 fl., Ioan Ballu, proprietar 2 fl., Aurel Decei, notar în Sibiel 2 fl., Dr Ioan Popp, medic de ştab 1 fl. 50 cr., Iuliŭ Bardosi, inspector scol. reg. în pens. 1 fl., Ioan Creţu, vicenotar comitatens 1 fl., Dr Amos Frâncu, advocat 1 fl., Arseniŭ Bunea, secretar 1 fl., Nicolaŭ Togan, cooper. paroch. 1 fl., Dr Eliă Dăian, redactor 1 fl., Victor Ancean, notar de tribunal 1 fl.. Aron Lupean, oficial militar 1 fl., Nicolae Blăjan, oficial pens. 1 fl., Emiliŭ Verzar, oficial de bancă 1 fl., Aurel Popescu, comerciant 1 fl., Iuliŭ Corvig, oficial de bancă 1 fl., Ioan Ivan, oficial de tribunal 1 fl.. Nicolae Gogan, contabil 1 fl., Traian Florian, cancelist 1 fl., Constantin Dragoş, pantofar 1 fl., Rachila Ballu 1 fl., Ioan Costin, preot 50 cr. La olaltă 59 fl. v. a. Pentru care jertfe atât colectantelui cât şi marinimoşilor contribuenţĭ li-se aduce mulţămită. Sibiŭ 5 Ianuarie 1897. *Ioan V. Rusu* paroch-protopop.

Familia Hohenzollern astăzĭ are 54 membri, şi a nume 27 bărbaţi şi 27 femeĭ. Din ceste din urmă sînt născute din familia Hohenzollern 16. Din toţĭ membriĭ familieĭ 36 se ţin de linia regéscă, éră 18 de linia principéscă.

Împĕratul Wilhelm şi cardinalul Sanfelice. Consulul german din Neapol la ordinul şi în numele împĕratuluĭ german a depus o cunună pe sicriul cardinalului Sanfelice.

Din „Enciclopedia Română“ ne-a sosit fascicolul 2. Apreţiarea bibliografică o vom face în numĕrul următoriŭ.

Serum în contra tuberculoseĭ de plumâni. Serumul luĭ dr Koch în contra tuberculoseĭ de plumânĭ nu s'a dovedit de bun, dară dr Koch cel puţin a arĕtat calea, pe care să înainteze medicii, dacă vor să ajungă la ţintă. Acum se respândesce din Berlin scirea sensaţională, că profesorul *Niemann* a inventat serumul în contra tuberculoseĭ de plumânĭ. Acest serum se gătesce din sânge de capră. Dr Niemann a făcut cu el esperimente la porcĭ de mare, éră dr Albu asistentul luĭ a continuat esperimentele la alte animale şi la ómenĭ. Scirea acésta ómenii după atâtea desamăgirĭ o primesc cu necredinţă.

Despre literatura germană. „Zeitschrift für Deutschlands Buchdrucker“ spune, că în Germania, Austria şi Elveţia în deceniul 1886—1895 aŭ apărut aprópe 200,000 de cărţĭ germane, aşa dară aprópe 20,000 în fiesce care an. În anul 1886 aŭ apărut 16,253, ér în 1895 deja 23.607.

Érăşi falsificare de vin. A făcut-o firma Kostelitz şi Spitzer din Szombathely. E vorbă de 30.000 l. S'a dispus nimicirea acestuĭ vin falsificat, dară maĭ înainte de ce s'ar fi esecutat dispositia asta, firma l-a vîndut. Căpitanul de poliţie ĭ-a dictat pedépsă de 5114 fl.

Ciuma a început să bântuéscă în India ostică. Oficios s'a constatat în 6 a c., că în apropiare de Bombay aŭ fost cuprinşi de ciumă 2850 de ómenĭ, dintre carĭ aŭ murit 2028. Panica în Bombay e fórte mare.

Necrologul filoxereĭ. Se anunţă, că în Porto Fario de pe insula Elba un erudit german cu numele Fuchs să fie aflat modul, cum se póte ucide filoxera cu electricitate. Fuchs a vîndut inventia sa unei societăţĭ pe acţiĭ cu preţul de un milion de lire.

† **Pápay István,** şeful de secţiune al cancelarieĭ de cabinet a Maiestăţiĭ Sale, a repausat în 7 a c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Profețiile L. V. dovedesc, că jertfa eucharistică e jertfă adevĕrată și reală.

Jertfa cea necruntată a L. N. a prevestit-o și promis-o Dumnezeŭ deja prin rostul profeților L. V.

1. În locul cel dintâiŭ avem să înșirăm aci *preoția și jertfa prefigurativă a lui Melchisedec,* despre care am grăit și mai la deal. Pe împĕratul preot Melchisedec l-a învrednicit și l-a ales Dumnezeŭ, ca să prefigureze preoția și jertfa lui Isus Christos, întru cât acestea amîndóuĕ se continuă în L. N. până la sfârșitul vécurilor. Christos e adecă „preot *în veac* după rînduéla lui Melchisedec“ (ps. 109, 5). Cuvintele aceste vor să zică, că Melchisedec cu rînduéla preoției sale, adecă cu calitatea jertfei sale, cu modul jertfirii sale prefiguréză preoția cea vecînică a lui Christos. Preoția cea vecînică a lui Isus Christos are deci să corĕspundă și să se asemene preoției prefigurative a lui Melchisedec în privința jertfei și în a rituluĭ sacrificial, va să zică, Ĭsus Christos are să jertféscă în tóte timpurile în un chip, care se aséměnă celuĭ, în care a jertfit Melchisedec.

Taĭnică e înfățișarea lui Mechisedec, pe cum ni-se spune în Fac. c. 14. El e mai pe sus de cât Avraam părintele cel ales al credincioșilor. El aduce adecă pentru Avraam și pentru ómenii lui jertfă necruntată, o jertfă neîndatinată în L. V. El mai de parte binecuvîntă pe Avraam după aducerea jertfei aceleia, și Avraam îĭ dă zeciuélă din tóte. Pâne și vin a scos Melchisedec nu dóră spre recrearea ostașilor lui Avraam. Eĭ nu aveaŭ lipsă de acésta, căci Avraam zise împĕratului Sodomei, că-i înapoiéză tótă prada luată de la inimicĭ „a fară de cele ce aŭ mâncat ficiorii“. Ci Melchisedec a scos pâne și vin întru jertfă, ceea ce se vede deja din adausul, că el „era preot al lui Dumnezeŭ celuĭ preaînalt“, care adaus numai așa are sens, dacă în cele de mai înainte e vorbă despre jertfă ca funcție preoțéscă. Acela-și caractĕr sacrificial al lucrării lui Melchisedec îl dovedesce și binecuvîntarea, în care Melchisedec a împărtășit pe Avraam, după ce a scos pâne și vin. Jertfele în L. V. eraŭ adecă urmate de binecuvîntarea preotului. Așa aŭ înțeles și Ĭudeiĭ în vechime lucrarea lui Mechisedec. Numai așa aŭ adecă sens cuvintele profetice din ps. 109, 5.

Prin jertfa aceea a sa și prin tóte împrejurările sale și ale jertfei sale a fost deci Melchisedec una diutre profețiile reale mesiane cele mai frumóse. Calitatea proprie a jertfei și prin urmare și a preoției lui Melchisedec se găsesce în aceea, că el a jertfit celuĭ Preînalt pâne și vin (Fac. 14, 18). Așa dară și Christos Melchisedecul cel adevĕrat și vecînic încă are să aducă o asemenea jertfă și a nume nu numai o dată, ei „în veac“, neîncetat în tóte timpurile până la sfârșitul vécurilor. Dar acésta se adeverésce numai așa, dacă celebrarea zilnică a s. Eucharistiĭ sub speciile sacramentale ale pâniĭ și vinuluĭ e o jertfă adevĕrată și reală. Christos e „preot în veac după rînduéla lui Melchisedec“ numai întru atâta, întru cât prin schimbarea elementelor pâniĭ și vinuluĭ în trupul și sângele sĕŭ aduce celuĭ Preaînalt neîncetat o jertfă nesângerósă. În acest mod tipul omenesc Melchisedec armoniézĕ în modul cel mai frumos cu Christos antitipul sĕŭ cel dumnezeesc, numai cât jertfa lui Christos are să fie neaseměnat mai deplinită de cât jertfa lui Melchisedec. Și întru adevĕr Christos pe altariŭ nu jertfesce pâne comună și vin pământesc, ci trupul și sângele sĕŭ. „Cine e mai mult un preot al lui Dómnezeŭ celuĭ Preaînalt ca Domnul nostru Isus Christos, care a adus lui Dumnezeŭ o jertfă și a nume aceea-și, carea o adusese Melchisedec, a nume pâne și vin, adecă trupul sĕŭ și sângele sĕŭ?“ [1])

2. Preste preoția și jertfa cea vecînică a lui Isus Christos cea după rînduéla lui Melchisedec aruncă lumină uimitóre de limpede o profețic sublimă, carea a rostit-o Dumnezeŭ prin *Malachie* profetul cel mai de pe urmă: „Nu vĕ voesc pe voĭ (evr. „Nu am bunăplăcere în voĭ“), zice Domnul atotțiitoriul, și nu voiŭ primi din mânile vóstre jertfe. Că de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus numele meŭ s'a mărit întru némurĭ și în tot locul tĕmâie se aduce numelui meŭ și jertfă curată, că mare e numele meŭ întru némurĭ, zice Domnul atotstăpânitoriul“ (Mal. 1, 10 ur.).

[1]) S. Cyprian. ep. ad Caecilium c. 3.

Ss. Părinții învață cu o gură, și biserica însă-și a declarat-o, că jertfa liturgică e acea „jertfă curată, care nu se póte peta prin nicĭ o nevrednicie și rĕutate a jertfitorilor, și despre care Domnul a prevestit prin Malachie, că în tot locul se va aduce numelui lui, care va fi mare întru némurĭ“. [1]) Cu drept cuvînt referesce biserica vorbele acelea ale profetului la timpul lui Mesia. Se zice adecă într'însele, că „de la rĕsăritul sórelui până la apus“, așa dară pe tótă fața pământului (cf. ps. 49, 2; 112, 3; Isaie 45, 6; 59, 19) ómenii vor recunósce și vor preamări pe Dumnezeŭ. Éră recunóscerea și preamărirea universală a Dumnezeului celuĭ adevĕrat profețiĭ o consideră în chip constant ca notă a periodeĭ lui Mesia (v. Isaie 11, 9; 49, 6; 60, 9; 66, 19; Amos 9, 12; Micha 4, 2; ps. 21, 30 urr.; 71, 10 ur.). Limpede și hotărît se prevestesce în profeția lui Malachie mai întâiŭ, că în perioda aceea a lui Mesia se va abroga și respinge cultul sacrificial al L. V., și se va institui un cult dumnezeesc noŭ, și într'însul o jertfă nóuă, nesângerósă, deplin curată, care se va aduce pretutindenea. Jertfa acésta o putem găsi numai în celebrarea s. Eucharistiĭ în biserica catolică.

a) Certarea cea aspră și plină de amărăciune: „Nu vĕ voesc pe voĭ“ se referesce la preoțiĭ din némul lui Levi, pe carĭ mai la deal îĭ agrăesce Domnul cu cuvintele: „Voĭ preoțiĭ, ceĭ ce defăimați numele meŭ“, pentru că împliniaŭ a lene și fără de reverință cultul sacrificial; căcĭ Domnul se plânge apoĭ profetului, că eĭ calcă legea jertfind orb, schiop și bolnav. Domnul îșĭ esprimă neplăcerea față cu jertfele cele defectuóse și necurate, carĭ i-le aduceaŭ fiiĭ lui Levi. Din casul acesta concret, care dovedesce desprețuirea lui Dumnezeŭ din partea Ĭudeilor, împrumută Dumnezeŭ tot o dată și prilejul de a prevesti, că serviții sacrificial al L. V. va înceta de tot: „Nu voiŭ primi (mai mult) din mânile vóste (ale preoților din némul lui Levi) jertfe.“

b) Causa proprie, pentru care Domnul nu va să mai priméscă jertfele rînduite în legea lui Moĭsi, nu se cuprinde adecă în aducerea lor negligentă, ci în împrejurarea aceea, că va sosi timpul, când Dumnezeŭ nu se va îndestuli mai mult numai cu cultul prestat de un singur popor, ci va primi preamărire și cultul închinăciuniĭ și al jertfei de la tóte némurile pământului, i-se va aduce de tot altă jertfă nóuă „de la rĕsăritul sórelui până la apus“. Dumnezeŭ „ĭea cea dintâiŭ“, jertfele L. V., „ca să pună cea de a dóua“, adecă jertfa L. N. (Evr. 10, 9). Locul cultului sacrificial celuĭ vechiŭ, care se abrógă, îl cuprinde deci un cult noŭ și mai bun. Prin cultul acesta, care-l promite Dumnezeŭ, se va mări, se va sĕrbători și glorifica numele lui, și a nume nu numai în Ĭerusalim, ci „de la rĕsăritul sórelui până la apus“, așa dară pe tótă fața pământului, și nu numai între Ĭudeĭ, ci „întru némurĭ“, între popórĕle lumiĭ întregĭ, așa dară pretutindenea și de tóte popórĕle. În antitesă față cu cultul rînduit în legea lui Moĭsi, care cult era restrîns la un popor și la un loc, cultul cel noŭ se depinge aci ca un cult rĕslățit între tóte popórĕle și preste tótă fața pământului, așa dară ca un cult dumnezeesc cu adevĕrat catolic, pe cum nu se găsesce fără numai în biserica lui Isus Christos. Aci póte deci să fie vorba numai despre cultul cel creștinesc; profeția se referesce la acel timp, în care Christos ca împĕrat vecînic al dreptățiĭ și al păciĭ „va domni de la mare până la mare și de la rîurĭ până la marginile lumiĭ, — și se vor închina lui tóte împĕrățiile pământului, tóte némurile vor servi luĭ“ (ps. 71, 8. 11).

c) Acest cult dumnezeesc noŭ se caracterisézĕ apoĭ mai de aprópe ca un cult sacrificial adevĕrat și propriŭ Se promite pe sama L. N. o jertfă adevĕrată și reală, și acésta va cuprinde locul acelor daruri, carĭ domnul nu va să le mai priméscă din mânile preoților pogorîtorĭ aĭ lui Aaron, și carĭ aŭ fost asemenea jertfe în sens propriŭ. „Nu jertfa preste tot a fost respinsă; căcĭ jertfe se găsesc la poporul Ĭudeilor, jertfe în biserică, numai forma jertfei s'a schimbat.“ [2]) Cuvintele acelea, carĭ prevestec jertfa cea nóuă, sînt: „Și în tot locul tĕmâie (simbolul rugăciuniĭ) se aduce numelui meŭ și jertfă curată“ (evr. mincha tehora = jertfă nesângerósă curată). Așa dară în locul jertfelor celor multe ale L. V. se va aduce luĭ Dumnezeŭ pretutindenea o singură jertfă adevĕrată și proprie, și a nume o jertfă necruntată, împreunată cu jertfa rugăciuniĭ. Aci póte să se înțelégă numai o jertfă adevĕrată și proprie. Se pune adecă aci în antitesă jertfa cea cu-

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.
[2]) S. Iren. adv. haeres. l. IV. c. 18. n. 2.

rată a L. N. cu cultul sacrificial cel necurat al L. V. Dar antitesa e deplină numaĭ aşa, dacă şi în cuvintele acestea încă se înţelege ca şi în cele de maĭ înainte jertfă în înţeles maĭ strîns. Cuvintele singuratice sînt apoĭ ast fel alese, cât ele nu însamnă numaĭ preste tot o jertfă proprie, ci jertfa acésta se maĭ determină şi caracterisézăă maĭ de aprópe ca jertfă necruntată. Asta are să se zică maĭ ales despre cuvîntul „mincha“, care în usul de vorbire cel liturgic aprópe tot de una se folosesce spre a însemna jertfa de mâncare cea necruntată. Cu prevestirea jertfeĭ stă în legătură şi prevestirea uneĭ preoţiĭ nóuĕ, carea va avé menirea de a aduce jertfa aceea nóuă. Cu respect la oficiul lor cel preoţesc ministriĭ ceĭ noĭ aĭ altariuluĭ se numesc la Mal. 3, 3 „fiiĭ luĭ Levi“. Dar fiind că jertfa cea nóuă se aduce pretutindenea, de aceea preoţiĭ nu se ieaŭ maĭ mult ca la Ĭudeĭ dintr'un singur neam, ci Domnul îĭ alege din tóte popórĕle şi-ĭ autorisézăă şi-ĭ sfinţesce spre oficiul lor prin o consacrare supranaturală. Profetul Isaie, după ce la 66, 18 a depins întórcerea popórĕlor păgâne şi primirea lor în biserica creştină, continuă: „Şi dintr'înşiĭ voiŭ lua preoţi şi Leviţi, zice. Domnul“ (66, 21).

d) Acum nu maĭ póte fi greŭ a dovedi din profeţia acésta, că s. Eucharistie e jertfă adevărată. Profetul prevestesce, că în timpul creştin se va aduce pe tótă faţa pămîntuluĭ o jertfă necruntată, dar jertfă adevărată. Acésta póte să fie numaĭ celebrarea s. Eucharistiĭ. Dacă acésta nu ar fi jertfă proprie, atuncia ne-ar trebui să zicem, că profeţia aceea dumnezeéscă nu s'a împlinit, ceea ce înse nu se póte. A nume la jertfa crucii nu se pot referi cuvintele acelea profetice; căcĭ acésta s'a adus într'un singur loc şi în chip sângeros, pe când jertfa aceea, despre care grăesce profeţia, are să fie nesângerósă şi să se aducă pretutindenea. În sînta jertfă liturgică dimpotrivă şi numaĭ într'însa găsim întrunite tóte notele acelea, cu carĭ profetul caracteriséză jertfa aceea promisă a L. N. Jertfa s. liturgiĭ din biserica luĭ Christos e adecă un cult sacrificial estern, care se prestă luĭ Dumnezeŭ de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus, pe tótă faţa pămîntuluĭ între némurĭ şi de némurĭ, adecă de aceia maĭ ales, carĭ nu sînt Ĭudeĭ de viţă. Ba s. Eucharistie în biserica creştină se aduce de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus şi în acel sens, că nu este parte a zileĭ, în care să nu se aducă jertfa acésta luĭ Dumnezeŭ. Ea se aduce în tot locul. Ea se aduce, după ce s'aŭ respins jertfele Ĭudeilor, aşa că ea cuprinde în sine însemnarea tuturor acestora şi tóte scopurile lor. Printr'însa se prestă luĭ Dumnezeŭ un cult maĭ eminent, ba cu adevĕrat nemărginit aşa, cât se póte zice în înţelesul cel maĭ adevĕrat, că prin cultul acesta numele Domnuluĭ atotstăpânitoriul e mare întru némurĭ. Ea e jertfă „curată“, „care nu se póte peta prin nicĭ o nevrednicie şi rĕutate a jertfitorilor“, [1]) de óre ce într'însa Christos, Sfîntul sfinţilor e jertfitoriul principal. Ea e „mincha“, jertfă necruntată de mâncare, fiind că se aduce sub speciile pânii şi vinuluĭ şi constitue de o dată şi un prânz sacrificial, şi cel ce se împărtăşesce din prânzul acesta, „va trăi în veci“ (Ĭo. 6, 51). Ea e jertfă „curată“, pentru că cuprinde darul de jertfă cel maĭ sînt şi maĭ preţios, fiind că într'însa Christos, Sfîntul sfinţilor, e mielul de jertfă.

(Va urma.)

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Nu voiŭ jura,“ zise Ben Hur cu glas hotărît, „şi nicĭ nu voiŭ îndeplini fapta aceea! Legea, care mĕ légă, tribune, mĕ face rĕsponsabil pentru viaţa ta. Ĭea-ţĭ înderĕpt inelul,“ — el şi-l trase de pe deget. „Ĭea-l înderĕpt şi dimpreună cu el tóte promisiunile tale de favor deosebit pentru casul, dacă aşĭ scăpa din primejdia acésta. Sentinţa, care m'a legat pe tótă viaţa de vîslă, m'a făcut sclav, şi eŭ totuşĭ nu sînt sclav, nicĭ libertinul teŭ. Eŭ sînt un fiŭ al luĭ Israil, şi cel puţin în clipa acésta sînt stăpân liber preste voinţa mea. Ĭea-ţĭ înderĕpt inelul!“

Arriŭ nu se mişca.

„Nu vreĭ, să-l ieaĭ înderĕpt?“ continuă Ĭuda. „Nu din supĕrare, nicĭ din dispreţ, ci ca să mĕ scap de o îndatorire urgisită, arunc darul tĕŭ în mare. Privesce, tribune!“

El aruncă inelul de parte. Arriŭ îl audi căděnd în apă, de şi nu privi într'acolo.

„Aĭ lucrat fără de minte,“ zise el, „de dóuĕ orĭ fără de minte în situaţia ta de acuma. Eŭ nu atîrn de la tine, când cerc mórtea. Viaţa e un fir, care eŭ şi fără de ajutoriul tĕŭ pot să-l rump, şi dacă o fac, atuncĭ ce va fi de tine? Omeniĭ, carĭ s'aŭ hotărît, să móră, maĭ preferesc, să priméscă mórtea din **mâna** altuĭ om, pentru că sufletul, care-l avem noĭ după învĕţătura luĭ Plato, se rĕscólă asupra cugetuluĭ uneĭ nimiciriĭ de sine. Acésta e totul. Dacă naea este a piraţilor, eŭ părăsesc acéstă lume. Hotărîrea mea e tare. Eŭ sînt Roman. Succesul şi onórea în ochiĭ meĭ sînt maĭ pe sus de cât orĭ ce. Dar eŭ voisem, să-ţĭ fiŭ spre folos, şi tu n'aĭ voit. Inelul a fost singurul semn al voinţeĭ mele, de carele dispun aicĭ în situaţia mea. Amîndoĭ sîntem perduţi. Eŭ voiŭ muri jelindu-mĕ, că m'aŭ părăsit învingerea şi gloria; tu veĭ trăi, pentru ca să morĭ cu o schiópă de timp maĭ târziŭ, chinuit de părerea de rĕŭ, că în urma uneĭ necuminţiĭ trebue să laşĭ neîmplinite datorinţele tale fiescĭ. Eŭ te compătimesc!“

Ben Hur vedea acum maĭ limpede ca maĭ înainte urmările lucrăriĭ sale; dar el nu se clătina.

„În ceĭ treĭ aniĭ aĭ robieĭ mele, tribune, aĭ fost cel dintâiŭ, care mĭ-aĭ dăruit o privire prietinósă. Nu, nu! a maĭ fost încă unul.“ Glasul i-se adânci, ochiĭ i-se umplură de lacrimĭ, şi limpede, ca şi cum ar sta dinaintea luĭ, vedea el faţa tinĕruluĭ, care la fântâna cea veche din Nazaret îĭ dase, să bea. „Dară tu aĭ fost cel puţin cel dintâiŭ,“ continuă el, „care m'a întrebat, cine sînt. Şi de şi când te-am ajuns şi te-am prins, pe când eraĭ aprópe să te înecĭ, am cugetat şi la multele chipurĭ, în carĭ îmĭ poţĭ fi de folos în starea mea cea miseră şi ticălósă, fapta mea totuşĭ nu a fost de fire egoistă. Crede-mĭ-o asta, te rog! Pe lângă aceea Dumnezeŭ îmĭ spune, că scopurile, carĭ mi-le-a pus, numaĭ pe căĭ de omenie le pot ajunge. Consciinţa îmĭ spune, că maĭ bine lucru, dacă moriŭ împreună cu tine, de cât dacă mĕ fac ucigaşul tĕŭ. Hotărîrea mea e în tocmaĭ aşa de tare, ca şi a ta. Şi dacă tu, tribune, mĭ-aĭ îmbia Roma întrégă şi tóte comorile eĭ, şi dacă întru adevĕr aĭ avé puterea de a realisa ofertul tĕŭ, eŭ totuşĭ nu te-aşĭ ucide. Cato al tĕŭ şi Brut aŭ fost pruncĭ în asemĕnare cu acel Evreŭ, de a căruĭ legĭ are să asculte Ĭudeul.“

„Dar rogu-te, tu aĭ —“

„Porunca ta ar fi maĭ cu putere, dar nicĭ ea nu ar puté să clatine hotărîrea mea. Acesta e cuvîntul meŭ cel maĭ de pe urmă.“

Amîndoĭ tăceaŭ şi aşteptaŭ.

Ben Hur privia des la naea, ce se apropia. Arriŭ zăcea înaintea luĭ cu ochiĭ închişĭ şi de tot apatic.

„Eştĭ sigur, că naea e a inimicilor?“ întrebă Ben Hur.

„Aşa cred,“ rĕspunse tribunul.

„Ea se opresce şi slobóde o barcă.“

„Vedĭ îĭ flamura?“

„Nu este alt semn, de pe care să se pótă cunósce naea romană?“

„Pe vîrful catargului năiĭ romane se póte vedé un coif.“

„Atuncĭ aĭbĭ curaj! Eŭ vĕd coifful!“

Arriŭ încă nicĭ acum nu era convins.

„Personalul barceĭ adună naufragiaţi. Piraţiĭ nu deprind datorinţe umane.“

„Póte aŭ lipsă de vîslaşĭ,“ replică Arriŭ, sigur cugetându-se la acele timpurĭ, când pentru asemenea scop şi el a mântuit naufragiaţi.

Ben Hur însoţia cu băgare de samă tóte mişcările năiĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune,* ca: *perturbațiunĭ în circulația ferii, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causézĕ nicĭ cea maĭ mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele maĭ slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Maĭ puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale lui I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite și maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érășĭ 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângelui, cu rambursă postală. Și prin acésta îți esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pavlistik,* Köln Lindenthal.

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea lui Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nasceriĭ, așa că n'am maĭ putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulțămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în piciore, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptuluĭ și piciórelor podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulți anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și cărui fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de gușe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr., trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a lui *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de mat. 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl. 3.—, 1/2 litru 1 fl. 60 cr., 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl. 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerilĭ de cap, durerilĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articolĭĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de iute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia lui I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiului" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(1) 1—12

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 16 Ianuariŭ 1897.** **Numerul 3.**

Invitare la abonament.

Cu numĕrul 1 am deschis abonament noŭ, spre care scop am alăturat câte o asemnaţiune postală, rugându-ne a renoi cât maĭ grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foiĭ.

Preţurile rĕmân cele vechĭ şi sînt indicate în fruntea foiĭ.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domnĭ abonenţi, carĭ sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edărĭi foiĭ.

Administraţia.

Înflorire orĭ decădinţă.

Parlamentul din Budapesta e ocupat de presente cu desbaterea budgetară. Adecă să vorbim drept, *desbatere* budgetară nu se póte tocmaĭ numi, ceea ce se întîmplă în parlament, ci e maĭ vîrtos o monologisare a partiduluĭ de la guvern, o preamărire a partiduluĭ liberal, făcută tot de partidul liberal. Desbatere în înţeles adevĕrat al cuvîntuluĭ nu este, de óre ce partidul luĭ Apponyi şi cel al luĭ Ugron s'aŭ pus în pasivitate, ér oposiţia partideĭ luĭ Kossuth nu se póte numi oposiţie seriósă, şi în fine partidul poporal din posiţia sa de drept e avisat, să primésră în general drept basă a desbaterii speciale budgetul presentat de guvern.

Cu tóte aceste însе desbaterea budgetară a avut şi părţile sale interesante şi instructive. Ast fel în şedinţa din 12 Ianuarie, a vorbit deputatul liberal Arányi, care polemisând cu fracţiunea Kossuth s'a încercat a dovedi cu o serie de date statistice comparate, că Ungaria în butul pactuluĭ vamal cu Austria, ba tocmaĭ mulţămită acestuĭ pact vamal, a progresat enorm în ultimiĭ anĭ pe tóte terenele economieĭ naţionale.

Ast fel oratorul a arĕtat, că circulaţiunea comercială a Ungarieĭ cu străinătatea în ceĭ din urmă zece anĭ a crescut cu 203 milióne de florenĭ. Venitul trenurilor în nóuĕ anĭ s'a urcat cu 36 milióne florenĭ. Valórea renteĭ de aur de 4% la anul 1887 făcea fl. 104·50, ér azĭ e 122 fl., ceea ce va să însemne, că averea fiesce căruĭ proprietariŭ de asemenea valorĭ de stat a crescut în zece anĭ cu câte 18 fl. după câte o hârtie. Venitele publice de la anul 1881 până în anul present aŭ crescut cu 160 milióne de florenĭ, cu tóte că enorme aŭ fost sumele, ce s'aŭ cheltuit pe desvoltarea instrucţiuniĭ publice, pe edificărĭ publice, pe căĭ ferate, pe regularea Porţiĭ de fer. Consumul de cărbunĭ de pétră în ceĭ din urmă zece anĭ a crescut cu 20 milióne de măjĭ în valóre de 8 milióne florenĭ. Capitalele asigurate pe la deosebitele societăţĭ de asigurare în ceĭ din urmă zece anĭ s'aŭ urcat cu 150 milióne de florenĭ, făcênd suma totală de 370 milióne florenĭ, pentru carĭ se plătesc premiĭ în suma de 16 milióne florenĭ, va să zică maĭ mult cu 6 milióne de cât la anul 1885. Asta însémnă, că poporaţiunea Ungarieĭ cruţă pentru asigurarea familiilor sale în fie care an câte 16 milióne de florenĭ. Dacă se privesce la băncĭ, se póte constata, că la anul 1895 numĕrul deponenţilor a crescut cu 300.000 faţă de anul 1885, când numĕrul deponenţilor era 579.000. Ér ce atinge sumele depuse, la anul 1885 depunerile de la tóte băncile făceaŭ 405 milióne florenĭ, pe când la sfârşitul anuluĭ 1894 se urcaŭ deja la 679 milióne florenĭ.

Din tóte datele aceste deputatul Arányi a credut de bine a conchide, că Ungaria se află pe calea propăşiriĭ şi înfloririĭ continue, ceea ce este a se mulţămi de o parte înţelepciuniĭ sistemuluĭ liberal de guvernare, ér de altă parte pactuluĭ vamal cu Austria.

Nu e vorbă, însirarea acésta frumósă a datelor statistice la prima vedere e uĭmitóre, — ignotos fallit; dar dacă ne uĭtăm ceva-şi maĭ de-aprópe, vedem în dată, că e o mare minciună, — notis est derisui.

Uĭtă domnul Arányi, că Ungaria are să plătéscă *numaĭ camete* după împrumuturĭ de stat în suma de 142 milióne *la an?* De depurare nicĭ vorbă nu va fi până-ĭ lumea, pe când România cea mică şi atât de nesocotită de cătră stăpânitoriĭ nostri preste 29 anĭ va fi liberă şi de ultimul filer de datorie?

Uĭtă domnul Arányi, că de la 1885 până la 1895 a crescut darea de alcohol cu 21 milióne, cea de carne cu 1 milion, cea de bere cu 2 milióne, cea de zăhar cu 3 milióne? Însémnă dór urcarea acésta un consum maĭ mare în articliĭ numiţiĭ? Nicĭ de cât, ci numaĭ o urcare neîntreruptă a dărilor, o împovorare treptată a contribuenţilor şi prin urmare o sărăcire continuă a poporaţiuniĭ. Şi în ce stă avuţia ţĕrĭi? În bilanţurĭ închiate cu escedente, orĭ dóră în avuţia şi prosperarea tuturor elementelor alcătuitóre de stat?

Nu vede domnul Arányi, că la anul 1895 esportul nostru a valorat 504 milióne, ér importul 543 milióne? Ce însémnă acésta? Însémnă, că noĭ am trimis în străinătate 39 milióne florenĭ maĭ mult, de cât am incassat, că prin urmare contribuim la înavuţirea străinătăţiĭ cu 39 milióne florenĭ la an. E şi acésta un semn de înflorire a ţĕrĭi?

Uĭtă domnul Arányi, că nicĭ un stat din cele civilisate nu plătesce atâtea percente după datoriile sale de stat, câte plătesce Ungaria? E acesta un semn al creditului, de care se bucură ţara nóstră înaintea străinătăţiĭ?

În sfârşit se laudă domnul Arányi cu sumele depuse pe la deosebitele institute de credit? De ce nu spune însе dluĭ şi sumele, ce băncile le aŭ date pe împrumut fie ipotecar, fie cambial? Suma asta s'o fi arĕtat, şi apoĭ sciŭ, că i-se scula pĕrul în cap la vederea înavuţiriĭ colosale a poporaţiuniĭ. Étă şi partea asta a moneteĭ: Cu finea anuluĭ 1896 împrumuturile ipotecare de la tóte băncile din ţară făceaŭ 1,534.789,323 florenĭ, ér cele cambiale 851.374,948, la olaltă suma frumuşică de 2,386.164,271 florenĭ, zi: dóuĕ miliarde, 386 milióne, 164 miĭ şi 271 florenĭ în valuta austriacă. Şi să nu uĭtăm, că în suma acésta nu sînt socotite împrumuturile pe obligaţiunĭ, pe lombard, împrumuturile personale şi împrumuturile de pe la băncile din străinătate.

Ce zice domnul Arányi şi aĭ luĭ la suma acésta? Faţă de suma acésta ce însémnă suma depunerilor de 679 milióne? Nu rĕmâne óre şi după subtragerea acesteĭ sume o datorie de fl. 1,707.164,271?

Dar n'aĭ ce face. Liberalismul e aşa făcut: să mintéscă altora, să-şĭ mintéscă şie-şĭ, să mintéscă lumiĭ întregĭ.

Şi proştiĭ cred: cred, că sîntem pe calea progresuluĭ continuŭ, pe când în realitate massele poporaţiuniĭ se află la marginea prăpastieĭ.

Esc. Sa Episcopul Pavel pentru scopurĭ culturale. — Pe cum aflăm din „Familia“, Escelenţa Sa I. P. S. D. Episcop Mihail Pavel înainte de Crăciun a depus la capitulul gr. cat. din Oradea Mare 100,000 fl. ca adaus la „Fondul Pavelian“ destinat pentru scopurĭ culturale ale dieceseĭ române gr. cat.

de Orade, care fond acum se urcă la 600,000 fl. Suta de mii depusă acum este destinată spre asigurarea internatului și a școlii de fete din Beiuș, fundate tot de Escelența Sa.

Spiritul de jertfă pentru binele bisericii și poporului este tradițional archiereilor nostri. Bunul și nobilul episcop de Orade, condus de acest spirit, este cruțător, când e vorbă de persóna sa, ca cu atât mai mult să pótă da pentru prosperarea instituțiunilor nóstre bisericesci-culturale. Dumnezeŭ să-i resplătéscă cu abundanța darurilor sale și să-i ajute, ca să-și vadă realisate nobilele intențiuni.

Perfidia fanariotă lucră din resputeri spre a zădărnici aspirațiunile naționale ale Românilor și Sêrbilor din imperiul turcesc. Se vede, că lucrarea condamnabilă este încoronată de succes. Românii macedoneni vor fi lipsiți de bucuria de a-și avé mitropolitul lor. Patriarchul numit icumenic, considerând cestiunea din punct de vedere curat grecesc, privesce în mitropolia română o pedecă în calea penelinismului, pentru aceea nu voesce, să recunóscă alegerea mitropolitului Antim.

Pe cum aflăm în foile din România, guvernul român a trimis la Constantinopol pe dl Sihleanu a nume, ca să esopereze confirmarea luĭ Antim de mitropolit al Macedo-Românilor. Ministrul otoman de culte a declarat însе, că nu póte confirma pe Antim, înainte de ce patriarchul ar recunósce alegerea făcută. Patriarchul a declarat la rîndul sĕŭ, că tot, ce póte face, este, să se opună la caterisirea luĭ Antim. Apoĭ să mai zică óre cine, că biserica „ortodoxă“ nu promovéză interesele naționale ale Românismului!

Cred întru una biserică. — O ilustrare a acesteĭ închiăturĭ, pe cum se înțelege ea în bisericile resăritene neunite, a oferit modul, cum s'a făcut în Scopia (Üsküb) din Macedonia amintirea cuvintelor ângerescĭ: „Și pe pământ pace, între ómenĭ bună voire.“ Valiul din Üsküb a pus la dispositia mitropolitului Ambrosiŭ o cétă de gendarmĭ. Aceștia aŭ spart ușea bisericiĭ Mântuitoriuluĭ, și după acésta preoțiĭ grecescĭ aŭ putut să încépă nóptea cultul dumnezeesc. Gendarmeria a ținut ocupat jurul bisericiĭ. Des de diminéță aŭ venit câte va sute de Sêrbĭ, și s'a început o luptă între gendarmĭ și între Sêrbĭ. Cești din urmă au reușit, să cuprindă biserica. Mitropolitul și preoțiĭ aŭ scăpat în școla grecéscă.

Pe cum se svonesce, delegatul sêrbesc din Constantinopol a comunicat patriarchuluĭ un ultimat, în care acesta e provocat, ca în restimp de opt zile să facă rînd în Üsküb, că alt mintrea Sêrbia va pune la cale desbinarea Sêrbilor de cătră patriarchat.

Cât de bucuros s'a învoit corona la legislațiunea bisericéscă-politică. — Sfinția Sa de unăzĭ a primit în audiență pe un membru al partiduluĭ guvernamental din parlamentul magiar. Cu acest prilej capul bisericiĭ catolice, — scrie liberalul „Bud. Napló“, — s'a esprimat ast fel: „Dta eștĭ membru al parlamentuluĭ unguresc? Domniĭ mĭ-aŭ causat o supĕrare mare prin legea matrimonială. Dvóstre ațĭ făcut silă regeluĭ dvóstre (Vous avez forcé votre roi). Eŭ mĕ voiŭ ruga pentru patria dvóstre.“

Cum să fie limba liturgică a greco-catolicilor de limbă magiară? — La întrebarea acésta Dr Giesswein Sándor, unul dintre teologiĭ de frunte aĭ bisericiĭ latine din Ungaria, rĕspunde în „M. Á.“ din 9 a c. în chipul următoriŭ:

„Foile liberale se ocupă acum cu predilecție deosebită de liturgia ungurésca a celor de rit grecesc. Aceia, cărora de alt mintrea fórte puțin le pasă de dogma și de viața religiósă catolică, acum se interesézá grozav de tare de o afacere internă curat catolică. În articoliĭ lor saturați de amenințărĭ slab acoperite la adresa Curieĭ romane de alt mintrea dóră mai multă este ignoranța de cât rĕutatea. Cel puțin așa voiŭ să presupun despre eĭ.

„Eĭ raționéză ast fel: Ceĭ 800,000 de greco-catolicĭ, carĭ sciŭ numaĭ unguresce, ar merita, să aĭbă liturgie deosebită națională ungurésca și episcopie ungurésca de rit grecesc deosebită.

„Nicĭ nu voiŭ să mĕ cuprind în merit cu premisele. Nu voiŭ să cercetez acum, dacă se întemeiéză pe date statistice aserțiunea aceea, că la noĭ sînt 800,000 de credincioși de rit grecesc, carĭ sciŭ numaĭ unguresce, și întru cât e démnă de credință statistica acésta? În numĕrul acesta sînt cuprinși a bună samă ceĭ de rit grecesc, carĭ locuesc în diferitele părțĭ ale țĕriĭ, fie eĭ catolicĭ, fie acatolicĭ. A înființa pe sama tuturor acestora o episcopie de diaspora cu liturgie ungurésca, așa cred, că ar fi fórte greŭ.

„Dar acum să trecem la liturgia de limbă națională. Dacă esistă atare liturgie și unde? Scim, că pe când în biserica apusană tot de una a esistat tendența de a da espresiune unității prin limba și forma unitară a cultuluĭ dumnezeesc, pe atuncia biserica resăriténă n'a putut orĭ n'a voit, să o realiseze acésta.

„Ritul s'a format după naționalități, în esența sa pe temeiŭ unitar, însе în limba aceea, carea o grăia pe timpul convertiriĭ sale poporul de noŭ încrestinat. Misionariĭ cu o cale s'aŭ apucat nu numaĭ de traducerea s. Scripturĭ, ci și de a cărților liturgice. Așa s'a făcut limbă liturgică pe lângă cea grecéscă încă și cea siră, cea coptică, cea etiopénă, cea arménă și cu ceva mai târziŭ cea slavică veche saŭ bulgară veche.

„În timpurile mai nóuĕ s'a făcut limbă liturgică numaĭ o singură limbă, adecă cea românéscă și a nume pe teritoriul patrieĭ nóstre, când Românii ardeleni în anul 1643 aŭ tradus pe românesce cărțile sale liturgice până atuncia slavice.

„A fară de asta singură cele alalte liturgiĭ resăritene sînt scrise într'o limbă, carea pentru generația de astăzĭ e limbă mórtă. Limba coptică a perit de tot, și creștiniĭ copți de astăzĭ grăesc arabesce; ceĭ de rit sir și chaldeŭ grăesc ca limbă maternă asemenea în mare parte limba arabă, și dialectul sĕŭ sir, care se abate fórte tare de la limba bisericéscă, îl grăesc numaĭ în chip sporadic de-a lungul Eufratuluĭ și pe lângă lacul Urumia. Limba liturgică arménă încă nu o înțeleg Armeniĭ de astăzĭ, pe cum nicĭ Eliniĭ fără de școlire deosebită nu înțeleg limba grecéscă a liturgieĭ; limba elină de astăzĭ se deosebesce de cea veche nu numaĭ în esprimare, ci și în declinațiune și conjugațiune; multe cuvinte vechĭ acum nu se maĭ folosesc în limba poporuluĭ. Chiar acela-și raport esistă între limba slavică veche și între limbile slavice moderne. Țĕranul rutean, rus, bulgar orĭ sêrb póte că înțelege din limba sa liturgică cuvinte singuratice orĭ propositiĭ scurte, dară nicĭ de cum contextul întreg. Și Slovaciĭ greco-uniți din Ungaria de nord, — că sînt și de aceștia. — nu înțeleg din limba liturgică maĭ mult, de cât înțelege Italianul din limba latină.

„De aceea liturgia națională are sens și moment maĭ mult istoric, de cât practic.

„Înmulțirea liturgiilor resăritene esistente încă cu una ar da ansă numaĭ la confusiunĭ nóuĕ.

„Are însе cestiunea asta o parte, care póte orĭ trebue să se învrednicéscă de atențiune. Asta e întrebarea, că în ce chip ajunge catolicul de rit grecesc și de limbă magiară la aceea, ca liturgia luĭ să fie slavică veche orĭ românéscă? Dacă ea e o dată de limbă străină, atuncia fie de limba originală, de limba aceea, în care aŭ compus-o s. Crisostom și Vasiliŭ cel Mare; fie pentru Ungurii ceĭ de rit grecesc cel puțin în părțile esențiale ale cultuluĭ limba grecéscă ceea ce e pentru ceĭ de rit latin limba latinéscă.

„Aceea, că Slaviĭ și Românii aŭ liturgie în limba lor, póte să trécă óre cum de privilegiŭ; acolo, unde nu limba slavă orĭ cea română e limbă maternă, acolo privilegiul acesta n'are temeiŭ. și fiind că privilegio nemo uti tenetur, așa cred, că catoliciĭ nostri de rit grecesc și de limbă ungurésca fără dificultate s'ar puté întórce la limba liturgică străveche originală. Roma în privința asta abia ar face dificultate.“

Pasivitatea este o armă politică, la care recurg cetățeniĭ numaĭ în casurĭ estreme, când domnesc stărĭ anormale, ce nu se pot îndrepta și sana prin alte remediĭ constituționale. Cum că în Ungaria domnesc atarĭ stărĭ, nu o dovedesce numaĭ decretarea pasivitățiĭ din partea naționalităților nemagiare, ci o recunosc și înșiși Magiariĭ.

Partidul național și fracțiunea Ugron la ultimele alegerĭ aŭ suferit perderĭ de tot simțite. Causele sînt corupțiunea morală în viața politică și abusurile guvernuluĭ. Așa susține opositia din parlament, și noĭ nu avem cuvinte de a trage la îndoélă îndreptățirea acuselor, ce se fac guvernuluĭ actual.

Ceĭ ce învinovățiaŭ pe Românĭ pentru pasivitate, se vĕd constrînși de împrejurărĭ a renunța la lupta politică activă. Zecĭ de mii de cetățenĭ vĕdênd abusurile electorale s'aŭ disgustat de a deprinde și eĭ dreptul de alegere. Acum, când e vorba de o cestiune cardinală în organismul statuluĭ, de votarea budgetuluĭ, dóuĕ partide organisate renunță la lupta politică. Renunțarea aŭ făcut-o prin declarațiunĭ solemne în 12 a c. în ședința dieteĭ.

Partidul național își motivéză procedura prin următórea resoluțiune luată în ședința sa de la 11 a c.:

„După ce partidul național a recunoscut necesitatea de a da espresiune corĕspundĕtóre brutalelor abusurĭ de putere manifestate la ultimele alegerĭ de deputați, maĭ de parte ilegalităților și persecuțiunilor, carĭ și de atuncĭ în cóce sînt la ordinea zileĭ, și în fine de a condamna întrégă situația politică;

Maĭ departe după ce de present parlamentarismul țĕriĭ este desbrăcat de orĭ ce caractĕr de seriositate, ĕră partidul național nu voesce a fi numaĭ un instrument spre a păstra nimbul gol al constituționalismuluĭ;

În fine după ce partidul național o îmbunătățire a situațiunĭ politice sub guvernul actual și în considerarea conceptelor morale

condamnabile, ce le are acesta în tóte direcţiunile, nu póte nicĭ spera, nicĭ nu e în stare a-ĭ împedeca ulterióra corumpere;

Partidul declară, că nicĭ nu voesce a se subtrage de la datorinţele sale nicĭ a păşi preste tot pe terenul pasivităţiĭ, ci din cas în cas îşĭ reservă libera hotărîre cu privire la aceea, când, în carĭ cestiunĭ, şi în ce măsură doresce a lua parte la desbaterile parlamentare?

De astă dată şi faţă de guvernul actual decide, că în discusiunile budgetuluĭ nu ĭea parte şi se va restrînge numaĭ la declararea, că acela nu-l votéză nicĭ în general, nicĭ în special."

Seriositatea situaţiunĭ o caracteriséză destul de limpede acest comunicat. Pasivitatea enunţată de partidul luĭ Apponyi e numaĭ din cas în cas, dară e pasivitate. Ea genéză pe guvernamentalĭ, carĭ, spre a-şĭ ascunde nĕcasul, în organele lor se încércă a persifla pe Apponyiştĭ, cualificându-ĭ de greviştĭ. Semioficiósa din Viena „Pol. Corr." zice, că, pasivitatea partidului naţional nu are nicĭ sens, nicĭ scop. Dacă partidul ar lua lucrul serios, atuncĭ membriĭ luĭ ar trebui să-şĭ depună mandatele. De acésta înse se înfióră partidul. Aicĭ ar fi cel puţin consecinţă, a căreĭ seriositate nime nu ar nega-o. Dară partidul a voit numaĭ să demonstreze, ceea ce nu va avé nicĭ un efect serios. După ce se va fi convins, că tóte merg în ordine, şi nicĭ parlamentarismul, nicĭ guvernul nu sufere vre o daună, se va întórce la cursul, care spre propria daună l-a părăsit partidul."

Recunóscem şi noĭ, că lucrurile şi fără opositie parlamentară vor merge, ca şi până acum, adecă rĕŭ. Pasivitatea unuĭ partid înse denunţă rĕul înaintea lumiĭ şi atrage atenţiunea publică asupra luĭ, făcênd pe cetăţenĭ, să mediteze asupra causelor, carĭ l-aŭ produs, şi a mijlócelor pentru a-l delătura. Din acest punct de vedere pasivitatea de multe orĭ este de aprobat.

„Ca să fie una, pe cum şi noĭ" (Ĭo. 17, 11).

II.

Acestea sînt causele, că vedem, cum în singuraticele ţĕrĭ ómenĭ de diferite confesiunĭ şi de diferite colorĭ politice îşĭ unesc forţele spre a combate împreună relele acelea.

Care póte înse să fie legătura aceea, care să-ĭ unéscă? Ea nu póte să fie fără numaĭ o legătură positivă! Şi care e acésta? E legătura credinţeĭ creştine, carea singură póte să facă ómenĭ de un spirit, o voinţă şi o inimă.

Firesce că atarĭ ómenĭ, carĭ până acum rătaŭ până la grumazĭ în rătăcire teoretică şi practică, de o cam dată se ruşinéză a se numi catolicĭ pe faţă şi făr de nicĭ o reservă. Eĭ în Franţa se numesc „chretiens nouveaux", creştinĭ noĭ. Dar asta n'are de a face. Ajunge, că eĭ totuşi vor să fie creştinĭ. Dar dacă vor să fie creştinĭ „noĭ", practicĭ şi făr de dogme, totuşi nu sufere îndoélă, că aceştĭ creştinĭ „noĭ" o dată éră vor trebui să se înşire în şirele celor „vechĭ". Problema lor e, să stîrpéscă necredinţa din viaţa practică.

Cel ce face, ceea ce e drept, acela ajunge mai apoĭ şi la recunóscerea şi aprobarea a ceea ce e drept şi adevĕrat.

„Cela ce face adevĕr, merge spre lumină" (Ĭo, 3, 21). Dacă voinţa s'a hotărît pentru ceea ce e bun, atuncia nu se póte, ca mintea să rĕmână multă vreme fără de adevĕr: Adevĕrul şi binele metafisicesce sînt acela-şĭ lucru.

Un savant a caracterisat în 1894 fórte nimerit progresarea ideiĭ catolice-creştine. El a scris: „Astăzĭ esistă cestiunea religiósă, respective a credinţeĭ în spiritele cele maĭ inteligente, ba în ceĭ ce sînt cu adevĕrat culţĭ, orĭ spre chinul lor orĭ spre mângăiarea lor, dar ea esistă."

Ne-a bătut la ochĭ cu deosebire alt savant, care scrie despre lucrurĭ diferite. El scrie despre Monterosa, despre şcóla socratică-platonică, despre Leonardo la Vinci, despre Garibaldi, Manzoni, Paul Bourget etc. Înse pe cum e zicala, „tóte căile duc la Roma"; aşa l-aŭ dus şi pe el tóte temele la credinţă. Aprópe pretutindenea vede el, cum spiritul e chinuit de setea de a sci, „cum şi din ce causă ne găsim noĭ în mijlocul uneĭ suferinţe ca acésta, din ce causă esistă o ast fel de pornire spre rĕŭ, o ast fel de neaplicare spre bine, împreunate cu un ast fel de bold spre fericire, care cu tóte acestea se potolesce aşa de puţin?" Vestitul conte Leo Tolstoi a părăsit terenul literaturiĭ romantice, care odinióră îĭ plăcuse aşa de mult, şi a păşit pe terenul credinţeĭ şi a moraluluĭ. Adevĕrat că Rusul acesta are un creştinism de totuluĭ tot singur în felul sĕŭ. Dară şi creştinismul acesta cuprinde destule adevĕruri de acelea, carĭ de loc nu-ĭ sînt pe plac uneĭ generaţiĭ, care gândesce şi simte păgânesce. Şi cu tóte acestea cărţile luĭ cele maĭ nóuĕ totuşi le traduc ómeniĭ ca şi pe cele maĭ vechĭ pe tóte limbile şi le cetesc cu patimă.

Paul Bourget, care în perioda cea dintâiŭ a activităţiĭ sale literare era adictul unuĭ materialism desperat, maĭ pe urmă totuşi s'a avîntat la spiritualism.

Klein a scris un op fórte instructiv, „Nouvelles tendances en religion et en literature". Într'însul a adunat o mulţime de fapte, carĭ dovedesc, cum generaţia nóuă simte lipsa unor principiĭ, carĭ înainte de asta cu treĭ zecĭ de anĭ şi încă şi maĭ înainte, înainte de asta cu un veac, perduseră tótă trecerea şi auctoritatea.

Firesce că şi biserica folosesce tóte mijlócele, carĭ pot să promoveze reacţiunea acésta. Spiritelor acelora, carĭ însetate fiind de adevĕr lapădă de la sine tóte prejudiţiile şi rătăcirile, biserica le împrăştie întunerecul cunoscinţeĭ intelectuale. Axiomele absurde şi primejdióse ale liberalismuluĭ le-a osîndit deja Piŭ IX în „Syllabus". Conciliul Vatican a osîndit rătăcirile panteistice şi materialistice. Biserica deştéptă de o dată luarea a minte la vechea filosofie peripatetică: tóte eresele maĭ nóuĕ îşĭ aŭ causa ultimă în părăsirea eĭ. Şi întru adevĕr şi vedem, cum cresce interesul faţă cu filosofia peripatetică, şi ceea ce cu câte va decenĭ maĭ înainte ar fi fost cu neputinţă, predilecţia faţă cu un Toma de Aquino cresce din an în an nu numaĭ la cugetătoriĭ catolicĭ, ci şi la ceĭ acatolicĭ. Ómeniĭ recunosc forţa conscie de învingere, ce se cuprinde în filosofia acésta. Am ajuns chiar şi aceea, că până şi protestanţĭ aŭ scris cuvinte măgulitóre despre s. Toma de Aquino cel medieval. În Holanda cea calvină s'a creat de unăzĭ la o universitate protestantă o catedră a filosofieĭ Tomistice şi s'a încredinţat unuĭ călugăr catolic din ordul s. Dominic. Sciut e maĭ de parte, ce nume bun are sciinţa şi filosofia catolică maĭ ales în Anglia şi în America de Nord.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Maiestatea Sa a denumit pe contele Majláth Gusztáv de episcop coadiutor cum iure successionis al episcopuluĭ de Transilvania. Procesul informativ s'a întîmplat în 11 a c. la nunţiatura apostolică din Viena. Noul episcop este fórte tinĕr, abia are 30 de anĭ. Până acum a funcţionat ca administrator parochial în Komárom, unde prin pietatea şi zelul sĕŭ preoţesc şĭ-a dobîndit stima generală.

Roma.

Foile italiane spun, că de curênd repausatul cardinal Sanfelice a elaborat la timpul sĕŭ un plan spre a împăca statul italian cu Papa. În sensul aceluĭ plan avea să se dea Papeĭ suburbiul Romeĭ numit „Città Leonina", unde locuesce pătura cea maĭ sĕracă a poporaţiuniĭ. Maĭ de parte să se cedeze Pontificeluĭ o limbă de pămînt, care să conducă de la „Città Leonina" până la mare în direcţiunea cetăţiĭ „Cività vecchia", care dimpreună cu portul sĕŭ de asemenea avea să facă parte din dominiuĭ papal. Ast fel Papa nu ar maĭ fi fost încunjurat de pămînt italian, ci ar fi avut dóuĕ căĭ spre mare: una prin „Cività vecchia", éră alta pe Tibru spre Fiumicino. Guvernul italian s'a ocupat serios de planul cardinaluluĭ Sanfelice, dară Vaticanul nu a voit să-l accepteze.

În curênd se va ţiné érăşĭ consistoriŭ, de óre ce guvernul francez urgitéză la Roma umplerea locurilor vacante destinate pentru cardinaliĭ francezĭ.

Franţa.

Noul nunţiŭ papal din Paris Msgr. Clari a sosit la postul sĕŭ în 5 a c. El este un bărbat prudent şi simpatic, care se bucură de încrederea Papeĭ în un grad fórte mare. Se speréză, că noului nunţiŭ îĭ va succede a promova buna înţelegere între S. Scaun Apostolic şi între regimul republiceĭ franceze. Silinţa nunţiuluĭ va fi de a uni elementele catolice republicane la o acţiune solidară şi binechibzuită atât în interesul bisericiĭ cât şi în al patrieĭ. Cu monarchiştiĭ Msgr. Clari încă va fi cât se póte de indulgent şi prevenitor, considerând marile merite, ce le aŭ eĭ pentru biserică.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Anul acesta până acum nu póte înregistra de cât abusurile celor de la putere. Presa opositională, reflectând la cele întîmplate cu ocasiunea alegeriĭ de la Csacza, scrie, că confiscarea drepturilor cetăţenescĭ prin întrevenirea forţeĭ armate e deja praxă în ţara acésta.

Dupa vacanţele de Crăciun şi anul noŭ dieta s'a întrunit éră în 11 a c., când a votat proĭectul de lege despre vinderea săriĭ pentru vite cu preţ redus şi despre construirea câtor va liniĭ ferate vicinale.

În şedinţa din 12 a c. a venit la ordinea zilei desbaterea generală asupra budgetului pe 1897. Referentul Hegedüs zice, că preliminariul e real, e drept, că în erogaţiuni aŭ crescut unele posiţii, dară şi percepţiunile aŭ crescut. — Horánszky în numele partidului naţional a declarat, că între raporturile actuale, când trăim a fară de lege şi constituţiune, când forţa brutală îndréptă afacerile ţérii, e zădarnică orî ce discusiune, şi despre desbatere seriósă in genere nicî vorbă nu póte fi. „Chiar din acésta causă noi“ (partidul naţional) „ne restrîngem la declararea, că budgetul nu-l putem primi nicî în general nicî în special.“ Prin acésta partidul Apponyist s'a pus pe terenul pasivităţii.

Polonyi a declarat, că Ugroniştii din causa abusurilor electorale, a volniciilor guvernului şi a purtării lui în cestiunea cuoteî încă nu primesc nicî în general nicî în special budgetul.

Din partidele opositionale vor lua parte la desbaterea budgetului poporalii şi Kossuthiştii.

În şedinţa din 13 a c. primul orator a fost poporalul Major, care acusă guvernul, că în loc de a pacifica ţara, prin volniciile sale, dovedite mai ales la alegeri, provócă nemulţămiri nóue; espune starea desolată a politicii agrare. Poporului îi trebue pâne, dară în loc de pâne i-se dă politica bisericéscă cu matriculele de stat, carî numaî sarcini nóue încarcă pe umerii cetăţenilor contribuenţi. — Din partea guvernului a vorbit Werner Gyula primind budgetul.

În şedinţa dietală din 14 a c. deputatul poporal Páder după o scurtă apologie a partidului sĕŭ a criticat aspru budgetul şi sistemul de guvernare arĕtând, că guvernul liberal pregătesce Ungariei sórtea Poloniei. Frumosul nume de liberalism, — zice oratorul, — este confiscarea libertăţilor publice, cea mai aspră domnie de partid, opresiunea, omnipotenţa de stat şi atacarea religiunii creştine. Acest liberalism a adus neconfesionalitatea, matriculele de stat, şi el ameninţă şi cu aceea, că va secularisa fundaţiunile bisericescî şi va statifica şcolile. Faţă de ceî ce afirmă, că reformele politice-bisericescî nu sînt periculóse pentru biserică, s'a provocat la enciclica Papeî şi la pastoralele episcopilor ungarî. Episcopul Samassa în circularul dat mai pe urmă a condamnat reformele politice-bisericescî şi a provocat preoţimea, ca pentru ştergerea lor să lupte până la cele din urmă între marginile permise de lege.

Dintre guvernamentalî aŭ vorbit doî, Lévay, care a cualificat de nemorală politica opositiei, şi Bernády, care a presentat pe Apponyi ca inconsecuent. Pe amîndoî i-a opĕrit Pichler arĕtând, că cel dintâiŭ şi-a obţinut mandatul prin corupţiune şi totuşi impută altora imoralitate, ĕră al doilea cu câte va zile înainte de a fi ales deputat guvernamental, era presidentul clubului independentist şi totuşi impută lui Apponyi inconsecuenţă.

Asbóth a arĕtat, că lupta în contra creştinismului e permanentă la noi. Partidul poporal, care nu e confesional, ci politic, primesce lupta, apĕră interesele bisericii, chiar de aceea va continua cu ţinerea congreselor catolice, până ce-şi va ajunge scopul.

România.

Scirile despre iminenta disolvare a camereî nu se confirmă. Neînţelegerile din sinul cabinetului Aurelian s'aŭ aplanat, şi ministriî Cantacuzino şi Stoicescu, despre care se susţinea, că se vor retrage din cabinet, vor rĕmâné la posturile lor.

Anglia.

Se pare că aspiraţiunea ligeî de pace de a se aplana diferitele certe de stat prin sentenţa juriilor de pace începe a se realisa. Între Anglia şi Statele-Unite nordamericane deja s'a închiat un pact în direcţiunea acésta. După ziarul „Daily Chronicle“ dispositiunile principale ale pactului ar fi următórele: Pretensiunile de banî, în cât nu trec preste suma de 100.000 funţi st., se vor supune la câte un jury numit de Anglia şi Statele-Unite, pe cum şi la un arbitru ales de cătră aceştia. Sume maî marî se vor supune la un tribunal analog, a cărui hotărîre, dacă e unanimă, e şi finală; la cas contrar partidele pot apela la un noŭ tribunal, care se compune din câte doî iurişti din ambele ţĕrî şi un arbitru ales de cătră eî. Sentenţa adusă cu maioritate de voturî este neapelabilă.

Cestiunile controverse cu privire la teritoriŭ se supun la un tribunal, ce se compune din treî judecătorî anglezî şi treî americanî de rang înalt. Sentenţa adusă cu 5 voturî contra 1 e finală. Dacă maioritatea e mai mică, îî stă în voe fiesce căreî puterî a face escepţiunî, eventual a cere întrevenirea uneî puterî amice.

Când iuriştii tribunalelor amintite mai întâiŭ nu se pot uni cu privire la alegerea arbitrului, îl numesce înalta curte de casaţiune a Statelor-Unite şi supremul for judiţiar din Anglia; dacă nicî aceste foruri nu ar conveni în aceea-şi persónă, arbitrul îl va numi regele Svedieî şi al Norvegieî, care a primit acest punct al pactului. Pactul e închiat de o cam dată pe cincî anî.

Rusia.

Din Petersburg se anunţă, că ţarul a numit ministru de esterne pe contele Murawiev, fostul representant al Rusieî în Kopenhaga. Murawiev şi-a început cariera diplomatică ca consilier la ambasada ruséscă din Paris, de acolo a trecut în aceea-şi calitate la Berlin. Se zice, că este amic al Francezilor şi uresce din inimă pe Germanî. Din causa acésta denumirea luî în Viena e primită cu mare reservă, ĕră în Berlin cu rĕcélă, pe când presa franceză iubiléză pentru înălţarea luî Murawiev. Se póte că Murawiev să iubéscă ferbinte pe Francezî şi să urésca pe Germanî, dară acéstă simpatie şi respective antipatie nu va fi dătătóre de ton în acţiunea diplomatică, ci hotărîtóre sînt numaî interesele mareluî imperiŭ, în serviţul căruia se află Murawiev.

Turcia.

Reformele urgitate de cătră puterile europene tot întârzie. Se zice, că întârziarea nu o causéză numaî lipsa de banî a Turcieî, ci şi unele persóne din jurul Sultanului, carî ar sfătui pe Abdul-Hamid, să nu împlinéscă pretensiunile europene. Probabil, că ambasadoriî din Constantinopol vor insista înainte de tóte pentru depărtarea acelor persóne din palaţul imperial, şi nu vor suferi a mai fi amăgiţi cu promisiunî. Despre noul ministru de esterne al Rusieî se susţine, că ar avé deja gata planul de acţiune, după care să purcédă puterile faţă de Turcia spre a restabili o dată liniştea acolo.

Corespondinţe.

Moftinul Mic, Ianuarie 1897. [1])

Onorată Redacţiune!

Neîndestulit cu elogiile, cu carî a fost întimpinat din partea foilor magiare pentru rostirea unuî toast nenorocit, părintele G. Perényi îşi cércă norocul în primul Nr. al „Unirii“ şi înaintea publicului român, să se rehabiliteze. Nu î-aşî strica voea, de ar fi vorbă numaî de un toast rĕŭ; dar cinismul, care respiră din fiesce care ord al aceleî corespondinţe, e aşa de respingĕtor, cât abia afli terminî potriviţi în limba cultă de a-l condamna destul. Nicî am intenţie a crea un capital de reclam din isprăvurile părintelui Perényi sevârşite la mileniŭ, dar nu e indiferent nicî pentru Veneratul Ordinariat Oradan a sci, că între păreţii sfinţiţi aî bisericii române din Jidanî nu a rĕsunat nicî o dată accent străin până la 17 Maiŭ al anului milenar, şi pĕcatul acesta îl sevârşesce acela, care se numesce pe sine paroch gr. cat. „român“, care a avut cutezanţa cu pocalul la mână a numi pe Dumnezeŭ cel mai mare „patriot magiar“.

În dată ce te-aî pus în conflict cu disciplina şi interesele bisericii, ţi-se impune datorinţa de a desbrăca haînele, ce le porţi; că e o nenorocire pentru o părochie aşa frumósă şi curat românéscă, că are în frunte de preot un om aşa bolnăvici s de grandomanie, care nu e în stare, să resiste ispitelor patriotice venite din o parte orî alta, şi căruia în zădar îî spuî, că nu sînt pentru el distincţiile la carî aspiră, că el crede despre sine, că e om fórte cu minte.

Un om cu inima la loc la reflexiunile cruţătóre ale corespondentului „De la Crasna“ orî ar tăcé orî ar zice un „Mea culpa!“ dar nu ar îeşi înaintea publicului român, să se laude cu atarî fapte, carî nicî când nu-i pot servi spre onóre. Întreb pe părintele Perényi, aşa decădut crede el publicul cetitor al „Unirii“, cât faptul de a vorbi românesce la un prânz dat în onórea unui Archidiacon român să-l judece de „îndĕrĕtnicie necultă“? Ciudate concepte aî Dta despre cultură! Óre aceea e cultură, când óspeţii magiarî invitaţi de o corporaţiune română şi numaî la auḑul vorbeî românescî încep a face un sgomot gróznic tropotind: „Le vele! Halljuk magyarul!“? (Veḑi „Gaz. Tr.“ Nr. 257.) Asta e cultura înaltă lăudată de Dta. Firesce Dta nu aî auḑit tropotirile inteligenţeî de

[1]) Dăm loc încă şi acesteî corespondenţe, dar cu o cale rugăm pe corespondenţi, să se păzéscă de personalităţi şi animosităţi. Red.

„cultură înaltă“, ci numaĭ aplausele însufleţite, neîncetate, la adresa unuĭ preot uĭtat de sine. Că dta aĭ rostit un toast de împăcare, şi întrebĭ, că prin acésta ce rĕŭ aĭ făcut? La acéstă întrebare e greŭ a da rĕspuns aceluia, care nu vre să te înţelégă. Cine a fost atins de tropotirile inteligenţeĭ de „cultură înaltă“ din Careĭ? Noĭ singurĭ, Lazar şi subscrisul. Cine te-a rugat, să fiĭ aşa gentil, ca să ne ieaĭ în apĕrare? Noĭ protestăm în contra acesteĭ insinuărĭ. Ferĕscă-ne Dumnezeŭ de asemenea procatorĭ nechemaţi! Sciĭ, ce zice proverbul român: „Nu-ţĭ băga nasul . . . . .“ Decĭ frate, ca să nu fiĭ urgisit, cum te căescĭ în corespondinţa de sus, maĭ bine-ţĭ veḑĭ de treburĭ, învaţă câte o predică pentru popor, care e sĕtos de învĕţătură, de cât să umbli pe la prânzurĭ ţinênd toasturĭ, citând pe Petŏfi şi pe Arany, căcĭ nu aceştia, ci poporul te susţine şi-ţĭ dă titula frumósă de părinte.

George Şuta
paroch greco-catolic.

Niles Ohio în 27 Dec. 1896.

Stimată Redacţiune!

Eŭ la rugarea, ce mĭ-aţĭ făcut cu datul 24 Maiŭ 1896, vin a vĕ rĕspunde cu următórele, adecă cum trăim în Lumea Nóuă.

Eŭ sînt om în etate de 49 anĭ, n'am studiat în scólă. Eŭ sînt din comuna Ilîmbav, comitatul Sibiuluĭ, Român greco-catolic. Din causa sĕrăcieĭ am venit aicia în America în 1892.

Mulţĭ Saşĭ sînt aicia şi Românĭ în Lumea Nóuă, dar trăim la olaltă, fiind că ne cunóscem limba.

Românĭ sîntem maĭ puţinĭ aicia. Sînt ómenĭ din tótă lumea, lucrăm la olaltă cu eĭ. Când nu-ĭ vorbă, să ne înţelegem, ne apucăm a vorbi în limba engleză.

Mulţĭ ómenĭ aicia sînt norociţĭ, dar maĭ mulţĭ nenorociţĭ. Sînt ómenĭ, carĭ n'aŭ lucrat, de a trecut un an, şi tot n'aŭ lucru. Unĭĭ de abia aŭ câştigat pentru a-şĭ ţiné viaţa; alţiĭ sînt datorĭ, de nu se maĭ pot plăti.

Aicia e lumea cultă. Femeea aicia este dómnă, nu lucră făr numaĭ economia caseĭ şi crescerea copiilor, pe când bărbatul lucră ca un animal. Femeea americană cu o mână îşĭ ţine pruncul, cu ceealaltă mână ţine ziarele cetind într'însele.

Lumea acésta nóuă este bogată, dar şi serăcie este în abundanţă, dar are altă formă.

Omul când va veni în America, să-şĭ lase mişelia în ţara luĭ, că aicia nu o póte întrebuinţa. America e ţara pocăinţeĭ; la cas de a cădé sub legile de aicia, în 24 óre eştĭ judecat; n'aĭ ce căuta la advocat; atestat de paupertate nu se cere; la cas de n'aĭ de unde plăti, te pune la muncă grea, până ce veĭ plăti.

Anul acesta a fost în abundanţă, tóte de ajuns; economul neavênd cu ce plăti la lucrătoriŭ, ĭ-a rĕmas păpuşoiul neadunat de pe economia luĭ.

Subscrisul am primit broşurile dluĭ Müller din Bucurescĭ dimpreună şi dóuĕ broşurĭ de stilistică edate de F. Negruţ. Cu tótă stima vin a le mulţămi stimaţilor domnĭ, ca strădania lucrurilor dlor în etern să fie nerĕsturnabile.

Maĭ de parte vĕ rog, Stimate dle Redactor, să binevoiţĭ a mĕ primi şi pro an. 1897 în lista abonaţilor.

Maĭ de parte vĕ rog, să binevoiţĭ a-mĭ trimite următórele cărţĭ: (Urméză conspectul).

La finea luĭ Ianuar vĕ voiŭ trimite abonamentul dimpreună şi preţul sus numitelor cărţĭ.

Acuma n'am banĭ, fiind că am trimis în Sibiŭ la Albina 200 fl.

Din partea scrisuluĭ vĕ rog, să nu-mĭ faceţĭ critică, că eŭ n'am studiat absolut nimic în şcólă.

Cu acestea sus scrise rĕmân în aşteptare şi salutându-vĕ cu tótă stima

Iosif Hordobeţ.
Niles. Ohio. Nordamerica.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D Mitropolit din incidentul anuluĭ noŭ a fost felicitat din partea cleruluĭ gremial. În numele cleruluĭ a dat espresiune sentimentelor omagiale de ĭubire şi alipire Rds. D. vicar capitular Ĭ. M. Moldovan. Escelenţa Sa adânc mişcat a mulţămit cleruluĭ gremial cerêndu-ĭ conlucrarea în numĕrósele agende privitóre la promovarea prosperărieĭ archidieceseĭ şi invocând asupra tuturor binecuvîntarea dumnezeéscă.

Din diecesa Gherleĭ. Fóea oficiósă publică rescriptul regesc, prin care protopopul de Ciocman *Ioan Ilieş* e numit canonic cancelar în capitulul catedral din Gherla, ĕră administratorul parochial din Sighetul Marmaţieĭ, protopopul onorar *Ioan Ivascu* e numit canonic prebendat în acela-şĭ capitul. Felicităm pe noiĭ dignitarĭ şi le dorim puterĭ sufletescĭ şi trupescĭ spre a lucra mulţĭ anĭ spre înflorirea dieceseĭ.

Concurs la parochiĭ în diecesa de Lugoş. 1. La parochia din *Cigmeŭ*, protopopiatul Babolneĭ, cu termin până în 31 Ianuariŭ st. n. 1897 pe lângă următórele emolumente: a) Casă cu 3 încăperĭ şi tindă, şură nóuă cu grajd, curte şi gradină de pomĭ în estensiune de preste 1 jugĕr. b) 12 jug. 1321□° arătoriŭ, — din care cantorul folosesce 1400□°, — clasa IV şi a V, 270□° fînaţ, 160□° păşune, 110□° vie. c) De la 90 familiĭ câte 1 zi de lucru. d) Stola îndatinată. e) Din subsidiul erarial transilvan 80 fl. — 2. La parochia din *Oreştie*, cu carea e împreunat şi oficiul protopopesc al districtuluĭ Cudşir, cu termin până în 31 Ianuariŭ st. n. 1897 pe lângă următórele emolumente: a) Cortel cu superedificatele aparţinĕtóre şi cu o gradină de legumĭ în estensiune de 369□° b) Arătoriŭ în hotarul Oreştieĭ şi Casteuluĭ de 10 jugĕre 1085□° cu venit catastral de 60 fl. 93 cr. c) Stola îndatinată. d) Subsidiŭ de stat de 100 fl. e) Subsidiul bobian 100 fl. f) Taxa de câte 2 fl. pentru şedula protopopéscă. g) Parochul ca catechet la şcóla de stat pentru fete din Oreştie capĕtă remuneraţiunea anuală de 25 fl., ĕră din pădurea oraşuluĭ primesce pe an 3 orgiĭ lemne de foc titulo catechisăriĭ şcolarilor gr. cat., ce frecuentéză colegiul reformat din Oreştie.

Staţiune docentală în diecesa de Lugoş. Pentru complinirea staţiuniĭ cantor-docentale din *Icloda* s'a escris concurs cu termin până la 31 Ianuariŭ st. n. 1897 cu următórele emolumente: 1. De la credincioşi 25 fl. 2. Din capitalul de bucate al bisericiĭ 4 meterĭ grâŭ computaţĭ în 22 fl. 3. Din cassa bisericéscă 3 fl. 4. Din fondul religiuniĭ şi al studiilor 105 fl. 5. Doĭ stânginĭ de lemne de foc. 6. Ajutoriŭ de stat de 195 fl. 7. Ca spese de călătorie la adunarea reuniuniĭ învĕţătorescĭ 8 fl.; venite cantorale până la 5 fl.; pauşal de cancelărie 4 fl 8. Cortel stătătoriŭ din 2 chiliĭ, culină, cămară, superedificate economice, şi $^1/_2$ jugĕr gradină.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Dintre credincioşiĭ bisericiĭ gr. cat. din Şelca mică aŭ adus Pruncuţuluĭ Isus jertfă şi cinste următoriĭ: *Ioan Verzan şi Sofia* un candelabru frumos în preţ de 22 fl., *Ilie Vişă cătana şi Mărie* o cruce de argint aurită în preţ de 20 fl., *Ilie Ivan cantorul şi Ana* aŭ donat 20 fl. pentru construirea unor străni cantorale, *Ilie Vişă Nichita şi Mărie* o perinuţă de catifea pe s. altar în preţ de 5 fl. Nu cu mult maĭ înainte aŭ contribuit la procurarea unor vesminte funebre *Ioan Nartea* 5 fl.. *Mihail Nartea* 5 fl., vĕd. *Ana Coman* 5 fl. şi alţĭ maĭ mulţĭ câte 1 fl., cărora drept recunoscinţă şi pentru prosperarea evlaviosuluĭ îndemn al poporenilor în numele comitetuluĭ bis. le aduce şi pe acéstă cale o ferbinte mulţămită preotul local.

Catastrofa de la Reşiţa. După datele oficióse autentice aŭ căḑut jertfă înfricoşateĭ esplosiunĭ din mina de cărbunĭ „Széchen“ 69 de lucrătorĭ. Pre timpul esplosiuniĭ se aflaŭ adecă în mină 93 de ómenĭ, din carĭ aŭ scăpat cu viaţa 24. Dintre ceĭ omorîţĭ s'aŭ scos 53, ĕră 16 nu se pot scóte, fiind mina acum inundată de apă.

Bal în Blaş. *Reuniunea femeilor române* din Blaş aranjéză balul sĕŭ în ăst an în 23 Ianuar 1897 st. n. în sala de la „Hotel Univers“. Venitul curat este destinat în favorul reuniuniĭ. Preţul de întrare 1 fl. de persónă şi 2 fl. de familie.

Colonisarea Jidovilor în Argentinia nu a succes. Jidoviĭ duşĭ acolo neputênd trăi eĭ între eĭ şi neconvenindu-le lucrarea pămîntuluĭ s'aŭ depărtat. Comitetul de colonisare din Paris vre să dedea pe Jidovĭ la agricultură în Rusia. Spre scopul acesta a cerut de la regimul rusesc teritor pentru fundarea uneĭ colonĭĭ de Jidovĭ agricultorĭ. Semn, că nu le merge chiar rĕŭ Jidovilor în Rusia, de cer acolo teritor pentru colonĭĭ.

Organisarea confesiunii israilite. Cetăţenĭĭ recipiaţĭ se pregătesc la ţinerea unuĭ congres, în care se va statori constituţiunea confesiunĭĭ israilite. Statutul de organisare se va înainta apoĭ Monarchuluĭ spre aprobare. Nu sufere îndoélă, că maĭ curênd se va efeptui organisarea Israiliţilor de cât mult dorita autonomie catolică.

Dr Wekerle Sándor, fostul ministru president şi de present president la judecătoria administrativă, este numit membru pe viaţă al caseĭ magnaţilor.

Baron ucigaş. Aflăm în foile magiare, că br. Bánffy János din Sz. Nagyfalu (Naşfalĕŭ) în Selagiŭ în 5 a c. mergênd la vînătóre a împuşcat pe ţĕranul Nagy Bálint. Anume ajungênd la viĭ cânele ţĕranuluĭ a lătrat la baronul; acesta a descărcat puşca asupra câneluĭ fără a-l nimeri. Nagy Bálint a întrebat pe dl baron, că pentru ce vre să-ĭ pusce cânele? Născêndu-se schimbare de vorbe între eĭ, puşca baronuluĭ s'a descărcat asupra luĭ Nagy Bálint, căḑênd acesta la moment mort. El era de 34 anĭ şi tată la 5 pruncĭ. Baronul în dată s'a dus la judecătoria din Şimleŭ, unde a insinuat casul, şi s'a luat protocol. De acolo s'a întors a casă însoţindu-l pretorele şi gendarmiĭ spre a-l apĕra de furia poporuluĭ. Poporul auḑînd, că s'a întors ucigaşul, ĭ-a încunjurat casa şi a aruncat cu petri în gendarmĭ. Aceştia aŭ făcut us de arme şi aŭ ucis pe o femee. Dupĕ aceea mulţimea s'a împrăştiat. Br. Bánffy afirmă, că n'a intenţionat uciderea, şi puşca s'a descărcat fără voea luĭ. El s'a mutat din comună în Şimleŭ, de unde probabil se va duce şi aşeḑa în Cluş. Justiţia nu l-a pus în carcer preventiv.

Germania la esposiţia din Paris. Guvernul german este decis a lua parte activă la esposiţia universală, ce se va aranja în 1890 în Paris. Comisiunea finanţiară a parlamenuluĭ imperial pe anul acesta a preliminat pentru scopul indicat 50.000 de marce. Secretariul de stat Bötticher a declarat, că spre acest scop se vor recere cam 5 milióne de marce. Prin aceste jertfe voesce să se apropie Germania şi să câştige simpatia Francezilor, carĭ nu pot uĭta încă perderea Alsaţieĭ şi a Lotaringieĭ.

„Ós-Budavára“, acest local de petrecere aranjat pe timpul esposiţieĭ milenare, a obţinut de la consiliul comunal licenţă până în 1899; ministeriul înse ĭ-a restrîns exerciţiul licenţeĭ numaĭ la timpul din 1 Iuniŭ până la finea luĭ Septembre a fie-căruĭ an. Este cunoscut, că acesta e un local, unde se batjocoresce religiunea şi se nutresce inmoralitatea. Cu tóte acestea ministeriul a aprobat prolungirea licenţeĭ. Apoĭ nu merge Ungaria în fruntea civilisaţiuniĭ liberale?

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

3. Deja jertfa prefigurativă de pâne și vin a luĭ Melchisedec și profeția luĭ Malachie spun destul de limpede, că jertfa perpetuă a L. N. are să fie o jertfă de mâncare, și că prin urmare cu ea are să fie împreunat un prânz sacrificial. Prânzul acesta sacrificial eucharistic îl descrie și-l prevestesce limpede un psalm nespus de taĭnic și mișcătoriŭ. E psalmul 21. S. Scriptură ne spune, că acest psalm e profetic și se referesce la Mesia. Tot asemenea ne spune și declararea solemnă, ce a făcut-o biserica în al V-lea sinod icumenic. Tot așa învață și ss. Părinți. Dar toți esplicătoriĭ catolicĭ aĭ s. Scripturĭ susțin maĭ de aprópe și cu tot dreptul, că acest psalm e mesian în chip esclusiv, că el grăesce adecă despre Mesia nu prin mijlocirea uneĭ persóne prefigurative din L. V., bună óră prin a luĭ David, ci grăesce despre Mesia în chip nemijlocit. Acest psalm cuprinde prevestirea patimiĭ Domnuluĭ, și-l putem împărți în dóuĕ părți: cea dintâiŭ (st. 1—23) cuprinde o tânguire durerósă a celuĭ Restignit și oferesce o icónă sguduitóre a luĭ, éră a dóua (st. 24—36) oferesce o icónă mângăitóre a roduluĭ celuĭ bogat, ce-l aduce patima Domnuluĭ pe sama luĭ și pe a rĕscumpĕraților luĭ. Cuvintele acelea ale psalmuluĭ (st. 24 – 34), carĭ se referesc la tema nóstră de față, sînt următórele:

St. 24. „Spune-voiŭ numele tĕŭ fraților meĭ, în mijlocul adunăriĭ te voiŭ lăuda.

St. 29. „De la tine este lauda mea, întru adunare mare mĕ voiŭ mărturisi ție, rugăciunile mele le voiŭ da înaintea celor ce se tem de dînsul.

St. 30. „Mânca-vor sĕraciĭ și se vor sătura, și vor lăuda pe Domnul, ceĭ ce-l caută pe dînsul, viĭ vor fi inimile lor în vécul véculuĭ.

St. 31. „Aduce-și vor a minte și se vor întórce la Domnul tóte marginile pământuluĭ.

St. 32. „Și se vor închina înaintea luĭ tóte moștenirile némurilor.

St. 33. „Că a Domnuluĭ e împĕrăția, și el stăpânesce pe némurĭ.

St. 34. „Mâncat-aŭ și s'aŭ închinat toți grașiĭ pământuluĭ; înaintea luĭ vor cădé toți, ceĭ ce se pogóră în pământ.“

La înțelegerea deplină și adevĕrată a acestor cuvinte putem să ajungem numaĭ așa, dacă le referim la jertfa s. Eucharistiĭ și la s. Cuminecătură. În vreme ce Mântuitoriul pe cruce se cufundă în adâncimea tuturor chinurilor trupescĭ și sufletescĭ, din inima luĭ isvoresce rugăciunea aceea de patimă și de mórte, carea se cuprinde în psalmul nostru. Înse fără de veste se împrăștie noriĭ ceĭ posomorîți și întunecoși; limpede se descopere priviriĭ luĭ diminéța înviăriĭ cu tóte urmările cele pline de binecuvîntare și de glorie ale patimiĭ și morțiĭ luĭ, în lumină limpede și mângăitóre se desvĕlesce ochiuluĭ luĭ viitoriul cel plin de fericire și de glorie. În prevederea acésta fericitóre rostesce Domnul cuvintele psalmuluĭ, carĭ le-am reprodus. Într'însele prevestesce el o jertfă și un prânz de jertfă, la care sînt chemați toți locuitoriĭ pământuluĭ.

St. 24. Toți aceia, pe carĭ ĭ-a rĕscumpĕrat Christos prin mórtea sa de jertfă, sînt „frați“ aĭ luĭ Christos și fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ și ca atarĭ formézĕ o familie mare dumnezeéscă, adecă biserica, care se compune din tóte popórĕle. „În mijlocul adunăriĭ,“ în mijlocul bisericiĭ continuă Christos cel înviat a trăi în chip taĭnic ca urzitoriŭ și isvor al buneĭ vestirĭ, prin care „se spune,“ se vestesce „fraților“ „numele“ Dumnezeuluĭ celuĭ treĭ-unul; în sfînta sfintelor acesteĭ biserici locuesce și trăesce clarificatul Mântuitoriŭ neîncetat ca vecĭnic nesecata causă a laudeĭ eucharistice, ce se aduce în vecĭ luĭ Dumnezeŭ.

St. 29. Așa promite Domnul, că va preamări pe Tatăl sĕŭ cu cântare de laudă în adunarea cea mare a bisericiĭ catolice. Cununa acesteĭ laude va consta în aceea, că el va da „rugăciunile“, juruințele sale (evr. nadar = juruință de jertfă. În asuprire mare Israiliții se obicinuiaŭ a face juruință, carea era de-a rîndul promisiunea de a aduce un anumit numĕr de jertfe. După ce scăpaŭ din asuprirea aceea, eĭ aduceaŭ jertfele juruite și la prânzul sacrificial, care urma, chemaŭ vĕduve, orfanĭ și săracĭ). Isus va aduce decĭ neîncetat o jertfă de juruință și mulțămită. Acésta va să fie jertfa pacifică a Eucharistieĭ, carea se aduce înaintea celor ce se tem de Dumnezeŭ, adecă se închină maiestățiĭ luĭ cu credință, iubire și evlavie. Mântuitor ul vestesce aci, că el din recunoscință pentru scăparea sa din patimă și din mórte va aduce în perpetuŭ s. jertfă a liturgieĭ, carea nu e numaĭ vecĭnica și nesângerósa continuare a jertfeĭ celeĭ amare de pe cruce, ci și rodul eĭ.

St. 30. Cu jertfa acésta e împreunat și un prânz de jertfă, cuminecătura preasfîntuluĭ trup al luĭ Christos. La prânzul acesta dumnezeesc, la prânzul acesta al iubiriĭ adevĕrat că sînt chemați toți ómeniĭ; dar la el vin maĭ ales „sĕraciĭ“ cu spiritul, umiliții și micĭi, — cu alte cuvinte toți aceia, inimile cărora sînt deșerte și deslegate de averile pământescĭ, dar în locul acestora nutresc dor și fóme de mâncarea cerésc cea neperitóre. Acești sĕracĭ vor mânca la masa Domnuluĭ și se vor sătura, adecă se vor întări, se vor mângăia, se vor umplé de grațiĭ și de bucuriĭ; nutriți și restaurați cu hrana acésta cerésc vor lăuda pe Domnul, pe care l-aŭ căutat și a căruĭ dulcéță negrăită aŭ gustat-o. De aceea vor și fi viĭ inimile lor în vécul véculuĭ, căcĭ „cel ce va mânca pânea acésta“ vie și dătătóre de viață, acela „viŭ va fi în veac“ (Ĭo. 6, 58).

St. 31. La jertfa acésta și la prânzul acesta al grațiilor nu se chémă numaĭ Israil, ci „tóte marginile pământuluĭ“. Prin sunetul predicăriĭ apostolescĭ trezindu-se popórĕle păgâne, carĭ uĭtându-și și înstrăinându-se de Dumuezeŭ rătăciseră ca nisce oĭ perdute, în credința luĭ Dumnezeŭ „aduce-și vor a minte“, că ele aŭ părăsit pe Dumnezeŭ, și cu pocăință „se vor întórce la Domnul“.

St. 32. Păgâniĭ, „moștenirile némurilor“, carĭ „odinióră eraŭ nemiluiți, éră acuma sînt miluiți“ și „poporul luĭ Dumnezeŭ“ (I Petr. 2, 10), „se vor închina înaintea luĭ“ „în spirit și adevĕr“ (Ĭo. 4. 23).

St. 33. Biserica luĭ Dumnezeŭ, împĕrăția grațieĭ, carea și-a cucerit-o Domnul cu sângele sĕŭ, cuprinde tótă fața pământuluĭ și tóte popórĕle luĭ. „Smeritu-s'a“ Isus „pe sine ascultătoriŭ făcêndu-se până la mórte, éră mórtea crucĭĭ. Pentru aceea și Dumnezeŭ pe dînsul l-a preaînălțat și ĭ-a dăruit nume, care este preste tot numele, ca întru numele luĭ Isus tot genunchiul să se plece“ (Filip. 2, 8 urr.).

St. 34. Înse nu numaĭ sĕraciĭ, ci și bogațiĭ, fruntașiĭ și puterniciĭ pământuluĭ încă sînt chemați, să ĭea parte la prânzul acesta de jertfă și să se închine; ba toți muritoriĭ, a căror sórte e, să se pogóre în pământ, în mormînt, vor cădé înaintea altariuluĭ aceluia, pe care se jertfesce și se ascunde în s. Eucharistie maiestatea luĭ Dumnezeŭ. La prânzul acesta toți sînt egalĭ; bogați și sĕracĭ vor lua parte la prânzul acesta și se vor închina domnuluĭ prânzuluĭ.

Întunerec taĭnic acoperia pe timpul L. V. atarĭ profețiĭ. Dar în lumina creștinismuluĭ s'a împrăștiat acest întunerec. Cine nu găsesce în serbarea de jertfă și de cuminecătură a s. Eucharistiĭ împlinirea strălucită a acelor profețiĭ? Mângăitóre sînt promisiile acelea; căcĭ ele garantézĕ, că jertfa nóstră zilnică e adevĕrată și dumnezeéscă. „Nu lor singurĭ, ci nóuĕ ne serviaŭ“ profețiĭ (I Petr. 1, 12) prin aceea, că purtați și luminați fiind de Spiritul Sfînt aŭ vestit maĭ înainte jertfa mântuitóre a s. Eucharistiĭ. Cât de mare e fericirea și grația nóstră, că noĭ în sinul bisericiĭ putem să vedem și să gustăm tóte bunătățile acestea promise ale Domnuluĭ? Aceĭ ómeniĭ luminați de Dumnezeŭ în vécurile de odinióră „prin credință — aŭ murit neprimind promisiunile, ci de departe vĕdêndu-le și închinându-se lor“ (Evr. 11, 13), éră noĭ avem și gustăm tóte comorile mântuiriĭ. De aceea și nóuĕ ne sună cuvintele acelea, carĭ le-a rostit odinióră Mântuitoriul cătră învĕțăceiĭ sĕĭ: „Ferice de ochiĭ, carĭ vĕd, cele ce vedeți. Că zic vóuĕ, că mulți profeți și împĕrați aŭ vrut, să vadă, cele ce vedeți voĭ, și nu aŭ vĕdut, și să audă, cele ce auziți voĭ, și nu aŭ auzit“ (Luc. 10, 23 ur.).

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Naea se duce maĭ de parte," zise el. „În cătrăŭ?"

„La drépta este o galeră, care pare a fi părăsită. Către aceea vîsléză naea. Acum se opresce lângă ea. Ómeniĭ se sue pe podul eĭ."

Arriŭ se ridică şi-şĭ deschise ochiĭ.

„Dă mulţămită Dumnezeuluĭ tĕŭ!" zise el către Ben Hur, după ce privise la galeră, „dă mulţămită Dumnezeuluĭ tĕŭ, pe cum şi eŭ daŭ mulţămită zeilor meĭ. Piraţiĭ nu ar scăpa, ci ar cufunda naea. De pe acéstă procedură şi de pe coĭful din vîrful catarguluĭ cunosc, că naea e romană. Învingerea e a mea. Fortuna nu m'a părăsit. Sîntem scăpaţi. Fă-le semn cu mâna! — Strigă-le! În grabă adu-ĭ aicĭ! Eŭ voiŭ fi duumvir, — şi tu! — Eŭ într'adevĕr am cunoscut pe tatăl tĕŭ şi l-am ĭubit. El a a fost un principe. De la el am învĕţat, că Ĭudeul nu e barbar. Te voiŭ lua la mine, te voiŭ adopta. Dă mulţămită Dumnezeuluĭ tĕŭ şi strigă mărinarilor. Grăbesce! Trebue să se continue persecutarea. Nu are să scape nicĭ unul din piraţi. Grăbesce! Grăbesce!"

Ĭuda se sculă pe plută în picióre, făcu semn cu mâna şi strigă, cât de tare putu. În sfârşit reuşi, să atragă atenţiunea celor din barcă asupra sa, şi eĭ amîndoĭ în scurtă vreme ajunseră în barcă.

Pe galeră primiră pe Arriŭ cu tóte onorurile, carĭ se cădeaŭ unuĭ eroŭ atât de favorisat de Fortuna. El odihnind pe un pat pe podul năiĭ ascultă amĕnuntele finale ale lupteĭ. După ce adunaseră din mare pe toţĭ ceĭ ce plutiaŭ pe apă şi după ce aşeḑară prada în loc sigur, el din noŭ desvĕli flamura de admiral şi înaintă pe întrecute cu vîntul, ca să ajungă flota şi să deplinéscă învingerea. Despărţĕmîntul cel alalt de cincĭ zecĭ de năĭ, care venia din ceea parte, întîlni în timp potrivit pe piraţiĭ, ceĭ ce cercaŭ să scape, şi-ĭ nimici cu desevârşire. Nicĭ unul nu scăpă. Pentru ca învingerea tribunuluĭ să fie încă şi maĭ gloriósă, prinseră dóuĕ zecĭ de galere inimice.

La întórcerea din espediţia sa războĭnică găsi Arriŭ pe ĭezătura de la Misenum o bineventare cordială. Tinĕrul, care-l însoţia, stîrni în dată interesul prietinilor tribunuluĭ.

La întrebările lor, că cine este el, tribunul le istorisi fórte cu de-amĕnuntul chipul scăpăriĭ sale şi le presentă pe Ben Hur, înse fără de a aminti óre ce din împrejurările de maĭ înainte ale vieţiĭ luĭ. La sfârşitul istorisiriĭ sale tribunul chemă pe Ben Hur lângă sine şi punêndu-ĭ mâna sa cu dragoste pe umĕr zise:

„Dragiĭ meĭ prietinĭ! Acesta e fiul şi moştenitoriul meŭ, şi fiind că el într'o zi va avé să ĭea în posesie averea mea, — de cum va zeiĭ vor dispune aşa, ca eŭ după mórtea mea să las avere, — de acum înainte are să pórte şi numele meŭ. Vĕ rog, să-ĭ fiţi prietinĭ, pe cum îmĭ sînteţi şi mie."

Cât de repede a fost numaĭ cu putinţă, se sevârşiră şi formalităţile adoptăriĭ; prin acésta Ĭuda ajunse, să fie primit şi la curtea împĕratuluĭ. Aşa îşĭ împlini bravul Roman promisia, ce a dat-o Ĭudeuluĭ Ben Hur.

La o lună după întórcerea luĭ Arriŭ s'a sĕrbătorit armilustriul în chipul cel maĭ strălucit în teatrul luĭ Scaur. Un zid al clădiriĭ purta trofeele, între carĭ stîrniră admirarea cea maĭ mare ciocurile celor dóuĕ zecĭ de năĭ cucerite, şi de-asupra lor, aşa că o putură ceti ceĭ opt zecĭ de miĭ de privitorĭ din teatru, era înscripţia: „De la piraţi le-a luat în golful de Eurip duumvirul Quint Arriŭ."

Cartea a patra.

I.

În Antiochia.

Luna, în care ajungem acum, e luna luĭ Ĭuliŭ, anul e al dóuĕ zecĭ şi treilea al ereĭ creştine, ĕră locul e Antiochia, pe atuncĭ regina orientuluĭ şi după Roma cetatea cea maĭ puternică, de cum va nu cu o cale şi cea maĭ împoporată a lumiĭ. —

De-a rîndul se crede, că desfrînul şi buiecia aceleĭ epoce şĭ-a avut isvorul în Roma şi de acolo s'a lăţit preste imperiul întreg aşa, că tóte cele alalte cetăţi marĭ numaĭ reoglindaŭ moravurile stăpâneĭ lor de lângă Tibru. La asta încape îndoélă; dimpotrivă se pare, că învingerea a reagat asupra moravurilor învingĕtoriuluĭ. Ele în Elada aŭ găsit un isvor de stricăciune; tot asemenea şi în Egipt, şi eruditul, dacă eshauriéză obiectul, va închide cărţile cu convicţia, că potopul demoralisăriĭ s'a vĕrsat de către Orient preste Occident, şi că chiar cetatea Antiochieĭ, residenţa cea maĭ veche a puteriĭ şi strălucirii sire, a fost unul din isvórĕle cele maĭ de frunte ale curentuluĭ de stricăciune. —

O nae de transport cu vîntrelele întinse întra de pe apele vinete ale măriĭ în gura rîuluĭ Orontes. Era înainte de amézĭ, şi căldura era deja fórte mare; totuşĭ toţĭ, ceĭ ce puteaŭ să se foloséscă de acest privilegiŭ, eraŭ pe pod, — între eĭ şi Ben Hur.

Cincĭ anĭ făcuseră din el un bărbat deplinit. Vesmîntul cel alb de in, ce-l purta, îĭ acoperia în cât va figura, înse înfăţişarea luĭ cu tóte acestea era fórte atrăgĕtóre. El şedea deja maĭ bine de óră în umbra vîntreleĭ, şi în vremea acésta maĭ mulţĭ soţĭ de călătorie de o viţă cu el în zădar cercaseră a-şĭ face de vorbă cu el. El le răspundea pe latinesce, în chip curteneţ şi serios, dar fórte pe scurt. Curăţenia espresieĭ luĭ, manierele luĭ cele fine, ţinuta luĭ cea reservată eraŭ de aşa, cât potenţaŭ încă şi maĭ tare curiositatea lor. Ceĭ ce-l urmăriaŭ cu maĭ multă băgare de samă, aceia eraŭ surprinşĭ de contrastul dintre purtarea luĭ, ce avea uşurinţa şi graţia patricianuluĭ, şi dintre anumite însuşiriĭ ale persóneĭ luĭ. Aşa braţele luĭ eraŭ prea neproporţionate de lungĭ; şi când legănarea năiĭ îl siliaŭ, să cerce a-şĭ ţiné ecuilibriul ţinêndu-se de vre un obiect din apropiare, le băteaŭ la ochĭ mărimea mânilor luĭ şi forţa vĕdită, ce o aveaŭ mânile luĭ. Curiositatea, că cine şi ce ar puté óre să fie, se mesteca neîncetat cu dorinţa de a afla amĕnuntele vieţiĭ luĭ. Cu alte cuvinte: înfăţişarea luĭ ar fi putut să se asemene cu un registru de materiĭ. Omul acesta ávea o istorie.

Galera în întórcerea sa se oprise într'unul din porturile Ciprului şi primi pe bord pe un Ĭudeŭ, o înfăţişare alésă, liniştită, reservată, părintéscă. Ben Hur îndrăzni a-ĭ îndrepta câte va întrebărĭ. Răspunsurile îĭ însuflară încredere şi provocară o conversare maĭ lungă.

Când galera întră în sinul de debarcare al luĭ Orontes, se întîlni cu alte năĭ carĭ se iviseră în orizont deja pe mare şi întrară de o dată în rîŭ; în clipa acésta cele dóuĕ năĭ străine ridicară flamure galbene. Se auḑiră multe presupunerĭ referitóre la însemnarea acestor signale. În sfârşit unul din călătorĭ se îndreptă către Evreul acela distins cerênd deslușire în privinţa acestuĭ obiect.

„Da, eŭ sciŭ însemnarea acestor flamure." răspunse el, „ele nu vor să însemne o naţionalitate, — ele sînt semnul proprietariuluĭ."

„Are proprietariul multe năĭ?"

„Are multe."

„Îl cunoscĭ?"

„Am avut multe afaceri cu el."

Călătoriĭ priviaŭ la el, ca şi cum ar voi, să-l róge, ca să continue. Ben Hur asculta cu atenţiune.

„El locuesce în Antiochia," continuă Evreul în chipul sĕŭ liniştit. „Bogăţia luĭ cea nespus de mare a atras asupra luĭ atenţiunea tuturor, şi de aceea vorbele, ce se spun despre el, nu sînt tot de una prietinescĭ! Trăise maĭ înainte în Ĭerusalim un domn dintr'o familie străveche cu numele Hur."

Ĭuda trebuia să-şĭ dea tótă silinţa, pentru ca să apară liniştit; dar inima îĭ bătea maĭ repede.

„Domnul acela a fost neguţătoriŭ şi avea un talent deosebit pentru profesiunea asta. El se apucă de întreprinderĭ marĭ atât în răsăritul depărtat, cât şi în apus. În tóte cetăţile cele marĭ întemeiă filiale. Cea din Antiochia era coudusă de un om cu numele Simonide, carele se zice, că ar fi fost sclav domestic. De şi numele îĭ era grecesc, el totuşĭ era Israilit. Domnul perĭ într'o călătorie pe mare. Dar afacerile luĭ se continuară şi înfloriră şi după aceea. La cât va timp după aceea ajunse nefericire preste familie. Singurul fiŭ al domnuluĭ, abia ieşit din aniĭ copilărieĭ, a cercat, să omóră pe procuratorul Grat într'una din stradele Ĭerusalimuluĭ. Atentatul din întîmplare n'a succes. De atuncĭ s'a perdut urma tinĕruluĭ. Răsbunarea Romanuluĭ a lovit întrégă familia, nu a fost cruţat nicĭ unul din membriĭ eĭ. Palaţul eĭ s'a sigilat, şi acuma îşĭ aŭ într'însul porumbiĭ cuĭburile. Averea a fost confiscată. N'a scăpat nimic din ceea ce s'a putut din averea familieĭ Hur. Procuratorul şĭ-a vindecat rana cu alifia aurului."

Călătoriĭ rîseră.

„Veĭ să zicĭ, că el a ţinut averea pe sama să?" zise unul.

„Aşa spun," replică Evreul. „Eŭ istorisesc numaĭ după audite. Dar ca să ne întórcem ér la Simonide, care a fost ispravnicul aceluĭ domn aicĭ în Antiochia, el în scurtă vreme după aceea a început negoţul sub firma sa proprie şi în fórte scurtă vreme se făcu cel dintâiŭ neguţătoriŭ al cetăţiĭ. Pe cum făcuse maĭ înainte domnul sĕŭ, aşa trimitea şi el caravane în India, şi acum are pe mare atâtea galere, cât din ele s'ar puté compune o flotă regéscă. Se spune, că luĭ tóte-ĭ succed: cămilele luĭ mor numaĭ de bĕtrâneţe; năile luĭ nu păţesc naufragiĭ; dacă ar arunca în rîŭ o aschie, aceea i-s'ar schimba în aur."

„De când deprinde el negoțul?“

„Încă n'aŭ trecut de atuncia zece anĭ.“

„Trebue că a avut un început bun.“

„Da! Așa spun, că procuratorul a putut pune mâna numaĭ pe averea, ce era îndemână: pe caĭ, vite, case, moșiĭ, năĭ și mărfurĭ. Baniĭ nu s'aŭ putut scóte de loc la ivélă, de și familia trebue că a dispus de sume marĭ în bană gata. Ce s'a întîmplat cu aceștia, a rĕmas pentru ómenĭ până acum o taĭnă, ce nu se póte descoperi.“

„Pentru mine nu,“ replică unul din călătorĭ.

„Sciŭ bine, ce vreĭ să zicĭ,“ replică Evreul. „Și altora le-a plesnit acela-și gând prin minte. Toți nutriaŭ credința, că baniĭ aceia aŭ ajutat pe bĕtrânul Simonide, să se ridice așa de tare. Procuratorul încă nutresce, — orĭ cel puțin a nutrit aceea-și credință, pentru că în decurs de cinceĭ anĭ de dóuĕ orĭ l-a arestat pe Simonide și l-a supus procesuluĭ de tortură.“

Ĭuda strînse cu forță sdrumicătóre funia, de care se ținea.

„Se spune,“ începu Evreul din noŭ, „se spune, că luĭ Simonide nicĭ un mĕdulariŭ al trupuluĭ nu ĭ-a rĕmas întreg. Când l-am vĕdut maĭ pe urmă, omul ședea ca un schilav diform cufundat în perinile unuĭ scaun cu brațe.“

„Așa de mult l-aŭ chinuit?“ esclamară maĭ mulțĭ de o dată.

„Morbul nu ar fi putut produce o diformare așa de grozavă. Și torturarea totuși nu a avut resultat. Tóte, ce poședea, după lege eraŭ ale luĭ și el le folosia pe lege, — asta a fost tot, ce putură stórce din el. Dar acum a trecut preste torturĭ. El are document de licență pentru a deprinde negoțul. Documéntul e subscris chiar de Tiberiŭ.“

„A bună samă l-a plătit bine!“

„Năile acestea sînt ale luĭ,“ continuă Evreul nebăgând în samă observarea. „Mărinariĭ luĭ se obicĭnuesc a se saluta ridicând flamure galbene, când se întîlnesc; salutarea asta va să zică: Am avut noroc în călătorie.“

Cu acésta se sfârși istorisirea.

Când naca de transport ajunse în canalul rîuluĭ, Ĭuda zise cătră Evreul acela:

„Cum l-a chemat pe stăpânul luĭ Simonide?“

„Ben Hur, domn în Ĭerusalim.“

„Ce s'a ales din familia luĭ?“

„Fiul luĭ a fost osîndit la robie pe galere. El se póte socoti între ceĭ morțĭ, căcĭ ceĭ judecați la osînda acésta de-a rîndul trăesc cel mult un an. Despre vĕduvă și despre fĭica eĭ nu s'a maĭ audit nimica. Ceĭ ce sciŭ despre sórtea lor, aceia nu vor grăi despre ea. Ele fără îndoélă aŭ perit în óre care va din castelele cele ce veghéză acum preste drumurile Ĭudeeĭ.“

Ĭuda se duse în caiuta cârmaciuluĭ. El era așa de adâncit în gânduri, cât nicĭ nu băga în samă desfătătorii țĕrmĭ, carĭ se întindeaŭ de la mare până la cetate. Grădinĭ admirabile de póme, pline de vițe și de pomĭ sirienĭ se îmbulțiaŭ în jurul vilelor celor ce eraŭ în tocmaĭ așa de strălucite ca și cele de la țĕrmiĭ Neapoluluĭ. El nu vedea năile, ce treceaŭ pe lângă el asemenea uneĭ flote nesfârșite, nu audia cântările și strigătele vesele ale matrosilor, carĭ însoțiaŭ munca orĭ odihna cu glume. Ceriul era plin de lumina sóreluĭ, și acésta se odihnia trĕmurând de-asupra pămîntuluĭ și a apeĭ. Tóte eraŭ limpeți și luminóse, — numaĭ deasupra vieții luĭ zăcea o umbră.

Numaĭ o dată se trezi el spre o interesare momentană: óre cine îĭ arĕtă dumbrava Dafneĭ, ce se vedea de la o cotitură a rîuluĭ.

II.

Sondare.

Când se ivi cetatea, călătoriĭ alergară pe pod, ca să nu pérdă priveliștea cea admirabilă. Ĭudeul acela fruntaș, pe care-l cunóscem deja, luă asupră-și esplicarea.

„Rîul curge spre apus,“ zise el, ca și cum ar rĕspunde la o întrebare generală. „Îmĭ aduc încă a minte de vremea, când el uda piciórele zidurilor; dar ca supuși romanĭ am trăit în pace, și pe cum se întîmplă tot de una în vremurĭ de acelea, comerciul a isbutit, să-și împlinéscă voea. Acum întrégă laturea cea spre cetate a rîuluĭ e cuprinsă de docurĭ și de schele de năĭ. Colo din colo,“ el arĕtă spre méză zi, „e muntele Casiŭ, saŭ pe cum îĭ place acestuĭ popor a-l numi, muntele Orontes, față în față cu frate-sĕŭ Amn. Între eĭ se întinde șesul de Antiochia. Maĭ în colo de parte se înalță munțiĭ negri, de unde apaductele regescĭ aduc apa cea maĭ limpede spre a recrea stradele și pe ómeniĭ însetați; pădurile de din colo sînt încă în starea lor originală, pline de pașerĭ și de animale selbatice.“

„Unde e lacul?“ întrebă unul.

„Din colo spre méză nópte. Poți închiria un cal, dacă dorescĭ, să-l vedĭ, — orĭ și maĭ bine o luntriță, pentru că rîul stă cu el în legătură prin un rîŭ confluent.“

„Dumbrava Dafneĭ?“ se întórse cătră al treilea întrebătoriŭ. „Acésta nu o póte descrie nimenĭ. Și multă precauțiune trebue să aĭbă acela, care o cercetéză. Apollo a început-o și a și terminat-o. El o preferesce Olimpuluĭ. Nu numaĭ unul a mers, numaĭ ca să o vadă, — numaĭ o dată să o vadă, — și nu s'a maĭ putut întórce din ea. Se zice: „Maĭ bine să fiĭ un verme și să te nutrescĭ cu dudele Dafneĭ, de cât să fiĭ óspele unuĭ împĕrat!““

„Așa dar tu mĕ sfătuescĭ, ca nicĭ să nu merg acolo?“

„O, nu te sfătuesc! Veĭ merge acolo. Fiesce cine merge acolo, filosoful cinic, tinĕrul, care abia a ĭeșit din aniĭ copilărieĭ, — femeĭ și preoți, — toți merg acolo. Așa de sigur sînt despre aceea, ce o veți face, cât eŭ îmĭ ĭeaŭ voe, să vĕ servesc cu un sfat. Nu vĕ aședați în cetate, — asta ar fi perdere de vreme, ci mergeți de-a dreptul în satul, care e la capĕtul dumbrăviĭ. Calea duce printr'o grădină, printre isvórĕ bogate. Venerătoriĭ zeuluĭ și aĭ fecióreĭ luĭ celeĭ peneice aŭ zidit satul. Și în halele și cărările luĭ și în miile de locurĭ de popas, carĭ sînt într'însul, veți găsi obiceiurĭ și moravurĭ și plăceriĭ ca nicăiriĭ pe alocuria. Dar priviți colo zidul cetățiĭ! Opera cea maĭ de frunte a luĭ Xereŭ, a măestruluĭ architecturiĭ de pĕtră.“

Ochiĭ tuturor se îndreptară în direcția, ce le-o arĕtă Evreul cu degetul.

„Partea asta s'a ridicat la porunca celuĭ dintâiŭ dintre Seleucidĭ. Treĭ sute de anĭ aŭ făcut, ca ea să fie o parte a stînciĭ, pe care e zidită.“

Opera justifica lauda acésta. Zidul era înalt, tare, cu multe unghiurĭ ascuțite și se întindea cătră méză zi până a fară din orizont.

„Pe înălțimea de colo sînt patru sute de turnurĭ,“ continuă Evreul, „fiesce care din ele câte un reservoriŭ de apă. Priviți! Preste zid, orĭ cât de mare ar fi, se înalță în departare dóuĕ coline, carĭ trebue să le cunósceți. Sînt cele dóuĕ creste rivalisătóre ale luĭ Sulpiŭ. Clădirea de pe cea maĭ depărtată e cetățuea; acolo tot de una e o garnisónă romană. În fața eĭ din cóce se ridică templul luĭ Joe și de desubtul luĭ frontul residenței legatuluĭ, — un palaț plin de cancelariĭ și totuși o fortărĕță, asupra căreia plebea ar da năvală în tocmaĭ așa de zădarnic ca și vîntul de méză zi.“

(Va urma.)

Bibliografie.

„Biblioteca pentru toți“ a scos de sĕrbătorĭ:

Nr. 96. 97. B. de St. Pierre: *Paul și Virginia,* roman, tradus de D. Stăncescu. Toți carĭ vor ceti cartea, vor trĕbui să se convingă, că Paul și Virginia e o scriere celebră și plină de sănătóse învățăturĭ, care umple inima cetitorilor de credință în Dumnezeŭ și o învață a se supune lovirilor sorții.

Nr. 98. Artur Stavri: *De demult,* poesiĭ.

Enea Hodoș: **Schițe umoristice,** Caransebeș 1897 e titlul uneĭ elegante broșurĭ de 127 pag., care cuprinde 10 schițe umoristice saŭ maĭ potrivit copiĭ de pe natură, scrise cu mult spirit în o frumósă limbă românéscă. Tiparul și hârtia fac onóre tipografieĭ diecesane din Caransebeș.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr.. expedată franco sub fașe **11** cr.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediția unea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alŭ doilea,** ediția unea a II-a broș. 65 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 23 Ianuariŭ 1897.** **Numerul 4.**

Iniţiative.

S'a pornit o dispută despre iniţiativc. „Călendarul Poporului" publică o biografie a domnuluĭ Dr Ioan Raţ, şi între alte multe merite, ce i-le ascrie cu drept cuvînt, spune, că meritul preponderant, aprópe eschisiv, de a fi luat iniţiativa pentru înfiinţarea Asociaţiunii e tot a domnuluĭ Dr Raţ.

Vine înse un contimporan al domnuluĭ Dr Raţ şi arată în colónele „Telegrafuluĭ Roman", că de şi nu se póte tăgădui, că domnul Dr Raţ a conlucrat valoros şi el la înfiinţarea Asociaţiunii, totuşi meritul iniţiativeĭ nu-l are.

Nu-ĭ vorbă, disputa întrégă nu prea are valóre actuală, ci maĭ mult o valóre istorică. Dacă e vorbă, să-ĭ dăm şi ceva valóre actuală, e numaĭ atâta, că nu e bine a te lăuda cu pene străine, ci să-ĭ daĭ fiesce căruia, ceea ce e al luĭ.

Nicĭ nu ne-am fi ocupat de afacerea acésta, dacă nu am da de un alt cas analog.

E a nume cunoscut, că în Blaş înainte de asta cu şese anĭ s'a întemeiat o reuniune de consum cu scop de a inaugura lupta de emancipare naţională, şi pe terenul comercial. Reuniunea asta lucră de şese anĭ, s'a consolidat din an în an, a trântit la pămînt un numĕr respectabil de negustătorĭ lacomĭ şi nerealĭ, a scădut preţurile la tóte mărfurile, chiar şi în prăvăliile străine, şi prin asta a pricinuit poporaţiunii din jur o cruţare anuală de cel puţin 20.000 fl. Şi tóte acestea le-a făcut reuniunea acésta fără sgomot, fără reclame, ci numaĭ cu un capital de 10.000 fl., cu soliditate în tóte relaţiunile sale, cu zel şi abnegaţiune a celor ce staŭ în fruntea eĭ. Azĭ reuniunea de consum din Blaş se bucură de un bun nume, şi firme din cele maĭ de frunte cércă legăturile eĭ.

Totuşi ce vedem?

După esemplul Blaşuluĭ se pornesce mişcare pentru înfiinţarea de asemenea societăţi comerciale, ba la Făgăraş, ba la Bistriţa, ba la Făget, unde se şi înfiinţéză, în fine şi la Sibiŭ, unde înse lipsa de capital ĭute era să pună capĕt întreprinderiĭ întregĭ.

Atuncĭ vin cercurile conducĕtóre de la „Albina", ĭeaŭ în mâna lor însoţirea industriaşilor, ĭĭ daŭ numele de „Concordia", adună 100.000 fl., fac statute nóuĕ; cu un cuvînt fac în stil mare, ceea ce am făcut noĭ între marginĭ maĭ ânguste acum sînt şese anĭ.

Şi ce se maĭ întîmplă? — Se întîmplă, că acela-şĭ „Telegraf Roman", care mustră pe biografuf Druluĭ Raţ, se apucă a saluta în „Concordia" prima întreprindere comercială a Românilor. Tot pe acea cale merge şi „Tribuna" şi chiar şi organul Asociaţiunii „Transilvania".

Întrebăm, ce va să însemne procedura asta? Nu aŭ avut foile numite cunoscinţă de reuniunea nóstră din Blaş? Şi dacă aŭ avut, aşa o socotesc de neînsemnată, cât nicĭ meritul iniţiativeĭ nu află consult a i-l lăsa? Orĭ dóră din Blaş nimic bun nu póte ĭeşi?

Dar nu am avut intenţiunea de a recrimina. Reuniunea de consum din Blaş nu se va îngrăşa din aceea, dacă ĭ-ar recunósce meritul iniţiativeĭ orĭ din potrivă. Am atins lucrul acesta numaĭ aşa din întîmplare, vĕdĕnd disputa pornită în „Telegraful Roman" asupra biografieĭ domnuluĭ Dr Ĭ. Raţ. Pentru că într'adevĕr e un defect naţional la noĭ a cerca, să impunem cu fapte, pe carĭ nu le-am sevârşit, şi a ne lăuda cu vîrtuţi, pe carĭ nu le avem. Şi e bine a ne cunósce şi a ne mărturisi şi defectul acesta. Pĕcatul recunoscut se ĭértă de jumătate şi e îndemn spre a ne corege.

Să lăsăm decĭ fiesce căruia, ce e al luĭ, să nu invidiăm meritul nimĕnuĭ, că avem destul teren pentru a ne câştiga merite şi noĭ inşi-ne.

Să nu cercăm nicĭ o dată, cine ĭea cutare iniţiativă, ci dacă aflăm idea bună şi salutară, să o îmbrăţişăm cu toţiĭ şi cu tóte puterile nóstre să cercăm a o realisa.

O ast fel de idee salutară sînt reuniunile comerciale. E cu mult maĭ greŭ jugul negustătorilor străinĭ, de cum a fost cel al capitaliştilor străinĭ. Prin urmare acest teren e, pe care trebue să concentrăm de aicĭ în colo tóte puterile nóstre. Un popor sĕrac nu-şĭ póte elupta drepturĭ politice. Condiţiunea esenţială a uneĭ organisărĭ po-

---

Feuilleton.

Omul de zăpadă.

Rîdeţi?... Aşa-ĭ!... Par că vĕ vĕd feţele încreţite şi vĕ aud rîsul sgomotos, în care erumpeţĭ, cât ce cetiţĭ titula pusă în fruntea acestor şire.

Nu sînt eŭ de vină. Redactorul nostru a poruncit, — şi a trebuit să-l ascult. „Om de *zăpadă*", aievea, că e ceva, ce te face, să rîdĭ. Tótă lumea, — cel puţin cea de pe aci, — se plânge, că ĭérna asta nu-ĭ ĭérnă, că saniile încep a putredi, de când nu le maĭ mişcă nime din loc, şi când colo *„noĭ"* (redacţiunea „Unirii") publicăm foiletóne despre ómenĭ de *zăpadă!!!*...

Să vĕ spun înse povestea de la început, şi apoĭ fie, ce-a fi.

Sĕrbătorile Crăciunuluĭ se apropiaŭ. Ca o fóe, ce se respectă, trebuia nesmintit, ca şi „Unirea" să publice o „poveste de Crăciun". Subscrisul, colaboratorul prim al foiletonuluĭ, — nu mĭ-a spus-o nime, dar pricepeam, — eram acela, pe a căruĭ umerĭ „probaţĭ" revinia sarcina onorătóre de a distrage cetitoriĭ numĕroşĭ aĭ „Unirii" cu o preafrumósă poveste.

Ocupat preste mĕsură, mĕ trezesc într'o sară cu „Unirea" pe masă, sosită ca din sĕnin. Era Nr. 1. Caut foiţa, — nicĭ o poveste. Cum se póte una ca asta? Mĕ pun la masă şi scriŭ şi scriŭ o poveste doiósă, nu lungă, cât poţi ceti, făr de a te plictisi. O potrivisem aşa, că pe când cetitoruluĭ ĭĭ va veni căscatul, povestea să se sfârşéscă.

Vine Crăciunul în Moş-Ajun, cu colindĭ, cu stele, cu părădĭ şi prânzurĭ şi felicitărĭ, şi de abia a treia zi de Crăciun îmĭ aduc a minte de doiósa mea poveste de Crăciun. O daŭ repede unuĭ băeat şi-l pornesc cu ea la Coltor. (Sciţĭ, cine-ĭ Coltor? Nu cred! E acel *cineva,* făr de care „Unirea" n'ar ĭeşi la vreme, e adecă culegĕtorul-şeĭ special al foiĭ nóstre.)

Eram şi liniştit şi şi mândru. Povestea mea avea să facă efect. Ĭese Nr. 2 — fără poveste. Mĕ turburasem teribil. Mĕ duc în redacţie. Nime a fară de un păhar cu apă minerală „Rákóczi". Turburat cum eram, apuc păharul şi-l golesc dintr'una, ca să mĕ maĭ liniştesc. Trec în tipografie.

„Bine, dle, de ce n'aţĭ publicat povestea mea?"

„Era prea târziŭ, aţĭ trimis-o numaĭ Vinerĭ. Va ĭeşi pe anul viitor."

Audĭ acolo, pe anul viitor!

Ĭes nĕcăjit, mĕ mângăiase slab culegĕtorul.

Maĭ târziŭ trec ĕră prin redacţie.

„Poftim, ĭţĭ recomand deosebiteĭ atenţiunĭ articlul ăsta din „Germania"," mĕ previne dl redactor, fără de a fi putut zice ceva, şi apoĭ plécă la tren.

Mĕ uĭt la articlu, era: *„Der Schneemann"*. A! „om de zăpadă", acum, când pe stradă înoţĭ în tină. Te rîd ómenĭĭ, de aĭ scrie bazaconiĭ de astea.

Preste treĭ zile étă şi redactorul.

„Aĭ scris foiţa?"

„Ce foiţă?

„„Omul de zăpadă"."

„Ce vorbescĭ de zăpadă? Te facĭ de rîs. Publică povestea mea, nu strică nicĭ acum după Crăciun."

„Nu se maĭ póte! E şi prea târziŭ, şi..."

„Ce-ĭ?"

„E şi prea jalnică povestea, trebuia una maĭ de voe bună..."

Drept că pe când am scris povestea, eram fericitul posesor al unuĭ guturaiŭ sdravĕn şi aşa voiŭ fi pomenit ceva de tusă şi de bólă, dar... cu tóte acestea — nu-mĭ

litice de valóre e bunăstarea materială a némuluĭ. Ér noĭ pe terenul comercial sîntem cu desevârșire sĕracĭ.

Să nu uĭtăm dară, cine a luat inițiativa la cutare orĭ cutare întreprindere comercială, ci cu toțiĭ să ne interesăm de ele ajutorându-le cu baniĭ, cu spriginul și cu mintea nóstră.

Disputele sacă terenul de muncă asemenea unuĭ vînt cald. Némul nostru de dispută și de vorbe late a avut parte bogată. Acum are lipsă de fapte serióse, de lucrărĭ energice și chibzuite.

Vaticanul și liturgia magiară. — Foile magiare de mult se ocupă de cestiunea acésta forțând resolvirea eĭ în sensul șovinismuluĭ magiar. Față de aceste tendențe bărbațĭ competențĭ aŭ arĕtat neîndreptățirea pretensiunilor ridicate în cestiunea limbiĭ liturgice de cătră așa numițiĭ catolicĭ magiarĭ de rit grecesc. „Pol. Corr.“ din Viena prin corespondentul sĕŭ din Roma a cerut de la un distins prelat deslușirĭ în afacerea de sub întrebare, și acela ĭ-a și dat următórele deslușirĭ:

„S. Scaun în darea decretuluĭ, prin care nu concede folosirea limbiĭ magiare ca limbă liturgică, a fost condus numaĭ și numaĭ de considerațiunĭ bisericescĭ, și ast fel e cu totul nemotivată presupunerea acelora, carĭ în acest pas al Vaticanuluĭ privesc o retorsiune față de guvernul ungar pentru nóuĕle legĭ politice-bisericescĭ. Vaticanul s'a ocupat de cestiunea acésta cu mult înainte de ivirea politiciĭ bisericescĭ, și decretul numaĭ pentru aceea a apărut numaĭ acum, fiind că Vaticanul înainte de a se pronunța formal a voit să cumpĕnéscă cu diligință tóte momentele, ce ar fi de considerat. Biserica romană tot de una a recunoscut egala îndreptățire a vechiuluĭ rit oriental și în deosebĭ a celuĭ slav cu ritul latin, ceea ce corĕspunde anticităților acestor rituri și tradițiunilor bisericiĭ. Din contră față de riturile moderne, carĭ vor să se întroducă în biserică, în chip constant păzesce poziție negătóre. Pe la 1830, când unĭĭ preoțĭ catolicĭ germanĭ aŭ început a celebra liturgia în Germania în limba germană, S. Scaun în dată a luat dispositiĭ față de acest abus. Vaticanul în cestiunea acésta de limbă tot de una a respins orĭ ce compromis, de óre ce întrebuințarea limbiĭ naționale în liturgie pe încetul póte conduce la întemeiarea de bisericĭ naționale independente de Roma, adecă la schismă. În contra introducerĭĭ limbiĭ naționale în liturgie Vaticanul cu atâta luptă maĭ cu mare resoluție, cu cât praxa acésta a încetățenit-o protestantismul. În cestiunea întrebuințărĭĭ limbiĭ magiare în liturgie Vaticanul preste tot nu s'a condus nicĭ de rea voință față de guvernul unguresc, nicĭ de intențiunea de a sprigini nisuințele naționale ale Rutenilor orĭ ale Românilor; în general nu s'a condus de cât de urmarea principiilor tradiționale și neschimbate cu privire la liturgia bisericiĭ catolice.“

Din acéstă espunere clară ar putĕ învĕța nu numaĭ liberaliĭ, carĭ tractézĕ cestiunea acésta, fără ca ea să fie de nasul lor, ci și aceĭ preoțĭ rutenĭ magiariți, carĭ pentru câte un os de ros nutresc agitație în contra instituțiunilor bisericescĭ cu privire la limba liturgică.

Denumirea episcopuluĭ coadiutor în diecesa latină a Transilvanieĭ este pe calea de a rĕsturna nu numaĭ pe ministrul br Jósika, ci și pe Wlassics. Este lucru sciut, că episcopul Lönhardt din Alba Iulia este înaintat în etate și tot morbos și așa are lipsă de coadiutor. Ministruluĭ Wlasics starea sanitară sdruncinată a episcopuluĭ Lönhardt ĭ-a fost bine venită spre a-și realisa planurile sale. A nume se vorbesce, că Maiestatea Sa ar fi dorit, ca contele Majláth Gusztáv, fiul fostuluĭ iudex curiae Majláth György, să capete o episcopie, și a recercat guvernul, să facă propunere în direcția acésta. Guvernul s'a pus în conțelegere cu nunțiatura din Viena, ca acésta să se învoéscă la numirea șefuluĭ de secție Ivankovics la episcopia din Rosenau. éră în schimb contele Majláth să fie episcop coadiutor cum iure successionis în diecesa transilvană.

Guvernul, după ce și-a vĕdut pe clientul sĕŭ Ivankovics numit și preconisat de episcop, și-a uĭtat de propunerea conteluĭ Majláth, care este nu aderent zelos al partiduluĭ poporal. Din Viena înse luĭ Wlassics i-s'a adus a minte angajamentul, ce-l luase. Ministrul acum a și propus decĭ numirea conteluĭ Majláth de episcop coadiutor, dară nicĭ în propunere, nicĭ în decretul de numire nu se amintesce nimica despre dreptul de succesiune. În credința, că lucrurile decurg amĕsurat conțelegerĭĭ de maĭ înainte, la insistința guvernuluĭ nunțiatura a ținut procesul informativ cu doĭ martorĭ, carĭ aŭ mărturisit despre calitățile candidatuluĭ de a fi episcop. Acésta s'a întîmplat fără scirea conteluĭ Majláth. Guvernul a voit, să-l pună de-a dreptul în fața faptelor îndeplinite. Profesiunea credinței, care trebuia să urmeze după proces, nu s'a făcut, nefiind Majláth în Viena.

Din acestea, carĭ se vorbesc, ar urma, că guvernul unguresc s'a folosit de o apucătură spre a seduce nunțiatura. Se zice, că br. Jósika, care scia, că Majláth avea, să fie numit cum iure successionis, s'a depărtat din Viena spre a nu se face părtaș la apucătura ministrilor Bánffy și Wlassics. Tot din causa acésta Jósika e hotărît a se retrage din cabinet.

Foile guvernamentale în frunte cu „Pester Lloyd“ négă adevĕrătatea acestor scirĭ. Ele scriŭ, că episcopul Lönhardt sciind, că numirea unuĭ episcop cum iure successionis în Roma întimpină dificultățĭ, a rugat pe ministrul de culte, să-ĭ mijlocéscă de la Maiestatea Sa încuviințarea de a cere de la Roma numirea conteluĭ Majláth de episcop coadiutor. Ministrul Wlassics a făcut propunere regeluĭ în sensul acesteĭ rugărĭ, în care nu se face nicĭ o amintire despre dreptul de succesiune.

Tinĕrul conte Majláth înțelegênd, că nu este numit cu dreptul de succesiune, a mers la ministrul Wlassics și ĭ-a declarat, că nu primesce episcopia. Tóte încercările ministruluĭ de a-l îndupleca, să abstea de la hotărîrea sa, aŭ rĕmas zădarnice.

ĭeșia din cap, cum póte să-mĭ refuse publicarea uneĭ foițe, și chiar *mie,* care sînt cel dintâiŭ om celebru pus în „Enciclopedie“. Ce? Nu credeți? Cercați în fasc. I. pag. 1. și aflați *A.* Eĭ bine, nu sînt eŭ *A.?* Vĕ maĭ îndoiți?

Dar fie, ce va fi! Am să-mĭ calc pe inimă și să vĕ daŭ traducerea comandată de redactorul. Să nu fiŭ înse eŭ de vină, dacă povestirea, cu descrierile eĭ, cu amĕnuntele eĭ, cu sfârșitul eĭ vi-se va părĕ ceva așa de banal.

Și nicĭ că póte fi ceva maĭ banal: un tinĕr se cunună cu o fată. Lucrurĭ de acestea se întîmplă, cam rar, nu-ĭ vorbă, dar e ceva natural, și trebue totuși să se întîmple.

Ascultați dar o poveste din țara nemțéscă, publicată în ziarul din Berlin al centruluĭ catolic.

Era odată o ĭĕrnă grea, cum de mult nu se maĭ pomenise. Ningea mereŭ, ca și cum ar fi avut de gând, să acopere tot pămîntul cu un lințol gros de zăpadă. Și ninsese așa de mult, cât ne maĭ putênd circula trenurile și posta, jurnalele nu maĭ primiaŭ nicĭ o scire sensațională și așa din lipsă de material trebuiră să-și facă vacanțe. Provisiunile de lemne și cărbunĭ rînd pe rînd treceaŭ din lemnăriĭ în neobositul cuptor.

Și tóte lucrurile acestea, carĭ făceaŭ celor bĕtrânĭ grijĭ, pentru ceĭ tinerĭ nu însemnaŭ nimic. Ninsórea și înghețul lor nu le însuflă nicĭ o îngrijire. Eĭ cĕrcă, să afle partea cea maĭ plăcută a fiesce căruĭ anutimp. Ĭĕrna își petrec tot timpul cu săniatul și patinatul.

De ar ține numaĭ multă vreme timpul acesta așa de splendid. Gândiți-vĕ, póte fi ceva maĭ impunĕtor, de cât a luneca pe deal la vale iute ca vîntul. orĭ a sbura pe luciul laculuĭ maĭ repede ca trenul, orĭ a te pregăti de bătae, când obrajiĭ îțĭ ard, și mânile îțĭ trĕmură de frig?

Uĭte la stradă, ce aglomerație de copiĭ, ficiorĭ și fete, pușĭ sub comanda iscusită a luĭ Paul Boltescu, copilul de 12 anĭ al neguțătoruluĭ din colț. La bătăĭ cu gomolóțe de zăpadă Paul tot de una e neapĕrat de lipsă. În scólă merge maĭ rĕŭ trĕba. De alt cum nicĭ nu pórtă chiar el tótă vina! Cine l-a pus pe profesor, să-l așeđe chiar lângă ferestă? Și și pașĕrile n'aŭ pe unde sbura, fără char pe acolo? Maĭ gândiți-vĕ apoĭ, că tómna merele cele rumene, carĭ se fac în mĕrul de lângă școlă, parcă mereŭ îl chémă, și apoĭ ĭĕrna clopoțelele cailor și sbieratele vesele ale copiilor, carĭ se jócă pe ghiață, ating maĭ întâiŭ urechile luĭ! Cât ține óra, el e de un neastîmpĕr nespus; dar dacă sună clopoțĕlul de ĭeșire, se schimbă omul: ochiĭ luĭ încep a schinteia, corpul i-se așéđă drept pe umerĭ, picĭórele par că i-se întraripézĕ, glasul îĭ rĕsună preste tótă curtea școliĭ. Toțĭ soțiĭ luĭ se adună la semnul dat, planul de operațiune e făcut într'o clipă, rolele sînt împărțite, câmpul de luptă e ales, și bătaea începe.

„Azĭ haĭdeți cu toțiĭ în piața de dinaintea bisericiĭ, să facem un om de zăpadă.“

„Ura! Să facem un om de zăpadă!“ Și cu toțiĭ se adună la locul designat. Bulgărĭ marĭ, apoĭ masse compacte de zăpadă se adună din tóte părțile, sarcina de a *croi* omul revine, se înțelege, luĭ Paul și la doĭ prietinĭ maĭ destoĭnicĭ.

Planul e făcut: omul trebuia să fie ca statua de pe promenadă, așa de mare și așa de înalt.

„Aduceți zăpada!“ se aude glasul comandantuluĭ, și formele colosuluĭ se fac tot maĭ espresive și marcante. Étă, nasul e făcut, urmézĕ urechile și pălăria!

„Uĭte, uĭte, omul samĕnă cu profesorul nostru!“ strigă un copil.

„Aievea! Uĭtați-vĕ bine, omul e ca profesorul de clasă al luĭ Paul!“ Și aplause și iubilărĭ și sbierate acoper cuvintele acestea.

Vorba e, că omul aducea ceva cu Dr Buche, dar fórte puțin. Paul își puse tótă arta, ca să facă asemĕnarea și maĭ marcantă. Ochiĭ i-se însamnă cu ceva colóre, pe cap îĭ pun o pălărie veche de a tatăluĭ luĭ Paul, pe nas nisce forme de ochielarĭ și în mâna drépță o bâtă elegantă de promenadă.

Și omul e gata. Opera e vrednică de măiestrul sĕŭ, espresiunile de admirație și-aŭ ajuns punctul de culminare.

De o dată apare în céta copiilor o figură înaltă, și un glas mănios întrébă:

„Care din voĭ a făcut cap d'opera acésta?“

Cum că este ceva mistificare la mijloc, şi lucrul nu stă aşa, pe cum îl presentă foile guvernuluĭ, orĭ cine se póte convinge, dacă va considera, că episcopul din Alba Ĭulia, dacă avea lipsă numaĭ de un episcop auxiliar fără de vre o ĭurisdicţiune bisericéscă, saŭ de un vicarius in pontificalibus, îl putea cere de la Roma şi fără de întrevenirea guvernuluĭ şi a Monarchuluĭ. Pertractările guvernuluĭ cu nunţiatura din Viena numaĭ aşa aveaŭ sens, dacă era vorbă despre numirea conteluĭ Majláth de episcop cum iure successionis.

Se zice, că nunţiuł vĕdêndu-se înşelat a protestat în contra mistificărĭ. După ce nunţiatura protestéză, nu ea a mistificat, ci alţiĭ. Cine sînt mistificătoriĭ, maĭ uşor pot erua ministriĭ Bánffy şi Wlassics. Interpelările din presă şi din parlament îĭ vor constrînge la acésta.

„Cred întru una biserică." — Cestia episcopieĭ din Üsküb nu se póte privi nicĭ pe de parte de resolvită. Din contră, pe cum se vede din tristele întîmplărĭ din sĕrbătórea Nascerĭĭ Domnuluĭ, ea a ajuns într'un stadiŭ serios. Momentul e decĭ potrivit, pentru ca să considerăm, ce părerĭ aŭ în cestia acésta diferitele naţionalităţĭ „ortodoxe" interesate.

Cérta s'a născut în rîndul cel dintâiŭ între Grecĭ şi Sêrbĭ. Dară Bulgariĭ încă sînt binişor interesaţĭ în cestiune. Eĭ privesc afacerea acésta din punct de vedere curat naţional şi în punctul acesta de vedere sînt conduşĭ de egoismul firesc, şi le convine, că Grecĭĭ şi Sêrbiĭ, carĭ doriseră, să împărţéscă terenul de acolo pe contul Bulgarilor, aŭ ajuns la părueléă.

Sêrbiĭ întru început voiaŭ să dobîndéscă prin amabilităţĭ aparente bunăvoinţa patriarchatuluĭ grecesc, pentru ca apoĭ cu atât maĭ uşor să reuşéscă în Macedonia în lupta cu Bulgariĭ. Dar şi patriarchatul ĭ-a întimpinat cu aceea-şĭ şireţie. Şi fiind că de amîndóuĕ părţile lipsia sinceritatea, nu e mirare, dacă maĭ pe urmă aŭ ajuns la părueléă.

Bulgariĭ de astă dată se pórtă gróznic de neutral. Cu tóte acestea şĭ-aŭ esprimat deja şi eĭ în presa lor părerea, că pe Grecĭ Skoplje saŭ Üsküb îĭ privesce chiar atâta, cât şi pe Sêrbĭ, cu alte cuvinte că terenul de acolo e al Bulgarilor.

Lupta în presa elină şi sêrbéscă e aspră. Ea e cu o cale şi fórte interesantă, fiind că desvĕlesce natura schismeĭ luĭ Fotie. Fóea grecéscă „Acropolis" din Atena publică un articol datat din Constantinopol, care pórtă inscripţia: „De ce nu şi o schismă sêrbéscă?" Într'însul se zice între altele:

„Dacă Slaviĭ din Skoplje vor un episcop de naţionalitatea lor, şi de cum va dorinţa lor e sinceră, pentru ce-l cer de la patriarchul grecesc? Óre nu este în Skoplje mitropolit bulgăresc? Îndrepte-se către acesta, şi lucrul e isprăvit. Patriarchatul nu va perde nimica, dacă óre câţĭ va vor ĭeşi din biserica luĭ şi vor trece la exarchul bulgăresc. Dară Sêrbilor din Belgrad nu le e tare de Üsküb, ci eĭ pretind biserica lor proprie sêrbéscă, pentru ca apoĭ să pótă face în Macedonia propagandă naţională sêrbéscă."

Maĭ apoĭ zice articolul: „Politicianiĭ rusescĭ se găsesc în dilemă, între Sêrbĭ şi între Bulgarĭ, între Isav şi între Ĭacob. În planurile lor nu se potrivesce, ca eĭ să preferéscă pe una din acestea dóuĕ naţionalităţĭ. Eĭ de aceea se declară pentru egalitate. — Pentru Turcia şi *pentru noĭ (Grecĭĭ) nu este priveliştе maĭ instructivă şi maĭ interesantă de cât aceea, că nu numaĭ în Üsküb, ci şi în Weles, Prilep şi pe airia vedem câte un episcop sêrbesc lângă altul bulgăresc, carĭ îşĭ sînt aşa de dragĭ, de s'ar îmbuca unul pe cel alalt. Fi va óre lucrul acesta în favorul orĭ în defavorul nostru? Judece fiesce cine, după cum îĭ sînt părerile.*" Ceea ce va să zică: Divide et impera.

„De cum va Rusia va sta Sêrbilor într'ajutoriŭ," zice articolul maĭ la vale, „ca să dobîndéscă în Macedonia o superioritate bisericéscă proprie, atuncia nu sufere îndoélă, că pe peninsula balcanică se vor forma norĭ de revoluţiunĭ politice, şi atuncia întreg nodul acesta slavic, care l-a înodat în Balcanĭ diplomaţia moscovită cu atâtea jertfe, se va desface. Mâne decĭ politica moscovită şi pe Sêrbĭ în schismă, pe cum făcuse la timpul sĕŭ cu Bulgariĭ; înfiinţeze ea încă un exarchat pe lângă cel esistent: noĭ Greciĭ nu ne temem de lucrul acesta. Ceea ce ura politică dintre popórĕle slave a prevestit deja de mult, aceea o vor realisa înşi-şĭ pioneriĭ slavĭ. Întîmple-se în sfârşit şi lucrul acesta, pentru ca megali ecclisia (patriarchia din Constantinopol) să scape de neplăcerile acelea, carĭ i-le gătesce un popor nerecunoscĕtoriŭ, neliniştit şi pretenţios, un popor, care-şĭ ultă, că aceea-şĭ biserică mamă în timpurĭ grele ĭ-a mântuit viaţa" (?).

Şi apoĭ urméză lucrul cel maĭ interesant: „Biserica din Constantinopol, — şi de ce să o ascundem, — patriarchia grecéscă *pare a fi ajuns la sfârşitul misiunii sale, ce privesce raporturile eĭ faţă cu popórĕle slave*. De aceea să le concedem, să-şĭ înfiinţeze atâtea exarchate, câte vor. Dór lucrul şĭ-a perdut deja şi umbra uneĭ cestiunĭ bisericescĭ. *„E timpul, să lăsăm, ca slavismul să se frigă în unsórea sa proprie,"* pe cum se pronunţaseră şi Ruşiĭ despre Bulgarĭ pe timpul luĭ Stambuloff. Patriarchia panelină la resolvirea acésta definitivă nu va perde nimica. Din contră prin amputarea cărniĭ celeĭ bolnave ea va puté să se liniştéscă şi să se reculégă, pentru ca în consciinţa scopuluĭ sĕŭ să se îngrijéscă de ceealaltă turmă credinciósă, ce o are megali ecclisia, şi care şi altmintrea sufere de atâtea lipse şi indigínţe."

Să maĭ adaugem vre un comentar? Aşa credem, că nu e de lipsă.

Ne pare înse rĕŭ, că propusul acesta din urmă şĭ-l fac Fanarioţiĭ de abia acum. Ce bine era, dacă şĭ-l făceaŭ măcar de prin vécul al XIII-lea. Româniĭ atuncĭ s'ar fi putut folosi de prilejul, ce li-s'a îmbiat de a întra prin unire cu Roma în raporturĭ maĭ prietinescĭ cu Apusul şi pe temeiul acesta şĭ-ar fi putut croi altă sórte în loc de a fi vécurĭ de-a rîndul şi bisericesce şi politicesce robiĭ altor némurĭ.

Tóte gurile amuţesc, căcĭ întrebătorul nu e nime altul de cât însu-şĭ originalul acesteĭ statue de zăpadă, chiar Dr Buche în persónă. Sĕrmanul Paul! Apariţia profesoruluĭ dintre toţĭ copiĭ asupra luĭ în special a făcut o deosebită impresie: inima ĭ-a pornit cu tren expres în genunchĭ, el privesce cu ochĭ rugătorĭ spre soţiĭ sĕĭ făcêndu-le semn, să tacă cu toţiĭ.

„Cine-ĭ acela?" se aude glasul tunătoriŭ al profesoruluĭ, glas prea bine cunoscut luĭ Paul, şi fruntea druluĭ Buche se încreţesce amenínţătoriŭ.

Pantomima luĭ Paul se repeţesce, dar de astă dată zădarnic. Copiiĭ ceĭ micĭ se grăbesc, să nu lase în întunerec pe autorul uneĭ capd'opere aşa de perfecte.

„Aşa dar tu eştĭ harnicul acela, care aĭ voit, să mĕ batjocorescĭ pe mine?" zice pintre dinţĭ Dr Buche, care era de alt cum prea tinĕr, ca să-şĭ scie stăpâni mânia. „Vino încóce!" sbiéră profesorul.

Micul măiestru se apropiă trĕmurând.

„De ce aĭ făcut omul acesta?"

Paul tăcea.

„Grăesce o dată!"

„Nu sciŭ!"

„Nu sciĭ? Sĕrace de tine! În şcólă taci ca un mut, ér a fară eştĭ tot gură. Spune, aşa ţĭ-aĭ putut tu uĭta de respectul, ce-mĭ datorescĭ? Aşa de neruşinat poţĭ să fiĭ? Aştéptă numaĭ, ne vom întîlni noĭ mâne în şcólă! Am să fac cunoscut lucrul dluĭ director. Să sciĭ, că veĭ fi pedepsit înaintea întregiĭ clase, ca să fiĭ de învĕţătură. Voiŭ maĭ spune apoĭ şi tatăluĭ tĕŭ, ce pasĕre eştĭ, ca să te cunóscă. Nimiciţĭ fleacul ăsta de aci!"

Şi într'o clipă miciĭ Vandalĭ făcură nimica din opera asta, la care atâţia aŭ muncit, grabnicĭ să împlinéscă porunca cumplituluĭ profesor. După nimicirea omuluĭ de zăpadă Paul porni spre casă fórte deprimat. Din eroul zileĭ el ajunse un om simplu. Desperarea începu a încolţi în inima luĭ de copil. Frica de îngrozitoriul „mâne" îĭ deranjase tótă circularea sângeluĭ. Cine ĭ-ar puté spune, ce se va întîmpla cu el mâne? Dar apoĭ blamajul acela înaintea întregiĭ clase! O, era ceva oribil! Se póte, că îĭ vor maĭ da şi drumul de la gimnas! Ce va maĭ zice după tóte acestea şi tată-so? Sigur îşĭ va împlini amenínţarea, ce i-o făcuse de atâtea orĭ, că-l va face cismaş! Şi par că se şi vedea cu o şurţă dinainte ajuns sub regimul calapoduluĭ. Şi de abia îşĭ putu reţiné lacrimile. Cât de bine ar fi, dacă s'ar puté, ca părinţiĭ luĭ să nu scie nimica de tótă istoria asta!

Eĭ bine, dar ce să facă? Cum să scape din nĕcas? Nu era nicĭ un mijloc, nicĭ o rază de sperare în întunerecul acesta!

Dar étă soru-sa Elisa! Numaĭ eĭ i-se putea încrede. Ea era aşa de bună şi aşa mult îl ĭubia!

„Tu aĭ păţit ceva, Paule! Spune-mĭ, ce e?"

„O, Eliso dragă, nu cutez."

Şi plângênd cu sughiţ şi îmbrăţişându-o îĭ spuse păţania. Şi ea îl asculta seriósă, fórte seriósă.

„Aĭ făcut rĕŭ, Paule! Tu ţĭ-aĭ bătut joc de un om atât de onorabil, care îşĭ împlinesce cu multă rîvnă oficiul sĕŭ."

„Soră dragă, nu sînt de vină! N'am vrut, să-mĭ bat joc de el, tu sciĭ bine, că eŭ nu sînt aşa de rĕutăcios, — întîmplarea a adus-o cu sine, fără de voea mea."

„Cred, Paule, dar acum va fi bine, ca părinţiĭ să nu scie nimic. Tata şi aşa nu e îndestulit cu tine, şi de ar maĭ sci şi lucrul acesta, aĭ păţi-o rĕŭ cu el."

„Şi totuşĭ . . . mâne va afla lucrul, . . . dacă . . ."

„Vom cerca, să împedecăm lucrul cum va." Şi ea îşĭ lăsă capul pe mână.

„Am o idee."

„Spune-mĭ-o, pentru Dumnezeŭ!"

„Nu maĭ cerca, fără ascultă numaĭ de mine. Du-te mâne ca de alte orĭ la şcólă, şi când va veni Dr Buche, mergĭ la el şi rógă-l, să te ĭerte; spune-ĭ tot, ce mĭ-aĭ spus şi mie. — Cele alalte lasă-le în grijea mea!"

„Spune-mĭ, ce vreĭ să facĭ?"

„Ceva, ce-mĭ vine fórte cu greŭ, dar o fac numaĭ pentru tine."

Apoĭ se îmbrăcă liniştită şi porni la prietina sa Georgina.

Dr Buche şedea în chilia sa şi coregea nisce caiete. El era încă tinĕr, n'avea 28 anĭ.

„Ca să fie una, pe cum şi noi“ (Ioan. 17, 11).

III.

De alt mintrea trebue să constatăm o mişcare fórte îmbucurătóre la tóte popórêle catolice. Pretutindenea a ieşit la ivélă un partid catolic şi se organiséză neîncetat ca partid catolic şi apĕră în viaţa publică interesele catolice.

Catolicii Germaniei s'aŭ oţelit în focul persecutărilor celor mai aspre pe timpul aşa numitului Kulturkampf. Ei acum prin centrul lor catolic, moralminte partidul cel mai puternic în Germania, sînt un factor hotărîtoriŭ în politica imperiului german, ba ómenii în Berlinul Luteranilor s'aŭ dedat deja şi cu aceea, ca din anul 1895 să vadă Reichsrathul condus de president catolic şi de vicepresident prim asemenea catolic, aleşi amîndoi din şirele centrului catolic.

În Franţa, pe cum anunţară ziarele, se adună un partid catolic noŭ, care ascultând de glasul Sfinţiei Sale s'a emancipat de visurile cele vechi şi neroditóre şi s'aŭ grupat în jurul flamurei republicane.

Mai ales Belgiul, pepiniera de odinióră a teoriilor şi doctrinelor liberale, s'a întors la consciinţa curată catolică.

În Italia, unde revoluţia nebunise pe catolici, numĕrul aşa numiţilor catolici liberali se micşoréză pe zi ce merge. Spiritele se împart tot mai hotărît în dóuĕ tabere: în cea catolică radicală şi în cea socialistă. La alegerile din urmă pentru parlament în urma opririi emanate de la Sfinţia Sa s'aŭ reţinut de la vot dóuĕ din trei părţi ale alegĕtorilor, ceea ce a bună samă e un vot de neîncredere la adresa guvernului actual şi un protest în contra stărilor, cari le-a creat revoluţia. După terminarea acestor alegeri „Gazzeta din Parma“, o fóe dintre cele mai liberale, a declarat în chipul cel mai sincer: „E cert, şi noi nu putem să contestăm, că partidul catolic preste câti va ani va fi stăpânul situaţiei.“ Éră în Iuniŭ 1896 am şi avut ocasiunea de a ceti, că în mai multe cetăţi ale Italiei, în cari se organisase un partid catolic, acesta a şi învins la alegerile municipale.

O viaţă nóuă adevĕrat catolică se trezesce şi în Spania şi mai ales în Portugalia.

În Austria s'aŭ putut observa deja de mai mulţi ani dureri simptomatice de nascere a unui partid curat catolic, care pe încetul se va transforma într'un centru catolic puternic şi consciŭ de chemarea sa de a apĕra interesele catolice. Un viitoriŭ mai bun garantéză a colo un spirit noŭ şi vioiŭ, care a început să adie atât în inteligiinţa preoţéscă, cât şi în cea laïcă. Un partid catolic neatîrnătoriŭ în Austria e deja numai o cestiune de timp, şi dacă semnele nu înşală, acest timp nu mai e departe.

Revistă bisericéscă.

Germania.

Guvernul de curênd a dat ordin de a se espulsa doi părinţi Redemptorişti din Alsaţia, de şi ordul Redemptoriştilor nu e oprit în imperiŭ. Ca pretext al expulsării se aduce, că aceï călugĕri nu aŭ încă împămîntenirea în Germania.

Archiepiscopul de Gnesen-Posen a dat ordin preoţilor, că de şi aŭ să-şi iubéscă şi cultive limba maternă, totuşi să purcédă cu egală iubire faţă de credincioşi, fie ei Poloni, fie Germani.

Franţa.

În 16 a c. presidentul republicii a primit în mod solemn pe noul nunţiŭ papal de la Paris. Nunţiul a accentuat, că Papa Leo nici când nu a încetat a iubi Franţa. Mai de parte a rugat regimul francez, să conlucre, pentru ca bunele raporturi între republică şi biserică să se asigure pe basa şi în spiritul concordatului. F. Faure a mulţămit nunţiului pentru sentimentele esprimate declarând, că se bucură, pentru că Papa pune pond mare pe buna înţelegere cu Franţa. Acésta e şi dorinţa republicii.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Br. Jósika, ministrul ungar de lângă persóna Maiestăţii Sale, este hotărît a se retrage de la postul sĕŭ din cause familiare (?). Guvernul ungar ar vedé bucuros ca ministru a latere pe contele Battyányi fostul guvernator în Fiume. Bánffy se ocupă şi de idea de a conduce însu-şi afacerile, ce se ţin de ministrul a latere, ce e mai mult, de a fi şi şef de secţiune (în locul decedatului Pápay) la cabinetul cancelariei aulice. În adevĕr providenţial bărbat este br. Bánffy.

În dietă desbaterea budgetului decurge după şablon. Guvernamentalii si Kossuthiştii perd timpul combătênd partidul poporal. Lor le ajută şi exantisemitul canonic de Strigon dr Komlóssy. Acesta de şi nu intră în partidul guvernamental, totuşi vorbesce cu stimă şi recunoscinţă despre ministrii actuali. Sigur speréză vre-o episcopie.

Despre partidul poporal zice Komlóssy, că-i stiméză intenţiunile, dară îi condamnă mijlócele. Acusă acest partid cu fanatism, intoleranţă, şi că ar pacta cu naţionalităţile. Mai de parte acusă şi preoţimea catolică, că prin purtarea sa în cestiunea botezării şi inmatriculării pruncilor din căsătoriile mestecate a zădărnicit orî ce espedient de a se aplana diferinţa dintre biserică şi stat în cestiunea acésta, şi ast fel s'aŭ provocat reformele politice-bisericescî. Oratorul a fost viŭ aplaudat de liberali şi persiflat de adevĕraţii catolici.

În şedinţa de Luni poporalul Zmeskál a dat lui Komlóssy rĕspunsul meritat. El se miră, că dr. Komlóssy impută poporalilor agitaţie. Cine agita óre mai cu foc de cât Komlóssy în contra Jidovilor? De curênd a declarat Komlóssy (în o conversare privată), că simpatiséză cu partidul poporal, şi nu intră în el numai din causa unor neplăceri, ce

---

Elevii lui îl iubiaŭ, el o scia acésta, şi chiar de aceea întîmplarea cu Paul nu-i mai ieşia din cap.

De o dată bate óre cine în uşe.

„Poftim!“ rĕspunde profesorul privind spre uşe şi aşteptând aprópe sigur, să vadă chipul economei, când colo, — nu-i venia, să crédă ochilor, — în uşe se ivesc dóuĕ domnişóre elegant îmbrăcate şi fórte drăguţe.

„Scusă, dle profesor, că te incomodăm,“ începu după îndatinata salutare una din domnisóre, care avea nisce ochi albastri plini de bunătate. „Eŭ sînt Elisa Boltescu, sora lui Paul Boltescu, şi acésta e prietina mea.“

Profesorul se plecă înaintea lor fórte respectuos.

„Am venit,“ reîncepu Elisa, „să pun o vorbă bună pentru frate-meŭ.“

Dr Buche roşi. El îşi aduse de o dată a minte, că uitase, să oferéscă damelor câte un scaun, bolborosi câte va cuvinte de scusă şi le rugă, să şédă.

„Frate-meŭ e nespus de întristat pentru întîmplarea de azi, — şi eŭ sînt sigură,“ aci glasul începu a-i trĕmura, „că lui nici prin minte nu i-a trecut, să te vateme. Totul n'a fost alt ceva, de cât o glumă copilărésca, carea el sĕrmanul a regretat-o înaintea mea vĕrsând lacrimi amare, şi dacă ai sci, dle profesor, cât de aspru e tatăl meŭ, mi-ai crede, când îţi spun, că mĕ tem, să nu se întîmple vre-o nenorocire,“ — şi dóuĕ lacrimi ca dóuĕ mărgăritare strălucitóre se iviră pe sub genele-i mătăsóse, — şi Elisa nu mai putea zice nici un cuvînt.

Dr Buche sări de pe scaun fórte surprins. El conchise din vorbele acesteï frumóse domnişóre, că în ochiï ei el trece de un barbar.

„Liniştesce-te, dşóră,“ începu el cu glas dulce şi blând, „liniştesce-te, afacerea n'are să fie aşa de grozavă. Ca profesorul lui Paul îl cunosc fórte bine şi sînt deplin convins, că n'a fost la mijloc nici o rĕutate, ci numai o copilărie, care nici o dată n'am să o pedepsesc aşa aspru.“

„Îţi mulţămesc!“ zise Elisa cu glas plin de recunoscinţă, se ridică apoi repede de pe scaun şi întinzênd profesorului mâna în semn de recunoscinţă se duse împreună cu prietina sa, lăsând pe Dr Buche cu sufletul plin de romanticism. Şi aşa cum sta singuratic la masa sa de lucru, privia şi acum la uşe, căci nu-şi putea da încă bine samă, dacă n'a fost totul numai un vis. Cel ce scie, câtă influinţă are o strîngere de mână din partea uneï dame asupra inimiï unui tinĕr, va pricepe mai uşor starea sufletéscă a druluï Buche. El de o dată simţi faţă cu Paul o dragoste aşa de mare, şi i-se făcu aşa de simpatic ca nici o dată.

Şi când în ziua următóre, după ce întrase în clasă, copilul veni la el şi trĕmurând şi cu faţa inundată de lacrimi îl rugă de iertare, suriḑênd îi întinse mâna şi cu glas plin de bunătate îi spuse, să nu mai facă de acestea.

„Tu nu eşti copil rĕŭ,“ îi zise cu blândéţă, „ieа din întîmplarea asta învĕţătură şi ţine-ţi de ambiţie, să faci bucurie părinţilor tei şi să fii tot de una bun!“ —

Şi din clipa acésta Paul se făcu alt om. Şi la rîndul sĕŭ profesorul încă făcu esperinţa, că Paul nu e măgariŭ, cum îşi închipuise; el era numai negligat. Se puse dar pe lângă el, şi în scurt Paul ajunse unul din ceï mai buni elevi. Greŭ i-a fost, numai până ce a reparat lenea de mai înainte, de aci apoi totul era uşor.

Urmarea a fost, că la Paschi Paul duse a casă un testimoniŭ, ca nici când altă dată, ceea ce făcu tatălui sĕŭ bucurie nespusă. Dl Boltescu nici nu întârziă a recunósce meritele profesoruluï Buche, şi îi şi făcu o visită de mulţămită. Acesta i-o întórse, şi sfârşitul a fost, că nu preste multe zile ziarele publicară logodna profesoruluï cu fata neguţătoruluï.

„Ce curióse sînt tóte în lume!“ zise în sara logodneï neguţătorul cătră fiitoriul sĕŭ ginere. „Din causa unuï elev se face o legătură vecinică!“

„Nu chiar din causa unuï elev,“ rĕspunse acesta rîḑênd fericit, „ci mai bine din causa unuï „om de zăpadă“.“

Boltescu îl privi mirat.

„Ce zici, Eliso? Să spun?“ Ea îşi plecă capul roşind. **A.**

le-a avut cu presidentul acestuĭ partid abatele Molnár. Pe timpul alegerilor a cerut ajutoriul poporalilor. Apoĭ arată, că nu partidul poporal, ci cel liberal s'a folosit la alegerĭ de mijlóce neoneste. În cercul Trsztena candidatul guvernuluĭ spre a seduce pe alegĕtoriĭ poporalĭ a declarat, că şi dînsul voesce revisiunea şi primesce programul partiduluĭ poporal. — După ce apucătura acésta nu a succes, protopretorele le-a oferit 10.000 fl. Aŭ maĭ promis liberaliĭ, că dacă vor vota cu dînşiĭ, le vor elibera fiiĭ de la miliţie. În fine trece la atrocităţile electorale şi arată, că 100 de gendarmĭ setoşĭ de sânge aŭ voit să pusce în popor, dacă nu-ĭ împedeca un căpitan de la armata comună.

Komlóssy spre a se apĕra denegă partiduluĭ poporal dreptul de a se presenta numaĭ pe sine de catolic şi a escomunica pe ceĭ de alte părerĭ.

Mercurĭ s'a terminat desbaterea generală asupra budgetuluĭ. Membriĭ partiduluĭ poporal înainte de votare aŭ părăsit sala.

Joĭ s'a început desbaterea specială a budgetuluĭ.

Germania.

Contele Goluchowski a sosit în 16 a c. în Berlin, unde a petrecut până în 19. În Berlin i-s'a făcut o primire strălucită. El a fost primit de împĕratul în audienţă şi a cercetat pe conducĕtoriĭ politiciĭ germane şi pe ambasadoriĭ străinĭ. Primirea ordului vulturuluĭ negru, cu care l-a decorat împĕratul Germanieĭ, a fost numaĭ pretext al mergeriĭ luĭ Goluchowski la Berlin. Adevĕratul motiv se zice a fi delăturarea preocupărilor provocate prin descoperirile din „Hamb. Nachrichten“ şi înţelegerea cu privire la o procedere uniformă în resolvirea cestiunilor internaţionale actuale.

Anglia.

În discursul tronuluĭ, prin care s'a deschis în 19 a c. parlamentul, se constată înainte de tóte, că raporturile Angliеĭ cu tóte puterile sînt amicale. Apoĭ se amintesc macelurile înfricoşate din Constantinopol şi din alte locurĭ ale imperiuluĭ otoman, carĭ aŭ atras atenţiunea puterilor signatare ale tractatuluĭ de Paris. Parlamentuluĭ i-se presentă documente în cestiunea acésta. Acţiunea Chedivuluĭ aprobată şi spriginită de regina Angliеĭ faţă de califul până acum a fost însoţită de succes. Regimul britic s'a învoit cu cel al Statelor-Unite, care a intrevenit ca amic al Venezueleĭ, ca diferenţa dintre Venezuela şi Guyana britică să se decidă prin arbitru. Maĭ comunică discursul tronuluĭ, că revoluţia din Matabele şi din Maschona e suprimată. Budgetul s'a restrîns la spesele necesare.

Turcia.

În 20 a c. s'a serbat ziua natală a sultanuluĭ. Fiind temere, că din incidentul aceleĭ serbărĭ se vor nasce turburărĭ în Constantinopol, guvernul a luat tóte mĕsurile de precauţiune. Până acum însĕ nicĭ o scire nu spune, că s'ar fi inscenat vre o demonstraţie orĭ turburare a liniştiĭ publice. — Ziaruluĭ „Pol. Corr.“ i-se scrie, că între clasele de jos ale poporaţiuniĭ mohamedane din Constantinopol domnesce mare ferbere. Causa e pretinsa visiune a unuĭ gendarm, căruia i-s'ar fi arĕtat nóptea un sfînt provocându-l, să mérgă la geamia luĭ Eiub şi să scótă de acolo sabia luĭ Eiub, de óre ce a sosit timpul de a nimici pe necredincioşiĭ. O altă scire senzaţională spune, că la ambasada ruséscă s'ar fi introdus pe furiş arme şi 150 de ostaşĭ ruşĭ. Scirile acestea senzaţionale probabil că le respândesc Turciĭ tinerĭ spre a ţiné poporul în agitaţie continuă.

Afacerea mitropolituluĭ român Antim, după ce patriarchul la propunerea ministruluĭ de culte nu a voit să-l recunóscă, s'a subşternut spre decidere mareluĭ vizir.

Noutăţĭ.

Escelenţa Sa Î. P. S. Mitropolit la sfîntul Botez a celebrat în catedrală asistat de clerul gremial şi a binecuvîntat apa botezând un numĕr mare de credincioşĭ, carĭ aŭ fost de faţă la serviţiul divin. Mercurĭ sară Escelenţa Sa a călătorit la Budapesta.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Subscrisul în numele curatoratuluĭ îşĭ ţine de datorie a mulţămi Clarissimuluĭ Domn Dr *Teodor David* pentru darul de 50 fl., ce l-a făcut sf. bisericĭ din Jucul inf. trimiţêndu-ĭ pe ajunul Nascerĭ Domnuluĭ Nostru Isus Christos un rînd de vesminte preoţescĭ. Jucul inf. 13 Ian. 1897. Vasiliŭ Popescu paroch. — *Georgiŭ Reichenberger* măestru de lemnărie a donat pe sama bisericĭ nóstre din Bicaz un lustru în preţ de 34 fl., *Nicolaŭ Cifrea* şi soţia *Maria Cotta* un rînd de odăjdiĭ preoţescĭ în preţ de 50 fl., poporenĭĭ din cutul *Ţepeşeni* un rînd de odăjdiĭ preoţescĭ şi un prapor în preţ de 45 fl. Pentru carĭ oferte marinimóse primésc cele maĭ sincere mulţămite din partea comitetuluĭ parochial. Dea Dumnezeŭ, ca asemenea inimĭ generóse să-şĭ afle imitătorĭ cât se póte de mulţĭ. Bicaz la 15 Ian. 1897. Simeon Cotta paroch.

Mulţămită publică. Din iniţiativa şi prin stăruinţa Preastimatuluĭ domn *Iuliŭ Bardoşi,* inspector şcolar reg. în retragere, s'aŭ adunat darurĭ pe sama şcolarilor de la şcóla gr. cat. de aicĭ de la următoriĭ P. T. domnĭ şi dómne: *Ioan V. Rusu* protopop 1 fl., Dr. *Ioan Raţiŭ* advocat 10 esemplare cărţĭ de cetire, *Ioan Negruţ* profesor preparandial în Blaş de asemenea 10 esemplare cărţĭ de cetire, *Iuliŭ Bardoşi, Onoriŭ Tilea* inginer, *Basil Pop de Hărşan* advocat, Dr. *Ioan Pop* medic de stab, *Iosefina Pop* născ. *Rosenthal, Ioan Costin* preot, *Aron Lupean* oficial militar şi *N. Fogaraşi* croitor diferite vesminte, ast fel că s'a făcut samă de 12 rocurĭ, 8 părechĭ de nădragĭ, 4 veste, 16 cravate şi 2 pălăriĭ pentru băeţĭ, apoĭ pentru fetiţe o haĭnă, o rocbiuţă, 2 manteluţe, 3 bluse, un şurţ, 20 batiste şi o părechе de păpucĭ. Tóte aceste obiecte s'aŭ împărţit şcolarilor şi şcolăriţelor de la şcóla nóstră în ziua de anul noŭ după finirea s. liturgiĭ sub presidiul Prea Onor. domn protopop şi fiind de faţă maĭ mulţĭ domnĭ şi dómne, pe cum şi părinţĭ de aĭ şcolarilor; cu care ocasiune s'a adus mulţămită atât domnuluĭ colectante cât şi tuturor generoşilor donatorĭ, mulţămită, care o repetăm şi pe acéstă cale. Sibiŭ în 18 Ianuar 1897. Din încredinţarea direcţiuniĭ şcolare: *Romul Simu* învĕţătoriŭ.

Inspector scolastic în comitatul Sibiuluĭ este numit Dr Pintér Gábor, fost inspector scolastic în comitatul Tîrnaveĭ micĭ. Maĭ înainte a fost sas inspectorul, Pintér e magiar.

Scóla de stat fără şcolarĭ. Luĭ „M. Áll.“ i-se scrie, că în comuna Hrustin din comitatul Árva, unde esistă şcólă romano-catolică cu doĭ învĕţătorĭ, s'a ridicat şi şcólă de stat, la care se plătesce 1 docente cu 400 fl. salar şi 100 fl. banĭ de cuartir, dară la şcóla luĭ nu umblă nicĭ un prunc. Se vede, că politica de magiarisare nu numaĭ pe la noĭ ţine şcolĭ de stat fără a fi lipsă de ele, ci şi printre Slovacĭ.

Macelul de la Anina. În timpul nostru materialist capitalismul în tóte întreprinderile sale cércă numaĭ percente şi dividende marĭ, fără a maĭ căuta, că óre ce zice umanitatea şi moralitatea. De bóla percentelor şi dividendelor marĭ se vede că nu-ĭ scutită nicĭ societatea căilor ferate austro-ungare, care esploatézĕ minele de cărbunĭ de la Anina din Bănat. Direcţiunea pe lângă aceea, că plătesce slab pe minerĭ, a maĭ elaborat şi un regulament pentru pensionarea lor. În sensul nouluĭ regulament minerĭĭ aŭ să plătéscă cu 2% maĭ mult ca maĭ înainte la fondul de pensiune, éră la pensionare aŭ drept numaĭ după 40 de anĭ de lucru, pe când în trecut se pensionaŭ şi cu 30 de anĭ, chiar şi la casul când maĭ eraŭ capabilĭ de lucru. Minerĭĭ aŭ rugat direcţiunea şi chiar pe ministrul de comerciŭ, să modifice acele dispoziţiĭ din regulament, carĭ sînt prea îngreunătóre pentru dînşiĭ, dară în deşert le-a fost rugarea. În urma acesteia nemulţămirea a crescut, éră Mercurĭ s'a manifestat în un asalt formal asupra cancelarieĭ direcţiuniĭ, unde pentru siguranţă s'aŭ adus gendarmĭ, carĭ aŭ arestat pe uniĭ minerĭ. Poporul în numĕr de miĭ de bărbaţĭ şi femeĭ a început, să înjure şi să arunce cu petri în cancelarie şi gendarmĭ. Locotenentele de gendarmĭ, lovit cu o pétră în cap, a căđut jos, dară ridicându-se a comandat foc. Opt demonstranţĭ aŭ fost împuşcaţĭ şi maĭ mulţĭ greŭ răniţĭ, şi din aceştia încă aŭ murit uniĭ. Mulţimea spăimîntată de împuşcăturĭ s'a împrăştiat. Maĭ mulţĭ lucrătorĭ aŭ fost arestaţĭ. Minerĭĭ aŭ trimis deputaţiunĭ la lucrătoriĭ din minele de la Reşiţa şi Oraviţa spre a inscena o grevă generală. La Anina 5000 de minerĭ sînt deja în grevă.

Ciuma. Austro-Ungaria a iniţiat ţinerea unuĭ congres, în care să se discute mĕsurile de apĕrare, ce să se ĭea în contra ciumeĭ isbucnite în India de Ost. Italia e maĭ tare espusă primejdieĭ, şi de aceea Austro-Ungaria a cedat invitarea la congres Italieĭ. Acésta a şi convocat congresul la Veneţia, şi tóte statele europene aŭ primit invitarea. Ciuma saŭ mórtea cea négră ĭea dimensiunĭ tot maĭ amenințătóre aşa, că mĕsurile de apĕrare sînt fórte de lipsă. Cu privire la vindecarea ciumeĭ dr Marmorek, unul din directoriĭ institutuluĭ luĭ Pasteur din Paris, se declară într'un chip fórte interesant. El spune, că înainte de asta cu doĭ anĭ dr Yersing, pe atuncia medic în Paris, ér acuma în Anam, a aflat bacilul ciumeĭ. Dr Yersing a studiat în Sina cu punerea capuluĭ ciuma şi a adus de acolo şi bacilĭ, cu carĭ s'aŭ făcut esperimente în Paris în institutul luĭ Pasteur. Aŭ oltuit cu eĭ un cal şi pe calea esperimentărilor aŭ reuşit, să producă serul în contra ciumeĭ. Dr Yersing s'a dus cu serul acesta în Indosina, s'a aşedat în Anam şi acolo a produs din vre-o 20 de caĭ ser de acela. Asta a mers fórte încet, căcĭ dintr'înşiĭ în timp de o lună a putut produce numaĭ 9 litre de ser, şi acesta e de ajuns numaĭ pentru 180 de ómenĭ cuprinşĭ de ciumă. — Academia de sciinţe din Viena a hotărît, să trimită treĭ medicĭ în Bombay, ca eĭ să facă studiĭ asupra ciumeĭ.

Casurĭ de mórte. Dr *Gregoriŭ Silaşi,* fost vicerector la seminariul „S. Barbara“ din Viena, profesor pentru limba şi literatura română la universitatea din Cluş, membru onorariŭ al academieĭ române din Bucureşcĭ, protopop onorariŭ şi asesor consistorial în archidiecesa gr. cat. de Alba Ĭulia şi Făgăraş, a repausat după un morb îndelungat în Năsĕud la 17 Ianuariŭ 1897 în etate de 61 anĭ în anul al 38-lea al preoţieĭ. — *Beniamin Pop,* paroch şi protopop gr. cat. al Mureş-Uióreĭ, a repausat în 17 Ianuar 1897 în anul al 51-lea al etăţiĭ şi al 27-lea al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Cărțile L. N. dovedesc, că jertfa eucharistică e jertfă adevĕrată și reală.

Ceea ce în L. V. a promis Dumnezeŭ prin rostul profeților și prin profețiile reale ale prefigurărilor, aceea în Legea cea nóuă a grației a împlinit-o Isus Christos în chip minunat. Mai înainte de ce inima luĭ s'a cufundat în marea de sânge a patimilor și s'a frânt în mórtea de pe cruce, mai înainte de ce Fiul luĭ Dumnezeŭ s'a dat pe cruce spre mórte sacrificială sângerósă, „ca să ne mântuéscă de tótă fărădelegea și să-și curățéscă luĭ-și popor ales următoriŭ de fapte bune“ (Tit. 2, 14), inima luĭ s'a mai învăpăiat încă o dată de focul iubiriĭ sale dumnezeescĭ. „Sciind Isus, că a venit óra luĭ, ca să trécă din lumea acésta la Tatăl, iubind pe aĭ sĕĭ, carĭ eraŭ în lume, până în sfârșit ĭ-a iubit pe eĭ“ (Ĭo 13, 1). Ĭ-a iubit până în sfârșitul timpurilor și până în sfârșitul putințeĭ lăsându-le de moștenire scumpă o jertfă curată și un prânz sacrificial. Mai înainte de a se jertfi pe cruce s'a adus deja Tatăluĭ sĕŭ celuĭ din ceriurĭ ca jertfă nesângerósă sub speciile pâniĭ și vinuluĭ. Ca „părinte al véculuĭ, ce va să fie“ (Isaie 9, 6), a instituit de o dată celebrarea acesteĭ jertfe nesângeróse pentru tóte vécurile. „De și Christos Domnul și Dumnezeul nostru a voit, să se jertféscă pe sine însu-și o dată luĭ Dumnezeŭ Tatăl pe altariul crucieĭ, pentru ca acolo să efeptuéscă o rĕscumpĕrare vecĭnică, totuși fiind că preoția luĭ nu avea să se stîngă cu mórtea luĭ. pentru ca să lase de moștenire bisericiĭ sale o jertfă visibilă, pe cum pretinde și are lipsă natura omenéscă, la cina cea de pe urmă s'a declarat pe sine de preotul pus pe vecie după rînduéla luĭ Melchisedec și a jertfit luĭ Dumnezeŭ Tatăl trupul sĕŭ și sângele sĕŭ sub speciile pâniĭ și vinuluĭ. . . . Apostolilor, pe carĭ ĭ-a pus atuncia preoțiĭ aĭ L. N., pe cum și următorilor lor în preoție le-a dat porunca de a aduce jertfa acésta cu cuvintele: „Acésta să o faceți întru amintirea mea“, pe cum biserica catolică tot de una a înțeles-o și învĕțat-o acésta.“ [1]) Christos Domnul în nóptea cineĭ celeĭ de pe urmă prin consacrarea pâniĭ și vinuluĭ a sevârșit așa dară o adevĕrată acțiune sacrificială și a rînduit repețirea eĭ până la capĕtul véculuĭ. Asta se vede limpede *din cuvintele acelea, cu carĭ a celebrat și instituit s. Eucharistie.*

1. Cina cea de pe urmă nu a fost numaĭ o celebrare de cuminecătură, ci și celebrarea uneĭ jertfe. Căcĭ la cina aceea după gustarea mieluluĭ Pascilor celuĭ prefigurativ Domnul prin atotputernicul sĕŭ cuvînt creatoriŭ a schimbat elementele pămîntescĭ ale pâniĭ și vinuluĭ în cerescul și dumnezeescul sĕŭ trup și sânge, a mutat trupul sĕŭ și sângele sĕŭ în starea sacramentală a jertfeĭ, s'a jertfit pe sine însu-și Tatăluĭ sĕŭ și a dat apoĭ trupul sĕŭ și sângele sĕŭ cel jertfit învĕțăceilor sĕĭ mâncare și beutură. Asta o dovedesc cuvintele, cu carĭ Isus a instituit s. Eucharistie.

a) Cuvintele, cu carĭ a consacrat vinul, la Luc. 22, 20 sună: *„Acest păhar este legea nóuă întru sângele meŭ, care se varsă pentru voĭ,“* ĕră la Mat. 26, 28: *„Că acesta e sângele meŭ al legiĭ celeĭ nóuĕ, carele se varsă pentru mulțĭ întru ĭertarea pĕcatelor.“ A vĕrsa sângele sĕŭ* în locul altora spre espiarea pĕcatelor e aci o espresie solemnă, prin care Isus a voit să spună, că ceea ce face acum, e o jertfă. Espresia aceea în s. Scriptură se folosesce adecă spre a esprima conceptul jertfeĭ. V. Lev. 1, 5: „Și vor junghia vițĕlul înaintea Domnuluĭ — și vor vĕrsa sângele la altariul, care este la ușea cortuluĭ mărturieĭ.“ 1,·11: „— și-l vor junghia — înaintea Domnuluĭ, și vor vĕrsa fiiĭ luĭ Aaron preoțiĭ sângele luĭ pe altariŭ împrejur.“ 1, 15; 3, 2: „— și va junghia, — și vor turna fiiĭ luĭ Aaron preoțiĭ sângele pe altariul arderilor de tot împrejur.“ 3, 8; 3, 13; 4, 4 urr.; 4, 16 ur.; 5, 8 ur.; 6, 32; 7, 4; 8, 15; 17, 11: „Pentru că sufletul fiesce căruĭ trup sângele luĭ este, și eŭ l-am dat vóuĕ pe altariŭ, ca să vĕ curățiți sufletele vóstre, că sângele aceluia va face curățenie pentru suflet.“ Vĕrsarea sângeluĭ, pe cum vĕdurăm mai la deal grăind despre jertfele L. V., e o parte esențială a jertfeĭ, așa de esențială, cât Apostolul zice la Evr. 9, 22: „Făr de vĕrsare de sânge nu se face ĭertare.“ Cuvintele acelea ale luĭ Isus aŭ decĭ sensul acesta: Acesta e păharul, care se jertfesce pentru voĭ; acesta e sângele meŭ, care se varsă pentru mulțĭ spre ștergerea pĕcatelor. Domnul declară decĭ, că el dă învĕțăceilor sĕĭ sângele sĕŭ sacrificial, casă-l bea, și că sângele luĭ se jertfesce. Cuvintele Domnuluĭ sînt înse de așa, cât ele esprimă nemijlocit și apriat jertfirea sângeluĭ luĭ prin o vĕrsare taĭnică, ce se sevârșesce acum în păhar, ĕră nu îndréptă privirile Apostolilor la vĕrsarea sângeluĭ sĕŭ, carea avea să o sevârșéscă pe cruce. Pentru ca să se dovedéscă, că aci în rîndul cel dintâiŭ are să se înțelégă jertfirea sacramentală a sângeluĭ luĭ Christos, ne putem provoca cu drept cuvînt la aceea, că Evangeliștiĭ folosesc timpul present: „care se varsă“. Nu esistă adecă nicĭ o causă pentru a înțelege aci în locul presenteluĭ alt timp, bună óră futurul. Ĕră aceea, că aci avem dimpotrivă să ne ținem strîns de însemnarea presenteluĭ, o arată limpede și în chip incontestabil cuvintele, carĭ le găsim la s. Luca. Acolo nu se zice, că sângele se varsă, ci că păharul se golesce, ceea ce este în păhar, se varsă (*τὸ ποτήριον . . . . τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον*). Cuvîntarea acésta tropică nu va să zică numaĭ atâta, că cuprinsuĭ păharuluĭ, adecă sângele luĭ Christos, ce se cuprinde în păhar, se varsă óre cum și óre unde, bună óră pe cruce, ci mai vîrtos, că sângele luĭ Christos se varsă chiar întru atâta, întru cât se face de față și se cuprinde în păhar, cu alte cuvinte că el se varsă în starea luĭ cea sacramentală sub forma vinuluĭ. Însu-și Domnul declară decĭ în chip neîndoios, că el sângele sĕŭ eucharistic cuprins în păhar l-a vĕrsat, adecă l-a jertfit cu adevĕrat luĭ Dumnezeŭ Tatăl. Prin urmare actul de consacrare la cina cea de pe urmă a fost un adevĕrat act de jertfă.

Dară sângele singur nu se póte jertfi, fără ca să se jertféscă de o dată și trupul. Trupul și sângele constituesc la olaltă un singur dar de jertfă. Deja și numaĭ aceea, că Christos la celebrarea cea dintâiŭ a Eucharistieĭ a jertfit sângele sĕŭ, ne îndreptățesce, să facem conclusia, că el de o dată și în acela-și chip sacramental va fi jertfit și trupul sĕŭ. De altmintrea acésta póte să se afle și din formula de consacrare a pâniĭ.

După Luc. 22, 19 Domnul a consacrat pânea cu cuvintele: *„Acesta este trupul meŭ, care se dă (διδόμενον) pentru voĭ.“* La I. Cor. 11, 24 formula acésta sună: *„Luați, mâncați, acesta este trupul meŭ, carele se frânge (κλώμενον) pentru voĭ.“* Christos nu zice decĭ, că trupul luĭ se dă și se frânge învĕțăceiĭ luĭ și pentru mulțĭ „întru ĭertarea pĕcatelor“, pe cum are să se întregéscă aci din formula de consacrare a vinuluĭ. Ĕră darea vicară a trupuluĭ luĭ Christos spre espiarea pĕcatelor e fără îndoélă o jertfă adevĕrată. Acésta ne-o spune limpede usul de vorbire al s. Scripturĭ. Mt. 20, 28: „— Fiul omuluĭ n'a venit, să i-se servéscă, ci să servéscă și să-și dea sufletul sĕŭ rĕscumpĕrare pentru mulțĭ.“ Gal. 1, 4: „Carele s'a dat pe sine pentru pĕcatele nóstre.“ I Tim. 2, 6: „Carele pe sine însu-și s'a dat preț de rĕscumpĕrare pentru toți.“ Tit. 2, 14: „Carele s'a dat pe sine pentru noĭ, ca să ne mântuéscă de tótă fărădelegea.“ Rom. 4, 25: „Carele s'a dat pentru pĕcatele nóstre.“ 8, 32: „— cel ce nu a părtinit Fiuluĭ sĕŭ, ci pentru noĭ toțĭ l-a dat pe dînsul —.“ Ĭo. 3, 16: „— așa a iubit Dumnezeŭ lumea, cât și pe Fiul sĕŭ cel unul născut l-a dat, ca tot, cel ce crede întru dînsul, să nu péră, ci să aĭbă viața de vecĭ.“ Ef. 5, 2: „— s'a dat pe sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnezeŭ întru miros cu bună mirésmă.“ Ĭo. 6, 51: „— pânea, carea eŭ o voiŭ da, trupul meŭ este, care-l voiŭ da eŭ pentru viața lumiĭ.“ Conform acestuĭ us de vorbire cuvintele: „Acesta este trupul meŭ, care se dă și se frânge pentru voĭ,“ însamnă decĭ: Acesta este trupul meŭ, care se jertfesce pentru voĭ. Darea și frângerea trupuluĭ luĭ Christos se caracteriséză mai de parte ca una, care se sevârșesce în timpul de față la serbarea eucharistică, ĕră nu ca una, care va să se sevârșéscă numaĭ în viitoriŭ pe cruce. De aceea aci în chip nemijlocit póte să se înțelégă numaĭ jertfirea nesângerósă a trupuluĭ luĭ Christos în s. Eucharistie, ĕră nu jertfa cea sângerósă de pe cruce. Asta o arată înainte de tóte folosirea presenteluĭ: „care se dă“ (*διδόμενον*), „carele se frânge“ (*κλώμενον*). Căcĭ în textul nostru nicĭ nu ne silesce și nicĭ nu ne îndreptățesce nimica spre a referi forma timpuluĭ present la jertfa, ce avea să se sevârșéscă în viitoriŭ pe cruce. Dimpotrivă sînt motive, carĭ eschid referirea acelor cuvinte la jertfa crucieĭ. A nume din împrejurarea aceea, că vĕrsarea sângeluĭ are să se privéscă de o lucrare presentă, urméză cu necesitate, că și darea trupuluĭ spre jertfire încă are să se privéscă de o lucrare presentă. Apoĭ și espresia sfîntuluĭ Paul „carele *se frânge* pentru voĭ“ încă e de așa, cât însamnă în chip

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.

neîndoios jertfa s. Euharistiĭ. „A se frânge“ aci se póte zice despre trupul luĭ Christos, numaĭ întru cât e de faţă sub specia pâniĭ în starea uneĭ mâncărĭ şi se mânâncă; dóră numaĭ trupul euharistic se frânge şi se împarte. Sensul nemijlocit al cuvintelor sfîntuluĭ Paul este deci acesta: Acesta este trupul meŭ, care ca mâncare sub forma pâniĭ se frânge pentru voĭ. Éră cuvintele acestea aŭ în chip necesar aceea-şĭ însemnare cu cele de la s. Luca: „Acesta este trupul meŭ, care se dă, „se jertfesce“ pentru voĭ“; de aceea ele asemenea vor să declare jertfirea trupuluĭ luĭ Christos. Sensul deplin al cuvintelor de la s. Paul este deci următoriul: Acesta este trupul meŭ, carele se jertfesce pentru voĭ în starea sacramentală, în care se dă spre mâncare. Aşa dară Christos maĭ întâiŭ a dat trupul sĕŭ întru jertfă Tatăluĭ sĕŭ celuĭ ceresc, éră apoĭ trupul sĕŭ cel jertfit l-a dat învĕţăceilor sĕĭ spre mâncare. Prin acésta a împlinit promisia sa de maĭ înainte: „Pânea, carea eŭ o voiŭ da (vóuĕ), trupul meŭ este, care-l voiŭ da eŭ pentru viaţa lumiĭ.“

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Matrosiĭ începură a aduna vîntrelele. Atunci Evreul esclamă: „Vedeţi! Voĭ, ceĭ ce aţi făcut juruinţe, puteţi acum să blăstĕmaţi orĭ să vĕ rugaţi. Puntea de colo din colo, preste care duce drumul spre Seleucia, însamnă marginea navigării. Cele ce debarcă năile spre transport ulterior, acelea se transportéză maĭ de parte pe cămile. Din sus de punte se începe insula, pe care Calinic a zidit cetatea sa cea nóuă, carea a împreunat-o cu cea veche prin cinci viaducte marĭ şi aşa de solide, cât nicĭ timpul, nicĭ cutrĕmurul de pământ, nicĭ esundările nu le-aŭ putut strica nimica. Ce privesce însă-şĭ capitala, am să vĕ spun numaĭ atâta, că vĕ veţi ferici în tótă viaţa vóstră, pentru că aţĭ putut-o vedé.“

Când încetă Evreul, naea se întórse şi încet se apropia de locul de debarcare de sub ziduri. Acum ómeniĭ de pe nae puteaŭ privi încă şi maĭ bine la viaţa vióie, ce era pe rîŭ. Funiile se aruncară la uscat, vîslele se traseră în nae, şi călătoria era sfârşită.

Maĭ înainte de ce ar fi părăsit naea, Ben Hur maĭ agrăi o dată pe Iudeul acela de frunte.

„Daĭ îmĭ voe, ca să te maĭ conturb pe o clipélă, maĭ înainte de ce mĭ-aşĭ lua rĕmas bun de la tine?“

Omul se închină în semn, că îĭ stă la dispositie.

„Istorisirea ta despre neguţătoriul acela a trezit în mine pofta de a-ĭ face cunoscinţa. Simonide îĭ este numele?“

„Da. El e un Iudeŭ cu nume grecesc.“

„Unde îl pot găsi?“

Străinul îl fixă, maĭ înainte de ce l-ar fi răspuns·

„Voiŭ să te cruţ de o neplăcere. El nu dă baniĭ împrumut.“

„Şi eŭ nu ieaŭ baniĭ împrumut,“ replică Ben Hur zimbind la presupunerea celuĭ alalt.

Omul îşĭ ridică capul şi cumpĕni puţintel.

„Aĭ aştepta, ca omul cel maĭ bogat din Antiochia să locuéscă într'o casă, care să se potrivéscă bogăţieĭ luĭ; dar dacă veĭ, să-l afli ziua, mergĭ în urma rîuluĭ până la puntea aceea. Din jos de ea locuesce el într'o clădire, care pare a fi lângă zid un stîlp proptitoriŭ. Înaintea eĭ e un loc uriaş de încărcat şi descărcat, care tot de una e plin de grămeḑĭ de mărfurĭ. Flota, ce anghiréză acolo, e a luĭ. Nu poţĭ rătăci.“

„Îţĭ mulţămesc!“

„Pacea părinţilor nostri să fie cu tine!“

„Şi cu tine!“

Şi se despărţiră.

Doĭ mahalĭ se încărcară cu bagagiul luĭ Ben Hur şi primiră la ţĕrm îndrumările luĭ.

„La cetăţue!“ zise el. Îndrumarea acésta făcu impresia unor raporturĭ oficióse, militare.

Dóuĕ strade largĭ, carĭ se strătăiaŭ în unghiŭ drept, împărţiaŭ cetatea în cuadraturĭ. La capul uneia din stradele acestea, la al celeĭ ce ducea de la Nord spre Sud, era o clădire uriaşă şi bătétóre la ochĭ; ea se numia Nymphaeon. Când mahaliĭ sosiud acolo se întórseră spre Sud, noŭ sositul, de şi venia de-a dreptul din Roma, totuşĭ se minună de strălucirea stradeĭ. De-a drépta şi de-a stînga se înălţaŭ palaţurĭ, şi între ele se întindeaŭ până în depărtare mare rînduri duple de columne de marmoră, carĭ deschideaŭ căĭ deosebite pentru pedestri, animale şi carĕ. Căile eraŭ umbrite şi se răcoriaŭ prin cascade pururea nutrite cu apă.

Ben Hur nu era în dispositia sufletéscă de a gusta priveliştea. Pe el îl ocupaŭ cele ce auḑise despre Simonide. Când ajunse la Omphalos, — un monument strălucit cu patru arcurĭ, care cuprindea întrégă lărgimea stradeĭ şi l-a ridicat Epifane, al optălea Seleucid, spre mărirea sa proprie, — de o dată îşĭ schimbă planul. „Astăzĭ nu voiŭ, să mĕ duc în cetăţue,“ zise cătră mahalĭ. „Conduceţi-mĕ la óre care ospĕtărie nemijlocit lângă puntea, preste care trece drumul cătră Seleucia.“ Céta se întórse, şi el în scurtă vreme se afla într'o ospĕtărie simplă, dar largă, cam de o svîrlită de la puntea, din jos de care locuia Simonide. Ben Hur odihni tótă nóptea pe terasa ospĕtărieĭ. În lăuntrul sĕŭ îl ocupa gândul: „Acum în sfârşit voiŭ auḑi ceva despre patria mea, despre mama, despre mica, drăguţa Tirzah. Dacă ele maĭ trăesc, voiŭ, să le gasesc.“

III.

Desamăgit.

În ceea diminéţă Ben Hur, neinteresându-se maĭ întâiŭ de cetate, se duse la casa luĭ Simonide. Printr'o pórtă provĕḑută cu metereze ajunse el la un şir neîntrerupt de locurĭ de debarcare; el grăbi de-a lungul pe rîŭ la deal prin o mulţime de ómenĭ fórte ocupată până la puntea de Seleucia. Aci se opri, pentru că să se orienteze.

Acolo, chiar din jos de punte, era casa neguţătoriuluĭ, o masă de pétră sură şi necioplită, căreia i-se potrivia descrierea, ce ĭ-o dase Evreul pe nae: ea avea înfăţişarea unuĭ stîlp, care proptia zidul cetăţiĭ, de care era răzimată. Dóuĕ porţĭ marĭ din frontul caseĭ duceaŭ la locul de debarcare. Câte va deschiḑĕturĭ tare zăbrelate aprópe de créstа zidului serviaŭ de ferestĭ. Buruienĭ buieciaŭ prin crepăturĭ, şi pe alocuria se întinsese muschiŭ negru preste pétra de alt mintrea pleşă.

Porţile eraŭ deschise. Prin una întra, ér prin alta ieşia negoţul. În tóte părţile stăpânia grabă mare. Pe cheiŭ era grămădit negoţ de tot felul şi în imbalare de tot felul. Cu imbarcarea şi aşeḑarea luĭ eraŭ cuprinşĭ o mulţime de sclavĭ, golĭ până la brîŭ.

Din jos de punte era o flotă de năĭ, carĭ saŭ se încărcaŭ, saŭ se descărcaŭ. Câte o flamură galbenă flutura pe vîrful fiesce căruĭ catarg. De la nae la nae şi de la năĭ la cheiŭ alerga neîncetat un şir de sclavĭ rîvnind cu mare sgomot la isprăvirea lucruluĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

(3) 1—1

Convocare.

„Ulpiana“ institut de credit şi economiĭ ca societate pe acţiuni în Grădisce îşĭ va ţinĕ

adunarea generală ordinară

Marţi la 26 Ianuarie n. cu începutul la 10 óre a. m. în localul institutuluĭ în Grădisce, la care acţionariĭ sînt invitaţĭ a lua parte în persónă saŭ prin delegaţĭ.

Program:

1. Raportul direcţiuniĭ şi comisiuniĭ de supraveghiare, proiectul despre împărţirea profituluĭ curat şi darea absolutoruluĭ.
2. Alegerea comisiuniĭ de supraveghiare.
3. Statorirea salarelor şi marcelor de presenţă pro an. 1897.
4. Diverse propuneriĭ.

Din şedinţa consiliuluĭ administrativ ţinută la 9 Ianuarie 1897.

Direcţiunea.

§ 33. din statutele institutuluĭ.

În adunarea generală, numaĭ aceĭ acţionariĭ pot participa, carĭ cel puţin cu $^1/_2$ óră înaintea adunăriĭ generale şĭ-aŭ depus pe lângă revers la cassa institutuluĭ acţiunile sale respective şi ale plenipotenţianţilor lor împreună cu plenipotenţa.

Bilanţul original e espus spre vedere publică în cancelaria institutuluĭ.

Pilulele curăţitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulţĭ anĭ aceste pilule sînt pretutindenea lăţite, şi puţine familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulţĭ medicĭ aceste pilule aŭ fos şi sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* şi din *obstipaţiune,* ca: *perturbaţiunĭ în circulaţia ferĭ, bóle de ficat, slăbirea maţelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însuşirea lor curăţitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* şi la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curăţitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causézĕ nicĭ cea maĭ mică durere, şi prin urmare pot fi luate fără grije şi de persónele cele maĭ slabe şi chiar şi de copiĭ.

Aceste *pilule curăţitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* şi costă o şatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 şatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimiţêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Maĭ puţin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lăţiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme şi numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curăţitóre de sânge ale lui I. Pserhofer* şi a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucţiune de întrebuinţare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** şi care pórtă pe inscripţia coperişuluĭ aceea-şĭ iscălitură cu scrisóre **roşie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenţiĭ acestor pilule mulţămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite şi maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puţine, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun şi trimite-mĭ érăşĭ 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curăţirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Şi prin acésta îţĭ esprim sincera mea mulţămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal.

Hrasche, lângă Flöduik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ **pilulele DV.,** ér acum Vĕ **scrĭŭ despre resultat: m'am fost** aşezĭt în patul nascerĭĭ, aşa că n'am maĭ putut lucra nimica şi sigur aşĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ voŭ vindeca de tot, pe cum aŭ dat şi altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulţămită în numele mătuşeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac şi de bólă de apă. Viaţa îĭ era chin, şi se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o şatulă din escelentele Dvóstre pilule curăţitóre de sânge şi după întrebuinţarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre şi escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscinţă despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulţămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuinţare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 şatule din pilulele Dvóstre universale curăţitóre de sânge. Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulţămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, şi Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulţămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferinţelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr, 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecţiunilor podagróse şi reumatice: ca durerĭ pe şirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dinţĭ, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un şir lung de anĭ recunoscut chiar şi de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕrului. O dosă mare elegant confecţionată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum şi contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre şi glandule, contra furneuluĭ şi cóceriĭ de deget, contra cóceriĭ peptuluĭ şi piciórelor podagróse şi multe alte asemenea manifestaţiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răguşeleĭ şi tuseĭ, 1 şatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu şi fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulţĭ anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot-felul, pe cum şi în contra orĭ şi cărui fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răguşeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr, 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esenţă de viaţă (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curăţitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuenţelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, ameţelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor şi mirosul acestora, conservă ghetele şi este probat nestricăcios. Preţul uneĭ şatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guşe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac şi contra bólelor de maţ 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3—, 1/2 litru 1 fl. 60 cr., 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerĭ de cap, durerĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialităţile farmaceutice anunţate în ziarele medicale austriace şi în cele străine şi la cerere se procură prompt şi ieftin toţĭ articolĭĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de lute, trimiţêndu-se baniĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectuĭ francate numaĭ atuncĭ, când se va trimite preţul înainte, şi în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignaţiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** şi acele şatule, ce pórtă pe coperiş acela-şĭ nume în colóre **roşie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiuluĭ" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 2—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 30 Ianuariŭ 1897.** **Numerul 5.**

Bursa.

De un timp, de anĭ chiar, cestiunile de economie naţională încep a domina cestiunile economice din tóte ţĕrile. Împreună cu liberalismul, ce a ajuns la domnie în tóte ţĕrile europene, s'a înălţat şi mercantilismul. Şi mercantilismul nu e alt ceva, decât liberalismul — pe teren economic.

Crisa nu putea să întârzie. Trebuia să se ivéscă catastrofa.

Era zădarnică munca producenţilor. În zădar producea economul grâŭ, cucuruz, fîn şi alte producte; în zădar aşeda capital şi bucate în vitele sale: când era vorbă de valorarea lor, preţul nu-l statoria dînsul, ci era silit a se supune preţurilor, ce alţiĭ le statoriaŭ fără a lua în consideraţie cheltuéla economilor cu producerea mărfeĭ.

Ast fel a mers economia spre ruină. Domniĭ de la bursă, finanţieriĭ, făceaŭ treburĭ splendide, îşi umpleaŭ buzunarele fără a cheltui dintr'al lor o para, ér economiĭ mergeaŭ din datoriĭ în datoriĭ, pentru că în loc de a câştiga şi progresa eraŭ nevoiţi a recurge la împrumuturĭ tot de la domniĭ ceĭ de la bursă.

E lucru firesc, că reacţiunea a trebuit să urmeze. Massa celor legaţi de glie, carĭ în sudórea feţeĭ îşi câştigă pânea, a început a se mişca, şi s'a născut faţă de finanţieriĭ partidul agrarilor.

Nisuinţa acestora este reforma burseĭ. Într'adevĕr nenumĕrate sînt abusurile, ce se fac la bursă, şi asemenea nenumĕrate sînt miliónele, ce bursa le scóte din buzunarul economilor.

Nu vorbim de bursa de efecte şi valoriĭ, măcar că putere-am să spunem şi aicĭ enorme fărădelegĭ. Vorbim numaĭ de bursa de bucate, căcĭ acésta ne interesézĕ maĭ de aprópe. Sciut e, că la bursa de bucate se fac tîrguriĭ pe termin, ceea ce va să zică, se cumpĕră azĭ bucate, pe carĭ însĕ vînzĕtorul se obligă a le lifera la un termin anumit. Bună óră cumpĕr 100 măjĭ de grâŭ azĭ în 29 Ianuariŭ, şi vînzĕtorul se obligă a mi-le lifera în 1 Maiŭ 1897.

Acum e lucru sciut, că cele maĭ multe din tîrgurile acestea sînt făcute numaĭ pe hârtie, în realitate însĕ nicĭ cumpĕrătorul nu cumpĕră, nicĭ vînzĕtorul nu vinde, ci e o manoperă pentru a ridica orĭ a scări preţurile în paguba producenţilor.

Acesta însĕ e numaĭ unul dintre pĕcatele burseĭ. Sînt altele mult maĭ marĭ, de carĭ acum nu ne putem ocupa.

Ceea ce am voit să accentuăm, e, că o mişcare s'a pornit în tóte ţĕrile spre a regula manoperele burseĭ, cu scop de a asigura interesele economilor faţă de abusurile finanţierilor.

Începutul l-a făcut Germania, şi trebue să recunóscem, că Nemţiĭ aŭ regulat lucrurile aşa, în cât de o cam dată agrariĭ pot să fie mulţămiţiĭ.

Austria încă cércă a urma esemplul Germanieĭ, şi e sigur, că una din agendele nouluĭ parlament austriac va fi reformarea burseĭ.

La noĭ cercurile conducĕtóre încă aŭ trebuit să dea ascultare plângerilor generale, şi ministrul Dániel a şi convocat o anchetă în causa burseĭ. Ancheta a şi lucrat cu stăruinţă, şi s'aŭ ventilat multe ideĭ pro şi contra, multe de valóre netăgăduită.

Sîntem curioşĭ, ce va fi urmarea ancheteĭ. Faptul e, că în nicĭ o ţară nu se fac atâtea abusurĭ la bursă ca la noĭ, că prin urmare în nicĭ o ţară nu se impune aşa de imperios regularea burseĭ ca la noĭ.

De o cam dată ministrul Dániel a declarat, că guvernul *póte* va lua iniţiativa privitor la regularea şi reformarea burseĭ. Dacă vom socoti însĕ, că la noĭ nicĭ aceea nu ţin ministriĭ, ce promit solemn, atuncĭ o promisiune făcută cu *dór* şi *póte* sigur nu va putĕ produce ceva bucurie estraordinară.

Şi nicĭ nu prea se póte spera de la guvernanţiĭ nostri ceva acţiune energică. Ceĭ de la bursă sînt stăpâniĭ situaţieĭ finanţiare în ţară. Ér ceĭ de la guvern nu prea aŭ voe de a se scăpa de sub puterea celor de la bursă, pentru că bună vacă de muls e bursa aceea, şi apoĭ venitele laterale, ce nu se sciŭ şi nu cad sub dare, prind bine chiar şi la un ministru actual, ér nu numaĭ la exministri.

Poporul, — el póte scurma pământul. El póte privi cu ochĭ îngânduraţi la ĭérnă cu şi fără zăpadă. El póte cerca, óre nu s'aŭ stricat sĕmĕnă-

---

Feuilleton.

„Ceĭ de pe Marte ne-aŭ grăit.“

Póte-se o noutate maĭ sensaţională ca acésta?

„Gaeton, renumitul astronom anglez se ocupă deja de mult de cestiunea, că în ce chip am puté să conversăm prin semne cu locuitoriĭ stelelor, de cum va preste tot vorbind esistă de aceştia. Gaeton aşa crede, că esistă. Eruditul astronom scrie acum în „Fortnaigthy Rewiew“ un articol interesant despre semnele acelea, carĭ se pot vedé pe Marte. El ne spune, că locuitoriĭ luĭ Marte deja de mult timp vor să se înţelégă cu noĭ. Asta se póte pricepe din semnele acelea, carĭ pot să le observe astronomiĭ. Pe Marte se pot observa zilnic dungĭ luminóse regulate, carĭ apar cu acurateţă matematică tot de una în acela-şĭ timp şi loc. Cea dintâiŭ dungă luminósă se póte vedé 1·5′, a dóua 2·5′, a treia 5′. Gaeton crede, că locuitoriĭ luĭ Marte prin semnele acestea vor, să ne spună óre ce, dară noĭ încă nu am aflat chipul de a le înţelege. Eruditul anglez urgitézĕ, ca acestor semne ale locuitorilor luĭ Marte să le respundem. În privinţa acésta sciut este, că deja maĭ mulţĭ aŭ făcut propuneriĭ. Interesant e de pildă propunerea, ca pe câmpiile de zăpadă ale Sibirieĭ să se sape în proporţiĭ uriaşe liniile teoremeĭ luĭ Pitagora. Teorema acésta e adecă un adevĕr aşa de fundamental, cât de cum va fi sînt pe Marte fiinţe raţionale, ele negreşit încă aŭ trebuit să afle teorema acésta.“

Aşa sună noutatea.

Noĭ firesce că o publicăm cu reservă. Însĕ de astă dată nu promitem, că vom maĭ reveni la ea, ci întrăm în dată in medias res.

De când renumitul astronom şi profesor G. Schiaparelli a reuşit, să constate pe suprafaţa planetuluĭ Marte fenomene asemenea celor de pe pământ, de atuncia acţiile acestuĭ planet aŭ crescut aşa de tare, cât ómeniĭ aştéptă cu încordare aprópe febrilă timpul, în care el ajunge din noŭ în apropiarea cea maĭ mare de pământ. Interesarea acésta am puté să o numim chiar omenéscă. Observările luĭ Schiaparelli şi ale altor câţĭ va scrutătorĭ de aĭ luĭ Marte din Anglia şi din America aŭ adecă de resultat atâtea puncte de asemĕnare cu lumea de pe planetul nostru numit pământ, cât ómeniĭ privind la lumina roşetică a luĭ Marte nu pot să nu şi-l închipuéscă aşa zicênd ca un alter ego al pământuluĭ, şi impulsurile cele maĭ puternice spre a face cu el cunoscinţă maĭ de aprópe nu-l dă decĭ numaĭ curiositatea, ci şi simpatia.

E adevĕrat, că astronomiĭ în împărtăşirile sale se silesc cu multă grije a se feri de orĭ ce cuvînt, care ar pute să servéscă de nutremînt acestuĭ sentiment omenesc şi joculuĭ fantasieĭ, care-l însoţesce. Însĕ abia se daŭ publicităţiĭ resultatele scrutărilor celor maĭ nóuĕ ale astronomilor, şi închipuirile despre analogia dintre Marte şi dintre pământul nostru ĕră se fac în dată stăpâne preste cetitoriĭ acelor împărtăşirĭ, şi eĭ cu tóte că pun frîŭ fantasieĭ sale, maĭ pe urmă totuşĭ ajung din noŭ la convicţia aceea a inimiĭ, că Marte nu e numaĭ un cocoloş mort de pétră.

Închipuirile acestea, carĭ ieaŭ pe din ainte sciinţa exactă, par însĕ a fi întemeiate. Chiar şi doĭ bărbaţĭ renumiţĭ din tagma astronomilor, a nume Dr M. Wilhelm Meyer din Germania şi Flammarion din Franţa, încă împintenézĕ fantasia ómenilor privind pe Marte de un planet, care pórtă prin oceanul de eter o lume culturală, — care póte că e maĭ rea, dar se póte şi aceea, că e maĭ bună

La numĕrul de faţă se alătură un catalog al cărţilor aflătóre la Tipografia Seminarială.

turile. El póte trěmura de vînturile din Faur și Martie. El póte să fie sloiŭ de ghéță, când e orĭ prea multă ploe, orĭ prea lungă secetă. El póte cădé în genunchĭ, când norĭ cu grindină se apropie, când o negură se ridică. Tóte acestea economul le póte face. Un lucru înse nu-ĭ este permis, să-l facă: — prețul bucatelor produse de el nu póte să-l statoréscă. Acest preț îl statoresc aceia, carĭ în viața lor economie nu aŭ avut, al căror pămînt e cafeneaua, al căror plug e „Pester Lloyd“, al căror Dumnezeŭ e vițělul de aur.

Episcopatul catolic din Austria și alegerile parlamentare. — Parlamentul austriac e disolvat, pentru ca în Martie să se unéscă din noŭ și a nume pe basa nóueĭ legĭ electorale. În vîrtutea acesteĭ legĭ poporul de rînd și miser și clasele muncitóre sĕrace aŭ câștigat dreptul de a trimite în parlamentul imperial 75 representanți.

Fiind că poporul de rînd este maĭ des espus amăgirilor și maĭ curênd cade jertfă amăgitorilor, de aceea episcopatul catolic nu voesce a-l lăsa neorientat, ci ĭĭ dă inviațiunile de lipsă în cestiunea alegerilor. În o pastorală comună a episcopilor catolicĭ de ambe riturile adresată credincioșilor, după ce se arată importanța parlamentuluĭ ca factor în legislațiune, conchide la obligațiunea cetățenilor de a-și deprinde în chip consciențios dreptul electoral atât în interesul lor propriŭ, cât și în interesul societățiĭ preste tot. Parlamentul nu se ocupă numaĭ de cestiunĭ de stat și civile, ci și de afacerĭ bisericescĭ. Pastorala accentuéză, că fundamentul fericirĭ poporuluĭ este religiositatea, promovarea căreia în rîndul prim cade în competința bisericiĭ. În Austria înse biserica nu se bucură de libertatea necesară spre acest scop, de óre ce legislațiunea de stat a mers prea adânc în cercul de competență al bisericiĭ împedecând liběra desvoltare a puterĭ, ce se află în biserică. În timpul maĭ noŭ s'aŭ făcut pașĭ spre îmbunătățire; dară legile, carĭ aservesc biserica, sînt încă și acum în vigóre. Apoĭ recomandă alegětorilor, să nu voteze pentru bărbațĭ, carĭ țintesc la menținerea legilor actuale, ci pentru de aceia, carĭ simt în inima lor, că fără religiune nu e adevěrată putere de stat, a căreĭ viață e conformă convingerĭ.

Rěul cel maĭ mare se arată pe terenul scolastic, căcĭ sistemul actual nicĭ de cum nu garantéză educarea religiósă a pruncilor. Propunerea studiilor profane se face în spirit contrar religiunĭ și strică, ce edifică instrucția religiunĭ. Defectul principal al școlĭ actuale este, că nu are de bază religiunea și violentéză consciința cetățenilor. În puterea alegětorilor stă, ca starea actuală să se schimbe, și pentru pruncĭĭ catolicĭ să se dea școlĭ catolice publice cu învěțătorĭ catolicĭ. Dacă acésta nu se realiséză, alegětorĭĭ pórtă vina pentru ireligiositatea, ce se lățesce în țară.

Ce privesce cestiunea de națională și cea socială, în privința acésta e necesară pacea. Fie care popor are drept natural și istoric la desvoltarea vieții sale naționale, dară nicĭ unul nu are să mérgă așa de parte, cât să voéscă a apĕsa pe cele alalte naționalități și a păgubi monarchia întrégă în cele maĭ marĭ interese ale eĭ. Față de acest drept al naționalităților le stă datorința cătră monarchie. Episcopatul doresce, ca între acest drept și acéstă datorință să nu se nască conflict; căcĭ din pasiunile, ce s'ar produce, sufere mult religiositatea și morala creștină. Decĭ să se alégă deputați conduși de simțul de dreptate.

În fine pastorala se ocupă de cestiunea socială dând inviațiunĭ și în direcția acésta.

Prin pastorală episcopiĭ și-aŭ împlinit o datorință de conducětorĭ aĭ poporuluĭ, care îndrumat fiind de părințiĭ sĕĭ sufletescĭ va lupta maĭ cu succes în contra ispitelor liberalismuluĭ.

„Pasivitatea.“ — „Tribuna“ în primul numĕruluĭ sĕŭ din 23 a c. tractând despre tema asta se bucură mult, că pe basa articoluluĭ nostru „Pasivitatea“ din numĕrul 3 a. c. se simte îndreptățită a scrie, că:

„„Unirea“, un organ bisericesc, care înse fórte a dese orĭ, în desacord cu cele alalte ziare românescĭ, a accentuat activitatea, acum scrie alt fel.“

Mare ne este părerea de rĕŭ, dacă convicția ne silesce, să-ĭ turburăm „Tribuneĭ“ puțintel bucuria acésta.

Noĭ în nrul 3 nu am scris „alt fel“.

Întâiŭ și maĭ întâiŭ trebue să observăm, că noĭ în general nicĭ când nu am osîndit pasivitatea ca mijloc de tactică în luptele politice. Noĭ încă am privit pasivitatea de „un protest continuŭ în contra sistemuluĭ, ce dominéză într'o țară“, pe cum zice „Tribuna“ în articolul sĕŭ. Dacă noĭ am fi privit pasivitatea de neĭertată și pĕcătósă, noĭ nu am fi declarat de atâtea orĭ, „că până ce o hotărîre luată de partid (de partidul nostru național) e în vigóre nealterată prin alta posterióră, are să fie observată necondițional“, pe cum zice tot „Tribuna“.

Bucurոși ne unim și cu ceea ce maĭ zice „Tribuna“: „Dar nu se póte nega, că de cât disciplina impusă de auctoritate maĭ puternică legătură este convingerea câștigată de propriul raționament al omuluĭ.“

Înse chiar cuvintele acestea cuprind causa diferințeĭ de părere, ce esistă între noĭ și între „Tribuna“. Noĭ adecă de loc nu ne putem avînta până la convicția, că pentru noĭ Româniĭ din Ardeal și Ungaria tactica de pasivitate ar fi fost și ar fi bună.

Convicția nóstră a fost adecă și nicĭ acum n'a încetat a fi, că pasivitatea e o armă, cu care un partid între împrejurărĭ fórte grele va să ajungă cât se póte de repede la țintă prin aceea, că face în țară imposibil mersul lucrurilor orĭ cel puțin îl împedecă în mĕsură fórte mare așa, că prin acésta se forțéză o schimbare repede a mersuluĭ lucrurilor.

Chiar de aceea convicția nóstră e, că pasivitatea nu e o jucărie de pruncĭ, ci o armă fórte grea, așa de grea, cât alte popórĕ maĭ puternice de cât noĭ numaĭ cu greŭ s'aŭ hotărît a o prinde în mânĭ și numaĭ scurtă vreme s'aŭ folosit de ea. Pasivitatea, asta ne-a fost și ne este încă și acum convicția, pentru noĭ a fost și este o armă cu mult prea grea, cât noĭ nu am fost și nu sîntem capabilĭ a o manua. Am prins-o în mânĭ în urma uneĭ hotărîrĭ a momentuluĭ și o purtăm acum aprópe de un veac de om, și în loc să forțăm printr'însa schimbarea mer-

---

și maĭ alésă de cât lumea cea de pe planetul numit pămînt.

Fie înse, cum va fi, — atâta putem să constatăm, că nicĭ unul dintre planețiĭ interniĭ (dintre calea pămîntuluĭ și dintre sóre) și esternĭ (a fară de calea pămîntuluĭ în jurul sóreluĭ) nu umple pe representanțiĭ și diletanțiĭ astronomieĭ de bucurie maĭ mare ca Marte, când se apropie de apropiarea luĭ cea maĭ mare de pămînt. Venus ne este maĭ aprópe și cu rotațiunea sa și cu cualitatea suprafeței sale încă ni-se presentéză ca o taĭnă, a căreĭ desvělire e în tocmaĭ așa de vrednică de silințele ómenilor. Și Venus totușĭ nu se póte mândri cu o simpatie așa de intimă a locuitorilor pămîntuluĭ ca Marte, când se apropie de noĭ. Deja de mult îl întimpinaŭ în anul trecut cu telescopurile cele maĭ agere astronomiĭ din Lumea Veche și Nóuă și aveaŭ bucuria de a-l vedé tot la zece zile câte cu 9 milióne de kilometri maĭ aprópe de ocular. Apropiarea luĭ cea maĭ mare de pămînt în anul trecut a căḑut pe 28 Decembre. Ea a fost înse numaĭ relativă. Apropiarea absolută a luĭ Marte de pămînt a căḑut în anĭ 1892 și 1877. Atuncĭ apropiarea luĭ cea maĭ mare de pămînt a culminat în o distanță de 57 milióne de km. Distanța asta în 28 Decembre 1896 a fost de 84·1 milióne km. Avantajul, care l-a avut cu tóte acestea apropiarea luĭ din anul trecut, a stat în aceea, că figurațiunile suprafeței luĭ în urma înălțimiĭ luĭ s'aŭ putut observa cu mult maĭ limpede ca în 1892, când Marte era plecat cătră marginea orizonuluĭ și așa din causa refracțiuniĭ luminiĭ arĕta numaĭ icóne spĕlătăcite și schimosite. În Decembre 1896 Marte pe timpul apropiăriĭ sale celeĭ maĭ marĭ a ajuns la o înalțime cu maĭ bine de dóuĕ graduri maĭ mare de cât sórele în dricul veriĭ. Refracțiunea luminiĭ în urmare a fost cu mult maĭ neînsemnată de cât în 1892, când Marte pe timpul apropiăriĭ sale celeĭ maĭ marĭ nu s'a avîntat nicĭ până la înălțimea, la care ajunge pe la noĭ sórele în timp de ĭérnă.

Calea, ce o face Marte în jurul sóreluĭ o dată, saŭ anul luĭ Marte ține 687 zile. Marte în cursul acesta încă trece prin anutimpurĭ. Acestea resultă de acolo, că osia luĭ Marte încă formézĕ un unghiŭ cu sfera aceea, a căreĭ periferie o descrie planetul încunjurând sórele. Unghiul acesta la Marte e de 24·9°, pe când la pămîntul nostru e de 23·5°.

Avênd Marte osie, are și polĭ. Poliĭ aceștia strălucitorĭ de albĭ aŭ fost multă vreme obiectul unor scrutărĭ zelóse. Astronomiĭ întru început nicĭ de cum nu voiaŭ să admită, că aci e vorbă de o analogie cu poliĭ pămîntuluĭ. Abia după esaminare multă, și după ce s'a băgat de samă de repețite orĭ, că estensiunea albeței celor doĭ polĭ aĭ luĭ Marte în timp de vară scade, ér în timp de ĭérnă cresce, numaĭ după aceea s'aŭ vĕḑut astronomiĭ nevoițĭ, să admită, că albéța aceea e ghéță și zăpadă.

În timpul maĭ noŭ esaminările se concentrară asupra acestor polĭ analogĭ polilor pămîntuluĭ nostru. În jumătatea a dóua a anuluĭ 1892 polul sudic al luĭ Marte era îndreptat spre sóre. așa dară avea vară. La începutul verĭ ghéța polară se estindea până la 70° latime sudică și avea un diametru maĭ mare de 2000 km., ér apoĭ a tot scădut așa, că la treĭ lunĭ după aceea, adecă pe la mijlocul verĭ, — ea pe Marte e aprópe de dóuĕ orĭ maĭ lungă de cât pe pămînt, — a maĭ rĕmas din ghéța polară numaĭ un rest cam de 300 km., și maĭ apoĭ a maĭ scădut și acesta. — Maĭ perfecte aŭ fost observările, carĭ s'aŭ făcut în anul 1894. Atuncĭ esaminară din observatoriul din Melbourne (Australia) emisfera sudică a luĭ Marte într'un timp, în care ea era cam pe la mijlocul primăveriĭ. Ghéța polară se estindea de la polul sudic până la 67° de lățime, și calota, ce o acoperia, avea un diametru de 2800 km. În un interval de 80 zile marginea caloteĭ se retrăgea zilnic regulat cam cu 13 km cătră

sulŭ lucrurilor, am ajuns, să îmbrâncim sub greutatea eĭ.

Dovada, care ne impune convicţia asta, ne este resultatul, la care am ajuns cu ajutoriul pasivităţiĭ nóstre. Resultatul acesta e demoralisarea masselor poporuluĭ nostru şi în mare parte şi a inteligenţeĭ nóstre. Resultatul acesta e maĭ de parte un fel de fatalism: noĭ credem, că Europa în sfârşit va grăbi, să ne schimbe situaţia, şi cuprinşĭ de credinţa acésta fatalistă şi zădarnică noĭ înşi-ne nu facem nicĭ un paş, nu ne mişcăm nicĭ o mână pentru a face óre ce, ce ne-ar apropia de ţinta lupteĭ nóstre politice.

Ăsta e resultatul joculuĭ nostru de-a pasivitatea. Şi el ne impune nu să reprobăm pasivitatea în general, nicĭ pasivitatea, carea „nu însemnéză neactivitate, nelucrare“, — cuvintele „Tribuneĭ“, — ci pasivitatea, pe cum am deprins-o şi o deprindem noĭ Româniĭ.

Antim. — Bucurie mare a fost între Românĭ, când se respândise vestea, că sultaul a permis, ca Româniĭ din Macedonia să-şĭ albă şi eĭ ierarchia sa românéscă. De bucuria asta ne molipsirăm în cât va şi noĭ.

Şi întru adevĕr şi era ceva în lucru. Şi acest ceva a fost aşa de momentos, cât, de ne adncem bine a minte, în legătură cu instituirea unuĭ mitropolit deosebit pe sama Românilor din Macedonia şi spre manifestarea recunoscinţeĭ pentru instituirea acésta din Bucurescĭ a călătorit şi un ord român la Constantinopol pe sama ministruluĭ de culte al Turcieĭ.

Înse pare că e scris óre unde, ca pe sama Românilor din schisma luĭ Fotie să nu isvoréscă nicĭ o dată nicĭ un bine, ci tot de una numaĭ rele. Tótă afacerea cu mitropolia românéscă a Macedo-Românilor s'a spart de stînca — Iubiriĭ părintescĭ, cu care patriarchul din Constantinopol îmbrăţişézĕ cu aceea-şĭ căldură pe toţĭ fiiĭ sĕĭ sufletescĭ, fie eĭ de orĭ ce viţă.

Étă ce scrie în privinţa acésta „Tribuna“ din Sibiŭ în 26 a c.:

„Din Bucurescĭ ne vine scirea, că patriarchatul din Constantinopol a trimis o notă ministruluĭ cultelor din Turcia anunţând, că nu póte recunósce nicĭ valabilitatea alegeriĭ unuĭ Metropolit român al Macedonieĭ în persóna episcopuluĭ Antim, nicĭ înfiinţarea uneĭ metropoliĭ saŭ episcopiĭ române.

„În ce privesce pe episcopul Antim, patriarchatul a hotărît, sá-l trimită, ca pedépsă, la o mănăstire din Asia mică cu rangul de archiereŭ.

„Ministrul cultelor din Turcia a aprobat hotărîrea Patriarchuluĭ.“

Éră în 27 a c. scrie tot „Tribuna“:

„Afacerea Mitropolituluĭ Antim, care semĕnă mult cu o operetă comică, s'a terminat şi s'a luat de la ordinea zileĭ. Ministrul de esterne din Turcia Teffik-paşa a adresat o notă energică representanţilor diplomaticĭ aĭ Românieĭ şi Sêrbieĭ la Constantinopol, în care îşĭ esprimă mirarea, cum de guvernele acestor ţĕrĭ se ţin îndreptăţite a se amesteca în afacerile de tot interne ale imperiuluĭ otoman şi a provoca schimbărĭ în situaţiunea din Macedonia! Pórta crede, că acéstă amicală admoniare va fi suficientă pentru a se pune capĕt acţiuniĭ guvernuluĭ român şi sêrbesc. Representanţiĭ Porţiĭ din Bucurescĭ şi Belgrad aŭ fost îndrumaţĭ, ca şi dînşiĭ să facă asemenea declaraţiunĭ ministruluĭ român şi sêrb de esterne.“

Întărirea acestora o găsim în „Timpul“ din 26 a c., unde cetim acestea:

„„Epoca“ află, că chestiunea înfiinţăriĭ uneĭ mitropoliĭ române în Constantinopole s'a îmormîntat cu desevârşire. Graţie lipseĭ de tact a guvernuluĭ român şi a nedestoînicieĭ luĭ Apostol Mărgărit, agentul sĕŭ la Constantinopol, n'a maĭ rĕmas din acéstă chestiune de cât amintirea minciuniĭ rostită de d. Stoĭcescu de pe banca ministerială.

„La ultima întrevedere cu patriarchul d. Tr. Djuvara, ministru ţĕriĭ pe lângă Sublima Pórtă, s'a condus aşa de inteligent, în cât patriarchul adresându-se interpretuluĭ 'ĭ-a zis:

„— Comunică domnuluĭ acestuia, că nu maĭ am nimic să-ĭ spun!“

Sermanĭ Românĭ macedonenĭ! Biserica vóstra are dóuĕ capete vĕdute, pe patriarchul din Fanar şi pe sultanul, şi unul nevĕdut, politica ruséscă pe peninsula balcanică, şi voĭ nu maĭ sciţĭ, în ce chip să puteţĭ scăpa de dragostea cea prea multă a acestor treĭ capete!

Să nu fie óre chip de scăpare pentru voĭ?

„Căutaţĭ, şi veţĭ afla! Că tot cel ce caută, află!“

Eră cestiunea limbiĭ liturgice. — De loc nu ne prinde mirare, când vedem, că dlor de la „Tel. Rom.“ nu le e pe plac nimica din cele ce face Pontificele Roman. Dar una ca aceea, ca şi dniĭ de la „Gazeta Transilvanieĭ“, nisce domnĭ, a căror nume se găsesce în matricule baptismale de ale bisericiĭ unite, ba carĭ nu pot să nu scie, cât de mult avem să mulţămim bisericiĭ catolice în privinţă culturală şi chiar şi în privinţă naţională, totuşi nu scapă nicĭ un prilej, care li-se pare potrivit spre a da cu piciorul în biserica catolică, una ca acésta numaĭ în redacţia de la „Gazeta Transilvanieĭ“ e cu putinţă.

Dlor de astă dată nu le sînt pe plac cele ce un corespondent din Roma al luĭ „Politische Correspondenz“ spune despre ţinuta Romeĭ faţă cu cestiunea limbiĭ magiare ca limbă liturgică. În numĕrul trecut am reprodus şi noĭ cuvintele acestuĭ corespondent. Dlor de la „Gazeta Transilvanieĭ“ nu le sînt pe plac din cuvintele acestea maĭ ales următórele: *„Sfîntul Scaun la decisiunea, ce a luat-o* în cestiunea limbiĭ liturgice în Ungaria, *nu s'a condus nicĭ de cum de o rancună* (simţ de rĕsbunare) *faţă cu guvernul unguresc saŭ de intenţiunea* **de a sprigini nisuinţele naţionale ale Rutenilor saŭ ale Românilor,** ci el din contră n'a cerut alta, de cât observarea principiilor nestrămutate, ce sînt în vigóre în mod tradiţional pentru liturgia bisericiĭ catolice.“

Cuvintele acestea le reproducem pestriţe aşa, pe cum se găsesc ele în numĕrul „Gazeteĭ“ din 26 a c. „Gazeta“ nu le adaugenicĭ un comentar gândind întru sine, că destul comentar e, că le reproduce aşa de împestriţate.

Vĕdênd una ca acésta vrênd nevrênd ţi-se pare, că ómeniĭ de la „Gazeta“, — despre ceĭ de la „Telegraful“ nu grăim, pe

---

pol. În acest restimp, la sfârşitul luĭ Ĭuniŭ, constatară în câmpul de ghéţă o crepătură mare. Crepătura acésta a osebit o parte însemnată a gheţeĭ de corpul gheţeĭ polare. Partea acésta a dispărut în scurtă vreme, şi a rĕmas numaĭ massa principală micşorată. Până cătră sfârşitul luĭ Septembre topirea gheţeĭ părea a fi încetat. Cu începutul luĭ Octobre porni marginea gheţeĭ din noŭ a se retrage cătră pol în fiesce care zi câte cu 10 km. Maĭ pe urmă se topi întrégă massa de ghéţă şi zăpadă polară: în 25 Octobre nu i-se maĭ vedea urma. Cât de fericiţĭ ar fi geografiĭ nostri, — zice Schiaparelli, — dacă topirea asta totală s'ar sevârşi măcar şi numaĭ o dată la unul din poliĭ pământuluĭ nostru!

Fenomenul acesta se sevârşesce pe Marte de regulă la 55 zile după solstiţiul de vară. Dar s'aŭ dat şi casurĭ, de topirea totală a recerut şi 94 şi maĭ multe zile, — dovadă, că pe Marte asprimea anutimpurilor în tocmaĭ ca şi pe pământ nu e în fiesce care an aceea-şĭ, şi că Marte are anĭ cu verĭ lungĭ şi calde şi alţĭ anĭ cu verĭ maĭ scurte şi maĭ rĕcoróse.

Esaminându-se topirea gheţeĭ de la polul nordic s'a observat un fenomen, care eschide orĭ ce analogie cu pământul nostru: apa, carea se formézĕ acolo din ghéţa topită, schimbă un brîŭ lat al continentuluĭ vecin pe câtă va vreme în mare. Tóte locurile maĭ jóse le umple apa acésta, şi aşa se nasce un potop uriaş. Fenomenul acesta a facut pe uniĭ, să crédă, că la polul nordic al luĭ Marte ar esista o mare polară asemenea celeĭ de la polul sudic. Dar lucrul acesta nu s'a adeverit. Pe emisfera nordică continentul ajunge până aprópe de pol. Brîul acela, care numaĭ pe timpul topiriĭ se înfăţişézĕ ca o mare, îşĭ întinde braţe, carĭ se estind în tóte direcţiile formând liniĭ óble, numite „canaluri“. După potop apa se întórce prin canaluri éră în alvia sa originală, continentele ĭes din noŭ la ivélă, şi şi cele dóuĕ marĭ mediterane, amîndóuĕ osebite prin o faşe de pământ fórte regulată, încă îşĭ redobîndesc conturele de maĭ înainte. Continentul nordic după potop dobîndesce prete tot un aspect estraordinar, bătétoriŭ la ochĭ. În tocmaĭ ca nisce vine, prin carĭ curge sânge próspet, se ramifică canalurile acum de colóre maĭ închisă de la nod la nod, de la lac la lac încóce şi încolo, în vreme ce continentele, preste carĭ se estind ele asemenea uneĭ reţele, se îmbracă în colorĭ diferite dovedind cu probabilitate mare, că sórele şi din pământul lor vrăjesce în tocmaĭ ca şi din pământul nostru viaţă vegetală. După părerea celor maĭ mulţĭ astronomĭ potopul acela suplinesce pe Marte plóea, de óre ce pe planetul acesta saŭ plóuă numaĭ forte a rare orĭ saŭ nu plóuă de loc. Adevĕrat că analisa spectrală dovedesce, că Marte e încunjurat de o atmosferă; dar atmosfera acésta e în tóte zonele cu mult maĭ limpede, maĭ curată şi maĭ străvedie de cât atmosfera pământuluĭ. Schiaparelli a făcut observarea, că de câte orĭ un obiect de pe Marte se presentă spĕlătăcit şi turbure în ocularul telescopuluĭ, vina nu o pórtă atmosfera luĭ Marte, ci cea a pământuluĭ. De altă parte s'a aflat, că atmosfera luĭ Marte cuprinde mulţĭ aburĭ de apă, şi urmarea e, că ea pórtă norĭ; dar noriĭ aceştia sînt fórte subţirĭ şi se vĕd numaĭ diminéţa şi sara şi nicĭ o dată pe la amézĭ. nicĭ o dată pe timpul, în care sórele culminézĕ de-asupra luĭ Marte. Planetul acesta nu are ca pământul nostru zile noróse. Preste tot pare că el e lipsit de vreme neplăcută şi de alte asprimĭ meteorologice, carĭ causézĕ ómenilor atâtea suferinţe. În 1894 asistentul Douglas de la observatoriul din Cambridge (America de Nord) a reuşit, să observe pe Marte norĭ şi să le mĕsure dimensiunile. Unul a avut lungime de 250 şi lăţime de 150 km şi plutia de-asupra luĭ Marte la înălţime de 25 km. Ĭuţéla acestuĭ nor era cam de 20 km. Norul acesta aducea fórte mult cu noriĭ nostri ceĭ uşorĭ, carĭ plutesc de-asupra pământuluĭ la înălţime de 6—8 km.

(Va urma.)

eĭ îĭ conduce numaĭ ura Fotiană. — că ómeniĭ de la „Gazeta“ sînt aşa de naivĭ, cât aşteptă, ca Sfinţia Sa să cuprindă locul presidial în fruntea comitetuluĭ nostru naţional şi să conducă lupta nóstră împotriva Ungurilor. Ca şi cum Sfinţia Sa nu ar fi părintele iubitor al tuturor popórĕlor şi nu ar avé să îmbrăţişeze cu aceea-şĭ iubire părintéscă tóte popórĕle într'o potrivă, ci ar fi dator, să urêscă pe Ungurĭ de dragul Românilor.

Răspunsul negativ cel maĭ potrivit la comentarul sĕŭ tacit îl pot afla dniĭ de la „Gazeta“ în numĕrul nostru de faţă ad vocem „Antim“.

Ér dacă vor şi ceva positiv, étă le reproducem aci cele ce luĭ „Alkotmány“ i-le scrie „un patriot de al nostru, care trăesce în Roma şi cunósce pe deplin atât raporturile din patrie, cât şi vederile Curieĭ“:

„Numaĭ un şovinism fără de frîŭ, şi care nu-şĭ dă samă de nicĭ o ordine şi instituţie legală, a putut să nutréscă şi să susţină focul acela regretabil, care în septĕmânile trecute maĭ pe urmă s'a înălţat în flacărĭ. Numaĭ elemente de acelea, cărora nu le pasă de nicĭ o ordine legală, dacă nu-ĭ este numele puterea liberală de stat, sînt capabilĭ, să se răsvrătéscă împotriva la orĭ ce auctoritate, dacă spre potolirea furtuneĭ nu-ĭ staŭ la dispositie baioneta.

„Întâiŭ şi maĭ întâiŭ trebue să ne însemnăm aceea, de ce auctorilĭ răspunsuluĭ roman aŭ fost conduşĭ în rîndul cel dintâiŭ, când aŭ răspuns cu o negare categorică. Eĭ aŭ sciut şi sciŭ, că mişcarea acésta nu e mişcarea poporuluĭ, nu a totalităţiĭ şi masseĭ credincioşilor, şi nicĭ mişcarea representanţilor competenţĭ aĭ eĭ, ci că conducĕtoriĭ mişcărilĭ sînt nisce elemente nechemate şi necredincióse, carĭ staŭ de parte de cestiunea bisericéscă şi de adevĕratele interese ale bisericiĭ. Nu rîvnă religiósă şi nu iubirea faţă cu limba patrieĭ aŭ pornit mişcarea, ci câţĭ va amploiaţĭ şoviniştĭ şi agenţĭ liberalĭ, carĭ religia o preţuesc întru nimica şi carĭ în biserică şi în tótă activitatea eĭ învĕţătorésc şi instructivă vĕd — în chip fórte necorect — numaĭ un organ de magiarisare. Aşa dară nu glasul poporuluĭ e acela, care poftesce limba magiară în liturgie, ci glasul câtor va bărbaţĭ rătăciţĭ şi conduşĭ de principiĭ false.

„Dar rătăcirea cea maĭ de frunte se cuprinde totuşĭ în motivarea rugăriĭ. Căcĭ dacă din faptul acela, că în bisericile răsăritene e în folosinţă limba slavă şi cea grecéscă, facĭ conclusia, că bisericile răsăritene n'aŭ limbă liturgică statornică, ci că acésta e supusă firiĭ schimbăcióse a raporturilor, conclusia asta e falsă! Părerea acésta e necorectă! Bisericile răsăritene unite cu biserica romană încă îşĭ aŭ limbă statornică, a căreĭ schimbare Sfîntul Scaun o permite în tocmaĭ aşa de puţin, cât de puţin permite permutarea şi schimbarea în părţile acelea ale bisericiĭ, carĭ se ţin de ritul latin. Nu ca şi cum nu ar puté, să o facă acésta, ci pentru că din cause multe şi înţelepte nu o face şi nu o va face nicĭ de acum înainte. — În o parte a bisericilor răsăritene şi aşa şi la Rutenĭ e în folosinţă limba slavă, şi acésta pentru că sinodul din Florenţa cu prilejul uniriĭ a permis conservarea acelor limbĭ, carĭ eraŭ pe atuncia în folosinţă, dar tot atuncia a oprit orĭ ce schimbare! Şi întru adevĕr în bisericile răsăritene, la Rutenĭ etc. nu e în folosinţă limba modernă, ci limba paleo-slavă, carea poporul acum nicĭ nu o pricepe, şi de aceea dacă óre cine va să învinuéscă Sfîntul Scaun de antipatie faţă cu limba magiară, tot cu acela-şĭ temeiŭ ar puté să o facă acésta învinuindu-l de antipatie faţă cu limba slavă: el dóră nicĭ aci nu permite, ca în liturgie să se întroducă limba, ce o grăesce poporul astăzĭ. Să nu grăim decĭ despre antipatia Sfîntuluĭ Scaun faţă cu limba magiară, să nu înşelăm opiniunea publică cu frase de acelea neadevĕrate, a căror neadevĕr esploatat cu propus nicĭ noĭ nu-l credem! — Binevoéscă domniĭ aceia a recunósce, că Sfîntul Scaun în cestiunea acésta e condus de o singură normă: limba liturgică are să rĕmână neschimbată, nu se póte, nu este iertat, să se facă într'însa înoirĭ! —

„Nu răsvrătéscă, nu amăgéscă decĭ necredincioşiĭ pe credincioşĭ; nu forţeze aducerea într'o direcţie, în care nu vor puté să ajungă la ţintă, nu trezéscă pretensiunĭ de acelea, carĭ nu pot să dobîndéscă împlinire!

„Ér aceia, carĭ amenință, că în casul unuĭ răspuns negativ vor ieşi din biserică, aceia să scie, că de aceia, pe carĭ îĭ légă de biserică legăturĭ aşa de slabe, cum e firea slavă orĭ magiară a limbiĭ liturgice: de aceia bisericiĭ catolice nu va puté să-ĭ pară rĕŭ, dacă se desbină de cătră ea, de dragul lor ea nu póte să-şĭ sacrifice bunurile sale maĭ înalte.“

„Ca să fie una, pe cum şi noĭ“ (Ĭo. 17, 11).

IV.

Dară şi la popórĕle acatolice se póte observa o mişcare favorabilă catolicismuluĭ.

Ceĭ maĭ de aprópe ne sînt schismaticiĭ. Cât nu aŭ făcut deja Papiĭ, pentru ca să unéscă Orientul cu Occidentul, şi totuşĭ tóte încercările acelea aŭ fost zădarnice. Maĭ pe urmă a invitat Piŭ IX pe episcopiĭ neuniţĭ la conciliul Vatican. Dară eĭ n'aŭ voit, să stea de vorbă cu Papa. Şi nicĭ nu se póte închipui aşa ceva, ca unirea să se sevârşéscă într'o singură zi. O operaţie aşa de uriaşe are să ajungă pe încetul la cócere. Cu tóte acestea trebue să concedem, că şansele uniriĭ în timpul din urmă s'aŭ îmbunătăţit în multe privinţe. Maĭ pe sus de toţĭ nutresc înşi-şĭ catoliciĭ idea şi dorinţa uneĭ uniriĭ cu Orientaliĭ. Din partea catolicilor în privinţa asta s'aŭ făcut deja mulţĭ paşĭ.

Convertitul rus contele Şuvalow, care a întrat în ordul Barnabiţilor, a dedicat viaţa sa întrégă ideiĭ celeĭ mariĭ a uniriĭ.

Spre acest scop lucră şi P. Vincenzo Vanutelli, care a publicat deja un şir lung de scrieri despre Orient.

Sub Papa Leo XIII inimile par a se fi moiat, şi ghéţa din jurul lor pare a se fi topit. În anul 1896 s'a celebrat congresul eucharistic în Ĭerusalim. Ablegatul Papeĭ, cardinalul Langenieux, a asigurat pe faţă, că congresul intenţionéză o alipire maĭ strînsă a bisericilor orientale de Roma. Ea a şi fost promovată, de şi încă nu a fost realisată. Căcĭ la câtă va vreme după aceea unul dintre membriĭ ceĭ maĭ activĭ aĭ congresuluĭ a scris ast fel: „Congresul e ca o pregătire, ca o semînţă pe sama uniuniĭ.“ Ca la 30 de preoţĭ neuniţĭ luară parte la desbaterile sinoduluĭ. Alţiĭ, carĭ eraŭ împedecaţĭ a lua parte, îşĭ esprimară părerile pe cale privată, şi părerile acelea numaĭ antiunioniste n'aŭ fost. Până şi foĭ grecescĭ de acelea, carĭ aruncaŭ hulă şi batjocură asupra liturgieĭ latine, de astă dată aŭ scris despre congres nu numaĭ în ton cuviincios, ci aprópe măgulitoriŭ.

Faptul acesta îmbucurătoriŭ îl are înaintea ochilor Leo XIII, când scrie în epistola sa cea maĭ de pe urmă îndreptată cătră Orientalĭ: „În perioda acésta observăm la Orientalĭ, pe cum ni-se pare, un spirit maĭ blând şi o prevenire maĭ bunăvoitóre. Asta s'a manifestat de unăzĭ, când fraţiĭ nostri aŭ mers în Orient şi acolo aŭ fost întimpinaţĭ cu fapte de ale umanităţiĭ şi prietinieĭ.“

Orientaliĭ adevĕrat că aŭ multe nedumeriri şi nutresc multe prejudiţiĭ. Eĭ nutresc maĭ pe sus de tóte prejudiţiul, că Roma intenţionéză latinisarea lor şi suprimarea obiceiurilor şi libertăţilor lor celor vechĭ. Pentru a le împrăştia tóte nedumeririle acestea îĭ asigură Leo XIII în amintita epistolă în chip solemn şi cu inimă deschisă şi sinceră: „Roma nu suprimă şi nu calcă în picióre drepturĭ de ale altora, când şi-le apĕră pe ale sale; ea dimpotrivă lasă diferitelor bisericĭ riturile lor vechĭ şi sublime, că dóră ele sînt un monument atât de frumos şi viŭ al credinţeĭ originale şi unitare.“

Ast fel îĭ invită Papa. Ér cel ce cunósce înţelepciunea şi energia luĭ, acela póte să fie convins, că el nu se va opri la atâta. Urméză o epistolă după alta, un decret după altul, şi fiesce care faptă a înţelepciuniĭ luĭ ne va apropia câte cu un paş de dorita unire.

Pe cum se pare, Rusia e aceea, carea se împotrivesce maĭ tare uniriĭ. În Rusia concade adecă cestiunea religiósă cu cea politică. Cu câte va lunĭ maĭ înainte pedecile păreaŭ, că nu se pot învinge, şi tóte spuneaŭ, că situaţia catolicilor în uriaşul imperiŭ rusesc se va face încă şi maĭ rea. Dară şi în Rusia s'a îmbunătăţit repede situaţia, firesce că nu fără de păşirea la mijloc a atotputinţeĭ luĭ Dumnezeŭ, carea stăpânesce inimile. Spiritul, care luminéză pe locţinĕtoriul luĭ Christos, a învins. Leo XIII cu admirabila sa înţelepciune şi moderaţiune îmblânzise deja pe ţarul Alesandru III şi a câştigat încă şi maĭ mult pe Nicolae II. Papa a dat să se înţelégă, că biserica deosebesce cu multă grije drepturile sale bisericescĭ de cătră drepturile politice ale statelor singuratice. Pe când cércă şi apĕră ea pe cele dintâiŭ, pe atuncia respectéză ea si cele din urmă. Şi ce să vedĭ? Rusia în scurtă vreme după acésta a regulat raporturile sale diplomatice cu Vaticanul şi şĭ-a pus lângă Vatican un representant stabil. Ast fel sperăm cu încredere, că cel puţin pedeca cea maĭ de frunte, voinţa contrară a ţaruluĭ, e delăturată. De altmintrea se observă deja nitică mişcare şi în mijlocul inteligenţeĭ rusescĭ. Ea se dedă zilnic tot maĭ tare cu cultura apusană. — Vederile eĭ cele mărginite fac pe încetul loc unor vederĭ şi apreţiărĭ maĭ largĭ şi maĭ liberale. Idea cosmopolită face şi în Rusia cuceririĭ tot maĭ marĭ şi dobîndesce din ce în ce tot maĭ mult teren. Deja strĕmurul natural se împotrivesce părerii, că Rusul póte să fie numaĭ schismatic, şi că tot cel ce nu e schismatic, nu póte să fie nicĭ Rus. Eĭ vĕd din ce în ce tot maĭ limpede, că limba şi sângele nicĭ de cum n'aŭ să împedece orĭ să determine mărturisirea religiósă. Convicţia asta nu e numaĭ creştinéscă, ci e un postulat al mintiĭ sănătóse.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Comisiunea regnicolară pentru regularea congrueĭ dă semn de viață prin un comunicat semioficios, în care spune, că nu preste mult va ține ședință spre a pertracta conscrierile venite de la comisiunile supraesaminătóre comitatense și recursurile în contra lor. Conscrierea merge de tot încet. Colile de conscriere a venitelor parochiale aveaŭ să soséscă până în 20 Aug. a. tr., éră ale celor capelanale până în 20 Sept. a. tr., și în mare parte nicĭ până azĭ nu aŭ sosit. A treia parte a datelor e apelată. Din causa numĕruluĭ mic al datelor nu se póte determina venitul mediŭ al parochiilor. Calculul, care îl punea la 300—400 fl., deja și pe basa datelor de până acum s'a dovedit de greșit. Sînt maĭ multe de o mie de parochiĭ gr. cat., a căror venit anual e sub 300 fl., și acestea reduc calculul mediŭ al venitelor și cu privire la cele alalte parochiĭ.

E de însemnat, că episcopatul poftesce o nóuă organisare a comisiuniĭ acesteia, fiind că din ea aŭ repășit maĭ mulțĭ membri.

Roma.

Sfinția Sa în 22 a c. a primit în audiență solemnă un mare numĕr de nobilĭ romanĭ. Papa a lăudat fidelitatea și zelul dovedit de nobilime în interesul bisericiĭ; se bucură, că vede în jurul sĕŭ atarĭ bărbațĭ aleșĭ, din familiile cărora aŭ fost maĭ mulțĭ pontificĭ.

Franța.

Cabinetul Méline în purtarea sa față cu biserica nu o dată stă, să fie maĭ rĕŭ și de cât radicaliĭ. Necontenit se pedepsesc din partea statuluĭ episcopiĭ și preoțiĭ, carĭ conduc procesiunĭ a fară de biserică. De curênd a fost condamnat la mulctă de banĭ Msgr. Denescheau, episcopul de Tulle, fiind că în ziua de amintirea tuturor morților a mers cu procesiune de la biserică în cemeteriŭ. Se pare, că ne aflăm în secoliĭ primĭ aĭ ereĭ creștine, când numaĭ pe ascuns puteaŭ îndeplini credincioșiĭ servițul divin.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 21 a c. dieta a început desbaterea specială a budgetuluĭ. Deputațiĭ însе petrec timpul vorbind maĭ mult despre alte cestiunĭ de cât despre budget. La posiția pentru susținerea curțiĭ regale Kossuthiștiĭ aŭ pretins curte regală magiară separată; eĭ nu votézĕ posiția. La posiția pensiunilor pe drept se fac imputărĭ guvernuluĭ, că de 10 anĭ spesele pentru pensionărĭ s'aŭ duplicat. Causa e, că sub diverse pretexte se pensionézĕ o mulțime de oficialĭ și ofițerĭ capabilĭ încă de lucru și fără de a fi ajuns la aniĭ de serviț prevĕduțĭ de lege pentru pensionare.

Polonyi zice, că nu se unesce cu legea de compatibilitate, ca uniĭ oficialĭ administrativĭ să tragă și pensiune pentru aniĭ de serviț de până aci și diurne dietale; când se aleg deputațĭ, să abzică de oficiile administrative, prin acésta îșĭ perd dreptul la pensiune.

Ședințele dietale din 22 și 23 a c. aŭ fost sgomotóse. Ministrul Bánffy în ședința din 21 a c. s'a lăudat, că are la mână o mulțime de epistole anonime compromițĕtóre pentru opositie. El a mers maĭ de parte și în indiscrețiunea sa a cetit o epistolă, pe care deputatul apponyist Blaskovits a adresat-o înainte de acésta cu un an cancelarieĭ partiduluĭ poporal. În 23 a c. poporalul Rakovszky vorbind la positia fondului de dispositie, întrébă pe br. Bánffy: cum îșĭ permite a ceti în dietă o epistolă privată, care nu a fost adresată dînsuluĭ, ci la o a treia persónă? cum a ajuns în posesiunea aceleĭ epistole? Este lucru de jos a sta înainte cu epistole anonime, și maĭ condamnabil a ceti în public epistole confidențiale și încă străine, fără autorisarea scriitoriuluĭ. Br. Bánffy numaĭ pe căĭ necinstite a putut ajunge în posesiunea epistoleĭ luĭ Blaskovits: saŭ a fost luată pe ascuns din cancelaria partiduluĭ poporal, saŭ a fost deschisă pe postă. Orĭ și cum ar sta lucrul, purcederea ministruluĭ Bánffy e incorectă. Thály și Polonyi strigă, că epistolele partiduluĭ independentist încă se deschid la postă, și telegramele nu li-se espedézĕ. Blaskovits reflectând la cetirea epistoleĭ sale din partea luĭ br. Bánffy zice, că de și aparține partiduluĭ național, totușĭ în cestiunea revisiuniĭ consimte cu poporaliĭ; după ce secretul epistolar e garantat prin codicele penal, întrébă pe ministrul, că pe ce cale a ajuns în posesiunea epistoleĭ, și că esistă la postă secret epistolar? — Br. Bánffy recunósce, că de epistole anonime nu e datină a se folosi de cât în casurĭ escepționale. El s'a folosit de epistola luĭ Blaskovics numaĭ spre a arĕta, că în partidul apponyist nu e unitate de vederĭ.

În ședința din 23 a c. poporaluluĭ Lepsényi i-s'a detras cuvîntul din simpla causă, că el a criticat aspru sistemul de guvernare, care stă în corupțiune și violență. — Horánszky declară, că între partidul național și între cel poporal nu esistă nicĭ un pact, constată însе, că partidul poporal nu se póte nimici cu forța. Epistola luĭ Blaskovics numaĭ pe cale neĭertată a ajuns în mâna luĭ br. Bánffy. Cetirea eĭ nu e numaĭ iloaială, ci e conflict cu dreptul penal. Propune, ca dieta să repróbe procedura ministruluĭ president.

Br. Bánffy spune în ședința de Lunĭ, că epistola din cestiune un individ a aflat-o aruncată cu alte epistole în localul, unde a fost maĭ înainte cancelaria partiduluĭ poporal, și a dus-o la redacțiunea ziaruluĭ „P. Napló“, ér redactorul Vészi a dus-o apoĭ în cancelaria ministruluĭ president, de unde ĭ-a dat-o luĭ br. Bánffy acela, cu care maĭ des se consultézĕ în afaceri politice. — Iványka declară, că a ceti epistole străine e porcie și lucru nevrednic de un parlament și de un ministru president. — Bolgár autorisat de Vészi declară, că espunerea luĭ br. Bánffy nu corĕspunde întru tóte adevĕruluĭ: Vészi nu a socotit de lucru cuviincios a publica epistola în fóe, a comunicat-o luĭ Jeszenszky făcêndu-l atent că să nu se foloséscă publice de ea; împrejurarea acésta a tăcut-o br. Bánffy. — Acesta ca să se spele, declară, că n'a sciut despre condițiunea pusă de Vészi.

În 26 a c. s'a început desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne. Eötvös constată, că administrația este rea; ácésta o recunósce și guvernul condamnându-se pe sine. Guvernul să nu umble după administrație de stat, ci să reformeze pe fișpanĭ, de la carĭ nu se cere altă cualificație de cât de a fi ascultătorĭ față cu ceĭ de sus și violenți față cu ceĭ de jos. — Török Bertalan, deputatul Aiuduluĭ, apĕră administrația municipală. Aștéptă de la ministrul de interne revisiunea legiĭ electorale; nu e amic al sufragiuluĭ universal, a restrînge dreptul electoral la ceĭ ce sciŭ ceti și scrie unguresce, e vătĕmătoriŭ pentru naționalității. — Tallián Béla s'a ocupat de socialismul agrar recomandând pentru suprimarea luĭ mĕsurĭ estraordinare uĭtându-și, că ideile nu se pot suprima cu forța.

Italia.

Italia acum are nĕcas cu alțĭ inimicĭ în Africa, cu dervișiĭ. Aceștia în numĕr de preste 10,000 înaintézĕ spre Agordat și intenționézĕ a da năvală asupra fortăreței Cassala. Scirea acésta a produs mare consternare în Italia. Poporul e sătul de răsboiŭ în coloniĭ. La bursă valorile italiane aŭ scădut.

Turcia.

Ambasadoriĭ marilor puterĭ din Constantinopol éră aŭ ținut conferință. Obiectele consultărilor, pe cum se anunță din Constantinopol, aŭ fost controlarea administrăriĭ finanțelor turcescĭ, condițiunile pentru contragerea nouluĭ împrumut turcesc, garantarea siguritățiĭ publice și reforme pentru toțĭ supușiĭ sultanuluĭ. Se crede, că pășirea lor va avé efect. Este vorbă de contragerea unuĭ împrumut de 4 milióne cu 3% pe garanța marilor puterĭ.

Noutățĭ.

Il. Sa Dr Demetriŭ Radu, noul episcop al Lugoșuluĭ a sosit în Blaș venind de la Bucurescĭ în 26 a c. cu acceleratul de sĕră. La gară l-a întimpinat un numĕr de cunoscuțĭ și stimătorĭ, în numele cărora l-a bineventat în puține cuvinte Dr V. Hossu. Toțĭ ceĭ veniți la gară l-aŭ însoțit pe Il. Sa până la curtea mitropolitană, unde va avé locuință ca óspe al Esc. Sale Mitropolituluĭ până la timpul consacrăriĭ Sale întru episcop. În ziua următóre Capitulul mitropolitan și membriĭ Consistoriuluĭ archidiecesan șĭ-aŭ făcut onorurile înaintea nouluĭ episcop, căruia ĭ-a esprimat urările de bun succes Rsmul preposit și vicar general Ĭ. M. Moldovan. — Il. Sa de presente îșĭ face visitele pe la onoraționĭ din Blaș și apoĭ se va pregăti pentru consacrarea Sa, care se va face la ss. sĕrbătorĭ ale Pascilor.

Reuniunea pompierilor voluntarĭ din Blaș conform §.-luĭ 18. din statute Duminecă în 31 Ianuar a. c. la 2 óre p. m. îșĭ va ține *adunarea generală* în localul școlilor normale din loc. La acéstă adunare sînt invitațĭ toțĭ membriĭ și binevoitorĭ Reuniuniĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Așa dară înse-șĭ cuvintele Domnuluĭ nostru Isus Christos ne spun limpede, că s. Euharistie, pe cum a sevârșit-o Christos întâia óră cu Apostoliĭ sĕĭ în presara patimilor sale, după voința luĭ Christos a fost o adevĕrată jertfă și un adevĕrat prânz sacrificial. Jertfa acésta a sevârșit-o Christos prin cuvintele: „Acesta este trupul meŭ, — acesta este sângele meŭ.“ Prin cuvintele acestea trupul și sângele luĭ Christos a fost transpus sub formele pâniĭ și vinuluĭ în starea sacramentală de jertfă, s'a jertfit spre adorarea și împăcarea maiestățiĭ dumnezeescĭ. Esplicarea, că acțiunea și transsubstanțiarea acésta a fost o adevĕrată jertfire, se cuprinde în adausul: „Care se dă, se frânge pentru voĭ, — carele se varsă pentru voĭ, pentru mulțĭ întru ĭertarea pĕcatelor.“ Cuvintele acestea însamnă adecă și mărturisesc, că în clipa aceea s'a dat întru jertfă trupul eucharistic și s'a vĕrsat întru jertfă sângele eucharistic, cel ce se cuprindea în pahar. Ele caracteriséză decĭ trupul și sângele luĭ Christos sub formele sacramentale ca adevĕrat trup sacrificial și ca adevĕrat sânge sacrificial.

b) Christos nu a jertfit numaĭ însu-șĭ în chip necruntat în préjma morțiĭ sale, ci *de o dată a instituit și o jertfă necruntată perpetuă*. Asta se póte arĕta ușor. Christos a zis adecă: *„Acésta să o faceți întru amintirea mea.“* Prin acestea Domnul a dat Apostolilor sĕĭ și următorilor lor în preoție porunca, ca „până când va veni“ (I Cor. 11, 26) „ĕră cu mărire, să judece viiĭ și morțiĭ“, adecă până la capĕtul véculuĭ, să facă acela-șĭ lucru, care-l făcuse maĭ înainte, adecă să aducă neîncetat jertfa aceea eucharistică, carea numaĭ maĭ înainte a adus-o el înaintea ochilor lor. De o dată cu porunca acésta firesce că le-a împărtășit și puterea de a consacra saŭ de a jertfi, adecă ĭ-a făcut preoțiĭ aĭ L. N. Așa înțelege biserica catolică vorbele acelea ale luĭ Christos. „Apostolilor, pe carĭ ĭ-a pus atuncia preoțiĭ aĭ L. N., pe cum și următorilor lor în preoție le-a dat porunca de a aduce jertfa acésta cu cuvintele: „Acésta să o faceți întru amintirea mea,“ pe cum biserica catolică tot de una a înțeles-o și învĕțat-o acésta.“ [1]) „Cel ce zice, că în L. N, nu este preoție visibilă și esternă, saŭ că nu este óre care putere de a consacra și jertfi adevĕratul trup și sânge al Domnuluĭ, — să fie anatemă.“ [2])

2. Caractĕrul de jertfă al Eucharistieĭ, care-l dovedesc așa de limpede cuvintele cele ce Christos le-a rostit la cina cea de taĭnă, îl maĭ vĕdesc și întăresc încă și alte câte va împrejurărĭ, între carĭ a celebrat-o și a instituit-o Domnul.

a) Mântuitoriul a numit sângele cuprins în pahar și vĕrsat *„sângele sĕŭ al Legiĭ celeĭ nóuĕ“* (Mt. 26, 28). Christos e mijlocitoriul „legiĭ celeĭ maĭ bune“, „carea spre maĭ bună făgăduință s'a aședat“ (Evr. 8, 6), el e mijlocitoriul legăturiĭ celeĭ nóuĕ a grației, al aceleĭ legăturĭ, carea a prezis-o Dumnezeŭ de atâtea orĭ prin rostul profeților sĕĭ spre mângăiarea poporuluĭ sĕŭ. Ĭer. 31, 31: „Ĕtă zile vin, zice Domnul, și voiŭ pune caseĭ luĭ Israil și caseĭ luĭ Ĭuda legătură nóuă de pace, nu după împăcarea, carea am făcut cu părinții lor în ziua, în carea ĭ-am luat pe eĭ de mână, și ĭ-am scos din pământul Egiptuluĭ.“ Ez. 16, 59: „Și-mĭ voiŭ aduce a minte de legătura mea, carea am făcut cu tine în zilele tinereților tale, și voiŭ ridica ție legătură vecĭnică.“ Osee 2, 18: „Te voiŭ logodi pe tine mie în veac.“ Maĭ vîrtos despre acéstă lege nóuă și „vecĭnică“ are decĭ să se înțelégă profeția mesiană a luĭ Moĭsi de la A II-a Lege 18, 15: „Profet din fraților tĕĭ ca pe mine va scula ție Domnul Dumnezeul tĕŭ.“ Mesia avea să fie profet asemenea luĭ Moĭsi și să se deosebéscă de alțĭ profeți și să fie maĭ pe sus de cât eĭ prin ceea ce s'a deosebit și a fost maĭ pe sus și Moĭsi, adecă prin aceea, că avea să închie o legătură între Dumnezeŭ și între ómenĭ. Legătura acésta a închiat-o Christos maĭ vîrtos la cina cea de pe urmă și de o dată a întărit-o prin sângele eucharistic al sĕŭ din pahar, ér apoĭ ĭ-a dat sigilarea definitivă și întărirea deplină prin vĕrsarea sângeluĭ sĕŭ sevârșită pe cruce. Sângele luĭ Christos a fost sânge de legătură atât în pahar cât și pe cruce. Asta o pretinde antitesa, în care se așédă aci în chipul cel maĭ vĕdit închiarea L. V. și cea a L. N. Cuvintele Mântuitoriuluĭ: „Acesta e sângele meŭ al legiĭ celeĭ nóuĕ“ cuprind adecă o alusiune învederată la cuvintele: „Ĕtă sângele legăturiĭ, carea a făcut-o Domnul cu voĭ“ (II Moĭsi 24, 8), carĭ le-a rostit Moĭsi după închiarea L. V., când a stropit pe fiiĭ luĭ Israil cu sânge. La póla munteluĭ Sinai Dumnezeŭ a închiat o legătură serbătorésca cu poporul cel ales al luĭ Israil. Domnul a dat poporuluĭ legile și promisiunile sale, ĕră poporul a juruit, că va păzi învĕțăturile și poruncile cuprinse în cartea legiĭ, și apoĭ a fost stropit cu „sângele legăturiĭ“. Sângele acesta al L. V. a fost sânge de jertfă, căcĭ L. V. a fost sigilată cu jertfe arderĭ de tot. Dară legătura aceea, carea a închiat-o Dumnezeŭ prin Moĭsi cu poporul luĭ Israil, a fost numaĭ prefigurarea „legiĭ celeĭ nóuĕ“ și „maĭ bune“, carea a închiat-o Dumnezeŭ prin Isus Christos cu omenimea întrégă. Înse L. N., pentru ca să fie antitipul și deplinirea Legiĭ V., a trebuit să se închie asemenea prin o jertfă și să se sigileze prin sânge de jertfă. De aci urméză, că sângele eucharistic, care a curs în păhar spre sigilarea L. V., a fost sângele de jertfă al luĭ Isus Christos, care s'a vĕrsat întru onórea luĭ Dumnezeŭ. Serbarea aceea a Euharistieĭ, ce a sevârșit-o Domnul, a fost decĭ o jertfă adevĕrată și reală. — Dară „legea cea maĭ bună“, al căreĭ „credinceriŭ s'a făcut Isus“ (Evr. 7, 22), nu e numaĭ o legătură între Dumnezeŭ și între ceĭ rĕscumpĕrați, ci a fost și un „testament“, un „lăsămînt“ (Evr. 9, 16 ur.). Cuvîntul „lege“, διαθήκη, care l-a folosit Domnul la cina cea de taĭnă, însamnă și testament, care-l face óre cine despre averea sa pentru casul morțiĭ sale. Ceea ce ne-a testat nóuĕ Christos la cina cea de pe urmă, a fost chiar trupul sĕŭ sacrificial și sângele sĕŭ sacrificial, jertfa eucharistică dimpreună cu tóte bunurile și grațiile rĕscumpĕrariĭ, carĭ se cuprind în jertfa acésta.

b) Mielul Pascilor L. V., pe cum vĕdurăm deja maĭ la deal, a fost tipul cel maĭ espresiv și maĭ deplinit al luĭ Christos. Dară prefigurarea, ce se cuprindea în mielul Pascilor, și-a găsit împlinirea deplină aci pe pământ nu în jertfa de pe cruce, ci la cina cea de taĭnă. Jertfeĭ de pe cruce nu ĭ-a urmat adecă aci pe pământ un prânz sacrificial, pe cum urma un ast fel de prânz jertfiriĭ mieluluĭ Pascilor. Christos în s. Eucharistie e decĭ adevĕratul Miel al Pascilor, e Mielul nostru de Pascĭ, care a cuprins locul Pascilor celor vechĭ. Dară mielul Pascilor din L. V. nu sufere îndoélă, că a avut caractĕr sacrificial; serbarea Pascilor a fost o serbare sacrificială. Cineĭ, la care Israiliții mâncaŭ mielul Pascilor, îĭ premergea în fiesce care cas o jertfă, care se sevârșia prin impunerea mânilor, prin vĕrsarea și stropirea sângeluĭ, priu arderea cărnurilor, carĭ aveaŭ să se ardă în jertfele de pace. Óre în antitipul mieluluĭ Pascilor să nu fie tot asemenea? Eucharistia încă trebue să fie fertfă adevĕrată; dóră ea altmintrea nu ar corĕspunde pe deplin mieluluĭ Pascilor celuĭ prefigurativ și nu ar împlini în tótă privința prefigurarea acésta eminentă cuprinsă în mielul Pascilor. Nu sufere decĭ îndoélă, că Eucharistia e adevĕratul Miel al Pascilor, care pe altariŭ se junghie în chip necruntat și se mânâncă întru vecĭnică aducere a minte de scăparea nóstră din robia pĕcatuluĭ și întru vecĭnică mulțămită pentru minunata operă a rĕscumpĕrariĭ nóstre. În fața strălucirii, în care s'a înfățișat serbarea eucharistică, a dispărut umbra mieluluĭ de Pascĭ al Ĭudeilor, și locul umbreĭ l-a cuprins realitatea. Pentru ca să o însemne acésta, Domnul a instituit Eucharistia ca jertfă și ca prânz de jertfă în legătură nemijlocită cu serbarea de Pascĭ cea prefigurativă a L. V. Maĭ întâiŭ a oferit învĕțăceilor sĕĭ mielul și pâne nedospită, după cum rînduesc poruncile legiĭ, carĭ le primiseră prin Moĭsi părinții ceĭ de de mult; apoĭ s'a adus pe sine însu-șĭ jertfă luĭ Dumnezeŭ ca „miel nevinovat și nespurcat“ (I Petr. 1, 19); ĕră maĭ pe urmă a ospetat pe învĕțăceiĭ sĕĭ cu trupul sĕŭ sacrificial și cu sângele sĕŭ sacrificial. Prânzuluĭ de jertfă ĭ-a premers o acțiune de jertfă, căcĭ mielul trebue să se junghie, maĭ înainte de ce ómeniĭ ar puté să mânânce dintr'însul.

3. Învĕțătura și praxa Apostolilor arată, că eĭ aŭ celebrat s. Eucharistie ca jertfa bisericiĭ creștine.

a) Despre altariul creștin, pe care se aduce luĭ Dumnezeŭ jertfa s. Eucharistiĭ, și de pe care se dă credincioșilor spre gustare reală mâncarea sacrificială cea cerésca, se înțeleg cuvintele acestea ale s. Paul de la Evr. 13, 10: „Avem altariŭ (θυσιαστήριον = altariŭ, pe care se aduce θυσία, jertfă), din care a mânca nu aŭ putere, ceĭ ce servesc cortuluĭ,“ adecă Ĭudeiĭ. Pentru ca să dobîndéscă dreptul și puterea, de a lua prin cuminecare parte în jertfa s. Eucharistiĭ, eĭ maĭ întâiŭ aŭ să înceteze de a servi

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.

[2]) Conc. Trid. sess. XXII. De sacramento ordinis can. 1.

cortului, adecă să părăséscă cultul rînduit prin Moïsi şi să între în biserica celui Rĕstignit.

b) Acela-şĭ Apostol „însamnă destul de limpede jertfa eucharistică de mâncare, când zice, că aceia, carĭ s'aŭ petat prin împărtăşirea la masa diavolului, nu pot lua parte la masa Domnului, înţelegênd sub masă de amîndóuĕ orĭ altariul". [1]) Asta o zice Apostolul la I Cor, 10, 20 ur.: „Cele ce jertfesc păgânii, dracilor jertfesc şi nu luĭ Dumnezeŭ. Ĕră nu voiŭ, ca să vĕ faceţĭ voĭ părtaşĭ aĭ demonilor. Nu puteţĭ bé păharul Domnului şi păharul dracilor; nu puteţĭ fi părtaşĭ aĭ meseĭ Domnului şi aĭ meseĭ dracilor." Aci masa sacrificială şi prânzul sacrificial al păgânilor se pun faţă în faţă cu masa şi prânzul s. Eucharistiĭ, pentru ca să se arete creştinilor, că lor de loc nu li-se dă voe a „bé păharul Domnului şi păharul dracilor" şi a „fi părtaşĭ aĭ meseĭ Domnului şi aĭ meseĭ dracilor". Dară antitesa acésta dintre masa s. Eucharistiĭ şi dintre prânzurile sacrificiale cele păgânescĭ e desevârşită numaĭ aşa, dacă Eucharistia încă e o jertfă de mâncare şi o mâncare de jertfă.

c) În Fapt. 13, 2 se zice, că maĭ marii bisericiĭ din Antiochia „aŭ servit (λειτουργούντων) Domnului". Sub cuvintele acestea are să se înţelégă aducerea jertfeĭ liturgice, căci jertfa e dóră serviţul cel maĭ de frunte, care póte şi are să se prestea singur numaĭ luĭ Dumnezeŭ. E decĭ clar, că serbarea s. Eucharistiĭ, carea în s. Scriptură a dese orĭ se zice „frângerea pâniĭ" (Fapt. 2, 42; 20, 7. 11; I Cor. 10, 16), pe timpul şi în biserica Apostolilor se privia şi se sevârşia tot de una ca jertfă adevĕrată.

(Va urma.)

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

În capul de dincolo al punţiĭ se ridica de-a dreptul din apă un zid, preste care se înălţaŭ crestele şi turnuleţele fantastice ale unuĭ palaţ împĕrătesc. Acest palaţ cuprindea întrégă insula, ce o descrisese pe nae Evreul. Ben Hur abia băgă în samă clădirea acésta. Acum în sfârşit spera el, că va auḑi ceva despre aĭ sĕĭ, — firesce că numaĭ în casul acela, dacă Simonide întru adevĕr a fost sclavul tătâne-sĕŭ. Dar admite-va óre omul acesta raportul acela al sĕŭ? Asta ar fi identică cu renunţarea la bogăţiile sale şi la posiţia sa de neguţătoriŭ puternic, la posiţia aceea, carea se vĕdia luĭ Ben Hur pe cheiŭ şi pe năĭ. Şi ceea ce pentru neguţătoriul acesta ar fi avut o momentositate încă şi maĭ mare, el recunoscênd raportul acela al sĕŭ ar fi renunţat la o carieră însoţită de succese uĭmitóre şi de bună voe s'ar fi predat din noŭ sclavieĭ. Ar fi fost o îndrăznélă órbă şi numaĭ a se gândi la o ast fel de pretensiune. Desbrăcându-o de întorsĕturĭ diplomatice, ea ar fi sunat: Tu eştĭ sclavul meŭ: dă-mĭ mie tot, ce aĭ, şi pe tine însu-ţĭ.

Cu tóte acestea Ben Hur îşĭ stórse bărbăţie spre întreprinderea sa din încrederea în dreptul sĕŭ şi din sperarea, ce-ĭ umplea inima. Dacă se adeveria de întemeiată istoria, pe cum îĭ plăcea a crede, atuncĭ Simonide dimpreună cu tótă avuţia sa era al luĭ. În faptă luĭ Ben Hur de loc nu-ĭ era de bogăţia aceea. Când păşi cu hotărîre spre uşe, îşĭ propuse cu tărie: „Dacă-mĭ va da scire despre mama şi despre Tirzah, eŭ îĭ voiŭ da libertatea şi nu-ĭ voiŭ cere dare de samă." El întră cu bărbăţie în casă.

Interiorul eĭ era cel al unuĭ deposit de mărfurĭ mare şi fórte bine ordinat, în care eraŭ grămădite şi închise tot felul de mărfurĭ. În butul puţineĭ luminĭ şi al aeruluĭ înăduşitoriŭ ómenĭ se mişcaŭ cu sirguinţă în cóce şi în colo, şi icĭ colé vedea el lucrătorĭ cu ciocane şi cu fireze gătind lădĭ pentru imbalarea de mărfurĭ. Încet îşĭ făcea cale printre téncurĭ de mărfurĭ şi într'aceea trebui să-şĭ pună cu uĭmire întrebarea, dacă póte să fie sclavul tătâne-sĕŭ acest om, despre genialitatea căruia mărturisiaŭ aci dovedĭ aşa de îmbelşugate. Dacă da, atuncĭ de ce clasă de ómenĭ s'a ţinut? Dacă e Ĭudeŭ, născutu-s'a din sclavĭ? Orĭ dóră a fost dator orĭ fiul unuĭ datoraş? Orĭ dóră a fost osîndit pentru furt şi a fost vîndut? În vreme ce ideile acestea năvăliaŭ asupra luĭ Ben Ĕur, ele totuşi nicĭ de cum nu puteaŭ să scărésca stima luĭ crescêndă faţă cu neguţătoriul, de carea se făcea în fiesce care clipă din ce în ce tot maĭ consciŭ. E o însuşire a admirăriĭ nóstre faţă cu alţiĭ, că ea cércă neîncetat împrejurărĭ spre justificarea sa proprie.

În sfârşit se apropia de el un om şi-l agrăi zicênd:

„Ce poftescĭ?"

„Doresc, să grăesc cu neguţătoriul Simonide."

„Te rog, vino după mine!"

Prin învăluéla de téncurĭ ajunseră în sfârşit la o scară. După ce o urcă, Ben Hur se află pe coperişul depositului de mărfurĭ şi înaintea uneĭ clădirĭ, carea se póte descrie numaĭ ca o casă maĭ mică de pétră zidită de-asupra alteia. Ea de din jos de pe locul de debarcare nu se putea vedé şi era ridicată în laturea apusană din jos de pod sub ceriul liber. Coperişul împrejurat de un zid scund, avea înfăţişarea uneĭ terase, carea spre uĭmirea cea maĭ mare a luĭ era împodobită cu florĭ. În împrejurimea eĭ cea bogată casa seměna cu un zid simplu în patru unghiurĭ, care nu avea altă deschiḑĕtură a fară de o uşe în front. O cărare curăţică ducea până la uşe printre trandafirĭ de Persia, carĭ eraŭ în flórea cea maĭ frumósă. Inspirând mirosul cel dulce şi aromatic mergea Ben Hur în urma călăuzuluĭ sĕŭ.

În capul unuĭ coridor întunecos se opriră în lăuntru înaintea uneĭ perdele, ce pe jumătate era dată în lăturĭ. Călăuzul vesti în lăuntru:

„Un străin, care doresce, să grăéscă cu domnul!"

„În numele luĭ Dumnezeŭ să între!" zise din lăuntru un glas limpede.

Un Roman încăperea, în care fu condus óspele, ar fi numit-o atriul sĕŭ. Păreţiĭ eraŭ parchetaţĭ; fiesce care umplĕtură era întocmită ca o modernă masă de scris, şi fiesce care puiuc era umplut cu folianţĭ numerisaţĭ, carĭ toţĭ primiseră o colóre gălbie brună de vechime şi de folosirea cea multă. Între umplĕturĭ şi de-asupra şi de desubtul lor eraŭ aplicate leţe, odinióră asemenea albe, dar acum îngălbenite, carĭ eraŭ împodobite cu arabescurĭ lucrate fórte frumos şi împletite în chip fórte plăcut ochilor. De-asupra uneĭ cununiţe de capitel compuse din globurĭ aurite se boltia plafonul în stil de pavilon, până se sfârşia în o cupolă scundă, garnisită cu lespeḑĭ de mică violetă, care lăsa să între un potop de lumină nespus de blândă. Padimentul era acoperit cu covórĕ sure de lână şi aşa de gróse, cât piciorul se cufunda într'însul de jumătate şi nu făcea nicĭ un sgomot.

În mijlocul odăiĭ eraŭ dóuĕ persóne, un bărbat, care odihnia într'un scaun cu braţe şi cu spate înalt şi aşternut cu perinĭ moĭ, şi de-a stînga luĭ o fetiţă, ce părea a fi aprópe fată mare. Fata se răzima de spatele scaunuluĭ. La vederea lor Ben Hur simţi, cum sângele i-se sui în faţă. El se închină atât din stimă, cât şi ca să se reculégă, şi aşa nu băgă de samă, cum bărbatul cel de pe scaun îşĭ ridică mâna şi se cutrĕmură, când îl vĕḑu, — o mişcare, ce dispăru tocmaĭ aşa de iute, pe cât de iute venise. Când îşĭ ridică Ben Hur privirea, ea îĭ află pe ceĭ doĭ ĕră în poziţia lor de maĭ înainte, numaĭ mâna feteĭ căḑuse de pe spatele scaunuluĭ şi acum odihnia uşor pe umĕrul bărbatuluĭ. Amîndoĭ priviaŭ neîncetat la el.

„Dacă eştĭ neguţătoriul Simonide şi dacă eştĭ Ĭudeŭ," — Ben Hur făcu pe o clipă o pausă, — „atuncĭ pacea Dumnezeuluĭ părinteluĭ nostru Avraam să fie cu tine şi — cu aĭ tĕĭ!"

Cuvintele din urmă le îndreptă feteĭ.

„Eŭ sînt Simonide, despre care grăescĭ, şi după nascere sînt Ĭudeŭ," rĕspunse bărbatul cu un glas fórte limpede. „Eŭ Ĭudeul Simonide, te resalut cu aceea-şĭ salutare şi te rog, să-mĭ spuĭ cine eştĭ."

Ben Hur îl privia, în vreme ce asculta. Unde ar fi aşteptat figura puternică şi sănătósă a unuĭ bărbat, el vedea numaĭ o massă diformă, îngropată în perinĭ moĭ şi acoperită cu o învĕlitóre de mĕtasă cusută cu găurele şi de colóre întunecósă. Acéstă massă o încorona un cap regesc, — un cap ideal al unuĭ diplomat şi cuceritoriŭ, — un cap cu conturĭ puternice şi cu frunte înaltă şi rotunḑită, pe cum Michel Angelo l-ar fi modelat pentru un Cesar. Pĕr alb se vĕrsa în bucle subţiri preste fruntea lată şi releva cu atât maĭ tare negréţa ochilor celor ce străluciaŭ din faţă ca nisce stele luminóse. Faţa era palidă şi brezdată de creţe, maĭ ales sub bărbie. Cu alte cuvinte, faţa şi capul eraŭ ale unuĭ om, care maĭ curênd ar fi putut, să guverneze lumea, de cât ca lumea să-l guverneze pe el, — ale unuĭ bărbat, care e în stare a suferi şi de zece orĭ chinurile, cele ce-l făcuseră schilav diform, fără să gémă măcar o dată, cu atât maĭ puţin să mărturiséscă ceva. Era un bărbat, care ar fi putut să renunţe la viaţă, dar nicĭ o dată la vre un propus orĭ principiŭ al sĕŭ; un bărbat născut în platoşă, pe care

numaĭ ĭubirea îl putea cuceri. Acestuia îĭ întinde Ben Hur mâna, cu inimă deschisă voia, să-l îmbie cu pacea aceea, carea a venit, să o cerce el.

„Eŭ sînt Ĭuda, fiul luĭ Itamar, care a fost odinióră capul caseĭ Hur şi domn în Ĭerusalim.“ Mâna negustătoriuluĭ, o mână lungă subţire, osósă, — o mână, carea istorisia despre suferinţe grozave, se strînse convulsiv pe învĕlitóre; de alt mintrea nu se putea descoperi pe el nicĭ cea maĭ neînsemnată urmă a vre uneĭ oţĕrirĭ, nimic, din ce s'ar fi putut conchide la surprindere orĭ la interes. El rĕspunse liniştit:

„Domniĭ din Ĭerusalim din sângele curat al caseĭ luĭ Hur tot de una sînt bine veniţĭ. Bine aĭ venit. Esther, dă tinĕruluĭ un scaun.“

Fata împlini porunca. Pe când îşĭ ridică privirea, li-se întîlniră ochiĭ.

„Pacea Domnuluĭ nostru să fie cu tine,“ zise ea cu modestie. „Şedĭ şi te odihnesce.“

Ea se duse ér la locul sĕŭ lângă scaun. Părea a nu fi ghîcit intenţia luĭ. Puterile femeiĭ nu ajung la atâta. Numaĭ sentimente maĭ delicate, pe cum sînt compătimirea, mila, simpatia, numaĭ sentimente de acestea scie ea să descopere; asta e o deosebire dintre bărbat şi femee, carea va ţiné, până când femeea e susceptibilă de la fire pentru sentimente de aceste. Fata credea numaĭ atâta, că ea oferesce tatăluĭ sĕŭ un balsam vindecătoriŭ şi renoitoriŭ de viaţă.

Ben Hur nu primi scaunul îmbiat, ci zise cu respect:

„Rog pe bunul meŭ domn Simonide, să nu mĕ socotéscă de un om, ce se vîră cu puterea. Ĭerĭ, când veniam cu naea pe rîŭ la deal, am audit, că aĭ cunoscut pe tatăl meŭ.“

„Eŭ am cunoscut pe domnul Hur. Noĭ ne-am fost însoţit la nisce întreprinderĭ, de carĭ sînt ĭertate negustătoriuluĭ celuĭ ce cércă şi găsesce câştig în ţĕrile de din colo de mare şi de pustie. Dar rogu-te, şedĭ. Şi Esther, adă vin pe sama tinĕreluĭ. Neemie scrie despre un fiŭ al luĭ Hur, care stăpânise odinióră preste jumătate Ĭerusalimul. Familie veche, întradevĕr fórte veche! În zilele luĭ Moĭsi şi ale luĭ Isus Navi unĭĭ din eĭ aŭ aflat har chiar şi în aintea feţeĭ Domnuluĭ şi aŭ împărţit onorurĭ cu acestĭ principĭ între ómenĭ. Abia se póte presupune, ca tu, un pogorîtoriŭ direct al lor fiind, să respingĭ un pocal de vin produs din strugurĭ veritabilĭ de Sorec, carĭ s'aŭ făcut pe laturea sudică a munteluĭ Chevronuluĭ.“

Când sfârşi, Esther sta deja dinaintea luĭ Ben Hur cu un pocal de argint, care-l umpluse din un ulcior, ce era maĭ în depărtare de la scaun pe o masă. Cu ochiĭ plecaţĭ îĭ întinse ea beutura. El atinse puţintel mâna eĭ, când primi pocalul. Éră li-se întîlniră privirile. Atunci Ben Hur observă, că fata e mică şi abia îĭ ajungea până la umĕr, dar avea formă frumósă şi faţă frumósă şi dulce cu ochĭ negri nespus de blânzĭ. „Ea e prietinósă şi frumósă,“ gândia el întru sine, „ea e, pe cum ar fi Tirzah, dacă ar maĭ trăi. Sermană Tirzah!“ Apoĭ zise:

„Nu aşa, tatăl tĕŭ, — de cum va e tatăl tĕŭ,“ — el se opri.

„Eŭ sînt Esther, fiĭca luĭ Simonide,“ zise ea cu dignitate.

„Atunci, frumósă Esther, tatăl tĕŭ mĕ va ĭerta, dacă eŭ, maĭ înainte de ce m'ar asculta, nu voiŭ primi vinul luĭ cel renumit. Tot o dată sper, că nu-mĭ voiŭ perde graţia înaintea feţeĭ tale. Vino pe o clipă aci lângă mine.“

Amîndoĭ eraŭ acum în faţa negustătoriuluĭ.

„Simonide!“ zise el hotărît. „Pe când a murit tatăl meŭ, el avuse un servitoriŭ credincios cu numele, ce-l porţĭ tu. Mie mi-s'a spus, că tu aĭ fi acela!“

Membrele schilăvite de sub învĕlitóre se cutrĕmurară de o emoţiune repede, şi mâna cea uscată se făcu pumn.

„Esther, Esther!“ zise omul cu glas sever, „aicĭ, nu acolo! Dacă eştĭ copila mea şi a maĭceĭ tale, — vino lângă mine, nu acolo, îţĭ zic!“

Înspăimîntată privi fata de la tatăl sĕŭ la óspe, apoĭ puse pocalul ér pe masă şi se duse cu paşĭ opriţĭ lângă scaun. Faţa eĭ esprima uĭmire şi turburare.

Simonide îşĭ ridică stînga şi o puse în a eĭ, carea odihnia cu gingăşie pe umĕrul luĭ, şi zise cu liniste:

„Eŭ am îmbĕtrânit în atingere cu ómenĭ, — am îmbĕtrânit înainte de vreme. Dacă acela, care ţĭ-a istorisit acelea, despre carĭ grăescĭ acum, a fost óre care dintre prietinĭĭ meĭ şi cunósce istoria mea, atuncĭ a trebuit, să-ţĭ împărtăşéscă convicţia, că eŭ nu pot, fără numaĭ să nu mĕ încred în ómenĭ. Dumnezeul luĭ Israil să ajute aceluia, care în sara vieţiĭ sale e silit, să facă mărturisirea acésta. Ĭubirea mea e a unor puţinĭ, dară a acestora întrégă. Unul dintrînşiĭ e un suflet, care,“ — aci duse el cu dragoste la buzele sale mâna, ce se odihnia pe umĕrul sĕŭ, — „care până în clipa acésta a fost al meŭ în chipul cel maĭ desinteresat şi mĭ-a fost o mângăiere aşa de dulce, cât mĭ-ar trebui să moriŭ, dacă el mi-s'ar răpi.“

Esther îşĭ plecă spre el capul, până faţa eĭ atinse pe a luĭ.

„Ceealaltă ĭubire e numaĭ amintire. Despre ea pot zice, că ea ca o binecuvîntare a luĭ Dumnezeŭ se renoesce neîncetat, că ea cuprinde o întrégă familie, dacă numaĭ,“ glasul luĭ slăbi şi trĕmură, „dacă numaĭ aşĭ sci, unde petrece.“

Faţa luĭ Ben Hur se înflăcără, şi el făcênd un paş înainte esclamă preste voea sa:

„Mama şi sora mea! O, ele sînt acelea, despre carĭ grăescĭ!“

(Va urma.)

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Anunţ de esarêndare.

Bunul comasat de la *Vidraseŭ,* aprópe de M. Oşorheiŭ (M.-Vásárhely), care este proprietatea *fundaţiuniĭ Şuluţane* din Blaş, constătătoriŭ:

a) 1288 jugĕre catastrale arătoriŭ şi fînaţ cu venit curat catastral de 2941 fl. 91 cr.;
b) Curte nobilitară cu edificiŭ de locuit;
c) Tóte superedificatele necesare la economie;
d) O móră cu 3 petri pe apa Miraş;
e) Case jelerescĭ;
f) Fund instruct constătătoriŭ din boĭ, vacĭ, viţeĭ, porcĭ, oĭ şi recuisite de economie;

Se va da în arîndă pe calea licitaţiuniĭ pnblice pe periodul de 6 anĭ începênd din 15 Februariŭ 1897 până în 15 Februariŭ 1903.

Licitaţiunea se va ţiné în 10 Februariŭ st. n. a. c. în cancelaria advocaţială din curtea mitropolitană din Blaş la 10 óre înainte de amĕzĭ.

Preţul de esclamare va fi 5000 fl. v. a., éră după preţul fundului instruct se va plăti anual 5%.

Doritorĭĭ de a licita aŭ de a depune ca vadiŭ 10% de la suma de esclamare.

Oferte sigilate şi înaintate subscrisuluĭ advocat archidiecesan până în 9 Februariŭ a. c. orĭ Prea Veneratuluĭ Consistor archidiecesan, încă se vor lua în considerare, dacă vor fi provĕdute cu vadiul de 10% de la suma de esclamare, şi oferenţiĭ vor declara, că cunosc cuprinsul condiţiunilor de licitare.

Condiţiunile de licitare se pot vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaş, 27 Ĭanuariŭ st. n. 1897.

Vasiliŭ Oltean
adv. archidiecesan.

(5) 1—1

Convocare.

On. acţionarĭ aĭ înfiinţânduluĭ institut de economiĭ şi credit societate pe acţiĭ în Petruvasila (Torontál-Petrovoselo) se invită prin acésta la adunarea generală constituantă, care se va ţiné în Petruvasila în locuinţa parochuluĭ Ĭoaniciŭ Neagoe la 18 Februariŭ 1897 st. n. la 10 óre a. m.

Ordinea zileĭ:

1. Constatarea, că capitalul social s'a asigurat prin subscrierea şi solvirea acţiilor conform legiĭ comerciale.
2. Statorirea statutelor.
3. Deciderea asupra constituiriĭ societăţiĭ.
4. Denumirea membrilor în direcţiune din partea fundatorilor şi alegerea comitetuluĭ de supraveghiare a societăţiĭ prin adunarea generală constituantă.
5. Absolvarea fundatorilor.
6. Eventuale propunerĭ.

Petruvasila în 27 Ĭanuariŭ 1897.

Fundatorii.

(4) 1—1

Onorabilă Redacţiune!

Încă în 1893 am procurat pentru biserica gr. cat. din Oravita 4 campane de la firma *Antoniŭ Novotny* din Timişóra. Campanele sînt în greutate: I-l de 813 kg., al II-lea de 422 kg., al III-lea de 262 kg. şi al IV-lea de 101 kg., tóte în acord e dur, îngăurite cu § după sistemul noŭ premiat şi patentat numaĭ pentru numita firmă, apoĭ tóte cu adjustament şi corónele de fer.

Şi de óre ce biserica nóstră nu dispune de capitalul recerut, dl Antoniŭ Novotny a binevoit a ne permite, ca din preţul campanelor restul de 1450 fl. să-l solvim în 3 anĭ fără camete. Acum când cu finea 1896 am achitat ultima rată, pentru acéstă binefacere îĭ esprimăm mulţămita nóstră cea maĭ căldurósă.

Nu maĭ puţin, la cererea dnieĭ sale declarăm, cum că cu campanele atât în privinţa intensivităţiĭ tonuluĭ, cât şi cu acordul lor dulce şi melodios sîntem preste mĕsură îndestuliţĭ, pentru ce încă îĭ esprimăm mulţămita şi recunoscinţa nóstră, şi convinşĭ despre caractĕrul şi onestitatea proprietariuluĭ, recomandăm acéstă firmă cu deosebire Veneratuluĭ Cler român, în casurĭ occurente a-ĭ adresa comandele.

Oravita la 10 Ĭanuar 1897.

Georgiŭ Popcviciŭ
protopop şi paroc al Oraviţeĭ.
Ilie Epure
Nicolae Gaspar
Avram Sulia
curatorĭĭ bisericiĭ.

(6) 1—1

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 6 Februariŭ 1897.** **Numerul 6.**

Deměsurarea dărilor.

E tocmaĭ timpul, când în ţara întrégă se face deměsurarea dărilor pe anul 1897. Este deci cu scop a vorbi ceva despre lucrul acesta, după ce sciut este, cât de mult se plătesce din punga contribuenţilor în vistieria statuluĭ, fiind că respectivii nu-şi cunosc nicĭ drepturile nicĭ datorinţele sale.

E sciut, că dintre dările directe *darea de casă* şi darea de clasa III, adecă *darea de câştig* se deměsură pe un period de treĭ anĭ. Cele alalte dărĭ, pe cum *darea de pămînt,* darea de câştig de clasa I, II şi IV, darea de capitale şi de rente, darea întreprinderilor obligate la socotélă publică, aruncul după venitul general, darea de armă şi darea pentru scutirea de la miliţie se deměsură din an în an.

Dintre tóte dările aceste maĭ multă atenţiune merită darea de câştig de clasa III, pentru că basa dăriĭ acesteia e cea maĭ schimbăciósă dintre tóte dările. Întru adevĕr cele alalte dărĭ nicĭ nu se deměsură, ci numaĭ se *calculézĕ* pe nisce base statorite în lege, carĭ prin urmare nicĭ nu pot să fie atacate. Ast fel pentru pildă darea de pămînt rĕmâne tot aceea-şĭ din an în an, până când nu se schimbă venitul catastral al respectivuluĭ teritoriŭ. Tot asemenea şi darea de casă are cheea prescrisă în lege, ér darea după chirie e un anumit percent al chirieĭ. Tot aşa şi dările cele alalte se calculézĕ pe basa cheiĭ statorite în legĭ.

Aşa dară din cele înşirate se póte vedé, că numaĭ la a III-a clasă de dare, la darea de câştig póte să fie vorbă de o deměsurare de dare. Darea acésta o deměsură nisce comisiunĭ esmise anume pe un period de treĭ anĭ, respective în anul acesta pe un period de doĭ anĭ, de óre ce periodul actual e din 1896—1898, ocupând pe sama statuluĭ partea a zecea din câştig, care nicĭ nu e sigur. De aicĭ se vede, că deměsurarea dăriĭ acesteia interesézĕ în cea maĭ mare měsură lumea comercială, pe fabricanţi, bancherĭ, industriaşi, institute de banĭ, arendatorĭ, advocaţi, medicĭ, scriitorĭ şi artiştĭ.

În anul acesta deměsurarea dăriĭ acesteia de câştig se face numaĭ pentru acele câştiguri, ce s'aŭ ivit în anul 1896, de óre ce pentru întreprinderile, ce aŭ esistat deja şi în anul 1895, deměsurarea s'a făcut în anul trecut, şi încă pe treĭ anĭ.

Este deci în interesul respectivilor îndatoraţi la solvirea acesteĭ dărĭ de câştig, ca de timpuriŭ să cerce a-şi asigura interesul lor.

Basa la deměsurarea acesteĭ dărĭ o dă comisiuniĭ însărcinate cu deměsurarea dăriĭ venitul curat arĕtat în fasiunea partideĭ respective. La cas, când partea interesată nu face fasiune, orĭ nu alătură la fasiunea sa date autentice, atunci darea o statoresce comisiunea însă-şĭ după cheea statorită în lege în aşa numite *posiţiĭ minimale.* Este însĕ de observat, că posiţiile aceste minimale provĕdute în lege s'aŭ statorit acum sînt dóuĕ zecĭ de anĭ, şi atunci încă după împrejurările din capitala ţĕriĭ. De aicĭ se esplică faptul, că de şi posiţiile acele se numesc minimale, totuşi în realitate sînt fórte urcate, şi aplicarea lor însĕmnă o grea păgubire a contribuenţilor.

Este aşa dară interesul suprem al contribuenţilor, ca să prevină aplicarea posiţiilor minimale, saŭ cu alte cuvinte să facă posibil comisiunilor deměsurarea drépтă a dăriĭ, ca ele să nu se vadă adecă silite a recurge la aplicarea posiţiilor minimale. Asta numaĭ aşa se póte, dacă contribuenţiĭ interesaţĭ vor da fasiunĭ întru tóte corĕspundĕtóre adevĕruluĭ. Nu trebue să se uĭte, că obligamentul de a plăti dările e un obligament cetăţenesc, de sub care nu e permis niměnuĭ a se subtrage. Şi e numaĭ just, dacă apoĭ asemenea încercărĭ de subtrageri se rĕsbună.

Fasiunile trebue decĭ să fie întru tóte sincere şi la cas de lipsă întărite şi cu documente, şi atunci orĭ cine póte fi sigur, că nu i-se va deměsura o dare nedrépтă. În fine comisiunile din deměsurarea uneĭ dărĭ nedrepte nu aŭ nicĭ un câştig.

Terminul, până la care trebuiaŭ să se dea fasiunile, a fost 20 Ianuariŭ, legea maĭ concede însĕ respiriŭ, şi acum încă de present maĭ circulă cóle de fasiunĭ. E decĭ timpul suprem

---

Feuilleton.

„Ceĭ de pe Marte ne-aŭ grăit.“

(Continuare.)

Observările acestea şi altele asemenea lor aŭ silit pe scrutătorĭ, să facă conclusia, că clima pe Marte preste tot e asemenea unuĭ ţinut înalt de pe pămînt în timpul cel maĭ limpede şi maĭ plăcut al anuluĭ, bună óră cum e la noĭ în Ardeal, când luna luĭ Iunie e frumósă. Ziua, zic eĭ, pe Marte influinţézĕ asupra feţeĭ luĭ o radiare fórte puternică a sóreluĭ, carea o stîmpĕră fórte puţin noriĭ şi aburiĭ din atmosferă; ér în timp de nópte se întîmplă o eradiare bogată a suprafeţeĭ luĭ Marte, şi prin acésta se sevârşesce o rĕcorire însemnată a suprafeţeĭ. Clima luĭ Marte e escesivă: acolo esistă diferinţe marĭ nu numaĭ între temperaturile zileĭ şi nopţiĭ, ci şi în raporturile de căldură dintre singuraticele anutimpurĭ, căcĭ lungimea acestora are de urmare şi o diferinţă însemnată a temperaturilor mijlociĭ. Cu tóte acestea efectele acestor raporturĭ estreme sînt forme de ale uneĭ egalărĭ admirabile a lor şi se deosebesc puţin de efectele factorilor climaticĭ aĭ pămîntuluĭ. Presupunerea unor astrofisicĭ maĭ vechĭ, că pe Marte în urma distanţeĭ maĭ marĭ a luĭ de la sóre trebue să domnéscă temperaturĭ fórte adâncĭ (până — 60°), observările meteorologice maĭ nóuĕ aŭ dovedit-o de necorectă. Pentru ca să desvólte procesul sĕŭ în natura sa, Marte de la sóre nu are lipsă de împrumut maĭ mare de căldură, de cât primesce. Materia luĭ e maĭ fină ca a pămîntuluĭ, şi de aceea materia pămîntuluĭ are lipsă de maĭ mult sóre, pentru ca să provóce o activitate sirguinciósă a elementelor sale. Marte preste tot pare a fi un corp ceresc maĭ deplinit de cât pămîntul. Asta se vede maĭ ales din calitatea luĭ cea geografică saŭ maĭ bine areografică (de la Ἄρης = Mars).

Continentele pămîntuluĭ nostru formézĕ o combinare ruptă şi diformă de masse geologice, între carĭ se estind pete marĭ negre (mările). Dacă le-am privi din depărtare, atuncia póte de loc nu ne-ar veni, să credem, că massele aeelea petróse mititele şi strălucitóre (continentele pămîntuluĭ) sînt locuite de fiinţe raţionale, de nisce representanţĭ aĭ uneĭ culturĭ de maĭ multe miĭ de anĭ. Cu totul altmintrea ni-se presentézĕ suprafaţa luĭ Marte. Aci formaţiunile uriaşe, subordinate unuĭ plan raţional hotărît par nu numaĭ a face privitoriuluĭ plausibilă idea, că ele sînt locuite de fiinţe raţionale, ci par aşa zicênd a-l sili la idea acésta. Reţeaua aceea de canalurĭ, carĭ se întind în liniĭ oble, — chiar şi dacă dintru început ar fi fost opera naturiĭ areologice, — în forma eĭ de acum regulată a putut să purcédă numaĭ din mâna îndreptătóre a unor fiinţe raţionale. Avîntarea din brutul stadiŭ al naturiĭ la cel raţional teleologic e fórte bătétóre la ochĭ pretutindenea pe continentul luĭ Marte. Numaĭ câte va ţinuturĭ antarctice sînt încă diforme şi nu sînt străbăiate de canalurĭ.

Natura geologică pe pămînt a îmbiat ómenilor aşa zicênd cu micime de inimă spaţ aşa de puţin, cât continentele pămîntuluĭ fac numaĭ a patra parte a feţeĭ luĭ. Natura areologică a luĭ Marte a fost maĭ liberală. Treĭ din patru părţi ale feţeĭ luĭ Marte le ocupă continentul. Suprafaţa luĭ Marte în urmare de şi face numaĭ 1/6 a arealuluĭ pămîntuluĭ nostru, totuşi ar puté să adăpostéscă de treĭ orĭ maĭ mulţĭ ómenĭ de cât suprafaţa pămîntuluĭ. Marte are numaĭ un singur continent, care se înmlădie în jur de el asemenea uneĭ platoşe, şi numaĭ o singură mare, care pe emisfera sudică scaldă ţĕrmiĭ con-

pentru înaintarea fasiunilor, căcĭ altmintrea darea se va statori din oficiŭ şi pe lângă aplicarea posiţiilor minimale.

Un lucru e însă de observat. În fasiunĭ e a se pune venitul curat. Sub venit curat însă nu e a se înţelege numaĭ suma, ce rămâne după subtragerea tuturor cheltuelilor, adecă suma cruţată, ci câştigul întreg, nefiind ĭertat bună óră a socoti între cheltuelĭ şi spesele avute cu susţinerea căsiĭ şi a familieĭ.

Din veuit se póte subtrage numaĭ preţul de cumpĕrare a mărfurilor, plata personaluluĭ ajutătoriŭ, percentele datoriilor întreprinderiĭ şi evuntualele perderĭ.

„Pro domo." — Aşa se inscrie articolul acela din „Tel. Rom.", care va „a rĕspunde la atacurile ziariuluĭ „Unirea" îndreptate asupra bisericiĭ ortodoxe în general".

Am cetit şi recetit articolul şi am constatat dintr'însul un singur fapt, că adecă noĭ cu „atacurile" acelea ale nóstre am stricat dlor de la „Tel. Rom." „dispositiunea serbătorésca" de la serbătórea Nascerii Domnuluĭ şi „veselia pe timpul lung al carnevaluluĭ".

Ĕră morala articoluluĭ? Ĕtă-o: „Rugăciunea o vom face care în Ĭerusalim, care în Samaria. Dumnezeŭ o va primi şi va binecuvînta pe poporul sĕŭ."

Ceea ce va să zică pe nemţesce: „Ob Christ, ob Jud', ob Hottentot, — Wir glauben all' an einen Gott."

Cum se depărtéză de la adevĕr, ceĭ ce nu vor să maĭ scie de auctoritatea pusă de Dumnezeŭ! Căcĭ Acela, al cărui cuvînt rĕmâne în veac, ne-a zis: „Cel ce nu este cu mine, împotriva mea este, şi cel ce nu strînge cu mine, risipesce."

„Cred întru una biserică." — O nóuă ilustraţie a acesteĭ închieturĭ a simboluluĭ de credinţŭ, pe cum se pune ea în praxă în biserica ortodoxă, ne oferesc următórele telegrame:

Constantinopol 2 Februarie. Patriarchul icumenic silind pe doĭ membri aĭ opositieĭ din sinod, episcopiĭ din Heraclea şi din Anchialist, de a se întórce în dată la diecesele lor, aceştia aŭ refusat şi aŭ încercat, să pătrundă în sala sinoduluĭ şi în biserica catedrală cu maĭ mulţĭ din partisaniĭ lor spre a sili pe patriarch, să-şĭ dea demisia. Se aştéptă o crisă patriarchală. — S'aŭ luat mĕsurĭ pentru a împedeca orĭ ce manifestaţie pe strădĭ.

Constantinopol 2 Februarie. Patriarchul icumenic şĭ-a dat demisia în urma divergiţelor de opiniunĭ, ce esistă între cele dóuĕ partide ale sinoduluĭ.

Cum iure successionis. — Contele Majláth Gusztáv prin decretul regal din 28 Ian. e numit episcop coadiutor cum iure successionis la scaunul episcopesc catolic de Transilvania.

Am arĕtat la timpul sĕŭ, că tinĕrul conte pentru simpatiile, ce le are faţă cu partidul poporal, este o persónă ingrată guvernuluĭ. Acesta primind ordin de a propune pe Majláth pentru numirea de coadiutor la Alba-Ĭulia lângă episcopul Lönhárdt, l-a propus, dară fără ca în decretul de numire să amintéscă óre ce despre dreptul la succesiune. Pe calea acésta a voit guvernul a influinţa asupra numituluĭ, ca el să-şĭ schimbe atitudinea politică, dacă voesce, să succédă la timpul sĕŭ în scaunul episcopesc. Majláth nu a primit numirea propusă de guvern, şi ast fel Wlassics convingêndu-se, că nu a succes apucătura, a trebuit să mérgă la Viena şi să se umilésca împlinind voinţa nunţiuluĭ apostolic. Prin acésta aŭ dovedit ministriĭ nostri, că pe cât de puternicĭ şi neînduplecaţĭ se arată faţă cu ceĭ ce atîrnă în o privinţă orĭ alta de la dînşiĭ, pe atât de umiliţĭ sciŭ eĭ să fie faţă cu ceĭ marĭ, maĭ ales când e temere, că dacă nu se pléacă, atuncia nu le restă alta, de cât să părăséscă fotelurile ministeriale.

Presa guvernamentală spre a-şĭ apĕra pe stăpânĭ şi spre a seduce opiniunea publică presentă lucrul aşa, ca şi cum s'ar fi născut conflict între corónă şi între Curia romană cu privire la cestiunea, óre cuĭ îĭ compete dreptul de a numi episcopĭ coadiutorĭ cu dreptul la succesiune, şi ca şi cum guvernul ar fi sărit întru apĕrarea corónelĭ revindicându-ĭ acest drept. Presa numită ajunge în contradicţie cu cele scrise înainte de acésta cu 2—3 sĕptĕmânĭ, când era în clar, că acest drept nu-l dispută nimenĭ corónelĭ. Nu a fost nicĭ un conflict între corónă şi între Vatican, şi conflictul a voit să-l provóce numaĭ guvernul magiar, dară nu ĭ-a succes. Ba în naivitatea sa presa guvernamentală merge şi maĭ departe afirmând, că e tot una, orĭ va fi numit óre cine coadiutor episcopesc cu dreptul la succesiune, orĭ va fi numit fără acest drept, de óre ce tot el succede în scaunul episcopesc, unde a funcţionat ca coadiutor. Acésta nu este adevĕrat, căcĭ dacă nu are dreptul la succesiune, devenind scaunul vacant, acesta fórte uşor póte fi umplut prin altă persónă, rĕmânênd coadiutorul pe jos.

Noul coadiutor contele Majláth e de 33 anĭ. Studiile teologice şĭ-le-a făcut la universitatea din Viena ca alumn al Pazmaneuluĭ. E un bărbat piŭ, talentat şi zelos pentru prosperarea bisericiĭ. A fost ordinat de preot în 1887, a funcţionat ca prefect de studiĭ în seminariul teologic din Strigon şi în timpul din urmă ca administrator parochial în Komorn în locul deputatuluĭ poporal Molnár János. Diecesa latină de Transilvania se póte simţi fericită, că primesce un atare archiereŭ.

Episcopia gr. cat. magiară. — Cestiunea uneĭ episcopiĭ gr. cat. magiare pentru Rutenii magiarisaţi şi pentru alţi renegaţi de religiunea gr. cat. s'a ivit prin 1840 de o dată cu pofta Magiarilor de a-şi înmulţi némul pe contul naţionalităţilor conlocuitóre din patria nóstră. Ea nu a purces din simţ şi convingere religiósă, că ar fi necesară o episcopie cat. de rit oriental cu limbă liturgică magiară, ci e fructul şovinismuluĭ de rasă.

Roma, care veghéză cu ochĭ neadurmiţi asupra instituţiunilor bisericiĭ orientale, nu s'a putut îndupleca, să-şĭ dea învoirea la decretarea limbiĭ magiare de limbă liturgică şi prin acésta a prepara calea episcopieĭ magiare. Motivele, de carĭ a fost condus S. Scaun

---

tinentuluĭ şi în formă de mărĭ mediterane pătrunde în continent formând ast fel diferite insule, aprópe tóte marĭ. Pe emisfera ostică oceanul sudic formézĕ tot cam pe la aceea-şĭ lătime maĭ multe golfurĭ. Unul din golfurile acestea, — astronomiĭ îĭ zic „Syrtis magna", — pătrunde adânc (până la 45° lătime nordică) în continent, imitând forma frumos încovoiată a grumazilor uneĭ lebĕde. Din canalul acesta mare, care are lărgime de 200—300 km, purced în tóte direcţiile multe canalurĭ maĭ ânguste. Acestea nu aŭ cursul strîmb şi neregulat al rîurilor nóstre, ci se întind saŭ în direcţie óblă, saŭ în formă de încovoiătură largă şi regulată, şi lungimea lor de multe orĭ e de miĭ de km., până se sfârşesc în vre una din mările mediterane. Lăţimea acestor canalurĭ variéză între 30—70 km. În telescop ele aduc cu fire de paingin; ele nu-şĭ schimbă locul, ci numaĭ limpedimea, cu care se înfăţişéză în telescop; une oria par a fi dispărut. În sfârşit maĭ e de observat, că acestea canalurĭ, orĭ cât de tare par ele a tăia continentul în nenumĕrate insule de o formă geometrică aprópe tot de una regulată, totuşĭ nu scăresc de loc impresia aceea de coherenţă, ce o face întreg continentul. Aceea însĕ, că óre locuitoriĭ luĭ Marte încă păzesc concordia în convieţuirea lor, orĭ dóră sînt sfăşiaţĭ prin discordie şi prin răsboiŭ în multe individualităţĭ politice, asta pământeniĭ póte nu o vor sci nicĭ o dată. Numaĭ în casul, când ar corĕspunde realităţiĭ idea, că Marte e un planet maĭ perfect de cât pământul, numaĭ în casul acela am puté presupune şi o perfecţiune maĭ mare a locuitorilor luĭ Marte, şi perfecţiunea acésta nu ar sta în aceea, că eĭ sînt architectĭ maĭ destoînicĭ, ci maĭ vîrtos în aceea, că eĭ în privinţă etică întrec pe locuitoriĭ pământuluĭ şi în vîrtutea raporturilor lor cu suprasensualul cuprind o tréptă maĭ înaltă a asemĕnăriĭ dumnezeescĭ de cât fiiĭ luĭ Adam ceĭ bolnăviciosĭ şi legaţĭ de sensualitate cu nisce cătuşĭ aşa de tarĭ.

Şi acum să ne întórcem la noutatea aceea sensuală, care ne spune, că ceĭ de pe Marte ne-aŭ grăit.

Lumea antică era tăbĕrîtă în jurul Mării mediterane. Când ómeniĭ începură a ĭeşi printre columnele luĭ Ercule, prin strîmtórea de Gibraltar a fară în largul ocean, atuncia se lărgi conceptul lumiĭ. Dară partea cea maĭ mare a feţeĭ pământuluĭ a rĕmas încă şi acum necunoscută. Abia la dóuĕ miĭ de anĭ maĭ târziŭ ajunseră cele treĭ insule marĭ ale pământuluĭ în contact prin descoperirile luĭ Columb, Magellau, Cook etc. Comunicaţia între continentele pământuluĭ era acum inaugurată. Acum dovediră Copernic, Galilei, Herschel şi alţĭ astronomĭ, că globul pământuluĭ e numaĭ una dintre insulele cele maĭ micĭ ale universuluĭ. Însĕ nu s'a sculat alt Columb, care să cârmuéscă o nae prin spaţul cel vast al universuluĭ de la pământ până la vre una din cele alalte insule ale universuluĭ. Prin năĭ de vapor, drumurĭ de fer, telegraf şi telefon comunicaţia de pe faţa pământuluĭ s'a desvoltat şi s'a uşurat aşa de tare, cât ómeniĭ de maĭ înainte nu aŭ putut nicĭ în vis să-şĭ închipuéscă aşa ceva. Comunicaţia între globurile cerescĭ trece însĕ cu tóte acestea încă şi astăzĭ de o chimeră. Rĕmâné-va óre o chimeră pentru tot de una?

Voind să ne dăm rĕspuns la întrebarea asta, nu ne vom folosi de aripile fantasieĭ, ci vom petrece între marginile realităţiĭ orĭ cel puţin între ale posibilităţiĭ.

Pământul făcênd parte din univers stă cu cele alalte corpurĭ ale universuluĭ în diferite raporturĭ. Razele de lumină şi de căldură, cu carĭ sînt împreunate efecte electrice într'un chip, care până acum mintea omenéscă şi-le-a limpedit încă fórte puţin, le primesce pământul maĭ vîrtos de la sóre, din care şi el însu-şĭ îşĭ are originea. Cu legăturĭ nevĕdute îl légă puterea de gravitaţie de sóre, în tocmaĭ pe cum şi el légă de sine luna, carea a aruncat-o óre când de la sine. Sórele şi luna ridică massele apelor şi produc ast fel jocul perpetuŭ al refluxuluĭ şi fluxuluĭ. Pe cum pământul trimite până la altc corpurĭ cerescĭ lumina, ce a împrumutat-o de la sóre, în tocmaĭ aşa pătrunde prin eterul neponderabil până la el lumina străină a planeţilor şi cea proprie a stelelor fixe celor depărtate

în cestiunea acésta, aŭ fost relevate şi în numeriĭ anteriorĭ aĭ foiĭ nóstre.

Purtarea bărbătéscă şi resolută a Romeĭ în cestiunea limbiĭ liturgice magiare se pare, că a făcut şi pe guvernul ungar, să judece lucrul cu maĭ puţină preocupare şi să-şĭ recunóscă marginile sfereĭ sale de putere şi activitate în afacerile privitóre la biserică. La acéstă presupunere ne îndreptăţesce declararea, ce a făcut-o ministrul de culte Wlassics în dietă în şedinţa din 30 a c. fiind vorbă despre adresa înaintată dieteĭ de cătră comitetul esecutiv al unuĭ congres (?) gr. cat. în cestiunea înfiinţăriĭ uneĭ episcopiĭ gr. cat. cu limbă magiară.

Ministrul Wlassics în declararea sa spune, că afacerea de sub întrebare e veche. Deja cu o jumătate de secol înainte de acésta în dieta de la 1843 gr. catoliciĭ de limbă magiară aŭ cerut, să li-se concédă a se ruga luĭ Dumnezeŭ la altar în limba lor. Atunciĭ înse mişcarea a rĕmas fără resultat. În 16 April 1868 s'a ţinut în Hajdu-Dorogh o mare adunare poporală, şi agitaţia pornită în urma acesteĭ adunăriĭ a avut de resultat, că Maiestatea Sa la 1873 a conces vicariatul episcopesc din Hajdu-Dorogh, care în faptă s'a şi înfiinţat la 1875. Vicariatul foraneŭ înse nu a corĕspuns aşteptărilor legate de el. De aci în 1881 s'a născut în ţară o agitaţie şi maĭ mare, şi aprópe tóte municipiile aŭ petiţionat în afacerea acésta. Atunciĭ dieta s'a şi pronunţat, că guvernul să se ocupe de cestiunea acésta, şi pe basa decisiuniĭ consiliuluĭ de ministri Trefort, ministrul de atunciĭ al cultelor şi instrucţieĭ publice, a esoperat de la Maiestatea Sa învoirea de a se autorisa guvernul, să facă pregătirile de lipsă. Pe basa resoluţieĭ preaînalte Trefort şĭ-a început lucrarea prin aceea, că a cerut părerea primateluĭ de atunciĭ Simor, a archiepiscopuluĭ Hajnald, a episcopilor Zalka, Pavel, Pásztélyi şi Tóth şi a facultăţiĭ teologice din Budapesta. Raporturile, în carĭ şĭ-aŭ dat părerea ceĭ recercaţĭ, aŭ sosit şi aŭ avut acel efect, că atunciĭ de o cam dată cestiunea s'a sepus. Agitaţia maĭ de aprópe în afacerea acésta, zice ministrul, e cunoscută. Deputaţiunea, care a fost astă vară în Budapesta, a celebrat liturgie în limba magiară în biserica universităţiĭ. Acésta a ajuns la cunoscinţa S. Scaun Roman, şi acesta a trimis ordin de oprire episcopilor Vályi şi Firczák. Acest ordin, pe care Firczák niciĭ nu l-a publicat, nu este niciĭ de cum o resolvire definitivă a cestiuniĭ; căciĭ dacă la Roma se pune întrebarea: Óre ĭertat este a folosi cărţĭ liturgice necanonisate? fiind că limba liturgică magiară niciĭ când nu a fost canonisată şi aprobată, e lucru firesc, că Roma va rĕspunde, că nu este ĭertat a folosi cărţĭ liturgice necanonisate.

Guvernul în cestiunea acésta este în clar cu chemarea şi datorinţa sa şi doresce a rĕmâné între marginile competinţeĭ sale. De înfiinţarea episcopatuluĭ magiar, dacă ar fi cu scop, ceea ce e sub discusie, numaĭ atuncia póte fi vorbă, când se va fi resolvit cestiunea limbiĭ liturgice magiare. În cestiunea limbiĭ este competent a hotărî S. Scaun Roman, fiind acésta o afacere internă a bisericiĭ catolice. Zice, că în diecesa de Muncaciŭ se îndeplinesce cultul divin în limba magiară în 76 parochiĭ şi 3 filiĭ, dară canonul liturgieĭ nu se zice în limba magiară.

Dacă domniĭ ministri şi ceĭ din jurul lor vorbiaŭ şi până acum aşa, éră nu pe placul şovinismuluĭ, agitaţia se liniştia de mult.

„Ca să fie una, pe cum şi noĭ" (Ĭo. 17, 11).

V.

Convicţia acésta, că adecă limba şi sângele n'are de a face cu credinţa, apropie pe ómenĭ şi pe airia de biserica catolică. Acesteĭ convicţiĭ este adecă a se mulţămi, că credinţa catolică dobîndesce şi în Anglia şi în America de Nord din ce în ce tot maĭ multă simpatie. Opinia publică în ţĕrile acatolice s'a schimbat şi se schimbă mereŭ în favorul catolicismuluĭ. Să considerăm lucrul acesta maĭ întâiŭ în Statele Unite din America de Nord.

Maĭ înainte cu o sută de anĭ pe acolo niciĭ grăi nu se putea despre o biserică catolică. Numĕrul catolicilor se urca acolo numaĭ până la câte va miĭ, şi ceĭ eraŭ lipsiţĭ de orĭ ce organisaţie. Éră astăzĭ sînt în Statele Unite preste 10 milióne de catoliciĭ, carĭ aŭ o ĭerarchie fórte bine organisată compusă din maĭ bine de 80 de episcopĭ, abstracţie făcênd de la ţinuturile acelea, carĭ sînt supuse încă Congregaţiuniĭ de propaganda fide şi sînt guvernate de prefecţĭ apostolicĭ. E adevĕrat, că miliónele acelea nu se recrutézĕ din şirele foştilor acatoliciĭ, ci din catoliciĭ imigraţĭ din Europa. Dară dacă progresele catolicismuluĭ aci nu sînt întru atâta materiale, ele totuşĭ sînt morale şi încă fórte importante. În ţara acésta, locuitoriĭ căreia în maioritatea lor sîut acatoliciĭ, Leo XIII şĭ-a dobîndit simpatiĭ maĭ marĭ de cât în orĭ care ţară catolică a Europeĭ.

Maĭ înainte de asta cu 40 de anĭ ablegatul Papeĭ Piŭ IX n'a fost aci scutit niciĭ de insultele plebeĭ de stradă. Niciĭ vorbă nu putea să fie de aceea, ca el să dobîndéscă la guvern o audienţă oficiósă. Astăzĭ delegatul luĭ Leo XIII se primesce şi se privesce acolo ca representant resident al biserieiĭ. Participarea Papeĭ la esposiţia universală din Chicago a fost salutată cu însufletire. Esposiţia asta a fost inaugurată cu o rugăciune a cardinaluluĭ Gibbon şi cu o cuvîntare a Msgreluĭ Ireland. Catoliciĭ aŭ avut în ziua aceea cu adevĕrat parte de triumfurĭ. Americaniĭ, carĭ pun libertatea republicană maĭ pe sus de tóte, aŭ recunoscut în Leo XIII pe amicul şi apĕrătoriul libertăţiĭ. „Înaintaţĭ pe calea progresuluĭ: într'o mână cartea adevĕruluĭ evangelic, în ceealaltă constituţia Statelor Unite," aşa a salutat Msgre Satolli în numele Papeĭ pe catoliciĭ din America.

Simpatiile Americanilor le dobîndescemaĭ vîrtos grijea şi ĭubirea aceea, cu care se întrepun episcopiĭ pentru drepturile masselor inferióre şi aservite. Simpatiile acestea vor aduce maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ ródele sale. Biserica are acolo parte de libertate maĭ mare de cât în orĭ care parte a Europeĭ. Adevĕrat că predicatorĭ protestanţĭ

---

purtată pe raze de căldură, carĭ une oria abia se pot mĕsura. Meteorĭ din spaţurile cele maĭ depărtate ale universuluĭ cad pe el. El a trecut deja de multe orĭ prin cóme de ale cometilor. Se póte observa, cum pe câmpiile de ghéţă ale polilor luĭ se aşédă pulvere cosmică.

Nu sînt acestea tot atâtea conexiunĭ, ce le are pământul nostru cu cele alalte corpurĭ ceresci?

Nu sufere îndoélă. Dar durere, noĭ nu scim, să luăm folosul multora din raporturile acestea. Soliĭ de ale fiinţelor celor ce petrec pe alte corpurĭ coresci, în meteorĭ până acum încă nu s'aŭ găsit niciĭ o dată. Călare pe razele de lumină şi de căldură nu putem călători până la alte corpurĭ ceresci, şi niciĭ de cómele cometilor nu ne putem acăţa ca eroiĭ unor romanurĭ franceze. În raport cu locuitoriĭ altor corpurĭ ceresci ne póte pune numaĭ ochiul. Ochiul prinde raza de lumină, vină ea la noĭ chiar şi din depărtările cele maĭ marĭ ale universuluĭ. Póte să soséscă timpurĭ, în carĭ la realisarea aceluĭ raport va conlucra şi audul prin desvoltarea fotofonuluĭ saŭ, cum s'ar maĭ puté numi, telefonuluĭ optic inventat în anul 1880. Dar pe cum staŭ astăzĭ lucrurile, ochiul e singurul organ, care póte să mijlocéscă o corespondenţă între corpurile ceresci. Până acum aŭ reuşit adecă ómeniĭ, să înmiéscă cu ajutoriul telescopuluĭ facultatea ochiuluĭ de a pătrunde cu privirea sa cercetătóre în depărtărĭ.

Maĭ înainte de ce am cerca, să ne rĕspundem la întrebarea, cum ar puté să se realiseze corespondenţa aceea, trebue să cercăm rĕspuns la alte treĭ întrebărĭ: Dacă pe corpurile acelea ceresci, până la carĭ ochiul nostru póte să ajungă, esistă fiinţe cuvîntătóre, compuse din spirit şi din materie? De cum va esistă, pot ele óre să corespondeze cu noĭ? Cercat-aŭ ele óre vre o dată, să o facă acésta?

La întrebarea cea dintâiŭ astăzĭ maĭ mult nu se póte da rĕspuns negativ categoric. În tocmaĭ pe cum noĭ acum nu aprobăm împotrivirea, ce se făcuse odinióră învĕţăturiĭ luĭ Copernic despre positia şi mişcarea pământuluĭ în univers, în tocmaĭ aşa de puţin folosim causeĭ religiuniĭ şi sciinţeĭ, dacă am privi miliardele de eorpurĭ ceresci de tot atâtea conglomerărĭ mórte de materie şi am voi, să restrîngem viaţa în lumea materială numaĭ la pământul nostru. Înse fire-ar împoporate de fiinţe viĭ orĭ şi cuvîntătóre chiar şi miĭ de corpurĭ ceresci, ele abstracţie făcênd de la o părticică mititea totuşĭ sînt aşa de departe de la noĭ, cât niciĭ gândi nu ne putem la aceea, ca óre când să putem comunica în óre care chip cu locuitoriĭ lor. Dacă am voi, să comunicăm cu planetiĭ stelelor fixe, atuncia abstracţie făcênd de la neajunsul vederiĭ nóstre, chiar şi timpul, care l-ar pretinde singuraticile soliĭ, încă ar fi cam mărişor. De aceea ne vom mărgini de o cam dată la planetiĭ şi trabanţiĭ sistemuluĭ nostru solar.

F fórte neprobabil, că măcar şi ceĭ maĭ mulţĭ din planetiĭ şi trabanţiĭ aceştia ar fi împoporaţĭ de fiinţe cuvîntătóre. Schiópa de timp, de când omenimea petrece pe pământ, e fórte scurtă în aseménare cu timpul, de când pământul, cuprins cu desvoltarea sa, a esistat ca corp nelocuibil. Zilele creaţiuniĭ, despre carĭ ne grăesce s. Scriptură, pot să însemne epoce de ale formăriĭ pământuluĭ, carĭ aŭ ţinut póte şi milióne de anĭ. „Dacă un ânger," zice Newcomb, „ar fi visitat pământul tot la 10,000 de anĭ, ca să cerce pe el fiinţe cuvîntătóre, el s'ar fi întors de pe pământ de miĭ de orĭ desilusionat." Tot aşa ne-am desamăgi şi noĭ cercând fiinţe cuvîntătóre pe planetiĭ şi trabanţiĭ sistemuluĭ nostru solar, dacă cunoscinţele, ce le avem despre stadiul fisic al acestor corpurĭ ceresci, nu ne-ar spune, pe carĭ dintr'însele să putem presupune şi pe carĭ să nu presupunem esistinţa de fiinţe de acelea.

Despre luna nóstră scim cu siguritate aprópe deplină, că ea e mórtă şi pustie. Dintre planetĭ de o cam dată putem să susţinem numaĭ despre Marte şi póte şi despre Venus, că pe eĭ s'ar afla fiinţe vieţuitóre. Că Marte e împoporat de fiinţe cuvîntătóre. e fórte probabil, ba aprópe sigur. Asta firesce că de o cam dată o dovedesce canalisarea artificială a acestuĭ planet. Dar argumentul acesta chiar şi numaĭ singur eschide aprópe cu desevârşire orĭ ce îndoélă. (Va urma.)

de toleranță fac din când în când larmă mare împotriva catolicilor; dar tot de una se ridică cu atarî ocasiuni și apĕrătorî de aĭ acestora din numĕrul protestanților mai serioși și mai cu influință. A aranja vînătóre asupra catolicilor acum deja nu trece mai mult de lucru poporal. Catoliciĭ aŭ parte de stimă și de iubire. Ĕră unde stăpânesce stimă și iubire, acolo ómeniĭ ajung pe încetul de la sine la concordia și unitatea gândiriĭ. Unirea inimilor duce la unirea spiritelor.

(Va urma)

Revistă bisericéscă.

Roma.

Cardinalul Rampolla a îndrumat pe Msgr. Ajuti nunțiul apostolic din Lisabon, ca să reîncépă pertractările cu guvernul portugez cu privire la organisarea ierarchieĭ catolice din coloniile Portugalieĭ.

Franța.

Catoliciĭ urmând sfatul părintesc al Papeĭ Leo XIII tot mai mult se împacă cu forma de guvernare republicană. În cercul Brest, representat în trecut prin celebrul episcop de Angers Msgr. Freppel, ĕră după mórtea acestuia prin fericitul Msgr. D'Hulst, s'a ales în 24 Ian. ca deputat tot cu program republican abatele Gayraud, rĕmânênd în minoritate contracandidatul monarchist contele Blois.

Darea suplementară nedréptă, prin care guvernul taxéză averea ordurilor călugărescĭ, nu se póte incassa. Din 8.500,000 frcs prescrișĭ pe anul trecut esecutoriĭ fără milă abia aŭ putut aduna 300,000 frcs.

Anglia.

Secretarul cardinaluluĭ Vaughan, Msgr. Johnson, a publicat de unăzĭ opul statistic „Catholic Directory“ pe an. 1897. După cum spune cartea acésta, în Scoția și Anglia sînt 26 archiepiscopĭ și episcopĭ catolicĭ, 3090 preoți catolicĭ și 1812 biserică catolice. Înainte de asta cu un an eraŭ numaĭ 24 episcopĭ (crescere 2), 3014 preoți (crescere 76) și 1789 biserică (crescere 23). Convertirĭ s'aŭ întîmplat în ultimele 15 lunĭ ca la 15,000, dintre carĭ 2000 în archidiecesa de Westminster. De când Newman, mai apoĭ cardinal, trecuse la catolicism, aŭ mai trecut ca la 500 de preoți anglicanĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne decurge cu puțin interes. Deputații opositionalĭ desvĕlesc miseriile administrative, ĕră guvernamentaliĭ nu le négă, dară cércă a constata, că rĕul nu e chiar așa de mare, cum îl presentă opositia, apoĭ dacă sînt miserĭ, ele numaĭ prin administrația de stat se pot delătura.

În ședința din 29 Ian. presidentul partiduluĭ poporal Molnár János a aflat de cuviință a precisa atitudinea partiduluĭ sĕŭ în cestiunea de naționalitate. El zice, că partidul poporal nu pactéză cu panslavismul, de óre ce cuĭbul acestuia nu e a se căuta în popor. Poporaliĭ voesc numaĭ, ca poporul slovac să nu fie despoiat de religiune și să aĭbă pânea de tóte zilele. Acest popor nicĭ nu scie, nicĭ nu pricepe, ce e panslavismul. În acest popor bun voesc poporaliĭ a cultiva sentimentul național. Pretind esecutarea dréptă a legiĭ de naționalități; se laudă cu succesele dobîndite de preoțimea catolică pe terenul magiarisării, fără a forța lucrul. În fine constată, că injuriile și ofensele poporuluĭ slovac provócă panslavismul; de óre ce pe timpul alegerilor se auḑiaŭ și atarĭ cuvinte: O, de ar veni o dată Muscalul, căcĭ și cnuta ruséscă e mai ușóră de cât apĕsările de acum!

După o polemie cu opositia ministrul Perczel constată, că matriculele de stat *costéză ceva mai mult,* de cât s'a preliminat, ĕră dieta cu maioritate de voturĭ primesce budgetul în general.

În 30 ajungênd la ordinea zileĭ rugarea pentru episcopia gr. cat. magiară, ministrul Wlassics a declarat, că în cestiunea acésta nu se póte face nimica, până ce nu va hotărî Roma în cestiunea limbiĭ liturgice magiare. Datorința episcopilor și a guvernuluĭ este a subministra Romeĭ informațiunĭ obiective, dară hotărîrea compete Romeĭ.

În ședința din 3 a c. poporalul Páder arată, că matriculele de stat cu formalitățile cele multe numaĭ supĕră poporul; pe lângă aceea ele costaŭ de dóuĕ orĭ mai mult, de cât s'a prezis, și tot mai mult vor costa apĕsând poporul, care și acum îmbrâncesce sub sarcina impositelor. Rógă guvernul, să scape țara de acéstă instituție.

Molnár vorbind la positia subsidiuluĭ de stat de câte 800 fl. pentru câte o representație, ce se dă opereĭ din Budapesta, zice, că teatrul ar trebui să fie școla vieții, și totuși ce află omul în teatre? Depingerea reală a uciderilor de tată și de mamă, a adulteriilor și a altor imoralităților.

Deputații aŭ fost surprinși în ședința de la 4 a c. prin propunerea ministruluĭ de finanțe Lukács referitóre la jocul sorților. Proiectul presentat dieteĭ și întimpinat cu aplause prevede ștergerea loteriеĭ micĭ, pe care Wekerle o numise darea nebunilor. Ca ceĭ pasionați pentru câștigurĭ marĭ cu preț bagatel să aĭbă, unde să-și mulțămescă acéstă pasiune, ministrul prevede întroducerea loteriеĭ de clase, în care losul cel mai mic va costa $1^1/_2$ corónă. Loteria va fi dată în arîndă uneĭ societăți pe acții (întreprindere privată) pe 20 de anĭ pentru suma anuală de cel puțin 1.200,000 fl. Ea va sta și în viitor sub controla statuluĭ. Ast fel loteria mică întrodusă prin patenta din 13 Martie 1813 a împĕratuluĭ Francisc I și inarticulată în art. de lege 15 din 1868 va avé să înceteze. Prin noul proiect de lege poporul simplicul va avé marĭ daune ca și până acum, cu acea deosebire, că în loc să câștige statul, mai mult vor câștiga capitaliștiĭ acționarĭ, carĭ aŭ dobîndit un noŭ teren de a esploata clasele misere ale poporațiunii.

Austria.

Alegerile aŭ pus în o vie mișcare pe cetățenĭ. Partidele politice una după alta adreséză manifeste alegĕtorilor. Este de însemnat, că un punct de căpetenie în aceste manifeste este cestiunea cuoteĭ și a renoiriĭ pactuluĭ vamal și comercial cu Ungaria. Austriaciĭ preste tot nu sînt mulțămiți cu stările de azĭ, în ceea ce privesce numitele cestiunĭ, ci pretind, ca la statorirea cuoteĭ și la încheiarea pactuluĭ pe viitor să se facă schimbărĭ în favorul Austrieĭ. Nicĭ chiar liberaliĭ, până aci amicĭ buniĭ aĭ Magiarilor, nu sînt mulțămiți cu sarcina, ce apasă pe Austriacĭ în afacerile comune cu Ungaria.

Rusia.

Noul ministru de esterne rusesc contele Murawiew a cercetat Berlinul și Parisul spre a se pune în conțelegere nemijlocită cu bărbații de stat din ambele capitale. Împrejurarea acésta va să dovedéscă, că Rusia pe când rĕmâne fidelă amiciției cu republica franceză, pe atuncia voesce a cultiva raporturĭ bune și cu cu învecinatul imperiŭ german.

Din Petersburg se anunță, că ministrul rusesc de finanțe a dat ordin de a crea în anul acesta agenturĭ comerciale rusescĭ în London, Berlin, Paris, Constantinopol, Statele Unite, în țara Mandju și în Corca.

Turcia.

În loc de a se pacifica Turcia, macelurile încep din noŭ. Ceĭ ce voesc a zădărnici orĭ ce reforme, nutresc agitațiunea în poporul musulman. Turciĭ fanatisați pe Creta aŭ ucis câți va creștinĭ. Aceștia încă nu aŭ lăsat lucrul nerĕsbunat, și ast fel uciderile împrumutate dintre Turciĭ și creștiniĭ de pe Creta ĕră sînt la ordinea zileĭ. Silințele guvernatoruluĭ și ale consulilor străinĭ de a liniști spiritele aŭ puține succese. Dacă nu se va restabili liniștea, probabil că vor întreveni puterile europene cu forță armată.

Apel.

Rolul femeiĭ și în prima linie al țĕranceĭ române în conservarea nĕmuluĭ nostru este important.

Printr'însa ni-s'aŭ păstrat limba, datinile, portul și tot, ce ne face popor deosebit de cele alalte nĕmurĭ, ce ne încunjură.

Bărbatul umblând prin lume și venind în atingere cu ómenĭ de alt neam, se face mai accesibil pentru ce-ĭ străin, și simțul de alipire cătră tot, ce-l caracterisĕză ca pe unul, ce aparține unuĭ popor anumit, se cam tîmpesce.

Dar țĕranca română, care nedepărtându-se de la vatra părintéscă și nefiind espusă la influențe străine a putut și póte păstra intact tot, ce bun și frumos de la strămoși am moștenit, și prin urmare a avut și are cel mai fin simț pentru a puté deosebi, ce-ĭ românesc, a poftit și poftesce tot de una de la bărbatul orĭ fiul eĭ reîntors acasă, să se lapede de tot. ce-ĭ străin, și până atuncĭ nu-ĭ face loc în casă la masă.

Dar și dacă nu vom considera importanța și rolul țĕranceĭ române din punct de vedere național, ci o vom privi numaĭ ca pe

membru de familie, admiraţia nóstră pentru dînsa trebue să fie nemărginită.

Câtu-i vara de mare, la lucrul câmpuluĭ alăturĭ cu bărbatul ĭea parte; dar până când bărbatul apoĭ alt gând şi grije nu are, ea, ţĕranca română, gătesce mâncarea, îngrijesce curăţenia caseĭ şi a îmbrăcămintelor; şi ca să le pótă tóte acestea împlini, ea se scólă maĭ de timpuriŭ şi tot ea se dă repausuluĭ de nópte şi somnuluĭ maĭ târziŭ.

Apoĭ şi îngrijirea şi crescerea copiilor tot numaĭ a eĭ sarcină este. Bărbatul ĭérna şi pe vremurĭ de plóe nicĭ că-şĭ prea află de lucru şi se póte da trebuitóreĭ odihne; ţĕranca înse nicĭ atuncĭ repaus nu are. Ea pe lângă îndatinatele lucrurĭ în casă din zorĭ de ziuă până nóptea târziŭ tórce, ţese, croesce şi cósă; ea îmbracă tótă familia.

Cu drept cuvînt aĭ puté aştepta, că o atare continuă muncă şi trudă să producă într'însa un disgust óre care şi o formală ţimpire în facultăţile eĭ spirituale.

Din fericire lucrul nu este aşa. De-a pururea veselă şi înveselitóre, facultăţile eĭ spirituale sînt agere, şi are un desvoltat simţ şi gust pentru tot, ce-ĭ bun şi frumos.

Vie dovadă despre acésta sînt între altele şi artisticele-ĭ lucrurĭ de mână.

Istoria culturiĭ universale ne spune, că simţul estetic şi dorul de lux sînt eflux al culturiĭ, carĭ paralel cu acésta fac progres şi se desvóltă.

Cine va considera decĭ cu privire la forme şi colorĭ aceste lucrărĭ, îşĭ va puté face cea maĭ măgulitóre idee despre desvoltarea intelectuală şi culturală a ţĕranceĭ române şi prin urmare şi a familieĭ şi némuluĭ, din care face parte.

Formele originale ale acestor lucrărĭ, şi desteritatea, ce atât de strălucit se manifestă într'însele, aŭ stors admiraţia chiar şi a celor maĭ pretensivĭ străinĭ cu adevĕrată cultură şi simţ estetic.

Avênd în vedere însemnătatea, ce aŭ aceste lucrărĭ, chiar pentru estraordinara lor frumseţă, şi din punct de vedere economic şi naţional, noĭ femeile române din comitatul Hunedóreĭ ne-am constituit într'o reuniune, al căreĭ scop în prima linie este spriginirea şi înaintarea industrieĭ de casă.

Pentru ajungerea acestuĭ scop reuniunea nóstră, care în anul viitor îşĭ va serba iubileul de zece anĭ, a distribuit premiĭ pentru ţĕrancele române, carĭ s'aŭ distins prin lucrurile lor de mână, aŭ dat succurs la aranjarea de esposiţiĭ cu lucrurĭ de industrie de casă, manufacturĭ ale ţĕranceĭ române, carĭ ne-aŭ făcut cinste şi ne-aŭ dat titlu la adevĕrată mândrie naţională, ca de es. în Haţeg în anul 1891 cu ocasiunea adunăriĭ generale a „Asociaţiuniĭ Transilvane“ ţinută acolo, apoĭ în vara anuluĭ acestuia în Hunedóra şi Cugir, şi cât maĭ curênd în părţile zarandene în Brad.

Mulţămită activităţiĭ reuniuniĭ nóstre, lucrurile de mână ale ţĕranceĭ române aŭ ajuns a fi cunoscute şi apreţiate în depărtata străinătate.

În vara anuluĭ trecut reuniunea nóstră a fost recercată de o însemnată firmă din Viena, ca să-ĭ fie mijlocitóre la câştigarea de ast fel de lucrurĭ, asigurându-ne, că manufacturele ţĕranceĭ române ar deveni în scurt timp ceĭ maĭ cercaţi articolĭ în materie de decoraţiune.

Noĭ credeam, că satisfăcêndu-se acesteĭ recercărĭ s'ar face un nepreţuit serviţ însă-şĭ causeĭ române.

Popórĕlor maĭ micĭ pe lângă tótă destoĭnicia lor le este necesară şi de mare folos bunăvoinţa şi simpatia popórĕlor maĭ marĭ şi înaintate.

Articolĭi de industrie de casă, manufacturĭ ale ţĕranceĭ române, ajungênd, după cum sîntem asiguraţĭ, prin primele salóne ale Vieneĭ şi ale altor centre de adevĕrată cultură, vor contribui mult la cunóscerea nóstră şi la deşteptarea simpatieĭ pentru noĭ.

Dar dacă aceste producte se vor puté valora, acésta pa lângă că va sluji de noŭ titlu de glorie pentru ţĕranca română, va fi şi un adevĕrat isvor de venit şi bogăţie pentru poporul nostru, şi tot o dată ar avé şi binefăcĕtor efect asupra perfecţionăriĭ acesteĭ industriĭ. Ca să putem înse face lucrul acesta cu tótă demnitatea şi în mod corĕspunzĕtor marilor interese şi aşteptărĭ legate de dînsul, s'ar recere un capital, de care reuniunea nóstră de o cam dată nu dispune.

Pentru aceea ca unica reuniune, care ne-am pus de scop promovarea industrieĭ de casă, ne adresăm cu încredere cătră toţĭ Româniĭ de bunăstare, şi cătră băncile nóstre, ca fie care să contribuéscă la sporirea fonduluĭ reuniuniĭ nóstre.

În special ne rugăm de băncile nóstre, să binevoéscă a lua şi reuniunea nóstră în registrul acelor instituţiunĭ culturale, pe carĭ le împărtăşesc în tot anul de ajutorul lor.

Sperăm, că acest apel al nostru va afla viŭ rĕsunet pretutindenĭ, de şi e vorba numaĭ de un anumit teritor, căcĭ binele şi progresul uneĭ părţĭ se resfrânge asupra întreguluĭ, şi dacă printre străinĭ ţĕranca română va câştiga cinste, acésta a întreg némuluĭ nostru cinste va fi.

Din şedinţa comitetuluĭ „Reuniuniĭ Femeilor Române din comitatul Hunedóreĭ“ ţinută în Deva la 27 Decembre 1896.

Elena Hosszu-Longin n. Pop
presidentă.

Dr. Silviŭ Moldovan
secretar.

Apel

cătră învĕţătoriĭ greco-catolicĭ din comitatul Tîrnaveĭ micĭ.

Subscrişiĭ în consiliul alor cincĭ învĕţătorĭ gr. cat. din districtul protopopesc al Bieĭ ţinut în Sâncel Sâmbătă în 28 Novembre 1896 sulevând idea înfiinţăriĭ uneĭ Reuniunĭ de învĕţătorĭ gr. cat. în comitatul Tîrnaveĭ micĭ, am luat conclusul, ca tuturor învĕţătorilor gr. cat. din acest comitat risipiţĭ prin 7 protopopiate gr. catolice să li-se comunice prin câte o cartă postală acest lucru, recercându-se a rĕspunde până în 15 Decembre 1896, că aŭ voe a se înfiinţa acéstă Reuniune, ca dacă da, să se pótă lua ulteriórele dispoziţiĭ pentru înfiinţarea eĭ.

Atuncĭ s'aŭ şi împărţit 72 carte postale, înse până astăzĭ numaĭ de la 22 învĕţătorĭ s'a primit rĕspunsul cerut, şi încă de la toţĭ afirmativ.

Decĭ spre liniştirea celor ce aŭ rĕspuns, ér ca celor alalţĭ să li-se pótă înlesni maĭ bine calea spre a-şĭ puté da consensul în acéstă chestie importantă, avem onóre a lansa acest apel, de óre ce numaĭ pe temeiul resultatuluĭ de până acum nu putem face alţĭ paşĭ de lipsă în acéstă causă.

Sâncel 30 Ianuar 1897.

Teodor Pănăţan
învĕţător primar în Sâncel.

Maxim Blaga
învĕţător în Spinĭ.

Nr: 76—1897.

Curs de crescĕtóre pentru asilele stabile.

În urma ordinaţiuniĭ Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan gr. cat. din Blaş de la 30 Ianuar Nr. 302—1897 la **„Asilul infantil gr. cat. din Blaş“** se va deschide în *1 Martie* a. c. st. n. un curs de 6 lunĭ pentru instruirea şi cualificarea crescĕtórelor, carĭ doresc, să fie aplicate la vre un *asil stabil*.

Candidatele, carĭ doresc, să fie primite la acest curs, aŭ să se insinue la subscrisul în scris orĭ în persónă cel mult până în 25 Faur a. c., şi aŭ să dovedéscă cu atestate autentice:

1) Că aŭ etatea între 18—40 anĭ.

2) Că sînt deplin sănătóse şi fără defecte corporalĭ.

3) Că aŭ absolvat cele 6 clase (despărţĕminte) ale şcoliĭ poporale elementare, eventual că sciŭ cel puţin ceti şi scrie bine şi că cunosc bine celea 4 operaţiunĭ fundamentale din comput. Că sciŭ ungurésce şi că aŭ auz musical şi un vers curat.

4) Că aŭ o purtare morală bună; ceea ce aŭ să dovedéscă cu un atestat de la antistia comunală vidimat şi din partea parochuluĭ local.

Blaş 2 Februar 1897.

Ioan F. Negruţ
preşedintele Asilului.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. On. *Vasiliŭ Şuteŭ* adm. par. în *Tuşin*, *Vasiliŭ Caliani* adm. par. în *Lumpĕrd* sînt numiţĭ parochĭ, ér On. *Ioan Pop* adm. par. în Petea-Legiŭ este numit paroch în *Suciag-Baciŭ* din protopopiatul *Clușuluĭ*.

Concurs la staţiuni docentale în Archidiecesă cu terminul de 15 Februar n.: 1. La staţiunea cantor-docentală din *Ciula* în protopopiatul Morlaceĭ cu emolumentele: Din repartiţie 120 fl.; b) ajutoriŭ de stat 100 fl.; c) venitele stolare 5 fl. 10 cr.; d) 24 metrete de grâŭ 38 fl. 40 cr.; e) usufructul alor 3 pământurĭ cantorale 18 fl. 50 cr.; f) o secţiune din pădurea cantorală 10 fl.; g) jertfele de preste an de la sfînta biserică 8 fl.; h) cuartir liber. 2. La staţiunea docentală din *Surduc* în protopopiatul Indoluluĭ cu emolumentele: a) Din repartiţie 150 fl.; b) ajutoriŭ de stat 150 fl.

Jidovinismul în Ungaria cuceresce teren, în cât le însuflă grózĕ chiar acelora, carĭ până acum îĭ măguliaŭ neîncetat. În comitate nobilimea magiară de mijloc (gentry) a dispărut, şi pământul eĭ l-a ocupat jidovimea. Ea a început acum a cuceri averea şi de la magnaţĭ. Spre ilustrare servéscă următórele date: În comitatul Nyitra pe cum aflăm în o fóe magiară, între viriliştĭ sînt 95 Jidanĭ, 43 advocaţĭ 12 conţĭ, 12 baronĭ, 10 medicĭ, 6 apotecarĭ 5 deputaţĭ dietalĭ, 3 agronomĭ diplomaţĭ şi numaĭ 2 oficialĭ comitatensĭ. Locul proprietarilor de pământ îl ocupă azĭ Jidanĭ în congregaţiune, pentru că aĭ lor e pământul.

† **Ştefan Chirilă** protopretor al cercului Sângătin a repausat în 1 Februar st. n. 1897 după un morb greŭ împărtăşit fiind cu ss. taine ale muribunzilor în anul al 52-lea aĭ etăţiĭ şi al 23-lea al fericiteĭ căsătoriĭ.

† **Dr. Ioan Bozocean**, profesor ordinar definitiv la şcóla reală gr. or. română din Braşov, a repausat în 16 Ianuar 1897 în etate de 50 anĭ, în anul al 23-lea de serviţ.

Cas de mórte. On. *Ioan Várhegyi* paroch în Moişa din protopopiatul *Pogăceleĭ* a repausat în 16 Ianuariŭ în al 58-lea an aĭ vieţiĭ şi al 33-lea aĭ preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Liturgiile creștinilor dovedesc, că jertfa aucharistică e jertfă adevĕrată și reală.

Dovedilor cuprinse în s. Scriptură li-se alătură o altă dovadă, carea se póte zice, că e încă și mai limpede și hotărîtóre: *dovada tradițională cuprinsă în venerabilele documente ale liturgiilor creștine.* Documentele acestea cuprind o comóră bogată de adevĕruri de credință; ele sînt adevĕrate mine de aur pentru dogmatica bisericiĭ luĭ Christos. Dóră învĕțătura de credință e rădăcina și sufletul vieții bisericescĭ și așa dară și a cultuluĭ dumnezeesc deprins în mijlocul bisericiĭ luĭ Christos. Nu este adecă alt moment al vieții esterne, în care adevĕrurile de credință să se manifesteze în chip mai nemijlocit și mai limpede ca în cultul bisericiĭ. Nimica nu e decĭ mai adevĕrat de cât ceea ce a declarat deja Papa Celestin I. scriind: „Legem credendi lex statuit supplicandi“, [1]) pe cum ne rugăm, așa credem. Liturgiile acestea, dacă avem în vedere esența și simburele lor, aŭ să se privéscă de nisce documente tradiționale, a căror origine e de-a dreptul apostolică. Ele sînt compuse în limbĭ diferite și vécurĭ întregĭ aŭ fost si în parte sînt încă și astăzĭ în folosință zilnică publică în ținuturĭ diferite și la popóre diferite. Ele esprimă decĭ credința universală și perpetuă a creștinilor.

Dară dacă acestea se pot zice în general despre adevĕrurile de credință ale bisericiĭ luĭ Christos, cu atât mai vîrtos vor puté ele să se zică despre adevĕrurile acelea de credință, carĭ se referesc nemijlocit la centrul cultuluĭ dumnezeesc al creștinilor, la s. Eucharistie. Éră ce privesce în chipul cel mai special tesa nóstră, formularele acestea liturgice, orĭ cât de variată le-ar fi forma în alte privințe, totuși consună tóte în chipul cel mai minunat în aceea, că înfățișéză celebrarea s. Eucharistiĭ ca adevĕrata jertfă a Mieluluĭ dumnezeesc nepetat Isus Christos.

În formularele acestea liturgice s. Eucharistie se caracterisézā ca jertfă, ca jertfă perpetuă, ca jertfă sfîntă, ca jertfă ceréscă, ca jertfă dumnezeéscă, ca jertfă înfricoșată, ca jertfă adorabilă, ca jertfă cuvîntătóre și necruntată, ca jertfă pentru ceĭ viĭ și pentru ceĭ morțĭ, ca jertfă de mulțămită și de laudă, ca jertfă de espiare și de rugăciune. În s. Eucharistie, după cum spun formularele acestea, se jertfesc daruri sfinte, prețióse, negrăite, strălucite, nepetate, și se celebréză taĭne dumnezeescĭ, ascunse și înfricoșate. Christos pe altariŭ se numesce Mielul cel viŭ și junghiat. El se preamăresce ca preot jertfitoriŭ și ca dar de jertfă. E vorbă în formularele acestea de altariul cel sfînt, la care preoții aŭ să se apropie numaĭ cu consciință curată, cu frică și cu cutrĕmur.

Dovada acésta, carea o are caractĕrul sacrificial al s. Eucharistiĭ în formularele liturgiilor, e cu atât mai hotărîtóre, cu cât ea se cuprinde nu numaĭ în liturgiile catolicilor, ci și în ale ereticilor.

Să luăm pe rînd numaĭ formularele acelea liturgice, carĭ le-aŭ cuprins Renaudot și Denzinger în colecțiunile lor.

Liturgia coptică a s. Vasiliŭ: „Tu, Dómne ne-aĭ învĕțat pe noĭ acéstă taĭnă mare a mântuiriĭ. Tu, Dómne, fă-ne pe noĭ vrednicĭ prin vîrtutea sfîntuluĭ tĕŭ Spirit, — să-ți aducem ție *jertfa acésta a binecuvîntăriĭ* —. — Dă-ne nóuĕ, ca *jertfa nóstră* să fie primită înaintea ta, pentru pĕcatele mele și pentru necumințiile poporuluĭ tĕŭ, că e *curată.*“ „Tu eștĭ pânea cea vie, care te-aĭ pogorît din ceriŭ. — Arată fața ta preste pânea acésta și preste păharul acesta: — schimbă-le așa, ca pânea acésta să se facă sfîntul tĕŭ trup, și mestecătura acésta în păharul acesta scumpul tĕŭ sânge.“ „Concede-ne, să aducem înaintea ta *jertfe cuvîntătóre, jertfe de binecuvîntare.*“ „Rugămu-ne ție, Dómne, ca să nu ne respingĭ în veac, în vreme ce îți aducem ție *acéstă jertfă înfricoșată și necruntată.*“ „Bogățiile darurilor tale, Dómne, întrec tótă putința graiuluĭ și tótă vîrtutea mințiĭ, că aĭ ascuns înțelepților și cuminților, și ne-aĭ descoperit nóuĕ pruncilor, celea ce aŭ dorit profeții și împărații, să le vadă, și nu le-aŭ vĕdut. Acestea ni-le-aĭ încredințat nóuĕ grațios, să le administrăm, când ne-aĭ arĕtat nóuĕ împărția fiuluĭ tĕŭ și sfîntul rit al acesteĭ *jertfe necruntate:* că aceea nu e sânge al Legiĭ orĭ al dreptățiĭ trupescĭ, ci e *Mielul spiritual* și *cuțitul cuvîntătoriŭ și netrupesc* în *jertfa acésta,* carea ți-o aducem.“ „Și pânea acésta (sfîntul Spirit) să o facă sfîntul trup al însu-și Domnuluĭ Dumnezeuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, care *se dă* spre ĭertarea pĕcatelor și spre viață vecĭnică celuĭ ce-l va primi. Și acest păhar prețiosul sânge al Legiĭ tale celeĭ nóuĕ, al însu-și Domnuluĭ, Dumnezeuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, care *se dă* spre ĭertarea pĕcatelor și spre viață vecĭnică celor ce-l vor primi.“ „Sfîntul trup și prețiosul, curatul, adevĕratul sânge al luĭ Isus Christos Fiul Dumnezeuluĭ nostru. Amin. Trupul și sângele luĭ Emanuil Dumnezeul nostru e acesta cu adevĕrat și în realitate. Amin. Cred, cred, cred și mărturisesc până la suflarea cea mai de pe urmă a vieții mele, că acesta este trupul de viață făcĕtoriŭ al unuia născut Fiuluĭ tĕŭ, Domnuluĭ, Dumnezeuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos: l-a luat din Dispunĕtórea nóstră a tuturor, de Dumnezeŭ Născĕtóre, dumnezeésca și sfînta Marie, și l-a făcut una cu dumnezeirea sa, fără confusiune, amestecare orĭ schimbare. — *L-a dat pentru noĭ* întru mântuire, întru ĭertarea pĕcatelor și întru viață vecĭnică celuĭ ce-l va primi. Cred, că acésta așa este întru adevĕr și în realitate.“ [1])

Liturgia coptică a s. Gregoriŭ: „Trimite preste mine pe sfîntul tĕŭ Spirit, și mĕ fă vrednic, să staŭ înaintea sfîntuluĭ tĕŭ *altariŭ,* nicĭ să-mĭ fie mie acésta spre osîndă, ci *să-ți aduc ție acéstă jertfă cuvîntătóre, necruntată* cu consciință curată, întru ĭertarea pĕcatelor și nedreptăților mele, întru ĭertarea greșelelor poporuluĭ tĕŭ, întru odihna și rĕcorirea părinților nostri, carĭ aŭ adurmit mai înainte în credința ortodoxă, întru zidirea întreg poporuluĭ tĕŭ și întru gloria ta.“ „Îți aduc ție, Dómne, semnele scăpăriĭ mele, scriŭ lucrările mele după cuvintele tale: tu mĭ-aĭ dat mie ministeriul acesta plin de taĭnă, și mĭ-aĭ dat împărtășirea trupuluĭ tĕŭ în pâne și vin.“ „Și acéstă pâne fă-o trupul tĕŭ cel sfînt, Dómne Dumnezeule și Mântuitoriule al nostru Isuse Christóse, care *se dă* întru ĭertarea pĕcatelor și întru viață vecĭnică celor ce se împărtășesc dintr'însul. Și érăși acest păhar prețiosul sânge al Legiĭ tale celeĭ nóuĕ, Dómne Dumnezeule și Mântuitoriule al nostru Isuse Christóse, care s'a dat întru ĭertarea pĕcatelor și întru viață vecĭnică celor ce se împărășesc dintr'însul.“ „Trupul și sângele luĭ Emanuil Dumnezeul nostru șcl.“ ca în liturgia s. Vasiliŭ. [2])

Liturgia coptică a s. Ciril: „Fă-mĕ mai pe sus de tot gândul muritoriŭ, și dă-mĭ cuvinte curate, ca să sevârșesc *jertfa acésta* pusă înainte, carea e taĭna tuturor taĭnelor.“ „Fă-ne pe noĭ pe toțĭ vrednicĭ, Dómne, ca cu inimă curată și cu suflet pliu de grația ta să stăm înaintea ta și să-ți aducem ție *acéstă jertfă sfîntă, cuvîntătóre, spirituală și necruntată,* întru ĭertarea greșelelor nóstre și întru lăsarea nesciințelor poporuluĭ tĕŭ.“ „De aceea mulțămim ție și îți aducem și împreună și luĭ (Tatăluĭ) și sfîntuluĭ Spirit, sfinteĭ, celeĭ de o ființă și nedespărțiteĭ Treimĭ, *jertfa acésta cuvîntătoriŭ și ministeriul acesta necruntat,* care ți-l aduc ție tóte popórele de la rĕsăritul sórelui până la apus, de la méză nópte până la méză zi, pentru că numele teŭ, Dómne, mare e întru tóte némurile, și în tot locul aduc tĕmâie numeluĭ tĕŭ celuĭ sfînt și *jertfă curată de o dată cu jertfa și aducerea acésta.*“ „Carĭ (rugăciunĭ și cererĭ) le aducem ție, Christóse Dumnezeule, mai ales în acest timp al *acesteĭ jertfe sfinte.* — „Dă-mĭ mie, ca să sciŭ, cât de mare e dignitatea de a sta la *altariul tĕŭ cel sfînt.*“ [3])

Liturgia grecéscă Alesandriană a s. Vasiliŭ: „Nu ne respinge pe noĭ pĕcătoșiĭ, carĭ îți aducem ție *acéstă jertfă înfricoșată și necruntată.* — Fie ea întru ștergerea pĕcatelor, spre renoirea sufletelor și trupurilor și spre bunăplăcerea ta a luĭ Dumnezeŭ Tatăl etc.“ „Tu eștĭ, cel ce ne-aĭ pus la ministeriul acesta întru puterea sfîntuluĭ tĕŭ Spirit. Placă-ți ție, Dómne ca să fim ministri aĭ Legiĭ tale celeĭ nóuĕ, împărtășitorĭ aĭ sfintelor taĭne, ca să ne învrednicim a-ți aduce ție daruri și *jertfe* pentru nesciințele poporuluĭ tĕŭ. Și ne dă nóuĕ, ca cu tótă frica și cu consciință curată *să-ți aducem ție acéstă jertfă spirituală și necruntată,* carea primindu-o preste altariul tĕŭ cel sfînt, mai pe sus de ceriurĭ și spiritual întru miros cu bună mirésmă, să ne trimiți în schimb grația sfîntuluĭ tĕŭ Spirit. Așa, Dómne, caută la noĭ și privesce acéstă adorare cuvîntătóre a nóstră și o primesce, pe cum aĭ primit de la sfinții tĕĭ Apostolĭ, acéstă adorare adevĕrată. Așa și

[1]) Epist. ad Gall. Episc. n. 11.

[1]) Renaudot, Liturgiarum orientalium collectio I. p. 1 urr.

[2]) Renaudot l. c. I. p. 26 urr.

[3]) Renaudot l. c. I. p. 38 urr.

din mânile nóstre ale pĕcătoşilor primesce aceste daruri puse înainte, — şi concede, ca să fie bine primite, sfinţite prin sfîntul tĕŭ Spirit, întru espiarea greşelelor nóstre şi a nesciinţelor poporuluĭ tĕŭ şi întru odihna sufletelor, celor ce aŭ adurmit, ca şi noĭ umiliţiĭ pĕcătoşĭ şi nevredniciĭ serviĭ tĕĭ înv redniciţi fiind a servi nevinovaţi *la sfîntul tĕŭ altariŭ* să primim rĕsplata ispravnicilor celor credincioşi şi cu minte şi să aflăm graţie şi milă în ziua cea înfricoşată a dreptelĭ şi buneĭ tale rĕsplătirĭ.“ „Economia unuia născut Fiuluĭ tĕŭ ne-o aĭ arĕtat şi mistagogia *acesteĭ jerfe,* în care nu e sângele Legiĭ, nu justificarea trupuluĭ, ci Mielul spiritual şi cuţitul spiritual şi netrupesc. Aducêndu-ţi *jertfa acésta* cerem şcl.“ „După ce am sevârşit sfînta Liturgie, — mergem din vîrtute în vîrtute noĭ pĕcătoşiĭ şi nevredniciĭ serviĭ tĕĭ, înv redniciţi fiind *a servi sfîntuluĭ tĕŭ altariŭ, ceĭ ce ţi-am adus ţie jertfa necruntatată, nepetatul trup şi preţiosul sânge al marelui Dumnezeŭ şi Mântuitoriŭ al nostru Isus Christos,* spre gloria ta a Tatăluĭ celuĭ fără de început, a însu-şi unuia născut Fiuluĭ tĕŭ, şi a Spirituluĭ celuĭ sfînt, bun, de viaţă făcĕtoriŭ şi de o fiinţă cu tine.“ [1])

(Va urma.)

[1]) Renaudot l. c. I. p. 57 urr.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Esther îşĭ ridică privirea, ca şi cum către ea ar fi grăit. Dar Simonide îşĭ redobîndi liniştea şi zise rece:

„Ascultă-mĕ până în sfârşit! Fiind că eŭ sînt, cel ce sînt, şi pentru iubirea scumpelor acelora, despre carĭ am grăit, eŭ pretind, ca tu, maĭ înainte de ce aşĭ rĕspunde eŭ la întrebarea ta referitóre la raporturile mele faţă cu Hur domnul în Ierusalim, să-mĭ areţi maĭ întâiŭ, ceea ce după lege are să fie lucrul cel dintâiŭ: să-mĭ daĭ dovedĭ despre originea ta. Aĭ tu documente orĭ mărturiĭ?“

Cererea era firéscă, şi îndreptăţirea eĭ era incontestabilă. Ben Hur roşi, îşĭ strînse mânile şi se întórse turburat. Simonide urgita din noŭ dovedile:

„Dovedile, dovedile, zic eŭ! Pune-le înaintea mea, dă-mi-le aicĭ în mâna mea!“

Ben Hur nu găsia rĕspuns. La pretensiunea acésta el nu se aşteptase. Şi acum, când i-se puse, îl cuprinse ca nicĭ când altă dată consciinţa faptuluĭ, că ceĭ treĭ anĭ petrecuţi pe galeră aŭ nimicit tóte dovedile identităţiĭ luĭ. Dór de când mamă-sa şi soru-sa aŭ dispărut, pe el nu-l maĭ cunoscea nimenĭ. Adevĕrat că el avea mulţĭ cunoscuţi, înse de ce folos îĭ era acésta? Chiar şi Quint Arriŭ, dacă ar fi fost de faţă, ce ar fi putut să spună alta, de cât aceea, că l-a găsit şi că crede, cum că el e fiul luĭ Hur? Dară durere, vitézul marinariŭ roman, pe cum vom maĭ auzi, era deja mort. Iuda simţise deja maĭ înainte singurătatea sa, dar acum o simţia până în adâncul sufletuluĭ sĕŭ. El sta aci încremenit, cu mânile pumn, cu faţa întórsă. Simonide respecta durerea luĭ şi tăcea.

„Simonide,“ zise el în sfârşit, „eŭ îţĭ pot spune numaĭ istoria mea şi nicĭ asta nu o voiŭ face, fără numaĭ dacă până atuncĭ îţĭ veĭ suspinde judecata şi mĕ veĭ asculta cu bunăvoinţă.“

„Grăesce!“ zise Simonide, acum pe deplin stăpân preste situaţie. „Grăesce, şi eŭ te voiŭ asculta cu atât maĭ bucuros, pentru că eŭ dór nu am negat, că aĭ fi acela, de cine te mărturisescĭ.“

Ben Hur istorisi acum istoria vieţiĭ sale cu acel sentiment adânc al sufletuluĭ, care singur e în stare a împărtăşi elocinţă convingĕtóre.

După ce noĭ deja cunóscem păţaniile luĭ până la momentul acela, când dimpreună cu triumfătoriul Arriŭ a debarcat la Misenum, vom urmări istorisirea luĭ numaĭ de aci în colo.

„Binefăcĕtoriul meŭ se împărtăşia de iubirea şi încrederea împĕratuluĭ, şi acesta îl îngrămădia cu favoruri şi remunerărĭ. Neguţătoriĭ Orientuluĭ îĭ trimiteaŭ daruri preţióse, şi el se făcu acum îndoit de bogat între bogaţiĭ Romeĭ. Póte-şĭ înse uĭta un Israilit de credinţa sa orĭ de locul, în care s'a născut, dacă acesta e pămîntul cel sfînt al părinţilor nostri? Bărbatul acela nobil m'a adoptat după tóte recerinţele legiĭ, şi eŭ m'am silit din tóte puterile, să mĕ arĕt recunoscĕtoriŭ pentru acésta. Nu a fost nicĭ o dată fiŭ, care să fie fost maĭ credincios tatăluĭ sĕŭ, de cum am fost eŭ. El bucuros ar fi făcut din mine un învĕţat şi mĭ-a propus, să-mĭ aleg pe profesoriĭ ceĭ maĭ ilustri în artă, filosofie, retorică şi oratorie. Eŭ nu m'am învoit, pentru că eŭ sînt Iudeŭ şi nu puteam să uĭt pe Domnul Dumnezeul nostru, nicĭ gloria profeţilor şi cetatea cea de pe coline, zidită de David şi de Solomon. Întrebĭ, că pentru ce am primit binefacerile Romanuluĭ? Îl iubiam, şi apoĭ gândisem, că eŭ cu ajutoriul luĭ voiŭ puté să descoper o dată taĭna, cu care e acoperită sórtea mameĭ şi a surorii mele. Maĭ avuĭ încă un motiv, despre care voiŭ să spun numaĭ atâta, că el m'a adus la hotărîrea de a învĕţa arta armelor şi de a-mĭ dobîndi tóte cunoscinţele, carĭ sînt neapĕrat de lipsă spre perfecţionarea în arta armelor. M'am deprins în şcóla de luptă şi în circul cetăţiĭ, pe cum şi în tabĕră. Şi în tóte acestea mĭ-am câştigat un nume, — dar el nu e al tatăluĭ meŭ. Cununile triumfale, carĭ le-am dobîndit, — ele sînt multe şi atîrnă în vila de la Misenum, — le-am dobîndit ca fiŭ al duumviruluĭ Arriŭ. Numaĭ ca fiŭ al luĭ Arriŭ sînt cunoscut între Romanĭ... Urmărind neîncetat ţinta mea taĭnică am părăsit Roma şi am venit în Antiochia, pentru ca să însoţesc pe consulul Maxenţiŭ în espediţia luĭ în contra Parţilor. Sînt măestru în manuarea armelor şi acum voiŭ, să-mĭ însuşesc sciinţa aceea maĭ înaltă, ce se recere spre a conduce oştĭ maĭ marĭ pe câmpul de bătae. Sînt soţul consululuĭ în cortul luĭ. Ieriĭ, când naea nóstră a întrat în Orontes, aŭ întrat de o dată şi alte dóuĕ năĭ, carĭ purtaŭ flamure galbene. Un soţ de călătorie şi patriot din Cipru ne-a spus, că acelea sînt ale neguţătoriuluĭ celuĭ dintâiŭ al Antiochieĭ, ale luĭ Simonide. El ne-a spus şi cariera acestuĭ om şi ne-a grăit şi despre succesele luĭ cele uĭmitóre în neguţătorie, despre flotele şi caravanele luĭ despre sosirea şi pornirea lor; şi fără de a sci, că pentru mine acest obiect e de un interes maĭ mare de cât pentru ceĭ alalţiĭ ascultători, el adause, că Simonide e Israilit şi odinióră a fost sclavul principeluĭ Hur. El a amintit şi cruĭmile luĭ Grat şi motivul lor.“

La alusiunea acésta Simonide îşĭ plecă capul. Şi ca şi cum ar fi voit, să-l ajute, ca şi cum ar fi voit, să ascundă sentimentele luĭ şi adânca sa compătimire, fata îşĭ ascunse faţa la peptul tătâne-sĕŭ. Acesta pe loc îşĭ ridică ochiĭ şi zise cu glas limpede:

„Ascult.“

„O bunule, Simonide!“ zise Ben Hur făcênd un paş înainte şi turnând întreg sufletul sĕŭ în cuvintele sale, „eŭ vĕd, că tu nu eştĭ convins, şi că eŭ încă şi acum mĕ găsesc în umbra neîncrederiĭ tale.“

Trăsăturile neguţătoriuluĭ eraŭ nemişcate şi rĕcĭ ca marmora.

„Şi tot aşa de lămurit vĕd şi greutatea situaţieĭ mele,“ continuă Hen Hur. „Legăturile mele romane le pot întări tóte cu dovedĭ. Am numaĭ să mĕ îndreptez către consulul, care acum e óspele guvernatoruluĭ; dar dorinţa ta nu ţi-o pot împlini. Eŭ nu pot dovedi, că sînt fiul tatăluĭ meŭ. Aceia, carĭ mĭ-ar puté fi de ajutoriŭ în lucrul acesta, — o, eĭ aŭ murit orĭ aŭ dispărut.“

El îşĭ acoperi faţa cu mânile. Atuncĭ se ridică Esther şi îmbiându-l din noŭ cu pocalul, ce-l respinsese, îĭ zise:

„Vinul acesta e din ţara aceea, carea o iubim noĭ toţĭ aşa de ferbinte. Te rog, be!“

Glasul eĭ era dulce ca al Revecheĭ, când ea îmbiă cu apă la fântâna luĭ Nahor. Iuda observă lacrimĭ în ochiĭ eĭ şi beu şi zise:

„Fiĭcă a luĭ Simonide, inima ta e plină de bunătate, şi tu eştĭ milostivă, tu o împărţescĭ între tatăl tĕŭ şi între străin. Dumnezeul nostru să te binecuvinte pentru acésta! Îţĭ mulţămesc!“

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune*, ca: *perturbațiunĭ în circulația ferii, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causézĕ nicĭ cea mai mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele mai slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Mai puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele mai diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale lui I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele mai diferite și mai grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă mai de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érăși 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îțĭ esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal.

Hrasche, lângă Flöduik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aĭ venit la mână pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nascerii, așa că n'am mai putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea mai căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea mai lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor mai găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea mai căldurósă a mea mulțămită. Cu cel mai mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr, 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel mai eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel mai bun remediŭ pentru crescerea pĕrului. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneului și cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptului și piciórelor podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulțĭ aŭ recunoscut de cel mai bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și cărui fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr, 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr, 12 flacóne 2 fl

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guște remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de mat 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3—, 1/2 litru 1 fl. 60 cr, 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerilor de cap, durerilor de măsele, a reumatismului etc.

A fără de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articolĭĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de iute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande mai marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult mai micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiului" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 3—12

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 13 Februariŭ 1897.** **Numerul 7.**

„Ungaria nu e fericită."

Extra Hungariam non est vita; şi est vita, non est ita. Aşa ziceaŭ odinióră strămoşii nostri. Ei ţineaŭ Ungaria fericită, pentru că numaĭ la noĭ era pe acel timp viaţă constituţională. Lăudaŭ ţara, că prisosesce în tóte cele, de carĭ omul are lipsă; că brazdele produc cel maĭ bun grâŭ; că cele maĭ frumóse stăvĭ, ciurdĭ şi turme pasc pe ale eĭ câmpiĭ; că păduri seculare îĭ acoper délurile; că aur, argint, aramă, fer, cărbuni daŭ băile; că bogate sînt rîurile şi văile în selbăteciuni; că bunăstare sălăşluesce în palaţurile domnilor, în casele industriaşilor şi în colibile ţăranilor. Ospitalitatea era partea celor ce veniaŭ aicĭ. Străinii se doriaŭ la noĭ şi petreceaŭ cu drag la noĭ. Era simplă viaţa, era mică darea, şi soldat se făcea, cine avea voe. Guvernarea ţării încă a fost patriarchală şi automomică, eraŭ oficialĭ puţinĭ, carĭ din cinste primiaŭ a fi aleşĭ de primarĭ örĭ de vicişpanĭ. Timpurile acele trebuiaŭ să trécă: aşa poruncia spiritul propriŭ al véculuĭ. Ideile nóuĕ aŭ creat instituţiuni nóuĕ: stat noŭ şi societate nóuă cu pretensiuni maĭ marĭ, cu libertate maĭ mare a individuluĭ şi a pământuluĭ, cu civilisaţie maĭ universală, cu căĭ de fer, cu oraş mondial şi cu comerciŭ mondial. Necesitatea progresuluĭ nu o négă nimenĭ, şi pionerul acestuĭ progres a fost însu-şi Széchenyi István.

Nu e greşélă, că Ungaria nu maĭ e, ceea ce a fost, că din stat aristocratic s'a făcut un stat modern parlamentar, că a introdus civilisaţia străinătăţii culte, şi că aŭ trecut aniĭ de copilărie a naţiuniĭ ungare. Nu e asta greşéla. Dar am greşit reformele atuncĭ, când în loc de bărbaţi înţelepţi, abnegaţi şi patrioţi aŭ ajuns la putere şi în fruntea naţiuniĭ ómenĭ de partid, egoştĭ şi ultraiştĭ. Aceştia în decurs de 20 anĭ s'aŭ numit pe sine liberalĭ şi aŭ dus o chivernisélă, care stând în serviţul intereselor particulare a unora, nu şĭ-a bătut capul pentru dreptate, nu s'a gândit la popor, ci a résturnat instituţiunile şi raporturile de proprietate, a falsificat constituţia, a încătuşat libertatea, a corupt moravurile, a batjocorit religia, a stors cu dărĭ pe cetăţenĭ pentru plătirea enormeĭ datoriĭ de stat, a miliţieĭ şi a armateĭ de funcţionarĭ, şi a dat claselor protejate de ea privilegiŭ de-a despoia tara, scutire de dărĭ, libertate de usură, întreprinderĭ, arîndĭ, regaliĭ, privilegiĭ de bance, posiţiĭ oficióse, diplome nobilitare şi scutire de pedepse înaintea legiĭ şi a tribunalelor.

Ast fel a ajuns Ungaria prin liberalĭ acolo, cât azĭ domniĭ nu maĭ aŭ pământ, ci numaĭ datoriĭ; proprietariĭ pe pământurile lor sînt numaĭ arîndaşiĭ statuluĭ, aĭ băncilor şi aĭ creditorilor. Ce produce pământul, e vîndut deja; e a altora, ér nu a proprietariuluĭ. Muncitoriĭ n'aŭ câştig, cetăţeniĭ n'aŭ liberă voe, legile n'aŭ valóre, drepturile politice n'aŭ preţ, parlamentul n'are auctoritate, oficiile publice nu însuflă încredere, guvernul ţării e odios. Ceea ce nu s'a întîmplat în Ungaria nicĭ o dată, aceea e azĭ: domnesce cestiunea stomaculuĭ. Pentru că fórte multe familiĭ n'aŭ pânea de tóte zilele, e mare miseria în comitate întregĭ, în Ungaria de sus şi de jos, pe cum şi în oraşele de băişag. În urma acésta ómeniĭ emigréză cu dróea, orĭ se adună prin oraşele cele marĭ şi se fac proletarĭ. Şi s'a lăţit socialismul democratic, care nu cunósce nicĭ Dumnezeŭ nicĭ patrie; temniţele nu maĭ pot cuprinde pe ceĭ réĭ, poliţia nu maĭ învinge cu ceĭ fără căpĕtâiŭ. Avere solidă abia maĭ esistă; societatea întrégă trăesce pe credit şi pe cambiĭ, neluând a fară nicĭ pe ministriĭ. Cheltuelile şi venitele statuluĭ cresc din an în an, până când poporul sĕrăcesce, şi venitul pământuluĭ scade în proporţiĭ înspăimîntătóre. Cu tóte aceste maioritatea liberală votéză guvernuluĭ şi şie-şĭ veselă miliónele. Urmarea firéscă a acestor stărĭ şi a rĕscumpĕrăriĭ regalelor e lăţirea beţieĭ. În loc de vin bea Ungurul vinars. Numĕrul cel mare al nascerilor nelegiuite arată, cum scade moralitatea naţiuniĭ, cum i-se corumpe curăţenia sângeluĭ şi sănătatea. Şi politica de partid a provocat lupta claselor, a confesiunilor şi a naţionalităţilor: guvernul însu-şĭ a sfăşiat trupul naţiuniĭ, omorînd din sufletul poporuluĭ credinţa şi sperarea.

Între ast fel de împrejurărĭ, pe

Feuilleton.

„Cel de pe Marte ne-aŭ grăit."

(Continuare.)

A dóua întrebare sună: Dacă pot să comunice cu noĭ fiinţele acelea cuvîntătóre, carĭ trăesc pe alte corpurĭ cerescĭ, bună óră pe Marte? În tocmaĭ pe cum le putem da noĭ, aşa ne pot da şi eĭ nóuĕ semne de acelea, carĭ pot să se observe cu ochiĭ. Dar aŭ óre şi eĭ ochĭ asemenea ochilor nostri? Cât de diferită e deja între ómenĭ chiar desvoltarea organuluĭ vederiĭ! Să ne aducem a minte de miopie şi de presbiţie, de incapabilitatea cea atât de désă de a deosebi colorile, care la unĭĭ ómenĭ se potenţéză până la lipsa totală a simţuluĭ colorilor. Încă şi maĭ marĭ sînt în punctul acesta deosebirile, carĭ esistă între om şi între animale, pe cum şi între diferitele felurĭ de animale. Pisica nóptea vede cu mult maĭ bine de cât omul. Condorul găsesce prada sa cu privirea din înălţimea norilor, şi în tocmaĭ ca şi el întrec cu vederea pe om şi tóte cele alalte păsĕrĭ răpitóre. La cele dóuĕ marginĭ ale spectruluĭ sînt raze de lumină, ultraroşiĭ şi ultraviolete, pentru carĭ ochiul omenesc nu e susceptibil. Şi totuşĭ razele acestea nu numaĭ influinţéză tare asupra placeĭ fotografice, ci şi ochiĭ multor insecte, p. es. aĭ furnicilor le observă în tocmaĭ ca şi cele alalte raze. Să ne maĭ aducem a minte şi de razele X aflate de unăzĭ de profesorul Röntgen, carĭ pătrund uşor prin diferite materiĭ de cele ce pentru ochiul omenesc sînt nestrăvedĭĭ, şi influinţéză asupra placelor fluorescente şi fotografice, pe când ochiul omuluĭ nu le póte observa. Şi preste tot grăind óre ochiul e singurul organ posibil al vederiĭ? Sînt animale, carĭ cu întreg trupul sînt susceptibile pentru lumină, adecă vĕd cu întreg trupul, de şi în mĕsură maĭ restrînsă, fără ca să observe diferinţa de colorĭ. Şi dacă în punctul acesta esistă deosebirĭ aşa de marĭ între fiinţele organice, carĭ petrec pe pământ, óre nu va fi deosebirea acésta încă şi maĭ mare între fiinţele organice, carĭ petrec pe diferite corpurĭ cerescĭ şi aŭ parte de alt fel de radiare a sóreluĭ şi de alte raporturĭ de lumină?

Dar să punem casul, că locuitoriĭ luĭ Marte aŭ ochĭ ca şi noĭ. Aŭ eĭ şi instrumente ca telescopurile nóstre, carĭ să potenţeze vederea lor? Pe lângă tótă inteligenţa lor, ce o putem presupune pe basa udăriĭ artificiale a pământuluĭ lor, eĭ póte că până acuma încă n'aŭ inventat sticla măritóre. Egiptenĭĭ ceĭ vechĭ cultivaseră valea Niluluĭ, şi Vavilonenĭĭ „ţara cea dintre rîurĭ" saŭ Mesopotamia în chipul cel maĭ admirabil şi totuşĭ nu sciaŭ nimica despre linţile telescopuluĭ. Se póte şi aceea, ca locuitoriĭ luĭ Marte să nu dispună de materiĭ, din carĭ să pótă găti linţĭ de acelea. Se maĭ póte însĕ şi aceea, că eĭ nicĭ să nu aibă lipsă de invenţia acésta. Eĭ póte că sînt înzestraţĭ cu nisce organe, carĭ întrec pe departe forţa de vedere a omuluĭ orĭ şi a vulturuluĭ, şi că telescopul şi microscopul e o parte a organismuluĭ lor. Sborul prin aer, carele noĭ în zădar cercăm, să-l sevârşim prin maşinerĭĭ, pasĕrea îl sevârşesce cu uşurinţă cu musculatura sa şi cu îmbrăcămintea sa. De ce să nu se pótă decĭ, ca fiinţele de tot altmintrea construite din alte lumĭ să aibă de la fire vederea telescopică şi microscopică? Ast fel ne încurcăm într'un labirint de întrebărĭ.

Atâta e sigur, că locuitoriĭ luĭ Marte într'un punct sînt în avantaj, dacă e vorbă de scrutarea altor corpurĭ cerescĭ şi trimiterea de semne optice până la corpurile acelea. Atmosfera lor, cel puţin ziua, e cu mult maĭ limpede ca a pământuluĭ. Astronomiĭ de pe

lângă un ast fel de sistem, sub un ast fel de guvern póte fi Ungaria fericită? Nu e urmare firéscă a acesteĭ politicĭ, că înaintem spre nihilismul social? Dar nu numaĭ înaintăm spre nihilismul social, ci ne și aflăm în acela. Căcĭ nu e óre nihilism, când nu maĭ e nicĭ un ideal, care să însufleţéscă naţiunea, când nu maĭ e principiŭ și credinţă, carĭ să lege pe ómenĭ de convicţiile lor, când nu maĭ e sperare, care să îmbărbăteze pe ceĭ buni la luptă și perseveranţă, când nu sînt în parlament conducĕtorĭ, pe carĭ să-ĭ pótă urma naţiunea, și nu este între toţi ministriĭ un om, care să-și fie prefipt un scop maĭ înalt, din contră sînt fórte mulţi aceia, a căror devisă e „cape, rape“? Acésta e morala generală a liberalismuluĭ, și de aicĭ s'a născut și nihilismul universal.

Care va fi la tóte acestea sfârșitul, nu scim, și prin urmare nicĭ nu putem spune. Dacă lucrurile merg tot așa, va urma o catastrofă, pentru care vor avé să rĕspundă aceia, carĭ aŭ pricinuit-o. Și unica scăpare din catastrofa acésta e: reîntórcerea la învĕţăturile și moravurile creștine.

(„Alkotmány“ Nr. 34—1897.)

Socialismul agrar prinde în Ungaria rădăcinĭ tot maĭ adâncĭ. Dovadă este congresul lucrătorilor de pământ ţinut la 31 Ian. în Budapesta. Cam 100 de delegaţi s'aŭ presentat la congres ca trimișĭ din 43 cluburĭ de ale lucrătorilor. Lucrătoriĭ vorbind în limba magiară, germană și sêrbéscă aŭ arĕtat, că sórtea lor este de compătimit. Un lucrător abia póte câștiga pe an 120—150 fl., din carĭ 25—30 fl. are să ĭ plătéscă pentru cuartir, 5—8 fl. contribuţie de stat și comunală, 3—5 fl. pentru scopurĭ bisericescĭ, 30 fl. pe vestminte, și abia îĭ rĕmân pentru traiŭ 48—50 fl. Miseria e și maĭ mare, dacă lucrătorul maĭ are și familie numĕrósă orĭ cade în vre un morb, care nu-ĭ permite a lucra. La acestea se maĭ adaug robotele, ce aŭ să le prestea, carĭ în unele lucrurĭ se urcă la 50—60 de zile pe an. Guvernul nu vre, să cunóscă adevĕrata stare a lucrului. Comisariĭ trimișĭ să studieze situaţia lucrătorilor, cer informaţiunĭ de la pretorĭ, ér acești négă esistenţa miserieĭ. Dacă aceĭ comisarĭ s'ar pogorî în mijlocul poporuluĭ, nu ar maĭ înainta rapórte oficióse despre splendida stare economică.

Lucrătoriĭ privesc de causă a miserieĭ pe marĭ proprietarĭ și pe arîndașĭ, carĭ îĭ esploatéză. Eĭ pretind ridicarea simbrieĭ, reducerea órelor de lucru, neadmiterea la lucrul câmpuluĭ a tinerilor sub 15 anĭ și a femeilor, carĭ aŭ să-și împlinéscă chemarea în cercul casnic.

Ameliorarea sorţiĭ sale lucrătoriĭ nu o aștéptă de la clasa domnitóre, nicĭ de la guvern. Acesta la plângerile lucrătorilor rĕspunde cu baionete și închisóre și le denégă chiar și dreptul de a se întruni. Deci lucrătoriĭ sînt avisaţi la propriile puterĭ.

Tonul, în care vorbesc socialiștiĭ, e tonul desperării. Unul din eĭ zice: „În atarĭ împrejurărĭ nu se póte aștepta, ca socialiștiĭ la casul, când patria ar fi atacată, să-și verse sângele pentru ea. Socialiștiĭ nu vor apĕra ţara, în care aŭ numaĭ datorinţe și nu se bucură de nicĭ un drept.“ Un alt lucrătoriŭ (Szalay) provócă pe consoţiĭ sĕĭ la organisare în contra esploatării unindu-se în o puternică armată, pentru eluptarea drepturilor. Când vor fi ast fel organisaţi, atuncĭ orĭ ce volnicie a celor de la putere va fi zădarnică: lucrătoriĭ vor nimici clasa domnitóre, și poliţiștiĭ și gendarmiĭ, carĭ azĭ sînt instrumente órbe în mâna puterii, vor cădé în pulvere dinaintea tărieĭ lucrătorilor. Dacă regimul nu concede lucrătorilor, să se organiseze pe față, să o facă acésta în taĭnă fără de a se maĭ supune la controla organelor oficióse.

E caracteristic, că ceĭ ce vorbesc ast fel, sînt în partea, cea maĭ mare magiarĭ, locuitoriĭ Alföldului, aĭ celuĭ maĭ mănos ţinut unguresc. Secuiĭ merg în România, Ruteniĭ trag de mórte. Slovaciĭ îșĭ caută mântuirea în America, poporul agricol român și magiar îmbrâncesce sub sarcina impositelor publice, ĕră lucrătoriĭ din Alföld, din Canaanul Ungarieĭ, îșĭ caută refugiul în socialismul internaţional fără de patrie și de religie. Acesta e tabloul situaţieĭ sociale și economice din Ungaria sub era liberalismuluĭ.

Liberaliĭ sînt orbĭ și surdĭ pentru miseriile poporuluĭ, și dacă reflectéză vre o dată la ele, o fac numaĭ spre a-ĭ înăduși plângerile cu forţa și cu mĕsurĭ estraordinare. Numaĭ capitalismul e protejat de liberalĭ, ca cu atât maĭ sigur să pótă esploata clasele maĭ misere ale poporaţiunii. Socialismul îl provócă sistemul acesta și nu agitatoriĭ din străinătate. În loc de a se ocupa de utopia magiarisării, ocupe-se guvernul serios de delăturarea miseriilor sociale.

Un popor nefericit este poporul rutenesc, care de altmintrea are talent și îndemânărĭ spre tóte lucrurile bune. În Rusia îl desnaţionalisézĕ și constrînge la lăpĕdarea legiĭ Muscaluluĭ, în Galiţia este apăsat și neîndreptăţit din partea elementuluĭ polon, ĕră în Ungaria trage de mórte sub scutul liberalismuluĭ și sub povara miserieĭ.

Ruteni s'aŭ aflat în partea nordostică a Ungarieĭ încă și pe timpul veniriĭ Magiarilor, ĕră alţiĭ aŭ venit maĭ târziŭ. În secolul nostru inteligința ruténă în partea cea maĭ mare s'a magiarisat, ba preoţimea a mers așa de de parte, cât în diecesa Muncaciuluĭ în 76 parochiĭ în mod anticanonic a introdus și în liturgie limba magiară. Ruteniĭ nu s'aŭ magiarisat numaĭ eĭ, ci aŭ magiarisat în parte și elementul român conlocuitor.

În afacerile politice Ruteniĭ aŭ fost soţiĭ fidelĭ aĭ Magiarilor, când aceștia luptaŭ

---

pământ pot esamina planeţiĭ Mercuriŭ și Venus maĭ bine în zile cu sóre. Tot asemenea vor face și astronomiĭ de pe Marte: eĭ încă-și vor îndrepta ziua privirile spre pământul nostru. Numaĭ de nu le-ar fi îngreuiată scrutarea feţeĭ pământuluĭ prin noriĭ și negurile, carĭ se așédă așa de des pe ea! Dar de când Röntgen a aflat raze de lumină, carĭ trec prin scândurĭ gróse în tocmaĭ ca și prin sticlă, de atuncia putem să privim de lucru posibil și aceea, că vĕlurile acelea de nor și negură nu sînt stavile în calea ochilor orĭ uneltelor celor de construcţie admirabilă, de carĭ dispun locuitoriĭ luĭ Marte.

Și acum a treia întrebare: Dacă s'aŭ observat vre o dată pe Marte orĭ pe alt corp ceresc semne, de la carĭ să putem conchide la intenţia de a pune la cale o corespondenţă cu noĭ? Dacă facem abstracţie de la noutatea aceea sensaţională, carea am pus-o în fruntea escursieĭ nóstre, trebue să rĕspundem în chip negativ. Dar se póte, că noĭ signalurile locuitorilor luĭ Marte nu le observăm, pentru că ele sînt prea debile pentru ochiĭ nostri și pentru instrumentele nóstre. A fără de aceea Marte numaĭ de câte va zecĭ de anĭ se esaminéză maĭ cu de-adinsul și încă numaĭ din câte va puncte de ale feţeĭ pământuluĭ, și acésta o acopere așa de des vĕlul norilor. Chiar din ţinuturile cele maĭ estinse ale pământuluĭ, din Asia și Africa, nu privesce spre Marte ochiŭ omenesc înarmat cu telescop. Póte că locuitoriĭ luĭ Marte presupun, că chiar ţinuturile acestea sînt cele maĭ înaintate în cultură, și de aceea ne-aŭ dat signaluri, când prin ţinuturile acelea atmosfera era liberă de norĭ. Se póte, că eĭ aŭ cercat deja înainte de asta cu sute și miĭ de anĭ a ne face, să înţelegem, că eĭ esistă, și aŭ așteptat în zădar rĕspuns și maĭ pe urmă aŭ aflat, că nu e cu scop a continua încercările acelea. Orĭ dóră li-se pare, că figurile geometrice regulate ale așa numitelor canaluri de pe Marte sînt de ajuns, ca să ne convingă despre firea inteligentă a construitorilor lor? Orĭ dară privesc pământul din óre care causă de nelocuibil?

De altmintrea nu avem să tragem la îndoélă intenţia locuitorilor luĭ Marte de a se înţelege cu noĭ, până când noĭ încă nu am făcut nicĭ o încercare de a le trimite vre o solie. „O ast fel de încercare,“ a zis de unăzĭ Flammarion în chip ironic, „ar fi une admirable folie, o nebunie admirabilă asemenea celeĭ a luĭ Columb, când el călătorind cu naea spre apus voia să ajungă la ţĕrmul rĕsăritean al Asieĭ și a descoperit America. Dar locuitoriĭ pământuluĭ astăzĭ sînt cu mult maĭ cu minte, de cât să se arunce într'o aventură ca aceea. A fără de aceea le lipsesc spre acest scop baniĭ. Dór singură Europa are an de an lipsă de cincĭ miliarde de francĭ, pentru ca să păzéscă pacea întrarmată, înţelepciunea cea maĭ sublimă a popórĕlor.“

Înainte de asta cam cu 70 de anĭ, când ómeniĭ a fără de politică îșĭ maĭ jertfiaŭ timpul încă și spre alte scopurĭ, se ocupaŭ ómeniĭ în chip fórte serios de „nebunia“ de a pune la cale o óre care comunicare între corpurile cerescĭ. Bărbaţi ca marele matematic și fisic Gausz, renumitul astronom Olbers și medicul și astronomul Gruithuisen aŭ discutat problema comunicăriĭ optice cu un alt corp ceresc, firesce că nu cu Marte, care pe atuncia era încă fórte puţin cunoscut, ci cu luna, pe care presupuneaŭ, că ar esista fiinţe inteligente. Gruithuisen, care avea a dese orĭ ideĭ cam șóde, voia, să foloséscă vegetaţiunea pământuluĭ spre aranjarea uneĭ figurĭ geometrice, care să cuprindă sute de km □ și să deștepte atenţiunea locuitorilor lunii. Gausz făcu propunerea, ca în anumite rĕstimpurĭ egale și cu aplicarea unor raporturĭ de numerĭ. carĭ sînt momentóse din punct de vedere matematic, să se reflecteze lumina sóreluĭ cu ajutoriul unor oglinḑĭ marĭ. Nu sufere îndoélă. că locuitoriĭ lunii, de cum va pot vedé măcar și numaĭ aprópe așa de bine ca noĭ cu ajutoriul telescopuluĭ, ar puté, să vadă figurile acelea și reflectările acestea ale luminiĭ. Eĭ dór ar trebui să observe deja și formele și estensiunea cetăţilor nóstre celor marĭ, în timp de nópte iluminaţia lor, incendiile maĭ marĭ, póte că chiar și vapórĕle nóstre uriașe, carĭ se miscă pe luciul oceanuluĭ. Dóră și noĭ locuitoriĭ pământuluĭ cu ajutoriul telescopurilor uriașe, carĭ s'aŭ construit în anii. din urmă, încă putem să ne apropiăm luna așa de tare. cât ni-se pare a o vede în apropiare de câte va zecĭ de km.

Semnele acelea matematice ar dovedi locuitorilor lunii în chipul cel maĭ sigur, că pe pământ petrec fiinţe inteligente. Orĭ cât de mare ar fi adecă diferinţa de construcţie și înzestrare firéscă, ce póte să esiste între noĭ si între locuitoriĭ cuvîntătorĭ aĭ altuĭ corp ceresc, legile matematicĭ și ale gândiriĭ logice totuși trebue să fie și la eĭ acelea-și ca și la noĭ.

(Va urma.)

în contra dinastiei Habsburgice pe timpul revoluțiunii racoțiane. De la era liberală în cóce Rutenii aŭ mers tot de una cu cei de la putere, și presa magiară nu avea cuvinte de ajuns spre a lăuda patriotismul Rutenilor și a-i presenta ca model naționalităților nemagiare. Cu tóte serviții acestea prestate magiarismului și domniei liberale Rutenii din Ungaria sînt pe pragul perirei, și nici o națională din Ungaria nu se află în o stare așa de deplorabilă ca a lor.

Preoțimea și puțina inteligință ieșită din sinul poporului rutean a căutat numai, cum să se insinue celor de la putere, cum să facă serviții șovinismului magiar și cum să primească pentru acésta un bacșiș cât mai mare. Poporul a fost lăsat de sine ca și o turmă fără păstoriŭ. Nu e mirare așa dară, că Evreii veniți din Galiția aŭ aflat teren priincios pentru beutură și cămětărie între fiii acestui popor părăsit de inteligința lui. Guvernul liberal s'a mulțămit cu primirea voturilor la alegeri; de emigrarea Rutenilor în America și de nimicirea celor rămași aici nu l-a durut nici când capul. Acésta e résplata Rutenilor, cari în loc de a-și vedé de afacerile proprii naționale s'aŭ închinat șovinismului magiar.

Episcopul de Muncaciŭ Il. Sa Ĭuliŭ Firczák, care înainte de a se înălța la dignitatea episcopéscă, a ședut o serie de ani pe banca deputaților liberali și a spriginit guvernele inimice bisericii catolice și naționalităților nemagiare, se teme, că va rămâné fără credincioși, și cuprins de gróză cércă remedii pentru ridicarea poporului rutean din starea ticălósă, în care se află.

În 4 a c. a și convocat episcopul Firczák o conferență în Budapesta spre a lua măsurile pentru alinarea miseriei Rutenilor. La conferență aŭ participat deputații din comitatele Beregh, Ung, Ugocsa și Maramurĕs, comitele Török și șeful de secțiune Halász ca representant al ministruluĭ de culte.

Deputatul dietal Nedeczky în o vorbire mai lungă espune relele, de cari sufere poporul rutean, recomandă unele remedii pentru sanarea lor. El zice, că înainte de tóte este necesar, ca poporul să se împărtășéscă de scutul recerut, în deosebi să se împedece invasiunea Jidovilor din Galiția. O sarcină a poporului e jidovimea. Acésta nu e antisemitism, ci apĕrare justă. Guvernul ar trebui să împedece invasiunea acestuĭ popor, ceea ce s'ar puté așa, dacă fie care municipiŭ ar pretinde, ca invasorul să dovedéscă posederea unei averi de cel puțin 500 fl. În comitatul Beregh e o comună, în care numai 8 economi ruteni mai aŭ puțină moșie, a celor alalți e tótă în mâna Jidovilor, dară numai ca zălog. Poporul plătesce tóte contribuțiunile lor, și usufructul îl trag invasorii. E de lipsă deci, ca municipiile din oficiŭ să urmărésca pe cămětari. Să se înființeze asoțiări, ca poporul să nu primească din a dóua mână pășunea pe arîndă; de asemenea să se deschidă poporului credit ieftin spre a-l mântui de usurari. Mai recomandă, ca statul să incurajeze și spriginéscă îmbrățișarea industriei, a vierituluĭ și pomărituluĭ.

Aceste rele și remedii le recunosc și cei alalți oratori. Comitele Török mai constată, că și crișmele corump poporul, care acum nici nu mai voesce, să lucre.

Resultatul conferenței a fost esmiterea unei comisiuni, care să compună în cestiunea acésta un memorand cătră ministeriŭ.

În conferință s'a accentuat, că o plagă a poporațiunii rutene sînt Evreii galițiani. Pe dreptul s'ar aștepta, ca în memorandul proiectat să se espună remediile în contra acesteĭ plăgi. În realitate se va întîmpla chiar contrariul. Membrii conferenței, ținute sub presidiul episcopului Firczák, ca să nu fie considerați de antisemiți, s'aŭ întrunit Mercuri în o nóuă conferență, la care aŭ participat și deputații jidani Chorin, Mezei Mór și Neumann Armin, Conferența acésta a luat resoluțiunea de a accentua în memorandul proiectat și ajutorarea Jidovilor galițiani, de óre ce ei de present sînt adevărați cetățeni ai patriei și sufer lipse ca și Rutenii. Adecă Rutenii nici nu aŭ căpětat până acum vre un ajutor, și deputații jidovi se și îngrijesc, ca din acela să-și tragă partea coreligionarii lor de curênd descălecați din Galiția. Alt cum și dacă nu i-ar îngriji Chorin et comp., ajutorul totuși ar ajunge în mâni jidovesci pentru beutură și ca usură după împrumuturile contrase de Ruteni.

Încercarea episcopului Firczák de a-și scăpa poporul de miserie e laudabilă, numai cât acésta nu se ajunge prin ajutóre date de liberali, ci prin moralisarea poporului și deșteptarea consciinței de sine în el. Până nu se va deștepta în popor consciința națională și simțul demnitatii de om și creștin adevĕrat, până atuncia sînt deșerte mijlócele de a mântui pe Rutenî de perire. Admitem, că indivizii ruteni vor rĕmâné, dar ei vor înmulți rasa domnitóre. Poporul rutean în Ungaria ca și în Rusia este pe calea perirei, e un popor nefericit.

Un escerpt din „gravaminele“ „Telegrafului Roman“. — În numĕrul sĕŭ din 9 a c. scrie fóea acésta în un articol, care se inscrie „Gravaminele nóstre. II.“:

„Unele dintre motivele, cari aŭ îndemnat pe metropoliții nostri de tristă memorie din finea vĕculuĭ al 17-lea să facă Unirea saŭ mai corect zis: Desbinarea, acest blăstĕm cu nesecate desastre pentru noi românii, și dóră cele mai principale, aŭ fost de caractĕr pur material.

„Preoților, cari își vor călca jurămîntul dat cu ocasiunea primirii daruluĭ preoției, pentru călcarea aceluĭ sacru jurămînt și acceptarea Unirii li-se puneaŭ în vedere bunuri materiale. Tractare ca preoțimii papistașe — din adins nu folosim cuvîntul catolice, căci acéstă canonică numire s'a dat bisericii nóstre, după cum cetim în documentele vechi de prin vécul al 17-lea, — așa dară tractare ca preoțimii papistașe, o dotațiune mai bună, ridicare de sub umilitórele legi transilvane, — aceste li-se puneaŭ în prospect acelor preoți, cari se arĕtaŭ dispuși a-și trada biserica strămbună.“

Mai scrie apoi „Tel. Rom.“ mai de parte de rost, — căci pe cum însu-și spune, „nu sînt încă cercetate nici consultate documentele din archivele țĕrii și din alte archive private, ca să se vadă: ce *grozave* persecuțiuni s'aŭ făcut asupra credincioșilor nostri sub episcopul Aron,“ — mai scrie apoi „Tel. Rom.“ mai de parte de rost despre „persecuțiunea crâncenă“, ce a pornit-o „biserica papistașă“ „asupra bisericii nóstre“, adecă asupra bisericii „Telegrafului Roman“.

Auctorul articolului închie reprivirea sa istorică împărtășind, că „posede și o pastorală trimisă de la episcopia din Buzĕŭ la anul 1761 fraților ardeleni, în cari aceștia eraŭ îndemnați, să persiste cu tărie în legea lor strămoșéscă“.

Acestea tóte auctorul articoluluĭ după principiul „Reim' dich, oder ich fress' dich!“ le aduce în legătură cu dotațiunea anuală cea de 24,000 fl. a archidieceseĭ neunite de Ardeal asignată din partea statului.

Noi la persecuțiunile „grozave“ și „crâncene“, despre cari grăesce auctorul articoluluĭ, și cari le-ar fi îndurat neuniții din partea bisericii „papistașe“, nu avem să reflectăm fără numai érăși, că dluĭ a scris de rost. Cel ce susține óre ce, acela e dator, să o și dovedéscă. Noi sciam, că pe Grecii din Sibiŭ nu biserica „papistașă“, ci frații lor de cruce și inimici înverșunați ai s. Uniri, Sașii Luterani, nu-i lăsaŭ, să-și zidéscă în cetatea Sibiuluĭ biserică așa, cât ei aŭ trebuit să-și zidéscă biserică în o comună vecină.

Că episcopia *fanariotă* din Buzĕŭ își va fi dat și ea tótă silința, să abată de la s. Unire pe scumpii lor „frați ardeleni“, asta o înțelegem.

Că biserica „strămbună“ a coloniștilor romani din Dacia ar fi fost cea a „Tel. Rom.“, asta o contestăm. Biserica aceea strămbună a fost cea a luĭ Joe și a rudeniilor luĭ.

Că auctorul articoluluĭ dă bisericii catolice atributul de „papistașă“, asta nu ne supĕră de loc. Noi toți ceî ce recunóscem pe următoriul sfîntuluĭ Petru, pe Papa de la Roma de cap al bisericii nóstre, sîntem papistași.

Dar aceea, că dluĭ folosesce cuvîntul „papistaș“, ne aduce din noŭ a minte de faptul deja dovedit în „Unirea“, că Românii uniți, când s'aŭ unit, nu aŭ trecut de la Fotiani, ci de la Calvinianî în sinul bisericii adevĕrate a luĭ Christos. De la Calvinianî aŭ moștenit dnii de la „Tel. Rom.“ și datina de a porecli biserica catolică de „papistașă“.

Dluĭ se mândresce, că „în documentele *vechi* de prin vécul al 17-lea“ numirea „canonică“ de biserică catolică s'a dat bisericii dluĭ. Se vede, că dluĭ e așa de miop, cât vede numai până în vécul al 17-lea. Noi papistașii vedem cu ceva mai de parte: noi așa scim, că numirea bisericii luĭ Christos e „biserica luĭ Christos“. „Pe acéstă pétră voiŭ zidi eŭ *biserica mea.*“ Scim mai de parte, că nu „documente vechi“, nici „canóne“, ci tot Domnul Christos a dat bisericii sale patru *note* saŭ semne, între cari și semnul catolicității. Acesta e un adevĕr de credință al bisericii luĭ Christos, căci acésta dintru început, deja în simbolul Apostolilor, a mărturisit: „Cred întru una, sfîntă, *catolică* și apostolică biserică.“ Éră adevĕrurile de credință biserica luĭ Christos nu le are nici din „documente vechi“, nici din „canóne“, ci din revelațiunea Domnuluĭ Christos. Éră nota aceea a catolicității va să zică, că biserica luĭ Christos după voința luĭ Christos are să fie universală, că Christos i-a inspirat zelul și capabilitatea de a se estinde preste tótă fața pămîntuluĭ împlinind mandatul: „Mergênd învețați tóte némurile.“ Pricep óre dl auctor și ceî alalți dni de la „Tel. Rom.“, ce va să zică acésta? Vom să le esplicăm lucrul: În numĕrul ultim al periodiculuĭ „Die katholischen Missionen“ cetim următórele:

„Când Msgr. Fallize, vicarul apostolic al Norvegieĭ, în anul trecut urcă întâia óră înălțimea capuluĭ de Nord, era cu el frate-sĕŭ, care e misionar în Dacca din Bengalia (India). Episcopul istorisesce ast fel: „Când de pe

piscul stânceĭ spâne, de pe marginea lumiĭ civilisate, am vĕdut sórele polar, carele întrauria valurĭ şi stâncĭ, ne-am aruncat amîndoĭ în genunchĭ, pentru ca să ne rugăm Zidítoriuluĭ acestuĭ sóre, care luminézĕ la Nord şi la Sud, să miluéscă popórĕle acelea, carĭ ni-le-a încredinţat, pentru ca să le lumineze sórele credinţeĭ adevĕrate, care nu scie de întunerec, şi să încălzéscă inimile lor focul inimiĭ dumnezeéscĭ a luĭ Christos, căreia-ĭ sînt dedicate ambele misiunĭ.““

De altmintrea pe dniĭ de la „Tel. Rom.“ noĭ nu-ĭ putem opri, ca după ce atâta vreme şi-aŭ bătut joc de numele de catolic, acum eĭ înşi-şĭ să se numéscă pe sine cu acest nume. Ceea ce am dori înse, e, ca eĭ nu numaĭ să se numéscă, ci să şi devină catolicĭ. Biserica luĭ Christos e bună, ea bucurósă dă uĭtării orĭ ce hulă şi batjocură.

„Ca să fie una, pe cum şi noĭ“ (Ĭo. 17, 11).

VI.

Şi întru adevĕr! Viţa anglo-saxonă începe a se întórce la biserica mamă. Viţa acésta pe semne va fi cea dintâiŭ, care va presta bisericiĭ satisfacţie pentru injuriile, carĭ i-le-a făcut. Ba în Anglia inimile, de şi se află încă a fară de biserică, totuşĭ par a bate pentru ea. Anglezii simţesc, că eĭ nu petrec în sinul bisericiĭ luĭ Chistos. În rugăciunile sale cércă eĭ împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ şi doresc fórte mult unitatea credinţeĭ.

Mângăiarea cea maĭ mare în lucrul acesta e, că impulsul la mişcarea acésta s'a dat în clasele maĭ înalte. Abia trece sĕptĕmână, în care să nu trécă la catolicism câte un profesor, savant, pastor orĭ aristocrat. Inteligința angleză se plécă sub jugul ideiĭ catolice. Şi inteligința va trage după sine şi massele poporuluĭ. Ce schimbare uriaşă a raporturilor s'a sevârşit în Anglia în ceĭ din urmă cincĭ zecĭ de anĭ! Înainte de asta cu doĭ anĭ capitala superbeĭ naţiunĭ a pus în fruntea sa de lord-mayor pe un catolic hotărît. Şi ce onóre ĭ-aŭ prestat locuitoriĭ Londonuluĭ ceĭ în maioritate aşa de uriaşă protestanţi! Cu prilejul unuĭ meeting solemn, la care luară parte şi maĭ mulţĭ dignitarĭ aĭ bisericiĭ anglicane, episcopul Marlborough a grăit despre biserica catolică „biserica soră“ şi a gratulat lord-mayoruluĭ Londonuluĭ la aceea, că e catolic. Şi totuşĭ n'a trecut multă vreme, de când în Anglia ómeniĭ înjuraŭ biserica catolică zicênd, că ea e animalul acela monstruos, despre care grăesce Apocalipsa!

După mórtea cardinaluluĭ Newman s'a hotărît, să i-se ridice un monument. Lordul Anglican Halifax nu a fost îndestulit cu atâta, ci a pretins, ca monumentul să se aşeḑe în locul cel maĭ onorific, adecă în „Broad-Street“. Şi totuşĭ n'a trecut încă multă veme, de când locuitoriĭ Londonuluĭ ardeaŭ în fiesce care an icóna Papeĭ spre bătae de joc de Papă şi de catolicism!

Acum sînt doĭ anĭ primarul catolic al Londonuluĭ la un prânz sĕrbătoresc, la care a fost invitată lamura lumiĭ protestante şi catolice din London, a rostit un tost pentru Leo XIII, şi ceĭ de faţă ĭ-aŭ primit tostul cu aplause. Catoliciĭ anglezĭ aŭ sciut, să-şĭ dobîndéscă stimă şi admirare prin ţinuta lor creştinéscă şi firmă. Protestanţiĭ îĭ ĭubesc şi simpatiséză cu eĭ. Cât e de mare deosebirea între biserica catolică şi între mechanismul de fer al bisericiĭ anglicane de stat! Aristocraţiĭ aglezĭ sînt fără de inimă faţă cu poporul de rînd, ĕră episcopiĭ catolicĭ din contră simţesc tot de una cu clasele sĕrace şi aservite, şi acestea simţesc cu eĭ. Episcopul catolic cardinalul Manning a dovedit-o acésta la aşa numitele doocs-strikes, în carĭ el prin mijlocirea sa înţeléptă şi cu influinţă s'a distins aşa de mult, cât trecea de bărbatul cel maĭ de frunte în London şi în Anglia întrégă.

În cardinalul Vaughan se continuă spiritul gloriosuluĭ înaintaş al luĭ, şi causa catolică pe lângă o ast fel de representare câştigă din an în an tot maĭ multă înrîurinţă. Inteligința angleză se cuprinde în chip serios cu cestiunea, cum şi pe ce cale s'ar puté să se realiseze unitatea bisericilor creştine.

În timpul din urmă a păşit în fruntea mişcăriĭ filounioniste lordul Halifax. El e în biserica anglicană representantul aceluĭ partid, care ţintesce la unire. „Lucrul de eăpetenie,“ scrie el, „pentru care avem să ne luptăm, este putinţa uneĭ uniriĭ şi necesitatea de a ne ruga pentru ea. Noĭ nu ne temem a o spune pe faţă, cât de posibilă, cât de dorită e unirea cu Roma. Noĭ mărturisim pe faţă, că dorim din tótă inima „pacea cu Roma“. Apelul din scrisórea apostolică „Amantissimae voluntatis“ ne dă prilejul de a încredinţa pe Leo XIII, că-ĭ sîntem fórte recunoscĕtorĭ pentru silinţa luĭ. El póte să aştepte tot de una rĕspuns urban la orĭ care scrisóre, ce o ar adresa bisericiĭ anglicane.“

Lordul Halifax în Februar 1896 a rostit un cuvînt interesant despre „Anglia—Roma“. Amintind scrisórea apostolică a Sfinţieĭ Sale cătră toţĭ regenţiĭ şi tóte popórĕle, a continuat: „Maĭ avem óre voe a ne îndoi, că dacă Papa pe toţĭ, ceĭ ce sînt de bună voinţă, îĭ invită a-l sprigini, ca să împace bisericile, — maĭ avem óre voe a ne îndoi, că el grăesce în numele Domnuluĭ şi Învĕţătoriuluĭ nostru Isus Christos? Maĭ avem óre voe, să maĭ întârziăm a contribui spre promovarea uneĭ opere aşa de sfinte, ceea ce ne e cu putinţă?“

În scurtă vreme după cuvîntarea acésta lordul Halifax s'a dus la Roma, şi acolo Papa l-a primit în chipul cel maĭ cordial. Înainte de asta cu o sută de anĭ trecutu-ĭ ar fi prin minte unuĭ lord, să mérgă la Roma la Papa? — Ast fel cugetă, ast fel scriŭ despre unire bărbaţĭ anglicanĭ inteligenţĭ. Asta însamnă mult, însamnă fără îndoélă cel puţin paşul cel dintâiŭ spre unire, însamnă convicţia şi mărturisirea, că desbinarea de cătră Roma e un rĕŭ, care nu are să se sufere maĭ mult.

Biserica catolică e pe calea învingeriĭ. Lumea are să ajungă din noŭ la convicţia, că într'însa trăesce Christos, cel ce după înviarea sa maĭ mult nu móre. Multă vreme sevârşise mirésa luĭ Christos lucrul uneĭ servitóre în jugul statuluĭ liberal. Ea părea a trage de mórte, — dar ea n'a murit, ea nu póte muri. Ea e oţelită împotriva periciuniĭ. La învingere o duc tot de una maĭ ales energia eĭ şi curăţenia maximeĭ eĭ. Când înainte de asta nisce bărbaţĭ aşa numiţĭ catolicĭ liberalĭ, ómenĭ cu inimă bună, dar cu pricepere puţină, aŭ năvălit asupra luĭ Piŭ IX, ca el să aducă principiile creştine în consonanţă cu cele proclamate în anul 1789, el a rĕspuns cu apostolicescul: „Non possumus!“ De aceea mórte papatuluĭ celuĭ intolerant, care ţine aşa de morţiş la dogmele cele învechite! Când cu 26 anĭ maĭ înainte începuse a se colporta printre catoliciĭ din Germania învĕţătura, că sensul dogmelor creştine se póte schimba şi modifica după opiniunea publică şi după mersul raporturilor sociale, Vaticanul a tunat din noŭ cuvîntul sĕŭ: „Non possumus!“ şi acest cuvînt a provocat o furtună îngrozitóre, Kulturkampful. Şi furtuna a turbat şi s'a mistuit pe sine, — dar turbarea eĭ n'a putut să misce stînca pururea învigĕtóre asupra porţilor Iaduluĭ. Curăţenia Evangelieĭ e păzită. Aŭ despoiat pe Papa, aŭ sumuţat tóte popórĕle asupra luĭ, — dar nu l-aŭ plecat Şi acum? Acum privim cu încredere în viitoriŭ.

O, de am pune şi noĭ catoliciĭ tuturor ţĕrilor şi némurilor tótă credinţa şi tótă sperarea nóstră în forţa dumnezeéscă neînvinsă a principiilor creştine, şi de nu ne-am abate de la ele nicĭ cât e un fir de pĕr de dragul doctrinelor orbitóre, dar găunóse ale liberalismuluĭ deja putred!

Învingerea e scrisă numaĭ pe flamura credinţeĭ creştine, a aceleĭ credinţe, carea e una şi absolută, întrégă şi indivisibilă, e adevĕrul, care nu se póte înfrăţi nicĭ de cum cu minciuna!

După *„Die Wahrheit“*.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII în 2 a c. a primit în audienţă cu mare solemnitate pe representanţiĭ maĭ multor capitule colegiate şi institute de educaţiune din Roma.

Liberaliĭ voesc cu orĭ ce preţ a descreştina Italia. În Perugia aŭ alungat din spital pe călugăriţele, carĭ grijiaŭ de ceĭ morboşĭ; aŭ depărtat crucile şi icónele sfinte, aŭ sistat celebrarea sfinteĭ liturgiĭ, ĕră capela aŭ prefăcut-o în sală pentru primirea óspeţilor.

Sfinţia Sa Leo XIII de curênd a publicat o constituţiune, prin care modifică şi acomodéză raporturilor de azĭ decretele de oprire referitóre la edarea şi cetirea cărţilor şi chipurilor îndreptate în contra credinţeĭ şi moralităţiĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Delegaţiunile se vor întruni în anul acesta în Viena numaĭ cătră capĕtul veriĭ.

Kossuth în naĭvitatea şi grandomania sa a interpelat pe ministrul Bánffy cu privire la mergerea la Paris şi Berlin a nouluĭ ministru de esterne rusesc. — Bánffy a cerut rĕspuns de la Goluchowski. Acesta a şi dat rĕspunsul cerut, pe care Bánffy l-a cetit în şedinţa dieteĭ din 4 a c. El zice, că interpelarea luĭ Kossuth nicĭ nu e de a se lua în serios. Alt cum tractarea eĭ este şi neoportună; cu tóte acestea Kossuth póte fi convins, că ministrul de esterne n-a aşteptat interpelarea dînsuluĭ spre a informa cu privire la călătoria conteluĭ Murawiev, care călătorie nu periclitéză pacea. Că óre Turcia avé-va constituţie şi cum va fi acésta, e o întrebare prematură.

Kossuth a luat spre sciinţă rĕspunsul batjocoritoriŭ, partidul kossuthist înse de astă dată nu s'a identificat cu şeful sĕŭ.

În şedinţa din 5 a c. la posiţia budgetuluĭ referitóre la gendarmerie Rakovszky arată, că gendarmeria periclitézĕ libertatea de presă. Pe fie care zi vin tânguirĭ, că gendarmiĭ pătrund în case private şi fără vre-o autorisare orĭ sentenţă judecătorésc confiscă tipăriturĭ şi ziare. Procedura acésta nicĭ de cum nu se póte numi liberală.

Ministrul de comerciŭ a presentat un proiect de lege, prin care cere un credit de 550.000 fl. pentru acoperirea speselor făcute cu aranjarea esposiţieĭ milenare.

Desbaterea specială a budgetuluĭ ministeriuluĭ de interne s'a terminat în 6 a c.

În 8 a c. s'a început pertractarea generală a budgetuluĭ ministeriuluĭ de comerciŭ.

Toţĭ oratoriĭ aŭ constatat, că micĭi industriaşi sînt pe calea ruineĭ totale, şi e datorinţa statuluĭ a le veni în ajutor. Causa decadenţeĭ industriaşilor micĭ este marea concurenţă, ce le-o fac fabricile.

În şedinţa dietală din 9 a c. br. Bánffy a dat deslușirĭ în cestiunea fiumană, care de câte va zile se tractézĕ cu multă nervositate în presa opositională. Faptul, că la alegerile comunale a învins partidul autonomist inimic guvernuluĭ, nu-l consideră de important; guvernul nu a voit, să influinţeze alegerile (?). Autonomia cetăţiĭ Fiume nu o atacă nimenĭ (Fiumaniĭ înse sînt de altă părere), dară autonomia nu însamnă, că Fiume să fie pe lângă Ungaria şi Croaţia un al treilea factor. Turburările din Fiume se esplică de acolo, că Fiumaniĭ îşĭ interpretézĕ fals drepturile autonomice. (Vor ruga pe br. Bánffy, să le interpreteze.) Judecătoria administrativă se va introduce şi în Fiume. (Aicĭ zace vătĕmarea autonomieĭ.) Fiume nu atât după limbă, ca după organisare trebue legată de ţara mamă. Mai de parte guvernul voesce a introduce şi în Fiume poliţia de stat şi din acest motiv a trimis acolo pe Dárdai. Statificarea poliţieĭ în Fiume, unde este şi port, e necesară. Guvernul va întimpina dificultăţi, dară le va invinge (cu forţa).

Mercurĭ, Joĭ şi Vineri s'a continuat desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de comerciŭ.

Germania.

Deputaţiĭ polonĭ din parlamentul imperial necontenit se plâng despre neîndreptăţirĭ şi persecuţiunĭ din partea oficialilor germanĭ din Gnesen-Posen.

În şedinţa parlamentară din 5 a c. cancelariul Hohenlohe rĕspunzĕnd la tânguirile polone zice, că afacerea cade în competinţa dieteĭ prusiane, nu în a parlamentuluĭ. Apoĭ adauge, că Prusia tot de una şĭ-a împlinit datorinţa faţă de Polonĭ. Aceştia trebue să înveţe o dată a se considera deplin de supuşi prusiacĭ. Durere, că acest scop nu se póte ajunge, ci eĭ fac propagandă naţională deosebită. Prudinţa de stat pretinde, ca acesteĭ propagande să i-se opună cu tóte mijlócele, de carĭ dispune. Speranţele polone în tot casul se vor zădărnici în faţa puteriĭ de stat.

Partidul central în purtarea dușmănósă a organelor de stat faţă cu Poloniĭ privesce o nóuă formă a Kulturkampfuluĭ.

Anglia.

Ministrul de finanţe Hicks-Beach a cerut de la camera comunelor un credit de 798,000 lire şterling pentru espediţia în Dongola. Cu suma acésta chedivul va fi în stare de a replăti administraţieĭ datoriilor egiptene suma avansată pentru espediţia dongolană şi de a construi calea ferată din Wadi-Halfa spre Abu-Hamid. Ministrul spune, că tótă espediţia a costat 733,000 lire şt., o sumă minimă faţă cu resultatele dobîndite; apoĭ declară, că numaĭ Anglia este rĕspundĕtóre de siguranţa Egiptuluĭ, prin urmare cele alalte puterĭ nicĭ un amestec nu aŭ. — Deputatul Morley află declaraţia ministruluĭ de finanţe aptă de a provoca susceptibilitatea Franţeĭ şi a Rusieĭ şi de a resuscita cestiunea evacuăriĭ Egiptuluĭ de cătră Anglezĭ.

Protectoratul, ce şi-l arógă Anglia asupra Egiptuluĭ, a provocat mare resens în Franţa şi Rusia.

Se crede, că Anglia a nume nutresce agitaţia în imperiul turcesc, ca ast fel să abată atenţiunea puterilor de la cestiunea egiptenă.

Rusia.

În Rusia, unde domnesce absolutismul, Finlanda se bucură de óre care constituţionalism. De curênd s'a deschis dieta finlandeză de cătră ţarul ca mare duce de Finlanda. E de însemnat, că o parte din Finlanda s'a anexat la Rusia în 1721, întrégă provinţa înse s'a deslipit de Svedia numaĭ prin pacea de la Friedrichshafem din 1809.

Dieta se ocupă maĭ mult de votarea budgetuluĭ şi de legĭ administrative, pe carĭ le propune împĕratul spre desbatere. Fiind că presa ruséscă de căţĭ va anĭ combate constituţia Finlandezilor, deschiderea dieteĭ le-a procurat acestora mare bucurie.

Turcia.

Până când ambasadoriĭ marilor puterĭ stiliséză în Constantinopol representaţiunĭ cătră sultanul, supuşiĭ sultanuluĭ se măcelăresc în Creta. Turciĭ înarmaţĭ aŭ puşcat asupra creştinilor din Canea şi aŭ aprins oraşul. Casele celor maĭ mulţĭ creştinĭ sînt prefăcute în cenuşe. Ceĭ rĕmaşĭ fără adăpost şi persecutaţĭ de Turcĭ s'aŭ refugiat pe năile puterilor străine. Naea italiană „Etna“ a transportat din Creta în Sira 7000 de creştinĭ. Tot asemenea aŭ făcut şi alte năĭ italiene, franceze, angleze şi grecescĭ. Aprópe da Haleppa 700 de creştinĭ înarmaţĭ se luptă cu Musulmaniĭ. Mĕsurile luate de auctorităţile turcescĭ pentru restabilirea ordiniĭ sînt nesuficiente.

Liga naţională provócă poporul, ca fără amânare să proclame uniunea Creteĭ cu Grecia.

Scirile telegrafice din 10 a c. inspiră deja îngrijirile cele maĭ marĭ. Scirile acestea spun, că guvernul din Atena a declarat puterilor, că Grecia, avênd în vedere datorinţele sale faţă cu creştinii şi sentimentele sale faţă cu poporaţiunea cea de un sânge şi o lege cu ea, faţă cu evenimentele de pe insula Creta nu póte să păstreze maĭ mult rolul privitoriuluĭ. Tot acele-şĭ sciĭ spun, că prinţul George are să pornéscă la nópte din porunca regeluĭ în fruntea uneĭ flotile spre Creta. Prinţul în drumul sĕŭ până în Pireŭ şi şi aci în port a fost întimpinat şi însoţit de demonstraţiunile însufleţite ale poporuluĭ. Delijanis, interpelat fiind în cameră despre scopurile acesteĭ espediţiĭ, a rĕspuns, că nu e în posiţia de a da deslușirĭ.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş se convócă pe ziua 28 Februariŭ a. c. la 3 óre d. a. în sala de desemn a gimnasiuluĭ La acéstă adunare cu stimă invită pe toţĭ membriĭ şi binevoitoriĭ Reuniuniĭ.

Programul:

1. Deschiderea adunăriĭ prin presidentă.
2. Raportul general al comitetuluĭ despre activitatea sa de la ultima adunare generală.
3. Raportul despre averea Reuniuniĭ.
4. Alegerea alor 3 comisiunĭ: a) pentru esaminarea raportuluĭ general; b) pentru esaminarea raportuluĭ de sub 3; şi c) pentru înscrierea membrilor noĭ şi incassarea taxelor.
5. Raportul comisiunilor esmise şi darea absolutoriuluĭ.
6. Alegerea alor 2 membri în comitet.
7. Eventuale propuneriĭ.
8. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru verificarea procesuluĭ verbal al adunăriĭ.
9. Închiderea adunăriĭ.

Blaş din şedinţa comitetuluĭ Reuniuniĭ Femeilor Române greco-catolice din Blaş ţinută la 10 Februariŭ 1897.

A. n. Solomon presidentă. Dr **Ambrosiŭ Cheţian** secretar.

Noutăţĭ.

Ziua de Treĭ-Sfinţĭ, patroniĭ şcolilor din Blaş, şi în anul acesta s'a serbat cu solemnitatea îndatinată. După s. liturgie societatea de lectură a tinerimiĭ studióse de la gimnas a ţinut o şedinţă festivă, la care corul şi orchestra tinerimiĭ aŭ esecutat 4 piese musicale, s'a declamat în limba latină, română, grecă, magiară şi germană, şi s'a rostit o disertaţie „Reprivire în trecutul istoric al şcolilor din Blaş“. La şedinţă a fost de faţă şi Escelenţa Sa Î. P. S. Mitropolit, care şĭ-a esprimat satisfacţia faţă cu însufleţirea tinerimiĭ pentru vîrtuţile, a căror modele strălucite sînt ceĭ treĭ archiereĭ.

„Tribuna Poporuluĭ“ şi noĭ. „Tribuna“ din Sibiŭ la timpul sĕŭ colportase despre noĭ minciuna, — pare-ni-se aşa îĭ zic neadevĕruluĭ, ce-l spune óre cine sciind şi voind, — că noĭ am fi întimpinat cu bunăvoinţă scirea despre apropiata apariţie a „Tribuneĭ Poporuluĭ“. Am aflat, că minciuna aceea a „Tribuneĭ“ şĭ-a găsit ómenĭ, carĭ să o şi crédă. De aceea acum ne vedem nevoiţĭ a declara scirea aceea a „Tribuneĭ“ de ceea ce este, adecă de minciună. Noĭ la timpul sĕŭ inregistrasem între noutăţĭ simplaminte scirea, că „Tribuna Poporuluĭ“ va începe a apăré cu începutul anuluĭ 1897 şi ne ferisem a manifesta bunăvoinţă orĭ neplăcere asupra acesteĭ sciriĭ. N'avem năravul de a rosti sentenţă asupra cuĭ va, maĭ înainte de ce l-am cunósce.

Cas de mórte. *Ioan Pop* paroch în *Abuş* din protopopiatul *D. S. Martinuluĭ* a repausat în 9 Ianuariŭ 1897 în anul al 50-lea al vieţiĭ şi al 29-lea al preoţieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Liturgia Alesandriană grecéscă a s. Gregoriŭ: „Cel ce ne-aĭ cercetat pe noĭ cu milă și îndurare, Dispunĕtoriule Dómne Isuse Christóse, și ne-aĭ conces nóuĕ umiliților, pĕcătoșilor și nevrednicilor servĭ aĭ tĕĭ îndrăznéla de a sta la *sfîntul tĕŭ altariŭ și a-ți aduce ție înfricoșata și necruntata jertfă* pentru pĕcatele nóstre și nesciințele poporuluĭ tĕŭ, ca să fie spre ĭertarea și odihna părinților și fraților nostri, celor ce maĭ înainte aŭ adurmit șcl.“ „Învrednicesce-mĕ, să staŭ nevinovat la altariul tĕŭ și să-ți aduc *jertfa acésta cuvîntătóre și necruntată* cu consciință curată întru ĭertarea pĕcatelor și greșelelor mele și întru lăsarea nesciințelor poporuluĭ tĕŭ, întru odihna și recorirea părinților și fraților nostri adurmiți șcl.“ „De aceea cerem și te rugăm, binevoitoriule, bunule Dómne, ca nu spre certarea și rușinarea, nu spre osînda și judecata pĕcatelor nóstre să fie *jertfa acésta, carea ți-am adus-o* pentru slăbiciunile nóstre, ci în ce chip aĭ binevoit a umplé de tótă sfințenia acestea darurĭ preasfinte și prețióse ale tale șcl.“ [1])

Liturgia Alesandriană grecéscă a s. Marcu: „Sfinte, preaînalte, înfricoșate, carele întru sfinți odihnescĭ, ne sfințesce pe noĭ și ne învrednicesce de *acéstă preoție sfîntă* a ta, și ne pune înaintea *onoratuluĭ tĕŭ altariŭ* cu tótă consciința bună șcl.“ „Acestea tóte le-aĭ făcut prin — Domnul și Dumnezeul și Mântuitoriul nostru Isus Christos, prin care — mulțămindu-ți îți aducem *acéstă adorare cuvîntătóre și necruntată,* carea ți-o aduc ție, Dómne, tóte némurile de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus, de la méză nópte până la méză zi, că mare e numele tĕŭ întru tóte némurile, și în tot tocul *se aduce sfîntuluĭ tĕŭ nume și jertfă și oblațiune.*“ [2])

Liturgia Etiopienilor: „Primesce darurile și *jertfele* servilor tĕĭ, — și să fie întru ĭertarea pĕcatelor lor și a pĕcatelor poporuluĭ tĕŭ.“ „Arată fața ta preste pânea acésta și preste păharul acesta, carĭ le-am pus pe *altariul* tĕŭ cel spiritual; binecuvîntă-le, sfințesce-le și le curățesce, și schimbă pânea acésta, ca să fie curatul tĕŭ trup, și ceea ce e mestecat în păharul acesta, prețiosul tĕŭ sânge, și să fie nóuĕ tuturor *jertfă* spre vindecarea și mântuirea sufletuluĭ și trupuluĭ nostru.“ „Dă-ne nóuĕ, să-ți aducem ție *oblațiune cuvîntătóre și jertfă de mulțămită și spirituală* șcl.“ „Și acum, Dómne, făcênd amintirea morțiĭ și învieriĭ tale, *îți aducem* ție acéstă pâne și acest păhar, mulțămindu-ți, că prin acelea ne-aĭ învrednicit pe noĭ a sta înaintea ta și *a-ți sevârși ministeriul preoțesc.* Rugămu-te, Dómne, și cerem, să trimiți sfîntul tĕŭ Spirit și vîrtutea preste păharul acesta, și să le facă amîndóuĕ trupul și sângele Domnuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos.“ „Că aĭ dat putere Apostolilor și celor ce-ți servesc ție cu inimă sinceră și celor ce-ți aduc ție *jertfe* întru miros cu bună mirésmă șcl.“ „Sfîntul, prețiosul, viul și adevĕratul trup al Domnuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, care *se dă întru ĭertarea pĕcatelor și întru viață vecinică* celor ce-l primesc cu credință. Amin. Sfîntul, prețiosul, de viață dătătoriul și adevĕratul sânge al Domnuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, care *se dă întru ĭertarea pĕcatelor și întru viață vecinică* celor ce-l primesc cu credință. Amin. Acesta este sângele luĭ Emanuil în adevĕr și în realitate. Amin. Cred, cred, cred de acum și până în veac. Amin. Acesta e trupul și sângele Domnuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, carĭ le-a primit din dispunĕtórea nóstră a tuturor, sfînta și curata Fecióră Maria. — S'a dat pe sine pentru noĭ cu voea sa pe lemnul sfinteĭ crucĭ. Amin. Cred, cred, cred, că dumnezeirea luĭ nu s'a despărțit de omenirea luĭ în nicĭ o óră orĭ clipire a ochiuluĭ. S'a dat pe sine pentru noĭ spre ĭertarea pecatelor și spre viață vecînică celor ce primesc acelea cu credință. Amin. Cred, cred, cred de acum și până în véc. Amin. Acésta este pânea vieții, carea s'a pogorît din ceriŭ, cu adevĕrat prețiosul trup al luĭ Emanuil Dumnezeul nostru. Amin. Acesta este păharul vieții, care s'a pogorît din ceriŭ, care e prețiosul sânge al luĭ Christos. Amin.“ [3])

Rînduéla comună a liturgieĭ după ritul Sirilor Iacobiți: „Să stăm în strălucire și curățenie *înaintea sfîntuluĭ tĕŭ altariŭ* și *împlinind preoția să-ți aducem ție jertfe curate și escelente* șcl.“ „Sfințesce *jertfa acésta* și printr'însa dă ĭertarea pĕcatelor și ștergerea fărădelegilor șcl.“ „Dumnezeule, cel ce aĭ primit jertfa luĭ Avel în câmp, a luĭ Noe în corabie, a luĭ Avraam în vîrful munteluĭ, a luĭ Ilie în muntele Carmiluluĭ, — tu, Dómne, *primesce jertfele acestea, carĭ ți-se aduc ție prin mânile mele* a neputinciosuluĭ și pĕcătosuluĭ, și printr'însele dăruesce amintire bună viilor și morților, pentru carĭ se aduc șcl.“ „Domnul a împĕrățit, întru bună cuviință s'a îmbrăcat. Aliluia. Eŭ sînt pânea vieții, zice Domnul nostru, care m'am pogorît dintru înălțime la cele de jos, pentru ca prin mine lumea să trăéscă; trimisu-m'a Tatăl, pe cuvîntul cel fără de trup, și ca un plugariŭ m'a semĕnat Gavriil, *m'a primit pântecele Marieĭ* ca un pământ bun, și *étă mĕ pórtă pe mânile sale preoții de-asupra altarelor.* Aliluia. *Primesce jertfa nóstră.*“ „Primesce acum *jertfa nóstră spirituală* de-asupra *altariuluĭ tĕŭ celuĭ cuvîntătoriŭ* șcl.“ „Dăruesce-ne, Dómne Dumnezeule, ca cu inimile nóstre stropite și curate de tótă consciința rea să ne învrednicim a ne sui la sfînta ta a sfintelor cea sublimă și înaltă și să stăm întru curățenie și sfințenie *înaintea sfîntuluĭ tĕŭ altariŭ,* și *împlinind preoția să-ți aducem ție jertfe cuvîntătóre și spirituale* cu credință adevĕrată șcl.“ „A sfîntuluĭ N., a căruĭ amintire o facem astăzĭ; și maĭ ales a sfinteĭ Născătóre de Dumnezeŭ Maria, întru onórea căreia și pentru care *se aduce acestă jertfă* șcl.“ „Dumnezeule, tu te-aĭ făcut jertfă, și *ție ți-se aduce jertfă:* primesce *jertfa acésta* din mânile mele cele pĕcătóse, pentru sufletul luĭ N. șcl.“ „Șterge, Dómne necurățiile și petele sufletuluĭ mĕŭ, și mĕ curățesce prin stropirea ta a vieții, ca să mĕ învrednicesc a mĕ apropia cu curățenie și sfințenie la sfînta ta a sfintelor, cea sfîntă și sfințitóre, și ca nepetat să sevârșesc sacramentele tale cele adorabile și dumnezeescĭ, și cu consciință curată *să-ți aduc ție jertfa cea vie,* carea să placă dumnezeiriĭ tale, și să fie asemenea jertfeĭ tale celeĭ glorióse, Domnul și Dumnezeul nostru, în veciĭ vecilor.“ „Treime sfîntă și vrednică de laudă, *primesce jertfa acésta* din mânile mele slabe și pĕcătóse.“ „Părinte al adevĕruluĭ, étă Fiul tĕŭ, *jertfă* plăcută ție: pe acesta primesce-l, care a murit pentru noĭ, și printr'însul fiĭ milostiv. Primesce *jertfa acésta* din mânile mele. — Étă *sângele vĕrsat de ceĭ fărădelege pe Golgota,* care se întrepune pentru mine: primesce pentru el rugăciunea mea. Pe cât de marĭ sînt pĕcatele mele, pe atât de marĭ sînt milostivirile tale. — Privesce pĕcatele, dar privesce de o dată și *jertfa, ce se aduce pentru ele.*“ [1])

Liturgia Nestoriană a ss. Apostolĭ: „Christos, care s'a jertfit pentru mântuirea nóstră și ne-a demandat, să facem amintirea morțiĭ și învieriĭ sale, însu-și *priméscă jertfa acésta* din mânile nemernicieĭ nóstre șcl.“ [2])

Liturgia Nestoriană a fericiților Apostolĭ compusă de ss. Adeŭ și Maris: „Christos asculte rugăciunile tale, și *să-ĭ fie bine primită jertfa ta* șcl.“ „Prin grația ta sfințesce *jertfa acésta* și dă printr'însa putința și vîrtutea așa, ca să uiți pĕcatele nóstre cele multe și să fiĭ milostiv, când te veĭ arĕta la capĕtul timpurilor șcl.“ [3])

Liturgia Armenilor: „Pânea acésta e trupul luĭ Christos, păharul acesta e sângele L. N. — Acesta este Christos Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, care șede de-a drépta Tatăluĭ, și aci *se jertfesce* între noĭ, *ridică pĕcatele lumiĭ.*“ [4])

Rînduéla cumineclrĭĭ bolnavilor la Armenĭ: „Christos cel *jertfit* ni-se împărtesce nóuĕ, Aliluia.“ [5])

Pentru ca mărturisirea acésta tradițională despre caractĕrul sacrificial al s. Eucharistiĭ să se pótă zice, că e a tuturor bisericilor rĕsărituluĭ, maĭ adaugem aci de închiare câte va din mărturisirile acelor liturgiĭ, carĭ sînt în folosință la popórĕle creștine de rit grecesc.

Așeḑământul sfinteĭ și dumnezeeschiĭ Liturgiĭ: „Dómne, trimite mâna ta din înălțimea locuinteĭ tale, și mĕ întăresce spre servițiul tĕŭ, ce-mĭ este pus înainte, ca fără de osîndă stând înaintea înfricoșatuluĭ tĕŭ scaun *să împlinesc sacrificiul cel fără de sânge.*“ „Întru onórea și amintirea preabinecuvîntateĭ, măriteĭ Dispunătóreĭ nóstre Născătórc de Dumnezeŭ — *primesce, Dómne, acrificiul acesta* întru altariul tĕŭ cel maĭ pe sus de ceriŭ.“

Liturgia s. Ioan Crisostomul: „Și ne învrednicesce, să-ți aducem ție rugăciunĭ și cererĭ și *sacrificiĭ fără de sânge* pentru tot poporul tĕŭ.“ „Pentru ĭubirea ta de ómenĭ cea negrăită și ne-

---

[1]) Renaudot l. c. I. p. 90 urr.
[2]) Renaudot l. c. I. p. 131 urr.
[3]) Renaudot l. c I. p. 499 urr.

[1]) Renaudot l. II. p. 1 urr.
[2]) Renaudot l. c. II. p. 584 urr.
[3]) Renaudot l. c. II. p. 587 urr.
[4]) Denzinger Ritus Orientalium I. p. 422.
[5]) Denzinger l. c. p. 428.

măsurată nemutat și neschimbat te-aĭ făcut om, și archiereŭ te-aĭ numit nóuĕ, și ne-aĭ dat nóuĕ lucrarea de sfinție a serviriĭ acesteia și a *sacrificiuluĭ celuĭ fără sânge* ca Dispunĕtoriul tuturor. — Decĭ pe tine te rog, cel ce eștĭ singur bun și bine ascultătoriŭ: caută spre mine pĕcătosul și nedemnul servul tĕŭ, și-mĭ curățesce sufletul și inima de consciință rea; și mĕ învrednicesce cu puterea sfîntuluĭ tĕŭ Spirit, *fiind îmbrăcat cu darul preoției, să staŭ înaintea sfinteĭ mesei tale acesteia, și să lucrez întru sfinție sfîntul și preacuratul tĕŭ trup și prețiosul sânge.* Că ție mĕ rog, plecându-mĭ cerbicea mea, și cer de la tine: să nu întorcĭ fața ta de la mine, nicĭ să mĕ lapedĭ dintre fiiĭ tĕĭ; mĕ fă demn *a se aduce ție de la mine* pĕcătosul și nedemnul servul tĕŭ *darurile acestea.* Că *tu eștĭ, cel ce aducĭ și te aducĭ,* și cel ce primescĭ și împarțĭ, Christóse Dumnezeul nostru șcl." „Ne învrednicesce pe noĭ *a-ți aduce ție daruri și sacrificiĭ spirituale* pentru pĕcatele nóstre și nesciințele poporuluĭ; și ne fă pe noĭ demnĭ, să aflăm char înaintea ta, ca *să-ți fie bineprimit sacrificiul nostru* șcl." *„Încă-ți aducem ție acest sacrificiŭ cuvîntătoriŭ și fără de sânge* șcl." *„Încă-ți aducem ție acest sacrificiŭ cuvîntătoriŭ* pentru cei repausațĭ întru credință șcl." *„Frânge-se* și se împarte *Mielul luĭ Dumnezeŭ, Fiul Părinteluĭ* șcl."

Liturgia s. Vasiliŭ cel Mare: „Să tacă tot trupul omenesc, și să stea cu fricĭ și cu cutrĕmur, și nimica pămîntesc întru sine să nu cugete. Că *Împĕratul împĕraților și Domnul domnilor vine, să se junghie* și să se dea întru mâncare credincioșilor șcl." „Dómne Dumnezeul nostru, — carele ne-aĭ dăruit descoperirea tainelor cerescĭ, și *ne-aĭ pus pe noĭ spre servirea acésta* în puterea Spiritului tĕŭ celuĭ sfînt: binevoesce dară, Dómne, *să fim noĭ ministriĭ Legiĭ tale celeĭ nóuĕ,* servitoriĭ sfintelor tale taine. Primesce-ne pe noĭ, carĭ *ne apropiăm de sfîntul tĕŭ altariŭ,* după mulțimea îndurărilor tale, pentru ca să fim demnĭ *a-ți aduce ție cuvîntătoriul acesta și fără de sânge sacrificiŭ* pentru pĕcatele nóstre și pentru nesciințele poporuluĭ. — Caută spre noĭ, Dumnezeule, și vedĭ servirea nóstră acésta și o admite pe dînsa, pe cum aĭ admis darurile luĭ Avel, sacrificiile luĭ Noe, arderile de tot ale luĭ Avraam, preoțiile luĭ Moïsi și Aaron, cele de pace ale luĭ Samuil șcl."

Pentru ca cercul mărturisirilor, carĭ le cuprind liturgiile creștine, să fie complet, ne maĭ aducem a minte în sfârșit și de aceea, că *în liturgiile bisericiĭ apusane* preotul după consacrarea pâniĭ și vinuluĭ agrăesce s. Eucharistie cu cuvintele: *„Agnus Dei, qui tollis peccata mundi."*

Mărturisirea acésta cuprinsă în liturgiile tuturor bisericilor creștine e hotărîtóre: ea ne dovedesce, cum „biserica Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ, stîlp și întărire a adevĕruluĭ" (I Tim. 3, 15) fiind, tot de una și pretutindenea a crezut și a învĕțat, că s. Liturgie e adevĕrată jertfă, singura și perpetua jertfă a L. N. Sfînta biserică neuitând nicĭ o dată mandatul dumnezeesc: „Acésta să o faceți întru amintirea mea!" a primit și a păzit cu credință preasfînta sa moștenire. Pe când valurile persecuțiuniĭ cresceaŭ până la înălțimĭ îngrozitóre, biserica se pogoria în pântecele pămîntuluĭ în catacumbe, se retrăgea în singurătatea văilor și în peșterĭ ascunse, sevârșia acolo în tăcerea nopții pe altare simple taĭna jertfeĭ de mórte a Domnuluĭ și dimitea pe mărturisitoriĭ sĕĭ întăriți cu s. cuminecătură, pentru ca eĭ în fel de fel de chin și mórte să mărturiséscă pe Christos și mărturisirea sa să o sigileze cu sângele sĕŭ. Și sângele martirilor a fost semînța creștinilor: după treĭ vecurĭ de persecutare biserica ieși din ascundĕtorile sale, întră triumfătóre în cetățĭ și sate, urcă munțiĭ, se aședă în basilice, bisericĭ și bisericuțe fără numĕr, ridică într'însele altarele sale și celebră acum la lumina zileĭ înaintea adunăriĭ poporuluĭ moștenirea Domnuluĭ, jertfa perpetuă a morțiĭ luĭ. Și mergênd în tótă lumea duse cu sine preasfînta sa moștenire în tóte țĕrile pămîntuluĭ. Ea adună popórele în jurul altarelor sale, celebră cu ele din neam în neam mórtea sacrificială a luĭ Christos, le împărtășĭ s. cuminecătură și realisă ast fel Legea cea nóuă și vecĭnică. Ea amĕsurat cuvintelor profetuluĭ a adus și aduce pretutindenea jertfa curată, adevĕrată și desevârșită a L. N. și a făcut și face numele Domnuluĭ mare de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus.

Așa de puternică e dovada acésta cuprinsă în venerabilele documente ale liturgiilor creștine, cât ea face prisositóre orĭ ce altă dovadă a tradițiuniĭ creștine. (Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Apoĭ se îndreptă ĕră cătră negustătoriŭ: „După ce nu am dovedit, că sînt fiul tatăluĭ meŭ, eŭ voiŭ să abstaŭ de la pretensiunile mele și mĕ voiŭ depărta și nu te voiŭ maĭ supĕra nicĭ o dată. Dă-mĭ voe, să-ți spun numaĭ asta una: Eŭ nu voiam, să te întorcĭ în sclăvie, nicĭ să-ți cer dare de samă despre averea ta. Orĭ cum s'ar fi sfârșit convorbirea nóstră, eŭ la tot casul aș fi zis, ceea ce zic acum: Tóte cele ce aĭ câștigat cu mintea și sirguința ta, sînt ale tale: folosesce-le în pace. Eŭ n'am lipsă de averea acésta. Când bunul Quint, al doilea tată al meŭ, a pornit în espediția sa cea maĭ de pe urmă, el mĭ-a lăsat o moștenire bogată de principe. De cum va în viitoriŭ îți veĭ maĭ aduce când va a minte de mine, acéstă reamintire să fie în tot de una însoțită de întrebarea, care, — îți jur pe Ĭehovah și pe profeți, pe Dumnezeul tĕŭ și al meŭ, — a fost motivul cel maĭ de frunte, că am venit aicĭ: Ce sciĭ, — ce-mĭ poți împărtăși — despre mama, despre Tirzah soru-mea, carea acum trebue că e frumósă și grațiósă în tocmaĭ ca fata asta, care îți înseninéză viața, de cum va nu e ea tot una cu viața ta? O, spune-mĭ, ce-mĭ sciĭ spune despre ele?"

Lacrimĭ curgeaŭ pe obrajiĭ Esthereĭ la vale. Dar negustătoriul rĕmase rece. El zise cu glas limpede:

„Ți-am spus, că am cunoscut pe principele Hur. Îmĭ aduc a minte, că am înțeles despre nefericirea, ce a ajuns familia luĭ. Îmĭ aduc a minte de durerea, ce m'a cuprins, când am înțeles-o. Acela, care a adus atâta nefericire preste vĕduva amiculuĭ meŭ, este tot acela, care m'a chinuit și pe mine. Merg încă și maĭ de parte și-ți mărturisesc, că am făcut cercetările cele maĭ zelóse în privința familieĭ, dar — nu-ți pot spune nimica despre ea."

Ben Hur suspină adânc.

„Ast fel, — ast fel ĕr sînt maĭ sĕrac cu o sperare," zise el luptându-se cu durerea sa. „M'am dedat cu desamăgirile. Te rog, ĭertă-mĭ îndrăznéla. Dacă te-am supĕrat, ĭertă-mĕ pentru dorul meŭ. De acum înainte viața mea e a rĕsbunăriĭ. — Dumnezeŭ să fie cu voĭ!"

Ajuns la perdeaua ușiĭ se maĭ întórse o dată și zise:

„Vĕ mulțămesc la amîndoĭ!"

„Pace ție!" zise negustătoriul.

Esther nu putea să grăéscă de plâns.

Așa s'a depărtat Ĭuda.

IV.

Istoria luĭ Simonide.

Abia părăsi Ben Hur chilia, când Simonide se părea, că se trezesce dintr'un vis. Fața i-se roși, ochiĭ îĭ începură a sclipi, și el zise vesel:

„Esther, sună ĭute!"

Fata se duse la masă și sună. O umplĕtură a pĕreteluĭ se împinse în laturĭ, și se deschise un coridor, din care ĭesi un bărbat, se opri față în față cu negustătoriul și se închină adânc.

„Malluch, aicĭ, — maĭ aprópe de scaun," zise stăpânul în ton poruncitoriŭ.

„Am, să-ți daŭ o comisie, care trebue să reușéscă, chiar și dacă sórele ar trebui să-și schimbe cursul. Ascultă-mĕ! Chiar acum se pogóră în magazinul de mărfurĭ un tinĕr, înalt, de forme fine și îmbrăcat în îmbrăcămintea luĭ Israil. Mergĭ în urma luĭ asemenea umbreĭ și în tótă nóptea trimite-mĭ scire, că unde se află, ce face și în ce societate se învîrte, și de cum va poți, să-ĭ asculți neobservat conversările luĭ, atuncĭ împărtășesce-mi-le din cuvînt în cuvînt și fiĭ cu băgare de samă la tóte cele ce sînt potrivite spre a-ĭ cunósce obiceiurile, motivele, istoria vieții luĭ. Înțelegi-mĕ? Mergĭ de grab! Stăĭ, Malluch! Dacă ar părăsi cetatea, mergĭ în urma luĭ, — și însamnă-ți bine, Malluch, — el e prietinul meŭ! De cum va te va agrăi, spune-ĭ, ce veĭ afla de bine și potrivit, numaĭ aceea nu, că tu eștĭ în serviții meŭ; despre asta să nu-ĭ spuĭ nicĭ un cuvînt. Grăbesce!"

Omul se închină ca maĭ înainte și se duse.

Simonide își frecă de olaltă mânile sale cele uscate și rîse.

„Ce zi minunată e astăzĭ, fiĭca mea!" zise el cu glas vesel. „Ce zi minunată! Voiŭ să mĭ-o însemn. E o zi norocósă! Vedĭ de ea rîdênd, și rîdênd mĭ-o și spune, Esther!"

Veselia luĭ feteĭ i-se păru nefiréscă, și ea, pentru ca el să o bage acésta în samă, îĭ zise întristată:

„Vaĭ mie, tată! O, de așĭ puté, să uĭt ziua acésta!"

Mâna luĭ în aceea-și clipă se sloboți la vale, și capul i-se plecă pe pept așa, că crețele, ce-ĭ încunjuraŭ bărbia, ieșiră a fară.

„Adevĕrat, fórte adevĕrat, fiĭca mea!" zise el, fără ca să-și înalțe privirea. „Astăzĭ e ziua a dóuĕ zecia a luniĭ a patra. Astăzĭ

sînt cinci ani, de când Rachil mamă-ta s'a pus la pat şi a murit. Pe mine mĕ aduseră a casă, frânt, pe cum mĕ vedĭ aci, şi noĭ o găsirăm mórtă de obidă. O, ea mĭ-a fost ca un strugur de camfor din viile de la En-Gedi. Ea mĭ-a fost miros de smirnă, o legătură de florĭ drăgălaşe şi aromatice. Sărutarea eĭ a fost maĭ dulce ca mierea din fagur. Noĭ am dus-o într'un loc singuratic, — într'o criptă în cóstă de munte, acolo odihnesce ea singură; nimenĭ nu zace în apropiarea eĭ. Dar în nóptea obidărĭĭ mĭ-a lăsat ea o luminuţă, carea anii aŭ crescut-o, de acum e asemenea strălucirĭĭ luniĭ." El îşĭ ridică mâna şi o aşedă pe capul fiĭceĭ sale. „Dumnezeule, îţĭ mulţămesc, că acum îmĭ reînvie Rachil în Esthera mea!"

Apoĭ îşĭ înalţă capul, şi ca şi cum l-ar fi cuprins un gând fără de veste, îĭ zise:

„Nu e zi cu sóre a fară?"

„A fost, când întrase tinĕrul."

„Aşa dară chémă pe Abimelech, să mĕ ducă în grădină, de unde să pot vedé rîul şi năile, şi-ţĭ voiŭ spune, de ce adineaorĭ gura mea se umpluse de rîs, şi sufletul meŭ cântase, şi spiritul meŭ fuse vesel ca o căprióră orĭ un cerb tinĕr pe munţiĭ aromatelor."

La sunetul clopoţeluluĭ întră un servitoriŭ şi la porunca eĭ împinse a fară scaunul, care umbla pe róte, şi-l scóse pe coperiş, căruia Simonide îĭ zicea grădină. Printre tufe de trandafirĭ şi straturĭ de florĭ, — tot atâtea triumfurĭ de ale cultivărĭĭ îngrijite, carĭ înse acum rĕmaseră nebăgate în samă, — fu el împins până la un loc, de unde putea vedé crestele palaţuluĭ de pe insula din faţă, puntea, ce în perspectivă descrescêndă se întindea până la cel alalt ţĕrm, şi rîul din jos de pod cu mulţimea de năĭ, carĭ se legănaŭ în lumina trĕmurătóre a sórelui de diminéţă pe apa, ce făcea creţe mĕrunte. Servitoriul se duse şi lăsă pe stăpânul sĕŭ numaĭ cu fata luĭ. Sgomotul cel vesel al lucrătorilor, ciocănitul şi bubuitul şi toiul mulţimiĭ de paşĭ de pe punte de loc nu-l turbura. Urechea luĭ era aşa de dedată cu acestea ca şi ochiĭ luĭ cu priveliştea, ce numaĭ întru atâta îĭ stîrnia interesul, întru cât ele tóte îĭ puneaŭ în prospect câştig noŭ.

Esther sta răzimată de braţul scaunuluĭ măgulind mâna tătâne-sĕŭ şi aştepta, ca el să încépă vorba. El în sfârşit se hotărî cu sforţare vĕdită a voinţeĭ sale, să grăéscă, şi începu:

„Pe când vorbise tinĕrul, Esther, eŭ mĕ uĭtasem la tine şi aşa mi-se păruse, că tu îĭ ţineaĭ parte."

Ea îşĭ plecă ochiĭ la pământ, în vreme ce rĕspunse:

„De cum va înţelegĭ credinţa mea, aĭ dreptate, eŭ l-am crezut."

„Aşa dar socotescĭ, că el e fiul cel dispărut al principeluĭ Hur?"

„De cum va nu —," ea se opri.

„De cum va nu, Esther?"

„Eŭ am fost servitórea ta, tată, de când pe mama a chemat-o Domnul. Lângă tine fiind am auzit şi am vĕzut, cât de înţelepţesce aĭ tractat cu tot soiul de ómenĭ, carĭ cercaŭ dobîndă sfîntă şi nesfîntă; şi acum zic, că dacă acest tinĕr întru adevĕr nu e principele, care se mărturisesce a fi, atuncĭ în fiinţa mea de faţă falsitatea încă nicĭ când nu a jucat cu atâta măiestrie rolul simpluluĭ adevĕr."

„Pe gloria luĭ Solomon, fiĭca mea, asta a fost o vorbă seriósă! Credĭ tu, că tatăl tĕŭ a fost sclavul tatăluĭ luĭ?"

„Eŭ l-am înţeles aşa, că el a întrebat de acésta ca de un lucru, care l-a auzit de la altul."

Câtă va vreme ochiĭ luĭ Simonide odihniră pe îmbulzéla de năĭ, de şi gândurile luĭ petreceaŭ de parte de ele.

„Aşa e, Esther, tu eştĭ o copilă bună, aĭ mintea ageră a poporuluĭ nostru şi eştĭ în vrîsta, în care eştĭ destul de tare, ca să poţĭ asculta, şi eŭ voiŭ să-ţĭ istorisesc despre mine şi despre mamă-ta şi despre multe lucrurĭ din trecut, lucrurĭ, despre carĭ tu nu sciaĭ nimica, de carĭ tu nicĭ în vis nu ţĭ-aĭ fi adus a minte, — despre lucrurĭ de acele, mărturisirea cărora nicĭ chiar chinuirile Romanuluĭ nu o aŭ putut stórce din mine, căcĭ eŭ le păziam de dragul uneĭ sperărĭ, ér ţiĕ nu ţi-le-am descoperit, pentru ca sufletul tĕŭ să se desvólte spre Domnul în tocmaĭ ca trestia spre sóre.... Eŭ m'am născut într'o peşteră în valea Hinnom, în laturea sudică a munteluĭ Sion. Părinţiĭ meĭ aŭ fost sclavĭ evreĭ, păzitorĭ aĭ smochinilor, maslinilor şi viilor, carĭ cresceaŭ în grădina împĕratuluĭ chiar lângă lacul Siloa. Ca prunc şi eŭ le-am ajutat.... Eĭ se ţineaŭ de clasa aceea, care era datóre, să servéscă întrégă viaţa. Eĭ m'aŭ vîndut principeluĭ Ben Hur, celuĭ maĭ bogat om în Ierusalim după Irod. Noul meŭ stăpân m'a trimis în Alesandria Egiptuluĭ în neguţătoria sa de acolo. L-am servit şese anĭ, ér în al şeptelea în sensul legiĭ luĭ Moĭsi am devenit libĕr."

Esther bătu cu bucurie în pălmĭ.

„Aşa dară nu eştĭ sclavul tatăluĭ luĭ?"

„Ascultă maĭ de parte, fiĭca mea! Eraŭ pe atuncia în curţile templuluĭ cărturarĭ de aceia, carĭ pledaŭ cu multă înverşunare pe lângă părerea, că prunciĭ sclavilor, celor ce sînt legaţi pe vecie, se împărtăşesc în sórtea părinţilor sĕĭ. Înse principele Hur în tóte a fost om drept; el esplica legea în tocmaĭ ca Fariseul cel maĭ sever, de şi nu se ţinea de Fariseĭ. El zise, că eŭ sînt cumpĕrat ca sclav evreŭ în sensul adevĕrat al mareluĭ legislator, şi cu scrisóre întărită cu sigil mĭ-a dat libertatea. Scrisórea o păstrez şi acuma."

(Va urma)

Bibliografie.

A apărut:

„Conspectul limbeĭ germâne", gramatică şi sintacsă, de Dr Florian Stan, prof., o broşură de 83 pag. form. 8° mic, preţul 1 corónă.

„Istoria împĕratuluĭ Traian", trad. de Petru Broştean, fasc. VIII cuprinde desvoltarea artelor sub Traian, drumurile, podurile etc.

„Fóea pentru toţĭ", o frumósă revistă sĕptĕmânală, ce apare la Bucurescĭ, sub direcţiunea cunoscutuluĭ scriitor Dum. Stancescu. Nro 1—3 apăruţĭ până acum cuprind o mulţime de lucrurĭ şi bune şi folositóre, poesiĭ, novele, povestĭ, sfaturĭ, gândirĭ şi câte 2—3 ilustraţiĭ. Costă pe an 4 fl.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕzută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copceĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierĭŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alŭ doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericituluĭ Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirĭĭ". Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 20 Februariŭ 1897.** **Numerul 8.**

Spre deficit.

În zilele trecute a publicat ministrul de finanţe resultatul finanţiar al celor din urmă treĭ luni din anul 1896. În esposeul sĕŭ, cu care ministrul îşi însoţesce darea sa de samă, se încércă a presenta lucrurile în colorĭ fórte favoritóre, ba cutézĕ chiar a constata o îmbunătăţire faţă de ultimul pătrar al anuluĭ precedent 1895. A nume ne spune, că venitul dărilor directe în 1896 e maĭ mare cu 1·59 milion de cât în 1895, şi că dările de consum, carĭ în ultimul pătrar al anuluĭ 1895 scăduseră cu 1·18 milion florenĭ, în pătrarul din urmă din anul 1896 ér s'aŭ urcat cu suma de 1·52 milion florenĭ.

Orĭ cât s'ar sili înse dl ministru de finanţe a presenta cifrele într'o formă amăgitóre, realitatea tot nu se lasă a fi acoperită. E adecă fórte indiferent, ce resultă la finea cuţărui pătrar de an finanţiar; aceea ce decide, e resultatul final al anuluĭ întreg de gestiune. Numaĭ din acest resultat se póte judeca, óre aflămu-ne pe calea progresuluĭ, orĭ dóră înaintăm érăşĭ spre deficit.

Şi dacă vom privi resultatul anuluĭ întreg de gestiune, atuncĭ situaţia se presintă în colorĭ cu totul deosebite de cele arĕtate de domnul ministru de finanţe în raportul sĕŭ.

Întru adevĕr, dacă socotim tóte venitele şi tóte cheltuelile anuluĭ finanţiar 1896, atuncĭ aflăm, că venitele aŭ fost 504,330.370 florenĭ, ér cheltuelile tot brute aŭ fost 501,828.913 florenĭ. Asta însémnă, că bilanţul anuluĭ se închie cu un escedent de 2,501.457 florenĭ.

Acum să vedem aniĭ premergĕtorĭ. La anul 1892 escedentul budgetuluĭ a fost 16,698.634 florenĭ; la anul 1893 era 16.873.686 florenĭ; în anul 1894 era chiar 37,769.937 florenĭ; în fine la 1895 ér a scăḑut la 15,023.497 florenĭ. Şi în anul 1896 ce vedem? Vedem, că de la escedentul anuluĭ 1895 de 15,023.497 florenĭ de o dată ne scoborîm la un escedent numaĭ de 2,501.457 florenĭ, va să zică la un escedent maĭ mic cu aprópe 13 milióne florenĭ.

În faţa acestor cifre nu-ĭ folosesce domnuluĭ ministru de finanţe gruparea rafinată a cifrelor şi arĕtarea comparativă după pătrare de an.

E adevĕrat, că fluctuaţiunile aceste îşi aŭ esplicarea lor. E adecă sciut, că în aniĭ 1892, 1893 şi 1894 s'a efectuit, orĭ maĭ bine zis s'a finalisat rĕscumpĕrarea regaliilor. E sciut şi aceea, că rĕscumpĕrarea numită a adus statuluĭ un venit cu mult maĭ mare, de cum a îndrăznit a spera însu-şi domnul Wekerle, şi că multele milióne pe calea acésta câştigate aŭ întrat în vistieria statuluĭ din buzunarul proprietarilor, carĭ aŭ fost formal despoiaţĭ. E în fine sciut şi aceea, că ministrul Wekerle a întrelăsat orĭ ce fel de investiţiunĭ nóuĕ, numaĭ ca să pótă arĕta un escedent de 37 milióne într'un singur an, ca ast fel să-şi facă reclam şie-şi şi maĭ ales nefericitelor legĭ bisericescĭ, carĭ pe timpul acela agitaseră ţara întrégă. Aşa se esplică faptul, cum în anul 1895 escedentul a trebuit să scadă dintr'una de la 37 milióne la 15 milióne.

Dar cu tóte că fluctuaţiunile se pot esplica în cât va, rĕmâne totuşi adevĕrat, că diferinţa de 13 milióne, ce se ivesce cu finea anuluĭ 1896 faţă de 1895, nu se maĭ póte esplica în chip mulţămitor. În anul trecut nimic nu s'a întîmplat, ce să pótă justifica o scărire aşa de enormă a escedentuluĭ.

Unde e vorbă de un bilanţ de 500 milióne, acolo un escedent de 2 milióne e o sumă aşa de bagatelă, în cât nicĭ nu póte fi amintită serios. E maĭ mult: e sĕmn învederat, că treburile merg fórte rĕŭ, şi că fără vre o nóuă mĕsură arbitrară, înţelegem vre o conversiune orĭ alt ceva de acest soiŭ, nu se va maĭ puté încunjura deficitul. Pentru că dacă în anul trecut, de şi nimic estraordinar nu s'a făcut, s'a ivit aşa mare diferinţă faţă de escedentul anuluĭ premergĕtoriŭ, atuncĭ presupunênd, că tóte vor merge normal în anul acesta, la sfârşit va trebui negreşit, să ajungem în deficit.

Ce vom zice apoĭ, dacă s'ar ivĭ necesitatea uneĭ mobilisărĭ fie şi numaĭ cât de parţiale? De răsboiŭ nicĭ nu maĭ amintim. În urma urmelor răsboiul e o lovitură elementară, independentă de la voea guvernuluĭ.

Dar şi fără răsboiŭ şi fără de mobilisărĭ nu ne aflăm óre în ajunul reînoiriĭ pactuluĭ dualist, respective în

---

Feuilleton.

„Cel de pe Marte ne-aŭ grăit.“

(Fine.)

Dar durere, pe lună nu se póte observa nicĭ un semn de viaţă, şi noĭ aşa dară avem să ne îndreptăm privirile scrutătóre spre planetul Marte. Aci problema e cu mult maĭ grea, de şi nu se póte zice a priori, că ea nu s'ar puté deslega. De cum va locuitorĭĭ luĭ Marte dispun de telescopurĭ aşa de puternice ca ale nóstre, şi de cum va noĭ pămînteniĭ dispunem de câte va miliarde spre a găti semnele acelea, carĭ sînt de lipsă, pentru ca să se pótă pune la cale corespondenţa dintre pământ şi dintre Marte, şi de cum va locuitorĭĭ luĭ Marte doresc ca şi noĭ, să se pună la cale corespondenţa acésta, atuncia resultatul încercărilor e posibil. Numaĭ prin o purcedere unanimă a tuturor popórĕlor ar puté să se realiseze întreprinderea asta uriaşă. Mijlócele acelea simple, carĭ s'aŭ propus pentru o corespondenţă cu luna, aci nu ar fi de ajuns. Maĭ avantajos ar fi, ca să dăm locuitorilor de scire în timp de nópte prin signalurĭ uriaşe de lumină, că noĭ esistăm. Căcĭ pe când pământul se apropie maĭ tare de Marte, îĭ întórce aprópe numaĭ partea sa acoperită de nópte.

Lucru firesc, că în signalurile acestea nocturne are să se foloséscă electricitatea fiind ea isvorul de lumină cel maĭ bogat. Francezul Cros, care a scris deja în 1869 o carte interesantă despre mijlócele de comunicare cu planeţiĭ Venus şi Marte, a crezut, că prin împreunarea de mănunchiurĭ de lumină electrice cu oglinḑĭ concave ar puté să se producă o lumină, care ar trebui să apară locuitorilor luĭ Marte numaĭ pe jumătate aşa de slabă ca nóuĕ lumina planetuluĭ Neptun, ér acésta se póte observa limpede deja şi cu telescopurĭ micĭ. Adevĕrat că s'ar pretinde o mulţime fórte mare de luminĭ electrice cu forţă luminătóre fórte mare. În intervalurĭ micĭ ar trebui ele să fie împrăştiate preste un teritoriŭ de cel puţin 100 milurĭ □. Aci e vorbă de a arunca lumina nu numaĭ în depărtare de până 100 km ca din farurĭ, ci în depărtare de milióne de milurĭ, şi apoĭ sciut este, că lumina scade după cuadratul depărtăriĭ, adecă la 5 milurĭ lumina apare de 25 orĭ maĭ slabă de cât la 1 mil.

Dar se aştéptă în timp apropiat o desvoltare surprinḑétóre în ceea ce privesce producerea electricităţiĭ. La lampele electrice cele comune se folosesce spre scopul luminăriĭ numaĭ o parte mică, la lampele incandescente numaĭ 0·05 din forţa aplicată, ér 0·95 părţi se perd schimbându-se în căldură. Încercările cele maĭ nóuĕ ale luĭ Tesla în spaţ golit de aer aŭ găti calea pentru încunjurarea de perderĭ aşa de marĭ. Pe basa esperimentărilor luĭ Tesla ómeniĭ aŭ ajuns la gândul, că sferele maĭ înalte ale aeruluĭ pământesc ar puté să se umple de lumină electrică fórte mare. Pentru locuitorĭĭ luĭ Marte pământul nostru s'ar preface ast fel într'o stea, care şĭ-ar avé lumină proprie albă vinéţie. Prin schimbarea şi sistarea acesteĭ luminĭ sevârşită în intervalurĭ anumite ar puté să se pună la cale o comunicare optică a pământuluĭ nostru cu Marte.

Dar maĭ înainte de ce am puté face din pământul nostru o singură lampă electrică mare, trebue să ne folosim spre telegrafia aceea optică de timpul, în care Marte şi pământul se apropie maĭ tare de olaltă. Marte se apropie de pământ tot la 2 anĭ, dar în apropiarea cea maĭ mare posibilă (7 3/4 milióne de milurĭ) ajunge tot numaĭ la 16 anĭ şi rĕmâne în apropiarea acésta tot numaĭ 3—4 lunĭ. Timpul de a cerca realisarea

ajunul statoricii nóuĕ a cuoteĭ? Mai este óre cineva în ţara acésta, care să crédă, că vom putĕ ĭeşi din aceste pactări cu mai puţin de 35% cuotă? Să ne pară bine, dacă am putĕ scăpa cu atâta. Dar ce însémnă chiar şi numai cele 35%? Însémnă 8 milióne floreni mai mult la cheltueli. Şi étă că între împrejurări normale mergênd vom ajunge infalibil în deficit.

Ce va fi urma?

O nóuă împovorare a contribuabililor. Dar póte-se face o nóuă împovorare a contribuabililor fără a băga ţara în primejdie?

De o cam dată scim numai un lucru: Mergem spre deficit.

Misiunea preseĭ. — Asociaţiunea jurnaliştilor din provinţă în 24 a c. va da un concert în Oradea mare, la care este invitat şi episcopul Schlauch. El s'a făcut membru fundator la asociaţiune solvind taxa de 200 fl., éră celor, cari l-aŭ invitat la concert, le-a adresat următórele cuvinte: „În Anglia corupţiunea şi-a ajuns culmea pe timpul regeluĭ Georgiŭ III: regele şi-a cumpĕrat chiar şi ministriĭ şi parlamentul. Când totul se părea perdut, nu era perdut nimica, de óre ce presa era liberă, şi presa le-a recucerit şi restaurat tóte. Aşa mare putere e presa. Acéstă mare putere însĕ şi folosită în direcţiune contrară rĕmâne mare. Nu e în stare numai a edifica, ci şi a strica. La noĭ, să nu cercăm, din ce cause, ar fi şi greŭ a spune precis, e lipsă, să edifice şi restaureze. În politică şi în societate se arată simptóme înfricoşate, e necesar decĭ, ca presa să lupte cu puteri unite. Pe lângă restaurarea morală e lipsă şi de patriotism şi religiositate. Spre respândirea acestora aŭ să conlucre jurnaliştiĭ magiarĭ. . . . Încă la un lucru voesc a vĕ atrage atenţiuuea: fie care om cult respectéză opiniunea, convingerea altora. Acésta să nu o uĭtaţi nicĭ când, să o observaţi şi în presă.“

Cuvintele Eminenţeĭ Sale cuprind adevĕrul. El mai putea adauge, că presa magiară nu e conscie de chemarea sa; ea susţine sistemul liberal cu tóte defectele şi miseriile luĭ; ea nutresce şovinismul naţional, care turbură concordia dintre cetăţeniĭ patrieĭ; aceea-şĭ presă are demeritul de a ne fi încărcat în spate reformele numite politice-bisericescĭ. Cunoscênd noĭ spiritul, de care sînt conduşĭ ziariştiĭ jidano-magiarĭ, sîntem siguri, că eĭ nu vor urma înţeleptele povéţe ale eminentuluĭ prelat.

Presa liberală în timpul nostru este mercenară, se pune în serviţul celuĭ, ce o plătesce mai bine. Firme ca Haas şi Deutsch vor mai fi ele, carĭ să cumpere opiniunea publică. Şi aicĭ este rĕul cel mai mare, că adecă presa se pune în serviţul intereselor private şi produce o opiniune publică contrară binelui public.

Bosniacii sînt nemulţămiţi. — În provinţele ocupate nicĭ când nu a domnit mulţămire deplină cu domnirea austro-ungară. La început s'aŭ opus Mohamedaniĭ în contra domnieĭ creştine; după ce Mohamedaniĭ aŭ început, să fie măguliţi de puterea statuluĭ, s'aŭ ivit nemulţămirĭ în poporaţiunea creştină, cu tóte că în orĭ ce privinţă locuitoriĭ provinţelor ocupate se bucură de o tractare mai bună, de cât naţionalităţile nemagiare de la noĭ. În Bosnia şi Herţegovina statul susţine şcolĭ cu limba de propunere a poporuluĭ. Naţionalitatea şi religiunea fie căruĭ cetăţan este respectată.

Nemulţămirea o causéză contribuţiunile, carĭ şi la noĭ apasă destul de greŭ umerĭi poporuluĭ, apoĭ guvernarea cea aspră militară, prin care libertatea individuluĭ e de tot mărginită. Foile liberale, ca de comun, mai ascriŭ nemulţămirea şi agitaţiuniĭ panslaviste, care se străcură din Rusia, Sêrbia şi Muntenegru sub masca ortodoxismuluĭ.

De curênd representanţiĭ mai multor biserici „ortodoxe sêrbescĭ“ din Bosnia şi Herţegovina aŭ înaintat la cancelaria de cabinet a Maiestăţiĭ Sale un memorand, în care, — după cum este informată semioficiósa „Pol. Corr.“, — se cuprind cele mai esagerate tânguirĭ şi dorinţe, ce la nicĭ un cas nu se pot împlini. În 11 a c. auctorităţile politice aŭ comunicat comunităţilor bisericescĭ din Saraievo şi Mostar resoluţiunea, că tânguirea lor la loc preaînalt nu a fost luată în considerare meritorie şi se repróbă procedura observată la înaintarea memoranduluĭ. Comitetul bisericiĭ „ortodoxe sêrbescĭ“ din Saraievo, care trăesce în discordie cu mitropolitul, este disolvat, şi cu conducerea interimală a afacerilor este încredinţat un comisar regesc.

Cu politica acésta auctorităţile bosniace pot să înăduşéscă pe cât va timp nemulţămirea, ea însĕ va erumpe mai târziŭ cu o forţă mai mare.

Crisa din Fanar. — Cine ar fi gândit, că membriĭ puteriĭ bisericiĭ patriarchale în faţa pericolelor, celor ce ameninţă din multe părţi auctoritatea lor şi biserica lor, şi mai ales avînd înaintea ochilor cestiunea încă neresolvită a mitropolieĭ din Üsküb se vor încăera în loc de a cerca în tot chipul, pentru ca să împedece o păgubire ulterióră a bisericiĭ „ortodoxe“? Şi în zilele din urmă în sinul sinoduluĭ grecesc din Constantinopol colisiunea de părerĭ şi de interese totuşĭ a erupt în flacărĭ aşa, cât chiar şi afacerile bisericescĭ cele mai urgente încă trebue să stagneze. Ce s'a întîmplat? După cum spun scirile, carĭ le avem patriarchul „icumenic“ Antim VII în 31 a tr. a poruncit douor membri opoziţionalĭ aĭ sinoduluĭ, mitropoliţilor din Eraclea şi din Echial, să se întórcă în dată în diecesele sale. Aceştia refusară a o face acésta, ba cercară a pătrunde în sala sinoduluĭ şi apoĭ în biserica catedrală, pentru ca să provóce o demonstraţiune cu scopul de a forţa demisionarea patriarchuluĭ. Nu ne-am putut lumina, dacă demonstraţia a reuşit, dar fapt e, că patriarchul în 1 a c. şĭ-a dat demisia, „în urma desbinăriĭ din sinod“, pe

---

aceleĭ corespondenţe optice e decĭ destul de scurt, şi împrejurarea acésta e cam supĕrătóre.

Dar încă şi mai mult! Cine ne garantéză, că astronomiĭ de pe Marte privesc la pământul nostru chiar în acel timp, în care noĭ întreprindem esperimentul acela împreunat cu spese şi ostenelĭ aşa de uriaşe? Spre esecutarea acestuĭ esperiment vom avé decĭ să alegem un timp, în care putem fi încredinţaţĭ despre aceea, că băgarea de samă a locuitorilor luĭ Marte e îndreptată spre pământul nostru, de cum va preste tot se deprind cu astronomia. Un atare moment ar fi casul, când pământul privit de pe Marte se pune înaintea planetuluĭ Venus orĭ înaintea planetuluĭ Mercuriŭ şi ast fel acopere pentru locuitoriĭ luĭ Marte pe unul din planeţiĭ aceştia. Ast fel de casurĭ sînt fórte rare. De aceea e fórte cuminte idea acésta a luĭ Bouchacourt: În anul 1905 locuitoriĭ luĭ Marte vor vedé pământul, cum va trece pe dinaintea sóreluĭ, şi în tocmaĭ pe cum noĭ observăm cu mare interes atarĭ treceri, când le face Venus orĭ Mercuriŭ, în tocmaĭ aşa vor urmări şi astronomiĭ de pe Marte cu observările lor trecerea aceea a pământuluĭ. Eĭ atuncĭ vor vede limpede pământul nostru ca o pétă rotundă şi négră, ce trece preste discul cel strălucit al sóreluĭ. Dacă atuncia pe laturea pământuluĭ cea întórsă spre Marte şi acoperită de nópte vom da signalele acelea de lumină, astronomiĭ de pe Marte vor observa semnele acelea, vor conchide la locuitorĭ inteligenţi aĭ pământuluĭ şi nu vor întârzia a da acestora rĕspuns.

Să sperăm, că noĭ vom putĕ observa rĕspunsul acela. Telescopurile nóstre ne-ar fi de ajuns, ca să-l putem observa. Marte în apropiarea luĭ de pământ ni-se pare numai de 63 orĭ mai mic de cât luna plină. E decĭ de ajuns, ca să ni-l presentăm de 500 de orĭ mai mare cu ajutoriul telescopuluĭ, pentru ca să putem observa pe el obiecte de acelea, carĭ ar avé estensiune de cel puţin 2 miluri □.

Marte încă se învîrte în jurul osieĭ sale. Aşa dar fiind că nu scim, în care parte a luĭ Marte şi în care moment va apăré signalul acela de rĕspuns, de aceea astronomiĭ nostri întrarmaţi cu telescopurĭ aŭ să se posteze în tóte părţile feţeĭ pământuluĭ. Şi fiind că atmosfera mai désă şi plină de pulvere, ce se află în ţinuturĭ mai adâncĭ de ale feţeĭ pământuluĭ, împedecă observările astronomice, astronomiĭ vor avé să se posteze la înălţimĭ.

De ce fel va fi rĕspunsul locuitorilor de pe Marte? Mai uşor putem să presupunem, că el va consta în o repeţire a signaluluĭ, care li-se va fi dat de pe pământ. Dar se póte şi aceea, ca locuitoriĭ luĭ Marte să se foloséscă în lucrul acesta de un mijloc optic, care pentru noĭ să fie de totuluĭ tot noŭ. De cum va se va întîmpla evenimentul acesta, — eveniment mai interesant de cât tóte invenţiunile şi descoperirile, ce s'aŭ făcut, de când esistă cultura omenéscă, — de cum va vom vedé pe Marte luminând un semn, care noĭ vom putĕ să-l privim numai de rĕspuns la îndrăznéţa întrebare, ce o vom fi spedat în univers: atuncia întroducerea „telegrafieĭ interplanetare“ optice, — pe cum îĭ zice Cros, — ar fi numai o cestiune de timp. Fără ca să cunóscem limba locuitorilor luĭ Marte, vom învĕţa pe încetul a-ĭ înţelege, şi eĭ vor învĕţa a ne înţelege pe noĭ, pe cum se înţeleg bună óră doĭ surdomuţi. Multă vreme va trebui, să trécă, până ce vom ajunge până la atâta, şi multă vreme va trebui să trécă între întrebare şi între rĕspuns. Dar din neam în neam, din veac în veac corespondenţa asta se va îmbrăca în forme din ce în ce tot mai clare şi mai estinse. Fotografia, — asta încă putem să o sperăm, — cu timpul se va perfecţiona aşa de tare, cât va prinde şi va fixa semnele acelea, carĭ ni-se vor da pe Marte, şi aşa vom avé un mijloc óre cum automatic, care va împedeca perderea vre unuia din semnele acelea.

(După „Alte u. neue Welt“ şi „Deutscher Hausschatz“.)

Creta.

Luptele crâncene de pe insula Creta, óre când va pământ clasic, pe cum şi evenimentele, ce se aştéptă din amestecul poporuluĭ autohton cu Grecii înrudiţi, aŭ atras érăşĭ atenţiunea lumiĭ asupra acestuĭ colţ măreţ, destinat de la natură, ca să fie una din ţĕrile cele mai fericite, şi care astăzi ne presentă tabloul uneĭ pustietăţi îngrozitóre.

Creta este situată în spre rĕsărit de la Grecia, în o egală depărtare de treĭ continente, în mijlocul celeĭ mai frecuentate mărĭ

cum se adauge ca motivare. După o scire din Belgrad causa opositiei, ce o face patriarchului o parte a sinodului, este, că acesta ar fi fost aplicat, ca în cestiunea mitropoliei din Üsküb să ţină cont de dorinţele sêrbesci. Opositia numĕră şepte membri şi pretinde, ca patriarchul să revóce ultimele sale dispositii, sub ceea ce se pare a se înţelege esilarea celor doi mitropoliţi în diecesele lor, de şi acésta e o mĕsură obicinuită a patriarchilor, când vor să scótă din sinod membri de aceia, cari le fac neplăceri. Mai de parte se anunţă, că membrii aceia ai sinodului, cari absentaŭ din Constantinopol, aŭ fost chemaţi la sinod, pentru ca să deslege crisa patriarchală; cine i-a chemat, asta nu se spune. Acum se crede, că patriarchul avênd în vedere, că maioritatea sinodului e împotriva lui, se va retrage în chip definitiv. Duminecă în 7 a c. s'aŭ inscenat şi demonstraţiuni publice împotriva patriarchului.

E posibil, că opositia sinodală s'a folosit de afacerea din Üsküb ca de pretext al ţinutei sale faţă cu patriarchul, carele póte că s'a vĕdut silit, să împlinéscă nisce concesiuni, cari le făcuse mai înainte guvernului sêrbesc, şi a aflat a fi lucru cu minte, să cedeze în punctul acesta, pentru ca aşa să încunjure pagube mai mari, de şi spunênd adevĕrul Sêrbii în Macedonia ridică pretensiuni fórte neîndreptăţite. Dar asta, pe cum am zis, va fi fost numai pretextul împotrivirii. Adevĕrata causă a ei are să se cerce airia: sinodului i-se pare, că Antim a şedut deja prea multă vreme în scaunul patriarchal, — dór el ocupă scaunul deja de trei ani; — sinodalilor li-se pare, că liniştea idilică în Fanar ţine deja prea mult, ei ar voi acum din noŭ o variaţie, ar voi póte, să înalţe pe vre unul din mijlocul sĕŭ pe scaunul patriarchal. Cel ce cunósce firea şi istoria acestei instituţii sinodale, acela vrênd nevrênd trebue să se opréscă la părerea acésta.

Felul acesta de sinóde nu e o instituţie originală a bisericii orientale. Ele pe timpul, când biserica acésta era încă catolică, şi chiar şi în timpul cel dintâiŭ al schismei eraŭ necunoscute. Abia sub stăpânia turcéscă s'a născut în Constantinopol sinodul permanent (*σύνοδος ἐνδεμοῦσα*), care asistă patriarchului; imitări de ale lui sînt „sfintele sinóde“, cari s'aŭ instituit mai apoi în Rusia şi în timpul mai noŭ în Grecia, România etc. Ele în ţĕri cu guvernare autocratică sînt un organ şi o unéltă, prin care afacerile bisericesci se decid în sensul domnitoriului ori în al vre unui partid aulic. Ér pe airia aŭ sinódele să servéscă spre a restrînge puterea capului ierarchic al bisericii naţionale ori mai bine al bisericii ţĕrii (patriarch, mitropolit). Privită mai de aprópe instituţia acésta e contrabandarea unui element protestantic în constituţia bisericéscă, fie în sens cesaro-papist, fie în sens democratic.

Sinodul permanent al patriarchului din Constantinopol se compune din 12 mitropoliţi: de Cesarea (Capadocia), Efes, Cicec (Elespont), Eraclea (Tracia), Nicomedia, Nicea şi Calcedon (Bitinia), Dercos (Tracia), Adrianopol, Echial (Tracia), Trapezunt şi Amasia (Asia mică). Patru din sinodalii aceştia aŭ câte o parte din sigilul patriarchal cel mare, şi de aceea patriarchul nu póte să estradea anumite documente şi aşa dară nici să hotărésca singur dispositiile, cari ar avé să se cuprindă în documentele acelea. Dar şi de la totalitatea sinodului încă atîrnă patriarchul. Hotarĕle competenţei de altmintrea par a nu fi determinate în chip acurat, şi sinodul une oria îşi concede lucruri de acelea, cari de alte ori se consideraŭ ca ţinĕtóre de competenţa patriarchului. Aşa trecea de alte ori de lucru hotărît, că patriarchul póte să numéscă şi să revóce pe mitropoliţi şi pe episcopi, după cum află de bine el însu-şi. Dar cu privire la Üsküb patriarchul, ca să justifice refusarea sa de a institui acolo pe un Sêrb, s'a provocat la refusarea sinodului. Preste tot acţiunea sinodului constă aprópe numai din o intrigare neîncetată a membrilor între olaltă şi împotriva patriarchului şi a acestuia împotriva sinodului, şi fiesce care sinodal îşi are a fară de sinod partisanii sĕi şi-i pune în lucrare în contra celor alalte clice. Urmarea acestei manevrări e, că aprópe tot la trei ori patru ani se ivesce câte o crisă patriarchală, şi că unul ori altul din mitropoliţi, dacă-l părtinesc împrejurările, se face în intervaluri de dóue ori trei ori patriarch. Aşa s'aŭ perîndat în deceniul ultim pe scaunul patriarchal în şir bizar numele Ioachim, Dionisiŭ, German, Neofit, Antim. Înaintaşul după nume al patriarchului de acum Antim VII, aşa dară Antim VI fu ales de patriarch şi scos din patriarchie de trei ori. Mai pe urmă a trebuit să resigneze (3 Oct. 1873), după ce a fost patriarch 2 ani şi 15 zile. Şi tóte acestea se întîmplă, cu tóte că inamovibilitatea patriarchului s'a promis în Hatti-Humaiumul din 18 Februar 1856, s'a hotărit în anul 1858 în aşa numitul sinod general al „ortodoxilor“ şi s'a aprobat din partea Porţii.

Dacă considerăm, că patriarchul pe lângă tóte perderile tot mai are în imperiul otoman cam 150 de episcopi supuşi, aşa dară între împrejurări normale ar puté să desvólte o acţiune cu efect, nu putem să nu recunóscem în neputinţa şi turburarea faptică a bisericii grecesci mâna pedepsitóre a lui Dumnezeŭ pentru persistarea pĕcătósă în schismă. Sfârşitul crisei patriarchale de acum va fi probabil cel obicinuit: sinodul şi notabilii grecesci vor alege un patriarch noŭ, ori vor realege pe un fost patriarch, şi apoi se încep intrigile da capo. Nu sună óre între ast fel de împrejurări a batjocură, când alegĕtorii patriarchului îi daŭ acestuia voturile sale cu aclamarea: Vrednic este!?

Revistă bisericéscă.

Roma.

Se anunţă, că cel mai de aprópe consistor papal se va ţiné pe la mijlocul lui Martie, când se vor crea 5 cardinali italiani, 3 francezi şi 1 austro-ungar.

---

din lume; bogată în fructe, cu o climă stîmpĕrată (dulce); avênd în abundanţă cele mai delicióse producte, cari se dogoresc numai la arşiţa sóreluĭ din Sud. Eliniĭ ceĭ vechi o numiaŭ „Insula fericiţilor“, ér Homer spune cuvinte de laudă despre cele 90 cetăţi ale insuleĭ, despre poporul numĕros şi despre frumseţa fără sémĕn a ţĕrii.

Dar e de mult, de când Creta se împărtăşia în ast fel de laude; lumea basmelor a dispărut şi cu ea şi epitetul de „Insula fericiţilor“ s'a întors în nume de batjocură. Astăzi s'ar potrivi mai bine, să se numéscă insula celor nenorociţi, de óre ce abia credem, să mai fie un al doilea petec de pământ în lume, care să aibă o istorie mai înfiorătóre, mai plină de omoruri, răsbóe şi scene îngrozitóre. Încă de la începutul erei creştine Romani, Bizantini, Arabi. Veneţiani şi Turci aŭ fost stăpâni preste acéstă insulă când va în flóre. Toţi aceştia, ca să se asigure în timpul stăpânirii lor faţă de poporul cerbicos, turbat în rîvna sa după libertate, şi poftitor de sânge, aŭ cercat a respândi între ei frică cu hecatombe încărcate de jertfe.

Mai mult aŭ avut să se lupte creştinii cu Turcii, şi după scirile sesaţionale din zilele din urmă érăşi aŭ isbucnit flacările răsboiului. Locuitorii creştini din interiorul insuleĭ sînt fórte evlavioşi. Ceĭ de la ţĕrmure de şi sînt tot de viţă grecéscă, în mare parte aŭ trecut la mohamedanism. Acésta este causa principală a măcelurilor fără sfârşit, cari se întîmplă pe insulă şi cari aŭ premers ori ce rĕscólă. În interiorul munţilor rĕsbunarea cu mórte se consideră încă şi acum ca un fel de lege sfîntă, şi nici chiar Corsicanii nu sînt mai gróznici şi mai înfiorători în mânia lor de cât urmaşii Elinilor din frumósa insulă, unde odinióră a domnit Minos cel drept.

Locuitorii Creteĭ nici când nu s'aŭ bucurat de nume bun. Ei deprindeaŭ cu predilecţie jaful pe mare. Apostolul Paul i-a numit mincinoşi şi pântece leneşe. Epitetul din urmă li-se potrivesce de minune şi contribue mult la miseria actuală a insuleĭ. Căci până şi pescuitul din apele învĕcinate îl pórtă Italienii, ér Grecii din Creta umblă gură cască pe stradele din oraşe saŭ trândăvesc prin cafenelele numĕróse bênd şi lenevind. Oraşele maritime ne presentă un amestec pestriţ de popóre. Sosirea uneĭ năi ne oferă o variaţie în îmbrăcăminte atât de mare şi feliurită, cum numai în puţine puncte de pe pământ se póte vedé.

Poporaţia cea mai primejdiósă sînt Sphakioţii, cari locuesc în văile şi pe podeele munteluĭ Alb şi Madaras. Aici s'a conservat mai bine adevĕratul sânge grec, aici vedi adese ori tipuri, cari sémĕnă fórte mult cu formele clasice, cunoscute din numĕrósele statue antice.

Munteniĭ aceştia baricadându-se în sinul munţilor şi-aŭ ţinut libertatea, chiar şi după ce insula ajunsese în mâna Turcilor. Sînt numĕróse espediţiile de răsboiŭ, pe cari le-aŭ făcut deosebiţii guvernori în contra acestora; dar tot de una trupele turcesci se întorceaŭ cu capetele sparte. Abia la 1868 le-a succes, ca să supună pe acest popor vînjos şi mândru; dar în simţemintele sale până astăzi a rĕmas nefrânt. Când apucă ei puscile cele lungi, se cutrĕmură tot podeiul, şi astăzi ei sînt aceia, cari aŭ provocat rĕscóla pe insulă.

Turcii sînt pe insulă în minoritate mare: 90.000 faţă cu 210.000 creştini; mai numĕroşi sînt Turcii prin oraşe şi a nume prin Candia, grecesce Herakleion saŭ Megalokastron. Singur ei sînt, cari în insulă aŭ ridicat comerciul şi industria la óre care însemnătate; negoţul cu Leventele tot ei îl pórtă, nu mai puţin alte întreprinderi mai însemnate. Faţă de străini, cari cercetéză insula, sînt a dese ori cu cea mai mare prevenire şi ospitalitate. Acéstă vîrtute de alt cum o aŭ toţi locuitorii insuleĭ; fie care Grec este gata a-i da óspeluĭ sĕŭ mâncare şi locuinţă, alte serviţii înse nu-ţi face nici pentru plată.

O plimbare prin insulă ofere celor de o natură poetică mult farmec.

Oraşele, pe lângă tótă murdăria şi câniĭ tolăniţi pe străzi, sînt interesante de ajuns, p. e. Canea privită de pe mare este de o frumseţă romantică.

Până în ziua de astăzi se vĕd în ele urmele domnieĭ veneţiane, şi rĕmăşiţe numĕróse de edificii ne reamintesc de „regina mării“; lângă ele se ridică în înălţime minaretele svelte, căsile turcesci cu coperişul plan daŭ mâna cu bisericile cu turnuri gotice, ér în dĕrĕptul lor se ivesc piscurile munteluĭ alb, care numai vara e lipsit de zăpadă. Canea are 18.000 locuitori, dintre cari 11.000

Revistă politică.

Afaceri interne.

Kossuthiștii ca aliați ai guvernului devin tot mai îndrăzneți. Kossuth Ferencz a făcut propunerea, ca în 1898 să se serbeze amintirea revoluțiunii din 1848.

În 12 a c. s'a cerut ținerea unei ședințe dietale secrete, în care guvernul să dea deslușiri despre situația din Grecia, și să se esmită o comisiune parlamentară dintre membrii tuturor partidelor, care comisiune să presente eventual și o propunere referitóre la atitudinea statului nostru față de cele ce se petrec în Orient. Ședința s'a ținut, dară Bánffy n'a dat nici o deslușire, ci s'a încercat a aréta, că nu era nici o lipsă de a se ține o atare ședință, de și mai înainte și el și-a dat consensul la ținerea ei.

Tot în ședința dietală din 12 s'a terminat desbaterea budgetului ministeriului de comerț, și s'a primit proiectul de lege despre înlocuirea loteriei mici prin introducerea sorților de clasă sub controla statului.

Luni s'a început desbaterea specială a budgetului ministeriului de agricultură, care desbatere decurge după șablon. Guvernamentalii ascriu ministrului Darányi merite, la cari nici nu s'a visat, éră opoziționalii constatând miseriile agrare nu recomandă nici un mijloc practic și eficace spre delăturarea lor. Mișcările socialismului agrar și unii și alții le ascriu agitațiunilor, ce le fac emisarii socialismului internațional din străinătate. Talián, care se crede a cunósce natura socialismului agrar din Ungaria, de nou recomandă o purcedere energică în contra curentului socialist; de astă dată zice, că se purcede cu violență, dară nici nu e permis a trada slăbiciune. Constată, că lucrătorilor din Alföld, cari au venit anual de preste 300 fl., le merge mai bine de cât la economii mici și la cei de mijloc. Presa socialistă o cualifică de antipatriotică și ireligiósă. Liberalismul a învețat-o, să fie așa.

În ședința de Joi a dietei deputatul Werner Gyula, — pare-ni-se, că representă cercul Ighiului, — laudă tendența guvernului de a promova colonisarea Magiarilor între naționalități. Arată, că numĕrul Românilor în unele comitate a crescut în proporțiuni mari. Împrejurarea acésta desminte tânguirea, că Ungaria ar oprima pe Români. Dacă naționalitățile ar fi apĕsate, ele nu ar puté cuceri teren de la Magiari. În Ardeal partea cea mai mare a pămîntului e în mâna Românilor, căci ei bine sciu, că al cui e pămîntul, a aceluia e și țara. Îndémnă societatea magiară, că să ajute pe Magiari, și impută partidului poporal, că a acceptat de ale sale tânguirile ultraiștilor naționaliști. — Ministrul de agricultură Darányi rĕspunde antevorbitorilor și promite reforme pentru ameliorarea sorții lucrătorilor și a micilor economi.

Germania.

Asoțiarea agronomilor germani a ținut o adunare în Berlin. Din raportul comitetului se vede, că asoțiarea numĕră preste 200.000 de membri. Oratorii pentru promovarea intereselor agrare pretind, să se înfrîne înșelăciunile, ce se comit și acum la bursă, și să se împedece invasiunea Jidovilor din Galiția și Rusia.

România.

Crisa ministerială anunțată de cătră foi se pare acum neevitabilă. Partisanii lui Sturdza nu sînt mulțămiți cu Aurelian. Sturdzistul C. Stoicescu și-a dat dimisiunea din postul de ministru al afacerilor esterne. Aurelian s'a încercat de a-l reține în cabinet, dară fără succes. D. Sturdza și Ferichide încă au fost îmbiați cu portofoliul esternelor, până acum înse au refusat, aducênd în perplesitate cabinetul Aurelian. O parte mare a național-liberalilor ar vedé érăși bucuros pe Sturdza în fruntea guvernului.

În vederea evenimentelor din Orient în România se lucră cu mare zel la provederea armatei cu cele de lipsă, ca așa la momentul dat să pótă păși pe câmpul de luptă.

Ministrul de răsboiu a cerut de la parlament un credit de 3,300.000 lei pentru aprovisionarea cu cartușe.

Grecia.

Barbariile musulmane din Creta, ori cât de mari ar fi ele, nu justifică întrevenirea înarmată a Greciei și ocuparea Cretei cu trupe grecesci, cu atât mai vîrtos, cu cât poporul grecesc din regat este mai miser și în unele privințe are o sórte mai de compătimit de cât cel de pe insula Creta. Apoi ocuparea Cretei costéză milióne, cari nu îi îmbuldesc pe Greci.

Pe cum se anunță lui „Pol. Corr.“, representanții puterilor străine de repetite ori au făcut atent regimul grecesc, să se abștină de la atitudinea agresivă în cestiunea Cretei; mai de parte să nu mai nutréscă pe teritoriul Greciei agitațiunea din Tesalia și Macedonia.

Crisa ministerială se pare neevitabilă; cabinetul Delijanis nu scie, că óre să urmeze glasul poporului doritor de luptă, sau dóră să cedeze presiunii, ce o fac puterile europene în interesul păcii.

Delijanis de repetite ori a rugat pe regele, să-i primĕscă dimisiunea, de óre ce nu este aplicat a primi nici înaintea Europei și nici înaintea poporului grecesc responsabilitatea pentru eventualele încurcături. Greutatea situațiunii o măresce lipsa de bani în cassa statului. Ministrul de finanțe a cercat, să contragă împrumut de la grupurile finanțiale din Paris, Berlin și Petersburg, dară pretutindenea i-s'a dat a înțelege, că până ce nu se vor delătura datoriile vechi, în deșert umblă, să contragă altele nóue.

În privința finanțelor nici Grecia nu stă departe de Turcia.

Turcia.

Ciocnirile sângeróse dintre creștini și dintre Mohamedanii fanatisați de pe Creta se continuă.

Marile puteri europene, spre a pune o dată capet măcelului din Creta și turburărilor din Turcia, sînt hotărîte a recurge la mĕsuri mai eficace față cu regimul turcesc.

De o cam dată cu consensul autorităților turcesci un detașament de marinari constătători din câte 100 ostași Ruși, Francezi, Anglezi și 50 ostași austro-ungari au ocupat cetatea Canea de pe Creta. Un alt detașament ca și cel dintâiu e gata, să debarce în ori ce moment. Ocuparea cetății Canea au notificat-o comandantelui escadrei grecesci recercându-l a ține cont de dreptul internațional.

Colonelul grec Vassos, care încă a debarcat pe Creta, a declarat insula de ocupată în numele regelui sĕu și prin o proclamațiune a provocat poporațiunea, să se supună, promițênd, că va fi respectată viața și averea fie cărui locuitor fără deosebire de religiune ori naționalitate.

Tóte puterile europene sînt de acord, ca să se împedece ocuparea Cretei din partea Greciei.

Probabil, că puterile europene, după ce vor fi ocupat și liniștit Creta, o vor declara de autonómă sub suzeranitatea sultanului și garanța marilor puteri. Pe calea acésta vor fi mulțămiți creștinii, și Mohamedanii încă nu vor avé causă de a fi nemulțămiți.

Puterile europene nu se mărginesc numai la pacificarea Cretei, ci vor constrînge pe Turcia a introduce reformele necesare și în cele alalte provințe.

Regimul turcesc a chemat sub arme încă 50.000 de ostași.

Se anunță, că în Macedonia din nou se încep mișcările revoluționare.

---

sînt Turci, restul sînt indigeni Greci și străini. Consulii statelor europene locuesc mai ales în Chalepa, care este mai sănătósă și mai curată. Candia, cel mai mare oraș de pe insulă, numĕră preste 25.000 de locuitori; și aici Turcii sînt în maioritate, și tot ast fel și în Rethymno, unde față de 2000 de creștini sînt 7000 Turci.

În lăuntrul țĕrii găsesci pe tot locul rĕmășițe de ale trecutului și urme de ale timpului modern. Mulțime de mănăstiri, cari au aparința unor fortărețe, sînt împrăștiate pe ici pe colo, servind tinerilor cretani ca loc de instrucție. Stradele sînt mai tot de una de nestrăbătut ca în tóte țĕrile turcesci. Natura înse se desfășură pretutindenea în tótă frumseța și deplinătatea. Păduri nu sînt multe și nici mari. Nu a rare ori înse dai de dumbrăvi de olivi, portocali, lămâi, migdali. Pretutindenea o floră variată cu tufișuri și ierburi pline de parfum. Creta e patria gutâilor; mierea și vinul din Creta fac concurență până și celor din Italia și Spania.

De aci se vede, că Creta ar puté fi un paradis, un grânar pentru o poporație numĕrósă, avută prin productele țĕrii, prin comerț și industrie. Dar poporul de azi consideră domnia turcéscă ca o povară de nesuportat și ca o rușine; tótă speranța și mântuirea și-a pus-o în unirea cu Grecia.

Corespondințe.

Sat-Șugatag 8 Februar 1897.

Onorată Redacțiune!

În Veneratul Capitul catedral din Gherla au fost vacante trei staluri canonicale, dintre cari dóuĕ deja sînt completate. La stalul de canonic prebendat s'a numit Rsm. D. Ioan Ivasco parocul din Siget.

Este cunoscut, că parochia din Siget

cu ocasiunea înființării dieceseĭ Gherlane în anul 1853 a trecut cu Românĭ și cu Rutenĭ la diecesa ruténă a Muncaciuluĭ; și numaĭ energieĭ Escelenței Sale Preasfințituluĭ Domn Episcop Mihail Pavel ca fost vicar al Maramurĕșuluĭ îĭ putem mulțămi, că în anul 1871 Româniĭ greco-catolicĭ din Siget aŭ redobîndit parochia lor română.

Înse poporeniĭ greco-catolicĭ românĭ din Siget n'aŭ avut biserică, n'aŭ avut casă parochială, și numaĭ din grația Episcopilor latinĭ din Satu-mare aŭ dobîndit o capelă mică, în carea aprópe 20 de anĭ aŭ ascultat sfintele Liturgiĭ, stând o parte a poporuluĭ înaintea capeleĭ și îngenunchiând acolo în piață.

Fiind fórte misĕr poporul român din Siget, a fost lipsă acolo de un preot, care să se îndestulésca cu puțin, și Escelența Sa Mihail Pavel ca Episcop de Gherla în 1873 a trimis de preot al Românilor din Siget pe Ioan Ivasco, preot celibe și piŭ, care a servit în restimp de 23 anĭ în acea parochia fără de a avé locuință preoțéscă, fără de a primi lectical, ci numaĭ puținele competințe stolare, în cât pe acel timp venitul luĭ abia a fost de 3—400 fl. Rsm. D. Ioan Ivasco întru administrarea aceleĭ parochiĭ s'a luptat cu multe greutățĭ, dînsul așa zicĕnd cu jertfe marĭ a susținut parochia greco-catolică română din Siget, și luĭ îĭ putem mulțămi, că poporeniĭ nostri din Siget iubesc fórte tare biserica și némul lor românesc.

După multe recurse și umblete Înaltul Erar a luat asupră-și patronatul parochieĭ greco-catolice române din Siget, și în 1892 s'a sfințit biserica cea nóuă din Siget, la zidirea căreia Înaltul Erar a dat 14.000 fl., ér poporeniĭ românĭ din Maramurĕș 16.000 fl.

Mult, fórte mult a ostenit Rsm. D. Ioan Ivasco și pentru zidirea aceleĭ bisericĭ, dar ostenéla și jertfa luĭ a fost maĭ mare cu zidirea caseĭ parochiale și cantorale.

La tóte zidirile acestea a oferit din al sĕŭ aprópe 2.000 fl.

Dînsul a zidit în parochia Apșa de jos, locul nascerĭĭ sale, o casă frumósă parochială, la zidirea careia a concurs cu 600 fl.

Ioan Ivasco este frate dulce cu Mihail cândva Ivasco, fost profesor de teologie în Gherla, care a dus o viață pie, să nu zic sfîntă, și toțĭ aceia, carĭ cunosc pe Rsm. D. Ioan Ivasco, pot să mărturisésca, că zelul și pietatea luĭ sînt nespus de marĭ, în tocmaĭ ca a fratelui sĕŭ repausat; dînsul este un preot cuvios, bărbat solid și gata a jertfi pentru binele comun.

Dînsul n'a cercat mărirea, n'a cercat distincțiunile, și totușĭ le-a dobîndit, căcĭ Escelența Sa Preasfințitul Domn Episcop Dr. Ioan Szabó l-a cunoscut bine fiindu-ĭ superior ca rector în alumneul de la Oradea Mare 8 anĭ de zile.

Rsm. Ioan Ivasco a dorit, să fie dispus de paroc în Apșa de jos, locul sĕŭ natal, și când a fost încunoscințat, că este numit canonic, a plâns de nĕcas, că dobîndesce o distincțiune, după care n'a umblat, și era gata, să abzică de stalul canonical.

Aievea arare orĭ se află atarĭ bărbațĭ între clericiĭ celibĭ, carĭ să nu dorésca de cât o parochie mică.

Veneratul cler din Maramurĕș sub conducerea Rsmuluĭ vicar Tit Bud a gratulat noŭ numituluĭ domn canonic, care gratulare a primit-o fórte emoționat și esprimând, că dînsul nicĭ când n'a umblat după acea distincțiune, a promis a fi și de acuma frate bun al fraților și ajutător al poporuluĭ greco-catolic român din Maramurĕș, din a cărui sîn a ĭeșit.

Prin numirea Rsm. D. Ioan Ivasco Veneratul Capitul catedral din Gherla a dobîndit un bărbat piŭ, învețat și cu judecată fórte sănătósă, care va servi spre onórea aceluĭ Venerat Capitul, ér Escelența Sa Preas. D. Episcop al nostru a dobîndit un consiliariŭ deștept, care nu privesce în fața ómenilor, ci judecă după dreptate, care tóte, câte le are, deja le-a testat pentru institute filantropice, și de la care sperăm și în venitor mult bine.

Numirea Rsm. D. Ivasco ne face bucurie mare nóuĕ Maramurĕșenilor, căcĭ din acest comitat și din némul Ivasco deja în 1776 a fost în Capitlul cel dintâiŭ de la Ungvár un canonic cu numele Demetriŭ Ivasco, profesor de teologie pentru clericiĭ românĭ, paroc în Turț și archidiacon al Satmareluĭ, sub conducerea căruia în Turț a fost și teologie morală, și dintre clericiĭ crescuțĭ sub conducerea luĭ s'aŭ ales multĭ preoțĭ bravĭ în comitatul Satmareluĭ și al Ugoceĭ. Apoĭ Maramurĕșul a dat Archidieceseĭ pe Înalt. Preas. D. Mitropolit Dr. Victor Mihályi, de aicĭ s'a făcut Episcop Escelența Sa Mihail Pavel, și acum din acest comitat s'a ales de noŭ și un canonic, care este cu totul demn de acea dignitate, și căruia îĭ oftăm, ca bunul Dumnezeŭ să-ĭ de-a viață lungă și fericită. Să ajungă și dînsul Mecenate mare al poporuluĭ nostru, cum sînt Preasfințiile Lor Archiepiscopul nostru și Episcopul de la Oradea Mare. Ér Escelențeĭ Sale Preas. D. Episcop Dr. Ioan Szabó cu umilință fiéscă trebue să-ĭ mulțămésca pentru acéstă nimerită alegere clerul Marmațian, ba și întreg clerul diecesan.

Victor Berinde
capelan vicarial.

Nr 61 - 1897.

Convocare.

În sensul §§. 21 și 25 din Statutele „Asociațiuniĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“ se convócă adunare generală extraordinară în *Sibiŭ pe zilele 10 și 11 Martie 1897 stilul noŭ*, pe lângă următórea

Programă:

Mercurĭ în 10 Martie:

Ședința I. cu ordinea de zi:

1. Deschiderea ședinței la 4 óre după amézĭ;
2. Raportul comitetuluĭ central relativ la statutele cele nóuĕ și în special relativ la modificarea titluluĭ Asociațiuniĭ, în firul rescriptuluĭ ministeriuluĭ regesc de interne dto 6 Ianuarie a. c. Nr. 1310, Pres.;
3. Numirea uneĭ comisiuni pentru censurarea raportuluĭ și presentarea unuĭ proiect de conclus.

Joĭ în 11 Martie:

Ședința II. cu ordinea de zi:

1. Deschiderea ședinței la 10 óre a. m.
2. Verificarea procesuluĭ verbal din ședința precedentă;
3. Raportul comisiuniĭ numite în ședința I.;
4. Dispositiuni pentru verificarea procesuluĭ verbal din ședința II.;
5. Închiarea ședinței.

Sibiŭ, din ședința comitetuluĭ „Asociațiuniĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“ ținută la 4 Februarie 1897.

I. M. Moldovan
președinte.

Dr V. Bologa
secr. II.

Noutățĭ.

Escelența Sa Î. P. S. D. Mitropolit Duminecă în 2/14 a c. și-a serbat a 22-a aniversară a consacrăriĭ sale de episcop. Escelența Sa a celebrat s. Liturgie în biserica catedrală fiind asistat de clerul gremial. Pe 1 óră d. m. a invitat la prânz pe asesoriĭ consistorialiĭ, profesoriĭ de s. Teologie și alțĭ membri aĭ cleruluĭ din loc.

Ilustritatea Sa Dr D. Radu, episcopul Lugoșuluĭ în 11 a c. s'a dus din Blaș la casa părintéscă în Ujfalĕŭ lângă Aiud, unde a fost primit de consângeniĭ și consăteniĭ sĕĭ cu nespusă bucurie. În 19 a c. Ilustritatea Sa s'a întors la Blaș.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *George Bucur* și soție-sa *Ana* din Vestem aŭ donat bisericiĭ nóstre din Vestem pentru îmbunătățirea averiĭ eĭ 100 fl.. din a căreĭ interese $^1/_2$ sînt ale preotuluĭ pe lângă o obligațiune ușor de împlinit. Pentru acéstă faptă marinimósă în numele curatoratuluĭ bisericesc li-se aduce și pe acéstă cale mulțămită. *Teodor Coman* paroch.

Proces de presă. Curtea cu juraț din Timișóra a declarat pe dl Drăgălină, directorul institutuluĭ pedagogic din Caransebeș, de vinovat, că prin un articol publicat în „Dreptatea“ din incidentul „măceluluĭ de la Mehadica“ a vătĕmat onórea fiscalilor comitatensĭ Sulyok și Proștean. Tribunalulĭ-adictat ca pedépsă carcer de o zi și 20 fl. amendă.

Administrator al episcopieĭ sêrbescĭ din Buda este numit prin decretul regal din 27 Ian. archimandritul Luchian Bogdanovicĭ.

Tradarea secretuluĭ oficios. Tabla reg. din Budapesta a aprobat condamnarea la temniță a diurnistuluĭ Paschoĭdt, care a tradat 2 acte oficióse din ministeriul de agricultură; pedépsa redactoruluĭ Inczédy, care a cumpĕrat cu 25 fl. acele acte, a ridicat-o de la 3 lunĭ de carcer și 400 fl. amendă la 6 lunĭ de carcer și 500 fl. amendă.

Milionarĭ acusațĭ pentru usură. Tabla reg. de la Oradea mare pe basa §. 1. art. de lege XXV din 1883 despre usură a pus sub acusă pe Neumann Samu, Neumann Ede, Neumann Samuel și Neumann Adolf proprietarĭ de fabrică în Arad, carĭ aŭ împrumutat în 1885 proprietariuluĭ de pămînt Jakabffy 40,000 fl. cu acea condițiune, ca acesta să le dea bucate cu 70 cr. maĭ lesne mm., de cum era în piața din Arad. Maĭ târziŭ împrumutându-ĭ sume nóuĕ aŭ pus condițiunea, ca să le aducă în Arad grâul cu 4 fl. 50 cr. mm., cucuruzul cu 2 fl. 75 cr. și ovĕsul cu 2 fl. 75 cr., pe când în piață era grâul cu 7 fl. 30 cr., cucuruzul cu 5 50 cr. și ovĕsul cu 4 fl. 80 cr. mm.

Primar în Fiume s'a ales în 19 a c. autonomistul dr *Mihail Maitänder*. Așa dară clientul guvernuluĭ magiar a căduț.

Contele Pongrácz Károly, membru al caseĭ magnaților, a repausat în 15 a c. În perioda dietală trecută bĕtrânul general a fost deputat dietal și în luptele parlamentare încinse din incidentul reformelor politice-bisericescĭ a luptat cu resoluție bărbătéscă pentru principiile creștine.

Conferența internațională pentru igienă s'a întrunit la 15 a c. în Veneția. Obiectul consultărilor îl formézĕ mĕsurile, ce ar fi de luat în contra ciumeĭ, care bântue în India.

Poporațiunea Europeĭ. În anul 1885 Europa avuse 337·5 milióne de locuitorĭ, ér în 1895 aprópe cu 30 milióne maĭ mulțĭ. Din acestea 367 milióne s'aŭ venit pe Rusia 97.807,000, pe Germania 53.000,000, pe Austro-Ungaria 41.385,000, pe Marca Britanie 39.134,000, pe Franța 38.343,000, pe Italia 30.913.000, pe Spania 17.560.000, pe Belgiŭ 6.342,000, pe Turcia 5.600.000, pe Portugalia 5.102,000, pe România 5.038.000, pe Svedia 4.837,000, pe Holanda 4.796 000, pe Bulgaria 3.310,000, pe Elveția 2.921.000, pe Sĕrbia 2.283,000, pe Grecia 2.187,000, pe Danemarca 2.172,000, pe Norvegia 1.989.000.

Cas de mórte. *Vasilie Cheresteș* paroc al Bongarduluĭ din diecesa Gherleĭ a repausat în anul al 70-lea al vieții în 11 Februar.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Momentele esențiale ale jertfei s. Eucharistii.

E o învățătură dogmatică declarată de biserică, că în s. liturgie se aduce treĭ-unuluĭ Dumnezeŭ o „jertfă adevĕrată și proprie". [1]) Acest adevĕr revelat de Dumnezeŭ se înșiră între acelea „taĭne dumnezeescĭ, carĭ în vîrtutea naturiĭ sale întrec așa de mult mintea creată, cât ele, de și le-a împărtășit revelațiunea, și omul le-a cunoscut prin credință, totușĭ rĕmân acoperite chiar cu vĕlul acesteĭ credințe de o anumită întunecime, până când călătorim de parte de Domnul în viața acésta muritóre. Cu tóte acestea mintea luminată prin credință, dacă scrutéză cu zel, cu evlavie și înțelepțesce, cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ póte să dobîndéscă o anumită înțelegere și a nume o înțelegere fórte folositóre" a taĭnelor religiuniĭ creștine și așa și a taĭneĭ, ce o cuprinde jertfa s. Eucharistiĭ. [2]) De aceea nu ne vom îndestuli cu cunoscința, că s. liturgie e o adevĕrată jertfă, ci vom cerca a ne dobîndi o înțelegere maĭ deplină și maĭ adâncă a acesteĭ jertfe adorabile.

Întâiŭ și maĭ întâiŭ ne întimpină întrebarea, că în ce stă esența jertfeĭ s. Eucharistiĭ. Pentru ca să găsim rĕspuns la întrebarea acésta, avem să cercĕm, dacă și întru cât se cuprind în celebrarea s. Eucharistiĭ tóte momentele acelea, carĭ se recer în chip necesar și esențial în o jertfă adevĕrată. Așa dară și în s. liturgie vom cerca, care e darul de jertfă, care e preotul jertfitoriŭ, și în ce se găsesce acțiunea sacrificială.

1. Care e în s. liturgie *darul de jertfă?*

Biserica catolică a declarat, că *pe altariŭ se aduce „una eademque hostia", de totuluĭ tot acela-și dar de jertfă, care s'a adus odinióră pe cruce.* [3]) Dară pe cruce darul de jertfă a fost Christos, sfînta luĭ omenire, trupul luĭ și sângele luĭ. Așa dara tot Christos e și Mielul sacrificial al altarelor nóstre; și *pe altarele nóstre se jertfesce însu-și Dumnezeŭ-Omul.* S. liturgie e *jertfa trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos.* Nicĭ substanța și nicĭ formele pâniĭ și vinuluĭ nu constituesc o parte a obiectuluĭ de jertfă, de și ele se recer în chip necesar spre sevârșirea jertfeĭ eucharistice. Substanța pâniĭ și vinuluĭ încetéză, pentru ca sub formele lor, carĭ rĕmân, să-ĭ cuprindă locul Mielul sacrificial cel dumnezeesc. Cu alte cuvinte substanța pâniĭ și vinuluĭ se preface în darul sacrificial al mântuiriĭ, în trupul și sângele Domnuluĭ nostru Isus Christos. Formele sacramentale ale pâniĭ și vinuluĭ fac, ca aducerea luĭ Christos să fie jertfă visibilă, ele sînt învĕlișul acela sensibil, sub care se jertfesce trupul și sângele luĭ Christos. Trupul acela al luĭ Christos, care odinióră s'a junghiat pe cruce, și sângele acela al luĭ Christos, care s'a vĕrsat odinióră spre mórte pe cruce, și prin urmare acel Christos întreg, care s'a jertfit odinióră pe cruce prin darea vieții sale și prin vĕrsarea sângeluĭ sĕŭ, e pe altariŭ darul jertfeĭ nóstre celeĭ necruntate. Nu póte să esiste și nu se póte cugeta dar de jertfă maĭ înalt și maĭ sfînt, maĭ bun și maĭ prețios de cât Christos Domnul.

2. Cine *aduce jertfa s. Eucharistiĭ?*

a) Nu sufere îndoélă, că *Christos* în s. liturgie nu e numaĭ Mielul de jertfă, ci și *preotul jertfitoriŭ.* Căcĭ „pe cum s'a jertfit odinióră pe cruce, așa se jertfesce și acum pe altariŭ, dară în chip necruntat și prin ministeriul de preoțĭ". [4]) Christos e în s. Eucharistie și jertfitul, și jertfitoriul. Ca adevĕratul Melchisedec el are preoție neperitóre și-și deprinde fără încetare oficiul preoțesc dându-se „pe sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnezeŭ întru miros cu bună mirésmă" (Ef. 5, 2), pentru ca să mântuéscă pe ceĭ ce vin prin el la Dumnezeŭ" (Evr. 7, 25).

Dacă Christos în s. liturgie jertfesce întru adevĕr, și a nume prin preoțiĭ visibilĭ, atuncia urméză, că el e *jertfitoriul principal.* Pentru ca el să fie cu adevĕrat jertfitoriul principal, nu e de ajuns atâta, că el a instituit jertfa s. Eucharistiĭ și a rînduit aducerea eĭ, nicĭ atâta, că el îĭ împărtășesce vîrtutea și eficacitatea, ci *el trebue, ca la sevârșirea jertfeĭ s. Eucharistiĭ să conlucre nemijlocit prin sfînta sa omenire.* El trebue să-și deprindă oficiul sĕŭ preoțesc tot de una și pretutindenea, unde se celebréză s. liturgie. Prin gura preotuluĭ visibil schimbă decĭ Christos ca archiereŭ invisibil elementele pregătite ale pâniĭ și vinuluĭ în trupul și sângele sĕŭ, adecă transpune trupul și sângele sĕŭ, omenirea sa, pe sine însu-și în starea jertfeĭ și lucrarea acésta o îndréptă el de o dată spre preamărirea și împăcarea luĭ Dumnezeŭ și spre mântuirea ómenilor. La sevârșirea jertfeĭ s. Eucharistiĭ Domnul adevĕrat, că în un anumit sens e atîrnătoriŭ de la servițul preoților visibilĭ; dară el cu tóte acestea tot de una sevârșesce nemijlocit și în chip principal actul propriŭ de jertfă. El cu sufletul sĕŭ, cu voința și inima sa omenéscă la fiesce care celebrare a s. liturgiĭ tot de una realiséză din noŭ intenția sa preoțéscă sacrificială, neschimbata sa ĭubire de jertfă, nesecata sa dare spre onórea luĭ Dumnezeŭ și spre mântuirea lumiĭ.

Din tóte acestea se pot face maĭ multe conclusiĭ. Fiind că Christos pe altariŭ e jertfitoriul nemijlocit și cel maĭ principal, fiind că el însu-și prin lucrarea sa archieréscă sevârșesce și aduce jertfa s. Eucharistiĭ, de aceea jertfa acésta în tocmaĭ ca și cea de pe cruce are *preț nemărginit* și *deplinire nemărginită;* căcĭ precelența jertfeĭ atîrnă maĭ ales de la dignitatea și vrednicia celuĭ ce o aduce. — Maĭ de parte maĭ urméză și aceea, că s. Eucharistie e tot de una și pretutindenea *jertfa cea neprețuită* și *nepetabilă,* fiind că jertfitoriul principal, Isus Christos, e tot de una nemărginit de sfînt; și curățenia acésta absolută a jertfeĭ s. Eucharistiĭ de loc nu se micșoréză, orĭ cât de nedepliniți și nevrednicĭ ar fi preoțiĭ visibilĭ și locținĕtorĭ.

b) Ca archiereŭ vecĭnic după rînduéla luĭ Melchisedec Christos nu încetéză până la sfârșitul vécurilor a se jertfi în s. liturgie Părinteluĭ sĕŭ celuĭ ceresc. Dară el acum nu se jertfesce numaĭ singur și în chip personal și visibil ca la cina cea de pe urmă și pe cruce, ci *în chip nevĕdut și cu ajutoriul unor locținĕtorĭ omenescĭ.* Christos adevĕrăt că la altariŭ e jertfitoriul principal, adevĕrat că el are partea cea dintâiŭ și maĭ de frunte în sevârșirea jertfeĭ s. Eucharistiĭ; dară actul acesta totușĭ nu-l sevârșesce el singur și fără de ajutoriŭ, ci *se folosesce spre acésta de ministri* a nume împuterniciți, adecă de *preoți chirotoniți în chip legal.* Preotul visibil lucră ca organ viŭ și libĕr al luĭ Isus Christos. El de aceea adevĕrat că sevârșesce actul de consacrare saŭ actul propriŭ de jertfire la altariŭ numaĭ în chipul uneltеĭ, dară el totușĭ îl sevârșesce cu adevĕrat. El în chirotonirea sa primesce puterea și vîrtutea aceea înaltă, supranaturală și dumnezeéscă de a preface trupul în sângele luĭ Christos din elementele pâniĭ și vinuluĭ, adecă de a jertfi; căcĭ numaĭ Dumnezeŭ póte să împărtășéscă atare putere și vîrtute. Ea ca preste tot puterea chirotoniriĭ nu se póte perde nicĭ nimici; pe cât de puțin nu se póte șterge din sufletul preotuluĭ caractĕrul preoțesc, în tocmaĭ așa nu i-se póte lua puterea de a jertfi. Orĭ care preot chirotonit în chip valid, înse numaĭ acesta singur, póte decĭ să sevârșéscă jertfa s. Eucharistiĭ; el în lucrul acesta tot de una ține locul persóneĭ luĭ Christos și lucră în numele luĭ ca ministru împuternicit. În asta se cuprinde positia și dignitatea precelentă a preotuluĭ jertfitoriŭ în asemĕnare cu ceĭ alalțĭ credincioșĭ, cărora nu li-s'a împărtășit o atare putere cerésca de a jertfi.

c) Preotul jertfitoriŭ nu funcționéză numaĭ ca locținĕtoriŭ și organ al luĭ Christos, ci și *în numele și din comisia bisericiĭ.* S. Eucharistie e adecă proprietatea bisericiĭ luĭ Christos: eĭ ĭ-a lăsat-o Christos de moștenire, [1]) pentru ca ea să aĭbă de-a pururea putința de a presta celuĭ Preaînalt închinăciunea și glorificarea, ce i-se cuvine, și de a încărca tot de o dată cu bogăția tuturor binecuvîntărilor pe fiiĭ sĕĭ, ceĭ ce aŭ lipsă de ajutoriŭ. În îmbelșugarea sa de har și bunătate dumnezeéscă Christos a dăruit trupul și sângele sĕŭ, s'a dat pe sine însu-și cu tóte comorile grației sale bisericiĭ și s'a pus ca dar sacrificial în mânile eĭ, pentru ca ea să-l aducă de jertfă. Biserica aci o înțelegem despre toți credincioșiĭ, întru cât uniți fiind între olaltă și alipiți fiind de legitimiĭ sĕĭ păstorĭ formézĕ o singură turmă și o singură împĕrăție, unicul trup taĭnic și unica mirésă a luĭ Christos. Întrégă biserica aduce decĭ jertfa s. Eucharistiĭ; acésta e adecă un act public și solemn al cultuluĭ dumnezeesc, care act se sevârșesce tot de una în numele și spre binele poporuluĭ întreg al luĭ Dumnezeŭ. Dară biserica nu póte jertfi fără de preot. Acesta „se ĭea din ómenĭ pentru ómenĭ" (Evr. 5, 1), adecă pentru ca să sevârșéscă și să aducă jertfa în numele credincioșilor, ca mijlocitoriŭ între Dumnezeŭ și între popor. Preotul la altariŭ e decĭ locținĕtoriul împuternicit al luĭ Isus Christos și al bisericiĭ, dar în

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. can. 1.
[2]) Conc. Vatic. Constit. de Fide cap. 4.
[3]) Conc. Trid. sess. XXII. cap 2.
[4]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 2.

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.

chipurĭ diferite: Isus Christos, Archiereul dumnezeesc, jertfesce prin preot ca prin ministrul sĕŭ subordinat; biserica dimpotrivă jertfesce prin preot ca prin mijlocitoriul sĕŭ pus de Dumnezeŭ preste ea. Preotul suplinesce persóna luĭ Christos şi biserica maĭ de aprópe în aceea, că consacréză, adecă sevârşesce actul sacrificial din s. Eucharistie; el maĭ lucréză apoĭ şi maĭ grăesce şi în numele bisericiĭ prin aceea, că sevârşesce şi cele alalte acţiunĭ ale cultuluĭ dumnezeesc, adecă ceremoniile şi rugăciunile liturgieĭ, carĭ însoţesc şi încunjură acţiunea sacrificială.

Preotul jertfesce decĭ în numele bisericiĭ, în numele a tot poporul creştinesc aşa, că toţĭ credincioşiĭ ca membri aĭ bisericiĭ aduc printr'însul ca prin locţinĕtoriul sĕŭ cel puţin în chip *habitual* jertfa s. Eucharistiĭ. Şi din causa acésta încă numesce maĭ marele Apostolilor comunitatea creştină „preoţie sfîntă“, „preoţie împĕrătéscă“, chemată spre a aduce „jertfe spirituale plăcute luĭ Dumnezeŭ prin Isus Christos“ (I Petr. 2, 5. 9). Participarea *actuală* a singuraticilor credincioşĭ în celebrarea jertfeĭ euharistice póte să se întîmple în diferite mĕsurĭ, după cum activitatea şi conlucrarea lor e saŭ numaĭ internă saŭ de o dată şi esternă. Aşa p. es. cel ce se cuminecă într'însa, cel ce servesce la altariŭ, cel ce dispune, să se celebreze s. liturgie, orĭ prestă cele de lipsă spre acésta, acela ĭea parte în chip maĭ emiuent la aducerea jertfeĭ, de cât acela, care numaĭ în chip intern, adecă fără de a fi de faţă la s. liturgie orĭ fără de a conlucra într'alt chip într'însa, împreună intenţiunea sa cu acţiunea şi rugăciunea sacrificială a preotuluĭ celuĭ ce celebréză s. liturgie. (Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Şi mama?“ întrebă Esther.

„Aĭ numaĭ răbdare, fiica mea, şi veĭ audi tóte. Maĭ înainte de ce aşĭ sfârşi, tu te veĭ convinge, că maĭ curênd aşĭ puté, să uĭt de mine de cât de mamă-ta.... La sfârşitul sclăvieĭ mele m'am suit în Ĭerusalim la sĕrbătórea pascilor. Stăpânul meŭ m'a primit în casa sa. Eŭ îl ĭubiam şi l-am rugat, să mĕ ţină în serviţul sĕŭ. El s'a învoit, şi ĕră l-am servit şepte anĭ, dar pe simbrie ca fiŭ al luĭ Israil. În numele luĭ conduceam întreprinderĭ pe mare şi pe uscat; am condus caravane spre rĕsărit până la Susa şi la Persepolis şi încă şi maĭ de parte până în ţĕrile mĕtaseĭ. Călătoriĭ periculóse aŭ fost acelea, fiica mea, dar Domnul a binecuvîntat tóte, câte am întreprins. Am adus a casă dobîndĭ bogate principeluĭ, ĕră mie mĭ-am câştigat cunoscinţe încă şi maĭ bogate, fără de carĭ nu aşĭ fi putut învinge cu problemele acelea, carĭ de atuncĭ a trebuit, să le ĭeaŭ asupră-mĭ.... O dată am fost óspele principeluĭ în casa luĭ din Ĭerusalim. O sclavă a întrat cu câte va felĭĭ de pâne pe o tablă. Ea maĭ întâiŭ a venit la mine. Atuncĭ am vĕdut pe mamă-ta şi am ĭubit-o, şi am dus de acolo în taĭna inimiĭ mele chipul eĭ. Nu a trecut multă vreme, şi eŭ m'am dus la principele şi l-am rugat, să mĭ-o dea de soţie. El mĭ-a spus, că ea e sclavă pe vecie, dar dacă ea o va pofti, el îĭ va da libertatea, ca să mi-se împlinéscă dorinţa. Ea mĭ-a dăruit ĭubire pentru ĭubire; dar ea era fericită în posiţia sa de sclavă şi nu a voit să priméscă libertatea. O am rugat, o am jurat ĕră şi ĕră, de câte orĭ am ajuns la Ĭerusalim. Ea mĭ-a răspuns tot de una, că ea îmĭ va fi soţie, dacă eŭ mĕ voiŭ face soţul eĭ în sclăvie. Străbunul nostru Ĭacob a servit de dóuĕ orĭ câte şepte anĭ pentru Rachila sa. Să nu pot face şi eŭ asemenea pentru a mea? Dar mamă-ta a rĕmas pe lângă aceea, că eŭ să mĕ fac maĭ întâiŭ sclav pe vecie asemenea eĭ. M'am dus, dar ĕr am venit. Privesce, Esther, privesce aicĭ.“ El îĭ arĕtă urechea sa stîngă.

„Veḑĭ aci semnul suleĭ?“

„Vĕd,“ rĕpunse ea, „şi vĕd şi aceea, cât de mult aĭ ĭubit pe mama.“

„Ĭubesce-o şi tu, Esther! Maĭ mult mĭ-a fost ea mie de cât Sulamiténa împĕratuluĭ cântăreţ, maĭ frumósă şi maĭ nepetată; ea a fost ca un isvor în grădină, ca o fântână de apă vie, ca rîuleţele Livanuluĭ! Stăpânul meŭ la rugarea mea m'a dus la judecătorĭ şi apoĭ la uşea sa; acolo mĭ-a strédelit urechea cu sula, ţintuindu-mĕ de stîlpul uşiĭ, şi eŭ m'am făcut sclavul luĭ pe tótă viaţa. Aşa am dobîndit pe Rachila mea. Fost-a vre o dată ĭubire ca ĭubirea mea?“

Esther se plecă şi-l sărută, şi în tăcere îşĭ aduceaŭ a minte de repausata.

„Stăpânul meŭ,“ continuă neguţătoriul, „a perit în mare. Acésta a fost durerea cea dintâiŭ, care m'a ajuns. Jale a fost atuncĭ în casa luĭ în Ĭerusalim şi într'a mea aicĭ în Antiochia, căcĭ aicĭ locuiam eŭ deja atuncĭ. Şi acum, Esther, ascultă-mĕ cu băgare de samă! După ce bunul principe murise, eŭ am fost ispravnicul cel dintâiŭ al averiĭ luĭ. Tóte cele ce avuse el, aŭ ajuns sub inspecţia orĭ administraţia mea. De aci poţĭ să veḑĭ, eât de mult m'a ĭubit, şi cât de mare ĭ-a fost încrederea faţă cu mine. Eŭ am grăbit la Ĭerusalim, ca să daŭ samă vĕduveĭ. Ea m'a lăsat în isprăvnicia mea. De aci înainte am desvoltat o sirguinţă încă şi maĭ mare. Neguţătoria crescu din an în an. Aşa aŭ trecut zece anĭ; atuncĭ a venit nefericirea, despre care grăise tinĕrul, — o întîmplare, pe cum spunea el, o întîmplare, care a lovit pe procuratorul Grat. Romanul a privit-o de atentat asupra vieţiĭ luĭ. Sub acest pretext cu învoirea împĕratuluĭ a cuprins întrĕgă averea nemĕsurată a vĕduveĭ şi a copiilor eĭ. Cu atâta nu s'a îndestulit. Pentru ca să fie cu atât maĭ sigur de posesia sa cea nóuă, a delăturat pe toţĭ ceĭ interesaţĭ. Din ziua aceea înfricoşată s'a perdut cu totul urma familieĭ luĭ Hur. Fiul luĭ, pe care l-am vĕḑut, pe când era prunc mic, a fost osîndit la galere. Despre vĕduvă şi despre fată aşa se crede, că sînt îngropate în vre una din nenumĕratele închisorĭ ale Ĭudeeĭ, carĭ dacă aŭ primit o dată în lăuntrul sĕŭ pe ceĭ osînditĭ, sînt asemenea mormintelor, sigilate şi închise. Ele s'aŭ perdut ast fel din amintirea ómenilor, ca şi cum le-ar fi înghiţit marea, fără ca să o vaḑă ochiŭ de om. Nicĭ o dată nu am putut, să aflăm, cum aŭ murit ele, ba nicĭ aceea nu o scim, dacă aŭ murit.“

Ochiĭ Esthereĭ eraŭ scăldaţĭ în lacrimĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50. legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

(7) 1—1

Concurs.

Devenind vacant postul de învĕţătóre la şcóla de fetiţe confes. gr. cat română din opidul Şomcuta mare, pentru ocuparea acestuĭ post se deschide concurs până în 1 Mărţişor a c. st. n., când va fi alegerea.

Emolumentele sînt:

1. Salariŭ anual 300 fl. v. a. solvit regulat din cassa şcoliĭ în rate lunare anticipative;
2. Relut pentru cuartir 40 fl. v. a. solvit în dóuĕ rate;
3. Relut pentru focărit 40 fl. v. a., din care este a se încălḑi şi şcóla;
4. Relut pentru scripturistic 20 fl. v. a.

Reflectantele aŭ a dovedi cu documente în original cualificaţiunea lor în sensul legilor de instrucţiune în vigóre.

Postul se póte ocupa în dată după alegere, orĭ — eventual — numaĭ cu 1 Septnmbre a. c., ceea ce este a se declara expres în petiţiunile reflectantelor adresate acestuĭ oficiŭ protopopesc până la terminul indicat.

Şomcuta mare (N.-Somkut — Szatmár m.) 12 Februar 1897.

Ioan Serbu prot. gr. cat. preş. sen. şcol. — **Elia Pop** not. sen. şcol.

Concurs la fundaţiunile: Filipan, Caian şi Timariŭ.

Spre ocuparea următórelor dotaţiunĭ anuale din fundaţiunĭ aggremiate fondului Bobian:

I. Din fundaţiunea *Filipaniană I.* de 32 fl. 55 cr., carea a devenit vacantă prin mórtea protopopuluĭ Bieĭ Zacharie Bran.

Concurenţiĭ aŭ să documenteze: 1. că se ţin de clerul român greco-catolic, 2. că sînt consângenĭ cu fundatorul de pia memorie Vasiliŭ Filipan fost preposit capitular în Blaş.

II. Din fundaţiunea *Caianiană* de 32 fl., carea a devenit vacantă tot prin mórtea protopopuluĭ numit maĭ sus.

Concurenţiĭ vor avé să documenteze, că se ţin de clerul român gr. cat al Dieceseĭ Făgăraşuluĭ şi se află in cura animarum. Dintre concurenţĭ ceĭ ce vor dovedi, că sînt consângenĭ saŭ afinĭ cu fundatorul de pia memorie Demetriŭ sen. Caian, fost preposit capitular în Blaş, vor avé preferinţă.

III. Din Fundaţiunea *Timariană* de 48 fl. 82 cr. devenită vacantă prin mórtea fostuluĭ profesor Francisc Giulan.

Concurenţiĭ vor avé să documenteze, că se ţin de clerul român gr. cat. al dieceseĭ Făgăraşuluĭ şi se află in cura animarum.

Concursele în calea respectivelor oficiĭ protopopescĭ să se aştérnă la acest Consistoriŭ până la 10 April 1897.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 6 Februar 1897.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Ĭulia şi Făgăraş.

(8) 1—3

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune,* ca: *perturbațiunĭ în circulația ferĭ, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causézĕ nicĭ cea mai mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele mai slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiuluĭ" a luĭ I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Mai puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele mai diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale luĭ I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele mai diferite și mai grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă mai de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ ĕrășĭ 15 sulurĭ din neintrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îți esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pavlistik,* Köln Lindenthal.

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ĕr acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nascerĭĭ, așa că n'am mai putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea mai căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ. Acésta a pătimit 5 anĭ de catar crouic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea mai lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor mai găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea mai căldurósă a mea mulțămită. Cu cel mai mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., ½ flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel mai eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în piciore, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel mai bun remediŭ pentru crescerea pĕrului. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cóceriĭ de deget, contra cóceriĭ peptuluĭ și picióreloř podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr., trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tusĕĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerături de *I. Pserhofer,* de mulți anĭ recunoscut de cel mai bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr., trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guși remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr., trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de mat. 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3—, ½ litru 1 fl. 60 cr., ¼ litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în buteliĭ de câte 5 fl. 50 cr., 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerilor de cap, durerilor de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fără de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectuesc cât se póte de lute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande mai marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult mai micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiuluĭ" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 4—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. Blaş 27 Februariŭ 1897. Numerul 9.

Dóuĕ mĕsurĭ.

Nu pot alt fel compatrioţii nostri magiarĭ. Nedreptatea pare că li-s'a prefăcut în sânge, pentru că şovinism şi temere faţă de tot, ce e românesc, a cuprins sufletele lor.

Maĭ deunăzĭ în cursul desbaterii budgetului ministeriului de agricultură deputatul Werner a vorbit despre colonisărĭ şi în legătură despre rapoturile naţionale din Ardeal. În discursul sĕŭ domnul deputat s'a arĕtat cuprins de o fórte mare iubire faţă de concetăţenii nostri saşi şi ĭ-a făcut atenţi, să se îngrădéscă bine, pentru că nu magiarismul, ci românismul este mormîntul naţionalităţii săsescĭ. În scopul acesta le recomandă, să continue cu insistinţă cu colonisările şi cu renoirea şi întărirea némului lor, pentru ca ast fel să pótă resista amalgamisăriĭ orĭ maĭ bine zis înăduşiriĭ prin potopul mereŭ crescĕtor al românismului. Tot acest recept îl recomandă domnul deputat şi Magiarilor pentru a întări şi pentru a apĕra elementul magiar din Ardeal.

Care e învĕţătura din acest discurs? E, că Saşilor le este permis a recurge la tóte mijlócele pentru a-şĭ renoi némul şi pentru a se apĕra împotriva Românilor.

Noĭ sîntem recunoscĕtorĭ domnului Werner pentru liberalismul sĕŭ. Fie sigur, că noĭ cu bucurie vom vedé pe fraţiĭ saşi conservându-şĭ naţionalitatea, maĭ mult chiar, îĭ vom vedé cu veselie înaintând şi întărindu-se chiar. Şi tot aşa de veselĭ vom saluta şi pe fraţiĭ magiarĭ în lucrarea, ce o vor desfăşura pentru păstrarea naţionalităţii sale fie aicĭ în Ardeal, fie în Ungaria proprie. Noĭ nicĭ când n'am ţîntit la desnaţionalisarea nimĕnuĭ. Nu ne trebue renegaţĭ. Orĭ de unde ar veni, îĭ despreţuim. Renegaţiĭ nu sînt element sănătos. Elemente putrede nu dorim să altuim în trunchiul naţiunii nóstre.

Tot, ce dorim noĭ, e, să fim lăsaţĭ în pace. Dacă poporul nostru a rĕmas virgin, dacă s'a păstrat într'însul puterea străbnnă, dacă stricăciunea altor némurĭ nu ĭ-a corupt sângele din vine, dacă şĭ-a păstrat rodnicia sa şi se înmulţesce, asta nu e o vină a nóstră, ci un merit, şi adevĕraţiĭ bărbaţĭ de stat ar trebui să se bucure, că între mădulările statului se află un element atât de sănătos, care nu e avisat la renoire meşteşugită, ci din puterea sa originară aruncă lugerĭ marĭ şi graşĭ.

Dar la noĭ nu e aşa. La noĭ se mĕsură cu dóuĕ mĕsurĭ. Pe Saşi îĭ împintenă la actiune de apărare şi de înaintare. Pe Românĭ îĭ blastĕmă, pentru că din darul luĭ Dumnezeŭ se înmulţesc. Conservarea şi cultivarea comorilor naţionale e vîrtute, dacă o fac Magiarĭ orĭ Saşĭ, şi dacă ţîntesc a cuceri teren şi printre ceĭ de altă limbă, e chiar eroism; dacă însĕ Românii se înmulţesc şi tind a conserva, ceea ce aŭ, fără de a se atinge de ceea ce este a altuia, atunci e pericol, e mormînt, e perirea patrieĭ.

Dar nu e numaĭ aicĭ, unde ni-se mĕsură cu ocaua cea mică. Veḑĭ Dómne şi noĭ Românii, carĭ ca şi alte némurĭ dorim a prospera şi a ne face membri folositorĭ aĭ ţĕriĭ, am ajuns a recunósce, că o condiţiune neapĕrată a progresului nostru este înaintarea pe teren material şi crearea uneĭ clase mijlociĭ, a uneĭ clase de meseriaşĭ şi comercianţĭ.

În vederea acestuĭ scop am întemeiat institutele nóstre de banĭ, ca baniĭ nostri, averea nóstră tot la noĭ să rĕmână, şi să nu fim pe baniĭ nostri tributarĭ altora, carĭ de pe pungile nóstre să se înavuţéscă. Tot de acest scop conduşi am întemeiat în Blaş sub formă de reuniune de consum o întreprindere comercială, şi după noĭ s'a întemeiat alta maĭ mare în Sibiŭ.

Póte fi om cu dragoste pentru ţară, pe care lucrul acesta să-l supere? Nu e óre bunăstarea părţii o condiţiune esenţială pentru bunăstarea întregului? Póte fi fericit şi bogat un stat, aĭ cărui membri sînt nefericiţi şi calicĭ?

Şi totuşĭ se află ómenĭ şi încă fórte mulţĭ, carĭ s'aŭ alarmat şi pentru întreprinderile aceste ale nóstre. Presa şovinistă s'a grăbit a denunţa noul pericol, şi agrara „Hazánk" vede oblu un noŭ instrument politic pentru pregătirea visului de aur al Românilor, pentru pregătirea „Dacoromânieĭ".

E într'adevĕr grozav desastrul, ce-l

Feuilleton.

Procesul Episcopului Ĭ. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

Continuare.

4

1744. Iunie 25.

Cuvîntarea de deschidere şi propunerile episcopului Clain din sinodul dela Blaş, scrise de secretarul sĕŭ Petru Daianul. [1])

Reverendissimi et Adm Rdi in Chto Fratres!

Quando quidem ad Fraternitatum Vestrar totius Synodi Generalis, ac V: Cleri petitionem, tertia iam vice fuerim apud Augustam Aulam; non tantum mihi persuasum est, quod unanimiter expectetis, cupiatisq scire ea, quae acta sunt, et in quo stent Cleri, Populiq negotia, verum etiam permulti ex V: Clero, et Populo serio institerunt, ut ea declararem. Quam ob rem non tantum eiusmodi instantiam petitione, ex V: Generalis synodi expectatione considerata, sed et meae hoc esse obligationis reputans, antequam ad praesentis Generalis Synodi momenta ventum fuerit, breviter de illis verba facere iudicavi.

Et quoniam nonnulli praesertim novitii in officio, fors ignorent, quid in nostris contineatur Privilegiis, et quae specialium sollicitemus; primum itaq unus quis noverit, quod in primo Diplomate A-o 1699 clementer concesso. Ecclesiis, et Sacerdotibus unitis cum S: Matre Romana Ecclesia ea concedantur Privilegia, immunitates, et Praerogativa, quibus Ecclesiae Ecclesiasticaeq personae Latini Ritus gaudent; in 2-do vero Diplomate eiusdem Divi Imperatoris de A-o 1701 (cuius confirmationem, cum et Excelsa Aula illud citare soleat, instantius sollitamus) 15 Articuli habentur. In primo articulo confirmantur omnia nostra priora Privilegia. Per 2-dum immunitantur sacerdotes a tributis, teloniis, naulis et decimis de terris Ecclesiasticis. In 3-tio Recipitur populus unitus pro filiis Patriae, declaraturq capax omnium Beneficior Legum et officior Patriae huius adinstar reliquor Patriae filior.

In quarto demandatur, ut Catechismi S. Unioni conformes distribuant per omnes difformes vero colligantur ab omnibus.

In 5-to constituitur Theologus, Generalis causar auditor, qui synodo intersit, pariter ut cum toto Clero dependamus ab Eminentissimo ac Rdmo Archi-Eppo Strigoniensi.

In 6-to Prohibentur nobis correspondentiae cum Principibus Valachiae, et Moldaviae, aut aliquo Patriarcha.

In 7-mo prohibetur ne numerus Popar super necessarium in piudicium Dnor terrestrium augeatur, Eppus ne mulctet, excommunicet, aut divortiet sine praescitu Theologi.

In 8-vo Conceditur facultas Scholas, Albae, in Fogaras, et Haczeg, pariter ubi nostrates plures fuerint, templa erigendi.

In 9-no Prohibetur Eppus, punire sacerdotes et Archi-Diaconos absq synodo; ver siquid adversus eosdem habuerit eos medio Theologi deferat ad Archi-Eppum.

In 10-mo ut syinodus determinet stolam pro copulationibus, sepulturis, etc.

In 11-mo Qui vero huiusmodi Privilegiis gaudere voluerit, is faciat professionem S. unionis coram Eppo, et Theologo.

In 12-do Permittitur Clero ius eligendi tres personas pro Eppo, et quem Regia Aula ex tribus electis confirmaverit, is sit Eppus.

In 13-tio ut tam Eppus, quam Theologus

[1]) Multele scurtărĭ, fiind uşor de observat şi de întregit, am tipărit acest document fără de completărĭ.

produce în multe capete şovinismul şi ura de rasă.

Ce să mai scie face bieţii Români? De pe terenul politic i-aŭ scos. Acum nici terenul economic nu vor, să li-l lase. Ce să facă atunci bieţii de ei?

Nu le rămâne alta, de cât să ĭea lumea în cap. Şi asta scim, că mulţi ar dori-o.

Dar fie liniştiţi toţi aceştia. Românii nu se vor duce din ţara asta, dacă nu pentru alta, apoi nu cel puţin din acel motiv, ca să nu apară rĕi patrioţi.

Atentat asupra preseĭ. — Foile magiare preamăriaŭ guvernul, de câte orĭ punea la cale improcesuarea şi condamnarea ziarelor nemagiare. Unora din ziarele liberale li-se păreaŭ prea laxe legile şi patentele absolutistice, după carĭ se judecă în Ardeal delictele de presă. Br. Bánffy mĕsurile îndatinate faţă de presa română a început a le practica şi în contra organelor de publicitate ale partiduluĭ poporal, şi azĭ mâne le va aplica în contra a orĭ ce scriere îndreptată în contra politiciĭ dominante. Prin acésta voesce a închide gura opositieĭ, carea dacă nu póte ataca guvernul în parlament, se încércă a-l discredita prin presă.

Începutul terorisăriĭ Magiarilor chiar acum se urzesce prin tragerea la rĕspundere a deputatuluĭ poporal Lepsényi pentru un articol publicat în fóea „Krestyán“. Procurorul nu se mulţămesce cu atâta, că agitaţia la ură confesională, ce pretinde a se cuprinde în acel articol, a fost deja obiectul unuĭ proces, în care juriul cu 6 contra 6 voturĭ a achitat pe păpucarul Mayer, care a luat asupră-şĭ responsabilitatea pentru cele scrise. El cu orĭ ce preţ voesce a pune în faţa tribunaluluĭ de presă pe deputatul Lepsényi editorul foiĭ. Spre acest scop a cerut de la dietă suspendarea dreptuluĭ de imunitate a luĭ Lepsényi, şi maioritatea dietală s'a şi grăbit a împlini dorinţa procuroruluĭ, de şi delictul de sub întrebare s'a judecat o dată şi deja s'a şi prescris.

Ca guvernul să pótă ţiné şi maĭ bine în frîŭ presa, în proiectul de lege despre procedura penală maĭ multe delicte de presă, carĭ până acum se judecaŭ înaintea curţiĭ cu juraţi, se pun în o categorie cu delictele ordinare, şi se prevede judecarea lor înaintea tribunalelor comune.

Acest atentat asupra libertăţiĭ de presă a îndemnat pe ziariştĭ a lua posiţie de apĕrare faţă cu guvernul numit liberal, care îşĭ manifestéză liberalismul maĭ ales prin suprimarea libertăţilor publice.

Când guvernul proceda în mod violent în contra bisericiĭ orĭ în contra naţionalităţilor nemagiare, presa liberală magiară îl glorifica; acum înse aceea-şĭ presă se vede ameninţată de cătră absolutismul de stat.

Reuniunea ziariştilor din Budapesta a ţinut Luni o conferenţă, la care participând ziariştĭ din tóte partidele politice, dintre carĭ uniĭ sînt şi deputaţi, aŭ protestat în contra atentatuluĭ, ce se face asupra libertăţiĭ de presă punêndu-se delictele de presă în un rînd cu delictele ordinare. Conferenţa a hotărît, să înainteze în cestiunea acésta un memorand şi să provóce întrégă presa din patrie, ca să ĭea posiţie faţă cu planul de a se restrînge libertetea preseĭ.

De şi cam târziŭ, dar totuşĭ e bine, că representanţiĭ preseĭ magiare s'aŭ deşteptat din deliriul şovinismuluĭ şi vĕd, că armele folosite până acum de guvern faţă cu presa nemagiarilor sînt periculóse şi pentru Magiarĭ. Numaĭ de nu ar recădé în deliriul şovinismuluĭ şi de ar apĕra, cel puţin pe viitor, cu sinceritate libertatea preseĭ.

Indiferentismul la noĭ.

„Şi Leményi a fost primit la capĕtul Dumbraveĭ“ dintre Sibiŭ şi Rĕşinarĭ „între hotarĕ ca un principe. Bărbaţĭ, femeĭ, copiĭ, toţĭ în haĭne de sĕrbătóre, cu praporĭ aŭ ĭeşit înainte şi l-aŭ rugat, să se ostenéscă, să deslege morţiĭ şi de la cele 2 bisericĭ ale lor,“ adecă de la cele neunite.

„Acestea le-am vĕdut cu ochiĭ meĭ şi încă multe de acestea.

„Óre episcopiĭ de acum de ce nu fac asemenea? Şi dacă o asemenea purtare a lor ar bate la ochiĭ adversarilor nostri seculariĭ, cine-ĭ împedecă pe amăriţiĭ şi miseriĭ preoţĭ a nu ceti rugăciunile sântuluĭ maslu, a nu boteza, cununa şi îngropa pe credincioşiĭ lor împreună?

„Ceea ce s'a putut îndeplini înainte cu 20, 30 de anĭ până la venirea Şuluţuluĭ cu „maĭ bine ne unim cu ceĭ de o credinţă, de cât cu ceĭ de un sânge cu noĭ“, şi rĕspunsul Şaguneĭ „nu voiŭ tovărăşia cu uniţiĭ“, — să nu se maĭ pótă face cel puţin prin adâncimile văilor de munte şi prin câmpia cea lată şi bogată?!“ [1])

Cine a scris cuvintele acestea? Nimenĭ altul de cât — dl Ion Axente Sever.

A! Ion Axente Sever le-a scris? Atuncia — capete plecate! Cine ar cuteza, să se împotrivéscă cuvîntuluĭ, care-l rostesce Ion Axente Sever?

„Certe-se preoţiĭ eĭ între eĭ,“ continuă dluĭ, „pentru câte un corn de prescură, aşa se cértă academiciĭ, filosofiĭ, fisiciĭ, technociĭ, care de care e maĭ-maĭ, şi altul e zero. Rivaliseze Blăşeniĭ cu Sibieniĭ. Asta ne place, e o concurenţă nobilă, dar nu se musce uniĭ pe alţiĭ, şi dacă cu tótă cultura superióră nu se pot înălţa de-asupra patimilor omenescĭ, eĭ, cel puţin noĭ mireniĭ laĭcĭ de ambe confesiunĭ să nu-ĭ imităm şi să adoptăm şi noĭ maxima părinţilor nostri neînvĕţaţĭ, carĭ zic: „Ceea ce zice popa, să facĭ, dar ceea ce face el, să nu facĭ.“

„Aşa facênd noĭ şi vĕdênd eĭ, că tóte certele şi apucăturile lor nu maĭ prind, se vor deştepta şi se vor îndrepta, ca să nu rĕmână înapoia nóstră ne maĭ putênd fi lumina lumiĭ şi sarea pămîntuluĭ.“

Aşa dl Ion Axente Sever.

Noĭ scim prea bine, ce-l îndémnă pe dluĭ, să scrie în acest chip. O spune de alt mintrea şi dluĭ destul de limpede închiând

[1]) »Din memoriile mele« de Ion Axente Sever publicat în »Tribuna Poporuluĭ« din 7 a c.

Clero et Populo doctrina, et exemplo praeluceant, et conservent in pietate.

14-to Cunctis officialibus demandatur, ut in pfatis privilegiis unitos manuteneant, ac defendant, demum.

15-to ut hoc Diploma ubiq publicetur, contradictores vero si qui essent suae Matti deferantur pro adhibenda medela.

Quae nostrar erant partium, in quantum possibile fuit, quemadmodum scitis, et allegatis, arbitramur adimplevisse, quae spopondimus, et ad quae nos obligavimus, etiam tenemus, at pariter notum est quam hactenus ex solatiosis promissis habuerimus consolationem; quae vero postremo impetratasint, auscultate.

Iuxta votum et desiderium singulor vestrum omni nisu conatus sum, ut cuncta praespecificata Privilegia confirmentur, et manuteneamur in illis; verum ex parte Provinciae responsum fuit, quod Diploma 2-dum stare non possit, siquidem n sciatur an fuerat publicatum vel n? Inter caetera replicavi, quod cum in onerosis observetur, et allegetur, necesse est ut etiam in reliquis suum retineat vigorem; verum incassum, quia a parte Provinciae facta est magna oppositio, nec admittere volunt, ut Populus noster sit receptus, adinstar aliar. nationum, in hoc Pptu. Ego declaravi, quod V. Clerus haud velit onerosos Articulos, absq solatiosis observare; sed satis quod eiusdem Diplomatis confirmationem in hodiernum impetrare n potuerim. Verum quidem est quod Diploma primum, in quo solius Cleri, non etiam Nationis mentio fit, dignata sit clementissime confirmare sua Mattas, sed cum hanc ipsam confirmationem adhuc circa finem Ianuarii ad Inclytos Status pro legali publicatione porrexissem, Inclyti Status acceperunt in disputationem, dicentes debere intelligi solum de immunitatibus, ecclesiasticis personalibus, fundisq ecclesiasticis, cum tamen eiusmodi fundos paucis in locis habeamus, taliterq extradare noluerunt cum indorsatione, (ut antea fuerat) absq circumscriptione. Unde humillima cum instantia recurri ad suam Mattem dignataq est sua Mattas decreto clementissimo mediante mandare, ut suam I. Status submitterent informationem, qua de causa noluerint extradare dictu Diploma cum indorsatione, uti prius fuerat; responderunt autem quantum mihi constat, me esse huius rei causam, siquidem ipsi, dedissent, ast ego acceptare noluerim; et verum est, quod cum eiusmodi circumscriptione acceptare noulerim, neq consentire possumus, ut illi pro suo libitu cum praeiudicio nostro interpretentur. Haud enim concessum est alteri, quam Regi Regia interpretari Privilegia. Instantiae, protestationesve nostrae pro nihilo habitae sunt, ac proinde in hodiernum usq Diem illud Diploma apud Magistrum Protonotarium habetur.

Decimae pro subsistentia Parochorum non sunt datae, sed inhaerent I. Status conclusis in Delegata Commissione Trannica Anno 1737 X-br. 18 Die.

Conclusum autem est in ea Commissione ut, ubi fuerint supra 50 usque ad 100 familiae, sint duo popae, ubi plures, tres, verum omnes super uno fundo habitent.

Solutio, a familia in bono statu stante tres metritae frumenti, a mediocri una et media, de illo frumento, quod habebit hospes, a paupere 30 denarii, pro baptismate denarii sex, copulatione 24 denarii, pro pascate nihil, pro Molitva Den 3. in Epighania denarii 3. pro extrema unctione nihil, sepultura magna unus flor. szerekuszta unus flor. szerindar sex flor. klacae tollantur, extra haec si sacerdotes habuerint seminaturam extra terras Ecclesiasticas, cuncta pro illis onera supportent, praestentq decimas.

Ab Augusta Aula missi sunt ad Status duo Articuli; in primo confimabantur cuncta etiam nostra Privilegia; in 2-do cuncti Articuli Religioni Catholicae tam latini quam Graeci Ritus praeiudiciosi tollebantur, verum cum vidissent Status hos Articulos Nobis fore favorabiles, aliter reformarunt; submiseruntq preces ad suam Mattem, ut a se reformatos confirmare dignaretur.

In priori Articulo reformato a Statibus Nobilium solum, et Sacerdotum Privilegia memorantur, verum Populum, Plebemve nullatenus recipiunt.

Ex 2-do expressa verba Graeci Ritus, quibus clare, et distincte nobis favebatur, omiserunt. Caeterum Eppatus noster confirmatur, verum in moderno solum statu, ita ut

cu cuvintele bardului nostru A. Mureşan: „Români din patru unghiurĭ, uniţi-vĕ în cuget, uniţi-vĕ 'n simţirĭ!“

Scim, că dl Ion Axente Sever încă şi acum la bĕtrâneţe se scie însufleţi cu însufleţire de tinĕr pentru binele naţional al némuluĭ nostru. Şi asta scim să o respectăm în dluĭ, după cum se şi cuvine, să o respectăm.

Şi însufleţirea acésta pentru binele naţional al némulnĭ nostru l-a făcut, să scrie şi rîndurile, carĭ le-am citat. Dluĭ îşĭ închipuesce, că disputele cele ce le avem noĭ cu „fraţiĭ“ nostri „ortodoxĭ“, ar fi păgubitóre pentru binele acela al némuluĭ nostru. Dluĭ a rĕmas înse dator cu dovada. Am dori, ca dluĭ să ne spună, ce pagubă ar puté să resulte pentru binele acela din disputele acestea. Ér până nu o va face acésta, până atuncia învĕţătura, ce resultă din cuvintele dluĭ, noĭ sîntem în drept a o resuma în cuvintele: „Baculus in angulo, ergo pluit.“

În sfârşit noĭ aşa scim din Evangelie, că Christos a întemeiat o singură împĕrăţie a luĭ Dnmnezeŭ, şi a zis: „Cautaţi maĭ întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ şi dreptatea luĭ, şi“ cele alalte „tóte“, până şi binele naţional al némuluĭ vostru, „se vor adauge vóuĕ.“ Ĭerte-ne decĭ dl Ion Axente Sever, dacă noĭ preferim a fi proştĭ cu Christos cercând dreptatea luĭ Dumnezeŭ de cât a fi cuminţi cu dl Ion Axente Sever aruncând dreptatea şi minciuna într'o căldare.

Căcĭ din cuvintele citate ale dluĭ Ion Axente Sever a fară de învĕţătura „Baculus etc.“ am maĭ scos nu încă o altă învĕţătură, ci constatarea unuĭ fapt. Am constatat a nume din cuvintele acelea, că şi dluĭ e înrolat în tabĕra acelor laĭcĭ aĭ nostri, — leghion e numĕrul lor, că sînt mulţĭ, — carĭ în teorie şi în praxă se ţin de axioma: „Unit orĭ neunit, tot un drac!“ Ĭerte-mi-se frasa acésta, dar am audit-o deja de atâtea orĭ din gurile laĭcilor nostri, cât mĕ pot hotărî a o şi tipări fără de a mĕ teme, eă laĭcĭĭ nostri se vor sminti întru ea.

Destul că espectorările dluĭ Ion Axente Sever îmĭ aduc a minte de un rĕŭ, de care sufere laĭcimea nóstră unită, — că şi cea neunită sufere de el, asta e în drept să o constate în rîndul cel dintâiŭ „Telegraful Roman“. — Am ajuns până acolo, că pe uniĭ dintre laĭcĭĭ nostri lupta nóstră naţională politică îĭ preocupă aşa de tare (?), cât eĭ de dragul isbândeĭ naţionale sînt gata a se lăpĕda chiar şi de ceea ce ar trebui să le fie lucrul cel maĭ sfînt şi maĭ scump, maĭ scump şi de cât viaţa, sînt gata a se lăpĕda chiar şi de convictia sa religiósă, chiar şi de adevĕr, când eĭ orbiţĭ de patima aceleĭ lupte gândesc, că convicţia aceea, că edevĕrul stă isbândeĭ naţionale în cale. Ĕră massa cea mare a inteligenţeĭ nóstre laĭce e cu mult prea leneşe de a-şĭ maĭ frămînta mintea cu lucrurĭ, carĭ nu aduc dividende, pe cum sînt lucrurile religióse, şi aşa şi ea se conformézĕ axiomeĭ: „Unit orĭ neunit orĭ Nazaren, tot un drac!“

De rĕul acesta de altmintre sufer şi alte popórĕ în zilele nóstre, popórĕ, de la carĭ am putut să învĕţăm mult bine, şi cu tóte acestea am învĕţat de la ele multe rele. Ba putem să zicem încă şi maĭ mult: la marile puterĭ cele vechi, la puterile cele întrarmate din creştet până în tălpĭ, în timpul maĭ noŭ s'aŭ alăturat maĭ multe marĭ puterĭ sociale: instituţiĭ şi vederĭ de ale poporuluĭ, carĭ deprind asupra spiritelor o forţă maĭ mare de cât tóte puterile politice, de cât tóte miliónele de baionete. Aşa ne-am îndatinat noĭ fiiĭ véculuĭ al XIX-lea a grăi despre marea putere a preseĭ, despre marea putere a „opiniuniĭ publice“, despre marea puterea francmasonerieĭ, despre marea putere, ce o constitue Alliance israelite etc. Între acestea marĭ puterĭ îmĭ vine, să înşir şi forţa moleşitóre şi influinţa molipsitóre a indiferentismuluĭ.

Şi dintre tóte acestea marĭ puterĭ moderne la noĭ la Românĭ chiar céstă din urmă a cuprins maĭ mult teren de cât orĭ care alta. Indiferentismul, adecă nepăsarea, spĕlătăcirea şi ignoranţa religiósă, a ajuns, de se ţine şi la noĭ de bon tonul claselor „culte“. Şi apoĭ cine nu scie, că acest pretins bon ton a devenit o putere socială şi chiar şi politică uriaşă? Şi cine ar avé curajul de a da pept cu puterea acésta? Pepiniere de ale indiferentismuluĭ şi pe la noĭ ca şi pe airia sînt şcolile mediĭ şi superióre, — nu întru atâta ale nóstre cele gr.-catolice, ci maĭ vîrtos cele străine după limbă şi după confesiune, — maĭ de parte literatura cea lipsită de principiĭ, atât cea de jurnale cât şi cea de cărţĭ, atât a nóstră cât şi cea străină, căsătoriile mestecate, apoĭ mesele birturilor cu conversările lor frivole, carĭ eschid tema religiósă ca o „lipsă de tact“ orĭ o admit numaĭ pentru a-şĭ face din ea obiect de haz, întrunirile sociale împreunate cu escursiunĭ în zile de Duminecă şi de sĕrbătóre, cu banchetuĭ în zile de post, cu baluĭ în zile oprite etc. (Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Efectele politicieĭ bisericescĭ urmate de guvern le simţesc acum şi protestanţiĭ, carĭ aŭ părtinit reformele. O parte însemnată a poporuluĭ protestant se declară de neconfesional; alţiĭ se mulţămesc cu aşa numita căsătorie civilă şi nu vor să maĭ scie de cea bisericéscă. Comunitatea bisericéscă luterană din Budapesta în adunarea generală de Duminecă a constatat, că în 1895 dintre părechile, carĭ s'aŭ presentat la matriculantul civil, aŭ venit şi la biserică 118, pe când în 1896 aŭ venit şi la biserică numaĭ 63 de părechĭ, adecă abia pe jumătate.

Roma.

Sfinţia Sa a trimis archiepiscopuluĭ de Paris o scrisóre din incidentul aniversăriĭ a 25-a, de când Msgr. Richard e consacrat de episcop. În scrisóre laudă meritele iubilantuluĭ.

În 20 Papa a primit în audienţă pe contele de Mun conducĕtorul catolicilor din Franţa, cu care s'a întreţinut timp de o óră.

---

plura beneficia, vel maiora bona habere non valeat.

Et quanquam dicant Nobiles Valachos ee receptos adinstar aliar Nationum receptar Nobilium, at tamen quodam Die nonnulli Inclytor Statuum assurgentes dixerunt, quod comparari non possit Nobilis Valachus Nobili Hungaro, estoq digni illi essent, non tamen maiora beneficia, sed solum pedanea competant valachis. Quae ex perlegendis uberius patebunt. Protestaones nrae nec inter Status, nec in Protonotariatu receptae sunt.

Verum his missis descendamus ad novum, illum casum: non dubito quin omnibus constet, quale disturbium fecerit in aliquibus locis in Populo nostro, quidam Callugerus docendo contra unitos; iuxta cuius doctrinam in aliquibus locis nec ad templum pergit populus, sacerdotes unitos n observant, mortuos absq funebralibus, et spiritualibus obsequiis sepeliunt, infantes per vetulas baptizari curant, et alia eiusmodi spiritualia damna contingunt.

Inclytus Status Catholicus dicebat ut ipsemet exirem ad componendos illos homines, promittendo brachium, quibus reposui: an velint hanc compositionem per placida, v violenta? si per placida, necessum est. ut appromittantur, denturq ea, quae postulamus, iuxta tenorem privilegiorum; per violenta autem mihi integrum haud est procedere. Sed reposuerunt, non fore de tempore tam cito. Interim exivi ad Szelistam huius disturbii componendi causa, sed noluerunt ad frugem redire.

His pro obligatione, desiderioq inprimis annotatis a me taliter detectis, Fraternitates V-ae uno corde et animo considerate

1-mo. An sit necessum amplius, urgere adhuc confirmationem privilegior nostror v non? si necessum est, qualiter. et qua modalitate?

2-do. Cum ad confirmationem Privilegior obtinendor requirantur magnae expensae, vultisne succurere pecunia v n?

3-tio. Siquidem Privilegia confirmanda Populum quoq concernant, oportet ne populum etiam desuper interrogare, ab eodemque succursum petere? si oportet, qualiter, et quo modo?

4-to. Disturbium in populo excitatu qualiter, quave via poterimus componere?

5-to. Consideratio fieri debet intuitu salarior Dni Agentis Wienensis, et Dni Tolnaj.

6-to. Ratione praetensionis Dni Francisci Boër qua olim secretarii V. Cleri.

7-mo. Ratione praetensionis ad V. Clerum Rdmi Dni Vicarii Benienis.

8-vo. Ratione solutionis debiti Szestsoriani.

9-no. Ratione ordinatorum in aliis Provinciis; utrum recipiendi sint aut non?

10-mo. Perlegetur Communicatio Excelsi Regii Gubernii super nonnullis Rae Aulae ad petitiones nostras Clementissimis Resolutionibus.

11-mo. Intimationes Excllmi dni Thesaurarii ratione appromissae pro monasterio pecuniae considerandae sunt.

12-do. Legetur Decretum Excelsi Regii Gubernii, quo mihi notificatur Clementissimum mandatum Regium quo iubeor ire Wiennam. Considerabitis proinde ratione sumptuum.

Gratia Dni Nri Jesu Chti, et obumbratio spiritus Sancti sit nobiscum omnibus, ut quae Deo placita sunt, et ad publicam faciunt utilitatem, iudicare, et concludere valeamus. Amen!

Balasfalvae Die (iuxta vetus calendarium) 25 Junii 1744.

Conclusa Synodi, in quantum recordari possum, huius erant continentiae.

Ad 1-mum. Cum V. Synodus vel ex ipsis perlectis duobus Articulis ab Augusta Aula ad Status missis, perq Regium comissarium pro acceptatione propositis propensissimam Suae Mattis SSmae in desolatum hunc Cler et Populum unitum clementiam agnoscat, utut I. Status eosdem Articulos aliter reformaverint cum manifesto dicti Cleri, populiq damno, precesq contra nos submiserint, nihilominus quia Articulor eorundem confirmatio pendet a Clementia Regia, in qua totam nrae felicitatis spem reponimus, judicamus non esse desperandum, quinimo ardentius imposter pro dictor Privilegior nror benignissimam confirmationem, Cler, Populumq Unitum supplicare debere apud altefatam suam Mattem, et quidem medio Illmi Dni Eppi aliunde Wiennam clementer vocati.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La propunerea luĭ Kossuth de a serba aniversarea de o jumătate de secol a lupteĭ pentru libertate a rĕspuns ministrul br. Bánffy în şedinţa dietală din 20 a c. cerênd, să se respingă propunerea luĭ Kossuth, de óre ce guvernul a făcut paşiĭ de lipsă spre a se serba cu demnitate în 11 April 1898 aniversarea a 50-a a sancţiuniĭ legilor din 1848.

Desbaterea budgetuluĭ de agricultură nu s'a terminat în sĕptĕmâna trecută, pe cum s'a aşteptat. Guvernul neavênd cu ce ocupa dieta îşĭ pune pe partisaniĭ sĕĭ, să vorbéscă, şi eĭ fiind că nu sînt în stare a păşi cu ideĭ nóuĕ, repeţesc cele esprimate de cătră antevorbitorĭ.

Maĭ însemnată a fost în şedinţa din 22 vorbirea luĭ Polonyi, care după ce reflectéză la anomaliile de la bursă, pretinde, să se reducă darea de pământ şi să se introducă taxarea progresivă. Cause ale socialismuluĭ sînt sporirea poporaţiuniĭ şi decadenţa religiositățiĭ. Până ce poporul nu şĭ-a perdut credinţa, acésta l-a întărit în purtarea sorţiĭ celeĭ misere şi apĕsătóre. Cu introducerea neconfesionalităţiĭ prin nóuĕle reforme politicebisericescĭ statul a mers prea departe (adecă a nimicit religiositatea). Susţinerea fideicomiselor o numesce socialism de stat; asemenea consideră şi faptul, că statul prin denumirea în oficiĭ fără lucru asigură un traiŭ comod la miĭ de indivizĭ, pe când muncitoruluĭ nu-ĭ asigură nicĭ lucrul, la care are drept. Pretinde introducerea sufragiuluĭ universal şi votare secretă.

În şedinţa dietală din 25 a c. s'a început şi terminat desbaterea generală şi specială a budgetuluĭ ministeriuluĭ de honvedĭ. Cu ocasiunea acésta independentiştiĭ de noŭ urgitéză introducerea artilerieĭ la honvedime şi pretind, ca acésta să fie de sine stătătóre, ĕră nu numaĭ o întregire a armateĭ comune.

Molnár se tângue, că de religiositatea soldaţilor nu se póte să se pórte destulă grije; de aicĭ se esplică dedarea la înjurăturĭ, în carĭ sînt neîntrecuţĭ honvedĭi pedestri şi husarĭ. Decădinţa morală a miliţieĭ o probéză şi spitalele.

Austria.

Tóte partidele sînt ocupate cu agitaţia electorală. Pentru aceea însĕ nu-şĭ uită nicĭ de interesele cele marĭ şi comune ale ţĕrĭĭ, cum e cestiunea cuoteĭ şi a închiărĭĭ pactuluĭ vamal şi economic cu Ungaria, pentru carĭ şi acum decurg negoţiările între guvernul austriac şi între cel unguresc.

Cehiĭ tinerĭ în manifestul adresat alegĕtorilor se declară în contra pactuluĭ cu Ungaria şi zic, că maĭ bine să ajungă lucrul la frângere, de cât să sufere daune provinţele austriace prin primirea cuoteĭ favoritóre numaĭ Ungarieĭ.

Dieta provinţială a Austrieĭ de sus a primit resoluţiunea, să se recerce guvernul a lucra pentru reducerea cuoteĭ austriace la cel puţin 58 %. Deputatul Jäger e de părere, că faţă cu Ungaria e necesară o posiţie energică şi resolută.

Anglia.

Espediţia angleză în Orient are succese favorabile. Ministrul de marină Goschen a anunţat în camera comunelor, că Anglezii după o luptă de 8 óre în 18 a c. aŭ ocupat oraşul Benin.

Oposiţia de repetite orĭ a cercat, să aducă în discusie parlamentară cestiunea Creteĭ. Guvernul însĕ nu se dimite în discusiunĭ, ci se mărginesce a declara, că tóte puterile sînt de acord, că răsboiul are să se împedece; nu spune însĕ, pe ce cale are să se resolvéscă cestiunea Creteĭ.

Rusia.

Diplomaţia ruséscă nu desvóltă activitate numaĭ în Europa, ci urmăresce cu atenţiune tot, ce se petrece şi în estremul Orient. După răsboiul dintre China şi Ĭaponia acésta din urmă a voit, să-şĭ asigure influinţă precumpĕnitóre în Corea, Rusia însĕ nu ĭ-a permis. În urma acesteia s'aŭ început îndelungate tractative, carĭ s'aŭ închiat prin tractatul dintre aceste dóuĕ puterĭ. În sensul tractatuluĭ Corea în tóte cestiunile interne şi esterne îşĭ póte păstra independenţa şi libertatea de acţiune. Rusia şi Ĭaponia numaĭ o ajută pentru restabilirea liniştiĭ conturbate prin răsboiul chinezo-ĭaponez.

Grecia.

Maioritatea parlamentară în şedinţa din 23 a protestat în contra blocăriĭ cetăţiĭ Canea de cătră puterĭ şi a poftit de la guvern, să urmeze o politică de acţiune. Ministrul Delyanis în purtarea maiorităţiĭ vede un fel de neîncredere în politica guvernuluĭ. Punêndu-se cestiunea la vot, oposiţia s'a reţinut, ĕră ceĭ alalţĭ cu 115 contra 1 vot aŭ votat încredere cabineteluĭ.

Grecia continuă cu trimiterea de soldaţĭ şi muniţiunĭ în Creta.

Spania.

Se vorbesce, că guvernul spaniol e gata a concede Cubeĭ autonomie şi pe calea acésta a pune o dată capĕt revoluţiuniĭ.

Carliştiĭ ĕră daŭ semne de viaţă. Poliţia a confiscat manifeste agitătóre şi pórtă o deosebită grije, ca să nu se importeze arme din străinătate.

Turcia.

Cestiunea Creteĭ a fost în sĕptĕmâna acésta obiectul de desbatere în parlamentele din Paris, Berlin şi Londra. Din declarările oficióse ar resulta, că puterile ţintesc la restabilirea păciĭ, a căreĭ turburătóre maĭ de aprópe e Grecia. Ministrul de esterne francez a declarat lămurit, că nicĭ o putere nu va purcede isolată în cestiunea Creteĭ, dară acéstă insulă nu maĭ póte rĕmâné sub administrarea directă a Turcieĭ. Din declarările oficióse ale puterilor s'ar părĕ, că autonomia Creteĭ e deja hotărîtă în principiŭ, şi de resolvit ar maĭ fi numaĭ unele momente secundare.

Până ce deliberéză puterile şi maĭ trimit Grecieĭ câte o notă diplomatică aspră în cuvinte, dară fără vre un efect, până atuncĭ Mohamedaniĭ şi creştiniĭ de pe insulă se măcelăresc. Fiind ceştĭ din urmă maĭ numĕroşĭ, Turciĭ se află în mare strîmtóre.

In Selino consuliĭ italian, anglez şi rusesc aŭ mijlocit între Mohamedanĭ şi creştinĭ un armistiţiŭ de 7 zile.

În Candano insurgenţiĭ aŭ încunjurat 2000 de Musulmanĭ şi nicĭ la întrevenirea consulilor nu aŭ voit, să abstea de la bombardare. A succes consulilor totuşĭ, să scape pe năĭ copiiĭ şi femeile din Candano; acestea s'aŭ transportat la Canea.

Turcia are sub arme preste 200,000 de soldaţĭ. Ministrul de răsboiŭ turcesc a dat ordin direcţiuniĭ linieĭ ferate Dedeagan-Salonichi, ca să transporteze fără amânare 64 de batalióne de redifĭ din Asia mică. Aceştia ar avé chemarea, să demonstreze în contra Grecieĭ. Se pare, că Turcia pentru orĭ ce eventualitate voesce a fi gata de a puté purta răsboiul cu Grecia şi pe uscat prin Macedonia şi Tesalia şi pe mare.

O casă naţională.

Raportul secretaruluĭ I al Asociaţiuniĭ despre mişcarea nóstră literară, presentat la adunarea generală din Lugoş, constatând, că studiile istorice şi etnografice de un timp încóce stagnéză cu totul în sinul poporuluĭ nostru, a accentuat între altele: necesitatea înfiinţărĭĭ unuĭ *Museŭ naţional al Românilor ciscarpatinĭ* şi a exprimat părerea, că cel maĭ competent şi póte unicul factor chemat pentru a pune basa acesteĭ instituţiunĭ este Asociaţiunea Transilvană.

Acéstă idee, remarcată în special de comisiunea exmisă pentru examinarea raportuluĭ general, a fost salutată la Lugoş „cu cea maĭ mare bucurie“ şi primind ast fel aprobarea adunărĭĭ generale, la tot casul are să preocupe organele Asociaţiuniĭ şi maĭ ales comitetul central, care în tómna anuluĭ trecut a cumpĕrat un noŭ intravilan în apropiarea nemijlocită a caselor Asociaţiuniĭ din Sibiŭ şi va avé să decidă în timp apropiat asupra meniţiuniĭ acesteĭ realităţi.

Este decĭ la timp, ca şi organul de publicitate al Asociaţiuniĭ să se ocupe cu

---

Ad 2-dum. Desolatus quidem, et fere ad incitas redactus V. Clerus. totq expensis exhaustus pro nunc aliud resolvere n. potest, quam pro Expensis, Eppo eunti Wiennam necessariis 3000 fl. R. ubi autem aliquam senserit consolationem, etiam in plus concurrere studebit.

Ad 3-tum necessarius est quidem populi concursus sed defacto ex proposito ob psentes circumstantias non censemus hac de re cum eodem ee agendum, sed commendatur hoc punctum Dno Eppo, ut desuper statuat, et quod judicaverit per Circulares universis Archi-Diaconis notificet, modumq pscribat qualiter petendus sit populi succursus.

Ad 9-num ubi talis fuerit necessitas, cui facile aliter succurrere non possit, habitis aliis requisitis, acceptari possunt, suffragantibus hac in parte etiam sacris canonibus.

Ad 11. Appromissio illa facta est sub certis conditionibus, quae cum hactenus adimpletae n. sunt inhaeret V. Synodo concluso super hoc in Gli Synodo Anni 1742.

Infra signati testamur hanc totam scripturam propositionum synodalium esse Domini Petri Dalyai, qui erat secretarius Illmi ac Rdmi Dni Eppi B. Klein, et hic Viennae Anno 1744 cum praefato Dno Eppo existebat. Datum Viennae die 29. 1747.

G. Gerotius Kotore
ord. D. B. M. Rel.
Alexander Rednik.

(Va urma.)

acéstă chestiune şi să iniţieze discutarea eĭ în cercurĭ cât maĭ largĭ.

Orĭ ce popor, care pe pământul, unde locuesce, are un trecut fie cât de modest, care are patrie şi istoria sa naţională, fără îndoélă trebue să aibă şi comorile sale naţionale.

Relicuiile timpurilor glorióse şi ale bărbaţilor marĭ aŭ fost în tot de una, pentru tóte naţiunile comorĭ preţióse, carĭ chiar şi în evurĭ de barbarism — întru cât s'a putut — aŭ fost ocrotite şi păstrate pentru posteritate, ér cu înaintarea culturiĭ aŭ format şi formézĭ un obiect de deosebită îngrijire a statelor şi a societăţiĭ culte.

Ast fel astăzĭ nu maĭ există stat orĭ popor cult, care — fie cultura luĭ cât de tinéră — să nu-şĭ fie ridicat un adăpost pentru păstrarea clenodiilor trecutuluĭ séŭ, pentru scutirea de peire a relicuiilor moştenite de la bărbaţiĭ séĭ marĭ, pentru monumentele culturiĭ sale, şi pentru tóte productele valoróse ale muncĭĭ sale naţionale.

Numaĭ noĭ Românii ciscarpatinĭ, popor autochton în ţara, ce o locuim, formăm în acéstă privinţă o regretabilă excepţiune, care dacă se şi póte *explica* în urma vitregimiĭ trecutuluĭ nostru, — la nicĭ un cas *nu se póte scusa pentru present,* când am început a ne validita şi cerem, să fim consideraţi de naţiunile conlocuitóre şi de lumea mare ca un element de cultură şi ca popor conscĭŭ de menităunea sa naţională.

Este o datorie de onóre în special pentru generaţiunea actuală a suplini, ceea ce în trecut nu s'a făcut, orĭ nu s'a putut face, pentru că chiar în deceniile nóstre, şi chiar pentru lipsa totală a monumentelor vieţiĭ şi existenţeĭ nóstre naţionale ne-a fost contestată originea, limba, istoria nóstră naţională, cu un cuvînt totul, la ce un popor trebue să ţină ca la onórea şi mândria sa.

Ar fi o dovadă de negligenţă şi nepăsare întru împlinirea datorinţelor nóstre naţionale, ar fi un adevĕrat păcat naţional, dacă noĭ nicĭ în faţa acestor atacurĭ nu am sci să ridicăm un adăpost cât de modest pentru comorile nóstre naţionale, pe când popórĕle conlocuitóre, chiar şi cele maĭ tinere în acéstă ţară, lucrézĭ înaintea ochilor nostri cu zel neobosit şi cu jertfe demne de tótă recunoscinţa la ridicarea de nóuĕ şi nóuĕ instituţiunĭ, chemate a păstra pentru posteritate tóte monumentele preţióse ale trecutuluĭ şi tot, ce póte servi ca document al culturiĭ şi muncĭĭ naţionale a generaţiunilor nóuĕ.

În Ungaria şi Transilvania, şi în special în ţinuturile locuite de Românĭ. nu maĭ există aprópe nicĭ un comitat, care în capitala sa, de multe orĭ fórte modestă, să nu fie ridicat un museŭ cu scop, ca pe lângă colecţiunile marĭ şi generale din capitalele ţĕriĭ, să servéscă ca scut pentru păstrarea monumentelor de interes strîns local.

Scim bine, că tóte aceste instituţiunĭ, micĭ şi marĭ, nu numaĭ că nu daŭ o îngrijire specială intereselor particulare românescĭ, ci din contră numaĭ rar se pot emancipa în lucrarea lor de tendenţele dominante pe alte terene ale vieţiĭ publice.

Ar fi decĭ din partea nóstră o prea mare nepăsare, dacă am lăsa în grijea acestor instituţiunĭ străine sarcina de a păstra urmaşilor nostri, ceea ce pentru aceştia *ca Românĭ* va fi de interes şi de valóre, şi nu ne este permis a susţinĕ starea de astăzĭ, în care trebue să adunăm isvórĕle istorieĭ şi culturiĭ nóstre din aceea, ce alte naţiunĭ aŭ păstrat, întru cât a cerut-o interesul lor, şi din ceea ce din graţia lor, şi întru cât ele află de bine, ni-se pune la dispositie.

Este adevĕrat, că instituţiunile şi societăţile culturale din regatul român aŭ întemeiat, susţin şi îmbogăţĕsc pe zi ce merge numeróse şi valoróse colecţiunĭ şi musee, carĭ îşĭ estind activitatea lor şi asupra ramurilĭ ciscarpatine a poporuluĭ român, şi recunóscem bucuros, că maĭ ales pe tenerul culegerilĭ isvórĕlor şi monumentelor istorieĭ nóstre s'a desvoltat şi se desvóltă şi astăzĭ o lucrare valorósă şi importantă pentru întreg némul românesc şi în special şi pentru noĭ ceĭ de dincóce.

Acéstă împrejurare însĕ nu ne póte dispensa de la împlinirea datoriilor naţionale, ce le avem şi noĭ în aceea-şĭ mĕsură ca Românĭĭ din alte ţĕrĭ, — cu atât maĭ vîrtos nu, pentru că aicĭ la noĭ sînt de sevârşit o mulţime de lucrărĭ, ce numaĭ noĭ le putem face, nu însĕ şi cetăţenĭĭ unuĭ stat străin.

Nu este lucru nicĭ patriotic, nicĭ realisabil de a duce preste frontieră tot, ce avem noĭ scump şi de valóre. şi nu póte fi nicĭ raţional, ca monumentele nóstre naţionale să fie adăpostite în oraşe îndepărtate, unde la nicĭ un cas nu li-se va puté atribui acea importanţă şi valóre, ce le-o atribuim noĭ, şi unde ceĭ ce le-ar puté vedé, nu le vor puté apreţia, până când noĭ, carĭ le-am sci apreţia, vom sta departe de ele.

Instituţiunea, ce ne preocupă, nu este însĕ numaĭ de importanţă pur istorică, ci îşĭ are şi părţile sale practice.

Accentuăm în primul rînd însemnătatea indiscutabilă a *colecţiunilor etnografice* pentru desvoltarea *industrieĭ de casă.* Scim, ce avînt a luat acéstă industrie, când Regina Românieĭ, apreţiând frumseţa neîntrecută a articolelor produse de femeea română, a atras asupra lor atenţiunea lumiĭ culte.

În cele maĭ marĭ oraşe există magazine, unde productele industrieĭ de casă se cumpĕră cu preţurĭ fórte considerabile. O colecţiune etnografică, întocmită cu pricepere şi gust, fără îndoélă ar contribui în mĕsură mare la desvoltarea acestuĭ ram important al muncĭĭ române.

(Va urma.)

Un ĭubileŭ octogenar.

Ziua de 20 Februar n. a. c. a fost o adevĕrată sĕrbătóre pentru parochia gr. cat. Bucium-şésa.

Vrednicul eĭ paroch şi viceprotopop onorar M. On. Ĭosif Ciura, încunjurat de ĭubirea poporuluĭ séŭ şi stima numĕroşilor cunoscuţi din jur, şĭ-a serbat ĭubileul séŭ octogenar, avênd şi 57 anĭ de păstorire în acéstă „Şesută“, — cum o numise fericitul de pie memorie episcopul Lemeni, când pe ĭubilantul l-a trimis acolo.

Întru adevĕr rar e dat muritorilor a ajunge la acéstă margine a vieţiĭ biblice, dar şi maĭ rar a ajunge, fie şi după o viaţă de 80 anĭ, ca să poţĭ arĕta atâtea lucrărĭ binefăcĕtóre, în cât rodurile lor să te îndulcéscă pe tine şi pe mulţĭ alţiĭ.

Acéstă fericire rară însĕ ĭ-a fost dat să o guste modestul şef al aceleĭ parochiĭ.

El a avut fericirea, să vadă în viaţă manifestarea spontană a ĭubiriĭ şi recunoscinţeĭ acelora, pentru a căror propăşire omnilaterală a fost dedicată munca onestă a uneĭ vieţĭ aşa lungĭ.

Chirotonit la 1840 pentru parochia Bucium-şésa, tinĕrul entusiast a adus cu sine consciinţa misiunĭĭ sale, ca să o pună în serviţiul unuĭ popor mic, dar docil.

Că s'a sciut achita cu demnitate, las să vorbéscă starea actuală a aceluĭ popor atuncĭ neînsemnat, acum respectabil la numĕr, respectabil în progresul séŭ cultural şi social. Cunoscĕtoriĭ loculuĭ şi împrejurărilor, — şi aceia nu sînt puţinĭ, — sigur vor fi de acord, că „qualis rex, talis grex“.

Cine va fi vĕdut pomposul edificiŭ al şcolilĭ din Bucium-şésa. fără dóră saŭ póte va fi recunoscut sigur, că acolo se pune pond pe cultura naţională, paladiul existenţeĭ nóstre.

Dar acestea óre se pot fără un cap, care scie să-şĭ créscă pe aĭ séĭ aplicaţi la liberalitate şi jertfe?

Însĕ poporul aceleĭ parochiĭ a avut pe acel cap, exemplu pururea viŭ de abnegaţiune, modestie şi entusiasm pentru progres.

Acesteĭ unităţĭ de ideale si simţeminte nobile e a se mulţămi starea înfloritóre a aceleĭ parochiĭ, care cu un capital curat de 23000 fl., biserică şi scólă cu doĭ învĕţătorĭ liniştită privesce în viitorul séŭ, de şi numĕră numaĭ 777 credincioşĭ. Însĕ nu numĕrul, ci greutatea dă pondul.

Şi în fine prin cele de maĭ sus cred, că a fost justificat în de ajuns paşul făcut de poporul din Bucium-şésa, când a luat laudabila hotărîre de a sĕrbători în mod demn pe încărunţitul séŭ păstor. Succesul încă a trebuit să umple de mândrie pe tot cel ce a fost fericit a lua parte.

Era mişcător, când în zi comună un popor şi un numĕr frumos de cunoscuţi din jur îşĭ înălţaŭ rugăciunile lor înaintea s. altar pentru ĭubilantul, care sta scăldându-se în o mare de bucurie cerésc㠹

Era impunĕtor, când ieşind de acolo alergaŭ cete după cete, să salute cu dragoste caractĕrul intrepid şi nepĕtat!

Era încântător, când vedeaĭ atâta mişcare, atâta ĭubire faţă de preotul, care în tótă viaţa luĭ modest a fost şi muncitor onest în mijlocul scumpelor sale oiţe!

Banchetul de sara a întrunit preste 80 de persóne din loc şi jur. S'aŭ ridicat multe toaste în preponderanţă pentru ĭubilant.

Însu-şĭ ĭubilantul, de şi slăbit deja de povara anilor, a petrecut vesel în cercul ĭubiţilor séĭ până la 11 óre din nópte. A urmat veselie şi joc până în zorĭ.

Dea Dumnezeŭ atarĭ zile mărеţe şi vesele cât maĭ multe!

Toţĭ s'aŭ depărtat cu inimile înălţate de la aceste serbărĭ, carĭ multora aŭ servit de învĕţ, cum trebue preţuiţĭ bărbaţiĭ meritaţĭ în viaţa uneĭ naţiunĭ. Ér eŭ închieiŭ acest palid raport, dorind:

Să trăéscă sĕrbătoritul!

Să trăéscă, ceĭ ce l-aŭ sĕrbătorit!

S.

Noutăţĭ.

„Patria“ institut de credit şi economiĭ în Blaş, şĭ-a ţinut la 13 a c. adunarea generală. Din raportul direcţiunĭĭ şi bilanţul anuluĭ 1896 scótem următórele date: capitalul de acţiunĭ a fost de 110 miĭ, depunerile spre fructificare de aprópe 583 miĭ, fondul de reservă de 62 miĭ, profitul curat de fl. 20,955.50. Cambiile escomptate în decursul anuluĭ s'aŭ ridicat preste 2 milióne, la finea anuluĭ aŭ maĭ rĕmas fl. 679,755.86. Cele alalte împrumuturĭ la olaltă aŭ atins cifra de 146 miĭ fl. Maĭ însemnăm aci, că contribuţiunea solvită face aprópe 7 miĭ fl. Circulaţiunea întrégă a anuluĭ a trecut preste 6 milióne. Din venitul curat s'aŭ votat spre scopurĭ de binefacere 793 fl. 40 cr., din carĭ 500 fl. pentru înfiinţarea unuĭ spital pe sama studenţilor din Blaş. Directorĭĭ canon. *Sim. P. Mateiŭ,* profes. *George Muntean* şi *Silv. Nestor,* a căror mandat a espirat, aŭ fost realeşĭ.

Conscrierea averilor bisericescĭ ale Sêrbilor s'a făcut în urma unuĭ ordin preaînalt. Ministrul Bánffy a dispus, că singuraticele inventare despre averea bisericilor şi mănăstirilor sêrbescĭ din ţară să se introducă în un inventar general, şi la finea fie căruĭ an să-ĭ raporteze auctorităţile bisericescĭ despre schimbările făcute în decursul anuluĭ.

Procos de presă. 7 ţĕranĭ fruntaşĭ din Gerboveţĭ în Nr. 250 din 1895 al „Dreptăţiĭ“ aŭ publicat o corespondenţă, în care aŭ inculpat pe protopretorul din Bozovicĭ, că-ĭ negligent în oficiŭ, comite abusurĭ şi nedreptăţi. Inculpatul Szabó Gusztáv le-a intentat proces de presă, care s'a pertractat în Timişóra la 25 a c. şi s'a terminat cu achitarea acusaţilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

3. În ce constă în celebrarea s. Eucharistiĭ *actul propriŭ al jertfirii?*

Biserica catolică învață, că s. Eucharistie e jertfă adevĕrată, jertfă în sens propriŭ. Dar maĭ la deal am accentuat, că la jertfa în sens propriŭ se recere în chip esențial distrugerea, nimicirea materieĭ. În jertfele L. V. distrugerea acésta se sevârșia așa, că obiectele sacrificiale, dacă eraŭ viĭ, se nimiciaŭ prin junghiare, éră dacă eraŭ fără de viață, se nimiciaŭ prin ardere orĭ în vre un alt chip. În jertfa de pe cruce distrugerea aceea s'a sevârșit prin vĕrsarea sângeluĭ, prin osebirea luĭ de trup și așa dară prin nimicirea vieții. Unde nu se sevârșesce distrugere, unde obiectul sacrificial nu se nimicesce óre cum în chip real, acolo nu póte să fie vorbă de jertfă adevĕrată și proprie, ci cel mult de oblațiune.

Avênd acestea înaintea ochilor trebue să respingem întâiŭ și maĭ întâiŭ părerea aceea, după care în s. liturgie actul sacrificial propriŭ ar consta în rugăciunile de oblațiune, carĭ se rostesc după consacrarea s. Eucharistiĭ. Ceea ce preotul sevârșesce după consacrare în rugăciunile acelea, aceea e oblațiune, éră nu jertfă, nu act sacrificial, și a nume nu e act sacrificial din simpla causă, că în rugăciunile acelea nu se sevârșesce nicĭ un fel de nimicire a obiectuluĭ sacrificial. În rugăciunile acelea jertfa se presupune deja de sevârșită, și trupul și sângele deja jertfit și aședat pe altariŭ preotul ca representant al archiereuluĭ Christos, pe cum și ca representant al bisericiĭ și al credincioșilor adunați îl oferesce părinteluĭ ceresc spre espiare, ca mulțămită, ca rugăciune; preotul în rugăciunile acelea cu jertfa dumnezeéscă-omenéscă unesce jertfele subiective ale comuneĭ creștine, pentru ca acestea însoțindu-se jertfeĭ capuluĭ cu atât maĭ vîrtos să fie bineplăcute luĭ Dumnezeŭ.

Tot asemenea avem să respingem și părerea acelora, carĭ găsesc, că actul sacrificial propriŭ s'ar cuprinde în cuminecătură, orĭ cel puțin că cuminecătura ar avé să se privéscă de parte esențială a actuluĭ sacrificial. Dóră jertfa și prânzul de jertfă nu pot să concadă, nicĭ se póte, ca actul sacrificial propriŭ, adecă nimicirea obiectuluĭ sacrificial să urmeze după prânzul sacrificial, și totuși acésta s'ar întîmpla, adecă nimicirea obiectuluĭ sacrificial ar urma după prânzul sacrificial, dacă acea nimicire a formelor eucharistice, carea se sevârșesce prin cuminecătură, ar fi actul sacrificial propriŭ. Fórte nimerit exprimă acest lucru s. Gregoriŭ din Nisa zicênd: „În chip taĭnic s'a adus Christos pe sine de jertfă pentru noĭ, el, carele e de o dată preot și Miel al luĭ Dumnezeŭ. Când a făcut-o acésta? La cina cea de pe urmă; căcĭ când a dat trupul sĕŭ spre mâncare și sângele sĕŭ spre beutură învĕțăceilor adunați în jurul luĭ, atuncia a declarat în chip învederat, că jertfa Mieluluĭ e deja sevârșită. Trupul jertfeĭ de junghiare nu póte adecă să se mânânce, până când el e însuflețit (ἔμψυχον, până când sufletul e în el); când a dat decĭ învĕțăceilor trupul sĕŭ spre mâncare și sângele sĕŭ spre beutură, atuncia trupul era deja jertfit într'un chip negrăit și necuprins, pe cum bine a plăcut Domnuluĭ, carele cu atotputința sa a sevârșit taĭna acésta.“ [1]) A fară de aceea nimicirea acésta, care se întîmplă în cuminecătură, nu se referesce la propriul obiect al jertfeĭ eucharistice, la Christos, la trupul și sângele luĭ, ci numaĭ la formele lor sacramentale, pe când e limpede, că nimicirea sacrificială are să se esecute în esența obiectuluĭ sacrificial, éră nu numaĭ în accidențiile luĭ. — Prin acestea nu vom să zicem, că cuminecarea preotuluĭ jertfitoriŭ ar puté să și lipséscă din s. liturgie, să se omită. Cuminecarea în celebrarea s. Eucharistiĭ are să se întîmple și a nume nu numaĭ în vîrtutea unuĭ precept bisericesc, ci pentru că așa a rînduit Christos atuncia, când a instituit s. Eucharistie. Cuminecarea preotuluĭ jertfitoriŭ se recere, pentru că ea de și nu se ține de esența jertfeĭ eucharistice, totuși se ține de deplinirea eĭ. Jertfa acésta în cuminecătura aceea își împlinesce adecă menirea sa de jertfă de mâncare, și cuminecarea e óre cum închiarea și deplinirea jertfeĭ, pe cum prânzul sacrificial în jertfele L. V. din instituție dumnezeéscă era óre cum închiarea și deplinirea acelor jertfe. Preotul jertfitoriŭ are decĭ să se cuminece și a nume chiar cu acele daruri de jertfă, carĭ le consacrase în aceea-și celebrare a s. Eucharistiĭ. Cu drept cuvînt susține decĭ părerea comună, că cuminecarea acésta se recere la deplinirea jertfeĭ eucharistice, înse nicĭ de cum nu constituesce pentru aceea esența jertfeĭ orĭ și măcar o parte a acesteĭ esențe.

Ceĭ maĭ mulțĭ teologĭ găsesc, că *actul sacrificial propriŭ al jertfeĭ eucharistice se sevârșesce în deosebita consacrare a pâniĭ și vinuluĭ*. Dar întunerecul, în care taĭna s. Eucharistiĭ aci pe pământ pentru slabiĭ nostri ochĭ rĕmâne învĕlită tot de una, se referesce maĭ ales la întrebarea, că întru cât se jertfesce adecă cu adevĕrat și în realitate Christos prin îndoita consacrare. De aceea teologiĭ cercând rĕspuns la întrebarea acésta nu se unesc, când e vorbă de aceea, ca să se esplice modul, în care se sevârșesce în s. Eucharistie actul sacrificial.

Unĭĭ vor să găséscă nimicirea obiectuluĭ sacrificial în transsubstanțiare, în schimbarea substanței pâniĭ și vinuluĭ în trupul și sângele luĭ Christos. În transsubstanțiare, — așa argumentézĕ eĭ, — substanțele pâniĭ și vinuluĭ ca atarĭ se destruézĕ, ele de și nu se nimicesc, totuși se înalță la un alt chip de esistență cam așa, pe cum în jertfele L. V. părțile jertfeĭ prin sfîntul foc se destruaŭ saŭ maĭ bine se înălțaŭ la alt chip de esistență maĭ spiritual, se înălțaŭ „întru miros cu bună mirésmă înaintea Domnuluĭ“. — Acesteĭ părerĭ i-se impotrivesce înse aceea, că nu pânea și vinul e ceea ce se jertfesce în s. Eucharistie, ci obiectul sacrificial e aci Christos. Schimbarea orĭ distrugerea pâniĭ și vinuluĭ nicĭ de cum nu póte decĭ să trécă de distrugerea aceea, în care constă esența jertfeĭ eucharistice.

Cuvintele limpedĭ ale conciliuluĭ din Trient spun, că în celebrarea s. Eucharistiĭ Christos e sacrificătoriŭ și obiect sacrificial. De aceea distrugerea orĭ schimbarea aceea, carea e esențială pentru jertfă, are să se sevârșéscă în Christos însu-și și chiar de aceea nu are să se cerce nicĭ în distrugerea substanțeĭ pâniĭ și vinuluĭ, nicĭ în distrugerea formelor pâniĭ și vinuluĭ. Dar de altă parte Christos cel glorificat nu póte maĭ mult să móră, el e ĭerĭ și astăzĭ și în vecĭ acela-și. Cum póte decĭ acest Christos să se supună uneĭ schimbărĭ orĭ chiar uneĭ distrugerĭ, pe cum o făcuse acésta pe cruce? Asta e dificultatea cea mare în învĕțătura despre esența jertfeĭ eucharistice. În ce a constat în jertfa de pe cruce distrugerea aceea, carea constitue esența jertfeĭ, nu póte să fie obiect de îndoélă. Pe cum vĕrsarea sângeluĭ ca dare a vieții spre mórte forma în jertfele L. V. centrul întregiĭ acțiunĭ sacrificiale, în tocmaĭ așa a fost și în jertfa de pe muntele căpĕținiĭ: vĕrsând sângele sĕŭ Christos a nimicit viața sa, a dat-o spre mórte și prin acésta a sevârșit în chip definitiv și central unica jertfă mântuitóre a tótă lumea; vĕrsarea cea de bună voe a sângeluĭ sĕŭ spre mórte a fost propriul act sacrificial, éră osebirea sângeluĭ luĭ de trupul luĭ a fost forma esternă esențială a jertfeĭ. Lucru firesc, că în serbarea s. Eucharistiĭ nu póte să fie vorbă de o asemenea schimbare orĭ nimicire. Și învĕțătura neîndoiósă a bisericiĭ totuși ne spune, că jertfa eucharistică e identică cu jertfa de pe cruce! Christos în s. Eucharistie nu are decĭ să se schimbe orĭ să se destrueze *în óre care chip*, ci are să se destrueze *în chip esențial* așa, pe cum s'a întîmplat acésta pe cruce. Alt mintrea nu ar puté să fie vorbă de identitatea esențială a jertfeĭ eucharistice cu jertfa de pe cruce.

E limpede, că aci stăm în fața unor dificultățĭ, carĭ nu se pot delătura, în fața uneia dintre taĭnele cele maĭ centrale ale religieĭ nóstre. De aceea din noŭ accentuăm, că n'are să ne prindă mirare, dacă vedem, cum teologiĭ cercând a deslega după putință dificultățile acelea se abat tare unul de la altul.

De o parte fiind deplin convins despre aceea, că pentru o jertfă în sens propriŭ distrugerea obiectuluĭ sacrificial e de lipsă, ér de altă parte nefiind în stare, să dovedéscă în s. Eucharistie o distrugere, carea să se referéscă la Dumnezeŭ-Omul cel de față pe altariŭ și să fie identică cu cea sevârșită pe cruce, teologul Vasquez [1]) a cercat un espedient: el a deosebit între jertfă absolută și între jertfă relativă saŭ comemorativă și a susținut, că distrugerea reală s'ar pretinde numaĭ în jertfa cea absolută, nu și în cea relativă saŭ comemorativă. Distrugerea, — zice el, — e esențială în jertfă numaĭ pentru a denota stăpânirea absolută a luĭ Dumnezeŭ preste viață și mórte, éră denotarea acésta în jertfa relativă saŭ comemorativă se efeptuesce deja prin aceea, că se representézĕ jertfa aceea, în care s'a întîmplat destrugerea aceea reală. Jertfa absolută e cea de pe cruce: într'însa distrugerea

[1]) Cuvînt. I la s. Paseĭ.

[1]) Comment in s. Thom. 3. part. disput. 222.

aceea esenţială s'a sevârşit prin osebirea sângeluĭ din trup. În jertfa relativă saŭ comemorativă, ce se sevârşesce în s. Euharistie, e de ajuns atâta, că distrugerea întîmplată pe cruce se reprezentéză prin înfăţişarea separată a trupuluĭ şi sângeluĭ luĭ Christos. — Dar abstragênd de la alte obiecţiunĭ, carĭ s'ar puté face luĭ Vasquez, pe cum şi luĭ Pérrone şi altora, carĭ propun aceea-şĭ orĭ aprópe aceea-şĭ părere, observăm numaĭ atâta, că părerea acésta de loc nu ne spune, în ce constă în jertfa euharistică actul sacrificial propriŭ. Dacă Eucharistia e întru adevĕr identică cu jertfa de pe cruce, atuncia în celebrarea eĭ are să se facă present, să se reprezenteze, să se reproducă şi actul sacrificial al jertfeĭ de pe cruce, acel act, care a constat în distrugerea vieţiĭ.

Lessiŭ [1]) şi alţiĭ cred, că distrugerea acésta în s. Euharistie se cuprinde în osebirea mistică a trupuluĭ şi sângeluĭ produsă prin rostirea cuvintelor de consacrare. Cuvintele acestea, — aşa argumentéză eĭ, — ţintesc spre aceea şi aŭ în sine puterea, ca să facă pe altariŭ de faţă trupul luĭ Christos separat de sânge, şi de cum va nu s'ar împotrivi acestuĭ lucru starea glorificată a luĭ Christos, ele ar produce reala osebire a sângeluĭ de trup, vĕrsarea sângeluĭ şi prin urmare junghiarea însă-şĭ. Cuvintele de consacrare în teoria acésta se înfăţişézĕ decĭ asemenea unuĭ cuţit de junghiare sacrificială. — Dar nicĭ după teoria acésta nu se întîmplă o osebire reală a trupuluĭ şi sângeluĭ, nu se efeptuesce o distrugere reală şi actuală, ci prin consacrarea dublă se efeptuesce numaĭ o representare simbolică şi comemorativă a osebiriĭ aceleia reale, carea s'a sevârşit pe cruce. Dacă din causa stăriĭ glorificate a luĭ Christos viaţa luĭ nu se nimicesce, atuncia nu póte să fie vorbă de junghiare, de distrugere reală. De alt mintrea cuvintele de consacrare nicĭ n'aŭ în sine puterea aceea de a produce osebirea trupuluĭ şi sângeluĭ luĭ Christos. Ele aŭ numaĭ puterea şi menirea de a face, ca trupul luĭ Christos să fie de faţă sub specia pâniĭ şi sângele luĭ sub specia vinuluĭ aşa, pe cum trupul si sângele acesta e în momentul consacrăriĭ, aşa dară trupul împreunat cu sângele, (cu sufletul şi cu dumnezeirea,) ĕră sângele împreunat cu trupul, (cu sufletul şi cu dumnezeirea). Teoria acésta încă nu ne spune decĭ, în ce constă actul propriŭ al jertfiriĭ.

Lugo [1]) susţine, că nicĭ de cum nu e necesar, ca obiectul jertfeĭ să se nimicéscă în chip fisic, pe cum se nimicesc p. es. viaţa animaluluĭ de jertfă prin junghiare, părţile jertfeĭ prin foc, ci din contră pentru realisarea uneĭ distrugerĭ sacrificiale e de ajuns deja şi atâta, că obiectul se face nefolosibil pentru menirea luĭ de până acum, „si accipit statum aliquem inutilem ad priores operationes“. In consacrare, — zice Lugo, — trupul luĭ Christos se strămută „in statum decliviorem et talem, quo reddatur (corpus Christi) inutile ad usus humanos corporis humani et aptum ad alios diversos usus per modum cibi“. Distrugerea trupuluĭ luĭ Christos, ce se sevârşesce îm actul consacrăriĭ, după teoria acésta constă decĭ în aceea, că trupul luĭ Christos din starea sa cea glorificată se strămută în starea mâncăriĭ şi în dată se şi folosesce ca mâncare în cuminecare. — Teoria acésta a propus-o din noŭ cardinalul Franzelin în chipul următoriŭ: Pe cum Christos întreg a fost odinióră pe cruce, aşa e şi acum pe altariŭ cerescul Miel de jertfă, care se aduce luĭ Dumnezeŭ. Pe cruce s'a jertfit Christos „prin jertfirea trupuluĭ“ (Evr. 10, 10) şi „prin sângele sĕŭ“ (Evr. 9, 12), prin vĕrsarea sângeluĭ; ĕră pe altariŭ se jertfesce aşa, că prin trupul şi sângele sĕŭ în speciile sacramentale osebite se străpune pe sine însu-şĭ în starea sacramentală. Trupul şi sângele luĭ Christos sînt decĭ în chip nemijlocit darul sacrificial euharistic, şi prin acestea Christos întreg devine apoĭ „per concomitantiam“ Mielul sacrificial. De aci urméză, că acţiunea sacrificială în rîndul cel maĭ de aprópe are de obiect numaĭ trupul şi sângele luĭ Christos; căcĭ pe altariŭ în vîrtutea cuvintelor de consacrare numaĭ trupul şi sângele luĭ Christos se aşédă în starea sacramentală, şi Christos întreg se aşédă în starea acésta „per concomitatiam“. Ĕră starea aceea sacramentală, în care se străpun trupul şi sângele luĭ Christos, e un chip de esistenţă, care e pe deplin de ajuns pentru a constitui forma esenţială a uneĭ jertfe adevĕrate. Dóră chipul, în care Christos se face present sub vĕlul speciilor euharistice, cuprinde în sine o despoiare (exinanitio, κένωσις) de bună voe de omenirea luĭ cea gloriósă, care despoiare e în tocmaĭ aşa de adevĕrată şi reală, pe cât este ea de admirabilă şi adorabilă: trupul cel glorificat al luĭ Christos aci e de faţă fără de estensiune, „modo inextenso“, şi de aceea îĭ lipsesc toţi „actus connaturales vitae corporeae pendentes a sensibus“ aşa, că el nu póte să vadă, să audă, să simţéscă, să deprindă vre o activitate în a fară, să abată de la sine rele ş. a. m. d., cu un cuvînt el se aséměnă uneĭ „res inanimata“. Membrele şi organele sensitive ale trupuluĭ eucharistic sînt adecă împedecate în funcţiunile lor vitale, în mişcarea şi activitatea lor în a fară. În o ast fel de micşorare şi neputinţă adâncă şi taĭnică ascunde Împĕratul glorieĭ nu numaĭ gloria sa cea dumnezeéscă, ci şi omenirea sa cea glorificată. Trupul cel pătruns de viaţa glorieĭ se înfăţişézĕ aci privirĭ nóstre nu ca fiinţă vieţuitóre în forma sa omenéscă, ci ca un lucru material nevieţuitoriŭ, — în starea uneĭ mâncărĭ. Christos cel eucharistic nu dă nicĭ un semn de viaţă, din contră renunţă la tótă activitatea esternă. Până când speciile pâniĭ şi vinuluĭ se ţin neschimbate, până atuncia Christos rĕmâne legat de ele şi de faţă sub ele într'o stare, în care el e de tot atîrnătoriŭ de la ómenĭ, de tot supus voiĭ lor, ba şi arbitriuluĭ lor, — cu alte cuvinte el se află într'o stare, în care trupul luĭ e cu adevĕrat mâncare şi sângele luĭ cu adevĕrat beutură.

Cu tóte că teoria acésta a luĭ Lugo şi Franzelin pare a se apropia maĭ tare de adevĕr de eât cele alalte, totuşĭ trebue să mărturisim, că nicĭ ea nu ne satisface pe deplin. Nicĭ ea nu ne pune adecă înaintea ochilor identitatea jertfeĭ eucharistice cu cea sevârşită pe cruce. Fórte corect accentuéză în contra părerĭ luĭ Lugo şi a luĭ Franzelin Cienfuegos şi maĭ în cóce Thalhofer, că în jertfa euharistică credinţa bisericiĭ presupune o distrugere reală. Când Christos în transsubstanţiare se face present pe altariŭ, el trebue să sufere în trupul sĕŭ o distrugere de tot reală, carea înse nu are să se mărginéscă numaĭ la trup, ci are să fie efectul unuĭ act al voinţeĭ luĭ Christos, în tocmaĭ pe cum Christos odinióră „s'a smerit pe sine ascultătoriŭ făcêndu-se până la mórte, ĕră mórtea crucii“ (Fil. 2, 8).

Repeţim încă o dată: aci stăm în faţa uneia dintre taĭnele cele maĭ centrale ale religiuniĭ nóstre. În faţa acesteĭ taĭne nu vom zice înse: „Greŭ este acest cuvînt! Cine póte a-l asculta?“ (Ĭo. 6, 60.) Nu vom zice aşa, ci recunoscênd întru umilinţă neajunsul minţiĭ nóstre vom dice: „Cred, Dómne! Ajută necredinţeĭ mele!“ (Mr. 9, 24.)

(Va urma.)

[1]) De perfect. divin. L. XII. c. 13. n. 97.
[2]) Disput 19. sect. I.

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia
de Lew. Wallace.
(Continuare.)

„Inima ta e bună, Esther, în tocmaĭ pe cum a fost a mameĭ tale, şi eŭ mĕ rog, ca ea să nu aĭbă parte de sórtea celor maĭ multe inimĭ bune, ca să nu o calce în picióre ómenĭ neînduraţĭ, fărădelege. Dar ascultă maĭ de parte. Eŭ m'am suit în Ierusalim, ca să sar într'ajutoriŭ stăpâneĭ mele; la pórta cetăţiĭ mĕ prinseră şi mĕ aruncară în un beciŭ din turnul cetăţuiĭ Antonia; din ce causă, n'am sciut, până când nu a venit însu-şĭ Grat şi a cerut de la mine baniĭ caseĭ luĭ Hur. El zicea, că scie bine, că eĭ conform obiceiurilor nóstre neguţătorescĭ jidovescĭ pot să se incasseze în piaţele diferite ale lumiĭ cu scrisorĭ subscrise de mine. A pretins de la mine, ca eŭ să-ĭ daŭ scrisorile acelea subscrise de mine. Eŭ n'am voit. El usurpase căsile, moşiile, mărfurile, năile şi tótă averea mişcătóre a caseĭ; dar pe baniĭ nu avea, să pună mâna. Eŭ sciam, că de cum va am aflat har înaintea feţeĭ luĭ Dumnezeŭ, atuncĭ voiŭ puté să clădesc din noŭ fericirea strivită a familieĭ Hur. Am respins pretenţiile tiranuluĭ. A dispus, să mĕ tortureze; voinţa mea a rĕmas tare, şi el a fost nevoit, să mĕ dimită fără de a-şĭ fi ajuns scopul. Eŭ am venit a casă şi am început din noŭ sub numele Simonide Antiochianul în loc de al principeluĭ Hur din Ĭerusalim. Tu sciĭ, Esther, ce succes am avut. Tu sciĭ, cât de minunat s'aŭ înmulţit miliónele principeluĭ în mâna mea. Sciĭ şi aceea, că pe când m'am dus la treĭ anĭ după aceea în Cesarea, Grat m'a prins a dóua óră şi m'a supus din noŭ la tortură, pentru ca să stórcă de la mine mărturisirea, că baniĭ meĭ şi bunurile mele cad sub porunca luĭ de confiscare. Nicĭ de astă dată n'a reuşit. Cu membre frânte m'am întors a casă şi am găsit pe Rachil mórtă, — mórtă de frică şi îngrijare pentru mine. Domnul Dumnezeul nostru a fost cu mine, — eŭ am rĕmas în viaţă. De la însu-şĭ împĕratul mĭ-am cum-

pĕrat privilegiul de a neguţători în tótă lumea. Astăzĭ. — binecuvîntat să fie, cel ce umblă pe norĭ şi pe vînturĭ! — astăzĭ, Esther, averea, ce mi-s'a încredinţat spre administrare, a crescut la atâţia talanţĭ, câţĭ ar face bogat şi pe un Cesar!"

El îşĭ ridică cu fală capul. Ochiĭ lor se întîlnirĕ; eĭ îşĭ cetiaŭ împrumutat gândurile.

„Ce să fac cu comóra asta, Esther?" întrebă el fără de a-şĭ întórce privirea de la ea.

„Tată," zise fata cu glas încetinel, „nu a pretins-o numaĭ adineaorĭ legitimul eĭ proprietariŭ?"

Ochiĭ luĭ încă nicĭ acum nu se depărtaŭ de la ea.

„Şi tu, fata mea, — pe tine să te fac cerşitóre?"

„Nu, tată, ca fiĭcă a ta nu sînt eŭ óre sclava luĭ? Şi óre nu e scris despre femeea virtuósă: Întru tărie şi întru bună podóbă s'a îmbrăcat şi s'a veselit în zilele cele de pe urmă?"

O rază de ĭubire nespusă lumină faţa luĭ, pe când zise:

„Domnul în deosebite chipurĭ şĭ-a arĕtat bunătatea sa faţă cu mine; însе tu, Esther, eştĭ strălucirea cea maĭ bogată a bunătăţiĭ luĭ."

El o trase la peptul sĕŭ şi o sărută de maĭ multe orĭ.

„Şi acum," continuă el, „acum ascultă, pentru ce am rîs în diminéţa asta. Tinĕrul acela mĭ-a reîmprospetat înfăţişarea tătâne-sĕŭ, cum era acesta în flórea tinereţelor. Inima mĕ împingea, să-l salut, zilele cercetăriĭ mele trecuserĕ, şi durerea mea ajunse la sfârşit. Abia m'am putut stăpâni, ca să nu strig cu glas mare. Mĕ simţiam îndemnat, să-l prind de mână şi să-ĭ arĕt bogăţia, ce am adunat-o, şi să-ĭ zic: Vedĭ acestea tóte sînt ale tale, şi eŭ sînt sclavul tĕŭ, gata de a fi absolvat! Şi acésta aşĭ fi şi făcut-o, Esther, şi aşa aşĭ fi grăit, dar treĭ gânduri m'aŭ cuprins în clipa aceea şi m'aŭ reţinut. Voiŭ, să fiŭ încredinţat, că el e fiul stăpânuluĭ meŭ, — ăsta a fost gândul cel dintâiŭ. De cum va el e fiul stăpânuluĭ meŭ, atunci voiŭ să-ĭ recunosc în cât va firea. Între aceia, carĭ se nasc din părinţĭ bogaţĭ, Esther, sînt mulţĭ, în mânile cărora averea e blăstĕm." El se opri, în vreme ce mânile i-se făcură pumnĭ, şi glasul îĭ trĕmura. „Esther, socotesce chinurile, — cu carĭ m'a chinuit mâna Romanuluĭ; o, nu numaĭ a luĭ Grat; slugile acelea, carĭ aŭ esecutat întâia şi a dóua óră porunca luĭ, aŭ fost Romanĭ, şi eĭ toţĭ aŭ rîs cu hohot, când m'aŭ auḑit strigând de durere. Socotesce trupul meŭ frânt, socotesce aniĭ, carĭ ĭ-am trăit ca schilav misĕr; cugetă-te la mamă-ta colo în mormîntul eĭ solitar, căreia ĭ-aŭ frânt sufletul în tocmaĭ ca mie trupul. Gândesce-te la miseria familieĭ stăpânuluĭ meŭ, de cum va ea maĭ trăesce, şi la crudelitatea, cu care aŭ stîns-o, de cum va ea a murit; gândesce-te la tóte acestea şi pe dragostea ceriuluĭ, fiĭca mea, spune-mĭ, óre spre rĕsbunarea lor să nu cadă nicĭ un fir de pĕr, să nu curgă nicĭ un picur de sânge? Nu-mĭ grăi despre cuvîntul profeţilor, că a Domnuluĭ e rĕsbunarea. Óre nu pedepsesce el prin instrumente, în tocmaĭ pe cum îşĭ vĕdesce ĭubirea prin instrumente? Nu sînt óre maĭ numĕroşĭ ostaşiĭ luĭ de cât profeţiĭ luĭ? Nu e óre a luĭ legea: Ochiŭ pentru ochiŭ, dinte pentru dinte? O, în toţĭ aniĭ aceştia eŭ tot de rĕsbunare am visat, pentru ea m'am rugat şi de ea m'am îngrijit şi pentru ea am stors răbdare din crescerea bogăţieĭ mele. Viŭ e Domnul, eŭ am sperat, că bogăţia asta îmĭ va da o dată putinţa de a pedepsi pe aceĭ fărădelege! Şi când tinĕrul a grăit despre destoînicia sa în manuarea armelor şi într'aceea n'a voit, să spună scopul sĕŭ, atunci eŭ am înţeles, până ce încă grăia, am înţeles acest scop — rĕsbunare! Şi ăsta, Esther, ăsta a fost al treilea gând, care m'a făcut, să rĕmân rece şi nemilos, până ce grăi, şi m'a făcut, să rîd după ce s'a dus."

Esther măguli mânile veştede ale tatăluĭ sĕŭ, şi în vreme ce spiritul eĭ alergă dimpreună cu al luĭ în viitoriŭ, zise:

„El s'a dus. Óre veni-va éră?"

„Da! Malluch, credinciosul meŭ Malluch îl va urmări şi-l va readuce, în dată ce voiŭ fi gata."

„Şi când va fi acésta, tată?"

„Nu preste mult. El crede, că toţĭ martoriĭ luĭ aŭ murit. Dar unul e încă în viaţă, care sigur îl va recunósce, de cum va el e întru adevĕr fiul stăpânuluĭ meŭ."

„Mamă-sa?"

„Nu, fiĭca mea! Voiŭ chema mărturia; până atunci să lăsăm afacerea în grijea Domnuluĭ. sînt obosit. Chémă pe Abimelech!"

Esther chemă servitoriul şi apoĭ însoţi pe tatăl sĕŭ în casă.

V.

Nelinişte.

Când Ben Hur ĭeşi din depositul cel mare de mărfurĭ, o făcu cu gândul, că s'a adaus încă una la desamăgirile cele multe, de carĭ a avut parte, până ce a căutat pe ĭubiţiĭ sĕĭ. Şi esperinţa asta îl deprimă cu atât maĭ tare, cu cât îĭ eraŭ maĭ scumpe obiectele doruluĭ sĕŭ. Pe el îl chinuia sentimentul că e părăsit, şi sentimentul acesta e maĭ potrivit ca orĭ care altul, ca unuĭ suflet deprimat să-ĭ răpéscă şi restul cel maĭ de pe urmă al interesuluĭ de a maĭ trăi.

Prin popor şi printre mărfurile grămădite îşĭ făcu cale până la marginea loculuĭ de debarcare. El simţia dorul de umbra răcorósă din adâncul rîuluĭ celuĭ ce curgea a lene şi părea, că va să se opréscă, pentru ca să-l primésca. Dar antidotul acestuĭ farmec a fost, că el îşĭ aduse a minte de cuvintele soţuluĭ sĕŭ de călătorie: „Maĭ bine a fi un verme şi a se nutri din fragile Dafneĭ de cât a fi óspele unuĭ împĕrat." El se întórse şi se duse de grab prin locul de debarcare la vale şi până la ospĕtărie.

„Calea, ce duce la Dafne?" rĕspunse ispravnicul ospetărieĭ surprins de întrebarea acésta a luĭ Ben Hur. „N'aĭ maĭ fost nicĭ o dată aicĭ? Atunci privesce ziua acésta de cea maĭ fericită din viaţa ta. Calea nu o poţĭ greşi. Drumul cel maĭ de aprópe din stînga, ce duce spre sud, te duce de-a dreptul la muntele Sulpiŭ, pe vîrful căruia e altariul luĭ Joe şi amfiteatrul. Mergĭ alături ea cu el până la a treia stradă de încrucişare, cunoscută sub numele colonada luĭ Irod. Acolo întórce-te în drépta şi mergĭ apoĭ în d[illegible] asta prin vechea cetate a luĭ Seleuc [illegible] la pórta de bronz a luĭ Epifane. Acolo se începe calea, ce duce la Dafne, — şi zeiĭ să te scutéscă!"

Ben Hur a maĭ dat câte va porunci cu privire la bagajul sĕŭ şi apoĭ a pornit.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Convorbirĭ literare" Nr. 1 a apărut cu următorul sumariŭ: *T. Maiorescu,* De la detronarea luĭ Cuza. — *I. Negruzzi,* Amintirĭ din junimea. — *N. Volenti,* S'a întors (poesie). — *D. Onciul,* Populaţiunea Ungarieĭ şi Ardealuluĭ 1720—21. — *Dem. S. Demetrescu,* Sonet — *W. Shakespeare,* Femeea îndărătnică (comedie traducere de Haralamb G. Lecca). — *D. Nanu,* Din Neant (poesie). — *D. Evolceanu,* Aeneis de G. Coşbuc. — *Sân-Petranul,* În zorĭ (poesie). — *D. C. Nădejde,* Năpasta de I. L. Caragеale (studiŭ literar). — *Al. Antemireauu,* Antoniu şi Cleopatra — Revista publicaţiilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dării de *câştig,* 3. a dării după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Posta Redacţiunii. On. *G. B.* în *Telechi-Recea:* Rĕspuns urmézĕ separat.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Concurs la fundaţiunile: Filipan, Caian şi Timariŭ.

Spre ocuparea următórelor dotaţiunĭ anuale din fundaţiunĭ aggremiate fondului Bobian:

I. Din fundaţiunea *Filipaniană I.* de 32 fl. 55 cr., carea a devenit vacantă prin mórtea protopopuluĭ Bieĭ Zacharie Bran.

Concurenţiĭ aŭ să documenteze: 1. că se ţin de clerul român greco-catolic, 2. că sînt consângenĭ cu fundatorul de pia memorie Vasiliŭ Filipan fost preposit capitular în Blaş.

II. Din fundaţiunea *Caianiană* de 32 fl., carea a devenit vacantă tot prin mórtea protopopuluĭ numit maĭ sus.

Concurenţiĭ vor avé să documenteze, că se ţin de clerul român gr. cat al Dieceseĭ Făgăraşuluĭ şi se află in cura animarum. Dintre concurenţĭ ceĭ ce vor dovedi, că sînt consângenĭ saŭ afinĭ cu fundatorul de pia memorie Demetriŭ sen. Caian, fost preposit capitular în Blaş, vor avé preferinţă.

III. Din Fundaţiunea *Timariană* de 48 fl. 82 cr. devenită vacantă prin mórtea fostuluĭ profesor Francisc Giulan.

Concurenţiĭ vor avé să documenteze, că se ţin de clerul român gr. cat. al dieceseĭ Făgăraşuluĭ şi se află in cura animarum.

Concursele în calea respectivelor oficiĭ protopopescĭ să se aştérnă la acest Consistoriŭ până la 10 April 1897.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 6 Februar 1897.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

8) 2—3

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 6 Martie 1897.** **Numerul 10.**

Politică culturală.

Până când lumea mare e ocupată de chestiunea cretană, până atuncia la noi părinţii patriei îşi dedică cele mai alese puteri sufletesci cestiunilor culturale. Acum adecă se desbate în parlamentul ţării budgetul ministeriului de culte şi de instrucţiune publică, şi prilejul acesta nu-l scapă nefolosit domnii deputaţi, ci se silesc care de care a-şi desvolta ideile lor fericitóre de ţară, îndreptate tóte pentru a face din negru alb, de a face adecă din statul acesta poliglot un stat cu o singură limbă şi cu un singur popor.

Un noroc este numai în nenorocire: nu sînt bani pe sama culturii, căci alt cum numai bunul Dumnezeŭ ar sci spune, câte cheltueli enorme s'ar face în vederea scopului atins, firesce fără de resultat, de óre ce legile naturii omul nu le póte schimba.

Dintre multele discursuri rostite cu ocasiunea desbaterii amintite merită o atenţiune specială discursul-program al domnului ministru de culte Wlassics. Atenţiune specială merită acest discurs, pentru că în el aflăm depuse intenţiunile guvernului faţă de viitor.

A spus domnul ministru fórte multe lucruri frumóse şi a promis şi mai mult. Pe noi ne interesézá mai vîrtos, ceea ce a zis despre crescerea preoţilor, apoi despre preparandiile de învĕţători, despre şcolile medii şi despre şcolile poporale.

Despre şcolile medii a zis domnul ministru, că doresce egalisarea tuturor şcolilor medii, ca tóte de o potrivă să pregătéscă şi să îndreptăţéscă la studii mai înalte. Apoi a zis, că nisuinţa lui continuă este a întări spiritul *naţional*, adecă idea de stat în tóte şcolile medii şi că pentru scopul acesta va stărui, ca istoria patriei şi literatura magiară să se propună şi să se înveţe în mĕsură cât se póte de mare.

Despre şcolile poporale tot cam asta a spus-o şi a promis, că statul, după cât îi vor permite puterile materiale, va înfiinţa şcoli de stat în tóte comunele acelea, în cari o vor pretinde interesele magiarismului.

Până aici trécă ducă-se. Lucrurile acestea le-am audit aprópe în toţi anii, de şi póte că într'altă formă. Dar ce e mai grav, vine acuma.

Vorbind despre preparandii ministrul s'a arĕtat pe faţă aderent al statificării preparandiilor confesionale. Prin declaraţia acésta se deschide o nóuă luptă între biserică şi stat, de óre ce nici o confesiune, dar mai vîrtos biserica catolică nu póte să renunţe la dreptul de a cresce însă-şi pe aceia, cărora va fi a se încredinţa prima instrucţiune a tinerelor mlădiţe ieşite din sinul poporului credincios.

E adevĕrat, că ministrul a declarat, că în mijlocul agitaţiunii, de care cuprinse sînt confesiunile în urma legilor bisericesci, de o cam dată nu póte păşi cu ceva-şi proiecte concrete, cari să provóce agitaţiuni nóuĕ, dar e de ajuns, dacă face ast fel de declaraţiuni, cari şi ele singure provócă nedumeriri de cele mai serióse în toţi aceia, cari ţin cu scumpătate şi cu sinceritate la biserica lor.

Mai grave înse de cât tóte cele alalte sînt declaraţiunile domnului ministru de culte privitóre la crescerea cleruluĭ. Dînsul a zis, că doresce, să asigure influinţa statului şi asupra creşterii cleruluĭ. În scopul acesta crede, că e necesar a concentra pe clericĭ la universităţi, şi a nume pe catolicĭ şi pe Sêrbĭ la universitatea din Pesta, ér pe protestantĭ şi pe Românii greco-orientalĭ la universitatea din Cluş.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să accentuăm, cât de jignitóre ar fi pentru tóte bisericile o asemenea mĕsură. În special ce privesce biserica catolică, trebue să asigurăm pe domnul ministru, că intenţiunea sa nu o va puté realisa nici o dată, pentru că biserica catolică nu póte renunţa la dreptul sĕŭ şi la datorinţa, ce o are, de a-şi cresce singură clerul, — et si fractus illabatur orbis. Încercarea de a răpi acest drept din mânile bisericii ori de a-l scurta e un atentat cu mult mai mare asupra bisericii, de cum a fost întroducerea căsătorieĭ civile. Biserica póte tolera ca un rĕŭ inevitabil căsătoria civilă, nu póte înse tolera nici pe un moment, ca în biserică să între ca ministri clericĭ, pe cari ea nu-ĭ cunósce, de cari ea nu e sigură moralminte, că vor fi păstorĭ, ér nu năimiţi. Crescerea cleruluĭ e pentru biserică o cestiune de esistinţă, şi fără a abzice de esistinţă biserica nu póte să abzică de dreptul de a da ea singură crescerea la candidaţii de preoţi.

Încolo domnul ministru de culte nu e original. Idea asta a dsale a tradus-o în realitate un bărbat de stat, cum a fost Bismarck. Şi care a fost urmarea? Kulturkampful. Nu alta, fără tocmai chestiunea acésta a dat în Germania nascere aceleĭ lupte dintre biserică şi stat. Şi cum s'a terminat lupta aceea? Cu mergerea luĭ Bismarck la Canossa şi cu abrogarea legii.

Învege domnul ministru din paguba altora. Mai mult om de cât Bismarck tot nu e nici chiar dluĭ. La ce voesce, să provóce o luptă, care tot cu deruta sigură a dînsuluĭ şi a puterii de stat se va termina?

Şi ce e învĕţătura din tóte? E, că guvernul Bánffy a minţit, când a declarat cu ocasiunea ajungerii sale la putere, că se va feri de la ori ce acţiune nóuă de caractĕr bisericesc-politic.

Papa Leo XIII şi cestiunea orientală. — Ziaruluĭ din Berlin „Germania“ i-se scriŭ din Paris următórele:

„Pe când crisa orientală provócă acum în Europa o băgare în samă aşa de generală, posiţia Papeĭ în faţa cestiunii orientale se înfăţişézá deosebit de interesantă. Călătoria, ce a făcut-o la Roma de unazi deputatul conservativ-ralliat al departementuluĭ Finistère contele Albert Marie de Mun, stă cu ea în legătură directă, pe cum se spune acum prin Paris. Mai ales bine informat se presentă în punctul acesta corespondentul roman al luĭ „Matin“, a cărui esplicări le reproducem în cele următóre după esenţa lor. Se înţelege de la sine, că în Vatican ómenii încă se interesézá de afacerile din Orient. Ómenii atât în secretariul de stat al Sfîntului Scaun cât şi în Propaganda sînt în privinţa acésta pe deplin în curent. Dar pe eĭ îi impórtă mai puţin pertractările diplomatice dintre puteri, de cât mai vîrtos opiniunea publică a poporatiunii catolice din diferitele ţĕri, şi în sensul acesta conform dorinţeĭ sfîntului Părinte incurge de la nunţiaturile papale un material deosebit de bogat. Se scie, că e o dorinţă mai mult ori mai puţin liniştită a luĭ Leo XIII, ca el mai înainte de ce ar sfârşi lungul fir al vieţii sale, să vadă apropiându-se din noŭ de Roma bisericile acelea, cari de multe vécuri sînt desbinate de la scaunul s. Petru, şi ma vîrtos silinţele luĭ referitóre la biserica anglicană o dovedesc acésta. Aşa a cercat el înainte de asta cu doi ani, să realiseze în Constantinopol şi în Atena o apropiare a bisericii ortodoxe de cea catolică. El în sensul acesta a publicat o enciclică lungă, la care înse sinodul general grecesc a dat rĕspuns negativ. Leo XIII prin acésta nu s'a lăsat a se intimida, şi când în Asia Mică s'aŭ întîmplat cele dintâiŭ ciocniri sângeróse, el le-a regretat, dar ele îndreptară luarea luĭ a minte din noŭ spre ţinta finală a politicii

lnĭ. Însе acum porni pe alte căĭ. El începu o campanie taĭnică, pe alocuria însе şi deschisă în favorul creştinilor din Orient, un fel de cruciată, şi începu agitaţia sa în favorul Armenilor în Franţa, unde acésta s'a validitat maĭ ales acum de 3—4 lunĭ.

„Şi acum éră avem să grăim despre contele de Mun. Pe el l-a ales sfîntul Părinte, ca să ĭea asupră-şĭ în Franţa conducerea acesteĭ campaniĭ, şi acesta a fost scopul călătorieĭ luĭ la Roma. Pe cum ne putem aduce a minte, în 3 Novembre a. tr. câţĭ va deputaţĭ de aĭ drepteĭ interpelară guvernul francez cu privire la politica luĭ din Orient. De ce s'a întîmplat lucrul acesta numaĭ la un an întreg după evenimentele sângeróse din Diarbekir? La întrebarea acésta corespondentul luĭ „Matin“ încă are rĕspuns: Atâta timp s'a recerut, pentru ca să se matureze planul papal. Acesta se întemeia pe idea, „că Franţa tot de una a avut numele bun al cavalerismuluĭ şi de repetite orĭ a fost sperarea celor asupriţĭ“. Idea luĭ Leo XIII a fost decĭ o apelare la sentimentele cavalerescĭ ale Franţeĭ, pentru ca să o înduplece la intervenţie pe Creta si în Armenia. De când idea acésta a fost concepută în mod definitiv, se înmulţiră în Franţa prelecţiile şi adunările, apărură broşurĭ numĕróse şi numĕroşĭ articolĭ în ziarele franceze, şi sub flamura crucii se adunară ostaşiĭ. De aceştia se ţineaŭ maĭ ales persóne politice de sentimente religióse cunoscute, între carĭ în rîndul cel dintâiŭ vicomte Melchior de Vogué, deputatul conservativ al departementuluĭ Ardéche, membru al academieĭ franceze. În presa franceză cea cu sentimente papale, pe cum spune garantul luĭ „Matin“, la îndemnul direct al Pontificeluĭ se silirá ómenii a face propagandă pentru intervenţia militară a Franţeĭ în Orient. De cum va lucrul acesta s'ar realisa, acésta ar însemna reluarea firuluĭ pertractărilor cu sinodul grecesc şi resultatul cel pentru Roma momentos al reuniriĭ celor dóuĕ biserică rivalisătóre. Dară fie, cum va fi, atâta e sigur, că atât în cercurile acelea ale poporaţiuniĭ Franţeĭ, carĭ nutresc sentimente papale, cât şi în Roma se atribue împortanţă mare audienţeĭ conteluĭ de Mun la Papa.“

Simpatia Sfinţieĭ Sale pentru creştiniĭ din Orient o cunóscem şi bucuros credem, că Sfinţia Sa se folosesce de tot prilejul spre a le uşura sórtea, pe cum şi spre a-ĭ apropia de idea reuniriĭ. Credem şi aceea, că Papa îşĭ deprinde în Franţa influinţa sa în favorul creştinilor din Orient. Asta o face Sfinţia Sa şi pe airia. Aşa aflăm, că sfîntul Părinte să fie făcut la contele Goluchowski prin nunţiul din Viena paşĭ cu scopul, ca Creta să se facă autonomă după modelul insuleĭ Samos. Cu tóte acestea ni-se pare, că garantul roman al luĭ „Matin“ represeută politica Papeĭ în colorĭ prea aventurióse.

Ştergerea inscripţiunilor de pe şcolile din Hodac. — Comunelor bisericescĭ române gr. cat. şi gr. or. din Hodac pe lângă multe jertfe le-a succes a-şĭ edifica la an. 1889 din propriile lor mijlóce şi puterĭ dóuĕ şcolĭ frumóse din material solid, carĭ sînt podóba ţinutuluĭ de pe valea Gurghiuluĭ. Pe frontul acelor şcolĭ, pentru ca maĭ cu samă străiniĭ, carĭ vor trece prin comună, să scie, care e şcóla gr. cat. şi care cea gr. or. s'aŭ pus următórele inscripţiunĭ şi adecă pe cea gr. cat. „Şcóla română gr. cat. 1889“, ér pe cea gr. or. „Şcóla română gr. or. 1889“. Aceste inscripţiunĭ s'aŭ pus în firma convicţie, că nu conţin nimica, ce ar fi contrar legilor patrieĭ orĭ vătĕmătoriŭ pentru cine va. Dar durere, cuvêntul „română“ din citatele inscripţiunĭ s'a dovedit tare vătĕmătoriŭ, nesuferit şi periculos în ochiĭ celor ce nu pot suferi nimica, ce e declarat de românesc, şi ast fel la 6 anĭ după edificarea şcolilor, adecă la an. 1895 prin luna luĭ Septembre, pe cum inregistrasem la timpul sĕŭ, protopretorul cercului de jos al Reghinuluĭ a dat organelor subalterne, adecă notariuluĭ şi primariuluĭ comunal aspră poruncă, să provóce pe representanţiĭ numitelor şcolĭ, să delăture orĭ să ştérgă în timp de 24 óre înscripţiunile amintite ca pe unele, ce sînt contrare legilor statuluĭ. Contra ordinuluĭ volnic representanţele şcolare aŭ insinuat recurs şi tot o dată aŭ făcut arĕtare despre acea afacere şi despre paşiĭ întreprinşĭ şi la autorităţile superióre bisericescĭ, ér acelea aŭ făcut paşiĭ necesarĭ către ministrul de culte. De atuncĭ afacerea inscripţiunilor şcolare a rĕmas în acela-şĭ stadiŭ până în 20 Ianuariŭ a. c., când notariul cercual cu provocare la porunca protopretorială de sub Nr. 81 a. c. a recercat din noŭ oficiile parochiale, să modifice inscripţiunile de pe şcolĭ aşa, în cât cuvîntul „română“ să rĕmână cu totul a fară orĭ în locul luĭ să se pună cuvîntul „confesională“. Contra poruncĭĭ numite s'a făcut din noŭ protest arĕtându-se pe basa legilor şi ordinaţiunilor maĭ înalte, că procedura protopretoreluĭ nu e corectă, şi prin urmare să se sisteze esecutarea poruncĭĭ până la sosirea dispuseţiunilor, ce se aştéptă în acel obiect de la autorităţile superióre bisericescĭ, carĭ după lege aŭ dreptul de dispunere asupra şcolilor lor confesionale. Protestul însе nu fu luat în considerare de protopretorul. El a dat nóuă poruncă primaruluĭ, să execute sub grea pedépsă în timpul cel maĭ scurt porunca dată pentru ştergerea cuvîntuluĭ „română“ din inscripţiĭ. În urma acesteia primarul neaflând alt om în comună, care să văruéscă cuvîntul „română“ din inscripţia de pe şcóla gr. or., sili pe servitorul sĕŭ de casă, să facă acel lucru, şi în modul acesta în 22 Februar a c. după órele 8 a. m. se esecută sentinţa de mórte asupra cuvîntuluĭ osîndit „română“, de şi preotul gr. or. şi alţĭ individĭ protestară serios, să nu se atingă nimenia de inscripţia de pe şcóla lor.

Esecutarea sentinţeĭ faţă de şcóla gr. cat. primarul — în urma energiculuĭ protest în scris şi verbal din partea senatuluĭ scolastic în frunte cu preşedintele sĕŭ — a trebuit de o cam dată să o sisteze raportând despre cele întîmplate protopretoreluĭ. Protopretorul în urma acestora află cu cale a rîndui primaruluĭ asistenţă de doĭ gendarmĭ, cu ajutorul cărora în ziua următóre 23 Febr. între órele 8—10 a. m., pe când copiiĭ eraŭ în şcólă, şi spre indignarea şi durerea sufletéscă a poporuluĭ numĕros adunat din tóte părţile comuneĭ se execută sentinţa de mórte şi asupra cuvîntuluĭ „română“ din inscripţia de pe şcóla gr. cat. prin mijlocirea alor doĭ fecioraşĭ, dintre carĭ unul cerşitor de profesiune. Aceĭ doĭ junişanĭ prinşĭ de primarul şi juraţiĭ sĕĭ de pe strade şi amenințaţĭ de baionetele gendarmilor aŭ fost constrînşĭ, să esecute porunca solgăbirăéscă, adecă să văruéscă cu var gros cuvîntul „română“ din inscripţiunea şcolară, după ce nime altul nu voi, să ĭea asupră-şĭ tristul rol de a esecuta nemilósa poruncă solgăbirăéscă.

Acum guvernanţiĭ nostri pot să se bucure şi să se veseléscă, că aŭ raportat un mare triumf asupra inscripţiilor de pe şcolile din Hodac şi ast fel aŭ mântuit statul de pericolul, la care era espus din causa acelor inscripţiĭ.

Lucrul acesta sevârşit în Hodac póte de altmintrea să servéscă de ilustraţie a politiciĭ culturale, ce se deprinde în patria nóstră.

Indiferentismul la noĭ.

(Continuare.)

Acest indiferentism religios în zilele nóstre deprinde asupra spiritelor şi asupra vieţiĭ sociale întregĭ, până şi asupra vieţiĭ casnice o stăpânie maĭ puternică şi maĭ înrîuritóre de cât tóte principiile religióse solide, de cât tótă hotărîrea şi consecuenţa convicţieĭ religióse. Nu se póte contesta, că indiferentismul religios e o recomandare, o garanţă pentru a fi plăcut în convenirile sociale. El trece de dovadă a „toleranţeĭ“, a uneĭ direcţiĭ spirituale libere şi avîntate; el trece de dovadă, că omul are pricepere pentru progresul véculuĭ nostru. Nesciinţa de alte orĭ, pe terenul sciinţeĭ profane, trece de o slăbiciune, ba chiar de o pată socială; dar pe terenul religios ea e o precelinţă vrednică de laudă, ér cunoscinţa limpede a conceptelor religióse, hotărîrea conscie de scop în lucrurĭ bisericescĭ trece de fanatism şi obscurantism.

Abia ne-am format şi noĭ o inteligință laĭcă de Dómne ajută, — biserica a format-o, a născut-o între durerĭ şi a crescut-o cu iubire eroică, — abia ne-am format-o, şi indiferentismul a şi cuprins-o asemenea lepreĭ. Îmĭ pare rĕŭ, că o pot zice acésta, o zic însе, pentru că aşa este, şi pentru că şi pentru un individ singuratic e bine, ca să se cunóscă pe sine însu-şĭ.

Pentru un protestant bună óră care în lucrurĭ de ale credinţeĭ nu recunósce nicĭ o auctoritate bisericéscă, şi căruia îĭ stă în bunul plac a lua orĭ a nu lua parte în deprinderĭ religióse, pentru el un creştinism indiferent e prea esplicabil. Alt mintrea stă însе lucrul cu creştiniĭ nostri. Creştinismul lor nu-l cualifică vederile lor individuale, ci biserica şi superioriĭ eĭ, „episcopia dreptcredincioşilor, carea drept învaţă cuvîntul adevĕruluĭ“. Aceĭ creştiniĭ aĭ nostri, — şi aprópe toţĭ laĭciĭ nostri „culţi“ se înşiră în numĕrul lor, — aceĭ creştiniĭ aĭ nostri, carĭ s'aŭ aruncat în braţele indiferentismuluĭ, îşĭ aduc a minte de cartea sa de botez cea catolică de-a rîndul abia numaĭ atuncia, când e vorba de a da năvală asupra bisericiĭ şi asupra instituţiilor eĭ, când e vorba de aceea, ca eĭ la tradarea mameĭ lor să maĭ adaugă şi hulirea eĭ. Eĭ nu vĕd, că în chipul acesta îşĭ perd dreptul de a se privi pe maĭ de parte de membri aĭ bisericiĭ creştine catolice.

Dar maĭ înainte de ce am continua, maĭ întâiŭ să cercăm a ne forma conceptul creştinuluĭ catolic indifereut. Creştinul catolic indiferent e o gadină omenéscă bipedă, de-a rîndul de sex bărbătesc, dar destul de a dese orĭ şi de sex femeesc, a căreĭ creştinism catolic constă singur numaĭ în aceea, că ea în matricula vre uneĭ biserici creştine catolice e inferită ca botezată în legea creştină catolică. Acestea câte va şire ale matriculeĭ sînt tot, ce se scie despre creştinismul

catolic al acesteĭ gadinĭ. Ele formézĕ legătura întrégă întregută, ce o are acest fiŭ omenesc cu biserica luĭ.

Asta ar fi definiţia creştinuluĭ catolic indiferent. Dacă veĭ cerca, să o aplicĭ ómenilor din juru-ţĭ, curênd îţĭ veĭ câştiga convicţia că mulţĭ, fórte mulţĭ dintre laĭciĭ nostri, aprópe toţĭ se înşiră în céta indiferenţilor.

Încă şi maĭ uşor îţĭ veĭ dobîndi convicţia asta, dacă-ţĭ veĭ zugrăvi o icónă maĭ detaiată a creştinuluĭ catolic indiferent.

Să vedem decĭ maĭ întâiŭ, de ce sórte aŭ parte înaintea acestuĭ soiŭ de creştinĭ învĕţăturile religiuniĭ luĭ Christos şi practicarea acesteĭ religiĭ.

Eĭ, „ómeniĭ sciinţeĭ“, „ómenĭ civilisaţĭ“, „ómenĭ culţĭ“ fiind, staŭ recĭ până la inimă în faţa orĭ căreĭ religiĭ şi a orĭ căreĭ mişcărĭ orĭ deprinderĭ religióse orĭ întimpină ast fel de lucrurĭ cu un surîs de compătimire. Însufleţirea religiósă eĭ o privesc de fanatism religios orĭ în casul cel maĭ bun de bigotism obscur. Eĭ vĕdênd din întîmplare pe un om, care de altmintrea are tóte cele ce se pretind, pentru ca să trécă de om cult, vĕdêndu-l, cum se rógă şi cum îşĭ găsesce plăcere şi mângăiare în deprinderĭ religióse, omul acesta li-se pare o ghîcitură psichologică. Când ajunge în cercul lor vre un tinĕr, care de la mamă-sa şi din şcólă maĭ aduce cu sine un rest din focul cel sfînt al religieĭ, eĭ pórtă grije, ca întimpinând manifestările acestuĭ foculeţ cu tăcere şi ignorare suverană şi cu suris batjocoritoriŭ orĭ compătimitoriŭ, să stîngă şi cea maĭ de pe urmă schintea a acestuĭ foculeţ. Dóră religia e bună numaĭ pentru proştĭ, pentru poporul de rînd. Ceea ce în aleşiĭ societăţiĭ omenescĭ, în clasa „cultă“, face sciinţa, acea are să facă în cât va religia în massa celor alalţĭ, carĭ nu s'aŭ putut avînta până la înălţimea, pe care stă omul „cult“. Ómeniĭ aceştia când ajung la un prânz, unde meseniĭ se obicĭnuesc a da luĭ Dumnezeŭ mulţămită pentru pânea cea de tóte zilele, ómeniĭ aceştia „culţĭ“ fac o figură stîngace de tot miserabilă. Eĭ preste tot nu vor să scie de mărturisirea credinţeĭ şi în acésta dovedesc consecuenţă, căcĭ eĭ întru adevĕr nicĭ n'aŭ nicĭ o credinţă. O singură inconsecuenţă comit eĭ: une orĭ se aude din gura lor numele cel sfînt al luĭ Dumnezeŭ. Acésta se întîmplă, când eĭ îşĭ deschid gura spre sudalmă.

Pentru eĭ poruncile şi ordinaţiunile bisericiĭ în partea lor cea maĭ mare sînt o terra incognita. Ele acestor ómenĭ, ca să ne esprimăm pe nemţesce, le sînt „wurscht“. Ele pentru viaţa dlor nu aŭ nicĭ o putere obligătóre. Superioriĭ bisericiĭ le sînt fórte indiferenţĭ, le sînt persóne private, carĭ nu aŭ să le poruncéscă, nicĭ să le dea învĕţăturĭ cu privire la datorinţele religióse. Şi dacă eĭ pe aceştĭ superiorĭ une oria totuşĭ îĭ bagă în samă, acéstă nu o fac, pentru că Spiritul sfînt a pus pe superiorii aceştia, să cârmuéscă biserica, ci numaĭ pentru că aceştĭ superiorĭ trec vezĭ Dómne de nisce mandatarĭ aĭ naţiuniĭ, şi pentru că une oria aŭ dreptul de a împărţi stipendiĭ scolastice şi alte ajutóre.

Pe aceştĭ crestinĭ catolicĭ indiferenţĭ nu-ĭ găsescĭ nicĭ o dată a casă, când e vorbă de ónórea bisericiĭ şi a ministrilor eĭ, de apĕrarea drepturilor celor maĭ sfinte ale bisericeĭ, de jertfe personale şi în banĭ pentru binele bisericiĭ. Pe eĭ nu-ĭ vedĭ în biserică, orĭ dacă totuşĭ îĭ vedĭ, acésta se întîmplă de-a rîndul numaĭ cu ocasiunea vre uneĭ conveniriĭ, ce are în rîndul cel dintâiŭ caractĕr naţional. Orĭ dacă a fară de prilejurĭ de acestea se întîmplă une oria, de unul orĭ altul din creştiniĭ aceştia cercând variaţia traiuluĭ rătăcesc în Dumineca Învierii până în biserică, el aştéptă, ca parochul să-ĭ improviseze după s. liturgie o dicţie de mulţămită, pentru că s'a milostivit a onora cu înalta-ĭ presenţă casa luĭ Dumnezeŭ. Din contră îĭ poţĭ găsi pretutindenea, unde e vorbă de luptă în contra credinţeĭ creştine, unde e vorbă de a împedeca activitatea cea plină de binecuvîntare a bisericiĭ. Îĭ găsescĭ tot de una între aceia, carĭ asemenea unor fiĭ rĕŭ năravitĭ şi nerecunoscĕtorĭ nu se sfiesc a arunca cu tina huleĭ asupra bisericiĭ celeĭ ce ĭ-a crescut.

Şi eĭ cu tóte acestea pretind pe sama sa dreptul de a se numi creştinĭ şi de a trece de creştinĭ, — adevĕrat că nu de „papistaşĭ“, ci de creştinĭ catolicĭ „bunĭ“. Ba eĭ merg cu pretensiunile sale şi maĭ de parte: eĭ pretind, să aĭbă şi eĭ ingerinţă şi încă hotărîtóre în afacerile bisericescĭ.

(Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa în 1 a c. din incidentul aniversăriĭ a 19-a a încoronăriĭ sale de Pontifice a primit felicitările omagiale ale cardinalilor, episcopilor şi prelaţilor. Papa în rĕspunsul sĕŭ a parafrasat enciclica dată în Iuniŭ an. tr. despre unirea bisericilor adaugênd, că de şi încercarea e grea, Dumnezeŭ îşĭ va da binecuvîntarea. Acéstă intenţiune l-a condus şi în cestiunea chirotonirilor anglicane. Tot acésta a intenţionat-o şi prin opera de pacificare din Franţa, unde promovarea intereselor spirituale o pune maĭ pe sus de cât spiritul de partid şi designéza terenul constituţional de basă, pe care fiesce cine póte conlucra spre binele religiuniĭ şi al moralităţiĭ. Apoĭ a vorbit despre legătura nedespărţită dintre creştinism şi artă reflectând la terminarea restaurăriĭ departementuluĭ Borgia din Vatican.

În 2 a c. şĭ-a serbat Papa a 87-a aniversară a nascerii sale.

Se anunţă, că Sfinţia Sa a cumpĕrat pentru Vatican imobilele principeluĭ Borghese, asupra cărora încă se va estinde imunitatea, de care are parte Vaticanul.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ cultelor şi instrucţiuniĭ publice s'a început în 27 Februar. Aicĭ din noŭ i-s'a oferit şovinismuluĭ ocasiune spre a accentua necesitatea culturiĭ naţionale magiare şi spre a-şĭ recomanda mijlócele de magiarisare. Deja primul orator Rátkay a început pe córda şovinismuluĭ. El află o mare vătĕmare a drepturilor şi intereselor naţionale magiare în aceea, că Magiariĭ numaĭ prin mijlocirea nunţiaturiĭ din Viena pot comunica cu Curia romană. Apoĭ ocupându-se de instrucţiunea poporală poftesce, să se dea maĭ mare estensiune propuneriĭ limbiĭ magiare, şi în fine presentă proiectul de resoluţiune de a se modifica articlul de lege XXVI din 1893 ridicându-se minimul salaruluĭ docental de la 300 la 400 fl.

Cu mult spirit şi avînt oratoric a vorbit preotul Kálmán Károly arĕtând, că religiositatea este prima condiţie pentru prosperarea statuluĭ. Unde nu e religiositate, acolo se lăţesce în zilele nóstre socialismul. Pentru delăturarea acestuĭ pericol, spre care împinge patria sistemul liberal, ar trebui să se unéscă şi catoliciĭ şi protestanţiĭ.

Sâmbătă şĭ-a desvoltat ministrul Wlassics programul politiciĭ culturale. El zice, că guvernul doresce o politică culturală constantă şi unitară naţională magiară, nu dispune înse de mijlóce suficiente spre acest scop. În special îşĭ esprimă părerea de rĕŭ, că instrucţia superióră încă nu e regulată prin lege, ci numaĭ prin ordinaţiunĭ învechite. Dînsul va elabora un proiect de lege în privinţa acésta. Afirmă, că biserica nu se póte despărţi de stat, şi că cest din urmă se grăbesce întru tóte spre ajutorarea bisericiĭ. (Dară pentru ce preţ?) De aicĭ deduce, că şi seminarele aŭ să aparţină la universitate, şi cestiunea are de gând să o resolvéscă aşa, că la universitatea din Budapesta va ridica facultăţĭ teologice pentru romano-catolicĭ, greco-catolicĭ şi pentru greco-orientaliĭ sêrbĭ, éră în Cluş va înfiinţa facultăţĭ teologice pentru Românii gr. or. şi pentru protestanţĭ. Maĭ pe larg se ocupă de cestiunea şcolilor mediĭ aflând de salutară idea şcoliĭ mediĭ unificate. Numĕrul gimnasiilor e prea mare în raport cu poporaţia, dară situaţia lor teritorială nu e corĕspundĕtóre. Aicĭ se póte ajuta ridicându-se internate pe lângă gimnasiĭ. Îmbunătăţirea stăriĭ materiale a profesorilor de la şcolile mediĭ întârzie numaĭ din lipsa de banĭ. Reforma instrucţiuniĭ poporale încă e de lipsă nu atât din punct de vedere didactic, cât maĭ mult din punct de vedere administrativ, că adecă ce ingerinţă să aĭbă statul asupra singuraticelor institute. Idea statificăriĭ nu o află încă destul de matură. Recomandă deputaţilor, să facă propagandă pentru şcolile de repeţire economice. Voesce a întroduce censură şi pentru inspectoriĭ reg. de şcolĭ. Constată, că şcolile confesionale întârzie a primi ajutor de la stat, de şi ar avé lipsă de el; se tem de influinţa statuluĭ. Are de gând, să unéscă staţiunile de învĕţătóre cu cele de conducĕtóre a asilelor de copiĭ. În fine se ocupă de şcolile comerciale şi artistice şi de instituţiunile umanitare.

Tot Sâmbătă în 27 Febr. a vorbit la cestiunea budgetuluĭ cultelor şi deputatul din Cluş Groisz, care din apponyist incarnat se metamorfosase înainte de alegerĭ în mameluc de prima categorie. El se tângue, că naţiunea magiară, care tot de una a fost cavaleréscă, are de a suferi multe vătĕmărĭ din partea naţionalităţilor. Ar fi timpul, să se pună o dată capĕt acestor atacurĭ. Urgitéză revederea legiĭ de naţionalităţĭ. Poftesce autonomia catolică, întârziarea căreia o ascrie indolenţeĭ episcopatuluĭ şi a factorilor competenţĭ în acéstă cestiune.

La o interpelare a luĭ Kossuth br. Bánffy ne asigură, că din causa Creteĭ nu va fi răsboiŭ.

Austria.

Alegerile pentru parlamentul central s'aŭ început în 4 a c. şi dureză până în 23 a c. Curia a V-a alege din 4—12 a c., curia comunelor din 10-18, a oraşelor din 17—20, camerele comerciale din 14—22 şi mariĭ proprietarĭ din 15—23 a c.

Representanţiĭ alegĕtorilor din Curia a V-a sînt deja aleşĭ în tóte provinţele. După principiile, ce le profesézĕ aceştĭ representanţĭ, liberaliĭ staŭ în faţa uneĭ lupte, din care vor ĭeşi numaĭ cu perderĭ marĭ. E semnificativ, că Jidaniĭ, carĭ până acum eraŭ ceĭ maĭ guralivĭ liberalĭ, acum vĕdĕnd liberalismul în agonie, merg cu social-democraţiĭ. Partidele antiliberale se spriginesc împrumutat în contra liberarilor şi a social-democraţilor.

Până acum alegerile în tóte provinţele decurg în ordine. Auctorităţile politice nu violentézĕ alegerile; alegĕtoriĭ încă se pórtă cu demnitate. Numaĭ în Galiţia s'aŭ întîmplat turburărĭ în unele comune, şi e caracteristic, că doĭ candidaţĭ liberalĭ numaĭ aşa aŭ putut scăpa, că s'aŭ îmbrăcat ca Jidoviĭ.

Germania.

Partidul central din parlamentul imperial urgitézĕ din noŭ abrogarea legiĭ escepţionale, care opresce petrecerea Ĭesuiţilor în Germania, chiar şi dacă eĭ ar fi supuşĭ germanĭ.

Protestanţiĭ conservativĭ, carĭ merg cu guvernul, în cele din urmă încă se vĕd siliţi a se învoi la abrogarea legiĭ nedrepte, dară cu unele restricţiĭ. Eĭ zic adecă, că Ĭesuiţilor, carĭ sînt supuşĭ germanĭ, să li-se permită a petrece în Germania, însĕ numaĭ în anumite ţinuturĭ: din altele să fie cu totul eschişĭ. Catolicĭi nu se vor mulţămi cu atâta; eĭ aştéptă egalitate deplină pentru cetăţenĭ, fie eĭ chiar şi Ĭesuiţĭ.

Bulgaria.

În 1 a. c. regele Sêrbieĭ a călătorit la Sofia spre a cerceta pe principele Bulgarieĭ. Primirea a fost cât se póte de splendidă si cordială. La dineul de gală dat de către principele Ferdinand în onórea óspeluĭ sĕŭ aŭ fost invitaţi şi representanţiĭ diplomaticĭ aĭ puterilor străine dimpreună cu soţiile lor.

În tostul ţinut în onórea regeluĭ sêrbesc principele Ferdinand a zis între altele, că naţiunea bulgară privesce în acéstă visită o dovadă despre frăţietatea şi armonia, care are să unéscă în viitor ambele popórĕ de o rasă şi de aceea-şĭ credinţă. Presenţa regeluĭ este espresiunea firmă de a conduce ambele popóre spre scopul comun. Visita va avé cele maĭ salutare efecte. — Regele Sêrbieĭ în rĕspunsul sĕŭ a parafrasat cele esprimate de principele Ferdinand.

Regele sêrbesc a călătorit la Sofia însoţit de ministriĭ Simicĭ şi Ruicĭ. Visita nu se póte reduce la un simplu act de curtoasie, ci în ferberea de azĭ a Orientuluĭ trebue să i-se ascrie şi însemnătate politică.

Creta.

În sfârsit puterile aŭ trimis guvernuluĭ grecesc de mult aşteptatul ultimat. Ultimatul inmanuat de către representanţiĭ marilor puterĭ ministruluĭ de esterne al Greciеĭ sună:

„Din încredinţarea guvernuluĭ meŭ aduc la cunoscinţa Escelenţeĭ Vóstre, că puterile s'aŭ învoit a precisa atitudinea lor, care tinde întru acolo, ca să se pună capĕt aceleĭ situaţiunĭ, carea nu aŭ putut-o preveni, perdurarea căreia ar fi în stare, să compromită pacea Europeĭ,

„Puterile s'aŭ unit cu privire la punctele următóre:

„1. Între împrejurările actuale *Grecia nicĭ la un cas nu póte anexa Creta.*

„2. Considerând, că Turcia a întârziat cu esecutarea reformelor primite, puterile aŭ decis, ca susţinênd întregitatea imperiuluĭ otoman *să dea Creteĭ autonomie necondiţionată,* care îĭ asigură guvernare cu totul separată *sub înalta suzeranitate a sultanuluĭ.*

„Realisarea acestuĭ scop după părerea puterilor nu se póte ajunge pe altă cale, de cât prin retragerea corăbiilor şi trupelor grecescĭ. Puterile aştéptă cu încredere hotărîrea acésta de la înţelepciunea guvernuluĭ grecesc, care nu póte voi, să adereze la direcţiunea opusă decisiuniĭ puterilor. *Ambasadoriĭ nu pot retăcé nicĭ acel ordin al instrucţiuniĭ lor, ca să aducă la cunoscinţa guvernuluĭ grecesc şi hotărîrea neschimbată a puterilor de a nu se îngrozi de nicĭ un fel de măsurĭ coactive la casul, când opunêndu-se guvernul grecesc în termin de şese zile nu şĭ-ar retrage trupele şi năile.*“

Grecia nu a rĕspuns încă la acest ultimat. Ea chémă reserviştiĭ sub arme şi se pregătesce spre a puté da rĕspunsul, că nu se retrage din Creta.

O casă naţională.

(Fine.)

Un alt moment de însemnătate practică este, că unica nóstră *bibliotecă publică,* biblioteca Asociaţiunĭ, în aniĭ din urmă — îmbogăţindu-se prin lăsămintele Bariţiŭ, Mangiuca, Moga etc. — a început a lua un avînt îmbucurător, în cât de abia maĭ încape în localităţile modeste, ce le ocupă astăzĭ. Dându-i-se tóte condiţiunile desvoltărĭĭ: îngrijire conscienţiósă, localităţĭ potrivite, şi întocmirile necesare pentru a puté sta fără întrerupere la dispositia publiculuĭ, negreşit că acéstă bibliotecă în scurt timp ar primi numĕróse şi valoróse donaţiunĭ atât în cărţĭ, cât şi în documente şi preste câte va decenĭĭ ar puté ajunge la o netăgăduită importanţă culturală. Şi în acéstă privinţă avem lipsă de o *acţiune cât maĭ grabnică,* căcĭ preste un deceniŭ-dóuĕ póte că nicĭ nu va maĭ fi cu putinţă a asigura pentru posterioritate monumentele renascerĭĭ şi începuturilor nóstre culturale, cum ar fi spre ex. colecţiunea completă a preseĭ nóstre periodice, — o adevĕrată comóră pentru istoria secluluĭ present, — actele şi documentele referitóre la înfiinţarea instituţiunilor nóstre culturale, şi multe altele, carĭ deja astăzĭ se găsesc numaĭ cu greŭ şi preste scurt timp nu se vor maĭ puté găsi de fel.

În fine maĭ amintim la acest loc şi împrejurarea, că atât aicĭ în Sibiŭ, care — fără îndoélă — a devenit un centru al vieţiĭ nóstre naţionale, cât şi în cele alalte oraşe locuite de Românĭ nu avem o singură localitate proprie, unde ne-am puté aduna la o representaţiune teatrală, la un concert, la o mică exposiţie. la o adunare culturală orĭ socială, fără să fim avisaţĭ la graţia şi discreţiunea străinilor şi expuşĭ exploatărĭĭ, ba de multe orĭ chiar la maĭ reŭ. Nicĭ una din numĕrósele nóstre instituţiunĭ, corporaţiunĭ şi societăţĭ, nicĭ chiar Asociaţiunea Transilvană nu are un local propriŭ corĕspundĕtor trebuinţelor sale, şi de câte orĭ se ivesce necesitatea, trebue să colindeze pe la uşĭ străine pentru a cere Museĭ şi culturiĭ române scut şi adăpost pe câte va óre.

Este decĭ maĭ pe sus de orĭ ce discusiune, că avem să ne îngrijim: ca cel puţin în unul dintre oraşele locuite de Românĭ, în centrul cel maĭ de frunte, să avem o *localitate proprie,* întocmită şi reservată numaĭ pentru trebuinţele nóstre culturale şi sociale.

Dar credem, că este de prisos a aprofunda chestiunea cu acéstă ocasiune prin cercetarea şi ilustrarea tuturor detaiurilor sale. Deja din observările fugitive, ce le-am înşirat, reĭese până la evidenţă de o parte favorurile şi necesitatea ridicărĭĭ uneĭ case naţionale a Românilor ciscarpatinĭ, ér de altă parte datoria generaţiunĭĭ actuale de a pune basele acesteĭ instituţiunĭ, ca să schimbăm o dată stările de astăzĭ, în carĭ nu avem nicĭ patru pereţĭ propriĭ, între carĭ am puté adăposti şi păstra un document orĭ obiect de însemnătate istorică, orĭ un product de valóre al muncĭĭ nóstre industriale, artistice orĭ spirituale, saŭ ne-am puté aduna în liniste la o lucrare culturală orĭ socială.

Pentru noĭ întrebarea póte fi numaĭ: dacă înfiinţarea acesteĭ instituţiunĭ este orĭ nu posibilă, dacă dispunem orĭ nu de puterile recerute pentru realisarea eĭ.

La acéstă întrebare credem, că nu se póte rĕspunde de cât numaĭ afirmativ. În fine sîntem un popor de treĭ milióne de suflete, — un numĕr, care întrece poporaţiunea maĭ multor state şi regate independente, — avem institute finanţiare, carĭ învîrtesc 100 milióne florenĭ pe an, avem miĭ de preoţĭ şi învĕţătorĭ, sute de advocaţĭ, medicĭ, proprietarĭ, comercianţĭ şi alţĭ inteligenţĭ, susţinem miĭ de institute de învĕţămînt fără nicĭ un ajutor din partea statuluĭ, şi am creat fonduri culturale de milióne florenĭ.

Ar fi o insultă pentru un popor cu asemene puterĭ, dacă am susţiné, că nu este în stare, să ridice o modestă casă pentru adăpostirea clenodiilor sale naţionale. Decĭ nu putem crede, că o iniţiativă, luată de la loc competent pentru realisarea acesteĭ instituţiunĭ, să nu fie spriginită şi îmbrăţişată de întreg poporul nostru.

Băncile nóstre, carĭ manipuléză averea nóstră naţională şi din acéstă avere realiséză an de an un profit de un milion de coróne, dacă ar jertfi în decurs de 10 anĭ numaĭ 2% din profitul lor, adecă o sumă, care întru nimic nu póte altera dividenda şi reservele lor, ar puté să amortiseze prin aceste contribuirĭ un capital de fl. 100,000, o sumă suficientă pentru acoperirea în mare parte a speselor zidirĭĭ.

Fondul de teatru român, care independent de alte corporaţiunĭ abia îşĭ va puté realisa scopul, nicĭ chiar preste maĭ multe decenĭĭ nu s'ar puté folosi maĭ corespundĕtor menităiunĭĭ sale, de cât întrebuinţându-se spre adaptarea caseĭ naţionale cu o sală acomodată pentru representaţiunĭ artistice, în care Musa română, mânată astăzĭ de la pórtă la pórtă şi din crijmă în crijmă, să-şĭ găséscă un demn adăpost

Restul mijlócelor, ce se va puté recere pentru realisarea instituţiuniĭ, de care vorbim, se va puté suplini fără greutate din donaţiunile naţiuniĭ, care a sciut să jertféscă şi pentru scopurĭ cu mult maĭ neînsemnate şi maĭ puţin măreţe, — de multe orĭ chiar şi fără a avé liniştirea, că jertfa, ce o aduce, se va şi folosi pentru scopul, căruĭ a închinat-o.

Să ne facem decĭ datoria, ce ne-o impune reputaţiunea nóstră de element dornic de cultură şi civilisaţiune. Cel chemaţĭ, şi în primul rînd comitetul central al Asociaţiuniĭ, care este representantul aspiraţiunilor nóstre culturale şi care chiar în zilele aceste are să decidă asupra menţiuniĭ uneĭ case naţionale, facă, să dispară de-asupra reputaţiuniĭ nóstre naţionale umbra, ce caracterisézĕ popórĕle nomade: că nu pot lăsa urmaşilor lor creaţiunĭ durabile, pentru că nu sciŭ păstra, ce aŭ moştenit de la antecesorĭ lor.

Noĭ, aşa credem, avem ce păstra. Trecutul nostru bimilenar pe acest pămînt, orĭ cât de deplorabilă a fost în general situaţiunea poporuluĭ nostru, işĭ are epocele şi momentele sale falnice, ale căror urme avem să le conservăm pentru posterioritate. Secolul present este secolul renascerĭi nóstre culturale şi va semnala pentru timpurĭ îndelungate o epocă nóuă şi importantă în viaţa poporuluĭ român. Monumentele începuturilor nóstre culturale şi relicuiile figurilor marĭ, carĭ aŭ creat acéstă epocă, sînt şi vor fi, maĭ ales pentru generaţiunile viitóre, comorĭ nepreţuite, carĭ trebuesc scóse din praful podurilor şi cămarelor şi adunate la locul, ce li-se cuvine. Trecênd prin museele şi colecţiunile ţinuturilor locuite de Românĭ şi ale capitalelor imperiuluĭ, dăm de nenumĕrate urme preţióse ale muncĭi românescĭ, păstrate de străinĭ nu din interes pentru poporul nostru, nu din iubirea şi alipirea, ce o are tot nemul pentru al sĕŭ, ci numaĭ pentru valórea lor intrinsecă. Portul ţĕranuluĭ român şi productele industrieĭ sale de casă sînt giuvaerele cele maĭ frumóse ale colecţiunilor etnografice, cu tóte că aŭ fost adunate numaĭ incidental, fără priceperea şi fără predilecţiunea pentru causă, ce se recere la o asemene lucrare, şi ce străinul pentru causa nóstră nicĭ când nu o va puté desvolta în aceea-şĭ mĕsură ca propriiĭ fiĭ aĭ naţiuniĭ nóstre.

Da, avem, avem mult de conservat, şi a nóstră este datoria de a conserva, ce este al nostru.

Să grijim, ca generaţiunile viitóre să nu ne pótă învinui, că nu le-am păstrat, ceea ce părinţiĭ nostri aŭ lăsat de moştenire nu numaĭ pentru noĭ, ci şi pentru fiiĭ nostri.

(„Transilvania.“)

Dare de samă

despre contribuirile făcute în favórea fonduluĭ şcolarilor morboşĭ de la gimnasiul, preparandia şi şcolile normale gr. cat. din Blaş din incidentul baluluĭ ţinut în 11 Februar 1897.

I. *În sara baluluĭ aŭ suprasolvit:* Ioş. Ianza 1 fl., Nic. Crişan 3 fl., Dr. Codarcea 1 fl., Dr. Iac. Radu 3 fl., David Radeş 1 fl., Dr. Ilie Dăian 1 fl., Ioach. Totoian 1 fl., Eug. Bian 1 fl., M. Bretter 2 fl., Sal. Sinberger 3 fl., Simonffy Alajos 50 cr.

II. *Parte înainte parte după bal aŭ contribuit:* Esc. Sa Dr. Victor Mihályi 2 fl., Il. Sa Iuliŭ Mihályi 5 fl., Gavr. Pop 1 fl. 50 cr., Georgiŭ Bărbat 3 fl., Georgiŭ Vancea 2 fl., Ana Colceriŭ n. Sabo 1 fl., Ioan Muntean 2 fl., Ales. Ciura 2 fl., Andreiŭ Oprea 2 fl., Andreiŭ Voda 2 fl., Iul. Truţa 1 fl., Dr. Vas. Bian 20 leĭ.

III. *Din colecte aŭ incurs:* 1. Lista 34 colectant *Dem. Cutean* protopop în *Săcădate:* Toma Prie 1 fl., Szilea 1 fl., Bitay György 1 fl., Dem. Cutean 2 fl., Const. Prie 1 fl., Ioan Aleman 50 cr., Jakab János 1 fl., Ioan Iordachie 50 cr., Nic. Cruţ 50 cr., Toma Podean 50 cr., Toma Sumea 50 cr., Sim. Grădinar 1 fl., Ioan Bucur 50 cr. — 2. L. 32 colectant *Michail Străjan* profesor în *Craiova:* Ioan Faur 5 l., Aug. Craĭnic 3 l., Ilie Tuliŭ Cheţan 10 l., Stan Tincu 2 l., Dum. Pamfiliŭ 3 l., Michail Străjan 60 broşurĭ din „Manualul de bunăcuviinţă“. — 3. L. 7 colectant *Ioan Hăţegan* protopop în *Dîrgea:* Ioan Hăţegan 1 fl., Vas. Colceriŭ 50 cr., Ioan I. Deac 50 cr., Silvia Illyés 3 fl., Ĭ. Andreiŭ 50 cr., Ĭ. Andreiŭ 50 cr., Aurel Drăgan 50 cr., Alesiŭ Coste 50 cr., Ioan Pop 50 cr., Ştefan Pop 50 cr., Iulian Florian 50 cr., Vas. Pop 50 cr., Elie Şerban 50 cr., Greg. Andreiŭ 50 cr. — 4. L. 8 colectant *Vasiliŭ Hossu* protopop în *Mureş-Oşorheiŭ:* Vas. Hossu 2 fl., Vas. F. Saltelechi 1 fl., Vas Tătar 50 cr., Ştefan Boroş 50 cr., Mich. Bucşa 50 cr., Iul. Laslo 50 cr., Aron Mateiŭ 50 cr., E. Papp de Grid 1 fl., Mateiŭ Papp de Grid 2 fl., A. Onaciŭ 2 fl., Andr. Popp 50 cr., Mich. Tătar 50 cr., Alesiŭ Viciŭ 50 cr. — 5. L. 21 colectant Dr. *Andreiŭ Micu* advocat în *Făgăraş:* Dr. N. Motoc 2 fl., Zinca Roman 1 fl., Vas. Raţ 1 fl., N. N. 50 cr., Dr. A. Micu 5 fl., Ioan Scurtu 1 fl. — 6. L. 13 colectant *Nic. Nestor* vicar în *Haţeg:* Nic. Nestor 2 fl., Mich. Bontescu 1 fl., Dr. Gavr. Suciŭ 1 fl. — 7. L. 36 colectant Dr. *Ştefan Banfi* medic în *Bucium-Şasa:* Nic. David 1 fl., Vas. David 1 fl., Aurelia Popa 50 cr., Ales. Macaveiŭ 3 fl., Ioan G. Macaveiŭ 1 fl. 99 cr., Teodor Macaveiŭ Ciuca 1 fl. 50 cr., Nic. Ionuţ 1 fl., Aviron Macaveiŭ 1 fl., Ales. Mocane 1 fl., Ioan David Drăgan 1 fl., Dr. Şt. Banfi 2 fl. — 8. L. 5 colectant *Ioan Moldovan* protopop în *Mediaş:* Rom. Mircea 1 fl., Mich. Popovicĭ 1 fl., Atan. Popovicĭ 1 fl. — 9. L. 24 colectant Dr. *Ioan Elekes* medic în *Şebeş:* N. Ancescu 1 fl., N. N. 1 fl., Dr. Ioan Elekes 1 fl. — 10. L. 19 colectant Dr. *Laurenţiŭ Pop* adv. în *Abrud:* Ales. Filip 2 fl., Dr. Laurenţiŭ Pop 2 fl. — 11. L. 40 colectant *Aur. Corvin* institutor în *Tecuciŭ:* N. N. 2 l., N. N. 1 l., G. Mateiŭ 1 l., A. Corvin 2 l., C. Nenit 1 l., D. Diaconescu 1 l., Iustin Brêndușan 3 l., Ienica 1 l., Dr. Budescu 1 l., G. Angelescu 1 l. 50 b., V. Gh. Alexandrescu 2 l., V. Jietta 1 l., G. Nedelcu 1 l., V. Muche 2 l., V. Filip 1 l., C. Vişinescu 50 b., Sevasta Grigorescu 1 l., C. Racoviţa 3 l., Zoe Gabunea 5 l., Gr. C. Isac 1 l., C. N. Brailiţa 50 b., I. V. Inescu 25 b., Dimitrie Curie 1 l., C. Radovicĭ 50 b., D. Serre 1 l., S. Tufescu 1 l., G. Negrean 1 l., M. Michailescu 2 l., R. Păcurar 50 b., G. Morandini 1 l. 50 b., D. Nenita 1 l., David Romascanu 1 l., Gh. Hodoe 1 l., X. 1 l., Y. 1 l., Z. 1 l., Maria Zamfir 2 l., Verona Cintescu 1 l., Augustina Ionescu 1 l., Gheorghe Zamfir 1 l., Pancu 1 l., Ĭ. Ghalaş 1 l., N. Velin 1 l. 50 b., V. Ĭ. Vasiliŭ 40 b., D. C. Apostolean 1 l., C. Dimitriade 50 b., I. Klein 50 b., M. Gheorghiŭ 50 b., N. Poppovicĭ 50 b., At. Corlatescu 2 l., Teodor Coste 50 b., N. Gafton 50 b., Ĭ. Tomescu 50 b., D. Andronic 1 l., Costinescu 50 b., Micu 50 b., Garabet Gr. 1 l., Gh. Nicolaŭ 1 l., Ĭ. Creţulescu 1 l., Th. Urich 50 b., X. 50 b., Popoviciŭ 50 b., N. Sariŭ 1 l., Ĭ. Dascalescu 1 l., X. X. 1 l., P. Lengria 50 b., Vassilescu 1 l. — 11. L. 30 colectant *V. Gr. Borgovan* prof. *Bucureşci:* S. Haliţă 5 l., Colorian 2 l., Ionescu Gion 2 l., Speranţă 2 l., Cosacescu 2 l., Filibiliŭ 2 l., Grigoroviţă 2 l., Borgovan 5 l.

Închiăm de o cam dată mulţămind tuturor contribuitorilor marinimoşĭ, pe cum şi generoşilor colectanţĭ.

Blaş 1 Martie 1897.

Alesandru Uilăcan preşedinte. **Emiliŭ Viciŭ** cassar.

Noutăţi.

Pentru ca să se scie. „Telegraful Roman“ într'unul din numeriĭ sĕĭ din urmă a afirmat, că Il. Sa Episcopul Lugoşuluĭ face parte din societatea „Országos nemzeti szövetség“, ba că e chiar membru al consiliuluĭ general. Am cercat, să aflăm, ce e adevĕrat din scirea acésta, şi am aflat, că Il. Sa *fără scirea şi învoirea sa* a fost indus între membriĭ consiliuluĭ general al numiteĭ societăţĭ, dar *că în realitate nu face absolut nicĭ o parte din numita societate.* Am fost în posiţia de a puté vedé o declaraţie a protonotaruluĭ societăţiĭ numite, în care se constată acest lucru.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaş şi-a ţinut adunarea generală Duminecă în 28 Febr., la care a fost de faţă şi Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit însoţit de Ilustritatea Sa Dr. D. Radu, pe cum şi un numĕr însemnat de domnĭ, dómne şi domnişóre. După frumosul discurs de deschidere al dneĭ presidente A. Solomon a urmat raportul comitetuluĭ, din care se vede, că comitetul ca tot de una e consciŭ de chemarea sa şi prin aranjarea de petrecerĭ, serate literare şi acurata manipulare a averiĭ face, să prospereze societatea şi să-ĭ crésc̆ă vaţa şi în afară. De present numeră Reuniunea 131 de membri, parte fundatorĭ şi pe viaţă, parte ordinarĭ şi ajutătorĭ. La adunarea acésta s'aŭ înscris ca membri pe viaţă: Dna Emilia Piescu din Oraviţa-română, dna Maria Belone din Ticvaniul-mare, d-sóra Maria Sâmpălean din Tritul-de-sus şi d-sóra Laura Dănilă, învĕţătorésă în Teiuş, membre ordinare: dna Eufrosina Măcelariŭ din Mercurea şi d-şóra Ana Aron din Blaş, éră membri ajutătorĭ Cl. D. Dr. Ioan Sâmpălean prof. în Blaş şi dl Corneliŭ Crişan docente în Teiuş. Din 1892 până la finea anuluĭ 1896 Reuniunea a distribuit următórele ajutóre: În 1892 pentru mobilarea internatuluĭ de fete din Blaş 1200 fl., în 1895 şcoliĭ de fete 100 fl., în 1896 ajutorarea alor 7 eleve misere 200 fl., premiĭ din fundaţiunea Ana Vlassa 19 fl. 40 cr., cărţi şi recuisite elevelor misere din fundaţiunea Leontina Negruţ 35 fl. 60 cr., adecă la olaltă 1555 fl. Averea Reuniuniĭ este de 3435 fl. 55 cr. Reuniunea pe lângă alte ajutóre şi în anul acesta va da 7 ajutóre în suma de 200 fl. elevelor misere de la şcóla din Blaş. După închiderea adunăriĭ generale s'aŭ dat dóuĕ obiecte (lucrurĭ de mână) oferite de dna profesóră Maria Radu în favorul şcoliĭ de fetiţe.

President al senatuluĭ român a fost ales dl Dimitrie Sturza, conducĕtorul partiduluĭ naţional-liberal din România.

Şcandal milenar. Cu ocasiunea esposiţieĭ milenare statul spera, că din vinderea biletelor de întrare la esposiţie va incassa 1.300,000 fl., oferind consorţiul Berl (din Viena) şi M. Ollendorf (din Berlin) 1.400,000 fl. ca arîndă pentru bilete. Direcţiunea esposiţieĭ spre a-şĭ uşura lucrul, a primit ofertul. Ca agent al intreprinzĕtorilor din străinătate, carĭ speraŭ un câştig de 5—600,000 fl., a figurat neguţătorul Spitzer (din Budapesta) pentru $^1/_4$ din câştig şi 100,000 ca provisiune pentru ca să câştige în favorul intreprinzĕtorilor persóne de posiţie înaltă din minister. Suspiţionat a şi fost secretarul ministeriuluĭ de comerciŭ Vörös László. Acesta a intentat proces foiĭ „Budapest“, care l-a suspiţionat. Maĭ greŭ e compromis deputatul guvernamental Dr Morzsányi, care s'a angajat de ajutor luĭ Spitzer pentru onorariul de 60,000 fl., din care 20.000 fl. ĭ-a şi primit de la Berl din Viena. Afacerea luĭ Morzsányi a provocat desbateri furtunóse în şedinţa din 4 a. c. a dieteĭ. Morzsányi a repăşit din partidul guvernamental şi şĭ-a depus mandatul de deputat. În serviţiul consorţiuluĭ a fost ca advocat şi deputatul dr Várady Gábor pentru onorariul de 10,000 fl. Póte că şi alte notabilităţĭ liberale să fie promovat interesele intreprinzătorilor pentru onorare de câte va miĭ fl. Lucrul este înainte judecătorilor din motivul, că Berl-Ollendorf nu se pot împăca cu Spitzer cu privire la onorarul acestuia. Cine scie, ce va maĭ ieşi la lumină?

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Raportul dintre jertfa eucharistică și jertfa crucii.

Între notele esențiale ale jertfeĭ eucharistice se înșiră și raportul eĭ intern cu jertfa de pe cruce. Raportul acesta e de tot singular și propriŭ jertfeĭ eucharistice. Adevĕrat, că între jertfele L. V. și între jertfa de pe cruce încă a esistat un anumit raport: jertfele L. V. aŭ prefigurat jertfa aceea, carea avea să se sevârșéscă pe cruce. Dar nemărginit mai deplinit e raportul dintre jertfa nóstră liturgică și dintre jertfa crucii: jertfa nóstră liturgică e adecă așa zicênd însă-și jertfa, ce s'a adus pe muntele căpĕținiĭ. Sfînta Eucharistie e adecă după firea sa o jertfă relativă, adecă ea în sine considerată e jertfă adevĕrată, carea înse tot de o dată se mai referesce și la jertfa de pe cruce și o representă, o face din noŭ presentă în chip obiectiv. Raportul acesta la mórtea sacrificială a luĭ Christos îĭ e s. Eucharistii esențial, pentru că l-a rînduit Christos. În vreme ce vom considera mai de aprópe acest raport, vom vedé destul de limpede atât identitatea cât și deosebirea, ce esistă între jertfa nóstră liturgică și între jertfa de pe cruce.

1. Domnul nostru Isus Christos a lăsat de moștenire bisericiĭ sale în s. Eucharistie o jertfă adevĕrată și reală, „pentru ca printr'însa *să se representeze jertfa aceea cruntată,* carea avea să se sevârséscă o dată pe cruce, și să rĕmână amintirea eĭ până la capĕtul vĕculuĭ, și pentru ca să se aplice vîrtutea eĭ cea salutară spre ĭertarea acelor pĕcate, carĭ le comitem zilnic". [1]) După învĕțătura bisericiĭ s. Eucharistie nu e decĭ numaĭ o serbare de amintire a jertfeĭ de pe cruce, ci o jertfă adevĕrată de amintire, sacrificium commemorativum, nu e numaĭ decopiarea și umbra, ci representarea vie și esențială a jertfeĭ de pe cruce. „Si quis dixerit, missae sacrificium tantum esse — nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti —: anathema sit." [2])

Celebrarea s. Eucharistii e *serbarea de amintire a morții de jertfă, carea a răbdat-o Christos pe cruce.* Asta se vede deja din cuvintele, cu carĭ Christos a instituit s. Eucharistie. Însu-și Domnul numesce jertfa eucharistică darea trupuluĭ sĕŭ și vĕrsarea sângeluĭ sĕŭ: alegênd cuvintele acestea va Domnul să esprime nu numaĭ adevĕrata jertfire a trupuluĭ și sângeluĭ sĕŭ sacramental, ci va să însemne de o dată, că modul acesteĭ jertfirĭ prin vĕrsarea taĭnică a sângeluĭ sub speciile osebite are să represente reala vĕrsare a sângeluĭ sevârșită pe cruce. În legătură nemijlocită cu acésta maĭ dă apoĭ Christos Apostolilor sĕĭ și următorilor lor în oficiul preoțesc porunca și împuternicirea de a celebra s. Eucharistie *întru amintirea luĭ.* Apostolul esplică și motivézĕ porunca acésta adaugênd, că celebrarea s. Eucharistiĭ deja și numaĭ în sine considerată e o *vestire* faptică a morții de pe cruce și de aceea are să se continue între creștinĭ neîncetat, până când Domnul la capĕtul vĕculuĭ ĕră va să vină întru mărire, să judece lumea (I Cor. 11, 26).

În documentele tradiționale aducerea sacramentală a trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christns pe altariŭ se numesce a dese orĭ chipul, figura, icóna, semnul, simbolul patimiĭ și morțiĭ sacrificiale a luĭ Isus Christos de pe cruce. Așa în liturgia Constantinopolitană a s. Vasiliŭ: „Ne-a lăsat nóuĕ aduceri a minte (ὑπομνήματα) de patima sa cea mântuitóre acestea, ce le-am pus înainte după preceptele luĭ." „Punênd înainte închipuitórele (τὰ ἀντίτυπα) sfîntuluĭ trup și sângeluĭ Christosuluĭ tĕŭ șcl." Cuvintele de consacrare, carĭ se rostesc osebit preste pâne și preste vin, și carĭ fac, ca trupul și sângele luĭ Christos să fie de față sub speciile osebite, se numesc în acela-și sens sabie spirituală, cuvîntătóre, netrupéscă, prin care Mielul Pascilor se junghie de-asupra altariuluĭ. Așa se îndreptézĕ s. Gregoriŭ din Nissa cătră Amfilochiŭ cu rugarea acésta: „Nu întârzia a te ruga pentru mine, când tu prin cuvînt (prin cuvîntul de consacrare) tragĭ jos Cuvîntul, când tu în osebire necruntată junghiĭ trupul și sângele Domnuluĭ cu cuțitul sacrificial al cuvîntuluĭ luĭ (φωνὴν ἔχων τὸ ξίφος)."

Cuvintele Mântuitoriuluĭ și ale Apostoluluĭ, rugăciunile liturgiilor și învĕțătura ss. Părinți ne spun decĭ limpede, că celebrarea s. Eucharistiĭ are și scopul de a ne representa și de a ne pune înaintea ochilor mórtea de jertfă a luĭ Christos, pentru ca ast fel amintirea eĭ să se păzéscă tot de una vie în inimile tuturor.

2. O icónă orĭ o imitare a celuĭ Rĕstignit încă póte să representeze mórtea de pe cruce a Mântuitoriuluĭ; dar acésta e o representare numaĭ în icónă și de aceea o representare fórte imperfectă a aceleĭ drame sacrificiale, carea se sevârșise odinióră pe muntele Golgota. De tot altmintrea, într'un chip nemărginit maĭ perfect și maĭ real se representă mórtea sacrificială cea sângerósă a luĭ Christos prin celebrarea s. Eucharistiĭ. Acésta e adecă *representarea reală și obiectivă, vie și esențială a jertfeĭ mântuitóre sevârșite pe cruce.* Causa se cuprinde în natura cea maĭ intimă a jertfeĭ eucharistice, pe cum a instituit-o acésta Christos. Dóră pe altariŭ ni-se înfățișéză *acela-și preot jertfitoriŭ și acela-și Miel de jertfă* ca și pe cruce: în s. Eucharistie se jertfesce în chip necruntat, dară totuși adevĕrat și real Isus Christos pe sine însu-și, jertfesce trupul sĕŭ cel junghiat pe cruce și sângele sĕŭ cel vĕrsat pe cruce dimpreună cu tóte meritele acelea, carĭ le-a dobîndit pe cruce. Maĭ adauge apoĭ *chipul, în care are să se jertféscă trupul și sângele luĭ Christos.* Acest chip constă adecă în vĕrsarea taĭnică a sângeluĭ, adecă în transsubstanțiarea *osebită* a pâniĭ și vinuluĭ în trupul și sângele luĭ Christos. Speciile osebite, în carĭ în vîrtutea cuvintelor de consacrare trupul și sângele luĭ Christos se fac presente, adecă se jertfesc, sînt simbólele morțiĭ violente și sângeróse a luĭ Christos întîmplate pe cruce. „Consecratio utriusque speciei valet ad repraesentandam passionem Christi, in qua seorsim fuit sanguis a corpore separatus: unde et in forma consecrationis fit mentio de eius effusione." [1]) „Ipsum corpus et sanguis Domini, ut sunt sub illis speciebus (panis et vini), signa sunt eiusdem corporis et sanguinis, ut fuerunt in cruce; repraesentat enim Eucharistia passionem Christi." [2]) Osebirea trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos pe altariŭ firesce că nu se întîmplă în realitate, ci numaĭ după înfățișarea esternă; căcĭ Mielul Pascilor cel eucharistic maĭ mult nu se póte junghia în chip sângeros și fisic, ci numaĭ în chip necruntat și taĭnic, dar junghiarea cea taĭnică, în urma căreia dumnezeescul Miel se representă ca ucis sub cele dóuĕ speciĭ, e fórte potrivită spre a representa trupul și sângele luĭ Christos în forma osebiriĭ, pe cum s'a sevârșit acésta pe cruce. Prin vĕrsarea acésta taĭnică a sângeluĭ, carea pune în chip intuitiv înaintea ochilor reala vĕrsare a sângeluĭ sevârșită pe cruce, jertfa eucharistică devine în chipul cel maĭ deplinit o jertfă comemorativă.

Consacrarea deosebită a elementelor pâniĭ și vinuluĭ, *representarea osebită* a trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos sub dóuĕ speciĭ, adecă vĕrsarea taĭnică a sângeluĭ, în vîrtutea rîndueliĭ luĭ Christos *e neapĕrat de lipsă,* nu numaĭ pentru ca celebrarea jertfeĭ eucharistice să fie ĭertată, ci și pentru ca ea să fie validă. De cum va cu orĭ fără de vina preotuluĭ se consacră numaĭ una din cele dóuĕ substanțe, bnnă óră numaĭ pânea, Christos adevĕrat că se face present și nu maĭ sub o specie, dar jertfa nu se sevârșesce, de óre ce lipsesce o notă și recerință esențială, adecă consacrarea împărțită în dóuĕ. E decĭ instituție dumnezeéscă aceea, că tot de una aŭ să se consacre elementele amîndóuĕ, — pâne și vin, — pentru ca să se realiseze jertfa eucharistică. În acest chip a instituit Domnul jertfa necruntată a s. Eucharistiĭ, fiind că a voit, ca ea după firea sa să fie o representare intuitivă a jertfeĭ de pe cruce, carea s'a sevârșit prin silnica și mortifera vĕrsare a sângeluĭ.

(Va urma.)

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.
[2]) Conc. Trid. sess. XXII. De sacrif. Missae can. 3.

[1]) S. Thom 3. q. 76 a. 2 ad 1.
[2]) Bellarmin. De sacramento Eucharistiae l. II. c. 15.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Colonada luĭ Irod o găsi ușor. De acolo până la pórta de bronz, prin un portic lung purtat de columne de marmoră, a mers împreună cu o mulțime compusă din tóte popórĕle comerciale ale pământuluĭ.

Era cam pe la a patra óră din zi, când el ĭeși prin pórtă și a nume în mijlocul uneĭ procesiĭ, ce părea a fi nesfârșită și mergea cătră dumbrava renumită. Drumul era împărțit în căĭ diferite pe sama pedestrilor, călăreților si carĕlor, și acestea ĕrăși în cărărĭ deosebite pe sama celor ce veniaŭ și pe a celor ce mergeaŭ. Liniile de demarcare le formaŭ balustrade scunde întrerupte prin columne, pe carĭ eraŭ aședate multe statue. De-a drépta și de-a stînga se întindeaŭ pajiștĭ

fórte bine grijite, pe carĭ icĭ colé se aflaŭ grupurĭ de stejarĭ şi smochinĭ selbaticĭ, pe cum şi filigoriĭ îmbrăcate în viţă. Filigoriile acestea eraŭ locurĭ de popas şi recreare pe sama celor obosiţi, de carĭ eraŭ mulţĭ între ceĭ ce se întorceaŭ. Cărările pedestrilor eraŭ pardosite cu pétră roşie, éră cele ale călăreţilor eraŭ presărate cu năsip alb, carele, ce e drept, era bine bătucit, dar totuşĭ era aşa de puhav, cât loviturile de copită abia se audiaŭ. Mulţimea şi varietatea cascadelor era uĭmitóre. Ele aprópe tóte eraŭ daruri de ale regilor, carĭ cercetaseră dumbrava, şi purtaŭ numele donatorilor. Maĭ în colo spre sudvest cătră porţile dumbrăviĭ, — depărtarea de la cetate era maĭ bună de patru miluri, — se îndindea trecétórea cea fórte frumósă.

În dispositia sa amarîtă Ben Hur abia băga în samă drumul acesta splendid, care-l crease liberalitatea regéscă. Tot aşa de puţin îl interesa întru început mulţimea, ce mergea împreună cu el. Tot cu aceea-şĭ nepăsare privia el şi la bazarurile, carĭ sînt sóţele procesiilor. În realitate, abstragênd de la nepăsarea luĭ momentană, el maĭ dispunea în o anumită măsură şi de îndestulirea cu sine a Romanuluĭ, care cercetéză provinţele venind chiar de la ceremoniile cele ce se îmbulḑesc zilnic în jurul aceluĭ stîlp de aur, care August îl făcuse centru al lumiĭ. Provinţele firesce că nu-ĭ puteaŭ oferi nimica noŭ orĭ maĭ superior. El dimpotrivă se folosia de tot prilejul de a trece înainte prin societăţile, ce le ajungea în cale, şi carĭ pentru nerăbdarea luĭ mergeaŭ prea încet. Când ajunse la Heraclia, un sat dintre cetate şi dumbravă, se simţia în cât va obosit şi începea a fi maĭ dispus spre distracţiĭ. Într'un loc îĭ atraseră atenţiunea nisce capre, ce le ducea o femee frumósă; atât femeea cât şi caprele eraŭ frumos împodobite cu cordele şi cu florĭ. Într'alt loc se opri, pentru ca să privéscă la un taur alb ca neaua şi fórte mare, care era acoperit cu viţă verde şi purta pe spinarea sa cea lată într'o coşarcă un băeat gol; băétul era simbolul luĭ Bac şi storcea sucul strugurilor copţĭ într'un pocal şi-l bea rostind formule de binecuvîntare. În vreme ce îşĭ continua calea, era curios, să afle, că altarele căruĭ zeŭ vor avé parte de darurile, carĭ le duceaŭ ómeniĭ. Apoĭ trecu pe acolo un cal, a căruĭ cómă după obiceiul de pe atuncia era tunsă. Călăreţul era îmbrăcat în haîne preţióse. Ben Hur surîse vḑḑênd armonia superbieĭ, ce esista între călăreţ şi între cal. De multe orĭ îşĭ întorcea capul, când audia zuruitul rótelor şi loviturile tîmpite ale copitelor; pe nesimţite începu a nutri interes faţă cu felul trăsurilor şi cu firea cârmuitorilor lor, în vreme ce trăsurile venind orĭ întorcêndu-se treceaŭ pe lângă el. Preste scurtă vreme începu a studia şi poporul din jur de sine. El vḑḑu, că în mulţime eraŭ bărbaţĭ şi femeĭ de tótă vrîsta şi posiţia, şi că eĭ toţĭ pórtă haîne de sĕrbătóre. O societate era îmbrăcată în alb, alta în negru; unele purtaŭ flamure, altele cădelniţe; unele mergeaŭ încet şi cântând imnurĭ, altele păşiaŭ în tact după musica flautelor şi tobelor. Ce forţă atractivă admirabilă trebuia să aîbă Dafne, dacă procesia până la ea se repeţia zilnic tot aşa! Maĭ pe urmă îĭ stîrni atenţiunea batere în pălmĭ şi erupţia uneĭ strigărĭ vesele, şi când privi în partea, în care arĕta o mulţime de mânĭ, vḑḑu la cósta unuĭ colnic pórta dumbrăviĭ celeĭ sfinte zidită în formă de templu. Imnurile începeaŭ a suna maĭ tare, musica îuţia tactul, şi el, purtat fiind de curentul de ómenĭ, ce-l împingea înainte, încălḑit fiind de rîvna generală şi devenit Roman în obiceiurile sale, căḑu la pământ închinându-se loculuĭ celuĭ sfînt.

În dosul clădiriĭ curat eline, ce împodobia întrarea, sta el într'un spaţ larg pardosit cu lespeḑĭ de pétră poleite. În jur de el, spre raza, ce sclipia în colorile curcubeuluĭ şi leşia cristalină din cascadă, se sirguia înainte fără popas mulţimea chiuitóre. Înaintea luĭ, până de parte spre sudvest se întindeaŭ în formă de raze cărări fără colb într'o pădure, de-asupra căreia plutia o negură aromatică vineţie. Ben Hur privia gânditoriŭ în jur de sine nesciind, în care parte să pornéscă. În clipa acésta esclamă o femee:

„Frumos! Dar acum în care parte?“ Însoţitoriul eĭ, care purta o cunună de dafin, rîse şi-ĭ rĕspunse: „Du-mi-te, străină frumósă! Întrebarea ta esprimă fricĭ pământéscă; óre nu ne-am fost înţeles, ca tóte acestea să le lăsăm în Antiochia în apoia nóstră împreună cu pământul cel colbos? Vînturile cele ce bat aicia, sînt respirărĭ de ale zeilor. Vom, să ne lăsăm a fi conduşĭ de adiarea acestor vînturĭ.“

„Dar dacă vom rătăci?“

„O, tu fricóso! Nimenĭ nu s'a perdut vre o dată în dumbrava Dafneĭ a fară de aceia, în urma cărora porţile eĭ s'aŭ închis pentru tot de una.“

„Şi cine sînt aceia?“ întrebă ea încă tot temêndu-se.

„Ómenĭ de aceia, carĭ aŭ fost învinşĭ de plăcerile acestuĭ loc şi şi-le-aŭ ales pe tótă viaţa. Ascultă! Aci ne oprim, şi eŭ îţĭ voiŭ arĕta, despre cine-ţĭ grăesc.“

Pe pardoséla de marmoră se audia o umblare în cóce şi în colo de picióre sandalate; mulţimea făcu cale, şi o societate de fete alerga în jurul grăitoriuluĭ şi al însoţitóreĭ luĭ şi începu a cânta şi a sălta pe tactul tobelor, carĭ le băteaŭ ele înse-şĭ. Femeea în temerea sa se alipia de bărbatul acela, ér el o cuprinse cu un braţ şi cu faţă învăpăiată bătea cu ceealaltă mână de-asupra capuluĭ sĕŭ tactul la musică.

„Aşa dar ce socotescĭ?“ zise bărbatul.

„Cine sînt acestea?“ întrebă ea.

„Preotese Devadasiane, sfinţite templuluĭ luĭ Apollo. De acestea sînt o óste întrégă. Ele formézĕ corul la serbărĭ. Aci sînt ele a casă. Une oria se duc şi în alte cetăţĭ, dar tóte cele ce câştigă, le aduc aci, pentru ca ele se îmbogăţéscă casa dumnezeesculuĭ music. Veĭ acum, să mergem maĭ de parte?“

În clipa următóre ceĭ doĭ dispărură.

(Va urma.)

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕḑută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8⁰ mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

---

38 szám. (9) 1—1
1897.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék mint csödbiróság 1896. évi 839. csödszámu végzése következtében Dr. Brenduśán Jakab ügyvéd mint Csödtömeg gondnok által képviselt Löb Gyula csödtömegéhez tartozó, s a már ellen elárverezett csödvagyonából fennmaradott 355 frt. 33 kr. becsértéket képviselő vegyes bolti áruczikkekből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balásfalvi kir. jbiróságnak 653/1897. számu végzése folytán helyben a Salmen Iosef féle háznál leendő eszközlésére 1897. évi Márczius hó 10-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében a készpénfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alól is el fognak adatni.

Kelt Balásfalván 1897. évi Február hó 26 dik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Concurs la fundaţiunile:
Filipan, Caian şi Timariŭ.

Spre ocuparea următórelor dotaţiunĭ anuale din fundaţiunĭ aggremiate fondului Bobian:

I. Din fundaţiunea *Filipaniană I.* de 32 fl. 55 cr., carea a devenit vacantă prin mórtea protopopuluĭ Bieĭ Zacharie Bran.

Concurenţiĭ aŭ să documenteze: 1. că se ţin de clerul român greco-catolic, 2. că sînt consângenĭ cu fundatorul de pia memorie Vasiliŭ Filipan fost preposit capitular în Blaş.

II. Din fundaţiunea *Caianiană* de 32 fl., carea a devenit vacantă tot prin mórtea protopopuluĭ numit maĭ sus.

Concurenţiĭ vor avé să documenteze, că se ţin de clerul român gr. cat al Dieceseĭ Făgăraşuluĭ şi se află in cura animarum. Dintre concurenţĭ ceĭ ce vor dovedi, că sînt consângenĭ saŭ afinĭ cu fundatorul de pia memorie Demetriŭ sen. Caian, fost preposit capitular în Blaş, vor avé preferinţă.

III. Din Fundaţiunea *Timariană* de 48 fl. 82 cr. devenită vacantă prin mórtea fostuluĭ profesor Francisc Giulan.

Concurenţiĭ vor avé să documenteze, că se ţin de clerul român gr. cat. al dieceseĭ Făgăraşuluĭ şi se află in cura animarum.

Concursele în calea respectivelor oficiĭ protopopescĭ să se aştérnă la acest Consistoriŭ până la 10 April 1897.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 6 Februar 1897.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

(8) 3—3

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune*, ca: *perturbațiunĭ în circulația ferit, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroiḑi etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causézĕ nicĭ cea mai mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele mai slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numai în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena*, și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Mai puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele mai diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale lui I. Pserhofer* și a considera numai pe acelea de *veritabile*, a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕḑută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele mai diferite și mai grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numai puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numai o dată, le recomandă mai de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érăși 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îți esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal.

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nascerĭ, așa că n'am mai putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea mai căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea mai lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numai miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor mai găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea mai căldurósă a mea mulțămită. Cu cel mai mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr, 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel mai eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în piciore, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel mai bun remediŭ pentru crescerea pĕrului. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cóceriĭ de deget, contra cóceriĭ peptuluĭ și picióreloŕ podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulți anĭ recunoscut de cel mai bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răguseliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr, 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr, 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețeliĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr

Prav contra asudăriĭ picióreloŕ. Acest prav delătură asudarea picióreloŕ și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guși remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de mat 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3.—, 1/2 litru 1 fl. 60 cr, 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în buteliĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerilor de cap, durerilor de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fără de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toți articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectuesc cât se póte de iute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande mai marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numai atuncĭ, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult mai micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numai acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiuluĭ" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 5—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 13 Martie 1897.** **Numĕrul 11.**

În numele luĭ Christos.

„Puternic e cuvîntul, maĭ puternică e fapta, cea maĭ puternică e fapta creştinéscă!“ Aşa începuse August Reichensperger cuvîntarea, ce a rostit-o în 1848 în cea dintâiŭ adunare a Germanilor catolicĭ. Axioma acésta am puté să o lărgim ast fel: Puternică e înrîurinţa, ce o are asupra poporuluĭ o cuvîntare înfocată, maĭ puternică şi maĭ ponderósă e fapta şi lucrarea practică, ce urméză după cuvîntarea aceea, dară cele maĭ puternice sînt faptele şi lucrările atuncia, când ele se sevârşesc în spirit creştinesc şi se deprind cu abnegaţiune creştinéscă.

Să punem mâna pe inimă şi să ne mărturisim nóuĕ inşi-ne: Noĭ grăim şi scriem mult, grăim şi scriem de multe orĭ cu însufleţire, înse resultatul palpabil nicĭ pe de parte nu se póte aseměna cu forţa intelectuală şi retorică aplicată. Zelul de a jertfi îl avem de-a rîndul numaĭ pe buze, nu şi în fapte. Noĭ trăim în o contradicţie neîncetată: grăim a marele ca uriaşiĭ şi lucrăm ca piticiĭ.

De ce óre? Numaĭ şi numaĭ pentru că cuvintele şi faptele nóstre nu sînt pătrunse de spirit creştinesc şi nu sînt însoţite de abnegaţiune creştinéscă. Nu acela va învinge, care arată pe faţă însufleţirea momentană, ci va învinge acela, care alérgă de la vorbă la faptă, de la propus la lucru şi care cu lucrul sĕŭ împreună răbdurie, zel de jertfă şi abnegaţiune. Acela va învinge, care cu neobosita sa lucrare nu cércă onórea sa proprie şi interesul sĕŭ individual, care în butul desamăgiriĭ şi nerecunoscinţeĭ îşĭ urmăresce neîncetat scopul, şi cu a căruĭ stăruinţă desinteresată de a lucra se împreună binecuvîntarea celuĭ Preaînalt.

Şi răbduria, zelul de jertfă, abnegaţiunea o póte împărtăşi şi inspira ómenilor numaĭ spiritul religieĭ creştine.

De aceea lucrările nóstre nu le încununéză binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ. Ne-am restrîns tótă activitatea la terenul naţional, şi cu îngrozire ne convingem zilnic, că terenul acesta e steril, că zădarnică e tótă ostenéla, ce ne-o dăm, ca să lucrăm acest teren şi să secerăm de pe el róde. Terenul acesta, pe cum îl cultivăm noĭ, e păgânesc, şi de aceea îĭ lipsesc lucruluĭ nostru răbduria, zelul de jertfă şi abnegaţiunea şi maĭ pe urmă ródele.

Dar să nu rostim osîndă pripită! Acolo sînt institutele nóstre de banĭ. Nu rĕsar ele ca ciupercile? Şi cine ar puté zice, că ele nu prosperéză şi nu înaintéză cu paşi repeḑi? Aşa e, înse cine ar puté zice de altă parte, că resultatul lor pentru totalitatea poporuluĭ se póte aseměna cu zelul acela neobosit, de care e însufleţită activitatea acestor institute? Ce însufleţesce óre în activitatea lor cea zelósă pe acţionariĭ acestor institute? Dóră spiritul de jertfă şi de abnegaţiune? Şi resultatul e dóră binecuvîntare? Singurul bine, ce-l aduce instituţia băncilor române, e acela, că o anumită parte din ródele muncĭ poporuluĭ românesc nu trece în buzunarele unor domnĭ străinĭ, ci în ale unor domnĭ românĭ. Numaĭ despre zel de jertfă şi despre abnegaţiune nu póte să fie vorbă în instituţia acésta. Şi apoĭ totuşi le place ómenilor a cânta băncilor românescĭ imnurĭ ca la nisce instituţiĭ menite pentru a mântui naţiunea.

Despre „Asociaţiunea Transilvană“ şi despre alte reuniunĭ culturale românescĭ interconfesionale saŭ maĭ bine aconfesionale maĭ bine să tăcem. Ele sînt adecă tot atâtea doveḑi despre lipsa zeluluĭ de jertfă şi a abnegaţiunii. Şi lipsa acésta resultă numaĭ de acolo, că reuniunile acestea asemenea turnuluĭ din Vavel vor să se înalţe fără de Dumnezeŭ, vor să fie instituţiĭ numaĭ şi numaĭ naţionale.

„Tóte spre mărirea luĭ Dumnezeŭ să le faceţi,“ ne zice Apostolul. Éră Mântuitoriul însu-şi ne spune: „Căutaţi maĭ întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ şi dreptatea luĭ, şi“ bunătăţile cele alalte, bunătăţile pământescĭ „tóte se vor adauge vóuĕ.“

„Unde-s doĭ, puterea cresce, şi duşmanul nu sporesce,“ zice fórte adevĕrat bardul nostru. „Patru zecĭ de bărbaţi organisaţi,“ a zis un conducĕtoriŭ democratic din Germania, „îmĭ convin maĭ bine de cât o mie de bărbaţi neorganisaţi.“ Acestea sînt fórte adevĕrate, înse numaĭ atuncia, dacă la ast fel de reuniriĭ şi organisărĭ li-se pot

---

Feuilleton.

Procesul Episcopuluĭ I. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Continuare.)

5

1744. Noemvrie 16.

Întrebările puse episcopuluĭ I. I. Clain în comisia aulică însărcinată cu cercetarea prealabilă a acuselor aduse luĭ.

§-us 1-mus. Quis sit status modernus Unionis Valachorum Graeci ritus in Principatu Transylvania?

§-us 2-dus. An aliqua mutatio in hac Unione facta fuerit?

§-us 3-tius. A quo tempore?

§-us 4-tus. Qualiter et quomodo?

§-us 5-tus. Quae sint hujus mutationis causae, tam extrinsecae, quam intrinsecae?

Circa extrinsecas.

§-us 6-tus. An non ex vicinis Provinciis in Transylvaniam venerint aliqui homines, in specie certi Calugeri, tentantes posse turbare, convellere, vel penitus evertere dictam Unionem?

§-us 7-mus. Unde venerint homines isti?

§-us 8-vus. Quomodo vocentur?

§-us 9-nus. Cujus sint Religionis, professionis, et ritus?

§-us 10-mus. An non etiam tales homines, praesertim, Schismatici ex Civitatibus, Oppidis, et aliis locis Transylvaniae, venerint ad loca Unita, volentes pervertere Unitos, et attrahere illos ad schisma?

§-us 11-mus. Specificentur illi homines. et dicatur, unde venerint, et ad qualia loca hujus Principatus se contulerint?

§-us 12-dus. Quid ibi tractaverint, et fecerint?

§-us 13-tius. Qualem effectum molimina eorundem habuerint?

§-us 14-tus. An, et quomodo, vel a Iudice Ecclesiastico, vel a Magistratu Politico, vel etiam a Foro Militari in eos homines fuerit animadversum?

§-us 15-tus. Quae aliae adhuc Causae occurant D-no Episcopo circa factam mutationem dictae Unionis?

Quoad Causas intrinsecas sequuntur acta, et gesta in Synodo.

§-us 16-tus. An non hoc Anno fuerit instituta Synodus in Principatu Transylvaniae?

§-us 17-mus. Designetur Mensis, Dies, et Locus illius synodi.

§-us 18-vus. Qualis fuerit, an Provincialis, vel solum Dioecesana?

§-us 19-nus. A quo, et quibus hominibus fuerit indicta, et

§-us 20-mus. Quomodo promulgata?

§-us 21-mus. An id factum sit more antehac consueto?

§-us 22-dus. Cujus authoritate fuerit indicta?

§-us 23-tius. An cum praecedente mandato, vel licentia Archi-Episcopali?

§-us 24-tus. Item cum praescitu, et consensu Domini Gubernatoris;

§-us 25-tus. Et Domini Commendantis Generalis in Provincia?

§-us 26-tus. Quis olim fuerit observatus modus indicendi. et promulgandi hujusmodi Synodum?

§-us 27-mus. Qui fuerint praesentes in hac Synodo tam de Clero, quam Statu saeculari gentis Valachicae?

§-us 28-vus. Denominetur incirca numeros, conditio, et qualitas hominum, qui in ista Synodo comparuerunt?

§-us 29-nus. An illi fuerint meri Valachi uniti, vel etiam Valachi non uniti? et

aplica cuvintele Mântuitoriului: „Zic vouĕ, că de vor fi doi dintru voi într'un înţeles pe pământ, de tot lucrul, ce vor cere, va fi lor de la Tatăl meŭ cel din ceriuri. Că unde sînt doi saŭ trei adunaţi *în numele meŭ,* acolo sînt eŭ în mijlocul lor.“

În numele luĭ Christos să ne reunim deci. Să înfiinţăm reuniuni creştine inspirate de ĭubirea luĭ Dumnezeŭ şi a deaprópeluĭ. Reuniunile acestea lucru firesc, că nu numaĭ nu se împotrivesc ĭubiriĭ némuluĭ, ci dimpotrivă o pretind şi o cultivă. Dór ĭubirea bine ordinată încă ne spune, că noĭ să nu respingem pe străini, dar totuşĭ să preferim pe ceĭ ce după sânge sînt aĭ nostri.

Şi să nu gândim, că ar pretinde multă bătae de cap aceea, ca să aflăm pe sama acestor reuniuni scopuri potrivite. Scopuri de acestea ni-se îmbie cu sutele, se îmbie în orĭ care parochie, şi ĭubirea creştinéscă pe airia a fost şi e minunat de invenţiósă, când e vorba de aflarea şi aplicarea mijlócelor potrivite spre ajungerea acelor scopuri, şi invenţiósă va fi ea şi întru noi.

Ajutarea preoţilor şi învĕţătorilor români. — Sub titlul acesta foile guvernamentale şi neguvernamentale publică un comunicat fals despre chestia ajutului. Îl publicăm spre a convinge pe cetitorĭ despre modul, cum se mistifică la noĭ lucrurile numaĭ spre a ajunge maĭ curênd la resultatul dorit:

„De un şir lung de anĭ episcopiile gr. cat. de *Lugoş şi Alba Iulia* (?) şi mitropolia de *Blaş* (?) primiaŭ din fondul cultelor şi instrucţiuniĭ sume maĭ marĭ spre a ajuta pe preoţiĭ şi învĕţătoriĭ (?) săracĭ. Raţiuni detaiate despre folosirea sumelor nu s'aŭ dat nicĭ o dată (?). Ridicaŭ baniĭ cu o cuitanţă simplă şi folosirea lor o contaŭ numaĭ în posiţiuni generale. La începutul anuluĭ trecut chiar îşĭ trimisese o episcopie cuitanţa, când ieşi la ivélă ceva scandal românesc (?). Ivankovics, fostul consilier de secţiune în ministeriul instrucţiuniĭ publice, de a căruĭ resort se ţinea şi afacerea acésta, vĕdu surprins, că episcopul n'a înaintat de o dată cu cuitanţa şi proiectul folosiriĭ ajutuluĭ. Studiă afacerea şi se convinse, că de pe timpul ministruluĭ Trefort tot aşa se ridica ajutul. Făcu deci propunere ministruluĭ Wlassics, că de aci înainte numaĭ atunci să concédă ridicarea ajutuluĭ, când episcopiile vor înainta şi consemnarea acelora, cărora le-aŭ destinat baniĭ, ca nu cumva să primésca subvenţiuni materiale de la statul maghiar şi de aceia, carĭ aŭ parte în agitaţiunile naţionale. Ministrul primi propunerea, şi o consternare uriaşă se făcu între popiĭ şi dascăliĭ românĭ. Ordinariatele celor treĭ diecese nicĭ nu voiaŭ să audă de reformă, şi mitropolitul Blaşuluĭ a îngreunat chiar şi umplerea episcopieĭ de Lugoş, numaĭ să abată pe ministru de la planul sĕŭ. Ministrul de culte şi instrucţiunea publică Iuliu Wlassics a stat înse neclintit pe lângă punctul sĕŭ de vedere, şi episcopatul împreună cu mitropolitul, după o protestare de un an, în sfârşit a cedat. Şi ast fel în anul acesta preoţi şi învĕţătoriĭ de aceia, a căror patriotism maghiar se trage la îndoélă, nu se pot împărtăsi din subsidiul statuluĭ maghiar. La acésta a reflectat ministrul Wlassics în ultima vorbire ţinută în cameră ca răspuns deputatuluĭ Dózsa.“

Comentarele sînt superflue. Neadevĕrurile cuprinse în comunicatul acesta sînt evidente. Aşa e fals a zice, că raţiuni despre baniĭ aceştia nu s'aŭ dat nicĭ o dată, când se scie, că tóte cuitanţele preoţilor se trimiteaŭ ministruluĭ spre revisiune, care le transpunea esactoratuluĭ, şi care da apoĭ absolutoriŭ raţiocinanţilor.

În comunicat aŭ uĭtat, să spună, care a fost scandalul acela naţional, care a deşteptat consilieruluĭ Ivankovics bănuelĭ. Nu cumva Sfinţia Sa a referat ministruluĭ, că cu cele 18 miĭ se fac agitări naţionale?

De alt cum vom vedé, credem, cu ce termometru se mĕsură patriotismul preoţilor nostri. Sîntem siguri, că orĭ care ar fi acela, preoţiĭ nostri vor fi conscii de datorinţa lor.

Europa deliberante. — Misionarul P. Galland întorcêndu-se din o călătorie de dóue luni prin ţinutul cetăţiĭ Wan din Armenia scrie în raportul sĕŭ următórele: „Nicĭ de cum nu vĕ pot spune cu cuvinte, ce durere ne-a cuprins inimile la priveliştea satelor creştine, prin carĭ am trecut. Pretutindenea vedeam încă tristele urme ale jăfuiriĭ şi pustiiriĭ: case fără coperişe şi fără uşĭ, tóte deschise şi lipsite de locuitorĭ, biserici profanate şi în aceea-şĭ stare deplorabilă, sĕmĕnăturile părăsite din causa, că nu sînt braţe de lucru şi vite de transport, comunele maĭ marĭ aprópe depoporate. Pe icĭ pe colea vedeam câte o cétă de femeĭ şi copiĭ rătăcind printre ruine, vĕduve şi orfanĭ, fiind că bărbaţiĭ aprópe toţi aŭ căḑut de puşcile şi pumnalele Curḑilor. Ce priveliste tristă! — Dar şi în comunele maĭ micĭ aŭ căḑut sute de jertfe, şi e întru adevĕr caracteristic, că în măcelăriri aŭ venit la rînd maĭ întâiŭ preoţiĭ, apoĭ învĕţătoriĭ, apoĭ preprietariĭ bogaţi şi persónele maĭ cu influinţă. În şese sate armenescĭ, în carĭ am făcut popas, eraŭ maĭ înainte câte treĭ-patru preoţi, şi nicĭ unul nu a scăpat de ucigaşi. Şi poporaţia sermană şi grozav de rărită nicĭ chiar acum nu scapă de spaĭmă şi e neîncetat espusă la violenţe nóue. În fie care clipă se întorc Curḑiĭ, pentru ca să răpéscă sermanilor ţĕranĭ şi rĕmăşiţa cea maĭ de pe urmă a turmelor şi bucatelor. O urmare a turburărilor celor grozave şi a miserieĭ sînt bólele epidemice, carĭ aŭ erupt în Wan şi în satele din jur şi provócă o mortalitate mare. La acésta se maĭ adauge scumpetea, carea pune în prospect o fómete generală nu numaĭ pe ĭérna acésta, ci pe doĭ anĭ

---

qua occasione isti non uniti venerint ad Synodum?

§-us 30-mus. Quantus ibidem confluxerit Populus?

§-us 31-mus. Quot, et quantae in universum circiter familiae Unitorum contineantur in Diaecesi D-ni Episcopi?

§-us 32-dus. Qualis ibidem fuerit facta Propositio, et a quo?

§-us 33-tius. Non cunctetur, sed dicat genuinam veritatem, id enim non posse celari D-no Episcopo, venisse ex Transylvania fide dignas Relationes, gesta, et facta illius Synodi affatim describentia; signanter, quod

§-us 34-tus. D-nus Episcopus palam legi curaverit, quam inutiles hactenus pro ipsis Valachis labores impenderit, et molestias tulerit, cum Viennae non nisi verbis speciosis tractatus fuisset?

§-us 35-tus. Ubi illud sit Scriptum publice perlectum in Synodo? Sin autem hoc prae manibus non haberet, recenseantur contenta in illo.

§-us 36-tus. Ulterius ex dictis relationibus constare, D-um Episcopum in Synodo proposuisse. quod Status Transylvaniae Diploma Leopoldinum sine circumscriptione extradere nolint;

§-us 37-mus. Nec ullatenus annuere velint Status Transylvaniae, ut Nobilitas Valachica ad majora officia applicetur; quinimo accepto etiam Suae Maiestatis benigno Decreto, novam iidem status fecissent Instantiam, ut in gremium Regnicolarum gens Valachica prorsus non recipiatur, quam Instantiam de verbo ad verbum legi curasset D-nus Episcopus?

§-us 38-vus. Et quod hoc ipsum congregatos in Synodo tam plebeos, quam Nobiles multum commoverit?

§-us 39-nus. Singulariter dum D-nus Episcopus addidisset, in eo laborare praedictos Status Transylvaniae, ut Inquilini, et liberae alias migrationis Valachi in Iobbagiones redigantur: aliquos equidem Nobiles a dictis Statibus in sui gremium receptos esse, ita tamen, ne, prouti supra dictum est, capaces sint officiorum praesertim majorum;

§-us 40-mus. Porro, quod status ab Aula Decretum jam obtinuissent, ut quivis subditus per septimanam Domino terrestri tribus diebus praestet angarias labores, nec locum residentiae mutare possit;

§-us 41-mus. Unde, et ex quo fundamento D-nus Episcopus haec omnia asserere, et asserta verificare, ac probare possit?

§-us 42-dus. Producatur praecitata Instantia Statuum, quam publice in Synodo legi curavit;

§-us 43-tius. An etiam habeat copiam Decreti Aulici, quod juxta asserta eiusdem D-ni Episcopi Statibus fuisset intimatum; producatur etiam haec copia Decreti.

§-us 44-tus. An, et quales, item quibus, et quo loco desuper factae, et intimatae fuerint saepe dictorum statuum Expeditiones?

§-us 45-tus. An habeat copias earum Expeditionum?

§-us 46-tus. Ultra haec relatum fuisse, quod, cum D-nus Episcopus legi curasset Decretum, vi cujus stipendium propter szerendar, et alias functiones Parochiales, antea percipi solitum, limitari deberet, valde conturbatus fuerit clerus.

§-us 47-mus. Dein cum ad illum §-um Decreti perventum fuisset, ut D-nus Episcopus Theologum suum alat, et eidem salarium pendat, exurgens idem Episcopus deposito pileo in haec verba eruperit: Aut ego Episcopus non ero, aut commorantem Theologum in Domo mea non alam;

§-us 48-vus. Et quod inter reliqua taliter allocutus fuerit Synodum: aut Ritum mutare debebitis, aut de alio aliquo cogitetis; super quibus universa Plebs valde infremuisset; seniores vero Valachi multum intra se conquesti fuissent, et ab illo tempore longe magis serperet schisma;

§-us 49-nus. Quid ad haec respondet D-nus Episcopus tam in re ipsa, quam circa modum tractandi?

Circa rem ipsam.

§-us 50-mus. Qua ratione, et legali fundamento perstringere, et impugnare praesumpserit supra dicta Decreta, vi quorum imprimis stipendium in szerendar limitatur, dein alimenta D-no Episcopo injunguntur praestanda, et praedicti labores angarii indicti fuere?

Circa modum.

§-us 51-mus. Cur D-nus Episcopus omissa representatione circa unum, et alterum Decretum debito loco facienda, haec negotia ad Synodum non pertinentia, proposuerit?

§-us 52-dus. Et quidem cum tanta exaggeratione et strepitu, ut non solum clerus, sed et ipse etiam numerosus Populus valde fuerit commotus; quod ipse D-nus Episcopus prudenter observare, ac praevidere, et istiusmodi motibus, ac consequentiis, exinde orituris, praevertere potuisset, et debuisset.

§-us 53-tius. Praefatas Relationes Aulae submissas, inter reliqua, id etiam continere,

înainte, de óre ce în 1896 aŭ semĕnat abia a patra parte a ţarinelor.“

Ast fel sînt suferinţele creştinilor din Turcia.

În evul de mijloc, în „evul întunereculuĭ“, strigătele creştinilor aŭ provocat cruciate, şi regĭ, nobilĭ şi ómenĭ de rînd grăbiaŭ a-şĭ jertfi viaţa şi averea, pentru ca să frângă jugul acelor nefericiţĭ. Ér acum în „vécul luminiĭ“, când nu maĭ scim, ce să ne facem de atâta civilisaţie, împĕraţiĭ şi regiĭ nu aŭ lucru maĭ scump de cât păzirea întregităţiĭ imperiuluĭ otoman.

Ţara martirilor e acum republica Ecuador din America de méză zi. „Univers“ scrie: „Republica Ecuador de un an se află sub guvernarea uneĭ cete de făcĕtorĭ de rele, carĭ aŭ purces din logele francmasonilor. Republica după mórtea de martir a presidentuluĭ Garcia Moreno aŭ turburat-o maĭ multe revoluţiĭ, ĕră maĭ pe urmă avu în sfârşit parte de zile de pace sub guvernarea creştinéscă a druluĭ Ludovic Cordero. Atuncĭ urzirĕ francmasoniĭ o conjuraţie fórte estinsă, şi pe presidentul Cordero îl asasină generalul Alfero, care-ĭ şi cuprinse locul. Acest Alfero guvernéză în chipul tiranilor. El s'a încunjurat cu banditĭ semenĭ de aĭ sĕĭ şi persecutéză acum pe catolicĭ în chip crudel. Catolicĭĭ se împotrivesc tiranuluĭ şi se luptă vitejesce şi cu perseverenţă pe lângă tóte esilările, închisorile, chinuirile. Închisorile şi căsarmele sînt pline de deţinuţĭ politicĭ, carĭ se ţin de familiile cele maĭ de frunte ale ţĕriĭ; se află şi mulţĭ preoţĭ între eĭ. Esilările sînt la ordinea de zi. Bunurile mănăstirilor şi ale familiilor maĭ bogate aŭ fost confiscate; contribuţiĭ grozave apasă pe toţĭ cetăţeniĭ. Archiepiscopul Gonzales s'a vĕdut silit a cerca scut în legaţiunea franceză. Misionariĭ europenĭ, carĭ se ţin de diferite orduri şi sînt în mare parte Francezĭ, aŭ fost alungaţĭ. O crudime ne maĭ auditá aŭ comis cu tinĕrul şi harnicul scriitoriŭ Victor Vivar. El sbiciuise aspru guvernarea rea în curajoşiĭ sĕĭ articolĭ din fóea „La Ley“ şi maĭ ales în cuvîntarea, ce o rostise la înmormîntarea luĭ dr Herero. Asta a provocat pe francmasonĭ, să-l osîndéscă la mórte. Maĭ înainte de ce l-aŭ împuşcat, guvernorul de Quito a dispus, să-ĭ rumpă tóte degetele drepteĭ, ale mâniĭ celeĭ ce apĕrase cu atâta zel causa luĭ Dumnezeŭ. Tot, ce e în ţară nobil şi fruntaş, cade jertfă pumnaluluĭ şi otrăviĭ.“

Indiferentismul la noĭ.

(Fine.)

Lucru frumos e consecuenţa, lucru frumos e gândirea, vorbirea şi lucrarea logică. Dar aşa se vede, că nu toţĭ ómenii sînt de tot convinşĭ despre frumseţa acestor lucruri. Sînt ómenĭ, carĭ aŭ cercetat universităţĭ şi acolo în trécăt aŭ ascultat şi prelecţiĭ din logică, şi eĭ în cuvintele şi faptele sale cu tóte acestea se încurcă în contradicţiile cele maĭ marĭ. Sînt din contră ómenĭ simpli, carĭ din aniĭ şcoliĭ poporale aŭ întrat de-a dreptul în muncă grea, şi eĭ cu tóte acestea întrec pe mulţĭ ómenĭ cu şcólă multă, când e vorbă de gândire logică şi de agerimea şi esactitatea judecăţiĭ.

În zilele nóstre contradicţiile cele maĭ bătĕtóre la ochĭ se observă pe la noĭ în viaţa religiósă a ómenilor „culţi“.

De câte orĭ nu audĭ pe laĭcii nostri „culţi“ strigând în lumea largă, că „legea strămoşéscă“ e în primejdie, şi că scumpa asta „lege strămoşéscă“ a lor numaĭ aşa póte scăpa de perire, dacă biserica nóstră se va îmbrăca şi ea în haĭna parlamentarismuluĭ! Atuncia aĭ puté să audĭ în sinódele nóstre cuvîntărĭ à la „Quousque tandem“, carĭ ar face, să dispară de pe faţa pământuluĭ tóte fiinţele acelea catilinare, carĭ primejduesc „legea strămoşéscă“! Aĭ puté să fiĭ martor la scene ca aceea dintr'un congres bisericesc „mixt“ al nostru de sub fericitul mitropolit Vancea, când un advocat a grăit maĭ bine de o jumătate de óră despre dreptul de patronat, ĕră după închiarea cuvîntăriĭ a întrebat pe popa, care şedea la masă lângă el: „Părinte, fă bine şi-mĭ spune, ce e patronatul?“

În una aŭ drept dniĭ nostri laĭcĭ: legea strămoşéscă e în primejdie cu adevĕrat. În catechismul nostru se pot ceti următórele: *„Cele maĭ însemnate precepte bisericescĭ sînt aceste cincĭ: 1) Să ţinĭ sĕrbătorile cele alese şi legate, pe cum îţĭ demandă biserica. 2) În Dumineci şi sĕrbătorĭ să asculţĭ s. liturgie cu atenţiune şi pietate, pe cum se cuvine. 3) Să ţinĭ posturile şi ajunurile, carĭ şi după cum îţĭ demandă biserica. 4) Să-ţĭ mărturisescĭ pĕcatele tale la preotul ordinariŭ al loculuĭ cel puţin o dată în an, şi să te cumineci macar o dată în an la Paschĭ. 5) Să nu facĭ nuntă în unele zile oprite ale anuluĭ.“* Étă dar unele din preceptele legiĭ strămoşescĭ, unele din preceptele cele maĭ de frunte venerabile moştenite de la strămoşĭ. Şi acum cercaţĭ, dlor laĭcĭ „culţi“, cercaţĭ, câţĭ sînt aceia între dvóstre, carĭ ţin preceptele acestea ale legiĭ strămoşescĭ?

Şi apoĭ totuşĭ pretindeţĭ cu atâta insistinţă, ca dvóstre să hotărîţĭ afacerile religieĭ şi ale bisericiĭ? Cercaţĭ maĭ de parte în catechism şi veţĭ afla acolo pedépsa celor ce nu ţin preceptele bisericescĭ: *„Escomunicarea saŭ scóterea celor neascultătorĭ din numĕrul credincioşilor şi eschiderea lor totală de la bunurile şi drepturile, ce le dă biserica fiilor sĕĭ celor ascultătorĭ.“*

Cu bucuria cea maĭ vie cetesc, cum decurg în Germania luptele catolicilor pentru libertatea consciinţeĭ. Acolo se luptă laĭcĭ, dar nu pentru ca să schimbe constituţia, carea a dat-o Christos bisericiĭ sale, pe cum zice s. Paul: „Luaţĭ dară a minte de voĭ şi de tótă turma, întru care Spiritul Sfînt

---

eundem D-num Episcopum in synodo talem fecisse propositionem, et tam exoticam formasse quaestionem: An si illa omnia, quae Valachis unitis promissa fuerunt, consequi non possent, eum in casum deinceps velint servare Unionem, vel illam abdicare?

§-us 54-tus. Dicat D-nus Episcopus, an tales expressiones conveniant muneri Episcopali, et deceant Episcopum Unitum?

§-us 55-tus. Alleget D-nus Episcopus, quae Puncta, a quibus promissa fuerint Valachis occasione Unionis; et quae ipsis sunt denegata, vel saltem in suspenso hucusque relicta?

§-us 56-tus. Demum saepe fatae Relationes Aulae exhibitae, id etiam adstruunt, quod durante Synodo, postquam ratione Unionis abdicandae clerus, et Nobilitas, singulariter autem Plebs Valachica fuisse valde contristata, D-nus Episcopus de exteris Potentiis mentionem fecerit, easdemque interminatus sit;

§-us 57-mus. Explicetur a D-ño Episcopo haec interminatio per specifica?

§-us 58-vus. Quas Potentias, quomodo, qualiter, et quod interminatus fuerit?

§-us 59-nus. Allegentur formalia hujus interminationis, vel comminationis;

§-us 60-mus. Quare, et quo fine hoc fecerit?

§-us 61-mus. An ex se ipso, vel aliorum, et quorum instinctu?

§-us 62-dus. An super his factis, et gestis in synodo contulerit cum aliis, et quibus?

§-us 63-tius. An oretenus, vel scripto?

§-us 64-tus. In quibus Punctis consistat haec collatio et communicatio aliis facta, designentur hic specifica?

§-us 65-tus. An reliqua etiam gesta et acta in synodo, et exitum illius aliis communicaverit?

§-us 66-tus. Quibus, quomodo, et qualiter?

§-us 67-mus. Quid ipsi desuper responsum fuerit? et a quo? exprimantur hic etiam specifica; saepe dictae Relationes ad Aulam missae adversus D-num Episcopum plures adhuc defectus, et facta, dignitati, et muneri Episcopali minus consentanea, et ideo non tam huc spectantia, quam suo loco examinanda indigitant, signanter

§-us 68-dus. Quod libris schismaticis Diaecesim suam sinat inundari; quod

§-us 69-mus. Praeter necessitatem multos Popas ordinet;

§-us 70-mus. Quinimo a schimaticis ordinatos acceptet.

§-us 71-mus. Informationis gratia dicat D-nus Episcopus, an, et qualis Taxa propter ordinationem ab aliquo Popa dari soleat?

§-us 72-dus. Praeterea relatum fuisse, quod Sacerdotes ab aliquo tempore ordinatos, ad deponendum Unionis juramentum non adstringat.

§-us 73-tius. Item quod Cleri pecuniam inutiliter expendat.

§-us 74-tus. Et consanguineos suos ditare studeat.

§-us 75-tus. Verbo, quod de rebus temporalibus magis, quam de spiritualibus sit sollicitus.

§-us 76-tus. Quale putet D-nus Episcopus remedium opportunum adhibendum esse? pro avertendo periculo, quod ex allegatis circumstantiis Unioni videtur imminere.

§-us 77-mus. Ipsimet D-no Episcopo persuasum erit, hoc nullum fore remedium, sin ulterius Procuratorem agat clero, Nobilitati, et Populo Valachico, cum id non conveniat muneri Episcopali, ne avocetur ab oficiis Divinis, cura animarum, et de desciplina ecclesiastica.

§-us 78-vus. Siquidem agentiae per Procuratores saeculares tractari soleant et debeant.

§-us 79-nus. Minoribus insuper expensis, et sumptibus itinerum, aliarumque erogationum, quas in longe maiori summa videtur exposcere dignitas Episcopalis.

§-us 80-mus. Cur ergo praesumpserit D-nus Episcopus agere Procuratorem non tantum Valachis unitis verum etiam clero nobilitati, et Populo Catholico, utriusque ritus in universum, prouti apparet ex Instantia sua Inclyto Consilio Bellico, et Camerae Aulicae nuper exhibita.

§-us 81-mus. An eatenus habuerit mandatum procuratorium? producatur illud;

§-us 82-dus. Proinde, cum tales agentiae, praesertim sine authentico, et speciali mandato, eidem D-no Episcopo non competant, nec easdem deinceps continuare queat, siquidem Dicasteria id aliunde observare solent, quod non nisi Instantiae vel ab ipsismet Partibus, vel ab earundem jurato Procuratore nominatim subscriptae acceptentur, qui Procuratores tam in merito, quam continentia Causae, et ipso etiam modo tractandi districtim respondere debent.

Hinc suggerat aliud magis opportunum, et prout supra dictum est, adaequatum remedium, ut Unio ad suam consistentiam reduci, ac in ea conservari possit.

(Va urma.)

v'a pus pe voĭ episcopĭ, ca să pasceţĭ biserica luĭ Dumnezeŭ, carea o a câştigat cu sângele sĕŭ.“ Laĭcii catolicĭ din Germania se luptă, dară nu pentru ca să despóie pe superiorii bisericiĭ de drepturile lor cele sfinte şi să-ĭ împedece în împlinirea datorinţelor lor celor sfinte, nu, ci eĭ conscii de credinţa sa se luptă cu însufleţire şi cu spirit de jertfă, pentru ca să apere libertatea bisericiĭ şi consciinţeĭ sale în contra celor de altă credinţă, carĭ vor nimicirea aceleĭ libertăţi.

Şi când cetesc despre luptele acestea şi despre triumful lor, tot de una trebue să mĕ întreb: De ce nu sînt şi laĭcii nostri aşa?

Revistă bisericéscă.

Austria.

Mişcarea pusă la cale în favorul şcoliĭ confesionale cuceresce tot maĭ mulţi aderenţi. Sâmbătă în 6 a c. dieta provinţială a Austrieĭ de sus a primit resoluţiunea, prin care guvernul este urgitat, ca să modifice legea pentru instrucţia poporală în sensul, că biserica să câştige influinţă hotărîtóre asupra instrucţieĭ, şi spre scopul acesta să se restabiléscă şcóla confesională.

Episcopatul s'a întrunit Marţi la o conferinţă în Viena.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea budgetuluĭ de culte în a 2-a sĕptĕmână încă a mers pe córda şovinismuluĭ. Ideile conducĕtóre aŭ fost întroducerea spiritului naţional magiar în şcolile nemagiare şi estinderea influinţeĭ statuluĭ asupra şcolilor susţinute de confesiuni.

Dózsa Endre ca maĭ toţi deputaţiĭ ardeleni năvălesce asupra Românilor. El se provócă la esperinţa sa spre a dovedi, că în şcolile române nu e spirit magiar. Recomandă, să se întroducă în şcolĭ politica naţională magiară, dacă se póte, cu buna, ér dacă nu, cu forţa.

Chiar şi canonicul Komlóssy admite, să créscă influinţa statuluĭ asupra şcolilor confesionale, unde o poftesce acésta raportul de naţionalitate.

În şedinţa din 6 a c. s'a închiat desbaterea generală asupra budgetuluĭ cultelor şi instrucţiuniĭ. Ministrul Wlassics reflectând la vorbirile ţinute în decursul desbaterii face următórele enunţărĭ: Prin ingremiarea facultăţilor teologice în cadrul universităţii ministrul nu voesce a influinţa asupra cualificăriĭ cleruluĭ; statul nu voesce, să se atingă de dreptul de autonomie a bisericiĭ. Ridicarea salaruluĭ învĕţătoresc la minimul de 400 fl. o doresce şi guvernul, dară de o cam dată nu o póte face. Ce privesce ajutorarea preoţilor, ministrul va sci eschide pe ceĭ implicaţi în agitaţiunĭ contrare statuluĭ. Négă, că în şcolĭ statul ar nutri ireligiositatea. Nu e pentru statificarea şcolilor, dară intrucţiunea poporală nu o consideră numaĭ ca o afacere a bisericiĭ. Maĭ de parte respinge acusa, că s'ar fi inarticulat în lege nereligiositatea. Nu acésta s'a inarticulat, ci libertatea religionară. Cu privire la autonomie observă, că episcopatul nicĭ nu o urgitéză, nicĭ nu o împedecă, ci însu-şi ministrul e convins, că nu ar fi consult a escrie alegerĭ în acest timp agitat. Conscrierile pentru congruă sînt aprópe terminate; ministrul va proceda în sensul resoluţiilor regescĭ; maĭ mult nu póte spune în acéstă causă. Constată, că reformele bisericescĭ nu vor duce la lupte, fiind că poporul le va recunósce, că sînt justificate şi necesare. Liberaliĭ tot de una vor fi gata la luptă în contra revisiuniĭ.

Luni s'a început desbaterea specială. S'aŭ vorbit multe, dară aprópe nimic, ce nu s'ar fi adus înainte în desbaterea generală.

Austria.

Începutul alegerilor pentru curia a V-a l-a făcut Bucovina, unde a învins candidatul Românilor Dr G. Popovicĭ şi un Rutean. În Austria de jos, Moravia, Silesia şi Carintia alegerile aŭ fost în 9 a c. şi s'aŭ terminat cu învingerea social-creştiniior. Social-democraţii revoluţionarĭ, ajutaţi de liberalĭ, numaĭ în un cerc din Moravia şi în unul din Silesia aŭ putut învinge.

În Viena, unde partidul liberal era óre când atotputernic, în tóte 5 cercurile aŭ învins social-creştiniĭ. Poporul a dovedit, că nu renunţă la caractĕrul sĕŭ creştinesc şi nu se maĭ lasă a fi amăgit de presa liberală. Foile magiare s'aŭ supĕrat, că în Austria aŭ învins social-creştiniĭ. Nu ne mirăm de acéstă supĕrare; presa liberală e adecă condusă de Jidanĭ, carĭ vĕd în social-creştinĭ pe inimiciĭ sĕĭ. Până în 9 a c. în Curia a V-a s'aŭ ales 23 deputaţi, între carĭ numaĭ 5 sînt liberalĭ, ĕră 18 sînt antiliberalĭ.

Spania.

Răsboiul din colonii a costat până acum 600 de milióne francĭ. Cu tóte acestea liniştea nicĭ pe insulele Filipine şi nicĭ pe insula Cuba nu e restabilită. Ajungênd president al Statelor Unite Mac-Kinley, care e de principiul, că asupra Americeĭ să dispună Americaniĭ, nu este eschisă probabilitatea, că Spania pe lângă tóte sacrificiile aduse să pérdă Cuba.

Creta.

Chiar în ziua, când a espirat terminul pus de cătră puterile europene pentru revocarea armateĭ grecescĭ de pe insula Creta, a urmat rĕspunsul guvernuluĭ grecesc la nota colectivă a puterilor. Rĕspunsul e acesta: „Guvernul grecesc după ce a esaminat punctele cuprinse în nota marilor puterĭ, avênd în vedere marea lor momentositate, îşĭ înaintézĕ părerea sa asupra mĕsurilor statorite, părere, care se basézĕ pe cunóscerea situaţieĭ de pe Creta. Ca şi puterile, Grecia doresce menţinerea păciĭ şi voesce a apĕra Creta de ruina totală. Sistemul de autonomie primit de cătră puterĭ nu va realisa intenţiunile puterilor. El va avé sórtea diverselor sisteme anterióre. Nóua guvernare proiectată nu este acomodată de a conferi la restabilirea ordiniĭ. Anarchia în continuŭ va prăda ţara. Guvernul ar lua asupră-şĭ o responsabilitate enormă, dacă nu ar ruga puterile de a schimba guvernarea statorită şi de a uni Creta cu Grecia, ca şi pe timpul eliberăriĭ altor provinţe, carĭ aŭ format regatul grecesc sub presidenţa luĭ Capodistria. În vederea ultimelor maceluri şi deprădări poporul ţĕriĭ nóstre a simţit remuşcări de consciinţă din causa, că în anul trecut a înduplecat pe Cretenĭ la depunerea armelor. Nefericirea, ce a urmat acum, nu ne maĭ permite a întreprinde aceea-şi misiune. Alt cum vocea nóstră nicĭ nu ar fi ascultată, dacă puterile ar stărui de a aplica nóua guvernare autonomică. Se impune întrebarea, în ce stare ar fi Creta până la întroducerea acesteĭ guvernărĭ.

„În numele umanităţiĭ şi al pacificăriĭ insuleĭ îndreptăm cătră puterĭ un apel cu privire la revocarea forţelor nóstre militare, că de şi escadra puterilor e în Creta şi de şi avem convicţia, că flotele unite vor împedeca debarcarea trupelor otomane, nu s'ar părĕ necesară presenţa tuturor năilor eline, totuşi rĕmânerea armateĭ grecescĭ pe Creta apare recerută de interesele umanităţiĭ şi ale restabiliriĭ ordiniĭ. Datorinţa ne impune de a nu lăsa pe Cretenĭ la graţia mohamedanismuluĭ fanatic şi a armateĭ turcescĭ, care tot de una a luat parte la atacurile mulţimiĭ asupra creştinilor. Dacă trupele nóstre ar obţiné de la puterĭ mandatul de a pacifica insula, dorinţele şi intenţiile puterilor s'ar împlini în curênd. Numaĭ după restabilirea ordiniĭ ar fi cu putinţă a cunósce dorinţa libĕr esprimată a Cretenilor şi a hotări asupra destinuluĭ lor. Crudelităţile periodice, carĭ se repetesc pe Creta, întĕrîtă poporul elin, îĭ împedecă activitatea socială şi-ĭ conturbă economia de stat. Chiar dacă am admite posibilitatea, că am puté uĭta, că noĭ sîntem coreligionariĭ Cretenilor, de aceea-şĭ viţă şi de acela-şĭ sânge cu eĭ, totuşi trebue să declarăm puterilor, că statul elin nu ar maĭ puté suporta atarĭ sguduirĭ. Pentru aceea apelăm la sentimentele generóse ale puterilor rugându-le, ca să permită poporuluĭ cretan a se esprima, cum voesce, să fie guvernat.“

Aşa dară guvernul grecesc nu voesce a se supune puterilor europene, dară nicĭ nu cutézĕ a li-se opune directe, ci prin rĕspunsul evasiv concipiat în terminĭ rugătorĭ cércă a-şĭ justifica menţinerea trupelor pe Creta şi pe viitor. Maĭ cere Grecia de la puterĭ, să supună sórtea Creteĭ unuĭ plebiscit, fiind sigură, că el va suna pentru anexarea insuleĭ la Grecia.

Adunarea generală a Asociaţiuniĭ transilvane.

La adunarea generală estraordinară a „Asociaţiuniĭ“, pe cum era de prevĕdut, saŭ presentat abia la vre o sută de membri, dară despre aceştia se póte zice, că aŭ representat vederile tuturor ţinuturilor locuite de Românĭ.

Şedinţa I. s'a ţinut Mercurĭ la 4 óre d. am. Dl president I. M. Moldovan în cuvîntul de deschidere reflectând la causa grea şi momentósă, care a provocat convocarea acesteĭ adunărĭ generale, dă espresiune dorinţeĭ, ca membriĭ să-şĭ pótă uni tóte forţele minţiĭ, pentru ca în consultărĭ să nimeréscă, ce e maĭ bun şi maĭ salutar pentru Asociaţiune. Cu acestea declară adunarea de deschisă.

Obiectele aŭ fost: Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 15 membri pentru studiarea raportuluĭ presentat de comitet, aprobarea modificărilor făcute de comitetul central în §§-iĭ 2, 4, 6, 37 şi 41 aĭ proĭectuluĭ de statute, deciderea asupra pretensiuniĭ ministruluĭ de a se schimba titulul vechiŭ al Asociaţiuniĭ în „Asociaţiunea literară şi culturală a Românilor din Ungaria“.

La propunerea dluĭ Dr Aug. Bunea raportul publicat în „Transilvania“ şi în alte foĭ se consideră de cetit.

Înainte de a se alege comisiunea pentru censurarea raportuluĭ dl Dr Aur. Murĕşan arată, că §. 3 al statutelor opresce discutarea cestiunilor politice, ĕră §. 24 enunţă, că scopul şi caractĕrul Asociaţiuniĭ nu pot forma obiect de discuţie sub nicĭ un chip. Titulul însĕ le conţine ambele. Decĭ nu se póte discuta asupra luĭ. Ministrul a voit, să vîre politica în Asociaţiune, şi a tras comitetul pe un teren de discuţie politică, pe care nu-ĭ era permis, să între. Decĭ propune alegerea uneĭ comisiunĭ de 25 cu specială chemare de a cerceta, întru cât raportul comitetuluĭ este în consonanţă cu §§-iĭ 3 şi 24, şi să presente un proĭect de conclus, prin care să se valideze citaţiĭ §§-ĭ faţă cu rescriptul ministerial.

După o discusie lungă ajungênd lucrul la vot, propunerea dluĭ Murĕşan întrunesce numaĭ 5 voturĭ, şi ast fel s'a trecut la alegerea comisiunĭ de 15 propusă de comitet.

Comisiunea de 15 la recomandarea dluĭ P. Cosma a luat hotărîrea, ca adunarea generală protestând în contra bănuelilor de nepatriotism, silită de forţă să ştérgă din titlul vechiŭ cuvîntul „transilvană“ şi nimic alt ceva.

Acéstă hotărîre a presentat-o comisiunea spre primire în a II-a şedinţă ţinută Joĭ la 4 óre p. m.

După o desbatere vie adunarea generală a primit propunerea comisieĭ, care e următórea:

Adunarea generală extraordinară să pronunţe prin conclus:

Deşi prin ordinaţiunea înaltuluĭ minister de interne nr. 929 pres. din 1895 s'aŭ cerut modificarea tuturor acelor §§-ĭ din statutele „Asociaţiuniĭ“, carĭ nu maĭ corĕspundeaŭ stărilor actuale de drept public, între carĭ însĕ nu se cuprindea şi titlul „Asociaţiuniĭ“;

Deşi prin incidentul provederiĭ cu clausula de presentare a textuluĭ §§-ilor modificaţi în adunarea generală ţinută în Blaş la 27 şi 28 August 1895, între împrejurărĭ normale nu s'ar maĭ puté dificulta din partea guvernuluĭ titlul „Asociaţiuniĭ“, care nu se modificase în acea adunare generală;

În fine: deşi „Asociaţiunea“ nóstră, înfiinţată în 1861, exista deja, când s'a inaugurat era constituţională, care a produs schimbările actuale în dreptul public, întocmaĭ ca „Erdélyi Muzeumegylet“, „Siebenbürgischer Verein für Landeskunde“ etc. etc., în al căror titlu înaltul guvern toleréză şi pentru viitor numirea de „transilvan“, („erdélyi“, „siebenbürgisch“):

Totuşĭ considerând, că înaltul guvern şi după repetite representaţiunĭ motivate cu argumente nerĕsturnabile ale comitetuluĭ central în rescriptul sĕŭ nr. 1310/1897 pretinde necondiţionat, va să zică în formă de ultimat, eliminarea cuvîntuluĭ „transilvană“ din titlnl „Asociaţiuniĭ“, sub cuvînt că acela ar fi incompatibil cu starea actuală de drept public şi în contrazicere cu legile ţĕriĭ, ba maĭ adauge: că eliminarea aceluĭ cuvînt ar fi motivată chiar şi cu necesitatra de a delătura de la „Asociaţiunea“ nóstră „acea neîncredere, a căreĭ basă îndreptăţită este presupunerea, că ea se légă de un titlu incorect din punct de vedere al dreptuluĭ public, pentru a nutri şi susţiné anumite aspiraţiunĭ politice ilegale“.

Adunarea generală, protestând contra îndreptăţiriĭ presupuneriĭ amintite în rescriptul ministerial şi constatând, că în lungul şir de preste 35 de anĭ, de când funcţionéză „Asociaţiunea“ nóstră, nicĭ o dată n'a venit în conflict cu legea, şi nicĭ o dată nu s'a ocupat cu politică.

Declară, că neputêndu-se opune puteriĭ, numaĭ de silă se dimite la modificarea titluluĭ istoric al „Asociaţiuniĭ“, din care eliminând cuvîntul „transilvană“ dificultat de înaltul guvern pe motive politice, stabilesce pentru viitor titlul următor:

„Asociaţiune pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“.

Şedinţa s'a închiat sara după 10 óre.

Convocare.

Adunarea generală din acest an a „Reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Sibiuluĭ“ se convócă pe 6 şi 7 Aprilie a. c. st. n. în edificiul şcoliĭ gr. cat. din Sibiŭ.

La acéstă adunare se învită cu tot respectul Onoraţiĭ membri aĭ reuniuniĭ, cum şi toţi aceĭ P. T. domnĭ carĭ se intereséză de progresul învĕţătorilor şi al şcolilor românescĭ.

Programul adunăriĭ:

Marţi în 6 Aprilie:

1. La 10 óre a. m. participare în corpore la serviţiul divin.

Şedinţa I.

2. La 11 óre a. m. deschiderea adunăriĭ prin preşedinte.
3. Raportul comitetuluĭ, al casariuluĭ şi bibliotecariuluĭ, împreună cu proiectul pentru budget pe periodul următor şi cele alalte propuneriĭ.
4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru înscrierea de membri noĭ, pentru incassarea tacselor de la membri, pe cum şi pentru censurarea rapórtelor şi propunerilor din punctul 3.
5. Fie care învĕţătoriŭ presentéză o „poveste“ culésă de la poporul din comuna, în care funcţionéză.
6. „Cum îşĭ póte învĕţătoriul îmbunătăţi starea materială“ de Nicolae Doĭcan.

Şedinţa II.

7. La 3 óre d. a. prelegeriĭ practice din stupărit, de Romul Simu.

Mercurĭ în 7 Aprilie:

Şedinţa III.

8. La 8 óre a. m. „Ce să cetéscă şi cum să cetéscă învĕţătoriul“ de Ioan Stoia.
9. O óră de l. maternă, lecţiune practică, ce va fi la rînd în o şcólă neîmpărţită cu un singur învĕţătoriŭ, de Demetriŭ Bleuca.
10. Discusiune asupra lucrărilor teoretice şi lecţiunilor practice.
11. Raportul comisiunii censurătóre şi pentru propuneriĭ.
12. Statorirea loculuĭ, timpuluĭ şi a programuluĭ pentru adunarea generală următóre.
13. Alte propuneriĭ, ce eventual s'ar ivi.
14. Închiderea adunăriĭ prin presidiŭ.

Sibiŭ în 1 Martie 1897.

Romul Simu
president.

Georgiŭ Săbĕu
secret. I.

Mulţămită publică.

Donând Spectatul Domn *Mihail Cîrlea* notariŭ public regesc din Abrud suma de 52 fl. v. a., ce a obţinut-o ca onorariŭ pentru pertractarea rămăşiţeĭ regretatuluĭ Dr. Simeon Caian, Reuniuniĭ femeilor române greco-eat. şi choruluĭ biserecĭ greco-catolice din Roşia montană, subsemnaţiĭ din însărcinarea comitetuluĭ ambelor corporaţiunĭ venim a-ĭ aduce şi pe acéstă cale cea maĭ respectuósă şi sinceră mulţămită.

Din şedinţa comună a comitetuluĭ ţinută în Roşia montană 28 Februariŭ 1897.

Eufemia Caian
presidentă.

Ioan Maior
Directorul reuniuiĭ not. ad. hoc.

Noutăţĭ.

Ilustritatea Sa Dr. D. Radu episcopul Lugoşuluĭ a călătorit Luni la Gherla spre a visita pe Escelenţa Sa episcopul Dr. Ioan Szabó. Din Gherla, pe cum sîntem informaţĭ, s'a dus la Budapesta.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Popa Andronic Ogreanul* a cumpĕrat pentru biserica nóstra din Giuluş un prapor în preţ de 8 fl., un candelabru în preţ de 13 fl., un rînd de odăjdiĭ negre cu tóte cele de lipsă în preţ de 30 fl. Er alţĭ maĭ mulţĭ poporenĭ pentru înfiinţarea unuĭ fond de bucate în folosul bisericiĭ nóstre din Giuluş aŭ contribuit 100 ferdele de cucuruz sfârmit.

Concurs. Cu terminul de 20 a c. se escrie concurs la parochiile: I. *Buia* din protopopiatul Sibiuluĭ pe lângă emolumentele: Casă parochială cu 3 încăperĭ, celariŭ şi cămară; porţiune canonică comasată: 19 jug.; de la 134 familiĭ câte 1 metretă cucuruz de 20 litre şi câte o zi de lucru; stola îndatinată. II. *Moişa* cu filia *Poca-Cristur* din protopopiatul Pogăceleĭ, cu emol.: Casă parochială de grădele cu 3 încăperĭ în stare bună, 2 staule în stare bună, şură în stare de mijloc; grânar în stare bună; culină, fântână de pétră şi coteţ; porţiune canonică: 31 jug. 1110□, din care $^1/_3$ parte e a cantor-docentuluĭ; stola îndatinată. În filie: 2 jug. arător, de la 17 familiĭ câte o metretă de cucuruz şi câte o zi de lucru.

Staţiunĭ docentale. Cu terminul de 20 Martie se escrie concurs: La st. d. din *Noulsăsesc* în protopopiatul Cichindéluluĭ cu salariul de 300 fl. din repartiţie pe popor, grădină de pomĭ şi legumĭ şi lemne focale. — La st. d. din *Petridul de mijloc* cu emol.: 200 fl. ajutor de la stat şi 100 din repartiţie pe popor.

Ediţie nóuă a Evangeliaruluĭ. Din maĭ multe părţĭ am fost întrebaţĭ, dacă va apăré în curênd o ediţie a Evangeliaruluĭ tipărită cu litere latine. Acum sîntem în posiţia de a rĕspunde, că ea va apăré încă în anul acesta.

Principele Dimitrie Ghica presidentul senatuluĭ român a repausat în 27 l. tr. în Bucurescĭ în al 81-lea an al etăţiĭ. Încă de tinĕr a luat parte la viaţa politică. La 1860 sub principele Cuza a ajuns ministru, şi de atuncĭ încóce a fost ministru în maĭ multe rînduri. Tot de una a avut mare trecere în ţară şi a fost ales president şi membru de onóre la o mulţime de societăţĭ umanitare. Înmormîntarea s'a întîmplat Luni. Suveraniĭ aŭ fost representaţĭ la înmormîntare prin principele şi principésa Românieĭ.

Angelo de Gubernatis, distinsul publicist italian şi apĕrător al causeĭ nóstre naţionale, petrece de câte va zile în România, unde pretutindenea este întimpinat cu cele maĭ însufleţite ovaţiunĭ. Foile magiare, carĭ óre când glorificaŭ pe Gubernatis creqêndu-l amicul Magiarilor, acum repróbă mergerea luĭ în România. El de şi nicĭ azĭ nu este inimic Ungurilor, dară e amic al adevĕruluĭ, care după convicţia dînsuluĭ e pe partea Românilor.

Otravă jidovéscă. Din comuna Şieuţ, comitatul Bistriţă-Năsĕud i-se scrie *„Tribuneĭ“*, că toţĭ locuitorĭ din acel sat, carĭ rătăciaŭ pe la birtul Jidanuluĭ şi gustaŭ din vinarsul acestuia, se bolnaviaŭ rĕŭ. Unul dintre ceĭ păţiţĭ s'a dus la medicul din Bistriţa, care visitându-l şi visitând şi rachiul, din care a beut, a constatat, că acesta e otrăvit amestecat fiind cu materiĭ veninóse. A ĭeşit o comisiune la faţa loculuĭ şi a golit în mijlocul uliţiĭ o bute a Jidanuluĭ plină de vinars. Eraŭ cam 30 de vedre. Înrosişe locul, pe care s'a turnat vinarsul, de credeaŭ ómenĭ, că e sânge. Jidanul a fost dat în judecată, şi acum se apĕră cu aceea, că alt Jidan ĭ-a pus, ce ĭ-a pus în vinars.

† **Cselka Nándor,** episcop consacrat, vicar archiepiscopesc şi rector al Seminariuluĭ teologic central din Budapesta a repausat Luni în al 63-lea an al etăţiĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

3. Înse jertfa de pe cruce și jertfa eucharistică *se și deosebesc în multe privințe*. Biserica învață, că în jertfa de pe cruce și în cea de pe altarele nóstre *chipul aducerii, cualitatea actului sacrificial* se deosebesce, „ratio offerendi diversa“.[1]) Pe cruce jertfirea lui Christos a constat în darea sângerósă a vieții lui celei dumnezeesci-omenesci spre mórte; pe altariŭ ea constă în darea nesângerósa a omeniriĭ lui spre mórtea taĭnică, sacramentală sub cele dóuĕ speciĭ ale Eucharistieĭ. Pe cruce Christos s'a jertfit pe sine în înfățișarea sa naturală omenéscă; pe altariŭ se jertfesce sub învĕlișul sacramentului. Pe cruce Christos s'a jertfit el însu-și și fără de ajutoriul vre unuĭ preot subordinat; pe altariŭ el se jertfesce prin ministeriul unor preoți visibilĭ. Pe cruce natura omenéscă a lui Christos a fost capabilă de patimă și muritóre, și de aceea jertfa de pe cruce a fost nemărginit de durerósă; pe altariŭ natura omenéscă a lui Christos e gloriósă și nemuritóre, și de aceea jertfa eucharistică e făr de durere. Scopul jertfeĭ de pe cruce a fost dobîndirea prețului pentru rĕscumpĕrarea lumiĭ; menirea jertfeĭ eucharistice e, să se aplice ómenilor singuraticĭ comorile de grație, carĭ le dobîndise Christos pe cruce. Jertfa cea sângerósă de pe cruce Christos a adus-o numaĭ o dată, pentru ca să dobîndéscă o comóră nesecată de satisfacții și merite spre rĕscumpĕrarea némuluĭ omenesc celuĭ căḑut; jertfa cea nesângerósă de pe altariŭ Christos o aduce a dese orĭ, pentru ca să ne aplice în chipul cel maĭ bogat ródele jertfeĭ celeĭ sângeróse de pe cruce. Pe cruce s'a deschis isvorul cel nesecat al rĕscumpĕrariĭ vecĭnice; de pe altariŭ isvorul acesta curge neîncetat în inimile ómenilor. Christos nicĭ în gloria ceréscă nicĭ în starea sa sacramentală maĭ mult nu póte merita și satisface; căcĭ după rînduélă dumnezeéscă acésta e cu putință numaĭ în viața acésta muritóre, adecă până ține călătoria pe pămînt. De aceea jertfa eucharistică primesce vîrtutea și eficacia sa, rodul sĕŭ din jertfa de pe cruce, ea adecă ne aplică grațiile și binecuvîntările jertfeĭ de pe cruce. Pe cruce și pe altariŭ e decĭ acela-și rod sacrificial; deosebirea se cuprinde numaĭ în aceea, că rodul acela pe cruce s'a meritat, éră pe altariŭ se aplică.

Spre închiare maĭ relevăm încă o deosebire. *Jertfa de pe cruce a fost în chip esclusiv jertfa lui Christos,* pe când *s. Eucharistie e tot de o dată și jertfa bisericiĭ* si a nume din punct de vedere îndoit, întru cât biserica jertfesce și împreună se jertfesce la altariŭ. Christos a lăsat bisericiĭ sale jertfa eucharistică de moștenire; jertfa acésta e bunul cel maĭ înalt, comóra cea maĭ bună, bogăția cea maĭ strălucită, bucuria cea maĭ mare și sfințenia cea maĭ venerabilă a bisericiĭ. La altariŭ biserica întră în comuniune sacrificială vie cu Christos; jertfa liturgică se aduce celuĭ Preaînalt nu numaĭ pentru biserică, ci și de ea și prin ea. Asta e causa cea maĭ de căpetenie, pentru care s. Eucharistie este și se zice jertfa bisericiĭ. Maĭ adauge apoĭ încă și împrejurarea, că biserica luptătóre în s. liturgie se jertfesce pe sine însă-și și se jertfesce împreună cu Christos. Christos s'a pus pe sine în mânile bisericiĭ, pentru ca ea să-l aducă Părinteluĭ ceresc; éră cu darul artificial cel nemărginit de scump și bineplăcut al trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos biserica maĭ împreună încă și jertfirea de sine. În alipire la jertfa luĭ Christos credincioșiĭ să se jertféscă pe sine înși-și cu tóte lucrările, suferințele și rugăciunile sale, cu trup și cu suflet. S. Augustin a declarat-o acésta în chip fórte frumos, când a scris: „Întrégă împĕrăția rĕscumpĕrată însă-și, adecă adunarea și comunitatea sfinților (creștinilor), se aduce luĭ Dumnezeŭ ca jertfă colectivă prin archiereul, carele în patima sa s'a adus și pe sine însu-și pentru noĭ după chipul sĕŭ de rob, pentru ca noĭ să ne facem trupul unuĭ cap așa de sublim. — Asta o serbéză biserica în sacramentul altariuluĭ cel cunoscut credincioșilor, unde ea în ceea ce aduce, se aduce împreună.“[2]) Acest adevĕr își găsesce espresiunea cea maĭ frumósă în ceremoniile s. liturgiĭ. Ea nu se însamnă numaĭ prin amestecarea vinuluĭ cu puțintică apă, ci deja și prin cele dóuĕ elemente sacrificiale ale pâniĭ și vinuluĭ. Pe cum observă adecă ss. Părinți, pânea se gătesce din multe grăunțe de grâŭ, și vinul din multe bóne de struguri; de aceea atât pânea sacrificială cât și vinul sacrificial sînt un simbol al trupuluĭ taĭnic al luĭ Christos, care se compune din multe membre, și care se jertfesce pe altariŭ împreună cu adevĕratul și naturalul trup al luĭ Christos.

Cu Christos, în Christos și prin Christos beserica se aduce zilnic în s. liturgie celuĭ Preaînalt pe sine însă-și „jertfă vie, sfîntă, plăcută luĭ Dumnezeŭ“ (Rom. 12, 1). Ea se aduce pe sine cu Christos; căcĭ privirea la dumnezeescul Miel de jertfă, a căruĭ trup se frânge zilnic pe altariŭ, și a căruĭ sânge se varsă zilnic în chip taĭnic înaintea ochilor eĭ, o îmbărbătéză și o însuflețesce, ca gata de jertfă și cu bucurie să goléscă împreună cu el păharul amărăciuniĭ, al ostenelelor și suferințelor, al persecutărilor și hulirilor. Ea se aduce pe sine în Christos; căcĭ într'însul ca în capul seŭ, adecă în împreunarea și contopirea cea maĭ intimă cu jertfa luĭ, biserica se îmbie luĭ Dumnezeŭ, că va face calea crucii cea colțurósă și țepișe, plină de strîmtorări și bogată de durerĭ, până va ajunge în cerescul Ĭerusalim. Ea se aduce pe sine prin Christos; căcĭ trupul cel adevĕrat din s. Eucharistie și trupul cel taĭnic al luĭ Christos, adecă biserica, formézĕ împreună un dar de jertfă, care se înalță la ceriŭ ca un miros cu bună mirésmă prin Christos Domnul nostru, prin care singur putem să ne apropiăm la Dumnezeŭ și să-ĭ plăcem luĭ Dumnezeŭ.

Din tóte cele ce am zis până acuma despre raportul, ce esistă între jertfa eucharistică și între jertfa crucii, se vede și aceea, că *jertfa eucharistică de loc nu scăresce prețul și dignitatea jertfeĭ de pe cruce.* „Si quis dixerit, blasphemiam irrogari sanctissimo Christi sacrificio in cruce peracto per missae sacrificium, aut illi per hoc derogari: anathema sit.“[1]) Dóră jertfa eucharistică după firea și menirea sa e representarea vie și aplicarea neîncetată a jertfeĭ de pe cruce și prin urmare nu numaĭ că nu-ĭ derógă, ci dimpotrivă o așéḑă în lumina cea maĭ limpede și maĭ strălucită. Căcĭ necesitatea și folosul jertfeĭ mântuitóre celeĭ sângeróse și bogății eĭ cea nesecată de grațiĭ și binecuvîntărĭ nimica nu o dovedesce în chip maĭ strălucit, ca tocmaĭ neîncetata celebrare a jertfeĭ eucharistice. La altariŭ milióne de ómenĭ scot și se adapă din isvorul de grațiĭ al jertfeĭ de pe cruce, fără ca apa luĭ cea de mântuire să sece orĭ să scadă vre o dată. Mórtea sacrificială cea amară a luĭ Christos de pe cruce are să fie nespus de adânc imprimată amintiriĭ și inimiĭ nóstre, ca și cum ea s'ar fi întîmplat numaĭ azĭ orĭ ierĭ. Cum ar puté să se ajungă acésta în chip maĭ ușor și maĭ sigur ca prin neîncetata celebrare a s. Eucharistiĭ, în care mórtea sacrificială cea sângerósă a luĭ Christos cu tóte binecuvîntările eĭ ni-se pune înaintea ochilor în chip viŭ și mișcătoriŭ, ba în un anumit sens se înoesce prin vĕrsarea taĭnică a sângeluĭ luĭ Christos? Unde se prețuesce maĭ mult și se cultivă maĭ cu rîvnă evlavia față cu patima și mórtea cea amară a luĭ Isus, unde se întrupéză maĭ mult în fapte, unde se deprinde maĭ cu ardóre ĭubirea crucii și a celuĭ Restignit ca în biserica catolică, unde mórtea cea sângerósă a luĭ Christos pe miĭ de altare zilnic se celebréză în chip necruntat, se vestesce în chip taĭnic și se aduce ómenilor neîncetat a minte? Fiesce care altariŭ e o Golgotă taĭnică, pe vîrful căreia sufletul credincios vede pe Christos rĕstignit pe cruce și se cutrĕmură. Delătură înse jertfa comemorativă a s. Eucharistiĭ, și jertfa cea mare de împăcare, care maĭ înainte de asta cu maĭ bine de opt spre zece vécurĭ s'a sevârșit pe Golgota, încă va dispăré maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ în depărtare mitică, și pe calea acésta și persóna și întrégă opera Mântuitoriuluĭ se va da maĭ mult orĭ maĭ puțin uitării.

Prețul și eficacia jertfeĭ eucharistice.

„A făcut Dumnezeŭ pomul vieții în mijlocul raiuluĭ“ (I Moĭsi 2, 9), adecă pomul acela, ródele căruia aveaŭ să împărtășéscă omuluĭ tinerețe, putere și frumsețĕ, carĭ nicĭ o dată să nu se învechéscă. Acel pom al vieții din raiul pămîntesc a fost prefigurarea adevĕratuluĭ pom al vieții, care e plantat în mijlocul raiuluĭ celuĭ noŭ și ceresc, în mijlocul bisericiĭ. Pe cum vĕḑurăm maĭ la deal, pomul acesta în rîndul cel dintâiŭ e crucea luĭ Christos; dar el e apoĭ și s. Eucharistie, căcĭ ea împărtășesce îmbelșugarea vieții cerescĭ și neperitóre tuturor celor ce o doresc. Rădăcinile și trunchiul acestuĭ pom le-am considerat deja până aci, ér acum avem să maĭ cunóscem și ródele luĭ cele bogate, frumóse la vedere și bune la mâncare.

Pomul acesta al vieții, sădit de Dumnezeŭ în grădina bisericiĭ, își înalță înfloritoriul sĕŭ vîrf ,sus spre ceriŭ și-și întinde adăpostitoriĭ sĕĭ ramĭ preste pămînt, pentru ca să îmbie și să împărtășéscă

[1]) Trident. sess. XXII. cap. 2.
[2]) De civ. Dei l. X. c. 6.

[1]) Conc. Trid sess. XXII. can. 4.

ómenilor ródele sale. Acestea sînt felurite. Jertfa euharistică e adecă *jertfă de adorare, de mulţămită, de espiare saŭ împăcare şi de cerere.* Dar maĭ înainte de ce am considera caractĕrul acesta împătrat al jertfeĭ nóstre, vom să rĕspundem la câte va întrebărĭ, carĭ se referesc la preţul eĭ şi la modul, în care lucréză ea.

În general vorbind *preţul şi eficacia jertfeĭ se întemeiéză maĭ ales pe firea şi cualitatea eĭ.* Cu cât darul de jertfă e adecă maĭ ales şi maĭ preţios, cu cât dignitatea şi sfinţenia preotuluĭ jertfitoriŭ e maĭ înaltă, adecă cu cât intenţiunea luĭ sacrificială şi acţiunea luĭ sacrificială e maĭ perfectă, cu atâta va fi maĭ preţiósă şi jertfa în sine considerată şi cu atâta va fi ea şi maĭ lucrătóre spre a-şĭ împlini menirea. În punctul acesta hotărésce întâiŭ şi maĭ întâiŭ şi maĭ vîrtos persóna jertfitóre, pe cum şi chipul jertfirii. Şi fiind că în jertfa s. Eucharistiĭ ceĭ ce o aduc, sînt maĭ mulţi, şi fiind că eĭ o aduc în diferite chipurĭ, de aceea vom considera preţul şi eficacia eĭ din punctul acesta de vedere.

1. *Jertfa euharistică are să se considere în rîndul cel dintâiŭ, întru cât într'însa Isus Christos se jertfesce însu-şĭ pe sine,* adecă întru cât el nu e numaĭ darul de jertfă, ci şi jertfitoriul cel maĭ de frunte. Dacă jertfa euharistică se consideră din partea acésta a eĭ, ea întru nimica nu stă în apoia jertfeĭ de pe cruce în privinţa preţuluĭ intern al eĭ: amîndóuĕ sînt într'o formă de nemărginite, într'o formă de neestimabile şi aşa dară într'o formă de preţióse. *Preţul cel nemărginit al jertfeĭ euharistice* adevĕrat că se întemeiéză şi pe nemărginirea daruluĭ celuĭ ce se aduce, dar el totuşĭ *se întemeiéză maĭ ales pe dignitatea nemărginită a Dumnezeŭ-Omuluĭ,* care jertfesce. Darul, care se jertfesce de-asupra altariului e adecă darul cel maĭ bogat şi maĭ strălucit, cel maĭ bun şi maĭ scump, care se póte cugeta. Dóră darul acesta e Christos însu-şĭ, trupul luĭ şi sângele luĭ, omenirea luĭ cea sfîntă, carea şi numaĭ în sine considerată, adecă avêndu-se în vedere precelinţele şi perfecţiunile eĭ cele naturale şi supranaturale, e neasemĕnat maĭ nobilă şi maĭ preţiósă de cât tóte cele alalte zidirĭ. Dar atâta nu e de ajuns: obiectul acesta al jertfeĭ euharistice maĭ dobîndesce *dignitate şi sublimitate chiar nemărginită* în unirea aceea personală a omenirĭĭ luĭ Christos cu vecînicul Cuvînt, căcĭ ea unită fiind cu vecînicul Cuvînt se aduce de jertfă. Acestea tóte sînt adevĕrate. Dară cu tóte că scumpul sânge al luĭ Christos, care în păhar se varsă în chip taĭnic, are preţ nemărginit, vecînic şi neperitoriŭ, acésta singură totuşĭ nu ar fi de ajuns, ca să împărtăşéscă jertfeĭ euharistice preţ nemărginit. Spre acésta se recere adecă înainte de tóte, ca *jertfitoriul să aibă mărime şi înălţime nemărginită,* pe cum se adeverésce acésta în Dumnezeŭ-Omul şi singur numaĭ în el. Preacurata Fecióră încă a jertfit pe Fiul sĕŭ în templu şi pe lemnul crucĭĭ; dar orĭ cât de sfîntă şi perfectă ĭ-a fost intenţiunea, orĭ cât de plăcută luĭ Dumnezeŭ ĭ-a fost jertfirea, ea totuşĭ nu a avut preţ nemărginit şi nu a produs merit nemărginit. Dignitatea şi sublimitatea dumnezeéscă dimpotrivă ar împărtăşi preţ nemărginit chiar şi aduceriĭ unuĭ dar de preţ maĭ puţin. Dar fiind că în s. liturgie Isus Christos, Fiul cel vecînic al luĭ Dumnezeŭ, carele e „strălucirea măririĭ" Tatălui (Evr. 1, 3), se aduce pe sine, aduce trupul şi sângele sĕŭ propriŭ de jertfă, de aceea *jertfa euharistică e nemărginit de preţiósă în tótă privinţa.*

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Ben Hur se mângăĭă cu încredinţarea, că încă n'a perit nimenĭ în dumbrava Dafneĭ, şi porni decĭ şi el, — în care parte, asta nu o scia nicĭ el.

O statuă aşedată în grădină pe un piedestal frumos îl atrase acum maĭ întâiŭ. Se dovedi, că ea e statua unuĭ centaur. O inscripţie spune cercetătoriuluĭ necunoscĕtoriŭ al lucruluĭ, că statua representéză pe Chiron prietinul luĭ Apollo şi al Dianeĭ, pe carĭ el l-a instruat în taĭnele vînătorieĭ, terapieĭ, musiciĭ şi profeţieĭ. Inscripţia recerca maĭ de parte pe străin, să privéscă într'o anumită óră a uneĭ nopţi senine într'o parte anumită a ceriuluĭ, şi va vedé pe cel mort viŭ între stelele, între carĭ Joe a aşedat geniul cel bun.

Cel maĭ înţelept dintre centaurĭ cu tóte acestea a continuat a fi de ajutoriŭ omenimiĭ. În o mână ţinea un volum, în care eraŭ gravaţi pe grecesce următoriĭ paragrafĭ aĭ uneĭ publicaţiĭ:

„Călătoriule!

„Eştĭ străin?

„1. Ascultă la cântarea rîuleţelor şi nu te teme de plóea cascadelor: atuncĭ Naiadele se vor deda a te iubi.

„2. Vînturile încărcate ale Dafneĭ sînt Zefirul şi Austrul; servitorĭ afabilĭ în viaţa omenéscă; eĭ te vor înveseli cu plăcerĭ. Când bate Eurul, atuncĭ Diana petrece pe airia la vînat; când suflă Boreas, atuncĭ te ascunde, căcĭ atuncĭ Apollo e mânios.

„3. Umbrele dumbrăviĭ sînt ale tale ziua; în timp de nópte ele sînt ale luĭ Pan şi ale Driadelor. Nu le turbura.

„4. Mânâncă cu cumpĕtare de pe lotul de lângă rîuleţurĭ, dacă nu veĭ, să-ţĭ perdĭ memoria, ceea ce e tot una cu a se face un prunc al Dafneĭ.

„5. Încunjură painginul, când ţese, — e Arachne lucrând pe sama Minerveĭ.

„6. De veĭ, să vedĭ lacrimile Dafneĭ, atuncĭ rupe un boboc de pe un ram de dafin — şi morĭ.

„Păzesce-te! Şi petrecĭ şi fiĭ fericit."

Ben Hur lăsă altora, să tâlcuéscă alusiunile acestea taĭnice, carĭ îl împrejuraŭ din tóte părţile, şi se întórse în altă parte, pe când duceaŭ pe acolo taurul cel alb. Băĕtul şedea în coşarcă urmat de o procesie; în urma lor mergea ĕră femeea cu capra, şi în urma eĭ flautiştiĭ şi tobaşiĭ şi o altă procesie de aducĕtorĭ de jertfe.

„În cătrăŭ merg aceştia?" întrebă un om din apropiarea luĭ Ben Hur.

Altul rĕspunse: „Taurul la părintele Joe; capra —"

„N'a păzit óre Apollo odinióră turmele luĭ Admet?"

„Aşa e, capra la Apollo!"

— — — — — — — — — — — —

Sîntem siliţĭ a cere voe de la cetitoriŭ, ca să adaugem o esplicare. O anumită uşurinţă în acomodarea la lucrurile religieĭ ne câştigam prin petrecerea în societatea de ómenĭ de altă credinţă; pe încetul ajungem la adevĕrul acela, că fiesce căreĭ credinţe îĭ împărtăşesc sfinţire ómenĭ de ceĭ buniĭ, carĭ aŭ drept la stima nóstră, pe carĭ înse nu-ĭ putem stima fără de a ţiné cont de credinţa lor. La acest punct ajunse Ben Hur. Nicĭ aniĭ petrecuţĭ în Roma şi nicĭ ceĭ petrecuţĭ pe galeră nu aŭ avut nicĭ o înrîurinţă asupra convicţieĭ luĭ celeĭ religióse; el era şi acum Iudeŭ ca şi maĭ înainte. Dar din punctul luĭ de vedere luĭ nu i-se părea a fi lucru fărădelege, dacă îşĭ afla bucurie şi în ceea ce era frumos în dumbrava Dafneĭ. Observarea acésta nu se împotrivesce aserţiuniĭ de maĭ înainte, că dacă îndoelile luĭ vre o dată ar fi ajuns până la atâta, el după tótă probabilitatea acum le-ar fi înăduşit. El era turburat, nu pe cum omul irităcios se turbură de orĭ ce lucru de nimica, nicĭ nu era supĕrarea luĭ ca supĕrarea nebunuluĭ, scósă din fântâna nimiculuĭ, pentru ca să dispară în urma uneĭ certărĭ orĭ în a unuĭ blăstĕm; ci pe el îl cuprinsese veninul, care e propriŭ firilor ferbinţi, când le trezesce în chip negingaş nimicirea fără de veste a vre uneĭ sperărĭ, — a vre unuĭ vis, dacă aşa îţĭ convine maĭ bine, — în care lor li-se păruse, că poşed în chipul cel maĭ sigur fericirea cea maĭ alésă. În atarĭ casurĭ nicĭ o îmbunare nu va stîmpĕră patima, — ea e o gâlcevire cu o sórte, ce nu se póte schimba.

Vom, să urmăm filosofieĭ încă şi maĭ de parte şi să zicem, că luptele de felul acesta ar rĕmâné într'atâta, dacă omul ar puté óre cum să prindă fatul, pentru ca să-l nimicéscă cu o privire orĭ lovitură, orĭ dacă acesta ar fi o persónă grăitóre, cu care ar fi cu putinţă a insceua ocértă; atuncĭ nefericitul muritoriŭ nu ar sfârşi-o tot de una cu aceea, că se pedepsesce pe sine însu-şĭ.

În dispositie ordinară Ben Hur nu s'ar fi dus singur la dumbravă, orĭ dacă totuşĭ ar fi făcut-o acésta, atuncĭ şĭ-ar fi adus a minte de aceea, că el e cunoscut al familieĭ consululuĭ, şi nu ar fi întreprins o atare preumblare fără trĕbă şi solitară, în care el nu cunoscea pe nimenĭ, şi nimenĭ nu-l cunoscea pe el; el maĭ întâiŭ ar fi întipărit memorieĭ sale tóte localităţile maĭ de interes şi le-ar fi cercetat însoţit de un călăuz, pe cum se isprăvesc şi alte afaceri. Şi de cum va ar fi nutrit dorinţa de a petrece în locul acesta drăgălaş zile întregĭ în dolce far niente, el ar fi avut îndemână o scrisóre către stăpânul tuturor lucrurilor acestora, orĭ cine ar fi fost acela. Aşa s'ar fi preumblat pe aci de dragul distracţieĭ ca şi mulţimea chiuitóre, căreia i-s'a însoţit. Dar acum nu nutria nicĭ o evlavie faţă cu zeităţile dumbrăviĭ, şi nicĭ curiositate; el era cuprins de desamăgire amară şi pribegia pe aci nu aşteptându-şĭ sórtea, ci cercându-o şi provocându-o în desperarea sa.

Fiesce cine cunósce dispositia asta sufletéscă, de şi nu fiesce cine are consciinţa clară a eĭ. Fiesce cine va sci, că ea e o stare, în care a sevârşit cu suflet la părere senin fapte eroice. Şi fiesce cine va zice: Ferice de Ben Hur, de cum va nebunia, ce l-a cuprins acum, e numaĭ un păcală prietinos cu fluer şi cu căciulă de nebun, ĕră nu vre o durere înzestrată cu sabie ascuţită şi nemilósă.

VI.

Aducere a minte.

Ben Hur întră cu procesia în pădure. Întru început fu cu mult mai apatic, de cât să mai întrebe, în cătrău duce calea; dar totuşi era stăpânit de impresia, că se află pe cale către templele cari ca sanctuare ale dumbrăviĭ îndreptaŭ în rîndul cel dintâiŭ atenţia asupra sa.

Pe cum cântăreţul în vis se jócă cu melodiĭ spĕlătăcite, aşa începu el acum a-şĭ repeţi cuvintele: „Mai bine e a fi un verme şi a se nutri cu fragile Dafneĭ, de cât a fi óspele unuĭ împĕrat.“ Din dĕsa lor repeţire se născură întrebărĭ, carĭ urgitaŭ rĕspuns. E óre în dumbravă viaţa aşa de dulce? În ce constă farmecul eĭ? Dóră în influinţa vre uneĭ cestiunĭ filosofice întortocate? Orĭ dóră era el óre ce real, ce se putea vedé orĭ se putea simţi pe lângă o dispoziţie de tóte zilele? În fie care an părăsiaŭ lumea miĭ de ómenĭ şi se dedicaŭ aci cultuluĭ. Óre găsiaŭ eĭ farmecul acela? Şi dacă da, era el óre aşa de tare, cât să dăruéscă uĭtare, destul de adânc, cât să isoleze sufletul de grijile vieţiĭ cele nesfârşit de felurite, dulcĭ şi amare, atât de sperările cele ce plutesc în viitoriul apropiat, cât şi de grijile cele ce isvoresc din trecut? Dacă dumbrava dăruia acelora ast fel de bunătăţĭ, atuncĭ ea de ce să nu le aĭbă şi pe sama luĭ? El era Ĭudeŭ; să fie óre cu putinţă, ca de la plăcerile vieţiĭ să fie eschişĭ numaĭ fiiĭ luĭ Avraam? Se hotărî decĭ, să-şĭ concentreze tóte puterile spre descoperirea acesteĭ taĭne şi în lucrul acesta să nu bage în samă nicĭ procesiile nicĭ observările, ce i-le-ar face alţiĭ.

În cercetările luĭ ceriul de loc nu-ĭ venia într'ajutoriŭ; el ca şi de-asupra cetăţiĭ era şi aci de colóre azură închisă şi plin de rîndunele ciripitóre.

Înaintând el maĭ de parte a fară de pădurice în drépta, vîntul îĭ sufla în faţă o adiare de aer plină de mirosurĭ plăcute, carĭ ĭeşiaŭ din rose şi din aromate, ce se ardeaŭ. Se opri cu alţiĭ şi căută în direcţia, din care venia vîntul.

„Este colo din colo o grădină?“ întrebă el de la un om de lângă sine.

„Maĭ curênd cred, că e vre-o ceremonie preoţescă, óre ce pe sama Dianeĭ orĭ pe a luĭ Pan orĭ pe a vre uneĭ zeităţĭ a păduriĭ.“

Rĕspunsul acesta îl primi în limba luĭ maternă. Ben Hur privi cu surprindere la cel ce-ĭ rĕspunsese.

„Eştĭ Evreŭ?“ îl întrebă.

„M'am născut în Ĭerusalim de o svîrlită de la piaţă,“ rĕspunse străinul cu un zimbet deobligătoriŭ.

Ben Hur voia, să grăéscă din noŭ, dar mulţimea îl împingea înainte, şi el se vĕdu mutat de ceea parte la marginea păduriciĭ şi despărţit de străinul acela. Haĭnele obicĭnuite şi un toeag, o măhramă murgă pe cap, legată cu o sfóră galbenă, şi o faţă cu trăsăturĭ jidovescĭ pronunţate, carĭ justificaŭ îmbrăcămintea aceea, acestea eraŭ tot, ce ĭ-a remas luĭ Ben Hur în memorie despre omul acela.

Acestea s'aŭ întîmplat într'un loc, unde se ramifica în pădure o cărare, ce oferia prilej bun spre a scăpa din procesia cea sgomotósă. Ben Hur se folosi de ea. Maĭ întâiŭ ajunse el într'un desiş, care din drum se părea a fi lăsat în starea sa naturală, des, nepătruns, un loc potrivit pe sama pasĕrilor sĕlbatice, ca într'însul să-şĭ facă cuĭburile. Dar deja la câţĭ va paşĭ vĕdu el şi aci urmele mâniĭ măiestruluĭ. Tufele eraŭ înflorite orĭ făcuseră deja róde; pe dedesubtul ramilor încovoiaţĭ pământul era împodobit cu florile cele maĭ frumóse; de-asupra lor ĭasminul îşĭ întindea frumoşiĭ sĕĭ ramĭ. Aerul aci ziua nóptea era puţintel mişcat şi plin de miros de scumpie şi trandafir, crin şi tulipan, oleandru şi fragă, tot cunoscuţĭ vechĭ din grădinile văilor din jurul cetăţiĭ luĭ David. Şi pentru ca să nu lipséscă nimica din fericirea nimfelor şi naiadelor, prin umbra tufişuluĭ cea luminată de florĭ de colóre deschisă se străcura cu murmurul sĕŭ plăcut un rîuleţ.

Cum înainta, îl întimpina din desişul de-a drépta şi de-a stînga glasul cuculuĭ şi gemetul turtureleĭ; mierle îl aşteptaŭ şi nu-l lăsaŭ, să se apropie de ele. O privighitóre rĕmase neînfricată la locul sĕŭ, de şi el trecu pe lângă ea numaĭ în depărtare de un braţ, şi o prepeliţă alerga pe din aintea piciórelor luĭ fluerând puilor, pe carĭ îĭ călăuzia. Când se opri Ben Hur, că să nu o spărie, de pe un strat de muscată de colórea miereĭ şi împodobită cu globurĭ de florĭ de colórea auruluĭ se tîrî o figură. Ben Hur în surprinderea sa făcu un paş îndĕrĕpt. Să aĭbă dóră parte de a vedé aci în dumbravă un satir? Fiinţa aceea privi la el şi-ĭ arĕtă între dinţĭ un cuţit de grădinariŭ. Ben Hur surîse asupra surprinderiĭ sale, şi étă! farmecul se împrăştiase.

Pace fără temere, — pace pretutindenea, — asta stăpânia aci!

(Va urma)

Bibliografie.

De la societatea „Petru Maior“.

Anunţ literar.

Societatea de lectură „Petru Maior“ a tinerimiĭ universitare române din Budapesta, votând în anul trecut şcolar un noŭ regulament intern, a întrodus în acesta între alte hotărîrĭ şi edarea unuĭ *Almanach* din 5 în 5 anĭ, în care să se tipăréscă cele maĭ de valóre lucrărĭ cetite şi desbătute în şedinţele societăţiĭ din acest interval.

În şedinţa sa din 27 Faur n. a. c. societatea. la propunerea comisiuniĭ literare şi a comitetuluĭ administrativ, *a votat în unanimitate şi cu însufleţire esecutarea dispoşiţiuniĭ regulamentare pentru anul acesta* şi a însărcinat comisiunea literară cu redactarea *Almanachuluĭ*.

Comisiunea literară îşĭ ţine de datorinţă a aduce acéstă hotărîre a societăţiĭ încă de pe acum spre scirea şi apreţiarea obştiĭ române.

Acest *Almanach* va cuprinde în sine o culegere de operate cetite în şedinţele societăţiĭ de la înfiinţarea eĭ până astăzĭ, pe cum şi acele lucrărĭ, carĭ P. O. membri onorarĭ şi fundatorĭ aĭ societăţiĭ nóstre vor binevoi a ni-le trimite, — drept rĕspuns la invitările, ce le vom distribui în zilele aceste.

Idea tipăririĭ unuĭ *Almanach* din partea societăţiĭ nóstre nu este nóuă. Deja acum 10 anĭ, când societatea contemplase o serbare din incidentul întrăriĭ în anul al 25-lea al existenţeĭ sale, fusese sulevată acéstă idee, ba incurseră chiar şi maĭ multe lucrărĭ de la literaţĭ eminenţĭ, de la maĭ mulţĭ membri aĭ Academieĭ române şi de la alţiĭ. Dar idea n'a putut fi întrupată din cause finanţiare, din lipsa totală de sprigin *material* din afară.

Aceste cause ne inspiră şi acum îngrijorare. De 10 anĭ în cóce înse opinia publică s'a schimbat, cărturariĭ nostri aŭ dovedit tot maĭ mare interes şi bunăvoinţă faţă de singurul paladiŭ al tinerimiĭ universitare române din Ungaria, şi acéstă împrejurare ne face a porni cu zel şi curaj lucrarea nóstră şi a fi cu încredere şi nădějduire în spriginul Românilor de bine.

Prin Almanachul nostru voim înainte de tóte a ne achita de o datorinţă, ce ne-o impune sentimentul de gratitudine faţă de ceĭ ce ne spriginesc de anĭ de zile şi carĭ cu drept cuvînt aştéptă *fapte* de la tinerime.

Prin *Almanach* dorim a ridica nimbul societăţiĭ nóstre; voim a adauge o petricică la căsuţa literaturiĭ nóstre.

Atîrnă de la bunăvoinţa obştiĭ române, cum vom isbuti cu tóte aceste şi cum vom fi încurajaţĭ pentru alte prestaţiuni în viitor.

De o cam dată aceste. Vom ţiné publicul român în curent cu decurgerea lucrăriĭ nóstre, ér la timpul sĕŭ vom lansa listele de abonament, când va fi timpul, ca fie care Român să-şĭ manifeste ĭubirea sa către societatea *„Petru Maior“*.

Budapesta, din şedinţa comisiuniĭ literare, ţinută în 2 Martie n. 1897.

Ilarie Chendi preşedinte. **Roman Rudnean** referent.

„Enciclopedia Română.“ A apărut fasc. III. al acesteĭ marĭ publicaţiuni a Asociaţiuniĭ Transilvane şi cuprinde articolele *Anorchia-Asanesciĭ*. Fascicolul e redigeat şi tipărit cu aceea-şĭ îngrijire ca cele premergĕtóre şi împodobit cu numĕróse ilustraţiuni excelente (Biserica Antim din Bucurescĭ, Aquariŭ, Taurul Farnesean, Apollon, Aphrodite. Artemis Seminarul român din Arad, Bis. Curtea de Argeş 2 tablourĭ, Ariadne). Dintre articolele maĭ însemnate amintim: Antim Ivireanul, Apa, Apafi, Arabia, Arad, (comit., oraşul şi diecesa), Arămâniĭ de Dr. Gust. Weigand, Arderea morţilor, Arion, Aron, Asachi, Asanescĭ etc. Abonamentele se fac la librăria *W. Krafft* în Sibiŭ, ér pentru România la *C. Müller*, Bucurescĭ. Preţul fl. 1. — pentru fascicol, fl. 10. — pentru tom (pentru România 2 leĭ 50 b., resp. 25 leĭ). (Abonamente cu preţ redus nu se maĭ primesc.) Fascicolele se trimit fără escepţiune numaĭ la aceĭ abonaţĭ, carĭ aŭ achitat preţul lor anticipativ.

„Convorbirĭ literare“ Nr. 2 a apărut cu următorul sumariŭ: *Mihail Dragomirescu*, Direcţiĭ literare. — *T. Maiorescu*, De la detronarea luĭ Cuza. — *D. Dan*, Ĕrăşi toponimie. — *Leconte de Lisle*, Cain. — *D. C. Nădejde*, Năpasta de I. L. Carageale. — *W. Shakespeare*, Femeea îndărătnică (comedie în 5 acte, de Haralamb G. Lecca). — *C. Litzica*, Al treilea anuar al dluĭ Weigand. — *N. Volenti*, Cântec (poesie). — *Th. D. Speranţă*, Politică (anecdotă). — *N. Volenti*, Trecuse timpul (poesie). — *Toma Dragu*, Poesiĭ populare. — Revista publicaţiilor. — Cărţi primite la redacţie.

Aŭ apărut

Axentie Severu: *Rĕspuns la „cartea négră“ scrisă de Dr. Ştefan Kemény jun.* avênd ca adaus: *„Incendiarea şi devastarea Aiudului în 1849“*, o broşură format mic 364 pag. şi costă 65 cr., care tinde, să lumineze unele puncte negre din istoria aceluĭ timp de ferbere generală. Broşura meritä, să fie cetită de toţĭ cărturariĭ românĭ.

A apărut din **„Biblioteca pentru toţi“:**

Nr. 111 Th. M. Stoenescu: *Poesiĭ.*

Nr. 112 - 113. Morand: *Întroducere la studiul sciinţelor fisice*, are o mulţime de figurĭ, carĭ uşurézä priceperea celor tractate.

Nr. 114 Seneca: *Liniştea sufletéscă*, cuprinde preţióse învĕţăturĭ despre chipul, cum între multele ademeniri ale lumiĭ să-ţi poţĭ păzi sufletul de turburărĭ. Pagubă, că limba traduceriĭ are scăderĭ, carĭ împedecă pe alocuria înţelegerea.

Nr. 115. Dum. Teleor: *Alte schiţe umoristice*, are 15 schiţe cu mult spirit scrise şi cu mult maĭ reuşite de cât cele dintâiŭ.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 20 Martie 1897.** **Numĕrul 12.**

Alegerile din Austria.

Alegerile, carĭ tocmaĭ acum se fac în Austria, ne interesézĕ deosebit.

Avênd în vedere legătura strînsă, ce esistă între cele dóuĕ state ale monarchieĭ, nicĭ o dată nu póte să fie indiferent pentru noĭ ceştĭ din Ungaria, ceea ce se petrece dincolo de Leitha. Acum înse interesul faţă de alegerile parlamentare din Austria trebue să ne fie potenţat pentru maĭ multe momente.

Maĭ întâiŭ e îndreptăţită interesarea nóstră prin împrejurarea, că noul parlament austriac va avé chemarea, să înoéscă pe un noŭ period de zece anĭ pactul vamal dintre Austria şi Ungaria şi să statoréscă cuota. Din resultatul alegerilor nu e greŭ a prevedé posiţia, ce o va lua noul Reichsrath în cestiunile acestea de împortanţă aşa covîrşitóre.

În locul al doilea se justifică interesarea nóstră deosebită faţă de alegerile austriace prin împrejurarea, că alegerile acestea se fac după legea cea nóuă electorală. A nume în sesiunea parlamentară trecută s'a modificat legea electorală austriacă prin crearea aşa numiteĭ „Curie a cincia".

Curia acésta a cincia e compusă din alegĕtoriĭ aceia, carĭ sciŭ scrie şi ceti şi sînt maiorenĭ. Nu impórtă, că óre cine dintre aceştia e deja alegĕtor orĭ pentru avere orĭ pentru cualificaţiune şi într'o altă curie. El póte să-şĭ deprindă dreptul sĕŭ şi în curia respectivă, dar tot o dată îl deprinde şi în curia a V-a, dacă e maioren şi scie scrie şi ceti.

Este decĭ evident, că curia cea nóuă însamnă un paş colosal spre sufragiul universal, şi că ceĭ ce beneficiézĕ din favorul curieĭ acesteia, sînt maĭ vîrtos clasele poporuluĭ de jos, clasele muncitorilor.

Nu e decĭ nicĭ o mirare, dacă tótă lumea a aşteptat cu încordare resultatul alegerilor pentru curia acésta, care e îndreptăţită a trimite 72 deputaţĭ în parlamentul central.

Ca să se pricépă şi maĭ bine causa acesteĭ aşteptărĭ încordate, va fi bine a reaminti istoricul înfiinţărĭĭ curieĭ acesteia. Lărgirea dreptuluĭ electoral, întroducerea sufragiuluĭ universal, pe cum se scie, e un postulat al democraţieĭ sociale. Şi asemenea se scie, că în partea ceealaltă a monarchieĭ democraţia socială e fórte lăţită maĭ vîrtos în oraşele industriale, de carĭ sînt fórte multe acolo. Se scie în fine şi aceea, că în anĭĭ din urmă faţă de lăţirea democraţieĭ sociale s'a ivit şi o puternică reacţiune prin deşteptarea spiritualuĭ creştin conservator.

Liberalĭĭ vĕdênd, că li-se clatină terenul sub picióre, aŭ socotit, că va fi bine a împlini în cât va barĕm rugarea socialiştilor şi a le concede un fel de vot universal. Ast fel s'a ajuns după multe peripeţiĭ la legea cea nóuă electorală şi la formarea curieĭ a cincia.

Étă motivul, pentru care se aştepta cu atâta încordare resultatul alegerilor pentru curia a V-a. Era vorbă, să se vadă, ce vor zice massele, şi cum se vor grupa voturile.

Acum alegerile acelea sînt terminate. Şi resultatul e o înfrângere ne maĭ pomenită a liberalismuluĭ. Eĭ cu adevĕrat aŭ căđut în grópa, carea o săpaseră altora.

Resultatul alegerilor acestora e o învingere strălucită a socialismuluĭ creştin. Massele, adevĕratele masse ale poporaţiunĭĭ aŭ dat un testimoniŭ strălucit despre credinţa lor şi despre sentimentele lor creştinescĭ. Singur în Viena şi în Austria inferióră s'aŭ înrolat 268,000 de alegĕtorĭ sub flamura luĭ Christos, pe când liberalĭĭ, încă acum sînt 2—3 anĭ stăpânĭ aĭ situaţieĭ, abia aŭ întrunit cu totul 4900 voturĭ.

Adevĕrat e, că faţă de numĕrul de maĭ sus al creştinilor socialiştiĭ aŭ întrunit 133,000 de voturĭ, şi că în unele cercurĭ industriale ale Boemieĭ şi Moravieĭ aŭ şi învins. Dar asta numaĭ pentru liberalĭ póte să fie consternător, de óre ce de o parte dovedesce completa lor derută, ĕră de altă parte un fapt încă şi maĭ dureros, a nume că eĭ aŭ fost în stare a se alia chiar şi cu socialiştiĭ, numaĭ ca să trântéscă pe creştinĭ.

Dar tóte aŭ fost zădarnice. Până în momentul de faţă dóuĕ din treĭ părţĭ ale deputaţilor aleşĭ sînt creştinĭ conservatorĭ, şi e cert, că noul parlament austriac va avé un timbru hotărît creştinesc.

Un moment interesant, dar dureros în alegerile austriace a fost ţinuta în-

---

Feuilleton.

Procesul Episcopuluĭ Ĭ. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Continuare.)

6.

Răspunsurile luĭ Clain înaintea comisiunĭĭ însărcinate în Viena cu cercetarea acţiunilor luĭ de la Iunie 1744; excerpt făcut de L. Rosenfeld.

„Accersito in illam (commissionem) Eppo Clein, pro danda solum informatione in facto, non vero per viam inquisitionis communicantur (sc. puncta) diserte declarando, illi per hanc informationem circa competentiam fori quoad personale neutiquam praejudicari, et occurentia forte puncta spiritualia ad forum Ecclesiasticum remissum iri, atque hunc in finem haec ipsa puncta debito loco. pro formanda inquisitione (si ita visum fuerit) communicari.

[1]) At Eppus, dum dicta Puncta sibi praelegi cepissent, non obstante praemissa evictione, forum illius Commissionis declinare tentans cum provocatione ad suum forum legale. formale examen coram illa subire detrectavit, ac tandem informationem super interrogatoriis sibi praelegendis ita solum obtulit, ut cras retractare possit."

. . . . . .

La primele întrebărĭ, relative la starea uniriĭ şi causele nefavorabile desvoltărĭĭ eĭ, Clain rĕspunse:

. . . . . .

„Unionem in clero durare; sed apud saeculares non ubique vigere. Aliquos enim pagos ejecisse popas suos ex Ecclesiis, praesertim postquam idem Eppus e Trannia discessisset. Imo eo etiam praesente, petiisse aliquos, ut saltem singulos popas non Unitos ipsis concedat, quibus alimonia dupplicata parati essent, in hoc quidem casu Unitos etiam Popas in immunitate ab oneribus conservare velle; secus popas unitos maltractaturos, et deinde in alias regiones migraturos. Iam eo rem devenisse ut non permiserint infantes baptizari a popis unitis, sed potius a mulieribus. Quantum ad regiones, hoc malo infectas, magnam partem illius tractus, qui est a Banatu Temesvariensi descivisse ab Unione, quin, uti nunc sibi referreretur per literas Viennae acceptas, hanc defectionem usque ad Marusium fluvium jam serpsisse, imo Clerum etiam in aliquibus locis, solum conditionate esse Unitum.

„Recessisse autem ab Unione, pro locorum diversitate, ab aliquot annis, plures, licet alibi alii ad Unionem accesserint; novissime autem praeterito vero, tempore reditus sui, Episcopi, in Tranniam, aliquos Calugeros apostatasse; cum multis aliis occasio perversionis ex eo data fuerit, et adhucdum daretur, quod ingressi in Valachiam cum suis ovibus, dum viderent mortuos suos a non unitis non sepeliri, ex eo contristati, mox deficerent.

„Dum causam quidem abjuratae Unionis, more suo hactenus etiam usitato, potisimum eam designaret, quod Privilegia Valachis concessa, non serventur, concessit, Calugeros e vecinis provinciis advenas per Banatum et e Moldavia intrantes, multum turbasse Unionem, dum concionibus suis Unionem damnarent, quorum coryphaeus diceretur esse Presbyter, inter quos unus natus Transilvanus, subditus Kornisianus, qui se Episcopum Hyerosolimitanum esse dixerat, notabilis alias in eo, quod septem et mediam mensuras vini una vice ebiberit. Primarium quidem horum, (Wissarionem), venisse per Banatum, et penetrasse usque Cibinium, et licet per interpretem

[1]) Aicĭ L. Rosenfeld însamnă isvorul: Hof-Kanzlei-Zahl 320, a. 1745; dto 249, a. 1744.

vĕtătorilor rurali. Acești onorabili dascăli aŭ votat aprópe toți cu socialiștii. E uu lucru acesta, care nu se póte în de ajuns releva, pentru că el arată pericolul enorm, la care sînt espuse tinerele generațiuni din Austria, și arată tot o dată și efectul statificării școlilor poporale.

Sîntem însе convinși, că una dintre cele mai de frunte grijĭ ale nouluĭ parlament va fi a aduce în orĭ pe onorabiliĭ dascălĭ, ca să le trécă pe viitor poftele socialistice.

Averea bisericéscă și darea suplementară. — Făcêndu-se din mai multe părți întrebărĭ la redacțiunea ziaruluĭ „M. All.“, că óre preoții după venitele beneficiale obligați sînt a plăti dare suplementară comunală, redacția numituluĭ ziar dă următórele deslușirĭ.

Scutirea preoților de la darea comunală suplementară se basézĕ pe §. 138 art. de lege XXII din 1886, care în alineatul al doilea zice: *De asemenea nu solvesc* (adecă dare comunală) *preoții nicĭ după acelea venite, carĭ le trag după oficiul, ce-l pórtă eschisiv în respectiva comună bisericéscă.*

La scutirea de la darea comunală suplementară se poftesce însе, ca venitele să le tragă în realitate, adecă să le poșédă preotul, și pentru aceea p. es. beneficiul parochial neocupat cade sub dare suplementară. Cu privire la acésta dispune următórea ordinațiune a ministeriuluĭ de interne: *Un beneficiŭ preoțesc pe basa §-luĭ 138 art. de lege XXII din 1886 numaĭ atuncia e scutit, dacă servesce spre provederea respectivuluĭ preot și e folosit de el.* (Ord. m. int. Nr. 69.770 — 1889.)

Din incidentul unuĭ cas concret ministeriul a mai dat o resoluțiune principială. În diecesa x. beneficiatul uneĭ abațiĭ reale a administrat și parochia, și fiind că, — pe cum se afirma, — nu se putea limita între cele dóuĕ beneficiĭ, ministrul de interne a hotărît așa, că beneficiul de 2000 fl. ca beneficiŭ parochial l-a declarat scutit de dare suplementară, dară cel alalt venit al beneficiatuluĭ l-a supus la dare. Resoluțiunea în privința acésta e următórea: *Venitul parochieĭ-abațiĭ împreunate cu păstorirea sufletéscă în partea, ce ajunge venitul anual mediŭ al uneĭ parochiĭ maĭ bine provĕzute, de asemenea este a se lua sub darea comunală.* (Ord. m. int. Nr. 24.075—1889.)

Scutirea de dare comunală suplementară nu se referesce numaĭ la beneficiŭ, ci se estinde și la cele alalte venite ale parochuluĭ, pe cum arată următórele dóuĕ ordinațiunĭ ministeriale: *Venitele stolare ale preoților nu pot fi tacsate cu dare comunală.* (M. int. Nr. 22,690—1878.) — *Preotul nu póte fi tacsat cu dare comunală după venitele sale preoțescĭ, carĭ aparțin claseĭ a IV-a a dărĭĭ de câștig.* (Ord. m. int. Nr. 37.045—1884.)

Fiind că preoțimea nóstră încă póte fi supusă la sarcinĭ neîndreptățite, ne-am luat voe a reproduce acestea din numitul ziar rocomandând celor interesați, să se provóce pe viitor la ordinațiunile ministeriale și eventual să recurgă fără amânare până la minister în contra dărĭĭ suplementare comunale, cu care ar fi tacsate venitele parochiale.

Răspunsul episcopilor anglicanĭ la enciclica „Apostolicae curae“, în care Sfinția Sa declarase de unăzĭ de invalide ordurile din biserica anglicană, a apărut acum latinesce și anglezesce. Mitropoliții de Canterbury și de York aŭ dat acestuĭ răspuns forma uneĭ enciclice. Ea firesce că în cuprinsul sĕŭ se îndréptă în contra sentinței Papeĭ Leo XIII, dară de relevat e, că mitropoliții aceia își manifestă reverința față cu Papa și-l numesc „venerabilul frate al nostru“. La sfârșitul enciclicеĭ compuse cu fórte multă moderațiune se zice:

„După ce Papa ne-a propus tóte acestea în numele păciĭ și unității, dorim, ca toți să scie, că noĭ sîntem cuprinși de acela-și zel și de acela-și devotament pentru pacea din biserica creștină și pentru unitatea eĭ. Noĭ recunóscem, că ceea ce fratele nostru Papa Leo XIII a scris din timp în timp în epistolele sale, a dese orĭ a fost fórte adevĕrat și inspirat de voința cea maĭ bună. — Dea Dumnezeŭ, ca chiar și din esplicarea acésta să isvoréscă o înțelegere maĭ bună a adevĕruluĭ, și ca ea să ducă la o tolerare maĭ mare și la un dor general de pacea din biserica luĭ Christos, a Mântuitoriuluĭ lumiĭ.“

Merită a fi relevat, că acest rĕspuns al mitropoliților e de pe timpul luĭ Laud, așa dar cam de 250 de anĭ cea dintâiŭ schimbare directă de părerĭ, la care căpeteniile bisericiĭ anglicane s'aŭ dimis cu Scaunul Apostolic.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În 18 a. c. la deschiderea adunărĭĭ societățiĭ s. Ștefan în Budapesta primatele Vaszary în un frumos discurs s'a ocupat de raportul dintre biserică și stat și a arĕtat nisuința statuluĭ de a-și aservi biserica. Acéstă nisuință neîndreptățită este causa morburilor sociale, de carĭ sufere societatea modernă în tótă Europa. Ideile moderne aŭ înveninat moravurile vieții private și pasiunile politice. Însă-și presa magiară constată, că în Ungaria e „destrucție, pustiire, decădință pretutindenea“. Medicina în contra decădințeĭ morale e întórcerea la Dumnezeŭ. În nisuința acésta ne aștéptă o misiune mărétă. Devisa să ne fie, — zice primatele, — că sîntem catolicĭ și rĕmânem în credință necletită față cu biserica nóstra și față cu capul eĭ!

Dacă numaĭ ar urma cuvintelor fapte maĭ energice de cât în trecut pentru apĕrarea drepturilor bisericescĭ!

Un pastor calvinesc se tângue amar în fóea „Protestans lap“ din Dobrițin, că de la întroducerea reformelor politice-bisericescĭ în multe locurĭ câte 30—50%

---

solum populum alloqueretur, per distributas eleemosynas plebem allexisse, et magnam illius partem a Banatu usque Cibinium pervertisse; alterum vero, subditum utpote Kornisianum, e Moldavia venisse usque Balázsfalvam, et in aliquot pagis similia praedicasse, plebemque pervertere cepisse. Postquam autem captus et coram plebe, quam seducere conabatur, hunc in finem Balázsfalvam ad residentiam Eppalem convocata, suas conciones revocare coactus fuisset, cum hac expressione, se potum omnia illa dixisse, et mentitum fuisse, plebem etiam illam resipuisse, ac subinde etiam plerosque horum seductorum manu militari captos fuisse.“

Aceste lămuriri priviaŭ §§-ii 1—15 din întrebările puse luĭ I. I. Clain; la §§-ii următorĭ 16—31 Clain zise:

„Dum alias causas hujus perversionis, praeter non observationem privilegiorum gentis Valachicae et simplicitatem poparum, non scire, iterato ediceret, ad quaestiones de Dioecesana Synodo. hoc Anno, circa finem mensis Iunii. Balázsfalvae instituta, respondit Eppus Klein: talem Synodum regulariter celebrari debere quolibet Anno; ac ultimariam illam per se dictam fuisse, more consueto, juxta statuta Canonum, Archidiaconis, quibusdam nobilibus, saecularibus et nonullis de plebe, Circularibus, uno mense ante terminum, editis; et quidem illis, qui ex Clero, aut rei, verbi gratia in causa matrimoniali fuerant, sub poenae comminatione, reliquis autem sine poena. Hoc quidem factum esse, scivisse tam Guvernatorem, quam Generalem Commendantem, eorundem autem consensum ad hoc non requiri.

Quantum ad praesentes in hac synodo, tam de Clero, quam statu saeculari, ex Archidiaconis Gr. R. Unitis in Trannia 44. omnes, excepto uno, vel duobus legitime excusatis, fuisse praesentes, quorum quilibet secum adferre solere unum, alterumve popam; vocem autem in synodo non habuisse, nisi vocatos. E nobilibus Valachis aliquos vocatos venisse, de plebe autem plures, quorum aliqos petiisse popas non unitos sibi concedi; alios autem de plebe non comparuisse. Fuisse autem promiscue ibi Unitos et non Unitos; summa praesentium omnium de Clero et populo circiter 150 efficiente, qui relate ad connumerata ante 7 vel 8 annos 85 millia familiarum unitarum, abinde omnino perversione multum imminutarum, sane exiguus censeri possit.

Relate ad quaestionem de propositione in Synodo, a quo? ac quomodo? facta, cunctando aliquantum, respondit: se Eppum fecisse propositionem: 1-mo quisnam inveniri possit modus, ad sopiendum hunc tumultum? 2-do reddidisse rationem, quidnam Viennae efficere potuerit cum eorum expensis. 3-io Cum de mandato Suae Majestatis iterum Viennam vocatus fuerit, petiisse sumptus itineris.

„*Negabat* autem, se tunc, dum coram synodo, quid Viennae efficere potuerit, clare exponeret, illis verbis usum fuisse, quod „speciosis verbis Viennae lactatus fuerit“; negabat porro proposuisse quod Status et OO. in specie Diploma Leopoldinum sine circumscriptione extradere nolint; propositionem valachico idiomate descriptam, extare in Archivo Dioecesano, e qua id etiam prodire, illum proposuisse, quod Status et OO. sine modificatione extradere nolint Diploma Regium, sibi intimatum ab Aula. Omnino curasse in synodo legi Instantiam Statuum et OO., adversus Decretum Suae Majestatis de recipiendis Valachis, in quantum illa gentem Valachicam concernebat; non autem hac lectione congregatos commotos fuisse, verum postquam multos, ut praemissum est, popas non unitos postulantes, Eppus interrogasset, cur tales petant? eos conclamasse: „*Nobis promittitis omnia, et mentimini!*“ Nec potuisse ipsum Dnum Eppum praesente synodo illos sedare, sed dein privatim ad se vocatos composuisse.

„Peraeque propositionem aliquam circa inquilinos et liberos Valachos in jobbagiones redigendos, non fuisse factam, sed tantum lectum coram synodo Articulum, circa vetitam inquilinorum *emigrationem;* quod licet jam duobus mensibus antea cognitum fuisset, tamen gentem Valachicam in synodo praesentam illius auditu denuo commotam omnino fuisse.“

Aicĭ se închie resumatul rĕspunsurilor din 16 Noemvrie, sfârșindu-se ședința comisiuniĭ.

(Va urma.)

dintre cei ce se căsătoresc, nu se mai cunună şi la biserică. Pe airia credincioşii (calvini) fac înmormîntarea fără preot şi cantor, ba fac şi botezuri civile. Venitele pastorilor tot scad. Protestanţii au stat în ajutoriul guvernului la aducerea legilor politice-bisericesci, şi acum ei simţesc mai greu urmările lor.

Roma.

Raporturile dintre S. Scaun şi dintre Rusia par a fi pe calea îmbunătăţirii. Lui „Pol. Corr." i-se scrie din Roma, că agentului diplomatic al Rusiei Iswolski i-a succes a termina negoţiările pentru umplerea alor patru scaune episcopesci, cari deja de mult sînt vacante. Preconisarea noilor episcopi se va întîmpla în consistoriul cel mai de aprópe. Iswolski a asigurat pe cardinalul secretar de stat Rampolla, că noul ministru de esterne rusesc contele Marawiew îşi va da silinţa de a susţiné raporturi amicale cu S. Scaun.

În urma pertractărilor dintre S. Scaun şi dintre guvernul francez sînt deja designaţi pentru dignitatea de cardinali archiepiscopii de Lyon şi de Rouen. Cu privire la al treilea prelat francez, care va fi creat cardinal în proximul consistor, decurg încă pertractările.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După budgetul cultelor dieta a desbătut încă în săptămâna trecută în general budgetul ministeriului de justiţie.

Miseriile pe terenul justiţiei le-a descris viu guvernamentalul Emmer Cornel, fost jude la curie. Espunerea lui a provocat sânge rău în tabăra guvernamentală. — Visontai între altele aduce înainte, că pe lângă tribunale sînt medici, cari dau atestate despre starea sanitară a părţilor litigante, fără ca să le mai visiteze.

Ca răspuns la o vorbire a lui Polonyi ministrul Erdély a declarat în şedinţa din 11 a c., că proiectul despre judicatura Curiei în afaceri electorale, căđut o dată în casa de sus (pentru aşa numitul Kanzelparagraph), guvernul nu mai are de gând, să-l aducă în dietă. Cu privire la căsătoria membrilor casei domnitóre va presenta un proiect de lege, prin care se va regula şi conducerea matriculei. Hotărîrii aduse de curie, prin care s'au declarat de abrogate legile referitóre la „mâna mórtă", ministrul nu-i dă mai mare importanţă de cât altor sentenţe judecătoresci. Dacă însе praxa curiei s'ar abate în o direcţie rea, ministrul va presenta în cestiunea acésta un proiect de lege.

Mercuri s'a terminat şi desbaterea budgetului ministeriului de justiţie şi s'a început a celui de finanţe.

Primul orator la budgetul finanţelor a fost Kossuth F., care cu durere constată, că între percepţiuni şi erogaţiuni nu e proporţie. În 1868 erogaţiunile erau de 138 milióne fl., azi însе ajung la o jumătate de miliard. Întrébă, că esistă proporţia acésta şi în îmbogăţirea naţională? Din contră ţara a sărăcit, ceea ce o dovedesce crisa economică la noi, cari formăm un stat agrar. Venitele au crescut numai prin marea îngreunare a poporului. Urgitéză banca magiară de sine stătătóre.

În şedinţa din 18 a c. deputatul poporal Rakovszky a poftit, ca speculaţiunile de bursă să nu fie privilegiate, ci să se supună la contribuţie cu atât mai vîrtos, că ministrul a făcut şi promisii în privinţa acésta. Mai de parte a arătat, că o causă în general cunoscută a criseî agrare e mărimea contribuţiei de pământ; propune, ca ministrul încă în acésta sesiune să vină cu un proiect de lege pentru reducerea dării de pământ. A espus mişcarea, ce s'a inaugurat între deputaţii austriaci pentru reducerea contribuţiei, care s'a şi redus cu 2 ½ milióne.

Okolicsányi s'a tânguit asupra vexărilor, la cari sînt supuşi cetăţenii prin modul de a se incassa diversele contribuţii, şi a arătat, cât de periculósă e procedura de a esarenda dările de consum şi vinderea beuturilor spirituóse.

Polonyi a constatat lăţirea înspăimîntătóre a beţiei, de şi esistă legi, a căror strictă aplicare ar puté ţărmuri acest viţiu. Oratorul nici n'a auđit, că pretorii să fie aplicat în vre un cas legea în contra beţivilor. Recomandă ministrului, să atragă atenţiunea auctorităţilor asupra acestor legi. Ministrul de finanţe răspunde opoziţionalilor, dară nu primesce propunrea lui Rakovszky nici cu privire la întroducerea dării de bursă, (care nu e în interesul capitaliştilor,) nici la reducerea dării de pământ, (care ar fi în interesul poporului agricol.).

Budgetul în general s'a primit cu maioritate de voturi.

În 19 a c. s'a început desbaterea specială a budgetului finanţelor.

Austria.

Alegerile şi în săptămâna trecută au decurs în ordine. Turburări s'au întîmplat numai în jidovita Galiţie, unde alegătorii au ucis pe un president electoral. Resultatul de până acum al alegerilor este favorabil principiilor creştinesci.

În Bucovina pe lângă Dr. G. Popovici au mai fost aleşi dintre Români cav. de Lupul, br. Hurmuzachi, br. Vasilco şi Dr Zurcan.

Foile liberale din Viena se tânguesc, că până în 16 a c. dintre 143 de mandate 100 sînt ale creştinilor. Dară foile jidovesci sînt optimiste, că a fară de cei 100, cari se numesc pe sine clericali, mai profesézá principii creştine şi luptă în contra liberalismului jidovit încă şi alţi deputaţi. După clasificarea celor din Viena dintre cei 143 deputaţi ar fi 18 creştini-sociali, 17 Germani clericali, 21 Poloni conservativi, 16 Cehi tineri, 15 social-democraţi, 12 Ruteni, 5 Români, 9 Sloveni clericali, 1 Ceh clerical, 6 Poloni de ai lui Stojalowski, 3 Poloni poporali, 4 Croaţi, 4 Italiani liberali, 2 Italiani clericali şi 1 Sloven radical.

Sêrbia.

De curênd guvernul sêrbesc s'a tânguit înalteî Porţi, că o bandă de Arnăuţi întrarmaţi au trecut la Rasca şi au prădat teritoriul sêrbesc. Născêndu-se luptă între ostaşii Sêrbi şi între Arnăuţi, dintre ceşti din urmă a rămas unul mort, şi câţi va au fost greu răniţi, éră cei alalţi au fugit. Guvernul a luat măsuri spre a împedeca pe viitor atari încălcări, dară faţă de complicaţiunile, ce se desvóltă în Orient, va observa şi pe mai de parte o atitudine reservată.

Creta.

Puterile deliberéză cu privire la pacificarea Creteî, éră Creteniî se ucid.

Lupta împotriva alcoolului în şcolile franceze.

În deceniile cele mai de pe urmă şcolile franceze au desvoltat o rîvnă aşa de mare, cât Franţa, care din causa organisării defectuóse a instrucţiei şi educării mai odinióră a dese ori era luată în batjocură, astăzi întrece pe vecinii sale pe terene singuratice. Şcóla franceză cea nóuă cultivă de o dată simţul practic şi un realism sănătos.

O apucătură norocósă a făcut ea acum de curênd recomandând singuraticilor institute, să-şi procureze câte un „Tableau d'antialcoolisme" de dr. Galtier-Buissière. Carta acésta parietală representă în chip intuitiv tóte, cele ce sînt vrednice a se sci despre firea stricăciósă a alcoolului: faţa omului „avant l'alcoolisme" (înainte de alcoolism) şi „aprês l'alcoolisme" (după alcoolism), organele omenesci sănătóse, pe cum sînt stomacul, ficatul, inima, creerii, şi de desubtul lor acele-şi organe ruinate prin alcoolism; mai de parte beuturile naturale, bune şi sănătóse, între cari dr Galtier-Boissière înşiră vinul, vinul de mere, vinul de pere şi berea (firesce că numai până la o măsură anumită), şi beuturile acelea alcoolice, cari le gătesce industria din napi, cartofi şi bucate, aşa dară tóte soiurile de rachiu. Efectul, ce-l are „alcoolul de struguri" şi de altă parte „alcoolul industrial" asupra unui animal, se representă în chip intuitiv în 6 icóne şi se esplică în text corespunđétoriu.

Dosul cartei parietale încă e esploatat. În mijloc sînt patru schiţe cu subscripţiile: Perderea energieî de voinţă, a bunătăţii de inimă, a dignităţii omenesci şi a minţii. De-a drépta şi de-a stînga se vêd în grupare intuitivă următórele inscripţii: Alcoolismul: Cel ce în fiesce care diminéţă pe stomac gol be un păhărel, acela fără îndoélă se face alcoolic. Prejudiţiu: Beuturile, despre cari se zice, că iritéză apetitul, nimicesc apetitul. Absintul e o otravă, care are să fie mai temută de cât morfiul şi belladonna. Lammenais a zis: „Sciţi voi, ce be omul acesta din păharul, ce se clatină în mâna lui cea trêmurătóre? El be lacrimile, sângele viaţa soţiei sale şi a pruncilor sêi." Miserie: Alcoolismul duce la urgisirea lucrului şi în sfârşit la sărăcie. Criminalitate: Crimele cele mai multe le sevârşesc beutori de alcool. Îmbêtrânire timpurie: Alcoolicul în vrîstă de 40 de ani e înzilit ca un om de 60 de ani. Epilepsie: Dintre 4 prunci epileptici 3 sînt prunci de alcoolici. Bólă mentală: Mai bine de ⅓ a nebunilor sînt alcoolici. Mortalitate: 20 din 100 de casuri de mórte sînt a se ascrie alcoolismului. În partea din jos a dosului cartei se arată efectul cel mai îngrozitoriu al otraveî alcoolice, pe cum erumpe adecă prin moştenire ca rhachitis, epilepsie, oftică şi hăbăucie. Din jos în unghiul din drépta se închie tabela cu o schiţă, care are subscripţia: În vreme ce tata se îmbêtă, mama muncesce şi se jertfesce.

În lupta împotriva alcoolismului tabela acésta compusă cu atâta pricepere a bună samă va isprăvi mai mult de cât disertaţiuni şi prelecţii ori cât de lungi şi de bunăvoitóre, presupunêndu-se firesce, că învĕţătoriul scie, să îndrume cu tact pe învĕţăceii sĕi la icónele acelea.

şi jefuesc împrumutat. Anarchia e deplină, Cretenii nu mai recunosc nici o auctoritate.

Ministrul de esterne francez Hanotaux în şedinţa din 15 a c. a camereĭ a declarat, că puterile s'aŭ unit cu privire la pacificarea Creteĭ în punctele următóre: 1) Autonomia Creteĭ, menţinênd suzeranitatea sultanuluĭ. 2) Retragerea trupelor grecescĭ şi turcescĭ cu escepţiunea acelor trupe turcescĭ, carĭ aŭ ocupat unele puncte împreună cu armata marilor puterĭ. 3) Întărirea corpuluĭ de ocupaţiune a puterilor câte cu 500—600 ómenĭ, carĭ să susţină ordinea. 4) Esecutarea fără amânare a mĕsurilor coercitive, carĭ le vor afla de necesare admiraliĭ la casul, dacă Grecia ar refusa a-şĭ retrage trupele. 5) Stricta blocare a Creteĭ şi autorisarea admiralilor de a bloca şi continentul grecesc.

Admiraliĭ aŭ publicat manifestul cu privire la autonomia Creteĭ sub suzeranitatea sultanuluĭ. Manifestul face cunoscut poporaţiunii, că puterile şĭ-aŭ dat silinţă, să pună capĕt stărilor critice din Creta şi să împedece repeţirea acelora; în conţelegere împrumutată vor să aplice dispoşiţiĭ, carĭ aŭ de scop de a regula funcţionarea guvernuluĭ autonom, de a linişti spiritile, de a asigura libertatea şi averea fie căruia fără deosebire de origine şi religie, de a uşura începerea lucruluĭ de câmp şi a comunicaţiunii, pe cum şi de a desvolta succesiv isvórĕle de venit ale ţĕriĭ. Puterile voesc, să fie ascultate de toţi. Pentru Creta să se deschidă o epocă nóuă, jos dară cu armele. Puterile voesc linişte şi pace şi dispun de destulă autoritate, ca să facă a fi respectate dispoşiţiile.

Corespondinţe.

Blaş 19 Martie 1897.

Onorată Redacţiune!

Primul din numĕrul trecut al „Uniriĭ“ mĭ-a adus din noŭ a minte de cele ce scriseĭ acum sînt câte va sĕptĕmânĭ într'o corespondinţă, carea aţĭ învrednicit-o, să o publicaţĭ.

În corespondinţa aceea am grăit despre starea deplorabilă, în care vedeam pe ucenicii nostri industriaşĭ şi comercianţĭ din Blaş.

Gândiam, că nepretenţiosul meŭ glas va fi auḑit de ceĭ ce sînt competenţĭ în cestiunea acésta. Durere, — ca să nu zic mai mult, — că aşteptarea asta nu mi-s'a împlinit. Ucenicii aceia cresc şi pe mai de parte ca buruenile, şi nu se interesézĕ de eĭ nimenĭ din ceĭ ce sînt datorĭ a se interesa de eĭ.

Gândiam, că dacă aci în Blaş s'ar face un început bun în causa acésta, începutul acesta ar afla imitatorĭ pretutindenea în archidiecesă şi chiar şi a fară de hotarĕle archidieceseĭ.

Dar în sfârşit mĭ-am împlinit datorinţa, am atras luarea a minte a celor competenţĭ la fenomenul acela trist. Vaḑă ceĭ competenţĭ, cum se vor împăca cu consciinţa sa şi cu ce-şĭ vor scusa înaintea luĭ Dumnezeŭ indolenţa sa.

Dară primul din numĕrul trecut al „Uniriĭ“ mĭ-a maĭ adus a minte încă de un lucru.

Aşa îmĭ aduc a minte, că acum sînt câţĭ va anĭ s'a făcut aci în Blaş încercarea de a aduna pe sodaliĭ nostri industriaşĭ şi comercianţĭ în o reuniune. Îmĭ aduc a minte maĭ de parte şi de aceea, că încercărĭ acesteia ĭ-a frânt gâtul părintescul nostru guvern, care se îngrijesce cu atâta dragoste de binele statuluĭ, cât pune civilor pedecĭ, când eĭ vor să-şĭ unéscă puterile, pentru ca aşa cu puterĭ unite maĭ uşor şi maĭ sigur să-şĭ realiseze progresul.

În sfârşit asta e tréba guvernuluĭ. Tréba nóstră, — asta e modesta mea părere, — e, ca noĭ să cercăm a realisa reuniunea aceea pe altă cale.

Óre să nu fie cu putinţă a înfiinţa aci în Blaş o reuniune a sodalilor gr. cat. sub aripile ocrotitóre şi încălḑitóre ale bisericiĭ?

Aşa mĕ întrebaĭ, când cetiĭ primul din numĕrul trecut al „Uniriĭ“. Şi mĕ gândiĭ apoĭ érăşĭ la influinţa cea binefăcĕtóre, ce o ar deprinde esemplul Blăşenilor asupra altor centre, în carĭ sînt destuĭ industriaşĭ şi comercianţĭ de aĭ nostri. cât să pótă imita esemplul acesta.

Sînt înse prea idealist. Dacă ceĭ competenţĭ nu se îngrijesc nicĭ de sórtea ucenicilor nostri industriaşĭ şi comercianţĭ, cu atât maĭ puţin se vor îngriji de sórtea sodalilor. Dór acestia sînt marĭ şi nu aŭ lipsă, ca alţiĭ să se îngrijéscă de eĭ.

Aşa mĭ-am gândit. Înse de şi sînt aşa de sigur, că cuvintele mele se vor perde din noŭ fără de resultat, totuşi am gândit, să-mĭ maĭ uşurez inima şi să vi-le scriŭ, că dóră le veţĭ învrednici, să le publicaţĭ.

S.

Apel.

„Reuniunea femeilor române din Sibiŭ“, care, ne măgulim a crede, că spre mulţămirea generală muncesce de 16 anĭ cu bun resultat în scopul înaintăriĭ culturale a femeiĭ române, încurajată de încrederea şi de binevoitoriul sprigin, cu carĭ a fost întimpinată în activitatea sa de până acum din partea publiculuĭ românesc, şĭ-a impus datoria de a merge maĭ de parte pe vastul teren al culturiĭ naţionale. Spre scopul acesta şĭ-a modificat statutele ast fel, ca pe basa acelora să pótă înfiinţa o şcólă pentru economia şi industria de casă şi o preparandie pentru sexul femeesc împreunate cu internat, ér cât tîmp nu va avé nicĭ institutele sale complete nicĭ internat, să pótă da stipendiĭ la eleve, carĭ frecuentézĕ alte şcolĭ de categoria celor contemplate şi a sucurge cu ajutoriul sĕŭ material şi moral la susţinerea altor instituite de asemenea natură.

Că acestea institute sînt o necesitate culturală de prima ordine la poporul românesc din patria nóstră, nu este lipsă să o dovedim, pentru că o simte fie care Român cugetător constatând cu durere, că un popor de preste treĭ milióne de suflete în statul nostru până astăzĭ nu are nicĭ un institut de acéstă natură.

Sarcina materială înse, ce şĭ-a impus-o reuniunea nóstră, când s'a angajat a contribui cu tot zelul la realisarea unuĭ scop atât de sublim, întrece puterile eĭ, şi este decĭ necesitată, să apeleze la generositatea publiculuĭ, aceluĭ public, care atât de mult a sacrificat şi sacrifică pentru cultura sexuluĭ bărbătesc, ca să-ĭ vină într'ajutor, făcêndu-ĭ posibil, ca în cel maĭ apropiat viitor să pótă face începeputul uneĭ îngrijirĭ maĭ serióse şi de cultura femeiĭ române, care este adevĕratul educător al familieĭ.

Acţiunea sa pentru procurarea mijlócelor materiale şĭ-o începe reuniunea nóstră prin aranjarea uneĭ sorturĭ (loteriĭ) de obiecte admisă prin §-ul 7 lit. b) din statutele sale.

Aranjarea uneĭ sorturĭ, aşa după cum o intenţionăm noĭ, este în prima linie un act, o mişcare culturală economică de sine stătătóre, care-şĭ are în genere însemnătatea sa proprie. Dar în acela-şĭ timp ea maĭ este pentru scopul nostru special şi o modalitate fórte potrivită, pentru că prin ea punem basa de realisare a altor acte culturale de o însemnătate de ordine maĭ înaltă, pe lângă jertfe relativ micĭ din partea singuraticilor.

Pentru o bună reuşită a sorturiĭ ne adresăm cătră întregul popor român din patria nóstră, cerêndu-ĭ concursul binevoitor. În special ne adresăm cătră femeea română şi apelând la simţul eĭ de soră a nóstră accentuăm, că institutele, pentru a căror înfiinţare aranjăm acéstă sortitură, aŭ menirea de a cultiva si a instrua în special sexul femeesc al némuluĭ nostru. Ne adresăm maĭ departe la întréga inteligenţă a némuluĭ nostru, cu deosebire la preotiĭ şi învĕţătoriĭ nostri, în firma convingere că ne vor înţelege şi că mână în mână cu poporul ne vor da tot ajutoriul posibil.

Expoşiţiunea de la 1881 şi sortitura aranjată de reuniunea nóstră la 1884 sînt dovedĭ convingĕtóre, că întreprinderea nóstră este realisabilă şi practică.

Spre orientare observăm şi accentuăm următórele:

1. Pentru sortitură se primesc orĭ ce lucruri de valóre. Amintim la primul loc mult admiratele lucruri de mână ale femeiĭ române, dar dorim, ca cu acestea să rivaliseze şi manufacturile produse din partea bărbaţilor (p. e. desemnuri, sculpturi, picturi, apoĭ lucruri decorative: vase, ulcióre, fărfuriĭ antice), pentru că am făcut experienţă, că tóte acestea lucruri preţuite de noĭ şi străiniĭ le admiră.

2. Obiectele destinate pentru sortitura întreprinsă de noĭ sînt de ... se trimite la reuniunea nóstră până *la 1-ma Iulie n. 1897.*

3. Eventuala insinuare şi trimitere a tuturor obiectelor să se facă la adresa subscriseĭ preşedinte.

Fie care obiect să fie provĕḑut cu un bilet, în care să se arete numele şi locuinţa donatoruluĭ, apoĭ numirea şi valórea obiectuluĭ.

4. Terminul sortiturii obiectelor se va anunţa ulterior prin ziarele românescĭ.

Recunóscem, că cerem óre carĭ jertfe de la publicul nostru românesc, dar sîntem de firma convingere, că măreţele scopurĭ culturale, ce voim să le realisăm, justifică pe deplin acéstă cerere a nóstră. Pentru acésta contând cu încredere la reuşita întreprinderiĭ, rugăm pe toţi Românii de bun simţ, ca să colecteze cât maĭ multe obiecte si să îndemne şi pe alţiĭ la colectare.

Din şedinţa reuniunii femeilor române din Sibiŭ, ţinută la 22 Februarie n. 1897.

Maria Cosma preşedintă. **Dr. Nicolaŭ Vecerdea** secretariŭ.

Mulţămită publică.

Subscrişiĭ în numele *Reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Sibiului* prin acésta dăm espresiune celeĭ maĭ profunde mulţămite Mult Onoratuluĭ institut de credit şi păstrare *„Economul“* din Cluş, care a binevoit a dărui pe sama reuniunii nóstre suma de 10 fl. adecă *zece florenĭ v. a.*, a căreĭ primire o cuităm şi pe acéstă cale.

Sibiŭ, în 18 Martie 1897.

Pentru reuniune:

Iuliŭ Bárdosi **Romul Simu**

Noutăţi.

Erariul pedepsit din causa matriculelor de stat. La juriul de presă din Budapesta s'a pertractat în 18 a c. un interesant proces de presă. Ca litiganţi aŭ stat faţă în faţă doĭ verĭ: Antoniŭ Kugyelka capelan, ca acusat şi Iosif Kugyelka notar şi matriculant civil în Gyetva (comitatul Zolyom) ca ofensat. Capelanul în anul trecut a scris la adresa matriculanteluĭ doĭ articolĭ, unul în „Alkotmány“, cel alalt în fóea slovacă „Krestyan“. El spune. că pe plebanul civil (aşa numesce pe matriculant) l-a pălmuit un Jidan, şi de atuncia acesta ca să-şĭ pótă menţiné rangul de locotenent în reservă la honvedĭ, pălmuesce pe bietul popor slovac din Zolyom. Când merge poporul, să împlinéscă actele civile prescrise la căsătorie, matriculantul înjură de cele sfinte, dară se are bine cu macelariul Jidan, căruia pentru „banĭ“ ĭ-a permis a-şĭ ridica macelăria lângă biserică. Maĭ spune, că pe tineriĭ slovacĭ, carĭ se presentă la cancelarie în portul lor naţional, acolo ĭĭ desbracă de ciórecĭ, şi face din localul oficios o gradă de gunoiŭ Pentru espresiunile acestea procurorul pe basa §-lor 258 şi 262 a intentat capelanuluĭ proces de calumnie. Capelanul a primit responsabilitatea şi s'a presentat la pertractare cu 34 martoriĭ (junĭ, june şi femeĭ slovace). Admiţênd tribunalul probarea faptelor s'a început interogatoriul slovacilor, după care procurorul şĭ-a retras acusa propunênd tot o dată, ca actele să se străpună la auctoritatea superióră a notaruluĭ matriculant. Tot la propunerea procuroruluĭ tribunalul a hotărît, că erariul reg. are să supórte spesele de 637 fl. 40 cr., din care sumă sînt a se da martorilor 540 fl., apĕrătoriuluĭ 50 fl., acusatuluĭ 19 fl., 15 fl. 40 juraţilor din Budapesta, şi 13 fl. interpreteluĭ. Ţara nu e destul, că plătesce pe matriculanţĭ, trebue să maĭ speseze şi pentru purtarea scandalósă şi ilegală a unora dintre eĭ.

Procesul Sĕvĕrşinenilor. Tribunalul din Arad a pertractat în sĕptĕmâna trecută un proces monstru, în care aŭ figurat ca acusaţĭ 54 ţĕranĭ românĭ din comuna Sĕvĕrşin (Szoborsin). Vina lor este, că în anul trecut aŭ delăturat din comună felinarele puse pentru iluminarea stradelor. Lampele acelea s'aŭ pus din ordinul protopretoruluĭ de cătră notariul comunal fără a maĭ întreba de comitet. Poporul vĕdêndu-se jignit în dreptul sĕŭ de a-şĭ regula însu-şĭ afacerile comunale, şi tot o dată simţindu-se îngreunat cu imposite nóuĕ, a luat lampele frumos şi le-a dus la casa comunală. Purtarea acésta procurorul o cualifică de violenţă, ér tribunalul din ceĭ 54 acusaţĭ pe 43 ĭĭ condamnă la câte 14 zile de carcer şi suportarea speselor procesuale. Osîndiţiĭ aŭ recurs în contra sentinţeĭ aduse de tribunal în 13 a. c.

D. Dum. Sturdza şĭ-a dat dimisiunea de la presidenţa senatuluĭ, aducênd ca motiv, că voesce a se retrage de la viaţa politică. Senatul nu a primit dimisiunea, şi partidul liberal-naţional insistă din tóte puterile, să înduplece pe şeful sĕŭ a rĕmâné şi pe maĭ de parte la postul luĭ. Până acum dl Sturdza e nedecis definitiv. Foile opositionale afirmă, că dl Sturdza ar fi perdut graţia regeluĭ şi pentru aceea se retrage.

Pulszky Károly nebun? După ce Pulszky a spesat nebunesce din baniĭ ţĕriĭ aprópe $^1/_2$ de milion sub firma de director al galerieĭ regnicolare de icóne, în loc de a fi dus în închisóre de rînd, a fost internat în un spital de nebunĭ. Mediciĭ încredinţaţĭ cu cercetarea dilapidatoruluĭ Pulszky nu aŭ putut constata, în ce stare psichică se află acesta. Ceĭ maĭ celebri psichiatri aŭ refusat a maĭ face parte din consiliul pentru esaminarea defraudantuluĭ, pe cum se crede, din motivul, că nebun nu-l puteaŭ declara pe cel sănătos, ér sănătos nu era în interesul familieĭ Pulszky a-l declara. Actualiĭ membri aĭ consiliul medical aŭ declarat, că Pulszky pe când făcea misteriósele cumpĕrărĭ de icóne şi obiecte de artă, era deja nebun, şi ca la atare nu i-se impută nimic din ce a făcut. Pe basa opiniuniĭ medicale tribunalul va sista urmărirea luĭ Pulszky pentru risipirea banilor publicĭ. Câte o dată e lucru cu minte a fi nebun.

Feriţi-vĕ de tovărăşia Jidanilor. „Gazeteĭ Trans.“ i-se scrie: Prin Martie st. n. un Român din comuna Mălin, în cercul Betleanuluĭ, întorcêndu-se spre casă, îl cuprinse sara prin Roşu-de-jos. Un jidan, care era cunoscut cu omul, luându-se la vorbă cu Românul, acesta ĭĭ spuse, că vine dela Bistriţa, unde a plătit o datorie a sa de 100 fl. Jidanul înse a înţeles lucrul aşa. că omul are la el 100 fl. S'a lipit decĭ de Român, mergênd împreună cu el, până aŭ ajuns între hotară. Aci Jidanul îl lovi pe Român cu un ciocan în cap, firesce pe la spate. Omul a căḑut la pămînt şi a strigat după ajutor. Într'aceea jidovul ĭĭ maĭ aplică 3 lovituri tot în cap. Omul a tot strigat după ajutor, şi în urmă l-a auḑit un om dela o móră din apropiare, care încă a rĕspuns strigând: „Stăĭ că viŭ!“ Jidanul auḑind acésta a luat-o la fugă. Omul dela móră, venind în ajutor l-a ridicat pe cel lovit şi l-a dus la judele comunal din Ruş, comuna de unde e jidanul. După ce a spus judeluĭ cele întîmplate, omul a fost dus cu carul la casa sa în Mălin. Jidanul a fost prins de gendarmĭ, carĭ l-aŭ dus la casa celuĭ bătut, şi aci şĭ-a mărturisit singur crima. Loviturile Românuluĭ sînt de 4 cm. afunde în cap. El are 4 copiĭ micĭ. Jidanul acuma se află la umbră în închisórea cercuală din Betlean. Românĭ, feriţi-vĕ de tovărăşia Jidanilor.

Aniversarea zileĭ de 15 Martie în anul acesta încă aŭ serbat-o Magiariĭ atât în Budapesta, cât şi în unele oraşe din provinţă, dar fără sgomotul îndatinat la eĭ cu atarĭ ocasiunĭ.

Monumentul luĭ Hentzi, care în 1848 a luptat cu bravură pentru dinastie în contra revoluţionarilor magiarĭ, se va depărta din fortăréţa Buda, unde era un ghimpe în ochiĭ Magiarilor, din care causă faĭmosul Szelles a făcut şi un atentat asupra luĭ. Monumentul celor 426 de soldaţĭ. carĭ împreună cu Hentzi aŭ căḑut rĕmânênd fidelĭ juramîntuluĭ dimpreună cu comandantul Hentzi, va fi aşedat de o cam dată în cemeteriul militar, de parte cam de o óră de la Buda; póte, că nicĭ acolo să nu aĭbă pace, şi cu timpul va fi transferat în arsenalul din Viena după dorinţa foilor magiare. Se zice, că depărtarea monumentuluĭ din cetatea Buda o fac necesară reparările de lipsă la palaţul regesc.

Cértă în familie. Deputatul Pichler la începutul l. c. a combătut cu multă vehemenţă procedura luĭ Morzsányi de a lua onorar advocaţial de 40,000 fl. Acum înse daŭ alţiĭ în Pichler. Anume „Hazánk“ publică o corespondenţă, în care se susţine, că Pichler fiind administrator principal la ziarul „Kossuth Hirlapja“, despre 600 fl. nu şĭ-a putut da samă. Kossuth F. proprietarul foiĭ l-a dimis din administratură dându-ĭ sfatul, ca pe viitor să nu maĭ priméscă oficiĭ de încredere împreunate cu manipularea de banĭ, ci să rĕmână numaĭ la politică. Pichler a provocat la duel pe Wallesz fostul cancelist la administraţia foiĭ luĭ Kossuth pentru publicarea corespondenţeĭ din „Hazánk“. Ne primind Wallesz duelul, Pichler l-a insultat formal pe Wallesz. Acesta îşĭ va căuta satisfacţie pe cale judecătorésca. Kossuth în o epistolă cătră Pichler îl declară pe acesta om corect şi de omenie afirmând, că şĭ-a dat samă de cele 600 fl. Se vorbesce înse, că autorul corespondenţeĭ din „Hazánk“ nu ar fi Wallesz, ci însu-şĭ Kossuth. Cĕrta în familie se complică. Dacă Wallesz va insista la judecătorie, să i-se dea satisfacţie, cine scie, la ce lucrurĭ moralisătóre ne maĭ putem aştépta?

Vinderea dominiilor statuluĭ. Din rapórtele ministruluĭ de finanţe se vede, că vinderea dominiilor statuluĭ a avut resultate maĭ favorabile, de cum se spera. 3224 jug. estimate în 253·218 fl. (venitul mediŭ de pe 5 anĭ luat de 20 de orĭ) s'aŭ vîndut cu preţul de 288·918 fl., adecă cu 35·700 fl. maĭ mult de cât era preliminat. Ministeriul cere autorisarea corpurilor legiuitóre de a maĭ vinde dominiul Schumacher de la Kis-Sztapár de 331 jug., estimat în 110·000 fl., dominiul de la O-Telek de 843 jug., preţuit în 277·436 fl., pusta de la Amalház de 498 jug. estimată în 116·979 fl., dominiul de la Kamara Sz. Ggörgy 1117 jug. în valóre de 194·886 fl., cel de la Belinţ 979 jug. preţuit în 204·379 fl., dominiul erarial de la Turda în estensiune de 745 jug. estimat în 115·00 fl. v. a.

Alesandru Lahovary a murit. Luni a repausat în Paris eminentul bărbat de stat român Al. Lahovary în al 56-lea an al etăţiĭ. Ingeniul luĭ ager, cultura înaltă, escelentul talent oratoric şi rutina diplomatică, zelul şi diligința neobosită de a lucra pentru gloria patrieĭ l-aŭ făcut un bărbat de stat de primul rînd. — Al. Lahovary s'a născut în Bucurescĭ din o familie fruntaşe. Studiile maĭ înalte ĭuridice şi-le-a făcut în Paris, unde în 1865 a obţinut diploma de doctor iuris. Întors în ţară scurt timp s'a aplicat la administraţie, după aceea înse s'a dat cu totul politiciĭ. În 1866 a fost ales deputat, în 1870 a fost numit pentru prima dată ministru de justiţie în cabinetul Manolache Costache Epurean. Acest cabinet a avut de a suprima unele revolte şi agitaţiunĭ antidinastice. Pe la finea anuluĭ 1870 cabinetul Epurean s'a retras. Din 1871—1876 fiind în fruntea cabinetuluĭ conservator Lascar Catargiŭ, Lahovary a purtat portofoliul justiţieĭ $4^1/_2$ anĭ. Cât timp aŭ fost liberaliĭ la putere, Lahovary prin strălucitele sale discursurĭ a stors respectul acelora. După căderea liberalilor în 1888 Lahovary érăşĭ ajunse ministru în cabinetul T. Rosetti. Din 1889 — 1895 în cabinetele Man şi L. Catargiŭ a fost ministru de esterne, în care calitate delicată a sciut susţiné vaḑa ţĕriĭ cu tact şi dignitate. În „cestiunea transilvană“ el a sciut împăca datorinţa impusă de dreptul internaţional cu cea de Român. A spriginit pe Româniĭ din a fară de regat din ĭubire de neam şi pentru spriginul dat nu a poftit a se amesteca în afacerile lor interne. Mórtea neaşteptată a luĭ Alesandru Lahovary o deplânge întrégă românimea. Întrégă presa română fără deosebire de partid aduce cele maĭ călduróse elogiĭ memorieĭ ilostruluĭ defunct, care prin caractĕrul sĕŭ bărbătesc şi nepĕtat a stors şi respectul adversarilor sĕĭ politicĭ. Camera şi senatul Românieĭ în semn de doliŭ şĭ-aŭ suspendat şedinţele, când li-s'a comunicat trista ĭaĭmă. Bóla, de care a suferit, pe cum scrie „Epoca“, era osificarea arteriilor. Mediciĭ din Viena ĭ-aŭ recomandat linişte absolută timp de doĭ anĭ şi vilegiatură în sudul Franţeĭ. Corpul defunctuluĭ va fi adus în Bucurescĭ. La Paris se vor face decedatuluĭ onorarĭ militare ca la ofiţer al legiuniĭ de onóre. Partidul conservator a luat mĕsurile. ca înmormîntarea să fie cât se póte maĭ imposantă şi démnă de memoria unuĭ patriot atât de distins şi resolut.

Cas de mórte. *Vincenţiŭ Grozescu,* protopop şi paroch gr.-cat. al Lugoşuluĭ, a repausat în 12 Martie în anul al 59-lea al etăţiĭ şi al 34-lea al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Prețul cel nemărginit al jertfeĭ eucharistice póte să se deosebéscă maĭ acurat, póte adecă să se înțelégă în dóuĕ sensurĭ. Maĭ de aprópe putem sub prețul acela să înțelegem *nemărginita sublimitate, precelință și perfecțiune,* carea e proprie a jertfeĭ eucharistice, pentru că Christos e preotul jertfitoriŭ și darul, care se aduce. Prețul acesta, dignitatea acésta morală a jertfeĭ eucharistice se întemeiéză pe sublimitatea și sfințenia luĭ Christos, întru cât el și acum este, „cel ce aduce și se aduce“ de-asupra altariuluĭ. Éră dacă de altă parte sub prețul acela înțelegem *prețul cel nemărginit al satisfacțieĭ și merituluĭ,* adecă prețul de rĕscumpĕrare cel nemărginit, nesecata comóră a rĕscumpĕrariĭ, care se cuprinde în jertfa eucharistică, atuncia adevĕrat că prețul acesta se derivă asemenea de la Christos, dară nu întru cât el se jertfesce acuma de-asupra altariuluĭ, ci întru cât s'a jertfit odinióră pe cruce. Căcĭ Christos prin actul sacrificial, care-l sevârșesce în s. Eucharistie, maĭ mult nu póte să prestea satisfacție și să dobîndéscă merite, ci numaĭ să ne aplice nóuĕ neîncetat comóra aceea de grațiĭ, carea a dobîndit-o în chip deplin pe cruce.

Dacă privim decĭ jertfa eucharistică *în sine,* dacă privim adecă dignitatea cea dumnezeéscă a preotuluĭ jertfitoriŭ și a daruluĭ de jertfă, pe cum și bogățiile acelea necuprinse ale ródelor jertfeĭ de pe cruce, carĭ sînt depuse în jertfa eucharistică, atuncia e limpede, că jertfa acésta are *preț nemărginit.* Ea ca jertfă nemărginit de prețiósă și nemărginit de perfectă are și *putere nemărginit de mare* pentru a produce efectele acelea, carĭ i-se cad și-ĭ sînt propriĭ, pentru că așa a rînduit Christos. Dar se ivesce maĭ de parte întrebarea, dacă *efectele* acelea, carĭ le produce în faptă jertfa cea de valóre și putere nemărginită, *sînt asemenea nemărginite și nețĕrmurite,* orĭ dóră sînt *mărginite și țĕrmurite?* Pentru ca să putem da rĕspuns la întrebarea acésta, avem să considerăm jertfa eucharistică în raportul eĭ la Dumnezeŭ, căruia i-se aduce, și apoĭ în raportul eĭ la ómenĭ, pentru carĭ se aduce.

Raportul la Dumnezeŭ în jertfă în tot de una e raportul cel dintâiŭ și cel maĭ de frunte, de óre ce ea după firea sa e *un act al religiuniĭ.* De aceea jertfa liturgică în rîndul cel dintâiŭ are să se privéscă de acțiune religiósă, de *λατρεία.* Dară spre onórea și glorificarea luĭ Dumnezeŭ ea servesce nu numaĭ în cualitatea sa de jertfă de adorare și de mulțămită, ci și în cualitatea sa de jertfă de împăcare și de cerere. Căcĭ Dumnezeŭ se onoréză și se glorifică tot de una, orĭ că ómeniĭ cércă a-ĭ împăca dreptatea și a-ĭ mișca bunătatea spre împărtășire de grație, orĭ că eĭ prestaŭ omagiŭ maiestățiĭ luĭ și mulțămesc liberalității luĭ. S. Eucharistie cu respect la tóte scopurile acestea are preț nemărginit și putere nemărginită, adecă e o jertfă *nemărginit de vrednică și perfectă* de adorare, mulțamită, împăcare și cerere. De aceea de-asupra altariuluĭ se prestă și se aduce în tot de una onorarea cea maĭ mare, carea e cu putință, adecă *onorare nemărginită.* Dacă avem decĭ în vedere *momentul latreutic saŭ religios,* care se cuprinde maĭ ales în adorare și în mulțămită, dară se cuprinde și în împăcare și în cerere, atuncia nu sufere îndoélă, că celebrarea s. Eucharistiĭ cuprinde în sine și prestă luĭ Dumnezeŭ în faptă *un cult de preț nemărginit.* În privința acésta jertfa luĭ Christos cea în sine nemărginită întru adevĕr și desvóltă deplina sa putere: prin celebrarea s. Eucharistiĭ se dă maiestățiĭ treĭ-unuluĭ Dumnezeŭ fără greș și în tot de una o adorare, laudă și mulțămită cu adevĕrat nemărginită și așa dară pe deplin vrednică.

Altmintrea stă lucrul, când considerăm jertfa eucharistică *în raportul eĭ la ómenĭ.* Ea privită din punctul acesta țintesce la mântuirea și sfințirea nóstră și e decĭ *mijloc de grație* saŭ maĭ bine *isvor de grație,* care ne împărtășesce bogăția binecuvîntărilor cerescĭ. S. liturgie produce pe sama ómenilor efecte de ale grațieĭ maĭ ales ca *jertfă de împăcare și de cerere.* Adevĕrat că și satisfacția și cererea încă se aduce luĭ Dumnezeŭ, dară cu intenția și cu scopul de a-l îndemna, ca el pe temeiul jertfeĭ de împăcare și cerere, ce i-se aduce, să ne arete din noŭ bunăvoința sa și să ne împărtășéscă darurile sale. Pe cum am amintit deja, prețul și dignitatea și așa dară *puterea internă a jertfeĭ eucharistice* sînt *nemărginit de marĭ* și în privința acésta, adecă spre a împăca pe Dumnezeŭ și spre a-ĭ mișca mila, ca să ne împărtășéscă binefacerĭ; căcĭ întreg prețul de rĕscumpĕrare, neměsurata comóră de satisfacție și de merit, carea s'a dobîndit pe cruce, o representă și o aduce Christos însu-și din noŭ ceresculuĭ sĕŭ Părinte cu scopul, ca acea comóră să se aplice ómenilor. Jertfa liturgică în sine considerată îmbie decĭ satisfacție prisositóre spre ștergerea tuturor pĕcatelor și pedepselor posibile; ea tot asemenea cuprinde un preț prisositoriŭ pentru dobîndirea de grațiĭ și bunătățĭ nenumĕrate. Cu tóte acestea, — și asta ne-o spune însă-și firea lucruluĭ, — s. Eucharistie în faptă pentru ómenĭ și în ómenĭ nu póte să producă efecte nemărginite. Căcĭ efecte nemărginite positive nu sînt cu putință nicĭ în privința numĕruluĭ nicĭ în a mărimiĭ. A fără de aceea omul, fiind creatură mărginită, nicĭ nu e capabil de a primi în sine efecte de acelea nemărginite. Ródele acelea, carĭ ni-le dobîndesce de la Dumnezeŭ jertfa s. Eucharistiĭ, sînt numaĭ mărginite, adecă restrînse la un anumit numĕr și la o anumită mĕsură, ceea ce de altmintrea trebue să se zică de asemenea și despre jertfa crucii. Jertfa eucharistică cu referire la ómenĭ póte decĭ să desvólte numaĭ *o eficacie restrînsă* și în ródele sale e capabilă numaĭ de *o aplicare mărginită.* Restricția și mărginirea acésta a ródelor jertfeĭ eucharistice póte însе să se înțelégă în dóuĕ sensurĭ:

a) În sens *intensiv.* S. jertfă liturgică nu produce tot de una efecte atât de multe și de marĭ, pe cât de multe și de marĭ ar puté să priméscă primitoriĭ lor după capabilitatea sa. Eficacia eĭ dimpotrivă e *mărginită în privința estensiuniĭ,* adecă efectele eĭ sînt legate de o anumită mĕsură, de și ele în casurile singuratice sînt diferite, acum maĭ marĭ, acum maĭ micĭ. Asta o întărește praxa bisericiĭ. S. jertfă se aduce adecă a dese de repețite orĭ, pentru ca să se dobîndéscă o anumită binefacere, p. es. scăparea unuĭ suflet din focul curățitoriŭ, întórcerea unuĭ pĕcătos, însănătoșarea trupuluĭ. Dacă jertfa eucharistică și-ar desvolta tot de una întréga și deplina sa eficacie, de care e capabilă, atuncia o singură aducere a eĭ ar fi de ajuns pentru a esopera în faptă binecuvîntărĭ orĭ cât de multe și orĭ cât de marĭ. Causa acesteĭ eficaciĭ mărginite lucru firesc că nu se află în firea și prețul acesteĭ jertfe, că ea dóră are putere nemărginită de a produce orĭ ce efect. Causa aceea nu se află nicĭ singur numaĭ în maĭ marea orĭ maĭ mica susceptibilitate a omuluĭ, căruia i-se împărtășesce rodul jertfeĭ. Susceptibilitatea acésta adevĕrat că încă hotărește în cât va în lucrul acesta și are înrîurință asupra mĕsurĭ, în care omul dobîndesce rodul jertfeĭ; însе causa ultimă și hotărîtóre pentru aplicarea maĭ mare orĭ maĭ mică a grațiilor sacrificiale are să se cerce în voința luĭ Christos, saŭ cu alte cuvinte în rînduirea positivă a luĭ Dumnezeŭ. Jertfa s. Eucharistiĭ e un mijloc de grațiĭ; ea are adecă să ne mijlocéscă bogățiile rĕscumpĕrariĭ. Éră spre acésta e de lipsă o rînduire positivă a luĭ Dumnezeŭ. S. Eucharistie póte să mijlocéscă grațiĭ numaĭ întru atâta și în acea mĕsură, întru cât și în care mĕsură a rînduit-o spre acésta Dumnezeŭ. Dară Dumnezeŭ întru împărtășirea darurilor sale pretinde și conlucrarea nóstră; cu cât sîntem pregătițĭ maĭ bine, în chip cu atâta maĭ liberal dăruesce el de comun grațiile sale. Asta are să se zică, nu numaĭ când e vorbă de sacramente, ci și când e vorbă de jertfă. Mărimea roduluĭ sacrificial a statorit-o decĭ Dumnezeŭ, dară maĭ mult orĭ maĭ puțin cu considerare la dispositia acelora, pentru carĭ se aduce jertfa. Înainte de tóte hotărește în lucrul acesta bunăplăcerea liberă, înțelépta providință a luĭ Dumnezeŭ, carea „întocmesce tóte cu folos“ (Înțel. 8, 1); apoĭ maĭ hotărește voința milostivă a Archiereuluĭ Isus Cristos, care pe altariŭ îmbie și aduce ceresculuĭ sĕŭ Părinte prețul sângeluĭ sĕŭ cu intenționea, ca acesta să producă efecte determinate, maĭ marĭ orĭ maĭ micĭ; ér în sfârșit maĭ hotărește și dispositia subiectivă a celuĭ ce primesce efectele jertfeĭ. Pe cum noĭ avem să ne rugăm neîncetat, așa are și jertfa să se aducă neîncetat, pentru ca să dobîndim doritele roduri și grațiĭ. Așa a rînduit Dumnezeŭ, fiind că serbarea neîncetată a jertfeĭ promovéză în chip maĭ puternic onórea luĭ și mântuirea nóstră.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

El se aședă pe pămînt sub un lămâiŭ, care-și întindea de parte rădăcinile sure, ca să ajungă cu ele până la un braț al rîulețuluĭ. Cuĭbul unuĭ pițigoiŭ atîrna chiar de-asupra apeĭ, și mica ființă privia din gura cuĭbuluĭ fără temere la el.

„Într'adevĕr," gândi el, „pașĕrea îmĭ e tălmaciŭ. Ea îmĭ zice: Nu mĕ tem de tine, pentru că legea acestuĭ loc fericit e iubirea!"

Farmecul dumbrăviĭ i-se părea acum desvĕlit. El era vesel și se hotărî, să se facă și el unul din ceĭ ce s'aŭ perdut în Dafne. Óre în servițul florilor și plantelor și în gustarea tuturor frumseților mute, carĭ le vedea în jur de sine, nu ar puté, să se asemene omuluĭ celuĭ cu cuțitul de grădinariŭ în gură, — să uĭte și ĕră să uĭte lăsând în urma sa zilele cele viforóse ale vieții sale de maĭ în ainte?

Dar pe încetul începu a se trezi într'însul firea Israilituluĭ.

Farmecul acesta póte că îndestulia pe uniĭ ómenĭ. Ce fel de ómenĭ eraŭ eĭ?

Iubirea e răpitóre, — o, cât e de plăcută, dacă urmézĕ după miserie, pe cum a fost a luĭ! Dar este ea tot, ce umple viața? Este ea tot?

Era o deosebire între ceĭ ce se înmormîntaŭ aci de bună voe, și între el. Eĭ nu aveaŭ obligăminte: eĭ nu aŭ putut să aĭbă de acestea; dar el —

„Dumnezeule al luĭ Israil!" zise cu glas tare sărind de pe pămînt, în vreme ce fața îl ardea. — „Mamă, Tirzo! Afurisit să fie momentul, afurisit locul, în care socotesc, să gust fericire, pe când voĭ suferiți!"

El grăbi de aci prin desiș și ajunse la un rîuleț, care cu bogăția sa de apă era asemenea unuĭ rîŭ cu alviĭ zidite, cursul căruia icĭ colé era întrerupt prin stavile închise. Preste rîuleț ducea o punte, și el trecu preste ea. Stând pe punte vĕdu multe alte punți, din carĭ nicĭ una nu era asemenea cu cele alalte. De desubtul luĭ apa se aduna în un lac și era limpede și străvedie; ea maĭ la vale se arunca vuind preste stîncĭ în jos; acolo era apoĭ ĕră un lac și ĕră un cataract, și așa maĭ de parte, până din colo de unde vedea ochiul. Și punțile și lacurile și cataractele vuitóre îĭ spuneaŭ așa de limpede, pe cum numaĭ pot grăi lucruri fără de graiŭ, că rîulețul curge după planul unuĭ măiestru într'acolo, în cătrăŭ voi acesta, căcĭ rîul se póte cârmui, pe cum se cade unuĭ servitoriŭ al zeilor.

Din colo de punte vĕdu Ben Hur un ținut încântătoriŭ. Văĭ largĭ se întindeaŭ printre coline numĕróse. Pe icĭ pe colé se ridicaŭ păduricĭ și sclipiaŭ lacurĭ liniștite. Câmpiile acestea le străbătaŭ cărărĭ albe și rîulețe cristaline, carĭ în timp de secetă recreaŭ tóte și făceaŭ, să înverdéscă pajiștĭ și straturĭ minunate de florĭ. Pe pășunĭ se vedeaŭ turme de mieĭ albĭ ca neaua; glasurile păcurarilor, carĭ mergeaŭ în urma lor, se audiaŭ până la el. Ca și cum ar fi avut să fie inscripția tuturor lucrurilor acestora, carĭ le vedea, se înalțaŭ altare numĕróse sub ceriul liber; lângă fiesce care sta gata de slujbă câte un om îmbrăcat în haĭne albe, în vreme ce procesiĭ, tot asemenea ómenĭ îmbrăcați în alb, treceaŭ încet de la unul la altul, și fumul altarelor formând norĭ întunecoșĭ plutiaŭ pe de-asupra locurilor sfinte.

Așa se preumblaŭ ochiĭ luĭ îmbetațĭ de la un obiect, de la un punct la altul, se odihniaŭ pe pajiștĭ, acum pe colnicĭ, apoĭ cercaŭ a pătrunde în dumbrăvĭ și a urmări procesiile, apoĭ se siliaŭ în zădar a merge în urma cărărilor și rîurilor celor ce se perdeaŭ în fundul priveliștiĭ, pentru ca să se sfârșéscă cine scie unde. O, care va puté să fie sfârșitul potrivit pentru o priveliște așa de frumósă! Ce taĭne corĕspunzĕtóre vor fi ascunse în dosul uneĭ întrărĭ așa de minunate! Privirea luĭ umbla în tóte părțile, și în fața uneĭ priveliștĭ ca acésta nu putea să nu i-se impună convicția, că aci era pace în aer și pe pământ, și fiesce cuĭ îĭ suna invitarea, să vină și să se aședе aci și să găséscă liniște.

De o data i-se impuse o idee: dumbrava era întru adevĕr un templu, un templu larg fără de pereți!

Nicĭ o dată n'a maĭ vĕdut așa ceva.

Architectul nu s'a oprit la aceea, ca să se siléscă a mărgini cu columne și portice, cu proporțiĭ, cu sale orĭ într'alte chipurĭ epopea sa, ce voia să o întrupeze, ci el numaĭ a supus natura scopurilor sale. Așa a zidit ficiorul cel destoĭnic al luĭ Joe și al Calipseĭ vechea Arcadie, și aicĭ ca și acolo geniul era cel elin.

De pe punte întră Ben Hur în valea cea maĭ de aprópe.

El ajunse la o turmă de oĭ. O fată o păzia și-ĭ făcea semn: „Vino!"

Maĭ de parte sta în drum un altariŭ, — pe o basă de pétră négră se ridica o tablă de marmoră și frumos împodobită, și pe ea un lighian de bronz, în care ardea focul. Chiar lângă altariŭ mișca o femee o vargă de salcă în aer, când îl vĕdu, ér când trecu, ea îĭ strigă: „Opresce-te!" Și ispita tinerețelor pătimașe lucia din ochiĭ eĭ.

Și încă și maĭ de parte întîlni el una din procesiĭ. În fruntea eĭ cânta o cétă de fetițe, góle a fară de ghirlandele, cu carĭ eraŭ împodobite. Ele cântaŭ cu glas ascuțit. Apoĭ urma o cétă de băeți asemenea goĭ și pîrliți de sóre, carĭ săltaŭ după tactul cântăriĭ fetițelor; în urma lor procesia, tot femeĭ, carĭ duceaŭ la altare coșercĭ cu spițerii și cu dulcețurĭ, — femeĭ îmbrăcate în haĭne ușóre și nebăgând în samă goliciunea sa. Când el ajunse până la ele, ele îĭ atinseră mânile și-ĭ ziseră: „Rĕmâĭ și vino cu noĭ!" Una din ele, o Elină, cânta o strofă de Anacreon:

„Astăzĭ ĭeaŭ orĭ daŭ;

„Astăzĭ și beaŭ și trăesc;

„Astăzĭ voiŭ să cerșesc orĭ să împrumut, —

„Cine scie, ce va aduce tăcutul mâne!"

Dar el își continuă cu nepăsare calea și ajunse la o pădurice înverdită cu îmbelșugare în mijlocul văiĭ în locul, unde ochilor luĭ cercetătorĭ avea să li-se îmbie scena cea maĭ semnificativă. Când privi la cărarea, pe care mergea, îl momi umbra, și prin frunziș îĭ luci óre ce, și el socoti, că e vre o statuă; așa își îndreptă pașiĭ într'o lature și pătrunse în singurătatea recorósă.

Érba era tinĕră și curată. Arboriĭ nu eraŭ prea deșĭ, și tóte felurile orientale eraŭ aci representate pe lângă multe feluri exotice. Aci se înălța cu fală un grup de finicĭ asemenea unor regine împodobite cu pene. Colo se iviaŭ smochinĭ selbaticĭ lângă dafinĭ cu frunziș de colóre închisă. Apoĭ ĕră stejarĭ pururea verdĭ cu podóbă de frunze lucitóre și cedri, carĭ eraŭ destul de marĭ, pentru ca să se pótă numi regĭ din Livan, și frăgarĭ și ciparoșĭ de frumseță așa de minunată, cât fără de esagerare se putea zice despre eĭ, că aŭ fost mutați aci din grădinile raiuluĭ.

Statua s'a adeverit de o Dafne de o frumseță admirabilă. Dar luĭ Ben Hur abia ĭ-a rĕmas atâta vreme, cât să arunce o căutătură la fața eĭ: lângă piedestalul statueĭ zăceaŭ pe o pele de tigru un tinĕr și o fată durmind cuprinzêndu-se în brațe. Chiar lângă eĭ aruncate pe o grămadă de rose veștedite zăceaŭ uneltele slujbeĭ lor, — sapa și secerea luĭ și coșarca eĭ.

Libertatea asta îl puse în uĭmire. Ér i-se păru a afla în liniștea desișuluĭ plin de mirosurĭ, că firea desfătăciósă a acesteĭ dumbrăvĭ marĭ constă în pacea, ce nu scie de temere; în somnul acesta în ziua mare, — în somnul acesta la piciórele Dafneĭ, — ceti el un noŭ capitul, care se cuvine a-l împărtăși numaĭ cu alusia cea maĭ nehotărîtă. Legea acestuĭ loc era iubirea, însĕ iubirea fără lege.

Și acésta era pacea cea dulce a Dafneĭ!

Acesta era scopul vieții pentru servitoriĭ eĭ!

Spre realisarea acestuĭ scop renunțaŭ împĕrați și principĭ la venitele sale!

Spre realisarea acestuĭ scop chema într'ajutoriŭ o preoție șirétă natura întrégă, — pașĕrile și rîulețele și criniĭ eĭ, rîul, lucrul multor mânĭ, sfințenia altarelor, puterea roditóre a sóreluĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma"**, pentru auctorități publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă 5 cr., spedată franco sub fașe 8 cr.

Editor și redactor rĕspunzĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Comandele se efectuesc iute.

Sibiŭ, Strada Măcelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public, că în **lucrătórea mea de păpucărie** efectuesc tot felul de **încălțăminte** pentru **domnĭ, dame** și **copiĭ,** pe cum și tot felul de **reparaturĭ** cu **prețurile cele maĭ moderate**; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor **marfă solidă** și **prompt executată.**

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de țară din Ardeal, servind cu **lucru bun** și **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulți alțiĭ.

Prețurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Martie 1897

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

(10) 1—? măestru pantofar.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale luĭ

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulțĭ anĭ aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulțĭ medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune*, ca: *perturbațiunĭ în circulația ferit, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea maĭ mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele maĭ slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiuluĭ“ a luĭ I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Maĭ puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățirilĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale luĭ I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite și maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érăși 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îțĭ esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pavlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flöduik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nașterilĭ, așa că n'am maĭ putut lucra nimica și sigur aș fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulțămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., ½ flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în piciore, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochininâ de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕrului. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cóceriĭ de deget, contra cóceriĭ peptuluĭ și picióreloř podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerături de *I. Pserhofer,* de mulțĭ anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr, 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guși remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr., trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de maț 1 litru Elisir Kola saŭ viu fl 3.—, ½ litru 1 fl. 60 cr., ¼ litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr., 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerilor de cap, durerilor de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articolĭĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectuesc cât se póte de lute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele I. Pserhofer, și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre roșie.

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiuluĭ“ Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 6—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Peutru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 27 Martie 1897.** **Numĕrul 13.**

Provisioniştiĭ.

Aşa se vede, că în sfârşit tot va trebui să învingă cinstea şi omenia chiar şi aicĭ la noĭ.

În Austria liberalismul e îngropat, aşa credem, că pe vecie. A învins creştinismul cu principiile sale singure mântuitóre.

Şi la noĭ încep a se ivi semne de sfârşit pentru liberalism şi de rĕsărire a cinstiĭ.

Sciŭ cetitoriĭ nostri, cum şĭ-a folosit deputatul Morzsányi influinţa sa de deputat pentru o „provisiune“ de 40,000 fl. Sciŭ şi aceea, cum numitul domn a abzis de mandat din acéstă pricină, şi acum află, că tot acest domn érăşĭ a fos reales de deputat.

Destul că afacerea „provisiuniĭ“ acesteia a produs o mare turburélă, şi de atuncia a urmat o mulţime de arĕtărĭ, cum deputaţiĭ îşĭ folosesc influinţa lor de deputaţĭ pentru a ajunge la venite laterale care de care maĭ grase. Sînt deputaţĭ, carĭ tocmaĭ pentru că sînt deputaţĭ, sînt aleşĭ pe la deosebite societăţĭ, de la carĭ aŭ venite laterale cu miile.

Stările acestea aŭ început a fi prea de tot ofensive a bunuluĭ simţ, şi maĭ îrtos partidul guvernamental a ajuns a fi un adevĕrat partid de „provisioniştĭ“. Elementele cinstite aŭ început a se revolta, şi pornind din casul luĭ Morzányi s'aŭ ivit o mulţime de casurĭ, în carĭ legea de incompatibilitate părea a fi învederat călcată în picióre.

Sub influinţa opinieĭ publice revoltate uniĭ deputaţĭ maĭ de frunte aŭ abzis de posturile şi venitele lor laterale, éră unul, contele Andrássy Géza, presidentul băncii agrare, a abzis de mandatul sĕŭ de deputat.

Îşĭ póte închipui orĭ cine panica, ce s'a ivit în sinul partiduluĭ guvernamental. O mulţime de deputaţĭ simţesc, că nu maĭ pot subsista aşa, pe cum dedaţĭ sînt a subsista, dacă li-se vor tăia venitele lor laterale. De aicĭ se esplică realegerea luĭ Morzsányi, cu scop ca alegĕtoriĭ să-ĭ dea atestat de moralitate şi cinste. De aicĭ tălmăcirile şi rĕstălmăcirile legiĭ de incompatibilitate. De aicĭ nisuinţa pornită pentru revisuirea legiĭ de incompatibilitate în favorul provisioniştilor.

De o cam dată ferberea e mare. Baronul Bánffy s'a declarat prietin al provisioniştilor. El a spus, că nu vede incompatibilitate în aceea, ca un deputat să pótă fi şi membru în direcţiune p. es. a băncii agrare. Şi pentru acésta l-aŭ aclamat cu însufleţire toţĭ provisioniştiĭ. Într'aceea contele Csáky şi altiĭ se arată contrarĭ provisionismuluĭ, éră opositionaliĭ, adunaţĭ întru sĕrbătorirea luĭ Horánszky Nándor, în frunte cu Apponyi aŭ declarat de un abus detestabil sistemul de provisionism şi aŭ accentuat necesitatea de a forma un noŭ partid politic sub numele de „partid al ómenilor cinstiţĭ“.

Étă unde am ajuns. O declară bărbaţĭ de frunte din sinul maiorităţiĭ parlamentare, bărbaţĭ, cum sînt conţiĭ Károlyi Sándor şi Károlyi István, că la noĭ e necesitate de un partid al ómenilor cinstiţĭ, de óre ce actualele partide nu sînt cinstite, nu în special partidul de la guvern.

Constatarea acésta e de mare valóre, şi ea marchézĕ începutul sfârşituluĭ.

Poporul va trebui să cunóscă în sfârşit, că ceĭ ce în parlament pretind a representa voinţa ţĕriĭ, nu representă alt ceva de cât interesele lor personale, şi că nu de binele ţĕriĭ îĭ dóre pe eĭ, ci de dinşiĭ singurĭ, de-a ajunge adecă prin mandat la o provisiune cât se póte de mare.

Când poporul o va cunósce acésta, atuncia va fi sunat césul provisioniştilor. În Austria poporul ĭ-a cunoscut pe liberalĭ, a aflat, că vorbele lor sînt numaĭ frase seducĕtóre, că în realitate înse liberaliĭ îşĭ fac numaĭ treburile lor. Şi urmarea a fost enorma derută, ce a suferit-o liberalismul la acum închiatele alegerĭ parlamentare. Liberaliĭ, acum sînt câţĭ va anĭ stăpânĭ aĭ situaţieĭ, aŭ ajuns nu numaĭ a fi în minoritate, dar aŭ ajuns a nicĭ nu maĭ forma un partid vrednic de a fi băgat în samă.

Aicĭ va trebui să ajungă eĭ şi la noĭ. Liberalismul e minciună.

Va trebui decĭ să se adeveréscă vorba Românuluĭ, că prânzi poţĭ cu minciuna, dar cina nu. Liberaliĭ nostri acum de multişor prânzesc şi benche-

---

Feuilleton.

Procesul Episcopuluĭ I. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Fine.)

7.

1744. Decemvrie 7.

A dóua şedinţă a comisiunii instituite pentru ascultarea luĭ Clain, după excerptul luĭ Rosenfeld.

„Eppus Klein, per nuncios suos, Petrum Aaron, sacerdotem G. R. Unitum, Theologum Romanum et Agentem Hardt, cum protestatione, nunciari curavit, quod, cum Cardinalis, Nuncius Apostolicus Viennae, ipse *mandaverit* ne apud forum respectu personae suae ecclesiasticae, canonibus contrarium, campareat, eo minus ibi respondeat, comparere et oretenus respondere nequeat, ast, ubi puncta sibi scripto communicata fuerint, respondere velit. Non tamen Commissio delegata huic petito adstipulabatur, verum per suos nuncios, Eppo renunciat, velit se usque cras scripto declarare: an in sequenti Commissionis sessione comparere at principi terrae, tanquam Regi Apostolico, jubendi authoritatem habenti, obtemperare, consequenterque ad residua puncta respondere velit; cum ratio non videatur: cur praejudicet Canonibus respondere verbis et non praejudicet respondere scripto? et si respondere non vellet, cum Commissio id ipsum Suae Majestati referre debeat, judicet ipse Eppus, an per hoc suam causam meliorem vel pejorem facturus sit.“

8.

1735. Aprilie 18.

Petiţiunea luĭ I. I. Clain relativă la aspiraţiunile Românilor din fundul regiŭ.[1])

P. P

Etsi pluribus Mattem Vram Ssmam molestare non deberemus, cum antehac, humili de genu, supplices nras preces Matti Vrae porreximus; nihilominus quia Clementissima eatenus Mattis Vrae SSimae Resolutione protelata, Adversarii nri, quo magis nos particulam Clementiae Mattis Vrae exortaturos animadvertunt, eo deplorabiliores et vix non ad extremam usque desperationem nram persecutiones exercent, inviti etiam necessitamur sequentia clementissimis Mattis Vrae oculis pro remedio humillime subjicere; — et quidem

I-mo. Quod D-ni Saxones Privilegia a Regibus Catholicis, ipsis qua ejus temporis Catholicis concessa, tacendo nomen Catholici, solum ad *Nationem* suam, nunc Lutheranam applicantes, Unicam illam in Terra Regia, seu, ut ipsi vocant, Sedibus Saxonicis Haeredem esse velint, caeterisque Nationibus, (etsi Catholicis) ex dicta Terra vel totaliter exclusis vel in subditatum, redactis, Jus dominale quod nunquam habuerunt, defacto sibi appropriare conentur. Hinc, etsi constet, Nos priores utpote, a tempore Trajani Imperatoris, Tranniae Incolas esse, et dupplicibus piae Memoriae Imperatoris Leopoldi Privilegiis tempore Unionis, clementissime Clero et Nationi concessis, incorporatos aliisq pares effectos extitisse, his tamon, et aliis rationibus, in prioribus

[1]) Petiţiunea acésta se află tot în actele culese de L Rosenfeld. Ea desvóltă o serie de ideĭ, ce loviaŭ în dreptul săsesc, care era greŭ de suportat, dar era — drept sancţionat. O acţiune similă iniţiă maĭ târziŭ şi Petru Dobra, în dietă, printr'un memoriŭ. Atacul asupra positieĭ Saşilor era decĭ sistematic. O monografie, care ar apreţia obiectiv raportul nostru cu Saşiĭ în trecut, lucrare până azĭ nescrisă, ar ajunge de sigur la concluziĭ maĭ liniştite decât aŭ fost cele trase din motive politice de maĭ toţĭ bărbaţiĭ nostri. Petiţia luĭ Clain trebuia să facă pe atuncĭ impresia unuĭ atac revoluţionar. Atitundinea Saşilor faţă de el devine explicabilă.

tuesc pe provisiuni. E timpul, ca să înceteze, şi la cină să nu se mai pótă aşeda.

Miseriĭ de a le nóuĕlor reforme. — De când aŭ întrat în vigóre nóuĕle reforme politice-bisericescĭ, ministriĭ daŭ ordinaţiuni preste ordinaţiuni, numaĭ ca liberalismul, care a născut aceste reforme, să nu rĕmână de rußine. Deşerte sînt înse ordinaţiunile şi instrucţiunile ministeriale. Miseriile împreunate cu esecutarea reformelor vin una după alta. Poporul s'a supus legilor de frica de pedepsele, carĭ sînt provĕdute pentru ceĭ ce nu le observă. Cu greŭ pórtă înse jugul şicanărilor, care i-l impune nesciinţa, şi comoditatea şi duriţia multor matriculanţĭ.

Casul de la Gyetva amintit în numĕrul trecut al foiĭ nóstre sigur nu va fi singuratic, numaĭ cât ceĭ ce le cunosc, nu-şĭ maĭ ĭeaŭ asupră-şĭ sarcina molestă de a le da publicităţiĭ orĭ de a le denunţa celor maĭ marĭ.

Alt cum descoperirea lor nicĭ nu ar avé nicĭ un efect salutar. Dovadă ne sînt multele casurĭ de abusurĭ şi neregularităţĭ, cu privire la carĭ s'aŭ făcut interpelărĭ în dietă, unde ministrul pe basa rapórtelor primite de la subalternii sĕĭ, în a căror interes nu este, să apară abusul în tótă golătatea sa, négă, că lucrul ar sta aşa, cum l-a espus interpelantul. Maĭ recente sînt casurile aduse în dietă şi dovedite cu documente de către deputatul poporal Lepsényi. A nume matriculantul civil din Ledniţ a pus ziua de 31 Ĭan. pentru închiarea căsătorieĭ civile. Părţile s'aŭ presentat după amézĭ la 4 óre, dar el le-a rĕspuns zicênd, că ar fi trebuit să vină la 9 înainte de amézĭ. În 1 Febr. din noŭ s'aŭ dus părţile la matriculant a nume la 9 óre. Acesta din noŭ le-a respins şi numaĭ după amézĭ la 4 óre le-a rechemat spre a face destul prescriselor civile. Din causa acestor şicanărĭ cununia bisericéscă a trebuit să se amâne pe 2 Febr.

În alt cas matriculantul din Ledniţ a respins mirĭ de la actul civil din motivul, că nu s'aŭ presentat Mercuria, de şi el nu anunţase, că numaĭ Mercuria se póte închia căsătoria civilă. E cunoscut înse, că creştinilor le este oprită nunta în unele zile ale anuluĭ, şi între zilele acestea se numeră şi Mercuria. Prin urmare respectivul matriculant saŭ a voit a-şĭ bate joc de preceptele bisericescĭ creştine saŭ ce e maĭ probabil, fiind Jidan nu are nicĭ idee, când le este ĭertat şi când nu creştinilor a face nuntă. Aicĭ pórtă înse vina şi ceĭ ce l-aŭ denumit. Căsătoria bisericéscă şi purtarea matriculelor de către preoţĭ nu ĭ-aŭ mulţămit pe liberaliĭ nostri, aŭ trebuit să subtitue preoţimea cu individĭ, carĭ nicĭ în privinţa culturiĭ intelectuale, nicĭ în a firmităţiĭ caractĕruluĭ nu se pot asĕmĕna cu preoţiĭ.

Altă miserie a nóuĕlor reforme este crescerea impositelor. Matriculanţiĭ de stat şi localurile lor costéză neasĕmĕnat maĭ mult, de cum afirma la timpul sĕŭ guvernul.

Rĕul cel maĭ mare este, că maĭ ales în părţile ungurene poporul îngreunat cu impositele publice, carĭ trebue să le prestea statuluĭ şi comuneĭ, acum ca să nu maĭ plătéscă şi în favorul cultuluĭ, se declară de neconfesional, şi aşa se cresce o generaţie fără de lege şi fără de Dumnezeŭ, ceea ce nu este nicĭ chiar în folosul statuluĭ liberal.

În comitatul Araduluĭ decreştinarea poporaţiuniĭ ĭea demisiuni atât de îngrozitóre, cât, — pe cum aflăm din foile magiare, — vicecomitele a făcut o representaţiune la ministeriŭ, în care zice, că stările nesănătóse se pot vindeca numaĭ prin ordinaţiuni ministeriale rigoróse. Se înşală vice-comitele şi ceĭ de părerea luĭ. Atarĭ rele numaĭ prin cultivarea simţuluĭ religios-moral se pot delătura. Acéstă cultivare înse cade în sfera de competinţă a bisericiĭ, pe carea liberaliĭ moderni o împedecă întru împlinirea misiuniĭ eĭ. De aicĭ provin atâtea miseriĭ sociale, carĭ nóuĕle reforme le nutresc şi le înmulţesc.

„Norĭ negri." — Asta e inscripţia uneĭ corespondenţe, ce a apărut în „Tribuna" din 25 a c. cu subscripţia „T. T., preot gr. or.". Corespondenţa e scrisă într'un ton cât se póte de elegiac. Într'însa cetim şi următórele:

„Că un Alexits, Moldován şi ceĭ alalţĭ companionĭ de soiul lor s'aŭ deslipit de sinul naţiuniĭ, bine este.

„Şi noĭ dorim, să se cureţe naţiunea de ranele sale, dar când cete întregĭ de ţĕranĭ — cu şi fără carte — din ţinuturĭ bogate şi sĕrace, vin şi trec de la biserica nóstră la alte confesiuni şi maĭ ales la Nazarinenĭ, acéstă împrejurare în adevĕr ne dă de cugetat.

„Ceĭ dintâiŭ aŭ făcut-o pentru cójea, ce le-a dat-o stăpânirea s'o ródă, şi îĭ înţelegem. Dar pentru ce óre o face poporul de rînd? Sigur că nu fără motiv.

„Se constată, că conducĕtoriĭ firescĭ aĭ poporuluĭ român zilnic îşĭ perd din autoritatea şi popularitatea lor, maĭ ales preoţiĭ."

Causa acesteĭ perderĭ din auctoritate şi poporalitate, carea o sufer preoţiĭ gr. or., corespondentul o găsesce în slaba dotare a cleruluĭ.

Ne bucurăm, că putem constata, că nazarenismul, care a rărit şi răresce în Ungaria aşa de tare şirele neuniţilor, nu a putut până acuma să facă cuceriri în biserica nóstră. Ne bucurăm de faptul acesta şi dorim, ca el să se adeveréscă şi de acum înainte.

Ceea ce ne face înse, să grăim despre lucrul acesta, e aceea, că părerea luĭ „T. T." cu privire la causa acelor cuceriri, ce le face nazarenismul printre neuniţĭ, ni-se pare a fi greşită. Nu dotarea slabă a cleruluĭ neunit e causa acelor cuceriri.

Noĭ aşa scim, că în ţinutul acela, în care nazarenismul cuceresce printre neuniţĭ, dotarea cleruluĭ nostru cu nimica nu e maĭ bună de cât cea a celuĭ neunit. Şi cu tóte acestea nu scim cas, ca uniţĭ de aĭ nostri să fie trecut la Nazarenĭ.

Grijéscă clerul nostru. Pericolul pentru

---

nris Instantiis expressis, non obstantibus, nos exhaereditare, excludereq conantur, et tam emendi guam alioquocunq modo aliquid appropriandi facultatem nobis denegare nituntur. Testatur id collatus in Suburbio Cibiniensi pro Ecclesia fundus, qui nec honori Divini Nominis conceditur.

II-do. Quod Incolas nros Catholicos, Territoriis excludant, Vineas plantare, Hortos erigere interdicant. plantatos et erectos destruant, uti factum est in Pagis Szád, Kis Talmács, Boitza sqq. Non contenti insuper benigna aeq ac justissima Felicis Recordationis Imperatoris Leopoldi Resolutione, videlicet, ut Catholicus Catholico Decimas, aliosq Proventus Ecclesiasticos pendant, a Catholicis, quibus nihil serviunt, Decimas accipiant, et vel suis Parochiis applicent, vel vero easdem inter se dividant; porro nec his contenti, inordinatas Taxas, diversis sub praetextibus, nostratibus imponant, easdem praestare recusantes incarcerent ibique eosdem tam diu macerent, quamdiu vel oneroso vadimonio, vel contractuali obligatione de similibus non tentandis interpositis, multis expensis libertati restituantur. Catholicam dein istam Plebem ad omnes robotas suas pellant et tam ordinariis, quam extraordinariis oneribus, supra vires, aggravent; Artibus autem exercendis, Sylvis, Aquis, aliisq beneficiis usuandis, unde praefatis oneribus subvenire posset, eandem interdicant. Sub hocq praetextu omni Anno, si non bis, saltem semel, coetus suos per Pagos excurrere faciant, et non solum homines juxta illos nocuos, sed etiam innocentes spolient et praedent.

III-tio. Quod Jurisdictionem meam Eppalem sublatam velint, homines enim nros ad forum nrum Ecclesiasticum citatos comparere sub gravi poena interdicunt: Hinc nec debitas, Ecclesiastici in Terra Regia, Inquisitiones, nec alias legitimas Executiones in finem deducere facultari, nisi officiales ipsorum laici ad Similia peragenda expetantur. Non erubuit itaq Illmus Dnus Regius Judex Cibiniensis, in praesentia mea, proferre: Se posse efficere, ut nullam ego in Terra Regia exerceam Jurisdictionem; quod et verificatum esse. cum dolore experimur. Sacerdotes enim Uniti, Jurisdictioni meae subjecti, contento Eppali Tribunali saepe capiuntur dirisq in captivitatibus per integros Annos servantur, damnificantur et illuduntur; uti ante Anno cum Sacerdote ex Pago Zoltány factum est, quem ob solam furti suspicionem, ignominiose incarcerarunt nec ad meum Tribunal licet saepe expetitum extradere, nec citius ejus innocentiam exquirere dignati fuerunt, verum cum maxima non solum sua et bonorum suorum jactura, sed etiam animarum sibi commissarum detrimento, squallores Carceris per integri Anni spatium pati debuit: anno completo, justus repertus, ad iteratum Excellentissimi D-ni Generalis mandatum vix est demissus, nullam autem, ratione indebite inflictarum injuriarum, indeque subsequentem jacturam, sati factionem, usque hodie obtinere potuit.

Accedit his aliud recentius et deplorabilius; post nuperum Clementissime emanatum Mattis Vrae Sssimae Decretum, de nulla injuria et illegalitate nobis ante decisionem quaerelarum nostrarum infligenda, Amplissimus D-nus Consul Cibiniensis, nescitur unde motus, contra Mandatum Mattis Vrae, et omnia jura, Priores Pagi Resinar, spretis ipsorum sufficientibus ad quasvis satisfactiones bonis, dira in captivitate actu servat, eosque ad solvendas indebitas quasdam ante aliquot annos inique impositas Taxas cogit. Praedecessores D-ni Consulis moderni Cibiniensis, non pridem, Popinam in Resinar, a Pagensibus ab antiquo possessam, via facti occuparunt taliterque occupatam, modernus remittere minime vult, verum Unum florenum exinde Ecclesiae permittit, quousq per Praescriptionem etiam eum denegaret. Jus denique dominale vi sibi arrogare nostrisq Jobbagionatum machinari videtur. Patrant et alias innumerabiles injurias, quas de facto, brevitati studentes, omittimus. Recurrunt Pauperes ad eos, a quibus laeduntur Justitiam, consolationemq imploraturi; verum quia per deplorabiles Temporum vicissitudines ex senatibus sensim et sensim nostrates exclusi fuere imo in oppido Szeliste totam Judicandi Jurisdictionem a Nostratibus sublatam esse deploramus, pro satisfactione minas, pro consolatione autem saepe Carceres ipsis referunt. Sicq gladio et baculo, a Mtte Vra illis pro administranda Justitia concredito, abutentes, directe contra Mattis Vrae Ssimae Religionem et dignitatem agere videntur, Catholicamq Religionem ex Terra Regia supprimere et penitus extirpare nituntur, siquidem ibi, praeter Valachos Unitos, vix dentur alii Haeredes Catholici. Recurrunt etiam ad Excelsum Regium Gubernium; sed quia et ibi ipsi Priores, nostri autem, Patronis instantias ipsorum promoventibus deficientes,

credincioşiĭ nostri, pe cum vede şi el, e fórte aprópe. Continue preoţiĭ nostri a privi pe credincioşi de turmă cuvîntătóre, carea aŭ să o povĕţuéscă vestindu-ĭ credinţa cu cuvîntul şi cu fapta, ĕră nu de turmă necuvîntătóre, carea aŭ să o tundă.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ministrul de culte Wlassics a adresat primateluĭ Vaszary o scriptă maĭ lungă cu privire la cestiunea autonomieĭ bisericiĭ catolice. Scripta acésta va forma un obiect al conferinţeĭ episcopescĭ, care probabil se va convoca încă înainte de ss. Pascĭ. Se vorbesce, că la tómnă se vor face alegerile membrilor pentru eventualul congres catolic, care să se pronunţe asupra autonomieĭ.

Roma.

La scirea lăţită de foile liberale, că Papa şi-ar fi dat consensul, ca la alegerile pentru parlament din Italia să participe şi catoliciĭ, rĕspunde „Osservatore Romano“, că scirea e falsă. Catoliciĭ vor persevera în pasivitate până la timpurĭ maĭ favorabile.

Papa a decorat pe ofiţeriĭ de marină francezĭ pentru ajutorul prestat catolicilor din Canea cu ocasiunea incendiuluĭ escat acolo, ĕră pentru ceĭ păgubiţĭ de foc a trimis 10,000 frcs.

A produs mare sensaţie o pastorală dată de Archiepiscopul de Turin. Într'însa e vorbă şi despre activitatea cleruluĭ a fară de biserică. Prelatul zice, că nu va fi adevĕrată pace socială, până când clerul nu va relua nóua organisare a societăţiĭ catolice şi generalisând organisarea va restabili basa cea sigură, sguduită de către francmasonĭ.

Sfinţia Sa în 23 a c. a primit în audienţă pe marele duce rusesc Nicolae, care s'a presentat însoţit de agentul diplomatic de lângă Vatican Iswolski.

Germania.

Congregaţiunea părinţilor Redemptoriştĭ în curênd îşĭ va întemeia o casă în München, unde de mult sînt aşteptaţĭ. De când consiliul federal a declarat, că Redemptoriştiĭ nu se numĕră între ordurile călugăreşcĭ afine cu al Ieşuiţilor, aceştĭ călugărĭ se înmulţesc maĭ ales în Bavaria.

La insistarea centruluĭ parlamentar nu preste mult consiliul federal va fi silit, şă-şĭ dea învoirea şi la abrogarea legiĭ, care opresce Ieşuiţilor întrarea în Germania.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În sĕptĕmâna trecută s'a terminat şi desbaterea budgetuluĭ de justiţie. De atuncĭ încóce şedinţele dietale sînt maĭ scurte şi încă maĭ puţin interesante.

În şedinţa din 20 a c. ministrul de justiţie Erdély a înaintat dieteĭ proiectele de legĭ despre curţile cu juraţĭ şi despre întrarea în vigóre a procedurĭĭ penale, pe cum şi despre modificarea §-luĭ 412 din condicele penal şi a §-luĭ 59 din legea despre prevaricărĭ. Tóte proiectele acestea s'aŭ străpus comisiuniĭ de justiţie.

Dieta a suspendat dreptul de înmunitate a deputaţilor Ivánka, Holló, Légrády şi Kossuth pentru delictul duelărĭĭ, al luĭ Podmániczky pentru vătĕmarea de onóre în afacerea Kasics, al luĭ Rakovszky pentru un delict de presă şi al luĭ Lepsényi pentru lesiune corporală grea din neatenţiune.

În şedinţa de Lunĭ ministrul de interne rĕspunzênd la interpelarea luĭ Horanszky négă, că în cercul Székely-Udvarhely comitele Haller ar persecuta pe ceĭ ce aŭ fost contrarĭ guvernuluĭ la ultimile alegerĭ. Asemenea négă ministrul Perczel, că matriculanţiĭ din Lednic şi Lopossó s'ar fi făcut vinovaţĭ de maĭ multe neregularităţĭ. Lepsényi, care a interpelat în afacerea acésta, ca şi Horánszky s'aŭ provocat la dovedĭ, dară fără de nicĭ un resultat: ministrul négă, ĕră maioritatea ĭea spre sciinţă negarea, şi cesţiunea e înădusită.

În şedinţa de Marţĭ presidentul dieteĭ anunţă, că deputatul cercului Rosenau, contele Andrássy Géza, şĭ-a depus mandatul. E de însemnat, că Andrássy G. a venit în diferenţă cu ministrul Bánffy şi aparţine bancarilor, de a căror incompatibilitate cu mandatul de deputat chiar acum se ocupă comisiunea parlamentară.

Ziua de 24 a c. a fost critică pentru ministrul Bánffy. Városy Gyula într'o interpelare a imputat luĭ Bánffy lipsă de tact politic din causă, că acesta prin un comunicat din semioficiosul „Bud. Tudosító“ a declarat, că după părerea dînsuluĭ faţă de contele Andrássy nu subverséză casul de incompatibilitate. Városy a zis, că atuncia, când întrégă ţara se plânge asupra corupţiunĭĭ, unuĭ ministru nu-ĭ este permis a face atarĭ declaraţiunĭ chiar acum, când stăm în faţa judecărĭĭ alor 4 casurĭ de incompatibilitate.

Br. Bánffy a rĕspuns în dată protestând în contra cualificărĭĭ de lipsă de tact politic. El a maĭ afirmat, că legea de incompatibilitate ar fi defectuósă, şi va propune esmiterea uneĭ comisiunĭ spre a studia modificarea eĭ.

Maioritatea dieteĭ a fost mulţămită cu rĕspunsul.

Deputatul Molnár a interpelat în causa purtărĭĭ ilegale a matriculantuluĭ civil din Kuttin.

În 26 a c. s'a început desbaterea apropriaţională.

Austria.

Alegerile s'aŭ terminat cu înmulţirea deputaţilor, carĭ ţin la principiile creştinescĭ. Liberaliĭ aŭ perderĭ însemnate

---

ante fores suspirare, inconsolatique recedere necessitantur.

His itaq, et aliis miserrime afflicti, cum nullam aliam post Deum spem, praeter Mattem Vram, habeamus ad benignos Ejusdem Pedes humillime provolvimur, et ne sub Regimine Mattis Vrae, tales excessus et injurias, in oppressionem et paene totaliter extirpationem nrae Catholicae Nationis vergentes, in Terra Regia patrari sinat; verum, rupta clementissime mera, sub benignissimis Mattis Vrae Alis, protegere, a talibusq tam Religionis, quam Nationis Impetitoribus nos defendere dignetur, per quidquid possumus obtestamur, demisse insuper supplicantes: Ut per Confirmationem Diplomatis, et claram insertionem, nos veros ejusdem Terrae aeq ac ipsos, Haeredes esse, benignissime pronunciare, facultatemque ad illa, quae illis licent, etiam nobis concedere, serioq mandare dignetur:

1-ma. Ut a Novitatibus, et via facti inflictis injuriis tandem desistatur.

2-do. Ab Aquis, Territoriis, Artibus in Pagis exercendis, aliisq beneficiis, cum aeque portemus onera, ne interdicamur, et per Coetus ipsorum damnificemur.

3-tio. Me ab exercito Jurisdictionis meae Ecclesiasticae ne impediant, causisq Ecclesiasticis non se immisceant.

4-to. Absq processsu Juris ob Taxas incaptivati, libertati restituantur, condignaq ipsis satisfactio impendatur.

5-to. Ut Consolationem et Justitiam etiam nostrates in sedibus praefatis obtineant, saltem in causis inter Catholicum et Luteranum oriundis, senatibus, cum judicent, etiam Catholicos proportionaliter tot ex nostris, quot ex illorum numero, imponantur. Si nos enim alicubi in Personis, ad hoc capacibus defecerimus, sufficientes dantur Germani et Hungari Catholici pro parte nostra denominandi, qui si non Nationis, saltem Religionis ductu et instinctu, Justitiae partes agent.

6-to. Amplissimo D-no Consuli Cibiniensi Popinae in Resinar occupatae, et ut a Taxationibus, alisq potentiariis actibus introductioneqe Juris D-nalis desistat, demandetur; nostratibus vero contra similes illegalitates machinantes, assistentia et brachium se defendendi indulgeatur.

7-mo. Ne amplius nobis, (ut fieri solet) objiciatur, quod non habeamus homines doctos (licet multos praeclaros habeamus), Fundationales a Matte Vra piissime resolutae expediantur. Fundus Carolinensis Clero pro scholis, Calugeris sive Monachis, cum illorum fuerit, assignetur, nec amplius confiscetur. Residentia Eppalis cum Monasterio Capitulari, ad eruditendum Populum summe necessario, aedificetur. Insuper, ut Iuventus ad studia animum habeat, praefati Proventus Parochiales, vel ad minimum fundi sufficientes, Interni et Externi pro oeconomia ad sustentationem Parochorum necessarii, ubiq in Trannia assignetur.

8-vo. Praefatus fundus Cibiniensis, Cultui Divino concedatur.

Proqua Mattis Vrae, erga tam desolatos subditos demonstranda clementia, Deum pro longaeva Ejusdem Mttis Vrae Incolumitate et prosperitate exoraturi; consolationem in praemissis humillime praestolamur Mttis Vestrae.

Humillimi fideles et indigni subditi

Ioanes I. L. B. Klein.

Eppus Fogarasiensis et totus Clerus Natioque Valachica Unita in Terra Regia existens.

(Orig. 18-va Aprilis 1735, in Consilio Cancellariae Transs. Aul. lectum; extat in eiusdem Archivo, sub nro 93:1735).

PS. Documentele şi notiţele luĭ L. Rosenfeld se află în colecţiunea, care-ĭ pórtă numele, din biblioteca Bruckenthal, în fascicolul cu titlul „Walachische Union“.

Varietăţi.

Sborul rîndunelei. Despre ĭuţéla sboruluĭ rîndunelei fóea periodică „Himmel und Erde“ ne împărtăşesce următórele: De o dată cu câţĭ va porumbĭ de postă din Antwerpen aŭ sloboçit de la Compiègne şi o rîndunea, carea îşĭ avea cuĭbul asemenea în Antwerpen, şi carea maĭ întâiŭ aŭ însemnat-o cu colóre. Rîndunaua fără de a se maĭ orienta a sburat ca fulgerul de-a dreptul spre Antwerpen şi după 1 óră şi 8 minute a făcut calea cea de 255 km până la cuĭbul sĕŭ, pe când porumbiĭ ajunseră în Antwerpen 3 óre după aceea. De aci resultă pentru porumbĭ o ĭuţélă de 15 m, pentru rîndunele de 58 m pe secundă. Pe lângă ĭuţéla acésta rîndunelele trec tómna şi primăvara preste Marea mediterană cam în 6 óre.

În curia a V-a n'a reuşit nicĭ un liberal, căcĭ acolo alege poporul de rînd, care e sătul de domnia numită liberală.

Cum se vor grupa partidele în parlament, încă nu se póte prevedé cu siguritate. Foile vieneze ne daŭ următoriul resultat al alegerilor: Cehĭ tinerĭ 59, clubul polon 58, Germanĭ progresiştĭ-liberalĭ 46, conservativĭ 37, partidul poporal german 37, creştinĭ socialĭ 30, marĭ proprietarĭ fidelĭ constituţiunĭĭ 28, pardidul poporal catolic 20, social-democraţi 14, Slovenĭ catolicĭ 13, Italianĭ liberalĭ 9, Rutenĭ polonofilĭ 7, Croaţĭ bĕtrânĭ 6, aderenţĭ de aĭ luĭ Stojalowski 6, Italianĭ catolicĭ 5, Românĭ 5, Croatĭ tinerĭ 5, progresiştĭ 5, aderenţĭ de aĭ luĭ Schönerer 5, liberalĭ moderaţĭ 5, Rutenĭ dissidenţi 4, partidul mijlociŭ 3, Slovenĭ naţionalĭ 3, partidul poporal polon 3, Sêrbĭ 2, industrialĭ 2, diverşĭ 8, la olaltă 425. Dintre alegerile făcute, pe cum se prevede, unele vor fi protestate, dară abia credem, să fie vre una anulată.

România.

De maĭ multe săptĕmânĭ guvernul este neîncetat în crisă. Ministriĭ Sturdziştĭ Cantacuzin şi C. Stoicescu şĭ-aŭ dat dimisia. Pentru ocuparea posturilor lor decurg negoţiările între Sturdza şi Aurelian. Se zice, că Sturdza ar pretinde pentru aderenţiĭ sĕĭ cincĭ portofoliurĭ, pe când Aurelian e gata a-ĭ oferi numaĭ treĭ. Până acum pertractările nu aŭ dus la nimica. Se crede, că Aurelian la casul, când nu ar puté completa cabinetul în conţelegere cu Sturdza, va cere concursul grupuluĭ Fleva.

Din Bucurescĭ se anunţă, că ministrul president Aurelian a comunicat camereĭ, că Regele a primit dimisiunea ministrilor Cantacuzino şi Stoïcescu. Afacerile esterne le conduce interimal Aurelian, éră cele finanţiale ministrul de interne Lascar. Cercurile guvernamentale se crede, că acéstă resolvire a criseĭ va promova unirea între diferitele fracţiunĭ ale partiduluĭ naţional-liberal.

Germania.

Aniversarea de 100 anĭ a nascerĭĭ fostuluĭ împĕrat Wilhelm I. s'a serbat cu mare aparat. În onórea mareluĭ împĕrat s'a ridicat un monument şi s'aŭ bătut medaliĭ comemorative cu inscripţia: „Wilhelm der Grosse.“ Ca întemeiătoriul actualuluĭ imperiŭ german Wilhelm I cu dreptul se numĕră între ceĭ maĭ marĭ domnitorĭ. Cu tóte acestea Bismarck, care a fost mâna dréptă a împĕratuluĭ, n'a voit să participe la serbările aranjate întru amintirea luĭ. Ce e maĭ mult, prin un organ al sĕŭ scrie Bismarck, că împĕratul Wilhelm nu a fost om mare, ci om onest şi sincer, şi în ce privesce curajul personal, adevĕrat eroŭ.

Prin enunţările sale Bismarck a atins în mod puţin delicat şi pe nepotul luĭ Wilhelm, adecă pe actualul împĕrat.

Turcia.

Creta nu e pacificată, răsboiul cu Grecia ameninţă cu erumpere în fie care moment, finanţele imperiuluĭ sînt desecate, creditul e sfârşit şi acum situaţia devine şi maĭ critică prin ferberile interne. În Tocat s'a escat în 19 o revoltă, în care s'aŭ macelărit la o sută de Armenĭ. Ambasadoriĭ aŭ recercat Pórta, să erueze lucrul şi să pedepséscă pe culpabilĭ. Guvernul turcesc, ca să modereze impresiunea penibilă produsă prin macelul din Tocat, a trimis pe Hassan-Fehmi-paşa ca comisar, éră pe guvernatorul din Tocat, pe comandantul gendarmerieĭ şi pe comisariul de poliţie de acolo ĭ-aŭ aruncat în carcer preventiv.

Armenĭĭ din noŭ urgitézĕ introducerea reformelor promise.

Armata turcéscă din Macedonia se întăresce cu trupe nóuĕ.

Creta.

Admiralĭĭ puterilor aŭ distribuit între olaltă ţĕrmurĭĭ cretenĭ, carĭ aŭ să-ĭ blocheze năile singuraticelor puterĭ. Însă-şĭ blocarea înaintézĕ de tot încet. Se vorbesce, că guvernul anglez nu este aplicat a concurge la regulamentarea Greciei prin mĕsurĭ coercitive. Din acéstă causă presa germană şi cea ruséscă atacă aspru politica angleză, care numaĭ incurajézĕ opositia Grecilor. Din Paris se anunţă, că ambasadorul anglez de acolo ar fi declarat guvernuluĭ francez, că Anglia e gata a trimite în Creta 10,000 de ostaşĭ şi a pacifica singură Creta. Ofertul Angliei nu sînt aplicate a-l primi cele alalte puterĭ, căcĭ la timp pe Anglezĭ ĭ-ar scóte maĭ cu anevoe din Creta de cât pe Grecĭ orĭ pe Turcĭ.

Admiralĭĭ aŭ dat o nóuă proclamaţiune, în care provócă pe insurgenţĭ şi trupele grecescĭ, să se abstină de la atacarea forţelor turcescĭ, de carĭ puterile aŭ lipsă spre conservarea ordiniĭ.

La casul dacă Grecia nu s'ar liniştĭ, guvernul anglez insistă pentru blocarea porturilor Pireŭ şi Volo, ca Grecia să nu-şĭ pótă duce armata pe mare spre Tesalia. Turcieĭ să i-se impună de altă parte, ca să se contenéscă de la orĭ ce încălcare a teritoriuluĭ grecesc.

Africa.

Republicile Transvaal şi Oranje din sudul Africiĭ aŭ închiat un tractat, în sensul căruia dacă una din ele ar fi atacată, ceea alaltă să fie datóre a-ĭ sări într'ajutoriŭ. Diferenţele dintre ele le va complana un arbitru.

Consolidarea republicilor africane le va emancipa de sub tutoratul puterilor europene.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

Guvernul nostru declarase, că nu va să maĭ provóce încă şi a dóua legislaţiune bisericéscă-politică. Cine ĭ-o crede? Ca şi cum liberalismul nu ar fi tot el, orĭ umblă, să fericéscă Ungaria, orĭ vre o republică de prin America!

Orĭ unde cércă liberalismul, să fericéscă vre o ţară, stavila cea maĭ puternică, ce-ĭ stă în cale, pretutindenea e biserica catolică. El de aceea pretutindenea, unde va să ajungă la ţîntă, vrênd nevrênd trebue să cerce a tăia catolicismuluĭ vinele de viaţă. Şi vinele acestea de viaţă sînt şcóla confesională şi neatîrnarea cleruluĭ.

Cel ce urmăresce cu luare a minte câtu-şĭ de puţină mersul politiciĭ bisericescĭ din patria nóstră, acela trebue să vadă, că liberalismul, — şi aci nu esistă deosebire între guvernamentalĭ şi între opositionalĭ, — îşĭ îndréptă la noĭ tótă silinţa spre a tăia vinele acelea de viaţă ale bisericiĭ. Şi silinţa acésta şĭ-o daŭ sub devisa consolidăriĭ statuluĭ naţional.

Dar spre nenorocirea liberalilor nostri şi spre norocul bisericiĭ lupta acésta împotriva bisericiĭ la noĭ nu e originală. Ea din potrivă e o decopiare a lupteĭ celeĭ ce în deceniile ultime a decurs şi s'a terminat aprópe cu desevârşire în puternicul imperiŭ german. Atât de multe sînt adecă punctele de asemĕnare dintre lupta bisericéscă din Germania şi dintre cea de la noĭ, cât şi orbul trebue să le bage de samă şi să vadă, că lupta acésta la noĭ e numaĭ o copie a celeĭ din Germania.

Pentru ca să se vadă lucrul acesta, vom în cele următóre să urmărim istoria aşa numituluĭ „Kulturkampf“ din Germania. S'ar părĕ, că escursieĭ acesteia istorice nu-ĭ este locul aci în partea acésta a foiĭ. Dară cetindu-o cu luare a minte orĭ cine póte să se convingă, că ea pentru noĭ e nu numaĭ instructivă, ci cu o cale şi fórte actuală. Ea ne arată adecă, la ce avem să ne maĭ aşteptăm din partea liberalismuluĭ, şi cum avem să întimpinăm cele ce ne maĭ pregătesce liberalismul.

„Noĭ vom fi stăpânĭ preste catolicism,“ zise Bismarck deja în 1869, „dacă rassele latine în scurtă vreme îşĭ vor fi perdut influinţa.“ Religia rasselor latine era catolicismul. În acesta se părea luĭ Bismarck, că ele aŭ încă „un element de putere“, şi ele de aceea îşĭ vor perde influinţa sa în cele internaţionale, în dată ce el în Germania se va fi făcut „stăpân preste catolicism“.

Mijlocul spre ajungerea acestuĭ scop avea să fie Kulturkampful.

Kulturkampful avea întâiŭ şi maĭ întâiŭ să împlinéscă lucrarea de reformaţiune întreruptă acum sînt 300 de anĭ. El avea apoĭ să unéscă sub un împĕrat luteran într'un întreg bine închegat Germania cea politicesce sfăşiată prin desbinarea religiósă. De pe fundamentul acesta solid avea apoĭ Germania cea nóuă să ĭea asupră-şĭ conducerea politică şi bisericéscă a Europeĭ. Temeiul acesta solid spera Bismarck să-l creeze cu ajutoriul unuĭ cler catolic german atîrnătoriŭ de la puterea statuluĭ.

Întrégă opera acésta se întemeia pe un plan gigantic, a căruĭ esecutare putea să provóce sguduiturĭ grozave. Resonul de stat îĭ poruncia decĭ, să cerce căĭ de acelea, pe carĭ să-şĭ pótă aservi clerul catolic din Germania, fără ca acésta să facă sgomot orĭ să provóce primejdiĭ.

Kulturkampful s'a început, în dată ce norocul răsboiuluĭ în 1870 s'a plecat în partea Germanieĭ. Deja în 24 Octobre 1870 a vestit cancelarul Bismarck mareluĭ duce de Baden, că „el după terminarea răsboiuluĭ va porni împotriva infalibilităţiĭ“. Éră după ce opera politică era terminată, după ce „coperişul era boltit de-asupra împĕrăţieĭ comune“, putu să se încépă „zidirea internă a împĕrăţieĭ“, adecă putu să se pornéscă plănuitul Kulturkampf.

Dacă se considerau proporţiile puteriĭ dintre cele dóuĕ tabere inimice, ele judecându-se din puncte de vedere curat esterne trebuiaŭ să se înfăţişeze de tot neegale.

În fruntea unei tabere sta un conducĕtoriŭ puternic, care cu iscusinţa sa diplomatică şi cu cutezarea şi cumpĕtul voinţeĭ sale îngenunchiase cele dóuĕ împĕrăţiĭ catolice ale Europeĭ. El era spriginit de o óste victóriósă, ostaşiĭ şi generaliĭ căreia se adeveriseră de ceĭ maĭ buniĭ în Europa întrégă.

Şi spaĭma, ce o rĕspândia óstea acésta în jur de sine, pe cum şi împrejurarea, că acea parte a Europeĭ, care ar fi putut să se pună la mijloc, era saŭ protestantă saŭ schismatică orĭ era cuprinsă şi ea însă-şĭ cu asuprirea bisericiĭ catolice, — situaţia asta internaţională nespus de favorităre pentru óstea Kulturkampfuluĭ a făcut, ca esecutarea planuluĭ Kulturkampfuluĭ să se pótă începe făr de témă de intervenţia vre uneĭ puteri străine.

Ér în lăuntrul Germanieĭ proporţia forţelor dintre partidele luptătóre se presenta ca 1: 6, căci noŭ alesul centru făcea numaĭ a şeptea parte a parlamentuluĭ.

Şi inimiciĭ bisericiĭ dispuneaŭ nu numaĭ de voturĭ, carĭ numĕraŭ, ci şi de cele ce ponderaŭ. Pe încetul aŭ reuşit, să tragă pe împĕratul Wilhelm în partea sa. Clironomul Frideric Wilhelm era de un gând cu liberaliĭ. Dintre toţiĭ prinţiĭ din Berlin şi dintre toţiĭ suveraniĭ imperiuluĭ german nu era aplicat nicĭ unul, să remonstreze la împĕratul împotriva răsboiuluĭ, celuĭ ce se plănuia asupra bisericiĭ catolice. Singur numaĭ nobilul rege Ioan de Saxonia a făcut paşul acesta, însĕ n'a ajuns la nimica.

Ér ce privesce partidele politice, se adeveri din noŭ străvechiul adevĕr, că Pilat şi Irod eraŭ prietiniĭ, în dată ce era vorbă de năvală asupra luĭ Christos şi a bisericiĭ luĭ. Începênd de la drépta estremă şi până la stînga estremă se formă o coaliţie din conservativĭ, naţional-liberalĭ şi progresiştĭ, carĭ închideaŭ ochiĭ la alte diferinţe de partid şi făceaŭ afront centruluĭ. Tot asemenea făcu şi presa, pe când catoliciĭ aveaŭ numaĭ treĭ organe maĭ marĭ.

Şi pe lângă aceea ómenilor din tabĕra catolică de loc nu le venia, să crédă, că lupta se pregătia nu întru atâta din partea liberalilor, ci chiar din partea guvernuluĭ. În special episcopatul nu putea să-şĭ însuşéscă convicţia, că catoliciĭ de acum înainte vor avé să dea pept guvernuluĭ şi liberalismuluĭ de o dată. Papa însu-şĭ avuse pe timpul răsboiuluĭ franco-german atâta încredere faţă cu guvernul Prusieĭ, cât pertracta cu el cu tótă seriositatea, ca să găséscă în Prusia loc de adăpost la casul, dacă Piemontesiĭ ĭ-ar crea în Roma o situaţie, carea de loc nu ar fi putut să o sufere. Ér în epistola, în care Piŭ IX a gratulat luĭ Wilhelm I la proclamarea luĭ de împĕrat al Germanieĭ, a scris între altele, că prietinia faţă cu Papa, căreia împĕratul ĭ-a dat espresie, „va contribui mult la scutirea libertăţiĭ şi drepturilor religieĭ catolice", şi a zis, că „nu va omite nimica, prin ce cu prilej binevenit să fie spre folos" împĕratuluĭ.

Dar limpedirea convicţieĭ cu privire la aceea, că cine va să dea în Germania năvală asupra bisericiĭ, nu întârziă mult. În 21 Martie 1874 s'a deschis întâia sesiune a parlamentuluĭ nouluĭ imperiŭ german. În mesagiul tronuluĭ se cuprindeaŭ şi cuvintele, că nóua Germanie „e destul de puternică şi conscie de sine, ca regularea afacerilor sale propriĭ să o păzéscă de dreptul săŭ esclusiv, care înse tot de o dată e şi de ajuns şi deplin satisfăcĕtoriŭ". Ce aveaŭ să însemne cuvintele acestea, avea să o esplice adresa. În desbaterea asupra proiectuluĭ de adresă propunĕtoriul luĭ a spus-o pe faţă, că cuvintele acelea vor să zică, că de acum înainte nu se va maĭ permite, ca un străin, cum e Papa, să se amestece în afacerile interne ale Germanieĭ. În zădar protestară deputaţiĭ centruluĭ şi câţiĭ va deputaţiĭ poloni şi alsaţianiĭ: toţiĭ ceĭ alalţiĭ, aşa dară maioritatea covîrşitóre a primit proiectul. Ér când a ajuns la rînd concipiarea constituţieĭ nouluĭ imperiŭ, liberaliĭ declarară deja fără sfială: „Noĭ am luat asupră-ne lupta împotriva ultramontanismuluĭ, noĭ vom să o şi terminăm."

(Va urma.)

Noutăţi.

Din archidiecesă. On. *Alesandru Circa* adm. parochial gr. cat. în *Ogra* din protopopiatul Ernotuluĭ, e numit paroch al aceleĭ parochiĭ.

Concurs. Cu terminul de 15 April a. c. s'a escris concurs pentru următórele parochiĭ din archidiecesă: I. *Booş* în protopopiatul Coşocneĭ cu emolumentele: Casă parochială cu 5 despărţĕminte, staul pentru 20 vite, şură, grânar cu celar sub el şi coşer; porţiune canonică comassată 50 jug. arătoriŭ, 21 jug. fînaţ şi 2 jug. păşune; din fundaţiunea Ducaĭană 46 fl. 74 cr. şi de la 2 curialiştĭ 9 fl., de la 150 familiĭ câte 1 ferdélă de bucate şi câte o zi de lucru; stola îndatinată. II. *Pata* în protopopiatul Coşocneĭ cu emolumentele; Casă parochială cu 3 despărţĕminte, culină, staul şi şură, cotețe; porţiune canonică 34 jug. arătoriŭ şi 10 jug. fînaţ de calitate bună; 60 metrete bucate à 16 cupe vechĭ şi 60 zile de lucru; stola îndatinată. III. *Petea-Legiŭ,* cu emolumentele: În Petea: Casă, grânariŭ, şură şi staul; porţiune canonică 1[jug. 670 ^{0}□ arătoriŭ, 1 jug. 1315 ^{0}□ fînaţ, 5 jug. păşune; de la 40 de familiĭ câte o zi de lucru şi câte o metretă de cucuruz, din carĭ $^1/_3$ ale cantoruluĭ; venitele stolare. În Legiŭ: Porţiune canoică 17 jug. 1337 ^{0}□, din carĭ $^2/_3$ ea a cantor-docenteluĭ; de la 60 de familiĭ câte o metretă de cucuruz şi câte o zi de lucru, din carĭ $^1/_3$ sînt ale cantor-docentuluĭ; venitele stolare.

Întru marirea luĭ Dumnezeŭ. Domnul *Ioan Sântu,* şef al vămiĭ din Iaşĭ, originar din Tîmpăhaza de lângă Aiud, a remis la mânile Ilustritaţiĭ Sale Domnuluĭ Episcop al Lugoşuluĭ Dr Demetriŭ Radu suma de 1000 leĭ în aur cu scop de a contribui la ridicarea uneĭ bisericĭ în parochia Tîmpăhaza-Uifalăŭ, din care îşĭ trage originea şi Ilustritatea Sa Domnul Episcop Radu. Fapta acésta a dluĭ Sântu, care îşĭ va primi rĕsplata cerésca, sigur va atrage mulţĭ urmaşĭ şi va face, ca dorinţa Ilustritaţiĭ Sale de a vedé în parochia sa natală alăturia cu şcóla frumósă gr. cat. şi o biserică vrednică, să fie cât maĭ curênd realisată.

Serată literară. Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaş a aranjat o serată literară Dumineca în 21 a c. Serata s'a ţinut în sala de desemn a gimnasiuluĭ, cu programul: „Femeea şi religiunea creştină" disertaţiune de Cl. Dr Iacob Radu, spiritual seminarial; „Visul luĭ Ştefan cel Mare" poesie de D. Bolintinean, declamată de dna Elena Trifan, şi „Raciĭ boeruluĭ", anecdotă de Speranţă predată de dşóra Maria Ripean, elevă a internatuluĭ de fetiţe Vancean. Atât pe disertantele, cât şi pe declamatórele publicul ĭ-a rĕsplătit cu aplause şi felicitărĭ. Interesanta disertaţiune a Cl. Dr Radu sperăm a o puté publica.

Procesele politice se pare, că sînt la noĭ fără de sfârşit. În luna acésta încă s'aŭ pertractat câteva. A nume tribunalul din Alba Iulia în 18 a c. a pus pe banca acusaţilor pe 8 domnĭ, 1 dómnă şi 2 dumnişóre din Bucium, pentru că aŭ întimpinat în 27 Iuliŭ 1894 pe defunctul preot Iovu Băbuţ, care atuncia se întorcea din temniţa de la Cluş, unde şĭ-a făcut osînda pentru un delict politic. Întimpinarea lor tribunalul a cualificat-o de preamărire a osîndituluĭ Băbuţ. Acusaţiĭ s'aŭ presentat fără apĕrător şi aŭ fost condamnaţĭ, domniĭ la câte 8—30 zile de carcer ordinar, ér dómnele la câte 50 fl. amendă. Pe de-asupra toţĭ aŭ să supórte spesele procesuale, carĭ sînt considerabile. — În 20 a c. tribunalul din Sibiŭ a condamnat la 25 fl. orĭ 5 zile de carcer pe preotul gr. or. din Zlatna Emanuil Beşa pe motivul, că pe când era învĕţător în Poiana Sibiuluĭ, cu ocasiunea unuĭ ospĕţ ar fi glorificat pe Româniĭ condamnaţĭ din cause politice numindu-ĭ martirĭ. — Alt proces monstru e pus le cale în contra fruntaşilor românĭ din Curticiŭ, carĭ din incidentul serbărilor milenare în 9 Maiŭ 1896 ar fi făcut demonstraţiunĭ antipatriotice.

Tinerimea universatară din Budapesta în contra ministeriuluĭ. În 25 a c. municipiul Budapesta a desbătut adresa comitatuluĭ Heves, care cere spriginirea protestuluĭ în contra cuoteĭ. Desbaterea a fost fórte înfocată. Deputaţiĭ oposiţionalĭ Polonyi şi Horanszky aŭ combătut înmulţirea cuoteĭ în defavorul Ungarieĭ şi în favorul Austrieĭ. Tinerimea universitară, care s'a adunat în numĕr mare pe galeriĭ, a aplaudat pe contrariĭ cuoteĭ, ér pe apĕrătoriĭ eĭ şi aĭ guvernuluĭ ĭ-a persiflat. Primindu-se propunerea luĭ Pucher pentru respingerea adreseĭ comitatuluĭ Heves, tinerimea a continuat demonstraţia atât în sala şedinţeĭ cât şi pe stradă strigând: „Abzug tradatoriĭ de patrie!" Abzug Báuffy!"

Batjocorirea religiunii creştine. Ziarul „Gyöngyösi Lapok" aduce scirea, că pe timpul carnevaluluĭ jidovesc un recipiat şĭ-a permis gluma necualificabilă de a se îmbrăca în vesminte preoţescĭ şi ornate sacre şi aşa a umbla pe stradă din casă în casă ca mască. Recipiaţiĭ se fac şi rĕsfăţaţĭ.

Agenţi şarlatani. Publicul de la ţară nu o dată este molestat de uniĭ pretinşĭ agenţi de bancă, carĭ se oferesc a mijloci împrumut ieftin. Eĭ a dese orĭ îşĭ fac ofertele prin ziare. Dacă îĭ recércă óre cine, să-ĭ mijlocéscă împrumut, în dată poftesc anticipaţie, dară în scopul mijlociriĭ de împrumut ieftin nu întreprind nimica. Când omul lipsit le scrie, să grăbéscă afacerea, agenţiĭ îĭ rĕspund, că tóte sînt în ordine, să aĭba numaĭ răbdare. Ieşindu-şĭ din răbdare cel ce aştéptă baniĭ, scrie din noŭ la agent, şi acesta în cele maĭ multe casurĭ maĭ cere o anumită cuotă ca anticipaţie la contragerea împrumutuluĭ, saŭ rescrie, că biroul de informaţiunĭ a scris, că împrumutătorul nu are credit, şi ast fel nu i-se pot da baniĭ. Bietul om după ce a aşteptat în zădar după baniĭ, se maĭ trezesce şi cu perderea anticipaţieĭ, şi ca să nu-şĭ facă spese noŭĕ, a rare orĭ denunţă pe şarlatan autorităţilor. Pe calea acésta înşală câte un agent sute de fl. la an.

Cămĕtăria între Ruteni. În urma tânguirilor dese ale episcopuluĭ Firczák cu privire la sórtea Rutenilor s'a dat ordin gendarmerieĭ ca să cerce, întru cât graséză usura între Ruteni. Pe cum i-se scrie luĭ „B. H.", cercetarea a constatat, că Jidoviĭ usurarĭ de comun ieaŭ camĕtă de 40—60 % de la Ruteni.

Reforme în legea jidovéscă. O parte însĕmnată a sinedriuluĭ jidovesc din Paris lucră pentru întroducerea următórelor reforme în legea jidovéscă: Primirea calendaruluĭ gregorian; sĕrbătorirea Dumineciĭ în locul sâmbeteĭ; ziua cea lungă şi pascile jidovescĭ să se serbeze de o dată cu ale creştinilor. Una le maĭ dorim la Jidovĭ: reforma moraleĭ lor şi primirea moraleĭ în adevĕr creştinescĭ.

Cas de mórte. *Petru Ceusan* paroch în *V. S. Ioana* din protopopiatul Reghinuluĭ a repausat în 27 Februar în anul al 71-lea al vieţiĭ şi al 45-lea al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

b) În sens *estensiv*. Însemnătate practică mai mare are ceealaltă întrebare mult discutată, dacă efectele jertfei eucharistice sînt nemărginite orî dóră sînt mărginite și țĕrmurite în privința estensiunii, adecă în privința celor ce ieaŭ parte la ea. Dacă vom rĕspuns la întrebarea acésta, avem să distingem puțintel. Credincioșii aceia, carî ieaŭ parte la jertfă în chip personal și activ, adecă aceia, carî asistă la jertfă cu evlavie și așa aduc jertfa împreună cu preotul, aceia dobîndesc prin asistarea acésta un rod sacrificial deosebit. Rodul acesta, care se dobîndesce *prin participare la jertfă,* pe cum admit toți teologii, e *nemărginit,* adecă într'însul toți ceî de față se împărtășesc în chip nescurtat și nemicșorat, fie orî cât de mare numĕrul celor ce de o dată asistă la aceea-și liturgie. Fie adunați mulți orî puțini în jurul altariului, fiesce care dintr'înșiî primesce în chip nescurtat întregul și deplinul rod de grații, care corĕspunde activității luî, aducerii luî, evlavieî luî. — Dacă *mai mulți preoți celebrézĕ împreună,* adecă sfințesc acele-și elemente sacrificiale, atuncia nu póte fi vorbă numai de o singură jertfă, ci se aduc atâtea jertfe, câți sînt preoții, carî celebrézĕ împreună. Dóră fiesce care din eî sevârșesce un adevĕrat act sacrificial. Activității luî sacrificiale prin urmare îî corĕspunde chiar acela-și rod, ca și cum el ar fi celebrat singur s. liturgie.

Înse cestiunea, ce ne ocupă aci, nu se referesce întru atâta la ródele acestea, ca mai vîrtos la rodul acela, în care se împărtășesce óre cine prin aceea, că preotul *aplică jertfa pentru el în mod special.* Ni-se îmbie adecă întrebarea, dacă jertfa eucharistică, de se aplică pentru mulți, dobîndesce fiesce căruia dintr'înșiî rodul întreg și deplin, adecă chiar atâta, cât ï-ar dobîndi, dacă ea s'ar aplica singur numai pentru el? Orî dóră rodul sacrificial, fiind mărginit cu privire la intensivitate, se împarte între ceî mulți, și așa dară ajunge fiesce căruî singuratic cu atât mai puțin rod, cu cât e mai mare numĕrul acelora, pentru carî jertfa se aduce în mod special? Unii rĕspund afirmativ la întrebarea cea dintâiŭ și negativ la a dóua, adecă ascriŭ jertfeî eucharistice eficacie nemărginită în privința estensiunii, când ea se aplică pentru mai mulți. Înse argumentele acelea, cu carî vor eî să-și proptéscă părerea acésta, par a nu fi de ajuns. De aceea ceî mai mulți teologî susțin cu tot dreptul, că rodul sacrificial se împărțesce între singuraticî, și că *singuraticul* prin urmare *primesce cu atât mai puțin, cu cât sînt mai numĕroși aceia, pentru carî se aplică rodul jertfeî.* În sine considerată jertfa eucharistică adevĕrat că ar puté să deprindă o eficacie nemărginită în privința estensiunii, de cum va Christos o ar fi instituit ast fel; căcî în lucrul acesta hotărésce voința luî Christos. Înse chiar aceea nu se póte dovedi, că Christos ar fi împărtășit jertfeî eucharistice eficacia aceea. Din contră *părerea și praxa bisericii,* carea mai ales în lucruri de felul acesta are putere doveditóre deosebită, ne *spune chiar contrarul.* Dóră biserica acum de vécurî, ba chiar de pe timpul Apostolilor apróbă și recomandă obiceiul de a aplica jertfa eucharistică pentru singuraticî. Éră acésta ar fi favorirea uneî praxe necuminte și păgubitóre pentru credincioșî, de cum va jertfa ar puté să aducă la sute și la miî, ba chiar și tuturor folos chiar așa de mare, cât de mare aduce ea singuraticuluî. Dóră din causa, că jertfa se aplică pentru singuraticî, ar merge în pagubă rod nemĕsurat de mult pentru ceî alalți credincioșî, și eî fără de nicî o causă ar fi eschiși de la dobîndirea luî. Dacă ar fi adecă așa, atuncia de ce să nu se aplice jertfa în tot de una pentru toți, atât pentru ceî viî cât și pentru ceî morți? Hotărîrî de ale bisericiî ne mai spun apoî și aceea, că preotul, cel ce primesce mai multe stipendiî liturgice și pentru ele celebrézĕ numai o singură liturgie, pĕcătuesce nu numai în contra poruncii bisericii, ci și în contra dreptății și prin urmare e dator, să restituéscă stipendiile. Hotărîrile acelea se întemeiézĕ adecă în chipul cel mai învederat pe aceea, că aceî singuraticî, carî aŭ dat stipendiile, în casul contemplat de hotărîrile acelea sînt păgubiți, adecă nu primesc atâta rod sacrificial, cât ar dobîndi fiesce carele dintr'înșiî, dacă pentru fiesce care stipendiŭ i-s'ar aplica în special câte o jertfă eucharistică. Causa internă se cuprinde în împrejurarea aceea, că respectivul rod sacrificial în privință intensivă e mărginit, adecă restrîus la o anumită mĕsură; éră de altă parte nimica nu îndreptățesce părerea, că rodul acesta prin simpla aplicare din partea preotuluî ar cresce, s'ar multiplica de atâtea orî, câți sînt aceia, pentru carî se aplică, așa că mai pe urmă s'ar împărtăși neîmpărțit și nescărit fiesce căruia dintr'înșiî. E decî fórte întemeiată convicția aceea a poporuluî creștin, că liturgia aduce óre cuî folos mai mult, dacă se aplică esclusiv numaî pentru el, de cât dacă se aplică de o dată și pentru alții. Argumentele acestea dovedesc, că în cuprinsul sĕŭ întreg rodul sacrificial, de carc e aci vorbă, e mărginit în privința estensiunii. Asta o relevăm, de óre ce unora le place a distinge aci între efectele, cele ce s. liturgie le produce ca jertfă de împăcare, și între cele ce ea le produce ca jertfă de cerere. Lor li-se pare adecă, că rodul de espiare saŭ împăcare al jertfeî adevĕrat că e mărginit numaî la o anumită mĕsură, nu înse tot asemenea și rodul eî cel de cerere saŭ rugăciune. În privința cestuî din urmă eî susțin, că rodul în privința estensiunii e nemărginit, așa că omul nu se păgubesce, chiar și dacă jertfa s'ar aplica nu numaî pentru el, ci și pentru alții orî cât de mulți. Dar argumentele celor, ce susțin așa ceva, dovedesc numaî atâta, că o atare aplicare nemărginită ar fi cu putință, de óre ce prețul jertfeî eucharistice e nemărginit, nu dovedesc înse cu o cale și aceea, că o atare aplicare ar fi întru adevĕr voită de Christos și prin urmare se și întîmplă.

Până aci am considerat prețul și eficacia jertfeî eucharistice, întru cât *Christos nu e numaî darul de jertfă, ci și preot jertfitoriŭ,* saŭ ce tot atâta însamnă, întru cât preotul visibil sevârșesce și aduce jertfa ca ministru și unéltă vie a luî Christos. Considerată din punctul acesta de vedere s. liturgie e acea *„jertfă curată“,* carea e curată după firea sa și așa dară e curată tot de una și pretutindenea și nu póte să se peteze, nu póte să se facă neplăcută luî Dumnezeŭ, nu să se scăréscă în privința prețuluî sĕŭ și în a eficacieî sale prin nicî o nevrednicie orî rĕutate a preotuluî, celuî ce o aduce, și a credincioșilor, celor ce o aduc împreună cu preotul. Însu-și Christos jertfesce prin mâna visibiluluî sĕŭ locțiinĕtoriŭ, și așa jertfa eucharistică în prețul sĕŭ, în eficacia sa și în ródele sale nu atîrnă de la sfințenia și evlavia preotuluî și a credincioșilor, ci singur numaî de la dignitatea cea nemărginită a luî Christos și de la meritele luî dobîndite pe cruce. Asta va să se esprime, când se zice, că jertfa luî Christos tot de una e plăcută luî Dumnezeŭ și eficace ex opere operato, adecă în vîrtutea sevârșiriî sale valide și făr de nicî un alt adaus omenesc. Acest rod, care îșî are temeiul sĕŭ în mod nemijlocit și singur numaî în Christos și în meritele luî cele nemărginite, e rodul sacrificial cel mai mare și mai singur, rodul sacrificial esențial și propriŭ. Acest rod se înțelege tot de una, de câte orî e vorbă despre rodul jertfeî eucharistice preste tot și făr ca el să se determine mai de aprópe.

2. În locul al doilea avem să considerăm prețul și eficacia jertfeî, *întru cât serbarea jertfeî e o acțiune a întregiî biserici,* saŭ cu alte cuvinte întru cât preotul sevârșesce la altariŭ sfînta acțiune *în numele și din comisiunea bisericiî întregi.* Jertfa eucharistică e adecă partea cea mai de frunte a cultuluî dumnezeesc celuî public, care din rînduéla și spre binele bisericii se împlinesce prin ministri sfințiți și pușî a nume spre acest scop. La altariŭ jertfesce și se rógă întrégă biserica prin preot ca prin delegatul sĕŭ. Ea aduce acolo luî Dumnezeŭ jertfa de adorare și de mulțămită, de împăcare și de cerere. Considerate din punctul acesta de vedere prețul și eficacia jertfeî liturgice sînt condiționate prin dignitatea, meritul și sfințenia bisericii. De aci urmézĕ, că prețul jertfeî eucharistice, întru cât o aduce biserica, tot de una e mărginit și țĕrmurit, de óre ce biserica nicî o dată nu e și nu póte să fie nemărginit de sfîntă. Se înțelege decî de la sine, că și efectele acelea, carî corĕspund aducerii jertfeî din partea bisericii, încă sînt tot de una mărginite în privința gradului și a mărimii. Dar aci avem să relevăm, că biserica, întru cât jertfesce și se rógă prin preot, nu póte să merite și să satisfacă, de óre ce spre acésta se pretinde o lucrare orî pătimire reală a uneî persóne bineplăcute luî Dumnezeŭ, éră biserica în celebrarea jertfeî nu împlinesce o ast fel de lucrare actuală, căreia i-s'ar cuveni vîrtutea merituluî și a satisfacției. Aducerea jertfeî eucharistice din partea bisericii are decî numaî vîrtute de impetrare, adecă póte să pogóre din ceriŭ grației și binecuvîntărî numaî în chipul, în care o face acésta rugăciunea.

Sfințenia e o notă esențială a bisericii și de aceea ea nicî o dată nu póte să-î lipséscă. Dóră biserica în tot de una e îmbrăcată în strălucirea și podóba curățenieî, fiind ea mirésa luî Christos. De aceea jertfa cea însoțită de multe rugăciunî și întrepunerî

Dumnezeŭ *din mânile ei* tot de una o primesce cu bunăplăcere şi o resplătesce cu binecuvîntarea cea mai bogată de graţie. Dar fiind că *sfinţenia bisericii* constă în sfinţenia membrilor ei, sfinţenia aceea nu e tot de una şi neschimbată aceea-şi, ci e *acum mai mare, acum mai mică*. De aceea şi jertfa bisericii încă e în grad acum mai mare acum mai mic plăcută lui Dumnezeŭ şi pentru ómeni mijlocitóre de mântuire.

Prin preoţii sĕi biserica nu aduce numai jertfa, ci cu aducerea acésta mai împreună şi *diferite rugăciuni şi ceremonii*. Ritul sacrificial se împlinesce *în numele bisericii* şi de aceea mişcă pe Dumnezeŭ în chip deosebit, ca să dăruéscă credincioşilor vii şi morţi daruri bogate. Întru cât privesce rugăciunile s. liturgii, biserica nóstră nu admite variarea aceea bogată a formularului s. liturgii, carea o putem vedé mai ales în biserica apusană. Dară puţintică variare a rugăciunilor permite şi liturgia nóstră. Variarea acésta e mai bătătóre la ochi atuncia, când biserica nóstră în locul liturgiei s. Ioan Gură de aur în zile determinate ale anului celebréză liturgia s. Vasiliŭ. Mai admite apoi liturgia nóstră puţintică variaţie cu privire la rugăciunile sale atuncia, când jertfa se aduce în special pentru anumiţi creştini repausaţi. Prin diferinţa formularului liturgic *eficacia* jertfei euharistice ca *jertfă de cerere* póte deci *să se potenţeze în chip accidental* şi *să se îndrepte în mod special spre scopuri diferite*. Rodul sacrificial, care se dobîndesce prin mijlocirea bisericii în modul rugăciunii, nu e adecă hotărît înainte nici cu privire la fel şi nici cu privire la mĕsură. De aceea însă-şi biserica în rugăciunile sale se obicinuesce a-şi esprima cererile şi dorinţele aşa, cât să se pótă înţelege, ce fel de daruri va ea să dobîndéscă prin jertfă şi cui va să le aplice. Rugăminţi speciale în casul acesta sînt mai cu efect şi mai cu folos de cât cele generale. Aşa dară nu numai gradul sfinţeniei bisericii, ci şi cualitatea rugăciunilor sacrificiale, ba şi cualitatea rituluĭ sacrificial întreg are influinţă asupra mĕsurii şi feluluĭ ródelor sacrificiale, cari se dobîndesc în numele bisericii.

Din cele zise resultă întâiŭ, că prin rugăciunile mai intensive şi mai speciale ale liturgiei s. Vasiliŭ se potenţéză în chip accidental eficacia jertfei euharistice. — Tot asemenea trebue să se zică şi despre liturgiile acelea, în cari biserica fiind o mamă, care se îngrijesce cu fragedime de fiii sĕi, pe lângă aplicarea jertfei mai recurge şi la rugăciune, pentru ca pe fiii sĕi ceĭ chinuiţi să-i scape cât mai curênd din focul curăţitoriŭ şi să-i introducă „în loc luminos, în loc de verdéţă, în loc de odihnă, de unde a fugit tótă durerea, întristarea şi suspinarea“. — De asemenea resultă din cele ce am zis mai la deal, că din partea bisericii o liturgie celebrată cu solemnitate mai mare are preţ şi eficacie mai mare de cât o liturgie celebrată cu aparat liturgic mai simplu. Când liturgia se celebréză adecă în chip mai solemn, biserica desvóltă o strălucire mai mare, pentru ca să înalţe maiestatea jertfei, şi prin acésta Dumnezeŭ se glorifică în mĕsură mai mare. Să ne gândim numai la ministrii (diaconii, subdiaconii, lectorii etc.) concelebranţi, la odăjdiile şi vasele mai preţióse, la numĕrul mai mare al luminilor, la tĕmâiări şi la cântări. Serbarea acésta mai bogată şi mai mărétă a jertfei e bineplăcută lui Dumnezeŭ. De aceea strălucirea mai mare a aparatului liturgic e potrivită pentru a mişca mila lui Dumnezeŭ mai uşor la împărtăşirea darurilor cerute saŭ cu alte cuvinte pentru a împărtăşi rugăciunilor şi mijlocirilor bisericii o eficacie mai puternică.

Rodul sacrificial esenţial, adecă cel ex opere operato, îşi are nemijlocitul şi singurul isvor în jertfirea de sine a lui Christos. El de aceea e şi neatîrnătoriŭ de la rugăciunile şi ceremoniile liturgice. Când grăim deci despre aceea, că eficacia jertfei euharistice póte să se potenţeze prin rugăciunile şi ceremoniile liturgice, atuncia înţelegem numai un *rod accidental*, care resultă din rugăciunile sacrificiale liturgice, dară se alătură la rodul esenţial şi folosesce nemijlocit aceluia ori acelora, pentru cari se celebréză în special s. liturgie. Rodul acesta accidental al jertfei euharistice în tocmai ca şi rodul sacrificial propriŭ şi esenţial e de asemenea neatîrnătoriŭ de la starea graţiei preotului jertfitoriŭ şi de la vrednicia ori nevrednicia lui cea morală, şi de aceea cu respect la preotul jertfitoriŭ acest rod în tocmai ca şi cel esenţial încă se póte zice, că se produce ex opere operato, se produce adecă prin însă-şi jertfa liturgică însoţită de solemnitatea aceea şi de rugăciunile şi ceremoniile acelea, despre cari am grăit mai la deal, dacă s. liturgie o celebréză un preot, care e împuternicit spre acésta din partea bisericii. (Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

E uşor de priceput, că Ben Hur, în vreme ce el adâncit în ast fel de meditări îşi continua calea, fu cuprins de óre care îngrijare pentru credincioşii mareluĭ templu al naturii, mai ales pentru aceia, cari cu serviţul lor personal îl susţineaŭ într'o stare aşa de nespus de plăcută. În ce chip ajungeaŭ ei la cultul acesta al lor, nu-i era mai mult o taină: causa, înrîurinţa, motivul le vedea limpede înaintea ochilor sĕi. Pe unii îi îndemna fără îndoélă prospectul unei păci constante într'un loc sfinţit, spre podóba căruia, dacă nu aveaŭ bani, puteaŭ să contribuéscă cu munca sa. Clasa asta se compunea mai vîrtos din ómeni de aceia, a căror spirit plutia între temere şi sperare; dar mulţimea cea mare a credincioşilor nu putea să se înşire în numĕrul acelora. Mrejile lui Apollo eraŭ largi, şi ochiurile lor eraŭ strîmte, şi abia se póte spune ce de lucruri scoteaŭ luntraşii lui la uscat, nu întru atâta, că ele nu ar puté, să se descrie, ci mai vîrtos pentru că ele nu ar trebui să se descrie; ajunge, să scim, că maioritatea se compunea din sibariţi de ai lumii întregi şi din mulţimea mare în privinţa numĕrului, dar mică în privinţa vederilor, cari se aruncaŭ în braţele acelei sensualităţi nesulimănite, în care se cufundase aprópe întreg Orientul. Ei juruinţele sale nu le făceaŭ nici unui principiŭ sublim, — nici zeului musicii, nici sóţei lui celei nefericite, nici unei filosofii, care pentru gustarea ei pretinde liniştea unei vieţi retrase, nici unui cult dumnezeesc pentru a se împărtăşi în mângăiarea religiei, nici iubirii în sensul ei mai sfînt.

Cetitoriule bune, de ce să nu spunem aci adevĕrul? De ce să nu afli, că în epoca aceea pe tótă faţa pămîntului eraŭ numai dóuĕ popóre, cari eraŭ capabile de o înălţare, pe cum o înţelegem noi aci: popórele, cari trăiaŭ conform legii lui Moïsi şi conform legii lui Brahma. Acestea singure ţi-ar fi putut zice: Mai bine lege fără iubire, de cât iubire fără lege.

Simpatia e în mĕsură mare resultatul dispositiei, în care ne aflăm în o anumită clipă. Mânia împedecă pornirea acésta. Ea dimpotrivă întră fórte uşor în inimile nóstre, dacă ne aflăm în starea unei îndestuliri aprópe perfecte cu noi înşi-ne.

Ben Hur se duse mai de parte cu paş mai grăbit şi cu capul mai ridicat; şi în vreme ce susceptibilitatea lui faţă cu tóte plăcerile din jur de el de loc nu scădea, el făcu o revistă preste tóte acestea cu inimă liniştită şi une oria cu surîs supĕrat, căci nu putea să uĭte aşa de iute, cât de aprópe fuse şi el de a fi amăgit.

VII.

Un nou însoţitoriŭ.

Înaintea lui Ben Hur era o pădure de ciparoşi, fiesce care din ei câte o columnă, mare şi óblă ca un catarg. Când îşi luă îndrăznéla de a întra în cărările ei cele umbróse, auĝi sunetul vesel al unei trimbiţi şi în clipa următóre vĕdu chiar lângă sine zăcênd în érbă pe patriotul sĕu, cu care convenise pe calea cătră temple. Omul se sculă şi-l întimpină.

„Te salut din noŭ,“ zise el în chip prietinos.

„Îţi mulţămesc,“ respunse Ben Hur şi apoi întrebă: „Facem aceea-şi cale?“

„Eŭ merg la locul de alergare, de cum va şi calea ta duce într'acolo.“

„La locul de alergare?“

„Da! Sunetul de trimbiţă, care l-ai auĝit adineaori a fost signalul pentru concurenţi.“

„Prietine bune,“ zise Ben Hur cu sinceritate, „eŭ mărturisesc, că eŭ nu cunosc pădurea asta, şi dacă ai voi, să-mi respundi la întrebările mele, eŭ îţi voiŭ fi mulţămitoriŭ şi te voiŭ însoţi.“

„Fórte mĕ bucur. Ascultă! Eŭ aud zuruitul rótelor trăsurilor; ele încep cursa.“

Ben Hur ascultă o clipă, apoi îşi sevârşi recomandarea, îşi puse mâna pe braţul omului şi zise:

„Eŭ sînt fiul duumviruluĭ Arriŭ, — şi tu?“

„Eŭ sînt Malluch, un negutătoriŭ din Antiochia.“

„Aşa dar, bunule Malluch, sunetul trimbiţei, scârţăitul rótelor, prospectul la distracţie mĕ atrag. Eŭ cunosc în cât va deprinderile acestea. Nu sînt necunoscut în şcolile de luptă ale Romei. Să mergem la locul de alergare.“

Malluch întârzia cu rĕspunsul.

„Duumvirul a fost Roman, şi totuşi vĕd pe fiul lui în portul Iudeilor.“

„Nobilul Arriŭ mi-a fost tată adoptiv,“ îi zise Ben Hur.

„A! Acum pricep și cer scusă.“

Trecênd prin marginea pădurii ajunseră la un câmp, pe care era întocmit un loc de alergare în privința formei și estensiunii asemenea celui al stadiilor. Locul propriu de alergare era gătit din pământ puțintel bătucit și udat și de amîndóuĕ părțile era isolat cu funii, carĭ eraŭ întinse slobod preste nisce stîlpi. Spre comoditatea privitorilor și a acelora, carĭ aveaŭ un interes, ce nu se mărginia numaĭ la istețimea cârmuitorilor, eraŭ aranjate spațurĭ, carĭ eraŭ umbrite prin coperișe și aveaŭ locurĭ de ședut în șire ascendente. În unul din șirele acestea se aședară noŭ sosiții.

Ben Hur numĕră căruțele, când trecură pe din aintea luĭ, — eraŭ nóuĕ la numĕr.

„Am numaĭ cuvinte de laudă pe sama acestor tinerĭ,“ zise el voios. „Aci în rĕsărit gândiam, că se vor îndestuli cu câte doĭ caĭ, dar eĭ sînt ambițioșĭ și se jócă asemenea împĕratuluĭ câte cu patru caĭ. Dar vom vedé, cum se pricep la lucru.“

Opt din căruțe trecură stavila, unele în paș, altele în tropot, și tóte fără escepție eraŭ bine cârmuite. Apoĭ veni a nóua în galop. Ben Hur erupse în o aclamare.

„Am tost în staulurile împĕratuluĭ, Malluch, dar pe părintele nostru Avraam de fericită amintire! ast fel de caĭ încă nu am vĕdut!“

Într'aceea trăsura cea maĭ de pe urmă trecu pe dinaintea lor ca vîntul. De o dată se învălmășì. Din locul privitorilor óre cine erupse în un strigăt puternic. Ben Hur se întórse și vĕdu pe un bĕtrân, care se sculase de jumătate de pe una din băncile de maĭ la deal, și cu pumniĭ strînșĭ și cu ochiĭ scânteitorĭ, în vreme ce barba luĭ cea lungă și albă fâlfâia neliniștită. Uniĭ din privitorĭ, carĭ eraŭ maĭ aprópe de el, începură a rîde.

„Cel puțin față de barba luĭ ar trebui se fie cu respect. Cine e acela?“ întrebă Ben Hur.

„Un om puternic din pustie de óre unde de din colo de Moav. El are turme de cămile și caĭ, carĭ, pe cum se spune, se trag de la fugariĭ Faraonuluĭ celuĭ dintâiŭ, — numele luĭ e șeĭcul Ilderim.“

Ast fel rĕspunse Malluch.

Cârmuitoriul căruțeĭ într'aceea îșĭ da tótă silința, să liniștéscă ceĭ patru caĭ, înse în zădar. Fiesce care încercare zădarnică irita încă și maĭ mult pe șeĭc.

„Duce-l-ar Abbadona!“ strigă patriarchul cu glas țiuitoriŭ. „Fugiți, sburați! Audiți, feții meĭ?“ Întrebarea acésta sună însoțitorilor luĭ, pe carĭ în dată îĭ puteaĭ cunósce, că se țin de tribul luĭ. „Audiți? Eĭ s'aŭ născut în pustie ca și voĭ! Prindeți-i iute!“

Caiĭ într'una săriaŭ și daŭ cu piciórele.

„Afurisit Roman!“ și șeĭcul amenința cu pumniĭ pe mânătoriul cailor. „Nu s'a jurat, că îĭ scie cârmui, nu s'a jurat pe întrégă semînția zeilor sĕĭ latiniĭ? Nu, iea-ți mânile, zic, iea-ți-le! Eĭ vor sbura ca vulturiĭ și vor fi blânzĭ ca nisce mieĭ sătuĭ, așa zise el. Fie afurisit! Afurisită fie mama de mincinoși, carea îĭ zice fiul sĕŭ! Să-mĭ trebuéscă, să-ĭ vĕd nepremiați! Să nu-mĭ atingă nicĭ unul cu sbiciul, că îl voiŭ —“ restul cuvintelor se perdu într'o scrâșnire furiósă a dinților. „Grăbéscă unul din voĭ la eĭ și le rostéscă un cuvînt, — numaĭ unul, — din cântarea cortuluĭ, care v'aŭ cântat-o mamele vóstre. O nebunul, nebunul de mine, că mĭ-am pus încrederea în un Roman!“

Uniĭ maĭ cu minte din însoțitoriĭ bĕtrânuluĭ se postară între el și între caĭ. Bĕtrânul nu maĭ putea rĕsufla.

Ben Hur putea pricepe turburarea luĭ și-l compătimia. Ființa luĭ vĕdia maĭ mult de cât poftă deșértă de câștig, — maĭ mult de cât îngrijare de reușita alergăriĭ, — în ochiĭ patriarchuluĭ se putea ceti, că aci era vorbă de un lucru neprețuibil, ce după închipuirea luĭ era primejduit. Luĭ, fiuluĭ pustieĭ, i-s'a făcut a dóua natură, ca să iubescă ast fel de animale cu o gingășie, care e vecină cu patima cea maĭ adâncă.

Caiĭ toți patru eraŭ de colóre murgă deschisă, nepetați, deplin potriviți și așa de proporționați, cât păreaŭ maĭ micĭ, de cum eraŭ în realitate. Urechĭ elegante se ridicaŭ preste capetele lor cele micĭ; frunțile între ochĭ le eraŭ pline și late; nările deschise arĕtaŭ o pelită așa de roșie, cât aducea cu flacăra, și cerbicile li-le acoperiaŭ nisce cóme fine așa de tare, cât le îmbrăcaŭ umeriĭ și peptul, în vreme ce în armonie norocósă pĕrul de pe frunțile lor părea a fi o țesĕtură de vĕl de mĕtasă. Între genunchĭ și între glesne piciórele le eraŭ lățite cât o mână deschisă, dar de-asupra genunchilor eraŭ rotunjite prin o musculatură puternică, pentru ca să spriginéscă trupurile îndesate; copitele le eraŭ asemenea unor fingiĭ de achat, și când mergeaŭ în apoĭ orĭ urcaŭ, coțile lor negre și lucii sbiciuiaŭ aerul. Șeĭcul zicea, că acești caĭ eraŭ neprețuibilĭ, și cu tot dreptul zicea el așa.

Ben Hur îĭ esamină maĭ cu băgare de samă și cunoscu raportul dintre eĭ și dintre stăpânul lor: eĭ crescuseră sub ochiĭ luĭ, eraŭ obiectul grijiĭ luĭ ziua și al visurilor luĭ superbe în timp de nópte. Dimpreună cu familia sa de a casă a fără în corturile cele negre din pustia cea fără umbră îĭ tracta ca pe nisce fiĭ iubiți. Bĕtrânul aduse pe favoriții sĕĭ la cetate, pentru ca eĭ să-ĭ câștige un triumf asupra urgisiților Romanĭ; el de loc nu se îndoia despre învingerea lor, numaĭ să pótă găsi un cârmuitoriŭ, care să scie tracta cu eĭ. Aci nu era vorbă numaĭ de isteție, ci de pricepere nimerită, așa zicând de o gândire conformă cu cea a cailor. Bĕtrânul nu avea temperamentul maĭ rece al poporuluĭ apusan, el nu putea, să privéscă nedibăcia cârmuitoriuluĭ și apoĭ să-l dimită în chip urban; el era Arab și trebuia să colcăéscă de furie și să umple aerul în jur de sine cu strigarea sa.

Maĭ înainte de ce ar fi sfârșit patriarchul strigările sale, vre o zece mânĭ și prinseseră deja frînele cailor și-l liniștiseră. Acum apăru altă căruță pe spațul curseĭ, și tot ca la cele alalte se înfățișară și la asta cârmuitoriul, căruța și fugariĭ chiar așa, ca și cum ar apăré în circ în ziua probeĭ finale.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut: **Imnurĭ păgâne**, poesiĭ nóuĕ de DuiliŭZamfirescu, cuprinde 27 poesiĭ, dintre carĭ unele aŭ de obiect lumea antică, a cărei urme autorul petrecênd în Italia le întîlnesce la tot pașul. A fără de acestea maĭ are unele versurĭ de tótă frumseța, ca *Gethsemanii*, *Sihastrul*, *Unuĭ copil* etc.

Din **„Biblioteca pentru toți“**:

Nr. 116. 117 A. Vlăhuță: *Iubire,* care cuprinde poesiile publicate în aniĭ din urmă.

Nr. 118. Vasile Pop: *Fleacurĭ,* 14 schițe umoristice scrise cu mult spirit. Ultimile treĭ puteaŭ și lipsi din colecția acésta.

Nr. 119 Carmen Sylva: *Robia Peleșuluĭ,* un basm lung, lung. de nu se maĭ isprăvesce, așa de frumos și bine scris, în care se povestesc lucrările zidiriĭ castelului Peleș și multe alte lucruri, din carĭ se revarsă sufletul atât de poetic al regineĭ.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Comandele se efectuesc iute.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Prețurile cele maĭ ieftine.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălțăminte** pentru **domni, dame** și **copiĭ,** pe cum și tot felul de **reparaturĭ** cu **prețurile cele maĭ moderate;** oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor **marfă solidă** și **prompt executată.**

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de țară din Ardeal, servind cu **lucru bun** și **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulțĭ alțiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Iuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(10) 2—3

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 3 Aprilie 1897.** **Numĕrul 14.**

Nisuinţe periculóse.

În zilele aceste s'aŭ ţinut adunările comitatense de primăvară. Între obiectele de desbatere a figurat aprópe în fiesce care comitat un resçript al ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică, prin care se îndémnă comitatele a contrage un împrumut pentru a ridica pe teritoriul respectivuluĭ comitat şcolĭ de stat, după ce de presinte guvernul nu are banĭ de ajuns pentru a înfiinţa asemenea şcolĭ.

E învederat, cât de ofensiv şi nedrept este un asemenea paş al ministruluĭ de instrucţiune.

Legea dă drept confesiunilor, să înfiinţeze şcolĭ, şi numaĭ acolo admite dreptul de a înfiinţa şcolĭ de stat, unde confesiunile nu pot orĭ nu vor să înfiinţeze şcolĭ proprii. Unde înse confesiunile aŭ deja şcolĭ, dar nu aŭ mijlóce de ajuns pentru a susţiné şcóla conform tuturor prescrierilor legiĭ, acolo statul e dator a sări întru ajutorul acestor şcolĭ confesionale, şi pentru acest ajutor legea asigură guvernuluĭ anumite drepturĭ.

Legea înse nu e făcută, pentru ca domniĭ să o şi ţină. Şcolile confesionale în ochiĭ guvernuluĭ sînt un ghimpe, şi maĭ vîrtos sînt ghimpe şcolile confesiunilor nemagiare, de óre ce prin ele ministrul nu crede a puté ajunge în scurt la ţintă, adecă la amalgamisarea poporaţiuniĭ nemagiare în corpul naţiuniĭ magiare. Urmarea e, că guvernul consecuent stărue a călca în picióre legea şi a înfiinţa şcolĭ de stat şi acolo, unde confesiunile aŭ deja şcolĭ şi încă şcolĭ corĕspundĕtóre prescrierilor legiĭ.

Este înse lucru fórte firesc, că şcolile de stat sînt întimpinate cu fórte mare antipatie şi neîncredere din partea confesiunilor şi maĭ vîrtos a confesiunilor nemagiare. Motivele acesteĭ antipatiĭ sînt fórte numĕróse. Înainte de tóte în şcolile de stat limba de propunere e esclusiv cea magiară, cu tóte că după lege ar trebui să fie limba maiorităţiĭ locuitorilor din respectiva comună. Nu e decĭ mirare, dacă poporul vĕdĕnd călcarea apriată a legiĭ e îndemnat a vedé în înfiinţarea şcolilor de stat nu un mijloc pentru cultivarea sa, ci un atentat asupra naţionalităţiĭ sale, şi că prin urmare întimpină cu antipatie înfiinţarea şcolilor de stat.

Alt motiv, pentru care înfiinţarea şcolilor de stat e privită cu antipatie, e, că ele sînt desbrăcate de orĭ ce caractĕr religios, şi că ele prin urmare se consideră cu drept cuvînt ca un mijloc de a propaga în casul cel maĭ favorabil indiferentismul religios. Póte fi mirare, dacă părinţiĭ, cărora le zace la inimă crescerea religiósă-morală a pruncilor sĕĭ, nutresc antipatie faţă cu nisce şcolĭ, în carĭ crescerea de eĭ dorită nu este asigurată?

E adevĕrat, că catecheţiĭ confesiunilor au dreptul de a propune studiul religiuniĭ. Dar cugete orĭ cine, óre póte contrabilanţa macar catechetul în *dóuĕ* óre sĕptĕmânale, ceea ce strică învĕţătorul, care póte fi şi Jidov, în *dóuĕ zecĭ* de óre pe sĕptĕmână?

Étă dar, că îndreptăţită fórte e antipatia, ce o nutresc părinţiĭ faţă cu şcolile de stat, şi că imprudent şi contrar legiĭ purcede guvernul, când nisuesce cu tótă puterea pentru înfiinţarea de şcolĭ de stat.

Urméză de aicĭ, că datorinţa tuturor adevĕraţilor patrioţi e a combate pe ministrul în realisarea nisuinţelor luĭ. Şi s'a şi întîmplat aievea, că în multe părţi ale ţĕriĭ bărbaţi cu mintea şi cu inima la loc aŭ combătut cu tótă tăria prin adunările municipale acceptarea celor cerute în amintitul rescript ministerial.

Fie destul a îndruma pe cetitoriĭ nostri la magistralul discurs, care l-a rostit dl Dr Augustin Bunea în congregaţia comitatuluĭ Albeĭ inferióre.

Pe cum se vede din acel discurs şi din cele maĭ sus zise, combaterea înfiinţărieĭ şcolilor de stat e nu numaĭ o chestiune naţională, ci e maĭ vîrtos o chestiune culturală-religiósă de prima ordine, şi că prin urmare formézĕ o sfîntă datorinţă a fiesce căruĭ adevĕrat patriot. Datorinţa acésta o aŭ în mĕsură potenţată maĭ ales representanţiĭ chemaţi aĭ adevĕrateĭ culturĭ şi civilisaţiunĭ, preoţiĭ, şi în special şi preoţiĭ catolicĭ de rit latin. Ar fi fost decĭ datorinţa lor, ca faţă de rescriptul ministerial şi eĭ să fie luat posiţie cu tótă hotărîrea.

Feuilleton.

Raportul

Consiliuluĭ administrativ al Reuniuniĭ de consum asociare în Blaş despre gestiunea anuluĭ 1896.

Onorată adunare generală!

Cu sufletul înălţat la Dumnezeŭ şi cu mulţămire adevĕrată a inimiĭ păşim azĭ înaintea Domniilor Vóstre pentru a Vĕ da samă despre activitatea nóstră în decursul anuluĭ 1896, pecum şi despre mersul întreprinderiĭ nóstre întregĭ.

Ne este sufletul înălţat la Dumnezeŭ, pentru că în prima linie luĭ Dumnezeŭ avem să-ĭ mulţămim, dacă acum după terminarea alor cincĭ anĭ putem cu inimă liniştită să zicem, că întreprinderea nóstră, prima în felul eĭ, este nu numaĭ consolidată, dar se află chiar în înflorire.

Nu avem de gând a trece hotarĕle modestieĭ. dar sîntem datorĭ a spune, pentru ca să scie acţionariĭ nostri, că după Dumnezeŭ aŭ fost stăruinţele nóstre neîntrerupte, cărora avem de a mulţămi resultatele îmbucurătóre, la carĭ a ajuns reuniunea nóstră.

Să nu se uĭte nicĭ o dată, că resultatul adevĕrat al întreprinderiĭ nóstre nu e împărţirea de dividende estraordinare la acţionarĭ, ci e servirea mareluĭ public cu mărfurĭ bune şi cu preţurĭ moderate.

Întru cât ne-am ajuns acest scop, nu e nevoe a arĕta pe lung. E un fapt, pe care-l póte constata orĭ cine, că preţurile celor maĭ mulţĭ articli trebuincioşĭ la casă în Blaş sînt maĭ micĭ cu cel puţin 10% în calcul mijlociŭ de cât în cele alalte oraşe ale patrieĭ nóstre, fără ca pentru acésta cualitatea să fie maĭ inferióră. Al cuĭ e meritul, dacă nu al reuniuniĭ nóstre? Şi al cuĭ e meritul, dacă şi în cele alalte prăvăliĭ din loc mărfurile trebue să se vîndă tot cam cu preţurile nóstre? E lămurit, că tot reuniunea nóstră are şi acest merit. Atuncĭ înse trebue să socotim, cât face acéstă diferinţă de preţurĭ pentru jurul nostru. Socotind, că tóte prăvăliile din Blaş fac o vîndare anuală numaĭ de 250,000 fl. la an, avem cu 10% un câştig de 25,000 fl., care sumă rĕmâne în buzunarul cumpĕrătorilor. Etă, ce însamnă esistenţa reuniuniĭ de consum pentru Blaş şi jur pe fiesce care an.

Dar îşĭ are reuniunea de consum importanţa sa şi pentru membriĭ, carĭ aŭ întemeiat-o şi carĭ o susţin, a nume îşĭ are importanţa sa finanţiară. Întru adevĕr astăzĭ acţiunile nóstre aŭ ajuns hârtiĭ fórte bune, şi dividenda de 7%, pe carea ne permitem a V'o propune maĭ la vale, e un venit, care rivaliséză cu venitul celor maĭ bune întreprinderĭ economice ale nóstre.

Nu voim înse a prejudeca pe onoraţiĭ membri aĭ adunăriĭ generale şi tocmaĭ de aceea fără alta trecem la presentarea raportuluĭ nostru special.

I. Administrarea Reuniuniĭ.

Administrarea Reuniuniĭ s'a îndeplinit conform statutelor. Afacerile tóte s'aŭ petrecut sub controla consiliuluĭ administrativ, care pentru o maĭ mare evidenţă şi maĭ severă controlă a tuturor operaţiunilor a instituit o comisiune permanentă de doĭ membri, carĭ aveaŭ să contrasigneze tótă corespondenţa, comandele, plătirile, incassările, cu un cuvînt aveaŭ să controleze nemijlocit tóte operaţiunile Reuniuniĭ.

În şedinţele consiliuluĭ, de carĭ s'aŭ ţinut 19, se făcea apoĭ raport detaiat despre întregul mers al întreprinderiĭ şi se luaŭ mĕsurile necesare pentru înaintarea eĭ. În special era un obiect constant al şedinţelor consiliuluĭ censurarea bilanţelor lunare, carĭ se presentaŭ în tótă regula din lună în lună.

În schimb ce am vĕdut? În Aiud la congregaţie am vĕdut şi vre o câţiva preoţi catolicĭ de ritul latin. Ceĭ ce aŭ combătut înse rescriptul ministruluĭ, am fost numaĭ noĭ Româniĭ. Preoţiĭ latiniĭ aŭ tăcut. Şi de ar fi fost numaĭ „câniĭ muţi, carĭ nu pot lătra"! Dar eĭ aŭ mers şi maĭ departe: — eĭ aŭ lătrat, aŭ votat în contra nóstră. Şi ast fel interesele bisericiĭ catolice le-am apĕrat numaĭ noĭ şi cu noĭ fraţiĭ preoţi *neuniţi,* carĭ în şcolile de stat tocmaĭ aşa vĕd pericol pentru biserica lor, ca şi noĭ pentru a nóstră.

Faptul acesta dureros ne-a frapat, şi am ţinut a-l releva cu tótă amărăciunea sufletuluĭ nostru indignat.

Nu se plângă fraţiĭ nostri catolicĭ de rit latin, dacă liberaliĭ le-aŭ crescut pe cap. Eĭ ĭ-aŭ încălţit şi-ĭ încălţesc la peptul sĕŭ. Cum vor puté laĭciĭ să fie buniĭ catolicĭ, când preoţimea lor votézĕ pentru înfiinţarea de şcolĭ de stat?

Scris este: Perirea ta din tine, Israile!

De altă parte ne mângăie consciinţa, că noĭ Românii am apĕrat şi tesaurul fraţilor nostri de rit latin, chiar şi împotriva lor, a nume: autonomia bisericiĭ şi crescerea religiósă-morală a tinerimiĭ.

Asta e mângăierea şi de o dată — rĕsplata nóstră.

Tóte sînt compatibile cu mandatul de deputat dietal, maĭ ales dacă sînt proventuóse pentru dniĭ deputaţiĭ. Morzsányi în calitate de deputat şi advocat s'a făcut agentul întreprinzĕtorilor de la espositia milenară pentru mica provisiune de 40,000 fl., şi acésta a fost compatibilă cu positia luĭ. El, ce e drept, a renunţat la mandat, după ce s'a descoperit casul, dară dieta nu l-a recercat, să renunţe.

De curênd s'aŭ ivit alte casurĭ, carĭ opiniunea publică nu le póte împăca cu mandatul de deputat. Dară comisiunea parlamentară pentru incompatibilitate este de altă părere. Ea în şedinţa de Lunĭ s'a ocupat de afacerea deputaţilor dietalĭ Tolnay, Benke, Samuel şi Neumann Armin, carĭ sînt membri în direcţiunea aceleĭ băncĭ, carea a primit de la stat în arîndă pe 20 de anĭ loteria de clase. Numiţiĭ deputaţi ca interesaţi în causă în sensul legiĭ de incompatibilitate din 1874 nu eraŭ îndreptăţiţi a contracta cu statul, orĭ dacă aŭ contractat, să fie renunţat la mandatul de deputat orĭ să fie repăşit din direcţiunea institutuluĭ de banĭ, şi să nu rĕmână cu amîndóuĕ. Comisiunea a hotărît cu 4 contra 3 voturĭ, că după ce între bancă şi guvern nu a întrevenit raport de întreprindere stabil saŭ permanent, de óre ce banca cu 1 Maiŭ 1897 e datóre a-şĭ străpune drepturile unuĭ institut noŭ, şi eventualele câştigurĭ orĭ perderĭ privesc pe noul institut, nu este cas de incompatibilitate. Hotărîrea acésta a luat o pétră de pe inima acelor deputaţi, carĭ sînt directorĭ la diverse băncĭ şi întreprinderĭ lucrative, ce aŭ conexiunĭ cu statul; eĭ şi pe viitor îşĭ vor puté folosi influinţa în favorul consorţiuluĭ, din care fac parte. Că óre ţara are de acolo ceva folos, e altă întrebare. Ast fel stând lucrul, să nu ne mirăm de vînarea după deputăţiĭ dietale.

De la congregaţia comitatuluĭ Alba inf. (Raport special.) — La 30 Martie n. s'a ţinut adunarea de primăvară a congregaţieĭ comitatense în Aiud. Programa de şi fórte bogată, de 57 puncte, totuşi n'a atras de cât 29 membri românĭ, dintre carĭ 15 aŭ fost din Blaş. Ceĭ alalţi membri se vede, că aŭ preferit maĭ bine, să rĕmână a casă, cu tóte că pentru fie care e maĭ uşóră comunicaţia de cât pentru ceĭ din Blaş.

Din desbaterile acesteĭ adunărĭ remarcăm punctele maĭ interesante.

La p. 8. era vorbă de un împrumut, care să-l contragă comitatul, pentru ca ministrul de instrucţiune să pótă ridica şcolĭ de stat. Comisiunea permanentă propunea, că să se întrebe ministrul, ce garanţe ofere, cum că împrumutul acesta va fi replătit din budgetul statuluĭ? Faţă cu propunerea acésta Dr *Aug. Bunea* rostesce următorul discurs:

„Comisiunea permanentă ne-a făcut propunerea, să cerem de la Escelenţa Sa Domnul Ministru de culte şi instrucţiunea publică, să ne spună, că în ce chip voesce domnia sa, ca noĭ comitatul Albeĭ inferióre, să luăm un împrumut, cu care să se pótă clădi şi ţiné în bună stare şcolile de stat de pe teritoriul acestuĭ comitat, şi să ne arete, că ce garanţă ne dă domnia sa, că acel împrumut se va plăti din budgetul statuluĭ.

„Acéstă propunere eŭ şi maĭ mulţi alţi membri aĭ acesteĭ congregaţiunĭ nu o putem primi, ci facem altă propunere, în sensul căreia să rĕspundem Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Ministru, că comitatul Albeĭ inferióre nu póte lua banĭ împrumut, cu carĭ să clădéscă şi susţină şcolile de stat înfiinţate în comitatul nostru.

„Sînt fórte grave motivele, carĭ mĕ îndémnă a vĕ ruga pe domniile vóstre, să primiţi acéstă propunere a nóstră.

„Vĕ este bine cunoscut, că şcolile de stat sînt nisce institute culturale, cu carĭ comitatele autonome n'aŭ nimic de a face. Ele se susţin şi trebue să se susţină numaĭ din budgetul statuluĭ şi nu din al comitatelor. Numaĭ singur ministrul are drept de a denumi pe învĕţătoriĭ acelor institute, numaĭ el are dreptul şi datorinţa de a institui curatoratele acestor şcolĭ analog cu senatele de la şcolile confesionale şi comunale.

„Ast fel stând lucrul, este evident, că numaĭ confundând sfera de activitate şi de competenţă a statuluĭ cu sfera de activitate şi competenţă a comitatuluĭ autonom am puté noĭ să ne angajăm la contragerea unuĭ împrumut pentru nisce şcolĭ, carĭ nu sînt ale comitatuluĭ şi nu staŭ sub dispuseţiunea şi conducerea organelor comitatense.

„Am auḑit numaĭ cu puţin maĭ înainte, cu câtă energie a respins domnul vicecomite amestecul ministruluĭ de interne în afacerea caseĭ comitatense, enunţând între aplausele şi aprobările domniilor vóstre, că nu póte admite, ca ministrul de interne să prescrie, cum să fie casa comitatuluĭ, când acésta se clădesce numaĭ din punga comitatuluĭ şi nu din budgetul statuluĭ. Eŭ cred decĭ, că cu atât maĭ vîrtos trebue să fim energicĭ şi devotaţi autonomieĭ comitatuluĭ, când domnul ministru de culte şi instrucţiunea publică voesce să ne pună pe umerĭ o sarcină, care comitatul nu este dator, să o pórte, fiind că se impune pentru nisce instituţiunĭ de stat, carĭ cu o întocmire bună a finanţelor statuluĭ

Pe lângă achitarea de lucrurile prescrise în statute consiliul n'a încetat a medita în continuŭ despre aflarea de căĭ nóuĕ pentru înaintarea întreprinderiĭ.

Între reformele, carĭ le-am introdus în anul espirat de gestiune, amintim în locul cel dintâiŭ întroducerea comptabilităţiĭ duple italiane. După comptabilitatea acésta s'aŭ condus tóte cărţile începênd din 1 Ianuariŭ 1896, şi tot conform cu acéstă comptabilitate e dedus şi bilanţul, care-l aveţi în mâni. Credem, că nu este lipsă a maĭ accentua importanţa acesteĭ reforme. Cel ce are numaĭ elementare cunoscinţe despre comptabilitate, scie, că de tot alt fel poţi ţiné şi arĕta evidenţă cu comptabilitatea dublă de cât cu cea simplă.

O altă înoire nu maĭ puţin însemnată este aranjarea deosebitelor magazine, carĭ tóte îşĭ aŭ cartea lor de întrate şi ieşite. Înoirea acésta are acel avantaj, că marfa din aceste magazine tot de una e inventată şi prin urmare controlabilă. Împrejurăriĭ acesteia e a se mulţămi, că în anul acesta inventarea s'a făcut în timp cu mult maĭ scurt şi prin urmare cu spese maĭ puţine de cât în aniĭ precedenţi, de óre ce de inventat era numaĭ marfa din prăvălie şi cea din magazinul manual.

În fine a treia dispositie însemnată, luată de consiliul Dvóstre în decursul anuluĭ 1896 a fost luarea în chirie a oteluluĭ „Univers". Întreprinderea acésta nóuă a aflat de bine consiliul Dvóstre a o inaugura maĭ întâiŭ pentru dreptul, ce-l are pe basa §-luĭ 26 din statute; a dóua pentru că se presenta sub auspiciĭ fórte bune; a treia pentru că a vrut, să asigure publiculuĭ nostru şi celuĭ străin un local bine rînduit; în fine pentru că a credut de sosit momentul pentru începerea de o cam dată modestă a negoţuluĭ aşa de important de viniirĭ. Şi fie laudă Domnuluĭ, consiliul n'a calculat rĕŭ. Stările de la otel se consolidézĕ, éră beuturile, ce se vînd la Reuniune, sînt declarate de toţi de o cualitate superióră.

Şi pentru ca să vorbim şi de proiectele nóstre faţă de viitor, carĭ proiecte de acum voim a le supune aprobăriĭ anticipate a Dvóstre, ne onorăm a Vĕ face cunoscut, că ne-am decis a propune uneĭ proxime adunărĭ generale estraordinare străformarea societăţiĭ nóstre într'o societate de acţiĭ cu capital determinat. La asta ne împinge de o parte vitalitatea acum ne maĭ disputabilă a întreprinderiĭ nóstre, apoĭ împrejurarea, că pentru conducerea în ordine a întreprinderiĭ avem neîntreruptă lipsă de împrumuturĭ cambiale, în fine faptul, că prin posibilitatea de a subscrie orĭ când acţiĭ nóuĕ, acţionariĭ noĭ întră imediat în acele-şĭ drepturĭ cu acţionariĭ vechĭ, carĭ anĭ de-a rîndul aŭ jertfit cu mintea şi cu banul pentru a vedé consolidată întreprinderea nóstră. La urmă de tot maĭ dorim şi aceea, ca să cuprindem neîncetat nóuĕ şi nóuĕ terenurĭ, ca în niciĭ o lipsă materială de a nóstră să nu maĭ fim avisaţi la alţiĭ, ci noĭ să ne fim nóuĕ tóte.

O altă îmbunătăţire, ce o avem în imediată perspectivă, e lărgirea localurilor. Vom să cuprindem şi localul de cuartir al conducĕtoruluĭ, ca marfa să nu fie îmbulḑită, şi ca prăvălia să corĕspundă în tótă privinţa aşteptărilor juste ce se légă de ea, dar tot o dată şi lipselor şi intereselor Dvóstre.

Din cele înşirate aţi putut vedé, onoraţi membri, că tóte stăruinţele nóstre sînt îndreptate într'acolo, ca începutul făcut de noĭ să afle mulţi urmaşĭ, şi ca sĕmînţa de noĭ sĕmĕnată îmbelşugat rod să aducă pe al némuluĭ nostru ogor.

II. *Averea Reuniunii.*

Orientare despre averea Reuniunĭ o aveţi, onorabilĭ membri, din bilanţul presentat de noĭ. Repetăm, ceea ce am accentuat deja, că bilanţul e dedus conform cărţilor, carĭ în decursul anuluĭ espirat de gestiune aŭ fost conduse după comptabilitatea dublă. Bilanţul atâta e de limpede, în cât comentarea V'ar puté numaĭ supĕra. Câştigul curat e de fl. 1518·37 faţă de profitul anuluĭ trecut, care a fost de fl. 1399·17. Să nu uĭtaţi înse, că şi în anul acesta am amortisat din mobiliar suma de fl. 688·58, ér din contul debitorilor fl. 374·77, cu tóte că din aceste pretensiunĭ numite dubie cu siguritate vom maĭ incassa unele positiunĭ.

O altă împrejurare, carea nu este ĭertat, să o daţi uĭtărĭĭ, e, că suma, ce o avem la debitoriĭ nostri cu finea anuluĭ espirat de gestiune, a fost de fl. 7364·77 faţa de suma

se pot susţiné ca şi până acum şi fără de spriginul şi ajutorul comitatului.

„Dar eŭ nici nu pricep, cum am puté noi să contragem împrumutul cerut, când vedem, că după raportul domnului vicecomite noi înşi-ne nu ne putem susţiné organismul autonomic comitatens fără de o dotaţiune anuală de 73.534 fl. 56 cr. v. a. din budgetul statului. Dacă deci noi sîntem avisaţi la ajutorul statului, cum s'ar puté, ca noi să contragem împrumuturi în favorul statului?

„Acéstă sarcină ar fi insuportabilă pentru locuitorii acestui comitat. Acela-şi raport al dlui vicecomite ne arată, că din darea de stat de 2.151,632 fl. 28 cr., ce ar fi trebuit să se plătéscă în decursul anului 1896, s'aŭ putut incassa numai 1.136,025 fl. 80 cr., şi ast fel a rĕmas neplătită enorma sumă de 1.015,606 fl. 48 cr.

„Dacă la acéstă restanţă vom adauge nenumĕratele aruncuri comitatense şi comunale, cari în multe comune trec preste suma dării de stat, atunci cum ne va lăsa inima, să mai punem o nóuă sarcină asupra locuitorilor comitatului nostru, dintre cari în anul 1896, pe cum dovedesce tot raportul vicecomitelui, 1581 de inşi aŭ trebuit să-şi scótă pasapórte, ca să pótă fugi de greutăţile publice şi să trécă în ţĕri străine spre a-şi puté cu mult amar câştiga pânea de tóte zilele, pe carea patria nóstră nu le-o mai póte da?

„Nu-şi facă nimenia ilusiunea, că dl ministru va plăti din budgetul statului suma, ce noi am lua-o împrumut.

„Dvóstră sciţi bine, că ministrul nu póte cheltui nimica de cât numai spre scopurile acelea, cari saŭ sînt determinate prin o lege specială, saŭ sînt prevĕdute în puseţiuni stabile din budgetul statului. După ce înse nu esistă nici o lege specială, şi nici o puseţiune în budgetul statului, care să autoriseze pe ministru a plăti împrumuturile contrase de comitate pentru şcolile de stat, este evident, că noi nu avem nici o garanţă, că împrumutul acesta nu va rĕmâné cu totul în sarcina nóstră, mai vîrtos dacă considerăm, că între împrejurările politice nefavorabile din a fără uşor se póte întîmpla, ca statul să aibă lipsă de bani spre alte scopuri şi nu spre acoperirea împrumutului, ce noi l-am face cu o usurinţă condamnabilă.

„Garanţa personală a dlui ministru în acéstă afacere nu are nici o valóre, căci ministrii se schimbă, şi uşor se póte întîmpla, ca de obligamentul luat de actualul ministru de culte şi instrucţiunea publică să nu voéscă a sci nimica următoriul sĕŭ.

„Nu ne este deci nici de cum iertat, să aruncăm orbesce pe locuitorii acestui comitat în primejdia de a plăti ei nisce bani, cari însu-şi statul este dator să şi-i procure, dacă fără destulă prudenţă guvernul a înfiinţat mai multe şcoli, de cât póte să susţină din isvórĕle de venit ale budgetului de stat.

„Dl ministru nu ne spune în cererea sa, că cine va plăti cametele după împrumutul, ce l-am face pentru şcolile de stat, şi aşa uşor se póte întîmpla, ca noi înşi-ne să fim obligaţi a plăti aceste camete. În casul acesta înse s'ar viola §-ul 36 din art. de lege 38 din 1868, în sensul căruia susţinĕtorii şcolilor confesionale, dacă plătesc mai mult de 5% după darea de stat pentru şcolile lor, nu pot fi obligaţi, să mai contribuéscă nimica pentru şcolile comunale şi de stat. Este înse cunoscut, că susţinĕtorii şcolilor confesionale în multe comune plătesc cu mult mai mult de cât 5% după darea de stat pentru aceste şcoli. Cum i-am puté deci noi obliga, să mai plătéscă şi cametele împrumutului, ce s'ar lua pentru şcolile de stat? Ori dóră s'a stîns în noi simţul de respectarea legii aşa de tare, în cât să o violăm chiar noi, cari conform datorinţei nóstre de membri ai acestei Congregaţiuni am trebuit să protestăm în contra ori căreia violări a legilor ţĕrii?

„Dar ce lipsă avem noi, să sărim în ajutorul şcolilor de stat? După raportul vicecomiteluĭ în comitatul nostru sînt 243 şcoli poporale. Din acestea numai 26 sînt de stat. Tote cele alalte sînt şcoli confesionale. Poporul comitatului nostru este deci provĕdut destul de bine cu şcoli susţinute cu mari jertfe din sudórea sa şi nu are lipsă, să mai contribuéscă şi pentru şcolile de stat. Şi să nu crédă nimenia, că este adevĕrat, cea ce zice dl vicecomite în raportul sĕŭ, că şcolile confesionale ar mai lăsa încă mult de dorit, căci dvóstră puteţi vedé chiar din acel raport, că dintre 305 învĕţători numai 28 nu aŭ cualificaţiunea prescrisă de lege, dar şi aceşti puţini vor puté uşor să fie înlocuiţi cu alţii deplin cualificaţi. Salarele învĕţătorescі pretutindenea sînt de 300 fl. v. a., ér dacă ar esista alte defecte, atunci inspectorul şcol. regesc şi comisiunea administrativă ar fi cerut delăturarea lor de la auctorităţile bisericescі, ceea ce înse nu s'a întîmplat. Pe cum aşa dară o mie de ani a putut să stea ţara acésta numai cu şcolile confesionale, cred, că va puté sta şi mai departe, mai vîrtos dacă organele comitatului vor dovedi faţă cu ele mai multă bunăvoinţă în venitor, de cât a făcut în trecut. Sciut este adecă, că în sensul §-lui 25 din art. de lege 38 din 1868 şcolile confesionale pot să fie ajutate şi din budgetul comunelor politice, unde acésta a fost în praxă. Dacă ast fel prescrie legea, eŭ întreb, că cum aŭ cutezat organele administrative a sista ajutórele acestea pentru şcolile confesionale? Este óre o procedură corectă a sista cu violarea legii ajutórele din cassa comunală şi apoi a afirma, că acele şcoli, — după ce aŭ fost despoiate de ajutorul garantat prin lege, — lasă încă mult de dorit? Binevoéscă deci organele administrative a întinde şcolilor confesionale macar ajutorul garantat în legile ţĕrii, şi atunci şi acestea vor puté să se ridice la nivelul dorit de toţi, şi nu vom avé lipsă de împrumuturi, ca să putem susţiné alt fel de şcoli, a nume şcoli de stat.

„Alte sînt trebuinţele poporului din acest comitat, ér nu înfiinţarea şi susţinerea de şcoli de stat chiar şi cu împrumuturi luate în sarcina comitatului. Aŭ nu vedeţi Dvóstră, cât de miserabilă este comunicaţiunea în comitatul nostru? Din Blaş acuşi nu mai putem ieşi în nici o parte, şi poporul nu póte străbate la acéstă piaţă importantă de cereale spre a-şi puté valora productele sale. Drumurile sînt saŭ desfundate saŭ spĕlate de apele Tîrnavei, şi nu se face nimic pentru delăturarea acestor rele, cari ruinéză pe bietul popor. Dacă este vorba, să contragem împrumuturi, să o facem nu pentru şcolile de stat, ci pentru îmbunătăţirea comunicaţiunii, şi să rugăm pe respectivul ministru, să ne garenteze plătirea acestui împrumut din budgetul statului. Atunci am face un lucru vrednic şi laudabil, căci îmbunătăţind comunicaţiunea am îmbunătăţi şi starea materială a poporului, fără de care nici şcolile nu se pot susţiné şi ridica la înflorirea dorită de toţi.

„Sînt înse şi alte motive de o ordine mai înaltă, cari nu ar trebui să permită nici unui adevĕrat patriot, să conlucre la susţinerea şcolilor de stat.

„Aceste şcoli, domnilor, după organisaţiunea actuală a lor sînt o perpetuă violare a legilor ţĕrii. Din 26 şcoli de stat de pe teritoriul comitatului nostru nu este nici una, în care limba pe propunere să fie cea românéscă, de şi cu puţine escepţiuni acest comitat este locuit numai de Români, şi de şi §-ul 58 din art. de lege 38 din 1868 spune apriat, că fie care şcolar trebue să fie instruat în limba sa maternă, ér după §-ul 17 din art. de lege 44 din 1868 statul este dator a înfiinţa şcoli de stat elementare şi secundare cu limba de propunere, ce o vorbesc diferitele naţionalităţi. Cum póte deci cineva aştepta, ca noi să ne încălḑim pentru nisce şcoli, în cari în continuŭ se vatĕmă legile ţĕrii şi se ignoréză celé mai elementare principii de pedagogie, după cari nici un şcolar nu póte fi instruat şi educat cu succes de cât în limba, carea a supt-o de la peptul mameĭ sale?

„Fără de instrucţiune şi educaţiune religioso-morală nu póte sta nici tronul, nici statul, nici ordinea socială, pentru că cine nu se teme de Dumnezeŭ, nu mai respectéză nici o auctoritate. Ei bine! Cum póte cineva aştepta, ca noi să contragem împrumut pentru nisce şcoli de stat, în cari nu avem nici o garanţă, că pruncii vor căpĕta o înstrucţiune sănătóse şi o educaţiune religioso-morală temeĭnică? Nu vedem în tóte zilele, că ceea ce catechetul clădesce cu multă greutate în 2 óre pe sĕptămână, învĕţătoriul neconfesional din şcolile de stat strică şi dĕrîmă în 20 de óre, câte trebue să propună la băetii de şcólă?

„N'aţi observat Dvóstră la ultimele alegeri din Austria, că ce urmări triste a avut cassarea şcolilor confesionale şi înlocuirea lor cu şcoli neconfesionale? N'aţi vĕḑut, cât de înfricoşat a crescut numĕrul social-democraţilor şi că învĕţătorii de la şcolile

---

de fl. 9194·33 din anul de gestiune 1895, va să zică mai puţin cu fl. 1829.56, ceea ce dovedesce energia nóstră potenţată în incassarea datoriilor.

În fine observăm la acest loc, că inventarea s'a făcut conform statutelor şi hotărîrilor luate în adunările nóstre generale antecedente, şi că s'a purces cu cea mai mare conscienţiositate ast fel, în cât faţă de realitatea bilanţului nostru nu încape nici cea mai mică observare ori îndoélă. În colo, tot fără dorinţa de a vătĕma modestia, trebue să Vĕ împărtăşim, că numele cel bun al Reuniunii nóstre îl dovedesce mai pe sus de tóte faptul, că cele dintâiŭ case şi fabrici se bucură a ne primi în cercul lor de activitate.

Ca închiare la acest punct din raport însemnăm, că circulaţiunea totală a anului espirat de gestiune a fost de fl. 343,142·97.

III. *Membrii Reuniunii.*

Reuniunea nóstră în 31 Decembre 1896 a numĕrat 98 membri, cari representaŭ 227 acţii şi 10 acţii parţiale. În decursul anului 1896 aŭ repăşit 7 membri cu 7 acţii şi 4 acţii parţiale, ér membri noi aŭ întrat 11 cu 18 acţii şi 1 acţie parţială. Se constată deci o înmulţire de 4 membri cu 11 acţii.

IV. *Propuneri.*

În urma acestui raport consiliul administrativ pe temeiul §-lui 35 din statute îşi permite a propune:

I. Din venitul curat de fl. 1518·37 să se împărţéscă:

1. Fondului de reservă . . .	fl. 151·83
2. Consiliului administrativ . .	„ 151·83
3. Comitetului de supraveghiare	„ 45·56
4. Conducĕtorului	„ 45·56
5. Personalului	„ 31·37
6. Acţionarilor 7%	„ 766·79
7. Fondului de reservă ca dotaţiune estraordinară . . .	„ 252·36
8. Conducĕtorului ca dotaţiune estraordinară	„ 34·44
9. Personalului ca dotaţiune estraordinară	„ 38.63
	fl. 1518·37

Ast fel fondul de reservă azi e ajuns la suma de fl. 2844.71.

II. Marca de presenţă pentru membrii consiliului administrativ pe anul 1897 să se fixeze în 2 fl.

III. Consiliului administrativ şi comitetului de supraveghiare să se dea absolutor pe anul de gestiune 1896.

IV. Să se ieà spre sciinţă aprobătóre acest raport.

V. Să se întregéscă consiliul administrativ prin alegerea alor 3 membri în locul celor ieşiţi prin ansienitate.

Blaş, din şedinţa consiliului administrativ ţinută în 19 Martie 1897.

Dr V. Hossu
raportor.

acelea neconfesionale aŭ votat pentru social-democraţi, carĭ în loc de patriotism propagă cosmopolitism, în loc de naţionalism internaţionalism şi lucră la dĕrîmarea tuturor instituţiunilor înfiinţate în decurs de vécurĭ de civilisaţiunea creştină?

„Noĭ voim, să apĕrăm iubita nóstră patrie de acest rĕŭ mare, noĭ voim, să stea neclătit şi glorios tronul regesc, noĭ dorim, să se consolideze acest stat, pentru ca să pótă ocroti interesele culturale şi materiale ale tuturor cetăţenilor de diferite naţionalităţi, noĭ voim, să apĕrăm instituţiunile măreţe, carĭ pentru fericirea nóstră le-am primit moştenire de la părinţiĭ nostri; şi de aceea nu ne putem da învoirea la contragerea unuĭ împrumut, care să devină pat cald pentru buruéna veninósă o *social-democraţieĭ*.

„Aceste interese marĭ nu trebue să se subordineze interesuluĭ amalgamisării naţionalităţilor nemagiare, căcĭ înainte de tóte acéstă amalgamisare este o încercare zădarnică, căcĭ pecum Magiariĭ nu voesc, să fie Românĭ, aşa nicĭ Româniĭ nu voesc, să fie Magiarĭ. Şi chiar şi când ar succede acéstă amalgamisare, ceea ce eŭ nu cred, ea nu ar fi spre folosul niměnuĭ, ci spre perirea şi a Magiarilor şi a Românilor. Însu-şĭ înţeleptul bărbat de stat magiar Eötvös în discursul sĕŭ rostit în anul 1859 în academia magiară despre Kazinczy Ferencz a enunţat adevĕrul acesta zicênd: „Un popor, care desbrăcându-se de individualitatea sa este capabil a se contopi într'alţiĭ, nicĭ o dată nu póte fi membru folositor al societăţiĭ omenescĭ: el se póte aseměna cu acele plante de prin codriĭ ţinuturilor tropice, carĭ încleştându-se cu ramurile lor frunzóse în câte un arbore din apropiare, fac corona acestuia la aparinţă mai bogată, dar în realitate îĭ sug tótă puterea de viaţă, ca ast fel împreună cu el să se prefacă în pulvere. Pentru aceea prima datorinţă a fie căruĭ popor este, să-şĭ conserve neştirbită naţionalitatea sa şi să-şĭ conserve propria sa limbă naţională, care este efluxul cel mai nobil şi spiritual al individualităţiĭ sale."

„Mie, dlor, nu-mĭ plac corciturile şi renegaţiĭ. Eŭ voesc, ca şi Magiariĭ şi Româniĭ să-şĭ păstreze individualitatea naţională şi să lucre mână în mână şi să lupte umĕr la umĕr pentru binele şi înflorirea patrieĭ nóstre comune şi consolidarea statuluĭ ungar. Condus de aceste sentimente adevĕrat patriotice vĕ rog, nu primiţĭ propunerea comisiuniĭ permanente, ci propunerea, ce am avut onorul a v'o face."

Dr Bunea terminĕ discursul sĕŭ între însufleţitele aclamaţiunĭ ale membrilor românĭ.

Vicecomitele *Csató* spune, că dacă ar fi în locul antevorbitoruluĭ, şi el ar respinge propunerea comisiuniĭ permanente, şi dacă totuşĭ nu părtinesce contrapropunerea dluĭ Bunea, o face acésta uumaĭ din complesanţă faţă cu ministrul.

Prepositul *Moldovan* constată, că de şi curentul, ce domnesce acum în ţară, e, ca tóte să le străformeze „über die Nacht" în favorul unuĭ scop: contopirea naţionalităţilor în cea maghiară, totuşĭ a vĕdut, că ceĭ ce sînt adunaţĭ aci, nu sînt stăpâniţĭ de bóla acésta, nicĭ nu voesc să lucre spre nimicirea naţionalităţilor; combate propunerea comisiuniĭ de frica neconfesionalităţiĭ, care a început, să graseze în Ungaria în un mod fórte îngrijitor, şi care se lăţesce prin şcolile de stat, în carĭ nu se pune destul de mare pond pe propunerea religiuniĭ. Amintesce şi aceea, că fiind noĭ fórte îngreunaţĭ cu tot felul de datoriĭ, nu trebue să ne maĭ punem pe umerĭ şi altele nóuĕ atuncĭ, când nu e nicĭ o lipsă, fiind că şcolile confesionale esistente sînt destul de bune.

După câteva vorbe ale referentuluĭ *Gáspár,* care observă, că tóte acestea nu se ţin de obiect, se scólă adv. Dr *Mayer* şi într'un ton bombastic şi umflat declară, că nu din complesanţă trebue să primim propunerea comisiuniĭ, ci cu bucurie patriotică trebue să sărim în ajutorul ministruluĭ şi să ne dăm *subscrierile nóstre*, când acela cere sucursul nostru.

Maĭ vorbesce protop. *Ivan* accentuând téma, că ministrul se folosesce numaĭ de o apucătură, să ne facă, să luăm împrumutul, şi apoĭ ni-l va lăsa tot în spatele nóstre să-l plătim.

Prof. *Fogarasi* încă e pentru contragerea împrumutuluĭ, de óre ce confesiunile nu sînt în stare, să-şĭ ridice şi susţină şcolile.

Canon. *Moldovan,* observă luĭ Fogarasi, că pe cum nu pot plăti confesiunile, aşa nu póte nicĭ statul plăti, căcĭ altmintrea n'ar recurge la creditul nostru. Motivul complesanţeĭ încă nu e bine să se aducă, ci în loc de a se purta ministrul cu vorba întrebându-se de garanţe maĭ bine să i-se spună din capul loculuĭ, că nu ne învoim la contragerea împrumutuluĭ, şi dacă statul are lipsă de banĭ, împrumute-ĭ el.

După aceste se face votisare prin sculare. Româniĭ rĕmân în minoritate, notariĭ românĭ părăsesc pe furiş sala, rĕmâne numaĭ notarul *Victor Bariţ* de la Bucium, care votéză cu maioritatea.

În p. 18. se face alegerea protopretoruluĭ pentru cercul Sângătin, rĕmas vacant prin mórtea *singuruluĭ oficial român.* Sînt doĭ candidaţĭ: un Ungur şi un Român, *Ioan Henteş* de la Sebeş. Pe când Magiariĭ aclamaŭ pe Szabó, Româniĭ cer votare nominală. Resultatul votării a fost, că din 111 voturĭ declarate Henteş nu întrunesce de cât 26. Ast fel Magiariĭ pot fi mândri, că s'aŭ purtat cu destulă complesanţă faţă cu maioritatea locuitorilor din comitat.

Alt punct interesant a fost cestiunea episcopatuluĭ gr. cat. cu limbă maghiară. Comisiunea permanentă propune, că adresa comitatuluĭ Zemplén părtinindu-o să se ĭea spre sciinţă. *Dr Hossu* face contrapropunere, ca adresa simplu să se pună la archiv neţinêndu-se de competenţa comitatuluĭ, să se amestece în înfiinţarea de episcopiĭ. În acela-şĭ înţeleş vorbesc şi protop. *Ivan,* can. *Gavril Pop, Moldovan,* şi *Bunea.* Pentru propunerea comisiuniĭ vorbesce cu mult foc prof. *Dr. Szöcs* din Sibiŭ, representantul oraşuluĭ *Vizocna,* declamând, că nu e destul, să părtinim adresa acésta, ci avem datorinţa, să sărim în ajutorul fraţilor nostri, carĭ nu pot nicĭ să auḑă predicându-se în limba lor maternă. La acésta îĭ reflectéză Dr. *Bunea* arĕtându-ĭ, că vorbesce în necunoscinţă de causă, de óre ce preste tot locul predica se ţine în limba aceea, carea o vorbesc credincioşiĭ, şi aşa nu e nicĭ o lipsă de episcopie, care dacă s'ar înfiinţa. ar duce la dismembrarea dieceselor, căcĭ aşa fie care naţionalitate ar puté pretinde, să i-se înfiinţeze episcopiĭ de limba şi naţionalitatea lor.

Propunerea comisiuniĭ permanente maioritatea firesce că a primit-o. În contra eĭ aŭ votat érăşĭ numaĭ Româniĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa în ziua de Bunăvestire (25 Martie st. n.) a celebrat fiind de faţă la s. liturgie şi 30 peregrinĭ americanĭ. Sfinţia Sa ĭ-a primit maĭ târziŭ în audienţă.

Papa va trimite regeluĭ Alesandru al Sêrbieĭ o frumósă copie a Madoneĭ luĭ Rafael ca aducere a minte a visiteĭ, ce a făcut-o regele Papeĭ.

S'aŭ început pertractările referitóre la crearea unuĭ ierarchiĭ catolice în Sêrbia.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

În 26 l. tr. venind la desbatere proiectul de lege asupra budgetuluĭ pe anul 1897, votarea căruia însamnă a declara încredere faţă cu guvernul actual, opoziţionaliĭ aŭ mărturisit cu tărie, că eĭ nu pot vota încredere unuĭ guvern, sub care nu numaĭ se toleréză, dar se şi provócă abusurĭ. Presidentul clubuluĭ poporal Molnár a arĕtat, că statul modern intenţionéză aservirea bisericiĭ şi a individuluĭ. El absórbe religia, şcóla, libertatea publică şi individuală şi chiar şi însă-şĭ iubirea de patrie, e surd înse la vaietele şi plângerile de miserie ale *supuşilor* sĕĭ. — Fostul ministru Csáky a apĕrat guvernul în contra independentiştilor pe motivul, că monarchia ca mare putere numaĭ până atuncia póte rĕmâné, până când raporturile de drept public nu paraliséză acţiunea eĭ unitară. De partidul poporal voesce a se scăpa Csáky cualificând revisiunea legilor politice-bisericescĭ de radicalism şi revoluţionarism. Abusurile electorale nu le négă, ci numaĭ constată, că ele se comit de către aderenţiĭ tuturor partidelor. — Luĭ Csáky ĭ-a răspuns în ton pişcător Eötvös.

Membriĭ partiduluĭ naţional, carĭ s'aŭ abştinut de la desbaterea budgetuluĭ, Sâmbătă aŭ ieşit din pasivitate spre a-şĭ esprima cea maĭ necondiţionată neîncredere faţă cu cabinetul Bánffy. Acesteĭ neîncrederĭ ĭ-a dat espresiune deputatul Gulner. El a zis, că alegerile s'aŭ făcut cu violenţă şi cu tóte mijlócele corupţiuniĭ. Statul democratic dă (Hock: „Pe banĭ!") cu grămada titulĭ de nobil, de baron şi conte. Însu-şĭ guvernul ucide în peptul naţiuniĭ respectul faţă de legĭ; unde legea nu se póte interpreta după intenţiunea guvernuluĭ, acesta o strivesce. Politica guvernuluĭ a rĕsculat pe cetăţenĭ unul în contră altuia după confesiune, rasă şi naţionalitate, numaĭ ca el să pótă pescui în tulbure. Undele corupţiuniĭ aŭ acoperit aşa zicênd ţara întrégă. — În contra guvernuluĭ a maĭ grăit Polonyi, éră pentru guvern un Nagy Mihály şi Tisza István.

În şedinţa dietală de Luni deputatul poporal Kálmán a maĭ descoperit treĭ guvernamentalĭ, a căror mandate sînt incompatibile cu oficiul de membri în direcţiunea de băncĭ. Aceştĭ deputaţĭ sînt Hieronymi, Enyedi şi Tisza István. — Mócsy a arĕtat, că partidul poporal e şi conservativ: el pretinde, ca statul să rĕmână pe basă creştină, şi să se uşureze sarcinile *poporuluĭ*.

Marţi s'a terminat desbaterea de apropriaţie. Bánffy reflectând la vorbirile opoziţionalilor s'a aseměnat pe sine cu Napoleon III, căruia îĭ ziceaŭ adversariĭ, că e debil, dară totuşĭ a fost maĭ tare de cât eĭ.

Dieta în şedinţa de Joi a primit şi proiectul de lege referitor la construirea căii de fer pe Tîrnava mică. Mai de parte a ales pe membrii comisiunii pentru cuotă. Aceştia sînt Apponyi, Falk, Hegedüs S., Horánszky, Iosipovich, Láng, Matlekovics, Pulszky A., Széll şi Tisza István.

Austria.

Monarchul a deschis Luni corpurile legiuitóre. În discursul tronului monarchul reflectând la împrejurarea, că prin alegerea din urmă aŭ ajuns în parlament representanţii tuturor claselor, îşi esprimă sperarea, că noul parlament va introduce reforme sănătóse pentru tóte clasele sociale, cari reforme să îmblânzéscă contrarietăţile de acum ale partidelor social-politice. Spre acésta guvernul se va îngriji, ca clasa industrială să se ridice şi ajute; îşi va îndrepta atenţiunea deosebită asupra îmbunătăţirii stării agronomice a ţerii. Cele mai însemnate şi mai urgente probleme sînt renoirea pactului vamal-comercial cu ţările coroneĭ ungare, continuarea regulării valutei şi cestiunea cuoteĭ. Se vor propune reforme salutare pe terenul instrucţiunii şi pe al justiţieĭ codificându-se şi dreptul penal. Pentru prosperarea singuraticelor provinţe li-s'a asigurat prin lege participarea la eventuale prisosinţe ale dărilor directe şi li-se va ceda şi din plusul dărilor de consum. Monarchul doresce, ca discusiunea meritorie asupra diverselor obiecte să nu se îngreuneze şi influinţeze prin controverse naţionale. Ce privesce politica esternă, mesagiul împerătesc costată, că a succes puterilor a sugruma periculele născute în urma încurcăturilor din Orient, şi speréză, că pe lângă tóte divergiţele de părerĭ totuşi va succede o deslegare pentru toţi mulţămitóre a cestiunii. Puterile nu pot aproba atitudinea actuală a Greciei, dară şi pe Turcia o apasă mare responsabilitate, pentru că nu delătură abusurile. În fine raporturile atât esterne cât şi interne ale ţerii sînt pacînice, ceea ce ajută conlucrarea armonică şi obiectivă a corpurilor legiuitóre pentru binele patriei.

Primarul Vienei Strobach a abzis. Se zice, că acésta a făcut-o, pentru că acum nu mai esistă temere, că eventuala alegere a lui Lueger de primar nu va fi aprobată.

Germania.

La o interpelare a deputatului polon Czarlinski, care s'a tânguit în contra disolvării adunărilor electorale ale Polonilor, a răspuns secretarul de stat Bötticher în şedinţa de Luni a parlamentului imperial. El a zis, că în dóuĕ din casurile aduse înainte adunarea nu aŭ disolvat-o auctorităţile, ci presidenţii respectivi; în al treilea comisarul civil, care nesciind limba polonă de trei ori a provocat pe ceĭ de faţă, să vorbéscă în limba germană, carea toţi o sciu, eĭ înse aŭ continuat a vorbi numai polonesce. Dară în dată s'a dat îndrumare, că vorbirea în limba polonă nu este motiv de a se disolva adunările electorale, ci la acelea să se trimită ca comisarĭ oficiali, carĭ pricep limba polonă. Bötticher a mai declarat, că guvernul e departe de gândul de a umbla, să şicaneze pe Polonĭ. Aceştia încă ar trebui să conlucre pentru menţinerea păcii, ceea ce nu o fac.

Franţa.

Scandalul „Panama", care de aprópe cinci ani atrage asupră-şi opiniunea publică, încă nu e terminat. Desvĕlirile din urmă ale lui Arton aŭ provocat mare sensaţie. Între ceĭ compromişi prin aceste desvĕliri se află vre o 20 de deputaţi, pe cum şi alţi politicianĭ republicanĭ. În şedinţa de Luni a parlamentului deputaţii Jullien şi Clovis-Hugues aŭ cerut, să li-se suspendeze imunitatea, pentru ca să se pótă justifica de acusa, ce li-se face, că ar fi amestecaţi în afacerea „Panama". Salis şi Girond de asemenea protestéză în contra acuseĭ, că ar fi primit banĭ de la Arton. Imunitatea acestora nu s'a suspins, ci numai a deputaţilor Boyer, Maret şi Naquet. La aceştia s'a făcut perchisiţie domiciliară şi s'aŭ confiscat mai multe epistole şi adnotări. Boyer e aruncat în carcer preventiv, ĕră Maret fiind bolnav e păzit de poliţistĭ în propria locuinţă. În protocolul adus din London, unde se refugiase mai pe urmă Arton, e însemnat, că din banii „Panameĭ" aŭ primit Naquet 150,000. Rouvier de dóuĕ orĭ câte 50,000, Maret 90,000, Levrey 15,000 frcs.

Creta.

Puterile europene pun în praxă, de şi cam anevoe, mĕsurile pentru pacificarea Creteĭ. Fóea oficiósă a guvernului unguresc publică următorul comunicat: „Admiralii năilor de răsboiŭ din apele cretene în urma îndrumărilor primite de la guvernele sale începend din 21 Martie 8 óre în. de am. aŭ blocat insula Creta. Blocada se estinde la orĭ ce nae, care vine sub flamură grecéscă. Năile celor 6 puterĭ marĭ orĭ ale puterilor neutrale numai aşa pot întra în porturile ocupate de marile puterĭ orĭ debarca în acelea, dacă marfa adusă nu e destinată nicĭ pentru trupele grecescĭ, nicĭ pentru ceĭ din interiorul insuleĭ. Năile acestea sînt supuse la controla floteĭ colective internaţionale. Blocada se estinde de la 23°24 — 26°30' lungime ostică computată de la Greenwich şi de la 35°48' — 34°45' lăţime nordică." Acésta o aduce br. Bánffy la cunoscinţă publică în urma avisului din 24 Martie al ministeriului de esterne

Conflictele sângeróse şi macelurile înfiorătóre între Grecii şi Turcii de pe insulă se repeţesc şi după blocare. Năile europene se mărginesc a apĕra numai ţĕrmurii, şi ostaşii de la aceste năi până acum n'aŭ cercat, să înfrîne pe insurgenţii din interiorul insuleĭ. Insurgenţii sînt atât de cutezătorĭ, cât admiralii spre a puté ţiné cetăţile ocupate, cer pentru trupele internaţionale încă câte 600 de soldaţi, şi póte că şi atâţia vor fi prea puţinĭ.

Admiralii în o notă adresată ambasadorilor din Constantinopol îşi esprimă părerea, că spre pacificarea Creteĭ e necesar, să se numéscă un guvernator european provĕdut cu putere estinsă şi cu fondurile de lipsă, şi trupele turcescĭ să părăséscă insula. Secretarul de stat Curzon, care a comunicat proiectul acesta în parlamentul anglez, declară, că guvernul anglez îl părtinesce; el e obiectul de pertractare între guvernele marilor puterĭ.

Grecia.

Guvernul în numele umanismului a protestat în contra blocării ţĕrmurilor Creteĭ de către flota colectivă a marilor puterĭ. Din Atena se anunţă, că pe lângă tóte pregătirile militare nu trebue să se crédă, că Grecii s'ar dimite cu uşurătate la o întreprindere, a căreĭ resultat e fórte dubiŭ. Trupelor de pe la hotarĕ li-s'a dat ordin, ca întru cât e cu putinţă, să evite orĭ ce conflict cu Turcii. Spesele estraordinare, carĭ în împrejurările actuale guvernul le-a avut, le-a acoperit din cruţările de mai înainte. Aceste cruţări înse nu preste mult sécă, ĕră contribuirile patrioţilor grecĭ din străinătate nicĭ pe de parte nu se urcă la acea sumă considerabilă, pe cum s'a svonit. Banii trimişi de aceştĭ patrioţi abia trec preste 300,000 frcs., ér aceştia nu sînt de ajuns nicĭ la acoperirea speselor estraordinare de pe o zi. Cercurile normative se ocupă de planul, că dacă ar erumpe inimiciţiile la hotarĕ, fără amânare să se contragă un împrumut de 40 milióne de drachme. Guvernul crede, că la apelul, ce-l va face, se vor subscrie cu mult mai mult de 40 milóne.

Se vede, că după ce a trecut prima undă a entusiasmului, Grecii încă judecă mai real situaţia, în care se află. Eĭ recunosc, că nu este uşor a purta lupta în contra Europeĭ, ba din causa criseĭ finanţiale, de care sufere neîncetat statul grecesc, chiar şi răsboiul cu Turcia încă trebue încujurat, pe cât numai se póte.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit Joi sară a pornit la Budapesta.

Ilustritatea Sa Dr Demetriŭ Radu în Dumineca Tomeĭ (2 Maiŭ) se va consacra de episcop, ĕră în Dumineca următóre (9 Maiŭ) îĭ va fi intronisarea în Lugoş. Pe 10 Maiŭ e convocat la residenţa episcopéscă din Lugoş consistoriul plenar.

Condamnare pentru ovaţiuni. Tribunalul din Budapesta a condamnat pe br Kaas Ivor şi pe Gelsei Biró Zoltán la câte 100 fl., pe Dr Kontur Béla, Becsey István şi Maróthy János la câte 50 fl., ĕră pe Kronberger József la 30 fl. amendă din causă, că aceştia aŭ primit cu ovaţiuni pe preotul Lepsényi, când s'a întors din prinsórea de stat din Seghedin.

Copiĭ neconfesionalĭ. Pruncii Nazarenilor din Chichinda mare de comun s'aŭ inregistrat până acum ca gr. or., de la care confesiune aŭ defecţionat părinţii lor. Nazarenii cer, ca pruncii lor să fie inregistraţi ca neconfesionalĭ. Până acum aŭ cerut-o acésta 100 de familiĭ. Cele alalte vre o 300 de familiĭ încă le vor urma.

Femeĭ universitare în Austria. Ministrul de culte austriac a permis, ca începênd cu anul scolastic viitor să se pótă inscrie la facultatea filosofică a universităţilor şi femeĭ. Inscrierea la facultatea de medicină se va regula de o dată cu planul de învĕţămînt pentru acéstă facultate.

Tuberculin nou. Prof. Robert Koch din Berlin în urma fiasculuĭ sĕŭ celuĭ dintâiŭ al sĕŭ nu şi-a perdut sperarea de a afla leac împotriva tuberculeĭ. Acum foile publică vestea, că ar fi reuşit a-l afla.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecescĕ.

(Continuare.)

3. În locul al treilea avem în sfârșit să considerăm prețul și eficacia jertfeĭ eucharistice, întru cât *celebrarea eĭ e în chip personal o faptă bună a preotuluĭ jertfitoriŭ și a credincioșilor celor ce jertfesc împreună cu el.* Preotul, cel ce celebrézĕ s. liturgie, și credincioșiĭ, ceĭ ce ĭeaŭ parte în jertfă prin aceea, că sînt de față, servesc la altariŭ, oferesc un stipendiŭ, procuréză cele de lipsă pentru celebrarea liturgieĭ etc., fără îndoélă sevârșesc acțiunea religiósă cea maĭ sfîntă și maĭ folositóre. Însă-și biserica ne spune, că „credincioșiĭ creștinĭ nu pot sevârși nicĭ o altă lucrare așa de sfîntă și dumnezeéscă“, ca aducerea jertfeĭ eucharistice. Din punctul acesta de vedere se înțelege de la sine, că *prețul jertfeĭ eucharistice e numaĭ mărginit, eficacia eĭ e numaĭ țĕrmurită și rodul eĭ e numaĭ mărginit.* Celebrarea liturgieĭ prin preot și participarea credincioșilor la celebrarea preasfinteĭ jertfe, dacă nu lipsesc condițiile de lipsă, are ca orĭ care faptă bună nu numaĭ puterea de a mijloci unele binefacerĭ, ci și puterea de a șterge pedepse temporale meritate prin pĕcate, pe cum și de a merita înmulțirea grațieĭ habituale și a glorieĭ cerescĭ. Din rodul acesta întreit cele dóuĕ din urmă, adecă cel impetratoriŭ și cel satisfăcĕtoriŭ pot să se dăruéscă altora și să se aplice spre folosul lor, înse nu tot asemenea rodul cel dintâiŭ, cel meritătoriŭ. Meritul e adecă de tot personal și nu se póte transpune la alțiĭ; din contră óre cine póte să satisfacă pentru alțiĭ și să le dobîndéscă multe grațiĭ în chipul rugăciuniĭ. Rodul acesta se derivă ex opere operantis vel operantium. Jertfitoriĭ, ca să-l dobîndéscă, aŭ să fie în starea grațieĭ și să se róge cu intenție bună, cu credință și cu evlavie. E limpede, că rodul acesta va fi cu atât maĭ bogat, cu cât e maĭ mare sfințenia și pietatea, evlavia și ĭubirea preotuluĭ și a credincioșilor. Adevĕrat că rodul sacrificial, adecă cel ex opere operato, pe cum și eficacia bisericéscă impetratorie a serbăriĭ liturgice sacrificiale în sine considerate nu pot să se potențeze orĭ să se micșoreze prin cualitatea morală bună orĭ rea a preotuluĭ jertfitoriŭ, dară vîrtutea, sfințenia și evlavia luĭ totuși e de lipsă, pentru ca jertfa să fie în tot respectul plăcută luĭ Dumnezeŭ și aducĕtóre de binecuvîntare.

Tóte cele ce am zis despre dignitatea și prețul, despre puterea și eficacia jertfeĭ eucharistice, tóte acelea arată, că într'însa se cuprinde o mare nesecată de milostiviriĭ dumnezeescĭ. Ușor póte orĭ cine să se apropie la marea acésta de grațiĭ. Dărnicia luĭ Dumnezeŭ va să ne îmbogățéscă cu daruri fericitóre, să ne umple cu binecuvîntărĭ cerescĭ. De am sci noĭ, să aprețiăm și să folosim spre mântuirea nóstră jertfa eucharistică, acest mărgăritariŭ de mult preț, acéstă comóră ascunsă în țarina bisericiĭ! Mulțĭ sînt chirotoniță întru preoțĭ, și printr'înșiĭ Christos aduce în multe locurĭ jertfa sa, pentru ca grația și ĭubirea luĭ Dumnezeŭ față cu ómeniĭ să strălucéscă într'o lumină cu atât maĭ luminósă, cu cât primirea s. cuminecăturĭ Dumnezeŭ a făcut-o cu putință în maĭ multe părți ale feței pământuluĭ. De aceea e nespus de trist și dureros, că atâția ómeni în nepăsarea sa de Dumnezeŭ și de sine înși-și nu bagă în samă taĭna acésta, care îmbucură ceriul și are putința de a face fericită întrégă lumea.

S. liturgie e jertfă de laudă și de adorare.

Dumnezeŭ tóte le-a zidit spre mărirea sa (Isaie 43, 7). De aceea menirea tuturor zidirilor e, să preamăréscă pe Ziditoriul sĕŭ, și întrégă zidirea are să fie un cor de laudă veselă și de adorare ĭubilătóre a luĭ Dumnezeŭ. Tóte, câte sînt în ceriŭ sus și pe pământ jos și de desubtul pământuluĭ, aŭ să-și plece genunchiul înaintea Domnuluĭ tuturor lucrurilor și să-l laude „după mulțimea măririĭ luĭ“ (ps. 150, 2).

Dară cum ar fi acésta putință? Dóră maiestatea luĭ și vrednicia luĭ de laudă e neměsurată și fără de margini: „Mare e Domnul și lăudat fórte, și măririĭ luĭ nu este sfârșit“ (ps. 144, 3). Neměsurate sînt dovedile atotputințeĭ, înțelepciuniĭ și ĭubiriĭ luĭ în împărăția firiĭ, în a grațieĭ și în a glorieĭ. „Mărind ce vom puté? Că el este cel mare de cât tóte lucrurile sale. — Mărind pe Domnul înălțați-l, cât veți puté, pentru că va prisosi încă. Și înălțindu-l pe el întăriți-ve, nu vĕ osteniți, pentru că nu veți ajunge“ (Sir. 43, 32 urr.). Adevĕrat că-l laudă și i-se mărturisesc luĭ tóte lucrurile luĭ, și cuvioșiĭ luĭ bine-l cuvintéză (ps. 144, 10). Înse cum s'ar puté, ca omagiul zidirilor mărginite să fie pe deplin vrednic de numele luĭ cel nemărginit? Mărĭ vuitóre și munțĭ înalțĭ, rîulețe șoptitóre și văĭ liniștite, pădurĭ întunecóse și lunci rîdĕtóre, holde voptitóre și plaiurĭ înflorite, pasĕrĭ cântătóre și leĭ urlătorĭ, — tóte intonéză acordul plin, armonia minunată, carea sună de la o margine a zidiriĭ până la ceealaltă întru onórea Ziditoriuluĭ. Dacă ne înălțăm de pe pământ, aflăm, că „ceriurile spun mărirea luĭ Dumnezeŭ“ (p. 18, 1): azurul curat și strălucirea sóreluĭ de pe tărie, noriĭ de vijelie, ceĭ ce sbóră purtați de aripile tărieĭ mișcate, și tunetul cel durduitoriŭ, roșéța de diminéță și de sară, fulgeriĭ ceĭ trăsăritorĭ și lucirea, ce luminéză atât de taĭnic și liniștit pe ceriul nopțiĭ cel presărat cu stele, ele tóte vestesc, cât de mare, cât de nespus de mare, cât de sublim și de adorabil e Dumnezeŭ Domnul. Dar apoĭ de-asupra stelelor! Acolo locașul fericiților rĕsună necurmat de imnurĭ de laudă și preamăresce pe treĭ-unul Dumnezeŭ cu cântare ĭubilătóre neîncetată. Sfințiĭ în ceriŭ trĕmură de frică sfîntă și de bucurie și cad înaintea celuĭ ce șede pe scaun și se închină celuĭ viŭ în vecĭ vecilor zicênd: „Vrednic eștĭ, Dómne, a lua mărire și onóre și putere, că tu aĭ zidit tóte, și prin voea ta sînt și s'aŭ făcut“ (Apoc. 4, 10 ur.). Și îngeriĭ, spiritele acestea negrăit de frumóse și de sublime, aceștĭ luceferĭ și întâiŭ născuțĭ aĭ zidiriĭ, aceștĭ principĭ cerescĭ, față cu a căror strălucire se ofilesce și dispare orĭ ce strălucire pământéscă în tocmaĭ ca negura de fața sóreluĭ, — „șese aripĭ la unul și șese aripĭ la altul, cu dóuĕ își acoper fețele sale, ér cu dóuĕ picióarele, și cu dóuĕ sburând strigă unul cătră altul cu gurĭ neîncetate, cu netăcute cuvîntărĭ de mărire, cântare de învingere cântând, strigând, glas înălțând și grăind: Sfînt, sfînt, sfînt e Domnul Savaot, plin e ceriul și pământul de mărirea luĭ“. Și în sfârșit Fecióra Născĕtóre de Dumnezeŭ, gloriósa împĕrătésă a tuturor îngerilor și sfinților, — ea e împodobită cu împbelșugarea graților și cu podóba tuturor vîrtuților, glorificată prin strălucirea darurilor cerescĭ, încununată cu măreție și glorie strălucitóre. Din inima preacurată a acesteĭ împĕrătese cerescĭ isvoresce în vecĭ cântarea de ĭubilare ecstatică „Măresce sufletul meŭ“ întru preamărirea puteriĭ și sfințenieĭ și milostiviriĭ luĭ Dumnezeŭ. Întrégă ființa și viața eĭ nu a fost și nu e alta de cât adorarea și glorificarea cea maĭ umilită a luĭ Dumnezeŭ.

Înse orĭ cât de sublimă și de puternică ar fi cântarea aceea vecĭnică de laudă și de adorare, carea o cântă cu o gură tóte zidirile în ceriŭ și pe pământ, — ce este ea totuși în asemĕnare cu maiestatea, sublimitatea și mărimea aceluia, care singur e mare, care e nemărginit de mare? Să nu fie óre nicĭ un chip, în care noĭ am puté să onorăm și să preamărim după vrednicie pe cel Preaînalt? O, să mulțămim luĭ Dumnezeŭ: el în jertfa s. liturgiĭ ne-a dat un mijloc, cu care să-l putem lăuda și adora după vrednicie, să-ĭ putem da laudă și adorare nemărginită. O singură s. liturgie dă luĭ Dumnezeŭ maĭ multă onóre și laudă, de cât ĭ-ar puté da tóte omagiile, ce i-le-ar presta toțĭ locuitoriĭ ceriuluĭ și aĭ pământuluĭ în toțĭ vecĭĭ.

Serbarea jertfeĭ eucharistice cuprinde decĭ o onorare nemărginit de deplinită a luĭ Dumnezeŭ. Jertfa după firea și menirea sa e un act al adorăriĭ și glorificăriĭ luĭ Dumnezeŭ; ea e recunóscerea faptică serbătoréscă a supremației și stăpânieĭ absolute a luĭ Dumnezeŭ preste tóte zidirile. Cu cât jertfa e maĭ deplinită, cu atâta maĭ mare e și onorarea, ce se prestă printr'însa luĭ Dumnezeŭ. De aci urméză, că liturgia fiind o jertfă nemărginit de prețiósă cuprinde în sine o glorificare și adorare nemărginit de vrednică a treĭ-unuluĭ Dumnezeŭ. Pe altariŭ nu jertfesce numaĭ un simplu om și nu se jertfesce numaĭ o simplă creatură, ci Dumnezeŭ-Omul se aduce pe sine însu-și Părinteluĭ ceresc ca ardere de tot a adorăriĭ și ca miros cu bună mirésmă al laudeĭ. O persónă dumnezeéscă, Fiul luĭ Dumnezeŭ, vecĭnic și nemărginit, atotputernic și de o ființă cu Tatăl și cu sfîntul Spirit, Isus Christos, întâiŭ născutul tuturor zidirilor și capul zidiriĭ întregĭ e acela, care după omenirea sa „aduce și se aduce“ în liturgie. Putere-ar să se recunóscă și să se esprime maĭ cu emfasă maiestatea și absoluta stăpânie a luĭ Dumnezeŭ, de cum se face acésta pe altariŭ, unde Fiul luĭ Dumnezeŭ micșoréză, smeresce, jertfesce gloriósa și preaprețiósa sa omenire sub formele sacramentale? S. liturgie maĭ e apoĭ și representarea jertfeĭ de pe cruce. Tótă onórea și glorificarea, ce s'a prestat Părinteluĭ ceresc pe cruce, pe altariŭ i-se representă și i-se ofere din noŭ prin taĭnica jertfire a Fiuluĭ luĭ celuĭ ĭubit, întru care bine a voit. Pentru ca să onoreze

și să glorifice pe Tatăl, s'a pogorît Christos în prăpastia cea mai adâncă a smeririi, s'a făcut „ca o rădăcină în pământ însetat“, s'a făcut asemenea unuĭ bubos, care „nu are chip el, nicĭ mărire“ (Isaie 53, 2). Întrégă viața luĭ a fost o viață de adorare, laudă și glorificare neasemănată a luĭ Dumnezeŭ. Rîvna ferbinte a caseĭ, împărățieĭ și onoriĭ Tatăluĭ sĕŭ l-a mâncat pe el. Tóte rugăciunile, lucrările și oboselile umiliteĭ sale vieți, ale amareĭ sale patimĭ și morți le representă Isus Christos în liturgie Tatăluĭ sĕŭ celuĭ ceresc tot de una din noŭ, i-le aduce éră și éră cu aceea-și inimă învăpăiată și cu aceea-și supunere evlaviósă ca odinióră pe pământ, pentru ca să-l onoreze și să-l glorifice. De aceea o adorare mai vrednică, un omagiŭ mai adânc, o onorare mai mare de cât aceea, carea se aduce luĭ Dumnezeŭ pe altariŭ prin jertfa luĭ Christos, nu póte să esiste: *s. liturgie e o jertfă nemărginit de vrednică de laudă și adorare, și prin urmare glorificarea cea mai mărétă a maiestății dumnezeescĭ.*

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Din o causă, despre care cetitorul în dată se va convinge, că e de lipsă, ca el să o cunóscă, e de lipsă, să-ĭ descriem căruța asta mai cu de-amĕnuntul.

Într'însa ușor vom recunósce căruța aceea, care e cunoscută tuturor sub conceptul căruțeĭ clasice. Să ne închipuim numai o căruță cu róte scunde și cu osie largă, pe care e aședat un coș, ce e deschis din apoĭ. Ăsta era modelul original. Mai apoĭ geniul artistic s'a făcut stăpân și preste căruța asta și atingêndu-se de acéstă unéltă necioplită a făcut dintr'însa un obiect de modelare diferită, pe cum e de pildă căruța aceea, pe care fantasia nóstră a moștenit de la ceĭ vechĭ pe Aurora căruțându-se înaintea zeuluĭ sóreluĭ.

Cârmuitoriul de căruță al celor vechĭ, tot așa de șiret și ambițios ca și jocheiĭ de azĭ, eraŭ maĭ modeștĭ cârmuind doĭ caĭ, ér ceĭ mai de frunte cârmuind câte patru; cu câte patru celebraŭ eĭ alergările olimpice și cele alalte representațiĭ festive, carĭ eraŭ nisce imitărĭ de ale celor de la Olimpia.

Concurenții aceștia preferiaŭ a prinde toțĭ caiĭ lângă olaltă și spre a-ĭ deosebi numiaŭ pe ceĭ de lângă rudă caiĭ din jug, ér pe ceĭ din drépta și din stînga caiĭ din a fară. Eĭ maĭ nutriaŭ și părerea, că pot realisa înțimea cea mai mare așa, că lasă cailor libertatea cea mai deplină. Hamurile eraŭ decĭ cât se póte de simple. Ele întru adevĕr nu se compuneaŭ din alt ceva a fară de o gură de ham în jur de grumaziĭ animaluluĭ și de o rudă legată de gura aceea, la ce se mai adaugea un frîŭ și un căpăstru. Pentru a împedeca darea cu piciórele cârmuitoriĭ întăriaŭ o rudă crucișe aprópe de capul rudiĭ și o cătărămaŭ de gura hamuluĭ cu curele, carĭ la capul jugului treceaŭ prin verigĭ. Funiile cailor din jug le înodaŭ de osie, ér pe ale celor din a fară de marginea de-asupra a coșuluĭ. Maĭ restă încă rîndul frînelor, care adevĕrat că judecat după obiceiurile moderne nu era partea cea mai puțin interesantă a hamurilor. La capul rudiĭ era o verigă mare; de asta se întăriaŭ mai întâiŭ frînele și apoĭ se treceaŭ așa, ca fiesce care cal se aĭbă unul, ér apoĭ ajungeaŭ tóte prin mai multe verigĭ până în mâna cârmuitoriuluĭ.

Dacă ne vom aduce a minte de esplicarea asta, atuncĭ nu ne va lipsi nimica spre priceperea obiectuluĭ, când vom urmări cu băgare de samă scena, ce se petrecu acum.

Pe concurenții de până acum publicul îĭ primise cu tăcere. Cel ce sosi mai pe urmă, fu mai norocos. În vreme ce el se mișca pe din aintea loculuĭ, de unde priviam noĭ la representație, sosirea luĭ se vesti prin manifestărĭ sgomotóse, prin batere în mânĭ și aclamărĭ, ceea ce avu de urmare, că în sfârșit se îndreptă numaĭ asupra luĭ băgarea de samă a tuturor. Caiĭ luĭ ceĭ din jug eraŭ negri, ér ceĭ din a fară eraŭ albĭ ca neaua. În conformitate cu regulele severe ale gustuluĭ roman codile lor eraŭ tunse, și pentru ca barbaria să fie deplină, cómele lor eraŭ împărțite în plete și în acestea eraŭ împletite petele roșiĭ și galbene, carĭ fluturaŭ în vînt.

Înaintând străinul ajunse în sfârșit la un punct, în care Ben Hur și ceĭ din jur de el puteaŭ vedé căruța, și deja și singur numaĭ vederea eĭ justifica aclamările cele voióse. Rótele eraŭ adevărate minunĭ în construcția lor. Legăturĭ tarĭ de bronz poleit întăriaŭ butuciĭ de altmintrea fórte ușorĭ; spicele eraŭ gătite din fildiș păstrând încovoiătura firéscă a acestuia în a fară, pentru ca ast fel să se deplinéscă încordarea, carea se privia de necesară și pe atuncĭ în tocmaĭ ca și astăzĭ. Cercurĭ de bronz încunjuraŭ obedile cele de fildiș lucitoriŭ. Osia în consonanță cu rótele era împodobită la capete rînjite de tigri gătite din bronz, ér coșul era o împletitură de nuiele de salcă obdusă cu aur.

Apropiarea frumoșilor caĭ și a căruțeĭ strălucite a făcut pe Ben Hur, să privéscă cu interes crescênd la cârmuitoriŭ. Cine era acela?

Când Ben Hur îșĭ puse maĭ întâiŭ întrebarea acésta, nu putea încă să vadă nicĭ fața omuluĭ, nicĭ statura luĭ întrégă, dar ținuta și mișcările luĭ îĭ eraŭ cunoscute, și în memoria luĭ se ivi la suprafață o amintire din timpurĭ trecute de mult.

Cine putea să fie?

Acum veniaŭ caiĭ în tropot maĭ aprópe. Din aclamărĭ și din strălucirea căruțeĭ aĭ fi putut conchide, că cârmuitoriul e vre un oficial iubit de popor orĭ vre un principe vestit. Aparința luĭ pe locul de cursă nu se împotrivia posițieĭ înalte. Regĭ încă se luptaŭ a dese orĭ pentru cununa de dafin, care era premiul învingĕtoriuluĭ. Nero și Comod, pe cum ne aducem a minte, încă aŭ luat parte maĭ târziŭ în luptele de pe arenă și din circ. Ben Hur se sculă și-și făcu cale până din jos maĭ până la parapet. Fața îĭ era seriósă, mișcările îĭ eraŭ repedĭ. Și chiar acum ajunse persóna cârmuitoriuluĭ pe deplin în vĕdul luĭ. Un soț era cu el, după terminologia clasică un Myrtil; aceștia eraŭ ómenĭ de posiție înaltă, carĭ îșĭ îndestuliaŭ pornirea spre alergărĭ de căruțe. Ben Hur putea să vadă numaĭ pe cârmuitoriŭ, care sta drept în căruță, cu frînele înfășurate maĭ de multe orĭ în jurul trupuluĭ, o figură frumósă, abia acoperită de o tunică de colóre roșie deschisă; în drépta ținea sbiciul, în ceealaltă mână cele patru frîne, cu brațul înălțat și puțintel întins. Ținuta luĭ era fórte elegantă, chiuiturile și baterile în pălmĭ le primia cu nepăsarea uneĭ statue. Ben Hur sta acolo, parcă a prins rădăcinĭ, — cobirea luĭ și aducerea luĭ a minte nu-l înșelaseră, — cârmuitoriul căruțeĭ era Messala!

De pe alegerea cailor, de pe splendórea căruțeĭ, de pe ținuta luĭ, — maĭ pe sus de tóte de pe mutra luĭ cea rece, ageră, vulturéscă, de pe acea mutră, care la patrioții luĭ în urma stăpâniei preste lumea întrégă în decurs de atâtea generațiunĭ se făcuse tipică, recunoscu Ben Hur pe Messala, — neschimbat, superb, conscĭŭ de sine și îndrăznet ca tot de una, aceea-și ambiție, acela-și cinism, aceea-și nepăsare batjocoritóre.

(Va urma.)

La Tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Editor și redactor răspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Comandele se efectuesc ĭute.

Sibiŭ, Strada Măcelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public, că în **lucrătórea mea de păpucărie** efectuesc tot felul de **încălțăminte** pentru **domnĭ, dame** și **copiĭ,** pe cum și tot felul de **reparaturĭ** cu **prețurile cele maĭ moderate**; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor **marfă solidă** și **prompt executată.**

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte târgurile de țară din Ardeal, servind cu **lucru bun** și **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulțĭ alțiĭ.

Prețurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Martie 1897

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(10) 3—3

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulțĭ anĭ aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulțĭ medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune*, ca: *perturbațiunĭ în circulația ferit, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea maĭ mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele maĭ slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a luĭ I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Maĭ puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățirilĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale luĭ I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite și maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érășĭ 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îțĭ esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nașcerĭĭ, așa că n'am maĭ putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ. Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge. Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulțămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dințĭ, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptuluĭ și picióreloŕ podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr., trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulțĭ anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantaginĭ un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ picióreloŕ. Acest prav delătură asudarea picióreloŕ și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr., trimiterea francată 75 cr.

Balsam de gușe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr., trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de maț. 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl. 3—, 1/2 litru 1 fl. 60 cr., 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr., 3 fl., 1 fl. 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra dureriĭ de cap, dureriĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fără de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de iute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atuncĭ, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiului" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 7—12

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 10 Aprilie 1897.** **Numĕrul 15.**

Curţi cu juraţi.

Comisiunea justiţiară a parlamentuluĭ a desbătut şi a şi primit proiectul de lege al ministruluĭ de justiţie privitor la înfiinţarea şi întroducerea curţilor cu juraţi pe lângă tribunalele regescĭ, ca să judece şi în cause penale, adecă în delicte şi crime, ér nu numaĭ în delicte comise pe calea preseĭ, după cum era obiceiul de până acum.

E sciut, că instituţiunea acestor curţi cu juraţi pentru judecarea afacerilor penale e deja în vigóre la cele maĭ multe naţiunĭ ale apusuluĭ civilisat. Nu e decĭ mirare, dacă instituţiunea acésta din partea juriştilor se privesce drept o condiţiune esenţială a stărilor de drept şi dreptate şi ca o învingere a timpuluĭ nostru.

Nu e vorbă, instituţiunea ca atare e o instituţiune fórte frumósă. Pentru că se scie, că puterea zace în mulţime, în societate, şi prin urmare e just, ca însă-şĭ societatea să judece pe ceĭ ce gresesc împotriva eĭ. Aşa dară întru adevĕr se póte zice, că instituţiunea curţilor cu juraţi e o instituţiune democratică.

Pentru ca înse instituţiunea acésta să pótă corĕspunde deplin scopuluĭ sĕŭ, e neapĕrat de lipsă, ca întocmirea eĭ să fie de aşa, în cât interesul suprem al justiţieĭ să fie asigurat, care interes e tot de o dată supremul interes al societăţiĭ înse-şĭ.

De aicĭ urméză, că oficiul de juraţi se póte şi trebue să se concrédă numaĭ la ast fel de persóne, despre carĭ îndoélă nu póte fi, că în verdictul lor se vor conduce numaĭ şi numaĭ de interesul justiţieĭ şi că sînt capabile a pricepe însemnătatea acestuĭ suprem interes al justiţieĭ.

Altă condiţie nu se póte şi nu trebue şi nu este permis, să se pună juraţilor.

Cum se face înse la noĭ reforma?

Guvernul nostru vre, să dea lumiĭ dovedĭ, că în privinţa instituţiunilor de drept şi de justiţie şi noĭ ţinem paş cu naţiunile culte din Apus. În acela-şĭ timp înse guvernul, ca să rĕmână credincios maximelor sale de a ascunde sub firma libertăţiĭ cel maĭ mare absolutism, ast fel întocmesce curţile cu juraţi, în cât să fie tocmaĭ contrare scopuluĭ lor.

Ast fel în locul prim guvernul restrînge fără de nicĭ un motiv numĕrul celor îndreptăţiţi a fi juraţi. A nume prima condiţie, ce se pune, ca să poţi fi jurat, e, să plătescĭ o dare de stat cel puţin de 10 fl. la an. A dóua condiţie e, ca să cunoscĭ în vorbire şi scriere limba magiară.

Restricţiunile acestea sînt nemotivate, injuste şi vătĕmătóre. Sînt nemotivate, de óre ce basa dreptuluĭ de a fi jurat se află în calitatea de cetăţean, ér nu în suma de banĭ, ce o plătescĭ în dare şi cu atât maĭ puţin în cunóscerea cutăreĭ limbĭ. Este injustă acéstă dispositie, pentru că despóie pe o mulţime de cetăţenĭ de unul dintre cele maĭ importante drepturĭ. În fine este vătĕmătóre pentru toţĭ aceĭ cetăţenĭ, carĭ nu vorbesc limba magiară şi carĭ pentru împrejurarea acésta sînt declaraţi inferiorĭ Magiarilor şi celor ce din întîmplare vorbesc şi limba magiară.

Altmintrea nu e lipsă de mare perspicacitate pentru a vedé, că şi reforma acésta se face cu scopul pururea vĕdit de e amalgamisa pe ceĭ ce nu sînt Magiarĭ. În scopul acesta se dă şi ministruluĭ de justiţie dreptul, ca pentru maĭ multe tribunale să înfiinţeze numaĭ o singură curte cu juraţi, când adecă pe teritoriul unuĭ orĭ maĭ multor tribunale nu s'ar afla destuĭ indivizi pentru a puté forma o curte de sine stătătóre.

Cine e înse chemat, să declare pe unul orĭ altul de cualificat pentru a fi jurat? E presidentul tribunaluluĭ cu doĭ judĭ, carĭ decid pe basa informaţiunilor primite de la auctoritatea comitatensă, care informaţiunile le dă pe ascuns, prin urmare fără de nicĭ o rĕspundere.

După acestea poftéscă orĭ cine, să-şĭ închipuéscă, cum vor fi nóuĕle curţi cu juraţi: vor fi cu mult maĭ nesigure şi cu mult maĭ parţiale de cum sînt azĭ judecătoriile, de óre ce judiĭ după lege sînt independenţi, pe când juraţiĭ vor fi compuşi după chipul auctorităţilor politice, despre carĭ cu toţiĭ scim, cât ne sînt de prietine şi cât sînt de obiective şi drepte.

Am maĭ puté continua cu înşirarea

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

Când e vorbă de Româniĭ din Ungaria şi Transilvania, maĭ ales istoriciĭ unguri, conduşi de tendinţe politice, ţin morţiş la acea părere, că înainte de vécul al 13-lea în părţile locuite şi azĭ de massa poporuluĭ român aŭ locuit popóre de altă naţie, ĕră nu Românĭ.

Dînşiĭ de şi sînt nevoiţi a recunósce *emigrarea* Românilor din părţile maramureşene, totuşĭ, fără a puté constata vre o imigraţiune compactă şi maĭ numerósă orĭ timpul afirmativeĭ imigraţiunĭ şi colonisărĭ a Românilor, ca de es. a Rutenilor orĭ a Sêrbilor, fără de a puté documenta, că ce s'a ales cu popórĕle, locul cărora l-ar fi ocupat Româniĭ afirmative imigraţi: basându-se numaĭ pe lipsa documentelor de din ainte de vécul al XIII-lea afirmă, că sub timpul domnirii arpadiane până la finea veculuĭ al XIII-lea numaĭ sporadice icĭ cólé aŭ fost în ţară coloniĭ române, carĭ în vécul al 14-lea prin continuă imigrare s'aŭ *înmulţit* aşa, cât abia cătră finea veculuĭ al XV-lea se póte vorbi despre esistinţa maĭ compactă a poporuluĭ român locuitor în părţile de azĭ ale Ungarieĭ şi Transilvanieĭ.

Négă adecă continuitatea istorică a poporuluĭ român, nu-l recunosc de a fi popor bastinaş al ţĕriĭ, ci numaĭ étă o venitură.

Spre confirmarea acesteĭ aserţiunĭ, — alt cum prin istoriciĭ nostri şi alţĭ istoriciĭ străinĭ nepreocupaţi cu succes combătute şi rĕsturnate, — de şi admit, că Scaunul Romeĭ deja la începutul veculuĭ al XIII-lea (1204), maĭ apoĭ cătră finea veculuĭ al 14-lea (1374) a intenţionat înfiinţarea unuĭ episcopat gr. cat. independent pentru poporul român unit; de şi sînt siliţi a recunósce, că deja sub Ludovic cel Mare şi Sigismund mulţĭ Românĭ schismaticĭ şi uniţĭ aŭ fost în ţară, carĭ aveaŭ biserici chiar şi în oraşele maĭ de frunte: totuşĭ le place a susţiné, că nu ar fi urme istorice, cum că Româniĭ ca popor ţinĕtor de biserica cu rit oriental să fie avut ceva organisaţiune eclesiastică, în cât adecă nicĭ chiar în vécul al 15-lea nu aveaŭ episcopate cu reşedinţa în ţară.

Argumentarea acésta din urmă mĕ îndémnă, ca în cele următóre să tractez, respective după putinţă să lămuresc: *Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.*

Ca să putem vorbi despre trebile bisericescĭ ale Românilor din patrie, este necesar, să se scie, că óre în Ungaria şi Transilvania a fară de popórĕ catolice de rit apusan fost-aŭ şi alte popórĕ neţinĕtóre de aceea-şĭ biserică? Şi în cas afirmativ că de ce naţionalitate s'aŭ ţinut acelea?

A.

Schismaticiĭ din Ungaria şi Transilvania.

Din epistola Pontificeluĭ *Clemente VI,* pe basa arĕtăriĭ regeluĭ *Ludovic I,* cu d. Avinione V. Idus Iulii 1351, îndreptată cătră Archiepiscopul Strigonuluĭ se cunósce, că *„in certis partibus Regni Hungariae“* aŭ locuit *mulţĭ schismaticĭ.* [1])

Pontificele *Gregoriŭ XI* în epistola sa de d. Avinione III Idus Octobris 1374, în urmarea rugăriĭ aceluia-şĭ rege, dată cătră Archiepiscopiĭ *Strigonuluĭ* şi al *Calocei* vorbesce despre *„mulţimea naţiunĭĭ Valachilor“* locuitorĭ *„circa metas certas Regni versus Tartaros“,*

[1]) Cfr. Ep. Clementis VI. dto Avinione XVI. Kal. Nov. 1345.

defectelor, ce le era proiectul de lege amintit.

Cât s'a zis, e înse de ajuns pentru a vedé, cum guvernul actual schimosesce chiar şi o instituţiune în fond aşa de bună şi aşa de democratică, 1) pentru a urmări idea utopică de a amalgamisa tóte popórêle nemagiare ale ţerii în poporul magiar; 2) pentru a îmbeta lumea cu apă rece; 3) pentru a introduce în locul libertaţii despotismul, în locul adevĕruluĭ minciuna, în locul dreptăţiĭ nedreptatea şi volnicia.

Şi parlamentul tóte acestea le primesce şi îşĭ dă spriginul, ca guvernul să pótă continua lucrarea sa funestă.

Noĭ ne-am ţinut datorĭ a arĕta nóua nedreptate, ce ni-se face.

Dacă e adevĕrat, — şi cine se va îndoi? — că *justitia regnorum est fundamentum,* atuncia adevĕrat va trebui să fie şi aceea, că *injustitia regnorum est subversio.*

Nil innovetur, et abusus tollatur. — În anul trecut, pe cum sciŭ cetitorii nostri, în anumite cercurĭ de o cam dată atotputernice ale patrieĭ nóstre s'a inscenat o mişcare vehementă cu scopul de a abusa de liturgia bisericiĭ grecescĭ unite ca de un mijloc potrivit de a magiarisa. De multă vreme suferiseră adecă episcopiĭ rutenĭ de Muncaciŭ şi de Eperjes cu indolenţă pĕcătósă, ca liturgia în unele părţi ale dieceselor lor să se celebreze în limba magiară. Sciindu-se acésta în Roma, congregaţiunea sacruluĭ oficiŭ, pe cum spunea o scire isvorîtă din loc autentic, a hotărît în 2 Septembre a. tr., ca abusul acesta să nu se tolereze: Nil innovetur, et abusus tollatur. Atuncia presa şovinistă în naivitatea sa se amăgia pe sine însă-şĭ cu aceea, că aci nu e vorbă de o hotărîre a Sfinţieĭ Sale, ca şi cum congregaţiunile din Roma nu ar publica hotărîrile sale principiale în tot de una în numele şi cu scirea şi consimţirea Sfinţieĭ Sale. Întru adevĕr hotărîrea aceea Sfinţia Sa a şi aprobat-o deja la dóuĕ zile după aceea, adecă în 4 Septembre a. tr. Éră ceĭ doĭ episcopĭ rutenĭ împintenaţi de zel „patriotic" grăbiră a cerca, să dobîndéscă la Roma aprobarea abusuluĭ, ce l-aŭ permis eĭ, să se facă cu s. liturgie. Din causa acésta publicarea aceleĭ hotărîrĭ s'a amânat. Dar aşa se vede, că Roma de loc nu e aplicată, să admită, ca biserica şi instituţiile eĭ să se foloséscă spre scopurĭ politice şi cu atât maĭ puţin spre scopul de a despoia naţiunĭ de caractĕrul lor naţional şi de limba lor naţională. Roma nu a fost aplicată, să facă în privinţa acésta pe voe nicĭ chiar împĕratuluĭ puternic al Rusieĭ. Aŭ fost decĭ ridiculóse silinţele puternicilor calvinĭ, Jidovĭ şi francmasonĭ spre a face Romeĭ silă în privinţa acésta. Roma a ascultat cu răbdare remonstrările „patriotice" ale celor doĭ episcopĭ rutenĭ, dară nu le-a împlinit dorinţa, ci a publicat acum neschimbată hotărîrea, ce a rostit-o în 2 Septembre a. tr. congregaţiunea sacruluĭ oficiŭ.

Rĕspunsul la enciclica episcopatuluĭ anglican, de care am făcut şi noĭ amintire, Sfinţia Sa Leo XIII nu-l va da printr'o scrisóre oficială, adecă printr'o bulă, ci pe cum spune „W. Pol. Corr.", acésta o va face printr'o publicaţie în vre una din foile catolice. O asemenea purcedere s'a observat cu alt prilej, când adecă avea să se combată argumentele enciclicleĭ, cu care patriarchul neunit din Constantinopol s'a împotrivit enciclicleĭ luĭ Leo XIII despre reunirea bisericilor creştine. Atuncia spre publicarea rĕspunsuluĭ indirect al Vaticanuluĭ s'a ales fóea „Civiltà Cattolica", şi e probabil, că rĕspunsul indirect al Vaticanuluĭ la enciclica episcopilor anglicanĭ se va publica tot în fóea acésta. Se spune, că Sfinţia Sa şi cu privire la afacerea acésta încă va asculta maĭ întâiŭ sfatul archiepiscopuluĭ cardinal Vaughan de Westminster, care în timpul cel maĭ apropiat are să soséscă în Roma.

Ce va să maĭ însemne şi acésta? — Primim adecă o invitare la abonament, din care estragem următórele:

„Elŏfizetési felhivás a „Szatmári Ellenőr" czimü társadalmi és szépirodalmi heti lapra. Első száma 1897. év Május 1-ső napján fog megjelenni. —

„Habár a „Szatmári Ellenőr" a szatmári gör. kath. egyháznak leszen lapja — „Mi azt akarjuk, hogy *a románság és ruthének között is a magyar szó hangozzék mindenütt a Kárpátoktól az Ádriáig!*

„*A „Szatmári Ellenőr" szerkesztője Papp Lajos szatmári gör. kath. lelkész lesz,* a kinek eddigi müködése elég garantia fentebbi elveink biztositására."

Care va să zică: „Mergênd învĕţaţi tóte némurile" — *limba ungurésca!*

Sermană graţie dumnezeéscă! Cum îşĭ bat ómenii joc de tine!"

O mărturisire. — Din „Telegraful Roman" nrul 33:

„— trebue întocmită şi pregătirea fiitorilor bărbaţi şi stîlpi aĭ bisericiĭ. Aci fără voe trebue să mĕ opresc la institutul „Andreian". Un domn sub titlul „Afaceri bisericescĭ" fórte nimerit a descris însuşirile unuĭ preot în unul din Nriĭ maĭ recenţi aĭ „Tel. Roman". Mĕ întreb: Óre preotul şi învĕţătorul nostru poşede asemenea însuşirĭ? Óre aplică-le în viaţa practică? Şi óre nu el pórtă la multe vina?

„Fără a voi să provoc resens, trebue să constat un lucru! Alte confesiunĭ, nominatim romano- şi greco-catolicĭ, în seminarele lor tórnă nn ast fel de spirit în candidaţiĭ lor, care este egal cu fanatismul, saŭ de e maĭ plăcut aşa, cu bigotismul (Iesuitismul). Se şi observă în popor acest spirit. N'am nimic contra, ba din punctul de vedere al bisericiĭ respective aprob. Mĕ dóre înse vĕdênd, că la noĭ nu este aşa. Cunosc preoţi, carĭ în loc de a cultiva religiositatea, în loc de a sădi în popor spiritul tradiţiunilor bisericiĭ, — eĭ înşi-şĭ exceléză prin un suveran dispreţ faţă de tot, ce e religios, dispreţuind şi datinile bune ale poporuluĭ, şi dând ansă la imoralităţi. Nu putem pretinde de la popor, să lumineze el, când *povĕţuitoriĭ* îl duc la întunerec.

„Ce a făcut saŭ ce face institutul nostru „Andreian" pentru stîrpirea buruenilor din ogorul bisericiĭ? — Nu vreu să discut asta. Pentru scopul nostru accentuez înse, că ar fi bine, să se întroducă un spirit *maĭ* bisericesc, în institut. O mulţime de tinerĭ din tóte unghiurile se întrunesc, cu diferite aplicărĭ şi stărĭ culturale şi de la diferite

---

carĭ se ţin de biserica cu rit oriental şi profesézĕ schisma grecéscă.

Tot acel Pontifice cu d. Agnaniae VIII Cal. Aug. 1377 pe calea Archiepiscopuluĭ Caloceĭ ordinézĕ regularea relaţiunilor de ĭurisdicţiune episcopéscă preste Românii foştĭ schismaticĭ, înse apoĭ uniţĭ, locuitorĭ în dominiile estinse ale *banuluĭ Simeon* din castrul *Megasalla* (azĭ Aranyos-Medgyes cttul Satmar). [1])

Din mandatul regeluĭ Ludovic de d. Lippa die S. Eliae 1366 se vede. că în părţile banatice, comitatele *Keve* şi *Caraş,* mulţĭ schismaticĭ aŭ locuit, spre unirea cărora Pontificele Gregoriŭ XI cu d. Cal. Iunii 1373, pe călugăriĭ minoriţi îĭ facultézĕ dându-le privilegiŭ, ca de şi s'ar ţinĕ acele părţi de orĭ ce diecesă. fie catolică orĭ schismatică, în acele să pótă întemeia locuinţe.

Mulţimea acésta a popórêlor schismatice şi în deosebĭ a poporuluĭ românesc, esistentă în vécul al 14-lea în Ungaria şi Transilvania, cu nimica nu s'a împuţinat nicĭ în vécul al XV-lea. Ea a stat în moşiile sale strămoşescĭ, ţinêndu-se *în bună parte* de biserica schismatică grecéscă.

Epistolele Papilor, cu carĭ în Ungaria şi în alte ţĕrĭ orientale vecinaşe se trimit *legaţi* apostolicĭ ca *Angelus* (1403), *Iulian* (1443), *Fabian de Bachia* (1444), pe cum şi misionarĭ estraordinarĭ ca *Ioan Capistran, Marian de Senis* şi incuisitorul *Iacob de Marchia,* raporturile Archiereilor catolicĭ şi ale misionarilor date în vécul al XV-lea cătră Scaunul Pontificial, nu maĭ puţin şi decretele regilor Ungarieĭ dovedesc, că da, în Ungaria şi Transilvania şi în vécul al XV-lea aŭ locuit mulţĭ *schismaticĭ.*

Ca dovedĭ servéscă numaĭ acestea:

a) Regele *Sigismund* în scrisórea sa de dto Budae 15 Ian. 1412 dată cătră Pontificele *Ioan XXII* vorbind despre popórêle şi limbile provinţeĭ, locuitóre în *„părţile transilvane",* între acele numĕră pe *„Românii conlocuitorĭ şi alţĭ schismaticĭ",* cărora le-a dat maĭ multe favoruri, pentru că locuesc în apropiarea necredincioşilor.

b) Pontificele *Eugeniŭ* IV călugărilor minoriţi spre aceea constituiţi, ca popórêle *„subtractionis, qui s. ecclesiae romanae non obediunt",* să le aducă la unitatea credinţeĭ luĭ Christos, la cererea aceluĭ ord, cum şi a regeluĭ Sigismund, cu d. Romae pridie Cal. Octobris 1433 între altele le dă acel privilegiŭ, ca în *Kevi, Orsva, Kevesd, Chery, Sebes şi Haczak,* supuse aceluĭ rege. şi în carĭ locurĭ *„mulţĭ eretici şi schismaticĭ locuesc",* să predice Evangelia, să-şĭ facă domiciliĭ şi să pótă deprinde nisce drepturĭ şi facultăţi episcopescĭ.

c) Despre incuisitorul pontificial *Iacob de Marchia* se afirmă, că în diecesele *Orăd̦iŭ, Caloceĭ* şi a *Transilvanieĭ* pe mulţĭ eretici şi *schismaticĭ* ĭ-a întors la credinţă, numĕrul cărora în epistola episcopuluĭ *Ioan V. Corchulai* de Orade se puue la 55 miĭ. [1])

d) Istoricul *„Wadding"* amintind activitatea misionaruluĭ *Ioan Capistran* zice, că în *Lipova, Temişóra* şi în oraşele şi cetăţile vecinaşe şi tot asemenea şi în *Transilvania „schismaticorum multitudine infecta",* pe fórte mulţĭ ĭ-a adus la unirea credinţeĭ.

Mulţime multă de ĭobagĭ românĭ schismaticĭ se amintesce a fi locuit în diecesele *Orăd̦iĭ* şi *Transilvanieĭ,* a căror întórcere la unire era concredută grijiĭ guardianuluĭ *Michail Székely* din Lipova.

Tot de o atare mulţime de Românĭ schismaticĭ din părţile inferióre ale Ungarieĭ vorbesce acela-şĭ Ĭ. Capistran atât în epistola sa de dt Buda 15 Aprilĭŭ 1456 dată cătră cardinalul *Firman* prolectorul ordeluĭ Minoriţilor, pe cum şi în cea scrisă cătră Pontificele *Calixt III,* unde între altele afirmă, că:

[1]) Cfr. înfiinţarea mănăstiriĭ de S. Mihaiŭ din Perĭ prin voĭvodiĭ Balc şi Drag la 1391.

[1]) Bunyitay »A N. Váradi püspökség története« T. I. pag. 261 n. 1.

institute de învĕţămînt. Sînt şi de aceia, carĭ în sufletul lor sînt ateiştĭ şi numaĭ din necesitate se aplică ca preoţĭ şi învĕţătorĭ. Eĭ comunică reciproc şi duc în ispită şi pe ceĭ maĭ bunĭ."

Ce s'a şi scris în 1893 în „Unirea"?

„La tótă întîmplarea înse biserica ortodoxă nu este capabilă de a conserva poporuluĭ român creştinismul. — Este un fapt dureros, înse netăgăduit, că în clerul român ortodox tot maĭ mult dispare credinţa vechiĭ biserici orientale. De când clerul acesta este crescut saŭ a casă sub influinţa ideilor voltairiane importate de pe malurile Seneĭ, saŭ prin Germania în şcolile protestanţilor şi raţionaliştilor, s'a putut observa, că el nu maĭ pune nicĭ un pond pe principiile dătătóre de viaţă ale creştinismuluĭ, ci numaĭ pe unele forme esterne, bune ca mijloc de esploatare a unuĭ popor, care încă nu a înaintat aşa de mult în cultură, în cât să fie capabil a cunósce amăgirea, în care este ţinut. Am avut deosebite ocasiunĭ a conveni cu membri de frunte din clerul ortodox şi tot de una ne-am convins, că acest cler de nimic nu este aşa departe, ca de învĕţătura sfinţilor părinţĭ şi a săbórĕlor ecumenice orientale în materie de religiune. Unul dintre ceĭ maĭ inteligenţĭ preoţĭ „ortodoxĭ" ne spunea în aniĭ trecuţĭ, că el nu crede nicĭ macar în divinitatea Domnuluĭ Christos. Ne-a ŭimit acéstă mărturisire, şi în dată ĭ-am observat, că atuncĭ dînsul pentru ce rĕmâne preot al uneĭ biericĭ, care în tot cultul sĕŭ devin adoréză dumnezeirea Mântuitoriuluĭ lumiĭ? Tot aşa fac şi ceĭ alalţĭ preoţĭ gr. or. în numĕr covîrşitoriŭ. Dacă staĭ de vorbă cu eĭ, afli, că nu maĭ admit supranaturalul. Pentru eĭ dogmele sînt legende, minunile simbóle, şi dacă tu protestezĭ în contra acesteĭ decădinţe a unor ómenĭ, carĭ se profeséză de preoţĭ aĭ uneĭ religiunĭ, pe care nu pun nicĭ un pond, eĭ în dată se uĭtă la tine cu compătimire, credêndu-te un ignorant rĕmas de lume şi necunoscĕtoriŭ de progresele, ce le-a făcut sciinţa, saŭ te despreţuesc, socotindu-te un fariseŭ, care numaĭ în a fară se arată, că maĭ crede lucruri, preste carĭ lumea luminată, după părerea lor, a trecut de mult la ordinea zileĭ."

Atuncia ne-a căḑut greŭ, să constatăm adevĕrul în colorĭ aşa de triste. Acum înse ne bucurăm din inimă, că se aude şi din mijlocul ortodoxilor un glas, care-l constată.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferinţa episcopéscă pentru desbaterea afacerilor actuale bisericescĭ s'a ţi nut Mercurĭ sub presidiul primateluĭ. Dintre archiereiĭ nostri aŭ participat la conferinţă Escelenţele Lor Mitropolitul şi Episcopul Gherleĭ. Corul episcopesc pentru afacerea congrueĭ a ales o comisiune compusă din Metropolitul nostru şi din episcopiĭ Bende, Steiner şi Ivánkovich, carĭ vor avé să represente episcopatul şi la lucrările comisiuniĭ pentru regularea congrueĭ.

Cu privire la cestiunea autonomieĭ episcopatul luând în considerare rescriptul ministeriuluĭ de culte a enunţat, că în principiŭ nu are nimica în contra uneĭ autonomiĭ catolice, care să se misce între marginile prescrise de drept, şi se învoesce la propunerea ministruluĭ de a se convoca la tómnă congresul în cestiunea autonomieĭ.

Roma.

În cel maĭ de aprópe consistor se vor crea cardinalĭ Mgr. Iosif de Horrea archiepiscopul de Santiago din Compostella, Mgr. Coullie archiepiscopul de Lyon, Mgr. V. Labouré archiepiscopul de Rennes şi M. V. Sourien archiepiscopul de Rouven. Guvernul francez a poftit, să fie înălţaţĭ la dignitatea de cardinal cincĭ prelaţĭ francezĭ, dară S. Scaun Apostolic nu s'a învoit de cât la înălţarea celor treĭ archiepiscopĭ amintiţĭ maĭ în urmă.

Că óre numi-se-va şi vre un cardinal italian, nu e hotărît încă.

„Pol. Corr." are informaţiunea, că consistoriul papal se va ţiné în sĕptĕmâna cea dintâiŭ după ss. Pascĭ.

Spania.

Sfinţia Sa a îndreptat cătră episcopiĭ Spanieĭ provocarea, ca eĭ să se reţină de la orĭ ce favorire a mişcărilor carliste şi maĭ vîrtos să îndemne poporaţiunea la credinţă faţă cu actuala dinastie.

Turcia.

Între multele crise este şi cea patriarchală. Acésta înse e pe calea de a se resolva în curênd. Pe cum se anunţă ziaruluĭ „Pol. Corr", sînt doĭ candidaţĭ la scaunul patriarchal: episcopul Efesuluĭ, care e părtinit de cătră episcopat, şi fostul patriarch icumenic Ioachim, care petrece acum la muntele Atos şi e părtinit de cătră laĭcĭ. Notabiliĭ grecĭ cred, că Pórta nu se va opune la alegerea luĭ Ioachim, care poşedênd o înaltă cultură va puté să ridice érăşĭ auctoritatea patriarchatuluĭ icumunic. — Sêrbiĭ protestéză în contra admiteriĭ luĭ Ambrosiŭ la alegerea de patriarch, de óre ce el nu a primit încă beratul pentru episcopia de Ŭsküb.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Deputaţiĭ, carĭ sînt în direcţiunile băncilor şi în fruntea diverselor întreprinderĭ lucrative, ce aŭ afaceri cu erarul, nu sînt siliţĭ a renunţa nicĭ la mandatul de deputat nicĭ la posiţia proventuósă de directorĭ aĭ institutelor de câştig. Aceste positiĭ după declararea din 2 a c. a dieteĭ ungurescĭ sînt compatibile. Comisiunea parlamentară a hotărît compatibilitatea, şi dieta a trebuit să o priméscă. Pentru liniştirea opiniuniĭ publice, care s'a scandalisat de votul maioritățiĭ din comisiune, br Bánffy a pus la cale, să se pregătéscă un proiect de lege pentru regularea compatibilităţiĭ.

În şedinţa dietală de Marţĭ deputatul Jagits a interpelat pe br Bánffy în cestiunea convocăriĭ congresuluĭ bisericesc al Sêrbilor, care se tot amână. Jagits zice, că dacă catolicilor şi Jidanilor li-se va da autonomie, cum e a Sêrbilor, nu le va fi de nicĭ un folos. Ministrul Bánffy rĕspunde, că amânarea congresuluĭ o causéză certele de partid, ce de 30 de anĭ decurg între Sêrbĭ; promite înse, că póte chiar în decursul acestuĭ an va raporta Maiestăţiĭ Sale cu privire la convocarea congresuluĭ.

Austria.

Activitatea nouluĭ parlament încă nu s'a început, fiind împedecat prin crisa ministerială. Cabinetul Badeni a întîmpinat greutăţĭ în formarea maioritățiĭ parlamentare. Cu social-creştiniĭ nu ar întra în legăturĭ contele Badeni, care inclină spre liberalism; liberaliĭ germanĭ nu aŭ voit, să spriginéscă cabinetul pentru egala îndreptăţire a limbiĭ cehe cu cea germană în afacerile interne ale Boemieĭ şi Moravieĭ. Cu ordinaţiunile pentru egala îndreptăţire a limbiĭ cehe şi germane nu aŭ fost mulţămiţĭ nicĭ membriĭ liberalĭ germanĭ aĭ cabinetuluĭ. Monarchul, considerând gravitatea situaţieĭ şi maĭ ales renoirea pactuluĭ comercial vamal şi regularea cuoteĭ cu Ungaria, nu a primit dimisia cabinetuluĭ. Badeni rĕmâne la putere.

Cestiunea limbiĭ cehe s'a resolvat după dorinţa luĭ Badeni. O ordinaţiune ministerială dispune, că individiiĭ, carĭ se vor aplica ca oficialĭ de stat în Boemia din 1 Iuliŭ 1901 începênd, sînt obligaţĭ a dovedi, că poşed în vorbire şi scriere ambele limbĭ ale ţĕriĭ, a nume saŭ supunêndu-se la esamenele în us de presente, saŭ la esamene, ce se vor institui ad hoc. Chiar şi până în 1901 după putinţă să se denuméscă oficialĭ, carĭ cunosc amîndóuĕ limbile. O altă ordinaţiune prescrie, ca resoluţiunile şi sentenţele să se aducă în limba, în care s'a dat acusa verbală orĭ scripturistică. Limba folosită la urzirea causeĭ procesuale să rĕmână şi la ulterióra procedură. Anunţurile oficióse de interes public să se comunice în ambele limbĭ ale ţĕriĭ. În causele criminale e obligătóre pentru tóte actele judiţiale limba maternă a inctuluĭ. Cu guvernul central şi între sine aŭ să comunice organele administrative şi judiţiale ca şi maĭ înainte.

Cabinetul Badeni, care se bucură

„ante accessum meum, in inferioribus Regni Hungariae partibus, ubi omnes fere schismatici erant."

e) La an. 1474 Pontificele *Sixt,* publicând indulginţe pentru ceĭ ce vor da milă la edificarea bisericiĭ din *Braşov,* zice, că cetatea aceea, situată în confiniile creştinătăţiĭ şi la graniţele necredincioşilor, este plină de *„Românĭ, Armenĭ, Bulgarĭ şi Grecĭ schismaticĭ".* Tot acel Pontifice în epistola din 1474 dată cătră prelaţiĭ Ungarieĭ vorbesce despre *„mulţĭ creştinĭ botezaţĭ în ritul grecesc",* carĭ locuesc în regiunile confiniare cu Sêrbia. — Tot o dată admoniéză pe aceĭ prelaţĭ, ca pe numiţiĭ creştinĭ din causa *diversităţiĭ credinţeĭ* să nu-ĭ batjocoréscă, ci din contră prin tractare umană să-ĭ îndulcéscă spre îmbrăţişarea *ritului catolic.*

La dovedile acestea ca întregire adaugem indigitarea decretelor Regilor *Matia* din 1468 şi 1479, *Uladislaŭ II* din 1494, apoĭ articuliĭ dietalĭ 3 şi 4 din 1481, în carĭ se tractéză despre regularea solviriĭ decimelor prin Iobagiĭ schismaticĭ şi preoţiĭ românescĭ. [1])

Locuit-aŭ drept aceea în vécul al XV-lea mulţĭ schismaticĭ în Ungaria şi Transilvania.

(Va urma.)

[1]) Cf Kurz »Magazin für Geschichte Siebenb.« II. B. III. Heft. pag. 381; Petru Maior »Istoria Bis. Rom.« pag. 142.

de deplina încredere a Monarchului, își compune maioritatea parlamentară din următórele elemente: Clubul polon 59, clubul ceh 62, Românii 6, centrul 6, marii proprietari conservativi 19, partidul poporal catolic 35, Slavii național-creștini 35, și Sêrbii dalmatini 2, cari sînt ospitanți ai clubului ceh.

Nóua maioritate speréză, că opositia social-creștină nu-i va face mari dificultăți; de asemenea nu vor face ospositie sistematică nici Italianii, pe cum nici marii proprietari fideli constituției, așa cât opositia o vor forma numai Germanii radical-progresiști, o parte a partidului poporal german, Schönerianii și Dr Vasaty.

Parlamentul și-a ales de president pe Dr Kathrein cu 258 din 398 voturi. Dr Kathrein tot de una a fost un apĕrător sincer al principiilor creștinesci. Vicepresidenți aŭ fost aleși Polonul Abrahamovicz și Cehul Dr Kramarz.

România.

Din Bucuresci se anunță, că cabinetul Aurelian în ședința din 7 a c. a camerei și-a dat dimisia. Căderea cabinetului ar fi causat-o fracțiunea Sturdzistă a partidului național-liberal, care fracțiune a pretins, să aibă trei representanți în cabinet, ceea ce nesucceděndu-i a înduplecat la abzicere pe ministrii Cantacuzen și Stoicescu. Ministrul de interne a rugat pe singuraticii deputați Sturdziști, să voteze budgetul, ceea ce s'a și întîmplat; dară la propunerea de a se trece la ordinea zilei guvernul a avut numai 41 contra 39 voturi. Voind dl Aurelian să previnĕ o eventuală maiorisare, a dimisionat. Se crede, că cu compunerea nouluĭ cabinet va fi încredințat tot Aurelian, care va chema pe dl Sturdza la portofoliul afacerilor străine.

Italia.

Regele a deschis parlamentul în 5 a c. În discursul tronului regele Umberto relevéză, că raporturile din Eritrea éră sînt normale. Italia cu dignitate bărbătéscă și cu înțelepciune și-a organisat coloniile în mod corĕspundĕtor intereselor țĕrii. Regele laudă eroismul și abnegațiunea armatei italiane. Accentuéză, că evenimentele, cari se petrec pe marea mediterană, impun Italiei obligațiunea de a-și întări marina. La acésta e favorabil și echilibriul restabilit în finanțe, trecênd epoca jertfelor. Prin restrîngerea speselor și prin esploatarea tuturor resurselor de venit echilibriul finanțial se va menține și pe viitor, și prin cruțare sarcina țĕrii se va ușura. Mesagiul anunță și mai multe proiecte de legi.

Grecia.

Poporul grecesc a serbat în 6 a c. cu mare însuflețire aniversarea eliberării lor din 1821. Familia regală a asistat în Atena la liturgia de mulțămită. Atât la mergerea spre catredală, cât și la întórcere i-s'aŭ făcut mari ovațiuni strigând poporul: „Trăéscă Regele! Trăéscă Creta! Trăéscă răsboiul!“ După amĕzi a fost un mare meeting, în care s'a protestat în contra acțiuniĭ puterilor. Cu tot entusiasmul mulțimiĭ cercurile conducĕtóre observă o atitundine mai calmă de cât mai înainte. Avêndu-se în vedere nota puterilor, prin care atât pe Turcia, cât și pe Grecia o fac răspundĕtóre pentru un eventual conflict la confinii, care ar puté turbura pacea generală, prințul Constantin în ordinul de zi dat armateĭ de sub comanda sa impune ofițerilor și soldaților cea mai mare reservă.

Creta.

Ambasadorii din Constantinopol aŭ comunicat un proiect de autonomie pentru Creta. În sensul proiectului representanța poporului are dreptul, să alégă pe guvernor, pe care are apoi să-l confirme sultanul. În legătură cu acésta circulă faima, că cercurile politice din London recomandă de guvernor al Creteĭ pe prințul Francisc Iosif de Battenberg. Propunere formală în acéstă privință până acum nu s'a făcut. Se crede însĕ, că la alegerea prințului de Battenberg nu i-ar crea dificultăți nici o putere.

Ciocnirile dintre Greci și Turci se repetesc.

Puterile încă nu aŭ stabilit deplin modalitatea pentru blocarea Pireului.

O luptă pentru neatîrnarea bisericii.

(Continuare.)

Reconstruirea fracțiuniĭ centrului în Landtagul Prusieĭ și formarea eĭ și în Reichstagul imperiului german îi era fórte neplăcută lui Bismarck. Ba ea părea a-l fi surprins chiar, căci el, când proiectase programul Kulturkampfului, părea a nu se fi gândit la eventualitatea acésta.

Singur și numai esistența acesteĭ fracțiuni nóuĕ îi prevestia deja, că planul Kulturkampfului el nu va puté să-l esecuteze așa de ușor. Se plănuise, ca noul imperiŭ să fie un imperiŭ anticatolic. Dară centrul trebuia să combată întrégă instituția unuĭ atare imperiŭ, și Welfii, Polonii, Alsațianii și federaliștii democrați, cari din principiŭ nu simpatisaŭ cu un imperiŭ de acela, firesce că aveaŭ să se facă aliați ai centruluĭ. Welfii protestanți în dată întrară în centru ca hospitanți. Polonii și Alsațianii, catolici fiind, aveaŭ interese religióse identice cu centrul. Se putea prevedé apoi, că dacă Kulturkampful va progresa, numĕrul membrilor centruluĭ va cresce cu prilejul fiesce căreĭ alegeri așa, că centrul cu aliații sĕi firesci poloni și alsațiani mai pe urmă va avé să formeze a treia parte din întreg parlamentul.

Dar i-se păru lui Bismarck, că a găsit un mijloc, cu care să scape pe ușor de neplăcerea, ce i-o făcea fracțiunea centruluĭ. Cu Roma Prusia încă nu și-a rupt raporturile diplomatice. Acela-și Bismarck deci, care numai de unăzi esoperase, ca Reichstagul să priméscă o adresă, în care s'a protestat în contra amesteculuĭ puterilor străine în afacerile interne ale imperiului german, — acela-și Bismarck cercă a provoca pe Papa, să se amestece în afacerile interne ale imperiului și să desavueze centrul catolic din Reichstag.

Ablegatul bavarez contele Tauffkirchen se duse deci din comisia cancelaruluĭ Bismarck la cardinalul secretar de stat Antonelli și între altele îi caracterisă fracțiunea centruluĭ ca un partid, care din principiŭ a combătut și combate restaurarea imperiului german. Despre activitatea centrului german cardinalul își dobîndise informații numai din ziarele italiane. El credea deci, că nu are să întimpine cu îndoélă asigurările representantului oficial al imperiului german, și declară deci în numele sĕŭ și în al Papeĭ, că atari nisuințe, chiar și dacă ar fi ale catolicilor din Germania, în Roma nu aŭ să conteze la sprigin.

Acum presa oficiosă germană se apucă la rîndul sĕŭ, să esploateze cât se póte de temeĭnic convorbirea acésta.

Dar lucrul firesce că nu a putut să rĕmână într'atâta. Episcopul de Ketteler, carele tot de o dată era și deputat in Reichstag îi împărtăși cardinalului Antonelli, că contele Tauffkirchen nu l-a informat conform adevĕruluĭ. În urmare cardinalul răspunse episcopului în 5 Iuniŭ scriindu-i între altele: „De aci se póte vedé, că eŭ în convorbirea aceea de loc nu am dojenit nisuința deputaților catolici de a înainta binele bisericii și de a apĕra drepturile Sfîntului Scaun. Nu sufere îndoélă, că eĭ în mijlocul încercărilor, cari s'aŭ făcut spre a-i înfrica, se vor folosi de tot prilejul potrivit spre a-și împlini datorința consciinței, ér de datorința acésta se ține și păzirea și apĕrarea religieĭ și a drepturilor capului lor suprem.“

Epistola acésta a secretaruluĭ de stat a prestat centruluĭ satisfacție deplină. Intenția cancelaruluĭ era zădarnicită. Desavuarea centruluĭ din partea Papeĭ ar fi fost identică cu dĕrîmarea centruluĭ. Dacă i-ar fi succes cancelaruluĭ lucrul acesta, el apoi ar fi continuat Kulturkampful cu mai puțină asprime, dară de totuluĭ tot cu aceea-și tendință. El atuncia ar fi avut avantajul, că ar fi rĕmas gata și întrarmat, pe când representanții poporuluĭ catolic ar fi trebuit saŭ să se desarmeze saŭ să vadă în față cu sine ca contrar nu numai puterea statuluĭ, ci și pe capul sĕŭ bisericesc suprem.

Dar pe cum am zis, cancelarul n'a reușit. El pricepu în sfârșit, că nu póte purta Kulturkampful într'ascuns cu ajutoriul Papeĭ și al episcopilor, ci trebue să se hotăréscă a-l purta pe față.

Răsboiului de-a rîndul îi premerge declararea luĭ pe față. Așa s'a întîmplat și acum. În „Kreuzzeitnng“ din 22 Iuniŭ 1871 apăru un prim-articol, în care între altele se zicea:

„O apariție stranie în viața parlamentară a imperiuluĭ german e așa numita „fracțiune clericală“ a Reichstaguluĭ. — Formată și condusă fiind de corifeiĭ aceluĭ partid din biserica catolică, care are să se privéscă de afiliații și aliații Iesuitismuluĭ roman, ea a pus în mișcare tóte mijlócele agitațieĭ bisericesci și politice, pentru ea să împedece realisarea unității Germanieĭ și întemeiarea imperiuluĭ german. — Adevĕrat că s'a părut, ca și cum chiar și Scaunul Roman ar fi salutat cu aprobare și cu sperare formarea din noŭ a imperiuluĭ german; adevĕrat că conducĕtoriĭ aceluĭ partid aŭ declarat, că eĭ în fața faptuluĭ împlinit vor pune la o parte opositia și de acum înainte vor fi patrioți germani așa de buni ca orĭ cine altul. Însĕ acestea durere aŭ fost tóte numai vorbe, cărora nu le corĕspundeaŭ faptele. — Guvernul imperiuluĭ german, care a privit cu o anumită reservă la evoluțiile fracțiuniĭ clericale, nu va puté să fie în positia de a se

mărgini la defensivă față cu o agresiune neîncetată. El din contră o agresiune ulterióră o va întimpina și din partea sa cu agresiune și a nume deja în timpul cel mai apropiat și de o dată în afară și în lăuntru, — o desvoltare acésta, cu privire la care chiar și partidul ultramontan ar trebui să fie convins, că ea cu greŭ va reuși în favorul bisericiĭ romane. —“

Articolul acesta îl provĕduse însu-și cancelarul cu corecturĭ scrise cu mâna sa proprie. Articolul acesta voia decĭ să fie declararea de răsboiŭ aruncată în fața bisericiĭ catolice.

Așa e obiceiul cu prilejul declarărilor de răsboiŭ, ca acela, care o face, să pună vina pe inimicul sĕŭ. Așa s'a întîmplat și acuma. „Guvernul german va întimpina agresiunea cu agresiune.“ În ce să fie constat agresiunea aceea a catolicilor asupra imperiuluĭ german, nu se spune mai de aprópe. Avea să se aranjeze un adevĕrat joc de-a pisica și șórecele. De cum va șórecele face și cea mai mică mișcare spre a scăpa orĭ spre a se scuti, el a sevârșit o „agresiune“ și are să se pedepséscă! Înse catoliciĭ germanĭ nu prea aveaŭ aplicarea de a lua asupră-și rolul șórecelui. Acésta a dat-o organul lor „Germania“ de scire luĭ „Kreuzzeitung“ rĕspunqêndu-ĭ între altele cu cuvintele:

„Asta va să zică pe nemțesce, că guvernul va și trebue să purcédă împotriva catolicilor în asemenea chip ca în vécul al XVI-lea, când principiĭ opriră cultul dumnezeesc cel catolic cu pedépsă de mórte, luară averile bisericiĭ și prin mijlócele acestea și altele de felul lor impuseră uneĭ marĭ părțĭ a Germanieĭ o religie de stat. — Stirpirea bisericiĭ, asta e decĭ, la ceea ce catoliciĭ ar avé să se aștepte în imperiul german cel noŭ, dacă ar atîrna de la ziarul acesta. Înse orĭ cât de mare ar fi rĕul, care va veni asupra nóstră, totuși nu vor mai putĕ să ne impună cu puterea statuluĭ o mărturisire religiósă nóuă. Rușilor până acum încă tot nu ne-am făcut asemenea. — Catoliciĭ germanĭ, puneți umĕr la umĕr, e vorba de a apĕra lucrul cel mai scump, care-l avem, credința nóstră și onórea nóstră!“

Răsboiul era decĭ declarat.

(Va urma.)

Mulțămită publică.

Donând institutul de credit și economiĭ „*Crișana*“ din opidul *Brad* în favórea fonduluĭ reuniuniĭ învĕțătorilor gr. cat. din comitatul Sibiuluĭ 5 fl. v. a. ne ținem obligați a mulțămi, acestuĭ on. institut de banĭ în numele învĕțătorilor deficienți, a vĕduvelor și orfanilor acestora, pentru a căror ajutorare mai cu samă este înființat numitul fond.

Sibiŭ în 2 Aprilie 1897.

Iuliŭ Bărdosy **Romul Simu**

Noutățĭ.

Escelența Sa I. P. S. Mitropolit Duminecă diminéță s'a întors din Budapesta, Marți sară éră a călătorit la Budapesta spre a lua parte la conferința episcopéscă, éră astăzĭ s'a întors din noŭ la reședință.

Ilustritatea Sa Dr D. Radu episcopul Lugoșuluĭ a plecat Mercurĭ sară spre Budapesta, éră astăzĭ s'a întors la Blaș.

Din Archidiecesă. Duminecă aŭ primit ordurile micĭ și diaconia, éră Marți preoția On. *Ioan Mihalca,* dispus ca administrator parochial în Aghireș din protopopiatul Clușuluĭ, *Georgiŭ Meseșan,* dispus la parochia Molosîg și Muereŭ în protopopiatul Morlăciĭ, *Teodor S. Rus,* dispus în Seplac în protopopiatul Fărăgăuluĭ, și *Iuliŭ Maxim,* dispus de cooperator în Bucium din protopopiatul Almașuluĭ.

Călătoria Manarchuluĭ nostru la Petersburg spre a întórce țaruluĭ visita este proiectată pe 27 a c. În capitala ruséscă se fac marĭ pregătirĭ pentru démna primire a augustuluĭ óspe.

Primarul Vieneĭ. După ce Strobach și-a dat dimisia din oficiul de primar al Vieneĭ, consiliul comunal în ședința din 8 a c. a ales la acéstă dignitate pe Dr Carol Lueger cu maioritate de 93 contra la 37 voturĭ, carĭ le-a obținut candidatul liberal Grübl. Lueger a mulțămit pentru încrederea pusă în el declarând, că renunțarea din anul trecut nu a fost de cât efluxul fidelității sale față de Monarchul. Mai adauge, că partidul sĕŭ are treĭ stele conducĕtóre: iubire și fidelitate față de poporul german, față de patria austriacă și față de religiunea creștină. Cuvîntul „ură“ el nu-l are în lexiconul sĕŭ, dară se simte obligat a apĕra poporul creștin de esploatare și a validita pretutindenea principiile creștine și morala creștină. Minoritatea o recércă a conlucra spre resolvirea mareĭ probleme a consiliuluĭ comunal. El va dovedi, că merită încrederea poporuluĭ.

Epilog la procesul Memoranduluĭ. Pentru condamnații în procesul memoranduluĭ guvernul nu s'a mulțămit cu gréua pedépsă de carcer și banĭ, ci pe cum aflăm din „Tribuna“, scóte de pe eĭ spese nóuĕ sub diversĭ titulĭ. Așa pe lângă enorma sumă de 5214 fl. scósă de pe memorandiștĭ dl Dr Rațiu a primit provocarea, ca în cel mai scurt timp să plătéscă suma de 47 fl. 88 cr., spesele drumuluĭ de la Sibiŭ la temnița din Seghedin. Tot ast fel ceĭ alalțĭ memorandiștĭ. Aicĭ se compută și spesele gendarmilor, carĭ l-aŭ condus. Prin altă provocare e recercat dl Dr Rațiu, să solvéscă 250 fl. ca chirie pentru temnița din Seghedin, apoĭ pentru luminat și încălțit.

Crucea profanată. Luĭ „Alkotmány“ i-se scrie din Érsekujvár, că în școla de stat de acolo rabinul încredințat cu propunerea religiuniĭ jidovescĭ a luat crucea, care era atîrnată pe părete în sala de propunere, și în presența școlarilor a aruncat-o la pămînt și între înjurăturĭ a scuĭpit-o. Parochul catolic a convocat o conferință în afacerea acésta, la care conferință s'a presentat și rabinul declarând, că dînsul nu a insultat crucea, ci numaĭ a depărtat-o din școlă pe timpul, când propunea dînsul religiunea. Catoliciĭ sînt indignați pentru tractarea nedémnă a crucii desprețuite în școla elementară susținută pe banii țĕriĭ.

Linia ferată Brașov-Csik-Szereda s'a inaugurat Duminecă cu mare solemnitate fiind de față și ministrul de comunicațiune dr. Dániel Ernő. Sĕcuiĭ pot fi mulțămiți, că guvereul pórtă o grije deosebită de interesele lor particulare.

Turburărĭ antisemite în Galiția. Cea mai jidovită țară în întrégă monarchia nóstră este fără îndoélă Galiția. Poporul polon și rutean din Galiția se părea, că nicĭ nu póte trăi făr de Jidovĭ. În timpul din urmă se vede, că totuși s'aŭ săturat de jidovime și creștiniĭ din Galiția. Acésta se póte deduce din turburările antisemite manifestate la alegerĭ, pe cum și din ciocnirile întîmplate între creștinĭ și Jidovĭ în Chodorov. A nume, pe cum se anunță din Lemberg, Mazuriĭ, carĭ lucră la construirea drumuluĭ de fer de la Chodorov, se provĕd cu mâncare și beutură de la Jidoviĭ de acolo. Aceștia spre a face câștiguri marĭ aŭ urcat prețurile viptualelor și ale articolilor, de carĭ aŭ lipsă lucrătoriĭ. Lucrătoriĭ vĕdêndu-se esploatați fără de milă. Duminecă după amézĭ s'aŭ rĕsculat asupra Jidovilor spărgêndu-le fereștile la case și prăvăliĭ și răpind, pe ce aŭ putut pune mâna. În urma acestora s'aŭ întîmplat ciocnirĭ sângeróse între Jidovĭ și lucrătorĭ, carĭ s'aŭ repetit și în ziua următóre. Miliția consignată a restabilit ordinea, dară nu numaĭ lucrătoriĭ, ci și poporul din jur este fórte agitat asupra jidovimiĭ.

Pentru ajutorarea Rutenilor statul voesce, să ĭea în arîndă de la contele Ervin Schönborn dominiul de la Muncaciŭ-Sz.Miklós și să-l subarendeze în parțele țĕranilor. Prin parțelarea dominiuluĭ de 18 miĭ de jugĕre se asigură subsistența locuitorilor din 56 comune rutene.

Socialismul nu s'a sugrumat prin mijlócele violente recomandate de uniĭ deputațĭ liberalĭ. Socialiștiĭ se organiséză în secret. Poliția din Hódmező-Vásárhely a descoperit o asoțiare socialistă, care s'a constituit fără de a-și subșterne statutele ministeriuluĭ spre aprobare și ține adunărĭ în o cafenea fără de a le insinua la căpitanul de poliție. Socialiștiĭ se ocupă de pe acum de organisarea greveĭ pe timpul secerișuluĭ. În contra fruntașilor socialiștĭ s'a ordinat cercetare judecătoréscă.

Violarea secretuluĭ epistolar. Abatele Molnár, presidentul clubuluĭ parlamentar al partiduluĭ poporal, a recurs la curie în cunoscuta afacere a epistoleĭ scrise de Blaskovich luĭ Molnár și cetită de cătră ministrul br. Banffy în dietă. Dară curia încă a respins pe Molnár cu acusa pe basa motivelor aduse de forurile subalterne.

Isbîndă dumnezeéscă a ajuns pe faĭm oșiĭ presidenți de la alegerile și mai faĭmóse din Neutra și Varna. Cel dintâiŭ, a nume vestitul Tarnóczy Gusztáv, fabricant de mașinĭ, este pus sub stare de acusă pentru crima prevĕdută în §§. 355 și 356 a cod. pen., pentru că ar fi înșelat pe minorenul Lazarovits Mihály. A nume acest tinĕr în 1889 se afla ca gimnasist în institutul László din Budapesta. Fiind el un tinĕr ușuratic, tatăl sĕŭ Alesandru Lazarovits, mare proprietar în Nagy-Szeredestye, nu-ĭ punea la dispoziție atâția banĭ, câțĭ ar fi poftit. Ca să ajungă la banĭ gimnasistul prin întrevenirea agenților Lefkovics și Hartmann a cumpĕrat pe credit de la Tarnóczy mașinĭ vechĭ dându-ĭ un cambiŭ de 5700 fl ; mașinile în dată le-a vîndut numaĭ cu 640 fl., din acestia înse el a primit numaĭ 300 fl., éră restul a fost al agenților ca provisiune. Înțelegênd bĕtrânul Lazarovits despre tragerea pe sfóră a fiuluĭ sĕŭ a amenințat pe Tarnóczy cu denunțarea crimeĭ. Acesta temêndu-se nu a protestat cambiul, dară prin amintițiĭ agenți a îndupleat pe tinĕr în 1891, să-ĭ dea un noŭ cambiŭ de 6600 fl. fără termin de scadență, reținênd și cambiul cel vechiŭ. În 1892 tinĕrul Lazarovits avênd lipsă de banĭ a presentat luĭ Tarnóczy un accept cu subscrierea falsă a tatăluĭ sĕŭ. Tarnóczy l-a primit solvind pentru el numaĭ 200 fl. Murind în Martie 1892 bĕtrânul Lazarovits, Tarnóczy de și a sciut, că ĭ-a fost falsificată subscrierea, a cercat, să-și validiteze pretensiunea. Tinĕrul Lazarovits a descoperit acum tribunaluluĭ apucăturile luĭ Tarnóczy, care nu ĭ-a dat banĭ, dară a reținut cambiile. Tribunalul convingêndu-se despre adevĕrătatea spuseĭ luĭ Lazarovits a pus pe Tarnóczy sub acusă. — Br. Kloch și consoțiĭ luĭ fiind arĕtați pentru abus de puterea oficiósă, falsificare de documente publice și violarea dreptuluĭ electoral sînt puși sub stare de acusă de cătră tabla reg. din Pojon, la care s'a făcut recurs de la tribunalul din Trencin.

Furturĭ din galeria de icóne din Budapesta. În zilele trecute aŭ dispărut din galeria regnicolară dóuĕ icóne ale celebruluĭ Murillo. De urma furuluĭ nu s'a putut da până acum. Făcêndu-se cercetare s'a constatat, că din galerie mai lipsesc încă 11 icóne clasice. Direcția galerieĭ se află în o adevĕrată tremă. Se crede, că dintre persónele aplicate la galerie unele sînt complice la furturile comise.

Ciuma, care în India a secerat miĭ de victime, a început să scadă. Pe cum se anunță din Bombay, micșorându-se tare numĕrul casurilor de ciumă, locuitoriĭ depărtați s'aŭ întors mai toți în cetate spre a-și vedé de afacerile lor îndatinate.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Dar nu numaĭ Christos prestă maiestățiĭ dumnezeescĭ de-asupra altariuluĭ omagiŭ nemărginit și onorare nemărginită, ci prin și cu jertfa luĭ *s'a dat și bisericiĭ*, ni-s'a dat și nóuĕ tuturor *putința de a fi închinătorĭ adevărațĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ* și de a i-ne închina cu spiritul și cu adevĕrul (Ĭo. 4, 23). Asta va să o zică liturgia nóstră, când preotul nemijlocit după consacrare rostesce cuvintele: „Ale tale dintru ale tale, ție aducênd de tóte și pentru tóte!“ și corul adauge: „Pe tine te lăudăm, pe tine bine te cuvîntăm!“ Dóră s. Eucharistie e proprietatea bisericiĭ; ea o aduce prin preot, pentru ca să prestea luĭ Dumnezeŭ în numele tuturor servițul, ce i-se cuvine. Și în mânile nóstre încă s'a așeḑat Christos ca dar de jertfă, pentru ca să putem da luĭ Dumnezeŭ un dar, care-ĭ gătesce onóre și bucurie nemărginită. Noĭ aducênd în s. liturgie dumnezeescul Miel sacrificial prestăm luĭ Dumnezeŭ un omagiŭ și o adorare negrăit de mare, pe cum se și cuvine mărimiĭ și stăpânieĭ luĭ celeĭ absolute. Ocupația nóstră cea maĭ plăcută și chemarea nóstră cea maĭ fericitóre ar trebui să ne fie aceea, ca în tóte zilele bine să cuvîntăm pe Dumnezeŭ și să lăudăm numele luĭ în veac și în vécul véculuĭ (ps. 144, 2). Pe cum ne provócă psalmistul, vom să aducem Domnuluĭ mărire și onóre, vom să aducem Domnuluĭ mărire numeluĭ luĭ (ps. 28, 2), și a nume în tóte zilele viețiĭ nóstre, în óre senine și în óre noróse. Dar lauda, ce o aducem noĭ luĭ Dumnezeŭ, de multe orĭ e slabă și sĕrăcăciósă. De aceea vom să o unim cu glorificarea și adorarea cea nemărginit de deplinită, carea o aduce pe altariŭ Tatăluĭ sĕŭ celuĭ ceresc capul și mijlocitoriul nostru Isus Christos. Omagiul nostru cel defectuos numaĭ în unirea acésta dobîndesce preț și uncție așa, că se va înălța înaintea Domnuluĭ ca miros cu bună mirésmă. Apoĭ gândul, că lumea dă așa de mult ultăriĭ și desprețuesce așa de mult pe Dumnezeŭ și hulesce și batjocoresce numele luĭ cel sfînt, să ne rănéscă inimile și să ni-le învăpăieze de rîvnă sfîntă, ca să compensăm cu însuflețire cu atât maĭ mare tótă fărădelegea aceea lăudând și preamărindu-l maĭ ales prin serbarea și împreunăserbarea jertfeĭ eucharistice, carea de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus măresce și glorifică cu mărire și glorificare nemărginită numele luĭ.

S. liturgie e jertfă de mulțămită.

Dumnezeŭ e isvorul cel dintâiŭ al tuturor lucrurilor. El e decĭ și isvorul cel dintâiŭ al tuturor bunătăților, carĭ le avem, el e și binefăcĕtoriul nostru cel dintâiŭ și cel maĭ mare, căruia sîntem datorĭ a-ĭ presta mulțămită cuvenită. Obligamentul acesta de mulțămită încă nu-l putem împlini prin nimica maĭ bine ca prin serbarea jertfeĭ eucharistice, carea dóră se numesce maĭ ales *Eucharistie*, adecă *jertfă de mulțămită*. Vom să cercăm decĭ, *întru cât e s. liturgie jertfa cea maĭ deplinită, jertfa nemărginit de prețiósă de mulțămită* pentru tóte grațiile și binefacerile luĭ Dumnezeŭ.

Mulțămita saŭ recunoscința nu e numaĭ o datorință înaltă și sfîntă față cu toțĭ binefăcĕtoriĭ, ci ea este și o vîrtute nespus de frumósă și prețiósă, carea cércă a rĕsplăti darurile cele purcese din iubire și din bunătate liberă. Mulțămita din inimă e semnul unuĭ suflet nobil și-l face pe om plăcut înaintea luĭ Dumnezeŭ și a ómenilor, pe când négra nerecunoscință e proprie unuĭ suflet ordinar și îngânfat și-l face pe om neplăcut înaintea tuturor. Omul recunoscĕtoriŭ cércă a rĕsplăti binefacerile prin aceea, că în rîndul cel dintâiŭ recunósce, onoréză și stiméză în lăuntrul sĕŭ inima cea nobilă, gândul cel binevoitoriŭ și darnic al binefăcĕtoriuluĭ, ér apoĭ prin aceea, că manifestéză și în a fară prin cuvinte și fapte recunoscința sa esprimând binefăcĕtoriuluĭ mulțămita și dând bine pentru bine.

Șepte sînt împrejurările, carĭ fac, ca binefacerea să fie maĭ prețiósă, și ca primitoriul eĭ în urmare să fie dator la mulțămită maĭ mare. Prețul daruluĭ atîrnă adecă de la aceea, dacă darul a) în sine considerat e nobil și prețios, b) e de folos primitoriuluĭ și c) se împărtășesce a dese orĭ și cu îmbelșugare. În binefăcĕtoriŭ aŭ să se considere dóuĕ lucrurĭ, și a nume d) dacă dignitatea luĭ e înaltă, și e) dacă el împărtășesce darul sĕŭ cu iubire mare. Ér în primitoriŭ are să se considere, dacă el f) e om de rînd și fără influință și g) de loc nu a meritat darul, ba e chiar nevrednic de el. În mĕsura cea maĭ mare se adeveresc tóte momentele acestea în darurile și binefacerile acelea, carĭ noĭ le-am primit și le primim zilnic de la Dumnezeŭ. Noĭ avem decĭ să ne dăm tótă silința de a cunósce în chip din ce în ce tot maĭ limpede și maĭ viŭ *prețiositatea darurilor dumnezeescĭ, mărimea și iubirea binefăcĕtoriuluĭ dumnezeesc, miseria și nevrednicia omenéscă*, pentru ca acéstă cunoscință să ne îndemne cu atât maĭ tare, ca să manifestăm în chip credincios și umilit recunoscința nóstră față cu Dumnezeŭ.

Prețióse sînt deja și binefacerile naturale ale luĭ Dumnezeŭ, dară cu mult maĭ prețióse sînt darurile luĭ cele supranaturale. Și bunătățile acestea ni-le dăruesce Dumnezeŭ nu dóră, pentru că acésta l-ar fi óre cum spre folos, — el dóră e în sine însu-și nemărginit de bogat și fericit, — ci pentru ca să ne facă pe noĭ fericiți în viața acésta trecĕtóre și în cea vecînică. Și cât de mare e îmbelșugarea și folosul acestor darurĭ dumnezeescĭ alese! „Că cel ce nu a părtinit Fiuluĭ sĕŭ, ci pentru noĭ toțĭ l-a dat pe dînsul, cum nu ne-ar fi și dăruit împreună cu el tóte?“ (Rom. 8, 32.) Zilele viețiĭ nóstre se aseḿĕnă uneĭ cununĭ împletite numaĭ din darurĭ și binefacerĭ de ale iubiriĭ luĭ Dumnezeŭ. În ce chip e împrejurat pescele de apele măriĭ, așa ne împrejură pe noĭ jur împrejur darurile luĭ Dumnezeŭ. Maĭ ușor am puté să numĕrăm stelele ceriuluĭ și fulgiĭ ierniĭ de cât binecuvîntările acelea, cu carĭ ne întimpină Dumnezeŭ. În ce chip sórele nu încetézĕ a trimite pămîntuluĭ razele sale, și în ce chip isvorul se varsă neîncetat din adânc, în tocmaĭ așa și încă și maĭ vîrtos nu sécă nicĭ o dată nicĭ rîul bunătățiĭ și dărnicieĭ luĭ Dumnezeŭ.

Fórte mult potențézĕ prețul acestor binefacerĭ nemărginita înălțime și maiestate, pe cum și neḿĕsurata bunătate și milostivire a dumnezeescului dăruitoriŭ. Iubirea cea prealiběră, preacurată și preabună a luĭ Dumnezeŭ e isvorul, din care ne isvoresce tot binele. Că așa ne zice Domnul: „Iubire vecînică te-a iubit pe tine, pentru aceea te-am tras pe tine spre îndurare“ (Ier. 31, 3). Că „tótă darea bună și tot darul desevârșit de sus este pogorîndu-se de la Tatăl luminilor“ (Iac. 1, 17). Și cu tóte darurile acestea firescĭ și preste fire ne-a încărcat și ne încarcă Dumnezeŭ „pentru multa sa iubire, cu carea ne-a iubit pe noĭ“ (Ef. 2, 4).

Și ce sîntem noĭ ómeniĭ ceĭ slabĭ și miserĭ și pĕcătoșĭ, că-și aduce a minte de noĭ Domnul, ne întórce inima sa și ne cercetézĕ pe noĭ cu grația sa? De câte orĭ nu ne facem noĭ prin vina nóstră nevredniciĭ de binefacerile luĭ!

Óre nu ar trebui să esclamăm neîncetat cu iubire recunoscĕtóre: „Ce voiŭ rĕsplăti Domnuluĭ pentru tóte, carĭ mĭ-a dat mie?“ (Ps. 115, 3.) Dacă m'aș și dărui luĭ pe mine însu-mĭ întreg cu tóte, cele ce sînt și am, cu tótă avuția și viața mea, cu trup și suflet: pot óre să fie tóte acestea rĕsplată vrednică pentru binefacerile luĭ? Cum ar puté un dar pămîntesc, o mulțămită mărginită să fie de ajuns, pentru ca să cumpĕnéscă și să rĕsplătéscă în chip corĕspunḑĕtoriŭ darurile cele nemărginit de prețióse ale luĭ Dumnezeŭ?

Ceea ce e cu neputință la ómenĭ, aceea a făcut-o Dumnezeŭ, să fie cu putință. *Ceea ce slaba nóstră putere nu póte sevărși, aceea o putem sevărși prin Christos Domnul nostru.* „Dă celuĭ Preaînalt, pe cum ți-a dat el“ (Sir. 32, 10), ne zice Spiritul sfînt. Înse în ce chip o vom puté face acésta? Așa, că „tot, ce faceți cu cuvîntul aŭ cu lucrul, tóte *întru numele Domnuluĭ Isus, mulțămind luĭ Dumnezeŭ și Tatăluĭ printr'însul*“ (Col. 3, 17), *„mulțămind* pururea pentru tóte *întru numele Domnuluĭ nostru Isus Christos luĭ Dumnezeŭ și Tatăluĭ*“ (Ef. 5, 20). În s. liturgie Christos jertfesce cu aceea-și intențiune sacrificială nesfârșit de deplinită, de care era învăpăiat sufletul luĭ aci pe pămînt în viață și în patimă, la cina cea de pe urmă și pe muntele căpĕținiĭ; darul de resplătire, care-l jertfesce ceresculuĭ sĕŭ Părinte pentru tóte binefacerile împărtășite némuluĭ omenesc, e acela-și cu cel de pe cruce, adecă preacuratul trup și preaprețiosul sânge al luĭ. *S. liturgie e* decĭ *o jertfă nesfârșit de prețiósă și bineplăcută de mulțămită*, carea cumpĕnesce în chipul cel maĭ deplinit tóte binefacerile acelea ale luĭ Dumnezeŭ, de carĭ e plin ceriul și pămîntul.

Christos aduce jertfa eucharistică pentru noĭ, adecă *pentru ca să mulțăméscă luĭ Dumnezeŭ și în locul nostru* și să suplinéscă defectele mulțămiteĭ nóstre. *Cu dînsul și printr'însul aducem și noĭ jertfa acésta întru mulțămită*, căcĭ dînsul dóră nóuĕ ne-a lăsat-o, ca să fie proprietatea nóstră. Prin Christos și prin jertfa luĭ cea eucharistică ne-am făcut așa de bogațĭ, cât putem aduce ceresculuĭ Părinte un dar de rĕsplătire negrăit de sublim și de prețios întru mulțămită vrednică pentru tótă darea cea bună și pentru tot darul desevârșit, în care ne împărtășim din mâna luĭ. Din noĭ înși-ne adevĕrat că nu-ĭ putem mulțămi după vrednicie nicĭ măcar pentru

binefacerea cea mai mică; dară prin jertfa euharistică ni-s'a împărtăşit putinţa de a-i plăti tótă datoria de mulţămită, fie ea chiar şi nemărginit de mare. La altariŭ putem mulţămi „Părintelui milelor şi Dumnezeului a tótă mângăiarea“ (II Cor. 1, 3) prin aceea, că „păharul mântuiriĭ vom lua şi numele Domnului vom chema“ (ps. 115, 4). În rugăciunile şi cântările acelea, cu carĭ biserica a încunjurat ca şi cu o cunună acţiunea sacrificială cea dumnezeéscă, se şi esprimă în chipul cel mai strălucit spiritul bucurieĭ celeĭ mai intime, că biserica şi creştinul póte mulţămi luĭ Dumnezeŭ după vrednicie, şi se esprimă tot de o dată şi mulţămita cea mai ferbinte. „Ale tale dintru ale tale, ţie aducênd de tóte, şi *pentru tóte!*“ esclamă nemijlocit după consacrare preotul în liturgia nóstră înălţând discul şi sfîntul potir. Ér'ă corul şi poporul rostesce asemenea unuĭ rĕsunet cuvintele: „Pe tine te lăudăm, pe tine bine te cuvîntăm, *ţie îţi mulţămim, Dómne!*“ Acest spirit de mulţămită să cuprindă şi inimile nóstre la serbarea jertfeĭ euharistice. În Fiul sĕŭ cel ĭubit Părintele nostru ceresc ne-a dat nóuĕ tóte; noĭ să-ĭ dăm ér'ă înapoĭ tóte aducêndu-ĭ la altariŭ ca jertfă de mulţămită pe Fiul luĭ cel ĭubit, întru carele bine a voit. Rugăciunea de mulţămită e un isvor bogat de darurĭ nóuĕ. *„De mila Domnului mĭ-am adus a minte,* de bunătăţile Domnului întru tóte, carĭ ne-a rĕsplătit nóuĕ. Domnul e judecătoriŭ bun caseĭ luĭ Israil, *rĕsplăti-ne-va nóuĕ* după mila sa şi după mulţimea dreptăţiĭ sale“ (Isaie 63, 7).

Să ne folosim decĭ de preasfînta jertfă, pentru ca să ne împlinim în chip conscienţios datorinţa de mulţămită faţă cu Dumnezeŭ. Orĭ dóră vom să ne aseméném servuluĭ aceluia, carele a ascuns în pământ talantul, care i-s'a încredinţat? De multe orĭ celebrăm şi ascultăm s. liturgie, pentru ca să dobîndim de la Dumnezeŭ darurĭ nóuĕ: facem-o înse óre acésta şi cu intenţiunea de a da luĭ Dumnezeŭ mulţămita datorită pentru binefacerile, în carĭ ne-a împărtăşit? Cu câtă rîvnă ar trebui să cultivăm spiritul mulţămiteĭ şi să deprindem rugăciunea de mulţămită în legătură cu jertfa euharistică, pentru ca aşa să compensăm luĭ Dumnezeŭ nerecunoscinţa aceea grosolană şi nerușinată, cu care lumea de atâtea orĭ vatĕmă bunătatea luĭ Dumnezeŭ şi provócă dreptatea luĭ! „Ce voiŭ face încă vieĭ mele şi nu ĭ-am făcut eĭ?“ (Isaie 5, 4) întrébă Domnul cu drept cuvînt. Înse lumea rĕsplătesce cu nerecunoscinţă: ea nu va să dea luĭ Dumnezeŭ onórea, ce i-se cuvine. Ea supĕră părintésca luĭ inimă nu numaĭ prin lenevire şi nepăsare, ci chiar şi cu abusare de darurile şi graţiile luĭ cele mai nobile şi cu despreţuirea şi respingerea lor. Despre fórte mulţi creştinĭ se pot zice mai cu drept, cele ce Moĭsi a zis cu tânguire amară despre Israiliţi: „Greşit-aŭ, nu sînt aĭ luĭ fiĭ ceĭ petaţi, neam întort şi rĕsvrătit. Aŭ acestea Domnuluĭ rĕsplătiţi? — A mâncat Ĭacob şi s'a săturat, şi s'a lăpădat cel ĭubit; îngroşatu-s'a, îngrăşatu-s'a, lăţitu-s'a, şi a părăsit pe Dumnezeul cel ce l-a făcut pe el, şi s'a depărtat de la Dumnezeŭ mântuitoriul sĕŭ“ (V Moĭsi 32, 5. 6. 15). Lumea în partea eĭ cea mai mare e „pământ uĭtat“ (ps. 87, 13), pustie secetósă, în care buiecesce érba veninósă a nerecunoscinţeĭ. Ăsta e un îndemn noŭ şi puternic, pentru ca să mulţămim luĭ Dumnezeŭ cu rîvnă; căcĭ „noĭ nu am luat spiritul lumiĭ, ci spiritul, carele este de la Dumnezeŭ, ca să scim, cele ce sînt de la Dumnezeŭ dăruite nóuĕ“ (I Cor. 2, 12). Să alergăm decĭ la altariŭ şi să cumpĕnim acolo cu evlavie, ce taĭne minunate de ale bunătăţiĭ şi mileĭ şi preveniriĭ dumnezeescĭ se sevârşesc în s. liturgie. Căcĭ *jertfa euharistică nu e numaĭ mulţămita nóstră cea mai bună şi neîncetată faţă cu Dumnezeŭ, ci tot de o dată şi isvorul viŭ, din care putem şi avem să scótem neîncetat spiritul mulţămiteĭ.*

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

VIII.

La cascadă.

Când Ben Hur se pogorî din locul sĕŭ de pe tribună, pe trépta cea maĭ din jos se sculă un Arab şi strigă:

„Bărbaţi aĭ rĕsărituluĭ şi apusuluĭ, — ascultaţi! Bunul şeĭc Ilderim vĕ salută. Cu patru fugarĭ, pogorîtorĭ de aĭ cailor celor maĭ ĭubiţi aĭ înţeleptuluĭ Solomon, s'a luptat pe arenă împotriva la ceĭ maĭ bunĭ. Dar spre acésta are lipsă înainte de tóte de un bărbat destoĭnic, care să-ĭ cârmuéscă. Orĭ cine doresce, să ĭea asupră-şĭ lucrul acesta, şi-l va sevârşi spre îndestulirea şeĭculuĭ, acesta îĭ promite bogăţie pentru tot de una. Aci şi acolo, în cetate şi în circ şi orĭ unde se obicĭnuesc ceĭ tarĭ a se aduna, vestiţi ofertul luĭ. Aşa zice domnul meŭ, şeĭcul Ilderim Nobilul.“

Un sgomot susurătoriŭ de multe glasurĭ urmă sub coperiş după publicaţia acésta.

În aceea-şĭ zi sara ea sigur s'a repetit şi s'a desbătut în tóte cercurile de sport ale Antiochieĭ. Când o auḑi Ben Hur, se opri şi privi şovăind la vestitoriŭ şi la şeĭc. Malluch gândia, că el va să primésca ofertul, dar se simţi uşurat, când Ben Hur se întórse către el şi-l întrebă: „Bunule Malluch, acum încătrăŭ?“

Bunul Malluch rĕspunse rîḑênd: „De cum va veĭ să facĭ ca şi alţiĭ, carĭ întâia óră cercetéză dumbrava, atuncia pe loc veĭ merge, să ţi-se vestéscă ursita ta.“

„Ursita mea, zicĭ? De şi cuvintele, cu carĭ îmĭ spuĭ lucrul acesta, sună a necredinţă, totuşĭ vino, să mergem la zeiţă.“

„Nu, fiule al luĭ Arriŭ, aceştĭ închinătorĭ aĭ luĭ Apollo aŭ un metod maĭ bun de cât acela. Eĭ în loc de o convorbire cu o pythie orĭ sibilă îţi vor vinde o simplă fóe de papir, carea încă nicĭ nu s'a uscat bine, şi te vor provoca, să o întingĭ în apa unuĭ anumit isvor, şi ea atuncia îţi va arĕta un stich, care-ţi va vesti viitoriul tĕŭ.“

La cuvintele acestea atenţiunea încordată dispăru din faţa luĭ Ben Hur.

„Sînt ómenĭ, carĭ nu aŭ să fie îngrijaţi de viitorul lor,“ zise el posomorît.

„Veĭ dar maĭ bine, să mergem la temple?“

„Templele sînt eline, nu-ĭ aşa?“

„Aşa se zice, că architectura lor e elină.“

„Eliniĭ aŭ fost maiestriĭ frumosuluĭ în artă. Înse în architectură eĭ aŭ jertfit feluriméa severuluĭ frumos. Templele lor tóte sînt într'o formă. Cum se chémă isvorul?“

„Castalia.“

„O, el e vestit în tótă lumea cea mare. Să mergem acolo.“

Malluch esemină pe însoţitoriul sĕŭ şi băgă de samă, că cel puţin pentru clipa de faţă voea luĭ cea bună dispăruse. Poporul cel ce trecea, el nu-l băga în samă. Numĕrósele lucrurĭ minunate, pe la carĭ treceaŭ, nu-ĭ storceaŭ nicĭ un cuvînt de minunare. Tăcênd, ba chiar posomorît mergea el încet pe cale.

Vederea luĭ Messala a fost, ceea ce a făcut pe Ben Hur aşa de gânditoriŭ. Acum i-se părea, ca şi cum ar fi trecut abia o óră, de când mânĭ puternice l-aŭ rupt de lângă mamă-sa, ca şi cum ar fi trecut abia o óră, de când Romanul a pus sigilul pe casa tătâne-sĕŭ. Ér'ă şi ér'ă îşĭ reamintia misera viaţă de pe galeră, — de cum va aceea preste tot se póte numi viaţă, — unde el a fără de muncă nu avea să facă nimica alta, fără numaĭ să născocéscă planurĭ de rĕsbunare, a căror ţîntă în tot de una era Messala. Pe sama procuratoruluĭ Grat, aşa se obicĭnuia a zice, póte că se da ĭertare, pe sama luĭ Messala — nicĭ o dată! Şi pentru ca să nu se clatine în hotărîrea sa, pentru ca să o întărescă, se întreba ér'ă şi ér'ă: „Cine ne-a arĕtat persecutătorilor? Şi cine a fost acela, care, dacă ĭ-am cerut ajutor — nu pe sama mea, şĭ-a bătut joc de mine şi s'a dus rîḑênd cu disprcţ?“ Şi atuncia tot de una ajungea la acela-şĭ resultat: În ziua, în care-l voiŭ întîlni, ajută-mĭ, Dumnezeule bune al părinţilor meĭ, la o rĕsbunare deosebită, alésă!

Şi acum l-a întîlnit.

Se póte, că dacă ar fi găsit pe Messala sĕrac şi miser, sentimentele luĭ ar fi fost maĭ blânde; dar nu s'a întîmplat aşa. El îl găsi în putere şi bogăţie, şi Romanul era încunjurat aşa zicênd de strălucirea glorieĭ şi a aurului.

Aşa s'a făcut, că ceea ce Malluch o privise de indisposiţie trecĕtóre, aceea era, că Ben Hur cumpĕnia, cum ar puté să facă cât se póte de semnificativă întîlnirea, de cum va ea s'ar întîmpla.

Eĭ ajunseră în scurtă vreme la o promenadă de stejarĭ, unde întîlniră cete de preumblătorĭ făr de lucru: aci pedestraşĭ şi călăreţi, colo femeĭ în năsăliĭ purtate de sclavĭ. Din când în când treceaŭ căruţe zuruind. La sfârşitul sĕŭ promenada se pleca încetinel în un şes. El în drépta era mărginit de un părete peziş de stîncĭ sure, ér de-a stînga eĭ se estindea o luncă deschisă, îmbrăcată în verdele próspet al primăveriĭ. Aci zăriră eĭ vestitul isvor Castalia.

Mulţimea de ómenĭ era mare maĭ ales în punctul acesta. După ce străbătură printr'însa, Ben Hur putu să vaḑă o raḑă puternică de apă limpede, cum se arunca din înălţimea uneĭ stîncĭ într'o covată de marmoră négră şi de acolo sfărăind şi forfotind dispărea scurgêndu-se printr'un canal nevĕḑut.

Lângă covată, de desubtul uneĭ peşterĭ micĭ tăiate în zidul de stîncă, şedea un preot, bătrân, bărbos şi sbîrcit, îmbrăcat cu o mantie, chipul desevârşit al unuĭ sihastru. Din purtarea poporuluĭ, celuĭ ce era de faţă,

cu greŭ s'ar fi putut afla, care era propriul obiect, ce-l atrăgea, isvorul pururea clocotitoriŭ orĭ preotul cel ce şedea pururea aci. El audia, vedea, îl vedeaŭ, dar nu grăia nicĭ o dată. Din când în când câte un cercetătoriŭ îĭ întindea mâna şi-ĭ da câte un ban. Cu o mişcare şirétă a ochilor primia banul şi da în schimb câte o frunză de papir.

Primitoriul grăbia, să întingă papirul în covată, ér apoĭ ţinea frunsa cătră sóre, ca să cetéscă stichul de pe ea, şi vestea isvoruluĭ a rare orĭ era lipsită de poesie. Maĭ înainte de ce Ben Hur ar fi putut să întrebe oracului, se veḑu o cétă de cercetătorĭ noĭ venind cruciş preste luncă. Aparinţa acesteĭ cete treziră luarea a minte a tuturor celor ce eraŭ adunaţi la isvor şi şi a luĭ Ben Hur.

El veḑu maĭ întâiŭ o cămilă, carea o conducea un bărbat călare pe un cal. Pe cămilă, carea era de o mărime estraordinară, era un cort împodobit cu carmesin şi cu aur. Alţi doĭ călăreţi cu lăncĭ lungĭ veniaŭ în urma cămileĭ.

„Ce cămilă minunată," zise unul din societate.

„Un principe dintr'o ţară depărtată," zise altul.

„Probabil un rege."

„Asta chiar nu, că atuncia el ar veni călare pe un elefant."

Un al treilea avea de totuluĭ tot altă părere: „O cămilă şi pe de-asupra o camilă albă!" zise el cu importanţă. „Pe Apollo, prietinilor, ceĭ ce vin colo, — dór puteţi vedé, că sînt doĭ, — nu sînt nicĭ regĭ nicĭ principĭ, ci şînt femeĭ."

Într'aceea străiniĭ ajunseră.

Privită maĭ de aprópe cămila îndreptăţia uĭmirea, ce o stîrnise, pe când era încă în depărtare. O cămilă maĭ mare, maĭ impunétóre nicĭ când n'a veḑut nicĭ unul din cercetătoriĭ isvoruluĭ, de ar fi venit chiar din ţinuturile cele maĭ depărtate. Ochĭ marĭ negri ca aceştia! Acest pĕr alb şi móle ca mĕtasa! Piciórele acestea mlădióse, când se ridicaŭ, atât de domóle, când se puneaŭ pe pământ, atât de late, când staŭ, — nimenĭ nu veḑuse cămilă asemenea acesteia! Şi cât de bine îĭ şedeaŭ harşa eĭ cea de mĕtasă şi ciuculiĭ şi petelele de aur, carĭ împodobiaŭ frînele. La fiesce care paş sunaŭ clopoţelele cele de argint, carĭ eraŭ aninate de grumaziĭ eĭ, şi ea se mişca aşa de uşor, cât se părea, că nu simţesce povara, ce o purta.

Dar cine eraŭ omul şi femea de pe şea?

Toţi ochiĭ îĭ întimpinaŭ cu întrebarea acésta.

De cum va omul era un principe orĭ un rege, atuncia filosofiĭ ceĭ ce eraŭ în mulţimea acésta, nu puteaŭ constata nepărtinirea timpuluĭ. Dacă priviaĭ faţa aceea uscată, afundată, ce era îngropată într'un turban colosal, pelea sbîrcită, de pe care nu maĭ puteaĭ ghîci naţionalitatea, şi carea avea colórea uneĭ numiĭ, atuncia trebuiaĭ să mărturisescĭ, că viaţa pune un hotar inesorabil şi a nume pentru ceĭ puternicĭ în tocmaĭ ca şi pentru ceĭ de rînd. Vrednic de invidiat era pe persóna luĭ numaĭ şalul cel preţios, care-l învĕlia.

Femeea după obiceiul răsăritean era învĕlită într'o mulţime de vĕluri şi dantele estraordinar de fine. De-asupra cótelor purta copce în formă de şerpĭ înverigaţi, carĭ eraŭ împreunate prin fire fine de aur cu brăţarele de la închiăturile mânilor. De altmintrea braţele eraŭ góle şi vĕdiaŭ o frumseţă deosebită în tocmaĭ ca şi mânile, carĭ eraŭ micĭ şi gingaşe ca şi ale unuĭ prunc. O mână era aşeḑată pe marginea cortuluĭ; degetele îĭ eraŭ subţirĭ, împodobite cu inele şi la vîrfurĭ colorate aşa, că imitaŭ lucirea trandafirie a sedefuluĭ. Pe cap purta o căiţă de dantele fine, carea era presărată cu mărgele de coral şi la margine era împodobită cu monete, din carĭ unele acoperiaŭ fruntea. Pe spate îĭ cădea în valurĭ dese şi moĭ pĕrul negru vineţiŭ, care şi singur era o podóbă fără păreche şi avea lipsă de vĕl, numaĭ pentru ca să fie scutit de colb şi de sóre. Din locul sĕŭ înalt ea privia în jos la popor, liniştită şi prietinósă, şi părea a fi aşa de cuprinsă cu studiarea poporuluĭ, cât par că nicĭ nu băga de samă interesarea, ce o deşteptase ea însă-şĭ. Interesarea aceea a eĭ de popor era neobicĭnuită, ba contrasta chiar cu obiceiul, ce-l observaŭ în public damele de frunte, — faţa eĭ era nevĕlată.

Faţa asta era drăgălaşă. Ea era tinĕră, ovală şi avea o colóre, carea nu era albă ca a Elinilor, nicĭ ócheşă ca a Romanilor, nicĭ gălbie ca a Galilor; ea dimpotrivă vĕdia coloritul acela delicat, care-l produce numaĭ sórele de la Nilul superior, şi firea aceea străveḑie, prin care sângele pe frunte şi pe obrajĭ lucesce ca roşéţa stîmpĕrată a foculuĭ.

Ochiĭ eĭ ceĭ marĭ pe la gene eraŭ cerniţĭ, pe cum era obiceiŭ străvechiŭ în întreg Orientul. Buzele îĭ eraŭ puţintel deschise şi prin mohorĕla lor lăsaŭ, să lucéscă albéţa dinţilor. La tóte frumseţile acestea ale feţeĭ se maĭ adaugea o dignitate liniştită, carea isvoria din ţinuta plăcută a miculuĭ şi clasiculuĭ cap, aşeḑat pe nisce grumazĭ svelţi, încovoiaţi lin şi frumoşĭ, o ţinută, carea o putem caracterisa maĭ bine, dacă-ĭ zicem regéscă.

Ca şi cum esaminarea mulţimiĭ de popor şi a loculuĭ ar fi satisfăcut-o, frumósa necunoscută se îndreptă cătră conducĕtoriul cămileĭ, — un Etiopian de forţă impunétóre şi gol până la brîŭ. El conduse cămila până aprópe de isvor şi acolo o făcu, să îngenunche, ér apoĭ primi din mâna femeiĭ o fingie şi o umplu din covată. În clipa acésta tăcerea, ce o produse sosirea feteĭ, o turbură zuruitul uneĭ căruţe şi loviturĭ de copite, carĭ se apropiaŭ, şi ceĭ din jur se împrăştiară în tóte părţile strigând.

„Romanul par că va să trécă preste noĭ. Grijĭ!" zise Malluch cătră Ben Hur îndemnându-l cu esemplul sĕŭ, ca să scape repede.

Ben Hur privi într'acolo, de unde venia sgomotul, şi vĕḑu pe Messala, carele cu căruţa sa cu patru caĭ venia drept spre mulţime.

Acum putea să-l vaḑă bine.

Fuga grăbită a mulţimiĭ aduse cămila în primejdie nemijlocită. Ea de alte orĭ póte că era maĭ sprintenă, de cum sînt alte animale de felul eĭ; dar acum zăcea liniştită cu ochiĭ închişĭ şi rumegând, chiar şi când copitele cailor eraŭ deja pe aci să o atingă. Liniştea acésta póte că era urmarea uneĭ tractărĭ prea indulgente, de carea avea parte.

Etiopianul cuprins de spaĭmă îşĭ frângea mânile. Bĕtrânul de sub cort se ridică şi voia să scape, dar bĕtrâneţele îl împedecaŭ, şi el nicĭ chiar în faţa primejdieĭ nu-şĭ uĭtă de dignitatea, cu care se obicĭnuise. Pentru damă era deja prea târziŭ a se gândi la scăpare. Ben Hur sta cel maĭ aprópe de eĭ şi strigă luĭ Messala:

„Opresce! Uĭtă-te, unde îndreptĭ! În dĕrĕpt, în dĕrĕpt!"

Patriţianul rîdea rĕsfăţat.

Ben Hur veḑênd, că aci numaĭ hotărîre repede póte să aducă scăpare, sări înainte şi prinse zăbala caluluĭ din jug şi a soţuluĭ luĭ celuĭ din a fară. „Câne de Roman! Aşa de puţin îţĭ pasă de viaţa altora?" strigă el smâncind cu tótă puterea sa caiĭ. Aceştia săriră în apoĭ şi traseră şi pe ceĭ alalţĭ cu sine. Ruda sbură într'o lature şi luă căruţeĭ ecuilibriul. Messala numaĭ cu greŭ se putu ţiné, pe când credinciosul sĕŭ Myrtil căḑu ca un trunchiŭ la pământ. Când ceĭ din jur veḑură, că primejdia a trecut, rîdeaŭ cu hohot de batjocură.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Bocete adecă cântări la morţi", adunate de I. P. Reteganul, preţul 40 cr.

„Predice pentru Duminecile de preste an", după catechismul luĭ Decharbe, de Vas. Criste, preot, tom. II preţul 80 cr.

La Tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se dau inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Posta Redacţiunii. D-luĭ *M. D.* în *T.* După cât scim noĭ, stenografia s'a aplicat şi la limba română. La noĭ, ceştĭ de din cóce, a fost aplicat sistemul luĭ Gabelsberger din partea luĭ Răcuciŭ şi Eug. Sucevan, ér în România sistemul francez. Curs de stenografie română gabelsbergeriană esistă unul maĭ vechiŭ de D. Răcuciŭ, şi altul maĭ noŭ, dar neisprăvit, de Sucevan; ér curs de stenografie după sistemul francez este unul elaborat de C. P. Protopopescu, stenograf la cameră. Se póte căpĕta la Tipografia E. Wiegand et C. Savoiŭ, Bucuresci, Str. Covaci 14. Preţul 3 leĭ.

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Anunţ de licitaţiune.

Prin care se face cunoscut, că edificarea caseĭ seminariuluĭ clerical gr. cat. din Blaş se va da în întreprindere pe calea licitaţiuniĭ publice minuende. Licitaţiunea se va ţiné în 20 Aprilie st. n. a. c. la 2 óre după amézĭ în cancelaria advocaturiĭ archidiecesane în Blaş.

Preţul de eschemare este 5569 fl. 83 cr. v. a.

Doritoriĭ de a licita aŭ a depune un vadiŭ de 10% după suma de eschemare.

Oferte în scris numaĭ aşa se vor lua în considerare, dacă vor fi provĕḑute cu vadiul de 10% şi vor fi subşternute Prea Veneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitan cel mult până în 19 l. c. orĭ se vor preda comisiuniĭ înainte de a se începe licitaţiunea verbală.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare şi până atuncĭ se pot vedé în cancelaria subscrisuluĭ.

Blaş în 8. Aprilie 1897.

Vasiliŭ Oltean
adv. archidiecesan.

(11) 1—1

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 17 Aprilie 1897.** **Numĕrul 16.**

Şcóla, biserica şi statul.

Cel ce are şcóla, are viitoriul!

Înse cine are şcóla?

În vreme ce statul şi biserica pretind pe sama sa drepturi preste şcólă şi în parte şi deprind drepturile acelea, într'aceea şcóla o are învĕţătoriul, de şi tot îi contestéză orî ce drept preste biserică. El e numaĭ organ, aci al puteriĭ statuluĭ, colo al puteriĭ bisericescĭ, colo al puteriĭ comunale, şi în realitate totuşi el deprinde preste biserică o putere, ce nu se controléză şi nicĭ nu se póte controla.

Să nu ne zică óre cine, că pe învĕţătoriŭ îl controléză auctoritatea luĭ superióră, cheme-se ea orĭ cum. Lucrurile esterne pot să se controleze. Se póte controla şi metodul luĭ de a instrui. Dar de controlarea educăriĭ nu póte fi vorbă. În privinţa acésta şcóla e ca şi învĕţătoriul, şi învĕţătoriul e ca şi şcóla. Ce gândesce el despre cestiunile cele marĭ ale omenimiĭ, aceea o tórnă el în învĕţăceiĭ sĕĭ, fără ca aceştia să bage de samă. Cum ar puté să o bage de samă acésta organele de controlă?

Din acestea putem să scótem pe sama nóstră învĕţătura, că învĕţătoriul e un om de mare importanţă, şi că e un obiect fórte de dorit dreptul de a institui şi destitui pe învĕţătorĭ. Găsim decĭ, că e lucru fórte firesc, că tot factoriĭ ceĭ marĭ de putere aĭ societăţiĭ pretind deprinderea acesteĭ puterĭ ca un drept pe sama sa.

Statul dispune de forţă fisică, şi nu e decĭ mirare dacă el în pretensiunea acésta e maĭ îndrăsneţ de cât alţi factorĭ. El şi scie, să-şi esploateze situaţia favorabilă. El în rîndul cel dintâiŭ o face acésta întroducênd silirea de a cerceta şcóla, cercetarea obligată a şcoliĭ. Adecă el dispune, ca toţi pruncii în o anumită vrîstă să cerceteze vre o şcólă, pentru ca într'însa să-şi dobîndéscă cunoscinţele, de carĭ are lipsă în lupta vieţiĭ. Posiţia sa de putere şi-o maĭ potenţéză statul încă şi prin monopolul de şcólă. El îşĭ ascrie adecă şie-şĭ singur orĭ în însoţire cu comunele politice dreptul esclusiv de a întemeia şcolĭ. Monopolul acesta adevĕrat că îl urgitéză şi la noĭ neîncetat liberalismul şovinist. Dar până la realisarea luĭ la noĭ încă n'am ajuns. Am ajuns înse până la atâta, că statul supune tóte institutele de învĕţămînt controleĭ sale şi le stăpânesce cu controla sa.

Biserica se provócă la misiunea sa didactică, ce a primit-o de la Christos. Ea póte să se provóce cu drept cuvînt încă şi la dreptul sĕŭ istoric. Căcĭ istoria dovedesce limpede, că biserica e propria putere civilisătóre. Ea a trezit idea şcoliĭ, ea e mama şcoliĭ, ea a întemeiat şcolile, a adunat pruncii la învĕţătură şi a dat învĕţătorilor misiunea didactică. Numaĭ după ce aŭ băgat de samă nu întru atâta, cât sînt de momentóse cunoscinţele cele ce se câştigă în şcólă, ci maĭ vîrtos cât de momentósă e înrîurinţa, ce o are şcóla asupra generaţiuniĭ celeĭ ce se pregătesce a lua în mânile sale destinul societăţiĭ omenescĭ, numaĭ după aceea aŭ început a nutri interesare faţă cu şcóla, şi un factor social, care dispune de destulă forţă fisică, pentru ca să credă, că póte îngenunchia orĭ ce altă putere, se silesce a secuestra pe sama sa dreptul esclusiv preste şcólă. Înrîurinţa asupra şcoliĭ statul şi-o reservéză şie-şĭ ér sarcina de a suporta spesele şcoliĭ o aruncă pe umeriĭ singuraticilor orĭ pe aĭ comuneĭ politice.

Dar acum se ivesce cestiunea dreptuluĭ. Căcĭ în zădar ne amăgim cu frase: dreptul maĭ pe urmă tot ĭese învingĕtoriŭ. Lupta póte să ţină vécurĭ; dară cel ce nu are dreptate, acela bolesce de urmările nedreptăţiĭ sale, până când maĭ pe urmă o recunósce şi cércă a îndrepta, ce a stricat. Şi axioma acésta are valóre nu numaĭ cu privire la lucrărĭ, ci şi cu privire la părerĭ. Rătăcirile aŭ de-a rîndul urmărĭ neplăcute, şi dacă eŭ rătăcirea nu o recunosc considerându-o în sine însă-şĭ, voiŭ avé să o recunosc în chip maĭ dureros în urmările eĭ.

De o ast fel de rătăcire fundamentală bolesce societatea în privinţa conceptuluĭ statuluĭ. Statul e şie-şĭ scop, zic profesoriĭ de drepturĭ, şi nicĭ o prostie nu aŭ cercat savanţiĭ a o dovedi cu maĭ mult aparat sciinţific ca chiar prostia acésta. Căcĭ ast-fel se ascrie statuluĭ fire dumnezeéscă. Ast fel se proclamă principiul practic, că ceea ce face statul, e moralminte bine, pentru că statul o face, şi fiesce cine are să se subordineze în chip necondiţionat voinţeĭ statuluĭ.

Aci se maĭ ivesce de la sine întrebarea, că proprie cine e statul acela, care zice despre sine, că el e isvorul a tot dreptul? Ludovic XIV de Franţa a zis, că el singur e statul, pe când Frideric II de Prusia a mărturisit lumiĭ, că el e servitoriul cel dintâiŭ al statuluĭ. Maĭ pe urmă dóră se concentréză statul în puterea aceea de superioritate, carea susţine despre sine, că ea lucră în numele tuturora. Dacă a fost lucru moralminte bun, că puterea acésta de superioritate a dispus decapitarea luĭ Ludovic XVI şi a soţieĭ luĭ, să cumpĕnéscă aceia, carĭ zeifică statul zicênd, că el e şie-şĭ scop, şi nu vor, să sufere, ca óre cine să critice moralitatea faptelor, motivelor şi legilor statuluĭ.

Noĭ nu atribuim statuluĭ o însemnătate atât de înaltă şi dumnezeéscă. Noĭ statul îl privim de o instituţie voită de Dumnezeŭ, pentru ca ea să facă cu putinţă stabilitatea societăţiĭ şi să-ĭ promoveze prosperarea. Statul e de în tocmaĭ aşa de supus legilor dumnezeescĭ ca şi orĭ care om singuratic. Ceea ce face statul e bun nu pentru că o face statul, ci pentru că corĕspunde legilor dumnezeescĭ, şi când o lucrare a statuluĭ nu corĕspunde acestor legĭ, ea e rea în tocmaĭ ca şi cum o ar fi sevârşit un om singuratic.

Şi acum să aplicăm tóte acestea la şcólă. De unde ar şi avé statul vre un drept preste şcólă? Dóră pruncii nu s'aŭ încredinţat statuluĭ. Dimpotrivă Dumnezeŭ îĭ dăruesce părinţilor. Pruncii ar peri în zilele cele dintâiŭ ale esistinţeĭ sale, dacă nu s'ar interesa părinţiĭ de eĭ. Dumnezeŭ ĭ-a dat părinţilor, şi prin aceea, că ĭ-a dat lipsiţi de putinţa de a-şi ajuta, le-a încredinţat şi datorinţa de a se interesa de eĭ. Şi asta s'a întîmplat într'un timp, când încă nicăirea nu putea fi vorbă de vre un stat. Datorinţa asta esistă decĭ neatîrnătóre de la stat. Un drept propriŭ de a educa preste tot nicĭ nu esistă. Esistă numaĭ o datorinţă de a educa, şi şi de cum va voim, ca dreptul de a nu fi conturbaţi în împlinirea datorinţeĭ sale să-l numim drept de a educa, bine; numaĭ cât să nu uĭtăm nicĭ o dată, că dreptul acesta póte să se numéscă drept numaĭ în sens impropriŭ.

Căcĭ în conceptul dreptuluĭ e lucru esenţial acela, că deprinderea luĭ stă în voea celuĭ îndreptăţit. La un drept pot să renunţ, înse la dreptul de a-şi cresce pruncii părinţiĭ nu pot să renunţe. Acest drept e maĭ vîrtos o datorinţă, carea eĭ trebue să o împlinéscă, şi cel ce se amestecă în datorinţa acésta, acela comite nedreptate.

Dar educarea cuprinde tot, ce e de lipsă, pentru ca să facă pe prunc capabil, ca la timpul sĕŭ să pótă sus-

ţiné lupta pentru viaţă, nu numaĭ lupta materială, ci şi lupta morală. Scopul omuluĭ nu stă numaĭ în aceea, ca el să-şĭ dobîndéscă cele de lipsă pentru traiŭ, ci el în viaţa acésta are să urmăréscă şi un scop vecînic.

La tóte acestea pe prunc are să-l facă capabil educarea. Înse pe lângă desvoltarea nóstră culturală abia se vor puté găsi părinţĭ, carĭ să fie în posiţia aceea fisică şi morală, ca eĭ singurĭ să pótă împlini educarea îndestulitóre a pruncilor séĭ. Eĭ aŭ să cerce decĭ ajutoriŭ şi ajutoriul acesta li-l oferesce şcóla.

Din acestea tóte urméză dóuĕ lucruri, şi a nume maĭ întâiŭ că fiesce căruia îĭ stă în voe, să întemeieze şcolĭ, ér apoĭ că e dreptul esclusiv al părinţilor a alege şcóla aceea, căreia să-ĭ încredinţeze pruncii séĭ spre educare.

Asta pare decĭ a fi partea principială a acesteĭ cestiunĭ importante.

În praxă înse lucrurile se desvóltă de multe orĭ nebăgându-se în samă principiile. Statul adevĕrat că nu are nicĭ un drept preste şcóla, carea nu a întemeiat-o el; dară el totuşĭ are interesul, ca fiitoriĭ séĭ civĭ să-şĭ însuşéscă o anumită sumă de cunoscinţe, de carĭ are lipsă între împrejurările de astăzĭ ale vieţiĭ. Îĭ stă decĭ în voe a întemeia şcolĭ. Înse aceea, că óre părinţiĭ să trimită pe pruncii séĭ în şcolile acestea orĭ nu, aceea e tréba părinţilor. Statul póte să le facă comodă şi favorabilă trimiterea acésta, dar nu-ĭ póte sili, ca să-ĭ trimită. Ba maĭ mergem încă cu un paş maĭ de parte: Statul are să apere nu numaĭ drepturile părinţilor ci şi pe ale pruncilor, şi el de aceea póte pretinde de la părinţĭ, ca eĭ să se îngrijéscă de aceea, ca pruncii lor să-şĭ câştige o anumită mĕsură de cunoscinţe. El póte introduce cercetarea obligată a şcoliĭ, înse nu póte sili pe părinţĭ, ca eĭ să dea pe pruncii séĭ în şcóla luĭ. Că în ce chip îşĭ dobîndesc pruncii cunoscinţele de lipsă, asta nu e tréba statuluĭ.

Biserica încă are un interes important în faţa şcoliĭ. Ba ea are încă şi maĭ mult: ea în mandatul sĕŭ cel dumnezeesc de a învĕţa pe ómenĭ are faţă cu şcóla o datorinţă şi prin urmare şi un drept. Ea ca orĭ cine are dreptul de a întemeia şcolĭ, dar ea are şi datorinţa de a învĕţa pe ómenĭ în cele ale religiuniĭ. Datorinţa asta o are ea faţă cu ceĭ marĭ şi cu ceĭ micĭ. Ea póte decĭ să adune pe ceĭ micĭ în jurul sĕŭ, pentru ca să-ĭ înveţe adevĕrurile religióse creştine, şi dacă ea întocmesce lucrurile ast fel, cât cu învĕţarea adevĕrurilor creştine împreună şi învĕţarea sciinţeĭ profane, pe cum o a şi făcut şi o face şi astăḑĭ pe tótă faţa pămîntuluĭ, atuncia părinţiĭ ar lucra fórte nebunesce, dacă ar trimite pruncii séĭ în scóla bisericiĭ, pentru ca eĭ acolo să înveţe adevĕrurile religióse, şi tot de o dată şi în şcóla statuluĭ, pentru ca eĭ acolo să-şĭ câştige cunoscinţele cele alalte. Preste tot grăind, pe cum am observat deja maĭ la deal, biserica e mama şcoliĭ. Şcolĭ în înţelesul nostru nu a avut nicĭ când întrégă anticitatea cea păgână, de şi ea s'a avîntat la o tréptă înaltă a culturiĭ. Cetirea şi scrierea, carĭ totuşĭ sînt fundamentul neapĕrat de lipsă a tótă sciinţa, eraŭ bunul claselor celor maĭ înalte. Numaĭ biserica s'a gândit în sfîrşit la aceea, ca să împărtăşéscă poporuluĭ fundamentul acela şi spre acest scop a întemeiat şcolile sale. Din şcolile acestea s'a lăţit sciinţa.

Pe cum se desvóltă la noĭ raporturile scolastice, ele pentru noĭ creştiniĭ devin nesuferibile. Dreptul părinţilor asupra educării pruncilor séĭ începe a nu se maĭ recunósce şi a nu se maĭ băga în samă. Cel înzestrat cu averĭ lumescĭ adevĕrat că póte să încredinţeze pruncii séĭ acelora, faţă cu carĭ nutresce încredere, şi chiar şi în casurĭ de acestea cércă statul, dacă póte şi el să nutréscă încredere faţă cu educătoriĭ aceia. Înse ce va fi cu ceĭ ce nu dispun de sacĭ plinĭ de banĭ, — şi eĭ sînt ceĭ maĭ mulţĭ? — Acuma rĕul nu e încă chiar de faţă, ci numaĭ ameninţă. Tot maĭ mult se grăesce despre statificarea tuturor şcolilor. Atuncia vor duce pe pruncĭ în cas de lipsă cu ajutoriul poliţieĭ într'o şcólă, în care funcţionéză nisce învĕţătorĭ, faţă cu carĭ părinţiĭ pruncilor cu greŭ vor puté să nutréscă încredere. Nimenĭ nu-ĭ va întreba, dacă eĭ nutresc încrederea acésta orĭ ba. Vor grăi şi atuncia mult despre instrucţie şi educare religiósă-morală. Dar esperinţa, ce s'a făcut până acum la noĭ şi pe airia în şcolile statuluĭ, ne spune, ce să ţinem despre crescerea religiósă, de care se vor îngriji în şcolile acelea învĕţătoriĭ. Numaĭ de unăzĭ a avut lumea parte de spectacolul de a vedé în Austria pe învĕţătorĭ votând pentru candidaţĭ de deputaţĭ socialiştĭ!

Descreştinarea Ungarieĭ înaintéză cu paşĭ repeḑĭ de la întrarea în vigóre a nóuĕlor reforme bisericescĭ politice. Maĭ pe fie care zi se fac insinuărĭ de trecere de la confesiunile creştine la neconfesionalitate, adecă la descreştinare; căcĭ o religiune fără cult şi fără cler nicĭ intipui nu se póte. E mirare, că cel maĭ mare contingent al neconfesionalilor îl daŭ protestanţiĭ şi biserica protestantă, a careĭ conducĕtorĭ aŭ spriginit cu zel guvernul liberal în aducerea nóuĕlor reforme are cele maĭ considerabile perderĭ; pe când israiliţiĭ, de şi în teoriĭ sînt apĕrătoriĭ neconfesionalităţiĭ, ţin strîns la religiunea lor. Maĭ trec la neconfesionalism şi greco-orientaliĭ de prin Banat, unde poporul e moralminte decăḑut.

Foilor magiare li se anunţă din Hodmezővásárhely, că acolo în timpul din urmă erăşĭ s'aŭ declarat numĕróse familiĭ de neconfesionale. Neconfesionaliĭ aparţin secteĭ Nazarenilor, care sustă de maĭ mulţĭ anĭ şi numĕră sute de membri. O altă parte a fost provocată de socialiştĭ, ca să se elibereze de darea apĕsătóre a cultuluĭ repăşind din biserică. Fiind că în sensul articluluĭ de lege XLIII din 1895 neconfesionaliĭ aŭ să plătéscă încă cincĭ anĭ contribuţiunea cultuluĭ la biserica, din care aŭ eşit, trec maĭ întâiŭ la Unitarĭ, fiind aicĭ darea de cult numaĭ 50 cr. pe an. În adevĕr e dureros, când cine va şi numaĭ pentru 50 cr. încă e gata a-şi părăsi religiunea. Contra reului acestuia de care până acum maĭ puţin sufere biserica catolică, numaĭ zelul cleruluĭ în instruirea, religiósă şi îndrepatrea poporuluĭ maĭ ajută. Aicĭ ĕră se dovedesce însĕmnătatea şcolilor bune confesionale, unde preotuluĭ şi învĕţătoriuluĭ îĭ se îmbie ocasiune de a sădi adînc în inima tinerimiĭ pincipiile religiuniĭ creştine. Prin şcólile de stat, la înmulţirea cărora se lucră acum cu prea mare diligintă în ministeriŭ nu maĭ indiferentismul religios se propagă, apoĭ indiferentismul e primul paş spre neconfesionalism şi descreştinare. De unde guvernul liberal, care ţintesce, ca prin şcolile de stat să amalgamiséze diferitele naţionalităţĭ în una magiară şi să împace confesiunile, lucră indirect la descreştinarea Ungarieĭ.

Un convertit celebru. — Trecerile de la anglicanism la catolicism sînt lucru de tóte zilele în Anglia. De la memorabila conversiune a luĭ Manning în 1840 şi a luĭ Newman în 1850 nicĭ o conversiune nu a produs aşa mare svon ca întórcerea la biserica catolică a d-luĭ Maturin din congregaţia anglicană a s. Ioan Evangelistul. De curênd împreună cu dl Maturin s'a făcut catolic şi predicatorul anglican Henric Mother de la biserica Bortholomeŭ din Brighton. Ambiĭ se prepară în Roma pentru primirea ordinăriĭ de preoţĭ. În specie, ce privesce conversiunea luĭ Maturin, e de observat, că el a fost cel maĭ însĕmnat orator al bisericiĭ anglicane; era considerat şi de cel maĭ erudit şi maĭ consumat polemic. Viaţa sa esemplară, zelul sĕŭ înfocat pentru biserica protestantă l-aŭ înduplecat, să între în congregaţiunea anglicană a S. Ioan Ev., care, după norma celor catolice, urméză consiliile evangelice. Fiind el cel maĭ celebru şi cel maĭ cu influinţă membru al congregaţiuniĭ numite, nu e mirare, că mulţĭ din foştiĭ séĭ colegĭ să pregătesc a-l urma şi în catolicism. Ca misionar anglican şi-a câştigat renume nu numaĭ în Europa, ci şi în America, unde încă a provocat mare sensaţie conversiunea luĭ. El este în cea maĭ frumósă etate a bărbăţieĭ şi conversiunea luĭ se datoresce după Dumnezeŭ în locul prim lucrăriĭ directe a Sfinţieĭ Sale Leo XIII.

Curţile cu juraţĭ şi naţionalităţile. — Proiectul de lege pentru reorganisarea curţilor cu juraţĭ prevede, că numaĭ aceĭ cetăţenĭ pot figura ca juraţĭ, carĭ poşed limba magiară. Prin acésta dispositie să restringe dreptul cetăţenilor, carĭ îşĭ fac datorinţele către stat, dar nu sciŭ ungurésce, prin urmare purceḑênd din principiul egaleĭ îndreptăţirĭ, condiţionarea de la cunóscerea limbiĭ magiare a dreptuluĭ de a funcţiona ca jurat e nedréptă pentru nemagiarĭ. Despre nedreptatea acésta sînt conscĭĭ şi fabricătoriĭ proĭectuluĭ de lege. Spre a da un colorit de legalitate neîndreptăţiriĭ proĭectate eĭ publică în Pol. Corr. o epistolă datată din Budapesta, în care afirmă, că cunóscerea limbiĭ magiare e prescrisă deja de legea, care declară limba magiară ca limbă esclusivă în pertractarea judiţiară. Pentru juraţĭ, carĭ nu sciŭ limba statuluĭ, judecătoria ar fi necesitată să traducă singuraticele acte prin interprete, ceea ce ar lipsi procedura curţiĭ cu juraţĭ de nemijlocita intuiţiune. În pracsă încă nu invólvă în sine dispositia acésta nicĭ o vătĕmare pentru naţionalităţĭ. Datele statistice ale ministeriuluĭ de justiţie probézĕ, că în întrégă ţara între bărbaţiĭ de la 30—60 de anĭ 70% poşed perfect limba magiară în vorbire şi scriere

şi proporţiunea e şi mai favorabilă, dacă se consideră, că capabilitatea de a fi jurat începe la etatea de 26 de ani. Abia se póte întipui casul, când nu s'ar puté constitui juriul din lipsa juraţilor, cari nu ar sci ungurésce. Comunicatul semioficios din Pol. Corr. e întocmit spre a seduce pe ómenii simpliculi. Nicĭ o lege nu prescrie, ca procedura judiţiară să decurgă numai ungurésce, de şi în praxă aşa se întîmplă de presente. Mai de parte intuiţiunea nemijlocită pretinde, ca juratul să posédă deplin limba acusatului, a martorilor, a apĕrătorilor şi a celor alalte persóne, cari aŭ rolă în proces, şi nicĭ de cum să nu-şi câştige impresiunile şi convingerile prin traducerea defectuósă, comunicată sec şi rece de cătră interprete, cum se întîmpla de present pertractarea proceselor de presă intentate ziarelor nemagiare. Unde limba acusatului e magiară, să scie juraţii ungurésce, unde română, românésce, cu un cuvînt să cunóscă limba părţilor litigante. Acesta o aduce cu sine natura lucrului.

Din datele publicate de cătră ministeriul de justiţie se vede, că numĕrul bărbaţilor, cari să scie ungurésce, lipsesce în sediul alor 11 tribunale regescĭ, anume: Eperjes, Deva, Csikszereda, Elisabetopol, Aranyos-Maroth, Rozsa-hegy, Biserica-albă, Caranşebiş, Ipolyság, Lőcse şi Trencsén. După proïectul de lege pe teritoriul fie cărui tribunal trebue să fie cel puţin 480 de indivizi capabilĭ de a funcţiona ca juraţi. În oraşele enumĕrate numai aşa pot fi curţi cu juraţi, dacă se vor lua în numĕrul de 480 şi indivizi din afară; dară cine nu scie cu venirea acestora pentru constituirea juriului câte dificultăţi nu întimpina? Decĭ şi aserţiunea, că ar fi destui bărbaţi cualificaţi, cari sciŭ bine ungurésce, încă este nefundată.

Socialismul agrar în loc de a se sugruma prin mĕsurile estra-ordinare luate de guvernul nostru numit liberal, devine tot mai ameninţător. Socialiştii din Alföld, cel mai productiv ţinut al Ungarieĭ, se organiséză neîncetat. Dacă auctorităţile prin mĕsurĭ violente îĭ impedecă de la consfătuirĭ publice asupra stării lor, eĭ se adună în secret şi încă de pe acum se pregătesc pentru înscenarea uneĭ greve generale pe timpul secerişului. Liberalii s'aŭ dedat se ascrie mişcările socialiste agitaţiunii unor ómenĭ fără inimă; dară uĭtă, că aceştia aŭ crescut în şcóla liberală, care ĭ-a despoiat de religiune şi prin urmare şi de cultura inimiĭ şi de moralitate, care face destingere între al meŭ şi al tĕŭ, şi îţi impune a da fie cărui, ce i-se cuvine. Admitem şi noĭ că agitaţiunea va nutri socialismul, dară causa luĭ principală este esploatarea şi sĕrăcirea poporului prin marele capital. Când poporul vede de o parte miseria sa, ĕră de cea alaltă îmbuibarea capitalismului şi pre lângă acea îĭ lipsesce şi cultura religiósă-morală, care ĭ-ar da tărie, să supórte starea luĭ cea de compătimit, uşor ascultă de socialiştiĭ agitătorĭ, ba şi când nu l-ar agita nime uşor s'ar nasce în mintea luĭ ideĭ socialiste. Sistemul liberal, care spriginesce capitalismul şi înmulţesce sarcinile poporului e causa principală a mişcărilor socialiste; delăture-se acésta causă, şi vocea agitatorilor va resuna în deşert.

Proprietariĭ de pămînt din comitatele Békés, Csanád şi Csongrád sînt îngrijiţi cu privire la desvoltarea mişcăriĭ socialiste. Comisiunea administrativa a comitatului Békés de pe acum a recurs la ajutoriul guvernului cerênd, ca la timpul seŭ, să trimită soldaţi pentru lucrul câmpului. În casul acesta greva socialistă ar suferi un mare fiasco. Comitatele de din colo de Dunăre încă ferb de propaganda socialistă, şi ea a erupt între ţereniĭ din Croaţia, unde până acum numaĭ între industriaşi se aflaŭ socialiştiĭ.

Ţĕreniĭ croaţi ajunşi la sapă de lemn primesc cu bucurie doctrina socialistă de a împărţi între sine latifundiile marilor proprietarĭ. Eĭ recurg şi la fapte violente în direcţiunea acésta şi chiar în zilele trecute aŭ fost escortaţi 37 de socialiştĭ agrarĭ pentru escese şi predaţi tribunalului din Esseg. Redactorul ziarului social-democrat: „Sloboda“ în 10 a c. a fost prins şi escortat la Mitroviţa pentru agitaţiunile socialiste. Regimul croat a publicat adevĕrat statariu în contra socialiştilor şi a instituţiunilor lor. Banul prin un ordin strict a dispus auctorităţilor administrative, ca să disólve tóte cluburile şi reuniunile politice, colectele şi ofertele făcute în favorul lor să le confisce, ĕră în contra colectanţilor şi a fundatorilor de corporaţiunĭ politice să încépă cea mai rigorósă urmărire criminală. Ordinaţiunea sa a dat-o banul pe basa patenteĭ împĕrătescĭ din 26 Novembre 1852, care şi acum este în vigóre pentru Croaţia-Slavonia.

Prin ordinaţiunea banuluĭ în contra socialiştilor sînt lovite şi partidele politice opositionale, cari aŭ o mulţime de cluburĭ politice. Îu sensul ordinaţiuniĭ cluburile aŭ se fie desfiinţate ĕră baniĭ lor confiscaţi chiar acum în prejma alegerilor pentru dieta croată.

În contra naţionalităţilor nemagiare ca şi în contra socialistilor le sînt bine venite liberalilor nostri patentele de pe timpul absolutismuluĭ şi mĕsurile estra-ordinare. Ele înse nu duc la scop. Pe Magiarĭ ĭ-a vecsat, dară nu ĭ-aŭ putut nimici patentele absolutistice la timpul seŭ, aşa nu vor nimici nicĭ pe naţionalităţi. Socialismul e o bólă socială, care numaĭ prin guvernare drĕptă şi înţeléptă, prin rentórcerea la principiile creştine, se póte vindeca. De aceste principiĭ actualiĭ guvernanţi nu voesc nicĭ se scie, şi pentru aceea va rĕmâné socialismul şi pe viitor ca o cangrenă pe corpul societăţiĭ din statul nostru.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII a primit Duminecă în audienţă pe ambasadorul şahuluĭ persian, care ĭ-a adus la cunoscinţă suirea pe tron a nouluĭ rege Muraf-Feredin.

Consistoriul papal se va ţiné în 19 a. c.

Papa Leo XIII de curênd a adresat o epistolă archiepiscopuluĭ de Toulousa, în care arată, că ĭ-aŭ interpretat fals scriptele de mai înainte ceĭ ce susţin, că Sfinţia Sa ar pofti de la Catoliciĭ francesĭ primirea necondiţionată a formeĭ de guvernare republicană. Papa a provocat şi provócă pe Catoliciĭ din Franţa la unire şi la luptă politică organizată pentru apĕrarea şi promovarea intereselor religióse a cetăţenilor. Prin epistola papală se dă a înţelege monarchiştilor, că S. Scaun nu le este contrariŭ.

Franţa.

Abatele Gayrand a interpelat pe ministrul de justiţie Darlan, că pentru ce s'a sistat din noŭ solvirea competinţelor la doĭ parochĭ, după ce statul are să solvéscă preoţimiĭ competinţa ca desdăunare pentru averile secularisate ale bisericiĭ. Ministrul nu a putut aduce nimica în contra acelor doĭ preoţi, ci s'a restrîns a declara, că acesta e un drept al statuluĭ practizat de tóte guvernele, adecă după morala liberală nedreptatea practizată de guvernele republicane constitue un titlu de drept, spre a se practiza şi pe viitor.

Pe când guvernul persecută biserica, unica propagătóre a adevĕrateĭ moralităţi, senatul începe o acţiune energică spre a pune stavilă imoralităţiĭ. La insistinţa senatuluĭ în direcţiunea acésta în şedinţa din 12 a c. ministrul de instrucţiunea publică a declarat, că va dispune censura preventivă pentru spesele, ce aŭ să se predée în ospĕtăriile de rênd. Ministrul de interne Barthon spune, că a oprit strict vinderea pe strade a chipurilor imorale. În fine ministrul de justiţie promite, că guvernul va aduce proïecte de legĭ pentru protegerea mai eficace a moralităţiĭ.

Îşĭ uĭtă capiĭ republicanĭ, că acolo unde nu-ĭ temere de Dumnezeŭ şi religiositate, nu póte prospera moralitatea, lipsîndu-ĭ fundamentul şi rădăcina. Prin legĭ rigoróse se póte ajunge cel mult la aşa numita legalitate. Dacă republicaniĭ voesc sincer restabilirea moralităţiĭ în viaţa publică şi privată a cetăţenilor, nu aŭ de cât să se reţină de a mai împedeca biserica întru împlinirea misiuniĭ sale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministri presidenţi şi de finanţe austriacĭ şi ungarĭ ĕră aŭ avut Duminecă conferinţă în Viena. Tot Duminecă după amĕzi acestĭ ministri aŭ ţinut conferinţă sub presidiul Maiestăţiĭ Sale. Unele foĭ vreaŭ să scie, că proporţiunea cuoteĭ e deja stabilită, anume 65.3: 34. 7. Semioficiósa „Bud. Tud,“ după datină desminte scirile referitóre la cuotă, scriind că scirile, după carĭ obiectul pertractărilor ar fi fost stabilirea cuoteĭ, şi că cuota deja s'ar fi stabilit între cele dóuĕ guverne, firesce aŭ să se privéscă ca scornitură cu totul arbitrară şi nefundată. Cele dóuĕ guverne şi acum ţin la prescrierea legiĭ, că stabilirea cuoteĭ înainte de tóte aŭ să-o facă câte o comisiune esmisă de parlamente, şi guvernele nu se dimit în pertractărĭ, până ce nu-şĭ vor fi pronunţat comisiunile cuvîntul ultim.

Ultimul nunţiu al comisiuniĭ ungare a fost dorinţa, de a se complana diferinţa prin convenirea ambelor comisiunĭ şi tractarea verbală a cestiuniĭ. Nóua comisiune austriacă a primit propunerea acésta şi membri eĭ sînt gata a veni la Budapesta. Dacă nicĭ aceste pertractărĭ nu ar conduce la conţelegere, atuncĭ aŭ să pertracteze cestiunea cuoteĭ guvernele, şi pe basa acelor pertractărĭ să substérnă dietelor proïecte de legĭ cu privire la

suportarea speselor comune ale monarchieĭ în sensul articuluĭ de l. XII din 1867.

Austria.

Germaniĭ liberalĭ şi naţionalĭ din parlamentul din Viena atacă aspru guvernul pentru ordinaţiunea data în favorul limbeĭ cehe şi pretind revocarea aceleĭ ordinaţiunĭ fără amânare. La atacurile oposiţionale rĕspunzêndu ministrul president Badeni a declarat, că ţine la principiul fundamental, cumcă determinarea limbeĭ oficióse la oficiolate aparţine esecutiveĭ, şi din causa acésta are să se facă pe calea ordinaţiunilor. Acest principiŭ l-aŭ urmat toţi ministri de la era constituţională în cóce. Ce privesce partea politică a cestiuniĭ accentuéză, că orĭ şi cât de mult ar considera guvernul spriginul clubuluĭ cehic, totuşĭ ordinaţiunea amintită nu a dat-o din punct de vedere al tacticeĭ parlamentare. Cestiunea trebue privită din dóuĕ puncte de vedere, un punct e dreptatea şi egalitatea; éră cel alalt punct de vedere e de a pune basă la egala îndreptăţire a ambelor naţionalităţi. Guvernul a declarat chiar la păşirea sa în oficiŭ, că se va ocupa maĭ de aprópe cu cestiunea bohemă. Regularea în cestiunea limbeĭ este o condiţie pentru regularea cestiuniĭ boheme.

Vorbind despre situaţiunea politică generală a imperiuluĭ, zice Badeni, că decretul impĕrătesc, prin care s'a reconstituit cabinetul eschide domnia de partid, ceea ce ar fi şi imposibil în Austria. Decĭ guvernul, ca şi până acum, va avé ca normativ în activitatea sa numaĭ interesele imperiuluĭ, primind cu mulţămită spriginul partidelor moderate din parlament.

România.

Crisa ministerială s'a resolvat prin formarea unuĭ cabinet Sturdza. Ministrul president Sturdza şĭ-a reservat afacerile esterne, la interne e Ferekide, la finanţe G. Cantacuzino, la culte Spiru Haret, la justiţie Al. Djuvara, la rĕsboiŭ generalul Berendeiŭ, la dominiĭ A. Stolojan şi la lucrările publice Jonel Brătian. Ceĭ maĭ mulţĭ dintre actualiĭ ministri aŭ maĭ făcut parte din cabinetele anterióre.

Noul cabinet, compus numaĭ din elementele sturdzişte ale partiduluĭ naţional s'a presentat corpurilor leguitóre în 12 a c., unde dl Sturdza a cetit decretul regal de denumire. În camera dl Sturdza a făcut următórea declaraţiune: „Eşit din sinul partiduluĭ naţional-liberal, vom urma ca şi predecesoriĭ nostri, pe calea trasă de un lung şir de anĭ de muncă spornică pentru ţară. Ne vom da tóte puterile nóstre, ca să împlinim cu scrupulositate datoriile luate asupra-ne. Rugăm pe toţĭ membri parlamentuluĭ să ne dée spriginul lor, pentru ca strins uniţĭ în ale patrieĭ interese — să ţinem sus prestigiul şi posiţiunea regatuluĭ. D. Fleva critică aspru noul cabinet, numindul un guvern de provocaţiune; éră Gr. M. Sturdza declară, că în faţa evenimentelor din afară consideră cabinetul dluĭ Dum. Sturdza ca un pericul pentru ţară. E cunoscut înse, că prinţul M. Gr. Sturdza este amic mare al Rusieĭ, pe când dl Dum. Sturdza al întreiteĭ alianţe. Conservatoriĭ sînt provocaţĭ prin şeful lor, dl Lascar Catargiŭ, ca în faţa nóueĭ situaţiunĭ politice din fie care judeţ, să se trimită pe 18 April delegaţĭ la Bucurescĭ pentru o consfătuire.

Italia.

Socialistiĭ cuceresc tot maĭ mult teren în ţară şi în parlament. În 1890 abia eraŭ doĭ ablegaţĭ socialistĭ în cameră şi în 1895 numĕrul lor s'a urcat la 8, pe când la ultimele alegerĭ aŭ dobîndit socialistiĭ 20 de mandate de deputaţĭ în parlament. Marchisul Rudini la începutul guvernăriĭ sale se lăuda, că de socialism nu se téme şi a esoperat de la Regele agraţiarea tuturor socialiştilor deţinuţĭ. Acum înse şi pe ministeriul Rudini l-a cuprins gróza de crescerea repede a socialismuluĭ. Ministrul de justiţie deja a şi dat ordin tribunalelor, să purcédă maĭ rigoros în urmărirea socialismuluĭ.

E vorbă, că guvernul italian ar fi pe cale de a ceda Egiptuluĭ fortăréţa Cassala, după ce susţinerea eĭ ar recere prea multe jertfe de la statul italian.

În cestiunea Creteĭ, fiind interpelat de oposiţie a declarat ministrul president Rudini, că Italia a intervenit cu flota spre a apĕra pe cel slab în contra celuĭ maĭ tare şi a mijloci poporaţiunĭ cretene pace şi libertate, şi nicĭ de cum nu a păşit în contra Greciеĭ. Ca Italia să lucre în armonie cu cele alalte puterĭ o pretinde propriile eĭ interese, păstrarea echilibruluĭ pe marea mediterană şi conservarea păciĭ europene.

Turcia.

Concentrarea armateĭ în Macedonia şi Tesalia la confiniile grecescĭ deja a dat ansă la bătăĭ formale între Turcĭ şi Grecĭ. Maĭ multe cete de voluntarĭ grecĭ ajutaţĭ de legionarĭ italianĭ sub conducerea socialistuluĭ Cipriani aŭ încălcat teritoriul turcesc. Informaţiunile referitóre la bătăĭ sînt defectuóse şi variéză după sorgintea, din care proviu. Şi Turciĭ şi Grecĭ se laudă pe sine în telegramele, ce le trimit preseĭ europene. După anunţările turcescĭ la Dicasta ar fi fost în luptă 5000 de Grecĭ, perdênd 2000 de ómenĭ. La Spilo aŭ avut Greciĭ în zilele acestea perdere de 1000 de ómenĭ. Între voluntariĭ grecĭ sînt şi mulţĭ ostaşi din armata regulată grecéscă. Atacurile din partea voluntarilor se întîmplă maĭ mult nóptea. Greciĭ voesc, ca prin acéste molestărĭ a armateĭ turcescĭ, să provóce pe Turcia la declararea rĕsboiuluĭ. Turciĭ se pare, că înţeleg intenţiunile grecescĭ şi sînt fórte precauţĭ. Edhem-paşa, comandantul suprem, a dat ordin ostaşilor, ca să nu trécă confiniele grecescĭ în urmărirea bandelor de atăcătorĭ. Trimisul turcesc din Atena a atras atenţiunea ministruluĭ de esterne grecesc, că pe teritoriul Turcieĭ se pregătesc nóue bande spre a pătrunde în provinţele turcescĭ.

Insurgenţiĭ cretenĭ aŭ cuprins fortăréţa Kissamos, care éra sub scutul floteĭ austro-ungare. Tunurile floteĭ austro-ungare nu aŭ putut împedeca ocuparea fortăreţeĭ, nicĭ femeile şi prunciĭ Turcilor nu aŭ putut fi salvaţĭ.

Armata turcéscă e concentrată maĭ ales în Monastir, Salonichi, Elasona, Domenic, Dicasta, Crania şi Janina. Cu totul sînt în Turcia europénă 83,250 de soldaţĭ pedestri, 2500 călăreţĭ şi 204 tunurĭ. Pe când Grecia are la confiniĭ la 70.000 soldaţĭ, la carĭ se adaug 3000 de legionarĭ filoelenĭ. Principalele întăriturĭ grecescĭ sînt Larissa, Tricala şi Arta.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

(Continuare.)

Cu prilejul conciliuluĭ Vatican Bismarck cercase a provoca pe episcopiĭ germanĭ la inscenarea uneĭ schisme. Cercarea acésta s'a adeverit înse de zădarnică. Numaĭ un numĕr mic de preoţĭ şi laĭcĭ s'aŭ rĕsculat asupra „dogmeĭ celeĭ nóuĕ“ pe cum le plăcea a caracterisa definirea dogmeĭ despre infalibilitatea Pontificeluĭ Roman. De oposiţia acésta a câtorva preoţĭ şi laĭcĭ s'a acăţat acum Bismarck spre a provoca schisma aceea mult dorită. Vre-o zece profesorĭ se priviaŭ adecă pe sine de infalibilĭ şi împotrivindu-se declarăriĭ conciliuluĭ Vatican întemeiară secta „vechilor catolicĭ“.

Lucru firesc, că episcopiĭ nu puteaŭ lăsa în funcţiunĭ bisericescĭ preoţĭ de aceia, carĭ aŭ inscenat rĕsvrătirea acésta publică împotriva hotărîriĭ conciliuluĭ şi împotriva auctorităţiĭ papale.

Ministrul cultelor v. Mühler din contră primia neîncetat porunca de a sprigini pe rĕsvrăţiţiĭ aceştia cu tóte mijlócele, de carĭ dispunea statul.

Cu tóte că ceĭ maĭ mulţĭ dintre profesoriĭ „vechĭ catolicĭ“ de la universităţĭ în lipsa de ascultătorĭ nu puteaŭ să ţină prelecţiĭ, eĭ totuşĭ primiaŭ şi pe maĭ de parte salarele sale din partea statuluĭ, éră la numirea de profesorĭ ortodoxĭ ministrul nu voia de loc să se gândéscă.

Stările cele maĭ triste se iviră în Braunsberg. Acolo eraŭ aplicaţĭ un profesor gimnasial de religiune şi un director seminarial, carĭ nu se supuseră hotărîrilor consiliuluĭ Vatican. Episcopul îĭ declară decĭ de escomunicaţĭ. Eĭ înse spriginiţĭ din partea auctorităţilor statuluĭ continuaŭ a propune studiul obligat al religiuniĭ.

Episcopul de Ermland dr. Krementz se oferi, că va aplica în locul lor cu spesele sale altĭ doĭ învĕţătorĭ de religiune, numaĭ ca să satisfacă consciinţeĭ părinţilor catolicĭ, carĭ aprópe toţĭ voiaŭ, ca pruncii lor să fie crescuţĭ în învĕţătura catolică.

Cu tóte acestea ministrul rĕspunse în 29 Iuniŭ 1871, că el nu póte să facă nicĭ o schimbare, de óre ce aceĭ doĭ profesorĭ de religie învaţă „încă şi astăzĭ, ceea ce aŭ învĕţat înainte de 18 Iuliŭ 1870 cu aprobarea bisericiĭ“. O înlocuire a lor cu altĭ profesorĭ statul nu póte decĭ să permită.

Şcolariĭ catolicĭ aveaŭ decĭ să fie siliţĭ a învĕţa religia de la nisce profesorĭ ereticĭ. Episcopul se plânse, că prin acésta se face silă consciinţeĭ catolicilor. Atuncia ministrul rĕspunse în chip cinic, că „în Prusia preste tot nimenĭ nu e silit, să cerceteze vre un gimnasiŭ“. Cu alte cuvinte dacă catoliciĭ nu vor, să li-se facă silă consciinţeĭ, atuncia nu umble la şcólă. Chiar ca pe timpul luĭ Iulian Apostatul.

Nicĭ ulterióra corespondinţă a episcopuluĭ cu ministrul nu a dus la nicĭ un resultat. De aceea episcopatul întreg a subşternut acum în 7 Septembre împĕratuluĭ un memorand, în care s'a tânguit asupra sileĭ

acesteia, ce o făcea ministrul consciinţeĭ catolicilor, şi asupra acestuĭ amestec al autorităţilor statuluĭ în afacerile de credinţă ale catolicilor. Împĕratul le-a rĕspuns în 18 Octobre, că după ce episcopiĭ şi maĭ ales Sfinţia Sa până acum aŭ recunoscut, că „biserica catolică în Prusia are parte de o stare maĭ favorabilă de cât în orĭ care altă ţară“, el, împĕratul, „nu s'a aşteptat la aceea, ca în un memorand al episcopilor prusescĭ să afle rĕsunetul tonuluĭ aceluia, care s'a cercat a se intona pe cale publicistică şi parlamentară cu scopul de a clătina încrederea aceea îndreptăţită, cu care supuşiĭ meĭ catolicĭ aŭ privit până acuma la guvernul meŭ“. La sfârşitul resoluţieĭ împĕratul a maĭ vestit, că în urma nóuĕlor „evenimente din sinul bisericiĭ catolice“ vor fi de lipsă mĕsurĭ legislative.

Şi aşa se vede, că deja maĭ înainte de ce s'ar fi luat „mĕsurĭ legislative“ nóuĕ, deja maĭ înainte a început statul a persecuta cu forţă credinţa, ce o mărturisiaŭ Papa, episcopiĭ, preoţiĭ şi poporul catolic. Şi cu o cale s'a proclamat principiul, că în cele ce privesce învĕţătura catolică, în Prusia nu are să dispună Papa, nicĭ episcopatul, ci ministrul protestant al cultelor conform poruncilor, ce le va primi de la Bismarck.

Şi Bismarck nu s'a oprit numaĭ la proclamarea acestuĭ principiŭ.

În orĭ care stat paritetic pe lângă un ministru protestant al cultelor ar trebui să fie şi unul catolic. Un protestant pe lângă tótă buna voinţă a dese orĭ nu e adecă capabil a-şĭ forma judecată corectă în afacerĭ bisericescĭ catolice. Orĭ dacă nu esistă un ministru catolic al cultelor, atuncia ministrul cel protestant trebue cel puţin să aĭbă lângă sine un sfetnic catolic orĭ un senat compus din maĭ mulţĭ sfetnicĭ de aceştia.

Instituţia asta în Prusia s'a întrodus în 1841 sub numele „despĕrţĕmîntul catolic în ministeriul cultelor“. El se compunea din un director şi doĭ orĭ treĭ consilierĭ. Până unde se estindea competinţa lor, asta atîrna de la ministrul cultelor, de la presidentul cabinetuluĭ orĭ de la regele.

Între împrejurărĭ normale acest despărţĕmînt trebuia să fie de folos atât statuluĭ cât şi bisericiĭ, până când esista „concordia inter sacerdotium et imperium“.

Dar după ce Bismarck hotărîse, ca în alianţă cu liberaliĭ să subordineze imperiuluĭ sacerdoţiul, el se găsia în faţa alternativeĭ, ca saŭ să tragă despărţĕmîntul în partea sa saŭ să-l desfiinţeze.

El a şi făcut încercărĭ de a-l trage în partea sa. De repeţite orĭ s'aŭ apropiat de dr. Krätzig, directorul despărţĕmîntuluĭ, acum cu ispite şi momirĭ, acum cu ameninţărĭ. Dar nicĭ sórele nicĭ vîntul nu putură să clatine pe acest serv credincios al bisericiĭ. El sta neclătit în onestitate şi în credinţă. El denegă luĭ Bismarck cooperarea sa în „Kulturkampf“ şi de aceea a trebuit să cadă.

Deja pe timpul consiliuluĭ Vatican aŭ cerut numaĭ a rare orĭ sfatul despărţĕmîntuluĭ. Mĕsurile hotărîtóre de altmintre nicĭ nu maĭ purcedeaŭ acum de la ministrul cultelor, ci de la cancelarul Bismarck. În afacerea din Braunsberg despărţĕmîntuluĭ catolic încă nu i-s'a conces nicĭ un amestec.

Procedura îndreptată spre desfiinţarea derpărţĕmîntuluĭ s'a urzit în taĭnă. Ordinaţiunea de desfiinţare s'a dat în 8 Iuliŭ 1871 motivându-se cu hotărîrea din 18 Iuliŭ 1870, adecă cu aceea, că prin hotărîrea acésta despre infalibilitatea Pontificeluĭ raporturile dintre stat şi dintre biserică s'aŭ schimbat, de óre ce capul bisericiĭ catolice nu maĭ e acela-şĭ obiect iuridic, cu care contractase odinióră statul. Éră învinuirea cea maĭ de frunte, ce o făcuse Bismarck pe faţă despărţĕmîntuluĭ, a fost acela, că despărţĕmîntul s'a îngrijit prea puţin de germanisare în şcolile polone din Posnania, Prusia vestică şi Silesia.

A urmat apoĭ aşa numitul „Kanzelparagraph“. În noul imperiŭ s'a întrodus codul penal al Prusieĭ. Dar când o făcură acésta, se grăbiră cu o cale a da acestuĭ cod penal al imperiuluĭ o signatură, care dovedi asemenea, că în noul imperiŭ biserica catolică şi ministriĭ eĭ staŭ în zodiacul persecutărilor.

În codul penal prusesc se cuprindeaŭ şi acestĭ doĭ §§-I:

„§. 130. Cel ce sumuţă între o-laltă pe faţă diferite clase ale poporaţiunĭ la acte de violenţă într'un chip, care periclitézĕ liniştea publică, se pedepsesce cu amendă până la 600 marce orĭ cu temniţă până la 2 anĭ.

§. 131. Cel ce cu scopul de a provoca dispreţ faţă cu instituţiĭ de ale statuluĭ orĭ cu dispositiĭ de ale superiorităţiĭ susţine în public orĭ lăţesce fapte inventate orĭ schimosite, se pedepsesce cu amendă până la 600 marce orĭ cu temniţă până la 2 anĭ.“

Ministrul bavarez v. Lutz a propus acum următoriul.

„§. 130 a. Un preot orĭ alt ministru religios, care într'un chip, care periclitézĕ liniştea publică, face din afacerĭ de ale statuluĭ obiect de publicaţie orĭ de discusie în deprinderea orĭ din causa deprinderiĭ chemărĭĭ sale în public înaintea uneĭ mulţimĭ de popor, orĭ care o face acésta în vre o biserică orĭ în vreun alt loc distinat pentru adunărĭ religióse, se pedepsesce cu temniţă orĭ cu închisóre în fortăréţă până la 2 anĭ.

„Asemenea pedépsă lovesce şi pe acel preot orĭ alt ministru religios, care în deprinderea orĭ din causa deprinderiĭ chemariĭ sale edă orĭ lătesce scrierĭ, în carĭ afacerĭ de ale statuluĭ se fac obiect de publicaţie orĭ de discuţie într'un chip, care periclitézĕ liniştea publică.“

Cu drept cuvînt a observat la acestea episcopul v. Ketteler:

„Orĭ care alt sudit al statuluĭ în orĭ care oficiŭ şi orĭ care posiţie cu ocasiunea uneĭ urmăririĭ penale pentru discutarea publică a uneĭ instituţiĭ a statuluĭ póte să obiecţioneze, că discutarea aceea a spus adevĕrul, orĭ îĭ stă în voe, să arete, din instituţiĭ de ale statuluĭ obiect de dispreţ. Numaĭ preotul nu póte maĭ mult să se justifice cu aceea, că ceea ce a zis el despre instituţiĭ de ale statuluĭ, eschide orĭ ce intenţiune rĕutăciósă.“

Zădarnice aŭ fost tóte remonstrările: maioritatea Reichstaguluĭ a primit §§-iĭ aceia. Nóua politică a imperiuluĭ german poftia legea acésta. Ea de acum înainte avea să închidă gura preoţilor, carĭ voiaŭ să lumineze pe poporenii sĕĭ cu privire la mĕsurile acelea bisericescĭ-politice, carĭ se plănuiaŭ,

(Va urma.)

Noutăţi.

Consacrarea Ilustrităţiĭ Sale Dr Demetriŭ Radu episcopul Lugoşuluĭ, proïectată pe Dumineca Tomeĭ (2 Maiŭ), din cause neprevĕdute se amĕnă pe Dumineca următóre a Mironosiţelor (9 Maiŭ), éră întronisarea în scaunul episcopesc din Lugoş va fi numaĭ Duminecă în 16 Maiŭ.

La şcolile din Blaş azĭ în 17 a c. se încep vacanţele pentru sĕrbătorile ss. Paschi. La Gimnasiŭ vacanţele ţin până în 28 a c., éră la preparandie, şcolile normale de băeţi şi la şcóla de fetiţe până la Dumineca Tomeĭ.

La Veneţia. Miercurĭ la amĕdĭ aŭ plecat din Blaş în escursiune la Veneţia 14 tinerĭ gimnasiştĭ sub conducerea a lor 7 ddmnĭ profesorĭ. Toţĭ aŭ plecat sănĕtoşĭ şi voioşĭ, le dorim călĕtoriă fericită, şi să se reîntórcă în pace.

Vandalismul de la Orade la tabla reg. Este cunoscut, că în August 1893 patrioţiĭ potentaţĭ de la Orade aŭ aranjat o vandalică demonstraţiune în contra Românilor spărgênd ferestile de la reşedinţa episcopéscă gr. cat. şi de la casele Românilor. Tribunalul reg. de la Orade după trăgănare îndelungată în August anul trecut a condamnat pe doĭ matadorĭ la câte 6 lunĭ de carcer pentru delictul de violenţă faţă cu averea privaţilor (cod. pen. §. 176), tot pentru acest delict aŭ fost condamnaţĭ 8 acusaţi la câte 1 lună de carcer. Recurgênd condamnaţiĭ, tabla reg. din Orade ĭ-a achitat din motivul, că nu s'a putut constata vinovăţia lor.

Împĕratul Germanieĭ la Viena. Wilhelm II împĕratul Germanieĭ va cerceta pe Monarchul nostru în Viena la 21 a c.

Darea de miliţie a servitorilor. Din incidentul raportuluĭ unuĭ inspector de dare ministrul de finanţe a aflat de necesar a declara, că pentru darea scutiriĭ din miliţie a servitorilor sînt responsabilĭ stăpânii, şi în casul când darea e restantă din timpul înainte de întrarea în serviţiul dînşilor.

Pentru bibliotecele ambulante ale Kulturegyletuluĭ ardelenesc ministrul de culte şi instrucţiunea publică Wlassics a dat din baniĭ statuluĭ un ajutor de 1000 fl. v. a. Tot câte atâta a dat şi pentru bibliotecele celor alalte reuniunĭ pentru propagarea limbeĭ magiare prin'tre cetăţeniĭ nemagiarĭ aĭ Ungarieĭ.

La Seghedin spre a-şĭ suferi carcerul de 6 lunĭ pentru „agitaţia“ comisă prin un toast, a plecat în sĕptĕmâna trecută ĭuristul A. Ciato, fiul regretatuluĭ advocat arch. L. Ciato din Blaş.

Dr Lueger este confirmat de primar al Vieneĭ; jurămêntul îl va depune în sĕptĕmână viitóre.

Ştergerea sclavieĭ. Sultanul de Zanzibar prin un decret declară ştergerea sclavieĭ. Proprietariĭ de sclavĭ vor fi rebonificaţĭ pentru perderile materiale, ce le ar avé din dimiterea sclavilor. În cât statul Zanzibar nu ar fi în stare a desdauna pe toţĭ proprietariĭ de sclavĭ, Anglia a promis, că îĭ va veni în ajutor cu banĭ.

Fundatorul reuniunĭ postale universale Enric Stephan a repausat în Berlin la 7 a c. El s'a născut în 1831 în Stolp din Pomerania. În 1848 a întrat în serviţiul postal al Prusieĭ câştigându-şĭ renume universal ca organisator al serviţiuluĭ postal. A luat parte activă la maĭ multe congrese postale internaţionale. Corespondinţele, asignaţiunile, rambursele şi alte instituţiunĭ salutare introduse la postă parte sînt inventate, parte perfecţionate de E. Stephan. El e fundatorul reuniunĭ postale universale.

Colectă pentru Falb. În urma morbuluĭ îndelungat, marele vestitor al vremurilor critice, Falb a ajuns la mare miserie. Amicĭĭ sĕĭ aŭ iniţiat o colectă în favorul astronomuluĭ adunând 75.214 marce, care sumă aŭ predat-o luĭ Falb din incidentul aniversărĭĭ a 60-a a zileĭ sale natale. Din cele 75.214 m. 40.000 m. aŭ să fruptifice pentru soţia şi ceĭ 5 fiĭ aĭ luĭ Falb, éră de rest póte dispune libĕr astronomul.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĕ.

(Continuare.)

Jertfa eucharistică e jertfă de espiare.

Pe cum vĕdurăm, s. liturgie ca jertfă de adorare și de mulțămită țintesce la glorificarea luĭ Dumnezeŭ ca a Domnuluĭ nostru suprem și binefăcĕtoriuluĭ nostru cel maĭ mare. Ea îĭ vĕdesce onóre nemărginită și-ĭ prestă mulțămită nemărginită. Ér întru cât s. liturgie e jertfă de espiare și de cerere, celebrarea eĭ dobîndesce și efectele cele maĭ felurite spre folosul și mântuirea ómenilor. Efectele acestea, carĭ s. liturgie le dobîndesce ómenilor, se numesc maĭ ales și în chip propriŭ *ródele* s. jertfe liturgice. Prin eficacia asta a jertfeĭ eucharistice nu numaĭ că nu se derógă de loc jertfeĭ de pe cruce, ci dimpotrivă chiar ea scóte la lumină deplină vîrtutea nesecată și valórea nemărginită a jertfeĭ de pe cruce. Asta resultă de la sine, dacă vom pătrunde în priceperea învĕțăturiĭ catolice. Învĕțătura acésta nicĭ de cum nu zice, că prin jertfa luĭ Christos cea de pe altariŭ la comóra de mântuire cea dobîndită pe cruce s'ar adauge satisfacție nóuă și merit noŭ. Ea dimpotrivă ne spune numaĭ atâta, că prețul acela de rĕscumpĕrare, care l-a dobîndit jertfa de pe cruce, în s. liturgie nicĭ nu se înmulțesce nicĭ nu sécă, ci numaĭ *se aplică întru folosul singuraticilor ómenĭ*. Comóra de grațiĭ a luĭ Christos rĕmâne în tot de una aceea-și, și numaĭ aplicarea și folosirea eĭ e nóuă și se va continua până atuncia, până când vor fi ómenĭ, carĭ sînt capabilĭ și aŭ lipsă de mântuire. Ródele jertfeĭ liturgice preste tot vorbind sînt decĭ tóte ródele acelea și numaĭ acelea, carĭ le-a făcut arborele crucĭĭ: ceea ce s'a dobîndit pe cruce pe sama omenimiĭ întregĭ, aceea în s. liturgie are să se aplice ómenilor singuraticĭ. Căcĭ s. liturgie e atât jertfă de espiare cât și jertfă de cerere. Biserica învață lămurit, „că jertfa acésta e cu adevĕrat jertfă de espiare, și că printr'însa se face, ca noĭ — să dobîndim milostivire și să găsim grație, când ajutoriul e potrivit". [1]) Biserica osîndesce maĭ de parte pe cel ce ar zice, „că jertfa liturgică e numaĭ jertfă de laudă și de mulțămită, — și că ea nu ar trebui să se aducă pentru viĭ și morțĭ, pentru pĕcate, pedepse, satisfacțiĭ și alte lipse". [2])

Maĭ întâiŭ vom decĭ aci să ne convingem despre aceea, că s. liturgie *e cu adevĕrat jertfă de espiare,* ér apoĭ vom să aflăm, *ce și cum lucră ea ca jertfă de espiare.*

1. Caractĕrul de espiare al jertfeĭ eucharistice *învĕțătura și praxa bisericiĭ* îl accentuéză și-l relevéză a dese orĭ în chipul cel maĭ energic.

a) De când pĕcatul a întrat în lume și zace ca o povóră grea pe sermaniĭ fiĭ aĭ Eveĭ, de atuncia în cultul dumnezeesc sacrificial a păsit pretutindenea pe primul plan dorința de espiare și de ĭertare. „Îndură-te spre mine, Dumnezeule, după mare mila ta, și după mulțimea îndurărilor tale șterge fărădelegea mea" (ps. 50, 1). Esclamarea acésta se smulge maĭ înainte de tóte din peptul omuluĭ pĕcătos și cuprins de pocăință, care întru durere doresce, să scape de vină și de pedépsă. Dar consciința acésta a vinovățieĭ și dorința acésta de rĕscumpĕrare îșĭ găsesce espresiunea sa cea maĭ puternică în jertfă. De aceea *în L. V. jertfele pentru pĕcat și de espiare* eraŭ *cele maĭ dese și cele maĭ de frunte.* Ér *s. liturgie* e împlinirea și deplinirea tuturor jertfelor de maĭ din ainte de Christos, și ea de aceea *satisface tuturor scopurilor, pentru carĭ se aduce jertfă,* și prin urmare *trebue să aĭbă și caractĕrul uneĭ jertfe de espiare,* adecă să aĭbă vîrtutea de a espia. Adevĕrul și realitatea L. N. în privința acésta nu póte să rĕmână în apoia prefigurăriĭ și umbreĭ L. V.

b) Între efectele morțiĭ sacrificiale a luĭ Isus s. Scriptură relevéză a dese orĭ ștergerea pĕcatelor, rĕscumpĕrarea din blăstĕmul pĕcatuluĭ, rumperea zapisuluĭ pĕcatelor, împăcarea dintre ceriŭ și pământ. Ér dacă s. liturgie fiind serbarea rĕscumpĕrăriĭ nóstre, renoirea morțiĭ luĭ Christos, representarea și continuarea jertfeĭ de pe cruce e rînduită, să mijlocéscă singuraticilor ómenĭ diferitele efecte, ce le-a produs mórtea sacrificială a luĭ Christos, atuncia ea *trebue să le aplice și vîrtutea sa cea stirpitóre de pĕcate,* adecă *satisfacția, ce a prestat-o Christos pe cruce,* saŭ cu alte cuvinte ea trebue să fie jertfă de espiare. A fară de aceea însu-și Domnul a declarat cu prilejul instituiriĭ jertfeĭ eucharistice, că trupul luĭ sub forma pâniĭ se frânge, se dă, sângele luĭ în păhar se varsă *„spre ĭertarea pĕcatelor".*

c) *Liturgiile* cele vechĭ încă mărturisesc în chipul cel maĭ limpede credința perpetuă și universală a bisericiĭ în caractĕrul de espiare, ce-l are jertfa liturgică. În *liturgia grecéscă a s. Iacob* preotul se rógă ast fel: „Fă, Dómne, ca jertfa nóstră să-ți fie bineplăcută și sfințită prin Sfîntul Spirit, spre espiarea pĕcatelor nóstre și a nesciinței poporuluĭ și spre odihna sufletelor celor ce aŭ adurmit. — Dómne, îndură-te spre noĭ; căcĭ cu fricĭ și cu cutrĕmur ne apropiăm la sfîntul tĕŭ altariŭ, ca să aducem jertfa acésta înfricoșată și nesângerósă pentru pĕcatele nóstre și pentru nesciința poporuluĭ." — În *liturgia coptică a s. Vasiliŭ:* „Dă-ne nóuĕ, ca jertfa nóstră să fie bineplăcută înaintea ta, pentru pĕcatele mele și pentru neînțelepciunile poporuluĭ tĕŭ." — În *liturgia sirĭă a s. Iacob:* „ — ca taĭna acésta, carea e rînduită nóuĕ spre mântuire, să nu fie poporuluĭ tĕŭ spre osîndă, ci spre ĭertarea pĕcatelor, spre lăsarea nesciințelor." — În *liturgia grecéscă a s. Ioan Crisostom:* „ — și ne învrednicesce pe noĭ a-ți aduce ție daruri și jertfe spirituale pentru pĕcatele nóstre și nesciințele poporuluĭ." — În *liturgia grecéscă a s. Vasiliŭ:* „Primesce-ne pe noĭ, carĭ ne apropiăm de sfîntul tĕŭ altariŭ, după mulțimea îndurărilor tale, pentru ca să ne învrednicim a aduce ție cuvîntătórea acésta și fără de sânge jertfă, pentru pĕcatele nóstre și pentru nesciințele poporuluĭ." — Tot asemenea mărturisesc și *ss. Părinți. S. Ciril* din Ĭerusalim numesce s. liturgie „jertfă de împăcare" și apoĭ continuă: „Pentru ceĭ adurmițĭ, chiar și dacă ar fi pĕcătoșĭ, (adecă ar maĭ avé pĕcate ușóre,) aducem luĭ Dumnezeŭ rugăciunĭ, dar nu numaĭ rugăciunĭ, ci și pe Christos cel junghiat pentru pĕcatele nóstre, pentru ca prin acésta să împăcăm pe ĭubitoriul de ómenĭ Dumnezeŭ atât lor cât și nóuĕ." [1])

2. Vîrtutea și eficacia espiătóre a jertfeĭ liturgice, pe cum declară biserica, se estinde la *„pĕcate, pedepse, satisfacții".* După rînduéla luĭ Dumnezeŭ serbarea sacrificială eucharistică servesce spre a mijloci ómenilor ĭertarea pĕcatelor grele și ușóre, pe cum și lăsarea pedepselor temporale, carĭ le-aŭ meritat pentru pĕcate.

a) *Jertfa liturgică nu póte să stîrpéscă în chip direct și nemijlocit pĕcatele cele grele, ci póte să contribuéscă numaĭ în chip indirect și mijlocit la stirpirea lor.* De întinăciunea pĕcatelor celor grele omul se póte spĕla și curăți numaĭ prin aceea, că se varsă într'însul grația habituală, adecă saŭ i-se conferesce întâia óră saŭ i-se conferesce din noŭ. Grația justificăriĭ și în urmare și ĭertarea pĕcatelor celor de mórte conform voiĭ luĭ Dumnezeŭ omul o póte dobîndi în chip nemijlocit numaĭ prin primirea sacramentuluĭ botezuluĭ și pocăinței, orĭ apoĭ prin nutrirea uneĭ pocăințe perfecte. Sacramentele le-a rînduit Christos Domnul întru justificarea și sfințirea ómenilor; ele servesc spre a întemeia și înmulți în om în chip nemijlocit viața cea supranaturală a sufletuluĭ. Jertfa dimpotrivă are de scop în rîndul cel dintâiŭ cultul luĭ Dumnezeŭ. E adevĕrat, că s. liturgie e și mijloc de mântuire pe sama ómenilor; dară ea ca atare nu e rînduită, să împărtășéscă orĭ să producă în chip nemijlocit grația sfințirĭ. Ea în urmare nu póte șterge și delătura pĕcatele cele grele numaĭ singură, adecă făr de mijlocirea altuĭ mijloc.

Vîrtutea și eficacia espiătóre a jertfeĭ liturgice a bună samă nu se declară în de ajuns, dacă se zice numaĭ atâta, că ea dobîndesce grațiĭ actuale, carĭ conduc pe omul pĕcătos la adevĕrată penitință și întórcere. O esplicare ca acésta șterge aprópe de tot deosebirea, ce esistă și are să se susțină între momentul espiăriĭ și între eficacia impetratorie a jertfeĭ liturgice. Căcĭ jertfa liturgică ca jertfă de espiare și ca jertfă de cerere are efecte diferite, și modul, în care le produce, încă e diferit. S. liturgie, întru cât e jertfă de espirare, liniștesce și îmblânzesce adecă mânia cea dréptă a luĭ Dumnezeŭ, desarméză dreptatea cea pedepsitóre a luĭ Dumnezeŭ, îndréptă din noŭ spre omul cel pĕcătos privirea dumnezeescĭĭ bunevoințe și milostivirĭ. Vîrtutea espiătóre a jertfeĭ face decĭ, ca Dumnezeŭ maĭ mult să nu fie mănios și să nu pedepséscă, ci să fie dispus spre grație, adecă să fie aplicat și gata spre a lăsa omuluĭ vinovat și vrednic de pedépsă orĭ de tot orĭ în parte pedépsa aceea. Împăcarea acésta a luĭ Dumnezeŭ și lăsarea acésta a pedepseĭ o efectuesce o prestațiune saŭ solvire vicară, ce a adus-o Christos spre acest scop; căcĭ în s. liturgie se oferesce ér și ér din noŭ Părinteluĭ ceresc prețul de espiare a pĕcatelor, care l-a plătit Christos pe

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 2.

[2]) Conc. Trid. l. c. can. 3.

[1]) Catech. mystag. 5. n. 8–10.

muntele căpĕţiniĭ, şi oferirea acésta renoită se face pentru persóne anumite, pentru ca Dumnezeŭ să abată de la ele pedépsa, ce aŭ meritat-o şi să le aplice din noŭ în mĕsură maĭ bogată milostivirea sa. S. liturgie ca jertfă de espiare (per modum solutionis) *opresce saŭ desarmézĕ braţul dreptăţiĭ pedepsitóre, carele Dumnezeŭ l-a ridicat asupra pĕcătoşilor,* ĕră ca jertfă de cerere (pe temeiul meritelor şi întrepunerii luĭ Christos) are vîrtutea de a mişca (per modum impetrationis) bunătatea şi dărnicia luĭ Dumnezeŭ spre împărtăşirea graţiilor şi binefacerilor celor maĭ felurite.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Acum se vĕdi încrederea cea de necreḑut a Romanuluĭ. El desfăşură frînele din jurul trupuluĭ sĕŭ, le aruncă la o parte, se pogorî, păşi în jurul cămileĭ, privi la Ben Hur şi apoĭ se îndreptă cătră bĕtrân şi cătră damă.

„Ĭertare, vĕ rog pe amîndoĭ de ĭertare. Eŭ sînt Messala," zise el. „Şi vĕ jur pe bĕtrâna mamă Tellus, eŭ nu v'am vĕḑut nicĭ pe voĭ nicĭ cămila! Ce privesce pe buniĭ ómenĭ, — m'am încreḑut póte prea tare în isteţimea mea. Voiam să rîd de eĭ, — acum rîd eĭ de mine. Fie-le de bine!"

Privirea sinceră şi făr de grije, cu care privia la ceĭ dimprejur, şi gestul mâniĭ, cu care însoţi privirea aceea consunaŭ pe deplin cu cuvintele luĭ. Mulţimea tăcea, pentru ca să auḑă, ce va maĭ zice. Sigur de triumful sĕŭ asupra celor vătĕmaţiĭ, îndrumă Messala pe însoţitorul sĕŭ, să ducă căruţa în depărtare sigură, ér apoĭ se îndreptă îndrăznet cătră damă:

„Te interesezĭ de bunul bĕtrân, a căruĭ ĭertare, dacă nu am parte de ea acum, o voiŭ cerca maĭ apoĭ cu rîvnă cu atât maĭ mare; tu eştĭ fata luĭ, pare-mi-se."

Ea nu-ĭ rĕspunse.

„Pe Pallas, tu eştĭ frumósă! Grijĭ, să nu te privéscă Apollo din greşélă de perduta sa drăguţă. Sînt curios a sci, care ţară se póte mândri cu aceea, că te-a născut. Nu te întórce de la mine. Pe zeĭ! Sórele Indieĭ străluce din ochiĭ tĕĭ; la marginile guriĭ tale Egiptul a sădit simbólele ĭubiriĭ sale. Perpol! Nu te întórce cătră sclavul acela, maĭ înainte de ce te-aĭ fi arĕtat cestuĭ de aicĭ graţiósă. Spune-mĭ cel puţin, că mĭ-aĭ ĭertat."

Ea aci îl tăiă vorba.

„Veĭ să viĭ aicĭ?" zise ea cătră Ben Hur suriḑînd şi cu o plecare drăgălaşă a capuluĭ.

„Ĭea pocalul acesta şi-l umple, te rog," zise ea cătră Ben Hur. „Tatăl meŭ e setos."

„Sînt sincerul tĕŭ serv."

Ben Hur se întórse, să-ĭ împlinéscă dorinţa şi era acum faţă în faţă cu Messala. Privirile li-se întîlniră. A Ĭudeuluĭ era dâcósă, a Romanuluĭ scânteia de voe rĕsfăţată.

„O, străino, în tocmaĭ aşa frumósă pe cât de crudelă!" zise Messala salutându-o cu mâna. De cum va nu te va duce Apollo, mĕ veĭ revedé. Nesciindu-ţĭ patria nu pot numi nicĭ un zeŭ, căruia să te recomand, pe toţĭ zeiĭ, te voiŭ recomanda decĭ mie însu-mĭ."

Vĕḑînd, că Myrtilul domolise caiĭ şi-ĭ gătise de plecare, s'a întors la căruţă. Fata privia în urma luĭ, când se ducea, şi orĭ ce ar fi fost, ceea ce se vĕdia în ochiĭ eĭ, aceea totuşĭ numaĭ neplăcere nu era. Luă apoĭ pocalul. Tatăl eĭ beu, ér după aceea îl duse ea la buze şi plecându-se îl întinse luĭ Ben Hur. Nicĭ când nu s'a sevârşit vre o lucrare cu atâta graţie şi farmec.

„Ţine-l, te rugăm! E plin de binecuvîntărĭ, — tóte pe sama ta!"

Chiar se redicase cămila şi era se pornéscă maĭ de parte. Atuncĭ zise bĕtrânul cătră Ben Hur:

„Vino aicĭ la mine!"

Ben Hur se duse cu reverinţă la el.

„Tu aĭ prestat străinuluĭ un serviţ mare. Numaĭ un singur Dumnezeŭ este. În numele luĭ cel sfînt îţĭ mulţămesc. Eŭ sînt Valtasar Egipténul. Din colo de satul Dafneĭ, în dumbrava cea mare de finicĭ, în umbra finicilor eĭ, locuesce şeĭcul Ilderim Nobilul, ĕră noĭ sîntem óspeţiĭ luĭ. Cercetéză-ne acolo. Veĭ găsi primire prietinósă şi o inimă recunoscătóre."

Uĭmit de glasul cel limpede al bĕtrânuluĭ şi de fiinţa cea însuflătóre de reverinţă rĕmase Ben Hur. Privind în urma lor, cum se depărtaŭ, zări şi pe Messala, el se ducea, pe cum venise, vesel, nepăsătoriŭ şi rîḑînd a batjocură.

IX.

Planurĭ de rĕsbunare.

De-a rîndul nu este chip maĭ sigur de a se face neplăcut deaprópeluĭ, de cât să te porţĭ bine acolo, unde el s'a purtat rĕŭ. În casul acesta Malluch spre fericire a fost o escepţie de la regulă. Întîmplarea, a căreĭ mărturie fuse maĭ adineaorĭ, îĭ potenţase respectul faţă cu Ben Hur, căcĭ el nu putea să nu-ĭ recunoscă bărbăţia şi dibăcia. De cum va ar maĭ fi putut arunca o privire în istoria tinĕruluĭ, resultatele zileĭ a bună samă ar fi fost destul de momentóse pe sama bunuluĭ Simonide.

Ce privia punctul cel din urmă, ceea ce aflase până acum, cuprindea chiar numaĭ dóuĕ fapte: obiectul cercetărilor luĭ era un Ĭudeŭ şi fiul adoptiv al unuĭ Roman vestit. O altă urmare, carea putea să corĕspundă adevĕruluĭ, începu a se forma în spiritul soluluĭ viclean: între Messala şi între fiul duumviruluĭ esista óre care raport. Dar felul acestuĭ raport — cum ar puté să-l afle cu siguritate? Pe lângă tótă isteţimea luĭ de a desvĕli lucrurĭ ascunse, el nu-şĭ scia da samă despre căile şi mijlócele, carĭ l'-ar puté duce la deslegarea acesteĭ ghîcituri.

În încurcătura sa îĭ veni într'ajutor însu-şĭ Ben Hur. El îşĭ puse mâna pe braţul luĭ Malluch şi-l trase la o parte din mulţimea, care perduse deja interesarea faţă de bĕtrânul preot şi de taĭnicul isvor.

„Bunule Malluch," zise el oprindu-se, „póte să uĭte óre cine pe mamă-sa?"

Întrebarea veni făr de veste, şi dintr'însa nu se putea afla, ce intenţionéză întrebătoriul; ea se înşiră între întrebărĭ de acelea, carĭ turbură pe cel întrebat. Malluch scrută faţa luĭ Ben Hur, dóră va afla într'însa vre o alusiune la sensul întrebăriĭ, dar în loc de acésta vĕḑu dóuĕ pete roşiĭ, câte unul pe fiesce care obraz, şi în ochiĭ luĭ vĕḑu lucind óre ce, ca şi cum ar fi fost lacrimĭ oprite. Apoĭ rĕspunse în chip mecanic: „Nu!" adaugînd un călduros: „Nicĭ o dată!" ér în clipa următóre, după ce s'a recules, maĭ adause: „De cum va omul e Israilit, atuncia nicĭ o dată!" Ér după scurtă gândire continuă: „Ceea ce am învеţat maĭ întâiŭ în sinagogă, a fost schema; ér apoĭ sentenţa fiuluĭ luĭ Sirac: „Mărirea omuluĭ este din cinstea tătâne-sĕŭ, şi ocară fiilor este mama necinstită."

Petele cele roşiĭ de pe obrajiĭ luĭ Ben Hur se roşiră şi maĭ tare.

„Cuvintele acestea îmĭ aduc ér a minte timpul copilărieĭ mele; şi Malluch, ele dovedesc, că tu eştĭ adevĕrat Israilitean veritabil. Eŭ aşa cred, că mĕ pot încrede în tine."

Ben Hur lăsă braţul, care-l ţinuse până acum, prinse creţele haĭneĭ, carea-ĭ acoperia peptul, şi le strinse convulsiv, ca şi cum ar fi voit, să sugrume o durere orĭ un sentiment tot aşa de ascuţit ca şi durerea.

„Tatăl meŭ," zise el, avea nume bun şi în Ĭerusalim, unde locuia, avea parte de multă onóre. La mórtea luĭ mama era în flórea vrîstiĭ femeescĭ; nu ajunge, să spun despre ea, că era bună şi frumósă; nu, — vorba eĭ era numaĭ ĭubire şi blândéţă, şi faptele eĭ o lăudaŭ toţĭ locuitoriĭ cetăţiĭ; cu voe bună privia în viitoriŭ. Aveam o sorióră; ea şi eŭ eram singuriĭ pruncĭ, şi noĭ eram aşa de fericiţĭ, cât cel puţin eŭ îmĭ aduc pururea cu bucurie a minte de sentenţa bĕtrânuluĭ rabbi:

„Dumnezeŭ nu putea să fie în tot locul de faţă, şi peutru aceea a creat mame". — Într'o zi s'a întîmplat unuĭ Roman de posiţie înaltă o nenorocire, când trecea călare pe dinaintea caseĭ nóstre în fruntea uneĭ cohorte. Legionariĭ sparseră pórta şi ne prinseră. De atuncia nu am maĭ vĕḑut pe mama şi pe soru-mea. Nu sciŭ, dacă maĭ trăesc orĭ aŭ murit, nu sciŭ, ce s'a făcut din ele. Dar, Malluch, omul acela din căruţă a fost de faţă, când ne-a dat în mânile sbirilor; el a auḑit văetarea rugătóre pentru prunciĭ eĭ şi a rîs, când aŭ dus-o cu de-a sila. Abia aşĭ puté spune, ce se întipăresce maĭ adânc aduceriĭ a minte, ĭubirea orĭ ura. — Astăzĭ l-am recunoscut de departe, şi Malluch," — el ér prinse de braţ pe soţul sĕŭ—, el cunósce şi duce cu sine secretul, pentru aflarea căruia mĭ-aşĭ da viaţa: póte să-mĭ spună, dacă maĭ trăesce şi unde e şi în ce stare se află; de cum va a murit, nu, de cum va aŭ murit, — multă grije a făcut din amîndóuĕ una, — el îmĭ póte spune, unde aŭ murit, şi de ce, şi unde mĕ aştéptă oseminte lor."

„Şi el nu voesce?"

„Nu!"

„De ce nu?"

„Eŭ sînt Ĭudeŭ, ér el Roman."

„Dar Romaniĭ aŭ limbă, şi Ĭudeiĭ, orĭ cât sînt eĭ de despreţuiţĭ, totuşĭ aŭ mijlóce, cu carĭ să-ĭ facă, să grăéscă."

(Va urma.)

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune,* ca: *perturbațiunĭ în circulația ferĭ, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea maĭ mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele maĭ slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiuluĭ" a luĭ I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se banĭĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Maĭ puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățirĭĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale luĭ I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-șĭ iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite și maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érășĭ 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îțĭ esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flöduik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nașcerĭĭ, așa că n'am maĭ putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ. Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Diu întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge. Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulțămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lind»u în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., ½ flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptuluĭ și piciórelor podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulțĭ anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de gușe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de maț 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3—, ½ litru 1 fl. 60 cr., ¼ litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr., 3 fl., 1 fl. 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra dureriĭ de cap, dureriĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articolĭĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de lute, trimițêndu-se banĭĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atuncĭ, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-șĭ nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiuluĭ" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 8—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 24 Aprilie 1897.** **Numĕrul 17.**

Ziua înviării, să ne luminăm, popóre!

În tóte unghiurile locuite de Românĭ, în tóte locaşurile Domnuluĭ miĭ şi miĭ de glasurĭ cântă şi preamăresc înviarea Domnuluĭ. Tóte popórĕle creştine pătrunse de bucurie, mângăiere şi însufleţire sântă îşĭ aduc aminte de cea maĭ mare minune a creştinismuluĭ, de înviarea Domnuluĭ Christos, prin care ne-am convins despre misiunea dumnezeéscă a Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, despre adevĕrul învĕţăturilor luĭ neschimbate, despre nemurirea şi înviarea nóstră. Luminaţi asupra acestor adevĕrurĭ mântuitóre de credinţă, isbucnesce din piepturile tuturor cântarea sântă: *Ziua înviării, să ne luminăm, poporĕ!*

Grele şi marĭ aŭ fost suferinţele Domnuluĭ până la ziua glorióseĭ înviărĭ. Născutu-s'a în peşteră, fugit-a în Egipt, ca să scape de ceĭ ce iĭ căutaŭ sufletul, batjocorit, scuĭpat, pălmuit, adăpat cu fiere şi oţĕt, încununat cu spiniĭ, tîrît la Calvaria, şi în urmă între negrăite chinurĭ rĕstignit a fost, şi numaĭ după aceea a ruşinat pe duşmaniĭ sĕĭ prin strălucirea înviării sale. Caută deci şi tu, omule, în faţa Christosuluĭ tĕŭ, şi învaţă de la El a purta cu răbdare şi speranţă greutăţile vieţiĭ şi a nu te înfrica de ceĭ ce lovindu-ţĭ trupul saŭ măgulindu-ţĭ poftele, voesc se-ţĭ ucidă sufletul: caută în faţa Christosuluĭ tĕŭ şi nu uĭta, că pătimind El pentru tine, ţie pildă ţĭ-a lăsat, să urmezĭ urmelor Luĭ, pentru ca să înviezĭ împreună cu El. Căutaţĭ şi voĭ popórĕ în faţa aceluĭa-şĭ Christos, că tot el este şi al vostru Mântuitoriŭ, şi învĕţaţĭ de la El a lupta în contra nedreptăţiĭ şi a purta cu curagiŭ şi speranţă tóte nĕcazurile şi asupririle, căcĭ numaĭ aşa veţĭ puté salva esistinţa vóstră şi veţĭ puté trăi viaţă religiósă şi culturală plină de lumină şi mărire, şi veţĭ adeveri întru voĭ cuvintele: *Ziua înviării, să ne luminăm, popóre!*

Voit-aŭ să întunece pentru tot de una pe sórele dreptăţiĭ, dându-l pradă morţiĭ şi încuindu-l în mormîntul păzit de armele sileĭ şi volnicieĭ, însĕ El prin mórte mórteaa călcat, şi s'a sculat din mormînt, tuturor viaţă resărind. Nóuĕspre zece vécurĭ fiiĭ întunereculuĭ, carĭ n'aŭ potut ucide pentru tot de una pe Christos, s'aŭ încercat a-l stîrpi cel puţin din minţile şi inimile popórĕlor, pentru ca cu atât maĭ uşor să le pótă desfiinţa şi esploata pentru interesele lor de putere. Asemenea încercărĭ se fac astăzĭ maĭ mult, de cât orĭ când altă dată. Dar nóuĕ spre zece vécurĭ de triumf, ne sînt garanţă de biruinţă în viitoriŭ. Încercatu-s'aŭ mulţĭ, ca maĭ vîrtos pe poporul românesc să-l desfacă de instituţiunile sale religióse, şi de obiceiurile şi vîrtuţile sale creştinescĭ. Însĕ el a rĕmas şi rĕmâne alipit cu trup şi suflet de învĕţăturile creştinescĭ, carĭ pentru toţĭ propovĕduesc adevĕrată libertate, egalitate şi frăţietate. El se luptă şi se va lupta cu statornicie, pentru ca tóte instituţiunile sale culturale, tóte obiceiurile sale, tóte întocmirile sale sociale, tótă viaţa sa familiară, să fie străbătute şi conduse de spiritul luĭ Christos, convins fiind, că sub influinţa acestuĭ spirit binefăcĕtoriŭ, va ajunge să-şĭ serbeze ziua luminată a mărireĭ sale, drept avênd şi el a cânta: *Ziua înviării, să ne luminăm, popóre!*

Isus scolându-se din mormînt, a poruncit învĕţăceilor sĕĭ, să mérgă în tótă lumea şi să predice Evangelia la tótă făptura, şi pentru ca eĭ să o pótă face acésta, li-a dat darul de a puté grăi în tóte limbile. Ast fel tóte limbile aŭ devenit instrument consacrat al mântuiriĭ ómenilor şi pentru acésta îndreptăţite a esista, a se desvolta şi perfecţiona. Grea şi păgânéscă este decĭ vătĕmarea, ce se face unuĭ popor, când cineva voesce să-l împedece în esercţiul şi desvoltarea limbeĭ sale, şi cu atât maĭ nesuferită este asuprirea, când cineva voesce să-l despóie de acésta notă marcantă a individualităţiĭ sale. Poporul românesc a sciut însĕ preţui tot de una darul, ce i-l-a dat Dumnezeŭ în frumósa sa limbă, pentru care s'a luptat prin vécurĭ maĭ mult de cât pentru viaţa sa. Pururea şĭ-a ţinut aţintiţĭ ochiĭ sĕĭ, şi în ce privesce limba sa, asupra adênculuĭ adevĕr, ce se cuprinde în cântarea: *Ziua înviării, să ne luminăm, popóre!*

Bate-voiŭ păstoriul şi se vor risipi oile! aŭ strigat ceĭ ce uriaŭ pe Unsul Domnuluĭ. Tocmaĭ aşa strigă eĭ şi astăzĭ împotriva păstorilor poporuluĭ.

Feuilleton.

Reînviată.

Cetise până séra târziŭ o poveste drăgălaşe despre doĭ copiĭ sglobiĭ şi buniĭ ca nisce îngeraşĭ micuţĭ, cum îĭ desmerda mama lor cu atâta gingaşie şi iubire, şi cum făceaŭ eĭ, să tresară plin de fericire sinul iubitóreĭ mame, când jucându-se sburdalniciĭ rîdeaŭ aşa de veselĭ, un rîs copilăresc şi arginţiŭ. Când sĕ apropiă de sfârşit, ochiĭ eĭ umedĭ, visătorĭ sĕ deschisĕră marĭ şi frumoşĭ aţîntindu-se asupra flacării de lampă, care trĕmura încet sub abatjurul roşu şi presărat cu florĭ aurite.

Mânat de-o putere necunoscută, gândul îĭ sbură la micuţul eĭ Zeno, care murise de curênd. Fie-ce chip, în orĭ ce loc i-se părea că-l vede tot numaĭ pre el aşa cum era mic şi grăsuţ, ţinêndu-se mereŭ de ea, i-se părea că-l vede şi acum ridicând spre ea mânile micuţe şi albe, întrebându-o aşa de copilăresce: unde-ĭ tata? şi eĭ îĭ venia să se uĭte şi acum îndurerată, în ochiĭ acestuĭ mic orfan şi să-l sărute cu căldură.

Tóte lucrurile din casă îĭ amintiaŭ de el, rănindu-ĭ inima de mamă.

În durerea eĭ nebună de multe orĭ murmura óre cum va, chiar şi în potriva bunuluĭ Domnezeŭ, de ce i-s'a luat copilul, întrĕga şi singura eĭ comóră, când ceriul şi aşa e plin de îngerĭ: acésta i apĕsa sufletul ca şi greutatea uneĭ sorţĭ duşmănósă şi nedrepte.

Şi cum sta aşa, cu capul răzemat de mâna eĭ albă şi móle, lumina lămpiĭ părea că varsă o pulvere aurie ca şi o aureolă feerică în jurul acesteĭ feţe cá de martir, şi melancolic urzia încet-încet, şi tot maĭ mult o pânză de durere preste sufletul eĭ.

În ochiĭ eĭ, ca doĭ mărgăritarĭ scumpĭ, sticliră dóuĕ lacrimĭ, căcĭ se credé nenorocită.

Aşa perdută în gândurile eĭ triste rĕmase mult timp, şi fără să scie, simţĭ pleópele îngreunându-se, şi fără voie închise lungile-ĭ gene, şi aţipi pre încetul.

Şi ea vĕdu, întâiŭ întunecat şi ca umbrit de-un vĕl neguros, apoĭ din ce în ce maĭ deslușit, cum să deschise un abis mare şi adênc înaintea eĭ; stâncĭ ascuţite, acoperite de cĕţă îl încunjuraŭ.

Ea le privi acestea tóte, fără să înţelégă ceva, — când din zarea depărtată vĕdu venind încet şi dibuind prin ceaţă un copilaş micuţ, sglobiŭ. Ea se uĭtă la el lung, apoĭ trăsări: i-se părea, că acesta sĕmĕnă cu Zeno al eĭ că are ceva din chipul, din mersul aceluia, şi cu cât se uĭta maĭ mult la el, cu atâta îĭ părea asemĕnarea maĭ perfectă; în urmă îl recunoscuse.

De câte orĭ îl vedea împedecându-se, de atâtea orĭ trăsăria ţipând şi-şĭ întindea braţele, par'că ar fi vrut să-l spriginéscă, să-ĭ aline durerile cu desmerdările eĭ gingaşe. Şi ea se mira mult, cum de niciodragostea mameĭ nu póte împedeca în tot de una nenorocirea fiuluĭ, căcĭ el pe lângă tóte grijile eĭ, se împedeca de multe orĭ şi cădea, ér din ochiĭ luĭ frumoşĭ picuraŭ atuncĭ câte va lacrămĭ ferbinţĭ, de durere, şi cum cădeaŭ, se schimbaŭ în nisce lăcrămióre pline de miros plăcut, carĭ se legănaŭ uşor şi jalnic, par'că ar fi compătimit pe micul băiat. — Mult se încercă sermana mamă să pricépă acestea şi nu putea; atuncĭ o adiere lină de zefir atinse molatic auḑul, şoptindu-ĭ: Acestea sînt grigile şi nĕcazurile vieţiĭ!

„Ah!“ suspină mama, „atâtea neajunsurĭ grele — ér el e aşa tinĕr, aşa de fraged; ce grea e viaţa....“

Pe unii îi prigonesc și pe alții cércă, să-i mântuéscă. Grea este ispita, însé cu atât mai mare va fi résplata păstorilor buni, cari în fruntea poporului lor plini de mângăiere cântă: *Ziua învierii, să ne luminăm, popóre!*

Îndurarea lui Dumnezeŭ va fi spre noi, pe cum am sperat și noi întru dênsul. Dacă vom remâné stătornici în tot ce e bun, sânt și plăcut lui Dumnezeŭ, dacă vom apéra poporul de influințele străine ale ideilor necreștinesci: vom face să se apropie mai curênd, de cât ar crede ceĭ mici la suflet, ziua dreptății si fericirei, căci „*Christos a înviat*“ !

Proces de purificare? — În sînul partidului guvernamental, de când s'a resuscitat observarea legii de incompatibilitate, decurge un proces de fermentare și purificare. Elementele principale, cari s'aŭ disgustat de patriotismul speculanților politici, sînt conții Andrássy. Andrássy Géza îndată, ce a venit pe tapet în dietă cestiunea incompatibilității, fiind dînsul în raport de afaceri de câștig cu statul, și-a depus mandatul de deputat dietal. Contele Andrássy Tivadar și-a dat dimisiunea de la presidența comisiunii parlamentare de incompatibilitate. Pe cum este cunoscut, el în afacerea băncilor, cari aŭ luat în arêndă loteria de clase de la stat, a fost de părerea, că nu este compatibil cu posiția de deputat oficiul de director la acele bănci. În partidul liberal e temere, că la casul, când i-ar succede conteluĭ Andrássy T., să-și validiteze părerea sa în casurile de incompatibilitate deja insinuate și pe cale de a se insinua, atunci mai mulți corifeĭ ai partiduluĭ, cari sînt directori de bănci, s'ar vedé siliți a trage consecuențele. Între aceștia cel dintâiŭ ar ar fi Széll Kálmán, care e president la „Banca creditului fonțiar ungar“ și la „Banca ungară de escompturi și schimb.“ La cea dintâiŭ mai sînt în direcțiune deputații Hegedüs S. și Matuska P., éră la a dóua Hegedüs S. și Dr Györffy Gyula. Raportul celeĭ dintâiŭ cu statul stă mai ales în cestiunea regulării fluviilor, unde statul îi scóte anuitățile cu contribuțiunea. Ceea alaltă e în raport de interese cu statul din causa depositelor generale de la portul din Fiume. Se zice, că în sînul partiduluĭ guvernamental e un grup mai mare, care lucră la purificarea partiduluĭ; conducétoriul ascuns al grupuluĭ ar fi presidentul dieteĭ Szilágyi Dezső.

Noĭ nu sîntem aplicați a crede, că acest grup, pretins purificător, să aibă vre un succes real în nisuințele sale. Cu atât mai vîrtos nu, fiind că are conducétor pe Szilágyi, care sub diverse titule trage de la țară sume considerabile, anume pensiune de profesor, pensiune de ministru, onorarii ca president al dieteĭ și ca deputat, cu totul, pe cum se vorbesce, are suma rotundă de: 28.000 fl. la an. Dacă tóte acestea pensiuni și onorarii sînt compatibile pentru presidentul dieteĭ, de ce să nu fie compatibile pentru deputații de rênd remunerațiunile, ce le primesc de la asoțiări și întreprinderi private, cari sînt în ceva legătură de interes cu statul? Br. Bánffy este om cu praxă; ca să nu-i vină aderenții în conflict cu legea de incompatibilitate, modifică, eventual abrógă numita lege. Póte că chiar accelerarea acestuĭ lucru o intenționéză elementele pretinse purificătóre; căci unde nu-i lege, nu mai póte fi vorbă nici de călcarea legii. Liberalii fac svon cu procesul de purificare, dară purificare nici când nu voesc sincer; ei sînt cu mult mai egoiști, de cât să încépă un proces serios de purificare.

Cursuri de vierit pentru învețătorii poporali. — Organele de specialitate ale statuluĭ deschid cursuri de vierit și vinicultură de câte 4 séptemâni pentru docenții de la școlile poporale. Cursurile se vor împărți în 2 perióde, anume din 20 Maiŭ până în 2 Iuniŭ, și din 11—24 Octobre, luând parte la ele tot aceĭași învețători. La cursuri în rîndul prim se vor primi aceĭ învețători poporali, fără deosebire, că la ce școlă sînt aplicați, cari funcționéză în comunele, unde filoxera a nimicit deja viile, ori le pustiesce în mésură mare, și unde poporul este avisat la cultivarea vieĭ și respective la renoirea viilor pustiite.

Învețătorii, cari se vor primi la curs, pentru călătorie și întreținere capătă 60 fl. v. a., în dóuĕ rate: adecă în 20 Maiŭ și 11 Octobre.

Locurile destinate pentru cursurile de vierit sînt: Pojon pentru 6 învețători, Balassa-Gyarmat 10, Vaț 14, Agria 10, Tarczal 14, Beregszász 8, Érdioszeg 14, Ménes 14, Aĭud 10, Șopron 8, Tapolcza 14, Pécs 10, Szegszárd 8 și Vesprém 8.

Ceĭ ce doresc a fi primiți la atari cursuri, aŭ să-și înainteze rugările provĕdute cu timbru de 50 cr. până în 30 April a. c. cătră inspectorii de vierit ai distrectelor respective. Rugarea se subșterne prin mijlocirea inspectoruluĭ scolastic cumpetent. În rugare are să arĕte petentele, de ce etate e, ce limbi vorbesce, aplicațiunea faptică la vre-o școlă poporală publică, și eventual și activitatea de până acum pe terenul vierituluĭ și a viniculturei, ceea ce trebue să se confirme și de cătră auctoritatea școlară nemijlocită.

Scopul cursuluĭ este, ca învețătorii, cari îl vor frecuenta, să se cualifice atât în privința teoretică, cât și în cea practică în specialitatea vierituluĭ și a viniculturei, apoi să le propună în școla poporală și în cea economică de repetire și preste tot să lucre cu insistență pentru propagarea cunoscințelor vierituluĭ și renoirea viilor acolo, unde sînt pustiite.

Scim, că poporul nostru în multe ținuturi mai numai pe must póte face banii de lipsă pentru susținerea caseĭ și plătirea multelor contribuțiuni. Și aceea o scim însé, că cultivarea vieĭ la noĭ e de tot primitivă, din care causă producțiunea nu are nici cuantitatea, nici cualitatea, ce ar ave-o pe lângă o cultură rațională. În timpul din urmă filoxera a nimicit viile în multe comune, și amenință pe cele ce aŭ mai rĕmas încă. Din aceste considerațiuni îndemnăm pe învețătorii nostri, să céră a fi primiți la cursurile amintite, spre a deveni cu atât mai folositori poporuluĭ.

Episcopii nostri și budgetul statuluĭ.— „Tribuna“ în numerii 75 și 80 se scólă în contra episcopilor români gr.-cat., pentru că aceștia ca membri ai caseĭ magnaților aŭ votat budgetul statuluĭ pe an. 1897, și de o dată ne-a atacat și pe noĭ, că nu ne-am pronunțat în acésta cestiune, și că am tăcut asupra comentarelor, ce le-a făcut fóea „B. Hirlap“ asupra ținuteĭ episcopatuluĭ catolic latin și greco-catolic în acésta afacere.

Nu sîntem auctorisați a apéra ținuta episcopatuluĭ nostru în cestiunea votării budgetuluĭ, nici nu voim a justifica tăcerea nóstră. Însé după ce „Tribuna“ nu presentă lucrurile în întréga și adevĕrata lor lumină, vom arĕta noĭ pre scurt, cum s'aŭ petrecut lucrurile.

Și prinse a plânge, un plâns înădușit de mamă.

Și negurile începură a peri; abisul se perdu într'o luncă înverdită și întinsă. Lumina albă învelui totul. — De departe se audia rîurind o simfonie frumósă îngerésca.

Din largul verdeluĭ se vedé venind ușor și vesel un băĭat micuț și frumușel, cu dóuă aripi micĭ și străvedii, ținênd o liliă albă în mână · era un înger. El trecea voios prin lunca verde nesciutor de grijĭ și suferințe. De o dată se opri. Preste fruntea luĭ; trecu asemenea unuĭ nor pe ceriul azur, un nor de întristare. El se întunecă vedênd pe buna luĭ mamă chinuindu-se de întristare și plângênd. Fața luĭ mustrătóre părea că-i zise:

De ce plângĭ mamă? Lacrimile tale îmĭ fac rĕŭ; ele căděnd, par'că sapă în sufletul meŭ urme adîncĭ de durere. Nu plânge, vedĭ, eŭ sum de parte de durerile lumiĭ vóstre; vedĭ, aicĭ mai sînt încă milióne ca mine, așa nevinovați și nepĕtați ca și acésta flóre, ce purtăm, zise el, arĕtând o liliă albă, curată.

Și mama își șterse încet ochiĭ de lacrimi, și ușurată de povara durerilor avute, privi în urma miculuĭ îngeraș care trecea cântând voios prin strălucirea de lumină. — De departe se audiră resunând puternice glasuri de fanfare.

Ea trăsări.

Mirată își deschise ochiĭ, încă greĭ de somn, și se vedu în chilia eĭ, șĕdênd la masă. Fumegând se sbătea lumina lampiĭ, asemenea unuĭ muribund, în agonie.

În ferestile marĭ, aurora trandafirie bătea cu degetele eĭ de rose.

Ea asculta: de a fară venia un glas misterios, ca un suspin eșit din sinul munților, ca murmurul unuĭ uriaș isvor; era glasul clopotelor din turnul bisericiĭ, cari sunaŭ sĕrbătoresce.

„Sînt Paștile!“ murmură ea încet, apoi se sculă de la masă, își șterse frumos ochiĭ, îmbrăcă ceva mai gros și eși afară; parfumul primăverii îĭ atinse fața. — Întréga fire îĭ păru mai sĕrbătorésca, mai plină de farmec, ca ori și când.

Vedé cum cete—cete de creștini mergeaŭ spre sfîntul locaș „la înviere“. Acolo mergea și ea. Cu cât se apropia mai mult, cu atâta mai clar se audia frumósa cântare de învingere: „Christos a înviat....“ Și sufletuluĭ sĕŭ îĭ cădea așa de bine acésta cântare de învingere.

Întră în biserică. Luminile aruncaŭ o spumă de raze aurii pe deasupra mulțimiĭ de credincioși, a căror inimiĭ pline de iubire, se înălțaŭ dimpreună cu fumul de tămâie în sus spre ceriŭ, ca o jertfă bineplăcută luĭ Dumnezeŭ.

Cu sufletul senin și ușurat, se lăsă ea în genunchi, și încrucișându-și mânile, cu ochiĭ ridicați spre cer, se perdu într'o sfîntă și piósă cugetare. Și cum sta așa, de se ruga, în furia razĕlor de aur, ce împrăștiaŭ frumósele candelabre, i-se părea, că vede un chip de îngeraș, frumos, sglobiŭ, cu ochiĭ marĭ și visătorĭ ca aĭ luĭ Zeno, privindu-o vesel și zimbind.

Ast fel îngenunchiată stătu ea mult mult. Și când — în sfârșit — se ridică, cu sufletul voios și reînviat din chinuitórea agonie a melancolieĭ, ochiĭ eĭ străluceaŭ ca și atinși de o lumină necunoscută; eĭ eraŭ reflexul bucurieĭ și fericirii cerescĭ.

De atunci aștéptă ea în fie care an, cu atâta drag frumósele zile de Paștĭ, și nici nu mai plânge cugetându-se la micul și bunul sĕŭ Zeno. **E—a.**

Pentru desbaterea budgetuluĭ s'aŭ ţinut în casa magnaţilor două şedinţe, una în 8 şi alta în 9 Aprilie a. c. În cea dintâiŭ s'a desbătut budgetul în general, şi la acéstă desbatere aŭ luat parte şi episcopiĭ catolicĭ de ritul latin, carĭ prin rostul archiepiscopuluĭ Samassa de la Agria aŭ primit împreună cu ceĭ alalţi magnaţi budgetul în general. Dacă acésta aŭ făcut-o episcopiĭ latinĭ, carĭ nu trăesc din budgetul statuluĭ, cu atât mai vêrtos aŭ trebuit să o facă episcopiĭ nostri, dintre carĭ ceĭ dela Gherla şi Lugoş îşĭ aŭ dotaţiunea din acel budget.

În şedinţa a dóua de la 9 Aprilie s'a continuat desbaterea budgetuluĭ în special, şi la urmă s'a pus la vot aşa numita apropriaţie, că anume casa magnaţilor însărcinéză guvernul actual cu esecutarea budgetuluĭ orĭ ba?

La acéstă şedinţă episcopiĭ de ritul latin n'aŭ luat parte şi nicĭ nu aŭ avisat pe episcopiĭ nostri, că eĭ nu se duc la aceea. Aĭ nostri episcopĭ înse n'aŭ putut lipsi, şi étă pentru ce.

Conferinţa episcopéscă, fiind archiepiscopul de la Calocea cam bolnav, a însărcinat pe Mitropolitul nostru, să facă protestul obicĭnuit de mulţĭ anĭ în contra infeririĭ venitelor fonduluĭ catolic al universităţiĭ din Budapesta în budgetul statuluĭ. Fiind că Mitropolitul nostru avea să se achiteze de acest obligament, a trebuit să participe şi la şedinţa din 9 Aprilie, ér episcopiĭ nostri dela Gherla şi Lugoş vor fi crezut că nu este cuviincios, să se deslipéscă de Mitropolitul lor şi să-l lase singur, şi ast-fel aŭ mers şi eĭ la şedinţă, şi în acéstă privinţă credem, că orĭ cine le va da dreptate.

Venind în aceea-şĭ şedinţă la vot cestiunea apropriaţieĭ, contele Dessewffy Aurel, care tot de una a apĕrat politica partiduluĭ naţional magiar, a presentat un proiect de resoluţiune, prin care se propunea, ca apropriaţia să nu se voteze şi ast fel să se dea vot de neîncredere guvernuluĭ actual. Primirea acestuĭ proiect de resoluţiune involva aşa dară în acela-şĭ timp un vot de încredere pentru partidul naţional al luĭ Apponyi.

Acum dacă episcopiĭ nostri ar fi votat pentru propunerea luĭ Dessewffy Aurel, eĭ s'ar fi identificat cu un partid politic, care nicĭ într'o privinţă nu s'a arĕtat a fi pentru noĭ mai bun de cât guvernul actual. Identificarea acésta ar fi fost fără de nicĭ un resultat, pentru că partisaniĭ luĭ Dessewffy eraŭ atât de puţinĭ, în cât votul archiereilor nostri nu ar fi fost hotărîtoriŭ în favorul lor. Alt cum tótă acţiunea luĭ Dessewffy n'a avut un caractĕr serios, căcĭ pe când în ziua precedentă aŭ fost de faţă fórte mulţĭ magnaţi din opositie, pe atuncĭ la votarea proiectuluĭ de resoluţiune al numituluĭ conte abia s'aŭ aflat numaĭ vre o câţĭ va. Dar pe când episcopiĭ nostri nu ar fi folosit partiduluĭ luĭ Dessewffy cu votul lor, ar fi stricat şie-şĭ şi intereselor bisericescĭ, pentru că şĭ-ar fi atras ura şi urgia guvernuluĭ, care este destul de puternic de a strica şi lor şi intereselor bisericescĭ şi şcolare, pe carĭ eĭ le representă, mai vîrtos dacă considerăm, că nicĭ un partid politic şi cu atât mai puţin al luĭ Apponyi nu ar trage la rĕspundere pe guvern pentru eventualele lovituri îndreptate împotriva nóstră.

Ast-fel stând lucrul întrebăm, că dacă episcopatul latin atât de puternic nu a cutezat să ĭea posiţie pentru propunerea luĭ Dessewffy şi póte şi din causa acésta a absentat de la şedinţă, pentru ce se aştéptă acésta de la episcopiĭ nostri, carĭ şi alt cum aŭ destule greutăţĭ şi necasurĭ?

Din acestea cetitoriul nepreocupat şi înţelept, póte vedé, cât de nemotivate sînt esclamările „Tribuneĭ“: *„Se póte?“ „Destul de trist!“*

Între împrejurările date episcopiĭ nostri numaĭ aşa aŭ putut lucra, pe cum aŭ lucrat, şi numaĭ votând pentru Dessewffy ar fi făcut o figură tristă, căcĭ s'ar fi angajat pentru un partid politic tot aşa orĭ póte maĭ şovinist de cât cel de la putére, ar fi făcut o demonstraţie fără nicĭ un rost şi s'ar fi pus în conflict cu un guvern, care are încă încrederea corónei şi prea mare putere spre a-şĭ puté rĕsbuna în contra episcopilor nostri şi în contra intereselor representate de eĭ.

Dacă noĭ nu am spus maĭ înainte tóte acestea, am făcut-o crezând, că „Tribuna“ saŭ cel puţin cetitoriĭ eĭ le vor pricepe, fără să li-le spunem.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În ultima conferinţă episcopéscă s'a luat spre sciinţă scripta ministeriuluĭ referitóre la convocarea congresuluĭ în afacerea autonomieĭ. „Alkotmány“ este informat, că în luna luĭ Maiŭ se va ţine o nóuă conferenţă episcopéscă în cestiunea congrueĭ. În conferenţa acésta se va desbate elaboratul distribuit singuraticilor episcopĭ în conferinţa trecută. Cestiunea autonomieĭ e de o importanţă capitală şi pentru biserica nóstră gr. catolică. Episcopiĭ nostri încă ĭaŭ parte la conferinţele episcopescĭ, ce se ţin în cestiuna congrueĭ şi sciind, că le zace la inimă interesele bisericiĭ nóstre, avem şi firma convingere, că le vor şi apĕra tot de una.

Roma.

Din Roma se anunţă, că Sfinţia Sa Leo XIII a recercat cabinetele europene, ca în afacerea vĕrsărilor de sânge din Orient, să făcă ceea ce le impun preceptele umanismuluĭ şi ale creştinismuluĭ.

Franţa.

În Clermont-Ferrau congregaţiunile religióse aŭ fost condamnate să plătéscă aprópe 10,000 frcs. dare suplementară. Episcopul Belmont trimite congregaţiunilor o adresă de felicitare, în care scrie: Chiar şi dacă nu escomunică biserica pe prădătoriĭ vostri şi pe complicĭi lor, îĭ stigmatiséză opiniunea publică. Nime nu-şĭ va pune mâna pe averile vóstre, carĭ sînt ale bisericiĭ şi ale sĕracilor, fără de a se espune blăstămuluĭ înfricoşat, ce vine asupra familiilor şi persónelor, carĭ îşĭ apropriase pe nedreptul bunurĭ străine. Ministrul de justiţie a decis, să pună sub acusă pe zelosul episcop pentru adresa luĭ. Urmarea va fi sistarea competinţeĭ de la stat, poporul credincios înse va rebonifica pe arhiereul sĕŭ prin dăruirĭ benevole.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta îşĭ va reincepe desbaterile în 28 a c.

În cestiunea cuoteĭ cercurile normative voesc a împăca Ungaria cu pretensiunile Austrieĭ prin aceea, că cuota pentru Ungaria nu se ridică de odată ci gradat. În anul prim Ungaria ar avé să contribue la suportarea speselor comune cu 32-33%, apoĭ cuotisaţiunea ar cresce cu ½% pe an, până ar ajunge la 37-38%. Prin urcarea gradată a cuoteĭ nu s'ar conturba echilibrul in finanţele Ungarieĭ.

Vom vedé, ce vor zice patrioţiĭ magiarĭ la acésta urcare a cuoteĭ, prin ce cresc sarcinele, carĭ şi acum le supórtă destul de anevoie maĭ ales clasele maĭ misere ale poporaţiuniĭ.

De curênd aŭ fost alegerĭ în cercul Erzsébetváros din Budapesta şi în Szigetvár. În ambele locurĭ aŭ învins protegiaţiĭ guvernuluĭ, anume în Budapesta un guvernamental, ér în Szigetvár kossthistul Olay.

În tabera independiştilor ruptura devine tot maĭ mare. Ugron şi Bartha nu pot uĭta, că la alegerile dietale generalĭ, fracţiunea Kossuth a mers mână în mână cu guvernul, care făcênd silă constituţionalismuluĭ a eschis din parlament pe acestĭ doĭ matadorĭ moleştĭ cabinetuluĭ. Asupra luĭ Kossuth şi-aŭ răsbunat independentiştiĭ ardelenĭ, prin aceea, că la oferirea luĭ Kossuth Ferencz de a merge pe sĕrbătorile Pascilor în Cluş, ĭ-aŭ răspuns, că să mai aştepte până când vor înceta diferinţele dintre fracţiunile independentiste. Refusul Cluşenilor a iritat preste mĕsură pe aderenţiĭ luĭ Kossuth. Eĭ şi aderenţiĭ seĭ susţin, că Ugron şi Bartha ar fi cercat, să pacteze pe ascuns cu guvernul. Scim, că fracţiunea Kossuth merge în unire cu guvernul şi face opositie numaĭ la aparinţă, credem că şi Ugron şi Bartha vor umbla, să pactéze cu br. Banffy, şi de aci deducem, că poporul are cuvinte de a nu se maĭ încrede nicĭ unuĭ politician liberal. Eĭ toţĭ sînt în o formă, pórtă în gură interesele generale ale ţereĭ, în faptă înse lucră pentru interesele lor particulare.

Austria.

Lunĭ a fost instalat Dr Lueger în oficiul de primar al Vieneĭ şi a depus jurămîntul prescris în presenţa Statthalteruluĭ, conte Kielmansegg, şi a unuĭ public fórte numeros. La căldurósa felicitare a conteluĭ Kielmansegg reflectând noul primar espune liniamentele programuluĭ sĕŭ de acţiune în interesele Vieneĭ. El mulţămesce maĭ întâiŭ Maiestăţiĭ Sale pentru aprobare. Constată ca şi Kielmansegg, că bisericele sînt prea strîmte pentru poporaţiunea creştină din Viena, ceea ce e un semn îmbucurător. Consiliul municipal va vota sume pentru ridicarea de biserică nóuĕ, dară speréză, că şi statul avênd în vedere marea importanţă a cultivăriĭ sentimentuluĭ religios, va contribui spre scopul acesta, cu atât mai vîrtos că confiscând averile bisericescĭ, a contras obligaţiunea de a veni în ajutorul bisericiĭ. Cu privire la situaţia politică zice Lulger: „Eŭ sum germân şi voiŭ remâné credincios poporuluĭ meŭ. A cugeta şi simţi în mod naţional e datorinţa fie căruĭ. Mână în mână cu aceea înse trebue să mérgă cugetarea şi simţirea pentru patria nóstră Austria. Nu este-

iertat însă a se folosi lupta națională spre avantagiul unilateral a unei singure partide politice, cu atât mai puțin al acelora, cari până acum nu aŭ folosit, ci aŭ stricat poporului german. Poporul a făcut ovațiuni însuflețite lui Lueger, éră Monarchul l-a primit după introducere în audiență.

Cum se schimbă lucrurile! Óre când așa numiții „Antisemiți“ eraŭ desprețuiți și persecutați în Austria ca și în Ungaria, și azi ei daŭ tonul din colo de Laita. Să sperăm, că regimul jidano-liberal la noi nu va mai dura timp îndelungat.

Germanii naționali și liberali aŭ pornit o vehementă campanie în contra ordinațiunii pentru egala îndreptățire a limbei cehe cu cea germână în Boemia. Liberalii uită, că ei aŭ statorit și practisat principiul, că voința maiorității e voința țărei; în imperiŭ însă ca și în parlament Slavii compun maiorităteа, și Germânii, dacă ar fi consecuenți, ar trĕbui să se supună fără murmur acestei maiorități.

România.

Regele a închis sesiunea parlamentară. Atât conservatorii cât și liberalii disidenți aŭ convocat adunări de protestare din incidentul venirii d-lui Sturdza în fruntea guvernului. Aderenții lui Fleva aŭ inscenat turburări de stradă și aŭ voit să demonstreze la palatul regal, dară aŭ fost respinși de cătră poliție.

În vederea complicațiunilor din Orient regele și-a amânat proiectata călĕtorie la Abazzia.

Față cu numerósele sciri, că Bulgaria ar nutri inimiciție față de România și ar provoca agitațiuni bulgăresci în Dobrogea, se anunță din Bucuresci, că regele Carol a primit la 20 a c. în audiență pe ministrul de finanțe al Bulgariei. Acesta are misiunea de a asigura pe regele și guvernul României, că Bulgaria nu nutresce sentimente ostile față cu statul român, și de a mijloci o apropiată visită a principelui bulgar la curtea regală română.

Rusia.

Pe a dóua zi de Pasci capitala imperiului S.-Petersburg primesce un distins óspe în persóna Împĕratului-rege Francisc Iosif I. Maiestatea Sa călĕtorésce spre a reîntórce Țarului visita din August 1896. El va fi însoțit și de archiducele Otto, fratele presumtivului moștenitor al tronului și de ministrul de esterne Goluchowski. De aici se deduce, că visita nu e numai un act de curtoasie, ci își are și partea sa politică și anume cestiunea orientală, ca cea mai actuală. Împrejurarea, că erumperea rĕsboiului greco-turcesc nu a schimbat planul mergerii la Petersburg, se esplică așa, că atât Rusia, cât și Austro-Ungaria, ca cele mai interesate puteri în desvoltarea lucrurilor din Orient, sînt de acord în o soluțiune pacinică a cestiunii orientale.

Sĕrbia.

Cabinetul Simic prin păsirea sa cu tact și precauțiune și-a câștigat stima generală. Radicalii moderați părtinesc fidel pe Simic, de și acesta nici când nu a făcut parte din partidul lor. Chiar radicalii intransigenți vorbesc cu respect despre unele acte ale guvernului, cum e călĕtoria regelui Alexandru la Sofia și prin acésta restabilirea raporturilor frățesci între Sĕrbi și Bulgari, mai departe aranjarea serbării de la Pirot în 13 a c. pentru promulgarea convențiunii vamale și comerciale dintre Sĕrbia și Bulgaria. La acéstă serbare aŭ luat parte mai mulți ministri din ambele state și s'aŭ făcut enunțiări reciproce de amiciție.

Se vorbesce că, în vederea complicațiunilor din Orient, Sĕrbia, Bulgaria și Muntenegru ar fi închiat o alianță întreită. Întărirea alianței are să-o confirme și proiectata căsătorie a regelui Alesandru cu Xenia, fiica principelui de Muntenegru.

Corespondințe.

Sibiŭ în 8 April 1897.

Onorate Domnule Redactor!

Conform convocării deja publicate și în *„Unirea“*, reuniunea învĕțătorilor gr. cat. din comitatul Sibiului și-a ținut adunarea generală din acest an la 6 și 7 l. c. st. n. în școla gr. cat. din Sibiŭ.

În ziua primă de la 10—11 a. m. învĕțătorii, membrii reuniunii, aŭ luat parte la serviții divin, cântând înși-și cântările de la s. liturgie.

La $10^3/_4$ óre o deputațiune a invitat la adunare pe Reverendissimul Domn protopop tractual *Ioan V. Rusu,* de asemenea invitat fiind și Magnificența Sa, domnul *Iuliŭ Bardoși,* inspector școlar în retragere. La 11 óre s'a deschis ședința I a adunării generale prin președintele Romul Simu, care a arĕtat însemnătatea culturală a reuniunilor învĕțătorești pentru învĕțători și prin ei pentru popor, cum și pentru înaintarea bisericii și a patriei, în care de present funcționézĕ la 300 de reuniuni învĕțătoresci; îndémnă pe învĕțători la muncă fără preget, la cultivare proprie, la iubire de jertfe, la unire și bună înțelegere și salutând cu profund respect pe Rev. Domn protopop, Magnif. Domn I. Bărdoși și pe ceilalți óspeți, împreună și pe toți membrii reuniunii, declară de deschisă a V-a adunare generală ordinară a acestei reuniuni.

A urmat cetirea consemnării membrilor de tóte categoriile, apoi raportul comitetului împreună cu a cassariului și bibliotecariului, alegêndu-se o comisiune de 5 membri, care să censureze aceste rapórte și să incasseze tacsele de la membri.

După aceste învĕțătorii aŭ predat poveștile colectate din popor, și învĕțătoriul Niculae Doican din Veștem și-a cetit disertațiunea: *„Cum își póte învĕțătoriul îmbunătăți starea materială?“*, o lucrare compusă cu multă pricepere și silință.

Cred. că nu va fi de prisos a mĕ opri pe un moment la acest punct relevând în scurte cuvinte cuprinsul acestei disertațiuni, ce cuget că interesézĕ pe orî ce învĕțătoriŭ.

Făcênd o asemĕnare potrivită între cualificațiunea, ce i-se cere acum învĕțătoriului, și munca și serviciile, ce el prestézĕ, cum și remunerațiunea lui în asemĕnare cu cualificațiunea, munca și remunerațiunea notarilor comunali, a celor ce se pregătesc pentru contabilitate, pentru cariera de ofițer și chiar și cu a celor ce se pregătesc pentru comerț și meserii, — disertantele scóte la ivélă, că în multe privințe toți aceștia sînt mai bine situați materialicesce de cât învĕțătorii. Constată, că în timpul din urmă s'aŭ făcut multe lucruri bune și pentru îndreptarea spre mai bine a sorții învĕțătorilor.

Arată mai de parte, că pe lângă tóte aceste nici învĕțătorilor nu le este iertat a sta cu mânile în sîn și a aștepta tóte de-a gata, și cu atât mai mult, că timp și pentru isprăvirea altor ocupațiuni printre timpul de școlă aŭ la dispositiune, și de altă parte pentru că cu 3—500 fl. o familie numĕrósă nu póte trăi, și mai cu samă după ce aŭ ajuns să aibă și numai un copil saŭ 2 la școlă în oraș, lucru care azi costézĕ sute de florenĭ.

Recomandă hărnicia, cumpĕtul, trezvia și cumpĕnirea cu înțelepțiune și scumpătate a tuturor momentelor și împrejurărilor vieții, punêndu-și de timpuriŭ o basă cât mai bună la viitoriul sĕŭ și al comunei, în care bunul Dumnezeŭ a dispus, să-și eserciteze apostolatul.

Prin cruțare încă ca june învĕțăroriul să-și adune un prisos, din care să-și pótă întemeia o stupărie după tóte recerințele; să prăsésca mulțime de pomi nobili, să cultive frăgari și vermi de mătasă; să încerce a se ocupa, pe cât se póte, în órele libere și cu un negoț óre care. La aceste s'ar mai adauge crescerea și îngrășarea de porci, ținerea unor vite de soiŭ ales, frumóse și bune de lapte. Cu chipul acesta învĕțătoriul ar ajunge, să fie și mai cu vadă la popor, și s'ar puté ferici pe sine și pe alții.

Magnificul domn Iuliŭ Bárdoși mai recomandă învĕțătorilor, să se ocupe și cu adunarea de sĕmînțuri de póme, cari încă rĕsplătesc fórte bine munca celor ce se îndeletnicesc cu strîngerea lor.

De la 3—5 óre d. a. președintele R. Simu a ținut prelegeri practice fórte instructive din stupăritul rațional, arĕtând folosul stupărituluĭ și că chiar și prin stăruințele acestei reuniuni învĕțătoresci s'a pus un mic fundament la împămîntenirea stupărituluĭ în unele comune din aceste părți.

După aceea domnul *Ioan Stoia* înv. în Orlat a disertat drespre: „Ce să cetéscă și cum să cetéscă învĕțătoriul?“ lucrare fórte bine reușită, care îi face laudă autoruluĭ.

La $5^1/_4$ s'a cetit punct V despre *„Școlile poporale“* din dicisiunile Sinodului Archidiecesei nóstre, ținut în 17, 18 și 19 Novembre 1896 în Blaș, unde se dispune cu privire la docenturile ambulante, școlile de repetițiune economice, grădinile de pomărit, quinquenale etc., cari tóte aŭ fost tractate pe larg din partea Rev. domn protop. I. V. Rusu, luminând ast fel deplin pe toți învĕțătorii cu privire la aceste cestiuni importante.

De sĕră învĕțătorii s'aŭ întrunit la o cină comună, unde prin discusiuni intime colegiale aŭ petrecut câte va óre fórte bine.

A treia ședință și cea din urmă s'a ținut Mercuri în 7 l. c. la 9 óre a. m., când domnul înv. *Dumitru Bleoca* din Buia a ținut prelegerea practică „Desvoltarea conceptului de timp presente, trecut și viitoriŭ școlarilor din despărțĕmîntul II,“ dovedind multă desteritate în propunere. Aŭ urmat obiecțiunile cu privire la lecțiunea din vorbă, luând parte mare parte din învĕțători și dovedind, că din an în an, prin mijlocirea conferințelor, se ridică nivelul cultural și preste tot puterea de prestațiune a învĕțătorilor.

După aceste comisiunea de 5 prin raportorul sĕŭ a cetit procesul verbal, în care se constată, că comitetul reuniunii a făcut întru tóte destul datorinţelor sale în anul de gestiune 1896/7, şi că fondul reuniunii şi biblioteca sînt în cea mai bună ordine. Recomandă adunării spre primire tóte propunerile comitetului, pe care îl încredinţézá şi cu facerea programului şi designarea loculuĭ şi timpului pentru adunarea generală următóre.

Desbatere mai îndelungată a causat cestiunea afiliării reuniunii nóstre la reuniunea archidiecesană, unii opinând, că ar fi cu cale, să facem încă acum paşii de lipsă pentru disolvarea reuniunii nóstre comitatense; dar în cele din urmă s'a decis, ca acésta să se amâne, până după ce ne vom constitui mai întâiŭ în filială a reuniunii archidiecesane.

S'a ales o comisiune de 5, carea să censureze poveştile deja colectate prin învĕţători, în frunte cu părintele *Valeriŭ Florian* din Racoviţa. Tot domnul Florian la propunerea Magn. Domn Bardoşi a luat asupra sa şi censurarea abecedarelor românescĭ.

S'a decis, ca cu privire la scrierea monografiilor şcol. şi a comunelor învĕţătoriĭ, să adune încă de pe acum datele de lipsă.

S'a luat cu plăcere la cunoscinţă cele treĭ premiĭ puse de M. Domn Ĭuliŭ Bárdoşi la dispositiunea comitetului, şi a nume: ziarele *„Observatoriul“*, *„Economul“* de Şt. Pop şi *„Fóea şcolastică“* de Ĭ. M. Moldovan, fie care pe câte un an, bine compactate. Cel dintâiŭ premiŭ este destinat pentru acel învĕţătoriŭ membru al reuniunii, care va face mai mare progres în cântările bisericescĭ cu elevii de ambele secse până la finea an. scol. 1897/8. Al doilea pentru acel învĕţătoriŭ, care va arĕta mai mare sporiŭ în cultivarea galiţelor de soiŭ ales. Ér al treilea pentru acel învĕţătoriŭ, care va arĕta mai mare progres cu elevii în cetirea românéscă.

S'a adus mulţămită protocolară M. On. institute de credit şi economiĭ: *„Economul“* din Cluş pentru ofertul marinimos de 10 fl., *„Crişana“* din opidul Brad pentru ajutorarea de 5 fl., Stimatului domn *Ioan Dănilă* cancelist la tribunalul regesc din loc de asemenea pentru un ajutoriŭ de 5 fl., Rv. domn protopop tractual pentru diferite ziare de pe mai mulţi ani donate pe sama bibliotecii, cum şi altor generoşi donatoriĭ.

S'aŭ mai luat la cunoscinţă şi mai multe comunicate ministeriale şi de ale inspectoratului scol. regesc.

În fine preşedintele la 12 óre din zi închie adunarea generală ordinară din acest an, mulţămind respectuos Rev. Domn protopop *Ioan V. Rusu,* care a asistat în continuŭ la tóte treĭ şedinţele de la început până la sfârşit, înălţând nivoul adunării şi revĕrsând multă lumină cu consiliile Dsale înţelepte şi vederile largĭ.

De asemenea mulţămesce preşedintele Magn. Domn *Iuliŭ Bardoşi,* care cu atâta interes şi bunăvoinţă a fost soţul nedespărţit al Rev. Domn protopop în tot decursul celor treĭ şedinţe, dând preţióse sfaturĭ şi îndemnurĭ din bogatele Dsale esperinţe.

Mulţămesce părinteluĭ cooperator parochial Niculae Togan, St. Domn *Aron Lupean,* oficial la direcţiunea de geniŭ şi *Ioan Dănilă,* cancelist la tribunalul reg., carĭ toţi treĭ ne aŭ onorat şedinţele adunării din 6 şi 7 l. c. dovedind, că le zace la inimă cultura învĕţătorilor şi progresul poporuluĭ.

Corespondentul.

Răsboiul greco-turcesc.

Certele îndelungate şi animate de comun duc la bătaie. Acest efect l-aŭ avut şi disensiunile, ce de câte-va luni ocupă lumea diplomatică. Erumperea răsboiuluĭ nu a fost neaşteptată, numai lumea credea, că-l va declara oficios Grecia, care ameninţa, şi nu Turcia, care e sătulă de răsboiul intern. Grecii cu astuţia ce-i caracteriséză spre a mişca pe Turcĭ la începerea răsboiuluĭ nu s'aŭ mulţămit cu trimiterea coloneluluĭ Vassos în Creta, ci aŭ organizat cete de insurgenţi, carĭ aŭ încălcat teritoriul turcesc în Tesalia şi Macedonia. Pórta nici din acésta nu făcea casus belli şi a notificat Europeĭ că le trece cu vederea numai cât să nu se mai repetéscă. Grecii înse în loc de a se stîmpĕra, aŭ trecut confiniile turcescĭ şi cu armată regulată aŭ ocupat mai multe puncte strategice. Din unele aŭ fost respinşi de cătră Turcĭ, ér munţii Politica şi Analapsi anume le-aŭ lăsat în posesiunea Grecilor comandantul suprem al trupelor turcescĭ Edhem-paşa: el a voit să probeze prin acésta, că în realitate Grecii aŭ început răsboiul şi nu Turcii. Şi în adevĕr opiniunea publică pe Grecĭ îĭ face responsabilĭ pentru vĕrsările de sânge, ce decurg.

Care din părţile beligerante va eşi învingătóre, nu se póte prevedé. Pe uscat se crede a fi mai tare Turcia, avênd armată mai numĕrósă, dară pe mare e superióră Grecia, fiind flota Turcieĭ în o stare desolată. Apoi în diversele părţi a le imperiuluĭ turcesc locuesc mulţi grecĭ, pe carĭ eteria grecescă bine organizată uşor îĭ póte revolta în contra Porţii, lipsîndu-i pe calea acésta puterile belice.

Puterile europene. carĭ şi acum ţin Creta sub blocadă, cu greŭ se vor îndupleca, să întrevină pentru curmarea răsboiuluĭ. Unica speranţă cu privire la scurta durată a răsboiuluĭ este crisa finanţială, de care bolesc ambele părţi beligerante. Banĭ nu aŭ, şi creditul încă şi l-aŭ mâncat amîndóuĕ.

Dacă vor învinge Turcii, nu se vor nasce complicaţiuni în Orient. La casul când răsboiul s'ar termina cu triumful Grecieĭ, Turcia va suferi o nóuă mutilare. Grecia ar anecsa, dacă nu tóte, cele mai multe insule turcescĭ de lângă ţĕrmuriĭ mării mediterane. Sêrbia şi Bulgaria, carĭ promit a rĕmâné neutrale pe tîmpul răsboiuluĭ, încă ar voi să-şi măréscă teritoriul pe contul Turcieĭ. Şi cine scie, dacă împărţirea Turcieĭ, nu ar da ausă la nóuĕ complicaţiuni şi conflagraţiuni în Orient?

Declararea răsboiuluĭ

Agenţia Reuter cu datul de 18 a c. anunţă din Constantinopol: În urma uneĭ nóue incursiuni a Grecilor pe teritoriul Otoman, consiliul de ministri, întrunit la Jildiz-Kiosk, a decis să rechieme pe Assim-bey, ministrul Turcieĭ la Atena, să remită pasaportele sale d-luĭ Maurocordato, ministrul Grecieĭ pe lângă Pórtă, şi să dée luĭ Edhem-paşa ordinul de a lua ofensivă. Assim-bey, ministrul Turcieĭ în Atena, a notificat în 18 a c. d-luĭ Scuzes, ministruluĭ afacerilor străine, rumperea raporturilor diplomatice între Turcia şi Grecia. Supuşii celor dóuĕ state aŭ să părăséscă împrumutat teritoriul străin în tîmp de 14 ţile de la declararea răsboiuluĭ.

Anunţarea răsboiuluĭ a fost primită în Atena cu entusiasm patriotic. Ministrul president Deljanis zice în parlament, că Turcii aŭ atacat mai întâiŭ trupele grecescĭ.

Atitudenea puterilor

Puterile europene simpatiséză mai mult cu Turcia. Germania şi Anglia pre cum se crede aŭ îndemnat guvernul turcesc, să declare răsboiŭ Grecilor şi să-ĭ umiléscă. În Viena se aştéptă, că Turcii în curênd vor da Grecilor o lovitură decisivă, cu care se va termina bătaia. Agentul diplomatic germân din Atena a luat sub protectoratul seŭ pe supuşii turcescĭ din Atena, ér Franţa pe Grecii catolicĭ din imperiul turcesc. Franţia, Italia şi Rusia până acum nu şi-aŭ manifestat inclinarea spre nicĭ una din părţile beligerante. Fiind tóte puterile doritóre de pace, se speréză evitarea eventualelor complicaţiuni.

Câmpul de luptă

Clasicul Olimp e în ferbere. De la o margine până la ceealaltă rĕsună stîncile luĭ de bubuitul tunurilor. Turcii sînt postaţi de-a lungul întregeĭ frontiere din spre Grecia. La Salonichi armata turcéscă numera 10.000 de combatenţi, la Elasona 51.000, lângă Discata 5000, la Grevena 5000, Mezovon 5000 şi la Ĭanina 10.000. Tótă armata e cam de 90.000. Grecii aŭ lângă Necezon 8000, la Rapsani în clasica vale Tempe 4000, la Calasita Cramasta 35,000 de ostaşi. preste tot cam 83.000. Fortăréţa Larissa e cuartirul general al armateĭ grecescĭ. La acéstă fortăréţă conduce pasul Meluna, a cărui ocupare o forţéză armata turcéscă şi ĭ-a şi succes să ocupe unele puncte însemnate ale strimtóreĭ. Lupta s'a început şi pre mare între flotele beligeranţilor. Flota grecéscă bombardéză cetăţile de pe ţermuriĭ turcescĭ. Mai vehementă luptă s'a încins în sînul de la Preveza. Numĕrul morţilor şi al răniţilor nu se scie, dară el e considerabil.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. Mitropolitul în Dumineca Floriilor a celebrat cu mare asistenţă Joĭ a consacrat s. Mir şi a sĕvârşit spălarea piciórelor la doĭ spre zece teologĭ, carĭ apoĭ aŭ fost pe prânz la Escelenţa Sa şi aŭ primit darurile îndatinate.

Escroţiele spirituale în seminariul teologic s'aŭ început în 18 şi aŭ durat până în 20 a c. La esortaţiunile ţinute de cl. d. spiritual seminarial Dr Ĭacob Radu Luni şi Marţi aŭ asistat întreg clerul gremial în frunte cu Escelenţa Sa I. P. S. Mitropolit, însoţit de Ilustritatea Sa episcopul Lugoşuluĭ.

Procese politice. Încă în véra anuluĭ 1894 s'a intentat proces dlor B. Morariŭ, preot în Poiana-Aiuduluĭ, Crucian Simu, docent în Ciufud şi Ĭoan Simu, teolog în Blaş, carĭ aŭ voit să facă un cor bisericesc cu tinerimea din comuna lor natală, Ciufud, lângă Blaş. Pe basa denunţăriĭ unor gendarmĭ procuratura din Alba Ĭulia a urzit în contra acelor domnĭ proces de agitaţie în contra statuluĭ, ér tribunalul după multe cercetări ĭ-a osîndit pe cel dintâiŭ la $1^1/_2$ an de carcer şi 300 fl. amendă, pe al doilea la 1 an carcer şi 200 fl., ér pe al treilea la $^1/_2$ an carcer şi 100 fl., amendă. Tabla reg. din Cluş a redus pedépsa dluĭ Morariŭ la 10 luni carcer de stat şi 150 fl., Cr. Simu 8 luni şi 100 fl. şi Ĭ. Simu 4 luni şi 50 fl. S'a insinuat recurs la Curia reg.

Călătoria profesorilor şi studenţilor de la gimnasiul nostru, anunţată în numĕrul trecut, a reuşit fórte bine. Escursioniştiĭ aŭ cercetat cetăţile Budapesta, Zagreb, Fiume şi Veneţia, unde atât profesoriĭ cât şi studenţiĭ aŭ avut prilejurile cele mai bune de a-şi îmbogăţi şi lărgi cunoscinţele. Sperăm a puté da un raport detaiat despre escursiunea acésta.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor biserichi grecesci.

(Continuare.)

S. liturgie mijlocesce decĭ ștergerea pĕcatelor celor grele întru atâta, întru cât ea ca jertfă de espiare și de cerere e un mijloc fórte puternic spre a dobîndi graţia adevĕratĕ penitinţe și a serióseĭ întórcerĭ. Espiare și cerere în afacerea acésta îșĭ împreună lucrarea, se spriginesc și se întregesc împrumutat, pentru ca să tragă jos preste om graţiĭ, carĭ să-l lumineze și să-l îndemne, ca el cu credinţă, sperare, iubire, părere de rĕŭ să se întórcă la Dumnezeŭ și să priméscă sfintele sacramente cu vrednicie și prin acestea să se sfinţéscă în lăuntrul sĕŭ și să se facă din noŭ fiŭ al luĭ Dumnezeŭ. Acésta vor să o zică cuvintele conciliuluĭ: „Prin aducerea acesteĭ jertfe împăcat fiind, împărtășind graţia și darul penitinţeĭ, ĭértă chiar și crimele și pĕcatele cele maĭ grozave.“ [1]) Întâiŭ și maĭ întâiŭ are să se împace dreptatea luĭ Dumnezeŭ, și numaĭ după ce acésta e împăcată, numaĭ după aceea pășesce la mijloc milostivirea luĭ Dumnezeŭ și împărtășesce omuluĭ celuĭ întinat cu pĕcate ajutoriul special al graţieĭ spre părere de rĕŭ adevĕrată și spre întórcere serióșă. Căcĭ prin pĕcate, maĭ ales dacă ele sînt multe și marĭ, se vătĕmă maiestatea luĭ Dumnezeŭ și se provócă asupra pĕcătosuluĭ dreptatea luĭ cea pedepsitóre. Ér între pedepsele cele ce le rostesce dreptul și sfîntul Dumnezeŭ pentru pĕcatele sevârșite, una din cele maĭ grele stă în aceea, că el după vrednicie denégă și opresce pecătosuluĭ graţiĭ speciale și maĭ bogate. Nerecunoscinţa preste tot e asemenea unuĭ vînt ferbinte, care uscă isvorul milostiviriĭ dumnezeescĭ, rîul graţiilor, róua ceriuluĭ. Dar acésta se adeverésce maĭ ales în pĕcatele cele grele: ele se sevârșesc prin nefolosirea graţieĭ și prin abusarea de ea, cuprind decĭ nerecunoscinţă faţă cu Dumnezeŭ și de aceea împedecă curgerea maĭ bogată a acelor graţiĭ, carĭ Dumnezeŭ între alte împrejurărĭ le-ar da în urma rugăciuniĭ. Denegarea aceleĭ bogăţiĭ de graţiĭ, de care omul cel slab și întinat cu pĕcate ar avé lipsă așa de mare spre a-șĭ dobîndi mântuirea, e fără îndoélă o pedépsă fórte fatală. Căcĭ el fără de graţiĭ marĭ aprópe tot de una va rĕmâné în pĕcatele sale, va cădé din pĕcat în pĕcat, va muri întinat cu pĕcate și ast fel va cădé jertfă osîndeĭ vecînice.“ În privinţa acésta jertfa liturgică îșĭ deprinde caractĕrul sĕŭ espiătoriŭ așa, că împacă dreptatea dumnezeéscă și abate de la omul pĕcătos pedépsa cea grea, ce se cuprinde în lipsirea ajutoriuluĭ bogat al graţieĭ. Ér dacă prin vîrtutea satisfăcĕtóre a liturgieĭ s'a împlinit pretensiunea dreptăţiĭ pedepsitóre a luĭ Dumnezeŭ și prin acésta s'a rupt zăgazul, care împedecă curgerea libĕră și deplină a graţiilor din isvórĕle Mântuitoriuluĭ, atuncia ea ca jertfă de cerere póte să dobîndéscă de la milostivirea și dărnicia luĭ Dumnezeŭ ajutoriŭ puternic de graţie, pentru ca omul pĕcătos să facă róde vrednice de pocăinţă, să se întórcă și să dobîndéscă din noŭ viaţa graţieĭ. Împacarea dreptăţiĭ măniate și pedepsitóre a luĭ Dumnezeŭ în vîrtutea satisfacţiilor luĭ Christos are decĭ să premérgă, adecă să depărteze pedecile și să netedéscă calea, pentru ca bunătatea luĭ Dumnezeŭ prin meritele și întrepunerea luĭ Christos să se lase a se mișca spre a se împărtăși darurile și graţiile acelea, carĭ să conducă pe om érășĭ la cărarea mântuiriĭ și a vîrtuţiĭ. *S. liturgie ca jertfă de espiare contribue în chip indirect ér ca jertfă de cerere contribue în chip direct la dobîndirea faptică a doritelor graţiĭ de pocăinţă.*

Efectul acesta de espiare aducerea jertfeĭ eucharistice îl produce ex opere operato, dară numaĭ *în mĕsură maĭ mult orĭ maĭ puţin mărginită,* carea atîrnă maĭ ales de la voinţa luĭ Dumnezeŭ, dară și de la dispositia pĕcătosuluĭ. Că óre întru cât se împacă Dumnezeŭ și se delătură pedépsa lipsiriĭ de graţiĭ maĭ bogate prin aceea, că se aduce o dată jertfa liturgică, asta noĭ nu o scim, căcĭ lucrul acesta e condiţionat prin rînduéla liberă a luĭ Dumnezeŭ, pe cum și prin mulţimea și greutatea pĕcatelor celor ce aŭ să se espieze. Din acésta resultă, că nu e numaĭ de folos, ci a dese orĭ póte să fie chiar de lipsă, ca jertfa să se aducă de maĭ multe orĭ cu aceea-șĭ intenţiune și pentru acela-șĭ om, pentru ca Dumnezeŭ să se împace pe deplin și să se rumpă și delature nefericitul zăgaz, care împedecă revĕrsarea maĭ bogată a bunătăţiĭ și dărnicieĭ dumnezeesci. Dacă Dumnezeŭ s'a împăcat prin jertfă, atuncia el éra e aplicat a împărtăși bogăţia aceea de graţiĭ, carea maĭ înainte o oprise întru pedepsirea pĕcatelor, saŭ cu alte cuvinte vîrtuţiĭ impetratorie a s. liturgiĭ nu-ĭ stă nimica în cale, pentru ca ea să pogóre graţiĭ bogate de pocăinţă preste omul, cel ce se află în starea pĕcatelor de mórte. Graţiile acestea nu se împartășesc tot de una în dată, și în timpul, în care va Dumnezeŭ. Éra pĕcătosul are să se și pregătéscă pentru primirea lor și să conlucre cu ele din hotărîre libĕră, după ce le-a primit. Dacă el nu o face acésta, atuncia ele rĕmân lipsite de resultat, și așa omul nu ajunge până la pocăinţă și la ĭertarea pĕcatelor. Orĭ cât de puternică și lucrătóre ar fi decĭ jertfa *liturgică*, pentru ca să misce pe Dumnezeŭ la împărtășirea de graţiĭ marĭ și de multe orĭ chiar estraordinare, întórcerea omuluĭ și străpunerea luĭ în starea graţieĭ totușĭ póte să se zădărnicéscă din vina omuluĭ. De aceea și învaţă biserica, că noĭ putem „să dobîndim milostivire și să găsim graţie, când ajutoriul e potrivit“, „dacă ne apropiăm la Dumnezeŭ cu inimă sinceră și cu credinţă drépta, cu fricĭ și cu reverinţă, înfrânţĭ și pocăiţĭ“. [1])

b) Prin s. jertfă liturgică rodul jertfeĭ de pe cruce se maĭ aplică maĭ de parte *„întru ĭertarea acelor pĕcate, carĭ se sevârșesc prin noĭ zilnic“,* [2]) sub carĭ *în rîndul cel dintâiŭ* sînt a se înţelege *pĕcate ușóre.* Numaĭ puţinĭ sînt aceia, carĭ aŭ susţinut, că aducerea jertfeĭ liturgice singură și fără de intrevenirea altuĭ mijloc ajunge ca să ștérgă în chip nemijlocit pĕcate și greșele maĭ ușóre. Dimpotrivă părerea maĭ comună și corectă susţine, că prin vîrtutea jertfeĭ eucharistice pĕcatele acestea în tocmaĭ ca și cele de mórte se șterg numaĭ în chip mijlocit. Jertfa eucharistică mijlocesce și dobîndesce adecă spiritul acela de părere de rĕŭ și dispositia aceea pocăită, care e de lipsă spre ĭertarea de pĕcate ușóre. Necredinţe, greșelĭ și negligînţe maĭ ușóre încă displac luĭ Dumnezeŭ, încă provócă indignarea luĭ, încă împedecă împărtășirea maĭ darnică a graţiilor. Pedeca acésta are decĭ întâiŭ să se delăture prin eficacia espiătóre a jertfeĭ liturgice, pentru ca Dumnezeŭ să se facă aplicat a trezi întru noĭ prin graţiĭ speciale acel spirit evlavios de părere de rĕŭ și acea dispositie pocáită a inimiĭ, care — fie cu orĭ fără de primirea sacramentuluĭ penitinţeĭ — e de lipsă și de ajuns spre ștergerea pĕcatelor ușóre. Aci avem întâiŭ și maĭ întâiŭ să luăm în socotinţă aceea, că și pĕcatele cele ușóre, maĭ ales dacă ele se sevârșesc a dese orĭ și cu minte ușóră, pe lângă alte urmărĭ rele, ce le aduc cu sine, încă împedecă multe manifestărĭ și împărtășirĭ de ale graţieĭ, carĭ le menesce celor drepţĭ bunăvoinţa luĭ Dumnezeŭ. În urma acestuĭ lucru dreptul slăbesce și maĭ apoĭ ajunge în periculul, ca venind asupra luĭ vre o ispită maĭ grea, el să cadă în prăpastia pĕcatuluĭ de mórte. Din causa acésta neputinciosul om încă are lipsă fórte mare de o jertfă perpetuă de espiare, pentru ca Dumnezeŭ nu cum va întru pedepsirea drépta pentru pĕcate ușóre să-ĭ denege bogăţia aceea de graţii, de care are el lipsă așa de mare, pentru ca să rĕmână scutit de rĕul cel maĭ mare, de pĕcatul de mórte. A asculta s. liturgie orĭ a rîndui, ca ea să se celebreze pentru sine, e fără îndoélă unul din mijlócele cele maĭ puternice pentru a dobîndi în mĕsură îndestulitóre iertarea pĕcatelor și greșelelor ușóre. (Va urma.)

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 2.

[1]) Conc. Trid sess. XXII. cap. 2.
[2]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 1.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Pe ceĭ de felul luĭ? Nu! Pe lângă aceea lucrul e un secret de stat. Întrégă averea mea părinţéscă aŭ confiscat-o și aŭ împărţit-o.“

Malluch îșĭ plecă încet capul, ca și cum ar fi voit, să apróbe motivul acesta; apoĭ întrebă din noŭ:

„Recunoscutu-te-a?“

„Ba! Eŭ am fost osîndit la mórte încétă și de atuncia am fost socotit între ceĭ morţĭ.“

„Mĕ mir, cum de nu te-aĭ aruncat asupra luĭ,“ zise Malluch cedând uneĭ mișcărĭ a patimiĭ.

„Așa l-așĭ fi lipsit pe vecie de putinţa de a servi intenţiilor mele. Ar fi trebuit să-l omor, și mórtea, pe cum sciĭ, e tăcută și

discretă, mai tăcută și mai discretă chiar și de cât un Roman încărcat de crime.“

Omul acesta, care a lăsat cu liniște să trécă un prilej de rĕsbunare așa de bun, trebue că era sigur de viitoriul sĕŭ orĭ avea în de mână vre un plan mai bun. La gândul acesta se schimbă interesarea lui Malluch, ea încetă de a mai fi cea a unuĭ sol, care are să împlinéscă porunca altuia. Ben Hur întru adevĕr își dobîndi drept personal la serviţul luĭ. Cu alte cuvinte Malluch era gata, să-ĭ servéscă din tótă inima și a nume îndemnat de admirare sinceră.

După o pausă scurtă reluă Ben Hur firul conversării.

„Nu doresc, să-ĭ ĭeaŭ viaţa, bunule Malluch; în contra morţiĭ îl scutesce cel puţin de o cam dată aceea, că el e în posesiunea aceleĭ taĭne; dar voiŭ, să-l pedepsesc, și voiŭ cerca, să o fac acésta, de cum va veĭ, să-mĭ ajuţi, bunule Malluch.“

„El e Roman,“ rĕspunse Malluch fără șovăire, „și eŭ sînt din némul luĭ Ĭuda. Îţĭ voiŭ ajuta. Dacă veĭ cere de la mine jurămînt, — cel mai solemn jurămînt.“

„Dă-mĭ mâna, — asta ajunge.“

Când îșĭ lăsară mânile, Ben Hur zise cu inimă mai ușurată: „Nu e greŭ lucrul, care voiŭ să ţi-l încredinţez, bunul meŭ prietin, și nicĭ nu se împotrivesce consciinţeĭ. Să mergem mai de parte.“

Eĭ porniră pe drumul, care ducea în drépta prin lunca, ce am amintit-o deja. Cel dintâiŭ rupse Ben Hur tăcerea.

„Cunoscĭ pe șeĭcul Ilderim Nobilul?“

„Cunosc.“

„Unde e păduricea luĭ de finicĭ? Saŭ mai bine, Malluch, cât de departe este ea din colo de satul Dafneĭ?“

Pe Malluch îl cuprinse o îndoélă; el își aduse a minte de graţiósa manifestare de favor. de care avuse Ben Hur parte la isvor din partea feteĭ aceleia, și era acuma dornic de a sci, dacă el, carele purta cu sine îngrijirea de mamă-sa, va puté să o dea pe acésta uĭtării în faţa momirilor ĭubiriĭ. Dar el totuși rĕspunse: „Dumbrava de finicĭ e în dosul satuluĭ, călare o ajungĭ în dóuĕ óre, ér pe cămilă într'una.“

„Îţĭ mulţămesc, ér pentru deslușire îţĭ mulţămesc în deosebĭ. Publicatu-s'aŭ jocurile, despre carĭ îmĭ grăiaĭ? Și când se vor aranja?“

Întrebarea acésta stîrni presupuneri, și ea adevĕrat că nu repară încrederea luĭ Malluch, dar totuși îĭ aţiţă cel puţin curiositatea.

„Da, da, ele vor fi fórte strălucite. Prefectul e bogat și nu ar simţi-o de loc, dacă l-ar lipsi de oficiŭ; însе pe cum se întîmplă cu ómenĭ de aceia, carĭ aŭ avut parte de succese bune, ĭubirea bogăţieĭ nu ĭ-a scădut de loc; și dacă va să-și dobîndéscă la curte un prietin, trebue să cerce ce-l puţin a pregăti o primire strălucită consululuĭ Maxenţiŭ, care sosesce aci, pentru ca să facă pregătirile cele mai de pe urmă pentru răsboiul împotriva Parţilor. Pregătirile acestea mistuesc mulţi banĭ, ceea ce civiĭ Antiochieĭ o sciŭ din esperinţă. Eĭ între altele aŭ primit concesia de a sta întru ajutor prefectuluĭ în omagiile, carĭ se plănuesc pe sama mareluĭ bărbat. Înainte de asta cu o lună aŭ mers solĭ în cele patru cuartiere ale cetăţiĭ, pentru ca să vestéscă ómenilor, că cu prilejul acesteĭ serbătorĭ se va inaugura circul. Deja și singur numaĭ numele prefectuluĭ ar fi o garanţă pentru felurime și strălucire, mai ales aci în Orient; dar dacă la promisiunile luĭ mai adauge încă și Antiochia pe ale sale, atuncia tóte insulele și cetăţile maritime pot să fie încredinţate, că vor decurge lucrurĭ estraordinare, și ele vor fi representate în persónă orĭ prin criticiĭ sĕĭ ceĭ mai vestiţi. Premiile, carĭ s'aŭ fixat, sînt împĕrătescĭ.“

„Și circul — am înţeles, că numaĭ circul maxim îl întrece.“

„Cel din Roma, veĭ să zicĭ. Da, al nostru cuprinde 200,000 de ómenĭ, al vostru cu 75,000 mai mulţi; al vostru e de marmoră, al nostru asemenea; planul și aranjamentul e de totuluĭ tot acela-și.“

„Și regulele sînt asemenea acele-și?“ Malluch surise.

„Dacă Antiochia ar îndrăzni, să fie originală, fiule al luĭ Arriŭ, atuncia Roma nu ar fi, ceea ce este, stăpâna lumiĭ. Legile circuluĭ maxim se observă și la noĭ, cu o singură escepţie: acolo pot porni de o dată fără considerare la numĕrul lor.“

„Acesta e felul Elinilor,“ zise Ben Hur.

„Da, Antiochia e mai mult grecéscă de cât romană.“

„Așa dar îmĭ pot alege însu-mĭ căruţa?“

„Da, căruţa proprie și caiĭ propriĭ. În privinţa asta nu este nicĭ o restricţie.“

Rĕspunḑênd așa vĕḑu Malluch, că în faţa luĭ Ben Hur espresia îngândurată făcu loc celeĭ de îndestulire.

„Încă una, Malluch! Când va fi festivitatea?“

„Așa e, scusă, că — îmĭ uĭtasem, să ţĭ-o spun,“ zise celalalt. „Mâne orĭ poĭmâne, dacă după vorba Romanuluĭ zeiĭ mării vor fi binevoitorĭ, va sosi consulul. Ér apoĭ de azĭ în șese zile vom avé jocurile.“

„Timpul e scurt, Malluch, dar totuși va fi de ajuns.“ Cuvintele din urmă le rosti în ton hotărît. „Pe profeţiĭ bĕtrânuluĭ nostru Israil! voiŭ prinde din noŭ în mânĭ frînele! Dar aștéptă! O condiţie! E sigur, că și Messala va fi între concurenţi?“

Malluch pricepu acum planul și tóte prilejurile, carĭ le oferia spre umilirea Romanuluĭ, — el n'ar fi fost un pogorîtoriŭ veritabil al luĭ Ĭuda, dacă după o cumpĕnire repede a prospectelor la învingere nu ar fi prins din tótă inima parte luĭ Ben Hur. Glasul luĭ trĕmura formal, când zise: „Aĭ deprindere?“

„N'aĭ nicĭ o grije, prietine! În circul maxim în ceĭ din urmă treĭ anĭ învingĕtoriĭ aŭ dobîndit cununile lor după placul meŭ. Întrébă-ĭ, întrebă pe ceĭ mai bunĭ dintre eĭ, și eĭ vor întări vorbele mele. Însu-și împĕratul m'a împărtășit în graţia sa cu prilejul alergărilor celor din urmă așa, că mĭ-a îmbiat caiĭ sĕĭ, ca să-ĭ cârmuesc împotriva concurenţilor din întrégă lumea“.

„Dar tu nu aĭ făcut-o?“

Malluch rosti cuvintele acestea cu rîvnă vĕdită.

„Eŭ — eŭ sînt Ĭudeŭ!“ Ben Hur părea a fi cuprins de fiorĭ ușorĭ, când spunea acestea. „Și cu tóte că port un nume roman, totuși în chip de măiestrie, nu am cutezat să fac nimica, ce ar puté pĕta numele tatăluĭ meŭ în foișórele și curţile templuluĭ. În școlile atletice m'am putut dedica unor deprinderĭ carĭ dacă m'aș fi cuprins cu ele în circ, mĭ-ar fi fost spre ocară. Și dacă aci voiŭ lua parte în alergărĭ, îţĭ jur, că acésta nu o fac îndemnat de premiŭ orĭ de ambiţie.“

„Stăĭ, nu jura!“ zise Malluch. „Premiul este 10,000 sesterţiĭ, — o avere, care ajunge pe o viaţă întrégă.“

„Nu pe sama mea, chiar și dacă prefectul l-ar întrei de cincĭ decĭ de orĭ, — mai mult, dacă premiul ar fi mai mare și de cât venitele, ce le-a avut primul Cesar în anul cel dintâiŭ, — eŭ voiŭ să ĭeaŭ parte în alergările acestea pentru a umili pe inimicul meŭ. Legea permite rĕsbunarea.“

Malluch zimbi și aprobă din cap, ca și cum ar fi voit, să zică: Aĭ dreptate, — fiĭ încredinţat, că un Ĭudeŭ înţelege pe altul!“

„Messala va lua parte la alergărĭ“, zise apoĭ. Îl silesc multe motive, ca să ĭea parte la alergărĭ, — mai întâiŭ publicările pe strade, în băĭ și în teatre, în case și palaturĭ; și pentru ca retragerea să-ĭ fie cu neputinţă, numele luĭ e însemnat pe tăbliţele tuturor tinerilor risipitorĭ din Antiochia.“

„În rĕmasurĭ, Malluch?“

„Da, în rĕmasurĭ; și el vine zilnic, ca să se deprindă, pe cum tu însu-ţĭ aĭ vĕḑut, și cu prilejurĭ de acestea se face cât se póte de bătĕtoriŭ la ochĭ.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A eșit de sub tipar:

„Istoria Împĕratuluĭ Traian și a Contimporanilor sĕĭ“ de Dr *Heinrich Francke*, traducere autorisată de *P. Broștean*. Cu 12 ilustraţiunĭ. Preţul unuĭ esempl. fl 4. — pentru România Leĭ 12. —; legăturĭ cu lucs fl 1. — pentru România Leĭ 3. — bucata.

A se adresa la fie care librărie saŭ de-a dreptul la editorul:

Petru Broștean
în Brașov str. gareĭ nr. 45.

A apărut frumósa novelă aluĭ *C. Mikszáth* **„Parapleul Sântuluĭ Petru“**, tradusă în românesce de Ioan Niţu Pop. Acésta novelă s'a tipărit în tipografia luĭ H. Uhrmann în Timisóra. Preţul 80 cr.

Aŭ apărut numeriĭ 14 și 15 din **„Fóea pentru toţi“**. Acésta interesantă revistă ilustrată pentru familie, pusă sub direcţia D-luĭ *Dumitru Stancescu*, directorul **„Bibliotecеĭ pentru toţi,“** o recomandăm cu plăcere cetitorilor nostri. Numĕrul 14 are o ilustraţie: *Duiliŭ Zamfirescu*. Numĕrul 15 are douĕ: *Beniamin Franklin* și *Jucător cu discul*. Sĕ póte procura de la administraţia **„Foiĭ pentru toţi“**, Bucurescĭ. Pasagiul român nr. 12. Abonamentul pe an e 5 fl. Se trimite un numĕr de probă orĭ-cuĭ îl va cere.

La Tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privaţiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câștig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune,* ca: *perturbațiunĭ în circulația ferĭ, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea mai mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele mai slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numai în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Mai puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele mai diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale lui I. Pserhofer* și a considera numai pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele mai diferite și mai grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numai puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numai o dată, le recomandă mai de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ erăși 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îți esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mână pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost răcit în patul nascerĭ, așa că n'am mai putut lucra nimica și sigur așĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea mai căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea mai lungă a acestora s'a vindecat Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numai miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor mai găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea mai căldurósă a mea mulțămită. Cu cel mai mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr, 1/2 flacon 1 fl 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel mai eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în piciore, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel mai bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cócerilor de deget, contra cócerilor peptuluĭ și picióreloŕ podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerături de *I. Pserhofer,* de mulțĭ anĭ recunoscut de cel mai bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 r. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr, 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ picióreloŕ. Acest prav delătură asudarea picióreloŕ și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de gușe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de mat 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3 —, 1/2 litru 1 fl. 60 cr., 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra dureriĭ de cap, dureriĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toți articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de lute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande mai marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numai atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult mai micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numai acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiuluĭ" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 9—12

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 1 Maiŭ 1897.** **Numĕrul 18.**

Cuota.

Ne aflăm în ajunul pertractărilor privitóre la pactul vamal, ce avem a-l închia cu Austria pe un noŭ period de zece anĭ. Şi maĭ pe sus de tóte are să ne intereseze proporţia, ce ni-se va crea pentru acoperirea cheltuelilor comune, adecă statorirea cuoteĭ.

Este sciut, că până acum Ungaria a contribuit la purtarea cheltuelilor acestora comune cu 31%, ér restul îl plătia Austria. Acum înse ceĭ din Austria nu se maĭ mulţămesc cu cât am solvit, ci pretind, ca să plătim maĭ mult.

După constituţie cele dóuĕ parlamente aŭ să hotărésçă cuota, a nume cel din Budapesta şi cel din Viena. Dacă între cele dóuĕ parlamente nicĭ de cum nu s'ar puté face înţelegere, atuncĭ Maiestatea Sa e îndreptăţit a decide şi a statori cuota.

E evident şi lucru prea firesc, că **atenţia** ţĕrĭĭ întregĭ va fi îndreptată spre pertractările celor dóuĕ parlamente, şi că în faţa acesteĭ întrebărĭ vor avé să dispară tóte cele alalte cestiunĭ. Pentru că e vorbă de a plăti, şi *un* procent însamnă circa *dóuĕ milióne.* A urca orĭ a scări cuota însamnă prin urmare a plăti în timp de zece anĭ cu maĭ multe milióne maĭ mult orĭ maĭ puţin.

Ast fel stând lucrul se pricepe, că atât în Austria cât şi la noĭ s'a pornit mişcare pentru scărirea respective urcarea cuoteĭ. Comisiunile parlamentare sînt şi alese, ba cea din Austria a şi ţinut şedinţă şi a decis, ca să nu priméscă altă cuotă de cât 58: 42, ceea ce va să zică 58% pentru Austria şi 42 pentru Ungaria. Asta ar însemna o urcare a cheltuelilor nóstre cu 11% va să zică cu vre-o 23—25 milióne la an, ceea ce în zece anĭ ar face 230—250 milióne.

Pertractările comisiunilor parlamentare ne vor lămuri în scurtă vreme despre suma, ce vom avé să o plătim. Pertractările aceste vor începe cu statorirea baseĭ, după care va avé a se calcula cuota. Comisiunea parlamentară din Austria a luat de bază a calcululuĭ sĕŭ poporaţiunea celor dóuĕ state şi a croit cuota după proporţia acesteĭ poporaţiunĭ. Comisiunea nóstră, — cel puţin cea veche, — de bază a calcululuĭ a luat dările directe şi indirecte, ce se plătesc în cele dóuĕ state. La ce resultat se va ajunge în afacerea acésta, nu putem sci. Atâta la tot casul e sigur, că numaĭ numĕrul poporaţiunii nu póte fi bază de ajuns pentru a statori cuota, pentru că după dreptate urcarea orĭ scărirea cuoteĭ trebue să stea în proporţie cu venitele publice ale celor dóuĕ state şi cu capabilitatea lor de prestaţiune.

Orĭ cum ar fi, e lămurit, că afacerea e fórte gravă, şi că la deslegarea eĭ se cere multă circumspecţie, mult patriotism şi spirit larg de dreptate. Pentru că de o parte dacă nu ne putem învoi la aceea, ca să fim păgubiţĭ, nicĭ aceea nu o putem voi, ca să fie păgubită Austria. Susţinerea legăturilor de sinceră alipire a celor dóuĕ state e un interes al monarchieĭ, ér de altă parte sinceritatea acesteĭ alipirĭ s'ar sgudui prin orĭ ce nedreptate, ce s'ar face uneia dintre cele dóuĕ părţĭ. Prin urmare în apĕrarea intereselor nóstre trebue să păzim tot de a una dreptatea, si dacă după dreptate se va socoti, că trebue să se urce cuota, fără murmur va trebui să ne plecăm, de óre ce ast fel pretind interesele maĭ înalte ale monarchieĭ.

E înse lucru firesc, că dorinţa nóstră ar fi, ca să rĕmânem cu cuota de până acum. Simţim adecă toţĭ greutatea enormă a dărilor deja esistente şi simţim de o dată şi lipsele cele multe, ce sînt tocmaĭ din causa nesuficienţeĭ banilor în toţĭ ramiĭ administraţieĭ publice. Vedem în fine, cum înaintăm spre deficit, şi fără de a fi profeţĭ putem prezice, că prin urcarea cuoteĭ ne vom şi cufunda sigur în deficit.

Orĭ cum ar fi înse, nu este permis, să declarăm din capul loculuĭ, că ne vom opune la orĭ ce urcare a cuoteĭ. Tot, ce putem cere şi pretinde, e, ca dreptate să se facă, şi ca interesele patrieĭ nóstre să fie scutite. Şi dacă dreptatea va cere urcarea cuoteĭ nóstre, va trebui să ne plecăm. La tot casul înse cuotă de 42% abia va fi cu dreptate să plătim, şi nicĭ nu am fi în stare să o plătim fără a băga ţara în totală ruină.

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

B.

Românii în vécul al XV-lea.

Eĭ bine! Şi óre de ce naţionalitate eraŭ acele popóre? După ce în vécul al 14-lea sub regele *Ludovic,* maĭ apoĭ în vécul al 15-lea sub *Sigismund* (1428, 1429) şi *Matia* mulţĭ *Sêrbĭ* s'aŭ colonisat în părţile sudice ale Ungarieĭ, ér în partea nordică a ţĕrĭĭ încă din vécul al 14-lea eraŭ colonĭĭ puternice de *Rutenĭ* aşeḑaţĭ acolo sub conducerea luĭ *Teodor Koriatovics:* admitem, că între popórĕle schismatice vor fi fost Rutenĭ, Sêrbĭ, Bulgarĭ şi Grecĭ.

Dară cum că maioritatea preponderantă a acelora aŭ format-o *Românĭ,* dovedesc drept documentele publice din vécul al XV-lea.

În documentele acelea în tóte părţile acelea ale ţĕrĭĭ, carĭ sînt locuite şi azĭ de Românĭ, se amintesc *ville* şi *cnezate* românescĭ, *libere regescĭ* şi *castrense;* se amintesce o mulţime mare de *familiĭ române nobile şi ţobăgescĭ,* de *diregĕtorĭ înalţĭ* ca comiţĭ, v. comiţĭ şi voĭvoḑĭ; se află *districte* special românescĭ cu drepturĭ autonome garantate prin domnitorĭ, pe cum şi o *organisaţiune militară naţională.*

Şi fiind că, chiar acésta formézĕ partea integrantă şi maĭ momentósă a cestiunĭĭ despre continuitatea istorică a Românilor, aflu de lipsă, ca în ord cronologic să produc maĭ multe doveḑĭ comprobătóre.

I.

Ville şi posesiunĭ românescĭ.

Abstragĕnd de la posesiunĭ şi ville, carĭ după nume orĭ după conţinutul documentelor, în carĭ se găsesc, sînt de a se considera ca *române,* cum sînt Nucşóra, Muncel, Mihalenţ, Bistra (Negotescĭ), Zavoiŭ, Voislova, Cârcîma din districtul Caransebeşuluĭ, Chorna, Ĭordanţa, Paprad, Thoplot, Plugova, Vereden, Toplichan, Kis-Király-Mezeŭ, Belabuc din districtul Mehadieĭ, cunoscute ca posesiunĭ *vechĭ* olachale; Olosagh şi Dragomirfalva din districtul Lugoşuluĭ ţinĕtóre de castrul Zsidovar; Lupşa, Crivadia, Szallaspataka, Chernescĭ, Poclişa, opidul Boldogaszonyfalva, Fisescĭ, Galaţ, Pogye saŭ Poyen (distr. Haţeguluĭ), apoĭ posesiunea regală valachală Feleac şi alte multe: voiŭ enumĕra numaĭ acelea, carĭ anumit se numesc ca posesiunĭ şi ville *românescĭ.* Étă-le:

1. În protestul nobiluluĭ Andreiŭ de Guth din 1404 şi 1406 se amintesc *ville valachale* aparţinĕtóre posesiunĭĭ *Kis-Şebes.*

2. În donaţionalul estradat prin regele Sigismund pentru Bolia fiul luĭ Boian din districtul Crişuluĭ cu d. Tyrnaviae festo Bartholom. Ap. 1404 sînt amintite *ville cu locuitorĭ românĭ.*

3. Din documentul an. 1406 se află că în părţile Zarandului pe la Boroş-Ineŭ spre valea Drănţuluĭ, ţinĕtóre de castrul *Egregy* (Igriş, Agiriş) în comunele *Dompapfalva, Fejéregyháza, Siklos* şi *Balamérfalva* aŭ locuit Românĭ. [1])

4. Universitatea săséscă cu d. Cibinii die prox. post fest. S. Luciae virg. 1419 dă concesiune pentru recolonisarea villeĭ române *Tylişca.*

5. Voĭvodul transilvan Chaky cu d. Küküllővár feria sexta post fest. visit. gloriosae 1421 villa liberă regală română „*Kis*

[1]) Marhi Sándor »Arad v. megye Monographiája« pag. 501.

În sfârşit un lucru trebue să încunjurăm: trebue a nume să ferim Corona de a fi adusă în posiţia de a determina cuota ea însă-şi. Într-adevĕr asta ar însemna a espune Corona odiuluĭ uneĭ părţi şi prin urmare ar fi o sguduire a stimeĭ şi încrederiĭ datorite Dinastieĭ. Ér o sguduire de acest soiŭ ar sgudui şi posiţia esternă a monarchieĭ, ceea ce nicĭ un patriot nu póte dori.

Să sperăm, că vom fi feriţi de sguduirĭ, şi că va succede a ajunge la o înţelegere, care să mulţăméscă ambele părţi şi să corĕspundă şi intereselor maĭ înalte ale monarchieĭ.

Profeţie. — La cetirea „Telegrafuluĭ Roman“ numĕrul 42, pagina 3:

„Putem decĭ prognostisa, că dacă nu maĭ curênd, dară în 20 de anĭ, întroducerea liturgieĭ maghiare în bisericile unite românescĭ, va trebui să se întîmple pe basa decisuluĭ episcopatuluĭ catolic şi prin urmare cu conlucrarea episcopilor românĭ uniţĭ, carĭ fac causă comună cu episcopiĭ romano-catolicĭ.“

Noĭ nu sîntem profeţĭ. Atâta înse scim, că dacă se va face încercarea de a introduce în biserica neunită limba liturgică magiară, — şi „Telegraful Roman“ totuşĭ nu are darul profeţieĭ în mĕsură aşa de mare, cât să prognostice, că asta a bună samă nu se va întîmpla, — atuncĭ nicĭ ţarul Rusieĭ, nicĭ sultanul Turcieĭ, ceĭ doĭ patronĭ aĭ schismeĭ nu vor păzi biserica aceea de pacostea acésta. O va păzi dóră patriarchul din Fanar? Ori dóră autonomia eĭ?

Neobservarea legiĭ despre naţionalităţĭ. — „Vaterland“ din 23 a c. scrie următórele: „Înainte de asta cu maĭ bine de un an subşternuse Paul Mudron ministeriuluĭ unguresc al afacerilor interne proiectul de statute pentru o reuniune înfiinţândă, carea să aĭbă scopul de a aduna baniĭ de lipsă pentru întemeiarea unuĭ gimnasiŭ slovac. În sensul §-luĭ 26 din legea ungurĕscă despre naţionalităţĭ lucrul acesta e admisibil; căcĭ el permite în Ungaria fiesce căreĭ naţionalităţĭ, să întemeieze şcolĭ poporale, mediĭ şi superióre, şi îndreptăţesce pe civĭ, să se întrunéscă spre acest scop în reuniunĭ, carĭ să adune mijlócele de lipsă, — acestea tóte adevĕrat că sub inspecţia statuluĭ şi în sensul statutelor încuviinţate din partea guvernuluĭ. În 15 a c. s'a intimat subşternĕtoriuluĭ, că în 9 a c. ministeriul unguresc al afacerilor interne a hotărît, că ceruta aprobare a proiectuluĭ de statute nu se póte da, de óre ce de cultivarea maĭ înaltă a civilor de naţionalitate slovacă se îngrijesc în mĕsură deplină în raport cu poporaţiunea de limbă slovacă esistentele şcolĭ mediĭ de stat şi confesionale, şi de óre ce nu esistă aprópe de loc manuale scrise în limba slovacă şi corĕspundĕtóre scopurilor de instrucţiune ale şcolilor mediĭ etc., şi prin urmare o ast fel de şcólă ar trebui să se foloséscă de manuale şi cărţĭ auxiliare scrise în limba cehă. — Dar de altă parte, pe cum arată Mudron în „Norodni Noviny“, în Ungaria întrégă nu este uu singur gimnasiŭ, în care limba slovacă să fie obiect obligat, ne cum să se foloséscă ea ca limbă de propunere pentru alte obiecte. A dóua obiecţiune, că adecă Slovacĭĭ aprópe de loc nu aŭ manuale scrise în limba lor, se înfrânge prin faptul, că în Ungaria aŭ esistat deja un gimnasiŭ slovac superior şi dóuĕ inferióre şi că ele aŭ avut manuale slovace în de ajuns. De altmintrea dóră încă nicĭ nu s'a subşternut vre un plan de învĕţămînt, şi ministrul afacerilor interne decide aci în o afacere, care cade în competinţa ministeriuluĭ înstrucţiuniĭ publice. Şi în sfârşit Ungaria nu s'ar cutropi, dacă într'însa în instrucţiunea gimnasială s'ar folosi şi manuale cehice; dóră aci în bisericile protestantice se folosesc până în ziua de aztăzĭ Bibliĭ cehice şi cărţĭ cehice de cântărĭ. Dar din tóte acestea se póte vedé, că §-ul 26 din legea despre naţionalităţĭ pentru Slovacĭĭ de acolo nu esistă, şi că se póte susţiné, că pentru un Slovac cuvintele legiĭ despre naţionalităţĭ preste tot nu aŭ valóre. Într-adevĕr triste stărĭ!“

Revistă bisericéscă.

Sêrbia.

Acţiunea guvernuluĭ sêrbesc în afacerea cestiuniĭ mitropolituluĭ din Üsküb şi a instrucţieĭ sêrbescĭ din Macedonia după o scire a luĭ „Pol. Corr.“ a fost încununată cu resultat deplin. În afacerea cea dintâiŭ cabinetul din Belgrad rupse pertactările cu Fanarul încă înainte de alegerea nouluĭ patriarch icumenic şi hotărîse a începe pertractărĭ maĭ largĭ de-a dreptul cu Pórta. Pertractările acestea se referiaŭ la treĭ puncte: 1. Recunóscerea naţionalităţiĭ sĕrbescĭ în imperiul otoman; 2. deciderea cestiuniĭ mitropolituluĭ din Üsküb; 3. dobîndirea unuĭ iradé, cu care Sêrbilor din Macedonia să li-se permită necondiţionat, ca după cum va cere lipsa, să înfiinţeze şcolĭ. În 22 a c. s'a notificat decĭ guvernuluĭ sêrbesc, ca punctele 2 şi 3 s'aŭ decis aşa, că sultanul a rînduit numirea unuĭ prelat sêrbesc de mitropolit de Üsküb şi a edat un iradé referitoriŭ la deschiderea de şcolĭ sêrbescĭ în Macedonia. Ce privesce recunóscerea naţionalităţiĭ sêrbescĭ în Turcia, sultanul a rînduit, ca hotărîrea din anul trecut a Porţiĭ să se supună uneĭ revisiĭ.

Se vede, că silinţele naţionale ale popórĕlor neunite maĭ curênd află sprigin la sultanul de cât la patriarchul icumenic.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilor s'a întrunit în 28 a c. din noŭ după vacanţele sĕrbătorilor, înse a fară de o interpelaţie a luĭ Apponyi referitóre la situaţia esternă,

---

Barişor o donéză familieĭ Costa, fiul luĭ *Iaroslav*.

6. Regele Sigismund cu d. Wegles feria sec. ante festum Pentecostes 1410 posesiunea valachală *Bozyntha* (cottul Satmar) o donéză familieĭ *David*.

7. În actul de schimb închiat între regele Sigismund şi familia Chaak cu d. Debreczen feria tertia prox. ante festum sacratiss. Corporis 1422 ca posesiunĭ *românescĭ populóse* se amintesc *Dyseer, Zunyogd, Akor* şi *Lyky* (cttul Bihoreĭ).

8. În diploma confirmaţională estradată de regele Sigismund pentru *Radul* fiul luĭ *Czakó* de dto Brassoviae in festo b. Stephani Protomartyris 1426 se amintesce villa liberă română *Bereczkfalva*, în parte lipsită de locuitorĭ.

9. În actul donaţional al regeluĭ Adalbert de dto Budae sec. die festi b. Dorotheae Virg. 1439 a fară de *posesiunile valachale* ale familieĭ române *Ghorna* (Zorna) se maĭ amintesc şi posesiunile *altor Românĭ nobilĭ*.

10. Regele Vladislaŭ cu d. Budae in festo sacratiss. Corporis Xti 1444 pe nobilul *Bizere* îl confirmă în posesiunile *„volachales“ Kusklya, Zawoy, utrasque Patak et Zylfa* din districtul Caransebeşuluĭ, înse sub condiţiune şi pe lângă serviţiile, *„quibus aliae possessiones Wolachicales in dicto districtu tenentur“*, cum eraŭ spre esemplu Themeşel, Theregoba, Urbachyen, Alsohydeg, Krewa super., Pattak, Yabelchna, Warciorowa, Kalowa, Pleşe, Meel, Novakfalva, Wolya, Alşofalva posesiunile familiilor române *Lado* şi *Vitéz* din districtul Sebişuluĭ.

11. Ĭoan Hunyadi în scrisórea sa de dto Hunyad die festi b. Ioannis 1449 vorbesce despre posesiunea română *„Bayeşd“*.

Ĕră în donaţionalul estradat prin episcopul de Alba Ĭulia, cu d. Gyalow (Gilĕŭ) 1450 se amintesce *Oláh-Gorbó* ca posesiunea voĭvoduluĭ român.

Adaugem la acestea posesiunile şi villele românescĭ amintite în vécul al 14-lea ca *Kercz* Valachorum şi cele *5 sate* românescĭ ţinĕtóre de castrul Salgo (Săliste), apoĭ *Churzachk, Kurtwelus, Kereklygeth, Kerteg* şi *Uskulenpataka* de lângă Criş, *Fyzeş, Zeek, Elews, Halmaş, Turateluke, Mikoháza, Thyrateluke, Chyzer, Bogdanháza, Fulkechel, Detrehaza*, tóte în cttul Crasneĭ în Selagiŭ; *Nagolahfalu* (cttul Albeĭ), *Mohal* (cttul Dobocelĭ), *Deszmér, Szamosfalva, Szent-Miklos, Wasarhely* (ţinĕtor de castrul Balvanus), *Karuszna, Feleac, 4 ville românescĭ* între Sibiŭ şi Szerdahely, tóte din Transilvania.

Zalotina, Harpatokfalva, Kopácsfalva, Deszefalva, Herneszháza, Sugatugfalva ale familieĭ Dragoş din Maramurĕş; *Iood, Baeskon, Keetvison, Moyze, Bors, Kettzereste, Isa, Apşa* ţinĕtóre de dominiul Conia al voĭvoduluĭ Balc, Drag şi Dragomir, ĕrăşĭ din Maramurĕş.

În districtul *Erdőd* posesiunile „duo *Aszyag, Borslyuk,* duo *Eurvynys, Basafalva, Tryvascha, Kamin* şi *Ovar*.

Districtul estins din Megassala (Aranyos-Megyes) cu fórte multe sate românescĭ. De lângă Careiŭ (cttul Satmar) se amintesc *Domahida, Cszomakoz, Dengeleg, Bagos, Resege* şi *Bere*.

În Biharea se amintesc 6 ville românescĭ în districtul Lahsag.

În districtul castruluĭ Deva a fară de villa *Zlaşd* se maĭ amintesc şi alte ville române libere.

Ĕră ce se ţine de părţile banatice, acolo era a fară de dominiul estins al *Ikusuluĭ* (lângă Faget) colonisate cu Românĭ veniţĭ din ţara românéscă cu familia Karapciŭ, eraŭ o mulţime multă de comune tot românescĭ ţinĕtóre de cele 8 districte românescĭ, în cât regele Sigismund a putut să zică, că în serviţul rebeluluĭ Ĭoan fiul luĭ I. de Palysna din districtul Beregseŭ (Bănat) a stat *„grandis gens volachalis“*.

II.

Cnezate românescĭ.

Alte doveqĭ despre mulţimea poporuluĭ român se cuprind în acele documente, în carĭ lămurit se amintesc *„Cnezatele românescĭ“*, parte *regescĭ*, parte *libere castrense* şi *perpetue*. Étă:

1. Regele Sigismund cu d. Tyrnaviae feria 6-a prox. post festum S. Bartholomaei *Cnezatul Szállaspataka „titulo novae donationis“* îl dă cnezilor de Hattzagh *Kenderes* şi *Barb* fiiĭ luĭ Gregoriŭ şi luĭ Costa fiul luĭ Nicolaŭ.

2. Voĭvodul transilvan Lascu (Laczk) cu d. Hatzok sec. die festi b. Barnabae 1409 pentru împoporarea villeĭ *Achynus Poyana* (Zaĭcanĭ), pe cum şi pentru apĕrarea pasuluĭ de la pórta de fer dreptul de cnezat liber îl dă luĭ Stanciul, Berivoy, Dragomir şi Wlad.

3. În actul de împăcăciune de dto Belenes in festo b. Augustini 1416 se face amintire de cnezĭ românĭ.

la călătoria monarchului în Rusia, la strîmtórea, în care aŭ ajuns Grecii etc., n'a găsit nimica de lucru. Dintre proiectele, carĭ aveaŭ să se pertracteze, sînt adecă pregătite pentru pertractare numaĭ dóuĕ, a nume un raport al comisieĭ de petiţiĭ şi proiectul uneĭ căĭ de fer vicinale. Între petiţiile, carĭ ajung la desbatere, se cuprind şi 13 petiţiĭ de ale municipiilor în contra urcăriĭ cuoteĭ.

Rusia.

Primirea monarchuluĭ nostru în capitala Rusieĭ a fost cât se póte de strălucită.

Cu mult maĭ momentóse de cât primirea acésta strălucită sînt declarările împrumutate, carĭ le-aŭ făcut ceĭ doĭ împeraţĭ în toasturile sale de la dinerul de gală din 27 a c.

Împăratul Nicolaŭ a rostit următórele cuvinte:

„Fericit pentru fiinţa de faţă a Maiestăţiĭ Sale între noĭ pun mare preţ pe aceea, ca să-ĭ mulţămesc pentru dovada asta nóuă a prietinieĭ sincere, carea ne légă de olaltă. Prietenia acésta e întărită prin comunitatea vederilor şi principiilor, carĭ ţintesc într'acolo, ca să asigure popórĕlor nóstre binefacerile păciĭ. Maiestatea Vóstră cunósce sentimentele cordiale, carĭ mĕ însufleţesc pentru persóna Vóstră, şi preţul de tot deosebit, care-l pun pe o solidaritate perfectă între noĭ cu privire la înaltul scop, ce-l urmărim. Beŭ pentru sănătatea Maiestăţiĭ Vóstre, pentru sănătatea Maiestăţiĭ Sale Împĕrăteseĭ şi pentru a întregiĭ familiĭ împĕrătescĭ.“

La acestea împĕratul Francisc Ĭosif a rĕspuns cu cuvintele următóre:

„Adânc mişcat prin primirea plină de ĭubire şi cordială, carea Maiestatea Vóstră aţĭ fost aşa de bun a mĭ-o găti, şi prin feluritele atenţiunĭ, de carĭ sînt încunjurat începênd din momentul, în care am trecut hotarĕle acestuĭ imperiŭ, îmĭ zace maĭ ales la inimă, ca să esprim Maiestăţiĭ Vóstre mulţămita mea cea maĭ vie şi maĭ sinceră. Mĕ bucur, că vĕd în acésta o garanţă nóuă a prietenieĭ strînse, carea ne unesce, şi carea întemeiată fiind pe stimă şi loaialitate împrumutată formézĕ pentru popórĕle nóstre o garanţă durabilă a păciĭ şi prosperăriĭ. În devotament tare faţă cu învingerea acesteĭ cause mĕ voiŭ privi tot de una de fericit, că spre acest scop pot conta la preţiosul sprigin al Maiestăţiĭ Vóstre, şi convins fiind despre resultatele, ce sînt reservate silinţelor nóstre comune, beŭ pentru sănătatea Maiestăţiĭ Vóstre, pentru a Maiestăţiĭ Sale Împĕrăteseĭ şi pentru a întregiĭ familiĭ împĕrătescĭ.“

Nu se póte, ca uneĭ alianţe de prietinie să i-se dea espresie în chip maĭ energic şi maĭ cordial. Solidaritatea ţinteĭ şi intereselor esprimată de ceĭ doĭ monarchĭ toţĭ o privesc pentru Europa de o garanţă a binecuvîntărilor păciĭ.

Grecia.

După câte va lupte maĭ micĭ şi după o luptă maĭ mare la Mati óstea grecéscă din Tesalia s'a retras şi nefăcênd nicĭ o încercare de apĕrare a lăsat, ca Turciĭ să cuprindă Larissa capitala Tesalieĭ. Trupele grecescĭ s'aŭ concentrat din noŭ la Farsalos în partea de méză zi a Tesalieĭ.

În Epir trupele turcescĭ încă înaintézĕ respingênd pe Grecĭ. O telegramă din Constantinopol din 27 a c. spune, că Turciĭ aŭ cuprins cetatea Arta. Acésta e pe teritoriŭ grecesc. Ast fel ar fi succes Turcilor şi pe câmpul de răsboiŭ apusan, să mute lupta pe teritoriŭ grecesc.

În urma desastrelor, ce le-a suferit armata grecéscă, guvernul a încredinţat conducerea ulterióră a armateĭ colonelului Smolenski.

Numaĭ pe mare aŭ rĕmas până acum Greciĭ superiorĭ. Flota condusă de prinţul Georgiŭ e în apropiarea cetăţiĭ Salonichi. Locuitoriĭ cetăţiĭ se tem, că Greciĭ vor cuprinde portul. Dar aci puterile europene sînt aşa de mult interesate, cât ele aŭ pus cetatea sub scut internaţional aşa, că aci Greciĭ se vĕd faţă în faţă nu numaĭ cu Turciĭ, ci şi cu puterile europene.

Între atarĭ împrejurărĭ atenţiunea generală se îndréptă spre întîmplările cele ce-şĭ urmézĕ în Atena.

Deruta armateĭ grecescĭ a produs în Atena mişcărĭ antidinastice. „Standard“ aduce din Atena cu datul 27 a c. scirile următóre: „Posiţia familieĭ regescĭ e critică. Din parte vrednică de credĕmînt se asigură, că se ieaŭ mĕsurĭ, ca familia regéscă în cas de lipsă să pótă părăsi în grabă ţara. Locuitoriĭ susţin, că prinţul de corónă pórtă vina desastrelor armateĭ grecescĭ.“ Altă scire telegrafice din Atena tot cu datul 27 a c. spune: „Situaţia e de tot critică. Poporul a întrat cu forţa în neguţătoriile de arme şi aŭ dus cu sine armele, carĭ le-aŭ găsit. Pe stradă oratorĭ mulcomesc poporul. Căderea ministeriuluĭ e sigură. Conducĕtoriĭ opositieĭ sînt în palaţul regesc. Camera ţine astăzĭ şedinţă. Cetatea e nespus de iritată.“

Ralli, capul opositieĭ, pe cum şi toţĭ soţiĭ luĭ îşĭ daŭ tótă silinţa, ca să mulcoméscă poporul. De altmintrea sórtea cabinetuluĭ Delyannis e sigilată. Ralli se privesce de fiitoriul president al nouluĭ cabinet. Înse nicĭ el nu va puté schimba starea desperată, dacă nu va cere intervenţia puterilor.

---

4. Capitulul de Cianad cu d. prox. post festum exaltationis s. crucis 1412 atestézĕ, că nobiliĭ românĭ *Dionisiŭ, Petru* şi *Stan,* jumătate din posesiunea *Gyepen „titulo perpetuae cnezatus donationis regalis“* o a dat luĭ *Farcas* fiul luĭ *Bogdan.*

5. Comitele Temişóreĭ Pipo în actul de împăcăciune de dto Temesvar feria sec. prox. post dominicam Laetare 1418 amintesce o mulţime de cnezĭ şi nobiliĭ din cnezatele posesiunilor regale de lângă rîul Maylatmacho din Bănat.

6. Regele Sigismund cu d. Budae vigil. festi b. Thomae Ap. 1419 demandă castelanilor Matia şi Emeric Paloczy din Muncaciŭ, ca în cât ar fi întemeiată căinţa cnezuluĭ Nicolaŭ *„volachus“* fiul luĭ Sandrin de Dolha, că Teodor *„dux Podoliae temporibus diu praeteritis“* fără drept ar fi luat de la dînsul *cnezatul şi posesiunile* Kuchnycha (Kusnitza=Kosnicza actul din 14 Febr. 1451) şi *Kerechke,* acelea să i-se redea. [1])

7. Castelanul cetăţilor Severin, Orsova, Mihald, Şebeş, şi Zsidovar cu d. Sydovar festo b. Jacobi 1420 cnezatele preste posesiunile *Magoyfalva, Rekethe* şi *Stremptura* din districtul Comiat *„a quam pluribus temporibus iam retrolapsis possessas“,* pentru renumerarea serviţiilor militare *„more cnezatuum volachorum“* pe basa informaţiunilor date de cnezĭ şi nobiliĭ celor 4 districte (Şebeş, Lugas, Komyath, Remethe) le dă luĭ Bogdan fiul luĭ Nicolaŭ şi nepotuluĭ aceluia Magoya, şi printr'însul luĭ Nicolaŭ şi Ĭoan fiiĭ luĭ Magoya, luĭ Michail fiul luĭ Elye, luĭ Thoma fiul luĭ Paul, luĭ Stanislaŭ fiul luĭ Ivan, şi luĭ Michailă fiul luĭ Luca.

8. În mandatul regeluĭ Sigismund de datul Brassoviae feria tertia post festum Sanctissimae Trinitatis 1427 se amintesc districte *olachale cu cnezĭ şi locuitorĭ românĭ* ţinétóre de castrul regal din *Deva.*

9. În procesul intentat de cneziĭ Ştefan *Rayo* şi *Dobreş* din Kyralmezu şi pertractat sub presidiul regeluĭ Sigismund la 1428 sînt amintiţĭ o grămadă de *cnezĭ şi cnezate din Jablanicha* şi *Zalya.*

10. În donaţionalul de dto Hatzak Dominica prox. post festum b. Elisab. reginae 1435 se amintesce *cnezatul* posesiuniĭ reg. din *Riusor* şi villa liberă *Syrel* ţinute de Costa, Stanciul şi Volcul Popa, eră apoĭ donate luĭ Mich. şi Bosorada de Riuşor întru remunerarea meritelor militare dovedite sub castrul Haţeguluĭ.

11. Între aniĭ 1432—1437 a dese obvin răpirĭ de ĭobagĭ. În actele de repostulare a acelora se amintesc cnezĭ cu nume românescĭ ca de es. *Georgiŭ Marigiŭ* cnez (1437), *Micola* de possessione Stanko (1437), *Ioan Crayul, Petru Gomilia* ş. a.

12. În donaţionalul regeluĭ Vladislaŭ de dto Budae feria sexta prox. post festum visit. B. M. Virg. 1442 sînt amintiţĭ *cnezĭi românĭ* Nic. Turchiu de Gamza, Mich. Corneth, Mich. Georg. Ĭoan şi Nicolaŭ de Berzews din posesiunile *Berzews, Ochaba* şi *Ochabiţa* din districtul Lugoşuluĭ.

13. În donaţionalul voĭvoduluĭ Transilvanieĭ Ĭ. Hunyadi de dto Temesvár in festo ascensionis 1446 se amintesce *cnezatul din Cholnakos* (Cinciş) al nobiluluĭ cnez *Dan* şi al fraţilor luĭ *Voĭcu, Petru, Csorba* şi *Ioan* născuţĭ din *Jaroslav* (Cfr. actul din 1448).

14. Ĭoan Hunyadi cu d. Hunyad in ipsa die festi b. Ioann. ante portam dăruesce luĭ Nicula Ongor *cnezatul* posesiuniĭ olachale *Bayesd.*

Să se adaugă la acestea cnezate din vécul al 15-lea cele din vécul al 14-lea ca de es. cnezatele române din *Surduc,* din *Ozon,* din Maramureş, cneziĭ Dobrota, Bracau (1343), Bogdan din Mutnic (1352), Fărcas, Grigorie şi Nicolaŭ fiiĭ luĭ Socol din Secaş (1357), Bozorád din Caraşeŭ (1358), Zocul (1358), cneziĭ Românilor „castri Iliad“ (1363), Mateiŭ din Komian (Comiat) (1364), Sturza din districtul Caransebeşuluĭ, Nicolaŭ din Berche (1375), o grămadă de cnezate din 1378, Timan din Voia de genere olachali.

Apoĭ în Transilvania maĭ ales în districtele Haţeguluĭ, Hunedóreĭ şi din jurul castruluĭ regal din Deva se amintesc cnezĭ şi cnezate libere cu dreptul de a deprinde justiţia în adunările Nobililor (1358). Aşa familiĭ de cnezĭ eraŭ: *Ladislaŭ Muşad* (Musacs) olachus (1362) cu donaţiunea villeĭ Zlaşd, *Dobre* fiul luĭ Ĭovan în cnezatul *Leşnic* (1394), *Stoia, Zeyk* şi alţĭ cnezĭ românĭ din districtul Haţeguluĭ.

(Va urma.)

---

[1]) Cfr. încă actul de schimb de dtul Becske 31 Ian. 1451 între Ĭ. Hunyadi şi familia Dolha, prin care acesteia se dă Macaria şi Sarcad din cttul Bereg »more et ad instar kenezionum Walachicalium«. Apoĭ actul judeluĭ Curieĭ Paloczy de dto 16 Ian. 1450, faţă de cnezatul român din *Moisey* (cttul Maramureş), în care ca vecinĭ se numesc maĭ mulţĭ nobilĭ românĭ; mandatul luĭ Ĭ. Hunyadi de dto Temesvar feria 6-a prox. ante fest. b. Sebastiani et Fabiani 1451 referitor la posesiunea *Jood* din Maramureş a familiilor Sandrin şi Vancea, Balig de Jood, Bogdan fiul luĭ Vancea, Drodca, Ivan, Gorzo, Michail şi Deacjuga de Jood.

O luptă pentru neatîrnarea bisericii.

(Continuare.)

Noul imperiŭ avea să fie un imperiŭ „protestant“. De aceea trebuia să se scrie deja de-asupra porţiĭ acestuĭ templu noŭ, că într'însul nu aŭ loc prietiniĭ de aĭ Papeĭ.

De for al legilor speciale menite pentru realisarea Kulturkampfuluĭ a ales Bismarck Prusia, pentru că în Prusia cea cu poporaţiune protestantă preponderantă spera a îngenunchia maĭ uşor pe prietiniĭ Papeĭ. În Prusia avea deci biserica catolică maĭ întâiŭ să se facă „pruséscă“. După aceea putea ea apoĭ să se lărgéscă şi să se facă apoĭ o biserică germană naţională.

În 28 Novembre 1871 s'a deschis Landtagul prusesc cu un mesagiŭ al tronuluĭ, care cuprindea şi următórele cuvinte: „Faţă cu mişcările cele ce s'aŭ întîmplat pe teren bisericesc, guvernul meŭ va să păzéscă puterii de stat deplina neatîrnare cu privire la manuarea dreptuluĭ şi a ordiniĭ civile şi pe lângă neatîrnarea îndreptăţită a bisericilor şi a societăţilor religióse să scutéscă de o dată libertatea de credinţă şi de consciinţă a singuraticilor. Cu scopul de a realisa pe cale constituţională principiile acestea veţi primi proiecte de legi speciale, carĭ aŭ de obiect închiarea căsătorieĭ, regularea raporturilor stăriĭ civile şi efectele iuridice ale ieşiriĭ din biserică. — Proiectul uneĭ legi generale de instrucţie se va înoi şi în sesiunea acésta. — O lege specială despre inspecţia asupra şcolilor are de scop a satisface cât se póte de iute uneĭ lipse, care s'a recunoscut de urgentă în gradul cel maĭ mare.“

Principele Bismarck urgita în rîndul cel dintâiŭ pertractarea legiĭ despre inspecţia asupra şcolilor. Cancelarul nutria părerea, că clerul cu ajutoriul şcoliĭ a „polonisat“ în Posnania, Prusia apusană şi Silesia superióră. De aceea inspecţionarea şcoliĭ avea să se iea de la biserică şi să se dea statuluĭ, şi acesta avea apoĭ în regatul întreg să admită pe preoţi la inspecţionarea şcoliĭ orĭ să-ĭ opréscă de la ea după bunul séŭ plac.

Într'o şedinţă plenară a ministeriuluĭ ministrul cultelor v. Mühler declarase, că va subşterne regeluĭ spre aprobare proiectul de lege despre inspecţionarea şcolilor. El o şi făcu. Înse maĭ apoĭ îl cuprinse pocăinţă, şi el scrise regeluĭ, că nu e în stare, să motiveze legea aceea.

Urmarea a fost, că în 17 Ianuariŭ conservativul v. Mühler conform voinţeĭ luĭ Bismarck a trebuit să facă loc nouluĭ ministru al cultelor Falk.

Proiectul acela cuprindea doĭ paragrafi esenţialĭ şi a nume:

„§. 1. Abrogându-se tóte hotărîrile contrare vigente în singuraticele părţi ale ţériĭ inspecţia preste tóte institutele publice şi private de instrucţie şi educaţie compete statuluĭ. Conform acesteia tóte oficiile şi toţi oficialiĭ, cărora le e încredinţată inspecţia acésta, funcţionéză în numele statuluĭ.

„§. 2. Numirea inspectorilor scolasticĭ locali şi cercuali şi limitarea cercurilor lor de inspecţie compete singur numaĭ statuluĭ. Misiunea inspectorilor şcoliĭ poporale dată din partea statuluĭ, întru cât eĭ pórtă oficiul acesta ca oficiŭ lateral orĭ de onóre, se póte revoca orĭ când.“

Împotriva acestuĭ proiect în dată s'a născut în poporul catolic o mişcare de protest. Singur deputatul Dr Peters a primit la 500 de petiţiĭ de protestare cu maĭ bine de 80,000 de subscrieri.

La desbatere a ajuns proiectul în 8 Februar 1872. Principele Bismarck a grăit cu prilejul acesta cu înverşunare fórte mare împotriva centruluĭ, în a Polonilor şi în a Velfilor. Proiectul în sfârşit s'ă primit cu 216 contra la 174 voturĭ.

Era înse întemeiată îngrijarea, că proiectul în senat nu va găsi maioritate. Bismarck îşĭ ajută deci cu un aşa numit pairschub şi îşĭ asigură ast fel şi în senat maioritatea. În decursul desbateriĭ se sculă Bismarck şi zise între altele, că legea acésta o pretinde grijea de a asigura viitoriul noŭ createĭ împĕrăţiĭ evangelice. Grăi, părăsi sala, încălecă şi făcu vesel o preumblare călare prin grădina zoologică. Ér senatoriĭ uĭmiţi primiră proiectul cu 125 contra la 76 voturĭ.

În dată ce proiectul de lege ajunse la cunoscinţă publică, episcopiĭ prusescĭ îndreptară fiesce care în deosebĭ către camere un protest, în care ziseră între altele:

„Prin aceea, că într'însul se atribue statuluĭ dreptul esclusiv de a inspecţiona institutele acestea, se lipsesce biserica de dreptul de inspecţie preste şcólă, care drept îĭ compete conform desvoltăriĭ istorice şi conform constituţieĭ, şi lipsirea acésta se întîmplă aşa, că nu se lasă bisericiĭ neatinsă nici chiar conducerea instrucţieĭ religióse. — A fară de aceea în sensul proiectuluĭ ministriĭ bisericiĭ fără de a se băga în samă voinţa lor şi a superiorilor lor aŭ să fie obligaţi a lua asupră-şĭ un oficiŭ de stat, care uşor póte să-ĭ aducă în conflict cu biserica şi cu consciinţa lor şi uşor póte să le pună pedeci şi greutăţi în împlinirea cu folos a oficiuluĭ spiritual.“

Paşul acesta al episcopilor a rĕmas făr de resultat. De aceea se îndreptară acum episcopiĭ către regele, ca el să denege proiectuluĭ sancţiunea. Înse în zădar. Acum protestară episcopiĭ în contra esecutăriĭ acesteĭ legĭ şi într'o pastorală comună dădură clerului următórele instrucţiĭ:

„1. Fiesce care paroch are să împlinéscă inspecţia locală asupra şcolilor parochieĭ sale, şi acésta făr de a maĭ avé lipsă de încuviinţare episcopéscă specială.

„2. O atare încuviinţare e dimpotrivă de lipsă, dacă e vorbă de aceea, ca el să priméscă oficiul de inspector cercual orĭ de inspector local a fară de parochia sa.

„Inspectoriĭ scolasticĭ de categoria asta, carĭ sînt deja în funcţiune, nu aŭ lipsă de o atare încuviinţare.

„3. Pentru casul, când de la inspectoriĭ scolasticĭ preoţi cu respect la oficiul lor se pretind lucruri, carĭ colidéză cu datorinţele lor preoţescĭ orĭ bisericescĭ, eĭ făr de a se înţelege maĭ înainte cu Ordinariatul nu vor renunţa la oficiul séŭ scolastic.

„4. Se maĭ pretinde de la respectivul preot, să aducă lucrul la cunoscinţa Ordinariatuluĭ, în dată ce din partea statuluĭ s'ar revoca inspecţia scolastică încredinţată luĭ orĭ s'ar întîmpla alte schimbări de moment în sfera activităţiĭ luĭ.

„5. Ér faţă cu voĭ, fraţilor credincioşĭ, nutrim încrederea, că de acum înainte vĕ veţi îndoi zelul întru a da şi a cultiva instrucţia religiósă şi întru a nu sci de obosélă în lucrul cel fórte meritos al educaţieĭ creştinescĭ şi al întregiĭ cultivări a tinerimiĭ.“

Episcopiĭ dând instrucţiile acestea nutriaŭ părerea, că darea instrucţieĭ religióse se va permite cleruluĭ făr de niciĭ o dificultate. Părerea acésta maĭ apoĭ se vĕdi de greşită.

(Va urma.)

O privire preste starea actuală, cum şi preste progresul realisat pe terenul bisericesc şi scolastic în protopopiatul gr. cat. al Sibiuluĭ pe periodul de la 1862 până la 1896.

Aflu de lipsă şi de interes, cel puţin pentru posteritate, a scrie câte ceva în ziaristica nóstră şi despre afacerile maĭ momentóse bisericescĭ şi scolastice din protopopiatul gr. cat. al Sibiuluĭ şi încă pe un period maĭ bine de treĭ deceniĭ, ca ast fel cetitoriĭ interesaţi să vadă progresele, ce s'aŭ putut face în un timp atât de îndelungat şi între împrejurări atât de grele, pe terenul culturiĭ religióse-morale şi intelectuale a poporuluĭ nostru din amintitul protopopiat.

Trebue înse să mărturisesc din capul locului, că în timp de treĭ deceniĭ şi maĭ bine, între împrejurări maĭ favoritóre şi dispunênd de mijlócele materiale şi morale necesare, cum şi de factoriĭ intelectualĭ receruţi în mĕsură maĭ abundantă, s'ar fi putut dóră face şi maĭ mare progres pe terenul culturiĭ poporuluĭ nostru; cu tóte acestea, trebue să constat cu internă satisfacţiune, că şi progresul deja realisat, în proporţiune cu mijlócele, de carĭ aŭ putut dispune factoriĭ intelectualĭ conducĕtorĭ, se póte numi cu tot dreptul mulţămitor şi póte servi de esemplu şi posterităţiĭ nóstre. Nu încape înse îndoélă, că urmaşiĭ nostri încă vor avé fórte mult de a se lupta, dacă vor fi pătrunşĭ, după cum tare doresc şi sperez, de înaintarea şi prosperarea poporuluĭ român în tóte ramurile principale ale culturiĭ şi civilisaţiuniĭ adevĕrate, conform recerinţelor urgente ale timpuluĭ modern. Alt cum este sciut, că viaţa însă-şĭ este o luptă continuă, şi că scopurile marĭ şi nobile numaĭ prin fatigiĭ, sacrificiĭ şi lupte neobosite şi statornice se pot realisa.

După cele premerse îmĭ permit a presenta aicĭ numaĭ în general o icónă pe cât se póte de fidelă, basată pe fapte, despre aşedămintele şi instituţiunile culturale, carĭ s'aŭ putut înfiinţa în decurs de treĭ deceniĭ şi maĭ bine în protopopiatul Sibiuluĭ prin contribuirile, fatigiile şi sacrificiile poporenilor respectivĭ, cum şi prin stăruinţele şi zelul conducĕtorilor lor. Voiŭ aminti deci aicĭ maĭ întâiŭ aşedămintele culturale maĭ momentóse realisate preste tot în maĭ multe parochiĭ din acest protopopiat, şi apoĭ în urmă voiŭ înşira unele aşedăminte şi institute culturale maĭ momentóse, realisate în parochia gr. cat. a Sibiuluĭ, care este centrul districtuluĭ protopopesc de aceea-şĭ numire.

I. În des numitul protopopiat s'aŭ edificat 6 bisericĭ nóuĕ, tóte din material solid (Armeni, Caşolţ, Ghişasa de sus, Racoviţa, Şura mică şi Stenea), abstragênd aicĭ de la reparaturile maĭ marĭ saŭ maĭ micĭ, făcute după trebuinţă la unele bisericĭ.

S'aŭ edificat 12 şcolĭ, ĕrăşĭ din material solid, căcĭ în 1862 esista edificiŭ de şcólă numaĭ în o parochie (Şaldorf). Şcolĭ s'aŭ edificat în Alămor, Armeni, Bórta, Brad, Calvasĕr, Caşolt, Ghişasa de sus, Hamba, Sibiŭ, Şeĭca mare, Şelcăŭ şi Stenea. S'aŭ maĭ edificat câteva case parochiale (în Buia, Caşolţ, Ludoşul mare, Şelcăŭ şi Şura mică).

În tóte parochiile provĕdute cu şcolĭ confesionale, 17 la numĕr, s'aŭ sistemisat salarele docentale la minimul de 300 fl. v. a. Cu durere înse trebue să mărturisesc, că după ce comunele bisericescĭ din protopopiatul Sibiuluĭ nu dispun de averĭ comunale, de unde să se pótă dota s'aŭ măcar ajuta şcolile şi învĕţătoriĭ nostri, incassarea regulată a salarelor învĕţătorescĭ este împreunată cu marĭ greutăţĭ, cacĭ abstragênd de la diverse casurĭ de renitenţă, provenită în parte şi din nepricepere şi alte influinţe, poporul în lipsă de averĭ comunale, cum şi în lipsă de fonduri, este silit a suporta tóte greutăţile şi dările publice de stat, comitatense şi comunale etc. numaĭ pe calea repartiţiunilor eiectate după familiĭ şi respective după moşiĭ; prin urmare şi salarele învĕţătorescĭ trebue maĭ preste tot să se incasseze maĭ ales pe calea repartiţiunilor de la poporenii respectivi.

II. În parochia gr. cat. a Sibiuluĭ, în periodul de treĭ decenii şi maĭ bine, s'aŭ realisat următórele aşedĕminte şi institute culturale:

În 1866 în lipsa totală de casă parochială, cât de cât corĕspundĕtóre, prin stăruinţele şi sacrificiile parochuluĭ actual, carele a sacrificat din al sĕŭ propriŭ 1140 fl. v. a., s'a edificat o nóuă casă parochială din material solid în valóre de 5000 fl.

În 1872 s'a acoperit din noŭ turnul bisericiĭ şi s'a reparat întreg coperişul aceleia, care a costat la 700 fl.

În 1879 s'aŭ procurat pe sama bisericiĭ şi a şcoliĭ realităţi (casă cu grădină) în valóre de 1500 fl. v. a.

Tot în 1879 s'a câştigat dotaţiune anuală din cassa alodială a cetăţiĭ pentru paroch 120 fl.

În 1887 s'a reparat şura şi grajdul parochial, făcêndu-se noŭ coperiş cu ţigle în loc de şise, carele a costat preste 700 fl.

În 1879 s'a esoperat din cassa alodială a cetăţiĭ o dotaţiune anuală pentru şcólă de 200 fl.

În 1886 s'a edificat din material solid altă casă parochială pentru locuinţa cooperatoruluĭ în valóre de 1200 fl.

În 1893 şi 1895, după lupte de mulţĭ anĭ, s'a câştigat o dotaţiune anuală pentru şcólă din cassa universităţiĭ săsescĭ de 500 fl.

În 1892 s'a edificat nóuă şcólă frumósă, care a costat 5200 fl.

În urmă în 1896 s'a ridicat salariul învĕţătoriuluĭ de la şcóla poporală gr. cat. de aicĭ la 500 fl. cu drept de cuincuenaliĭ.

S'a ridicat cor noŭ în biserică, s'aŭ făcut ferestĭ nóuĕ, şi s'a colorat partea internă a bisericiĭ, carĭ tóte aŭ costat 500 – 600 fl. Alte reparaţiunĭ maĭ neînsemnate nu se maĭ amintesc.

Cu deosebită recunoscinţă şi profundă mulţămită sînt dator a constata, cum că la realisarea amintitelor aşedĕminte, investiţiunĭ şi acuisiţiunĭ aŭ contribuit şi bărbaţĭ zeloşĭ şi inteligenţĭ gr. cat, carĭ după timp aŭ petrecut şi convieţuit în mijlocul nostru şi uniĭ şi de present, har Domnuluĭ, petrec în mijlocul nostru, şi în casurĭ de trebuinţă, după împrejurărĭ, nu lipsesc a veni în ajutoriul bisericiĭ şi şcoliĭ nóstre; ba şi între poporenĭ s'aŭ aflat şi se află creştinĭ buni, carĭ îşĭ sacrifică obolul pentru scopurĭ culturale.

În fine se observă, că aşedĕmintele, investiţiunile şi acuisiţiunile realisate singur numaĭ în parochia Sibiuluĭ valoréză suma considerabilă de 15,500 fl. v. a.

Sibiŭ în 21 Aprilie 1897. **i. v. r.**

Noutăţĭ.

Sĕrbătorile Învierii din Blaş s'aŭ celebrat cu mare solemnitate. Frumósele ceremoniĭ de la Mânecat s'aŭ sevârşit dimineţa la 4 óre. La ridicarea solemnităţiĭ de la liturgie aŭ contribuit mult şi pompieriĭ vol. din loc, carĭ s'aŭ presentat în ordine cu musica şi stindardul lor. Atât la s. Liturgie cât şi la Înserat s'a cetit s. Evangelie în limba română, grecă, latină, magiară, germană, italiană şi franceză. La s. Liturgie Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit prin o predică festivă a dat poporuluĭ credincios învĕţăturĭ părintescĭ.

Din Archidiecesă. Onoratul *Ilariŭ Ciungan* paroch în Tîmpăhaza din districtul protopopesc al Aiudului este numit paroch al parochieĭ *Booş* din districtul protopopesc al Coşocneĭ. — On. *Aureliă Fodor* paroch în Panticeŭ din districtul protopopesc al Dêrgeĭ este numit paroch al parochieĭ *Pata* din districtul protopopesc al Coşocneĭ.

Părechea regală a Romănieĭ a sosit în 23 a c. în Abbazia. În 25 s'a inaugurat acolo o promenadă nóuă construită cu spesele regeluĭ Carol.

Înmulţirea reuniunilor de consum. După Blaş şĭ-a înfiinţat reuniune română de consum Făgetul şi Sibiul; acum e pe cale de a se înfiinţa atare reuniune şi în Tiuş. Dorim, ca planul Tiuşenilor cât maĭ curênd să-l vedem realisat. Ar fi bine, când în tóte centrele românescĭ ar esista reuniunĭ de consum şi ar întreţiné legăturĭ unele cu altele.

Înaintărĭ în armată Cu prilejul înaintărilor din Maiŭ aŭ fost promovaţi următoriĭ ofiţerĭ românĭ: Colonel Nicolaŭ Cena, până acum vice-colonel în regimentul de infanterie nr. 64; vicecolonelĭ în stabul de geniŭ: maiorul Stefan Meanghia în ministeriul de răsboiŭ şi Iosif Băcillă maior în reg. de inf. nr. 49; maiorĭ Ioan Poplecean, până acum căpitan de I. clasă în batalionul de vînătorĭ nr. 30, la regimentul nr. 4 al vînătorilor imperialĭ Ioan Iovescu de la reg. de inf. nr. 83, Ştefan Bogat de la reg. de inf. nr. 69., Ioan Bogdan de la reg. de inf. nr. 97 la reg. de inf. nr. 64; căpitanĭ de clasa I. George Fleşariŭ în reg. de inf. nr. 14, Alexandru Coleşar în reg. de inf. nr. 71, George Petri; căpitan de clasa II. locotenentul Demetriŭ Burdea de la reg. de inf. nr. 33 la regim. nr. 63; locotenenţĭ sublocotenentul George Popa Grama de la reg. de inf. nr. 61, Teodor Roman de la reg. de inf. nr. 43, George Isopescul de la reg. de inf. nr. 41 la regim. de inf. nr. 94, Ĭosif Maĭdan în reg. de infanterie nr. 32, Pompeiŭ Benţa în reg. de inf. nr. 52. sublocotenenţĭ cadetul locţiitor de ofiţer Alexandru Turturean în batalionul de vînătorĭ castrensĭ nr. 13, cadetul locţiitor de ofiţer Aurel Dolinar în trupa sanitară. La honvedime aŭ fost avansaţĭ la gradul de căpitanĭ cl. II. Ioan Telia şi Nicolau Petraş, la gradul de locotenenţĭ sublocotenentul Feliciŭ Pop. La gendarmarie a fost promovat de locotenent Nicolaŭ Nistor.

Te Deum pentru întărirea luĭ Dr Lueger. Duminecă în 25 a c. s'a ţinut în biserica votivă din Viena un oficiŭ de mulţămită pentru întărirea luĭ Lueger în oficiul de primar al Vieneĭ. Te Deumul l-a oficiat parochul dr Marschall. A asistat mulţime mare de corporaţiunĭ, reuniunĭ şi popor. — Ca vice-primar în locul luĭ Dr. Lueger a fost ales Strobach fost primar. El a primit alegerea. Contracandidatul liberal Dr. Vogler a obţinut numaĭ 33 din 126 de voturĭ.

Episcop decorat. La propunerea ministruluĭ a latere Maiestatea Sa în 23 April a decorat pe episcopul rutean gr. cat. de Muncaciŭ cu crucea mijlocie a ordeluluĭ Leopoldin.

Surpare primejdiósă. Preste comuna Dânc din comitatul Cluşuluĭ a venit o teribilă catastrofă. În urma ploilor îndelungate în 19 a c. de o dată s'a surpat délul de asupra comuneĭ din partea despre méză nópte. Poporul cuprins de gróză a fugit în ceealaltă parte a comuneĭ. Pămîntul surpat în cuantitate mare de pe estensiunea de preste 100 de jugĕre a ruinat şi îngropat maĭ multe case şi superedificate economice.

La alegerea de deputat dietal în Braşov în cercul electoral I. a învins candidatul Saşilor moderaţĭ Dr Ĭuliŭ Brennerberg cu 526 voturĭ. Dr Carol Lurtz candidatul Saşilor verdĭ a obţinut 205 voturĭ, ĕră Magiarul Dr Otroban numaĭ 21 voturĭ. Pentru Dr Breunerberg aŭ votat maĭ toţĭ Magiariĭ, apoĭ Armeniĭ, Jidaniĭ şi oficialiĭ. Româniĭ s'aŭ reţinut de la votare.

Saşiĭ şi curţile cu juraţĭ. Comitetul central din Sibiŭ al partiduluĭ naţional săsesc în o şedinţă, la care aŭ participat şi ablegaţĭ din provinţă, şĭ-a esprimat nemulţămireĭ faţă cu acele dispositiĭ ale proiectuluĭ de lege despre curţile cu juraţĭ, prin carĭ dispositia se reguléză cualificaţiunea limbistică a juraţilor şi guvernul se autoriséză a suspenda după plac singuraticele juriĭ.

Antisemitism în Oradea mare. Este cunoscut, că între cele maĭ jidovite oraşe se numĕră Oradea mare (Grosswardein). Acolo Jidoviĭ sînt domniĭ situaţiunĭ; nu e mirare decĭ, că se arată simptome de antisemitism. În sĕptĕmâna trecută s'a ţinut în Orade congresul studenţilor universitarĭ magiarĭ. La deschiderea congresuluĭ a fost învitat şi cardinalul Schlauch, care în un frumos discurs arată necesitatea reîntórceriĭ la principiile religiuniĭ creştine. Discursul înaltuluĭ prelat nu a plăcut Jidano-liberalilor. La banchetul de sară ĭuristul Jacobi, făcênd alusiune la discursul cardinaluluĭ, a preamărit liberalismul şi a condamnat întunerecul medieval şi reacţiunea. La acest toast a răspuns alt ĭurist, dară cu sentimente creştine, anume Petrászevich. El a zis, că societatea modernă e infectată şi falsificată ca şi vinul, care-l bem. Societatea o infectéză aceia, carĭ strică şi vinul, adecă noiĭ cuceritorĭ aĭ patrieĭ. E necesară întórcerea la principiile creştine, ceea ce la noĭ azĭ se numesce reacţiune. Ridică păharul pentru bravul anteluptător al acesteĭ reacţiunĭ, pentru cardinalul Schlauch. Toastul a fost primit cu aplause. Presa numită patriotică s'a indignat asupra toastuluĭ luĭ Petrassevich, considerându-l de o provocare la antisemitism, cu tóte că toastanele numaĭ a reparat în parte necuviinţa, ce şĭ-a permis-o Jacobi faţă cu cardinalul Schlauch. — Comerciantul jidan Weinberger Lipot şi soţia luĭ pentru o causă de nimica şĭ-aŭ maltractat în mod brutal serviitórea creştină şi ca să nu strige, aŭ aruncat-o în pivniţă. Constatându-se lucrul prin poliţie, poporul indignat era să ucidă pe soţia luĭ Weinberger, bolta ĭ-aŭ deranjat-o şi a voit să-ĭ aprindă casa. Poliţia a pus capet esceselor. Cine garantéză înse, că nu se vor repeţi escesele antisemitice?

1 Maiŭ de mult este decretată de către lucrătorĭ ca sĕrbătóre a lor. De când aŭ prins şi în Ungaria rădăcinĭ maĭ adâncĭ principiile numite moderne, lucrătoriĭ şi aicĭ serbéză ziua de 1 Maiŭ, folosindu-se de serbarea eĭ ca de ocasiune bine venită pentru manifestărĭ socialiste. Femeile socialiste din „Alföld“ aŭ hotărît, ca în 1 Maiŭ să se presenteze la petreceriĭ şi la adunărĭ îmbrăcate în haĭne roşiĭ.

Pituk Béla Foile magiare aduc scirea, că faĭmosul Pituk Béla a repausat în Arad pe neaşteptate. El de maĭ mult timp a fost morbos şi în o stare de compătimit. Este cunoscut, că acest preot gr. cat. a fost tras la răspundere din partea Ordinariatuluĭ gr. cat. român de la Oradea mare şi pedepsit pentru delicte canonice. El ca să-şĭ răsbune, a publicat sub titulul „Hazaárulók“ o broşură atităţóre în contra Escelenţeĭ Sale I. P. S. D. Michail Pavel, care scriere a provocat cunoscutul vandalism sevârşit la Orade în 1893. Pituk de atuncĭ a petrecut în Arad ca instructor şi traducĕtor de poesiĭ magiare pe limba română publicându-le în „Ungaria“. Dumnezeŭ să-l ĭerte!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

c) S. liturgie Christos a instituit-o ca jertfă de espiare așa, ca ea *să aibă mai vîrtos puterea de a șterge pedepsele acelea temporale, carî păcătosul după iertarea păcatelor grele și ușóre are* în casurile cele mai multe *să le mai sufere orî în viața pămîntéscă orî în focul curățitoriŭ.* Cu scopul de a dobîndi iertarea acestor pedepse temporale restante se aduce jertfa eucharistică atât *pentru vii* cât și *pentru morți.* Dar pe când ea iertarea păcatelor o dobîndesce numai în chip mijlocit, pe atuncia pedepsele acelea temporale le șterge *în chip nemijlocit* și a nume *per modum solutionis, prin solvire vicară din comóra aceea de satisfacții, carî le-a dobîndit pe sama nóstră Christos pe cruce.* Prin patima și mórtea sa cea nemărginit de amară Christos a plătit pe muntele căpăținiĭ datoria de pedépsă a tuturor ómenilor. Prețul acela de espiare, care l-a solvit acolo, îl oferesce acum Christos pe altariŭ cerescului sĕŭ Părinte pentru viĭ și pentru morți, pentru ca să li-se lase pedépsa meritată. Căcĭ Christos pe muntele căpăținiĭ „pentru noĭ a răbdat durere“, și „certarea împăcăriĭ nóstre pe dînsul“ (Isaie 53, 4 ur.). Acolo a fost încărcat cu batjocură și săturat cu amărăciune, a fost strivit cu chin și durere, pentru ca brațul pedepsitoriŭ al dreptuluĭ Judecătoriŭ să nu ne certe și umiléscă pe noĭ ómenĭ vinovați. De lăsarea acésta a pedepseĭ avem parte, întru cât patimile și durerile luĭ Christos ni-se impută și însușesc nóuĕ, adecă se aplică spre binele nostru.

Dară sfînta jertfă nu se aduce numai pentru pedepse, ci *și pentru satisfacții.* Pedepsele temporale pot adecă să se delăture în dóuĕ chipurĭ, și a nume 1) *prin satisfacție în sens propriŭ,* adecă prin deprinderea de fapte bune, prin împlinirea de lucrărĭ de pocăință, prin suferințele răbdate de bunăvoe și cu paciință, carĭ tóte cumpĕnesc pedépsa, o egaléză și ast fel merită iertarea eĭ; 2) *prin solvirea și suferirea pedepseĭ, ce a dictat-o Dumnezeŭ,* saŭ prin *satispasiune.* Putința de a merita și de a satisface în sens propriŭ încetéză cu mórtea. De aceea sufletele din focul curățitoriŭ pot mai mult numai să sufere destul, adecă să rabde pedépsa lor, până când pretensiunea dreptățiĭ dumnezeescĭ e îndestulită, și e plătit și filerul cel mai de pe urmă. Viĭ dimpotrivă, carĭ sînt în starea grațieĭ, pot prin rugăciunĭ, postirĭ, milosteniĭ și alte lucrărĭ de pocăință să satisfacă dreptățiĭ dumnezeescĭ, adecă să merite iertarea acelor pedepse, carĭ altmintrea ar avé să le sufere în focul curățitoriŭ. Diferința acésta pare a o esprima biserica zicênd, că jertfa s. liturgiĭ se aduce „pentru pedepse și satisfacțiĭ“. Vîrtutea espiătóre a eĭ suplinesce adecă pentru ceĭ adurmițĭ pedépsa, ce ar avé să o sufere (satispassio), ér pentru ceĭ viĭ suplinesce în rîndul cel dintâiŭ satisfacția, ce ar avé să o prestea. Ea ast fel delătură atât pentru ceĭ adurmițĭ cât și pentru ceĭ viĭ stavila cea mai de pe urmă, carea le împedecă întrarea în gloria cerésca.

Dacă aceia, pentru carĭ se aduce s. jertfă, sînt susceptibilĭ, atuncia rodul de satisfacție, carele se realiséză în iertarea pedepseĭ, li-se împărtășesce tot de una și negreșit. Acésta are să se susțină nu numai cu privire la ceĭ viĭ, ci și la ceĭ adurmițĭ. De altmintrea noĭ firesce că nu scim, în ce grad și mĕsură se șterge în fiesce care cas singuratic pedépsa acésta; scim însĕ totuși cu siguranță atâta, că prin o liturgie pedépsa restantă *nu se șterge tot de una întrégă și pe deplin.* Pentru ca ea să se șteargă întrégă și pe deplin, se recere a dese orî aducerea repetită a jertfeĭ. Pentru ca óre cine să se împărtășéscă în efectul acesta al jertfeĭ liturgice, se presupune mai de parte ca condiție neapĕrată, ca *primitoriul luĭ să fie în starea grațieĭ.* Până când adecă óre cine e în starea păcatuluĭ de mórte și în urmare inimic al luĭ Dumnezeŭ, până atuncia nu i-se póte ierta nicĭ chiar pedépsa cea mai mică. A fară de acestea după părerea comună mai e de lipsă, ca primitoriul acelui efect în tocmai ca și la primirea sacramentelor *să aibă caractĕrul sacramental al botezuluĭ.* Conform părerii acesteia nebotezațiĭ, viĭ orî morțĭ, sînt eschiși de la participarea în rodul acesta sacrificial de satisfacție. *Mĕsura iertăriĭ de pedépsă* e condiționată mai vîrtos *prin voința și hotărîrea luĭ Dumnezeŭ.* Se susține cu temeiŭ, că *viilor li-se iértă cu atât mai multă pedépsă, cu cât sînt mai bine dispuși,* adecă cu cât se fac mai vrednicĭ de blândeța și milostivirea luĭ Dumnezeŭ prin lucrărĭ de înfrângere, părere de rĕŭ, umilință, supunere și de alte vîrtuțĭ. *Ceĭ adurmițĭ sînt în tot de una susceptibilĭ pentru primirea acestuĭ rod:* ĕră înțelepciunea, dreptatea și mila luĭ Dumnezeŭ hotărésce, întru cât are să micșoreze orî să scurteze jertfa în fiesce care cas suferințele lor.

S. liturgie *ca jertfă de espiare* în vîrtutea rînduelilĭ luĭ Christos are decĭ puterea și menirea de a șterge pedepse temporale *în chip nemijlocit și fără greș,* — așa dară ex opere operato în sensul cel mai strict. Însĕ *și ca jertfă de cerere póte ea să mijlocéscă dobîndirea iertăriĭ acestor pedepse.* Asta se întîmplă la tot casul așa, că ea dobîndesce în chipul rugăciuniĭ ajutor și sprigin spre sevârșirea de lucrărĭ de pocăință, prin carĭ noĭ putem să satisfacem maiestățiĭ dumnezeescĭ și să câștigăm iertarea pedepselor. Dar o părere pie, carea se póte primi, susține chiar și aceea, că liturgia chiar și *în chipul rugăciuniĭ* póte dobîndi de la bunătatea și milostivirea dumnezeéscă *și în chip nemijlocit* iertarea milostivă a pedepselor. *Învățătura și praxa bisericiĭ* pare cel puțin a susține, că în chipul acesta omul prin rugăciune și jertfă póte să dobîndéscă iertarea pedepselor meritate. Dacă am trage acésta la îndoélă, atuncia unele rugăciunĭ pentru ceĭ adurmițĭ, cuprinse în liturgie fórte cu greŭ ar puté să se esplice în chip îndestulitoriŭ. Așa se rógă biserica cătră Preacurata Fecióră: „Ușea milostiviriĭ deschide-o nóuĕ, binecuvîntată Născătóre de Dumnezeŭ, ca să nu perim, ceĭ ce sperăm întru tine, ci *să ne mântuim prin tine din nevoĭ.*“ Biserica aduce mai de parte jertfa întru onórea sfinților zicênd: „Pentru ale căror rugăciunĭ cercetéză-ne pe noĭ, Dumnezeule.“ Ĕră în deslegare se rógă, ca „Christos — *pentru rugăciunile* tuturor sfinților *să se îndure și să ne mântuéscă* pe noĭ.

d) În sfârșit aduceriĭ neîncetate și vîrtuțiĭ espiătóre a jertfeĭ eucharistice are să i-se mai ascrie încă și aceea, că atâtea judecățĭ dumnezeescĭ meritate se împedecă orî se delătură chiar de la țĕrĭ și popóre, ba și de la tótă lumea. O prisosință de păcate și crime provócă a dese orî dreptatea dumnezeéscă, ca ea să dicteze ómenilor fără amânare pedepse estraordinare și să descare preste lumea cea fără de Dumnezeŭ și fărădelege certărĭ grele. Numai dacă Domnul *se împacă,* numai așa retrage el brațul sĕŭ cel amenințătoriŭ și pedepsitoriŭ. „Și aŭ crezut ómenĭ din Ninevi luĭ Dumnezeŭ, și aŭ propoveduit post, și s'aŭ îmbrăcat cu sacĭ. — Și a vĕzut Dumnezeŭ lucrurile lor, că s'aŭ întors de la căile sale cele rele, și a părut rĕŭ luĭ Dumnezeŭ pentru rĕul, carele a zis, să le facă lor, și n'a făcut“ (Iona 3, 5. 10). Dacă a zidit Solomon biserica, a zis Domnul cătră el: „Auđit-am rugăciunea ta, și am ales casa acésta, să fie mie casă de jertfă. De voiŭ închide ceriul, și nu va fi plóe, și de voiŭ porunci lăcusteĭ, să mânce lemnul, și de voiŭ trimite mórte în poporul meŭ, și de se va smeri poporul meŭ, preste care se chémă numele meŭ preste dînșiĭ, și se vor rugá, și vor căuta fața mea, și se vor întórce din căile lor cele rele, și eŭ voiŭ auđi din ceriŭ, și milostiv voiŭ fi păcatelor lor, și voiŭ vindeca pămîntul lor“ (II Paral. 7, 12 urr.). În chip înfricoșat și îngrozitoriŭ s'a manifestat în L. V. a dese orî severitatea dumnezeescului judecătoriŭ și isbînditoriŭ. Dacă decĭ cu dar dăruitul popor creștin în casurile cele mai multe rĕmâne păzit de atarĭ judecățĭ dumnezeescĭ îngrozitóre, aflá-vom óre causa în aceea, că dóră el și ómenii luĭ nu sevârșesc fărădelegĭ așa de marĭ? A bună samă nu! Căcĭ étă, cum pămîntul e jur împrejur inundat de lucrurĭ de ale întunereculuĭ și de ale trupuluĭ! Cu mănoșie înfiorătóre odrăslesce și buiecesce érba cea veninósă a păcatuluĭ pe pămînt. Tot mai lungĭ, tot mai întunecóse aruncă nóptea necredinței deșerte umbrele sale cele fioróse. Nespus de mulțĭ sînt aceia, carĭ trăesc ca inimicĭ aĭ luĭ Christos și calcă în picióre scumpul sânge al mântuiriĭ prin aceea, că fac robotă pofteĭ grețóse a trupuluĭ. Óstea anticreștină dă năvală tot mai îndrăznétă asupra stînciĭ sfîntuluĭ Petru, și în loc sfînt locuesce a dese orî uriciunea pustiriĭ. Nu e óre pămîntul aprópe să se cutropéscă sub povóra fărădelegilor? Nu e óre plină mĕsura păcatelor? Nu e óre lumea înstrăinată de Dumnezeŭ și cóptă pentru secerișul osîndeĭ? Cum se face, de nu se împlinesc cuvintele: „Lua-va tótă arma rîvna luĭ și va întrarma făptura spre isbînda vrășmașilor, sta-va împotriva lor Spiritul puteriĭ și ca un vifor îĭ va vîntura pe eĭ“? (Înțel. 5, 18. 24.) Cum de nu-și împlinesce Dumnezeŭ amenințarea sa: „Va răsplăti Domnul fărădelegea lor, și după rĕutatea lor îĭ va perde pe dînșiĭ Domnul Dumnezeŭ“? (Ps. 93, 23.) Cum póte ochiul cel preasfînt al Domnuluĭ să privéscă, „că s'aŭ înmulțit rĕutățile ómenilor pe pămînt“, și să nu zică: „Perde-voiŭ pe omul, pe carele l-am făcut, de pe fața pămîntuluĭ“? (I Moĭsi 6, 5 urr.) Pentru ce se pórtă cel Preaînalt cu cruțare și indulgință așa de necuprinsă față cu lumea cea cufundată în pofta trupuluĭ și a ochilor și în trufia

vieţiĭ? Cum de nu se sfârşesce bunătatea şi îndelungărăbdarea luĭ Dumnezeŭ, ci concede păcătoşilor un restimp de graţie aşa de lung spre pocăinţă şi îndreptare? *Asta lumea are să o mulţăméscă în rîndul cel dintâiŭ jertfeĭ celeĭ mariĭ de espiare, carea în fiesce care zi şi óră se aduce pe miĭ de altare pentru mântuirea nóstră şi a tótă lumea.* Glasul sângeluĭ de jertfă al luĭ Christos strigă neîncetat cătră Domnul din pământ, nu ca să provóce răsbunare şi isbîndă ca sângele luĭ Avel, ci ca să pogóre ómenilor celor păcătoşĭ cruţare şi milă. „Vedĭ curcubeul şi binecuvîntă pe cel ce l-a făcut pe el, că fórte frumos este în strălucirea sa. Încunjurat-a ceriul împrejur cu mărire, mânile celuĭ Preaînalt l-aŭ întins pe el“ (Is. Sir. 43, 13 ur.). Acest arc frumos, care împreună ceriul şi pământul între olaltă, e semnul şi garanţa legăturiĭ celeĭ vecînice de pace, carea a făcut-o Dumnezeŭ cu ómeniĭ. „Şi va fi,“ zice Domnul, „când voiŭ noura noriĭ pe pământ, se va arăta curcubeul pe nor, şi-mĭ voiŭ aduce a minte de legătura mea, carea este între mine şi între tot sufletul viŭ în tot trupul. Şi va fi curcubeul meŭ pe norĭ, şi-l voiŭ vedé, ca să-mĭ aduc a minte de legătura cea vecînică între mine şi între pământ şi între tot sufletul, care este în tot trupul pe pământ“ (I Moĭsi 9, 14 urr.). Curcubeul simboliséză pe Fiul cel întrupat al luĭ Dumnezeŭ, care ca mijlocitoriŭ a făcut pace între ceriŭ şi între pământ. Când Părintele ceresc vede roşéţa sângeluĭ Fiuluĭ séŭ celuĭ ĭubit, carea lucesce de la răsăritul sóreluĭ până la apus în miĭ de potire sacrificiale, atuncia dispar noriĭ ceĭ întunecoşĭ aĭ ameninţătórelor luĭ judecăţĭ, şi razele cele vesele ale milóseĭ luĭ feţe strălucesc din noŭ preste pământ. Prin sângele de jertfă al luĭ Christos se îmblânḑesce deci zilnic mânia luĭ Dumnezeŭ, se opresce braţul pedepsitoriŭ al Judecătoriuluĭ dumnezeesc, ca să nu maĭ adaugă a blăstăma pământul pentru faptele ómenilor, pentru că se plécă cugetul omuluĭ cu de-adinsul spre rele din tinereţele luĭ (I Moĭsi 8, 20). Dacă „nu maĭ rămâne jertfă pentru păcate“, atuncia maĭ rămâne numaĭ „o aşteptare înfricoşată a judeţuluĭ şi urgia foculuĭ, care va să mistuéscă pe ceĭ protivniciĭ“ (Evr. 10, 26 ur.).

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„A! Şi acésta e căruţa, aceştia sînt caiĭ, cu carĭ va să învingă? Îţĭ mulţămesc, Malluch, îţĭ mulţămesc! Tu şi până aci mĭ-aĭ făcut serviţiĭ bune. Sînt îndestulit. Fiĭ acuma călăuzul meŭ până la dumbrava de finiciĭ şi mă întrodu la şeĭcul Ilderim Nobilul.“

„Când?“

„Astăzĭ! Caiĭ luĭ mâne ar puté să fie oferiţĭ altuia.“

„Aşa dar îţĭ plac?“

Ben Hur răspunse cu foc:

„Numaĭ o clipă ĭ-am vĕḑut din postul de pe tribună, căcĭ atuncia apăru Messala şi mĭ-a legat tótă luarea a minte; dar am recunoscut într'înşiĭ sângele, care e minunea şi gloria pustieĭ. Numaĭ în grajdurile împăratuluĭ am vĕḑut caĭ asemenea lor; cel ce ĭ-a vĕḑut o dată, acela nu-ĭ maĭ uĭtă. De te voiŭ întîlni mâne, te voiŭ recunósce, chiar şi dacă nu m'aĭ saluta; te voiŭ recunósce de pe faţă, de pe figură, de pe firea întrégă; şi de pe acele-şĭ semne îĭ voiŭ recunósce şi pe eĭ şi cu aceea-şĭ siguritate. Dacă sînt adevĕrate tóte, câte se vorbesc despre eĭ, şi dacă voiŭ puté să supun spiritul lor spirituluĭ meŭ, atuncia voiŭ —“

„Dobîndi sesterţiile,“ zise Malluch riḑând.

„Ba!“ replică grabnic Ben Hur. „Voiŭ face aceea, ce maĭ bine se cuvine unuĭ bărbat născut spre moştenirea luĭ Ĭacob, — voiŭ umili pe contrarul meŭ înaintea a tot poporul. Înse,“ observă el cu nerăbdare, „timpul trece. Cum am puté să ajungem maĭ ĭute la corturile şeĭculuĭ?“

Malluch se gândi puţintel.

„Maĭ bine facem, dacă mergem de-a dreptul în sat, care spre norocire e aprópe; de vom puté închiria acolo dóuĕ cămile sprintene, într'o óră vom fi la dumbrava de finiciĭ.“

„Să mergem dar!“

Satul era un şir de palaţurĭ, carĭ eraŭ aşeḑate în grădinĭ frumóse şi eraŭ întrerupte de hanurĭ şi întocmite principesce. Eĭ uşor căpĕtară cămile şi suindu-se pe ele porniră spre vestita pădurice de finiciĭ.

X.

Dumbrava de finiciĭ.

Din colo de sat colniciĭ eraŭ cultivaţĭ. Ţinutul acesta în realitate era grădina Antiochieĭ, în care nicĭ o palmă de loc nu era nefolosită. Cóstele colinelor eraŭ treptate în chip de terasă. Tufişurile eraŭ dese şi plăcute, tufele eraŭ străbătute de viţe şi a fară de umbră ademenitóre maĭ îmbiaŭ şi îmbelşugare de strugurĭ purpurĭĭ şi pe lângă aceea prospecte dulcĭ la vin. Preste straturĭ de pepenĭ şi prin dumbrăvĭ de apricoşĭ şi smochinĭ şi prin pădurĭ de oraugĭ şi citronĭ luciaŭ casele albe ale ţĕranilor: şi pretutindenea, la fiesce care paş prisosinţa, fiĭca prietinósă a păciĭ, da să înţelegĭ, că ea aci e a casă. Tóte icónele acestea eraŭ de aşa, cât dispuneaŭ vesel inima nobiluluĭ călătoriŭ, aşa că maĭ pe urmă vrênd nevrênd trebuia să recunóscă meritul Romeĭ întru susţinerea păciĭ. Din când în când se deschidea câte o privelişte spre Taur şi Livan, între carĭ Orontul ca o linie arginţie de demarcare îşĭ urma pacînic cursul séŭ.

Prietiniĭ continuându-şĭ calea ajunseră la rîŭ, a căruĭ şerpuirĭ le însoţia drumul, trecură apoĭ preste înălţimĭ pezişe, apoĭ prin văĭ, în carĭ pe icĭ pe colé eraŭ ascunse vile. Regiunea era îmbrăcată în podóba deplină de frunze de stejarĭ, sicomorĭ şi mirte, printre carĭ buieciaŭ dud, dafin şi ĭasmin binemirositoriŭ. Rîul lucia asemenea uneĭ oglinḑĭ de razele sóreluĭ, carĭ căḑeaŭ peziş pe el. Năĭ îl acoperiaŭ în şire nesfârşite, venind şi mergênd, lunecând la vale purtate de curgerea apeĭ, mânate de vîntul, ce le umfla vîntrelele, orĭ săltând de loviturile vîslelor, şi tóte îţĭ aduceaŭ a minte de mare, de popóre depărtate, de cetăţĭ vestite şi a fară de aceea îţĭ maĭ oferiaŭ ochilor încă multă bizarerie de lucrurĭ străine. Pe sama fantasieĭ nu esistă nimica maĭ încătuşatoriŭ de cât vîntreaua albă a uneĭ năĭ, care se silesce spre mare, nimica maĭ trezitoriŭ de cât vîntreaua albă, ce e îndreptată cătră casă, după ce a sevârşit călătoria. Şi maĭ de parte călătoriaŭ prietiniĭ, de-a lungul ţĕrmuluĭ, pân ce ajunseră la un lac, care-l nutria apa rîuluĭ, limpede, adâncă şi făr de curent. Un finic bătrân stăpânia gura laculuĭ. Malluch se opri lângă finic, se întórse în stînga, bătu în pălmĭ şi zise:

„Uĭte! Uĭte! Dumbrava de finiciĭ!“

Sceneria era unică în felul eĭ, abstragênd póte de la oasele cele maĭ frumóse ale Arabieĭ orĭ de la parcurile Ptolemeilor de la ţĕrmul Niluluĭ. Şi pentru ca plăcerea acésta încântătóre, nóuă pe cum era, să se maĭ potenţeze, Ben Hur ajunse acum la un tabloŭ, care părea a nu avé hotară şi se înfăţişa ca o câmpie. El umbla pe un covor de érbă fragedă, în Siria productul cel maĭ rar şi maĭ frumos al pământuluĭ. Înălţându-şĭ privirea vedea ceriul vînĕt deschis lucind prin frunzişul nenumĕraţilor finiciĭ. Adevĕraţĭ patriarchĭ aĭ feluluĭ lor păreaŭ a fi aceştĭ arborĭ, aşa de numĕroşĭ şi de bĕtrânĭ şi de o periferie aşa de mare, aşa de înalţĭ şi de îndesaţĭ, cu ramĭ aşa de largĭ, şi fiesce care clómbă cu frunze ca céra de luciĭ şi înşirate lângă olaltă aşa de perfect, cât clómbele se înfăţişaŭ ca nisce pene. Finiciĭ aceştia păreaŭ a fi nisce vrăjiţĭ. Aci covorul pajiştiĭ verḑĭ, carea împărtăşia chiar şi atmosfereĭ lucire, colo lacul, lin şi limpede, aprópe aşa de înalt ca şi şesul. Lacul acesta împărtăşia arborilor viaţa lor cea lungă, bĕtrâneţele lor cele înalte. Întrecea óre dumbrava Dafneĭ pe cea de aci? Şi finiciĭ, ca şi cum ar sci gândurile luĭ Ben Hur si ar voi să-ĭ dobîndéscă favorul, păreaŭ a se pleca şi a-l împrejura cu răcóre rourósă, pe când trecea el pe de desubtul boltiturilor lor.

Drumul şerpuia paralel cu ţĕrmul laculuĭ şi aprópe de el. Şi când călătoriĭ sosiră pe drum până la marginea laculuĭ găsiră la amîndoĭ ţĕrmĭ un plan mic şi maĭ luminos, care părea a nu da loc altor arborĭ fără numaĭ finicilor.

„Privesce aicĭ,“ zise Malluch arĕtând spre un finic uriaş. „Fiesce care inel de pe trunchiul luĭ însamnă un an de viaţă. Numĕră-le de la rădăcină până la corónă, şi dacă şeĭcul îţĭ va spune, că dumbrava asta aŭ sădit-o, maĭ înainte de ce s'ar fi auḑit în Antiochia numele Seleuciḑilor, nu o trage la îndoélă.“

Nu poţĭ privi la un finic desevârşit, fără ca el să nu-ţĭ istoriséscă cu o acurateţă proprie luĭ istoria vieţiĭ sale şi să nu te dispună spre poesie. Asta esplică reverinţa, de care a avut finicul parte, şi care se datéză înapoĭ până la artiştiĭ ceĭ maĭ vechĭ; eĭ pe tótă faţa pământuluĭ nu aŭ aflat altă formă maĭ potrivită, care să le servéscă de model pentru columnele palaţurilor şi templelor lor. De aceea se simţia şi Ben Hur mişcat şi zise:

„Când îl vĕḑuĭ astăzĭ pe tribună, bunule Malluch, şeĭcul Ilderim mi-se părea om de rînd. Rabiniĭ din Ĭerusalim ar privi la el cu dispreţ ca la un câne din Edom. Cum a dobîndit el păduricea acésta? Şi cum a sciut el, să şĭ-o păstreze faţă cu lacomia guvernatorilor romanĭ?“

„Dacă sângele dobîndesce precelinţă în decursul timpuluĭ, fiule al luĭ Arriŭ, atuncia Ilderim are înălţimea nobilitară cea maĭ

mare, cu tóte că e numaĭ un Idumeŭ netăiat împrejur.“

Apoĭ continuă Malluch cu căldură: „Toţĭ părinţiĭ luĭ aŭ fost şeĭcĭ. Unul din eĭ, — nu sciŭ, când a trăit orĭ a împlinit fapta aceea nobilă, — a scăpat odinióră pe un rege persecutat de o óste. Istoria spune, că ĭ-a împrumutat o mie de călăreţĭ, carĭ cunosceaŭ cărările pustieĭ, pe cum păstoriĭ cunosc puţinele coline, pe carĭ locuesc cu turmele sale. Eĭ îl duseră dintr'un loc într'altul, până când sosi prilejul, şi atuncĭa uciseră cu lăncile sale pe inimic şi aşeḑară pe regele din noŭ pe tron. Şi se spune, că regele nu şĭ-a uĭtat de acest serviţ şi a adus aci pe fiul pustieĭ şi ĭ-a zis, să-şĭ ridice aci cortul sĕŭ şi să-şĭ aducă aci familia şi turmele, că lacul şi arboriĭ şi tot ţinutul până la munţiĭ din apropiare sînt proprietatea luĭ şi a ficiorilor luĭ pentru tot de una. Şi în proprietatea acésta nu ĭ-aŭ turburat nicĭ o dată. Domnitoriĭ, carĭ aŭ urmat, aŭ socotit a fi lucru înţelept, să rĕmână în bună înţelegere cu viţa acésta, căcĭ Domnul le-a înmulţit bărbaţiĭ şi caiĭ şi cămilele şi bogăţiile. Eĭ a fară de aceea stăpânesc maĭ multe drumurĭ de ţară dintre oraşe aşa, că de la bunul lor plac atîrnă, să strige orĭ când călătorilor: „Mergĭ în pace!“ orĭ: „Stăĭ!“ şi ceea ce dispun eĭ, aceea se întîmplă. Până şi prefectul din citadelă, din care privesce preste Antiochia, privesce de fericită împrejurarea, că Ilderim, care pentru binele, ce l-a făcut la tot felul de popor, se numesce Nobilul, cu femeile sale, cu pruncĭi sĕĭ, cu turmele sale de cămile, cu stăvile sale de caĭ şi cu tóte cele ce se ţin de un şeĭc în călătorie, s'a suit aci asemenea părinţilor nostri Avraam şi Ĭacob şi a schimbat singurătatea pustieĭ cu frumseţele, ce le veḑĭ jur împrejur.“

Ben Hur ascultase cu luare a minte şi fără de a băga de samă, că dromedariĭ începuseră a înainta maĭ încet, er acum zise: „Cum s'a făcut dar, că am vĕḑut pe şeĭcul smulgêndu-şĭ barba şi blăstĕmându-se însu-şĭ, pentru că şĭ-a pus încrederea într'un Roman? De l-ar fi auḑit împĕratul, ar fi zis: „Ast fel de prietinĭ nu-mĭ plac. Depărtaţi-l!““

„Asta ar fi numaĭ o judecată scurt vĕḑĕtóre,“ replică Malluch suriḑênd. „Ilderim nu este amic al Romeĭ. El pórtă în inimă o amărăciune. Acum sînt treĭ anĭ Parţiĭ călăriseră cruciş preste drumul dintre Bozra şi Damasc şi se aruncaseră asupra uneĭ caravane, carea între altele ducea restanţele chiar incassate ale contribuţieĭ din un ţinut de din colo de drum. Eĭ uciseră tótă vieţuitórea, ce le venia în drum, ceea ce censoriĭ din Roma sigur ar fi trecut-o cu vederea, de cum va ar fi scăpat numaĭ baniĭ împĕrătescĭ şi s'ar fi spedat la Roma. Înse acésta nu s'a întîmplat. Arendatoriĭ dărilor, carĭ eraŭ responsabilĭ pentru perdere, se plânseră la împĕratul, şi acesta judecă la rebonificare pe Irod, ĕră acesta confiscă averea luĭ Ilderim sub cuvînt, că el şĭ ar fi neglesḑ datorinţa în chip trădătoriŭ. Şeĭcul a apelat la împĕratul, şi acesta necunoscêndu-l ĭ-a dat un răspuns, pe cum s'ar fi putut aştepta bună óră de la sfinxul cel de pétră. Inima bătrânuluĭ s'a amărît fórte tare, şi el de atuncia nutresce ura sa şi se bucură vĕḑêndu-o, cum cresce.“

„El nu póte face nimica, Malluch!“

„Aşa e,“ zise Malluch, „înse asta pretinde o esplicare, ce ţĭ-o voiŭ da, numaĭ după ce-l veĭ fi făcut cunoscinţa. Dar ĕtă! ospitalitatea şeĭculuĭ se începe deja, — pruncĭi te agrăesc.“

Dromedariĭ se opriră, şi Ben Hur privi în jos la câte va fetiţe de ale ţĕranilor sirienĭ, carĭ îĭ îmbiară coşercile sale pline de curmale. Pómele eraŭ abia culese, şi el nu putea să le respingă. Se plecă deci şi le luă, şi în vreme ce o făcu, zise un om de pe finicul, sub care se opriseră: „Pace vóuĕ şi bine aţĭ venit!“

Prietiniĭ nostri mulţămiră pruncelor şi apoĭ grăbiră maĭ de parte cu o rîvnă, de câtă eraŭ capabile forţele cămilelor.

„Trebue să sciĭ,“ continuă Malluch, îmbucând din când în când câte o curmală, „că eŭ sînt om de încredere al neguţătoriuluĭ Simonide şi une oria mĕ măgulesce şi cu aceea, că-mĭ cere sfatul. Fiind că îl cercetez în casa luĭ, am făcut cunoscinţă cu mulţĭ prietinĭ de aĭ luĭ, carĭ sciind raportul nostru împrumutat grăesc cu el făr de nicĭ o reserva în fiinţa mea de faţă. În chipul acesta am făcut şi cunoscinţa şeĭculuĭ Ilderim.“

În clipa acésta Ben Hur nu lua a minte la cuvintele soţuluĭ sĕŭ; gândurile luĭ petreceaŭ airia. Înaintea ochilor luĭ sufletescĭ so ivi icóna curată, nobilă şi frumósă a Estireĭ. Ochiĭ eĭ negri cu caracteristica lor strălucire jidovéscă se întîlniră cu modestie cu aĭ luĭ. El auḑia paşiĭ eĭ, cum se apropia la el cu vinul, auḑia glasul eĭ, cum îl îmbia cu pocalul; şi el îşĭ aducea a minte în chip vioiŭ de tótă compătimirea, ce ĭ-o vĕḑise, — ce ĭ-o vĕḑise în chip aşa de deschis, cât nu era lipsă de cuvinte, — ce ĭ-o vĕḑise cu atâta devotament, cât cuvintele numaĭ ar fi slăbit efectul acesteĭ vĕḑirĭ. Dar icóna acésta drăgălaşă dispăru, pe loc ce Ben Hur se întórse din noŭ către Malluch.

„Acum sînt câte va săptĕmânĭ,“ zise Malluch continuând, „bătrânul Arab cercetase pe Simonide şi mĕ află şi pe mine acolo. Am vĕḑut, că e iritat pentru óre ce, şi voiam, să mĕ retrag. Dar el mĭ-a zis, să rĕmân. „Fiind că eştĭ Israilit,“ zise el, „rĕmâĭ aci, căcĭ am să istorisesc o istorie estraordinară.“ Emfasa, cu care rosti cuvîntul „Israilit“, îmĭ trezi curiositatea. Am rĕmas, şi acésta e esenţa istorieĭ luĭ, — o spun pe scurt, pentru că ne apropiăm deja de cort şi detaiurile le las, să ţi-le împărtăşéscă bunul bătrân însu-şĭ. Cu mulţĭ anĭ în ainte de asta sosiră treĭ bărbaţĭ ca óspeţĭ la cortul luĭ Ilderim în pustie. Eĭ eraŭ străinĭ, unul Hindu, altul Elin, şi al treilea Egiptean. Eĭ veniseră pe cămile, pe cele maĭ marĭ, ce le-a vĕḑut vre o dată, şi animalele eraŭ albe. El ĭ-a primit la sine. În ceea zi diminéţă se sculară şi rostiră o rugăciune către Dumnezeŭ şi către fiul luĭ şi asta într'un chip plin de taĭne. După ce aŭ prânzit, Egipténul istorisi, cine sînt eĭ şi de unde aŭ venit. Fiesce care din eĭ a vĕḑut o stea, şi din ea s'a auḑit un glas şi ĭ-a provocat, să mérgă în Ĭerusalim şi să întrebe: „Unde este, cel ce s'a născut împĕrat al Ĭudeilor?“ Eĭ ascultară. Steaua ĭ-a condus din Ĭerusalim la Vetleem, şi acolo într'o peşteră aŭ aflat un prunc noŭ născut şi aŭ căḑut înaintea luĭ şi i-s'aŭ închinat. Apoĭ ĭ-aŭ dăruit daruri preţióse, şi aŭ mărturisit, că el e acela, pe care l-aŭ cercat, s'aŭ suit pe cămilele sale şi aŭ grăbit la şeĭcul, — că Irod, carele se numia cel Mare, dacă ar fi pus mâna pe eĭ, a bună samă ĭ-ar fi ucis. Credincios obiceiuluĭ strămoşesc şeĭcul le-a purtat grijea, şi un an de zile ĭ-a ţinut ascunşĭ. Când şĭ-aŭ luat rĕmas bun, ĭ-aŭ lăsat daruri preţióse, şi fiesce care s'a dus pe altă cale.“

„Acésta într'adevĕr e o istorie minunată,“ zise Ben Hur. „De ce zicĭ, că aveaŭ să întrebe în Ĭerusalim?“

„Eĭ aveaŭ să întrebe: Unde este, cel ce s'a născut împĕrat al Ĭudeilor?“

„Asta a fost tot?“

„A fost şi maĭ mult, dar acum nu-mĭ maĭ aduc a minte.“

„Şi aŭ aflat pruncul?“

„Da, şi i-s'aŭ închinat.“

„Asta a fost o minune, Malluch.“

„Ilderim e om serios, de şi e pornit spre mânie ca toţĭ Arabiĭ. Minciuna pe buzele luĭ nu se póte închipui.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A eşit de sub tipar:

„Istoria Împĕratuluĭ Traian şi a Contimporanilor sĕĭ“ de Dr *Heinrich Francke,* traducere autorisată de *P. Broştean.* Cu 12 ilustraţiunĭ. Preţul unuĭ esempl. fl 4. — pentru România Leĭ 12. —; legăturĭ cu lucs fl 1. — pentru România Leĭ 3. — bucata.

A se adresa la fie care librărie saŭ de-a dreptul la editorul:

Petru Broştean
în Braşov str. gareĭ nr. 45.

A apărut:

„Biblioteca pentru toţĭ“ Nr 120. *Un leŭ şi un zlot,* o frumósă comedie de D. R. Rosetti.

„Coleoţia Şaraga“ Nr 60. *Sărăcie,* poesiĭ de A. Steuermann.

Nr 61. *O tómnă la Paris,* prosă şi versurĭ de acela-şĭ.

„Biblioteca Nóstră“ Nr 1. *Realităţĭ şi visărĭ,* nevelete şi schiţe de Septimiŭ Sever Secula. Broşura acésta e începutul uneĭ serĭĭ de publicaţiunĭ, ce vor apăré o dată pe lună sub direcţia literară a Dluĭ profesor E. Hodoş. Primul numĕr putea fi puţin maĭ îngrijit. Preţul e 14 cr.

Părintele Nicolae, schiţe din viaţa preoţilor de George Simu. Preţul 20 cr.

Fóe literară e numele uneĭ reviste săptĕmânale, ce a început să apară la Oradea mare sub redacţia cunoscuteĭ scriitóre *Lucreţia Rudow Suciŭ.* Preţul e 4 fl. pe an. O recomandăm deosebit cetitorilor nostri.

A apărut **„Convorbirĭ literare“** Nr 3. şi 4. cu următorul sumariŭ: D. Evolcianu. *Ilustraţiĭ literare.* — A. Naum. *Povestea vulpiĭ* (Poem). — M. Stroescu. *Leanca* (schiţă). — C. Lecca. *In tren* (monolog). — D. C. Nădejde. *Criticiĭ Năpasteĭ luĭ* I. L. Carageale (studiŭ literar). — Leconte de Lisle. *Cain* (tradus de Al. Antemireanu). — Virgiliŭ Popescu. *Al treilea anuar al D-luĭ Weigand.* — W. Shakespeare. *Femeea îndărătnică* (comedie). — T. Maiorescu. *Căderea şi darea în judecată a Ministruluĭ Lascar Catargi la 1876.* — Antonescu. *Activitatea scienţifică a luĭ Alex. Odobescu.* — Stratilescu *Din literatura celtică* (Deirdre). — Al. Mihaescu. *E noapte* (poesie). — N. Volenti. *Pastel de mare.* — Revista publicaţiilor. — Cărţĭ primite la redacţie.

Editor şi redactor răspunḑĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirĭi**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 9 Maiŭ 1897.** **Numĕrul 19.**

Dr. Demetriŭ Radu.

Ţie, purtătoriuluĭ acestuĭ nume, închinăm şirurile nóstre noĭ, ceĭ ce avem datorinţa de a vesti poporuluĭ credincios al Bisericiĭ nóstre sfinte adevĕrul mântuitor şi tóte cele de lipsă în viaţa pămînténă.

Închinăm Ţie aceste şiruri, ca să afle poporul nostru, că haĭne de nuntă a îmbrăcat azĭ Mirésa luĭ Christos, Biserica sfîntă catolică, de óre ce o gingaşă a eĭ fiĭcă Mire vrednic şĭ-a găsit în Tine, Care prin punerea mânilor Părinteluĭ Tĕŭ, a veneratuluĭ Mitropolit al provinţeĭ nóstre bisericescĭ autonome, în ziua acésta măréţă ridicat eştĭ în strălucita cétă a Apostolilor, adeverind încă o dată dumnezeescile cuvinte ale Rescumpĕrătoruluĭ: „Şi veţĭ fi mie mărturiĭ până la marginea pămîntuluĭ.“

Închinăm Ţie şirurile nóstre, ca să afle credincioşiĭ poporuluĭ nostru, că la sublima Tréptă, la care înălţat aĭ fost, Te-aĭ ridicat din rîndurile cele din urmă după demnitate, dar cele dîntâiŭ pentru adevĕrata valóre ale némuluĭ nostru; şi aflând acésta să cunóscă dumnezeésca fire a Bisericiĭ, în care, pe cum înaintea luĭ Dumnezeŭ nu este deosebire între Ĭudeŭ, Elin şi barbar, între avut şi sĕrac, ci deosebirea se face numaĭ prin vîrtute şi prin merit. Aflându-le aceste tóte va sci poporul nostru să se înflăcăreze în ĭubirea sa faţă de mama acésta bună şi va sci să preţuéscă şi maĭ mult importanţa crescerĭĭ în şcolĭ, în şcolĭ creştine, în carĭ împreună cu mintea hrană bună îşĭ primesce şi inima.

Închinăm Ţie şirurile presente, ca să-Ţĭ arĕtăm bucuria, de care covîrşită este inima nóstră astăzĭ, când Te vedem aşedat sus la arĕtare, în fruntea Bisericiĭ nóstre, alăturea cu ilustriĭ Teĭ Colegĭ din Episcopatul Bisericiĭ nóstre sfinte. E covîrşitóre a nóstră bucurie, pentru că în Tine vedem o garanţă şi un element de cimentare a aceleĭ unităţĭ, de care străbătuţĭ a vrut Christos să fie ceĭ ce-Ĭ serviaŭ Luĭ. Vedem în Tine arvuna acésta de unitate, pentru că Te cunóscem, de óre ce de şi departe, dar dintru început cu noĭ eraĭ şi alăturea cu noĭ lucraĭ în acela-şĭ ogor.

Azĭ eştĭ pus în fruntea nóstră. Aĭ de la Dumnezeŭ tóte darurile, ca în frunte să ne fiĭ şi cu cinste să fiĭ. Aĭ minte, aĭ inimă, aĭ intenţiunile cele maĭ curate, aĭ curajul neclătit al convingerilor Tale şi aĭ bărbătésca resoluţiune de a lupta lupta Domnuluĭ.

Plecăm înaintea Ta steagul nostru. Pune mâna pe el, înalţă-l, desfăşură-l, fâlfăesce-l cu mână voĭnică! Te urmăm în rîndurĭ strînse, până vom ajunge la triumf.

Primesce cu bună inimă omagiul devotamentuluĭ nostru. Fiĭ asigurat, că pururea spiritul luĭ Christos ne va povĕţui, şi că fericit va fi întru noĭ sufletul nostru, când în fruntea ósteĭ nóstre Te vor sci pe Tine vighietor înţelept şi conducĕtor neînfricat.

Cu aceste asigurărĭ primesce de o dată smerita nóstră urare:

Să trăescĭ mult şi în neturburată fericire!

Ministru maiorisat de partisanii sĕi. — Ministruluĭ Erdély deputaţiĭ guvernamentalĭ nu o dată ĭ-aŭ făcut preste voe şi în dietă. Păşirea luĭ Eminar e încă próspetă. În zilele acestea comisiunea parlamentară desbătênd proiectul de lege despre procedura penală a dat o sdravĕnă lecţiune ministruluĭ Erdély, care voesce a subtrage din sfera de competinţă a juriilor maĭ multe delicte de presă şi a le supune judecătoriilor comune, ca nisce crime ordinare. Comisiunea a modificat cu 12 contra 6 voturĭ §-l al 15-lea al proiectuluĭ primind propunerea luĭ Groisz, după care delictele comise pe calea preseĭ aŭ să se judece înaintea curţiĭ cu juraţi; maĭ de parte zice, că prin ordinaţiunĭ ministeriale şi poliţiale nu se pot statori delicte de presă. Ministrul ar fi, voit să-şĭ reserve mână liberă şi să ducă înaintea tribunalelor comune şi afacerile de presă, când o poftia acésta interesul guvernuluĭ. În decursul discusiunĭĭ ministrul Erdély şi referentul Chorin Ferencz şĭ-aŭ adresat vorbe vătĕmătóre. Acésta arată, că solidaritatea în partidul guvernamental tot nu e aşa mare, pe cum se pretinde. Maiorisarea unuĭ ministru în comisiunea parlamentară e un semn rĕŭ pentru guvern. Guvernamentaliĭ, carĭ aŭ îndrăznéla, să se opună voiĭ ministeriale în comisiune, ca să nu apară de neconsecuenţi, vor îndrăzni póte a se opune şi în dietă.

Liberaliĭ nemulţămiţĭ cu guvernul actual aŭ ocasiune, să-şi manifesteze nemulţămirea la pertractarea în dietă a cuoteĭ, a legiĭ despre judecarea delictelor de presă şi a proiectateĭ modificărĭ a legiĭ de imcompatibilitate. Bánffy înse e rafinat: când vede pericolul, sacrifică pe unul orĭ altul din colegiĭ sĕĭ, şi el stăpânesce şi maĭ de parte.

Cum scie Dumnezeŭ, să vestéscă adevĕrul sĕŭ şi prin Valaam. — Sciut este, că Eminenţa Sa cardinalul episcop de Orade Laurenţiŭ Schlauch în 2 a c. şĭ-a serbat ĭubileul sĕŭ de 50 de anĭ aĭ preoţieĭ. Cu prilejul acesta delegaţiĭ bisericiĭ române neunite aŭ gratulat cardinaluluĭ deja Vineri în 30 Aprilie. Conducĕtoriul lor a fost vicarul episcopesc Ĭoan Goldiş. El a rostit cardinaluluĭ următórele cuvinte de gratulare:

„Eminentissime Domnule Cardinal-Episcop! Dómne graţióse! Când provedinţa dumnezeéscă a permis Eminenţeĭ Vóstre, ca să serbaţi ĭubileul semisccular al preoţieĭ Vóstre cu concursul fiilor Vostri sufletescĭ nemijlociţi şi al stimătorilor şi admiratorilor Vostri: permiteţi-ne graţios şi nóuĕ, ca *representând biserica nóstră rĕsăritenă,* carea stă cea maĭ aprópe de biserica catolică, să esprimăm sincerul nostru respect şi omagiŭ faţă cu Eminenţa Vóstră *dorind din adâncul inimiĭ:* ca Eminenţa Vóstră să trăiţi încă fórte mult pe tronul Vostru de principe bisericesc şi *cu razele geniuluĭ Vostru luminând căile rătăcitorilor, în mijlocul furtunelor timpuluĭ nostru să puteţi conduce cu succes naea bisericiĭ luĭ Christos în portul păcĭĭ şi fericirĭĭ.* Ér pe noĭ Vĕ îndurаţi a ne împărtăşi în binecuvîntarea Vóstră de principe al bisericiĭ şi a ne păzi în înalta Vóstră graţie.“

Reîntórcerea la creştinism. După cetatea Viena aderenţiĭ principiilor creştinecĭ aŭ ĭeşit învingĕtorĭ în Austria de jos, carea era prada liberalismuluĭ. La ultimele alegerĭ parlamentare din Austria liberaliĭ aŭ suferit perderĭ de tot marĭ şi acum din colo de Laĭta se svîrcolesc în neputinţa lor.

În Ungaria îngâmfarea liberalismuluĭ, carea şĭ-a ajuns culmea cu aşa numitele reforme politice-bisericescĭ, a provocat o reacţiune sănătósă. În dietă direcţia creştină este representată prin partidul poporal, dară a fară de dietă maioritatea cetăţenilor ţine la principiile creştinescĭ. Şi sperăm că nu e departe timpul, când acéstă maioritate îşĭ va sci validita voinţa sa şi în viaţa publică.

În Croaţia alegerile dietale vor fi în 19—22 a c. Opositia coaliată în manifestul electoral zice între altele, că va lupta pentru unitatea naţională şi pentru libertate, carĭ sub actualul sistem nu se pot ajunge. Va lucra pentru păstrarea averiĭ naţionale, pentru regularea finanţelor, pentru abrogarea ordinaţiunilor absolutistice şi pentru lărgirea dreptuluĭ electoral aşa, cât poporul să-şĭ pótă manifesta sincer voinţa. *Opositia unita va păşi cu resoluţiune în contra falsuluĭ liberalism, care a străbătut din Ungaria în Croaţia; stă pe basu creştinéscă şi va esopera, ca legislativa să fie pătrunsă de spiritul creştinismuluĭ.*

Redeşteptarea spirituluĭ creştin cucerésce teren în tóte provinţele şi la tóte popórele monarchieĭ nóstre. Numaĭ acest spirit póte pune capĕt luptelor sterile, ce le pórtă azĭ o naţiune în contra celeĭ alalte, căcĭ el dictéză, să i-se dea fie căruia, ce i-se cuvine.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Sinódele eparchiale ale bisericiĭ gr. or. române s'aŭ întrunit după obiceiŭ în Dumineca Tomeĭ. Atât mitropolitul din Sibiŭ, cât şi episcopiĭ din Arad şi Caransebeş constată în discursurile de deschidere, că biserica astăzĭ se află în împrejurărĭ grele, şi provócă pe membriĭ sinodalĭ, ca toţĭ cu puterĭ unite să concurgă la apĕrarea şi promovarea intereselor bisericescĭ.

Roma.

Pertractările pentru închiarea concordatuluĭ cu Sêrbia decurg cu succes, şi se aştéptă, că pe tómnă concordatul dorit atât de S. Scaun, cât şi de regimul sêrbesc va fi şi închiat. Până acum dificultatea principală a fost statorirea venitelor episcopescĭ. Curia romană poftesce, ca minimul lor să se statoréscă în 20,000 frcs, pe când guvernul sêrbesc nu e aplicat a da atâta din motivul, că episcopiĭ neuniţĭ din Sêrbia aŭ numaĭ câte 12,000 frcs. Greutatea acésta încă se va delătura óre cum. Ca episcop catolic de Belgrad e deja destinat un Franciscan erudit de origine Sêrb din Bosnia.

Feuilleton.

Episcopul Dr Demetriŭ Radu.

Blaş în 8 Maiŭ 1897.

Îmbrăca-vom zilele acestea érăşĭ haĭne de sĕrbătóre, şi érăşĭ va rĕsuna biserica mitropolieĭ de cântărĭ de veselie, căcĭ érăşĭ o faptă însemnată se va duce în deplinire în micul, dar însemnatul nostru Blaş. Şi fapta acésta, pentru care tresaltă inimile creştinescĭ, şi a căreĭ echoŭ rĕsună departe prin văile străvechĭ ale Haţeguluĭ, până departe prin câmpiile mănóse ale Banatuluĭ, e consacrarea întru Episcop a Ilustritătiĭ Sale *Dr Demetriŭ Radu,* denumitul şi preconisatul archiereŭ al dieceseĭ de Lugoş.

După doĭ anĭ de vacanţă pe tronul bisericiĭ catedrale de Lugoş se va pune corónă de florĭ, pentru ca cu bucurie să şédă pe el acela, care a fost designat de Dumnezeŭ, să ocupe scaunul acesteĭ tinere diecese.

Dóuĕ zecĭ de anĭ a şedut pe scaunul acesta un bărbat, care la depărtarea sa a lăsat profunde regrete. A lăsat regrete, pentru că timpul, ce l-a petrecut acolo, l-a folosit pentru mărirea luĭ Dumnezeŭ, pentru înflorirea bisericiĭ şi pentru binele poporuluĭ sĕŭ.

Şi étă, a vrut Dumnezeŭ, ca treimea acésta de fapte mărete să nu fie părăsită cu mutarea Luĭ de acolo, şi a lăsat, ca după el să vină un bărbat asemenea luĭ. A dispus, ca în locul *Mitropolituluĭ Victor* să vină *Episcopul Demetriŭ,* pentru ca să continue cele începute de marele sĕŭ înaintaş. Şi continua-va lucrarea bună şi duce-o va la bun sfârşit, căcĭ darul luĭ Dumnezeŭ vĕrsatu-s'a în prisosinţă preste capul luĭ.

Bărbat în flórea vîrstiĭ, născut la 7 Novembre 1861, Episcopul Demetriŭ, — după combinaţiile minţiĭ omenescĭ, — póte multă vreme să conlucre cu binecuvîntarea şi darul ceresc în slujba sublimă, la care l-a chemat voea celuĭ de sus.

Tatăl luĭ, badea Ĭoan Radu, un fruntaş ţĕran din Uĭfalăŭ, e şi azĭ, de şi înaintat în etate, un falnic stejar, plin de viaţă şi putere şi un om cu rară vîrtute şi înţelepciune, mult preţuit de toţĭ, carĭ îl cunosc. Mamă-sa Paraschiva Maior de asemenea plină de sănătate, îşĭ păstrézĕ şi acum liniile frumóse ale feţeĭ, carĭ spun, că în tinereţa sa a trebuit să fie fórte frumósă. Ér trăsăturile frumseţeĭ sufletescĭ, carea o compun vîrtuţile de femee şi de mamă, aniĭ i-le-aŭ lăsat neatinse, neschimbate. E destul, să cunoscĭ pe aceştĭ doĭ ómenĭ, pentru ca să deducĭ, ce a putut face şcóla din fiul lor.

Terminând şcolile normale din Aiud Demetriŭ la an. 1873 a plecat la Blaş pentru a-şĭ face studiile gimnasiale. Aci a desvoltat tot de una o diligintă mare, care împreunată cu ingeniul sĕŭ a făcut, ca el să se distingă printre consĕolariĭ sĕĭ.

Pe atuncĭ în fruntea archidieceseĭ de Alba Ĭulia sta neuĭtatul Mitropolit Dr Ĭoan Vancea, un bărbat, care din tóte puterile lucra la înaintarea bisericiĭ sale dorind din inimă, să provadă şcolile din Blaş cu bărbaţĭ distinşĭ, teologĭ eruditĭ, destoĭnicĭ întru împlinirea oficiilor şi gata tot de una a-şĭ apĕra biserica şi a se jertfi pentru ea. El în şcolarul modest din Uĭfalăŭ a observat distinse însuşirĭ, a descoperit la el frumóse calităţĭ. Pentru perfecţionarea lor în an. 1879 l-a şi trimis apoĭ în Roma în colegiul grec numit al sfîntuluĭ Atanasiŭ.

Aci tinĕrul născut şi crescut în sănătosul şi curatul aer al Murĕşuluĭ a dat cu bărbăţie pept climeĭ schimbate şi cu totul diferite de a ţĕriĭ sale, climă, care repune pe mulţĭ tinĕrĭ, şi nu şĭ-a uĭtat nicĭ pe o clipită, de ce Mitropolitul luĭ l-a trimis acolo. Avênd ca profesorĭ pe ceĭ maĭ distinşĭ bărbaţĭ, cum aŭ fost Cardinalul Agliardi, Cardinalul Satolli ş. a., şĭ-a însuşit de la eĭ o cultură înaltă şi vaste cunoscinţe. Disputele, pe carĭ le-a susţinut în faţa Sfinţieĭ Sale Leo XIII, cum şi la academia sfîntuluĭ Toma, ĭ-aŭ câştigat un nume frumos în cercurile cunoscuţilor luĭ, şi la vremea sa cu mândrie cetiam raporturile, pe carĭ „Gazeta“ le publica despre succesele tinĕruluĭ alumn de la Propaganda. Pentru succesele obţinute cu ast fel de ocasiĭ, dar maĭ ales pentru claritatea limbagiuluĭ şi pentru modul susţinerĭĭ disputeĭ, l-a premiat Pontificele cu o medalie de argint şi dóuĕ de aur prea frumóse, carĭ pórtă inscripţia LEO. XIII. PONT. MAX. ANNO. V. CAELITUM. SANCTORUM.

Turcia.

Guvernul bulgar prin agentul sĕŭ din Constantinopol a cerut de la Pórtă berateurĭ pentru cinci episcopĭ bulgarĭ în Macedonia. Purcederea acésta a guvernuluĭ bulgar a făcut sânge rĕŭ la Sêrbĭ. Eĭ în înmulţirea episcopilor bulgarĭ privesc crescerea influinţeĭ bulgare asupra Macedonieĭ.

Se anunţă, că valiul din Bitolia în Macedonia a comunicat eforieĭ şcolilor române ordinul telegrafic din Constantinopol, prin care se permite întrebuinţarea limbiĭ române în biserică. Pórta le-ar fi dat Românilor şi mitropolit, dacă nu se opunea sinodul din Constantinopol, care prin biserică voesce a grecisa cu totul pe Românii macedoneni.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Comisiunea parlamentară austriacă pentru stabilirea cuoteĭ a venit Sâmbătă în Budapesta spre a tracta cestiunea verbal cu comisiunea ungară. Pertractările nu aŭ dus la nicĭ un resultat. Comisiunea austriacă era aplicată la un compromis, cea ungară însе a declarat, că nu póte să se învoéscă la nicĭ o urcare a cuoteĭ pentru Ungaria. Austriacii dimpreună cu ministriĭ Badeni şi Bilinski s'aŭ reîntors Luni în Viena.

Ministriĭ presidenţi Badeni şi br. Bánffy aŭ raportat Monarchuluĭ despre nesuccesul uneĭ învoeli a comisiunilor parlamentare cu privire la stabilirea cuoteĭ.

Presa prezice crise ministeriale atât în Viena, cât şi în Budapesta din causa cuoteĭ. Şi dacă ar fi crise, tot Badeni şi respective Bánffy ar fi chemaţi, să compună nóuele cabinete, prin ce posiţia lor numaĭ s'ar întări. Se vorbesce, că br. Bánffy ar fi luat deja angajamentul de a ridica cuota pentru Ungaria la 35%. In casul acesta se póte face compromis cu Austriacii.

Recipiaţiĭ îşĭ pretind drepturile, ce li-se cuvin, şi guvernul, care nu póte domni nicĭ o zi fără ajutoriul lor, e gata a le împlini pretensiunile. E vorbă, că nu preste mult vor fi numiţĭ fişpanĭ doĭ Israiliţi, éră postul de protoprimar al capitaleĭ Budapesta ar fi destinat pentru Jidanul Mezei Mór. Dacă în fruntea Vieneĭ creştine stă Dr. Lueger, pentru ce nu s'ar cuveni, ca jidovita Budapesta să aibă de primar pe Mezei Mór?

Austria.

Ordinaţiunea minsterială pentru egala îndreptăţire a limbiĭ cehe cu cea germană în Boemia şi acum ţine spiritele în agitaţie. Agitaţia o cultivă Germaniĭ de diferitele nuanţe liberale, carĭ şi în parlament cércă, să facă obstrucţie. Eĭ maĭ pretind şi punerea sub stare de acusă a cabinetuluĭ Badeni pe motivul, că ordinaţiunea în cestia limbiĭ ar fi neconstituţională. Mariĭ proprietarĭ germanĭ, consevativiĭ, membriĭ partiduluĭ poporal german şi social-creştiniĭ recunosc de îndreptăţită ordinaţiunea amintită şi chiar pentru aceea nu spriginesc pe şoviniştiĭ liberalĭ.

Partidul poporal catolic în şedinţa parlamentară din 4 a c. a presentat un proiect de lege cu privire la modificarea legiĭ şcolare din 1869. În sensul acestuĭ proiect şcóla şi pe viitor rĕmâne o instituţie publică de stat, dară se lărgesce sfera de competinţă a senatelor şi comitetelor şcolare provinţiale, se ţine cont de raporturile confesionale şi se dă şi auctorităţilor confesionale anumită ingerinţă asupra învĕţămîntuluĭ din şcolile susţinute de stat maĭ ales la statorirea planuluĭ de învĕţământ şi a educaţiuniĭ şi instrucţiuniĭ religióse a şcolarilor. Modificarea proiectată e un paş spre bine, dar ea nu corĕspunde deplin aspiraţiunilor poporaţieĭ catolice, carea doresce şcoli confesionale.

În 4 a c. s'aŭ ales definitiv Kathrein de president, Abrahamovicz şi Kramarz de vicepresidenţi aĭ parlamentuluĭ. Germaniĭ poporalĭ, ceĭ progresiştĭ şi Schönerianiĭ s'aŭ abstinut de la alegere.

Ceĭ cinci deputaţi românĭ din Bucovina s'aŭ constituit în club naţional de sine stătătoriŭ sub presidiul cav. de Lupul. Maioritatea parlamentară, căreia aparţin, le-a dat atenţiunea cuvenită alegêndu-ĭ în diversele comisiunĭ.

Schönerer a propus în şedinţa din 5 a c., să se esmită o comisiune de 24 spre a elabora un proiect de lege, în sensul căruia limba germană să se declare de limbă de stat în tóte provinţele a fară de Galiţia, Bucovina şi Dalmaţia. A maĭ propus, ca parlamentul să declare, că Dalmaţia aparţine Ungarieĭ. Propunerile aŭ fost întimpinate după merit cu suris ironic de cătră maioritatea slavă.

Germania.

Împĕratul Wilhelm nu se póte împăca cu constituţionalismul. El este împĕrat şi ca atare voesce să fie domn în ţară; dară parlamentul nu e tot de una de aceea-şi părere cu dînsul.

Împĕratul ar dori, ca mĕsurile în contra dreptuluĭ de întrunire a socialdemocraţilor să se înăspréscă; o parte a ministeriuluĭ însе în frunte cu cancelarul imperial Hohenlohe în principiŭ nu e contrară doriteĭ înăspririĭ, dară se teme, că parlamentul nu va primi mĕsurile în contra socialiştilor, cu atât maĭ vîrtos că uşor se pot aplica şi în contra altor partide politice.

Guvernul la insistinţa împĕratuluĭ a cerut, să se înmulţéscă flota încă cu dóuĕ năĭ de răsboiŭ, dară parlamentul a denegat creditul cerut spre acésta. Se

---

HONORES. DECRETI. După o ast fel de dispută profesorul sĕŭ l-a făcut observarea, că rĕŭ a disputat, de óre ce n'a vorbit ca un alumn, ci ca un profesor. Fiind primit în ceea zi în audienţă la Sfinţia Sa, a auḑit din gura Pontificeluĭ spre marea sa surprindere, că va fi trimis în România.

Tot pentru succesele acestea nicĭ n'a maĭ fost ascultat la rigorosul ultim, avênd deja trecută nota „plaudentibus omnibus".

La 26 Iuliŭ 1885 a fost sfinţit preot de Episcopul Stephanopoli şi în Decembre s'a întors în ţara sa, încununat cu titulul de doctor în sciinţele teologice şi filosofice, cu un magazin de sciinţă şi erudiţiune şi cu un talent oratoric mult perfecţionat.

După ce a petrecut scurt timp în curtea Mitropolituluĭ Vancea, la an. 1886 din îndemnul Pontificeluĭ şi cu învoirea Mitropolituluĭ sĕŭ s'a dus la Bucurescĭ, ca să fie preot unit la Românii uniţi din capitala regatuluĭ, rĕmânênd însе şi pe maĭ departe preot aparţinĕtor Archidieceseĭ de Alba Iulia. Cine nu-şĭ aduce a minte, la câte interpretărĭ a dat ansă trimiterea acésta, şi cât de rĕŭ vĕḑut era dînsul în primiĭ anĭ, de şi era ceva elementar a dispune un preot pentru mulţimea Românilor uniţi, carĭ trăesc din colo. Éră acum la despărţire a fost însoţit de regretele tuturor acelora, carĭ aŭ convenit cu el, şi pe carĭ ĭ-a cucerit cu firea sa simpatică şi cu sciinţa sa.

Însemnăm aci, că în primiĭ anĭ aĭ petrecerii sale în Bucurescĭ s'a insinuat, să ţină o conferenţă la Ateneŭ despre „Inteligința omuluĭ", îndreptată în contra învĕţăturilor darwiniste. Uneltirile moscovite, pornite de la un personaj însemnat, l-aŭ împedecat de a puté ţiné conferenţa acésta. Dară chiar faptul acesta şi îndrăznéla, că el ca cel dintâiŭ preot şi încă unit a voit să vorbéscă la Ateneŭ, l-aŭ făcut cunoscut în cercurĭ largĭ.

Archiepiscopul de pe atuncia din Bucurescĭ Mns. Palma l-a numit profesor de teologia dogmatică, filosofie şi literatura română la seminariul catolic din capitală, a căruĭ rector a ajuns în curênd.

La an. 1891 Archiepiscopul Costa l-a distins cu titulul de protopop onorar, şi Mitropolitul Vancea cu cel de asesor consistorial. Maĭ târziŭ Episcopul Zardetti l-a numit econom şi procurator al întregiĭ archidiecese latine de Bucurescĭ. În calitatea asta de econom, procurator, rector şi profesor a fost mâna dréptă a Ordinariatuluĭ întru reorganisarea seminariuluĭ şi îmbunătăţirea finanţelor, motive însemnate, carĭ aŭ îndemnat pe actualul Archiepiscop Mns. Hornstein, să-şĭ insinue participarea sa la consacrare însoţit de un delegat al capitluluĭ.

În afaceri de mare importanţă a călătorit în diferite rînduri la Vatican.

Anul trecut a fost la Porrentruy la consacrarea Archiepiscopuluĭ Hornstein şi la întórcerea cătră casă a fost oprit la Viena şi Pesta spre a depune profesiunea şi jurămîntul de Episcop pentru diecesa de Lugoş. Numirea acésta, chiar fiind că a fost aşa de neaşteptată, a produs cea maĭ bună impresie în tóte cercurile românescĭ şi nespusă bucurie la credincioşiĭ dieceseĭ de Lugoş.

Remarcăm aci următórea întîmplare: Când Episcopul pleca la Roma, unchiul sĕŭ Dr Iacob Maior, pe atuncia medicinist, ĭ-a zis în glumă: Du-te numaĭ, nepóte, la Roma şi fă-te popă, că te voiŭ primi apoĭ capelan la „curtea" mea. La acestea Episcopul ĭ-a rĕspuns: Învaţă numaĭ tu medicină, că eŭ mĕ voiŭ face vlădică şi te voiŭ lua de medic la curtea mea!

Vorba a rĕmas glumă, dar cu timpul gluma s'a împlinit!

Când Sfinţia Sa a părăsit Bucurescii, colonia întrĕgă a Românilor uniţi, cum şi o mulţime de prietinĭ l-aŭ însoţit la gară. De dovadă a simpatiilor, ce a avut în Bucurescĭ, servesce împrejurarea, că mergênd la M. Sa Regele Carol spre a-şĭ lua rĕmas bun, a fost primit fórte afabil. La sfârşitul audienţeĭ a rugat pe Regele, să-l scuse înaintea Regineĭ, că timpul audienţelor espirând, nu maĭ cutéză, să-ĭ soliciteze bunăvoinţa. La acestea Regele cu deosebită graţie a rugat pe Episcop, să aştepte puţin, şi însu-şĭ a chemat în sală pe M. Sa Regina, carea de asemenea l-a primit fórte bine. Acela-şĭ lucru s'a repeţit şi la Cotrocenĭ la A. S. Prinţul Moştenitor.

Acum mâne va primi cea maĭ înaltă distincţie pentru meritele sale. Fie, ca multă vreme să fie vrednic Păstor al turmeĭ, ce Provedinţa ĭ-a încredinţat-o.

Să o conducă la păşune bună şi priinciósă bisericiĭ şi némuluĭ sĕŭ!

zice, că împĕratul şĭ-a esprimat indignarea asupra procedurii parlamentuluĭ şi a zis cătră principele Hohenlohe, că prima problemă a guvernuluĭ are să fie disolvarea actualuluĭ parlament. La acésta cancelarul imperial ar fi reflectat, că un nou parlament ar fi şi maĭ puţin favorabil pentru înmulţirea năilor de răsboiŭ.

Hohenlohe nu este aplicat a maĭ remâné timp îndelungat în momentosul oficiŭ, ce-l are acum.

Rusia.

Întîlnirea Monarchilor la St. Petersburg se pare, că a făcut, să înceteze rivalitatea dintre Rusia şi Austro-Ungaria, şi ambele puterĭ să ĭea hotărîrea de a merge mână în mână în cestiunile, ce ating politica orientală. Purcederea comună şi armonică a celor maĭ interesate puterĭ în Orient va contribui mult la consolidarea păcii. Acésta reiésă şi din nota diplomatică adresată de cătră ministrul de externe rusesc şi cel austro-ungar cătră guvernele Romăniei, Sêrbieĭ, Bulgarieĭ şi Muntenegruluĭ. Nota ruséscă adresată guvernuluĭ din Bucurescĭ sună: „Cu ocasiunea visiteĭ M. Sale a Împĕratuluĭ Francisc Ĭosif făcută M. Sale Ţaruluĭ Nicolae II cu bucurie aŭ trebuit să recunóscă ambiĭ domnitorĭ, cât de corectă şi înţeléptă a fost ţinuta guvernuluĭ român faţă de frĕmîntările turco-grecescĭ. Acéstă ţinută o apreţiézăambiĭ domnitorĭ cu atât maĭ vîrtos, că ea corĕspunde aceleĭ voinţe tarĭ a lor de a veghia, ca pacea să fie menţinută, şi ca să se întăréscă principiile de drept şi de ordine, carĭ compun basa desvoltării pacînice şi fericirii naţiunilor.“

Asemenea notă a adresat guvernuluĭ român şi oficiul de esterne din Viena.

Laudatoriile date de cele dóuĕ marĭ puterĭ aŭ făcut bună impresiune atât în România, cât şi în Sêrbia, Bulgaria şi Muntenegru.

Rusia, care altă dată s'a gerat de protectóra creştinilor din imperiul turcesc, azĭ e protectóra Turcilor. Acésta nu o face din ĭubire faţă de Turcĭ, ci din temerea, ca nu cum va în urma uneĭ catastrofe, ce ar veni preste Turcia, Anglia să-şĭ măréscă influinţa în Orient şi eventual să pună mâna pe Constantinopol.

Grecia.

Ministeriul Delyanis a căḑut, şi în fruntea nouluĭ cabinet e Ralli, capul opositieĭ de maĭ înainte.

Situaţia nicĭ actualul cabinet nu o va schimba. Ralli e cu mult maĭ angajat la mişcarea iniţiată de „ethniki eteria“, de cât să se pótă emancipa de sub terorismul eĭ. Până a fost în opositie, a vînat după poporalitate, éră acum acésta îĭ îngreunéză guvernarea prudentă.

Noul cabinet a declarat în cameră, că e consciŭ de seriositatea situaţieĭ, cere spriginul tuturor partidelor, e hotărît a continua răsboiul şi înainte de tóte are să se ocupe de reorganisarea armateĭ.

În reorganisarea armateĭ se întimpină greutate în lipsa de disciplină. Plebea, care strigă: „Răsboiŭ!“ pe stradele Ateneĭ, nu merge la luptă, éră ceĭ ce merg, sînt nedisciplinaţi. Încă şi maĭ mare pedecă e lipsa de banĭ. Creditul Grecieĭ e desecat, şi ea aştéptă momentul oportun spre a ruga puterile pentru mijlocirea păcii cu Turcia.

Armateĭ grecescĭ îĭ merge rĕŭ nu numaĭ în Tesalia, ci şi în Epir. Aicĭ aŭ perdut tóte posiţiile ocupate pe teritor turcesc şi s'aŭ retras preste rîul Arta. Punctele, în carĭ se crede, că vor fi luptele decisive, sînt Farsalul, spre care s'aŭ îndreptat Turcii după ocuparea Larisseĭ, şi Arta, unde Grecii concentrézănu numaĭ armata de pe uscat, ci şi cea marină. În 7 a c. Grecii după ce cu eroism aŭ respins maĭ multe atacurĭ, ne maĭ putênd resista preponderanţeĭ Turcilor, s'aŭ retras din Farsal.

Scirea, că Grecia ar fi cerut armistiţiŭ, nu se adeverésce.

Pe însula Lesbos a erupt revoluţie în favorul Grecieĭ. Póte că cele alalte insule încă să se revolteze în contra Turcilor. Flota grecéscă s'a comandat spre Lesbos.

Plebea grecéscă inculpă familia regală pentru nesuccesele răsboiuluĭ. Despre regele George demagogiĭ aŭ lăţit faĭma, că s'a înavuţit pe contul înfrângerilor armateĭ grecescĭ; el le-a prevĕḑut şi a făcut speculaţiuni la bursele din Paris şi Berlin câştigând la 35.000,000 frcs. Spre a discredita pe ceĭ treĭ fiĭ aĭ regeluĭ demagogiĭ, de carĭ s'a ţinut şi Ralli înainte de a fi ministru, pretind, ca prinţiĭ să se retragă de pe câmpul de luptă ca necapabilĭ. Duminecă plebea din Atena a insultat pe stradă pe principesa de corónă Sofia, când se reîntorcea de la spitalul, unde a mângâiat pe soldaţiĭ răniţi. În Achara, unde prinţul de corónă are un bun ca apanagiŭ, plebea a pătruns în castelul prinţuluĭ, a sdrobit mobiliarul, a răpit armele şi a nimicit hârtiile.

Din Atena cu datul de 5 a c. se anunţă, că colonelul Vassos a fost rechemat din Creta şi numit ca şef la armată în locul luĭ Nanos. Rechemarea luĭ Vassos se interpretézăca presemnul retragerii trupelor grecescĭ din Creta.

Se zice, că Grecia şĭ-a câştigat un puternic patron în persóna mameĭ împĕratuluĭ german, care insistă la fiul sĕŭ, să urgiteze intervenirea puterilor spre a se pune capĕt răsboiuluĭ. Principesa Sofia, soţia principeluĭ de corónă grecesc, e soră cu împĕratul Germanieĭ.

„Pol. Corr.“ este informată, că Rusia a luat iniţiativa pentru mijlocirea păcii între Grecĭ şi Turcĭ. Representantul din Atena al Rusieĭ a comunicat deja representanţilor celor alalte puterĭ planul guvernuluĭ sĕŭ.

Marile puterĭ considerând starea critică a dinastieĭ grecescĭ consimt cu Rusia, şi speréză, că guvernul grecesc se va folosi de bunăvoinţa marilor puterĭ spre a-şĭ mântui patria de ruină.

Consacrarea Ilustrităţiĭ Sale Dr Demetriŭ Radu.

Fiul unuĭ ţĕran, surcelul unuĭ neam, care încă deunăzĭ robotia, s'a înălţat la trépta de principe al Bisericiĭ!

Fericită e biserica nóstră! Evenimente de acestea s'aŭ petrecut nenumĕrate în sinul eĭ.

Sublimă e cu adevĕrat constituţia, ce ĭ-a dat-o dumnezeescul eĭ Întemeiătoriŭ. El ca şi în alte lucrurĭ par că şi în lucrul acesta a voit a nume să-şĭ bată joc de îngânfarea minţiĭ omenescĭ, carea nu va să admită, ceea ce nu cuprinde. El a voit şi în lucrul acesta, să arete, că ceea ce nu e cu putinţă la ómenĭ, aceea e cu putinţă la Dumnezeŭ. El şi în constituţia Bisericiĭ sale a împreunat lucrurĭ paradoxe: democratismul, aristocratismul şi puterea absolută.

Când Biserica luĭ Christos primesce pruncul, ca osebindu-l de lume să-l crésc̆ă de preot, are în vedere numaĭ talentele, cu carĭ l-a înzestrat Ziditoriul, şi ca garanţă a chemăriĭ preoţescĭ pretinde de la tinĕrul acela abnegaţie şi resignare. Ér apoĭ, dacă i-s'a adeverit chemarea, dacă el a învĕţat disciplină şi ascultare şi s'a adeverit de bun pentru servitul luĭ Dumnezeŭ şi al Bisericiĭ luĭ, ea revarsă preste el glorie, îl conduce la trépta cea maĭ înaltă, unde se plécă înaintea dignităţiĭ celeĭ sfinte domniĭ lumescĭ, ministriĭ altariuluĭ, învĕţătoriĭ sciinţeĭ sciinţelor şi mulţimea poporuluĭ. Mare e puterea şi dignitatea episcopuluĭ. Dară când ĭ-o dă Biserica, nu ĭ-o dă pe placul şi spre gloria luĭ, ci spre folosul şi gloria sa proprie.

O republică uriaşe, care cuprinde întrégă faţa pămîntuluĭ, îmbrăţişézătóte ţĕrile şi tóte popórĕle: asta e icóna Bisericiĭ nóstre. Dar atâta încă nu e de ajuns, ci acum urmézălucrul, care nu e cu putinţă la ómenĭ: domnitoriul şi ocârmuitoriul acesteĭ republicĭ, următoriul sfîntuluĭ Petru, e înzestrat cu putere absolută, şi republica acésta totuşĭ e o republică democratică, în care fiesce care membru are drepturile tóte şi la fel. Părţile singuratice ale acesteĭ republicĭ le guvernézăo aristocraţie preoţéscă, corul episcopesc. Membriĭ luĭ în tocmaĭ ca şi capul suprem al Bisericiĭ nu ajung la dignitatea sa pe temeiul nascerii orĭ pe temeiul alteĭ prerogative. Archiereiĭ Bisericiĭ luĭ Christos aŭ să fie „făr de tată, făr de mamă, făr de numĕr de neam“. Când Spiritul sfînt îĭ pune pe eĭ episcopĭ, ca să pască biserica luĭ Dumnezeŭ, nu caută la faţa omuluĭ, ci singur numaĭ la gloria sa şi la mântuirea sufletelor, nu caută la origine, ci la suflet şi la vîrtute.

Acestea ne sînt ideile, de carĭ ne sînt cuprinse sufletele, când raportăm despre consacrarea nouluĭ Episcop al dieceseĭ de Lugoş.

Óspeţiĭ, carĭ doriaŭ, să fie de faţă astăzĭ la consacrarea nouluĭ Episcop de Lugoş, începură a sosi deja Vineri în 7 a c. Şirul lor l-a început aprópe nonagenarul Nestor al cleruluĭ românesc unit, Ilustritatea Sa Ştefan Moldovan, prepositul capitululuĭ din Lugoş, însoţit de Rsmiĭ Nicolae Nestor vicarul Haţeguluĭ şi Georgiŭ Popoviciŭ protopopul Oraviţeĭ. Venerabilul bĕtrân n'a voit să scie de oboséla drumuluĭ dorind, ca el în fruntea representanţilor cleruluĭ din diecesa Lugoşuluĭ să predea nouluĭ sĕŭ Episcop semnele omagiuluĭ şi supuneriĭ fiescĭ, crucea şi inelul dăruite de clerul acesta, pentru ca

Episcopul să se consacreze împodobit fiind cu darurile acestea.

Ieri nópte a sosit şi Escelenţa Sa Î. P. S. Episcop de Orade Michail Pavel însoţit de asesorul consistorial Michail Gera. Grea jertfă a adus Escelenţa Sa. E bolnav, dară totuşi s'a hotărît, să nu lipséscă de la actul acesta atât de important pentru provinţa nóstră bisericéscă. Rĕsplătéscă-i Dumnezeŭ hotărîrea acésta, cum numaĭ El scie rĕsplăti.

Ieri diminéţă a sosit de la Gherla telegramă, că Escelenţa Sa Episcopul de Gherla Dr Ioan Szabó, venind la mijloc pedecĭ neprevĕdute, nu póte veni.

După amézi sosi deja un numĕr mare de óspeţi, între alţiĭ Rsmiĭ Ioan Madincea canonic de la Lugoş şi Ioan Boroş asesor consistorial de la Zabraniŭ. Tot atuncia sosiră de la Lugoş şi ceĭ doĭ unchĭ aĭ nouluĭ Episcop, consilierul dr Ioan Maior şi medicul Iacob Maior.

După Înserat ceĭ 14 preoţi aĭ dieceseĭ de Lugoş, carĭ eraŭ deja sosiţĭ, se adunară şi se duseră la noul lor episcop, ca să-ĭ esprime omagiul şi supunerea fiéscă şi să-ĭ predea darurile cleruluĭ diecesan: o cruce pectorală, un inel şi o cruce pe masă. Ilustrissimul preposit-prelat Ştefan Moldovan emoţionat aprópe până la lncrimĭ tâlcuind darurile acestea spuse, că crucea, simbolul învingeriĭ luĭ Christos asupra morţiĭ, să fie şi Ilustrităţiĭ Sale Episcopuluĭ garanţa succeselor, carĭ le va avé păstorirea luĭ; catena cea de aur să-ĭ însemne zilele, carĭ de acum înainte i-se vor înşira trăite neîncetat spre binele dieceseĭ; ĕră inelul, de câte orĭ cu mâna împodobită cu el va împărtăşi binecuvîntare, tot de una să-ĭ aducă a minte de iubirea, cu care-l întimpină clerul diecesan. Tot aşa de emoţionat a fost şi Ilustritatea Sa Episcopul, când a rĕspuns la cuvintele venerandului preposit al capitulului sĕŭ. El şĭ-a esprimat bucuria asupra acesteĭ doveqĭ a iubiriĭ, cu care clerul diecesan a grăbit a-l întimpina. Crucea nu-ĭ va fi numaĭ simbolul învingeriĭ, ci maĭ ales al jertfeĭ. Are şi va să-şĭ jertféscă viaţa şi puterile pentru binele turmeĭ, carea i-sa încredinţat. Devisa activităţiĭ lĭ va fi ca şi Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ: Per crucem ad lucem! Cu drag va purta decĭ insigniile archiereschĭ dăruite de clerul sĕŭ diecesan, şi pentru ca să o dovedéscă acésta, le va purta şi în actul consacrăriĭ sale. După declararea acésta pe loc a şi depus crucea pectorală şi inelul, cu carĭ era împodobit, şi s'a împodobit cu cele dăruite de clerul sĕŭ.

Cu trenul de sară a sosit şi Msgrele Hornstein archiepiepiscppul latin de Bucurescĭ însoţit de canonicul sĕŭ Rsmul de Baud.

E ziua cea maĭ senină. Dea cerescul Părinte, ca senine să fie şi zilele Archiereuluĭ Demetriŭ!

Încă des de diminéţă undula mulţime multă pe stradele şi maĭ ales pe piaţa Blaşuluĭ.

Era mulţime de preoţi şi laĭcĭ din cele dóuĕ diecese maĭ aprópe interesate la serbările consacrăriĭ. Am vĕqut înse şi representanţi aĭ cleruluĭ şi poporuluĭ din cele alalte diecese ale provinţeĭ nóstre.

Pentru împedecarea orĭ căreĭ nefericirĭ a fost de lipsă, să se se ĭea mĕsura, ca în biserica catedrală ómeniĭ numaĭ cu bilet să pótă întra.

În stînga de la altariŭ scaunele aŭ fost reservate pentru rudeniile Alesuluĭ. S'aŭ şi înfăţişat multe rudeniĭ în frunte cu tatăl şi mama Episcopuluĭ Demetriŭ. Lumea adunată era adânc mişcată la întrarea lor în biserică.

La órele 8½ preoţiĭ concelebranţĭ, — aŭ fost 20, între carĭ şi neobositul preposit al capitululuĭ de Lugoş, — îmbrăcaţĭ în odăjdiĭ aŭ pornit din biserica catedrală spre castelul mitropolitan. Ĕră apoĭ aŭ pornit ĕră în apoĭ în procesiune urmaţĭ de ceĭ treĭ Archiereĭ, carĭ aveaŭ să sevârşéscă consacrarea. Procesiunea între sunetele clopotelor a trecut de la castel până la biserică printre spalierul format de studenţime şi de mulţime mare de popor, care aclama neîncetat pe Archiereĭ şi pe consacrandu-l.

Ceremonia consacrăriĭ a decurs conform rînduelilĭ prescrise în Euchologiul bisericiĭ nóstre.

Mitropolitul pune cu glas limpede Alesuluĭ întrebările prescrise. Se cetesc apoĭ documentele de numire şi preconisare. Ér apoĭ rostesce Alesul cu glas hotărît şi rărit mărturisirile de credinţă.

Cu deosebire solemn a fost jurămîntul de obedinţă faţă cu Sfîntul Scaun Apostolic al Romeĭ, de supunere faţă cu Mitropolitul şi de fidelitate faţă cu Maiestatea Sa. Jurămîntul de obedienţă faţă cu Sfîntul Scaun Apostolic Alesul l-a rostit îngenunchiat închiându-l cu drépta pe s. Evangelie şi cu cuvintele: Sic me Deus adiuvet et haec sancta Evangelia!

După „Sfinte Dumnezeule“ conform rînduelilĭ din Euchologiŭ s'a sevârşit consacrarea prin punerea mânilor.

De aci încolo consacratul Episcop Demetriŭ a pontificat sfînta Liturgie.

Sfială sfîntă se vedea pe tot paşul şi pe tótă mişcarea luĭ. De pe ţinuta şi faţa luĭ se putea ceti, cât de mult simţesce el, că greutatea oficiuluĭ, care l-a luat asupră-şĭ, e prea mare până şi pentru umerĭ de ângerĭ.

Cântările sfinteĭ Liturgiĭ le-a escutat corul dluĭ profesor Iacob Murĕşan. Întrégă esecutarea a fost purtată de aripile emoţiuniĭ, ce a cuprins pe toţĭ în momentele acestea atât de solemne şi de momentóse pentru biserica nóstră. Esecutarea cântărilor a culminat în cântarea Cheruvimilor, în Irmosul „Ângerul a strigat“ şi în Cuminecariul „Ochiul inimiĭ mele“. Cea dintâiŭ şi a treia e compusă pentru treĭ coruri simultane: cor bărbătesc, cor de pruncĭ şi cor mestecat. În unele părţĭ cântarea Cheruvimilor e asemenea unuĭ uragan, care îţĭ răpesce cu sine mintea şi inima, cât îţĭ e cu neputinţă, să gândescĭ orĭ să simţescĭ alta a fară de ceea ce-ţĭ spune textul şi melodia luĭ. Ĕră Cuminecariul „Ochiul inimiĭ mele“ l-am maĭ auqit în catedrala nóstră. Într'însul, — asta ne e părerea, — dl Iacob Murĕşan şĭ-a creat compositia cea maĭ perfectă. Text şi melodie se străbat împrumutat cu o perfecţiune aşa de admirabilă, cât ţi-se pare a fi cu neputinţă a le separa de olaltă. Melodia şi textul eĭ sînt de o potrivă rugăciunea cea maĭ căldurósă a sermanuluĭ suflet omenesc. Dea Dumnezeŭ, ca dluĭ Iacob Murĕşan să-ĭ succédă a crea pe încetul melodiĭ aşa de perfecte pentru întrégă liturgia nóstră.

După rugăciunea amvonuluĭ P. S. D. Mitropolit urcându-se pe tronul archiepiscopesc a rostit cătră Episcopul noŭ-chirotonit o cuvîntare părintéscă şi frăţéscă de o dată.

Cuvîntarea

cătră Preasânţia Sa Domnul Dr. Demetriŭ Radu

Episcop gr. cat. al Lugoşuluĭ în ziua consacraţiuniĭ 9 Maiŭ 1897. rostită de Î. P. S. Domn Mitropolit.

Preasânţite Domnule Episcop!
Frate în Christos Venerande!

Cu reverinţă Te salut, Preasânţite Episcop! părinte dorit al cetăţiĭ de Dumnezeŭ păzite a Lugoşuluĭ.

Astăzĭ în Dumineca Purtătórelor de mir Ţĭ-aĭ plecat capul pe altariul Domnuluĭ, ca prin mânile apostolieĭ să primescĭ darul Spirituluĭ Sânt, de voe Ţĭ-aĭ supus cerbicea sub jugul Evangelieĭ, şi cu semnul neşters osebindu-Te întrat-aĭ în céta povĕţuitorilor ósteĭ Aceluia, care pórtă nume de Mir vĕrsat.

Păzit-aĭ din tinereţe preceptele Domnuluĭ; juratu-Te-aĭ şi Ţi-aĭ propus, ca să păzescĭ judecăţile dreptăţiĭ Sale: de astăzĭ încolo nu numaĭ legea preceptelor, ci şi sfaturile evangelice sînt partea moşteniriĭ, ce o ieaĭ de la Sânta Biserică.

Chemat, să păstorescĭ o turmă alésă din staulul luĭ Christos, aĭ să vestescĭ pace între ómenĭ de bună voire, — în zile senine ca şi în de cele viforóse să staĭ la cârmă, să îndreptĭ pe credincioşĭ la liman, să proptescĭ pe ceĭ ce ar slăbi în cale, să sfătuescĭ pe ceĭ îndoiţĭ cu sufletul, să mângăĭ pe ceĭ întristaţĭ, pe toţĭ să-ĭ ajuţĭ, ca în viaţă lină şi fără de gâlcévă să-şĭ lucreze mântuirea.

Lumină aprinsă, ce eştĭ de credinţă sinceră, de doctrină limpede, şi de pietate alésă, acum Te vedem aşeqat în luminariŭ, ca să luminezĭ tuturor celor din casa Domnuluĭ, ca să se întórcă la Preasânţia Ta ceĭ ce se tem de Domnul, şi ceĭ ce cunosc preceptele Luĭ.

Grea misiune, sântă chemare! sublim este înse darul, care azĭ Ţi-s'a încredinţat: ce alta se cere, de cât să-l aprinqĭ? Scump este talentul, care Te înavuţesce, dar cu dobîndă veĭ să-l rentorcĭ, ca cel ce Te-aĭ învĕţat cu Psalmistul a Te ruga neîncetat: „Înţelepţesce-mĕ, ca să caut voea ta, şi să o păzesc pe ea cu tótă inima mea.“[1])

Îndrăsnesce, Preasânţite Episcop! şi cu tăria bărbăţieĭ prinde în mână frînele, cu carĭ aĭ să îndreptĭ destinele dieceseĭ Lugoşuluĭ. Încredinţat să fiiĭ, că prin uşe aĭ întrat în acel staul, şi oile cuvîntătóre vor să cunoscă glasul păstoriuluĭ lor, şi cu drag Te vor urma, orĭ încătrăŭ le veĭ conduce la păşunile mântuiriĭ.

Constiinţa de a fi fost ales de cătră însu-şĭ Preaînaltul Patron, de a fi fost chemat de graţia specială a Maiestăţiĭ Sale Sacratisime Francisc Iosif I Regele Apostolic al Ungarieĭ, ca să conducĭ la avînt diecesa de dînsul întemeiată, Îţĭ va da putere, să Te lupţĭ pe lege, şi răzimat pe graţia-ĭ preaînaltă mereŭ să învingĭ greutăţile, ce se lăţesc în cale.

Simţul sacru al gratitudineĭ, ce de a pururea l-aĭ nutrit cătră Sântul Scaun Apostolic al Romeĭ, dacă Te légă cu farmec nespus de persóna Preasânta a Pontificeluĭ Leon al XIII, că în presenţa-ĭ Preaînaltă dăduşĭ probă de sciinţa teologică acolo câştigată; tot Sânţia Sa Îţĭ destină şi cariera în ţara vecină: acum amĕsurat Sântelor Ca-

---

[1]) Psalm CXVIII.

nóne întărindu-Te de Episcop al Lugoşuluĭ, cu fir întreit al recunoscinţeĭ Te încopcie cătră catedra Sântuluĭ Petru a corifeuluĭ Apostolilor.

Cu acéstă legătură sacră încins, cu toégul archipăstoresc a mână, plin de încredere veĭ predica pe Christos cel restignit, drept îndreptând cuvîntul adevĕruluĭ; ér ómeniĭ vor înţelege, că prin graiul Preasânţieĭ Tale „lumina luĭ Christos luminéză tuturor“.[2]) Că împarţĭ de unde aĭ şi luat, vestescĭ, de unde singur póte isvorî doctrina adevĕruluĭ; întraşĭ în osteneala Apostolilor, a celor ce sînt „lumina lumiĭ ivită în rĕsărit şi pretutindenea lucitóre, carea luminéză pe ceĭ asupriţĭ în întunerec..... Lumina este Christos, candela este Petru ĕră untul de lemn este împărtăşirea Spiritului Sânt.“[3])

De ast fel de împărtăşire însufleţită Veneratul Cler şi credinciosul popor al Dieceseĭ Lugoşuluĭ cu braţe deschise primesce pe Archiereul sĕŭ; se bucură în Domnul, că érăşĭ dobîndesce şieşĭ părinte mângăitoriŭ; scie, că acesta cumpănesce cu drépтă judecată ostenéla fiesce căruia, şi-ĭ saltă inima, dacă vede că mulţĭ înzestraţĭ cu vîrtute de sus, fără sfială mărturisesc pe Christos, şi prin acésta revarsă strălucire preste céta credincioşilor.

Acésta este rĕsplata cea maĭ scumpă a păstoruluĭ, vîrtutea credincioşilor sĕĭ, „că dacă într'acésta trebue să se bucure toţĭ fraţiĭ dimpreună: totuşĭ întru bucuria comună partea Episcopuluĭ este maĭ mare; căcĭ mărirea bisericiĭ a antisteluĭ mărire este.“[4])

Noĭ, carĭ în trecut am păstorit acea alésă diecesă, „n'am putut grăi lor, ca celor spiritualĭ, ci ca celor trupescĭ; ca pe nisce prunci întru Christos cu lapte pe eĭ ĭ-am hrănit, că încă nu puteaŭ.“[5]) — Ér după ce ajunseră la vîrsta cunoscinţeĭ de sine, şi a venitoruluĭ, ce provedinţa le-a destinat: plinĭ de încredere se vor aduna în jurul archiereuluĭ lor, ca în bărbăţie să combată luptele Domnuluĭ.

Într'acéstă ostire sacră alăturea voim să ostenim, pe cum Ne este şi datorinţa, ca împrumutat să ne spriginim cu caritate frătéscă, şi pe cum Escelenţele Lor Preasânţiţiĭ Domnĭ Archiepiscopul Bucureştilor şi Episcopul gr. cat. al Oradeĭ marĭ, că păstoriĭ dieceselor învecinate s'aŭ îndurat a alerga încóce, ca dimpreună să împlinim chirotonia Preasânţieĭ Tale în Episcop al Lugoşuluĭ, pentru care act de înaltă bunăvoinţă priméscă la acest loc de la Noĭ recunoscinţa cea maĭ respectuósă şi căldurósă: aşa în legătura viuă a uneĭ şi aceleia-şĭ împărtăşirĭ sacre, întru concordia Veneratelor Clerurĭ Nóuĕ concredute, intru dragostea fratéscă a popórĕlor creştine de sub ascultarea Nóstră a tuturora, cu credinţă Ne vom ruga în tóte zilele vieţiĭ Nóstre, „să-şĭ aducă a minte Domnul Dumnezeŭ de sânta sa catolică şi apostolică biserică, cea de la margine până la marginile lumiĭ, şi sĕ o împace pe dînsa, pe carea o a câştigat cu scump sângele Christosuluĭ sĕŭ.“[6]).

Cu un cuget şi cu o inimă ruga-vom pe „Preacurata şi cu totul fără prihană Fecióra Maria, carea a născut viaţa, să potoléscă smintelele bisericiĭ, şi să-ĭ dăruéscă pace, ca ceea ce este una bună.“[7])

Ruga-ne-vom şi pentru viaţa îndelungată a Preasânţieĭ Tale, ca întru binecuvîntările păstorimiĭ, de-apururea să afli mângăere la timp binevenit, şi ajutoriŭ cu prisosinţă întru lungime de zile!

Mulţĭ anĭ!

La cuvîntarea acésta Episcopul de Lugoş de pe amvonul din presbiteriŭ a rĕspuns cu focul tinereţelor şi cu hotărîrea bărbatuluĭ espunênd aşa zicênd programul activităţiĭ archierescĭ, ce-l aştéptă.

Vorbirea Episcopuluĭ consacrat.

Înalt Prea Sânţite Dómne Dómne al nostru Prea Venerat Archiepiscop şi Metropolit!

Înnălţător este momentul acesta pentru Biserica luĭ Isus Christos; căcĭ prin punerea mânilor tale pe umilit capul meŭ dînsa a primit un noŭ muncitor, învĕţător al legiĭ sale, împărţitor al taĭnelor sale, luminător al poporuluĭ sĕŭ; ér prin acésta a vĕdut adaugêndu-se o nóuă verigă la gloriósa catenă apostolică, care légă vécurile lăsate întru moştenirea sa; a vĕdut lungindu-se şirul neîntrerupt al ministrilor nouluĭ Testament, şir minunat, prin care viŭ şi neschimbat trece înainte cuvîntul crucii, şi prin care, ca şi printr'un canal preacurat curge cu nesĕcată îmbelşugare darul mântuiriĭ spre a adăpa setea şi a vindeca ranele generaţiunilor, ce-şĭ urméză pe pământ.

Înălţător e momentul acesta pentru Provinţa nóstră mitropolitană greco-catolică română de Alba-Ĭulia, căcĭ s'a umplut golul şi s'a şters vacanţa din ilustra cétă a archiereilor seĭ; dar maĭ vîrtos înălţător este pentru diecesa Lugoşuluĭ, căcĭ i-s'a rupt vĕlul vĕduviriĭ, sub care suspina cu nerăbdare după un mire noŭ, şi i-s'aŭ îmbrăcat cernitele sale altare cu podóba sĕrbătoréscă, orfanilor sĕĭ fiĭ li-s'a dat Părinte şi Păstor însărcinat cu conducerea lor la păşunile mântuitóre ale vieţiĭ de vecĭ, şi preste feluritele sale instituţiunĭ sacre şi culturale s'a pus érăşĭ vighetor, îndatorat a le păzi, ocroti şi desvolta.

Înălţător e momentul acesta în deosebĭ pentru acea parte a némuluĭ românesc, carea susţine greutăţile zilii cultivând ogórĕle prea scumpeĭ nóstre Patriĭ, căcĭ vede ridicat pe tronul demnităţiĭ episcopescĭ chiar pe un fiŭ eşit din sinul sĕŭ, şi vĕdênd acésta simte o nespusă mângăiere noŭ prilej avênd de a dovedi lumiĭ, că în peptul sĕŭ păstréză un germe sănătos, plin de viaţă, neperitor, pe care bruma nu-l ofilesce, frigul nu-l slăbesce şi înghetul nu-l póte omorî, un germe nobil, puternic şi în stare a se desvolta cu mărire la lumina şi căldura razelor binefăcĕtóre ale culturiĭ creştinescĭ. Înălţător e momentul acesta pentru mulţĭ. Dar cum este el pentru mine, şi ce fel de sentimente aprinde el întru inima mea?

O, Prea Luminate Dómne, nicĭ mărirea tronuluĭ, pe care mĕ vĕd ridicat, nicĭ frumuseţa corónеĭ apostolice, care îmĭ împodobesce capul, nicĭ puterea toéguluĭ, care îmĭ întăresce braţul, nicĭ strălucirea demnităţiĭ, nicĭ solemnitatea momentuluĭ nu-mĭ pot împedeca gândul, ba încă tóte mi-l silesc, şi trebue să mi-l siléscă, să sbóre cu a fulgeruluĭ iuţélă preste lungile orĭ scurtele zile, ce-mĭ ascunde viitorul, până drept în faţa Înaltuluĭ Judecător al vieţiĭ şi faptelor nóstre pământescĭ. Şi atuncĭ sĕcate să fie isvórĕle lăcrămilor mele, şi ele totuşĭ trebue să-mĭ înnece sufletul la meditarea sorţiĭ mele; amurţită să fie consciinţa din peptul meŭ, şi ea totuşĭ trebue să se sgudue în vibrările mişcărilor sale; şi de pétră să fie inima mea, şi ea totuşĭ trebue să se îmmóie sub greutatea acestuĭ gând înfricoşat. Pentru că dacă acest gând mare al judecăţiĭ dumnezeescĭ a sciut înspăimînta în tot de una pe aleşiĭ Domnuluĭ, şi încă până întru atâta, în cât ziua-nóptea n'a încetat glasul rugăciuniĭ din buzele lor, ér trupul şĭ-aŭ chinuit şi în robie l-aŭ pus, şi în cojóce aŭ umblat şi în pieĭ de capre, lipsiţĭ fiind, necăjiţĭ, de rĕŭ supĕraţĭ, cărora lumea nu era vrednică, în pustiŭ rătăcind şi în peşterĭ şi în crepăturile pământuluĭ, numaĭ ca să pótă sta de-a drépta în ziua sa, numaĭ ca să-şĭ pótă mântui sufletul: atuncĭ ce voiŭ zice eŭ, când tóte aceste semne strălucitóre alta nu fac, fără numaĭ a-mĭ arĕta datorinţa, ce mi-s'a impus de a veghia nu numaĭ preste mine însu-mĭ, ci preste o întrégă turmă cuvîntătóre, când sciŭ, că nu voiŭ avé să daŭ sémă numaĭ de sufletul meŭ, ci de suflete nenumĕrate încredinţate păstoririĭ mele, carĭ de s'ar perde din negrijea mea, sângele lor din mânile mele îl va cere, cela ce viŭ este, Domnul Dumnezeul luĭ Israil?

O, temere şi cutrĕmur aŭ venit asupra mea, zice-voiŭ cu Psalmistul; aşedatu-m'a întru întunerec ca pe morţiĭ véculuĭ, şi s'a măhnit întru mine spiritul meŭ, întru mine s'a turburat inima mea; pentru că atâta ostenélă s'a dat celuĭ neputincios, atâta mărire, celuĭ umilit, atâta demnitate, celuĭ ce nu o meritéză, atâta rĕspundere, celuĭa ce şi numaĭ întru cât însu-şĭ îşĭ cunósce slăbirea şi defectele sale, ar avé destul motiv, care să-l hotărésсă a se îmbrăca în sacul pocăinţiĭ, a-şĭ acoperi capul cu cenuşa amărăciuniĭ şi a se ascunde într'o peşteră adâncă aşteptând acolo în lacrimĭ şi suspine, ca Domnul venind să-l scape de mórte şi să-ĭ mântuéscă sufletul sĕŭ. Temere şi cutrĕmur aŭ venit asupra mea, şi cine va da mie aripĭ ca de porumb, şi voiŭ sbura şi mĕ voiŭ odihni?

Adusu-mĭ-am înse a minte, că îndurarea Domnuluĭ din veac este şi până în veac spre ceĭ ce se tem de Dînsul. Adusu-mĭ-am a minte, că temerea inspirată de bunătatea luĭ, când deşteptă întru noĭ îngrijirĭ nemĕsurate, nu ne aruncă în desperare, după ce desperarea, cu tóte ale eĭ îngroziri înfiorătóre, loc nu-şĭ are în imperiul îndurărilor sale, — şi că sfînt este cutrĕmurul născut din meditarea învĕţăturilor luĭ, căcĭ pe cale sigură ne îndreptéză spre începutul adevĕrateĭ înţelepciuni. Adusu-mĭ-am a minte, că Domnul este, cela ce sĕrac face şi îmbogăţesce, cela ce umilesce şi înalţă.

Şi atuncĭ o rază de lumină strălucitóre a împrăştiat întunerecul, în care se cufundase sufletul meŭ la gândul înfricoşat al judecăţiĭ sale; o schintea cerésсă a aprins întru inima mea focul sacru, carele mĕ va mistui întru vestirea luĭ Isus Christos înaintea ómenilor; o taĭnică şoptire a daruluĭ de sus a întărit neputinţele mele, şi plin s'a trezit peptul meŭ de curajul neînfricat al credinţiĭ întru purtarea sarciniĭ sale. Atuncĭ nedumeririle mele aŭ dispărut dinaintea neclătinateĭ mele speranţe întru nemărginita bunătate a luĭ Isus Christos. Da, El, carele m'a chemat, să fiŭ dintre slujitoriĭ legiĭ nouĕ, miluindu-se spre mine, va sprigini silinţele mele; El, carele mĭ-a în-

---

[2]) Liturgia S. Grigoriŭ Dialogul.
[3]) Efrem Sirul cuvênt. XI în lauda SS. Petru şi Paul.
[4]) S. Cypriani Epst. VI ad. Rogaţianum.
[5]) I Coninteni III, 1—2.
[6]) Liturgia S. Vasiliŭ cel mare.
[7]) Prohodul Domnuluĭ: a dóua stare.

credinţat comóra binefacerilor Evangelieĭ sale, ca să o împart poporuluĭ sĕŭ, îmĭ va arĕta calea, în care voiŭ merge, că spre Dînsul am ridicat sufletul meŭ; El, carele s'a îndurat a mĕ lua şi pe mine la slujba apostolieĭ, mĭ-a dat şi mie dreptul la îmbărbătarea, ce a făcut-o celora ce întâiŭ ĭ-a ales la aceea-şĭ dumnedeéscă lucrare. *În lume nĕcas veţi avé, ci îndrăzniţi, eŭ am biruit lumea.* Deşi aşadar povara sarcinieĭ, ce s'a pus pe umeriĭ meĭ, mĕ apasă spre pămînt, ea totuşĭ nu mĕ va strivi, pentru că uşóră este sarcina luĭ Christos; deşi greutatea jugului spre care am plecat cerbicea mea copleşesce puterile mele, eŭ totuşĭ cu plăcere îl voiŭ purta, pentru că blând este jugul luĭ Christos; deşi strălucirea tronului episcopesc îmĭ ĭea vederea ochilor meĭ, şi înălţimea luĭ cutrĕmură întrégă fiinţa mea, eŭ totuşĭ voiŭ sta pe el neclătinat, pentru că Domnul este, carele pe mine ca pe un lipsit de la pămînt m'a ridicat şi ca pe un sĕrac din gunoiŭ m'a sculat, ca să mĕ aşedĕ cu puterniciĭ poporuluĭ şi scaunul mărirĭĭ să-mĭ dea mie; deşi frumuseţa coroneĭ apostolice îmĭ umilesce faţa mea, ea totuşĭ nu mĕ aruncă în confusiune şi nicĭ pradă deşertăciunĭĭ nu mĕ va da, pentru că Domnul este, carele cunună de mărire a pus pe capul meŭ; deşi taĭna toéguluĭ din mâna mea mĕ umple de fiorĭ, ea totuşĭ pe mine nu mĕ va sci descuraja pentru că şi toégul ce l-am primit, în chip de taĭnă din lemnul crucĭĭ spre putere şi întărire a odrăslit; deşi mulţimea datorinţelor sacruluĭ ministeriŭ, puţinătatea forţelor mele, întinderea rĕspundereĭ şi a vremilor reutate, mĕ turbură me neliniştesc, ele totuşĭ nicĭ una câte una, nicĭ tóte la olaltă morţiĭ nu mĕ daŭ şi spre fugă nu pot împinge paşiĭ meĭ, pentru-că decât ele maĭ tare este darul Domnuluĭ, şi eŭ tóte le pot întru cela ce mĕ întăresce pe mine. Şi drept aceea întru Domnul mĕ voiŭ bucura, striga-voiŭ cu Profetul: Veseli-mĕ-voiŭ de Dumnedĕeŭ Mântuitorul meŭ. Domnul Dumnedĕeŭ puterea mea şi el va rêndui piciórele mele spre sevêrşire, preste cele înnalte mĕ sue pe mine, ca să biruesc întru cântarea luĭ.

Mulţumind aşa dar luĭ Dumnedĕeŭ pentru tóte câte aŭ făcut mie, umilit, dar înnălţat, slăbit, dar întărit, întristat, dar mult fórte plin de veselie, părtaş mĕ fac şi eŭ la bucuria ce-ţĭ încunjură faţa în acest moment, Înnalt Prea Sânţite Dómne, căcĭ aĭ putut sĕvêrşi în pace slujba cea maĭ mare a archieriei tale Bisericeĭ dând un Apostol, dieceseĭ Lugoşuluĭ Păstor, Patrieĭ un muncitor înălţat, şi némuluĭ românesc un noŭ conducĕtor pe căile creştinismuluĭ.

Dar fiind că acésta n'aĭ putut-o face fără numaĭ după orînduéla celora, ce şi ţie îţĭ sînt maĭ marĭ, şi în deosebĭ după orînduéla celuia ce următor al mareluĭ Petru este, şi cap al capilor şi fundamentul episcopilor, spre dînsul, spre eterna cetate sbóră maĭ întâiŭ gândul recunoscinţeĭ, mulţămiriĭ şi laudelor mele: Roma, o nume mare şi cu adevĕrat de suflete înălţător! Acolo în sinul tĕŭ, la piciórele Pontificeluĭ tĕŭ şi din graţia sa, avut-am şi eŭ rara fericire, întocmaĭ ca şi Tine, Prea Luminate Dómne, a-mĭ adăpa sufletul însetat cu limpedele ape ale înţelepciuniĭ şi omenescĭ şi dumnezeescĭ, ce curg în armonie din curatele isvórĕ deschise cu mâna luĭ Petru de Mântuitorul lumiĭ în stînca măréţă şi neclătinată a Vaticanuluĭ creştinesc. Acolo mică inima mea simţindu-se liniştită ca la vatra strămoşéscă, darul a avut de a-şĭ deschide palpitările spre tot, ce mare, nobil, adevĕrat şi mângăitor este; acolo, ca nicăiria ochiul meŭ a vĕdut săpat, nu atât de mâna omuluĭ, cât maĭ vîrtos de degetul Domnuluĭ, în granitul din faţa maiestosuluĭ templu al catolicismuluĭ, şi ochiul vĕdênd, în însă-şĭ inima mea neşters s'a întipărit scurtul cuvînt, dar care un program întreg este pentru muncitorul din via Domnuluĭ şi stindardul glorios pentru oşténul miliţieĭ sacre: cuvîntul neperitor: *Christos domnesce, Christos biruesce.* Şi cu acest program şi înrolat sub acest stindard de dóuĕ zĕcĭ de vécurĭ glorios, plecat-am înapoĭ, întărit şi încurajat spre caminul părintesc. Şi acum étă, Prea Venerate Dómne, că acela-şĭ Pontifice, mie părinte binefăcĕtor aceeaşĭ Romă creştină, mie mumă iubitóre, vrednică a credut nevrednicia mea, şi stégul însu-şĭ l-a pus în mâna mea, ca să-l ţin desvĕlit în mijlocul némuluĭ meŭ, cucerind luĭ Christos sufletele rĕscumpĕrate cu preţios sângele sĕŭ. Şi îl voiŭ ţiné, Prea Sânţite Dómne, şi zorile dimineţeĭ deştept mĕ vor găsi, arşiţa cea lungă a zileĭ în vigóre mĕ va lăsa, şi după amurgul seriĭ deschise vor rĕmâné pleópele mele, şi nóptea însă-şĭ luminată va fi mie întru a purta cu bărbăţie acest steag mântuitor, întru a cânta laudele Romeĭ creştine, întru a dovedi neclătinata mea credinţă şi fiéscă iubire către Preafericitul eĭ Pontifice, înaintea căruia cădênd, ca la tótă ocasiunea, săruta-voiŭ şi acum în spiritul meŭ, după Părinţiĭ Orienteluĭ, urmele piciórelor Mărieĭ şi Preasânţieĭ Sale, glăsuind din peptul recunoscĕtor: Putere şi Domnie!

Cunoscu-mĭ în al doilea loc, Prea mărite Dómne, şi grava datorinţă de a manifesta sentimentele mele cele maĭ călduróse de fidelitate, de supunere şi de devotament către Augustul nostru Suveran Împĕrat şi Rege Apostolic, Francisc Iosif I şi către Preagloriósă Dinastia sa. Depunênd cu spiritul la treptele Înaltuluĭ sĕŭ Tron acest tribut al sincerităţiĭ sentimentelor mele, fericit mĕ simt şi mĕ voiŭ simţi pururea, silindu-mĕ din tóte puterile mele a mĕ întrece cu Clerul şi cu Poporul încredinţat păstoririĭ mele întru a-ĭ dovedi lealitate şi credinţă şi alipirea cea maĭ viuă, întru a munci la rîndul nostru cu însufleţire şi cu statornicie, pentru înflorirea scumpeĭ nóstre Patriĭ, întru a ne ridica cu umilinţă glasul rugăciuniĭ către Împĕratul vécurilor cerênd, să facă, să strălucéscă faţa sa preste el, preste factoriĭ constituţionalĭ aĭ statuluĭ şi preste obştea cetăţenilor sĕĭ, şi pe toţĭ să-ĭ miluéscă îmbogăţindu-ĭ cu binecuvîntările sânte, ca să aĭbă viaţă fericită în lumea acésta şi şi în ceealaltă. Şi vom face acésta şi în viitor cu deplină sinceritate şi cu consciinţa bună; pentru că pe hotarele acesteĭ Patriĭ staŭ întinse sântele altare, la carĭ Dumnezeuluĭ nostru servim şi ne închinăm; pentru că iubirea de Patrie şi fidelitatea către Tron ne-a rĕmas în prea scumpă moştenire de la aĭ nostri moşĭ şi strămoşĭ, carĭ cu crunta sudóre a feţeĭ lor rodite aŭ făcut ţarinile acestuĭ pămînt carĭ cu al lor sânge aŭ sărit la apĕrarea luĭ în cursul vécurilor şi ale căror óse binecuvîntate tot în acest pămînt iubit aştéptă ziua glorióseĭ lor învieărĭ.

Căutând acuma drept în faţa ta, Î. P. S. DD. al nostru Venerat Archiepiscop şi Mitropolit, cu fiéscă gratitudine depun la piciórele tale tributul mulţămirilor mele celor maĭ profunde pentru tóte, câte aĭ făcut mie, pentru marea bunăvoinţă cu care pururea m'aĭ îmbrăţişat, m'aĭ distins, m'aĭ onorat, pentru învĕţămintele salutare, cu carĭ aĭ îmbogăţit sufletul meŭ, pentru rara ospitalitate, cu care m'aĭ ocrotit sub aripile uneĭ dragostĭ cu adevĕrat părinţescĭ, şi spre a dice totul, pentru pânea de tóte dilele, cu carc aĭ hrănit în timpul din urmă, dar fórte îndelungat, nu numaĭ forţele trupuluĭ meŭ, ci şi sĕrace afecţiunile inimeĭ mele, se apropia de mulţimea bogăţiilor tale spirituale cu dorul ferbinte de a se întări spre a nu se clătina în momentul plecăriĭ mele pe drumurile grele dar sublime, ale Apostolatuluĭ creştinesc. Silindu-mĕ a-ţĭ mulţumi pentru tóte aceste, neputincios vĕd graiul buzelor mele spre a vesti laudele tale dar fiĭ asigurat, că viŭ este glasul rugăciuniĭ ce-l îndreptez spre cela ce cu ceriul rĕsplătesce şi un păhar de apă dat în numele sĕŭ, şi dela nemărginită bunătatea luĭ cer cu umilinţă pentru tine dile îndelungate, ca să poţĭ purta până la sfêrşit sarcina luĭ pusă pe puterniciĭ tĕĭ umerĭ, ca să poţĭ adauga gloriĭ preste gloriĭ la triumfurile secerate luĭ Christos de venerabila cétă a străluciţilor tĕĭ înaintaşĭ pe scaunul de care te-aĭ apropiat în aplausele cele maĭ însufleţite ce le-a ştiut da o turmă cuvêntătóre prea iubituluĭ sĕŭ Păstor.

Căutând spre Tine în acest moment sĕrbătoresc, împărtăşind bucuriile tale şi vestind laudele tale, eŭ carele am fost chiemat a-ţĭ fi următor, ridicu-mĭ încă odată glasul rugător către ceriŭ, dicênd ca şi Eliseŭ către Elie: Să fie Spiritul care este în tine, îndoit întru mine!

Către voĭ după aceea, Illustri Archierei împreună slujitorĭ, se îndreptéză cuvîntul recunoscinţiĭ şi mulţumirilor mele celor maĭ ferbinţi, căcĭ n'aţĭ cruţat nicĭ ostenéla depărtărilor, nicĭ venerabila greutate a anilor ce vĕ apasă umeriĭ, nicĭ timpul, nicĭ marile vóstre cuprinderĭ spre a alerga la acésta metropolă istorică a Provincieĭ nóstre bisericescĭ, ca înşirându-vĕ împrejurul gloriosuluĭ el cap nemijlocit se înălţaţĭ cu presenţa şi cu colucrarea vóstră strălucirea uneia din sĕrbătorile cele maĭ marĭ ale Bisericeĭ creştine. Îndurându-vĕ a primi acest omagiŭ al sincerităţiĭ inimeĭ mele, permiteţĭ, Escelenţe Reverendissime, ca şi în viitor să sperez cu tărie la marea vóstră bunăvoinţă faţă cu mine, ca unul carele din cartea vremilor trecute am învĕţat, că în timpurĭ de grele încercărĭ, după darul Domnuluĭ, nimica n'a contribuit maĭ mult la asigurarea biruinţelor ostireĭ sacre, de cât dragostea, frăţéscă înţelegere, ajungerea la identitatea părerilor, armonia şi cooperarea împrumutată între aceia pe carĭ Spiritul Sânt i-a pus să pască Biserica luĭ Dumnedĕeŭ, să conducă părţile împrăştiate, dar pururea orênduite ale acelciaşĭ pacĭnice ostirĭ. Permiteţĭ, Escelenţe, încă odată, ca aducêndu-vĕ acest tribut al recunoscinţiĭ mele, inspirându-mĕ de de aceste ideĭ, îmbărbătându-mĕ de esemplul vostru şi folosindu-mĕ de cuvintele măreţe ale fericituluĭ Metropolit Ioan, de carĭ aŭ resunat o altă dată zidurile aceste sacre să vĕ asigur sĕrbătoresce că pe partea mea alăturea cu voĭ voiŭ fi împrejurul ilustruluĭ nostru conducĕtor spre a colucra cu puterĭ unite cu zel ne adormit, cu abnegare de mine însu-mĭ la acea ţintă comună, care este prosperarea Religiuneĭ şi a moralităţiĭ în ţinutul Provincieĭ nóstre bisericescĭ şi susţinerea drepturilor acesteĭ metropoliĭ venerande!

Despărţindu-mĕ apoĭ de aceste ziduri sacre, unde suspinurile pocăinţiĭ mele încercatu-s'aŭ de atâtea orĭ dela altarul Domnulu-

a da rĕsunet rugăciunilor de mai înainte ale vêrsteĭ mele fragede, despărţindu-mĕ de aceste ziduri sacre subt a căror boltă mărĕţă şi la a căror umbră sîntă învĕţat'am din pruncie a lăuda pe Domnul în graiul dulce al maicii mele, despărţindu-mĕ de aceste ziduri sacre, unde astădĭ împreună şi cu colucrarea preoţéscă a Prea Veneratuluĭ Capitlu metropolitan şi în presenţa bunăvoinţiĭ vóstre a tuturora, o Prea Iubiţilor meĭ fraţi şi óspeţi strălucitĭ, preste capul meŭ s'a sĕvîrşit marea taĭnă a religiuniĭ, — despărţindu-mĕ eŭ mai ḑic érăşĭ, de aceste ziduri sacre, rogu-vĕ şi pe voĭ toţi membriĭ aĭ Prea Veneratuluĭ Capitlu metropolitan pe voĭ aĭ meĭ fraţi şi învĕţătorĭ prea iubiţi, pe voĭ ilustri purtătorĭ aĭ autorităţiĭ statuluĭ, pe voĭ óspeţi distinşi, pe voĭ toţi credincioşi aĭ luĭ Christos, rogu-vĕ cu stăruinţă, că să primiţi şi voĭ tributul mulţumirilor mele celor maĭ călduróse, şi uităriĭ în rugăciunile vóstre să nu mĕ daţi când inimile vóstre odihna luĭ Christos vor căuta érăşĭ subt acoperemêntul lor, unde viŭ veţi găsi pururea spiritul meŭ.

Profund este aşişderea, Escelenţă Ilustrissim şi Reverendissim [1]) omagiul gratitudineĭ ce ţi-l aduc plecându-mĕ înaintea feţeĭ tale, căcĭ din mare depărtare aĭ binevoit a alerga spre a asista la desfăşurarea acesteĭ ceremoniĭ sânte. Presenţa ta şi a aceluĭ ilustru representant al Prea Veneratuluĭ Capitlu din Bucurescĭ în mijlocul nostru, odată maĭ mult dovedesce frumuseţa admirabilă a Biserice luĭ Christos, în care unitatea credinţiĭ închegată prin sinceritatea dragosteĭ strălucesce cu mărire prin diversitatea riturilor ce o împodobesc. Binevoind a primi la olaltă cu aceĭ representanţi distinşi acest omagiŭ călduros al gratitudineĭ mele, lasă-mĕ să adaug mărturisirea, că participarea ta la actul cel maĭ însemnat din viaţa mea, întărind dulcele amintirĭ ce le-am adus cu mine dela pompósa ta mirésă, întăresce tot o dată şi neperitóre face sentimentele mele de stimă şi de veneraţiune către tine, şi către atât de ilustrul tĕŭ însoţitor [2]) şi al meŭ pururea amic prea iubit.

Pe urmă îndreptându-mĭ privirea minţiĭ mele spre Mirésa ce mi-s'a dat mie şi ale căreĭ graţiĭ binevoitóre până aicea mi le-aŭ adus o alésă cétă din fiĭ sĕĭ conduşi de cela ce la veneratele sale bătrîneţe esemplu strălucit este tuturora de muncă neobosită pentru înflorirea eĭ Illustrissimul şi Reverendissimul Domn *Ştefan Moldovan,* — îndreptându-mĭ privirea spre iubita mea Mirésă, spre Biserica ce s'a încredinţat conducereĭ mele, şi care nu este de cât o alésă parte din Biserica cea adevĕrată a luĭ Isus Christos, eŭ cuvîntul Psalmistuluĭ trebue să-l împrumut spre a-ĭ putea descoperi tot ce zace la inima mea, spre a o asigura de nestrămutata mea hotarire de a mĕ jertfi fără de nicĭ o cruţare pentru binele şi înflorirea eĭ. O da, Prea Sântă Biserică a luĭ Christos, de te voiŭ uita pe tine, de voiŭ uĭta învĕţăturile tale, de voiŭ uĭta datorinţa mea sacră de a le vesti pe ele poporuluĭ tĕŭ, uĭtată să fie drépta mea. Şi limba mea de gâtlegiul meŭ să se lipéscă de nu-mĭ voiŭ aduce a minte de tine, de nu voiŭ lucra pentru strălucirea ta, de nu voiŭ osteni pentru mântuirea sufletelor fiilor tĕĭ, şi de nu te voiŭ înălţa pe tine, noule Ierusalime, preste cea maĭ de frunte din bucuriile mele: de te voiŭ uĭta pe tine, uĭtată să fie drépta mea!

Şi acum étă eŭ, termina-voiŭ cu Apostolul, legat fiind cu spiritul merg în Ierusalim, neştiind cele ce mi-se vor întîmpla mie întru el... Ci nicĭ de una nu bag sémă, nicĭ am sufletul meŭ maĭ scump de cât mine însu-mĭ fără numaĭ ca să plinesc alergarea mea cu bucurie, şi slujba care am luat-o dela Domnul Isus a mărturisi Evanghelia daruluĭ luĭ Dumnezeŭ [1]).

[1]) E. S. Monseniorele de *Hornstein* Archieiscopul latin de Bucurescĭ.

[2]) Reverendissimul Domn Canonic *Iosif Band,* Vicarul General.

După consacrare.

La 1 óra d. a. s'a terminat sublima ceremonie a consacrăriĭ.

Archiereiĭ toţi, cel noŭ în locul dintâiŭ, în sĕrbătorescile lor veşminte, precedaţi de membriĭ clerului bĕtrân şi tinĕr, cu poporul, cu care aŭ întrat în biserică, s'aŭ reîntors în Reşedinţa mitropolitană.

Salvele sunaŭ şi de astă dată, musica Pompierilor intona imnuri festive, poporul aclama cu însufleţire. Era măreţ, era sublim.

După puţină pausă tóte némurile nouluĭ Episcop s'aŭ grăbit a-l felicita. Era o scenă intimă şi tocmaĭ de aceea îndoit sĕrbătorésca. După némuriĭ aŭ urmat capitulul mitropolitan, clerul, şi ceĭ veniţi din a fară. Toţi veseli, toţi fericiţi, pentru că la o grandiósă şi de suflete înălţătóre serbare aŭ asistat.

Dar nu numaĭ ceĭ de faţă l-aŭ felicitat pe noŭ consacratul Episcop. Simpatiile poporuluĭ nostru întreg l-aŭ îmbrăţişat. O lungă serie de telegrame din tóte părţile locuite de romînĭ aŭ fost vestitórele generaliĭ bucuriĭ, de care în acéstă frumósă zi cuprinşi aŭ fost fiiĭ némuluĭ nostru.

Prânzul.

După 2 óre s'aŭ întrunit toţi óspeţiĭ la prânz, a fară póte de uniĭ, carĭ fără de voe şi în urma împrejurărilor aŭ fost eventual trecuţi cu vederea.

S'aŭ dat cu totul patru mese.

Masa festivă a fost în castelul metropolitan, unde Escelenţa Sa bunul Metropolit a cununat bunăvoinţa Sa princiară cu o şi maĭ rară ospitalitate.

Era o adevĕrată veselie sufletéscă a vedé la o masă adunaţi patru ilustri archiereĭ şi fruntea unuĭ cler din o întrégă Provincie bisericéscă. Asemenea zile puţine vede némul nostru.

Primul toast l-a rostit Esc. Sa Î. P. S. D. Mitropolit. A vorbit aşa, cum El scie vorbi: în a fară cumpĕtat, maĭ mult rece; însе adânc, din fundul uneĭ inimĭ de nepĕtrunsă bunătate, de nemărginită dragoste.

A vorbit în limba clasică a luĭ Cicero pentru gloriosul Pontifice Leo XIII, apoĭ românesce pentru Maiestatea Sa Regele nostru Apostolic. Adunarea a ascultat cu veneraţiune stând în picióre cuvintele veneratuluĭ Mitropolit, aclamându-le cu însufleţite urărĭ.

A urmat ilustrul episcop al Lugoşuluĭ cu avînt, cu profund sentiment, cu inimă apostolică pentru Mitropolitul nostru iubit. Efectul vorbiriĭ a fost covîrşitor. Lacrimĭ, urărĭ, veselie aŭ fost soţiĭ acesteĭ vorbiriĭ.

Escelenţa Sa *Pavel* a fost vorbitorul următor, acel scump Episcop, care e tot inimă, care ale sale tóte le jertfesce pentru Biserică. Nesfârşite urărĭ aŭ urmat vorbirea iubituluĭ Prelat, care a închinat păharul sĕŭ pentru sănătatea nouluĭ Episcop. A *zis,* că din *interes* a venit la Blaş. Din *interesul* de a vedé pe *Mitropolitul sĕŭ* şi pe *noul Episcop,* ca să scie, că la braţe voinice e încredinţată sórtea Bisericiĭ nóstre.

Monseniorele *Hornstein* archiepiscopul de Bucurescĭ, ridică păharul pentru Mitropolitul Mihályi dorindu-ĭ, să pótă pontifica şi între fiiĭ sĕĭ din regatul român, într'o biserică gr. catolică din Bucurescĭ. Apoĭ a vorbit pentru noul Episcop în cuvinte fórte însufleţite. Esc. Sa a vorbit în limba franceză, dar predarea retorică, avîntul cald aŭ stors şi în ceĭ ce nu l-aŭ priceput, aplausele cele maĭ însufleţite.

Rsmul *Moldovan* prepositul capitululuĭ mitropolitan a ridicat un fórte călduros cuvînt pentru noul Episcop şi pentru bunul Mitropolit.

Monseniorele *Baud,* vicarul archiepiscopesc din Bucurescĭ, ridică *românesce* toastul pentru episcopul Radu în numele parochianilor gr. cat. din Bucurescĭ.

De la masa mitropolitană Il. Sa Episcopul noŭ a mers la Internatul de fete, unde era o masă aşternută pentru némurile Il. Sale. Acolo am vĕḑut dragostea părintéscă şi dragostea fiéscă în cea maĭ sublimă a lor manifestare.

Părintele *Docolin* a bineventat pe Il. Sa, ér episcopul noŭ a declarat cu lacrimĭ în ochĭ, că inima Dînsuluĭ e a Bisericiĭ şi a némuluĭ sĕŭ.

De la Internatul de fete noul episcop a mers la *internatul de băeţi,* unde era aşternută masă pentru toţi aceia, carĭ din lipsă de spaţ nu încăpeaŭ în posibilitatea ospitalităţiĭ venerabiluluĭ Archiepiscop şi Mitropolit Victor.

Aron Deac, profesor gimnasial presidentul meseĭ, a bineventat pe noul Episcop cu fórte călduróse cuvinte, întimpinate cu aplausele tuturor celor de faţă.

Episcopul Radu a rĕspuns cu un discurs, care prin măreţia sa a dovedit, că aprópe nesecat e isvorul sciinţeĭ şi inimiĭ sale.

Viceprotopopul *Ales. Abini* din Ciufud a ridicat păharul pentru noul Episcop arĕtând în frumóse cuvinte, cum se unesce bucuria pentru înălţarea luĭ cu durerea pentru perderea, ce o are Archidiecesa prin depărtarea luĭ din Archidiecesă.

Dr. Augustin Bunea a rostit un splendid discurs, în care a relevat înaltele merite ale noului Episcop, a arĕtat însemnătatea sĕrbătoriĭ consacrăriĭ, pe care a caracterisat-o nu numaĭ de o serbare a bisericiĭ gr. cat române, ci şi de o serbare dintre cele maĭ frumóse ale némuluĭ nostru.

Ast-fel s'aŭ finit frumósele serbărĭ ale consacrăriĭ.

Câteva cuvinte despre înzestrarea cultului divin.

„Lăudaţi pe Domnul în coruri şi organe.“ Ps. 150.

Onorată Redacţie!

În decurs de un an şi maĭ bine o mulţime de epistole primiĭ de la maĭ mulţi din preoţi şi învĕţătorĭ cu întrebarea: „Cum s'ar puté maĭ în grab şi maĭ uşor însuşi cunóscerea notelor pentru a înfiinţa coruri bisericescĭ spre maĭ marea mărire a luĭ Dumnezeŭ?“ Permiteţi, On. Redacţie, să-mĭ espun opiniunea modestă în colónele „Unirii“, parte căcĭ pentru mulţimea adreselor îmĭ este im-

[1]) Act. 20, 24.

posibil a rĕspunde fiesce cărui domn separat, parte mĕ îndémnă dulcea sperare, că prin aceste orduri modeste voiŭ fi fericit a conlucra puţin la întruparea ideiĭ nobile de a lăuda pe Domnul „în coruri şi organe“, care idee prin interesarea viuă, ce apare tot maĭ des, e în stadiul realisării.

*

Cine nu scie, că seclul nostru e seclul progresului? Toţi ramii sciinţeĭ şi aĭ artelor tind la progres... Miĭ de poeţi cântă amorul, natura, — sute de musicanţi fabrică câte şi maĭ câte melodiĭ numaĭ pentru distracţia omenimii. Azĭ cetescĭ despre reuşita uneĭ serate musicale, mâne îţi raportéză foile, cu câtă plăcere fu ascultată cutare operă orĭ balet în teatre. . . .

Şi acum întreb, că ce s'a făcut spre mărirea luĭ Dumnezeŭ? Ce spre înfrumuseţarea serviţuluĭ dumnezeesc? Rĕspunsul laconic e: Nimic! — Azĭ cu cântările nóstre bisericescĭ tot acolo sîntem, unde eram cu sute de anĭ maĭ înainte. Tóte sînt monotone, fără suflet.... Întri într'o biserică, voescĭ a-ţi ridica sufletul la tronul Părinteluĭ ceresc; — dar étă că de loc te dă jos un ţipét fals, o chiuitură copilărésca. Câţi ómenĭ, atâtea variaţiunĭ, par că eştĭ într'o sinagogă. Poftim apoĭ şi meditéză în chaosul asurditor.

Din contră să visităm un serviţ divin de ritul latin. Ce deschilinire! Aicĭ acordurile cele maĭ frumóse îţi sună în urechĭ, — acolo disarmonia cea aprópe nesuferibilă; aicĭ melodiĭ de maiestri talentaţi te pătrund până în adâncul inimiĭ, — colo pamfleturĭ discualificabile de câte un musicant rustic îţi pun la probă paciinţa, ba îţi răpesc evlavia.... Dar pentru ce atâtea vorbe? Vĕ rog, dlor, să ascultaţi o liturgie în cea maĭ modestă biserică latină, apoĭ aseměnaţi cele audite acolo cu cântările, respective melodiile bisericescĭ rĕsăritene, — şi vĕ veţi convinge despre diferinţa enormă, veţi esperia cu durere, că ritul nostru — de alt cum maestos — din lipsa armonieĭ şi unităţiĭ e deşert, e de tot primitiv, nicĭ în umbra celuĭ latia nu póte să păşéscă!

Timpul este, să se facă şi la noĭ în fine paşĭ pentru întroducerea unităţiĭ în cele liturgice. Dar cum? După modesta mea părere greşéla zace în indiferentismul faţă de instruarea musiciĭ în preparandiĭ şi teologĭ. Până ce musica nu va fi studiŭ chiar aşa de obligător ca d. es. metodica orĭ ermeneutica, pân atuncĭ în zădar vom aspira o reformă ardent necesară. Vedem, dnilor, că unuĭ teolog de rit latin nu-ĭ este permis a se insinua pentru primirea sfîntelor orduri, până când nu scie fără eróre tóte melodiile aparţinétóre rituluĭ sĕŭ şi încă după note, orĭ în cel maĭ rĕŭ cas de-a rostul. La noĭ? Durere, „quot capita, tot sensus,“ fiesce carele îşi face melodiĭ după plac. Unde e aicĭ unitatea?... Vedem, că un preparand absolut de alte confesiunĭ după un studiŭ de patru anĭ e în stare, să înfiinţeze cor, ba uniĭ maĭ talentaţi motu proprio pân într'acolo se perfecţionéză, cât compun şi edaŭ piese frumoşele. Şi acum întreb, óre dintre tóte bisericile singur numaĭ a nóstră este destinată la vecĭnică letargie? Óre numaĭ preoţilor nostri nu li-s'a dat unitatea în jertfirea Mieluluĭ dumnezeesc? Óre preparandiĭ nostri să fie ceĭ maĭ obscurĭ dintre toţi pedagogiĭ de pe rotogolul pământuluĭ, că pentru eĭ cunóscerea notelor şi poşederea arteĭ musicale să rĕmână în vecĭ terra ignota?... Cum? Aŭ nu e Românul născut poet şi musicant? Orĭ geniul arţilor a părăsit de tot pe Românĭ? Nu, domnilor! geniul nu ne-a părăsit, ci noĭ l-am părăsit pe el. Românul şi azĭ s'ar adeveri poet şi music născut, de cum va s'ar trezi în fine din somnul sĕŭ.

Nu, domnilor! geniul nu ne-a părăsit, ci noĭ l-am părăsit pe el. Românul şi azĭ s'ar adeveri poet şi music născut, de cum va s'ar trezi în fine din somnul sĕŭ.

Sînt deplin convins, că dacă musica va fi studiŭ obligat în teologiĭ şi preparandiĭ, — preoţiĭ şi cantoriĭ noştriĭ (tot o dată şi învĕţătorĭ) nu vor maĭ cânta după glasul guriĭ profanând ast fel s. serviţ divin. ci în armonia cea maĭ plăcută vor să întoneze cântecele lor. Dar şi un alt scop, nu maĭ puţin de frunte, are să ajungă tinerimea prin obligarea studiuluĭ musical: vor posedé o recerinţă fundamentală a culturiĭ, sciind prea bine, că muzica nobilitéză inimile, făr de care nobilitate a inimiĭ nu esistă cultură adevĕrată.

Înse ca tineriĭ noştriĭ să se pótă cualifica în musică, neapĕrat de lipsă e maĭ întâiŭ profesorĭ de musică aprobaţi, conscienţioşi, românĭ şi fórte natural dotaţi cum sĕ cuvine. Ce noroc pentru Blăşenĭ, că aŭ un Iac. Murĕşan, un talent adevĕrat; câtă productivitate ar puté dluĭ desvolta cu tineriĭ sus numiţi, de cum va idealnl din chestiune ar fi deja realitate! Ce folos pentru preoţiĭ Gherlanĭ, că-s restrînşi a învĕţa şi cantoratul şi în general tipicul, dar cununa sciinţeĭ lor tipicestĭ ar fi sigur perfecta deprindere în musică. Noĭ Orădaniĭ, — durere, — nu ne putem lăuda nicĭ cu un Iac. Murăşan, nicĭ cu posedarea tipiculuĭ, ér în cele cantorale nu unul e chiar bâtă. Nu scrutaţi causa, dlor, fie-Vĕ destul a spune, că sîntem rĕmaşĭ de lume.

(Va urma)

Convocare.

Adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XXV (M. Ludoşuluĭ) al „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ se convócă în comuna Inclandel pe ziua de 3/15 Maiŭ 1897 pe lângă următórea

Programă:

1. Deschiderea şedinţeĭ prin presidiŭ la 1 óră d. am. în localul designat spre acel scop.

2. Raport general despre activitatea comitetuluĭ, de la ultima adunare generală din 4 Aug. 1886.

3. Raportul casaruluĭ.

4. Alegerea uneĭ comisiunĭ de 3 membri pentru incassarea taxelor de la membriĭ vechĭ şi pentru inscrierea de membri noĭ.

5. Alegerea uneĭ comisiunĭ de alţi 3 membri pentru esaminarea raporturilor de sub p. 2. şi 3.

6. Alte propuneri în interesul promovăriĭ scopurilor „Asociaţiuniĭ“ şi în specie a despărţĕmîntuluĭ nostru.

7. Raportul comisiunilor alese sub p. 4. şi 5.

8. Dispositiunĭ pentru autenticarea procesuluĭ verbal al acesteĭ adunărĭ.

9. Închiderea adunăriĭ.

Căpuşul de câmpie 4 Maiŭ st. n. 1897.

Vasiliŭ Suciŭ
Directorul despărţ.

Romul S. Orbean
Secretarul despărţ.

Înciinţare.

Subsemnata Direcţiune aduce prin acésta la cunoscinţa tuturor celor interesaţi, cum că terminul pentru ţinerea *esamenului de cualificaţiune* cu docenţiĭ poporalĭ din Archidiecesa nóstră s'a statorit pe *4 şi următórele zile ale lunii iuĭ Iuniŭ a. c.*

Ceĭ ce doresc aşa dară, să se supună acestuĭ esamen, vor avé să-şi aştérnă cererile lor Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan gr. cat. din Blaş cel mult până în 25 Maiŭ a. c. inclusive, instruite cu următórele documente:

1. Atestat de botez.
2. Testimoniŭ despre absolvarea cursuluĭ ultim preparandial.
3. Atestat despre purtarea morală şi oficiósă, ce aŭ dovedit-o în timpul, cât aŭ funcţionat ca docenţi interimalĭ.

Blaş în 7 Maiŭ 1897.

Direcţiunea institutuluĭ preparandial gr. cat.

G. Muntean.

Noutăţi.

Guvernul şi socialiştiĭ. Pentru studiarea şi resolvarea cestiuniĭ sociale br. Bánffy a trimis între socialiştĭ pe intimul sĕŭ fostul procuror la Cluş Dr. Ieszenszky. Acesta pe cum spun unele foĭ, ar fi avut deja convorbirĭ secrete cu conducĕtoriĭ socialiştilor din Alföld.

Institut medicinal pentru femeĭ. Regimul rusesc la începutul proximuluĭ an scolastic viitor va deschide în Petersburg un institut anume pentru cualificarea femeilor în arta medicală. Între condiţiile de primire în acel institut sînt şi acestea: Aspirantele să fie creştine şi să nu aibă maĭ puţin de 20 anĭ nicĭ maĭ mult de 35 aĭ etăţiĭ. Concursul pentru primirea în institut de pe acum e fórte mare.

Catastrofă în Paris. Marţi după amézĭ o mulţime de persóne, maĭ ales din societatea înaltă, aŭ căduţ jertfă uneĭ catastrofe înspăimîntătóre. Pentru ajutorarea miserilor din Paris ómeniĭ nobilĭ şi ceĭ cu dare de mână aŭ aranjat un bazar. Pavilonul pentru bazar l-a construit din lemu bancarul Heine, tatăl principeseĭ de Monaco. Colosalul pavilon avea un front de 100 metri spre strada „Jean Goujon“; la drépta şi stînga erau păreţi scutitorĭ de foc, ĕră din dos un otel. În pavilon în singuraticele despărţĕminte dame din aristocraţia şi înalta societate parisiană vindeaŭ diverse obiecte în favorul celor sĕracĭ şi lipsiţi. Colosalul edificiŭ avea numaĭ dóuĕ uşĭ. Pe la 4 óre d. a. a erupt incendiul aprinzêndu-se de la flacăra de gas o stofă de pe coperiş. Flacăra s'a estins cu atâta repejune, în cât în decurs de o jumătate de óră tot pavilonul a ars de tot. Ceĭ din bazar în numĕr cam de 1500 cuprinşi de panică aŭ alergat spre uşĭ, dară îmbulzindu-se prea tare s'aŭ împedecat unul pe altul în ieşire. La 115 cadavre s'aŭ desgropat din ruinele bazaruluĭ. Maĭ multe sute de persóne aŭ fost rănite, şi unele aŭ murit deja în urma ranelor. Cadavrele eraŭ aşa de arse, cât multe nu s'aŭ putut recunósce, că ale cuĭ sînt. Între persónele arse se află maĭ multe călugărite. principese, contese şi baronese. Ducésa Sofia de Alençon, sora împĕrăteseĭ nóstre, încă şi-a aflat mórtea în flacărĭ. Cadavrul eĭ s'a putut recunósce numaĭ de pe inelul de căsătorie cu inscripţia: „Duchesse Alençon, Princesse de Bavière.“ Ea fost de 50 de anĭ. Cu principele Ferdinand Filip M. de Orleans duce de Alençon s'a căsătorit în 1868. Catastrofa a provocat adâncă consternare în tótă lumea civilisată. Pagubele causate sînt necalculabile. La un cadavru s'a aflat un portfoliŭ cu 55,000 frcs în bilete de bancă, carĭ n'aŭ ars. Bazarul aducea la an cam 600,000 frcs pe sama sĕracilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĕ.

(Continuare.)

3. *Vîrtutea și rodul de espiare a jertfeĭ liturgice sînt cu deosebire momentóse pentru noĭ, „că mult greșim toțĭ“* (Iac. 3, 2) *și de aceea avem să ne rugăm neîncetat pentru ĭertarea datoriilor nóstre.* Maĭ înainte de ce am îndrăzni, ca prin s. liturgie ca jertfă de cerere să depunem dorințele nóstre înaintea scaunuluĭ luĭ Dumnezeŭ, trebue să ne dăm silința, ca prin liturgie ca jertfă de espiare să îmblânzim drépta mânie a luĭ Dumnezeŭ cea asupra păcatelor nóstre, să alungăm noriĭ ceĭ întunecoșĭ și amenințătorĭ aĭ feței luĭ, pentru ca el să-și odihnéscă din noŭ preste noĭ privirea sa cea plină de grație și să rĕsare preste noĭ din noŭ sórele ĭubiriĭ sale. Că „ochiĭ Domnuluĭ spre ceĭ drepțĭ, și urechile luĭ spre rugăciunea lor“. Dimpotrivă „fața Domnuluĭ asupra celor ce fac rele, ca să pérdă de pe pămînt amintirea lor. Strigat-aŭ drepțiĭ, și Domnul ĭ-a ascultat pe eĭ, și din tóte nĕcasurile lor ĭ-a mântuit“ (ps. 33, 14 urr.). Dacă avem acestea înaintea ochilor, atuncia nu ne mirăm vĕdĕnd, cum biserica în s. liturgie nu încetéză a se ruga pentru împăcare și a întroduce cererea grației cu rugăciune pentru împăcare. „Carele ne-aĭ învrednicit pe noĭ umilițiĭ și nevredniciĭ serviĭ tĕĭ și în óra acésta a sta înaintea măririĭ sfîntuluĭ tĕŭ altariŭ și a-ți aduce datorita închinăciune: — ĭértă nóuĕ tótă smintéla de voe și fără de voe; sfințesce trupurile și sufletele nóstre.“ „Mulțămim ție, Dómne Dumnezeul puterilor, carele ne-aĭ îndestulat pe noĭ a sta și acum înaintea sfîntuluĭ tĕŭ altariŭ și a cădé la îndurările tale pentru pĕcatele nóstre și pentru necunoscințele poporuluĭ: primesce, Dumnezeule rugăciunea nóstră, și ne fă vredniciĭ a fi, să-ți aducem ție rugăciunĭ și cererĭ și jertfe fără de sânge pentru tot poporul tĕŭ, și ne învrednicesce pe noĭ — a te chema în tot timpul și locul, ca audindu-ne pe noĭ să fiĭ îmblânzit nóuĕ întru mulțimea bunătățiĭ tale.“ „Și ne îndestuléză pe noĭ a-ți aduce ție dararĭ și jertfe spirituale pentru pĕcatele nóstre și nesciințele poporuluĭ; și ne învrednicesce pe noĭ, să aflăm char înaintea ta, ca să-ți fie bineprimită jertfa nóstră, și să se așede spre noĭ Spiritul cel bun al charuluĭ tĕŭ.“ „Ca ĭubitoriul de ómenĭ Dumnezeul nostru primindu-le (veneratele dararĭ, ce s'aŭ adus și s'aŭ sfințit) în sfîntul și cel maĭ pe sus de ceriurĭ și înțelegĕtoriul sĕŭ altariŭ întru miros cu bună mirésmă spirituală, să ne trimită nóuĕ dumnezeéscă îndurare și darul Spiritului sfînt, să ne rugăm.“ „Primesce-ne pe noĭ, carĭ ne apropiăm de sfîntul tĕŭ altariŭ, după mulțimea îndurărilor tale, pentru ca să fim vredniciĭ a aduce ție cuvîntătórea acésta și fără sânge jertfă, pentru pĕcatele nóstre și pentru nesciințele poporuluĭ, pe carea primindu-o în sfîntul și maĭ pe sus de ceriurĭ și înțelegĕtoriul tĕŭ altariŭ întru miros cu bună mirésmă, trimite nóuĕ darul sfîntuluĭ tĕŭ Spirit.“ Așa se rógă biserica, fiind că ea bine scie și va să o spună și fiilor sĕĭ, că noĭ sermaniĭ ómenĭ încărcațĭ cu vină maĭ întâiŭ avem să ne împăcăm cu Dumnezeŭ și să abatem de la noĭ biciul dreptățiĭ luĭ celeĭ pedepsitóre, pentru ca apoĭ să ne facem vredniciĭ de binefacerile luĭ cele bogate și să ne împărtășim în ele.

Cât de mare lipsă avem de o jertfă perpetuă de espiare! Pe muntele căpeținiĭ ni-s'a deschis isvorul espiăriĭ; pe altariŭ continuă el a curge neîncetat: aci putem și avem să scótem dintr'însul, pentru ca Dumnezeŭ să ne fie grațios și milostiv și să ne ĭerte vina și pedépsa. Este óre rĕŭ maĭ mare ca păcatul și pedepsele eĭ cele grozave? De rĕul acesta putem să scăpăm prin s. jertfă liturgică. Prețios e rodul jertfeĭ eucharistice de espiare. Să cumpĕnim bine, că sfințenia și dreptatea luĭ Dumnezeŭ e în tocmaĭ așa de nemărginită și necuprinsă ca și bunătatea și mila luĭ; să cumpĕnim bine, cât de rĕŭ și vrednic de pedépsă e până și păcatul cel maĭ mic; să ne închipuim chinurile cele amare și lungĭ ale foculuĭ curățitoriŭ; se cumpĕnim bine mărimea miserieĭ și slăbiciuniĭ nóstre, cu care cădem așa de ușor și de ĭute în pĕcate micĭ și ne încărcăm ast fel zilnic cu datoriĭ nóuĕ; să contemplăm taĭnele cuprinse în patimile morțiĭ de rĕscumpĕrare, carea a răbdat-o Christos pentru noĭ: atuncia va străpunge trupul nostru frică mântuitóre de maiestatea cea inviolabilă a luĭ Dumnezeŭ, și ne vom teme de severitatea judecăților luĭ; atuncia vom petrece priveghiând și ne vom feri și de greșelĭ maĭ micĭ; atuncia cuprinșĭ de spirit de pocăință și înfrângere vom cerca a ne curăți și sfinți din ce în ce tot maĭ bine; atuncia vom folosi cu rîvnă și mulțămită óra cea plină de grație a jertfeĭ, ca să ne spĕlăm haĭnele nóstre și să ne albim haĭnele nóstre în sângele Mieluluĭ (Apoc. 7, 14). Cât de nemĕsurat de mare e bunătatea și blândéța luĭ Dumnezeŭ, carea ne face așa de ușóră putința de a ne scăpa aci pe pământ de pĕcate și de pedepsele lor, pentru ca după mórte să putem fi cât de curĕnd cu Christos!

Să cercăm la altariŭ grația pocăinței serióse și adevĕrate. Să folosim în chip credincios jertfa cea mare de împăcare, pentru ca să dobîndim luminare tot maĭ multă pentru a recunósce, cât de hîd, cât de grețos și stricăcios e pĕcatul, și pentru ca să dobîndim tărie tot maĭ multă a voinței spre a ne deslipi și a scăpă de pĕcat cu desevârșire. De câte orĭ Mielul luĭ Dumnezeŭ, care ridică pĕcatele lumiĭ, se jertfesce înaintea ochilor nostri spre ĭertarea pĕcatelor, noĭ să ne mărturisim cu tótă smerenia de vinovațĭ și vredniciĭ de pedépsă; atuncia să ne rugăm cu cucerie, ca Dumnezeŭ avĕnd înaintea ochilor jertfa acésta de espiare să ne umplă din ce în ce tot maĭ mult cu o durere tăcută și durabilă pentru pĕcat, cu fricĭ sfîntă și mântuitóre de pĕcat, cu gingășie de consciință, cu curățenie desevârșită a inimiĭ. Prin fapte de pocăință să atițăm întru noĭ din noŭ focul ĭubiriĭ. Dóră fiesce căruia din noĭ ne sună cuvintele serióse ale Mântuitoriuluĭ: „Am asupra ta, că dragostea ta cea dintâiŭ o aĭ părăsit. Drept aceea adu-ți a minte, de unde aĭ căduț, și te pocăesce și fă faptele cele dintâiŭ“ (Apoc. 2, 4 ur.). De aceea vom să unim lacrimile nóstre de părere de rĕŭ și rugăciunile nóstre de pocăință și mortificările nóstre cu sângele luĭ Isus din păharul sacrificial, pentru ca ele să dobîndéscă sfințenie și preț desevârșit în ochiĭ luĭ Dumnezeŭ.

S. liturgie e jertfă de cerere.

Că *s. liturgie* e cu o cale și *jertfa cea maĭ energică și maĭ puternică de cerere,* ne spune lămurit *învĕțătura și praxa bisericiĭ.* Acésta a declarat, că s. jertfă se aduce nu numaĭ „pentru pĕcate, pedepse și satisfacțiĭ“, ci și „pentru alte lipse“, adecă pentru ca să dobîndim tóte cele ce ne sînt de lipsă spre viața grației și a glorieĭ. E de ajuns, să privim chiar și numaĭ pe de-asupra liturgiile diferite ale bisericiĭ, pentru ca să ne convingem, că s. jertfă eucharistică tot de una și pretutindenea a fost privită de mijlocul cel maĭ puternic spre a dobîndi ajutoriŭ în tóte neajunsurile și lipsele vieții. Nu vom să înșirăm aci tóte cuvintele acelea ale liturgiilor nóstre, carĭ dovedesc caracterul acesta al jertfeĭ nóstre, ci ajungă numaĭ cuvintele acestea, carĭ preotul le rostesce în liturgia s. Vasiliŭ în dată după consacrare: „Încă ne rugăm ție, adu-ți a minte, Dómne, de sfînta ta catolică și apostolésca biserică cea de la marginiĭ până la marginile lumiĭ, și o împacă pe dînsa, pe carea o aĭ câștigat cu scump sângele Christosuluĭ tĕŭ; și sfîntă casa acésta întărésce-o până la împlinirea véculuĭ. Adu-ți a minte, Dómne de ceĭ ce ți-aŭ adus ție dararile acestea, și de la carĭ, și prin carĭ, și pentru carĭ le-aŭ adus pe ele. Adu-ți a minte, Dómne, de ceĭ ce aduc roduri și fac bine întru sfintele tale biserici și-și aduc a minte de ceĭ sĕracĭ: resplătesce lor după bogatele tale și cerescile dararĭ. Dăruesce lor cele cerescĭ în locul celor pămîntescĭ, în locul celor trecĕtóre cele vecînice, în locul celor stricăcióse cele nestricăcióse. Adu-ți a minte, Dómne, de ceĭ din deșerturĭ și din munți și din peșterĭ și din crepăturile pământuluĭ. Adu-ți a minte, Dómne, de ceĭ ce întru vergurie și întru bună cucerie și întru viață curată petrec. Adu-ți a minte, Dómne, de binecredincioșiĭ și ĭubitoriĭ de Christos împărațiĭ și domniĭ nostri, pe carĭ ĭ-aĭ îndreptat, să împărătéscă pe pământ: cu arma adevĕruluĭ, cu arma buneĭ voințe încununéză-ĭ pe eĭ; umbresce asupra capuluĭ lor în ziua de luptă, împuterésce brațul lor, înalță drépta lor, întărésce împărăția lor, supune lor tóte limbile barbare, carĭ voesc bătae; dăruesce lor adâncă și statornică pace, grăesce în inima lor cele bune pentru biserica ta și pentru tot poporul tĕŭ, pentru ca întru liniștea lor viață lină și neturburată să petrecem întru tótă pietatea și curăția. Adu-ți a minte, Dómne, de tótă începĕtoria și domnia și de ceĭ din polată frațiĭ nostri și de tótă óstea; pe ceĭ buniĭ întru bunătatea ta îĭ păzesce; pe ceĭ reĭ buniĭ îĭ fă cu bunătatea ta. Adu-ți a minte, Dómne, de poporul, ce stă înainte, și de ceĭ ce pentru cuviósă causă nu s'aŭ întîmplat aicia; și te îndură spre noĭ după mulțimea mileĭ tale: cămerile lor le umple de tot binele; căsătoriile lor în pace și în unire le păzesce; pe pruncĭ îĭ cresce; tinerețele le îndreptéză; bĕtrânețele le întărésce; pe ceĭ puținiĭ la inimă îĭ mângăie; pe ceĭ resipițiĭ îĭ adună; pe ceĭ rătăciți îĭ întórce și-ĭ împreună cu sfînta ta catolică și apostolică biserică; pe ceĭ supĕrați

de spirite necurate scapă-l; cu cel ce umblă pe ape, umblă împreună; cu cel ce călătoresc, împreună călătorește; vĕduvelor ajută; pe cel fără părinți îi apĕră; pe cel duși în robie scapă-l; pe cel bolnavi îi vindecă; de cel ce sînt în judecăți și la metale și în esulări, în robie amară și în tótă asupréla și nevoea și împresurarea, adu-ți a minte, Dómne Dumnezeule, și de toți, cel ce se rógă marii îndurării tale, și de cel ce ne iubesc pe noi, și de cel ce ne uresc, și de cel ce ne-ați demandat nóuĕ nevrednicilor, să ne rugăm pentru dînșii, și de tot poporul tĕu. Adu-ți a minte, Dómne Dumnezeul nostru, de noi și preste toți varsă îndurarea ta cea bogată, tuturor dând cererile cele către mântuire. Și de carî nu ne-am adus a minte pentru nesciința saŭ uitarea saŭ mulțimea numelor, însu-ți adu-ți a minte, Dumnezeule, cel ce sciî etatea fiesce căruia și numirea, cela ce sciî pe fie carele din pântecele mameî sale. Că tu eștî, Dómne, ajutoriul celor fără de ajutoriŭ, sperarea celor desperați, celor înviforați mântuitoriŭ, celor ce umblă pe ape, adăpostire, celor bolnavi medic; însu-ți tuturor tóte le fii, cel ce sciî pe fie carele și cererile luĭ, casa și lipsa luĭ. Scutesce, Dómne, cetatea acésta și tóte cetățile și satele de fómete, de ciumă, de cutrĕmur, de potop, de foc, de sabie, de venirea asupră a altor semințe și de rĕscóla cea dintre noi inși-ne. — Aere bine stîmpĕrate și de folos dăruesce nóuĕ; ploi pămîntuluĭ spre aducere de róde dăruesce; binecuvîntă cununa anuluĭ bunătățiĭ tale; încetézĕ despreunările bisericilor; rĕscălările ereselor curênd le strică cu puterea sfîntuluĭ tĕŭ Spirit; pe noi pe toți admite-ne întru împĕrăția ta, fiĭ aĭ luminiĭ și fiĭ aĭ zileĭ arĕtându-ne; pacea ta și iubirea ta dăruesce nóuĕ, Dómne Dumnezeul nostru: că tóte ne-aĭ dat nóuĕ."

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Malluch grăi cu glas hotărît. În vreme ce conversară, își uitaseră de dromedarî, ér aceștia încă nu se interesară de călăreții sĕĭ, ci se abătură din drum și se întórseră la érba cea fragedă.

„Mai are Ilderim óre ce din cele ce i-aŭ lăsat ceî trei bărbați?" întrebă Ben Hur. „Ce s'aŭ făcut din ele?"

„Da, da, acésta a fost causa, pentru care șeĭcul a cercetat pe Simonide în ziua, despre care amintiĭ. Chiar în nóptea premergĕtóre sosi Egiptĕnul din noŭ la el."

„Unde?"

„Aicĭ la ușea cortuluĭ, la care mergem și noi."

„Cum l-a cunoscut?"

„Așa, pe cum aĭ cunoscut tu caiĭ astăzi, — de pe față și de pe ființă."

„De pe alta nu?"

„Tocmai pe aceea-și cămilă mare albă a venit și chiar cu acela-și nume s'a numit, — Valtasar Egiptĕnul."

„Asta e o minune a Domnuluĭ!" esclamă Ben Hur pĕtruns.

Ben Hur era fórte mișcat.

Și Malluch zise uimit: „Întru cât?"

„Valtasar, aĭ zis?"

„Da, Valtasar Egiptĕnul."

„Acesta e numele, care ni-l-a spus bĕtrânul astăzi la isvor."

La reamintirea asta se mișcă acum Malluch.

„E adevĕrat," zise el, „și cămila e aceea-și, — și tu aĭ mântuit omuluĭ viața."

„Și fata," zise Ben Hur ca unul, care grăesce cu sine, „fata a fost fiica luĭ."

El se adânci în gândurĭ. Cetitoriul póte că va crede, că gândurile luĭ petreceaŭ la fata aceea, — nu la Estira, chiar și numaĭ pentru că aci i-se îmbiă fantasieĭ luĭ un câmp maĭ larg; dar nu —

„Spune-mĭ încă o dată," zise el repede, „ce aŭ zis ceĭ treĭ: Unde e acela, care are să se facă împĕrat al Iudeilor?"

„Nu chiar așa. Eĭ aŭ zis: născut, ca să fie împĕrat al Iudeilor. Acestea sînt cuvintele, pe cum le-a audit șeĭcul maĭ întâiŭ în pustie, și el de atuncia a așteptat neîncetat sosirea împĕratuluĭ, și nimenĭ nu póte clătina într'însul credința, că el va sosi."

„Cum? — Ca împĕrat?"

„Da, și sigilând sórtea Romeĭ, — așa zice șeĭcul."

Ben Hur tăcu câtă va vreme gânditor și cerca, să se facă stăpân preste emoțiunea sa.

„Acest bĕtrân," zise apoĭ liniștit, „este unul din acelea multe milióne, din carĭ fiesce care are să rĕsbune vre o nedreptate; și curiósa luĭ credință, Malluch, e pâne și vin pe sama sperării luĭ; căcĭ cine altul de cât un Irod póte să fie împĕratul Iudeilor, până când Roma ține în mâna sa stăpânia? Ci ca să urmărim maĭ de parte istoria aceea, audit-aĭ, ce i-a reflectat Simonide?"

„Dacă Ilderim e om serios, atuncia Simonide e om înțelept," rĕspunse Malluch. „Eŭ am ascultat, și el a zis, — dar audĭ! óre cine yine și ne întrece."

Sgomotul crescea, până ce eĭ în curênd audiră durăit de róte și tropot de copite de caĭ. La o clipă după aceea apăru însu-și șeĭcul Ilderim călare pe un cal însoțit de un alaiŭ, în care eraŭ și ceĭ patru caĭ roși arabĭ. Capul, de la care atîrna pe pept la vale o barbă lungă și albă, și-l ținea plecat. Zărind pe ceĭ doĭ óspeți se îndreptă și zise prietinos:

„Pace vóuĕ! — A, prietinul meŭ Malluch! Bine aĭ sosit! Și-mĭ spune, că nu mergĭ, ci viĭ, că-mĭ aducĭ vre o veste de la bunul Simonide. Țină-l Dumnezeŭ încă mulțĭ anĭ! Eŭ am pâne și apă, orĭ dacă vĕ maĭ place, vin de Siria și carne de capră tinĕră. Veniți!"

Eĭ îl urmară până la ușea cortuluĭ, în care el, după ce se pogorîră de pe cămile, sta gata, să-ĭ primească, ținênd o tablă cu treĭ pocale umplute cu o beutură în fața smântâneĭ; o turnase din un fóle mare și negrit de fum, care atîrna de o grindă.

„Beți!" zise el din inimă, „beți, că acesta încălzesce sufletul în locuitoriĭ corturilor."

Fiesce care din eĭ luă câte un pocal și beu, până rĕmase numaĭ spuma.

„Și acuma întrați în numele luĭ Dumnezeŭ!"

Și după ce întrară, Malluch luă pe șeĭcul la o parte și grăi numaĭ cu el, ér apoĭ se întórse la Ben Hur și se scusă.

„Am grăit șeĭculuĭ despre tine, și el va să te lase, să cercĭ mâne diminĕță caiĭ. El e prietinul tĕŭ. — Și acum, după ce am făcut pentru tine tot, ce mĭ-a fost cu putință, tu la rîndul tĕŭ isprăvesce cele alalte, ce le doresci, și mĕ lasă, să mĕ întorc în Antiochia. Mĭ-am dat óre cuĭ cuvîntul, că-l voiŭ întîlni în astă sară. Nu pot decĭ altmintrea, am să mĕ întorc. Mâne voiŭ veni ĕră, de cum va într'aceea nu s'a întîmplat nimica, ce m'ar împedeca, și apoĭ bucuros voiŭ rĕmâné cu tine, până vor fi trecut alergările."

Între binecuvîntărĭ împrumutate se depărtă Malluch.

XI.

Raportul luĭ Malluch.

Pe timpul, când luna nóuă se înalță preste crestele cetățuiĭ de pe muntele Sulpiŭ, și când dóuĕ din treĭ părțĭ din poporul Antiochieĭ petrecea a fară pe coperișele caselor sale, recreându-se în adiarea lină, când ea le venia, orĭ rĕcorindu-se cu ventraiul, când ea lipsia, ședea Simonide în jețul, care se făcuse aprópe o parte a luĭ, și privia de pe terasă jos preste năile sale, carĭ se legănaŭ anghirate. Zidul din dosul luĭ arunca umbra sa lată preste rîŭ până pe cel alalt țĕrm. De-asupra luĭ suna sgomotul neîncetat de pașĭ grăbiți. Estira sta lângă el cu o tablă, pe care era cina luĭ cea simplă, — câte va pogăcĭ, ușóre ca pesmeții, puțintică miere și o cană cu lapte, în care moia el din când în când pogăcile, după ce le ungea cu miere.

„Malluch întârzie azĭ," zise el tradând, unde-ĭ petrece gândul.

„Credĭ, că va să maĭ vină?" întrebă Estira.

„De cum va nu călătoresce pe mare orĭ nu petrece în pustie, va veni," replică Simonide cu ton hotărît.

„Dóră se póte și aceea, că a scris."

„Nu așa, Estiro! El ar fi trimis deja epistola, dacă ar fi vĕdut, că nu se póte întórce. Înse fiind că nu am primit de la el nicĭ o epistolă, sciŭ, că póte și va să vină."

„Și eŭ o sperez," zise ea cu glas blând.

(Va urma.)

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Licitațiune minuendă.

Pentru legarea și repararea Bisericiĭ grec. cat. din Sâncel se escrie licitațiune minuendă cu terminul de 18 Maiŭ st. n. a. c.

Prețul de strigare este 2100 florenĭ v. a.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare se pot afla la locuința preotuluĭ grec. cat. din Sâncel.

Ofertele sigilate și provĕdute cu vadiul de 10% din prețul de strigare până la terminul de maĭ sus sînt a se trimite la subscrisul preot.

Curatoratul bisericesc își reservă dreptul de a alege dintre licitanți pe care-ĭ va plăcé.

Sâncel la 5 Maiŭ 1897.

Vasilie Smigelschi
adm. par. gr. cat.

Diomid Truția
curator primar.

(12) 1—1

Pilulele curăţitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulţĭ anĭ aceste pilule sînt pretutindenea lăţite, şi puţine familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulţĭ medicĭ aceste pilule aŭ fos şi sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* şi din *obstipaţiune,* ca: *perturbaţiunĭ în circulaţia ferĭi, bóle de ficat, slăbirea maţelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroiḑi etc.*

Prin însuşirea lor curăţitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* şi la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curăţitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea maĭ mică durere, şi prin urmare pot fi luate fără grije şi de persónele cele maĭ slabe şi chiar şi de copiĭ.

Aceste *pilule curăţitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a luĭ I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* şi costă o şatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 şatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimiţêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9 20. Maĭ puţin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lăţirii lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme şi numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curăţitóre de sânge ale luĭ I. Pserhofer* şi a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucţiune de întrebuinţare este provĕḑută cu iscălitura **I. Pserhofer** şi care pórtă pe inscripţia coperişuluĭ aceea-şĭ iscălitură cu scrisóre **roşie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenţiĭ acestor pilule mulţămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite şi maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puţine, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun şi trimite-mĭ érăşĭ 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curăţirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Şi prin acésta îţĭ esprim sincera mea mulţămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flöduik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nascerĭi, aşa că n'am maĭ putut lucra nimica şi sigur aşĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat şi altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulţămită în numele mătuşeĭ mele de 60 de anĭ Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac şi de bólă de apă. Viaţa îĭ era chin, şi se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o şatulă din escelentele Dvóstre pilule curăţitóre de sânge şi după întrebuinţarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre şi escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscinţă despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulţămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuinţare publică Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 şatule din pilulele Dvóstre universale curăţitóre de sânge. Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulţămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, şi Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulţămită. Cu cel maĭ mare respect *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferinţelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecţiunilor podagróse şi reumatice: ca durerĭ pe şirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dinţĭ, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20

Pomadă de Tannochininâ de *I. Pserhofer* de un şir lung de anĭ recunoscut chiar şi de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O doşă mare elegant confecţionată 2 fl.

Emplastru Universal de prof *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum şi contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre şi glandule, contra furunculuĭ şi cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptuluĭ şi piciórelor podagróse şi multe alte asemenea manifestaţiunĭ. 1 borcan 50 cr., trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răguşeleĭ şi tuseĭ, 1 şatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu şi fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerături de *I. Pserhofer,* de mulţĭ anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum şi în contra orĭ şi căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răguşeliĭ, tusă convulsivă etc 1 flacon mic 50 cr, 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esenţă de viaţă (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr, 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curăţitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuenţelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, ameţelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor şi mirosul acestora, conservă ghetele şi este probat nestricăcios. Preţul uneĭ şatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guşe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac şi contra bólelor de maţ 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3 —, 1/2 litru 1 fl. 60 cr, 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra durerilĭ de cap, durerilĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialităţile farmaceutice anunţate în ziarele medicale austriace şi în cele străine şi la cerere se procură prompt şi ieftin toţĭ articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de iute, trimiţêndu-se baniĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite preţul înainte, şi în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignaţiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** şi acele şatule, ce pórtă pe coperiş acela-şĭ nume în colóre **roşie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiului" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 10—12

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 17 Maiŭ 1897.** **Numĕrul 20.**

Epistola Pastorală

a

Ilustrităţiĭ Sale Preasfinţituluĭ Domn Domn

Dr. DEMETRIŬ RADU

Episcop greco-catolic al Lugoşuluĭ.

Dată cu ocasiunea întronisărĭĭ sale în scaunul episcopal.

Demetriŭ,

Din Îndurarea lui Dumnezeŭ şi Graţia Sfîntuluĭ Scaun Apostolic

Episcop gr. cat. al Lugoşuluĭ,

Veneratuluĭ Cler

şi

Ĭubituluĭ Popor al aceleia-şĭ Diecese

În Domnul Nostru Isus Christos

Binecuvîntare şi Mântuire.

Doĭ anĭ se împlinesc, de când Provinţa mitropolitană greco-catolică română de Alba-Iulia a petrecut în mijlocul unuĭ entusiasm fără de séměn, la tronul archiepiscopal pe Episcopul vostru, Înalt Preasfinţia Sa DD. Dr. Victor Mihalyi de Apşa, salutându-l cu nespusă bucurie ca pe vrednicul urmaş al mareluĭ, înţeleptuluĭ şi de neperitóre memorie Mitropolit Ioan Vancea, chemat la viaţa vecĭnică, după ce timp de preste un pătrar de secol vĕrsase atât de bogată strălucire preste episcopatul Bisericiĭ nóstre. Orĭ cât de durerósă v'a fost despărţirea, Venerat Cler şi Preaiubit Popor, de un Păstor înzestrat cu vîrtuţile cele maĭ alese şi pururea vighetor preste binele sufletelor vóstre şi preste înflorirea instituţiunilor vóstre de tot felul, voĭ totuşĭ v'aţĭ mângăiat în mângăierea generală, şi deosebită parte aţĭ luat, ca ceĭ dintâiŭ, la acea obştéscă bucurie, ce întru atâta ne-a încălḑit inimile chiar şi ale celor ce eram în mare depărtare. Pentru că voĭ sciaţi, că Preaĭubitul vostru Păstor nu vĕ părăsia cu desevârşire, ci era numaĭ chemat la un scaun maĭ înalt, de unde razele înţelepciuniĭ sale aveaŭ să se reverse pe un orisont maĭ întins, tăria forţelor sale să se desvolteze pentru un bine maĭ general, şi bogăţia apostolescilor sale osteneli să producă róḑele Domnuluĭ într'un câmp maĭ larg, în largul câmp al întregiĭ nóstre Provinţe mitropolitane. Prin faptul însu-şĭ al înălţărĭĭ sale înse voĭ aţĭ rĕmăs lipsiţĭ de Păstor, cernit a rĕmas tronul sacru al bisericiĭ vóstre catedrale, şi vĕlul vĕduviriĭ s'a întins preste tótă diecesa, cufundată în suspinare după un Mire noŭ.

După lungă aşteptare, însoţită din primul moment de serióse şi legitime preocupărĭ faţă cu umplerea scaunuluĭ vostru episcopal, étă-vĕ acuma, o Preaĭubiţilor meĭ Fraţĭ, Păstorul trimis, étă-vĕ Mirele dat dieceseĭ, întru umilinţa persónei mele. Părintésca îngrijire a Vicaruluĭ luĭ Isus Christos, a Prea Fericituluĭ nostru Părinte Papa Leo XIII, faţă cu binele şi propăşirea singuraticelor bisericĭ împrăştiate pe pământ, la olaltă cu înalta învoire a Preagloriosuluĭ nostru Împĕrat şi Rege Apostolic Francisc Iosif I m'a trimis pe mine, să ĭeaŭ moştenirea ilustruluĭ vostru scaun archieresc. Denumit la 22 Novembre 1896 din partea Maiestăţiĭ Sale imperiale şi regale, şi preconisat în Consistoriul papal de la 3 Decembre acela-şĭ an, la 9 Maiŭ 1897, în Dumineca Purtătórelor de mir, prin punerea mânilor Î. P. S. Sale DD. Mitropolit Victor, în biserica catedrală din Blaş, am primit taĭna şi caractĕrul neşters al episcopatuluĭ Bisericiĭ Catolice după ritul nostru rĕsăritean. Ast fel înzestrat cu misiune autentică divină, împodobit cu vestmîntul archierieĭ luminate şi întărit prin darul Spiritului Sfînt, mĕ presint în mijlocul vostru ca Păstor legitim al sufletelor vóstre, salutându-vĕ întru tótă sinceritatea inimiĭ mele: Pace vóuĕ!

I.

Mergeţi în tótă lumea şi propoveduiţi Evangelia la tótă făptura[1]*:* prin aceste scurte, dar dumnezeescĭ cuvinte Mântuitorul nostru

[1]) Marc. 16, 15.

Feuilleton.

Suveniri de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

O, Venezia benedeta;
No te vogio piu lasar!

Nicĭ o dată dóră n'am prins maĭ cu greŭ péna, să scriŭ, şi nicĭ o dată n'am simţit maĭ mult slăbiciunea mea ca acum, când trebue să aştern pe hârtie amintirile călătorieĭ făcute acum o lună la... Veneţia, Veneţia! Cine n'a auḑit de frumseţile eĭ? Şi cine auḑind, n'a admirat-o, macar din depărtare? Şi cine vĕḑându-o nu s'a umplut de admiraţiune în faţa minunilor arteĭ şi a sciinţeĭ omenescĭ?

Sînt lucrurĭ, carĭ cu greŭ le poţĭ povesti altuia, şi numaĭ auḑindu-le póte omul să-şĭ câştige o icónă dréptă şi reală despre ele. Şi Veneţia se ţine de categoria lor. Dar să nu mĕ prea grăbesc!...

Mercurĭ la 14 April n. un grup de tinerĭ studenţĭ împreună cu profesoriĭ, carĭ îĭ însoţiaŭ, era evenimentul cel maĭ însemnat, care atragea luarea a minte a Blăşenilor. O călătorie aşa lungă, şi încă în Italia, şi o nópte întrégă petrecută pe mare, făcea, ca inimile multora din noĭ să se strîngă de emoţiune şi să facă pulsaţiunile eĭ maĭ sgomotóse şi maĭ repeḑĭ. Dar, eram cu toţiĭ, orĭ partea cea maĭ mare din noĭ eraŭ tinerĭ, nepăsătorĭ şi fără fricĕ. Înaintea nóstră nu era de cât o vedenie, care ne chema de parte, de parte spre Italia, spre leagănul nostru strămbun.

Şi am plecat între aclamaţiunile prietinilor, carĭ veselĭ ne poftiaŭ „Drum bun“, şi am mers uĭtându-ne încetul cu încetul de strapaţiile călătorieĭ şi de nenorocirile, carĭ ne pot întimpiua. Şi am mers înveselindu-ne vĕḑând, că cu noĭ este Dumnezeŭ, ca prin farmec plóea, care ne puse pe gânduri, a încetat, şi de sus din înălţimile albastre miĭ de raze călătóre se scoboriaŭ vesele pe pământul ud.

Ajunşĭ la Teuş, cel maĭ venerabil membru al Capitluluĭ, care chiar scoborîse de pe tren, ne pofti cu drag călătorie bună, şi maĭ mulţĭ cunoscuţĭ, ce eraŭ acolo, ne urară cale bună.

Pe la 6 óre am ajuns în Cluş, unde câţĭ va prietinĭ ne aşteptaŭ, să golim cu dînşiĭ un păhar de bere pentru bunul succes al escursiunĭĭ.

La Orade, am încunoscinţat pe „Vultur“, că mergem, să ocupăm Creta, şi apoĭ ne-am culcat spre a ne trezi diminéţă în capitala ţĕriĭ, în Budapesta.

N'am creḑut nicĭ o dată, că Pesta póte fi aşa frumósă. Şi nicĭ o dată, o spun, nu m'am dorit, şi nicĭ n'am voit, să mĕ doresc, să o visitez. Şi chiar pentru aceea póte ea mĭ-a plăcut maĭ mult.

Părăsind trenul în frumósa gară centrală, ca şi care, se spune, că puţine maĭ sînt, am luat dejunul în „New-York“, cel maĭ elegant otel. Apoĭ traversând stradele carĭ de carĭ maĭ frumóse, ne-am lăsat pĕcatele în „Rácz-fürdő“. (Un prietin spunea, că maĭ bine scris e „Raţiŭ“.) Pe drum am trecut preste podul de lanţ (lánczhid), care se încovoia sub greutatea paşilor nostri (?). Am admirat frumosul cheiŭ al Dunărĭĭ, noul palat al parlamentuluĭ şi am atras atenţiunea tuturora cu vorba nóstră românéscă. „Ezek olaszok,“ spunea unul. „Nem, hanem oláhországiak,“ rĕspundea altul maĭ cu minte. Nóuĕ puţin ne păsa.

După scaldă am trecut pe lângă palatul regal, am vĕḑut statua luĭ Hentzi şi am întrat în biserica luĭ Matia. Aci întârziasem. Ceremonia spĕlărĭĭ picióreloŕ îndeplinită de primatele se terminase, şi ĭeşiseră cu toţiĭ din biserică. E frumósă biserica acésta

Isus Christos a constituit în mijlocul societăţii credincioşilor sĕĭ, adecă în Biserica sa, un magisteriŭ pururea viŭ şi neperitor, însărcinat a învĕţa tóte popórele şi a lăţi binefacerile Rescumpĕrării de pe Cruce până la marginile pământuluĭ şi până la capĕtul vécurilor. Ceĭ dintâiŭ representanţi aĭ acestuĭ magisteriŭ, ceĭ dintâiŭ vestitorĭ aĭ cuvîntuluĭ crucii de viaţă purtător, ceĭ dintâiŭ ucenicĭ, însărcinaţi a propovedui învĕţăturile dumnezeesculuĭ Rescumpĕrător al némuluĭ omenesc, aŭ fost doĭ spre zece pescarĭ, ce s'aŭ numit Apostolĭ. Cunoscut este zelul, ce l-aŭ desfăşurat aceştĭ doĭ-spre-zece ucenicĭ întru împlinirea porunciĭ Învĕţătoruluĭ lor, cunoscut este şi succesul minunat, ce l-aŭ secerat pentru Evangelie, străbătênd aprópe tóte ţinuturile sciute pe atunci afară de hotarĕle Palestineĭ. Datorĭ aŭ fost înse şi eĭ cu datoria morţiĭ, şi după ce în tot pământul a ĭeşit vestirea lor, şi la marginile lumiĭ graiurile lor,[1]) cu sângele pecetluind Evangelia propoveduită, aŭ adurmit în pacea Domnuluĭ.

Dar cu încetarea lor n'a încetat şi nu putea înceta misiunea apostolică, Domnul adaugênd la trimiterea lor: *Şi étă eŭ cu voĭ sînt în tóte zilele până în sfârşitul véculuĭ.*[2]) În locul lor a urmat Episcopiĭ puşĭ de Spiritul Sfînt, ca să păstorésca Biserica luĭ Dumnezeŭ, care o a câştigat cu sângele sĕŭ.[3]) Noĭ putem înşira, — grăesce glasul creştinismmuluĭ prin Sfîntul Ireneŭ din véculal doilea, — pe ceĭ ce aŭ fost orînduiţĭ din partea Apostolilor episcopĭ bisericelor, şi pe următorii lor până la noĭ, carĭ n'aŭ învĕţat şi nicĭ n'aŭ cunoscut acelea, despre carĭ aiurézā ereticiĭ. Şi fiind că prea lung ar fi şirul celor ce şĭ-aŭ urmat la ocârmuirea tuturor bisericilor, pe ceĭ ce ĭese înainte cu cele ce le plac lor din mândrie deşértă, din orbire saŭ din rĕutate, îĭ vom ruşina arĕtênd tradiţiunea şi credinţa, ce o ţine prin şirul episcopilor de la Apostolĭ şi până la noĭ, Biserica cea maĭ veche şi cunoscută tuturora, fundată în Roma de ceĭ doĭ Apostolĭ străluciţĭ, Petru şi Pavel. Pentru că de lipsă este, ca tóte bisericele, adecă credincioşiĭ de pretutindenea să alerge la Biserica acésta, din causa întâietăţiĭ sale maĭ de frunte, şi în care s'a păstrat în tot de una de ceĭ împrăştiaţĭ pretutindenea tradiţiunea primită de la Apostolĭ.[4])

Episcopatul creştin aşa dar strîns grupat împrejurul Bisericiĭ Romeĭ, adecă împrejurul Episcopuluĭ eĭ, Pontificele Roman, are grava datorinţă de a continua misiunea apostolică, de a vesti în lume Evangelia, de a ţiné pururea viuă lumina credinţeĭ în mijlocul popórĕlor, fie care din rîndul lor trebuind a repeţi cu sfîntul Pavel: *Amar mie este, de nu voiŭ binevesti.*[1])

Dacă a fost vre o dată lipsă de a vesti cu stăruinţă popórĕlor sublimele învĕţăturĭ ale Evangelieĭ luĭ Christos, aceea este tocmaĭ în timpurile nóstre, când, din nenorocire, anumiţĭ învĕţaţĭ în marea lor cutezare nu s'aŭ sfiit a degrada demnitatea omuluĭ până la sórtea animalelor necuvîntătóre, dând ca resultat al pretinseĭ lor sciinţe chiar ceea ce cu jale constata Psalmistul despre un fel de pĕcătoşĭ liniştiţĭ în adâncimea pĕcatelor, carĭ în cinste n'aŭ priceput, alăturatu-s'aŭ vitelor celor fără de minte, şi asemenea lor s'aŭ făcut.[2]) În timpurile nóstre, când sub influenţa aceluia-şĭ spirit rĕŭ slăbirea şi depravarea moravurilor crescênd înaintézā spre a lua proporţiile unuĭ uragan cumplit şi menit a sgudui până în temeliĭ întrĕga societate, acuma, când din ce în ce maĭ mult se caută înăduşirea graiuluĭ creştinesc prin ţipĕtul desperat al necredinţeĭ şi indiferentismuluĭ religios, vestitoriĭ Evangelieĭ cu atât maĭ tare trebue să strige de pe acoperiş,[3]) că lécul vindecător la aceste rele nu se dă, şi reacţiunea puternică spre a scăpa omenirea de pustiirile unuĭ cataclism universal nu se găsesce de cât în religiunea luĭ Christos siugura, care înalţă demnitatea omuluĭ la rangul, ce i-la croit Dumnezeŭ în şirul făpturilor sale, singura, care póte apĕra popórĕle contra unuĭ viitor înfricoşat.

Şi într'adevĕr, demnitatea omuluĭ numaĭ ast fel se póte mântui, dacă i-se cultivă mintea cu adevĕrul curat asupra firiĭ şi destinuluĭ sĕŭ, dacă i-se arată binele neîntinat de pata rĕuluĭ ca nutriment al inimiĭ sale, ér vîrtutea cu strălucirile eĭ limpezĭ ca o ţintă, spre care trebue să se îndrepteze prin mişcările libere ale voinţeĭ sale. Acest mare şi destul de necesar învĕţământ nu póte pórni cu siguranţă numaĭ de la un alt om căcĭ şi el e supus rătăcirilor celor maĭ funeste, une orĭ chiar şi asupra adevĕrurilor elementare; ér în privinţa libertăţiĭ individuale basa tuturor libertăţilor grămădite staŭ monumentele dureróse şi nenumĕrate ale trecutuluĭ, spre a dovedi tot aşa de lămurit, unde ajunge omul încredinţându-şĭ paşiĭ conducerĭ şi stăpânirĭ sĕmĕnuluĭ sĕŭ lipsit de religiune şi mistuit fără de cruţare de focul patimiĭ înăscute de a predomina.

Învĕţătorul sigur al omuluĭ, carele să-ĭ scie inspira de la început încrederea desevârşită, că nu-l va îndrepta pe căĭ greşite şi nu-ĭ va sufoca sentimentele voinţeĭ libere prin spiritul de opresiune pătimaşă, póte fi numaĭ cela ce este însu-şĭ adevĕrul, bunătatea şi îndurarea: este numaĭ Dumnezeŭ cu nemărginita sa înţelepciune şi ĭubire, scutite prin firea lor de orĭ ce umbră de întunerec, de erĕre şi de rĕŭ. Eĭ bine, profetul Isaie, printre strălucirile deosebite ale Sionuluĭ din noul Testament, printre folósele nepreţuite, de carĭ aveaŭ a se bucura fiiĭ Bisericiĭ celeĭ adevĕrate, a prevestit şi aceea, că eĭ vor avé drept învĕţător pe Domnul însu-şĭ, carele va îmbogăţi sufletele lor cu tótă îmbelşugarea păciĭ liniştite: *Şi voiŭ pune pe toţi fiiĭ tĕĭ învĕţaţi de Dumnezeŭ, şi întru multă pace vor fi fiiĭ tĕĭ.*[1]) Mângăitórea prevestire s'a şi împlinit prin întruparea Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, preste carele şi zise apoĭ Tatăl ceresc în muntele Taboruluĭ: *Acesta este Fiul meŭ cel ĭubit pe acesta să-l ascultaţĭ.*[2])

Întrodus în şcóla acestuĭ Învĕţător dumnezeesc, omul se vede scăpat de tirănia unuĭ învĕţământ, prin care i-s'ar arĕta locul sĕŭ între animalele necuvîntătóre, şi i-s'ar reduce sórtea chiar maĭ jos de a acelora, la brăzdarea pământuluĭ, la purtarea greutăţilor zileĭ sub arşiţa unor patimĭ pururea încordate spre a-ĭ sfăşia pacea şi odihna sufletuluĭ; căcĭ dintr'un început îşĭ găsesce nespusa mângăiere la auzul marilor cuvinte, ce n'aŭ maĭ rĕsunat până atuncĭ în lume: *Eŭ sînt calea şi adevĕrul şi viaţa.*[3]) *Veţĭ cunósce adevĕrul şi adevĕrul vĕ va elibera pe voĭ.*[4]) Acolo omul a întimpinat pe însu-şĭ Creatorul sĕŭ, îmbrăcat în umilinţa naturiĭ omenescĭ, ca să pótă primi de la el cu atât maĭ uşor şi cu deplină încredere folósele cresceriĭ morale şi intelectuale: crescere, care se începe prin străbaterea minţiĭ sale cu razele nemărginiteĭ înţelepciunĭ, se nutresce şi susţine prin darul Spiritului Sfînt, prin căldura dragostiĭ deosebite a Atotputerniculuĭ, şi se întăresce prin speranţa sigură, neminţită a desevârşiriĭ inteligenţeĭ sale prin limpedea vedere şi cunóscere a adevĕruluĭ în sine însuşĭ, şi prin îndestulirea totală a voinţeĭ sale întru posedarea Binelui suprem, când după scurtul drum al vieţiĭ pământescĭ va păşi pe pragul veciniciieĭ.

La lumina adevĕruluĭ din şcóla luĭ Isus omul a învĕţat fără de nicĭ o témă de îndoinţă, că este creat după chipul şi asemĕnarea luĭ Dumnezeŭ, adecă înzestrat cu un spirit inteligent, cu totul deosebit de fiinţele din jurul sĕŭ; cu un spirit liber prin care avînd stăpânirea preste acţiunile sale póte urma binele şi a se feri de rĕŭ, ér prin acésta a ĭubi, a se apropia de Dumnezeŭ, aflându-şĭ numaĭ într'însul fericirea, după care suspină cu ardóre; cu un spirit neperitor, chemat şi destinat la o viaţă nesfârşită în sinul veciniciieĭ; cu un spirit în fine ridicat la ordinul supranatural prin rĕscumpĕrarea sa din mórtea pĕcatuluĭ cu însu-şĭ sângele Omuluĭ-Dumnezeŭ, pironit pe cruce pentru mântuirea luĭ.

Aflând adevĕrul în şcóla luĭ Isus, şi ajungênd printr'însul la cunóscerea înaltuluĭ sĕŭ destin, ca un interes propriŭ al sĕŭ şi nelegat de nicĭ o condiţiune a vieţiĭ sociale fără esclusiv numaĭ de firea spirituală a sufletuluĭ sĕŭ, şi ast fel cunóscênd, că, deşi este menit a trăi pe pământ în legătură cu societatea aprópeluĭ sĕŭ, îşĭ păstrézā totuşi individualitatea sa neştirbită şi provĕdută cu drepturĭ, ce nu i-se pot prescrie, cu favoruri cerescĭ, ce nu i-se pot ataca, cu datorinţe, ce trebue să şi-le împlinéscă chiar şi atuncĭ, când lumea întrégă s'ar scula împotriva luĭ: omul, cunoscênd adevĕrul. se vede, se simte scos din întunerecul erorilor, în care de vécurĭ era cufundat, şi ridicându-şĭ cu mândrie adevĕrată fruntea spre ceriul deschis deasupra capuluĭ sĕŭ, sub impresiunea recunoscinţeĭ cătră Înaltul sĕŭ Învĕţător, aude isbugnind din adâncul inimiĭ sale· Mărire Ţie, Dómne, mărire Ţie!

O, da! Prin învĕţăturile luĭ Isus omul şĭ-a vĕdut demnitatea ridicată din noroiul

[1]) Rom. 10, 18.
[2]) Matt. 28, 20.
[3]) Act. 20, 28.
[4]) Lib. I. contr. haeres. c. 3.

[1]) I. Cor. 9, 16.
[2]) Ps. 48, 12.
[3]) Matt. 10, 27.

[1]) Isa. 59, 13.
[2]) Luc. 9. 35.
[3]) Ioan. 14, 6.
[4]) Ioan. 8, 32.

---

zidită în stil gotic, cu podóbele sale, cu fereştile colorate şi cu colonadele sale de un desemn aşa de variŭ şi felurit şi de un colorit aşa de viŭ, cât fără voe îţĭ aducĭ a minte, că pe un turn al bisericiĭ stă corbul Huniadescilor, şi că tatăl luĭ Matia a fost Ĭoan Corvinul, un român de la noĭ. Mulţămind luĭ Dumnezeŭ, că ne-a adus în pace până aci, am ĭeşit şi trecênd pe lângă gimnasiul Francisc-Ĭosefin, unde un ficior de popă românesc, esceléză printre fiiĭ magnaţilor Ungarieĭ, am grăbit prin maĭ multe strade până la restaurantul Frischauf, unde aveam masa.

Şi nicĭ că se putea alt cum, să prânzim airia de cât în pivniţa restaurantuluĭ la lumină electrică. Am făcut multă cinste culineĭ, căcĭ stomachul era gata, să facă revoluţie.

După prânz ne-am împrăştiat, orĭ maĭ bine ne-am împărţit în grupe: uniĭ aŭ mers la grădina zoologică, la parlamentul cel noŭ, la Dunăre, ér alţiĭ, între carĭ şi eŭ, am percurs cu trenul electric subpământean tótă Pesta, până ce am ajuns érăşĭ la lumina zileĭ în város liget. Aci am privit grupa edificiilor istorice: castelul de la Hunedóra, turnul din Sighişóra etc. rĕmase de la esposiţie, şi am întrat în esposiţia internaţională de pictură, care se deschisese chiar în ziua aceea.

Regret fórte mult, că mĭ-am perdut catalogul tablourilor, în care însemnasem câte va pânze celebre. Observ de astă dată atâta, că de şi era ziua deschiderĭ, esposiţia, de alt cum fórte frumósă şi interesantă, era slab cercetată.

De aci ne-am suit pe „imperiala“ unuĭ tramcar şi am admirat tótă frumuseţa stradeĭ Andrássy fórte elegante şi fórte moderne. Special edificiile octogonuluĭ sînt de o eleganţă surprinzĕtóre. În cale am vĕdut opera, apoĭ maĭ târziŭ în alte strade teatrul naţional, seminariul central, academia şi alte edificiĭ monumentale şi ne-am terminat tourul bênd, o bere de Pilsen la reduta oraşuluĭ. În drumul cătră gară am remarcat dóuĕ firme scrise şi românesce: „deposit de haĭne gata“ şi „fabrica de porţĕlan de al nostru (acestea treĭ vorbe eraŭ rĕŭ scrise) şi din străinătate.

Séra am părăsit Pesta şi am plecat maĭ de parte spre Croaţia. Sdrobiţĭ de atâta umblet, am adurmit în dată după cina, ce am luat-o pe tren, şi nu ne-am trezit de cât în momentul trecerĭ în Croaţia.

(Va urma.)

lumiĭ trecĕtóre, până la aceea a fiiilor luĭ Dumnezeŭ, ér sentimentul libertăţiĭ, ce i-s'a smuls din cătuşele patimilor, ĭ-a întărit, şi până întru atâta ĭ-a făcut inviolabil sanctuarul consciinţeĭ din peptul sĕŭ, în cât se simte mare, înălţat şi liniştit chiar şi sub lovirile cele maĭ neîndurate ale vieţiĭ din valea plângerilor. Pentrucă în acela-şĭ dumnezeesc Învĕţător i-s'a dat tot o dată modelul fără de sémĕn al tuturor vîrtuţilor. şi încă nu numaĭ ca un ideal sec, ale căruĭ frumseţe póte că le-ar sci admira, dar fără de a se şi sci îndupleca a le întipări întru zilnicele sale acţiuni. Îndemnând pe om a-ĭ urma calea cea grea a vîrtuţilor, Isus ĭ-a dat şi mijlócele de lipsă spre a se puté ţiné cu statornicie pe urmele luĭ, lăsându-ĭ în tainele sfinte, ce aŭ isvorit din străpunsă cósta sa, o comóră nesecată de darurĭ cu al căror ajutor îşĭ va puté dobîndi ĭertarea pĕcatelor şi va puté ajunge la scopul sĕŭ ca un muncitor, căruia rĕsplată se datoresce, ca un ostaş, căruia i-se dă cununa, căcĭ bine s'a luptat. Pregătind acéstă rĕsplată de fericire fără de sfârşit celor ce păzesc poruncile sale, Christos în acela-şĭ timp a arĕtat omuluĭ împetrit întru pĕcatele sale prăpastiile întunereculuĭ celuĭ maĭ din a fară, înfricoşatele speluncĭ ale ĭaduluĭ, unde stăpânesce plângerea şi scrîşnirea dinţilor.[1]) Spre a scăpa pe om de acéstă pedépsă nesfârşită, croită de dreptatea luĭ Dumnezeŭ pĕcatuluĭ de mórte, Isus întru nemărginita sa bunătate ca unul, carele n'a venit în lume, să cheme pe ceĭ drepţĭ, ci pe ceĭ pĕcătoşĭ la pocăinţă, s'a îndurat a se aseména pe sine unuĭ păstor, carele lasă nóuĕ zecĭ şi nóuĕ de oĭ în pustie spre a merge după ceea ce s'a perdut, şi aflându-o o aduce pe umerĭĭ sĕĭ;[2]) unuĭ părinte, carele se bucură şi se veselesce îmbrăţişând pe fiul sĕŭ cel rĕtăcit, căcĭ mort era şi a înviat, şi perdut era şi s'a aflat;[3]) şi carele se lasă, să-ĭ sărute piciórele o femee pĕcătósă şi îĭ ĭértă multe pĕcate, căcĭ mult a ĭubit.[4])

Căděnd, ca şi acéstă femee pĕcătósă, la piciórele aceluia-şĭ Mântuitor restignit pentru ĭertarea nóstră, şi privind cu speranţă spre nemărginita bunătatea luĭ, sfîntul Augustin cu ochĭ scăldaţĭ în lăcrimĭ a esclamat: Numaĭ tu singură eştĭ, o dreptate, o inocenţă, incunjurată de o lumină curată şi strălucitóre, care îndestulescĭ nesăturatele nóstre dorinţe. În tine găsim noĭ odihna profundă şi viaţa plină de o linişte neměsurată. Cine întră în tine, întră în plinătatea bucurieĭ, desfătându-se la isvorul însu-şĭ al binelui suprem! O, în tinereţele mele, alunecând pe povîrnişul plăcerilor, eŭ repede m'am depărtat de la tine, o Dumnezeul meŭ, şi rătăcind în dată făcutu-m'am mie însu-mĭ o întinsă pustietate de durere! Ce altă sórte maĭ avem de aşteptat? Făcutu-ne-aĭ tu, Dómne, pentru tine, şi vecĭnic neliniştită este inima nóstră, până când nu se odihnesce întru tine.[5])

Pe cum apoĭ după asprimile îngheţuluĭ din érnă, la ivirea binefăcătórelor raze de lumină şi de căldură ale sóreluĭ de primăvară, se deştéptă din amorţire fiinţele vĕdute, reînviază şi rĕsar din recele pământ, reînoindu-şĭ orĭ dobîndindu-şĭ forţele pentru conservarea vieţiĭ, pentru crescerea şi reproducerea lor; ast fel la ivirea luĭ Isus Christos, sórele inteligenţelor şi al inimilor, în ordinul moral, împreună cu individul s'a deşteptat din letargia seculară şi societatea omenéscă, părăsind întunecimea idolilor şi cu paşĭ măreţĭ îndreptându-se spre o viaţă nóuă, vrednică de menirea eĭ. Istoria a dóuĕ milĭ de anĭ cu mândrie dovedesce, că orĭ unde a străbătut dumnezeésca luĭ Evangelie cu strălucirea învĕţăturilor luĭ, cu sfinţenia poruncilor luĭ, cu blândeţa, tăria şi adâncimea simplicităţiĭ admirabile a maximelor luĭ, acolo în scurtă vreme fără de sguduirea formelor de ocârmuire, fără de comploturĭ, fără de măgulirea patimilor, ba chiar în butul violenţeĭ foculuĭ, ferului şi a tot felul de persecuţiunĭ din partea tiranilor, — a schimbat faţa pământuluĭ, împrăştiind cu îmbelşugare printre ómenĭ germeniĭ sănătoşĭ aĭ uneĭ renascerĭ sociale, ca şi care nu s'a maĭ vĕdut, şi aruncând basele uneĭ civilisaţiunĭ puternice şi glorióse, care n'a întârziat a se ridica pe ruinele bărbarieĭ maĭ mult orĭ maĭ puţin împodobită cu nisce aparenţe culturale.

Principiul fundamental al societăţiĭ omenescĭ în adevĕr, spre a nu schiţa de cât în lineamintele cele maĭ generale acest tablóŭ minunaŭ, — este autoritatea, prin care se manţine ordinea, şi se stabilesce unitatea armonică a corpuluĭ social din mulţimea raporturilor, ce resultă între ómenĭ prin firea lucrurilor, şi prin împrejurările feluritelor gradurĭ de capacitate intelectuală, de muncă saŭ de avere. Cu cât acest principiŭ e maĭ solid, maĭ respectat, maĭ adânc întipărit în inimile membrilor societăţiĭ, cu atât maĭ tare e garantată esistenţa eĭ liniştită, cu atât maĭ mult e asigurat progresul şi înflorirea eĭ. Şi din contră în mĕsura, în care se ştirbesce acest principiŭ prin nerespectarea luĭ din partea supuşilor, saŭ prin excesele, abusurile şi esagerările pornite din partea celor ce ar fi chemaţĭ a-l susţiné, în aceea-şĭ mĕsură se slăbesce societatea însă-şĭ, i-se veştedesc ródele, i-se micşoréză orĭ chiar i-se curmă binefacerile.

Eĭ bine, Isus Christos, ridicând demnitatea individuluĭ, a regulat şi raporturile sale deosebite în societate, apărând la locul întâiŭ şi punênd sub păvaza ceriuluĭ prestigiul autorităţiĭ în tótă întinderea sa. Pentru că pe de o parte a legat de inimile supuşilor ca mare datorinţă de consciinţă respectul faţă cu suprema autoritate publică prin aceea, că a înrădăcinat întru dînşiĭ convingerea, că tótă puterea vine numaĭ de la Dumnezeŭ; şi prin acésta, de vreme ce ĭ-a umilit, ĭ-a şi înălţat făcêndu-ĭ, să scie, că ascultând pe stăpânitoriĭ lor, eĭ nu ascultă fără numaĭ pe Atotputernicul, carele ĭ-a creat, carele îĭ conservéză şi-ĭ conduce la scopul esistenţeĭ lor, şi carele în origine singur are stăpânire legitimă şi naturală preste eĭ: Tot sufletul stăpânirilor celor maĭ înalte să se supună a poruncit el, *că nu este stăpânire fără numaĭ de la Dumnezeŭ.*[1]) Ér pe de altă parte, înălţând la o laltă cu prestigiul autorităţiĭ vaŭa şi cinstea purtătorilor eĭ, n'a întrelăsat de a umili pe aceştia şi de a precurma pornirile lor spre trufie, despotism şi tirănie, aducêndu-le a minte, că dînşiĭ numaĭ *slujitorĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ sînt,*[2]) înaintea căruia aspră rĕspundere vor avé să dea pentru modul, cum îşĭ împlinesc deregătoria: *Judecată cumplită va fi celor marĭ,* după ce Stăpânul tuturora el este, şi nu se va rusina de faţă, nicĭ se va sfiĭ de mărire că şi pe cel mic şi pe cel mare el l-a făcut, şi de toţĭ asemenea luĭ este pronie.[3]) Punênd Christos pe acéstă basă nestrămutată principiul autorităţiĭ, ĭ-a dat un caractĕr sacru, l-a scos din jocul schimbăcios al opiniunilor omenescĭ, şi l-a ferit tot o dată şi de învinuirile, că ar fi un jug odios menit a încătuşa libertatea supusuluĭ. Pentru că, libertate însemnéză a puté ajunge, la scopul, ce-ţĭ stă dinainte, neîmpedicat de nimenea; sciind aşa dar supusul, că ascultând de autoritate nu ascultă fără numaĭ de Dumnezeŭ, şi încă maĭ sciind, că acesta a dat chiar morţiĭ pe însu-şĭ Fiul sĕŭ, numaĭ ca să-ĭ facă luĭ cu putinţă mântuirea şi fericirea: supusul creştin, plecându-şĭ capul cu reverinţă înaintea autorităţiĭ, îşĭ păstréză neatins dreptul de a striga cu tărie: Eŭ sînt liběr!

Rĕspunděnd drept aceea Tertulian celor ce acusaŭ pe creştinĭ de rĕsvrătitorĭ Cesaruluĭ, căcĭ nu voiaŭ, să se închine icóneĭ luĭ schimbate în idol, a pronunţat la lumina învĕţăturilor luĭ Christos marile cuvinte: Nu printre rîndurile nóstre, ci printre ale vóstre căutaţĭ rĕsvrătitorĭ, că ceĭ ce aduc Cesaruluĭ linguşirile cele maĭ marĭ, aceia sînt, carĭ urzesc întru ascuns comploturĭ contra luĭ. Printre noĭ înse de aceştia nu se găsesc; şi dacă totuşĭ maĭ trage cineva la îndoélă supunerea nóstră Cesaruluĭ, pe cum şi evlaviósa nóstră cinstire faţă cu el, să scie atuncĭ, că noĭ nu putem să nu recunóscem în persóna luĭ pe suveranul pus de la Dumnezeŭ. Ér pentru ceea ce se cere de la noĭ, pe partea nóstră gata sîntem a da Cesaruluĭ numele de domn, dar să nu ne siléscă nimenea a adauge la acest nume şi 'idea de Dumnezeŭ; căcĭ alt fel noĭ sîntem liberĭ. Noĭ n'avem alţĭ stăpânĭ fără numaĭ pe vecĭnicul şi atotputernicul Dumnezeŭ, carele şi Cesaruluĭ stăpân este.[1])

Legarea supuşilor înse de putere prin iubire şi respect, şi a puterĭĭ de supuşĭ érăşĭ prin iubire şi prin grea rĕspundere din partea celor ce o ţiu, este numaĭ începutul binefacerilor religiunĭĭ creştine, căcĭ spiritul sĕŭ binefăcĕtor se estinde maĭ departe, până la cele maĭ de pe urmă raporturĭ sociale. Orĭ cât de bune şi de înţelepte ar fi legile civile privitóre la regularea tuturor acestor raporturĭ, dacă lipsesc bunele moravurĭ, societatea nu póte prospera cum se cuvine. În zădar s'ar căuta însĕ moravurĭ bune fără de religiune. Şi dacă o prea durerósă esperinţă, care se confirmă tot maĭ mult, n'ar fi în stare a ne dispensa de la orĭ ce demonstraţiune şi n'am fi siliţĭ să pipăim cu degetul, că omenirea fără de credinţă este asemenea unuĭ torente îngrozitor, carele pustiesce tot, ce întimpină în drumul sĕŭ; dacă nu s'ar înfăţişa ochilor noştri uĭmiţĭ acea priveliște înspăimîntătóre, în care isbugnirile cele maĭ deosebite ale ignoranţeĭ, ambiţiunĭĭ, lacomieĭ şi nelegiuirilor se întrec spre a dovedi, că strălucirea adevĕruluĭ, sfinţenia dreptuluĭ, frumuseţa onestităţiĭ n'ar fi alta, fără numaĭ nisce cuvinte góle, de felul acelora, adaugem noĭ, carĭ îmbogăţesc tristul vocabular al uneĭ culturĭ fără de Dumnezeŭ; dacă în deosebĭ la popórĕle creştineştĭ ar maĭ puté rĕmâné fie cât de mică îndoinţă asupra faptuluĭ, că orĭ ce cultură smulsă de sub înrîurirea spiritualuĭ creştinesc ar fi deosebită de acele morminte văruite din Evangelie, carĭ din afară se arată frumóse, ér din lăuntru sînt pline de ósele morţilor şi de tótă necurăţenia,[2]) adecă o spoélă lustruită, care îţĭ ademenesce privirea, dar care ascunde în mod fórte străvĕdĕcios desastrele anarchieĭ amestecate cu cruḑimile barbarieĭ; dacă, zicem, ar maĭ trebui a se dovedi un adevĕr necontestabil ca şi acesta, atuncĭ gata ar fi însă-şĭ înţelepciunea păgână a ne arĕta, că recunóscerea Dumnezeuluĭ celuĭ adevĕrat este cea maĭ mare calamitate pentru stat, şi că cine strică religiunea, subsapă fundamentul orĭ căreĭ societăţĭ omenescĭ.[3])

Încunjurându-se legea preadreptuluĭ Judecător, martor ocular la acţiunile omuluĭ, ce îl va maĭ sci îndemna pe acesta cu tărie, ca să urmeze vîrtutea în tóte direcţiunile vieţiĭ, începênd de la moderarea mişcărilor celor maĭ secrete ale inimiĭ sale, şi ce îl va maĭ puté împedeca, ca să nu-şĭ înalţe tronul patimilor sale pe negligenţa marilor datorinţe, ce le are el ca om, ca părinte, ca cetăţan? Nu codicele civil, pentru că acela, ca orĭ ce legislaţiune omenéscă, se mărginesce la regularea acţiunilor esterne şi încă nu la tóte, şi mut este faţă cu pornirile interne ale consciinţeĭ. Nu codicele penal, pentru că rigórea acestuia aprópe numaĭ atuncĭ atinge pe cel vinovat, când el n'a fost destul de iscusit spre a se subtrage de la ochiĭ scurt-vĕdĕtorĭ aĭ judecătoruluĭ pământesc. Nu forţa brutală, pentru că acésta lovind trupul nu atinge inima, ca s'o înduplece spre bine. Şi apoĭ câte nu sînt căile născocite spre a fugi şi scăpa de urmările tuturor acestora; câte nu sînt şi mijlócele spre a puté acoperi înaintea mulţimiĭ cu haĭna onestităţiĭ şi nevinovăţieĭ fărădelegile cele maĭ marĭ!

Nu acestea, ci Domnul este carele

---

[1]) Matt. 22, 13.
[2]) Luc. 15, 4.
[3]) Luc. 15, 32.
[4]) Luc. 7, 47.
[5]) Confess.

[1]) Rom. 13. 1.
[2]) Hebr. 13, 17.
[3]) Sap. 6, 6.

[1]) Apol. c. 33, 37.
[2]) Matt. 23, 27.
[3]) Plato, De leg. lib. X.

mântuesce poporul,[1]) şi carele prin dreptatea sa înalţă némul[2]) şi mărirea poporului, ce se apropie de dînsul,[3]) că de n'ar păzi el cetatea, în deşert ar priveghia, cel ce o păzesce pe ea.[4]) Numaĭ prea sfînta sa Biserică este acea maică adevărată a némuluĭ omenesc, carea, proclamând sĕrbătoresce absoluta egalitate a tuturor ómenilor înaintea luĭ Dumnezeŭ, a sdrobit lanţurile sclavieĭ ruşinóse, în care omul une orĭ era bun numaĭ a îngrăşa pesciĭ stăpânuluĭ sĕŭ, şi a mântuit sórtea femeiĭ, osîndită până atuncĭ a purta jugul preputinţeĭ, cupidităţiĭ şi volnicieĭ celuĭ, ceĭ era destinat, să-ĭ fie soţ, protector şi conducĕtor, dându-ĭ putinţa de a se împărtăşi din dumnezeescile strălucirĭ ale aceleia, ce a fost înălţată la demnitatea de a fi Muma adevărată a Creatoruluĭ sĕŭ.

Numaĭ Biserica sfîntă a fost, care a întărit familia, basa societăţiĭ întregĭ, prin economia uneĭ taĭne marĭ, preste care vighézā nemijlocit, apĕrându-o şi rĕsbunându-o însu-şĭ cela ce dintru început a zidit bărbat şi femee si ĭ-a unit prin legătura indisolubilă a dragostiĭ şi datorinţelor într'un singur trup şi într'o singură inimă. Numaĭ ea, care supune pe copiĭ părinţilor cu un fel de supunere libĕră, şi pe părinţĭ îĭ îmbracă cu o plăcută autoritate asupra copiilor lor; carea scie porunci cu tărie slugilor, să asculte pe stăpânĭĭ lor întru dreptatea inimiĭ, cu bunăvoinţă slugindu-le ca Domnuluĭ şi nu ca ómenilor,[5]) ér stăpânilor, nu numaĭ să dea slugilor, ceea ce este cu dreptul şi cu tocméla,[6]) ci să-ĭ ĭubéscă, să le premérgă cu esemplu bun, că dacă nu pórtă grije de aĭ sĕĭ şi maĭ vîrtos de aĭ caseĭ lor, de credinţă s'aŭ lăpĕdat şi sînt de cât cel necredincios maĭ rĕĭ.[7]) Numaĭ Biserica sfîntă a fost, care a alinat suferinţele sĕracilor, îndreptându-le speranţele spre bunătatea celuia ce hrănesce pasĕrile ceriuluĭ şi îmbracă criniĭ câmpuluĭ, şi a impus bogaţilor, să nu se laude în trufiile lor, ci să-şĭ rĕscumpere pĕcatele sărind cu mile întru ajutorul sĕracilor, dacă nu vor, ca în ziua Domnuluĭ rugina aurului şi argintuluĭ să le fie mărturie vecînicieĭ lor osîndirĭ.[8])

Scurt numaĭ din graiul acesteĭ preasfinte Bisericĭ a audit omenirea cuvîntul de fapte lucrător, îndreptat fiiilor sĕĭ: binecuvîntaţĭ pe ceĭ ce ve prigonesc pe voĭ, binecuvîntaţĭ şi nu osîndiţĭ; bucuraţi-vĕ cu ceĭ ce se bucură, şi plângeţĭ cu ceĭ ce plâng; cu dragoste frăţéscă unul pe altul ĭubind; cu cinstea unul pe altul maĭ mare făcênd; întru nădejde bucurându-vĕ, întru nĕcas răbdând, întru rugăciune îngăduind; niměruĭ rĕŭ pentru rĕŭ rĕsplătind; făcênd purtare de grije de cele bune înaintea tuturor ómenilor; şi de este cu putinţă, încât este despre voĭ, cu toţĭ ómeniĭ avênd pace, niměruĭ cu nimica nu fiţĭ datorĭ, fără numaĭ cu a ĭubi unul pe altul, că cel ce ĭubesce pe altul, legea a împlinit.[9])

Biserica luĭ Christos, adaugênd la vîrsta sa anĭ preste anĭ şi vécurĭ preste vécurĭ, nu-şĭ perde nimica din vigórea şi frumuseţa tinereţelor sale; căcĭ unul şi acela-şĭ este spiritul de adevĕr şi de ĭubire, carele o înflăcăréză necontenit preste timpurĭ depărtate: spirit neschimbător, ca şi vecînicul Dumnezeŭ, de la carele preste dînsa cu plinire s'a vĕrsat; unul şi acela-şĭ este cela ce o apĕră şi o face, să ĭese pururea învingĕtóre, robustă şi plină de viaţă din luptele cele maĭ marĭ: Isus Christos, carele este ĭerĭ şi astădĭ, acela-şĭ şi în vecĭ,[10]) aĭ căruĭ anĭ nu se vor împuţina,[11]) şi ale căruĭ cuvinte neperitóre vor rĕmâné şi atuncĭ, când ceriul şi pămîntul nu vor maĭ fi.[12]) Astădĭ aşadar, ca şi ĭerĭ, ca şi în viitor, Isus Christos de pe tronul vecînicieĭ sale mărirĭ nu încetéză de a chema la sine prin glasul Bisericiĭ sale némul omenesc spre a-l mângăia, vindeca şi ferici cu darul nesfârşitelor sale bunătăţĭ: *Veniţĭ la mine toţĭ ceĭ osteniţĭ şi însărcinaţĭ;* veniţĭ toţĭ, ceĭ ce vĕ osteniţĭ rătăcind pe drumurile colţuróse a tot felul de erorĭ, unde v'aŭ condus cu basme meşteşugite prorocĭ mincinoşĭ; veniţĭ toţĭ, ceĭ ce gemeţĭ însărcinaţĭ sub grózнica povară a deşertelor făgăduinţe de odihnă, cu carĭ v'aŭ ademenit cârtitorĭĭ, grăitorĭĭ de rĕŭ, născuţĭ spre vînare şi stricăciune; deşteptaţi-vĕ şi veniţĭ la mine, popórĕ cufundate în întunerec şi în umbra morţiĭ, popórĕ lâncedite în chaosul durerĭĭ, de unde a dispărut viaţa vrednică de voĭ; părăsiţĭ pe ceĭ ce pentru lăcomie cu cuvinte amăgitóre pe voĭ v'aŭ precupit, părăsiţĭ pe ceĭ ce vor, să vĕ astîmpere setea, şi eĭ nu sînt de cât norĭ fără de apă, ce se pórtă de vînturĭ; părăsiţĭ pe ceĭ ce vor, să vĕ dea progres şi înflorire, şi eĭ nu sînt de cât copacĭ tomnaticĭ neroditorĭ, de dóuĕ orĭ morţĭ şi desrădăcinaţĭ; părăsiţĭ pe ceĭ ce vor, să vĕ ilumineze, şi eĭ nu sînt de cât stele rătăcitóre, cărora negura întunereculuĭ în veac se păzesce[1]): *Veniţĭ la mine toţĭ ceĭ osteniţĭ şi însărcinaţĭ, şi eŭ vĕ voiŭ odihni pe voĭ!*[2]).

II.

Misiunea mea în mijlocul vostru, o Preaĭubiţilor meĭ Fraţĭ, este de a conti'nua propovĕduirea acesteĭ Evangeliĭ dumnezeescĭ, de a vĕ da vóuĕ ceva dar spiritual spre întărirea vóstră, ca să mĕ mângâiŭ împreună cu voĭ prin credinţa cea dimpreună a vóstră şi a mea.[3]) Gândul înse de a lua asupra mea acéstă gloriósă, dar înfricoşată sarcină în împrejurările cele maĭ grele pentru episcopatul Bisericiĭ luĭ Christos în general, ar fi înspăimîntat de sigur şi alt cum destul de mărginitele mele puterĭ, dacă n'aşĭ fi fost spriginit, îmbărbătat şi întărit de gândul maĭ înalt, că trebue să mĕ supun cu umilinţă voinţeĭ Celuia ce-şĭ alege cele slabe ale lumiĭ, ca să ruşineze pe cele tarĭ,[4]) şi carele se servesce de cele maĭ de jos ale pămîntuluĭ spre a-şĭ arĕta puterea şi mărirea. Şi am cea maĭ desevârşită convingere, că venind la voĭ cu acéstă sarcină pe umerĭĭ meĭ, împlinesc voinţa luĭ Dumnezeŭ. Pentru că misiunea am primit-o de la Isus Christos prin Vicariul sĕŭ pe pămînt, Pontificele Roman, următorul Sfîntuluĭ Petru.[5]) Părintele Părinţilor, Capul tuturor capilor, Archiepiscopul Bisericiĭ de sub ceriŭ,[6]) fundamentul episcopilor, columna credinţeĭ adevărate şi învĕţătorul religiuniĭ;[7]) de la care trebue să luăm întărirea credinţeĭ, căcĭ de la început el este fântâna neîntinată a curatuluĭ adevĕr, portul liniştit al întregiĭ Bisericĭ contra tuturor tempestăţilor; de la care am învĕţat cu Sfîntul Vasilie a propovedui cu fruntea deschisă credinţa strămoşéscă,[8]) şi de unde, după o frumósă espresiune, şĭ-aŭ înarmat cu crucea rosturile aceĭ vulturĭ măreţĭ, sub ale căror aripĭ aŭ venit părinţiĭ nostri pe aceste locurĭ întinse şi bogate. Sperând aşa dar cu fiéscă încredere în ajutorul luĭ Dumnezeŭ şi întărindu-mĕ prin autenticitatea misiuniĭ mele, sili-voiŭ din ce în ce maĭ mult a mĕ îmbrăca în zaua credinţeĭ şi a dragostiĭ şi în coifful speranţeĭ de mântuire,[9]) spre a mărturisi până la cea din urmă picătură a sângeluĭ meŭ pe Christos înaintea ómenilor, spre a vĕ propovedui Evangelia sa, şi spre a dovedi alipirea mea sinceră şi necondiţionată cătră Scaunul Sfîntuluĭ Petru în care el a pus cheile credinţiĭ.[10]) Ér sub impresiunea neştérsă a acestor sentimente, ce-mĭ străbat inima, şi carĭ ca şi ale vulturuluĭ vor înoi pururea tinereţele mele, cu cea maĭ adâncă veneraţiune mĕ plec înaintea preagloriosuluĭ următor al aceluia-şĭ Principe al Apostolilor, Leon XIII: Prea Fericituluĭ şi Prea Sfinţituluĭ şi întocmaĭ Ângerilor întru Christos Părintele Părinţilor şi Stăpân a tóte adeveritele apostolescĭ biserică, ca un rob Ţie înainte căděnd, sărut urmele picióreloр Mărieĭ şi Prea Sfinţieĭ Tale: Putere şi Domnie![1])

Întărirea mea este după aceea întru clemenţa suverană a Maiestăţiĭ Sale Augustuluĭ nostru Împĕrat şi Rege Apostolic Francisc Iosif I. carele de o jumătate de veac împarte binefacerile uneĭ domniĭ glorióse preste hotarĕle preaĭubiteĭ nóstre Patriĭ. Depunênd cu tótă lealitatea şi sinceritatea inimiĭ mele la treptele Înaltuluĭ sĕŭ Tron tributul fidelităţiĭ, supunerĭĭ şi devotamentuluĭ meŭ celuĭ maĭ profund, declar sĕrbătoresce, că sub inspiraţiunea datorinţeĭ sacre de a se da Cesaruluĭ, cele ce sînt ale Cesaruluĭ, mĕ voiŭ sili cu deplină sîrguinţă, a întinde modestul meŭ concurs tuturor preocupărilor înţelepte şi bunelor ostenelĭ ale factorilor constituţionalĭ pentru prosperarea Statuluĭ; de vreme ce sper cu tărie, că nicĭ eŭ nu voiŭ fi lipsit de spriginul lor întru administrarea bisericiĭ, trebuind a se da şi luĭ Dumnezeŭ, cele ce sînt ale luĭ Dumnezeŭ; ca ast fel pe tóte căile să se asigure pacînica fericire a acelor ce în unul şi acela-şĭ timp sînt şi cetăţenĭ şi şi credincioşĭ aĭ Evangelieĭ. Cu umilinţă îmĭ ridic apoĭ glasul rugăciuniĭ mele cătră Împĕratul Împĕraţilor şi al Domnitorilor Domnitor cerênd, ca pe Prea Înălţatul şi de Christos Ĭubitorul nostru Rege Apostolic, să-l încununeze cu arma adevĕruluĭ şi a bunăvoinţeĭ, să umbréscă asupra capuluĭ sĕŭ în ziua de luptă, împuterind braţul sĕŭ şi înălţând drépta sa, să-ĭ dăruéscă adâncă şi stătătóre pace, să grăéscă întru inima sa cele bune pentru Biserica luĭ şi pentru tot poporul luĭ, ca viaţă lină şi neturburată să petrecem întru tótă bună credinţa şi curăţia.[2])

Întărirea mea este întru îndrumările înţelepte şi părintésca bunăvoinţă a ilustruluĭ cor episcopesc al Provinţeĭ nóstre mitropolitane, şi în deosebĭ a preavredniculuĭ eĭ cap nemijlocit şi al meŭ glorios predecesor, faţă de carele pururea neştérsă voiŭ păstra în peptul meŭ cea maĭ viuă gratitudine şi recunoscinţă, căcĭ cu o fórte rară amabilitate s'a îndurat a me adăposti la sine timp îndelungat, până când mânile pe capul meŭ punêndu-şĭ a chemat darul apostolieĭ asupra mea. Întrând ca cel din urmă în rîndurile vóstre, Preaveneraţilor Părinţĭ, mĕ voiŭ sili cu stăruinţă neobosită, ca îmbărbătat de strălucitul vostru esemplu să muncesc cu încordare munca Domnuluĭ şi să cultivez în peptul meŭ şi în acţiunile mele spiritul dragostiĭ şi frăţietăţiĭ. Şi voiŭ face acésta cu inimă bună, pentru că mare este porunca Apostoluluĭ, ca toţĭ într'un suflet cu o gură să preamărim pe Dumnezeŭ şi Tatăl Domnuluĭ nostru Isus Christos,[3]) pentru că „acésta,“ spre a mĕ esprima cu fericitul Mitropolit Ioan, „o recer imperativ şi împrejurările deplorabile ale timpuluĭ, în carele trăim, carele fiindu-ĭ zilele rele, provócă cea maĭ ageră activitate din partea tuturor, carĭ aŭ chiemare a lucra în via Domnuluĭ, de o dată înse face necesară şi solidaritatea acelora în tóte lucrările; ca toţĭ să lucrăm cu puterĭ unite, căcĭ unul este Domnul, aĭ căruĭ lucrătorĭ sîntem, una este şi ţinta, la carea nisuim, acelea ne sînt şi interesele, şi omogene şi cercurile de activitate, în carĭ operăm; carĭ tóte le facem ca ministri aĭ Sfinteĭ Maĭce Bisericĭ, despre care S. Augustin zice: Biserica în comun se rógă, în comun lucréză, în comun se ispitesce.“[4])

Încrederea, întărirea şi speranţa mea este întru spiritul de dragoste, de jertfă şi de supunere în Domnul, de care vĕ sciŭ, că sînteţĭ înflăcăraţĭ o, Preaĭubiţilor meĭ Fraţĭ

---

[1]) Est. 20, 9.
[2]) Prov. 14. 35.
[3]) Ps. 148, 14.
[4]) Ps. 126, 1.
[5]) Efes. 6. 5.
[6]) Col. 4, 1.
[7]) I. Tim. 5, 1.
[8]) Jac. 5, 3.
[9]) Rom. 12.
[10]) Hebr. 13, 8.
[11]) Ps. 101, 28.
[12]) Luc. 21, 33.

[1]) Iud. 1. 13.
[2]) Matt. 11, 28.
[3]) Rom 1, 12.
[4]) I. Cor. 1, 28.
[5]) Mineul, 18 Febr.
[6]) S. Theod. Studit. L. 2, epist. 12.
[7]) Synax. 12. Mart.
[8]) Epist. 92 ad Domas.
[9]) I. Thes. 5, 8.
[10]) S. Theod. Studit. Epist 63.

[1]) Formula de închinaţiune cătră Pap de la Roma, prescrisă în Pravila din Tîrgovişte de la anul 1652,
[2]) II. Concil. Prov.
[3]) Liturg. S. Vas.
[4]) Rom. 15, 6.

aĭ Veneratuluĭ cler diecesan. Acest preţios ajutor la locul întâiŭ cu nestrămutată încredere îl sperez de la membriĭ Veneratuluĭ Capitlu al bisericiĭ Catedrale, chemaţi maĭ de aprópe a uşura sarcina mea prin sfaturile lor înţelepte şi prin esperienţa bogată a lucrurilor, zilnic avênd a munci împreună cu mine pentru manţinerea şi desvoltarea instituţiunilor nóstre, pentru promovarea binelui şi pentru propăşirea dieceseĭ pe tóte terenele deschise ostenelelor mele pástoresci. Cu atât maĭ fundată îmĭ este speranţa acestuĭ concurs credincios, şi neinspirat fără numaĭ de marile interese ale causeĭ Domnuluĭ, din partea Veneratuluĭ Capitlu, cu cât, încă fiind eŭ în depărtare, m'a mângâiat nespus de mult prin bunăvoinţa, ce mĭ-a arătat-o în terminiĭ ceĭ maĭ măgulitorĭ, prin glasul autorisat a doĭ ilustri aĭ sĕĭ representanţi: prin cela ce de la începutul dieceseĭ vighéză ca şi o sentinelă neadurmită, şi muncesce la bătrâneţele sale venerabile cu încordare şi vigóre pururea întinerită pentru binele eĭ, Ilustrissimul şi Reverendissimul Preposit şi Prelat pontificiŭ Domnul *Ştefan Moldovan;* apoĭ prin cela ce, la însărcinarea Veneraţilor sĕĭ confraţi, a ţinut frînele ocârmuiriĭ diecesane în tot timpul lungiĭ vacanţe, cu o rară îndemânare, cu statornicie şi cu multă înţelepciune, Reverendissimul Domn *Petru Pop,* Vicariul Capitular. Esprimând pentru acésta Veneratuluĭ Capitlu omagiul mulţămirilor mele celor maĭ călduróse, şi aducênd în mod cu totul deosebit tributul recunoscinţeĭ mele celeĭ maĭ viue acestor bărbaţi distinşi, sînt sigur, că interpretez tot o dată sentimentele comune întregiĭ diecese dorindu-le ferbinte, ca Domnul să le prolungéscă întru mulţi aniĭ firul preţióselor zile ale vieţiĭ lor!

Către voĭ aşa dar, bătrînii poporuluĭ, către voĭ, Onorabiliĭ confraţi aşişderea slujitorĭ aĭ altaruluĭ, carĭ munciţi în via Domnuluĭ împrăştiaţi prin mijlocul poporuluĭ, către voĭ toţi, instrumente nobile ale luĭ Dumnezeŭ întru propoveduirea Evangelieĭ îmĭ îndreptez avîntul puternic al speranţeĭ mele rugându-ve, să ţineţi şi în viitor pururea viŭ înaintea vóstră adevĕrul, că tăria uneĭ armate stă întru orînduirea cea maĭ îngrijită a soldaţilor conducĕtoruluĭ lor, într'o supunere dictată din convingerea inimiĭ şi din pornirile curate ale sentimentuluĭ de datorinţă, într'o supunere bărbătéscă, ce nu scie de pericol, fire-ar acela orĭ cât de mare: şi oşteni sîntem cu toţiĭ din oştirea luĭ Christos, avênd a lupta lupta cea bună a credinţiĭ. [1]) Aduceţi-vĕ a minte şi de cuvintele sîntuluĭ Ignaţiŭ martirul către creştiniĭ din Efes: Se cuvine, ca voĭ să fiţi de o părere cu Episcopul, să staţi cu el într'o armonie aşa de perfectă ca şi aceea, ce ĭese din córdele uneia şi aceleia-şĭ chitare. Căcĭ orĭ pe cine trimite tatăl, ca să ocârmuéscă familia sa, trebue să-l primim întocmaĭ ca pe însu-şĭ tatăl familieĭ. [2]) Luptând în chipul acesta, strîns ţinêndu-vĕ împrejurul aceluia, ce vi-s'a dat păstor şi conducĕtor, muncind în direcţiunile acestea, Domnul însu-şĭ va lupta alături cu voĭ, braţul nostru susţinênd, va binecuvînta ostenelele vóstre, crescere dând şi preţiosul rod al mântuiriĭ sufletelor, rescumpĕrate cu preţios sângele sĕŭ. Ér pe partea mea sĕrbătoresce vĕ asigur a nu perde din vedere cealaltă poruncă apostolică: *Preoţiĭ ceĭ ce îşi ţin bine deregĕtoria, de îndoită cinste să se învrednicéscă; maĭ ales ceĭ ce ostenesc în cuvînt şi întru învĕţătură.* [3]) Preste tóte înse, o Fraţilor, voĭ sciţi, că făcênd lucrul evangelistuluĭ cu S. Pavel, propoveduind cuvîntul, stând asupra, cu vreme şi fără de vreme, mustrând, certând, îndemnând cu tótă îndelunga răbdarea şi cu învĕţătura, gătită aveţi cununa dreptăţiĭ, care o va da vóuĕ Judecătorul cel drept în ziua arĕtăriĭ sale, [4]) *spre moştenire nestricăciósă şi nespurcată şi nevestedită, păzită în ceriurĭ pentru voĭ.* [5])

Către voĭ se îndreptéză acum în mod deosebit privirea minţiĭ mele, o Preaĭubit Popor, încredinţat păstoririĭ mele. Vóuĕ vi-se deschide inima mea spre a vĕ cuprinde pe toţi cu afecţiunea sentimentelor celor maĭ călduróse, ce s'aŭ deşteptat într'însa din primul moment al denumiriĭ mele la ilustrul vostru scaun archieresc. Fiŭ din fiiĭ vostri, sânge din sângele vostru fiind, acuma, când Provedinţa dumnezeéscă m'a înălţat ca pe cel ales dintre popor, [1]) din rîndurile vóstre cele din urmă, acuma maĭ mult ca orĭ cine altul îmĭ cunosc datorinţa de a nu perde din vedere cuvîntul Mântuitoruluĭ: *Ér cel ce este maĭ mare întru voĭ, să vĕ fie vóuĕ slugă.* [2]) Drept aceea, lungimea zileĭ nu va scurta încordările mele, şi în tot în tot timpul oboséla nu va slăbi puterile mele întru a vĕ propovedui învĕţăturile pacînice, glorióse şi binefăcĕtóre ale Evangelieĭ sale întru a vĕ ocârmui Biserica, şi a susţiné şi promova instituţiunile adăpostite subt aripele eĭ; ér prin tóte aceste, a contribui nu numaĭ la îmbărbătarea vóstră, ca să stăruiţi a umbla în calea dreptăţiĭ, vestind mărirea Domnuluĭ prin strălucirea credinţeĭ şi frumuseţa moravurilor vóstre, ci şi la spriginirea înaintăriĭ vóstre pe tóte terenele adevĕratuluĭ progres cultural. Stăruind la muncă neobosită în direcţiunile acestea, nutresc firma convingere, că voiŭ conlucra nu numaĭ la mântuirea sufletelor vóstre, ci şi la ceea ce érăşĭ scump ne este tuturora, la înflorirea preaĭubiteĭ nóstre Patriĭ.

Zece aniĭ petrecuţi în ţinuturĭ, unde ceĭ de o credinţă cu mine eraŭ într'o mică minoritate, m'a deprins póte în de ajuns, ca curajul neînfricat al credinţeĭ mele şi tăria neînvinsă a sentimentelor religióse, şi cele maĭ scumpe ale inimiĭ mele să le sciŭ împreuna cu prevenirea şi cu dragostea faţă cu ceĭ ce sînt de alte părerĭ şi de alte credinţe. Şi acésta, pentru că dragostea creştinéscă, al căruĭ foc sacru m'am silit şi mĕ silesc a-l aprinde întru inima mea, necunoscênd marginĭ, ne impune, să îubim pe toţi ómeniĭ, măcar că a îubi greşelele lor nu putem, şi nicĭ nu este ĭertat a le îubi pe ele. Fiind apoĭ dragostea acésta bine orînduită, dreptul la sinceritatea sentimentelor nóstre, dictate de dînsa, îl aŭ maĭ de aprópe, o Preaîubiţilor meĭ credincioşĭ, concetăţeniĭ nostri, fiĭ aĭ aceleis-şĭ Patriĭ îubite, şi în deosebĭ aceia dintre eĭ, carĭ ne sînt tot o dată şi fraţĭ adevĕraţi, cu noĭ avênd aceea-şĭ limbă, acela-şĭ neam şi acela-şĭ nume românesc, şi carĭ încă se rógă Domnuluĭ pentru încetarea despreunărilor şi pentru unirea tuturor bisericilor. [3]) Însufleţit de aceste sentimente, şi maĭ sciind din Evangelie, că la mântuire vor ajunge numaĭ ceia ce *fac voea Tatăluĭ ceresc,* [4]) carea este, ca toţi, câţi prin cuvintele Apostolilor cred întru Fiul sĕŭ, Isus Christos, să fie desevârşiţi întru una, [5]) rugându-mĕ voiŭ lucra, şi lucrând mĕ voiŭ ruga, unirea credinţeĭ şi împărtăşirea Spiritului Sfînt cerênd. [6])

Şi dea Dumnezeŭ, ca rugăciunile, stăruinţele şi ostenelele nóstre să fie binecuvîntate cu aceste roduriĭ nepreţuite ale uniriĭ Spiritului întru legătura păciĭ! [7]) Dea Dumnezeŭ, ca, avênd înaintea ochilor meĭ esemplul, ce mi-l'aŭ lăsat pe urma lor, ceia ce s'aŭ scoborît de pe scaunul vostru archieresc, după ce l-aŭ ilustrat cu vîrtuţi alese, cu însuşiriĭ apostolescĭ, cu sciinţă bogată, cu zel înflăcărat pentru mântuirea sufletelor. — şi cele ce eĭ le-aŭ dus la îndeplinire, să le ţin cu tărie, şi cele ce eĭ le-aŭ dorit în sufletele lor nobile, să le pot efeptui spre binele şi fericirea vóstră.

Dea Dumnezeŭ, „ca venind la voĭ, întru împlinirea binecuvîntăriĭ Evangelieĭ luĭ Christos să viŭ. Şi vĕ rog pe voĭ, Fraţilor, pentru Domnul nostru Isus Christos şi pentru dragostea Spiritului, ca împreună cu mine să vĕ nevoiţi intru rugăciunĭ pentru mine către Dumnezeŭ . . . Ca cu bucurie să viŭ la voĭ prin voea luĭ Dumnezeŭ, şi să mĕ odihnesc împreună cu voĭ. Ér Dumnezeul păciĭ cu voĭ cu toţi. Amin [1])."

Dat în Blaş la S. Mitropolie, în ziua Sfîntuluĭ Atanasiŭ cel Mare, în $^{2}/_{14}$ Maiŭ 1897.

Demetriŭ
Episcop.

Crisa Ministerială. — O cestiune principală, ce ocupă azĭ opiniunea publică a ţĕriĭ este regularea cuoteĭ. Nicĭ nu e mirare, aicĭ se tractéză de ridicarea sarcinilor publice cu câte-va milióne fl. la an. Cetăţeniĭ din tóte unghiurile patrieĭ aŭ protestat în contra ridicăreĭ cuoteĭ pentru Ungaria şi vócea lor a avut acel efect, că comisiunea parlamentară nu a cutezat a se depărta de la proporţiunea de până acum a cuoteĭ. Tot sub impresiunea opiniuniĭ publice a ţinut aşa strîns la pretensiunile sale şi comisiunea parlamentară austriacă. Acum e rêndul guvernelor.

Guvernul ungar prin o notă aviséză pe cel austriac, că macsimul până la care se pote ridica cuota pentru Ungaria îl conisideră de 33.4; Aşa dară totu-şĭ guvernul e maĭ darnic de cât comisiunea parlamentară. Guvernul austriac in rĕspunsul sĕŭ zice, că minimul cuotisaţiuniĭ pentru Ungaria îl consideră de 36.4, maĭ jos nu se póte scobori. Şi în Austria guvernul e maĭ concialant de cât comisiunea parlamentară, care pretindea să supórte Ungaria 42.% din spesele comune ale monarchieĭ. Rĕspunsul guvernuluĭ austriac a fost pertractat în 13 a c. în consiliul de ministri. Până acum nu se scie sigur, că ce a hotărît guvernul din Budapesta, se susţine înse că br. Bánffy e gata a se ridica la 34%.

Dacă Br. Bánffy insistă pentru ridicarea cuoteĭ la 34%, atuncĭ erumpe crisa în sinul cabinetuluĭ. Ministrul de finanţe Lukács şi impreună cu el şi alţĭ ministriĭ la nicĭ un cas nu se invoesc la urcarea cuoteĭ preste 33.4%. Cine nu scie însă, că br. Bánffy e om isteţ, aŭ nu póte el recruta în locul luĭ Lukács şi eventual şi în locul altora ministri noĭ, după ce aspiranţi sînt destuĭ? De asta dată se pare, că nu merge aşa uşor lucru. Maĭ mulţi fruntaşi aĭ partiduluĭ guvernamental aŭ ţinut în 13 a c. o conferinţă secretă cu privire la atitudinea în cestiunea cuoteĭ. Părerea comună a celor presenţi a fost, că ridicarea cuoteĭ mână apa numaĭ pe móra oposiţieĭ. Cu tóte acestea maioritatea conferinţeĭ e invoită şi cu macsimul de 34%, a enunţat înse, că partidul liberal fără a-şĭ periclita vaţa şi basa morală nu póte merge la o ridicare a cuoteĭ preste 34%. De aicĭ s'ar vede, că până la 34% o póte duce br. Bánffy dând la o parte pe uniĭ din colegiĭ sĕĭ, căcĭ are maioritatea partiduluĭ pe lîngă sine. Contele Badeni nu se mulţămesce cu 34%; atuncĭ pe cum se vorbesce va păşi la mijloc Corona, care va reduce pretensiunile Austriacilor la 35%; ér̆ă br. Bánffy, care s'a suit până la 34% va maĭ pune 1%. Dacă br. Bánffy nu s'ar învoi la 35% e fórte probabil, că va trebui să se retragă, de óre ce în împrejurările actuale este maĭ indispensabila rĕmânerea la putere a luĭ Badeni în Austria, de cât a luĭ Bánffy în Ungaria.

---

[1]) 1 Tim. 6, 12.
[2]) Ign. *ad Ephes. IV.*
[3]) I. Tim. 5, 17.
[4]) 2 Tim. 4. 8.
[5]) 1 Petr. 1, 4.
[6]) Ps. 88, 19.
[7]) Matt. 23, 11.
[1]) Liturg.
[2]) Matt. 7, 21.
[3]) Ioan. 17, 23.
[4]) Liturg.
[5]) Efes. 4, 3.
[1]) Rom. 15.

Marele căpitan al liberalismului Tisza Kálmán, declară, că membrii partidului liberal ori cât de adicți ar fi guvernului, totuși nu mai de dragul lui nu vor vota sarcini în defavorul țării. Deci br. Bánffy e în pericol de a fi părăsit de gardiștii săi.

Nu mai cât lumea, care cunósce apucăturile liberale, crede că Tisza și cu ai săi prin declararea din N. Fr. Presse voesce mai mult să influințéză asupra cercurilor normative din Viena, dându-le a înțelege că în Ungaria numai actualul partid numit liberal e capabil de guvernare.

Crisa ministerială póte veni ușor, dară partidul guvernamental mai bine își pune alți bărbați în frunte în locul actualilor miniștri, de cât să se despartă de putere, și ca să nu scape puterea din mână vor da liberalii tot, ce li se cere.

Tóte sînt compatibile cu mandatul de deputat dietal în Ungaria. Acésta reiésă din verdictul comisiunii parlamentare pentru incompatibilitate, care în ședința din 13 a pertractat 7 casuri însinuate și în tóte a edis, că posturile de directori în diferite societăți de întreprindere, cari sînt în raporturi de câștig cu statul, comisiunea prin maioritate de voturi n'a aflat în nici un cas însinuat ceva incompatibil cu mandatul de deputat. Casurile însinuate sînt următórele: Tisza István și Rosenberg Gyula sînt membrii în direcție la societatea de navigațiune „Adria", care e subvențională de cătră stat; Hieronymi Károly și Enyedy Lukács la banca agrară și de rentă, cu care guvernul a contractat în privința împrumutului pentru renoirea viilor; Tolnay Lajos, Benke Gyula și Neumann Armin aŭ posturi la casa de păstrare din Teresiopol, care face și operațiune de amanetare, cu intervențiunea guvernului. Venind înainte casul lui Szulyvoszky, care a ținut în arêndă bunul de la Sz. Agotha a fonduluĭ de studie, comisiunea a anunțat principiul, că raportul de arendaș al bunurilor administrate de stat nu formézĕ cas de incompatibilitate. Dacă comisiunea nici în casurile enumerate n'a aflat incompatibilitatea, este lucru firesc, că nu o va afla nici în alte casuri analóge.

Se nasce acum întrebarea, că óre numiții deputați nu și vor folosi influința lor în favorul societății, care îi plătesce și în detrimentul statului, a cărui interese ar trebui să le apere în calitatea lor de deputați? Ei sînt numai ómeni și încă liberali, la cari interesele private materiale apasă greŭ în cumpănă; aceste interese ușor îi póte orbi, cât să-și uite de obligamentul, ce-l aŭ ca deputați.

Legea despre încompatibilitate chiar acésta colosiune de interese intenționézĕ să-o previnĕ. Comisiunea parlamentară nu mai ține samă de spiritul legii, chiar pentru aceea mai bine ar face, să propună abrogarea ei. Au dóră pentru acești domni e compatibil și cu putință a servi la doi domni?

Revistă bisericéscă.

Roma.

De curênd s'a constituit în Roma un comitet internațional cu scopul de a serba cu demnitate sfârșitul acestui secol și inceputul celui viitor prin aranjarea de festivități omagiale în onórea Mântuitoriului nostru Isus Christos. Sfinția Sa Leo XIII a aprobat idea și pentru realizarea ei a numit de president onorar al comitetului pe Cardinalul Jacobini.

Cardinalul president prin un apel cu datul de 15 April recercă pe toți episcopii catolici, ca să contribue la démna serbare a gloriosului nume al domnului Christos, la ce trebue să participe de o potrivă cu însuflețire tóte națiunile; anume: singuraticii prin acte de pietate și devotațiune, eruditii prin tractate de specialitate, revistele și ziarele prin articoli instructivi și însuflețitori, și tóte popórĕle prin manifestarea sinceră a iubirii și alipirii față de s. Părinte, Papa de la Roma.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Se pare că reformele bisericesci aŭ eshauriat tóte forțele guvernului liberal. El nu are cu ce ocupa dieta, și fiind că se genéză să o închidă, conchémă din când în când ședințe, în cari nu se lucră nimica.

Comisiunea parlamentară pentru cuotă, publică în „Bud. Tud." o declarațiune, din care se vede, că de și ar voi să se mențină proporțiunea de până acum la suportarea speselor comune cu Austria, totuși nu ar fi fost străină de compromis în cestiunea cuotei, dacă Austriacii își mai moderaŭ pretensiunile.

Un proces anarchist s'a pertractat la 10 a c. în Budapesta. Acusatul a fost Dr Schmitt Jenő, fundatorul ziarului „Állam nélkül" pentru un articol „Despre admisibilitatea anarchiei". La luarea naționalului acusatul a declarat, că urméză „religiunea spiritului"; reflectându-i-se, că atare religiune nu e recunoscută de lege, s'a mărturisit de aconfesional, și fiind că nici la aconfesionalism nu a trecut după lege, a fost indus în protocol ca rom. cat. Juriul cu 8 contra la 4 voturi a declarat, că acusatul nu e vinovat de atacarea constituțiunii, nici a puterii obligătóre a legilor, éră tribunalul l-a achitat. Până acum am avut numai socialiști, acum avem și anarchiști. Se vede, că anarchismul — după părerea juraților — nu e periculos, nici profesarea lui nu e contrară legilor vigente, căci numai așa ne putem esplica achitarea unui individ fără de stat și fără de religiune.

În ședința dietală din 12 a c. Ministrul br. Bánffy a respuns la interpelările referitóre la visita Monarchului nostru în Petersburg și la résboiul turco-grecesc. Cu privire la visita din Petersburg a zis br. Bánffy că călĕtoria la Petersburg nu a schimbat raportul dintre aliații de până acum ai monarchiei. Întrĕita alianță are caracter pacĭnic, și chiar acésta nu eschide, ca monarchia nóstră să steie în cele mai amicabile raporturi și cu alte state.

În cestiunea résboiului oriental marile puteri lucră pentru sistarea lui si menținerea de status quo, pe cum și pentru autonomia Creteĭ.

Austria.

Germanii liberali după ce s'aŭ discreditat cu totul, s'aŭ apucat, să provóce scandaluri în parlament. Ei aŭ început obstrucția sub pretext, că ordinațiunea ministerială în cestiunea limbeĭ ar fi neconstituțională. Cu atâta nu s'aŭ mulțămit, ci aŭ pretins punerea guvernului sub stare de acusă. Discusiunea asupra propuneriĭ s'a ținut în 5, 6 și 7 a c. și a provocat cele mai vehemente scene. Germanii aŭ ofensat greŭ sentimentul național al negermanilor imputându-le acestora, că ar fi inferiori în cultură. Slavii cu indignare aŭ respins imputarea necualificabilă. Președintul nu a fost capabil să susțină ordinea și mai a dese ori a fost necesitat a suspenda ședințele.

Parlamentul cu 203 contra 163 voturi adecă cu o maioritate de 40 de voturi a trecut la ordinea zileĭ preste propunerea de a se pune sub acusă cabinetul. Liberalii pot împedeca mersul regulat și normal al desbaterilor dietale, dară a trecut timpul, ca ei să mai ajungă la putere.

E de însemnat, că partea cea mai mare a preseĭ magiare simpatiséză cu liberalii provocători de scandaluri.

Rusia.

Pol. Cor. este informată, că în adunarea generală a societățiĭ slave de binefacere, ținută de curênd în Petersburg, nu s'a întîmplat nici o demonstrațiune politică. Împrejurarea acésta e de mare moment, căci până acum acésta societate se privia ca focullariul agitațiunii panslavistice. Adunarea s'a ocupat numai cu cestiuni pur umanitare și literare. Purtarea societății e considerată ca un efect al bunelor raporturi dintre Rusia și Monarchia Austro-ungară, așa cum le-aŭ demarcat monarchii cu ocasiunea întîlniriĭ lor din Petersburg.

Portugalia.

Sĕvêrșindu-se alegerile, s'a constatat, că nóua cameră numĕră 95 de progresisti 21 de conservativi și 4 independenți. Deci regimul dispune de o maioritate precumpănitóre. ceea ce dovedesce, cum că țara consimte cu politica colonială a guvernului actual.

Grecia.

Guvernul grecesc a rugat puterile, să îndrumeze pe admiralii de lângă Creta a concede năilor grecesci, ca să transporteze armata grecéscă din Creta. De armata acésta zic Grecii, că aŭ lipsă pentru apĕrarea Tesalieĭ.

Ciocnirile între Greci și Turci, sînt rare din causă, că armata grecéscă se tot retrage lăsând sate și orașe în prada Turcilor. După Farsal Grecii aŭ părăsit Valo, care era întărit. În Epir încă nu e mai favorabilă situația armateĭ grecesci.

Grecii în vîrtutea hotărîriĭ puterilor signatare ale congresului de Berlin aŭ anecsat în 1881 Tesalia și districtul Arta din Epir, un teritor cam de 13,000 km cu 300,000 locuitori.

Din Atena se anunță, că Onou legatul rusesc a presentat ministrului de esterne al Greciei nota puterilor europene referitóre la intervențiunea pentru sistarea résboiului. Nota colectivă a puterilor sună: „Representanții Franței, Italiei,

Angliei, Germaniei şi Austro-Ungariei în numele guvernelor lor aŭ încredinţat pe representantul Rusiei Onou ca pe doyenul corpuluĭ diplomatic din Atena, ca să declare, cum că puterile sînt gata a-şĭ oferi intervenţiunea pentru efectuirea armistiţiuluĭ şi aplanarea dificultăţilor, ce subverséză între Turcia şi Grecia, sub acea condiţiune, că guvernul grecesc să enunţe, că va începe retragerea trupelor din Creta şi se alătură formal la autonomia Creteĭ, pe cum şi că fără reservă va primi acele consiliĭ, carĭ i-le daŭ puterile în interesul păcĭĭ."

Guvernul grecesc a dat în dată următorul rĕspuns: „Guvernul regal, luând spre sciinţă declararea legatuluĭ rusesc, care a purces în numele celor alalţĭ legaţĭ, declară, că începe revocarea trupelor regale din Creta, se alătură formal la autonomia Creteĭ şi interesele Greciei le concrede în grijea puterilor." Grecĭĭ în îngâmfarea lor nu voiaŭ să auză de glasul puterilor străine şi acum după un răsboiŭ ruşinos provocat de eĭ se bucură de intervenţiunea puterilor.

Se zice, că Turcĭĭ încă doresc pacea, dară sub condiţiunea ca Grecia să-ĭ restituéscă spesele de răsboiŭ, carĭ se urcă la 250,000,000 lire, să-ĭ cedeze unele puncte strategice, şi să se reducă graniţele grecescĭ, unde eraŭ înainte de 1881. Guvernul turcesc nu a dat rĕspuns positiv la nota, prin care puterile propun pacea.

Finanţele grecescĭ fiind desăcate Grecia cu greŭ va puté desdauna spesele de răsboiŭ.

Turcia se învoesce la autonomia Creteĭ aşa, pe cum aŭ proiectat-o marile puterĭ.

Întronisarea Episcopuluĭ de Lugoş.

(Raportul „Unirĭĭ")

După măreţele sĕrbărĭ ale consacrăriĭ sevîrşite în mijlocul uneĭ bucuriĭ nedescrise şi cu o neîndatinată pompă în Dumineca trecută, aveaŭ să maĭ urmeze şi serbările întronisăriĭ în Lugoş, pentru-ca împlinit să fie golul în céta archiereilor bisericiĭ nóstre sfinte, pentru-că după tótă forma un noŭ conducĕtor să sĕ dea credincioşilor neamuluĭ nostru ér· vĕduviteĭ mirese a Lugoşuluĭ un mire vrednic şi dorit.

Bucuria, cu care şĭ-a primit diecesa vĕduvită pe noul eĭ cap era tot atât de mare, ca şi jelea, cu care se despărţise de fostul eĭ archipăstor şi bucuria tot odată, că la putut vedé în fruntea provinţeĭ nóstre întregĭ.

Bucuria acésta o dovedesc serbările măreţe, cu carĭ şĭ-a luat în posesiune scaunul sĕŭ episcopal cel noŭ, Il. Sa Dr. Demetriŭ Radu.

Étă în următórele un raport detaiat despre decurgerea acestor serbărĭ.

Plecarea din Blaş.

Zilele de la Dumineca consacrăriĭ până Vineri în 14 Maiŭ le-a întrebuinţat Il. Sa episcopul Radu pentru a-sĕ pregăti de drum. A făcut visite de adio şi a primit érăşĭ visite de adio şi numeróse felicitărĭ. A cercetat pe toţĭ domniĭ canonicĭ mitropolitanĭ, pe profesorĭ şi alţĭ honoraţiorĭ din Blaş. A fost felicitat de corpurile şi instituţiunile de învĕţămînt din loc precum şi de alţĭ mulţĭ şi a primit felicitărĭ şi din afară de la fórte multe personalităţĭ remarcabile din ţară şi din străinătate.

In fine sosi şi ziua despărţireĭ. Cu trenul de la 12·30 după ameazĭ a părăsit Il. Sa Blaşul, de care îl légă şi personal amintirea anilor fragedĭ, ce ĭ-a petrecut ca scolar al gimnasiuluĭ nostru.

Era decĭ lucru firesc, că a fost emoţionat şi Il. Sa, dar şi Blăşenĭ, carĭ cu toţiĭ îl aveaŭ drag. Şi aşa firesce, că o mare mulţime sta înşirată lângă drum şi asemenea la gară şi pe lângă linia călĭ ferate, spre a ura drum bun şi fericire noului archiereŭ, care pornia spre a lua în mânile sale destinele uneĭ părţĭ alese ale némuluĭ nostru.

Escelenţa Sa bunul nostru Mitropolit, a însoţit pe fiul, fratele şi óspele sĕŭ până la gară. Aicĭ se aflaŭ maĭ mulţĭ profesorĭ de la tóte institutele de învĕţământ din Blaş, alumniĭ seminariuluĭ teologic pe cum şi un frumos numer de alţĭ cunoscuţĭ şi stimatorĭ aĭ Ilustrităţiĭ Sale, Dr Radu. Era înveselitóre dar tot o dată mişcătóre până la lacrimĭ priveliscea ce o oferiaŭ ceĭ adunaţĭ la acest act al despărţireĭ. Mitropolitul nostru, aşa de nobil, generos şi covĕrşit de sentiment, îmbrăţişă cu efusiune pe Episcopul Dimitrie, când sună momentul despărţiriĭ. Repetite urărĭ de: „Să trăéscă" isbucnirĕ din peturile tuturor la pornirea trenuluĭ, urărĭ icĭ colo înăduşite de lacremĭ, şi tot între urărĭ a înaintat trenul, până ce părăsi hotarul Blaşuluĭ.

Cine a fost martor al despărţireĭ acesteia, va fi trebuit să ajungă la convingerea, că despărţirea acésta a fost o sĕrbătoréscă pecetluire a unireĭ şi dragosteĭ ce-l légă de mitropolie şi de ĭubitul eĭ Cap pe noul episcop al Lugoşuluĭ.

O cétă maĭ mică de amicĭ şi cunoscuţĭ aĭ noului episcop aŭ pornit de o dată, ca să-l însoţéscă până la nóua Sa locuinţă. Maĭ mulţĭ amicĭ şi stimatorĭ aĭ Ilustrităţiĭ Sale, cărora oficiul nu le-a permis a-l însoţi până la Lugoş aŭ crezut, să se deie o nóuă dovadă de dragoste prin aceea, că l-aŭ însoţit cu trenul până la Orăştie, prima staţiune maĭ mare de la întrarea trenuluĭ pe teritoriul dieceseĭ de Lugoş.

Drumul spre Lugoş.

La Teĭuş. unde avea să se schimbe trenul spre Arad, Ilustritatea Sa a fost întîmpinat de mulţime de popor sub conducerea dluĭ docente Crişan, care prin o frumósă cuvîntare a bineventat pe ilustrul archireŭ. Acesta în elocuentul sĕŭ rĕspuns a îndemnat poporul adunat, să ţînă cu scumpĕtate la religiunea nóstră şi a terminat învitând pe ceĭ de faţă să strîge la adresa Escelenţeĭ Sale, a ĭubituluĭ nostru Mitropolit Dr Victor Mihályi, un unanim „să trăéscă". Poporul cu nespusă insufleţire repetesce: „Să trăéscă Escelenţa Sa!" „Să trăéscă episcopul Lugoşuluĭ!" Acum a urmat o scenă din cele maĭ frumóse şi maĭ mişcătóre. Venerabiliĭ Părinţĭ aĭ episcopuluĭ, fratele, sora, nepoţiĭ îl aşteptaŭ la gară, pentru a-l maĭ vedé, pentru a-ĭ ura drum bun, pentru aĭ cere binecuvîntarea, şi pentru aĭ da binecuvîntare, ca şi Dumnezeŭ sĕ-ĭ binecuvînte paşiĭ. Episcopul observîndu-ĭ între ceĭ de faţă pe părinţiĭ sĕĭ, a grăbit de a dreptul spre eĭ, şĭ-a sărutat părinţiĭ, fraţiĭ şi nepoţiĭ. Emoţiunea a stors lacrimĭ de bucurie din ochiĭ tuturor. Ovaţiunile la adresa fericiteĭ familiĭ nu voiaŭ a maĭ înceta. Ar avea întru adevĕr psihologul ocasie, de-a observa, cât de harmonic sĕ pot uniĭ de o dată într'o inimă dóuĕ sentimente aşa de contrare, cum sînt bucuria şi jalea. De pétră să fi fost cineva, şi nu puté să nu împărtăşéscă acelĕşĭ sentimente, de carĭ vibraŭ inimile acestor părinţĭ şi rudeniĭ.

La órele 2 d. a. părăsirăm Teĭuşul, şi trecênd pe lângă Alba-Iulia şi Vinţul de jos, unde în amîndóuĕ locurile eraŭ presenţĭ maĭ mulţĭ cunoscătorĭ şi stimatorĭ aĭ Il. Sale veniţĭ anume pentru a-ĭ ura cale bună şi fericită. După plecarea trenuluĭ din staţiunea Vinţul-de-jos, acolo unde diecesa Lugoşuluĭ să mărginesce cu archidiecesa, profesorul Dr. Vasile Hossu, prin un cuvînt de despărţire adresat Ilustrităţiĭ Saleepiscopuluĭ, ĭ-a poftit, ca în diecesa sa, în care a intrat deja, să domnéscă pururea încungiurat de aceeaşĭ dragoste, cu care a fost însoţit de archidiecesanĭ. Cuvintele D-luĭ Hossu purcése din adîncul inimiĭ, aŭ emoţionat mult pe Ilustritatea Sa, căreĭ emoţiunĭ ĭ-a şi dat inmediat espresiune prin un călduros respuns. Chorul improvisat de profesorul Aron Papiu a întonat un întrăit: „Mulţĭ anĭ!" Ajunsĕrăm la *Jibot*, prima staţiune. care sĕ află deja pe teritorul dieceseĭ de Lugoş. Imprejurarea acésta a dat credincioşilor din acel jur fericita ideă, ca să-l felicite pe noul lor archiereŭ la acest loc, îndată la intrarea pe teritorul dieceseĭ, ca ast fel dintru'nceput cu bune auguriĭ să pótă înainta spre credinţă. Poporul sub conducerea preoţilor din Cugir Ioan Drăghiciŭ şi Teodor Crişan şi învĕţătorul Muntean a întîmpinat pe iubitul lor archiereŭ cu salve de trascurĭ, ĕră preotul I. Drăghiciŭ l-a bineventat prin un discurs ales. Il. Sa a mulţămit adînc mişcat pentru bineventărĭ şi într'o fericită împrovisaţie, făcênd o reamintire istorică a mareĭ învingerĭ, ce a recercat-o creştinismul patriotic tocmaĭ în locul acela, pe câmpul pâniĭ, a dorit, ca să triumfeze religiunea şi biserica nóstră preste tóte pedecile, ce i-s'ar pune în cale, spre care scop din a Sa parte a promis a desvolta tóte forţele şi tóte silinţele Sale.

De aicĭ încolo drumul să prefăcea într'o adevĕrată călĕtorie de triumf. Par'că triumful zărit şi vestit la Jibot a şi început a se realisa. La Romos a bineventat pe episcopul sĕŭ tinĕrul ţĕran Aurel Ordeau, ĕră poporul a aruncat în cupeŭ buchete de florĭ. Pe tren înainte de a ajunge la Orăştie în numele Blăşenilor, carĭ aŭ să se scobóre şĭ-a luat rĕmas bun de la Ilustritatea Sa profesorul Aron Deac, la ce de noŭ a rĕspuns Ilustritatea Sa cu farmecul cuvintelor sale. Era doios şi măreţ acest moment de despărţire. La *Orĕştie* aŭ eşit spre întîmpinare în frumos numĕr înteliniţĭ şi popor între carĭ bunul şi drăgălaşul Dr Erdélyi cu St. dómnă, Dr. I. Madincea, medic militar, Dr Silv. Moldovan, sublocotenentul Pop, loconentul Frenţ şi alţiĭ. La *Simeria* (Piski) ovaţiunile păriaŭ a-şĭ fi ajuns culmea. Vicarul Haţeguluĭ *Nicolae Nestor*, protopopiĭ Ştefan Radic din Petroşenĭ, Ioan Pop din Hunedóra şi Augustin Blăşan din Sĕcărimb în fruntea a lor vre-o 40 preoţĭ şi inteligenţĭ laicĭ şi popor fórte numeros eraŭ întruniţĭ pentru a-l bineventa pe episcopul lor. Sentimentele omagiale ale Cleruluĭ şi poporuluĭ din părţile ardelene a le dieceseĭ le-a interpretat vicariul Nestor. Vicariuluĭ ĭ-a rĕspuns episcopul tot aşa de petrunzĕtor,

cum scie El vorbi. Era ’o mare veselie sufletéscă a privi fețele aceluĭ bun popor, care și-a părăsit lucrul câmpuluĭ pentru a veni și a vedé pe părintele sufletelor sale. Puteaĭ ceti de pre fețele lor, că nu le pare rĕŭ de ostenélă și de jertfă pentru că aŭ aflat în noul Episcop omul, pe care îl doriaŭ.

De aicĭ încolo suita episcopuluĭ tot crescea. Vicarul Nestor cu protopopiĭ și unĭĭ preoți sĕ adauserĕ la céta însoțitorilor.

La *Deva* se repețiră ovațiunile tot așa de imposant și de călduros ca și la Simeria.

La Mintia-murĕșană poporul îmbrăcat sĕrbătoresce a eșit cu praporĭ spre întimpinarea mult iubituluĭ episcop; copiĭ din Vețel aŭ întonat un imn în onórea Părinteluĭ lor sufletesc, éră preotul Muntean a bineventat pe capul diecese.

La Berzava a eșit spre întîmpinarea Ilustrității Sale M. O. D Ioan Boroș din Zabraniŭ, d. Gavril Bene, jude regesc cercual în Lipova, dnĭ Gregoriŭ Marinescu și Ioan Vucu din Lipova.

Primirea de la Lipova a fost împunătóre. Aicĭ aŭ așteptat un public de sute de persóne, între carĭ partea preponderență inteligențĭ, de asemenea și mulțĭ străinĭ. Părintele Boroș prin o cuvîntare bine chipsuită salută pe Ilustritatea Sa în numele poporuluĭ din ținutul Lipoveĭ, la care Ilustritatea Sa a respuns în un ton ce strabate la inimă. S’a presentat Ilustrității Sale abatele romano-catolic, protopresbiterul gr.-or. Hamsea, protopretorele cercului și tóte auctoritățile locale. Ilustritatea Sa, cu tactu-ĭ fin, pentru toțĭ a aflat cuvintele cele maĭ potrivit, cât le-a captivat inimile tuturor.

După nóuă óre séra sosirea în *Arad*. Protopopul G. *Telescu*, credincioșiĭ parochieĭ și fórte multă inteligință între carĭ Dr. St. Pop, Venter, Dr. Oncu. Mangra și alțiĭ, așteptaŭ la gară. După bineventarea protopuluĭ Telescu, la care rĕspunse Il. Sa în frumóse cuvinte. cortegiul între viĭ aclamărĭ porni spre Hotelul „Crucea albă“, unde era pregătit cuartirul de nópte pentru Il. Sa.

A dóua zi Sâmbătă la 11 óre se făcu pornirea din Arad ér la 1 óră sosirea în *Timișóră*. Primirea din Timișóră a fost fórte împunĕtóre. Aicĭ l-a salutat protopopul Trăilă în numele gr. catolicilor din Timișóră, éră protopopul Bolboca în numele Tractuluĭ. Episcopul rom. cat. a binecuvîntat pe Ilustritatea Sa prin canonicul episcop Németh. În numele oraş̦uțuĭ a sălutat pe Il. Sa și maĭ târziŭ vice-primariul În fine tot aicĭ la Timișóra aștepta și deputațiunea credincioșilor din Lugoș venită sub conducerea Dluĭ advocat Dr. Isidor Pop spre a întimpina pe Părintele lor. După bineventărĭ și presentarea celor veniți întru întimpinarea Il. Sale, între carĭ însemnăm pe vice-colonelul Mihălțan, advocatul Ungurean, Dr Cosma. Mult a contribuit la înălțarea ovațiunilor din Timișóra corul plugarilor de la Liget, care a intimpinat pe Ilustritatea Sa întonând imnĭ în sala cea mare a gărĭĭ celeĭ nóuĕ. La 2 óre a plecat spre Lugoș.

Nu maĭ fac amintire de incidente maĭ micĭ, nicĭ de stațiunile intermedie, ci sbor dintr’una cu raportul la Lugoș, unde după firea lucruluĭ avea să fie culmea tuturor celor până aicĭ descrise.

Sosirea la Lugoș.

În dată după 4 óre trenul întră în stația *Lugoș*. Timpul era ploios și nefavoraail, cu tóte acestea primirea Ilustrității Sale a fost imposantă. Trĕscurĭ, musică, urărĭ, sunet de clopote cutrĕmuraŭ aerul. Era cu adevĕrat imposibilă orĭ-ce mișcare în mijlocul mulțimeĭ. Nóuĕ, neîncetate urărĭ isbucnirĕ, când apăru figura simpatică și împunĕtóre a nouluĭ episcop. Era înălțător acest moment și va rĕmânĕ neuitat de celĭ-ce l’aŭ vĕdut.

În numele dieceseĭ îl bineventézĕ pe Il. Sa veteranul Vicar capitular *Petru Pop*, în numele comitatuluĭ Caraș-Severin, vice-comitele *Litsek Béla*, ér în numele oraş̦uluĭ Lugoș, primarul *Marsovszky Arpád*. Episcopul rĕspunde tuturor, asigurând diecesa de întreg devotamîntul sĕŭ, eĭ comitatul și oraş̦ul de conlucrarea Sa, pentru a-le duce la înflorire.

După aceste bineventărĭ Il. Sa se urcă în echipagiul sĕŭ elegent și conductul între entusiaste aclamărĭ și sunetul tuturor clopotelor plecă spre s. Biserică catedrală. In ușa catedraleĭ sta îmbrăcat capitulul și clerul gremial în ornate sacre. Prepositul capitular, Il. Sa Stefen Moldovan, acest venerabil nestor al dieceseĭ, care dintru întemeiarea eĭ cu drag veghiézĕ asupra intereselor eĭ și acum primesce pe al patrulea episcop, a bineventat pe episcopul noŭ. Il. Sa episcopul rĕspunse emoționat și apoĭ clerul întreg în procesiune a mers la altar, ér noul episcop celebră Inșĕratul.

După terminarea Inșĕratuluĭ episcopul s’a dus la reședință, unde îl aștepta cu cheile venerabilul Vicar capitular Petru Pop.

Serenada.

La órele 8 séra membriĭ reuniuniĭ de cântărĭ din Lugoș, purtătoriĭ de torță și musica luĭ Nica Iancovicĭ sĕ întrunirĕ în conduct dinaintea catedraleĭ, ér de aicĭ în ordine frumósă cu torțe arş̦înde, între sunete armonice ale musiceĭ porniră spre reședință. Piața dinaintea reședințeĭ era îndesuită de lume.

Aicĭ corul cu o precisiune, care deosĕbit onoréză pe Lugoșenĭ și pe harnicul lor conducător d. I. *Vidu* aŭ aranjat o serenadă întru adevĕr admirabilă.

Dr. *Isidor Pop* advocat și președinte al comitetuluĭ aranjator, în cuvinte însuflețite a tălmăcit înaintea Il. Sale episcopuluĭ sentimentele de dragoste, alipire și sincer devotament, precum și de neț̆ĕrmurită bucurie, de care străbătută este inima fiilor dieceseĭ și în special a locuitorilor din Lugoș pentru sosirea și urcarea spre tronul episcopesc al Lugoșuluĭ a unuĭ bărbat așa de mult și de către toți stimat. Ilustritatea Sa a rĕspuns fórte mișcat. Vorbirea sa născută sub impresia momentuluĭ răpitor, prin entusiasmul predăriĭ, prin verva retorică și prin glasul puternic ce umplea piața cea mare dinaintea reședințeĭ, a provocat un adevĕrat uragan de aclamărĭ. Și aclamările n’aŭ maĭ încetat, până când frumosul conduct nu s’a depărtat în ordinea în care a venit și până când Ilustritatea Sa nu s’a întors de pe balcon în salónele Sale.

Intronisarea.

Ilustritatea Sa telegrafice a încunoscințat despre fericita sosire în Lugoș pe Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit Dr. Victor Mihályi cerêndu-ĭ binecuvêntarea pentru actul intronisăriĭ, care i s’a și dat.

Dumineca diminéța întreg Lugoșul presinta un aspect de sĕrbătóre. Să vedea, că în viéța oraş̦uluĭ sĕ petrece un act însĕmnat.

Ceremonialul întronisăriĭ s’a săvêrșit conform *Programuluĭ*, pe care îl publicăm aicĭ:

I.

Dumineca în 16 Maiŭ la órele $8^1/_2$ diminéță se va aduna Veneratul Capitlu la Biserica Catedrală în sunetul clopotelor, carĭ vor suna continuŭ până la órele $8^3/_4$ când va sosi Episcopul.

II.

La ușa bisericiĭ, Episcopul va înbrăca mandia, camilafca, epitrachlul, mănușile și va lua în mâna toiégul, apoĭ precedat de Veneratul Cler în ornate sacre, va merge până la Iconostas, unde va face rugăciunile dinainte de Liturgie. Preoțiĭ conduc apoĭ pe Episcop până la scaunul archieresc, éră eĭ ocupă loc în Presbiteriŭ, de vreme ce corul continua a cânta „Impĕrate ceresc“,

III.

Ajuns la tron, Episcopul se insinuă ca Episcop denumit, preconisat și consacrat al Dieceseĭ și demânda să se cetéscă documentele respective și anume: 1. Decretul regesc de denumire; 2. Bulele Pontificie; 3. Atestatul de consacrare. După cetirea acestor documente Reverendissimul Domn Vicariŭ Capitulariŭ va preda Episcopuluĭ cheile Bisericiĭ Catedrale.

IV.

Episcopul după acésta se va duce pe amvonul din mijlocul Presbiteriuluĭ și se va înbrăca cu tóte ornatele sacre. apoĭ suindu-se éră-șĭ pe tronul archieresc, va ținea alocuțiunea ocasională către Cler și Popor. După sfârșitul alocuțiuneĭ, la care rĕspunde Vicariul Capitulariŭ în numele Cleruluĭ, întreg Veneratul Cleru începênd de la Ilustritatea Sa Domnul Preposit Capitulariŭ, până la celĭ maĭ tinĕr preot, va face Episcopuluĭ omagiul îndatinat.

V.

Acestea terminându-se Episcopul va da binecuvîntare cu dicherion și tricherion, pe când corul va întona „Întru mulțĭ anĭ dispunetoriule“, apoĭ însoțit de Cler în ornate sacre va merge înaintea Iconostasuluĭ și zicênd cu asistențiĭ „Împĕrate ceresc“ continua S. Liturgie.

VI.

După rugăciunea amvonuluĭ se va cânta „Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnezeŭ cu ecteniele de la Litie.

VII.

Canonicul Cantor apoĭ va încunosciința Poporuluĭ adunat Breva Pontifice pentru indulgența, și că Episcopul va da binecuvêntarea Papală împreunată cu indulgența plenară; din acest îndemn va provoca poporul se îngenunchia.

VIII.

După deslegare Episcopul va depune Ornatele pontificale și va înbrăca mandia camilafca scl. și de către toți Preoțiĭ concelebranți va fi condus în procesiune până la ușa Bisericiĭ în trăsĕtul clopotelor. De acolo Episcopul va pleca, éră Ven. Cler se va reîntórce în altariŭ spre a depune ornatele sacre.

Momentul cel maĭ solemn și aicĭ, tocmaĭ ca și la Consacrare, a fost vorbirea a nouluĭ episcop. Vorbirea a fost luată din preafrumósa *„Litera pastorală“*, pe care o află cetitoriĭ în fruntea foiĭ nóstre. Se înțălege înse

ușor, că predarea a potențat mult efectul, cu care nicĭ asĕmĕna nu sĕ póte cela ce-l are cetirea simplă.

După vorbirea Episcopuluĭ a urmat vorbirea de salutare a Vicaruluĭ Capitular, ér apoĭ actul de supunere al Cleruluĭ. Era ceva adênc mișcător a vedé pe veteranul Preposit și venerabiliĭ sĕĭ colegĭ cum se plecaŭ la sărutarea mâneĭ înaintea nouluĭ lor Cap, încă în vîrstă tineréscă. E sublimă biserica sfîntă catolică, în care singură se însuflă acest spirit al blândeței, umilinței și lăpădărĭĭ de sine în fața luĭ Dumnezeŭ și a representanților puterĭĭ sale.

Că actul întronisărĭĭ a lăsat tóte sufletele adînc mișcate și cu suveniră neuitate e și de prisos a maĭ spune.

Primirea felicitărilor.

După terminarea actuluĭ întronisărĭĭ s'a început îndată primirea deputațiunilor gratulătóre.

S'a presintat maĭ întâiŭ Capitulul; apoĭ bisericile: romano-catoliciĭ, greco-orientaliĭ, reformațiĭ și jidoviĭ. A urmat apoĭ o deputație grandiósă a comitatuluĭ sub conducerea fișpanuluĭ însu-și, a Il. D. *Jakabffy Imre*. La vorbirea fișpanuluĭ Il. Sa rĕspundînd a accentuat necesitatea conlucrărĭĭ armonice a puterĭĭ bisericescĭ și a celeĭ lumescĭ.

A urmat deputația orașuluĭ în frunte cu primarul *Marsovszky*. Apoĭ aŭ urmat *miliția, tribunalul, corpul didactic de la gimnasiul de stat, oficiul silvanal, inspectorul de scóle, direcțiunea financiară*, ș.cl.

Banchetul.

La 2 óre d. a. Ilustritatea Sa a întrunit la o masă festivă în hotelul „Regele Ungarieĭ“ pe 150 persóne. Fie care participant a primit un prea frumos menue pe numele sĕŭ, pe care îl póte păstra cu o preaplăcută suvenire.

La *Champagne* Il. Sa a rostit un toast pentru Sfinția Sa, apoĭ pentru Maiestatea Sa, Regele Apostolic și pentru diecesaniĭ sĕĭ, cam în următórele cuvinte, pe cât ni-a succes a le însĕmna:

Roman ad pedes Batissimi Pontificis Leonis XIII convolant hac tanta occasione gratissimi animi mei sensus; eo quod a liberali ipsius gratia, et olim divinis humanisque disciplinis operam navare ego potui, et in praesentiarum ad sacerdotii fastigium honores evectus fui. Cum itaque grates ei referam amplissimas, et perpetuae fidelitatis, amoris ac devotionis vinculis me Beati Petri Cathedrae obstrictum fore imo jucundoque enuncio corde, Deum Optimum Maximum enixe deprecari satago et satagam humillime, ut et cathedram eandem novis novisque triumphis cumulare et Pontificem ipsum in dies et dies felices regnare, efficere dignetur Et vivat, o, vivat prospere et gaudia, regni longa ferat!

Toastul pentru rege a fost următorul:

De la tronul Locținěturiuluĭ pământesc al luĭ Christos îmĭ îndreptez privirea umilită la tronul glorios al Maiastățiĭ Vóstre Regeluĭ Apostolic. Preamăresc pe Purtătoriul uns al corónelĭ sfîntuluĭ Ștefan, pentru că credincios tradițiilor, înaintașilor sĕĭ ca patronul suprem al Bisericiĭ nóstre se silesce spre a realisa aci pe pământ voința dumnezeéscă a Domnuluĭ Christos. Preamăresc pe înțeleptul nostru Rege, care cu inimă părintéscă vighéză preste fericirea credincioșilor sĕĭ supușĭ; care ca marele învĕțătoriu și model al consciinței de datorință dedică tótă viața sa înfloririĭ și siguritățiĭ țĕrilor sale.

Și când depun la piciórele preaînaltuluĭ tron espresia acésta publică a fidelităților mele neclătinate și a omagiuluĭ meŭ, vĕ rog, dlor, ca să vĕ uniți cu mine în ferbintea mea dorință: Maiestatea Sa Regele nostru Apostolic să trăéscă! Să trăéscă! Să trăéscă!

Pentru diecesă a închinat Ilustritatea Sa acestea:

Domnilor.

Îndoita grație apostolică a Sanctităților Sale Pontificeluĭ și a Maiestății Sale Preagloriosuluĭ nostru Rege Apostolic reversându-se asupra mea nu a încredințat greaua și spinósa misiune de-a ocărmui diecesa greco-catolică română a Lugoșuluĭ. Firesc lucru este așa dar partea mea și chiar necesar ca în acest moment sĕrbătoresc gândul meŭ și graiul meŭ în al treilea loc să se îndrepteze cătră dênsa descoperindu-l și aceleĭa tótă sinceritatea afecțiuniĭ, dragosteĭ și devotamentuluĭ meŭ nețĕrmurit pentru înflorirea și prosperarea eĭ.

Convins pe deplin Dlor de gravitatea și de importanța acesteĭ misiuni sublime, voiŭ cu tótă încordarea, ca să-mĭ desvolt puterile pentru împlinirea eĭ.

Și fiind că teritoriul dieceseĭ face parte întregitóre din hotarĕle prea scumpeĭ nóstre patriĭ. ridicându-mĭ păharul pentru înflorirea dieceseĭ mele scumpe cu drag îl ridic pentru a patrieĭ mărire!

Pentru Ilustritatea Sa a ținut un toast vicariul capitular Rds. D. Petru Pop, care de și înaintat în etate cu inimă și gândire tineréscă a bineventat pe noul archireŭ relevându-ĭ escelentele cualităților, ce-l împodobesc, și carĭ sînt cea maĭ sigură garanță, că diecesa Lugoșuluĭ va înainta pe cĕlea prosperărĭĭ și înfloririĭ. S'a maĭ toastat pentru Escelența Sa Mitropolitul, pentru noul episcop și pentru alte persóne dinstinse.

Sara a fost convenire socială la Concordie, care a decurs cu nespusă animație.

Ast fel s'a terminat frumósă serbare a întronisărĭĭ nouluĭ Episcop al Lugoșuluĭ. Luni Consistor plenar.

Dee Dumnezeŭ să păstoréscă lung și în pace.

Câteva cuvinte despre înzestrarea cultului divin.

„Lăudați pe Domnul în coruri și organe.“ Ps. 150.

Onorată Redacție!

(Fine.)

Ce atinge instrumentul folosibil, maĭ consult este harmoniul. căcĭ pe acesta cuartete poți cânta, pe când violina în cel maĭ bun cas numaĭ duet. E maĭ recomandabil harmoniul și pentru aceea. căcĭ cantorul corul instruat de dînsul îl póte și acompania, și efectul e maĭ strălucit, pe cum vedem întîmplându-se deja în comunele Szaniszló, Balotafalu (Acina) și Bocsîg spre cea maĭ mare laudă a dlor cantor-învĕțătorĭ de acolo. În aceste comune nu maĭ sînt ilusoriĭ cuvintele psalmistuluĭ cântate la Mânecat: „Lăudați pe Domnul în coruri și timpane, lăudați pe El în strune și organe.“ Acolo nu se maĭ aud țipete și chiuiturĭ oribile, ci cultul divin e măreț și perfect, demn de lauda celuĭ maĭ Mare și Perfect.

Am să rog decĭ pe on. cetitorĭ, să binevoéscă nițel a medita asupra acestuĭ obiect de mare importanță; să-și compună părerile lor în „Unirea“; să desbată în detaiŭ acésta idee, apoĭ sumariul discuțieĭ să-l subștérnă în formă de „Memoriŭ“ înalțaților nostri Prelați și S. Consistóre spre aprobare, să se introducă în fine reforma de atâția și de atâta timp cu dor așteptată. Dumnezeŭ să ne ajute!

*

Maĭ sus am schițat, ce este de făcut pentru de a ajunge la unitate și la reconstruirea cântărilor nóstre bisericescĭ. Dar și până la întruparea aceleĭ ideĭ demne de cea maĭ căldurósă îmbrățișare, étă rĕspunsul meŭ sincer la adresa dlor amintiți din capul loculuĭ.

Noțiunea notelor se póte acuira și pe cale privată. Spre acest scop e de lipsă procurarea cutăreĭ școlĭ pentru violină orĭ harmoniŭ. Fórte natural, că instrumentele respective trebue să fie deja la îndemână. Ce e drept, studiarea privată umblă cu marĭ greutățĭ, de óre ce respectivuluĭ îĭ lipsesce o mână desteră un cicerone espert, carele să-l conducă cu pașĭ sigurĭ prin labirinturile întortocate ale notelor. Spre evitarea acestor dificultățĭ ar fi consult, să se țină școlĭ de vară. Dar cum? Étă așa;

La locuința unuĭ musicant notist să se adune 2—3 saŭ maĭ mulți dnĭ, carĭ ar dori însușirea notelor, cel puțin pe 2 lunĭ, unde pe lângă un studiŭ consciențions îșĭ pot satisface doruluĭ de a privi în sfârșit cu ochĭ limpedĭ în lumea misterióză a notelor, și de unde reîntorcêndu-se la vatra lor pot să se perfecționeze maĭ de parte pe basa câștigată.

„Eĭ bine, dar unde se află de acești profesorĭ diletanți?“ vor întreba mulțĭ.

Ceĭ din jurul Blașuluĭ sigur vor să se bucure de instruarea dluĭ Iacob Murĕșan. Gherlaniĭ aŭ să găséscă dór un musicant notist prin cercurĭ, ér Orădanilor din jurul capitaleĭ le recomand pe celebrul prof. de musică orădan A. Beleznay, ce e drept, Maghiar, dar ce să facĭ, când în tótă Oradea nu se găsesce vre un musicant român? Celor din jurul Sătmariuluĭ le îndrept atențiunea spre modestul, dar zelosul contor-învĕțător din Balotafalu (Acina), Sătmărenilor apusanĭ și Bihorenilor de nord pe dnul învĕțător din Szanisló, ér dlor din sudul dieceseĭ orădane tot de una cu promptitudinele le va sta la dispositie subscrisul.

Încă ceva. Tot începutul e greŭ, zice vechiul proverb, și întru adevĕr, ca teolog Orădan am inițiat înființarea unuĭ cor vocal clericesc în catedrală, — a fară de grațiosul Mecenate Magnificul domn S—i,— toți mĕ priviaŭ cu ochĭ întrebătorĭ și cu surisurĭ incredibile; ba alțiĭ îmĭ spuseră franc în față, să nu-mĭ bat capul în zădar, căcĭ poporul nostru nu-ĭ copt încă spre a putĕ pricepe însemnătatea unuĭ lucru așa sublim . . . . . Nu m'am descurajat, și după o muncă grea de 3 lunĭ corul a fost înființat. Treĭ anĭ de zile a sunat acela în catedrala nóstră Oradană, și cu ce succes? Poftim și întrebați de publicul Oradan, carele venia în rînduri dese la s. biserică de drag; poftim și întrebați părețiĭ aceluĭ s. templu, carele azĭ sună a gol din lipsa armonieĭ și a coruluĭ.

În trecutul proxim am compus un alt cor bisericesc în comuna Pișcolt. Aicĭ avuș și maĭ marĭ greutățĭ, căcĭ aveam să me lupt cu încăpățînarea poporuluĭ. celuĭ maĭ mare pismaĭ al tuturor reformelor, fie acelea cât de sanitare. N'am cedat nicĭ aicĭ. În restimp de 4 lunĭ zilnic 3—4 óre am muncit necontenit spre a ciopli și polei massa crassă, și azĭ vedĭ ĭeșit din oul diform puiul citov, azĭ audĭ înălțându-se spre ceriŭ glasurĭ în armonia cea maĭ plăcută. Poftim și vĕ convingeți!

Aceste lucrurĭ am aflat de consult a vi-le aminti, ca să nu cedați de loc la început. Fortis obstacula dirumpit et triumphat, timidus primo gressu fugam impudice capit.

Berzova (com. Arad) la 3 Maiŭ 1897.

G. Hubic
preot. gr. cat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Avem decĭ să mai cercăm aci, *cum* și *ce* efeptuesce s. liturgie ca jertfă de cerere.

1. Ca jertfă de cerere s. liturgie produce efectele sale *în chipul rugăciunii*. Aducerea jertfeĭ e adecă o rugăciune reală, o rugăciune întrupată în faptă. Ea de aceea e potrivită, ca să determine inima Părinteluĭ ceresc, să ne împărtășéscă bogăția grațiilor și binecuvîntărilor sale. De-asupra altariuluĭ se jertfesce Isus Christos pe sine însu-și și se întrepune pentru noĭ așa, că representéză și oferesce veĭniculuĭ sĕŭ Părinte durerósa sa mórte de rĕscumpĕrare și tóte meritele sale, pentru ca să-l misce spre a ne împărtăși darurile sale. Privită din punctul acesta de vedere rodul de impetrare al jertfeĭ eucharistice se produce ex opere operato. Temeiul sĕŭ și-l are adecă acest rod numaĭ în sevârșirea jertfeĭ, în lucrarea și în meritul luĭ Christos, ĕră nu în evlavia preotuluĭ jertfitoriŭ și a credincioșilor, din partea cărora și pentru carĭ se aduce jertfa.

Dacă efectele de impetrare ale jertfeĭ eucharistice *se produc negreșit?* La întrebarea acésta teologiĭ rĕspund în chipurĭ diferite. Dar diferința acésta se referesce mai mult la chipul, în care se esprimă, de cât la lucrul, care-l spun. Eficacia de espiare a jertfeĭ liturgice adevĕrat că e mai sigură de cât cea de impetrare. Dar și céstă din urmă încă se póte zice, că e înfalibilă, a nume în casul, când se află tóte condițiile, carĭ se recer. Dacă lipsesce una orĭ alta din condițiile acelea, atuncia nu dobîndim darurile, carĭ le cerem. — Întâiŭ și maĭ întâiŭ se recere, ca obiectul cereriĭ nóstre să fie conform voințeĭ luĭ Dumnezeŭ, adecă să fie în consonanță cu planul cel dumnezeesc al lumiĭ și cu rînduéla cea supranaturală a mântuiriĭ. Consonanța asta lipsesce de multe orĭ, când credincioșiĭ cer roduri sacrificiale anumite. „Că de ce ne vom ruga, pe cum se cade, nu scim“ (Rom. 8, 26). Dară grațiile acelea, carĭ Mântuitoriul, cel ce jertfesce, va să ni-le dobîndéscă și să ni-le aplice, acelea le dobîndim tot de una negreșit, de cum va nu punem noĭ nicĭ o pedecă. El va adecă să ne dobîndéscă numaĭ bunătățiĭ de acelea, carĭ Dumnezeŭ e aplicat, să ni-le dea. Cele ce Christos cere pe sama nóstră, acelea el le și dobîndesce tot de una; voința luĭ nu póte să rĕmână neîmplinită. Dacă el acum în gloria cerésca pururea este viŭ, ca să se róge pentru ceĭ ce vin prin el la Dumnezeŭ (Evr. 6, 25): cu cât maĭ vîrtos va deprinde el ca archiereŭ milostiv și credincios (Evr. 2, 16) mijlocirea sa atotputernică în óra, în care ca Miel de jertfă se junghie în chip taĭnic de-asupra altariuluĭ! Aci va aduce el ca „în zilele trupuluĭ sĕŭ“ „cereriĭ și rugăciuniĭ — cu strigare și cu lacrimĭ“ și va fi auḑit „pentru buna sa cucernicie“ (Evr. 5, 7). Părintele ceresc pururea îl ascultă (Ĭo. 11, 42). Dórĕ Christos în s. liturgie îĭ jertfesce pururea din noŭ prețul vieții sale dumnezeescĭ-omenescĭ, sângele sĕŭ și ranele sale, ĭubirea sa, ascultarea sa, umilința sa, — pe scurt întrégă comóra cea neměsurată a meritelor sale, carea a adunat-o începênd de la ĭesle și până pe cruce. Óre Părintele ceresc, când caută la fața Unsuluĭ sĕŭ (ps. 83, 9), să nu ne dăruéscă și binecuvinte cu tótă binecuvîntarea cerésca pentru el? Dórĕ Domnul nu se rógă pentru grațiĭ, în ce chip ne rugăm noĭ: el are titulul cel maĭ deplin de drept la ele, de óre ce le-a meritat. Pentru noĭ grațiile acestea firesce că sînt cu atât maĭ vîrtos efluxul bunătățiĭ și milostiviriĭ celeĭ maĭ curate a luĭ Dumnezeŭ, cu cât e maĭ înalt și maĭ dureros prețul, cu care s'aŭ cumpĕrat pe sama nóstră a nevrednicilor.

Biserica, preotul și credincioșiĭ încă aduc jertfa eucharistică și împreună cu aducerea acésta rugăciunile sale, pentru ca să dobîndéscă de la Dumnezeŭ diferite grațiĭ pe temeiul jertfeĭ aduse. Cu mult maĭ neînșelătoriŭ de cât cu ascultarea uneĭ rugăciuni simple e fără îndoélă succesul rugăciunilor de felul acesta, carĭ sînt purtate și spriginite de puterea jertfeĭ eucharistice. Căcĭ la altariŭ nu ne înălțăm numaĭ noĭ glasul din adâncul miserieĭ și lipseĭ nóstre de ajutoriŭ către scaunul luĭ Dumnezeŭ, ci Christos capul și mijlocitoriul nostru se rógă și jertfesce aci cu noĭ și pentru noĭ. Ba noĭ nu ne rugăm numaĭ, ci de o dată oferim Părinteluĭ ceresc și darul cel maĭ prețios, — trupul și sângele Fiuluĭ luĭ celuĭ mult ĭubit, pentru ca prin darul acesta să-l mișcăm, ca după mulțimea milelor sale să ne dăruéscă binefaceri de tot felul. Grația, ce o cerem, cu tóte acestea ni-se denégă une oria. Dar și în casul acesta putem să presupunem, că jertfa nu e lipsită de tot rodul și efectul; în locul daruluĭ, ce l-am dorit, primim altele, carĭ sînt maĭ bune și maĭ mântuitóre pentru noĭ. Póte că Dumnezeŭ nu ne ascultă după voea nóstră, dar el totuși sigur ne ascultă spre mântuirea nóstră. — Pe cum se întîmplă, că Dumnezeŭ nu ne împărtășesce tot de una rodul acela sacrificial, care-l așteptăm cu mărginita nóstră pricepere, așa se întîmplă și aceea, că Dumnezeŭ nu ne dăruesce grațiile sacrificiale tot de una în dată în timpul, în care dorim noĭ, ci în o clipă maĭ potrivită, în care-l place luĭ. Dacă decĭ nu punem noĭ pedecă, ci ne facem susceptibilĭ, noĭ prin jertfa liturgică de cerere primim tot de una vre un rod potrivit spre mântuirea nóstră.

2. Preste tot are să se susțină, că s. liturgie ca jertfă de cerere are de totuluĭ tot acele-și efecte, carĭ le are și rugăciunea: amîndóuĕ pot să ne dobîndéscă tóte bunătățile și să abată de la noĭ tóte relele. Cele ce pot să fie obiecte de ale rugăciuniĭ de cerere, acelea pot să fie și roduri de ale jertfeĭ eucharistice de cerere. Aci vom computa tóte cele ce nemijlocit orĭ mijlocit pot să înainteze onórea luĭ Dumnezeŭ orĭ să servéscă spre mântuirea nóstră. Prin s. liturgie ni-se dobîndesc decĭ maĭ ales bunurĭ supranaturale saŭ sufletescĭ de cele ce se țin de ordinea grațieĭ. Bunurĭ naturale și temporale, fie ele spirituale pe sama sufletuluĭ, fie materiale pe sama trupuluĭ, pot să se céră și să se dobîndéscă numaĭ întru cât se referesc la fericirea veĭnică și sînt subordinate acestuĭ scop suprem.

S. liturgie pogóră sufletuluĭ lumină și róuă cerésca. Printr'însa ajung la maturitatea cea maĭ frumósă tóte rodurile sfîntuluĭ Spirit, „dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețele, înfrînarea poftelor“ (Gal. 5, 22). S. liturgie mijlocesce grația, tăria și bărbăția de a sevârși cu rîvnă fapte bune, de a învinge trupul și poftele luĭ, de a despreți lumea și momelile și amenințările eĭ, de a înfrunta năvălirile sataneĭ, de a purta oboselile și greutățile, durerile și nenorocirile acesteĭ vieți pămîntene nu numaĭ cu răbdare, ci și cu laudă și recunoscință față cu Dumnezeŭ, de a lupta luptă bună, de a plini curgerea și de a persevera până în sfârșit pe cărarea mântuiriĭ și de a dobîndi ast fel cununa dreptățiĭ și gloria veĭnică.

Dar nu numaĭ o bogăție de grațiĭ, nu numaĭ bunurĭ cerescĭ și neperitóre, ci și binefaceri și binecuvîntărĭ temporale ne mijlocesce s. liturgie. Înse noĭ nu scim, dacă norocul orĭ nenorocirea, bucuria orĭ durerea, sănătatea orĭ bóla, viață lungă orĭ scurtă ne duce cu singuritate maĭ mare la fericirea cerésca. De aceea noĭ să intimăm luĭ Dumnezeŭ ast fel de cererĭ numaĭ în chip condițional și să lăsăm înțelepciuniĭ luĭ și părintescilĭ luĭ bunătățiĭ, să hotăréscă, dacă e bine, ca să ni-se împlinéscă cererea. „Descopere înaintea Domnuluĭ calea ta, și speréză întru dînsul, și el va face“ (ps. 36, 5). Tu veĭ, ca prin jertfă să redobîndescĭ sănătatea, dar Dumnezeŭ în locul eĭ îțĭ împărtășesce darul răbdăriĭ și al deslipiriĭ de cele pămîntescĭ: nu e ăsta un dar prețios? În liturgiĭ încă se cuprind rugăciuniĭ pentru scăparea din nĕcasurĭ pămîntescĭ; dar biserica în liturgie ne spune cu o cale și aceea, că ea scăparea acésta o cere referindu-o la ceriŭ și la veĭnicie. „Dăruesce lor cele cerescĭ în locul celor pămîntescĭ, în locul celor trecĕtóre cele eterne, în locul celor stricăcióse cele netricăcióse,“ așa se rógă biserica nóstră în liturgia s. Vasiliŭ. Ér după ce în aceea-și rugăciune înșiră o mulțime de darurĭ pămîntescĭ, maĭ adauge: „Adu-ți a minte, Dómne Dumnezeul nostru, de noĭ, și preste toțĭ varsă îndurerea ta cea bogată, tuturor dând cererile cele către mântuire.“

Rodurile de impetrare ale jertfeĭ ni-se împărtășesc în îmbelșugare cu atât maĭ bogată, cu cât sîntem maĭ susceptibilĭ pentru ele și cu cât ne facem maĭ vrednicĭ de ele. De aceea avem să dispunem inima nóstră pentru ele așa, că ne curățim prin pocăință, deslipim pornirile nóstre de lucrurile cele pămîntescĭ și aprindem în sufletul nostru dorul bunătăților celor cerescĭ.

3. Fórte multe sînt în călătoria pămîntéscă primejdiile și luptele, mare e lipsa și sĕrăcia ómenilor. Dar étă! la altariŭ toțĭ, ceĭ ce sînt însărcinațĭ și nĕcăjițĭ, găsesc recreare, scăpare și ajutoriŭ în tóte lipsele sufletuluĭ și trupuluĭ. S. liturgie e o mare de grațiĭ: cum s'ar puté, ca óre cine să se ducă de la ea deșert? Ea e un isvor nesecat de binecuvîntărĭ, din îmbelșugarea căruia putem să scótem grațiĭ preste grațiĭ, după cum avem lipsă, și după cum sîntem capabilĭ de a le primi. Prin jertfa acésta ne-am îmbogățit întru tóte, cât nu ne este lipsă de nicĭ un dar (I Cor. 1, 4. 7). De aceea să ne folosim cu bucurie recunoscĕtóre și sfîntă

de necuprinsele bogăţiĭ ale milostiviriĭ dumnezeescĭ, carĭ ni-se îmbie pe altariŭ şi s'aŭ pus în mânile nóstre. Înse nu numaĭ bunurĭ pământescĭ şi trecĕtóre, nu numaĭ „din róua ceriuluĭ şi din grăsimea pământuluĭ şi mulţime de grâŭ şi de vin“ (I Moïsi 27, 28) să cercăm a dobîndi, ci maĭ pe sus de tóte să ne sîrguim a ne potoli îusetarea şi dorul de bunurĭ supranaturale şi vecînice, a ne îmbogăţi cu „comóră în ceriŭ, unde nicĭ rugina nicĭ moliile nu o strică, şi unde furiĭ nu o sapă nicĭ o fură“ (Mt. 6, 20).

S. Augustin ne spune, că noĭ avem „să nu despărţim rugăciunea nóstră nicĭ o dată de Isus Christos, care se rógă pentru noĭ, care se rógă în noĭ, şi la care ne rugăm noĭ. El se rógă pentru noĭ fiind Archiereul nostru; el se rógă în noĭ fiind capul nostru; noĭ ne rugăm luĭ ca Dumnezeuluĭ nostru“. [1]) Asta se întîmplă în chipul cel maĭ desevârşit pe timpul, în care se celebréză s. jertfă liturgică. Să unim decĭ rugarea şi cererea nóstră cu jertfa şi întrepunerea luĭ Isus Christos: prin jertfirea şi meritele luĭ spriginite fiind rugăciunile nóstre vor fi maĭ puternice şi maĭ cu efect şi se vor împlini maĭ curênd şi în chip maĭ desevârşit. Dar rugăciuuea nóstră să fie dréptă; să o sevârşim cu credinţă şi încredere, cu spirit recules şi cu inimă învăpăiată, cu umilinţă şi perseveranţă, pentru ca ea să străbată prin norĭ şi unită cu jertfa s. Euchariştiĭ să ajungă înaintea scaunuluĭ celuĭ Preaînalt.

Ast fel jertfa s. liturgiĭ e espresia cea maĭ adâncă şi maĭ puternică a tuturor rugăciunilor nóstre în afacerĭ sufletescĭ şi trupescĭ. Noĭ o aducem, când nenorocirĭ de tot felul ne îngenunchéză, şi într'însa cerem mângăiare şi ajutoriŭ de la acela, care a răbdat pentru noĭ atâta durere şi amărăciune. Noĭ o aducem, când Domnul pentru păcatele nóstre în drépta sa mânie ne cértă cu judecăţile sale, lovesce ţarinele nóstre cu secetă şi holdele nóstre cu potopire, şi cerem într'însa părintésca luĭ graţie, ca ţarinelor nóstre să le dea sóre şi plóe la timp potrivit. Noĭ o aducem, când îngerul morţiĭ bântue cu bóle ciumóse în mijlocul nostru, şi rugăm într'însa pe Domnul vieţiĭ şi morţiĭ, ca să-ĭ pună stavilă. Noĭ o aducem pentru tineriĭ Leviţi, când eĭ prin impunerea mânilor se chémă în sórtea Domnuluĭ, şi când Aleşiĭ din tagma preoţilor se înalţă la slujba apostolieĭ, şi ne rugăm mareluĭ Archiereŭ păstoriul şi păzitoriul sufletelor nóstre (I Petr. 2, 25), ca eĭ în cuvinte şi în fapte să fie păstorĭ bunĭ şi ispravnicĭ credincioşĭ aĭ taĭnelor luĭ Dumnezeŭ şi să le dea răspuns bun în ziua, în care vor avé să dea samă de păstorirea şi isprăvnicia sa. Noĭ o aducem „pentru toţĭ, carĭ întru sperarea înviăriĭ şi vieţiĭ eterne aŭ adurmit“, şi cerem într'însa, ca Dumnezeul spiritelor şi al tot trupul să odihnéscă sufletele lor în loc luminos, în loc cu verdéţă, în loc de odihnă, de unde a fugit tótă durerea, întristarea şi suspinarea.

[1]) Enarrat. in Ps. 85. n. 1.

Cine sînt, carĭ se impărtăşesc în rodurile jertfeĭ eucharistice?

Menirea cea maĭ de frunte a jertfeĭ eucharistice e, ca să se dea luĭ Dumnezeŭ cultul cuvenit de adorare şi de mulţămită, de espiare şi de cerere. Dar ea se aduce de o dată şi pentru ómenĭ şi le e lor spre folos. Dintre efectele jertfeĭ eucharistice se numesc în sens maĭ restrîns roduriĭ sacrificiale acelea graţiiĭ, avantajuriĭ şi binecuvîntăriĭ sufletescĭ, pe cum şi acelea daruriĭ şi binefaceriĭ temporale, carĭ se împărtăşesc ómenilor pe temeiul aduceriĭ jertfeĭ. De-a rîndul se înţelege aplicarea acestor roduriĭ, de câte oriĭ se zice, că jertfa se aduce pentru óre cine. Lucru firesc, că aci se înţelege în rîndul cel dintâiŭ caractĕrul de espiare şi de cerere al jertfeĭ, de óre ce ea ca jertfă de espiare şi de cerere esoperéză îmbelşugarea tuturor binecuvîntărilor. De aceea jertfa s. liturgiĭ se aduce cu aceste dóuĕ caractere în sens propriŭ pentru ómeniĭ, ceĭ ce aŭ lipsă de ajutoriŭ.

A aduce jertfa pentru óre cine în casurĭ maĭ rare póte să însemne şi a o aduce în numele oriĭ în locul altuia. În sensul acesta jertfa, maĭ ales întru cât ea e jertfă de adorare oriĭ de mulţămită, póte să se aducă pentru alţiĭ şi aşa, că nu li-se aplică şi nu li-se împărtăşesce în chip special propriul rod sacrificial. Adorarea şi mulţămita, ce o dă Christos în jertfă luĭ Dumnezeŭ, adevĕrat că e spre folos şi ómenilor, înse numaĭ întru atâta, întru cât jertfa euchariscică de adorare şi de mulţămită suplinesce şi întregesce defectele, carĭ le are tot de una adorarea şi mulţămita, ce o daŭ eĭ luĭ Dumnezeŭ. Ca jertfă de espiare şi de cerere dimpotrivă s. liturgie ţintesce de tot altmintrea la folosul şi avantajul ómenilor, pentru carĭ se aduce: ea prin eficacia sa espiătóre şi impetratóre le dobîndesce tot felul de binefaceriĭ şi bunătăţi. Binecuvîntările acestea le avem aci înaintea ochilor grăind despre participarea şi participanţiĭ în rodurile jertfeĭ.

Maĭ la deal grăisem deja despre diferitele isvórĕ, din carĭ curg şi se revarsă preste ómenĭ rodurile jertfeĭ liturgice. Aci vom tracta maĭ vîrtos despre participarea în rodul esenţial al jertfeĭ, în rodul, care-l produce jertfa ex opere operato, şi care-şĭ are temeiul nemijlocit şi direct în Christos preotul principal. Rodul acesta principal al jertfeĭ se estinde la participanţiĭ diferiţiĭ, şi aceştia îl dobîndesc în chipuriĭ diferite.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Óre ce în cuvintele acestea deşteptă luarea a minte a luĭ, oriĭ a fost sunetul glasuluĭ, oriĭ espresiunea dorinţeĭ, ce o cuprindea glasul. Pasĕrea cea maĭ mititea nu se póte aşeda pe arborele cel maĭ mare, fără ca să-l misce până în firicelele luĭ cele maĭ adâncĭ, întimple-se acésta în chip oriĭ cât de neobservabil; oriĭ care om are momente, în care nu e maĭ puţin susceptibil pentru cuvintele cele maĭ nemomentóse.

„Doresciĭ, să vină, Estiro?“

„Da!“ zise ea privind în ochiĭ luĭ.

„Sci-mĭ-aĭ spune pentru ce?“

„Pentru că —“ ea se opri, ér apoĭ începu din noŭ, — pentru că tinĕrul e —“ ea tăcu din noŭ.

„Stăpânul nostru. Ăsta e cuvîntul, care voiaĭ, să-l respiciĭ?“

„Da!“

Şi tu eştiĭ încă tot de părerea, că eŭ să nu-l las, să se ducă făr de a-ĭ zice, că să vină când va şi să ne ĭea pe noĭ şi tot, ce avem, — tot, Estiro, mărfurile, baniĭ, năile, sclaviĭ şi creditul cel mare, care l-a ţesut asemenea uneĭ mantele de aur şi argint de cel maĭ fin pe sama mea îngerul cel maĭ puternic al omuluĭ, — succesul.“

Ea nu răspunse.

„Nu te mişcă acésta de loc? Nu?“ continuă el cu o aspirare lină de amărélă. „Da, da, am găsit, Estiro, că realitatea cea maĭ rea nu e nesuferibilă, în dată ce ĭese din dosul norilor, celor ce până acum ne-o acopereaŭ cu posomorélă, — nicĭ una, nicĭ chiar torturarea; cu mórtea lucrul trebue că stă tot asemenea. Şi pe lângă filosofia acésta sclăvia, ce ne aştéptă, trebue să ni-se facă maĭ apoĭ plăcută. Mĕ entusiasméză chiar şi acuma gândul, ce favorit al noroculuĭ e stăpânul nostru. Averea pe el nu-l costă nimica, — nicĭ o grije, nicĭ un picur de sudóre, nicĭ un singur gând; fără ca el să se fie visat la aşa ceva, averea acésta îĭ cade în póle, — pe când el e în flórea tinereţelor. Şi Estiro, — las să mĕ mândresc niţel cu cugete de acestea: el primesce óre ce, pentru ce el nu póte da nimica de preţ egal şi cel el nu ar puté să cumpere cu tótă mamona sa, — pe tine, fata mea, scumpa mea, tu flóre de pe mormîntul perduteĭ mele Rachil!“

El o trase la sine şi o sărută de dóuĕ oriĭ, — o dată sărutarea luĭ era a eĭ, ér a dóua óră a mameĭ.

„Nu grăi aşa,“ zise ea, când mâna luĭ lunecă de pe grumaziĭ eĭ. „Să avem o părere maĭ bună despre el. El scie, ce e grijea şi ne va da libertatea.“

„Simţul tĕŭ de-a rîndul nimeresce adevĕrul, Estiro; şi tu sciĭ, că eŭ mĕ încred în el în casurĭ îndoióse, când s'ar puté zice bine oriĭ rĕŭ despre un om, care a stat înaintea ta, ca el astă dimineţă. Înse, înse —“, glasul luĭ se înalţă şi se înaspri, — „membrele acestea, pe carĭ nu pot să staŭ, — trupul acesta, carele între chinuriĭ l-aŭ despoiat de forma de om, — ele nu sînt tóte cele ce-ĭ aduc din mine. O nu, nu! Îĭ aduc un suflet, carele a triumfat asupra tortureĭ şi asupra vicleniĕĭ romane, care e maĭ rea de cât oriĭ care tortură. Îĭ aduc un spirit, carele are ochiĭ, cu carĭ vede aurul într'o depărtare maĭ mare, de cum aŭ ajuns năile luĭ Solomon, şi are puterea de a-l aduce în cóce; da, Estiro, îĭ aduc o mână, în carea el póte să depună aurul acela, şi carea-l ţine, ca să nu se întraripeze şi să sbóre ér la porunca altuia. Îĭ aduc un spirit, care e mare în concipiarea de proiecte,“ — el se opri şi rîse, — „da, Estiro, maĭ înainte de ce întră în pătrariul sĕŭ cel maĭ de aprópe luna nóuă, care în clipa acésta o serbéză în curţile templuluĭ pe muntele cel sfînt, maĭ înainte aşĭ puté să fac, să se cutrĕmure lumea, cât chiar şi împĕratul să trăsară

spăimîntat de pe scaunul sĕŭ; căcĭ să sciĭ, fata mea, eŭ dispun de facultatea aceea, carea e maĭ bună de cât orĭ care simţ, maĭ bună de cât un trup desevârşit, maĭ bună de cât bărbăţia, şi maĭ bună de cât esperinţa, carea e de-a rîndul dobîndă cea maĭ pretinósă a uneĭ vieţĭ lungĭ, — facultatea cea dumnezeéscă a omuluĭ," — el se opri şi rîse din noŭ, nu cu amărăciune, ci cu tignélă adevĕrată, — „dar carea nicĭ chiar puterniciĭ nu sciŭ să o apreţieze, fiind că ea nu se găsesce în mulţimea poporuluĭ, — facultatea de a trage pe ómenĭ în cercul interesuluĭ meŭ şi de a-ĭ sili, să-l urmăréscă, şi prin acésta mĕ multiplic aşa zicênd de sute şi miĭ de orĭ în lucrările şi întrelăsările mele. Aşa brăzdézĕ căpitaniĭ năilor mele marea şi-mĭ aduc dobîndă onestă; aşa urmăresce Malluch pe tinĕrul acela, pe stăpânul nostru, şi va —" chiar se audĭa sgomot de paşĭ pe terasă, — „ha, nu ţĭ-am spus-o, Estiro? El e aci şi-mĭ va aduce veştĭ. Pentru tine, dulcea mea pruncă, — crinul meŭ abia înflorit, rog pe Domnul Dumnezeŭ, carele nu a dat uĭtăriĭ un suflet rătăcitoriŭ al luĭ Israil, ca ele să fie bune şi mângăitóre. Acuma vom sci, dacă el ne va dărui cu libertatea, pe tine cu tótă frumseţa ta, şi pe mine cu tóte facultăţile mele."

Malluch păşi lângă jeţ.

„Pace ţie, stăpâne bune! zise el plecându-se adânc „şi ţie, Estiro, cea maĭ bună dintre fiĭce!"

El se opri cu modestie dinaintea lor. Purtarea şi vorba luĭ îngreunaŭ hotărîrea raportuluĭ luĭ cu dînşiĭ, ceea dintâiŭ vĕdia raportul servuluĭ, cea din urmă pe cel al încredutuluĭ şi prietinuluĭ. Pe cum îĭ era obiceiul în afacerĭ de negoţ, Simonide rĕspunse la salutare şi începu apoĭ în dată cu obiectul interesăriĭ sale.

„Ce veste-mĭ aducĭ despre tinĕrul acela, Malluch?"

Liniştit şi cu cuvinte simple istorisi Malluch întîmplările zileĭ. El istorisi până în sfârşit, fără ca ascultătoriul din jeţ să-l întrerumpă. Acesta nu-şĭ mişcă nicĭ macar mâna. De cum va ochiĭ luĭ nu ĭ-ar fi fost deschişĭ şi strălucitorĭ, şi de cum va din când în când câte o rĕsuflare adâncă nu ar fi dovedit, că trăesce, l-aĭ fi socotit de statuă.

„Mulţămesc, mulţămesc, Malluch!" zise el din inimă, când se sfârşi istorisirea. Ţĭ-aĭ isprăvit bine lucrul, nimenĭ nu l-ar fi putut isprăvi maĭ bine. Şi acuma ce socotescĭ tu despre naţionalitatea tinĕruluĭ?"

„El e Israilit şi a nume din némul luĭ Ĭuda."

„Eştĭ sigur despre acésta?"

„Pe deplin."

„Aşa se pare, că el ţi-a spus numaĭ puţine lucrurĭ din viaţa sa?"

„A învĕţat óre unde, să fie precaut. Aşĭ puté zice, că e bănuitoriŭ. Faţă cu tóte încercările mele de a-ĭ dobîndi încrederea a rĕmas inaccesibil, până când am părăsit isvorul Castalia şi am fost pe cale către păduricea Dafneĭ."

„Către acest loc de fărădelegĭ? Pentru ce s'a dus acolo?"

„Aşĭ puté să zic, că din curiositate, din motivul celor maĭ mulţĭ, carĭ merg acolo. Dar lucru de mirat! el nu vĕdia nicĭ o interesare faţă cu lucrurile, carĭ le-a vĕdut acolo. La templu a întrebat numaĭ atâta, dacă e elin. Bunule stăpâne, omul acela tinĕr are o durere sufletéscă, de care ar dori să scape, şi mi-se pare, că de aceea a mers în pădurice, pe cum mergem noĭ la mormintele morţilor nostri, — el s'a dus acolo, ca să-şĭ îngrópe durerea aceea."

„Ar fi bine, dacă ar fi aşa," zise Simonide incetinel, ér apoĭ adause maĭ tare: „Malluch, blăstĕmul timpuluĭ este aplicarea spre risipă. Sĕracĭ se fac încă şi maĭ sĕracĭ mălmuţind pe ceĭ bogaţĭ, şi ceĭ ce sînt numaĭ bogaţĭ, trăesc asemenea principilor.

Observat-aĭ la tinĕrul acela semne de ale acesteĭ slăbiciuniĭ?" Aruncata banĭ? Avea el banĭ romanĭ orĭ ĭudeĭ?"

„Nu, stăpâne, nu!"

„Acolo se îmbie atâtea momirĭ spre nebunie. A bună samă ţĭ-a făcut vre un ofert liberal, — înţeleg mâncare şi beutură îmbelşugată. Deja şi numaĭ vrîsta luĭ tinĕră ar justifica acest lucru."

„El în fiinţa mea de faţă nicĭ nu a mâncat, nicĭ nu a beut."

„În cele ce a grăit orĭ a făcut, putut-aĭ, să descoperĭ óre cum motivul lucrăriĭ luĭ? Tu sciĭ bine, că acela se tradézĕ a dese orĭ prin crepăturĭ, carĭ sînt destul de ânguste, ca să nu lase vîntul, să trécă prin ele."

„Cum să-ţĭ înţeleg cuvintele?" replică Malluch cu îndoélă.

„Aşa e, tu sciĭ, că noĭ nu grăim şi nu lucrăm, şi cu atât maĭ puţin hotărîm cestiuni de moment, carĭ ne privesc pe noĭ inşi-ne, dacă nu ne conduce vre un motiv. Ce aŭ scos dintr'însul în privinţa asta?"

„În privinţa asta ţĭ pot da informaţiune sigură. El dedică viaţa sa aflăriĭ mameĭ şi soreĭ sale — în rîndul cel dintâiŭ. Maĭ de parte nutresce o ură adâncă asupra Romeĭ, şi fiind că Messala, despre care ţĭ grăiĭ, pare a fi complice în nedreptatea, ce i-s'a făcut, ţinta luĭ cea maĭ de frunte şi maĭ apropiată e, ca să l umiléscă. Întîlnirea la isvor ĭ-a îmbiat un prilej bun, dar nu s'a folosit de el, pentru că el nu va fi cu o umilire destul de mare a luĭ Messala.

„Messala are influinţă mare," zise Simonide îngândurat.

„Aşa e; înse întîlnirea lor cea maĭ de aprópe va fi în circ."

„Bine, — şi apoĭ?"

„Fiul luĭ Arriŭ va învinge."

„De unde o sciĭ?"

Malluch zimbi. „Eŭ judec după cele ce zice."

„Asta e tot?

„Nu; eŭ am şi o garanţă maĭ bună, — curajul luĭ."

„Bine, Malluch! înse planul luĭ de rĕsbunare, — care-ĭ este scopul? Mărginesce-se el la aceĭ puţinĭ, carĭ ĭ-aŭ făcut nedreptate orĭ dóră cuprinde totalitatea? Şi încă şi maĭ mult, — sentimentul luĭ de rĕsbunare, este el óre trecătoriŭ ca cel al unuĭ prunc iritácios, orĭ dóră are maturitatea bărbăţieĭ, răbdurĭĭ, carea să-ĭ împărtăşéscă durabilitate? Tu sciĭ, Malluch, că gândul de a-şĭ rĕsbuna, care-şĭ are rădăcina numaĭ în sentiment, e numaĭ un vis deşert, care-l alungă de-a rîndul lumina zileĭ, pe când patima rĕsbunăriĭ e o bólă a inimiĭ, carea se înalţă sus la creriĭ şi se hrănesce şi din inimă şi din creriĭ."

La cuvintele acestea Simonide vĕdi întâia óră sentiment; el grăi repede cu rîvna unuĭ bărbat, care descriind bóla o şi representézĕ.

„Aşa e, stăpâne," replică Malluch, „una din causele presupuneriĭ mele, că el e Ĭudeŭ, e chiar forţa uriĭ luĭ. Eŭ băgaĭ de samă, că el se stăpânia, ceea ce e lucru firesc, după ce el a trăit atâta vreme între Romanĭ; dar am vĕdut şi ura acésta, cum arunca flacărĭ, — o dată când voĭ, să afle sentimentele luĭ Ilderim faţă cu Roma, ér apoĭ când îĭ spuseĭ istoria despre şeĭc şi despre filosofĭ şi-ĭ spuseĭ şi întrebarea lor: Unde este el, carele s'a născut ca împĕrat al Ĭudeilor?"

Simonide se plecă repede înainte.

„A, Malluch, cuvintele luĭ, spune-mĭ cuvintele luĭ; dă-mĭ putinţa de a judeca impresia, ce a făcut-o taĭna acésta asupra luĭ."

„El voia să scie cuvintele acelea în chip acurat, dacă ele aŭ sunat „care să fie împĕrat" orĭ „născut ca împĕrat". Se părea, că el găsesce o deosebire între însemnările celor dóuĕ espresiuni."

Simonide îşĭ reluă posiţia sa de cel ce ascultă cu atenţiune.

„Apoĭ," zise Malluch, „ĭ-am împărtăşit părerea luĭ Ilderim despre taĭna aceea, că împĕratul va veni şi va rosti Romeĭ osînda. Tinĕruluĭ i-se sui sângele la frunte şi în obrajĭ, şi el zise cu seriositate: Cine a fără de Irod póte să fie împĕrat, până când stă Roma?"

„Şi cu acésta a vrut să zică?"

„Cum că are să se nimicéscă împĕrăţia, maĭ înainte de ce va puté să împĕrăţéscă acolo altul."

Simonide privi către va vreme la năĭ şi la umbrele lor, carĭ în amurg se contopiaŭ. Când îşĭ ridică privirea, o făcu, pentru ca să întrerumpă conversaţia.

„Ajunge, Malluch," zise. „Vede-ţĭ de mâncare şi grăbesce apoĭ a te întórce la dumbrava de finicĭ. Aĭ să-ĭ fi de ajutoriŭ tinĕruluĭ în întreprinderea luĭ. Diminéţă vino la mine; îţĭ voiŭ da o epistolă pe sama luĭ Ilderim." Şi apoĭ zise încetinel, ca şi cum ar grăi întru sine: Doresc, ca şi eŭ să cercetez circul.

Când Malluch după obicĭnuitele salutărĭ s'a dus, Simonide beu o înghiţitură de lapte şi părea a fi recreat şi în voe bună.

„Ĭea tabla, cina e sfârşită," zise Estireĭ.

Ea împlini porunca.

„Vino acum aci la mine."

Fata cuprinse din noŭ locul obicĭnuit lângă brăţarul scaunuluĭ chiar lângă tatăl sĕŭ.

„Dumnezeŭ îmĭ e bun, fórte bun," zise el cu căldură. „Are obiceiul de a lucra în taină, dar une orĭa ne face să credem, că îl vedem şi-l înţelegem. Eŭ sînt bĕtrân scumpa mea, şi nu preste mult am să mĕ depărtez de aicĭ. Dar acum în óra acésta a un spre zecea, pe când sperarea mea începuse deja a peri, el îmĭ trimite o rază de promisie, şi raza asta mĕ îndreptéză. Eŭ vĕd înaintea mea calea la glorie înaltă într'o transformare, carea şi singură e deja aşa de mare, cât ea însémnă o renascere a tótă lumea. Eŭ pricep acuma, pentru ce mi-s'a dăruit bogăţia acésta mare, şi vĕd limpede scopul, pentru care e ea menită. Întru adevĕr, prunca mea, eŭ încep a trăi din noŭ.

(Va urma.)

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 22 Maiŭ 1897.** **Numĕrul 21.**

Autonomia.

Étă cuvîntul, care de azĭ încolo va avé să domineze tóte gândurile, tóte îngrijirile şi tóte preocupaţiunile nóstre pentru un timp fórte lung, până când adecă cestiunea acésta îşĭ va primi resolvarea sa deplină şi întru tóte conformă cu interesele bisericiĭ nóstre sfinte şi ale credincioşilor nostri.

Maiestatea Sa Regele Apostolic cu resoluţiunea Sa preaînaltă, datată din 14 Maiŭ 1897, a declarat congresul convocat pe 20 Octobre 1870 de închiat şi tot o dată a dispus, ca *în restimp de şese lunĭ* să sĕ convóce un *noŭ congres,* care să *organiseze autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria.*

Este decĭ un lucru isprăvit, că în restimp de şese lunĭ, póte pe la sfârşitul luĭ Septembre orĭ începutul luĭ Octombre a anuluĭ curent, se va întruni acest congres.

Faptul acesta în sine considerat ar trebui şi trebue să umple de bucurie inimile tuturor fiilor bisericiĭ catolice şi tot o dată a tuturor ĭubitorilor de libertate, fie aceia aparţinĕtorĭ la orĭ ce confesiune religiósă. Pentru că faptul acesta constitue o recunóscere a dreptuluĭ, ce de atâta vreme îl pretind fiiĭ bisericiĭ catolice, ca şi lor să li-se dea voe a direge afacerile bisericiĭ lor independent, pe cum s'a dat şi altor comunităţi religióse, bună óră protestanţilor şi neuniţilor românĭ şi sêrbĭ.

În deosebĭ înbucurător ar trebui să fie faptul acesta pentru noĭ Românii greco-catolicĭ, carĭ de atâta timp cerem organism autonomic, dar tot în zădar, măcar că avem drept nedisputabil la un organism al nostru propriŭ şi deosebit de orĭ ce alt organism.

Nu voim să prejudecăm nimic, nicĭ nu voim să preocupăm cestiunea. De o cam dată constatând faptul convocăriĭ congresuluĭ, ne mărginim a releva importanţa luĭ.

E a nume convingerea nóstră, că faptul convocăriĭ congresuluĭ formézĕ un eveniment de o însemnătate estraordinară în istoria bisericiĭ nóstre greco-catolice române şi că póte constitui un punct de plecare pentru o serie de evenimente fórte îmbucurătóre. Dacă va succede a organisa autonomia provinţeĭ nóstre bisericescĭ ast fel, pe cum cer interesele eĭ adevĕrate, atuncĭ putem privi liniştiţi în viitor, şi o eră de rodnice succese va rĕsări pentru biserica nóstră. Din contră dacă organismul autonomic al bisericiĭ catolice s'ar face ast fel, în cât să nu fie scutite *tóte* interesele bisericiĭ nóstre, atuncĭ numaĭ la rĕŭ ne-am puté aştepta.

A esplica maĭ pe larg acest lucru, e cu totul de prisos. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi nimenia, care să nu recunóscă împreună cu noĭ estrema gravitate şi însemnătate a ereĭ proxime, ce ni-s'a deschis prin convocarea congresuluĭ.

De altă parte convocarea congresuluĭ ne şi îmbucură, pentru că prin asta ni-se dă şi nóuĕ prilej, ca întărindu-ne prin esemplele înaintaşilor nostri să nisuim a ne câştiga şi pe sama provinţeĭ nóstre bisericescĭ acea autonomie proprie şi deosebită de orĭ ce altă autonomie, carea aŭ cerut-o părinţiĭ nostri în anul 1850, în sinódele electorale din 1868 şi 1893 şi în sinodul archidiecesan din 1869.

Stăruinţele înaintaşilor nostri atuncĭ aŭ rĕmas lipsite de succes, pe cum lipsite de succes aŭ rĕmas şi stăruinţele catolicilor de ritul latin de la anul 1848 şi până în zilele nóstre. Să sperăm, că dór acum vom fi maĭ norocoşi şi eĭ şi noĭ. Speranţa ne-o răzimăm maĭ întâiŭ în bunul Dumnezeŭ, apoĭ în Scaunul Apostolic, după aceea în corul episcopesc şi în fine în noĭ, turma credincioşilor bisericiĭ nóstre.

Dumnezeŭ nu va părăsi pe ceĭ slabĭ şi nu ne va lăsa, ca să fim înghiţiţĭ de ceĭ tarĭ. Scaunul Apostolic va stărui pentru păstrarea autonomieĭ, ce a garantat-o, când a reînfiinţat vechea nóstră mitropolie şi a scos-o de sub ĭurisdicţiunea orĭ căreĭ alte bisericĭ. Corul episcopesc în faţa interesuluĭ mare şi comun al bisericiĭ se va strînge în jurul mitropolituluĭ şi umĕr la umĕr va ajuta a apĕra drepturile garantate, sancţionate şi neprescriptibile ale provinţeĭ nóstre autonome române greco-catolice de Alba-Ĭulia şi Făgăraş. Éră noĭ toţĭ pentru unul şi unul pentru toţĭ vom sări. Şi de s'ar cufunda pământul, pe noĭ intrepeḑĭ ne va afla întru apĕ-

---

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

III.

Familiĭ românescĭ.

A fară de posesiunile românescĭ în documente de donaţiunĭ, împăcăciunĭ, limitaţiunĭ, întroducţiunĭ şi de felurite judecăţĭ se maĭ amintesc o mulţime mare de familiĭ nobile şi ĭobage române, din carĭ fie amintite acestea:

Candea din Nucşóra (1404), Nexe (ĭobagiŭ), Bogdan de Mutnoc din Vozescĭ, Dan de Doboz (Banat), Stanciul, Berivoiŭ, Dragomir şi Vlad din districtul Haţeguluĭ (1409), Macĭcaş (Banat 1411), Blaş a luĭ Sandru (1412 Trans.), Neagu de Maceŭ (1419 Banat); Barb, Dragan fiiĭ luĭ Manciul volachi egregii regii militis de Comiat (1422 Banat); Vulsan, Bogdan, Stoyan, Lascu fiul luĭ Ĭuga, Novac a luĭ Negotha (1430 Ban.), Lupşa (Transilv.), Chorna (Zorna, familie veche venită din România 1436), Bizere (1438 Ban.), Domşa de Bacia (1434), Radul nobil din Chior (1434), Lado de Bizere (1439 Banat), Dees de Themcsel (Ban. 1441), Stan de Gyepen (1443), Vitéz (1444 Banat), Ungur de Felsŏ Nádasd (1447 Transilv.), Dragoslav, Radul de Chernescĭ (1447), Vladul de Ciula (homo regius), Moga Bucur, Vlad de Chiompel, Creţul de Lucavicza, Mila, Radu, Dya Vulcan fiiĭ luĭ Ĭota (1447), Novac fiul luĭ Welyk, Bratcu, Lungu, nobilĭ românĭ din Siria şi Zarand (1445), Oprişa, Bellos, Ştefan şi Lal de Werciorova, Micla de Ramna, Petru Dan de Zabathfalva, Petril şi Ĭoan de Slatina, Negrile ĭobagiul luĭ G. Racoviţa (1457), Bobul, Valentin de Măgura şi Nacsa (Banat), Petru Mandra Nan, Costa, Sandriŭ Nicolaŭ Popa de Vişeŭ antenaţiĭ familieĭ nobile Tomaiaga (Maram.), Negrile şi Radomer, cărora încă în timpul *s. Ştefan pro fidelis servitiis* se dă cnezatul de Viso, [1]) Porcolab, Orda (Maram. 1451), Tatul de Ilhucz, Blaş de Barţanfalva, Sandriŭ de Balya (1450 Maram.), Grad, Ĭuga, Ivan, Wlad de Selişte, Michail de Petrova, Torcoş de Dragomirfalva, Wancea de Ĭood şi alte multe.

[1]) Cfr. Simonchich. manuscris. 274. 460.

IV.

Militarĭ distinşi şi diregĕtorĭ românĭ.

Românii nu numaĭ aŭ dat contingent de sânge şi de contribuţiune,[1]) nu numaĭ aŭ format o armată deosebită cu scop de a se lupta „versus Temesköz“ până la Severin,[2]) ci în luptele dese purtate în contra Turcilor, Boemilor, Bosnecilor şi Italianilor eĭ s'aŭ distins ca *militarĭ bravĭ întru apĕrarea ţĕriĭ.* Întru recunóscerea meritelor militare apoĭ aŭ căpĕtat donaţiunĭ regescĭ, nobilitate şi cnezate.

Étă câteva esemple:

a) Între familiile române vestite pentru merite militare în locul prim este, să se amintéscă familia română *Voĭcu,* fiul luĭ Şerbe, părintele luĭ *Ioan Hunyadi,* căruia ca *„ostaşuluĭ curţiĭ regescĭ, consideratis fidelitatibus et fidelium servitiorum praeclaris meritis“* la 1409 prin regele Sigismund se donézĕ posesiunea regéscă *Hunyad.* Donaţiunea acésta în de-

[1]) La 1426 nobiliĭ din Transilv. se scutesc de a merge în răsboiŭ sub condiţiune, ca în locul lor să trimită pe Românĭ,éră la 1446 se aruncă imposite de răsboiŭ asnpra Românilor.

[2]) Regula milit. estradată sub Sigismund la 1430.

rarea drepturilor nóstre sfinte. Şi dacă trădătorĭ s'ar afla, îĭ vom nimici; şi dacă slabĭ s'ar găsi, îĭ vom da de laturĭ: şi dacă viaţa ni-s'ar cere, o vom da cu dragă inimă.

Una însе nu vom da, una nu vom jertfi; autonomia întrégă, proprie şi neatîrnată a provinţeĭ nóstre bisericescĭ române greco-catolice de Alba-Ĭulia şi Făgăraş.

Atâta ca întroducere am dorit să spunem.

Şi cu asta vom începe oficiul nostru de a ţiné în curent pe cetitoriĭ nostri cu tot, ce se ţine şi se va ivi privitor la afacerea acésta de un moment aşa de mare.

În afacerea autonomieĭ catolice fóea oficiósă publică în numĕrul sĕŭ din 19 a c. următórea hotărîre preaînaltă:

La propunerea ministruluĭ meŭ unguresc al cultelor şi instrucţieĭ publice declarând de închiat congresul convocat pe 20 Octobre 1870 conced, ca spre organisarea autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria în restimp de şese lunĭ de la datul hotărîrii mele să se convóce congres noŭ.

Referitor la modul de convocare şi la activitatea congresuluĭ să servéscă de îndreptariŭ cele cuprinse în hotărîrea mea din 29 Novembre 1895. De o dată împuternicesc pe cardinalul-principe primate, ca în cadrul hotărîriĭ mele amintite să mijlocéscă cele de lipsă cu privire la convocarea şi conducerea congresuluĭ; în sfârşit de îndrumez, ca despre hotărîrea acésta a mea să încunoscinţezĭ fără amânare pe cardinalul-principe primate.

Dat în Viena în 14 Maiŭ 1897.

Francisc Ĭosif m. p.

Dr Wlassics Gyula m. p.

Punctele esenţiale ale hotărîriĭ preaînalte din 29 Novembre 1895 sînt:

„1. Congresul acesta şi de astă dată are să se compună în modul aprobat prin hotărîrea mea din 25 Octobre 1869.

„2. Acestuĭ congres să i-se trimită elaboratul congresuluĭ din 1870—71 cu aceea, ca avênd în vedere raporturile schimbate, pe cum şi ţinênd strict înaintea ochilor drepturile de patronat şi inspecţiune supremă, ce-Mĭ compet Mie, şi organismul bisericiĭ romano-catolice, să-l ĭea din noŭ în cumpĕnire şi după cuvenită modificare să Mi-l subştérnă din noŭ spre aprobare.

„De altmitrea presupun, că regulamentul electoral din 1869 amintit maĭ la deal are să servéscă numaĭ spre formarea congresuluĭ organisătoriŭ, care congres de o dată cu determinarea organisăriĭ autonomieĭ din cestiune va fi chemat, să subştérnă şi regulamentul, ce determină modul, în care va avé să se formeze corporaţiunea chemată de a representa autonomia acésta.“

Patriarchul icumenic a subşternut în 12 a c. Porţiĭ un memorand, în care dispunerea şi espulsarea poliţială a mitropolituluĭ Ambrosiŭ de Üsküb o declară de o vătĕmare gravă a drepturilor garantete bisericiĭ greco-orientale. La casul, dacă organele turcescĭ vor denega reîntroducerea mitropolituluĭ, biserica ar trebui să se privéscă de ajunsă în stare de persecuţiune şi să sisteze în întreg imperiul deprinderea obligamentelor sale oficióse.

Cu câtă dragoste scie patriarchul „icumenic“ să îmbrăţişeze popórele! Sêrbiĭ din Macedonia vor mitropolit din némul lor, şi în sfârşit se învoesc la asta până şi Turciĭ. Numaĭ patriarchul „icumenic“ nu va nicĭ de cum, să scape pe Sêrbiĭ aceia din ĭubitórele sale — ghiarĕ. Şi apoĭ să maĭ cuteze óre cine, să susţină cu sfruntare ne maĭ pomenită, că „ortodoxismul“ nu spriginesce aspiraţiunile naţionale îndreptăţite!

Pentru ca să nu întârzie respunsul. — „Tel. Rom.“ în nrul sĕŭ din 20 a c. face o interpelare referitóre la cuvintele, ce Monseniorele Horntein archiepiscopul de Bucurescĭ le-a rostit la prânzul din ziua consacrăriĭ Preasfinţieĭ Sale Dr. Demetriŭ Radu.

Étă interpelarea:

„Întrebăm pe Ex. Sa Dl archiepiscop Hornstein:

„1. De când are metr. Mihályi credincioşiĭ religionarĭ în România?

„2. Dacă are, de când sînt aceia supuşiĭ jurisdicţiuniĭ Luĭ după legile ţĕriĭ?

„3. Este vre-o necesitate pentru interesele de stat ale Românieĭ şi preste tot pentru interesele nóstre a tuturor Românilor, — destul de învrăjbiţĭ între noĭ din causa nefericiteĭ „uniriĭ“, la care aŭ decădut uniĭ din noĭ pentru interese materiale, şi destul de periclitaţĭ din partea duşmanilor nostri politicĭ, ce ne încunjură, — pentru de a se spori tot maĭ mult causele de cértă dintre noĭ din causa „uniriĭ“ a uneĭ părţi din noĭ cu biserica papistă, în loc de a le împuţina pe rînd şi a le şterge pe tóte, ca ér să fim una, pe cum am fost de la început?

„4. (Ne adresăm cătră dl raportor.) Cum s'a putut, ca Ms. Hornstein să stórcă „aplausele cele maĭ însufleţite“ prin vorbirea Sa ţinută în limba franceză chiar şi de la ceĭ carĭ nu l-aŭ priceput?“

Rĕspundem maĭ întâiŭ la întrebarea cea din urmă, căcĭ acésta ne privesce pe noĭ de-a dreptul. Rĕspunsul nostru este: Cetéscă dniĭ de la „Tel. Rom.“ încă o dată cuvintele respective ale raportuluĭ, şi se vor lumina, de cum va sînt capabilĭ de a se lumina.

Ér fiind că presupunem, că Monseniorele Hornstein nu cetesce „Tel. Rom.“, şi fiind că întrebările îndreptate luĭ sînt îndreptate şi nóuĕ, ne luăm voe a rĕspunde şi la ele şi a nume pe scurt ast fel:

---

cursul vécului XV. se maĭ înmulţesce şi cu alte posesiunĭ şi districte *curat numaĭ românescĭ* parte donate şi schimbate, parte pemnorate, ca d. es. la 1434 opidul *Papi* (cttul Arad) cu jumătate din vadul Murĕşuluĭ, opidul *Comiat* cu tot districtul şi cu tóte cnezatele (1435—1437), pentru recompensă întru apĕrarea cetăţilor Orsova, Severin, Mehadia, Gurenĭ şi Pecĭca, prin regele Adalbert i-se zălogesce districtul saŭ provinţa *Ikuşuluĭ* cu opidul *Morşina* (1439), carea a fost a familieĭ române unite *Carapciŭ* venite în vécul al 14-lea din România, şi antenaţiĭ familieĭ române *Zorna* saŭ *Chorna* din Banat. Prin regele Wladislaŭ i-se daŭ comunele *Soimus, Berekszeu, Nyavalas* şi *Burjan* din cttul Hunedóreĭ şi dominiul *Bosur* cu tóte cnezatele (1440), maĭ târziŭ (1442) *„pro amplo merito et dignis obsequiis“* i-se donézĕ posesiunea *Iofyw* (Dobra) ţinétóre de castrul regal Deva.

La 1444 prin convenţiune închiată cu *Georgiŭ* despotul Sêrbieĭ, în semnul recunóscerii pentru serviţiile prestate întru redobîndirea Sêrbieĭ, Hunyadi capĕtă dominiul castruluĭ *Sirieĭ* cu opide, districte, posesiunĭ, ville şi poporaţiune nobilă, ungurĭ şi *românĭ castrensĭ*, împreună cu *dreptul patronal* al bisericilor parochiale din Syri, Galza (Galşa), Mezth, Keresbánya (alias Czibebánya) şi Kisbánya *„et cunctarum aliarum ecclesiarum et capellarum tam christianorum, quam Valachorum“*.

La 1446 prin închiarea unuĭ schimb cu familiile *Guthi* şi *Hagymasi* I. Hunyadi ajunge în posesiunea cetăţilor *Lipova* şi *Solmoş*. — Prin literile donaţionale ale regeluĭ Ladislaŭ cu d. 30 Ian. 1453 capĕtă cetatea *Görgény* în cttul Turda, *Deva* în cttul Hunedóreĭ şi districtele românescĭ *Sudya, Monostor, Bosar* şi *Supan*, maĭ apoĭ cu d. 14 Sept. al aceluia-şĭ an şi districtul *Thwerd* din cttul Temiş cu tóte apartinenţele şi folósele şi *„cum jure patronatus ecclesiarum“*, în care district se enumĕră o mulţime de sate.

La 1455 pe basa mandatuluĭ regesc de d. 8 Aug. Hunyadi se întroduce în posesiunea cetăţiĭ *Timişóra* căpĕtate în pemn de la regele Ladislaŭ.

La 1453 feria 3-a ante fest. purificationis M. Virg. prin regele Ladislaŭ i-se donézĕ cetatea şi districtul *Bistriţeĭ* scoţêndu-se de sub ĭurisdicţiunea orĭ căreĭ judecătoriĭ şi potestăţĭ.

A fară de aceste posesiunĭ imense, parte prin cumpĕrărĭ şi schimb, parte prin donaţiunĭ, de familia Hunyadi s'aŭ maĭ ţinut: Comunele *Secianiĭ marĭ, Cămăraş, Nagy-Leta, Cacad* (1451, 1452), *Toth* (fóstă a soţuluĭ luĭ Hunyadi), *Boitor* (1453), *Racha* şi *Szentherzsebeth* din cttul Crisens fóste a familieĭ *Iuga, Rudistha* lângă Belgrad, *Gomlos, Kerekegyház, Aszony, Weresvynga, Kerekvinga, Baktornya, Bathonya, Irathos, Dombegyháza, Keth-Sopron, Zyhan* şi *Kynged* (Egnyed), *Cladova* cu 6 sate: *Keér, Otvenablaka, Choch* (Ciuciŭ), *Halmagiŭ, Plesca, Zöldes* ş. a. din comitatele Orod şi Cianad, opidul *Buza* ca comunele: *Laak, Nozyal, Gyulateleke, Budateleke, Gyuke, Ewrmenes, Csenthe* şi *Apathy* din cttele Cluş şi Doboca (1455). În comun cu sora vitregă Clara vĕduvită *Pongracz de Dengeleg* şi cu fiiĭ eĭ, Ioan Hunyadi a fost părtaş în posesiunile castruluĭ *Letha* din părţile transilvane ale cttuluĭ Cluş cu apartinenţele *Leta, Zenthlazlu, Kis-Fenes, Felsö-Fwle, Alsó-Fwle, Egres, Hagymas, Zentkyraly, Monyorosag, Swthmeg* şi *Racha* aflătóre în cttele Cluş şi Turda, *Cserged, Diomal, Tinod* cttul Albeĭ, *Hod* şi *Wásárhely* (1450).

Dominiile aceste şi altele ale familieĭ Hunyadi estinse preste comitatele Hunedóreĭ, Zarandului, Orodului şi a Temişóreĭ tóte aŭ servit spre remunerarea meritelor politice şi militare prestate de Ĭ. Hunyadi ca Ban al Severinuluĭ, Voĭvod al Transilvanieĭ, Căpitan suprem şi ca Guvernator.

b) Familia *Bogdan* a luĭ Nicolaŭ luĭ *Magoia*, pentru serviţiile şi meritele preclare prestate maĭ ales în lupta contra Turcilor sub Severin, capĕtă cnezatele Magoyafalva, Reckete şi Stimptura (1420).

c) Pentru meritele, serviţiile şi vîrtuţile militare dovedite în contra Turcilor sub castrul *Haţeg* se laudă nobilul *Blaş* fiul luĭ Saudriŭ şi ca recompensă capĕtă jumătate din posesiunea *Fahid* (1421). Ér̆ă la 1435 Româniĭ nobilĭ Mihaiŭ, Basarab şi Ioan din *Riuşor*, pe cum şi tatăl acelora *Ioan* ca militarĭ bravi se amintesc în lupta contra Turcilor tot sub castrul Haţeguluĭ.

d) În lupta de la Galambocz avută cu Turciĭ s'aŭ distins ca militarĭ, şi cu ocasiunea retragerii regeluĭ Sigismund preste Dunăre *„tamquam strenui propugnatores grata servitia exhibuerunt“*, şi aŭ şi rĕmas pe câmpul lupteĭ *Roman* şi *Michail* de *Macĭcaş* din districtul Sebeşuluĭ (1428).

e) Regele Adalbert în litera donaţională din 1439 preamăresce vîrtuţile militare ale Românilor *Mihaiŭ, Blaş* şi *Stoian* din familia *Chorna;* ér̆ă regele Wladislaŭ la 1443 laudă serviţiile preclare militare ale luĭ *Blaş de*

Ad 1: Chiar de atuncia, de când acel credincioşi religionari petrec în România.

Ad 2: Pe catolicĭ, ce privesce ĭurisdicţiunea bisericéscă, nu-l impórtă „legile ţĕrii“, fie ţara acésta chiar şi a sultanuluĭ din Constantinopol.

Ad 3: „Pentru unirea *tuturor,*“ nu a tuturor Românilor numaĭ, ci a tuturor ómenilor, „Domnuluĭ să ne rugăm.“ Şi unirea acésta are să fie „unirea credinţeĭ“. Aşa ne rugăm noĭ în s. liturgie. Aşa se rógă şi neuniţiĭ nostri. Dar apoĭ de ce zic eĭ una şi fac alta? De ce nu se unesc şi eĭ? Facă-o, şi vrajba dintre noĭ pe loc va înceta.

Archiducele Rainer şi cestiunea limbiĭ în oficiŭ. — Archiducele Rainer, inspectorul suprem al Landwehruluĭ, visitând oraşul Leitmeritz, i-s'a presentat primarul substitut, pe care l-a întrebat, cum trăesc între olaltă cele dóuĕ naţionalităţi, anume Germaniĭ şi Cehiĭ. La rĕspunsul, că eĭ traesc în cea maĭ bună armonie, Archiducele a zis următórele:

„Cel ce voesce, să fie oficial de stat, acela trebue să scie limba poporaţiuniĭ, ca şi ofiţerul, care încă e dator, să-şĭ însuşéscă limba regimentuluĭ, căcĭ alt cum nu póte conta la promovare.“

Din aceste cuvinte înţelepte enunţate de Alteţa Sa imperială ar puté învĕţa şi liberaliĭ nostri, carĭ orbiţi de şovinism, nicĭ chiar când sciŭ, nicĭ atuncia nu voesc, să vorbéscă cu poporul nemagiar în limba luĭ, de şi eĭ sînt pentru popor, éră nu poporul pentru eĭ.

Dinasticism liberal. — La desvĕlirea statueĭ ridicate de cetatea Pojon în memoria împĕrăteseĭ-regine Maria Teresia Maiestatea Sa a asistat încunjurat de maĭ mulţiĭ membri aĭ caseĭ domnitóre. Venind rîndul la primirea deputaţiunilor omagiale, maĭ întâiŭ s'a presentat înaintea Monarchuluĭ corpul ofiţeresc sub conducerea Alteţeĭ Sale Archiducelui Friedrich, apoĭ clerul catolic condus de Eminenţa Sa primatele. Numaĭ în locul al treilea putea fi primită deputaţiunea corpurilor legiuitóre. Din acest motiv presentarea omagială a deputaţiuniĭ parlamentare s'a omis din program. Szilágyi a declarat de maĭ înainte ministruluĭ br. Bánffy, că numaĭ aşa va conduce deputaţiunea dietală la Monarchul, dacă acésta va fi primită în locul, ce i-se cuvine, adecă în locul prim. Etica şi ceremonialul de curte înse are un regulament deosebit de vederile democratuluĭ president al dieteĭ. După acel regulament în ordinea primiriĭ deputaţiunilor e normativă dignitatea persónelor, carĭ conduc singuraticele deputaţiunĭ; apoĭ dignitatea unuĭ archiduce şi a primateluĭ cardinal de Strigon este maĭ înaltă de cât a exministruluĭ Szilágyi Dezső.

Odinióră strigaŭ Magiariĭ la Pojon: „Moriamur pro rege nostro!“ Şi azĭ representanţiĭ ţĕriĭ, cum le place a se numi domniĭ deputaţĭ, n'aŭ voit nicĭ să dea faţă cu regele. Odinióră eraŭ gata a-şĭ jertfi viaţa pentru tron şi dinastie, azĭ în era liberală nu voesc a jertfi nicĭ ambiţiunea, ci pretind a fi preferiţĭ chiar şi membrilor din casa domnitóre. Ba Kossuthistul Eötvös, aliatul guvernuluĭ, a susţinut, că legislativa nu e subordinată, ci coordinată regeluĭ. Acesta e dinasticismul liberal.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Marea vadă şi influinţă, carea o are S. Scaun Apostolic înaintea regimurilor politice, s'a dovedit şi din incidentul răsboiuluĭ turco-grecesc. Pórta a dat ordin pentru espulsarea supuşilor Grecĭ din Turcia. În Constantinopol se află preste 4000 de catolicĭ, carĭ sînt supuşi grecescĭ. Msgr. Bonetti, delegatul apostolic din Constantinopol, a esoperat revocarea ordinuluĭ cu privire la catoliciĭ grecĭ. Greciĭ neuniţĭ încă aŭ recurs la intervenirea legatuluĭ apostolic, care a recomandat causa lor şi representanţilor marilor puterĭ şi a mijlocit suspendarea esecutăriĭ numituluĭ ordin faţă cu comercianţiĭ din Constantinopol.

În enciclica de Rusaliĭ Sfinţia Sa espune dogma despre Spiritul Sfînt şi despre activitatea Spirituluĭ Sfînt în opul mântuiriĭ.

Cardinalul Siciliano di Rende a repausat la 16 a c. în etate de 50 de anĭ. El a fost un bărbat erudit al ordeluĭ Benedictinilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În dietă érăşĭ sînt la ordinea zileĭ scene furtunóse. Şedinţa din 18 a c. a fost una din cele maĭ agitate. Oposiţia a imputat guvernuluĭ, că în Pojon, în Dumineca trecută la serbarea desvĕliriĭ statueĭ împĕrătescĭ Maria Teresia corpurile legiuitóre ar fi fost trecute cu vederea.

Tot în 18 a c. s'a început desbaterea proiectuluĭ de lege despre curţile cu juraţĭ. Referentul Psik recomandă proiectul, pe când Polczner şi Bernáth îl combat arĕtând, că e periculósă maĭ ales dispositia referitóre la alegerea juraţilor. După dispositia acésta juraţiĭ nu vor fi independenţĭ, pe cum cere instituţiunea acésta. Marsovszky zice, că el din principiŭ este în contra instituţiuniĭ curţilor cu juraţĭ, de óre ce cu mult maĭ mare încredere póte avé omul faţă de activitatea judiilor provĕduţĭ cu garanţele necesare de independentă, de cât faţă de juraţĭ, pe carĭ sórtea orĭ arbitriul auctorităţiĭ îĭ aduce din piaţă, ca să pertracteze cause procesuale. În designarea juraţilor singur alegerea prin sórte subministréză garanţa suficientă în contra ingerenţeĭ arbitrere a guvernuluĭ.

Mercurĭ Visontai a supus la o critică aspră proiectul, aducênd ca defect condi-

---

Chorna, Muşina, şi *Alesandru de Densuş,* şi *Nicolaŭ Bizere,* carĭ în decurs de maĭ mulţĭ anĭ cu propria cheltuélă şi cu sângele familieĭ lor aŭ apĕrat castrele Orsova, Severin, Şebeş, Mehadia, Pech şi Zinicza din Banat.

f) Cu serviţiile militare esceléză nobilul român *Chendris* în luptele purtate de I. Hunyadi la Belgrad, la pórta de fer în Transilvania şi în ţara românéscă (1444); virtuósa familie nobilă română *Dan de Gholnakos,* consângénă cu I. Hunyadi (1447), apoĭ nobila familie română *Ungur* de Baieşd ca şi comandantul maĭ multor miĭ de călăreţĭ în lupta de la Niş şi în Moravia, unde a şi căd̨ut, ca şi *„strenuus crucis dominicae miles“*.

g) La 1422 ca *„egregii viri magistri et aulae regiae milites“* se amintesc *Stanciul* fiul luĭ Baab, *Dragan* fiul luĭ *Manciul Valachy* de Comiat şi alte némurĭ ale acelora.

Familiile române nu numaĭ că aŭ avut posesiunĭ estinse, libere nobilitare, şi aŭ dat militarĭ distinşĭ şi bravĭ, ci din sinul acelora aŭ ĭeşit şi *diregĕtorĭ de felurite oficiĭ.* Aşa:

Ban al Severinuluĭ a fară de doĭ fraţĭ Ĭoan Hunyadi aflăm încă pe *Michail de Chorna* (*Zorna* din ţara românéscă, înrudită cu familia Carapciŭ, 1448), pe *Petru Danciŭ de Machedonia* (1452), *Ştefan de Muthnoc* (1467), *Wlad* (1458), *Macicaş.*

Vicecomite în Severin se numesce nobilul român magistru *Iuga* (1411).

Voĭvodĭ o mulţime, ca *Petru* de Beiuş (1410), *Michaiŭ* din *Gociuba* (1445), *Lucaciŭ* din *Carand* (din comit. Bihoreĭ), nobilul voĭvod *Moga* al Halmagiuluĭ (1451), *Ladislaŭ de Bolya, Ştefan de Birtin, Ioan de Fenywpataka* (Cri-

ştior), *Şerban* şi *Ioan de Ribiţe* din Zarand (1455, 1446), *Ladislaŭ* fiul luĭ Milutin voĭvod de *Mehadia* (1439), *Mihaiŭ* fiul voĭvoduluĭ Ştefan de Moisey şi Rozalja (Maramurĕş 1450), *Mihaiŭ de Warcza* voĭvod în Kalotaszeg (1474). În dominiul Şirieĭ ţinĕtor de familia Bathory la 1493 se amintesc ca *căpitan* al cetăţiĭ *Bogdan, provisor Ladislaŭ Moga, voĭvodul* Ladislaŭ, alt Ladislaŭ în Aranyag, Raĭcu şi Vidu, şi o grămadă de ostaşĭ românĭ. [1])

În *Samolykeszi* (Samugkezew) la 1495 a fost voĭvod *Paul Székely* (habens officium voivodatus volachorum). Cu d. 10 Ian. 1495 familieĭ acesteia donéză Ĭoan Corvin satul Samolykeszi cu tóte folósele şi venitele cu aceea, ca dacă ar muri *Mateiŭ* (fratele luĭ Paul), atuncĭ dominiul acestuia cu drept ereditar să trécă la fratele aceluia cu numele Nicolaŭ, punêndu-se de obligament, ca mulţimea poporuluĭ din acel dominiŭ să se maĭ înmulţéscă.

E lucru cunoscut şi acela, că nobilĭ, diregĕtorĭ şi cnezĭ românĭ se bucuraŭ de dreptul judiţiar şi de alte privilegiĭ. Ca esemplu să fie amintit: Adunarea nobililor şi cnezilor românĭ din districtele: Şebiş-Caran, Lugoş şi Comiat la anul 1419 în opidul *Karan,* unde aceia împreună cu castelanul castrelor din Orsova, Mihadia, Caransebeş şi Zsidovin judecă procesul opiduluĭ Caransebeş cu nobiliĭ şi cneziĭ din Mutnic.

La 1428 regele *Sigismund* în opidul Mihald (Mehadia) ţine congregaţiunea generală a universităţiĭ *nobililor, cnezilor „et alterius status“* din districtul Mihald, unde se pertractéză procesul unor cnezĭ. [1]) Éră la 1452, în urma mandatuluĭ estradat de cătră I. Hunyadi, delegatul capitululuĭ Orodiens se presentă la congregaţiunea celor 7 districte românescĭ din Banat, ca să cerceteze în causa litigiósă posesională a castruluĭ *Brancovar* de pe malul Dunăriĭ şi a comitatuluĭ ţinĕtor de acel castru.

Găsim drept aceea în tóte părţile Ungarieĭ locuite şi azĭ de Romanĭ o mulţime de posesiunĭ, ville, parochiĭ, biserici, cnezate, districte şi familiĭ române; apoĭ nobilĭ, ĭobagĭ, militarĭ şi feluriţĭ diregĕtorĭ distinşĭ, carĭ şi în vécul al XV-lea făceaŭ parte din mulţimea aceea a naţiuniĭ Românilor, despre carĭ în vécul al 14-lea Pontificele *Gregoriŭ XI* afirmă, că *„secundum ritus et schisma graecum vivebant, et longe maior pars eorum adhuc vivit“,* [2]) şi pentru maĭ uşóra lor unire propune a se da Episcop *„eiusdem nationis“*.

Mulţimea acésta a poporuluĭ românesc şi în vécul al XV-lea a trebuit să aĭbă biserică, preoţĭ şi altĭ funcţionarĭ eclesiasticĭ ca protopopĭ şi archiereĭ de ritul sĕŭ, a trebuit să aĭbă óre care organisaţiune bisericéscă-ierarchică.

În ce a stat acéstă organisaţiune, şi carĭ eraŭ relaţiunile eclesiastice ale poporuluĭ românesc? Étă o altă întrebare, ce aşteptă deslegare.

(Va urma.)

[1]) Marki o. c. p. 502.

[1]) Cfr. congregaţiunea ţinută cu nobiliĭ oraşuluĭ Hunedóreĭ la 1445.

[2]) Lit. dtto Avinione III Idus Octobris 1374.

ţiunea de avere, ce se pretinde, ca óre cine să pótă fi deputat. Desapróbă ca prea mică etatea de 26 anĭ. Curţile cu juraţi aŭ să tracteze afaceri de mare importanţă; pentru aceea ar trebui, să se compună din bărbaţi maĭ maturĭ. Acusă ministeriul, care însu-şĭ dă ordin procurorilor, să pornéscă procesele, maĭ ales cele de presă.

Ministrul apĕră proiectul şi négă, că s'ar trimite din ministeriŭ ordin pentru pornirea proceselor. Visontai îşĭ susţine afirmarea şi invită pe ministrul, să facă cercetare în privinţa acésta.

Austria.

În proiectul de rĕspuns al maiorităţiĭ la discursul tronuluĭ se accentuéză nisuinţa parlamentuluĭ de a lucra pentru împăcarea diferitelor naţionalităţi ale imperiuluĭ. Mulţămirea singuraticelor naţionalităţi se póte ajunge numaĭ prin respectarea drepturilor istorice şi a autonomieĭ şi întregităţiĭ diverselor provinţe. Camera e de convingerea, că sfera de activitate a dietelor provinţiale trebue lărgită punêndu-li-se tot o dată la dispoşiţie mijlóce finanţiale maĭ considerabile de cât până acum pentru acoperirea lipselor locale şi pentru promovarea culturiĭ generale a poporuluĭ.

Rĕspunsul pune pond deosebit pe misiunea educativă a şcoliĭ, care are să pună fundament solid vieţiĭ religióse-morale în tinĕra generaţiune, ca ea la timpul sĕŭ să fie în stare a menţiné şi desvolta ordinea socială în spiritul dreptăţiĭ şi a înfrunta tendinţele subversive.

Desbaterea asupra rĕspunsuluĭ s'a început în 17. Liberaliĭ vedêndu-se necapabiliĭ de a purta o luptă parlamentară démnă, din noŭ aŭ început a provoca scandal şi a face obstrucţiune. Eĭ aŭ provocat Marţi scene atât de furtunóse cât presidentul s'a vĕdut silit, să amâne şedinţele camereĭ pe timp nedeterminat.

Italia.

Guvernul s'a convins, că politica de espansiune în Africa e sterilă şi păgubitóre. Ocuparea Casaleĭ aduce Italieĭ maĭ multe spese de cât avantagiĭ. E o sperare deşértă de a întemeia în Africa coloniĭ agricole, căcĭ susţinerea lor ar recere la 30 milióne pe an. Ĕră dacă Şoaniĭ le-ar ataca, pentru apĕrarea lor ar trebui trimise 2 corpurĭ de armată, întreţinerea cărora ar costa 80 de milióne.

Grecia.

De şi marile puterĭ la iniţiativa Rusieĭ aŭ intervenit pentru armistiţiŭ şi pentru închiarea păciĭ între Grecia şi Turcia, ciocnirile sângeróse totuşĭ se continuară încă până în 15 a c.

Pórta în rĕspunsul dat la nota puterilor europene încetarea ostilităţilor o face pendentă de la următórele condiţiunĭ: Grecia să plătéscă Turcieĭ 10 milióne funţĭ şterlingĭ ca desdaunare de răsboiŭ; restabilirea vechilor confiniĭ; renoirea conventiuniĭ cu privire la supuşiĭ grecĭ din Turcia pe basa dreptuluĭ internaţional; închiarea uneĭ conventiunĭ pentru estradarea reciprocă a criminalilor; libera comunicaţiune prin porturile de la Volo şi Prevesa. Plenipotenţiaţiĭ ambelor părţĭ beligerente aŭ să se întîlnéscă la Farsal.

Condiţiunile acestea Grecilor li-s'aŭ părut neacceptabile. Pentru aceea eĭ continuară inimiciţiile în Epir, ba o parte a corpuluĭ ofiţeresc a declarat, că e maĭ gata a purta răsboiul până la cea din urmă picătură de sânge, de cât să cedeze ceva din teritoriul ţĕriĭ.

În lupta de lângă Gribovo armata grecéscă a avut perderĭ marĭ devenind necapabiliĭ de luptă 33 ofiţerĭ şi preste 500 de soldaţi.

Sultanul cedând dorinţeĭ marilor puterĭ şi în deosebĭ dorinţeĭ Ţaruluĭ, care l-a recercat telegrafice, s'a învoit la încetarea ostilităţilor cu Grecia, şi ast fel de present este armistiţiŭ, căruia în curênd îĭ va urma şi pacea. Grecĭĭ aŭ trebuit să se retragă pe tótă linia de pe teritoriul turcesc, pe când Turcii ţin ocupate cetăţile din Tesalia cucerite în decursul răsboiuluĭ.

Marile puterĭ consideră de esagerate pretensiunile Turcieĭ şi de justificate recunosc numaĭ desdaunarea speselor de răsboiŭ şi rectificarea strategică .a frontiereĭ.

Corespondinţe.

Lugoş la 20 Maiŭ 1897.

Stimate Domnule Redactor!

Festivităţile solemne decurse cu ocasiunea intronisăriĭ Ilustruluĭ Archiereŭ diecesan Dr. Radu, şi despre carĭ deja aţĭ şi dat un raport detaiat, mult aŭ contribuit la înălţarea prestigiuluĭ estern al dieceseĭ.

Binevoesce înse a-mĭ concede, ca sub influinţa celor sevârşite cu acea ocasiune ca un privitor să pot reflecta la unele momente, prin carĭ mi-se pare a se înălţa şi întări prestigiul intern, înţeleg iubirea sfîntă şi încrederea desevârşită între Capul venerat al dieceseĭ şi clerul aceleia.

Acele momente le aflu reoglindate parte în actul prim al guvernăriĭ diecesane pus prin acel Venerat Archiereŭ, parte în alte manifestaţiunĭ făcute la şi legate cu întreg decursul intronisăriĭ episcopale.

Primul act şi moment este convocarea *Consistoriuluĭ plenar*.

Archiereul ca să-şĭ cunóscă maĭ de aprópe pe ceĭ aleşĭ de a fi împreună lucrătorĭ şi sfătuitorĭ întru resolvarea dréptă, canonică a agendelor ocârmuiriĭ diecesane, şi ca şi aceĭ sfetnicĭ să cunóscă principiile, inima şi intenţiunea Archiereuluĭ sĕŭ, pe toţĭ Protopopiĭ şi Asesoriĭ consistorialĭ ĭ-a convocat la Consistor plenar celebrat în 17 Maiŭ a. c., în care, după cum m'am informat, în raportul dat despre starea dieceseĭ de cătră membriĭ V. Capitul s'a desfăşurat starea fondurilor şi fundaţiunilor diecesane, a parochiilor, preoţilor, şcolilor, cu un cuvînt, icóna stăriĭ întregiĭ diecese.

Trebue să vĕ spun, că prin acest paş Preasfinţitul Archiereŭ a câştigat inima Cleruluĭ sĕŭ, care în acel act vede şi cunósce, că Preasfinţia Sa fără anteacte nu voesce să guverneze, ci cu posibila cunoscinţă a stăriĭ dieceseĭ voesce cu o resoluţiune firmă, ca Inventariul Dieceseĭ sale cuprins în acele rapórte după tótă putinţa din timp în timp să-l întregéscă, şi aşa în mĕsură cuvenită să contribue la dorita guvernare a dieceseĭ Sale.

Sevârşitu-s'a înse în acel consistor şi un alt moment de bun auguriŭ şi în consecinţele sale fórte salutar. A nume s'a cetit acea Breve apostolică, în carea se determină relaţiunea canonică, ce are să sustea între Archiereul şi Ven. sĕŭ Capitul, între altele ca membriĭ aceluia-şĭ V. Capitul Capuluĭ dieceseĭ să-ĭ prestea cuvenita reverinţă, obedienţă, să urmeze sfaturile şi mandatele aceluia cu tótă ascultarea, căcĭ la din contră acela-şĭ S. Scaun încă de acum apróbă tóte dispositiunile V. Archiereŭ, ce le-ar afla de salutare şi de lipsă în contra celor neascultătorĭ.

Tot clerul doresce, ca buna înţelegere între Archiereŭ şi V. Capitul neştirbită să sustea, şi prin respectarea cuvenită a drepturilor archierescĭ prestigiul V. Capitul ca al senatuluĭ maĭ de aprópe al S. Scaun episcopesc încă să se păstreze.

Este de specială însemnătate şi acea declarare a Ilustr. Archiereŭ, că pentru maĭ buna prosperare şi putinciósa asigurare, cum şi administrarea maĭ uşóră a fondurilor diecesane, carĭ fac aprópe 200 miĭ florenĭ şi formézĕ averea dieceseĭ, să se înfiinţeze *„Cassa centrală diecesană“*.

Cât de nimerit a convenit declaraţiunea acésta cu dorinţa mult nutrită a Cleruluĭ, o am putut cunósce maĭ vîrtos din entusiasmul, cu care în şi a fară de Consistor fu întimpinată.

Dorind aştéptă clerul cât maĭ curênd realisarea înfiinţăriĭ casseĭ din cestiune, de la întroducerea căreia mare şi bun resultat aştéptă, cum şi mare uşurare a administrăţiunĭ.

Să mi-se lase a maĭ adauge cele indigitate de unĭ fraţĭ, adecă ca pentru controlarea maĭ chiară şi sigură a averilor parochiilor singuratice să se reformeze modalitatea şi sistemul de azĭ al Esactoratuluĭ diecesan. Fiind că acésta formézĕ o parte întregitóre a chivernisiriĭ administrative, avem deplină sperare, că V. Archiereŭ împreună cu membriĭ V. Capitul vor afla chip, ca cu înţelepciune să realiseze şi reforma acésta.

Nu se póte lăsa neamintită impresiunea cea bună, ce a lăsat în inimile cele bune ale Cleruluĭ cuvîntul, care Archiereul l-a repeţit nu o dată maĭ ales în alocuţiunile sale cătră cler, că pe lângă bună şi drépă chivernisire în mod deosebit va îngriji şi aştéptă, ca clerul în cuvînt şi cu fapta să fie pilda credincioşilor, căcĭ Dînsul, carele cu misiunea apostolică a venit, ca să propovedueéscă Evangelia luĭ Christos, numaĭ pe ceĭ ce duc o viaţă conformă s. Evangeliĭ, îĭ póte cuprinde cu tótă căldura în inima sa archipăstorésca.

Alt moment, ce a lăsat o îndestulire în inimile tuturor, este resoluta enunţare a Ilustruluĭ Archiereŭ, întru carea reflectând la legătura canonică sufragană a dieceseĭ Lugoşuluĭ faţă cu scaunul mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. în mod deosebit a accentuat, că acea legătură şi relaţiune canonică voesce a o cultiva cu conscienţiositate, şi în tóte causele principale de interes comun al bisericiĭ şi provinţeĭ nóstre va purcede mână în mână cu Capul mitropolieĭ. Ajute-Te Dumnezeŭ! esclamară fraţiĭ preoţi.

Ilustrul Archiereŭ purcedênd din motivul, că activitatea neobosită şi desinteresată pusă şi dovedită atât întru cultivarea literaturiĭ sacre bisericescĭ, cât şi în a drepturilor bisericiĭ nóstre este démnă de recunoscinţă, şi ca acesteĭ recunoscinţe chiar cu ocasiunea solemnă a intronisăriĭ sale să-ĭ dea espresiune şi dovadă, a aflat în Domnul, ca pe

patru bărbaţi aï cleruluï să-ï distingă cu demnitate ecclesiastică.

Éră aceï bărbaţi sînt:

Clarissimiï dnï Dr Vasiliŭ Hossu, Dr Victor Szmigelski din Archidiecesă, Dr Teodor David capelan castrens şi M. On. Ioan Boroş paroc şi asesor consistorial.

Dintre aceştia Dr Hossu, Dr David şi I. Boroş fuseră numiţi *protopopi onorari* aï dieceseï Lugoşuluï cu titutele, distincţiunile şi drepturile vigente în diecesă, éră Dr V. Szmigelski *asesor onorar* tot cu acele-şi drepturï.

Pot să afirm, că distincţiunea sevârşită la directa iniţiativă a Ilustruluï Archiereŭ a fost în deplină consonanţă cu convingerea cleruluï diecesan. Noï le dorim, ca distincţiunea să le servéscă spre îndemn îndoit de a osteni cu bărbăţie în interesul bisericiï.

Membriï cleruluï aŭ părăsit reşedinţa episcopéscă ducênd fie care cu sine convingerea formată din asigurările date de Archiereŭ, că dînsul neîncetat va osteni pentru binele bisericiï şi patrieï.

De o dată ne-aŭ părăsit şi fraţiï iubiţi aï nostri, carï din Blaş aŭ însoţit pe Archiereul nostru la nóua Sa residenţă.

Când îmï revoc în memorie despărţirea doiósă a celor din Blaş la gara din Lugoş, unde îï petrecu Archiereul, cu adevĕrat pot să zic, că mult e iubit Archiereul nostru de fraţiï, colegiï şi prietiniï séï.

Dea bunul Dumnezeŭ, ca Ilustrul Cap al Dieceseï să aïbă tăria neînfrântă de a realisa intenţiunile sale cele salutare, şi ca iubirea cleruluï faţă cu dînsul neconturbată să sustea şi să se întăréscă.

Prin conlucrarea la un scop comun însufleţită de iubire sarcinile guvernăriï se uşuréză, curajul se oţelesce, diecesa prosperéză. Fie!

— Am vĕḑut. —

Convocare.

Membriï *„Reuniuniï învĕţătorilor gr. cat. din jurul Gherleï“* prin aceste cu tot respectul sînt rugaţi, să se presenteze la *adunarea generală,* ce se va ţiné la 15 şi 16 Iuniŭ st. n. a. c. (a 3 şi a 4-a zi de Rusaliï) în comuna *Lozna-mare* (tractul Surduculuï).

Din şedinţa comit. centr. al Reuniuniï învĕţătorilor gr. cat. din jurul Gherleï ţinută în Gherla la 8 Maiŭ st. n. 1897.

Ioan Papiŭ canonic preşedinte. **Dionisiŭ Vajda** prof. secretariŭ.

Mulţămită publică.

Aŭ maï contribuit pentru augmentarea fonduluï Reuniuniï docenţilor poporalï gr. cat. românï din comitatul Sibiuluï: *„Auraria“* institutul de credit şi economiï din Abrud 15 fl.; Magnificul şi Reverendissimul Domn *Ioan M. Moldovan* preposit capitular din Blaş 5 fl. şi în urmă *„Arieşana“* institut de credit şi economiï din Turda 5 fl.

Subscrişiï ne ţinem plăcut deobligaţi a cuita darurile aceste marinimóse şi pe astă cale.

În numele reuniuniï:

Iuliŭ Bardosy. **Romul Simu.**

Noutăţi.

Din diecesa Lugoşuluï. Cum sîntem informaţi, de secretar episcopesc interimal este constituit M. On. D. *Ioan Boroş* paroch şi asesor consistorial.

Fundaţiune pentru diecesa Lugoşuluï. Escelenţa Sa D. Mitropolit Dr V. Mihályi pentru augmentarea fonduluï de convict pentru diecesa Lugoşuluï, care din contribuirï benevole s'a începeut a se întemeia încă la 1882, a făcut o fundaţiune de *5250 fl.* cu menirea, ca cu acéstă sumă să se cumpere un fund pentru zidirea convictuluï, orï ca să se folosésca spre zidirea luï, orï când atare edificiŭ ar esista, atuncï să se întórcă spre acoperirea speselor de întreţinere a unor studenţi sĕracï românï gr. cat. din diecesa Lugoşuluï în acel convict. Suma acésta de fundaţiune este depusă într'o poliţă de asigurare a Escelenţeï Sale, pentru care însu-şi Escel. Sa va solvi premiile până la capĕtul vieţiï sale. — Sîntem informaţi, că clerul diecesan a primit cu mare mulţămită şi bucurie acest ofert preagraţios, care dovedesce, că Escelenţa Sa cu dragoste părintéscă îşï aduce a minte de diecesa sa de odinióră.

Altă fundaţiune pentru diecesa Lugoşuluï. *Ioan Boros* paroc în Zabran şi Asesor consistorial, îndemnat de esemplul cel graţios al Escelenţeï Sale folosindu-se de solemnitatea de bucurie a intronisăriï Ilustrităţiï Sale Domnuluï Episcop Dr Radu, asemenea a făcut o fundaţiune de 300 fl. cu scop, ca din venite să se dea ajutóre parochiilor neoconverse.

Altă donaţiune pe sama dieceseï Lugoşuluï. Escelenţa Sa Mitropolitul Dr. Mihályi a cedat în favórea „casseï diecesane“ din Lugoş o pretensiune a sa de 846 fl.

Esamenul de maturitate scripturistic la gimnasiul superior din Blaş s'a ţinut din 17—22 a c. La esamen s'aŭ supus 40 de maturisanţi.

Esamen de profesor. Dl Ioan Raţ, zelosul profesor de la preparandia din Blaş în 13 a c. a depus la universitatea din Cluş esamenul profesoral special din limba română şi cea magiară.

Constituire. Reuniunea filială archidiecesană a învĕţătorilor gr. cat. din protopopiatul Dêrgeï în şedinţa sa constituantă ţinută în comuna Fizeş la 5 Maiŭ a. c. sub presidiul ad hoc a P. On. D. protopop tractual Ioan Haţĕgan s'a constituit în modul următoriŭ: preşedinte: Teodor Stoia, notariŭ: Iosif Pop, casariŭ: Vasiliŭ Dumitraş, bibliotecariŭ: Zaharie Murĕşan, ér delegaţi: Georgiŭ David, Nicolaŭ Török şi Alesandru Moldovan, carï toţï provĕḑuţi fiind cu litere credenţionalï sînt deobligaţi a lua parte la şedinţa constituantă a comitetuluï central ţinĕndă în Blaş la 15 Iunie a. c.

Agraţiarea preotuluï Knezich. Acest preot, pe când era capelan în Ráczkeve, într'o predică a cualificat căsătoria civilă de concubinat. Pentru acésta a fost condamnat la un an de temniţă şi amendă de 850 fl. Caracteristic e, pe cum scrie „Alkotmány“, că preotul Knezich imediat după rostirea sentinţeï tribunaluluï, de şi s'a apelat în contra eï, a fost deţinut, fără ca să i se concédă, să-şi pună în rînd afacerile. Ca un făcĕtor de rele a fost aruncat în o temniţă din Kőbánya, unde l-aŭ îmbrăcat în vesminte de arestant şi l-aŭ nutrit cu viptul criminalilor ordinarï. Numaï după maï multe săptĕmânï i-s'a permis, să pórte vesminte preoţescï şi să folosésca breviariul, şi abia la 4 lunï i-s'a permis la întrevenirea mediculuï, să-şi aducă vipt pe spesele sale. Amiciï şi consângeniï numaï la câte dóuĕ săptĕmânï puteaŭ comunica cu dînsul câte-va minute în presenţa părcălabuluï. Pentru agraţiarea luï s'aŭ făcut paşï de mult, dară ea a urmat numaï după 7 lunï în 10 a c. Se zice, că întârziarea agraţiăriï este a se mulţămiï guvernuluï, care a voit a da o aspră lecţiune celor ce combat reformele liberale.

Cale ferată pe Secaş. Cu ocasiunea adunăriï generale de primăvară a congregaţiuniï comitatense a Albeï inferióre maï mulţï proprietarï şi membri aï congregaţiuniï, între altiï şi Rdsmul d. I. M. Moldovan, Dr. Aug. Bunea şi Dr. V. Hossu, aŭ luat laudabila iniţiativă de a începe mişcarea pentru construirea uneï căï ferate pe Secaşul mic. În afacerea acésta s'a şi ţinut în 9 a c. o conferinţă în Aiud, despre decursul căreia ni-s'a trimis un raport maï lung. Din acest raport dăm cetitorilor nostri următórele: Acea parte a comitatuluï Albeï inferióre, care e situată pe lângă rîul Secaşuluï mic, în estensiune cam de 100.000 jug. catastrale. şi care în privinţă politică se ţine de cercurile Blaşuluï şi Sângătinuluï, are pămînt de o cualitate eminentă, dară e cu totul isolată de comunicaţiunea economică. Drumurile nepracticabile şi rîurile neregulate eschid cu totul vre o 20 de comune de la marea viaţă economică. Productele escelente ale pămîntuluï de prima clasă şi frumosul contingent de vite nu se pot valora după cuviinţă, pentru că din causa preţuluï de transport provocat prin greutăţile comunicaţiuniï nu pot ţiné concurenţă cu productele de cualitate maï inferióră ale ţinuturilor, de unde spesele de transport la pieţele marï sînt maï puţine. Economiï şi locuitoriï acestuï ţinut de mult aŭ simţit greŭ şi simt greŭ şi azï desavantagiile acesteï lipse de comunicaţiune, dară până acum aŭ rĕmas fără de resultat tóte lucrurile întreprinse în acéstă direcţie; căcï raporturile speciale ale acestuï ţinut fac aprópe imposibilă construirea de drumurï bune, éră locuitoriï chiar din causa sĕrăcieï, provocate de miseria comunicaţiuniï economice, nu sînt capabilï a presta sacrificiï maï marï. Aceste raporturï considerându-le nu de mult maï mulţï proprietarï de pămînt şi economï fruntaşï aŭ decis, să ridice viaţa economică a ţinutului şi să-l scape de isolarea, ce-l apasă de present. Maï mulţï proprietarï şi alţï bărbaţi distinşi aï comitatuluï aŭ adresat un apel conchemând pe 9 Maiŭ o conferinţă la Aiud, unde să se cerce mijlócele pentru delăturarea miserieï economice. Conferinţa s'a şi ţinut participând la ea un numĕr considerabil de proprietarï şi representanţi aï comunelor interesate. Căḑênd chiar pe atuncï consacrarea Ilustrităţiï Sale Dr. Radu, din Blaş nu a putut participa nimenï la conferinţă, de şi publicul din cercul Blaşuluï cu bucurie ar saluta construirea căiï ferate pe Secaş. La conducerea conferinţeï a fost rugat comitele suprem Zeyk Dániel ca mare proprietar în acest comitat. După cuvîntul de deschidere marele proprietar Fr. Seethal espune pe scurt situaţia economică de pe Secaş, arată necesitatea de a înfiinţa mijlóce de comunicaţiune şi propune, ca în scopul desvoltăriï vieţiï economice pe Secaş să se construéscă cale ferată, care plecând din staţiunea de la Cisteiul român a căiï ferate de stat şi atingênd comunele Mihalţ, Obreja, Heneg, Berghin, Ghirbom, Colibï, Beşinăŭ, Ohaba, Tăŭ, Roşia, Ungureï, Pĕuca, Presaca, Broşteni, Bogatul român, Cenadea, Şoroştin, Sednica, Armeni, Lászlótanya şi Alămorul să se conducă la staţiunea Lomnĕş a căiï ferate de stat, şi aşa de la rĕsărit, şi apus să se deschidă acest ţinut pentru comunicaţiunea generală. La desbaterea asupra propuneriï aŭ luat parte maï mulţï. Conferinţa a enunţat ca conclus următórele: Proprietariï din comitatul Albeï inferióre în conferinţa ţinută în 9 Maiŭ a. c. a hotărît cu unanimitate, că de la comuna Cisteiul român, apartinĕtóre la cercul Blaş al comitatuluï, plecând de la staţiunea din acéstă comună a căilor ferate de stat construesce cale ferată pe lângă rîul Secaş, care cale va avé staţiunea ultimă în staţiunea de la Lomnĕş a căilor ferate reg. de stat. — După enunţarea hotărîriï fiind vorbă despre esecutare, s'a subscris o anticipaţie de preste 2000 fl. pentru efectuirea lucrărilor prealabile. Pentru administrarea lucrărilor prealabile conferinţa a rugat pe M. Sa prepositul Ioan M. Moldovan şi d. Szalánczy Jenő, carï aŭ să conducă lucrările şi ca concesionarï să obţină concesiunea de la ministrul de comerciŭ. — Construirea căiï ferate din cestiune fiind în interesul poporuluï nostru de pe Secaş, nu putem de cât să recomandăm cu tótă căldura spriginirea întreprinderiï proiectate.

Comunitatea israelită din Blaş Duminecă după amézï şi-a instalat pe noul sĕŭ rabin Iosif Grünbaum. Pe cum ni-se scrie, noul rabin este aderent al direcţiuniï conservative.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Între alte cestiuni întortocate referitóre la acest obiect ne întimpină în rîndul cel dintâiŭ acésta: De la ce atîrnă participarea în rodul acela principal al jertfeĭ, și prin urmare carĭ sînt, ceĭ ce participă în el? Unora li-se pare, că în el participă toți aceia carĭ conlucră în óre care chip la aducerea jertfeĭ abstragênd de la aceea, dacă jertfa se aduce și pentru eĭ orĭ nu. Alțiĭ par a fi mai în drept, când susțin, că jertfa ex opere operato folosesce óre cuĭ numaĭ întru atâta, întru cât ea se aduce pentru el. În realitate, acestea dóuĕ momente se unesc tot de una: pentru ceĭ ce jertfesc și pentru ceĭ ce împreună jertfesc, tot de una se și aduce jertfa, cel puțin în chip general. Întru atâta acestea momente vor fi avênd decĭ influință asupra dobîndiriĭ roduluĭ sacrificial, despre care grăim. Într'însul se împărtășesc biserica întrégă, credincioșiĭ, ceĭ ce ĭeaŭ parte la jertfă, preotul cel ce sevârșesce jertfă, și aceia, pentru carĭ preotul aplică jertfa în mod special.

1. Rodul acela sacrificial, care e partea bisericiĭ întregĭ, se numesce *rod general* orĭ *rodul cel maĭ general.* Acela are un isvor îndoit: maĭ de aprópe aducerea luĭ Christos, întru cât el se jertfesce pentru biserică, și în rîndul al doilea aducerea bisericiĭ, întru cât și ea însă-și încă jertfesce prin preot pentru binele sĕŭ propriŭ. Acestea isvórĕ se împreună amîndóuĕ și varsă un rîŭ de binecuvîntare preste biserică și preste fiiĭ eĭ.

a) *S. jertfă liturgică în tot de una își are efectul și folosul sĕŭ pentru biserica întrégă,* — pentru toțiĭ ceĭ ce sînt înșiraț ca membre în trupul cel mistic al luĭ Christos și maĭ aŭ lipsă de ajutoriul grației, ținá-se eĭ de ceĭ viĭ orĭ de ceĭ adurmiț. Ba în mĕsură maĭ mică și cel puțin în chip indirect rodul acesta general se estinde până și la aceia, *carĭ petrec a fară de biserică,* dar sînt chemați și datorĭ a întra orĭ a se întórce în sinul bisericiĭ. Păharul scumpuluĭ sânge de jertfă se înalță zilnic la ceriŭ, ca „să se mântuéscă toțiĭ ómeniĭ și să vină la cunoscința adevĕruluĭ“ (I Tim. 2, 4). „Că n'a trimis Dumnezeŭ pe Fiul sĕŭ în lume, ca să judece lumea, ci ca să se mântuéscă lumea prin el“ (Ĭo. 3, 17). „Fiul luĭ Dumnezeŭ și-a vĕrsat sângele și a răbdat chinul crucii, pentru ca să merite tuturor ómenilor fără de escepțiune ĭertarea pĕcatelor, grația și fericirea vecĭnică. Isvorul cel general de mântuire și grație al jertfeĭ de pe cruce isvoresce și curge neîncetat și pretutindenia în s. liturgie, a căreĭ binecuvîntare e spre folos lumiĭ întregĭ. Și despre sórele de grație al s. jertfe liturgice încă aŭ să se înțelégă cuvintele Psalmistuluĭ: „Din marginea ceriuluĭ ĭeșirea luĭ, și alergarea luĭ până la marginea ceriuluĭ, și nu este, cine să se ascundă de căldura luĭ“ (ps. 18, 6 ur.). În miĭ de inimĭ, carĭ nicĭ nu o simțesc, pătrund de la altariŭ raze de luminare supranaturală, pentru ca să readucă oile rătăcitóre la Christos, „la păstoriul și păzitoriul sufletelor nóstre“ (I Petr. 2, 25), și în staulul luĭ, în singura și adevĕrata luĭ biserică, unde le sînt deschise vistieriile tuturor mijlócelor și comorilor de grație.

Binecuvîntarea jertfeĭ firesce că se revarsă cu îmbelșugare cu mult maĭ bogată preste biserică, întru cât ea se luptă încă aci pe pământ și sufere în focul curățitoriŭ. Căcĭ jertfa conform voinței și rînduelii luĭ Christos e proprietatea bisericiĭ. Maĭ vîrtos pentru binele și folosul bisericiĭ e instituită jertfa și pentru binele și folosul bisericiĭ se și aduce jertfa în rîndul cel dintâiŭ. Rodul general, care-l face jertfa liturgică, se referesce *în rîndul cel dintâiŭ la binele universal al bisericiĭ,* saŭ cu alte cuvinte el e partea bisericiĭ preste tot, întru cât ea e o instituțiune dumnezeéscă, împĕrăția și mirésa luĭ Christos. Dóră biserica „o a câștigat cu sângele sĕŭ“ (Fapt. 20, 28); pe altariŭ renoesce Christos neîncetat în chip necruntat jertfa cea sângerósă de pe muntele Golgota pentru biserica sa, „ca să pună înainte pe ea lui-și mărită biserică, carea nu are întinăciune, nicĭ sbîrcire, saŭ alt ceva de acest fel, ci ca să fie sfîntă și nepĕtata“ (Ef. 5, 27). „Pentru sângele Mieluluĭ“ (Apoc. 12, 11), care zilnic se varsă în potir, învinge biserica asupra inimicilor sĕĭ și ĭese în tot de una triumfătóre din luptele asupra porților ĭaduluĭ și asupra puterilor anticreștine ale lumiĭ. În jertfa eucharistică Christos se face la Dumnezeŭ mijlocitoriŭ și rugătoriŭ pentru biserică, pentru ca să o scutéscă și să o înalțe, să umiléscă și să rușineze pe vrășmașiĭ eĭ. Din acésta se póte conchide, că în rodul acesta general al jertfeĭ se vor împărtăși în mĕsură deosebită acelea mĕdulare ale trupuluĭ celuĭ taĭnic al luĭ Christos,, carĭ contribuesc în chip deosebit la binele de obște al bisericiĭ, așa dară păstoriĭ și învățătoriĭ bisericiĭ. Căcĭ de la aceștia atîrnă maĭ vîrtos strălucirea și sfințenia bisericiĭ; aceștia și aŭ lipsă fórte mare de luminare, forță și răbdurie supranaturală, pentru ca să persevereze în luptele cele grele, carĭ aŭ să le pórte neîncetat pentru oile luĭ Christos, cele ce li-s'aŭ încredințat, pentru unitatea și libertatea, pentru depositul de credință și comorile de grație ale bisericiĭ catolice. Păzitoriĭ și apĕrătoriĭ mireseĭ luĭ Christos esperiéză pentru aceea în rîndul cel dintâiŭ salutara înrîurință și efectele cele pline de binecuvîntare ale jertfeĭ eucharistice, pentru ca eĭ în tot de una să se adeverésca „ca slugile luĭ Dumnezeŭ întru multă patimă, în nĕcasurĭ, în nevoĭ, în strînsorĭ, în bătăĭ, în temniță, în zărvĭ, în ostenele, — întru cuvîntul adevĕruluĭ, în puterea luĭ Dumnezeŭ, prin armele dreptățiĭ“ (II Cor. 6, 4 urr.).

În ce constă maĭ de aprópe rodul acesta sacrificial, și dacă el se estinde la toțiĭ membriĭ singuratici aĭ bisericiĭ, nu se póte spune cu siguritate. Unora le place a susținé, că rodul acesta general al jertfeĭ cuprinde în sine nu numaĭ binecuvîntările acelea, carĭ se pot dobîndi în chipul rugăciuniĭ, ci și efectul de satisfacție, adecă ĭertarea pedepselor temporale; maĭ de parte susțin, că în rodul acesta se împărtășesc în mĕsură maĭ mare orĭ maĭ mică toțiĭ aceĭ membri aĭ bisericiĭ, carĭ sînt pregătițĭ spre a-ĭ primi.

b) Christos, nevĕdutul Archiereŭ, se jertfesce decĭ tot de una pentru biserica întrégă prin mânile și ministeriul preotuluĭ vĕdut. Dar acesta stă înaintea altariuluĭ și în numele și din comisiunea bisericiĭ: biserica jertfesce și se rógă în fiesce care liturgie pentru toțiĭ fiiĭ sĕĭ de pe pământ și din locul curățitoriŭ prin gura preotuluĭ, a delegatuluĭ și mijlocitoriuluĭ sĕŭ la Dumnezeŭ. Ea e pururea sfînta și de Dumnezeŭ ĭubita mirésă a luĭ Christos. Glasul eĭ, maĭ vîrtos dacă se însoțesce jertfeĭ, tot de una va fi decĭ audit și ascultat. De aceea *Dumnezeŭ având în vedere jertfa și rugăciunea eĭ varsă zilnic binecuvîntările și binefacerile cele maĭ bogate preste fiiĭ eĭ, ceĭ ce aŭ lipsă de ajutoriŭ.* Rugăciunile liturgieĭ spun a dese orĭ, ce darurĭ și graț doresce biserica, să dobîndéscă prin jertfă pe sama sa preste tot și pe a singuraticilor membri în special. Așa se rógă biserica în legătură cu jertfa zicênd: „Adu-ți a minte, Dómne, de sfînta ta catolică și apostolică biserică — și o împacă pe dînsa.“

c) Christos și biserica aduc jertfa în tot de una pentru totalitatea credincioșilor. *Rodul sacrificial general se împărtășesce decĭ poporuluĭ credincios nemijlocit prin aceea, că preotul își implinesce la altariŭ oficiul, pe cum îĭ este prescris.* O aplicare deosebită și apriată a acestuĭ rod din partea preotuluĭ nu se recere. — Ceĭ escomunicați, pe carĭ biserica ĭ-a eschis din sinul sĕŭ, nu se împărtășesc în rodul general al jertfeĭ. Aceĭ credincioșĭ, carĭ sînt întinați cu pĕcate de mórte, dobîndesc acest rod în mĕsură cu mult maĭ mică de cât ceĭ drepți, fiind că ceștĭ din urmă sînt înșiraț în trupul cel taĭnic al luĭ Christos în chip maĭ intim. Cu cât credincioșiĭ prin vîrtute și evlavie se fac maĭ susceptibilĭ pentru rodurile jertfeĭ, cu cât se împreună maĭ tare jertfeĭ, cu cât conlucră maĭ desevârșit la aducerea eĭ, cu atâta maĭ deplină va fi și împărtășirea lor în rodul sacrificial general al bisericiĭ.

Cât de mare și neprețuită e și în privința acésta fericirea de a fi „împreună locuitorĭ cu sfințiĭ și casnicĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ“ (Ef. 2, 19), adecă de a fi fiĭ credincioșĭ și ascultătorĭ aĭ bisericiĭ! Ast fel putem să scótem cu îmbelșugare din acel rîŭ de binecuvîntărĭ și milostivirĭ, care se revarsă zilnic preste biserică din jertfe nenumĕrate. Și cât de mângâitoriŭ e pentru inimă gândul: De aș muri chiar și în unghiul cel maĭ ascuns al pământuluĭ, și de m'ar și ulta tótă lumea, — sfînta biserică, sufletésca mea mamă, nu mĕ ultă: pe miĭ și miĭ de altare se rógă și jertfesce ea și pentru sermanul meŭ suflet și lasă să picure sângele de împăcare al luĭ Christos în flacăra focului curățitoriŭ, pentru ca să aline și să scurteze durerósa mea esilare în locul acesta de suferințe!

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Estira se alipi maĭ strîns de dînsul, ca şi cum ar fi voit a-ĭ readuce cugetele din sborul lor cel depărtat.

„Împĕratul s'a născut," continuă el gândind, că ea îl înţelege, „şi el trebue că a ajuns la mijlocul vrîstelĭ omenescĭ de rînd. Valtasar a zis, că el a fost un prunc la peptul mameĭ sale, când l-a vĕdut, ĭ-a adus daruri şi i-s'a închinat. Ilderim afirmă, că la sfârşitul luĭ Decembre aŭ fost 27 anĭ, de când Valtasar şi soţiĭ luĭ cercară scăpare de Irod în cortul luĭ. Aşa dar ieşirea luĭ la arĕtare trebue să fie aprópe. În astă nópte, mâne póte să se întîmple. Sfinţi părinţi aĭ luĭ Israil, ce fericire se cuprinde în acest cuget! Mi-se pare, că deja aud căderea zidurilor celor vechĭ şi vuetul de vifor în strămutarea acésta a lucrurilor, — da, şi spre cea maĭ mare bucurie a tótă omenimea se deschide pământul, ca se înghită Roma, şi popórele tóte îşĭ înalţă capetele şi se bucură şi cântă, că ea cade pe când noĭ ne înălţăm." El rîse în sine. „Cum, Estiro, auḑit-aĭ deja vre o dată lucrurĭ de acestea? Mĕ cuprinde patima unuĭ cântăreţ, sângele cel ferbinte şi însufleţirea Miriameĭ şi a luĭ David. Da gândurile mele, carĭ se cuprindeaŭ numaĭ cu fapte recĭ şi cu numerĭ durĭ, rĕsună acum din noŭ de cimvale rĕsunătóre şi de sunete vuitóre de arfe; eŭ aud strigările de bucurie ale mulţimiĭ, carea se adună în jurul unuĭ tron noŭ. Acuma nu voiŭ să maĭ meditez; dar când va veni împĕratul, prunca mea, el va avé lipsă de banĭ şi de bărbaţi, că dóră el născut fiind din muiere, va fi pururea numaĭ om legat de condiţiĭ omenescĭ ca şi tine şi mine. El va avé lipsă de conducĕtorĭ. Colo, colo! Nu veḑĭ tu calea cea largă pentru mine şi pentru stăpânul meŭ, la sfârşitul căreia ne aştéptă pe amîndoĭ glorie—şi—şi—," el apoĭ se opri aşa zicênd uĭmit, că în egoismul sĕŭ îşĭ uĭtase, să priméscă în planul sĕŭ şi pe fiĭcă-sa; ér apoĭ sărutându-o continuă: „şi fericire pe sama fiĭceĭ mameĭ tale."

Estira tăcea.

Acum îşĭ aduse el a minte de diferinţa naturilor şi de legea, după care nu e dat fiesce căruĭ om, ca la acela-şĭ obiect să se bucure orĭ să se témă la fel cu alţiĭ. Îşĭ maĭ aduse a minte şi de aceea, că ea e numaĭ o femee.

„La ce te gândescĭ, Estiro?" întrebă el în chipul sĕŭ prietinos. „De cum va gândul tĕŭ are forma uneĭ dorinţe, spune-mĭ-o, până ce maĭ am încă putinţa de a ţĭ-o împlini. Căcĭ sciĭ bine, că putinţa e un lucru fugariŭ; ea are aripĭ, carĭ pururea se întind spre sbor."

Cu naivitate aprópe copilăréscă îĭ rĕspunse Estira: „Trimite-ĭ vorbă, ca să vină, tată. Trimite-ĭ-o încă în astă nópte, şi nu-l lăsa, să mérgă în circ."

„A!" zise el cu glas întins, şi privirea luĭ ĕră se odihni pe riŭ, unde umbrele într'una se făceaŭ tot maĭ întunecóse, de când luna sfinţise în dosul munteluĭ Sulpiŭ, şi numaĭ razele slabe ale stelelor maĭ luminaŭ cetatea. Să o spun? Un sentiment de jalusie îl cuprinse. De cum va ea într'adevĕr iubia pe ţinĕrul sĕŭ stăpân!

O nu! Acésta nu era cu putinţă; ea era încă prea tinĕră. Dar gândul acesta se anghiră în sufletul luĭ şi-l ţinea legat. Ea era de şese spre zece anĭ. Asta el o scia bine. În cea din urmă zi natală a eĭ a mers cu ea în port, unde sloboḑiră pe apă o nae nóuă, şi flamura eĭ cea galbenă, carea o purta ca semn al căsătorieĭ eĭ cu marea, purta numele „Estira". Aşa serbară ziua aceea dimpreună. Înse descoperirea acésta îl lovi cu tótă forţa surprinderiĭ. Sînt fapte, carĭ tot de una ne causéză durere; sînt maĭ ales acelea, carĭ ne privesc singur numaĭ pe noĭ, bună óră faptul, că îmbĕtrânim, orĭ că avem să murim.

O ast fel de închipuire durerósă se furişă în inima luĭ, făr de fire asemenea uneĭ umbre şi totuşĭ destul de puternică, pentru ca să-ĭ stórcă o suspinare, care suna aprópe asemenea unuĭ gemet. Nu era de ajuns, că ea găsindu-se în flórea vieţiĭ se pogoria în sclăvie, ci ea trebuia să maĭ întîmpine pe stăpânul sĕŭ cu sentimente, a căror gingăşie intimă tatăl eĭ o cunoscea aşa de bine, de óre ce până acum ele eraŭ esclusiv ale luĭ. Sórtea inimică, a căreĭ problemă e, ca să ne chinuéscă cu frică şi cu gândurĭ amare, a rare orĭ îşĭ isprăvesce lucrul pe jumătate. În amărăciunea clipeĭ bunul bĕtrân îşĭ uită de planul sĕŭ cel noŭ şi de minunatul împĕrat, obiectul aceluĭ plan. Dar cu o sforţare uriaşă se stăpâni din noŭ şi întrebă cu glas liniştit:

„Să nu-l las în circ? Pentru ce, copila mea?"

„Circul nu e loc potrivit pentru un fiŭ al luĭ Israil, tată!"

„Părerĭ rabinescĭ, Estiro, părerĭ rabinescĭ! Asta e tot?"

Tonul întrebăriĭ era ispititoriŭ şi pătrunse feteĭ până în inimă. Acĕsta începu a-ĭ bate, aşa de tare, cât ea nu putu rĕspunde. O turburare nóuă şi necunoscută, îmbetătóre o cuprinse.

„Tinĕrul va primi averea," zise el cu glas gingaş prinḑêndu-ĭ mâna. „Năile şi averile vor fi ale luĭ, — tóte, Estiro, tóte. Eŭ pe lângă tóte acestea nu voiŭ fi sĕrac, căcĭ tu-mĭ rĕmâĭ, tu şi iubirea ta, carea aşa de tare samĕnă cu a repausateĭ mele Rachil. Spune-mĭ, óre şi tu să fiĭ a luĭ?"

Estira se plecă preste el şi-şĭ odihni obrazul pe capul luĭ.

„Grăesce, Estiro! Voiŭ fi maĭ tare, dacă o voiŭ sci; sciinţa împărtăşesce putere."

Ea se îndreptă şi ca şi cum ar fi întruparea sfîntuluĭ adevĕr, zise:

„Mângâie-te, tată. Nicĭ o dată nu te voiŭ părăsi: fire-ar iubirea mea a luĭ, eŭ tot de una voiŭ rĕmâné lângă tine ca şi acum. —"

Şi plecându-se sărută pe tatăl sĕŭ.

„Şi apoĭ," continuă ea, „el e vrednic de iubire în ochiĭ meĭ, şi sunetul glasuluĭ luĭ m'a încătuşat, şi mĕ înfior la gândul, că el e în primejdie. Tată, tată, eŭ aşĭ fi maĭ mult de cât veselă, dacă l-aşĭ revedé. Iubirea, până nu e dorită, încă nu e desevârşită; de aceea voiŭ să aştept câtă-va vreme, aducêndu-mĭ a minte, că sînt fata ta şi a mameĭ mele."

„O adevĕrată binecuvintare a Domnuluĭ eştĭ tu, Estiro. O binecuvîntare, care mĕ face bogat, chiar şi dacă aşĭ perde tóte. Şi pe sfîntul luĭ nume şi pe vecînica luĭ viaţă îţi jur, că ţie nu ţi-se va întîmpla nicĭ o dată nicĭ un rĕŭ."

El porunci, şi în dată veni un sclav şi împinse jeţul în cameră. Acolo şeḑu Simonide câtă va vreme adâncit în meditare despre sosirea împĕratuluĭ, în vreme ce Estira se duse, să se culce şi să dórmă somnul nevinovăţieĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A eşit de sub tipar:

„Istoria Împĕratuluĭ Traian şi a Contimporanilor sĕĭ" de Dr *Heinrich Francke,* traducere autorisată de *P. Broştean.* Cu 12 ilustraţiunĭ. Preţul unuĭ esempl. fl 4. — pentru România Leĭ 12. —; legăturĭ cu lucs fl 1. — pentru România Leĭ 3. — bucata.

A se adresa la fie care librărie saŭ de-a dreptul la editorul:

Petru Broştean
în Braşov str. gareĭ nr. 45.

La Tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câştig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e 8 cr., expedată franco sub faşe 11 cr.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

196 szám. (13) 1—1
1897.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság C. 58/895 számu végzése által a nagyszebeni Albina takarék és hitelintézet javára Lászlo Petru, és Uszka Gyorgye ellen 152 frt 50 kr. tőke, ennek 1894 évi Novemb. hó 4 napjától számitandó 8% kamatai és eddig összesen 34 frt 45 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt és 390 frt — krra becsült, és pedig *László Petrunál:* 2 tehén 1 ökörszekér 1 gárnitura cséplőgép járgány és rostával, és 1 csűr, *Uszka Gyorgyénál* pedig: 1 tehén, és 1 ökörszekérből állóingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 635/1897 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Miháleztalván alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1897-ik év junius hó 18-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverén, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. § ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1897-ik évi Május hó 19 napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune*, ca: *perturbațiunĭ în circulația ferĭ, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea mai mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele mai slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numai în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se banĭĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9 20. Mai puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățirĭĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele mai diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale luĭ I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele mai diferite și mai grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă mai de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érăși 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îți esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flodnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mânĭ pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost rĕcit în patul nascerĭĭ, așa că n'am maĭ putut lucra nimica și sigur aș fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ. Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge. Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulțămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr, 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptuluĭ și picióre podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulți aniĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de tot felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răguseliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ picióre. Acest prav delătură asudarea picióre și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de guște remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr., trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de mat. 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3 —, 1/2 litru 1 fl. 60 cr., 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în buteliĭ de câte 5 fl. 50 cr., 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra dureriĭ de cap, dureriĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toți articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de înte, trimițêndu-se banĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele I. Pserhofer, și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre roșie.

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiului" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: **Iosif Török, Budapesta,** Királyutcza 12.

(2) 11—12

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 29 Maiŭ 1897.** **Numĕrul 22.**

Epistola enciclică despre Sfîntul Spirit.

Cătră Patriarchiĭ, Primaţiĭ, Archiepiscopiĭ, Episcopiĭ şi alţi Ordinarĭ,

carĭ trăesc în comunicare cu Sfîntul Scaun Apostolic.

Leo PP. XIII.

Venerabilĭ Fraţiĭ!

Mântuire şi binecuvîntare apostolică!

Oficiul acela dumnezeesc, care pentru némul omenesc primindu-l Isus Christos de la Tatăl l-a împlinit în chipul cel maĭ sfînt, are de scop ultim, ca ómeniĭ să ajungă la viaţă în gloria fericită, éră de scop maĭ apropiat aci pe pămînt, ca eĭ să aĭbă şi să cultive viaţa graţieĭ dumnezeescĭ, carea în sfîrşit să se desvólte întru viaţa cerésc㠎. De aceea însu-şĭ Rĕscumpĕrătoriul nu încetéză a chema cu bunăvoinţa cea maĭ mare în sinul Bisericiĭ Sale pe toţĭ ómeniĭ tuturor naţiunilor şi limbilor: „Veniţĭ la mine toţĭ! Eŭ sînt viaţa! Eŭ sînt păstoriul cel bun!“ Însă după unele sfaturĭ preaînalte n'a voit, să împlinéscă şi să sĕvârşéscă însu-şĭ oficiul acesta întru tóte aci pe pămînt; ci ceea ce a primit însu-şĭ de la Tatăl, aceea a dat-o Spiritului Sfînt, să o sevârşéscă. Şi înveselitóre e amintirea celor ce Christos a declarat în céta învĕţăceilor, cu puţin maĭ înainte de ce ar fi părăsit pămîntul: „Maĭ bine este vóuĕ, ca să merg eŭ; că de nu voiŭ merge eŭ, Mângăitoriul nu va veni la voĭ; éră de voiŭ merge, trimite-l voiŭ pe el la voĭ.“ [1]) Declarând adecă acestea a arĕtat, că causa cea maĭ de frunte a depărtăriĭ sale şi a întorceriĭ sale la Tatăl e aceea, că învĕţăceiĭ înşi-şĭ vor avé a bună samă folos din pogorîrea Spiritului Sfînt: şi despre acesta cu o cale a arĕtat, că el se trimite şi purcede de la dînsul în tocmaĭ ca şi de la Tatăl, şi că el ca mijlocitoriŭ, mângăitoriŭ şi învĕţătoriŭ va deplini lucrarea, ce a sevârşit-o dînsul în viaţa muritóre. Vîrtuţiĭ celeĭ de multe felurĭ a acestuĭ Spirit, care în crearea lumiĭ „a împodobit ceriurile“ [2]) şi „a umplut lumea“, [3]) provedinţa ĭ-a reservat şi în rĕscumpĕrarea eĭ deplinirea opereĭ. — Noĭ decĭ Ne-am sirguit neîncetat, ca esemplele luĭ Christos Mântuitoriul, carele e principele păstorilor şi episcopul sufletelor nóstre, să le urmăm cu ajutoriul luĭ, împlinind în chip conscienţios acela-şĭ oficiŭ al luĭ, care l-a încredinţat Apostolilor şi maĭ ales luĭ Petru, „a căruĭ dignitate nu încetéză nicĭ în un moştenitoriŭ nevrednic“. [4]) Conduşĭ fiind de intenţiunea acésta tóte cele ce în deja lunga împlinire a pontificatuluĭ am întreprins şi continuăm a întreprinde, tóte vom, ca să fie îndreptate maĭ ales spre dóuĕ ţinte. Întâiŭ spre restaurarea vieţiĭ creştine în societatea civilă şi în cea casnică, în domnitorĭ şi în popórĕ, pentru că în toţĭ nu curge viaţa adevĕrată fără numaĭ din Christos. Apoĭ spre promovarea reuniriĭ acelora, carĭ s'aŭ abătut de la biserică în privinţa credinţeĭ orĭ în a ascultăriĭ; dóră acésta e voinţa cea maĭ neîndoiósă a luĭ Christos însu-şĭ, ca aceia toţĭ să se numere în singurul Staul al luĭ sub un singur Păstoriŭ. Ér acuma, când vedem, că Ne sosesce ziua sfârşituluĭ omenesc, Ne simţim de tot mişcaţĭ în inimă, ca lucrarea Apostolieĭ Nóstre de până acuma, orĭ cum ar fi ea, să o recomandăm Spiritului Sfînt, celuĭ ce e Ĭubirea de viaţă dătătóre, ca el să o ducă la cócere bogată de roduriĭ. Pentru ca propusul Nostru să fie maĭ bun şi maĭ rodnic, am hotărît, ca acum cu prilejul apropiatelor sĕrbătoriĭ ale sfintelor Rusaliĭ să vĕ grăesc despre minunata fiinţă de faţă şi vîrtute a aceluia-şĭ Spirit, cât de mult lucră el adecă şi efeptuesce atât în Biserica întrégă cât şi în sufletele singuraticilor prin bogăţia preclară a darurilor cerescĭ. De aci să urmeze, ceea ce dorim ferbinte, ca să se trezéscă şi să fie vie în suflete credinţa în taĭna preaînalteĭ Treimĭ, şi maĭ ales să crésc㠎 şi să fie caldă evlavia faţă cu Spiritul Sfînt, căruia în cea maĭ mare parte aŭ să-ĭ mulţămésc㠎 toţĭ, câţĭ umblă pe calea adevĕruluĭ şi dreptăţiĭ: căcĭ pe cum a vestit Vasiliŭ, „dispositiile referitóre la om, carĭ le-a făcut marele Dumnezeŭ şi Mântuitoriŭ al nostru Isus Christos după bunătatea luĭ Dumnezeŭ, cine va nega, că ele s'aŭ sevârşit prin graţia Spiritului?“ [1])

Maĭ înainte de ce Ne-am apuca de tema, ce Ne-am propus-o, Ne place şi va fi de folos a atinge câte va lucruri despre taĭna preasfinteĭ Treimĭ. Căcĭ taĭna acésta sfinţiĭ învĕţătorĭ o numesc „substanţa Legiĭ nóuĕ“, adecă taĭna cea maĭ mare dintre tóte, fiind ea aşa zicênd isvorul şi capul tuturora; pentru ca să o cunóscă şi să o privéscă, aŭ fost creaţĭ ângeriĭ în ceriŭ si ómeniĭ pe pămînt, şi pentru ca taĭna acésta, carea în Legea veche era velată, să o învéţe maĭ pe faţă, Dumnezeŭ de la ângerĭ s'a pogorît la omenĭ: „Pe Dumnezeŭ nimenia nu l-a vĕdut nicĭ odinióră; unul născut Fiul, care este în sinul Tatăluĭ, acela a spus.“ [2]) Orĭ cine scrie decĭ orĭ grăesce despre Treime, trebue să ţină înaintea ochilor aceea, la ce îĭ îndréptă înţelepţesce luarea a minte s. Toma: „Când grăim despre Treime, trebue să fim cu grije şi cu modestie, de óre ce, pe cum zice Augustin, nicĭ nu se greşesce airia unde va în chip maĭ primejdios, nicĭ nu se cércă óre ce cu maĭ multă ostenélă, nicĭ nu se găsesce óre ce în chip maĭ rodnic.“ [3]) Éră primejdia se nasce de acolo, că în credinţă orĭ în cult nu aŭ să se confunde Persónele dumnezeescĭ între olaltă, nicĭ nu are să se împărţéscă în ele singura natură; căcĭ „credinţa catolică este acésta, că să venerăm un Dumnezeŭ în Treime şi Treimea în unitate“. De aceea Inocenţiŭ XII. înaintaşul Nostru a dat răspuns negativ acelora, carĭ cereaŭ o serbătóre proprie întru onórea Tatăluĭ. De şi singuraticele taĭne ale Cuvîntuluĭ Întrupat se celebréză în anumite zile de sĕrbătóre, totuşĭ nu se celebréză prin vre o sĕrbătóre proprie Cuvîntul numaĭ după natura dumnezeéscă; şi chiar şi însă-şĭ sĕrbătórea Rusaliilor nu s'a întrodus în vechime cu scopul, ca Spiritul Sfînt numaĭ singur considerat să se onoreze, ci pentru ca să se amintéscă pogorîrea luĭ saŭ trimiterea esternă a luĭ. Acestea tóte sînt rînduite cu sfat înţelept, pentru ca nu cum va óre cine deosebind Persónele să cadă în greşéla de a deosebi esenţa dumnezeéscă. Ba Biserica, pentru ca să ţină pe fiĭ în întregitatea credinţeĭ, a rînduit şi sĕrbătórea preasfinteĭ Treimĭ, carea Ioan XXII a dispus apoĭ, să se ţină pretutindenea; apoĭ a permis, ca eĭ să i-se dedice altare şi bisericĭ; şi nu fără de dispositie cerésc㠎 a întărit după lege Ordul acela de călugărĭ, care s'a întemeiat cu scopul de a rĕscumpĕra sclavĭ şi e dedicat de tot evlavieĭ faţă cu Treimea şi-ĭ pórtă numele. Cele zise le întăresc multe alte lucruri. Căcĭ cultul acela, care se dă Sfinţilor din ceriŭ şi Ângerilor, Fecióreĭ Născĕtóre de Dumnezeŭ, luĭ Christos, se referesce maĭ pe urmă şi se sfârşesce în însă-şĭ Treimea. În rugăciunile cele ce se fac uneĭ Persóne, se amintesc şi cele alalte; în formula litaniilor adevĕrat că se invócă Persónele în deosebĭ, dar se adauge apoĭ invocarea comună a lor; la toţĭ psalmiĭ şi la tóte imnurile se adauge lauda Tatăluĭ şi a Fiuluĭ şi a Sfîntuluĭ Spirit; binecuvîntările, riturile, sacramentele le însoţesce orĭ le împlinesce invocarea Treimiĭ. La acest lucru a atras luarea a minte deja Apostolul cu cuvintele: „Că dintr'însul şi printr'însul şi întru dînsul sînt tóte; aceluia mărirea în vecĭ,“ [1]) de o parte însemnând treimea Persónelor, ér de altă parte susţinênd unimea firiĭ, carea fiind una şi aceea-şĭ la singuraticele Persóne, de aceea singuratecelor, ca unuia şi aceluia-şĭ Dumnezeŭ, li-se datoresce într'un fel gloria maiestăţiĭ vecînice. Provocându-se la mărturisirea acésta Augustin zice: „Nu are să se înţelégă amestecat, ceea ce zice Apostolul, dintr'însul şi printr'însul şi întru dînsul; el zice dintr'însul pentru Tatăl, printr'însul pentru Fiul, întru dînsul pentru Spiritul Sfînt.“ [2]) — Fórte potrivit se obicĭnuesce Biserica a ascrie Tatăluĭ acelea lucrăriĭ ale Dumnezeiriĭ, în carĭ apare puterea, Fiuluĭ acelea, în carĭ apare înţelepciunea, Spiritului Sfînt acelea, în carĭ apare ĭubirea. Nu ca şi cum perfecţiunile tóte şi lucrările în a fară nu ar fi comune Persónelor dumnezeescĭ; căcĭ sînt „nedespărţite lucrările Treimiĭ, pe cum nedespărţită e şi esenţa Treimiĭ“, [3]) cacĭ pe cum cele treĭ Persóne dumnezeescĭ „sînt inseparabile, aşa şi lucră în chip inseparabil“; [4]) ci pentru că conform óre căreĭ aseménărĭ şi óre cum a uneĭ afinităţĭ, carea esistă între lucrărĭ înse-şĭ şi între proprietăţile Persónelor, acelea se ascriŭ maĭ vîrtos uneia de cât celor alalte, saŭ pe cum se zice, se apropriéză: „Pe cum ne folosim de aseménarea unor urme orĭ icóne aflată în zidirĭ pentru a însemna Persónele dumnezeescĭ, aşa ne folosim şi de atributele esenţiale; şi însemnarea acésta a Persónelor prin atributele esenţiale se numesce apropriaţiune.“ [5]) Ast fel Tatăl, care

---

[1]) Ĭo. 16, 7. — [2]) Ĭov 26, 13 Vulg. — [3]) Înţel. 1, 7. — [4]) S. Leo M. ser. II. in anniv. ass. suae.

[1]) De Spiritu Sancto c. 16. n. 39. — [2]) Ĭo. 1. 18. — [3]) Summ. th. 1-a, q. XXXI. a. 2; De Trinit. l., I. c. 3.

[1]) Rom. 11, 36. — [2]) De Trin. l. VI. c. 10; l. I.. c. 6. — [3]) S. Aug. de Trin. l. I. c. 4 şi 5. — [4]) S. Aug. ibid. — [5]) S. Thon. 1-a, q. XXXIX. a. 7.

e principiul Zeităţiĭ întregĭ",[1]) e şi causa eficientă a tuturor lucrurilor şi a Întrupăriĭ Cuvîntuluĭ şi a sfinţiriĭ ómenilor, „dintr'însul sînt tóte"; dintr'însul, pentru Tatăl. Ĕră Fiul, „Cuvîntul, Icóna luĭ Dumnezeŭ," e causa esemplară, de la care lucrurile imitéză formă şi frumseţă, ordine şi armonie; care ne e nóuĕ cale, adevĕr, viaţă, împăcătoriul omuluĭ cu Dumnezeŭ. „printr'însul sînt tóte"; printr'însul, pentru Fiul. Ĕră Spiritul Sfînt e causa ultimă a tuturor lucrurilor, pentru că pe cum în scopul sĕŭ se întemeiéză voinţa şi preste tot tóte, în tocmaĭ aşa acela, care e bunătatea dumnezeéscă şi însă-şĭ ĭubirea Tatăluĭ şi Fiuluĭ între olaltă, împlinesce şi deplinesce cu un anumit bold puternic şi blând lucrările acelea taĭnice referitóre la mântuirea vecĭnică a ómenilor, „întru dînsul sînt tóte"; întru dînsul, pentru Spiritul Sfînt.

Pazind decĭ nevătĕmat şi în chip cuvincios credinţa şi cultul datorit preafericiteĭ Treimĭ întregĭ, la carĭ se cade a trage din ce în ce tot maĭ mult luarea a minte a poporuluĭ creştinesc, Ne îndreptăm cuvintele Nóstre la espunerea vîrtuţiĭ Spirituluĭ Sfînt. — Întâiŭ şi maĭ întâiŭ avem să ne îndreptăm privirea la Christos întemeiătoriul Bisericiĭ şi Rĕscumpĕrătoriul némuluĭ nostru. Întru adevĕr între lucrările esterne ale luĭ Dumnezeŭ esceléză fórte tare taĭna aceea a Cuvîntuluĭ Întrupat, în care lumina perfecţiunilor dumnezeescĭ strălucesce aşa, cât óre ce maĭ înalt nicĭ gândi nu se póte, şi ca şi care maĭ mântuitoriŭ pe sama naturiĭ omenescĭ nu putea să fie nimica. Acéstă lucrare decĭ, carea e aşa de mare, de şi a fost a Treimiĭ întregĭ, totuşĭ se ascrie Spirituluĭ Sfînt ca proprie luĭ: „S'a aflat avênd în pântece din Spiritul Sfînt," şi: „Ce s'a născut într'însa, din Spiritul Sfint este." [2]) Şi acésta cu drept cuvînt i-se ascrie luĭ, celuĭ ce e ĭubirea Tatăluĭ şi Fiuluĭ; căcĭ acéstă „mare taĭnă a creştinătăţiĭ" [3]) a purces din ĭubirea cea preamare a luĭ Dumnezeŭ faţă cu ómeniĭ, pe cum spune Ĭoan: „Aşa a ĭubit Dumnezeŭ lumea, cât şi pe Fiul sĕŭ cel unul născut l-a dat." [4]) Maĭ adauge, că natura omenéscă prin acésta s'a înălţat la împreunare *personală* cu cuvîntul: ĕră diguitatea acésta nu i-s'a dat pentru óre carĭ merite ale eĭ, ci de totuluĭ tot din graţie, şi pentru aceea ca un dar propriŭ al Spirituluĭ Sfînt. Fórte la loc zice Augustin: „Modul acesta, în care s'a născut Christos din Spiritul Sfînt, ne arată nóuĕ graţia luĭ Dumnezeŭ, prin care omul, fără ca să premérgă merite, în însu-şĭ începutul naturiĭ sale, în care a început, să esiste, s'a împreunat într'o unitate aşa de înaltă a persónei, cât acela-şĭ e Fiul luĭ Dumnezeŭ, care e Fiul omuluĭ, şi acela-şĭ e Fiul omuluĭ, care e Fiul luĭ Dumnezeŭ." [5]) Dară prin lucrarea Spirituluĭ dumnezeesc s'a efeptuit nu numaĭ conceperea luĭ Christos, ci şi sfinţirea sufletuluĭ luĭ, carea în sfînta Scriptură se numesce „ungere"; [6]) şi ast fel tótă lucrarea luĭ „se sevârşia fiind de faţă Spiritul", [7]) şi maĭ ales jertfirea de sine: „Prin Spiritul cel vecĭnic pe sine s'a adus nepĕtat luĭ Dumnezeŭ." [8]) — Cel ce va cumpĕni acestea, acela nu se va mira, că tóte darurile Spirituluĭ Sfînt aŭ curs în sufletul luĭ Christos. Căcĭ într'însul a locuit îmbelşugarea în chip deosebit deplină a graţieĭ, adecă în modul şi eficacitatea cea maĭ mare, ce póte să fie; într'însul aŭ fost tóte comorile înţelepciuniĭ şi sciinţeĭ, graţiile gratis date, vîrtuţile, şi darurile chiar tóte, carĭ s'aŭ prevestit prin profeţiile luĭ Isaie [9]) şi s'aŭ însemnat prin acel minunat porumb de la Ĭordan, când Christos a sfinţit prin botezul sĕŭ apele acelea întru sacrament al Legiĭ nóuĕ. Aci se potrivesc fórte cuvintele acestea ale aceluia-şĭ Augustin: „E absurditatea cea maĭ mare a zice, că Christos, când era deja de treĭ zecĭ de anĭ, a primit pe Spiritul Sfînt; ci el a venit la botez, pe cum fără de pĕcat, aşa nu fără de Spiritul Sfint. Atuncia decĭ," adecă în botez, „a binevoit a prefigura trupul sĕŭ, adecă Biserica, în care maĭ ales ceĭ botezaţi primesc pe Spiritul Sfînt." [1]) Aşa dară atât prin vĕdita fiinţă de faţă a Spirituluĭ Sfînt cât şi prin vîrtutea internă a luĭ s'a însemnat maĭ înainte trimiterea cea îndoită a aceluia-şĭ Spirit, adecă aceea, carea se arată pe faţă în Biserică, şi aceea, carea lucră în inimile dreptĭlor prin vĕrsare taĭnică.

Biserica, carea era deja concepută şi s'a născut din însă-şĭ cósta luĭ Adam celuĭ de al doilea, s'a arĕtat vĕduluĭ ómenilor în chip minunat maĭ întâiŭ în ziua cea maĭ sĕrbătorésca a Rusaliilor. Şi în aceea-şĭ zi a început Spiritul Sfînt să arete în trupul cel taĭnic al luĭ Christos binefacerile sale cu vĕrsarea aceea minunată, carea o vĕduse deja cu mult maĭ înainte profetul Ĭoil. [2]) Căcĭ Paraclitul „s'a aşedat preste Apostolĭ, pentru ca prin limbile de foc să se pună pe capetele lor coróne spirituale nóuĕ". [3]) Ĕră atuncia Apostolĭĭ „s'aŭ pogorît de pe munte," pe cum scrie Crisostom, „nu purtând în mânĭ lespedĭ de pétră ca Moïsi, ci purtând cu sine pe Spiritul în suflet, revĕrsând o comóră şi un isvor de învĕţăturĭ şi de graţiĭ supranaturale." [4]) — Aşa se împlini promisiunea aceea, cea maĭ de pe urmă, ce a făcut-o Christos Apostolilor sĕĭ despre trimiterea Spirituluĭ Sfînt, care la îndemnul luĭ avea să împlinéscă şi óre cum să sigileze depositul învĕţăturiĭ încredinţate: „Încă multe am a zice vóuĕ, ci acum nu le puteţĭ purta; ĕră când va veni acela, Spiritul adevĕruluĭ, va învĕţa pe voĭ tot adevĕrul." [5]) Căcĭ acest Spirit, care e al adevĕruluĭ, fiind că purcede de o dată de la Tatăl, cel ce e vecĭnicul adevĕr, şi de o dată de la Fiul, care e substanţialul adevĕr, scóte de la amîndoĭ de o dată cu esenţa cuprinsul întreg al adevĕruluĭ, cât este; şi adevĕrul acesta îl dă şi-l împărtăşesce Bisericiĭ, îngrijindu-se cu nemijlocitul sĕŭ ajutoriŭ, ca ea nicĭ o dată să nu cadă în vre o rătăcire, şi ca ea germenii învĕţăturiĭ dumnezeescĭ să-ĭ pótă forma zilnic cu bogăţie tot maĭ mare şi să-ĭ pótă face roditorĭ spre mântuirea popórĕlor. Şi fiind că mântuirea popórĕlor, pentru care s'a întemeiat Biserica, pretinde în chip absolut, ca ea acest oficiŭ să l deprindă în perpetuŭ, de aceea vine de la Spiritul Sfînt viaţă şi vîrtute neîncetată, carea susţine şi înmulţesce Biserica: „Eŭ voiŭ ruga pe Tatăl, şi alt Mângăitoriŭ va da vóuĕ, ca să rĕmână cu voĭ în veac, Spiritul adevĕruluĭ." [6]) Că el pune pe episcopĭ, prin ministeriul cărora se nasc nu numaĭ fiĭ, ci şi părinţĭ, adecă preoţĭ, pentru ca să o conducă şi nutréscă cu acela-şĭ sânge, cu care o a rĕscumpĕrat Christos: „Spiritul Sfînt v'a pus pe voĭ episcopĭ, ca să pasceţĭ Biserica luĭ Dumnezeŭ, carea o a câştigat cu sângele sĕŭ." [7]) Ĕră aceştia toţĭ, episcopiĭ şi preoţiĭ, aŭ din darul precelent al Spirituluĭ Sfînt aceea, ca eĭ în vîrtutea puteriĭ sale să ştérgă pĕcatele, amĕsurat cuvintelor, carĭ le-a rostit Christos cătră Apostolĭ: „Luaţĭ Spirit Sfînt; cărora veţĭ ĭerta pĕcatele, se vor ĭerta lor, şi cărora le veţĭ ţiné, vor fi ţinute." [8]) Maĭ de parte că Biserica e un lucru de totuluĭ tot dumnezeesc, nu se dovedesce maĭ limpede prin nicĭ o altă dovadă de cât prin a darurilor, prin carĭ ea în tóte privinţele e împodobită cu strălucire şi glorie; şi auctorul şi dătătoriul lor e Spiritul Sfînt. Şi ajungă a constata, că pe când Christos e capul bisericiĭ, pe atuncia Spiritul Sfînt e sufletul eĭ: „Ceea ce în trupul nostru e sufletul, aceea e Spiritul Sfînt în trupul luĭ Christos, care e Biserica." [9]) — Acestea fiind aşa, nicĭ de cum nu este ĭertat a vesti şi spera altă „manifestare şi descoperire a Spirituluĭ dumnezeesc" maĭ largă şi maĭ bogată: căcĭ aceea, ce este acum în Biserică, e la tot casul cea maĭ mare, şi ea va rĕmâné, până când va fi dat Bisericiĭ, ca sevârşind curgerea lupteĭ să ajungă la bucuria celor ce triumféză în societatea cerésca.

Nu maĭ puţin minunat e, cât de mult şi în ce chip lucră Spiritul Sfînt în sufletele singuraticilor, de şi acest lucru e cu ceva maĭ greŭ de priceput, de óre ce el e de totuluĭ tot a fără de observarea ochilor. — Vĕrsarea acésta a Spirituluĭ se întîmplă asemenea cu îmbelşugare aşa de mare, cât însu-şĭ Christos, din darul căruia purcede, a aseménat-o cu un rîŭ fórte bogat de apă, pe cum se cetesce la Ĭoan: „Cel ce crede întru mine, cum zice Scriptura, rîurĭ de apă vie vor curge din pântecele luĭ." Căreĭ mărturisirĭ îl adauge acela-şĭ Evangelist esplicarea: „Ĕră acésta a zis de Spiritul, carele eraŭ să-l priméscă ceĭ ce cred întru dînsul." [1]) Adevĕrat că e cert, că şi în ómeniĭ ceĭ dreptĭ, carĭ aŭ fost maĭ înainte de Christos, încă a locuit Spiritul Sfînt prin graţie, pe cum aflăm, că e scris despre profeţĭ, despre Zacharie, despre Ĭoan Botezătoriul, despre Simeon şi Ana; la Rusaliĭ adecă Spiritul Sfînt nu s'a împărtăşit aşa, „că atuncia maĭ întâiŭ ar fi început a locui în sfinţĭ, ci că s'a revĕrsat maĭ cu îmbelşugare, grămădind darurile sale, nu începêndu-le, şi nefiind noŭ în lucrarea sa pentru aceea, că a fost maĭ bogat în împărtăşire". [2]) Dară de şi aceia încă se numĕraŭ între fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, eĭ totuşĭ petreceaŭ în aceea-şĭ condiţie cu serviĭ, de óre ce şi fiul „nimic nu se osebesce din serv", în vreme ce „sub ispravnicĭ şi sub păzitorĭ este" [3]): şi a fără de aceea, că dreptatea era în aceia numaĭ din meritele luĭ Christos, care avea să soséscă, împărtăşirea Spirituluĭ Sfînt după Christos s'a făcut mult maĭ îmbelşugată, aprópe pe cum lucrul tocmit întrece cu preţul amanetul, şi pe cum adevĕrul e cu mult maĭ pe sus de cât icóna. De aceea a zis Ĭoan: „Încă nu era Spirit Sfînt, că Isus încă nu era preamărit." [4]) În dată ce decĭ Christos „suindu-se la înălţime" a dobîndit gloria împĕrăţieĭ sale cea câştigata aşa de greŭ, a deschis cu dărnicie bogăţiile Spirituluĭ Sfînt, „a dat darurĭ ómenilor". [5]) Căcĭ „darea saŭ trimiterea aceea sigură a Spirituluĭ Sfînt după preamărirea luĭ Christos avea să fie, pe cum nu a fost maĭ înainte nicĭ o dată, nu că maĭ înainte nu a fost, ci nu a fost aşa". [6]) Dóră firea omenéscă după necesitate e servitórea luĭ Dumnezeŭ: „Zidirea e servitóre, noĭ sîntem serviĭ luĭ Dumnezeŭ după fire;" [7]) ba pentru vina comună firea nóstră întrégă a cădut în greşéla şi neonórea aceea, că a fără de aceea eram vrăşmaşĭ luĭ Dumnezeŭ: „Eram din fire fiĭ aĭ mâniei." [8]) Nicĭ o putere nu era aşa de mare, cât să ne pótă ridica şi scăpa dintr'o ast fel de stricăciune şi perire vecĭnică. Dară Dumnezeŭ, ziditoriul firiĭ omenescĭ, a făcut-o acésta în milostivirea sa cea preamare prin Unul-născutul sĕŭ: prin binefacerea acestuia omul a fost restituit cu o împodobire maĭ bogată de darurĭ în gradul şi nobilitatea, din care căduse. Nimenĭ nu póte spune cu cuvinte, în ce chip se sevârşesce lucrarea acésta a graţieĭ dumnezeescĭ în sufletele ómenilor; eĭ de aceea atât în sfînta Scriptură cât şi la Părinţiĭ Bisericiĭ se numesc a dese orĭ şi regeneraţĭ şi zidirĭ nóuĕ şi părtaşĭ aĭ firiĭ dumnezeescĭ şi fiiĭ luĭ Dumnezeŭ şi îndumnezeiţĭ şi cu alte laude de acest fel. — Dar acum darurile acestea atât de bogate se ascriŭ nu fără de causă Spirituluĭ Sfînt. El e adecă „Spiritul primiriĭ de fiĭ, întru carele strigăm: Aba, Părinte!" şi tot el revarsă preste inimĭ dulcéţa ĭubiriĭ părintescĭ: „Însu-şĭ Spiritul mărturisesce dimpreună spirituluĭ nostru, că sîntem fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ." [9]) Spre esplicarea acestuĭ lucru servesce aseménarea, ce esistă între amîndóuĕ lucrările Spirituluĭ Sfînt, şi carea a aflat-o s. Toma; căcĭ prin Spiritul Sfînt atât „Christos s'a conceput întru sfinţenie, ca să fie Fiul natural al luĭ Dumnezeŭ", cât şi „alţiĭ se sfinţesc, ca să fie fiĭ adoptivĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ". [10]) Ast fel, dar într'un chip cu mult maĭ nobil, de cum s'ar întîmpla în

---

[1]) S. Aug. de Trin. l. IV. c. 20 — [2]) Mat. 1, 18. 20. — [3]) I Tim. 3, 16. — [4]) 3, 16. — [5]) Enchir. c. 40; s. Thom. 3-a, q. XXXII. a. 1. — [6]) Fapt. 10, 38. — [7]) S. Vas. de Sp. S. c. 16. — [8]) Evr. 9, 14. — [9]) 4, 1; 11, 2. 3.

[1]) De Trin. l. XV. c. 26 — [2]) 2, 28 29. — [3]) Cir. Ĭerus. Catech. 17. — [4]) In Matth. hom. 1; II Cor. 3, 3. — [5]) Ĭo. 16, 12. 13. — [6]) Ĭo. 14, 16. 17. — [7]) Fapt. 20, 28. — [8]) Ĭo. 20, 22. 23. — [9]) S. Aug serm. CLXXXVII de temp.

[1]) Ĭo. 7, 38 39. — [2]) S. Leo M. hom. III. de Pentec. — [3]) Gal. 4, 1. 2. — [4]) 7, 39 — [5]) Ef. 4, 8. — [6]) S. Aug. de Trin. l. 4. c. 20. — [7]) S. Cir. Ales. Thesaur. l. V. c. 5. — [8]) Ef. 2, 3. — [9]) Rom. 8, 15. 16. — [10]) S. Thom. 3-a, q. XXXII. a. 1.

natură, purcede regenerarea spirituală de la Iubire, şi a nume de la Iubirea nezidită.

Începutul acesteĭ regenerări şi înoirĭ se întîmplă omuluĭ prin botez; în sacramentul acesta, alungându-se de la suflet spiritul cel necurat, se pogóră în suflet maĭ întâiŭ Spiritul Sfînt şi-l face asemenea şie-şĭ: „Ce este născut din Spirit, spirit este.“ [1]) În chip maĭ bogat se dăruesce pe sine însu-şĭ Spiritul prin sfîntul mir, spre statornicia şi tăria vieţiĭ creştinescĭ; de aci a purces adecă învingerea martirilor şi triumful feciórelor asupra momelilor stricăciunilor. Am zis, că se dăruesce pe sine însu-şĭ Spiritul Sfînt: „Dragostea luĭ Dumnezeŭ s'a vĕrsat întru inimile nóstre prin Spiritul Sfînt, carele s'a dat nóuĕ.“ [2]) El însu-şĭ adecă nu numaĭ ne aduce darurile dumnezeescĭ, ci e auctorul acelora, şi însu-şĭ e darul cel maĭ înalt; el purcedênd din Iubirea împrumutată a Tatăluĭ şi Fiuluĭ, cu drept cuvînt se privesce şi se numesce „darul preaînaltuluĭ Dumnezeŭ“. — Prentru ca să se pricépă maĭ limpede firea şi puterea acestuĭ dar, avem să ne aducem a minte de cele ce le-a propus Scriptura dumnezeéscă şi le-aŭ esplicat sfinţiĭ învĕţătorĭ, că adecă Dumnezeŭ stă întru ajutoriŭ tuturor lucrurilor şi e în tóte, „prin putere, întru cât tóte se supun puteriĭ luĭ; prin fiinţă de faţă, întru cât tóte sînt góle şi descoperite ochilor luĭ; prin esenţă, întru cât stă întru ajutoriŭ tuturor ca causă a esistinţeĭ“. [3]) Dară în om e Dumnezeŭ nu numaĭ ca în lucrurĭ, ci omul a fară de aceea îl cunósce şi-l Iubesce; de óre ce noĭ chiar şi numaĭ conduşĭ de fire din îndemn propriŭ Iubim, dorim, cercăm binele. A fară de aceea Dumnezeŭ şi din graţie locuesce în sufletul cel drept ca într'o biserică, în chip de tot intim şi singular; éră de aci urméză necesitatea aceea a Iubiriĭ, cu care sufletul se alipesce de Dumnezeŭ în chipul cel maĭ strîns, maĭ strîns de cum prietinul s'ar puté alipi de prietinul cel maĭ binevoitoriŭ şi maĭ Iubit, şi gustă pe deplin dulcéţa luĭ. — Éră împreunarea acésta minunată, care pe numele sĕŭ se zice „inhabitare“ şi numaĭ în privinţa condiţieĭ saŭ statuluĭ se osebesce de aceea, cu care Dumnezeŭ cuprinde pe ceĭ cerescĭ fericindu-ĭ, de şi o efeptuesce în chipul cel maĭ adevĕrat fiinţa de faţă a Treimiĭ întregĭ, „la el vom veni, şi sălaş la el vom face“,[4]) totuşĭ se ascrie în chip special Spirituluĭ Sfînt. Căcĭ urmele puteriĭ şi înţelepciuniĭ dumnezeescĭ se arată chiar şi în omul cel fărădelege; în Iubire, carea e óre cum nota Spirituluĭ, nu se împărtăşesce nimenĭ altul, fără numaĭ dreptul. Şi cu lucrul acesta stă în legătură aceea, că acela-şĭ Spirit se zice Sfînt, şi a nume şi pentru aceea, pentru că el, Iubirea cea dintâiŭ şi cea maĭ înaltă, mişcă şi mână sufletele la sfinţenie, carea maĭ pe urmă constă în Iubirea luĭ Dumnezeŭ. De aceea Apostolul numind pe ceĭ drepţĭ biserica luĭ Dumnezeŭ, maĭ lămurit nu-ĭ numesce aĭ Tatăluĭ orĭ aĭ Fiuluĭ, ci aĭ Spirituluĭ Sfînt: „Aŭ nu sciţĭ, că trupul vostru este biserica Spirituluĭ Sfînt, carele locuesce întru voĭ, pe care-l aveţĭ de la Dumnezeŭ?“ [5]) — Inhabitarea acésta a sufletelor evlavióse prin Spiritul Sfînt are de urmare în multe chipurĭ bogăţia darurilor cerescĭ. Căcĭ pe cum învaţă sfîntul Toma: „Fiind că Spiritul Sfînt purcede ca Iubire, el purcede în chipul daruluĭ celuĭ dintâiŭ; de aceea zice Augustin, că prin darul, care e Spiritul Sfînt, se împărţesc mĕdularelor luĭ Christos multe daruri specifice.“ [6]) Éră de darurile acestea se ţin admoniările şi invitările acelea taĭnice, carĭ prin înrîurinţa Spirituluĭ Sfînt se trezesc de atâtea orĭ în minţĭ şi în inimĭ; carĭ dacă lipsesc, nu póte să fie nicĭ începutul vieţiĭ bune, nicĭ înaintările eĭ, nicĭ sfârşitul mântuiriĭ veciníce. Şi fiind că glasurile şi admoniările acestea se fac în suflete în chip fórte taĭnic, de aceea ele în s. Scriptură se asĕmĕnă une oria potrivit cu suflarea aeruluĭ, ce vine; şi s. Toma le pune într'un chip plin de spirit alături cu sentimentele acelea ale inimiĭ, a căror putere întrégă e ascunsă în lăuntrul fiinţeĭ vieţuitóre: „Inima are óre care înrîurinţă ascunsă, şi de aceea inimiĭ i-se asĕmĕna Spiritul Sfînt, care viézĕ şi unesce Biserica în chip nevĕdut.“ [1]) — Omul drept, adecă cel ce trăesce viaţa graţieĭ dumnezeescĭ şi lucrézĕ prin vîrtuţile corĕspunzĕtóre ca prin nisce facultăţĭ, are maĭ de parte lipsă neapĕrată de acelea şepte daruri, carĭ în sens propriŭ se numesc ale Spirituluĭ Sfînt. Căcĭ prin acestea se învaţă sufletul şi se întăresce, ca să asculte maĭ uşor şi maĭ Iute de glasurile şi îndemnările luĭ; de aceea darurile acestea aŭ o putere aşa de mare, cât îl duc la culmea sfinţenieĭ, şi sînt aşa de escelente, cât ele rĕmân acele-şĭ şi în împĕrăţia cerésca, de şi în chip maĭ deplinit. Prin darurile acestea se provócă şi se înalţă sufletul, ca să dorésca fericirile evangelice, carĭ asemenea florilor, ce se ivesc în timp de primăvară, sînt semnele şi vestitórele fericiriĭ, ce rĕmâne în vecĭ. Fericite sînt în sfârşit rodurile acelea, înşirate de Apostolul, [2]) carĭ ómenilor drepţĭ le face şi le dăruesce Spiritul deja şi în viaţa asta trecĕtóre, şi carĭ sînt pline de dulcéţă şi de bucurie, pe cum trebue să se aştepte de la Spiritul, „care în Treime este dulcéţa Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi revarsă tóte zidirile cu dărnicie şi bogăţie nespus de mare“. [3]) — Aşa dară Spiritul dumnezeesc, care în lumina cea vecínică a sfinţenieĭ purcede de la Tatăl şi de la Fiul şi e acela-şĭ Iubire şi dar, după ce în Legea veche s'a arĕtat prin vĕlul prefigurărilor, maĭ apoĭ a vĕrsat tótă bogăţia sa în Christos şi în trupul luĭ cel taĭnic, care e Biserica; şi pe ómeniĭ, ceĭ ce se abăteaŭ la greşélă şi la stricăciune, cu fiinţa sa de faţă şi cu graţia sa ĭ-a rechemat în chip aşa de mântuitoriŭ, cât eĭ nefiind deja pământescĭ de pe pământ, gândesc şi voesc de totuluĭ tot altele, ca şi cum ar fi cerescĭ din ceriŭ.

Fiind că acestea sînt aşa de marĭ, şi fiind că ele arată limpede bunătatea cea nemĕsurată a Spirituluĭ Sfînt faţă cu noĭ, ele pretind de la noĭ, ca noĭ să deprindem faţă cu el zelul cel maĭ mare al ascultăriĭ şi evlavieĭ. Éră acésta ómeniĭ creştinĭ o vor face cum se cade şi în chipul cel maĭ bun aşa, dacă se vor întrece zilnic cu zel tot maĭ mare întru a-l cunósce, a-l Iubi şi a i-se ruga; şi de aceea le îndreptăm admoniţiunea acésta, pe cum purcede ea de la sine din suflet părintesc. — Póte că între eĭ nu lipsesc nicĭ astăzĭ de aceia, carĭ întrebaţĭ fiind în acela-şĭ chip, în care a întrebat óre când Paul pe nisce ómenĭ, dacă aŭ primit pe Spiritul Sfînt, ar rĕspunde asemenea: „Încă nicĭ de este Spirit Sfînt, am auḑit.“ [4]) Éră chiar şi dacă nu ar fi de aceştia, totuşĭ a bună samă vor fi mulţĭ, cărora le lipsesce mult cunóscerea luĭ; eĭ adevĕrat că deprindênd fapte religióse a dese orĭ folosesc numele luĭ, dar cu o credinţă cuprinsă de întunerec des. De aceea toţĭ predicătoriĭ şi păstoriĭ sufletelor să-şĭ aducă a minte de datorinţa acésta a sa, ca să arete maĭ cu zel şi maĭ pe larg poporuluĭ, cele ce se ţin de Spiritul Sfînt, înse aşa, că să lipséscă controversele grele şi subtile, şi să se încunjure nebunia cea rea a acelora, carĭ cu cutezare se silesc a scruta deplin chiar şi taĭnele dumnezeescĭ. Ci să se amintéscă şi să se esplice pe larg maĭ vîrtos aceea, cât de multe şi marĭ binefaceriĭ ne-aŭ venit şi nu încetézĕ a ne veni de la acest dăruitoriŭ dumnezeesc, pentru ca să se alunge de tot atât greşéla cât şi necunóscerea unor lucrurĭ aşa de marĭ, carea e nevrednică de „fiiĭ luminiĭ“. Éră la acésta stăruim nu numaĭ pentru aceea, pentru că se referesce la o taĭnă, care ne îndréptă maĭ de aprópe la viaţa de vecĭ, şi din causa acésta avem să o credem cu tărie, ci şi pentru că binele se Iubesce şi se doresce cu atât maĭ tare, cu cât se cunósce maĭ limpede şi maĭ deplin. — Spirituluĭ Sfînt adecă, — acesta e al doilea lucru, despre care am zis, că are să se facă, — se datoresce Iubire, pentru că el e Dumnezeŭ: „Să Iubescĭ pe Domnul Dumnezeul tĕŭ din tótă inima ta, şi din tot sufletul tĕŭ, şi din tótă puterea ta.“[1]) Şi el are să fie iubit din partea ómenilor, fiind că el e Iubirea substanţială, vecínică, primă, éră de cât Iubirea nu este nimica maĭ vrednic de Iubire; şi acésta cu atât maĭ vîrtos, pentru că el ne-a grămădit cu binefacerile cele maĭ marĭ, carĭ pe cum dovedesc bunăvoinţa dăruitoriuluĭ, în tocmaĭ aşa pretind şi recunoscinţa primitoriuluĭ. Iubirea acésta are dóuĕ folóse, şi acestea nu sînt neînsemnate. Căcĭ ea de o parte ne va îndemna, să ne dobîndim zilnic o cunóscere tot maĭ limpede a Spirituluĭ Sfînt. Căcĭ „cel ce Iubesce,“ zice s. Toma, „nu se îndestulesce cu o cuprindere pe de-asupra a Iubituluĭ, ci se silesce a cerceta internul singuraticelor lucrurĭ, carĭ se ţin de cel Iubit, şi aşa va întra în cele din lăuntru ale luĭ, pe cum despre Spiritul Sfînt, care e Iubirea luĭ Dumnezeŭ, se zice, că cércă şi adâncurile luĭ Dumnezeŭ.“ [2]) Ea de altă parte ne va mijloci o bogăţie maĭ mare a darurilor cerescĭ, căcĭ pe cum micimea de inimă adună mâna dăruitoriuluĭ, aşa o deschide inima mulţămitóre şi recunoscĕtóre. Avem înse să purtăm grije fórte mare, ca Iubirea acésta să fie de aşa, cât ea să nu se oprésca numaĭ la cugetare sécă şi la serviţ estern, ci să înainteze la lucrare, maĭ vîrtos să fugă de pĕcat, de óre ce acesta vatĕmă într'un chip deosebit pe Spiritul Sfînt. Căcĭ orĭ ce sîntem, aceea sîntem din bunătatea dumnezeéscă, éră acésta se ascrie maĭ ales Spirituluĭ Sfînt: pe acesta, care-ĭ dă binefaceriĭ, îl vatĕmă cel ce pĕcătuesce şi cel ce abusând chiar de darurile luĭ şi încredênd-se în bunătatea luĭ se face zilnic tot maĭ îndrăzneţ. — A fară de aceea, fiind că el e Spiritul adevĕruluĭ, dacă óre cine va fi pĕcătuit din slăbăciune orĭ din nesciinţă, póte că va afla óre care escusare la Dumnezeŭ; dară cel ce din rĕutate se împotrivesce advĕruluĭ şi se întórce de la el, acela pĕcătuesce în chipul cel maĭ greŭ împotriva Spirituluĭ Sfînt. Lucrul acesta în zilele nóstre s'a lăţit aşa de tare, cât par a fi sosit timpurile acelea fórte rele prevestite de Paul, în carĭ ómeniĭ, bătuţĭ cu orbie de judecata preadréptă a luĭ Dumnezeŭ, vor ţiné greşelele de adevĕr, şi vor crede ca unuĭ învĕţătoriŭ al adevĕruluĭ „domnuluĭ lumiĭ acesteia“, care e mincinos şi tatăl minciuniĭ: „Va trimite lor Dumnezeŭ lucrarea înşelăciuniĭ, ca să crédă eĭ minciuniĭ: [3]) în vremile cele de apoĭ se vor depărta uniĭ de la credinţă, uĭtându-se la spiritele cele înşelătóre şi la învĕţăturile cele drăcescĭ.“ [4]) Dar fiind că Spiritul Sfînt, pe cum am zis maĭ la deal, locuesce în noĭ aşa zicênd ca în biserica sa, de aceea să se ĭea a aminte cuvintele Apostoluluĭ: „Să nu întristaţĭ pe Spiritul cel Sfînt al luĭ Dumnezeŭ, întru carele v'aţĭ pecetluit.“ [5]) Şi în lucrul acesta nu e de ajuns a fugi de tot, ce e nevrednic, ci omul creştin are să strălucéscă cu tótă lauda vîrtuţilor, maĭ ales în curăţenie şi în sfinţenie, pentru ca să placă unuĭ óspe aşa de mare şi aşa de bun; căcĭ cele curate şi sfinte sînt podóba bisericiĭ. De aceea zice acela-şĭ Apostol: „Aŭ nu sciţĭ, că biserică a luĭ Dumnezeŭ sînteţĭ, şi Spiritul luĭ Dumnezeŭ lecuesce întru voĭ? De va strica cine va casa luĭ Dumnezeŭ, strica-l va pe acela Dumnezeŭ; că biserica luĭ Dumnezeŭ sfîntă este, carea sînteţĭ voĭ.“ [6]) Înfricoşată, dar fórte dréptă e amiininţarea acésta. — În sfârşit avem să ne rugăm Spirituluĭ Sfînt şi şi să cerem de la el, căcĭ toţĭ avem lipsa cea maĭ mare de scutul şi ajutórele luĭ. Pentru că pe cum fiesce cine are lipsă de sfat, e slab de puterĭ, apĕsat de nĕcasurĭ, aplicat la ceea ce e oprit, aşa trebue să cerce ajutoriŭ la acela, care e isvorul pururea deschis al luminiĭ, tărieĭ, mângăeriĭ şi sfinţenieĭ. Şi aceea, de ce omul are lipsă maĭ pe sus de tóte, adecă Iertarea pĕcatelor, are să o

---

[1]) Io. 3, 6. — [2]) Rom. 5, 5. — [3]) S. Thom. 1-a. q. VIII. a. 3. — [4]) Io. 14, 28. — [5]) I Cor. 6, 19. — [6]) Summ. th. 1-a, q. XXXVIII. a. 2; s. Aug. de Trin. l. XV. c. 19.

[1]) Summ. th. 3-a, q. VIII. a. 1 ad 3. — [2]) Gal. 5, 22. — [3]) S. Aug. de Trin. l. VI. c. 9. — [4]) Fapt. 19, 2.

[1]) Deuteron. 6, 5. — [2]) I Cor. 2, 10; Summ. th. 1-a 2-ae, q. XXVIII. a. 2. — [3]) II Tes. 2, 11. — [4]) I Tim. 4, 1. — [5]) Ef. 4, 30. — [6]) I Cor. 3, 16. 17.

céră mai vîrtos de la el: „Proprietatea Spiritului Sfînt e, că el e darul Tatălui şi Fiului; éră ĭertarea păcatelor se face prin Spiritul Sfînt ca prin darul lui Dumnezeŭ.“ [1] Despre acela-şĭ Spirit grăesce încă şi mai limpede rînduéla rituală: „El e ĭertarea tuturor păcatelor.“ [2] — Éră în ce chip avem să i-ne rugăm, ne învaţă Biserica fórte bine, agrăindu-l şi rugându-l în cereri cu numele cele mai dulci: „Vino, părinte al săracilor, vino, dătătoriul darurilor, vino, lumina inimilor; mângăitoriule preabune, óspe dulce al sufletului, răcorélă dulce;“ şi rugându-l cu stăruinţă, să cureţe, să vindece, să adape mintile şi inimile, şi celor ce-şĭ pun în el încrederea, să le dea şi „meritul vîrtuţiĭ“ şi „sfârşit bun“ şi „bucuria vecînică“. Nicĭ nu este ĭertat de loc a se îndoi despre aceea, dacă va asculta rugăciuni de acestea acela, cu însuflarea căruia s'aŭ scris acestea: „Singur Spiritul se rógă pentru noĭ cu suspinurĭ negrăite.“ [3] În sfârşit avem să i-ne rugăm cu încredere şi cu stăruinţă, ca el zilnic să ne lumineze mai tare cu lumina sa şi aşa zicênd cu fáclia ĭubiriĭ sale să ne aprindă; căcĭ ast fel spirigindu-ne pe credinţă şi pe ĭubire să ne silim bărbătesce spre dobîndirea răsplătilor vecînice, pentru că el „este arvuna moşteniriĭ nóstre“. [4]

Şi acum sciţi, Venerabilĭ Fraţi, îndemnările şi admoniările, cele ce am aflat de bine a le spune spre nutrirea cultului Spiritului Sfînt; şi de loc nu Ne îndoim, că ele mai ales prin sciinţa şi grijea vóstră vor aduce în poporul creştinesc roduri alese. Silinţa Nóstră întru urmărirea acestuĭ lucru nicĭ o dată nu va lipsi, şi avem şi intenţiunea de a nutri şi înainta deprinderea acésta atât de alésă a evlavieĭ în chipurile, carĭ după acésta le vom afla mai potrivite. Într'aceea fiind că acum sînt doĭ anĭ în epistola „Provida matris“ am recomandat catolicilor pentru sărbătórea Rusaliilor rugăciuni speciale pentru înaintarea binelui unităţiĭ creştinescĭ, aflăm de bine a hotărî despre acest lucru mai pe larg. Hotărîm decĭ şi dispunem, ca în întrégă lumea catolică în anul acesta, pe cum şi în ceĭ următorĭ în perpetuŭ să se facă înainte de Rusaliĭ devoţiune de nóuă zile în tóte bisericile parochiale, şi dacă Ordinariĭ vor afla a fi de folos, atuncia şi în alte bisericĭ şi capele. Éră tuturor celor ce vor lua parte la devoţiunea acésta de nóuă zile şi se vor ruga cum se cuvine după intenţiunea Nóstră, le împărtăşim pentru fiesce care zi la Dumnezeŭ o indulginţă de şepte anĭ şi şepte quadragene şi o indulginţă plenară în orĭ care din zilele acelea orĭ în însă-şĭ sărbătórea Rusaliilor, orĭ şi în orĭ care din cele opt zile următóre, dacă spălaţĭ cum se cade prin mărturisire şi întăriţĭ cu sfînta cuminecătură se vor ruga cu evlavie după aceea-şĭ intenţiune a Nóstră. Voim, ca în binefacerile acestea să se pótă împărtăşi asemenea şi aceia, pe carĭ îĭ împedecă vre o causă legitimă de la rugăciunile acelea publice, orĭ unde după judecata prudentă a Ordinariului lucrul nu se póte sevârşi aşa de uşor în biserică; numaĭ să se sevârşéscă pe cale privată rugăciunile de nóuă zile şi să se împlinéscă şi cele alalte condiţiĭ. A fără de aceea aflăm de bine a împărtăşi în perpetuŭ din comóra Bisericiĭ, ca aceia, carĭ în chip public orĭ privat în octava Rusaliilor până inclusive la sărbătórea sfinteĭ Treimĭ vor sevârşi zilnic din evlavia sa nisce rugăciuni cătră Spiritul Sfînt, şi vor împlini cum se cade condiţiile cele alalte, carĭ le-am spus mai la deal, să pótă dobîndi din noŭ amîndóuă indulginţele acelea. Cu milostivire permitem, ca tóte acestea dăruirĭ de indulginţe să se pótă aplica în chipul rugăciuniĭ de mijlocire şi sufletelor pie osîndite la focul curăţitoriŭ.

Acum se întórce mintea şi inima Nóstră la dorinţele acelea, carĭ le-am spus întru început; şi cerem şi vom cere împlinirea lor cu rugăciunile cele mai stăruitóre de la Spiritul dumnezeesc. Veniţĭ, Venerabilĭ Fraţĭ, însoţiţĭ cu rugăciunile vóstre pe ale Nóstre, şi la îndemnul vostru să le însoţéscă tóte némurile creştine cu ale sale, chemând de mijlocitóre pe presfînta, puternica şi de Dumnezeŭ ĭubita Fecióră. Voĭ sciţĭ bine, ce raport intim şi minunat esistă între ea şi între Spiritul Sfînt aşa, că ea după vrednicie se numesce Mirésa luĭ cea nepětată. Rugăciunea Fecióreĭ a bună samă a contribuit mult şi la taĭna Întrupăriĭ şi la pogorîrea coroneĭ aceluia-şĭ Mângăitoriŭ preste Apostolĭ. Continue ea decĭ a întări din bunătatea sa preamare cu rugăciunea sa mijlocitóre rugăciunile comune, ca în totalitatea némurilor, celor ce bolesc aşa de rĕŭ, să se întórcă priu preaînaltul Spirit minunile lucrurilor dumnezeescĭ, carĭ le-a sĕrbătorit David în chip profetic: „Trimite-veĭ Spiritul tĕŭ, şi se vor zidi, şi veĭ înoi faţa pământuluĭ.“ [1] — Éră ca prevestitóre a darurilor ceresci şi ca dovadă a bunăvoinţeĭ Nóstre împărtăşim, Venerabilĭ Fraţĭ, în Domnul vóuĕ, Cleruluĭ şi poporului vostru binecuvîntarea Apostolică.

Dat în Roma la Sfîntul Petru în ziua a 9-a a luniĭ luĭ Maiŭ în anul 1897, al dóuĕzecilea al Pontificatuluĭ Nostru.

Leo PP. XIII.

[1] Summ. th. 3-a, q. III. a. 8 ad 3-m. — [2] In Miss. rom. fer. III. post Pent. — [3] Rom. 8, 26. — [4] Ef. 1, 14.

[1] Ps. 103, 30.

Minunea minunilor, „Tel. Rom.“ în sfârşit e mulţămit cu cuvintele unuĭ archiereŭ unit. E vorbă de răspunsul, ce l-a dat Preasfinţia Sa Episcopul Lugoşuluĭ la cuvintele de gratulare, ce le-a rostit dl protopresbiter Dr George Popoviciŭ conducêud clerul gr. or.

„Sîntem şi noĭ pe deplin acord,“ zice „Tel. Rom.“ în numĕrul sĕŭ din 22 Maiŭ, „cu P. S. Sa D. episcop Radu, ca *„rugăciunea, care unanim rĕsună de la altarele ambelor biserici“ „pentru unirea tuturor“*, să ni-se asculte cât mai curênd şi *„să ne unéscă într'o turmă, sub un păstoriŭ“.*“

Dar mai apoĭ „Tel. Rom.“ totuşĭ pare a nu fi „deplin acord“ cu Preasfinţia Sa. El cércă a-ĭ trage cuvintele pe calapod ermeneutic neunit. Étă cum: „Dar acea *turmă,* după învĕţăturile nefalsificate ale Dluĭ şi Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, ale Sânţilor Apostolĭ şi ale tuturor celorlalţĭ Sânţĭ Părinţĭ adevăraţĭ aĭ bisericiĭ christiane, *are să fie biserica antică christiană, biserica ortodoxă, a rĕsăritului,* carea unică n'a adaus orĭ omis ceva din acele învĕţăturĭ, şi căreia aparţine şi azĭ cea mai mare parte a tuturor Românilor, ér acel *păstoriŭ, nevĕdut,* are să fie Isus Christos, ca tot de una pentru toţĭ creştinii, ér *vĕdut are să fie, după canonul 34 apostolic, pentru toţi Românii un archiepiscop român ortodox,* şi nu Papa de la Roma sĕŭ alt cineva.“

N'a omis nimica biserica „ortodoxă a rĕsăritului“ din învĕţăturile luĭ Christos? Dar cuprinsul capuluĭ 21 din Evangelia după Ĭoan e nimica?

N'a adaus nimica la învĕţăturile luĭ Csristos? Dar nimicirea căsătoriilor valide din motive de nimica, pe cum e p. es. „ura nedumerită“, e nimica?

Dar Dómne, mântuesce-ne, că perim! Ce să ne scim face? Că biserica adevĕrată, biserica „ortodoxă“ română s'a abătut de la canonul 34 apostolesc, s'a făcut un monstru, care în loc de un singur cap vĕdut are treĭ, unul în Sibiŭ, unul în Cernăuţĭ şi unul în Bucurescĭ, şi era pe aci, să-ĭ mai créscă unul, în Macedonia, de nu s'ar fi îngrijit cu dragostea sa părintéscă patriarchul „icumenic“ al „bisericiĭ ortodoxe a rĕsăritului“, ca biserica „tuturor Românilor“ să nu se facă un monstru cu patru capete. Şi apoĭ era pe aci, ca „Tel. Rom.“ să dea uităriĭ pe Românii din Sêrbia şi din Basarabia, carĭ din întîmplare sînt Românĭ făr de a fi supuşĭ unuĭ „archiepiscop român ortodox“.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Rescriptul regal pentru convocarea congresuluĭ bisericesc şi autonomia bisericiĭ Sêrbilor din Ungaria se va publica în curênd. Rescriptul fixéză deschiderea congresuluĭ pe 11 Ĭuliŭ. Ca comisar regesc va participa la congres br. Teodor Nicolicĭ.

Sêrbiĭ se tem, că congresul are să asigure regimuluĭ o ingerinţa decisivă în afacerile bisericiĭ antonome sêrbescĭ. Ziarul radical „Zastava“ afirmă, că între ierarchie şi regim deja s'a şi făcut înţelegerea pentru restrîngerea autonomieĭ. Datorinţa poporuluĭ este, ca păşind solidar la alegerĭ să zădarnicéscă acest atentat. Se pare, că chemarea guvernelor liberale ar fi cassarea libertăţilor, aşa se tem toţĭ de ele.

Cestiunea autonomieĭ catolice e discutată în tótă presa catolică.

Franţa.

Din incidentul înmormîntăriĭ celor ce aŭ căḑut jertfă la arderea bazaruluĭ de binefacere, Msgr. Olivier a ţinut o predică în biserica Notre-Dame zicêud, că marea catastrofă e a se primi ca o pedépsă dumnezeéscă pentru păcatele, carĭ le-a comis Franţa. Presidentul parlamentuluĭ Brisson în şedinţa din 18 a c. a desaprobat cele afirmate de P. Olivier; éră la propunerea luĭ Locroy parlamentul a decis, ca vorbirea luĭ Brisson să se tipăréscă şi afişeze pe părepĭ spre a puté fi cetită de cătră toţĭ. Pot să o cetéscă, dară poporul va crede părinteluĭ Olivier şi *nu* francmasonuluĭ Brisson.

Republicaniĭ necredincioşĭ se tem de biserică mai tare de cât Magiariĭ de naţionalităţĭ. În o conferinţă a aşa zişilor progresiştĭ la întrebarea, că ce periclitéză republica, în dată aŭ răspuns, că clericaliĭ, ér alegerile le influinţéză preoţiĭ. Inimiciĭ bisericiĭ tóte măsurile nedrepte cércă a le justifica cu frasa, că aşa poftesce binele republiciĭ, voind prin acésta a presenta preoţimea ca inimică a statuluĭ şi a-ĭ nimici vaḑa înaintea poporuluĭ. Tóte vor fi zădarnice: poporul a început a se convinge, că liberalismuluĭ modern nu-ĭ pasă de miseriile mulţimiĭ, ci numaĭ biserica e, care o mângâe şi după putinţă îĭ alină miseria.

Rusia.

De curênd a apărut în Cracovia o scriere, în care se espun persecuţiunile înfiorătóre, la carĭ sînt supuşĭ uniţiĭ din Rusia. Guvernul pe uniţĭ îĭ pune cu forţa sub episcopiĭ şi preoţiĭ neuniţĭ.

Uniții aŭ adresat un memoriŭ țarului în causa nedreptăților, ce li-se fac. „Osservatore Romano“ afirmă a fi informat din cel mai bun isvor, că țarul, care e pătruns de sentimentul de dreptate și bunăvoință față cu supușii sĕi uniți, a dispus, că aceștia să nu mai fie infestați pentru credința lor, să se pótă mărturisi liber de catolicĭ și să-și pótă îndeplini funcțiunile religióse.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta în ședința din 22 a primit în general proiectul de lege despre curțile cu juați.

La desbaterea specială (§ 4) deputatul sas Fr. Schreiber a propus, că jurat să pótă fi acel individ maioren, care a împlinit 26 ani, scie ceti și scrie, pricepe limba oficiósă a statului, éră în Fiume cea italiană. — Nu numai opoziția, ci și guvernamentalii s'aŭ sculat în contra guvernamentalului Schreiber, care nu a făcut alt ceva, de cât a poftit, ca legea să nu fie prea nefavorabilă pentru conaționalii sĕi.

În ședința din 24 a c. deputatul Dr N. Șerban vorbind la § 4 al proiectului de lege arată abusul, ce se face cu frasa „idea de stat magiar“; urgitézĕ, ca legea de naționalități saŭ să se esecute saŭ să se abróge; propune, ca în loc de „limba oficiósă de stat“ să se pună „limba de pertractare a judecătoriei“. Apoĭ continuă: „Dacă anumite cause le luăm din mâna judelui, care se ține de dreptul strict, și le încredințăm curților cu juați, să dăm anumit loc și echității. Acum, ca juații să pótă satisface măreței lor chemări, prima condițiune e, ca să pricépă limba acelor individi, ale căror fapte și acțiuni aŭ să le aprețieze. Fiind că în patria acésta locuesc 3 milióne de Români, carĭ, așa cred, tot de una aŭ fost credincioși patriei și regelui, propun, ca la finea acestui § să se adaugă cuvintele „în ținuturile locuite de Români în limba română“.“ — Propunerea dlui Șerban, ca în ținuturile locuite de Români juații să scie vorbi limba română, orĭ cât de îndreptățită e, a fost întimpinată cu protestărĭ.

Dieta a fost surprinsă Mercurĭ cu dóuĕ proiecte de legĭ presentate de către ministrul de honvedĭ br. Fejérváry. Prin proiectul prim se înmulțesc stipendiile de stat pentru cadeții din școlile armateĭ comune cu 130. Al doilea proiect se referesce la institutele de cualificare pentru ofițerii de honvedĭ. Aicĭ se prevede ridicarea Ludoviceului din Pesta la rangul de academie militară ca și cea din Wiener-Neustadt. Prin acésta s'ar fi împlinit dorința Magiarilor de a avé academie militară magiară.

Austria.

Ministrul Badeni în 25 a c. în comisiunea pentru redactarea rĕspunsului la discursul tronului a declarat, că guvernul nu se identifică cu proiectul maiorității. Guvernul stă pe basa mesajului. Cu tóte acestea află de corectă partea cea mai mare din proiectul de rĕspuns al maiorității și părtinesce dorințele esprimate în el. Apoĭ combate indirect atitudinea oposiției. Cuvîntul „federalism“ nicĭ nu se cuprinde în proiectul maiorității, dară nicĭ nu are basă. Lărgirea autonomiei provințelor nu urmărésce scopurĭ politice, ci numai reducerea agendelor parlamentului central. Respinge insinuarea, că ar intenționa, să suprimeze constituția; dară nu este eschis, ca constituția să se corégă pe cale constituțională.

Liberalii germani și jidani continuă cu provocarea de scandalurĭ și cu împedecarea discusiunilor prin discursurĭ, propunerĭ și interpelărĭ fără de trébă. Eĭ sbéră și zic cele mai murdare cuvinte la adresa ministeriului și a maiorității și prin acéstă purtare dovedesc, că nu sînt un element cultural, pe cum le place a se lăuda.

Grecia.

Negoțiările de pace înaintézĕ fórte pe încet. Grecii nu vor, să intre de-a dreptul cu regimul turcesc în tractative sub cuvînt, că dînșii și-aŭ încredințat causa în grijea marilor puterĭ europene.

Representanții marilor puterĭ află de esagerate condițiunile de pace puse de guvernul turcesc și nu sînt aplicați a recunósce ca îndreptățite de cât restituirea speselor de răsboiŭ și o rectificare a frontiereĭ din punct de vedere strategic.

Poporul turcesc e aplicat a ceda Greciei Creta, care ca autonomă puțin mai atîrnă de la Pórtă, și a primi în schimb Tesalia.

Armistițiul e observat cu rigóre de către armata regulată din amîndóuĕ părțile. O cétă de insurgenți albanezi a năvălit asupra teritoriului grecesc, de unde însĕ a fost respinsă.

Nesiguranța și acum domnesce în Atena. Poporul ascrie familiei regale desastrele din răsboiŭ. Ómenii mai cu minte recunosc însĕ, că lipsa de disciplină și de pregătire în armată a provocat desastrele.

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului inițiată de noĭ în numĕrul 16 al „Unirii“ din 1891 aŭ solvit pe 1897:

Parochia *Tihău* . . . . fl. 5.52

Până acum a incurs de tot suma de 2,130 fl. 40 cr.

Convocare. *)

Reuniunea învĕțătorilor gr.-catolicĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș își va ține adunarea generală constituantă în 15 Iunie st. n. a. c. (a 3-a zi de s. Rusalii) la Blaș.

La acéstă adunare cu tótă onórea se invită toți membrii Reuniunii, cum și întrégă inteligința română din loc și jur.

Program:

1. La 7 óre a. m. serviț divin împreunat cu invocarea Spiritului Sfînt în biserica Catedrală.

2. La 9 óre a. m. întrunirea oficialilor și delegaților în sala de gimnastică a gimnasiului superior din loc.

3. La 9½ óre deschiderea adunării prin inspectorul scolastic archidiecesan.

4. Alegerea oficialilor supremi pe un period de 3 ani (§. 29 și 30 st. Reun.).

5. Eventuale propuneri.

6. Închiderea adunării prin presidentele.

7. Prânz comun în otelul „Univers“.

Toți aceĭ Stimați Domni, carĭ doresc a lua parte la prânzul comun, sînt rugați a se insinua la subscrisul notar cel mult până în 13 Iunie a. c.

Blaș din conferența corpului profesoral de la institutul preparandial și școlile normale române gr. cat. ținută în 26 Maiŭ 1897.

Nicolaŭ Pop
prof. norm. și notar conf.

Gavril Pop
can. metrop. și inspect. scol. archidiecesan.

*) Tóte ziarele române sînt rugate a reproduce acéstă convocare.

Noutăți.

Din diecesa Lugoșului. Cu o deosebită plăcere întregim împărtășirea făcută de noĭ asupra distincțiunilor, ce le-a împărțit Ilustritatea Sa Episcopul Dr Demetriŭ Radu, în sensul că protopop onorar și asesor consistorial a fost numit și preaiubitul nostru confrate Clarissimul *Dr Augustin Bunea*. — Ni-se scrie asemenea, că Il. Sa Episcopul Lugoșului a numit de *protopop actual* al tractului *Gudșiriului* și paroch al *Oreștiei* pe Mult Onoratul Domn *Iuliŭ Rațiu* notar consistorial și licențiat în s. Teologie. Felicitările nóstre cele mai călduróse.

Concurs la parochii. Cu terminul de 15 Iuniŭ s'a escris în archidiecesă concurs la parochiile: I. *Beiu* protop. Turdii cu emolumentele: 1. Casă par. cu 2 chilii și culină de ĭérnă, culină de vară, grânar, șură și grajd, pe un intravilan de 1536□°; 2. porțiune canonică agri 49 jug. 629□°, 16 jug. 565 finaț, 1 jug. 666□° pădure mai de tot estirpată, 22 jug. pășune în o tablă; 3. 115 zile de lucru și 4. venitele stolare. — II. *Vișag cu filiile Lunca și Traniș* protop. Morlaceĭ cu emolumentele: În Vișag. casă parochială și superedificate economice; de la 90 de familii câte o metretă de bucate de pâne și câte ½ zi de lucru orĭ 20 cr.; porțiune canonică 7 jug. 939□°. În Lunca 40 metrete bucate și 20 zile de lucru orĭ 40 cr. În Traniș 110 metrete de bucate de pâne și 55 zile de lucru orĭ 50 cr., porțiune canonică 6 jug. 1514□°. Venitele stolare.

Stațiuni cantor-docentale. Cu terminul de 15 Iuniŭ s'a escris concurs în archidiecesă la stațiunea cantor-docentală din *Nandra* protop. M. Uióreĭ cu emolumentele: În banĭ 252 fl.; venitele cantorale computate în 48 fl., cuartir si ¼ jug. grădină de legumĭ. — La stat. cant.-doc. din *Sărmășel* protop. Catineĭ, cu emolumentele: 145 fl. din repartiție, 47 fl. din venitele bisericescĭ, 6 jug. pământ arător computat în 30 fl., 18 fl. venite cantorale, 60 fl. subsidiŭ de la stat, cuartir și ¼ jug. grădină.

Concurs Conform decisiunii luate în ședința Sinodului protopopesc ținută în 15 Aprilie a. c. p. XI. se publică prin acésta sub Nr. 299/256—1897 concurs la un premiŭ de 40 coróne destinat pentru acel învĕțător din protopopiatul gr. cat. al Sibiului, carele în decurs de un an va pute dovedi cu documente demne de credință, că a făcut cel mai mare progres cu elevii sĕi în praxa pomărituluĭ și grădinăritului saŭ eventual în industria de casă. Concurenții respectivĭ aŭ să-și subștérnă concursele lor la subscrisul oficiŭ protopopesc până la 1 Iunie st. n. 1898. Sibiŭ în 22 Maiŭ 1897. Oficiul protopopesc gr. cat. *Ioan V. Rusu* protopop.

Conducĕtórele asilelor de copiĭ ca învĕțătóre. Ministrul instrucțiuniĭ publice a declarat prin cerculara sa din 7 April Nr 22.342—1897, că la școlile elementare, nefiind învĕțătóre cualificate, pot fi aplicate ca învĕțătóre provisorie și suplente conducĕtórele asilelor de copiĭ, de cum va sînt diplomate și în decurs de doĭ anĭ de la aplicarea lor ca învĕțătóre sînt gata a depune și esamenul de cualificațiune docental.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor biserioiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

2. În rodul general membriĭ bisericiĭ nu se împărtășesc toțĭ în acela-șĭ chip și în aceea-șĭ mĕsură. Aceĭ credincioșĭ, carĭ conlucră în persónă la celebrarea s. liturgiĭ și carĭ ĭeaŭ parte la aducerea jertfeĭ și ast fel se înfățișézĕ în un anumit sens ca *împreunăjertfitorĭ,* fără îndoélă *dobîndesc binecuvîntărĭ cerescĭ maĭ bogate* și a nume nu numaĭ ex opere operantis, ceea ce se înțelege de la sine, ci și *ex opere operato.* Grațiile acelea, în carĭ se împărtășesc credincioșiĭ, ceĭ ce ĭeaŭ parte la celebrarea jertfeĭ, se numesce *rod special.*

Între chipurile, în carĭ óre cine póte să ĭea parte la aducerea jertfeĭ prin conlucrare în persónă, are să se amintéscă maĭ vîrtos *ascultarea s. liturgiĭ.* Cel ce ĭea parte la s. liturgie cu reverință și evlavie, acela se pune cu jertfa în atingerea cea maĭ de aprópe și maĭ intimă, de óre ce el alăturându-se lucrăriĭ preotuluĭ *se rógă împreună* și *jertfesce împreună,* și de óre ce biserica se rógă în liturgie luĭ Dumnezeŭ în chip special și apriat zicĕnd: „Încă ne rugăm — pentru poporul, ce stă înainte și aștéptă de la tine mare și multă îndurare. — Și dăruesce, Dumnezeule, și celor ce se rógă dimpreună cu noĭ, sporire a viețiĭ și credinței și înțelegeriĭ spirituale. Dă lor pururea cu frică și cu plăcere să servéscă ție; neînculpațĭ și făr de osîndă să se împărtășéscă sfintelor tale taĭne și să se facă vredniciĭ împĕrăției tale celeĭ cerescĭ.“ Aceĭ credincioșĭ deciĭ, carĭ ascultă s. liturgie în chip cuviincios, dobîndesc un rod sacrificial special, care va fi maĭ mare orĭ maĭ mic, după cum e conlucrarea, capabilitatea și evlavia lor. Cu drept cuvînt se privesce deciĭ asistința și concelebrarea evlaviósă la s. liturgie de unul dintre mijlócele cele maĭ puternice, cu carĭ credincioșiĭ pot pogorî preste sine și preste alțiĭ îmbelșugarea binecuvîntărilor spirituale și binefacerilor temporale.

S. liturgie e o minerĕ de aur spirituală, în care putem săpa după comorĭ și din care ne putem îmbogăți cu puțină ostenélă; ea e o vistierie în tot de una plină, care ne e pururea deschisă, și în care putem să-ntrăm orĭ și când. Unde e însĕ credința nóstră și ĭubirea nóstră? Prețuim și folosim noĭ óre isvorul acesta îmbelșugat de binecuvîntare ceréscă?

3. Pe când biserica întrégă se împărtășesce în rodul general al jertfeĭ, și pe când credincioșiĭ, ceĭ ce ĭeaŭ parte la aducerea jertfeĭ, se împărtășesc în rodul eĭ cel special, pe atuncia *preotul jertfitoriŭ primesce rodul eĭ cel maĭ special saŭ cel individual.* Asta o putem pricepe ușor. Dóră preotul e părtaș la aducerea jertfeĭ în chipul cel maĭ de aprópe și în mĕsura cea maĭ mare. El prin sfînta taĭnă a preoției e autorisat și chemat, ca în numele luĭ Christos și în al bisericiĭ să sevârșéscă acțiunea jertfeĭ. El nu e numaĭ jertfitoriŭ propriŭ, ci conform voinței luĭ Christos și în numele bisericiĭ aduce jertfa a nume pentru sine însu-șĭ. Óre s. liturgie ast fel ca jertfă de espiare și de cerere să nu fie pentru el nespus de plină de grațiĭ și binecuvîntărĭ? Dacă ea e un isvor nesecat de mântuire, și dacă preotul are maĭ mult de cât orĭ cine altul întrare libĕră la acést isvor, atuncia preotul trebue că se îmbogățesce în chip de tot deosebit cu binecuvîntărĭ cerescĭ, când celebréză preasfînta jertfă în starea grației cu vrednicie, cu luare a minte și cu evlavie. Rodul acesta individual preotul jertfitoriŭ îl dobîndesce nemijlocit prin aceea, că împlinesce în chip cuviincios ministeriul sĕŭ de jertfitoriŭ. Nu e de lipsă, ca acest rod să se maĭ aplice în chip special, și dispositia sufletéscă evlaviósă a preotuluĭ nu e isvorul acestuĭ rod, ci numaĭ condiția neapĕrat de lipsă a luĭ, pentru ca preotul să-l dobîndéscă în mĕsură maĭ deplină și maĭ bogată.

Chiar și numaĭ din causa acésta încă e de moment nespus de mare pentru preot, ca el să se pregătéscă cât se póte de bine pentru celebrarea sfinteĭ liturgiĭ. El are lipsă de multe și marĭ grațiĭ, pentru ca să-șĭ pótă împlini în chip credincios isprăvnicia oficiuluĭ sĕŭ. Dacă va deciĭ să-șĭ dobîndéscă la altariŭ grațiile acelea, el trebue să se sirguéscă a trăi o viață nepĕtată și a aduce dumnezeésca jertfă în tot de una cu ĭubire înviĕpăiată.

4. În sfârșit s. liturgie maĭ face ex opere operato un *rod de espiare și de cerere, și în acest rod se împărtășesce acela, pentru care preotul aduce s. jertfă în chip special.* Acest rod se numesce *rod ministerial* saŭ *mijlociŭ.* Preotul e slugă a luĭ Dumnezeŭ și ispravnic al taĭnelor luĭ Dumnezeŭ (I. Cor. 4, 1), și de aceea are putere nu numaĭ de a sevârși jertfa, ci și de a hotărî, spre al cuĭ folos să servéscă rodul jertfeĭ. Despre rodul ministerial al jertfeĭ póte să dispună preotul jertfitoriŭ cu libertate întru folosul sĕŭ orĭ într'al altora, va să zică luĭ și singur numaĭ luĭ îĭ compete dreptul de a face aplicarea specială a jertfeĭ. Puterea și îndreptățirea de a aplica jertfa pentru alțiĭ în chip special și de a le mijloci rodul eĭ prin intențiune specială i-se împărtășesce preotuluĭ în taĭna preoției în chip inamisibil. Ér obligamentul de a face o ast fel de aplicare specială a jertfeĭ póte să provină din diferite cause. Preste tot se nasce obligamentul acesta din rînduéla superiorității bisericescĭ orĭ din deobligarea libĕră a preotuluĭ, cu care se deobligă primind o elemosină saŭ un stipendiŭ. Nu sufere îndoélă, că o ast fel de aplicare specială a roduluĭ sacrificial e admisibilă și folositóre. Asta o aduce adecă cu sine deja și natura jertfeĭ și o maĭ întăresce praxa tradițională și învĕțătura apriată a bisericiĭ. Din vechime esistă în biserică obiceiul de a celebra s. liturgie pentru persóne singuratice și pentru scopurĭ hotărîte. Așa sînt obligațiĭ parochiĭ, că în zile de Duminecă și de sĕrbătóre să aducă și să aplice s. liturgie în special pentru turma, ce li-s'a încredințat. În timpul maĭ noŭ s'a declarat în privința asta și magisteriul bisericiĭ respingênd părerea, după care din aplicarea specială a s. liturgiĭ pentru anumite persóne orĭ pentru anumite clase de persóne nu ar resulta pe sama acestora un folos special. [1])

Aplicarea ministerială a roduluĭ sacrificial al Eucharistieĭ e în chip esclusiv un act al puteriĭ ordului. De aceea ea se póte face în tot de una în chip valid pentru toțĭ, ceĭ ce sînt capabilĭ de a primi efectul jertfeĭ și aŭ lipsă de el. Însĕ pentru ca acésta să fie și ĭertat, se recere, ca să nu i-se împotrivéscă vre o oprire a bisericiĭ. Jertfa s. Eucharistiĭ conform voinței luĭ Christos e adecă proprietatea bisericiĭ; el a rînduit, ca ea să se celebreze prin biserică și în biserică. Auctoritatea bisericéscă supremă are deciĭ plenipotința de a regula maĭ de aprópe și de a restrînge folosirea dreptuluĭ preoțesc de a aplica jertfa. Maĭ avem prin urmare de a face cu întrebarea, că pentru cine póte și are voe preotul, să celebreze cu intențiune specială, saŭ cu alte cuvinte cuĭ se póte și este ĭertat a aplica în mod special rodul ministerial al jertfeĭ. Pentru ca să putem rĕspunde la întrebarea acésta, avem să deosebim *maĭ multe clase de ómenĭ atât între ceĭ viĭ cât și între ceĭ adurmițĭ.*

I. Ceĭ viĭ orĭ sînt membri aĭ bisericiĭ catolice orĭ staŭ a fără de comuniunea bisericéscă.

a) *Membriĭ bisericiĭ sînt în starea grației orĭ în starea pĕcatuluĭ. Pentru amîndóuĕ clasele acestea póte să se aducă jertfa s. liturgiĭ.* Membriĭ ceĭ drepțĭ aĭ bisericiĭ, pe carĭ îĭ însuflețesce ĭubirea lucrătóre, singurĭ sînt capabilĭ de a dobîndi rodurile sacrificiale ale s. Eucharistiĭ în întreg cuprinsul și în întrégă estensiunea lor; căcĭ împărtășirea în jertfă e cu atât maĭ mare, cu cât e maĭ intimă comunitatea de viață a omuluĭ respectiv cu Christos și cu biserica. Membrilor bisericiĭ celor sufletesce morțĭ, adecă acelor credincioșĭ, a căror suflete în urma pĕcatelor grele sînt lipsite de viața cea supranaturală a grației, nu li-se pot aplica tóte rodurile sacrificiale; căcĭ câtă vreme sînt inimicĭ aĭ luĭ Christos, nu li-se póte ĭerta nicĭ o pedépsă temporală. Nefericirea cea dintâiŭ și cea maĭ mare, ce le apasă sufletul, și de care aŭ să scape prin jertfa liturgică de espiare, e nefericirea pĕcatuluĭ. Jertfa s. liturgiĭ le mijlocesce în rîndul cel dintâiŭ împăcarea cu Dumnezeŭ și milostivirea luĭ, lumină și tărie de sus, pentru ca eĭ cu voință hotărîtă să părăséscă calea pĕcatuluĭ, să se întórcă în chip sincer și să redobîndéscă viața grației. — Pentru pruncĭ botezațĭ, carĭ încă n'aŭ ajuns la usul rațiunii, s. liturgie încă se póte celebra, dar firesce că nu ca jertfă de espiare, ci ca jertfă de cerere.

b) Eră ce privesce pe ómenii aceia, *carĭ petrec a fară de biserică și sînt osebiți de comuniunea visibilă a eĭ,* nu sufere îndoélă, că *în chip indirect cel puțin* se aduce și pentru eĭ s. jertfă, întru cât s. liturgie se celebréză pentru a dobîndi și a promova întórcerea păgânilor și Iudeilor, stirpirea ereseĭ și schismeĭ, crescerea și înălțarea împĕrăției luĭ Dumnezeŭ. Adevĕrat că acestea țintesc maĭ de aprópe la binele bisericiĭ; dar aceea încă e adevĕrat, că prin acestea resultă din jertfă folosul cel maĭ mare tot de o dată și pe sama acelora, carĭ se împărtășesc în grația și fericirea de a

[1]) Prop. 30. Constit. »Auctorem fidei« din 28 Aug. 1794.

se face fiĭ aĭ bisericiĭ adevĕrate. — *Aplicarea directă şi specială* dimpotrivă, pe cum spun hotărîrile positive ale bisericiĭ, nu e permisă aşa făr de escepţiune şi condiţie. *Se opresce* a nume în chipul cel maĭ sever a aduce jertfa liturgică *pentru escomunicaţi de aceia, carĭ* nu sînt toleraţi, ci *aŭ să se încunjure* (excommunicati vitandi), şi oprirea acésta ţine până atuncia, până când nu se deslégă legătura escomunicăriĭ. Ce privesce pe *escomunicaţiĭ toleraţi*, uniĭ susţin, că aplicarea jertfeĭ pentru eĭ nu e numaĭ validă, ci şi *permisă*. — S. jertfă *póte şi e ĭertat*, dar numaĭ pe lângă anumite restricţiĭ, *să se aducă pentru schismaticĭ şi eretici*, pe cum şi *pentru nebotezaţi şi necredincioşi* (Ĭudeĭ, Mohamedanĭ, păgânĭ). În lucrul acesta are adecă să se încunjure tot, ce ar puté să dea smintélă poporuluĭ creştin orĭ să-l supere. A fară de aceea jertfa are să se aducă pentru eĭ *în rîndul cel dintâiŭ şi maĭ vîrtos cu scopul de a dobîndi întórcerea lor*, adecă cu scopul de a îmblânzi faţă cu eĭ dreptatea pedepsitóre a luĭ Dumnezeŭ şi de a dobîndi pe sama lor de la bunătatea luĭ Dumnezeŭ diferite graţiĭ şi binefaceriĭ, prin carĭ eĭ să-şĭ pótă dobîndi maĭ uşor mântuirea şi să pótă ajunge maĭ uşor la adevĕrata credinţă şi la unire cu biserica catolică.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XII.

O festivitate romană.

Palaţul din ceea parte a rîuluĭ, aprópe faţă în faţă cu casa de mărfurĭ a luĭ Simonide, se zicea, că l-a zidit renumitul Epifane.

El corĕspundea tuturor celor ce se pretind de la o ast fel de zidire. Cu tóte acestea Epifane a fost un architect, al căruĭ gust ţintia maĭ mult spre nesfârşit de cât spre clasic, pe cum ne esprimăm noĭ acuma, — el maĭ curênd se putea privi de un imitator al architecturiĭ persescĭ, de cât al celeĭ eline.

Zidul, carele cuprindea întrégă insula până la luciul apeĭ, era zidit de dóuĕ scopurĭ: ca să fie o întăritură împotriva rîuluĭ şi o bastiune împotriva poporuluĭ. Zidul acesta, pe cum se spune, a făcut, ca palaţul să nu fie folosibil de locaş statornic, şi de aceea legaţiĭ îl părăsiră şi se mutară în altă residenţă, carea s'a ridicat pe sama lor pe culmea apusană a luĭ Sulpiŭ de desubtul templuluĭ luĭ Joe. De almintrea nu lipsiaŭ ómenĭ de aceia, carĭ negaŭ cu hotărîre defectele residenţeĭ celeĭ vechĭ: eĭ ziceaŭ întru viclenia lor, că adevĕratul motiv, pentru care s'aŭ mutat legaţiĭ, nu a fost situaţia maĭ sănătósă a celeĭ alalte localităţĭ, ci siguranţa maĭ mare, carea o oferiaŭ zidirile acestea marĭ, carĭ după usul comun de vorbire se numiaŭ citadelă şi eraŭ aşedate din colo de drum pe culmea rĕsăriténă a munteluĭ. Şi părerea acésta parcă şi avea causele sale. Între alte lucrurĭ de moment ómeniĭ băgară de samă, că palaţul în tot de una se ţinea gata spre folosire. Şi când un consul, un beliduce, un rege orĭ un domnitoriŭ străin de orĭ ce fel venia la Antiochia, în dată i-se punea la dispositie locaş pe insulă.

Fiind că noĭ avem de a face numaĭ cu o parte a acesteĭ zidirĭ vechĭ, lăsăm în voea fantasieĭ cetitoriuluĭ, ca să-şĭ închipuéscă cele alalte părţĭ. Dacă-ĭ place, trécă prin grădinĭ, scălzĭ şi mulţimea de portice şi sale şi până sus la pavilonurile de pe coperiş, carĭ tóte eraŭ înzestrate cu o strălucire, ce se póte presupune de la o zidire aşa de vestită, într'o cetate, care corĕspundea „strălucitului Rĕsărit“ al luĭ Milton maĭ mult de cât orĭ care altă cetate a vechimiĭ.

Astăzĭ partea aceea a zidiriĭ o am numi salon. El era fórte larg.

Padimentul îĭ era de lespedĭ de marmoră poleită. Lumina ziua şĭ-o primia prin fereştile coperişuluĭ, în carĭ lespedĭ de mică colorată înlocuiaŭ sticla.

Părepĭĭ îĭ întrerupeaŭ cariatide, dintre carĭ nicĭ una nu era la fel cu alta. Ele purtaŭ o cununiţă de capiteluri împodobite cu arabescurĭ fórte artificióse, al căror efect îi potenţa adausul de colorĭ, — vinĕt, verde, mohorélă siră şi aur. Jur împrejurul saleĭ era un divan gătit din mĕtasă de India şi din lână de Caşmir. Mobilele se compuneaŭ din mese cioplite minunat şi din scaune gătite după model egiptean.

Noĭ părăsirăm pe Simonide în jeţul luĭ, în vreme ce concipia planul sĕŭ spre spriginirea aceluĭ împĕrat minunat, a căruĭ sosire după părerea luĭ era aprópe. Estira durmia într'aceea. Şi acuma trecênd podul rîuluĭ mergem prin pórta cea păzită de leĭ de pétră şi prin câte va portice şi curţĭ vavilonene şi întrăm în salonul cel împodobit cu strălucire de aur.

Aci atîrnă de plafon cincĭ policandre cu catene de bronz, — câte unul în fiesce care unghiŭ, ér unul în mijloc, — nisce piramide marĭ de lampe, carĭ puneaŭ în lumină limpede până şi feţele de demonĭ ale cariatidelor şi desemnurile întortocate ale arabescelor.

Aci aflăm ca la o sută de inşĭ adunaţĭ. Uniĭ şed la mese, alţiĭ staŭ acolo, ér alţiĭ trec neliniştiţĭ de la o masă la alta. Vom să facem cel puţin pe o clipă revista lor.

Toţĭ sînt tinerĭ, uniĭ abia ieşiţĭ din vrîsta copiilor. Nu sufere îndoélă, eĭ sînt Italianĭ şi în mare parte chiar Romanĭ. Eĭ toţĭ grăesc o limbă latină curată, şi fiesce care e îmbrăcat în portul de casă obicĭnuit lângă Tibru, adecă într'o tunică cu mânecĭ şi cu póle scurte, o croitură, ce e fórte potrivită şi climeĭ Antiochieĭ şi fórte comódă în aerul închis al unuĭ salon. Preste divan sînt aruncate făr de grije pe icĭ pe colé toge şi mantele. Pe unele e bătétóre la ochĭ tivitura de purpură. Între ele vedem pe icĭ pe colé şi tinerĭ, carĭ întinzênd-se pe divan dorm. Nu vom să ne oprim spre a cerceta, dacă pe eĭ ĭ-a biruit căldura şi oboséla zileĭ zădufóse orĭ zeul Bac.

Zuzuitul glasurilor e tare şi neîncetat. Une oria îl întrerumpe o erupţie de rîs, une oria o manifestare a supĕrăriĭ orĭ a bucurieĭ. Dar tótă larma acésta o întrece un zuruit ascuţit şi neîncetat, care întru început cam turbură pe cel ce nu e iniţiat în lucru. Ghîcitura e deslegată, în dată ce ne apropiăm de mese. Societatea e cuprinsă cu jocurile cele maĭ predilecte de pe atuncia, cu jocul în cubĭ şi cu jocul de damă; eĭ se jócă singuraticĭ orĭ în societăţĭ maĭ marĭ, şi zuruitul îl fac scuturarea cubilor de fildiş şi mutarea încolo şi încóce a „inimicilor“ de pe tableta pentru jocul de damă.

Cine sînt tinerĭĭ aceştia?

„Bunule Flavie,“ zise unul din jucătorĭ retrăgênd „inimicul“ sĕŭ, pe care-l înaintase deja, „tu vedĭ mantaua aceea, cea de colo de dincolo, pe divan. Ea e încă nóuă de nouţă şi are la umerĭ copciĭ de aur cât palma de late.“

„Eĭ,“ replică Flaviŭ, fără ca să-şĭ ridice privirea de pe tabletă, „am maĭ vĕdut eŭ de acelea; de ce să nu fie a ta veche? Dar, pe brîul Vineriĭ, ea nu e nóuă. Ce veĭ cu ea?“

„Nimica. Dar eŭ o aşĭ da, pentru ca să găsesc un om, care să scie tóte.“

„Ha ha! Cu un preţ cu ceva maĭ mic voiŭ să-ţĭ găsesc aci diferiţĭ purtătorĭ de purpură, carĭ ar primi ofertul tĕŭ. Dar jócă!“

„Étă, — am dobîndit!“

„Întradevĕr, pe toţĭ Joiĭ! Dar ce zicĭ? Încă o dată?“

„Fie!“

„Şi cât puĭ?“

„O sesterţă.“

Amîndoĭ îşĭ scóseră tăbliţele şi stilurile şi însemnară. În vreme ce îşĭ aşedaŭ „inimicii“ pe tabletă, Flaviŭ se întórse la observarea prietinuluĭ sĕŭ.

„Om, care scie tóte? Cu adevĕrat! oraculele ar peri. Ce aĭ începe cu un atare monstru?“

„Ar trebui, să-mĭ rĕspundă la o întrebare, Flavie, şi apoĭ, Perpol! ĭ-aşĭ tăia gâtlejul.“

„Şi întrebarea?“

„Să-mĭ spună óra, — óra am zis? — nu, ci minutul, în care va sosi mâne Maxenţiŭ.“

„Bine jocĭ! Pricep! Şi pentru ce minutul?“

„Stat-aĭ vre o dată cu capul descoperit în sórele Sirieĭ pe cheiul, pe care va debarca? Focurile Vesteĭ nu ard aşa de tare; şi într'adevĕr, pe părintele nostru Romul! eŭ, dacă voiŭ muri, aşĭ dori, să mor în Roma. Aci e adevĕratul ĭad; acolo pe piaţa dinaintea foruluĭ aşĭ puté să staŭ şi cu mâna ast fel ridicată să ating locaşurile zeilor. Ha, pe Venus, Flavie, tu m'aĭ înşelat. Am perdut! O Fortuno!“

„Încă o dată?“

„Trebue să-mĭ redobîndesc sesterţa.“

„Fie.“

Şi aşa se jucară partie după partie; şi pe când ziua se furişă în lăuntru prin ferésta din coperiş făcênd, să se oĭléscă lampele, ea găsi pe ceĭ doĭ în acele-şĭ locurĭ la aceea-şĭ masă şi încă tot la jocul lor. Ca şi ceĭ maĭ mulţĭ din societate şi eĭ eraŭ însoţitorĭ militarĭ de aĭ consululuĭ, carĭ îĭ aşteptaŭ sosirea şi într'aceea îşĭ petreceaŭ vremea.

În vreme ce îşĭ petreceaŭ, întră în sală o societate. Întru început ceĭ de faţă nu o băgară în samă. Ea încunjură în dată masa din mijloc. Se părea, că eĭ veniaŭ chiar de la o festivitate terminată, căcĭ uniĭ din eĭ abia se maĭ puteaŭ ţiné pe picióre. Fruntea conducĕtoriuluĭ era împodobită cu o cunună. Asta spunea, că el a dat festivitatea. Vinul nu lăsase pe el altă urmă a fară de aceea, că el făcuse, ca frumseţa luĭ, croită în stil roman veritabil, să fie încă şi maĭ bătétóre la ochĭ. El purta capul ridicat. Buzele şi

obrajiĭ îĭ eraŭ roşiĭ. Ochiul îĭ lucia. Dar chipul, în care păşia el învĕlit cu o togă albă curată şi largă, era cu mult mai împĕrătesc, de cât să nu fi bătut orĭ cuĭ la ochĭ, de cum va era treaz orĭ nu era el însu-şĭ împĕratul. În vreme ce păşia spre masă, făcea făr de multă anostélă şi făr de scuse loc pe sama sa şi pe a alaiuluĭ sĕŭ. Şi când se opri şi aruncă o privire preste jucătorĭ, toţĭ îşĭ îndreptară privirile spre el bineventându-l cu glas tare.

„Messala, Messala!“ strigară eĭ.

Beutoriĭ şi jucătoriĭ de la marginea saleĭ repetiră esclamarea, şi acum se desfăcură cetele, jocurile se întrerupseră, şi toţĭ se îmbulḑiaŭ cătră mijlocul saleĭ.

Messala primi demonstraţiunea cu nepăsare. Pe loc ce vom fi auḑit, ce zicea, vom sci causa, care-l făcea aşa de binevĕḑut la toţĭ.

„Te salut, Drusul meŭ,“ zise cătră cel ce-ĭ era mai aprópe de-a drépta, „te salut, şi arată-mĭ panechidele tale pe o clipă.“

El luă panechidele, aruncă o privire pe însemnările rĕmasurilor şi apoĭ le aruncă de la sine.

„Dinarĭ, numaĭ dinarĭ, — baniĭ pe sama cărăuşilor şi pe a măcelarilor,“ zise el cu un rîs de batjocură. „Pe Semela cea bétă, unde va ajunge Roma, dacă un Cesar şede aci nóptea şi aştéptă o întorsătură a noroculuĭ, carea să-ĭ aducă dobînda unuĭ dinar bun pe sama unuĭ cerşitoriŭ?“

Surcelul Drusilor roşi până pe frunte. Dar ceĭ alaltĭ auḑind observarea acésta se adunară încă şi mai tare şi îmbulḑindu-se în jurul meseĭ strigaŭ: „Messala, Messala!“

„Bărbaţĭ de lângă Tibru!“ continuă Messala luând unuia din mână pocalul cu cubiĭ, „cine e favoritul zeilor? Romanul! Cine e, cel ce dictéză legĭ popórĕlor? Romanul! Cine e după dreptul armelor stăpânul lumiĭ?“

Societatea asta uşor o puteaĭ mişca, şi cuvinte de acestea auḑiseră eĭ din tinereţe. Aprópe cu un glas îĭ luară răspunsul din gură.

„Romanul, Romanul!“ strigară.

„Totuşĭ, totuşĭ —“ el se opri, pentru ca să-ĭ facă, să-l asculte, — „totuşĭ este óre cine maĭ bun de cât cel maĭ bun al Romeĭ.“

El îşĭ ridică a fală capul sĕŭ de patrician şi tăcu, ca şi cum ar fi voit, să rănéscă numaĭ cu surisul sĕŭ batjocoritoriŭ.

„Auḑiţĭ?“ întrebă el „Este óre cine maĭ bun de cât cel maĭ bun al Romeĭ!“

„Da — Ercule!“ strigă unul.

„Bac,“ zise un satiric în batjocură.

„Joe — Joe!“ tună mulţimea.

„Nu,“ zise Messala, „între ómeni.“

„Spune-ni-l, spune-ni-l!“ îl provocară.

„Voiŭ să o fac!“ replică el, după ce se potolise neliniştea. „Acela, care la perfecţiunea Romeĭ adauge perfecţiunea Orientuluĭ; acela care pe lângă arma învingĕtoriuluĭ, carea e a Apusuluĭ, maĭ are şi arta, carea e de lipsă pentru a gusta stăpânia, ce o îmbie Rĕsăritul.“

„Perpol! Cel maĭ bun al luĭ totuşĭ e Roman!“ strigă unul, şi urmă un rîs cu hohot şi batere în mâniĭ sgomotósă, — semn, că Messala a aflat aprobare.

„În Orient,“ continuă el, „noĭ n'avem zeĭ, ci numaĭ vin, femeĭ şi bogăţie, şi din tóte acestea bogăţia e cea maĭ bună; de aceea divisa nóstră să fie: „Cine cutézĕ, ce cutez eŭ?“ — asta se potrivesce senatuluĭ, se potrivesce răsboiuluĭ, se potrivesce maĭ bine aceluia care căutând, ceea ce e maĭ bun, nu se teme de ceea ce e maĭ rĕŭ.“

Glasul luĭ se adânci şi trecu într'un ton uşor, confidenţial, înse făr de a perde ceva din firea covîrşitóre.

„În lada cea mare colo sus în citadelă am cinci talanţĭ dc baniĭ buniĭ, şi aci sînt adeverinţele de depunere.“

El scóse din tunica sa un volum de papir şi aruncându-o pe masă continuă, în vreme ce stăpânia tăcere, de nu se auḑia nicĭ rĕ suflarea, şi ochiĭ tuturor eraŭ aţintiţĭ asupra luĭ, şi tóte urechile pândiaŭ cuvintele luĭ:

„Suma e aci, mĕsura a ceea ce cutez. Cine din voĭ cutézĕ tot atâta? Voĭ tăceţĭ? E prea mult dóră? Voiŭ să las un talant! Ce? Încă şi acuma tăceţĭ? Duce-mi-ţi-vĕ! Să aruncăm, cubiĭ măcar pentru aceştĭ treĭ talanţĭ, numaĭ pentru treĭ! numaĭ pentru doĭ! — pentru unul, — cel puţin pentru unul, pentru onórea rîuluĭ, lângă care v'aţĭ născut, — Roma apusană în contra Romeĭ rĕsăritene! — Barbarul Oronte în contra Tibruluĭ celuĭ sfinţit!“

El scutura cubiĭ de-asupra capuluĭ sĕŭ.

„Orontes în contra Tibruluĭ!“ repeţi cu emfasă batjocoritóre.

Nimenĭ nu se mişca. Acum aruncă pocalul pe masă şi rîḑênd îşĭ luă adeverinţele.

„Ha ha ha! Pe Joe cel din Olimp, acuma sciŭ, că n'aveţĭ avere, carea să o perdeţĭ, ci numaĭ carea să o cuceriţĭ de acum înainte; de aceea aţĭ venit în Antiochia. Auḑĭ, Cecilie!“

„Aci sînt, Messalo!“ zise óre cine în dosul luĭ. „Aci sînt, şi puţin îmĭ lipsesce, ca să per în plebe cerşind pentru o drachmă, pentru ca să o pun rĕmas cu luntraşul sdrenţos. Dar Pluto să mĕ ĭea! aceştĭ curioşĭ n'aŭ nicĭ un miserabil de obol la sine.“

Gluma acésta provocă un rîs sgomotos, de care rĕsuna sala. Numaĭ Messala îşĭ păstră seriositatea.

„Du-te,“ zise cătră Ceciliŭ, „du-te în chilia, din care am venit, şi spune sclavilor, să aducă urciórĕ şi fingiĭ şi pocale. Dacă compatrioţiĭ aceştia aĭ nostri cércă comorĭ şi nu aŭ pungĭ, atuncia, pe Bacul Sirieĭ, voiŭ să aflu, că dóră stomachurĭ bune totuşĭ vor fi avĕnd. — Grăbesce!“

Şi întorcêndu-se spre Drus zise rîḑênd, de se auḑia în sala întrégă: „Ha, ha, prietine! Nu-mĭ lua în nume de rĕŭ, că am degradat în tine pe Cesarul pentru danariĭ aceia. Veḑĭ bine, că aveam lipsă numaĭ de un nume, pentru ca să ispitesc pe tineriĭ aceştia închipuiţĭ. Vino, Drusul meŭ, vino!“

El luă diĭ noŭ în mână pocalul cu cubĭ şi scutură vesel cubiĭ. „Étă, să cercăm norocul, pe orĭ ce sumă îţĭ va plăcé.“

Purtarea luĭ era francă, cordială, cuceritóre. Mânia luĭ Drus se împrăştiă într'o clipă.

„Pe nimfe, da!“ zise Drus. „Voiŭ să arunc cu tine cubiĭ, — pe un danar!“

Un tiner cu înfăţişare de copil privia preste masă la scenă.

Messala se întórse făr de veste spre el.

„Cine eştĭ?“ întrebă el.

Tinĕrul se retrase spăriat.

„Nu, pe Castor şi pe toţĭ fraţiĭ luĭ! N'am voit, să te vatĕm. Între bărbaţĭ e obiceiul de a purta socotélă maĭ acurată atuncia, când suma e maĭ mică. Am lipsă de un notariŭ. Veĭ să-mĭ ajuţĭ?“

Tinĕrul îşĭ scóse tăbliţa, pentru ca să pórte socotélă. Amabilitatea luĭ Messala era iresistibilă.

„Stăi, Messalo, aştéptă!“ zise Drus. „Nu sciŭ, dacă e presemn rĕŭ, când óre cine opresce cu vre o întrebare cubul aruncat; dară mie aşa mi-se întîmplă, şi totuşĭ trebue să întreb, chiar şi dacă Venus mĭ-ar da una cu brîul sĕŭ.“

„Nu, nu, Drus, Venus în dragoste — referitoriŭ la întrebarea ta — eŭ voiŭ face aruncătura şi o voiŭ asigura în contra nenoroculuĭ. Aşa —“

El întórse pocalul pe masă şi-l ţinu de-asupra cubilor.

Şi Drus întrebă:

„Vĕḑut-aĭ vre o dată pe un anumit Quint Arriŭ?“

„Pe duumvirul?“

„Nu ci pe fiul luĭ?“

„Nu sciam că are fiŭ.“

„N'are de a face,“ adause Drus a nepăsare. „Numaĭ atâta am voit să-ţĭ spun, Messalo, că Pollux nu a semĕnat maĭ bine cu Castor, de cât Arriŭ cu tine.“

Observarea asta avu efectul unuĭ signal. Doue zecĭ de glasurĭ o repetiră.

„Adevĕrat, adevĕrat! Ochiĭ luĭ, faţa luĭ,“ strigară.

„Dar ce grăiţĭ?“ replică unul cu indignare. „Messala e Roman, ér Arriŭ Ĭudeŭ.“

„Aĭ dreptate,“ zise altul, „el e Ĭudeŭ, orĭ apoĭ Mom a greşit împrumutând mameĭ luĭ o marcă străină.“

(Va urma.)

Bibliografie.

„Foea pentru toţĭ“ Nro 21 cu următorul cuprins variat şi interesant: „Tînĕra mamă“ de Carmen Sylva. — „Scriitoriĭ şi artiştiĭ nostri“ de V. A. Ureche. — „Cum să călătorim?“ — „Convorbirĭ săptĕmânale.“ — Glume. — Clubul de politeţă al copiilor. — „Plâns“ de N. Ţincu. — „Paginĭ uĭtate“ de Ion Ghica. — Gândirĭ. — Nansen. — Vrăjitorul alb. — Musicantul Schubert. — Religia egipténă. — Romanul unuĭ călugăr. — Litere şi arte. — Petrecerĭ şi jocurĭ. — Posta. — La ceea ce atragem deosebita luare a minte a cetitorilor nostri, e articlul „Scriitoriĭ şi artiştiĭ nostri“, în care pe rînd se publică date interesante din viaţa literaţilor şi artiştilor nostri, felul lor de a lucra, ocupaţiunile de acum şi diverse alte particularităţĭ interesante.

A apărut:

Notiţă despre viaţa şi activitatea politică şi literară a luĭ Ion Ghica, de *Gh. Adamescu*, o interesantă broşură de 48 pag., care scóte în relief viaţa activă a regretatuluĭ Ion Ghica. Preţul 50 baniĭ.

Literatura nóstră pedagogică s'a înavuţit cu următórele doue opurĭ de mare valóre:

Istoria pedagogieĭ de *V. Gr. Borgovan* cu 28 portrete. Bucurescĭ, 1897. Editura librărieĭ Steinberg str. Şelarĭ nr. 18. Acest op de 286+XI pag. costéză 3 leĭ.

Metodica Gramaticeĭ, Aritmeticeĭ şi Geometriceĭ (din „Biblioteca învĕţămîntuluĭ primar“), lucrare pentru normaliştĭ, învĕţătorĭ şi institutorĭ şi în special pentru candidaţiĭ la titulul definitiv de Gh. N. Costescu, G. A. Dima, T. Grigorescu şi P. Popescu, institutorĭ în Bucurescĭ. Editura librărieĭ Steinberg. Preţul 6 leĭ. Opul are 789 pag. în 8° mare.

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 5 Iuniŭ 1897.** **Numĕrul 23.**

În faţa autonomiei.

Din foile magiare şi chiar şi din unele foĭ românescĭ am aflat, că maĭ mulţi laĭcĭ inteligenţi, fiĭ credincioşi aĭ bisericiĭ nóstre, aŭ ţinut pe la capĕtul lumiĭ trecute o conferenţă confidenţială în Cluş, în care aŭ hotărît, să concheme o conferinţă mare după norma celeĭ ţinute în anul 1871 la Alba Iulia şi din conferinţa aceea să adreseze memorande la locurile maĭ înalte, în carĭ să arete, carĭ sînt dorinţele şi postulatele Românilor greco-catolicĭ faţă de autonomia bisericiĭ lor.

De óre ce noĭ despre convocare nu am fost avisaţĭ direct, am tăcut şi nu am maĭ relevat lucrul. Acum înse aflăm, că nu numaĭ se apropie ziua conferinţeĭ, dar că şi proiectele de memorand sînt deja terminate. Este deci la loc, ca să ne spunem şi noĭ părerea faţă de mişcarea acésta, de óre ce lucrul, despre care e vorbă, pe toţĭ de o potrivă ne interesézĕ.

Ţinem a declara, că noĭ din adâncul inimiĭ nóstre ne bucurăm de mişcarea laĭcimiĭ nóstre şi de viul interes, ce-l manifestă faţă de libertatea şi neatîrnarea bisericiĭ nóstre. Felicităm deci pe toţi aceia, carĭ aŭ luat hotărîrea, să pună şi eĭ umĕrul, ca să ajute clerului, să pótă lupta şi birui. Asta e bine aşa, de óre ce biserica nu e numaĭ a clerului, nicĭ nu e făcută numaĭ pentru cler, ci e şi pentru popor şi maĭ vîrtos pentru popor. Tocmaĭ de aceea nu numaĭ drept, dar şi datorinţă aŭ laĭciĭ a sări întru ajutoriul bisericiĭ, a se interesa de propăşirea şi înflorirea eĭ.

Faţă de hotărîrea luată la Cluş avem înse unele observărĭ modeste, purcese din inimă curată şi din dorul de a servi causeĭ marĭ comune, de a servi bisericiĭ.

Unde ţintim? Nu una voim cu toţiĭ? Nu voim cu toţiĭ, să apĕrăm intactă autonomia perfectă a bisericiĭ nóstre faţă de orĭ ce ingerinţă străină? Nu voim cu toţiĭ, ca după putinţă autonomia bisericiĭ nóstre să o lărgim ast fel, în cât în cadrul eĭ să se dea şi laĭcilor acel loc, care le compete şi care bucuros l-am vedé ocupat de dînşiĭ?

Una ne este deci ţînta, unul ne este scopul.

Întrebăm maĭ de parte: La un scop comun cum ajungĭ maĭ uşor, cu puterĭ unite orĭ împrăştiând puterile?

„Unde-ĭ unul, nu-ĭ putere la nevoĭ şi la durere; unde-s doĭ, puterea cresce, şi duşmanul nu sporesce.“

De ce a fost dar de lipsă, ca laĭcii să convóce consfătuirea intimă de la Cluş şi acum póte că şi conferinţa fără a se pune în conţelegere prealabilă cu mitropolitul şi cu clerul?

Nu punem întrebările acestea din resentiment. Repeţim din noŭ, că felicităm pe laĭcii nostri pentru interesarea lor. Ceea ce ne-a făcut, să punem întrebarea, e faptul de obşte recunoscut, că lucrarea cea maĭ nobilă şi frumósă póte să se facă viţiósă, dacă nu se face la timp potrivit şi cu prevederile de lipsă.

În ce stadiŭ să află astăzĭ cestiunea autonomieĭ?

Maiestatea Sa a dispus conchemarea congresuluĭ autonomic pe basa din 1870—71. Atâta şi nimic maĭ mult. Episcopatul nostru înse n'a fost încă în posibilitatea de a se sfătui asupra acestuĭ lucru şi de a lua o posiţie óre care.

Acum ce este interesul bisericiĭ nóstre? Nu e óre supremul nostru interes, ca maĭ vîrtos într'o chestie de aşa mare moment toţĭ una să gândim şi una să mărturisim? Acum dacă laĭcimea fără de a băga în samă pe episcopĭ şi pe cler va lua posiţie, ér episcopiĭ şi clerul nu se vor întreba, nu am sfâşiat óre trupul bisericiĭ şi nu am resfirat puterile în loc de a le aduna?

Când şi cum s'a ţinut conferinţa din 1871?

Conferenţa din 1871 s'a ţinut, după ce congresul autonomic regnicolar în butul tuturor protestărilor mitropolituluĭ Vancea de fericită amintire a creat un statut comun şi pentru biserica nóstră. Atunci a venit fericitul Ladislaŭ B. Popp şi a dat alarm laĭcimiĭ şi preoţimiĭ de o potrivă, ca să grăbéscă în ajutoriul mitropolituluĭ pentru a puté conjura pericolul ameninţător. Şi conferenţa s'a făcut în deplină înţelegere cu cercurile bisericescĭ, şi unul dintre notarĭ a fost actualul nostru preposit, şi representate aŭ fost la conferinţă capitulul mitropolitan şi capitulul episcopesc din Lugoş.

Azĭ înse nu cunóscem încă părerea

Feuilleton.

Suvenirĭ de călătorie.

(Blaş—Budapesta - Agram—Veneţia—Fiume.)

(Continuare.)

„Jivili brati hrvatski!“ era strigătul unison, ce ieşi din peptul nostru al celor maĭ tinerĭ, când ajunserăm în ziua următóre la gara din Zagreb. Şi lăsarăm, ca de pe buzele nóstre să iese esclamarea acésta, căcĭ eram avisaţĭ, că fraţiĭ croaţĭ ne aştéptă. Şi aievea, în dată după întrarea trenuluĭ în frumósa gară din Zagreb, a căreĭ portal imitézĕ pe cel din Pesta, am observat pe un preot, care aştepta. Scoborîndu-ne din tren, el grăbi la noĭ şi ni-se presintă ca părintele *Szegedi,* rectorul convictuluĭ gr. cat. de băeţĭ. Ne-am bucurat nespus, când am auḑit, că dînsul încă e gr. cat. şi că are şi parochie şi biserică gr. cat., carĭ aparţin dieceseĭ gr. cat. de Criş. A! Krizevacul l-am zărit trecênd cu trenul. E unul dintre cele maĭ vechĭ oraşe croate, cunoscut încă de prin vécul al XII-lea.

Ieşind din gara Zagrebuluĭ am pornit sub conducerea păr. Szegedi, să visităm oraşul, care de departe are deja aspectul uneĭ frumóse capitale. Ne maĭ arată Zagrebul ceva, arată încă un lucru, pe care atâta l-am invidiat: arată dărnicia Croaţilor pentru cultură şi literatură, dorul de înaintare şi dragostea artelor!

În scurtă vreme se ivi la stînga nóstră un edificiŭ frumos; era *Starcevic-dom,* casa partiduluĭ Starcevic. Apoĭ nu preste mult la drépta un pavilon mare de fer; era fostul pavilon croat de la esposiţia milenară, pe care Croaţiĭ vor să-l aşeḑe acum definitiv în capitala lor spre a-l folosi pentru diverse esposiţiĭ. Urmă apoĭ o promenadă cu câte vr rondouri atât de escelente. Grupurile eraŭ aşa de artistic întocmite, covórĕle de ierbă aşa de simetric tăiate, cât simţiam o vie satisfacţie privindu-le. Şi să maĭ spun, că era o varietate multicoloră de florĭ. Pentru noĭ bogăţia asta de vegetaţiune era admirabilă, dar... deslegarăm în curênd enigma asta. Părintele Szegedi ne duse la o columnă meteorologică, darul unuĭ profesor. Pe columnă făcurăm o mulţime de observaţiĭ termo-, baro- şi maĭ sciŭ eŭ ce fel de *-metrice.* Vĕḑurăm direcţia vînturilor, căldura, presiunea atmosferică, situaţiunea geografică, şi că Zagrebul e cu dóuĕ gradurĭ maĭ aprópe de ecuator ca noĭ. Dar plecarăm de aci, căcĭ o mulţime de curioşi se adunase în jurul nostru auḑindu-ne vorbind în străine graiurĭ. Trecênd prin diverse strade am ajuns la biserica catedrală, a căreĭ turnurĭ chiar acum se terminézĕ. Biserica acésta şi preste tot oraşul suferise mult în 1880 de un puternic cutrĕmur de pămînt. În drum ne întîlnirăm cu Mitropolitul *Posilovic,* care venia de la biserică în societatea unuĭ canonic a latere, apoĭ cu *Dr Premuş,* simpaticul secretar mitropolitan, care ne însoţi maĭ de parte prin oraş dându-ne esplicărĭ. Vĕḑurăm şi internul bisericiĭ edificate în stil gotic, bogăţia altaruluĭ principal, şi frumseţa ornamenticeĭ şi încă pietatea mişcătóre a poporuluĭ, căcĭ era Vineria mare la catoliciĭ latinĭ.

Jur împrejur de biserică e reşedinţa archiepiscopuluĭ, o zidire veche; într'o chilie aprópe de biserică e un stabiliment de sculptură artistică în pétră, unde se lucră ornamentica bisericiĭ.

Piaţa, ce se întinde înaintea catedraleĭ, formézĕ cu edificiile eĭ a treia cetate, din care e compus Zagrebul, a nume kaptol saŭ oraşul capitular. Acolo ar fi de o samă! 28 stale capitulare, din carĭ vre o 6 se ţin vacante,

episcopatului. Cum putem deci să luăm posiţie noi, când încă n'aŭ luat posiţie aceia, carî, — şi asta o vor concede şi fraţiî laicî, — totuşi în rîndul prim aŭ şi dreptul şi datorinţa de a representa interesele bisericiî?

Conferinţa conchemată înainte de a cunósce părerea episcopilor şi fără conţelegere cu dînşiî este deci neoportună şi neconducétóre la scop.

Mai mult, o asemenea conchemare cuprinde în sine un vot de neîncredere faţă de mitropolit, faţă de episcopî şi faţă de clerul întreg, care neîncredere clerul nostru nu a meritat-o, pentru-că dintre tóte clerurile al nostru e acela, carele mai multe jertfe aduce pentru biserică şi neam.

Étă observările nóstre modeste faţă de plănuita conferenţă. Nu e vorbă de esenţa lucruluî. Pe toţi o ţîntă ne călăuzesce, un ideal ne iniméză. E vorbă numaî de procedură.

Să punem deci la o parte orî ce neîncredere.

E vorbă de o luptă aşa de grea, cum abia am maî avut: de o luptă, care imperios ne impune abnegare deplinită, concentrarea tuturor forţelor nóstre, înţelepciune şi spirit desevârşit de ordine şi de disciplină.

În frunte ne stă un mare mitropolit, care pentru fericirea fiilor séî şi pentru gloria bisericiî e gata la jertfa de sine.

Datorinţa nóstră a tuturor este a ne grupa în jurul luî, a asculta de glasul luî, şi când va da semn, a sări întru ajutorul luî, cum aŭ făcut înaintaşiî nostri la anul 1871.

Închiăm cu dorinţa, ca cele spuse să fie primite cu acea inimă curată, cu care le-am spus.

Ér ceî ce aŭ urechî de auḑit, să auḑă.

Şi preste tóte să avem ĭubire între noi, căcî de am avé tóte şi ĭubire de nu vom avé, nimica nu ne folosesce.

La cestiunea autonomieî.

„Gazeta Transilvanieî“ în numĕrul sĕŭ din 2 a c. face o analisă a primuluî nostru din 22 Maiŭ. Ea se bucură de declararea nóstră, că „de s'ar cufunda pămîntul, pe noî intrepiḑî ne va afla întru apĕrarea drepturilor nóstre sfinte“. Cu tóte acestea mărturisesce, că articolul nostru nu a luminat-o pe deplin. Ea nu pricepe maî ales cuvintele nóstre: „Dumnezeŭ nu va părăsi pe ceî slabî, şi nu ne va lăsa, să fim înghiţiţî de ceî tarî.“ Ea de aceea şi întrébă: „Cine sînt dar ceî tarî, carî rîvnesc a ne înghiţi pe noî ceî slabî?“ Din cele următóre se vede apoî, că ea e aplicată a ne esplica cuvintele nóstre aşa, ca şi cum noî sub „ceî tarî“ am înţelege biserica catolică de rit latin. În asta înse greşesce „Gazeta“: noî nutrim convicţia cea maî firmă, că dacă numaî Romeî şi silinţelor nóstre am avé să-î mulţămim autonomia, şi dacă în tótă afacerea acésta nu s'ar amesteca şovinismul magiar cu interesele sale, atuncia n'ar esista pe lume altă biserică maî autonomă ca biserica română unită. Prin acésta firesce că nu vom să zicem, că în special Magiariî catolicî nu ar fi infectaţi şi eî în mĕsură mare de şovinism. De aceea va fi neapĕrat de lipsă, ca să ne îngrădim bine. Dar despre lucrul acesta aşa credem, că nu preste mult vom avé prilej de a maî scrie maî pe larg. „Gazeteî“ de loc nu-î convine, că noî maî nutrim şi optimism. Să ne ĭerte observarea, dar fără de activitate nu vom puté să ajungem la nicî un bine, ér activitatea póte să priméscă impuls numaî din optimism. Pesimismul ne-ar duce şi în cele bisericescî la fatalismul luî Mohamed, pe cum ne-a dus şi în cele politice.

„Alkotmány“ din 30 Maiŭ scrie despre „Pericolul autonomieî“. Spune, cum corteşiî guvernuluî aŭ început deja agitaţiunea, pentru ca în comitetul autonomic central să se alégă ómenî de aî guvernuluî. Agitaţia acésta o caracterisézĕ cu cuvintele: „Trimişiî diavoluluî bat deci deja ferul în interesul sĕŭ.“ Provócă pe catolicî, să se organiseze pentru alegerî.

„Magyar Állam“ publică în numĕrul sĕŭ din 2 a c. următoriul prim-articol:

„Cu drept cuvînt a provocat întristare vestea aceea, că episcopiile ţinĕtóre de mitropolia gr. cat. de Alba Ĭulia în congresul de autonomie cat. orî nu vor fi representate de loc, orî vor fi representate numaî în chip defectuos. Cel puţin ast fel se anunţă din Cluş, unde se zice, că bărbaţiî de încredere aî celor patru diecese aŭ ţinut o consfătuire în obiectul acesta.

„Nicî în congresul din 1870 nu aŭ trimis delegaţî diecesele de Blaş şi de Gherla, diecesa de Lugoş încă a representat-o numaî pe atuncia noŭ numitul episcop Ĭoan Oltean, pe când din diecesa gr. cat. de Orade saŭ înfăţişat episcopul şi representanţiî bisericescî Ĭosif Pap-Szilágyi şi Ĭustin Papfi, şi cel din urmă, după rostirea uneî cuvîntărî linse ca şerpele şi, ca să grăim făr de reservă, viclene ca şerpele, încă a părăsit consultarea, în vreme ce representanţiî laicî aleşî Ĭosif Roman şi Ĭosif Vulcan nicî nu s'aŭ înfăţişat în congres. Şi de cum va semnele nu înşélă, acuma fraţiî nostri românî catolicî de rit grecesc vor să se subtragă din noŭ din congres.

„Şi totuşi causa, la care se provócă pentru a dovedi îndreptăţirea acesteî retragerî, e numaî aparentă. Ĭustin Papfi în numele Românilor protestătorî a argumentat adecă cu aceea, că eî aŭ drepturî autonomice şi pe temeiul acestora poftesc congres deosebit. Inimiciî Românilor î-aŭ învinuit, că eî nu sînt credincioşi sinceri aî uniriî, că vor să constituéscă biserică naţională şi se nisuesc spre o organisaţie maî mult politică de cât religióză. Adevĕrul înse pare a fi fost, ba a fi chiar şi astăzî chiar la mijlocul dintre acestea dóuĕ: Românii şî-aŭ temut şi-şî tem póte şi astăzî drepturile autonome şi fundaţiunile, ér de altă parte cred, că ómeniî cu autonomia catolică vor să constituéscă un fel de biserică naţională magiară, de la care eî şi din causa acésta se retrag. Repeţim, că esplicarea asta e numaî consecuenţa logică a purcederiî lor, dar eî asta nicăirî nu aŭ spus-o.

„E deci în interesul causeî comune

---

pentru ca ast fel cu baniî cruţaţî să se acopere în cât va spesele restaurăriî catedraleî. La locuinţa canoniculuî preposit am vĕḑut un castan aşa de mare, aşa de estins în periferie, în cât.... nu maî zic nimica, să nu crédă cine va, că spun una cu códă!

Am trecut apoî printre mulţimea poporuluî adunat la tîrg, printre ţĕraniî, a căror costum bătea în roşu-alb-vînĕt, şi am cetit cu mirare pe cornurile caselor şi pe firme numiriî ca *trg, ulica, crsma* ş. a. Părintele Szegedi ne-a arĕtat tot, ce era interesant în calea nóstră; aşa am vĕḑut frumósa statuă ecuestră a banuluî *Jelacic,* internatul fiilor de nobilî, biserica parochială unită, cu icóne de ale regretatuluî pictor român *Epaminonda Bucevski* din Bucovina, am visitat palatul ministeriuluî de culte cu eleganta sală de recepţiune, şi am ajuns în sfârşit pe *Strossmayerovo šetalište,* promenada luî Strossmayer, cu o vedere fórte frumósă preste zidirile luî cele elegante.

Am admirat Budapesta, dar am rĕmas încântat de Agram. Dacă Pesta are vederea din Buda. are şi Agramul vederea de pe promenada, pe care eram noî acum. Are şi Agramul strade elegante, de o curăţenie nespusă, are un teatru, cum nu este în Pesta, are patru şcolî poporale cu etaj, fórte frumóse, şcolî industriale, gimnas de fete (doctorul nostru ar fi vrut, să fie chemat la vre o consultaţiune în gimnas), dóuĕ gimnasiî pentru studenţî, are universitate cu treî facultăţî, are parcul Maximir de o frumseţă splendidă, şi maî pe sus de tóte are palatul academieî sud-slave cu un museŭ, care póte rivalisa cu cel din Pesta, şi cu o galerie bogată de tablouri. Zidirea acésta dimpreună cu galeria de picturî a dăruit-o episcopul Strossmayer poporuluî sĕŭ. Acest dar se preţuesce în 5 milióne de florenî. Fost-am în academia acésta, un edificiŭ imposant, zidit din munificenţa episcopuluî Strossmayer, şi vĕḑut-am aci colecţiunî bogate şi fórte preţióse de archeologie şi numismatică, vĕḑut-am galeria de picturî cu copiî de ale celebrilor pictorî italianî şi vre o patru chipurî originale de ale luî Tiziano.

Ieşind de aci am trecut pe lângă statua frumósă a sfîntuluî George, ne-am suit cu trenul funicular ĕră în cetatea de sus şi am întrat în convictul gr. cat., unde ne aştepta prânzul.

De şi Vineri şi aşa dară zi de post, dar prânzul a fost bogat. V'aşi spune, dragî cetitorî, şi ce am mâncat, dar în nimica nu mĕ pricep aşa de rĕŭ ca în numirile mâncărilor, şi pentru nimica n'am o memorie maî slabă ca spre tréba asta. Ceva totuşi pot să vĕ spun: am beut vinul cu *chiselița.* Veţi rîde, că pentru a bé chiselița am făcut o cale aşa lungă până la Agram. Dar e aşa, cum vĕ spun. Chiselița îî zic adecă Croaţiî la apa acră. Şi încă ceva vĕ maî spun pe de-asupra: apa asta minerală. borvizul ăsta e în întreprinderea unuî *Român gr. cat.!* Ér ca să vĕ convingeţi, vĕ citez firmă: „Apatovacka kiselica. Valeriu Maniu, Krizevcima.“ — Maî îndoiţi-vĕ? Părintele Szegedi ni-l-a recomandat ca pe un creştin bun.

Veţi pricepe, că la masa asta n'aŭ lipsit nicî tosturile. Părintele Szegedi ne-a salutat nemţesce în numele episcopuluî sĕŭ, carele a dispus, să ne ospeteze în seminar. Unul din profesoriî gimnasialî, carî încă eraŭ chemaţi la prânz, ne-a salutat croaţesce. Noî am rĕspuns nemţesce, şi la dorinţa lor s'a rostit un tost şi pe românesce, pentru ca eî să auḑă „frumósa limbă românéscă“. S'a şi cântat românesce, şi ce e maî mult, cel maî mĕrunt dintre escursioniştî s'a luat la bătae cu eleviî din internat şi spre lauda numeluî de Român fie zis, î-a bătut pe toţi... în şac, de nu va fi minţit, că e de ăia de pe la Şeghiş!

După prânz am visitat seminariul teologic, unde prefectul de studiî *Dr Medjimorec* ne-a primit şi condus cu multă afabilitate. Am fost apoî la catedrală şi am admirat corul, care chiar cânta neîntrecutul „Miserere“ al luî Palestrina. L-aŭ cântat aşa de doios, cât inimă de pétră de aî fi avut, ar fi trebuit,

catolice, ca să împrăştiăm deja de acuma îngrijirile fraţilor nostri catolicĭ de limbă română şi să cercăm chipurĭ, ca şi eĭ să se înfăţişeze la congres.

„Nu póte să fie scopul autonomieĭ catolice, nicĭ nu este ĭertat a se presupune despre ea aşa ceva, ca ea să usurpeze orĭ confisce organismul autonom deja esistent, drepturile, constituţiunile, fundaţiunile luĭ esistente. Dimpotrivă se póte presupune, că ea doresce, să cerce copciĭ împreunătóre cu organismul autonom deja esistent. Ér după ce mitropolia de Alba Ĭulia şi altmintrea formézĕ o provinţă deosebită a episcopiilor de sub corona sfîntuluĭ Ştefan, urmézĕ aprópe de la sine, ca mitropolia acésta să rĕmână cu tóte drepturile sale, să-şĭ isprăvéscă afacerile autonome şi să-şĭ administreze fondurile în chip independent, şi pentru ea centrul regnicolar să fie for superior numaĭ întru atâta, întru cât printr'însul póte să comunice cu corona.

„E decĭ lucru firesc, că congresul catolic, cel ce respectézĕ drepturile altora, nu póte escepţiona de loc în contra la aceea, ca mitropolia acésta să-şĭ constituéscă autonomia într'un congres deosebit, carele înse firesce că va puté să se convóce numaĭ după congresul regnicolar; de aceea de la representanţiĭ, carĭ se vor înfăţişa la congresul regnicolar, nu vom puté să aşteptăm, ca eĭ să se supună hotărîrilor congresuluĭ regnicolar, maĭ înainte de ce s'ar aduce hotărîrile congresuluĭ lor propriŭ. Foloséscă-se decĭ de reservă, noĭ recunóscem cu respect acest drept al lor, dar să nu se subtragă de la congresul regnicolar, de la sĕrbătórea acésta sublimă a înfrăţiriĭ catolice. Credem firm, că membriĭ congresuluĭ bucuroşĭ vor respecta punctul acesta de vedere purticular al representanţilor românĭ, pe cum nicĭ nu ar merita drepturĭ acel congres, care ar voi să-şĭ clădéscă autonomia proprie pe ruinele drepturilor autonome ale altora.

„Episcopatul român trăesce în uniune cu Papa şi cu episcopatul unguresc. Episcopiĭ românĭ ĭeaŭ parte în conferinţele episcopescĭ ca nisce fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ catolice ungurescĭ istorice, şi în suflet sînt una cu fraţiĭ sĕĭ ceĭ de rit latin; ar fi decĭ o adevĕrată inconsecuenţă, dacă s'ar rupe de cătră noĭ chiar atuncia, când vom să ne unim spre a apĕra binele comun, drepturile, libertatea bisericiĭ.

„Şi dacă eĭ ascultă şi de glasul minţiĭ sănătóse, atuncia trebue să maĭ pricépă şi aceea, că în casul, când s'ar rupe de cătră congresul de autonomie, eĭ totuşĭ nu ar forma biserică naţională, ci numaĭ biserică de naţionalitate, în drepturile sale, ba chiar şi în organisarea congrueĭ şi în şcolile sale ar fi daţĭ de totuluĭ tot pe mâna puteriĭ politice şi maĭ mult nu pot conta la scutul bisericiĭ catolice, de óre ce cu minte uşóră ĭ-a respins drépta, ce ĭ-a întins-o spre ajutoriŭ. Dacă dimpotrivă îşĭ vor organisa autonomia mână în mână cu noĭ, în concordie cu noĭ, atuncia în tot de una va esista o putere mijlocitóre, care ar puté să-ĭ apere pe eĭ în contra lipsiriĭ de drepturĭ, ĕră dreptăţile lor în contra suspiţionăriĭ, şi comuniunea cu puterea aceea le-ar da în tot de una scăpare de la aceea, ca biserica lor să nu fie privită de mijloc spre aspiraţiunĭ naţionale neîndreptăţite, şi eĭ să nu pótă fi învinuiţĭ cu tendenţe, carĭ gravitézĕ în a fară. De altă parte ce privesce silinţele juste îndreptate la folosirea limbiĭ românescĭ, biserica catolică, carea le-a permis în bisericile lor folosirea limbiĭ lor materne, nicĭ în privinţa aceleĭ dorinţe juste nu le va denega spriginul sĕŭ, punênd din partea sa o singură condiţie, ca eĭ şi pe lângă păzirea drepturilor sale autonome să se privéscă de o parte constitutivă a bisericiĭ ungurescĭ istorice. Pe lângă sfînta unire consciinţa acésta, că se ţin de acela-şĭ corp cu noĭ, va fi întăritura lor cea maĭ mare.

„Am scris rîndurile acestea, pentru ca să neteḑim calea pe sama armonieĭ, care formézĕ interesul comun, binele comun al nostru al tuturor. Avênd înaintea ochilor interesul lor propriŭ bine înţeles rugăm pe fraţiĭ nostri gr. cat. românĭ, să nu respingă drépta frăţéscă, ce li-s'a întins, căcĭ respingerea acésta nu va efeptui întărirea drepturilor lor, ci va servi puteriĭ statuluĭ de titul noŭ de drept spre a confisca drepturile, ce le aŭ.

„Viitoriul ne va da nóuĕ dreptate!“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary a dat preoţimiĭ sale circular cu privire la autonomie. El zice, că cestiunea acésta datézĕ din 1848, când prin articolul de lege XX religiunea catolică a încetat a fi religiune de stat. Biserica catolică îşĭ are autonomia sa dată de însu-şĭ Domnul Christos, care autonomie fiind opul luĭ Dumnezeŭ nu se póte schimba, pe cum ar dori unul orĭ altul. După acéstă autonomie Domnul Christos tótă puterea de a guverna a dat-o în biserica sa episcopilor şi nu laĭcilor. Episcopiĭ nu pot fi lipsiţĭ de puterea acésta, nu pot renunţa la ea, nicĭ nu o pot împărţi cu nimenĭ. De aceea eĭ nicĭ nu o pot suferi nicĭ o iugerinţă esternă în propunerea credinţeĭ, în administrarea sacramentelor şi sacramentalelor, în celebrarea cultuluĭ divin, în crescerea cleruluĭ şi a ordurilor religióse. Cercul de activitate al autonomieĭ póte să cuprindă numaĭ acele drepturĭ, pe carĭ 1) le deprinde Maiestatea Sa ca rege apostolic şi patron suprem prin ministeriŭ, 2) acele afacerĭ, carĭ le póte delega autonomieĭ corul episcopesc, şi 3) acelea drepturĭ, carĭ le acórdă autonomieĭ statul. — Circularul recomandă credincioşilor, ca să se feréscă de amăgitorĭ şi să alégă ca representanţĭ la congres numaĭ catolicĭ sinceri, a căror onestitate e probată. — Ziua de 24 Ĭuniŭ o prefige ca termin, când are să se încépă conscrierea alegĕtorilor.

Roma.

În 27 Maiŭ s'a întîmplat canonisarea de sfinţĭ a fericituluĭ Antoniŭ Maria Zaccaria, întemeiătoriul ordului Angelicilor şi Barnabiţilor, şi a fericituluĭ Petru Fourier, numit şi „apostolul Lotaringieĭ“, întemeiătoriul ordului călugăriţelor de Notre-Dame. Papa cu ocasiunea acésta s'a presentat în biserica s. Petru purtat pe sedes gestatoria. La actul canonisăriĭ aŭ asistat mulţĭ prelaţĭ din străinătate şi ca la 25,000 de credincioşĭ. În biserică numaĭ cu bilet era permisă întrarea.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

Dieta în-şedinţa din Sâmbăta trecută a primit şi în a treia cetire proiectul de lege despre curţile cu juraţĭ. Tot atuncia s'a primit în general proiectul de lege referitor la ameliorarea subsistenţeĭ diurniştilor. La finea şedinţeĭ deputatul Polonyi a interpelat pe ministrul de interne, din causa, că poliţia ar fi conturbat în Joia precedentă adunarea cetăţenilor din Budapesta, carĭ aŭ protestat în contra ridicăriĭ cuoteĭ.

Marţĭ s'a început desbaterea asupra proiectuluĭ de lege despre procedura judiţială în afacerile criminale. Opoziţia a manifestat în şedinţa primă spirit abstrucţionist, în şedinţa de Mercurĭ înse s'a purtat destul de blând. Maĭ mare opoziţie se va face la desbaterea specială

---

să ţi-se înmóie sub acéstă melodie puternică, doiósă şi dulce.

Ieşind de la biserică, — să nu fie cu supĕrare, — am vĕḑut pe la spate o damă cu un pĕr fórte frumos şi lung, aĭevea îl ajungea până aprópe de călcâie. Ce folos înse, că întorcêndu-se spre noĭ cu faţa, . . . am plecat şi noĭ maĭ de parte, . . . era aşa de palidă şi fără viaţă.

De aci am mers sub conducerea păr. Szegedi şi a drluĭ Medjimorec la cemeteriul şi morga oraşuluĭ, situate pe o înălţime, la depărtare cam de o jumătate óră de la oraş. Departe înaintea nóstră se vedeaŭ ruinele Medvedgraduluĭ, de unde se zice, că e o frumósă vedere preste întrégă regiunea, până la marĭ depărtărĭ.

Un termometru, cu care se mĕsură căldura culturiĭ, se zice, că sînt şi cimiterele şi preste tot pietatea, ce se dovedesce celor morţĭ. Dacă este cât de puţin adevĕr în vorbele acestea, atuncia despre locuitoriĭ Zagrebuluĭ nu se póte vorbi de cât cu fórte mult respect. Eŭ nu cred, că se vor fi aflând în multe locurĭ cemetere aşa de frumóse şi în aşa bună rînduélă ca aci. Frumósele arcade, ce se zidesc de oraş şi apoĭ se vînd familiilor orĭ singuraticilor, te umplu de aşa puternică emoţiune, cât făr de voe îţĭ vine gândul, că maĭ bine să odihnescĭ sub o arcadă de acésta artistic împodobită, de cât să-ţĭ maĭ ducĭ cu anevoinţă viaţa printre nĕcasurile acesteĭ lumĭ.....

Aprópe de cimiter e edificiul morgeĭ. Spun, carĭ sciŭ, că e chiar ca cel din Bucurescĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ aŭ întrat în el. Eraŭ într'însul patru morţĭ. Eŭ n'am întrat, căcĭ destule sentimente deşteptase în peptul meŭ oraşul morţilor.

Când am ajuns a casă, era întunerec. Am cinat ĕrăşĭ în convictul nostru şi apoĭ ne-am despărţit: uniĭ saŭ dus la otel, ĕră studenţiĭ cu doĭ profesorĭ aŭ mers la internatul fiilor de nobilĭ, unde eraŭ încuartiraţĭ.

Diminéţă trecênd prin *Ilica*, — frumosul bulevard al cetăţiĭ, — am maĭ cercetat museul de naturale, fórte bogat în colecţiune de animale şi scoicĭ marine. Cu deosebire admirabilă e colecţiunea de „albine“, adecă de pasĕrĭ albe. Am vĕḑut aci şi corbĭ albĭ. Mergênd cătră gară am maĭ cercetat şi grădina botanică. În cale am vĕḑut statua luĭ Preradovic, cel maĭ mare poet croat.

Stringênd cu căldură mâna păr. Szegedi ĭ-am mulţămit încă o dată de primirea căldurósă, ce ne-a făcut, şi la plecarea trenuluĭ am făcut, să rĕsune gara Croaţieĭ de un românesc şi puternic: „Trăéscă părintele Szegedi!“

(Va urma.)

a proiectului, când va veni pe tapet §-l 16, cu care o parte a guvernamentalilor încă nu se unesce. În acel § se prevede, ca și insultările comise pe calea presei să cadă în competința tribunalelor ordinare, éră nu în a curților cu jurați.

Cestiunea cuotei éră s'a înfundat. E probabil, ca proporțiunea de acum să mai rémână și pe anul viitor ca provisorie.

Prin proiectul de lege despre academia militară din Budapesta s'a împlinit un postulat al Apponyiștilor, și acum contele Apponyi fără de a-și nega principiile póte ajunge la guvern.

Austria.

Scandalurile parlamentare și obstrucția s'a continuat. Liberalii s'aŭ purtat sub tótă critica. Ei aŭ nimicit vada parlamentului înaintea poporului. Cetățenii sînt indignați, că deputații, cari își primesc plățile din sudórea poporului, nu lucră nimica. Social-creștinii aŭ susținut, că Jidovii ar fi pus la cale certele ne mai pomenite dintre deputații creștini, éră ordinațiunea ministerială în cestiunea limbii cehe ar fi numai pretext.

Presa liberală în loc de a desaproba obstrucția parlamentară, atîtă pe obstrucționiști. „Neue Freie Presse“, cea mai de fruute fóe jidano-liberală, până acuma judeca aspru pe antisemiți pentru turburările, cari le făceaŭ din când în când și purtarea lor o cualifica de necuviincióșă, și acum chiar acéstă fóe îndémnă pe liberali la scandaluri.

Scandalurilor parlamentare li-s'a pus capĕt în 2 a c., când ministrul Badeni cu autorisarea împĕratului a închis acéstă sesiune parlamentară, care în decurs de cinci sĕptĕmâni (din 28 April până în 2 a c.) nu a putut lucra aprópe nimica. Nu este cunoscut, că ce mĕsuri va lua guvernul, ca pe viitor obstrucția să nu mai fie cu putință; se scie însĕ, că maioritatea parlamentară până acum se arată a fi credincióșă guvernului. Maioritatea a încredințat comisiunii sale parlamentare, să urmărésca și în decursul vacanțelor tóte evenimentele politice și să ĭea posiție față cu ele în sensul principiilor sale. Obstrucționiștii sînt indignați. Până acum încă n'a transpirat în public, ce mai machinéză spre a compromite constituționalismul, glorificat de ei, pe când eraŭ la cârma.

Anglia.

Poporul irlandez nici acum după sute de ani nu se póte împăca cu supremația Anglezilor. Deputații irlandezi aŭ declarat în parlamentul din London, că nu vor lua parte la iubileul de 50 de ani al incoronării reginei. Ei în numele alegĕtorilor din noŭ aŭ înșirat nedreptățile, ce le sufer în deprinderea religiunii, în drepturile civile și în bunurile lor. Purtarea Irlandezilor a supĕrat rĕŭ pe deputații anglezi. Presidentul a eschis de la ședință pe 4 deputați irlandezi. Doi, cari nu aŭ ĭeșit de bună voe, aŭ fost scoși cu forța brachială.

Turcia.

Pertractările dintre representanții marilor puteri și dintre regimul turcesc în cestiunea păcii între Turcia și Grecia până acum nu aŭ condus la nici un resultat positiv.

Albanezii, cari tot de una aŭ fost supuși credincioși ai sultanului, urgitézā următórele reforme:

Vilaieturile Ianina, Monastir, Scutari și Cosovo să se prefacă în o provință cu numele Albania. Acéstă provință să aibă autonomie perfectă, având guvernul numai a numi pe guvernator și a primi tributul. Supușii mohamedani să nu mai fie obligați la serviț militar, ci Albania numai în timp de rĕsboiŭ să fie obligată a pune la dispositia Turciei un anumit numĕr de soldați. Albanezii „ortodoxi“ să fie supuși unui esarch al lor și să se elibereze de sub influința grecisătóre a patriarchului icumenic.

Albanezii prevĕd, că Sêrbia și Bulgaria se vor opune la autonomia lor, dară numai să nu le fie mânile legate, că cu Sêrbii și cu Bulgarii vor isprăvi ei.

Îndreptar.

referitor la organisarea după diecese a cercurilor electorale pentru alegerea representanților mireni, ce vor participa la adunarea de organisare a autonomiei Bisericii cat. din Ungaria.

(Aprobat de Maiestatea Sa ces. și apost. reg. sub Nr. 20,340 din 15 Oct. 1869.)

XXI. În archidiecesa de Alba Iulia.

Blaș. Protopp. Blaș, Alba Iulia, Alecuș, Armeni, Aiud, Băgăŭ, Bistra, Cut, M. Uióra.

Elisabetopol. Protopp. Bia, Elisabetopol, Șomfalăŭ, Valdacuta, Arieș, Mediaș.

Turda—Cluș, centrul Cluș. Protopp. Beiŭ, Pogăceaua, Pogăceaua inf., Turda, Catina și Cluș.

Goșocna. Protopp. Coșocna, Fărăgăŭ, Muiereŭ, Morlaca, Pălatca, S. Mărtin, Dergely, Milovan.

M. Oșorheiŭ. Protopp. Reghin, Giurgeŭ, Ernot și Ludoș.

Făgăraș. Protopp. Făgăraș, Trei-Scaune, Sibiŭ, Odorheiŭ, Cichindeal.

XXII. În diecesa de Lugoș.

Lugoș. Protopp. Lugoș inf., Lugoș sup., Buziaș, Temișóra, Ciacova, Torontal, Oravița, Bocșan și Varadia.

Hunedóra. Protopp. Hațeg, Jiŭ, Ulpia, Traiana, Hunedóra, Băbâlna, Cugir și Halmagiŭ.

XXIII. În diecesa de Orade de rit gr.

Oradea I., centrul Orade. Protopp. Eriŭ, Erdőd, Ardusat, Szamosköz, Bükkalja și Satmar.

Oradea II., centrul Orade. Protopp. Lunca, Farnos, Ghiriș, Galșa, Murĕș, Boroș-Șebeș, Popfalăŭ, Leta mare, Vașad, Holod, Beiuș, Crișul repede și Orade.

XXIV. În diecesa de Gherla.

Gherla. Protopp. Gherla, S. Mărgita, Rácků, Reteag, Cristur, Beclean și Lăpușul rom.

Surduc. Protopp. Alpret, Vad, Surduc, Buza, Giula, Lojard și Sîc.

Năsăud. Protopp. Năsăud, Budac, Bistrița, Ciocman, Capolnoc-Mănăstur.

Șomcuta mare. Protopp. Nireșul mare, Șomcuta mare, Ip, Crasna, Valcăul ung. Pereciŭ.

Ér-Mindszent. Protopp. Varța de jos, Pred, Érmellék, Ilyésfalva, Nagyszeg, Șamșond.

Baea mare. Protopp. Sarvad, Oaș, Baea de sus, Baea mare, Satmar, Szinyérváralja.

M. Sighet. Protopp. Turț, Iza, Sood, Kraszó, Mara, Sighet și Vișeŭ.

Modalititatea alegerii membrilor pentru adunarea de organisare a autonomiei Bisericii cat. din Ungaria.

(S'a aprobat de Maiestatea Sa ces. și apost. reg. sub Nr. 20,340 din 25 Oct. 1869.)

§. 1. Adunarea de organisare a autonomiei bisericii cat. din Ungaria se compune din membri bisericesci și mireni în acea proporție, că cei dintâiŭ compun una a treia, cei din urmă dóuĕ a treia din toți membrii.

§. 2. Atât membrii bisericesci cât și cei mireni vor participa la adunare pe basă representativă, cu escepțiunea corului episcopesc, care se va presenta după modalitatea din §. 4. p. a.

§. 3. Atât representanții bisericesci, cât și cei mireni își primesc mandatele prin alegere imediată.

§. 4. Statul preoțesc va fi representat:

a) prin cei patru archiepiscopi, dóuĕ zeci de episcopi și archiabatele de Muntele Panoniei ca unul, carele este guvernator cu iurisdicțiune episcopéscă al unui teritoriŭ diecesan deosebit; dacă episcopul este împedecat, atuncia vicariul lui, éră dacă scaunul episcopesc este vacant, atuneia vicariul capitular va cuprinde loc în șirul episcopilor;

b) prin câte un representant al tuturor capitulelor ales din sinul lor împărțiți după cele patru provințe bisericesci;

c) prin câte un representant al celor cinci orduri călugăresci, cari special se ocupă cu instrucțiunea și a nume: Premonstratensii (luându-se într'una cele dóuĕ provințe ale lor), Cisterciții, Benedictinii și Piariștii, pe cum și prin un representant al Minoriților, aleși din sinul soților aceluia-și ord în urmă.

d) prin 34 representanți preoțesci aleși după diecese prin preoțimea secularĕ, cuprinzêndu-se și preoții acelor orduri călugăresci, cari nu sînt anume representate.

§. 5. Representarea capitulară se întîmplă prin votare secretă așa, că în adunarea capitulară a fie căruia Capitul stringêndu-se bilele de votisare a membrilor, se ĭea protocol despre aceea, că care câte voturi a obținut; protocolul se trimite prin capul capitular pe calea episcopului diecesan la respectivul mitropolit al provinței, care pe lângă întrevenirea unei comisiuni de cinci membri aleși din sinul Capitului mitropolitan respectiv de acela-și capitul numĕră voturile și estradă credenționalul celui ce a obținut mai multe voturi.

§. 6. Representarea celor cinci orduri călugăresci, se întîmpla așa, că voturile membrilor fie căruia ord (casă, convent, claustru) în adunarea votanților se string asemenea prin votare secretă, despre resultat se ĭea protocol și acesta prin mai marele casei se trimite la capul ordului, care cu întreve-

nirea consiliérilor guvernului ordului ori cu a auxiliarilor guvernului numĕră voturile şi provede cu credenţional pe cel ce a obţinut mai multe voturi.

§. 7. Ceĭ 34 representanţi aleşi de preoţimea seculară şi de preoţiĭ ordurilor nerepresentate în mod special, ţinêndu-se cont de statul personal al preoţimiĭ diecesane şi în rîndul al doilea de proporţiunea numerică a credincioşilor catolicĭ, se împart între singuraticele diecese în modul următor:

	repres. preoţi
Pe archid. de Strigon cad . .	3
Pe diecesa de Eperjes	1
„ „ „ Veszprém. . . .	2
„ „ „ Beszterczebánya .	1
„ „ „ Nyitra.	1
„ „ „ Pécs	1
„ „ „ Szombathely. . .	1
„ „ „ Vácz	1
„ „ „ Munkács	2
„ „ „ Fejérvár	1
„ „ „ Györ	2
„ archid. „ Kalocsa	2
„ diecesa „ Oradea	1
„ „ „ Cianad	2
„ „ „ Transilvania. . .	1
„ archid. „ Agria	2
„ diecesa „ Rosnyó	1
„ „ „ Szepes.	1
„ „ „ Satmar	1
„ „ „ Caşovia	1
„ archid. „ Alba Ĭulia . . .	2
„ diecesa „ Lugoş	1
„ „ gr. cat. de Orade . .	1
„ „ de Gherla.	2
La olaltă:	34

§. 8. De şi la alegerea acestor delegaţi preoţescĭ membriĭ capitularĭ şi membriĭ ordurilor călugărescĭ special representate nu participă, dar stă în liberra voe a alegĕtorilor a-ĭ alege şi pe aceia ca delegaţi preoţescĭ.

§. 9. Alegerea însă-şĭ se face cu votare secretă de respectiviĭ preoţĭ aĭ tractuluĭ protopopesc în adunarea tractuală convocată spre acest scop, — ér de preoţimea residenţelor episcopescĭ orĭ a altor localităţĭ neîmpărţită în tracturile protopopescĭ şi de preoţiĭ ordurilor călugărescĭ nerepresentate în mod special convocate a nume în adunărĭ preoţescĭ de respectivul archidiacon aşa, că dându-se bilele de votisare, carĭ să cuprindă atâtea nume, câţĭ representanţĭ preoţescĭ cad pe respectiva diecesă, acelea se numĕră, şi despre aceea, care câte voturĭ a primit, se ĭea protocol, ĕră acesta se trimite episcopuluĭ diecesan.

Din partea acelor preoţĭ, carĭ petrec a fară de diecesa sa, alegerea se face aşa, că numele aceluia, pentru care votéză, sub plic sigilat, pe care se însémnă, că epistola se referesce la alegerea autonomică, îl trimit episcopuluĭ lor diecesan, ér epistola primită la timpul sĕŭ se subşterne nedesfăcută comisiuniĭ, carea numĕră voturile.

§. 10. Episcopul diecesan pe lângă întrevenirea uneĭ comisiunĭ de cincĭ membri, pe carĭ preoţimea diecesană cu ocasiunea alegerĭĭ membrilor bisericescĭ îĭ alege prin epistolă deosebită, carea o desface episcopul, numĕră voturile, şi pe ceĭ aleşĭ în întrĕgă diecesa cu maioritate relativă de voturĭ ca pe representanţĭ preoţescĭ aleşĭ îĭ provede cu credenţionale.

§. 11. La adunarea organisătóre mirenĭĭ vor fi representaţĭ:

a) prin patru deputaţĭ aleşĭ din partea patronilor mirenĭ catolicĭ.

b) prin representanţĭ mirenĭ aleşĭ liber după diecese în cercurĭ electorale deosebite în proporţiune cu numĕrul credincioşilor catolicĭ.

§. 12. La provocarea respectivilor episcopĭ diecesanĭ patronĭĭ catolicĭ trimit de-a dreptul primateluĭ ţĕrĭĭ voturile sale în plicurĭ închise, carĭ să cuprindă numele alor patru din toţĭ patronĭĭ; primatele dintre aceştia pe ceĭ cu maioritate de voturĭ îĭ provede cu credenţionale.

§. 13. Pentru alegerea delegaţilor mirenĭ în fie care diecesă se formézĕ cercurĭ electorale separate aşa, că considerându-se proporţiunea stabilită în punct I, pe câte un cerc să cadă cam 60,000 de suflete, ér numĕrul credincioşilor, ce trece preste jumătatea acesteĭ sume, să servéscă de basă la formarea unuĭ cerc electoral separat.

§. 14. Amĕsurat aceluĭ principiŭ, ca diecesele să fie conservate ca unităţĭ, diecesa şi în acel cas trimite representant mirean, dacă numĕrul credincioşilor catolicĭ de pe teritoriul eĭ ar fi maĭ mic de cât cheea statorită.

§. 15. Amĕsurat principiilor maĭ sus desvoltate numĕrul cercurilor electorale pe basa datelor statistice celor maĭ nóuĕ (din 1869) ale poporaţiuniĭ după singuraticele diecese se statoresce în modul următor:

	cercurĭ elect.
Pe archid. de Strigon . . . cad	16
„ diecesa „ Eperjes . . . „	3
„ „ „ Vesprim . . . „	7
„ „ „ Beszterczebánya „	3
„ „ „ Nyitra . . . . „	5
„ „ „ Pécs . . . . „	7
„ „ „ Szombathely . . „	5
„ „ „ Vaţ . . . . . „	6
„ „ „ Muncaciŭ . . . „	7
„ „ „ Alba Regală . . „	3
„ „ „ Györ . . . . „	6
„ archid. „ Kalocsa . . . „	8
„ diecesa „ Orade . . . . „	2
„ „ „ Cianad . . . . „	10
„ „ „ Transilvania . . „	5
„ archid. „ Agria . . . . „	7
„ diecesa „ Rozsnyó . . . „	3
„ „ „ Szepes . . . . „	4
„ „ „ Satmar . . . . „	2
„ „ „ Caşovia . . . „	5
„ archid. „ Alba Ĭulia . . „	6
„ diecesa „ Lugoş . . . . „	2
„ diec. gr. cat. de Orade . . „	2
„ „ „ Gherla . . „	7
„ archiabaţia „ Pannonhalma „	1
La olaltă:	132

§. 16. Modul, cum aŭ cercurile electorale în numĕr ast fel statorit să se croéscă în privinţa geografică în diecesele singuratice după raporturile loculuĭ şi poporaţiuniĭ, îl cuprinde conspectul special sub |. alăturat.

§. 17. În fie care cerc electoral se alege câte un represantant mirean.

§. 18. Alegĕtor este fie care bărbat creştin cat. de 24 anĭ, care nu stă sub cercetare criminală, respective sub pedépsă orĭ nu este smintit la minte.

Ĕră ales póte fi fie care alegĕtor, care a împlinit al 30-lea an al etăţiĭ, dacă scie ceti şi scrie.

§. 19. Terminul pontru conscrierea alegĕtorilor îl stabilesee principele primate.

Stabilindu-se terminul, purcederea electorală în fie care parochie o începe parochul loculuĭ cu aceea, că cel puţin cu opt zile înainte de termin atât în parochia matre, cât şi în filialele maĭ depărtate şi maĭ împoporate convócă pe credincioşiĭ catolicĭ, espune scopul conveniriĭ, cetesce regulele alegeriĭ şi provócă pe credincioşĭ, ca spre împlinirea conscrierĭĭ de lipsă şi maĭ târziŭ spre conducerea alegeriĭ din sinul credincioşilor parochialĭ să alégă un comitet de cincĭ membri.

Alegerea acésta sub presidiul parochuluĭ se face prin votisare publică. În comitet pe parochul şi pe capelanul loculuĭ, de şi nu sînt mirenĭ, alegĕtoriĭ îĭ pot alege.

Comitetul ast fel ales îşĭ alege însă-şĭ din sinul sĕŭ presidentul şi notariul.

§. 20. Fie care capabil de alegere are să se conscrie, şi spre împlinirea conscrierĭĭ în parochiĭ maĭ împoporate şi în filiile maĭ depărtate să se foloséscă subcomitete. În atarĭ casurĭ numĕrul membrilor comitetuluĭ de cincĭ se póte înmulţi tot ast fel, ca fie care subcomitet să constea din cel puţin treĭ membri.

Catalogul alegĕtorilor conscrişĭ în timpul celor 8 zile, carĭ premerg alegeriĭ, se espune spre vedere în óre care local public al comuneĭ bisericescĭ, pentru ca să se dea ocasiune la îndreptarea eventualelor greşelĭ ale cataloguluĭ.

Cel ce la comitetul de conscriere pentru reclamaţia sa făcută în contra conscrierĭĭ nu află remediŭ, acela îl póte urgita la comitetul central determinat maĭ la vale în §. 27, care comitet decide definitiv în acest obiect.

§. 21. Comitetul conscris în §. 19 de maĭ sus hotărésce ziua alegeriĭ, se îngrijésce de publicarea cuvenită a aceleia şi la alegere funcţionéză cu o cale ca comisiune pentru strîngerea voturilor.

§. 22. Votisarea se face după singuraticele parochiĭ aşa, că aceea în comunele matre şi filiĭ se sevârşesce într'una şi numaĭ în filiĭ maĭ împoporate şi maĭ depărtate se sevârşesce deosebit.

Alegerea are să se închie cel mult în decurs de treĭ zile de la începerea eĭ.

§. 23. Dreptul sĕŭ electoral fie cine îl póte deprinde numaĭ o dată şi numaĭ în acea parochie, în care a fost conscris ca alegĕtor.

Carĭ sub titlul de patronĭ sînt chemaţĭ a-şĭ deprinde individual dreptul sĕŭ electoral deosebit, în comune nu maĭ alege, dar pot fi aleşĭ.

§. 24. Votarea se face nemijlocit, în persónă şi publice aşa, că voturile numaĭ de cât se însémnă în conspect prin comisiunea atinsă în §§. 19 şi 21. Alegere prin aclamaţiune nu are loc.

§. 25. Comisiunea, ce conduce alegerea, după ce a indus acurat voturile în protocol, acesta subscris de presidentul comisiuniĭ şi de cel puţin doĭ membri aĭ eĭ îl subşterne la centrul cercului electoral.

§. 26. În centrele cercurilor electorale se constituesc comitete centrale din presidentul comitetuluĭ parochial al centruluĭ şi din aĭ comitetelor celor maĭ de aprópe şese parochiĭ.

(Va urma.)

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

II. Până și din colo de mormînt se estinde eficacia ajutătóre și rĕscumpĕrătóre a jertfeĭ s. Eucharistiĭ. Dar póte se și este ĭertat, să se aducă jertfa liturgică pentru toți morțiĭ făr de alegere?

Ceĭ ce aŭ ĭeșit din lumea acésta, aceia aŭ întrat *în împĕrăția ceriurilor,* unde se bucură întru fericire și stăpânesc întru glorie, — orĭ aŭ fost aruncați *în ĭad,* din care nu maĭ este scăpare, — orĭ petrec *în focul curățitoriŭ,* unde-ĭ lămurésce durerea foculuĭ și focul dureriĭ, până se vor face deplin curați și vor putĕ să se înfățișeze înaintea feței luĭ Dumnezeŭ.

a) Dintre acestea treĭ clase ale morților *numaĭ cea din urmă e aceea, pentru care póte să se aducă și se și aduce jertfa în sens propriŭ.* Jertfa *„conform tradițieĭ Apostolilor* se aduce și pentru ceĭ ce aŭ adurmit în Christos, dar încă nu sînt curățiți pe deplin". [1]) Corepiscopul Baleŭ din Siria, carele a trăit pe la sfârșitul véculuĭ al IV-lea și pe la începutul véculuĭ al V-lea, mărturisesce, că rugăciunea și jertfa sînt de folos celor adurmiți: „Ceĭ pricepuți vĕd limpede, că ceĭ adurmiți aŭ folos din priveghiărĭ și din jertfa liturgică și din cădelnița împăcăriĭ, când preotul îĭ amintesce înaintea altariuluĭ. Atuncia se bucură locuitoriĭ ceriuluĭ, și ĭubiléză, ceĭ ce trăesc pe pământ, și și ceĭ adurmiți saltă de bucurie; căcĭ dóră pe eĭ îĭ chémă, ca să-ĭ răcoréscă jertfa cerésca." Sermanele suflete, carĭ rabdă dureri și chinurĭ în focul curățitoriŭ, fără ca să-și pótă ajuta, aŭ lipsă fórte mare de jertfa espiatóre a s. Eucharistiĭ, pentru ca să li-se mijlocéscă de la dreptatea dumnezeéscă scurtarea timpuluĭ celuĭ lung al pedepseĭ orĭ să li-se domolésca chinurile. Biserica întemeiându-se pe s. Scriptură și pe tradiția veche a Părinților a declarat, că sufletele cele ce se țin în focul curățitoriŭ, „se ajutoră prin bineprimita jertfă a altariuluĭ". [2]) Jertfa eucharistică e decĭ mijlocul cel maĭ cu efect, cel maĭ puternic și maĭ sigur, cu care se dobîndesce pe sama sufletelor din focul curățitoriŭ mângăere și recreare; ea le ajută maĭ mult de cât rugăciunile și indulgințele, maĭ mult de cât postirea, elemosina și priveghiările, maĭ mult de cât lucrările ĭubiriĭ, milosteniеĭ și evlavieĭ, carĭ ceĭ ce trăesc, pot să le dăruéscă celor adurmiți. — Sermanele suflete, carĭ se țin în focul curățitoriŭ, sînt pururea dispuse și gata de a primi ajutoriŭ și alinare. De aceea jertfa nu va fi nicĭ o dată lipsită de efect, de câte orĭ se aplică pentru ele. Cele alalte, ce ar fi să se spună aci, tóte sînt cuprinse de întunerec; noĭ nu scim, în ce mĕsură și estensiune scurtéză orĭ alină sfînta jertfă în fiesce care cas suferințele sufletelor din focul curățitoriŭ. Cât de curênd scapă vre unul dintre sufletele acestea din chinurile foculuĭ curățitoriŭ, asta atîrnă de la voința luĭ Dumnezeŭ, dreptatea căruia e în tocmaĭ așa de nemărginită și necuprinsă ca și milostivirea luĭ. De aceea nu numaĭ nu e de prisos, ci dimpotrivă în casurile cele maĭ multe e de lipsă, să se aducă jertfa de repețite orĭ pentru acela-și suflet, pentru ca el cu atât maĭ sigur și maĭ curênd să ajungă la bucuria cerésca. Asta are să se înțelégă până și de vre o liturgie, carea e înzestrată cu indulgință plenară; căcĭ efectul real al uneĭ atarĭ indulgințe, fiind că ea pentru ceĭ adurmiți póte să se aplice numaĭ în chipul rugăciuniĭ, încă atîrnă de la primirea milostivă a eĭ din partea luĭ Dumnezeŭ.

Ceĭ adurmiți pot să se împărtășéscă numaĭ într'unul din diferitele efecte ale jertfeĭ, adecă în ĭertarea pedepselor temporale în urma îndestuliriĭ dreptățiĭ dumnezeescĭ. Pedepsele acestea sînt pedeca cea maĭ de pe urmă, care-ĭ opresce de la întrarea cea mult dorită „în loc luminos, în loc de verdéță, în loc de odihnă, de unde a fugit tótă durerea, întristarea și suspinarea". Ca *jertfă de împăcare* s. liturgie desarméză mâna luĭ Dumnezeŭ, carea a lovit greŭ sermanele sufletele acelea, și *șterge în chip direct și nemijlocit pedepsele* acelea, carĭ ele ar avé să le rabde. — Dar și ca *jertfă de cerere* póte s. liturgie *să contribuéscă la mângăerea și scăparea sufletelor* celor din focul curățitoriŭ, de o parte prin aceea, că ea le dobîndesce de la bunătatea luĭ Dumnezeŭ ĭertarea milostivă a pedepselor, ér de altă parte prin aceea, că mijlocesce multe grațiĭ, carĭ îndémnă pe ceĭ viĭ, ca să dedice pe sama celor adurmiți lucrărĭ de pocăință, indulgințe și rugăciunĭ.

[1]) Conc. Trid. sess. XXII. cap. 2.

[2]) Conc. Trid. sess. XXXV. decr. de purgatorio.

Biserica jertfesce și se rógă preste tot pentru „toți, carĭ întru sperarea învierĭ și a vieții de vecĭ și întru comuniunea luĭ Dumnezeŭ aŭ adurmit" și pentru „tot sufletul drept, carele s'a sfârșit întru credință", așa dară pentru tóte sufletele acelea, carĭ rabdă pedepse în focul curățitoriŭ. Înse din motive de mare moment aplicarea specială și directă a jertfeĭ liturgice pentru ceĭ adurmiți e cu mult maĭ restrînsă, de cât cea pentru ceĭ viĭ. Aci impórtă întâiŭ aceea, dacă óre cine a adurmit fiind în comuniunea bisericéscă orĭ a fără de ea. Despre toți aceia, carĭ în viață și în mórte s'aŭ ținut de biserică în chip visibil, se presupune, că și din colo de mormînt trăesc în legătură cu biserica, adecă de cum va încă nu aŭ ajuns la vederea fericitóre a luĭ Dumnezeŭ, totuși cel puțin ținêndu-se în focul curățitoriŭ se găsesc pe cale sigură cătră fericirea aceea cerésca. De aceea *biserica lasă, ca jertfa să se aducă pentru toți aceia, carĭ aŭ adurmit aflându-se în sinul eĭ.* — Altmintrea stă lucrul cu aceia, carĭ aŭ adurmit nefiind membri aĭ bisericiĭ catolice. Adevĕrat că e cu putință, ca eĭ făr de vina sa să fie fost osebiți de comuniunea visibilă a bisericiĭ, să fie adurmit în starea grațieĭ și de aceea să fie ajuns la fericirea de vecĭ orĭ cel puțin în focul curățitoriŭ. Despre tóte acestea judecă singur numaĭ Dumnezeŭ, ér nu biserica. Ea ca societate visibilă judecă numaĭ pe temeiul faptelor esterne, visibile; ĕră aceia în chip estern, visibil nu s'aŭ ținut de ea, — de biserica singură adevĕrată și singură mântuitóre. Dar ea pe aceia, carĭ înainte de mórte nu aŭ fost fiiĭ eĭ în chip visibil, cu atât maĭ puțin póte să-ĭ privéscă de aĭ sĕĭ și să-ĭ tracteze ca pe aĭ sĕĭ după mórte, ĕră acésta o ar face, dacă ĭ-ar admite la împărtășirea rugăciunilor, jertfelor, binecuvîntărilor și onorificărilor sale publice. La acestea bunurĭ comune spirituale aŭ drept numaĭ aceia, carĭ aŭ fost și aŭ rĕmas fiĭ aĭ bisericiĭ până la mórte și a nume nu numaĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, ci și înaintea ómenilor. *Cu tot dreptul opresce decĭ biserica orĭ ce serbare funebrală, orĭ ce fundațiune de liturgiĭ pentru toți aceia, carĭ aŭ murit a fără de comuniunea eĭ visibilă,* adecă pentru toți, ceĭ ce nu aŭ fost catolicĭ, fie fost eĭ membri aĭ vre uneĭ confesiuni creștine orĭ necredincioșĭ. De cum va ar purcede alt fel, atuncia ar primejdui dogma despre esclusiva sa adevĕrătate și îndreptățire și ar deschide pórtă largă indiferentismuluĭ în lucrurĭ de ale credinței. — Până când ereticiĭ și necredincioșiĭ sînt încă în viață, până atuncia jertfa se póte aduce pentru eĭ, pentru ca să li-se dobîndéscă *grația întorcerii.* Dară cu mórtea încetéză putința întórcerii lor. De aci provine deosebirea rînduelilor bisericescĭ cu privire la aplicarea preoțéscă a rodurilor sacrificiale pentru necatolicĭ viĭ și morțĭ. — Uniĭ vor să facă deosebire între aplicarea publică și între cea taĭnică a s. liturgiĭ pentru necatolicĭ morți și vor să privéscă pe cea din urmă de ĭertată, când ea se face cu condiția, dacă aceĭ necatolicĭ sînt în focul curățitoriŭ și prin urmare sînt capabilĭ de a primi roduri de ale jertfeĭ liturgie. Eĭ îșĭ spriginesc părerea acésta pe principiul, că „favores sunt ampliandi". Dar alțiĭ se provócă în contra acesteĭ părerĭ la principiul: „Ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus." Eĭ zic, că biserica condusă de motive raționale a oprit orĭ ce celebrare și aplicare a s. liturgiĭ pentru toți necatoliciĭ morți. Ea nu e decĭ responsabilă pentru paguba, ce póte să o producă chiar și din colo de mormînt osebirea de la comuniunea visibilă a eĭ. De altmintrea necatoliciĭ morți, de cum va sînt capabilĭ de a primi roduri sacrificiale, nu sînt de tot eschișĭ de la înrîurința jertfeĭ cea bogată de binecuvîntărĭ. Dóră în general biserica se rógă și jertfesce și pentru eĭ, și când biserica aduce jertfa pentru tóte sufletele, cele ce sînt în focul curățitoriŭ, în folosul jertfeĭ a bună samă se împărtășesc și eĭ. Ast fel zic contrariĭ aplicăriĭ taĭnice pentru necatoliciĭ morți. Înse chiar observarea lor amintită maĭ pe urmă pare a spune, că intenționea, ce a avut-o biserica statorind oprirea aplicăriĭ pentru necatoliciĭ morți, nu a fost, ca aceștia să fie eschișĭ în chip absolut de la aplicarea s. liturgiĭ, căcĭ adevĕrat că „ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus", dară totuși „possumus distiguere", când din causă rațională „favores sunt ampliandi".

Cu tóte acestea rĕmâne adevĕrat, că fiiĭ bisericiĭ catolice atât în viață cât și după mórte pot să aĭbă parte de multe grațiĭ și avantajurĭ spirituale, de la carĭ necatoliciĭ sînt eschișĭ. Acesta e un favor nemeritat și o preferire, care nu se póte prețui în de ajuns, și pentru care datorim luĭ Dumnezeŭ cu mulțămita cea maĭ mare. Cu o cale avem să lăudăm și să preamărim bunătatea și blândéța luĭ cea nemărginită, cu care permite, ca unul să pótă

satisface pentru altul, dară mai ales pentru că în s. jertfă a liturgiei ne-a dăruit un mijloc așa de ales și lucrătoriu, cu care putem aduce sermanelor suflete în durerosul lor exil mângăere, ajutorare și recreare nespus de multă. Fie încă pe atât de mare și de rece posomorêla negurei, ce ne împrejură pe noi aci pe pământ și împrejură mai vîrtos pe cei ce se țin în locul curățitoriu, de pe mii de altare luminéză lumina trupului clarificat al lui Christos și aruncă razele sale până în ceriu și până la fața dreptului Părinte al nostru și o face, să lucéscă de grație și iubire părintéscă, și de la scaunul împerătesc al lui Dumnezeu razele acelea se reflectéză și pătrund până în întunecimea loculuĭ curățitoriu, pentru ca lumina vecînică a patriei ceresci să lumineze și celor ce șed acolo 'întru întunerec și în umbra morții.

b) *Pentru cei osîndiți la osîndă de véci nu póte și nu este iertat să se aducă în nici un chip sfînta jertfă.* Pe sama lor nu esistă nici scăpare din chinuri nici alinare a chinurilor. Ei asemenea unor mlădițe uscate sînt cu desevârșire tăiați din viața cea adevărată Isus Christos; ei sînt eschiși pentru vecie din comuniunea sfinților. Ferbințéla chinurilor lor nu o domolesce nici un picur de apă; în întunecimea iadului în veci nu pătrunde nici o rază luminósă de sperare. — Tot asemenea *nu se cade a aduce jertfa liturgică pentru prunci, cari aŭ murit neajunși la usul rațiunii și nebotezați*. Ori care ar fi sórtea lor vecînică, atâta e sigur, că ei în chip nestrămutat sînt eschiși nu numai de la fericirea supranaturală vecînică, ci și de la ori ce împărtășire în bunurile acelea supranaturale, cari le-a dobîndit Christos pe sama némului omenesc, și cari se aplică singuraticilor mai ales și prin jertfa s. Eucharistii.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

În mijlocul schimbării de vorbe óre cine voia, să dea deslușire. Când o vĕdu acésta Messala, îl opri zicênd: „Vinul încă n'a sosit, Drus; și pe cum vedi, eŭ țin Pitiile cele pestrițe de lanț ca pe nisce câni. Ce privesce pe Arriŭ, voiŭ să-mi însușesc părerea ta, dacă-mi vei istorisi mai multe despre el.“

„Ei bine, fie el Roman ori Iudeŭ, — și — pe marele Pan — asta n'o zic din lipsă de respect față cu sentimentele tale, Messalo! — acest Arriŭ e frumos și viteaz și cu minte. Împeratul l-a îmbiat cu favorul și patronajul sĕŭ, și el a refusat. El a sosit aci în chip taĭnic și încunjură societatea, ca și cum s'ar privi de mai bun ori de mai rĕŭ, de cum sîntem noi cei alalți. În școlile de luptă a fost neîntrecut. El se juca cu uriașii cei cu ochi albastri de la Rin și cu boii cei necornuți ai Sarmației, ca si cum ar fi fost nisce nuiele de salcă. Duumvirul i-a lăsat bogății mari. El iubesce cu patimă armele și nu se gândesce fără numai la răsboiŭ. Maxențiŭ l-a întrodus în familia sa, și el avea să ne fie pe mare soț de călătorie, dar la Ravena l-am perdut din ochi. Cu tóte acestea a sosit și el sănătos aci. Astă dimineță am audit despre el. Perpol! În loc ca să mérgă în palaț ori în citadelă, el și-a depus bagajul într'o ospĕtărie și a dispărut din noŭ.“

La începutul acestor cuvinte Messala ascultase cu nepăsarea cea mai urbană. Mai apoi i-se trezise luarea a minte. Mai pe urmă își ridică mâna de pe pocalul cu cubi și zise: „Audi, Caie? Audi?“

Un tinĕr de lângă dînsul, rĕspunse vesel de atâta atențiune:

„Nu aș fi prietinul teŭ, Messalo, dacă nu aș asculta.“

„Aduci-ți a minte de omul, care te-a trântit astăzi la pământ!“

„Pe buclele de dragoste ale lui Bac! Dar nu-mi e jupuit umĕrul, pentru ca să ajute memoriei mele?“ El însoți cuvintele sale cu o mișcare a umerilor, de-i dispărură urechile.

„Ei, dă mulțămită zeițelor sorții tale, — am descoperit pe inimicul tĕŭ. Ascultă!“

Messala se întórse apoi cătră Drus.

„Spune-ne mai mult despre el, — Perpol! — despre el, care e Iudeŭ și Roman de o dată, — pe Feb! o combinație, care ar puté să facă amabil și pe un centaur! Ce haine pórtă, Druse?“

„Jidovesci.“

„Audi, Caie?“ zise Messala. „Omul acela e tinĕr, — una la mână; el are fața unui Roman, — dóuĕ la mână; pórtă haine jidovesci, — trei la mână; în școlile de luptă atîrnă gloria și norocul de la brațe, cari pot arunca la pământ un cal ori pot răsturna o căruță, după cum cere lipsa, — a patra la mână. Și Druse, ajută din noŭ amiculuĭ meŭ. Acest Arriŭ fără îndoélă vorbesce mai multe limbi, — alt fel n'ar puté, să se schimbe așa, — astăzi Iudeŭ, mâne Roman. Dar bogata limbă a Ateneĭ, — vorbesce-o?“

„Așa de curat, Messalo, cât ar fi putut să se producă pe Istm ca recitator.“

„Audi, Caie?“ zise Messala.

Caiŭ rĕspunse: „Aud, ori apoi nu sînt eŭ însu-mi.“

„Scusă, Druse, scusați-mĕ toți, că grăesc ast fel în ghîciturĭ,“ zise Messala într'un ton cuceritoriu. „Pe toți zeii castĭ! eŭ nu voiam, să-ți încordez urbanitatea până la punctul, în care se rumpe, dar acuma trebue să-mi ajuți. Vedi!“ și el ĕră își puse mâna pe pocalul cu cubii, „vedi, cât de tare țin eŭ pe Pitia și taĭna ei! Tu grăiaĭ, pare-mi-se, despre o taĭnă, ce stă în legătură cu sosirea fiuluĭ luĭ Arriŭ. Spune-mi óre ce despre ea.“

„Nu e nimica, Messalo, nimica,“ zise Drus, „o poveste pe sama copiilor. Când Arriŭ bĕtrânul vîsla urmărind pe mare pe pirați, nu avea nici muiere nici prunci; el se întórse a casă cu un prunc, — cu acela, despre care grăim, — și-l adoptă în ceea zi.“

„Îl adoptă?“ repeți Messala. „Pe zei! Druse, tu-mi trezesci interesarea! Unde a găsit duumvirul pe pruncul acela? Și cine a fost el?“

„Cine ți-ar puté rĕspunde, Messalo? Cine, dacă nu însu-și Arriŭ tinĕrul? Perpol! în luptă duumvirul, — pe atuncia era numai tribun, — își perdu galera. O nae, ce se rentorcea, îl găsi pe el și încă pe unul, — singurii, cari și-aŭ scăpat viața dintre ómenii galerei, — plutind pe aceea-și scândură. Vĕ istorisesc acum istoria scăpării, carea are cel puțin avantajul, — că nici când nu s'a dementat. Se spune, că soțul duumviruluĭ pe plută a fost un Iudeŭ.“

„Un Iudeŭ!“ repeți Messala.

„Și pe de-asupra sclav.“

„Ce zici, Druse, a fost sclav?“

„Când îi ridicară pe cei doi pe nae, duumvirul era în armatura de tribun, ér cel alalt în haine de vîslaș.“

Messala până acum se răzimase ședênd pe scaun, ér acum se îndreptă.

„Un sclav de galeră,“ — el rosti cuvintele dejositóre rărite silabă de silabă și privi în jur de sine. Întâia óră în viața sa era nedumerit. Chiar acum întră un șir de sclavi în sală, unii cu urciórĕ mari cu vin, alții cu coșerci cu póme și cu prăjituri, alții cu fingii și pocale, cari aprópe tóte eraŭ de argint. La vederea lor cuprinse pe toți din noŭ viață. Messala se sui pe scaun.

„Bărbați de lângă Tibru,“ zise el cu glas limpede, „să schimbăm așteptarea acésta a sosirii beliduceluĭ nostru într'o sĕrbătóre a luĭ Bac. Pe cine alegeți de rege al beției?“

Drus se ridică.

„Cine ar puté să fie mai marele nostru,“ zise el, „dacă nu însu-și dăruitoriul serbării? Romani, rĕspundeți!“

Ei rĕspunseră cu aprobări sgomotóse și vesele.

Messala luă cununa de pe capul sĕŭ și o întinse luĭ Drus. Acesta se sui pe masă și în vederea tuturor o puse din noŭ pe capul luĭ Messala făcêndu-l ast fel de mai mare al orgiei.

„Am adus câți va prietini, cu mine,“ zise el, „cari tocmai se sculaseră de la masă. Pentru ca sĕrbătórea nóstră să priméscă consacrarea obiceiuluĭ sfințit, aduceți aici pe acela dintre ei, pe care l-a biruit mai tare vinul.“

O învălmășélă de glasuri rĕspunse:

„Aici e, aici e!“

Și de pe padiment, unde zăcea, ridicară pe un tinĕr și-l aduseră. Frumseța luĭ era așa de femeéscă, în cât ușor l-ar fi putut privi de zeul vinuluĭ, — numai cununa îi lipsia pe cap și thyrsul în mână.

„Puneți-l pe masă!“ demandă stăpânul orgiei.

Atunci aflară, că el nu putea ședé.

„Ajută-i, Drus, pe cum să-ți ajute frumósa Nionă.“

Drus luă pe tinĕrul îmbetat în brațe.

Apoi agrăi Messala între tăcere adâncă pe tinĕrul moiat de vin zicênd: „O Bac, cel mai mare între zei! fii nóue bun în nóptea acésta. Și pentru mine și pentru acești venerători ai tĕi îți dedic cununa acésta,“ o luă cu reverință de pe capul sĕŭ, „pe sama altariuluĭ tĕŭ din dumbrava Dafneĭ.“

El se plecă, puse cununa ĕră pe buclele sale, se plecă din noŭ, ridică pocalul de pe cubi și zise rîdênd: „Uite, Drusul meŭ, pe măgariul luĭ Silen! danarul e al meŭ!“

Se porni o chiuitură, cât se cutrĕmura padimentul, și cariatidele schimosite păreaŭ a salta, — orgia se începu.

(Va urma.)

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Pilulele curățitóre de sânge

numite mai de mult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru că în adevĕr esistă multe bóle, în carĭ aceste pilule aŭ confirmat efectul lor în adevĕr escelent.

De mulți ani aceste pilule sînt pretutindenea lățite, și puține familiĭ vor fi, în carĭ să lipséscă o mică provisiune din acest escelent mijloc de casă.

De mulți medicĭ aceste pilule aŭ fos și sînt recemandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor bólelor, carĭ se nasc din *mistuirea rea* și din *obstipațiune*, ca: *perturbațiunĭ în circulația ferĭ, bóle de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiunĭ de sânge la creerĭ, hemoroidĭ etc.*

Prin însușirea lor curățitóre de sânge ele sînt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la bólele resultate din acésta, ca: *gălbinarea, durerĭ de cap* nervóse etc. Afară de aceea aceste pilule curățitóre de sânge lucră atât de domol, în cât nu causéză nicĭ cea maĭ mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persónele cele maĭ slabe și chiar și de copiĭ.

Aceste *pilule curățitóre de sânge* se produc veritabile *singur numaĭ în farmacia la „Mĕrul de aur al imperiului" a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena,* și costă o șatulă cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere francată cu rambursă fl. 1.40. Trimițêndu-se baniĭ înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Maĭ puțin ca o ruletă nu se póte espeda.

NB. În urma lățiriĭ lor marĭ aceste pilule sînt imitate sub cele maĭ diferite forme și numirĭ; ne rugăm decĭ a cere apriat *pilulele curățitóre de sânge ale lui I. Pserhofer* și a considera numaĭ pe acelea de *veritabile,* a căror instrucțiune de întrebuințare este provĕdută cu iscălitura **I. Pserhofer** și care pórtă pe inscripția coperișuluĭ aceea-și iscălitură cu scrisóre **roșie.**

Dintre nenumĕratele scrisorĭ, în carĭ consumenții acestor pilule mulțămesc pentru sănătatea redobîndită după cele maĭ diferite și maĭ grele bóle, lăsăm să urmeze aicĭ numaĭ puține, cu observarea, că orĭ cine, care le-a folosit numaĭ o dată, le recomandă maĭ de parte:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fiĭ atât de bun și trimite-mĭ érăși 15 sulurĭ din neîntrecutele Dtale pilurĭ pentru curățirea sângeluĭ, cu rambursă postală. Și prin acésta îți esprim sincera mea mulțămită pentru puterea miraculósă, a pilurilor Dtale.

Rĕmân cu deplină stimă *Francisc Pawlistik,* Köln Lindenthal

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembre 1887.

Stim. Domn! Voea luĭ Dumnezeŭ a fost, că mĭ-aŭ venit în mână pilulele DV., ér acum Vĕ scriŭ despre resultat: m'am fost răcit în patul nasceriĭ, așa că n'am maĭ putut lucra nimica și sigur șĕĭ fi deja mórtă, dacă nu m'ar fi scăpat miraculósele Dvóstre pilule. Dumnezeŭ să Te binecuvinteze de o mie de orĭ pentru acésta. Am încredere, că pilulele Dvóstre mĕ vor vindeca de tot, pe cum aŭ dat și altora sănătatea. *Teresa Knific.*

Wiener-Neustadt, 9 Decembre 1887.

Stimabile Domn! Vĕ esprim cea maĭ căldurósă mulțămită în numele mătușeĭ mele de 60 de anĭ. Acésta a pătimit 5 anĭ de catar cronic de stomac și de bólă de apă. Viața îĭ era chin, și se credea deja perdută. Din întîmplare a căpĕtat o șatulă din escelentele Dvóstre pilule curățitóre de sânge și după întrebuințarea maĭ lungă a acestora s'a vindecat. Cu distins respect *Iosefa Weinzettel.*

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 27 Martie 1889.

Stimabil Domn! Devotat subscrisul mĕ rog a-mĭ trimite încă o dată 4 rulete din pilulele Dvóstre într'adevĕr folositóre și escelente. Nu pot întrelăsa a Vĕ esprima deplina mea recunoscință despre valórea acestor pilule, carĭ le voiŭ recomanda cu tótă căldura tuturor bolnavilor, orĭ unde voiŭ avé prilej. Despre acéstă mulțămită a mea Te împuternicesc, să facĭ orĭ ce întrebuințare publică. Cu distins respect *Ignatie Hahn.*

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia austriacă, 8 Octobre 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mĭ trimite o ruletă cu 6 șatule din pilulele Dvóstre universale curățitóre de sânge Numaĭ miraculóselor Dvóstre pilule am să mulțămesc, că am scăpat de o bólă de stomac, care m'a chinuit 5 anĭ de zile. Aceste pilule nu se vor maĭ găta nicĭ când din casa mea, și Vĕ esprim prin acésta cea maĭ căldurósă a mea mulțămită. Cu cel maĭ mare respect. *Anna Zwickel.*

Licuer de plante alpine de *W. Ottm. Bornhard* din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr, 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagreĭ, cel maĭ eficace mijloc în contra afecțiunilor podagróse și reumatice: ca durerĭ pe șirul spinăriĭ, junghiurĭ în picióre, ischias, migrene, durere nervósă de dinți, durerĭ de cap, junghiurĭ în urechĭ, fl. 1.20.

Pomadă de Tannochinină de *I. Pserhofer* de un șir lung de anĭ recunoscut chiar și de medicĭ, ca cel maĭ bun remediŭ pentru crescerea pĕruluĭ. O dosă mare elegant confecționată 2 fl.

Emplastru Universal de prof. *Steudel,* în contra ranelor produse prin armă, pe cum și contra ranelor maligne, umflăturilor la picióre și glandule, contra furneuluĭ și cócerilĭ de deget, contra cócerilĭ peptuluĭ și picióreloră podagróse și multe alte asemenea manifestațiunĭ. 1 borcan 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, răgușeleĭ și tuseĭ, 1 șatulă 35 cr., trimitera francată 60 cr.

Spirt de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerăturĭ de *I. Pserhofer,* de mulți anĭ recunoscut de cel maĭ bun remediŭ în contra degerăturilor de to felul, pe cum și în contra orĭ și căruĭ fel de rane învechite. 1 borc. 40 cr. cu trimiterea francată 65 cr.

Sirup de plantagină un remediŭ de casă în general cunoscut, escelent contra guturaiuluĭ, răgușeliĭ, tusă convulsivă etc. 1 flacon mic 50 cr., 2 flacóne cu trimitere francată 1 fl. 50 cr.

Esență de viață (picăturĭ de Praga) în contra stomaculuĭ stricat, mistuirea rea, durerĭ abdominale de tot soiul, un remediŭ escelent de casă, 1 flacon 22 cr., 12 flacóne 2 fl.

Sare universală curățitóre de *A. W. Bullrich.* Un remediŭ escelent în contra tuturor consecuențelor mistuiriĭ neregulate, ca: durerĭ de cap, amețelĭ, crampĭ de stomac, arsură de stomac, hemoroide obstipatic etc. 1 pachet 1 fl.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Prav contra asudăriĭ piciórelor. Acest prav delătură asudarea piciórelor și mirosul acestora, conservă ghetele și este probat nestricăcios. Prețul uneĭ șatule 50 cr, trimiterea francată 75 cr.

Balsam de gușe remediŭ sigur în contra grumazuluĭ gros. 1 flacon 40 cr, trimiterea francată 65 cr.

Kola preparate a luĭ *Stoll,* mijloc escelent pentru întărirea nervilor, pentru bolnavĭ de stomac și contra bólelor de maț. 1 litru Elisir Kola saŭ vin fl 3.—, 1/2 litru 1 fl. 60 cr., 1/4 litru 85 cr.

Elisir Kola imperial în butelĭ de câte 5 fl. 50 cr, 3 fl., 1 fl 60 cr.

Mia-Poko mijloc escelent în contra dureriĭ de cap, dureriĭ de măsele, a reumatismuluĭ etc.

A fară de preparatele aicĭ numite se află tóte specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele medicale austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toțĭ articoliĭ, carĭ nu se vor afla póte în deposit.

Trimiterile prin postă se efectnesc cât se póte de iute, trimițêndu-se baniĭ înainte; comande maĭ marĭ se trimit cu rambursă. Comandele se vor efectui francate numaĭ atunci, când se va trimite prețul înainte, și în casul acesta spesele postale sînt mult maĭ micĭ.

Ca veritabile sînt a se privi numaĭ acele, a căror asignațiune pórtă în colóre négră numele **I. Pserhofer,** și acele șatule, ce pórtă pe coperiș acela-și nume în colóre **roșie.**

Farmacia luĭ I. Pserhofer „la mĕrul de aur al imperiului" Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

În deposit: Iosif Török, Budapesta, Királyutcza 12.

(2) 12—12

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 12 Ĭuniŭ 1897.** **Numĕrul 24.**

De Rusalii.

E sĕrbătórea Sfîntuluĭ Spirit. E momentul, în care cu deosebĭ ni-se impune datorinţa de a ne ridica gândul la Dumnezeirea cea în treĭ feţe, carea ne-a zidit, ne-a rĕscumpĕrat şi ne-a sfinţit.

Spirit, — străină vorbă în ziua de azĭ. Materia îşĭ serbéză cele maĭ neînfrînate orgiĭ. Şi ceĭ ce ne credem a fi servitorĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ, rîvnim bunătăţile lumescĭ. A rare orĭ se întîmplă, să dăm cevaşĭ atenţie şi spiritului nostru. Cufundaţĭ sîntem cu toţiĭ în valurile materieĭ. Uĭtăm cu toţiĭ, că Spirit este Dumnezeŭ, şi că ceĭ ce se închină Luĭ, cade-se, ca să i-se închine cu spiritul şi cu adevĕrul, şi că nimica nu ne-ar folosi, de am dobîndi lumea întrégă, ér sufletul ni-l-am perde.

Cât este de sublimă credinţa nóstră! Ea e dumnezeéscă, pentru că prin multe semne a adeverit-o Dumnezeŭ. Dar şi dacă niciĭ un semn nu s'ar fi făcut pentru ea, totuşĭ ar trebui să recunóscem dumnezeésca eĭ fire, în dată ce ne vom da samă, că acéstă sfîntă religie a fost aceea, carea a împedecat némul omenesc de a se îneca în noianul lumiĭ materiale, şi carea a fâlfăit pururea stégul nematerialităţiĭ, al nemuririĭ, al destinelor maĭ înalte şi înălţătóre.

Spiritul sfînt este ĭubirea ipostatică. Spiritul Sfînt e cercul acela necuprins, care légă în cea maĭ desevârşită unire a firiĭ cele treĭ feţe deosebite ale Dumnezeiriĭ. Şi Isus Christos, dumnezeescul nostru Rĕscumpĕrător, care pentru dragostea nóstră s'a făcut nóuĕ asemenea chip de serv luând, a vrut şi Tatăluĭ sĕŭ ceresc s'a rugat, ca să fim uniţĭ, pe cum una este El cu Tatăl şi cu Spiritul. Isus Christos de esemplar al unirii nóstre a statorit unitatea celor treĭ feţe dumnezeescĭ, carea este cea maĭ desĕvârşită din tóte, e unitatea firiĭ absolut simple a luĭ Dumnezeŭ.

Cum împlinim noĭ porunca acésta dumnezeéscă? Cufundaţĭ cum sîntem în ale lumiĭ valurĭ, cercăm înainte de tóte binele nostru, comoditatea nóstră, folosul nostru. Şi dacă ajungerea la ele ar întîmpina pedecĭ, trecem preste ele şi nu băgăm în samă, că óre trecênd preste ele nu călcăm în picióre dreptul altuia. Căutăm înainte şi maĭ pe sus de tóte binele nostru, măcar că scris este: „Căutaţĭ maĭ întâiŭ împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ şi dreptatea Luĭ, şi cele alalte se vor adauge vóuĕ."

Spiritul Sfînt este adeverĭ. Când va veni acela, Mângăitorul Spiritul adevĕruluĭ, acela vĕ va învĕţa pe voĭ tot adevĕrul. Şi când veţĭ sta óre când înaintea maĭ marilor lumiĭ, să nu vĕ gândiţĭ, ce veţĭ rĕspunde, pentru că vĕ va da vóuĕ în óra aceea Spiritul, ce să rĕspundeţĭ.

Şi totuşĭ ce facem noĭ? Noĭ nu ne încredem în adevĕrul făgăduinţelor cerescĭ. Noĭ nu ne răzimăm în neclătinatul adevĕr al luĭ Dumnezeŭ. Noĭ ne arogăm dreptul şi puterea de a pătrunde până şi taĭnele dumnezeescĭ uĭtând, că sînt fără de numĕr fenomenele naturale cele maĭ simple, a căror esplicare înca nu e dată.

Şi maĭ pe sus de tóte adevĕr nu este în gura nóstră. Sîntem prunciĭ învăluindu-ne şi purtându-ne de tot vîntul învĕţăturiĭ viclene. Se ivesce între noĭ câte un profet mincinos şi cu ifos grozav spune câte verdĭ uscate, câte frase de atâtea orĭ îmblătite şi maĭ de multe orĭ resfrânte; şi în loc de a rîde de el, ne luăm după vorbele luĭ şi admirăm chiar înţelepciunea luĭ. Într'adevĕr a dese orĭ s'ar părĕ, că Christos în zădar s'a rĕstignit şi a murit pentru noĭ.

Spiritul Sfînt este şi Mângăitor. Şi óre cercăm noĭ mângăere în suferinţele nóstre la acest nesfârşit Isvor a tótă mângăerea? Nu uĭtăm noĭ, că în nĕcasurile vieţiĭ adevĕrată mângăere numaĭ închinarea sufletuluĭ nostru înaintea luĭ Dumnezeŭ póte să ne dea? Nu uĭtăm noĭ, că mângăerile lumiĭ sînt trecĕtóre şi înşelĕtóre şi că mângăriĭ lor urméză cea maĭ amară, cea maĭ desnădĕjduitóre decepţiune?

Înotăm dar în pĕcate. Nicĭ nu putem să cuprindem fărădenumĕrul greşelelor nóstre. Ar trebui să ne dăm în braţele desperăriĭ.

Una ne este anghira sperăriĭ nóstre.

Este Spiritul Sfînt, ĭubirea, adevĕrul şi mângăitorul.

În aceste sfinte şi măreţe zile să ascultăm de glasul Părinteluĭ nostru, a Preafericituluĭ Patriarch şi Papă Leo,

---

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

C.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor.

Cu finea véculuĭ al XIV-lea relaţiunile bisericescĭ ale popórĕlor de rit oriental din Ungaria şi Transilvania. fie fost *unite* orĭ *neunite* schismatice, nu se păreaŭ a fi fost regulate. Lipsa documentelor în acéstă privinţă ne lasă a ne basa numaĭ pe acea ipotesă, că dacă acele popóre aŭ avut parochiĭ cu preoţĭ şi protopopĭ, sub ĭurisdicţiunea cărora stăteaŭ, a bună samă că a trebuit ca să se ţină de óreşĭ care va episcopie de ritul şi naţionalitatea proprie, fie fost aceea în ţară orĭ în ţĕrile limitrofe; aŭ trebuit să aĭbă o anumită relaţiune şi organisaţiune bisericéscă.

Relaţiunea acésta în vécul al XV-lea începe maĭ lămurit a se arĕta şi a se clarifica.

Bulgaria ca ţară vecină, cu ierarchie de rit oriental puternică, deja în vécul al 14-lea era subjugată prin Turcĭ. Puterea şi ĭurisdicţiunea antică a ierarchieĭ bisericescĭ de acolo s'a nimicit, şi aşa zicênd s'a împrăştiat parte în Ţara românéscă, parte în Moldova.

Preoţimea şi o parte a poporuluĭ părăsind ţara a trecut în România şi în Ungaria. Chiar şi fiul regeluĭ Şusman cu numele *Truschni* află adăpost în Ungaria căpĕtând de la regele Sigismund ca locuinţă posesiunea regală *Lipova* cu castrul (1426).

Din Sêrbia, drept în decursul véculuĭ al 15-lea şi în treĭ intervale vine în Ungaria mulţime multă de popor. Despotul Sêrbieĭ Georgiŭ se dă sub ocrotirea Ungarieĭ, şi fiind susceput în numĕrul baronilor regnicolarĭ capĕtă dominiĭ estinse din comitatele Arad şi Zarand locuite de Ungurĭ şi Românĭ nobilĭ cu biserică christiane şi volachale şi din comitatul Satmarelui în *Baea mare* vecinaşă cu dominiile puternicilor voĭvodĭ românĭ *Sandriŭ* şi *Georgiŭ Drag* din Maramurĕş, şi *Simeon* banul din Megassalla.

Nu numaĭ, ci în actul de împăcăciune închiată la 1451 între acel despot şi I. Hunyadi, ca o condiţiune ocură şi aceea, că la cas când nepóta aceluĭ despot cu numele *Elisaveta* se va mărita după *Matia Corvinul,* dînsa să rĕmână în ritul credinţeĭ Grecilor, şi tot de una să stea spre serviţiul eĭ *preoţĭ de rit grecesc.*

Încă o împrejurare. La an. 1370 Archiepiscopia din ţara românéscă înfiinţată la 1359 se împarte în dóuĕ părţĭ, în cât se întemeiéză o a dóua mitropolie cu reşedinţa în părţile Severinuluĭ, sub numire a „*Ungrovalachieĭ şi a Severinuluĭ*". Ĕră acésta se întîmplă drept atuncĭ, când principele Mircea se scria „*Ducele Făgăraşuluĭ şi Almaşuluĭ, şi Ban al Severinuluĭ*".

În decursul véculuĭ al XV-lea drept domnia preste *Severin, Făgăraş* şi *Amlaş* era mĕrul de cértă continuă între voĭvodiĭ Ţĕriĭ românescĭ şi Ungaria, ţinênd fie care acele părţĭ ca absolut necesare pentru întregitatea ţĕriĭ, adecă România în contra Ungarieĭ, Ungaria în contra Ţĕriĭ românescĭ şi a Turcilor.

Acésta e causa, că preste acele părţĭ acum stăpânesce Ungaria, acum România. Aşa între aniĭ 1400—1432 Făgăraşul se ţinea de Muntenia, Vlad fiul luĭ Mircea încă la 1432 face donaţiunĭ.

În Severin, măcar că între 1400—1430 ocur banĭ numiţĭ din partea Ungarieĭ, stă-

şi să ne înălţăm mintea şi inima la Spiritul Sfînt Dumnezeŭ.

Să-l rugăm, ca să ne înveţe tot adevĕrul, să ne înveţe a ne ĭubi cu dragostea, cu care Dumnezeŭ ne-a ĭubit, să ne înveţe a căuta mângăere numaĭ la Dînsul.

Să-l rugăm, să vină, să se sălăşluéscă întru noĭ, să ne cureţe de tótă spurcăciunea şi să vindece sufletele nóstre.

„Telegraful Roman" în numĕrul sĕŭ din 5 a c. zice, că ar fi perdere de timp a rĕspunde pe larg la astfel de halucinaţiunĭ", adecă la cele ce am scris noĭ în numĕrul din 29 Maiŭ. El cu tóte acestea află de bine, ca la cele 24 şire ale nóstre să rĕspundă „pe scurt" în 132 şire.

Unele din cele ce rĕspunde ast fel „pe scurt", sînt esplicărĭ de ale sfinteĭ Scripturĭ după ermeneutica neunită. Pentru ca să le combatem, ne-ar trebui să combatem maĭ întâiŭ regulele acesteĭ ermeneuticĭ neunite. Aşa ceva înse nu se póte într'un articuluţ de jurnal.

Zice „Tel. Rom.": „Cât pentru „monstriĭ", ce-ĭ vĕd domniĭ de la „Unirea" în capiĭ bisericiĭ nóstre ortodoxe române" etc.

Să facă bine şi să maĭ cetéscă încă o dată, cele ce am scris noĭ, şi póte că apoĭ vor vedé, că noĭ nu despre capiĭ bisericiĭ române neunite am zis, că sînt monstri, ci însă-şĭ biserica română neunită am numit-o monstru cu treĭ capete.

Maĭ zice „Tel. Rom.": „Canonul 34 apostolesc zice, că fie care naţiune trebue să-şĭ aĭbă archiepiscopul sĕŭ, care să stea în fruntea celoralalţĭ episcopĭ aĭ aceleia-şĭ naţiunĭ. Şi dacă acest canon încă n'a putut fi dus la înfăptuire şi în biserica nóstră, ca şi în cea grecéscă şi în cea rusă, nu biserica ca atare este de vină, ci împrejurările politice nefavorabile naţiuniĭ nóstre."

Minciună! Biserica grecéscă din Grecia libĕră îşĭ recunósce de cap suprem pe mitropolitul din Atena şi nu va să scie de vre o putere a patriarchuluĭ „icumenic" preste ca. Cest din urmă de fapt e maĭ marele bisericesc numaĭ al supuşilor turcescĭ neuniţĭ de rit grecesc. — Ér ce privesce biserica ruséscă, „Tel. Rom." era pe aci, să-şĭ uĭte, că în Bucovina şi Galiţia sînt Ruşĭ neuniţĭ, carĭ n'aŭ de a face cu sinodul din Petersburg.

La închiare zice „Tel. Rom.":

„Ne aşteptăm încă la halucinaţiunĭ şi maĭ monstruóse din partea acelor domnĭ, fiindu-ne datorĭ încă cu rĕspunsul la maĭ multe întrebărĭ, îndeosebĭ la întrebarea, că *este óre în interesul statuluĭ român şi a românilor peste tot a întroduce unaţia şi în România,* şi a nu o desfiinţa şi aicĭ la noĭ, ca să fim érăşĭ una precum am fost, de cumva vor rĕspunde şi nu vor tăcé, conform apucătureĭ Ieşuitice, de câte orĭ se vĕd strîmtoraţĭ cu uşa, numaĭ ca poporul sedus de eĭ să nu ajungă la cunoscinţa adevĕruluĭ."

Ba bine că nu vom fi rĕspuns şi la întrebarea asta. Binevoéscă dniĭ de la „Tel. Rom." a ceti, cele ce încă în anul 1893 s'aŭ scris în „Unirea" despre „Folósele neuniriĭ" şi „Folósele uniriĭ". Acolo pot să afle rĕspunsul dorit. Lucrurile acestea s'aŭ şi retipărit şi se estind pe 66 paginĭ în 8.

Dar după ce dlor sînt aşa de dornicĭ de un noŭ rĕspuns al nostru, li-l dăm.

În „Schmollers Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirthschaft" din anul acesta se publică un raport detaiat despre stările din România. În raportul acesta la pag. 452 auctorul scrie şi despre înrîurinţa, ce o deprind popiĭ neuniţĭ asupra stărilor din România. El scrie între altele şi acestea:

„Preoţiĭ ruralĭ saŭ popiĭ sînt înşi-şĭ asemenea ţĕranĭ. El convieţuesc cu consătenĭi sĕĭ ca cu nisce semenĭ de aĭ sĕĭ, se află în acele-şĭ împrejurărĭ de sĕrăcie şi se îmbĕtă cu eĭ în crişmă. Cultura lor până acuma se mărginesce la atâta, că sciŭ puţintel (nothdürftig) să cetéscă şi să scrie. O conducere a poporuluĭ la maĭ bine în privinţă morală nu se cuprinde în putinţa acestor popĭ. Biserica rurală e slab cercetată, aprópe numaĭ în zile de praznic şi aprópe numaĭ de femeĭ."

Ruşine, că străiniĭ pot să scrie despre Românĭ ast fel, dar eĭ scriind ast fel scriŭ numaĭ adevĕrul, şi meritul e al bisericiĭ neunite. „Printr'o fatalitate fuseşĭ greşită tare, de te rupseşĭ de Roma!" agrăesce Cesar Boliac cu durere patria sa. Ram rupt fiind din trupina unităţiĭ catolice, biserica românéscă neunită în tocmaĭ ca şi cele alalte bisericĭ rĕsăritene neunite a trebuit să se usce.

Dacă întrébă decĭ „Tel. Rom.", că „este óre în interesul statuluĭ român şi a românilor preste tot a întroduce unaţia şi în România", noĭ fără temere de a greşi rĕspundem: „Este!"

La cestiunea autonomieĭ.

„Gazeta Transilvanieĭ" în numĕrul sĕŭ din 8 a c. reproducênd şi ea articolul „Catolicĭ dissidenţi" al luĭ „Magyar Állam" zice în întroducere:

„Este de interes, ceea ce scrie „Magyar Állam" maĭ ales pentru tonul amicabil şi plin de dulcéţă, ce acéstă fóe, cunoscută ca unul dintre organele militante ale şovinismuluĭ maghiar, îl făţăresce de o dată pentru sórtea şi viitorul bisericiĭ române unite. Dar este şi de importanţă, pentru că desvĕlue planurile episcopatuluĭ unguresc şi cursa, ce voesce el să o pună cleruluĭ şi poporuluĭ Mitropolieĭ de Alba Ĭulia."

În numĕrul sĕŭ din 9 a c. „Gazeta Transilvanieĭ" află, că articolul luĭ „Magyar Állam" e „scris, cum se vede, a nume pentru zăpăcirea şi ademenirea Românilor uniţĭ în faţa mareluĭ pericul, ce-ĭ ameninţă de fapt din partea aşa ziseĭ antonomiĭ catolice". „Gazeta" continuă: „Sub masca conciliaţiuniĭ şi a recunóscerii drepturilor particulare ale Mitropolieĭ române de Alba Ĭulia fóea şovinistă maghiară face propagandă pentru „înfrăţirea catolică", care va să zică, pentru începciarea bisericiĭ române unite cu biserica catolică maghiară aşa, ca în viitor cea dintâiŭ

---

pânirea acésta a fost numaĭ transitorie şi nestabilă, ceea ce şi de acolo se vede că la 1408, 1412, 1429 diregĕtoria de ban a fost necomplinită, la 1430 ne întîlnim cu un ban din ordul cavalerilor teutonĭ, dară la 1431 principele Munteniеĭ Vlad pórtă diregĕtoria banuluĭ, éră la 1432 acela-şĭ Vlad în ortăcie cu Turciĭ spulbĕră ordul teutonic colonisat în Severin şi-l nimicesce de tot.

Conflictele continue între Turcĭ şi Ungaria aŭ făcut, ca domnia preste Severin, Făgăraş şi Amlaş şi după 1432 până către finea vĕculuĭ al 15-lea să nu fie stabilă şi sigură nicĭ pentru Ungaria nicĭ pentru România.

Ungaria se folosia de orĭ ce ocasiune, ca să-şĭ asigure şi să-şĭ validiteze domnia sa preste Făgăraş, în cât la 1467 sub regele *Matia* se aduce o lege specială, ca ţara Făgăraşuluĭ nimĕnuĭ să nu se doneze, şi domnia Ungarieĭ preste aceea la finea vĕculuĭ al 15-lea era binişor asigurată.

Cu Severinul înse lucrurile nu stăteaŭ chiar aşa bine. Din contră prin desele devastărĭ şi luptele dese decurse pe câmpiile Severinuluĭ aŭ făcut, că acea parte de ţară maĭ mult era supusă puteriĭ turcescĭ de cât Ungarieĭ.

Eĭ bine! şi din ce causă s'aŭ amintit aci împrejurările acestea? Din aceea, ca din cele premise să facem conclusiunea, că:

a) Dacă puterea ierarchieĭ bisericescĭ gr. or. din Bulgaria era înfrântă, şi atât din acea ţară, cât şi din Sêrbia de frica Turcilor mulţĭ locuitorĭ îşĭ vor fi căutat adăpost şi siguranţă în Ungaria, a bună samă că şi din membriĭ ierarchieĭ vor fi urmat maĭ mulţĭ poporuluĭ refugiat, prin ce parte a obvenit necesitatea de a se constitui comunităţĭ bisericescĭ, parte de a se înmulţi şi a se întări poporul de rit oriental, firesce maĭ mult în părţile limitrofe, unde acel popor cu preoţimea îşĭ va fi căutat şi aflat adăpost la ceĭ de asemenea credinţă şi rit.

De unde a trebuit natural să urmeze, că prin o atare înmulţire a poporuluĭ de rit oriental activitatea ierarchieĭ bisericiĭ de rit oriental *din ţară* să capete o desvoltare maĭ puternică şi o manifestare maĭ lamurită.

b) Dacă în *Severin* prin necurmatele conflicte răsboĭnice şi devastărĭ de o parte siguranţa publică era în grad mare ameninţată, éră de altă parte domnia Ungarieĭ preste acea ţară devenise de tot slăbită şi nesigură: nu numaĭ aceea a putut să întrevină, ca o parte bună a poporuluĭ din acea ţară să-şĭ caute scut şi adăpost în părţile Ungarieĭ şi ale Transilvanieĭ vecinaşe, ci şi aceea, ca póte drept la dorinţa şi cu învoirea Ungarieĭ, însă-şĭ auctoritatea supremă ierarchică a bisericiĭ de rit oriental din Severin, înţeleg mitropolia gr. or., să-şĭ strămute scaunul sĕŭ *în mijlocul poporuluĭ românesc* de acela-şĭ rit din Transilvania, unde era scutit de primejdie, orĭ pentru poporul român din Făgăraş şi Almaş, vecinaşe cu Severin şi *supuse domnieĭ sigure a Ungarieĭ,* să se *întemeieze o episcopie cu reşedinţa în Ţara Făgăraşuluĭ.* Prin evenimentele acestea politice póte întrevenite a bună samă că trebile şi relaţiunile bisericiĭ de rit oriental din Ungaria şi Transilvania aŭ trebuit să câştige o direcţiune nóuă, o întărire şi desvoltare maĭ marcantă.

De altmintrea cum că în vécul al 15-lea posiţiunea şi relaţiunile ierarchice ale bisericiĭ române de rit oriental aŭ fost maĭ lămurite de cât în vécul al 14-lea, ne dovedesc documentele istorice rĕmase şi cunoscute. Étă:

I. Pentru vécul al 14-lea până acuma nu sînt cunoscute documente, carĭ ar dovedi esistinţa vre uneĭ mitropoliĭ orĭ episcopiĭ române, fie gr. or. schismatice, orĭ unite. Din contextul literelor confirmaţionale ale mănăstiriĭ s. Michail din Maramurĕş (1391), unde se zice: *„si inveniretur* quis nostrorum subditorum aut *Archiepiscopus aut Episcopus,"* s'ar vedé, că cel puţin în teritoriul ĭurisdicţional cel fórte estins al aceleĭ mănăstiriĭ nu era Episcopie orĭ Archiepiscopie gr. or., căcĭ de ar fi fost, atuncia ar fi trebuit să fie fost cunoscută în Constantinopol.

Ast fel stă lucrul în vécul al 14-lea, când deja se face amintire de mitropolie de rit oriental, cu reşedinţă în centrul poporuluĭ român şi cu ĭurisdicţiune preste preoţime şi poporul român de rit oriental locuitor nu numaĭ în Maramurĕş şi Satmar, ci şi preste poporul rutean de rit oriental din părţile Muncaciuluĭ colonisat acolo încă în vécul al 14-lea.

să nu mai fie privită de o biserică românéscă de sine stătătóre, ci de o „parte constitutivă a bisericiĭ maghiare istorice“. În acest postulat, ce-l ridică „Magyar Állam“ în numele catolicismuluĭ şi al maghiarismuluĭ, se cuprinde simburele veninos al întreguluĭ sĕŭ articul.“ După ce episcopiĭ nostri „până în ziua de azĭ n'aŭ dat nicĭ cea mai mică esplicare, prin care să fi fost cât de puţin lămurită situaţia“, de cum va în conferenţele episcopescĭ de sub presidiul primateluĭ va fi fost vorbă „de un congres deosebit al Românilor uniţĭ, care să se întrunéscă după congresul catolic maghiar“, „Gazeta“ conchide: „Sîntem nevoiţĭ decĭ a presupune, că afirmările luĭ „Magyar Állam“ n'aŭ nicĭ o basă, că nimic nu s'a stabilit cu privire la dreptul de autonomie al bisericiĭ române unite, căcĭ în casul acesta trebuia să se amintéscă de acéstă stabilire şi în cuprinsul preaînaltelor resoluţiuni. Sîntem siliţĭ a crede, că jocul de la 1871 se repetă literalmente, şi că tóte se pun în mişcare de acum pentru a ademeni pe Românii uniţĭ, ca să între în Congresul catolic şi să se declare ast fel ca parte constitutivă a bisericiĭ maghiare istorice. — Sperăm însĕ că în faţa pericoluluĭ celuĭ mare şi amenințător, archireiĭ nostri, în frunte cu Mitropolitul, vor sci să apere împreună cu credincioşiĭ, cu tótă energia şi cu tot devotamentul, independenţa si caractĕrul naţional al bisericiĭ române unite!“

Frumóse enunţărĭ întru adevĕr! Numaĭ cât ele nu prea consună cu talnica conferenţă ţinută de unăzĭ în Cluş.

„Gazeta“ e surprinsă, că „se găsesce o fóe bisericéscă română, care să reproducă fără de nicĭ o observare un ast fel de product al tacticeĭ şoviniste ziaristice. ce militézĕ pentru interesele bisericiĭ maghiare istorice“. Face imputare acesteĭ foĭ, adecă „Unirii“, că nu şi-a „dat cât de puţină silinţă a desluşi ea însă-şĭ pe credincioşiĭ bisericiĭ române unite asupra cestiunilor, ce ziarul catolic maghiar află de lipsă a le suleva pentru a-şĭ ajunge scopul sĕŭ“.

Dar grabnică mai póte fi „Gazeta“ şi la bĕtrâneţe! Încă nicĭ acum nu s'a convins despre aceea, că graba strică trĕba. Dór ar puté să scie din esperinţa sa cea mai amară, că „Unirea“ nu scrie „de-a rostul“, ci mai întâiŭ îşĭ cumpĕnesce părerea şi numaĭ după aceea o publică.

„Tribuna“ în numĕrul sĕŭ din 8 a c. scrie:

„*Pentru autonomie.* Chestiunea autonomieĭ bisericiĭ române greco-catolice începe a eşi tot mai mult la ivélă, şi pretinde din ce în ce tot mai multă atenţiune.

„E vorba de o mişcare mare a mirenilor, credincioşĭ aĭ acesteĭ biserici, pentru care mişcare s'aŭ făcut deja uniĭ paşĭ pregătitorĭ. Nu cunóscem încă nicĭ cele făcute, nicĭ direcţiunea celor ce se vor face, saŭ se intenţionéză a se face. Dar una o credem neclintit: atât poporul credincios, cât şi clerul bisericiĭ române unite are acela-şĭ scop, aceea-şĭ ţintă, — eluptarea autonomieĭ bisericiĭ lor, deosebit de orĭ ce altă biserică. Acest punct de vedere e şi legitim, şi corect şi necesar, ca să fie dedus în tóte acţiunile pentru autonomie.

„Până ce vom fi în posiţie de a cunósce mai bine, mai de aprópe toţi paşiĭ, ce s'aŭ făcut, saŭ se vor face, păstrăm binevoitórea reservă de până acum.“

Sf. Rusaliĭ şi „Revista Orăştieĭ“. — Pe cum se scie, pe ziua de sf. Rusaliĭ e convocată la Orăştie adunarea generală a *Societăţiĭ pentru fond. teatruluĭ român.* În dorinţa de a vedé adunată multă lume în Orăştie, redactoriĭ de la „Revista“ emit următórele ideĭ păgâne:

„Că serbarea e pusă tocmaĭ pe *ziua de Rusalii, nu se cade nici pe cel mai bun creştin.* Va puté pentru asta şi *preotul să alerge la Orăştie,* căcĭ sciind ómeniĭ, că e vorbă de o adunare românéscă, de care numaĭ rar ni-se dă, să putem avé, *aŭ chiar să se bucure,* că şi preotul lor arată interes pentru ea *mergênd,* să ĭea parte, şi *dă pildă poporuluĭ,* că atuncĭ când de *cause naţionale* e vorba, şi când glasul *maicĭ naţiuni* ne chémă, *trebue să lăsăm totul* şi să alergăm acolo, pentru a ne pune puterile şi minţile întru spriginirea eĭ!

„Dorim, ca *strălucite dovedi de acest fel* să putem vesti, că s'aŭ dat de poporul nostru şi cărturariĭ luĭ în aceste părţi, din prilejul, ce ni-se îmbie pe Dumineca viitóre la Orăştie!“

Se înţelege, că pe „creştiniĭ ceĭ buni“ de talia celuĭ ce le-a scris acestea n'aŭ să-ĭ geneze lipsa preotuluĭ de la altariul Domnuluĭ chiar în ziua Sf. Rusaliĭ, dar va scandalisa pe creştiniĭ ceĭ alalţĭ, carĭ nu pricep în de ajuns, cum de se află ómeni „cuminţi“, (spun uniĭ, că chiar clericĭ gr. or.,) carĭ pot sfătui preoţilor, să lase pe Dumnezeŭ chiar şi să alerge la „comedie“ în Orăştie.

Lucrul acesta de alt mintrea e cam simptomatic pe la noĭ. Şi apoĭ să ne mai ajute Dumnezeŭ, ca să ne mérgă mai bine? Ba să fim prea îndestuliţĭ cu sórtea, carea ne apasă, căcĭ şi asta avem să o mulţămim numaĭ îndelungiĭ răbdărĭ a luĭ Dumnezeŭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Preoţimea catolică din Budapesta a ţinut Duminecă o conferenţă, în care a discutat cualificaţiunea canonică a congresuluĭ autonomic. Tot o dată s'a hotărît de a recerca pe credincioşiĭ catolicĭ să voteze numaĭ pentru aceĭ candidaţi, carĭ vor declara solemn şi în scris înaintea parochuluĭ şi a dóuĕ mărturiĭ că nu aparţin nicĭ uneĭ societăţi francmasonice şi nicĭ nu vor întra în o atare societate. Pentru congresul bisericesc al Ştiriei ziua de alegere e fixată pe 22 Iuniŭ.

Foile aduc scirea, că archiepiscopul de Agram Dr Posilovicĭ a fost chemat la Monarchul în Viena ad audiendum verbum din causă, că la ultimele alegerĭ dietale preoţimea cu fórte puţine escepţiunĭ a votat cu oposiţia. Banul s'a tânguit despre acésta Maiestăţiĭ Sale, care a chemat la rĕspundere pe înaltul prelat. E cunoscut, că banul Khuen-Hédervárу în casa magnaţilor a votat legile bisericescĭ pentru Ungaria; acum el ar voi, să le întroducă şi în Croaţia. Preoţimea conscie de sine se opune plănuitelor reforme, şi archiepiscopul va fi avut ocasiune, să convingă şi pe Maiestatea Sa, că poporul Croat voesce a rĕmâné credincios bisericiĭ.

Roma.

Sfinţia Sa în 4 a c. a primit în audienţă pe regele de Siam cu suita luĭ după ceremonialul obicĭnuit la primirea domnitorilor acatolicĭ. Regele a plecat la Vatican de la legaţiunea siameză, éră nu de la curtea regală italiană, unde era óspe.

La iubileul de incoronare al regineĭ Victoria de Anglia, Sfinţia Sa va fi representat prin un delegat special, care va duce iubilanteĭ o scrisóre autografă a Papeĭ.

Rusia.

Spiritul conciliant şi simţul de dreptate al ţaruluĭ Nicolae II se mani-

---

În epistola regeluĭ *Matia* de dto Budae sabbato proximo ante dominicam Laetare 1479 se amintesce Mitropolitul *Iovanychik,* la rugarea căruia preoţiĭ românĭ *„graecam fidem tenentes“* se absólvă de la solvirea *„quaruncumque taxarum ordinariarum quam extraordinariarum“.*

Ĕră în scrisórea regeluĭ Vladislaŭ II dtto Cassoviae 14 die mensis Maii 1494 cu provocare la literele Patriarchuluĭ *Antoniŭ* din Constantinopol (1391), referitóre la întemeiarea mănăstiriĭ S. Michail din *Peri* cttul Maramurĕş, se ezice, că priorul aceleĭ mănăstiriĭ Episcopuluĭ de Muncaciŭ să-ĭ prestea *„sui ordinis reverentiam“,* ĕră *Archiepiscopuluĭ de Transilvania „subiectionem* et *obedientiam“.*

Aci trebue să reflectez la părerea întortocată a istoriculuĭ *Pesty Frigyes,* care cu puterea ar vré să dovedéscă, că Românii din Ungaria şi Transilvania până la finea véculuĭ al XV-lea nu aŭ avut organisaţiune ierarchică, nicĭ episcopie.

Din îndemnul, că în scrisórea citată a regeluĭ Matia *Ivanychik* se numesce Mitropolitul *Nandoralbens,* numitul istoric afirmă, că sub acela este de a se înţelege cel din *Bĕlgradul Sĕrbieĭ.*

E drept, că sub regele Matia Bĕlgradul Sĕrbieĭ era în stăpânia Ungarieĭ, dară acolo n'a fost *Archiepiscopie nicĭ catolică nicĭ schismatică.* Episcopul catolic de acolo era supus mitropolituluĭ din Calocea, şi într'un document din 1484 episcopul Petru de acolo se numesce *sufraganul episcopuluĭ din Veszprém.* [1]) Şi óre ţinutu-s'a vre o dată Maramurĕşul orĭ Transilvania de Sĕrbia? Nicĭ când. Din contră, Maramurĕşul în privinţă bisericéscă se ţinea încă din vécul al 13-lea de ĭurisdicţiunea episcopuluĭ catolic din Transilvania. Regele *Andreiŭ III* cu d. Budae V-a feria ante festum Cathedrae B. Petri 1299 ţinutul Maramurĕşuluĭ îl judecă ca aparţinĕtor ĭurisdicţiuniĭ Episcopuluĭ transilvan *„Terram Maramorus esse et fuisse intra limites et terminos dioecesis Transilvaniae.“*

Cérta ĭurisdicţională preste Maramurĕş între episcopul transilvan şi cel din Agria nu a încetat nicĭ după decisiunea regéscă mai înainte citată, ci s'a continuat până la finea véculuĭ al 14-lea.

A fară de acésta când la 1463, după mórtea principeluĭ Sĕrbieĭ, regele Matia pune de principe pe *Tornaseviciŭ,* acestuia nicĭ bisericesce, nicĭ politicesce nu-ĭ supune nimic din Ungaria.

Dacă mitropolitul *Ivanychik* (Ĭoaniţiŭ) de la *Nandoralbă* nu este identic cu mitropolitul român de rit oriental din Transilvania, de unde a rĕsărit după 15 anĭ (1479—1494) *Archiepiscopul de Transilvania?* Când şi din ce causă se va fi întemeiat acéstă archiepiscopie, carea cuget că drept pentru aceea se numesce de *„Transilvania“,* pentru că reşedinţa-ĭ l-a fost în *Alba Iulia* saŭ în *Bĕlgradul Transilvanieĭ?*

(Va urma.)

---

[1]) Pesty »Szörény v. megye Tört. p. 331.

festă şi în cestiunile privitóre la situaţia bisericiĭ catolice din Rusia. Deja de treĭ anĭ sînt vacante 7 scaune episcopescĭ; în urma insistinţeĭ Scaunuluĭ Apostolic regimul rusesc a presentat persóne acceptabile la umplerea acelor scaune. Brevele papale de denumire se aştéptă în zilele acestea. Întrevenirii personale a ţaruluĭ e de a se mulţămi şi aceea, că Rutenilor uniţi li-se concede deprinderea cultuluĭ divin public. Pentru acéstă faptă, pe cum e informat „Pol. Corr.", Papa s'a vĕdut îndemnat a mulţămi în deosebĭ ţaruluĭ.

- Revistă politică.

Afaceri interne.

În 8 a c. a fost a 30-a aniversară a incoronăriĭ Domnitoriuluĭ ca Rege al Ungarieĭ. Aniversara nu s'a serbat cu pompa, ce se aştepta.

De la presentarea proiectelor militare în cóce éră se ventiléză în presă cestia fusiuniĭ Apponyiştilor cu guvernamentaliĭ, după ce divergenţe principiale între eĭ nu maĭ sînt. E însă prea mare ambiţia de o parte şi pofta de a domni singurĭ de altă parte. De aci urméză, că fusiunea nu se va realisa în curênd.

După ce pertractările cu Austriacii în cestiunea cuoteĭ şi a pactuluĭ vamal nu aŭ condus la scop, e fórte probabil, că raporturile actuale vor rĕmâné ca provisorie şi pe anul următor.

Ministrul de finanţe Lukács a presentat în şedinţa dietală din 4 a c. dóuĕ proiecte de legĭ, prin carĭ cere prolungirea dispoziţiilor din articlul de lege XIX din 1887 despre darea pe cluluĭ XXV din 1888 despre darea pe producerea de spirituóse. Aceste proiecte pregătesc calea provisoriuluĭ.

Dieta se ocupă tot de desbaterea generală a proiectuluĭ de lege despre procedura în afaceri criminale. Guvernul a declarat, că ţine la proiectul presentat. Oposiţia vede în proiect, maĭ ales în §. 16, un atentat asupra libertăţiĭ şi pentru aceea lucră, ca proiectul aşa, cum e, să nu devină lege. Mijlocul, la care recurge oposiţia, este obstrucţia, care constă în aceea, că deputaţiĭ oposiţionalĭ aŭ să ţină discursurĭ lungĭ, să presenteze proiecte de resoluţiune nóuĕ şi să céră votare nominală asupra lor. Guvernamentaliĭ privesc în planul oposiţieĭ degradarea parlamentarismuluĭ, care eĭ sînt gata a-l apĕra.

Turcia.

Pertractările pentru închiarea păciĭ decurg şi acum încet. Greciĭ impacienţi pun la cale memorande despre crudimile Turcilor în Tesalia. Turciĭ la rîndul lor publică manifeste, prin carĭ poporaţiunea din Tesalia cere anexarea lor la imperiul turcesc. Că Albaneziĭ şi Româniĭ trag maĭ tare spre Turcia, nu ne cuprinde mirare. Greciĭ îĭ apasă ca şi Turciĭ şi pe lângă aceea prin ierarchia lor maĭ cércă, să-ĭ şi greciseze.

Se anunţă, că ambasadorul Angliei ar avé instrucţiunea de a se opune la orĭ ce estindere a imperiuluĭ turcesc.

Corespondinţe.

Din depărtare la 8 Iuniŭ 1897.

Stimate Domnule Redactor!

Cestiunea de mare importanţă a autonomieĭ bisericiĭ catolice din regatul Ungarieĭ este la ordinea zileĭ. Consimţim cu stimata Redacţiune şi credem a nimeri convicţia generală, când afirmăm, că acésta pentru biserica şi provinţa nóstră bisericésca e o cestiune vitală, a căreĭ resolvare bună şi drépţă în consecuenţele sale ar avé o deosebită însemnătate.

Eĭ bine! Şi étă, că drept din acéstă causă, pe cât de bună impresiune a făcut asupra cleruluĭ resoluţiunea firmă, ce respiră din cele desfăşurate în nrul 21 al „Uniriĭ" referitóre la aceea-şĭ autonomie, pe atâta ne simţiserăm indignaţi, când în fóea „Magyar Állam", ce se geréză de eminent catolică şi a sta în legăturĭ maĭ intime cu cercurile episcopatelor de rit latin, în primul sĕŭ din 1 Iuniŭ sub titulul „Dissidens katholikusok", publicat făr de comentar şi în nrul 23 al „Uniriĭ", ceĭ aparţinĕtorĭ la biserica gr. cat. română sînt timbraţi de *catolicĭ rĕsvrătitorĭ*.

Şi óre pentru ce? Dóră pentru că eĭ lucră în contra intereselor, atacă drepturile orĭ se rĕsvrătesc în contra dispoziţiilor nealienabile şi nestrămutate ale bisericiĭ? Orĭ dóră pentru că dând mâna cu vrăşmaşiĭ de orĭ ce clasă aĭ bisericiĭ ar lucra la nerealisarea autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria? Orĭ dóră pentru că Româniĭ uniţi ar voi, să-şĭ stabiléscă autonomia bisericiĭ, respective a provinţeĭ mitropolitane unite à conto şi cu păgubirea autonomieĭ intenţionate a bisericiĭ catolice de rit latin din ţară? Ba nu, ci din următórea causă de tot simplă şi neînsemnată:

Domniĭ de în numita fóe primind scire despre conferinţa, ce se zice, că s'a ţinut în Cluş nu de uniĭ fruntaşĭ gr. cat. mireni ca credincioşĭ singuraticĭ, ci ca delegaţi aĭ episcopilor, dieceselor române unite ale provinţeĭ mitropolitane(?), carĭ arĭ fi hotărît a se abstinĕ de la participarea la congresul organisătoriŭ al autonomieĭ, reîmprospetă cele trecute şi sevârşite prin aleşiĭ provinţeĭ mitropolitane pentru congresul catolic din 1870. Şi apoĭ ţine-te la lecţiĭ şi la sfaturĭ necerute şi neîntemeiate!

Nu ne putem mărgini la atâta, ca să zicem numaĭ, că ne mirăm de uşurătatea, cu care fóea aceea tractéză cestiunea autonomieĭ cu privire la biserica nóstră, ci simţul nostru de fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ catolice ni-se revoltéză, când étă numaĭ ca din senin sîntem timbraţi de credincioşĭ *„dissidenţi, rĕsvrătitorĭ"*.

Să nu ni-se îea deci în nume de rĕŭ, când noĭ protestăm solemn în contra acesteĭ caracterisărĭ şi o respingem cu indignare drept asupra celor de la „Magyar Állam" şi asupra celor ce simţesc una cu dînşiĭ şi le zicem: „Măturaţi înaintea uşilor vóstre!"

Da, dlor de la „Magyar Állam", judecaţi numaĭ cu sinceritate şi apoĭ spuneţi-ne:

1) Óre nu preoţimea şi poporul bisericiĭ nóstre, fie, dacă vĕ place, şi naţionale, óre nu preoţimea şi poporul bisericiĭ nóstre aŭ inaugurat şi aŭ ţinut adunărĭ poporale şi conferinţe, unde nebăgând în samă starea sa precarie politică aŭ protestat în faţa ţĕriĭ în contra întroducerii legilor bisericescĭ-politice, carĭ, după cum înşi-vĕ recunósceţi, atacă principiile esenţiale ale catolicismuluĭ?

Şi când noĭ le făceam acestea, o parte bună a cleruluĭ vostru s'a retras murmurând, făr de a se opune făţiş şi cu bărbăţie, pe când partea cea maĭ însemnată a inteligenţeĭ vóstre catolice orĭ a poftit drecte legile orĭ a conlucrat la crearea lor. Óre între episcopiĭ nostri şi nu între aĭ vostri s'aŭ găsit de aceia, carĭ dacă n'aŭ interzis atarĭ protestărĭ solemne, dar totuşĭ le-aŭ declarat de superflue? Şi totuşĭ noĭ sintem catolicĭ dissidenţĭ şi rĕĭ?

2) Noĭ cu multă jertfă apĕrăm şi susţinem caractĕrul creştinesc-catolic al şcolilor nóstre mediĭ şi poporale, şi étă totuşĭ noĭ sîntem catolicĭ rĕsvrătitorĭ, pe când aĭ vostri, carĭ fie din principiŭ şovinistic, fie din nepăsare, fără multă mustrare de consciinţă aŭ cedat şi cedéză până în ziua de azĭ atât în oraşe cât şi la sate şcolile vóstre confesionale în mâna statuluĭ orĭ în a comunelor, pe când bine vedeţĭ, că statul e făr de religiune şi se arată întru tóte a fi inimic al consolidăriĭ catolicismuluĭ.

3) Orĭ nu uniĭ confraţĭ aĭ vostri, chiar şi preoţĭ şi — horrendum dictu! — chiar şi episcopĭ, aŭ fost aceia, carĭ cu diferite ocasiunĭ, când representanţiĭ nostri în dietă orĭ în congregaţiunĭ şĭ-aŭ ridicat glasul întru apĕrarea caractĕruluĭ creştinesc al şcolilor, ne cum să fie părtinit silinţele ómenilor nostri, dar aŭ tăcut tăcerea câneluĭ, carele — după zisa Scripturiĭ — nu scie să latre, ba aŭ chiar votat cu ceĭ ce voiaŭ înfiinţarea de şcolĭ comunale şi de stat şi în interesul uneĭ ideĭ utopice voiaŭ să supună şcolile confesionale atotputinţeĭ statuluĭ?

Am puté să continuăm a arĕta, unde sînt catolicĭĭ dissidenţĭ. Dar de astă dată maĭ relevăm încă numaĭ un singur cas.

În anul trecut în biserica universităţiĭ din Budapesta spre săturarea sovinismuluĭ naţional şi în bună parte anticatolic se celebrase s. liturgie de rit grecesc într'o limbă liturgică neadmisă, neaprobată de S. Scaun Apostolic.

Şi ce să vedĭ? Óre nu corul profesoral teologic de la aceea-şĭ universitate s'a presentat în mod solemn şi demonstrativ la liturgia aceea şi prin acésta spre zădărnicirea principiilor maĭ înalte eclesiastice ale bisericiĭ catolice s'a făcut instrument de demonstrare în contra Scaunuluĭ Apostolic? Arĕtaţi-ne, când a observat clerul orĭ poporul bisericiĭ nóstre o atare procedură demonstrativă? Şi totuşĭ noĭ sîntem dissidenţĭ, ér voĭ credincioşĭ? Profesoriĭ şi inteligenţiĭ vostri se opun indirecte, critică dispoziţiile S. Scaun Apostolic. Noĭ din contră, biserica nóstră în acela-şĭ S. Scaun venerézĕ razimul sĕŭ puternic fiind convinsă, că el în guvernarea s. bisericĭ nu e condus de principiile unilaterale exclusiviste naţionale, ci de o prudinţă părintéscă înaltă, de principiile catolicismuluĭ adevĕrat, în cadrul cărora încap naţiunile, naţionalităţile cu caractĕr naţional şi bisericesc propriŭ. Şi étă totuşĭ voĭ ne timbraţi pe noĭ dissidenţĭ, ér pe voĭ înşi-vĕ vĕ numiţĭ catolicĭ buniĭ, credincioşĭ?

Nu, dlor de la „Magyar Állam", nu la noĭ să cercaţĭ catolicĭ dissidenţĭ, ci priviţĭ în jur de voĭ şi apoĭ spuneţi-ne, că în marele numĕr al poporaţiuniĭ catolice de rit latin din Ungaria carea este proporţia catotolicilor inteligenţĭ adevăraţĭ şi a celor dissidenţĭ? Cetiţĭ numaĭ bine circularul Eminenţeĭ Sale Primateluĭ ţĕriĭ dat în causa autonomieĭ, şi apoĭ de aveţĭ simţ de dreptate şi sinceritate, va trebui să recunósceţĭ, că — durere

— în sinul vostru sînt a se cerca acei catolici de caracter numai matricular, cari pe cum în 1870, așa și acum adăpați cu principii calviniste și francmasonice se nevoesc a vĕ da o autonomie de calibrul principiilor sale.

Noi așa scim și așa sîntem convinși, că scopul autonomiei și a tótă mișcarea pentru buna resolvire a aceleia este și trebue să fie întărirea catolicismului în țară.

Sînteți de acord cu noi? Ei bine! atunci însĕ, dacă tendențele vóstre sînt sincere, trebue să judecați cestiunea din punctul de vedere al marilor interese catolice, al dreptății și al ecuității, trebue ca înși-vĕ să urmați acele principii întru resolvirea autonomiei, trebue să studiați fără de șovinism constituția, drepturile, posiția, chemarea specială a bisericii și provinței bisericesci române unite, garantate tóte prin S. Scaun Apostolic și prin legile țĕrii. Și provința nóstră bisericéscă să nu o priviți și să nu o numiți o parte întregitóre a bisericii unguresci istorice, ci da, priviți-o de parte întregitóre a bisericii universale cu menirea de a representa, susține și întări între Români notele bisericii lui Christos și dintre acestea mai pe sus de tóte unitatea și catolicitatea.

Nu semănați dissidență între noi, ci o stirpiți din mijlocul vostru, căci aveți să sciți, că prin procedura vóstră cuprinsă în articulul citat vrĕnd nevrĕnd îngreunați posițiunea archiereilor bisericii nóstre, ne confundați pe noi și contribuiți la opera acelora, cari țintesc nu la întărirea, ci la slăbirea și nimicirea catolicismului. — **Unitul.** —

Convocarea.

Conferințeĭ generale

în causa autonomieĭ.

Primim convocarea la o conferință generală în causa autonomieĭ, carea o publicăm mai la vale în tótă estensiunea.

Conferința acésta am signalat-o în primul numĕruluĭ nostru din urmă. Părerea atunci esprimată o susținem și acum.

Constatăm din nou, că conferința *se convócă numai de lăici, fără de nici o înțelegere cu episcopatul nostru ori cu cercurile normative ale clerului nostru.*

Constatăm, că episcopatul bisericii nóstre *încă n'a luat posiție, dar nici n'a avut timpul fisic de a lua posiție față de convocarea congresului autonomic al bisericii catolice din Ungaria.*

Constatăm în fine, că după scirile, ce le avem, *în tóte diecesele nóstre obiectul preocupării principale îl formézĕ cestiunea autonomieĭ, după ce însu-și Primatele a cerut părerea episcopatului nostru, și că în timpul cel mai scurt se póte spera, că episcopatul într'o conferință își va marca posiția sa.* Din a nóstră parte cu dor dorim cât mai grabnica întrunire a acesteĭ conferințe, ca să scim, de ce să ne ținem.

Am ținut, să constatăm aceste pentru înși-și domnii convocători și în al doilea loc pentru ceĭ ce vor să participe la conferința numită. În special am ținut, să constatăm lucrurile acestea pentru membrii clerului, cari se vor înfățișa.

În convocător se chĕmă la participare credincioși cât mai mulți din parochii și protopopiate. Asta ar însemna, că participarea s'ar face prin delegații. E limpede, că o ast fel de representare prin delegații parochiilor și protopopiatelor nu e admisibilă, când convocarea pornesce de la persóne private și din inițiativă privată. Prin urmare cine participă, se representă pe sine singur și póte că pe acelea persóne private, cari l-au împuternicit, ca să le represinte; corporațiuni bisericesci însĕ nime nu póte representa.

Atâta spre orientare, ca aceea, ce se face, să fie corect făcut, și tot, ce vom întreprinde, să fie demn de causa mare, căreia servim.

Încolo dorim succes conferinței, dorim, ca tóte conclusele ast fel să fie concipiate, în cât fală să aducă nu numai celor ce le-au adus, ci bisericii și némuluĭ nostru întreg, ca nu cumva prin frase nesocotite să înstrăinăm supremul factor bisericesc, Scaunul Apostolic al Romeĭ, de la care singur putem să sperăm în cele din urmă mântuirea nóstră.

Observăm aici, că în tipografia A. Mureșianu din Brașov a apărut o broșură sub titlul „Autonomia catolică din Ungaria, și pericolul, ce amenință printr'însa independența mitropolieĭ greco-unite de Alba-Iulia și esistința bisericii greco-unite române.“ Broșura cuprinde felurite date de folos, însĕ nimica nou, ce nu s'ar fi zis mai bine în manifestul din 1893.

Étă convocarea:

În fața stăruințelor, ce au de scop organisarea autonomieĭ acelor biserici din țara, care din vre-o causă, saŭ alta nu și-au putut-o încă organisa pe basa independenței lor; ér mai ales în fața faptului, că tocmai în zilele din urmă s'a pus în lucrare definitiva regulare a autonomieĭ bisericii romano-catolice și în acela-și timp și a autonomieĭ bisericii naționale sêrbesci gr. or. din Ungaria, sînt mai mult ca legitime dorințele și îngrijirile, ce au cuprins tóte păturile bisericii române unite privitor la organisarea proprieĭ sale autonomii.

Dorințele se concentrézĕ în vechile nisuințe și stăruințe ale Românilor uniți de a vedé și eĭ o dată organisată autonomia deosebită a Provinței mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, a căreia independență este recunoscută nu numai de Sfîntul Scaun Apostolic, ci este inarticulată și în legi prin art. XXXIX din anul 1868.

Îngrijirile însĕ s'au născut și se nasc prin faptul, că organisațiunii de sine stătătóre a autonomieĭ bisericii nóstre i-se pun un numai pedeci, dar se lucrézĕ chiar direct pentru paralisarea eĭ. Dovadă acțiunea desfășurată în anii 1870—71 de către primul „Congres catolic“ de atunci, conchemat la Budapesta, care prin statutul elaborat, dar neacceptat de către Maiestatea Sa, a amenințat direct independența bisericii nóstre române unite, pe cum și interesele deosebite și adevĕrate ale Provinței nóstre mitropolitane. Dovadă și faptul că, cu tóte reclamațiunile și protestările clerului și poporului acesteĭ provințe, până acum nu s'a făcut încă nimic pentru împlinirea vechiului sĕu postulat.

La acéstă stare de lucruri se mai adauge, că pe temeiul preaînaltelor resoluțiuni din 29 Noemvrie 1895 și din 14 Maiŭ 1897, dispunêndu-se convocarea în timp de șese luni a unuĭ nou Congres catolic organisator, s'a determinat tot o dată, ca acest Congres să se constitue pe basa regamentului electoral aprobat prin preaînalta resoluțiune de la 25 Octomvrie 1869. prin care alăturea cu credincioșii romano-catolici se invită la lucrările lui și la „organisarea autonomieĭ catolice din Ungaria“ și credincioșii Provinței nóstre mitropolitane greco-catolice. S'a mai determinat. că la organisarea acesteĭ autonomii să se ĭea de basă tocmai amintitul proiect de statut elaborat de Congresul catolic în 1870—71.

În fața acestor împrejurări și fapte, a sosit momentul suprem, ca credincioșii Provinței nóstre mitropolitane române greco-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, să facă tot, ce cere de la eĭ marea causă a salvării și promovării intereselor bisericii nóstre.

Este neapĕrat de lipsă, ca eĭ să-și preciseze atitudinea față de Congresul catolic organisator, ce este în ajun a se conchema. și față de proiectata organisare a autonomieĭ catolice. Dar este mai pe sus de tóte necesar. ca amĕsurat canónelor în vigóre ale bisericii orientale, în conformitate cu instituirea, esistența, dreptul și caractĕrul individual bisericesc-național al acesteĭ Provințe mitropolitane. credincioșii eĭ să-și esprime vederile, dorințele și să-și formuleze din nou postulatele privitor la organisarea cât mai grabnică a autonomieĭ eĭ deosebite.

Basați pe aceste considerațiuni, în urma uneĭ consultări prealabile pentru discutarea cestiunilor amintite, venim cu iubire frățéscă *a invita pe credincioșii greco-catolici* (preoți și mireni) din întréga nóstră Provință mitropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș, atât pe cei din Archidiecesa Blașuluĭ, cât și pe cei din Diecesele sufragane de Oradea-mare; Lugoș și Gherla,

o conferință generală,

ce se va ține în biserica greco-catolică din Cluș în 29 Iunie st. n. a. c. la 10 a. m., și eventual în zilele următóre.

Dorința nóstră este și interesul causeĭ pretinde, ca la acéstă conferință să ĭea parte cât mai mulți din tóte parochiile și protopopiatele amintitelor patru diecese, care constituesc Provința nóstră mitropolitană.

Cluș, în 18 Maiŭ st. n. 1897.

Alesandru Bohățel, căpitan suprem al fostuluĭ district Năsĕud, în pensiune, membru fundator al Associațiunii Transilvane și proprietar în Cluș. — *Andreiŭ Cosma*, advocat, director esecutiv al Inst. de credit „Silvania“ și mare proprietar în Șimleŭ. — *Dr. Amos Frâncu*, advocat în Sibiŭ. — *Francisc Hossu-Longin*, advocat și proprietar în Deva. — *Dr. Goorgiŭ Ilea*, advocat în Cluș. — *Dr. Aurel Isac*, advocat și proprietar în Cluș. — *Dr. Ioan Mihalyi* de Apșa, advocat, protofisc comitatens și proprietar în Sigetul Marmației. — *Dr. Aurel Mureșanu*, proprietarul „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ în Brașov. — *Basiliu Podoba*, director esecutiv al Inst. de credit „Economul“ și proprietar în Cluș. — *Emeric Pop* de Basescĭ, advocat și proprietar în Cluș. — *Georgiŭ Pop* de Băsescĭ, membru fundator al Asociațiunii Transilvane, mare proprietar în Băsescĭ. — *Iosif Roman*, advocat și proprietar în Oradea-mare. — *Dionisiŭ Vajda*, mare proprietar în Olpret. — *Iosif Vulcan*, membru al Academieĭ Române, redactorul „Familieĭ“ și proprietar în Oradea-mare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

c) În contrast cu ceĭ osîndiți, carĭ sînt osebiți pe vecie de Christos și nu sînt mai mult capabilĭ de a primi nicĭ un efect de grație, *„spiritele drepților desevârșiți“* în ceriŭ sînt împreunați cu el în chipul cel mai intim și *nu mai aŭ lipsă de nicĭ un ajutoriŭ de grație.* Fericiții locuesc în pămîntul celor viĭ, unde sînt scutiți de orĭ ce rĕŭ și poșed pe deplin tóte bunurile Domnuluĭ. Din acestea se vede limpede, pentru ce *sfînta jertfă liturgică nicĭ o dată nu se aduce în sens propriŭ pentru ceĭ fericiți.* Eĭ sînt liberĭ de orĭ ce vină și pedépsă; de aceea jertfa liturgică nu póte să se aducă pentru eĭ ca jertfă de espiare. Gloria lor esențială încă nu póte să mai créscă, ci rĕmâne neschimbată aceea-și. De aceea s. liturgie cel puțin în privința acésta adecă pentru a le dobîndi înmulțirea glorieĭ esențiale, nu se póte celebra pentru eĭ nicĭ ca jertfă de cerere. Dară de și jertfa eucharistică nu se póte aduce nicĭ sfinților și nicĭ pentru sfinți, aducerea eĭ totuși servesce în multe chipurĭ spre onórea și bucuria lor.

Întru cât jertfa liturgică e *jertfă de adorare și de mulțămită,* ea *póte să se aducă în óre care sens pentru eĭ,* adecă pentru a preamări în numele lor pe Dumnezeŭ și pentru a-ĭ mulțămi pentru darurile graței și glorieĭ, carĭ li-le-a dăruit în mĕsură așa de îmbelșugată. Acest lucru face sfinților multă bucurie; căcĭ jertfa acésta pentru Dumnezeŭ e o laudă mai glorióșă și o mulțămită mai bună, de cât cântarea de laudă a lor și a îngerilor, și prin urmare aducerea eĭ e un mijloc, prin care noĭ conform dorinței lor putem să prestăm luĭ Dumnezeŭ o glorificare tot mai mare. — Sfinții se bucură a fără de aceea, pentru că chiar grațiile și vîrtuțile lor, faptele și minunile lor, luptele și învingerile lor ne daŭ prilej și material noŭ, pentru ca prin celebrarea sfinteĭ jertfe eucharistice să preamărim și să onorăm pe Dumnezeŭ dăruitoriul a tótă sfințenia și fericirea.

Ca jertfă de cerere sfînta liturgie póte să se celebreze *cu [illegible] preamărirea mai mare a sfinților pe pămînt.*

În acest chip însĕ jertfim nu întru atâta pentru sfinți, cărora crescerea glorificării lor celeĭ esterne proprie nu le aduce nicĭ un folos, ci mai vîrtos pentru noĭ ómeniĭ, de óre ce prin acésta ne îmbogățim noĭ cu bunătățĭ spirituale. Rodul acela, care-l dăruesce Dumnezeŭ aci pentru aducerea jertfeĭ de cerere, sînt adecă grațiile acelea, prin carĭ credincioșiĭ se îndémnă și se înrîvnéză, ca să venereze, să cheme întru ajutoriŭ și să imiteze mai mult pe sfinții respectivĭ. Rĕspândirea cultuluĭ sfinților aduce ómenilor de pe pămînt binecuvîntare mare, éră fericiților din ceriŭ le face mare bucurie, de óre ce prin acésta se glorifică Preasfînta Treime, se afirméză comuniunea sfinților, se potentéză viața bisericéscă și se înaintéză mântuirea credincioșilor.

Efectele acestea, carĭ liturgia póte să le aibă referitoriŭ la sfinții din ceriŭ, adecă spre onórea și bucuria lor, resultă simplaminte din aceea, că acțiunea sacrificială se sevârșesce cu intențiune corĕspundĕtóre. Dară biserica a împreunat cu substanța jertfeĭ un rit bogat, în care venerăriĭ sfinților i-se dă espresiune în diferite chipurĭ. Celebrarea aceea a jertfeĭ, în care se numesce numele, se cere întrepunerea lor și ni-se pune înaintea ochilor esemplul lor de vîrtute, în sine considerată e deja o glorificare mare pentru prietiniĭ clarificați aĭ luĭ Dumnezeŭ și fiiĭ fericiți aĭ bisericiĭ, — pentru sfinții ceriuluĭ. „În mânile nóstre e jertfa, și tóte staŭ gătite înaintea nóstră; de față sînt îngeriĭ, archangeliĭ, de față e Fiul luĭ Dumnezeŭ; cu atâta cutrĕmur sînt de față toți, sînt de față strigând, pe când toți tac. — Ce ți-se pare, că se aduce pentru martirĭ, pentru că eĭ se numesc în óra aceea? De și sînt martirĭ, chiar și pentru martirĭ e mare onóre, ca să se numéscă fiind de față Domnul, pe când se sevârșesce mórtea aceea, jertfa înfricoșată, taĭnele negrăite.“ [1]) Asta se adeverésce mai ales în liturgiile din sĕrbătorile sfinților. În rugăciunile acestor liturgiĭ pășesce pe primul plan rugăciunea mijlocitóre a sfîntuluĭ: „Întru onórea și amintirea sfîntuluĭ N., (a căruia este ziua,) și a tuturor sfinților, pentru ale cărora rugăciuni cercetéză-ne pe noĭ, Dumnezeule.“ După consacrare rugăciunea acésta mijlocitóre a sfîntuluĭ se aduce în legătura cea mai de aprópe cu jertfa, care se celebréză și întru onórea și amintirea luĭ: „Încă-ți aducem ție acest sacrificiŭ cuvîntătoriŭ — pentru sfîntul N., a căruia amintire facem, și pentru toți sfinții; cu ale cărora rugăciuni mântuesce-ne pe noĭ, Dumnezeule, și adu-ți a minte de toți ceĭ adurmiți întru sperarea învierĭi vieții de vecĭ, și-ĭ odihnesce pe dînșiĭ, unde strălucesce lumina feței tale.“ Ast fel ca temeiŭ al puterĭi, ce o are rugăciunea mijlocitóre a sfîntuluĭ, ni-se înfățișéză chiar jertfa aceea eucharistică, și asta se face cu drept cuvînt; dóră puterea rugăciuniĭ sale mijlocitóre pentru noĭ sfinții o primesc singur numaĭ din puterea luĭ Christos și a jertfeĭ luĭ. Căcĭ ceea ce sînt și pot sfiniĭ, aceea sînt și pot în puterea jertfeĭ luĭ Christos, carea se renoesce de-asupra altariuluĭ în chip necruntat. Eĭ în vîrtutea acesteĭ jertfe s'aŭ făcut sfinți și aŭ rĕmas sfinți până la capĕtul vieții sale; eĭ în vîrtutea acesteĭ jertfe s'aŭ învins pe sine înșiși, aŭ învins lumea și ĭadul; eĭ în vîrtutea acesteĭ jertfe aŭ întrat în gloria cerésca îmbogățiți cu merite, unde acuma se întrepun pentru noĭ; Dumnezeŭ în vîrtutea acesteĭ jertfe ascultă rugăciunea lor cea de întrepunere, și de aceea și încrederea nóstră, carea ne-o punem în meritele și întrepunerea lor, se întemeiéză pe vîrtutea acesteĭ jertfe. E decĭ lucru fórte potrivit, ca noĭ cu prilejul celebrăriĭ sfinteĭ jertfe să o și recunóscem și mărturisim acésta întru gloria luĭ Dumnezeŭ, întru lauda sfinților și spre mântuirea nóstră, și acésta o vom face așa, că rugăm pe Părintele ceresc, căruia i-se aduce jertfa, ca el în vîrtutea acesteĭ jertfe să ne împărtășéscă în întrepunerea sfinților și să ne dăruéscă atotputernicul sĕŭ scut avênd în vedere meritele, carĭ sfinții și-le-aŭ câștigat prin unirea sa cu jertfa acésta, și pentru rugăciunile lor, carĭ îșĭ aŭ puterea din jertfa acésta. O neîncredere față cu milostivirea luĭ Dumnezeŭ nu póte să însemne rugarea acésta. Dóră ea se întemeiéză pe jertfa iubiriĭ și milostiviriĭ luĭ celeĭ nemărginite. Dimpotrivă o rugare ca acésta servesce spre promovarea onoriĭ luĭ Christos. Printr'însa recunóscem adecă și mărturisim, că el în vîrtutea jertfeĭ sale a glorificat pe sfinți; mai de parte servesce ea și spre lauda sfinților, carĭ cu grația jertfeĭ luĭ Christos s'aŭ jertfit pentru Christos și de aceea împĕrătesc acum împreună cu el și se întrepun pentru noĭ. *Pe când sfinților din ceriuri le resultă deci din jertfa sfinteĭ Eucharistiĭ onóre și bucurie, pe atuncia pe sama nóstră a ómenilor, celor ce avem lipsă de ajutoriŭ, resultă tot felul de folos și avantaj spiritual.*

[1]) S. Ioan Crisost. hom. 21. in Act. Apost. n. 4.

Jertfa liturgică e centrul cultuluĭ catolic.

Mai restă, să arĕtăm cel puțin în trăsăturĭ generale locul central și momentositatea fundamentală, ce se cuvine jertfeĭ iturgice în biserica luĭ Christos, în instituția luĭ de mântuire și binecuvîntare. Într'aceea se va vedé, că ea pentru viața și activitatea bisericiĭ e de momentul cel mai mare.

1. Biserica e instituțiunea cea mare de mântuire, carea a întemeiat-o Christos pentru tótă lumea și tóte timpurile. Ea de aceea are sublima misiune de a continua și sevârși în decursul vécurilor opul de rĕscumpĕrare al luĭ Christos prin convertirea și mântuirea tuturor popórĕlor. Dumnezeŭ va, ca toți ómeniĭ prin biserică și în biserică să priméscă lumină și viață, „să se mântuéscă toți ómeniĭ și să vină la cunoscința adevĕruluĭ“ (I Tim. 2, 4). Spre acest scop rĕmâne Christos Domnul cu biserica sa; într'însa viéză și lucréză el neîncetat în tóte zilele până la capĕtul véculuĭ. În adevĕrătate și realitate sacramentală continuă Dumnezeŭ-Omul pe pămînt activitatea sa mijlocitóre neîncetat prin ministeriul bisericiĭ. *Pe cum a rĕscumpĕrat el omenimea mai vîrtos prin jertfa cea sângeróșă a crucii, așa esecutéză el opul rĕscumpĕrăriĭ în biserica sa mai vîrtos prin jertfa cea necruntată a sfinteĭ liturgiĭ, fiind acésta representarea substanțială și renoirea taĭnică a jertfeĭ de pe cruce, prin care s'a mântuit lumea. Tóte momentele lucrăriĭ de rĕscumpĕrare* sevârșite în chip obiectiv pe muntele căpĕținiĭ *se renoesc și se representă în chip taĭnic de-asupra altariuluĭ.* Asta se împlinesce deja și numaĭ prin sevârșirea jertfeĭ în actul de consacrare; în chip încă și mai intuitiv se împlinesce renoirea și representarea aceea în ritul bisericesc, cu care e împrejurată acțiunea sacrificială. S. liturgie representéză din dóuĕ puncte de vedere întrégă lucrarea de rĕscumpĕrare; în celebrarea sfinteĭ jertfe liturgice *își află adecă representare atât cele treĭ oficiĭ, cât și diferitele taĭne ale luĭ Christos.*

a) Christos a rĕscumpĕrat lumea prin aceea, că el ca *învĕțătoriŭ suprem* a vestit adevĕrurile de credință, ca *archiereŭ* a

efeptuit împăcarea dintre ceriu şi pământ şi ne-a meritat din nou bogăţiile graţieĭ, éră ca *împĕrat* dumnezeesc a întemeiat o împĕrăţie, carea adevĕrat că e în lumea acésta, dară nu e din lumea acésta, o împĕrăţie supranaturală a adevĕruluĭ, graţieĭ şi iubiriĭ, şi în împĕrăţia acésta împĕrăţesce el preste inimĭ. *Oficiul luĭ de învĕţătoriu, preot şi păstoriu îl deprinde acuma Christos neîncetat în sfînta jertfă liturgică pe tótă faţa pământuluĭ.* Pe cum s'a întîmplat şi în viaţa pământéscă a luĭ Christos, aşa păşesce şi în celebrarea eucharistică activitatea preoţéscă a Domnuluĭ pe primul plan: punctul central, punctul de culminare cel strălucit al liturgieĭ se cuprinde în canon, în care prin consacrare se sevârşesce propria acţiune sacrificială, carea ne mijlocesce espiare şi agraţiare. — Dară maĭ înainte de ce ar fi răbdat Christos pe cruce mórtea sacrificială, maĭ înainte a învĕţat el adevĕrul dumnezeesc cu cuvîntul şi cu fapta: de totuluĭ tot asemenea se întîmplă şi în jertfa liturgică: aci încă premerge oblaţiuniĭ o pregătire şi preserbare, în care se representă şi se repeţesce activitatea profetică a luĭ Christos, pentru ca să ne umplem de lumina şi înţelepciunea credinţeĭ. Căcĭ oficiul de învĕţătoriu al luĭ Isus Christos continuă a trăi şi umblă în jurul pământuluĭ împreună cu sfînta jertfă liturgică în serviţul omenimiĭ nesciutóre şi rătăcitóre. Aci în sfînta jertfă, în care Christos se înfăţişéză ca jertfa, carea a lăsat, ca pe altariul crucii să o mistuéscă chinurile morţiĭ, aci se înfăţişéză el şi ca învĕţătoriul dumnezeesc al ómenilor. Ca jertfă se ascunde sub formele pământescĭ ale pâniĭ şi vinuluĭ. Dară glasul luĭ e ascuns şi totuşĭ în tot de una de faţă sub glasul trimişilor luĭ în s. Scriptură: în Apostol şi în Evangelie. — În sfârşit pe cum Christos prin mórtea sa sacrificială a întrat în gloria sa, pe cum a întemeiat el de pe cruce împĕrăţia sa cea supranaturală şi stăpânia sa cea vecĭnică, aşa şi după sevârşirea acţiuniĭ de consacrare şi de jertfă urméză ca deplinire şi închiare a jertfeĭ liturgice sfînta cuminecare, prin care Christos ca împĕrat blând cuprinde inimile nóstre şi ca domn al păciĭ lărgesce şi întăresce în suflete împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ, stăpânia graţieĭ şi iubiriĭ.

b) Dacă considerăm lucrarea de rĕscumpĕrare aşa, pe cum s'a sevârşit în timp, adecă în începutul eĭ cel plin de graţie, în înaintarea eĭ cea plină de binecuvîntare şi în sfârşitul eĭ cel plin de glorie, ea şi din punctul acesta de vedere încă ni-se representă în celebrarea jertfeĭ eucharistice. Ea e adecă *o amintire vie a tuturor minunilor şi taĭnelor acelora, carĭ iubirea rĕscumpĕrătóre a treĭ-unuluĭ Dumnezeŭ le-a lucrat spre mântuirea ómenilor.* Taĭnele cele pline de bucurie, de durere şi de glorie ale întromeniriĭ, vieţiĭ, morţiĭ şi preamăririĭ Mântuitoriuluĭ se înfăţişéză ochiuluĭ credinţeĭ în celebrarea s. liturgiĭ. Şi despre înfăţişarea Domnuluĭ spre jertfa cea necruntată de-asupra altariuluĭ încă sună cuvîntul profetuluĭ: „Étă Mântuitoriul tĕŭ vine avênd plata sa cu sine, şi lucrul sĕŭ înaintea feţeĭ sale“ (Isaie 62, 11). Aşa e întru adevĕr, Dumnezeŭ-Omul vine pe altariŭ, pentru ca să se jertféscă pentru noĭ; éră unde se face present, acolo se înfăţişéză şi lucrul şi plata rĕscumpĕrăriĭ sevârşite printr'însul; căcĭ acestea sînt împreunate cu dînsul în chip nedespărţit.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XIII.

Într'un locaş arab.

Şeĭcul Ilderim era bărbat cu mult maĭ important, de cât să se pótă îndestuli cu o casă modestă. El avea să-şĭ păzéscă în viţa sa un nume, pe cum se cuvenia unuĭ principe orĭ patriarch cu alaiul cel maĭ mare în întrégă pustia spre rĕsărit de la Siria. El în oraşe trecea de unul din ómeniĭ ceĭ maĭ bogaţĭ în întreg Orientul, căruia îĭ lipsia numaĭ numele de rege.

Şi el întru adevĕr şi era bogat, — avea mulţĭ banĭ şi supuşĭ, multe cămile, mulţĭ caĭ şi multe turme de tot soiul. El şi găsia o plăcere în aceea, ca bogăţia să şĭ-o facă vĕdită, maĭ ales înaintea străinilor; asta i-se părea a corĕspunde dignităţiĭ luĭ şi maĭ satisfăcea şi vanităţiĭ luĭ. Cetitoriul nu se va mira decĭ asupra deselor visite, carĭ sosiaŭ în dumbrava de finicĭ.

El avea acolo întru adevĕr un douar, adecă treĭ corturĭ, unul pe sama sa, altul pe a óspeţilor şi al treilea pe sama soţieĭ sale favorite şi pe a sclavelor eĭ, şi şese orĭ opt maĭ micĭ, în carĭ locuiaŭ sclaviĭ luĭ şi aceĭ soţĭ aĭ luĭ, pe carĭ şi-ĭ a ales, ca să-ĭ fie garda, — bărbaţĭ puternicĭ şi curajoşĭ, dibacĭ în folosirea arculuĭ şi a lăncieĭ şi călăreţĭ isteţĭ.

Adevĕrat că în dumbrava de finicĭ nu era primejduit nimica din averea luĭ. Dar omul nu se póte lăsa de îndatinările sale, şi nicĭ o dată nu e lucru înţelepţesc a lărgi legăturile obiceiuluĭ vechiŭ. De aceea interiorul douaruluĭ era reservat pe sama vacilor, caprelor şi altor proprietăţĭ, carĭ ar fi putut să ispitéscă vre un leŭ orĭ fur.

Şi ceea ce are să se privéscă de merit, Ilderim nu se lăpĕda nicĭ chiar de cele maĭ neînsemnate obiceiurĭ ale poporuluĭ sĕŭ. De aceea traiul luĭ în dumbrava de finicĭ era continuarea traiuluĭ luĭ din pustie, şi nu numaĭ atâta, ci el era o reproducere a datinilor patriarchale celor vechĭ, — cu adevĕrat traiul păstoresc, care-l trăise Israil întru început.

În diminéţa, în care sosise caravana în grădină, zise: „Aci, aci ridicaţĭ cortul,“ opri calul sĕŭ şi împlântă o lance în pământ. „Uşea spre mézăzi, lacul în faţa eĭ, aşa; şi eĭ, fiiĭ pustieĭ, să şédă de desubtul lor la sfinţitul sóreluĭ.“

Rostind cuvintele din urmă se duse la o grupă de treĭ finicĭ marĭ şi guguli unuĭ, pe cum ar fi gugulit grumaziĭ caluluĭ sĕŭ orĭ obrajiĭ prunculuĭ sĕŭ favorit.

Cine altul a fără de şeĭcul ar fi putut zice caravaneĭ: Stăĭ! orĭ despre cort: Aicĭ să se ridice!? Lancea aŭ tras-o din pământ, şi în rana, ce a făcut-o ea în pământ, s'a bătut parul cel dintâiŭ, care însemna mijlocul întrăriĭ în cort. Apoĭ aŭ bătut alţĭ opt, — cu totul treĭ rînduri de parĭ, treĭ într'un rînd. Apoĭ veniră la o strigare femeile şi pruncii şi din gente scóseră covóréle, carĭ le purtară cămilele. Cine putea să o facă acésta maĭ bine de cât femeile? Óre nu ele aŭ tuns lâna caprelor ócheşe şi aŭ tors-o şi firele le-aŭ ţesut întru pănură, şi aŭ cusut la olaltă pănura aşa, că ea forma coperişul cel maĭ desevârşit, brun închis de aprópe, ér din depărtare negru ca corturile din Chidar? Şi acum între glume, povestind şi rîdĕnd întinse întreg alaiul şeĭculuĭ pănura de la par la par, bătu pociumpiĭ şi întări funiile. Şi după ce maĭ aşedară încă şi părețiĭ ceĭ de rogojină, — lucrul cel maĭ de pe urmă al clădiriĭ în stilul pustieĭ, — cât de îngrijată le era tăcerea, cu care aşteptaŭ judecata bunuluĭ şeĭc! El întră şi ieşi, esaminând casa cu privire la sóre, la arboriĭ şi la lac, şi frecându-şĭ mânile zise cu mare bucurie a inimiĭ: „Bine aţĭ făcut-o! Faceţĭ acum douarul aşa, pe cum sciţĭ, şi de sară vom să îndulcim pânea cu vin şi laptele cu miere, şi la fiesce care foc să se frigă câte o capră tinĕră! Dumnezeŭ cu voĭ! Lipsă de apă de beut nu vom suferi, căcĭ lacul e fântâna nóstră. Nicĭ animalele de sarcinĭ nu vor răbda fóme şi nieĭ cel maĭ mic dobitoc al turmeĭ, căcĭ aci avem şi păşune verde. Dumnezeŭ cu voĭ cu toţĭ, feţiĭ meĭ! Duceţi-vĕ!“

Şi chiuind de bucurie se apucară ceĭ maĭ mulţĭ, să-şĭ ridice locaşurile sale propriĭ. Numaĭ câţĭ va maĭ rĕmaseră, pentru ca să gătéscă interiorul pe sama şeĭculuĭ. Eĭ întăriră de rîndul cel din mijloc de parĭ o perdea şi împărţiră ast fel cortul în dóuĕ încăperĭ, cea din drépta pe sama luĭ Ilderim, ceealaltă pe a cailor luĭ, juvăerele luĭ de pe timpul luĭ Solomon. Îl duseră apoĭ în lăuntru şi între sărutări şi guguliri îl desiegară. Lângă parul cel din mijloc aşedară depositul de arme şi-l umplură cu dărdĭ şi lăncĭ, arcurĭ, săgeţĭ şi scuturĭ. Maĭ la o parte atîrna sabia stăpânuluĭ, încovoiată în chipul semiluniĭ. Limba eĭ lucia pe întrecute cu petrile scumpe, carĭ eraŭ întărite în mănunchiul eĭ. La un capĕt al părețeluĭ despărţitoriŭ atîrnară straiurile cailor. Unele din ele eraŭ de colóre deschisă ca haĭnele sclavilor regescĭ. De ceea parte aşedară podóba de haĭne a mareluĭ bărbat, — haĭnele luĭ de in şi de lână, tunicele şi pantaloniĭ luĭ şi învĕlitórele de cap ale luĭ cele frumos colorate. Şi nu se lăsară de lucru, până când nu zise el, că e bine.

Într'aceea femeile aşedară divanul, care-ĭ era maĭ trebuicios de cât barba, ce-ĭ acoperia peptul, albă ca a luĭ Aaron. Ele compuseră scheletul divanuluĭ. Laturile-ĭ eraŭ în patru unghiurĭ. O latură îĭ era deschisă, îndreptată către uşe. Îl acoperiră apoĭ cu periniĭ şi cu straiurĭ, ce atîrnaŭ până jos. Perinile eraŭ îmbrăcate în materie cu vergĭ murge şi galbene. În unghiurile divanuluĭ puseră periniĭ de fulgĭ îmbrăcate în vînĕt şi roşu. În jur de divan întinseră un covor, şi tot asemenea acoperiră întreg interiorul cu covórĕ. Şi după ce aŭ maĭ întins un covor de la divan până la uşea cortuluĭ, lucrul lor era isprăvit. Apoĭ aşteptară érăşĭ, până stăpânul află de bine a-şĭ esprima îndestulirea. Acum maĭ resta numaĭ, ca urciórele să se umplă cu apă, şi să se atîrne la loc potrivit foiĭ cu vin, ér diminéţa lebanul. Şi nicĭ un Arab nu ar fi putut să pricépă, de ce să nu fie fost Ilderim fericit şi darnic de o dată

în cortul sĕŭ de lângă lacul cu apă dulce, sub finicii dumbrăvii.

Aşa a fost cortul, în uşea căruia lăsaserăm pe Ben Hur, şi sclavii eraŭ deja la îndemână, ca să priméscă poruncile stăpânuluĭ. Unul deslegă sandalele acestuia. Altul descopcià încălţămintea romană a luĭ Ben Hur. Apoĭ schimbară amîndoĭ, şeĭcul şi óspele luĭ, mantelele pline de colb cu altele de in alb.

„Întră — în numele luĭ Dumnezeŭ şi te odihnesce," zise stăpânul cortuluĭ din inimă în limba, ce se grăia în piaţa de tîrg din Ĭerusalim. Apoĭ se duse la divan.

„Eŭ voiŭ şedé aicia," zise el, „ĕră străinul poftéscă a şedé colo."

O femee pricepu porunca şi aşedă cu isteţime perinile aşa, cât ceĭ ce şedeaŭ, îşĭ puteaŭ răzima spatele pe ele. După acésta se aşedară pe divan, ĕră sclavĭ aduseră apă din lac şi le spĕlară şi le şterseră piciórele.

„Noĭ avem o zicală în pustie," începu Ilderim trecênd cu degetele sale subţirele prin barba sa, „şi aceea zice, că pofta bună de mâncare promite viaţă lungă. Aĭ tu pofta acésta?"

„Dacă ar fi după zicala acésta, atunciă eŭ voiŭ trăi o sută de anĭ, bunule şeĭc. Eŭ sînt un lup flămînd înaintea uşiĭ tale," replică Ben Hur.

„Bine, nu te vor alunga de la cortul meŭ ca pe un lup. Voiŭ, să-ţi daŭ, ce am maĭ bun în turmă."

Ilderim bătu în pălmĭ, şi pe loc întră un sclav.

„Mergĭ la străinul în cortul pentru óspeţi şi-ĭ spune, că eŭ, Ilderim, îĭ trimit salutare: pacea luĭ ţină cât curgeera apeĭ."

Sclavul se închină.

„Spune-i, că să mĭ-l aducă întors cu óre cine, ca să frângem împreună pânea. Şi de cum va Valtasar înţeleptul doresce, să o împărţéscă cu noĭ, vom mânca împreună treĭ inşi, si partea pasĕrilor tot nu se va micşora."

Sclavul se duse.

„Şi acuma să odihnim."

Ilderim se aşedă acum pe divan, în ce chip o fac acésta în zilele nóstre neguţătoriĭ pe covórele sale în bazarul din Damasc. După ce se aşedă cu tignélă, încetă a-şĭ peptĕna barba cu degetele şi zise cu seriositate: „Împrejurarea, că eştĭ óspele meŭ şi aĭ beut lebanul meŭ şi aĭ de gând, să-mĭ guştĭ sarea, nu ar avé să opréscă întrebarea: Cine eştĭ tu?"

„Şeĭcule Ilderim," zise Ben Hur întimpinând cu linişte privirea luĭ, „te rog, să nu gândescĭ, că-mĭ fac haz din îndreptăţita ta dorinţă. Înse — nu aĭ avut nicĭ o dată în viaţa ta clipe, în carĭ răspunsul la o atare întrebare ar fi fost o crimă chiar împotriva ta?"

„Pe strălucirea luĭ Solomon, am avut!" răspunse Ilderim. „Tradarea de sine une oria e întocmaĭ ca şi tradarea némuluĭ."

„Îţi mulţămesc, îţi mulţămesc, bunule şeĭc!" zise Ben Hur. „Nicĭ o dată nu aĭ răspuns maĭ bine. Acuma sciŭ, că cercĭ numaĭ siguranţă, pentru ca să fie îndreptăţită încrederea, ce vin, să o cer de la tine, şi că o atare siguranţă e pentru tine de maĭ mare interes de cât afacerile sermaneĭ vieţiĭ mele."

Şeĭcul se închină, şi Ben Hur se grăbi a se folosi de avantajul, în care se afla.

„Dacă veĭ fi bun a mĕ asculta," zise el, „îţĭ spun maĭ întâiŭ, că eŭ nu sînt Roman, pe cum te-ar face, să presupuĭ numele meŭ, care ţi-l-a împărtăşit Malluch."

Ilderim îşĭ prinse barba şi-şĭ pironi pe vorbitoriŭ ochiĭ sĕĭ, carĭ clipiaŭ slab prin umbra sprincenelor sale dese şi contrase.

„A dóua, că eŭ sînt Israilit din némul luĭ Ĭuda."

Şeĭcul îşĭ ridică puţintel sprincenele.

„Şi nu numaĭ atâta, şeĭcule! Eŭ sînt un Ĭudeŭ, care nutresc împotriva Romeĭ o ură, cât a ta aseménata cu acésta nu e maĭ mare de cât supĕrarea unuĭ prunc."

Bĕtrânul îşĭ netedia barba cuprins de nervositate şi-şĭ plecă sprincenele, cât ochiĭ i-se ascunseră de desubtul lor.

„Maĭ mult, şeĭcule Ilderim, — mĕ jur pe legătura, ce a făcut-o Ĭehovah cu părinţiĭ meĭ, — dacă-mĭ veĭ mijloci rĕsbunarea, ce o cerc, îţĭ cedez baniĭ şi gloria, carĭ le vor câştiga caiĭ."

Sprincenele luĭ Ilderim se desfăcură din noŭ. Capul i-se înălţă. Faţa începu a-ĭ străluci, şi se putea vedé, cum îl cuprinse de ţot îndestulirea.

„Ajunge," zise el. „De cum va la rădăcina limbiĭ tale aleşuesce o minciună, atuncia nicĭ Solomon nu ar fi sigur dinaintea ta. Cum că nu eştĭ Roman, — cum că Ĭudeŭ fiind urescĭ Roma şi îţĭ baţĭ capul, cum aĭ puté, să-ţi rĕsbunĭ, asta ţi-o cred, despre asta nicĭ o vorbă maĭ mult. Cum stăm înse cu isteţimea ta? Ce esperinţă aĭ tu în lupta cu căruţele? Şi apoĭ caiĭ, — eştĭ tu óre capabil, să-ĭ plecĭ sub voea ta? Puté-ĭ veĭ învĕţa, să te cunóscă, să vină la chemarea ta, să alerge, când poftescĭ, să alerge până la estrema prestaţiune a plumânilor şi muşchilor, pentru ca apoĭ în clipa hotărîtóre să-ĭ silesci la o încordare a forţelor, la cea maĭ mare din tóte? Darul acesta nu e dat orĭ cuĭ, fiul meŭ. O! pe gloria luĭ Dumnezeŭ! Eŭ am cunoscut un rege, care a domnit preste milióne de ómenĭ ca maiestrul lor absolut, înse el n'a sciut să-şĭ dobîndéscă respectul unuĭ cal. Să ne înţelegem bine! Eŭ nu vorbesc despre acele dobitóce tîmpite, destinaţiunea cărora este, să fie sclavĭ aĭ sclavilor, despre dobitóce, carĭ sînt degenerate după sânge şi după formă, — despre dobitóce, carĭ sînt făr de spirit, ci despre caĭ, cum sînt aĭ meĭ, carĭ sînt regĭ aĭ feluluĭ lor, de o origine, ce se reduce până la zilele celuĭ dintâiŭ Faraon. Eĭ sînt soţiĭ meĭ şi trăind cu mine dimpreună multă vreme staŭ cu mine aprópe pe aceea-şĭ tréptă. Eĭ la instinctul sĕŭ aŭ adaus minte omenéscă, simţurilor sale le-aŭ altuit din spiritul nostru, până aŭ ajuns, de simţesc ca şi noĭ ambiţie, iubire, ură şi dispreţ. Eĭ sînt eroĭ în luptă, ér în iubire sînt afabilĭ ca nisce femeĭ. Vino!"

Un sclav întră pe loc.

„Las, să vină Arabiĭ meĭ!"

Omul trase în laturĭ o parte a cortineĭ, carea despărţia cortul în dóuĕ, şi se îmbiă ochilor o cétă de caĭ. Eĭ îşĭ ridicară capetele şi pe o clipélă ascultară, ca şi cum ar fi voit, să se încredinţeze despre invitarea, ce li-se va face.

„Veniţi!" le zise Ilderim. „Ce staţi acolo? Ce am eŭ, ce să nu fie şi al vostru? Veniţi, vĕ zic!"

Eĭ păşiră încetinel în lăuntru.

„Fiule al luĭ Israil," zise şeĭcul, „Moĭsi al tĕŭ a fost om mare, înse — ha ha ha! trebue să rîd, când gândesc la aceea, că el a permis părinţilor tĕĭ boul prostolan şi asinul încăpăţinat, ĕră ţinerea cailor le-a oprit-o. Ha ha ha! Credĭ tu, că o ar fi făcut, dacă ar fi vĕdut pe acesta, orĭ pe cela, — orĭ pe cela, — orĭ pe cel de colo?"

Zicênd aceste îşĭ puse mâna pe fruntea caluluĭ, carele cel dintâiŭ venise la el, şi-l gugulia cu mândrie nesfârşită şi cu multă frăgedime.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Enciclopedia Română", publicată din însărcinarea şi sub auspiciile Asociaţiuniĭ Transilvane de Dr. *G. Diaconovich*. A apărut fasc. IV., care cuprinde articolele „Aşango—Balneografia" cu numĕróse ilustraţiuni şi harte. Litera A. se închie cu pagina 338 cuprindênd în total preste 3500 articole pe 676 colóne. Dintre articolele maĭ însemnate ale fasc. IV. amintim: Asia, cu o hartă excelenţă lucrată la F. A, Brockhaus în Lipsca şi cu 11 tipurĭ asiatice; Asigurare; Asociaţiune, As. Transilvană; Atanasiŭ Anghel; Athanasescu Dim.; Ateneul român (cu ilustr.); Athos; Aurelian P. S.; Australia (cu 10 ilustr. etnogr.); Austria, A.-Ungaria; Avicultura (cu 2 ilustr.); Axente Sever; Baba; Babeş: Băcăŭ: Băi (B. Herculane de Dr. G. Vuia. cu o panoramă şi tablouri excelente din oficina Angerer & Göschl în Viena); Balaşa (cu tabl. bisericiĭ D. Balaşa) etc. Acest fascicol, după cum sîntem informaţi, se va expedia preste câteva zile tuturor abonanţilor, carĭ aŭ achitat preţul luĭ anticipativ. Abonamente se primesc la editoriul *W. Krafft.* în Sibiŭ şi (pentru România) la *C. Müller* în Bucurescĭ pe lângă solvirea *anticipativă* a preţuluĭ pentru câte 5 orĭ 10 fasc. à fl. 1.— resp. Leĭ 2.50.

A apărut: **„Convorbiri literare"** Nr. 5 cu următorul sumar:

Nicolae Basilescu. Parisina (tragedie). — *Ada Negri.* Mama (poesie). — *Gr. Tauşan.* Discursurile parlamentare ale dluĭ Titu Maiorescu. — *Adio.* Poesie trad. de St. O. Ĭosif. — *W. Shakespeare.* Femeea îndărătnică (comedie). — H. G. Lecca. *D. Nanu.* Dóuĕ lumĭ (poesie). — *Dr. Iv. D. Şişmanoff.* Însemnătatea şi teoria etnografieĭ Bulgare. — *D. Nanu.* Himn (poesie). — *D. C. Nădejde.* Criticiĭ Năpasteĭ (studiŭ critic). — Revista publicaţiilor.

A apărut:

„Fóea pentru toţi" Nr. 22. cu următorul cuprins variat şi interesant. *Scriitorii şi artiştii nostri* (Al. Vlahuţă şi L. Şăineanu). *Plângeam,* poesie de S. Huşianul. *Scrisóre deschisă. Cuget curat. Discurs la deschiderea expoziţieĭ artiştilor,* de C. I. Stăncescu. *Gândiri. Nicĭ verzĭ,* snóvă de D. Stăncescu. *Vrăjitorul alb,* roman. *Paginĭ uĭtate,* de I. Ghica. *Nanson. Romanul unuĭ călugăr. Litere şi arte. Petrecerĭ şi jocurĭ. Posta red.*

A eşit de sub tipar:

„Istoria Împĕratuluĭ Traian şi a Contimporanilor sĕĭ" de Dr *Heinrich Francke,* traducere autorisată de *P. Broştean.* Cu 12 ilustraţiuni. Preţul unuĭ esempl. fl 4. — pentru România Leĭ 12. —; legăturĭ cu lucs fl 1. — pentru România Leĭ 3. — bucata.

A se adresa la fie care librărie saŭ de-a dreptul la editorul:

Petru Broştean
în Braşov str. gareĭ nr. 45.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 19 Iuniŭ 1897. Numĕrul 25.

La cestiunea Autonomiei.

(†) Cetim în foile magiare, că mai mulţi episcopi catolici de ritul latin din Ungaria aŭ făcut dispositiunile de lipsă pentru alegerea membrilor, cari aŭ să ĭea parte la adunarea generală menită a organisa autonomia catolică.

Tot mai mult ni-se impune aşa dară necesitatea, ca fóea nóstră să ĭea positie din ce în ce mai lămurită şi mai hotărîtă în acéstă cestiune de mare importanţă pentru biserica nóstră, fără ca prin acésta să voéscă a prejudeca acţiunii, ce o vor afla de salutară factorii nostri bisericesci chemaţi a duce lucrul la bun sfârşit.

Noi credem, că în acéstă cestiune numai aşa vom puté afla calea cea adevĕrată şi salutară pentru biserica nóstră, dacă nu ne vom lăsa, să fim stăpâniţi nici de sentimente *excessive* de naţionalism, nici numai de interesele materiale, cari se aduc în legătură cu autonomia, ci vom fi conduşi de principiile nealterate ale creştinismului, vom fi inspiraţi numai de ĭubire adevĕrată faţă cu sfînta biserică şi némul nostru, şi nu vom perde din vedere puseţiunea de drept public, ce biserica românéscă unită cu Roma şi-a eluptat-o după multe suferinţe, pentru ca să-şi pótă împlini misiunea sfîntă în mijlocul poporului român.

Este deci evident, că noi nu vom puté urma nici pe aceia, cari voesc o autonomie întemeiată pe principii protestante, nici pe aceia, cari din exces de zel naţional perd cu totul din vedere supunerea canonică, ce trebue să o avem faţă cu Sfîntul Scaun Apostolic al Romei, şi legăturile de comuniune creştinéscă, ce trebue să le cultivăm cu bisericile catolice din întrégă lumea şi prin urmare şi cu acelea, cu cari trăim în unul şi acela-şi stat.

Din contră datorinţa nóstră este, ca acum mai mult de cât ori când altă dată să dăm espresiune sentimentelor nóstre de alipire şi supunere faţă cu Sfîntul Scaun Apostolic al Romei, de la care în cas estrem vom puté căpĕta mare ajutor şi sprigin tocmai în cestiunea gravă a autonomiei, şi să facem, ca nimenia să nu se îndoéscă despre sinceritatea uniunii nóstre în credinţă şi ĭubire cu biserica catolică, care ca o mamă bună strînge la sinul sĕŭ pe tóte popórĕle pămîntuluĭ, fără a le altera individualitatea naţională.

În acela-şi timp înse chiar supunerea, ce trebue să o avem faţă cu biserica Romei, şi respectul, cu care am fost tot de una faţă cu supremul factor constituţional, ne impune datorinţa, să apĕrăm drepturile, ce Provinţa nóstră bisericéscă greco-catolică română de Alba Ĭulia şi Făgăraş şi-le-a câştigat de la ceĭ mai înalţi factori bisericesci şi politici.

Provinţa acésta prin acte emanate de la Scaunul Apostolic şi de la Maiestatea Sa gloriosul nostru Monarch a fost scósă de sub ĭurisdicţiunea eclesiastică a orĭ căreĭ biserici latine din Ungaria.

Nu putem deci suferi, ca acéstă ĭurisdicţiune eclesiastică să se validiteze din noŭ şi pe altă cale asupra provinţeĭ nóstre bisericesci, şi prin urmare nu ne putem învoi la aceea, ca să se înfiinţeze un singur organism autonomic pentru biserica latină şi pentru provinţa nóstră bisericéscă, căci în casul acesta corporaţiunea centrală şi supremă a acestuĭ unic organism autonomic, fiind compusă în maioritate covârşitóre din Archiereĭ şi mireni de ritul latin, aceştia, şi nu Archiereii nostri şi membrii provinţeĭ nóstre ar esercita o parte din ĭurisdicţiunea eclesiastică asupra bisericiĭ nóstre.

Ast fel stând lucrul, sîntem datorĭ, să pretindem, să se înfiinţeze dóuĕ organisme autonomice, unul pentru biserica catolică de rit latin, şi altul pentru provinţa mitropolitană greco-catolică de Alba Ĭulia şi Făgăraş, adecă pentru tóte patru diecesele aparţinĕtóre eĭ, orĭ cel puţin trebue să luptăm pentru înfiinţarea uneĭ autonomiĭ catolice aşedate numai pe base diecesane, adecă fără de o corporaţiune centrală în formă de adunare generală şi de consiliŭ central, investite cu putere de ĭurisdicţiune asupra tuturor dieceselor catolice din Ungaria.

De altă parte înse trebue să avem şi aceea în vedere, că întrégă provinţa mitropolitană, şi mai vîrtos diecesa Oradeĭ marĭ şi părţi însemnate din diecesele Lugoşuluĭ şi Gherleĭ îşi susţin

Feuilleton.

Reuniunea femeilor pentru decorarea bisericiĭ din Sibiŭ.

Sibiŭ, în 1 Iunie 1897.

Mult Stimate Domnule Redactor!

Ziua de 30 Maiŭ n. a. c. a fost pentru parochia nóstra o zi de îndoită sĕrbătóre, căci înainte de amézĭ după terminarea serviţiuluĭ divin, celebrat cu deosebită solemnitate, şĭ-a ţinut în s. biserică „reuniunea femeilor pentru decorarea bisericiĭ“ adunarea sa generală, cu care ocasiunne ne-a fost dat, să serbăm închiarea unuĭ deceniŭ din viaţa reuniuniĭ plină de rodnice fapte pentru înfrumseţarea Caseĭ Domnuluĭ. Deschidênd adunarea în numele presidenteĭ dl protopop şi paroch local Ioan V. Rusu prin o frumósă vorbire despre importanţa reuniuniĭ şi frumosul eĭ scop, s'a cetit raportul despre activitatea reuniuniĭ în deceniul trecut, pe care Vĕ rog, să-l publicaţĭ în „Unirea“, ca să se vadă, că şi cu puterĭ mai restrînse, înse armonice se pot face lucrurĭ însemnate şi vrednice de laudă, şi să servéscă de îndemn şi pentru alte parochiĭ din Archidiecesă de a-şĭ uni forţele pentru a realisa lucrurĭ bune şi folositóre, căcĭ în unire este putere. Notez, că cu acea ocasiune s'aŭ inscris ca membre nóuĕ dómnele Irina Bardosy, Ana Simu, Alexandrina Dopp şi domnişórele Elena Adamovicĭ şi Silvia Trifan; s'a întregit comitetul cu dómna Irina Bardosy, ér ca bărbat de încredere al comitetuluĭ a fost ales cu însufleţire soţul dsale dl Ĭuliŭ D. Bardosy. inspector scol. reg. în retragere, om plin de entusiasm şi neobosit întru înaintarea causelor nóstre publice.

După amézĭ s'a ţinut esamenul final la şcóla nóstră poporală, participând un public la noĭ păn acum neobicĭnuit de numĕros, inteligenţă şi popor; s'a adeverit şi aicĭ în decursul esamenuluĭ, că „învĕţătoriul face şcóla“, de óre ce actualul nostru învĕţător, dl Romul Simu, om consumat în ale pedagogieĭ practice, ne-a încântat pe toţĭ cu prestaţiunile elevilor din tóte obiectele de învĕţămînt. Lucrurile de mână ale elevelor espuse la vederea publiculuĭ încă aŭ multămit pe toţĭ. La sfârşitul esamenuluĭ s'aŭ distribuit elevilor premiĭ: cărţĭ, recuisite de scris, banĭ, tóte puse la dispositie de domniĭ Ĭuliŭ D. Bardosy, Ioan Dănilă şi Ioan Ballu, făcêndu-li-se prin aceea o bucurie nedescriptibilă. Observ, că prin stăruinţa neobosită a dluĭ Bardosy în decursul anuluĭ scol. trecut aŭ fost provĕduţĭ toţĭ elevii şi elevele sĕrace în mai multe rînduri cu deosebite vesminte, şi chiar şi pentru esamen avea dînsul reservate câte va bucăţĭ, ce le-a împărţit la locuinţa sa. Fapte de acest fel n'aŭ lipsă de lauda mea, ele trebuesc numaĭ simplu înregistrate, căcĭ se laudă singure.

Pentru însemnătatea zileĭ sara pe lângă tótă plóea torenţială, ce nu voia să înceteze, s'a întrunit o frumósă cunună de dame şi domnĭ la o veselă cină comună în otelul „Împĕratul Romanilor“.

Las, să urmeze raportul comitetuluĭ reuniuniĭ femeilor pentru decorarea bisericiĭ:

Onorată adunare generală!

La 22 Maiŭ a. c. s'aŭ împlinit tocmaĭ 10 anĭ, de când prin laudabila iniţiativă a fosteĭ prime presidente, fericita Elena baronesă Pop, şi a dómneĭ Maria Pop de Harşau cu zelósa împreunălucrare a maĭ multor dómne şi domnĭ, interesaţĭ de podóba Caseĭ Domnuluĭ, s'a pus temeiŭ „reuniuniĭ femeilor pentru decorarea bisericiĭ gr. cat. din Sibiŭ“. Astăzĭ deci, când din darul luĭ Dumnezeŭ

parochiile din venitele fondurilor catolice comune din Ungaria. Aceste sînt mijlóce materiale, de carĭ biserica nóstră nu ușor se póte lipsi. De aci urmézá, că în cas când fondurile acestea comune s'ar lua de sub administrațiunea ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică, ele saŭ trebue să se împartă în proporțiune dréptă între biserica de ritul latin și între provința nóstră mitropolitană, saŭ trebue să se încredințeze administrarea și aplicarea lor la o corporațiune, în care și Archiereiĭ și mireniĭ provinței nóstre să fie representați în proporțiune corĕspundĕtóre.

Acestea sînt după părerea nóstră în liniamente generale principiile, de carĭ trebue să fim conduși în cestiunea autonomieĭ.

Aceste principiĭ s'ar puté validita în maĭ multe chipurĭ.

Saŭ alegem și noĭ membri la adunarea generală, ce va avé să organiseze autonomia catolică, impunêndu-le datorința, să valideze drepturile și interesele bisericiĭ nóstre în însă-și adunarea generală; saŭ îndeplinim și noĭ alegerile pentru adunarea generală, înse cu reserva, ca membriĭ aleși de noĭ să nu participe la adunarea generală convocată cu scopul de a înființa un singur organism autonomic și pentru latinĭ și pentru noĭ, ci ca eĭ să cerce a validita drepturile și interesele bisericiĭ nóstre pe altă cale în numele alegĕtorilor lor; saŭ în fine nu alegem de loc, și atunci factoriĭ competenți aĭ bisericiĭ nóstre vor avé să motiveze acéstă abstinere de la alegerĭ și să valideze la locul competent drepturile nóstre.

Asupra acesteĭ cestiunĭ de tactică și a amĕnuntelor eĭ credem, că nu a sosit încă timpul oportun de a ne pronunța. Dorim înse, ca aceia carĭ vor voi a se pronunța în acéstă cestiune, să o facă fără patimă și inspiraț numaĭ de binele sfinteĭ bisericĭ și cu tótă obiectivitatea posibilă.

De o cam dată noĭ numaĭ acea dorință ferbinte o esprimăm, ca în acéstă cestiune Preasfinției Archiereĭ aĭ bisericiĭ nóstre, clerul și poporul întreg să purcédă mână în mână și strîns uniț, și atuncia causa nóstră dréptă cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ Sfîntul va triumfa.

La cestiunea autonomieĭ.

A apărut și epistola pastorală a mitropolituluĭ de Agria dr. Samassa. Într'însa mitropolitul între altele declară următórele: „Catoliciĭ din Ungaria, conduși de credință față cu biserica și de iubirea lor de patrie, vor crea în autonomie garanța aceea, carea e de lipsă pentru asigurarea libertățiĭ religióse, pentru neatîrnarea administrăriĭ averilor bisericescĭ și scolastice și a autonomieĭ bisericescĭ și scolastice, și a nume o garanță, carea a fară de patronatul preaînalt al regeluĭ apostolic nu va să scie de alt amestec îndreptățit, fără numaĭ de acela, care necesitatea statuluĭ silesce pe fiesce care confesiune, să-l priméscă.“ Mirósă a Iosefinism. Cât de mare are să fie necesitatea aceea a statuluĭ? Statul dóră din punct de vedere economic póte să prescrie, și câte luminĭ să ardă la s. liturgie.

„Religio“ publică raportul aceleĭ comisiunĭ de treĭ, carea corul episcopesc a esmis-o deja în 26 Ianuariŭ 1893 în persónele episcopilor Schlauch, br. Hornig și Steiner, ca să-și dea părerea, că ce obiecte ar puté să se tragă în sfera de competință a „autonomieĭ“? Comisiunea episcopéscă esmisă deja în 5 Februariŭ al aceluia-și an a fost gata cu rĕspunsul sĕŭ, pe care corul episcopesc l-a primit de basă pentru purcedere ulterióră. Conform punctuluĭ de vedere al coruluĭ episcopesc în congresul catolic nu se pot aduce pe tapet și nu se pot discuta: 1) cestiunĭ dogmatice și morale, legĭ bisericescĭ, hotărîrĭ de guvernare bisericéscă papale orĭ conciliare orĭ episcopescĭ, cu propusul de a nu le primi; 2) a fară de cadrul discusieĭ autonomice cade, ca faptă și purcedere ierarchică instituită de Dumnezeŭ, comunicarea dieceselor, episcopilor, ordurilor călugărescĭ etc. cu Sfîntul Scaun din Roma; 3) amvonul bisericesc, catechismul și preste tot obiectul și metodul de propunere a religieĭ, raportul profesorilor de religie și a catecheților cu archiereul lor, organismul și sevârșirea creșcerĭ cleruluĭ și a instrucțieĭ teologice; 4) afacerĭ liturgice, ritul, sacramentele, sacramentalele, limba oficiósă și liturgică a bisericiĭ, sĕrbătorĭ, posturĭ șcl.; 5) deprinderea disciplineĭ bisericescĭ; 6) administrarea și controlarea fundațiunilor făcute spre scop curat bisericesc, de cult dumnezeesc, pe cum și de crescere bisericéscă (preoțéscă) și sciințific bisericesc; 7) umplerea parochiilor de drept patronal episcopesc și privat și a celor de sub liĕra conferire a Ordinariatuluĭ, instituirea de cooperatorĭ și cooperatoriĭ, înființarea de beneficiĭ nóuĕ, cassarea de beneficiĭ esistente, afacerile interne bisericescĭ ale ordurilor călugărescĭ și congregațiunilor.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Episcopiĭ catolicĭ de rit latin unul după altul publică circulare referitóre la conscrierea alegĕtorilor și alegerea delegaților pentru congresul autonomieĭ catolice. În circulare preste toț se accentuéză, că e de lipsă, ca să se preciseze raporturile dintre biserică și stat, și catoliciĭ să-și administreze înșiși-și tóte fundațiunile bisericescĭ și scolastice, pe cum și ca eĭ să conducă înșiși-și tóte afacerile. Ziua pentru conscrierea alegĕtorilor și ceĭ alalțĭ episcopĭ o pun ca și primatele

---

putem serba împlinirea primuluĭ deceniŭ din viața reuniuniĭ nóstre, prin ce presenta adunare generală câștigă o deosebită importanță, credem, că e bine, să reasumăm în cadrul acestuĭ raport momentele maĭ însemnate ale activitățiĭ reuniuniĭ nóstre și resultatele obținute prin lucrarea armonică a membrilor eĭ în ceĭ dintâiŭ 10 anĭ aĭ esistenței reuniuniĭ.

Din datele, ce le espunem în cele următóre, ne vom puté face o icónă fidelă despre succesele, la carĭ am ajuns, și despre pașiĭ, cu carĭ am înaintat cătră ținta, ce o urmărim, și credem, că pentru aceĭ membri, carĭ cunosc împrejurările locale și vor avé în vedere numĕrul restrîns al membrilor și mijlócele modeste ale reuniuniĭ, resultatele obținute nu pot să fie de cât mulțămitóre.

I. Numĕrul membrilor reuniuniĭ de la 1887 până la sfârșitul anuluĭ 1896 ne presintă următoriul tabloŭ:

Reuniunea a numĕrat:

În 1887	fund.	12,	ord.	21,	aj.	19,	binef.	29,
„ 1888	„	12,	„	30,	„	5,	„	9,
„ 1889	„	12,	„	21,	„	—	„	—
„ 1890	„	10,	„	21,	„	—	„	17,
„ 1891	„	10,	„	26,	„	—	„	18,
„ 1892	„	11,	„	21,	„	—	„	17,
„ 1893	„	8,	„	22,	„	—	„	—
„ 1894	„	9,	„	21,	„	—	„	—
„ 1895	„	11,	„	21,	„	—	„	—
„ 1896	„	11,	„	18,	„	—	„	—

II. Suma întrată la cassa reuniuniĭ în ceĭ 10 anĭ trecuț a fost în total de 1081 fl. 52 cr., în care se cuprinde și subsidiul maiestatic de 200 fl. acordat reuniuniĭ în 1889, cum și câștigul curat realisat din tombola aranjată la 25 Novembre 1893 în sumă de 292 fl. 37 cr. Spesele efective în acela-și timp daŭ suma de 909 fl. 23 cr., ér capitalul neatingibil al reuniuniĭ la finea anuluĭ 1896 a fost de 275 fl. 27 cr.

III. Reuniunea pe lângă grijea deosebită de a se ține în tot timpul partea internă a sfinteĭ bisericĭ și tóte cele aparținĕtóre la îndeplinirea démnă a cultuluĭ divin în ordinea și curățenia recerută, în cercul sĕŭ de activitate a făcut în ceĭ 10 anĭ aĭ esistenteĭ sale următórele îmbunătățirĭ și a provĕdut sfînta biserică cu următórele utensiliĭ:

1. În anul 1887 s'aŭ înlocuit vechile strane din bieerică cu altele nóuĕ maĭ corĕspundĕtóre; s'aŭ făcut 2 băncĭ nóuĕ și saŭ lustruit cele vechĭ; s'a renovat ușa bisericiĭ, cele patru sfeșnice marĭ și icóna hramuluĭ bisericiĭ pentru suma de 121 fl. 52 cr.

2. În anul 1888 s'aŭ făcut decorărĭ la prestol; s'aŭ întraurit din noŭ tabernaculul și cele 6 sfeșnice de pe prestol, apoĭ ușea împĕrătéscă, și s'a colorat un rînd de perdele de la ușile altaruluĭ pentru suma de 21 fl. 25 cr.

3. În anul 1889 s'a procurat un cuadrup pentru păstrarea ornatelor preoțescĭ și altor obiecte cu 15 fl.

4. În anul 1890 s'aŭ făcut 2 părechĭ de vesminte roșiĭ pentru ministranți, 2 rînduri de scaune nóuĕ după modelul stranelor, și s'aŭ reparat și lustruit tóte scaunele din interiorul bisericiĭ cu 146 fl. 61 cr.

5. În anul 1891 s'aŭ făcut perdele nóuĕ la ușile altaruluĭ, o masă și un lavoar pentru sĕvârșirea s. botez, și s'aŭ procurat 2 pocale marĭ de sticlă pentru împărțirea pascilor cu 42 fl. 40 cr.

6. În anul 1892 s'a procurat icóna înmormîntăriĭ Domnuluĭ Christos și alte lucrurĭ decorative aparținĕtóre, și s'aŭ făcut 2 părechĭ de vesminte negre pentru ministranțĭ cu 75 fl. 73 cr.

7. În anul 1893 s'a procurat un vesmînt noŭ de lectorat cu 34 fl. 88 cr.

8. În anul 1894 s'a procurat un prapor noŭ de mĕtasă cu 94 fl. 91 cr.

9. În anul 1895 s'a procurat un frumos ornat preoțesc, perdele de peluches la ușile altaruluĭ, un noŭ stihar, și s'aŭ reparat cele vechĭ, s'aŭ reparat vechile ornate preoțescĭ prin zelul dómneĭ Ana Crișan, s'aŭ procurat 2 coróne de argint, ce se folosesc la sĕvârșirea cununieĭ, și s'aŭ provĕdut 4 ferestri ale bisericiĭ cu perdele, carĭ tóte la olaltă aŭ costat suma de 211 fl. 59 cr.

10. În anul 1896 s'aŭ făcut alte înfrumsețărĭ la prestol prin zelul dșóreĭ Cornelia Surdu, și s'a colorat un rînd de perdele vechĭ la ușile altariuluĭ cu 12 fl. 28 cr.

Étă, On. Adunare generală, în aceste și în alte lucrărĭ maĭ mĕrunte, carĭ nu le maĭ înșirăm, se oglindéză activitatea binecuvîntată a reuniuniĭ nóstre în ceĭ 10 anĭ aĭ esistenteĭ sale, activitate, prin care putem zice, că s'a străformat aprópe cu totul partea internă a sfinteĭ bisericĭ și s'a provĕdut cu tóte obiectele maĭ indispensabile la o biserică înzĕstrată cum se cere maĭ ales la orașe.

Amintim cu deosebită recunoșcință cu acéstă ocasiune meritele netăgăduite, ce și-le-a câștigat pentru înfrumseța Caseĭ

pe 24 Iuniŭ. În unele diecese deja sînt şi designaţi candidaţiĭ pentru congres.

Se zice, că patriarchul sêrbesc Brancovicĭ este aplicat a abzice temêndu-se, că la alegerile pentru congres vor învinge radicaliĭ, prin ce i-se vor crea dificultăţi nóuĕ.

Neconfesionalismul cresce în Alföld. Dintre ceĭ neconfesionalĭ maioritatea precumpĕnitóre aŭ aparţinut confesiuniĭ protestante.

Roma.

„Osservatore Romano“ publică un comunicat al Sfinţieĭ Sale cătră credincioşiĭ din Franţa. În acela Papa se provócă la îngrijirea sa părintéscă de sórtea bisericiĭ, îndemnând pe catoliciĭ francezĭ, ca uniţi să apere interesele bisericescĭ pe basa instituţiunilor civile vigente. Papa prin acésta nu voesce, să se pronunţe, că sistemul de guvern republican orĭ dóră cel monarchic ar fi maĭ bun. Numaĭ bisericiĭ i-s'a promis de Dumnezeŭ formă de guvernare neschimbată, pe când societăţile omenescĭ şi cu privire la instituţiunile lor pólitice sînt supuse schimbărilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta a întrerupt desbaterea asupra proiectuluĭ de lege despre procedura penală şi în şedinţa de Lunĭ a desbătut şi a primit cu maioritate de voturĭ proiectul de lege, prin care numĕrul stipendiilor pentru eleviĭ din şcolile militare ale armateĭ comune se ridică de la 120 la 250. Înmulţirea stipendiilor ministrul de honvedĭ o motivéză cu lipsa de ofiţerĭ *din Ungaria şi cu concursul cel mare*, ce se observă la locurile gratuite din institutele militare. Kossuthiştiĭ aŭ combătut proiectul trebuindu-le armată naţională magiară.

În şedinţele de Marţi şi Mercurĭ s'a desbătut şi primit fără modificărĭ şi proiectul de lege despre institutele militare de educaţiune.

Joĭ s'a reînceput discusiunea asupra procedurieĭ penale.

Austria.

Se vorbesce, că contele Badeni vĕdênd agitaţiunea crescêndă a liberalilor, nu va convoca în curênd proiectata conferinţă a fruntaşilor Cehĭ şi Germanĭ din Boemia spre a mijloci o pace între aceste dóuĕ naţionalităţi.

Germaniĭ cu plângerile sale aŭ început, să alarmeze şi ţĕrile aparţinĕtóre imperiuluĭ german. Când se tânguiaŭ alţiĭ, că li-se face nedreptate, liberaliĭ germanĭ îĭ acusaŭ, că gravitéză în a fară. Tânguirea Germanilor liberalĭ, după ce acum nu maĭ pot face nedreptate celor alalte naţionalităţi, óre cum se va cualifica?

Franţa.

Asupra presidenteluĭ Felix Faure s'a făcut un atentat, când mergea cu trăsura spre Long-Champ. Atentatul a fară de puţină spaimă alte rele n'a causat. Presidentul primesce zilnic epistole ameninţătóre, în carĭ i-se impută, că şi-a uĭtat de Alsaţia şi Lorena.

În 16 a c. a esplodat pe piaţa Condé din Paris o maşină infernală. Se crede, că partidul anarchist éră îşĭ începe activitatea.

Turcia.

Conferinţele pentru închiarea păciĭ între Turcĭ şi Grecĭ până acum aŭ decurs în armonie. Representanţiĭ marilor puterĭ fac presiune asupra Turcieĭ spre a-ĭ modera pretensiunile. În cercurile diplomatice din Constantinopol cuprinde tot maĭ mult teren părerea, că Turcia să cedeze Grecieĭ Creta în schimb pentru Tesalia, în care cas guvernul turcesc ar renunţa la desdaunarea pentru spesele de răsboiŭ. Mulţi politicĭ consideră planul acesta de cel maĭ potrivit pentru deslegarea cestiuniĭ, numaĭ cât e nesigur, că óre marile puterĭ aplicate sînt a-l accepta.

Guvernatorul din Volo prin o proclamaţie provócă pe proprietariĭ din Tesalia, carĭ s'aŭ depărtat pe timpul răsboiuluĭ, să se întórcă în timp de 15 zile, că la din contră li-se vor confisca averile în profitul statuluĭ otoman.

Corespondinţe.

De pe valea Murĕşuluĭ la 13 Iuniŭ.

Clarissime Domnule Redactor!

În zilele nóstre maĭ că orĭ încătrăŭ se întórce omul, nu aude de cât discutându-se cestiunea autonomieĭ. Dacă opiniunile sînt în formă divergente, dară toţĭ convin într'aceea, că da, cestiunea congresuluĭ catolic, respective a autonomieĭ într'un mod deosebit pentru biserica nóstră este cestiune de viaţă. Chiar şi din punctul acesta de vedere nu este de mirat, dacă nu numaĭ clerul, dară şi laiciĭ nostri fruntaşĭ aŭ întrat în acţiune, că în urmă biserica nu e numaĭ a cleruluĭ, ci şi a poporuluĭ.

Să-mĭ concedĭ, dle Redactor, ca unuia, ce staŭ de parte de centrele acţiunilor puse, din mijlocul poporuluĭ să zic câte va cuvinte faţă cu cestiunea acţiuniĭ pornite, respective a autonomieĭ plănuite.

Archiereiĭ provinţeĭ nóstre mitropolitane, ce e drept, până acum cu scirea nóstră în public încă nu aŭ păşit în acţiune, şi aşa nicĭ că putem zice ceva cuvînt meritor faţă de aceea. Cum că înse Preasfinţiile Lor nu numaĭ cuprind marea însemnătate a cestiuniĭ, dară şi lucră pentru resolvarea aceleia întru folosul bisericiĭ nóstre, conchidem de acolo, că după cum am cetit în „Unirea“ din 12 a c., stăm în préjma uneĭ conferinţe episcopescĭ a Mitropolieĭ nóstre. Şi e fórte bine aşa, că Archiereiĭ nostri nu bat clopotele, ci cu înţelepciune tractéză cestiunea, a bună samă ca faţă cu congresul catolic să se presinte cu un elaborat bine judecat şi pregătit cu deplină conţelegere.

Aşteptăm cu dor cât maĭ curênda convocare a aceleĭ conferinţe înalte, şi anticipăm deplina nóstră încredere în lucrarea Archiereilor nostri, maĭ ales că scim, cum că Capul Mitropolieĭ este un Archiereŭ adevĕrat grecocatolic român, cum şi ceĭ alalţĭ Preasfinţiţĭ sufraganĭ staŭ în legătură canonică cu acel Cap, şi sîntem firm convinşĭ, ca toţĭ sînt pătrunşĭ de adevĕratele principiĭ ale catolicismuluĭ şi sînt gata a apĕra drepturile şi autonomia Mitropolieĭ, căcĭ alt cum cu voinţa lor proprie vor periclita catolicismul între Românĭ, se vor înstrăina de cătră poporul credincios: lucruri tóte inadmisibile!

Cu maĭ mare sgomot a păşit înse în acţiune inteligința nóstră laĭcală, nu numaĭ căcĭ a convocat o conferinţă mare, ci că a şi împrăştiat o broşură printre credincioşiĭ şi preoţiĭ fruntaşi, carea tractéză cestiunea începênd din primele eĭ fase.

Convocatoriul conferinţeĭ îl vedem subscris de fruntaşĭ de aĭ nostri credincioşĭ de mare trecere, chiar şi de un frate al Mitropolituluĭ nostru, şi aşa pe când de o parte avem să dăm atenţiune meritată faţă cu aceea, de altă parte cu drept cuvînt trebue să punem întrebarea, că óre cine stă la spatele aceleĭ conferinţe? Óre este aceea convocată cu învoirea şi scirea prealabilă a Archiereilor nostri ca în prima linie factorĭ competenţi, orĭ fără de sfătuirea acelora?

Cetind în primul momont convocatoriul, mărturisesc, că am avut deplina convingere, că conferința inteligințeĭ nóstre laĭcale la Cluş s'a convocat după previa conţelegere cu Archiereiĭ nostri. M'a desamăgit înse „Unirea“ numĕrul din 12 a c., din carea chiar despre contrariul m'am convins.

Apoĭ dacă stă *tréba* aşa, fără a voi să detrag câtu-şĭ de puţin din însemnătatea conferinţeĭ, numaĭ aceea afirm, că zeŭ *modul* convocăriĭ este *fórte greşit*, saŭ după cum se esprimară câţĭ va confraţi cu ocasiunea uneĭ consfătuiriĭ, *de condamnat* şi *întors*. Cum de voesc laĭciĭ nostri, orĭ şi cu preoţiĭ să se sfătuéscă despre autonomia bisericiĭ nóstre fără a avé maĭ întâiŭ conţelegere deplină cu Archiereiĭ? Cum vreŭ, să tracteze, să aducă hotărîrĭ într'o cestiune, carea în prima linie atinge ierarchia nóstră bisericéscă, fără ca acéstă ierarchie să fie dat directivă

Domnuluĭ zelósa dómnă Maria Pop de Harşan, care a avut bunătatea de a lua asupră-şĭ conducerea, maĭ întâiŭ ca vicepresidentă, ér de la 1890—1896 ca presidentă a reuniuniĭ nóstre, şi căreia din lucrările sĕvârşite îĭ revine partea leuluĭ.

Nu putem închia acest raport, fără să ne aducem aminte şi de astă dată de perderile, ce le-a îndurat reuniunea nóstră în ceĭ 10 anĭ trecuţĭ prin încetarea din viaţă a devotaţilor eĭ membri Carolina Balinth, Ana Ballu, Domnica Vasilichi, Elena baronesă Pop, Emilia Gabor, Amalia Lazar şi Maria Nutz, membri fundatorĭ, apoĭ Iosefina Pascovicz şi Elisabeta Colbasi, membri ord. şi în urmă Paul Dunca de Sajó, George Bariţ şi Ioan Pop de Galaţi, membri binefăcătorĭ, pentru a căror odihnă sufletéscă s'aŭ înalţat astăzĭ rugăciunĭ ferbinţi în Casa Domnuluĭ, a căreĭ frumseţă aŭ iubit-o în viaţă.

În sfârşit închiând acest raport ne luăm voe a ruga pe On. Adunare generală, ca să binevoéscă:

a) a lua raportul cetit spre sciinţă;

b) a censura socotelile reuniuniĭ pe 1896 şi a da comitetuluĭ şi respective cassaruluĭ absolutoriŭ pentru gestiunea aceluĭ an;

c) devenind vacant un loc de membru ord. în comitet prin depărtarea dómneĭ Elena Costin din Sibiŭ, a întregi comitetul prin alegerea unuĭ membru noŭ.

După tóte aceste implorăm darul şi ajutoriul luĭ Dumnezeŭ, ca la închiarea deceniuluĭ următor să Vĕ putem presenta un raport şi maĭ îmbucurător.

Sibiŭ, în 30 Maiŭ 1897.

Constanţa Balinth presidentă. **Nic. Togan.** secretar.

Primiţi espresiunea nealterateĭ mele stime.

x — y.

principială la acele hotărîrĭ? Orĭ dóră laĭcimea nóstră inteligentă consideră pe Archiereiĭ nostri ca pe nisce factorĭ secundarĭ numaĭ spectatorĭ la marea cestiune, carĭ aŭ să accepteze hotărîrile conferinţeĭ laĭcale? Ierarchia bisericéscă o consideră de a dóua mână faţă de poporul supus? Orĭ dóră este de acea părere, că după captul democraţieĭ scălciate de azĭ şi puterea ierarchică ĭese de la popor şi nu este o instituţiune divină? Noĭ din aceste părţi încă împărtăşim temerea, ce o avem faţă de congresul catolic din Budapesta, dară atuncĭ nu sîntem de fel de acord cu *neîncrederea* aceea, ce respiră atât din convocator, cât şi din *broşura* edată de „un fiŭ“ privitoriŭ la autonomie faţă cu Archiereiĭ nostri. Pentru că noĭ aşa scim, că constituţiunea bisericiĭ, neatîrnarea Mitropolieĭ nóstre este normată prin Sfîntul Scaun Apostolic în bulla „Ecclesiam Christi“ din 1854. Acésta o sciŭ şi convocătoriĭ conferinţeĭ. A fară de acésta, spre a relua firul, noĭ scim şi chiar cu ocasiunea chirotoniriĭ Preasfinţieĭ Sale Dluĭ Radu de episcop al Lugoşuluĭ am fost martorĭ, când acela cu genunchĭ plecaţĭ în faţa sfinteĭ bisericĭ şi a poporuluĭ românesc a depus jurămîntul cel gróznic, în care se oblégă Archiereiĭ nostri a păzi nu numaĭ credinţa, ci şi a apĕra drepturile bisericiĭ catolice universale, între marginile cărora se află inarticulate şi drepturile bisericiĭ nóstre. Eĭ bine! şi acum cugete unĭĭ dintre aĭ nostri, óre Archiereiĭ nostri écă numaĭ aşa de dragul latinilor vor jertfi acele drepturĭ, vor călca în picióre constituţiunile Sfîntuluĭ Scaun Apostolic? Chiar când aceĭ Archiereĭ ar voi, să o facă acésta, — ceea ce nicĭ într'o împrejurare nu o putem admite, — li-s'ar opune *Roma,* fără consensul căreia din tótă autonomia plănuită în Ungaria nu póte să fie ceva, acea Romă, despre carea dóră putem sci cel puţin atâta, că chiar şi faţă cu mişcările nóstre politice din urmă ne-a fost binevoitóre şi maĭ ales faţă cu ultima complinire a scaunuluĭ mitropolitan a stat pe lângă respectarea autonomieĭ nóstre.

În faţa acestora credem, că temerea, neîncrederea inteligînţeĭ nóstre este de tot neîntemeiată şi invólvă în sine o nemeritată desconsiderare a Archiereilor nostri, — ceea ce nu o putem de fel aproba.

Principiul nostru trebue să fie, ca în vitala cestiune a autonomieĭ poporul, inteligînţa laĭcală să nu se arete a purta rol de directivă dictătoriŭ, ci rol spriginitoriŭ. Să stea la spatele Archiereilor, însе tot de ună în deplină conţelegere cu aceia. Nicĭ când să nu uĭte, că bisericiĭ docente îĭ compete rolul de a schiţa principiile acţiunilor bisericescĭ, şi că fără vătămarea şi nesocotirea instituţiuniĭ divine nicĭ o ierarchie română unită nu s'ar puté dimite în pertractărĭ, nu şĭ-ar puté da consensul la aceea, ca în biserica nóstră să se formeze o autonomie à la autonomia greco-orientalilor saŭ maĭ bine zis de calibrul protestanţilor. Autonomia bisericiĭ nóstre are să se stabiléscă pe principiile instituţiuniĭ divine ale ierarchieĭ, cu considerare la posiţiunea eĭ disignată prin constituţiunile papale şi regescĭ, carĭ formézа basa eĭ.

Dacă conferinţa convocată la Cluş între marginile acestor principiĭ vre, să se sfătuéscă, credem, că vor fi rodnice şi cu drag acceptate hotărîrile eĭ. Şi noĭ sîntem de aceea, că da, să mergem cât de mulţĭ preoţĭ la acea conferinţă şi acolo să ne străduim în bună înţelegere a munci, ca sfătuirile aceleia să decurgă între marginile acelor principiĭ, ca acele hotărîrĭ întru adevĕr să servéscă de arme puternice Archiereilor nostri în contra celor ce ar vré, să se atingă de neatîrnarea şi drepturile bisericiĭ nóstre.

În sensul acesta subscriŭ corespondinţa confrateluĭ Şuta pin „Tribuna“ nrul 118 şi-l rog, ca păstrând deplină încredere în Archiereiĭ nostri să continue desvoltarea părerilor sale faţă cu cestiunea autonomieĭ.

Într'altele cu distinsă stimă sînt

Murĕşanul.

Adunarea generală constituantă a Reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesă.

În sfârşit s'a împlinit şi o veche dorinţă a învĕţătorilor nostri. După multe lupte a succes Ordinariatuluĭ, să esopereze de la Ministru aprobarea statutelor pentru o reuniune a tuturor învĕţătorilor din Archidiecesă, împărţită în atâtea despărţĕminte, câte protopopiate sînt. Statutele acestea aŭ trecut an. tr. şi prin desbaterile sinodale şi după luarea lor spre sciinţă s'a lucrat pentru începerea activităţiĭ reuniuniĭ, a căreĭ importanţă e de netăgăduit. O împrejurare, care adeverésce cele spuse, a dat-o însă-şĭ prima adunare ţinută Marţĭ în 15 a c. în marea sală de gimnastică. Presenţĭ aŭ fost 140 de învĕţătorĭ. Impresia generală, ce ţĭ-o făceaŭ, era una dintre celea maĭ bune. Am pomenit de impresia acésta, după ce ea e o notă, care arată un progres îmbucurător.

Înainte de deschiderea adunăriĭ directorul *Muntean* propune alegerea uneĭ comisiunĭ de 5 membri, ca să invite la adunare pe preşedintele ad hoc Rev. *Gavril Pop.* Se aleg în comisie învĕţătoriĭ Simu, Mocean, Murĕşan, Giurgiŭ şi Maior. După sosirea preşedinteluĭ întimpinat cu aclamaţiunĭ se deschide adunarea, alegêndu-se de notarĭ ad hoc prof. *Nic. Pop* şi *Ioan Raţ.* Preşedintele propune, să se alégă o comisie de 30 membri, care să invite pe Escelenţa Sa Dl Mitropolit la adunare. Se aleg în comisiune presidenţiĭ despărţĕmintelor şi profesoriĭ *Muntean, Ungurean* şi *Domşa,* şi şi până la sosirea Archiereuluĭ — patronul Reuniuniĭ — se alege o comisiune pentru verificarea delegaţilor şi alta pentru inscrierea de membri, cea dintâiŭ avênd preşedinte pe prof. *Bota,* a dóua pe învĕţătoriul *Ganga.*

Sosind Mitropolitul, sala întrégă isbucnesce în aclamaţiunĭ furtunóse. Preşedintele în o vorbire lungă salută pe Mitropolitul şi espune în liniamente detaiate însemnătatea atât de mare a învĕţătorilor pentru familie, biserică, neam şi patrie. Rĕspunde Î. P. S. Sa, împărtăşind binecuvîntare preste ceĭ adunaţĭ şi arĕtând în frumóse vorbe importanţa instrucţiuniĭ şi a educaţiuniĭ pentru desvoltarea facultăţiĭ cugetătóre, cu ajutorul căreia numaĭ putem înainta pe calea cea dréptă şi putem să ne împlinim datorinţele fără periclu de a rătăci.

Sfârşind Î. P. S. Sa e salutat cu multă însufleţire de toţĭ ceĭ presenţĭ, apoĭ se departă, depunênd suma de 100 fl. ca taxă de membru fundator.

Se suspinde apoĭ şedinţa pentru presentarea credenţionalelor. După redeschidere se propune din partea comisiuniĭ verificarea tuturor delegaţilor, avênd toţĭ hârtiile în regulă a fară de treĭ inşĭ, carĭ înse la timpul sĕŭ aŭ fost insinuaţĭ ca ataraĭ din partea protopopilor.

Se face alegerea biroulŭĭ central pe un period de treĭ anĭ. Se aleg ca scrutatorĭ învĕţătoriĭ *Simu, Zah* şi *Mocean.* Se constată, că aŭ votat 150 de persône, şi aŭ întrunit maioritatea voturilor şi aŭ fost aleşĭ *George Muntean* preşedinte, *Ioan F. Negruţ* vicepreş., *Petru Ungur* şi *Nic. Pop* notarĭ, *Aurel P. Bota* cassar, *Aurel C. Domşa* controlor şi *Ioan Stoĭca* bibliotecar. Alegerea biroulŭĭ a fost primită cu bucurie de adunare. În numele celor aleşĭ mulţămesce noul preşedinte Muntean.

Comisiunea pentru inscrierea de membri raportéză, că s'aŭ făcut membri *fundatorĭ* Î. P. S. Sa Dl Mitropolit cu taxa de 100 fl., Rsm. Preposit *I. M. Moldovan* cu 50 fl., Rsm. *Gavril Pop,* secret. *Dr. Aug. Bunea, Dr. Vas. Hossu, Ioan F. Negruţ* şi *Dr. Iac. Radu* solvind câte 20 fl.; ordinarĭ Dşórele *Bucşa, Bariţ, Bodocan,* Dniĭ *Domşa* şi *I. Raţ* cu taxa de câte 2 fl.; ajutătorĭ Dniĭ *Axente Sever, Dr. Codarcea* şi *Aron Deac* cu taxa de câte 1 fl.

Se fac maĭ multe propunerĭ, carĭ tóte se trec la comitetul central în desbatere; şi apoĭ la órele 2 d. a. se închide acéstă primă adunare, care a arĕtat un început aşa de îmbucurătoriŭ. Fie, ca începutul acesta să fie de bun auguriŭ şi să ducă tot maĭ departe la înflorirea reuniuniĭ.

E locul aci, să amintesc, că a luat parte la adunare cu mult interes de la început până la sfârşit dl *Iuliŭ Bardosy,* insp. scol. în retragere. Presenţa Dsale a făcut cea maĭ bună impresiune în cercul învĕţătorilor. Aŭ maĭ fost presenţĭ Axente Sever şi prepos. Moldovan, apoĭ profesoriĭ de teologie şi doĭ profesorĭ de la gimnas. Aŭ lipsit protopopiĭ şi preoţiĭ; a fară de părintele *Ios. Lita* de la Iclod n'a fost present nicĭ un preot de la sate, de şi era fórte de dorit, ca preoţimea să încurajeze acéstă primă adunare a învĕţătorilor şi să conlucre, cu eĭ în armonie şi bună înţelegere pentru cultura şi înaintarea némuluĭ.

După adunare a fost mare banchet la Otelul „Univers“, unde s'aŭ rostit frumóse toaste pentru Mitropolitul, Gavr. Pop, Iuliŭ Bardosy, Muntean, învĕţătorĭ, vechiul şi noul comitet etc.

Închiăm aci raportul nostru esprimându-ne bucuria şi îndestulirea asupra mersuluĭ acesteĭ adunărĭ, despre carea acum ne-am conceput cele maĭ bune speranţe, şi dorim din inimă, ca pe cum acum, aşa şi de aci înainte tot de una să putem spune fără sfială, că *mândri sîntem de învĕţătoriĭ nostri.*

Îndreptar.

referitor la organisarea după diecese a cercurilor electorale pentru alegerea representanţilor mirenĭ, ce vor participa la adunarea de organisare a autonomieĭ Bisericiĭ cat. din Ungaria.

(Aprobat de Maiestatea Sa ces. şi apost. reg. sub Nr. 20,340 din 15 Oct. 1869.)

(Fine.)

§. 27. Acest comitet îşĭ ţine şedinţele de dóuĕ orĭ: întâiŭ după conscrierea votanţilor din cerc pentru a decide reclamările admise în §. 20. şi a dóua óră pentru a numĕra cu publicitate deplină voturile in-

curse. Presidentul acestuĭ comitet central este tot o dată presidentul comisiuniĭ locale, afară de casul, când e vorbă de reclamările în contra conscrieriĭ din loc, în care cas comitetul îşĭ alege alt president dintre membriĭ sĕĭ. Datorinţa presidentuluĭ este, ca în dată după formarea comitetelor de a fará să concheme pe presidenţiĭ comitetelor vecine şi ast fel să constituéscă comitetul central. Comitetul central în dată la prima convenire stabilesce terminul şedinţelor sale şi se îngrijesce de publicarea aceluia respective îl notifică episcopuluĭ diecesan spre cerculare din oficiŭ. Comitetul este dator a lua protocol; éră protocolul luat despre resultatul alegeriĭ afară de president şi notariŭ are să se maĭ autentice şi de cel puţin un membru al comitetuluĭ şi să se deducă în dóuĕ esemplare egale.

§. 28 Cel ce în cercul electoral obţine relative cele maĭ multe voturĭ, acela este representantul aceluĭ cerc.

§. 29. Ambele esemplare ale protocoluluĭ luat şi subscris amĕsurat §-luĭ 27 se subştern episcopuluĭ diecesan, care un esemplar îl depune în archivul episcopesc, éră cel alalt îl trimite ca credenţional representantuluĭ ales.

§. 30. Dacă cel ales, fie preot fie mirean, nu primesce alegerea, ce a căđut pe el, orĭ renunţă la ea maĭ târziŭ, orĭ dacă a fost ales în maĭ multe locurĭ şi se declară pentru unul, orĭ în sfârşit dacă óre care representant móre, adunarea organisatóre, orĭ dacă nu este întrunită, atuncia principele primate dispune alegere nóuă.

§. 31. Despre resultatul alegerilor decurse pe teritoriul sĕŭ episcopul diecesan încunoscinţéză pe principele primate, care defige ziua conveniriĭ adunăriĭ organisatóre şi convócă la Budapesta pe membriĭ aceleia.

§. 32. Presidentul adunăriĭ organisatóre este principele primate al ţĕriĭ; pe vicepresident îl alege adunarea dintre mirenĭ.

§. 33. În ziua primă a adunăriĭ principele primate president disignéză un notar preoţesc şi doĭ notarĭ mirenĭ, şi după cetirea statutelor electorale presente, pe cum şi a documentuluĭ de convocare se alege o comisiune de verificare de doĭ membri preoţĭ şi patru mirenĭ pentru censurarea credenţionalelor.

§. 34. Aflându-se în ordine credenţionalele maioritătiĭ absolute a representanţilor preoţescĭ şi mirenĭ, presidentul convócă în adunare constitutivă pe membriĭ verificaţĭ, pe cum şi corul episcopesc.

§. 35. Statutele presente pe calea ministruluĭ reg. ung. de culte şi instrucţiunea publică se subştern Maiestăţiĭ sale ces. şi apostolice reg., şi întărite fiind de dînsul se aplică.

La Colecta gimnasiuluĭ.

De la poporul din parochia *Pata* . . . . . fl. 9. 60
De la protop. *Ioan Hossu* . fl. —. 40

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrul 16 al „Unirii“ din 1891 aŭ solvit pe 1897:

Parochia *Bucium-şésă*, protop. Roşieĭ . . . . . fl. 7.—

Până acum a incurs de tot suma de 2,137 fl. 40 cr.

Folosim ocasia acésta spre a pune înaintea preoţimiĭ nóstre drept pildă vrednică de urmat pe M. On. *Iosif Ciura*, care de şi fórte înaintat în etate, căcĭ e de 80 anĭ. totuşi e cel maĭ sirguincios colectant pentru fondul acesta, a căruĭ importanţă acum maĭ vîrtos e fórte însemnată.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit. În ziua primă de Rusaliĭ a celebrat cu mare asistenţă la biserica catedrală, éră în a dóua la biserica parochială din Blaş, ţinînd cu ambele ocasiuni fiilor sĕĭ sufletescĭ cuvîntărĭ sacre pĕtrunse de spiritul apostolic.

Din archidiecesa. Noŭ ordinatul On. *Ioan Hulea* e dispus administrator parochial în Buia din protop. Sibiuluĭ, éră asemenae noŭ ordinatul On. *Ştefan Maris* administrator parochial în Şutu din protop. Indoluluĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Dna *Ecaterina* soţia dluĭ neguţătoriŭ *Trifon Babeţ* din comuna Ramna maĭ de multe orĭ, pe cum ea aşa şi soţul eĭ, aŭ ajutat sfînta nóstră biserică cu diferite donurĭ, şi cu deosebire acuma, când biserica noŭ edificată e încă neprovĕđută cu tóte recuisitele necesare, ne-a provĕđut sfîntul altariŭ cu un mesaiŭ şi analogul cu un acoperemînt cusute şi pregătite din material scump de mânile eĭ.

Directoriul Fundaţiuniĭ Şuluţane s'a întrunit la risidenţa mitropolitană Sâmbătă în 12 Ĭuniŭ. La şedinţă aŭ luat parte dniĭ Iosif Hossu vicepresident la comptabilitatea statuluĭ în Budapesta, Ĭosif Pop şi Ĭoan Mezeĭ judĭ la curia din Budapesta, Lad. Hossu jude la tabla reg. din Cluş, Leontin Pop jude la tribunalul din Cluş, Gerasim jude la tribunalul din Alba Ĭulia, V. Pop Harşan advocat în Sibiŭ, Ĭuliŭ Bardosy insp. scol. pens. din Sibiŭ şi Dr Al. Pop medic archidiecesan în Blaş.

Concurs. La parochia Pata din protopopiatul Coşocneĭ s'a escris concurs noŭ cu terminul de 1 Ĭuliŭ a. c. pe lângă emolumentele: Casă parochială cu 3 despărţeminte şi cu superedificate economice în stare de mijloc; porţiune canonică în estensiune de 22 jug. 1038□ arător şi 11 jug. 235□ cositor de calitate bună; 60 metrete à 16 cupe vechĭ orĭ banĭ computată metreta în 80 cr.; 60 de zile de lucru şi venitele stolare îndatinate.

Societatea pentru crearea unuĭ fond de teatru român şĭ-a ţinut adunarea generală în Orăştie la 13 şi 14 a c. sub presidiul dluĭ Ĭosif Vulcan. Adunarea a fost destul de cercetată şi braviĭ românĭ din Orăştie aŭ desvoltat un zel laudabil de a mulţămi pe numeroşiĭ óspeţi. Din raportul comiteluĭ se vede, că averea societăţiĭ s'a înmulţit în anul trecut cu 5526 fl. 33 cr. urcându-se la suma de 108.865 fl. 29 cr. Cu ocasiunea adunăriĭ aŭ maĭ incurs în casa societăţiĭ frumósa sumă de 1209 fl. 25 cr. Adunarea generală apróbă invoélă încheiată de cătră comitet cu librăria Ciurcu din Braşov pentru edarea uneĭ „Bibliotecĭ teatrale“. Se decide ca pe viitor să participe la adunările generale întreg comitetul restituindu-se spesele efective, ce le ar avé cu adunarea; maĭ de parte să se tipărésca un anuar, unde să se publice protocolul adunăriĭ. Pentru anul viitor adunarea generală a fost invitată în Haţeg.

Esamenele învĕţătorescĭ de cualificaţiune s'aŭ ţinnt din 4 până în 12 Ĭuniŭ. La esamen s'aŭ însinuat 41 învĕţătorĭ, dintre carĭ aŭ depus esamenul cu succes 30, éră 11 aŭ căđut din câte unul orĭ maĭ multe obiecte şi s'aŭ relegat la repeţirea esamenuluĭ.

Clasificaţiunile tinerimiĭ de la gimnasiul din Blaş se vor ceti în 26 a c., tot atuncĭ se vor împărţi şi premiĭ studenţilor maĭ distinşĭ.

Concurs la staţiuni docentale şi cantor-docentale. În Archidiecesă cu terminul de 15 Ĭuliŭ s'a escris concurs: 1) La staţiunea doc. din *Slimnic* în protop. Sibiuluĭ cu emol.: 167 fl. ajutor de stat, 133 fl. din repartiţie, 2 orgiĭ de lemne şi cuartir. 2) La staţ. de docente ambulante în *Fiscut-Lumpĕrd* cu emol.: 300 fl. din repartiţie şi cuartir în Fiscut. 3) La staţ. doc. din *Ormenişul de câmpie* cu em.: 195 fl. din repartiţie, 150 litre cucuruz à 70 cr. = 105 fl., cuartir. 4) La staţ. cantor.-doc. din *Sâmbotelec* cu emol.: 150 fl. din repartiţie, 20 fl. de la parochul On. Ĭ. German, 10 fl. de la dl proprietar Ĭ. Leuca, venitele stolare computate în 25 fl., 12 jug. loc arător comasat cl. II. în 95 fl. şi cuartir. 5) La staţ. doc. din *Silvaşul de câmpie* cu emol.: 250 fl. din repartiţie, 50 fl. din venitele de la mănăstire şi cuartir. Staţ. de sub 2—5 sînt în protop. Catineĭ. 6) La staţ. cantor-doc. din *Milăşel* în protop. Fărăgăuluĭ cu emol.: 120 fl. din repartiţie, 130 litre cucuruz à 60 cr. = 78 fl., 8 jug. 1300□ loc cantoral computat în 72 fl. şi stolă 30 fl.

Reuniunea femeilor române gr. cat din Blaş aranjéză Duminecă în 20 Ĭuniŭ petrecere de vară în grădina „Comşa“ din Veza. Începutul la 3 óre d. a. Invitărĭ nu s'aŭ tipărit.

Dare de samă şi mulţămită publică. Cu ocasiunea petreceriĭ tinerimiĭ rom. din Blaş ţinută în 9 Maiŭ 1897 aŭ suprasolvit următoriĭ dnĭ: Dr. Gerasim adv. Aiud fl. 3., Pop Leontin jude Cluş fl. 2., Bontescu adv. Haţeg fl. 1.20, Gerasim Domide par. Rodna veche fl. 1.20, Dr. Mihályi Florentin adv. Sighet fl. 1.20, Dr. Nic. Şerban dep. Bpesta fl. 1.20, Silvestru Nestor prof. Blaş fl. 1., Imre pretor Blaş fl. 1., Birtolon Moîse proprietar fl. 1., Maior Ĭoan preot Roşia fl. 1., Bretter Moritz prop. Blaş fl. 1., Dr. Ĭosif Siegescu Bpesta fl. 0.70, Romul Raca, preot Bouţariŭ fl. 0.70, Montani Ĭuliŭ protop. Zlatna fl. 0.50, Hagea fl. 0.40, Simionaş N., Colbasi C., V. Turcu, M. Moga, Ĭos. Ianza, Dăn. Ĭoanetti, N. Velican, Ĭ. Sava, Í. Vlad, N. Gruiţa, N. Stoĭcuţa, Magda ofiţer, Ĭ. Negruţ, Dr. Dăian, N. Totoian, Şt. Pop, Ĭ. Boieriŭ, Aur. Pop, Mendl, Dr. Bunea, dna Vlasa, Ĭ. Aranyosi, N. Frâncu, D. Radeş, Macaveiŭ protop., Zĕhan adv., Horváth Alb., Ĭ. Maior, Í. Boroş, Dr. Tămaş, Dr. Ĭacob Radu câte 20 cr. Oferte benevole aŭ trimis: Ĭoan Órga vicerect. fl. 1., dna Aur. Solomon dir. fl. 1., Salamon Sinberger fl. 1. Pentru binevoitórele contribuirĭ binevoéscă a primi pe acéstă cale mulţămitele sincere ale comitetuluĭ aranjator. Venitul curat în sumă de 106 fl. s'a împărţit casineĭ române şi reuniuniĭ femeilor române din Blaş. *Valeriŭ Suciŭ* cassar.

† **Alesandru Bohăţel de Glod**, căpitan suprem al fostuluĭ district Năsĕud, în pensiune, membru fundator al „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“, presidentul consiliuluĭ direcţiuniĭ institutuluĭ de credit „Economul“ şi proprietar în Cluş, întîmplată după scurte suferinţe la 18 Ĭunie st. n. la 1 óră după mieđul nopţiĭ în anul al 81-lea al laborióseĭ sale vieţĭ şi al 40-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ a dóua. Sa mutat din noŭ la cele eterne una dintre sublimele aparţiuni ale genuluĭ românesc, care într'un timp de preste un jumătate de secol a veghiat şi a îngrijit de cele maĭ scumpe interese ale némuluĭ sĕŭ! Remăşiţele pământescĭ ale scumpuluĭ defunct se vor aşeđa spre eternă odihnă în 20 Ĭunie la 2 óre după amézĭ după ritul greco-catolic român, de la casa propriă (Nagy-uteza nru 44), în moşia sa de la Valeaseacă.

† **Dionisiŭ Ştefca Şuluţ de Cărpiniş**, jude reg. de tribunal în pens., decorat cu crucea de cav. al ordul Francisc Ĭosif I., preşedintele eforieĭ scolastice gr. cat., membru ordinar al „Asoţiaţiuniĭ Transilvane“, preşedintele institutuluĭ de credit „Arieşana etc. după un morb îndelungat şĭ-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ în ziua de 5/17 Ĭunie 1897 la 8 óre diminéţă în etate de anĭ 72. Despre ce amicĭĭ şi cunoscuţĭĭ prin acésta se încunoscinţéză. Jalnica familie. Turda, 5/17 Ĭuniŭ 1897.

Casurĭ de mórte. *Vasiliŭ Albon* preot în Vissia a repausat în 10 a c. în anul al 62-lea al etăţiĭ şi al 36-lea al preoţieĭ. — *Petru Pop* paroch în Bercea mare şi catechet la şcolile de stat din Deva a repausat în 3 a c. în anul al 38-lea al etăţiĭ şi al 12-lea al preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

În s. liturgie se celebréză și representéză în rîndul cel dintâiŭ *amara și sângerósa mórte a luĭ Christos pe cruce.* Dară cele alalte taĭne ale rescumpĕrărieĭ parte culminéză parte se înrădăcinéză în mórtea sacrificială a luĭ Christos. Ele de aceea trebue să se întîlnéscă și să se adune împreună și în jertfa cea necruntată de-asupra altariuluĭ; dóră jertfa acésta e representarea vie și substanțială a jertfeĭ celeĭ sângeróse sevârșite pe cruce. Prin consacrarea osebită a pâniĭ și vinuluĭ trupul și sângele luĭ Christos se jertfesce sub simbóle de ale morțiĭ; de aceea altariul se schimbă întru muntele căpĕținiĭ, întru lemnul crucĭĭ udat cu sânge.

Tot asemenea se repețesc în s. liturgie și *minunile întrumeniriĭ,* minunile din Vetleem: altariul se schimbă întru ĭesle, pruncuțul Christos zace ascuns în micul agneț cel la părere sĕrăcăcios.

Pe altariŭ se renoesc maĭ de parte tot asemenea *tóte cele ce s'aŭ petrecut între Vetleem și între muntele căpĕținiĭ.* În acest restimp aŭ decurs treĭ zecĭ și treĭ de anĭ de peregrinare pământéscă a Domnuluĭ, pe cum eĭ n'aŭ fost trecut încă nicĭ o dată preste pământ, anĭ strălucitorĭ în lumină maĭ înaltă, desemnațĭ cu pace și binecuvîntare, adevĕr și grație, încoronațĭ cu ființa de față, cu sălășluirea Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ aci pe pământ. Viața acésta liniștită, ascunsă, ascultătóre, viața acésta de rugăciune și jertfă Mântuitoriul o continuă întru mărirea luĭ Dumnezeŭ și întru binele ómenilor până la capĕtul vécurilor sub vĕlul formelor euchariștice ale pâniĭ și vinuluĭ.

În sfârșit celebrarea s. liturgiĭ e și *o amintire a glorieĭ Domnuluĭ, a înviĕriĭ și înălțăriĭ luĭ.* Mântuitoriul înviat și clarificat a apărut la aĭ sĕĭ și le-a zis lor în chip confidențial: „Pace vóuĕ! Nu vĕ temețĭ! Eŭ sînt!“ Așa este și petrece el cu gloria sa vĕlată și cu ranele luĭ de mórte acuma nedureróse în apropiarea și în mijlocul nostru, pentru ca să ne mângăe, să ne binecuvinteze și să ne scutéscă.

Ast fel vedem noĭ în jertfa sfinteĭ liturgiĭ nu numaĭ corona cea strălucită și gloriósă a mariĭ lucrărĭ de rĕscumpĕrare, ci și *cuprinsul și repețirea acelor taĭne adorabile* de cea maĭ adâncă umilire și cea maĭ înaltă glorificare, carĭ Christos le-a lucrat odinióră pe pământ de dragul nostru și spre rĕscumpĕrarea nóstră. Într'un chip pe cât de simplu, pe atâta de măreț pune celebrarea sfinteĭ liturgiĭ înaintea ochilor nostri, cum Domnul s'a pogorît din înălțimea ceriuluĭ „pentru milostivirile mileĭ Dumnezeuluĭ nostru, în carea ne-a cercetat pe noĭ rĕsăritul cel din înălțime“ (Luc. 1, 78); cum el nu s'a înspăimîntat de pântecele Fecióreĭ și de ĭesle cum el s'a bucurat „ca un uriaș, să alerge cale“ (ps. 18, 6), spinósa cale de învingere a rĕscumpĕrăriĭ, și o a plinit între ómenĭ în chip de serv și nebăgat în samă, învĕțând, vindecând, împărțind binefacerĭ și binecuvîntând; cum s'a pogorît în sfârșit în adâncimea cea maĭ adâncă a durerĭĭ și ocareĭ și din întunerecul mormîntuluĭ s'a avîntat la gloria cea maĭ strălucită a ceriuluĭ.

Taĭnele acestea sfinte, carĭ sînt cuprinse asemenea unuĭ germen în acțiunea sacrificială a sfinteĭ Euchariștiĭ, *îșĭ primesc esplicarea cea maĭ bogată și representarea cea maĭ frumósă în ritul sacrificial* al bisericiĭ. Taĭnele mariĭ opere a rĕscumpĕrăriĭ în decursul anuluĭ se accentuéză și se pun pe primul plan pe rînd și în deosebĭ. Jertfa sfinteĭ Euchariștiĭ e adecă împletită în chipul cel maĭ intim cu serbarea anuluĭ bisericesc; serbarea asta esplică și ilustréză jertfa liturgică din tóte părțile. Cununa sĕrbătorilor și a zilelor sfinte aruncă lumina sa și umbrele sale și preste altariŭ: dorul cel tăcut și sperarea cea veselă dinainte de Crăciun, fericirea cea din tot sufletul și liniștea ceà fericită a sufletuluĭ pe timpul drăgălașuluĭ Crăciun, spiritul cel serios de pocăință și sentimentul cel amar al părerĭĭ de rĕŭ pe timpul Păresimilor, nespusele durerĭ și jalea cea doiósă a sĕptĕmâniĭ Patimilor, gloria cea luminósă și ĭubilarea cea luminată a timpuluĭ Pascilor, măreția cea plină de grație și bucuria cea supranaturală a Rusaliilor îșĭ primesc în liturgie espresie corĕspunzĕtóre și pătrunzĕtóre. La altariŭ urechea aude acum glasurĭ de tânguire durerósă, acum tonurĭ de ĭubilarea cea maĭ fericită, și ochiul vede acum strălucirea bucurieĭ, ĭubiriĭ și sperăriĭ, acum posomoréla jaleĭ și durerĭĭ.

2. *Opera de rĕscumpĕrare,* carea a sevârșit-o Christos prin mórtea sa de pe cruce, *în celebrarea jertfeĭ euchariștice se ține și óre cum se fixéză pururea vie și se representéză în chip taĭnic,* pentru ca să se prestea luĭ Dumnezeŭ închinăciunea și omagiul, care i-se cuvine, ĕră ómenilor să li-se mijlocéscă tóte binefacerile și binecuvîntările rĕscumpĕrăriĭ. Din acésta urméză, că *jertfa sfinteĭ Euchariștiĭ trebue să fie centrul, înima și sufletul cultuluĭ dumnezeesc întreg și întregiĭ împărtășirĭ de grație.* Scopul cel maĭ de frunte, ce-l are activitatea liturgică a bisericiĭ, constă în aceea, ca luĭ Dumnezeŭ în ceriurĭ să i-se prestea onóre, închinăciune și glorificare, ĕră ómenilor pe pământ să li-se mijlocéscă împăcare, despĕcătuire și sfințire. În liturgie se înalță laudă și mulțămită la ceriurĭ, ĕră la pământ se pogóră binecuvîntare și grație; în liturgie se înalță omul la Dumnezeŭ, ĕră Dumnezeŭ se pogóră la ómenĭ. Liturgia mijlocesce și susține zilnic împreunarea cea supranaturală, raportul cel intim, comuniunea cea taĭnică de viață și ĭubire, ce esistă între Dumnezeŭ și ómenĭ. Dară acest scop al liturgieĭ se ajunge în chipul cel maĭ desevârșit în celebrarea jertfeĭ liturgice; dóră ea întrece tóte cele alalte acțiunĭ ale cultuluĭ dumnezeesc în dignitate și în strălucire. Acțiunile acelea sînt multe și felurite; căcĭ biserica în cultul sĕŭ a desvoltat comorile sale cerescĭ de grație într'un chip pururea tot maĭ frumos și maĭ bogat și a manifestat îmbelșugarea sa internă de viață într'un chip pururea tot maĭ deplin și maĭ din tóte părțile. În frumseța și strălucirea cultuluĭ sĕŭ dumnezeesc biserica se înfățișéză ca „cetatea cea sfîntă, Ĭerusalimul cel noŭ de la Dumnezeŭ pogorînd din ceriŭ, gătită ca o mirésă împodobită bărbatuluĭ sĕŭ“ (Apoc. 21, 2). Despre ea sună cuvintele Psalmistuluĭ: „Înainte a stătut împĕrătésa de-a drépta ta, în haĭnă aurită îmbrăcată, împodobită“ (ps. 44, 11). Dar odorul cel maĭ strălucit și juvaerul cel maĭ prețios în cerésca eĭ podóbă de mirésă e celebrarea cea sublimă și înălțătóre a jertfeĭ de-asupra altariuluĭ. Acésta nu e numaĭ frumósa cunună de florĭ, ci în un anumit sens și rădăcina dătătóre de viață și minunata trupină a tuturor acțiunilor liturgice. Cultul dumnezeesc al bisericiĭ nóstre are așa zicênd caractĕr euchariștic, colorit euchariștic și mirésmă euchariștică, pentru că tóte acțiunile luĭ se referesc maĭ de aprópe orĭ maĭ de parte la jertfa euchariștică, se împreună cu ea și scot dintr'însa viață pururea tinĕră, putere atrăgĕtóre și sfințenie. Dacă ar lipsi jertfa, atuncia întreg cultul ar sĕrăci și s'ar veșteji, s'ar ofili și s'ar stînge, pe eum dovedesce o privire preste sectele eretice. Pentru ca să o dovedim acésta maĭ cu de-a mĕruntul, vom considera maĭ întâiŭ cultul dumnezeesc, adecă acelea acțiunĭ ale cultuluĭ, carĭ aŭ de scop în rîndul cel dintâiŭ și maĭ vîrtos venerarea luĭ Dumnezeŭ, ĕr apoĭ împărtășirea grațieĭ, adecă acțiunile acelea ale cultuluĭ, carĭ aŭ de scop în rîndul cel dintâiŭ și maĭ vîrtos sfințirea omuluĭ.

a) *Celebrarea sfinteĭ liturgiĭ e cultul dumnezeesc cel maĭ vrednic și maĭ deplinit; căcĭ ea prestă luĭ Dumnezeŭ un omagiŭ și o venerare, ca și care miliône de lumĭ n'ar puté să-ĭ prestea.* Jertfa euchariștică în sine considerată e imnul cel maĭ sublim întru lauda și preamărirea treĭ-unuluĭ Dumnezeŭ. Ea cuprinde în sine suma a tot cultul dumnezeesc; ea e adecă adorarea cea maĭ înaltă și mulțămita cea maĭ bună, espiarea nóstră cea maĭ eficace și cererea nóstră cea maĭ puternică. Datorința de a lăuda pe Dumnezeŭ, de a-ĭ mulțămi, de a-l împăca și de a i-ne ruga putem și avem să o împlinim și prin rugăciune; înse cât de neputincios, sĕrăcăcios și defectuos ar fi acest serviț al luĭ Dumnezeŭ, dacă nu am avé jertfa sfinteĭ Euchariștiĭ, prin care se măresce numele luĭ Dumnezeŭ întru némurĭ! (Mal. 1, 11.) Jertfa acésta și numaĭ singură întrece nemărginit cu prețul și cu vrednicia, cu puterea și cu efectul tóte rugăciunile bisericiĭ și ale credincioșilor. — Christos se jertfesce de-asupra altariuluĭ prin mânile nóstre, și noĭ una fiind cu el ca mlădițele cu vița și însușindu-ne spiritul luĭ de jertfă avem să ne alăturăm jertfeĭ luĭ. Numaĭ prin alăturarea și alipirea acésta se face lauda, mulțămita, espiarea și cererea nóstră prețiósă și bineplăcută înaintea luĭ Dumnezeŭ. Ĭedera singură fiind s'ar tîrî pe pământ și maĭ pe urmă ar peri; dar dacă găsesce un arbore, care să-ĭ fie sprigin, se acață de el și se avîntă la înălțime. Tot asemenea și venerarea, ce o am presta luĭ Dumnezeŭ numaĭ noĭ de noĭ, încă ar fi slabă și nedeplinită și abia ar puté să se ridice preste pulverea pământuluĭ; dar însoțindu-se cultuluĭ jertfeĭ luĭ Christos omagiul nostru se avîntă până la ceriŭ. Ca și cum am zice: Ĕtă, Părinte ceresc, pentru maiestatea ta cea nemărginită îțĭ datorim laudă nemărginită, pentru nenumĕratele tale grațiĭ și binefacerĭ mulțămită nemărginită, pentru nenumĕratele vătĕmărĭ, cu carĭ te-am vătĕmat, o satisfacție nemărginită, și pentru

neajunsurile şi periculele nóstre cele nenumĕrate tributul umilitei nóstre cereri; înse cât e de sĕrăcăciósă tótă lauda, mulţămita, satisfacţia şi cererea nóstră şi cât e ea de nevrednică de a se înfăţişa înaintea ta! Dară noi o alăturăm la jertfa de adorare, de mulţămită, de espiare şi de cerere a Fiuluĭ tĕŭ Isus Christos şi o aducem împreună cu el şi te rugăm, ca pentru el să primescĭ cu bună plăcere omagiul acesta al nostru dimpreună cu tot, ceea ce sîntem şi avem, şi să ne fiĭ milostiv!

De óre ce *în celebrarea jertfeĭ eucharistice se representézĕ în chip taĭnic istoria cea dumnezeéscă a Rĕscumpĕrătoriuluĭ şi a rĕscumpĕrăriĭ,* de aceea *jertfa sfinteĭ liturgiĭ şi cu prilejul sĕrbătorilor bisericescĭ ĭese pe primul plan.* Ea e cu prilejul acesta sórele supranatural, care revarsă lumină şi căldură preste casa luĭ Dumnezeŭ şi înfrumseţézĕ şi clarifică sĕrbătórea cu strălucire cerésc ă. De aceea biserica luĭ Christos celebrézĕ taĭnele cele pline de graţie cu aducerea jertfeĭ eucharistice, la care se alătură apoĭ adorarea, lauda, mulţămita, cererea, ĭubirea, admirarea credincioşilor. Tot asemenea celebrăm şi taĭnele, prerogativele, graţiile, vîrtuţile, gloria, puterea şi bunătatea preacurateĭ Fecióre Născĕtóre de Dumnezeŭ prin jertfa liturgică. Şi prin ce facem în chipul cel maĭ vrednic amintirea sfinţilor în fiesce care an? Prin aceea, că celebrăm jertfa eucharistică, pentru ca să lăudăm pe Dumnezeŭ şi să-ĭ mulţămim, că e aşa de minunat întru sfinţiĭ sĕĭ şi ĭ-a împodobit cu graţiile, vîrtuţile şi minunile cele maĭ felurite, ĭ-a încununat cu mărire şi cu onóre şi ni-ĭ a dat de modele strălucite şi de patroni puternicĭ. *Aşa trece celebrarea jertfeĭ eucharistice asemenea uneĭ verigĭ de aur prin cununa liturgică a sfintelor sĕrbătorĭ şi timpurĭ.*

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„N'aĭ înţeles bine, şeĭcule," zise Ben Hur cu căldură. „Moĭsi a fost ostean în tocmaĭ ca şi legislator, plăcut înaintea luĭ Dumnezeŭ. Şi a se cuprinde cu răsboiul ce însamnă alta, de cât a ĭubi tot, ce se ţine de răsboiŭ, chiar şi animalele, — şi pe acestea dimpreună cu cele alalte?"

Un cap de o formă escelentă, — cu ochĭ marĭ, carĭ eraŭ blândĭ ca aĭ căprióreĭ şi pe jumătate acoperiţĭ de pĕrul de pe frunte, — cu urechĭ micĭ ascuţite, aţintite înainte, — veni acum chiar până la peptul luĭ. Nările îĭ eraŭ lărgite, şi buza de din sus se mişca. „Cine eştĭ tu?" părea că întrébă animalul, aşa de lămurit, pe cum numaĭ om ar fi putut să întrebe. Ben Hur recunoscu în el pe unul din ceĭ patru fugarĭ, pe carĭ îĭ vĕduse la alergare, şi întinse frumosuluĭ animal palma sa deschisă.

„Eĭ îţĭ vor zice, hulitoriĭ de eĭ! — împuţina-s'ar zilele lor ca şi numĕrul lor!" zise şeĭcul cu sentimentul unuĭ om, care respinge de la sine o ocară, — „eĭ îţĭ vor zice, că caiĭ nostri se derivă din sângele cel maĭ bun de pe păşunile Nisee ale Persieĭ. Dumnezeŭ a dat celuĭ dintâiŭ Arab o pustie nesfârşită de năsip cu câţĭ va munţĭ fĕr de arborĭ şi pe icĭ pe colé cu câte un isvor cu apă amară, şi ĭ-a zis: Étă aci ţara ta! Şi dacă bietul om s'a tânguit, Atotputerniculuĭ i-s'a făcut milă de el, şi ĭ-a zis luĭ: Fiĭ bărbat! Căcĭ eŭ te voiŭ binecuvînta îndoit maĭ pe sus de cât tóte popórĕle. Arabul ascultă şi mulţămi şi plin de încredere porni, ca să găséscă binecuvîntarea. El cutrieră tóte hotarĕle şi nu găsi nimica; el cutrieră pustia fĕr de popas, — şi în inima pustieĭ găsi o insulă verde, fórte frumósă la vedere; şi în lăuntrul insuleĭ étă! o stavă de cămile şi alta de caĭ! El primi animalele cu bucurie şi le nutri cu grije, — căcĭ ele îĭ eraŭ darul luĭ Dumnezeŭ. Şi de la insula acésta verde aŭ purces toţĭ caiĭ pământuluĭ; chiar şi până la păşunile Niseeĭ aŭ ajuns eĭ; şi cătră méză nópte până la văile întunecóse, carĭ le cercetézĕ neîncetat vifor de mare şi vînturĭ ghetóse. Nu trage la îndoélă istoria asta; orĭ dacă o facĭ, atuncia nicĭ un amulet să nu maĭ aĭbă preţ pentru Arabĭ. Da, îţĭ voiŭ dovedi lucrul."

El bătu în pălmĭ.

„Adă-mĭ arborele genealogic," porunci sclavuluĭ, care întrase.

Aşteptând întórcerea sclavuluĭ şeĭcul gugulia caiĭ, le lovia obrajiĭ, le peptĕna cu degetele buclele de pe frunte, şi da fiesce căruia câte un semn de bucurie. Acum apărură şese ómenĭ cu lădĭ de lemn de cedru, carĭ eraŭ legate cu pente de bronz şi închise cu ţîţînĭ şi lăcaturĭ de bronz.

„Nu," zise Ilderim, după ce aceia le aşedară pe divan, „nu am înţeles tóte; numaĭ ale cailor, — numaĭ asta. Deschide o, şi cele alalte le duceţĭ la locul lor."

Deschiseră lada. Ea cuprindea o mulţime de tăbliţe de fildiş, carĭ eraŭ înfirate pe verigĭ de argint. Tăbliţele eraŭ fórte subţirele, şi aşa în fiesce care verigă eraŭ înfirate maĭ multe sute.

„Eŭ sciŭ," zise Ilderim luând în mână câte va verigĭ, „eŭ sciŭ, cu câtă grije şi consciinţă păzesc logofeţiĭ templuluĭ în sfînta cetate numele noŭ născuţilor, fiul meŭ, pentru ca fiesce care fiŭ al luĭ Israil să pótă urmări până întru început şirul înaintaşilor sĕĭ, chiar şi dacă aceştia ar fi maĭ vechĭ de cât patriarchiĭ. Înaintaşiĭ meĭ, — înverdésca pururea amintirea lor, — n'aŭ privit de lucru pĕcătos a împrumuta idea acésta şi a o aplica muţilor sĕĭ servitorĭ. Privesce tăbliţele acestea!"

Ben Hur luă verigile şi osebind tăbliţele vĕdu, că pe ele eraŭ ieroglife simple în arabesce, carĭ le-aŭ ars pe tăbliţele luciĭ cu un metal ascuţit şi înferbîntat.

„Sciĭ ceti, fiule al luĭ Israil?"

„Ba! Esplică-mĭ însemnarea lor."

„Să sciĭ dar, că fiesce care tăbliţă păzesce numele câte unuĭ mânz de sânge curat, care în decursul vécurilor trecute s'a prăsit strămoşilor meĭ, pe cum şi numele tatăluĭ şi al mameĭ. Privesce-le bine şi ĭea a minte vechimea lor, pentru ca să credĭ cu atât maĭ vîrtos."

Unele din tăbliţe abia se maĭ puteaŭ ceti; tóte se făcuseră galbene de lunga vreme.

„În lădiţa asta, te pot încredinţa, am istoria întrégă, — întrégă, pentru că e dovedită istoria, carea arată originea acestor animale, — a acestuia şi a celuĭ de colo, care chiar acuma poftesce, să-l bagĭ în samă orĭ să-l gugulescĭ. Şi pe cum aŭ venit eĭ la noĭ, aşa veniaŭ şi înaintaşiĭ lor în vremurile de mult trecute la înaintaşiĭ meĭ sub acela-şĭ coperiş de cort ca şi aceştia, ca să-şĭ ĭea mĕsura de ovĕs din mâna lor şi să mulţăméscă în tocmaĭ ca pruncii cu o sărutare, fiind că le lipsesce graiul, pentru ca să-şĭ pótă esprima mulţămita în cuvinte. Şi acum, fiule al luĭ Israil, crede-mĭ tâlcuirea mea, — dacă eŭ sînt un stăpân al pustieĭ, — étă aci servitoriĭ meĭ! Primesce-ĭ de la mine, şi eŭ mĕ voiŭ aseména unuĭ om bolnav, carele părăsit de caravană doresce, să móră. Mulţămită lor, eŭ încă şi acuma sînt spaĭma tâlharilor pe drumurile ţĕrĭĭ şi voiŭ rĕmâné spaĭma lor, până când voiŭ puté, să călăresc pe aceştĭ fugarĭ. Ha ha ha! Aşĭ puté, să-ţĭ istorisesc minunĭ, carĭ le-aŭ isprăvit înaintaşiĭ lor, şi la timp potrivit o voiŭ şi face. Acuma ajungă-ţĭ a sci, că eĭ în fugă de scăpare nicĭ o dată nu aŭ fost întrecuţĭ, şi, pe sabia luĭ Solomon, nicĭ o dată nu aŭ slăbit, când urmăriam pe inimic! Dar ĭea a minte! asta s'a întîmplat pe năsipul pustieĭ, şi eram călare; ér acuma, — nu sciŭ, — sînt îngrijat, căcĭ acum ĭ-am înhămat maĭ întâiŭ, şi reuşita e aşa de îndoiósă. Eĭ dispun de fală, ĭuţime şi răbdurie. Dacă voiŭ afla un măiestru pe sama lor, eĭ vor învinge. Fiule al luĭ Israil! de cum va tu eştĭ omul acela, îţĭ jur, că va fi zi de noroc ziua, care te-a adus aci. Acuma grăesce despre tine însu-ţĭ."

„Eŭ sciŭ, cum se face, de în ĭubirea Arabuluĭ calul urmézĕ în dată după prunc, şi sciŭ şi aceea, că pentru ce caiĭ arabĭ sînt ceĭ maĭ bunĭ în tótă lumea. Dar, bunule şeĭc, n'aşĭ voi, să judecĭ despre mine numaĭ pe temeiul cuvintelor mele. Pe cum sciĭ, une oria sînt amăgitóre tóte promisiunile ómenilor. Lasă-mĕ, să-ĭ cerc maĭ întâiŭ aicĭ împrejur pe un şes, şi-mĭ dă pe aceştĭ patru pe mâne pe mâna mea."

Faţa şeĭculuĭ lucia din noŭ, şi el voia, să grăéscă.

„Ascultă încă o clipă, bunule şeĭc, ascultă încă o clipă!" zise Ben Hur. „Lasă-mĕ, să-ţĭ grăesc maĭ de parte. De la măiestriĭ din Roma am învĕţat multe; nu mĕ gândiam, că ele-mĭ vor fi de folos într'un timp ca acesta. Te încredinţez, aceştĭ feţĭ aĭ pustieĭ, de şi osebiţĭ aŭ sborul vulturuluĭ şi răbduria leuluĭ, totuşĭ vor slăbi, dacă nu vor învĕţa a alerga împreună înhămaţĭ. Căcĭ să sciĭ, şeĭcule, între patru caĭ înhămaţĭ unul e cel maĭ zăbavnic, şi altul e cel maĭ sprinten. Aşa s'a întîmplat astăzĭ; cârmuitoriul nu a sciut face, ca cel maĭ bun să conlucre la fel cu cel maĭ slab. Încercarea mea póte că va avé acela-şĭ resultat; dar ţĭ-o voiŭ spune, dacă va fi aşa, pe asta îţĭ jor. De aceea îţĭ promit numaĭ acésta: de cum va voiŭ reuşi, să-ĭ fac, să se supună voinţeĭ mele şi să alerge la fel, toţĭ patru ca unul, tu veĭ dobîndi sesterţiile şi cununa, — şi eŭ rĕsbunarea mea. Ce zicĭ la acestea?"

Ilderim ascultase neteḑindu-şĭ barba. Apoĭ zise: „Eŭ am o părere maĭ bună despre tine, fiule al luĭ Israil. Noĭ avem în pustie o zicală: „Dacă veĭ, să ferbĭ prânzul cu vorbe, atuncia îţĭ promit o mare de unt." Mâne daŭ caiĭ pe mâna ta."

În acest moment se născu o mișcare la întrarea din dos a cortuluĭ.

„Cina e gata! Și colo e prietinul meŭ Valtasar, pe care-l veĭ cunósce. El îți va spune o istorie, carea ascultându-o un Israilit nicĭ când nu ar trebui să oboséscă.“

Și îndreptându-se cătră sclavĭ zise:

„Duceți tăblițele de aci și conduceți pe favoriții meĭ la locul lor.“

Și eĭ îĭ împliniră porunca.

XIV.

Cina luĭ Ilderim.

Cetitoriul să-și aducă a minte de prânzul bărbaților înțelepți cu prilejul întîlnirii lor în pustie, și atuncia va sci și pregătirile pentru cina din cortul luĭ Ilderim. Singura deosebire a fost aci maĭ marea bogăție și servirea maĭ bună.

Întinseră treĭ straiurĭ gróse de lână preste covorul de din aintea divanuluĭ. Apoĭ aduseră o masă, nu maĭ înaltă de o urmă, o așeḑară tot acolo și o acoperiră cu o față. Într'o latură așeḑară un cuptoriŭ portatil, care sta sub grijea uneĭ femeĭ. Acésta avea chemarea de a se îngriji, ca societatea să aibă pâne saŭ maĭ bine pogăcĭ calde. Făina o măcinaseră numaĭ adineaorĭ într'o rîșniță; cârțăitul eĭ se auḑise dintr'un cort din vecinĭ.

Într'aceea conduseră pe Valtasar la divan, unde Ilderim și Ben Hur îl primiră stând în picióre. Figura luĭ o acoperia o haĭnă négră largă. Pașiĭ îĭ eraŭ clătinătorĭ, și tóte mișcările îĭ eraŭ încete și precaute. Era lucru învederat, că el în mișcările sale avea lipsă, să se spriginéscă pe un băț lung și pe brațul unuĭ sclav.

„Pace ție, prietinul meŭ,“ zise Ilderim cu respect, „pace ție, și bine aĭ venit!“

Egipténul își înalță capul și zise:

„Și ție bunule șeĭc, — ție și la aĭ teĭ, pacea și binecuvîntarea unuia Dumnezeŭ, — a Dumnezeuluĭ iubiriĭ și adevěruluĭ.“

Purtarea Egipténuluĭ cea blândă și pe lângă aceea plină de dignitate umplu pe Ben Hur de sentimentul sfieliĭ respectuóse. A fară de aceea binecuvîntarea cuprinsă în resalutare în parte îĭ suna luĭ, și într'aceea ochiĭ cufundațĭ, dar totuși lucitorĭ aĭ moșnéguluĭ se odihniseră asupra luĭ, destulă vreme, pentru ca să-l cuprindă o emoțiune, ce-ĭ era nóuă și taĭnică și așa de puternică, în cât el în vremea ciniĭ trebuia să privéscă éră și éră cu ochĭ scrutătorĭ la fața cea făr de sânge și palidă. El cerca a ghîci gândurile, carĭ locuiaŭ în dosul acesteĭ frunți înalte. Dar espresia acesteĭ fețe era în tot de una deschisă, liniștită și plină de încredere ca fața unuĭ prunc. El află maĭ apoĭ, că fața asta era oglinda sufletuluĭ.

„Acesta e, Valtasar, acesta e,“ zise Ilderim odihnindu-și mâna pe brațul luĭ Ben Hur, „care în sara acésta va frânge pâne cu noĭ dimprună.“

Egipténul privi lung la tinĕr, scrutătoriŭ și îndoios. Vĕḑându-o acésta șeĭcul continuă: „Pe mâne l-am promis caiĭ meĭ, ca să facă o încercare cu eĭ; dacă tóte vor merge bine, el îĭ va conduce în circ.“

Valtasar își ținea ochiĭ încă tot pironiți pe Ben Hur.

„El vine cu recomandărĭ bune,“ adause Ilderim, cam turburat de purtarea Egipténuluĭ. „El e fiul luĭ Arriŭ, al unuĭ marinariŭ nobil Roman, de și —,“ șeĭcul se opri, ér apoĭ continuă zimbind, — „de și afirmă, că e Israilit din némul luĭ Iuda; și pe gloria luĭ Dumnezeŭ, eŭ cred, ceea ce spune!“

Valtasar nu putea maĭ mult să întârzie cu o esplicare.

„Astăzĭ, nobilul meŭ șeĭc, viața mĭ-a fost în primejdie, și așĭ fi perit, dacă un tinĕr, — chipul acestuia, de cum va nu e el însu-și, — nu ar fi sărit la mijloc și nu m'ar fi scăpat, pe când toți ceĭ alalțĭ fugiră.“ Apoĭ se îndreptă cătră Ben Hur și-l întrebă: „Nu eștĭ tu acela?“

„Nu pot da rĕspuns deplin la întrebarea acésta,“ zise Ben Hur cu modestie respectuósă. „Eŭ sînt acela, care am făcut, să stea caiĭ aceluĭ Roman sfruntat, când eĭ năvăliaŭ asupra cămileĭ la isvorul Castalia. Fata ta mĭ-a dat un pocal.“

El scóse pocalul din tunica sa și-l întinse luĭ Valtasar.

Fața cea veștedă a Egipténuluĭ se însenină de o lucire de bucurie.

„Pe tine Domnul mi-te-a trimis astăzĭ la isvor,“ zise el cu glas trĕmurătoriŭ, întinḑându-și mâna spre Ben Hur, „și el mi-te trimite și acum aicia. Îĭ mulțămesc; și preamăresce-l și tu, căcĭ din bunătatea luĭ purcede averea mea, cu care pot să te rĕsplătesc cu îmbelșugare, și asta o voiŭ și face. Pocalul e al tĕŭ, ține-l.“

Ben Hur luă darul la sine, și Valtasar, care bägă de samă espresia întrebătóre pe fața luĭ Ilderim, istorisi întîlnirea la isvor.

„Ce?“ zise șeĭcul cătră Ben Hur. „Despre lucrul acesta nu-mĭ spuĭ nimica, pe când recomandare maĭ bună nu aĭ fi putut să-mĭ aducĭ? Nu sînt eŭ Arab și șeĭcul uneĭ viță de zecĭ de miĭ? Și aŭ nu este acesta óspele meŭ? Și óre nu e datorința mea ca a stăpânuluĭ caseĭ, care l-am primit, ca binele orĭ rĕul, ce i-l facĭ, să-mĭ fie făcut mie? Cătră cine aĭ avé, să te îndreptĭ pentru rĕsplată, dacă nu cătră mine? Și a cuĭ mână ar puté, să ți-o întindă, dacă nu a mea?“

Glasul luĭ la sfârșit se ascuți ca un tăiș.

„Te rog, cruță-mĕ, bunule șeĭc. Eŭ nu am venit, pentru ca să cer rĕsplată, nicĭ mare, nicĭ mică. Și pentru ca să mĕ scap și de gândul la ea, îți spun, că ajutoriul, ce l-am dat acestuĭ bărbat ales, l-așĭ fi dat tot așa și sclavuluĭ tĕŭ celuĭ maĭ de rînd.“

„Înse el e prietinul meŭ și nu sclavul meŭ. Nu bagĭ tu de samă în deosebirea acésta favorul noroculuĭ?“ Și întorcêndu-se spre Valtasar zise: „Pe gloria luĭ Dumnezeŭ! o repet, el nu e Roman!“

Cu acestea se întórse spre sclavĭ, carĭ acuma eraŭ aprópe de sfârșitul pregătirilor pentru cină.

Cetitoriul aducă-și a minte de istoria luĭ Valtasar, carea o spuse acesta însu-și când cu întîlnirea în pustie, și atuncia va pricepe impresia, ce o făcu asupra vredniculuĭ moșneag asigurarea luĭ Ben Hur despre desinteresarea sa. În jertfirea aceea de sine pentru ómenĭ, pe cum ne putem aduce aminte, bĕtrânul nu făcea nicĭ o deosebire între ómenĭ, și rĕscumpĕrarea, carea o aștepta, el încă o privia de universală. Asigurarea aceea a luĭ Ben Hur se păru decĭ bĕtrânuluĭ ca un rĕsunet al euluĭ sĕŭ propriŭ. El se apropiă cu un pas de Ben Hur și zise în chipul sĕŭ cel nemăiestrit:

„Cum a zis șeĭcul, să te numesc? Așa îmĭ aduc a minte, că numele a fost Roman.“

„Arriŭ, fiul luĭ Arriŭ.“

„Și totuși nu eștĭ Roman?“

„Toți strămoșiĭ meĭ aŭ fost Iudeĭ.“

„Aŭ fost, zicĭ tu? Nu maĭ trăesc?“

Întrebarea a fost chiar așa de captiósă ca și simplă. Dar Ilderim scăpă pe Ben Hur de nevoirea de a rĕspunde.

„Veniți!“ zise el, „cina e gata.“

Ben Hur întinse brațul sĕŭ luĭ Valtasar și-l conduse la masă, unde eĭ toțĭ treĭ se așeḑară după obiceiul oriental pe straiurile de lână. Sclaviĭ aduseră lighianele cu apă, și ceĭ treĭ își spĕlară și-și șterseră mânile. Șeĭcul făcu apoĭ un semn, sclaviĭ se opriră, și glasul Egipténuluĭ se înalță, trĕmurătóre de emoțiune sfîntă:

„Părinte al tuturor! Dumnezeule! Ceea ce avem, e al tĕŭ; primesce mulțămita nóstră și ne binecuvîntă pe noĭ, ca să continuăm a împlini voea ta!“

Acésta a fost aceea-și rugăciune, ce moșnégul și fraților luĭ, Gaspar Elinul și Melchior Hindul, o rostiseră în pustie în limbĭ diferite, când lor priceperea împrumutată a cuvintelor le fusese dovadă, că Dumnezeŭ era cu eĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A eșit de sub tipar:

„Istoria Împĕratuluĭ Traian și a Contimporanilor sĕĭ“ de Dr *Heinrich Francke*, traducere autorisată de *P. Broștean*. Cu 12 ilustrațiunĭ. Prețul unuĭ esempl. fl 4. — pentru România Leĭ 12. —; legăturĭ cu lucs fl 1. — pentru România Leĭ 3. — bucata.

A se adresa la fie care librărie saŭ de-a dreptul la editorul:

Petru Broștean
în Brașov str. gareĭ nr. 45.

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

291 szám. (14) 1—1
1897.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 668/1897 számu végzése által Vojk Nikuláé javára Gulácsy Józsefné ellen 89 frt — kr. tőke, ennek 1893 évi Novemb. hó 11 napjától számitandó 5% kamatai és eddig összesen 21 frt 47 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt és 386 frt — krra becsült: 2 drb kancza, 1 kétülésü lószekér, 2 drb tehén, 1 ebédlő asztal, 1 festett kredencz, 3 sifoner, 1 vaságy, 1 üveges szekrény, 1 diván, 6 tőltött szék és 1 aranykeretü fali tükörből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 2283/1897 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Ohábán alperes lakásánál leendő eszközlésére 1897-ik év Julius hó 3-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1897-ik évi Junius hó 15 napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 24 Iuniŭ 1897.** **Numĕrul 26.**

Decisul Conferinţeĭ episcopescĭ.

Pe cum sîntem informaţi din loc competent, conferinţa episcopilor nostri, la care aŭ participat toţi treĭ episcopiĭ sufraganĭ de la Orade, Gherla şi Lugoş, în frunte cu Mitropolitul, din incidentul convocării congresului organisator al autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria a decis, să îndrepte cătră Maiestatea Sa Împĕratul şi Regele Apostolic prin mijlocirea guvernuluĭ ungar o representaţiune, în care să desfăşure poziţia de drept public a provinţeĭ bisericescĭ mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia şi Făgăraş şi să cĕră preaînaltul scut pentru drepturile eĭ.

Glasul episcopilor nostri.

Archiereiĭ bisericiĭ nóstre aŭ grăit. În loc de frunte împărtăşim fiilor bisericiĭ nóstre acest glas, care rĕsunet viŭ va trĕbui să afle în tóte inimile şi recunoscinţă neveştedită va trĕbui să rodéscă pentru Eĭ, carĭ în momente atât de grave pentru biserica nóstră archiereĭ după inima luĭ Christos s'aŭ arĕtat.

Este scurtă informaţiunea, ce am primit-o despre decursul conferinţeĭ episcopescĭ. Dar orĭ cât ar fi de scurtă, ea spune destul pentru ceĭ-ce aŭ urechĭ de auḑit.

Episcopiĭ nostri s'aŭ adunat în conferinţă comună pentru a hotărî o procedere comună şi solidară în cestiunea însemnată a autonomieĭ, care aşa de mult agitéză spiritele credincioşilor nostri. Şi decisiunea, ce o ieaŭ, e, să lămuréscă înaintea Supremuluĭ Patron al bisericiĭ poziţia de drept public al provinţeĭ nóstre bisericescĭ greco-catolice române de Alba-Iulia şi Făgăraş, cerêndu-ĭ, să aibă şi în viitor sub înaltul Sĕŭ scut aceste drepturĭ.

Ce va să zică acésta? Noĭ credem, că în paşul acesta al archiereilor nostri se cuprinde afirmarea autonomieĭ şi neatîrnării desevârşite a provinţeĭ nóstre mitropolitane de cătră orĭ ce altă biserică din ţĕră şi în special de cătră biserica de ritul latin, şi tot o dată hotărîrea nestrămutată de-a păstra şi apĕra acéstă poziţie de drept public şi în viitor. Noĭ într'alt chip nu ne putem esplica paşul archiereilor nostri între împrejurările actuale.

Dar în casul acesta ce va să zică, maĭ întrebăm o dată, — hotărîrea archiereilor nostri? Nu alta de sigur, de cât că Preasfinţiile lor nu pot să admită contopirea provinţeĭ nóstre bisericescĭ în plănuitul organism autonomic regnicolar, ci că doresc, ca şi pe séma bisericiĭ nóstre să se concédă o organisare autonomică, înse proprie, deosebită şi neatîrnată de organismul autonomic al bisericiĭ de ritul latin.

Ce maĭ cuprinde comunicatul din fruntea foiĭ nóstre? Cuprinde ceva, ce proprie nu cuprinde, ci retace. Anume ce? — E sciut, că Primatele ţĕriĭ a dispus conscrierea alegĕtorilor pentru congresul regnicolar pe 24 Iunie, adecă pe azĭ, când scriem aceste şiruri. Invitarea Primatelnĭ a fost trimisă şi episcopatuluĭ nostru. Şi în faţa acesteĭ învitărĭ vedem, că episcopiĭ nostri nu fac amintire despre alegerĭ, ci numaĭ despre o umilită representaţie cătră înaltul Tron, în care cer scut pentru drepturile bisericiĭ nóstre.

Ce însémnă dar acésta? — E limpede: că nu se vor escrie alegerile pentru congresul regnicolar.

Étă dar, că în comunicatul din fruntea foiĭ sĕ cuprinde rĕspunsul episcopatuluĭ la cele dóuĕ marĭ întrebărĭ, ce atât de mult aŭ agitat şi continuă a agita spiritele fiilor bisericiĭ nóstre.

Noĭ ast fel pricepem comunicatul, şi alt fel nicĭ nu-l putem pricepe.

Adaugem la tóte aceste, că la conferinţă aŭ luat parte toţi archiereiĭ provinţeĭ nóstre. Faptul acesta hotărîriĭ aduse de episcopatul nostru ĭĭ dă o deosebită, o estremă importanţă. Să ne reamintim numaĭ spectacolul trist, ce l-a oferit episcopatul nostru în aniĭ 1869—71, şi că paşiĭ lor tocmaĭ pentru ţinuta lor lipsită de unitate aŭ rĕmas lipsiţi de efect până în ziua de azĭ.

Hotărîrea acum adusă e démnă de episcopatul bisericiĭ nóstre, démnă de biserica nóstră şi de gravitatea momentuluĭ, şi tocmaĭ de aceea nu va puté să fie nicĭ lipsită de efectul, la care ţintesce.

Étă pentru ce ziceam, că cuvîntul episcopilor nostri va afla rĕsunet în tóte inimile şi că recunoscinţă neveşteḑită va trebue să rodéscă pentru eĭ.

E sigur, că hotărîrea episcopatuluĭ va stîrni şi superărĭ. Dar eĭ şĭ-aŭ împlinit datorinţa, pentru că voiaŭ să placă maĭ vîrtos luĭ Dumnezeŭ de cât ómenilor şi pentru că sînt Păstorĭ buniĭ, carĭ turma şĭ-o iubesc, şi sufletul şĭ-l pun pentru ea.

Priméscă deci omagiul neţermurituluĭ nostru devotament. A lor îngrijire părinţéscă vie pildă ne va fi, pe care s'o urmăm şi noĭ, făcêndu-ne din a nóstră parte datorinţa. Ér poporul credincios se va convinge înca o dată maĭ mult, că în lipsele sale şi întru nĕcasurĭ adăpost sigur va afla la archiereiĭ sĕĭ, carĭ gata sînt a-şĭ jertfi sufletul pentru eĭ.

La cestiunea autonomieĭ.

Conferinţa episcopéscă şi „Gazeta“. — După vechiul sĕŭ obiceiŭ de a suspiţiona şi de a nu aştepta desvoltarea şi sfârşitul lucrurilor, „Gazeta“ în numĕrul sĕŭ 128 de 12/24 Iunie, tocmaĭ în zina, în care episcopiĭ nostri eraŭ întruniţi în conferenţă, se ocupă de conferenţă şi pe basa uneĭ sciriĭ primite din „isvor sigur“ alarméză lumea cu vestea, că episcopul Lugoşuluĭ Dr Demetriŭ Radu, „cu orĭ ce preţ este hotărît a întra“ în congresul autonomic regnicolar.

Faţă de alarmul „Gazeteĭ“ îndrumăm pe cetitoriĭ nostri la comunicatul din fruntea foiĭ, nefiind autorisaţi a publica tóte cele petrecute în conferinţă.

Credem totuşĭ a puté asigura pe domniĭ de la „Gazeta“, că încă o dată aŭ dat cu bâta în baltă, adeverindu-se în domniile lor ĕră şi ĕră zicala strămoşilor: Ignotos fallit, notis est — derisui!

Presiune? — „Pol. Corr.“, organ semioficios al guvernuluĭ unguresc, publică nisce pia desideria, carĭ de la început până în sfârşit pórta timbrul unuĭ comunicat semioficios. Étă-le:

„Se face acum încercarea de a estinde devisa pasivităţiĭ române şi la alegerile pentru congresul catolic, ce se va convoca în curênd. Agitatoriĭ dacoromânĭ punênd în şirul prim tot felul de statiştĭ maĭ mult orĭ maĭ puţin inocenţĭ aŭ convocat pe 29 a c. la Cluş o conferinţă, în care în formă de resoluţie să se enunţe, că biserica greco-catolică din Ungaria, cât privesce guvernarea eĭ internă, are o esistinţă separată şi în privinţa asta nu e supusă iurisdicţieĭ scaunuluĭ primaţial de Strigon. Credincioşiĭ catolicĭ de naţionalitatea română nu ar fi decĭ în poziţia de a trimite representanţĭ la congresul catolic, care se va convoca la Budapesta, şi eĭ aŭ să se reţină de la alegerĭ. Se cércă a justifica ţinuta acésta anticongresistă cu aceea, că uniunea bisericiĭ orientale şi a celeĭ romane se înte-

meiéză pe unitatea dogmeĭ, dar că caractĕrul individual al guvernării interne după analogia bisericiĭ bizantine s'a păstrat în tradiţiune. Luarea de posiţie în contra acestor vederĭ anticanonice în sfârşit se póte lăsa în grijea superiorilor bisericescĭ competenţĭ, carĭ a bună samă nu vor întrelăsa a respinge cu hotărîre atentatul acela cercat din motive agitatorice împotriva unităţiĭ bisericiĭ catolice ungare. Ce privesce inse abstinenţa de la alegerĭ pentru congres, carea s'a propus din punct de vedere iredentist, larga guvernare autonomică, ce se plănuesce. prin înfiinţarea de comitete parochiale şi diecesane va oferi câmp larg tuturor aspiraţiunilor îndreptăţite, şi devisa pasivităţiĭ deja şi numaĭ în vederea intereselor românescĭ culturale a bună samă nu va afla rĕsunet în sinul naţionalităţiĭ."

Acest comunicat a servit de signal întregiĭ prese magiare din capitală şi din provinţă spre a discuta eventuala neparticipare a Românilor uniţĭ în congresul. carele va să organiseze autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria. Aprópe tóte foile acesteĭ prese îşĭ esprimă părerea, că mişcarea anticongresistă a Românilor are de motiv tendenţele separatistice naţionale ale Românilor. Până şi presa catolică ungurésca e aşa de bătută la cap şi tălbăcită de şovinism, cât nu pricepe, cum că de neatîrnarea deplină biserica nóstră are lipsă neapĕrată spre a-şĭ puté împlini misiunea.

„Magyar Allam" varsă chiar venin asupra nóstră pentru casul, dacă biserica nóstră de dragul autonomieĭ contemplate de el şi de guvernul unguresc cel atât de părintesc faţă cu biserica catolică nu renunţăm la trecutul şi viitoriul bisericiĭ nóstre.

Maĭ întâiŭ comentând broşura „Autonomia catolică din Ungaria şi periculul, ce ameninţă printr'însa independinţa Metropolieĭ greco-unite de Alba-Ĭulia şi esistenţa Bisericiĭ greco-unite române" îşĭ esprimă sperarea, „că între archiereiĭ provinţeĭ mitropolitane gr. cat. române şi între cele alalte provinţe mitropolitane va fi posibilă o învoélă, împotriva căreia numaĭ ortodoxia cea maĭ înverşunată va puté să facă vre o escepţie". Dar apoĭ scrie despre conferenţa nóstră episcopéscă ast fel:

„Victor Mihályi archiepiscopul mitropolit gr. cat. din Blaş a convocat pe episcopiĭ sufraganĭ aĭ provinţeĭ mitropolitane gr. cat. la Oradea Mare la consfătuire în afacerea autonomieĭ. Pe cum scriu „Unirea" şi „Gazeta Transilvanieĭ", dispoziţia e hotărît antiautonomistă. Noĭ din partea nóstră am scris părerea nóstră referitóre la ţinuta grecocatolicilor. Dacă vom cunósce o dată hotărîrile conferenţeĭ, atuncia *vom scrie părerea nóstră referitóre la aceea, ca biserica română gr. cat. să se lase la discreţiunea guvernuluĭ, şi despre afacerile congrueĭ.*"

Bine, „catolicĭ" Magiarĭ, noĭ pentru biserica nóstră sîntem gata a ne jertfi şi sângele! Asta să o sciţĭ! Dar să cadă atuncĭ asupra vóstră blăstĕmul: *„Haveto, catholici Hungari, morituri vos salutant!"*

În ajunul conferenţeĭ de la Cluş.

Conclusul conferinţeĭ episcopescĭ va trĕbui să aĭbă rĕsunetul sĕŭ şi asupra concluselor conferinţeĭ convocate la Cluş pe 29 Ĭunie 1897.

Hotărîrea solemnă, firmă a episcopatuluĭ nostru, dictată de consciinţa datorinţeĭ grave, ce o aŭ înaintea istorieĭ, va trebui să impună şi celor din Cluş o ţinută seriósă, energică, dar atât în fond cât şi în formă corectă.

Supunerea nealterată faţă de S. Scaun Apostolic al Romeĭ, leagănul némuluĭ şi credinţeĭ nóstre, devotamentul omagial faţă de Augustul Tron, alipirea de legile şi constituţiunea ţĕriĭ nóstre, spiritul de dragoste faţă de biserica latină soră în ale credinţeĭ: étă firul roşu, ce va trĕbui să trécă prin resoluţiunile, ce se vor aduce în Cluş, alăturea cu hotărîrea nealterată a cleruluĭ şi poporuluĭ de-a păstra şi desvolta autonomia deplină a bisericiĭ nóstre greco-catolice române.

Numaĭ în condiţiile aceste se póte spera, ca conclusele conferinţeĭ din Cluş să servéscă cu adevĕrat scopuluĭ măreţ, care cu toţiĭ îl urmărim.

Ca acest scop să-l putem ajunge, e de lipsă, ca conferinţa din Cluş să fie cât maĭ cercetată maĭ ales de cler, care va puté acolo în conformitate cu tradiţiunile sale să facă, ca şi acest pas să fie corĕspundĕtor lipselor bisericiĭ nóstre şi dreptelor nóstre postulate, carĭ tóte îşĭ aŭ temeiul lor în legile ţĕriĭ şi în constituţiile ieşite de la S. Scaun Apostolic al Romeĭ.

La Cluş decĭ cât sĕ póte de mulţĭ, şi ceea-ce facem, să fie bine făcut!

„Ecclesiam Christi."

În zilele din urmă s'a făcut a dese orĭ provocare la bulla „Ecclesiam Christi" din 26 Novembre 1853, cu care Pontificele Piŭ IX a înfiinţat provinţa nóstră bisericéscă şi ĭ-a asigurat neatîrnarea de la ĭurisdicţia orĭ căruĭ alt episcop a fară de Scaunul Apostolic al Romeĭ.

Pentru buna informare a cetitorilor nostri aflăm de bine a reproduce aci din bulla acésta partea, în care se declară neatîrnarea acésta:

Exhibita Nobis a venerabili etiam Fratre nostro Archiepiscopo Strigoniensi libera quoad haec metropolitici juris resignatione . . . . . ad majorem Omnipotentis Dei gloriam, catholicae religionis incrementum, nec non spuritualem Rumenorum consolationem et commodum, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione nostra deque Apostolicae potestatis plenitudine Dioecesim Fogarasiensem in Transilvania, quae jam inde a sua institutione metropolitico juri Archiepiscopi Strigoniensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab eodem jure et subjectione ejusdem metropolitani Antistitis, accedente consensu praemisso, auctoritate Apostolica eximimus et dissolvimus, ita ut ipsius Dioecesis Antistites graeci ritus catholici uniti, quaeque inibi existunt ecclesiae, omnes civitates, oppida, pagi, paroeciae sive matrices sive filiales, itemque coenobia, monasteria, instituta quaelibet tum ecclesiastica tum saecularia et quorumvis ordinum regularia, omnes denique utriusque sexus personae cujuscumque gradus, ordinis et conditionis a pristina, cui antea suberant, metropolitae Strigoniensis jurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa jurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae. Insuper Magno-Váradinensem Dioecesim, quae Strigoniensis ejusdem Antistitis jurisdictioni a sua fundatione praefata subjecta fuit, ab eadem jurisdictione et potestate de metropolitae ipsius libero consensu et resignatione in perpetuum ea ratione distrahimus et avellimus, ut non modo Magno-Vàradinenses Antistites graeci ritus catholici uniti, sed vero etiam omnes illius Dioecesis ecclesiae, civitates, oppida, pagi, matrices et filiales paroeciae, monasteria, conventus, cujuscunque generis instituta, omnes et singulae utriusque sexus personae cujuscumque gradus, ordinis et conditionis, denique caetera omnia, quae inibi existunt, ab antiqua Archiepiscopi Strigoniensis jurisdictione et superioritate similiter in perpetuum distracta prorsus et exempta censeantur. Quae quum ita sint. tum Magno-Váradinensis, et Fogarasiensis, tum duarum per Nos erectarum Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae Dioecesium territoria una cum ibi existentibus civitatibus, oppidis, pagis aliisque accessoriis in ecclesiasticam provinciam graeco-catholicam unitam linguae Rumenicae, atque adeo unam archiepiscopalem metropoliticam Sedem Fogarasiensem Rumenorum graeci ritus catholici uniti eadem Apostolica auctoritate perpetuo quoque erigimus et instituimus . . . . . Porro huic novae metropolitanae ecclesiae Fogarasiensi tanquam suffraganeos eadem Apostolica auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum ecclesiam episcopalem Magno-Váradinensem in Hungaria, tum novas per Nos erectas episcopales item ecclesias, Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam una cum suis omnibus territoriis, incolis et accessoriis quibuscunque, ita ut supradictae episcopales ecclesiae metropolitano Antistiti Fogarasiensi pro tempore existenti juxta suum ritum obsequentes subsint in vinculo caritatis. — Atque ut memoria non intercidat, quod postremus Albae-Iuliensis sive Albae-Carolinensis metropolita una cum suis dioecesanis a schismate ad veram fidem catholicam se converterít et in unitate ac subiectione Romanae Apostolicae Sedis vitam Deo reddiderit, prout monumenta testantur, hinc peculiariter concedimus atque indulgemus, ut quicumque in posterum fuerint graeci ritus catholici uniti Fogarasienses Antistites, nomen quoque et titulum archiepiscopi Fogarasiensis et Albae-Iuliensis etiam in omnibus et singulis eorum actis adhibere libere ac licite possint et valeant.

Saŭ pe românesce:

După ce şi venerabilul Frate al nostru Archiepiscopul de Strigon Ne-a dat cu privire la acestea libĕra sa resignare la dreptul mitropolitan, ... întru maĭ marea mărire a Atotputerniculuĭ Dumnezeŭ, întru crescerea religieĭ catolice, pe cum şi întru mângăerea şi binele spiritual al Românilor, din îndemn propriŭ, cu sciinţă certă şi cu cumpĕnire matură şi din plinirea puteriĭ Apostolescĭ Diecesa Făgăraşuluĭ din Transilvania, carea deja de la întemeiarea eĭ şi până în zilele acestea a fost supusă

dreptuluĭ mitropolitan al Archiepiscopuluĭ de Strigon, cu auctoritate Apostolésca o eximăm şi deslegăm de sub dreptul şi supunerea aceluia-şi Archiereŭ mitropolitan, după ce s'a adaus consensul amintit, aşa că Archiereiĭ catolicĭ uniţi de rit grecesc aĭ acesteĭ Diecese, şi bisericile, tóte cetăţile, oraşele, satele, parochiile atât mame cât şi filiĭ, pe cum şi cenobiile, mănăstirile, tóte institutele atât bisericescĭ cât şi lumescĭ şi în sfârşit tóte persónele de amîndóuĕ sexurile, ţină-se ele de orĭ ce grad, rînd şi condiţie, carĭ sînt într'însa, să fie asemenea exemte şi libere pentru tot de una de vechea ĭurisdicţie a mitropolituluĭ de Strigon, căreia se supuneaŭ maĭ înainte, şi de orĭ ce altă putere şi prerogativă ĭurisdicţională. A fară de aceea Diecesa de Oradea Mare, carea începênd de la amintita eĭ întemeiare a fost supusă ĭurisdicţieĭ aceluia-şi Archiereŭ de Strigon, după învoirea şi resignarea libĕră a acestuĭ mitropolit, o subtragem şi desfacem pentru tot de una de sub aceea-şi ĭurisdicţie şi putere în acel chip, ca nu numaĭ Archiereiĭ catolicĭ uniţi de rit grecesc de Oradea Mare, ci şi tóte cetăţile, oraşele, satele, parochiile mame şi filiĭ, mănăstirile, conventele de tot felul, tóte persónele acesteĭ Diecese de amîndóuĕ sexurile, ţină-se ele de orĭ ce grad, rînd şi condiţie, şi în sfârşit tóte cele alalte, ce sînt într'insa, să se privéscă asemenea pentru tot de una pe deplin subtrase şi exemte de sub vechea ĭurisdicţie şi superioritate a Archiepiscopuluĭ de Strigon. Acestea fiind ast fel, atât teritoriile Dieceselor de Oradea Mare şi de Făgăraş, cât şi cele ale celor dóuĕ Diecese, carĭ le-am înfiinţat Noĭ, adecă ale Dieceselor de Lugoş şi de Gherla, dimpreună cu cetăţile, oraşele, satele şi cele alalte accidenţiĭ, carĭ se află într'insele, le ridicăm şi înfiinţăm cu aceea-şĭ auctoritate Apostolésca pentru tot de una într'o provinţă bisericéscă greco-catolică unită de limbă românéscă, şi aşa dară ridicăm şi înfiinţăm un Scaun archiepiscopesc mitropolitan de Făgăraş al Românilor catolicĭ uniţi de rit grecesc. . . . . Maĭ de parte acesteĭ bisericĭ mitropolitane nóuĕ de Făgăraş cu aceea-şĭ auctoritate Apostolésca îĭ dăruim şi atribuim asemenea pentru tot de una de sufraganĭ atât biserica episcopésca de Oradea Mare din Ungaria, cât şi bisericile episcopescĭ cele nóuĕ, carĭ le-am înfiinţat, adecă cea de Lugoş şi cea de Gherla, dimpreuna cu tóte teritoriile lor, cu toţĭ locuitoriĭ lor şi cu tóte accidenţiile lor aşa, ca maĭ la deal amintitele bisericĭ episcopescĭ să fie supuse şi ascultătóre în legătura ĭubiriĭ conform rituluĭ lor Archiereuluĭ mitropolitan de Făgăraş, care se va întîmpla a fi. — Şi pentru ca să nu se pérdă amintirea aceluĭ fapt, că mitropolitul cel maĭ de pe urmă de Alba Ĭulia saŭ Alba Carolina dimpreună cu diecesaniĭ sĕĭ s'a întors de la schismă la adevĕrata credinţă catolică şi în unitatea şi supunerea Scaunuluĭ Apostolic Roman şĭ-a dat sufletul în mânile luĭ Dumnezeŭ, pe cum mărturisesc monumentele, de aceea concedem şi permitem în chip special, ca orĭ carĭ ar fi de acum înainte Archiereĭ de Făgăraş catolicĭ uniţi de rit grecesc, să aĭbă putinţa şi voea de a folosi în tóte actele sale în chip libĕr şi licit şi numele şi titulul de archiepiscop de Făgăraş şi Alba Ĭulia.

Conferenţa episcopéscă.

Conform invitării Î. P. S. Sale Domnuluĭ Mitropolit P. S. Lor Domniĭ Episcopĭ aĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ aŭ sosit în Blaş pentru a se sfătui cu privire la posiţia, ce va avé să o ĭea biserica nóstră faţă cu congresul chemat a organisa autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria.

P. S. Sa Dr Demetriŭ Radu episcopul de Lugoş a sosit deja alaltă ĭerĭ după amézĭ însoţit de secretarul Ĭoan Boroş. Cu trenul de ĭerĭ după mezul nopţiĭ a sosit P. S. Sa Michail Pavel episcopul de Orade însoţit de secretarul sĕŭ Dr Corneliŭ Bulcu, ĕr ĭerĭ diminéţă a sosit şi P. S. Sa Dr Ĭoan Szabó episcopul de Gherla însoţit asemenea de secretarul sĕŭ Vasiliŭ Pordea.

La órele $10^1/_4$ Archiereiĭ s'aŭ întrunit în conferenţă.

La conferenţă aŭ luat parte Î. P. S. Sa Domnul Archiepiscop şi Mitropolit şi P. S. Lor Domniĭ Episcopĭ de Orade, Gherla şi Lugoş. Aŭ fost invitaţĭ la conferinţă şi Rsmul Preposit Ĭoan M. Moldovan, secretariĭ Dr Augustin Bunea, Ĭoan Boroş, Vasiliŭ Pordea şi Dr Corneliŭ Bulcu, fiscul Dr Vasiliŭ Hossu şi redactorul „Unirii“ Dr Victor Szmigelski.

Şedinţa I. s'a început la órele $10^1/_4$ înainte de amézĭ şi s'a terminat la órele $2^1/_2$.

După şedinţă Î. P. Sa Domnul Mitropolit a întrunit la masa sa a fară de ceĭ adunaţĭ la conferinţă încă şi pe membriĭ Capitululuĭ mitropolitan şi pe assesoriĭ consistorialĭ.

La órele 4 d. am. s'a ţinut a dóua şedinţă şi s'a terminat la órele $5^3/_4$.

Cu trenul de la órele $7^1/_2$ Escelenţele Lor Episcopiĭ de Orade şi Gherla însoţiţĭ de secretariĭ sĕĭ aŭ pornit către casă.

Preasfinţia Sa Episcopul de Lugoş şi secretarul luĭ aŭ pornit din Blaş astăzĭ cu trenul de la amézĭ.

Dare de samă

despre contribuirile făcute în favórea fonduluĭ şcolarilor morboşĭ de la gimnasiul, preparandia şi şcolile normale gr. cat. din Blaş din incidentul baluluĭ ţinut în 11 Februar 1897. (Continuare la „Darea de samă“ din nrul 10.)

I. *După bal aŭ contribuit:* Ĭ. Săbădean 10 fl., „Economul“ din Cluş 20 fl., Dr. C. Petraşcu 10 leĭ, Ştefan Câmpian 2 fl., Octavian Szmigelski 1 fl., „Bistriţana“ 10 fl.

II. *Din colecte aŭ incurs:* 1. Lista Nr. 31 colectant *Pandele Micu* funcţionar în Bucurescĭ: Pandele Micu 10 leĭ, D. Horza 2 leĭ, L. Russu 2 leĭ, X. 2 leĭ, T. Catull 5 leĭ, Corneliŭ Daniilescu 10 leĭ, Petre S. Manu 10 leĭ, X. 2 leĭ, P. D. Bellea 2 leĭ M. Viorescu 3 leĭ, Ĭoan T. Ghergel 2 leĭ, X. 2 leĭ, George Angel 10 leĭ, C. G. Onciu 2 leĭ, Ĭ. Colţescu 10 leĭ, G. Comşa 6 leĭ N. Mircea 5 leĭ.

2. Lista Nr. 2 colectant *Nicolaŭ Togan* cooperator gr. cat. în Sibiŭ: Ĭoan V. Rus 1 fl., Elena Petrascu 1 fl., Eugenia Ĭovescu 1 fl., Nicolaŭ Togan 1 fl.

3. Lista Nr. 4 colectant *Iuliŭ M. Montani* viceprotopop în Zlatna: Ĭuliŭ M. Montani 2 fl., Georgiŭ Vişa 1 fl., Petru P. Roşca 50 cr., Ĭoan Cismaş 50 cr., Ĭuliŭ V Albini 1 fl.

4. Lista Nr. 38 colectant *Ioan Anuşcă* profesor în Piatra: Nicu şi Sorica Ĭ. Anuşcă 5 leĭ, Conta 2 leĭ, V. Ĭ. Manole 4 leĭ. N. N. 2 leĭ, M. Sceopul 2 leĭ, Dimitrie Corbu 5 leĭ, Dr. Haluga 2 leĭ, V. Ĭonescu 2 leĭ, G. Simionescu 1 leŭ 50 banĭ, C D. Gheorghiŭ 2 leĭ. Ĭoan Neste 3 leĭ, N. N. 2 leĭ, Ĭ. Filip 2 leĭ.

5. Lista Nr. 23 colectant *Dr Augustin Cheţan* advocat în Reghin: Dr. Augustin Cheţan 3 fl., Sabina Popescu 1 fl., Patriciŭ Barbu 2 fl., Ĭosif Popescu 50 cr., Sever Barbu 50 cr., M. Ceuşan 1 fl.

6. Lista Nr. 29 colectant *Dr Gavril Tripon* advocat în Bistriţa: Dna Laura Ciuta 2 fl., Dna Ranta 1 fl., Dna Silaşi 1 fl., Dna Tripon 1 fl., Dna Vertic 1 fl., Dna Silvia Pascu 1 fl.

7. Lista Nr. 10 colectant *Ioan Moldovan* protopop în Catina: Alesandru Lupan 1 fl., Ĭoan Bozac 1 fl., Petru Rus 1 fl., Ĭoan Pop 50 cr., Ĭoan Chicindean 50 cr., Simeon Pop 50 cr., Ĭoan Moldovan 2 fl.

8. Lista Nr. 3 colectant *Ioan Hossu* protopop în Coşocna: Aureliŭ Poruţ 2 fl., Vasiliŭ Hopârtean 1 fl., Aurel Pop 50 cr., Ĭoan Hossu 2 fl.

Listele Nriĭ 1, 6. 9, 11, 12. 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 27, 34, 35, 37, 39, 41 nu ni-s'aŭ retrimis.

Terminăm mulţămind tuturor celor ce colectând saŭ contribuind aŭ alergat întru ajutorul şcolarilor morboşĭ de la institute de învĕţămînt gr. cat. din Blaş.

Blaş 7 Ĭuniŭ 1897.

Alesandru Uilăcan preşedinte. **Emiliŭ Viciŭ** cassar.

Noutăţĭ.

Staţiuni docentale în diecesa de Orade. S'aŭ curentat cu terminul 20 Ĭuliŭ: 1) Staţiunea cantor-docent. de *Almosd* în distr. protop. de Leta-Mare cu emolumentele: 159 fl. 80 cr., 16 cubule lectical, în rescumpĕrarea zilelor de lucru 6 fl., drept de păşune pentru 12 vite, stola îndatinată, cortel cu intravilan corĕspundĕtoriŭ. 2) Staţiunea cantor-docent. de la şcóla mică din *Sajtény* în distr. protop. de Macăŭ cu emolumentele: cuartir constătătoriŭ din dóuĕ chiliĭ, culină. cămară, celariŭ, grădină de legumĭ 300 st. □ şi staul, arînda pămîntuluĭ arătoriŭ de cl. I. 32 jug. 1200 °□, lemne de foc în preţ de 48 fl.,

Concursul îndatinat pentru complinirea fundaţiunilor vacante ale cleruluĭ tinĕr ale Seminariuluĭ domestic şi ale Internatuluĭ Pavelian din Beiuş pentru băeţĭ se va ţiné în 5 Ĭuliŭ st. n. a. c. Suplicile pentru primire aŭ să se susţérnă la Ordinariatul gr. cat. de Oradea Mare până în 1. Ĭuliŭ inclusive. Recurenţiĭ la Teologie aŭ să se presenteze în persónă şi la suplică să adnecteze cartea de botez şi testimoniul de maturitate. Recurenţiĭ la cele dóuĕ institute nu e de lipsă, să se prezente în persónă, ci e destul, dacă la suplica instruată cu testimoniul scolastic şi cu cartea de botez vor aclude şi un atestat medical, că sînt vaccinaţĭ şi din privinţa sănătăţiĭ apţĭ pentru institut. Aceĭ tinerĭ, carĭ se vor presenta în persónă, vor fi supuşĭ visitaţiuniĭ medicale. Recursurile tinerilor de cl. I. şi a IV., carĭ vor recurge pentru de a fi primiţĭ în Seminariul domestic, numaĭ aşa se vor lua în consideraţiune, dacă vor documentá că la gimnasiul local sînt prenotaţĭ pentru clasele respective. Maĭ de parte se notifică acelora, carĭ s'aŭ dicis pentru cariera învăţătorésca, cumcă de óre ce la preparandia diecesană studiile cursuluĭ I. numaĭ tot în al doilea an se propun, pe anul scol. venitoriŭ 1897/8 elevĭ pe cursul prim nu se vor suscepe. Cu ocasiunea acestuĭ concurs nu se vor primi eleve în Internatul Pavelian din Beiuş pentru fetiţe. Recnrentele înse atât pentru întreţinere gratuită cât şi cele solvente să-şĭ presenteze suplicile lor Ordinariatuluĭ până în 20 Ĭuliŭ st. n. a. c. Tacsa de întreţinere a elevelor solvente e statorită în 150 fl. anuali computându-se şi vesmintele.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

A fară de aceea *și tóte cele alalte, ce le fac și le dau credincioșii spre serviţul lui Dumnezeŭ, tóte se referesc mai ales la celebrarea vrednică a jertfei eucharistice.* Spre ce scop zidesc și dedică ómenii biserici și altare strălucite și le împodobesc cu tótă podóba, ce o póte oferi natura și arta? Mai ales pentru ca celebrarea sfintei liturgii să fie cât se póte de vrednică. Spre ce aŭ să servéscă vasele de aur și de argint și vesmintele cele bogate și preţióse? Mai ales, pentru ca celebrarea sfintei liturgii să fie cât se póte de vrednică. Spre ce aŭ să servéscă luminile, carî ard pe altariŭ, florile, carî desfătéză acolo ochiî și împrăștie miros plăcut, norii de fum de tĕmâie, carî umplu biserica, spre ce alta, dacă nu spre a potenţa maiestatea jertfei eucharistice și spre a ne-o pune așa zicênd înaintea ochilor?

În sfârșit să nu trecem cu vederea nici aceea, că *celebrarea jertfei eucharistice e un isvor nesecat de gânduri sfinte și de îndemnări evlavióse, un isvor, ce pururea rĕcorește spiritul și inima.* La altariŭ tóte razele adevĕrului ceresc și graţiei cerescî se adună ca într'un punct central de lumină și de căldură: cine ar puté să se apropie de acest foculariŭ și să nu se învăpăieze de evlavie înflăcărată și de laudă zelósă a lui Dumnezeŭ? Altariul, de-asupra căruia Dumnezeŭ-Omul se jertfesce pe sine zilnic înaintea ochilor nostri și prin mânile nóstre, e vatra, la care se aprind și se încălḑesc credinţa, sperarea și iubirea, la care se aţîţă și se înalţă sus spre ceriŭ flacările rugăciunii și evlaviei. „Foc pe altariŭ va arde și nu se va stînge“ (III Moïsi 6, 12), a zis Dumnezeŭ în Legea cea veche. Dară nu atuncia, ci numai în Legea cea nóuă a aprins Dumnezeŭ un foc, care nici o dată nu se stînge mai mult. Tóte tainele și adevĕrurile, cele ce sînt ascunse în jertfa liturgică și grăesc dintr'însa cu putere minunată și pătrund până în inimă, tóte provócă spiritul și inima la cuvinte de rugăciune. E anevoios pentru om, ca el cu gândurile sale să se avînte până la ceriŭ, să și-le ţină îndreptate în tot de una la Dumnezeŭ: grijile și momelile lumesci îl îmbrâncesc cu povóra sa de plumb éră și éră și-l aruncă la pământ. Dar aci în jertfa sfintei liturgii se pogóră ceriul în jos la noi, și Dumnezeul și Rĕscumpĕrătoriul nostru stă înaintea nóstră, într'u umilinţa sa vĕlat sub formele pânii și vinului. În forma cea sĕrăcăciósă a nutremîntului pământesc, de care se ocupă atât de mult gândul nostru și îngrijirea nóstră, în forma aceea se pogóră Christos la noi, pentru ca din gândul acela și din îngrijirea aceea să ne ridice lin la ceriurî. Noi ne găsim în ţara cea minunată a tainelor, în care se face mana vieţii de vecî și curge beutura mântuirii în umbra unor forme străine. Dumnezeul și Rĕscumpĕrătoriul nostru e aci de faţă și aștéptă, ca să priméscă tributul închinăciunii nóstre. Cu litere de flacără a fost scris Dumnezeŭ în poruncile sale: „De Dumnezeul tĕŭ te teme, și lui singur servesce“ (V Moïsi 6, 13). Étă biserica înalţă acum crucea Rĕscumpĕrătoriului în s. liturgie, ne aduce a minte de pĕcătoșenia și neputinţa nóstră înaintea lui Dumnezeŭ și ne arată mâna pedepsitóre a dreptăţii, carea stă amenințătóre de-asupra vieţii și a pĕcatelor nóstre. Și omul vĕḑêndu-o acésta îșî bate peptul, căcî consciinţa i-se trezesce și-i dovedesce pĕcătoșenia așa, că el esclamă: „Tată, greșit-am la ceriŭ și înaintea ta!“ Și capul i-se plécă sub povóra imputărilor și învinuirilor gândurilor lui. Dară el nu se plécă până în prăpastia desperării. Nóptea i-o luminéză milostivirea lui Dumnezeŭ. Căcî „pe pământ pace, între ómenî bună voire“, aŭ cântat îngerii, și de-asupra crucii pacea acésta a îmbrăţișat dreptatea amenințătóre și o a desarmat. Avem înaintea nóstră trupul și sângele, carî ne dovedesc iubirea cea mai mare a lui Dumnezeŭ și ne împing la mulţămita cea mai mare. Mântuitoriul ne-a îndemnat la rugăciune dându-ne încredinţarea: „Orî ce veţî cere de la Tatăl într'u numele meŭ, da-va vóuĕ“ (Io. 16, 23). Încrederea nóstră întemeiată pe încredinţarea acésta trebue să-și ajungă culmea aci, unde ţinem în mânile nóstre pe însu-și Christos Fiul cel iubit al Tatălui, unde ne rugăm noi și împreună cu noi se rógă și el. Și aci privirea ni-se opresce la comuniunea cea mare a acelora, carî s'aŭ întrunit cu noi la masa familiară a lui Isus Christos, la sfînta lui biserică, la fraţiî nostri și surorile nóstre, din carî unii petrec deja din colo de lămurire, ér alţiî în focul curăţitoriŭ, la toţî aceia, pentru carî a murit Christos. Și inima nóstră, — privirea la iubirea lui Christos a lărgit-o destul de tare, pentru ca să-î pótă cuprinde pe toţi, — inima nóstră îî cuprinde pe toţi în rugăciune. Așa se înșiră de la sine în șir des rugăciune la rugăciune în inimă și pe buze. Și în chip energic se esprimă rugăciunea în feluritele ceremonii ale preotului: în închinăciune, în sărutarea altariului, în însemnarea cu semnul sfintei crucî și în multe alte acţiunî simbolice. Biserica ar trebui să-și facă silă și să se lupte împotriva rîului sentimentelor sale, care-î curge prin inimă, dacă nu ar manifesta ast fel spiritul acesta al rugăciunii în chipurile cele mai felurite. Saŭ cine să nu fie mișcat, când cu ochiul credinţei vede pe Mântuitoriul rănit, întins pe patul de mórte al crucii, trupul lui cel sfășiat, sângele lui cel vĕrsat și tótă iubirea cea nemărginită, ce aruncă flacărî din ranele lui? De aceea nu avem să ne mirăm, dacă sentimentele cele viî prorump în rugăciuni neîncetate și într'o cunună frumósă de ceremonii, carî se așéḑă în jurul sfintei jertfe. Acestea nu sînt obiceiurî mórte, nu formule góle, acestea sînt obiceiurî însufleţite, în carî se esprimă sentimentele pururea tinerescî ale bisericii nóstre. Și dispoziţiile nobile și sfinte se esprimă în rugăciuni și cântărî vechî, carî se împletesc în celebrarea sfintei liturgii: în rugăciuni, a căror simplicitate sublimă e neîntrecută, în cântărî, carî rĕsună prin boltiturile bisericilor ca nisce sunete dintr'o lume mai înaltă. Sînt rugăciuni și cântărî, carî înfloresc pururea tinere, pururea pline de viaţă și atrag éră și éră ca tot, ce isvorésce din isvorul unor suflete omenescî dăruite cu darurî bogate și însufleţite de Dumnezeŭ.

b) *Sfînta jertfă liturgică cuprinde în mai multe privinţe locul cel mai de frunte și între acţiunile, prin carî se împărtășesce graţia, și carî mai de aprópe și în chip nemijlocit aŭ de scop sfinţirea ómenilor.* Precelinţa acésta se întemeiéză pe raportul, ce esistă între jertfa liturgiei și între jertfa de pe cruce. Jertfa de pe cruce e isvorul cel dintâiŭ al tuturor graţiilor. Dóră de la cruce se derivă tótă binecuvîntarea rĕscumpĕrării, și dintr'însa primesc tóte mijlócele graţiei vîrtutea și eficacia sa. Ĕr de altă parte în jertfa sfintei liturgii se străpune isvorul cel nesecat de mântuire și graţie al jertfei de pe cruce din trecut în timpul de faţă, din depărtare în apropiarea nóstră. Din causa acésta și din acest punct de vedere *jertfa sfintei Eucharistii încă se póte privi óre cum de isvor al acţiunilor liturgice împărtășitóre de graţie, adecă al sacramentelor și sacramentalelor.*

Dacă privim jertfa liturgică mai întâiŭ *ca mijloc de graţie,* ea adevĕrat că stă în apoia sacramentelor, într'u cât ea nu póte ca acestea să ștérgă în chip nemijlocit pĕcatele și să împărtășéscă în chip nemijlocit graţia sfinţitóre. Dar ea în altă privinţă întrece sacramentele. Acestea dobîndesc adecă numai anumite graţii și a nume numai pe sama celui ce primesce sacramentele, pe când *jertfa póte să dobîndéscă în chip nemijlocit orî cel puţin în chip mijlocit tóte graţiile și binecuvîntările dumnezeescî, și a nume nu numai pe sama celui ce aduce jertfa, ci și pe sama altora, pentru carî se aduce jertfa.* Eficacia jertfei e decî mai universală și mai amplă de cât cea a sacramentelor. Jertfa eucharistică e cu adevĕrat mijloc de mântuire, căcî ea are putere deosebit de mare de a abate de la noi tóte relele și de a ne mijloci tóte bunătăţile, de a ne dobîndi tot felul de binefacerî și binecuvîntărî. Acţiunea sacrificială împacă pe Dumnezeŭ și ne aduce o bogăţie de graţii actuale, carî ne dispun spre a primi cu vrednicie sfintele sacramente și spre a dobîndi graţiile sacramentale. Jertfa în acest chip ne ajută decî, ca să ne însușim, să ne înmulţim și să ne păzim graţia sacramentală. Înse într'u cât se póte zice, că graţia acésta îșî are rădăcina în sfînta jertfă liturgică? (Va urma.)

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 30 Iuniŭ 1897. Numĕrul 27.

Conferenţa de la Cluş.

După glasul Păstorilor s'a auḑit şi glasul turmeĭ cuvîntătóre. Lamura cleruluĭ şi poporuluĭ credincios al provinţeĭ nóstre mitropolitane autonome s'a întrunit în 29 a c. în Cluş pentru a lua posiţie faţă cu plănuita organisare a autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria.

Publicul nu a fost aşa de numĕros, pe cum ar fi putut să fie. Causa a fost întreruperea comunicaţiuniĭ pe linia Cluş — Orade. Cu tóte acestea biserica nóstră s'a dovedit prea mică pentru a cuprinde pe toţi ceĭ adunaţi.

Adunăriĭ i-a premers la órele 9 sfînta liturgie.

Adunarea după invocarea ajutoriuluĭ luĭ Dumnezeŭ a deschis-o la órele 11 dl Ioan Mihályi din Sighetul Marmaţieĭ. Espunênd pe scurt scopul măreţ, pentru care ne-am întrunit, a propus de president pe Magnificul Domn Alesandru Roman profesor la universitatea din Budapesta, de vicepresidenţi pe Rsmiĭ Vasiliŭ Hossu protopopul Oşorheiuluĭ şi Dr Ioan Pop vicarul Năsĕuduluĭ, ér de notariĭ pe dniĭ Vasiliŭ Podóbă, Dr Georgiŭ Ilea, Dr Amos Frâncu şi Iuliŭ Maniŭ.

Dl Alesandru Roman cuprinḑênd presidiul spune, că sfînta causă, pentru care ne-am adunat, are să ne aducă a minte de cuvintele liturgieĭ: „Sus să avem inimile!“ şi că trebue să le şi „avem cătră Domnul“. De aceea rógă pe ceĭ adunaţi, ca obiectul adunăriĭ să-l tracteze cu cuvenita seriositate sfîntă. Declară conferinţa de deschisă.

Protopopul Cluşuluĭ Ioan Laslo aduce celor adunaţi a minte, că biserica, în care s'a întrunit conferenţa, e întemeiată de marele archiereŭ Ioan Bob, îşĭ esprimă firma sperare, că decisiunea conferenţeĭ va fi dempă de cler, de aşteptarea Archiereilor şi de sentimentele poporuluĭ român şi în special de ale credincioşilor bisericiĭ nóstre, şi bineventéză cu bucurie pe ceĭ adunaţi.

La propunerea dluĭ Vasiliŭ Oltean conferenţa dă espresiune dureriĭ sale asupra decedăriĭ convocătoriuluĭ sĕŭ Alesandru Bohăţel şi însărcinéză biroul, ca acéstă espresiune să o comunice familieĭ decedatuluĭ.

La propunerea dluĭ Francisc Hossu adunarea hotăresce, ca vorbirile de deschidere ale dlor Ioan Mihályi şi Alesandru Roman să se adaugă la protocol.

A urmat cetirea adreselor telegrafice de aderare la conclusele conferenţeĭ. Aŭ sosit ataríĭ adrese de la inteligiṇa gr. cat. din Sibiŭ şi din Alba Iulia, de la dl Axente Sever, Alimpiŭ Barboloviciŭ şi ceĭ alalţi Sĕlăgenĭ, Al. Muntean din Veţel, din Comana inf., de la inteligiṇa nóstră de pe valea Bărgăuluĭ, de la Patr. Barb din Reghin, Ignat din Orade, dr Comşa din Szombatság, Georgiŭ Ciuta din Moftin, Nic. Solomon din Ludoş, din ţinutul Fărăgăuluĭ, de la Aghireş, din Haţeg. În multe din telegramele acestea trimiţătoriĭ îşĭ esprimă părerea de rĕŭ, că din causa comunicaţieĭ întrerupte nu pot lua parte la conferinţă.

Conferenţa a luat cu bucurie spre sciinţă adresele acestea.

La propunerea presidiuluĭ se ieaŭ mĕsurile de lipsă pentru a se conscrie toţi aceia, carĭ s'aŭ adunat la conferenţă.

A urmat raportul convocătorilor. Referentul dl Iosif Roman espune necesitatea, ce ni-s'a impus de a lua posiţie faţă cu contopirea nóstră în plănuitul organism autonomic regnicolar al bisericiĭ catolice din Ungaria. Pentru a avé un material succint pentru hotărîre propune, să se esmită o comisie de 21 membri. În urma acesteĭ propuneri se şi aleg în comisiune dniĭ Alesandru Roman, dr Ioan Mihályi, dr Ioan Pop, dr Aurel Murĕşan, dr Amos Frâncu, dr Aug. Bunea, dr Georgiŭ Ilea, G. Pop de Băsescl, Iosif Roman, Dr Vas. Hossu, I. Simionaş, Ioan Laslo, Al. Filip, Ger. Domide, Fr. Hossu, Ales. Hossu, Al. Silaşi, dr Aur. Isac, Ladislaŭ Hossu, D. Vajda şi Leontin Pop.

Cu acestea adunarea s'a suspins, pentru ca comisiunea esmisă să pótă elabora un proiect de conclus.

După o lungă şi vie discutare comisiunea şĭ-a terminat lucrarea, şi adunarea s'a putut deschide din noŭ la órele 5 după amézĭ.

S'aŭ cetit maĭ întâiŭ telegramele sosite de la Andreiŭ Cosma din Selagiŭ, canoniciĭ Kőváry şi Şarcadi din Orade, Ieş. Vulcan din Orade, tinerimea din Orade, óspeţiĭ de la băile din Sân Georgiŭ, de la credincioşiĭ din Haţeg şi jur, Puşcariŭ din Beclean, inteligiṇa din Bistriţa, tinerimea universitară din Lugoş, canoniciĭ şi profesoriĭ din Blaş, maĭ de parte din Giurgeŭ, Arpaşul inf., Bistriţa, Vas. Raţ din Făgăraş, de la conferenţa particulară ţinută în Lugoş tot în obiectul de sub întrebare, de la „Gazeta Transilvanieĭ“.

Dl Iosif Roman presentéză apoĭ proiectul de coclus propus de Dr Ioan Pop şi primit în comisiune. Expune cu admirabilă cunoscinţă de causă fasele, prin carĭ cestiunea autonomieĭ a trecut la noĭ.

Notariul Vasiliŭ Podóbă cetesce apoĭ proiectul de conclus, care sună ast fel:

Conclus.

Clerul şi poporul credincios al provinţeĭ metropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraş întrunit în conferinţă din ocasiunea mişcărilor pornite pentru organisarea autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria, ţinută în Cluş în 29 Iunie 1897 enunţă ca conclus următórele:

I. 1. Considerând, că prin actul uniriĭ cu biserica Romeĭ sevârşit în anul 1698 — 1700 s'a enunţat numaĭ unitatea de credinţă cu biserica Romeĭ şi supunerea canonică faţă de Sfîntul Scaun Apostolic, rĕmânênd intacte şi nealterate ritul, disciplina, limba liturgică şi cele alalte instituţiunĭ de drept public al bisericiĭ rĕsăritene şi prin aceste rĕmânênd garantată independenţa bisericiĭ unite de orĭ ce auctoritate bisericéscă din patrie;

2. Considerând, că prin bula Pontificeluĭ de pie memorie Piŭ IX, care se începe cu cuvintele „Ecclesiam Christi“, datată din VI-a Calendas Decembris a anuluĭ 1853, cu preaînalta încuviinţare a Maiestăţiĭ Sale Regeluĭ Apostolic s'a reactivat vechea Metropolie românéscă de Alba-Iulia şi s'a declarat de esemptă pentru tóte timpurile de sub orĭ ce auctoritate a Primateluĭ din Strigon şi a orĭ căreĭ auctorităţi bisericescĭ din patrie orĭ de airia;

3. Considerând, că independenţa acésta a provinţeĭ de Alba-Iulia şi Făgăraş şĭ-a primit garanţa sa prin inarticularea eĭ întîmplată prin art. de lege XXXIX din 1868;

4. Considerând, că independenţa acésta şĭ-a aflat espresiune faptică prin cele dóuĕ conciliĭ provinciale din aniĭ 1872 şi 1882, apoĭ prin celebrarea sinódelor mixte şi a celor electorale ţinute în deosebite timpurĭ;

5. Considerând, că clerul şi poporul unit a protestat în tot de una solemn în contra încercărilor continue de ingremiare a bisericiĭ unite în organismul bisericiĭ latine din Ungaria şi maĭ vîrtos din incidentul tendinţelor de acest soiŭ manifestate maĭ cu samă în aniĭ 1869 — 1871:

Conferinţa declară solemn, că stă firm pe basele de desvoltare ale dreptuluĭ istoric al bisericiĭ române unite şi ţine neclintit la condiţiunile de existinţă a acesteĭ biserici: independinţa, caractĕrul eĭ naţional român şi instituţiile sale rĕsăritene.

În urmare enunţă, că credincioşiĭ acesteĭ biserici nu pot lua parte la lucrările unuĭ congres autonomic comun cu biserica catolică de ritul latin şi de o dată protestéză împotriva încercărilor de a fi contopită în orĭ ce organism străin de dreptul sĕŭ public, vină acelea încercărĭ din orĭ ce parte.

II. Paralel cu enunţările de maĭ sus conferinţa urmând esemplele trecutuluĭ

și mai ales voința cleruluĭ și a poporuluĭ manifestată în sinodul electoral de la anul 1893 nu póte întrelăsa a insista și cu acéstă ocasiune, ca și provinței bisericiĭ unite de Alba-Iulia și Făgăraș să i-se asigure o organisare autonomică proprie și independentă de orĭ ce alt organism autonomic din patrie.

Organismul acesteĭ autonomiĭ propriĭ și independente îl reclamă:

1. Instituțiile rĕsăritene, limba liturgică, ritul și disciplina provinței bisericescĭ de Alba Ĭulia și Făgăraș, carĭ prin faptul unirĭi aŭ rĕmas nu numaĭ neatinse, ci chiar asigurate și pentru tóte timpurile garantate.

2. Condițiile de esistință și de prosperare a sfinteĭ unirĭ în mijlocul némuluĭ românesc, care numaĭ prin un organism propriŭ și îndependent, în al căruĭ cadru și elementul mirean să-și pótă ocupa locul cuvenit, se póte ajunge.

3. Ecuitatea și analogia cu alte biserică din țară.

4. În urmă chiar și art. de lege 43 din 1868, care garantéză și bisericiĭ gr. cat. române unite acela-și organism autonomic, de care se bucură confesiunile recepte din patrie.

III. Conferința ține a declara, că postulatele eĭ nu pot să altereze câtu-și de puțin legăturile firescĭ, ce isvoresc din unitatea credinței, cu care biserica românéscă gr. cat. e unită cu biserica cat. de ritul latin din Ungaria, și că aceste postulate nu cuprind nicĭ de cum o abzicere fie chiar și tacită de la îndreptățirea eĭ asupra fondurilor comune ale bisericiĭ catolice din Ungaria.

IV. Conferința îșĭ ține de datorie a da espresiune alipirĭi sale neclintite cătră Scaunul Apostolic al Romeĭ, apoĭ de omagială supunere cătră Maiestatea Sa Împĕratul și Regele Apostolic al Ungarieĭ, în fine sentimentuluĭ de reverință fiéscă și încredere deplină în Archiereiĭ Preasfințiți aĭ Provinței bisericescĭ gr. cat. române de Alba Ĭulia și Făgăraș.

V. Conferința decide a aduce aceste concluse la înalta cunoscință a Metropolituluĭ de Alba Ĭulia și Făgăraș și a celor alalți Episcopĭ provincialĭ cu rugarea, să binevoéscă a le lua spre sciință și eventuală întrebuințare și tot o dată să întrevină cu tótă auctoritatea lor la locurile competente pentru realisarea acestor postulate.

Adunarea îșĭ îsusușesce cu aprobărĭ însuflețite acest conclus. Acesteĭ primirĭ a conclusuluĭ îĭ dă espresiune dr Ștefan Pop cu cuvinte avîntate și întrerupte de aprobările viĭ ale celor adunați.

Se alege o comisiune compusă din dniĭ Alesandru Roman, Ladislaŭ Hossu, Dionisiŭ Vajda, Ĭoan Laslo și Leontin Pop, carea va avé să ducă Î. P. S. D. Mitropolit conclusul conferenței. Se hotăresce maĭ de parte, ca celor alalți Archiereĭ conclusul să li-se comunice în scris.

La propunerea presidiuluĭ conferența trimite telegrame omagiale Sfinției Sale Pontificeluĭ, Maiestățiĭ Sale Împĕratuluĭ și Regeluĭ Apostolic și Î. P. S. Sale Mitropolituĭ.

Cuprinsul telegrameĭ trimise Sfinției Sale sună ast fel:

Beatissimo Pontifici Romano Leoni XIII.
Romae.

Clerus populusque Provinciae metropolitanae graeci ritus rumeni Albae Iuliensis et Fogarasiensis ad defedenda suae ecclesiae per Sanctam Sedem largita et restituta iura in urbe Kolozsvár congregatus humillime rogat Sanctitatem Vestram, quatenus suos inconcussae adhaesionis, filialis devotionis et profundissimi obsequii erga Sanctam Sedem Apostolicam sensus paterna benevolentia at gratia accipere dignetur.

Praeses congressus:
Alexander Roman
professor universitatis
Budapestinensis.

Éră cea trimisă Î. P. S. Sale sună ast fel:

Escelenței Sale Dr. Victor Mihályi
Archiepiscop și Metropolit
Blaș.

Clerul și poporul din provința metropolitană de Alba Ĭulia și Făgăraș adunat în conferință în semn de profundă venerațiune se rógă, să primiți espresiunea sentimentelor sale de alipire, iubire și încredere fiéscă.

Alexandru Roman
președinte.

Dr Gavriil Tripon mulțămesce cu cuvinte călduróse și avîntate inițiatorilor acesteĭ conferențe și tuturor celor ce aŭ muncit pentru buna eĭ reușită.

Éră presidentul mulțămind celor ce s'aŭ adunat, declară conferința de închisă.

La cestiunea autonomieĭ.

Guvernul și hotărîrea conferenței nóstre episcopescĭ. — Guvernul ĭea în chip semioficios poziție în contra hotărîriĭ conferenței nóstre episcopescĭ. „Bud. Tud." scrie adecă următórele: „Hotărîrea acésta a episcopatuluĭ român greco-cat. e neînțelésă și de o dată și superfluă, căcĭ e dóră lucru notoriŭ, că regulamentul de organisare din 1871, pe basa căruia stă și congresul catolic, care are să se adune în curênd, lasă neatinsă autonomia singuraticelor provințe episcopescĭ. Senatul episcopesc va administra afacerile autonome ale dieceseĭ în tocmaĭ așa de neatîrnătoriŭ ca și senatul parochial parochia. Organismul central, de care episcopiĭ gr. cat. românĭ par a se teme așa de tare, va fi pus preste eĭ numaĭ întru atâta, că propunerile lor cătră Maiestate acest organism le va mijloci ca for mijlociŭ. Organism autonom maĭ centralistic de cât acesta nicĭ azĭ nu voesce nimenĭ, și ast fel episcopatul gr. cat. român n'are nicĭ o causă de a se reține de la autonomia cat. universală, de cum va a fără de punctele de vedere bisericescĭ nu-ĭ îndémnă vre o aspirație națională, ca în contra intereselor bine înțelese catolice universale și și ale lor propriĭ să se silésca a scóte biserica sa din legătura autonomieĭ cat. generale."

Prospecte admirabile. — Cetim în „Vaterland" din 25 Ĭuniŭ: „Pretinsa neutralitate a guvernuluĭ calvinesc în afacerile congresuluĭ catolicilor o ilustréză în chip drastic scirea, că guvernul a trimis notarilor comunalĭ și cercualĭ ordinațiunĭ confidențiale, în carĭ recomandă în chipul cel maĭ călduros alegerea de candidațĭ liberalĭ pentru congresul autonomic și provócă pe notarĭ, ca să spriginéscă pe candidațiĭ aceștia."

Tot despre „neutralitatea" acésta a guvernuluĭ scrie și „Alkotmány" din 26 a c.: „E aprópe de necreḑut, ce va guvernul să facă cu autonomia catolică. Așa se vede, că mâna și spiritul luĭ Bánffy va să imprime timbrul liberalismuluĭ și pe opera acésta, carea se referesce curat numaĭ la consciința catolicilor și la afacerile interne ale bisericiĭ. Și pentru ca să-și pótă realisa planul, recurge la acele-și mijlóce, carĭ s'aŭ adeverit așa de încununate cu efect la alegerile dietale. — Nu e de ajuns, că bărbațiĭ guvernuluĭ în cercurĭ private declară deja de acuma, că nicĭ vorbă nu póte să fie despre aceea, ca guvernul să dea din mână fondul catolic al religiuniĭ și cel scolastic. Nu e de ajuns, că în foile sale vestesc de acuma, că episcopiĭ vor fi nevoiți a se pleca înaintea uneĭ esplicărĭ a dreptuluĭ suprem de patronat, carea o dă guvernul și astăzĭ; nu e de ajuns, că mobiliséză pe greco-catolicĭ, ba în timpul din urmă și cetatea Fiume, carea se ține de diecesa de Zengg; ci acuma mobiliséză și aparatul oficial de cortețire, pe fișpanĭ, carĭ îndrumă apoĭ prin ordinațiunĭ secrete pe notarĭ, ca să ĭea poziție pentru candidațiĭ liberalĭ, ba — îndrumă chiar și pe primarul capitaleĭ la cortețire oficială."

Adevĕrat să fie? — „Alkotmány" din 25 a c., după ce comunică hotărîrea episcopatuluĭ nostru, continuă ast fel:

„Nu scim, întru cât se póte da credĕmînt acestor scirĭ isvorîte din isvor liberal, dar cu tóte acestea dacă le combinăm cu comunicatele apărute de unăzĭ, carĭ aŭ vestit, că de altă parte laĭciĭ greco-catolicĭ aŭ ținut adunare cu acela-și scop, trebue să credem, că ĕră a întrat în acțiune mâna aceea secretă, care și în 1870 a lucrat în acest chip spre nimicirea consultărilor congresuluĭ.

„Luarea de poziție tréză și obiectivă a Archiereilor greco-catolicĭ înse așa sperăm, că va produce consensul pacînic cu atât maĭ vîrtos, că dóră greco-catoliciĭ și în 1870 încă și-aŭ ales și și-aŭ trimis delegațiĭ în autonomie, cu atât maĭ vîrtos, că presupunem, că nicĭ principele primate, nicĭ viitoriul congres nu vor desconsidera ecuitabilele și justele pretensiunĭ ale greco-catolicilor.

„Unirea" a protestat (? Red. „Uniriĭ".) în contra la aceea, ca și cum mișcarea pornită în Cluș din partea laĭcilor gr. cat. ar întimpina aprobarea archiereilor.

„Dar aceștia vor să-și continue organisarea, și în legătură cu scirea de maĭ la deal (despre hotărîrea episcopatuluĭ) ni-se comunică și aceea, că în 29 a c. țin o nóuă adunare în Oradea-Mare (?), pentru ca să protesteze în contra organisăriĭ plănuite a autonomieĭ.

„Tot așa s'a întîmplat acésta și cu prilejul congresuluĭ din 1870, numaĭ că atuncia aŭ întârziat puțintel cu protestarea și numaĭ după închiarea congresuluĭ aŭ publicat informațiunea, în care și-aŭ espus poziția, ce aŭ luat-o.

„Când în 1871 congresul autonomic catolic a format organismul autonomieĭ, la provocarea ministruluĭ president de atuncia conte Andrássy Gyula br. Ladislaŭ Pop, vicepresidentul de atuncia al Curieĭ, care avea mare poporalitate între Româniĭ gr.

catolicĭ din Ardeal, a convocat pe fruntaşiĭ gr. catolicilor la Alba Ĭulia, pentru ca să protesteze în contra hotărîriĭ aduse de congresul autonomic catolic.

„Şi spesele pregătiriĭ adunăriĭ încă le-a acoperit guvernul, pe cum hotărîrile aduse acolo nu aŭ circumscris poziţia luată de greco-catolicĭ, ci aŭ adus hotărîrĭ, carĭ aŭ corĕspuns intenţiilor guvernuluĭ; asta o pot dovedi mărturiĭ, carĭ trăesc încă şi astăzĭ, şi carĭ sciaŭ pe acel timp despre ordinaţiunile guvernuluĭ date în secret. Póte mărturisi despre acésta şi prepositul din Blaş Ĭoan Moldovan, care pe acel timp a fost notarul conferenţeĭ din Alba Ĭulia.

„Guvernul de astăzĭ, se vede că încurajat prin succesul luĭ Andrássy, acuma din noŭ va să se foloséscă de greco-catolicĭ în contra romano-catolicilor, ca éră să aĭbă pretext spre a amâna lucrul.“

Ce va maĭ fi şi asta? Crédă o, cine vré. Nóuĕ de loc nu ne vine, să o credem.

Cu tóte acestea am dori fórte, ca Rsmul preposit Ĭoan M. Moldovan să declare, că ce scie din lucrul acesta.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Nicĭ doĭ anĭ nu aŭ trecut de la intrarea în vigóre a legilor politice bisericescĭ, şi se adeveresce tot, ce aŭ prezis cu privire la ele ómeniĭ nepreocupaţĭ. Numĕrul celor, carĭ nu voesc să scie de nicĭ o religiune, cresce pe fie care zi, şi paralel cu acésta se înmulţésc procesele divorţiale, despre carĭ ziceaŭ liberaliĭ, că vor scădé. Numaĭ la tribunalul civil din Budapesta sînt de present în curgere 900 de procese, în cât trebue să se înmulţéscă cu doĭ numĕrul referenţilor pentru aceste procese. Ce urmărĭ aŭ procesele divorţiale în privinţă morală, e destul de cunoscut.

Alegerea delegaţilor pentru congresul bisericesc al Sêrbilor se continuă cu mult interes. Dintre cele 75 de mandate până acum aŭ obţinut radicaliĭ 46, éră autonomiştiĭ numaĭ 12.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Oposiţia continuă în dietă cu prolungirea discusiuniĭ asupra procedurii penale. Abia e cu putinţă, să-şĭ ţină 2—3 deputaţĭ în o şedinţă discursurile, aşa sînt de lungĭ. Se înţelege de la sine, că mulţĭ îmblătesc la paie, repetind adecă, ce aŭ zis alţiĭ, apoĭ fac digresiunĭ marĭ. Până acum obstrucţia nu a degenerat. Scene furtunóse se maĭ întîmplă, dară ele sînt obicĭnuite în viaţa parlamentarismuluĭ modern.

Oposiţionaliĭ voesc, să insceneze obstrucţie şi faţă cu proiectul de lege referitor la pactul vamal cu Austria.

Atitudinea obstrucţionistă a oposiţieĭ a pus chiar şi pe br. Bánffy pe gândurĭ, şi pe cum se vorbesce, dacă alte mijlóce în contra obstrucţiuniĭ, carea el o cualifică de o degenerare a parlamentarismuluĭ, nu ajută, guvernul e resolut a propune disolvarea parlamentuluĭ.

În vederea greveĭ, ce aŭ să o pună la cale socialiştiĭ pe timpul secerişuluĭ, guvernul a înmulţit gendarmeria în Alföld, s'a îngrijit, ca auctorităţile să aĭbă la îndemână miliţie pentru suprimarea turburărilor, ce s'ar ivi. şi tot o dată a câştigat şi preste 3000 de lucrătorĭ din alte părţĭ ale ţĕriĭ, carĭ să împlinéscă lucrările de câmp pe timpul eventualeĭ greve.

Austria.

Agitaţiunea germană liberală se continuă. Din causa acésta nu s'a întreprins până acum nimica pentru împăcarea Cehilor cu Germaniĭ din Boemia. Fiind că acum agitaţiunea germană o conduce în Boemia cunoscutul antisemit Schönerer, uşor se pot nasce conflicte între acesta şi între obstrucţioniştiĭ liberalĭ jidanĭ. De acésta se teme şi archiorganul jidovesc „N. Fr. Presse“; pentru aceea răspândesce sciriĭ cu privire la încercările de împăcare ale guvernuluĭ. Maĭ multe consiliĭ comunale din Boemia nordică s'aŭ pus în grevă, şi nu voesc să maĭ prestea statuluĭ serviţiĭ ca în trecut. Acésta va da ansă statuluĭ, să-şĭ înmulţéscă oficaliĭ în sarcina cetăţenilor contribuabilĭ.

Germania.

De cât va timp circulă sciriĭ despre crisa ministerială; e vorbă, să se retragă însu-şĭ cancelariul Hohenlohe. Alt cum în Germania e de tot grea poziţia unuĭ ministru. Cel ce o îngreunéză, este însu-şĭ monarchul, care face adese orĭ enunţărĭ politice diverse de ale ministrilor sĕĭ. Acum de noŭ se lucră în cercurile maĭ înalte pentru apropiarea luĭ Bismarck de împĕratul. De aicĭ se deduce, că situaţia internă e seriósă.

Anglia.

În 21 l. tr. s'a serbat cu mare pompă în tóta ţara Ĭubileul de 60 de anĭ a domniriĭ regineĭ Victoria. La splendida serbare din London aŭ luat parte trimişiĭ domnitorilor şi representanţiĭ statelor, dovedindu-se şi prin acésta, că Marea Britanie e în bune raporturĭ cu puterile străine. A fost interesant banderiul coloniilor, în care banderiŭ locuitorĭ din tóte continentele eraŭ în costumurile lor naţionale.

Regina Victoria s'a urcat pe tron în 21 Ĭuniŭ 1837 ca junĕ de 18 anĭ urmând tatăluĭ sĕŭ Wilhelm IV. La 1840 s'a căsătorit cu principele Adalbert de Saxa-Coburg-Gotha, care la 1860 a repausat. Ea a domnit cu înţelepciune tot de una, pentru aceea e şi Ĭubită de supuşiĭ sĕĭ. Are 30 de nepoţĭ şi tot cam atâţia strănepoţĭ şi e înrudită cu cele maĭ multe curţĭ domnitóre din Europa.

O notă discordantă în serbările Ĭubilare a fost portarea Irlandezilor, carĭ fără deosebire de partid aŭ demonstrat în Dublin în contra serbărilor.

Turcia.

Din Constantinopol se anunţă, că Pórta insistă a cuprinde în linia de regulare a frontieriĭ Salamvria şi Xeria până la Tirnavos. Cercurile militare turcescĭ lucră, să aparţină Turcieĭ munţiĭ Caderagh şi Valos. Delegaţiĭ puterilor trimişi în Tesalia s'aŭ convins, că acusele ridicate de cătră Grecĭ în contra armateĭ turcescĭ sînt nefundate. Din contră trupele irregulare grecescĭ aŭ ars în apropiare de Damocos 12 sate şi aŭ jefuit pe locuitoriĭ lor.

În Creta turburările éră aŭ început să ĭea dimensiunĭ maĭ marĭ. Flota europénă a prins dóuĕ năĭ grecescĭ, carĭ transportaŭ în Creta voluntarĭ şi muniţiune de răsboiŭ.

Româniĭ din Tesalia şi Epir în numĕr de 100.000 locuitorĭ aŭ înaintat ambasadorilor din Constantinopol un memoriŭ, în care se plâng în contra nedreptăţilor, ce aŭ avut să le sufere de la 1881 din partea Grecilor, şi cer, să fie incorporaţĭ la imperiul turcesc.

Corespondinţe.

Balinţ la 14 Iuniŭ.

A dóua zi de sĕrbătóre a ss. Rusaliĭ pentru comuna nóstră şi în particular pentru parochia nóstră unită a fost o sĕrbătóre de deosebită însemnătate şi de nespusă bucurie.

Prilej a dat actul cununieĭ Dluĭ Ĭoan Maior cu Cornelia Pap fĭica Domnuluĭ nostru paroc. Fiind mirele vĕr bun cu Il. Sa Dl episcop al Lugoşuluĭ Dr Demetriŭ Radu, Î. P. S. Sa, nu dóră întru atâta ca să-şĭ ĭea partea din bucuria familiară, ci maĭ ales — credem noĭ — pentru ca în faţa curentuluĭ anticreştinesc publice şi solemn să preaînalţe caractĕrul şi însemnătatea cea mare a căsătorieĭ creştine, s'a îndurat a veni între popor, ca să binecuvinteze s. cununie a ĭubituluĭ sĕŭ vĕr.

Până în ziua cununieĭ maĭ că nu se scia nimica despre venirea Î. P. S. Sale între noĭ, căcĭ dînsul doria, ca aceleia să i-se dea numaĭ caractĕr familiar.

Dară dragostea fiéscă se folosesce de tóte ocasiunile binevenite, ca să se manifeste. Acesteia este a se atribui, că abia înţelese în presara zileĭ poporul din Balinţ şi din alte comune vecine despre venirea Il. Sale, când étă cu mic cu mare se grăbiaŭ, cum să-l întîmpine, dacă nu cu pompe marĭ esterne, totuşĭ cu fiéscă reverinţă şi dragoste.

Acestea le-am vĕdut manifestându-se în tóte comunele, prin carĭ avea să trécă Ĭubitul Archiereŭ. Aşa în comuna *Pèrul* poporul în frunte cu parochul ĭ-a ieşit întru întîmpinare, — şi în faţa bisericiĭ fiind ridicat un arc de triumf. fu bineventat prin preot. Răspunsul Preasfinţieĭ Sale îndreptat cătră *sufletul* credincioşilor a făcut o impresiune adâncă asupra poporenilor, — ceea ce s'a manifestat nu numaĭ în aclamare nesfârşită de „Să trăéscă“, ci maĭ ales că toţĭ se îmbulḑiaŭ de a puté săruta drépta Preasfinţituluĭ Archiereŭ.

Între sunetele campanelor şi salve de trésculĭ şĭ-a continuat Il. Sa călătoria sa spre Balinţ fiind concomitat de grămadă de călăreţĭ, carĭ ĭĭ veniseră înainte şi-l întîmpinaseră deja la satul Szapáryfalva.

Imposantă şi preafrumósă a fost primirea în Balinţ. Puntea de preste canalul Bega era înfrumseţată cu crengĭ verḑĭ, arc de triumf, stégurĭ; nu maĭ puţin şi casele privaţilor din apropiare, pe marginea canaluluĭ eraŭ postate trésculĭ, din carĭ se dădeaŭ salve în continuŭ, până ce Il. Sa a ajuns la biserică. Aci o mulţime imensă de

popor în haine de sĕrbătóre aclama venirea Archiereului. La casa parochială auctoritatea administrativă şi inteligința din loc condusă de protopretorele local salută pe înaltul óspe.

Nu mult după sosirea Il. Sale se începu actul cununiei sevârşit prin Archiereul cu asistința alor doi preoți. Capela e de tot mică, pentru ca într'însa să pótă încăpé mulțimea poporului adunat; actul sacru era prea solemn şi înălțător de inimi, căci era sevârşit de Archiereŭ, carele nu se îndestulise, că cu deosebită pietate sevârşise acel act, ci după sevârşirea lui în fața mulțimii adunate *sub cer liber,* în ocolul caseĭ parochiale, ținu o cuvîntare sacră nu atât către ceĭ noi căsătoriți, cât mai mult către ceĭ presenți.

În acea cuvîntare Archiereul cu o convingere neînfrântă, cu foc sacru înflăcărat a pătruns în sufletele ascultătorilor, a captivat mințile, dar mai mult inimile acelora, să cunóscă, să simtă înalta însemnătate, scopul preamărit al *căsătorieĭ creştine,* şi a stabilit condițiunile vieții fericite a aceleĭ căsătorii.

Sîntem convinşi, că din neam în neam neştérsă va rĕmâné memoria cuvîntării archieresci, memoria presenței Archiereului unit în mijlocul lor.

Episcopul este supremul păstor, este apostol al Evangelieĭ lui Christos. Este deci fórte bine şi salutar, ca mai ales Archiereii nostri apostolia aceea să nu o deprindă numai restrînşi între marginile bisericii catedrale, ori chiar între păreții reşedinței dictând mai mult de la masa verde de cât învețând, ci să foloséscă ori ce ocasiune binevenită de a se pogorî la popor, de a ieşi între popor şi acolo a-şi validita apostolia sa.

Este de lipsă mai ales în zilele nóstre, ca poporul credincios persóna Archiereului să nu o venereze cu óreşi care va fricá servilă, ci cu adevĕrată reverință fiéscă. Dacă-mi aduc a minte, Sfinția Sa Papa Leo III într'o cuvîntare a sa îndreptată către archiereĭ a zis memorabilele cuvinte: *„Întórceți-vĕ la popor."* Acésta să o validiteze Preasfinții nostri Archiereĭ, căci prin coatingere părintéscă, prin cuvîntare, sfat, îndemn archieresc dat poporului prin Archiereŭ cu ocasiunea presenței lui în mijlocul aceluia a dese ori mai mult zidesce pentru binele sufletesc al poporenilor, pentru bună starea parochieĭ de cât pot dispuseţiunile consistoriale cu carul date ori ostenelele de ani ale preotului.

Şi drept, pentru că Ilustrul Archiereŭ al nostru şi-a dat dovadă şi s'a esprimat, că voesce a fi Archiereul poporului credincios, a nu fi Archiereŭ *autocrat,* ci să zicem aşa: *democrat,* cu popor pentru popor, cu reverință fiéscă îl vom încunjura, şi în tot de una îi vom asigura veneraţiunea datorită şi unită cu supunere sinceră.

Multe momente aşi puté încă releva numai din cele esperiate cu ocasiunea festivă din cestiune, — tóte întru laudele bunului nostru Archiereŭ. Încheiŭ înse mulțămindu-i şi la acest loc, că prin presența sa ne-a făcut o sĕrbătóre aşa fericită şi solemnă, şi din inimă fiéscă îi poftim, ca cu *resoluțiune firmă* în consciința *puterii sale sacre archieresci* să muncéscă tot numai pentru binele s. nóstre biserici.

Non quis.

Mulțămită publică.

Donând „Fortuna" institutul de credit şi economii societate pe acții în Rodna veche pentru augmantarea fondului reuniunii docenților români gr. cat. din comitatul Sibiului 5 fl., subsrişii ne aflăm plăcut obligați a ne esprima mulțămirile nóstre cele mai adâncĭ în numele reuniunii numite.

Iuliŭ Bardosy. **Romul Simu.**

Noutăți.

Chirotonire. Î. P. S. D. Mitropolit în 24 a tr. a conferit s. ord al preoției On. *Aureliŭ Oprean* dispus de cooperator parochial în Găinarĭ din protopopiatul Cichindélului; tot atuncĭ a conferit ordurile micĭ şi diaconatul clericilor absoluți *Teodor Dușa* şi *Şofron Pop,* pe carĭ Duminecă ĭ-a chirotonit întru preoți, dispunêndu-pe T. Dușa de administrator parochial în Petrângeni în protopopiatul Roşieĭ montane, éră pe Ş. Pop în Geoagiul de sus în protopopiatul Aĭudului.

Din Archidiecesă. On. *Basiliŭ Masca* paroch gr. cat. în Tritul de sus este numit paroch în *Beiŭ* din tractul protopopesc al Turdeĭ. — On. *Teodor Braĭca* adm. par. în Hodiş din tractul Morlaceĭ este numit paroch în *Vişag* cu filiile sale tot din acel tract protopopesc.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Il. Sa Episcopul auxiliar din Alba-Iulia conte Gustav Majláth sosind aicĭ în 14. l. tr. pentru a conferi s. Mir credincioşilor sĕĭ, pe la 6 óre p. m. a cercetat atât casa parochială cât şi biserica nóstră, în care şi-a împlinit îngenunchiat înaintea s. altar rugăciunea. În ziua următóre prin Dr Kórodi prof. de s. teologie nobilul Archiereŭ a trimis s. bisericĭ 10 fl. pentru a fi indus în cartea de aur, în care, după cum se informase, se inscriŭ toți dăruitorii de 5 fl. şi mai sus. Sĕcărîmb 22 Iuniŭ 1897. Augustin Blasian paroc protopop gr. cat.

Conversiuni. Mişcarea pentru întórcerea în sinul bisericii celeĭ adevĕrate se face tot mai vie în țĕrile protestante de nord, mai ales în Danemarca. Clerul şi nobilimea protestantă uşuréză fórte tare întórcerea numĕroşilor neofiți. Şi acum de curênd Vicariul Apostolic van Euch a primit în sinul bisericii pe pastorul protestant Niels Hansen, pe baronul Stampe Chariaius şi pe baronul Loewenskgiold, tatăl secretariului legației daneze la Petersburg. Episcopul v. Euch a miruit în 61. tr. mai bine de 100 de convertiți adulți, carĭ dintre locuitoriĭ Copenhageĭ aŭ trecut în ceĭ din urmă doĭ anĭ de la luteranism la biserica catolică. Între eĭ s'a aflat şi poetul Ioan Iörgensen.

Închiarea anului scolastic la şcolile din Blaş. 1. *La facultatea teologică* esamenele sa'ŭ terminat în 22 a tr., éră în 23 s'a celebrat s. Liturgie de mulțămită cu „Doxologia cea mare". Numĕrul ascultătorilor e de 45, anume 43 din Archidiecesă, éră 2 din diecesa Lugoşului; din aceş[illegible] absolvat 11 din archidiecesă şi 2 din diecesa Lugoşului. Studiile propuse în decursul anului scol. 1896/7 sînt: Introducere în Cărțile s. Scripturi a V. T., Istoria revelațiunii divine a V. T., Limba evreéscă şi esegesă în Cărțile V. T., Teologia dogmatică fundamentală şi Economia rurală (la alumnii de cursul I şi II), Teologia morală, Dreptul Canonic şi Ritul (la alumnii din cursul III şi IV), Cantul biseric. şi musica vocală (la tóte cursurile). La tóte esamenele teologilor a fost de față Escelența Sa Î. P. S. D. Mitropolit, convingêndu-se în persóna despre progresul fiitorilor păstori sufletesci. — 2. *La gimnas* anul scolastic s'a terminat în 26 a tr., când după celebrarea sfinteĭ liturgii, la care a pontificat directorul încunjurat de corpul profesoral, a urmat cetirea clasificărilor şi împărțirea premiilor (8—9 óre a. m.). Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit încă a fost de față la solemnitate, la începutul căreia prin un discurs frumos şi părintesc îndemnă tinerimea, să mulțăméscă lui Dumnezeŭ pentru talentul, ce i l-a dat, sfinteĭ biserici, care cu iubire a primit-o în institutele sale, şi domnilor profesori, carĭ aŭ ostenit pentru cultura intelectuală şi morală a eĭ. Mai departe recomandă şcolarilor, ca prin purtarea lor să nisuéscă a face bucurie părinților, carĭ cu multe şi marĭ jertfe îĭ țin la scóla. Din studiul cu diligință şi purtarea bună vor avé folos înainte de tóte eĭ înşi-şĭ, apoĭ şi biserica şi țara. După vorbirea acésta s'a început cetirea clasificațiunilor, împărțindu-se premiĭ tuturor studenților, carĭ aŭ avut calculĭ de eminență orĭ de bun. Valórea cărților împărțite ca premiĭ se urcă la 400 fl. Numĕrul studenților inmatriculați a fost: 464, cu finea anului aŭ rĕmas: 442 anume în clasa VIII 38, în clasa a VII 26, în cl. VI 56, în cl. V 46, în cl. IV 48, în cl. III 70, în cl. II 76, în cl. I 82. Clasele I, II, III şi în acest an scol. aŭ fost paralele. Eminenți din tóte studiile aŭ fost: 21, cu secundă: 101, dintre carĭ: 47 cu mai multe secunde şi nu se admit la esemenul corectoriŭ din 30 Aug. a. c. — 3. *La Preparandie* esamenele s'aŭ ținut în 22—24, în 25 a fost închiarea anului, când toți eleviĭ aŭ asistat la s. Liturgie şi la cântarea Doxologieĭ, celebrând corpul profesoral. Numĕrul alumnilor: în cursul: I 48, în cursul II 35, în cursul III 27, la olaltă: 110. — 4. *La şcóla normală* de băeți esamenele s'aŭ terminat în 17 a tr. Numĕrul şcolarilor aicĭ tot scade, în acest an scolastic abia aŭ fost 99. — 5. *La şcóla de fetițe* esamenele s'aŭ început în 17 a tr. cu conversațiunea în limba magiară, germană şi esamenul din franceză, cu care ocasiune copilele române de noŭ aŭ dat dovedĭ strălucite despre talentul lor de a învĕța limbĭ. Esamenul din musică a fost un concert. Din obiectele de învĕțămînt prescrise pentru singuraticele clase s'aŭ dat răspunsurĭ precise. Esamenul din economia casnică a fost cel mai practic, el a constat în felurite mâncărĭ gustóse pregătite de către elevele internatului Vancean. Esposiția lucrurilor de mână a fost ca şi în anul trecut cu gust aranjată. Variile lucrurĭ pregătite de către copilele, carĭ frecuentéză şcóla elementară şi superióră de fetițe, aŭ pus în uimire pe ceĭ ce le-aŭ vĕdut. În şcóla elementară s'aŭ înscris 111 fetițe şi aŭ rĕmas cu finea anului scol. 105, éră în cea superióră s'aŭ înscris 31 şi aŭ rĕmas până la capĕtul anului scol. 29. Anul scolastic s'a închiat în 21 a c., când s'aŭ cetit clasificările şi s'aŭ distribuit premiile. Numĕrul total al tinerimii, care a frecuentat în anul scol. 1896/7 regulat prelegerile, e de 830.

Informațiuni. Din Herăstrăŭ primim cu datul 5 Iunie a. c. următórele şire: În ziua de 5/17 Septembre a. c. se va ținé la şcóla centrală din Bucuresci esamen pentru ocuparea a 13 stipendii ale statului român şi mai multe locurĭ de solvenți pentru anul şcolar 1897—1898. Condițiunile de admitere la esamen sînt: a) Să aibă etatea de cel puțin 16 anĭ împliniți (dispensă de etate nu se admite). b) Să fie terminat cel puțin 4 clase gimnasiale, clasice saŭ reale, orĭ un alt curs equivalent. Absolvenții de 8 clase gimnasiale şi aceĭ cu testimoniul de maturitate se primesc fără esamen. c) Să fie sănătos şi de o constituție robustă, care se va constata de medicul şcolii. Cererea de inscriere se va adresa de-a dreptul direcțiuniĭ şcolii centrale de agricultură — Bucurescĭ cel mai târziŭ până la 4 Septembre. Ea va fi subscrisă de părintele saŭ tutorele candidatului, când este minor, orĭ de el însu-şĭ, când este maior, şi va fi însoțită de actul de nascere, de actul de vaccinare, şi de certificatul studiilor cerute. Informațiuni mai detaliate să se céră la direcțiunea şcolii.

† **Francisc Lönhart.** Luni în 28 a tr. a repausat la Alba Iulia episcopul rom. cat. *Francisc Lönhárt.* Născut la 1819 în Sĕcărîmb, a studiat la Cluş, unde mai târziŭ a a ajuns paroch. La 1882 a fost numit episcop în locul repausatului Fogarassy. Bolnav fiind de anĭ îndelungați i-s'a numit de coadiutor contele Gustav Majláth, care de abia de câte va sĕptĕmânĭ şi-a ocupat oficiul sĕŭ. Lönhart a fost recunoscut ca om erudit, de o natură blândă şi fórte bun de inimă.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în **Blaş.**

Anul VII. Blaş 3 Iuliŭ 1897. Numĕrul 28.

Conferenţa de la Cluş.

Conclusul adus în conferenţa de la Cluj este de ajuns pentru a dovedi tuturor celor-ce l'aŭ cetit, că conferenţa convocată de uniĭ bărbaţi valoroşi şi bine meritaţi aĭ bisericeĭ, a fost nu numaĭ la înălţimea menireĭ sale, ci că va marca o dată epocală în istoria bisericiĭ nóstre unite.

Ceea-ce va da importanţa acésta estraordinară conferinţeĭ de la Cluş, este nu numaĭ participarea lamureĭ din clerul şi inteligenţa poporuluĭ nostru, dar este maĭ vîrtos cuprinsul conclusuluĭ.

Este adevĕrat, că conferenţa ar fi potut să fie cu mult maĭ bine cercetată. Dar dacă vom socoti, că comunicaţia întreruptă a făcut imposibilă participarea celor din Sĕlagiŭ, Maramureş şi Bihor, de unde tocmaĭ se aşteptaŭ ceĭ maĭ mulţi participanţi, şi că în butul acesteĭ pedeci chiar şi după mărturisirea foilor străine încă aŭ fost de faţă preste 300 persóne, între carĭ întâlnim cele maĭ cunoscute nume ale membrilor din clerul şi poporul provincieĭ mitropolitane unite de Alba-Julia şi Făgăraş; atunci de sigur va trebui să dicem, că adunarea din Cluş şi ca adunare încă va trebui să rĕmână remarcabilă.

Importanţa conferinţeĭ de la Cluş o vedem noĭ în conclusele aduse. Resoluţiunea bărbătéscă ce trece prin conclusul aduşi tonul nobil şi moderat, dar în acelaşi timp hotărît şi energic; marcarea clară a gravaminelor şi dorinţĕlor bisericeĭ nóstre; prudenţa, prevĕdĕtóre şi încunjurarea tuturor susceptibilităţilor; loialitatea cătră factoriĭ maĭ înalţi; étă firul conducĕtor al concluselor aduse de adunare.

Convingerea nostră e, că un asemenea conclus face onóre celor-ce l'aŭ adus, şi că nu va puté să fie întîmpinat cu rea voinţă nicĭ chiar de ceĭ maĭ marĭ duşmanĭ.

Orĭ-cum s'ar nisui contrariĭ a presinta conclusele conferinţeĭ ca nesce espresiunĭ ale tendinţelor naţionaliste şi daco-române, nisuinţele lor va trebui să sĕ înfrângă în faţa argumentelor cu care adunarea îşĭ motivéză hotărîrea sa de a nu participa la un congres comun cu latiniĭ şi protestul sĕŭ în potriva îngremiăriĭ bisericeĭ nóstre în biseriça latină din Ungaria. Ér nisuinţa foilor magiare catolice, de-a presenta hotărîrile conferinţeĭ din Cluş ca nesce tendinţe separatistice orĭ şi maĭ limpede ca nesce tendinţe de natură schimastică, tot asemenea înfrângere va afla în solemna declaraţie a conferinţeĭ, prin care să enunţă înaintea lumiĭ, că româniĭ uniţĭ cerêndu-şĭ o autonomie proprie pentru eĭ, nicĭ de cât nu intenţionéză a rupe legăturile firescĭ ale dragosteĭ, ce curg din unitatea credinţeĭ, cu care sînt împreunaţi cu fraţiĭ lor din biserica latină soră din Ungaria.

Conclusul decĭ cu drept cuvînt l'am numit prudent şi prevĕdĕtor, pentru că nu numaĭ apĕră, afirmă şi pretinde drepturĭ pentru biserica nóstră, ci tot o dată face neputincióse şi săgeţile duşmanilor, dovedind, că motivele de carĭ a fost dictat sînt numaĭ de natură bisericéscă şi nicĭ de cât de alte motive, cum le-ar fi plăcut la ceĭ ce ne voesc nóuă rele.

O importanţă nu maĭ puţin însemnată îĭ dă conclusuluĭ actul de alipire şi supunere faţă de archiereĭ. Nu e vorbă, după hotărîrea démnă a archiereilor, luată în chestia autonomieĭ, conclusul acesta al conferenţeĭ era numaĭ fórte esplicabil şi de la sine înţĕles. Şi nicĭ nu într'asta vedem noĭ însemnătatea acesteĭ părţĭ a conclusuluĭ. Ceea ce e de însĕmnat este faptul, că în afacerea acésta de o importanţă atât de capitală, vedem întruniţĭ într'un singur gând şi într'o singură simţire pe archiereĭ, cler şi popor.

Unirea acésta încă ar trĕbui să fie un lucru de la sine înţĕles. Dar e durere, că tocmaĭ acest lucru de la sine înţeles nu sĕ prea întîmplă şi nu s'a prea întêmplat în trecut. Ceea-ce s'a petrecut în aniĭ 1869—1871 trĕbue e să fie încă în viuă amintire a tuturor. Era risipit trupul bisericiĭ ca făina orbuluĭ. Icĭ un archiereŭ, colo altul; aicĭ cler fără popor, acolo popor fără de conducĕtorĭ. Era întristătóre icóna sfinteĭ biserică. Şi ce a fost urmarea? N'am fost băgaţi în sémă. S'a hotărît despre noĭ, fără de noĭ, şi s'a decis ingremiarea nóstră în organismul autonomic regnicolar în butul tuturor protestărilor nóstre.

Feuilleton.

Suveniri de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

(Continuare.)

Eşiţĭ din gara Croaţieĭ, trenul fuge ca gândul, ca dorul nostru de a ajunge maĭ curênd la ţinta călătorieĭ nóstre, la Italia, cu ceriul sĕŭ frumos şi cu vegetaţiunea sa bogată.

Nu peste mult ne luăm prânzul, constătător din friptură rece de viţĕl, şoncă, aluat, pe carĭ le udăm cu vin bun adus din Blaş şi apoĭ ne punem în ferestĭ, şi privim cum dinaintea nóstră se deschide o panoramă admirabilă. Vechĭ castele şi ruine de cetăţĭ rĕmân în urma nóstră şi noĭ trecem nepăsătorĭ înaintea timpurilor şi faptelor glorióse ce ele ni le povestesc. Câmpiĭ bogate, bine cultivate să întind de amîndóuĕ părţile liniĭ ferate şi veselĭ privim păstoriĭ croaţĭ: rĕŭ îmbrăcaţi, desculţi, dar cu parapléua marĭ şi roşi păzind turme orĭ 2—3 vite.

Şi aşa cum trenul ne duce în fugă nebună peste nemărginitul şes, ne trezim de odată ajunşi la *Carlovaç,* care e împrejmuit de o promenadă admirabilă. De pe tren vedem fórte bine ruinele cetăţiĭ *Ducovaç,* la care mergĭ din Carlovaç pe o promenadă de platanĭ, despre carĭ se spune. că aŭ fost sădiţĭ la începutul véculuĭ acestuia de francezĭ.

Când trenul lĕsă din gară observăm o tablă, care ne arată 113 m. peste nivelul mărieĭ. De aci înainte însă linia să tot suie şi la gara *Lic* ajunge maximul de 816 m.

Regiunea pe încetul să streformă cu totul. Valea Culpa, cu apa eĭ verdie, la care ne uităm spre a ne face o idee de apa mărieĭ, rĕmâne tot maĭ mult spre drépta şi în locul şesuluĭ, bogat în agri, se ridică stîncĭ tot maĭ înalte şi maĭ imposante: trecem în regiunea Karstuluĭ, cu romanticitatea sĕlbatică, orĭ maĭ bine zis cu sĕlbătăcia sa romantică. Stîncĭ prăpăstiósĕ, lipsite de orĭ ce podóbă verde, arse de ferbinţala sóreluĭ, se ridică în faţa nóstră, carĭ sîntem aprópe singurile fiinţe în aceste regiunĭ pustiĭ. Când şi când apare câte o căruţă singurică, orĭ câte un ţĕran croat.

— Ne apropiem de *Ogulin* — strigă un companist care studia un conductor.

— În părţile acestea sînt românĭ — adause altul, — şi cu toţiĭ privim dornicĭ prin ferestĭ spre a întâlni un chip românesc.

— Jivio brate! — strigă neastimpăratul ficior a popeĭ din Şebeş, arătând pe feréstă un ţĕran, ce se uĭta curios la tren.

Trecuţĭ de la Ogulin ne cufundăm în o vale îngustă, şi de amîndóuĕ părţile liniĭ privim cum se întind pădurĭ marĭ de brad, carĭ ne înviorézĕ chipurile dedate de a avé în faţă stîncĭ pleşuve. De o dată dispărem în un tunel lung şi ieşind la lumină ĭerĕ-şĭ zărim înaintea nóstră un sat mare numit *Gomirje,* a căruĭ locuitorĭ sînt românĭ gr. ort. şi unde se află un claustru cu călugărĭ basilitanĭ.

De aci înainte tunelele se înmulţesc tot maĭ tare, trenul suie mereŭ şi regiunea e de tótă frumseţa. Înaintăm prin pădurĭ estinse cât vede ochiul. Noĭ nu ne maĭ săturăm admirându-le.

— Fleacurĭ! — se aude în apropierea mea. — Mĕ întorc mirat.

— ? ? ?

— Da, fleacurĭ, repetă prietinul meŭ, — regiunĭ de acestea are cu zecile Ardealul nostru şi am trecut prin pădurĭ cu mult maĭ frumóse ca acestea, pe carĭ noĭ vĕ întreceţĭ a le admira!

Azi — fie laudă Domnului — situaţia e alta. Noul atac îndreptat asupra autonomieĭ bisericeĭ nóstre azi ne află pe toţi împreună, închegaţi într'un singur trup. In fruntea cesteĭ staŭ archiereiĭ puşi de Spiritul Sfînt. In urma luĭ ne înşirăm cu toţiĭ, cler şi popor. Cine azi vré să ne învingă, va trebui să trécă preste trupurile unuĭ trup de un milion şi maĭ bine de credincioşi. Azi succesul nu póte lipsi. Şi vedem deja până acum semnele. Latiniĭ încep a vorbi maĭ domol şi recunosc îndreptăţirea cererilor nóstre privitóre la autonomie.

Este meritul conferinţeĭ din Cluş, dacă a cimentat unitatec în trupul bisericeĭ nóstre.

Unitĭ să fim deci în cugete! uniţi în simţiri!

La cestiunea autonomieĭ.

„Magyar Állam“ referitoriŭ la conferenţa episcopésă publică următoriul prim articol în numĕrul sĕŭ din 26 Ĭuniŭ:

„Despre consfătuirea episcopilor mitropolieĭ gr. cat. de Alba Ĭulia şi Făgăraş a sosit un raport scurt, din care aflăm numaĭ atâta, că eĭ resping participarea în congresul autonomic păzindu-şĭ punctul acela al sĕŭ de vedere de până acuma, că lor le compete autonomie separată.

„Am avut prilej de a arĕta, că autonomia catolică nu vre să ĭea drepturile acelea autonome, carĭ greco-catoliciĭ le-aŭ avut faptice, ba vre să le dea şi drepturĭ de acelea, de carĭ până acuma încă nu aŭ dispus. Am spus-o şi aceea, că consecuenţa cea dintâiŭ a separăriĭ va trebui să fie împărţirea în dóuĕ a cestiuniĭ congrueĭ, căcĭ aceea nu o pot crede archiereiĭ gr. cat., că pe când eĭ resping drépta, ce le-o întind catoliciĭ de rit roman, şi pe când pretind organisare de tot separată, pe atuncia archereiĭ bisericiĭ de rit latin, la carĭ numaĭ marele numĕr al parochiilor gr. cat. a împedecat până acuma regularea congrueĭ, să o ducă acésta spre resolvire şi maĭ de parte pe basa de până acuma.

„Trebue să fie fiesce cine în curat cu aceea, că afacerile liturgice, disciplinare bisericescĭ, de guvernare şi dogmatice nu se pot ţiné de autonomi, aşa dară cestiunile religióse ale episcopilor şi credinciosilor gr. catolicĭ nu se ating. Şi aceea o póte sci orĭ cine, că orĭ cât de turbure ar fi posisiţiile de drept public magiar şi prin urmare şi cea de drept bisericesc a mitropolieĭ înfiinţate pe timpul absolutismuluĭ, totuşi nimenĭ nu va să o turbure, şi fiind că mitropolitul de Strigon conform dreptuluĭ bisericesc are numaĭ prerogative, dar nu şi primat întemeiat anume, din parte bisericéscă nu póte şi nu vre nimenĭ, să atace mitropolia gr. cat. Dimpotrivă stă conform dreptuluĭ public maghiar primatul mitropolituluĭ de Strigon în tótă mărimea sa istorică, şi acésta dniĭ episcopĭ românĭ nu pot să o facă maĭ mică prin aceea, că nerecunoscênd prima dignitate bisericéscă a primateluĭ în biserica catolică maghiara şi auctoritatea luĭ întemeiată nu numaĭ pe donaţiunĭ regescĭ, ci şi pe recunóşcerea naţiuniĭ întregĭ, nu se presentéză la provocarea luĭ.

„Autonomia bisericiĭ cat. din Ungaria va fi instituţie de drept public, şi de sub aceea prin simplă absentare nu se póte subtrage niciĭ un singur catolic, care se ţine de naţiunea politică magiară. Şi episcopiĭ gr. catolicĭ, — dacă vor orĭ nu asta e altă întrebare, — în sensul dreptuluĭ public magiar pot să rĕmână numaĭ episcopĭ magiarĭ, şi noĭ îĭ ĭubim aşa de mult, cât orĭ cum s'ar sili a scăpa din legătura acésta de drept public, nu-ĭ lăsăm, să scape. Şi acésta o facem chiar din considerare faţă cu eĭ, căcĭ de şi nu avem temere pentru catolicitatea lor, totuşi sîntem îngrijaţi de dignitatea lor de drept public, carea dacă statul în urma raportuluĭ lor faţă cu politica naţională ar voi să o scurteze, într'înşiĭ ar pune mâna pe drepturile episcopatuluĭ magiar întreg. Fie deci Escelenţele şi Ilustrităţile lor liniştite, biserica latină, carea aşa de bucuros ar fi apreţiat şi asigurat drepturile lor autonome, niciĭ după hotorîrea acésta nu se va gândi la eĭ cu maĭ putinţă dragoste.

„Ce privesce autonomia cat., ea a bună samă va puté resolvi maĭ uşor cestiunea congrueĭ şi a şcolilor, dacă nu-ĭ va trebui să ţină cont de congrua şi miseriile scolastice ale mitropolieĭ de Alba Ĭulia şi Făgăraş, căcĭ totĭ aŭ sciut, că greutăţile congrueĭ le măresce numaĭ numĕrul cel mare al preotimiĭ gr. cat., şi că conflictele cele maĭ marĭ cu guvernul se vor provoca asupra şcolilor fraţilor românĭ.

„Binevoéscă episcopiĭ gr. cat. a crede, că n'aŭ stricat nimica autonomieĭ catolice, din contră, pe cum vor vedé póte cu mult maĭ curênd de cum ar gândi, aŭ îngreuiat fórte tare edificarea autonomieĭ lor propriĭ, carea uşor ar fi sevârşit în legătură ideală cu noĭ. Pe noĭ ne mângăie consciinţa, că în interesul păciĭ am făcut tot, am fi dat bucuros şi autonomia deplină, şi episcopiĭ românĭ aŭ fost aceia, carĭ aŭ voit să fie maĭ vîrtos românĭ de cât romanĭ.“

Presa ungurésc̆ă e silită a recunósce, că congresul, convocat de fruntaşiĭ românĭ gr. cat. la Cluş şi ţinut în 29 Ĭuniŭ, a tractat cestiunea autonomieĭ cu demnitatea şi seriositatea cuvenită. Cu tóte acestea şovinismul nu póte inregistra nimica, ce atinge pe Românĭ, fără a-şĭ face comentăriile absurde şi maliţióse. În fruntea şovinismuluĭ stă de astă dată semi-oficiosul „Bud. Tud.“, care scrie următórele: „E lucru cunoscut, că episcopatul român gr. cat., în conferinţa ţinută la Blaş nu de mult, a enunţat, că nu doresce a participa la autonomia generală catolică, ci va cere de la regele concesiune pentru convocarea unuĭ congres autonomic separat pentru gr. cat. Conferinţa inteligenţeĭ române gr. cat. ţinută ĭerĭ în Cluş, nu numaĭ a primit de al sĕŭ punctul de vedere al episcopatuluĭ, cĭ din cause uşor de înţeles l-a formulat mai acut şi încă agresiv. După acestea putem considera ca fapt, că Româniĭ gr. cat., mirenĭ şi preoţi de o potrivă, nu voesc să scie chiar nimica despre mult amintita comunitate catolică atuncĭ, când paşesc în planul prim aspiraţiunĭ naţionaliste“.

Fóia „Bud. Tud“. ca una, ce stă în soldul guvernuluĭ unguresc, cu orĭ ce preţ voesce a presenta ca tendenţă politică, se înţelege de sine ca inimică statuluĭ, lupta cleruluĭ şi a poporuluĭ român gr. cat. de a-şĭ apĕra independenţa bisericiĭ. Însinuările maliţióse a le semi-oficiosuluĭ le reduce la adevĕrata lor valóre înseşĭ conclusele conferenţeĭ din Cluş, carĭ sînt chiare şi hotărîte. Româniĭ ţin la comunitate în credinţă cu catoliciĭ de rit latin, dară de altă parte voesc a păstra independenţa bisericeĭ gr. cat., aşa cum e decretată în actul Uniriĭ, în bulla

---

— Se póte! — dar ele vor fi aprópe neaccesibile pentru călătorĭ, — rĕspundem noĭ, şi discuţia se sfârşesce, căcĭ ajungem la *Kameral-Moraviçe*.

— Ér am ajuns între Românĭ! — strigă companistul ridicându-şĭ nasul din cartea de călătorie. — În depărtare de o óră de aci e *Vlaske-Moraviçe,* o colonie de românĭ de prin vécul al 16.

Noĭ ascultăm veselĭ cuvintele acestea şi peptul nostru se umflă de mândrie naţională. Coloniele acestea ne spun, că ne apropiăm tot maĭ mult de leagănul némuluĭ nostru, pe care nu l-a putut omorî vitregimea timpurilor.

Trenul nu ne maĭ póte duce, înălţimea cresce mereŭ, să maĭ adauge încă o locomotivă neobosită, şi apoĭ pornim veseli înainte, suind spre patria braduluĭ, unde ne îmbată parfumul sĕŭ dătător de viaţă şi sănătate. Dar, . . . regiunea dispare şi noĭ cu toţiĭ întrăm într'un tunel lung de 1223 m. şi când eşim din el stăm în faţa piscurilor celor maĭ înalte la o înălţime ameţitóre de aprópe 1700 m. peste nivelul mariĭ. Aerul e tot maĭ rece, începem a îmbrăca paltóne maĭ grose, şi ascultăm miraţi, cum conducĕtorul nostru ne spune, că pălangurile înalte ce se ivesc tot maĭ des acuşĭ în o parte acuşĭ în cealaltă a liniĭ, sînt făcute spre a scuti ĭarna trenul şi linia de a nu fi nămolită de neaua adusă de vîntul numit bora.

— Daţi o sticlă de vin! — strigă doctorul, — şi la beute să nu ne cuprindă frigul! — Nu bem pân la Lics! — strigă conducătorul, dar era târziŭ, sticla era destupată şi noĭ pe întrecute grăbirăm să împlinim receta doctoruluĭ.

Ajunsĕrăm în scurt la *Fuzsine,* vilegiatura Fiumanilor şi de aci la *Lics,* punctul cel maĭ înalt. Eşind din gara de la Lics, şi făcênd câte va cotituri înaintea nóstră luci în depărtare: marea, ca o lucitóre placă de argint. „Étă marea“. Strigarăm cu toţiĭ veselĭ, că ne apropiem tot maĭ mult de scopul călătorieĭ nóstre. Şi cu cât trenul nostru înainta tot maĭ departe, cu cât luciul mariĭ apărea tot maĭ mare şi maĭ estins, cu atâta inima nóstră bătea maĭ tare şi maĭ puternic.

Trecem repede prin câte va gărĭ maĭ neînsĕmnate şi ajungem la *Buccari,* un drăguţ orăşel aşedat lângă mare. Apoĭ repede înainte, în jos tot maĭ în jos, tot maĭ aprópe de clădirile splendide ce lucesc scăldate în apa mariĭ şi luminate de ultimele raze ale sórelui apunător. Sĕlbătăcia a dispărut, stîncile pleşuve, arse de sóre şi lipsite de vegetaţiune aŭ rĕmas departe în urma nóstră, niciĭ nu maĭ vrem să ne gândim la ele, când olivĭ, smochinĭ, laurĭ şi viile ne surid atât de graţios şi se întind cu ramurile lor până aprópe de ferésta trenuluĭ.

În sfârşit am ajuns! De pe înălţimea în care stăm, oraşul *Fiume* îşĭ întinde braţele sale să ne cuprindă. Şagalniciĭ noĭ cotim pe după nisce grădiniĭ în plină verdeţă, ne ascundem lute într'un tunel şi apoĭ de o dată iată-ne în mijlocul străziĭ, şi de aci repede la *stazione ferrovia,* unde descălecăm şi unde sîntem aşteptaţi cu multă amabilitate de prof. *Vincenţiu Nicóră,* şi de doĭ tineri: un român de la Bistriţa: *Ioan Şirlincan,* elev la şcóla comercială şi *Glavina,* apotecar, român istrian.

Le strîngem cu dragoste mâna, veseli că întâlnim românĭ de aĭ nostri pe aceste ţinuturĭ atât de depărtate, şi grăbim la port spre a ne îmbarca pe naia *Daniel Ernő.*

(Va urma.)

Ecclesiam Christi, în legile ţĕriĭ şi în însă-şĭ viaţa bisericiĭ nóstre. Acésta o recunósce şi „Alkotmány“, organul partidului poporal, care este acusat, de „Bud. Tud.“, că pe basa comunităţiĭ de credinţă a voit să câştige în contra liberalismuluĭ pe Românĭ, cărora le aŭ făcut concesiunĭ politice, ce nu se unesc cu unitatea statuluĭ ungar. Alkotmány în privinţa acésta scrie: „În rêndul prim este minciună aceea insinuaţie a foiĭ litografate, că la gr. catolicĭ ar fi pentru autonomie separată aspiraţiunĭ naţionaliste. Acésta nicĭ de cum nu se póte presupune despre episcopĭ, ... , dară nicĭ cu privire la elementul laic nu stă, ceea ce impută „Bud. Tud.“, ci acţiunea s'a pornit pe aceea basă de drept, că provinţa metropolitană de Blaş, chiar aşa, ca la timpul archidieceseĭ de Zagrab, s'a eximat prin bulă papală de sub ĭurisdicţiunea primateluĭ de Strigon. Mai de parte arată, că e minciuna şi afirmarea, că partidul poporal ar fi făcut concesiunĭ Românilor.

Inimicĭĭ autonomieĭ se înmulţesc şi confusiunea cresce pe fie care zi. Partea cea mai mare a laicilor catolicĭ, saturaţĭ cu principiĭ liberale, intipuesc autonomia catolică ca pre cutare convect protestant, şi îşĭ nemutabilă a bisericiĭ catolice. Oficialiĭ, de nascere catolicĭ nu reflectézĕ la constituţia divină şi şi alte persóne dependente de guvern cércă cu orĭ ce preţ a corteşi pentru ca la alegerĭ, să ajungă în congresul autonomic elemente liberale, prin carĭ să-şĭ pótă realisa guvernuluĭ planurile sale.

Acum se pun în mişcare şi social democraţĭ, nu scim că paşesc eĭ óre ca rivalĭ dóră chiar ca amic aĭ guvernuluĭ. Social-democraţiĭ vorbesc fără reverinţă despre biserică, şi cu tóte acestea, basaţĭ pe mulţimea lor, aştéptă să învingă. Comitetul social-democraţilor din Budapesta în un manifest pretinde statificarea şcólelor şi despărţirea bisericiĭ de cătră stat; pe social-democraţi îĭ provócă, ca la alegerĭ să nu cedeze terenul partideĭ clericale amăgitóre de popor nicĭ falsilor liberalĭ, carĭ sugrumă dreptul, ci să alégă social-democraţĭ.

Repausatul episcop Lŏnhárdt a convocat statul catolic transilvan la adunare generală estra-ordinară pe 10 Aug., spre a precisa atitudinea catolicilor transilvaneni de rit latin faţă de congresul general al autonomieĭ catolice. Pe cum e cunoscut biserica rom. cat. din Transilvania îşĭ are deja organismul sĕŭ autonomic.

Preoţimea şi socialismul. — Cu cât decade simţul religios, cu atât cresce socialismul în ţara nóstră. Până în aniĭ trecuţĭ agitaţiunea socialistă se mărginea în capitala ţĕriĭ, acum înse a cuprins ţara întrégă. Reformele liberale, carĭ aŭ slăbit simţul religios, sînt un factor principal în propagarea socialismuluĭ. Indirecte o recunosc acésta însu-şĭ liberaliĭ. Eĭ s'aŭ convins ca mijlócele liberalĭ, a nume ferul, focul, temniţa, pedepse pecuniare nu folosesc nimica în contra socialismuluĭ, ci numaĭ iritézĕ şi oţelesc pe socialiştĭ; chiar pentru aceea recurg acum la simţul religios, subminat prin reformele bisericescĭ. Preoţiĭ, carĭ eraŭ tacsaţĭ de nepatrioţi şi tradatorĭ de patrie, când combateaŭ reformele bisericescĭ, azĭ sînt chemaţĭ chiar de cătră liberalĭ, ca să păşéscă cu auctoritatea lor morală la mijloc şi să pună stavilă undelor socialiste, pe carĭ inmulţirea gendarmilor şi consignarea miliţieĭ nu le pot împedeca.

Reuniunea agranomică comitatensă din comitatul Bács-Bodrog în apelul sĕŭ pentru complanarea diferenţelor dintre proprietarĭ şi lucrătorĭ să adreséză ast fel preoţimiĭ: „Cu deosebire rugăm preoţimea, fără deosebire de confesiune, strălucită în patriotism şi filantropie. ca Dumineca de pe amvon cu zel apostolic să binevoéscă a instrua în sensul doctrinelor credinţeĭ sale atât pe proprietarĭ, cât şi pe lucrătorĭ despre drepturile şi detorinţele lor reciproce în aceste împrejurărĭ cretice, de asemenea în asemenea în conversarea socială şi privată să facă us de influinţa sa eficace spre aplanarea şi incetarea diferenţelor acute, ce se ivesc“.

Vicecomitetele comitatuluĭ Bács-Bodrog cu datul: Zombor, 1897, Ĭun. 26 trimite preoţilor câte un esemplar din acest apel şi-i rógă, să-l lăţéscă şi să spriginéscă scopul urmărit prin el. Apelul e scris în treĭ limbĭ, ce se vorbesc în comitat. — După apelul acesta toţĭ preoţiĭ, fără deosebire de confesiune — strălucesc în patriotism, pot tracta cestiunĭ politice pe amvon, fără a se vătĕma suveranitatea statuluĭ, ce e mai mult, apelul scris în *treĭ limbĭ* nu se opune ideiĭ de stat unitar magiar. Se pare, că ómeniĭ, când sînt la strimtóre vorbesc maĭ înţeleptesce, recunosc, că statul e poliglot şi că preoţimea are cea mai mare influinţa asupra poporuluĭ.

Şovinismul e orb e fără de consideraţiuni. — În şedinţa din Sâmbătă trecută a comisiuniĭ judiţia a caseĭ de sus discutându-se proiectul de lege despre organisarea curţilor cu juraţĭ, referentul Dr Ĭos. Gall a propus la §. 4 ca în ţinuturile locuite de naţionalităţĭ să pretindă de la juraţĭ, să cunóscă pe lângă limba statuluĭ şi limba respectivuluĭ ţinut. Primirea acesteĭ propuneri ar face o impresiune fórte bună asupra Românilor. Orĭ câte de moderată e propunerea dluĭ Gall şi justa tot o dată, totuşĭ a fost întimpinată cu resens. Ministrul Erdély cu mult cinism a respins propunerea pe motivul, că pe lângă alte pedecĭ îĭ stă în cale şi împrejurarea, fiind că ar trebui să se enumere taxativ limbile, ce se vorbesc în singuraticile municipiĭ. Maĭ de parte a declarat ministrul, că praxa de 30 de anĭ a dovedesce, cumcă pe terenul acesta nu se vor ivi greutăţĭ. Presidentul br. Vay Béla a ţinut a maĭ adauge neadevĕrul, că regimul în denumirea oficialilor pune mare pond pe aceea, ca acestia să cunóscă limba respectivuluĭ ţinut. El încă e în contra propuneriĭ luĭ Gáll.

Cinismul, cu care s'a respins în comisiune propunerea d-luĭ Dr. Gáll, genéză cercurile conducătóre din Budapesta, pentru aceea să silesc al maĭ slăbi în semi-oficiosul german „Pester Lloyd,“ care observă: faţă de propunerea referentuluĭ Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaţilor, care propunere se basézĕ pe §. 4. al art. de lege 4 din an. 1869 despre deprinderea puteriĭ judiţiale şi pe §. 27 art. de lege 44 din an. 1868 (legea de naţionalităţiĭ), că maioritatea comisiuniĭ nu a luat aceea posiţie severă, că juraţiĭ nu ar avé lipsă să pricépă aceea limbă nemagiară, care e vorbită de maioritatea poporaţiuniĭ nemagiare de pe teritoriul respectiveĭ curţi cu juraţĭ şi în genere e limba protocolară a respectiveĭ ĭurisdicţiunĭ, că aceea (maioritate) numaĭ n'a aflat necesar a prescrie în lege acésta cunóscere de limbă ca o condiţiune esenţială pentru fie care jurat, ci a fost de părerea, că ea póte fi luată în considerare la selecţiunea cu privire la compunerea listelor anuale a juraţilor. Cu acésta stă în legătură şi aceea observare a presidentuluĭ, că cunóscerea de limbĭ a fost considerată şi la denumirea oficialilor.“ La cuvintele farisaice ale luĭ „Pester Lloyd“ lăsăm să respundă ziarul vienes „Das Vaterland“. Acésta fóe conservativă-catolică scrie: „E un fapt constatat prin nenumĕrate esperinţe, că oficialiĭ judecătorescĭ, ba chiar judĭ şi presidenţĭ nu cunosc idiomele nemagiare, ci numaĭ pe basa referatelor defectuóse şi a tălmăcirilor judecă pretutindenea în ţară, şi că ómeniĭ sînt condamnaţĭ chiar şi la mórte, fără că eĭ să înţelégă pertractarea, orĭ fără ca judecătoriĭ să -şĭ pótă formă judecata în mod conscienţios prin priceperea directă a acusaţilor şi a martorilor. Acéstă stare strigătóre la ceriă acum are să se generaliseze. Juraţiĭ se vor constitui sub presiunea aceluĭ şovinism, care se póte observa la jury-ul de presă de 30 de anĭ, şi acum vor judeca des juraţĭ, carĭ nu numaĭ, că nu aŭ cunoscinţe ĭuridice, ci nu aŭ nicĭ cunoscinţele limbistice de lipsă! Acésta însémnă a etabla uciderea generală a ĭustiţieĭ. Chiar pentru aceea propunerea luĭ Gáll a fost minimul pentru liniştirea naţionalilor, scutul de la sine înţeles a drepturilor naturale ale omuluĭ, şi este arină aruncată în ochiĭ lumiĭ civilisate, dacă acum germânul „Pester Lloyd“ vre să facă lumea a crede, că cunóscerea limbilor va fi luată în consideraţiune la compunerea listelor de juraţĭ. Aicĭ nu póte fi vorbă de consideraţiunĭ, de graţie orĭ bunăvoinţă, aicĭ subversézĕ una dintre cele maĭ sfinte detorinţe de umanitate, care şi conscinţelor celor maĭ impretite le dictézĕ, să pretindă acelea cunoscinţe de la ómeniĭ, carĭ sînt chemaţĭ a judeca preste viaţa şi mórte, preste libertate şi avere despre sĕrac şi avut. Pentru desconsiderarea acesteĭ detorinţă nu esistă espresiune, care ar fi destul de aspră, şi Ungaria rĕmâne desconsiderată de fie care om cu minte, dacă nu ar impune judecătorilor ca obligĕtóre aceea primă recerinţă.“

Aşa judecă lumea cultă apusană despre stările de la noĭ. Dară înzădar, că şovinismul la tóte rĕmâne orb şi surd, el e fără consideraţiunĭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

„Budapesti Hirlap“ este irformat, că guvernul a pregătit un proiect de lege, pentru sistemizarea competinţelor preoţescĭ. Proiectul din cestiune la tómna va fi presentat dieteĭ. El prevede statorirea competinţelor pentru preoţiĭ neuniţi şi ministri confesiunilor protestante la minimul de 600 fl., éră după 5 anĭ 800 fl. pe an. Acésta regulare a competinţelor preoţescĭ o urgitézĕ confesiunile acatolice, ministri cărora aŭ spriginit guvernul în aducerea reformelor bisericescĭ politice. Catoliciĭ de ambele riturĭ nu sînt luaţĭ în combinaţie; congrua lor are să se reguleze pe altă cale. Prin sistemizarea competinţelor preoţescĭ budgetul ţĕreĭ să îngreunézĕ cu 1.100,000 fl. la an. Guvernul voesce prin acésta, ca şi pe viitor să-ĭ albă în mâna pe acatolicĭ.

Roma.

Sfinţia Leo XIII în 22 Iuniŭ a primit în audienţa privată pe minitrul president rusesc Nicolae Tcharykoff, care şi-a presentat literele de acreditare pe lângă s. Scaun, apoi a făcut îndatinata visită secretarului de stat card. Rampolla.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrul br. Bánffy a fost Marţi în Viena spre a raporta monarchului despre cestiunile de la ordinea zilei. Se vorbesce, că br. Bánffy ar fi cerut de la Maiestatea autorizarea de a aplica mĕsurile necesare, la casul când se va continua obstrucţia parlamentară. Că ce mĕsuri contempléză ministrul, nime nu scie, póte că prolungirea seuniunii actuale, spre a eschauria pacienţa deputilor. Mai probabil e, că după votarea proiectului despre darea pe sachar şedinţele parlamentare se vor amĕna până la tómnă; până atunci br. Bánffy va afla vre un espedient, spre a eşi din încurcătura, în care l-a aruncat proiectul despre procedura penală.

Dieta a intrerupt discusiunea proiectului despre procedura penală şi a început Mercuri desbaterea proiectului de lege despre prolungirea pe un an a art. de lege XIX din 1896 referitor la darea pe zăchar. De cum va baronului Bánffy îi va succede să capaciteze pe Kossuhisti proiectul acesta, ca şi cel referitor la darea pe spirituóse vor trece curênd prin dietă. Până acum însĕ opositia arată purtare hostilă şi faţă cu acest proiect.

Austria.

Situaţia politica nici azi nu e limpedită. Contele Badeni nu a putut afla mijlocul de a impăca pe ultraistii cehi şi germâni. Ceî dintâiŭ cer acum, ca limbii lor să i-se dea drepturi şi în Austria de jos, unde nu formézĕ mase compacte, ci sînt în minoritate neînsĕmnata împrăştiaţi printre Germâni. Ce să le facî, apetitul vine mâncând. Germâniî ultraişti zic, că numai retragerea ordinaţiunilor în cestiunea limbii cehice îî póte mulţămi. Dacă odiósele ordinaţiuni nu se vor retrage eî continuă obstrucţiea cu orî ce preţ, şi nu le pasă, că procedura lor va duce la conflicte constituţionale, lovituri de stat, orî chiar la absolutism, căci pe cum se esprima fruntaşul lor Dr Grosz, Germânilor nicî când nu le póte merge mai rĕŭ, de cât sub domnia actualei maiorităţi.

Planul lui Badeni de a câştiga pe Germâniî (liberalî) fidelî constituţiuniî şi pe marii proprietari cehî conservativî şi de a mijloci prin eî împăcarea între cele dóue naţionalităţi din Bohemia nu a succes. Se aştéptă, ca monarchul prin auctoritatea şi înţelepciunea sa personală să restabiléscă o dată ordinea, care o doresc din inima adevăraţi patrioţi.

Germania.

Crisa ministerială, care duréză de vre o dóuĕ luni, s'a resolvit în parte. Ministrul de esterne Marschall s'a retras, numit fiind în locul lui Bülow, fostul ambasador al Germaniei în Roma. Bötticher încă o dimisionat din postul de ministru president al Prusiei şi ministru de interne al imperiului. La presidenţa ministeriului prusian e chemat Miquel, éră afacerile interne ale imperiului sînt concredute conteluî Pozadovsky. În schimbarea acésta lumea poltică vede mâna lui Bismarck, care nu s'a putut împăca nicî de cum cu departarea de Rusia provocată prin politica lui Marschall; de asemenea nicî cu Bötticher nu era indestulit bĕtrânul ex-cancelar Retragerea principelui Hohenlohe încă e numai cestiune de timp, propabil pe tómnă locul lui să-l ocupe Rülow orî Miquel. Schimbarea acésta în Austro-Ungaria a provocat óre care nedumerire. Ómeniî îşi aduc a minte de era pactelor secrete între Rusia şi Germania, aliata Austriei. Apropierea între Germania şi Rusia, ce se aştéptă de Bulów, nicî în Franţa nu póte fi binevĕdută.

Franţa.

Călĕtoria presidentului Faure în Rusia nicî acum nu este statorită definitiv. După scirile ultime ţarul a trimis lui Felix Faure o epistolă, în care numai pe acesta îl învită la Peterhof, prin urmare presidentul senatului precum şi cel al camerei, carî ar fi voit, să însoţéscă pe Faure, vor rĕmâné a casă. Nu puţină dificultate creézĕ cestiunea, că cine să substitue pe presidentul republicei pe timpul absenţei sale, care va dura cel puţin 2—3 sĕptĕmâni.

S'aŭ aflat denoŭ maşine infernale la palatul Elisée, semn că anarchismul nu e sugrumat.

Turcia.

Pertractările de pace decurg de tot încet. Grecia tot ridică la dificultăţi voind să amêne încheiarea păcii. Prin acésta ţintesc Grecii la ruina finanţală a Turciei, pe care o costézĕ fórte mult armată, ce trebue să o ţină pe picior de rĕsboiŭ până la încheiarea definitivă a păcii. Adevĕrat perfidia grecéscă.

Turcii tineri rĕspândesc broşuri şi foi revoluţionare, în carî agita pentru detronarea sultanului şi întrarea în vigóre a constituţiei din 1876. Scrierile revoluţionare se imprăştie prin posta ambasadelor străine, carî nu voesc a viola secretul epistolar.

De noŭ se rĕspândesce scirea, că Sultanul, în semn de mulţămită pentru purtarea Românilor în decursul ultimului rĕsboiŭ, le recunósce naţionalitatea şi le dă doî mitropoliţi.

Corespondinţe.

Lugoş la 27 Iuniŭ 1897.

Încă nicî nu se lăţiră ştirea despre convocarea conferinţii din Cluş referitóre la cestiunea de mare însemnătate a participării Românilor uniţi la congresul autonomic din Budapesta, — când inteligința română unită din Lugoş era otărită a ţinea o conferinţă tot în aceeaşi causă ca într'un mod mai solemn să-şi marcheze atitudinea sa faţă cu aceeaşi gravă cestiune, cu atât mai vêrtos că era încă în viuă memoria ţinută Lugoşenilor români gr.-cat. din 1870, carî nicî atunci nu voiaŭ să ştie de o autonomiă comună cu fraţii Latini, ci parte prin abţinere totală de la alegerea delegatului mirean, parte prin participarea oficiósă la conferinţa memorabilă din Alba Iulia din 1871, — pre basa dreptului public al provinciei nóstre metropolitane solicitaŭ o autonomiă propriă, îndependentă pentru biserica nóstră gr.-cat.

Domnule Redactor! Te rog permite-mi ca despre decursul conferinţii din cestiune, cum am dis deja înainte de conferinţa episcopéscă din Blaş stabilite şi în 27 Iuniŭ de facto ţinute, să-ţi fac următorul raport.

La conferinţa anunţată pre di de Duminecă bine aleasă, a fără de inteligință, a mai luat parte un numĕr însemnat din clerul şi poporul unit din Lugoş, în cât localul şcólei gr.-cat. române, abia putea cuprinde pe ceî adunaţi.

După constituirea conferinţii, presidentele ales: *Vasiliŭ Petroviciŭ* într'o cuventare întocmită espunênd scopul conferinţii, atrage atenţiunea celor adunaţi la specicila însemnătatea, ce o are congresul autonomic convocat în Budapesta faţă de biserica şi provinţa nóstră gr. cat. metropolitană, — în faţa otărîrilor conferinţii episcopeşti, deja în foi publicate, arată necesitatea şi marea ponderositate a unei solidarităţi strînse între popor cler şi Archiereii provinţei nóstre bisericescî, şi sub împresiunea acestora învită conferinţa de a desbate şi a aduce atarî concluse, carî să fie vrednice de pusăţiunea şi drepturile bisericii unite şi deplin consóne cu otărîrile conferinţii episcopescî din Blaş, la ce dechiară conferinţa de deschisă.

Urmând acestei învitări, — îşi ĭea cuvêntul simpaticul advocat *Dr. Isidor Pop,* care cu o deosebită cunoştinţă a pusăţiunei, şi drepturilor bisericescî gr. cat. parte din bulele papalî şi legile ţĕrei şi din sinodul provincial, parte băsat pre tradiţiunile sacre şi purtate de fericiţii archierei români uniţi pentru apĕrarea şi conservarea acelor drepturi şi învederéză dreptul public al bisericii unite române din Ungaria şi Transilvania, apoi cu o însufleţire sacră întonéză, că datorinţa fiesce cărui fiŭ al aceleî biserici este: ca acele drepturi cu nicî un preţ să nu-le abandoneze, ci cu orî ce jertfă, pre cale legală să-le păstreze, să-le valoreze, şi după-ce din scurta notiţă publicată mai în tóte foile din ţară s'a convins, cum că Archierei provinţei nóstre bisericeşti, adunaţi în conferinţa din Blaş, s'aŭ dechiarat solidar întru apĕrarea acelor drepturi, prin ce numai aŭ tălmăcit sentimêntul clerului şi al poporului unit al aceleiaşi provincie: propune ca adunarea să aducă şi să priméscă următoriul conclus:

1. Drepturile provinciei bisericii gr.-cat. române de Alba-Iulia, din care ca sufragană face parte întregitóre şi diecesa gr. cat. a Lugoşului: drepturi tradiţionale recunoscute din partea s. scaun apostolic al Romei şi înarticulate în legile patriei nóstre, le ţinem de inviolabile şi de neprescriptibile.

2. Pentru acésta provinţa nóstră bisericească, avênd caracter propriŭ şi deosebit, încât nu depinde fără numai direct şi înmediat de s. scaun apostolic al Romei, sub nicî un cuvênt şi nicî într'o formă nu se póte contopi în organismul autonomic, ce s'ar prelucra pentru biserica catolică de ritul latin din Ungaria.

3. Avem drept aceea adêncă convingere, ca atât papa de la Roma, cât şi regele nostru apostolic, ca unii, carî întărirea s. uniri, iar' nu slăbirea ei, o voiesc, nu vor permite nicî o stirbire la drepturile bisericii nóstre menite a-şi desvolta în pace binefăcătórea activitate în mijlocul poporului românesc;

4. Conduşi de acéste principii, mândrii ne simţim şi strict îndatoraţi a aduce omagiul nostru şi a manifesta sentimentele nóstre de cea mai desevêrşită încredere şi alipire episcopatului bisericii nóstre gr.-cat române, căci a judecat, că între *diferitele moduri* de a apéra cu demnitate drepturile bisericii nóstre împrejurărilor mai potrivit este, de a ne abţinea de la congresul fraţilor catolici de ritul latin conchemat la Budapesta; şi că a hotărît a cere de la înaltul tron convocarea unui congres propriu organisător al autonomiei bisericii nóstre:

supunêndu-ne dară cu reverinţă hotărîrii coferinţii episcopilor nostri, salutând cu nespusă bucuriă solidaritatea lor, şi ferbinte dorim succesul cel mai bun nisuinţelor lor pentru prosperitatea biserieii nóstre gr.-cat. române.

Dumnedeul părinţilor noştrii cu noi este!

După vorbirea aceasta primită cu viuă plăcere, preşidentele învită conferinţa a se declara, că voieşte ca propunerea făcută de *Dr. Isidor Pop* să se supună desbatereî, orî o primeşte de a sa. La ce conferinţa cu o nespusă însufleţire se deschiară, că propunerea o primeşte în tótă întregitatea sa, o redică la valóre şi o consideră de a sa. Tot o dată hotăreşte, ca conclusul de mai sus prin o deputaţiune de 12 aleşi din sînul conferinţii să-l presinte Preasânţituluî Archiereu diecesan, care să fie rogat, ca acel conclus să-l împărtăşască şi Escelenţii Sale D-luî Metropolit Dr. Victor Mihályi.

Éră ca acel conclus să se validiteze şi la conferinţa convocată la Cluş pre 29 Iuniu, — de representante la aceea, îl alege şi designéză pe propunătoriul: Dr. Isidor Pop.

Cu aceasta s'ar fi închiat conferenţa, — dară unul din membrii conferinţii a aflat de lipsă a reflecta la atacurile necualificabile, ce cu mare nedreptate se aruncă în „Gazeta Transilvaniei“ asupra iubituluî nostru Archiereu diecesan Dr Demetriu Radu, despre care fie cine este convins, că pórtă la sufletul sêu marile interese ale bisericii gr. cat. române şi este un apérător neînfrânt al drepturilor aceleia; — propune ca procedura numiteî „Gazete“ să se desavueze, — éră Archiereului pe nedrept, — atăcat să se esprime din partea conferinţii neclătinata încredere şi alipire.

Propunerea se aredica la conclus şi comisiuniî de 12 se încredinţază, ca şi acela să-l tălmăcească Il. Archiereu, asecurêndu-l despre desevârşita încredere şi iubire fiască a clerului şi poporului diecesan.

Cu acésta conferinţa s'a închis, şi toţi ne-am depărtat cu inimă mângăiată, — şi cu o nóuă întărire de a da tot concursul nostru Archiereilor nostri întru apérarea intereselor şi drepturilor s. nóstre biserici.

Ca raportul meu să fie fidel, — mai împărtăşesc că după conferinţă, — deputaţiunea de 12 se presintă înaintea Archiereului venerat şi prin graiul Sp. D. *Iacob Popescu* asesor orfanal, presentând cu veneraţiune, conclusele conferinţii, observă, că la aducerea acelora, conferenţa a fost condusă de marile interese, ce sînt legate de drepturile bisericii nóstre, şi de deosebita încredere în archiereii provinţei nóstre metropolitane, şi se rógă, ca Ilustrul Archiereu acele concluse cu aceea-şi bunăvoinţă părintéscă să-l primésca, cu ce iubire şi devotament fiesc sînt aduse. —

Era frumósă şi pătrundétóre acésta presentare, acésta descoperire a veneraţiunii şi iubirii spontane, — dară şi mai mărit şi pătrundétor mi-s'a părut respunsul avêntat al Archiereului iubit, care pătruns de convingerea cea mai intimă a datoriniî sale archiereşti faţă de binele cleruluî şi al poporului încredinţat păstoriri sale, şi preste tot faţă cu apérarea drepturilor bisericii, a careî Archipăstor este, — asecură deputaţiunea şi prin tr'însa tot clerul şi poporul unit, că da, este deplin conştiu nu numai de marile sale dătorii, ci şi de grelele responsabilităţi ce le are faţă de biserică, pentru a careî interese stă gata a-şi jerfi poterile sale, — şi când întru desvoltarea acelor datorinţe se provócă la cuvintele solemne rostite în biserica catedrală din Blaş cu ocasiunea chirotonireî sale şi imprumutate de la S. Paul, că mai scumpă-î este biserica de cât sufletul sêu, toţi am fost adînc mişcaţi şi neam depărtat cu o deosebită mângăiere şi convingere, că cu atare Archiereu, fiii bisericii pot fi securi, că interesele şi drepturile bisericii nóstre sînt depuse în mâni dibace şi secure.

În urmă adnotez, că după ce delegatul conferinţii nóstre de aci prin morb a fost împedecat de a lua parte la conferenţa din Cluş, — presidiului conferinţii prin o telegramă a notificat presidiului conferinţii convocate la Cluş conclusele conferinţii nóstre.

De faţă.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. D Mitropolit, însoţit de Rds. d. vicar general şi preposit capitular I. M. Moldovan şi de clar. d. secretar Dr Aug. Bunea, a fost Vineri la Alba-Iulia de a asistat la înmormîntarea fericituluî episcop Franciso Lőnhárdt.

Doctor în canóne. Primim din Budapesta scirea îmbucurătóre, că Vineri în 2 a c. la universitatea de a colo a fost promovat de doctor în dreptul canonic On. Laurian Luca, parochul din Comloşul-mare în diecesa Lugoşuluî. Gratulăm zelosuluî nostru confrate!

Promoţiune. D. Nerva O. V. Moldovan (din Blaş) Mercurî în 30 Iuniu a fost promovat de doctor în medicina universală la universitatea din Cluş. Felicităm pe noul doctor român.

Esamenul de maturitate serpturistic la gimnasiul din Blaş s'a ţinut în 16—22 Maiu. La esamen aŭ fost admişi 41, dintre carî l'aŭ depus cu succes 38; carî aŭ fost şi admişi la esamenul verbal, ce a ţinut din 27—30 Iuniu. Retrăgêndu-se de la verbal unul, esaminaţi aŭ fost 37, şi aŭ eşit maturi cu egregie 2, maturi cu bun 8, maturi 16, aŭ căđut din câte un obiect şi sunt relegaţi la repeţirea esamenuluî în Septembre 10, aŭ căzut din mai multe obiecte şi s'aŭ relegat pe un an 1. Presidiul la esamen l'a dus directorul suprem Kuncz Elek, éră ca comisar consistorial a asistat la esamen P. O. D. canonic Gavril Pop.

Regele Siamuluî în Budapesta. Chulaloncorn regele Siamuluî în călătoria, ce a făcut în Europa de împreună cu suita sa a cercetat în săptămâna acésta şi capitala Ungarieî. În Budapesta a vinit maiestatea asiatică din Viena, unde a cercetat pe monarchul nostru. Magiarii î-aŭ făcut o privire splendidă, şi Chulaloncorn de împreună cu suita sa s'aŭ simţit de tot mulţămit, pentru aceea a petrecut 3 zile în Pesta din 28—30 Iuniu. Îa plăcut cu deosebire *papricaşul*, despre care s'a informat cu deamenuntul şi l-a primit între mâncările de curte. El a împărţit luî Bánffy şi altor marimi din Budapesta ordul eletantuluî alb şi alte orduri. Mercurî, când sa depărtat i-s'aŭ presentat la gară mai mulţi magiari în costum național. Chulaloncorn sa esprimat măgulitor despre costumul magiar şi a adaus: Domnilor cu îmbrăcămiutea acésta cu tótă îndreznéla poteţi veni şi la noi, în Asia. La acéstea replică Darányi (care e jidan de origine) noi dóră din Asia am adus îmbrăcămîntul acesta şi l-am conservat, pentru că poporul, care se desparte de portul sêu, de limba sa şi de sentimentele sale naţionale, nu e vrednic de stimă. La despărţire a zis esotica maiestate: „Au revoir, Messieurs!“ Nu scim merge-vor Budapestani în Siam, orî va mai vine Chulaloncorn în Budapesta.

Socialişti în Sibiu. Cetim în „Tribuna“, că în 29 Iun. s'a ţinut în sala grădinii Herman adunarea socialistă, convocată la stăruinţa agitatoruluî Max Grossman, redactorul foiî Volksstimme (Népszava) din Budapesta. Presenţi aŭ fost, vre-o 200 de lucrători de tóte branşele, dar ceî mai mulţi sigur nu socialişti convinşi. Poliţia a representat-o comisarul Haller, asistat de doi stenografi. La uşile saleî se află câte un politist, pentru cas de nevoe. Adunarea s'a deschis la órele $2^1/_2$ p. m. Preşedintele, un tiner meşteşugar, numit Gloss, a spus în scurte cuvinte rostul adunărilor de acest soiu, dreptul pe care se întemeiéză ele, şi a recomandat celor presenţi să se pórte în linişte, A luat apoi cuvîntul Max Grossman, un tinér simpatic şi de temperament. Într'un stil socialist relativ moderat a rostit o vorbire de aprópe o óră şi jumétate despr e starea economică şi politică a lucrătorilor din Ungaria. Socialistul a spus icî-colea şi adevăruri crude, special asupra stării politice şi a stăpânirii din Ungaria. A fost în mai multe rînduri viu aplaudat. Mai viuă aprobare a provocat susţinerea votuluî universal, destul de motivată pentru ceî adunaţi. A mai vorbit un anumit Zeuy, tinér meşteşugar sibian, despre starea lucrătorilor de aicî, înşirându-le gravaminele. Cu acestea adunarea s'a terminat în aceea-şi linişte, în care a decurs. Discuţia s'a ţinut numai în nemţesce. E vorbă să se mai convóce o adunare, la care să se pune acelea-şi lucruri ungurésce. Notăm, că Români n'aŭ luat parte la adunare şi bine aŭ făcut.

Catastrofa din Galaţi. In România inundaţiile aŭ făcut în acest an daune enorme. Dară se pare, că nicî o inundaţie nu a fost atât de înfricoşată, ca cea întêmplată Marţi la Galaţi, unde apele laculuî Brateş, umflându-se s'aŭ unit cu ale Prutuluî şi împreună aŭ rupt tot ce le a stat în cale şi aŭ înecat jumătate oraşul. Ómeniî aŭ scăpat, cum aŭ putut, lăsându-şi avutul pradă undelor furióse. Preste 20000 de persóne aŭ rămas fără adăpost.

† Părintele Kneipp, celebrul paroch de la Wőrrishofen in Bavaria după un morb mai îndelungat de astmă a repausat în 17 Iuniu în etate de 76 de anî. Renumitul filantrop până la etatea de 21 de anî a fost calfă de ţesétor. După 21 de anî a început să facă studie sistematice şi se învéţe teologia. In etate de 31 de anî a fost ordinat de preot şi dispus de capelan în Wőrrishofen, unde la a. 1861 ajunse paroch P. Kneipp a fost debil şi fiind odată greŭ morbos şi-a redobîndit sănétatea prin cura de apă. De atuncî s'a făcut cel mai zelos apostol al curei de apă. Sistemul de cură l-a perfecţionat şi lăţit prin numeróse conferinţe şi scripte. La început medicii l-aŭ luat în rîs, dară omenirea suferindă din tóte clasele sociale aŭ alergat la cura luî Kneipp şi în micul sat Wőrrishofen s'aŭ ridicat stabilimente măreţe pentru primirea şi îngrigirea morboşilor. Sistemul de cură a luî Kneipp află sute de mii de aderenţi în tótă lumea. P. Kneipp nu a cercat să-şi facă nicî avere, nicî gloriă prin zelul sêu, ci numai să ajute omenimii suferinde, chiar pentru aceea mórtea luî a produs adîncă durere în tótă lumea civilisată.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Cea mai de frunte binecuvîntare de grație e cuprinsă și depusă în sfintele sacramente. Ele mijlocesc grațiile acelea, carî corespund și satisfac lipselor generale și neîncetate ale vieții creștinesci. Eficacia lor cea mai esențială constă în aceea, că ele delătură blăstĕmul vineĭ pĕcatelor și varsă în suflet grația sfințirii. Christos le-a instituit, pentru ca ele să producă și să trezéscă, să păzéscă și să întăréscă, să vindece și să restaureze, să înmulțéscă și să deplinéscă viața mai înaltă, supranaturală a sufletului, viața cea tainică de grație a fiilor lui Dumnezeŭ. Jertfa de pe cruce e isvorul, care zilnic se deschide din noŭ de-asupra altariului în sfînta liturgie, pentru ca să umple tot de una din noŭ canalurile sacramentelor, carî ne aduc apele de mântuire ale Rĕscumpĕrătoriului. Întru cât de-asupra altariului se aduce deci aceea-și jertfă ca și pe cruce, putem să numim și sfînta liturgie isvorul, din carele isvoresc rîurile de grație și mântuire ale sacramentelor. Orî putem zice, că jertfa sfinteĭ liturgiĭ e sórele de grație, care rĕsare zilnic, și a cărui raze curate și albe în sacramente se frâng în șepte colorî și formézĕ ast fel curcubeul acela de pace, care împreună bogăția ceriului cu sĕrăcia pământului. Raportul acesta dintre sacramente și dintre jertfa lui Christos se esprimă în chip tainic prin aceea, că din inima cea străpunsă a Mântuitoriului de pe cruce a isvorît apă și sânge. Apa acésta simbolizézĕ apa botezului, carea ne spală și ne curĕță de pĕcat; sângele simbolizézĕ sângele lui Christos, cu care sufletul în sfînta Eucharistie se nutresce și se întărește spre viața de veci. În acestea dóuĕ sacramente sînt cuprinse și cele alalte, fiind botezul începutul, ér Eucharistia țînta și deplinirea lor. Isvorîrea apeĭ și sângeluĭ din inima celuĭ Rĕstignit simbolizézĕ deci, că *sacramentele își primesc vîrtutea din mórtea de jertfă a lui Christos de pe cruce și prin urmare și din renoirea acesteĭ morți de jertfă de-asupra altariului.*

Sacramentalele sînt tot asemenea nisce mijlóce de mântuire, dar cu efect mai mărginit și într'un chip în esență deosebit de sacramente. Sacramentalele le-a instituit biserica. Ea ca instituție de mântuire a primit de la Christos chemarea și puterea de a împărtăși binecuvîntarea rĕscumpĕrăriĭ nu numaĭ ómenilor, ci și firiĭ necuvîntătóre și de a înoi tóte. Scim, că în urma pĕcatului „tótă făptura împreună suspină și împreună are durere“ și „deșertăciuniĭ s'a supus cu nădejde, că și însu-și făptura se va sloboți din robia stricăciuniĭ spre slobodenia măririĭ fiilor lui Dumnezeŭ“ (Rom. 8, 19 urr.). Înoirea și clarificarea acésta finală a fapturiĭ întregĭ se începe, se anticipézĕ prin administrarea sacramentalelor, carî sînt menite, ca după putință să ridice și să delăture urmările și miseria pĕcatului nu numaĭ în sfera vieții omenescĭ, ci și în sfera firiĭ necuvîntătóre. Căcĭ acésta încă se ține de rĕscumpĕrarea deplină și trebue să se adaugă la ștergerea vineĭ pĕcatului și la sfințirea internă, carea o sevârșesc sacramentele. Prin meritele și prin rugăciunile mijlocitóre ale bisericiĭ sacramentalele dobîndesc o vîrtute deosebită spre a delătura blăstĕmul pĕcatului, spre a frânge orî spre a zădărnici puterea sataneĭ, spre a scăpa de diferite nĕcasurĭ, spre a aduce bine trupesc și mântuire sufletéscă, spre a ne dobîndi scut și ajutoriŭ dumnezeesc, spre a dedica și sfinți persóne și lucrurĭ pe sama serviților lui Dumnezeŭ.

Sacramentalele se clasifică în esorcismĭ, binecuvîntărĭ și consacrărĭ. Vîrtutea lor se estinde preste om și preste lucrurile mânilor luĭ, pe cum și preste lucrurile din firea necuvîntătóre. Biserica rostesce esorcismiĭ sĕĭ preste ómenĭ și preste zidirĭ necuvîntătóre, pentru ca să alunge de la eĭ și de la ele înrîurința sataneĭ, carele în urma pĕcatului a dobîndit puterea de a ne păgubi și a ne strica pe noĭ și averea nóstră. Ómeniĭ și lucrurile, după ce ast fel aŭ scăpat de sub înrîurința sataneĭ, prin consacrărĭ se dedică și se sfințesc apoĭ Domnului și serviților luĭ. Binecuvîntările implóră omului scut dumnezeesc în contra a tot rĕul și favor dumnezeesc spre bine și spre mântuire pe sama sufletului și trupului luĭ și pe sama a tot, ce e al luĭ și-ĭ servesce luĭ. Biserica împărtășesce binecuvîntarea sa și consacrările sale nu numaĭ ómenilor, ci și lucrurilor: așa binecuvîntă orî consacră ea bisericile și cimiterele, altarele și clopotele, crucile și icónele, luminile și tĕmâia, apa și untul de lemn, vasele și uneltele sfinteĭ jertfe, vesmintele preoțescĭ, stîlpările. Ea binecuvîntă cele ce servesc spre susținerea trupului: mâncările, beuturile, animalele domestice și rodurile câmpuluĭ. Ea binecuvîntă cele de lipsă ale societățiĭ omenescĭ: arme și unelte, locuințe și năĭ, punțĭ și drumurĭ. Nu numaĭ în viața supranaturală a omuluĭ, ci și în cea naturală abia se află vre un lucru, căruia biserica să-ĭ denege scutul și binecuvîntarea sacramentalelor sale. Dar asemenea sacramentelor *sînt împreunate și sacramentalele cu jertfa sfinteĭ Eucharistiĭ: ea e în un anumit sens isvorul, din care sacramentalele-și scot vîrtutea sa mântuitóre.* Dóră de-asupra altariului continuă a curge acel rîŭ de sânge și apă de pe Golgota, în valurile căruia se spală, se ating de binecuvîntarea rĕscumpĕrăriĭ și se conduc spre viitórea clarificare pământul, marea, ceriul înstelat, — pe scurt tótă lumea.

Jertfa luĭ Christos e deci isvorul a tótă binecuvîntarea rĕscumpĕrăriĭ, ér sacramentele și sacramentalele sînt rîurile și rîulețele acelea, carî aduc nesecata binecuvîntare a aceleĭ jertfe tuturor zidirilor celor ce sînt capabile de a primi binecuvîntarea acésta. Nu în zădar e încredințată administrarea sacramentelor și sacramentalelor tot acelora-și persóne, cărora le e încredințat și oficiul de a aduce jertfa sfinteĭ liturgiĭ, adecă preoților și episcopilor. Autorisarea de a sevârși sacramentele și sacramentalele își are adecă așa zicênd rădăcina în puterea aceea mai înaltă și mai eminentă de a celebra sfînta jertfă a Eucharistieĭ. Pentru că preoții și episcopiĭ aduc sfînta jertfă, pentru aceea pot și aŭ să împărtășéscă grație și binecuvîntare în numele luĭ Christos și în al bisericiĭ; céstă din urmă e așa zicênd urmarea și esplicarea activității sacrificiale, e așa zicênd apartinența sfîntului ministeriŭ sacrificial. Legătura acésta strînsă dintre mijlócele sacramentale ale grațieĭ și mântuiriĭ și dintre jertfa liturgieĭ se esprimă și prin aceea, că conform rînduelii bisericiĭ *administrarea sacramentelor și sacramentalelor se sevârșesce după putință în legătură cu celebrarea sfinteĭ liturgiĭ.* Așa are s. Cuminecătură să se împărtășéscă după putință tuturor credincioșilor la capĕtul sfinteĭ liturgiĭ. Ordurile mai micĭ și cu deosebire cele mai marĭ se conferesc la altariŭ în decursul sfinteĭ liturgiĭ. În legătură cu sfînta jertfă se sfințesce materia sacramentului miruluĭ în Joia sfintelor Patimĭ. În legătură cu sfînta jertfă se sevârșesce sfințirea bisericilor și altarelor. În legătură cu sfînta liturgie se sevârșesce binecuvîntarea mâncărilor și a rodurilor pământului ș. a. m. d. — Venerabilitatea și sublimitatea preoției catolice încă-și are rădăcina în jertfa eucharistică, pentru care se imprimă sufletului în chirotonie semnul preoțesc cel neșters. Treptele, pe carî se înalță ministriĭ bisericiĭ până la trépta cea mai înaltă, până la dignitatea episcopéscă, se osebesc mai vîrtos după plenipotența, ce li-se împărtășesce cu referire la celebrarea jertfeĭ. Ordurile cele dintâiŭ saŭ mai micĭ împuternicesc și îndreptățesc pe cleric la participare mai depărtată în ministeriul altariului, pe când ipodiaconul și diaconul se apropie deja mai tare de sfinta jertfă și conlucră în chip mai intim în aducerea eĭ. Preotul are puterea dumnezeéscă de a schimba pânea și vinul în trupul și sângele luĭ Christos, de a celebra jertfa L. N., ceea ce-ĭ împărtășesce dignitate nespus de înaltă. Episcopul în sfârșit e înălțat preste simplul preot mai ales prin aceea, că el puterea acésta cerésca de a jertfi nu o are numaĭ pe sama persóneĭ sale, ci póte să o împărtășéscă și altora prin punerea mânilor.

3. *Jertfa sfinteĭ Eucharistiĭ e deci sufletul cultului dumnezesce întreg,* sórele a tótă solemnitatea religiósă, inima tuturor acțiunilor sacramentale, isvorul a tótă viața grațieĭ din biserica luĭ Christos, pe scurt, *ea e centrul liturgieĭ catolice în sens mai larg.* Dacă acésta e un rîŭ puternic, care cu apele sale de mântuire curge prin întrégă biserica curățind, sfințind, viând, înoind, împărtășind rodire, înfrumsețând, clarificând, acésta are să o mulțăméscă isvoruluĭ, ce-l are în sfînta jertfă, și care nu încetézĕ a curge de-asupra altariului și a răspândi putere de viață prin tóte membrele trupului celuĭ tainic al luĭ Christos. Tótă grația sacramentală, tótă binecuvîntarea isvoresce întâiŭ și mai întâiŭ din jertfa luĭ Christos. În lumina cea cerésca și în cea supranaturală, ce eradiézĕ zilnic din noŭ din sórele de grație al jertfeĭ eucharistice, se cóce întrégă zidirea spre deplinirea și clarificarea sa finală.

Jertfa sfinteĭ liturgiĭ este și rĕmâne centrul religiuniĭ creștine. De aci provine puterea pururea tinĕră și neînvechită, cu care sfînta jertfă liturgică cuprinde tóte inimile catolice și adună în jurul altarelor sale popórĕle catolice. Orî se celebrézĕ sfînta jertfă între uriașele columne și sub uriașele boltiturĭ ale basilicii s. Petru din Roma în vesminte strălucite, între miĭ de torțe, încunjurată de cap d'operele arteĭ creștine, împrejurată de florĭ ca de o haină de sĕrbătóre, orî o celebrézĕ un misionar pe sĕrăcie și făr de podóbă

pe altariul, ce l-aŭ ridicat mânile neofiţilor sub boltiturile arborilor, ea pretutindenea dovedesce puterea sa cea atrăgétóre, că pe catolicĭ nu-ĭ atrag formele esterne, ci lucrul însu-şĭ, nu puterea vrăjitóre a podóbeĭ, ci lucrul însu-şĭ. Şi puterea acésta atrăgétóre nu e de azĭ orĭ de ĭerĭ, pentru ca mâne să nu maĭ fie. Aci nu atrage forţa aparentă a noutăţiĭ. Deja cu maĭ bine de o mie şi jumătate de anĭ atrăgea sfînta jertfă pe părinţiĭ nostri cu o putere, carea era maĭ mare de cât tóte grozăveniile persecutărilor, carĭ a dese orĭ întrerumpeaŭ celebrarea pacînică a sfinteĭ liturgiĭ. Aşa istorisesce în vécul al III-lea Dionisiŭ din Alexandria: „Nicĭ chiar pe când ne persecutaŭ toţĭ şi ne asupriaŭ toţĭ, nicĭ chiar pe atuncia nu omiteam sfînta serbare. Orĭ care loc, în care rupţĭ uniĭ de la ceĭ alalţĭ răbdam feluritele nóstre amărăciunĭ, câmpia, pustia, naea, lăcaşul dobitócelor ne serviaŭ de templu, pentru ca să celebrăm sfînta jertfă.“ Ba istoria preotuluĭ martir Lucian ne spune, cum el voind, să împlinéscă dorinţa evlavióşă a creştinilor, a sevârşit în închisóre sfînta jertfă pe peptul sĕŭ, fiind că nu avea alt loc, unde să o facă. Pe atuncia, pe când preste tótă faţa pământuluĭ vuia furtuna persecutărilĭ, rîul binecuvîntărilĭ şi graţieĭ, carele curgea în sfînta jertfă, se retrase sub pământ. Dară şi aci în asuprirea cea maĭ mare puterea atragĕtóre a jertfeĭ nu era frântă. Creştiniĭ se pogoriaŭ în peşterĭ, în catacumbe, pentru ca să se róge pentru aceia, a căror turbare alungase lucrul lor cel maĭ sfînt în unghiurile cele maĭ misere şi maĭ ascunse de lumina zileĭ.

Ce va fi decĭ jertfa sfinteĭ liturgiĭ pentru noĭ preoţiĭ, şi ce ar trebui să fim noĭ preoţiĭ pentru jertfa acésta? Preoţia a creat-o Dumnezeŭ pe sama sfinteĭ Eucharistiĭ. Viaţa nóstră preoţéscă se compune din datorinţe, carĭ se referesc la jertfa acésta. Spre acest scop am fost aleşĭ şi osebiţĭ din lume. Sigilul luĭ Isus Christos ni-s'a imprimat; spiritul lumiĭ şi chiar şi lucrurile permise ale lumiĭ sînt pentru noĭ, ceea ce ele nu sînt pentru alţiĭ. Dalta Spirituluĭ Sfînt a tăiat în sufletul nostru un semn nevĕdut, pentru ca să fim aĭ sfinteĭ Eucharistiĭ pe vecie. Şi ce sîntem şi ce ar trebui să fim? Fecióra Maria a pogorît Cuvîntul cel vecînic o dată din ceriŭ, ĕră noĭ îl pogorîm zilnic. Ea purtase pe Isus în braţele sale, până când crescuse pruncul, ĕră pe sama nóstră pruncia luĭ ţine viaţa nóstră întrégă. Putem óre să privim maĭcilĭ nóstre în faţă şi să-ĭ zicem, că noĭ în privinţa acésta sîntem maĭ marĭ de cât ea, şi să nu ne gândim la sfinţenia, ce o pretinde de la noĭ oficiul nostru?

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cina, de care se apucară acum, pe cum ne putem închipui, era bogată în feluriĭ şi în delicatese, pe cum le plăceaŭ rĕsăritenilor, pogăcĭ calde, aduse de-a dreptul de pe cuptoriŭ, legumĭ din grădină, bucate de carne numaĭ singure şi amestecate cu legumĭ, lapte de vacă, miere şi unt, — tóte, pe cum avem să observăm, făr de farfuriile obicĭnuite astăzĭ, pe cum sînt cuţite, furcuţe, linguri, pocale şi tăiere. La partea acésta a ciniĭ grăiră numaĭ puţin, căcĭ toţĭ eraŭ flămînzĭ. Dară când sosi desertul, eĭ începură a fi maĭ grăitorĭ. Eĭ îşĭ spălară din noŭ mânile, şi când se aduseră din noŭ bucate, şi pofta de mâncare maĭ slăbise, se începu în curênd între eĭ o conversare vióie.

Într'o atare societate, — un Arab, un Ĭudeŭ şi un Egiptén, — carĭ cu toţiĭ credeaŭ într'unul Dumnezeŭ, — în vremea aceea putea să fie numaĭ un singur obiect de conversaţie, şi care altul dintre ceĭ treĭ putea să fie vorbitoriul, dacă nu acela, pe carele Dumnezeŭ îl învrednicise de o apariţie aşa de aprópe, care l-a vĕdut într'o stea, ĭ-a audit glasul în îndrumărĭ şi a fost condus aşa de departe şi într'un chip aşa de minunat de Spiritul luĭ? Şi despre ce să fie grăit, dacă nu despre acela, despre carele era chemat, să mărturiséscă?

XV.

Ben Hur şi minunea.

Umbrele, carĭ sórele în sfinţirea sa le arunca de pe munţĭ preste păduricea de finicĭ, nu lăsaŭ, ca de la marginea violetă a ceriuluĭ să se întindă preste pământul adurmit amurgul acela, carĭ te ademenesce aşa de tare, să-ţĭ perdĭ gândirea în visare.

Nóptea veni de timpuriŭ şi repede. În cort era întunerec; aduseră patru sfeşnice de aramă şi le puseră pe unghiurile meseĭ. Fiesce care sfeşnic avea patru braţe, şi pe fiesce care braţ era câte o lampă de argint şi câte un vas cu unt de lemn. Societatea continuă conversarea la lumină nu numaĭ îndestulitóre, ci chiar bogată. Eĭ conversaŭ în limba sirĭ, carea o vorbiaŭ pe atuncia tóte popórĕle aceleĭ părţĭ a pământuluĭ.

Egipteanul povesti istoria întâlnirĭĭ celor treĭ în pustie, şi şeĭcul întăria, că a fost în Decembre cu dóuĕ zecĭ şi şepte anĭ maĭ înainte, când acesta şi soţiĭ luĭ fugind dinaintea luĭ Irod sosiră la cortul luĭ şi cerură adăpost. Istorisirea o ascultaŭ cu interes viŭ. Până şi sclaviĭ cercaŭ prilej de a rĕmâné, pentru ca să asculte amĕnuntele eĭ.

Ben Hur le primia, pe cum se cuvinia unuĭ bărbat, care ascultă o descoperire, ce are însemnătate mare pentru poporul luĭ Israil. În sufletul luĭ, pe cum vom vedé maĭ apoĭ, se formă o idee, ce avea să-ĭ schimbe cursul vieţiĭ, dacă nu să i-l străformeze de tot.

Paş de paş cu istorisirea crescea şi impresia, ce o făcea Valtasar asupra tinĕruluĭ Ĭudeŭ; şi acesta era deja aşa de vioiŭ pătruns, cât nu se maĭ putea îndoi despre adevĕrul celor istorisite. El întru adevĕr acum nu avea maĭ mult altă dorinţă, fără numaĭ ca să se încredinţeze despre urmările, ce trebuia să le aibă un eveniment ca acesta.

Şi acum avem să dăm o esplicare, ce cetitoriul ager póte că a aşteptat-o deja maĭ înainte. Sigur, acuma ea nu se póte amâna maĭ mult. Istoria nóstră, cât privesce timpul şi împlinirea eĭ, se începe în legătură intimă cu începutul activităţiĭ publice a Fiuluĭ Marieĭ, pe carele-l vĕdurăm încă numaĭ o dată, de când i-se închinase Valtasar şi-l părăsise, pe când el zăcea în braţele mameĭ sale în peştera din Vetleem. De acum înainte pruncul minunat va lega neîncetat luarea nóstră a minte, şi cursul evenimentelor ni-l va aduce încet, dar sigur din ce în ce tot maĭ aprópe, până-l vom vedé ca pe un bărbat, — noĭ, dacă părerea inimică, contrară ne-ar permite, bucuros am adauge: ca pe un bărbat, de carele lumea avea lipsă. Din esplicarea acésta spiritul luminat de credinţă va dobîndi mântuire nesfârşită. Fost-aŭ înainte de el şi după el bărbaţĭ, carĭ pentru timpul şi poporul lor eraŭ indispensabilĭ; dar lucrarea luĭ cuprindea omenimea întrégă şi timpurile tóte, şi de aceea ea a fost unică, — a fost dumnezeéscă.

Şeĭculuĭ istoria aceea nu-ĭ era nóuă. El o audise de la ceĭ treĭ înţelepţĭ, când eĭ toţĭ treĭ sălăşluiseră la el între împrejurărĭ, carĭ îĭ alungaŭ orĭ ce îndoélă. El însu-şĭ conlucrase în chip credincios, căcĭ ajutorarea unuĭ om, carele fugia dinaintea rĕsbunărĭĭ luĭ Irod, fusese un lucru primejdios. Acum unul din ceĭ treĭ şedea ĕră la masa luĭ ca óspe binevenit şi prietin credincios. Şeĭcul Ilderim sigur credea istoria aceea, însă după firea lucruluĭ faptul eĭ principal cel cumplit de mare nu putea să-l atingă cu forţa aceea pătrundĕtóre, cu care-l atingea pe Ben Hur. El era un Arab, şi interesarea luĭ faţă cu urmările aceluĭ eveniment era numaĭ generală; Ben Hur dimpotrivă era Israilit şi Ĭudeŭ şi nutria faţă cu adevĕrul aceluĭ fapt multe interese deosebite, — de cum va ni-se dă voe a folosi aci espresia acésta nepotrivită. El cuprindea împrejurarea acésta cu spirit curat Ĭudeŭ.

Din pruncia cea maĭ fragedă audise el despre Mesia: în şcolĭ şi-a câştigat cunoscinţa tuturor celor ce eraŭ cunoscute despre Mesia şi eraŭ cu o cale sperarea şi temerea şi gloria deosebită a poporuluĭ celuĭ ales. Profeţiĭ de la cel dintâiŭ până la cel maĭ de pe urmă aŭ vestit maĭ înainte sosirea luĭ, şi cel ce avea să vină, acela a fost şi era obiectul unor scrutărĭ nesfârşite ale rabinilor — în sinagoge, în şcolĭ. În zile de ajun şi de sĕrbătóre, în public şi în cerc familiar predicaseră învĕţătoriĭ poporuluĭ despre el, până ce ajunse lucrul până acolo, de toţĭ fiiĭ luĭ Avraam, orĭ în care parte ĭ-ar fi aruncat sórtea, trăiaŭ din sperarea luĭ Mesia, cel ce avea să vină, şi-şĭ conformaŭ viaţa acesteĭ sperărĭ în chip literal şi cu o severitate de fer.

După aceea putem pricepe făr de nicĭ o îndoélă, că între Ĭudeĭ era multă diferinţă de părerĭ referitóre la Mesia; dar diferinţa asta se mărginia la un singur punct, — în ce timp va sosi Mesia?

A scruta e lucrul predicătoruluĭ, ĕră lucrul scriitoriuluĭ e numaĭ a oferi o istorisire, şi pentru ca să-şĭ păzéscă caractĕrul, are numaĭ să atragă la un punct luarea a minte. Conform închipuirĭĭ generale, ce o avea întreg poporul cel ales, Mesia, cel ce avea să vină, era împĕratul Ĭudeilor, împĕratul lor politic, orĭ ce altă închipuire le era Ĭudeilor necuprinsă. El cu ajutoriul lor avea să cuceréscă cu armele pământul şi să-l stăpânéscă întru folosul lor, să-l stăpânéscă în vecĭ. Fariseiĭ saŭ separatiştiĭ, — cea din urmă e o numire maĭ mult politică, — ridicară pe credinţa asta în şcolĭ şi în jurul altariuluĭ templuluĭ o clădire a sperărĭĭ, carea întrecea pe departe visul Macedonianuluĭ. Acesta cu clădirea sa cuprindea numaĭ faţa pământuluĭ; eĭ cu a lor cuprindeaŭ pământul şi ceriul.

Dacă acum ne întórcem în dată la Ben Hur, trebue să observăm, că în viaţa lui aŭ fost dóuĕ împrejurări, carĭ aŭ avut de urmare, că el a rĕmas binişor păzit de înrîurinţa credinţeĭ cutezate a patrioţilor sĕĭ separatiştĭ.

Întâiŭ e de observat, că tatăl sĕŭ fusese de o credinţă cu Saduceiĭ, carĭ preste tot pot să se numéscă liberaliĭ timpuluĭ lor. Eĭ aveaŭ câte va părerĭ nehotărîte despre suflet şi eraŭ esplicătorĭ pedanţĭ şi împlinitorĭ severĭ aĭ legiĭ, pe cum o dase Moïsi. Massa cea întortocată a adausurilor rabinescĭ eĭ o întimpinaŭ cu dispreţ. Eĭ adevĕrat că puteaŭ să fie priviţĭ de o sectă, însе religia lor era maĭ mult de fire filosofică de cât o confesiune religiósă. Eĭ nu renunţaŭ la plăcerile vieţiĭ şi estimaŭ însuşirĭ vrednice de admirare, chiar şi dacă le găsiaŭ în soţiĭ aceia aĭ firiĭ omenescĭ, carĭ eraŭ păgânĭ. În politică eraŭ contrarĭ energicĭ aĭ separatiştilor. Pe lângă un demers firesc al lucrurilor proprietăţile şi părerile acestea ar fi trecut de la tată la fiŭ întocmaĭ aşa, ca şi óre care parte din averea părintéscă; şi pe cum vĕduserăm, el fusese întru adevĕr aprópe de a le primi, când îl ajunse a dóua împrejurare şi-l mântui.

Asupra unuĭ tinĕr de spiritul şi temperamentul luĭ Ben Hur o viaţă bogată de cincĭ anĭ petrecută în Roma nu putu să rĕmână făr de înrîurinţă, şi acésta cu atât maĭ vîrtos, dacă ne vom aduce a minte, că marea cetate pe atuncia în realitate era locul de întîlnire al naţiunilor, fie că politica orĭ neguţătoria, orĭ pofta de plăcerĭ desfrînate le adunaŭ la olaltă. Jur împrejurul petriĭ miliare din faţa foruluĭ, — care acum era în zenitul puteriĭ sale, acum în strălucire neapropiată, — undulaŭ tóte rîurile omenimiĭ. De cum va purtarea socială alésă, formele sociale rafinate, cultivarea spiritualuĭ şi gloria reuşiteĭ nu deprindeaŭ înrîurinţă asupra luĭ, cum ar fi putut el ca fiŭ al luĭ Arriŭ să mérgă timp aşa de îndelungat zilnic de la frumósa vilă de lângă Misen la festivităţile curţiĭ împĕrătescĭ şi să rĕmână de tot neînrîurit de ceea ce vedea în regĭ, principĭ, legaţĭ, ostaticĭ şi ablegaţĭ, suplicanţĭ din tóte ţĕrile cunoscute, carĭ cu supunere aşteptaŭ cuvîntul „da“ orĭ „nu“, care putea să-ĭ mântuéscă orĭ să-ĭ nimicéscă? Firesce adunărĭ, carĭ să se fie putut aseměna cu concursul de popor în Ĭerusalim la serbarea Pascilor, adunărĭ aşa de marĭ în Roma nu se făceaŭ; însе când şedea sub coperişul de purpură al circuluĭ maxim, unul fiind din ceĭ cincĭ zecĭ de miĭ de privitorĭ, atuncia trebuia să-l cuprindă gândul, că póte că uniĭ ramĭ din arborele omenimiĭ să fie vrednicĭ, ca Dumnezeŭ să-ĭ bage în samă orĭ să-ĭ miluéscă, de şi eĭ nu se ţineaŭ de poporul cel ales: uniĭ pentru îngrijările lor, alţiĭ, ceea ce firesce că era maĭ reŭ, pentru desperarea lor sub o povóră de grijĭ eraŭ vrednicĭ de a se împărtăşi în promisiunile acelea, carĭ le primise poporul luĭ.

Că între împrejurărĭ de acestea s'a născut într'însul acest gând, a fost lucru prea firesc. Gândim, că atâta cel puţin se va concede. Dar dacă medita maĭ de parte şi se îndeletnicia din ce în ce tot maĭ mult cu gândul acela, nu putea să fie orb pentru o anumită distincţie. Corupţiunea masselor şi starea lor desperată nu avea de a face cu religia. Răpştirea şi supĕrarea lor nu se îndrepta împotriva zeilor, nicĭ nu isvoria din lipsă de zeĭ.

În pădurile de stejarĭ aĭ Britanieĭ druiziĭ îşĭ păstraseră pe credincioşiĭ sĕĭ; Odin şi Freya, rĕmaseră zeităţile Galieĭ şi Germanieĭ şi ale Iperboreilor; Egiptul se îndestulia cu crocodiliĭ sĕĭ şi cu Anubis; Persiĭ nutriaŭ încă tot aceea-şĭ veneraţiune faţă cu Ormuzd şi cu Ahriman; sperând a ajunge în Nirvana umbla Hindul încă şi acuma cu răbdare pe cărările cele făr de rază ale luĭ Brahma; geniul cel frumos al Elinilor lăuda încă şi acuma în cântece pe zeiĭ eroĭ aĭ luĭ Omer, când tăcea filosofia, — în Roma dimpotrivă nicĭ un lucru nu era maĭ de tóte zilele şi maĭ ieftin de cât zeiĭ. Ascultând de capriţ stăpâniĭ lumiĭ, chiar pentru că eraŭ stăpânĭ, purtaŭ cultul sĕŭ şi jertfele sale de la altariŭ la altariŭ, desfătându-se în Pandemoniul, care-l ridicaseră. Neîndestulirea lor, când eraŭ neîndestuliţĭ, nu se întemeia pe numĕrul zeilor; căcĭ după ce aŭ împrumutat toţĭ zeiĭ pământuluĭ şi ĭ-aŭ adunat în Roma, după aceea aŭ mers maĭ de parte, aŭ zeificat pe împĕraţiĭ sĕĭ, le-aŭ ridicat altare şi le-aŭ dedicat veneraţiune. Nu, starea aceea nefericită nu isvoria din religie, ci din guvernarea cea rea, din violentărĭ şi din tirănia cea neînfrînată. Avernul, în care ómeniĭ întraseră ameţiţĭ, şi din care cereaŭ mântuire, fusese îngrozitoriŭ, dar el în esenţa sa totuşĭ fusese politic. Strigătele, — pretutindenea acele-şĭ, în Bodin, Alesandria, Atina, Ĭerusalim, — poftiaŭ un stăpân, care să scie guverna, éră nu un zeŭ, căruia să i-se închine ómeniĭ.

Dacă studiăm stările acestea acuma după dóuĕ miĭ de anĭ, apoĭ putem să vedem şi să zicem, că ce privesce religia, nu era scăpare de turburarea universală, fără numaĭ dacă un dumnezeŭ putea să se arete de dumnezeŭ adevĕrat şi atotputernic şi să vină, să scape pe ómenĭ; dară ómeniĭ aceleĭ vremĭ, până şi ceĭ maĭ criticĭ şi maĭ filosofĭ, nu vedeaŭ airia vre o sperare, fără numaĭ în căderea Romeĭ. Dacă va fi căḑut Roma, atuncia ar avé să urmeze uşurarea în clădirea cea nóuă şi în rînduelile cele nóuĕ; de aceea se rugaŭ, se conjuraŭ şi se rĕsculaŭ, se luptaŭ şi muriaŭ, udând pămîntul astăzĭ cu sânge, mâne cu lacrimĭ, — dar tot de una cu acela-şĭ resultat.

Maĭ adaugem, că Ben Hur era de acord cu massa cea mare a acelor ómenĭ de pe vremea sa, carĭ nu eraŭ Romanĭ. Petrecerea de cincĭ anĭ în capitală ĭ-a îmbiat prilej potrivit spre a vedé şi studia miseria lumiĭ subjugate; şi nutrind credinţa tare, că relele acelea, carĭ o împresuraŭ, sînt de fire politică şi pot să se vindece numaĭ cu arma, continua a se face destoĭnic pentru partea sa în ziua crisеĭ. El în deprinderea cu armele era ostaş desevârşit; însе răsboiul îşĭ are regiunile sale maĭ înalte, şi cel ce voia să se misce cu succes într'însele, acela avea să pricépă maĭ mult de cât a se apĕra cu scutul şi a ataca cu lancea. Pe terenele acestea îşĭ găsesce beliducele problemele sale, dintre carĭ cea maĭ mare e, ca el să reducă pe toţĭ la unul şi acest unul să fie el. Beliducele desevârşit e un luptătoriŭ întrarmat cu o óste. Închipuirea acésta întră în planul vieţiĭ luĭ, la care-l conduse maĭ de parte gândul, că la rĕsbunarea, despre care visa, la rĕsplătirea nedreptăţilor, ce le-a suferit în persóna sa, va ajunge cu maĭ multă siguranţă pe căile răsboiuluĭ de cât prin vre o nisuinţă a păciĭ.

Sentimentele, cu care ascultase istorisirea luĭ Valtasar, acuma le putem pricepe. Istoria atinse dóuĕ dintre córdele cele maĭ simţitóre ale firiĭ luĭ şi găsi rĕsunet viŭ. Inima luĭ bătea repede, — şi încă şi maĭ repede învinse el orĭ ce îndoélă despre aceea, că istoria aceea e adevĕrată în tóte amĕnuntele sale, şi că pruncul acela găsit în chip aşa de minunat, e cu adevĕrat Mesia. În vreme ce se mira, cum de Israil rĕmâne aşa de nepăsătoriŭ faţă cu descoperirea acésta, şi cum de el, Ben Hur, nu a auḑit maĭ înainte despre ea, îl întimpinară dóuĕ întrebărĭ, carĭ cuprindeaŭ tot, ce în clipa acea putea să doréscă a sci:

Unde petrece acuma pruncul acela?

Şi care e problema luĭ?

Scusându-se pentru întreruperĭ continuă a scruta părerile luĭ Valtasar, şi acesta nicĭ nu întârzia a-ĭ rĕspunde.

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerulуĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Nro 186—1897. (15) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ de învĕţătóre la şcóla de fetiţe conf. gr. cat. română din Şomcuta mare se deschide concurs până în 8 August a. c. st. n., când va fi alegerea.

Emolumentele sînt:

a) Salariŭ anual 300 fl. solvinḑĭ în rate lunare antecipative regulat din cassa şcoliĭ.

b) Relut pentru cuartir 40 fl.

c) Relut pentru focărit 40 fl.

d) Relut pentru scripturistic 20 fl.

Petentele, cualificate în sensul legiĭ de instrucţiune, aŭ a-şĭ susterne recursele până la terminul indicat subscrisuluĭ presidiŭ al sen. scol.

Învĕţătórea alésă numaĭ după un an de probă va fi întărită definitiv.

Şomcuta mare [Nagy-Somkut] 22 Iuniŭ 1897.

Ioan Şerb
preş. senat. scol.

Elia Pop
not. sen. scol.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 10 Iuliŭ 1897. Numĕrul 29.

Invitare la abonament.

Cu 1 Iuliŭ învităm la abonament noŭ cu preţurile din capul foiĭ.

Restanţierii să binevoéscă a-şĭ achita abonamentul cât maĭ în grabă, ca să se evite neregularităţi în espedarea foiĭ. Spre scopul acesta alăturăm asemnaţiunĭ postale.

Cei vechĭ să ne rĕmână credincioşĭ şi să ne maĭ câştige abonenţi noĭ.

Din partea nóstră vom cerca a mulţămi tóte aşteptările.

Redacţiunea şi Administraţiunea „UNIRII“.

Dragoste sĕlbatică.

În numĕrul precedent am publicat articlul luĭ „Magyar Állam“ de la 26 Iuniŭ a. c., în care se apreţiéză hotărîrea episcopatuluĭ nostru în afacerea autonomieĭ catolice.

Tonul, în care scrie fóia acésta, cu terminul cel maĭ domol îl putem numi împertinent, ér cuprinsul articluluĭ este nevrednic de o fóie, care vré să trécă de catolică. Ideile, ce le găsim într'însul, sînt potrivite pentru un cap tulburat de cel maĭ urît şiovinism, şi străine cu totul de vederile largĭ ale adevĕratuluĭ catolicism.

Articolul acesta n'ar merita să ne ocupăm cu el, dacă nu am sci că sînt fórte mulţĭ în ţara nóstră, carĭ gândesc ca „Magyar Állam“. Este decĭ de lipsă să dovedim, că în ce rătăcire se află dînşiĭ, când cugetă şi simţesc ast fel, precum cugetă şi simţesce acest ziar.

Înainte de tóte „Magyar Állam“ întrun ton farisaic ne spune că *„autonomia catolică nu vrea să ĭea drepturile acelea autonome, carĭ greco-catoliciĭ le-aŭ avut faptice, ba vrea să le dea şi drepturĭ de acelea, de carĭ până acuma încă nu aŭ dispus.“*

Cât de perfidă este asigurarea luĭ „Magyar Állam,“ apare destul de limpede din împregiurarea, că el presentă ca fórte *„tulbure poziţia de drept public maghiar şi prin urmare şi cea de drept bisericesc a mitropolieĭ înfiinţate pe timpul absolutismuluĭ.“*

De la ómenĭ, carĭ ast fel vorbesc despre fundamentul esistinţeĭ provinţeĭ nóstre mitropolitane, cum vom putĕ noĭ aştepta şi spera, ca eĭ să nu ne ĭea drepturile nóstre autonome, saŭ chiar să ne dea şi alte drepturĭ, carĭ nu le-am avut? Cel ce vede cu ochĭ atât de rĕĭ poziţia de drept public a provinţeĭ nóstre mitropolitane, acela dovedesce, că nu numaĭ nu doresce să ne dea ceva, ci că ar vré să nimicéscă şi acea ce după multă stăruinţă şi necurmate lupte am putut dobîndi.

Şi óre pentru ce e *tulbure* poziţia de drept public a Mitropolieĭ nóstre?

Tótă lumea scie, că Mitropolia acésta s'a reactivat, ca independentă de orĭ ce autoritate bisericéscă din Ungaria, prin act emanat de la Sântul Scaun Apostolic al Romeĭ. Ast fel stând lucrul, întrebăm pe domniĭ de la „Magyar Állam“, că óre compatibil este cu catolicitatea lor a numi *tulbure* o posiţie de drept public bisericesc, basată pe o dispuseţiune a Vicariuluĭ Domnuluĭ nostru Isus Cristos pe pămînt? Óre atât de tulbure este ochiul minţiĭ lor în urma şovinismuluĭ unguresc, de care sînt stăpâniţĭ. în cât nu maĭ recunosc nicĭ auctoritatea Sântuluĭ Scaun Apostolic, când este vorba de biserica nóstră?

Nu voim să aretăm cât de kossutist este „Magyar Állam,“ când dispusiţiunilor Maiestăţiĭ Sale făcute pe timpul absolutismuluĭ vrea să le denege orĭ ce putere de drept. Cine-ĭ neleal faţă cu Sântul Scaun Apostolic. nu putem aştepta să fie leal faţă cu Monarchul. Ceea ce vrem să constatăm însă este aceea faptă netăgăduită, că actul emanat pe *„timpul absolutismuluĭ,“* prin care s'a reactivat provinţa nóstră mitropolitană autonomă, a fost întărit prin articlul de lege XXXIX din 1868, adus de corpurile legiuitóre ale Ungarieĭ şi sancţionat de Regele încoronat. Óre nicĭ o posiţie de drept public garantată prin legile patrieĭ, sĕ nu se maĭ pótă considera de limpede? Óre atât de cutezătorĭ să fiă domniĭ de la „Magyar Állam, în cât nicĭ legile ţĕreĭ să nu le maĭ recunóscă de valide?

Pe când însă fóia acésta s'ar părĕ, că nu vrea să scie nicĭ de Papa, nicĭ de Regele, nicĭ de dietă, când aceştĭ factorĭ prea înalţĭ şi singur competenţĭ

Feuilleton.

Suvenirĭ de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

(Continuare.)

Cine ar putea spune diferitele impresiĭ de carĭ eraŭ stăpâniţĭ aceia dintre noĭ, carĭ nu maĭ vĕzură marea, carĭ nu maĭ călătoriră pe un luciu atât de întins!

Când am ajuns noĭ, locurile tóte eraŭ ocupate de călătorĭ, carĭ mergeaŭ să petrécă Pascile la Veneţia.

Am întrat cu toţiĭ în sala de mâncare, se vedea pe feţele tuturora, că avea se urmeze ceva neîndatinat. Eŭ şedeam ceremonios pe un scaun şi în mintea mea se născù o ceartă asupra plăcerii şi neplăcerii uneĭ călătoriĭ pe mare. Tóte versurile luĭ Alesandri, Şerbănescu şi alţĭ poeţĭ, carĭ cântară marea, sunaŭ ritmic în urechia mea, — de altă parte, bóla de mare, furtune, vifore, tóte nenorocirile ce cetisem, par că mi le spunea cineva la cealaltă ureche. Starea mea psichică nicĭ pe un moment nu era chiar determinată. Nu sciam să mĕ pregătesc la gustarea unor plăcerĭ ne maĭ sîmţite, orĭ dóră să mĕ pregătesc pentru nĕcazurĭ şi nenorocirĭ! În sfîrsit m'am ridicat din locul ce ocupasĕm şi am eşit şi eŭ pe coperişul naieĭ. — Se audi un sunet puternic, o sguduitură neînsemnată, sĕmnalul plecării se dase. Batiste fluturaŭ pe ţĕrm, batiste rĕspundeaŭ de pe naie, dar nicĭ o lacrimă de nicĭ o parte. Gândul pribeag, care ar fi voit să sbóre de parte de mare se opri. căcĭ vĕdù că nu e timpul să atingă o cordă tristă pentru că veselĭ sînt şi ceĭ ce plécă, veselĭ şi ceĭ ce rĕmân.

Naia nóstră plecase. Şi deşi plecată, par că nu ne vinia la socotélă, că nu ne mişcăm maĭ tare, că nu ne îmbolnăvim de jocul eĭ pe luciul apeĭ!

Plăcerea ce se trezi în inima mea şi în a tuturor celor ce eraŭ ca mine, alungă pentru totdeauna orĭ ce fricĭ. Marea era liniştită, suprafaţa eĭ de argint undula lin, fără valurĭ. Înapoia nóstră lampele electrice din Fiume eraŭ aprinse, farul se învîrtia mereŭ şi ne arunca lumina sa violetă, la dreapta Abazzia înota în o mare de lumină şi de după nesce clădirĭ fiumane luna se ridică veselă, cu faţa senină, gata ca de Pascĭ. Insula *Veglia,* apoĭ *Cherso,* de o parte, *Istria* cu *Monte Maggiore* de cea parte, ne străjuiaŭ şi ne spuneaŭ poveştĭ drăguţe de Pascĭ. Era aşa de feerică panorama ce să întindea înaintea ochilor nostri, cât fericirea şi bucuria ce o simţiam atuncia, umplŭ cu totul sufletul nostru şi nu dădù loc fricеĭ.

— Nu ne culcăm — spunea doctorul nostru — pân ce nu vedem de cât ceriŭ şi apă!

— Bine! — strigarăm noi veselĭ, şi accentele cântecilor românescĭ sburară de pe coperişul luĭ „Daniel Ernő“ şi se dusĕră departe, departe peste luciul mării, trecură ţĕrmurul şi ajunsĕră la colibile pescarilor istrienĭ, carĭ póte vor fi fost românĭ de aĭ nostri!

Pe la 11. óre ajunserăm din colo de *Pola,* trecurăm punctul cel maĭ estrem al Istrieĭ şi pornirăm în sus spre ţermurul italian. Încetul cu încetul pămêntul dispărù dinaintea privirii nóstre şi nu maĭ vedĕm de cât faţa albăstrie a nesfîrşiteĭ marĭ luminată de rază blândă a luneĭ.

Deşi sdrobiţĭ de călătorie, totuşi dimineaţa ne am sculat ceĭ dintâiŭ. Rĕsăritul sórelui vĕdut de pe mare, e una dintre celea maĭ frumóse priveliştĭ. Ziua promitea să fie chiar aşa de senină ca nóptea trecută. Din nefericire, nu ne-am putut bucura de a vedea ieşind din mare carul luĭ Appollo cu caiĭ

asigură autonomia și independența bisericeĭ nóstre, pe atuncĭ recunósce Mitropolituluĭ din Strigon drepturĭ, carĭ după mărturisirea sa proprie el nu le are, căcĭ apriat zice, că acel Mitropolit *conform dreptuluĭ bisericesc nu are și primat întemeiat anume,* dar are primat întemeiat *pe recunóscerea națiuneĭ întregĭ,* și ast fel toțĭ trebue să se presenteze în congres la provocarea luĭ.

Pentru noĭ în cestiunĭ bisericescĭ, cum e și cestiunea autonomieĭ, nu maĭ dreptul bisericesc este hotarîtoriŭ. Și fiind că după dreptul bișericesc Mitropolitul din Strigon nu are — chiar după mărturisirea luĭ „Magyar Állam" — primat întemeiat anume cu poterea de a ne poté obliga să ne presentăm unde ne provócă el, de sine urmézĭ, că nime nu are să se supere, dacă nu ne presentăm la congresul autonomic, ce-l va convoca Mitropolitul din Strigon, cu atât maĭ puțin, că prin bulla „Ecclesiam Christi", cu scirea și învoirea coróneĭ și chiar și cu învoirea ulterióră a dieteĭ, noĭ am fost scoșĭ nu numaĭ de sub jurisdicțiunea mitropolitană a scaunuluĭ archierese din Strigon, ci și de sub orĭ ce altă putere, prin urmare și de sub cea primațială basată pe *„donațiunĭ regescĭ"* și pe *„recunóscerea națiunĭĭ întregĭ"*.

Dar ce să supĕră foc domniĭ de la „Magyar Állam" numaĭ pe noĭ? De ce nu sĕ descarcă și asupra catolicilor latinĭ din Ardeal, carĭ încă nu aŭ făcut nicĭ o dispositiune, ca să alégă deputațĭ la congresul autonomic regnicolar, și numaĭ în 10 August se vor sfătui, că óre să între în autonomia catolică generală, orĭ ba? De ce nu sĕ descarcă acești domnĭ și asupra acelor cetățenĭ din Ungaria propriŭ zisă, carĭ aparțin mitropolieĭ din Zagrab, și carĭ asemenea nu vor participa la congresul din cestiune?

Rĕspunsul la acésta întrebare, îl aflăm în dragostea aceea sĕlbatică, cu care „Magyar Állam" ne asigură, că ne va strînge, în cât se nu potem scăpa, va să zică până ne va strivi. Fie însă siguri domniĭ aceștia, că noĭ nu vom fi nicĭ așa de proștĭ, nicĭ așa de laș, cât să ne lăsăm să ne omóre cu dragostea lor nebună. În zădar ne amenință dênșiĭ, că *autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria va fi o instituție de drept public, de sub care nicĭ un singur catolic nu se póte subtrage,* căcĭ la înființarea autonomieĭ nu va fi hotărîtór numaĭ dorul domnilor de la „Magyar Állam", ci și voința altor factorĭ maĭ puternicĭ de cât șovinismul magiar, ér maĭ puternic de cât tótă lumea este adevĕrul. că în cestiunĭ religióse sila, fie chiar sancționată prin legĭ, nu are nicĭ o putere.

În zădar ne amenință, că clerul nostru nu va căpăta congrua, căcĭ noĭ scim că de dóuĕ vécurĭ, a fară de ceea ce ne-a dat grația regéscă în contra voinței lor, eĭ nu aŭ făcut nimica pentru noĭ, ba ne ar fi luat și aceea ce avem, dacă ar fi atîrnat numaĭ de la eĭ. Cum vom puté noĭ spera, că ne vor da în cadrul autonomieĭ lor aceea, ce nu ne-aŭ dat de atâta timp și aŭ fost solicitați de factoriĭ competenți se ne dea după dreptate? Óre nu sciŭ dînșiĭ, că statul catolic transilvan în dată după înființarea sa, a subtras ajutórele, ce le căpĕtaŭ Vicariĭ nostriĭ foraneĭ din fondul religionar transilvan, numit și lusitan, la care și noĭ greco-catoliciĭ am avut drept pe basa actelor emanate de la regiĭ apostolicĭ? Cum vom puté decĭ spera, că autonomiștiĭ lor, între care vor întra și ómenĭ de firea luĭ Polónyi și Szemnecz, vor fi maĭ bunĭ, de cât fraților lor din Transilvania? Cum vom puté aștepta, ca eĭ să fie maĭ bunĭ în autonomie, de cât aŭ fost fără autonomie, când nicĭ dotațiunea clerului lor nu aŭ ameliorat'o, numaĭ ca să nu fie siliți a ne da și nóuĕ ceva?

Înzădar ne amenință, că școlile și bisericile nóstre vor ajunge la discreționea guvernuluĭ, dacă nu vom întra în autonomia lor. Dară óre nu voĭ ați pus bisericile și școlile vóstre la discreționea guvernuluĭ, numaĭ ca se le puteți nimici pe ale nóstre? Nu ați votat și voĭ articlul de lege XXX din 1883 despre școlile medie, prin care „ereticilor" le ați asigurat drepturĭ autonome asupra acestor școlĭ, ér gimnasiile și școlile reale susținute din fondul catolic al studiilor le ați dat sub *dispuseționea* guvernuluĭ, ér cele susținute de diecese și de ordurile religióse catolice le ați pus nu numaĭ sub inspecțiunea, ci și sub *conducerea* unuĭ guvern fără de confesiune, și acésta numaĭ pentrn ca să-ĭ asigurați înfluință hotărîtóre și asupra gimnasiilor românescĭ? Nu ați votat și voĭ articlul de lege XXVI din 1893, prin care ați pus în mâna guvernuluĭ puterea de a cassa școlile confesionale și de a dispune în privința denumiriĭ și disciplinăriĭ învĕțătorilor poporalĭ? Ce alt motiv ați putut avé făcênd acésta, dacă nu acela, ca ministrul se pótă sugruma școlile românescĭ, din carĭ o parte mare încă sînt catolice, ca și ale vóstre? Ați stat alăturea cu șovinistiĭ și cu „ereticiĭ" numaĭ ca se ne puteți reglementa pe noĭ! Óre nu voĭ prin ținuta vóstră șovaitóre, prin lipsa de energie și unitate ați lăsat se vină peste bisericile creștine desastrul cel mare, causat prin legile politico-bisericescĭ, pentru ca ast fel să se pótă întări idea de stat, de și tocmaĭ prin acésta ați slăbit-o?

După ast fel de fapte sună prost de tot în gura vóstră imputarea, ce o faceți episcopilor românĭ, ca eĭ *„aŭ voit se fie maĭ vîrtos românĭ, de cât romanĭ."* Voĭ n'ați fost de loc *romanĭ,* ci numaĭ esclusiv *ungurĭ,* și firea acésta nu o veți desbrăca nicĭ după ce veți fi obținut autonomia, căcĭ *năravul din fire nu are lecuire.* Șovinismul v'a făcut să perdeți cu totul ecuilibrul creerilor, așa în cât numaĭ sciți ținé în armonie interesele catolicismuluĭ cu interesele némuluĭ vostru, pe când episcopiĭ românĭ aŭ fost și sînt și catolicĭ adeverați, și românĭ bunĭ, și patrioți sinceri. Aceste calități înalte sînt împreunate în

---

sĕĭ aprigĭ plinĭ de foc. Mândrul Phoebus apărù de odată de după nesce stîncĭ ale Istrieĭ și fù salutat cu dragoste de toțĭ. Părăsirăm sórele, care aprinse întinsul câmp de apă și cu ochiĭ înarmați priviam spre apus.

— Colo e Veneția! — spunea unul.

— Étă o clădire albă, o disting bine cu ochianul meŭ, — adause al doilea, — și în scurt se dovedi, că „clădirea albă" nu fusese altceva, de cât o naie cu pânzele întinse, care vinia spre noĭ. Și orĭ de câte orĭ zăream o naie albă eram veselĭ și o priviam plinĭ de bucurie.

Dar órele treceaŭ pe neobservate. Câțĭ va marinarĭ ridicară flamurĭ pe tóte catartele, și noĭ ne uĭtam curioșĭ cum stegulețe de diferite colorĭ și compositiĭ fluturaŭ de asupra capuluĭ nostru în adierea lină a dimineții.

Era sĕrbătóre azĭ, mare sĕrbătóre în biserica latină, o spunea marea ce strălucia la razele calde a sóreluĭ de primăvĕră, o povesteaŭ stegulețele de pe catart și ne-o vestea sunetul clopotuluĭ ce vinia din spre Veneția. Era ziua ss. Pascĭ!

Plinĭ de emoțiune privim înaintea nóstră la mărețele edificiĭ ce rĕsar din mare. Trecem înainte, tot maĭ înainte prin canalul „Giudecca", la stînga nóstră e „isola di S. Giorgio Maggiore", la drépta sĕ zăresce frumósa biserica „S. Maria della Salute". De odată vaporul se opresce, ne suim în gondolele negre ce sosesc de la țĕrm, și debarcăm pe treptile de marmură, carĭ duc în „Piazzetta S. Marco."

Sîntem în Veneția „la regina del mare" cum o spun cu multă fală locuitoriĭ eĭ.

(Va urma.)

Relațiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria și Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Firesce Petru n'a sciut, orĭ n'a vrut să scie, că în vécul al XV-lea în Transilvania aŭ maĭ fost și alte episcopiĭ cu iurisdicțiune preste poporul român de rit oriental. Și anume:

II. În vécul al 15-lea se amintesce episcop român cu reședința în *Feleac.* În archivul parochieĭ Feleac până azĭ se păstréză un evangelier din 1487 scris la mandatul Archiepiscopuluĭ *Daniel* (Severinens) pentru acea biserică. Afară de acésta din partea I-a a véculuĭ al 16-lea sînt cunoscute 3 documente, din carĭ se cunósce, că *înainte* de 1538 în *Feleac* aŭ fost episcopĭ *Marcu* (graecus), *Petru* și *Danciŭ.* Episcopia acésta la 1538 n'a maĭ sustat, pentru că de episcop nu se maĭ face amintire, ci numaĭ de preotul *Ioan* fiul luĭ *Danciŭ.* [1])

Dintre ceĭ 3 episcopĭ numițĭ *Marcu* va fi fost cel dintâiŭ, care de la Ladislaŭ tatăl luĭ Danciŭ a cumpĕrat nisce moșiĭ, carĭ apoĭ le-a lăsat luĭ *Danciŭ,* care era fiul adoptiv și clericul episcopuluĭ Marcu.

Episcopul *Danciŭ* probabil că a fost saŭ din familia *Danch* (Danciŭ) de *Machedonia* din Banat amintită ca familie nobilă la 1399, și din carea se trăgea *Petru Danciŭ* banul Severinuluĭ (1452, 1453), saŭ din o altă familie română tot a *Danciulescilor,* din carea la 1317 era un comite preste comitatele Bihoreĭ, Sabolciuluĭ, Satmareluĭ, Solnoculuĭ și Crasneĭ, ĕră la 1470 voĭvodul *Ștefan Danciŭ* avea posesiune în *Argiș* [2]) nu de parte de Feleac, lângă care până azĭ se află comuna *„Danch".* Tot de aceea-și familie s'a ținut posesiunea *Valcăuluĭ* amintită la 1341 cu ville românescĭ Fyzes, Zeek, Elews, Halmas, Turateluke, Mikohaza, Chyzor, Bogdaynhaza, Fukkechel și Detreheza tóte în comitatul Crasneĭ din Selagiŭ, și în jurul comuneĭ Dank saŭ Danciŭ.

Să maĭ amintim ceva despre *Feleac* ca reședință a episcopuluĭ românu.

[1]) Archivul luĭ Ciparĭu 1870/1 XXXIX pag 777.

[2]) În schematismul mitrop. de Alba Iulia din 1890 pag. 84 se zice, că parochia »Argiș« e fundată la 1487.

sufletul lor în armonie perfectă, ceea ce o dovedesc ei și atunci, când apără în contra vóstră ceea ce le poruncesce biserica catolică, sentimentul comun al poporului, pe care-l păstoresc, și legile patriei.

La cestiunea autonomiei.

Magiarii nici de cum nu se pot împăca cu atitudinea nóstră în cestiunea autonomiei catolice. Cei mai mulți privesc lucrul numai din punct de vedere al politicei de naționalități, alții érăși voesc să ne facă a crede, că interesele nóstre poftesc ingremiarea autonomiei nóstre bisericesci la cea romano-catolică generală, în fine unii, de și cu amărăciune sufletéscă, cel puțin în parte recunosc, că procedura nóstră e corectă și legală. Așa „Budapesti H." în primul sĕu din 2 a c. sub titlul: „Politica bisericéscă magiară" scrie: „Cine să ocupă de cestiunea acésta e cu neputință, să nu-i simță necsul ei strins cu cestiunea de naționalități. O ilustréză și mișcarea valachilor gr. catolici inimică autonomiei.

Ei purced de acolo, că mitropolia gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș nu stă sub puterea de iurisdicțiune a primatelui Ungariei. Pe cum e cunoscut circumscrierea mitropoliei a făcut-o însă-și curia romană prin anii 50. Acésta din partea statului s'a luat la cunoscință prin articolul de lege XXXIX din 1868. Tóte acestea însĕ nu ar fi temeiŭ de ajuns, ca valachii greco-catolici să se subtragă de la autonomia, ce se pregătesce. Nici archiepiscopia de Calocea nu stă sub primatele, dară pentru aceea tot participă la autonomie. Deci abstinerea valachilor gr. cat., dacă s'ar provoca numai la exemțiunea lor, nu ar eschide, că autonomia să se pótă înființa și fără de ei.

Pedeca e articolul de lege XLIII din 1895, făurit pentru libĕrul esercițiŭ religionar, care în § 6 vorbesce despre biserica catolică deosebită de ritul latin, deosebită de ritul grec și deosebită de ritul armenesc. După acesta biserica gr. catolică după dreptul public unguresc e biserică deosebită receptă. Ca atare, are drept separat de esistența și dacă nu se va presenta la congresul pentru organisarea autonomiei, tot nu póte fi trasă la rĕspundere. Deci nu faceți rĕsponsabil pe Papa Piu IX, ci legislativa, care n'a avut simț pentru aceea că puterea naționalităților mai bine se arată pe terenul bisericesc. Nu a fost de ajuns, că după 1848 biserica greco-orientală s'a desfăcut în dóuĕ (sêrbă și valachă), ci s'a creat și o a dóua biserică valachă. Étă *fructul* politicei bisericesci *magiare*".

Rutenii gr. cat., de și biserica lor este dependentă de primatele din Strigon, totuși aștéptă de la autonomie redobîndirea drepturilor, garantate pentru dênșii la unirea cu Roma, între acelea e și dreptul de-așĭ alege episcopi, care li s'a casat și în contra cărei casări aŭ protestat la 1809. Rutenii declară în fóia lor „Kelet" din Ungvár, că de și pe basa unirii ei aŭ aceleași drepturi autonomice ca și Românii, la revindicarea drepturilor înse nu recurg la aceleași mijlóce, căci pe când Români cred, că-și vor dobîndi drepturile prin pasivitate, ei din contră aŭ ales activitatea. Vor alege atât pe representanții mireni, cât și pe cei bisericesci și-i vor trimite în congresul autonomic, ca acolo să le apere drepturile garantate prin unire. Se vede că Rutenii nu sînt în clar cu atitudinea Românilor gr. cat. în cestiunea autonomiei, Românii nu voesc a-și asigura prin pasivitate drepturile autonomice, ci vor lucra bărbătesce pentru dobîndirea unui organism autonomic propriŭ al provinței metropolitane de Alba-Iulia. Rutenii oportuniști nici în congresul autonomic, ce are să se convóce la tómnă în Budapesta, nu vor dobîndi mai mult de cât în cel de la 1870—1.

Guvernul nu e mulțămit cu mișcarea catolică în cestiunea autonomiei. Semi-oficiosul „Pester Lloyd" se tângue, că episcopatul a lăsat conducerea întregii mișcări electorale în mâna preoțimii rurale care e contra la tot, ce e liberal. Elementele liberale așa dară nu vor ajunge în congres, din care causă „Pester Lloyd" prezice, că congresul nu va avé nici un resultat. Altă causă, pentru care congresul nu va isprăvi nimica e abstinerea Românilor. Congresul are să creeze autonomiă nu numai pentru romano-catolici ci și pentru greco-catolici, și e greŭ de credut, că acésta autonomie să fie organisată de o corporațiune, în care o parte însemnată a interesaților nici nu e representată.

Congresul bisericesc al Sêrbilor e convocat pe ziua de Sân-Petru în Carloveț. Scopul guvernului, când și-a dat învoirea la alegerile și convocările congresului, a fost de a vota prin el un statut organic elaborat prin sateliți de ai sĕi, prin care statut biserica sêrbéscă devine cu totul dependentă de la regim. Br. Bánffy s'a cam înșelat în calculul sĕu cu privire la alegeri, cari s'aŭ terminat cu o cădere rușinósă a candidaților guvernamentali. Din 75 de mandate, 65 sînt a le contrarilor guvernului, cari mai voesc a rĕmâne pe lângă statutul organic actual, ori și cât de defectuos ar fi el, de cât să priméscă pe cel lucrat la ordinul guvernului. Tot pe 11 a c. s'a convocat la ordinul lui Bánffy și sinodul episcopesc. Guvernul crede, că episcopii cu auctoritatea lor vor îmblînzi pe membrii congresului, în fruntea cărora e br. Isivcovici Dr Polit, și vor îndupleca la primirea noului statut. Comisar regesc la congres e numit liberalul br. Feodor Nicolici. Probabil, că congresul va fi disolvat, dacă va lua o atitudine hostilă planurilor guvernului.

Cestiunea congresului bisericesc-național al Sêrbilor încă arată, că liberalii sînt contrari libertății și sub pretestul libertății religionare și autonomiei voesc a confisca și puțina libertate, ce mai aŭ confesiunile în afacerile temporale.

Abusurile în administrarea banilor publici este în Ungaria lucrul de tóte zilele,

---

La 1367 regele Ludovic *Feleacul* l-a donat cetății Clușului cu aceea, ca acolo să se așeze colonie pentru asigurarea trecerilor și a drumului, dând acel privilegiŭ, ca colonea din Feleac să fie scutită *„ab omni aliena potestate"* supusă numai iurisdicțiunii cetății Cluș, și sub *protecțiunea regéscă* așa, că preste acea comună nici voivodul, nici castelanii saŭ oficialii să n'aibă nici o iurisdicțiune. [1])

Ér'ă la 1377 villa română „Felék" situată în pădurea cetății Cluswar și colonisată cu 20 români, împreună cu dajdea quinpuagesimală a oilor se dă aceleĭ cetăți, lăsându-se voivodului transilvan, ca de la Românii de acolo nici o altă soluțiune să nu poftéscă. Esemțiunea acésta privilegială a Românilor din Feleac o compróbă și regele Sigismund la 1451, dispunend între altele, că *„bona et res* (volachorum) *pacifice et quiete ab omni impedimento relinquere debeatis"*. [2])

Cuget, că parte prin situațiunea loculuĭ, parte înse prin privilegiul de scutințe Feleacul, pus sub protecțiunea regéscă, și sub scutul drepturilor săsesci, a putut să fie acomodat pentru reședința episcopéscă.

Mai sus s'a zis că înainte de 1538 în Feleac se amintesce a fi fost 3 episcopi.

În cari ani și în ce serie cronologică aŭ guvernat aceĭ episcopi, nu se scie. Combinative s'ar puté pune între 1480—1533.

Francesco dalla Valle Padorano, secretarul guvernatoriului *Aloisiŭ Gritti,* în memorialul sĕŭ scris despre călătoria aceluĭ guvernator întrepinsă la 1533 din Constantinopol prin Transilvania spre Ungaria scrie, că în cetatea *„Cebin"*, ce nu póte să fie de cât *Sebișul* (Sebesváralja = Bologa) între Huedin și Vad, a reședut un episcop, numele căruia nu-l amintesce.

De óre ce *Sebișul* e vecinaș cu teritoriul dominiilor familiei Danciŭ, se póte, că la 1533 episcopul Feleaculuĭ va fi reședut în Cebin = Sebiș, ori s'a refugiat în acea cetate întărită, ce stătea în stăpânirea împĕratului *Ferdinand.* Acel episcop dóră va fi fost *Danciŭ* cel mai sus amintit.

III. Între anii 1455—1456 tótă Sêrbia și Ungaria era alarmată de vestea năvălirilor turcesci asupra Bĕlgraduluĭ Sêrbiei, mai apoi asupra Ungariei.

În timpul sfătuirilor regnicolare ținute în Buda în lunile Februar și Aprilie 1456 și în mijlocul pregătirilor de răsboiŭ conduse mai ales prin I. Hunyadi și misionariul Ioan Capistran, étă că în părțile locuite de Români din Transilvania ori în ținutul meridional a Banatuluĭ ne întîlnim cu un episcop român schismatic cu numele *Ioan de Capha.* Cum? Étă:

Ioan Capistran a lucrat cu zel deosebit, ca pe Românii schismatici din Ungaria, Transilvania, Moldova și România să-i întórcă la unirea credinței catolice.

Ca activitatea sa misionară să aibă succes mai favorabil, s'a folosit și de auctoritatea luĭ Ioan Hunyadi.

Acesta la sfatul numituluĭ misionar cu d. Lippa 2-a die Festi b. Dorotheae (7 Feb.) 1456 dă castelanilor sĕŭ din cetățile *Solymus, Hunyad* și *Deva* acel mandat strict. ca pe toți *preoții „Valachorum per Wladicam ordinatos"*, cari se află în dominiile sale, dacă despre aceia se adeverésce, că fuseră chirotoniți prin acel episcop, și de cum va aceia în urma admoniării părinteluĭ călugĕr *Mich. Zekel* nu ar vre să primescă credința, să-i scótă din dominiile sale și în persónă să-i aducă înaintea numituluĭ călugĕr. [1])

În scrisórea acésta, numele episcopuluĭ respectiv încă nu se amintesce, saŭ pentru că dóră deja a fost captivat. Numele aceluia înse îl cunóscem din referada istoriculuĭ *Wadding,* carele amintind activitatea misionariuluĭ I. Capistran desvoltată pentru unirea Românilor, între altele așa scrie: *„Românii cu greŭ s'aŭ putut readuce, de óre ce pseudo preoții inspiraŭ erorile cele vechi, cari le-aŭ însușit de la vicleanul și cel mai rĕutăcios bărbat Vladica Ioan de Capha, pseudo-episcopul de supremă auctoritate înaintea poporuluĭ. S'a înțeles drept aceea Capistran cu Hunyadi, ca pe preoți să-i scótă din dominiile sale, ér'ă pe Wladica numit să-l captiveze."*

(Va urma.)

---

[1]) Datum Szalyi feria V. prox. post festum conversionis s. Pauli 1367.

[2]) D. Constancie octavo die Epifesti phan.

[1]) Expulsioni instrumentum et capti Wladicae documenta.

ceea ce denótă o decadența a moraleĭ publice în era liberală. Mare sensație a provocat în sĕptămânile trecute suspendarea vice-comiteluĭ Deschán Achill din comitatul Timișuluĭ. Deschán e pus sub acusă pentru defraudărĭ și abusurĭ cu banĭ concreduțĭ admistrariĭ sale. Rescriptul ministeriuluĭ de interne, prin care e pus Deschán sub acusă s'a cetit și luat spre sciință cu maioritate de voturĭ în congregațiunea comitatensă din 6 a c. El este acusat: că primesce pe an 600 fl. ca pausal de călĕtorie, însĕ cele maĭ multe inspecțiunĭ prin comitat le-a indeplinit prin substitut, care apoĭ și-a făcut particular de spese pe contul comitatuluĭ. În unele casurĭ vice-comitele și-a calculat diurn câte 12 fl. în loc de 6 fl. Vicecomitele este membru în direcțiunea maĭ multor căĭ ferate vicinale, când a călĕtorit la adunările acestora, a luat diurn și de la comitat; ba și pe timpul, când a avut concediŭ, a călĕtorit pe spesele comitatuluĭ la Budapesta și înderĕpt la Timișóra. La aranjarea esposieteĭ de caĭ a comitatuluĭ Timiș din incidentul esposițieĭ milenare, a primit 1000 fl. despre care sumă nu a dat încă rațiunĭ. Pentru obiectele de la esposiția de industrie a primit de la comitat 8500 fl. din carĭ vice-comitele a cruțat 1600 fl. Nicĭ despre suma acésta nu a dat rațiunĭ, ci a comandat mobiliar pentru cancelaria s'a în preț de 1300 fl.

Ministru dispune, ca investigațiunea să se estindă asupra acestora, pre cum și asupra altor cestiunĭ, ce s'ar maĭ ivi în decursul investigăriĭ. Că óre vice-comitele Deschán vinovat este de abusurile, de carĭ e acusat, va arĕta resultatul investigațiuniĭ. E caracteristic, cum de comitele suprem, comitetul municipal, congregațiunea și ministeriul în revederea națiunilor nu aŭ descoperit pretinsele abusurĭ?

Lucrul nu maĭ așa se esplică, că controla administrărĭ și revederea rațiunilor e de tot superficială; ómenĭ, ca să nu provóce susceptibilitățĭ sînt prea timiḑĭ și neresoluțĭ întru îndeplinirea oficiuluĭ lor de controlare, respective revedere.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În preziua de s. Petru după ritul latin Sfinția Sa Leo XIII a mers la mormîntul Stuluĭ Petru, spre a-și arăta pietatea față de principele apostolilor. Sfinția Sa s'a rugat maĭ îndelungat și a binecuventat paliĭ archiepiscopescĭ.

Rusia.

Petractările s. Scaun apostolic cu regimul rusesc în causa bisericiĭ catolice din Rusia, încep să aibă efecte salutare nu numaĭ pe terenul bisericesc, ci și pe cel politic. Este cunoscut, că maĭ multe scaune episcopescĭ, ce de anĭ staŭ vacante, se vor umplé în curĕnd. Acum primim scirea, că guvernul tractéză maĭ omenesce cu Poloniĭ, ceea ce face impresiune bună asupra acestora. Guvernatorul din Varșovia a făcut în zilele acestea visitațiune în guvernament. In orașul Kielce guvernatorul principele Imeritinski a fost întîmpinat de archiepiscopul catolic Kubinski, care a zis între altele: „Te salutăm, ca pe purtătorul păciĭ și al bunelor porniriĭ, te salutăm ca pe trimisul Țaruluĭ și esecutorul generóselor luĭ intențiunĭ, tu conducĭ poporul la iubire față de domnitor și fidelitate față de tron, ca să provocĭ iubirea împrumutată a lor dóue națiunĭ, carĭ formézĕ marele împeriŭ al acestuĭ domnitor. Pentru aceea tot poporul din ținutul Vistuleĭ implórĕ asupra Ta grația divină care în tóte întreprinderile să te ajute din succes în succes.“

Vorbirea a fost aprețiată fórte favorabil de presa ruséscă și e considerată ca o dovadă a apropieriĭ între Poloni și Rușĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În dietă opoziția observă atitudinea obstrucționistă și față cu proiectul de lege despre darea de zachar. Aicĭ opoziționaliĭ se provócă la interesele agrare și finanțiale ale Ungarieĭ, pe carĭ le apĕra în contra guvernuluĭ, ce le jertfesce austriacilor. Br. Bánffy a luat angajament în Viena, că acest proiect va trece prin dietă în curĕnd, chiar pentru aceea îĭ face acum maĭ marĭ dificultățĭ opoziția.

Br. Bánffy spre a obosi pe obstrucționiștĭ — precum se vorbesce — a obținut autorizarea, de a propune să se țină ședințe parlamentare în permanență și ziua și nóptea, cu întrerumperĭ de câte 5 minute. Deputațiĭ guvernamentalĭ sînt împărțiți în maĭ multe grupurĭ, obligate a fi pe rĕnd de față la ședințele dietale. La discursurile lungĭ și, de multe orĭ secĭ, ale opoziteĭ guvernul nicĭ nu maĭ reflectézĕ. Opoziția însă e precaută, și va inscena obstrucție chiar față de propunerea de a fi ședințele în permanență. Orĭ cât de numeros ar fi de present partidul guvernuluĭ, el totuși e supus la arbitrul opoziteĭ. Obstrucția ușor restórna cabinetul Bánffy.

Germania.

Schimbarea în ministeriŭ a provocat-o schimbarea direcțiuniĭ de până acum în politica imperiuluĭ german. Wilhelm II, când a luat în mâna frênele guvernăriĭ nu s'a putut împăca cu politica bĕtrânuluĭ Bismarck, chiar de aceea s'a silit a se mântui de el. Bismark voĭa să sugrume cu forța socialismul, împĕratul credea, că îl va puté suprima prin mijlóce maĭ blânde. Pe terenul economic Bismarck era protecționist, pe când împĕratul amic aĭ liberuluĭ schimb și al conveńțiunilor comerciale cu statele străine. Bismarck în politica esternă, cu tóte că s'a încheiat întreita alianță, a ținut strîns la amiciția Rusieĭ, spre a isola prin acésta pe Franța, pre când următoriĭ luĭ Bismark aŭ fost indiferenți față de Rusia, împingêndu-o pe acésta spre Franța. Împĕratul s'a convins în decursul timpuluĭ, că politica inaugurată de Bismarck corespunde maĭ bine intereselor imperiuluĭ german, chiar pentru aceea s'a reîntors la ea, chemând la cârmă bărbațĭ crescuți în școla luĭ Bismarck.

Împĕratul va face visita țaruluĭ rusesc pe la începutul luneĭ viitóre.

Anglia.

Angliei încep să-ĭ producă grigĭ marĭ Indienii, carĭ amenință cu revoluțiune. Poporațiunea de aprópe 300.000.000 locuitorĭ e nemulțămită din causă fómeteĭ și a pestilenței, și ajunsă în estrema miserie, își descarcă necasul asupra guvernanților englezĭ. Presa indiană agitézĕ în mĕsură mare pe ceĭ nemulțămiți. De curĕnd aŭ erupt în Calcuta turburărĭ formale pe carĭ guvernul britanic de o cam dată le-a liniștit, dară când se vor mișca masele, cestiunea va fi maĭ critică. Ce ajută pe englesĭ, pre lîngă istețimea lor, maĭ este diversitatea cea mare de limbĭ, de religiunĭ și de interese a indigenilor, carĭ aŭ făcut, ca revoluțiunea tot de una să fie numaĭ parțială. Acum însă îĭ unesce pe toțĭ miseria comună. Armata englesă din India, ce e drept numĕră preste 200.000 ostași, numaĭ cât $^2/_3$ e compusă din indigenĭ.

Turcia.

Puterile europene fac presiune asupra guvernuluĭ turcesc, ca să-și modereze pretensiunile față cu Grecia, și astfel pacea dorită să se pótă încheia fără amânare. Țarul Rusieĭ în o telegramă adresată sultanuluĭ accentuézĕ amiciția sa sinceră față de acesta, dară tot odată îl face atent pe sultanul, ca să nu împedece încheiarea păciĭ prin punerea de condițiunĭ ce nu se pot împlini. În urma acesteĭ telegrame sultanul a îndrumat pe ministrul sĕŭ de esterne Tewfik pașa să fie maĭ conciliant. Regimul turcesc se teme, că indulgența față de Grecia va provoca nemulțămire între Musulmanĭ, de aceea nu cedézĕ ușor presiuniĭ puterilor.

Pentru ocuparea postuluĭ de guvernator general în Creta este combinat Numa Droz, fost president al consiliuluĭ federal din Elveția și actual șef al biurouluĭ internațional pentru transportul pe căile ferate. Precum se anunță din Bern, consiliul federal a dat d-luĭ N. Droz concediŭ pe un an, după espirarea căruĭ éră se póte reîntórce la postul sĕŭ. Droz ar fi pus condițiunĭ la representanțiĭ puterilor, să-ĭ se concédă maĭ mare independanță față de consuliĭ puterilor și gendarmeria să și-o compună din elvețianĭ și belgianĭ, carĭ nu sînt în inimiciția cu Cretenĭ, și ast feĭ maĭ ușor îĭ pot liniști. Marile puterĭ sînt aplicate a primi condițiunile luĭ Droz, numaĭ să vadă odată Creta pacificată. Anglia se pare, că maĭ preferă stările actualĭ din Creta. Ea a trimis de curĕnd la Canea o trupă de soldațĭ sub cuvînt să apere Hierepatră, și tot odată urgitézĕ și trimiterea uneĭ trupe italiene. Englesiĭ ar regula bucuros singurĭ cestiunea creténă, la acésta nu se învoește cele lalte puterĭ.

Declarațiune prețiósă.

Noĭ de la început nu am dat credĕmînt celor scrise de „Alkotmány“ cu privire la convocarea și ținuta conferinței de la Alba-Iulia în 1871; cum că ele sînt scorniturĭ, ne servesce ca document clasic prețiósa declarațiune, ce urmézĕ, pe care a binevoit a nĭ-o trimite Reverendissimul D. preposit Ĭ. M. Moldovan.

Blaș 9 Iuliŭ 1897.

Domnule redactor!

În „Unirea“ Nr. 27 din a. c. aĭ binevoit a reproduce acel asert

al lui „Alkotmány“, că eŭ, ca fost notar al conferinţeĭ ţinute de românii gr. cat. la Alba-Iulia în 1871, pot mărturisi, despre aceea, că spesele pregătiriĭ aceleĭ conferinţe le-a acoperit guvernul ţăriĭ, şi că tótă conferinţa aceea a jucat, după cum ĭ-a fluerat regimul.

Ĭerte „Alkotmány“, să-ĭ spun, că e pe cale rătĕcită, când se provócă la mine, ca la martor în lucrul acela, de care eŭ nu sciŭ, nu am audit nimic, până nu am vĕdut publicaţiunea din „Unirea“.

Din contră tot de una am ţinut şi ţin şi azĭ, că conferinţa aceea a fost liberă, şi şĭ-a făcut conclusele, pe cum a cugetat ea de maĭ bine. *Baronul Vasilie Pop* era cu adevĕrat în funcţiune înaltă, dară el a rĕmas tot de una fiŭ credincios al naţiuniĭ şi bisericiĭ, şi preste tot a fost bărbat cu caractĕr solid, în cât nu ar fi primit a se face unealta niměruĭ. El s'a bucurat de nume bun în tótă viaţa sa, cu atât maĭ mult trebue să regretăm, ceĭ ce l-am cunoscut, că-l vedem ajuns (din fericire numaĭ în Alkotmány) pe gura unuĭ calumniator ordinar.

Ce privesce spesele conferinţeĭ, sciŭ positiv că fie care a călĕtorit la Alba-Iulia şĭ-a petrecut a colo pe spesele sale. Spese de pregătire nu aŭ fost, ĕră spesele împreunate cu tipărirea actelor aceleĭ conferinţe le-am acoperit eŭ din salariul meŭ cu totul modest, ce aveam ca profesor gimnasial.

Te rog a publica aceste şire spre restabilirea adevĕruluĭ lovit de „Alkotmány“.

I. M. Moldovan.

Nr. 22 — 1897.

Seminariul Vancean de băeţi.

(Escriere de concurs.)

Părinţiĭ, carĭ voesc sĕ-şĭ aşeḑe prunciĭ în anul scolastic viitoriŭ 1897—98 în seminariul tinerimiĭ române greco-catolice de la gimnasiul român greco-catolic din Blaş, sînt avisaţi, că *terminul concursuluĭ de primire este 15 August n.*, până la care zi toţi părinţiĭ aŭ să-şĭ trimită concursele adresate „Prea Veneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitan în Blaş“, de unde în timpul cel maĭ scurt li-se vor espeda resoluţiunile. Suplicile de primire a acelor băeţi, *carĭ n'aŭ maĭ fost în seminariŭ*, aŭ să fie instruate cu *carte de botez, testimoniŭ despre clasa absolvată* şi *atestat de vaccinare.*

Asemenea în suplicĭ este a se însemna cu acurateţă *locuinţa şi posta ultimă a suplicantuluĭ*, ca să nu se ivéscă erorĭ în trimiterea resoluţiunilor.

Spre a fi primiţi în seminar trebue să suplice şi aceia, carĭ aŭ fost deja în seminar în anul scolastic espirat. Ceĭ ce nu vor trimite suplicile în scris, nu vor fi luaţi în considerare.

Condiţiunile primiriĭ sînt următórele:

1. Pentru un tinĕr vor fi de a-se plăti câte 12 fl. pe lună şi aşa pe un an 120 fl. Plătirea are să se întîmple *cu tótă punctualitatea în 2 saŭ 4 rate anticipative*, ceea ce părinţilor li-se aduce aminte cu tótă seriositatea, *căci altmintrelea direcţiunea în decursul anuluĭ va fi silită a dimite pe eleviĭ, aĭ căror părinţi, tutorĭ saŭ îngrijitorĭ nu aŭ solvit ratele la timpul sĕŭ.*

2. Pentru fiesce care tinĕr la începutul anuluĭ este a se solvi o taxă de înscriere *de 4 fl.*

3. Fiesce care tinĕr are să aducă cu sine:

a) 4 părechĭ de schimburĭ bune de pânză saŭ giolgiŭ;

b) 4 năfrămĭ de buzunar şi 2 la grumazĭ;

c) 2 părechĭ de călţunĭ buniĭ şi 4 părechĭ de ciorapĭ saŭ obĭele.

4. Vestmiute de pat:

a) 1 saltea (sac de pae) de aşternut de desubt;

b) 3 feţe albe de pat;

c) 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ şi 1 plapómă;

d) 2 feţe *albe de giolgiŭ de acoperit patul.*

Atât vesmintele de pat cât şi albiturile saŭ schimburile aŭ să fie de acasă însemnate cu numele elevuluĭ respectiv, saŭ fiind numele cusut saŭ scris cu negrélă, ce nu se şterge prin spălare. căcĭ altmintrelea superioritatea institutuluĭ nu póte lua nicĭ o rĕspundere la cas, când s'ar perde.

5. Fiesce care tinĕr are maĭ încolo să-şĭ aducă 3 ştergare şi 2 peptenĭ, unul rar şi altul des. apoĭ un cuţit, 1 furcuţă şi 1 lingură de metal, 1 păhar şi 3 servete.

6. Fiesce care tinĕr are maĭ încolo să-şĭ aducă o perie de vestminte şi de curăţit călţunĭĭ.

7. Părinţĭ în decursul anuluĭ scolastic să nu trimită fiilor lor din seminar *nicĭ articli de mâncare*, decât póte la sĕrbătorile celea marĭ, fiind în privinţa acésta în deplin provĕduţĭ în institut, *nicĭ banĭ*, ci lipsele de vestminte, cărţi şi altele de soiul acesta *să li-se împlinéscă pe calea superiorităţiĭ*, ca aşa să se evite orĭ ce ocasiune la escese şi transgresiunĭ de disciplină, daunóse educaţiuniĭ şi progresuluĭ în studiŭ. Condiţiunea acésta li-se aduce aminte cu deosebire părinţilor, tutorilor şi îngrijitorilor, căcĭ *altmintrelea superioritatea seminariuluĭ nu póte lua asupra sa în multe privinţe nicĭ o rĕspundere pentru eleviĭ concreduţi îngrijiriĭ sale, şi urmările neobservăriĭ condiţiuniĭ acestia părinţiĭ vor avé să şi-le ascrie sie-şĭ.*

Pentru suma de 120 fl. v. a. pe un an scolastic tinerilor li-se va da următórea provisiune:

1. Locuinţă în institut, în sale marĭ sănĕtóse, luminóse şi provĕduţe cu tóte cele de lipsă

2. Vipt întreg regulat, şi în special în *zi de dulce:* a) *Dejun,* câte un păhar de lapte cald cu pâne; b) *Prânz,* 3 speciĭ şi anume: supă de carne, carne cu sos şi mâncare grósă cu carne, săŭ friptură, ĕră în Duminecĭ pe lângă acestea şi aluat; c) *Cină,* 2 speciĭ, anume: supă de carne şi mâncare grósă cu carne. *În zile de post,* diminéţa un păhar de lapte cald cu pâne, la amézĭ 3 speciĭ, ĕră sara supă şi mâncare grósă de legumĭ, brânză saŭ lapte.

3. Spălatul întreg preste an. Pentru întăritul schimburilor însă se va plăti separat şi anume *3 fl.* la începutul anuluĭ.

4. Luminatul în timpul recerut.

5. Încălditul în timp de ĭernă.

6. Medic şi midicină din apotecă saŭ de casă, pentru ceĭ morboşĭ şi viptul prescris de medic.

7. Instrucţiune în cas de lipsă prin individĭ eminenţĭ.

După ce din motive de igienă şi curăţenie s'a adaptat pentru tinerime în ediciul institutuluĭ şi o scaldă de apă caldă, aşa ca fiesce care elev să se póta folosi si de scaldă, se va solvi la începutul anuluĭ o taxă de 1 fl. pentru folosirea scaldeĭ.

Părinţiĭ, aĭ căror fiĭ vor fi primiţi în seminar, *se înscinţéză, că pentru obĭectele de aranjamînt, ce vor fi date spre folosire fiilor lor sub numĕr deosĕbit, aceia vor fi rĕspunzĕtorĭ. Deci orĭ ce daună vor avé să o rebonifice dînşiĭ.*

Tineriĭ primiţi în seminar vor avé să se *presinte înaintea superiorităţiĭ seminariale în 1 Septembre noŭ.* Aceia, pe carĭ medicul institutuluĭ îĭ va afla inadmisibilĭ din orĭ ce motiv igienic, vor trebuĭ să părăséscă seminariul.

Blaş în 9 Iuliŭ 1897.

Dr. Vasiliŭ Hossu,
rector seminarial.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărţĕmîntuluĭ XXIV al Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ român se convócă pe ziua de 1 August n. (S. Ilie) în Fecheteul-Madaraşuluĭ, cu programul:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportul subcomitetuluĭ.
3. Propuneriĭ eventuale.
4. Alegerea biroulŭi.

M.-Vaşarheiŭ la 5 Iuliŭ 1897.

Vasiliŭ Hossu
directorul despărţĕmîntului.

Noutăţi.

Ilustritatea S'a Mailáth Gustáv, episcopul rom. cat. din Alba-Iulia Marţi, în soţiĭ fiind de preotul G. Huck, a cercetat pe Escelenţa S'a Î. P. S. nostru Mitropolit. Cu aceea ocasiune Ilustritatea S'a a visitat cadetrala şi institutele nóstre de învĕţămînt, esprimându-se în terminĭ magulitorĭ despre ele.

Concurs. La internatul *Pavelian* de fetiţe din Beiuş cu terminul de 1 Aug. s'a escris concurs pentru un post de învĕţătóre-educătóre pe lângă salariul de 500 fl. v. a.; cele alalte condiţiunĭ se pot vede pe pag. a 8 a numĕruluĭ present.

Apel. Comitetul bisericiĭ gr. cat. din Bistriţa rógă clerul şi poporul român din jurul Lechinţeĭ săsescĭ, să binevoéscă a colecta pentru clădirea bisericiĭ în acéstă comună Sumele colectate să se trimită la D. Alesandru Szilaşi, protopopul Bistriţeĭ.

Eroismul unuĭ misionar. Nu de mult contele Savoiroux a fost ajuns prinsoner la Negusul Ras Alula. Acesta pretindea pentru eliberarea luĭ 60,000 frcs. Audînd despre acésta misionarul P. Coulbeaux s'a oferit, să rĕmână el prinsoner în locul conteluĭ, care ast fel a şi primit libertatea.

Farmacişti diplomaţi. În luna trecută dniĭ Augustin Szabó şi Corneliŭ Botaşiŭ, unicĭ ascultătorĭ românĭ al studiuluĭ Pharmaceutic la universitatea din Budapesta, depunând cu succes bun şi ultimile rigoróse, aŭ fost aprobaţi de farmacistĭ diplomaţi.

Spese de călĕtorie. Camera francesă a votat presidentuluĭ republiceĭ F. Faure, ca spese de călĕtorie pentru visita, ce o va face ţaruluĭ 500,000 frcs. Votarea s'a făcut cu 447 de voturĭ, fiind contra numaĭ 29. socialistiĭ carĭ aŭ zis, că maĭ bine să se întrebuinţeze aceĭ banĭ pentru lucrătoriĭ miserĭ.

Advocatul Dr A. Frâncu din Sibiŭ face cunoscut, că în 15 Iuliŭ a. c. îşĭ va muta cancelaria în Strada Măcelarilor Nr. 29 etagiul I. (vis-á-vis de Albina în Sibiŭ).

Dr Lueger în Ungaria. Primarinl Vieneĭ şĭ-a permis lucsul de a cerceta cu o mică societate oraşul Poşon. Abia aŭ aflat însĕ jidaniĭ şi plebea liberală, că e în Poşon şi aŭ început al urmari. Lueger cu aĭ sĕĭ sa'ŭ refugat în biserica Caputinilor. Când a eşit, din biserica plebea adunată în numĕr ca de 400 de persóne l-a întimpinat cu „Abzug“ Păşind la mijloc poliţia, l-a apĕrat de insulte. Lueger s'a convins din esperinţă, cum sciŭ tracta liberaliĭ nostri cu veciniĭ lor.

O stîncă de sticlă. În Wyoming, unul din Statele unite nord-americane, să află o stîncă lungă de 800 metrĭ şi înaltă de 80 metrĭ, ce să ridică ca un mur colosal de de sticlă de colóre întunecata. Sticla din care constă acéstă stincă e de origine vulcanică şi se numesce „Obsidian“.. După părerea geologilor fortmaţiunea eĭ se estinde la miĭ de anĭ. Partea sudică a stînceĭ jace pe 18 pilastri prismaticĭ înalţi cam de 18 metri şi 1 m. laţi şi de colóre négră ca rĕşina. Colórea stînceĭ e întunecată, traversată de vine roşiĭ brunete şi vinete. Diametrul munteluĭ de sticlă e cam de 40 metri. Când ajung pe ea razele solare, stînca se vede din depărtare ca şi un diamant colosal.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Jertfa s. Eucharistiĭ e școla și isvorul spiritului de jertfă al vieții creștinesci.

S. jertfă liturgică e sufletul și inima liturgiei bisericesci. Dară acésta e acel vas taĭnic, în care ni-se îmbie grația, rodul cel dulce al patimiĭ și morții Dumnezeŭ-Omuluĭ. Deja și numaĭ din acésta se póte pricepe, cât de mare înrîurință are și trebue să aĭbă s. jertfă liturgică asupra a tot, din ce se compune adevĕrata viață creștinéscă și sirguința după o viață virtuósă maĭ înaltă. Lumea cea înstrăinată de Dumnezeŭ, carea „tótă întru cel rĕŭ este pusă“ (I Ĭo. 5, 19), ne îmbie o priveliște fórte tristă. Ea se asĕmĕnă uneĭ pustiĭ secĭ, lipsite de roduri și de flori și de orĭ ce viață. Dar în mijlocul acesteĭ pustiĭ stă biserica asemenea uneĭ oase înflorite și bogate de roduri, asemenea unuĭ raiŭ dumnezeesc, și omul „bucurie va afla într'însul, mărturiile și glas de laudă“ (Isaie 51, 3). Spre bucuria luĭ Dumnezeŭ și a ângerilor luĭ grădina bisericiĭ cea sădită de Dumnezeŭ e împodobită cu bogăția cea maĭ frumósă de flori și frupte cerescĭ. Ulmitóre și răpitóre e frumseța acesteĭ grădiniĭ, în care înfloresc viorelele umilinței, lucesc criniĭ curățenieĭ, se îmbracă în flacără trandafiriĭ martiriuluĭ. Dară de unde îșĭ primesc aceste nobile plante cerescĭ sucul de viață, hrana, prosperarea, mirosul și colórea? Maĭ ales din s. Eucharistie, din isvorul de jertfă și de grație. Isvórĕle Mântuitoriuluĭ, carĭ în grădina bisericiĭ curg neîncetat pe miĭ de altare, udă și fruptifică pămîntul, recreéză și întăresc gingașiĭ germenĭ, fac, ca semĕnătura vîrtuților să înflorésca și să se cócă. Dacă „dreptul ca finicul va înflori“ (ps. 91, 13) „și va fi un pom rĕsădit lângă isvórĕle apelor, carele rodul sĕŭ va da în vremea sa“ (ps. 1, 3), acésta are să o mulțăméscă maĭ ales rîuluĭ de grațiĭ al jertfeĭ. Unde dimpotrivă isvorul de jertfă și grație al s. Eucharistiĭ e îngropat și astupat, acolo veștedesce, se uscă, móre tótă crescerea virtuțiĭ maĭ înalte și deplinirĭ eroice.

Aceea, că jertfa luĭ Christos, carea se aduce zilnic, e isvorul cel plin de taĭnă a tótă îmbelșugarea de virtute în biserică, o vom vedé limpede, dacă vom arĕta, că deplinirea creștinéscă are să se dobîndéscă și să se păzéscă prin spirit adevĕrat de jertfă, și că spirit supranatural și eroic de jertfă se póte scóte numaĭ din isvorul neîncetateĭ jertfe a sfinteĭ liturgiĭ.

a) Învĕțătura și esemplul luĭ Christos arată, că tótă viața creștinéscă adevĕrată are să fie o viață neîncetată de jertfă, o viață a lăpĕdăriĭ de sine și a mortificăriĭ. Viața creștinéscă e împlinirea învĕțăturiĭ luĭ Isus, — și ce e alta învĕțătura asta dacă nu „cuvîntul crucieĭ“? (I Cor. 1, 18.) „Orĭ cine vre, să vină după mine, să se lapede de sine și să ĭea crucea sa în tótă ziua și să vină pe urma mea“ (Luc. 9, 23), — în cuvintele acestea Christos a cuprins tóte poruncile sale și ne-a îndemnat, să-ĭ urmăm luĭ; căcĭ *viața creștinéscă e o icónă decopiată de pe viața pămîntéscă a luĭ Isus,* carea în tótă decurgerea sa de la ĭesle și până la cruce a fost o jertfă mare și neîncetată. Acéstă viață de jertfă a luĭ Christos aŭ creștiniĭ să o imiteze și și să o esprime întru sine; „că și Christos a pătimit pentru noĭ, nóuĕ lăsându-ne pildă, ca să urmăm urmelor luĭ“ (I Petr. 2, 21), și „cel ce zice, că petrece întru Isus Christos, datoriŭ este, pe cum a umblat acela, și el să umble așa“ (I Ĭo. 2, 6), pentru ca „să purtăm — chipul celuĭ ceresc“ (I Cor. 15, 49). — *Că viața creștinéscă în starea căderiĭ némuluĭ omenesc are să fie o viață de jertfă neîncetată, resultă și din firea lucruluĭ.* Ea în esența sa constă în deprinderea ĭubiriĭ supranaturale a luĭ Dumnezeŭ și a deaprópeluĭ. Ĕră acésta póte să subsiste și să ajungă la desvoltare și stăpânie numaĭ așa, dacă ĭubirea cea nerînduită a lumiĭ și cea de sine se strivesce în inimă, adecă se jertfesce neîncetat cu cuțitul mortificăriĭ interne și esterne. Césta din urmă pretinde renunțare neîncetată la folosirea bunurilor lumescĭ și la gustarea plăcerilor lumescĭ, pe cum și purtarea bărbătéscă a nĕcasurilor și lipselor trecĕtóre. Are adecă să se înflăcăreze văpaea ceréscă a ĭubiriĭ vecînice în căldură și curățenie deplină și să clarifice viața sufletuluĭ cu frumseță și sfințenie supranaturală, ĕră acésta se póte numaĭ așa, dacă ĭubirea pământéscă se stînge, firea cea plecată spre rele se învinge, egoismul cel nesăturat se stîrpesce, alipirea de lume se lapĕdă. — Dar atâta încă nu e de ajuns. Pentru ca să fiĭ deplinit, aĭ să maĭ și împlinescĭ și suferĭ multe pentru Dumnezeŭ, prin reculegere internă să umbli pururea în ființa de față a luĭ Dumnezeŭ, să comunicĭ cu Dumnezeŭ în chip confidențial și după putință să ascultĭ întru tóte lucrurile de îndemnurile și inspirările grațieĭ dumnezeescĭ. Tóte acestea îĭ cad greŭ, fórte greŭ omuluĭ firesc; ele pretind luptă, învingere de sine și silință. Numaĭ cu ostenélă și cu sudóre se frânge și se nimicesce în inimă stăpânia pĕcatuluĭ și a sensualităților și se întemeiéză în locu-ĭ împĕrăția grațieĭ și ĭubiriĭ luĭ Dumnezeŭ. *Spiritul de jertfă e decĭ în rîndul cel dintâiŭ elementul și focul lămuritoriŭ a tótă vîrtutea și sfințenia adevĕrată.* Jertfirea de sine e neapĕrat de lipsă spre o ascesă solidă, spre deplinirea ĭubiriĭ luĭ Dumnezeŭ și a deaprópeluĭ. Pururea adevĕrate vor rĕmâné cuvintele: „Tantum proficies, quamtum tibi ipsi vim intuleris.“ [1]) Pentru ca să te avîntĭ la o trĕptă maĭ înaltă a ĭubiriĭ luĭ Dumnezeŭ, nu e de ajuns, că te rogĭ și nutrescĭ dorințe evlavióse, ci acésta pretinde multe ostenelĭ și renunțărĭ. Orĭ te găsescĭ ca înaintat pe calea luminariĭ, orĭ ca desevârșit pe calea uniriĭ, tot de una și pretutindenea aĭ să te aducĭ pe tine însu-ți și ale tale de jertfă și să nu te oprescĭ nicĭ o dată în drumul spre altariul, pe carele aĭ să aducĭ jertfa acésta. „Dumnezeul meŭ! de câte orĭ am să renunț la voința mea și în carĭ lucrurĭ am să mĕ părăsesc pe mine însu-mĭ?“ ast fel întrébă sufletul credincios, și Domnul îĭ rĕspunde, că jertfirea de sine are să fie neîncetată și universală: „Tot de una și în fiesce care óră, pe cum în cele micĭ, tot asemenea și în cele marĭ. Nu fac escepțiune, ci voiŭ, să tĕ vĕd în tótă privința liber și scăpat de egoismul tĕŭ.“ [2]) Dacă veĭ să fiĭ în viață învĕțăcelul celuĭ Restignit, atuncia trebue să poțĭ zice: „Mie lumea s'a restignit, și eŭ lumiĭ“ (Gal. 6, 14); atuncia zilnic aĭ să morĭ lumiĭ și ție însuți: „Să sciĭ a bună samă, că tu murind aĭ să trăescĭ.“ [3]) „Aŭ nu este ispită viața omuluĭ pe pământ?“ (Ĭov 7, 1.) În lupta acésta aĭ să-ți mĕsurĭ de multe orĭ puterile cu inimicĭ vĕduți, și lupta acésta e destul de grea și înverșunată; de multe orĭ aĭ să te lipsescĭ și să ți-le denegĭ, multe aĭ să rabdĭ. „Din ĭubire față cu Dumnezeŭ aĭ să suferĭ tóte, adecă lucrurĭ, durerĭ, ispite, supĕrărĭ, lipse, slăbiciuni, nedreptățĭ, contradicțiĭ, certărĭ, felurite umilirĭ și rușinărĭ, înfruntărĭ și disprețuirĭ. Suferințele acestea te ajută, ca să-ți dobîndescĭ vîrtutea adevĕrată, ele dovedesc pe ostașul luĭ Christos, ele gătesc cununa ceréscă.“ [4]) Și lupta acésta împotriva pofteĭ ochilor, în a pofteĭ trupuluĭ și în a trufieĭ vieții, împotriva ispitelor lumiĭ și a sataneĭ ține tótă viața: ea e o ostire de-a pururea, — de la început și până în sfârșit.

b) Zilnica purtare a crucĭ, sfînta ură de sine însu-și și renunțarea creștinéscă la bunurile și plăcerile lumiĭ, pe scurt neîncetata viață de jertfă, carea e creștinul desevârșit și creéză sfinți, e un lucru așa de suprapământesc, întrece așa de mult tótă cunoscința și putința firéscă, în cât lumina și puterea recerută spre ea póte să curgă sufletuluĭ numaĭ din inima, din ranele, din jertfa luĭ Isus. O ĭubire așa de supraomenéscă, o gândire și bărbăție sacrificială așa de înaltă e o plantă, carea nu póte să încolțéscă și să se desvólte în pământul firiĭ, ci numaĭ în cel al grațieĭ; ea are să se ude neîncetat de róua ceriuluĭ și de apa vieții; pentru ca să nu veștedéscă și să nu péră. Îndemnul și ajutoriul necurmat spre neîncetata jertfire de sine purcede decĭ maĭ ales de pe altariul, pe care Christos în tótă ziua și óra se dă „pe sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnezeŭ întru miros cu bună mirésmă“ (Ef. 5, 2). Zilnic jertfesce biserica trupul și sângele luĭ Christos, și ea în alipire la jertfa acésta dumnezeéscă se jertfesce și pe sine însă-și; credincioșiĭ, ceĭ ce ĭeaŭ parte la s. liturgie, încă jertfesc „spirit înfrînt“ și „inimă înfrântă și umilită“. Acéstă jertfire de sine spirituală a bisericiĭ și a fiilor eĭ, carea se sevârșesce la altariŭ, are apoĭ să se întrupeze în viață prin fapte. Viața sacrificială creștinéscă se formézĕ și se desvóltă după prototipul și în virtutea jertfeĭ luĭ Christos de-asupra altariuluĭ. Jertfa euharistică cresce și cultivézĕ, întăresce și însuflețesce spre viață de jertfă. Ea e adecă pentru ómenĭ școla și isvorul adevĕrateĭ gândirĭ și bărbățiĭ de a se jertfi.

1. *Serbarea vrednică a s. liturgiĭ și participarea evlavióșă la s. liturgie,* chiar și dacă abstragem de la grațiile sacrificiale, carĭ se dobîndesc printr'însa, *e unul din mijlócele cele maĭ de frunte,*

[1]) De imit. Christi I. c. 25.
[2]) De im. Chr. III. c. 37.
[3]) De im. Chr. II. c. 12.
[4]) De imit. Chr. III. c. 35.

prin cari se dobîndesc vîrtuți. Serbarea jertfei liturgice e adecă potrivită de la firea sa, ca pe toți, cei ce cu credință și cu luare a minte ieau parte într'însa, să-i misce, să provóce și să trezéscă în preotul jertfitoriu și în credincioșii cei de față gânduri și sentimente sfinte, intențiuni și hotărîri bune și lucrări virtuóse diferite și plăcute lui Dumnezeŭ. Celebrarea jertfei eucharistice e de așa, cât ea devine o școlă, în care se trezesc, se nutresc, se întăresc și se lămuresc vîrtuțile cele mai felurite. De la altariŭ purcede impulsul spre ori ce silință și viață virtuósă.

a) Noi avem să înaintăm pe calea mântuirii, să crescem în cunóscerea și iubirea lui Isus. Înse unde am puté să găsim mai mult îndemn spre viață sfîntă, unde nutremînt mai curat, mai sănătos și mai întăritoriŭ pe sama vieții religióse-morale de cât în celebrarea sfintei jertfe liturgice? Credința, sperarea și iubirea, umilința și blândéța, ascultarea și răbdarea, recunoscința și devoțiunea, abnegarea de sine și renunțarea, pe scurt tóte virtuțile înfloresc în cerésca atmosferă, carea pe timpul jertfei împrejură altariul. Căci în s. liturgie Domnul sevârșesce înaintea ochilor credincioșilor în chip taĭnic întréga sa operă de rĕscumpĕrare, — viața sa sacrificială și mórtea sa sacrificială, — și ast fel se presentă în apropiarea nóstră cea mai nemijlocită ca *modelul cel mai strălucit și mai răpitoriŭ a tótă vîrtutea și sfințenia.* Ori dóră Dumnezeŭ-Omul ar puté să deprindă și să reveleze în chip mai strălucit iubirea sa de a se jertfi, umilința sa și ascultarea sa, iubirea sa de sĕrăcie, mortificare și umilire, de cum se întîmplă acésta în celebrarea sfintei jertfe eucharistice? Dór el vine pe altariŭ în umilință așa de mare, cât nimeni nu e așa de rînd, la care să nu se pogóre, dacă omul îl doresce; el vine cu răbdare așa de mare, cât nu este pĕcătos ori inimic, pe care să nu-l rabde și căruia să nu-i ierte tótă vina, numai pĕcătosul și inimicul acela să o voéscă; el vine cu atâta iubire, cât nu este om așa de rece și împetrit la inimă, pe care să nu-l despĕcătuéscă și să nu-i móie inima, numai omul acela să o voéscă; el vine cu o blândéță atât de îmbelșugată, cât nimeni nu este, pe care să nu-l facă nespus de bogat; el vine cu atâta dulcéță și amabilitate, cât nimeni nu este așa de bolnav și flămînd, ca să nu-l sature cu îmbelșugare; el vine cu atâta limpedime, cât nu este inimă așa de orbită și întunecată, ca prin ființa sa de față să nu o pótă lumina și curăți; el vine cu o bogăție așa de mare de sfințenie și daruri, cât nu este om așa de leneș și de distras, ca iubirea lui să nu-l pótă trezi și să nu pótă însufleți spre evlavie.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XVI.

Esplicarea lui Valtasar.

„De așĭ puté numai, să-ți rĕspund!“ zise Valtasar în chipul sĕŭ nemăiestrit și serios. „O, de așĭ sci, unde este, cât de iute așĭ grăbi la el! Nici mări, nici munți nu mi-ar fi stavilă în cale.“

„Aĭ cercat, să-l găsescĭ?“ întrebă Ben Hur.

Un suris trecu preste fața Egipténului.

„Încercarea cea dintâiŭ, carea am întreprins-o, după ce am părăsit adăpostul din pustie,“ — Valtasar aruncă o privire de recunoscință spre Ilderim, — „a fost, ca să aflu, ce s'a ales din prunc. Dară trecuse un an, și eŭ nici nu cutezam, să merg însu-mi în Iudea; pentru că Irod cel sĕtos de sânge ședea încă pe scaunul împĕrătesc. În Egipt întorcêndu-mĕ am aflat câți va prietini, carĭ au credut lucrurile a-celea minunate, carĭ eŭ le audisem și le vĕdusem, — câți va, carĭ împreună cu mine să bucuraŭ, că s'a născut un mântuitoriŭ, — câți va, carĭ nici o dată nu se satură a asculta istorisirea mea. Eĭ porniră, să scirice'scă după prunc. Se duseră mai întâiŭ în Vetleem și aflară acolo ospĕtăria și peștera; dară portariul, — acela, carele ședuse la întrare în nóptea nașcerii, în nóptea, în care sosirăm conduși de stea, nu mai era acolo. Împĕratul a dispus, să se delăture, și de atuncia nu l-aŭ mai vĕdut.

„Dar eĭ a bună samă aŭ găsit óre carĭ dovedi,“ îl întrerupse Ben Hur cu rîvnă.

„Da, dovedi — scrise cu sânge, — un oraș în jale, mame, carĭ încă plângeaŭ pe pruncuții sĕi. Aĭ să sciĭ că Irod, dacă a aflat despre fuga nóstră, a dispus, să se ucidă noŭ născuții din Vetleem. Nici unul nu a fost cruțat. Solii mei s'aŭ întors întăriți în credință, dar eĭ mi-aŭ adus vestea, că pruncul e mort, l-aŭ ucis dimpreună cu ceĭ alalți.“

„Mort!“ zise Ben Hur îngrozit. „Mort ziciĭ?“

„Nu, fiule, așa nu am zis. Numai am istorisit, că solii mei mi-aŭ adus vestea, că pruncul ar fi mort. Eŭ n'am credut nici atuncia vestea și nu o cred nici acuma.“

„Eŭ vĕd, că tu aĭ decĭ și alte veștĭ mai bune.“

„Nu, nu,“ zise Valtasar plecându-și privirea. „Spiritul ne-a condus numai până la prunc. Când ieșirăm din peșteră, după ce i-am adus prunculuĭ darurile nóstre și l-am vĕdut, privirea nóstră căută mai întâiŭ steaua; înse ea dispăruse, și noi băgarăm de samă, că de acum înainte vom avé să ne conducem noi înși-ne. Îndrumarea cea mai de pe urmă a Spirituluĭ, — cea mai de pe urmă, de care-mi sciŭ aduce a minte, — a fost aceea, carea ne-a trimis la Ilderim, spre scăparea nóstră.“

„Așa e,“ adause șeicul netĕdindu-și grabnic barba. „Tu îmi ziseși, că un spirit v'a trimis la mine, — îmi aduc a minte.“

„Nu am nici o veste deosebită,“ continuă Valtasar bagând de samă consternarea, ce cuprinsese pe Ben Hur. „Dar, fiul meŭ, eŭ m'am gândit mult asupra lucruluĭ, — m'am gândit neîncetat în decursul tuturor anilor, cuprins fiind de credință, carea, — vĕ încredințez și chem de mărturie pe Dumnezeŭ, — e acuma în mine tot așa de tare, ca și în óra, în care audisem glasul Spirituluĭ celuĭ ce m'a chemat la țĕrmul laculuĭ. Dacă aveți voe de a asculta, atuncia vĕ voiŭ spune, de ce cred eŭ, că pruncul trăesce încă.“

Atât Ilderim, cât și Ben Hur aprobară plecându-și puțintel capetele și păreaŭ a-și reculege tótă luarea a minte, pentru ca să înțelégă bine, cele ce vor audi. Sclavilor încă li-se trezi interesarea; eĭ se apropiară de divan și ascultară cu luare a minte. În întreg cortul stăpânia tăcere adâncă.

„Noi treĭ credem în Dumnezeŭ.“ Valtasar rostind acestea își plecă capul. „Și el e adevĕrul,“ continuă apoi. „Prefacă-se munții în pulvere, și vînturile de méză zi usce mările dar cuvîntul luĭ rĕmâne, pentru că el e adevĕrul.“ El rosti cuvintele acestea în chip sĕrbătoresc. „Al luĭ a fost glasul, care a grăit cătră mine lângă lac și a zis: „Fericit eștĭ, fiul luĭ Misraim! Mântuirea se apropie. Cu alți doi, carĭ vin de la marginile cele mai depărtate ale pămîntuluĭ, veĭ vedé pe Mântuitoriul,“ — fie numele luĭ binecuvîntat! — dar mântuirea, carea a fost a dóua parte a promisiuniĭ, are să vină încă. Înțelegeți acuma? Dacă pruncul a murit, atuncia nu mai este, cine să pótă aduce mântuirea, și atuncia cuvîntul a fost deșert, și Dumnezeŭ, — nu, nu îndrăznesc a o spune!“

El își ridică mânile ca și în rugăciune.

„Mântuirea este lucrul, pentru care s'a născut pruncul; și până când promisiunea nu se revócă, până atuncia nici chiar mórtea nu póte să-l despărțéscă de la lucrul luĭ, până când nu s'a împlinit ori a apucat pe calea de a se împlini. Vedeți, acesta e temeiul credinței mele, și acuma vĕ rog, ascutați-mĕ mai de parte.“

Mosnégul se opri.

„Nu veĭ să gustĭ din vin? El e lângă [illegible]“ zise Ilderim [illegible]

Valtasar beu și apoi recreat fiind continuă:

„Mântuitoriul, pe care, l-am vĕdut, s'a născut din muiere, după natură asemenea nóuĕ și supus tuturor slăbiciunilor nóstre până și morții. Asta fie constatarea cea dintâiŭ. Acuma priviți lucrul, care-l aștéptă. Nu a fost óre acésta o problemă, ce întrece puterile unuĭ bărbat înțelept, statornic, hotărît, — ale unuĭ bărbat, ér nu ale unuĭ prunc? Pentru ca să se facă bărbat, pruncul a trĕbuit să créscă în tocmai ca și noi. Gândiți-vĕ acuma la primejdia, căreia a trebuit să-i fie espusă viața în șirul lung de anĭ dintre copilărie și bărbăție. Împrejurările de pe atuncia îi eraŭ inimice; Irod îi era inimic; și chiar și Roma trebui să-i fie inimică, deja și numai din causa, că se putea, ca Israil să-l recunóscă, și de aceea el trebuia să pĕră. Vedeți, acum alt chip mai bun de a se păzi viața luĭ, de a-l scuti pe timpul cel făr de ajutoriŭ al crescerii nu era, fără ca să-l depărteze și să-l țină ascuns? De aceea îmi zic și ast fel îmi întăresc credința mea, care ascultă numai de iubire. El nu e mort, ci e numai ascuns; și fiind că lucrul luĭ încă nu e isprăvit, de aceea el va veni érăși. Acestea sînt motivele credinței mele. Nu sînt ele bune?“

Ochiĭ ceĭ întunecoși aĭ Arabuluĭ luciaŭ a pricepere, și Ben Hur, a căruĭ consternare se schimbase în încredere, zise din inimă: „Eŭ unul nu voiŭ să le combat. Mai de parte, te rog!“

„Nu-ți ajung acestea fiul meŭ? Eĭ bine,“ începu cu liniște, „vĕdênd, că motivele acestea

eraŭ bune, saŭ mai bine cunoscênd, că e voința lui Dumnezeŭ, ca pruncul să rĕmână ascuns, am prins inimă întru răbdare, am creḑut și am așteptat.“ El își înalță privirea plin de încredere sfîntă și continuă apoi pe scurt: „Aștept încă și acuma. El trăiesce și-și păzesce taina sa cea momentósă. Ce are de a face, dacă eŭ nu pot merge la dînsul și nu sciŭ muntele orĭ valea, în care petrece? El trăiesce, — fie asemenea roduluĭ în flóre orĭ asemenea roduluĭ aprópe de cocere: siguranța, firea neschimbată a promisiuniĭ luĭ Dumnezeŭ mĕ încredințézĕ, că el trăiesce.“

Pe Ben Hur îl cuprinse o sfială sfîntă, — un fior, care împrăștiă orĭ ce îndoélă.

„Și unde gândescĭ, că petrece acuma?“ întrebă cu glas lin și târziŭ ca unul, care simțesce pe buzele sale apăsarea domólă a tăcerii sfinte.

Valtasar privi prietinos la el și-ĭ rĕspunse mișcat, ca și cum încă și acum ar fi adâncit în amintirĭ:

„În casa mea de lângă Nil așa de aprópe de rîŭ, cât luntrașiĭ, ceĭ ce trec pe acolo, vĕd de o dată și casa și icóna eĭ în apă, — în acea casă a mea am șeḑut acum sînt câte va sĕptĕmânĭ cufundat în meditare. Un bărbat de treĭ zecĭ de anĭ, mĭ-am zis, acuma ar trebui să-și fie lucrat deja și să-și fie sĕmĕnat câmpul vieții sale; căcĭ după aceea vine vara, și ea e destul de scurtă, pentru ca să cócă sĕmĕnătura. Pruncul, îmĭ ziseĭ mai de parte, trebue să fie deja de dóuĕ zecĭ și șepte anĭ, — timpul luĭ de sĕmĕnat trebue să-ĭ fie sosit. Mĕ întrebaĭ, pe cum mĕ întrebĭ tu, fiule, și rĕspunsul mĭ-a fost, că am venit aicĭ, ca să-l, aștept aprópe de țara carea a dat-o Dumnezeŭ părinților tĕĭ. Unde ar puté să apară, dacă nu în Iudea? În care cetate și-ar mitĕ începe opera sa, dacă nu în Ierusalim? Cine să priméscă mai întâiŭ binecuvîntările. carĭ are să le aducă el, dacă nu fiiĭ luĭ Avraam, aĭ luĭ Isaac și aĭ luĭ Iacob, carĭ cel puțin în iubire sînt fiiĭ Domnuluĭ? Dacă óre cine m'ar provoca, să cerc pe pruncul acela, eŭ așĭ cutriera cătunele și satele de la pólele munților Iordanuluĭ și Galileeĭ, carĭ cătră rĕsărit se pogóră în valea Iordanuluĭ. Acolo e el acuma. Póte că în sara acésta a stat acolo sub o ușe orĭ pe culmea unuĭ munte, a privit la sfințitul sóreluĭ și și-a zis, că éră s'a apropiat cu o zi acel timp, în care el însu-și are să se facă sórele lumiĭ.“

Valtasar tăcu, dar încă și acum își ținea ridicată mâna, cu care arĕtase spre Iudea. Ascultătoriĭ toțĭ, până și sclaviĭ ceĭ făr de pricepere, eraŭ mișcațĭ de căldura vorbeĭ luĭ că de óre ce taĭnic și puternic, ce apare fără de veste în cort. În sfârșit întrerupse Ben Hur tăcerea:

„Eŭ vĕd, bunule Valtasar,“ zise el, „că tu aĭ avut parte de grațiĭ bogate și estraordinare. Eŭ vĕd și aceea, că tu a bună samă eștĭ un înțelept. Nu pot să-ți spun, cât îțĭ sînt de recunoscĕtoriŭ pentru lucrurile, carĭ mi-le-aĭ istorisit. Eŭ mĕ aștept la evenimente marĭ carĭ vor să vină, și preste tot mărturisesc cu tine aceea-și credință. Umple mĕsura bunătățiĭ tale, te rog și-mĭ grăesce mai de parte despre misiunea aceluia, pe care-l aștepțĭ și pe care din nóptea acésta începênd îl voiŭ aștepta și eŭ, pe cum se cuvine unuĭ fiŭ credincios al luĭ Iuda. Tu zicĭ, că el să fie mântuitoriul; nu va fi óre el tot de o dată și împĕrat al Iudeilor?“

„Fiul meŭ,“ replică Valtasar cu glas plin de bunătate, „misiunea luĭ e hotărîtă și ascunsă în statul luĭ Dumnezeŭ. Tot ceea ce cuget eŭ despre ea, am scos din cuvintele aceluĭ glas și din rugăciunea, la care cuvintele acelea aŭ servit ca rĕspuns. Să le privim din noŭ mai de aprópe?“

„Tu eștĭ învĕțătoriul“.

(Va urma).

Bibliografie.

— **La tipografia seminarială** se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar brosurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Posta Redacțiuniĭ. P. On. D. *M. P.* în *Világos*. La Galșa va merge regulat fóia.

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

(16) 1—3

Publicare de concurs.

La *„Internatul Pavelian din Beiuș al fetelor orfane de preoți din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu școlă civilă“* pe anul scolastic 1897/8 se escrie concurs pentru un post de învĕțătóre-educătóre cualificată pentru școlile civile din grupa: matematica-sciințele naturalĭ respective limbistică-istorică, care va împlini și afacerile domestice din internat prin statute precisate.

Emolumentele învĕțătórii-educătóre sînt: a) soluțiune anuală de 500 fl. b) cuartir și întreținere în internat.

Competentele la acest post trebue se fie de religiunea gr. cat.

Petițiunile instruite: 1) cu carte de botez, 2) testimoniŭ de cualificațiune, 3) eventual alte acte despre anterióră aplicație, 4) atestat medical, 5) adeverință despre starea familiară — sînt a se înainta la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare, până în 1 August a. c.

Beiuș la 1 Iuliŭ 1897.

Direcțiunea.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fer pentru clopote

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric,

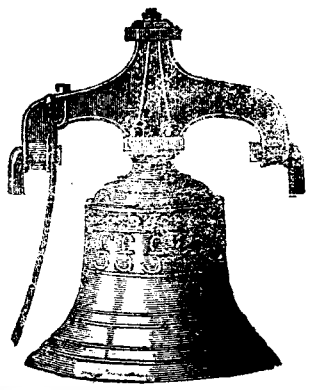

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouĕ, pe cum și la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanță de mai mulțĭ anĭ, provĕzute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ-ce parte, îndată-ce clopotele sînt bătute de o latură, prin ceea-ce sînt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomând

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe-orĭ premiate, carĭ aŭ un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.**

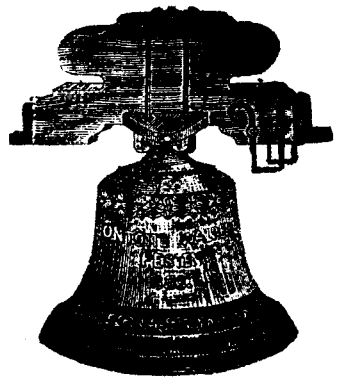

Mai departe se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut.** — ca și spre turnarea de **toace de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magasin

La esposițiunea millenară în Budapesta 1896 premiat cu medalia cea mare millenară.

(17) 1—? Preț-curenturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 17 Iuliŭ 1897. Numĕrul 30.

Invitare la abonament.

Rugăm pe Domniĭ abonenţi, să binevoéscă a-şi renoi abonamentul. Spre scopul acesta am alăturat la numĕrul trecut asemnaţiuni postală.

Restanţieriĭ sînt rugaţi, să-şi achiteze cât maĭ în grabă, abonamentele, ca să putem acoperi spesele însemnate ale edării foiĭ.

Preţurile se vĕd în capul foiĭ.

Administraţiunea.

Progresul în şcólele poporale.

Din rapórtele, ce ne staŭ la îndĕmână despre esamenele de la scólele nóstre poporale, se vede, că un frumos numĕr de învĕţătoriĭ nu aŭ numaĭ cualificaţiunea prescrisă de lege, ci tot odată sînt şi conscіĭ despre importanta lor misiune în mijlocul poporuluĭ nostru.

Când o constatăm acésta cu bucurie, nu putem, să nu dăm espresiune şi nedumeririlor, ce le avem faţă de şcólele poporale în genere. Nóuĕ preste tot ni se pare prea neînsemnat progresul în raport cu aşteptările, ce le legăm de şcóla poporală, şi cu jertfele, ce le aducem spre susţinerea eĭ. Noĭ am aştepta, ca ceĭ ce aŭ frecuentat şcóla poporală 6 respective 9 anĭ, să aibă cel puţin atâtea cunoscinţe teoretice şi practice, cât să se pótă aplica uşor la o maestrie, la comerciu etc., orĭ şi dacă remâne la agricultură (supunênd, că aŭ moşia proprie, pe care să o cultive), să-şi pótă purta socotelile şi pregăti însi-şi actele scripturistice de prima necesitate. Aşteptarea nóstră este îndreptăţită şi în consonanţă cu scopul şcóleĭ poporale şi cu planul de învĕţămînt. Căcĭ, pentru ce se trimit pruncіĭ la şcólă, dacă nu ca acolo să-şi câştige pre lîngă educaţiunea cuvenită şi acelea cunoscinţe, carĭ le reclamă viaţa lor de maĭ târdiŭ?

Din raportele, ce se scriŭ despre esamene, s'ar părĕ, că şcólele nóstre poporale corespund prea deplin scopuluĭ lor, realitatea însĕ probézĕ contrariul. Tuturor ne este cunoscut, că ceĭ ce aŭ frecuentat şcólele poporale, după absolvarea lor, abia sciŭ ceti şi scrie câte ceva. De lucrărĭ stilistice şi computul prevĕdut pentru aniĭ V şi VI în planul de învĕţămînt, nicĭ idea nu maĭ aŭ, cu tóte că acestea sînt indispensabile spre a puté deprinde cineva cu succes comerciul, industria, orĭ chiar şi economia. Ba, ce e maĭ trist, din procese verbale şi alte acte scripturistice, ce ne-au venit la mână, ne am convins, că la noĭ şi azĭ, după atâta şcólă, e de tot mare numĕrul analfabeţilor, Nu scim, dacă în privinţa acésta stă îndĕrĕptul nostru vre-o naţionalitate din patrie. Nu numaĭ bĕtrâniĭ, ci şi din generaţiunea tinĕră mulţi nu-şi ştiŭ scrie nicĭ numele, ci sînt siliţi în loc de subscriere, să pună degetul pe crucea trasă înaintea numeluĭ lor. La câte încurcăturĭ, abusurĭ, procese şi nefericirĭ dă ansă punerea degetuluĭ, ni-o probézĕ esperinţa zilnică.

Ce e drept, avem puţine scrierĭ bune pentru popor, dară nicĭ, cele ce le avem nu sînt spriginite şi cetite de popor; căcĭ gustul de cetit şi interesarea de lucruri literare nu se desvoltă de ajuns în poporul nostru încă din şcóla poporală.

Ast fel stând lucrul nu ne mirăm, că înaintăm încet, şi că la masele poporuluĭ străbat cu greŭ şi cele maĭ salutărĭ ideĭ şi inovaţiunĭ, ce se fac pe tóte terenele. Presa este astăzĭ cel maĭ puternic şi maĭ acomodat mijloc de a face propagandă pentru marile interese bisericescĭ, naţionale, economice şi politice. Acest mijloc este însĕ aplicabil nu maĭ pentru ceĭ ce sciŭ ceti şi le plac cetitul, ceea ce, dŭrere, nu putem afirma despre masele poporuluĭ nostru.

Aceste le-am adus înainte, nu ca să facem imputărĭ, nicĭ să descurajăm pre nimene, ci numaĭ spre a da prilej de a medita serios asupra resultatuluĭ real al învĕţămîntuluĭ din şcólele nóstre poporale, ca nu cum-va prin rapórte despre esamene strălucite, carĭ esamene uşor se pot şi improvisa, să ne amăgim pe noĭ înşi-ne.

Da, să recunóscem, că instrucţiunea poporală sufere de anumite defecte, pentru aceea nu se obţin resultatele dorite de susţinătoriĭ scólelor. La delăturarea acelor defecte toţĭ factoriĭ competenţi trebue să conlucre în armonie

---

Feuilleton.

Suveniri de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

(Continuare.)

Uĭtasĕm să pomenesc, că orĭ de câte orĭ ni-se uria pe tren. orĭ, când n'avém ce să admirăm, grija nóstră era să învĕţăm italienesce.

După ce plictisirăm multă vreme pe conducătoriul nostru — „capo di compagnia“, cum îl ziceaŭ italianiĭ, — cu fel de fel de întrebărĭ, ieşit din răbdare, el ne spuse cu o mutră comico-seriósă: — Vorbiţi românesce! aşa cam pe latinie, şi vĕ vor pricepe! —

Şi ne-a prins bine sfatul acesta.

În dată ce ne-am scoborît din gondole, şi am păşit şi emoţionaţi şi curioşi pe „Piazzetta“, cel dintâiŭ personaj, care ne întîlni a fost un vînzĕtor de albumurĭ: „Ricordo di Venezia.“

— Favorisca Signore! — ne zice el complesant, vĕzind că sîntem străinĭ.

— Cât costă? — întreb românesce.

— Lira e mezzo! —

Era prea mult. Lira! spun eŭ şi mĭ-o dete pe o corónă ungurescă.

Şi m'a înşelat sdravăn! Peste câte va óre putém cumpăra un „ricordo“ cu 25 cr. cu o jumĕtate de liră, unde maĭ puĭ, că i dădusĕm o corónă în loc de o liră?

— Nu maĭ cumpăraţi! că vĕ înşélă! — ne sfătuia conducătorul.

Era târziŭ! De alt cum nu strica de învĕţătură.

Dar étă la drépta nóstră: „palazzo ducale.“ o zidire veche cu dóuĕ rînduri de colonade; étă dóuĕ columne de granit înalte, pe una leul în aripat, ér pe cealaltă statua sf. Teodor, fostul patron al Veneţieĭ, apoĭ la stînga „campanile“ — clopotniţa, — şi maĭ încolo ér la drépta splendida basilica a Sft. Marcu, şi în faţă pórta stradeĭ Merceria cu turnul şi marele orologiŭ împărţit în 24 óre! şi unde maĭ punem mulţimea nenumĕrată a porumbeilor, carĭ fără frică, sbóră unde le place şi mâncă bucuros cucuruz şi zaharicale de la orĭ cine. Şi să credeţi, că am vĕdut cel puţin 4 ómenĭ carĭ se ocupă cu vinderea cucuruzuluĭ pentru acestĭ porumbĭ!

Nu sciam, la ce să privim! Era o privelisce aşa de admirabilă, atâta frumseţă şi splendóre sta înaintea ochilor nostri, cât numaĭ sciam de noĭ.

Spre a-mĭ pune în bună rînduélă amintirile, voiŭ descrie pe rînd aceste frumseţi, carĭ atrag la sine ómenĭ din tótă lumea.

Cea maĭ frumósă piaţă în Veneţia e fără îndoiélă „piazza S. să Marco“, fie pentru că e împrejmuită de atâtea clădirĭ monumentale, fie pentru că aci să întâlnesce tot ce are vechia şi mórta cetate a dogilor, fie pentru că ea e cel maĭ mare loc uscat. Ea are o lungime de 176 m. şi o lăţime de 57 m.

Am percurs piaţa până în partea opusă bisericeĭ St. Marcu şi de a colo apoĭ ne am întors şi am privit-o.

În faţa nóstră se înalţa mărĕţa basilică, minunea Veneţieĭ, cu cele cincĭ portale arcuite împodobite cu mosaic de diferite colorĭ, cu cele cincĭ cupole zidite în stil oriental, carĭ umplu de admiraţie pe fie care privitor. Celealalte treĭ părţi ale pieţeĭ sînt cuprinse de un edificiŭ imposant cu câte dóuĕ etagiĭ numit: al noilor şi vechilor precuratorĭ. Zidirea din drépta nóstră e acum palat regal.

Biserica acésta e cea maĭ desĕvârşită zidire în stil bizantin, maĭ desevârşită chiar de cât Sf. Sofia din Constantinopol. Ea spune de gloria de odinióră a Veneţienilor, pove-

cu zel și diligință neobosită și să convingă poporul despre folosul practic al școleĭ.

Când poporul va fi convins despre folosul cel mare, ce il prestézĕ în afacerile sale zilnice cetitul și scrisul, se va îndulci de școlă și nu va maĭ aștepta, ca numaĭ de frică și de silă să-și trimită pruncii la școlă și numaĭ érășĭ silit să sistemiseze și plătéscă salariul docental.

Se întărim convingerea acésta în popor fără amînare, căcĭ articlul de lege 26 din 1893 prin §. 14 tot la cinci anĭ se pretinde sporirea salariul docental cu câte 50 fl., la care poporul, póte că nicĭ nu a reflectat până acum, și să nu credem, că se va îndupleca ușor la sporirea salaruluĭ maĭ ales acolo, unde el nu vede, ródele carĭ cu dreptul se aștéptă în urma jertfelor aduse pentru susținerea școleĭ.

Să nu așteptăm până ce suntem pușĭ între alternativă: orĭ de a ni se închide școla, orĭ de a cere ajutor de stat pre lângă condițiunile prescrise de lege, în carĭ nu e normativ momentul didactic, ci resonele de stat, așa pre cum le înțelege liberalismul dominant la noĭ.

Esamenele strălucite și rapórtele lăudătorie, dacă corespund adevĕruluĭ, sînt frumóse, dară ceea este necesar e progresul tinerimiĭ în cunoscințele folositóre pentru viața lor, și încă un progres, a căruĭ efecte salutarĭ să nu fie numaĭ efemere, ci durabile.

La cestiunea autonomieĭ.

Comitetul esecutiv al conferinței de la Cluș s'a presentat Sâmbătă la Escelența Sa Î. P. S. nostru Mitropolit comunicându-ĭ resoluțiunile conferinții cu privire la atitudinea în cestiunea autonomieĭ. Escelența Sa a primit cu multă afabilitate și bunăvoință comitetul constătător din dniĭ Alesandru Roman prof. univ. Ioan Lasló protopop, Leontin Pop, jude de tribunal și Dionisiŭ Vajda mare proprietar, tot o dată le-a mulțămit pentru viul interes, ce-l pórtă fața cu causa bisericiĭ.

Alegerile delegelaților pentru congresul autonomic în diecesele de rit latin s'aŭ început. Primul ales e contele Apponyi în Agria. Contele Apponyi în Agria. Contele Apponyi prin liberalismul sĕŭ afectat a impins și ajutat guvernul în aducerea așa numitelor reforme politice bisericescĭ; decĭ alegerea luĭ în primul loce un „malum omen“.

„Telegraful Român“ și conferința din Cluș. — „Telegraful Român“ încă se ocupă în numĕrul sĕŭ 69 la loc de frunte cu conferința nóstră din Cluș. Trebue să mărturisim, că acésta fóe face unele aprețierĭ obiective, pentru carĭ trebue să-ĭ fim recunoscătorĭ. În aprețiarea unuĭ punct însĕ din conclusele conferinței greșesce fórte tare, și a nume când punctuluĭ III din aceste concluse ĭĭ dă înțĕlesul arbitrariŭ, că noĭ am fi gata a abzice maĭ curênd de autonomia bisericiĭ nóstre, de cât de dreptul ce-l avem la fondurile comune catolice din Ungaria. Noi carĭ am fost în puseținne de a cunósce ideile și sentimentele membrilor din conferința de la Cluș, potem declara fără témă de a fi desavuați, că atuncĭ, când s'a primit punctul III din concluse, nimenuĭ nu ĭ-a trecut prin minte aceea ce susține „Telegraful Român“. Acel punct nu are și nicĭ după cum este formulat nu póte avé alt înțeles, de cât că de și româniĭ uniți voesc *necondițional* autonomie separată de autonomia bisericiĭ latine, totușĭ acésta voință a lor nimenea să nu o interpreteze așa, ca și când eĭ ar abzice de dreptul ce-l aŭ la fondurile comune catolice din Ungaria.

Punctul acesta este un avertisment pentru latinĭ, ca eĭ să nu crédă, că înființându-ne noĭ autonomie separată, ĭĭ lăsăm să facă ce ce le place cu fondurile catolice, la carĭ de la înființarea lor am avut și avem și noĭ drept.

Ne pare rĕŭ, că „Telegraful Român“ nicĭ după cele ce s'aŭ publicat în foile nóstre nu scie, că ce a hotărît *conferința episcopéscă* din Blaș în cestiunea gravă a autonomieĭ, și ca să afle conclusele aceleĭ conferințe, recurge și la foĭ ungurescĭ.

Tótă lumea scie, că episcopiĭ nostriĭ până astăzĭ n'aŭ dispus să se facă alegerĭ pentru congresul autonomic regnicolar, ce-l va convoca primatele Ungarieĭ. Și fiind că dispusețiunile acestea, trebuiaŭ să se facă cu ziua de 24 Ĭuniŭ a. c., de sine urméză, că episcopiĭ aŭ hotărît, să nu participăm la acel congres, căcĭ alt cum eĭ ar fi dispus acele alegerĭ deja cu ziua de 24 Ĭuniŭ a. c. Déca nu s'a publicat acel conclus, noĭ credem, că bine s'a făcut, pentru că ar fi avut aparența, că prin publicarea luĭ episcopiĭ voesc să înfiuințeze hotărîrile conferințeĭ din Cluș și ast fel aceste hotărîrĭ ar fi pierdut mult din importanța lor.

Astăzĭ toți sîntem în clar, că și episcopiĭ, și clerul, și poporul aŭ hotărît, să nu întrăm în congresul autonomic, ce-l va convoca primatele Ungarieĭ. Orĭ care membru al provinței nóstre mitropolitane, ar lucra în contra acestor hotărîrĭ, se pune nu numaĭ în conflict cu întrégă biserica nóstră, ci se face și tradatoriul eĭ, vrednic de disprețul tuturor. Un ast fel de trădătoriŭ noĭ nu credem să se póte afla în sinul bisericiĭ nóstre maĭ vîrtos între împrejurările grele de astăzĭ, când numaĭ în deplină unitate de vederĭ, de sentimente și de acțiunĭ putem mântui biserica și națiunea.

Nu vom urmări pe „Telegratul Roman“ în cele alalte părțĭ ale articoluluĭ sĕŭ, carĭ n'aŭ de a face nimica nicĭ cu conferința episcopéscă din Blasiŭ, nicĭ cu conferința din Clușiŭ.

Un lucru înse trebue să-l lămurim așa, în cât se vază și domniĭ de la „Telegraful Roman“, cât de nedrepți sînt, când atribuesc bisericiĭ nóstre spirit de netoleranță.

„Telegraful Roman“ trebue să scie, că la nicĭ un institut cultural gr. oriental nu póte fi aplicat un greco-catolic și nicĭ nu ni-se póte arĕta nicĭ un cas, că la vre un gimnas, orĭ altă școlă gr. or. să funcționeze un gr. catolic. Dacă și greco-catoliciĭ urméză acest principiŭ, pentru ce li-se face imputarea, că sînt intoleranți? Cu tóte acestea noĭ am puté aduce maĭ multe casurĭ, din carĭ ar póte vedé orĭ cine, că maĭ intoleranți aŭ fost și sînt greco-orientaliĭ în acest punct de cât greco-catoliciĭ. De o cam dată înse amintim numaĭ casul profesoruluĭ Ioan E. Prodan, care deși greco-oriental, a fost aplicat la gimnasiul gr. cat. din Blaș în calitate de profe-

---

stesce de estinderea puterĭ lor. Așa de asupra portaluluĭ din mijloc, înaintea ferestiĭ celeĭ marĭ, se înalță patru caĭ marĭ de aramă aurită, carĭ aŭ fost aduși din Constantinopol prin vécul al 13-lea, maĭ sînt nisce ușĭ aduse din biserica Sf. Sofia, și în sfârșit nisce columne aduse din templul Ierusalimuluĭ, ér în cripta bisericĭe odihnesc rĕmășițele apost. Marcu.

Frumósă în a fară, ea e surprindĕtóre din lăuntru.

Eŭ am fost cel puțin de patru orĭ în ea, și am privit cu luare a minte la tot ce am credut că meritá atențiune. Și-ți vine óre cum să zicĭ, că ea te orbesce și te umple de admirațiune în totalitatea sa, cu variațiunea bogată a zidiriĭ și a picturilor.

Înainte de a intra în biserică, trecĭ coriprinorul, care o încunjură de treĭ părți. Părețiĭ coridoruluĭ sînt plinĭ de scene biblice lucrate cu multă artă în mosaic. De aci prin nisce ușĭ de bronz întri în lăuntru, ajuns aci privirea ți se opresce la altariul principal, unde renumita icónă „pala d'oro“ e lucrată în aur masiv și pietri scumpe, de o valóre nepreținită. Tot acolo sînt 14 statuĭ fórte artistice și în mijloc un crucifix aurit înalt de $2^1/_2$ m. Apoĭ din cóce un tabloŭ de cutare artist, din colo altul de cutare pictor renumit. Privindu-le tóte, te perdĭ în admirație și ĭeși a fară, fără de a ți putea da sama ce e maĭ frumos, și maĭ admirabil!

Am fost de față în acéstă minunată basilică la liturgia ss. Pascĭ. La altariul principal slujia Patriarchul cu asistință numĕrósă, chorul cânta așa de frumos, cât orĭ cât de împrăsciat ți ar fi fost gândul, ți-l aducea la rugăciune. Biserica era plină-plinuță de public. Dar de sigur, că din mulțimea acésta $^2/_3$ eraŭ străinĭ, fie care în mână cu un Baedecker, cetia și privia mosaicurile și picturile cele minunate.

Când am ĭeșit din biserică, am întâlnit o damă angleză — de sigur, — care studia o columnă de la întrare.

— Asta până nu le vede tóte nu se mișcă de aci! — spunea conducătorul nostru, ĭubitul Vili.

— Eĭ, dar cât stă apoĭ în Veneția? sciŭ că nu 2 zile ca noĭ.

— Póte că nu!

Privind la stînga bisericiĭ palatul patriarchuluĭ, am ĭeșit pe pórta numită *„la torre dell'Orologio,“* a căreĭ fașadă e acoperită cu marmoră și pe a căreĭ terasă doĭ giganți din bronz, bat cu ciocanele ciasurile în un clopot mare, și apoĭ am trecut prin maĭ multe strade spre a vedea piațele de legume — *merceria* — și de pesce — *pesceria*. —

În piața de legumi de și în April, am aflat o vegetațiune fórte înaintată. Ceĭ maĭ tinerĭ din companionii nostri și aŭ ticsuit buzunarele și stomachul cu portocale, eraŭ așa de frumóse și așa de ĭeftine, noĭ, ceialalți ne-am pus la butonieră orĭ câte o rosă, orĭ câte va fire de lăcrămióre, carĭ aveaŭ un miros îmbătător.

În piața de pescĭ ajunserăm prea târziŭ, se trecuseră toți pescii, de abia maĭ eraŭ nisce racĭ de mare, și câți va pescĭ micĭ lați. Pe nisce băncĭ gondolierĭ veselĭ glumiaŭ și cântaŭ.

Ne-am întors ér pe piața Sf. Marcu, și am pornit spre piazzetta. Am trecut pe lângă campanile, am întrat în curtea palațuluĭ ducal, privind în fugă și acéstă zidire frumósă, ne-am uĭtat la vechile temniție cu „ponte dei sospiri“, și am mers înainte prin „riva dei Schiavoni“ spre „giardino publico“. În cale am întâlnit o „osteria“ se spunea că i nemțéscă, — se bem o bere! zisese nu sciŭ care. Am ascultat de ispită și am cerut o halbă, de și auzisĕm că berea e rea. Așa și era. O înghițam tare cu anevoie, dar pentru aceea numaĭ încetam din laude, în speranță că dóră—dóră să va maĭ găsi unul să maĭ bea o, era așa de rea!

În cale am vĕdut statua lui Victor Emanuel, apoĭ a luĭ Garibaldi, și după ce am pauzat puțin în grădină mam pe o bancă,

sor de gimnastică, şi ca greco-oriental a funcţionat la acest gimnas mai mulţi ani, fără să-l fi îndemnat nimenea, să se facă greco-catolic. Dacă totuşi după tîmp mai îndelungat a credut dênsul, că este bine să trécă la greco-catolicĭ, acésta este o cestiune de consciinţa, în care domniĭ de la „Telegraful Roman“ n'aŭ dreptul să între.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Congresul bisericesc-naţional al Sêrbilor s'a deschis Dumineca în Carlovetz cu formalităţile obicĭnuite. E de însĕmnat, că br. Fedor Nicolicĭ, care funcţionéză la congres ca comisar regesc, a făcut o întroducere în limba magiară la cetirea decretuluĭ regal, după aceea a continuat în limba sêrbéscă. După departarea comisariuluĭ regesc din congres luând cuvîntul br. Zivkovic, fost şef de secţiune în Croaţia, a făcut declaraţiunea următóre: „Ca cel mai bĕtrân membru al congresuluĭ declar atât în numele meŭ, cât şi în numele a lor 65 de colegĭ aĭ meĭ, că regret, fiind că Escelenţa Sa comisarul reg. primele cuvinte cătră acest congres sêrbesc greco-ortodox le-a adresat în o limbă, care după statutele congresuale şi după regulament nu e limba oficiósă a congresuluĭ bisericesc, şi pentru aceea maioritatea congresuluĭ nu a putut pricepe acele prime cuvinte.“ Patriarchul a trecut curênd peste declaraţia acésta. La prânzul festiv dat de patriarchul deputaţiĭ radicalĭ nu aŭ voit să se presenteze, escusându-şĭ absenţa.

În 14 a c. s'a deschis şi sinodul episcopilor sêrbescĭ.

Roma.

Principele Bulgarieĭ în 9—11 a c. a petrecut în Roma, ca óspele al curţiĭ regale italiene. De o visită la Papa nicĭ vorbă nu putea fi, cunoscut fiind, că prin tradarea la schismă a fiuluĭ sĕŭ Ferdinand s'a pus în stare de rebeliune faţă cu biserica şi capul eĭ vĕdut. E caracteristic, că principésa Maria Louisa, care e o catolică bună, nu a voit să însoţéscă pe bărbatul sĕŭ la Roma.

Deputaţiĭ mai serioşĭ încep a recunósce, că causa principală a decadenţeĭ actuale este departarea de la principiele religiuniĭ, pentru aceea vorbesc cu mai mare respect de biserică şi religiune. În desbaterea budgetuluĭ deputatul liberal-moderat De Cesare poftesce ameliorarea stării materiale a cleruluĭ rural. Molmenti pretinde, ca instrucţiunea în şcóla poporală să fie pĕtrunsă de spiritul religiuniĭ. Religiunea să nu o mai propună laicĭ, dintre carĭ uniĭ sînt nncredincioşĭ, ci preoţiĭ, supunênd că nutresce sentimente patriotice(?). El îşĭ ţine de onóre, că a contribuit la reîntroducerea rugăciuniĭ şi instrucţiuniĭ religióse în şcóle în patria sa Veneţia.

Ministrul de instrucţiune zice, că din cele 8235 comune civile ale regatuluĭ 6394 propun religiunea în şcólele lor, ce probéză, că poporul italian ţine la religiunea sa catolică. Legea din 1877 nu mai numĕră religiunea între obiectele obligĕtóre, decĭ comunele sînt detóre a îngrigi numaĭ de instruirea religiósă a şcolarilor acelora, a căror părinţi o pretind acésta espres. Ceĭ mai mulţi părinţi însĕ o pretind acésta.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Vorbirile de câte 2—4 óre se repeţesc zilnic în şedinţele dietale. Numĕrul oratorilor opoziţionalĭ nu mai scade, pe cum ar fi aşteptat şi dorit guvernul. Înterpelaţiunile încă sînt mai lungĭ ca de comun, ca să trécă vremea. În şedinţa din 7 a c. abatele Molnar purcedênd din faptul, că vice comitele comitatuluĭ Bács-Bodrog a cerut ajutoriul preoţimiĭ spre suprimarea socialismuluĭ, interpeléză pe br. Bánffy, că are de cuget, a presenta camerĭĭ un proiect de lege pentru ştergerea reformelor bisericescĭ şi în specie a neconfesionalităţiĭ, şi când o va face acésta? Tot atuncĭ a interpelat Hock asupra mişcărilor agrare din Alföld. Elĭ arată, că guvernul cultivă socialismul, aducênd lucrătorĭ din Ungaria nordică şi promiţîndu-le plată mare a scumpit şi acolo lucrul, pe ceĭ duşĭ în Alföld ĭ-a amăgit, nedându-li-se, cât li s'a promis. Lucrătoriĭ evlavioşĭ din părţile nordice prin contactul cu ceĭ din Alföld se infectézĕ de socialism, pe care îl duc şi la ceĭ de a casă. Guvernul mai cércă a înăduşi mişcările socialiste, nu cu înţelepciunea politică, ci cu miliţie, cu gendarmĭ, cu vĕrsărĭ de sânge, cu forţa brută, prin acestea cresc nemulţămirile şi socialismul se lăţesce.

Decĭ întrébă guvernul, că aplicat e a descoperi camereĭ programul luĭ agrar, şi mĕsurile, ce are să le ĭee pentru asigurarea decursuluĭ liniştit a lucrărilor agricole.

Ministrul president br. Bánffy a fost chiemat pe 13 a c. la Viena, pe cum scrie presa, ce stă aprópe de guvern, ca să raporteze Monarchuluĭ despre situaţie. În Viena Marţi după amézĭ s'a ţinut consiliŭ comun de ministri sub presidiul Monarchuluĭ. La consiliŭ aŭ luat parte ministri comunĭ Goluchovski, Kállay şi Krieghammer, ministrul president austriac Badeni şi ministrul president ungar Bánffy.

Acum şi presa guvernamentală începe a fi nemulţămită cu br. Bánffy, din causă că acesta nu e în stare, să înfrângă pe opoziţionalĭ. Planul luĭ Bánffy, de a disolva parlamentul, nu-l apróbă presa liberală, din causă că nicĭ la eventualele alegerĭ nu ar eşi maĭoritatea guvernamentală mai împunĕtóre de cât acum, de altă parte opoziţia şi atuncĭ ar pute-o terorisa prin obstrucţie, cum face de presente.

Se zice, că planul din urmă a luĭ Bánffy pentru înfrênarea obstrucţioniştilor ar fi întroducerea de şedinţe paralele; înainte de amézĭ ar fi să se discute asupra zăcharuluĭ, după amézĭ asupra investirilor, ce vré să le facă guvernul, éră nóptea asupra procedurĭĭ penale.

Austria.

Raporturile dintre guvern şi Germânĭ se tot înaspresc. Germâniĭ aŭ voit, să ţină mai ales în Bohemia mai multe adunărĭ poporale, dară organele guvernuluĭ tot de una ĭ-aŭ împedecat, sciindu-le inteţiunea de a agita. În cele din urmă Germâniĭ s'aŭ decis a ţiné adunare la Eger (în Bohemia) în 11 a c. şi fără concesiune. Guvernul a luat tóte mĕsurile spre a împedeca adunarea; a dispus la Eger înmulţirea poliţieĭ şi a gendarmărieĭ şi a recuirat miliţie. Cu tóte mĕsurile acestea Dumineca la apelul deputatuluĭ Schönerer s'aŭ adunat în Eger 73 de deputaţĭ de aĭ parlamentuluĭ şi dietelor provinţiale şi cam la 8000 de ómenĭ. Adunarea a fost împedecată, convocătoriĭ mergênd la magistrat să protesteze însoţit de popor, acolo deputaţiĭ Funke, Pergelt şi Iro din coridorul etagiuluĭ I, aŭ ţinut la poporul, ce stă în curte, vorbirĭ scurte, zicênd, că ordinaţiunile ministruluĭ Badeni aŭ deşteptat în fine pe toţĭ Germâniĭ şi ĭ-aŭ adunat în acelaşĭ castru. Obstrucţiunea se va continua, până ce se vor delătura fatalele ordinaţiunĭ în cestiunea limbeĭ. Îndémnă

---

ne-am suit pe un vaporaş, care ne-a dus de alungul canaluluĭ mare. În cale am vĕdut câte va palaţe vechĭ şi înegrite de vremurĭ, ca ambasada germână, palaţul Foscari, Vendramin, cest din urmă fórte frumos, din marmură albă de Istoria, cu pilastriĭ şi columne corintine.

Aci a murit marele compositor Richard Wagner.

Am grăbit apoĭ la otelul nostru *„Albergo al Cavaletto“* spre a prânzi, căcĭ eram grozav de flămânzĭ. Ascultaţĭ menu-ul, adevĕrat menu de ziua primă a sf. Paschĭ:

Păpărădă
Friptură cu crumpene
Vin şi apă.

Rîdeţĭ? Pentru ce? Vĕ uitaţĭ că sîntem în Occident, unde se mâncă prânzul sara. Vetĭ, audĭ la vremea sa, cât de luculic am fost tractaţĭ la cină! Până atuncĭ, răbdare!

După masă ne-am făcut cu toţiĭ corespondinţa. Tótă lumea trĕbuia să scie unde sîntem noĭ. Care de care avea „cartoline“, cărţĭ postale mai frumóse, cu fel de fel de vederĭ din Veneţia. Se făcuse un pachet destul de mărişor de corespondinţe.

Pentru după amiazĭ nu era statorită nicĭ o ordine, fie care putea merge unde voia, atâta numaĭ că pe 7 să fie cu toţiĭ la otel.

Am ieşit pe piaţă. Dumnezeule, atâta lume! atâta varietate de costume, de ómenĭ şi babilonie de limbi! Am luat pe rînd caséle din drépta bisericiĭ, prăvăliĭ peste prăvăliĭ, care de care mai luxósă. Lucrărĭ de artă în aur, mosaic, lavă, sticlă, lemn etc. Bijuteriĭ de tótă frumseţa şi preţul. Câţi-va am cercetat renumita fabrică a luĭ Testolini cu magazinele sale de sticlărie de o frumuseţa şi artă uimitóre. Aci am vĕdut copia légănuluĭ comandat de regina Elisabeta pentru prinţul Carol, lemnăria singură costă 800 fl. unde maĭ punem grósele perdele de mătasă. Am vĕzut o oglindă cu un preţ fabulos de 3000 line, lampe electrice în feliŭ şi feliŭ de forme. Un comis de a firmeĭ a apăsat pe un buton şi îndată în tóte lampele acestea s'aŭ aprins lumina electrică, era o lumină şi strălucire feerică. Pe o masă sta un splendid buchet artificial din sticlă, în mijlocul luĭ licuria o taĭnică lumină, care îţĭ aducé a minte de povestirile arabe. Şi alte multe—multe. pe carĭ nu le pot descrie. Am părăsit aceste bogate magaziĭ cu o încoltire de socialism în inimă.

Ziua întâiŭ n'am povestit-o încă tótă, voiŭ ciontа însă aci amintirile mele, spre a vĕ lăsa în inimă un dor de Veneţia, după acest oraş, care el însu-şĭ prin situaţia sa pe ape, se face atât de interesant.

(Va urma.)

pe Germâni să ţină la olaltă. Poliţia a împrăştiat poporul, care la rêndul a sĕŭ insultat şi atăcat cu pietrĭ pe gendarmĭ, poliţiştĭ şi finanţĭ. Pe strade de asemenea s'a făcut demonstraţiunĭ.

După amézĭ demonstranţiĭ s'aŭ dus cu trenul în orăşelul Waldsassen din Bavaria, şi acolo, la recercarea auctorităţilor austriace, le a fost oprită adunarea publică, dară pentru aceea şĭ-aŭ spus unul altuia, ce aŭ avut de spus, în restaurante. Sara la reîntórcerea în Eger de noŭ aŭ întrevenit ciocnirĭ între demonstranţĭ şi organele auctorităţiĭ de stat. Demonstranţiĭ aveaŭ tricolor negru-roş-auriŭ şi alte embleme de ale Germanieĭ, aŭ cântat „Wacht am Rhein“ şi alte cântece pangermaniste, carĭ tradézĭ gravitarea Germânilor austriacĭ spre imperiul german.

Marĭĭ proprietarĭ germânĭ „fidelĭ constituţiuniĭ“ aŭ ţinut Duminecă o conferinţă în Viena sub presidiul conteluĭ Oswald Thun, în care se desaprobă ordinaţiunile ministeriale în cestiunea limbe, pe cum şi agitaţiunea în contra constituţiuniĭ; recunosc, că convieţuirea diferitelor naţionalităţĭ reclamă de la una fie care auumite jertfe, dară elementul german nu lucru nedrept apărându-şĭ prerogativa garantată de constituţie in cestiunea limbeĭ şi naţionalităţiĭ sale. Marĭĭ proprietarĭvor lupta pentru drepturile Germânilor, carĭ pretind retregerea ordinaţiunilor.

Cehiĭ de altă parte vĕd ordinaţiunile în cestiunea limbeĭ nu numaĭ minimul, ce li s'a dat, şi pe cum a declarat însuşĭ prinţul Schwarzenberg numaĭ acceptarea acelor ordinaţiunĭ póte forma basa de împăcare cu Germânĭ.

Guvernul până acum nu s'a pronunţat asupra moduluĭ de împăcare. Uniĭ prezic retragerea cabinetuluĭ Badeni.

Presa magiară, chiar şi cea guvernamentală, condamnă păşirea violentă a guveruuluĭ faţă de Germânĭ, oprindu-le şi disolvându-le adunările; nu reflectézĭ înse, că aceste violenţe le preamăresc, când le aplică guvernul ungar faţă de nemagiarĭ.

Turcia.

Puterile europe cu orĭ ce preţ fortézĭ încheiarea păciĭ. Ministrul de esterne al Rusieĭ contele Muraview a propus marilor puterĭ accelerarea tractărilor de pace dintre Ambasadoriĭ din Constantinopol şi sublima Pórtă. Propunerea a fost primită, şi când Turcia a hesitat a se pleca la pace, aŭ urmat sfaturilor domnitorilor la adresa sultanuluĭ. Măĭestatea Sa Monarchul nostru în o telegramă îl asigură pe sultanul despre amiciţia sa şi îĭ dă sfatul, să accepteze condiţiunile de pace formulate de cătră ambasadorĭ. Tot în sensul acesta aŭ depeşat sultanuluĭ domnitoriĭ Germanieĭ, Rusieĭ şi Italieĭ, regina Angliеĭ şi presidentul republiceĭ franceze.

Nota colectivă a puterilor adresată Porţiĭ sună: „Subscrişiĭ ambasadorĭ aŭ onóre a notifica Escelenţeĭ Sale ministruluĭ de esterne, că eĭ în vederea subterfugiilor înalteĭ Pórte în causa rectificărиĭ confiniilor tesalice, sînt autorisaţĭ de guvernele lor a da solidar şi categoric următórea declaraţiune: Marile puterĭ aŭ primit proiectul de rectificare strategică a confiniilor aşa, cum l-aŭ elaborat ataşaţiĭ militarĭ şi l-aŭ comunicat înalteĭ Porţĭ. În consocenţă sînt de acord a asigura pe regimul otoman, că dînşiĭ aŭ resoluţiunea firmă, de a pune capĕt uniĭ obstrucţiunĭ, a căreĭ unicul efect este împedecarea păciĭ, care formézĭ un eminent interes europén“.

O telegramă din Viena a luĭ „Daily Telegraf“ anunţă, că sultanul ar fi rugat pe ambasadorul austro-ungar br. Calice, să informeze puterile, că dînsul stimézĭ serviţiile prestate Turcieĭ, şi bucuros ar satisface tuturor dorinţelor, dacă nu s'ar teme, că evacuarea Tesalieĭ ar da ansă la o agitaţiunn religiósă din partea softalelor. Acest motiv se pare a fi produs efect asupra ambasadorilor şi ĭ-a îndemplecat, de a face porţiĭ unele concesiunĭ neînsemnate, ca sultanul să pótă liniştiĭ partidul rĕsboinic. Acéste concesiunĭ ar fi: Turcia capătă districtul Meţovo şi mai multe comune în estensiune de 200 kilometri quadraţĭ. În districtul Tyrnovo se cedézĭ Turcieĭ câte va sate românescĭ. Spesele de rĕsboiŭ s'aŭ ficsat la $4^1/_2$ milióne fonţĭ, din carĭ $1^1/_2$ milion să se plătéscă la retragerea trupelor turcescĭ din Tesalia. O companiă anglo-francesă ar lua în arêndă vămile Greciеĭ şi ar plăti Turcieĭ restul speselor de răsboiŭ.

Publicare de concurs.

Până la ziua de *15 August n. a. c.* se escrie concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetiţe din Blaş.*

Condiţiunile primiriĭ sînt:

1. Pentru o elevă sînt de a se plăti pe un an scolastic 120 fl. solvibilĭ în dóuĕ saŭ cel mult patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de inscriere de 3 fl. pentru elevele din clasele elementare şi de 6 fl. pentru cele din clasele superióre, apoĭ 1 fl. pe an pentru bae. Elevele, carĭ vor învĕţa limba franceză orĭ musica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiind că elevele vor trebui să pórte vesminte uniforme, se va solvi 14—18 fl. după etatea fie căreia. Uniforma acésta, care se pregătesce în internat, constă din dóuĕ şurţe în formă de rochie, 2 pălăriĭ, — una de ĭérnă şi alta de vară, — şi din o toaletă.

3. La întrarea în Internat fie care elevă va trebui să fie provĕdută cu: *6 cămeşĭ, 6 camisóne, 6 pantaloni, 1 fustă de ĭérnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechĭ de ciorapĭ, 2 părechĭ de păpucĭ, 1 perie de dinţĭ, 1 perie de cap, 2 periĭ de încălţăminte, 1 plapomă, 2 peptenĭ, 1 saltea de lână, 2 perinĭ, 4 feţe de pat, 4 feţe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiŭ alb, 1 lavor de spĕlat şi 6 ştergare.*

Obiectele acestea aŭ să fie marcate cu numele eleveĭ.

Pentru suma numită fie care elevă va primi:

1. Instrucţiune în studiile prescrise pe clasele I—VI elementare şi VII—VIII superióre, educaţiune religioso-morală şi deprinderĭ în conversaţiune magiară şi germână.

2. Locuinţă în etajul institutuluĭ în sale marĭ, sănătóse şi luminóse provĕdute cu mobiliarul necesar.

3. Vipt întreg şi anume: a) la dejun caĭea cu lapte, b) la amézĭ 3 plese, Dumineca şi în sĕrbătorĭ, 4, c) la cină dóuĕ plese.

4. Spĕlat, luminat şi încălţit. În fie care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucţiune în fert, spĕlat, călcatul cu ferul, coptul pânиĭ, tors, ţesut, curăţit, grădinărit, croit, ducerea socotelelor economieĭ de casă, conservatul şi aşedatul legumelor şi victualelor preste ĭérnă, îngrăşatul animalelor, prăsirea şi ţinerea galiţelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez, testimoniŭ de pe **clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea eleveĭ, atestat de vaccinare şi revaccinare.**

Concursele sînt de a se înainta *Preaveneratuluĭ Consistoriŭ Mitropolitan în Blaş,* alăturându-se la fie care o marcă de 20 cr. pentru spedarea francată a resoluţiuniĭ. De la cererea de primire *nu sînt dispensate* nicĭ elevele, carĭ aŭ maĭ fost în Internat.

Blaş la 7 Iulie 1897.

Direcţiunea Internatuluĭ de fetiţe.

Corespondinţe.

28 Iuniŭ 1897.

Clarissime Domnule Redactor!

Vĕ rog a-mĭ da voe, să Vĕ comunic resultatul esamenilor din tractul protopopesc al Bieĭ.

Fiind că esamenile la noĭ s'aŭ început numaĭ la 3/15 Maiŭ a. c. şi copiiĭ în acest timp frecuentézĭ maĭ neregulat şcóla, ca să se isprăvéscă maĭ iute M. O. Ioan Horşa, conducĕtorul tractual, a esmis prin câte va comune, ca comisar la esamene pe On. notar tractual Iosif Lita. Esamenile s'aŭ ţinut din 15—24 Maiŭ.

Comisiunea esaminătóre le-a clasificat aşa:

1. *Bia* şi *Sâncel* (învĕţ. dir.) progres *eminent.*

2. *Sân-Miclăuş, Spinĭ, Tătârlauĕ* progres *laudabil.*

3. *Făget, Feisa* şi *Vĕsĕuş* progres *bun.*

4. *Iclod, Tăunĭ, Sâncel* (inv. secundar) şi *Alecuş* progres *suficient.*

5. *Pănade, Căpâlna* şi *Valea-sasuluĭ* progres *sub suficient.*

Un lucru îmbucurător s'a putut constata, şi anume nisuinţa de a se forma în fie care şcólă câte 6 despărţĕminte, după ceĭ 6 anĭ de şcólă.

E adevĕrat, că nu în tóte locurile s'a putut constata progres maĭ bun, dar causa e şi acea, că întrégă ĭarna ne-am bucurat de plóe multă şi de tină şi maĭ multă şi maĭ mare; în cât îţĭ era maĭ mare mila de bieţiĭ copilaşĭ, să-ĭ vedĭ înotând prin noroiŭ până la şcólă.

Un înconvenient mare e şi acela, că multe oficie docentale sînt împreunate cu cantoratul; şi apoĭ cu înmormîntărĭ, sfeştaniĭ, pómenĭ etc., unde e comuna maĭ mare, i-se trec învĕţătoruluĭ 2 zile din sĕptĕmână şi de tóte sînt numaĭ 5 zile de şcóla, căcĭ una e zi de recreaţie şi alta Dumineca.

Observ, şi aceea. că fie care învĕţător atuncĭ să predea o materie, când el însu-şĭ o scie bine; căcĭ copilul maĭ iute şi maĭ mult ţine o noţiune, care o primesce prima óră, şi apoĭ dacă noţiunea e falsă? Nu va fi de prisos aşa cred, dacă voĭ ilustra acésta cu un esemplu. Într'o comună — nu o spun acum — întrébă învĕţătorul: „Cum se produce fulgerul.“ Copilul: „Aşa, că noriĭ se lovesc de pământ.“

Într'alt loc întrébă: Cum e osia pământuluĭ? şi învĕţătorul însu-şĭ acolo în esamen face un cerc pe tablă; după aceea trage o linie orisontală (diametru) şi spune tot el, că aceea e osia pământuluĭ, măcar că globul îl avea în dulapul şcoliĭ.

Eŭ cred, că scopul principal este: să înveţe religiunea, scrisul, cetitul, computul; din cele alalte numaĭ aceea, ce e de lipsă pentru viaţa casnică şi despre lucrurile, carĭ le vede în tóte zilele, să-ĭ arete causele, mij-

locele şi scopul lor, dându-le informaţiunĭ sigure şi adevĕrate, nu false.

Un altul acolo în esamen zice iubiţilor sĕĭ elevĭ în audul tuturor asistenţilor: „Şedeţĭ jos măgarilor!“ Cum i-va fi apostrofat, când era numaĭ el singur cu eĭ?

Să se maĭ păzéscă domniĭ învĕţătorĭ de un lucru: memorisarea tuturor obiectelor. Din poesiĭ în colo nimic să nu se reciteze şi la acestea încă maĭ întâiŭ să le scie înţelesul. În cele maĭ multe locurĭ, dacă provocaĭ şi puneaĭ vre-o întrebare, şi nu putea a-ţĭ rĕspunde; atunci întrevenia învĕţătorul, îĭ spunea §-ul respectiv, în care se cuprindea întrebarea, şi apoĭ începea elevul, nicĭ nu sufla până isprăvea. Dacă l'aĭ fi întrebat, ce a zis: saŭ stătea fără glas, saŭ ţi-o maĭ spunea o dată tot aşa cu aceea deosebire, că maĭ resufla în alt loc.

Rog pe domniĭ învĕţătorĭ, să nu le ia acestea din urmă şi nicĭ cele alalte în nume de rĕŭ.

„De la Târnava mică.“

Convocare.

Adunarea generală anuală a reuniunĭĭ femeilor române Sĕlăgiane să convócă pe 2 August a. m. 10 óre a. e. în comuna Unimĕt.

P. t. membriĭ aĭ reuniunĭĭ şi toţĭ, carĭ să întereséză de cultura femeiĭ române sînt învitaţĭ, să binevoéscă a participa la acésta adunare generală.

Programul adunărĭĭ: 1. Deschiderea adunărĭĭ prin preşedintă. 2. Raportul comitetuluĭ asupra activităţiĭ de preste an. 3. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru censurarea raportuluĭ comitetuluĭ şi a raţioţiniuluĭ anual. 4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru inscrierea membrilor şi incassarea taxelor de membriĭ. 5. Raportul comisiunilor de sub 3 şi 4. 6. Alegerea comitetuluĭ şi a funcţionarilor reuniunĭĭ pe treĭ anĭ următorĭ. 7. Pertractarea propunerilor insinuate. 8. Defigerea loculuĭ şi timpuluĭ pentru adunarea generală viitóre.

Din şedinţa comitetuluĭ reuniunĭĭ femeilor române Sĕlăgiane, ţinută în Şimleŭ la 27 Iuniŭ 1897.

A. Cosma
secretar.

Convocare.

Adunarea generală anuală a despărţĕmîntuluĭ XVI. „Selagéu-Chioran“ a „Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ se va ţinĕ la 2 Aug. st. n. a. c. 11 óre a. m. în comuna Unimet.

Sînt invitaţĭ cu tot respectul a participa la acésta adunare nu numaĭ domniĭ membri aĭ despărţĕmîntuluĭ, ci toţĭ aceia, cărora le zace la inimă regenerarea poporuluĭ român ţĕran prin cultură.

Programul adunărĭĭ: 1. La 8 óre a. m. celebrarea cultuluĭ divin. 2. Deschiderea adunărĭĭ prin preşedinte. 3. Raportul comitetuluĭ despre activitatea sa din acest an. 4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru censurarea raportuluĭ comitetuluĭ şi a raţiocinuluĭ. 5. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru inscrierea membrilor noĭ şi încassarea taxelor de la membri vechĭ şi noĭ. 6. Raportul comisiunilor de sub p. 3, 4. Alegerea comitetuluĭ şi a funcţionarilor despărţĕmîntuluĭ pe 3 anĭ. 8. Petractarea propunerilor diverse. 9. Defigerea loculuĭ şi timpuluĭ adunărĭĭ generale venitóre.

Din şedinţa comitetuluĭ despărţĕmîntuluĭ XVI al „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ ţinută în Şimleul-Silvanieĭ la 27 Iuniŭ 1897.

Alimpiŭ Barbolovicĭŭ
vicar. for. episcopesc al Silvanieĭ şi preşedintele despărţĕmîntuluĭ XVI.

Augustin Vicaş
actuariul despărţĕmîntuluĭ.

Noutăţĭ.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit la sĕrbătórea ss. apostolĭ Petru şi Paul e celebrat în catedrală, cu asistenţa cleruluĭ gremial. După cetirea s. Evangeliĭ Escelenţa Sa a predicat despre vîrtuţile mareluĭ apostol al limbilor s. Paul.

Apel. În ziua de 19 Iuniŭ st. n. a. c. s'a descărcat asupra comuneĭ Suciag (protopopiatul Cluşuluĭ) şi întreg hotarul eĭ o grindină în mărimea nucilor atât de grozavă, încât în un pătrar de óră a nimicit întreg hotarul, care promitea un seceriş de tot îmbucurător, a spart coperişele caselor, nu numaĭ atât, ci de atunci încóce în urma ploilor continue s'a surupat pământul maĭ ales în partea de cătră apus a comuneĭ, încât derimându-se locuinţele, ómenilor sînt siliţĭ saŭ a părăsi comuna, saŭ a-se strămuta la alţĭ locuitorĭ. — I-se rumpe inima omuluĭ la vederea familiilor cu ochiĭ pliniĭ de lacrimi părăsindu-şĭ casele şi vetrele lor, căutându-şĭ scut şi adăpost, carĭ pe unde pot. Ce va fi de acestĭ creştinĭ în lipsa totală de bucate, şi în lipsa chiar şi de locuinţe? — Cum vor puté suporta greutăţile zilnice în lipsa totală a vre unuĭ isvor de venit? Chiar în anul curent s'a sistemisat salariul docental la minimul preseris de lege, din carĭ 150 fl. cad în sarcina locuitorilor puţinĭ la numĕr, care sarcina în împrejurările de faţă e cu neputinţa a o suporta. Deci subscrişiĭ în numele credincioşilor din numita comună, alergăm la marinimositatea tuturor creştinilor, a tuturor românilor, carĭ din indurarea luĭ Dumnezeŭ sînt cruţaţĭ de asemenea lovituri demne de plâns, ca să concurgă din prisosul propriŭ cu obolul, dacă nu întru ajutorarea singuraticilor, dar întru acoperirea barĕm în parte a salariuluĭ docental, pentru ca ast fel să ne putem mântui şcóla nóstră confesionale de pericolul căderiĭ, ce o ameninţă în tot momentul. Marinimoşiĭ binefăcĕtorĭ priméscă pe acésta cale înainte mulţămitele nefericiţilor, bunul Dumnezeŭ să le resplătéscă din visteriele nesecate ale bunătăţiĭ sale; fie siguri, că rogăciunĭ ferbinţĭ se vor înălţa la tronul dumnezeesc întru apĕrarea de asemenea şi alte nefericiriĭ. Ofertele primite din partea subscrisuluĭ paroch locale orĭ a curatoruluĭ se vor publica în ziarie. Suciag, 27 Iuniŭ 1897. Ioan Pop paroch gr. cat. Petru Sabo curat. prim.

Programa şcoliĭ civile gr. cat. de fete împreunată cu internat a diecesei gr. cat. de Oradea-Mare din Beiuş pe an. scol. 1896/7 redactată de Vasiliŭ Stefanica, directorul şcoliĭ, e titlul primuluĭ raport, ce se dă publiculuĭ despre şcóla de fete împreunată cu internat în Beiuş din liberalitatea Episcopuluĭ Pavel. Din cuprinsul eĭ însĕmnăm următórele: *„Despre feriile scolastice“* de prof. Marta Fabian, în care se daŭ sfaturĭ elevelor, despre modul folosiriĭ feriilor scolastice. Urméză date referitóre la deschiderea institutuluĭ, planul de învĕţămînt, şi progresul în studiĭ. Din tabelele statistice scótem următórele cifre: în cele dintâiŭ dóuĕ clase, — carĭ s'aŭ deschis anul acesta, — aŭ fost 32 eleve, 24 gr. cat. şi 8 gr. ort. tóte române, calea maĭ multe 18 aŭ fost din comit. Bihor, etatea a variat între 10—15 anĭ, celea maĭ multe aŭ fost de 14 anĭ. Progresul în purtarea morală şi studiĭ a fost deplin satisfăcĕtor. 10 aŭ repurtat succes eminent şi de abia 2 aŭ avut câte un neîndestulitor şi acela din limba germână. Lucrurĭ de mână s'aŭ făcut peste tot 417 bucăţĭ, maĭ multe 135 dantele croşetate. Urméză consĕmnarea mijlócelor de învĕţămînt şi administraţie, legile şi regulele disciplinarĭ şi istoricul şcoliĭ pe an. 1896/7. Însĕmnăm de aci, că aŭ funcţionat 1 director 3 profesóre şi 3 profesorĭ. Anul scolastic s'a început la 21 Sept. 1896 şi s'a închiat la 20 Iuniŭ. Din instrucţiunea pentru anul viitor însĕmnăm cu multă bucurie, că se va deschide la tómnă şi clasa III şi IV a şcoliĭ civile şi că prelegerile se vor începe la 14 Sept. n. solvindu-se didactrul de 8 fl. Pe lângă studiile ordinare elevele pot lua óre private din l. franceză şi fortepiano. În partea a dóua urméză raportul despre internat: inaugurarea, scopul situaţiunea şi aranjamentul luĭ, personalul conducĕtor, etc. Din datele aceste aflăm că internatul este fórte bine aranjat şi întocmit cu tóte cele de lipsă, mulţămită mareluĭ sĕŭ întemeietor Escel. Sa Episcopul Mihail Pavel. Numĕrul internistelor anul trecut aŭ fost 22, în clasele elementarĭ 4, în cl. I civilă 11 şi 7 în a II. Taxa. ce aŭ de a solvi elevele, e de 150 fl. pentru care sumă primesc provisiune întrégă şi uniforma. Închiăm acest scurt estras din programa şcoliĭ cu dorinţa, că Provedinţa dumnezeéscă să lungéscă la mulţĭ anĭ viaţa bunuluĭ Episcop, care jertfesce atât de mult pentru credincioşiĭ şi némul sĕŭ.

Autonomia. În Nr 8 din „Literatură şi Arta română“ un ziar literar fórte îngrijit redactat. cetim următórele şire semnificative: „Peste munţĭ, Biserica unită a Românilor, *cel din urmă refugiu al libertăţiĭ lor întregĭ, cel din urmă simbol sacru al neatîrnărĭĭ consciinţiĭ lor, cel din urmă glas al uneĭ patriĭ depărtate,* — este amenințată în autonomia eĭ. Guvernul unguresc voeşte s'o contopéscă cu biserica catolică maghiară. Iată pentru ce Româniĭ de peste Carpaţĭ sînt în mişcare. Iată, pentru ce Episcopatul român din Blaş, în conferinţa s'a din zilele trecute a strigat energic şi hotărît *veto,* adecă *nu* şi cu nicĭ un chip. Iată pentru ce numeroşĭ fruntaşĭ laicĭ aĭ bisericeĭ unite aŭ convocat o nóuă conferinţă la Cluş, pentru ziua de 29 Iunie viitor. Noĭ salutăm mişcarea Românilor de peste munţĭ cu respectul, pe care îl datorim mişcărilor sfinte, cu speranţă şi cu încredere.“ —

Caracteristic. Comunitatea israilită din Budapesta a obţinut grătuit de la magistrat un loc frumos lângă parlamentul cel noŭ, unde comunitatea va ridica o nóuă sinagogă. Se potrivesc parlamentul cu sinagoga, fiind că ambele sînt străine de spiritul şi principiile creştinismuluĭ.

Libertatea religionară şi socialismul. Baptistiĭ, din comitatul Békés, carĭ se înmulţesc de când s'a adus legea despre libĕrul eserciţiŭ religionar, s'aŭ tânguit la ministrul de interne, că auctorităţile îĭ conturbă în ţinerea cultuluĭ lor, convenirile religióse de impraştie, şi la înmormîntărĭ opresc pe predicătorĭ. Pretorul a rĕspuns la acusă, că pe baptiştĭ îĭ controléză, fiind că sub pretestul cultuluĭ ţîn consfătuirĭ socialiste.

Înveninare prin tintă. De repeţite orĭ s'a întîmplat, că prin sgărirea cu o péná de scris folosită s'aŭ provocat înveninărĭ de sânge, carĭ nu o dată aŭ produs mórte. După cercetărĭ îndelungat în institutul de bacteriologie a profesoruluĭ Dr Marpmann din Leipzig s'a descoperit în tinta micro-organismul, care causéză inveninarea. Cu cât tinta stă maĭ mult timp destupată, cu atât să înmulţesc în ea baciliĭ. Cu baciliĭ de acestia s'a făcut esperimentarĭ la şoceriĭ, carĭ aŭ perit invenimându-li-se sângele.

Laibach-ul érăşĭ în pericol. Capitala Carinteĭ încă nu s'a restaurat în urma desatruluĭ produs în 1895 prin cutremur de pământ, şi acum de noŭ e amenințată de aceeaşĭ catastrofă. În diminéţa de 14 a c. s'a simţit sguduiturĭ puternice, carĭ aŭ causat daune marĭ în edificiĭ. Poporul inspăimîntat îşĭ caută rugiŭ la câmp.

† **Archiepiscopul din Goritia (Görz) Dr Aloisiŭ Zorn** după un morb maĭ îndelungat a repausat la 8 a c. în etate de 63 de anĭ. A funcţionat ca profesor de teologie în Gŏrz, apoĭ a fost numit canonic. La 1882 a fost înălţat la demnitatea de episcop de Parenzo-Pola, éră la 1883 a fost numit archiepiscop-principe de Goriţia. A fost un bărbat talentat, zelos şi prudent, care a sciut compune şi diferinţele naţionale ale credincioşilor italianĭ, germanĭ şi slovenĭ din archidiecesa sa.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

b) Celebrarea sfinteĭ jertfe eucharistice, e *corona cea maĭ strălucită a mariĭ opere de rĕscumpĕrare și de o dată viul monument al tuturor taĭnelor cuprinse în întromenirea Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ.* Tóte cele taĭnice și dumnezeescĭ, maĭestóse și sublime, cutrĕmurĕtóre și pătrunzĕtóre, fericitóre și mângăitóre, instructive și ziditóre, ce le are și le îmbie religia, întromenirea și rĕscumpĕrarea, biserica catolică și sfîntul eĭ an, tóte acelea sînt unite și cuprinse în celebrarea sfinteĭ jertfe liturgice. Cel ce consideră acésta cu evlavie și în spiritul credinței viĭ, acela nu póte să nu créscă și să nu se întăréscă în bine, nu póte să nu créscă în vîrtute și în merit.

Celebrarea jetfeĭ eucharistice representéză înaintea ochilor maĭ sus de tóte *patimile Dumnezeŭ-Omuluĭ.* În mijlocul bucurieĭ de la sĕrbătórea Nascerĭ Domnuluĭ și în mijlocul ĭubilărĭĭ din sĕrbătórea Pascilor totuși rĕmâne în tot de una muntele căpĕținiĭ și vecînica luĭ seriositate centrul a tótă serbarea sacrificială; strigarea „Bucură-te!“ nicĭ când nu va înlătura din celebrarea liturgieĭ esclamarea „Dómne, îndură-te spre noĭ“. De aci urméză, că credincioșiĭ luând parte în s. liturgie aŭ să considere cu evlavie și să venereze maĭ ales patimile și mórtea luĭ Isus. Spre scopul acesteĭ considerărĭ evlavióse și folositóre nicĭ un timp nu e maĭ potrivit de cât sfînta óră a jertfeĭ, în care în chip taĭnic se junghie înaintea ochilor nostri Mielul luĭ Dumnezeŭ. Și de loc nu e greŭ și nu pretinde multă silință a se opri pe timpul liturgieĭ la piciorul crucĭĭ și a o îmbrățișa. Căcĭ haĭnele preotuluĭ, crucea de pe altariŭ, însemnările cu semnul crucĭĭ, mestecarea apeĭ și vinuluĭ, formele separate ale pânĭĭ și vinuluĭ, înălțarea darurilor sacrificiale, frângerea agnețuluĭ, diferitele umblărĭ și mișcărĭ ale preotuluĭ jertfitoriŭ la altariŭ, pe scurt întreg ritul sacrificial representéză diferite taĭne de ale sfintelor patimĭ, ne aduce a minte de aceea, ce de amărăciune a suferit Christos pentru noĭ, cum a dat el viața sa pentru noĭ și a murit pentru noĭ cu mórtea cea maĭ plină de chinurĭ. Cu prilejul fiesce cărĭĭ celebrărĭ a jertfeĭ străpune-te cu spiritul dimpreună cu Născĕtórea de Dumnezeŭ și cu virginul Ĭoan și cu pocăita Magdalina sub cruce, închipuesce-ți, ca și cum prețiosul sânge al luĭ Christos ar picura pe tine, adu-ți a minte de durerile și ranele luĭ Christos, de oțĕt și de fere, de cuie și de suliță. Putere-aĭ, să rĕmânĭ într'aceea rece și nepăsătoriŭ? Pe când privescĭ la taĭne atât de înfiorătóre, pe cum s'aŭ sevârșit pe muntele căpĕținiĭ — și pentru tine — și se representéză cu taĭna de-asupra altariuluĭ, sufletul tĕŭ óre nu se va cutrĕmura cu fior sfînt, inima ta óre nu se va învăpăia de ĭubire, pocăință și recunoscință? În ranele și chinurile luĭ Isus se cuprinde mulțime nesfârșită de imputărĭ pentru lașitatea și lenea nóstră în servițul luĭ Dumnezeŭ, pentru nestatornicia voinței nóstre, pentru înfricarea nóstră de nĕcasurĭ, lipse și umilirĭ. Zilnic se înalță înaintea ochilor nostri în s. jertfă liturgică lemnul crucĭĭ, purtând în uscațiĭ luĭ ramĭ rodul cel dulce al trupuluĭ luĭ Christos. Muntele căpĕținiĭ se întinde înaitea ochilor nostri de-asupra înălțimiĭ altariuluĭ, și vasul sacrificial al păharuluĭ prinde din noŭ sângele luĭ Isus Christos. Puținiĭ aŭ fost privitoriĭ aceleĭ liturgiĭ sângeróse, carea însu-și Archiereul Isus Christos a celebrat-o în chip visibil pe cruce. Încă și maĭ puținiĭ aŭ fost între eĭ aceia, carĭ eraŭ de față, pentru că să adune binecuvîntările, cele ce purced de la crucea luĭ. Atuncia sevârșise natura serbarea funebrală, fiind că lipsiaŭ ómeniĭ, carĭ să o facă. Atuncia s'a cutrĕmurat pămîntul. Stîncile aŭ crepat ca mișcate de compătimire. Pocnirea stîncilor a fost sunetul luĭ de clopote. Ziua s'a învĕlit în haĭnă întunecată de jale, de-asupra templuluĭ luminos al naturiĭ aŭ atîrnat perdelele întunereculuĭ, și sórele ascunzêndu-și fața a mers și el, să petrécă pe Fiul luĭ Dumnezeŭ la înmormîntare. Sublimă și mișcătóre, înfiorătóre și frumósă a fost jalea acésta din templul ființelor necuvîntătóre. Dar privită cu ochiul spiritual e cu mult maĭ frumósă serbarea funebrală, ce se sevârșesce în sfînta liturgie.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Causa neliniștiĭ mele,“ începu Valtasar liniștit, — „ceea ce m'a făcut, să predic în Alexandria și în cetățile Niluluĭ, ceea ce maĭ pe urmă m'a mânat în singurătate, unde m'a aflat spiritul, — a fost miseria omenimiĭ, carea după a mea părere a adus-o cu sine perderea cunoscinței luĭ Dumnezeŭ. Nefericirea eĭ m'a mișcat, — nu a uneĭ clase, ci a tuturora. Ea a căḑut așa de adânc, cât mie mi-se părea, că nu maĭ e cu putință vre o mântuire, fără numaĭ dacă însu-și Dumnezeŭ ar sevârși opera acésta; și eŭ m'am rugat luĭ, ca să vină și să mi-se descopere mie. „Faptele tale cele bune aŭ învins, mântuirea se apropie, tu veĭ vedé pe rĕscumpĕrătoriul!“ ast fel a zis glasul. Și cu acest rĕspuns m'am dus la Ĭerusalim bucurându-mĕ. Dară a cuĭ să fie mântuirea? A lumiĭ întregĭ! Și cum are să se îndeplinéscă? Întăresce-ți credința, fiul meŭ! Ómeniĭ zic, — asta bine o sciŭ, — nu va fi fericire, până când Roma nu va fi aruncată de pe colinele sale, — ceea ce va să însemne, că miseria timpuluĭ, pe cum cred eŭ, nu provine din necunóscerea luĭ Dumnezeŭ, ci din guvernarea blăstĕmată a domnitorilor. Aŭ e de lipsă, ca să ni-se spună, că guvernele omenescĭ nicĭ când nu stăpânesc pentru religiune? Despre câțiĭ regĭațiĭ auḑit, că aŭ fost maĭ bunĭ de cât supușiĭ lor? O nu, nu! Mântuirea nu póte să aĭbă scop politic, — nu póte voi, ca să dobóre domnitorĭ și puterĭ și să le goléscă locurile, numaĭ pentru ca alțiĭ să le ocupe din noŭ și să se desfăteze într'însele. Dacă acésta ar fi tot atuncia înțelepciunea luĭ Dumnezeŭ ar înceta de a fi nemărginită. V'o spun — de și póte cuvîntul meŭ e numaĭ cuvîntul orbuluĭ îndreptat cătră orbĭ. El, care va să vină, e mântuitoriŭ al sufletelor, și promisiunea are să se înțelégă așa, că însu-și Dumnezeŭ se va pogorî din noŭ pe pământ și că dreptatea va sălășlui aci, pentru ca să-ĭ fie și luĭ cu putință a petrece din noŭ aicia.“

În chipul cel maĭ învederat se esprimă desamăgirea pe fața luĭ Ben Hur; capul i-se plecă; el era convins, însе în clipa aceea nu era capabil de a combate părerea Egipténuluĭ. Nu Ilderim.

„Pe gloria luĭ Dumnezeŭ!“ zise el cu emfasă, „părerea acésta rĕstórnă tot obiceiul! Căile lumiĭ sînt hotărîte și nu se pot schimba! orĭ ce comunitate trebue să aĭbă un conducĕtoriŭ, care să fie înzestrat cu putere, altmintrea nu e cu putință vre o străformare“.

Valtasar primi obiecțiunea cu seriositate.

„Înțelepciunea ta bunule șeĭc, e din lumea acésta, și tu îți uĭți, că tocmaĭ căile lumiĭ sînt acelea de carĭ trebue să ne mântuim. Ca să aĭbă ómenĭ de supușĭ, acésta e ambiția regilor. A mântui suflete, acésta e dorința luĭ Dumnezeŭ.“

Ilderim tăcu și-și clătină capul cu necredință. Ben Hur rĕspunse în locul luĭ:

„Părinte, — concede-mĭ, să te numesc așa, — de cine aĭ avut să întrebĭ la porțile Ĭerusalimuluĭ?“

Șeĭcul privi la el cu recunoscință.

„Am avut să întreb,“ zise Valtasar cu liniște, „că unde este el, care s'a născut împĕrat al Ĭudeilor?“

„Și l-aĭ vĕḑut în peștera din Vetleem?“

„L-am vĕḑut și ne-am închinat luĭ și ĭ-am dat darurĭ, Melchior aur, Caspar tĕmâie și eŭ smirnă.“

„Dacă vorbescĭ despre fapte, atuncia a te asculta însamnă atâta cât a te crede,“ zise Ben Hur; „însе dacă e vorbă despre părerĭ, atuncia eŭ nu pot să pricep, ce fel de împĕrat veĭ să facĭ din pruncul acela. Eŭ nu-mĭ sciŭ închipui pe domnitoriŭ deosebit de puterea luĭ și de datorințele luĭ.“

„Fiule,“ zise, Valtasar, „noĭ avem obiceiul, ca obiecte carĭ din întîmplare sînt în aintea nóstră, să le esaminăm cu grije, pe când obiecte de cele ce cad maĭ de parte de noĭ, abia le învrednicim de o privire. Tu acuma privescĭ numaĭ titulul „împĕrat al Ĭudeilor“, însе dacă veĭ medita asupra taĭneĭ, ce se ascunde în dosul luĭ, atuncia va dispăré pétra de smintélă. Un cuvînt despre titul. Poporul tĕŭ Israil a vĕḑut zile maĭ bune, — zile, în carĭ Dumnezeŭ l-a numit cu dragoste poporul sĕŭ și a comunicat cu el prin profeți. Așa dară dacă în zilele acelea ĭ-a promis pe mântuitoriul, pe care eŭ l-am vĕḑut, dacă i-la promis ca pe un împĕrat al Ĭudeilor, — atuncia sosirea luĭ trebue să corĕspundă promisiuniĭ, dacă și numaĭ pentru cuvînt. A, tu veḑĭ acuma motivul întrebăriĭ, ce am pus-o la pórtă. Înțălegĭ, și eŭ nicĭ un cuvînt nu voiŭ să maĭ zic despre el, ci voiŭ să merg maĭ de parte. Póte că maĭ apoĭ întrebĭ despre dignitatea pruncului?

Dacă e așa, atuncia cumpănesce: Ce va să însemneze a fi următoriul luĭ Irod? Va fi dóră hotărîtóre mĕsura dignităţiĭ lumescĭ? Óre Dumnezeŭ nu ar puté să înalţe încă şi maĭ tare pe alesul sĕŭ? Óre Părintele atotputernic să aĭbă lipsă de un titul şi să fie nevoit a se smeri până la atâta, cât să împrumute o invenţie omenéscă? De ce nu m'a provocat dară, ca să scriicesc de-a dreptul după un Cesar? O, pe firea lucruluĭ, despre care grăim, te rog, înalţă-ţĭ privirea! Maĭ bine întrébă, preste cine are să fie împĕrat acela, pe care-l aşteptăm; căcĭ îţĭ zic, fiule, acésta e cheea taĭnelĭ, şi nimenĭ nu o va puté pătrunde fără de cheea acésta."

Valtasar îşĭ înalţă cu umilinţă capul.

„Este o împĕrăţie pe pământ, de şi nu e pământéscă, — o împĕrăţie maĭ largă de cât pământul, maĭ largă de cât mările şi tóte ţĕrile, de le-aĭ şi întinde cu ciocanul, pe cum se întinde aurul. Esistinţa eĭ e faptă, pe cum este faptă esistinţa inimilor nóstre, şi noĭ trecem printr'însa începênd de la légăn şi până la mormînt, fără ca să o vedem. Şi nicĭ un om nu o va vedé, maĭ înainte de ce îşĭ va fi cunoscut sufletul sĕŭ; căcĭ împĕrăţia nu e menită pe sama luĭ, ci pe a sufletuluĭ luĭ. Şi într'însa e glorie strălucită, pe cum fantasia nu şĭ-o póte închipui, — unică, neaseměnată, neîntrecută."

„Ceea ce spuĭ, părinte, îmĭ e o ghîciturĕ," zise Ben Hur. „Despre o împĕrăţie ca acésta eŭ n'am audit nicĭ o dată."

„Nicĭ eŭ," întări Ilderim.

„De aşĭ puté să spun maĭ multe despre ea!" replică Valtasar, plecându-şĭ cu umilinţă privirea. „Ce e, spre ce scop va fi, cum se póte dobîndi? nimenia nu va sci, până când nu va veni pruncul, pentru ca să o ĭea în posesiune, pentru că e a luĭ. El va aduce cheea aceleĭ uşĭ taĭnice, carea o va deschide aleşilor sĕĭ, între carĭ vor fi toţĭ aceia, carĭ îl ĭubesc pe el, pentru că numaĭ de aceia vor fi rĕscumpĕraţĭ."

Multă vreme stăpâni tăcere în cort. Valtasar îşĭ sfârşise istorisirea.

„Bunule şeĭc," începu apoĭ în chipul sĕŭ blând, „mâne orĭ poĭmâne mĕ voiŭ sui pe câtă va vreme în cetate. Fiĭca mea doresce, să vadă pregătirile jocurilor. Voiŭ să-ţĭ împărtăşesc încă şi maĭ acurat timpul, în care mĕ voiŭ întórce a casă. Şi tu, fiule, pe tine te voiŭ revedé. Pacea să fie cu voĭ cu amêndoĭ! Nópte bună!"

Toţĭ treĭ se sculară. Şeĭcul şi Ben Hur petrecură cu privirea pe Egipténul, până ieşi din cort răzimându-se pe braţul unuĭ sclav.

„Şeĭcule Ilderim," zise apoĭ Ben Hur, „eŭ am audit lucrurĭ minunate în nóptea acésta. Te rog, permite-mĭ, ca să mĕ preumblu la ţĕrmul laculuĭ şi să-mĭ reculeg cugetele."

„Du-te! Şi eŭ voiŭ veni în urma ta."

Îşĭ spĕlară încă o dată mânile; la un semn al şeĭculuĭ un sclav aduse apoĭ încălţămintele luĭ Ben Hur. Acesta ieşi apoĭ din cort!

XVII.

Visare.

De la corturĭ într'o mică depărtare de la douar era un grup de finicĭ, carĭ îşĭ aruncaŭ umbra de jumătate pe uscat. De pe un ram se audia cântarea uneĭ privighitorĭ. Ben Hur se opri şi ascultă. De altă dată cântarea pasĕrilĭ ar fi abătut orĭ când gândurile luĭ; dar istorisirea cea minunată a Egipténuluĭ îĭ era o povóră, şi el îĭ simţia greutatea, şi pe cum se întîmplă şi cu alţiĭ în casurĭ de acestea, aşa nicĭ pentru el nicĭ cea maĭ frumósă musică, încă nu era musică, până când odihna nu-ĭ făcea sufletul şi trupul şi susceptibil pentru ea. Nóptea era liniştită. De maĭ nu se lovia nicĭ un val încreţit. Stelele vechĭ ale vechiuluĭ Orient luciaŭ ca tot de una, fiesce care la locul sĕŭ obicĭnuit, şi era vară jur împrejur, — pe apă, pe uscat, pe ceriŭ.

Fantasia luĭ Ben Hur era potenţată, sentimentele îĭ eraŭ furtunóse, voinţa i-se clătina.

Aşa i-se părea, că finiciĭ, ceriul, aerul se ţin aceleĭ zone sudice depărtate, în care a fost ajuns Valtasar, pe când nu maĭ sperase, că omenimea s'ar maĭ puté mântui. Lacul cu luciul sĕŭ cel nemişcat îĭ reamintea Nilul cel dăruitoriŭ de rodire, la al căruĭ ţĕrm sta bĕtrânul adâncit în evlavie, când i-se arĕtă Spiritul în strălucire. Venit-aŭ óre tóte împrejurările acestea ale minuniĭ la Ben Hur, orĭ dóră el a ajuns la ele? Şi ce ar fi, dacă minunea s'ar repeţi dacă ea s'ar repeţi pe sama luĭ? El se temea de apariţia eĭ, dar de o dată o şi doria şi aştepta. Numaĭ după ce sângele luĭ cuprins de friguri se maĭ stîmpĕră şi-l lăsă, să fie ĕră el însu-şĭ, numaĭ după aceea era capabil de a gândi.

Problema vieţiĭ luĭ o cunóscem. Meditând asupra eĭ a găsit încă şi acuma o prăpastie căscată, şi el nu fuse capabil de a face punte preste ea orĭ de a o umplé; ea era aşa de largă, cât marginea cea de din colo o putea vedé numaĭ spĕlătăcită. Dacă în sfârşit se va fi făcut ostaş şi beliduce, spre ce ţintă avea apoĭ să-şĭ îndrepte silinţele? El avea înaintea ochilor o revoluţie, — lucru firesc; înse decurgerea revoluţiilor a fost tot de una aceea-şĭ, şi pentru a dobîndi ómenĭ pe sama eĭ, încă tot maĭ era de lipsă întâiŭ o causă orĭ un pretext, pentru a înrola partisanĭ, ér apoĭ un scop, o ţintă, care în óre care chip putea să se ajungă.

De-a rîndul se luptă vitejesce acela care are să rĕsbune o ocară; dar neaseměnat maĭ bine se luptă acela, care împintenat fiind de o nedreptate are înaintea ochilor şi o ţintă onestă şi neclătită, — un resultat final, în care să pótă găsi balsam pe rane, rĕsplată pe sama vitejieĭ, glorie şi recunoscinţă în casul, când ar muri în luptă.

Pentru ca să pótă hotări, de este îndestulitóre causa orĭ ţinta. era de lipsă, ca Ben Hur să-şĭ cunóscă bine partisaniĭ şi ca să scie, la cine póte să conteze, când tóte vor fi gata pentru lovitura hotărîtóre. Lucru firesc, că aceĭ partisanĭ puteaŭ să fie numaĭ patrioţĭ de aĭ luĭ. Asupririle luĭ Israil amăriaŭ pe fiesce care fiŭ al luĭ Avraam, şi fiesce care din asupririle acelea îĭ era o causă preasfîntă, care-l însufleţia puternic.

Da, causa esista; înse ţinta, — care avea să fie ţinta?

Órele şi zilele, carĭ le dedicase acesteĭ părţĭ a planuluĭ sĕŭ, fuseră fórte multe, dar ele tóte se sfârşiseră într'o formă într'o închipuire turbure şi nehotărîtă a libertăţiĭ naţionale. Era acésta de ajuns? El nu putea să o nege, căcĭ acésta ar fi fost mórtea sperărilor luĭ; dar de altă parte nu îndrăznia nicĭ să o afirme, căcĭ judecata luĭ îĭ grăia altmintrea. El nu putea să se convingă nicĭ măcar despre aceea, dacă Israil singur va fi capabil a se lupta împotriva Romeĭ. El cunoscea isvórĕle de ajutoriŭ ale acesteĭ inimice marĭ; el scia, că arta întrecea chiar şi isvórĕle acestea bogate. O alianţă generală ar fi fost de ajuns, înse vaĭ! alianţa acésta era cu neputinţă, — cu escepţia casuluĭ, — şi cât de mult şi cu câtă seriositate s'a cuprins cu escepţia acésta, — cu escepţia casuluĭ, când s'ar scula un eroŭ dintr'unul din popórĕle asuprite şi prin resultate răsboĭnice şĭ-ar dobîndi o glorie, care să umplă lumea întrégă! Ce glorie ar fi pentru Ĭudea, dacă ea s'ar adeveri de nóua Macedonie a nouluĭ Alesandru! Dar vaĭ! între rabinĭ era cu putinţă vitejia, nu înse şi disciplina. Şi apoĭ batjocura aceea a luĭ Messala în grădina luĭ Irod: „Tot ce cuceriţĭ în şese zile, perdeţĭ în a şeptea."

Aşa s'a întîmplat, că de câte orĭ se apropia de prăpastia aceea sperând, că o va puté trece, tot de una trebuia să se retragă de la ea; şi naufragiul, ce-l suferise de stavila acésta, era aşa de constant; cât era deja aprópe de a renunţa la planul acesta orĭ de a-l lăsa în mâna întîmplăriĭ órbe. Dacă acésta va veni orĭ nu, singur numaĭ Dumnezeŭ o scia. Dacă ne representăm dispoziţia asta sufletéscă, atuncia nu avem să ne oprim la esamĭnarea efectuluĭ, ce-l avură reproducerile acelea, carĭ le făcuse Malluch din istoria luĭ Valtasar. Ben Hur le ascultase cu satisfacţie deplină, — cu un sentiment, care-ĭ spunea, că s'a găsit deslegarea încurcăturiĭ, că s'a găsit în sfârşit doritul eroŭ, şi a nume un fiŭ din familia luĭ David, împĕratul Ĭudeilor! În urma erouluĭ étă! lumea în arme.

Pe lângă împĕratul acela se presupune o împĕrăţie; el ar fi să fie ostaş, glorios ca David, domnitoriŭ înţelept şi strălucit ca Solomon; împĕrăţia luĭ ar fi să fie o putere, de care să se strivéscă chiar şi Roma. Ar fi să urmeze un răsboiŭ cu durerĭ îngrozitóre de mórte şi de nascere, — ér apoĭ pace, carea firesce că ar avé să însemneze domnia Ĭudeilor pentru tot de una.

Inima luĭ Ben Hur bătea tare; pe o clipă se înfăţişă Ĭerusalimul înaintea ochiuluĭ sufletuluĭ luĭ, Ĭerusalimul capitala lumiĭ, şi Sionul scăunenciul dinaintea tronuluĭ; pe care şede stăpânitoriul lumiĭ.

Entusiastuluĭ i-se părea o fericire nespusă împrejurarea, că bărbatul, care a vĕdut pe împĕratul acela, petrece în cortul, către carele-şĭ îndrepta paşiĭ. El putea să-l vadă şi să-l audă acolo şi să afle de la el însu-şĭ tóte, cele ce scia despre schimbarea lucrurilor, carea avea să vină, maĭ vîrtos tóte, cele ce scia despre timpul, încare avea să vină evenimentul acela. De cum va acesta era aprópe, atuncia el nu avea să ĭea parte în în răsboiul luĭ Maxenţiŭ, ci avea să încépă organisarea şi întrarmarea viţelor, pentru ca Israil să fie gata, pe când ar sosi ziua cea mare a renascerii.

Ben Hur, pe cum vĕdurăm. scia acum istoria aceea minunată chiar de la Valtasar.

Era el îndestulit?

Se aşedă pe el o umbră, maĭ întunecósă de cât cea a grupuluĭ de finicĭ, — umbra îndoeliĭ puternice, carea, — şi asta să nu o trecĭ cu vederea, cetitoriule! — carea se referia maĭ mult la împĕrăţie de cât la împĕratul.

„Cum stăm cu împărăția asta? Și cum se va face?“ se întreba Ben Hur în gândul sĕŭ.

Nóuĕ, bunilor meĭ cetitorĭ, ne-a rĕspuns pruncul însu-șĭ; însе Ben Hur găsia respuns numaĭ în cuvîntul luĭ Valtasar: „Pe pămînt, dar nu de pe pămînt, — nu pe sama ómenilor, ci pe a sufletelor lor, cu tóte acestea o împĕrăție de strălucire necuprinsă.

N'avem decĭ, să ne mirăm, dacă tinĕrul nefericit în cuvintele acestea găsia numaĭ o ghîcitură întunecósă.

„Acesta nu e un lucru pe sama ómenilor,“ zise el cu gând desperat, „și un împĕrat a uneĭ împĕrățiĭ ca acésta nu are lipsă de ómenĭ, nicĭ de muncitorĭ, nicĭ de sfetnicĭ, nicĭ de ostașĭ. Maĭ întâiŭ ar trebui să móră pămîntul orĭ să se zidéscă din noŭ și principiĭ nóuĕ ar avé să se inventeze pe sama guvernărilĭ, óre ce pe lângă forța întrarmată, — óre ce în locul puterilĭ. Însе ce?“

Maĭ de parte, cetitoriule bune!

Ceea ce vedem noĭ el nu putea să vadă. Puterea aceea, ce se cuprinde în iubire, până atuncia încă nu o cunoscuse nicĭ un om; încă nu venise nimenĭ, care să fie spus, că pentru guvernarea popórĕlor, — pentru pace și rînd — iubirea e maĭ bună și maĭ puternică de cât forța.

În mijlocul acesor visărĭ se aședă o mână pe umĕrul luĭ.

„Voiă să-ți spun o vorbă, fiule al luĭ Arriŭ,“ zise Ilderim oprindu-se lângă el, — „un cuvînt, și apoĭ trebue să mĕ întorc, pentru că nóptea trece.“

„Bine aĭ venit, șeĭcule!“

„Ce privesce lucrurile, carĭ le-aĭ auḑit maĭ adineaorĭ,“ zise Ilderim aprópe făr de pausă, crede-le tóte a fară de ceea ce se referesce la felul împĕrățieĭ, ce o va întemeia pruncul, dacă va veni. Judecă făr de preocupare asupra acestuĭ punct, până când veĭ fi auḑit pe Simonide neguțătoriul, — un om bun din Antiochia, cu care îți voiŭ mijloci cunoscința. Egipténul ți-a împărtășit de banĭ buniĭ visările sale, carĭ sînt prea bune pe sama acestuĭ pămînt. Simonide e maĭ înțelept, el îți va împărtăși sentimentele profeților vostri numindu-ți cărțile și foile așa că tu nu veĭ maĭ puté nega, că pruncul întradevĕr va fi împĕrat al Iudeilor, — da pe strălucirea luĭ Dumnezeŭ, împĕrat, pe cum a fost Irod, numaĭ maĭ bun și neasemĕnat, maĭ glorios. Și apoĭ, mĕ înțelegĭ, apoĭ vom gusta dulcéța rĕsbunărilĭ. Eŭ mĭ-am spus vorba, pace ție!“

„Rĕmâĭ, șeĭcule!“

Ilderim ĭ-a auḑit cuvîntul, dar nu s'a oprit.

„Érășĭ Simonide!“ zise Ben Hur cu amar. „Simonide aci, Simonide colo! Acuma mi-l amintesce unul, acum altul. Se vede, că sclavul tatălui meŭ mĕ esploatéză cum se cade; el cel puțin a sciut, să-și asigure averea mea părintéscă; el de aceea e maĭ bogat, de și nu va fi și maĭ înțĕlept de cât Egipténul. Pe lege! Nu la necredincioși are să mérgă omul, care va să afle credință, — și eŭ nicĭ nu o voiŭ face. Nu voiŭ. Dar ce aud? Cântare, — glasul uneĭ femeĭ — orĭ al unuĭ ânger! El se apropie!“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Fóia pentru toți“, nr. 27, cu următorul cuprins: *Odinióră* de Delavrancea. — *Iules Brun la Ateneu* (ilustrație). — *Vanitas* (poesie) de R. D. Rosetti. — Scriitorĭi și artiștiĭ nostri *(St. Velescu)* — *Moravurĭ nóuĕ* de Bunica. — *Cât de lungă să fie ziua, tot vine nóptea* de dómna Colomb. — *Școlile de agricultură.* — *Mărióra,* dramă de Carmen Sylva, tradusă de Haralamb G. Lecca. — *Vrăjitorul alb,* român de Emile Richebourg. — *Glume.* — *Snóve.* — *Gândirĭ.* — *Iubileul reginei Englitereĭ.* — *Corsetul.* — *Idila* (poesie) de Silviŭ Hușianul. — *Cheia.* — *Romanul unuĭ călugĕr,* roman de Jean Rameau (urmare). — *Mijlócele de a preîntimpina naufragiile.* — *Rețete și sfaturĭ.* — *Petrecerĭ și jocurĭ.* — *Posta redacțiuneĭ.*

A apărut nr. 6 din **„Convorbirĭ literare“** cu următorul sumar: *M. N. Burghele.* — Despot vodă ereticul, Domnul Moldoveĭ (1561—1563). Studiŭ istoric. — *Nicolae Basilescu.* — Parisina (Tragedie în cincĭ acte). — *St. Orașan.* — Ceva despre cronicele Moldoveĭ. — *D. Nanu.* — Spre sară (Poesie). — *Ana Conta-Kernbach.* — O serenadă luĭ Verdi. — *Dr. Iv. D. Șișmanoff.* — Însemnătatea și teoria etnografiĭ bulgare (trad. de Gh. Mărculescu). Revista publicațiilor.

Aŭ apărut: 10 cântărĭ poporale românescĭ, culese și aranjate pentru pian de V. Șorban.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiunĭ ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acésta carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvaniei“ și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părțĭ espedate franco **1** fl. **85** cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societățiĭ.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostarul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alŭ doilea,** edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericituluĭ Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaș 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii“. Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Inserat.

Voluminosul tom cuprindiul:

„Predicĭ pentru dumineci“

de Ĭustin Popfiŭ, se află de vînzare la tipografia *Aurora* în Gherla (Szamos-ujvár).

Prețul la 1 exemp. singuratic 2.20 cr.
„ „ 5 „ de odată à 1.90 exemp.
„ „ 10 „ „ „ à 1.50 „

Posta Redacțiunii. P. On. D. *M. Nesiŭ* în *Orade.* Abonamentul trimis dto 13/7 a c. se estinde până la finea an. viitor 1898.

Posta Redacțiunii. Rssm. D. *I. Ivasco* în *Gherla.* Abonamentul l-am primit cu mulțămită. Restant nu maĭ e nimic. Totul e achitat până la finea an. 1897. Adresa s'a schimbat.

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

(16) 2—3

Publicare de concurs.

La *„Internatul Pavelian din Beiuș al fetelor orfane de preoți din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu școlă civilă“* pe anul scolastic 1897/8 se escrie concurs pentru un post de învĕțătóre-educătóre cualificată pentru școlile civile din grupa: matematica-scințele naturalĭ respective limbistică-istorică, care va împlini și afacerile domestice din internat prin statute precisate.

Emolumentele învĕțătórilĭ-educătóre sînt: a) soluțiune anuală de 500 fl. b) cuartir și întreținere în internat.

Competentele la acest post trebue se fie de religiunea gr. cat.

Petițiunile instruite: 1) cu carte de botez, 2) testimoniŭ de cualificațiune, 3) eventual alte acte despre anterióră aplicație, 4) atestat medical, 5) adeverință despre starea familiară — sînt a se înainta la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare, până în 1 August a. c.

Beiuș la 1 Iuliŭ 1897.

Direcțiunea.

Nr. 3312 — 1897.

Edict.

Vasiliŭ Moldovan docentele din Orosfaia, protopopiatul Fărăgăuluĭ, carele maĭ înainte de a da esamen cu prunciĭ școlarĭ, în 5 Maiŭ 1897, și-a părăsit stațiunea fără de a i-se sci ubicațiunea, prin acésta să citéză a se presenta la oficiul sĕŭ docental în Orosfaia până la terminul peremptoriŭ din 1 August 1897 n., că întru cât după acéstă citațiune nu și-ar reocupa oficiul sĕŭ docental, de la 1 August 1897 postul i-se va dechera de vacant prin senatul scolastic de acolo, și stațiunea se va da în concurs.

Blaș, din ședința consistorială ținută în 10 Iuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

(18) 1—3

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 24 Iuliŭ 1897. Numĕrul 31.

Salvarea parlamentarismului.

Parlamentarismul e în pericol, el trebue salvat! Acésta frază rĕsună de pe buzele politicianilor magiarĭ guvernamentalĭ şi neguvernamentalĭ.

Şi cine periclitézĕ parlamentarismul, fundamentul constituţionalismuluĭ modern? Guvernul prin violenţa sa, care nu cunósce nicĭ marginĭ, nicĭ consideraţiunĭ, rĕspunde oposiţia. Obstrucţia oposiţională dejosesce şi compromite parlamentul, strigă guvernamentaliĭ maĭ ales în presă, căcĭ în dietă nu fac multă vorbă.

Noĭ zicem, că adevĕrul îl spun şi guvernamentaliĭ şi oposiţionaliĭ: şi uniĭ şi alţiĭ sînt vinovaţi pentru decaderea vieţiĭ constituţionale şi nu de acum, dară de mult, aŭ compromis parlamentarismul.

Pentru guvern forţa brută, terorisarea, corupţiunea, tot feliul de abuzurĭ şi intimidărĭ au fost armele la formarea uneĭ maĭorităţĭ parlamentare; arme neoneste, neconstituţionale şi nelegale. Ceĭ ce aŭ învins cu ast fel de arme nu aŭ să se făléscă cu învingerea lor, şi cu atât maĭ puţin aŭ vre un titul just de a-şĭ aroga dreptul, să conducă eĭ cele maĭ vitalĭ interese a le statuluĭ, şi dacă totuşĭ eĭ şi-aŭ arogat şi cu fudulie îşĭ arógă acest drept, e periclitat, parlamentarismul şi e justificată indignarea oposiţieĭ, care a eşit din campania electorală zdrobită şi zecimată, şi care în loc de a fi respectată din partea unuĭ învingĕtor nobil, e despreţuită şi terorisată de ceĭ ce aŭ usurpat puterea.

Óre oposiţia a purtat cu arme cinstite campania electorală? Óre abusul de a mitui pe alegătorĭ cu banĭ şi beuturĭ spirituóse nu l-aŭ aprobat şi practisat şi oposiţionaliĭ? Dacă, da! ce ascriŭ numaĭ guvernamentalilor dejosirea parlamentarismuluĭ, ce se fac a uĭta, maĭ ales aşa înfocaţiĭ obstrucţioniştĭ de azĭ, că eĭ sînt complicĭĭ guvernuluĭ?

Departe de la noĭ de a susţiné, că br. Bánffy ca şi antecesoriĭ sĕĭ de de la cârmă, ar fi fost blânzĭ de la fire, dară e fapt, că multe persecuţiunĭ, multe terorisărĭ şi brutalităţĭ faţă de nemagiarĭ le aŭ comis numaĭ la insistenţa şovinismuluĭ înfrênat al oposiţionalilor, carĭ azĭ, când ĭ-a ajuns pe eĭ vindicta, se plâng în contra guvernuluĭ. Oposiţionaliĭ aŭ nutrit în guvern pornirile spre violenţă, şi dacă violenţa acésta, de carĭ nemagiariĭ sînt sătuĭ, se esercită asupra lor, înşi-şĭ încă pórtă vina.

Azĭ şi magiariĭ s'aŭ disgustat şi se înfióră de spiritul despotismuluĭ, pe care politica lor l-a cultivat faţă cu nemagiariĭ. Ei ca să ne pótă strivi pe noĭ aŭ ucis libertatea şi pentru dînşiĭ, uĭtându-şĭ de proverbul: „Cine sapă grópa altuia, însu-şĭ cade în ea".

Magiariĭ numaĭ acum, după ce vĕd domnia de clică şi de interese particulare se conving, că la noĭ constituţionalismul şi parlamentarismul sînt discreditate şi periclitate. Nemagiariĭ o sciŭ de mult şi acésta e un motiv principal, pentru care aŭ decretat pasivitatea faţă cu alegerile parlamentare.

Oposiţia, crede a impune guvernuluĭ şi aĭ infrena volnicia şi abusul de putere prin vorbirĭ îndelungate, prin greva parlamentară numită obstrucţia, carĭ duréză de aprópe dóuĕ luni (din 1 Iuniu a. c.). E drept, că obstrucţia împedecă mersul regulat al afacerilor, spre marea dauna a ţĕriĭ, dară parlamentarismul nu e salvat, şi din contra obstrucţia probézĕ, că parlamentul s'a degradat la un mijloc de terorizare nu numaĭ a minorităţiĭ de cătră maĭoritate, ci şi a maiorităţiĭ de cătră minoritate.

Guvernul sub cuvênt, că voesce a salva parlamentarismul periclitat de oposiţie, în realitate spre a-şĭ ajunge planurile sale în detrimentul ţĕriĭ, a început să spărie pe oposiţionalĭ cu cele maĭ drastice mĕsurĭ, ca şedinţe în permanentă, clotura saŭ închiderea discusiuniĭ, când îĭ place presidentuluĭ şi maiorităţiĭ şi altele, vĕdênd că amenintările nu aŭ efect, s'a mărginit până acum a propune prolungirea desbaterilor parlamentare cu o óră pe zi. Temendu-se Bánffy, că prolungirea desbaterilor póte provócă crisă ministerială e aplicat a sacrifica şi odiosul § 16 al procedureĭ penale şi împreună cu el şi pe ministrul Erdély.

Prin compromise, şi compromiterĭ va succede luĭ br. Bánffy împăcarea oposi-

Feuilleton.

Suvenirĭ de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

(Continuare.)

După ce am părăsit bogatele şi vastele magasine a luĭ Testolini, supĕrat, că în Veneţia tóte îs aşa de scumpe şi că eŭ am banĭ puţinĭ, am plecat spre *Campanile*. Cum am pomenit deja, zidirea acésta e clopotniţa basiliceĭ sf. Marcu. Ea a fost terminată cătră sfârşitul véculuĭ al 12-lea. Nu pot spune ce înălţime are, dar . . . scuză iubite cetitor, am aflat în un „Conversations Lezicon" că are înălţime de 98 1/2 m. Suişul, orĭ cât de înaltă e clopotniţă, e fórte uşor. Nu trĕbue să păşescĭ pe treptĭ, ci simplu facĭ o cale spirală până în vîrf, icĭ, cóle maĭ e şi câte un trepte. Aşa numaĭ să póte esplica şi povestea, că Napoleon s'ar fi urcat în turnul acesta călare. De sus priveliştea e admirabilă. Ochiul vede Veneţia în tótă estinderea şi splendórea sa. Colo, e *„canal grande"* care o percurge pe o lungime de 3470 m. în forma unuĭ *S.* acolo e *„giudecca"*, cel maĭ lat dintre celea 160 canale; din colo, rĕsar din undele liniscite vechĭ palaţe, în fruntea cărora stă palaţul dogilor; orĭ să înalţă biserică pompóse ca *S. Maria della Salute, S. Maria ai Frari, San Giovanni e Paolo* şi alte multe, carĭ povestesc de gloria stînsă şi de viaţa mórtă a Veneţieĭ. De aci, vezĭ mulţimea cea mare de insule, — se zice că 118 — pe carĭ e ridicat oraşul, dintre carĭ maĭ însĕmnate sînt: *San-Giorgio, Rialto* şi *Giudecca;* apoĭ, punţile cele multe — 390 — peste carĭ trecĭ de pe o stradă într'altă, şi dintre carĭ amintesc ca pe cea maĭ frumósă *Ponte di Rialto,* zidită prin vécul al 16-lea care stă din un singur arc din pétră de 27 m. În departare e *Lido,* cea atât de cântată, din colo e portul, gara şi marea deschisă în tótă mărĕţia eĭ! E atât de splendidă panorama ce ţi-se ofere, cât n'aĭ maĭ gândi să te scobori, de cumva grozavul curent, care e în turnul acesta, nu ţĭ-ar înspira îngrijirĭ. De aci mulţimea pestriţă, care mişună pe piaţă, ascultând musica, care chiar cântă, de abia o cunoscĭ. — Am privit prin un fel de ochian cu sticlă gălbuie, încă o dată panorama acesta, şi apoĭ m'am scoborit, şi . . . nu vĕ supĕraţĭ! am mers la o *osteria* şi am beut un *„chianti"* şi un *„asti spumante"*, cum dóră nicĭ la Consum nu afli maĭ bun. Apoĭ în societatea alor doĭ studenţĭ octavanĭ, am plecat cu dorul de a ne perde prin Veneţia. Percursam tóte stradele şi stradelele, pe carĭ numaĭ se póte umbla cu piciorul, trecutam preste o mulţime de podurĭ, până ce în sfârşit uĭtându-ne la orologiŭ, am vĕdut că deşi umblăm de 2 óre, tot numaĭ dăm peste „chiesa di San Marco."

— Şi de ce n'aţĭ luat o gondolă, care în câteva clipite vĕ aducea la Piazzetta?

— N'am voit, era prea uşor; am întrebat pe câţĭ va italieni: „dove e chiesa di San Marco?"

— Dóră n'aĭ zis „Chiesa"?

— De ce nu?

— La Italieni nu le place să numescĭ pe San Marco alt cum, decât „basilica".

— Pe când voiŭ maĭ veni la Veneţia voiŭ sci.

Şi apoĭ am plecat cu toţĭ la cină. Ce maĭ cină? La lumină electrică (póte că nu va fi fost chiar electrică!) şi cu următorul

Menu:

Supă de óuĕ, pregătite italienesce.
Friptură de vacă cu garnitură de linte.
Friptură de miel şi salată cu uleŭ.

ţieĭ, dar acésta nicĭ de cât nu va ridica parlamentarismul, ci-l va compromite şi maĭ mult.

Până când prin sistemul representativ se fac abusurĭ ca la noĭ, până când el în loc de a promova marile interese ale totalităţiĭ cetăţenilor, vînéză interese de clică, până când maioritatea cetăţenilor prin legĭ rele şi terorisarĭ este eschisă de la viaţa constituţională de stat, până atunci parlamentarismul e în crisă perpetuă şi o sanare radicală e cu neputinţă.

Singur reîntórcerea la spiritul creştinismuluĭ, de care s'a abătut liberalismul modern, reîntórcerea la eternele principiĭ de drept şi dreptate, carĭ daŭ fie căruĭ, ce i-se cuvine, singur acéstă reîntórcere póte conserva ordinea publică, promova prosperarea comună şi salva şi parlamentarismul împins de cătră guvern şi opositie spre perire.

La cestiunea autonomieĭ.

Guvernul se teme, că prin întroducerea autonomieĭ îşĭ va perde din influinţa asupra cleruluĭ catolic. Organele guvernuluĭ se ocupă maĭ ales de cestiunea fondurilor şi a fundaţiunilor şi de dreptul de patronat al Monarchuluĭ, esplicându-le în sensul, că ele şi după organisarea autonomieĭ aŭ să rĕmână tot, ca şi azĭ, adecă la dispositia guvernuluĭ. Faţă de aceste sfătoşirĭ liberale. „Esztergom", organul acreditat a cercurilor normative din Strigon, scrie cu privire la cercul de activitate a autonomieĭ următórele:

„O autonomie, cum îşĭ proïectézĕ şi pretind catoliciĭ, nicăirĭ nu esistă în străinătate. Deci, dacă voesc normă, după care să se îndrepte, să o caute aicĭ, căcĭ autonomia e o instituţiune specifică ungară. Aicĭ încă o află numaĭ la protestanţĭ şi în parte la grecĭ neuniţĭ. Dacă dară, provocându-se la situaţia bisericiĭ schimbată prin legile patrieĭ nóstre, voesc autonomie separată, atunci cel puţin aceea trebue să pretindă pentru sine, ce a dat statul protestanţilor deja de maĭ înainte; éră în celelalte avênd în vedere constituţia bisericiĭ lor ast fel să-şi creeze autonomia, cât să nu vină în conflict cu constituţia bisericiĭ. Cu partea ultima a cestiuniĭ, credem, că puterea de stat nu-şĭ bate mult capul, căcĭ o va considera de o afacere internă a catolicilor, cum o consideră şi acum.

Cu atât maĭ mult va pune pe gândurĭ statul, dacă şi catoliciĭ vor pretinde ceea ce protestanţiĭ şi greco-orientalĭ poşed şi deprinde de mult.

Şi aicĭ e clar, că autonomia nu se póte retrage nicĭ faţă cu denumirea prelaţilor, nicĭ faţă cu cestiunea prelaţilor. Căcĭ cestiunea acésta nu numaĭ că nu se opune la constituţia bisericiĭ, ci maĭ vîrtos se unesce cu acésta, că aceia să deprindă înruire în administrarea acestor afacerĭ vitalĭ, carĭ aŭ spre acésta mandat de a dreptul de la credincioşiĭ catolicĭ, şi nu de la membri liberalĭ şi necatolicĭ ba şi necreştinĭ aĭ parlamentuluĭ, cum aŭ membri guvernuluĭ. Lucrul uşor să ilustrézĕ prin 1—2 esemple. Azĭ ceĭ maĭ mulţĭ catolicĭ liberalĭ numaĭ apróbă, ba în multe locurĭ nicĭ protestanţilor nu le place, că şi necatolicĭ aleg pe parochiĭ catolicĭ. Dară consiliul ministerial, care hotărésce asupra denumiriĭ prelaţilor, nu îndeplinesce acéstă funcţie numaĭ în numele patronuluĭ suprem, ci şi ca guvern al ţĕriĭ, ca atare şi ca mandatariul maioritătiĭ parlamentare, căcĭ fără de acésta, după praxă constituţională de la noĭ nicĭ unul nu ar fi ministru. Aceea înse nime nu o póte nega, că chemarea parlamentuluĭ nu póte fi a da prelaţĭ catolicilor. Recunóscem, că la denumirea prelaţilor şi statul îşĭ are interesele sale, de acestea înse póte îngrigi şi în cuadrul autonomieĭ respective, le póte asigura.

Asemenea şi cestiunea fondurilor şi a fundaţiunilor e de atare, cât îşĭ are analogie în autonomia protestanţilor. Acesta e un lucru atât de bătător la ochĭ,cât nicĭ nu ar fi permis să formeze obiect de discuţie. Căcĭ dacă drepturile şi auctoritatea statuluĭ nu sufere stirbire prin aceea, că protestanţiĭ înşi-şĭ îşĭ manipuléză fundaţiunile şi îşĭ conduc şcólele, pentru ce ar suferi stirbire chiar la catolicĭ? Saŭ dóră catoliciĭ sînt maĭ puţin patrioţĭ de cât protestanţiĭ? Saŭ faţă de catolicĭ nu-şĭ póte asecura statul dreptul sĕŭ de înspecţiune supremă? Acum acésta nu o va afirmă nicĭ cel maĭ liberal bărbat de stat!"

Intoleranţă. — Domniĭ de la „Telegraful Roman" se ocupă adese orĭ maĭ mult de afacerile bisericeĭ unite şi ale bisericiĭ catolice latine **saŭ „păpistăşescĭ"**, cum le place a o numi, de cât de trebile bisericiĭ lor greco-orientale.

Ast fel şi în numĕrul 74 de la 8/20 Iuliŭ reflectând la rĕspunsul, ce li l'am dat în numĕrul nostru precedent, din noŭ insistă asupra intoleranţeĭ preoţilor uniţĭ şi se laudă cu toleranţa lor.

Noĭ credem că toleranţa lor numaĭ laudă nu merită. Nu merită laudă de bună samă specula, ce o fac dênşiĭ cu fondul Andronic spre a sili pe meseriaşiĭ uniţĭ să trécă la neunire. Nicĭ acea nu le servesce spre laudă, când pe tinĕrul Pavel Percea, care căpĕtase stipendiŭ de la Blaş *ca gr. or., dar fără condiţiunea de a trece la greco-catolicĭ*, şi numaĭ cu condiţiunea, că după ce va fi absolvat scóla de desemn să servéscă 10 anĭ la gimnasiul din Blaş, îl silesc cu avantagie materiale marĭ a-şĭ călca cuvîntul dat, ba platesc eĭ înşi-şĭ şi stipendiul, ce numitul îl căpĕtase de la Blaş, pentru ca acest institut românesc să rĕmână fără profesor de desemn tocmaĭ atunci, când erá sĕ-l aibă. Şi dacă eĭ împută celor de la Beiuş speculă cu religiunea, nu-şĭ uite, că aŭ între domniile lor în Sibiŭ un profesor crescut cá greco-catolic cu pâne în gimnasiul din Blaş şi l'aŭ făcut gr.-oriental prin specula aceea, că l-aŭ trimis pe spesele lor sa-şĭ facă studiile în Germania. Noĭ admirăm spiritul de toleranţă al Mitropolituluĭ lor, pe care ni-l pun de esemplu, şi maĭ vîrtos l-am admirat atunci, când a votat căsătoria civilă, dar n'am putut pricepe spiritul luĭ de toleranţă atunci, când pe un preot greco-catolic suspendat, despre care la dorinţa s'a proprie a avut act oficios din locul cel maĭ competent, că e nevrednic a maĭ fi preot, l-a primit în sinul bisericeĭ greco-orientale, numaĭ ca după aceea sĕ-l pótă avé în temniţa din Segedin între criminaliştiĭ ordinarĭ, unde acela firesce nu a fost în stare a-şĭ împlini promisiunea, de a stricá o comună compactă greco-catolică.

Caş—Cosonac.
0.5 l. Vin roşu.

De astă dată am trăit fórte bine! Cina a decurs de la 7 până la $8^1/_2$ când am plecat la plimbare pe gondole.

Maĭ doriţĭ, dragĭ cetitorĭ, să fac explicerea fraseĭ: plimbare pe gondole — prin lagunele Veneţieĭ? Sînt numaĭ 6 cuvinte, dar 3 din ele sînt de ajuns, să-ţĭ deştepte în minte plăcerĭ idilice, să-ţĭ aţiţe fantasia şi să te facă atât de fericit. Vĕ rog ziceţĭ după mine rar şi cu vóce: plimbare pe gondole prin lagunele Veneţieĭ. Aţĭ zis? Eĭ bine, acum închideţĭ ochiĭ, lăsaţi-vĕ pe spatele scaunuluĭ şi gândiţi-vĕ orĭ maĭ bine adunaţĭ, un mănunchiŭ din gândurile, ce se ivesc din cele maĭ ascunse colţurĭ ale creeruluĭ vostru! . . . . . .

Şi acum, veniţĭ cu mine la plimbare!

Nu vĕ aduceţĭ a minte de câte va versurĭ de ale luĭ Alexandri, carĭ cântă lagunele cu farmecul lor, carĭ în rime alese şi frumóse, spun de plăcerea ce o simţi, umblând pe încrucişatele strade ale Veneţieĭ? Nu mĕ îndoĭesc, că le auziţĭ par'că sunendu-vĕ în urechĭ.

Eraŭ patru gondole la dispositia nóstră. Neobositul şi bunul nostru conducător, a ţinut să ne facă plăcerea acesta, care nu se ţiné de program. Ne-am suit câte patru pe o gondolă, în cea maĭ mare a întrat „corul", şi apoĭ provisionaţĭ cu câte 2 *„fiasconi"* (nisce sticle marĭ îmbrăcate cu papură) pline cu vin italian şi de Malaga, am pornit înainte.

E linisce. Nicĭ un sgomot nu turbură pacea, ce domnesce peste canale, nu maĭ strigatele gondolerilor la cornurile stradelor ne deştéptă din vise.

Cine spune, că „s'a stins viaţa falniceĭ Veneţieĭ", că „nu audĭ cântărĭ, nu vedĭ luminĭ pe valurĭ"? O, nu s'a stins, n'a încetat cântarea! căcĭ étă am ajuns pe „canal grande", miĭ de luminĭ schipesc „pe scărĭ de marmură, pe vechĭ portaluri", şi melodia dulce a italianuluĭ se lăţesce peste unde şi grăbesce înainte, aţiţând curiositatea trecătoruluĭ de pe „piazzetta"!

De o dată ne oprim, e un concert plutitor. O trupă de gondolierĭ cântă veselĭ comice cuplete *şi* gondolele rînd pe rînd se opresc să-ĭ asculte. Şi ascultăm, şi aplaudăm, şi ne place cântarea şi rîdem de câte o glumă, pe care o înţelegem, şi apoĭ trecem înainte cântând şi noĭ doine românescĭ. Şi gondolierul ne ascultă căcĭ cântăreţ e şi el, — şi cine nu-ĭ cântăreţ în Veneţia? — şi îĭ place cântarea şi la rîndul luĭ începe cunoscuta *„Santa Lucia,"* şi alăturea cu el cântăm şi noĭ. Ah, ce melodie dulce şi lină şi cât de frumos rĕsună ea în liniscea nopţiĭ, sub plóia razelor de lună, şi sub sclipitul amăgitor al luceaferilor, carĭ îşĭ privesc faţă în undele apeĭ.

„Mare si placido,
„Vento si caro.
„Scordar fa-i tribboli
„Al marinaro.
„E va gridando
„Con alegria
„Sta Lucia, Sta Lucia!"

Cât de puţin cere sĕrmanul marinar! Ca gândurile să-ĭ fugă, nu-ĭ trĕbue, de cât să fie marea liniscită şi vêntul favoritor!

Dar étă, ne-am făcut tura prin lagune, ne-am golit sticlele, „san Marc sinistru miezul nopţiĭ bate," grăbim prin „doganna" la port, unde vaporul ancorat ne aştéptă cu patul aşternut.

Permiteţĭ să termin azĭ aicĭ, spre a nu-mĭ fugărĭ plăcerea şi visele ce-mi le-aŭ făcut această plimbare plină de delicii! Nópte bună!

(Va urma.)

Am poté continuá, dar ne-a fost greŭ a aduce şi casurile de maĭ sus, că-cĭ n'ar fi tocmaĭ acum timpul potrivit se ne certăm, când duşmanul comun şi pe uniĭ şi pe alţiĭ cércă se ne surpe. Fiind că însă „Telegraful Român“ a început atacul, a trebuit sĕ-l respingem, ca să se vadă, că şi la Sibiŭ sînt destule „curiosităţi“, şi că nu le stă bine a imputa altora pĕcate, carĭ eĭ le aŭ în mĕsură şi maĭ mare, şi în fine că şi în casa domniilor lor aŭ destul ce curăţi, înainte de a să amesteca în casa nóstră, ér scriitorul articlului din „Telegraf“ în loc de a merge pe la Beiuş să asculte cum vorbesc profesoriĭ de acolo despre gr. orientalĭ, maĭ uşor îi era să mérgă în Seminarul din Sibiŭ se asculte — ca se ne provocăm şi noĭ la morţi — cum se esprima fostul rector despre uniţi şi instituţiile lor, şi atuncĭ ar fi vĕdut în defavorul cui înclină „cumpĕna“.

Noĭ condamnăm hotărît orĭ ce speculă cu lucrurile sânte ale religiuniĭ. Pĕcatele acestea trebuesc sbiciuite, fără însă de a condamna instituţia, care n'are de făcut nimica cu pĕcatul unuia saŭ altuia dintre singuraticĭ. Condamnăm şi pe preoţi aceia greco-catolicĭ, carĭ nu-şĭ împlinesc datorinţa faţă némulŭ lor românesc şi prin acésta nicĭ faţă cu biserica lor. În privinţa acésta sîntem de acord şi cu „Gazeta“ şi cu „Telegraful“, macar că „Telegraful“ ar puté să afle şi între preoţiĭ lor destuĭ, carĭ nu-şĭ împlinesc datorinţa faţă cu némul lor. Dar preoţii pĕcătoşi gr. cat. n'aŭ de a face nimic cu conclusele conferinţeĭ din Cluş, cu atât maĭ puţin, că nu pre eĭ îi vor întreba, că ce voiţi: autonomie, orĭ fonduri? ci întrebarea se va pune — dacă se va pune — la alţĭ ómenĭ, carĭ vor sci respunde cu demnitate, şi rĕspunsul acesta va fi hotărîtor chiar şi pentru ceĭ pĕcătoşi, dacă vreaŭ să maĭ rĕmână în sinul bisericiĭ nóstre.

În numĕrul 72 „Telegraful Român“ condamnă reuniunile catolice, pe carĭ le asamĕnă cu a le francmasonilor şi spune că activitatea acelor reuniunĭ catolice este încontrolabilă, fiind că se întîmplă în ascuns. Cu tóte acestea în numĕrul 74 domniĭ de la „Telegraful Român“ recomândă şi ortodoxilor să facă asemenea reuniunĭ, ca să nu fie lipsiţi de „o forţă principală a păpistăşismuluĭ“. N'avem nimica cu contrazicerea, în care cad domniĭ de la „Telegraful Român“, dar una aşteptăm de la dînşiĭ, se spună adevĕrul, şi să arete că activitatea reuniunilor catolice este controlabilă nu numaĭ pentru că aŭ statute aprobate de guvern, ci şi pentru că tot ce să întîmplă în sînul lor, să publică în fóia „Társulati Ertesitő“ din Budapesta, care apare acum în al 6 an.

Revistă bisericéscă.

Roma.

„Osservatore Romano“ publică o scriptă a Papeĭ Leo XIII catră decanul colegiuluĭ cardinalilor Oreglia, prin care mulţemesce episcopilor, carĭ la canonizarea din Maiŭ aŭ fost în Roma şi aŭ subscris adresa de aderinţă necondiţionată faţă de s. Scaun apostolic. Papa îndémnă pe episcopĭ să inspire atarĭ sentimente întregiĭ lumĭ catolice şi să conlucre la unirea bisericeĭ orientale disidente. Pe fie care zi apare maĭ mult necesitatea de a-şĭ redobîndi s. Scaun posiţia, ce l-a destinat-o providenţa divină.

Copţiĭ uniţi fac progrese marĭ. Pentru ridicarea de biserică Sfinţia Sa Leo XIII a permis vicariuluĭ general al episcopuluĭ de Teba, Msgr. Othasios Saba-el-Zail să înteprindă colecte în Belgia. Seminariul clerical înfiinţat la Tahta (în Egiptul superior) pentru copţiĭ catolicĭ încurênd va puté fi deschis. El s'a ridicat la iniţiativa Papeĭ Leo XIII.

Anglia.

Desbaterea din cameră asupra legiĭ şcolare a atras atenţiunea publică asupra şcólelor catolice, pe carĭ le laudă de o potrivă liberalĭ şi conservatorĭ, moderaţi şi radicalĭ. Şcólele aceste model nu le susţin clasele avute, ci maĭ mult clasele serace, carĭ traesc din lucrul mânilor. Tot acestĭ muncitorĭ susţin spitale şi alte institute caritative.

În declaraţiune publicată nu de mult în „Tablet“ cardinalul Vanghan şi ceĭ alalţi episcopĭ catolicĭ se impacă cu nóua lege scolară şi urgitézá la auctorităţi să dée şcólelor catolice ajutórele prevedute de lege. Anume legea prevede pentru fiecare prunc din şcólele libere (între carĭ se numĕră şi cele catolice) o subvenţiune anuală de câte 5 şilingĭ (cam de 50 cr.) statul înse póte ridica orĭ reduce acéstă subvenţiune după trebuinţă, aşa cât institutele bine dotate nu primesc nicĭ o subvenţiune, pe când cel sĕrace câte 8—10 siliugĭ după un prunc. Fiind şcólele catolice cele maĭ misere, ele aŭ să se împartaşéscă in maĭ mare mĕsură de beneficiul subvenţiuniĭ.

Ministrul Chamberlain încă a recunoscut folosul şi necesitatea uneĭ universităţi catolice in Irlanda.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Guvernul în cele din urmă şĭ-a eşit din pacienţă vĕdênd, că numĕrul oratorilor opositionalĭ e fără de capet. Lunĭ a vorbit ministru de finanţe Lukács polemizând cu opositionaliĭ şi împutându-le, că nu sînt obiectivĭ. El zice, că încurăgiarea fabricanţilor de zăchar prin premiĭ pentru esport o reclamă interesele ţĕriĭ. Cultivarea napilor de zăchar s'a înmulţit fórte tare; pe când în aniĭ 1889—90 se cultiva cu napĭ numaĭ 86.000 jugĕre producênd 5,806.000 m. m., în 1895—6 s'a cultivat cu napĭ un teritor de 184.000 jug., care a dat 13 milióne de m. m. Cu cultivarea napilor să ocupă în Ungaria cam 200.000 de lucrătorĭ, ĕră preţul zăcharuluĭ produs se urcă cel puţin la 20 milióne fl., din care maĭ bine de jumătate se esportă. Statul primesce ca dare după zăchar 6 milióne fl. Premiile de esport sînt de 9,000.000 fl., din carĭ partea cea maĭ mare cade pe Austria decĭ nu se póte zice, că Ungaria pórtă sarcina Austrieĭ. Guvernul a propus prelungirea şedinţelor cu o óră. Opositia s'a arătat aplicată a o primi, dacă guvernul va lăsa se cadă §-ul 16, guvernul însĕ nu s'a învoit.

Austria.

„Fremdemblatt“ publică un comunicat semi-oficios, în carĭ se dismit scirile, că între membri cabinetuluĭ ar esista divergînţe de vederĭ cu privire la cestiunile politice de la ordinea zileĭ, orĭ că cabinetul Badeni ar voi să se retragă. Sloveniĭ încă aŭ început mişcarea, că să se dée şi în ţĕrile locuite de dînşiĭ ordinaţiunĭ ca în Bohemia pentru egala îndreptăţire a limbilor.

Franţa.

În 12 a c. s'a împărţit între deputaţi cartea galbină, din care se vede, că puterile aŭ purces în armonie în cestiunea orientală. Din acte apare, că singur Anglia a înclinat ceva spre Grecia. Sêrbia şi Bulgaria s'aŭ pregătit de rĕsboiŭ şi numaĭ în urma visiteĭ împĕratuluĭ Francisc Iosif la Petersburg aŭ rĕmas pe pace.

În cunoscuta afacere „Panama“ de noŭ s'a dispus investigaţiune. Consilieriul înalteĭ curţi de cassaţie Quesnay de Beaurepaire nu vrea, să se presenteze înaintea comisiuniĭ, sub cuvînt, că-l împedecă detorinţa de a păstra secretul oficios. Se crede, că respectul faţă de Carnot, a căruĭ favorit a fost, îl face pe înaltul funcţionar a se abstiné de la descoperirĭ, carĭ ar fi compromiţătóre pentru memoria fostuluĭ president al republiceĭ.

Turcia.

Regimul turcesc neîncetat face dificultăţi la închiarea păciĭ. Tewfikpaşa a presentat ambasadorilor un noŭ proĭect de împăcare, care pentru delimitarea frontierĭ tesalice iea de basă linia Peneios, pe lângă aceea pentru spesele de rĕsboiŭ pretinde cu 5 milióne fl. maĭ mult de cât aŭ propus ambasadoriĭ, carĭ aŭ prevĕdut numaĭ 40,000.000 fl. În Creta aŭ reînceput măcelurile dintre Grecĭ şi Turcĭ. Puterile şi acum se tot sfătuesc cu privire la autonomia Creteĭ, dară fără resultat.

Corespondinţe.

Sibiŭ, 9 Iuliŭ 1897.

Prea Stimate Domnule Redactor!

Daţi-mĭ voe, ca urmând obiceiul din trecut, să Vĕ presint şi de astă dată un scurt raport despre starea învĕţămîntuluĭ poporal în protopopiatul Sibiuluĭ cu finea anuluĭ şcolar 1896/7 şi despre progresul realisat pe acest teren, care în timpurile grele, ce le străbatem, reclamă atâtea jertfe din partea poporuluĭ nostru. Raportul, ce urméză, este întemeiat pe date oficiale, câştigate în şedinţa senatuluĭ şcolar protopopesc ţinută aicĭ la 18 Iuniŭ a. c.

Din cele 34 parochiĭ, ce aparţin protopopiatuluĭ Sibiuluĭ, 17 sînt provĕdute cu şcóle conf. gr. cat., ér 3 parochiĭ, cele maĭ marĭ şi maĭ compacte, anume: Orlatul, Racoviţa şi Vestemul, sînt provĕdute cu şcóle comunale, maĭ înainte grăniţĕrescĭ. La cele 17 şcóle confes. aŭ funcţionat în anul şcolar expirat 17 învĕţătorĭ ord. şi o învĕţătóre extraordinară aplicată la şcóla din Sibiŭ pentru instruarea elevelor în lucrul de mână. Dintre ceĭ 17 învĕţătorĭ, 14 inşi sînt deplin cualificaţi, 1 învĕţător maĭ bĕtrân este provĕdut cu decret vechiŭ, ér 2 inşi sînt prepărandĭ abs., aplicaţi ca învĕţătorĭ provisorĭ. Edificiĭ de şcólă, tóte din material solid, se află în 14 parochiĭ, ér 3 parochiĭ sînt lipsite de edificiĭ propriĭ

de şcólă; acele parochiĭ sînt: Şura mică, unde ca local de şcólă se folosesce casa parochială, şi Gurarîuluĭ şi Vizocna, unde copiĭ se instruéză în case închiriate.

Tóte şcolile nóstre conf., a fară de cea din Sibiŭ, nedispunênd de fonduri propriĭ, sînt avisate a se prevedé şi susţiné în parte preponderantă numaĭ din repartiţiunĭ în banĭ şi naturalie aruncate pe respectiviĭ credincioşi. Acolo, unde din lipsa mijlócelor recerute, nu s'aŭ putut sistemisa salariele învĕţătorescĭ conform art. de lege XXVI din 1893, representanţele şcolare s'aŭ aflat necesitate a recurge la ajutorul statuluĭ, cerênd maĭ ales ajutóre de câte 60 fl.; 7 comune bisericescĭ aŭ şi primit ajutor şi încă unele în sumă maĭ mare, de cât aŭ cerut, ér alte 7 saŭ aŭ primit resultat negativ, saŭ chiar nicĭ un resultat. În parochiile, care aŭ primit ajutor de la stat, s'aŭ maĭ uşorat în cât-va sarcinile respectivilor poporeni şi alt cum îngreuiaţi cu diferite şi multe dărĭ, dar în parochiile, unde nu s'aŭ primit ajutóre, apasă şi maĭ de parte sarcina contribuirilor aruncate pe umerĭĭ credincioşilor respectivĭ. Mare greutate apasă poporul şi cu sistemisarea cuincuenalielor prescrise de lege şi împrejurarea acésta încă a necesitat pe representanţele şcolare se céră ajutóre de la stat. Eŭ cred însă, că chestiunea cuincuenalielor preste câţiva anĭ are se devină fatală pentru multe din şcolile nóstre confesionale şi prospecte de maĭ bine nu ni-se îmbie din nicĭ o parte, căcĭ ómenii nostri de prin comunele bisericescĭ, neprevĕdătorĭ fiind, n'aŭ îngrijit să-şi adune fonduri, din carĭ să pótă întimpina trebuinţele cele maĭ ardente, fără de a recurge la ajutoriul statuluĭ, care cu timpul are să ne coste jertfirea caracteruluĭ confesional şi naţional al şcolilor nóstre.

În parochiile, unde deja esistă şcóle comunale, cum şi în acele, unde poporeniĭ gr. cat. sînt puţinĭ şi sĕracĭ şi din lipsa mijlócelor recerute nu-şi pot susţiné şcólă propriă conf., preoţiĭ nostri în calitate de catecheţi sînt îndătoraţi a propune elevilor, carĭ cercetéză şcolile com. orĭ ale maioritĕţilor gr. or., studiul religiuneĭ şi din timp în timp a raporta oficiuluĭ protopopesc despre materiile propuse, ér la finea anuluĭ şcolar a aşterne clasificaţiunĭ din obiectul amintit.

În anul şcolar 1896/7 în protopopiatul întreg s'aŭ aflat pruncĭ în etatea de şcólă, şi anume de la 6—12 şi respective până la 15 anĭ în total 2737, între carĭ 1451 feciorĭ şi 1286 fete; în deosebi obligaţi a cerceta şcóla de tóte zilele aŭ fost 1035 feciorĭ şi 947 fete; obligaţi a cerceta şcóla de repetiţiune aŭ fost 416 feciorĭ şi 339 fete. Dintre acestia aŭ cercetat şcóla de tóte zilele 474 feciorĭ şi 379 fete; şcóle străine (între carĭ se numĕră şcolile com. din Orlat, Vestem şi Racoviţa, şcolile de stat şi cele gr. or.) aŭ cercetat 545 feciorĭ şi 462 fete, ér şcóla de repetiţiune aŭ cercetat-o 135 feciorĭ şi 106 fete; prin urmare n'aŭ cercetat şcóla de tóte zilele 128 feciorĭ şi 184 fete, ér cea de repetiţiune 169 feciorĭ şi 155 fete.

Ce privesce progresul dovedit cu ocasiunea examenelor ţinute la închierea anuluĭ şcolar 1896/7, acela în general se póte clasifica de: *mulţămitor,* ér în special progres *fórte bun* s'a dovedit în parochiile Sibiŭ (învĕţ. Romul Simu) şi Gurarîuluĭ (înv. Coman Gligor); *fórte mulţămitor* în Şeĭca mare (înv. George Săbăŭ) şi Vizocna (înv. Manase Ciungariŭ); *bun* în Buia (înv. Dumitru Bleoca) şi Ghişasa de sus (înv. Nicolae Vlad); *mulţămitor* în Alămor (înv. Samoilă Florea), Brad (înv. Nicolae Iftenie Urs), Şălcăŭ (înv. Ĭoan Dragomir) şi Şura-mică (înv. Traian Şandru); *destulitor* în Bórta (înv. Aureliŭ Pop), Calvasĕr (înv. Dumitru Vişa), Caşolt (înv. Ĭoan Popa), Hamba (înv. George Ştef) şi Şaldorf (înv. Corneliŭ Banciŭ); *puţin destulitor* în Armeni (înv. Nicolae Neamţu) şi în urmă *nedestulitor* în Stenea (înv. Clemente Ivan).

Ca pedecĭ a progresuluĭ se indică în raportul senatuluĭ şcol. protopopesc şi de astă dată lipsa de cărţĭ (eŭ aş maĭ adauge şi lipsa uniformităţiĭ manualelor întrebuinţate) şi frecuentarea neregulată a şcoliĭ maĭ ales în timpul de primăvĕră. Pentru a se suplini în câtva lipsa cărţilor şcol., în anul şcolar expirat s'aŭ distribuit şcolilor din tract gratis 150 exemplare Abcedare şi Legendare procurate din fondul scol. tractual, ér pentru anul şcolar viitor încă s'aŭ destinat 30—40 fl. în scopul procurăriĭ de cărţĭ pe sama copiilor maĭ sĕracĭ. În ceea-ce privesce ţinerea şcoliĭ de repetiţiune, după energicele mĕsurĭ, ce s'aŭ luat din partea auctorităţilor competente, se observă un paş înainte, totuşi sîntem însă încă de parte de ţintă în acesta privinţă. Nu vreaŭ însă să înţelégă învĕţătoriĭ nostri, onóre preaputinelor excepţiunĭ, folosul pomărituluĭ, şi asta se vede de acolo, că deşi a fost escris un premiŭ de 40 corône pentru încurajarea învĕţătorilor în praxa pomărituluĭ, nime n'a reflectat la acel premiŭ, care, eŭ aşa cred, n'ar fi fost de despreţuit.

Dacă preste tot în anul şcolar expirat s'a observat un progres maĭ mulţămitor pe terenul învĕţămîntuluĭ poporal, la acel progres a contribuit fără îndoélă, şi reuniunea învĕţătorilor din acest protopiat, carea le-a dat învĕţătorilor ocasiune să se maĭ deprindă şi perfecţioneze în ale pedagogieĭ, cum şi praxa laudabilă întrodusă în anii din urmă de a asista la examene pe lângă comisar şi câte 2 învĕţătorĭ în fie care parochie provĕdută cu şcólă confesională, punându-se ast fel la cale o nobilă emulaţiune între învĕţătorĭ.

Atâta despre învĕţământul poporal.

Daţi-mĭ voe, Domnule Redactor, ca tot cu asta ocasiune se Vĕ presint câteva date şi despre tinerimea română gr. cat., care a cercetat în anul şcolar espirat diversele institute de învĕţământ din Sibiŭ, şi căreia catechetul respectiv i-a dat o crescere şi instrucţiune religiósă din cele maĭ bine îngrijite. Numĕrul elevilor gr. cat. a fost în anul şcolar expirat de 119 inşi; dintre acestia 48 aŭ cercetat şcolile elementare (şcóla de stat 37, şcóla rom. cat. 6, şcóla ev. aug. 4 şi şcóla din institutul Theresian 1), ér 71 şcolile medii (gimnasiul de stat 58, gimnasiul ev. aug. 7 şi şcóla reală ev. aug. 6). Tuturor elevilor li s'a propus şi cantul bisericesc; examenul din acest obiect s'a ţinut cu toţi eleviĭ în 12 Ĭunie a. c. de la 9—12 a. m., umbele sub presidiul luĭ protopop Ĭoan V. Rusu.

Şcóla civilă de fete a „Asociaţiunii transilvane" a fost cercetată de 16 eleve gr. cat., Examenul din studiul religiuniĭ cu elevele şcoliĭ civile s'a ţinut în 25 Ĭunie a. c. sub presidiul dluĭ Arsenie Bunea, preot gr. cat. şi secretar al comitetuluĭ şcolar grăniţeresc, ca delegat al dluĭ protopop, împedecat de a presida însu-şĭ examenul.

Studiul religiuniĭ s'a propus elevilor şi elevilor împărţiţi în 6 grupurĭ în 12 óre pe sĕptĕmână. Toţi eleviĭ aŭ fost îndatoraţi să cerceteze Dumineca s. biserică, purtându-se o controlă severă în acésta privinţă, ér în postul ss. Pascĭ toţi eleviĭ şi elevele s'aŭ mărturisit şi cuminecat prin catechetul lor.

În fine observ, că la şcóla industrială din loc aŭ fost înscrişi 45 învĕţăceĭ gr. cat. de diferite meseriĭ, carĭ aŭ fost constrinşi a se presenta la catechisare în fie care Duminecă de la 2—3 óre p. m.

Primiţi, Prea Stimate Dle Redactor, încredinţarea deplinuluĭ meŭ devotament.

x—y.

Raport general

al societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ M. Clain" a teologilor din Blaş pre anul scolastic 1896/7.

Cine să nu-şĭ plece capul înaintea mărimiĭ omenescĭ, dacă cércă istoria trecutuluĭ? Cine să nu să umiléscă înaintea presentuluĭ, când vede faptele mărete, ce să ivesc pretutindeni în societăţile omenescĭ aflătóre pre uscatul intins al planeteĭ, ce o numim pământ? Dacă ne aruncăm şi numaĭ o clipă privirea preste globul pământesc, trebue să recunóscem că azĭ toţi ómeniĭ, carĭ aŭ ajuns şi la cel maĭ mic grad de cultură, să unesc în societăţĭ şi reuniunĭ de diferite speciĭ, convinşĭ fiind despre importanţa şi rolul cel mare, ce-l jócă acestea în progresul omenimiĭ.

Societăţile aŭ produs tot ce e mare, tot ce e de admirat din punct de vedere scienţific şi artistic pre pământul acesta. Acestea aŭ desvoltat semnele graiuluĭ, limba popórĕlor, ca să se înţelégă uniĭ pre alţiĭ; acestea aŭ conchemat némul omenesc din sĕlbătăcia, în care era victima dobitócelor crude; aŭ desvoltat idea delicată religionară; acestea aŭ deschis căile comunicătóre pre uscat, ca să se cunóscă pre sine omenimea; acestea aŭ prefăcut deşerturile în paradise pământescĭ; acestea aŭ început navigaţia prin mările viforóse, ca să ajungă némul omenesc la cunóscerea şi mărirea luĭ Dumnezeŭ, a căruĭ puterĭ şi minunĭ nu aŭ capĕt şi sînt necuprinse de mintea omuluĭ; acestea aŭ adus la înflorire agricultura, comerciul şi industria. Acestea aŭ purtat şi pórtă şi azĭ frânele vieţiĭ sociale. Tot ce e mare, numaĭ prin societăţĭ să póte efeptui, ómeniĭ numaĭ în societăţĭ sînt marĭ şi puternicĭ, ér în singurătate sînt fără putere.

În ultimele decenii spiritul de asociare se ivesce şi la noĭ Românii. Aĭ nostri încă aŭ priceput glasul timpuluĭ şi încep a să întruni în diferite societăţĭ. Convinşĭ despre importanţa acestora, clericiĭ de la acésta facultate teologică încă saŭ decis a infiinţa acum sînt 33 de anĭ la 18 Februariŭ 1864 o societate cu o bibliotecă, din carĭ ne nutrim azĭ spiritul şi mintea nóstră, ca ast fel bine preparaţi să putem eşi învingĕtorĭ din multele şi obositórele lupte, ce ne aştéptă în sublima, dar onerósa nóstră cale.

Îĭ prefig cel maĭ nobil scop: *„desvoltarea culturală pre terenul religioso-moral"*, — basa şi fundamentul tuturor virtuţilor şi a întregeĭ fericirĭ pământescĭ.

A da un raport detaiat despre progresul, ce a făcut acesta societate de la infiinţarea eĭ, până în presente, reclamă ostenele fórte marĭ, de acea noĭ ne mărginim numaĭ a face un mic resumat asupra mersuluĭ şi progresuluĭ societăţiĭ nóstre în decursul anuluĭ scolastic 1896/7.

Şedinţele societăţiĭ.

Şedinţe s'aŭ ţinut cu totul în decursul anuluĭ 16, şi anume: 7 ordinarĭ, 4 estraordinarĭ, 3 literare, 1 festivă şi 1 constituantă. În şedinţele acestea pe lângă resolvirea afacerilor referitóre la administrarea corectă a societăţiĭ, saŭ cetit maĭ multe operate şi saŭ declamat maĭ multe poesiĭ.

Nu ne este scopul a înşira aci tóte lucrările societăţiĭ, cu tóte aceste nu putem

trece cu vederea fără a atinge unele afaceri mai momentóse.

În şed. I ordinară să completéză comitetul ales în şedinţa constituantă prin alegerea dluĭ Vasilie Suciŭ teolog de anul I de notariŭ al şedinţelor. Tot în şed. I ord. s'a esmis din sinul societăţiĭ o comisiune de 4 membriĭ, spre a propune societăţiĭ cărţile mai de valóre, ce sînt a să procura în decursul anuluĭ.

În şed. II ordinară oficiul de redactor, — după ce acesta în urma statutelor celor nóuĕ numaĭ corĕspundea nóueĭ organisaţiĭ, — să şterge.

În şed. III ord. să decide ţinerea uneĭ şedinţe festive în fie care an în memoria patronuluĭ soc. nóstre *„Inocenţiŭ M. Glain“*.

În şed. VI ordinară să alege o comisiune de 8, care să ordineze biblioteca. — Tot atuncĭ membriĭ societăţiĭ prea convinşĭ fiind despre importanţa şi necesitatea unuĭ op de predicĭ, ieaŭ cu însufleţire nobila decisiune, ca să pună în mâna preoţimiĭ nóstre un op de atare valóre. — Eĭ hotărĕsc în unanimitate edarea predicelor, ce le vor afla mai bune şi mai acomodate pentru clerul nostru, şi mai ales a *predicelor de sĕrbătorĭ* şi *morţi*, încuragiaţĭ fiind în acésta întreprindere şi de cătră Clarissimul Domn conducĕtor al societăţiĭ Dr Vasilie Hossu şi Venerata Superioritate. Sîntem prea convinşĭ că Veneratul Cler va sciĭ apreţia acésta întreprindere salutară şi nu ne va denega la timpul sĕŭ sprijinul material, de care avem neîncunjurată lipsă spre edarea acestuĭ op.

În şedinţa constituantă ţinută în 6 Maiŭ a. c. se alege comitetul soc. pre anul şcol. 1897/8 în persónele Domnilor: Emiliŭ Sabo cleric a. III preşedinte. Victor Macaveiŭ cleric a. II vice-preşedinte. Ioan Oltean cleric a. III secretariŭ. Eugeniŭ Pantea cleric a. II cassar. Vasilie Suciŭ cleric a. I controlor. Niculaŭ Racoviţan cleric a. II archivariŭ şi Ioan Săntimbrean cleric a. I bibliotecar. Tot în şedinţa acésta se alege comisiunea de 9, avênd menirea a scontra activitatea comitetuluĭ, desvoltată în decursul anuluĭ.

O valóre nu mai puţin însemnată aŭ avut şed. literare. În acestea s'aŭ cetit productele literarĭ ale membrilor, din diferiţiĭ ramĭ aĭ literaturiĭ, dimpreună cu criticele acestora. A fară de acea tot în şed. acestea membriĭ aŭ ţinut maĭ multe declamaţiunĭ. În total operatele incurse în decursul anuluĭ să urcă la suma de 48, dintre carĭ 26 prosĕ, 22 poesiĭ şi 34 critice, ér declamărĭ 8.

(Va urma.)

Nriĭ 281, 317 şi 330—1897.

Concurs.

De la „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ cu începutul anuluĭ şcolar 1897/8 sînt de conferit următórele stipendiĭ:

I. Un stipendiŭ de 60 fl. pe an din fundaţiunea *„Marinovicĭ“* pentru studenţi românĭ de gimnasiŭ orĭ şcólă reală de aceea-şĭ categorie.

II. Un stipendiŭ de 40 fl. pe an din fundaţiunea *„Radu M. Riurean“* pentru studenţi românĭ de gimnasiŭ orĭ şcólă reală.

III. Un stipendiŭ de 40 fl. pe an din fundaţiunea *„Dr Ioan Moga şi soţia Ana n. Bologa“* pentru eleve „carĭ frecuentéză vre-o şcólă de fete cu caractĕr naţional românesc, respective confesional românesc, în prima linie şcóla civilă de fete Asociaţiunĭ şi şcóla elementară a Reuniunĭ femeilor române din Sibiŭ.“

Cererile pentru aceste stipendiĭ aŭ să se înainteze comitetuluĭ Asociaţiunĭ în Sibiŭ (Strada Morĭ 8) până la *15 August a. c. stilul nouŭ*, provĕdute cu următórele documente:

Ad I, II şi III:

a) Atestat de botez;

b) Testimoniŭ şcolar de pe semestrul din urmă al anuluĭ şcolar 1896/7;

c) Atestat de paupertate, eventual de orfan, dacă petentul este ortan.

Ad III special: Concurentele, carĭ vor documenta, că sînt descendente din familia fericituluĭ fundator Dr Ioan Moga saŭ a soţieĭ sale Ana n. Bologa, vor fi preferite *ceteris paribus* la conferirea stipendiuluĭ.

Cererile întrate după termin nu se vor considera.

Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiunĭ transilvane ţinută la 12 Ĭulie 1897.

Şuluţiŭ — **Dr V. Bologa**
secr. II.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărţĕmîntuluĭ XIII (Abrud) al „Asociaţiunĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“, se va ţiné în anul acesta Duminecă în 22 August st. n., începutul la 10 óre ante-meridiane în biserica greco-orientală din Câmpenĭ, pe lângă următorul.

Program: 1. Deschiderea şedinţeĭ din partea directoruluĭ. 2. Raportul: a) secretaruluĭ b) al cassariuluĭ şi stabilirea bugetuluĭ. 3. Esmiterea unĭ comisiunĭ pentru încassarea taxelor de la membriĭ vechĭ, şi înscrierea de membriĭ noĭ. 4. Cetirea disertaţiunilor însinuate directoruluĭ cu 24 óre maĭ înainte. 5. Alegerea a lor doĭ delegaţi pentru adunarea generală ordinară a Asociaţiunĭ, ce se va ţinea în anul curente. 6. Defigerea loculuĭ pentru ţinerea proximeĭ adunărĭ generale ordinare a despărţĕmîntuluĭ. 7. Alegerea comitetuluĭ pentru trieniul próxim. 8. Propuneriĭ. 9. Alegerea unĭ comisiunĭ pentru verificarea protocoluluĭ.

La acésta adunare se invită toţi onoraţiĭ membri aĭ Asociaţiunĭ de pre teritoriul acestuĭ despărţĕmînt, pe cum şi toţi ceĭ ce doresc progresarea în cultură şi literatură a nĕmuluĭ românesc.

Abrud 21 Ĭuniŭ 1897.

Dr Laurenţiŭ Pop — **Ioan Maior**
director. — actuar.

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din A. Diaconatul părţilor Sătmărene aparţ. dieceseĭ Oradene îşi va ţiné „Adunarea generală“ anuală la 9 Aug. st. n. a. c. la 9 óre în zi în comuna Medişia (Oláh-Meddes), cu următorul:

Program:

1. Celebrarea cultuluĭ divin la 7 óre din zi. 2. Deschiderea şedinţeĭ. 3. Cetirea şi verificarea protocoluluĭ adun. anterióre. 4. Raportul comitetuluĭ. 5. Alegerea comisiunilor şi anume: a) comisiunea candidatóre; b) pentru scontrarea casseĭ reuniuneĭ; c) pentru critisarea propunerilor de probă din filialĭ; d) pentru conscrierea membrilor noĭ şi incassarea taxelor; şi e) pentru censurarea disertaţiunilor înaintate la presidiŭ. 6. Raportul comisiunilor. 7. Complinirea birouluĭ şi a comitetuluĭ. 8. Cassarul va ceti registrul restanţerilor. 9. Desbaterea regulamentuluĭ amplificat, al reun. filialĭ. 10. Cetirea disertaţiunilor aprobate prin comisiunea respectivă. 11. Propuneriĭ practice. 12. Împărţirea diplomelor la membriĭ noĭ. 13. Defigerea loculuĭ şi a timpuluĭ adunărĭ generale proxime. 14. Propuneriĭ diverse referitóre la înaintarea scopuluĭ reuniunĭ. 15. Închiderea şedinţeĭ. 16. Prânz comun.

Dat în Careĭ, la 12 Ĭulie 1897.

Dumitru Kiss — **Georgiŭ Pteancu**
v. preşedinte. — notariŭ.

Nr. 15—1897.

Concurs.

Comitetul Reuniunĭ Femeilor Române gr. cat. din Blaş escrie concurs pentru 7 ajutóre — anume: 2 de câte 40 fl., 2 de câte 30 fl. şi 3 de câte 20 fl. v. a. cu terminul 20 August n. a. c.

La aceste ajutóre, carĭ se daŭ pe anul scol. 1897/8 pot concura elevele române gr. cat., carĭ vor frecuenta şcóla de fetiţe din Blaş.

Concursele provĕdute cu: *carte de botez, atestat de paupertate* şi *testimoniŭ scolastic*, sînt a se trimite la adresa presidenteĭ Reuniunĭ.

Din şedinţa Comitetuluĭ Reuniunĭ Femeilor Române gr. cat. din Blaş.

Aurelia n. Solomon — **Dr A. Cheţan**
presidentă. — secretar.

Nr. 33/1896—7.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărţĕmîntuluĭ XI (Blaş) al „Asociaţiunĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“, să convócă pe ziua de 8 Aug. n. a. c. în Blaş la órele $10^1/_2$ cu următorul:

Program:

1. Deschiderea adunărĭ. 2. Raportul subcomitetuluĭ. 3. Alegerea alor dóuĕ comisiunĭ: pentru censurarea raportuluĭ şi înscrierea de membriĭ noĭ. 4. Disertaţiune. 5. Defigerca loculuĭ ţinerĭ adunărĭ generale proxime. 6. Alegerea alor doĭ delegaţi la adunarea generală de la Mediaş. 7. Propuneriĭ. 8. Alegerea subcomitetuluĭ pe un period nouŭ de 3 anĭ. 9. Închiderea adunărĭ.

La acésta adunare, carea se va ţinea în marea sală de la Otelul „Univers“, se invită toţi membriĭ Asociaţiunĭ şi toţi ceĭ ce doresc progresul poporuluĭ român.

Spre orientare însĕmnăm aci, că de acest despărţĕmînt se ţin următórele comune:

Din cercul pretorial al Blaşuluĭ: Mihalţ, Obregea, Bucerdea grânósă, Gisteiul-român Crăciunel, Blaş, Ciufud, Tiur, Veza, Mănărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul mic, Cergăul mare, Beşinău, Ohaba, Colibi, Tău, Roşia de Secaş, Ţapu, Şoroştin, Broşteni. — Din cercul pretorial al Uióreĭ de Murĕş: Cuciŭ, Orosia, Petrilaca, Ciuciŭ, Găbud, Gheja, Copandul de Murĕş, Botezul, Cecălaca, Aţintişul, Gâmbuţ, Heria, Nandra Bichiş, Iştiuaza, Ozd, Sân-Iacob, Căptălan, Noşlac, Uióra, Micoşlaca, Cisteiul unguresc, Ciunga, Fărău, Herepea, Sân-Benedic, Medveşul, Şilea magiară, Alecuş, Spălnaca, Silivaşul românesc, Turdaşul românesc, Murĕş-Uióra-Ocna. — Din cercul pretorial al Hususĕuluĭ: Petrisat, Iclod, Sâncel, Pănade, Spinĭ, Bia, Valea Sasuluĭ, Sân-Miclăuş, Şona, Bălcaciŭ, Jidveĭ, Găpâlna, Sântă-Mărie, Veseuş, Tătârlaua, Crăciunelul de sus, Făget, Chesler, Tăunĭ, Proştea mare şi Proştea mică, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususĕŭ, Glogoveţ.

Blaş, din şedinţa subcomitetuluĭ ţinută la 22 Iuliŭ 1897.

Ioan German — **Aurel C. Domşa**
director. — secretar.

Noutăţi.

Din diecesa Lugoşuluĭ. P. On. D. *Iuliă Raţ*, noul protopop al Cudjiruluĭ şi paroch al Orăştieĭ a fost întrodus în nóuĕle oficiĭ în 11 a c. la sĕrbătórea ss. apostoli Petru şi Paul. Ca întroducĕtor a funcţionat Rds. d. Nicolaŭ Nestor, vicariul Haţĕguluĭ cu asistenţa preoţilor districtualĭ. Poporul credincios a primit cu multă însufleţire şi afabilitate pe noul luĭ păstor sufletesc.

„Teuşiana“ este numele noueĭ societăţi comerciale pe acţiĭ, care se înfiinţéză în Teuş. Prospectul se póte vedé în partea economică a foiĭ nóstre.

Cas de mórte. *Ioan German* preot greco-catolic în Sâmbotelec, în protopopiatul Cătineĭ, membru fundator al Asociatiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român şi al şcóleĭ de fetiţe din Cluj, după scurte suferinţe a repausat la 17 Ĭuliŭ în anul al 67-lea al laborióseĭ sale vieţi, al 40-lea a preoţieĭ. provezut fiind cu sf. sacramente.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Pe luciul laculuĭ trecea cântând o femee spre douar. Glasul eĭ suna preste apa tăcută, plin ca glasul uneĭ flaute, și se umplea din ce în ce tot maĭ tare. Line și tânguitóre treceaŭ tonurile pe de-asupra apeĭ și se apropiaŭ tot maĭ tare de țĕrm. Nu preste multă vreme se vĕdură prin amurgul de nópte conturile întunecate ale uneĭ năișóre. Apoĭ se putu auḑi tactul încet al vîslelor, cum loviaŭ apa. Maĭ apoĭ se puteaŭ înțelege și cuvintele, — cuvinte în limba grecéscă cea maĭ curată, în limba aceea, carea dintre tóte limbile aceluĭ timp era cea maĭ potrivită spre a da espresie dureriĭ pătimașe.

Elegie.

Gândul meŭ se doresce, cântarea mea se tânguesce
Preste mare spre țara cea veclnică
În fața țĕrmuluĭ Sirieĭ, —
Unde în érba de Cipru înfloresce maslinul,
Unde vînt aromatic trece preste năsipul ferbinte.
Și suflarea de viață mi-se picură în inimă, —
Unde împreună cu finicĭ șoptitorĭ în joc alintătoriŭ
La țĕrmul de la Memphis sfîntul Nil
Istorisesce despre strălucirea zilelor trecute,
Despre mărime veșteḑită, putere strivită! —

Cătră tine, o Veclnice! se tânguesce cântarea mea,
Pe tine te doresce în vis sentimentul meŭ iubitoriŭ,
Și visând frâng cotorul lotosuluĭ
Și-țĭ cânt cântărĭ stravechĭ multe, —
Și când apoĭ la rĕsărit sună Memnon,
Și cântă drăgălaș încóce de la Simbal,
Atuncia se trezesce durerea mea, tânguirea mea, amarul meŭ,

Rĕmas bun, o vecluice! Rĕmas bun! Rĕmas bun!
Rĕmas bun, țară strălucită, sfîntă
Din fața țĕrmuluĭ Sirieĭ!

Pe când își sfârșia elegia, cântărița lunecase pe dinaintea grupuluĭ de finicĭ. Ultimul „Rĕmas bun!“ împrejura pe Ben Hur ca nisce valurĭ, — melancolic, trĕmurênd de durerea dulce a rĕmasuluĭ bun. Trecerea luntrieĭ i-se părea ca alunecarea uneĭ umbre întunecóse într'o nópte încă și maĭ întunecósă.

O rĕsuflare adâncă se stórse din peptul luĭ, o rĕsuflare, ce abia se deosebia de oftare.

„O cunosc de pe glas, e fata luĭ Valtasar. Cât de frumósă e cântarea! Și cât de frumósă e ea!“

El își aduse a minte de ochiĭ eĭ ceĭ marĭ, carĭ eraŭ nițel acoperiți de genele, carĭ i-se plecaŭ, de obrajiĭ eĭ ceĭ ovalĭ și trandafirii, de buzele eĭ pline cu găuricele adâncĭ la unghiurile lor și de tóte grațiile formeĭ eĭ celeĭ sublime și mlădióse.

„Cât de frumósă e ea!“ repeți el.

Și inima luĭ rĕspunse luțindu-și baterea. Atuncia, aprópe în aceea-și clipă, i-se înfățișă o altă față, maĭ tinĕră și tot așa de frumósă, maĭ copilăréscă, maĭ gingașă și maĭ puțin pătimașă, — i-se părea, că ea ĭese din lac.

„Estira!“ zise el suriḑênd. „Pe cum am dorit, mi-s'a trimis și mie o stea.“

El se întórse și se duse cu pașĭ înceți spre cort.

Viața luĭ fusese plină de amărăciuni și de pregătirĭ de rĕsbunare, — fusese prea furtunos mișcată, de cât să fie capabilă de iubire. Fost-a acésta începutul uneĭ schimbărĭ fericite?

Și dacă impresia asta nu-l părăsi niciĭ în cort, — de la care din cele dóuĕ a purces ea?

Estira îĭ dase un pocal.

Egipténa asemenea.

Și amîndóuĕ ĭ-aŭ apărut de o dată de desubtul finicilor.

Care din dóuĕ l-a impresionat?

Cartea a cincia.

I.

Pe Grat îl fac atent.

În diminéța după bacchanaliile din sala palațuluĭ tinerĭi patricianĭ zăceaŭ acolo pe perinĭ. Putea să soséscă Maxențiŭ, putea să ĭese cetatea întru întimpinarea luĭ, putea să se pogóre legiunea în arme strălucite de pe muntele Sulpiŭ, de la Nimfeŭ și până la Omfal putea să se desvólte o strălucire sĕrbătorésc, care să întrécă tot, ce vĕduse vre o dată rĕsăritul iubitoriŭ de strălucire: eĭ totuși aŭ durmit maĭ de parte pe perinile, pe carĭ căḑuseră orĭ îĭ așeḑaseră sclaviĭ nepăsătorĭ. A lua parte în ziua aceea în primire le era cel puțin așa de cu neputință pe cât ar fi de cu neputință, ca în atelierul vre unuĭ artist modern să se scóle păpușile de model și îmbrăcate cu pălăriĭ și cu haĭne să jóce un vals.

Înse nu toți, câți luaseră parte la orgie, se aflaŭ în starea acésta rușinósă. Pe când prin ferestrele coperișuluĭ începu a se arĕta revĕrsatul zileĭ, Messala se sculă și depuse cununa de pe cap însemnând prin acésta, că orgia s'a sfârșit; apoĭ se învĕli în mantaua sa, își maĭ purtă o dată privirea rótă preste scenă și făr de a zice un cuvînt se duse în locuința sa. Niciĭ Cicero nu ar fi părăsit cu maĭ multă dignitate o ședință de nópte a senatuluĭ.

La treĭ óre după aceea întrară în chilia luĭ doĭ curierĭ și primiră din mâna luĭ fiesce care câte un pachet sigilat, care cuprindeaŭ fiesce care aceea-și epistolă cătră procuratorul Valeriŭ Grat, care petrecea încă tot în Cesarea. Ne putem închipui, cât de tare-ĭ era luĭ Messala, ca epistola să ajungă repede și sigur la adresă. Unul din curierĭ avea să călătoréscă pe uscat, cel alalt pe mare, la amîndoĭ le legă de suflet, să grăbéscă cât se póte de tare.

E de lipsă, ca cetitoriul să scie cuprinsul epistoleĭ trimise ast fel. Îl împărtășim aci:

„Antiochia, 19 Iuniŭ.

„Messala luĭ Grat.

„Mido al meŭ! Te rog, să nu te smintéscă agrărea acésta, ci să o privescĭ de un semn al dragostiĭ și recunoscinței și de concesiune, că eștĭ fórte bogat; maĭ ĭea a minte, că urechile tale așa, pe cum le-aĭ moștenit de la mamă-ta, corĕspund de totuluĭ tot numaĭ staturiĭ tale celeĭ bine desvoltate.

„Mido al meŭ! Am să-țĭ împărtășesc un eveniment minunat, care, de și astăḑĭ se ține óre cum de sfera presupunerilor, totuși fără îndoélă e vrednică de momentana ta luare a minte.

„Concede-mĭ maĭ întâiŭ, ca să-țĭ reîmprospetez aducerea a minte. Dóră-țĭ aducĭ a minte, — aŭ trecut de atuncia mulțĭ anĭ, — de familia unuĭ principe din Ĭerusalim cu numele Ben Hur, care a fost de origine străveche și nespus de bogată. De cum va memoria ta ar fi slăbit, tu aĭ, dacă nu greșesc, pe capul tĕŭ un semn de rană, care póte să vină memorieĭ tale întru ajutoriŭ.

„Ca să-țĭ trezesc interesarea, maĭ adaug următórele: Întru pedépsă pentru atentatul comis asupra vieții tale, — pentru drăguța de liniște a consciinței să te feréscă toți zeiĭ, ca acest atentat să nu se adeveréscă vre o dată de simplă întîmplare neintenționată! — familia întrégă a fost prinsă și delăturată, și averea i-s'a confiscat. Fiind că purcederea acésta a aflat aprobarea Cesaruluĭ nostru, scumpul meŭ Mida, care a fost pe cât de drept, pe atât de înțelept, — florĭ împodobéscă în tot timpul altarele luĭ! — nu am să mĕ rușinez a aminti sumele acelea, carĭ ne-aŭ curs din acel isvor, și niciĭ o dată nu pot înceta a-țĭ fi recunoscĕtoriŭ pentru ele, niciĭ o dată cel puțin până atuncia, până când că și acum pot gusta neturburat partea, ce am primit-o.

„Spre dovedirea înțelepciuniĭ tale, — o însușire, prin care, pe cum bag de samă acuma, fiul luĭ Gordiŭ, cu care am cutezat a te aseměna, niciĭ o dată nu a escelat între ómenĭ orĭ între zeĭ, — îțĭ maĭ reamintesc, că tu aĭ adăpostit atuncia familia într'un chip, cât amîndoĭ am gândit, că planul promite efectul cel maĭ bun pentru scopurile cele ce le avem înaintea ochilor, adecă spre a face, ca familia aceea să amuțéscă și să ajungă la o mórte neevitabilă, dară firéscă. Îțĭ veĭ aduce a minte, cum aĭ purces față cu mama și cu sora criminalistuluĭ; éră dacă acuma doresc a afla, că óre maĭ trăesc ele orĭ aŭ murit, atuncia cunoscênd firea ta cea amabilă, Gratul meŭ, sciŭ, că-mĭ veĭ ĭerta ca unuia, care abia voiŭ fi maĭ puțin amabil de cât tine.

„Îțĭ revoc în memorie o împrejurare, care pentru starea presentă a lucrurilor e de moment maĭ nemijlocit: propriul criminalist a fost trimis de sclav pe tótă viața pe galere, — așa a sunat porunca. Evenimentul, carele voiŭ să ți-l istorisesc, te va surprinde cu atât maĭ tare, dacă maĭ adaug acuma, că eŭ am cetit cu ochiĭ meĭ adeverința, carea spunea, că l-aŭ dat pe mâna căpitanuluĭ uneĭ galere.

„Ér acum, iubitul meŭ Frigian, începe a fi maĭ cu luare a minte la cele ce-țĭ raportez!

„Dacă aĭ în vedere durerea mijlocie a vieții la vîslă, osînditul, pe carele l'a lovit ast fel dreptatea, deja cel puțin de cincĭ anĭ ar fi trebuit să fie mort, orĭ maĭ bine zis una din cele treĭ milĭ de Oceanide ar fi trebuit să și-l alégă de soț. Și — ĭertă-mĭ, modelule de vîrtute și gingășie, ĭertă-mĭ o slăbiciune momentană, — dacă am în vedere, că eŭ, pe când era prunc, l-am iubit, și că el întru adevĕr a fost frumos, (eŭ admirându-ĭ frumseța mĕ obicĭnuiam al numi Ganimedul meŭ,) el ar fi avut dreptul de a căḑé în brațele fiiceĭ celeĭ maĭ frumóse din familia aceea. Nutrind decĭ părerea, că el a bună samă e mort, am gustat cincĭ anĭ închiați în liniște plăcerile nevinovate ale averiĭ, carea în un anumit grad ĭ-o mulțămesc luĭ. Mărturisesc sentimentul acesta de recunoscință, înse fără ca prin acésta să voesc a deroga recunoscinței mele față cu tine.

„Acum am ajuns la simburele lucruluĭ.

„A sară, pe când presidam la o festivitate aranjată în onórea câtor va ómenĭ,

chiar sosiseră de la Roma, — tinereța lor cea verde și neesperința lor mi-a trezit compătimirea, — audiĭ o istorie stranie. Consulul Maxenţiŭ, pe cum sciĭ, sosesce azĭ, pentru ca să conducă o espediție împotriva Parților. Între ambițioșiĭ aceia, carĭ vor să-l însoțéscă, se află un fiŭ al repausatuluĭ duumvir Quint Arriŭ. Avuĭ prilej de a-mĭ câștiga despre el informațiĭ aměnunțite. Când Arriŭ pornise întru urmărirea piraților, — învingerea dobîndită asupra lor l-a făcut duumvir, — el nu avea fămilie; când se întórse din espediție, aduse cu sine un moștenitoriŭ. Dar păstréză-ți liniștea, pe cum se cuvine unuĭ om, care are atâția talanți în banĭ gata! Fiul și moștenitoriul, despre care-ți grăesc, e chiar acela, pe carele l-aĭ trimis tu pe galere; — chiar acel Ben Hur, carele ar fi trebuit să móră la vîslă înainte de asta cu cincĭ anĭ, s'a întors acum cu posiție și avuție și póte că chiar ca cive roman, pentru ca pe noĭ, — așa e, tu eștĭ prea puternic, de cât să te neliniștescĭ, înse eŭ, Mido al meŭ, eŭ sînt în pericol, — n'am să-ți spun, pentru ce. Cine să o scie, dacă nu tu?

„Tu ziceĭ la tóte acestea: „Ce are de a face?“

„Când Arriŭ, tatăl adoptiv al acesteĭ nălucĭ, carea a ĭeșit din brațele Oceanideĭ celeĭ maĭ frumóse (vedĭ, ce ți-am scris despre acest lucru maĭ la deal), când Arriŭ începu lupta cu pirațiĭ, naea luĭ se cufundă, și din toțĭ ómeniĭ năiĭ scăpară din gura morțiĭ numoĭ doĭ înșiĭ, — însu-șĭ Arriŭ și acesta, moștenitoriul luĭ.

„Ómeniĭ, carĭ ĭ-aŭ ridicat de pe pluta, pe care notară, spun că soțul norocosuluĭ tribun a fost un om tinĕr, care, pe când îl ridicară pe nae, purta îmbrăcămintea unuĭ sclav de galeră.

„Acésta cel puțin ar trebui să te convingă. Înse ca să nu zicĭ din noŭ: „Ce are de a face?“ îți împărtășesc, Mido al meŭ, că ĭerĭ prin o întîmplare, pentru care datoresc Fortuneĭ cu o juruință, am convenit cu taĭnicul fiŭ al luĭ Arriŭ față la față; și acuma susțin, că el, de și nu l-am recunoscut, e acela-șĭ Ben Hur, care mulțĭ anĭ a fost soțul meŭ de copilărie, acela-șĭ Ben Hur, care, de cum va e bărbat, — fie chiar și cel maĭ de rînd, — chiar acuma, în vreme ce îțĭ scriŭ, făurésce rĕsbunare, — căcĭ asta o așĭ face în locul luĭ, — rĕsbunare, care se satură numaĭ cu viață de om, rĕsbunare pentru patria sa, pentru mamă-sa, pentru soră-sa, pentru sine însu-șĭ și, — o zic maĭ pe urmă, cu tóte că după părerea ta ar fi trebuit, să o zic maĭ întâiŭ, — rĕsbunare pentru perderea averiĭ sale.

„Acuma, bunul meŭ binefăcĕtoriŭ și prietin, Gratul meŭ, fiind că sesterțiile tale, a căror perdere pentru un om cu o avere ca a ta ar fi lovitura cea maĭ grea, sînt în primejdie, acuma încetez a te numi cu numele vechiuluĭ rege nebunatic al Frigieĭ, acuma, zic, (firesce că numaĭ dacă aĭ cetit până aci,) cred hotărît, că tu nu zicĭ maĭ mult: „Ce are de a face?“ și eștĭ gata a cumpĕni, ce e de făcut într'o primejdie așa de amenințătóre.

„Nu s'ar potrivi, să te întreb acuma, ce are să se întîmple. Dă-mĭ maĭ bine voe, să-ți spun, că eŭ sînt protegiatul tĕŭ, orĭ maĭ bine că tu eștĭ Ulise al meŭ, căruia i-se cade, să-mĭ dea sfat bun.

„Îmĭ place a mi-te închipui în clipa, în care epistola asta ajunge în mâna ta. Te vĕd, cum maĭ întâiŭ o cetescĭ cu față fórte seriósă, și după aceea încă o dată — cu suris; acuma se sfârșesce șovăirea, judecata ta e gata, sune ea șa orĭ șa; tu eștĭ înțelept ca Mercuriŭ și pe lângă aceea grabnic ca Cesar.

„Sórele a rĕsărit pe deplin. Preste o óră doĭ curierĭ părăsesc casa mea, fiesce care cu câte o copie sigilată a acesteĭ epistole; unul va călători pe uscat, ĕră cel alalt pe mare; de lucru așa de important țin eŭ, să te informez de timpuriŭ cu de-amĕnuntul despre ivirea inimiculuĭ nostru în partea acesta a lumiĭ romane.

„Rĕspunsul tĕŭ îl voiŭ aștepta aicia.

„Venirea și mergerea luĭ Ben Hur firesce că va atîrna de la stăpânul luĭ, de la consulul, care chiar și dacă ar desvolta ziua și nóptea silințe neobosite, totușĭ nu póte să pornéscă fără numaĭ preste o lună. Tu sciĭ, ce de nĕcas dă adunarea și adjustarea uneĭ oștĭ, carea e menită, să pórte războiŭl într'o țară nelocuită și făr de cetățĭ.

„Am vĕdut ĭerĭ pe Ĭudeul în dumbrava Dafneĭ; de cum va nu maĭ petrece acolo, atuncia totușĭ nu s'a dus de parte, și așa îmĭ va fi ușor a nu-l perde din ochĭ. Ba dacă m'aĭ întreba acuma, că unde petrece, eŭ cu siguranța cea maĭ mare așĭ susținé, că el se află în vechea pădure de finicĭ. sub cortul vînzĕtoriuluĭ șeĭc Ilderim, carele nu va maĭ puté, să se scutéscă multă vreme cu succes de puternica nóstră mână. Nu te minuna decĭ, dacă Maxenţiŭ îșĭ va folosi puterea sa întâiŭ și maĭ întâiŭ spre a speda pe Arabul acesta preste mare la Roma.

„Eŭ grăesc pe larg despre locul de petrecere a Ĭudeuluĭ, pentru că acésta pentru tine, preaputernice, va fi de mare moment, de cum va veĭ să hotărescĭ, ce pașĭ vor fi de lipsă; dóră bine sciŭ, — și din causa acesteĭ esperințe mĕ mândresc cu aceea, că am progresat în înțelepciune. — că în fiesce care plan, care se referesce la vre o acțiune omenéscă, sînt hotărîtorĭ treĭ factorĭ: timpul, locul și împrejurările.

„De cum va ți-se pare, că acesta ar fi locul, atuncia nu te îndoi a încredința comisiunea ta prietinuluĭ tĕŭ, care cu o cale va fi și învĕțăcelul tĕŭ cel maĭ gata spre a esecuta comisiunea ta.

„Messala.“

II.

Pregătirea.

Pe când curieriĭ luĭ Messala părăsiră cu epistolele casa luĭ, — era des de dimineță, — Ben Hur întră în cortul luĭ Ilderim. El s'a fost scăldat în lac și a fost dejunat și acuma se presintă îmbrăcat într'o tunică făr de mânecĭ, a căreĭ póle abia ajungeaŭ până la genunchĭ.

Șeĭcul îl salută de pe divan.

„Pace ție, fiule al luĭ Arriŭ!“ zise el admirându-l, căcĭ el întru adevĕr încă nicĭ o dată nu vĕduse un chip maĭ perfect al bărbăție înfloritóre, puternice și conscie de sine. „Îți ofer pace și prietinie. Caiĭ staŭ gata. Asemenea și eŭ. Dar tu?“

„Îțĭ reîmpărtășesc salutarea de pace, bunule șeĭc. Primesce mulțămita mea pentru atâta bunăvoință. Eŭ încă sînt gata.“

Ilderim bătu în pălmĭ.

„Voiŭ dispune, să ți-se aducă caiĭ. Ședĭ!“

„Sînt înhămațĭ?“

„Ba!“

„Așa dar te rog permite-mĭ, ca eŭ însu-mĭ să-mĭ servesc,“ zise Ben Hur. E de lipsă, ca eŭ să fac cunoscință cu Arabiĭ tĕĭ. Trebue să sciŭ numele fiesce căruia dinteĭ, pentru ca să pot grăi cu fiesce care; apoĭ trebue să le studiez temperamentul, pentru că eĭ în privința asta sînt asemenea ómenilor; dacă sînt îndrăzneți, am să-ĭ domolesc, dacă sînt fricoși, aŭ lipsă de laudă și de încurajare. Poruncesce sclavilor tĕĭ, să aducă hamurile!“

„Și căruța?“ întrebă șeĭcul.

„Astăzĭ nu o voiŭ folosi. În locul eĭ lasă, să-mĭ aducă un al cincilea cal, dacă aĭ la în de mână; are să fie făr de șea și tot ĭute ca și ceĭ alalțĭ.“

Curiositatea luĭ Ilderim se trezi, și el chemă în dată pe un sclav. „Dispune, să se aducă hamurile pentru ceĭ patru,“ zise el, „hamurile pentru ceĭ patru și frîul pentru Siriŭ.“

Apoĭ se ridică.

„Siriŭ e favoritul meŭ, și eŭ al luĭ, fiule al luĭ Arriŭ. De dóuĕ zecĭ de anĭ am fost soțĭ, în cort, în luptă, în fiesce care poposélă în pustie. Am să ți-l arĕt.“

El păși la perdeaua din mijlocul corturuluĭ și o ținu ridicată, în vreme ce Ben Hur păși de desubtul eĭ. Caiĭ toțĭ veniră de o dată la șeĭcul. Unul cu cap micuț, cu ochĭ înfocați, cu grumazĭ frumos încovoiațĭ, cu pept puternic și cu cómă désă, așa de móle și lănósă ca pĕrul uneĭ femeĭ, necheză de bucuriă, când îl vĕdu.

„Bună diminĕță, căluțule, bună diminĕță,“ zise șeĭcul și-l bătu pe grumazul murg negriŭ. Apoĭ se întórse cătră Ben Hur și-ĭ zise:

„Acesta e Siriŭ, tatăl cestor patru. Mira, mama lor, a rĕmas a casă, ea e cu mult maĭ scumpă, de cât să o espun primejdieĭ într'un ținut, unde stăpânesce o mână maĭ puternică de cât a mea. Și eŭ abia cred fiule al luĭ Arriŭ,“ zise rîdĕnd, „că tribul nostru ar puté răbda absența eĭ. Ea e gloria luĭ, — el o adoră așa zicĕnd; acolo ómeniĭ bucuroși o ar lăsa cu toțiĭ, să galopeze preste eĭ. Zece miĭ de călărețĭ, fiĭ aĭ pustieĭ întrébă astăzĭ: „Audit-aț ceva despre Mira?“ Și la rĕspunsul: „Îĭ merge bine!“ eĭ zic: „Dumnezeŭ e bun! Fie binecuvînt!““

„Mira, — Siriŭ, — nu sînt acestea numirĭ de stele, șeĭcule?“ întrebă Ben Hur pășind de la un cal la altul și măgulind armăsariul.

„Și pentru ce să nu fie?“ zise Ilderim. „Rătăcit-aĭ vre o dată nóptea în pustie?“

„Ba.“

„Atuncia nicĭ nu poțĭ sci, cât de însemnate sînt pentru noĭ Arabiĭ stelele. Din recunoscință împrumutăm noĭ numele lor și le dăm la ceea ce ĭubim. Străbuniĭ meĭ toțĭ aŭ avut câte o Mira, — și caiĭ aceștia tinerĭ încă sînt stele. Aci e Rigel, colo Antares; cel de colo e Atair, și acesta, lângă care staĭ acuma, Aldebaran, cel maĭ tinĕr, dar nu cel maĭ slab, — o nu! el te va duce împotriva vîntuluĭ, până-ți vor vîjei urechile, în cătrăŭ îĭ poruncescĭ, fiule al luĭ Arriŭ, — da, pe gloria luĭ Solomon, el te va duce și în gura leuluĭ, de cum va veĭ îndrăzni a te îndrepta spre ea.“

(Va urma).

Bibliografie.

Ortografia română în actuala sa stare de desvoltare, este titulul unuĭ interesant studiŭ publicat de d. V. Dumbravă, profesor gimnasial în Beĭuș. Pre-cum ne spune în „Prefață“ dl. autor, scopul studiuluĭ sĕŭ este a servi ca un indreptariŭ atât privaților, cât și în școlă pentru scrierea corectă în limba română, și astel a contribui la uniformitatea în ortografie. Spre ajungerea acestuĭ scop autorul tractézĕ în partea I. „Istoria ortografieĭ“ și e de părere, că româniĭ până prin secolul al IX aŭ scris cu litere latine, ĕră scrierea cu cirile s'a îndrodus pe timpul dintre secolul IX—XIII la Româniĭ de din colo de Dunăre, și în secol al XIV-lea s'a lățit pe cale religionară la toți Românĭ. Încă în secolul trecut s'a făcut încercărĭ de Clain și Șincaĭ de a sistemiza scrierea românéscă cu litere latine și a lăpăda cirilele. Espune maĭ de parte lupta între etimologism și fonetism până am ajuns la ortografia de azĭ:

P. II. cuprinde: „Regule ortografice și observărĭ ortoepice“. Regu leleortografice, cu puține abateriĭ, sînt cele stabilite de Academia română și adoptate azĭ maĭ de toți scriitoriĭ românĭ. Regulele sînt însoțite de principile, carĭ aŭ motivat adoptarea lor, de esplicărĭ și numĕróse esemple. Ca model al limbeĭ scrise consideră limba în starea eĭ de relativă perfecțiune de azĭ, așa cum o vorbesc ceĭ carĭ se esprimă maĭ corect. Ortoepia saŭ corecta vorbire e basa ortografieĭ. Corectă e limba literară, decĭ acésta să o învețe unul fie care, că să scriem toți în un fel, să cetim și prin urmare, să și vorbim toți în un fel. (pag. 21—40).

În P. a III. se ocupă de „Interpuncțiunea“ arătând întrebuințarea eĭ. (pag. 41—50)

În fine adauge. „Proiectul de ortografie elaborat de corpul profesoral din Beĭuș în 1860“ (pag. 51—56), pre cum și: „Modele de scriere“ cu cirile în 1580, cu litere latine în 1593 (L. Stroicĭ) și cu cirile în 1840; apoĭ modele de scriere din Cipariŭ, Pumnul și Lambrior. (pag. 57—58). Studiul dluĭ Dumbravă este lucrat cu mare diligință și cunoscință de causă. Espunerea chiară și precisă ridică și maĭ mult valórea interesantuluĭ studiŭ, care va face un mare serviciŭ nu numaĭ tinerimeĭ studiósc, ci orĭ căruĭ cărturar român, care își va lua ostenélă să-l cetéscă cu atențiunea cuvenită. Noĭ felicităm pe d. profesor pentru lucrarea sa, ĕră cetitorilor nostri le recomândăm spre procurare si cetire; costéză 40 cr. și a apărut la „Aurora“ în Gherla.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Economie.

Societate comercială pe acții în Teuș. Interese vitalĭ desbătute în conferința prealabilă ținută în 2 Maiŭ a. c. în Teuș ne-a încurăjat să înființăm o societate comercială sub firma „Teușana“ în Teuș, cu scop de a desvolta comerciul spre acoperirea tuturor lipselor poporațiunĭ din loc și jur.

Societatea se inființéză cu un capital de 20,000 coróne, împărțit în 400 acțiĭ de câte 50 coróne.

Pentru subscrierea acestor acțiĭ se emite *prospectul* present.

Subscrierile sĕ fac pe listele alaturate, ér' ca ultimul termin de subscriere să fixéză ziua de 31 August 1897.

Ca societatea să-și pótă începe cât maĭ curênd activitatea, se plătesc de acție la subscriere 20 coróne, ĕră după îngremiarea firmeĭ de la provocarea direcțiuniĭ în decurs de 30 zile 10 coróne de fie care acție. Restul se va plăti la terminele, ce le va fixa direcțiunea. Sĕ póte plăti însă și întreg prețul acțiuniĭ, saŭ maĭ multe rate de o dată.

Ca spese de fondare se plătesc la subscriere de fie carc acție câte 2 corónc. Plățile se pot face la încrediutul fundatorilor carele va fi obligat lista de subscriere dimpreună cu baniĭ încassați numaĭ decât a-ĭ transpune la adresa Dluĭ învĕțător *Corneliŭ Crișan în Teuș,* carele din când în când va fi obligat a-ĭ depune la institutul „Iulia“ în Alba-Iulia.

Dacă s'ar subscrie maĭ multe acțiĭ de cât 400 bucăți, va urma reducere în proporție cu acțiile subscrise, eventual adunarea constituantă va decide urcarea capitaluluĭ social la 22.500 coróne.

Fundatoriĭ nu-și reservă dreptul de a denumĭ direcțiunea pe ceĭ dintâĭ treĭ anĭ.

După terminarea subscrierilor sĕ va convoca adunarea generală constituantă, ĕră convocarea sĕ va publica în ziarul „Tribuna“ din Sibiŭ.

Membriĭ subscribenți aŭ a sĕ supune în tóte normativelor statutelor, ce sĕ vor stabilĭ în adunarea generală constituantă.

Afacerile interne să conduc prin direcțiune și să controléză prin comitetul de supraveghere. Ca organe executive sînt: Directorul, conducătorul și ceĭ alalți funcționarĭ, carĭ să denumesc din partea direcțiuniĭ după trebuință, ĕră directorul să alege de adunarea generală în înțelesul statutelor.

Teuș în 12 Maĭ 1897.

Stefan Crișianu, proprietar Invt. emeritat, membru al direcțiuneĭ „Julia“ etc. Alesandru Velican, avocat, Gregoriu Serbu, paroch, Stefan Bălan, proprietar, Efrem Rat, proprietar, Gavrilă Rat, proprietar, Gregoriu Popu luĭ Alesandru, cantor și proprietar, Stefan Bretoiŭ, proprietar, Artemon Blașian, Jacob Popa, teolog absolut Cornel Crișan, învĕțător gr. cat.

Recomandăm cetitorilor nostrĭ, maĭ ales celor din jurul Teușuluĭ a subscrie cât maĭ multe acțiĭ, căcĭ cu cât e maĭ mare capitalul fundațional, cu atât se póte desvolta maĭ cu succes și întreprinderea. Baniĭ elocați în acțiĭ aduc interese duple; și anume: întâiŭ să pote procura marfa maĭ solidă și maĭ ieftină; ĕră a dóuă se daŭ după baniĭ elocați și anumite percente.

Recóltă grâuluĭ e slabă. Ploile îndelungate parte aŭ împedecat desvoltarea sĕmĕnăturilor, parte le-a culcat la pământ așa cât grăunțul format e sĕc. Rugina încă a făcut daune considerabile în multe locurĭ. În bogatul „Alföld“ greva lucrătorilor a făcut, de secerișul încă a întârziat. Tânguirea de recóltă slabă e generală; urmarea să și cunósce în urcarea prețurilor cerealelor nu numaĭ în țara, ci și în străinate. În Budapesta m. de grâŭ e cu 9 fl. 40 — 9 fl. 80

Marĭ frabricanți bohemĭ fac pașiĭ de lipsă spre a-și procura grâŭ din America și Africa.

Viile în urma ploilor îndelungate aŭ suferit de peronosporă și e temere, că fiind vițele vĕtĕmate de acest burete, nu vor da cules bun în anul viitor. Cucuruzele, unde s'aŭ putut lucra la timp, sînt frumóse.

Posta Redacțiunii. On. *I. B.* în *P.* Redactorul nostru absentând de timp îndelungat, nu-ți pot împlini cererea.

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

---

(16) 3—3

Publicare de concurs.

La *„Internatul Pavelian din Beiuș al fetelor orfane de preoți din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu școlă civilă“* pe anul scolastic 1897/8 se escrie concurs pentru un post de învĕțătóre-educătóre cualificată pentru școlile civile din grupa: matematica-sciințele naturalĭ respective limbistică-istorică, care va împlini și afacerile domestice din internat prin statute precisate.

Emolumentele învĕțătórilĕ-educătóre sînt: a) soluțiune anuală de 500 fl. b) cuartir și întreținere în internat.

Competentele la acest post trebue se fie de religiunea gr. cat.

Petițiunile instruite: 1) cu carte de botez, 2) testimoniŭ de cualificațiune, 3) eventual alte acte despre anterióră aplicație, 4) atestat medical, 5) adeverință despre starea familiară — sînt a se înainta la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare, până în 1 August a. c.

Beiuș la 1 Iuliŭ 1897.

Direcțiunea.

Nr. 3312 — 1897.

Edict.

Vasiliŭ Moldovan docentele din Orosfaia, protopopiatul Fărăgăuluĭ, carele maĭ înainte de a da esamen cu prunciĭ școlarĭ, în 5 Maiŭ 1897, și-a părăsit stațiunea fără de a i-se sci ubicațiunea, prin acésta să citéză a se presenta la oficiul sĕŭ docental în Orosfaia până la terminul peremptoriŭ din 1 August 1897 n., că întru cât după acéstă citațiune nu și-ar reocupa oficiul sĕŭ docental, de la 1 August 1897 postul i-se va dechera de vacant prin senatul scolastic de acolo, și stațiunea se va da în concurs.

Blaș, din ședința consistorială ținută în 10 Iuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

(18) 2—3

Nr. 1084 — 1897.

Concurs.

Din fundațiunea repausatuluĭ Mitropolit Dr Ioan Vancea numită „Cassa archidiecesană“ în sensul pctuluĭ IX §. 9. din literile fundaționale, se publică concurs la 6 ajutóre de câte 25 fl. pentru 6 învețăceĭ de măiestrie, — la un ajutor de 40 fl. pentru un învĕțăcel, care se face sodal, — și un ajutor de 57 fl. 25 cr. pentru un sodal, care se face măiestrŭ. —

Doritoriĭ de a câștigá din ajutórele aceste aŭ să-și trimită până la 10 August n. 1897. rogările la acest Consistor. —

Rogările se fie provedute cu următórele documente:

1. Carte de botez spre a adeveri, că sînt fiĭ Archidieceseĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Fiiĭ celor alalte diecese gr. cat. române numaĭ întru acel cas pot concurge, dacă vor dovedi că sînt consângenĭ cu fundatorul.

2. Testimoniŭ de paupertate. —

3. contract cu măiestrul, la care învață, respective document de la măiestrul, la care lucră cá sodal.

4. atestat de la parochul gr. cat. local despre frecuentarea bisericiĭ și a școliĭ de repetițiune. —

Se observă, cumcă zidariĭ, bărdașiĭ, și pălerii vor avé preferință. —

Blaș din ședința consistorială ținută în 10 Iuliŭ 1897. —

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

(19) 1—3

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 31 Iuliŭ 1897. Numĕrul 32.

Casa naţională.

Organul Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului român în numeriĭ V-VI din a. c. ne spune, că comitetul Asociaţiunii în şedinţa sa de la 13 Maĭ 1897 a hotărît se facă adunăriĭ generale, care se va ţiné în anul acesta în Mediaş, o propunere pentru înfiinţarea uneĭ case naţionale, care să cuprindă un museu istoric, un museŭ etnografic, biblioteca Asociatiuneĭ, birourile eĭ, o sală mare pentru prelegeriĭ, concerte, şi representaţiuniĭ dramatice, localităţi pentru feliuritele societăţi române din Sibiŭ, bucătărie şi locuinţe pentru servitoriĭ. Casa aceasta să se clădéscă cu baniĭ, care se vor lua din fondurile Asociaţiuneĭ, şi se vor puté aduna din o loterie şi din colecte, maĭ vîrtos de la bancele române.

Maĭ tóte ziarele nóstre aŭ salutat cu bucurie acéstă idee şi aŭ reprodus cele tipărite în organul Asociaţiuneĭ despre realisarea eĭ.

Noĭ încă recunóscem, că ideia în sine este frumósă, şi măgulesce fórte tare mândria nóstră naţională.

Cu tóte acestea trebue se mărturisim, că acésta nu este destul pentru ca să ne entusiasmăm pentru ea, că-cĭ a lansa ideĭ frumóse şi a face planuriĭ mariĭ, nu este tocmaĭ lucru greŭ.

Cea ce însă trebue să avem în vedere, este, că óre are valóre practică realisarea ideeĭ, aşa precum este ea contemplată, şi că óre corespunde trebuinţelor şi intereselor nóstre culturale, ca tóte instituţiunile Asociaţiuneĭ să le concentrăm într'un singur oraş, în Sibiŭ?

Noĭ sîntem convinşi, că Sibienilor le convine fórte, ca tote puterile materiale şi culturale a le naţiuneĭ să le esploateze în favorul lor. Eĭ din puterile lor nu susţin nicĭ un gimnas, nicĭ o şcólă comercială, nicĭ o şcólă civilă, nicĭ un asil infantil, cum susţin alte centre românescĭ ca de es. Braşiovul, Blaşul, Năsĕudul, Beiuşul, etc. Sibiul încă are, ce e drept, o şcólă civilă de fetiţe cu internat pompos, înse şi acéstă instituţiune, de care profită în prima lineă dînşiĭ, şi numaĭ puţine familiiĭ românescĭ cu stare maĭ bună materială, s'a creat, nu cu jertfele Sibienilor, ci cu puterile întregeĭ naţiuni şi *consumându-se aprópe întreg fondul Asociaţiuneĭ.* Ni se pare decĭ, că nu este nicĭ just nicĭ ecuitabil, ca acum să vină érăşĭ Asociaţiunea şi naţiunea să le facă localităţi spaţióse şi sumptuóse pentru convenirile lor sociale, pentru prelegerile lor publice, pentru concertele şi representaţiunile lor dramatice, şi maĭ vîrtos pentru casina lor şi reuniunile lor.

Ast fel de trebuinţe simţesc tóte centrele românescĭ, carĭ cele maĭ multe aŭ tot atâtea societăţi private ca şi Sibieniĭ, şi carĭ tocmaĭ aşa de tare s'ar bucurá dacă ar veni alţiĭ se le facă localităţi corespundătóre.

Noĭ credem, că pentru ast fel de trebuinţe locale să nu angajăm tote puterile Asociaţiuneĭ ci să lăsăm, ca fie care centru românesc să şi le împlinéscă cum póte. Acésta se va puté cu atât maĭ uşor, dacă băncile românescĭ vor contribui pentru ajutarea diferitelor societăţi şi reuniuni din centrul lor de operaţiune, de cât dacă tóte venitele lor disponibile le vor da în decurs de maĭ mulţi aniĭ pentru societăţile şi reuniunile din Sibiŭ, carĭ se pot adressa în cas de lipsă la „Albina," căreia, şi altcum, sînt tributare maĭ tóte băncile românescĭ.

Cu atât maĭ puţin ne-ar fi iertat să consumăm fondurile create de Oltean şi de Filip, băgându-le în nesce zidiriĭ pompóse, carĭ să servéscă de adăpost societăţilor românescĭ din Sibiŭ, când scim că chiar în ţinuturile, în carĭ s'aŭ născut aceĭ doĭ mariĭ binefăcătoriĭ, poporul nostru are nespus de mare lipsă, ca Asociaţiunea să se intereseze de sórtea luĭ. Óre o şcólă civilă în părţile Selagiuluĭ, unde a trăit şi agonisit Filip, şi o altă agronomică pre Câmpie, unde s'a născut Oltean, nu ar fi fórte folositóre pentru cultura şi interesele materiale ale poporuluĭ român din acele părţi rĕmas în multe privinţe fórte înapoĭ?

Dar, ne va zice cineva, că în chipul acesta nu se va puté realisa idea unuĭ museŭ istoric şi etnografic al Românilor. Noĭ înse credem, că acésta idee se va puté maĭ uşor şi cu maĭ mult resultat practic realisa airea, de cât în Sibiŭ.

Dacă Asociaţiunea s'ar adresa cătră

Feuilleton.

Concurs Literar.

Societatea pentru crearea unuĭ fond de teatru român a iniţiat sub auspiciile sale o întreprindere literară menită a pregăti terenul teatruluĭ român, a căruĭ realisare este programul acesteĭ societăţi.

E vorba de-a provedé cu material literal acea mulţime de dilentaţi români, carĭ în tóte unghiurile ţĕriĭ luptă pentru desvoltarea gustuluĭ dramatic şi sînt atât de lipsiţi de piese uşóre potrivite trebuinţelor nóstre modeste.

Acesteĭ necesităţi voiesce să-ĭ corĕspundă *„Biblioteca teatrală"*, care sub auspiciile societăţiĭ pentu fond de teatrŭ român va apăré în editura librărieĭ *Nic. I. Ciurcŭ* din Braşov.

„Biblioteca teatrală" va apăré în broşurĭ format 8° de câte 3—6 cóle de tipar cicero şi va cuprinde numaĭ piese teatrale. Piesele vor fi traduceriĭ, localisăriĭ saŭ originale şi se vor alege de o cam dată cu deosebită consideraţiune la trebuinţele diletanţilor maĭ mult piese uşóre de 1, 2 saŭ 3 acte, de orĭ-ce natură.

Pentru asigurarea stoculuĭ necesar de piese, fără de care nu am dori să începem editura, comitetul societăţiĭ pentru fond de teatrŭ român escrie concurs literar cu următórele:

Condiţiuniĭ de concurs.

1. Sĕ deschide concurs fără terminŭ fics pentru piese teatrale traduse, localisate saŭ originale de 1, 2 saŭ cel mult 3 acte, menite a fi edate în *Biblioteca teatrală* a societăţiĭ pentru fond de teatrŭ român, ediţia D-luĭ Nic. I. Ciurcŭ, Braşov. — La concurs pot să participe şi piese carĭ s'aŭ tipărit în vr'o revistă saŭ vreun ziar român, dar nu aŭ apărut în ediţie separată.

2. Manuscriptele aŭ să fiă scrise, (ortografia este cea fonetică obicinuită), numaĭ pe câte o pagină a fie-căreĭ foĭ şi trebue să aibă o margine albă de cel puţin 3 degete pentru eventuale corecturiĭ. Fie care manuscript va fi provĕdut cu numele autoruluĭ, traducĕtoriuluĭ saŭ localisătoruluĭ, cu indicarea exactă a adreseĭ sale şi cu 4 mărcĭ postale curate à 5 cr. pentru spesele postale ulterióre ale societăţiĭ în corespundenţa sa cu autorul.

3. Traducerile şi localisările se vor trimite tot dea una împreună cu textul tipărit al originaluluĭ, după care s'aŭ tradus saŭ localisat. Piesele tipărite deja în vreo revistă română saŭ ziar român trebue să aibă indicaţiunea exactă a numerilor şi a anuluĭ revisteĭ saŭ a ziariuluĭ, în carĭ aŭ apărut.

4. Tóte piesele întrate vor fi revisuite şi date în recensiune la bărbaţi de specialitate, carĭ vor avea dreptul şi datorinţa de a face îndreptări şi corecturĭ în tóte piesele *localisate şi traduse.* Pentru îndreptări şi corecturĭ în textul pieselor *originale* se cere autorisare specială de la autorul, fără de care piesele se vor edita saŭ remite aşa cum s'aŭ înaintat fără vreo îndreptare.

4. Pentru fie care piesă primită de comitet (localisare saŭ traducere) şi edată în *Biblioteca teatrală* librăria editóre asigură autoruluĭ un honorar de *5 fl după cóla de tipar,* ér recensentuluĭ, care revisuesce şi întocmesce piesele tot *5 fl. după fie care cólă de tipar.*

Piesele originale bune vor fi honorate maĭ bine, dar nu cu maĭ mult de maximum 10 fl. după cóla de tipar.

Autorul va maĭ primi câte 20 de exemplare din broşura, în care i-a apărut piese.

susţinetorii gimnasielor nóstre românescĭ din patria, póte că unul saŭ altul din aceia ar fi în puseţiune de a-ĭ oferi localităţile de lipsă pentru instalarea acelor musee maĭ vîrtos acuma la început. La gimnasiele nóstre s'ar găsi şi ómeni, carĭ se arangeze ast fel de musee cu pricepere, ear tinerimea numĕrósă dela respectivul gimnas ar puté profita de ast fel de colecţiunĭ, cea ce ar fi de un interes mare naţional şi cultural.

Ar rĕmâné decĭ ca Asociaţiunea să se îngrigéscă în Sibiŭ numaĭ de local corĕspunzătoriŭ pentru bilblioteca şi birourile sale, dacă cel esistent nu este corĕspunzător, cea ce putêndu-se face cu puţine spese, puterile Asociaţiuneĭ s'ar angaja şi pentru binele cultural al poporuluĭ român din alte ţinuturĭ.

Dacă vrem ca Asociaţiunea să fiă îmbrăţişată pretutindenea cu căldura şi dragostea ce o merită, este de lipsă, se facem, ca cercurile cele maĭ largĭ ale poporuluĭ să-ĭ simţéscă binefăcătórea activitate. Rogăm decĭ pre membriĭ Asociaţiuneĭ să mediteze serios asupra ideeĭ de a se înfiinţa aşa numita casă naţională, şi să compănéscă lucrul maĭ mult din interes general românesc, de cât din interes local sibienesc.

La cestiunea autonomieĭ.

Alegerile pentru congresul catolic decurg. Pănă acum aŭ fest aleşĭ maĭ mulţĭ bărbaţĭ a căror principiĭ corecte sînt cunoscute în tótă ţara. In Budapesta s'aŭ ales zeloşiĭ adversarĭ aĭ reformelor politice-bisericescĭ, conţiĭ Zichy Ferdinánd şi Esterházy M. Moricz, deşi catoliciĭ liberalĭ aŭ desvoltat vie activitate sprea a reuşi cu candidaţiĭ seĭ.

Foile liberale ascriŭ învingerea agitaţiuniĭ partiduluĭ poporal; aşa „Pesti-Hirlap“ scrie: „Alegerile pentru autonomie saŭ terminat în Budapesta cu cea maĭ strălucită învingere a partiduluĭ poporal . . . În Budapesta, în cel maĭ mare centru catolic, e aşadară completă caderea catoliciloŕ liberalĭ. Partida poporală, despre care se vestea, că nu a prins rădăcinĭ în Budapesta, a documentat, că ea scie cum să se organizeză în linişte.“ Interesul faţă de alegerĭ nu e mare, pre cum s'ar fi aşteptat; o mulţme de catolicĭ nu-şi deprind dreptul electoral.

Unĭĭ candidaţĭ la mandatul de ablegaţĭ pentru congres ţin şi discursurĭ de program. Aşa Timko I. candidatul de la Caşóvia în discursul seŭ reflectând la atitudinea liberalilor în 1870, dă a înţelege, ce se póte aştepta şi azĭ de la eĭ. El zice: În congresul de la 1870 s'aŭ format un partid liberal-democrat şi altul conservativ. Cel liberal democrat a pretins a trage în cercul de competinţă al autonomieĭ: arondarea dieceselor, introducerea şi ştergerea ordurilor religióse, disciplina ecclesiastică, reducerea numeruluĭ serbătorilor, şi preste tot dispunerea cu privire la afacerile, ce se ţin de disciplina din afară; deprinderea placetuluĭ, dreptul de a petiţiona la Papa, controlarea şi în cele religióse a educaţiuniĭ cleruluĭ şi calugĕrilor. Ba unĭĭ aŭ accntuat şi deslipirea de Roma şi fundarea uneĭ biserecĭ catolice magiare deosebite. Aŭ poftit lucrurĭ imposibile.

Din contra partidul conservativ din 1870 şi partidul, căruĭ aparţine candidatul, poftesc numaĭ ceea fără de ce nicĭ întipuĭ nu se póte autonomia, anume:

1) administrarea fondurilor şi fundaţiunilor catolice; 2) dreptul de a candida câte treĭ persóne la ocuparea beneficiilor şi 3) conducerea afacerilor şcólelor catolice. Doresc maĭ puţin, de cât aŭ cele alalte confesiunĭ. Că guvernul actual este inimic acestor dorinţe: e uşor de înţeles. A face economie pe banĭĭ altuia şi cu avere străină; a numi episcopĭ, canonicĭ, dignitarĭ ca remunerare pentru serviţiile politice, ce le aŭ făcut, orĭ aŭ să le facă, şi a ţiné în reservă preoţĭ ambiţioşĭ, poftitorĭ de mărire; a susţiné pe banĭ catolicĭ — cu eschiderea catolicilor — şcólele de stat, a ocârmuĭ, a numi profesorĭ: — sigur nu e o plăcere de despreţuit. Fiind că guvernul nu e aplicat a da din mână fondurile şi fundaţiunile, nicĭ a renunţa la dreptul de a propune Monarchuluĭ persónele pentru ocuparea beneficiilor marĭ, nicĭ catoliciĭ de rit latiu nu légă marĭ speranţe de succesele congresuluĭ, pentru carĭ aleg acum.

Mântuirea Rutenilor. — Episcopul Firczák în conţelegere cu deputaţiĭ din părţile ţĕriĭ locuite de Rutenĭ aŭ ţinut conferinţe şi aŭ înaintat ministeruluĭ un memoriŭ, spre a veni în ajutorul Rutenilor şi a-ĭ mântui de perire. Fiind că inteligința rutenă se magiarizéză şi magiarizéză, ĕră în popor nu e desteptată consciinţa naţională, ci e pe cale: orĭ de a peri, orĭ de a se contopi cu Magiariĭ, pentru aceea Rutenĭĭ trec de patrioţĭ buni şi guvernul a venit în ajutorul lor. De o cam dată, celor ce nu aŭ avere mobilă, le-a ĭertat darea; ĕră celor alalţĭ le-a permis să-şĭ solvéscă restanţele în decurs de 10 anĭ în rate anuale. De favorul acesta se bucură şi Jidanĭĭ dintre Rutenĭ. Li s'aŭ maĭ pus Rutenilor în prospect ridicarea de şcóle şi ridicarea de fabricĭ în ţinuturile lor, ĕră ca să scape de neplăcuţiĭ óspeţĭ galiţienĭ, ministrul de interne a înmulţit posturile de gendarmĭ la frontiera de cătră Bucovina şi Galiţia. Mĕsurile acestea nu vor mântui poporul, pentru că el e deja corupt şi are destuĭ cărcimarĭ jidanĭ în mijlocul sĕŭ, spre al ţiné în acésta stare de decadinţă. Acésta o spun ceĭ ce cunosc bine poporul ruten.

Maĭ mulţĭ preoţĭ rutenĭ, cu durere de popor, aŭ înaintat episcopuluĭ Firczák un memorand, în care cer organisarea reuniunilor de temperanţă, singurile, carĭ pot mântui de perire pe poporul rutenesc; alte mijlóce numaĭ amână resolvirea cestiuniĭ şi delăturarea miserieĭ nimicitóre.

În memorand se zice: „Împărtă-se între popor păşune gratuită saŭ ĭeftină: — va prăsi maĭ multe vite, ca să lucre cu maĭ mult credit la jidanul sĕŭ, ca în maĭ mare mĕsură să se cufunde în patima, căreĭ în partea cea maĭ mare are de a-ĭ mulţămi miseria de până acum.

Ştérgă-i-se tótă restanţa de dare: acésta o va considera ca un câştig gratuit, ce-l póte cheltui cu maĭ puţină mustrare de consciinţă, şi întrebuinţa spre mulţămirea patimiĭ sale, că dóră nicĭ familia nu şĭ-o păgubesce, căcĭ şi aşa avea să-l dée în dare. . . . Împărtăli-se banĭ gata pre lângă amortisare: acésta e cea maĭ periculósă idea şi este asemenea istorieĭ cunoscute despre prunc şi briciŭ.

Capete în loc de banĭ articli de nutriment, nicĭ aşa nu se ajunge scopul, eĭ vor duce bucatele la cel dintâiŭ sfetnic al lor, la crişmariŭ. Nu e o unică comună în părţile nordice, unde percentul preponderant al poporaţiuniĭ să nu facă asemenea. Până ce jidanul primesce pentru vinars orĭ ce, poporul rutén tot ce are preţ, începênd de la óuĕ până la grâŭ, duce în crişmă, ca jidanul, computând de tot lesne articli aduşĭ, să-ĭ ĭée pe jumătate preţul pentru beutură. Urmarea blăstămată a acesteia este, că nicĭ nu s'a început érna, şi cămara şi podul sînt deja góle şi se începe flămânzirea.

Prin înfiinţarea institutelor de credit poporul ar ajunge maĭ uşor la banĭ şi prin urmare s'ar promova înavuţirea jidanilor. Mântuirea o vede memorandul numaĭ în reuniunile de temperanţă.

Preoţiĭ rutenĭ presentă poporul lor în o lumină fórte tristă. Causa principală a nefericiriĭ poporuluĭ sînt crişmele jidovescĭ, decĭ, dacă voesce guvernul a scăpa pe Rutenĭ de perire: restringă dreptul de crişmărit, controleze pe crişmarĭ şi opréscă vinderea beuturiĭ pe credit orĭ pe naturalie. Oprirea invasiuniĭ galiţiene nu maĭ ajută nimica, căcĭ sînt deja destuĭ Jidanĭ printre Rutenĭ, carĭ să le esploateze slabiţiunile.

Noĭ încă avem în poporul nostru o parte considerabilă, care, ca şi Rutenĭĭ, tot agonisitul şi-l duc în crişma jidovéscă. Mângăerea este, că partea preponderantă a Românilor sînt nu numaĭ activi, ci şi cruţătorĭ. Fapt este însĕ, că şi între poporul nostru e prea lăţit viţiul beţieĭ, şi dacă nu voim, ca pe unele locurĭ să ajungă sórtea de compătimit a Rutenilor, să înfiinţăm şi noĭ reuniunĭ de temperanţă încă de tempuriŭ şi să prevenim catastrofa; ca nu cumva maĭ târdiŭ să fie aprópe imposibilă sanarea rĕuluĭ, cum e de presente la Rutenĭ.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Vicariatul archiepiscopesc din Budapesta înfiinţat în anĭĭ trecuţĭ dovedindu-se de superfluŭ s'a desfiinţat.

Honorarul se va trimite prin avis postal *din partea comitetuluĭ societăţiĭ* în timp de cel mult 15 zile după aparitiunea pieseĭ.

Peste tot orĭ ce daraverĭ ale autorilor în chestiunea ediţiuniĭ, a honoraruluĭ etc. aŭ a se aranja prin biroul comitetuluĭ societăţiĭ pentru fond de teatrŭ şi nu direct prin librăria editóre.

6. Autorul, a căruĭ piesă (fie originală, localisare saŭ traducere) se tipăresce în Biblioteca teatrală, nu are drept la nicĭ un honorar special de representaţie a pieseĭ din partea nimeuĭ din patria nóstră, cu atât maĭ puţin are acest drept librăria editóre.

7. Honorarele indicate aci în pct. 5 sĕ daŭ după ediţia I. (tiraj 1000—1500 exemplare). La o eventuală a II. ediţie se va stabili şi plăti honorar deosebit autoruluĭ.

8. Societatea p. fond de teatrŭ şi librăria editóre nu primesc nicĭ o responsabilitate de drept civil în cestiunea drepturilor de autor şi editor al originalelor, după carĭ i-se înaintéză traduceri şi localisări spre editare. Tótă rĕspunderea în acéstă privinţă îl privesce pe traducĕtorul saŭ localisatorul piesiĭ.

9. Manuscriptele sînt a se înainta recomandat la adresa D-luĭ Virgil Oniţiŭ director gimn., vice-preşident al societăţiĭ p. fond de teatrŭ român, Braşov.

Din şedinţa comitetuluĭ societăţiĭ pentru fond de teatrŭ român, ţinută în Braşov la 26 Maĭ v. 1897.

Pentru comitet:

Virgil Oniţiŭ, v. president. **Vasile Goldiş,** secretar.

Congresul sêrbesc din Carloveţ în şedinţa din 24 a c. a decis, că se va ocupa mai întâiŭ de cestiunile administrative şi nu de pertractarea statuluĭ organic, cum poftea comisariul regesc. În urma acesteia comisariul reg. br. Nicolicĭ a cerut indrumărĭ de la Monarchul prin guvern. Pe basa îndrumărilor primite în şedinţa din 26 a c. br. Nicolicĭ în calitate de comisar reg. provocându-se la decretul regal din 21 Maĭ 1897 şi la art. de lege 9 din 1868 declară de nulă decisiunea congresuluĭ referitóre la ordinea de zi.

Congresul provocându-se la lege, la dreptul sĕŭ de aşĭ stabili ordinea de zi şi la mulţimea cestiunilor adminstrative, carĭ aştéptă o resolvire urgentă, declară, că rĕmâne pe lângă conclusul din 24 a c., fiind convins, că prin acésta nu se vatĕmă întru nimica supunerea detorită Măistăţiĭ sale. Acéstă declaraţiune s'a comunicat comisarul reg. în scris.

În ziua următóre (27 a c.) comisarul reg. presentându-se în congres suspendéză lucrările congresuluĭ, până ce va primi îndrumărĭ nóuĕ de la Măiestatea Sa. Br. Nicolicĭ a călătorit la Budapesta şi de a colo va merge la Ischl.

După ce a-şĭ stabili ordinea de zi e un drept cardinal al fie cărel corporaţiunĭ autonóme, procedură comisarul reg. faţă de congresul sêrbesc se consideră, ca un mijloc de terorisare din partea guvernuluĭ, care în adunările protestanţilor şi în conventele reformate nu se pórtă aşa dictatoric.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII cu datul de 30 Iun. a. c. a trimis archiepiscopuluĭ de Valencia, card. Sancha y Hervaz o brevă, prin care îl laudă şi felicitéză pentru înfiinţarea reuniunĭ antimasonice din Barcelona, care reuniune se ramifică în întrégă Spania.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Guvernul prin propunerea de a prolungi cu câte o óră pe zi şedinţele a dat noŭ material opositionalilor pentru continuarea obstrucţiel. Propunerea guvernuluĭ a fost combătută încă în 21 de capiĭ partidelor opositionale. Kossuth afirmă, că opositia nu abuséză, ci uséză de dreptul sĕŭ şi tot o dată presentă un proiect de resoluţie, ca şedinţele se dureze nu maĭ ca şi până acum. Abatele Molnar, zice, că partidul poporal ar fi primit propunerea guvernuluĭ, dacă era presentată de altă dată, acuma însé o consideră ca primul mijloc de retorsiune faţă cu obstrucţia. Opositia nu obstrucţionéză, ci se apĕră în contra regimuluĭ, care a confişcat tóte drepturile constituţionale şi acum îşĭ întinde mâna şi asupra libertăţiĭ cuvîntuluĭ în parlament. Proiectul e numaĭ precursorul cloturel, pentru aceea nu-l primesce. Contele Apponyi încă află de ne oportună propunerea ministruluĭ şi zice, că esecutarea violentă a voinţeĭ maiorităţiĭ nu e lucru parlamentar. Din partea maiorităţiĭ a rĕspuns noul conte Tisza István, care a reprobat obstrucţia — chiar şi cea înscenat de tatăl sĕŭ, când nu era la putere — şi zice, că ea periclitéză parlamentarismul. Prin discursul sĕŭ fiul luĭ Tisza Kálmán nu maĭ a iritat pe opositionalĭ. Sima în numele fracţiunĭ ugroniste, polemisând cu Tisza, respinge propunerea luĭ Bánffy. Tot pe acest calapod s'a continuat. discusiunea până în 28 a c., când s'a primit prolungirea şedinţelor până la 3 óre d. am.

Bánffy a fost Duminecă în Ischl, spre a raporta Monarchuluĭ despre situaţiunea parlamentară şi a congresuluĭ sêrbesc. Se vede, că i-s'a dat guvernuluĭ a înţelege, să împace opositia. Numaĭ aşa se póte esplica armistiţiul ne aşteptat, ce s'a încheiat Mercurĭ între guvern şi obstrucţionistĭ. Guvernul s'a angajat că va modifica §-ul 16 din procedura penală, éră opositia, că nu va împedeca provisorul pactuluĭ cu Austria şi la tómnă va lăsa curs normal desbaterĭl budgetuluĭ provisor pentru anul următor, de óre ce e de prevĕdut, că din causa delegaţiunilor desbaterea budgetuluĭ ordinar numaĭ la ĭarnă se póte începe.

Proiectul de lege despre darea şi premiile producţiunĭ şi respective esportuluĭ de zăchar, pe cum şi alte proiecte de legĭ, ce maĭ restéză, se vor termina în sĕptĕmâna viitóre, când se vor începe vacanţele parlamentare.

Austria.

Maĭ multe foĭ aduc scirea, că cérta în cestiunea limbilor are să se resólve în dieta provinţială a Bohemiel, ce se va deschide în Septembre.

Guvernul a luat în budgetul suplementar 12.5000 fl. pentru susţinerea de clase paralele slovene la gimnasiul inferior din Cili.

Deputaţiĭ italienĭ din Tirol aŭ făcut paşiĭ de lipsă, spre a obţine autonomia separată pentru partea italiană a Tîrolului, guvernatorul ţĕrĭ însé a comunicat celor 4 deputaţĭ, că regimul, nevoind a conturba unitatea provinţiel, nu le póte concede autonomie separată. Italianiĭ sînt fórte supĕraţĭ pe contele Badeni, fiind că el maĭ înainte le-ar fi promis autonomia, ce le o denégă acum.

Contele Goluchowski a călătorit la Paris în afacerĭ familiare, din politeţă a făcut însé visită ministruluĭ de esterne, frances.

Partidul poporal polon a ţinut o adunare în Lemberg, în care s'aŭ primit şi resoluţiunile, ca guvernul nu numaĭ se decreteze egala îndreptăţire naţională, ci să o şi esecuteze, apoĭ să recunóscă drept de publicitatea gimnasiuluĭ polon din Teschen.

România.

La scirile despre pretinsa alianţă între România şi Turcia, ziaruluĭ „Times“ din Londra i-se telegraféză din Atena, că la indemnul şi sub auspiţiile împĕratuluĭ Wilhelm în adevĕr s'a încheiat un tractat de alianţă între Turcia şi România. Tractatul a fost ratificat la Sinaia de către Munir-paşa în calea sa spre Londra spre a participa la iubileul reginel Victoria. Tractatul ar avé caractĕr defensiv şi ofensiv în tóte complicaţiunile eventule din Orient şi este încheiat pe timp de zece anĭ.

Este adevĕrat, că România se află în raporturĭ amicale cu Turcia, despre ce a dat probe şi prin atitudinea sa pe timpul rĕsboiuluĭ turco-grecesc, alianţă cu Turcia însé — pe cum scriŭ foile guvernuluĭ român — nu esistă.

Rusia.

„Novoje Wrenya“, organul vechilor conservativĭ face atenţĭ pe barbaţiĭ de stat aĭ Rusiel, să nu se prea angajéză în cestiunea turco-grecésc, ci să privéscă spre Asia orientală; Ĭaponia ţése intrigĭ în contra Rusiel şi tótă ocasiunea o folosesce spre a provoca revoluţiune în Corea.

Sêrbia.

Sêrbiĭ sînt supĕraţĭ asupra regimuluĭ turcesc, din causă că acesta nu înfrêna desele invasiunĭ ale Albenesilor pe teritoriŭ sêrbesc. Numaĭ în decursul celor patru lunĭ din urmă aŭ încălcat Arnăuţiĭ de 15 orĭ teritoriul sêrbesc, uciḑênd zece ómenĭ şi rănînd pe treĭ inşĭ; aŭ răpit o mulţime de vite şi aŭ aprins maĭ multe case. Guvernul sêrbesc tóte casurile de ucidere şi deprădare le a adus la cunoscinţa regimuluĭ din Constantinapol, fără de a primi ceva satisfacţiune şi fără de a se fi tras la rĕspundere vre un arnăut. De asemenea îĭ indignéză pe Sêrbiĭ amânarea unĭl resolvirĭ favorabile a cestiunilor bisericescĭ şi şcolare şi a recunóscerĭl naţionalităţiĭ Sêrbilor din imperiul turcesc. Sultanul tot promite, dară nu împlinesce nimica.

Sêrbia adună bande înarmate la confiniile turcescĭ, ceea ce neliniştesce pe Turcĭ. Aceste aŭ înfăţoşarea unĭ pregătirĭ de rĕsboiŭ cu Turcia.

Din Petersburg se anunţă, că regimul rusesc de noŭ a avertisat serios pe ceĭ din Bĕlgrad, ca să se păzéscă de orĭ ce paş neprecugetat şi tot o dată face atent pe regele Alesandru să încunjure orĭ ce disensiune cu Porta şi patriarchatul. Se asigură, că atarĭ avertisărĭ aŭ sosit în Bĕlgrad şi din Viena.

De altă parte valórea hârtiilor sêrbescĭ în străinătate tot scade, semn că Sêrbia are puţin credit.

Turcia.

La insistenţa puterilor europene Turcĭl se arată tot maĭ puţin pretensivĭ, ceea ce lasă a se spera, că în cunrênd se va încheia pacea.

Germania a propus, ca tractatul de pace se conţină şi constituirea uneĭ controle internaţionale asupra finanţelor grecescĭ. Regularea frontiereĭ să se facă pe basă proiectul presentat de ataşaţiĭ militarĭ, după acesta Turcia ar maĭ obţiné câte va puncte strategice, remânând Tesalia şi pe viitor a Grecilor. Se vede, că marile puterĭ nu aŭ ţinut samă de dorinţa Românilor, de a-ĭ adnecsa la Turcia, care nu e aşa tirană ca Grecia.

Puterile pretind, ca Turcia să-şĭ retragă trupele din Tesalia înainte de a i-se plăti desdăunarea de rĕsboiŭ. E temere că neputând plăti Grecia spesele de rĕsboiŭ, să nu se nască nóuĕ încurcăturĭ, lăsând trupele turcescĭ în Tesalia.

Corespondinţe.

„Casa naţională.“

Dintre Târnave, 28 Iuliŭ 1897.

Când s'a lansat în organul Asociaţiunii idea despre întemeierea unei case naţionale, mi-am adus aminte de memorabilele cuvinte ale lui Banfi: „tóte bune şi frumóse, dar de alt ceva are lipsă poporul român.“ — S'a înfiinţat şcóla civilă de fete a Asociaţiunii şi că esiste avem să mulţămim genialităţii şi bunăvoinţei unui bărbat. E faptă împlinită şi nu mai discutăm în merit. Datori sîntem înse a ni ridica vocea, când e vorba, să înfiinţăm cu spese mari o instituţiune, care ne va costa bani grei de o parte, de altă parte ea nu va suplini lipsele, ce ni-se impun pentru cultivarea poporului român, în care scop s'a înfiinţat „Astra“. Să nu ne măgulim. Sîntem un popor începĕtor în cultură, dispunem de mijlóce prea modeste. Trebue dar să fim chibzuiţi pe ce dăm bunul adunat cu multă jertfă spre scopuri culturale, să fim practici în alegerea mijlócelor, ce conduc la scop. Pentru ajungerea mai sigură a scopului Astrei s'a fost decis — sînt acuşa 20 ani — de a înfluinţa dea dreptul asupra masei poporului. Întrebăm aici: prin înfiinţarea casei naţionale îndeplinim acel conclus? Evident că nu. Asupra poporului de a dreptul influinţézĕ *biserica* şi *şcóla*. Ĕtă de ce are lipsă poporul românesc! De vrem să ridicăm poporul, să-i facem şcóle; dar şcóle corĕspunzĕtóre ca edificii şi provĕdute cu învĕţători buni, salarisaţi cuviincios şi cu mijlócele de învĕţământ corĕspunzĕtóre. E faptă, că în fórte multe locuri avem şcóle, dar nu învĕţători, şi întors: ar fi învĕţători, dar nu-i şcólă corĕspunzĕtóre, nici salar de învĕţător, şi câtă vreme va dainui acésta stare de lucruri, tot între Români se vor afla ceі mai mulţi analfabeţi. Să căutăm la naţiunile colocuitóre. Aici este Kulturvolkul german: Saşii. Ce a făcut pe Sasul móle şi târdiŭ a fi poporul cel mai luminat şi mai disciplinat în Orient? Şcóla, învĕţătoriul! Şuleriul cel atât de stimat la ei, pe cât de negles învĕţătoriul la noi. „Poporul, care are cele mai bune şcóle e cel dintâiŭ popor“ — zice Jules Simon, dacă nu e azi, va fi mâne“. Am pus temeiŭ culturei lui prin şcóle, i-am asigurat un viitor, căci prin sciinţa de carte i-am dat „isvorul tuturor celor alalte bunuri“. Poporul cu minte luminată îşi face şi stare materială, din contra, este o masă de esploatat părăsită în mâna nemilósă a sorţii. Şi ne dóre de poporul nostru? De ce dară nu ne îngrijim mai întâiŭ de şcóle bune pentru el? De ce să aruncăm banii ceі scumpi pe obiecte de lux, cum ar fi casa naţională? Zic de *lux,* căci lux este a-ţi face spese pe trebuinţe artificiali şi a nu avé bani pentru cele ce se impun natural. Da, lumina, luminarea minţii se impune în mod natural şi imperativ. Tot cel ce o neglege, îşi va trage amarele consecinţe: în concertul popórĕlor luminate nu va sta, şi de binefacerile culturei nu se va bucura. Casă naţională? E lucru frumos, dar este o podóbă, de care, ca popor sĕrac, trebue încă să abzicem. „Dacă un părinte şi-ar clădi case frumóse, şi-ar cumpĕra podóbe în ele şi ar spesa pe alte lucruri netrebnice, ér în urmă ar zice: nu-mi pot da copiii la şcólă, că n'am bani“, cum aţi judeca o ast fel de purtare? Cu adevĕrat, — rĕspunde Jules Simon, urmând mai de parte, — că acesta ar fi cel mai ticălos părinte“. „Să băgăm samă, să nu ne cheltuim banii pe nimicuri, şi în urmă să nu putem da copiilor nostri învĕţătură, căci nimic nu ne-ar puté spĕla de o asemenea ticălośie, nici în faţa lui Dumnezeŭ, nici în faţa ómenilor. „Ce se zice de familie, are loc şi faţă cu întreg poporul. *„Poporul este ca şi o familie: el trebue să dée copiilor sĕi învĕţătură,* şi ca să o pótă face acésta, el *trĕbue să se îngrijéscă mai înainte de tóte de şcolile sale.“* Cu banii, ce s'ar spesa pe o casă naţionala multe şcóle s'ar puté ajuta, multe chiar înfiinţa şi multă lumină s'ar aduce în poporul nostru! Când ast fel stăm cu şcolile poporale, cum trebue se recunóscem că stăm, ar fi un lucs casa naţională, ér lucsul este pĕcat, ce se rĕsbună amar. Până când causa şcolară, cultura şi literatura poporului român se aştepte rênd? Până când banii jertfiţi şi pe altarul culturei poporului să se întrebuinţeze spre scopuri mai depărtate, ér nu dea-dreptul pentru scopul cultural al Asociaţiunei aşa de bine espres spus în titula ei? Ne facem o datorinţă adevĕrat naţională şi culturală reclamând banii aceia pentru şcólele trebuincióse poporului român. Vom avé aplausul consciinţei de a ne fi făcut detorinţa noi, când instituţiunea nóstră culturală „pentru literatura şi cultura poporului român“ totuşi va înfiinţa un edificiu de lucs naţional, în starea nóstră materială şi culturală de astăzi. Póte că vócea nóstră va fi vócea Casandrei. Hiperzelul naţional a unor tineri iniţiatori şi propagatori ai ideі de „casă naţională“ atunci va fi satisfăcut, dar ómenii de bine şi nepreocupaţi nóue ne vor da dreptate, că am semnalat trebuinţa la timp şi ne am ridicat vócea, carea, — durere — a sunat în pustie. —

Târnăvean.

Raport general

al societăţii de lectură „Inocenţiu M. Clain“ a teologilor din Blaş pre anul scolastic 1896/7.

(Continuare.)

Averea soc. o formézĕ: *biblioteca, cassa* şi *publicaţiunile soc.*

a) Biblioteca.

I. *Cărţile.* La începutul anului se aflaŭ în bibliotecă 1376 opuri în 1859 tomuri, 1814 volume, 43 fascicli şi 1 fragment; ér cu finea anului scol. curente numĕră 1634 opuri în 2150 tomuri, 2105 vol. 44 fasc. şi 1 frag. Prin urmare crescămîntul este de 258 opuri în 291 tom. 291 vol. 1 fasc. O parte însĕmnată din opurile aceste aŭ fost cumpĕrate la propunerea comisiunii auctorisate spre acest scop; cea alaltă parte aŭ fost donate. Înregistrăm şi pre calea acésta cu cea mai viuă recunoscinţă numele marinimoşilor donatori, anumit:

Prea stimaţii Domni Niculaŭ de Calmuţchi priv. în Colomea şi Dr Petru Todorescu medic în Bochnia aŭ binevoit a dona soc. nóstre 60 opuri în 76 tom. 77 vol.

1. „Acte şi documente relative la istoria românilor“ de G. G. Petrescu şi D. A. Sturdza; 2. „Igiena ţĕranilor români“; 3. „Igiena ţĕranului“; 4. „Analele academiei române“ pe anul 1892—3 ser. II tom. XV; pe anul 1893—4 ser. II tom. XVI; anul 1894—5 ser. II tom. XVII; anul 1894—5 ser. II tom. XVII; anul 1894—5 ser. II tom. XVII; 5. „Curs practic de limba germână“ donate de Academia română. 6. „Institutiunile calvinesci de Dr Ales. Grama, donată de autor. 7. „Les armes et les armures“ de P. Lacombe 8. „Petit Manual de Med. pract.“; 9. „Consideraţiuni asupra marşurilor, Parcurilor de artilerie“ de B. Camps; donate de Dl George Petrovici locotenente. 10. „Hittudományi folyóirat“ 1891 şi 1892 de Dr Kiss János; 11. „der Vormund“ de Emilie Karlen; 12. „Áksziomák gyűjtemény“ de Fülöp Alajos, donate de Dl Iuliu Pop. 13. „Cum să cultivăm cucuruzul ca să rodéscă mai bine“ de Ioan Fekete Negruţ; 14. „Haditengerészeti mutatványok müsora“; 15. „Situations Platz der ungarischen Millenium ausstelung“, donate de Dl Enea Pop Bota. 16. „Nyárutó“ de Uerner Gyula, donată de Dl Niculae Galea; 17. „Medicina populară“ de Dr Severeau; 18. „Praktischer Leitfaden“ de Dr Ed. Buchheim. 19. „Raportul Reuniunii române de agricultură“ pe anul 1894; 20. „Prăsirea pomilor“ de Dr Comşa; 21. „Statute pentru însoţiri de credit“; 22. Raportul „Reuniunii române de agricultură“ pe anul 1895; 23. „Statute pentru tovărăşii agricole“; 24. „Wissenwerthes“, donate de Ilustritatea Sa Dl Iuliu Bardosy inspector regesc de şcoli; 25. „Manual de Stilistică“ de Ioan F. Negruţ; 26. „Stilistică“, donate de M. On. Domn Ioan F. Negruţ; 27. „Szent beszédek“ de Dr Karsch Lollion; 28. „Fensöbb Homiliák“; 29. „Hitelemző beszédek“ de Dr Kiss János; 30. „Katolikus Hitszonók“ de Ribényi Antal; donate de On. Domn Miron Dascăl preot; 31. „Petru Maior“ de Bogdan Duică; 32. „Partea mea în crisa Tribunei“ de Bogdan Duică, donate de M. O. D. Gavrilă Precup profesor; 33. „Manual de stupărit“ de Ioan Costin; 34. „Mora din Şisesci“ de I. Costin, donate de autor; 35. „Şematismul provinţei gr. cat. mitr. de Alba-Iulia şi Făgăraş“, donat de Tipografia Seminariului; 36. „Indicele alfabetic al publicăţiunilor revistei Transilvania“ pe anii 1862—1894 de Niculaŭ Togan, donată de auctor; 37. „Catalog de cărţi“ de N. Ciurcu, donat de auctor; 38. „Didachiile lui Antim Jvereanul“ de Eppul Melchisedec; 39. „Acţiunea Pauliană“ de Vladicescu; 40. „Plotinos esztetikója“ de Bunea János; 41. „Filosofia propedeutika“ I. rész tapasztalati lélektan de Fekete Endre; 42. „Almanachul soc. de lectură „Andrei Şaguna“ din Sibiŭ; 43. „La anul 1784 şi 1849; 44. „Călindariul Iulian faţă cu cel Gregorian“ de Vas. Laureri; 45. „Cuvêntări ţinute cu ocasiunea cetirii înaltului decret guvernial despre publicitatea gimnasiului din Braşov; 46. „Cunoscinţe despre taina s. Căsătorii“ de Andrei br. de Şaguna; 47. „Epistólele şi evangeliile duminicelor şi sĕrbătorilor de preste tot anul“ de Nifor Bălăsescu prof.; donate de Prea stimată Dómnă Elena Popescu din Sibiŭ; 48. „Răspuns la „Cartea négră“ de Axente Sever, donată de auctor; 49. „Decisiunile sinodului archidiecesan gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ ţinut în Blaş în 17, 18 şi 19 Nov. 1896, donată de Ven. Consistor Mitropolitan; 50. „Képes világtörténelem“ de Vetzel Ferencz; 51. „A szociál-demokrátia czéljai és a liberális eszmék“ de Huszár Károly, donate de Beniamin Trif; 52. „Parapleul Stului Petru“, donată de Dl Iacob Afin Nicolescu; 53. „Legile politico-bisericesci“ din 1894—5, donată de Claris. Domn Dr Isidor Marcu; 54. „Raportul anual al soc. „România Junĕ“ donată de acea-şi societate. Suma tuturor opurilor donate e 118 opuri în 144 tom. 144 vol. Tuturor acestor inimi nobile le esprimăm în numele soc. cele mai călduróse mulţămite şi le asigurăm despre adêncă recunoscinţă ce li-o păstrăm.

II. *Ziare donate.* a) românesci: 1. *„Unirea“* (Blaş); 2. *„Tribuna“* (Sibiŭ); 3. *„Transilvania“* (Sibiŭ); 4. *„Gazeta Transilvaniei“* (Braşov); 5. *„Dreptatea“* (Timişóra); 6. *„Tribuna poporului“* (Arad); 7. *„Revista Orĕştiei“* (Orĕştie); 8. *„Gazeta Bucovinei“* (Cernăuţi); 9. *„Telegraful Roman“* (Sibiŭ); 10. *„Vulturul“* (Oradea mare); 11. *„Familia“* (Oradea); 12. *„Revista critică-literară“* (Iaşi); 13. *„Convorbiri literare“* (Bucuresci); 14. *„Archiva“* (Iaşi); 15. *„Economia naţională“* (Bucuresci); 16. *„Fóia pentru toţi“* (Bucuresci); 17. *„Fóia literară“* (Oradea); 18. *„Liga română“* (Bucuresci); 19. *„Dochia“* (Bucuresci);

20. *„Fóia diecesană“* (Caransebeș); 21. *Fóia pedagogică“* (Arad); b) *germâne:* 22. *Katolisches vereinsblatt“* (Viena); c) *magiare:* 23. *„Alkotmány“* (Pesta); 24. *„Magyar Állam“* (Pesta).

III. *Foĭ cumpĕrate:* 25. *„Fóia poporului“* (Sibiŭ); 26. *„Amicul tinerimeĭ“* (până a apărut) și 27. *„Alte und neue Welt“* (Köln).

(Va urma).

Insciințare.

Direcțiunea școleĭ civile de fete împreunate cu internat în Beiuș aduce la cunoscința celor interesați:

A) Scóla civ. de fete din Beiuș.

Instrucțiune pentru începutul anuluĭ școl. 1897/98.

1. Înscrierile regulate în școla acésta civilă de fetițe pe anul școl. 1897/98 se vor face în 6, 7, 8, 9 Septembre; în 11 Septembre vor fi examene corectoreĭ de suscepțiune, în 12 va fi „învocarea spiritului Sânt“, în 13 cetirea legilor, aședarea elevelor în clasă și în 14 prelegerile regulate. Elevele carĭ nu se vor presenta în zilele aceste de inscriere, numaĭ pe lângă suplice timbrate și bine motivate se vor primi ulterior cu învoirea autorităților școl. superióre.

2. Pe anul viitor școlastic se vor descide și clasele a III. și a IV. a școleĭ aceste civile, conform ordinațiuneĭ din circularul Excelentisimuluĭ Dom Michail Pavel Episcop gr.-cat. de Oradea-mare, cu datul din 7 Iulie 1896 ad nr. 1524. *Se însémnă, că elevele, carĭ voesc să se înscrie pe clasa a IV. civilă a școleĭ nóstre, ață a-și întinde recursul direcțiuneĭ cel mult până în 15 August.*

3. Examen corector pot depune acele eleve, carĭ ață obținut calculĭ ne îndestulitorĭ de la 1—3. Elevele, carĭ sînt îndrumate la examen corector și voesc a-'l și depune, sînt datóre a presenta recursul direcțiuneĭ până în 15 August.

4. Elevele, carĭ doresc a învĕța pe cale privată, sînt datóre a se înscrie de o dată cu cele regulate la începutul anuluĭ școlastic. Examenele private se fac cu finea anuluĭ școlastic. În tóte celelalte casurĭ trebue se recurgă pentru concesiune. Taxa examenelor private cu didactrul împreună e 28 fl.

5. Pe clasa I. civilă se vor primi acele eleve, carĭ ață împlinit anul al 9-lea de etate și vor produce testimoniŭ scol. de pe clasa a IV. elementară (poporală). În lipsa unuĭ ast fel de testimoniŭ primirea să face pe basa examenuluĭ de suscepțiune În tot casul este de-a se adeverì, că timpul de la anul al 6-lea până aci unde și cum 'l-a petrecut eleva. Primirea pe clasa superióră (II., III., IV.) se face pe basa testimonuluĭ de clasa premergătóre a orĭ-căreĭ școle civile, saŭ de o categorie cu scóla civilă.

6. La înscriere pe orĭ-ce clasă pe lângă testimoniŭ școlastic se va maĭ produce: atestat de botez și de a dóua vacinare.

7. Asupra primireĭ acelor eleve pe clasa I., carĭ ață împlinit anul etățiĭ al 12-lea, va decide corpul profesoral.

8. Didactrul e 6 fl. la și inscrierea e 2 fl., cu totul 8 fl. și să solvesc la inscriere.

9. Taxa pentru instrucțiunea în limba franceză cu 2 óre la sĕptĕmână e un florin pe lună și solvirea se face saŭ de o dată saŭ în dóuĕ rate egale. Elevele din internat maĭ ață în fie care zi anumite óre de conversațiune română, maghiară, germână și franceză. Apoĭ se prepară la lecțiunile școliĭ de sub conducerea și supraveghiarea superiorității internatuluĭ.

10. Taxa pentru instrucțiunea în fórtepian e 3 fl. la lună, primind separat trei óre la sĕptĕmână, și sĕ solvește la înscriere cel puțin pe o jumĕtate de an.

11. Elevele, carĭ doresc a fi primite în școla nóstra, sînt datóre a sĕ presenta la înscriere însoțite de părinți saŭ de substituții lor.

12. Deslușiri la recercărĭ verbale saŭ scrise dă direcțiunea școleĭ.

B) Internatul de fetițe:

Elevele internatuluĭ sînt saŭ stipendiste în întreg, saŭ stipendiste în jumĕtate, saŭ solvente.

Escelența Sa Înalt Preasfințitul Domn Michail Pavel episcop diecesan pentru elevele din internat a fondat 12 stipendiĭ.

La acestea stipendiĭ pot concura în prima linie fetițe orfane de preot din diecesa gr. cat. de Oradea-mare; în internat nu pot fi de cât fetițe de religiunea gr. catolică.

Stipendistele, carĭ se bucură de stipendiŭ întreg pentru provisiune, instrucțiune și educațiune din internat nu solvesc nimica; — elevele carĭ aŭ stipendiŭ numaĭ în jumĕtate solvesc 75 fl.; ér elevele solvente solvesc la an o sumă de 150 fl. v. a. în dóuĕ s'aŭ cel mult în 4 rate egale anticipative adecă în 1 Septembre, în 15 Novembre, în 1 Februar și în 15 April.

Elevele așezate în internat pentru sumele amintite primesc provisiunea întrégă, adecă cuartir, întreținere corĕspunzĕtóre și bună, luminat, încălțit, spĕlat, instrucțiune specială în studiĭ, în declamărĭ în cant, în dans, în diferite desterități, în lucrurĭ de mână, economia casnică, în fie care zi în anumite óre instrucțiune conversațională în în limba română, maghiară, germână, la dorința expresă și limba franceză, — distracțiune corĕspunzĕtóre și uniformă, care constă din o haĭnă, 2 șurțe în forma uneĭ haĭne, o pĕlărie de érnă și una de vară și manta de érnă.

Didactrul anual pentru școlile elementare e 2 fl. 95 cr.; spesele pentru cărțile trebuincióse, materialul de scris, de desĕmn, de lucru de mână etc., nu sînt cuprinse în suma sus amintită de 75 fl., respective 150 fl., ci despre acoperirea acestora trebue să se îngrijéscă părinților saŭ tutoriĭ.

În internat se primesc eleve de I.—IV. clasă ale școliĭ civile și eleve de I.—IV. clasă ale școlilor elementare poporale.

Elevele, școliĭ civile vor cerceta școla civilă publică împreunată cu internat, ér elevele școliĭ poporale vor cerceta școla elementară poporală de stat din loc.

Elevele carĭ voesc să fie primite în orĭ ca stipendiste, orĭ ca solvente aŭ să-și înainteze petițiunile pentru primire la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-până în 10 August a. c. — Petițiunile sînt de a se instrui: 1. cu carte de botez, 2. testimoniŭ scolastic, 3. atestat medical despre sĕnătate. 4. atestat de vaccinare; doritórele de a obține stipendiŭ vor aclude și un atestat comunal despre posiția și starea materială a lor, eventual a părinților lor.

Elevele primite aŭ să aducă cu sine: Schimburĭ și fuste 6 din fie care, — din fuste 2 se fie din barchet, — barem 6 ciorapĭ de colóre închisă, 1 ploier, cel puțin 2 părechĭ de încălțăminte nóuĕ și superindumentele de lipsă cu mantă de vară în colóre vînĕtă. — O saltea (Strohsack) 210 cm. lungă 100 cm. lată, o plapomă de acoperit, 2 perinĭ, 4 fețe albe de perină, 3 servete, 4 ștergare, 2 peptenĭ unul des și altul rar, perie de dinți, de haine și de ghete, săpun.

Elevele să ducă cu sine conscrierea tuturor obiectelor și uneltelor trebuincióse în douĕ exemplare.

Beiuș, în 25 Iunie 1897.

Direcțiunea.

Concurs.

Adunarea generală a despărțĕmîntuluĭ subscris ținută în 11 Iuliŭ st. n. 1896 în Reghinul săsesc a decis, a da un premiŭ de 25 fl. aceluĭ învĕțător din raionul despărțĕmîntuluĭ sĕŭ, care s'a destins prin corul de cântărĭ fie cu adulți saŭ cu copiĭ de școlă. Spre scopul acesta se provócă toți aceĭ domnĭ învĕțătorĭ, carĭ doresc a obține acest premiŭ, ca să-și aștérnă rogarea instruată cu atestat estradat din partea curatoratuluĭ bisericesc și aprobat de oficiul protopopesc concernente, subscriseĭ direcțiunĭ până în pre ziua adunăriĭ generale din ăst an, care se va ținé la 10 August st. n. a. c. în Reghinul săsesc.

De la direcțiunea despărțĕmîntuluĭ al XXVI-lea al Asociațiuniĭ transilvane.

Reghinul săsesc, la 25 Iuliŭ st. n. 1897.

Petru Uilăcan
director.

Convocare.

Adunarea generală anuală a despărțĕmîntuluĭ al XXVI-lea a Asociațiuniĭ transilvane pentru literatura și cultura poporuluĭ român, se va ținé la 10 August st. n. a. c. la 3 óre p. m. în școla gr. cat. din Reghinul săsesc, la care cu tot respectul sînt invitați a participa toți membriĭ Asociațiuniĭ și toți doritoriĭ de înaintarea și prosperarea poporuluĭ. Programul obiectelor deliberânde în acésta adunare generală sĕ va pune la vederea publică în ziua defiptă.

Reghinul săsesc, la 25 Iuliŭ 1897.

Petru Uilăcan
director.

Nr. 351—1897.

Convocare.

Adunarea generală a „Asociațiuniĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“. conform §§. 14 și 21 din statutele Asociatiuniĭ, se convócă la Mediaș pe zilele 27 și 28 August st. n. pe lângă următórea:

Programă:

Ședința I.

Vineri, în 27 August 1897 st. n., la órele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea Adunăriĭ generale. 2. Raportul despre activitatea comitetuluĭ în decursul anuluĭ expirat. 3. Alegerea comisiunilor de câte 3 membri: a) pentru examinarea raportuluĭ. b) pentru examinarea rațiociniuluĭ pro 1896 și a proiectuluĭ de budget pro 1898; c) pentru incassarea taxelor de membri. 4. Raport în causa modificăriĭ statutelor. 5. Propuneri eventuale. 6. Disertațiuni. 7. Raportul comisiuniĭ pentru inscrierea de membri.

Ședința II.

Sâmbătă, în 28 August st. n. la órele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea ședințeĭ. 2. Verificarea procesuluĭ verbal din ședința I. 3. Rapórtele comisiunilor exmise în ședința I. 4. Disertațiuni. 5. Întregirea comitetuluĭ central. 6. Defigerea loculuĭ pentru proxima adunare generală. 7. Dispositiuni pentru verificarea procesuluĭ verbal. 8. Închiderea Adunăriĭ generale.

Se observă, că eventualele disertațiuni aŭ să fie presentate presidiuluĭ Asociațiuniĭ în scris cu 8 zile înainte de adunare generală.

Sibiŭ, din ședința comitetuluĭ Asociațiuniĭ transilvane, ținută în 21 Iuliŭ 1897.

I. M. Moldovan m. p. president. **Dr V. Bologa** m. p. secretar II

Avis.

Avênd în vedere timpul apropiat pentru adunarea generală a „Asociațiuniĭ“, care se va ținea în 27 August a. c. st. n. în Mediaș; rugăm pe toți aceĭ domnĭ, carĭ doresc a participa la adunare și la festivitățile împreunate cu acea. să binevoéscă a se însinua de timpuriŭ pentru a ne putea îngriji de o încuartirare corespunzĕtóre; observênd aceea, că avem destule cuartire, dorim înse a asigura comoditate deplină atât pentru persóne singuratice. cât și pentru familiĭ cu maĭ mulți membri.

Însinuările pentru încuartirare pe cum și alte corespondențe sînt a se adresa la *dl Dionisiŭ Roman* candidat de advocat în Mediaș, președinte al biroului de încuartirare și corespondențe.

Mediaș la 13 Iuliŭ 1897.

Pentru comitetul de aranjare:

Ioan Moldovan president. **Dr Ioan Ivan** secretariŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Atuncia i-a sevârșit natura serbarea funebrală, în vreme ce lipsiaŭ ómenii, carî să i-o sevârșéscă. Atuncia pământul s'a cutrĕmurat. Stîncile s'aŭ despicat, ca și cum ar fi fost mișcate de compătimire. Tunetul stîncilor i-a înlocuit sunetul funebral al clopotelor. Ziua s'a învĕlit în haină întunecată de jale. De-asupra templuluĭ celuĭ luminat al zidirii atîrnaŭ perdelele întunecimiĭ, și sórele ascundêndu-și fața încă a pornit cu conductul funebral. Jalea acésta în templul zidirii neveţuitóre, adevĕrat că e sublimă, mișcătóre, îngrozitóre și frumósă. Dară cu mult mai frumósă e privită cu ochiul sufletuluĭ serbarea aceea funebrală, care se sevârșesce în sfînta liturgie. Prin instituirea sfinteĭ liturgiĭ, a aceleĭ jertfe, carea se celebréză în tóte timpurile și trece dimpreună cu sórele de la rĕsărit până la apus preste ţĕrile creștine în jurul pământuluĭ, li-s'a dat tuturor creștinilor a vedé jertfa Domnuluĭ, a sevârși Domnuluĭ conductul funebral, a se adânci la piciorul crucii în durere de pocăință, în mulţămită și în iubire. Acuma frânge Domnul inimile împetrite, acuma vĕlul jaliĭ pentru pĕcate se înfășură în jurul sufletelor, și internul omuluĭ reînvie privind la nespusa patimă și la amara mórte a luĭ Isus. Ast fel se înfățișéză mórtea luĭ Christos zilnic înaintea ochilor și inimilor creștinilor. Eĭ privesc în cartea deschisă a ranelor și morţiĭ luĭ. Însă-și sfînta liturgie vestesce mórtea acésta. Și totĭ aceĭ creștinĭ, carî încă nu și-aŭ uĭtat, că sînt creștinĭ, înţeleg vestirea acésta. O înţeleg ţĕranii, când în biserică își adună spre rugăciune mânile sale învîrtoșate de muncă, și orî cât de simplă le-ar fi rugăciunea, într'însa totuși se reoglindéză taĭnele jertfirii de sine, taĭnele patimiĭ și morţiĭ luĭ Christos. Și în tóte timpurile se adânciaŭ creștinii credincioși în patimile luĭ Christos. Dară să nu credeţi, că jertfa acésta a sfinteĭ liturgiĭ, carea ne adâncesce în taĭnele patimilor mântuitóre și ne așédă pe muntele căpĕţiniĭ lângă crucea luĭ Christos, e străină de viața zilnică muncitóre, că ea produce numaĭ dispoziţiĭ sufletescĭ de acelea, carî servesc numaĭ vieţiĭ contemplative, că ea slăbesce în om forța și sensul pentru viața zilnică și-l duce până acolo, cât el să dea uĭtarii și să despreţuéscă viața comună și datorințele eĭ. Nu, ci jertfa nóstră liturgică ne îndrumă neîncetat la viața practică, prosaică și grea. Ea învită pe creștin, să aducă cu sine la sfînta serbare poverile și oboselile vieţiĭ sale și dimpreună cu crucea sa să se jertféscă pe sine însu-și luĭ Dumnezeŭ de o dată cu Christos. Ea ne îndémnă, ca jertfirea de sine a luĭ Christos să o ducem a fară din biserică în viața nóstră, și ca întrĕga viața nóstră să fie însufleţită de hotărîrea de a ne jertfi pe noĭ înși-ne. Asta e mărimea sfinteĭ jertfe. *Ea cu taĭnele sale ne conduce la deal până la porţile ceriuluĭ și de o dată îmbrăţișéză și datorințele și ostenelile cele maĭ de rînd ale vieţiĭ zilnice.* „Orî celebrezĭ însu-ţi sfînta liturgie, orî eștĭ de față la ea, lucrarea acésta are să-ţi fie așa de momentósa, așa de îmbucurătóre, ca și cum Christos chiar în ziua acésta s'ar fi pogorît în pântecele Feciórei, orî ca și cum chiar în ziua acésta ar pătimi și muri pentru ómenĭ.“ [1])

Participarea désă și evlaviósă la celebrarea sfinteĭ jertfe liturgice e ast fel o școlă, care îndémnă la tóte vîrtuţile și la tótă deplinirea. Dară în școla acésta ne vom însuși sciința mântuiriĭ și a sfinţilor numaĭ așa, dacă serbarea jertfeĭ liturgice pentru noĭ nu va fi o carte închisă și sigilată, ci prin cóje vom pătrunde la simburele eĭ și vom pricepe, ce taĭne sînt ascunse într'însa, și care e însemnarea ritului sacrificial, a rugăciunilor și ceremoniilor.

2. Sfînta liturgie nu e numaĭ o școlă, carea ne conduce și ne îndémnă la deprinderea vîrtuţilor celor maĭ felurite, ci e de o dată și *isvorul nesecat, din carea curge graţia întăritóre spre viața de jertfă,* carea biserica și fiiĭ eĭ cei credincioși aŭ să o ducă aci pe pământ, până când pribegia pământéscă se va fi sfârșit, și tótă întristarea se va fi schimbat în bucurie, și după lupta cea scurtă va urma un triumf vecînic în ceriurĭ.

a) *Până la sfârșitul vécurilor istoria bisericiĭ se va petrece între „persecutările lumiĭ și mângâierile luĭ Dumnezeŭ“.* [2]) În tótă vremea pribegesce biserica aci pe pământ cu bucurie perseverând întru întristăciune (Rom. 12, 12), până va fi trecut durerea acesteĭ lumĭ. Ea trăesce în totŭ de una o viață de jertfă și strălucesce dintru început în colórea jertfeĭ; căcĭ și haĭna eĭ e roșie, și vesmintele eĭ sînt ca ale tescuitorilor (Isaie 63, 1 urr.). Viața de jertfă a bisericiĭ se manifestéză maĭ ales în dóuĕ chipurĭ: ca *iubire de jertfă* și ca *pătimire de jertfă.* În vreme ce Isus durmia pe cruce somnul morţiĭ, a purces biserica din rana deschisă a inimiĭ luĭ celeĭ străpunse. Atuncia a primit ea de la dumnezeescul sĕŭ Mire ca podóba cea maĭ frumósă de mirésă prisosința aceea de iubire și de durere, ce în mórtea de jertfă a mișcat și a umplut până la vĕrsare inima dumnezeéscă a luĭ Isus. În ziua cununieĭ eĭ cu Fiul cel restignit al luĭ Dumnezeŭ ea a fost împodobită pe muntele căpĕţiniĭ cu cununa spinósă de mirésă și a fost îmbrăcată în vesmîntul de jertfă cel sĕrbătoresc; de podóba acésta de mirésă nu se va maĭ desbrăca, până când nu va fi plinit curgerea sa sacrificială prin timpul posomorît și rece și nu va fi ajuns în vecînicia cea luminată și fericită, în care se va serba apoĭ ospĕţul de nuntă cel ceresc în glorie netrecĕtóre și între nesfârșită iubilare de învingere.

„Binefăcênd și vindecând a umblat Isus împrejur și a trecut“ (Fapt. 10, 38). Cuvintele acéstea cuprind întrĕgă petrecerea Domnuluĭ pe pământ. Ele esprimă de o dată și întrĕgă activitatea bisericiĭ, carea dóră nu e alta de cât Christos, pe cum continuă a trăi în timp și a lucra prin organe locţinĕtóre. În tocmaĭ ca Rĕscumpĕrătoriul e și biserica luĭ „o icóną a bunătăţiĭ dumnezeescĭ“ (Înţel. 7, 26), a iubiriĭ milostive și miluitóre. Cântarea cântărilor cea despre iubire, despre iubirea cea maĭ curată, maĭ marinimósă și maĭ gata spre jertfă, carea a intonat-o Mântuitoriul pe cruce, continuă a suna neîncetat în biseriea luĭ în tóte timpurile și în tóte ţĕrile. Spiritul Domnuluĭ se pórtă neîncetat de-asupra bisericiĭ; el a uns-o și o a trimis, ca să vestéscă sĕracilor Evangelia și să vindece pe ceĭ asupriţi și răniţi la inimă (Luc. 4, 18). Pe cum îĭ este lucru firesc sóreluĭ, ca să lumineze și să încălzéscă, așa îĭ este lucru firesc și bisericiĭ, ca să odihnéscă și să feréscă pe toţĭ ceĭ osteniţi și însărcinaţi. Pururea și pretutindenea se silesce ea, să aline durerea, să tórne uleŭ și vin în rane, să usce lacrimile, să mângâie pe ceĭ întristaţi, să ajute celor părăsiţi, să priméscă cu iubire gingașe pe ceĭ ce pătimesc, să aducă tuturora pace și mântuire. Ea pórtă grije ca o mamă de lipsele trupeșcĭ și durerile pământescĭ ale ómenilor celor asupriţi de atâtea nevoĭ: ea cércă a recrea și a înveseli pe ceĭ sĕracĭ și pe ceĭ bolnavĭ, pe ceĭ slabĭ și pe ceĭ neputincioșĭ cu darurile și serviţiile milostenieĭ celeĭ trupescĭ. Unde a fost vre o dată o miserie trupéscă, împotriva căreia biserica nu și-ar fi întins mâna spre a griji și a vindecă? Unde nu a deprins ea tótă iubirea spre a îndrepta planta cea întristată și veștedindă? Unde a fost așa de mare turbarea epidemieĭ, cât biserica să nu fie dat pept cu ea și părăsind câmpul de luptă să-l fie lăsat ca preţ de învingerea vrășmașuluĭ vieţiĭ? Împotriva dureriĭ bólelor celor maĭ înfricoșate ea a trimis în luptă forţele sale cele maĭ bune și maĭ nobile. Biserica a luat asupră-și grijea de întrĕgă viața trupéscă de la nascere și până la mórte cu tóte lipsele și durerile eĭ. Ea a mângâiat sub aripile milostenieĭ sale întrĕgă calea vieţiĭ despre care zice sfînta Scriptură, că „multe dureri apasă pe om de la nascerea luĭ până la întórcerea luĭ în pământ“ (Is. Sir. 40, 1). Dară încă și maĭ mult se îngrijesce biserica de aceea, ca să delature miseria sufletéscă, să aducă pe ceĭ morţĭ sufletesce din noŭ la viața graţieĭ, să vindece bólele și ranele sufletuluĭ, să smulgă pe óm enĭ din durerea și perdarea cea vecînică, să nutréscă sufletele cele dornice de mântuire cu mâncarea cea ceréscă și de putere împărtășitóre a adevĕruluĭ și daruluĭ dumnezeesc.

Întrĕgă istoria bisericiĭ e istoria uneĭ milosteniĭ și binefacerĭ nesecate. Cine ar puté să numere tóte instituţiile iubiriĭ creștinescĭ, ordurile și reuniunile iubiriĭ și milostenieĭ creștinescĭ, carî în tóte timpurile aŭ crescut și aŭ înflorit pe pământul bisericiĭ spre binele și mângăerea nespusă a sermaneĭ omenimĭ dosedite? Nu este fel nicĭ formă a milerieĭ trupescĭ orĭ sufletescĭ, a căreĭ alinare și delăturare nu ar fi adus-o reuniunile religióse, carî conform lipselor timpurilor s'aŭ desvoltat sub inspirarea Spiritului dumnezeesc asemenea unor florĭ minunate pe arborele de viață cel pururea tinĕr al bisericiĭ. Biserica trimite pe misionariĭ sĕĭ, pentru ca să scape pe sermaniĭ păgânĭ din întunerec și din umbra morţiĭ și să le îndrepte pașiĭ pe calea păciĭ; ea prin instrucţie și educație se silesce a duce tineretul la Christos; ea pruncilor orfanĭ și părăsiţi le e o mamă, carea se îngrijesce de eĭ cu iubire gingașe; ea pe ceĭ rătăciţi va să-ĭ întórcă la calea adevĕruluĭ, pe ceĭ căduţi la calea vîrtuţiĭ; ea celor bolnavĭ și din

[1]) De imit. Christi IV. c. 2.

[2]) S. Aug., De civ. Dei XVIII. c. 51.

închisóre, celor ce pătimesc şi sînt întristaţi şi nefericiţi, le e un ânger al iubirii şi mângăerii. Biserica de o dată cu bunurile supranaturale şi prisositóre ale răscumpărării a adus şi bunătăţi temporale, cultură adevărată şi umanitate veritabilă. Ea a frânt cătuşele sclavilor, a restituit femeii şi prunculuĭ dignitatea; tóte raporturile pământescĭ ale vieţiĭ le-a lămurit, nobilitat şi sfinţit cu binecuvîntarea ceriului. Biserica, carea saměnă sěmînţa spirituală a cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeă şi ară pământul sufletelor cu plugul crucii luĭ Christos, a luat în mână şi sapa cea materială şi a sfăşiat pământul şi cu plugul cel material. Ea a poienit pădurile, a uscat mocirlele, a dus viéţă veselă în pustiĭ, a făcut şi din deşertul pământuluĭ o grădină înfloritóre. Şi pe unde pământul nu oferesce nimica, tot biserica a despoiat cu milostenia sa uscăciunea pustieĭ de îngrozirile eĭ. Pe culmile munţilor pururea îmbrăcate în zăpadă înfloresc lucrările iubiriĭ eĭ. Acolo staŭ mănăstirile eĭ asemenea unor plante cerescĭ în pustiul de zăpadă, pentru ca să îmbie cu adăpost şi cu hrană pe călătoriul, cel ce trece prin pustiul acela.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Aduseră hamurile. Ben Hur îĭ înhamă cu mâna sa, îĭ conduse din cort a fară şi le puse frînele.

„Aduceţi-mĭ pe Siriŭ,“ zise el.

Un Arab nu s'ar fi putut avînta cu maĭ multă măiestrie pe spatele caluluĭ.

„Acuma frîul.“

Il luă dară, şi el îl rîndui cu grije.

„Sînt gata, bunule şeĭc.“ Zise apoĭ. „Trimite înainte la câmp un conducătoriŭ şi câţi va din ómeniĭ tĕĭ cu apă.“

El porni făr de vre un incident. Caiĭ nu se temeaŭ. Între eĭ şi între noul lor cârmuitoriŭ se părea că esistă deja óre care înţelegere nerostită. Ben Hur se apucă de problema sa cu acea siguranţă, carea tot de una însuflă încredere. Eĭ alergaŭ chiar în acel rînd în care ar fi trebuit să o facă prinşi la căruţă, numaĭ cât Ben Hur călăria pe Siriŭ în loc de a sta în căruţă. Ilderim prinsă inimă. Zimbia plin de îndestulire şi-şĭ neteḑia barba, zicênd încetinel: „Pe gloria luĭ Dumnezeŭ, acesta nu e Roman!“ El merse pe jos în urma luĭ şi toţi locuitoriĭ corturilor, bărbaţi, femeĭ şi pruncĭ merseră împreună cu el. Eĭ toţi luaŭ parte în îngrijirea luĭ, de cum va nu şi în încrederea luĭ. Când ajunseră la câmp, acesta se dovedi destul de mare şi pare că a nume făcut pentru dresarea de caĭ, şi Ben Hur pe loc şi începu cu ea lăsând, ca cele dóuĕ părechĭ înhămate să fugă încet maĭ întâiŭ în linie drĕptă, ér apoĭ în cercurĭ largĭ. Apoĭ îĭ mână în tropot, şi ĭuţindu-ĭ din ce în ce tot maĭ tare îĭ făcu, să galopeze; maĭ apoĭ mici cercurile şi în sfârşit îĭ mână făr de plan în cóce şi în colo, în drépta, în stînga, înainte, neîncetat. Aşa trecu o óră. Apoĭ stîmpĕră paşiĭ căilor şi întimpină în paş pe Ilderim.

„Lucrul e isprăvit, şi acum maĭ aŭ lipsă numaĭ de deprindere,“ zise el. „Mĕ bucur, şeĭcule Ilderim, că aĭ nisce servitorĭ ca aceştia. Privesce,“ zise maĭ de parte descălecând şi păşind la caiĭ ceĭ înhămaţi, „lucirea murguluĭ lor pĕr e nepětată; eĭ răsuflă tot aşa de uşor ca şi la început. Mĕ bucur fórte, şi ar trebui să avem nenoroc mare,“ el îşĭ îndreptă ochiĭ lucitorĭ la faţa bătrânuluĭ, „dacă nu am dobîndi învingerea şi —,“ el se opri, înroşi şi se închină. Numaĭ acuma băgă adecă de samă lângă şeĭcul pe Valtasar, care se răzima pe toégul sĕŭ, şi dóuĕ femeĭ fórte vĕlate. La una privi încă o dată, şi în vreme ce inima îĭ bătea tare, zise întru sine: „Este ea, — Egipténa!“ Ilderim prinse firul vorbeĭ luĭ:

„Învingerea şi răsbunarea nóstră!“ Apoĭ adause cu glas tare: „Nu mĕ tem de nimica; sînt plin de încredere. Fiule al luĭ Arriŭ, tu eştĭ omul meŭ. Fie sfârşitul în tocmaĭ cu începutul, şi veĭ vedé, ce comorĭ cuprinde mâna unuĭ Arab, căruia îĭ dă mâna, să fie darnic.“

„Îţĭ mulţămesc bunule şeĭc,“ replică Ben Hur cu modestie.

„Las să aducă sclaviĭ cailor apă.“

Ben Hur îĭ adăpă cu mâna sa.

Apoĭ încălecă din noŭ pe Siriŭ şi repeţi deprinderea aşa, că trecu în tocmaĭ ca şi maĭ înainte de la paş la tropot, de la tropot la galop; în sfârşit ĭuţi pe neobositiĭ fugarĭ tot maĭ tare, până ajunseră ĭuţéla cea maĭ mare, ce era cu putinţă.

Scena era acuma mişcătóre; ómeniĭ îşĭ esprimaŭ plăcerea asupra manuăriĭ celeĭ uşóre a frînelor şi admiraŭ pe ceĭ patru fugarĭ înhămaţi, carĭ nu se schimbaŭ, orĭ daŭ năvală înainte orĭ se învîrtiaŭ în arcurĭ tot de una nóuĕ. Mişcările lor vĕdiaŭ unitate, forţă, înfăţişare plăcută şi frumseţă, şi tóte acestea făr de multă silinţă şi făr de nicĭ un semn de sforţare. În admirarea acésta nu se mesteca nicĭ o părere de rĕŭ orĭ critică; ele întru adevĕr ar fi fost aci în tocmaĭ aşa de nepotrivite, ca şi bună óră la sborul rîndunelelor.

În vreme ce toţi îşĭ îndreptaŭ luarea a minte la deprinderile luĭ Ben Hur, sosi acolo Malluch şi cercă pe şeĭcul.

„Am o veste pe sama ta, şeĭcule,“ zi se când i-se păru, că a aflat o clipă potrivită spre a-ĭ grăi, „o veste de la neguţătoriu! Simonide.“

„Simonide!“ zise Arabul. „O! mĕ bucur. Nimicéscă Abbadon pe toţi vrăşmaşiĭ luĭ!“

„Am maĭ întâiŭ în numele luĭ să-ţĭ daŭ salutarea păciĭ celeĭ sfinte a luĭ Dumnezeŭ,“ zise Malluch maĭ de parte, „şi apoĭ să-ţĭ daŭ epistola acésta cu rugarea, ca în dată după ce aĭ primit-o, să o şi cetescĭ.“

Ilderim rupse în dată sigilul epistoleĭ şi scóse din învĕlitórea eĭ dóuĕ scrisorĭ, carĭ le şi ceti pe loc.

Cuprinsul celeĭ dintâiŭ era acesta:

Simonide şeĭculuĭ Ilderim.

Ĭubite amice!

Fiĭ întâiŭ şi maĭ întâiŭ încredinţat, că tu aĭ cuprins un loc în adâncul inimiĭ mele.

Apoĭ —

În corturile tale petrece un tinĕr frumos, care se numesce fiul luĭ Arriŭ; şi el întru adevĕr e şi fiul luĭ Arriŭ prin adopţiune.

Mĕ impórtă fórte mult tinĕrul.

El are un trecut minunat, carele ţi-l voiŭ istorisi; vino azĭ orĭ mâne la mine, pentru ca să ţi-l istorisesc şi să aud sfatul tĕŭ. Într'aceea împlinesce-ĭ tóte dorinţele, întru cât sînt oneste. De cum va aĭ avé cu el spese, îţĭ staŭ bun pentru ele.

Că nutresc interesare faţă cu tinĕrul acesta, să nu o spuĭ niměnuia.

Salută din parte-mĭ pe cel alalt óspe al tĕŭ. Pe ei, fata luĭ, pe toţĭ, carĭ îĭ învrednicescĭ de societatea ta, îĭ invit prin acésta la jocurile din circ. Am închiriat deja loc pe sama lor.

Pace ţie şi la aĭ tĕĭ.

Prietine al meŭ, cum aşĭ puté să nu fiŭ prietinul tĕŭ?

Simonide.

Simonide şeĭculuĭ Ilderim.

Ĭubite prietine!

Îţĭ trimit o vorbă din prisosinţa esperinţeĭ mele.

Este un signal, care admoniéza pe toţĭ ceĭ ce nu sînt Romanĭ şi aŭ banĭ orĭ avere de aceea, carea e espusă pericolului de a fi răpită. Signalul acesta e sosirea unuĭ oficial roman maĭ înalt la o reşedinţă a puterii romane.

Azĭ sosesce consulul Maxenţiŭ.

Fiĭ cu luare aminte!

Încă un sfat îţĭ maĭ daŭ.

Întro conjuraţie, ce se îndréptă împotriva ta, bunul meŭ prietin, trebue să aĭbă parte şi familia luĭ Irod; tu aĭ posesiunĭ marĭ pe teritoriul eĭ.

De aceea păzesce-te!

Trimite în astă diminéţă la pazniciĭ tĕĭ ceĭ vrednicĭ de încredere puşĭ lângă drumurile, ce duc de la Antiochia către mézăzi, şi le poruncesce, să visiteze pe toţĭ soliĭ, carĭ merg orĭ vin; dacă vor găsi la eĭ epistole private, carĭ te privesc pe tine orĭ afacerile tale, acelea ar trebui să le cetescĭ.

Ar fi fost, să primescĭ epistola acésta deja ĭerĭ, însă nicĭ acuma nu e prea târziŭ, dacă purcedĭ repede.

Chiar şi dacă ar fi pornit în astă diminéţă soliĭ din Antiochia, aĭ tĕĭ totuşĭ sciŭ căĭ laterale şi ast fel cu poruncile tale pot să-ĭ întrécă pe aceia.

Nu întârzia.

Arde epistola asta, în dată ce aĭ cetit-o.

Scumpul meŭ prietin, eŭ rĕmân al tĕŭ.

Simonide.

Ilderim maĭ ceti încă o dată epistolele, le înfăşură éră în învĕlitórea lor de in şi le vîrî sub brîul sĕŭ.

Deprinderile de pe câmp se sfârşiră preste câtă va vreme, — ele ţinuseră cam dóuĕ óre. După terminarea lor Ben Hur făcu pe fugarĭ, să mérgă în paş, şi călărĭ la Ilderim.

„Dacă-mĭ permiţĭ, şeĭcule,“ zise, „voiŭ duce acum pe Arabiĭ tĕĭ în apoĭ în cort, şi după amézĭ éră-ĭ voiŭ scóte aicia.“

Ilderim păşi către el până lângă Siriŭ şi zise: „Fiule al luĭ Arriŭ, eŭ îĭ las pe mâna şi voea ta până după jocurĭ. Tu aĭ isprăvit cu eĭ în dóuĕ óre, ce Romanul acela, — rupe-ar şacaliĭ carnea de pe ósele luĭ! — n'a isprăvit în tot atâtea săptĕmânĭ, Vom învinge, — pe gloria luĭ Dumnezeŭ! — vom învinge!“

În cort Ben Hur rĕmase la caĭ, până se grijiră; apoĭ se scăldă în lac, beu un păhar de vin cu şeĭcul, care era fórte bine dispus, îmbrăcă din noŭ îmbrăcămintea sa cea jidovéscă şi se duse cu Malluch în dumbrava de finicĭ.

Conversarea le era vióie, dar se ocupă numaĭ de obiecte maĭ puţin importante. Dar o parte din ea totuşĭ trebue să o însĕmnăm. Ben Hur zise:

„Ţĭ-aşĭ da o comisie cu privire la bagajul meŭ, care se află în ospĕtăria de din cóce de rîŭ lângă puntea cătră Seleucia. Adu-mi-l aicĭ încă astăzĭ, dacă poţĭ. Şi bunule Malluch, — de cum va nu cer prea mult —“

Dar Malluch declară cu cuvinte cordiale, că e gata spre a-ĭ servi.

„Îţĭ mulţămesc, Malluch, îţĭ mulţămesc!“ zise Ben Hur. Mĕ voiŭ folosi de promisiunea ta, aducêndu-mĭ a minte, că sîntem fraţĭ de acela-şĭ neam, — şi că inimicul e un Roman. Întâiŭ şi maĭ întâiŭ — fiind că eştĭ neguţătoriŭ, éră Ilderim nu —“

„Arabiĭ numaĭ a rare orĭ se neguţătoresc,“ zise Malluch cu emfasă.

„Eĭ bine, eŭ adevĕrat că nu mĕ îndoesc despre viclenia lor, Malluch, înse totuşĭ e bine, dacă omul îşĭ ĭea samă. Pentru ca să delaturăm orĭ ce greşélă şi pedecă la alergare, mĭ-ar fi spre cea maĭ mare liniştire, dacă aĭ merge la prefectul circuluĭ şi te-aĭ convinge, că óre împlint-a tóte cele prescrise; şi dacă aĭ puté să capeţĭ un conspect al lor, acela mĭ-ar fi de mare folos. Aşĭ voi să sciŭ, ce colorĭ am să port, şi maĭ ales, în a câtea firidă am să mĕ postez la pornire; dacă în drépta orĭ în stînga lângă Messala, atuncia bine, ér dacă nu, atuncĭ cércă a esopera o schimbare aşa, ca eŭ să ajung lângă Romanul. Aĭ memorie bună, Malluch?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbirĭ literare“ Nro 7 cu următorul sumar: *Carmen Sylva.* — Căinţa (poemă dramatică) tradusă în versurĭ de Haralamb G. Lecca. — *D. Nanu.* — Un templu (poesie). — *M. N. Burghele.* — Despot vodă ereticul, Domnul Moldoveĭ (1561—1563). Studiŭ istoric. — *Nicolae Basilescu.* — Parisina (tragedie în cinci acte). — *G. Murnu.* — De mult.... (poesie). — *St. Oraşan.* — Ceva despre cronicele Moldoveĭ. — Revista publicaţiilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Voluminosul tom cuprinzînd:

„Predicĭ pentru dumineci“

de Ĭustin Popfiŭ, se află de vînzare la tipografia *Aurora* în Gherla (Szamos-ujvár).

Preţul la 1 exemp. singuratic 2.20 cr.
„ „ 5 „ de odată à 1.90 exemp.
„ „ 10 „ „ „ à 1.50 „

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 3312 — 1897.

Edict.

Vasiliŭ Moldovan docentele din Orosfaia, protopopiatul Făgărăşuluĭ, carele maĭ înainte de a da esamen cu prunciĭ şcolarĭ, în 5 Maiŭ 1897, şi-a părăsit staţiunea fără de a i-se sci ubicaţiunea, prin acésta să citéză a se presenta la oficiul sĕŭ docental în Orosfaia până la terminul peremptoriŭ din 1 August 1897 n., că întru cât după acéstă citaţiune nu şi-ar reocupa oficiul sĕŭ docental, de la 1 August 1897 postul i-se va dechera de vacant prin senatul scolastic de acolo, şi staţiunea se va da în concurs.

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută în 10 Ĭuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Ĭulia şi Făgăraş.

(18) 3—3

Nr. 1084 — 1897.

Concurs.

Din fundaţiunea repausatuluĭ Mitropolit Dr Ĭoan Vancea numită „Cassa archidiecesană“ în sensul petuluĭ IX §. 9. din literile fundaţionale, se publică concurs la 6 ajutóre de câte 25 fl. pentru 6 învĕţăceĭ de măiestrie, — la un ajutor de 40 fl. pentru un învĕţăcel, care se face sodal, — şi un ajutor de 57 fl. 25 cr. pentru un sodal, care se face măiestrŭ. —

Doritoriĭ de a câştigá din ajutórele aceste aŭ să-şĭ trimită până la 10 August n. 1897. rogările la acest Consistor. —

Rogările se fie provedute cu următórele documente:

1. Carte de botez spre a adeveri, că sînt fiĭ Archidieceseĭ gr. cat. de Alba-Ĭulia şi Făgăraş. Fiiĭ celor alalte diecese gr. cat. române numaĭ întru acel cas pot concurge, dacă vor dovedi că sînt consângenĭ cu fundatorul.

2. Testimoniŭ de paupertate. —

3. contract cu măiestrul, la care învaţă, respective document de la măiestrul, la care lucră că sodal.

4. atestat de la parochul gr. cat. local despre frecuentarea bisericiĭ şi a şcoliĭ de repetiţiune. —

Se observă, cumcă zidariĭ, bărdaşiĭ, şi pălerĭĭ vor avé preferinţă. —

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 10 Ĭuliŭ 1897. —

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Ĭulia şi Făgăraş.

(19) 2—3

Nro 667/1897. (20) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ al 3-lea de învĕţătoriŭ la şcóla comunală din Veştem se escrie prin acésta concurs.

Dotaţiunea:

Salariŭ fics anual 300 fl.

Relut de lemn 24 fl. şi cuartir natural în edificiul şcóleĭ, precum şi folosirea uneĭ părţĭ din grădina şcóleĭ.

Concurenţiĭ aŭ a-şĭ aşterne suplicile, — instruate cu atestatul de cualificăţiune, atestat despre portarea morală şi atestat, cumcă poşed limba română perfect în scris şi cuvênt, — cel mult până în 10 August 1897 st. n. la subscrisul.

Veştem în 17 Ĭuliŭ 1897.

Eforia şcolară.

Nicolaŭ Hurubean
preşedinte.

Nro 3615—1897. (21) 1—2

Publicare de concurs.

Din fundaţiunea fericitului Mitropolit Dr Ĭoan Vancea numită *„Seminariul junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaş“* a devenit vacant 1 stipendiŭ, pentru a cărui conferire se deschide concurs sub următórele condiţiunĭ:

1. Stipendiul este de 100 fl., se computa în cuota de întreţinere în „Seminariul junimiĭ“ a respectivului alumn (Lit. fund. §. 3);

2. La stipendiul acesta pot concurge „tinerĭ studioşi în gimnasiul din Blaş, născuţi din părinţi credincioşi aĭ Archidieceseĭ gr. catolice de Alba-Ĭulia şi Făgăraş, saŭ de origine consângenĭ saŭ afinĭ aĭ fundatoruluĭ, chiar şi dacă acestia ar fi domiciliaţĭ airea, dar fiiĭ lor vor studia în Blaş“ (Lit. fund. §. 1);

3. Consângeniĭ fundatoruluĭ aŭ preferinţa, apoĭ caeteris paribus fiiĭ de preoţi archidiecesanĭ, — „carĭ înse vor fi maĭ bunĭ, între toţĭ, se vor primi, chiar şi dacă ar fi fiiĭ credincioşilor din clasa cea maĭ de jos“ (Lit. fund. §. 5);

4. De óre ce din stipendiul acesta se pot împărtăşi numaĭ alumnĭ de aĭ „seminariuluĭ junimiĭ“, urméză de sine, că acel tiner care din cause sanitarie, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visitărĭĭ medicale, carea se face la începutul anuluĭ scolastic, nu va fi primit în „seminariul junimiĭ“, acela nu se va puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi eventual şi cu atestat de consângenitate orĭ afinitate.

6. Concursele trebue să între la acest Consistor cel mult până în 10 August n. 1897.

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută în 24 Ĭuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Ĭulia şi Făgăraş.

Nro 3609—1897. (22) 1—2

Concurs.

În conformitate cu ordinaţiunea Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Ministru de culte şi instrucţiunea publică de dto 12 Ĭuliŭ 1897 Nr. 42370 se aduce prin acésta la cunoscinţă, că în institutul surdo-muţilor din Cluş a devenit vacant un loc fundaţional, la care are drept de a candida subscrisul Archiepiscop.

La acest loc fundaţional aŭ drept se concurgă pruncĭ surdo-muţĭ fără deosebire de sex, religiune şi naţionalitate, dacă sînt născuţĭ în Transilvania.

Cel ce obţine locul fundaţional, capĕtă în institut locuinţă, provisiune întrégă şi instrucţiune gratuit.

La locul fundaţional pot concurge nu numaĭ începetoriĭ, ci şi aceia, carĭ nu şĭ-aŭ terminat încă cursul în institutul surdo-muţilor.

Cererile trebue să se înainteze la subscrisul Archiepiscop cel mult până în 20 August n. 1897.

La concurs trebue să se alăture următórele documente: atestat de botez (de nascere), de vaccinare, de paupertate şi atestat medical. Dacă concurentul a maĭ fost în vre o şcólă de surdo-muţĭ, trebue se alăture şi atestatul şcolariŭ, dacă înse este numaĭ începătoriŭ, atuncĭ trebue se alăture şi un atestat de la direcţiunea institutuluĭ de surdo-muţĭ din Cluş, că este apt de a fi instruit. Formularele de atestat medical se pot căpĕta de la comisiunea institutuluĭ de surdo-muţĭ din Cluş (a siketnémák kolozsvári országos intézetének felügyelő bizottsága).

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută în 27 Ĭuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Ĭulia şi Făgăraş.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea și Administraţiunea **Unirii**« în **Blaș.**

Anul VII. Blaș 7 August 1897. Numĕrul 33.

Perseveranţă și solidaritate.

În tóte timpurile ceĭ de la putere aŭ cercat, să ne asupréscă nu numaĭ pe terenul politic, ci și pe cel bisericesc.

Cine nu scie, în ce lanţurĭ grele încătușaseră principiĭ calvinescĭ din vécul al 16-lea și 17-lea biserica românéscă, ale căreĭ episcopiĭ le-aŭ cassat, mănăstirile i-le-aŭ desfiinţat, bisericile în multe ţinuturĭ i-le-aŭ luat, credinţa ĭ-aŭ alterat-o, ér pe mitropolitul Belgraduluĭ l-aŭ supus cu sinod cu tot arbitriuluĭ superintendenteluĭ calvinesc.

În vécul al 18-lea asuprirea a luat altă formă, căcĭ de și prin uniune biserica nóstră ar fi trebuit să fie tot așa liberă ca și cea latină, totuși factorilor politicĭ nu le-a convenit acéstă libertate, ci o parte a bisericiĭ nóstre aŭ supus-o unor episcopĭ străinĭ, ceealaltă parte aŭ umilit-o împărţind puterea episcopéscă între episcop și teologul latin.

Abia la mijlocul véculuĭ al 19-lea ne-a succes, să eluptăm independenţa bisericiĭ românescĭ unite de biserica latină din patrie, ceea ce avem să mulţămim nu numaĭ împrejurărilor politice schimbate, ci și perseverenţeĭ și solidarităţiĭ, cu care clerul și poporul *în frunte cu archiereiĭ sĕĭ* aŭ sciut, să lucre pentru acéstă independenţă.

Acum înse prin proiectata autonomie catolică, în care chiar și preoţiĭ din diecesa Cianaduluĭ cer prin apel public, să fie ingremiată și provinţa nóstră bisericéscă, independenţa nóstră bisericéscă ér este amenințată. De acest periclu nu ne póte mântui nimic alt ceva, de cât *perseveranţa și solidaritatea Archiereilor nostri* în susţinerea și esecutarea concluselor conferinţeĭ din Blaș, și *perseveranţa și solidaritatea clerului și poporului pe lângă conclusele conferenţeĭ din Cluș și Lugoș,* cu atât maĭ vîrtos, că în esenţă conclusele ambelor conferenţe sînt identice. Orĭ cine s'ar abate de la aceste concluse, se face trădătorul bisericiĭ sale și instrument în mânile adversarilor nostri. Dacă avem durere de neam și de biserică, trebue să stăruim până în capĕt pe lângă aceste concluse, și atuncĭ ne vom presenta cu demnitate și putere, care va impune tuturor factorilor politicĭ, ne va asigura triumful causeĭ nóstre sfinte, și vom spĕla pata, care am lăsat-o să cadă asupra bisericiĭ nóstre în aniĭ 1869—1871, când ne-am presentat ca nisce *scopae dissolutae,* uniĭ alegênd deputaţi în congresul autonomic de atuncĭ, ér alţiĭ nealegênd, și dintre ceĭ aleși uniĭ presentându-se la congres, ér alţiĭ rĕmânênd a casă. Așa ceva astăzĭ nu maĭ este ĭertat, să se întîmple, orĭ cine ne-ar porunci, să o facem spre umilirea și batjocura bisericiĭ nóstre și spre încătușarea eĭ în servitutea, de care după atâtea lupte nobile s'a putut mântui. Astăzĭ de la cel maĭ mic până la cel maĭ mare numaĭ de un gând, numaĭ de o simţire trebue să fim condușĭ, de gândul, că la congresul autonomic latin nu putem, nu ne este ĭertat să alegem deputaţi, și de sentimentul datorinţeĭ de a face tot, ce ne stă în putere, ca și provinţeĭ nóstre bisericescĭ să i-se concédă a-și ţiné congres provincial spre a-și puté organisa autonomia sa separată și independentă de a latinilor.

Aceste nisuinţe ale nóstre nu sînt îndreptate nicĭ în contra latinilor, căcĭ noĭ din suflet dorim, ca autonomia lor să se înfiinţeze, și ca eĭ să-și mântuéscă biserica de jugul, în care a prins-o statul, nicĭ în contra guvernuluĭ orĭ în a altor factorĭ politicĭ, căcĭ postulatele nóstre sînt basate pe acte emanate de la ceĭ maĭ înalţĭ factorĭ politicĭ și bisericescĭ, acte, carĭ respectate trebue să fie din partea tuturor.

Să *perseverăm* decĭ *solidarĭ* pe calea apucată, ca de o parte să nu se știrbéscă independenţa bisericiĭ nóstre, ér de altă parte să mântuim acéstă biserică de ingerenţa necompetentă a statuluĭ, de care unele bisericĭ din ţară sînt mântuite, și prin urmare trebue să se mântuéscă după dreptate și ecuitate și biserica catolică.

Observarea rituluĭ oriental în America. — În urma decretuluĭ s. Congregăţiunĭ de „propaganda fide“ de dto 1 Maiŭ 1897:

1. Credincioșiĭ de rit oriental imigraţĭ și aședaţĭ în America septentrională pot să se conformeze rituluĭ latin, dar după ce

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria și Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Datul mandatuluĭ de espulsare a preoţilor românĭ schismaticĭ e *din 7 Februar.* Datul mandatuluĭ de captivare a Episcopuluĭ *Ioan* este necunoscut. Dară cum că acel mandat se va fi estradat de o dată cu cel al espulsăriĭ preoţilor, saŭ ce e maĭ verosimil, încă înainte de acel mandat de espulsare, conchid de acolo, că:

Ĭ. Hunyadi cu d. Temesvar die festi s. Antonii 1456 (decĭ 17 Ianuar) notifică luĭ Ioan Capistran, cum că *„Vlădica acela perfid în ziua de ĭerĭ s'a adus captivat aci* (adecă la Temișóra), și bucuros l-am fi trimis la paternitatea ta, dară caĭ aceluĭ Vlădică sînt ostenitĭ, și nicĭ că scim, în ce loc să-l trimitem la paternitatea ta“. Se rógă drept aceea Hunyadi de misionariĭ, ca să-ĭ rescrie, că în ce loc al *ţĕrĭĭ acesteia* să nu se permită Vlădiculuĭ a rĕmâné, — și cât de cu grabă să-ĭ rĕspundă, ca ostașiĭ să-l pótă duce la Ĭ. Capistran. [1])

Ce rĕspuns va fi dat Ĭ. Capistran, nu se scie, dară Ĭ. Hunyadi cu d. 22 Ian. 1456 scrie camerariuluĭ sĕŭ *Ambutesiŭ,* că prin un anumit *Besan* [1]) pe Vlădica îl trimite la dînsul făcêndu-l atent, ca pe acela să-l ţină captivat la locul numit *„S. Petru“* [2]), și după instrucţiunea părinteluĭ *Bartolomeŭ* [3]) să-l trimită. [4])

De sórtea ulterióră a episcopuluĭ captivat de astă dată nu ne ocupăm; este destul, să adnotăm, că acela cu scrisórea luĭ Ĭ. Capistran de datul 15 Aprilie 1456 fu trimis *la Roma.*

[1]) Venerabili et religioso viro, De devoto Fr. Ioanni de Capistrano Domino nobis in Christo honorando. Venerabilis etc. Die hesterna, ille perfidus Wladica est adductus captus ad hunc locum, libenter vero ipsum post vestram paternitaten misissemus, sed equi sui erant fessi, ac etiam ignoramus, ad quem locum ipsum in isto regno permanere non permittemus. Ideo non velitis renuere tam celerrime respondere, ut possint milites ad V. Paternitatem cum ipso pervenire. Ex Themesvár die festo s. Antonii 1456. Ioannes de Hunyad Comes Bistricens. — Cuprinsul documentuluĭ amintit în nota premergĕtóre e acesta: Nos Ioannes de Hunyad comes perpetuus Bistricensis etc. Vobis egregiis Castellanis castrorum nostrorum Solymus, Hunyad et Deva, et eorum Vicegerentibus praesentium serie firmissime committimus et mandamus et aliud contrarium nolumus, quatenus visis praesentibus, omnes presbyteros Valachorum per Wladicam ordinatos in terris nostris existentes, comperta prius legitima comprobatione et veritate, quod per dictum Wladicam in presbyteros ordinati sint, et ante hoc presbyteri non fuerant, qui ad praedicationem et salubrem admonitionem religiosi Fr. Michael Zekel, fidem suscipere noluerint, de nostris bonis expellatis et ejiciatis, et tales presbyteros in praesentiam dicti Fratris Michaelis adducere faciatis, propria in persona, nostra authoritate praesentibus vobis attributa mediante. Datum in Lyppa 2 die festi B. Dorotheae Virginis et Martyris anno 1456.

[1]) Sigismund Bathory la 1595 comunele temișene Zsabar, Belincz, Tikatar, Szeben, Tataros și Bozos (între Babșa și Tergovisce) le donéză familieĭ Besan, carea acele comune le-a poședut încă sub reg. Sigismund. E probabil, că acel *Besan* din scrisórea luĭ Hunyadi va fi fost român din familia de maĭ sus.

[2]) Probabil că se înţelege mănăstirea *S. Petru a Franciscanilor din Buda.*

[3]) Fost incuisitor în Transilvania și Moldova.

[4]) Nobili Viro Ambutesio Camerario nostro dilecto. Ioannes Hunyad Comes Bistric. Nobilis nobis sincere dilecte. Ecce misimus illuc per hunc Besan, perfidum Wladicam. Ideo committimus vobis fiducialiter, quatenus visis praesentibus, ipsum captum ad postem ad S. Petrum teneatis et juxta instructionem Fratris Bartholomaei mittere debeatis et teneamini. Secus non fiat Datum in Themesvár die Dominico proximo post festum S. Vincentii Martyris an. 1456.

érăşi se reîntorc în patrie, trebue să urmeze ritul propriŭ oriental;

2. Acelor orientalĭ, carĭ în America septentrională căştigă domiciliŭ adevĕrat şi stabil, să nu li-se permită trecerea la ritul latin, ci spre acésta în fie care cas singuratic aŭ lipsă de concesiune de la S. Scaun Apostolic.

Politica Românieĭ în Macedonia. — Corespondentul luĭ „Vaterland“ scrie din Filipopol cu datul 28 Ĭuliŭ următórele:

„După răsboiul greco-turc la statele balcanice şi la vecinĭi lor se póte observa, că se pregătesce o grupare nóuă, carea maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ va puté să aĭbă o anumită înrîurinţă asupra constelaţieĭ europene.

„Grecia stă învinsă şi supĕrată în un unghiŭ al peninsuleĭ balcanice. Sêrbia se întrarmézĕ şi se împavezézĕ pe încetul, Bulgaria e pregătită pentru tóte eventualităţile, şi România schimbă priviriĭ drăgostóse cu Turcia, carea împinge tóte forţele disponibile cătră graniţele Bulgarieĭ şi Sêrbieĭ.

„Pe timpul răsboiuluĭ la graniţele acestea eraŭ fórte puţine trupe turcescĭ. Aşa eraŭ p. es. în Mustafa-paşa (staţiunea confiniară a căiĭ de fer orientale) abia o sută de ostaşĭ. Dară acuma sînt pline nu numaĭ căsărmile, ci şi sub corturĭ petrece un numĕr considerabil de ostaşĭ turcescĭ. Asemenea concentrărĭ se observă şi la alte puncte confiniare maĭ momentóse, şi la acésta vecinĭi firesce că privesc cu ochĭ rĕĭ şi se vĕd îndemnaţĭ la contramĕsurĭ.

„Un pretendent la Macedonia, adecă Grecia în urma ultimuluĭ răsboiŭ şĭ-a perdut puterea. Dar cu tóte acestea maĭ rĕmân încă treĭ, ba în timpul din urmă se maĭ insinuă şi al patrălea, — România, şi a nume din causa Cuţo-Vlachilor şi Ţinţarilor, carĭ locuesc în unele părţĭ ale Macedonieĭ şi Tesalieĭ. România doresce, ca aceste dóuĕ viţe să stea împreună sub stăpânirea turcéscă, pentru ca la timp potrivit să formeze un factor, care să fie luat şi să trebuéscă a fi luat în socotinţă. Dacă Cuţo-Vlachiĭ locuitorĭ în Tesalia ar rĕmâné aĭ Grecieĭ, eĭ în restimp de câte va deceniĭ ar fi grecisaţĭ, după ce procesul acesta deja şi până acuma a fost pregătit. Sub stăpânire turcéscă dimpotrivă între împrejurările de astăzĭ nu pere nicĭ o naţionalitate. De aceea Româniĭ vor să se apropie de Turcia, pentru ca şă mântuéscă pe fraţiĭ sĕĭ de sânge ceĭ cam depărtaţĭ.

„Înse eĭ prin acésta supĕră pe Bulgarĭ şi pe Sêrbĭ de o dată. Ceĭ dintâiŭ priviseră România până acuma de un „vecin bun“, şi acuma nu găsesc într'însa nicĭ un bine. Maĭ vîrtos presa oposiţională varsă venin asupra Românieĭ, pe când foile guvernamentale scriŭ încă într'un ton liniştitoriŭ. Aşa scrie p. es. „Progres“, organul Bulgarilor unionişti de sud:

„„România, carea în Macedonia şi în alte părţĭ ale peninsuleĭ balcanice n'are să cerce nimica, în tot de una va da Turcieĭ spriginul sĕŭ şi fĕr de alianţă formală, în dată ce în urma lipseĭ de tact şi a nebăgărĭ de samă a Turcieĭ va fi sosit momentul, în care se vor licuida cu ea socotelile. Ce lipsă e decĭ de o alianţă preventivă, de un deobligament al Românieĭ? Asta va aduce Turcieĭ numaĭ neîncrederea câtor va puterĭ marĭ, carĭ aŭ adus jertfe morale aşa de marĭ, numaĭ pentru ca să salveze integritatea Turcieĭ şi să o scape dintr'o posiţie desperată. Ajutoriul acesta a mers aşa de departe, cât Turcia carea maĭ înainte era deja de tot destrămată şi ajunsă la anarchie deplină, astăzĭ se simte aşa de puternică, în cât va să dicteze condiţiĭ în tocmaĭ ca un factor puternic. Se nasce înse întrebarea, dacă Turcia din încurcăturĭ nóuĕ, carĭ pot să se nască în fiesce care clipă, încă va scăpa tot aşa de uşor, de cum va nu-şĭ părăsesce politica de până acuma? Găsi-se-va atuncia óre cine, care să o scótă intactă? Dóră România se va ivi ca mântuitoriŭ al Turcieĭ?“

„Raporturile dintre Bulgaria şi România nu sînt decĭ cele maĭ bune. E întrebare, dacă visita apropiată a principeluĭ bulgar la curtea românéscă va aduce o schimbare a situaţieĭ. Partidul guvernamental aştéptă de la ea resultatele cele maĭ bune, pe când oposiţia vede într'însa o vătĕmare a intereselor naţionale. O primire prietinósă a principeluĭ şi a sfetnicilor luĭ în Bucurescĭ orĭ în Sinaia ar fi desavuarea cea maĭ bună a svonirilor, carĭ circuléză acuma despre intentiĭ inimice de ale Românieĭ împotriva Bulgarieĭ.“

La cestiunea autonomieĭ.

Preoţimea catolică de rit latin din diecesa de Cianad publică un program separat referitor la organisarea autonomieĭ bisericescĭ. Programul constă din 12 puncte. În punctul ultim se accentuéză, că şi greco-catoliciĭ aŭ să fie cuprinşĭ în cuadrul autonomieĭ catolice regnicolare. Motivele preoţilor cianadenĭ sînt, că si greco-catoliciĭ sînt membri aĭ bisericiĭ catolice nedespărţite; dreptul de alegere pentru autonomie după rit orĭ naţionalitate nu se póte admite; gr. catoliciĭ se împărtăşesc în mĕsură mare în bunurile bisericiĭ de rit latin. Aicĭ sînt în rătăcire confraţiĭ din diecesa Cianaduluĭ. Unitatea credinţeĭ admite organisărĭ deosebite, în ce privesce administrarea afacerilor temporale, ce ar cădé în sfera de competenţă a autonomieĭ. Maĭ de parte însă-şĭ autonomia e o instituţiune positivă, care se estinde, pâna unde hotăresc făctoriĭ competenţĭ. Esemplu ne este autonomia catolicilor ardelenĭ. Fundaţiunile religióse sînt pentru susţinerea şi consolidarea bisericiĭ catolice preste tot, din care si gr. catoliciĭ fac parte. În fine una o uĭtă ceĭ de la Cianad, a nume că provinţa mitropolitană gr. cat. de Alba Ĭulia este autonomă şi ca atare nu se póte contopi în organismul autonomic al catolicilor de rit latin din Ungaria.

Non plus ultra al „loialităţii“. „Unicum“ numesce „Alkotmány“ provocarea, ce a trimis-o Ordinariatul dieceseĭ de Muncaciŭ clerului sĕŭ diecesan. Étă-o:

„Prea Onorate dle paroch, în Christos Ĭubite frate! *Din comisie maĭ înaltă* te recerc cu încredere, *să faci tot posibilul,* ca în cercul

---

Maĭ necesară şi maĭ de interes este întrebarea, că óre numitul episcop avut-a reşedinţă *stabilă* în Ungaria orĭ în Transilvania orĭ ba? şi în ce loc? apoĭ, că preste carĭ teritoriĭ se va fi estins ĭurisdicţiunea aceluia?

În cronologia Archiepiscopilor de Alba Ĭulia cuprinsă în fragmentul latinesc al luĭ S. Clain şi publicat în *„Acte şi Fragmente“* între aniĭ 1448-1458 este amintit Archiepiscopul *Basiliŭ*. Decĭ episcopul nostru *Ioan* acolo nu ar avé loc.

Spre a puté statori cel puţin aproximative reşedinţa şi teritoriul ĭurisdicţional al episcopuluĭ *Ioan* ca un îndreptar ne póte servi scrisórea de espulsiune a preoţilor români schismaticĭ, estradată de cătră Ĭ. Hunyadi.

Scrisórea aceea e îndreptată cătră castelaniĭ castrelor *Solymus, Deva* şi *Hunedóra,* cărora se demandă scóterea acelor preoţĭ renitenţĭ chirotoniţĭ prin Ĭoan din *dominiile hunyadiane.*

Este decĭ să se cunóscă maĭ de aprópe teritoriul celor 3 cetăţĭ, cum şi al altor dominiĭ ale familieĭ Hunyadi.

1. De *Solymos* (lângă Lipova) ca *„caput dominii“* s'aŭ ţinut aceste apertinenţe ale castruluĭ: Kékes (3), Vizma, Szekas, Bara, Spata, Buchecz, Radmanescĭ, Chervenakolcz, Bresztovacz, Chizdia, Iovoracz, Jánosfalva, Leucuşeş, Lăpusnik, Cremeloncz, Guthonia (Cutina), Alsó-Milova, Bruznik, Csestarocz (Sistaroveţ 1477), Dragamanocz, Dragsócz, Gabrilocz (lângă Sistaroveţ), Gyakarocz, Gyarak (aprópe de Bruznic), Hatincz, Ivancz (lângă Radna), Kerekes (lângă Kékes) Kyakoncz (în valea Şiştaroveţuluĭ), Negovanolcz, Ohaba, Ovopaty (lângă Lapusnic) Wregkolcz, Panlocz (lângă Radmanescĭ), Petrovocz, Radacsiva, Radamoncz, Radmanoncz (Radna), Raznicza (Rădnuţa), Repes (Repaş) Sebes (lângă Conop) Sterkovacz, Siregolcz, Zabalcz, Szamarocz, Szavas (Sovoş lângă Keşinţ), Stoianocz, Szunyogszeg (lângă Milova), Telkes, Tussvo saŭ Thwsthren, Váralja (lângă Şolmoş), Wocşincz şi altele, tóte donate la 1440 familieĭ Országh de Guth, éră la 1453 teriţoriul dominiuluĭ Solymoş cuprins în districtele românescĭ *Thwerd* (Turda), *Sogya* şi *Zsupan,* prin regele Ladislaŭ s'a donat luĭ Hunyadi, şi la 1454 se întregesce şi cu districtele volachale *Boşur* şi *Monostur,* de carĭ se ţineaŭ o grămadă şi mulţime de posesiunĭ enumerate în actul introducţional al capitululuĭ de Orod din 1454 şi în registrul dominiilor luĭ G. Brandenburg din 1514—16.

Nu este pentru ce să enumerăm tóte acele posesiunĭ, fie destul a adnota, că districtele acele se estindeaŭ pe malul stîng al Murĕşuluĭ de la Lipova pe la Chizdia-Brestovaţ-Secaş prin valea Nevrinceĭ. de acolo cătră Faget până la Cosova în vecinătate cu Dobra.

2. Dominiul Castruluĭ regal *Deva* mărginaş cu maĭ înainte numitele districte românescĭ, a fară de Solymos (Maros) Nyavalaş Berekszo şi Burjan în partea nordică de la Deva, maĭ cuprindea 53 comune (actul de introducţiune din 1453) şi se estindea începênd de la Dobra până din colo de Haţeg, pe la Grădisce, Maţesd, Paroş, Coroiesd, Ponor, Livadia, adecă partea de mézăzi şi mézăzi-rĕsărit a Haţeguluĭ, întreg jurul Hunedórei şi însă-şĭ cetatea Hunedóra, despre care în actul donaţional din 1409 încă nu se amintesc şi posesiunile aparţinĕtóre.

Să se maĭ adaugă la acestea, că în partea apusană de la castrul Solmoş în comitatele Arad şi Zarand era dominiul castruluĭ *Vilagos* (Siri, Siria), cum şi alte posesiunĭ singuratice. De dominiul luĭ Hunyadi se ţinea cetatea *Temişóra* şi districtul *roman al comitatuluĭ,* apoĭ cetatea *Bistriţa,* un teritoriŭ mare în comitatul Cluşuluĭ şi al Turdeĭ în jurul Feleaculuĭ. Posesiunile acestor dominiĭ imense eraŭ îm prăştiate în comitatele Arad, Hunedóra, Cluş, Turda, Doboca, Temiş, Zarand şi părţile Crişuluĭ.

Nicĭ aceea nu este de a se lăsa neamintită, că în cele 5 districte românescĭ de lângă Solmoş, cum şi în dominiul Sirieĭ, *dreptul patronal preste bisericile parochiale ale creştinilor şi ale Volachilor* era legat de acele dominiĭ.

Avem dară acuma teritoriul dominiilor luĭ Hunyadi. Să cercăm drept aceea, óre Episcopul *Ioan* avut-a reşedinţă óre undeva pe acest teritoriŭ orĭ airia?

Despre numitul episcop se afirmă, că după ce dînsul în Roma s'a unit, şi s'ar fi rehabilitat în dignitatea sa, de acolo reîntorcêndu-se *„mire profecit fide in Valachia“,* şi

electoral autonomic de Muncăciŭ de representant laïc credincioşiĭ luĭ să alégă pe profesorul de universitate dr Timon Ákos, locuitoriŭ în Budapesta.“

„Alkotmány“ publică provocarea acésta cu observarea: „La acésta nu maĭ adaugem comentar.“

Noĭ din parte-ne maĭ adaugem: Mulţămimu-ţĭ, Dómne, că la noĭ aĭ îndreptat lucrurile ast fel, cât de Archiereiĭ nostri nicĭ măcar umbră de ast fel de ispită să nu se apropie! Rugămu-ne ţie, ca şi de aci înainte să-ĭ păzescĭ, ca să facă voea ta, éră nu a ómenilor!“

„Pester Lloyd“, aşa dară organul de frunte al guvernuluĭ în numĕrul sĕŭ din 2 a c. se ocupă de hotărîrea conferinţeĭ episcopilor nostri.

Se silesce a arĕtà, că abstinenţa Românilor uniţĭ de la congresul autonomic ar fi neîndreptăţită. Argumentul luĭ cel maĭ puternic e, că episcopul Oltean în 1871 a luat parte la congres. Ca şi cum fapta greşită a unuĭ episcop ar puté să rĕstórne adevĕrul şi dreptul.

Organul guvernamental cércă apoĭ să facă presiune asupra episcopilor nostri susţinênd, ca neparticiparea lor la congres ar cuprinde în sine neascultare de porunca regeluĭ. Dato, sed non concesso, jidovescul „Pester Lloyd“ totuşĭ măcar atâta ar trebui să scie, că adevĕraţiĭ episcopĭ aĭ bisericiĭ luĭ Christos aŭ să fie conduşĭ de principiul, că aŭ să asculte de Dumnezeŭ maĭ vîrtos de cât de ómenĭ, chiar şi dacă urmarea ar fi persecuţie, temniţă orĭ mórte.

Maĭ zice apoĭ: „În sfârşit fie încredinţaţĭ, că protestul lor de acum va rĕmâné în tocmaĭ aşa făr de nicĭ un resultat, pe cum a rĕmas şi cel făcut aprópe cu 30 de anĭ înainte de asta. Congresul va organisa şi făr de dînşiĭ o autonomie pentru întrégă biserica catolică din Ungaria şi firesce că va avé în vedere numaĭ interesele generale. Şi pentru acésta Românіĭ gr. catolicĭ numaĭ recunoscĕtorĭ aŭ să fie congresuluĭ. Căcĭ ar fi o grea lovitură pentru dînşiĭ, dacă congresul ar estinde autonomia numaĭ asupra acelor catolicĭ, carĭ vor fi representaţĭ într'însul, éră pe Românіĭ gr. catolicĭ ĭ-ar lăsa în voea sorţiĭ lor binemeritate.“ Noĭ încă aşa credem, că nicĭ congresul acesta nu va avé nicĭ un resultat, pe cum nu a avut nicĭ cel din 1870—71. Ba nu numaĭ noĭ o credem acésta, ci o creď înşi-şĭ „Pester Lloyd“ şi soţiĭ luĭ. „Magyar Állam“ din 5 a c. e nevoit a constata, că „foile liberale unisono cântă cu mare durere şi părere de rĕŭ, că întrégă mişcarea autonomică din noŭ va suferi fiasco spre marea pagubă a lumiĭ catolice“ din simpla causă, că pentru congres s'aŭ ales prea puţinĭ mameluci de aĭ guvernuluĭ aşa, că guvernul nu va puté să croéscă catolicilor o autonomie după placul sĕŭ. Prea mare nu are decĭ să ne fie temerea, că congresul va organisa şi făr de noĭ o autonomie pentru întrégă biserica catolică din Ungaria. Nu ne temem de aşa ceva şi din causa, că cestiunea autonomieĭ nicĭ de cum nu se ţine de afacerile acelea, în carĭ ar puté să se aducă hotărîrĭ de nobis sine nobis.

---

ceĭ din acea provinţă, carĭ maĭ înainte eraŭ vrăşmaşĭ, cerură preoţĭ românĭ.

De unde s'ar puté conchide, că acel *Ioan* şi înainte de captivarea sa va fi fost episcop în Valachia maior (România).

Nu tragem la îndoélă, că acel Episcop după reîntórcerea sa va fi mers ca misionar în România, dară nu admitem, că acela şi înainte de unirea sa, respective imediat înainte, orĭ cu ocasiunea captivăriĭ să fie avut reşedinţa în *România* orĭ în *Severin*. Pentru că:

a) Partea Severinuluĭ din România era sub stăpânirea principeluĭ ţĕriĭ românescĭ, dignitatea de ban al Severinuluĭ drept între 1454—1457 era vacantă. Drept aceea Hunyadi nu avea nicĭ o putere în România, însе ca căpitan al ţĕriĭ şi al părţilor inferióre avea putere în districtele românescĭ Lugoş, Sebiş, Mehadia, Almas, Crasova, Borzafő, Comiat şi Iladia, pe cum şi în dominiile sale amintite vecinaşe cu acele districte.

b) Dacă acel episcop ar fi reşedut în România, şi numaĭ pentru chirotonirea preoţilor ar fi venit în Ungaria, respective în Transilvania, maĭ cu drept s'ar fi putut esmite mandatul de espulsiune faţă de acela ca un străin de cât faţă de preoţiĭ din ţară, chirotoniţĭ prin acela.

Despre o atare espulsiune însе nu se face amintire, fără numaĭ despre *captivarea aceluia*.

(Va urma).

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa în 4 a c. a trimis episcopilor din Austro-Ungaria, Germania şi Elveţia o enciclică, în care apreţiézĕ meritele, ce şi-le-a câştigat Canisius cu activitatea sa îndreptată în contra luteranismuluĭ, şi îndémnă pe episcopĭ, ca să privéscă de datorinţa sa a asigura cu tóte mijlócele posibile crescerea catolică a tinerimiĭ şi a susţiné şcolĭ catolice îngrijindu-se de aceea, ca catoliciĭ ferindu-se de desbinărĭ şi certe interne să foloséscă tóte puterile sale spre stirpirea ereselor.

Germania.

Ca în fiesce care an, aşa şi în anul acesta catoliciĭ Germanieĭ se întrunesc în adunare generală, pentru ca în tocmaĭ ca şi până acuma să mărturiséscă înaintea lumiĭ, că sînt catolicĭ şi să cerce éră şi éră mijlócele cele maĭ potrivite spre a face, ca viaţa publică şi privată a catolicilor Germanieĭ să consune întru tóte cu credinţa catolică. Adunarea acésta generală e a 44-a. Ea se va ţiné în Landshut de la 29 August până la 2 Septembre.

Turcia.

După o informaţie a luĭ „Pol. Corr.“ pe fostul administrator al mitropolieĭ de Ueskŭb, Sêrbul Nichifor, patriarchatul icumenic l-a esilat pe însula Patmos, unde l-aŭ şi transportat sub pază în 26 Iulie. Pe cum spune maĭ de parte informaţia, discipliuarea acésta a luĭ Nichifor, pe carele poporaţia eparchieĭ întregĭ îl alesese unanim de administrator al mitropolieĭ, şi care acolo era fórte iubit, în cercurile sêrbescĭ se privesce de un semn noŭ, că patriarchatul nu cedézĕ dorinţelor sêrbescĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Crisa parlamentară s'a aplanat. Presidentul camereĭ deputaţilor la dorinţa guvernuluĭ a invitat în 29 Iuliŭ pe şefiĭ tuturor partidelor la sine, pentru ca să discuteze cu eĭ modalidatea uneĭ resolvărĭ pacinice a antiteselor parlamentare. Tóte partidele opositionale a fară de partidul poporal aŭ declarat, că sînt gata la o înţelegere, carea să constea în o modificare a §-luĭ 16 din proiectul despre procedura penală aşa, că în schimb opositia să renunţe acuma la osbtrucţie şi să promită, că nu va inscena obstrucţie nicĭ la tómnă, când se va desbate proiectul de budget şi provisoriul de convenţie cu Austria.

Compromisul acesta al partidelor opositionale s'a închiat definitiv în 30 Iuliŭ. În aceea-şĭ zi în conferenţa de sară a partiduluĭ guvernamental a declarat presidentul cabinetuluĭ br. Bánffy, că el atnncia, când a pus în prospect mĕsurĭ maĭ severe, dacă acelea se vor adeveri de necesare, s'a gândit întru adevĕr la întroducerea cloturеĭ. Dacă s'ar ivi lipsa, el se va întórce la mĕsura acésta. Acuma însе s'aŭ îmbunătăţit raporturile aşa, că discusiile parlamentare vor decurge într'un chip normal şi fără de mĕsurĭ maĭ severe. Notifică închiarea compromisuluĭ cu opositia. Espunerile luĭ br. Bánffy partidul le-a primit cu aprobărĭ.

În 30 Iuliŭ camera deputaţilor a terminat discusia asupra proiectuluĭ despre premiul esportuluĭ de zăhar.

De atuncia camera votézĕ guvernuluĭ în ruptul capuluĭ tóte proiectele aprópe făr de nicĭ o discusie. Numaĭ partidul poporal i-se maĭ împotrivesce.

Franţa.

„Kel. Ért.“ publică următórea scire: „Călătoria ministruluĭ afacerilor esterne conte Goluchowski la Paris a avut scopul, ca să asigureze întrarea Franţeĭ în învoéla austro-ungară-ruséscă referitóre la afacerile orientale. Goluchowski şĭ-a terminat problema cu succes deplin satisfăcĕtoriŭ, şi ast fel învoéla acestor treĭ puterĭ marĭ se póte privi de fait accompli. Austro-Ungaria, Rusia şi Franţa sînt de deplin acord în faţa orĭ căreĭ eventualităţĭ, ce s'ar întîmpla în rĕsărit.“

Portugalia.

Scirile cele maĭ nóuĕ spun, că în Lissabona şi în Oporto a erupt o mişcare revoluţionară, căre şĭ-a propus, să rĕstórne monarchia şi să întroducă republica. În mişcare leaŭ parte şi generalĭ şi alţĭ ofiţerĭ. Guvernul se silesce din resputerĭ, să sugrume mişcarea prin mĕsurĭ severe.

Turcia.

Tractativele păcĭĭ între Turcia şi Grecia s'ar fi terminat, şi pacea totuşi nu se închie. Pedeca o formézĕ propunerea Germanieĭ, ca pentru a se asigura solvirea despăgubiriĭ de răsboiŭ din partea Greciеĭ, pe cum şi a altor datoriĭ, ce le are Grecia, venitele regatuluĭ elin să fie puse sub controlă internaţională. În lucrul acesta Grecіĭ gâsesc o dejosire a regatuluĭ sĕŭ şi o vătĕmare a neatîrnăriĭ sale. Se susţine scirea, că însu-şĭ regele Greciеĭ e maĭ gata a renunţa la tron, de cât să se învoéscă la umilirea acésta a regatuluĭ sĕŭ. Puterile cu tóte acestea

nu vor să se abată de la pretensiunea controleĭ internaţionale.

Raportul dintre Turcia şi Sêrbia se face tot maĭ încordat. La graniţe s'aŭ întîmplat deja ciocniriĭ sângeróse.

Armeniĭ încă par a pregăti mişcăriĭ nóuĕ. Maĭ mulţi Armeniĭ fruntaşi din Constantinopol aŭ fost arestaţi.

Asia.

Mărgăritariul coloniilor angleze, India, s'a făcut teatrul unor mişcăriĭ suspecte. Amărăciunea asupra Anglezilor în unele locuriĭ s'a manifestat deja în rĕscólă întrarmată. De unăzĭ s'a rĕsculat poporul în Calcuta, şi miliţia a trĕbuit să potoléscă focul rĕscóleĭ. Din cetatea Puna din guvernamentul Bombay sosise scirea, că aŭ ucis câţi va Anglezĭ, şi guvernul a fost nevoit, să trimită acolo miliţie şi să publice statariul. În India întégă se observă dispositie spre revoluţie, dar maĭ vîrtos între viţele din Afganistan şi Carfiristan. Acolo e provinţa Citral, carea nu de mult aŭ cuprins-o Angleziĭ, pentru ca să împedece trecerea Ruşilor prin munţi. Angleziĭ aŭ construit aci la Malacand o taběră întărită. Asupra acesteĭ tabere aŭ dat năvală locuitoriĭ la îndemnul unuĭ derviş. Óstea a respins năvala. Rĕsculaţiĭ aŭ dat apoĭ năvală asupra fortuluĭ de la Ciacdaro, însĕ şi acolo ĭ-aŭ respins. Mişcarea revoluţionară în scurt timp póte să cuprindă tóte viţele afgane, la cariĭ uşor se póte, că se vor alătura şi viţele indice chinuite de ciumă şi de fómete.

Raport general

al societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ M. Clain“ a teologilor din Blaş pre anul scolastic 1896/7.

(Fine.)

Aducem şi cu acéstă ocasiune sincerele nóstre mulţămite On. Redacţiunĭ, cariĭ aŭ binevoit a ne trimite şi în decursul anuluĭ acestuia gratuit ziarele, rugându-ĭ a avé şi pe viitor tot aceea-şĭ bunăvoinţă şi solicitudine pentru unica nóstră societate.

După cum se constată decĭ, soc. nóstră în privinţa bibliotecĭĭ a putut realisa un progres îmbucurător, putênd a o înavuţi cu o sumă frumósă din opurile celea maĭ valoróse. Meritä multă atenţiune şi organisaţia nóuă, ce s'a făcut în bibliotecă în anul acesta.

„Publicaţiunile Academieĭ“ se află induse în dulap separat, cuprinđênd 69 opurĭ în 138 tom. 145 vol., tot asemenea şi *„donaţiunea Reverend. Domn Simeon P. Mateiŭ“* canonic mitropolitan, care cuprinde 259 opurĭ în 376 tom. 352 vol. 30 fasc. şi 1 fragm. Celealalte opurĭ sînt împărţite după diferiţiĭ ramĭ aĭ sciinţeĭ cuprinse în următórele tece: *„Teca literară istorică“*, care cuprinde 307 opurĭ în 278 tom. 426 vol. şi 3 fasc. *„Teca relig. nov. didactice-politice şi sciinţe nat.“* cuprinde 151 opurĭ, 205 tom. 200 vol. *„Teca germână-magiară“*, în care se află 300 opurĭ 460 tom. 422 vol. şi 11 fasc.

b) Cassa societăţiĭ.

Statul activ cu finea anuluĭ trecut a fost 1049 fl. 95 cr.

Bilanţ:

Percepţiunĭ aŭ fost în cursul an.	fl. 631·39¾	cr.
Erogaţiunĭ „ „ „ „	„ fl. 492.08	cr.
Remân banĭ gata „	„ fl. 139.31¾	cr.

Statul activ e: fl. 1025·88¾ cr. anume:

1. În obligaţiunĭ nóuĕ	fl. 391·72	cr.
2. În obligaţiunĭ vechĭ	fl. 84·85	cr.
3. Depuşĭ la „Patria“	fl. 410·—	cr.
4. Banĭ gata	fl. 139·31¾	cr.

Mişcarea casseĭ espusă la finea acestuĭ raport, pe cum se vede, nu conţine date prea îmbucurătóre în raport cu anul trecut. Causa e a se atribui împrejurăriĭ, că societatea în anul acesta a procurat o frumósă sumă de opurĭ în valóre de 130 fl., a procurat maĭ de parte un dulap pentru cărţi şi a făcut măĭ multe renovaţiĭ în bibliotecă; pe când venitele, ce le-a putut realisa, sînt numaĭ cotisaţiile anualĭ ale membrilor, cariĭ abia se urcă la suma de 44 fl., şi puţinele interese după obligaţiunile, ce le are elocate pe la privaţi, cariĭ érăşĭ abia ating suma de 78 fl. v. a.

c) Archivul.

Archivul soc. se află în cea maĭ bună ordine. Acesta cuprinde tóte actele, ce se referesc la Societate, întru cât se află de la întemeiarea eĭ, induse în un protocol cu numele: *„Indice pentru agendele Archiv. soc. de lectură „Inocenţiŭ M. Clain“.“*

Archivariul maĭ administréză a fară de aceea şi *publicaţiunile Societăţiĭ* nóstre, din cariĭ se maĭ află:

„Epistole cătră un preot tinĕr“ partea I. 243 esemplare.

„Epistole cătră un preot tinĕr“ partea II. 494 esemplare.

„Pregătire la mórte“ 276 esemplare broşurate şi 13 esemplare legate în lux.

„Duch muscălesc“ 277 esemplare.

Societatea nóstră decĭ e în posesiunea alor 3 opurĭ. Doritoriĭ de a avé vre unul din acestea aŭ să se adreseze la „Soc. de lectură Inocenţiŭ M. Clain“ în Blaş.

Cu asta ocasiune încă ne vedem siliţi a ruga pentru ultima óră pe aceĭ P. T. Domnĭ, cariĭ încă nu s'aŭ achitat cu preţul acestor opurĭ, ca să ne trimită suma, ce o datoresc, cât maĭ curênd, pentru că la cas contrar vom fi nevoiţi a da numele lor publicităţiĭ fără considerare şi tot o dată a preda pretensiunile juste ale soc. nóstre în mânile forului competent.

Membriĭ societăţiĭ.

Membriĭ societăţiĭ în înţelesul statutelor sînt: *ordinarĭ, estraordinarĭ, onorarĭ, fundatorĭ* şi *binefăcĕtorĭ*.

a) *Membri ordinarĭ:* aŭ fost toţi alumniĭ institutuluĭ teologic; b) *Membri estraordinarĭ:* am avut numaĭ 2; c) *Membri onorarĭ:* Escelenţa Sa Michail Pavel; Rev. Domnĭ Ioan M. Moldovan; Alesandru Micu (†); Dr Alesandru Grama (†) canonicĭ mitropolitanĭ în Blaş; Rev. Domn: Basiliŭ Raţ, vicarul Făgăraşuluĭ; Cl. Domn Dr Victor Szmigelski profesor; Onoraţiĭ Domnĭ: Dr Vasilie Lucaciŭ paroch în Şişescĭ, Miron Dascăl paroch în Cetate de baltă şi Dl Aron Boca Velchereanul. d) *Membri fundatorĭ:* Mitr. Dr Ioan Vancea (†); Escelenţa Sa Dr Victor Mihályi de Apşa; Rev. Domnĭ Constantin Papfalvi (†); Simeon Pop Mateiŭ canonic mitrop. în Blaş; Prea On. Domn Ioan German profesor în Blaş; Stim. Domnĭ: Georgiŭ Boeriŭ. Ĭ. Bozac; Stimata Dómnă Iulia Laurenţiŭ; Dra Silvia Socol; M. On. Domn Dr Em. Elefterescu profesor în Bucurescĭ; Institutul de credit „Economul“ din Cluş; Rev. Domn Ioachim Totoian teolog absolut în Micescĭ şi Cl. Domn Dr Vasilie Hossu prof. de Teologie şi Rector în Internatul de băeţi „Vancean“. e) Între *membriĭ binefăcĕtorĭ* soc. nóstră a fară de ceĭ ce ne-aŭ donat cărţi, cu multă plăcere inregistréză Institutul de credit din Cluş *„Economul“*, care şi în anul acesta a binevoit a vota din escedentul sĕŭ pentru soc. nóstră 10 fl.; a fară de aceea pe On. Domn Vasiliŭ Munteanescu preot în Boziaş, care ne-a donat 3 fl., cărora soc. îşĭ ţine de sfîntă datorinţă a le aduce şi pe asta cale mulţămitele cele maĭ călduróse.

Cu acestea cugetăm a fi închiat darea de samă asupra mersuluĭ şi activităţiĭ soc. din anul espirat. Întru cât am corĕspuns şi ce progres a putut realisa acéstă soc. în decursul acestuĭ an, noĭ nu sîntem chemaţi a judeca, lăsăm să o constate acésta On. Public cetitor. Noĭ păşim înainte cu conscinţa cea maĭ liniştită, că am făcut totul, ce am putut, şi că tóte privirile nóstre aŭ fost aţintite numaĭ spre înflorirea şi prosperarea scumpeĭ nóstre societăţĭ.

Este îmbucurător pentru noĭ a constata faptul, că acéstă soc., care acum sînt 33 de anĭ dispunea numaĭ de o carte în bibl. şi 75 cr. în cassă, azĭ se póte zice, că dispune în total de o avere cam de 9000 fl. Avere frumósă e acésta, maĭ ales dacă luăm în considerare împrejurarea, că acésta e câştigată în cea maĭ mare parte numaĭ din puţinele cotisaţiĭ anualĭ ale membrilor şi că a fară de sprijinul Prelaţilor nostri din când în când abia putem inregistra alte ajutóre materialĭ.

Cu tóte acestea cu marĭ speranţe păşim înainte. Când statutele nóstre celea nóuĕ vor fi aprobate de cătră forurile competente, şi când vom ajunge şi noĭ acel fericit moment, ca soc. nóstră încă să aĭbă caractĕrul publicităţiĭ, atuncĭ — sîntem prea convinşĭ, — că clerul nostru, Românimea de pretutindenea va începe a se interesa maĭ realminte de străduinţele nóstre şi zelóse, ce preocupă şi caracterisézä acéstă societate.

Blaş, la 20 Maiŭ 1897.

Pentru: Societatea de lectură Inocenţiŭ M. Clain în Blaş.

Mihail Ilieş
preşed. soc.

Demetriŭ Racoţan
secret. soc.

Nr. 216 — 1897.

Însciinţare

Pentru părinţiĭ, cariĭ doresc, să-şĭ aducă pruncĭĭ pe anul şcolastic 1897/8 la gimnasiul gr. cat. din Blaş.

Pentru anul scolastic 1897/8 susceperile se vor face în modul următoriŭ.

În 30 August 1897 se vor ţinĕ esamenele de repetire cu aceia, cariĭ cu finea anuluĭ scolastic 1896/7 aŭ căpĕtat din câte un studiŭ *nesuficient*. Tot în acea zĭ se vor ţinĕ esamene supletóre cu şcolariĭ, cariĭ vin de la vre-o şcólă reală saŭ civilă, saŭ aŭ rĕmas neesaminaţi.

În 31 August se vor suscepe aceia, cariĭ doresc. să între în clasa I. gimnasială.

În 1 Septembre se vor înscrie studenţiĭ, cariĭ aŭ frecuentat în anul scolastic 1896/7 la acest gimnasiŭ, ér în 2 şi 3 Septembre se vor primi aceia, cariĭ vor veni de la alte şcóle mediĭ, în cât va admite locul, ce ne stă la dispuseţiune. Cu deosebire sînt rugaţi părinţiĭ, cariĭ ar voi să-şĭ aducă pe clasa a III-a gimnasială vre un copil, care în anul scolastic trecut nu a fost la gimnasiul nostru, să nu-l aducă de-a dreptul, căcĭ după cum se póte prevedé aprópe cu certitudine, pe anul scolastic venitoriŭ clasa a III-a nu va puté fi paralelă, şi prin urmare nu va fi loc pentru aceia, cariĭ în anul trecut nu aŭ fost la gimnasiul nostru. Dacă cu tóte acestea ar voĭ să-şĭ aducă copiiĭ, sînt rugaţi a se insinua maĭ curênd prin epistolă recomandată la direcţiune, alăturând în marce postale preţul uneĭ telegrame scurte (30 cr.), şi vor primi în 2 Septembre a. c. sara rĕspuns telegrafic.

În 4 Septembre la 7 óre invocarea Spiritului Sfînt şi S. Liturgie, după aceea cetirea şi esplicarea legilor scolastice, la 9 óre începutul prelegerilor regulate.

Aceĭ şcolarĭ, cariĭ vor veni după 3 Septembre, vor avé să arete cu documente autentice causele întârziăriĭ. După 8 Septembre directorul gimnasial nu maĭ póte primi pe nime ca şcolar ordinar.

Condiţiunile de primire sînt:

1. Fie care şcolar are să se presinte la directorul gimnasial cu testimoniul de clasă de pe anul scolastic trecut, chiar şi dacă ar fi absolvat clasa la gimnasiul nostru.

2. Şcolariul, care vine pentru prima óră la gimnasiul nostru, are să se înfăţişeze cu părintele saŭ tutorul sĕŭ, să producă *carte de botez, testimoniŭ de pe clasa frecuentată* în anul scolastic trecut, şi *dacă a trecut de 12 anĭ, atestat medical despre revaccinare.*

Aceştia în cas de lipsă se vor supune unuĭ *esamen supletor*.

3. În clasa I gimnasială se vor primi aceia, carĭ aŭ împlinit 9 anĭ şi nu aŭ trecut de 12 anĭ. A fară de aceea trebue să arete, că aŭ cualificaţiunea recerută, ceea ce se póte arĕta saŭ prin producerea unuĭ testimoniŭ de pe clasa IV poporală cu progres *bun*, saŭ prin un esamen de suscepere. Faţă de ceĭ trecuţi preste 12 anĭ decide corpul profesoral.

La gimnasiul nostru nu e sistemisat cursul fără de limba grecă, decĭ nu pot continua la noĭ aceia, carĭ deja aŭ început cursul acela, ĕră părinţii celora, ce trec pe clasa a V-a, trebue să se învoéscă, ca copiiĭ lor să asculte cursul cu limba grecă.

4. Incuartirarea se póte face numaĭ la case, în contra cărora directorul şi profesoriĭ de clasă nu fac nicĭ o escepţiune. Direcţiunea gimnasială va compune o listă a tuturor acelora, la carĭ se póte lua cuartir, indicând şi numĕrul, câţi pot fi într'un cuartir, respective chilie.

5. Ceĭ ce n'aŭ umblat la scóla în anul trecut, aŭ să-şĭ documenteze causa rĕmânerĭ de la studiŭ, şi se vor supune la tot casul unuĭ *esamen supletoriŭ*, de la resultatul căruia va depinde susceperea.

6. Şcolariĭ sînt datorĭ a se provedé cu tóte cărţile de şcólă, le este oprit a se folosi de alte ediţiunĭ de cât de cele prescrise, asemenea le este oprit a cumpĕra cărţi *stricate, mângite* şi scrise.

Cu ocasiunea inscrierilor sînt de a se plăti următórele taxe: *Taxă fundamentală*, care pentru ceĭ ce aŭ maĭ frecuentat la acest gimnasiŭ, este 3 fl. ĕr pentru cei ce vin prima óră la gimnasiul nostru, este 6 fl. De la acésta nu se dispenséză nicĭ un student. Aŭ să solvéscă apoĭ ca *banĭ de şcólă* ceĭ din clasele I—IV câte 9 fl., ĕr ceĭ din clasele V—VIII câte 15 fl. De la solvirea banilor de şcólă se dispenséză *studenţiĭ* cu purtarea morală *bună* şi progres — cel puţin — *bun*. Suplicile pentru scutirea de la banĭ de şcólă provĕdute cu testimoniŭ scolastic şi atestat de paupertate sînt de a se înainta direcţiuniĭ gimnasiale în 3 zile după începerea fie căruĭ period.

Blaş în 3 August 1897.

Direcţiunea gimnasială.

O lămurire.

Ziarul *„Közérdek“* din Aiud în numĕrul sĕŭ 60 din 29 Iuliŭ a. c. publică următórea notiţă la adresa tipografieĭ nóstre:

„Caracteristic. De present dă representaţiunĭ în Blaş un circus. *Pompósele* afişe referitóre la primele representaţiunĭ aŭ apărut pe *hârtie roşie, vinĕtă şi galbină*, şi când a fost întrebat directorul de circus, de ce nu dă afişe şi în limba magiară, carea e limba statuluĭ şi a unuĭ numĕr însemnat de locuitorĭ magiarĭ din Blaş a dat drept rĕspuns, cum că *în tipografie i-s'a spus*, că e de prisos a-şĭ tipări afişele şi în limba magiară, după ce în Blaş nime nu pricepe limba acésta şi nime nu scie unguresce. Directorul de circ în bună credinţă a dat ascultare *spuselor tipografieĭ*, dar după puţine zile, când s'a convins, că Blaşul într'adevĕr are mulţĭ locuitorĭ şi magiarĭ, s'a grăbit a-şĭ îndrepta greşala şi a tipărit afişe şi în limba magiară, *dar nu maĭ mult în tipografia din Blaş. La procedura acésta a tipografieĭ, credem, nu maĭ trebue nicĭ un comentar.*“

Dacă scirea acésta apărea într'o altă fóe, nu am reflecta de loc la ea, fiind şi alt cum dedaţĭ a auḑi şi a ceti zilnic scornirurĭ şi calumniĭ de natura acesteia.

După ce înse scirea o dă o fóe seriósă, şi pe lângă aceea, cum se zice, organul oficios al comitatuluĭ nostru, ni-se impune datorinţa de a respinge atacul nedrept, ce ni-se face, şi a spune starea adevĕrată a lucrului.

E drept, că afişele pentru cele dóuĕ representaţiunĭ prime s'aŭ tipărit singur în limbile română şi germană, dar acésta s'a făcut *nu la sfatul tipografieĭ*, ci pentru că afişele acelea în unguresce directorul circuluĭ *le avea deja* rĕmase de la alte representaţiunĭ de prin oraşe unguresci şi a socotit bietul om, *să economiseze*. Afişele acestea s'aŭ lipit prin colţurile stradelor paralel cu cele tipărite aicĭ. Publicul românesc le-a vĕḑut; le putea vedé şi corespondentul de la „Közérdek“.

Afişele acelea *nu aŭ fost nicĭ de cum pompóse*, ci cât se póte maĭ simple, fără cadru şi fără leac de decorurĭ, ca să nu coste mult, cum şi într'un numĕr restrîns. Ceĭ ce nu cred, se pot convinge din documentele imprimatelor şi din cărţile de evidinţă ale tipografieĭ.

Hârtia, pe carea s'aŭ tipărit, a fost calitatea *cea maĭ ieftină pentru afişe* şi *de tóte colorile* fără nicĭ o alegere. Niměnuĭ nu ĭ-a venit *prin minte să alégă a nume colorile roşu, vinĕt, galbin;* şi afirmarea corespondentuluĭ în privinţa acésta e cea maĭ josnică minciună şi o suspiţionare nedémnă de ómenĭ serioşĭ. *Cine* să fie sortat hârtia? *Pentru cine* să demonstreze? Şi *ce interes* ar avé tipografia din demonstraţiunile oculte pe colţurile stradelor?

Trebue să mărturisim, că praxa acésta nu o avem, şi cu lucrurĭ de aceste tipografia nu se ocupă.

Ne pare fórte rĕŭ înse şi ne supĕră mult, când ni-se atribue lucrurĭ, la carĭ nicĭ nu ne-am gândit. De aceea respingem cu tótă puterea cuvîntuluĭ scirile împărtăşite ca pe nisce calumniĭ rĕutăcióse şi tendenţióse.

Şi alt cum tipografia în tótă trĕba afişelor a fost indiferentă. În deosebĭ afişelor acestora le-a dat prea puţină atenţiune, căcĭ numaĭ aşa s'a putut întîmpla, ca tocmaĭ în amintitele afişe pretinse „pompóse“ şi pe hârtie în „colorile naţionale“, să se strecóre greşelĭ de limbă, tipărindu-se cu litere gróse: *„Al doilea mare representaţiune“* şcl.

În fine directorul de circ *„s'a grăbit a-şĭ îndrepta greşala“*, cum a putut, şi — a pus vina pe tipografie. El, cel interesat, e „de bună credinţă“ şi merită credemînt, căcĭ *a tipărit* apoĭ *afişele şi în limba magiară*, ceea ce constată „Közérdek“ cu multă satisfacţiune. Domnilor, fiţi buni şi mĕsuraţi-ne şi nóuĕ cu aceea-şĭ mĕsură, căcĭ atuncĭ şi tipografia a contribuit de o potrivă la îndreptarea greşeleĭ şi a pĕcatuluĭ pretins, pentru că *tóte afişele* acelea *„şi în limba magiară“* tot *în tipografia nóstră s'aŭ tipărit până în capĕt*. Şi ni-se pare, că tocmaĭ aicĭ e buba, şi întreg comunicatul din „Közérdek“ mirósă a reclam pentru sora tipografie din Aiud, despre care se scie, că are marĭ nisuinţe de expansiune. O rugăm înse, să nu se supere tare pe noĭ, că nu vrem să-ĭ facem concurenţă, şi-ĭ dorim o clientelă cât de mare în accidenţiĭ. La tótă întîmplarea înse *procedura domnieĭ lor rĕmâne fórte caracteristică* şi regretabilă.

Administraţiunea tipografieĭ seminariale din Blaş.

Noutăţĭ.

Dăruire marinimósă. Teodor Niste, econom gr. cat. în Reghea (Selagiŭ), repausând în Iuniŭ înainte de mórte a dispus, ca din averea sa 100 fl. v. a. să se dea pentru ajutorarea studenţilor diligenţi din Beiuş— născuţĭ în Selagiŭ, — la care sumă soţia sa Ana a maĭ adaus 100 fl. Cele 200 fl. s'aŭ înaintat P. Sfinţieĭ Sale D. episcop de Oradea-mare. Fapta marinimósă servéscă spre lauda donatorilor şi imitarea altor credincioşĭ.

Concurs la staţiunĭ docentale şi cantor-docentale în Archidiecesă. Staţ. doc din *Alba Iulia*, cu salar de 300 fl. şi 60 fl. relut de cuartir. Staţ. doc. din *Galda inferióră*, emol. 300 fl. din repartiţie pe popor. Staţ. doc. din *Şaldorf* în tractul Sibiuluĭ, cu emolumintele: 300 fl. din repartiţie. Staţ. doc. din *Ciunga* în protopopiatul M. Uióreĭ, cu emol.: 100 fl. din didactru, 200 fl. din repartiţie. În protopopiatul Bieĭ staţ. cantor-doc. din *Vĕseuş*, cu emol. 225 fl. 63 cr. din repartiţie, 28 fl. din didactru, 14 fl. pentru 2 orgiĭ lemne, 25 fl. venite cantorale; staţ. cantor-doc. din *Căpâlna de jos*, cu emol.: 112 fl. 50 cr. din repartiţie, 7 fl. 50 cr. din casa bisericiĭ şi 90 fl. în naturale, — venitele cantorale 50 metrete cucuruz, 10 feriĭ must şi 50 zile de lucru. În protopopiatul Cluşuluĭ: staţ. cantor-doc. din *Nădĕşelul ung.* cu emol.: 100 fl. din repartiţie, 81 fl. % după obligaţiunile de regaliĭ, usufructul pămîntuluĭ = 22 fl., în zile de lucru 8 fl. 80 cr., din stolă 32 fl. 20 cr. Staţ. cantor-doc. din *S. Paulul ungurese*, cu emol.; 110 fl. din repartiţie, 27 metrete marĭ de bucate = 32 fl. 40 cr. şi 37 metrete micĭ = 29 fl. 60 cr., pămînt cantoral = 90 fl., 37 zile de lucru = 22 fl. 20 cr., din stolă 20 fl.; staţ. cantor-doc. *Şardul ung.*, cu emol.: 168 fl. din repartiţie, 36 fl. % oblig. de regal, grădină şi rît = 41 fl., 25 metrete vechĭ de cucuruz = 25 fl., 25 zile de lucru = 10 fl., stolă 30 fl.; staţ. cantor-doc. din *S. Mihaiul ung.* emol.: 151 fl. ajut. de stat, 50 fl. din repartiţie, 10 fl. oblig. de regal, porţiunea cantorală = 60 fl., 14 metrete cucuruz = 14 fl., 14 zile de lucru = 5 fl. 60 cr. şi stolă 9 fl. 40 cr.; staţ. cantor-doc. din *Şomtelec*, emol.: 201 fl. ajut. de stat, 10 fl. repartiţie, 24 metrete marĭ de cucuruz = 28 fl. 80 cr., 7 jug. 695 □ fînaţ şi arător = 22 fl., 13 metrete cucuruz = 15 fl. 60 cr., 13 zile de lucru = 3 fl. 90 cr., păşunat şi lemnărit = 12 fl., stolă 6 fl.

Concurs la staţiunĭ cantor-docentale în diecesa Lugoşuluĭ. Cu terminul de 15 August s'a escris concurs: 1) La staţiunea cantor-docentală din *Silaş* cu emolumentele: 263 fl., 4 jug. arător cu venit catastral de 32 fl., 7 metri de lemne de foc şi cuartir cu grădină de ½ jug. 2) La staţiunea cantor-docentală din *Icloda* protop. Ciacoveĭ cu emolumentele: 340 fl., 4 metri grâŭ 22 fl., 2 stînginĭ de lemne de foc, venite cantorale cam 5 fl., cuartir cu grădină de ½ jug. 3) La staţiunea cantor-docentală din *Ghilad* protop. Ciacoveĭ cu emolumentele: 284 fl., 3 jug. de pămînt şi 6 metri de lemne de foc. 4) La staţiunea cantor-docentală din *Folea* protop. Ciacoveĭ cu emolumentele: 265 fl., 5 jug. arător cu venit catastral de 35 fl. 71 cr., banĭ de cuartir 42 fl.

Rectificare. Dl învĕţător din Pănade G. Niţ s'a simţit „jignit“ prin corespondenţa despre esamenele din protopopiatul Bieĭ, publicată în nrul 30 al „Unirii“. În o epistolă adresată redacţiunii nóstre zice, că cualificarea de „sub suficient“ a progresuluĭ de la şcóla din Pănade e detrăgĕtóre pentru dînsul. Causa, că nu s'a făcut progres maĭ mare, e frecuentarea neregulată a şcóleĭ. la ce, — pe cum afirmă. — nu dînsul e de vină.

Petrecere de vară. Tinerimea română din Blaş aranjéză în 8 Aug. n. a. c. la órele 7 sara în sala Otelului „Univers“ cu ocasiunea adunării generale a despărţemîntuluĭ XI al Asociaţiuniĭ transilvane o petrecere de vară. Preţul de întrare: de persónă —. 80 cr., de familie 1 fl. 50 cr. Venitul curat e destinat pentru despărţemîntul XI al Asociaţiuniĭ transilvane.

Ĕră istoria cea veche. În Chichinda mare poliţia cércă pe necunoscutul acela, care de unăzĭ a aruncat jos flamura négră-galbenă de pe casa, pe care era arborată, pentru ca să se scie, că aci e cancelaria brigadeĭ, şi apoĭ a nimicit-o. Şfârşitul va fi ca şi de alte orĭ: pe lângă tótă „energia“ poliţieĭ necunoscutul tot necunoscut va rĕmâné.

Casurĭ de mórte. *Dănilă Matheiŭ* preot gr. cat. deficiente în Habic în protopopiatul Reginuluĭ după un serviţiŭ preoţesc de 59 anĭ, a repausat în 25 Iul. în al 80-lea an al etăţiĭ sale. — *Ilie Zugrav* paroch în Hubicenĭ-Uricanĭ diec Lugoşuluĭ a repausat în 15 April în anul al 33-lea al etăţiĭ şi al 8-lea al preoţieĭ. — *Petru Pop* paroch în Barcea mare diec. Lugoşuluĭ a repausat în 1 Iuniŭ în anul al 38-lea al etăţiĭ şi al 12-lea al preoţieĭ. — *George Bĕres* paroch în Lăţunaş diec. Lugoşuluĭ a repausat în 27 Iuniŭ în anul al 38-lea al etăţiĭ şi al 15-lea al preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Ast fel a înoit și a schimbat biserica fața pământului. Dară ea a putut să o facă acésta numai pentru aceea, pentru că ea e vatra centrală a aceluĭ foc ceresc de ĭubire, care l-a adus Christos pe pământul întunecos și ghețos și l-a aprins aci. Cu adevĕrat, fapte așa de eroice de ale milosteniei trupesci și sufletesci, cu de carĭ biserica a umplut în tóte timpurile fața pământului, póte să sĕvârșéscă numai o ĭubire, carea îndelung rabdă și se milostivesce, nu caută ale sale, tóte le sufere, tóte le crede, tóte le speréză, tóte le rabdă (I Cor. 13), carea jertfesce tóte ale sale și pe lângă aceea și pe sine însă-și (II Cor. 12, 15). Cine ar puté să mĕsure tóte jertfele acelea, carĭ biserica a trebuit să le aducă, pentru ca să împlinéscă misiunea aceea a păciĭ, ce ĭ-a încredințat-o Christos? „Grăunțul de grâŭ de nu putredesce căděnd în pământ, numai el singur rĕmâne; éră de putredesce, multă ródă aduce“ (Ĭo. 12, 24). Cuvintele acestea sună despre biserica luĭ Christos, în tocmai pe cum aŭ sunat despre însu-și Christos. Căci biserica e binefăcĕtórea cea mai mare a omenimiĭ; éră pentru ca ea să pótă împărtăși binefacerĭ și să pótă deprinde fapte de ale ĭubiriĭ, fiiĭ eĭ ceĭ mai nobilĭ trebue să aducă jertfele cele mai marĭ; jertfirea averilor pământescĭ, a onorurilor și bucuriilor, jertfirea libertățiĭ și sănătățiĭ, jertfirea voințeĭ și a pornirilor inimiĭ, ba până și jertfirea viețiĭ. Ceĭ ce sînt chemați a lucra mult pentru lume și a sevârși multe în lume, a păzi pe mulți de perirea lumiĭ și a-ĭ scăpa din lume, aceia cu sufletul trebue să se înalțe preste lume și în inima sa să se deslipéscă cu desevârșire de lume, trebue să móră lumiĭ și tuturor celor ce strălucesc în lume și per de o dată cu lumea, éră de altă parte trebue să petrécă cu Dumnezeŭ în credință vie și în evlavie neîncetată, trebue să umble înaintea luĭ Dumnezeŭ în recolecție și singurătate sfîntă a inimiĭ, trebue să rĕmână uniți cu Dumnezeŭ prin rugăciune și meditare statornică, ceea ce va să zică, că eĭ trebue să trăéscă o viață nelumésca și cerésca, o viață de rugăciune și pocăință neîncetată, o viață perfectă de jertfă.

Eroismul și îmbelșugarea ĭubiriĭ, ce renunță la lume și se jertfesce pe sine însă-și pentru alțiĭ, se găsesce numai în biserica catolică, de óre ce numai în sinul eĭ curg isvórĕle acelea ale Mântuitoriuluĭ, din carĭ se varsă forță de viață și de ĭubire în inimi omenescĭ slabe, pentru ca să le întăréscă și să le însuflețéscă spre o viață de jertfire supraomenéscă. Multele reuniunĭ și institute de ale binefaceriĭ creștinescĭ, carĭ spiritul de jertfă al bisericiĭ le-a creat de la începutul sĕŭ și în tot de una, sînt frupte prețióse de ale pomuluĭ viețiĭ celuĭ eucharistic. Pe unde altariul sacrificial al bisericiĭ e frânt și nimicit, pe acolo de aceea atarĭ institute orĭ nu se ivesc de loc orĭ aŭ numai o esistință miseră și vaĭ de ele. Căci numai pe unde ast fel de fapte și serviții de binefacere se deprind din ĭubirea luĭ Dumnezeŭ și sînt pĕtrunse de mirosul de bună mirésmă al jertfeĭ, numai pe acolo pórtă ele un caractĕr sfințit, aŭ binecuvîntarea ceriuluĭ și atrag, cuceresc inimile ómenilor. Pe unde din contră societatea mai deprinde încă fapte dc acestea făr de Christos, pe acolo ele se degradéză la o profesiune lumésca și civilă și se privesc de nisce mijlóce bune spre a dobîndi traiul, onoruri, vadă, bogățiĭ și rĕsplătirĭ și avantajurĭ trecĕtóre. Pe unde nu domnesce și nu încălděsce și lărgesce inimile credință religiósă, ĭubire creștinésca și spirit sfînt de jertfă, pe acolo apare egoismul cel josnic și rece pe tóte terenele și în tóte formele viețiĭ.

Biserica a umplut fața pământului cu binecuvîntare prin ast fel de creațiunĭ mărețe de ale binefaceriĭ, prin ast fel de doveḑi și succese de ale ĭubiriĭ creștinescĭ, carĭ umplu cu uĭmire și admirare pe orĭ care privitoriŭ nepreocupat. Ea cu tóte acestea are să sufere în lume și din partea lumiĭ neîncetat batjocură și bătăĭ, legăturĭ și temnițe (Evr. 11), *să bată calea cea spinósă a suferințelor sacrificiale și să bea păharul cel amar al suferințelor sacrificiale.* În vreme ce ea însă-și se face o ardere de tot a ĭubiriĭ pentru lume, lumea o face o jertfă de junghiare a suferințelor, și ea în asta calcă asemenea paș de paș în urmele cele sângeróse ale Mireluĭ sĕŭ celuĭ restignit. Ómeniĭ în nerecunoscința și crudimea sa aŭ străpuns mânile și piciórele și inima luĭ Isus, mânile acelea, din carĭ picuraŭ numai grațiĭ și milostiviri, piciórele acelea carĭ aŭ alergat până la obosélă și rănire, pentru ca să cerce oile cele perdute, inima aceea, carea tótă era învăpăiată și ardea și strălucia de focul cel ceresc al ĭubiriĭ și se mistuia însă-și ca jertfă pentru ómenĭ. Mântuitoriul a scos pe poporul sĕŭ din Egipt, l-a nutrit cu pâne din ceriŭ, l-a adăpat cu apă din stîncă și ĭ-a dat schiptrul împĕrătesc. Și ce ĭ-a făcut poporul luĭ în schimb pentru tóte acestea? A cioplit pe sama Mântuitoriuluĭ sĕŭ o cruce, ĭ-a străpuns cósta cu o lance, l-a lovit cu pălmi și cu sbiciŭ, l-a adăpat cu fere și cu oțĕt, ĭ-a pus pe cap cunună de spiniĭ. Asta e și sórtea bisericiĭ. Mântuitoriul ĭ-a lăsat de moștenire suferințele sale; ba încă și mai mult, el în biserică continuă însu-și a suferi și póte repeți neîncetat cuvintele: „Saule, Saule, ce mĕ persecutezi?“ (Fapt. 9, 4). Ea e mirésa luĭ Isus Christos, a celuĭ Restignit; dară ea ca adevĕrată mirésă a Împĕratuluĭ celuĭ încoronat cu spiniĭ se arată și se adeverésce numai în podóba suferințelor așa, că și ea luând pe umerii sĕĭ crucea și cu fruntea încoronată cu coronă de spiniĭ înaintéză prin multe amărăciuni spre gloria cerésca. Întrégă patima Domnuluĭ se repetesce și se înoesce neîncetat în viața și istoria bisericiĭ: în tóte timpurile se găsesc vîndĕtorĭ infamĭ, pîrîtorĭ mincinoși, judecătorĭ nedrepți, chinuitorĭ crudeli, ucigași însetoșați de sânge, și orĭ când se pornesce lupta împotriva bisericiĭ, Irod și Pilat tot de una se fac prietinĭ. Biserica are să trécă aci pe pământ prin sĕptĕmâna patimilor, să petrécă până în sfârșit pe muntele maslinilor sudând sudorĭ de sânge și pe muntele căpĕținiĭ suferind pe cruce; ea are să se lupte și să se răsboiéscă, să muncéscă și să sufere, să pătiméscă și să sângereze, are să trăéscă o viață de jertfă neîncetată, acum mai mult acum mai puțin amară. Aceea-și talnă a crucii se sevârșesce și se manifestéză în viața luĭ Cristos și în viața bisericiĭ. Martiriul sângeros și nesângeros e un criteriŭ de frunte și o proprietate deosebită a bisericiĭ catolice; printr'însul se face asemenea Domnuluĭ și Învĕțătoriuluĭ sĕŭ și escelézá mai pe sus de tóte cele alalte însoțirĭ religióse. Însu-și Domnul a prezis de multe orĭ și cu cuvinte emfatice bisericiĭ sale si adevĕraților credincioșĭ martiriul acesta și ĭ-a pregătit pentru el. „Pune-vor pe voĭ mânile sale și vor persecuta dându-vĕ prin sabórĕ și în temnițe, ducându-vĕ pe la împĕrați și pe la domnĭ pentru numele meŭ, — și vĕ vor urî pe voĭ toți pentru numele meŭ“ (Luc. 21, 12 urr.).

Turbe și amenințe lumea, popórĕle cugete deșerte, scóle-se principii pământului și adune-se asupra luĭ Christos și a bisericiĭ luĭ (ps. 2, 1 urr.), biserica totuși privesce cu încredere în viitoriŭ, căci porțile Iadului nu o vor învinge pe ea. Calea crucii duce la bucuria învingeriĭ, prin nĕcas și prin mórte trece biserica spre triumf. În viața bisericiĭ apar pe primul plan luptă și nĕcas, durere și suferință în tocmai ca și în petrecerea luĭ Christos pe pământ. Dară Christos și-a manifestat puterea sa cea miraculósă și gloria sa cea dumnezeéscă deja în zilele umiliriĭ sale, în carĭ petrecea ascuns în chip de servitoriŭ. În tocmai așa nu lipsesc nicĭ în istoria bisericiĭ luptătóre învingerĭ glorióse și triumfurĭ strălucite. De când a fost judecata lumiĭ acesteia și domnul lumiĭ acesteia s'a scos a fară (Ĭo. 12, 31), biserica e neîncetat puterea spirituală stăpânitóre a tótă lumea, chiar și când petrece în legăturĭ și e asuprită din tóte părțile. *Pe cum însc biserica nu e o împĕrăție din lumea acésta, în tocmai așa nicĭ luptele, învingerile și triumfurile eĭ nu sînt de fel pământescĭ.* Ea se luptă și învinge în tocmai ca și Christos prin aparenta nebunie și slăbiciune a crucii; prin desastre aparente ajunge ea la triumf, și de câte orĭ voia lumea să-ĭ cânte cântarea funebrală, de atâtea orĭ și-a înălțat ea din noŭ capul în consciința triumfătóre a vieții sale vecinice și privind la inimicii și asupritoriĭ sĕĭ, carĭ putrezesc în pământ, în tot de una a cântat ĭubilând cântarea de mulțămită: „Să cântăm Domnuluĭ, că cu mărire s'a mărit: pe cal și pe călărеț a aruncat în mare“ (II Moĭsi 15, 1). Gloria de învingere a bisericiĭ constă aci pe pământ mai vîrtos în nestricata eĭ subsistință pe lângă tóte năvălirile și persecutările tuturor vécurilor, în nesecata eĭ îmbelșugare de viață și putere de a sfinți, în crescerea și lățirea eĭ esternă, în stăpânia eĭ preste inimĭ, în puterea eĭ de a împărtăși bin ecuvîntărĭ sufletescĭ și mângăiare cerésca, în promovarea buneĭ stărĭ temporale și fericiriĭ adevĕrate a omenimiĭ. De deplina învingere, de vecinicul triumf, de întrégа și desevârșita glorie biserica conform promisieĭ dumnezeescĭ va avé parte numai din colo în lumea mai bună, în Ĭerusalimul cel ceresc.

Aci pe pământ biserica nu se laudă fără numai în crucea Domnuluĭ sĕŭ Isus Cristos (Gal. 6, 14) și nu judecă a fi ceva, fără numai pe Isus Christos și pe acesta restignit (I Cor. 2, 2). Dară pentru că adóră și vestesce, jertfesce și împărtășesce pe cel

Restignit, ea are să imiteze şi să representeze pe cel Restignit şi în viaţa şi activitatea sa. Istoria cea gloriósă a martiriuluĭ bisericiĭ dovedesce, că creştiniĭ aŭ suferit până în sfârşit chinurile cele maĭ îngrozitóre şi mórtea cea maĭ amără şi maĭ durerósă cu linişte şi blândéţă ceréscă, cu resignare tăcută şi cu faţă veselă, cu bărbăţie tare şi neclătinată, ba de multe orĭ între cântărĭ de laudă şi de mulţămită fericindu-se, că s'aŭ învrednicit a suferi pentru numele luĭ Christos ocară şi persecutare. *Acest eroism, acest spirit de jertfă martiriĭ creştinĭ l-aŭ scos maĭ vîrtos din jerfta şi taĭna sfinteĭ Eucharistiĭ.* Legătura cea initmă şi vie, ce esistă între martiriul creştinesc şi între jertfa encharistică, o închipuesce în mod simbolic aceea, că se pun móşte de martirĭ în altariul, pe care se sevârşesce s. liturgie.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Une oria îmĭ face câte una nefăcută, dar asta nu o face nicĭ o dată, fiule al luĭ Arriŭ, când inima mea îĭ vine întru ajutoriŭ, pe cum o face ea acuma.“

„Eĭ, atuncia voiŭ să îndrăznesc a-ţĭ da o comisiune. Am băgat de samă ĭerĭ, cât de mândru e Messala cu căruţa sa, şi cu tot dreptul e mândru, căcĭ nicĭ chiar cea maĭ bună a împăratuluĭ nu ĭ-o întrece. Óre cu prilejul deprinderilor luĭ nu aĭ puté să afli pretext spre a te convinge, dacă e uşóră orĭ grea? Aşĭ dori, să sciŭ cu de-a mănuntul greutatea şi mărimile eĭ, — şi Malluch, chiar şi de nu ţĭ-ar succede alta nimica, la tot casul să-ţĭ câştigĭ cunoscinţă deplină despre aceea, cât de înaltă e osia căruţeĭ de la pământ. Pricepi-mĕ, Malluch? Nu aşĭ voi, să aĭbă vre un avantaj esenţial faţă cu mine. Nu mĕ impórtă înfăţişarea luĭ cea strălucită. Dacă îl voiŭ învinge, strălucirea aceea va face numaĭ, ca să fie cu atât maĭ simţită căderea luĭ, şi să fie cu atât maĭ deplin triumful meŭ. Dar de cum va are întru adevĕr avantajurĭ esenţiale, eŭ trebue să le cunosc.“

„Înţeleg, înţeleg!“ zise Malluch. „Veĭ, ca eŭ să leg o sfóră de mijlocul osieĭ şi să mĕsur depărtarea luĭ de la pământ.“

„Aĭ ghîcit-o; şi — spre liniştirea ta o zic, — asta e dorinţa mea cea maĭ de pe urmă. Acuma să ne întórcem la corturĭ.“

La întrarea cortuluĭ aflară pe un sclav, care umplea nisce vase negrite de fum cu o beutură rĕcoritóre, şi se opriră, să se rĕcoréscă. La câtă va vreme după aceea Malluch se duse în cetate.

În vreme ce lipsiseră eĭ, un sol călare pornise cu comisiunĭ conforme sfatuluĭ luĭ Simonide. El era Arab şi nu ducea la sine nicĭ o scrisóre.

III.

Pe lac.

„Iras, fata luĭ Valtasar, mĕ trimite cu o salutare şi cu o comisie,“ zise un sclav cătră Ben Hur, carele chiar voia să cerce odihnă în cort.

„Spune-mĭ comisia ta.“

„Voire-aĭ, să o însoţescĭ a fară pe lac?“

„Voiŭ, să-ĭ duc însu-mĭ rĕspunsul. Spune-ĭ o asta.“

Dispuse, să-ĭ aducă încălţămintea, şi la câte va clipe după aceea porni la frumósa Egipténă. Umbrele munţilor se plecaseră deja preste dumbrava de finicĭ, şi începea a înopta. Din depărtare se audia prin pădure sunetul clopotelor oilor, mugirea vitelor şi glasurile păstorilor, carĭ îşĭ mânaŭ turmele cătră casă. Viaţa din dumbrava de finicĭ era adecă în tótă privinţa o viaţă păstoréscă în tocmaĭ ca şi cea din oasele cele maĭ sĕrace ale pustieĭ.

Şeĭcul Ilderim fuse de faţă după amézĭ la repetirea deprinderiĭ; după aceea conform invitărĭĭ luĭ Ilderim călărise până în cetate; el ar fi putut să se întórcă încă în aceea-şĭ nópte; dar fiind că avea de a vorbi multe cu prietinul sĕŭ, nu era probabil, că se va întórce atuncia. Ben Hur rĕmase decĭ singur. El se îngrijise de caĭ, se rĕcorise şi se spĕlase în lac, schimbase portul sĕŭ ostăşesc cu îmbrăcămintea sa comună, carea era tótă albă, pe cum se cuvenia unuĭ Saduceŭ; mâncase de timpuriŭ şi mulţămită puternicilor sale tinereţe se recrease deja pe deplin de marea sforţare a zileĭ.

Nu e lucru nicĭ înţelept nicĭ just a voi, să negĭ atotputinţa frumseţeĭ. Unuĭ suflet nobil nu-ĭ e cu putinţă a scăpa de impresia eĭ. Mitul despre Pigmalion şi despre statua luĭ e în tocmaĭ aşa de firesc ca şi poetic. Frumseţa în sine considerată e o putere; şi de puterea acésta asculta acuma Ben Hur.

Egipténa în ochiĭ luĭ era o femee minunat de frumósă, frumósă la faţă şi la formă. Când se gândia la ea, ea i-se înfăţişa tot de una aşa, pe cum o vĕduse la fântână; şi el simţia farmecul glasuluĭ eĭ, care sunase încă şi maĭ dulce, pentru că ea îĭ mulţămise între lacrimĭ şi pe al ochilor eĭ, — al acelor ochĭ marĭ, blândĭ, negri, în forma manduleĭ, pe cum sînt propriĭ poporuluĭ eĭ, — ochĭ, a căror privire nicĭ chiar o îmbelşugare de cuvinte de cele maĭ sublime nu pot să o zugrăvéscă; şi de o dată cu gândul la ochiĭ aceia i-se înfăţişa tot de una şi o statură mare, sveltă, desfătăcióşă, nobilă în haĭne bogate, lungĭ şi undulătóre, care avea lipsă numaĭ de un caractĕr corĕspunzĕtoriŭ pentru a fi mândră ca o óste cu flamurĭ fâlfăitóre, — ca şi Sulamiténa şi în acela-şĭ sens. Cu alte cuvinte, de câte orĭ se întórcea ea înaintea fantasieĭ luĭ, el, însufleţit de apropiarea eĭ, îşĭ aducea tot de una a minte de Cântarea cântărilor luĭ Solomon cu tótă învăpăiarea eĭ cea pătimaşe. Cuprins de ast fel de sentimente se duse, să vadă, dacă ea le corĕspunde în realitate. Nu ĭubire îl ducea acolo, dar totuşĭ admirare şi curiositate, carĭ nu a rare orĭ prevestesc ĭubirea.

Locul de debarcare era simplu. El se compunea dintr'o scară scurtă şi dintr'un pod, care era încunjurat de câţĭ va stîlpĭ de felinare. Ben Hur se opri pe trépta cea maĭ de sus: îl încătuşă icóna, ce se îmbia ochilor luĭ.

De-asupra apeĭ celeĭ limpedĭ odihnia o luntriţă, uşóră ca o găóce de oŭ. Un Etiopean, — cârmuitoriul cămileĭ de la fântâna Castalia, — şedea într'însa ca vîslaş; îmbrăcămintea luĭ cea de tot albă făcea, ca negréţa peliĭ luĭ să se pară încă şi maĭ négră. Luntriţa întrégă întreguţă era căptuşită cu perinĭ şi covórĕ de purpură scumpă de Tir. La cârmă şedea Egipténa însă-şĭ, învĕlită în şaluri de India şi într'un adevĕrat nor de vĕluri şi dantele de cele maĭ fine. Braţele îĭ eraŭ góle până la umerĭ; şi ele nu aveaŭ numaĭ o formă de tot perfectă, ci átrăgeaŭ şi într'alte chipurĭ băgarea de samă asupra sa, — prin ţinută, mişcărĭ, gesturĭ; mânile şi până şi degetele eraŭ desfătăcióse şi pline de espresie; fiesce care parte a lor era de o frumseţă desevârşită. Grumaziĭ şi umerĭĭ îĭ scutia împotriva aeruluĭ de sară o mahramă largă de dantele; dar ea nu ascundea frumseţa lor.

Pe lângă strălucirea, cu care şĭ-o clarificase în fantasie, Ben Hur nu băga în samă aměnuntele frumseţeĭ eĭ. El sta de totuluĭ tot sub impresia aceea, şi în tocmaĭ pe cum se întîmplă, când óre cine vede o lumină orbitóre, el avea un sentiment, dar nu şi consciinţa, că vede óre ce, orĭ chiar putinţa de a descrie acest óre ce. „Ca funea cea roşie buzele tale, şi vorba ta frumósă, ca cójea roduluĭ obrazul tĕŭ. Scólă-te, vino, ĭubita mea, frumósa mea, porumbiţa mea. Că étă érna a trecut, plóea s'a dus şi a mers la sine. Florile s'aŭ ivit pe pământ, vremea plevileĭ a sosit, glasul turtureleĭ s'a audit în pământul nostru.“ Acestor cuvinte din Cântarea cântărilor-le corĕspundea farmecul, care-l deprindea ea asupra luĭ.

„Vino,“ zise ea, când vĕdu, că el se opresce, „vino, orĭ apoĭ te privesc de un serman marinariŭ.“

Obrajiĭ îĭ roşiră maĭ tare. Dór scie ea óre ce despre viaţa luĭ petrecută pe mare? El se pogorĭ în dată pe pod.

„Mĕ tem,“ zise el, după ce cuprinse loc în luntriţă faţă în faţă cu ea.

„De ce?“

„Că lutriţa se va cufunda cu mine,“ rĕspunse el suriḑênd.

„Maĭ amână-o acésta, până vom ajunge la apă maĭ adâncă,“ zise ea şi făcu semn Etiopénuluĭ. Acesta întinse vîsla în apă, şi luntriţa se depărtă de la ţĕrm.

De cum va Ben Hur şi ĭubirea eraŭ inimicĭ, el nicĭ o dată nu fusese dat maĭ tare în mâna eĭ ca acuma. Egipténa şedea aşa, cât el trebuia să privéscă la ea, în carea deja şi numaĭ în amintire se întrupa idealul, ce-l avea el despre Sulamit. Numaĭ să-ĭ lucéscă ochiĭ eĭ, şi atuncia puteaŭ să rĕsară stelele, — chiar acum începură a se arĕta pe ceriŭ, — şi el nu le-ar fi băgat în samă. De s'ar fi pogorît preste tóte lucrurile nóptea cu întunerecul sĕŭ cel maĭ des, privirea eĭ ĭ-ar fi dat lumină. Cu adevĕrat, dacă omnl e tinĕr şi în ast fel de societate, dóră nicĭ o dată nu e maĭ aplicat a se da de totuluĭ tot puteriĭ fantasieĭ, de cât pe ape liniştite, sub ceriul pacĭnic al uneĭ nopţĭ calde de vară. În óre de acestea sufletul uşor sbóră făr de veste din realitate în împĕrăţia visurilor.

„Dă-mĭ mie cârma,“ zise el.

„Nu,“ rĕspunse ea, „asta s'ar împotrivi înţelesuluĭ nostru. Nu te-am rugat óre, să mĕ însoţescĭ? Eŭ îţĭ sînt datornică şi aşĭ dori, să încep a-ţĭ plăti datoria. Tu grăesce, şi eŭ voiŭ asculta, orĭ voiŭ grăi eŭ, şi tu veĭ asculta: în privinţa asta hotărésce tu; ér eŭ voiŭ hotărî ţinta nóstră şi calea cătră ea.“

„Și care să fie ținta nóstră?“

„Er ești îngrijat?“

„O, frumósă Egipténă, dor eŭ am rostit numaĭ întrebarea cea dintâiŭ a orĭ căruĭ captiv.“

„Numesce-mĕ Egipt.“

„Maĭ bucuros te-aș numi Iras.“

„În gând fă-o, dar când grăescĭ cătră mine, zi-mĭ Egipt.“

„Dar Egiptul e o țară, și cuvîntul acesta însamă mulți ómenĭ.“

„Așa e! Și ce țară!“

„Bag de samă, că noĭ mergem cătră Egipt.“

„O, de ar fi așa! Așĭ fi așa de veselă!“ Ea oftă la cuvintele acestea.

„Așa dar de mine nu-ți e tare,“ zise el.

„O, din asta vĕd, că tu nu aĭ fost nicĭ o dată acolo.“

„Adevĕrat, nicĭ o dată.“

„O, Egiptul e o țară, în care sînt numaĭ fericiți, țara doririĭ tuturor zeilor, și el de aceea e binecuvîntat în chip deosebit. Acolo, fiule al luĭ Arriŭ, fericiții se fac îndoit fericiți, ĕră nefericiții rîd și cântă veselĭ ca pruncii, dacă merg acolo și beŭ și numaĭ o dată din apa cea dulce a sfîntuluĭ rîŭ.“

„Nu sînt sĕracĭĭ pe la voĭ în tocmaĭ ca și pe airia?“

„Chiar sĕracĭĭ aŭ în Egipt lipsele cele maĭ puține și traiul cel maĭ simplu,“ replică ea. „Eĭ aŭ o singură dorință: să priméscă de ajuns, și cât de puțin e acésta, un Elin orĭ un Roman nu póte să-și închipuéscă.“

„Dar eŭ nu sînt nicĭ Elin nicĭ Roman.“ Ea rîse.

„Am o grădină de trandafirĭ. În mijlocul eĭ stă un pom, care face florile cele maĭ bogate. Ghîcĭ de unde e?“

„Din Persia, din patria trandafirilor.“

„Nu.“

„Din India dară.“

„Nu.“

„O, de pe vre o insulă elină.“

„Voiŭ să ți-o spun; un călătoriŭ l-a găsit veștedînd lângă drum în valea Refaim.“

„O, în Iudea!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Fóia pentru toți, nr. 31 cu unmătorul cuprins: Scriitoriĭ și artiștiĭ nostri (M. Cohen-Linaru). — Ioconda de Leonardo da Vinci (ilustrație și explicație.) — Arta și religia de I. Achimescu. — Fata Moșuluĭ (urmare) de Delavrancea. — Visurĭ (sonet) de G. Gr. Cair. — Snoavă de I. Dodon. — Tactul (urmare și sfârșit.) — Luĭ Irinel (poesie) de Felix F. — Dreptatea cadiuluĭ de G. Frangopolu. — Glume. — Bicicleta și igiena de D. G. P. N. — Vrăjitorul alb, roman de Emile Richebourg (urmare.) — La isvor (poesie) de Virgiliŭ Gili. — Spicuirĭ. — Gândirĭ de D. I. Dimitrescu. — Romanul unuĭ călugăr de Jean Rameau, trad. de I. S. Spartali (urmare.) — Partea științifică. — Diverse. — Rețete și sfaturĭ.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiunĭ ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Editor și redactor respundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 1084 — 1897.

Concurs.

Din fundațiunea repausatuluĭ Mitropolit Dr Ioan Vancea numită „Cassa archidiecesană“ în sensul petuluĭ IX §. 9. din literile fundaționale, se publică concurs la 6 ajutóre de câte 25 fl. pentru 6 învețăceĭ de măiestrie, — la un ajutor de 40 fl. pentru un învĕțăcel, care se face sodal, — și un ajutor de 57 fl. 25 cr. pentru un sodal, care se face măiestrŭ. —

Doritoriĭ de a câștigá din ajutórele aceste aŭ să-și trimită până la 10 August n. 1897. rogările la acest Consistor. —

Rogările se fie provedute cu următórele documente:

1. Carte de botez spre a adeveri, că sînt fiĭ Archidieceseĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgaraș. Fiiĭ celor alalte diecese gr. cat. române numaĭ întru acel cas pot concurge, dacă vor dovedi că sînt consângenĭ cu fundatorul.

2. Testimoniŭ de paupertate. —

3. contract cu măiestrul, la care învață, respective document de la măiestrul, la care lucră cá sodal.

4. atestat de la parochul gr. cat. local despre frecuentarea bisericiĭ și a școliĭ de repetițiune. —

Se observă, cumcă zidariĭ, bărdașiĭ, și pălerĭĭ vor avé preferință. —

Blaș din ședința consistorială ținută în 10 Iuliŭ 1897. —

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

(19) 3—3

Nro 667/1897. (20) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ al 3-lea de învĕțătoriŭ la școla comunală din Veștem se escrie prin acésta concurs.

Dotațiunea:

Salariŭ fics anual 300 fl.

Relut de lemn 24 fl. și cuartir natural în edificiul școleĭ, precum și folosirea uneĭ părți din grădina școleĭ.

Concurenții aŭ a-și așterne suplicile, — instruate cu atestatul de cualificățiune, atestat despre portarea morală și atestat, cumcă posed limba română perfect în scris și cuvênt, — cel mult până în 10 August 1897 st. n. la subscrisul.

Veștem în 17 Iuliŭ 1897.

Eforia școlară.
Nicolaŭ Hurubean
președinte.

Nro 3615—1897. (21) 2—2

Publicare de concurs.

Din fundațiunea fericituluĭ Mitropolit Dr Ioan Vancea numită *„Seminariul junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaș“* a devenit vacant 1 stipendiŭ, pentru a căruĭ conferire se deschide concurs sub următórele condițiunĭ:

1. Stipendiul este de 100 fl., se computa în cuota de întreținere în „Seminariul junimiĭ“ a respectivuluĭ alumn (Lit. fund. §. 3);

2. La stipendiul acesta pot concurge „tineriĭ studioșĭ în gimnasiul din Blaș, născuți din părinți credincioșĭ aĭ Archidieceseĭ gr. catolice de Alba-Iulia și Făgăraș, saŭ de origine consângenĭ saŭ afinĭ aĭ fundatoruluĭ, chiar și dacă acestia ar fi domiciliați airea, dar fiiĭ lor vor studia în Blaș“ (Lit. fund. §. 1);

3. Consângeniĭ fundatoruluĭ aŭ preferința, apoĭ caeteris paribus fiiĭ de preoți archidiecesanĭ, — „carĭ înse vor fi maĭ buniĭ, între toți, se vor primi, chiar și dacă ar fi fiiĭ credincioșilor din clasa cea maĭ de jos“ (Lit. fund. §. 5);

4. De óre ce din stipendiul acesta se pot împărtăși numaĭ alumnĭ de aĭ „seminariuluĭ junimiĭ“, urméză de sine, că acel tiner care din cause sanitarie, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visităriĭ medicale, carea se face la începutul anuluĭ scolastic, nu va fi primit în „seminariul junimiĭ“, acela nu se va puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic și eventual și cu atestat de consângenitate orĭ afinitate.

6. Concursele trebue să intre la acest Consistor cel mult până în 10 August n. 1897.

Blaș. din ședința consistorială ținută în 24 Iuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Nro 3609—1897. (22) 2—2

Concurs.

În conformitate cu ordinațiunea Escelenței Sale Domnuluĭ Ministru de culte și instrucțiunea publică de dto 12 Iuliŭ 1897 Nr. 42370 se aduce prin acésta la cunoscință, că în institutul surdo-muților din Cluș a devenit vacant un loc fundațional, la care are drept de a candida subscrisul Archiepiscop.

La acest loc fundațional aŭ drept se concurgă pruncĭ surdo-muți fără deosebire de sex, religiune și națională, dacă sînt născuți în Transilvania.

Cel ce obține locul fundațional, capĕtă în institut locuință, provisiune întrégă și instrucțiune gratuit.

La locul fundațional pot concurge nu numaĭ începetoriĭ, ci și aceia, carĭ nu și-aŭ terminat încă cursul în institutul surdo-muților.

Cererile trebue să se înainteze la subscrisul Archiepiscop cel mult până în 20 August n. 1897.

La concurs trebue să se alăture următórele documente: atestat de botez (de nascere), de vaccinare, de paupertate și atestat medical. Dacă concurentul a maĭ fost în vre o școlă de surdo-muți, trebue se alăture și atestatul școlariŭ, dacă înse este numaĭ începătoriŭ, atunci trebue se alăture și un atestat de la direcțiunea institutuluĭ de surdo-muți din Cluș, că este apt de a fi instruit. Formularele de atestat medical se pot căpĕta de la comisiunea institutuluĭ de surdo-muți din Cluș (a siketnémák kolozsvári országos intézetének felügyelő bizottsága).

Blaș, din ședința consistorială ținută în 27 Iuliŭ 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea și Administraţiunea **Unirii**« în **Blaș.**

Anul VII. **Blaș 14 August 1897.** **Numĕrul 34.**

Să fim hotărîţi.

Se póte ușor, ca în urma resoluţiilor luate la Blaș, Lugoș și Cluș faţă cu plănuita contopire a bisericii nóstre în proiectatul organism autonomic al bisericii catolice latine din Ungaria biserica nóstră să aibă parte de a răbda ocară pentru numele luĭ Christos.

De aceea e bine, ca lupta, ce ne aștéptă, să ne găséscă întrarmaţi cu armele spirituale, carĭ ni-le îmbie religia luĭ Christos.

Una dintre armele acestea e hotărîrea.

Cetisem de unăzĭ cuvintele acestea ale unuĭ scriitoriŭ modern: „Spectacolul cel maĭ frumos e cel al unuĭ suflet, care dă pept cu puterea uneĭ lumĭ.“ Bărbăţia și hotărîrea în cuvînt, în faptă și în suferire e criteriul estern al bărbatuluĭ creștin, a căruĭ convicţie internă și principiĭ sînt limpedĭ și tarĭ, a căruĭ inimă și consciinţă e fără de vină și nelegată, liberă, și a căruĭ voinţă nu se îndréptă spre scopurĭ egoiste, ci spre ţintele și problemele ideale în biserică, stat și societate. Hotărîrea bărbătéscă și convicţia limpede și consecuentă sînt surorĭ gemene, carĭ îșĭ pot sevârși problema numaĭ prin activitate unită, îșĭ pot ajunge scopul numaĭ în alianţă intimă.

Convicţia clară croesce planul de răsboiŭ, hotărîrea ĭea asupră-și comanda. Planul e făr de preţ, dacă hotărîrea nu împinge spre esecutarea repede a luĭ. Un înţelept făr de fapte se asémănă unuĭ nor făr de ploe. Ce folosesc planurĭ și propunerĭ pline de spirit și decisiunĭ bine cumpĕnite, dacă ele rĕmân baltă, dacă nu avem bărbăţia și hotărîrea de a le întrupa în fapte?

În casurile cele maĭ multe numaĭ o păsire repede și hotărîtă garantéză succesul. Hotărîrea e de lipsă maĭ ales în timpul nostru, în care lumea se osebesce tot maĭ lămurit în dóuĕ oștĭ. De o parte Christ, de ceealaltă Antichrist! Avem să ne mărturisim convicţia și voea cu francheţă și cu frunte deschisă și ridicată. „Vécul nostru,“ a zis nu de mult cardinalul Gibbons cătră clerul francez, „nu e un veac pe sama ómenilor fricoși: el e dimpotrivă un veac pe sama celor curajoși și viteji.“ Fiesce care om află numaĭ atâta respect, cât îșĭ scóte el însu-și cu forţa, și cel ce se lasă a fi condus de prea multe considerărĭ de persóne, acela nu va fi băgat în samă.

Să privim numaĭ la catolicii din Germania. Kulturkampful a tăiat în trupul bisericiĭ catolice din Germania rane adâncĭ, dar lupta aceea pe sama poporuluĭ a fost o șcólă a hotărîriĭ. Importanţa covîrșitóre, ce o aŭ catolicii astăzĭ în imperiul german luteran, și-aŭ cucerit-o eĭ în lupta aceea, carea aŭ purtat-o netemêndu-se de nimenĭ și de nimica, neîmpedecându-le activitatea nicĭ o consideraţie de persóne. De câte orĭ nu le-aŭ strigat puternicii zileĭ: „Opriţivĕ“? De câte orĭ nu le a sunat în urechĭ glasul poruncitoriŭ al împĕratuluĭ: „Plecaţi-ve“? Și eĭ — nu s'aŭ oprit, nu s'aŭ plecat. Și cine ar cuteza, să zică, că eĭ sînt orĭ aŭ fost neloaialĭ? Nicĭ chiar împĕratul lor nu cutézĕ așa ceva. A fost curajul franc al consciinţeĭ certe, a fost pretinderea hotărîtă a drepturilor sfinte, a fost împotrivirea perseverantă și unanimă faţă cu o maioritate covîrșitóre și prepotentă: acestea aŭ fost armele,cu carĭ aŭ învins catoliciĭ din Germania.

Să nu ne jucăm decĭ, să nu ne tîmpim noĭ înși-ne consciinţa cu folosirea ușuratică a cuvîntuluĭ „loaialitate“, când e vorbă de causa luĭ Dumnezeŭ.

Cine e decĭ hotărît și cine e nehotărît?

Hotărît nu e, cel ce pururea privesce „la deal“. Hotărît nu e acela, care considerţia cea maĭ îngrijată de persóne o privesce de simburele și esenţa a tótă înţelepciunea politică și în urma acesteĭ purcederĭ „înţelepte“ întru adevĕr și face tot un paș înainte și doĭ înderĕpt. Hotărît nu e acela, care din causa multeĭ cumpĕnirĭ nu ajunge la decisiune, nicĭ acela, mâna căruia e prea de parte de inimă. Hotărît nu e acel creștin, acel suflet femeesc în trup bărbătesc, pe care o împotrivire mică, o amenințare copilăréscă a contrariuluĭ îl face, să se clatine și să cadă. Hotărît nu e acel creștin, care îșĭ face atîrnătóre lucrarea orĭ nelucrarea sa de la bunăplăcerea „cercurilor maĭ înalte“, de la favorul

---

Feuilleton.

Suvenirĭ de călătorie.

(Blaș—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

(Continuare.)

Când am început a povesti amintirile călătorieĭ mele, am pus în frunte dóuĕ versurĭ, carĭ îmĭ aduceaŭ a minte de viaţa petrecută în Veneţia. Și maĭ că am uĭtat versurile acestea, când acum éră îmĭ revin în minte și îmĭ sună așa de armonic în urechĭ:

O, Venezia benedetta! O, Veneţie binecuvîntată!

No ti vogio più lasar! Nu te voiŭ lăsa nicĭ o dată!

Voĭ, dragĭ cetitorĭ, carĭ m'aţĭ urmărit cu o binevoitóre răbdare, voĭ veţĭ pricepe adevĕrul cuprins în aceste versurĭ, veţĭ găsi în palida mea descripţie plăcerĭ visate și dorite. Adaugeţi, vĕ rog, la acestea și o escursiune la *Lido* și o visită în *palaţul Dogilor*. Cred, că nu maĭ e de trebuinţă, să spun, că dogiĭ (ducii) eraŭ cele maĭ înalte persóne în administraţia republiciĭ veneţiane, un fel de presidenţĭ.

Zidirea acésta numită *„palazzo ducale“* se folosia și ca locuinţă pentru dogĭ și pentru familia lor și ca local pentru diverse trebuinţe ale republiciĭ. Ea a fost clădită în vécul al IX-lea și mereŭ refăcută, ba chiar și devastată de vre o cincĭ orĭ, până ce în sfârșit în vécul al XV-lea a ajuns la starea de acum.

Ea e o amestecătură de stil gotic cu renaissance. Fasadele sînt aședate pe o colonadă, preste care se ridică o ușóră galerie de arcade și columne și în sfârșit un părete înalt împodobit cu plăcĭ de marmoră roșie și albă.

Întrând în curte, în faţa nóstră e *scara giganţilor*, numită ast fel, pentru că în capul eĭ sînt dóuĕ statue colosale, a luĭ Neptun și a luĭ Marte, și în faţa lor statuele luĭ Adam și a Eveĭ. În mijlocul curţiĭ sînt dóuĕ fântâni de bronz. împodobite cu bogate ornamentaţiĭ. Pe marginea uneĭ fântâni de acestea am scris o cartă postală. Cuĭ? nu impórtă. Maĭ sînt apoĭ o mulţime de statue în curte, pe carĭ le-așĭ putĕ înșira așa de ușor, fiind că mĭ-am cumpĕrat un *ghida*, unde se află descrise tóte, dar atuncĭ n'așĭ spune amintirile mele, ci așĭ traduce, ceea ce însenu-mĭ convine. De aceea voiŭ continua în felul de până aci.

Și în sfârșit, de ce așĭ enumĕra aci tóte tablourile, carĭ împodobesc toţĭ părețiĭ, coridórele și plafondurile acesteĭ zidirĭ impósante? De ce așĭ înșira pe toţĭ pictoriĭ, carĭ le-aŭ făcut? Căcĭ înșirarea acésta nu póte de cât plictisi pe cetitor, cum s'aŭ plictisit câţĭ va companioni, carĭ doborîţi de încântare (?) în o sală din acest palaţ aŭ început unul să dórmă, altul să numere, câţĭ soldi are.

În *„scala d'oro“*, în carea ajungĭ suind treptele giganţilor, am remarcat bolta bogat împodobită cu aur și stucco.

Ajungĭ apoĭ în *„sala delle quatro porte“*, cu patru porţĭ fórte artistice și între altele cu un frumos tabloŭ de Tiziano representând pe dogele Grimani închinându-se credinţeĭ, apoĭ maĭ multe scene istorice. Urméză *anticollegio*, cu o mulţime de chipurĭ mitologice, ca răpirea Europeĭ de Paul Veronese. De aci trecĭ în *sala del collegio*, unde se primiaŭ trimișiĭ și se dădeaŭ audienţe. Interesante și frumóse sînt aci câte va *gobeline*, ţĕsĕturĭ veneţiane, carĭ împodobesc părețiĭ. După ce am privit părețiĭ saleĭ acesteia rînd pe rînd și ne-am uĭtat la tóte tablourile de pe plafond, am compus érășĭ

și grația birocrației statului descreștinat. Hotărîți nu sînt acei creștini, cari cu prilejul atacurilor făcute asupra drepturilor bisericii tac ca nisce „câni muți", dar grăesc, grăesc mult, când e vorbă de a se înălța în vadă și influință în ochii liberalilor dătători de ton. Hotărît nu e acel creștin, care e cuprins de o adevărată manie de a trăi și de a lucra pe placul tuturor și de a o face acésta chiar și cu jertfirea principiilor celor mai înalte, chiar și cu tradarea causei bisericesci.

Hotărît e din contră acela, care ca Sebestian Brunner, — soț de studii al adurmitului nostru mitropolit Vancea și inauguratorul lupteï victorióse de astăzi a creștinilor germani din Austria, — fără de a lua în socotință cariera sa, în mână cu sabia spiritului se luptă pentru scopul său cel sfînt, pentru biserică și popor, pentru adevăr și dreptate. Hotărîți sînt acei creștini, cari ca Windthorst cel trupesce slab și nebăgat în samă sînt bărbați cu spirit tare și neînfricat, bărbați convinși, firmi și perseverenți. Hotărîți sînt acei creștini, cari între ori ce împrejurări ale vieții aŭ îndrăznéla de a-și mărturisi convicția, cari nu trémură în fața celor puternici, cari grăesc și se luptă și sufer, când le-o poruncesce datorința față cu Christos și cu biserica lui.

Aceștia vor forma în timp de nécas garda vitéză a bisericii lui Christos. Ér pe ceï nehotărîți, după cum spune Dante, nu-i va primi nici ceriul nici iadul, îi vor răsplăti și ceï buni și ceï rei cu disprețul, de care sînt vrednici.

Érăși Üesküb. — Sêrbii éră sînt supĕrați rĕŭ. Causa e, că sinodul patriarchal a respins *din principiŭ* pretensiunea aceea a Sêrbilor, ca scaunul mitropolitan de Üesküb să-l conferéscă unui cleric sêrb. Hotărîrea acésta sinodul a împărtășit-o representantului sêrbesc prin o notă oficiósă. Sinodul a declarat, că *acel principiŭ, ca episcopii să se alégă după grupuri naționale, se împotrivesce spiritului bisericii grecesci orientale, ba principiul acesta e chiar schismatic, și biserica în tot de una l-a osîndit,* și așa nu-l póte deci admite nici de astă dată.

Nu scim ca pămîntul, dacă „Tel. Rom." cel pururea cu „biserica națională" în gură va da acestei declarări a sinodului patriarchal placetul sĕŭ orĭ nu.

La cestiunea autonomiei.

Statul catolic Transilvan și congresul autonomic. — În 13 a c. statul catolic Transilvan și-a ținut în Cluș adunarea anuală ordinară. Întâia dată a presidat adunarea noul episcop Majláth Gusztáv Károly. Aŭ luat parte 38 membri preoți și 50 membri laici, între cari și presidentul laic ministrul br. Iósika Samu.

Lucru firesc, că s'a discutat și cestiunea atonomiei. Tinĕrul episcop, cu adevărat episcop după inima lui Dumnezeŭ, a arĕtat în cuvîntarea de deschidere lipsa atonomiei bisericii catolice din Ungaria și a esplicat, care ar fi în sensul canónelor terenul de activitate al elementului laic în afacerile bisericesci, ér la sfârșit a zis: „Ómenii grăesc despre autonomie, și póte că nice nu înțeleg de tot bine conceptul ei. Ea nu póte să fie alta de cât guvernarea neatîrnătóre a bisericii, a bisericii catolice, saŭ că biserica conform organismului, ce i-s'a dat, cu escluderea orĭ cărui element străin să-și isprăvéscă ea singură afacerile sale. În conceptul autonomiei se cuprinde deci *conceptul libertății. Poftesc libertatea catolicismului și a bisericii.* Fórte bine scim, că în ce direcție o pretindem acésta. *Libertatea acésta o pretindem în denumirile bisericesci, ca denumirea bisericéscă, conferirea dignității înalte să nu fie premiul meritelor politice, ci recunóscerea meritelor bisericesci!* Poftim libertatea acésta *în învĕțătură, ca biserica fără de nici o împedecare și fără de nici un amestec să-și pótă deprinde liber chemarea, carea a primit-o de la dumnezeescul sĕŭ Învĕțătoriŭ.* Când a zis: „Mergênd învățați," nu a zis: „Cereți permisiune și învățați," ci: „Eŭ v'am dat vóuĕ puterea de a învĕța." *Cere catolicismul libertate în administrarea averilor,* ca conform voinței fundatorului averea să se folosésc̆ă acolo, unde întru adevĕr servesce spre scopuri bisericesci. În sfârșit libertate în toți ramii cultului dumnezeesc, ai vieții și disciplinei bisericesci."

Mai apoi canonicul Pál István a cetit propunerea motivată cu de-a mĕnuntul de senatul directoriŭ referitóre la autonomie. Senatul după motivare propune următórele:

„Să enunțe adunarea statului, că

„1. privesce de jignitoriŭ, că alegerea representaților în adunarea constituantă a autonomiei bisericii catolice magiare, fără de ascultarea și învoirea organismului nostru autonomic, s'a rînduit și în diecesa de Ardeal conform modalității de alegere aprobate în 25 Octobre 1869, pe când noi avem dreptul de a trimite representanții din adunarea statului.

„2. Cu tóte acestea voind, ca și diecesa nóstră să fie representată în congresul regnicolar, nu facem escepțiune împotriva la aceea, ca cu prilejul acesta în chip escepțional representanții să se alégă și în diecesa nóstră conform modalității amintite. Înse din acésta nu numai nu putem permite, să se facă nici o consecință referitoriŭ la sfera de drept autonomic și la neatîrnarea legală a statului catolic, ci insistăm asupra aceluĭ drept al nostru, că spre a representa pe membrii statului și totalitatea lor sîntem

---

Signoria, în fruntea căreia era dogele, și carea se compunea din 16 bĕtrâni, 6 consilieri și 3 membri de ai tribunalului, ne-am aședat adecă pe scaunele lor și ne-am închipuit fala de odinióră a Veneției, puterea ei, care stăpânia aprópe tótă Mediterana, și din care n'a rĕmas acum de cât picturile, ce le vedem. . .

Deșteptați din aceste reverii am mers mai de parte prin sala senatului, prin capelă, prin sala consiliului celor zece și prin mai multe alte sale, împodobite fie care cu picturi cari de cari mai renumite, pân ce am ajuns în *sala del maggior consiglio.* Aci ne-am oprit mai multă vreme. O mulțime de tablouri acoper părețiï saleï acesteia fórte vaste. S'ar puté zice, că nu e nicï un loc gol, care să nu fie acoperit cu vre un chip scos din istoria Veneției. În partea în spre curte temele tablourilor sînt împrumutate din istoria Papeï Alesandru III și a împĕratului Frideric Barbarossa. Le-aŭ esecutat pictori renumiți ca Paolo Veronese, Bassano, Tintoretto, Vecellio, Vicentino și alții. Pe ceï alalți părețï sînt portretele alor 76 dogi și tablouri, ce representă biruințe de ale Veneției, așa întâia și a dóua ocupare a Constantinopolului prin cruciați, ocuparea Smirneï, a Gallipoleï; tóte acestea sînt făcute de Tintoretto și de școla lui. Între chipurile alegorice sînt de remarcat încoronarea Veneției de zeița învingeriï, Veneția între zeï etc.

Din sala acésta, care e situată în colțul stîng al palațului, este o priveliște fórte frumósă preste lagune. Era aprópe de 12, când am ajuns în sala acésta. Sdrobiți de obosélă, buimăciți de atâta bogăție de colori, artă și pompă, am ieșit pe verandă și așa, cum sórele de primăvară lucia preste întinsa apă, și vîntul adia de-a lungul canalului, și frumósa biserică San Giorgio se ridica mărĕță în fața mea, par că mi-a trecut tótă obosél̆a.

Din sala acésta am trecut în grabă prin o mulțime de sale și musee ca museul archeologic, sala scuturilor, unde sînt emblemele dogilor și cartele țĕrilor, prin cari aŭ călătorit Venețianiï. Tot aci e o cartă a lumiï de Fra Mauro de pe la mijlocul vĕculuï al XV-lea, cum și alte 6 carte făcute de Hadgi Muhamed din Tunis de prin 1559. Urméză sala busturilor cu o mulțime de busturi de ale împĕraților romani, sala filosofilor, și apoi întorcêndu-ne înděrĕpt am ajuns la locuința dogilor numită *stanze del doge* și constătătóre din treï odăi: *stanza gialla, grigia și azzurra,* sala galbină, sură și albastră. În cea dintâiŭ sînt patru basreliefuri frumóse de bronz, cari representă aflarea s. Crucï, proba cu cele treï crucï, lupta s. Constantin și arĕtarea semnului crucii pe ceriŭ. În cele alalte dóuĕ sînt tot scene din mitologie.

A mai rĕmas, să vedem prinsorile *(prigioni)* atât de renumite, nu prin frumseța lor, ci prin grója, ce-ți însuflă, și vestitul *ponte dei sospiri,* care duce de la bogăție și prisosință la lipsă și fóme, de la splendóre la întunecime și fior. Am vĕdut vre o câte va. Sînt scunde, fără lumină, cu o singură gaură pentru luarea mâncării, și alt ceva nimic. Nici nu cerc a le mai descrie. Am vĕdut fire de lumină electrică conduse prin tóte chiliuțele acestea, și ni-s'a spus, că vor să instaleze lumina electrică, și așa la 1900, când cu ajutorul lui Dumnezeŭ vom revedé érăși Veneția, vom vedé barbaria trecutului la lumina strălucitóre a civilisațiuniï presente.

Și acum la masă! Am fost așa de flămînd, de nicï n'am avut timp, să însemn, ce am mâncat. După prânz . . . la Lido!

Haï la Lido, barcarolă! — am cântat veselï în gândul meŭ, aducêndu-mï a minte de regretatul poet, care cu atâta entusiasm și eleganță a cântat viața venețiană.

Am uĭtat tótă obosél̆a, am uĭtat prinsorile grozave și am grăbit, să prindem cel dintâiŭ vaporaș, care ducea la Lido, unde avea să fie după amézi deschiderea băilor de mare și concert grandios. Eram veselï din cale a fară și dornicï de plăceri.

Ne-am scos bilet cu toțiï și repede în lăuntru, fără nicï un sentiment de gróză, par că tot pe mare am crescut. Să nu mint! nededați cu legănatul valurilor, chiar și când ședeam la masă în otel, par că acum ne înălțam, acum ne pogoriam. Atâta și nimic mai mult.

Și ce vĕ închipuiți, dragï cetitori, că e Lido? Ceva loc istoric, renumit prin lucrări de architectură, artă orĭ alt ceva de felul acesta?

Vĕ înșelați! Lido e o insulă, în care e un stabiliment de băi de mare și — par că — nimic mai mult! Și în sfârșit Lido proprie nicï nu e macar nume, e o vorbă italienéscă, care însamnă țĕrm, locul năsipos, ce se întinde de-a lungul țĕrmului mării. Cu tóte acestea Lido e un loc, unde și eŭ și voï, cari cetiți suvenirile mele, bucuroși ați petrece în fie care an măcar o lună. Lido e o insulă în mijlocul mării, o insulă plină de verdéță, de lume, de sgomot și se înțelege de ómeni, dar mai ales de Anglezï

chemaţi în cihp legal şi esclusiv numaĭ noĭ, statul organisat în chip autonomic, şi prin urmare decisiunile, ce se vor aduce în congres cu participarea delegaţilor aleşĭ cu ocasiunea acésta în diecesa de Ardeal conform celor de maĭ sus în chip escepţional, pe teritoriul statuluĭ vor avé valóre numaĭ aşa şi numaĭ întru atâta, dacă şi întru cât statul nostru în sensul statutelor le va primi în adunarea generală. Chiar de aceea aşteptăm de la delegaţi, ca în congres să nu facă declaraţiunĭ, carĭ ar ţinti la restrîngerea orĭ chiar ciungărirea drepturilor, carĭ le avem deja.

„3. Adevĕrat că ne alipim de străvechea nóstră autonomie întemeiată pe legĭ positive, us îndelungat şi dispositiĭ regescĭ şi nu renunţăm la ea, însé pentru aceea salutăm cu bucurie mişcările autonomice din Ungaria şi deja înainte ne declarăm a fi gata, să întrăm în cadrul autonomieĭ catolice magiare universale, dacă va succede, să se creeze un organism, în care autonomia nóstră să se pótă ingremia făr de ciungărirea acelor drepturĭ, carĭ le-a deprins până acuma.

„4. Punctul nostru de vedere ast fel determinat de aci din adunarea statuluĭ îl dăm de scire congresuluĭ prin transscript pe calea presidetuluĭ Eminenţa Sa cardinalul principe-primate.“

Br. Iósika Samu avênd în vedere, că în afacerea acésta momentósă hotărîrea după putinţă are să fie unanimă, a propus, ca adunarea suspendându-se să se schimbe întru conferenţă. Conferenţa închisă a ţinut tótă înainte de améza, şi deschidêndu-se adunarea, aŭ primit cu unanimitate propunerea senatuluĭ directoriŭ.

Va să zică, alţiĭ, Magiarĭ chiar, păzesc eu jalusie drepturile sale, ĕră de la noĭ se poftesce, ca să renunţăm la ele ?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Fóea oficiósă a publicat în 9 a c. următórea hotărîre preaînaltă:

„La propunerea ministruluĭ meŭ president unguresc permit, ca comisarul meŭ regesc br. Nikolics Fedor să amâne pe timp nedeterminat şedinţele congresuluĭ bisericesc naţional greco-oriental sêrbesc.“

Hotărîrea acésta br. Nikolics a cetit-o congresuluĭ deja în 7 a c. şi cu o cale a şi esecutat-o. Membriĭ congresuluĭ aŭ ascultat-o turburaţi şi resignaţi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Camera deputaţilor în ruptul capuluĭ a maĭ votat câte va proiecte, după óre câtă va discusie a primit şi proiectul despre procedura penală cu faĭmosul § 16 cu tot şi apoĭ în 12 a c. şi-a început mult doritele ferii de vară.

Cetatea Fiume ceruse, ca pe sama eĭ legea despre procedura penală să se modifice aşa, ca forul eĭ să nu fie juriul din Budapesta, ci cel din Fiume. Dieta nu a băgat în samă cererea acésta. Acuma representanţa cetăţiĭ a primit unanim propunerea primaruluĭ Mayländer, ca să ĭea posiţie în contra introduceriĭ acesteĭ legĭ în Fiume şi să îndrepte către guvern un protest energic.

România.

Regele şi regina vor face zilele acestea visită monarchuluĭ nostru.

Regele în urma invitărieĭ monarchuluĭ nostru maĭ târziŭ va asista dimpreună cu împĕratul Germanieĭ la marile manevre de la Tata.

Rusia.

Nu sufere îndoélă, că alăturea cu visita din Iuniŭ a monarchuluĭ nostru la Petersburg visita de acuma a împĕratuluĭ Germanieĭ făcută tot acolo e evenimentul cel maĭ însemnat în cursul veriĭ pe terenul politiciĭ generale.

Împĕratul Germanieĭ însoţit de împĕrătésa, de prinţul Enric, de cancelarul prinţul Hohenlohe şi de locţinĕţoriul acestuia v. Bülow a sosit în Petersburg Dumineca trecută. Primirea ĭ-a fost strălucită şi cordială.

Se scia, că preste câte va sĕptĕmânĭ preşedintele republiciĭ franceze va merge şi el la Petersburg pentru a înapoia ţaruluĭ visita, ce ĭ-a făcut-o anul trecut la Paris. Francezii speraŭ, că cu prilejul acesteĭ călătoriĭ se vor cimenta încă şi maĭ mult raporturile de prietinie politică între Franţa şi Rusia şi se vor întrupa în sfârşit în un tractat de alianţă.

Acuma după monarchul nostru a maĭ mers şi împĕratul Germanieĭ, de a prevenit la Petersburg pe presidentul Franţeĭ. Acest fapt deja şi numaĭ singur a slăbit enorm însemnătatea visiteĭ luĭ Faure. Maĭ ales tostul, ce l-a rostit în Petersburg împĕratul german, dovedesce imposibilitatea uneĭ alianţe ruso-franceze în casul unuĭ răsboiŭ provocat de Franţa pentru redobîndirea Alsaţieĭ şi Lotaringieĭ. El a zis între altele: „Pot, să renoesc, convins, că voiŭ fi urmat de poporul meŭ, promisiunea solemnă de a sprigini pe Maiestatea Vóstră din tóte puterile mele şi a-ĭ da concursul meŭ cei maĭ firm în contra tuturor acelora, carĭ ar încerca, să turbure orĭ să rupă pacea.“

Maĭ întâiŭ s'aŭ înţeles Austro-Ungaria şi Rusia, ĕr acuma s'aŭ înţeles Germania şi Rusia. Aşa dar cele dóuĕ

---

bogaţi, carĭ sufer de nervĭ orĭ de lene şi nesciind, cum să se facă maĭ interesanţi, vin aci, îşĭ închiriézĕ câte o căsuţă, orĭ maĭ bine câte o colibă de papură ridicată pe marginea mărieĭ, staŭ tótă ziua în nelucrare, respiră aerul mărieĭ, se scaldă şi apoĭ . . . e adevĕr! se culcă în năsip.

Ajunşĭ la ţĕrmul insuleĭ, am debarcat şi ne-am suit în un tramway şi am pornit către stabilimentul de băĭ. E de observat, că în Veneţia nu e nicĭ un cal. Singuriĭ caĭ, carĭ ĭ-am vĕdut, sînt ceĭ ce trag tramwayul pe Lido.

Când am sosit noĭ, concertul se începuse. Dar n'are de a face, el avea să ţină pân de sară, şi aşa am pornit decĭ pe ţĕrmul mărieĭ.

Dumnezeule, cât de mare eştĭ Tu în nemărginirea Ta, şi cât de micĭ sîntem noĭ! Marea acésta, care se întindea înaintea ochilor nostri par că în infinit, care ţi-se pare, că nu sciĭ, în ce moment se rĕstórnă preste ţĕrm şi prăpădesce tóte, e lucrul mânilor Tale şi supusă glasuluĭ Tĕŭ!

Unde e ţara mea? — gândiam în mine. Unde e bogata mea patrie cu locuitoriĭ eĭ sĕracĭ? De parte, colo de parte la rĕsărit e locul scump inimiĭ tale, acolo zac oseminţele strămoşilor tĕĭ! Acolo te aştéptă . . . dar de ce acest glas doios, când musica cântă, când companioniĭ meĭ gălăgioşĭ prind painginiĭ de mare, când undele mărieĭ mĕ lovesc preste picióre şi apoĭ ér se retrag spre a face un *paş* maĭ de parte?

„Sciţĭ ce? Haĭdeţĭ ne desculţăm, că aşa maĭ uşor putem culege scoicĭ „unicum“ din fundul apeĭ şi cu o cale facem şi o bae de mare şi ne şi scutim ghetele, să nu le ude apa!“ Aşa am propus eŭ alungându-mĭ gândurile triste.

Iuventus ventus!

O, nu vĕ puteţĭ închipui, cum am rîs şi ne-am petrecut la Lido. După ce ne-am umplut buzunarele cu scoicĭ carĭ de carĭ maĭ unice, am mers în marea sală, unde concerta musica. Era multă lume aci, uniĭ mergeaŭ, alţiĭ veniaŭ, era cu neputinţă, să afli un loc la o masă. Am ĭeşit pe terasă. Priveliştea asupra mărieĭ era şi aci nespus de frumósă. Ne-am pus la o masă, am cerut câţĭ va „fiasconi“ de vin, — era cam rĕcóre, şi pentru ca să ne încălzim, — am ascultat musica, am privit mutrele interesante ale străinilor şi ne-am desfătat în întrecerea, ce o făceaŭ câţĭ va studenţi de aĭ nostri în înghiţirea ostrigelor. O, sînt o mâncare delicată melciĭ ăştia, (întrebaţi ceĭ necredincioşĭ pe redactorul „Unirieĭ“,) — eŭ cu tóte acestea n'am înghiţit niciĭ una.

Către sară ne-am întors pe acela-şĭ „drum“, am cinat încă o dată la „Cavalletto“, şi apoĭ pe gondole şi sus pe podul luĭ „Daniel Ernő“, care scotea din hornul sĕŭ norĭ de fum.

Am privit apoĭ încă o dată la biserica San Marco, la piazettă, la palazzo, la campanile, la biserica Santa Maria della Salute, cu un cuvînt la tot, ce cunosceam, şi ne-am dat ultimiĭ baniĭ italianĭ la o trupă de cântăreţĭ, carĭ cântaŭ într'o gondolă lângă vapor, şi . . . am plecat. . . .

Dar apropos! Am pomenit adese de splendida biserică Santa Maria della Salute ridicată aprópe „preste uliţă“ de piazzetă şi nu v'am spus nimic de ea. Ascultaţi-ĭ legenda:

În vécul al XVII-lea o ciumă teribilă bântuia în Veneţia. Sute muriaŭ în fie care zi. Buniĭ creştinĭ Veneţianĭ aŭ socotit, să pórte prin cartierele infectate de ciumă un chip al Sfinteĭ Fecióre, ce se află în San Marco. Şi minune, n'a maĭ murit nime. Atuncĭ senatul Veneţieĭ a hotărît, să ridice biserica acésta în onórea „sfinteĭ Mariĭ mântuitórea“, care „a costat maĭ mult ca o jumătate milion de galbiniĭ“.

Încă una, şi apoĭ mĕ duc la culcare, căcĭ luna s'a ivit pe ceriŭ.

Când am întrat în Veneţia, v'am spus, cum ne-a învĕţat Vili, să vorbim italienesce. Daţi-mĭ voe, să vĕ reproduc un mic dialog ţinut în o prăvălie.

„Bon giorno, signore!“ zice medicul nostru.

„Bon giorno!“

„Prego una cravata roşu verde.“

Un comis se omoria de rîs, cel alalt servia cravate.

„Prego caricata.“

Comisul nu maĭ putea. „Caricata“ italienesce însamnă „încărcată“, şi nóuĕ ne trebuia una cu liniĭ de diverse colorĭ. Dar s'a priceput omul. . . .

Şi acum nópte bună! Drăguţul de agent al direcţiuniĭ năilor s'a îngrijit, să n'avem niciĭ un loc de durmit, şi aşa ne-am culcat care unde am putut. Eŭ m'am întins pe o laviţă în partea din apoĭ a năiĭ, m'am coperit cu un pled şi am visat, că mĕ plimb pe lagunele Veneţieĭ. Adio dar acuma şi la revedere în Fiume!

(Va urma).

puncte ardétóre, din carĭ ar puté ĭeşi turburarea păcĭĭ generale, adecă cestiunea Orientuluĭ şi cea a revanşeĭ Francezilor sînt înlăturate cel puţin pentru un timp óre care.

Spania.

În 8 a c. un anarchist italian a asasinat pe ministrul president Canovas del Castillo. Guvernul a luat tóte mĕsurile de lipsă, pentru ca să previnĕ orĭ ce mişcare a anarchiştilor. Liniştea în urma uciderĭĭ luĭ Canovas nu s'a turburat. S'a adeverit de neîntemeiată şi părerea unora, că în urma morţiĭ luĭ Canovas conservativiĭ vor trebui să cedeze liberalilor frînele guvernărĭĭ.

Bulgaria.

Principele Ferdinand după multă colindare pe la curţile europene, şi după ce a visitat mai pe urmă şi curtea regéscă a Romănieĭ, unde înse nu l-aŭ întimpinat cu multă căldură, şi după ce în taĭnă svonise, că va să proclame neatîrnarea Bulgarieĭ şi Rumelieĭ, fără de veste s'a dus la Constantinopol, pentru ca, pe cum se zice, să asigure pe suzeranul sĕŭ despre supunerea sa credinciósă şi neschimbată.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

(Continuare.)

După ce stările în gimnasiul din Braunsberg se făcură tot mai de nesuferit, fracţiunea centruluĭ din camera deputaţilor hotărî, să interpeleze în causa acésta guvernul.

Noul ministru al cultelor Dr Falk preveni înse în 29 Februar 1872 interpelaţia dispunênd, că dacă în gimnasiĭ după părerea oficiuluĭ scolastic de inspecţie în instrucţia religiunĭĭ s'a purtat grije de suplinire îndestulitóre, atuncia să se pótă da dispensare de la instrucţia prin catechetul de stat.

Prin acésta s'a pus cel puţin stavilă violentărĭĭ celeĭ mai brutale a consciinţeĭ.

Disposiţia acésta a ministruluĭ mai avea înse şi momentul principial şi istoric, că printr'însa s'a retras paşul cel dintâiŭ. care-l făcuse statul în Kulturkampf.

Cu tóte acestea disposiţia aceea nu a împedecat conflicte nóuĕ cu episcopul de Ermland.

Acesta conform canónelor bisericescĭ nu era dator numaĭ să escomunice pe preoţiĭ aceia, carĭ propuneaŭ religia împotrivindu-se învĕţăturiĭ bisericiĭ, ci trebuia să şi publice escomunicarea, şi acésta mai vîrtos pentru informarea acelor părinţi. carĭ îşĭ trimiteaŭ prunciĭ la gimnasiul din Braunsberg.

Ministrul Dr Falk. găsi, că ecomunicarea a vătĕmat „onórea civilă" a ecomunicaţilor, şi de aceea în 11 Martie 1872 trase pe episcop la dare de samă pentru vătĕmarea disposiţiilor din Allgemeines Landrecht şi-l provocă, să revóce în mod public escomunicarea.

Dr Falk nu voia de loc să scie, că constituţia abrogase codicele Allgemenines Landrecht.

În rĕspunsul sĕŭ din 30 Martie episcopul dovedi firea anticonstituţională a provocărĭĭ ministeriale şi de o dată trase la îndoélă, că prin escomunicare ca mĕsură curat bisericéscă s'ar vătĕma onorea civilă a escomunicatuluĭ. În dată în întroducere declară episcopul. că *de cum va după părerea auctorităţiĭ statuluĭ disposiţiile dreptuluĭ bisericesc şi cele ale dreptuluĭ statuluĭ s'ar împotrivi, nu un episcop singuratic, ci auctorităţile supreme ale statuluĭ şi bisericiĭ aŭ să delăture contrastul. Până când nu se întîmplă acésta, până atuncia în afaceri, carĭ staŭ în legătură cu credinţa, orĭ care episcop are să purcédă aşa, pe cum prescriŭ canónele bisericescĭ.*

Cuvinte cu adevĕrat episcopescĭ.

Dr Falk saŭ mai bine zis Bismarck cercă acuma, să găséscă de temeiŭ pe sama acesteĭ certe un principiŭ. Falk replică în 21 Maiŭ, că episcopul pune „disposiţiile bisericescĭ mai pe sus de legile statuluĭ", éră aşa ceva „nu se póte uni cu suveranitatea statuluĭ". În urmare ministrul pretinse acuma nu numaĭ revocarea publică şi oficiósă a escomunicărĭĭ, ci şi declararea episcopuluĭ, că el va „de acum înainte să asculte de legile statuluĭ în estensiunea lor întrégă". Îl provocă şi a dóua óră. Atuncia episcopul protestă în contra aserţiuniĭ, că el nu ar recunósce suveranitatea statuluĭ: statul e suveran în cele ale statuluĭ, biserica e suverană în cele bisericescĭ. de acest principiŭ se ţine şi se va ţine şi de acum înainte.

Urmarea a fost, că în 23 Septembre s'a sistat episcopuluĭ salariul. „Guvernul statuluĭ," declară ministrul, „nu póte lua pe mai de parte asupra sa responsabilitatea pentru aceea, ca pentru suţinerea dtale să se prestea solvirĭ din banĭ statuluĭ, legilor căruia nu te supuĭ necondiţionat."

S'a ivit alt conflict.

În unele garnisóne din diecesa de Ermland soldaţiĭ catolicĭ se siliaŭ, să ĭea parte la cultul dumnezeesc sevârşit de preotul „catolic vechiŭ" Grunert şi să priméscă de la el sacramentele.

Dar mai înainte de ce episcopul armateĭ ar fi purces împotriva acesteĭ violentărĭ a consciinţeĭ, a ajuns deja în conflict cu ministeriul de răsboiŭ pentru nisce lucrurĭ, carĭ se petrecuseră în biserica garnisóneĭ din Köln.

Acolo biserica s. Pantaleon, care mai înainte a fost a Benedictinilor, se aranjase încă în 1850 de biserică simultană de garnisónă pentru catolicĭ şi protestanţi În primăvăra anuluĭ 1871 „catoliciĭ vechĭ" din Köln cerură. să li-se concédă şi lor folosirea acesteĭ bisericĭ, şi ministrul de răsboiŭ le şi împlini cererea, fără ca să mai întrebe pe episcopul armateĭ.

Episcop al armateĭ cu învoirea Papeĭ şi a regeluĭ se făcuse în anul 1868 prepositul Namszanowski. Luĭ îĭ eraŭ subordinaţi toţiĭ preoţiĭ catolicĭ aĭ armateĭ şi tóte bisericile militare catolice.

În 2 Februar 1872 „catoliciĭ vechĭ" din Köln ţinură întâia dată cultul sĕŭ dumnezesc în biserica garnisóneĭ. Atuncia episcopul porunci parochuluĭ militar, să nu mai între în biserica aceea.

În 1 Martie ministrul de rĕsboiŭ v. Roon porunci guvernatoruluĭ din Köln, „ca să dispună din noŭ cultul dumnezeesc catolic în biserica s. Pantaleon şi să dea parochuluĭ militar porunca de a ţiné cultul dumnezeesc acolo". Copia acesteĭ disposiţiĭ ministrul o trimise episcopuluĭ armateĭ provocându-l cu o cale, „ca să revóce fără amânare disposiţia, cu care oprise parochuluĭ militar ţinerea cultuluĭ dumnezeesc militar". Cu o cale îl aduse a minte episcopuluĭ, că el „ca oficial militar" are datorinţa de a împlini „poruncile ministruluĭ de răsboiŭ" ca a „superioruluĭ sĕŭ nemijlocit".

Episcopul ignoră de o cam dată provocarea acésta şi rĕspunse, că afacerea a supus-o spre hotărîre Scaunuluĭ Apostolic şi speréză, că acesta „va delătura în chip îndestulitoriŭ" dificultăţile ivite.

Într'aceea episcopul lipsi pe preotul „vechiŭ catolic" Grunert de ĭurisdicţie. Ministrul de răsboiŭ îĭ făcu decĭ imputărĭ pentru purcederea acésta, că n'a înscinţat mai înainte nicĭ ministeriul de răsboiŭ, nicĭ ministeriul cultelor. Episcopul rĕspunse, că el în sensul breveĭ sale de denumire nu e dator la ast fel de notificărĭ antecedente, şi tot o dată protestă acuma şi în contra aserţiuniĭ ministruluĭ, că el s'ar ţiné de categoria oficialilor militarĭ. El scrise: „Trebue să declar insinuaţia asta de contrară legilor bisericiĭ şi incopatibilă cu oficiul de preposit castrens. — Când disposiţiile bisericiĭ îmĭ impun, să lipsesc de ĭurisdicţie preoţi subalternĭ de aĭ meĭ, *eŭ nu pot să fac hotărîrea mea archierescă atîrnătóre de la învoirea ministeriuluĭ regesc.*"

Papa lăudă în sfârşit pe episcopul armateĭ pentru purcederea luĭ conscie şi corectă. Episcopul repeţi decĭ parochuluĭ militar din Kölo porunca de mai înainte şi înscinţă despre asta şi despre hotărîrea Papeĭ pe ministrul de răsboiŭ.

În urmarea acestora ministriĭ de răsboiŭ şi de culte enunţară în 28 Maiŭ suspendarea episcopuluĭ armateĭ motivându-o cu aceea, că el „se află în rĕsvrătire împotriva disposiţiilor oficióse a autorităţilor luĭ superióre".

Mai apoĭ l-aŭ pus în disponibilitate dându-ĭ jumătate din salar.

(Va urma.)

Programa gimnasiuluĭ nostru.

Rĕspuns *„Tribuneĭ Poporuluĭ"*.

Ziariştiĭ nostri făcênd recensiunea rapórtelor anuale ale şcolilor mediĭ românescĭ îşĭ fac o datorinţă naţională. Le-am fi recunoscĕtorĭ, de ar rĕmâné tot de una obĭectivĭ şi nu s'ar încumĕta la conĭecturărĭ, în carĭ, firesce, uşor pot greşi, ceĭ ce judecă lucrurile din depărtare şi vor să vadă printre şire mai mult, de cât stă tipărit negru pe alb. Când înse recensenţiĭ încep cu *„Aşa se vede"*, cu *„Va fi contribuit"* şi cu alte asemenea espresiunĭ debitate cu îndoélă, atuncĭ staŭ pe povîrnişul prepusuluĭ şi al suspiţionărĭĭ; ér de aicĭ numaĭ un paş mai este pân la banalităţi şi calumnĭĭ.

Recensentul *„P."* al Programeĭ gimnasiuluĭ nostru din Blaş de pe an. scol. 1896/7 în fóea *„Tribuna poporuluĭ"* nrul 143 a. c. nu va orĭ nu scie, să se stăpânéscă aşa, cât să fie obĭectiv. Esaminând progresul se ocupă mai cu asupra de progresul gr.-orientalilor în alăturare cu al gr.-catolicilor. Că are deosebit interes de coreligionariĭ sĕĭ, nu ne face nicĭ o supĕrare. Nu se cădea înse a ĭeşi cu prepusurĭ ca „E *surprindĕtor* şi *aprópe neesplicabil* progresul slab al tinerilor gr.-orientalĭ". Face apoĭ un calcul comparativ în percente, ca să-şĭ fundeze bănuéla, că ar fi cine scie ce *„disposiţie"*, de între ceĭ 46 [1]) studenţi cu câte „2 saŭ mai mulţi nesuficienţi" sînt 15 gr.-orientalĭ". „La acéstă *disposiţie,"* zice dl recensent, *„va fi contribuit*

[1]) Nu 29 gr. cat. şi 15 gr. ort.

sigur (!) şi împrejurarea, că tinerii gr. ort. sînt lipsiţi de binefacerile internatului". Banalităţi! Se vede, că nu cunósce Blaşul. S'aŭ întîmplat aci de multe orĭ, de ceĭ maĭ eminenţi studenţi aŭ fost câte 3—4 gr. ort. în aceea-şi clasă. Dóră li-s'a făcut nedreptate d. es. măcar în locaţiune, — ce óre când era în vigóre? Întrebe în respectul acesta pe dl profesor Ceortea, distins elev al acestuĭ institut, orĭ dacă fasiunea dsale nu-ĭ va conveni, acolo e dl Ghidiu în Caransebeş, şi dacă dóră şi de dînsul va puté supune, că stă sub presiunea Blaşuluĭ, poftéscă lămuriri de la domnĭ din Braşov, N. Petrescu d. es., care încă a fost flórea tinerimiĭ de la acest gimnasiŭ; orĭ în fine informeze-se chiar din Bucurescĭ; acolo e dl Simeon Popescu, de parte de orĭ ce influinţă confesională din partea Blaşuluĭ. Spună aceştĭ bărbaţi stimaţi la Românĭ: ce *„dispositie"* din confesionalism aŭ putut constata în lungul şir de anĭ, cât aŭ fost elevĭ aĭ acestuĭ binemeritat institut?

Chiar în anul acesta primul întru maturisanţĭ a fost un gr. ort., ér ceĭ doĭ, ce aŭ căḑut la esamenul de clasă, aŭ fost amîndoĭ gr. cat.

În seminariul tinerimiĭ *şi în ăst an* ca şi pân acum *aŭ fost primiţi studenţi gr. ort.* Numaĭ din cl. a VIII-a aŭ fost *cinci* (5) internişti. Ér dintre ceĭ 123 elevĭ aĭ internatuluĭ 47 aŭ fost gr. orientalĭ.

Ce dispositie a contribuit dară *„sigur"*, pentru ca gr. orientaliĭ să ĭese maĭ slab?

Pe cum nicĭ în trecut, aşa nicĭ în presinte nu pătimesce corpul profesoral de confesionalism, cum a avut ocasiune să se convingă însu-şĭ redactorul *„Tribuneĭ Poporuluĭ"*, şi mĕ mir, că n'a făcut atent pe dl recensent *„P"*, că o sfeclesce cu bănuelile.

Congres comun cu profesoriĭ de la institutele gr. orientale? Dl *„P"* se vede, că este om tinĕr, n'a petrecut cu atenţiune faptele de prin 1884/5. Cetéscă programa nóstră de atuncĭ, şi se va lumina. Dacă-ĭ vor maĭ trebui deslușirĭ, poftéscă şi céră de la ceĭ ce aŭ fost de faţă orĭ chiar membri în conferinţa profesorilor de la institutele gr. cat. Beiuş, Năsĕud şi Blaş. Póte afla *„sigur"*, din ce causă şi unde s'a înfundat lucrul.

Cu privire la manuale vom avé ocasiune a sta de vorbă cu dl *„P"*.

V.

Programul

pentru adunarea generală a „Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român", care se va ţiné în Mediaş la 27 şi 28 August n. 1897.

1. În preséra adunării generale (14/26 August n.) séra de cunoscinţă în grădina hoteluluĭ „Strugurul de aur" (Traube).

2. În 15/27 August:

a) la $7^1/_2$ óre a. m. celebrarea serviţuluĭ divin în ambele biserici române din Mediaş;

b) în aceea-şi zi la 10 óre a. m. primirea comitetuluĭ central al „Astreĭ" la gara Mediaşuluĭ;

c) la 11 óre a. m. şedinţa I-a a adunării generale în sala cea mare de la hotelul „Strugurul de aur" (Traube);

d) la 2 óre p. m. banchet în pavilonul hoteluluĭ „Schützen";

e) la 8 óre séra concert în grădina hoteluluĭ „Schützen".

3. În 16/28 August:

a) la 9 óre a. m. şedinţa a II-a a adunării generale;

b) la 2 óre p. m. prânz comun în grădina hoteluluĭ „Strugurul de aur" (Traube);

c) la 8 óre séra petrecere cu dans în sala cea mare a hoteluluĭ „Strugurul de aur" (Traube).

4. În 17/29 August:

La 10 óre a. m. escursiune la băile de la Basna.

Mediaş, 31 Iuliŭ 1897.

Comitetul de aranjare.

Comitetul aranjator al festivităţilor împreunate cu ocasiunea adunăriĭ generale a Asociaţiuniĭ transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ român şi-a dat tótă silinţa a face pregătirile de lipsă pentru o primire cât se póte de corĕspundĕtóre pentru p. t. óspeţi.

Pe cum s'a accentuat în maĭ multe rînduri în foile periodice şi şi ocasionalminte, depinde fórte mult reuşita îndestulitóre înse de la aceea, ca p. t. óspeţi să facă insinuările referitóre la cuartir şi victuale (banchet cu deosebire) de timpuriŭ, carĭ insinuărĭ vor servi spre uşurare şi comoditate mult comitetuluĭ aranjator, maĭ mult înse p. t. óspeţi.

Spre orientarea p. t. óspeţi:

1. Biletul pentru o persónă la banchet costă 2 fl. 50 cr.

2. Biletul pentru o persónă la concert costă 80 cr.

3. Biletul pentru o persónă la petrecerea cu dans costă 1 fl.

Biletele pentru concert şi petrecerea cu dans se pot procura de la biroul comitetuluĭ de aranjare în localitatea hoteluluĭ „Schützen" şi séra la cassă, ér biletele pentru banchet tot de acolo pe lângă insinuare cel mult până în 14/26 August la amézi.

Mediaş 12 August 1897.

Dionisiŭ Roman
preşedinte al secţiunĭ de incuartirare şi coresp.

Convocare.

On. preoţi şi învĕţătorĭ gr. cat. din ţinutul Haţeguluĭ şi alţi binevoitorĭ aĭ şcoliĭ prin acésta se convócă la adunarea generală a „Reuniuniĭ docenţilor gr. cat. din ţinutul Haţeguluĭ", ce se va ţiné în Haţeg la 12 Septembre st. n. a. c.

Program:

A) Participare in corpore la serviţ divin în biserica gr. cat. din loc la 9 óre a. m.

B) Şedinţa I cu început la 10 óre a. m.

1. Cuvînt de deschidere al preşedinteluĭ.
2. Constatatarea membrilor presenţi.
3. Raportul comitetuluĭ despre activitatea Reuniuniĭ din anul trecut.
4. Raportul cassaruluĭ despre starea casseĭ.
5. Raportul bibliotecaruluĭ.
6. Esmiterea alor 3 comisiunĭ pentru censurarea rapórtelor de maĭ sus.
7. Esmiterea uneĭ comisiunĭ pentru înscrierea de membri şi incassarea de taxe.
8. Discuţie asupra procedurii în causa absenţiilor şcolare pe basa regulamentuluĭ comitatens din vigóre.
9. Cetirea disertaţiunilor.
10. Raportul comisiunilor esmise.
11. Statorirea şi votarea budgetuluĭ pe an. viitor.
12. Statorirea terminuluĭ şi loculuĭ pentru adunarea gener. viitóre.
13. Eventuale propuneri.

Din şedinţa comitetuluĭ central ţinută în Haţeg la 28 Iuniŭ 1897.

Nicolaŭ Nestor preşedinte — **N. Trimbiţoniŭ** notar I.

Ştefan Ţarină notar II.

Acéstă convocare publică să se considere şi ca invitare specială.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. La iniţiativa stimateĭ Dómne Dafina Pănăzan, învĕţătorésă în Sâncel, s'aŭ colectat în primăvara anuluĭ 1896 de la femeile creştine din Sâncel 34 fl. 20 cr., din carĭ s'a cumpĕrat o cruce frumósă de argint pentru biserica nóstră cu suma de 30 fl. Ambiţiată de acel succes, a început a dóua colectă pentru procurarea alor dóuĕ sfeşnice marĭ de argint, carĭ să se aşeḑe pe prestol lângă cruce, la care colectă aŭ contribuit: Dna vĕd. Ana Smigelschi din Ibaşfaléŭ 1 fl 50., Dnele: vĕd. protopopésă Ana Brau, Ana Marele, Aneta Albert, Ĭova Berar, Susana Frăţilă l. Riţ, Amalia Smigelschi preotésă şi Dafina Pănăzan 1 fl., ér altele câte 5—50 cr., la carĭ adaugêndu-se şi suma de 5 fl., rĕmaşĭ de la colecta din anul 1896, s'a adunat frumósa sumă de 23 fl. 54 cr. Sfeşnicile s'aŭ şi procurat pentru preţul de 21 fl. 52 cr. Vasilie Smigelschi adm. par.

Concurs la stipendiĭ teologice în diecesa Lugoşuluĭ. Ordinariatul episcopesc de Lugoş terminul concursuluĭ la 4 stipendiĭ teologice l-a amânat de la 4 a c. pe 19 a c. Recurenţiĭ pot fi numaĭ fiĭ aĭ patrieĭ de religiune gr. cat. şi de origine românĭ şi să-şĭ susţérnă recursele lor la Ordinariatul episcopesc pe calea oficiuluĭ protopopesc districtual instruându-le cu următórele documente: a) Estras de botez; b) testimoniŭ de maturitate; c) aceia, carĭ aŭ trecut preste clasele de etate obligătóre la miliţie, adeverinţă, că în toţĭ anĭ s'aŭ presentat la asentare, dară că aŭ fost declaraţi de neapţĭ atât pentru armata de linie (marină) cât si pentru honvedime, ér d) carĭ încă n'aŭ trecut cu totul preste asentare, ci se află în clasele obligătóre la miliţie, aŭ să dovedéscă cu adeverinţă estradată de către iurisdicţiunea competentă, că în respectiva clasă aŭ satisfăcut deobligamentuluĭ militar, dar aŭ fost declaraţi de neapţĭ pentru serviţiul militar; ér ceĭ asentaţi ca voluntarĭ pe un an aŭ să dovedéscă, că aŭ împlinit anul de serviţiŭ, orĭ dacă încă nu l-aŭ servit, să producă tóte scrisorile oficióse referitóre la voluntariatul lor. Recurenţiĭ negreşit vor avé a se presenta în aintea Consistoriuluĭ episcopesc din Lugoş pe terminul concursuluĭ aducêndu cu sine şi atestat despre starea lor sanitară estradat de către medicul diecesan.

Adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ Blaş s'a ţinut în Blaş Duminecă în 8 a c. Ca să se scie şi pe airea şi să servéscă de îndemn spre imitare, relevăm din raportul subcomitetuluĭ, că el a întemeiat deja patru agenturĭ (Cergăul mic, Mihalţ, Roşia de Secaş şi Sâncel) şi plănuesce întemeiarea altor vre o opt agenturĭ. Agenturile despărţĕmîntul le provede cu bibliotecă corĕspundĕtóre. Maĭ relevăm, că adunarea a luat positie hotărîtă în contra plănuiteĭ „case naţionale" şi a însărcinat şi pe delegaţiĭ sĕĭ, ca la adunarea generală a Asociaţiuniĭ să facă tot asemenea. Maĭ amintim cu vie bucurie, că Rsmul canonic Gavrilă Pop a pus la dispositia despărţĕmîntuluĭ dóuĕ premiĭ de câte 25 fl. S'a reales tot subcomitetul cel vechiŭ. De sară din prilejul adunăriĭ şi în favorul despărţĕmîntuluĭ a fost în hotelul „Univers" o petrecere fórte reuşită.

Bucurie pe sama studenţilor din Blaş. Sciut este, că studenţilor din anul scolastic le plac maĭ ales zilele, săptĕmânile şi lunile, în carĭ nu aŭ să umble la şcólă. Studenţiĭ din Blaş, pe cum îĭ cunóscem noĭ, nu sînt dispuşi a se abate de la regula acésta. Le destăinuim deci, că am aflat, că pretura din Blaş să fie cerut, să se amâne cu dóuĕ săptĕmânĭ începerea anuluĭ scolastic. Motivul e, că până în 14 Sept. va fi fórte multă miliţie în Blaş şi acésta are lipsă de cuartire. De cum va se confirmă scirea acésta, în dată o vom publica ca sigură.

Apel. Abiturienţiĭ gimnasiuluĭ superior din Blaş din anul 1879 prin acésta se rógă respectuos, ca cel mult până în 1 Septemvre st. n. a. c. să-şĭ trimită adresele lor dluĭ Ioan Stoĭca peofesor normal în Blaş pentru a se puté lua dispositiile necesare întru realisarea uneĭ conveniri colegiale, proiectate încă la ultima lor despărţire. Blaş 8 August 1897. Ioan Stoĭca. Ştefan V. Lita. Ioan Pop de Şaroş. Iosif Lita.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Ast fel trăesce biserica catolică preste tot o viață de jertfă neîncetată, o viață de milostivire și de binefacere și tot de o dată și plină de luptă și de suferință: ea iubesce pe vrășmașii sĕi, face bine celor ce o uresc, binecuvîntă pe ceĭ ce o blastĕmă și se rógă pentru ceĭ ce-ĭ fac nĕcas (Luc. 6, 27 ur.). *Puterea cerésca, de care are lipsă spre acésta, o scóte din taĭnele sacrificiale dumnezeescĭ ale Eucharistieĭ,* carĭ o satură și o nutresc în tot de una în chip minunat. Până când biserica petrece aci pe pămînt, — în locul acesta de durere, nĕcas și miserie, — până atuncia Christos va să rĕmână la ea ca Miel de jertfă și în mijlocul eĭ să se jertféscă zilnic în chip taĭnic, pentru ca să verse într'însa neîncetat spiritul martiriuluĭ, spiritul răbdărieĭ și lipsirieĭ vesele. Ea jertfindu-se în sfînta liturgie dimpreună cu Christos împrumută din cultul dumnezeesc o hotărîre îndoită și o putere îndoită: hotărîrea și puterea de a purta și de a deprinde în răbdare și ascultare celea ce sfatul luĭ Dumnezeŭ ĭ-a hotărît, de a se îndestuli în orĭ ce stare, în tóte raporturile vieții, de a se îndestuli în suferință, de a răbda în mórte, de a jertfi luĭ Dumnezeŭ viață și mórte; apoĭ hotărîrea și puterea de a aduce cu iubire liberă jertfe și de a se jertfi pe sine însă-și pentru frații. Binecuvîntat fie cultul acesta dumnezeesc, care transpune în viață acéstă jertfire îndoită a ascultărieĭ și a iubirieĭ libere și printr'însa face din însă-și miséra nóstră viață un cult dumnezeesc. Binecuvîntate fie altarele nóstre, pe carĭ cerul se pogóră în ascultare și iubire, pentru ca de aci să se rĕslățéscă în lumea cea neîndestulită și sândăcósă și egoistă. Lumea primesce binefacerile și jertfele eĭ făr de a întreba, unde stă pomul, pe care se fac ródele acestea cerescĭ. Lumea lasă, să se verse preste ea binecuvîntărĭ, făr de a întreba, unde e isvorul binecuvîntărieĭ, în tocmaĭ pe cum ómenieĭ de lângă Nil lasă, ca rîul să facă pămîntul lor roditoriŭ, fără ca să întrebe, unde-ĭ e isvorul. Unde e isvorul acesteĭ jertfirĭ de sine însu-și? În bisericile nóstre, pe înălțimea altarelor nóstre, în sfînta jertfă liturgică. Aci se descopere zilnic nemărginita iubire de jertfă a luĭ Christos. De aci isvoresce și curge în sermana inimă omenéscă puterea de a se jerfi și pe sine însă-și tot asemenea. De aceea și însetoșéză de sfînta jertfă sufletele maĭ înalte și maĭ nobile. Și ar seca un isvor viŭ de binecuvîntare, dacă s'ar stîrpi sfînta jertfă din mijlocul credincioșilor. Pe unde nu maĭ esistă sfînta jertfă, de pe acolo într'adevĕr a și dispărut de pe pretutindenea marea jertfire de sine și iubire catolică. Noĭ am moștenit jertfa crucieĭ și cu ea taĭna jertfirieĭ nóstre de noĭ inși-ne, taĭna și puterea răbdărieĭ și ascultărieĭ și a iubirieĭ, carea de bună voe se jertfesce pe sine însă-și. Să ne unim deci cu sfînta jertfă și să ne jertfim pe noĭ inși-ne, să jertfim cugetele, cuvintele și faptele nóstre, suferințele și bucuriile nóstre luĭ Isus, care se jertfesce pentru noĭ.

b) *Viața de jertfă a bisericiĭ póte să se întrupeze și să se manifesteze numaĭ în membriĭ eĭ, în credincioșiĭ singuraticĭ.* Dară viața și activitatea fiilor luĭ Dumnezeŭ va cuprinde cu atât maĭ vîrtos caractĕrul jertfeĭ, cu cât vor fi maĭ cuprinșĭ și pătrunșĭ de spiritul luĭ Christos și al bisericiĭ luĭ, adecă cu cât vor fi maĭ bunĭ și maĭ virtuoșĭ, maĭ desevârșițĭ și maĭ sfinți. *Sfințenia în esența sa cea maĭ intimă e tótă spirit de jertfă, propus de jertfă, faptă de jertfă și suferire de jertfă.* Făr de spirit de jertfă desevârșirea și sfințenia nu se póte nicĭ dobîndi, nicĭ păzi, nicĭ înmulți. Orĭ cât de mult s'ar deosebi viața esternă și internă a sfinților luĭ Dumnezeŭ, eĭ totuși toți se unesc în accea, că viața și activitatea lor pórtă caractĕrul jertfeĭ, signatura jertfiriĭ de sine însu-și.

Nenumĕrata cétă a sfinților se osebesce în martirĭ și în mărturisitorĭ. Martiriĭ s'aŭ jertfit pe sine o dată imitând pe Christos în mórte și vĕrsând pentru Domnul gloriosul sĕŭ sânge; mărturisitoriĭ s'aŭ jertfit pe sine în chip necruntat, dară de nenumĕrate orĭ prin deprinderea eroică a tuturor vîrtuților și prin împlinirea statornică a tuturor datorințelor statuluĭ și chemărieĭ sale, până când aŭ adurmit în pacea Domnuluĭ. Așa dară toți, — martirĭ și mărturisitorĭ de o potrivă, — pentru Christos aŭ fost omorîți tótă ziua și s'aŭ socotit ca nisce oĭ de junghiare (Rom. 8, 36). Eĭ toți sînt fiiĭ bisericiĭ; de aceea scrie s. Ciprian cuvintele acestea însuflețite: „Fericită biserica nóstră, pe carea o luminéză mărirea grației dumnezeescĭ, pe carea o preamăresce atât de tare în timpul nostru sângele glorios al martirilor; ea maĭ înainte era albă prin lucrările fraților, acum s'a făcut purpurie de sângele martirilor; în podóba eĭ cea de florĭ nu lipsesc nicĭ criniĭ nicĭ rosele.“ [1])

Jertfire de sine a fost chemarea și oficiul, viața și mórtea *Apostolilor:* tóte le-aŭ lăsat, pentru ca tuturor tóte să se facă și pe toți să-ĭ dobîndéscă luĭ Christos; asemenea dumnezeesculuĭ sĕŭ Învĕțătoriŭ și-aŭ pus sufletul pentru frați și în sângele sĕŭ aŭ sădit biserica.

Óstea *martirilor* strălucesce în sângele Mieluluĭ și în sângele sĕŭ propriŭ. Martiriĭ aŭ învins tóte slăbiciunile omenescĭ și tótă rĕutatea și cruḑimea omenéscă și diavolésca trecênd prin mare amărăciune și mărturisind pe Christos în viață și în mórte și punêndu-și sufletele pentru numele luĭ Christos, pentru ca din sângele lor să créscă holdă bogată și să se cócă seceriș desevârșit pe sama ariilor Părinteluĭ celuĭ ceresc. După convicția creștinilor celor dintâiŭ maĭ ales în sfînta Eucharistie curge isvorul, din care își câștigaŭ martiriĭ tăria sa. Când păgâniĭ vedeaŭ, cum societatea cea taĭnică a creștinilor crescea tot maĭ tare în mijlocul lor, când vedeaŭ, cum lega ea pe aĭ sĕĭ în concordie atât de intimă și maĭ ales cum îĭ întrarma cu o insensibilitate taĭnică în fața tuturor chinurilor, eĭ întrebaŭ cu îngrozire după mijlócele de vrăjire, prin carĭ se realisă o atare înfrățire credinciósă până la chinurĭ și la mórte. Prepusul lor căḑu asupra adunărilor liturgice ale creștinilor, asupra jertfelor, carĭ se aduceaŭ acolo, și în scurtă vreme sciu fama cea neobosită să istorisésca despre jertfele acestea lucrurĭ de cele maĭ înfiorătóre. Creștiniĭ, zicea ea, ucid acolo un prunc, îĭ mânâncă carnea, ér sângele i-l sbeŭ în pâne și-l înghit. „Acésta e jertfa, carea-ĭ înfrățesce,“ zice păgânul Ceciliŭ la Minuciŭ Felix, „pe jertfa acésta se întemeiéză legătura lor cu tóte efectele acelea, carĭ le vedem cu îngrozire la creștinĭ.“ [2]) Așa păgâniĭ, și instinctul lor nu ĭ-a înșelat. După mărturisirea proprie a creștinilor pe eĭ întru adevĕr îĭ înfrăția o jertfă, și eĭ după mărturisirea lor proprie scoteaŭ din gustarea sângeluĭ de jertfă puterea de a răbda martiriul. Numaĭ cât sângele acesta nu-l vĕrsa vre o mână criminală, ci dragostea, carea nicĭ o dată nu încetéză de a se jertfi zilnic. Numaĭ cât nu se atingeaŭ de viața altuia, ci esemplul unuĭ Dumnezeŭ, care se jertfia pe sine însu-și, acel esemplu îĭ însufleția neîncetat, ca să-l imiteze. În Italia ca și în Orient, în Tracia ca și în Africa cercaŭ și găsiaŭ martiriĭ în sfînta Eucharistie întărirea sa. Așa ne spun înși-și martiriĭ, așa mărturisesc aceĭ sfinți Părinți, carĭ eraŭ aprópe de eĭ. „Cu arma de apĕrare a trupuluĭ și sângeluĭ luĭ Christos avem să-ĭ provedem,“ scrie s. Ciprian, „și pentru că Eucharistia se sevârșesce cu scopul, ca gustarea eĭ să ne oferéscă scutire, de aceea noĭ toți, carĭ voim, să stăm siguri înaintea inimiculuĭ, avem să ne întrarmăm cu arma de apĕrare a săturărieĭ prin Domnul. Căcĭ cum putem să-ĭ învĕțăm și să-ĭ îndemnăm, ca eĭ în mărturisirea numeluĭ luĭ Isus să-și verse sângele, dacă le denegăm sângele luĭ Christos înainte de luptă? Orĭ ce pregătire a lor la păharul martiriuluĭ ar fi aceea, dacă le-am denega dreptul de a gusta maĭ înainte cu ceĭ alalțĭ păharul Domnuluĭ? — Cum vom puté să vĕrsăm sângele nostru pentru Christos, dacă ne rușinăm a bé sângele luĭ Christos?“ [3]) „Cine ne va despărți de dragostea luĭ Christos, nĕcasul, aŭ îmbulḑéla, aŭ góna, aŭ fómea, aŭ primejdia, aŭ sabia? Nimica din tóte acestea nu póte să ne despărțéscă, dacă credem, nimica din tóte acestea nu póte să ne smulgă de la ea, dacă sîntem uniți cu trupul și sângele luĭ.“ [4]) — Maĭ ales s. Augustin desvóltă a dese orĭ idea, că martiriul e singurul rĕspuns în cât va corĕspunḑĕtoriŭ la jertfa de pe cruce și la s. cuminecătură. El o face acésta de comun în legătură cu un text din Pilde. „De veĭ ședé, să cinĭ la masa celuĭ puternic,“ așa cetim acolo în c. 23. la început, „înțeleptesce ĭea a mânca, cele ce se pun înainte-ți, și pune mâna sciind, cum că ca acestea trebue tu să gătescĭ.“ „Carea este masa celuĭ puternic,“ așa esplică s. Augustin, „o sciți: e aceea, unde se pune înainte-ți trupul și sângele luĭ Christos. Cel ce se așéḑă la masa acésta, acela trebue să gătéscă tot ca acestea. Și ce însămnă: ca acestea trebue să gătéscă? — Așa aŭ făcut fericiții martirĭ în dragostea înflăcărată.“ [5]) „Martiriĭ aŭ suferit, ceea ce aŭ mâncat. Căcĭ de mâncare a dat Christos patima sa. Acela se satură, care

---

[1]) S. Ciprian Epist. 8 (10.) ad martyres et confessores.
[2]) Minuc. Fel., Octavius c. 9. —
[3]) Ep. 63. §. 15. —
[4]) Ep. 71. §. 5. —
[5]) Tract. 47 in Io. §. 2; tract. 84 in Io. —

imitézã.“ [1]) — S. Simeon la începutul persecuţiei luĭ Sapor împĕratul Persiei a rostit cuvintele de aur: „Cel dintâiŭ am şedut la masă, cel dintâiŭ voiŭ să şi cad în luptă.“ [2])

Mărturisitorii, carĭ s'aŭ ţinut de tóte clasele societăţiĭ, — óre nu aŭ fost eĭ tot atâtea copiĭ de ale Mieluluĭ de jertfă celuĭ dumnezeesc, cu tóte că nu li-s'a dat, să-şĭ verse sângele? Întrégă viaţa lor de pe pământ a fost o cruce şi un martiriŭ, „cărora nu era lumea vrednică“, cărora „lumea s'a restignit şi eĭ lumiĭ“. Eĭ şĭ-aŭ trăit viaţa şi aŭ servit luĭ Dumnezeŭ în evlavie neîncetată şi în pocăinţă severă, în sĕrăcie aspră şi în muncă grea. Ca rod al vieţiĭ sale de jertfă aŭ lăsat fraţilor sĕĭ mirosul cel cu bună mirésmă al vîrtuţiĭ sale, strălucirea pildeĭ sale şi puterea rugăciuniĭ sale.

Ĕră *feciórele cele sfinte* aŭ renunţat la tótă iubirea pământéscă, pentru ca să se dedice cu totul iubiriĭ cerescĭ a dumnezeesculuĭ sĕŭ Mire şi „să urmeze pe Miel, orĭ unde se va duce“; ele şĭ-aŭ păzit curate trupurile şi sufletele, pentru ca să servéscă neturburate şi să placă neîmpărţite Domnuluĭ ceruluĭ şi pământuluĭ, Împĕratuluĭ inimilor sale. Cu s. Agneta aŭ esclamat bucurându-se: „După acela m'am măritat, a căruĭ frumsĕţă o admiră sórele şi luna.“ Înse flórea cea cerésca a verguriel şi curăţenieĭ aŭ putut să o păzéscă próspetă şi neatinsă numaĭ prin aceea, că aŭ udat-o cu róua rugăciuniĭ neîncetate şi aŭ îngrădit-o cu spiniĭ mortificăriĭ, adecă prin o viaţă de jertfă neîncetată. Fórte frumos aduce s. Augustin în legătură jertfa virginităţiĭ sfinţite luĭ Dumnezeŭ şi sfînta Eucharistie. Cu sângele luĭ Christos are mirésa Mântuitoruluĭ să ude grădina inimiĭ sale, pentru ca aşa să o facă raiŭ pe sama Mireluĭ sĕŭ. „Să înfloréscă în grădina ta trandafirul castităţiĭ, crinul sufletuluĭ, şi isvorul cel dăruitoriŭ de rodire al sfîntuluĭ sânge să-l bea straturile de viorele.“ [1])

Aceştĭ sfinţĭ marĭ şi fericiţĭ, carĭ strălucesc pe tăria bisericiĭ şi sînt aşa de numĕroşĭ ca şi stelele ceruluĭ, vestesc luminând şi fiăcărând gloria luĭ Dumnezeŭ, care „e minunat întru sfinţiĭ sĕĭ“, şi gloria bisericiĭ catolice, la sinul căreia s'aŭ făcut sfinţiĭ. Eĭ sînt rodul cel maĭ copt şi maĭ dulce al sângeluĭ de jertfă, care se află în păhar pe altariŭ. Nu ar putĕ să fie nicĭ un sfînt, dacă biserica nu ar avé jertfa şi cina sfinteĭ Euchăristiĭ. Numaĭ din isvorul cel viŭ şi ceresc al jertfeĭ curge putere, însufleţire, răbdurie spre viaţa de jertfă a sfinţenieĭ. Căcĭ o ast fel de energie a lipsiriĭ de sine, o dedicare aşa de nereservată spre serviţul luĭ Dumnezeŭ şi al deaprópeluĭ, o jertfire de sine aşa de omnilaterală şi neîntreruptă, pe cum se cuprind acestea în sfinţenia creştinéscă, póte să se desvólte şi să prospereze numaĭ în pământul bisericiĭ cel mănos şi bogat de isvórĕ, unde apele mântuiriĭ şi graţieĭ curg fără încetare de pe altariŭ în inimile omenescĭ primitóre, pentru ca să le vieze, să le recreeze, să le oţelésca şi să le întărésca spre a lua asupră-şĭ cu bucurie viaţa de jertfă şi mórtea de jertfă.

(Va urma.)

[1]) Enarr. 2. in ps. 21. §. 27. —
[2]) St. E. Assemani, Acta mart. p. 30. –

[1]) S. Aug. De virg. III, 4. §. 17.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 4026—1897. (24) 1—3

I. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre st. n. 1897 se escrie concurs la *nóuĕ* stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Metropolit Alesandru Şterca-Şuluţ* şi anume: *dóuĕ* stipendiĭ de câte 400 fl. destinate pentru ĭuriştĭ şi mediciniştĭ la vre o universitate a fară din Transilvania, dintre carĭ unul fusese conferit la începutul anuluĭ 1896/7 medicinistuluĭ Ĭoan Recea pentru universitatea din Budapesta, unde nu s'a dus, ér cel alalt a fost folosit de ĭuristul Lucian Balint; *dóuĕ* stipendiĭ de câte 300 fl. pentru studenţĭ, carĭ frecuentéză metalurgia, technica, pedagogia, saŭ orĭ ce sciinţe reale, dintre carĭ cel dintâiŭ a fost folosit de Teodor Vandor absolut de pedagogiul din Budapesta, ér cel alalt de studentul în technică Corneliŭ Horşa; *un* stipendiŭ de 200 fl. destinat pentru ĭuriştĭ în Cluş, folosit de Romul Pop ĭurist absolut; *dóuĕ* stipendiĭ de câte 100 fl. pentru gimnasiştĭ din clasele superióre, unul folosit de ĭuristul Ĭoan Coţofan, altul de gimnasistul Ĭoan Vancea; *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. pentru gimnasiştĭ, unul folosit de Victor Bugner gimnasist absolut, cel alalt de Aureliŭ Oprea gimnasist absolut.

Ceĭ ce doresc a obţinĕ vre unul din stipendiile de maĭ sus, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtarea morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de *eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vor avé preferinţă, carĭ vor putĕ dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă:

d) concurenţiĭ să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să continue studiile pre an. scol. 1897/8.

II. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 100 fl. v. a. din fundaţiunea *Tordai,* folosit de ĭuristul absolut şi candidat de advocat Pompeiŭ Micşa.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

III. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ de câte 300 fl. v. a. din fundaţiunea luĭ *Ioan Daniel (Dănuţ) de Fersig,* folosite unul de ĭuristul absolut Ĭoan Getie, altul de gimnasistul Simeon Butean, care nu şĭ-a legitimat progresul, şi al treilea de Emiliŭ Péter preparand absolut.

Se observă, că numaĭ în casul acela pot căpĕta şi alţiĭ acestea stipendiĭ, dacă între concurenţĭ nu s'ar afla consângenĭ cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IV. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. din fundaţiunea *fericitului canonic Constantin Alutan,* unul folosit de Ĭoan Anca absolut de academia comereială din Cluş, altul de Ĭustin Ĭuga absolut de cl. VI gimnasială.

Preferinţă aŭ consângeniĭ.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

V. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 22 fl. 50 cr. din fundaţiunea *fericitului canonic Ioan Chirilă,* folosit de Gregoriŭ Denghel absolut de şcóla civilă din Făgăraş. Preferinţă aŭ consângeniĭ.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 40 fl. v. a. din *fundaţiunea „Cercului Orĕştieĭ“,* folosit de gimnasistul George Bota, care nu şĭ-a legitimat progresul.

La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ aceĭ studenţĭ românĭ gr. cat., carĭ cercetéză *gimnasiul gr. cat. din Blaş, orĭ vre o academie de drepturĭ* şi sînt născuţĭ în vre una din comunele următóre ale cercului Orĕştieĭ şi a nume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţ, Berĭ, Cióra, Vineria, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul mic, Totia mică, Costescĭ, Cudşir, Ieledinţĭ, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul vechiŭ, Sereca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaĭdeiŭ, Simeria.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ din fundaţiunea *fericitului Ştefan Ferdinand Hirsch,* şi a nume: unul de 400 fl. folosit de doctorul în sciinţele ĭuridice Eugeniŭ Pătăcean, altul de 300 fl. folosit de Emiliŭ Pop doctor în medicină, şi al 3-lea de 200 fl. folosit de Corneliŭ Mesaroş absolut de politechnicul din Viena.

La stipendiile acestea pot concurge numaĭ românĭ gr. cat., născuţĭ în comunele următóre: Turda, Copand, Tur, Rediŭ, Comiţig, Banabic, Aiton, Sân-Mărtinul deşert, Ceanul deşert, Agribiciŭ, Mischiŭ, Sându, Petridul de sus, Petridul de mijloc, Petridul dejos, Berchiş, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egres), Pusta-Sân-Craiŭ. Surduc. Bicălat, Ĭara inferióră, Agriş (Ruha-Egeres), Muntele Băişórel, Ocolişul mic, Ocolişul mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita magiară, Lita română, Filea de jos, Filea de sus, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Magiăruş (Magyaroság), Şutu, Silvaşul magiar, Indol, Ceanul mare, Băişóra, Muntele Fileĭ (F. Havasa), ca unele, carĭ odinióră aŭ format cesaro-regésca pretură a Turdeĭ sub presidenţia fericitului fundator.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la următórele stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Metropolit Dr Ioan Vancea* numită „Cassa archidiecesană“:

1. La un stipendiŭ de 300 fl. creat conform venitelor *numaĭ pe an. scol. 1897/8* şi destinat pentru studenţiĭ de la Universitate orĭ institut politechnic.

2. La 6 stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandie română greco-catolică, dintre carĭ 4 aŭ fost folosite de preparanzĭĭ din Blaş Romul Dobrin, Manase Lajoş, George Vas şi Nicolaŭ Boeriŭ, ér dóuĕ s'aŭ creat conform venitelor *numaĭ pe an. scol. 1897/8.*

3. La un stipendiŭ de 100 fl. pentru fetiţe, creat numaĭ pe an. scol. 1897/8.

La aceste stipendiĭ pot concurge numaĭ românĭ, respective române gr. cat. din Archidiecesă. Preferinţă aŭ consângenii şi afiniĭ fundatoruluĭ, chiar şi când nu ar fi din Archidiecesă.

Cererile aŭ să fie instruite cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IX. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 90 fl. v. a., create din *fundaţiunea fericitului canonic Alesandru Micu.*

La aceste stipendiĭ aŭ drept, să concurgă nepoţiĭ şi nepótele de fraţĭ aĭ fundatoruluĭ, dacă aŭ absolvat şcólele elementare şi voesc a-şĭ continua studiile la orĭ ce fel de şcólă.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

X. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. din *fundaţiunea Illustrităţiĭ Sale domnuluĭ Andreiŭ Liviŭ Pop, prelat pontificiŭ, abate şi canonic în Lugoş.*

La aceste stipendiĭ aŭ drept, să concurgă numaĭ consângeniĭ fundatoruluĭ fără dosebire de sex şi a nume: descendenţiĭ luĭ Teodor Pop fost paroch în Bareĭ, frate cu fundatorul, descendenţiĭ surorilor fundatoruluĭ: Anastasia, Maria şi Ana născute Pop, apoĭ în linea a dóua, după mama fundatoruluĭ descendenţiĭ luĭ Nuţu Flóre din Jucul inferior, de la care se trage familia David, dacă frecuentézĕ clasele elementare la oraşe orĭ alte şcóle maĭ înalte, saŭ învaţă ceva maiestrie.

XI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr Simeon Ramontiai,* şi a nume: un stipendiŭ de 100 fl. folosit de technicul Emiliŭ Surdu, altul de 84 fl. folosit de technicul George Voda, care nu şĭ-a legitimat progresul, şi al treilea tot de 84 fl. folosit de ĭuristul Ioan Miclea, care asemenea nu şĭ-a legitimat progresul.

La aceste stipendiĭ pot concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţĭ miserĭ, născuţĭ în Transilvania, românĭ de naţionalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculŭ de eminenţie;

c) dintre concurenţĭ vor ave preferinţă ceĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu fundatorul.

d) Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

e) Concurenţiĭ să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să studieze.

XII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 70 fl. din fundaţiunea *„Ioan Gavrilă Vajda de Soósmezŏ şi soţia sa Elisabeta născută Fuleoviciŭ“,* dintre carĭ unul a fost folosit de technicul Florea Bogdan, care nu şĭ-a legitimat progresul, altul de Simeon Precup, absolut de şcóla de cadeţĭ.

Cererile aŭ să fie instruite conform escrierĭĭ de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

XIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septemnre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ *din fundaţiunea Kleiniană,* unul de 180 fl. folosit de Romul Dobo doctor în medicină şi altul de 120 fl. folosit de Aureliŭ Sanciali gimnasist absolut.

Cererile să se provadă cu documentele indicate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

Blaş în 10 August 1897.

Consistoriul archiepiscopesc gr. catolic de Alba Iulia şi Făgăraş.

Ţiglele luĭ Gavriil Ugron.

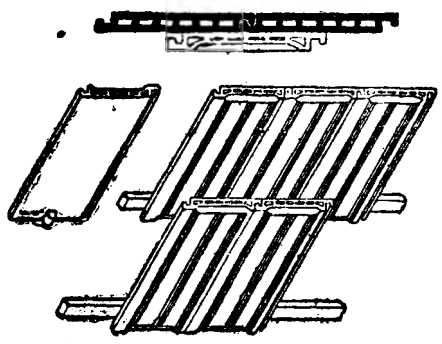

În fabrica de cărămidă şi de ţigle din Odorheiul secuesc (Székely-Udvarhely Bethlenfalva) a luĭ Gavriil Ugron se pregătesc dóuĕ feluri de ţiglă: frămîntate cu maşina şi aruncate.

1. **Şindile franceze de ţiglă** (ţiglă brăzdată) în mĕsurile următóre: lăţime 21 cm., lungime 40 cm., 15 bucăţi acoper 1 m□, într'un vagon încap 4300—4500 bucăţi. Se fabrică şi ţigle de jumătate partea drépră şi stîngă. Preţul în Odorheiul secuesc: 1000 de bucăţi în vagon 24 fl.

Avantaje: Greutatea ţigleĭ necesare spre acoperirea aceluia-şĭ teren de coperiş e maĭ uşóră cu 30% de cât greutatea orĭ căreĭ alte ţigle. Făcêndu-se lăţuirea la distanţă de 32 cm., se recer laţĭ numaĭ pe jumătate, Coperişul formézĕ un întreg, sub care nu se scurge nicĭ plóe, nicĭ se suflă zăpadă; avênd din lăuntru şese canale góle, se opune schimbărilor luţĭ ale căldureĭ şi friguluĭ, érna ţine coperişul cald, vara recoros.

2. **Ţigle de rînd de coperiş,** frămîntate cu maşinĭ din lut de calitate uniformă, a căror mĕsurĭ sînt următórele: lungimea 40 cm., lăţimea 17.5 cm.; 34 bucăţĭ acoper 1 m□; lăţuirea sub ea se póte face la distanţă de 18 cm.; într'un vagon încap 6300—6500 bucăţi. Preţul în vagon la staţiunea de la Odorheiul secuesc 1000 bucăţĭ 13 fl.

(23) 1—3

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum şi la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ departe spre facerea combinărilor de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţă de maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ-ce parte, îndată-ce clopotele sînt bătute de o lature, prin ceea-ce sînt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe-orĭ premiate, carĭ aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.**

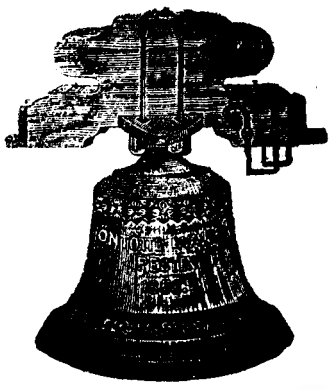

Maĭ departe se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu scaune de fer bătut.** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una gata în magasin

La esposiţiunea millenară în Budapesta 1896 premiat cu medalia cea mare millenară.

(17) 2—?

Preţ-curenturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 21 August 1897.** **Numĕrul 35.**

Un ţipet.

Nu-ĭ vorbă, altă lipsă mai arḑétóre de cât o casă naţională în Sibiiŭ nu avem. O gură rea a zis, că Sibienii, după ce naţiunea le va fi făcut casă, în care să-şi pótă petrece, vor mai pretinde apoĭ, ca tot naţiunea să le mai plătéscă şi mâncarea şi beutura, ce o vor consuma cu prilejul petrecerilor.

Vorba aceea: Satul arde, baba se peptenă.

Într'aceea până şi naţiunea alcătuitóre de stat a început a se sătura de binecuvîntarea perciunată, ce a adus-o şi o aduce preste ţară cu atâta îmbelşugare liberalismul, însu-şi fiind fĕtul unor ómeni perciunaţi.

Adevĕrat, că ţipete de acestea se pot audi a rare orĭ în presa unguréscă. Baniĭ jidovescĭ îĭ astupă gura. Une oria înse nicĭ chiar baniĭ nu pot să împedece, ca ómenĭ mai cu durere de popor să-şi mai uşureze câte o dată inima cu câte un ţipet de durere şi amărăciune.

Un ast fel de ţipet a rĕsunat şi de unăzĭ în „Magyarország". Étă câte va părţi ale luĭ:

„Le-aŭ dat de scire deja acum sînt doĭ anĭ, că eĭ în Budapesta vor puté să dobîndéscă permisiunea de mămulărit numaĭ aşa, dacă îşĭ câştigă dreptul de cive. Dar aceştĭ ómenĭ făr de patrie şĭ-aŭ uĭtat, să o facă acésta. Eĭ acuma nu sciŭ, ce să facă cu sine înşi-şĭ şi cu familiile sale. Eĭ înşi-şĭ sînt causa acestuĭ nĕcas. Poţi să-ĭ compătimescĭ, dar trebue să recunoscĭ, că e deja de lipsă a purcede cu severitate împotriva celor făr de patrie, fie aceia Jidovĭ din Galiţia orĭ lucrătorĭ italianĭ saŭ cehĭ.

„Ce însamnă óre aceea, că în Ungaria emigrarea se continuă necurmat, şi că neîncetat curg în ţară elemente străine? Imigrările provócă emigrările. Locul locuitorilor băştinaşi îl cuprind ceĭ făr de patrie, dar schimbul e rĕŭ. Cea mai mare putere a veneticilor nu sînt nicĭ agricultorĭ nicĭ industriaşi. Eĭ preste tot grăind nu sînt obicĭnuiţi, cu lucrul. Miseria îĭ mână, şi eĭ vînézĕ orbiş norocul, hotărîţi fiind a se folosi de orĭ ce mijloc, fie acela onest orĭ neonest. Eĭ sînt gata a-şi alina amara sa sórte cu ruinarea altora.

„Să nu cercăm a ascunde primejdia imigrăriĭ galiţiane nicĭ cu mantaua umanismuluĭ, nicĭ cu a liberalismuluĭ. Asta e o cestiune de economie naţională şi nimic alt ceva. Spiritele cele ce gândesc în chipul cel mai liberal, pe cum e Irányi Daniel, urgitaseră deja de mult şi a dese orĭ, ca imigrăriĭ să i-se pună marginí, şi ca ea să se împedece chiar şi cu ajutorul unor mĕsurĭ mai severe. Ea nu e singura causă a sĕrăciriĭ Ungarieĭ superióre, dar dacă privim la Maramurĕs, Ung, Beregh şi Sáros, atuncia nu putem nega, că ea şi numaĭ singură e de ajuns. Pe acolo ómeniĭ şi pămîntul sînt supţĭ deja în multe părţĭ şi nu maĭ pot suporta continuarea invasiuniĭ. Miseria se sfăşie decĭ împrumutat şi se lăţesce în aceea-şi mĕsură, în care se întîmplă imigrarea la noĭ din Galiţia. Miseria Rutenilor e deja îngrozitóre. Slovacii se refugiézĕ în America. Eĭ fiind sĕracĭ, dar sirguinciosĭ, totuşi trăiaŭ până acuma şi-şi câştigaŭ pânea.

„Asta e un cutrĕmur de pămînt şi o revoluţie. În ministeriul afacerilor interne ómeniĭ adună deja de anĭ de zile datele referitóre la emigrare. E lucru straniŭ, că numĕrul anual mĭjlociŭ al celor ce imigrézĕ e de 30,000, şi că tot aşa de mare e şi numĕrul celor ce emigrézĕ. Ca şi cum aci s'ar lupta persónă împotriva la persónă. Ungaria nu póte suporta aceea, ca fiiĭ eĭ să se schimbe ast fel neîncetat. Ungaria superióră nu maĭ póte adăposti pe ceĭ ce curg în ţară, ci-ĭ rĕspândesce preste şes, ba chiar şi până din colo de Dunăre. Aci împinge o migrare de popor pe ceealaltă.

„Pe compatrioţiĭ nostri jidovĭ îĭ neliniştesce deja de multă vreme apariţia acésta. Eĭ simţesc, că massa, carea e de parte de civilisaţie şi de cultură şi e lăsată de capul sĕŭ, când e vorbă de îmbunătăţirea sorţiĭ sale miserabile, aduce cu sine o mĕsură falsă, şi se tem, că şi pe eĭ îĭ vor estima după mĕsura acésta. Eĭ încă s'ar bucura, dacă s'ar lua mĕsurĭ maĭ severe de cum sînt cele despre dreptul de cive şi despre dreptul de a se aşeḑa în comune.

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Unde dară a reşeḑut acel Episcop. în cât I. Hunyadi avea drept şi putere preste el, ca să-l captiveze?

În *Lipova* n'a reşeḑut, pentru că în 1455—1456 în Lipova se amintesce numaĭ *Protopopul schismatic Petru.*

În *Temişóra* asemenea nu, căcĭ acolo fu adus acel episcop deja *prius.*

În *Deva* şi *Lugoş* nu avem nicĭ un motiv. ca să punem reşedinţa.

În *Hunedóra* s'ar maĭ puté accepta, pentru că acolo, probabil în urma concesiuniĭ date prin Ladislaŭ Hunyadi cu d. Temesvar Nov. 30 1456, până azĭ susţă o *biserică antică* în stil bizantin edificată; unde după cum arată un *dystichon* consignat pe păretele bisericiĭ în faţa proscomidieriuluĭ, şi care e maĭ vechiŭ de vécul al 16-lea, a fost *mănăstire,* care a stat în legătură cu mănăstirea *Tişmana* din România; şi din timpul luĭ Hunyadi până sub principiĭ calvinescĭ era *reşedinţă protopopéscă,* maĭ târziŭ şi de vicar episcopesc, de unde apoĭ se trimiteaŭ preoţĭ şi în părţile bănăţene.

Măcar că nu sînt indiciĭ ponderóse, dar am puté zice totuşi, că acel Episcop a reşeḑut

În *Alba Iulia* şi nu era de cât *Vladica* saŭ Metropolitul bisericilor române. Pentru că după 23 anĭ, adecă la 1479 în Alba Iulia era deja Metropolit *Ioaniţiŭ.* A fară de aceea misionariul Capistran în tot decursul anuluĭ 1455 maĭ mult s'a susţinut în *Transilvania* predicând unirea, şi unde în *Teiuş* aprópe de Alba Iulia reşedea guardianul *Ioan Gezth,* căruia era concreḑută causa uniriĭ din Moldova.

A putut decĭ să se întîmple, ca pe acel episcop cu reşedinţa în apropiarea Hunedóreĭ şi Deveĭ să-l captiveze, ca aşa să se înlesnéscă lăţirea uniriĭ.

Maĭ ponderóse argumente înse mi-se par, că militézĕ pe lângă aceea, că acel Episcop va fi avut reşedinţa sa drept în părţile inferióre ale Ungarieĭ, şi în special

În *Caransebeş.* Pentru că:

1. Acolo era „sedes principalis iudiciaria" a celor 7 districte nobile românescĭ, [1]) şi aşa zicênd centrul poporuluĭ român din părţile inferióre ale Ungarieĭ, unde după afirmarea luĭ Ioan Capistran descoperită în epistolele sale date cătră Pontificele *Calixt* şi cardinalul *Firman „omnes fere schismatici erant et infideles",* şi în carĭ părţĭ numitul *Ioan* era *„princeps schismaticorum et haeresiarcha".*

2. Deja regele *Ludovic,* şi apoĭ *Sigismund,* îndréptă mandatele sale în contra schismaticilor cătră castelaniĭ din *Sebeş.*

3. Nu numaĭ pontificele *Eugeniŭ* IV la 1433, ci şi ceĭ maĭ înainte de el, maĭ ales în părţile acestea inferióre, în special: în *Sebeş, Orşova, Mehadia* şi *Haţeg* estind ĭurisdicţiunea misionarilor minoriţi dându-li-se chiar şi óreşĭ careva ĭurisdicţiune quasi episcopéscă.

4. Locul captivăriĭ episcopuluĭ *Ioan* n'a putut să fie de tot de parte de Temişóra, pentru că ceea ce zice Hunyadi, că caiĭ, cu carĭ a venit, eraŭ ostenitĭ, se póte referi la o distanţă nu de tot depărtată, cum ar fi fost póte Alba Iulia orĭ Hunedóra.

[1]) Cfr. Actul întroduc. al Capit. Orod. de dt. 22 Ian. 1452.

„Imigrarea de regulă e mare. În sĕrăcie mare vin eĭ în Ungaria, delăsaţi, murdarĭ şi cerşind, până când pot să cumpere câte va litre de vinars. Multă vreme înfruntă eĭ lipsele. Pe unde se aşédă, pe acolo e sciut, ce se întîmplă. — Esistinţe dubióse, carĭ nu se pricep la industrie orĭ la agricultură şi sînt incapabile de lucru. Eĭ nu se fac civĭ contribuabilĭ, căcĭ nicĭ o dată nu se scie, care le e ocupaţiunea. Unde locuesc eĭ, acolo se localiséză murdăria, şi strade întregĭ se isoléză, pentru că alţiĭ nu vor să locuéscă acolo. —

„Umanitatea are hotară. Ea se sfârşesce acolo, unde se începe apĕrarea proprie. Ungaria nu póte să oferéscă neîncetat pâne şi esistinţă la miĭ şi miĭ de sĕracĭ. De la uriaşul teritoriŭ al Americeĭ celeĭ marĭ aŭ eschis pe aceia, carĭ vor să debarce acolo cu traista de cerşitoriŭ. Asta a făcut-o America spre apĕrarea proprie, de óre ce silinţa de a scăpa de lipsă şi miserie nu se póte precalcula şi póte să aducă ţĕrĭĭ ruinare. —

„Trebue să se purcédă pe cale economică naţională şi pe calea legislaţiuniĭ împotriva imigrăriĭ, carea nu aduce Ungarieĭ nicĭ un bine, dar ĭĭ aduce cu atât maĭ multe primejdiĭ. Ea scóte pe locuitorĭ din ţară cu de-a sila, nu promovéză industria şi agricultura, rĕspândesce sĕrăcia şi ruinarea prin parasitism şi împedecă progresul şi cultura.

„Împedecarea imigrăriĭ e apĕrare de sine naţională.“

Ţipetul acesta e destul de elocuent, are înse defectul, că tace despre Ardeal.

Noĭ scim, ba maĭ mult, vedem cu ochiĭ, cum se descarcă şi preste poporul nostru plaga jidovéscă în mĕsură din ce în ce tot maĭ mare.

Domniĭ din Sibiŭ nu vĕd orĭ se fac a nu vedé lucrul acesta. Şi totuşi dóră problema lor de a înainta cultura poporuluĭ aşa gândim, că le impune şi datorinţa de a delătura pedecile din calea acesteĭ culturĭ.

Dar să le dăm pace, căcĭ — eĭ vor să-şĭ petrécă.

Şi ce ne-ar folosi, dacă am ascunde adevĕrul? Adevĕrul e, că poporul nostru, — înţelegem pe Româniĭ de sub corona unguréscă, — formézĕ un element fórte potrivit spre a fi esploatat, stors şi supt din partea jidovimiĭ.

De altmintrea nu o spunem acésta de astă dată întâia óră. Am arĕtat deja de repetite orĭ la buba aceea primejdiósă, care póte să aducă poporuluĭ nostru mórte materială şi morală. Am spus-o de repetite orĭ, că buba acésta e patima beţieĭ. Am arĕtat în calculĭ statisticĭ, cum patima asta despóe pe Românĭ în fiesce care an de milióne, abstracţie făcênd de la pagubele morale, carĭ formézĕ alaiul acesteĭ patimĭ.

De ce nu s'ar puté ocupa Archiereiĭ şi preoţiĭ nostri cu de-adinsul de cestiunea, cum şi prin ce mijlóce ar puté să se scape poporul nóstru din cătuşile acesteĭ patimĭ? Dóră nu are de a face cestiunea acésta cu apostolia lor?

Stirpirea acesteĭ patimĭ adevĕrat că nu s'ar puté face preste nópte, căcĭ ea a prins rădăcinĭ adâncĭ. Dară de altă parte nu ne este ĭertat a zice, că ea ar fi cu neputinţă. La Dumnezeŭ şi cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ tóte sînt cu putinţă.

La cestiunea autonomieĭ.

„Autonomie cu pedecĭ.“ Sub inscripţia acésta „Magyar Állam“ din 17 a c. publică următoriul articol scris, după cum se zice, de un „dignitar muncitoriŭ curajos al causeĭ publice şi literaturiĭ catolice“:

„Cetind articoliĭ scrişĭ referitoriŭ la autonomie şi făcênd dintr'înşiĭ conclusie la dispositia comună, ce stăpânesce: se póte constata un anumit optimism, care nutresce credinţa, că congresul, presupunênd că va avé înaintea ochilor inviolabilitatea drepturilor regescĭ de patronat suprem şi a organismuluĭ ierarchic din biserica catolică, care inviolabilitate s'a accentuat în preaînaltul rescript, uşor va puté să creeze şi să pună în praxă autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria.

„Abstracţie făcênd de o cam dată de la dificultăţile acelea marĭ, carĭ se vor ivi în lăuntrul congresuluĭ, deja în lucrurile pregătitóre aŭ să se resolvéscă următórele dóuĕ cestiunĭ de mare moment:

„a) Pe lângă ce condiţiĭ şi modalităţĭ póte să se încleşteze atonomia statuluĭ catolic Transilvan în cadrul autonomieĭ catolice din Ungaria?

„b) Ce punct de vedere ocupă congresul faţă cu Rutenĭĭ şi Românĭĭ catolicĭ de rit grecesc, carĭ în autonomia sa particulară aŭ sciut să contopéscă în chip isteţ neatîrnarea sa bisericéscă şi naţională şi de şi făr de nicĭ o causă, sînt aşa de jaluşĭ pe ea ca pe o noli me tangere, cât Românĭĭ s'aŭ abstinut şi de la congresul trecut şi judecând după declarările carĭ le-aŭ făcut de unăzĭ din noŭ factoriĭ lor competenţi, se vor abstiné şi de la congresul de faţă?

„Abstracţie făcênd de la dificultăţile acestea, carĭ se vor ivi în lăuntrul congresuluĭ, eŭ de astă dată voiŭ să grăesc numaĭ de pedecile acelea, carĭ se vor împotrivi din a fară aprobărĭĭ aceluĭ organism autonomic, ce-l va crea congresul, şi ast fel vor opri realisariĭ autonomieĭ calea.

„Pedeca cea dintâiŭ şi cea maĭ mare, care se împotrivesce puneriĭ în praxă a autonomieĭ catolice regnicolare, e moderna

---

5. Dacă acel episcop ar fi reşedut drept în unul din castrele principale ale luĭ Hunyadi, n'ar fi fost de lipsă, ca captivat să-l aducă la Temişóra, căcĭ directe de acolo s'ar fi putut trimite la Capistran, unde era.

6. *Caransebeşul* forma óreşĭ careva centru de comunicaţiune între Transilvania spre Hunedóra, Orşova, Lugoş, Faget. Era decĭ maĭ-acomodat, ca schismaticiĭ renitenţĭ să confugă la acel Episcop.

7. Continuitatea istorică tot la conclusiunea acésta ne îndreptăţesce. Căcĭ în părţile Caransebeşuluĭ cu 150 de anĭ maĭ târziŭ éră dăm de un Vlădică *Teodor,* sub conducerea căruia se face revoluţiune în contra Turcilor. Apoĭ în Caransebeş până azĭ este reşedinţă de episcop român. Şi în urmă:

8. Ĭ. Hunyadi din Temişóra scrie luĭ Capistran despre captivarea luĭ *Ioan* de Capha, şi-l recércă a-ĭ rĕspunde, că în ce loc din *„acéstă ţară“ (in isto regno)* să nu permită, ca să rĕmână acel Episcop. Óre sub espresiunea *„in isto regno“* nu s'ar puté înţelege numaĭ *părţile inferióre ale Ungarieĭ,* unde guverna şi dispunea Hunyadi ca supremul căpitan al ţĕrĭĭ?

S'ar maĭ puté face şi o altă combinaţiune. Şi adecă: Episcopul des amintit se numesce *Ioan de Capha.* Óre din acéstă *supranumire* saŭ *predicat* nu s'ar puté maĭ uşor statori reşedinţa episcopéscă a aceluia? Orĭ simplaminte a zice, că după ce *Capha* era o cetate din *Moldova,* acel episcop nu a avut reşedinţă *stabilă* în Ungaria orĭ Transilvania, ci ca şi un episcop *„in partibus“* a venit orĭ a fost trimis în Ungaria spre a visita bisericile românescĭ desbinate, carĭ n'aveaŭ episcop propriŭ în ţară?

După părerea mea supranumirea de *„Capha“* nu denótă scaunul episcopese, *unde şedea, când l-a captivat,* orĭ *unde* scăpaŭ ceĭ ce nu voiaŭ, să se unéscă; ci aceea se póte lua saŭ ca predicatul familiar saŭ ca numele loculuĭ, *de unde a fost venit* orĭ trimis în părţile Ungarieĭ, la ocuparea vre unuĭ scaun episcopese vacant.

Capha numită şi Teodosia era o cetate situată în confiniile de rĕsărit mézăzi ale Moldoveĭ spre România, şi împreună cu cetăţile Chilia si Cetatea albă (Byalograd) era „urbs magni momenti“. [1])

Cetatea acésta stătea acuşĭ sub stăpânirea Moldoveĭ, acuşĭ sub a Ungarieĭ. Ba în vécul al 15-lea între Ungaria şi Turcĭ era o rivalitate pentru posesiunea aceleĭ cetăţĭ. Aşa la 1410 Moldovenĭĭ ocupă *Chilia* şi *Capha* pe atuncĭ aparţinétóre Muntenieĭ, éră la 1449 acelea se străpun în stăpânirea Ungarieĭ. *Pray afirmă,* că Moldova până la 1456 ar fi stat sub vasalitatea Ungarieĭ. [2])

A fară de acésta, *„Capha“.* cu alte cetăţĭ vecinaşe forma emporiŭ de comerciŭ transitor între Orient şi Occident. Neguţătoriĭ de acolo, maĭ ales sub timpul domnirĭĭ regeluĭ Sigismund, când era óreşĭ careva răsboiŭ de comerciŭ cu *Veneţia,* mijlociaŭ acel comerciŭ între Orient şi Ungaria. Şi aşa cetatea Capha stătea în legătură cuntinuă cu Ungaria.

Acuma, după ce cetatea *Capha* drept la 1456 fu ocupată prin Turcĭ, éră principele *Moldoveĭ Petru,* după ce la 1455 a trecut la unire, în an. 1456 *„ex universa provincia Valachos schismaticos ejecit, et ubique voluit veram fidem et doctrinam praedicari“;* considerând. că Ioan Capistran încă din 1455 a avut cunoscinţă intimă cu acel principe. cu care a şi întreţinut corĕspondinţă continuă:

A putut întreveni, ca *Ioan de Capha* părăsindu-şĭ reşedinţa din Moldova, unde gr. orientaliĭ schismaticĭ eraŭ persecutaţĭ, a trecut în Transilvania, respective în părţile bănăţene ale Ungarieĭ, funcţionând ca episcop, unde apoĭ, póte că în urmarea insinuărĭĭ principeluĭ Petru din Moldova şi la insistinţa missionariuluĭ Capistran, fu captivat. [1])

Din parte-mĭ maĭ aplicat sînt a accepta acea combinaţiune. că reşedinţa episcopuluĭ *Ioan de Capha* a fost în Ungaria orĭ în Transilvania, şi că aceea pe timpul, despre care vorbim, a fost *stabilă.*

IV) În *„Acte şi Fragmente“* [2]) pe basa noteĭ din manuscrisul dicţion. rom. al luĭ Samuil Clain *„1469 Macarius episcopus Galatiensis obtinet a principe mandatum ad magistratum Cibiniensem ut cathedraticum suum a presbyteris valachis accipere possit“* se afirmă,

---

[1]) Cum se numesce prin ambasadorul reg. al Polonieĭ Nic. Rozenberk trimis la dieta din Freiburg (1497). Éră la 1484 *Capha* împreună cu Chilia se numesc »celebria prae ceteris loca praesidio hungarico munita«. . . .

[2]) Comment historici de Bosnia etc. edidit G. Fejér Budae 1837.

[1]) Este sperare, că prin scrutarea în archivul Vaticanuluĭ întreprinsă prin istoricul *Érdujhelyi Menyhért* şi în causa acestuĭ episcop se va face maĭ multă lumină.

[2]) XII.

idee de stat, cu alte cuvinte atotputința statului, căreia i-se supun în ziua de astăzi în chip necondiționat tóte cercurile politice hotărîtóre. Acésta fără de a nu-și lua ea însă-și terenul de sub picióre nu va concede bisericii catolice unguresci neatîrnarea și libertatea aceea, carea i-o ar asigura o autonomie perfectă.

„Și aci să nu ne provocăm la protestanți și la greco-orientali. Cei dintâiu și-au eluptat autonomia cu prețul unor lupte de vécuri; a celor din urmă nu le e de mare folos, căci dóră vedem, cum colo pe cârca congresului sêrbesc șede comisarul regesc, și cu congresul acesta guvernul Bánffy se jócă în tocmai ca pisica cu șórecele, despre ce ar puté să povestéscă multe patriarchul Brancovici. Apoi față cu protestanții guvernul nu a putut să zică: Melior est conditio possidentis. Ei pe atuncia încă nu avuseră fundațiuni bogate, cari să le fie putut administra guvernul, nu avuseră archierei înzestrați cu privilegii de drept public, pe cari să-i fie putut numi guvernul.

„Dacă posiția bisericii catolice ar fi fost de așa, pe cum a fost posiția bisericilor protestante și greco-orientale, noi catolicii încă am fi căpętat în 1848 autonomia. Dară biserica catolică până atuncia a fost religiunea domnitóre a statului, cu privilegii strălucite de drept public, cu beneficii mari, cu fundațiuni bogate, la cari protestanții priviau lacomoși dorind a se împărtăși în ele, fiind ele după părerea lor averi de ale statului. De aceea a reușit superintendența din Dobriția a scóte de la Kossuth cel pe atuncia deja atotputernic §-ul al 2-lea al art. de lege XX saŭ în contra istoriei și dreptului public de opt vécuri egalitatea și reciprocitatea între religio avita, haereditaria, non recepta și între sectele desbinate de cătră ea, în acel sens, ca ceea ce are biserica catolică, aceea să fie și a protestanților, dar ca să fie și întors, ... Dómne feresce! Și de aceea când și catolicii aŭ cerut pe basa legii autonomie, într'o convenire privată s'a esprimat Kossuth în batjocură: Ștérgă mai întâiu celibatul, apoi vor căpęta autonomie.

„De atuncia adevĕrat că s'a schimbat lumea, însę nu spre binele nostru. Protestantismului unguresc mai vîrtos în cei din urmă 25 ani, sub stăpânirea cumplitului Tisza Kálmán, i-s'a umflat créșta fórte tare, ómenii lui aŭ cuprins tóte posițiile mai momentóse ale vieții publice, aŭ într'însele rolul hotărîtoriu, și ei, asta o accentuez încă o dată, nici o dată nu renunță la sperarea aceea dulce, că mai curênd ori mai târziu își vor puté lua și ei o parte din averile bisericii, ori cel puțin vor puté să se bucure de paguba altora, când se vor secularisa averile acelea. Éră ei de altă parte sciu fórte bine, că autonomia catolică în dată ar rupe gâtul la aroganța și prepotența lor protestantică, și ei de aceea vor lucra din tóte puterile în contra aceleia, ca să o pótă împedeca, firesce că întru vicleuia sa cea mare numai așa pe cale indirectă, esprimându-și adânca părere de rĕŭ, pe cum a făcut noŭ de nouțul conte Tisza István, că autonomia catolică e imposibilă din causa organismului ierarchic al bisericii.

„În aceștia guvernul Bánffy va afla deci aliați credincioși, cari cu nici un preț nu vor inarticula între legile țării organismul autonomic, care-l va crea congresul; ceea ce, dacă voim autonomie regnicolară și nu numai diecesană, — e de lipsă spre scopul de a scóte din valóre §-ii 6 și 7 ai art. de lege III din 1848. Guvernul sciind deci bine, că cheea posiției e în mâna lui, tace tăcerea înțeleptului și la alegerile deputaților pe sama congresului observă politica de laissez faire, laissez passer, ceea ce la tot casul e fórte suspect.

„Ori cine ar puté óre să fie așa de naiv, cât să crédă, că guvernul va da din mâna sa numirea archiereilor, administrarea fondurilor catolice, dreptul de dispunere preste școlile catolice?

„Dóră în contra la acésta grăesc faptele notorii, cari ilustréză în de ajuns, câtă bunăvoință nutresce guvernul față cu drepturile și interesele catolicilor.

„El pentru umplerea scaunelor episcopesci face propunere atuncia, când îi place lui, și propune ómeni de aceia, cari îi sînt credincioși necondiționați, éră dacă nu găsesce de cei de totului tot pe placul sĕŭ, le lasă vacante până la ziua judecății, à la Pécs.

„Pe candidații la canonicii îi esaminéză în consiliul de ministri cu raze Röntgeniane, și dacă unul ori altul din întîmplare are un nume, care sună a nemțesce ori toțesce, deja presupun într'însul pe vreun German austriac de felul lui Lueger ori pe un panslav. Ér dacă din informațiunea, ce sosesce de la fișpanul, află, că candidatul de canonic se ține de partidul poporal, — e sciut, că guvernul se teme de ori care om din partidul poporal în tocmai ca de un îndrăcit, — acela póte face cruce preste sperata cruce de aur.

„Ér de cum va episcopul candidătoriu a ajuns în faîma de a nutri veleități de ale partidului poporal, candidația aceluia grațiosul Wlassics Gyula, care încă nici acum nu scie, cum a căḑut cu buclele sale bogate în fotelul ministerial, o închide în puiucul meseî sale, o póte urgita episcopul respectiv, de câte ori vre, ori se póte tângui, că-l împedecă în guvernarea diecesei sale, Escelenței Sale nu-i pasă.

„După faptele acestea notorii, cari dovedesc în chip palpabil dispoziția inimică a guvernului împotriva clerului și catolicilor fideli credinței lor: cine ar puté óre să aștepte de la guvernul Bánffy, că va fi mai ecuitabil și mai drept de cât guvernul din 1870—71 și va da catolicilor autonomia perfectă?

---

că în *Galaț lângă Făgăraș* preste Olt a fost episcopie.

Despre acest episcop, respective despre acéstă episcopie până acuma nu s'a sciut mai mult, de cât ce stă în nota de sus. Întreg documentul este publicat de istoricul Pesty. [1])

Meritul istoriculuĭ *Érdujhelyi Menyhért* este, că referitoriŭ la episcopul Macariŭ și teritoriul iurisdicțional al aceluia azi s'a făcut mai multă lumină.

Acel istoric adecă în archivul secret al Vaticanului a dat de bulla Pontificelui *Paul II* din 1466 îndreptată cătră Archiepiscopii Strigonului și Colocei în causa unei plânsori a aceluĭ Episcop date la Scaunul pontificial pentru vătĕmarea dreptului sĕŭ iurisdicțional.

Fiind bulla aceea de interes general, o dăm în următórea traducere:

„Paul etc. Archiepiscopului Strigonului și Colocei. Binecuvîntare etc. Bucuros împlinim cererile cele umilite ale suplicanților și dăm acelora favorurile necesare. Din partea fratelui nostru venerabil *Machariŭ episcopul gallicens* nu de mult ni-s'a trimis o rugare, în carea se zice, că de și predecesorul nostru Papa Calixt III de pie memorie în persóna aceluia-și Machariŭ pe atunci călugărul mănăstirii s. Ciprian de ordul s. Basiliŭ din Constantinopol, după sfatul fraților sĕi, cu actoritatea sa apostolică s'a îngrijit de provederea *bisericii Galliciense* pe acel timp vacante, și pe dînsul l-a pus de episcopul și păstoriul aceleia (bisericĭ) comițêndu-i deplina grije, guvernare și administrare a aceleĭ biserici atât în cele spirituale cât și în cele temporale; și acel episcop Macariŭ a și ajuns în posesiunea saŭ quasi guvernarea și administrarea bunurilor bisericii saŭ a părții mai mari a acelora: adecă cele ce se află în *diecesa Orădii, Transilvaniei și Agriei,* și ca episcop adevĕrat Gallicens a fost ținut și recunoscut de toți, și oficiile pontificiale, cum și cele ce se țin de ord și iurisdicțiune le-a exercitat, și tuturor acelora, cari viețuesc *după ritul grecilor* și staŭ sub iurisdicțiunea sa, după decretul conciliului icumenic din Florența de mult celebrat tóte acele le-a predicat, zis și decretat, cele ce ține, apróbă și observă s. biserică romană . . . . . totuși frații nostri venerabili *Nicolaŭ* episcopul transilvaniens, și alți câți va prelați și clerici ai bisericilor, chiar și călugări și laîci ai dieceseî Transilvaniense pe acel episcop Macariŭ îl împedecă, ca să pótă împlini oficiile pontificiale și să se pótă bucura de pacînica posesiune (a beneficiului împreunat cu acele oficii); pe acela în contra tenorii decretului numit în felurite moduri s'aŭ nevoit până aci și se nisuesc a-l vexa și conturba, și a fără de aceea pe acel episcop Macariŭ cu forța l-aŭ despoiat de unele beneficii, sume de bani și alte lucruri ținętóre de masa *episcopală Gallicensă,* l-aŭ amenințat cu amenințări grave și cu perderea cea mai mare a peculiilor sale. Din acéstă causă acel episcop Macariŭ implóră părtinirea Scaunului Apostolic cerênd cu umilință de la noi, ca tóte causele, ce dînsul din îndemnul celor premise intenționézā a le aridica în contra episcopului *Nicolaŭ,* a prelaților, clericilor, călugărilor și laicilor, spre ascultare, decidere și terminare cuvenită să le concredem bărbaților probi *din acele părți;* și cu autoritatea nóstră apostolică, ca în cele premise după recerință să ne îngrijim de dînsul și de statul sĕŭ. Plecându-ne drept aceea acesteî cereri, prin literele apostolice demandăm frățiilor vóstre, ca voi saŭ vre unul dintre voi citând pe episcopul Nicolaŭ, pe prelații, clericii, călugării și laicii amintiți și pe alții, cari ar fi, să se citeze, și ascultându-i la cele propuse, cu eschiderea apelateî să decideți, ce va fi cu dreptul, și făcênd, ca cele de cătră voi decise asupra episcopului Nicolaŭ pe basa auctorității nóstre, éră prin cei alalți numiți, în puterea censureî eclesiastice pe deplin să se observe. Éră pe martorii citați, dacă din grație, odiŭ saŭ temere s'ar subtrage, asemenea cu eschiderea apelateî prin censură să-i siliți a da mărturisire adevĕrată. În contra constituțiunilor predecesoruluĭ nostru Bonifaciŭ VIII de pie memorie, cu cari se preîngrijesce etc. Datul Id. Martii 1466. [1])

[1]) Szörény v m. története pag. 347 n. 3.

[1]) Se află în secțiunea »Dataria Pauli II. A. III 1467 vol. Rubr. S. f. 1. b. Textul original e acesta: Paulus etc. Archiepiscopo Strigoniensi et Colocensi. Salutem etc. Humilibus supplicantium votis libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis. Exhibita si quidem nobis nuper pro parte venerabilis fratis nostri *Macharii episcopi gallicensis* petitio contiuebat, quod licet felicis recordationis Callixtus papa III praedecessor noster de persona ipsius Macharii tunc monachi monasterii sancti Cipriani ordinis sancti Basilii Constantinopolitani, *Ecclesiae Gallicensis* tunc temporis vacanti, de fratrum suorum consilio, apostolica auctoritate providerit, ipsumque illi in episcopum et pastorem praefecerit

„Dar atuncia de ce a pus guvernul cestiunea pe tapet, — vor întreba toţi, — dacă e deja a priori hotărît, ca biserica catolică să nu pótă căpéta autonomie regnicolară? Numaĭ ut aliquid fecisse videatur; saŭ pentru ca guvernamentalilor catolicĭ, a căror număr e întocmaĭ aşa de mare, pe cât le e de mică prevederea, să le pótă zice: Étă eŭ am făcut tot, pentru ca să aveţi autonomie, dar aceĭ afurisiţi din partidul poporal aŭ împedecat-o şi aceia sînt decĭ inimicĭ conjuraţi nu numaĭ aĭ patrieĭ, ci şi aĭ bisericiĭ.

„La pedecile acestea, carĭ vin din a fară, se maĭ adaug încă şi acelea, carĭ catoliciĭ înşi-şĭ le pun în calea sfârşitului reuşit al congresului.

„Deja şi numaĭ mintea sănătósă spune, că guvernul şi partidul luĭ şi alt cum se pórtă cu rea voinţă faţă cu catolicĭ; e decĭ păgubitoriŭ a o maĭ şi provoca şi încă făr de nicĭ o causă. Nota bene, eŭ însu-mĭ încă mĕ ţin de partidul poporal şi chiar de aceea pot să zic cu părere de rĕŭ sinceră, că greşéla cea maĭ mare e a alege de ceĭ din partidul poporal de deputaţĭ pentru congres, în tocmaĭ ca şi preste tot de deputaţĭ dietalĭ. Asta nu a reţinut de la votisare numaĭ massa cea mare a catolicilor de partid guvernamental. Aşa p. es. în cetatea Sopron numĕrul alegĕtorilor conscrişĭ a fost treĭ miĭ, şi abia aŭ votat treĭ sute, şi aşa e a bună samă şi pe airia.

„Asta întâiŭ şi maĭ întâiŭ servesce inimicilor nostri de pretext la învinuirea, că congresul nicĭ nu representéză pe toţi catolicĭ magiarĭ; că noĭ am întrodus în congres politica partidului poporal; dar aceea e cu o cale şi atestatul cel maĭ mare de paupertate, care ni-l dăm noĭ despre noĭ inşi-ne, ca şi cum nu am maĭ avé catolicĭ credincioşĭ principiilor, fără numaĭ pe deputaţiĭ din partidul poporal, carĭ şi de altmintrea aŭ lucru de ajuns în dietă, dacă vor să apere drepturile şi interesele nóstre.

„Din tóte acestea trebue să se facă conclusia, că nu avem conducĕtorĭ de aceia, carĭ să stea la înălţimea situaţieĭ fără îndoélă grele; căcĭ eĭ nu cunosc pe aceĭ ómenĭ, carĭ pedecile, ce se grămădesc împotriva organisăriĭ autonomieĭ, să le pótă învinge cu cunoscinţa aceea specială şi cu spiritul acela de a se jertfi, care e de lipsă spre acésta.

„Despre acésta să-şĭ dea samă înainte de tóte aceia, carĭ aŭ luat în mânile sale conducerea alegerilor congresuale, şi carĭ în rîndul cel dintâiŭ aŭ luat asupră-şĭ rĕspunderea pentru sfârşitul şi resultatul lor.“

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa în 7 a c. a primit în audienţă în biserica s. Petru 1100 de lucrătorĭ francezĭ. După binecuvîntarea apostolică cardinalul Ferrata şi Harmel conducĕtoriul peregrinajuluĭ aŭ rostit adrese omagiale. Sfinţia Sa în rĕspunsul sĕŭ şi-a esprimat satisfacţia de a vedé în acest timp de nĕcasurĭ grele atâţia lucrătorĭ francezĭ. Asta o privesce de dovadă, că clasa lucrătorilor scie apreţia interesul luĭ părintesc faţă cu ea, şi că Franţa pe lângă tóte aberaţiunile sale nu a încetat a-şĭ manifesta iubirea activă faţă cu causa religiuniĭ şi a civilisaţiuniĭ. Le-a reamintit, că el de repetite orĭ a declarat, că observarea principiilor de ecuitate şi dreptate singură va puté să resolvéscă cestiunea socială. Ĭ-a îndemnat, să fie creştinĭ buni, să se îngrijéscă de crescerea creştinéscă a pruncilor sĕĭ şi să fie fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ şi aĭ Franţeĭ.

Veştile, carĭ foile liberale în sesonul acesta al crastaveţilor le-aŭ rĕspândit despre starea sanitară critică a Sfinţieĭ Sale, s'aŭ adeverit de false în tocmaĭ ca şi de alte orĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 17 a c. casa de sus a ţinut şedinţă, pe cum se pare, numaĭ pentru ca să ĭea spre sciinţă aprobătóre tóte cele ce camera deputaţilor votase, după ce Szilágyi Dezső a reuşit, să pună capĕt obstrucţiuniĭ aranjate din partea opositiunilor. În şedinţa aceea casa de sus le-a primit tóte făr de nicĭ o discusie.

Singura propunere de amendament a fost cea făcută şi motivată de Dr Ĭosif de Gall la § 4 al proiectuluĭ de lege despre juriŭ. Dl Gall a propus, să se adaugă cuvintele, că juraţiĭ în părţile ţĕriĭ, unde se află naţionalităţĭ mixte, să pricépă una din acele limbĭ nemagiare, carea e obicĭnuită pe teritoriul respectiveĭ judecătoriĭ şi formézĕ limba protocolară a ĭurisdicţiuniĭ aceluĭ teritoriŭ. — Ministrul de justiţie Erdély s'a provocat însе la praxa judiţiară de 30 de anĭ, după care limba oficiósă a judecătoriilor e exclusiv cea magiară, a promis însе, că va dispune prin ordinaţiune, ca cu ocasiunea compunerii listelor anuale ale juraţilor să se ĭea în considerare şi cunoscinţa limbiĭ nemagiare, ce domnesce pe teritoriul respectiveĭ judecătoriĭ. — În urma acestor declarărĭ casa de sus a făcut, ceea ce ar fi făcut şi făr de ele, adecă a trecut preste propunerea dlui Gall şi a primit §-ul făr de nicĭ o schimbare.

Camera deputaţilor a ţinut în 20 a c. o şedinţă scurtă de câte va minute, pentru ca să ĭea spre sciinţă transcriptul caseĭ de sus referitoriŭ la proiectele de legĭ pertractate şi primite.

Franţa.

Presidentul republiciĭ, pe cum se anunţă din Petersburg, sosesce în 23 a c. în Petersburg. Visita luĭ la curtea împĕrătéscă ruséscă va ţiné până în 26 a c.

Bulgaria.

Principele Ferdinand din Constantinopol voia să mérgă la Petersburg, dară pe cum spune o telegramă oficiósă bulgară, el totuşĭ nu va merge acolo pentru că visitele cele multe, ce le-a primit ţarul în timpul din urmă, l-aŭ obosit. După o telegramă din Petersburg însе abstarea de la visita acésta s'a făcut în urma uneĭ avertisărĭ făcute din Petersburg. Un diplomat s'a esprimat astfel: „Se póte întîmpla, ca principele Ferdinand să mérgă vre o dată la Constantinopol făr de scirea nóstră. Dară la Petersburg póte să călătoréscă numaĭ cu învoirea Rusieĭ, ceea ce câtă va vreme nu o va primi.“

Raporturile diplomatice ale Bulgarieĭ cu monarchia nóstră sînt întrerupte. Ministrul president Stoiloff rostise către un jurnalist german cuvinte vătĕmătóre la adresa monarchieĭ şi dinastieĭ nóstre. În urma acestora s'a cerut, ca Bulgaria să prestea satisfacţie îndestulitóre. Trecênd

---

Din conţinutul acesteĭ bulle se cunósce:

1. Că episcopul Macariŭ înainte de denumirea sa de episcop a fost călugăr basilit al mănăstiriĭ s. Ciprian din Constantinopol.

2. Că a fost denumit de episcop prin Pontificele Roman Calixt III şi încă ca episcop cu deplină ĭurisdicţiune episcopală. Drept ce acela a fost episcop unit independent de episcopiile de rit latin.

3. Când s'a denumit de episcop, reşedinţa saŭ biserica galiciensă a fost vacantă, prin urmare înaintea aceluia a maĭ fost şi *alt episcop*.

4. Episcopia saŭ biserica, la carea fu denumit, s'a numit *Galiciensă*, teritoriul căreia s'a estins preste diecele *Orădiĭ, Agrieĭ* şi *Transilvanieĭ*, saŭ ĭurisdicţiunea aceluĭ episcop se estindea preste locuitoriĭ de rit grecesc de pe teritoriul celor 3 diecese rom. cat. numite, saŭ preste maĭ marea parte a bisericilor de rit grecesc din acele 3 diecese.

5. Că plânsórea episcopuluĭ se îndréptă în contra episcopuluĭ *Nicolaŭ din Alba Iulia* saŭ transilvanens şi în contra prelaţilor, clericilor, călugărilor şi laĭcilor dieceseĭ transilvane.

6. Că investigaţiunea în causa căinţeĭ date prin Macariŭ s'a fost concreḑut Archiepiscopilor *din Strigon şi din Colocea*.

(Va urma.)

---

curam, regimen et administrationem ipsius ecclesiae sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo; ipseque Macharius possesionem, vel quasi regimen et administrationem bonorum dictae ecclesiae seu majoris partis ipsorum: videlicet quae in *Waradiensi* et *Transilvaniensi* ac *Agriensi* diaecesi consistunt, assecutus existerit, et tamquam verus episcopus Gallicensis ab omnibus tentus et reputatus existat, ac pontificalia officia et ea quae sunt ordinis et jurisdictionis, exercuer t, omnibusque illis, qui secundum ritum graecorum vivunt, et suae jurisdictionis existunt, omnia praedicaverit, dixerit et decreverit, quae tenet, approbat et observat sancta romana ecclesia juxta decretum concilii oecumenici florentini, dudum celebrati . . . . . tamen venerabiles fratres nostri Nicolaus episcopus Transylvaniensis et nonnulli alii ecclesiarum praelati ac clerici, etiam religiosi et laici Transilvaniensis diaecesis ipsum Macharium episcopum, quoninus pontificalia officia exercuerit ac pacifica possesione hujusmodi frui et gaudere possit, impedire, eumque contra tenorem dicti decreti multipliciter vexare ac perturbare praesumserunt hactenus et praesumunt, ac etiam ipsum Macharium episcopum nonnullis bonis, pecuniarum summis et rebus aliis ad mensam episcopalem Gallicensem spectantibus nequiter spoliaverint, sibique quasdam alias graves minas irrogaverint, pariter et jacturam majorem suorum peculiorum. Quare idem Macharius episcopus apostolicae sedis patrocinium implorat, nobis humilliter supplicando, ut nos singulas causas, quas ipse contra Nicolaum episcopum et praelatos, ac clericos etiam religiosos et laicos praedictos praemissorum occasione movere intendit, aliquibus probis viris *in partibus illis* andiendas, decidendas et fine debito terminandas committeremus; aliasque sibi et statui suo in praemissis opportune providere de apostolica auctoritate dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicatione inclinati, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus vos, aut alter vestrum vocato Nicolao episcopo et praelatis et clericis etiam religiosis et laicis praefatis, ac aliis qui fuerint evocandi, auditisque hinc inde propositis, quod justum fuerit, appellatione remota decernatis a Nicolao episcopo auctoritate nostra, ab aliis vero praefatis per censuras ecclesiasticas firmiter observari. Testes autem, qui fuerint evocati, si se gratia, odio, aut timore subtraxerint, censura similiter appellatione cessante compellatis, veritati testimonium perhibere. Non obstantibus felicis memoriae Bonifatii papae VIII praedecessoris nostri constitutionibus quibus cavet etc. (Sect. Dataria Pauli II. A. III. 1467 Vol. Rubr. S. f. I. b. A. 1466 Id. Martii A. III.)

terminul, fără ca satisfacţia să se fie dat, representantul diplomatic austro-ungar a părăsit Sofia.

Asia.

Stările din India se fac tot mai critice. Scirile sosite în London spun, că în Citral şi Pesavur a ibucnit rĕscóla, şi că în Afghanistan se fac pregătirĭ de rĕsboiŭ împotriva Anglezilor. Masse fanatice mohamedane, carĭ le-a electrisat învingerea sultanuluĭ asupra „creştinilor“, desfăşură flamura rĕsboiuluĭ celuĭ sfînt, şi flamura acésta se vede bine de la Marocco până la Sina şi de la Tibet până la Zanzibar. În India aŭ împărţit o provocare la rĕsboiŭ, care zice: „Inimicii sultanuluĭ zac în pulvere. Încă o dată fâlfâe sus flamura moslimilor şi îngrópă sub umbra sa pe necredincioşi. Mohamedanii s'aŭ trezit din lungul lor somn, s'aŭ apucat de acţiune într'o mână cu sabia, în ceealaltă cu coranul. Credincioşii nostri din Cabul ne încredinţézĕ, că Maiestatea Sa emirul e gata a ne scăpa din jugul creştinilor. Zilnic auzim întărirea acestora. Maiestatea Sa chémă óstea sa sub arme. În dată ce va fi terminat lucrul acesta, vom vesti gloria islamuluĭ de la un capĕt al Indieĭ până la cel alalt. Emirul a adunat în jur de sine pe toţi mollahiĭ spre a se sfătui cu eĭ, dacă are să proclame rĕsboiul cel sfînt. Toţi mollahiĭ aŭ rĕspuns, că da. Fiesce care mohamedan îşĭ scie decĭ datorinţa.“ Tot de o dată a scris şi semioficiosul „Sabah“ din Constantinopol ast fel: „Mohamedanii de pe tot pămîntul să-şi păzéscă credinţa faţă cu tronul califuluĭ, căcĭ califatul e spriginul neapĕrat de lipsă al islamuluĭ. Flamura islamuluĭ ţine sub aripile sale scutitóre trei sute de milióne de mohamedanĭ, carĭ trebue să fie împreunaţi cu legătură nedeslegată. — Coranul porncnesce credinţă faţă cu califul. Mohamedanii trebue să se alipéscă la califul şi din causa aceea, că sultanul spriginesce islamul din tótă puterea sa atât moralminte cât şi materialminte.“ Provocarea acésta o vor înţelege bine şi mohamedanii asupriţi din India; ea va fi de ajuns, ca să causeze o rĕscólă mare în India. În Londra e mare îngrijarea. S'aŭ rĕsculat deja şi viţele Afridi şi Oracre. Se svonesce, că viţa Oracre înaintézĕ cu forţă mare prin strîmtórea Kuram. De cum va rĕscóla viţeĭ Afridi se va face generală, Anglezii vor fi siliţi a părăsi posiţiile de la Lundi şi Cotal.

Condiţiunĭ de primire în şcóla civilă de fete şi internatul Asociaţiunii.

Pentru primire în şcóla civilă se cere atestat despre absolvarea claselor elementare, saŭ atestat despre clasa corĕspunzĕtóre premergĕtóre de la o altă şcólă de categoria şcóleĭ civile. În lipsa unuĭ ast fel de atestat, saŭ pe lângă atestat de la şcóle de altă categorie, primirea se face pe basa unuĭ examen de primire, conform ordinaţiuniĭ ministeriuluĭ regesc-ungar de culte şi instrucţia publică, dto 11 August 1887, Nr. 29000.

Inscrierile pentru anul şcolar 1897/8, se fac din 1—6 Septembre a. c. stilul nou.

Examenele de emendare se ţin în 3, ér cele de primire în 4 Septembre c. n.

Prelegerile se încep în 6 Septembre c. n.

Didăctrul e fixat cu 2 fl. v. a. pe lună, şi pentru elevele, ce într'a prima dată în acéstă şcólă, o taxă de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursuluĭ complementar, provĕdut în § 6 din statut, didactrul este de 2 fl. pe lună, şi la prima înscriere taxa amintită de inmatriculare.

Elevele, carĭ voesc să fie primite în internat fie eleve ale şcóleĭ civile, saŭ ale şcóleĭ elementare a reuniuniĭ femeilor, aŭ să se însciinţeze de timpuriŭ, în tot casul înainte de începerea anuluĭ scolastic, prin părinţiĭ saŭ tutorĭ la direcţiunea şcóleĭ, pentru a puté face dispuseţiunile necesare. Taxa internatuluĭ e de 200 fl. v. a. pe an, plătiţi înainte în dóuĕ saŭ cel mult patru rate. Cărţile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână, se înţelege, nu sînt cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în acéstă privinţă se pórtă de părinţiĭ, în tocmaĭ pe cum tot de dînşiĭ se pórtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în musica instrumentală şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiunea în piano sînt de 2 categoriĭ:

a) dacă o elevă voesce, să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmână taxa de 9 fl. *) pe lună; dacă 2 eleve împreună ĭeaŭ instrucţiune în aceea-şĭ óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmână cu 6 fl. *) de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce, să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmână taxa de 6 fl. *) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceea-şĭ óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmână cu 3 fl. *) pe lună de elevă.

Pentru instrucţiunea în limba franceză, câte 2 óre pe sĕptĕmână, se compută pe lună câte 1 fl. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcţiuniĭ şcolare, care remunerézĕ pe instructorĭ.

Elevele din internat, a fară de şcólă, aŭ în fie care zi anumite óre de conversaţiune în limba franceză, maghiară şi germână. Pe lângă aceea ele se prepară şi-şĭ învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutoriul directóreĭ şi al guvernantelor şi în orĭ-ce altă privinţă se împărtăşesc de cea maĭ părintéscă îngrijire şi conducere.

Elevele, carĭ voesc, să fie primite în internat, maĭ aŭ să aducă cu sine: o saltea, un covoraş la pat, 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ, o plapomă saŭ ţol de coperit, 4 ciarşafurĭ (linţolurĭ, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoĭ perie de dinţĭ, săpun şi 2 peptenĭ, care tóte rĕmân proprietatea eleveĭ. A fară de acestea schimburile de trup saŭ albiturile, câte $^1/_2$ duzină din fie care, ciorapĭ şi fuste de colóre închisă şi batiste (marămĭ) câte 1 duzină, un parapleŭ şi încălţămintea trebuincióasă. Cât pentru toalete nóuĕ, părinţiĭ şi tutorĭ sînt consiliaţi a nu face de acestea pentru copilele lor, căcĭ pentru a obţiné o uniformitate în îmbrăcăminte pentru tóte internele, acele toalete cu preţurĭ moderate, se fac aicĭ prin îngrijirea direcţiuniĭ internatuluĭ. Strîns de uniformă se ţin; o haĭnă, dóuĕ şurţe în forma uneĭ haĭne, o pălărie de ĭérnă şi una de vară, carĭ necondiţionat aŭ să se facă aicĭ şi carĭ preste tot vor costa cam 16—22 fl. v. a.

Doritorĭi de a avé „Statutul de organisare“, pe cum şi „Regulamentul intern“ al şcóleĭ, „Regulamentul pentru cursul complementar“ şi „Regulamentul ministerial pentru examene publice, private, supletorĭi şi de emendare“, le pot primi de la direcţiune pentru câte 10 cr. unul. Tot de la direcţiune se póte primi pentru 1 fl. şi „Monografia“ şcóleĭ, în care pe lângă istoricul institutuluĭ, se află descris edificiul şcóleĭ şi al internatuluĭ în tóte amĕnuntele luĭ.

Sibiŭ, în Iuliŭ 1897.

Direcţiunea
şcóleĭ civile de fete cu internat.

*) Din care sumă 1 fl. se contézĕ pe lună institutuluĭ pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. On. *Mihaiŭ Holârneŭ*, adm. par. în Cârţa din vicariatul Făgăraşuluĭ e numit paroch în *Pata* din protopopiatul Coşocneĭ.

Mulţămită publică. În urma apeluluĭ senatuluĭ şcolastic gr. cat. din Dobrescĭ din diecesa Lugoşuluĭ spre scopul zidirĭ edificiuluĭ scolastic din Dobrescĭ aŭ dăruit: I. P. S. D. Archiepiscop şi Mitropolit Dr Victor Mihályi 10 fl., Rsimul D. Petru Pop vicariŭ capitular în Lugoş 10 fl, Il. Sa D. Şt. Moldovan preposit 3 fl., Il. Sa D. Andreiŭ Liviŭ 1 fl., Sp. D. Dr Isidor Pop 50 cr., Rsimul D. V. Grozescu protopop 3 fl., Magn. D. Densuşan canonic 1 fl., On. D. Ţucu cooperator în Lugoş 50 cr., Sp. D. Petrovicĭ 50 cr., Şt. Bĕreş 1 fl., Biserica gr. cat. din Lugoş 3 fl., Prea On. D. Iuliŭ Raţ notar consistorial 1 fl., Sp. D. Dr Iacob Maior 1 fl., Rsimul D. Nicolaŭ Nestor vicariŭ în Haţeg 1 fl. 04 cr., O. D. Iosif Stupinian paroch în Rechitova 50 cr., Nicolaŭ Voin preot în Valealupuluĭ 2 fl. Dobrescĭ la 6 August 1897. Iulian Suciŭ, preot.

Congresul literaţilor catolicĭ în anul acesta s'a ţinut în Freiburg din Elveţia. Participarea a fost numĕróasă din tóte ţĕrile locuite de catolicĭ. În anul 1898 congresul se va întruni în München.

Despre sĕrbătórea bisericiĭ din Şişescĭ scrie „Magyar Állam“ următórele: „E cunoscută bucuria foilor liberale, când pót să scrie veştĭ scandalóse despre comune bisericescĭ catolice de orĭ care rit. Despre peregrinările din Şişescĭ ne încunoscintézĕ din loc vrednic de încredere ast fel: În Şişescĭ parochul Vasiliŭ Lucaciŭ n'a publicat nicĭ o dată peregrinaj. Dară sĕrbătórea sfinţirĭ bisericiĭ a ţinut-o în fiesce care an, şi cu prilejul acesta comuna bisericéscŭ a aranjat şi bal. Pentru balul acesta, pentru frumséţa bisericiĭ şi pentru poporalitatea parochuluĭ s'aŭ obicinuit mulţĭ din jur a merge la sĕrbătorile bisericiĭ. Ordinariatul de Gherla, a bună samă informat fiind în mod tendenţios, sub cuvînt, că Lucaciŭ publică peregrinaj, a oprit concursul acesta şi spre a validita oprirea acésta a recurs la gendarmerie, în tocmaĭ pe cum s'a întîmplat cu prilejul alegerĭ respective introducerĭ vestite a preotuluĭ din Feldra. Cu prilejul orĭ cărorĭ sĕrbătorĭ de vară păzesc 80 de gendarmĭ otarul Şişescilor, ba acuma nu maĭ lasă nicĭ pe credincioşiĭ din Şişescĭ, să între în biserica de acolo. Acéstă stare nesuferibilă de asediŭ guvernul nu o schimbă deja şi numaĭ de aceea, că se teme, că ómenii luĭ Lucaciŭ ar puté să aranjeze „adunărĭ poporale primejdióse“. Credincioşiĭ împotriva la acésta aŭ recurs la episcop, ér apoĭ la mitropolitul din Blaş, dar aceştia până acuma nu le-aŭ dat nicĭ un rĕspuns. De aceea aŭ trimis acuma prin deputatul lor dietal Láng Lajos o deputaţie la ministeriul afacerilor interne, a căreĭ resultat am dori, să-l scim. În 27 a c. va fi érăşĭ sĕrbătóre a bisericiĭ, la care s'aŭ esmis deja 80 de gendarmĭ. Credincioşiĭ sînt hotărîţi, că de cum va nicĭ acest paş nu va avé resultat, să se îndrepte la Roma pentru scut, şi de cum va nicĭ acésta nu ar puté să ajute, atuncia vor trece la religia greco-orientală. Violentarea liberală, guvernarea fără de tact ast fel duce pe povîrnişul schismeĭ pe credincioşiĭ din Şişescĭ persecutaţi fără de motiv.“ Publicăm acestea cu observarea, că sîntem buni bucuroşĭ a crede, că lucrurile nu vor fi chiar aşa. De altmintrea credem, că ar fi bine, ca asupra acesteĭ afacerĭ să se arunce lumină desevârşită.

Avis. La capela nóstră gr. cat. din Ĭancahid com. Torontal p. u. Nagy-Beeskerek ne lipsesce Mineiul. Din acéstă causă recurg la marinimositatea Prea Ven. Cler gr. cat., ca dacă la óre care biserică parochială s'ar afla în reservă un esemplar folosibil al cărţiĭ amintite, să binevoéscă a mĕ înştiinţa, că cu ce preţ saŭ pe lângă ce condiţiunĭ mi-l-ar puté vinde saŭ împrumuta. Ĭancahid la 5 Aug. 1897. Petru Pop preot gr. cat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Finea tomului prim.)

A fară de acești sfinți eminenți biserica mai are în tóte timpurile o cétă nenumĕrată de suflete nobile, desevârșite și sfinte, în viața cărora se esprimă un spirit de jertfă, care întrece fórte mult poruncile și datorințele strînse. Numai ochiul lui Dumnezeŭ scie și numĕră tóte sufletele acelea marinimóse și sublime, carî aŭ trăit și trăesc în mănăstirî și în lume o viață de jertfă, neluméscă, dedicată lui Dumnezeŭ și necuprinsă de mintea și inima omului firesc. În biserica catolică nu se stînge nicî o dată silința de a opune lacomiei de câștig și de plăceri, carea stăpânesce în lume, pilda renunțării marinimóse la cele lumescî, mortificarea de bună voe a trupului, iubirea lui Dumnezeŭ și a deaprópelui, carea se jertfesce pe sine însă-și. *Inima omenéscă* lăsată fĕr de ajutoriŭ, lăsată pradă pornirilor sale *nu se avîntă la jertfe așa de eroice. Numai taina jertfei eucharistice creéză și esplică taina vieții de jertfă din biserica catolică.* Jertfa sfintei Eucharistii și cina cea de taină esplică tot eroismul și tótă sfințenia, ce se găsesce în biserică; ea esplică pe martir și pe mărturisitoriŭ, pe Apostol și pe misionariŭ, pe călugărul, cel ce se dedică singur numai adorării lui Dumnezeŭ, și pe cel ce-și jertfesce tótă activitatea binelui deaprópelui. La altariŭ, la acest isvor de iubire sfîntă, cresc crinii verguriei, carî s'aŭ logodit pe vecie singur numai cu Domnul; aci dobîndesc inimile bărbăția de a se face sĕrace asemenea sĕracului Isus; aci învață ele a iubi pe frații, pe cum i-a iubit el, și dobîndesc putere spre jertfirea de sine în servițul sĕracilor și bolnavilor. Unde nu e de fața Christos în sfînta Eucharistie, acolo lipsesce puterea încolțitóre a iubirii, carea creéză sfinți, carea se plécă și la cel mai decăduț, ca să-i ridice. Aci se vindecă tóte ranele, se maturéză tóte hotărîrile marî, de aci purced tóte faptele sfîntului eroism învingĕtoriŭ a tótă lumea. Și credinciosul nicî o dată nu se va depărta de aci fără de a fi auzit glasurî tainice, fără de a fi dobîndit putere suprapămîntéscă, fără de a duce cu sine în sufletul sĕŭ dorul de locul păcii sale, care-l atrage éră și éră acolo, unde e Dumnezeul lui și Bunul lui cel mai înalt. La póla altariului se trezesce în tiner marinimósa chemare și hotărîre de a-și lua rĕmas bun de la lume și de la patrie și de la tóte bucuriile și plăcerile ei, de a călători în țĕrî depărtate la popóre sĕlbatice, pentru ca între ostenelî, lipse și primejdii nespuse să ducă sermanilor păgânî bunăvestirea credinței. Privind la Mielul dumnezeesc cel junghiat de-asupra altariului câștigă mii de fecióre curajul și tăria sufletului de a călca în picióre lumea și desfătările momitóre ale lumii, de a jertfi lui Dumnezeŭ bogăție, frumséță și tinerețe, de a-și alege o viață a renunțării și a crucii. Ele își iubesc părinți, frați și surorî, casa părintéscă și patria, însĕ Isus, pe care-l iubesc încă și mai mult, le-a chemat cu puternicul glas al grației sale, și ele ascultă cu bucurie de glasul acesta, își întind mâna după vĕl și după cununa de spinî și zic: „Voiŭ lăsa tóte, pentru ca să iubesc pe Isus, să-l servesc lui în sĕracî și în bolnavî.“ În colibile sĕracilor, în spitaluri, în temnițe, în casele de nebunî vedem, ce comorî de iubire răbdătóre și de jertfire de bună voe se dăruesc spre binele și mângăiarea sermanei omenimi dosedite și chinuite. Iubirea îmbrăcată în haine de călugăriță. Iubirea aceea, carea nu cercetéză numai în trécăt atarî locașurî de ale miseriei și durerii, ci și-le aleg, ca să petrécă într'însele tótă viața, iubirea acésta dă mai mult de cât pâne, mai mult de cât aur: ea jertfesce libertatea, sănătatea și viața, pentru ca să servéscă lui Christos, pe care-l vede ascuns sub sdrențele sĕraculuî și întins pe așternutul bolnavului. La altariŭ, la ospĕțul de nuntă al Mieluluî duce biserica alesele sale suflete vergure, carî i-s'aŭ jertfit întregî din iubire liberă și devotată, carî în tóte zilele înoesc aci din noŭ cununia sa cu dumnezeescul Mire, și carî nu cer de la dînsul alta, fără numai manifestarea cea mai mare a favoruluî lui, ca acuma să se pótă jertfi și ele ca și el și împreună cu el pentru frați. Aci se aprinde zilnic din noŭ iubirea cea sublimă și sfîntă a jertfei, căcî iubirea e jertfă și în jertfă se adeverésce iubirea. Iubirea acésta sfîntă a jertfei nu a zidit numai spitaluri pe sama celor sĕracî și părăsiți, ea s'a închis cu cei întemnițați în localurî ciumite, ea s'a făcut pentru tot de una sclava sclavilor. Unde a fost óre vre un nefericit așa de misĕr și chinuit, așa de părăsit și încunjurat, în cămara căruia să nu fie întrat acéstă sfîntă iubire de jertfă, pentru ca să-l cuprindă în brațele sale și să-i sărute ranele, lângă sĕrăcăciosul lui așternut să nu fie îngenunchiat ea ca o servitóre gata spre ajutoriŭ și de bună voe, ca să-i spele picióre le? Ea a umblat pe la ușile bogaților și cerșind a adunat darurî pe sama lui Dumnezeŭ și celor ce a primit, acelea tóte le-a dăruit celor flămînzi. Acésta e iubirea cea sfîntă de jertfă, carea cu pruncii se face prunc, pentru ca să ducă inimile pruncilor la Mântuitoriul lor, carea dă uitării tótă sciința sa și cu cei slabî se face slabă, cu cei obidați se face obidată, tuturor se face tóte, pentru ca să dobîndéscă pe toți lui Christos.

III. *Nu este pénă, carea să pótă descrie,* ce înălțare, și însuflețire, ce marinimie și tărie de caractĕr, ce curățenie a inimii și mărime a sufletului, ce bărbăție și blândéță, ce răbdare și renunțare, pe scurt *ce spirit de jertfă și ce iubire de jertfă isvoresce și se varsă acuma de opt spre zece vécurî de pe altariŭ și face din milióne de fii de aî bisericii „jertfă vie, sfîntă, plăcută lui Dumnezeŭ“* (Rom. 12, 1). Noi încă să ne numĕrăm în céta acestor fii cei mai buni aî bisericii, carî sînt „bucuria și cununa“ (Fil. 4, 1) ei; să ne facem și pe noi inși-ne jertfă înaintea lui Dumnezeŭ și pe sama fraților așa, că trăim o viață curată și lămurită, activă și răbdătóre, evlaviósă și milostivă, o viață de jertfă. Póte se óre, ca viața adevĕraților fii aî lui Dumnezeŭ și aî bisericii într'un timp descreștinat și într'o lume înstrăinată de Dumnezeŭ să fie alta de cât o jertfă neîncetată? „Toți, carî voesc cu bună credință a vieții în Isus Christos, goniți vor fi“ (II Tim. 3, 12). Numai în văpaea focului rĕspândesce tĕmâea miros plăcut, și aurul numai în flacără își dobîndesce luminósa sa lucire; așa avem și noi să fim cercați, lămuriți și adeveriți în cuptoriul de topit al durerilor și nĕcasurilor, pentru ca întru noi să înfloréscă o sĕmĕnătură bogată de vîrtuți, și noi să ajungem la bucuria și gloria cea vecînică. „Credincios este cuvîntul, că de am murit împreună cu Christos, împreună cu dînsul vom și învia; de răbdăm, împreună cu dînsul vom și împĕrăți“ (II Tim. 2, 11 ur.). Bărbăție statornică și iubire răbdătóre e de lipsă mai pe sus de tóte, pentru ca să putem purta multele crucî de jertfă micî și marî, carî în calea vieții nóstre ni-se pun pe umerii nostri. Zilnica cruce să nu o tîrîm fără de voe, ci să o cuprindem cu bucurie; ea prin acésta perde din greutate, asprime și amărélă, ba se face isvorul păcii celei mai fericitóre și al veseliei celei mai neturburate. Noi fii aî lui Dumnezeŭ fiind sîntem „neam ales, preoție împĕrătéscă“ (I Petr. 2, 9), și de aceea gândurile și faptele nóstre să se învăpăieze și să strălucéscă de o iubire curajósă, activă și răbdătóre de jertfă, până când vom fi jertfit tóte puterile și bunurile nóstre serviților lui Dumnezeŭ și al deaprópelui și vom fi sevârșit jertfirea de noi inși-ne. O ast fel de viață de jertfă adevĕrat că e aspră și durerósă pentru firea nóstră, dară ea prin grația lui Dumnezeŭ se face fericitóre. Jertfa lui Christos întărésce și oțelesce spre perseverință răbdătóre; de pe altariŭ ne isvoresce zilnic pace și bucurie, mângăiare și rĕcorire.

Calea jertfei e calea împĕrătéscă, carea duce la viața adevĕrată, și sfârșitul ei e glorios; ba deja și între oboselile, nĕcasurile și strîmtoririle acestei căi umple și rĕcorésce Domnul sufletele cele marinimóse cu dulcéță tainică, cu mângăiare cerésca și pace cerésca fericitóre așa, că ele sub adiarea de viață dăruitóre a grației își înoesc zilnic puterea sa, vor lua aripi ca vulturiî, alerga-vor și nu vor osteni, umbla-vor și nu vor flămânzi (Isaie 40, 31). Omul aci pe pămînt se luptă încă și sufere; de aceea se simte atras cătră Mântuitoriul sĕŭ, care i-se înfățiséză nu în strălucirea gloriei sale, ci în nespusă umilire, care-i e de față ca jertfă, a cărui pogorîre pe altariŭ e amintirea obiectivă, reală a patimii lui. Așa o doresce acésta inima omenéscă cea pĕcătósă și încărcată cu vină, căreia Dumnezeul ei îi este aprópe nu ca Dumnezeul cel drept și ca isbînditoriul pĕcatului, ci ca Mielul de jertfă, care „s'a rănit pentru pĕcatele nóstre și a pătimit pentru fărădelegile nóstre, cercetarea împăcării nóstre pe dînsul, și cu rana lui noi toți ne-am vindecat“ (Isaie 53, 5). Așa o doresce acésta inima omenéscă cea slabă și gârbovită de durerî, carea, până când partea nóstră aci pe pămînt e încă amărăciune și tânguire, pĕcat și ispită, póte să privéscă aci la Archiereul, carele pătimesce împreună cu neputințele nóstre (Evr. 4, 15).

Éră de altă parte acésta nu e numai o umilire fĕr de prospect, o durere fără sperare; dóră Christos cel clarificat e acela, pe care-l vedem aci pe altariŭ, și de aceea în clarificarea lui găsim garanța apropiatei nóstre clarificări. Pe cum urméză după

olaltă şi se mestecă în viaţa bisericii jalea Vineriĭ celeĭ marĭ şi ĭubilarea Pascilor, şi în viaţa singuraticilor durerea pocăinţeĭ şi sperarea mântuiriĭ, nĕcasul zileĭ şi încrederea tare, că sosesce scăparea, aşa e aci de faţă Christos, sĕrac şi umilit ca odinióră în ĭesle, şi de o dată pe scaunul maiestăţiĭ şi glorieĭ sale. El e, cel ce a învins lumea, carele înălţat fiind pe cruce tóte le trage la sine, înaintea căruia se plécă tótă zidirea închinându-se. Aci e muntele căpĕţiniĭ, pe care facem colibĭ, ca să dobîndim pacea cerésscă, aci e fiorul de pe muntele maslinilor şi diminéţa învierii, mórtea taĭnică şi isvorul vieţiĭ. Aşa e aci de faţă Mântuitoriul nostru, invisibil şi totuşĭ visibil, un Dumnezeŭ ascuns şi éră-şĭ totuşĭ arĕtându-ni-se în chip învederat. Căcĭ în taĭna acésta „s'a arĕtat bunătatea şi ĭubirea de ómenĭ a Mântuitoriului nostru Dumnezeŭ“ (Tit. 3, 4) pe sama nóstră a tuturor. Ast fel doresce inima omenéscă, nu numaĭ umilire, nu numaĭ durerĭ, şi érăşĭ nu numaĭ simţ fericitoriŭ. Căcĭ viaţa omenéscă nu e nicĭ numaĭ una, nicĭ numaĭ ceealaltă. Dară într'însul, în prietinul şi mirele sufletelor, carele a răbdat tóte, cele ce rabdă omul, şi încă şi maĭ marĭ, care în durere ne rostesce încetinel şi totuşĭ aşa de limpede cuvinte de îmbărbătare, în Mântuitoriul cel clarificat, care ne zice: „Îndrazniţĭ, că eŭ am învins lumea“ (Ĭo. 16, 33), într'însul învaţă sufletul a pricepe însemnătatea vieţiĭ şi dobîndesce bărbăţie şi putere spre a se jertfi şi pe sine însu-şĭ dimpreună cu jertfa de pe altariŭ. Acuma pricepe el jertfa, pricepe, că ea e inima, rădăcina şi corona a tótă viaţa mare, nobilă şi sfîntă; acuma simte el dorul de a da ĭubire pentru ĭubire, viaţă pentru viaţă, jertfa de sine însu-şĭ aceluia, carele maĭ întâiŭ s'a jertfit pe sine însu-şĭ şi tóte pentru el. Aşa se face altariul sanctuariul bisericiĭ, un isvor de apă vie, din care isvoresce şi se varsă preste tótă faţa pământuluĭ tot, ce e sublim şi sfînt, tot, ce e strălucit şi dumnezeesc. Pe altariŭ, unde întâiŭ născutul între fraţiĭ sĕĭ petrece pe crucea sa şi pe tronul sĕŭ, se arată omenimiĭ modelul eĭ, viitoriul eĭ, istoria eĭ întrégă; tóte durerile sale le pricepe ea aci, le depune pe altariŭ, şi el, „omul, cel ce — sciind rabdă durere“, le binecuvintă şi i-le înapoiéză ca binecuvîntare; tóte bucuriile sale le pricepe ea aci, căcĭ înălţarea luĭ e înălţarea eĭ, învingerea luĭ e învingerea eĭ; în frumséţa trupuluĭ luĭ celuĭ ce odinióră nu avea chip nicĭ mărire nicĭ frumséţă, ea vede icóna glorieĭ sale proprii.

Taĭnele cele pline de bucurie, durere şi glorie, carĭ se înfăţişéză şi se celebréză de-asupra altariuluĭ în sfînta Eucharistie, sînt un model pe sama vieţiĭ nóstre proprii, pe cum se începe şi decurge pe pământ şi trece până în veĭnicie. Căcĭ viaţa se compune din bucurie şi din durere, şi acestea ne duc la gloria cea veĭnică. Bucuriĭ şi durerĭ, mângăiărĭ şi cercărĭ, sperărĭ şi cercetărĭ îşĭ urméză una alteia, până când încetéză tótă bucuria pământéscă şi tótă durerea pământéscă, până când cel muritoriŭ se va înghiţi de viaţă (II Cor. 5, 4) şi se va clarifica în gloria ceruluĭ. Tot de o dată găsim pe altariŭ şi ajutoriŭ şi sprigin puternic, pentru ca în bucuriĭ şi mângăiărĭ pururea să ne păzim umilinţa şi recunoscinţa, în durerĭ şi în cercărĭ nicĭ o dată să nu ne perdem răbdarea şi perseverantţa. *„Dragostea luĭ Christos ne strînge pe noĭ“* (II Cor. 5, 14), ne înflăcăréză şi ne însufleţesce la orĭ ce jertfă. De aceea esclamăm cu Apostolul: *„Cine ne va despărţi pe noĭ de dragostea luĭ Dumnezeŭ? Nĕcasul aŭ îmbulzéla? Aŭ góna? Aŭ fómetea? Aŭ goláatea? Aŭ perirea? Aŭ sabia? — Întru tóte acestea învingem pentru cel ce ne-a ĭubit pe noĭ“* (Rom. 8, 35. 37).

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* „**trachoma**“, pentru auctorităţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Nr. 4026—1897. (24) 2—3

I. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre st. n. 1897 se escrie concurs la *nóuĕ* stipendiĭ din *fundaţiunea fericituluĭ Archiepiscop şi Metropolit Alesandru Şterca-Şuluţ* şi anume: *dóuĕ* stipendiĭ de câte 400 fl. destinate pentru ĭuriştĭ şi medicinştĭ la vre o universitate a fară din Transilvania, dintre carĭ unul fusese conferit la începutul anuluĭ 1896/7 medicinistuluĭ Ioan Recea pentru universitatea din Budapesta, unde nu s'a dus, ér cel alalt a fost folosit de ĭuristul Lucian Balint; *dóuĕ* stipendiĭ de câte 300 fl. pentru studenţi, carĭ frecuentéză metalurgia, technica, pedagogia, saŭ orĭ ce sciinţe reale, dintre carĭ cel dintâiŭ a fost folosit de Teodor Vandor absolut de pedagogiul din Budapesta, ér cel alalt de studentul în technică Corneliŭ Horşa; *un* stipendiŭ de 200 fl. destinat pentru ĭuriştĭ în Cluş, folosit de Romul Pop ĭurist absolut; *dóuĕ* stipendiĭ de câte 100 fl. pentru gimnasiştĭ din clasele superióre, unul folosit de ĭuristul Ioan Coţofan, altul de gimnasistul Ioan Vancea; *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. pentru gimnasiştĭ, unul folosit de Victor Bugner gimnasist absolut, cel alalt de Aureliŭ Oprea gimnasist absolut.

Ceĭ ce doresc a obţiné vre unul din stipendiile de maĭ sus, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtarea morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de *eminenţie;*

c) dintre concurenţĭ vor avé preferinţă, carĭ vor putĕ dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă:

d) concurenţiĭ să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să continue studiile pre an. scol. 1897/8.

II. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 100 fl. v. a. din fundaţiunea *Tordai,* folosit de ĭuristul absolut şi candidat de advocat Pompeiŭ Micşa.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

III. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ de câte 300 fl. v. a. din fundaţiunea luĭ *Ioan Daniel (Dănuţ) de Fersig,* folosite unul de ĭuristul absolut Ioan Getie, altul de gimnasistul Simeon Butean, care nu şĭ-a legitimat progresul, şi al treilea de Emiliŭ Péter preparand absolut.

Se observă, că numaĭ în casul acela pot căpĕta şi alţiĭ acestea stipendiĭ, dacă între concurenţĭ nu s'ar afla consângenĭ cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IV. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. din fundaţiunea *fericituluĭ canonic Constantin Alutan,* unul folosit de Ioan Anca absolut de academia comercială din Cluş, altul de Iustin Iuga absolut de cl. VI gimnasială.

Preferinţă aŭ consângeniĭ.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

V. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 22 fl. 50 cr. din fundaţiunea *fericituluĭ canonic Ioan Ghirilă,* folosit de Gregoriŭ Denghel absolut de şcóla civilă din Făgăraş. Preferinţă aŭ consângeniĭ.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 40 fl. v. a. din *fundaţiunea „Gerculuĭ Orĕştieĭ“,* folosit de gimnasistul George Bota, care nu şĭ-a legitimat progresul.

La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ aceĭ studenţĭ românĭ gr. cat., carĭ cercetéză *gimnasiul gr. cat. din Blaş, orĭ vre o academie de drepturĭ* şi sînt născuţĭ în vre una din comu-

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET

nele următóre ale cercului Orăştiei şi a nume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţ, Berîĭ, Cióra, Vineria, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul mic, Totia mică, Costescĭ, Cudşir, Ieledinţĭ, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul vechiŭ, Seréca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaĭdeiŭ, Simeria.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ din fundaţiunea *fericitului Ştefan Ferdinand Hirsch,* şi a nume: unul de 400 fl. folosit de doctorul în sciinţele Iuridice Eugeniŭ Pătăcean, altul de 300 fl. folosit de Emiliŭ Pop doctor în medicină, şi al 3-lea de 200 fl. folosit de Corneliŭ Mesaroş absolut de politechnicul din Viena.

La stipendiile acestea pot concurge numaĭ românĭ gr. cat., născuţĭ în comunele următóre: Turda, Copand, Tur, Rediŭ, Comiţig, Banabic, Aiton, Sân-Mărtinul deşert, Ceanul deşert, Agribiciŭ, Mischiŭ, Sându, Petridul de sus, Petridul de mijloc, Petridul de jos, Berchiş, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egres), Pusta-Sân-Craiŭ, Surduc, Bicălat, Ţara inferióră, Agriş (Ruha-Egeres), Muntele Băişóreĭ, Ocolişul mic, Ocolişul mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita magiară, Lita română, Filea de jos, Filea de sus, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Magiăruş (Magyaroság), Şutu, Silvaşul magiar, Indol, Ceanul mare, Băişóra, Muntele Fileĭ (F. Havasa), ca unele, carĭ odinióră aŭ format cesaro-regésca pretură a Turdeĭ sub presidenţia fericitului fundator.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la următórele stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Metropolit Dr Ioan Vancea* numită „Cassa archidiecesană“:

1. La un stipendiŭ de 300 fl. creat conform venitelor *numaĭ pe an. scol. 1897/8* şi destinat pentru studenţiĭ de la Universitate orĭ institut politechnic.

2. La 6 stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandie română greco-catolică, dintre carĭ 4 aŭ fost folosite de preparandiĭ din Blaş Romul Dobrin, Manase Lajoş, George Vas şi Nicolaŭ Boeriŭ, ér dóuĕ s'aŭ creat conform venitelor *numaĭ pe an. scol. 1897/8.*

3. La un stipendiŭ de 100 fl. pentru fetiţe, creat numaĭ pe an. scol. 1897/8.

La aceste stipendiĭ pot concurge numaĭ românĭ, respective române gr. cat. din Archidiecesă. Preferinţă aŭ consângenĭĭ şi afinĭĭ fundatorului, chiar şi când nu ar fi din Archidiecesă.

Cererile aŭ să fie instruite cu documentele indigitate în escrierea de concurs peutru stipendiile Şuluţane.

IX. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 90 fl. v. a., create din *fundaţiunea fericitului canonic Alesandru Micu.*

La aceste stipendiĭ aŭ drept, să concurgă nepoţiĭ şi nepótele de fraţi aĭ fundatorului, dacă aŭ absolvat şcólele elementare şi voesc a-şĭ continua studiile la orĭ ce fel de şcólă.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

X. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. din *fundaţiunea Illustrităţiĭ Sale domnului Andreiŭ Liviŭ Pop, prelat pontificiŭ, abate şi canonic în Lugoş.*

La aceste stipendiĭ aŭ drept, să concurgă numaĭ consângenĭĭ fundatorului fără dosebire de sex şi a nume: descendenţiĭ lui Teodor Pop fost paroch în Bareĭ, frate cu fundatorul, descendenţiĭ surorilor fundatorului: Anastasia, Maria şi Ana născute Pop, apoĭ în linea a dóua, după mama fundatorului descendenţiĭ lui Nuţu Flóre din Jucul inferior, de la care se trage familia David, dacă frecuentézĕ clasele elementare la oraşe orĭ alte şcóle maĭ înalte, saŭ învaţă ceva maiestrie.

XI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr Simeon Ramontiu,* şi a nume: un stipendiŭ de 100 fl. folosit de technicul Emiliŭ Surdu, altul de 84 fl. folosit de technicul George Voda, care nu şĭ-a legitimat progresul, şi al treilea tot de 84 fl. folosit de Iuristul Ioan Miclea, care asemenea nu şĭ-a legitimat progresul.

La aceste stipendiĭ pot concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţĭ miserĭ, născuţĭ în Transilvania, românĭ de naţionalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţie;

c) dintre concurenţĭ vor ave preferinţă ceĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu fundatorul.

d) Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

e) Concurenţiĭ să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să studieze.

XII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 70 fl. din fundaţiunea *„Ioan Gavrilă Vajda de Soósmező şi soţia sa Elisabeta născută Fuleoviciu“,* dintre carĭ unul a fost folosit de technicul Florea Bogdan, care nu şĭ-a legitimat progresul, altul de Simeon Precup, absolut de şcóla de cadeţĭ.

Cererile aŭ să fie instruite conform escrierĭĭ de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

XIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septemnre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ *din fundaţiunea Kleiniană,* unul de 180 fl. folosit de Romul Dobo doctor în medicină şi altul de 120 fl. folosit de Aureliŭ Sanciali gimnasist absolut.

Cererile să se provadă cu documentele indicate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

Blaş în 10 August 1897.

Consistoriul archiepiscopesc gr. catolic de Alba Iulia şi Făgăraş.

---

349 szám. (25) 1—1
1897.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a baláz-falvi kir. járásbiróság 16/1896 számu végzése által Kani Ignácz és fiai javára Bretter Leopold és neje ellen 163 frt 79 kr. tőke hátralék, ennek 1896 évi Márczius hó 15 napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 35 frt 66 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt és 696 frt — krra becsült: 520 drb szurufa, 70 drb gerenda, 2229 drb vegyes fenyőfa deszka, 235 drb lécz és 7 drb fenyőfa boronából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek az 1681/1897 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis helyben alperesek faraktárában leendő eszközlésére 1897-ik év Augusztus hó 26-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. § ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1897-ik évi Julius hó 4 napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Ţiglele luĭ Gavriil Ugron.

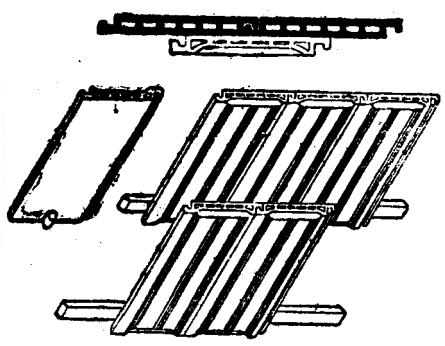

În fabrica de cărămidă şi de ţigle din Odorheiul secuesc (Székely-Udvarhely Bethlenfalva) a luĭ Gavriil Ugron se pregătesc dóuĕ felurĭ de ţiglă: frământate cu maşina şi aruncate.

1. **Şindile franceze de ţiglă** (ţiglă brăzdată) în mĕsurile următóre: lăţime 21 cm., lungime 40 cm., 15 bucăţĭ acoper 1 m□, într'un vagon încap 4300—4500 bucăţĭ. Se fabrică şi ţigle de jumătate partea drĕptă şi stîngă. Preţul în Odorheiul secuesc: 1000 de bucăţĭ în vagon 24 fl.

Avantaje: Greutatea ţigleĭ necesare spre acoperirea aceluia-şĭ teren de coperiş e maĭ uşóră cu 30% de cât greutatea orĭ căreĭ alte ţigle. Făcêndu-se lăţuirea la distanţă de 32 cm., se recer laţĭ numaĭ pe jumătate, Coperişul formézĕ un întreg, sub care nu se scurge nicĭ ploe, nicĭ se suflă zăpadă; avênd din lăuntru şese canale góle, se opune schimbărilor luţĭ ale căldureĭ şi friguluĭ, érna ţine coperişul cald, vara rĕcoros.

2. **Ţigle de rînd de coperiş,** frământate cu maşinĭ din lut de calitate uniformă, a căror mĕsurĭ sînt următórele: lungimea 40 cm., lăţimea 17.5 cm.; 34 bucăţĭ acoper 1 m□; lăţuirea sub ea se póte face la distanţă de 18 cm.; într'un vagon încap 6300—6500 bucăţĭ. Preţul în vagon la staţiunea de la Odorheiul secuesc 1000 bucăţĭ 13 fl.

(23) 2—3

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 28 August 1897. Numĕrul 36.

La adunarea Asociaţiuneĭ.

În zilele acestea, în carĭ Asociaţiunea ţine adunarea sa generală, e lucru firesc, dar e şi de lipsă, ca atenţiunea nóstră să se îndrepte la acéstă instituţiune, care ea singură ne-a maĭ rĕmas, deschidêndu-şĭ braţele pentru toţĭ şi dându-ne ast fel prilej, ca prin cultură naţională să asigurăm conservarea şi desvoltarea individualităţiĭ nóstre naţionale.

Prin asta am relevat în de ajuns şi insemnătatea Asociaţiunii si datorinţa sfîntă, ce o are tot Românul, de la vlădică până la opincă, de a întra în sinul acesteĭ societăţi. Nu ne îndoim a afirma, că nu este şi nu póte fi Român cu dragoste de neam, care într'un chip orĭ altul nu face parte din Asociaţiune.

Dar óre n'am riscat prea mult prin afirmarea acésta? Este óre permis a declara de buniĭ Românĭ numaĭ pe acele câte va sute de persóne, carĭ fac parte din Asociaţiune, şi de rĕĭ Românĭ sutele de miĭ, carĭ nu fac parte din Asociaţiune, dar alcătuesc némul românesc din acéstă patrie?

Durere, aşa este. Atuncĭ, când e vorbă de Asociaţiune, de cultura naţională, abia sînt câte va sute de inşĭ, carĭ se inroléză sub stindard, ér sutele de miĭ staŭ la o parte, parcă ar fi vorbă despre cultura Zulukafferilor.

Eĭ bine! Aşa dară să înfierăm pe ceĭ ce de parte staŭ de Asociaţiune?

Să luăm lucrurile, cum sînt. Dacă privim lucrurile din punct de vedere principial şi abstract, a bună samă nu pot ţiné cont la recunoscinţa generaţiunilor viitóre aceia, carĭ din orĭ ce pricină absentéză de la Asociaţiune. Când e vorbă de cultura, de progresul şi maĭ pe sus de tóte, de — conservarea némuluĭ tĕŭ, atuncia nu este causă, care să te dispenseze de la conlucrare. Numaĭ cât nu trebue să uĭtăm, că sîntem ómenĭ, că mulţimea are lipsă de a fi însufleţită şi condusă, şi că pe cea maĭ mare parte a eĭ o preocupă grijile zilnice, aşa în cât nu prea aŭ timp de a se gândi la idealurĭ, ci se însufleţesc pentru ceea ce vĕd, că folos practic le aduce.

Étă cum trebue să privim lucrurile, când voim, să pronunţăm judecată asupra fenomenuluĭ atât de dureros şi rușinător, asupra faptuluĭ, că Asociaţiunea e atât de miserabil spriginită şi îmbrăţişată.

E tocmaĭ un an, de când între auspiciĭ aşa de fauste am trecut hotărĕle vechiuluĭ Ardeal în firma credinţă, că vor trece cel puţin zece anĭ, până când vom puté ţiné o adunare generală érăşĭ în părţile ardelenéscĭ. Şi ce vedem? Azĭ ne întrunim în centrul Ardealuluĭ şi din Ungaria n'am fost invitaţĭ măcar.

Nicĭ atâta nu e de ajuns. În tot decursul anuluĭ espirat nu s'a întemeiat nicĭ un singur despărţĕmînt noŭ în părţile ungurene, şi nu numaĭ că nu s'a întemeiat, dar nicĭ nu s'a încercat.

În faţa unor asemenea fenomene să ne punem, datorĭ sîntem, să ne punem întrebarea: Unde e causa acestuĭ trist fapt?

Vor zice unĭĭ: E temperamentul poporuluĭ românĕsc; se însufleţesce ĭute, apoĭ s'a gătat: foc de paie.

Alţiĭ vor zice: Causa e depresiunea generală, ce a urmat în viaţa nóstră publică după escitările anilor din urmă.

Noĭ vom zice: Să cercăm rĕul şi airia, nu numaĭ în popor. Tocmaĭ în anii din urmă am vĕdut, că poporul e susceptibil de ideĭ mărețe, că ţine maĭ mult ca orĭ când la némul sĕŭ şi că e perseverant, dacă — are conducĕtorĭ înţelepţi.

De aicĭ pornind vom zice, că pricina, pentru care nu înfloresce Asociaţiunea, se află în mare parte şi în conducere, în spiritul şi în direcţiunea, în care lucră ceĭ din centru.

E de parte de noĭ de a învinui persóne orĭ de a suspiţiona intenţiunĭ. Avem cel maĭ mare respect şi faţă de persónele singuratice şi faţă de intenţiunile lor. Ceea ce nu ne place, e spiritul, e direcţiunea lucrăriĭ.

Să nu fie cu supĕrare, — dar făr de a tăia în rană n'o poţĭ vindeca, — noĭ sîntem siliţĭ a mărturisi, că Asociaţiunea de la întemeiarea sa şi până astăzĭ n'a făcut absolut nimica pentru marile masse ale poporuluĭ nostru.

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Întrebarea principală, ce aştéptă deslegarea, este, că óre biserica saŭ episcopia *Galiciensă* (saŭ *Galaţiensă*, cum afirmă Clain,) fost-a saŭ ba în Transilvania orĭ în Ungaria, orĭ dóră aceea este de a se cerca a fară de teritoriul acelor ţĕrĭ, şi e identică cu episcopia *Galiciensă* respective *Haliciensă* situată în Rusia mică lângă rîul Nistru.

Istoricul *Pesty Frigyes,* care nu vre să scie de episcopie de rit oriental din ţară în tot decursul vécului al XV-lea, fără a statori orĭ cel puţin a indica, că ce oraş orĭ loc este de a se înţelege sub *„episcopus Galliciensis“*, din documentul estradat de cătră Voĭvodul I. Pongraţ la 1469 pentru episcopul *Macariŭ*, — numaĭ aceea afirmă, că acel episcop a fost din *Galiţia*. Motivul? Că dacă era episcop din Ungaria orĭ Transilvania, nu ar fi avut lipsă de concesiunea dată prin I. Pongraţ pentru incassarea tacselor de la preoţiĭ românĭ.

Istoricul *Érdujhelyi* recunósce, că scriitoriĭ *nu cunosc* episcopia *galiciensă,* ci numaĭ *halicensă,* dară episcopia *halicensă* din Galiţia încă la 1375 s'a ridicat la dignitate *mitropolitană,* carea maĭ apoĭ la 1412 s'a strămutat la *Lemberg.* Episcopia respective Mitropolia haliciensă a fost de rit *latin,* ĕră nu *grecesc,* prin urmare nu póte să fie indentică cu episcopia *galicensă* a luĭ *Macariŭ.*

A fost însĕ în *Halic* şi mitropolie de rit *grecesc,* carea maĭ apoĭ s'a incorporat cu Archiepiscopia *Chievuluĭ,* carea s'a numit şi a *Haliciuluĭ,* — rĕmânênd în *Halic* numaĭ vicariat archiepiscopesc.

Archiepiscopia acésta însĕ a fost *schismatică,* şi pe timpul bulleĭ pontificeluĭ Paul II Archiepiscop în Chiev-Halic a fost *Gregoriŭ,* ĕră nu Macariŭ. A fară de acésta *Macariŭ* din bulla pontificială a fost *episcop adevĕrat,* ĕră nu numaĭ *vicar.* Prin urmare acel *Macariŭ* n'a putut să fie identic cu *vicariul* din *Halic.*

După ce constatéză aceste fără a afla basă sigură istorică, cércă un alt espedient. Pune adecă ipotesa, că după ce în vécurile XIV—XV pentru locurĭ de acele, unde aŭ locuit în massă popor schismatic, pontificiĭ pe unĭĭ călugărĭ ĭ-aŭ denumit de episcopĭ, fără să fie fost *sistemisat beneficiul* episcopesc, a fost *posibil,* ba chiar *verosimil,* că după ce pontificele a cunoscut, că Rutenĭĭ aŭ aplicare pentru îmbrăţişarea unirĭĭ, pe un anumit călugăr l-a denumit de episcop cu titlul *„halicens“*, şi acésta maĭ ales din acel motiv, că pe Rutenĭ o reminiscinţă pie îĭ lega de scaunul şi de numirea Archiepiscopieĭ din *Halic.* [1])

Acésta este tótă argumentarea luĭ *Érdujhelyi* pentru episcopia *„galicensă“*. Adecă şi dînsul cércă residenţa aceleĭ episcopiĭ a fară de Ungaria şi Transilvania, însĕ aşa, că pe uniţiĭ de pe teritoriul dieceselor *Orădiĭ, Agrieĭ* şi *Transilvanieĭ* îĭ supune ĭurisdicţiuniĭ aceluĭ episcop, care să fie reşedut a fară de ţară.

Din parte-mĭ nicĭ una din aceste dóuĕ aserţiunĭ nu pot accepta, pentru că nu sînt basate pe dovedĭ istorice, cel puţin aproximativ probătóre, ci numaĭ pe ipotese şi deducţiunĭ arbitrare, contrare chiar contextuluĭ bulleĭ citate.

Din contră susţin, că biserica saŭ

[1]) Katholikus Szemle 1877. I. füzet p. 28 un.

Şcóla de fete e făcută pe sama unei clase fórte restrinse a némuluĭ nostru. Organul Asociaţiuniĭ puţin a luminat straturile poporuluĭ, ba nicĭ pe inteligínţă n'a prea încălḑit-o cu multe raze. Stipendiile fórte puţine nu prea pot veni în socotínţă, maĭ vîrtos dacă vom maĭ reflecta şi la felul împărţiriĭ lor.

Eĭ bine! Póte fi mirare, dacă între asemenea împrejurărĭ massele marĭ ale poporuluĭ, dar nicĭ inteligínţa nu se prea însufleţesc pentru Asociaţiune?

Şi acum pentru a însufleţi poporul, să maĭ facem şi localurĭ de petrecere pe sama domnilor din Sibiŭ?

Statutele nóuĕ ale Asociaţiuniĭ sînt aprobate. Aceste statute asigură Asociaţiuniĭ un cerc maĭ larg de activitate şi mişcare maĭ liberă.

Să profităm de moment! Să delăturăm tóte causele rĕuluĭ şi să deschidem cu nóuĕle statute o epocă nóuă în viaţa Asociaţiuniĭ!

Ĭubileŭ. — Pe cum aflăm din foĭ ungurescĭ, P. S. S. bunul Archiereŭ de Orade Mihail Pavel în 26 Ĭanuariŭ 1898 îşĭ serbéză ĭubileul aniversăriĭ a 25-a de la consacrarea sa întru episcop. Pe noĭ oficiul diecesan nu ne-a învrednicit a ne informa nicĭ măcar cu un cuvînt despre serbătórea acésta apropiată, de şi ea cu drept cuvînt se póte privi de serbătórea întregiĭ provinţe bisericescĭ. Din causa aceea şi următoriul cercular putem să-l reproducem numaĭ după foĭ ungurescĭ:

În Christos ĭubiţi fraţi!

Tóte instituţiile culturale ale dieceseĭ, carĭ saŭ nascerea saŭ gradul desvoltăriĭ de astăzĭ aŭ să-l mulţăméscă dărnicieĭ Escelenţeĭ Sale Reverendissimuluĭ Episcop diecesan al nostru Mihail Pavel, vor mărturisi óre când următorimiĭ ca tot atâtea monumente puternice nu numaĭ despre nesecata luĭ ĭubire de jertfă, ci şi despre zelul acela apostolic şi despre sentimentele acelea nobile, carĭ sînt nesecatele isvórĕ, din carĭ isvóresce proverbiala dărnicie a ĭubituluĭ nostru Archiereŭ.

Nu e aci locul, ca să se preamăréscă cu cântărĭ de laudă beneficenţa acestuĭ Prelat, care ca şi cum ar trăi, numaĭ ca din resultatele sirguinţeĭ sale de fer şi ale abnegăriĭ de sine să pótă aplica zilnic tot maĭ mult spre înflorirea dieceseĭ sale, căcĭ cel ce cunósce modestia luĭ, acela scie şi aceea, că chiar aplausele şi serbătorirele sînt lucrurile, carĭ îl genézĕ.

Înse vîrtuţile acestea, carĭ formézĕ o parte aşa de potrivită a archiereuluĭ, nu numaĭ că nu pot face, să amuţéscă recunoscinţa adânc simţită a dieceseĭ faţă cu binefăcĕtoriul eĭ cel maĭ mare, ci maĭ vîrtos impun dieceseĭ datorinţa de a esprima pe faţă recunoscinţa acésta a sa cu tot prilejul, ce se îmbie.

De atare prilej ne va servi nóuĕ şi ziua de 26 Ĭanuariŭ 1898, ziua aniversară a 25-a a consacrăriĭ Escelenţeĭ Sale întru episcop, a căreĭ antecedenţe o formézĕ a) hotărîrea Maiestăţiĭ Sale imperiale şi apostolice regescĭ Francisc Ĭosif din 11 Septembre 1872, prin carea s'a îndurat preagraţios a numi pe Escelenţa Sa episcop, şi b) acea bullă apostolică a Pontificeluĭ de pie amintire Piŭ IX din 23 Decembre 1872, prin care s'a îndurat a preconisa pe Escelenţa Sa de episcop.

De aceea maĭ înainte de ce ar puté să se sevârşéscă acésta cu solemnitate încă şi maĭ mare în 26 Ĭanuariŭ 1898, ziua consacrăriĭ Escelenţeĭ Sale întru episcop, până atuncia în tóte bisericile parochiale ale dieceseĭ în 11 Septembre a. c., ziua aniversară de la numirea Escelenţeĭ Sale de episcop, pe cum şi în 23 Decembre a. c., ziua aniversară a preconisăriĭ Escelenţeĭ Sale întru episcop, éră în bisericile filiale în ambele casurĭ în ziua următóre are să se aducă Domnuluĭ ceruluĭ jertfa liturgică de mulţămită împreunată cu „Te Deum“, la care în Dumineca premergĕtóre să se cheme şi credincioşiĭ, ca şi eĭ împreună cu Frăţiile Vóstre să rostéscă rugăciune ferbinte către preabunul Dumnezeŭ pentru îndelunga viaţă, sănătatea şi fericirea ĭubituluĭ nostru episcop Mihail, care abia în 18 anĭ, de când stă în fruntea dieceseĭ greco-catolice de Oradea Mare, singur a concurs la înmulţirea fundaţiunilor diecesane cu maĭ mult, de cât în decurs de maĭ bine de o sută de anĭ toţĭ fericiţiĭ episcopĭ înaintaşĭ aĭ luĭ împreună.

Oradea Mare în 17 August 1897.

Dr Augustin Lauran
vicar general episcopesc.

Cred întru una biserică. — „Gazeta Transilvanieĭ“ scrie, că „Gazeta Macedonieĭ“ primesce din Moloviştea următórea informaţie despre un conflict, ce s'a produs în biserica locală în cursul serviţiuluĭ divin ĭutre un agent al archiereuluĭ grec şi între Românĭ: „De la data primiriĭ ordinuluĭ imperial, prin care ni-se comunică libĕra permisiune de a ceti românesce în biserică, nu s'a iscat multă vreme nicĭ un incident. Dumineca trecută înse, pe când un elev, George Nace, cetia Apostolul, un individ a nume Spiru Liŭ, s'a repedit asupra elevuluĭ răpindu-ĭ din mână Apostolul şi oprind de a maĭ ceti românesce. Româniĭ revoltaţĭ s'aŭ repedit asupra nenorocituluĭ agent al Archiereuluĭ grec şi l-aŭ pus la respect în dată. De aci un scandal, care puţin a lipsit, ca să degenereze într'o bătae sângerósă. Româniĭ aŭ protestat la Bitolia, ca să li-se respecte dreptul lor câştigat de a se ruga în limba maternă. Numitul individ, Spiru Liŭ, a fost citat la Bitolia, unde sperăm, că va primi o lecţie bine meritată, pentru ca pe viitor nimenĭ să nu maĭ îndrăznéscă a nesocoti ordinele guvernuluĭ.“

Cât de mult se ĭubesc „ortodoxiĭ“ între olaltă! Adevăraţĭ fraţĭ!

Şi cât de mult respectéză biserica „ortodoxă“ sentimentul naţional al poporuluĭ! Acesta trebue să recurgă la Turcĭ, pentru ca să-l apere de dragostea prea multă a mameĭ sale!

---

episcopia „*Gallicensă*“ — orĭ fie *Galatensă* — a avut reşedinţa sa în lăuntrul ţĕriĭ şi încă pe teritoriul celor 3 diecese latine a *Orăḑiĭ, Agrieĭ* şi *Transilvanieĭ*, prin urmare că Episcopul *Macariŭ* a fost episcop unit din ţară cu reşedinţă *stabilă*, avênd sub sine pe locuitoriĭ uniţĭ resfiraţĭ pe teritoriile estinse ale celor 3 diecese numite, şi aşa titlul de *galicens* nu este a se cerca în Galiţia orĭ în Rusia mică, ci drept în teritoriul ţĕriĭ Ungarieĭ respective Transilvanieĭ.

Tótă cestiunea se învîrte pe lângă titulul „*Galicens*“. Demonstrat fiind, că titulul acesta este în ţară, cele alalte urmézĕ de la sine maĭ uşor.

Să cercăm:

1. În Transilvania sînt patru comune cu numirea de *Galaţ*, una în comitatul Albeĭ inferióre nu de parte de *Zlatna*, alta în comitatul *Bistriţa-Năsĕud*, a treia în *Făgăraş* preste Olt nu de parte de oraşul Făgăraş, şi a patra în comitatul *Hunedóreĭ* în cercul Puiuluĭ. Maĭ este şi în comitatul Sibiuluĭ o comună sinonimă cu numirea de *Galiş*, nicĭ una înse nu este cu numirea de *Galicz*. În Ungaria înse nu găsim nicĭ o comună cu numirea de *Galaţ* saŭ *Galiţ*.

Firesce că ar fi maĭ uşóră deslegarea cestiuniĭ despre reşedinţa episcopuluĭ galicens Macariŭ, dacă ne-ar fi cunoscut orĭ textul *original* al căinţeĭ numituluĭ episcop date la scaunul pontificial, orĭ *resultatul* investigaţiuniĭ ordinate prin acel scaun.

În lipsa acelora înse sîntem avisaţĭ la deducţiune istorică, respective a cerca şi a statori, că óre cuprinsul bulleĭ pontificiale citate, saŭ alte documente identice fie din vécul al XV-lea, fie din vécurĭ antecedente saŭ succedente, pe cum şi deosebite relaţiunĭ politice şi eclesiastice contemporane, servescu-ne cu doveḑĭ destul de logice şi temeînice, ca pe basa acelora să deducem, că

Episcopia *galicensă* se află în Ungaria respective în Transilvania pe teritoriŭ locuit de Românĭ; că *reşedinţa* de galicens ar fi identică cu vre una dintre comunele „*Galaţ*“ numite, în cât adecă „*galicens*“, „*galliciens*“ şi *galatiens*, ar fi sinonim cu *galatens*.

Fiind cestiunea acésta de nu puţină însemnătate, să ni-se ĭerte, dacă o vom pertracta maĭ în detaiŭ.

a) La 1377 era o disensiune între episcopiĭ *Orăḑiĭ, Transilvanieĭ* şi *Agrieĭ* în causă de ĭurisdicţiune preste *Românĭ uniţĭ*, carĭ locuiaŭ pe teritoriul dominal estins al castruluĭ *Megassalla* [1]) ţinĕtor de familia banuluĭ *Simeon*. Investigaţiunea causeĭ din partea Pontificeluĭ Gregoriŭ XI se concrede Archiepiscopuluĭ din *Calocea*. [2])

După 89 anĭ, adecă la 1466, în bulla pontificeluĭ Paul II se zice, că Episcopul *Macariŭ* a avut posesiunea saŭ quasi guvernarea şi administrarea bunurilor bisericiĭ *galicense*, respective a părţiĭ maĭ marĭ a aceleia, adecă a celor din diecesa *Orăḑiĭ, Transilvanieĭ* şi *Agrieĭ*. Cu alte cuvinte că acel episcop avea şi deprindea ĭurisdicţiune episcopéscă preste bisericile *unite* aflătóre pe teritoriul celor 3 diecese, fiind recunoscut de toţĭ ca episcop adevĕrat. Şi cuĭ se concrede investigaţiunea? Éră Archiepiscopuluĭ *Caloceĭ* şi celuĭ al Strigonuluĭ.

Unde se estindeaŭ acele treĭ diecese? Preste Transilvania, Maramurĕş, Satmar, Selagiŭ, Bihor, Békés, Zarand până aprópe de Murĕş, unde era deja marginea Cianaduluĭ.

Aşa dară drept preste acele ţinuturĭ, unde şi azĭ locuesce massa poporuluĭ român, şi se estinde ĭurisdicţiunea archiepiscopéscă a bisericilor române din ţară.

Şi óre nu este acesta un razim, ca reşedinţa episcopuluĭ *galicens* să o cercăm nu a fară de ţara, ci pe teritoriul acelor 3 diecese!

Căcĭ dacă episcopul Macariŭ ar fi fost episcop cu reşedinţă în Galiţia orĭ Rusia mică, saŭ fie şi numaĭ cu titulul de *Halic*, înse cu ĭurisdicţiunea şi preste Româniĭ uniţĭ din cele 3 diecese, cum de în bulla pontificială numaĭ bisericile unite situate în cele 3 diecese se amintesc, nicĭ una înse din teritoriul dieceselor vecinaşe cu reşedinţa sa — afirmative aflătóre a fară de ţară, cum ar fi fost de es. din Moldova. Seret, Galiţia (Lemberg), Rusia mică şi Litvania?

Nu este acésta o anomalie a fi episcop unit cu reşedinţă a fară de teritoriul ĭurisdicţiuniĭ sale şi încă preste locuitoriĭ uniţĭ aĭ uneĭ ţĕriĭ *catolice*, pline de episcopate *catolice*, éră nu între infidelĭ orĭ numaĭ schismaticĭ?

[1]) Megyesalja, Megisala, Aranyos-Megyes de azĭ în comitatul Satmar.

[2]) Dto Agnaniae VIII Cal. Augusti.

La cestiunea autonomiei.

Fasa cea mai nóuă, în care a ajuns cestiunea acésta, e aceea, că foile ungurescĭ constată, că darea ordinului regesc spre a se face alegerile pentru congres s'a făcut pe cale neconstituţională, fiind că el n'a trecut mai întâiŭ prin cele dóuĕ corpurĭ legislative. Foile acelea conced cu o cale în chip preagraţios regelui, ca să pótă purcede şi ast fel în o cestiune, care cade în sfera de competenţă a regelui ca patron suprem al bisericiĭ catolice. Dar acuma foile acelea îşĭ bat capul, ca să afle, că după nesocotirea corpurilor legislative cum va puté să ajungă la timpul sĕŭ proiectul de organism autonomic la acele-şĭ corpurĭ, pentru ca ele eventual să-ĭ voteze inarticularea.

Foile din Budapesta scriŭ, că primatele Vaszary va convoca congresul autonomic în luna luĭ Octobre.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În jumătatea a dóua a lunii luĭ Septembre episcopatul catolic se va aduna în Budapesta la o conferinţă sub presidiul primateluĭ Vaszary. Obiectul cel mai de frunte al consultărilor, pe cum spun foile, va fi cestiunea autonomieĭ.

Revistă politică.

Austria.

Pentru a împăca pe Cehiĭ şi Germaniĭ din Boemia ministrul president Badeni plănuise o conferenţă a deputaţilor din Boemia. Într'o consfătuire ţinută în Praga representnţiĭ poporului german din Boemia hotărîră, să respingă invitarea la conferinaţa de împăcare şi preste tot să nu pertracteze cu niciĭ un guvern, care nu va fi revocat mai întâiŭ ordinaţiunea referitóre la limbile oficióse din Boemia. Acuma scrie „Fremdenblatt“: „Pe cum aflăm, ministrul president conte Badeni avênd în vedere, că Germaniĭ aŭ refusat a lua parte în conferenţă, a trimis epistole mareşalului ţĕriĭ principeluĭ Georgiŭ Lobkowitz, conţilor Bouquoi şi Osvald Thun şi deputatului Herold, în care mulţămesce pentru prevenirea, cu care ĭ-aŭ primit invitarea, şi le împărtăşesce, că conferenţa acésta fiind făr de obiect nu se va ţiné.“

„Neue Freie Presse“ află, că Badeni s'a lăpĕdat de antipatia sa faţă cu partidul ceho-polon şi clerical federalistic şi acum e gata a tracta în comisia parlamentară şi cu maioritatea acésta despre condiţiile acelea, pe lângă a căror împlinire ar puté să conteze la spriginul acestuĭ partid. Se vorbesce cu o cale de o apropiată schimbare parţială a cabinetuluĭ. Aŭ adecă să ĭese din cabinet ministriĭ de origine germană. Póte că acesta a fost şi obiectul conferenţeĭ ministeriale din 25 a c., după care Badeni a pornit la Ischl.

Rusia.

În 23 a c. presidentul republiciĭ franceze însoţit de o escadră de năĭ a sosit în Rusia, şi s'aŭ început festivităţile de primire conform programuluĭ stabilit.

„Journal de St. Pétersbourg“ salută sosirea presidentuluĭ republiciĭ franceze, dar ocolesce cu multă grije orĭ ce cuvînt, care ar puté să se esplice ca manifestare a uneĭ alianţe speciale, pe cum aşteptaseră cu atâta dor anumite cercurĭ franceze.

După situaţia creată prin visita monarchuluĭ nostru şi prin a împĕratuluĭ Germanieĭ la curtea ruséscă o atare manifestare în sensul unuĭ contrast cu puterile din Europa centrală e eschisă. Pare mai vîrtos a se pregăti o unire a tuturor marilor puterĭ europene continentale cu privire la tractarea aceleĭ cestiunĭ marĭ europene, care pretinde mai de aprópe resolvire. Franţa în lucrul acesta va avé un rol de frunte, mai vîrtos pentru că acest stat în cestiunea aceea are să-şĭ apere şi interese marĭ finanţiale şi economice. Apropiarea acésta a puterilor continentale nu numai pe terenul politiciĭ, ci şi pe cel al economieĭ naţionale póte uşor să ducă la un contrast al lor comun faţă cu Marea Britanie. E posibil, că reuşirea acesteĭ apropiărĭ se va fi asigurat definitiv cu prilejul visiteĭ presidentuluĭ Franţeĭ. De aceea Anglezii în multe privinţe privesc cu interesare cu mult mai intensivă de cât Francezii la resultatele visiteĭ, ce a făcut-o presidentul Faure în Petersburg.

Toasturile, carĭ şi-le-aŭ rostit ţarul Rusieĭ şi presidentul Franţeĭ, adevĕrat că grăesc despre simpatiile acelea, carĭ unesc cele dóuĕ popórĕ. Cuvintele acestea întru adevĕr aŭ cam neliniştit pe Germaniĭ. Ele înse nu sînt alta de cât constatarea unuĭ fapt, care-l scie tótă lumea, şi dintr'însele nu se póte conchide la aceea, că între Rusia şi Franţa s'ar fi închiat alianţă formală.

Turcia.

Tractativele de pace dintre Turcia şi Grecia stagnéză din noŭ. Acuma marile puterĭ se capacitéză împrumutat, pentru ca să asigureze armonia concertuluĭ european, după ce Anglia cercase, să-l turbure. Se anunţă, că puterile aŭ început tractative pentru a reduce despăgubirea de răsboiŭ, fiind că acésta nu e proporţionată isvórĕlor actuale de venite ale Greciei.

În Constantinopol esplodéză bombe şi se fac în continuŭ arestărĭ de ale Armenilor.

Bulgaria.

Ministrul president Stoiloff s'a hotărît în sfârşit a sta de vorbă cu monarchia nóstră. A declarat a nume, că cuvintele

---

Pe lângă acestea este cunoscut, că atât curtea regéscă din Ungaria, cât şi scaunul pontificial încă din vécul al 13-lea la 1204, mai apoĭ la 1374 a intenţionat înfiinţarea uneĭ *episcopiĭ unite independente pentru Românii, respective uniţiĭ* din Ungaria şi Transilvania. Şi cu ce scop?

Ca substragêndu-se de sub ĭurisdicţiunea episcopilor rom. catolicĭ, sub guvernarea episcopuluĭ de aceea-şĭ limbă şi de acela-şĭ rit mai sigur şi mai uşor să se lăţéscă unirea credinţeĭ.

De acest scop general a fost condus scaunul pontificial cu înfiinţarea episcopatelor din Seret (Ceret), Milcov, Bacăŭ, Argeş şi Severin ş. a.

Judece acuma orĭ cine, óre un episcop din ţară străină, de es. din Galiţia orĭ Rusia mică, nesupus regeluĭ din Ungaria, şi care póte că nu cunoscea din propria intuiţiune orĭ atingere relaţiunile poporuluĭ supus ĭurisdicţiuniĭ sale, cum ar fi putut guverna, administra şi promova cu succes interesele uniriĭ pe un teritoriŭ aşa estins, unde locuesc şi azĭ Românii din ţară, începênd de la Maramureş, Oradea, Transilvania până la marginile ţĕriĭ, Făgăraş, Braşov, Sibiŭ? Cum s'ar fi putut realisa intenţiunea scaunuluĭ pontificial cu un atare episcop aşa zicênd „in partibus infidelium“, înse totuşĭ într'o ţară catolică?

Saŭ dóră se póte presupune, că de es. regele Matia, care a dese orĭ trăia în raporturĭ încordate cu Polonia (1468—1471), ĕcă numai aşa uşor să fie permis, ca un episcop din Polonia să guverneze pe supuşiĭ sĕĭ românĭ din Ungaria şi Transilvania?

La acest punct numai aceea ne póte fi bătĕtor la ochĭ, că în bulla amintită între diecesele acelea, unde episcopul Macariŭ avea ĭurisdicţiune, cea a *Cianaduluĭ* nu se amintesce, măcar că mai ales în partea meridională a aceleia locuia mulţime multă de Românĭ în cele 8 districte la an. 1457 privilegiate, şi pentru unirea cărora în deosebite timpurĭ se îndreptase nisuinţa scaunuluĭ pontificial.

Causa la acésta cuget a fi, că preste Româniĭ uniţi din acea diecesă ĭurisdicţiunea episcopuluĭ galicens nu se estindea. Minoriţiĭ încă la 1433 aŭ primit acel privilegiŭ, ca în Kewi, Orşova, Kevesd, Chery, Sebeş şi Haczak să pótă edifica domiciliĭ privilegiate, şi în tóte acelea locurĭ, carĭ eraŭ depărtate de scaunul vre unuĭ episcop în distanţă de 2 óre, să pótă deprinde chiar şi nisce funcţiunĭ episcopescĭ.

b) De câte orĭ era vorbă de unirea poporuluĭ român din Ungaria şi Transilvania, Pontificiĭ romani tot către Archiepiscopiĭ Strigonuluĭ şi Calocei îşĭ îndreptaŭ scrisorile sale. Aşa *Bonifaţiŭ* VIII Cal. Febr. 1299 şi 1291, *Clemente* VI. V. Idus Iulii în causa ĭurisdicţiuniĭ preste uniţiĭ „intra limites Regni“, *Gregoriŭ* XI. III Idus Oct. 1374 pentru înfiinţarea episcopieĭ unite române şi din 1377 în trĕba ĭurisdicţiuniĭ preste Românii uniţi din Megasalla.

Decĭ drept aşa ca în causa plânsoriĭ episcopuluĭ unit *galicens,* învestigaţiunea căreia se concrede tot acelora-şĭ doĭ Archiepiscopi.

Cu totul alt ceva vedem, când e vorbă despre causele a fară de ţară, de es. din Polonia saŭ din alte ţĕrĭ vecinaşe.

Căcĭ causa înfiinţăriĭ episcopieĭ unite din *Seret* (Ceret), carea mai înainte se ţinea de diecesa *Haliciuluĭ,* pontificele Urban V cu d. IX Cal. Aug. 1370 o concrede Archiepiscopilor din Praga, Vratislav şi Cracovia; înfrînarea refractăriĭ unuĭ anumit preot Ioan din Leopole diecesa Vratislav Pontificele Gregoriŭ XI la 1371 o concrede Archiepiscopuluĭ din Gnesen, episcopilor din Cracovia şi Seret, ĕră la 1455 Episcopul *Ioan* „terrae *moldaviensis*“ se numesce sufraganul Archiepiscopuluĭ Leopoleĭ.

Din acésta conchidem, că investigaţiunea în causa plânsoriĭ episcopuluĭ Macariŭ nu dóră numai din acea causă s'a concreḑut Archiepiscopilor din Strigon şi Calocea, pentru că *acusatul* episcop Transilvan *Nicolaŭ* stătea sub ĭurisdicţiunea Archiepiscopuluĭ din Colocea, ci că diecesa luĭ Macariŭ se estindea pe teritoriul ĭurisdicţional al acelor doĭ Archiepiscopi, adecă al *Colocei* preste Transilvania şi Orade, al *Strigonuluĭ* preste Agria şi decanatele Sibiuluĭ, Braşovuluĭ şi Bistriţeĭ, şi în deosebĭ pentru că însu-şĭ actorul episcop avea *reşedinţa sa pe teritoriul dieceseĭ inctuluĭ episcop Nicolaŭ din Transilvania.*

Acusele ridicate prin episcopul Macariŭ eraŭ grele. Ele se referiaŭ nu numai la împedecarea diregĕtorieĭ episcopescĭ a *ordului*

luĭ jurnalele le-aŭ schimosit, şi că el de loc nu a avut intenţia de a vătĕma monarchia şi dinastia nóstră.

Ministrul nostru de esterne a aflat declarările acestea de satisfăcĕtóre.

Asia.

Rĕsculaţiĭ din Hindostan, pe cum se telegrafézĕ din Simla, resping neîncetat ostăşimea angleză şi înaintézĕ. Strîmtórea Khaibar aŭ cuprins-o deja. Anglezii vor să trimită acum împotriva lor câte va bateriĭ. Altă scire spune, că viţa Afridi după o scurtă năvală a cuprins forturile Ali-Medjid şi Maude. Óstea Afridilor e fórte numĕrósă şi în scurtă vreme se va maĭ întări cu viţa Mohmand, carea o conduce mollahul Haddah. Emirul din Afghanistan a îndreptat din noŭ o epistolă cătră guvernul Indieĭ, în care accentuézĕ, că el nu e rĕspunzĕtor pentru rĕscólă, ci causa tuturor acestora sînt agitatoriĭ, carĭ trăesc în mijlocul diferitelor viţe.

O luptă pentru neatîrnarea bisericii.

(Continuare.)

În vreme ce conflictul dintre guvern şi dintre episcopat se înăspri tot maĭ tare, lumea avu fără de veste parte de scirea, că împĕratul Wilhelm la stăruinţa principeluĭ Bismarck a numit de ambasador al imperiuluĭ german pe lângă Vatican pe cardinalul Hohenlohe.

Prinţul Gustav Adolf Hohenlohe a fost fratele maĭ tinĕr al ducelui de Ratibor şi al aceluĭ principe Clodvig Hohenlohe, carele maĭ de demult ca ministru president bavarez se făcuse cunoscut lumiĭ prin agitările sale împotriva hotărîrilor conciliuluĭ Vatican şi acuma e cancelariul imperiuluĭ german. Pe timpul conciliuluĭ Vatican cardinalul Hohenlohe avuse lângă sine de consultor pe profesorul „vechiŭ catolic“ Friedrich din München. Cardinalul după conciliŭ părăsise Roma şi petrecu maĭ vîrtos în Berlin într'un hotel. De acolo s'a întors la Roma, numaĭ după ce-l provocase Papa la acésta de repetite orĭ.

Cu abatere de la obiceiurile observate în diplomaţie cardinalul a fost numit ambasador, maĭ înainte de ce s'ar fi întrebat Papa în afacerea acésta.

Apucătura luĭ Bismarck era simplă. De cum va Roma primia aranjamentul acesta plănuit de Bismarck, atuncia centrul avea să fie pîrît la Roma prin un ambasador îmbrăcat în haine preoţescĭ. Ĕră de cum va Roma nu primia pe cardinalul Hohenlohe de ambasador, atuncia ar fi respins deosebita distincţie, carea ar fi constat în aceea, că un cardinal pórtă afacerile unuĭ ambasador al imperiuluĭ german, şi ast fel ar fi dovedit înaintea a tótă lumea „spiritul sĕŭ neîmpăcat“. Prin acésta s'ar fi creat un pretext ulterior spre mĕsurĭ antibisericescĭ din partea statuluĭ. Notificarea denumiriĭ luĭ Hohenlohe s'a făcut în Roma în 25 April 1872.

În 2 Maiŭ a rĕspuns apoĭ secretarul de stat al Pontificeluĭ, „că pe când Sfinţia Sa primesce cu bucurie gândul acela al Maiestăţiĭ Sale împĕratuluĭ şi regeluĭ (de a denumi un ambasador pe lângă Vatican), totuşĭ îĭ pare rĕŭ, că din causa împrejurărilor momentane a Sfîntuluĭ Scaun nu póte autorisa pe un cardinal al sfinteĭ bisericĭ romane la primirea unuĭ oficiŭ aşa de delicat şi momentos“.

Inventarea pretextuluĭ a fost cât se póte de próstă. Dar e sciut, că pe spiritele marĭ nu le genézĕ nimica, nicĭ chiar prostia. Pe Pontificele Roman îl declarară acum de turburătoriŭ al păciĭ, carele nu s'a sfiit a vătĕma naţiunea germană cea iubitóre de onóre. În 14 Maiŭ 1872 ajunse afacerea acésta la pertractare în Reichstag. La discusiunea asupra budgetuluĭ imperiuluĭ v. Bennigsen propuse, să se ştérgă posiţia salariuluĭ ambasadoruluĭ de lângă Vatican. El adause, că ómeniĭ de la ĝuvern să aĭbă grije, să nu pornéscă din noŭ pe calea concordatelor şi pe a raporturilor diplomatice cu Roma. Atuncia a rostit Bismarck cuvintele „nemuritóre“: *„Nu fiţi îngrijaţi, la Canossa noĭ nu merĝem, nicĭ trupesce nicĭ sufletesce.* Dară cu tóte acestea nimenĭ nu póte să nu vadă, că situaţia imperiuluĭ german, — că dispositia în imperiul german pe terenul păciĭ confesionale e turburată. Guvernele imperiuluĭ german cércă — mijlóce pentru a ajunge din situaţia acésta într'alta maĭ plăcută într'un chip cât se póte de pacĭnic, şi care să sgudue cât se póte de puţin raporturile confesionale din imperiŭ. Asta fórte a nevoe va puté să se facă altmintrea de cât pe calea legislaţiuniĭ, şi a nume pe calea legislaţiuniĭ universale a imperiuluĭ.“

Din centru i-s'a rĕspuns între altele, că ce ar zice împĕratul, dacă Papa ar voi să numéscă pe adiutantul general al aceluia de nunţiŭ? Înse în zădar: Bismarck a avut lipsă de pretext pentru a rosti marile cuvinte: „Nach Canossa gehen wir nicht.“ De atuncia cuvintele acestea aŭ fost gravate în columna ridicată lângă Harzburg a nume întru amintirea lor. Înse tóte le róde dintele timpuluĭ şi le strică mâna omenéscă. Aşa s'a întîmplat şi cu cuvintele acelea „istorice“, şi cel ce şĭ-a dat maĭ apoĭ vrênd nevrênd cea maĭ multă silinţă spre a face, ca acelea cuvinte să se privéscă de nerostite, a fost chiar Bismarck. Dar să nu anticipăm.

Cel dintâiŭ dintre mijlócele acelea „pacĭnice“ a fost espulsarea Iesuiţilor din Germania. Istoria ne spune, că a fost un timp, în care Prusia primise cu bucurie pe Iesuiţiĭ espulsaţi din alte ţĕrĭ. Dar acum se îngrijise presa, ca Iesuiţiĭ să fie priviţi de urzitoriĭ dogmeĭ despre infalibilitatea Papeĭ, şi acéstă credinţă deşértă avea să fie pretextul spre a scóte din ţară ordul acesta neobosit întru apĕrarea causeĭ luĭ Dumnezeŭ şi a bisericiĭ luĭ. Pe cum se întîmplă şi pe airia, — până şi pe la noĭ prin Ungaria, — de câte orĭ vor inimiciĭ bisericiĭ să pună la cale vre o lovitură asupra eĭ, aşa s'a făcut şi în Germania: s'aŭ aranjat maĭ multe petiţiĭ adresate Reichstaguluĭ, în carĭ se cerea espulsarea Iesuiţilor. Adevĕrat că catoliciĭ încă aranjară contrapetiţiĭ cu subscrierĭ de dóuĕ zecĭ de orĭ maĭ multe de câte se cuprindeaŭ în petiţiile cele alalte. Petiţiile şi contrapetiţiile s'aŭ străpus uneĭ comisiunĭ, şi acésta veni apoĭ cu propunerea, ca guvernele să propună Reichstaguluĭ încă în sesiunea acésta un proiect de lege, „prin care aşedarea în imperiŭ a membrilor societăţiĭ luĭ Isus şi a celor din congregaţiunile înrudite cu eă, dacă se face fără de apriata permisiune a respectivuluĭ guvern, să se înşire între faptele vrednice de pedépsă“.

Mallinckrodt şeful centruluĭ făcu contrapropunerea, ca Reichstagul să trécă preste petiţiile acestea la ordinea ziliĭ, orĭ apoĭ să se facă cercetare, dacă Iesuiţiĭ din Germania s'aŭ purtat în chip contrar legilor orĭ inimic statuluĭ orĭ turburătoriŭ al păciĭ dintre confesiunĭ orĭ primejduitoriŭ de moralitate.

Dară Reichstagul nu s'a îndestulit cu aceea, că a respins propunerea luĭ Mallinckrodt, ci a maĭ înasprit propunerea comisieĭ şi a pretins un proiect de lege, „care reguléză posiţia de drept a ordurilor, congregaţiunilor şi însoţirilor călugărescĭ, cestiunea admiteriĭ lor şi condiţiile acesteia, şi înşiră între faptele vrednice de pedépsă activitatea primejdiósă pentru stat, carea o desvóltă ordurile, congregaţiunile şi însoţirile acelea, dar maĭ ales societatea luĭ Isus“.

Guvernul avea grabă. La patru spre zece zile după acestea se propuse Reichstaguluĭ proiectul de lege referitoriŭ la espulsarea Iesuiţilor şi a altor călugărĭ. Mallinckrodt grăi în contra luĭ cu logică sfăsiătóre. „De la reînviarea de acum sînt 25 anĭ a ordului Iesuiţilor în ţĕrile germane,“ zise el, „nu a fost învinuit nicĭ un singur membru al ordului Iesuiţilor chiar cu nicĭ o transgresiune, cu nicĭ o călcare a legiĭ. Faţă cu subiectul cel maĭ decăduţ dreptul mişcăriĭ libere e asigurat în sensul legiĭ despre libertatea de a se muta aşa, că numaĭ după osîndirea la pedépsă în casă de corecţiune urmézĕ putinţa de a le denega petrecerea în anumite locurĭ. Dar pe Iesuiţiĭ încă nu ĭ-aŭ osîndit la casă de corecţiune, pe eĭ preste tot încă nu ĭ-aŭ pedepsit, şi încă nicĭ o dată nu s'a spus cu nicĭ un cuvînt, că în 25 anĭ măcar şi numaĭ unul din eĭ ar fi sevârşit vre o faptă contrară legiĭ; şi acuma, Domniĭ meĭ, guvernul totuşĭ are, pot zice, fruntea . . . . . de a propune o lege escepţională, prin care aceştĭ bărbaţĭ, pe carĭ îĭ veneréză sute de miĭ, ba milióne din ţară pentru vîrtuţile lor eminente şi pentru activitatea lor eminentă spre binele comun, se înşiră într'un şir maĭ jos de cât robiĭ, li-se denégă dreptul, care de altmintrea nu se denégă niměnuia în lume, dreptul la cercetare, maĭ înainte dece ĭ-ar pedepsi.“

În zădar. Bismarck voia espulsarea lor, şi maioritatea Reichstaguluĭ ĭ-o votă. Aŭ

şi *iurisdicţiunii*, ci şi la despoiarea de *beneficiĭ* episcopescĭ şi la *ameninţări* grele.

În decursul investigaţiuniĭ a fară de actor şi inct aŭ trebuit să fie ascultaţi şi martorĭ.

Tóte aceste înse presupun, că episcopul acusator a trebuit să-şĭ formeze acusa sa din esperinţa sa proprie, din atingere maĭ îndelungată cu factoriĭ casurilor concrete de acuse. A trebuit, ca însu-şĭ să fie în apropiare, saŭ cel puţin nu de parte de reşedinţa celuĭ acusat, să cunóscă împrejurările, causele şi motivele substratuluĭ acuselor sale, contrare puseţiuniĭ sale de episcop unit a bună samă circumscrise şi în bulla sa de confirmare pontificială.

Un atare episcop înse ni-se pare a fi fost *Macariŭ*, carele, pe cum însă-şĭ bulla citată atestézĕ, nu de ĭerĭ de alaltăĭerĭ, ci încă cel puţin din 1458 [1]) — 1466, saŭ de 12 anĭ era episcop şi funcţiona ca episcop unit, şi în tot restimpul acesta era recunoscut de toţĭ de episcop adevĕrat. Tot cuprinsul bulleĭ citate ne face, să conchidem, că acolo este vorbă de un episcop diecesan drept cu reşedinţa pe teritoriul episcopatuluĭ transilvan.

(Va urma).

[1]) Pontificele Calixt III a guvernat biserica din 1455—1458.

fost espulsaţi Ieşuiţii, Redemtoriştii, Lazariştii şi congregaţiunea preoţilor Spiritului sfînt. Tot de odată publică ministrul cultelor Dr Falk ordinaţiunî, prin carî în Prusia se eschiseră de la instrucţie în şcolile publice tóte ordurile şi congregaţiunile călugăresci şi se desfiinţară tóte reunirile religióse şi de pietate ale şcolarilor.

(Va urma.)

Casa naţională — cestiune confesională.

„Telegraful Roman“ s'a făcut foc şi cătran. Mare ne-a fost ispita, ca să publicăm cu comentar articolul, ce-l publică fóea acésta, — era pe aci, să dăm atributul, ce-l merită, — în numĕrul sĕŭ din 26 a c. Dar în cele din urmă ne-am călcat pe inimă şi am abstat de la comentare. Éta clasicul articul:

„Strimţî la vedere şi ânguştî la suflet — puţinii ómenî grupaţi în jurul ziarului „Unirea“ aŭ dăt năvală asupra Sibiului. Şi credeţi, că dóră vor să înghită pe Saşî orî să îea la răspĕr pe Ungurii din Sibiŭ?

„Dómne feresce.

„Se năpăstuesc chiar asupra Românilor.

„Românii din Sibiŭ aŭ bunul gust, de a simţi dorul, ca să întemeieze aci un museŭ istoric şi etnografic. Monumentele nóstre istorice sînt risipite pe airia, — şi cine era mai competent, ca să nisuéscă a le vedé adunate la un loc, de cât comitetul Asociaţiunii, compus din ómenî cu vederî mai largî de cât fanfaronii, carî în o rĕsuflare ar voi, ca pĕcatele celor din Selagiŭ, Bihor şi Sătmar să vie Asociaţiunea şi să le spele înfiinţând şcóle, unde de géba le-aî mai înfiinţa, căcî ele ar accelera numaî procesul maghiarisării, care face paşî giganticî tocmaî acolo, unde papistaşismul cosmopolit e în flóre şi lucră cu îndoit zel la zelarea pentru sânta unire.

„Ca să mascheze intenţiunea drăcéscă de a împedeca tot, ce ţintesce la ridicarea nimbului şi vrednicieî nóstre naţionale, mititeii sbĕră acum, că le sînt şcólele periclitate, pe când timp aŭ avut, să le ridice din pulbere, dacă ar fi voit, şi nu alţî gărgăunî le-ar fi umblat prin capetele secî.

„Istoria nóstră naţională, sciinţa pentru eî e Hecuba, la eî numaî unaţia e ceva, şi acel ceva trebue cultivat cu predilecţie. Toţî, ceî ce aŭ gândirî mai înalte, inimî mai calde pentru lucrurî mai marî, aŭ să se ascundă în faţa fantomeî poreclită „Unaţie“. Etă de unde rancórea, étă de unde asaltul contra a tot, ce din întîmplare nu e în Blaş, — ci în Sibiŭ. Nicî că am fi dat atenţiune sberătului desperat al celor de la „Unirea“, dacă bĕtrâna „Gazetă“ nu ar fi sărit şi ea în ajutoriŭ confraţilor eî.

„Sângele nu se face apă. Gazeta înótă, şi ea sĕrmana, cum póte, şi când nu e apă limpede, o dă şi prin mocirlă.

„Are şi ea multe la rĕvaş. E luată la gónă, s'aŭ scris cerculare la protopopiî uniţî când cu Densuşan, ca să nu o mai aboneze, şi ajunsă la strîmtóre are să-şî facă mână bună cu domniî, saŭ cum mai zic uniî, cu Blaşul.

„Şi secundéză şi ea — celor de la „Unirea“, îndrugă şi ea frase góle şi bine-sunătóre la urechile cetitorilor sĕî — voind să îmbete lumea cu apă rece, că avem alte trebuinţe mai arĕtóre.

„Zis-am noî, saŭ zis-a comitetul Asociaţiunii, că dacă am făcut „casa naţională“, nu mai avem şi alte trebuinţe?

„Spus-a când va comitetul Asociaţiunii, că aicî îşî privesce Asociaţiunea de închiată problema sa?

„Unde şi cine v'a spus Dvóstre, că Sibienii rîvnesc după salóne, — ca să fie numaî ale lor, şi să păstreze avutul naţional în ele pentru eî şi numaî pe sama lor?

„Saŭ dóră e vre o supĕrare chiar între Românî, dacă aicî în Sibiŭ sînt cele mai multe reuniunî, carî tóte lucră cu un succes vĕdit, — şi carî tóte meritä, să fie adăpostite unde va?

„Arĕtaţi-ne o singură reuniune de aceste, fie cea de musică, fie cea de agricultură, fie a casineî, fie a femeilor române, care nu ar merita, să aibă un adăpost, fie acela chiar şi un palaţ, de vĕ place.

„Lucră aceste reuniunî numaî pentru Sibiŭ?

„Aŭ nu daî de urmele activităţiî lor prin tot Ardélul — şi în tótă Ungaria?

„Légănul şcólelor de fetiţe aicî trebue căutat, şi odraslele resfirate în întreg românismul aicî sub conducerea reuniuniî femeilor române din Sibiŭ aŭ pus temeiul crescerii bune şi solide. Doînele românescî aicî se cultivă, şi sala Ateneuluî din Bucurescî cu publicul eî destins va marturisi multă vreme, ce prestéză acésta reuniune pe terenul artelor.

„De ce vĕ năpăstuiţî asupra acestor instituţiunî?

„Numaî orbiţî de patimî aţî putut da năvală asupra lor.

„Duchul cel rĕŭ al invidieî v'a făcut, să vĕ perdeţî rostul şi să nesocotiţî prestaţiunî de mare valóre, — denegându-le dreptul de a puté întra sub adăpostul Asociaţiuniî.

„Asociaţiunea este însĕ şi rĕmâne instituţiune culturală, şi când ea nu va încălzi sub aripile sale reuniunî culturale, carî cultura o promovéză, a încetat de a mai avé titlu de existenţă. Atuncî v'aţî ajuns scopul voî ceî micî de suflet, — o aţî dus şi pe ea la perire. şi-î veţî cânta prohodul, căcî nu se va mai afla om cu mintea la loc, să mai spriginéscă o istituţie, care persecută reuniunî culturale şi nu vre, să le adăpostéscă la sinul sĕŭ.

„E ridicol a reduce necesitatea înfiinţăriî caseî naţionale la o trebuinţă locală a Sibienilor. Acésta e o trebuinţă generală, şi o cere demnitatea nóstră naţională, ca să se facă, ér cât pentru loc, nicî nu încape vorbă, până ce reşedinţa comitetuluî Asociaţiuniî e în Sibiŭ, — şi casa naţională nu póte fi airia. Când va succede Blăşenilor, să mute reşedinţa comitetuluî Asociaţiuniî din Sibiŭ. atuncî pot muta şi casa naţională, — pot şi şcóla, tóte se pot, — când puterea e în mâna lor.

„În Veza s'ar puté ridica o casă şi mai modestă. În Sibiŭ, lângă museul luî Bruckenthal, e mai greŭ, să facî o colibă ca airia. Acolo puţină lume o ar cerceta. Şi reuniunile de ceva ispravă nu prea se îmbulzesc, până la cea *„de consum“* tóte sînt ofticóse şi trăgênd de mórte nu mai aŭ lipsă de adăpost, tóte aştéptă mântuirea de la sapă şi lopată.“

Colecta cruceriului.

Aŭ incurs:

Din parochia *Gurghiŭ* . . . . . fl. 4.—
M. On *Greg. Kőváry* din *Ioaniş* . „ 2.25

Până acum a crescut colecta acésta la fl. 2143.65.

Noutăţi.

Din capitulul episcopesc de Gherla. Maiestatea sa a întărit înaintarea Rsmuluî canonic lector *Ioan Papiŭ* de preposit, a Rsmuluî canonic custode *Alesandru Bene* de canonic lector, a Rsmuluî canonic scolastic *Ioan Georgiŭ* de canonic custode, a Rsmuluî canonic cancelar *Ioan Ilieş* de canonic scolastic şi a Rsmuluî canonic prebendat *Ioan Ivaşco* de canonic cancelar.

Scire tristă pe sama studenţilor din Blaş. Aflăm, că la cererea preturiî din Blaş pentru amânarea începutuluî prelecţiilor ministrul cultelor a rĕspuns negativ. Anul scolastic se începe decî şi de astă dată tot la timpul prescris, pe cum s'a espus în nrul 33 al foiî nóstre în însciinţarea publicată de direcţiunea gimnasiuluî nostru.

Mulţămită publică. Cu ocasiunea petrecerii aranjate la 8 Ang. n. c. în favorul despărţĕmîntuluî XI Blaş al Asociaţiuniî aŭ întrat fl. 103.80. Cheltuelile aŭ fost de fl. 53.34, ér venitul curat transpus destinaţiunii sale de *fl. 50.46.* Mulţămim prin acésta tuturor, carî aŭ luat parte la petrecerea aceea, şi în special dlor suprasolvenţi. Aŭ suprasolvit: Il. Sa Iuliu Mihályi v. col. pens. fl. 4.20, Rsm. Gavriil Pop şi Filip câte fl.;, Fr. Schuller 80 cr., Vas. Solomon 70 cr., Ioan F. Negruţ., Max. Hulea, Basil Turcu, Ida Ciato câte 50 cr., Dum. Hancu 30 cr., Aurel Corvin, Diaconescu, T. Vandor, S. Stan, E. Oltean, I. Brĕndușan. I Ianza, Corn. Horsa, I. Călnicean, V. Oltean, Ştef. Oltean, P. Bogdan, L. Tornya jun., D. Boariŭ, I. Br. Micu, Dr Al. Codarcea, Ida Ilea, H. Mendl, Dr A. Bunea, G. Bărbat, Emil Muntean, Oct. Szmigelski câte 20 cr., Dr Vas. Hossu 10 cr. Blaş 20 Aug. 1897. Pentru Comitetul aranjator: Aron Deac preşedinte.

„P.“ ĕră se sfătoşesce în „Tribuna Poporului“ din 25 a c. voind să rĕspundă, celor ce V. i-a reflectat în nrul 34 al „Uniriî“. Ne mirăm, cum de dluî mai stă de vorbă cu „epigoniî de astăzî“ de la gimnasiul din Blaş, mai ales după ce aceştia „insultă pe un Eminescu“. Dl P. reflectéză la cele scrise de V.: „Ne îmbucură şi deslușirea, că în seminariul tinerimiî se primesc şi elevî gr. or, căcî din Programă de fel nu se póte constata saŭ cel puţin deduce, că în acel internat, numit „seminarul tinerimiî gr.-catolice“ (vedî pag. 63) ar fi primiţî şi tinerî gr. or.“ — O, scumpule P., altul ar fi trebuit, să-ţî fie rĕspunsul. Ţî-ar fi trebuit, să rĕspundî: „Eŭ P. sînt un om de nimica, un calumniator de calibrul cel mai de rînd şi un şovinist confesional, pentru că aşî fi putut să mĕ informez şi să aflu, că în 1896/7 dintre ceî 123 elevî aî „seminaruluî tinerimiî gr. cat.“ 47, adecă 38·21% aŭ fost gr.-orientalî, dar n'am făcut-o, ci m'am făcut prost, pentru ca orbit de şovinismul meŭ confesional să pot arunca cu tină în Blaş, în acel Blaş, căruia chiar şi noî neuniţiî avem să-î mulţămim tóte cele bune din trecut şi fórte multe în zilele nóstre.“ Habeas tibi! Şi acuma te rugăm, spune-ne. cum te chémă, şi apoî îţî vom rĕspunde la tóte cele ce mai îndrugî.

Cas de mórte. *Ioan Hossu* paroch şi protopop gr.-cat. al Coşogneî, tatăl Rsmuluî canonic mitropolitan Iosif Hossu, a repausat în 16 a c. în anul al 75-lea al etăţiî şi al 51-lea a preoţieî.

În veci amintirea luî!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia
de Lew. Wallace.
(Continuare.)

„L-am sădit în pămînt, după ce Nilul s'a retras de pe el, și blândul vînt de mézăzi a adiat preste sermanul părăsit și l-a nutrit, și sórele l-a sărutat cu compătimire: ast fel a trebuit să créscă și să înfloréscă. Acum pot să staŭ în umbra luĭ, și el în semn de recunoscință îmĭ dă miros plăcut. Pe cum sînt trandafirii din Israil, așa sînt și locuitoriĭ luĭ. Unde vor puté să se desvólte până la deplinire, dacă nu în Egipt?“

„Moïsi a fost numaĭ unul singur din milióne.“

„Nu așa! A maĭ fost și un tâlcuitoriŭ de visuri. Îl daĭ ulĭtării?“

„Faraonii prietinĭ aŭ murit.“

„Așa e! Rîul, lângă care locuiseră, le cântă cântarea funebrală. Dar încă și acum acela-și sóre dă acolo aceluia-și popor acela-și aer.“

„Alexandria acum e cetate romană.“

„Ea și-a schimbat numaĭ stăpânul. Cesar a lipsit-o de puterea armeĭ și ĭ-a lăsat în locul eĭ pe cea a sciinței. Mergĭ cu mine la Brucheion, și voĭŭ să-ți arĕt isvorul înțelepciuniĭ națiunilor, la Sarapeion, și étă desevârșirea architecturiĭ nóstre; vino în bibliotecă și cetesce operele celor nemuritorĭ, în teatru și audĭ melodiile eroice ale Elinilor și Indilor, pe cheiŭ și numĕră triumfurile comerțului; pogóră-te apoĭ cu mine la strade, fiule al luĭ Arriŭ, și după ce filosofiĭ s'aŭ împrăștiat și aŭ dus cu sine pe toți măiestriĭ arților, și după ce preoțiĭ s'aŭ întors a casă la zeiĭ sĕĭ, și ziua a trecut lăsând numaĭ plăcerile sale, atuncia veĭ audi miturile acelea, carĭ dintru început aŭ desfătat pe ómenĭ, și cântările acelea, carĭ nicĭ o dată, dar nicĭ o dată nu se vor da uĭtăriĭ.“

Ben Hur ascultând la vorbele eĭ se simția remutat în căsuța de pe coperiș din Ierusalim, în nóptea aceea, în care mamă-sa aprópe cu aceea-și însuflețire patriotică avîntată glorificase faptele glorióse din trecut ale luĭ Israil.

„Acuma vĕd, de ce veĭ, să te numesc Egipt. Voire-aĭ, să-mĭ cânți o cântare, dacă te numesc așa? Te-am audit a sară, când cântaĭ.“

„A fost un imn către Nil,“ zise ea, „o elegie, carea o cânt, de câte orĭ voiŭ să-mĭ închipuesc, că respirez adiare pustieĭ și aud vuirea bătrânuluĭ rîŭ. Maĭ bine să-ți cânt o melodie din India. Dacă vom merge la Alexandria, te voiŭ duce la unghiul de stradă, la care o veĭ puté audi de la fîĭca aceea a luĭ Ganges, de la care am învĕțat-o și eŭ. Capila trebue să sciĭ, că a fost unul din înțelepțiĭ ceĭ maĭ respectațiĭ aĭ Indieĭ.“

Apoĭ începu, să cânte, — în tocmaĭ ca și cum acesta ĭ-ar fi chipul, în care-și esprimă sentimentele.

Capila, Capila, așa de tinĕr și credincios,
Mĕ ademenesce strălucita ta glorie;
Te salut din bătălie și te întreb din noŭ:
Cum să-mĭ dobîndesc vitejia ta?

Pe cal negru ședea vitézul,
Un eroŭ așa de mândru și puternic:
„Celuĭ ce ĭubesce, nu-ĭ pasă de nimica,
Ĭubirea oțelesce mĕdua mea.

Odinióră îmĭ dase o femee sufletul sĕŭ,
Acum sufletul meŭ odihnesce pe vecie într'însa;
Așa mĭ-am dobîndit vitejie. —
Du-te și ți-o dobîndesce bine.“

Capila, Capila, așa de bĕtrân și cărunt,
Regina mĕ doresce;
Dar maĭ înainte de ce a-și merge, spune-mĭ:
Cine te-a învĕțat înțelepciunea?

Capila sta în pórta templuluĭ,
În haĭnă de sihastru:
„Nu mĭ-am ales cuminție omenéscă,
Pe mine credința m'a sfințit.

Odinióră o femee mĭ-a jertfit inima sa,
Inima mea acum pe vecie e adâncită într'a eĭ;
Așa mĭ-am dobîndit înțelepciunea. —
Du-te și ți-o vînéză.“

Maĭ înainte de ce Ben Hur ar fi găsit cuvinte, cu carĭ să-ĭ mulțămească, talpa luntriței atinse năsipul scrîșnind, și în clipa următóre partea din ainte a luntriței se lovi de uscat.

„A fost scurtă călătoria, Egiptule!“ zise el.

„Și popasul e și maĭ scurt!“ rĕspunse ea, în vreme ce Etiopénul împingênd cu vîsla în uscat făcu, de luntrița lunecă în apoĭ pe lac.

„Dă-mĭ acuma mie cârma.“

„O nu,“ zise ea rîdênd. „Pe sama ta e căruța, pe a mea luntrița. Am ajuns la capĕtul laculuĭ, și asta-mĭ zice, că să nu maĭ cânt. Am fost în Egipt: acuma să mergem la dumbrava Dafneĭ.“

„Făr de cântare pe cale?“ zise el rugătoriŭ.

„Istorisesce-mĭ óre ce despre Romanul, de care ne-aĭ mântuit astăzĭ,“ zise ea.

Provocarea acésta atinse pe Ben Hur fórte neplăcut.

„Așĭ dori, ca acesta să fie Nilul,“ zise el evasiv, „ca regiĭ și reginele, carĭ aŭ durmit atâta vreme, să vină din mormintele sale la noĭ și să se preumble cu noĭ.“

„Eĭ aŭ fost colosurĭ și ar face, ca luntrița nóstră să se cufunde. Ar fi maĭ de preferit pigmeiĭ. Dar istorisesce-mĭ despre Romanul acela. El e fórte rĕutăcios, nu-ĭ așa?“

„Nu pot, să ți-o spun.“

„E din neam ales și bogat?“

„Nu pot, să-ți spun nimica despre bogăția luĭ.“

„Cât de frumoșĭ aŭ fost caiĭ luĭ! Și căruța ĭ-a fost întraurită, și rótele de fildiș. Și cât de îndrăzneț e el! Ceĭ din jur rîdeaŭ, când s'a dus, și totuși cât de aprópe aŭ fost de rótele luĭ!“

Ea rîse aducêndu-și a minte de scena aceea.

„A fost o adunătură de plebe,“ zise Ben Hur cu amărăciune.

„El trebue că e unul din monstriĭ aceia, despre carĭ se zice, că cresc în Roma, — un Apollo cu lacomia unuĭ Cerber. Locuesce în Antiochia?“

„El locuesce óre unde în Orient.“

„Egiptul i-s'ar potrivi maĭ bine de cât Siria.“

„A nevoe,“ zise Ben Hur. „Cleopatra e mórtă.“

În clipa aceea se iviră torțele, carĭ ardeaŭ înaintea întrăriĭ în cort.

„Douarul!“ esclamă ea.

„Și acuma tot n'am fost în Egipt. N'am vĕdut nicĭ Carnacul, nicĭ Fileele, nicĭ Abidul. Acesta nu e Nilul. Am audit numaĭ o cântare din India și m'am preumblat visând într'o luntriță.“

„Fileele, Carnacul? Pară-ți rĕŭ maĭ vîrtos, că n'aĭ vĕdut pe Ramse în Aboo Simbul, unde omuluĭ îĭ e așa de ușor, să se gândéscă la Dumnezeŭ ca la ziditoriul ceriuluĭ și al pămîntuluĭ. Orĭ maĭ bine de ce să-ți pară preste tot rĕŭ de óre ce? Să mergem pe rîŭ la deal, și de și nu pot cânta,“ zise ea rîdênd, „pentru că am zis, că nu voiŭ să cânt, totuși pot să-ți spun poveștĭ din Egipt.“

„Fă o! Fă o, până va sosi diminéța și sara și érăși diminéța!“ zise el cu patimă.

„Despre ce să tracteze poveștile mele? Despre matematicĭ?“

„O nu!“

„Despre filosofĭ?“

„Nu, nu despre eĭ.“

„Despre magĭ și înțelepți?“

„Dacă veĭ.“

„Despre răsboiŭ?“

„Da.“

„Despre ĭubire?“

„Da.“

„Voiŭ să-ți împărtășesc un leac pentru ĭubire. E istoria uneĭ regine. Ascultă cu luare a minte. Papirul, de pe care aŭ cetit-o preoțiĭ din File, l-aŭ primit din mâna repausateĭ eroine. E o istorie bună și trebue că e adevĕrată. Istoria sună despre Ne-ne-Hofra.

„Viața ómenilor nu decurge într'unul și acela-și chip.

„Nicĭ o curgere de viață nu înaintéză în linie dréptă.

„Cursul cel maĭ deplinit de viață e ca un cerc și se sfârșesce la punctul sĕŭ de mânecare așa, că e greŭ a zice: Aci e începutul și colo sfârșitul.

„Cursurĭ deplinite de viață sînt petri scumpe de ale luĭ Dumnezeŭ; în zile marĭ le pórtă în degetul inelului de la mâna dréptă.

„Ne-ne-Hofra locuia într'o casă lângă Essouan, aprópe de cataracta cea dintâiŭ, — într'u adevĕr așa de aprópe cât neîncetat suna în jurul caseĭ vuirea lupteĭ vecînice, ce decurge aci între rîŭ și între stîncă.

„Ea se făcea zilnic tot maĭ frumósă așa, că o aseměnaŭ cu macul din grădina tătâne-sĕŭ. Cum va fi ea în timpul înfloririĭ eĭ?

„Fiesce care an din viața eĭ a fost începutul uneĭ cântărĭ nóuĕ, carea era maĭ dulce de cât orĭ care, din câte s'aŭ cântat óre când maĭ înainte.

„Ea era prunca uneĭ căsătoriĭ dintre Nordul cel spĕlat jur împrejur de mare și dintre Sudul, căruia îĭ pune hotar pustia dincolo de munțiĭ lunieĭ; unul ĭ-a dat patima, cel alalt geniul așa, că amîndoĭ rîdeaŭ, când priviaŭ la ea, rîdeaŭ și nu ziceaŭ cu micime de inimă: „Ea e a mea!“ ci cu noblétă: „Așa e! Ea e a nóstră!“

„Tot, ce are natura ales, contribuia spre desevârșirea eĭ și se bucura de ființa eĭ de față. De venia orĭ mergea, o salutaŭ pasĕrile bătênd din aripĭ. Vînturile vîforóse

se stîmpĕrau, de se schimbau în zefir rĕcoritoriu; albul lot se ridica din adâncimea apei, pentru ca să privéscă în urma ei; sfîntul rîu se opria în cursul sĕu; finicii elastici scuturau coronele sale şi păreau, că zic, unul: „Eŭ i-am dat din farmecul meŭ!“ ér altul: „Eŭ i-am dat din lucirea mea!“ ér al treilea: „Eŭ i-am dat din curăţenia mea!“ şi aşa fiesce care, de cum va avea óre ce lucru ales de împrumutat.

„Când Ne-ne-Hofra a împlinit doi spre zece ani, tot Essouanul se uimia de ea; când a împlinit şese spre zece ani, lauda frumseţei ei era în gura tuturor; când a împlinit dóuĕ zeci de an', nu trecea ziuă, care să nu fie adus la uşea ei principi din pustie pe cămile sprintene şi fruntaşi din ţara Egiptului în luntriţe întraurite; şi ei se duceau nemângăiaţi, şi pretutindenea ziceau ómenii: „Am vĕdut-o, ea nu e femee, ea e însă-şi Athor.“

„Între cei trei sute trei zeci de următori ai bunului împĕrat Mene aŭ fost opt spre zece Etiopeni, şi între aceştia a fost şi Orete, care era de 110 ani. El împĕrăţise 76 ani. Poporul a fost fericit sub stăpânirea lui, şi ţara era încărcată cu belşug. El cultiva sciinţa, căci vĕduse multe şi scia, să le apreţieze. El locuia în Memphis, unde avea palaţul sĕu cel mai de frunte, arsenalurile sale şi erarul sĕu. A dese-ori se pogoria în Butos, pentru ca să grăéscă cu Latona.

„Soţia bunului împĕrat muri. Ea era prea bĕtrână pentru a fi balsamată pe deplin; dar el o iubise şi era nemângăiat pentru perderea ei; un Colchit o vĕdu acésta şi într'o zi rosti cătră el cuvintele acestea:

„„Orete, mĕ minunez, cum de un bărbat aşa de înţelept şi de mare nu pricepe, cum ar puté, să se vindece supĕrarea acésta.“

„„Spune-mi leacul!“ zise împĕratul. Colchitul sărută de trei ori pământul şi apoi sciind, că mórta nu póte, să-l audă, rĕspunse: „În Essouan trăesce Ne-ne-Hofra, frumósă ca Athor cea frumósă. Trimite după ea. Ea a respins pe toţi domnii şi principii, şi nu sciu, câţi împĕraţi, înse cătră Orete cine ar puté să zică ba?“

„Ne-ne-Hofra călători pe Nil la vale într'o barcă bogată, cum nu s'a mai vĕdut, şi însoţită de o óste de năi, cari tóte abia vor fi fost mai simple de cât barca Ne-ne-Hofrei.

„Întrégă Nubia şi Egiptul, o miriadă din Libia, o óste de Troglodiţi şi nu puţini Macrobii de din colo de munţii lunii umpleau ţĕrmii coperiţi cu corturi, pentru ca să vadă flota, cum trecea purtată de vînturi aromatice şi de vîsle întraurite.

„De-a lungul unui dromos de sfinxi şi de lei întraripaţi aŭ dus-o înaintea lui Orete, care şedea pe un tron a nume ridicat la póarta palaţului. El o ridică, îi făcu loc lângă sine, îi puse ureul în jurul braţului, o sărută, şi Ne-ne-Hofra era împĕrătésa împĕrăteselor.

„Dar înţeleptul Orete nu se îndestuli cu atâta; el doria iubire şi o împĕrătésă, carea să-şi găsescă fericirea în iubirea lui. El o tracta deci cu gingăşie, îi arĕtă proprietăţile, cetăţile, palaturile sale, poporul sĕu, oştile şi năile sale, şi o conduse cu mâna sa prin vistieria sa zicênd: „O, Ne-ne-Hofra! numai să mĕ săruţi cu iubire, şi acestea tóte vor fi ale tale!“

„Şi ea îşi gândia, că va puté să fie fericită, de şi atuncia nu era fericită, şi-l sărută o dată, de dóuĕ, de trei ori, — îl sărută în butul celor o sută şi zece ani ai lui.

„Ea în anul cel dintâiu a fost fericită, şi el îi trecu fórte iute; în anul al treilea a fost nefericită, şi el îi trecu fórte încet; acuma pricepu, că ceea ce privise de iubire faţă cu Orete, a fost numai strălucirea orbitóre a puterii lui. Ferice de ea ar fi fost, dacă strălucirea acésta ar fi dăinuit! Veselia o părăsi, ea vĕrsa a dese ori lacrimi, şi femeile ei nu-şi puteau aduce a minte, că ea după aceea să fie rîs vre o dată; trandafirii obrajilor ei veştediau, ea scădea şi slăbia, adevĕrat că încet, dară în chip iresistibil. Unii ziceau, că o pedepsesc Eriniile pentru crudimea ei faţă cu un adorătoriu; alţii susţineau, că un zeu o a lovit din invidie faţă cu Orete.

„Ori ce ar fi fost înse causa slăbirii ei, nici esorcismilor magilor nu le succedea, să o însănătóşeze, nici ordinările medicului nu avură nici un efect. Se zicea, că Ne-ne-Hofra a cădut pradă morţii.

„Orete alese pe sama ei una din criptele împĕrăteselor şi chemă pe sculptori, să sevârşéscă opera cea mai artistică, ce s'a esecutat vre o dată în galeriile cele mari ale criptelor împĕraţilor.

„„O tu, împĕrătésa mea mai frumósă şi de cât Athor!“ zise împĕratul, căruia ceî 113 ani ai lui nu-i slăbiseră focul iubirii, spune-mi supĕrarea, rogu-te, care te face, să te sfârşescî înaintea ochilor mei.“

„„Nu mĕ vei iubi mai mult, dacă ţi-o voiu spune,“ zise ea cu îndoélă şi cu frică.

„„Să nu te mai iubesc pe tine! Cu atât mai mult te voiu iubi. Îţi jur pe genii din Amente, îţi jur pe ochiul lui Osiris. Grăesce!“ zise el, pătimaş ca un iubitoriu, poruncitoriu ca un împĕrat.

„„Ascultă dar,“ zise ea. „Într'o peşteră de lângă Essouan trăesce un anachoret, cel mai bĕtrân şi mai sfînt între fraţii lui. Numele lui e Menofa. El a fost învĕţătoriul şi păzitoriul meu, o Orete, şi el îţi va spune, ceea ce doresci, să sciî, el îţi va şi ajuta, să găsescî leac împotriva supĕrării mele.“

„Orete se sculă plin de bucurie. El în spiritul sĕu se duse cu o sută de ani mai tinĕr, de cum venise.

„„Grăesce,“ zise Orete cătră Menofa în palaţul din Memphis.

„Şi Menofa rĕspunse: „Preaputernice împĕrate, de ai fi tinĕr, nu ţi-aşi rĕspunde, fiind că mĕ lipesc încă de viaţă; dar pe cum stau lucrurile acuma, voiu să-ţi spun, că împĕrătésa rabdă ca ori care altă femee muritóre pedepsa unei crime.“

„„Pedépsa unei crime!“ strigă Orete mâniat.

„„Aşa e, a unei crime sevârşite împotriva sa.“

„„Nu sînt dispus pentru a asculta glume,“ zise împĕratul.

„„Ceea ce-ţi spun, nu e glumă, pe cum vei audi în dată. Ne-ne-Hofra a crescut sub ochii mei şi-mi încredinţa tóte, cele ce priviau viaţia ei; aşa între altele, că ea iubesce pe Barbec ficiorul grădinariului tatălui ei.“

„Fruntea lui Orete începu a se neteji în chip straniu.

„„În inimă cu iubirea acésta, o împĕrate, sosi ea la tine şi de iubirea asta va şi muri.“

„„Unde petrece ficiorul acela de grădinariu?“ întrebă Orete.

„„În Essouan.

Împĕratul ieşi şi porunci dóuĕ lucruri. Unuia îi porunci: „Mergi în Essouan şi adu de acolo pe un tinĕr cu numele Barbec. Îl vei găsi în grădinile tatălui împĕrăteseî.“ Altuia îi porunci: „Adună lucrători şi vite de jug şi unelte şi-mi fă o insulă în lacul Chemmis, carea de şi va purta un templu şi un palaţ şi o grădină cu tot felul de pomi şi de viţe, totuşi să plutéscă, în cătrăŭ o va mâna vîntul. Întocmesce insula şi fii gata cu ea, pe când luna va începe a scădé.“

(Va urma.)

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 4026—1897. (24) 3—3

I. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre st. n. 1897 se escrie concurs la *nóuĕ* stipendii din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Metropolit Alesandru Şterca-Şuluţ* şi anume: *dóuĕ* stipendii de câte 400 fl. destinate pentru iuriştî şi medicinişti la vre o universitate a fară din Transilvania, dintre cari unul fusese conferit la începutul anului 1896/7 medicinistului Ioan Recea pentru universitatea din Budapesta, unde nu s'a dus, ér cel alalt a fost folosit de iuristul Lucian Balint; *dóuĕ* stipendii de câte 300 fl. pentru studenţi, cari frecuentéză metalurgia, technica, pedagogia, saŭ ori ce sciinţe reale, dintre cari cel dintâiu a fost folosit de Teodor Vandor absolut de pedagogiul din Budapesta, ér cel alalt de studentul în technică Corneliu Horşa; *un* stipendiu de 200 fl. destinat pentru iuriştî în Cluş, folosit de Romul Pop iurist absolut; *dóuĕ* stipendii de câte 100 fl. pentru gimnasişti din clasele superióre, unul folosit de iuristul Ioan Cotofan, altul de gimnasistul Ioan Vancea; *dóuĕ* stipendii de câte 60 fl. pentru gimnasişti, unul folosit de Victor Bugner gimnasist absolut, cel alalt de Aureliu Oprea gimnasist absolut.

Cei ce doresc a obţiné vre unul din stipendiile de mai sus, aŭ să întrunéscă următórele condiţiuni:

a) Că sînt români gr. cat. miseri născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtarea morală bună aŭ din studii calculi de *eminenţie;*

c) dintre concurenţi vor avé preferinţă, cari vor puté dovedi, că sînt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă:

d) concurenţii să alăture la cereri testimoniu scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniu medical şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să continue studiile pre an. scol. 1897/8.

II. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiu de 100 fl. v. a. din fundaţiunea *Tordai,* folosit de iuristul absolut şi candidat de advocat Pompeiu Micşa.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

III. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *trei* stipendii de câte 300 fl. v. a. din fundaţiunea lui *Ioan Daniel (Dănuţ) de Fersig,* folosite unul de iuristul absolut Ioan Getie, altul de gimnasistul Simeon Butean, care nu şi-a legitimat progresul, şi al treilea de Emiliu Péter preparand absolut.

Se observă, că numai în casul acela pot căpĕta şi alţii acestea stipendii, dacă între concurenţi nu s'ar afla consângeni cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IV. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. din fundaţiunea *fericitului canonic Constantin Alutan,* unul folosit de Ioan Anca absolut de academia comereială din Cluş, altul de Iustin Iuga absolut de cl. VI gimnasială.

Preferinţă aŭ consângenii.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

V. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 22 fl. 50 cr. din fundaţiunea *fericitului canonic Ioan Ghirilă,* folosit de Gregoriŭ Denghel absolut de şcóla civilă din Făgăraş. Preferinţă aŭ consângenii.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *un* stipendiŭ de 40 fl. v. a. din *fundaţiunea „Cercului Orĕştiĕ“,* folosit de gimnasistul George Bota, care nu şĭ-a legitimat progresul.

La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ aceĭ studenţi românĭ gr. cat., carĭ cercetézĕ *gimnasiul gr. cat. din Blaş, orĭ vre o academie de drepturĭ* şi sînt născuţi în vre una din comunele următóre ale cercului Orĕştiĕ şi a nume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţ, Berĭ, Cióra, Vineria, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul mic, Totia mică, Costescĭ, Cudşir, Ieledinţi, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul vechiŭ, Serĕca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaĭdeiŭ, Simeria.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ din fundaţiunea *fericitului Ştefan Ferdinand Hirsch,* şi a nume: unul de 400 fl. folosit de doctorul în sciinţele Iuridice Eugeniŭ Pătăcean, altul de 300 fl. folosit de Emiliŭ Pop doctor în medicină, şi al 3-lea de 200 fl. folosit de Corneliŭ Mesaroş absolut de politechnicul din Viena.

La stipendiile acestea pot concurge numaĭ românĭ gr. cat., născuţi în comunele următóre: Turda, Copand, Tur, Rediŭ, Comiţig. Banabic, Aiton, Sân-Mărtinul deşert, Ceanul deşert, Agribiciŭ, Mischiŭ, Sându, Petridul de sus, Petridul de mijloc, Petridul de jos, Berchiş, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egres), Pusta-Sân-Craiŭ, Surduc, Bicălat, Ţara inferióră, Agriş (Ruha-Egeres), Muntele Băişórei, Ocolişul mic, Ocolişul mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita magiară, Lita română, Filea de jos, Filea de sus, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Magiăruş (Magyaroság), Şutu, Silvaşul magiar, Indol, Ceanul mare, Băişóra, Muntele Fileĭ (F. Havasa), ca unele, carĭ odinióră aŭ format cesaro-regésca pretură a Turdeĭ sub presidenţia fericitului fundator.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la următórele stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Metropolit Dr Ioan Vancea* numită „Cassa archidiecesană“:

1. La un stipendiŭ de 300 fl. creat conform venitelor *numaĭ pe an. scol. 1897/8* şi destinat pentru studenţiĭ de la Universitate orĭ institut politechnic.

2. La 6 stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandie română greco-catolică, dintre carĭ 4 aŭ fost folosite de preparandiĭ din Blaş Romul Dobrin, Manase Lajoş, George Vas şi Nicolaŭ Boeriŭ. ér dóuĕ s'aŭ creat conform venitelor *numaĭ pe an. scol. 1897/8.*

3. La un stipendiŭ de 100 fl. pentru fetiţe, creat numaĭ pe an. scol. 1897/8.

La aceste stipendiĭ pot concurge numaĭ românĭ, respective române gr. cat. din Archidiecesă. Preferinţă aŭ consângeniĭ şi afiniĭ fundatorului, chiar şi când nu ar fi din Archidiecesă.

Cererile aŭ să fie instruite cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IX. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 90 fl. v. a., create din *fundaţiunea fericitului canonic Alesandru Micu.*

La aceste stipendiĭ aŭ drept, să concurgă nepoţiĭ şi nepótele de fraţi aĭ fundatorului, dacă aŭ absolvat şcólele elementare şi voesc a-şĭ continua studiile la orĭ ce fel de şcólă.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

X. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. din *fundaţiunea Illustrităţiĭ Sale domnului Andreiŭ Liviŭ Pop, prelat pontificiŭ, abate şi canonic în Lugoş.*

La aceste stipendiĭ aŭ drept, să concurgă numaĭ consângeniĭ fundatorului fără dosebire de sex şi a nume: descendenţiĭ lui Teodor Pop fost paroch în Bareĭ, frate cu fundatorul, descendenţiĭ surorilor fundatorului: Anastasia, Maria şi Ana născute Pop, apoĭ în linea a dóua, după mama fundatorului descendenţiĭ lui Nuţu Flóre din Jucul inferior, de la care se trage familia David, dacă frecuentézĕ clasele elementare la oraşe orĭ alte şcóle maĭ înalte, saŭ învaţă ceva maiestrie.

XI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *treĭ* stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr Simeon Ramontiai,* şi a nume: un stipendiŭ de 100 fl. folosit de technicul Emiliŭ Surdu, altul de 84 fl. folosit de technicul George Voda, care nu şĭ-a legitimat progresul, şi al treilea tot de 84 fl. folosit de Iuristul Ioan Miclea, care asemenea nu şĭ-a legitimat progresul.

La aceste stipendiĭ pot concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţi miserĭ, născuţi în Transilvania, românĭ de naţionalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţie;

c) dintre concurenţi vor ave preferinţă ceĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu fundatorul.

d) Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

e) Concurenţii să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să studieze.

XII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ de câte 70 fl. din fundaţiunea *„Ioan Gavrilă Vajda de Soósmező şi soţia sa Elisabeta născută Fuleoviciŭ“,* dintre carĭ unul a fost folosit de technicul Florea Bogdan, care nu şĭ-a legitimat progresul, altul de Simeon Precup, absolut de şcóla de cadeţi.

Cererile aŭ să fie instruite conform escrierii de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

XIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septemnre n. 1897 se escrie concurs la *dóuĕ* stipendiĭ *din fundaţiunea Kleiniană,* unul de 180 fl. folosit de Romul Dobo doctor în medicină şi altul de 120 fl. folosit de Aureliŭ Sanciali gimnasist absolut.

Cererile să se provadă cu documentele indicate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

Blaş în 10 August 1897.

Consistoriul archiepiscopesc gr. catolic de Alba Iulia şi Făgăraş.

Ţiglele luĭ Gavriil Ugron.

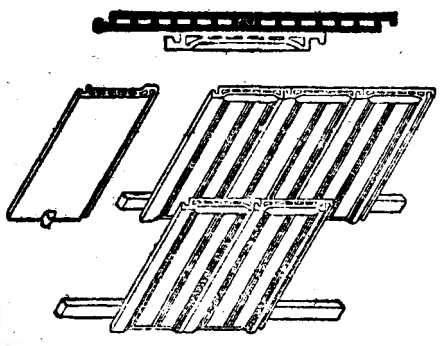

În fabrica de cărămidă şi de ţigle din Odorheiul secuesc (Székely-Udvarhely Bethlenfalva) a luĭ Gavriil Ugron se pregătesc dóuĕ felurĭ de ţiglă: frământate cu maşina şi aruncate.

1. **Şindile franceze de ţiglă** (ţiglă brăzdată) în mĕsurile următóre: lăţime 21 cm., lungime 40 cm., 15 bucăţi acoper 1 m□. într'un vagon încap 4300—4500 bucăţi. Se fabrică şi ţigle de jumătate partea drépta şi stîngă. Preţul în Odorheiul secuesc: 1000 de bucăţi în vagon 24 fl.

Avantaje: Greutatea ţigleĭ necesare spre acoperirea aceluia-şĭ teren de coperiş e maĭ uşóră cu 30% de cât greutatea orĭ căreĭ alte ţigle. Făcêndu-se lăţuirea la distanţă de 32 cm., se recer laţi numaĭ pe jumătate, Coperişul formézĕ un întreg, sub care nu se scurge nicĭ ploe, nicĭ se suflă zăpadă; avênd din lăuntru şese canale góle, se opune schimbărilor luţi ale căldureĭ şi frigului, érna ţine coperişul cald, vara rĕcoros.

2. **Ţigle de rînd de coperiş,** frământate cu maşinĭ din lut de calitate uniformă, a căror mĕsurĭ sînt următórele: lungimea 40 cm., lăţimea 17.5 cm.; 34 bucăţi acoper 1 m□; lăţuirea sub ea se póte face la distanţă de 18 cm.; într'un vagon încap 6300—6500 bucăţi. Preţul în vagon la staţiunea de la Odorheiul secuesc 1000 bucăţi 13 fl.

(23) 3—3

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. Blaş 4 Septembre 1897. Numĕrul 37.

Dóuĕ curente.

Discusiunea interesantă, care s'a ţinut în adunarea generală a Asociaţiunii în Mediaş cu privire la mai multe obiecte, a scos la ivélă dóuĕ curente contrare, de cari sînt stăpâniţi membrii acestei societăţi cu privire la scopurile ei.

Unul este un curent generos, înalt, desinteresat, care voesce, să facă din Asociaţiune o binefacere pentru *întreg* poporul românesc, pentru a căruĭ *literatură* şi *cultură* s'a înfiinţat. Acest curent nu vre să concentreze instituţiunile Asociaţiunii numaĭ în Sibiŭ, ci să le creeze, orĭ unde poporul românesc are lipsă de cultură ca mijloc de conservare naţională. Espresiunea cea maĭ viuă şi-a aflat-o curentul acesta în accentuarea necesităţii, ca să cercăm mijlóce nóuĕ şi să folosim mijlócele, de carĭ dispunem, maĭ vîrtos pentru promovarea literaturiĭ şi pentru ajutarea şcolilor românescĭ esistente şi pentru crearea de şcolĭ românescĭ acolo, unde poporul nostru este espus periclului de a fi desnaţionalisat.

Cel alalt curent este fórte esclusivist şi egoist. El vre, ca tóte instituţiunile Asociaţiunii să se creeze în Sibiŭ şi în prima linie pentru Sibiŭ, de şi toţi Românii aŭ contribuit la înfiinţarea şi contribuesc la susţinerea Asociaţiunii. Acest curent şi-a aflat espresiunea marcantă în motivarea, cu care comitetul central a respins propunerea domnului canonic Gavrilă Pop de a se ajuta şcolile poporale din mijlócele Asociaţiunii. În acésta motivare se zice, că „*prin susţinerea şcolii civile de fete Asociaţiunea a adus tot sacrificiul posibil pentru învĕţământul poporal*“, de şi este cunoscut, că şcóla acésta este accesibilă numaĭ pentru puţine familiĭ românescĭ, carĭ dispun de o stare materială maĭ bună. Aderenţii acestuĭ curent periculos aŭ mers până acolo, în cât în butul paragrafuluĭ 2 al statutelor Asociaţiunii, care pune între scopurile Asociaţiunii şi „*înfiinţarea eventual ajutorarea de şcoli*“, aŭ votat în contra propuneriĭ, ca Asociaţiunea să ajute respective să înfiinţeze şcolĭ pentru cultura poporuluĭ. Şi fiind că la votarea acésta s'a ivit paritate de voturĭ, dacă votul preşedinteluĭ nu se alătura la propunerea aceea, s'ar fi adus un conclus, care ar fi vătĕmat în chipul cel maĭ vĕdit statutele Asociaţiunii. Tot curentul acesta esclusivist şi egoist s'a împotrivit şi la esecutarea concluzuluĭ adunăriĭ generale anterióre, prin care comitetul central fusese autorisat „*de a publica consecutiv premiĭ pentru tractate poporale şi scurte asupra materiilor, ce ating relaţiile ţĕrănimiĭ române, din domeniul dreptuluĭ public, administrativ şi privat al statuluĭ, carĭ tractate să se desfacă cu un preţ cât maĭ ieftin pentru popularisarea cunoscinţelor de drept*“. În zădar vedem din rapórtele presentate chiar de comitet, cât de mare lipsă de ajutoriŭ are *literatura* românéscă, căcĭ pentru ea nu se însufleţesc aderenţiĭ curentuluĭ amintit, pe cum s'aŭ însufleţit pentru aşa numita „casă naţională“, care înse mult timp nu va fi alt ceva de cât o casă sibiană, ce va servi pentru prelegeriĭ publice, concerte, representaţiunĭ dramatice, conveniriĭ sociale de ale Sibienilor şi pentru trebuinţele societăţilor române din Sibiŭ.

Nicĭ o dată egoismul Sibienilor nu s'a pronunţat atât de puternic şi intolerant ca tocmaĭ cu ocasiunea desbateriĭ, asupra „caseĭ naţionale“, când aŭ terorisat întrégă adunarea cu ameninţarea, că nu vor face nicĭ loterie nicĭ colectă, dacă nu se face casa aceea, şi ast fel nu vom avé nicĭ banĭ, nicĭ casă.

Omul cugetătoriŭ se întrébă, că ce póte fi motivul acestuĭ curent periculos?

Dacă considerăm spiritul, în care s'aŭ desvoltat instituţiunile naţionale în Sibiŭ, credem a nu greşi, când susţinem, că motivul adevĕrat este interesul de a esploata instituţiunile naţionale spre scopurĭ confesionale.

Toţi scim, că „Albina“ s'a înfiinţat cu baniĭ tuturor Românilor, şi că chiar şi fonduri greco-catolice sînt angajate cu un numĕr însemnat de acţiunĭ la acest institut puternic. La început, când eraŭ puţine avantajele materiale, s'aŭ ales în direcţiune tot atâţia membri greco-catolicĭ, câţi şi greco orientalĭ. După aceea în locul greco-catolicilor, carĭ aŭ murit, n'aŭ maĭ ales greco-catolicĭ aşa, că astăzi numaĭ un greco-

Feuilleton.

Suveniri de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

(Fine.)

Şi étă-ne diminéţă în portul Fiume, aprópe de pămîntul drag inimiĭ nóstre.

Cu cât ne apropiăm înse maĭ mult, şi cu cât regiunile lăsate dispar în negură, cu atâta ne schimbăm maĭ mult. Ne pare rĕŭ parcă după pămîntul Italieĭ ne e dor de undulaţiunile line ale mĕriĭ, şi regretăm stradele nesgomotóse ale Veneţieĭ.

La „dogana“, — căcĭ de şi în Ungaria, Fiume e maĭ mult italienesc, — la vamă finanţiĭ ne visitéză cuferile, le arĕtăm triştĭ şi abătuţi: n'avem nimic, de cât câte va resturĭ de şuncă şi pâne şi nisce sticle góle. Trecem maĭ de parte şi ne întîlnim cu simpaticul profesor *Vincenţiŭ Nicóră,* care ne spune, să ne îndreptăm spre otelul „de la ville“ închiriat pentru noĭ, şi ne promite, că va reveni la órele 8 spre a face cu noĭ o visită prin oraş după un program a nume statorit. Sîntem veselĭ de bunăvoinţa, ce ne-o arată. Ajunşi în otel ne punem puţin în rînd toaleta deranjată, luăm dejunul şi aşteptăm cu dor pe dl Nicóră, care şi sosesce la óra prefiptă. Pornim prin Fiume, care ne pare destul de frumos şi interesant.

Aşedat lângă sinul Quarnero, la vĕrsarea rîuluĭ Fiumara în Adriatica, oraşul Fiume, care se spune, că numĕră la 30 de miĭ de locuitorĭ, are o situaţie fórte plăcută. Înainte marea întinsă, pe carea pânze albe lunecă în tóte direcţiunile, şi la spate munţiĭ Karstuluĭ şi înălţimea Tersatto îl feresc parcă de vînturile rĕcĭ ale Ierniĭ şi-l fac, să aibă o climă dulce de Italia şi o vegetaţiune sudică. Nu în zădar se numesce Fiume cea maĭ frumósă perlă a corónei s. Ştefan. Dar pe lângă tótă scutirea din partea de către mézănópte Fiume, pe cum ni-se spune, sufere mult de bora saŭ vîntul de mézănópte.

Am vĕdut în cale vechea cetate, cu piaţa de legumĭ, cu stradele neregulate şi strîmte, cu poporaţiunea sa, carĭ tóte aşa mult se deosebesc de splendida cetate nóuă cu palaţele eĭ elegante, cu stradele regulate şi împodobite şi cu portul, unde e o mişcare aşa de viuă. Am visitat fabrica de ghéţă, unde directorul cu multă gentileţă ne-a esplicat modul pregătiriĭ gheţeĭ. Am trecut apoĭ la acuaduct saŭ maĭ bine la hala maşinilor, de unde se pumpéză apă în tot oraşul, şi unde sînt adunate într'un singur basen tóte isvórĕle rîuleţuluĭ Fiumara aşa, că credĭ, că isvoresce de sub stîncă de o dată întreg rîuleţul. Tot de aci am privit castelul şi cele alalte zidirĭ de pe *Tersatto,* de unde ne închipuiam, cât de splendidă are să fie priveliştea preste oraş şi preste mare până de parte la Abbazia şi Volosca la ţĕrmuriĭ Istrieĭ. O ploe sosită pe neaşteptate a pus capĕt preumblărilor nóstre prin Fiume. Am grăbit repede către casă, şi tótă ziua aceea n'am maĭ putut face, de cât câte o scurtă preumblare la vre o prăvălie, şi şi preumblarea aceea numaĭ pe tramvaiŭ.

După amézĭ, pe o ploe grozavă, ne-am adunat, câţi am putut, şi am plecat cu cel dintâiŭ vaporaş spre *Abbazia,* depărtare ¾ óră de la Fiume. Printre morboşiĭ de pept Abbazia se bucură de mare renume, dar gândesc, că şi pentru ceĭ sănătoşi ea e un loc de petrecere de prima clasă. Aci găsescĭ o vegetaţiune aşa de abundantă şi aşa de variată, cât făr de voe îţi vine în minte, ce cheltueli enorme va fi reclamat şi reclamă pe fie care zi îngrijirea Abbazieĭ. Am trecut înainte printre tufele şi arboriĭ de ciparoşi

catolic din Sibiŭ și altul din provință mai sînt tolerați în direcțiune, până când vor muri, ca să facă loc numai la greco-orientali. Acei oficiali ai „Albinei“, cari nu de mult aŭ voit, să bage în direcțiune pe un Român, care din întîmplare e greco-catolic, aŭ fost amenințați cu cercetare disciplinară. Despre aplicarea oficialilor și despre alte lucruri, cari tóte dovedesc, că din „Albina“ vor să facă o instituțiune de căpătuélă greco-orientală, nici nu mai vorbim.

Tot așa se purcede și cu școla de fete a Asociațiuniĭ. Mai mulți individi greco-catolici, cari și-aŭ făcut cursul regulat și cu succes bun la universitate, și cari în sensul legiĭ esistente eraŭ cualificați pentru școla civilă, n'aŭ putut încăpé de profesori, numai pentru că sînt greco-catolici, pe când din contră pe un greco-oriental după mai multe cercetări disciplinare îl întăresc definitiv în postul sĕŭ.

Mai înainte adunarea generală își alegea oficialiĭ: secretariŭ, cassariŭ, controlor, bibliotecariŭ, archivariŭ. Sibienii însé cu ocasiunea modificăriĭ statutelor s'aŭ îngrijit, ca aceste posturi să le completeze numai comitetul, și el va sci togmi lucrurile, în cât nici în aceste posturi, — fiind că sînt remunerate, — să nu mai pótă ajunge și vre un greco-catolic.

Casa națională încă nu póte să fie pustie, ea încă va trebui să aibă câți va oficiali și ast fel să se prefacă din casă națională în capatuélă confesională, dacă membriĭ Asociațiuniĭ nu vor pune o dată stavilă la acest curent periculos, care face, ca Asociațiunea nóstră să nu ĭea avîntul, care ar trebui să-l aibă o instituțiune atât de frumósă și salutară.

Să ne grupăm deci cu însuflețire în jurul stéguluĭ Asociațiuniĭ, dar în acela-și timp să lucrăm din tóte puterile, ca acésta instituțiune să promoveze literatura românéscă și cultura *întreguluĭ* popor român, și să nu permitem, ca ea să fie esploatată spre scopuri confesionale.

„Dreptatea“ éră are alurări „ortodoxe“. — Ea în primul din numĕrul sĕŭ din 1 a c. dă fără cruțare în preoțimea ruténă din Galiția făcêndu-o responsabilă pentru miseria națională, politică și economică, la care a ajuns poporul rutean de acolo.

Nu vom să cercăm mai de aprópe, care e isvorul rĕutăților din Galiția. Ceea ce ne îndémnă, să ne ocupăm de lucrul acesta, sînt cuvintele, cu cari „Dreptatea“ cea pururea strîmbă, când e vorbă de confesiune religiósă, își drege zama din articolul sĕŭ. Étă-le:

„Se înțelege, că față de acésta teribilă abatere de la chemarea și scopul adevĕrat puterea de stat încă nu stă cu mânile în sin, ci a căutat și ea căi și mijlóce, — nu ca să vindece rĕul aci a casă, unde ar fi mai naturală vindecarea, ci ca să tragă și ea folósele sale mai mari. A întrevenit — pe semne — la Roma și a esoperat, de s'a făcut în Roma un seminar special *gr. catolic,* numai pe sama *Rutenilor,* care seminar va fi condus de *Iesuiți*. Gata fiind deja acest „colegiŭ seminarial“, deja în anul curent se va pune în lucrare și ast fel poporul rutean în viitoriŭ va fi fericit prin preoți crescuți de *Iesuiți!*

„Sĕrman popor! Ne putem închipui, ce fel de credință religiósă *greco-catolică* vor băga Ĭesuiții în înimile teologilor ruteni; ce ĭubire și ce moralitate bisericéscă-națională vor suge ei de la Ĭesuiți și ce fel de preoțime se va cresce în viitoriŭ pe sama poporuluĭ gr. cat. rutean!“

Dar Domnilor de la „Dreptatea“, vĕdut-ați vre o dată vre un Ĭesuit? Și grăit-ați cu el? Și dacă nu, de unde atâta ură fanatică asupra Ĭesuiților, atâta ură, cât orbiți fiind de ea grăiți și neadevĕruri și absurdități cu o rĕsuflare?

Ori dóră nu e absurditate a zice: „Ne putem închipui, ce fel de *credință greco-catolică* vor băga Ĭesuiții în inimile teologilor ruteni“? Dóră esistă în lumea asta și o „credință greco-catolică“? Noi așa sciam, că Domnul nostru Isus Christos ne-a lăsat numai o singură credință, „o credință“, pe cum zice s. Paul.

Dar apoi neadevĕrurile? Domnilor, dacă v'ați fi luat ostenéla de a vĕ informa despre lucru, ați fi putut, să aflați, că acuma de mulți ani tot Ĭesuiții aŭ condus și colegiul Atanasian, acel colegiŭ, în care s'aŭ crescut până acuma și alumnii ruteni, și că prin urmare în ce privesce pe conducĕtorii crescerii lor prin întemeiarea nouluĭ colegiŭ rutean nu s'a provocat nici o schimbare.

„Ce ĭubire și ce moralitate bisericéscă-națională vor suge ei de la Ĭesuiți“? Domnilor, sînt acolo aprópe de Timișóra câți va domni gr. orientali, — credem, că îi sciți, — cari s'aŭ fost însoțit și ei nóuĕ, când în 1893 am peregrinat la Roma. Dlor încă aŭ fost cu noi, când ne-aŭ primit superiorii Ĭesuiți și alumnii români din colegiul s. Atanasiŭ. Domnii aceia, — dóră le veți crede dlor, dacă nu ne credeți nóuĕ, — domnii aceia vĕ pot spune, ce ĭubire și ce moralitate bisericéscă-națională sug alumnii seminariali de la superiorii Ĭesuiți. Noi de loc nu ne temem de mărturisirea acelor domni.

Întreg atentatul acela grozav din Roma îndreptat asupra Rutenilor, după cum e informat „Pol. Corr.“, se reduce la următórele:

„Cu perseverență neobosită urmărésce Papa Leo XIII silințele sale îndreptate spre unirea bisericilor, cari vor rĕmâné un titul de glorie al pontificatului luĭ, ori cari le-ar fi resultatele nemijlocite. Între silințele acestea se înșiră și planul nutrit deja de multă vreme de a transforma colegiul grecesc al s. Atanasiŭ așa, cât el conform meniriĭ sale originale să servéscă esclusiv spre crescerea de preoți de rit grecesc, cari să se trimită apoi ca misionari în Orient. Însé planul acesta nu se póte esecuta, până când, pe

---

și cedri, printre grupurile de flori aranjate cu multă artă, și ne-am oprit înaintea vilei Angiolina, unde doi stîlpi înalți, colorați în nisce culori așa de dragi nóuĕ, ne-aŭ atras atențiunea. Ne-am apropiat și am cetit pe o tablă în italienesce: „Vietato l'ingresso.“ Curioși am întrebat pe un polițist, de ce e oprită aci întrarea? Ne-a rĕspuns, că vila se aranjéză pe sama regineĭ din România, care va sosi zilele acestea. Ne-am aședat apoi pe o bancă și ne-am închipuit, câte ideĭ poetice n'a fi conceput Carmen Sylva pe banca acésta, la zuzuitul frunzelor și la murmurul undelor, cari din timp în timp se sparg de țĕrm!

Am mers apoi mai de parte și am vĕdut vila Amalia, hotelul Stefania, Quarnero, hala băilor și multe alte zidiri luxóse. Vĕdut-am în un unghiŭ dosit și o mică biserică și ne-am îndreptat pașiĭ și spre acest locaș de pace, ridicându-ne pe un minut mintea sguduită la vederea atâtor frumusețĭ și minunĭ ale naturiĭ sus, sus la Ziditorul a tóte . . . . .

Mai spre nord de Abbazia am vĕdut turnul bisericiĭ din *Volosca,* oraș cu băi de mare și cură climatică, locuit de Români istrianĭ slavisați.

Cătră sară ne-am întors. Dar de abia porniți din portul Abbazieĭ, am vĕdut, cum munții Istrieĭ întră tot mai mult în negură, și norĭ groși astupă câmpul vederiĭ tot mai mult. Marea se părea négră, valurile se făceaŭ din ce în ce mai mari, și vaporașul nostru, de alt cum săltăreț din firea luĭ, juca așa de nechibzuit. Pe un moment am început a mĕ umplé de frică, dar scoțêndu-mĭ orologiul cu bucurie am vĕdut, că nu mai avem de cât 25 minute până la Fiume. M'am desfătat apoi în jocul valurilor, în picuriĭ mari de ploe, cari căde aŭ așa de mari și de deși, cum nici o dată n'am mai vĕdut, în salturile vaporașuluĭ, în câte va fețe gălbuĭ de ale companionilor meĭ și în bucuria redactoruluĭ „Uniriĭ“, care totuși spera, că ne va apuca pe vre unul bóla de mare.

De o dată o fluerătură grósă ne lovesce audul, și étă-ne întrați în port. étă-ne scăpați de orĭ ce primejdie! Am privit ironic la valurile, cari din ce în ce tot mai mari se spărgeaŭ de întăriturile portuluĭ, la marea din ce în ce tot mai agitată, și ne-am întors la otel. Aședați la cină observăm, că unul din noi lipsesce: „capo di compagnia“ plecase înaintea nóstră cătră casă.

Să nu uĭt o mică întîmplare. În Fiume, — care se ține de Ungaria, — am scris a casă o epistolă, în care spuneam, că am ajuns în pace la Fiume, că pornim cătră casă, și că ni-s'aŭ gătat banii. Pun epistola în buzunarul paltonuluĭ și uĭt, să o pun în vre o cutie de epistole din oraș. Dar când umblam pe strădile Abbazieĭ, zăresc o cutie postală. Aprópe involuntar prind epistola și o arunc în cutie. Dar deja în momentul al doilea îmĭ și vine în minte, că Abbazia se ține de Austria, și că marca mea de pe epistolă nu va avé nici o valóre. Sĕracul de el, vor zice ceĭ de a casă, nicĭ atâția banĭ n'are, cât să cumpere o marcă! Și aievea așa aŭ și gândit!

Ziua următóre cerul s'a făcut érăși veseli. dar era prea târziŭ: încă în diminéța aceea trebuia să ne întórcem. Ne-am umplut acum deci cufĕrele góle cu portocale ĭeftine și bune și zicênd un ultim rĕmas bun mării ne-am suit în tren și am plecat cătră Ardeal. Am privit din ferésta cupeuluĭ, cum rînd pe rînd dispăreaŭ tóte dinaintea ochilor nostri, și cum munții Karstuluĭ își întindeaŭ brațele, să ne cuprindă. Și când n'am mai vĕdut marea, m'am aședat supĕrat pe o bancă, mĭ-am închis ochiĭ și m'am recugetat la tot, ce am vĕdut . . . .

Cât de bine fuseră însé tóte la mergere, așa de rĕŭ se încurcaŭ acum la întórcere. În cupeŭ nu mai eram numai noi, ca de data ceealaltă; eram îmbulziți cu nisce escursioniști ungurĭ, cari veniaŭ din Orient, de la Alexandria și de la locurile sfinte. La vremea prânzuluĭ aflarăm, că ultimele resturĭ de mâncare se stricaseră, și trebui cu multă părere de rĕŭ, să le svîrlim pe ferésta a fară. La Agram ne mai înviorarăm puțin: părintele Szegedi ne aștepta, să ne spună un bun sosit. Dar nóptea, care sosi, avea să ne fie o tortură pentru toți: stam în cupeŭ așa de îndesați ca sardinele în o cutie; nu puturăm de loc închide ochiĭ, era așa de mare îmbulzéla în cupeŭ. Numai o singură dorință mai aveam: să ajungem la timp în Pesta spre a ne puté sui pe trenul, care pléca cătră Ardeal. O doriam asta așa de

cum a fost acuma de câţi va ani, află primire în colegiul grecesc şi alumni de rit rutenesc. Asta merge aşa de de parte, cât amintitul colegiŭ a primit numirea de colegiŭ greco-rutenesc, al cărui alumni de cele dóuĕ riturĭ amintite cercetézĕ prelecţiile în colegiul Urban al Propagandeĭ, în vreme ce administrarea internă a numituluĭ colegiŭ s'a încredinţat Ieşuiţilor. Pentru a delătura acest inconvenient Sfîntul Părinte a conceput planul, ca de o dată cu reorganisarea colegiuluĭ grecesc să înfiinţeze un colegiŭ rutenesc deosebit, a cărui alumnĭ să aîbă menirea, ca după educarea sa să lăţéscă învĕţăturile bisericiĭ catolice în locurĭ de misiune în Austro-Ungaria şi în Levante. Prin munificenţa împĕratuluĭ Francisc Ĭosif i-s'a dat Papeĭ putinţa de a realisa acest plan al sĕŭ. Mulţămită daruluĭ, ce l-a destinat împĕratul spre acest scop, a putut să se cumpere în cartierul Trastevere o clădire mare pe sama nouluĭ colegiŭ rutenesc. Colegiul acesta se va deschide deja cu începutul anuluĭ scolastic viitoriŭ şi va primi pe alumniĭ rutenĭ din colegiul grecesc. Conducerea colegiuluĭ rutenesc se va încredinţa Ieşuiţilor. Acest institut noŭ, dimpreună cu colegiul rutenesc deja esistent şi întemeiat asemenea din munificenţa împĕratuluĭ Francisc Ĭosif, va avé misiunea de a forma preoţĭ maĭ ales pe sama respectivelor comune bisericescĭ din Austro-Ungaria. Conducerea colegiuluĭ grecesc se va încredinţa Augustinianilor francezĭ, a căror mănăstire mamă e în Constantinopol. Eĭ aŭ prestat deja seviţiĭ esenţiale silinţelor Papeĭ îndreptate spre unirea bisericilor; eĭ conduc a nume cu resultatul cel maĭ bun cele dóuĕ parochiĭ momentóse ale ritului greco-unit din Constantinopol şi şcolile împreunate cu ele. Cu hotărîrea Sfîntuluĭ Părinte de a încredinţa Augustinianilor francezĭ direcţiunea colegiuluĭ grecesc, — care lucru, fie zis în trécăt, l-a recomandat Papeĭ adurmitul cardinal Galimberti, — stă în legătură aceea, că superiorul general al acestuĭ ord petrece în Roma şi a fost primit de către Papa în audienţă lungă. Conducĕtoriul şi învĕţătoriĭ colegiuluĭ grecesc se vor alege în chip special dintre aceĭ membri aĭ des numituluĭ ord, carĭ aŭ desvoltat deja activitate în parochiile şi şcolile greco-unite din Constantinopol şi spre a-şĭ puté împlini maĭ bine chemarea aŭ trecut şi eĭ înşi-şĭ la ritul grecesc."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Consistoriul archidiecesan gr. or. român s'a deschis în 1 a c. la Sibiŭ.

Reformaţiĭ vĕdĕnd, cum defecţionézĕ poporul lor în urma întroduceriĭ nóuĕlor reforme bisericescĭ politice, sînt nemulţămiţĭ cu ele. Maĭ periculósă află eĭ neconfesionalitatea, din care causă conventul districtuluĭ Baranya a anatematisat pe neconfesionalĭ hotărînd, că să li-se denege botezul şi cina Domnuluĭ, şi să nu fie admişĭ ca martorĭ la botez, în biserică să nu maĭ ocupe locurĭ de frunte, ci să se aşeḑe numaĭ ca óspeţĭ, pe unde pot, la înmormîntare să nu li-se îndeplinéscă funcţiunĭ religióse, şi să fie înmormîntaţĭ în un loc deosebit de reformaţĭ.

E semnificativ, că presidentul conventuluĭ a fost Szilágyi Dezső, şi el a enunţat şi anatema de maĭ sus. Dacă acum şi reformaţiĭ sînt revisionişti, ce vom zice despre ceĭ alalţĭ creştinĭ, carĭ niciodată nu aŭ fost amiciĭ nóuĕlor reforme?

Germania.

Al XLIV-lea congres al catolicilor germanĭ s'a deschis Luni în Landshut din Bavaria participând la congres catolicĭ din tóte părţile imperiuluĭ german, pe cum şi mulţĭ Austriacĭ. President a fost ales deputatul parlamentuluĭ imperial Bachem, éră vicepresidenţĭ br. Heeremann şi fabricantul Brandt. În şedinţa primă s'aŭ trimis telegrame omagiale Papeĭ, regentuluĭ Luitpold şi împĕratuluĭ Wilhelm II. După acésta s'aŭ discutat cestiunile deja pertractate în secţiunĭ:

1. Referitoriŭ la „cestiunea romană" congresul de noŭ a enunţat necesitatea de a se restitui suveranitatea teritorială a sfîntuluĭ Scaun. Maĭ de parte considerând sarcina nesuportabilă, care o reclamă pacea întrarmată, congresul recunósce ca un postulat de urgenţă, ca să se recunóscă Scaunul Apostolic de arbitru de pace.

2. Fiesce care catolic îşĭ va ţiné de o datorinţă principală de a se lupta în contra productelor nemorale ale preseĭ.

3. Repausul de Duminecă să se sfinţéscă prin cercetarea bisericiĭ şi din partea lucrătorilor şi a militarilor.

4. Între cestiunile sociale congresul a aflat de maĭ ardentă cestiunea micilor economĭ şi a lucrătorilor de câmp. În popor are să se lăţéscă temperanţa. Crişmariul, care servesce un cuant de beutură spirituósă maĭ mare, de cum e statorit, să se pedepséscă.

5. Congresul îndémnă la studiarea instituţiuniĭ francmasonice, ca cunoscêndu-o de cel maĭ mare inimic al bisericiĭ cu atât să pótă fi combătută maĭ cu succes.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Partidul poporal reîncepe seria adunărilor poporale.

În şedinţa de Sâmbătă a dieteĭ croate deputatul Tuscan a imputat Jidovilor, că nu aŭ morală. Oratorul ca recompensă pentru luptele purtate cu Turciĭ de către Croaţi revindică pentru aceştia rolul de a fi mijlocitoriĭ între Orient şi Occident, după ce Ungaria nu e capabilă de acest rol lipsindu-ĭ morala creştină, carea a stirpit-o domnia jidovéscă. Croaţia îşĭ va ajunge independenţa şi unitatea, orĭ şi cine ĭ-ar face oposiţie. Oratorul a fost îndrumat la ordine de către president.

Sêrbiĭ din Croaţia şĭ-aŭ publicat programul politic, în care declară, că staŭ pe basa pactuluĭ cu Ungaria, pretind respectarea drepturilor autonomice ale bisericiĭ gr. or. sêrbescĭ şi egală îndreptăţire cu Croaţiĭ în tóte cestiunile vieţiĭ publice.

Austria.

În luna acésta ar fi, să se deschidă parlamentul imperial. Cu tóte acestea situaţia politică nicĭ acum nu e limpedită. Germaniĭ liberalĭ perseveréză în inimiciţie faţă de nisuinţele guvernuluĭ în cestiunea egaleĭ îndreptăţirĭ a diverselor naţionalităţĭ, şi nicĭ nu vor să audă de împăcare.

Cabinetul Badeni cércă a se întări pentru orĭ ce eventualitate. El nu se mulţămésce cu aceea, că din ceĭ 425 deputaţĭ 220—230 îl spriginesc din cas în cas, ci voesce o maioritate constantă şi sigură. Maioritatea acésta o ar compune diversele grupurĭ politice negermane şi conservativiĭ germanĭ. Maĭ greŭ póte câştiga guvernul pe Cehiĭ tinerĭ, carĭ acum cred a fi timpul oportun spre a-şĭ realisa deplin programul sĕŭ. Dacă Badeni va ceda postulatelor cehe, uşor póte perde 2—3 membri din cabinet.

---

mult, pe cât de mult ne eraŭ góle cuferele de mâncare şi pungile de banĭ. Dar se vede, că nu ne-a fost dată: trenul plecă dinaintea nasurilor nóstre, şi noĭ zdrobiţĭ de obosélă şi fĕr de banĭ eram nevoiţĭ, să stăm aprópe 12 óre în marea şi scumpa capitală a Ungarieĭ.

Nu vĕ puteţĭ descrie ciuda tuturor! Un profesor ne conduse cu multă bunăvoinţă la museul de naturale şi la grădina botanică, dar făcurăm calea asta numaĭ protestând. „Ce să maĭ vedem musee de naturale, când am vĕḑut bogatele colecţiunĭ din Agram? Şi ce grădină botanică póte rivalisa cu boschetele Abbazieĭ?" Şi avea multă dreptate prietinul! Maĭ cu samă în grădina botanică nu era nicĭ măcar ĭérbă! Şi dacă totuşĭ vĕḑurăm ceva, asta era în casa de florĭ.

Sosise óra prânzuluĭ. Mâncarăm, ce puturăm, şi maĭ tândălirăm puţin prin oraş până la vremea porniriĭ trenuluĭ. O, eram aşa de veselĭ, când mĕ vĕḑuĭ érăşĭ în tren şi când simţiĭ. că trenul plécă! Ziseĭ un adio capitaleĭ, — pe care o uriam acum, — şi vîrîndu-mĭ capul în gulerul paltonuluĭ cercaĭ, să adorm. Şi-mĭ succese, şi nu mĕ treziĭ de cât la Oradea mare, unde o lampă îşĭ trimitea razele chiar pe faţa mea. În Ciucea, unde trenul stătuse maĭ mult, ne spĕlarăm în Crişul. care curge pe lângă gară, şi apoĭ pornirăm la deal în Ardeal.

Ajunserăm la Cluş. Era óra dejunuluĭ, dar era şi Vineria mare. Ceĭ maĭ mulţĭ nu mâncarăm nimic, (dar Dómne ĭértă-mĕ! nu din abstinenţă, ci . . .), şi fiind că aveam de aşteptat preste o óră, ne suirăm vre o câţĭ va pe un tramwaiŭ cu vapor şi pornirăm în oraş.

La întórcere dna L. P. ne făcu o deosebită surprindere: ne trimise o sticlă de vinars bun şi vre o 20 de covrigĭ săraţĭ. Ne maĭ înveselirăm. La 12 óre eram în Teiuş. Compania începuse încă de la Cluş, a se desfiinţa. Aci ne părăsiră încă vre o câţĭ va. De abia maĭ rĕmaserăm vre o 15.

După amézĭ la 2 ½ sosirăm în Blaş. Eram aşa de veselĭ, că ne regăsiam între ceĭ dragĭ, carĭ încă de la întrarea trenuluĭ în hotarul Blaşuluĭ ne aşteptaŭ de-a lungul linieĭ. Toţĭ eram la fereştĭ, toţĭ doriam, să ne vedem prietiniĭ şi pe ceĭ dragĭ cu un minut maĭ curênd.

Dar étă-ne în gară! O mulţime de prietiniĭ ne aştéptă şi ne aclamă de bună revedere. Ocup loc cu câţĭ va prietinĭ în caleasa P. S. Sale Episcopuluĭ Radu, care era la staţiune, şi întrăm în Blaş, salutaţĭ de prietiniĭ, carĭ nĕ doriaŭ . . . . .

Şi acum, când după patru luni de la escursiunea acésta îmĭ termin suvenirile mele, — carĭ vor fi plictisit pe mulţĭ. — nu pot, să încheiŭ alt cum de cât cu cuvintele puse în frunte:

O Venezia benedetta.
No ti vogio piu lasar!

A.

În urma purtării Germanilor din Austria guvernarea constituţională e împedecată, şi aşa în sensul art. 14 al constituţiunii austriace lucrurile se regulézá la cas de lipsă prin ordinaţiuni imperiale. De curênd s'a dat o atare ordinaţiune cu privire la întrarea în vigóre a legii despre darea şi premiile pe zachar.

Franţa.

Presidentului F. Faure la reîntórcerea din Rusia i-s'aŭ făcut mari ovaţiuni. Presa preste tot este incântată de alianţa ruso-franceză, de şi nu-i cunósce singuraticele stipulaţiuni. Foile franceze mai independente pretind, să cunóscă acele stipulaţiuni. Radicalii nu sînt deplin mulţămiţi din causa, că alianţa are caractér pacînic, şi ast fel împlinirea pofteĭ de revanş trebue să şi-o amâne pe timp nedeterminat.

Ţinuta puterilor europene faţă cu alianţa ruso-franceză o caracteriséză ziariul „Patrie" ast fel: „Austro-Ungaria e neliniştită, Italia e mâniósă, Germania e supĕrată, şi Anglia e îngrijată."

Negoţiările de a lega amiciţie mai strînsă cu Rusia s'aŭ început în 1891, când s'a stabilit o basă comună de operaţiune între Franţa şi Rusia ieşind Rusia din isolarea de până atuncia. La 1893 s'a închiat convenţiune militară între ambele state. În urmă a succes diplomaţieĭ franceze, să pună la cale visita ţaruluĭ la Paris, care a adus după sine visita presidentului republicii la Petersburg şi închiarea alienţeĭ formale.

Social-creştinii din Brest aŭ ales pentru a treia óră de ablegat în parlament pe abatele Gayrand, a cărui alegerĭ de mai înainte aŭ fost anulate. Bravii alegĕtorĭ catolicĭ nu vor, să se lase terorisaţi de apucăturile francmasonilor de la putere, ci voesc cu orĭ ce preţ, să fie representaţi în parlament prin un bărbat vrednic de a fi urmaş al episcopuluĭ Freppel şi al erudituluĭ prelat d'Hulst.

Turcia.

Pertractările de împăcare éră s'aŭ înfundat. Ambasadorii nu află garanţă pentru asigurarea sumeĭ, carea ar avé să o plătéscă Grecia ca desdaunare de răsboiŭ. Pórta a cerut, ca închiarea păcii să fie grăbită aducênd ca motiv marile cheltuelĭ, ce le reclamă susţinerea armateĭ din Tesalia.

Adunarea naţională din Creta în şedinţa din 24 Aug. a hotărît cu 60 în contra la 12 voturĭ, să înainteze admiralilor un memorand, în care cere retragerea trupelor turcescĭ de pe insulă şi declară, că primesce autonomia.

America.

Asasinarea presidentului Borda din republica Uruguay se ascrie intrigilor Argentineĭ, care ajută neîncetat pe insurgenţii din Uruguay. Argentina voesce, să ajungă mare putere în America de sud şi să predomineze Oceanul pacific; spre acest scop nutresce disensiunile din Uruguay, ca ast fel mai uşor să o pótă anecsa. După uciderea luĭ Borda răsboiul civil se va continua în Uruguay cu mai mare vehemenţă.

Corespondinţe.

Şişeşti 28 August 1897.

Onorată Redacţiune!

În numĕrul 35 din 21 August a. c. al preţuituluĭ organ „Unirea", după ce aţĭ reprodus cele comunicate în „M. Á.", în optimismul şi în iubirea de ordine, ce vĕ nutresce, ziceţi cu tótă bunăvoinţa, că lucrurile „nu vor fi chiar aşa".

Durere, lucrurile sînt cu mult mai triste, de cum le-a descris nu sciŭ cine în „M. Á.".

De aceea spre lămurirea opiniuniĭ publice cu tótă onórea vĕ daŭ informaţiunile următóre, a căror esactitate o garantez cu responsabilitatea mea personală.

„Hramul", „praznicul", adecă aniversarul sfinţiriĭ saŭ dedicaţiuniĭ bisericilor după rînduéla sfintelor canóne este o zi de sĕrbătóre specială, care în tótă lumea catolică (pe cum şi la fraţiĭ orientalĭ) se ţine cu un concurs mai mare saŭ mai mic, — lucru relativ, — de popor şi de preoţi, cu procesiuni evlavióse, cu petrecerĭ poporale, după terminarea celor sfinte bisericescĭ.

Hramul e zi de iubileŭ pentru credincioşiĭ bisericiĭ respective, pe cum pentru toţi, ceĭ ce ieaŭ parte la acea serbătóre, se pocăesc, fac elemosină, împlinesc rugăcinnile etc.

E ceva pătrundĕtoriŭ a vedé, cum se adună la aceste „hramurĭ" némurile, prieteniĭ, cunoscuţiĭ, din depărtare şi din apropiare, şi după ce îşĭ plinesc datorinţele religióse, se împrăştie pe la casele credincioşilor şi se veselesc în Domnul.

De multe orĭ am luat parte la ast fel de serbărĭ în pruncia mea cu părinţiĭ buni şi ca preot şi tot de una am rĕmas mişcat adânc de plăcutele impresiuni a acestor zile iubilare pline de religiune şi de multe dovedĭ de nefăţărită iubire creştinéscă.

Hramul bisericiĭ nóstre e S. Mărie-Mare.

Dedicaţiunea solemnă a bisericiĭ s'a făcut în anul 1891.

De atuncĭ. — of! ce reamintirĭ! — ce a fost viaţa mea?

Suspendat, lipsit de preoţie, scos de la altariŭ, aruncat prin temniţi, aŭ trecut aniĭ lungĭ, până acum când în sfârşit rehabilitat de tóte forurile, în vîrtutea verdictuluĭ pronunţat de însu-şĭ Pontificele Suprem Leone XIII în 18 Ianuariŭ 1896 mĭ-am reocupat oficiul şi beneficiul parochial.

Nu se ţine de acéstă corespondenţă, să vĕ descriŭ, ce am suferit şi ce sufer de atuncĭ şi până în ziua de azĭ pe terenul religios ca şi pe cel politic.

Am voit numaĭ să relevez datele cronologice.

Trăiam în mijlocul poporenilor meĭ iubiţi şi iubitorĭ, şi printre valurile persecuţiunilor şi ale suferinţelor ne mângâiam cu speranţa într'un viitoriŭ mai fericit.

Se apropia ziua dorită a hramuluĭ, şi eŭ vedeam cu multă satisfacţiune sufletéscă, cu câtă bucurie se pregătesce poporul meŭ la acea zi iubilară, când după atâta vreme de despărţire şi după atâtea durerĭ vom puté celebra împreună sĕrbătórea alésă a comuneĭ.

Aceea-şĭ animaţie, aşteptare încordată şi bucurie sfîntă domnia în tóte bisericile filiale, pe la toţĭ consângeniĭ, prieteniĭ şi cunoscuţiĭ nostri din apropiare şi din depărtare.

Eram în ajunul praznicului. Sosiră deja mai multe procesiunĭ evlavióse, şi ni-se spunea, că alte procesiunĭ şi cete de creştinĭ fraţĭ sînt pe cale către mărĕţa nóstră biserică.

În biserică eram ocupat cu alţiĭ mulţĭ, carĭ îmĭ ajutaŭ cu decorarea bisericiĭ.

De o dată se aude ca o detunătură un glas de comandă militară, şi numaĭ de cât sunetul paşilor trop-trop şi zurăitul greţos al armaturilor gendarmerescĭ.

Era o armată de gendarmĭ, 151 la numĕr, adĭustaţĭ ca de răsboiŭ, carĭ aŭ împrejurat numaĭ de cât biserica, aŭ pus puscile cu sulițe piramidă în jurul eĭ.

Eŭ şi cu mine toţĭ ceĭ din biserică am încremenit de surprindere durerósă, şi reveniţĭ din prima impresiune am plâns cu toţiĭ lacrimĭ amare şi căd̨ênd în genunchĭ şi pe faţă înaintea icóneĭ Maĭceĭ Preacurate ne-am rugat ferbinte, ca să ne întăréscă a suporta în pace amarul şi durerea acesteĭ ne maĭ pomenite persecuţiuni.

Într'aceste rĕsună comanda milităréscă, prin care gendarmeria se împărţia în patrule, destinate a bloca comuna întrégă, a ocupa tóte drumurile şi cărările.

Atâta violenţă n'am putut lăsa fără protestare.

Am îmbrăcat s. patrachir şi am luat în mână s. cruce de pe altariŭ şi am păşit înaintea mulţimiĭ gendarmilor întrebându-ĭ, unde le e comandantul? Acesta mi-s'a presentat, ér eŭ ĭ-am spus următórele:

„În numele Dumnezeuluĭ ceresc, în numele religiuniĭ nóstre dumnezeescĭ, în numele legilor sfinte ale bisericiĭ, în numele consciinţeĭ religióse a creştinilor aicĭ locuitorĭ şi aicĭ adunaţĭ protestez şi protestăm cu tótă tăria în contra acestuĭ atentat, ce sevârşiţĭ, şi vĕ provoc, ca în dată să părăsiţĭ aceste locurĭ sfinte şi să nu ne împedecaţĭ întru împlinirea datorinţelor nóstre religióse!"

La acestea mĭ-a rĕspuns, că eĭ aŭ poruncă de la maĭ marĭĭ lor, şi că de aceea se vor ţinè, protestarea mea nu o pot băga în samă.

În dată a comandat, ca *16* gendarmĭ înarmaţĭ să ocupe peristiliul bisericiĭ şi adecă întrarea, carĭ postându-se la comandă aŭ luat armele în mânĭ şi le-aŭ ţinut gata de „foc", ér comandantul ne-a intimat, că toţĭ să părăsim biserica, şi *nime, a fară de preotul local,* să nu cuteze nicĭ a se apropia de biserică, alt fel e fiul morţiĭ, orĭ cine va călca acéstă poruncă. Grózá şi ţipete aŭ urmat, şi cu nespusă consternaţiune am părăsit cu toţiĭ biserica.

A venit un locotenent-comandant împreună cu auctorităţile administrative, carĭ aŭ poruncit oştiĭ gendarmilor, ca pe nicĭ un muritoriŭ să nu lase a se apropia de biserică, nicĭ a trece pe lângă ea, să nu permită nicĭ a clopoţi, nicĭ a merge la casa preotuluĭ. În ziua următóre *preotul* şi *cantorul* cu *fètul* pot să între în biserică a celebra s. liturgie, poporenilor însĕ *din comună, din filiale,* saŭ celor din alte comune este absolut oprită apropiarea de biserică, întrarea saŭ măcar trecerea pe lângă ea.

Pe o colină în faţa ferestilor caseĭ parochiale s'aŭ postat 4 gendarmĭ, alţĭ doĭ

lângă şcólă cu menirea, ca să împedece orĭ ce comunicaţiune cu casa şi oficiul parochial.

Am avut un mort în comună, şi aŭ oprit sunarea clopotelor după datină, pe cum aŭ oprit şi înseratul şi litia, ér pe drumul ţĕrĭĭ, cum zice, comunicaţiunea pentru poporul român a fost absolut împedecată aşa, că mulţĭ ómenĭ cu afacerĭ numaĭ cu ocolurĭ marĭ şi prin pădurĭ s'aŭputut străcura, unde aveaŭ de mers.

O altă armată ajutătóre de haĭducĭ din Baeasprie, de poliţiştĭ, de gornicĭ de pădure, înarmaţĭ şi eĭ, aŭ ocupat drumurile şi cărările din spre Maramureş, nu cum va să cuteze cine va a veni la hramul bisericiĭ din Şişescĭ.

Aşa s'a sfârşit ziua de 26 August în durerĭ şi iritaţiunĭ de nedescris.

Eŭ m'am retras mâhnit până în adâncul sufletuluĭ şi între lacrimĭ dureróse meditam: Ce sînt tóte acestea? Nu găsiam esplicare îndestulitóre.

Ziua de 27 August, ziua dorită de S. Mărie-Mare, hramul, iubileul bisericiĭ nóstre n'a maĭ fost zi de bucurie şi de serbătóre. Starea de asediŭ, brutalităţile gendarmilor, indignaţiunea şi plângerea credincioşilor aŭ prefăcut tóte în jale şi tristéţă.

Trescurile aŭ amuţit, clopotele n'aŭ fost ĭertat, să sune, nicĭ după mort, credincioşiĭ internaţĭ în casele lor. E lucru firesc, că nicĭ eŭ nu m'am dus a celebra s. liturgie din causă, că mi-se strîngea inima de durere, şi n'aşĭ fi putut suporta chinul, să servesc între suliţe, ér poporul credincios să fie împedecat în mod barbar de a veni în biserică.

Auḑind bĕtrânul meŭ tată şi o soră ĭubită de grozăveniile, ce se petrec în Şişescĭ, împinşĭ de ĭubire părintéscă şi de dragostea frăţéscă aŭ alergat din Baeamare, ca să vaḑă, ce e cu mine. Şi ce să veḑĭ? Aŭ fost opriţĭ în cale şi numaĭ cu aceea şĭ-aŭ forţat trecerea pe drumul ţĕrĭĭ, că cumnatul meŭ Gavriil Barbul le spunea, că are afacerĭ grave cu fisolgăbirĕul. Sosind în comună aŭ fost luaţĭ toţĭ, tată, soră, cumnat, între suliţe şi escortaţĭ în lagĕrul gendarmilor înaintea fisolgăbirĕuluĭ, carele tăbĕria cu statul sĕŭ major în pavilonul de lângă biserică. Şi aicĭ după multe rugărĭ, multe şicane, li-s'a dat drumul, să pótă veni, să mĕ vaḑă.

Ast fel a decurs ziua de 27 August!

Eŭ şi senatul bisericesc am făcut arĕtare pe cale telegrafică la S. Scaun mitropolitan, la Maiestatea Sa, pe cum şi la Sfinţia Sa Patriarchul Romeĭ Papa Leo XIII descriind în terminĭ epigraficĭ tóte, cele ce le-am înşirat aicĭ maĭ pe larg.

A treia zi apoĭ, în 28 August diminéţa, s'aŭ recules şi s'aŭ dus din comună toţĭ gendarmiĭ, lăsând în urma lor amintirĭ triste şi acea impresiune de pustiŭ, ce te cuprinde după retragerea uneĭ oştĭ inimice, care ţĭ-a prădat, ce aveaĭ maĭ scump pe pământ. Şi acésta pentru nevrednica şi demoralisătórea lor purtare, despre ce înse nu e timp, să vorbim acum.

Aceste scene, aceste zile triste s'aŭ repetat de atuncĭ de treĭ orĭ, adecă la 19, 20, 21 Septembre 1896, ziua de S. Mărie-Mică, la 10. 11, 12 Ĭuliŭ 1897, şi în 26, 27, 28 August a. c. cu dóuĕ modificărĭ:

1) Că puterea armată a stat numaĭ din 51 de gendarmĭ, şi armata auxiliară de haĭducĭ şi gornicĭ de pădure redusă în proporţiune.

2) Că aŭ permis întrarea în biserică şi credincioşilor, aşa înse, ca prin strungă. Adecă gendarmiĭ şi oficialiĭ administraţiuniĭ să stea cu armele înaintea uşiĭ împreună cu antistia comunală, care va constata la fiesce care credincios identitatea persónelĭ, şi dacă e din comună, îl lasă în biserică, dacă e străin, îl ĭea între suliţe. A fară de acésta opresc procesiunile evlaviése, încunjurarea bisericiĭ cu procesiunile după obiceiŭ etc.

Adecă vin calviniĭ şi gendarmiĭ şi prescriŭ, ce şi cât poţĭ face, şi staŭ cu armă de mórte în calea creştinilor evlavioşĭ.

De sine se înţelege, că auḑind poporul de aceste măsurĭ arbitrare, neîndreptăţite, barbare, m'aŭ rugat toţĭ şi fórte ferbinte, nu cum va să întru a celebra s. liturgie, că eĭ ca creştinĭ liberĭ şi ómenĭ cinstiţĭ nu vor întra de loc şi nicĭ unul în biserică între ast fel de jurstărĭ şi sub ast fel de condiţiunĭ nevrednice şi umilitóre, şi pentru că nicĭ nu se pot ruga luĭ Dumnezeŭ cu inimă liniştită sciindu-se împresuraţĭ de suliţe ca nisce rĕŭfăcătorĭ prin temniţĭ.

Aşa s'a întîmplat, că în 20 Sept. 1896 şi în 11 Ĭuliŭ 1897 des de diminéţă ne-am tras cu credincioşiĭ din parochia matre într'o biserică din filială la Bontăienĭ şi la Unguraş şi acolo am servit s. liturgie între frică şi cutrĕmur, pentru că prinḑând veste de acéstă fugă a creştinilor o glótă de gendarmĭ năvăli asupra bisericiĭ respective. Noroc a fost, că pe când sosiaŭ persecutoriĭ, noĭ eram gata deja cu s. liturgie, cu predica, tóte pe scurt, ca în fugă, şi între lacrimĭ de durere, şi aşa nu ne puteaŭ ataca, fiind de ducă către casă.

În acest an înse în 27 August aŭ blocat şi bisericile filiale, nu numaĭ comunele, aşa că n'am putut întra nicĭ în bisericile filiale, pentru că n'am avut inimă, să servesc sub asistenţă şi sub controlă de suliţe.

Aceste sînt fapte întîmplate. Le-am descris aşa, cum s'aŭ întîmplat, în trăsăturĭ marĭ, fără a reproduce nenumĕratele detaiurĭ, tóte vătĕmătóre şi insultătóre.

Dr Vasiliŭ Lucaciŭ
parochul Şişescilor.

Adunarea generală a Asociaţiuniĭ.

Adunarea din ăst an a Asociaţiuniĭ acum estinse preste întreg teritoriul Ungarieĭ s'a ţinut în 27 şi 28 Aug. de astă dată în Mediaş.

Bucuros am raporta maĭ pe larg despre adunarea acésta memorabilă, dacă spaţul ne-o ar permite.

Memorabilă am numit adunarea acésta, pentru că adunarea generală acum întâia óră şĭ-a părasit rolul de până acuma de a inregistra simplaminte cele ce face comitetul central. Şi întru adevĕr rolul, ce i-se cuvine adunărĭĭ generale, e a controla şi a corege activitatea comitetuluĭ central şi a-ĭ da direcţiune.

Discusiunea a şi fost fórte animată. Chiar de aceea nu e mirare, dacă unĭĭ membri din comitetul central, dedaţĭ a vedé simplaminte aprobate dispoşiţiile comitetuluĭ, aŭ vĕdit prea multă susceptibilitate.

Dintre hotărîrile adunărĭĭ generale relevăm ca pe cele maĭ momentóse următórele dóuĕ:

Adunarea generală a hotărît, ca de acum înainte Asociaţiunea să îmbrăţişeze şi causa şcolĭĭ poporale române. Durere, hotărîrea acésta s'a adus numaĭ cu votul presidentuluĭ.

A dóua hotărîre a fost, ca Asociaţiunea să creeze un fond pentru ridicarea caseĭ naţionale. Hotărîrea s'a adus cu 45 contra la 34 voturĭ. Isbutirea acésta are să se mulţăméscă a bună samă numaĭ la aceea, că comisiunea esmisă de adunare a şters din propunerea comitetuluĭ central punctul, în sensul căruia fundaţiunile Asociaţiuniĭ ar avé să se investéscă în casa naţională.

Maĭ amintim cu viuă bucurie darul de 20.000 frcs, ce l-a făcut Asociaţiuniĭ dl Beloescu profesor din Bĕrlad originar din Săcele cu menirea, ca din venitele acestuĭ dar să se ajutore şcolĭ poporale.

Inteligiṇţa nóstră din Mediaş, de şi mică, a făcut tot posibilul, pentru ca adunarea să se simţéscă în Mediaş ca a casă.

Noutăţi.

Pietate. Duminecă în 22 Aug. s'a îndeplinit în comuna Tiur de lângă Blaş o faptă de pietate vrednică de a fi imitată de toţĭ bunĭĭ creştinĭ. Dl *M. Străjan*, vechiŭ profesor în Craiova, reîntors în locul natal după 26 anĭ, şi-a eshumat oseminte părinţilor sĕĭ din cemiteriul comun şi le-a adus lângă s. biserică, ridicând la capul lor o columnă de granit. Ceremonia funebrală a fost sĕvârşită în biserică de v. prot. George Bărbat asistat de Ales. Albini şi Ĭ. Nistor. La sfârşitul ceremonieĭ Ĭ. P. Păcurar parochul Tiuruluĭ a rostit mulţimiĭ publiculuĭ present un frumos panegiric, în care între altele făcênd elogiĭ dluĭ Străjan l-a pus de model tuturor. După ceremonia din biserică a urmat sfinţirea monumentuluĭ şi apoĭ poménă la aprópe 200 persóne.

„Scandalul din Şişescĭ." Cetim érăşĭ în „Magyar Állam" din 31 Aug.: „Ziua de S. Măria mare, carea în Şişescĭ e sĕrbătórea bisericiĭ, întru adevĕr éră nu s'a putut ţiné. Nu maĭ puţinĭ de o companie de gendarmĭ aŭ ieşit. Gendarmiĭ aŭ împedecat orĭ ce cult dumnezeesc, şi biserica a rĕmas închisă tótă ziua. Liniştea comuneĭ firesc că e turburată în măsura cea maĭ mare. Până când în cestiunea acésta nu primim informaţiunĭ autentice, nu aducem judecată, că pentru stările acestea scandalóse ciue pórtă rĕspunderea. Înse din noŭ accentuăm, că acesta e precedentul cel maĭ primejdios spre împedecarea eserciţiuluĭ libĕr al religieĭ, şi chiar din respect la acésta apasă rĕspundere grea pe acela, carele a dat prilej la starea acésta nefericită."

† **Iosif Hossu** a repausat în Budapesta alaltă ieri în urma unuĭ atac de apoplexie de inimă. Repausatul s'a născut în 1825 ca fiŭ de preot român gr. cat. După o carieră variată şi fórte activă de profesor în Blaş, oficial comitatens în Cluş, deputat dietal şi şef de secţiune în ministeriul afacerilor interne în 1870 a ajuns vicepresident la esactoratul de stat, şi în oficiul acesta l-a ajuns şi mórtea. Foile din capitală îĭ binecuvîntă amintirea luĭ ca a unuĭ model de oficial zelos şi conscienţios. Legăturĭ strînse l-aŭ legat în tot de una şi de Blaş. El a fost unul din ceĭ maĭ zeloşĭ membri aĭ directoriuluĭ fundaţiuniĭ Şuluţane, şi noĭ ne dedaserăm a-l saluta în fiesce care au pe câte va zile în Blaş. Repausatul a dorit, să fie înmormîntat la moşia sa din Giulatelec. La înmormîntare s'a dus din Blaş prepositul nostru capitular Ioan M. Moldovan.

Cas de mórte. *Masimilian C. Codarcea* paroc şi v.-protopop al Pogăceleĭ a repausat în 29 August 1897 în anul al 61-lea aĭ etăţiĭ şi al 33-lea al preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

I.

Despre venerarea Crucii.

„Apoi zice Diaconul: Binecuvîntă, Dispunětoriule. Și după ce preotul împlinesce Binecuvîntatul (*Εὐλογητὸν*) șcl.“

Așa se începe Proscomidia Liturgiei nóstre. În biserica rĕsăriténă grecéscă orĭ ce funcțiune liturgică de sine stătătóre se începe adecă cu vre o formulă de binecuvîntare, prin care Dumnezeŭ se chémă întru ajutoriŭ. Isvorul tuturor darurilor este Dumnezeŭ, și de la el se pogóră „tótă darea cea bună și tot darul desevârșit“, ĕră preotul e numaĭ ministrul și economul mijlócelor de mântuire, pe cum zice s. Paul: „Așa să ne socotéscă pe noĭ omul, ca pe nisce servĭ aĭ luĭ Christos și ispravnicĭ aĭ taĭnelor luĭ Dumnezeŭ“ (I Cor. 4, 1). Asta va să o esprime folosirea acestor formule de binecuvîntare la începutul funcțiunilor liturgice.

În biserica nóstră dintre formulele acestea de binecuvîntare cea maĭ folosită e: „Bine este cuvîntat Dumnezeul nostru, tot de una, acum, și pururea, și în vecĭ vecilor. Amin.“ De aceea are să se scie, că orĭ unde se prescrie în cărțile nóstre liturgice, că preotul să binecuvinte saŭ să facă Binecuvîntatul (*εὐλογεῖν* saŭ *ποιεῖν Εὐλογητὸν*), și nu se adauge cu o cale vre o altă formulă, carea să o rostéscă preotul făcênd Binecuvîntatul, tot de una are să se rostéscă formula acésta.

Tipicul cel scris al bisericiĭ nóstre nu ne spune, dacă preotul are să însoțéscă Binecuvîntatul cu vre un semn sensibil. Ne-o spune înse acésta tipicul cel nescris, dară conservat în praxa generală a bisericiĭ. Deja despre creștiniĭ timpurilor celor maĭ vechĭ scim, că eĭ nu începeaŭ și nicĭ nu închiaŭ nicĭ o rugăciune fără de semnul sfinteĭ crucĭ. Așa decĭ și în casul de față, pe cum ne spune praxa generală a bisericiĭ, are preotul, să însoțéscă cuvintele Binecuvîntatuluĭ cu semnul sfinteĭ crucĭ și a nume însemnându-se cu el pe sine însu-și.

Sciut este, că sfînta cruce a fost mijlocul mântuiriĭ nóstre. Ea este isvorul darului, celuĭ ce șterge pĕcatele omuluĭ și-l sfințesce. În fórte multe chipurĭ și cu tot prilejul se silesce biserica a esprima în cântările sale credința acésta a sa. „Bucură-te, Cruce purtătóre de viață, raiul cel frumos al bisericiĭ, pomul nestricăciuniĭ, carele aĭ înflorit nóuĕ desfătarea mărirĭ celeĭ eterne, prin carea se alungă taberele dracilor, și împreună se veselesc cetele ângerilor, și adunările credincioșilor serbéză; armă neînvinsă, întărirea cea nestricată, învingerea împĕraților, lauda preoților.“ „Bucură-te, Cruce purtătóre de viață, semnul cel neînvins al pietății, ușea raiuluĭ, întărirea credincioșilor, zidul cel din prejurul bisericiĭ; prin carea s'a perdut blăstĕmul, și a încetat și s'a înghițit puterea morții, și ne-am înălțat de pe pămînt la celea cerescĭ, armă neînvinsă împotriva dracilor, mărirea martirilor, podóba cuvioșilor.“ [1] „În raiŭ prin lemn a răpit ómenilor inimicul odinióră îmbrăcămintea, pentru mâncare aducênd mórte, ĕră lemnul crucii înfigêndu-se în pămînt le-a adus ómenilor îmbrăcămintea de viață, și întrégă lumea s'a umplut de tótă bucuria.“ [2] Din causa acésta biserica nu încetéză a provoca pe credincioșĭ la venerarea sfinteĭ Crucĭ. „Veniți, credincioșiĭ, să ne închinăm lemnuluĭ celuĭ de viață făcătoriŭ, pe carele Christos Împĕratul mărirĭ de bună voe mânile întinḑêndu-și ne-a înălțat la fericirea cea dintâiŭ, pe carĭ maĭ înainte inimicul prin dulcéță amăgindu-ne alungațĭ de la Dumnezeŭ ne-a făcut. Veniți, credincioșilor, să ne închinăm lemnuluĭ, prin carele ne-am învrednicit a sfărma capetele nevĕḑuților inimicĭ. Veniți, tóte moștenirile némurilor, crucea Domnuluĭ cu cântărĭ să o onorăm.“ [3] Lucru firesc decĭ, că pentru creștinĭ crucea a fost dintru început și în tot de una obiectul uneĭ veneraținnĭ de tot deosebite. Eĭ dintru început se siliaŭ a imita esemplul Apostoluluĭ, celuĭ ce a scris: „Ĕră mie să nu-mĭ maĭ fie a mĕ lăuda, fără numaĭ în crucea Domnuluĭ nostru Isus Christos, prin carele mie lumea s'a restignit, și eŭ lumiĭ“ (Ef. 6, 14). De aceea păgânii și numiaŭ pe creștinĭ în batjocură „închinătorĭ aĭ crucii“. [1] În batjocură, căcĭ crucea pe vremea aceea era unélta celeĭ maĭ rușinóse pedepse de mórte, era unéltă de ocară. De aceea a putut scrie s. Pavel: „Noĭ predicăm pe Christos cel restignit, Iudeilor adecă smintélă, ĕră Elinilor nebunie“ (I Cor. 1, 23). Pagânii mergeaŭ așa de departe cu batjocura asta, cât desemnaŭ un asin, simbolul nebunieĭ, restignit pe cruce și ziceaŭ, că creștinii aceluia i-se închină. Înse pe creștinĭ batjocura asta de loc nu-ĭ turbura, căcĭ „Christos cel restignit“ era „celor chemați Iudeilor și Elinilor“ nu smintélă, ci „puterea luĭ Dumnezeŭ“, și nu nebunie, ci „înțelepciunea luĭ Dumnezeŭ“ (I Cor. 1, 24). Crucea pentru creștin însamnă „faptul iubiriĭ celeĭ negrăite a luĭ Dumnezeŭ față cu ómeniĭ și este simbolul mulțimiĭ celeĭ maĭ marĭ a îndurăriĭ dumnezeescĭ“. [2]

Credincioșiĭ se și îngrijaŭ de aceea, ca eĭ să-și aducă cât se póte de des a minte de iubirea luĭ Dumnezeŭ și a celuĭ Restignit, de mântuirea, ce a isvorît omenimiĭ din cruce, și de datorința de a se restigni lumiĭ. Eĭ se însemnaŭ cu semnul sfinteĭ crucĭ orĭ primiaŭ de la persónele liturgice însemnarea acésta orĭ se puneaŭ pe sine și tóte ale sale în chip visibil sub scutul crucii și eraŭ convinșĭ, că eĭ prin acésta se apropie de Mântuitoriul și se fac părtașĭ în darul și scutul luĭ. Usul acesta al creștinilor e străvechiŭ. Uniĭ vor să-l derive de-a dreptul de la Christos. O părere evlaviósă susține a nume, că Christos, când maĭ înainte de înălțarea sa „l-a scos pe eĭ (pe Apostolĭ) a fară în Vitania și ridicându-și mânile sale ĭ-a binecuvîntat pe dînșiĭ“ (Luc. 24, 50), să-ĭ fie binecuvîntat cu semnul sfinteĭ crucĭ. Alțiĭ susțin cu s. Vasiliŭ cel Mare [3] cel puțin atâta, că usul acesta se derivă din tradițiune apostoléscă. Adevĕrat că nu avem mărturiĭ, carĭ să o dovedéscă acésta până la evidență, dar atâta totuși scim, că s. Pavel nu voia, să se laude întru nimica, „fără numaĭ în crucea Domnuluĭ nostru Isus Christos“ (Ef. 6, 14), că s. Apostol Andreiŭ nu prețuia nimica maĭ pe sus de cât crucea, pentru că ea a fost sfințită prin trupul luĭ Christos, [4] și că creștinii deja pe vremea aceea sciaŭ prea bine, cât de multe și marĭ grațiĭ cuprinde acest semn. [5] De aceea deja în timpurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ pe ceĭ ce se insinuaŭ, că vor, să priméscă religia creștină, episcopul îĭ însemna cu semnul crucii pe frunte și prin acésta îĭ înșira în céta catichumenilor. De aceea îĭ învĕțaŭ pe catichumenĭ și pe ceĭ ce nu de mult se luminaseră, adecă primiseră botezul, ca eĭ să repețéscă a dese orĭ semnul acesta. „Însamnă-ți numaĭ fruntea cu crucea, pentru ca dracii vĕḑênd acest semn cu adevĕrat împĕrătesc să trĕmure și să fugă,“ ast fel învĕța s. Ciril din Ierusalim pe catichumenĭ. „Să nu ne rușinăm a mărturisi pe cel Restignit! Să facem cu încredere semnul crucii cu degetele pe frunte și pe tóte, pe pânile, carĭ le mâncăm, pe pocalele, carĭ le bem, la întrare și la ieșire, înainte de somn, la culcare și la sculare, la umblare și la odihnă. Dóră acésta este arma cea mare de apĕrare, carea ceĭ lipsiți pot să o aibă pe nimica, ceĭ slabĭ pot să o aibă fără de ostenélă, de óre ce Dumnezeŭ ne-a dat-o ca un dar, de semn al credincioșilor și de gróză a spiritelor celor rele: că întru dînsa triumfézá credinciosul asupra lor, când se însamnă cu ea cu încredere; că eĭ vĕḑênd crucea își aduc a minte de cel Restignit. Nu despreți semnul acesta din causă, că ți-s'a dat pe nimica, ci chiar de aceea venerézá pe binefăcĕtoriul cu atât maĭ vîrtos.“ El poftesce chiar și aceea, ca credincioșii să nu încépă nicĭ o disputare cu ceĭ necredincioșĭ, fără ca să se însemneze maĭ întâiŭ cu semnul crucii, căcĭ acésta e arma cea maĭ puternică împotriva inimicilor. „Căcĭ cel ce aci a fost restignit, e sus în cer. Dacă cel restignit și înmormîntat ar fi rĕmas în mormînt, atuncia póte că am avé, să ne rușinăm; dar acuma, după ce a înviat, nu avem, să ne rușinăm de semnul luĭ de învingere.“ [6] Pe lângă însemnarea cu semnul crucii se botezaŭ neofiții, se exorcisaŭ ceĭ îndrăciți, se împăcaŭ penitenții cu Dumnezeŭ și cu biserica, se consacraŭ episcopiĭ, se binecuvîntaŭ căsătoriile, se mângăiaŭ bolnaviĭ, se aducea sfînta

---

[1] Triod, Sâmbătă a 3. sept. la Priveghiare.
[2] Triod, Dum. a 3 sept la Mân.
[3] Triod, tot acolo.

[1] Tertul. Apol. 16; s. Ĭo. Chrisost. hom. 2. in ep. Rom. n. 6.
[2] S. Ĭoan Chrisost. l. c.
[3] L. de Spir. sancto cap. 37.
[4] »Salve crux, quae per corpus Christi consecrata,« aŭ fost cuvintele luĭ înainte de restignirea sa întîmplată în Patras. Epist. presbyter. Achaiae de martyrio s. Andreae ap. Gallandium Bibl. Vet. Patr. T I. fol. 162.
[5] »Sciunt optime fideles, quantas in te gratias habes.« Tot acolo.
[6] Catech XIII.

jertfă. [1]) Să ne mirăm deci, dacă aflăm, că cei vechi numesc semnul crucii criteriul credinţei celei adevărate, garanţa sperării fericite şi legătura iubirii? S. Augustin zice: „Dacă vom zice unui catichumen: Crezi întru Christos? el răspunde: Cred! şi se însamnă cu crucea lui Christos.“ [2]) Ér airia zice: „Criteriul în L. V. a fost tăiarea împrejur în carnea ascunsă, criteriul în L. N. e crucea pe fruntea deschisă.“ [3]) De aceea toţi ereticii din vechime părăsind credinţa cea adevărată aŭ omis cu o cale şi semnul crucii.

Ba creştinii nu se însemnaŭ cu semnul crucii numai pe sine înşi-şi, ci însemnaŭ şi lucrurile şi locaşurile sale. [4]) uneltele sale de casă, p. es. sfeşnicele, vasele de beut, uneltele sale de maiestrie, cărţile sale, ba chiar şi hainele sale. [5]) Mai amintim aci crucile mormintelor creştine, bisericile cele vechi, cari s'aŭ zidit în forma crucii, mosaicurile şi picturile celor vechi, cari cuprind fórte a dese ori semnul crucii. În vécul al IV-lea creştinii începură deja a purta atîrnate de grumazi cruci preţióse de argint şi de aur. S. Ioan Chrisostom o spune acésta despre móşte de ale sfinteĭ Cruci: „Chiar lemnul acela, pe care a fost întins şi restignit sfîntul trup, cu cât zel îl doresc toţi? Mulţi deci câştigându-şi o aschiuţă mică a lui, bărbaţi în tocmai ca şi femei, o închid în aur, o acaţă de grumazii séi şi o pórtă în loc de podóbă.“ [1]) Dar avem esemple şi despre imitaţiuni mai simple de ale crucii, pe care a fost restignit Christos. Zacharie, un învĕţăcel al lui Ioan Elemosinarul, purta atîrnată de grumazi o cruciuliţă de argint, [2]) Macrina, sora ss. Vasiliŭ cel Mare şi Gregoriŭ de Nissa, purta una de fer, [3]) Domiţiŭ şi Oreste purtaŭ cruciuliţe de aur. [4]) Călătorilor crucea le servia de altariŭ, înaintea căruia se rugaŭ la anumite óre. Papii purtară din timpurile cele mai vechi, episcopii deja cel puţin din vécul al VIII-lea, şi tot asemenea şi împĕraţii şi regii cruci de aur, cari le atîrnaŭ de la grumazi pe pept.

(Va urma.)

[1]) »Nisi adhibeatur signum crucis sive frontibus credentium, sive ipsi aquae, ex qua regenerantur, sive oleo, quo chrismate unguntur, sive sacrificio, quo aluntur, nihil eorum rite perficitur.« S. Aug. Tract. 118 in Joh. — »Tóte cele ce se referesc la noi (la sfinţirea nóstră), se sevârşesc cu semnul crucii: dacă are, să se sevârşéscă renascerea (în s. botez), e aci semnul crucii, asemenea când (în s. Liturgie) se conferesce mâncarea cea de taină, când se sevârşesce chirotonirea ori alt ceva, tot de una se alătură semnul acesta de învingere.« S. Ioan Chrisost. hom. 54 in Mt.

[2]) Tract. 11. in Johann.

[3]) Frag. 27. T. X.

[4]) V. Rufin. H. E L. II. cap. 29; Socrates H E. L. V. cap. 17; Sozomen. L. VII. cap. 15

[5]) S. Ioan Chrisost. hom. 61. T. VI.

[1]) Hom. 11. T. VI.

[2]) Vit. Patr. senior. L. I. fol. 180.

[3]) Vita s. Macrinae T. XIV. oper. Gretzeri fol. 286.

[4]) Ap. Surium 22 April. et 13 Dec.

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Apoi zise cătră împĕrătésa: „Fii veselă, iubita mea, am trimis dupa Barbec.“

„Ne-ne-Hofra îi sărută mânile.

„„Tu să-l aĭ singur, şi el pe tine singură, şi nimeni să nu turbure iubirea vóstră un an de zile.“

„Ea îi sărută piciórele, el o ridică şi o sărută; şi buzele şi obrajii ei se roşiră din noŭ, şi din noŭ umplu bucurie inima ei.

„Un an de zile plutiră Ne-ne-Hofra şi Barbec grădinariul mânaţi de vînt pe faţa laculuĭ Chemmis pe insula, carea era o minune a lumiĭ; nici o dată nu a fost un locaş mai frumos şi o iubire mai frumósă; aşa trăiră un an de zile, în care nu vĕdură pe nimeni altul şi osebiţi de lume trăiră numai loru-şi. Apoi se întórseră în palaţul din Memphis.

„„Pe cine iubesci acuma mai mult?“ întrĕbă împĕratul.

„Ea îi sărută obrazul şi zise: „Ĭea-mĕ în apoi, împĕrate bune, căci sînt vindecată.“

„Orete rîse, în clipa acésta mai vîrtos de cei o sută şi patru spre zece ani aĭ sĕi.

„„Aşa dar e adevĕrat, ceea ce a zis Menofa! Ha, ha, ha! E adevĕrat, că lécul împotriva iubiriĭ e iubirea.“

„„Aşa e,“ zise ea.

„Făr de veste se schimbă firea luĭ şi era lucru grozav a privi la el.

„„Eŭ n'am aflat-o,“ zise el.

„Ea se cutrĕmură.

„„Eşti vinovată!“ continuă el. „Crima împotriva bărbatuluĭ Orete ţi-o ĭértă acesta; însĕ crima ta împotriva împĕratuluĭ Orete rĕmâne nevrednică de pedépsă.“

„Ea îşi frângea mânile la piciórele luĭ.

„„Taci!“ strigă el, „tu eşti fiica morţiĭ!“

„Bătu în palmi, întră o procesiune, — o procesiune de parachiştiĭ saŭ balsamatoriĭ, fiesce care cu o unéltă ori cu un material al îngrozitóreĭ sale meseriĭ.

„Împĕratul arĕtă spre Ne-ne-Hofra.

„„Ea e mórtă. Sevârşiţi-vĕ bine lucrul.“

„Pe Ne-ne-Hofra cea frumósă la şepte zeci şi dóuĕ de zile după aceea o duseră în cripta, carea a fost alésă pe sama eĭ cu un an mai înainte, şi o aşedară lângă cele alalte împĕrătese. Asta se făcu făr de sgomot. Nici o procesiune nu o însoţi preste lacul cel sfînt în drumul eĭ cel mai de pe urmă.“

Când Egipténa sfârşi povestea, Ben Hur şedea la piciórele eĭ, şi mâna eĭ de la cârmă odihnia într'a luĭ.

„Menofa n'a avut dreptate,“ zise el.

„De ce?“

„Iubirea trăesce prin iubire.“

„Aşa dară nu esistă leac împotriva eĭ?“

„Ba esistă. Orete l-a găsit.“

„Care e?“

„Mórtea.“

„Eştĭ un ascultătoriŭ bun, fiule al luĭ Arriŭ.“

Între conversărĭ şi poveştĭ de acestea petrecură eĭ órele. Când se opriră la ţerm, zise ea:

„Mâne mergem în cetate.“

„Dar veţi fi de faţă la jocurĭ?“ zise el.

„Da!“

„Îţĭ voiŭ trimite colorile mele.“

Cu acésta se despărţiră.

IV.

Epistola prinsă.

Ilderim în ceea zi pe la óra a treia se întórse la corturi. Pe când descăleca, un om, în care el recunoscu pe un membru al viţeĭ sale, se apropiă de dînsul şi-l zise: „Şeĭcule, am porunca, să-ţi admanuez acest pachet cu rugarea, ca să cetescĭ în dată epistola dintr'însul. De cum va va fi de lipsă, să duc răspuns, am să aştept, până când îţĭ va fi voea.“

Ilderim în dată îşi îndreptă atenţiunea asupra pachetuluĭ. Sigilul era deja frânt. Adresa era: „Luĭ Valeriŭ Grat în Cesarea.“

„Abbadon să-l ĭea!“ mornăi şeĭcul, când află, că epistola e scrisă latinesce.

Dacă scrisórea ar fi fost concipiată elinesce orĭ arabesce, el ar fi putut să o cetéscă; dar aşa singurul lucru, care-l putu constata, era subscripţia scrise cu caractere romane marĭ, — ea era „Messala“. Vĕdêndu-o şeĭcul îĭ schinteiaŭ ochiĭ.

„Unde e tinĕrul Iudeŭ?“ întreba el.

„În câmp cu caiĭ,“ răspunse un sclav.

Şeĭcul vîrî papirul éră în plic, legă pachetul sub brîŭ şi încălecă. În aceea-şi clipă se ivi un străin, carele părea a veni din cetate.

„Cerc pe şeĭcul Ilderim, pe carele-l poriclesc Nobilul,“ zise străinul.

Limba şi îmbrăcămintea vĕdiaŭ, că el e Roman.

Bĕtrânul Arab nu scia ceti limba acésta, dar o scia vorbi. El răspunse cu dignitate: „Eŭ sînt şeĭcul Ilderim.“

Omul îşi plecă privirea, apoi éră şi-o înălţă şi zise cu linişte silită: „Am audit, că aĭ avé lipsă de un cârmuitoriŭ de caĭ pentru jocurĭ.“

Ilderim privi la el cu dispreţ.

„Du-te în calea ta,“ zise. „Eŭ am cârmuitoriŭ.“

Voia, să călărésca mai de parte. Dar omul nu se duse, ci zise din noŭ:

„Şeĭcule, îmi plac caiĭ. Se zice, că tu aĭ caiĭ ceĭ mai frumoşi din lume.“

Şeĭcul era cucerit. El trase frîul, ca şi cum ar voi, să cedeze linguşiriĭ. Dar în sfârşit răspunse: „Astăzi nu, astăzi nu; de altă dată ţi-i voiŭ arĕta. Acuma chiar sînt cuprins.“

Şi călări la câmp, în vreme ce străinul se întórse în cetate cu faţă şuriĕtóre. El şi-a ajuns scopul misiuniĭ sale.

De acum înainte şi până la ziua cea mare a jocurilor venia în fiesce care zi câte un om, — une oria şi doi, — la şeĭcul în dumbrava de finicĭ sub pretextul, că cércă aplicare ca cârmuitoriŭ de caĭ.

În chipul acesta păzia Messala pe Ben Hur.

V.

Ben Hur cetesce epistola.

Şeĭcul aşteptă plin de îndestulire, până când Ben Hur pentru înainte de amézi conduse caiĭ sĕi de la câmp a casă, — plin de îndestulire, căci după ce făcuseră tóte cele alalte mersurĭ, îĭ vĕduse, cum îşi desvoltaseră tótă iuţéla sa într'un chip, cât nu se părea, că unul ar fi cel mai zăbavnic, ér altul cel

mai iute, — cu alte cuvinte ei toți patru alergaseră ca un singur cal.

„Azi după amézi, șeicule, voiŭ să-ți restituesc pe Siriŭ.“ La cuvintele acestea bătu Ben Hur grumaziĭ bětrânuluĭ fugariŭ. „Voiŭ să ți-l restituesc și să încep cu căruța.

„Așa de iute?“ întrebă șeicul.

„La caĭ ca aceștia ajunge o zi, bunule șeic. Eĭ nu sciŭ de frică; eĭ aŭ minte de om și se deprind bucuros. Acesta,“ — el scutură frînele pe spinarea celuĭ maĭ tinĕr din ceĭ patru, — „tu l-aĭ numit pare-mi-se Aldebaran, — e cel maĭ iute; la o raită în drumul de alergare ar întrece pe ceĭ alalți cu lungimea sa întreită.“

Ilderim își scărpină barba și zise cu ochĭ lucitorĭ: „Aldebaran e cel maĭ iute; dară care e cel maĭ zăbavnic?“

„Acesta.“ Ben Hur scutură frînele de-asupra luĭ Antares. „Dar el va învinge, căcĭ, — vedĭ, șeicule, — el tótă ziua va alerga, cât de iute numaĭ póte, — tótă ziua, și când va sfinți sórele, el va ajunge iuțéla cea maĭ mare.“

„Éră aĭ dreptate,“ zise șeicul.

„Numaĭ de una sînt îngrijat, șeicule.“

Șeicul se făcu îndoit de serios.

„În setea sa de învingere un Roman nicĭ când nu póte să-și păzéscă onórea curată. La jocurĭ, — ĭea a minte, la tóte, — apucăturile Romanilor sînt nenumĕrate; la alergărĭ cu căruțe neonestitatea lor se estinde la tóte, — de la cal la cârmuitoriŭ, de la cârmuitoriŭ la stăpân. De aceea, bunule șeic, grijesce-ți bine proprietatea; de acuma și până după alergările de întrecere nu lăsa pe nicĭ un străin nicĭ măcar să vadă caiĭ. Dacă veĭ să fiĭ chiar sigur, atuncia maĭ fă una și-ĭ păzesce cu mână întrarmată și cu ochĭ neadurmiți; atuncia apoĭ nu mĕ tem de resultat.“

La ușea cortuluĭ descălecară.

„Ce aĭ zis, se va face în tocmaĭ. Pe gloria luĭ Dumnezeŭ, nicĭ o mână, carea nu e a unuĭ credincios, nu se va apropia de eĭ prea tare. De sară voiŭ posta paznicĭ. De altmintrea, fiule al luĭ Arriŭ.“ — Ilderim scóse pachetul și-l deschise încetinel, în vreme ce se duseră la divan și se aședară pe el, — „fiule al luĭ Arriŭ, privesce aicĭ și-mĭ ajută cu sciința ta latinéscă.“

El întinse luĭ Ben Hur epistola.

„Aci, cetesce — și a nume tare, și tradu cuprinsul pe limba părinților tĕĭ. Limba latinéscă e o gróză.“

Ben Hur era voios și făr de nicĭ o grije începu, să cetéscă. „Messala luĭ Grat!“ Se opri. Un presimț îĭ mână sângele cătră inimă. Ilderim îĭ observă întĕrîtarea.

„Eĭ bine; voiŭ, să aștept.“

Ben Hur se scusă și începu din noŭ, să cetéscă. E de ajuns, să amintim, că scrisórea era una din cele dóuĕ copiĭ ale epistoleĭ, carĭ le trimisese Messala luĭ Grat cu atâta precauțiune în diminéța după orgia din palaț.

Alineatele cele dintâiŭ meritaŭ întru atâta, să le bage în samă, întru cât dovediaŭ, că auctorul lor încă nu și-a lăpĕdat firea sa batjocuritóre. După ce Ben Hur trecu preste ele și ajunse la cuvintele acelea, carĭ aveaŭ să împrospeteze memoria luĭ Grat, glasul luĭ trĕmura, și el se opri de dóuĕ orĭ, pentru ca să-și redobîndéscă stăpânirea de sine. Făcêndu-și o sforțare puternică continuă a ceti: „Îți maĭ reamintesc,“ așa ceția, „că tu aĭ adapostit atuncia familia într'un chip,“ — aci se opri din noŭ și rĕsuflă adânc, — „cât amîndoĭ am gândit, că planul promite efectul cel maĭ bun pentru scopurile, ce le aveam înaintea ochilor, adecă spre a face, ca familia aceea să amuțéscă și să ajungă la o mórte neevitabilă, dară firéscă.“ Aci Ben Hur nu se maĭ putu stăpâni. Epistola îĭ căḑu din mâniĭ, și el își acoperi fața.

„Ele sînt mórte, — mórte. Eŭ singur am rĕmas în viață.“

Șeicul fusese până aci martorul mut, dar compătimitoriŭ al chinurilor tinĕruluĭ. Acuma se sculă și zise: „Fiule al luĭ Arriŭ, e al meŭ rîndul, să te rog de iertare. Cetesce epistola singur. De cum va veĭ fi destul de tare, ca să-mĭ împărtășescĭ restul, trimite, să mĕ cheme, și mĕ voiŭ întórce.“

El părăsi cortul, și nicĭ o altă faptă din tótă viața luĭ nu-ĭ servia maĭ mult spre onóre de cât acésta.

Ben Hur se aruncă pe divan și se aruncă pradă sentimentelor sale. După ce s'a maĭ făcut stăpân preste ele, își aduse a minte, că o parte a epistolei încă nu o cetise. Ridică epistola și ceti maĭ de parte. „Îți veĭ aduce a minte,“ zicea Messala maĭ de parte, „cum aĭ purces față cu mama și cu sora criminalistuluĭ; éră dacă acuma doresc a afla. că óre maĭ trăesc ele orĭ aŭ murit —“ — Ben Hur se îndreptă, ceti încă o dată și încă o dată și erupse apoĭ în strigarea: „El nu scie, dacă ele sînt mórte! El nu o scie! Binecuvîntat să fie numele Domnuluĭ! Mĭ-a maĭ rĕmas sperare!“ Ceti propositia până în sfârșit și găsi într'însa întărire așa, că putu ceti cu bărbăție epistola întrégă.

„Ele nu sînt mórte,“ zise după câtă va cumpĕnire, „ele nu sînt mórte, căcĭ el altmintrea ar fi aflat, că ele aŭ murit.“

Ceti epistola încă o dată cu luare a minte și se întări în părerea acésta. Apoĭ porunci, să cheme pe șeicul.

„Când veniĭ la primitoriul tĕŭ cort, șeicule,“ zise liniștit, după ce Arabul se aședase, și după ce rĕmaseră numaĭ eĭ de eĭ în cort, „nu avuĭ intenția de a grăi despre mine maĭ multe, de câte îți puteaŭ dovedi, că eŭ am deprindere de ajuns, pentru ca să fiŭ vrednic, ca să-mĭ încredințezĭ caiĭ tĕĭ. Nu aveam voea de a-ți spune istoria mea. Înse împrejurările, carĭ aŭ făcut, ca epistola să ajungă în mânile mele, sînt așa de estraordinare, cât aflu, că e de lipsă, ca să-ți încredințez tóte. Asta-mĭ este voința cu atât maĭ vîrtos, fiind că aflu din epistolă, că pe noĭ pe amîndoĭ ne amenință acela-și inimic, și prin urmare avem să ne apĕrăm împreună împotriva luĭ. Voiŭ să-ți cetesc și să-ți tâlcuesc epistola; după aceea nu te veĭ mira maĭ mult, că am fost așa de mișcat. De cum va m'aĭ ținut de slab și copilăros, după acésta mĕ veĭ scusa.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Manual pentru usul necroscopilor comunalĭ“ de Ștefan Erdélyi, o cărticică de 119 p. format de buzunar, fórte de lipsă inspectorilor de morți de prin comune. Necesitatea cărții acesteia a fost fórte simțită, și ceĭ interesați vor beneficia mult de ea. Felicităm pe dl Erdélyi de buna idee, ce a avut cu tipărirea eĭ.

„Istoria universală pentru școlele secundare, evul nou“ de Vasile Goldiș, form. 8° XVII+258 pag.

„ABC, carte de cetire pentru elevii clasei I.“ de Ios. Moldovan, Ștefu. Boșcaiŭ, Grofșorean și Vancu, o cărticică de 66 pag.

„Poeme pentru copiĭ“ de N. Țiucu, un elegant volum de 120 pag., care conține poeme drăgălașe, fórte morale, potrivit ca premiŭ pentru școlariĭ buni.

„Convorbirĭ literare“ Nro 8 cuprinde: *Al. Antemireanu,* Zina de pe tărîmul florilor. — *Nicolae Basilescu,* Parisina (tragedie în cinci acte). — *M. N. Burghele,* Despot Vodă ereticul, Domnul Moldovei (1561—1563) studiŭ istoric. — *G. Murnu,* Libertate (poesie). — *Const. N. Mateescu,* Corbea (poesie populară). — *Dr Iv. D. Șișmanoff,* Însemnătatea și teoria etnografiei bulgare (trad. din bulgărésce de Gh. Mărculescu). — *Titus Dordea,* În nopțile albastre (poesie). — *G. Murnu,* Sub streșinĭ. . . (poesie). — *Titus Dordea,* Foĭ de trandafir (poesie). — Revista publicațiilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiunĭ ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de **Dr. Alesandru Grama.** — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Escriere de concurs.

Prin acésta se escrie cu terminul de 15 Septembre concurs pentru ocuparea postuluĭ de învĕțător de la școla comunală din Orlat.

Emoluminte: a) 300 fl. v. a. salar anual; b) 60 fl. relut de lemne; c) 50 fl. relut de cuartir; d) 20 fl. relut de grădină. Suma: 430 fl. platinḑĭ din alodiul comunal în rate lunare anticipative.

Doritoriĭ de a ocupa acest post aŭ să-și înainteze rugările la subscrisul, prin carĭ să dovedéscă, că posed perfect limba română în vorbire și scriere, apoĭ avênd să formeze cu copiiĭ de școlă cor bisericesc, că sînt destoĭnicĭ în cântările și ritul bisericiĭ gr. cat.

Orlat, 29 August 1897.

Dion. P. Decei
(26) 1—2 președintele sen. școl.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 11 Septembre 1897. Numĕrul 38.

„Statul sînt eŭ."

Reproducem din numĕrnl din 9 a c. al „Tribuneĭ" următoriul articol prim:

„*Acţiuni culturale.* „Casa naţională", care ni-se pare, că ar trebui, să ne ridice preste tóte de osebirileşi particularităţile micĭ şi să ne unéscă pe toţi, câţi fraţi ne numim, era pe aci, să se dărîme înainte de a fi edificată, sub presiunea unor curente străine de domeniul naţional. Pericolul înse a fost delăturat, în cât pentru *casa naţională.* Nu scim înse, dacă s'a delăturat acest pericol şi pentru *causa naţională. . .?* Ne temem, că nu. Sînt chiar semne positive, carĭ *dovedesc,* că nu. Vedem în unele foĭ, că se pornesc discuţiunĭ de felul acelora, carĭ la Mediaş se *simţiaŭ,* se *resimţiaŭ,* dar nu ĭeşiaŭ la ivélă. Acum încep a ĭeşi, şi vom avé de noŭ prilejul, să asistăm la trista priveliste a uneĭ certe confesionale între Românĭ. Vom urmări aceste discuţiunĭ, şi ne-ar plăcé, să ne înşelăm în cât pentru presimţirea, ce o avem privitor la desvoltarea lor; am dori chiar, ca ele să fie obiective şi să nu decadă în cértă, — dar credem, că nu vom fi *provocaţi.* Pentru că acestea sînt chestiunĭ aşa de puţin invitătóre, în cât omul cu durere de neam numaĭ constrîns orĭ provocat se atinge de ele. Sînt chestiunĭ înveninate acestea, chestiunĭ inficiate de tóte micile miseriĭ, carĭ fac partea rea a Românuluĭ. Pisma şi ura cultivată de duşmaniĭ nostri, fanatismul obscur şi intoleranţa detestabilă, unilateralitatea unora şi ignoranţa altora, strîmţimea de vederĭ şi ângustimea de inimă, cu un cuvînt tot, ceea ce póte strica uneĭ chestiunĭ marĭ şi importante, tot ceea ce póte învenina o chestiune aşa de gingaşe, totul, absolut totul, a lucrat şi s'a validat pe *acest teren* în trecut, ca şi în timpul maĭ noŭ, lăsând urme adâncĭ şi pete negre în istoria încercatuluĭ nostru popor.

„Aprópe tóte acţiunile politice ale nóstre, aŭ trebuit să simtă, maĭ mult saŭ maĭ puţin, înrîurirea acestuĭ rĕŭ ascuns, care murmură înăduşit şi róde pe nesimţite în tóte părţile.

„Să ne maĭ mirăm decĭ, dacă acest rĕŭ a trebuit să se resimtă şi la casa naţională?

„Să ne mirăm, şi să nu ne mirăm!

„*Să nu ne mirăm,* dacă privim *ómeniĭ,* şi studiăm *vederile* lor. Căcĭ sînt ómenĭ crescuţĭ în tradiţiunile vremiĭ, imbibaţĭ de prejudiţiile cercurilor strîmte, în care se învîrt, pătrunşĭ de fanatismul, ce caracteriséză micile clicherĭ, ce se cultivă cu multă predilecţiune şi cu zel vrednic de cause maĭ bune.

„*Dar să ne mirăm,* dacă considerăm *timpul,* în care trăim şi *situaţia* extrem de gravă, în care se găsesce poporul nostru.

„Trăim în amurgul véculuĭ *al 19-lea,* stăm în pragul *mileniuluĭ al treilea* al ereĭ creştine, şi e timpul dóră, ca principiile de libertate, egalitate şi frăţietate, pe care Isus Christos le-a proclamat cu cuvîntul sĕŭ şi le-a sfinţit cu sângele sĕŭ, să devină o dată principiĭ conducĕtóre şi obligătóre pentru toţĭ *creştiniĭ,* cel puţin întru cât privesce relaţiunile dintre — fraţĭ. . .

„Trăim într'o *situaţie* extrem de gravă, când e absolută necesitate de tóte forţele naţiuniĭ, pentru că e vorba de a apĕra *cele maĭ elementare, cele maĭ necesare condiţiĭ de existenţă* a naţionalităţiĭ nóstre, de care legată e şi biserica şi legea nóstră. În timpurĭ, când ni-se denégă existenţa, e nebunie, ca noĭ să ne căutăm punctele de *deosebire* spre a ne puté certa. În timpurĭ, când puterea statuluĭ se propune pe sine ca idol şi cere, să ne închinăm eĭ. părăsindu-ne aşeḑămintele sfinte ale religiuniĭ nóstre, nu e nicĭ de cum operă de apostolat a face, ca ceĭ ce trimişiĭ luĭ Christos se numesc, să-şĭ prădeze forţele intelectuale în discuţiunĭ pătimaşe, certându-se între sine spre bucuria duşmanuluĭ comun, care de o potrivă primejdios este şi némuluĭ românesc, şi bisericiĭ naţionale.

„Şi dacă orĭ şi când, între orĭ ce împrejurărĭ aceste certe sînt primejdióse şi adânc păgubitóre pentru *causa comună,* ele sînt ridicole şi compromiţĕtóre, dacă se învîrt în jurul *caseĭ naţionale.*

„„Casă naţională" — şi „cértă confesională"! — Étă cea maĭ amară ironíe a momentuluĭ! Aceea, care destinată e, să ne concentreze aspiraţiunile culturale, să ne dea direcţiunĭ unitare în cultură; aceea, care e chemată, să ne deştepte consciinţa şi mândria naţională, spre a ne oţeli în lupta, ce purtăm, — tocmaĭ aceea să devină un mĕr de cértă şi un prilej de frecărĭ confesionale?

„Ar fi ridicol şi ruşinător.

„Înainte de adunarea de la Mediaş am maĭ înţeles o discuţiune asupra proiectuluĭ, am fi maĭ admis o deosebire de vederĭ asupra oportunităţiĭ, căcĭ, de! nu toţĭ sînt tot de una de aceea-şĭ părere. Se întîmplă şi între ceĭ maĭ buniĭ prietinĭ divergenţe de vederĭ.

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

c) Din mandatul de dt ex Castro Dyod tertia die festi Nativ. Virg. gloriosae 1469 estradat prin voĭvodul transilvan *Ioan Pongraţ* de Dengeleg către magistratul din Sibiŭ, pentru ca episcopul Macariŭ să pótă incassa de la preoţiĭ românĭ de pe teritoriul aceluĭ magistrat anumită tacsă şi venite ale sale, *Pesty Frigyes* espresiunea *„quatenus dum in medio vestri exigere voluerit"* o esplică aşa, că *„dacă ómeniĭ luĭ Macariŭ ar veni în ţară . . . . . să ĭ dea ajutor"* pentru incassarea tacseĭ sale.

Esplicarea aceea înse este arbitrară şi necorectă, pentru că acolo nu aceea se afirmă, că dacă *ómeniĭ* luĭ Macarie ar veni *în ţară* ci dacă *însu-şĭ Macariŭ* ar veni în mijlocul saŭ pe teritoriul magistratuluĭ şi ar pretinde acea tacsă, *„ipse Macarius in medio vestri exigere voluerit".*

Nu este decĭ vorbă despre un episcop din ţară străină, ci din contră despre o incassare a tacselor prin un episcop din ţară, ĭurisdicţiunea căruia se estindea şi preste preoţiĭ românĭ uniţĭ din scaunul săsesc al Sibiuluĭ, decanatul căruia împreună cu decanatele Braşovuluĭ şi Bistriţeĭ după eversiunea episcopieĭ *Milcovuluĭ* (1344—1513) cu vre o 60 de parochiĭ era supus ĭurisdicţiuniĭ Archiepiscopuluĭ din *Strigon,* şi carĭ decanate aveaŭ nisce drepturi quasi episcopescĭ. [1])

Éră ce se ţine de numirea *„Galliciensis"*, din carea Pesty deduce, că Macariŭ ar fi fost din *Galiţia,* observ, că în bulla potificială din 1466 nu se numesce *Galliciensis,* ci *Galicensis,* ceea ce nu e tot una. Este apoĭ încă întrebare, că după ce în nota luĭ Samuil Clain publicată în „Acte şi Fragmente" sub XII Episcopul Macariŭ se numesce *„Galatens"*, óre nu e greşită orĭ chiar întortocată citaţiunea luĭ Pesty, în cât în documentul din cestiune ar sta aievea orĭ *Galicens* orĭ *Galatiens.*

Din parte-mĭ cred, că mandatul de maĭ sus s'a estradat drept în urmarea bulleĭ pontificiale din 1466, respective a judecăţiĭ aduse prin esmişiĭ pontificialĭ în causa căinţeĭ episcopuluĭ Macariŭ. Pentru că pe cum o parte a aceleĭ căinţe respective investigaţiunĭ se concentréză în aceea, că episcopul Macariŭ e despoiat de *„nonullis bonis pecuniarum, summis et rebus aliis ad mensam episcopalem gallicensem spectantibus"*, aşa şi voĭvodul Pongraţ la aceea îndatorescе pe magistratul din Sibiŭ, ca acel episcop de la preoţiĭ românĭ să pótă incassa *„certam taxam et proventus suos".*

În legătură cu acésta nu sînt străin a afirma şi aceea, că decretul regeluĭ Matia edat la 1479, decĭ cu 12 anĭ după datul bulleĭ pontificiale, încă stă în legătură cu acea bullă, respective cu eventualul resultat al investigaţiuniĭ ordinate.

La acéstă afirmare mĕ conduce asemĕnarea, ce este între contextul bulleĭ şi între cel al decretuluĭ regesc.

La rugarea Mitropolituluĭ transilvan (saŭ din Nandor-Alba) *Ivanchik* regele decretéză, ca *preoţiĭ românĭ din comitatul Maramurĕş „graecam fidem tenentes"* şi supuşĭ aceluĭ Mitropolit să se absolveze de la orĭ ce taxe ordinare orĭ estraordinare, demandând, ca

[1]) Benkŏ »Milkovia« I. p. 146—168. Lakatos în »Siculia« zice, că Maros- şi Aranyos-szĕk »agnoscebat episcopum regularem bistricensem«.

„Acuma însă casa națională e primită. Acum discuțiunea asupra oportunității și inoportunității ei nu mai are nici un rost.

„Dacă ar fi corect, ca un plan pornit spre realisare să-l împedecĭ cu provocare la *altă* lipsă, ce avem, atunci *tóte* nóuĕle întreprinderĭ spre progres și înaintare s'ar puté zădărnici. Căcĭ, fatalitatea nóstră, avem noĭ Românii 1000 și una de lipse marĭ, și avem noĭ și pruritul vorbiriĭ, și darul sfătoșenieĭ, când e vorba de a statori *ordinea,* în care ar fi să prevenim lipselor nóstre.

„Dar noĭ nu vom fi nicĭ când cu aeia, carĭ vor să opréscă în cale curentul pornit spre *fapte,* spre a-l renîntórce îndĕrĕpt, ca să pornéscă pe altă cale, nestudiată, nepregătită, necunoscută. Noĭ nu ne vom perde în desbaterea asupra *ordinii,* în care să urmeze lucrurile de făcut, ci vom sprigini pe ceĭ ce *fac,* pe ceĭ ce *lucră* pe orĭ ce teren folositor. Ne bucurăm în tot de una, când vedem începuturĭ nóuĕ de *fapte,* și vom sprigini pe toți, ceĭ ce cu bun gând și cu curate intențiuni se apucă de lucrurĭ, carĭ pot servi spre binele poporuluĭ românesc.

„Tocmaĭ de aceea vom insista în tot de una pentru *acțiuni culturale,* căcĭ despre acestea vorbim acum, și vom combate pe toți, câți, fie chiar indirect, zădărnicesc aceste acțiuni.

„Avem destule lipse, destule și vaste terene de muncă. Orĭ cine dintre noĭ, orĭ care corporațiune, orĭ care oraș, orĭ care ținut își póte lua partea sa, care să-ĭ asigure recunoscința nóstră a tuturor. În tóte sîntem numaĭ la început, și multe încă nicĭ la început nu aŭ ajuns. Secerișul e bogat, secerătoriĭ însĕ sînt puținiĭ. Fie care Român, cu tálent și cu voință tare, póte să devină un om celebru, căcĭ teren este, și îmbulțéla nu e prea mare. La lucru decĭ, unul fie care la locul sĕŭ, cu abnegațiune și însuflețire, și în lăturĭ cu tot, ceea ce póte întârzia lucrul saŭ póte zădărnici o acțiune culturală pornită. Nu frase, nu discuțiunĭ, cu atât maĭ puțin certe, ci — *fapte!*

„Acésta să ne fie devisa și directiva.“

Le-am reprodus acestea, pentru ca să se vadă, că și „Tribuna“ de astăzĭ scie să împrósce. Dniĭ de la „Tribuna“, ceea ce nu credeam, sînt așa de naivĭ, cât cred, că pe noĭ ne vor intimida cu frase ca „fanatismul obscur și intoleranța detestabilă, unilateralitatea unora și ignoranța altora, strîmțirea de vederĭ și ângustimea de inimă“, „ómenĭ crescuți în tradițiile cercurilor strîmte, în care se învîrt, pătrunși de fanatismul, ce caracteriséză micile clicherii“, „nebunie“, „ridicole și compromițétóre“, „cea maĭ amară ironie a momentului“, „ridicol și rușinător“, „pruritul vorbiriĭ și darul sfătoșenieĭ“. Vĕ compătimim, dlor, dară nu ne mirăm. Petreceți în Sibiŭ în apropiarea „Telegrafuluĭ Roman“, și așa nu e mirare, dacă v'ați însușit și dvóstre obiceiul „Telegrafuluĭ“ de a suplini lipsa argumentelor cu sudălmĭ la adresa celor de altă părere deosebită de a dvóstre.

De o cam dată relevăm numaĭ frasa „ómenĭ pătrunși de fanatismul, ce caracteriséză micile clicherii, ce se cultivă cu multă predilecțiune și cu zel vrednic de cause maĭ bune“. Adecă noĭ, carĭ pretindem, ca Asociațiunea să-și împlinéscă datorința de a cultiva poporul, și avem îndrăznéla de a o pretinde acésta — auziți acolo îndrăznélă ridicolă! — de e o pretinde acésta chiar și în contra Sibienilor luminați, înțelepți și cu vederĭ largĭ, și — auziți acolo fanatism obscur! — chiar și în contra fruntașilor din clerul neunit, — noĭ cultivăm micĭ clicherii! Fie așa, și ne rugăm luĭ Dumnezeŭ, să ne păzéscă „fanatismul obsur și intoleranța detestabilă, unilateralitatea și ignoranța, strîmțirea de vederĭ și ângustimea de inimă“, și să ne ferésca de lumina, înțelepciunea și vederile largĭ ale Sibienilor, ca nu cum va și noĭ să cercăm „de a apĕra cele maĭ elementare, cele maĭ necesare condițiĭ de existență a naționalității nóstre“ prin zidirea uneĭ case, în care Sibienii să se recreeze după munca zileĭ, ci să cercăm pururea a ajunge acel scop prin luminarea poporuluĭ.

Dar tăcere! Sibienii în consciința atotputernicieĭ sale aŭ rostit cuvîntul acela: „Poporul românesc sîntem noĭ Sibienii!“ Și „Tribuna“ strigă celor ce ar voi, să-și maĭ casce gura: „Quos ego!“ Așa dar tăcere, clicașilor, tăcere și capete plecate! Orĭ cât de ignoranți ați fi, atâta totuși trebue că sciți, că capul plecat nu-l taie sabia.

„Ortodoxismul“ și caractérul luĭ „național“. — Neuniții nostri pórtă neîncetat în gură frasa, că singur biserica „ortodoxă“ ar fi scutul și scăparea némuluĭ românesc. Întru adevĕr și aŭ lipsă, să o accentueze acésta, căcĭ alt mintrea nu ĭ-ar trece niměnuia prin gând, să o créda. Faptele dovedesc adecă chiar contrariul. Când o zicem acésta, nu grăim de rost. De astă dată reproducem unele părți dintr'o corespondență, ce o aflăm publicată în numĕrul din 9 a c. al „Tribuneĭ“. Etă-le:

Bucovina, August 1897.

Stăm rĕŭ! Sate întregĭ se rusifică, fiind că diregĕtoria nóstră bisericéscă înlesnesce rusificarea. De la Nistru rusificarea a ajuns până pe văile Siretuluĭ și se întinde până la ale Suceveĭ. Satele de la Nistru până la Prut s'aŭ rusificat încă sub episcopia luĭ Hacman, care nu agrăia pe teologiĭ românĭ, carĭ și-aŭ făcut studiile în Transilvania, alt fel, decât: „te Șaguna“, adecă: tu Șaguna. Hacman a căutat de a ocupa protopopiile din țară cu némurile sale, și parochiile cele de frunte tot în mâna lor eraŭ. Sub Bendela și Blazĕvicĭ membriĭ consistorialiĭ aŭ căutat să-și căpĕtuéscă némurile sale, luând pildă de la Hacman. Preoțiĭ de pe la sate nu sciaŭ, ce-ĭ aceea nație și limbă maternă, eĭ se grăbiaŭ a vorbi rusesce. Încă azĭ avem unele ipochimene din era acésta de tristă

---

pentru nesolvire, nime să nu-ĭ împedece și să nu-ĭ conturbe *„in personis rebusque et bonis ipsorum“.*

De óre ce în acele documente, unde este vorbă despre trebile bisericiĭ de rit grecesc, *schismatice,* caractĕrul acesta în tot de una se accentuéză cu espresinea de *„schismatic“,* pe când în decretul de maĭ sus preoțiĭ respectivĭ se numesc *„graecam fidem profitentes“,* saŭ după cum se zice în bulla pontificială din 1466, *secundum ritum graecum* viventes saŭ în decretul regeluĭ Vladislaŭ din 1494 și 1489 „graecae fidei professor“: óre nu s'ar puté zice, că Mitropolitul acela și preoțiĭ respectivĭ aŭ fost *uniți,* și chiar pentru aceea se absólvă de atarĭ taxe datorite Maiestățiĭ regale (quinquagesima), ca să pótă maĭ ușor solvi taxele datorite și ținétóre de beneficiul episcopuluĭ, respective Mitropolituluĭ? Am zis, că preoțiĭ, respective însu-și Mitropolitul aŭ fost *uniți de rit grecesc.* Pentru că dacă episcopul *Ioan de la Muncaciŭ* a fost *unit,* cum susține Basilovics (Fund. Koriathovics, Pars. II c. IX. p. 80), după ce priorul mănăstiriĭ S. Mihail *Hilariŭ* (la Maior) saŭ *Gelasiŭ* (la Basilovics) se îndatorésce, ca „sui *ordinis* reverentiam“, adecă de *călugărie* să o prestea aceluĭ episcop, ĕră Archiepiscopuluĭ de Transilvania *„debitam subiectionem et obedientiam“* ca la superior: ar urma, că și acel Archiepiscop a fost *unit.*

Cred alt cum, că estradarea mandatuluĭ de maĭ sus și pentru aceea a fost necesară, pentru că districtele săsescĭ se bucuraŭ de privilejiĭ speciale preste Românii, carĭ locuiaŭ în acele districte.

d) Este de mirat, că de și episcopul Macariŭ afirmă, că avea ĭurisdicțiune preste bisericile unite de pe teritoriul dieceselor *Oradeĭ, Transilvanieĭ* și *Agrieĭ,* și ca un episcop recunoscut de toți își deprindea ĭurisdicțiunea sa preste uniții din acele locurĭ, totuși nu se plânge de cât numaĭ eschisiv în contra Episcopuluĭ *transilvan Nicolaŭ,* [1]) în a prelaților, clericilor, călugărilor și laicilor *dieceseĭ Transilvane,* și că investigațiunea încă numaĭ în contra aceluĭ episcop se ordinéză, ĕră nu si în contra celor alalți doĭ Archiereĭ.

Înprejurarea acésta și maĭ mult mĕ îndémnă, ca reședința *episcopuluĭ galicens* să o cerc drept pe teritoriul *dieceseĭ rom. cat. transilvane* și încă în *una* din comunele *Galaț* maĭ sus amintite, carĭ tóte sînt *situate* pe teritoriul *aceleĭ diecese* și încă pe teritoriĭ în masse compacte locuite de *poporul român ținĕtor de biserica cu rit grecesc.*

e) În care dintre cele patru locurĭ numite „Galaț“ va fi fost reședința episcopuluĭ Macariŭ, positiv nu se póte statori. Maĭ multe argumente militéză pe lângă comuna *Galaț* de preste Olt lângă *Făgăraș.* Pentru că:

1. Făgărașul ca o provință de graniță era de mare însemnătate pentru apĕrarea Transilvanieĭ atât în contra Turcilor cât și în a Muntenieĭ. Pe cum Severinul, așa și Făgărașul nu o dată forma mĕr de cértă și de răsboie între Ungaria și Muntenia. Pe când atât în vécul al XIV-lea cât și în al XV-lea Făgărașul era sub stăpânirea Muntenieĭ, orĭ acésta cel puțin se nevoia a-și validita dreptul sĕŭ preste acel ținut, [1]) numaĭ cu un an după datul bulleĭ citate, adecă la 1467 dieta din Buda otărîse, ca ținuturile regale ale Făgărașuluĭ, Rodneĭ și Almașuluĭ niměnuĭ să nu se doneze, ci să se reserveze ca remunerare și adăpost pentru domnitoriĭ Muntenieĭ și aĭ Moldoveĭ fideli Ungarieĭ.

Situațiunea acésta topografică și interesul cel mare, ce-l avea Ungaria pentru ținerea în posesiune a ținutuluĭ de Făgăraș, bine aŭ putut motiva, ca acolo să fie constituită o episcopie română, carea prin raportul religiuniĭ să pótă maĭ în adins susține acele părți în fidelitate către tronul Ungarieĭ.

Și étă cu 2 orĭ 3 anĭ înainte de devastarea Făgărașuluĭ prin domnitorul Muntenieĭ *Wlad,* și cu 6 anĭ după acea devastare, drept atuncĭ, când Făgărașul era în posesiunea Ungarieĭ, ne întîlnim cu episcopul *Galicens,* pentru care cu 2 anĭ după decisul dieteĭ din Buda se dă mandatul către magistratul din Sibiŭ, ținut vecinaș cu Făgăraș, și încă cu datul din *Dyod,* care la 1557 ocură ca residență de episcop român, și prin acel *Voĭvod,* care nu numaĭ că era înrudit cu familia unită Hunyadi, și la anul 1470 donéză voĭvoduluĭ român *Ștefan Danciŭ* po-

[1]) Nicolaus III.

[1]) 1395, 1431, 1460.

memorie, carĭ mai cu drag vorbesc rusesce, de cât românesce.

Veni apoĭ Silvestru. El, care ca consilier consistorial avea inimă pentru preoţimea de la ţară, cum s'a vĕdut metropolit, s'a schimbat. — Şĭ-a luat pildă de la Hacman şi s'a îngrădit cu némurile sale. Voia, să fie mare, să fie temut şi mai tóte protopopiile le-a acordat rudelor sale. El scia, că puterea e în mâna preoţimiĭ şi mai ales într'acelora, carĭ sînt în parochiĭ avute, de aceea pe 67 de preoţĭ, toţĭ rude, îĭ ridică la trépta ierarchică de exarchĭ şi protopopĭ titularĭ. Trépta ierarchică de exarch era pe timpul luĭ Hacman necunoscută, Silvestru a născocit-o spre a vîrî ură şi desbinare între preoţime. Şi şĭ-a ajuns scopul: azĭ se bat după exarchat, adecă distincţiunea de brîŭ rosu. Doritorĭĭ după dînsul se ostenesc şi-l primesc ca recompense pentru marele serviţ, c'aŭ sciut a-şĭ trada némul şi limba română. De vom face o analisă a faptelor celor miluiţĭ cu brîie roşiĭ, vom afla adevĕrul celor zise.

Şi Silvestru a domnit cincĭ spre zece anĭ. A avut salar 30.000 fl. la an şi a murit sĕrac, nefăcênd nicĭ o fundaţiune, ajutorând pe străinĭ şi după mórte. Ciudat lucru! Episcopiĭ românĭ de dincolo, din Transilvania şi Bănat n'aŭ salare fixe, strîng din agonisita uneĭ moşióre, ce are episcopia, şi fac diferite fundaţiunĭ. La noĭ cu salare marĭ mor calicĭ! Unica faptă le rĕmâne, când îşĭ căpĕtuesc rudele. Şi Silvestru şĭ-a luat pildă de la Hacman, înse cu acea deosebire, că Hacman, de vedea pe un preot cu rost, îl punea la locul sĕŭ. La Silvestru nu era aşa. Şĭ-a căpĕtuit rudele cele próste mai întâiu, si când veni rîndul, să-l aşeze pe cel mai cu minte, n'a mai avut trecere. Şi cu tóte aceste nimenia nu ĭ-ar obiecta, dacă ar fi avut milă şi cu preoţiĭ, carĭ aŭ durere pentru biéta opincă. Silvestru, când venia un preot, care nu-ĭ era rudă, şi se tânguia, că-ĭ merge rĕŭ, cu un ochiŭ îl deplângea, îĭ venia lacrĕmĭ într'un ochiŭ, ér cu cel alalt îl rîdea, fiind că-ĭ promitea o parochie mai bunişóră şi nicĭ când nu împlinia promisiunile cu preoţiĭ, carĭ nu-ĭ era rudă.

Tótă preoţimea, care nu-ĭ rudă cu dînsul, documentéză acésta! Cine va scrie o dată istoria vieţiĭ mitropoliţilor din Bucovina, fiind imparţial va inregistra numai de cât şi aceste adevĕrurĭ.

De-ar fi pus el pe tot preotul la locul sĕŭ, şi de-ar fi ocupat parochiile periclitate de a se rusifica şi de a trece la unire cu preoţĭ apţĭ, carĭ aŭ inimă pentru lege şi naţiune, azĭ partea nordică a ţĕriĭ ar fi împresurată cu cupole pănţerate, carĭ n'ar lăsa, ca elementul rutean din Galiţia să se estindă preste ţară! N'a făcut-o acésta, şi teritorul locuit de descendenţiĭ vechilor străjarĭ aĭ luĭ Ştefan cel Mare, rĕzeşiĭ dimpreună cu clăcaşiĭ, s'aŭ rutenisat cu desĕvârşire. Eĭ sînt perduţĭ pentru noĭ Româniĭ graţie politiciĭ marilor nostri dignitarĭ bisericescĭ.

— Vine rîndul luĭ Arcadie!

Azĭ se caută din rĕsputerĭ a scóte chiar şi pe puţiniĭ plantajerĭ aĭ elementuluĭ românesc de prin oasele române din colo de Prut. — Preoţiĭ românĭ de prin parochiile mixte saŭ curat rusescĭ se aduc la parochiĭ românescĭ. Asta se face cu scop spre a arĕta servilismul, la care s'aŭ angajat domniĭ ceĭ marĭ faţă cu guvernul, pentru că ĭ-a ridicat la mărire. Parochiile, din carĭ se scot preoţiĭ românĭ, se ocupă cu preoţĭ rutenĭ fanaticĭ, carĭ şterg orĭ ce urmă de suflare românéscă din colo de Prut. —

Aşa ceva nicĭ pe timpul luĭ Silivestru n'a fost.

Dară nu numaĭ de prin satele de preste Prut îĭ ĭeaŭ pe preoţiĭ românĭ, saŭ pe aceia, carĭ se gerézĕ ca românĭ de şi eĭ nicĭ când n'aŭ simţit românesce, ci şi de prin satele mixte din ţară. — Se lucră din rĕsputerĭ a ocupa parochiile române, carĭ devin vacante, cu preoţĭ de prin satele rutene.

Domniĭ din consistor dimpreună cu referentul aŭ decretat tolala rutenisare a ţĕriĭ! Şi ceĭ sĕracĭ cu duchul credeaŭ, că cu schimbarea domnilor se va inaugura o nóuă eră mai priinciósă elementuluĭ român. Dară schimbarea domnilor, — bucuria nebunilor, cum a zis Călĕtorescu în „Gazeta Transilvanieĭ“.

Lumea se înspăimîntă, când vede, că în era cea nóuă domniĭ de la cârmă în continuŭ aduc prin parochiĭ românescĭ preoţĭ de prin satele rutene. Pe de o parte perd parochiile române, căcĭ orĭ şi cum fie un preot chiar român, dară când a stat cel puţin 10 anĭ într'un sat rusesc, i-se cam împedecă limba în românesce. Pe de altă parte acéstă procedură causéză marĭ daune preoţilor tinerĭ, şi eĭ sînt bĕtrânĭ, căcĭ avem cooperatorĭ, carĭ aŭ de la 10—17 anĭ de serviţ. Acésta din causa, că aşa-ĭ place dluĭ referent de a ocupa parochiile române cu preoţĭ de prin satele rutene, nu pot deveni parochĭ.

— Aceştia toţĭ aştéptă, cum aştéptă Românul ziua de Pascĭ, să capete o parochie. Da, parochie, când acuma a întrat perioda celor bĕtrânĭ, eĭ se mută de la o parochie la alta, şi cooperatoriĭ aştéptă ca murgul érba verde. Saŭ póte va obiecta unul saŭ altul, că N. Popoviciŭ, Al. Voevitca, M. Avraam, G. Boca, N. Zurcan, V. Turturean, V. Maghior, Il. Badaluta şi Il. Gribovschi sînt aministratorĭ, şi le merge ca şi la parochĭ de bine. Frumos bine, când eĭ staŭ tot gata cu traĭsta în spate, să plece din sat în sat. Pe cât se cârpesc, pe atâta se şoldesc, avênd uniĭ şi alţiĭ de a unge şi osia dlor celor marĭ. — De credeţĭ înse, că acestora, carĭ administréză parochiile vacante, le merge bine, atuncĭ numiţĭ pe cooperatorĭ de parochĭ, carĭ sînt tractaţĭ mai reŭ şi mai despotic de cât servitoriĭ din partea parochilor. Dar asta nu faceţĭ, cu ceealaltă vĕ scusaţĭ şi ocupaţĭ parochiile vacante tot cu parochĭ vechĭ, aduşĭ de prin satele rutene. Aŭ nu credeţĭ, că aveţĭ a da cont naţieĭ române, că o nimiciţĭ într'un mod atât de arbitrar! Cooperatorĭ cu 10 anĭ de serviţ, faceţĭ o jalbă la guvern, de ce nu sînteţĭ consideraţĭ la ocuparea de parochiĭ!

---

sesiunea *Argyis* nu de parte de *Feleac,* ci care a luat parte însemnată în acţiunea regeluĭ Matia desvoltată faţă de trebile interne ale Munteniel întru punerea şi detronarea domnitoriuluĭ, şi ca unul, care s'a ostenit pentru susţinerea Severinuluĭ, în deosebĭ se laudă de către acela-şĭ rege.

2. *Galaţul* de lângă Făgăraş şi din punct de vedere bisericesc era acomodat pentru scaunul episcopieĭ române unite. Pentru că:

A fară de districtele românescĭ din Banat dóră nicăirĭ în ţară nu era aşa compact numĕrul poporuluĭ român ca şi la Făgăraş. Ţinutul acela era în apropiare cu Severinul şi cu fosta episcopie rom. cat. din Argeş.

A fară de acésta după nimicirea episcopatuluĭ din Milcov, mai apoĭ al Argeşuluĭ înfiinţat la 1390, credincioşiĭ din acele părţĭ nu aveaŭ episcopĭ, ci eraŭ grijiţĭ de către Minoriţĭ, [1]) şi stăteaŭ sub ĭurisdicţiunea episcopuluĭ de rit latin al Transilvanieĭ.

Cuget drept aceea, că era acomodat, ca scaunul episcopesc unit să fie în acel ţinut de sub protecţiunea ţĕriĭ, unde lăţirea unirĭĭ avea teren, şi încă nu numaĭ în lăuntrul aceluĭ ţinut şi al ţĕriĭ, ci şi preste otar în Muntenia, aşa încât activitatea aceleĭ episcopiĭ, pe când pe ceĭ din Făgăraş espuşĭ la momirĭ avea să-ĭ întăréscă în fidelitate către Ungaria şi ast fel să formeze o stavilă, pe atuncia în Muntenia să fie susţinĕtoriul şi propagatoriul aceluĭ raport de vasalitate şi de domnie, care de atâtea orĭ se reclama din partea Ungarieĭ. Cam aşa, cum se plănuise la 1736 cu înfiinţarea episcopieĭ unite în *Uj-Moldova,* ca adecă să privéscă spre Sêrbia, Bulgaria, România şi Ungaria.

3. Pe cum la 1469 s'a dat mandat prin voĭvodul transilvan, ca episcopul gallicens să-şĭ pótă aduna taxele sale de la preoţiĭ românĭ din districtul Sibiuluĭ, după 130 anĭ mai târziŭ, adecă la 1596 aşa dă principele Sigismund Bathory mandat marilor cetăţiĭ *Făgăraş,* ca vlădicul săbórĕlor românescĭ *Ioan din Prislop* de la preoţiĭ românĭ de sub puterea sa să pótă aduna din an în an taxa de 1 fl., ceea ce în decretul luĭ *Mich. Apafi* din 1680 dat pentru Mitropolitul *Iosif Budai* se numesce *„us din veckime“* antiquitus usi sunt). Avem decĭ o împrejurare de coincidinţă.

4) Archiepiscopiĭ Alba-Ĭulieĭ s'aŭ numit Metropoliţĭ . . . şi aĭ *Făgăraşuluĭ (*Barlaam II 1689). Făgăraşul prin principiĭ calvinĭ aĭ Transilvanieĭ a *fost scos de sub ĭurisdicţiunea Mitropolituluĭ român* şi supus superintendetuluĭ calvin-român, şi în mod deosebit s'a grijit, ca *unirea cu calviniĭ* din acele părţĭ să se susţină. [1]) La 1721 prin bulla Pontificeluĭ *Inocenţiŭ XIII* la rugarea episcopuluĭ unit *I. Pataki* se canonisézĕ reşedinţa aceluĭ episcop tot în Făgăras. Ĕră Archiepiscopul român unit în titlul sĕŭ se numesce al Alba-Ĭulieĭ şi Făgăraşuluĭ.

5) În literele pontificiale de câte orĭ se tractézĕ despre unirea Românilor în vĕcul al 14-lea şi al 15-lea, mai tot de una se zice, că aceia locuesc *„circa metas, infra et circa limites Regni“, „in metis Hungariae . . . circa majorem Valachiam“„ in confinibus Valachiae“* şi *„in finitibus partibus Regni“.*

Cuget, că espresiunile acestea bine se pot aplica drept şi pentru ţinutul Făgăraşuluĭ situat la marginea ţĕriĭ în confiniile Munteniel, unde nu de parte era şi vechea mănăstire de *Cârţi,* şi mai era şi cea din Sibiŭ, priorii cărora póte că încă se numĕraŭ între aceĭ călugărĭ, carĭ împedecaŭ şi conturbaŭ pe episcopul Macariŭ în deprinderea ĭurisdicţiuniĭ luĭ şi în folosinţa venitelor luĭ.

Póte că împrejurarea aceea, cum că în părţile mărginaşe ale Transilvanieĭ se aflaŭ mai mulţĭ uniţĭ, a dat ocasiune şi a fost motivul, că scaunul pontificial şi domnitoriul ţĕriĭ drept în ţinutul Făgăraşuluĭ aŭ voit, să fie reşedinţa episcopuluĭ unit.

În cele până aci pertractate am cugetat a afla dovedĭ şi óreşĭ care va continuitate istorică spre comprobarea părereĭ premise, că da, în ţinutul Făgăraşuluĭ a fost scaunul episcopuluĭ *galicens,* care este identic cu numirea comuneĭ *Galaţ.*

(Va urma.)

[1]) Cfr. scrisórea principeluĭ Wlad din 1431.

[1]) Acte şi Fragmente p. 201.

De ce nu se pune tot omul la locul seŭ? Numaĭ cel cu protecţie şi care depune votul, că nu va lucra pentru naţia română, acela este preferit. —

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Br. Bánffy a ţinut Luni o conferinţă confidenţială cu fruntaşiĭ sêrbĭ în cestiunea afaceriĭ congresuluĭ bisericesc al Sêrbilor. Br. Bánffy a declarat, că guvernul nu intenţionéză, să restrîngă autonomia sêrbéscă, dară urgitéză votarea statutuluĭ, care proprie nu e operă guvernuluĭ, ci a comisiuniĭ esmise de congres. Sêrbiĭ s'aŭ arĕtat aplicaţi a începe şi desbaterea statutuluĭ, dacă guvernul le va da garanţă, că nu va octroaia congresuluĭ nimica, ce ar vătĕma drepturile autonomice. După ce Bánffy nu a voit, să dea garanţa cerută de Sêrbĭ, conferinţa s'a împrăştiat fără de nicĭ un resultat.

Pe Mercurĭ a chemat br. Bánffy pe alţĭ fruntaşĭ Sêrbĭ la conferinţă.

Roma.

Archiepiscopul de Lyon Msgn. Caullié dimpreună cu episcopiĭ sĕĭ sufraganĭ aŭ înaintat Papeĭ o suplică, în care cer beatificarea pontificeluĭ Inocenţiŭ IV (1243—54), care pentru viaţa luĭ cea sfîntă ab immemorabili se numĕră între fericiţiĭ din ceriŭ. Merite deosebite şĭ-a câştigat acest pontifice în cestiunea reuniuniĭ bisericiĭ grecescĭ, spre care scop la 1245 a convocat sinodul din Lyon, unde s'a decretat maĭ întâiŭ unirea. S. Congr. rituum nu preste mult se va ocupa de acéstă causă.

La finea luniĭ trecute s'a ţinut în Milan al XV-lea congres al catolicilor italianĭ, la care aŭ luat parte maĭ mulţĭ archiepiscopĭ şi 28 episcopĭ. Numĕrul total al membrilor congresualĭ a trecut preste 3000, semn, că consciinţa catolică e vie.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrul president br. Bánffy a fost Marţĭ în Viena, de a raportat Maiestăţiĭ Sale asupra sistuaţiuniĭ politice.

Fiumanĭĭ sînt cătrăniţi asupra guvernuluĭ, care pe rînd voesce a le cassa drepturile autonomice. Pe cum am amintit, legea despre procedura judiţială votată de parlamentul magiar dispune, ca în afacerile de presă Fiumanĭĭ să fie judecaţi în Budapesta. Maĭ de parte intenţionéză guvernul, să întroducă pe teritoriul şi în cercul cetăţiĭ Fiume poliţia de stat, ceea ce éră ar cuprinde o gravă violare a autonomieĭ. În curênd se va ţiné în Budapesta o anchetă în afacerile Fiumane.

Germania.

După închiarea dupleĭ alianţe între Rusia şi Franţa cu dreptul se aştepta, ca puterile întreiteĭ alianţe să dea din noŭ semnn despre solidaritatea sa. Acésta s'a întîmplat prin visita, ce aŭ făcut-o suveranĭĭ Italieĭ împĕratuluĭ german. La dineul festiv dat la Homburg în onórea regeluĭ Italieĭ împĕratul Wilhelm a ţinut un tost de următoriul cuprins: „Întrégă patria germană salută în regele Umberto pe credinciosul aliat, a căruĭ sosire aicĭ arată din noŭ lumiĭ, că neclătită şi puternică stă legătura întreiteĭ aliante, care s'a întemeiat în interesul păciĭ şi cu cât va dura maĭ mult, cu atâta se va înrădăcina maĭ tare şi maĭ adânc în consciinţa pópórĕlor şi va produce frupte maĭ frumóse.“ Regele Umberto în rĕspunsul sĕŭ încă a acentuat intima legătură şi amiciţie dintre puterile aliate.

Rusia.

În zilele prime ale acesteĭ luni părechea imperială ruséscă a cercetat Varşovia. Primirea suveranilor nu a fost numaĭ splendidă, ci tot o dată şi însufleţită. Tóte păturile sociale aŭ folosit ocasiunea spre a arĕta omagiĭ faţă de domnitor nu numaĭ prin cuvinte, ci şi prin fapte, prin fundaţiunĭ şi instituţiunĭ mărețe, carĭ pórtă numele ţaruluĭ, rĕmânênd ca document despre dărnicia nobilimiĭ polone şi despre iubirea, ce şĭ-a câştigat-o tinĕrul împĕrat Nicolaŭ II înaintea tuturor.

În deosebĭ ce privesce pe Poloni, eĭ eraŭ socotiţĭ ca rĕĭ patrioţi; chiar pentru aceea se aplicaŭ în contra lor cele maĭ severe măsurĭ. La atarĭ măsurĭ a recurs chiar şi ţarul Alesandru III. Actualul ţar a început, să fie maĭ blând şi maĭ echitabil faţă cu Poloniĭ. În spiritul blândeţeĭ şi echităţiĭ îĭ tractéză şi guvernatorul din Varşovia, principele Imeritynski. Acéstă tractare dréptă a apropiat pe Poloni de Ruşĭ maĭ mult de cât orĭ şi când, şi Poloniĭ în loc de a aranja demonstraţiunĭ revoluţionare la venirea ţaruluĭ, aŭ aranjat festivităţĭ splendide.

Turcia.

Din Canea se anunţă, că admiraliĭ aŭ dat o ordinaţiune referitóre la crearea uneĭ comisiunĭ militare internaţionale pentru administrarea poliţieĭ. În sensul ordinaţiuniĭ comisiunea judecă în tóte lucrările îndreptate în contra siguritățiĭ publice, pe cum şi asupra tuturor insultelor, ce s'ar face contra ofiţerilor, soldaţilor şi gendarmilor străiniĭ. În alte afaceriĭ judecă consuliĭ în sensul capitulaţiunilor.

Din Constantinopol se anunţă, ca representanţiĭ marilor puterĭ la recercarea guvernuluĭ turcesc aŭ hotărît, ca la 10 a c. să sisteze blocarea Creteĭ încetând causa, pentru care s'a pus Creta sub blocadă.

În pertractările de pace éră a întrat o pausă maĭ lungă.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

(Continuare.)

În acea-şĭ zi, în care Bismarck declarase, că va o aplanare „pacînică“ a conflictuluĭ bisericesc, adecă în 14 Maiŭ 1872, făcu el un paş, care, dacă reuşia, ar fi fost cel maĭ răsboĭnic dintre toţĭ paşiĭ, carĭ îĭ făcuse puterea statuluĭ vre o dată împotriva bisericiĭ.

Cu motivarea deja tocită, că papatul în urma hotărîriĭ conciliuluĭ Vatican despre infalibilitatea şi despre ĭurisdicţia Papeĭ şĭ-ar fi schimbat de totuluĭ tot raportul faţă cu guvernele statelor, cancelarul făcu guvernelor europene propunerea, ca ele „să se cuprindă de timpuriŭ cu cestiunile referitóre la viitórea alegere a Papeĭ şi după putinţă să se înţelégă între olaltă cu privire la ţinuta, carea să o observe faţă cu alegerea aceea, şi cu privire la condiţiile, de la carĭ să facă eventual atîrnătóre recunóscerea alegeriĭ“!

Dacă guvernele ar fi primit propunerea acésta, atuncia pentru biserică s'ar fi început una din periódele cele maĭ triste, în dată ce cancelaruluĭ Germanieĭ şi colegilor luĭ din cele alalte state ale Europeĭ le-ar fi plăcut, să denege recunóscerea Papeĭ, de şi era ales în chip legitim, dacă nu se putea mândri cu prietinia luĭ Bismarck şi a cabinetelor europene. Poporul catolic firesce că nu ar fi băgat în samă nerecunóscerea acésta, înse chiar din causa acésta ar fi putut să se nască complicaţiile cele maĭ triste.

Înse Dumnezeŭ nu a permis-o acésta. Orĭ cât de mare ar fi fost vaĭa luĭ Bismarck în continentul Europeĭ, cea a papatuluĭ a fost neasemĕnat maĭ mare. Nicĭ unul din cabinetele europene nu primi propunerea luĭ Bismarck.

De şi depeşa, care cuprinsese propunerea acésta, a fost un cercular confidenţial, Papa Piŭ IX totuşĭ primi scire despre ea. El se folosi de prilejul cel dintâiŭ spre a spune cancelaruluĭ pe faţă, că acesta prin purcederea sa îşĭ strică şie-şĭ şi imperiuluĭ sĕŭ cu mult maĭ mult de cât papatuluĭ.

Piŭ IX. declară în 16 Iuniŭ uneĭ deputaţiunĭ germane între altele şi următórele:

„E voea luĭ Dumnezeŭ, ca ómeniĭ să respecteze pe maĭ marĭĭ ţĕrĭĭ şi să asculte de eĭ; dară voea luĭ e şi aceea, ca ómeniĭ să spună adevĕrul şi să combată greşéla.

„Avem de a face cu o persecuţie, carea se pregătise de mult şi a erupt acuma.

„E ministrul unuĭ guvern puternic, care după succese victorióse în răsbóie se pune acum în fruntea acesteĭ persecuţiĭ. Ĭ-am dat de scire, — nu are să fie o taĭnă, ci să o scie tótă lumea, — că un triumf făr de moderaţie nu are dăĭnuire, ba că un triumf, care începe o luptă împotriva adevĕruluĭ şi a bisericiĭ, e nebunia cea maĭ mare. —

„Să ne înălţăm de altmintrea privirile la Dumnezeŭ! Să fim tarĭ în încredere, să ţinem la olaltă în concordie! Cine scie, dacă nu se va rupe în scurtă vreme din înălţime o petricică, care va strivi piciorul colosuluĭ!

„Înse chiar şi dacă Dumnezeŭ ar permite, ca persecuţia să se continue, — biserica nu se teme. Din contră! Ea în persecuţie se lămuresce, se întăresce, se îmbracă în frumsĕţă nóuă. Nu sufere îndoélă, că biserica înca are din când în când lipsă de lămurire, şi acésta se sevârşesce maĭ bine prin persecuţiĭ de acelea, carĭ vin de la guverne politice puternice. Atuncia se osebesce buruéna din holdă şi se delătură orĭ ce veleitate. Să aşteptăm cu încredere, ceea ce hotăresce Dumnezeŭ!

„Să prestăm guvernuluĭ respect şi supunere, până când el nu poruncesce nimica în contra preceptuluĭ luĭ Dumnezeŭ şi în al bisericiĭ. — Dumnezeŭ să vĕ ea sub scutul sĕŭ!“

Alocuţiunea acésta, cu care Papa a osîndit pe faţă politica luĭ Bismarck, a stîrnit pretutindenea o sensaţie ne maĭ pomenită.

Episcopiĭ germanĭ încă se simţiră îndemnaţi, ca în faţa furtuneĭ celeĭ din ce în ce tot maĭ ameninţătóre să maĭ îndrepteze încă o ultimă admoniare politicianilor acelora, carĭ provocaŭ furtuna acésta. Adunaţi în 20 Septembre 1872 la Fulda la mormîntul s. Bonifaţiŭ subscriseră episcopiĭ un memorand cătră guvernele germane, în care espuseră încă o dată drepturile, ce eraŭ garantate bisericiĭ catolice în statele germane, şi protestară în chip sĕrbătoresc în contra uneĭ vătĕmărĭ a acelora şi declarară tot de o dată, că biserica în Germania se va ţiné şi pe viitoriŭ de drepturile sale garantate, de ar veni orĭ ce preste ea.

Cu câte va zile maĭ înainte se adunaseră representanţiĭ reuniunilor catolice ale Germanieĭ în adunarea sa generală anuală la Mainz. Eĭ protestară acolo asemenea împotriva mĕsurilor antibisereceséscĭ, carĭ se luaseră în imperiul german şi în Prusia. Înse pentru ca să nu ajungă în colisiune cu legea despre reuniunĭ, care nu permite între representanţĭ de reuniunĭ deosebite discutarea de afacerĭ politice, se constituise deja maĭ înainte o reuniune a catolicilor germanĭ, carea cuprindea Germania întrégă şi-şĭ propuse de temă, să discuteze cestiunile bisericescĭ-politice şi să ajute pe ceĭ răniţĭ în lupta bisericéscă-politică.

Ast fel armata catolică era întrarmată. Ea adevĕrat că era numaĭ o cétă mică în aseménare cu puterea cea cumplită a inimicilor aliaţi.

Un oficial înalt de stat, care era şi francmason, declarase atuncia: „În timpul cel maĭ apropiat va erumpe o luptă aşa de înverşunată împotriva bisericiĭ catolice, cât dacă ea va puté să supórte lupta aceea, şi eŭ însu-mĭ mĕ voiŭ face catolic.“

Şi întru adevĕr, „în timpul cel maĭ apropiat“, adecă la sfârşitul anuluĭ 1872 şi la începutul anuluĭ 1873 aduse ministrul cultelor Falk camerelor prusescĭ de mult aşteptatele proiecte de legĭ, carĭ, după cum le caracterisă Mallinckrodt, aveaŭ să aducă „pacea cimiteruluĭ prin robirea esternă, prin revoluţionarea internă şi prin ast fel produsa descompunere a bisericiĭ catolice din ţară“.

Un proiect de lege „despre puterea disciplinară bisericéscă“ da în dată năvală asupra instituţieĭ fundamentale a bisericiĭ, adecă asupra primatuluĭ. Proiectul zicea, că „puterea disciplinară bisericéscă“ are să se deprindă „numaĭ prin superiorĭ spiritualĭ indigenĭ“. El avea decĭ, să eschidă puterea disciplinară supremă a Sfîntuluĭ Scaun întemeiată pe primatul s. Petru. Pentru publicarea escomunicărilor se statori în proiect pedépsă. Se declară de admisibilă, ba în anumite împrejurărĭ de necesară apelarea de sentenţe bisericescĭ la o judecătorie civilă, la „tribunalul regesc pentru afacerĭ bisericescĭ“ instituit a nume spre acest scop.

Proiectul „despre instrucţia previe şi aplicarea preoţilor“ avea de ţintă statificarea cleruluĭ. El în rîndul cel dintâiŭ opria seminarele de băeţĭ recomandate de conciliul din Trident, pe cum şi convictele de gimnasiştĭ, carĭ staŭ sub conducere bisericéscă. El poruncia apoĭ fiesce căruĭ teolog, să cerceteze treĭ anĭ prelecţiile teologice la vre o universitate germană. Numaĭ în seminarele deja esistente, întru cât guvernul le va pune cu cuvinte esprese pe o trépiă cu universităţile, vor puté candidaţiĭ de preoţie aĭ dieceseĭ respective, să cerceteze cursurile teologice. A fară de aceea se maĭ cerea de la toţĭ teologiĭ un esamen din specialităţile filosofice, istorice şi filologice, aşa numitul „Kulturexamen“, care de la studenţiĭ altor facultăţĭ nu se cerea. Până în seminarele clericale se da guvernuluĭ deprinderea inspecţieĭ celeĭ maĭ amĕnunţite. — Nu numaĭ pe parochĭ, ci şi pe toţĭ cooperatoriĭ avea episcopul să-ĭ notifice presidentuluĭ suprem, maĭ înainte de ce ĭ-ar aplica. Presidentul acesta putea să protesteze în contra aplicăriĭ, dacă ar chibzui el, „că candidatul din vre o causă, care se ţine de sfera civilă orĭ a statuluĭ, nu e apt pentru oficiul acela, maĭ ales dacă instrucţia previe a luĭ nu corĕspunde dispoziţiilor acesteĭ legĭ“.

Al treilea proiect de lege voia, să uşureze ieşirea din biserică.

În proiectele acestea se vĕdi preste tot tendenţa, ca să dea chibzuiriĭ discreţionare a organelor guvernuluĭ cea maĭ mare înrîurinţă în afacerile interne ale bisericiĭ catolice.

(Va urma.)

---

† Baronul Urs.

Se duc unul după cel alalt bărbaţiĭ nostri, carĭ ne eraŭ fală, sprigin şi nădejde.

După Şuluţ Dionisiŭ, după Hossu Ĭosif étă că a trebuit să urmeze la scurt interval şi baronul Urs.

Eraŭ toţĭ înaintaţĭ în etate, dară inima lor cea pururea neadurmită şi nelânceditá în dragostea de Dumnezeŭ şi de némul lor ne-a făcut, să ne dedăm aşa de mult cu dînşiĭ, în cât a-ĭ perde când va nicĭ nu ne-am gândit.

Baronul Urs s'a adaus acuma şi el la céta celor ce l-aŭ prevenit. Numele dînsuluĭ, faptele, ce le-a sevârşit, vor rĕmâné înse pururea monumente neşterse, carĭ nicĭ vitregimea timpuluĭ, nicĭ furtunile nu le vor puté dĕrîma.

În momentul acesta, când péna în lacrimĭ de durere ni-se móie ne mărginim a împărtăşi aicĭ necrologul primit adaugênd spre edificarea cetitorilor nostri numaĭ atâta, că repausatul a lăsat după sine o prea frumósă fundaţiune creând în Seminariul Vancean al tinerimiĭ române studióse de lângă gimnasiul gr. cat. din Blaş *zece* alumnate, adecă posturĭ de câte 100 fl., ér internatuluĭ Vancean de fetiţe ĭ-a lăsat 10 acţiĭ de ale institutuluĭ de credit „Albina“ din Sibiŭ Necrologul sună ast fel:

Comitetul administrativ de fondul scolastic al foştilor grăniţerĭ din regimentul român I. cu inima frântă de durere aduce la cunoscinţă, că neuĭtatul sĕŭ president domnul *David baron Urs de Margine*, c. şi reg. colonel pensionat, cavaler al Ordului Teresian şi comandator al ordului coróneĭ de fer cl. II., proprietar al crucĭĭ militare pentru merite, ambe cu decoraţiunea de resbel şi al ordului rusesc de St.-Anna, membru fundator al Asociaţiuniĭ pentru literatura şi cultura poporuluĭ român etc. etc. în anul al 82 al etăţiĭ astăzĭ în 10 Septemvrie st. n. la $8^1/_2$ óre înainte de amézĭ după un morb scurt şĭ-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ. Rĕmăşiţele pămîntescĭ ale scumpuluĭ decedat se vor transporta Duminecă în 12 Septemvrie n. la 3 óre d. a. din locuinţa sa, strada Urezuluĭ Nr. 6, în cimiterul bisericiĭ gr.-cat. din loc. Sibiŭ, în 10 Septemvrie 1897. Pentru comitet: Constantin Stezar, vicepresident. Arseniŭ Bunea, secretar.

Să ne rugăm pentru dînsul!

Noutăţĭ.

Din archidiecesă. În 29 Aug. aŭ fost chirotoniţĭ întru preoţĭ Nicolaŭ Porav şĭ Melinte Pop, fiind dispus cel dintâiŭ ca administrator parochial în Moĭşa din protopopiatul Pogăceleĭ, ér al doilea în Oroiul sĕcuesc din protopopiatul Murĕşuluĭ.

„Hram oprit.“ „Magyar Allam“ scrie din noŭ următórele: „Până unde ajungem sub stăpânirea liberalismuluĭ, asta o arată ordinaţiunea de maĭ la vale, în care prin dispoziţia ministruluĭ afacerilor interne, a vicecomiteluĭ, a protopretoruluĭ şi a notariuluĭ comunal, pe scurt prin dispoziţia întreguluĭ lanţ al administraţieĭ se opresce serbarea catolică a unuĭ hram. Avem să privim principiul, ér nu persóna. Ce se întîmplă astăzĭ cu Vasiliŭ Lucaciŭ, aceea póte să se întîmple mâne cu orĭ cine, şi de o dată vom ajunge numaĭ acolo, că ceremoniile şi sĕrbătorile religióse vor cădé sub oprire poliţenéscă. — „Ordinaţiunea“, carea opresce hramul, aŭ dat-o de scire unuĭ paroch catolic cu următoriul transcript oficios: „Copie 1251 k. sz./1897. Preaonoratuluĭ oficiŭ parochial rom. cat. în Kapnikbánya. Prin ordinaţiunea Esc. Sale ministruluĭ afacerilor interne Nr. pres. 554—1897 şi prin a vicecomiteluĭ comitatens Nr. pres. 300—1897 se opresc hramurile, carĭ dr Vasiliŭ Lucaciŭ are de gând, să le ţină în 27 a l. c. şi eventual în 10 Septembre. — În sensul ordinaţiuniĭ Spectatuluĭ domn protopretor Nr. pres. 56—1897 vĕ rog cu respect oficios, — ca pe credincioşiĭ dvóstre să-ĭ încunoscinţaţĭ despre acésta cu acel adaus, că pe ceĭ ce cu tóte acestea vor să mérgă, din drum îĭ vor întórce cu puterea armelor. — Cu acestea am rĕmas al Preaonorateĭ Domnieĭ Vóstre Kapnikbánya în 20 August 1897. serv plecat Széll Kálmán notariŭ.“ Fórte drept are cel ce ne comunică transcriptul publicat aci, când în comitivă scrie următórele: „Cu indignare sufletéscă deplină am primit provocarea acésta — cu atât maĭ vîrtos, că în acela-şĭ sens aŭ maĭ fost provocaţĭ atât parochul gr. cat. din loc, cât şi parochul din vecinul Alsó-Kapnik. — Eŭ m'am obicĭnuit a esecuta ordinaţiunĭ numaĭ pe basa îndrumăriĭ archiereuluĭ meŭ; şi de aceea nicĭ acésta nu o am băgat în samă, de óre ce nu era motivat, de ce se face acésta. — Eŭ în ţinutul acesta n'am observat nicĭ un fel de mişcare socială, anarchică, naţională orĭ scie cerul ce mişcare, de şi Şişescĭĭ sînt în depărtare abia de 2 óre de la plebania mea, şi de şi ţinutul jur împrejur e tot românesc şi singur numaĭ în plebania mea sînt 1500—1600 de Ungurĭ. — Provocarea acésta o trimit, pentru ca să o vadă şi în Pesta. — Oficiile administrative aŭ dreptul de a împedeca aceea, ca sub titulul hramuluĭ din Şişescĭ să nu se ţină conventicule politice, şi dacă totuşĭ s'ar fi ţinut orĭ şi unde atarĭ conveniriĭ politice interzise, — pentru că nu aŭ fost insinuate maĭ înainte, — pot să tragă la rĕspundere pe ceĭ ceĭ ce aŭ participat într'însele, nu aŭ înse dreptul de a opri a sĕrbătóre religióşă şi de a respinge cu puterea armelor pe participanţiĭ eĭ. — Concederea de peregrinajurĭ e dreptul superiorilor bisericescĭ. Dacă Vasiliŭ Lucaciŭ n'a avut permisiune episcopéscă de a puté declara biserica sa de loc de peregrinaj, dacă Ordinariatul bisericesc nu va să permită, ca Şişescĭĭ să fie loc de peregrinaj, atuncĭ placă şi dispună pe cale oficiósă parochilor, şi de cum va aceştia nu ar asculta, atuncia cheme întru ajutoriŭ puterea brachială, ăsta ar fi rîndul ordinariŭ al opririĭ. Şi dacă oficiilor administrative nu le place sĕrbătórea hramuluĭ din Şişescĭ, îndrepte-se la Ordinariat şi céră dispoziţie; de cum va aŭ temeiŭ îndreptăţit spre oprire, o vor primi, ér dacă nu aŭ nicĭ o dovadă, atuncia nu vor opri hramul. — Înse în contra aceluĭ principiŭ, ca notariĭ şi pretoriĭ să opréscă conveniriĭ religióse, în contra la acésta protestăm în chip hotărît.““

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

I.

Despre venerarea Crucii.

(Fine.)

Dară cum s'a născut veneraţiunea acésta mare a creştinilor din vécurile cele dintâiŭ nu numaĭ faţă cu crucea aceea, carea o văpsise Domnul nostru Isus Christos cu sfîntul sĕŭ sânge, ci şi faţă cu imitaţiunile acesteĭ crucĭ şi cu semnul sfinteĭ crucĭ? Aşa s'a născut veneraţiunea acésta, că creştiniĭ găsiră în sfînta cruce, în imitaţiunile eĭ şi în însemnarea cu semnul eĭ o putere maĭ înaltă, carea nu are să se ascrie singur numaĭ semnuluĭ fără de considerare la meritele luĭ Christos, nicĭ numaĭ lemnuluĭ, argintuluĭ orĭ auruluĭ, din care era gătită imitaţia crucii, ci aceluia, care prin mórtea răbdată pe cruce a şters ocara crucii şi a făcut crucea semn de învingere. Care om cu minte ar puté să obiecţioneze óre ce împotriva acestuĭ fel de cult dumnezeesc? Cine ar puté să denege sfinteĭ crucĭ puterea aceea, dacă are înaintea ochilor nenumĕratele dovedĭ ale acesteĭ puterĭ?

În documentele bisericiĭ celeĭ vechĭ sînt însemnate miĭ de prilejurĭ, în carĭ s'a adeverit puterea aceea mare a sfinteĭ crucĭ. Avem să luăm numaĭ la mână actele martirilor, şi vom afla dintr'însele, că credincioşiĭ mărturisitorĭ aĭ luĭ Christos se însemnaŭ cu semnul sfinteĭ crucĭ la tótă lucrarea sa, la mărturisirea credinţeĭ în temniţă, pe arena de luptă, în chinurile de martiriŭ, pe scurt la tóte întreprinderile sale. Eĭ cercaŭ şi găsiaŭ în semnul acesta mângăiarea cea maĭ bună, tăria cea maĭ mare. Prin semnul acesta rĕsturnaŭ eĭ icónele idolilor de pe altare şi ruşinaŭ cultul acestora. Despre acest lucru ne spune Luciŭ Ceciliŭ următórele: „În tocmaĭ pe cum Isus Christos petrecênd între ómenĭ prin cuvîntul sĕŭ a alungat pe dracĭ şi a vindecat pe aceia, pe carĭ draciĭ ĭ-aŭ cuprins şi ĭ-aŭ lipsit de simţirĭ, în tocmaĭ aşa fac şi acuma credincioşiĭ luĭ: cu numele Învĕţătoriuluĭ seŭ şi cu semnul patimilor luĭ alungă eĭ din ómenĭ acelea-şĭ spirite necurate. Nu e de loc greŭ a o dovedi acésta. Când se aduce jertfă idolilor, are numaĭ să fie de faţă unul din aceia, carĭ se însamnă pe frunte cu semnul crucii, şi în datăse zădărnicesce jertfa, amuţesce oraculul, şi profeţitoriul consultat nu póte să dea rĕspunsurĭ. Întru adevĕr acésta a fost causa, care a îndemnat a dese orĭ pe împĕraţiĭ ceĭ fără de lege, ca să persecuteze pe ceĭ drepţi. Căcĭ când uniĭ dintre aĭ nostri însoţiaŭ ca ministri pe stăpâniĭ sĕĭ acolo, unde aceştia sevârşiaŭ jertfa, şi când îşĭ însemnaŭ fruntea cu semnul crucii, atuncia alungaŭ pe idolĭ aşa, că aceia nu puteaŭ să cetéscă în mĕruntăile animalelor lucrurile viitóre. Când vrăjitoriĭ din însuflarea acelora-şĭ spirite necurate o descoperiră acésta, ridicară acusa, că ómenĭ nesfinţi aŭ îndraznit a lua parte la jertfă. Prin acésta puseră la cale, ca principiĭ înfuriaţi să pustiéscă bisericile luĭ Dumnezeŭ: eĭ le profanară cu o adevĕrată răpire sacrilegă, carea avu apoĭ să se ştérgă prin pedepsele cele maĭ cumplite ale persecutorilor.“ [1]) Cu semnul sfinteĭ crucĭ aŭ stîns martiriĭ Firm şi Rustic focul şi aŭ mânat flacăra luĭ spre ceĭ ce l-aŭ aprins: „Dacă s'aŭ isprăvit acestea, a poruncit, ca eĭ să se arunce în mijlocul văpăiĭ, ĕră sfinţii martirĭ făcêndu-şĭ semnul luĭ Christos aŭ fost aruncaţi în mijlocul văpăiĭ, şi în dată s'a împărţit flacăra în patru părţi ardĕnd pe aceia, carĭ aŭ aprins-o, ĕră sfinţilor Domnuluĭ nu li-s'a ars nicĭ măcar un pĕr al capuluĭ.“ [2]) Martirul Teodot „întărindu-şĭ tot trupul sĕŭ cu semnul crucii a pornit cu inimă neînfricată pe arenă“. [3]) Despre martirul Gordiŭ cetim între altele: „Dacă a zis acestea ostaşul luĭ Christos, s'a întărit cu semnul crucii şi a mers la mórte veseĭ, cu mare statornicie a sufletuluĭ, cu faţă neînfricată, cu colóre neschimbată.“ [4]) Filip episcopul Eracleeĭ a mulţămit luĭ Dumnezeŭ Părinteluĭ ceresc, că în persecutărĭ şi în chinurĭ ĭ-a dăruit semnul crucii şi al luĭ Christos: „Cel ce mĭ-aĭ dat mie semnul crucii şi al luĭ Christos.“ S. Iulian prin semnul crucii a lipsit otrava de puterea eĭ omorîtóre. [5]) Maria Egipténa însemnându-se cu semnul crucii a trecut preste valurile înviforate ale mării. [6]) Dar unde am ajunge, dacă am voi, să adunăm tóte dovedile, carĭ arată puterea crucii? Călătorilor semnul acesta le era toégul, cu care se spriginiaŭ: începêndu-şĭ călătoria se însemnaŭ cu semnul acela şi porniaŭ cu bărbăţie încredêndu-se în ajutoriul luĭ Dumnezeŭ. [1]) Marinarilor semnul crucii le era vîntreaua cea maĭ sigură: ea îĭ ducea făr de primejdie în port. [2]) Celor ce eraŭ aprópe de mórte, semnul crucii le era mângăiarea cea maĭ bună. [3]) Tóte puterile, carĭ le făcuse semnul crucii în vécurile de maĭ înainte, le cuprinde s. Ioan Chrisostom în cuvintele acestea: „Când te însemnezĭ cu semnul crucii, să-ţĭ vină a minte întreg cuprinsul crucii, şi atuncia veĭ stînge mânia şi tóte cele alalte patimĭ. Când te însemnezĭ cu semnul crucii, umple-ţĭ fruntea cu multă încredere, adu peptul, ochiĭ şi tóte mĕdulările jertfă bineplăcută luĭ Dumnezeŭ. Că acésta e închinăciunea raţională. Semnul acesta pe timpul înaintaşilor nostri a deschis uşile încuiate; acesta a stîns veninurile stricăcióse şi omorîtóre; acesta a nimicit puterea cucuteĭ; acesta a vindecat muşcăturile ferĕlor celor veninóse. — Crucea acésta a conservat faţa pămîntuluĭ, a alungat greşéla, a readus adevĕrul, a făcut pămîntul cer, pe ómenĭ îngerĭ. Pentru cruce draciĭ deja nu maĭ sînt înfricoşaţĭ saŭ de temut, ci de despreţuit, şi nicĭ mórtea încă nu e mórte, ci somn şi trezire.“ [4])

Şi acuma câte va cuvinte despre chipul şi forma, în care creştiniĭ se însemnaŭ cu semnul sfinteĭ crucĭ. Aci trebue să observăm înainte de tóte, că de şi însemnarea cu semnul sfinteĭ crucĭ a fost în obiceiŭ la creştinĭ deja din timpurile cele maĭ vechĭ ale bisericiĭ, chipul, în care se făcea însemnarea acésta, totuşĭ era diferit.

Semnul sfinteĭ crucĭ s'a făcut în tot de una cu drépta. Aşa scrie s. Augustin: „Cu mâna cea dréptă însemnăm în numele luĭ Christos pe aceia, carĭ aŭ lipsă de semnul acesta, pentru că se privesce de maĭ onorandă, de şi se deosebesce numaĭ în privinţa loculuĭ şi nu în a firiĭ.“ [5]) Când aveaŭ să se însemneze ómenĭ cu semnul sfinteĭ crucĭ, semnul acesta se făcea în forma litereĭ Tau (⊤ saŭ +) de regulă numaĭ pe frunte, dară de multe orĭ şi pe pept, la morboşĭ şi pe părţile bolnave ale trupuluĭ. „Căcĭ semnul acela toţĭ îl apĕsaŭ a dese orĭ în partea maĭ nobilă a membrelor şi-l pórtă zilnic însemnat pe frunte ca pe o columnă.“ [6]) „Cu cuvîntul acesta apasă şi crucea pe frunte: căcĭ ast fel nu *numaĭ omul, cel ce te întimpină, dară nicĭ chiar diavolul* nu va puté să te vateme întru nimica vĕdênd, că pretutindenea te înfăţişezĭ cu armele acestea.“ [7]) „Şi după ce a însemnat gura şi stomachul şi s'a silit a alina cu apĕsarea crucii durerea mameĭ şcl.“ [8]) Din vécul al şeselea cetim despre Maria Egipténa: „Acestea zicênd însemnéză cu semnul crucii fruntea sa şi ochiĭ şi buzele tot de o dată infigând şi peptuluĭ flamura crucii.“ [9])

Însemnarea acésta cu semnul crucii se vede că o recomandaŭ împrejurările timpuluĭ. Vécurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ aŭ fost adecă vécurĭ de persecuţiune. Creştinilor le recomanda decĭ deja şi prudinţa, ca pe când nu se lipsiaŭ de binecuvîntările cele ce curg din însemnarea cu semnul crucii, de altă parte totuşĭ să se feréscă şi în lucrul acesta de primejdia vĕdiriĭ. Acest chip de a se însemna cu semnul sfinteĭ crucĭ oferia creştinilor scutirea acésta de vĕdire, de óre ce de o parte semnul crucii în însemnarea acésta se făcea destul de mic, cât să nu se observe uşor, ĕră de altă parte şi binecuvîntările şi esorcisările obicĭnuite la păgânĭ încă eraŭ împreunate cu anumite însemnărĭ făcute cu degetele („Digitis thura tribus sub limine ponit.“ Ovid.), şi de aceea esorcisările păgânescĭ se şi numiaŭ indigitamenta saŭ maĭ bine III digitamenta. La aceea-şĭ causă se reduce şi usul întrodus între catoliciĭ din ţĕrile protestantice de a se însemna cu degetul cel gros făcêndu-şĭ crucĭ micĭ pe frunte, pe buze şi pe pept.

Încetând persecuţiunile a încetat pentru creştinĭ şi causa de a nu se vĕdi de creştinĭ. Acuma a început a se întroduce usul de a se însemna cu semnul crucii aşa, cât orĭ cine să pótă vedé

---

[1]) Institut. L. IV. cap. 27. V. şi De morte persecut. cap. 10.
[2]) Acta sincera ap. Ruinart.
[3]) Acta Theodoti ap. Ruinart.
[4]) Passio s. Gordii.
[5]) Moschus in Prat. Spirit. cap. 94.
[6]) Vita Mariae Aeg. cap. 22.

[1]) Vita Macarii cap. 1. fol. 225. 227 ed. Rosweidi.
[2]) Vit. senior. L. V. fol. 586.
[3]) Vita Pachomii cap. 53. fol. 138 ap. Rosweid.
[4]) Hom. in preciosae vitalisque crucis adorationem opp. ed. Montfaucon. T. III. pag. 822.
[5]) Quaest. ad orthodox. 118.
[6]) S. Ioan Chrisost. L. Contra Judaeos et gentiles opp. ed. Montfaucon. T. I. pag. 571.
[7]) S. Ioan Chrisost. Catech. II. ad illuminandos opp. ed. cit. T. II. pag. 244.
[8]) S. Jeron. ep. 86 ad Eustochium virginem opp. ed. Martian. T. IV. col. 683.
[9]) Vita Mariae Aeg. cap. 11.

în însemnarea acésta semnul crucii. Însemnarea acésta se face adecă aşa, că creştinul duce mâna mai întâiŭ la frunte, după aceea la pept, după aceea la un umĕr şi în sfârşit la cel alalt umĕr aşa, ca împreunându-se prin linii de o parte punctele atinse pe frunte şi pe pept, ĕră de alta punctele atinse la umeri, cele dóuĕ linii să dea împreună semnul sfintei crucĭ +. În lucrul acesta e celebră deosebirea, ce esistă între usul bisericii răsăritene şi între cel al bisericii apusane. Răsăriteniĭ duc mâna de la pept la umĕrul drept şi de aci la cel stîng, ĕră apusaniĭ mai întâiŭ la cel stîng şi de aci la cel drept. Diferinţa asta o esplicăm după Leo Alaţiŭ în chipul următoriŭ: În modul acesta se unesc răsăriteniĭ şi apusaniĭ între olaltă, şi mişcările semnuluĭ sfintei crucĭ corăspund cuvintelor formulei. Răsăriteniĭ zic mai întâiŭ la atingerea umĕruluĭ celuĭ drept „şi al sfîntuluĭ“ (*τοῦ ἁγίου*), ĕră la atingerea umĕruluĭ celuĭ stîng „Spirit“ (*Πνεύματος*). Aci trebue să avem înaintea ochilor textul grecesc al formulei, în care după regulele sintacticei atributul *ἁγίου* trebue să premergă substantivuluĭ *Πνεύματος*. Ĕră apusaniĭ zic mai întâiŭ la atingerea umĕruluĭ celuĭ stîng „Spiritus“, ĕră la a celuĭ drept „sancti“. Aşa rostesc şi uniĭ şi alţiĭ numele Spiritului de viaţă făcătoriŭ la atingerea umĕruluĭ celuĭ stîng, unde este inima, isvorul vieţiĭ trupescĭ a omuluĭ. [1]) Celebră am numit deosebirea acésta, pentru că răsăriteniĭ neuniţi s'aŭ folosit şi de ea spre a cerca, să-şĭ justifice desbinarea de cătră biserica Romei.

Semnul sfintei crucĭ întru început se făcea numai cu un deget şi a nume cu cel gros orĭ cu cel arătătoriŭ. Dară pe cum vĕdurăm, deja s. Ciril din Ierusalim vorbesce despre însemnarea acésta „cu degetele“. Se vede, că cel puţin prin răsărit creştiniĭ în vechime se obicinuiră a face semnul sfintei crucĭ numai cu un deget însemnând ast fel saŭ unitatea luĭ Dumnezeŭ saŭ unitatea persónei luĭ Christos. Usul acesta îl probézá Gretser [1]) din mărturisirile luĭ Sozomen, Sofroniŭ, s. Maxim, s. Gregoriŭ şi s. Epifaniŭ. Dară mai târziŭ ereticiĭ monofisiţi începură a se însemna asemenea numai cu un deget zicênd, că eĭ prin acésta vor să-şi mărturiséscă credinţa sa despre o singură natură în Christos. Aşa scrie despre eĭ Demetriŭ din Cyzic: „Ĕră mai târziŭ aŭ aflat şi aceea, că să-şĭ însemne faţa cu un deget mărturisind o natură în Christos.“ [2]) Ortodoxiĭ aŭ început decĭ a se însemna cu dóuĕ degete, adecă cu cel arătătoriŭ şi cu cel mijlociŭ mărturisindu-şi în acest chip faţă cu monofisiţiĭ credinţa în cele dóuĕ firĭ ale Mântuitoriuluĭ. Obiceiul acesta Armeniĭ l-aŭ păstrat până în ziua de astăzĭ. Mai târziŭ, dară totuşi destul de timpuriŭ, s'a întrodus la răsăriteni obiceiul de a se însemna cu treĭ degete adunate, adecă cu cel gros, cu cel arătătoriŭ şi cu cel mijlociŭ şi a mărturisi ast fel credinţa în taĭna Preasfinteĭ Treimĭ. Apusul creştin, care n'a fost primejduit în măsură aşa mare de eresele cele marĭ născute în răsărit şi referitóre la Christologia catolică, în urmare n'a avut nicĭ motive, pentru ca să trécă prin schimbările acestea referitóre la modul de a se însemna cu semnul sfintei crucĭ. De aceea vedem, că aşa numita cruce latină se face nu cu un deget orĭ cu dóuĕ orĭ treĭ degete adunate, ci cu palma lăţită. De diferinţa acésta încă s'aŭ folosit răsăriteniĭ neuniţi spre a-şĭ justifica desbinarea de cătră biserica Romei.

[1]) Leo Allatius De eccl. occ. et or. perpet. consensione L. III. cap. 18. n. 18.

[1]) De cruce L. IV. c. 1.
[2]) De Jacobitis ad Const. Porphyrog.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Şeĭcul îşĭ păzi liniştea şi asculta cu luare a minte, până când Ben Hur sosi la partea aceea, în care se amintia numele luĭ Ilderim: „Am vĕdut ĭerĭ pe Ĭudeul în dumbrava Dafneĭ,“ se spunea acolo, „de cum va nu maĭ petrece acolo, atuncia totuşi nu s'a dus de parte, şi aşa îmĭ va fi uşor a nu-l perde din ochĭ. Ba dacă m'aĭ întreba acuma, că unde petrece, eŭ cu singuranţa cea maĭ mare aşĭ susţiné, că el se află în vechea pădure de finicĭ.“

„A!“ esclamă Ilderim într'un ton, despre care era cu anevoe a spune, dacă esprima mai mult cumpĕnire orĭ mânie; cu o cale îşĭ puse mâna pe barbă.

„În vechea pădure de finicĭ,“ repeţi Ben Hur, „sub cortul vînd̆ĕtoriuluĭ şeĭc Ilderim.“

„Eŭ — vînd̆ĕtoriŭ!?“ strigă bătrânul în tonul sĕŭ cel maĭ aspru. Barba şi buzele îĭ tremuraŭ şi vinele pe frunte şi pe grumazĭ i-se umflară, şi băteaŭ, ca şi cum ar fi voit, să plesnéscă.

„Încă o clipă, şeĭcule,“ zise Ben Hur cu un gest rugător. „Acésta e părerea luĭ Messala despre tine. Ascultă acum amenin̆tarea luĭ.“ Şi ceilalţi mai de parte: „sub cortul vînd̆ĕtoriuluĭ şeĭc Ilderim, carele nu va maĭ puté, să se scutéscă multă vreme cu succes de puternica nóstră mână. Nu te minuna decĭ, dacă Maxenţiŭ îşĭ va folosi puterea sa întâiŭ spre a speda pe Arabul acesta preste mare la Roma.“

„La Roma! Pe mine — pe Ilderim — pe şeĭcul preste zece miĭ de călăreţi întrarmaţi cu lăncĭ, — pe mine la Roma!“

Se sculă — saŭ maĭ bine sări sus, cu braţele întinse, cu degetele căscate şi încoviate ca nisce ghiarĕ, cu ochiĭ schinteitorĭ ca aĭ şerpeluĭ.

„O Dumnezeule! — ba chiar pe toţĭ zeiĭ a fără de ceĭ aĭ Romeĭ! — când se va sfârşi o dată superbia acésta! Sînt om liber̆; liberĭ sînt ómeniĭ meĭ. Óre să murim ca sclavĭ? Orĭ, — ce e încă şi maĭ rĕŭ, — să trăesc ca un câne şi să mĕ tîrĕsc la piciórele unuĭ stăpân? Să-l ling mâna, pentru ca să nu mĕ bată? Ceea ce e al meŭ, nu e al meŭ; eŭ nu sînt al meŭ; am să mulţămesc unuĭ Roman, dacă mĕ lasă, să trăesc. O, de m'aşĭ puté face din noŭ tinĕr! O, de aşĭ puté, să arunc de pe mine dóuĕ zecĭ de anĭ, — orĭ zece, — orĭ numaĭ cincĭ!“

Scrîşnia din dinţĭ şi-şĭ clătina mânile de-asupra capuluĭ; apoĭ ascultând de un alt gând porni, să se ducă, dar pe loc se întórse ĕră la Ben Hur şi-l prinse cu mână tare de umĕr.

„De aşĭ fi ca tine, fiule al luĭ Arriŭ, — aşa de tinĕr, aşa de tare, aşa de deprins în arme; de aşĭ avé un motiv, carele să mĕ mâne spre răsbunare, — un motiv ca al tĕŭ, destul de momentos, pentru ca să sfinţéscă răsbunarea! — La o parte cu masca între noĭ doĭ! Fiule al luĭ Hur, fiule al luĭ Hur, îţĭ zic“ —

La auḑul acestuĭ nume i-se opri luĭ Ben Hur tot sângele în vine; surprins, turburat, privi Arabuluĭ în ochĭ, carĭ eraŭ acum de tot aprópe de aĭ luĭ şi schinteiaŭ sălbatic.

„Fiule al luĭ Ben Hur, îţĭ zic, de aşĭ fi ca tine, de aşĭ fi avut parte numaĭ pe jumătate de atâtea vătămărĭ, de aşĭ purta în mine amintirĭ, pe cum le aĭ tu, — n'aşĭ voi, n'aşĭ puté, să odihnesc.“ Făr de a se opri se îmbulḑiaŭ cuvintele din gura moşnéguluĭ ca apele unuĭ rîŭ. „Aşĭ împreuna acusele mele cu cele ale lumiĭ întregĭ şi m'aşĭ dedica răsbunăriĭ. Călătorind din ţară în ţară aşĭ pune în flacărĭ omenimea întrégă. N'ar fi răsboiŭ pentru libertate, care să nu mĕ numere între luptătoriĭ luĭ; n'ar fi luptă împotriva Romeĭ, în care să nu ĭeaŭ parte. Dacă nu ar merge altmintrea, m'aşĭ face Part. Dacă m'ar părăsi ómeniĭ, totuşi nu aşĭ renunţa la silinţele mele, — ha, ha, ha! Pe gloria luĭ Dumnezeŭ! M'aşĭ însoţi lupilor şi aşĭ lega prietinie cu leiĭ şi cu tigriĭ, pentru ca să-ĭ duc împotriva inimiculuĭ comun. N'aşĭ despreţui nicĭ o armă. Dacă jertfele mele ar fi Romanĭ, măcelărirea mĭ-ar fi plăcere. Graţie n'aşĭ cere de la nimenĭ, n'aşĭ da niměnuĭ graţie. În flacărĭ tot, ce e roman; aşĭ jertfi sabieĭ pe orĭ care Roman! În fiesce care nópte aşĭ ruga zĕĭ, bunĭ şi rĕĭ într'o potrivă, să-mĭ împrumute îngrozirile sale, — furtună, vifor, arşiţă, ger, şi tóte otrăvile cele făr de nume, carĭ le lasă eĭ, să sbóre prin aer, tóte miile de cause, de carĭ mor ómeniĭ pe apă şi pĕ uscat. O, n'aşĭ puté, să dorm. Eŭ — eŭ —.“

Şeĭcul se opri, căcĭ i-se sfârşi răsuflarea, şi el gemea şi-şĭ frângea mânile. Ca să spunem adevĕratul, Ben Hur din întrégă erupţiunea acésta pătimaşe dobîndi numaĭ o impresie nehotărîtă, pe cum pot produce ochĭ schinteitorĭ, un glas sfăşiătoriŭ şi o furie, carea nu e capabilă a da cuvintelor legătură împrumutată.

Întâia óră după anĭ se auḑi tinĕrul părăsit numit cu adevĕratul sĕŭ nume. Cel puţin un om îl cunoscea acuma şi credea, că acel nume e al luĭ, fără ca să întrebe; şi acest singur om era un Arab din pustie!

De unde-ĭ scia omul acesta numele? Din epistolă? Nu. Acésta grăia despre cruḑimĭ, carĭ le suferise familia luĭ, dară nu spunea, că chiar el e jertfa, ce a scăpat din perire, jertfa, despre care grăia raportul acela fără inimă. Despre acest punct voise, să dea şeĭculuĭ o esplicare, de cum va acesta ar fi dorit, să pricépă întreg cuprinsul epistoleĭ. El era veseĺ, şi sperare nóuă îl cuprinse. Înse cu tóte acestea îşĭ păstră în a fără liniştea.

„Bunule șeîc, spune-mi, cum aĭ ajuns la acéstă epistolă?“

„Ómeniĭ meĭ păzesc căile dintre cetățĭ,“ rĕspunse cu anevoe Ilderim. „Eĭ o aŭ luat de la un curier.“

„Scie-se, că eĭ sînt ómeniĭ tĕĭ?“

„Nu. În ochiĭ lumiĭ eĭ sînt hoțĭ, pe carĭ eŭ aș avé să-ĭ prind și să-ĭ ucid.“

„Dar șeîcule, tu mĕ numescĭ cu numele meŭ părintesc fiul luĭ Hur. N'am crezut, că pe mine în lume m'ar cunósce óre cine. De unde aĭ cunoscința asta?“

Ilderim întârzia cu rĕspunsul. În sfârșit se hotărî a zice: „Eŭ te cunosc, maĭ mult nu-mĭ este ĭertat a-ți spune.“

„Dóră te opresce óre cine?“

Șeîcul tăcea și voia, să se depărteze. Înse fiind că băgase de samă desamăgirea luĭ Ben Hur, se întórse și zise: „Să nu maĭ grăim acuma maĭ mult despre acest lucru. Voiŭ, să mĕ duc în cetate. La întórcerea mea póte că voiŭ puté grăi despre el cu tine. Adă-mĭ epistola.“

Ilderim înfășură pergamena cu grije, o puse érĕ în învĕlitóre și de o dată se făcu érășĭ numaĭ zel.

„Ce zicĭ?“ întrebă, în vreme ce aștepta calul și alaiul. „Țĭ-am împărtășit, ce aș face eŭ în locul tĕŭ, dar tu nu mĭ-aĭ rĕspuns.“

„Voiam, să-ți rĕspund, șeîcule, și voiŭ să o fac acuma.“ Fața și glasul luĭ Ben Hur se schimbară de sentimentul, ce se trezi într'însul. „Voiŭ face tot, ce mĭ-aĭ zis, — cel puțin tot, ce póte face un om. M'am dedicat deja de mult rĕsbunărĭĭ. Nicĭ o singură óră din cel din urmă cincĭ anĭ nu am trăit făr de gândul acesta. Eŭ nu mĭ-am dat odihnă. N'am luat parte în plăcerile tinerceĭor. Momirile Romeĭ pe sama mea nu aŭ esistat. Am avut lipsă de Roma, pentru ca să mĕ cresc pe sama rĕsbunărĭĭ. Am cercetat pe instructorĭĭ și maiestrĭĭ eĭ ceĭ maĭ renumițĭ, — nu pe aĭ retoricĭĭ și pe aĭ filosofieĭ, o pe sama acestora nu mĭ-a ajuns timpul! De arțile, de carĭ are lipsă luptaciul, mĕ doriam eŭ. Petreceam cu gladiatorĭĭ și învingĕtorĭĭ din circ: eĭ mĭ-aŭ fost învĕțătorĭĭ. Dresatorĭĭ de pe câmpul luĭ Marte m'aŭ primit de învĕțăcel și eraŭ mândri de prestațiunile mele în specialitatea lor. O șeîcule, acuma sînt ostaș; înse lucrurile, despre carĭ visez eŭ. pretind un duce de óste. Cu acest gând m'am alăturat la espediția în contra Parților. Dacă va fi trecut, atuncĭ, de-mĭ va păzi Domnul viața și puterea,“ — el își ridică pumniĭ strînși și zise cu iritare mare, — „atuncia voiŭ fi un inimic ieșit întru tóte din scóla romană; atuncia Roma va trebui să-mĭ plătéscă cu sânge roman nedreptățile sale. Acesta e, șeîcule, rĕspunsul meŭ.“

Ilderim îĭ puse un braț al sĕŭ pe umĕr, îl sărută și zise cu patimă: „Dumnezeul tĕŭ dacă nu-ți va ajuta fiule al luĭ Hur, atuncia el nu maĭ trăesce. Primesce-o acésta de la mine, — pe lângă jurămînt, dacă așa vreĭ: poți să dispuĭ preste mâna mea și preste bogăția eĭ, — preste ómenĭ, caĭ, cămile și preste pustie, pentru ca să facĭ pregătirea. Îți jur! Dar acum ajungă. Maĭ înainte de ce ar înopta, o să mĕ revedĭ orĭ să audĭ despre mine.“

El se depărtă repede și la câte va clipe după acestea era pe drum către cetate.

VI.

O invitare.

Epistola prinsă cuprindea o mulțime de puncte, carĭ aveaŭ mare însemnătate pentru Ben Hur. Ea cuprindea marturisirea lămurită, că trimițĕtoriul eĭ a fost complice în delăturarea familieĭ făcută cu intenție ucigașe; că el a primit o parte din averile confiscate și o posedea încă și acuma; că ivirea neașteptată a criminaluluĭ principal, — pe cum îĭ plăcea, să-l numéscă, — o privia cu frică și ca o amenințare; că era hotărît, să se asigure prin acțiuni ulterióre pentru viitoriŭ, și de aceea era gata a face orĭ ce lucru, ce ĭ-ar sfătui șotul luĭ din Cesarea.

Acuma, după ce epistola ajunse în mâna aceluia, care era propriul obiect al eĭ, epistola acésta era atât o mărturisire a crimeĭ cât și un avis despre pericolul. ce amenința. De aceea Ben Hur, după ce Ilderim părăsise cortul, avu să se gândéscă despre multe lucrurĭ, carĭ păreaŭ a pretinde acțiune grabnică. Inimicĭĭ luĭ eraŭ maĭ isteți și maĭ puternicĭ de cât orĭ cine altul în Orient. Dacă eĭ se temeaŭ de el, atuncia el avea încă și maĭ multe cuvinte de a se teme de eĭ. El își da tótă silința de a-și cumpĕni starea, în care se găsia, înse nu putea să o facă; sentimentele luĭ îl biruiaŭ érĕ și érĕ. El era în cât va îndreptățit a-și găsi bucurie în credința, că mamă-să și soră-sa încă trăiaŭ; și avea puțin de a face, că credința asta se întemeia numaĭ pe o conclusie finală. Aceea, că esista óre cine, care putea să-l deslușéscă despre locul, în care petreceaŭ, sperărĭĭ luĭ celeĭ ce fusese suspendată atâta vreme, îĭ însemna tot atâta, cât apropiata lor descoperire. Adevĕrat că eraŭ cumpĕnirĭ, carĭ purcedeaŭ singur numaĭ din sentimentul luĭ; dar el cu tóte acestea se lăsa a fi stăpânit de acest sentiment și ajunse la órba credință, că Dumnezeŭ în interesul luĭ se va pune la mijloc, și încrederea luĭ în Dumnezeŭ îĭ sfătuia, că în casul acesta să fie numaĭ un privitoriŭ liniștit.

(Va urma.)

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Escriere de concurs.

Prin acésta se escrie cu terminul de 15 Septembre concurs pentru ocuparea postuluĭ de învĕțător de la șcóla comunală din Orlat la al 4-lea post.

Emoluminte: a) 300 fl. v. a. salar anual; b) 60 fl. relut de lemne; c) 50 fl. relut de cuartir; d) 20 fl. relut de grădină. Suma: 430 fl. platinḑĭ din alodiul „comunal în rate lunare anticipative.

Doritorĭĭ de a ocupa acest post aŭ să-și înainteze rugările la subscrisul, prin carĭ să dovedéscă, că posed perfect limba română în vorbire și scriere, apoĭ avênd să formeze cu copiiĭ de șcólă cor bisericesc, că sînt destoĭnicĭ în cântările și ritul bisericiĭ gr. cat.

Orlat, 29 August 1897.

Dion. P. Decei
președintele sen. scol.

(26) 2—2

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum și la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ departe spre facerea combinărilor de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanță de maĭ mulțĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ-ce parte, îndată-ce clopotele sînt bătute de o lature, prin ceea-ce sînt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe-orĭ premiate, carĭ aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.**

Maĭ departe se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu scaune de fer bătut.** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ jos se află tot de una gata în magasin

La esposițiunea millenară în Budapesta 1896 premiat cu medalia cea mare millenară.

(17) 3—? Preț-curenturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 18 Septembre 1897. Numĕrul 39.

„O mie şi una de lipse."

X, 12 Septembre n.

O bunicică vreme a trecut de la adunarea din Mediaş, şi impresiunea, ce a făcut, a rĕmas încă vie în inimile ómenilor. O neplăcută impresiune este acésta, produsă maĭ ales prin faptul, că desbaterile eĭ aŭ presentat Asociaţiunea nóstră, — graţie maiorităţiĭ sale, — ca de tot indiferentă, — conscientă orĭ inconscientă, nu hotăresce, — faţă cu interesele poporuluĭ. Şi bine este, că s'a făcut lumină, căcĭ neapĕrat de lipsă a fost, ca să se facă. Neapĕrat de lipsă a fost, ca trăgêndu-se o dată masca de pe feţele unor domnĭ, carĭ într'una paradézĕ cu cultivarea poporuluĭ, să li-se pótă vedé gândurile. Şi bine e maĭ ales pentru popor, ca să se scie, întru cât póte el să conteze la bunăvoinţa şi spriginul aceleĭ Asociaţiunĭ, pentru care atâtea contribuirĭ i-se cer, fără ca el să capete în schimb ceva.

Nedumeririĭ am avut noĭ şi până acum, produse de multe cause. Chiar şi subscrisuluĭ i-s'a fost comunicat din partea unuĭ director de despărţĕmînt, că pentru Asociaţiune poporul şi preoţimea neunită maĭ nimic nu dă, maĭ mult cea unită o susţine, şi totuşi pentru şcóla de fete din Sibiŭ nicĭ un profesor de aĭ nostri nu ne putem scóte. Dar să sufocăm adânc în pepturĭ nedumeririle, să nu suscităm miseriile nóstre atât de multe, căcĭ nu e în interesul causeĭ nóstre a provoca desbinările şi certele între fraţi.

Destul, că rĕmâne fapt constatat, că Asociaţiunea — contrar problemeĭ inscrise în programul sĕŭ — de popor de tot puţin se ingrijesce. Tot, ce a făcut până acum, pentru pătura inteligentă şi bine situată a făcut, până chiar şi şcóla de fete, care sub ăst punct de vedere póte şi ea cădé sub critică. Acésta e credinţa nóstră neclătită a celor ce trăim în mijlocul poporuluĭ. Şi cât este de întemeiată acéstă credinţă, ne-a dovedit adunarea de la Mediaş.

Indiferentismul domnilor din fruntea Asociaţiuniĭ faţă cu massa poporuluĭ român nicĭ când nu a ĭeşit maĭ tare la ivélă ca la adunarea din ăst an de la Mediaş. A ajuns la ordinea zileĭ, — era pe aci, să se trécă preste ea, — ajutorarea şcolilor nóstre poporale. Şi lucru de necredut, pentru a aduce la triumf acest obiect propunĕtoriul în indignarea-ĭ legitimă a fost necesitat a presenta pe toţĭ contrariĭ luĭ de contrariĭ aĭ culturiĭ poporuluĭ român! E o apariţie tristă acésta, ca în sinul uneĭ societăţi organisate în adins pentru cultura poporuluĭ mijlocul cel maĭ eficace, ce duce la scop, să fie cu atâta recélă primit şi combătut. La vederea acestuĭ lucru fără rost de la sine se impune întrebarea, că óre cum îşi închipuesc ómeniĭ nostri cultivarea poporuluĭ fără şcólă?

E un adevĕr recunoscut de tótă lumea dóră, că şcóla este bunul cel maĭ scump pentru orĭ care popor. Este termometrul, ce arată gradul de cultură, până la care s'a putut avînta un popor în decursul vécurilor. Cu cât un popor are şcolĭ maĭ bune, cu atâta ocupă o tréptă maĭ înaltă de cultură, căcĭ şcóla este criteriul culturiĭ adevĕrate. Poporul, care-şĭ perde şcóla, devine un popor mort şi pe încetul dispare din şirul popórĕlor. Deci dacă de şcólă ne este condiţionată însă-şi esistenţa nóstră naţională, nu ar fi un pĕcat naţional neĭertat a nu ne îngriji de interesele eĭ din tóte puterile nóstre?

Şi apoĭ dacă când va am avut datorinţa de a ne îngriji de şcólă, acum neapĕrat de lipsă este a sări cu toţiĭ întru ajutoriul eĭ; căcĭ ea acum a devenit obiectul de ţintă la atacurile de tot felul ale duşmanilor nostri, acuma maĭ mult ca orĭ când e primejduită.

Va reflecta înse fratele Muntenescu de la Boziaş, că preoţiĭ să fie la culmea chemăriĭ, şi şcóla va fi salvată. D'apoĭ când aŭ lipsit preoţiĭ de la datoria sa? Că ne-aŭ rĕmas şcolile până acuma, aŭ nu revine preoţimiĭ întreg meritul?

Dară greutăţile, ce aŭ a le întimpina pentru scólă preoţiĭ acuma, în acéstă luptă plină de jertfe, le întrec puterile. Elementele duşmănóse şcoliĭ sînt maĭ multe şi se înmulţesc. Abstragênd de la incapabilitatea poporuluĭ de a contribui maĭ mult pentru şcólă, fiind stors până la mĕduă şi redus aprópe la sapă de lemn prin atâtea daturĭ şi

---

Feuilleton.

Cuvîntarea funebrală

rostită de *Dr. Augustin Bunea* în 12 a c. la înmormîntarea

baronuluĭ David Urs de Margina.

Domnul este cu tine, cel tare cu puterea.

Cartea Judecătorilor 6, 11.

Veniţĭ toţi, cărora vĕ este scumpă strălucirea tronuluĭ şi a némuluĭ mărire, şi împletiţĭ o cunună din frunzele stejarilor secularĭ de prin romanticele văĭ ale Ardéluluĭ şi o puneţĭ în semn de recunoştinţă pe sicriul bravuluĭ, care în timpurĭ de grele încercărĭ s'a distins în numĕróse şi sângeróse lupte pentru tron, monarchie şi naţiune.

Aduceţi, soldaţĭ viteji, ramurĭ de oliv de pe colinele scăldate în sânge de la Solferino şi împodobiţĭ în semn de admiraţiune catafalcul eroului, care v'a lăsat exemplu strălucit, cum trebue să fie mintea, inima şi braţul soldatuluĭ.

Spintecaţĭ încă o dată valurile Măriĭ Adriatice, marinarilor neînfricaţĭ, şi scobo-rîndu-vĕ pe malurile insuleĭ Lissa, rupeţĭ câţĭ va mănunchĭ de laur crescut la umbra forturilor, împletiţi-ĭ în cunună şi aşedaţi-ĭ în semn de pietate pe fruntea ilustruluĭ căpitan, care v'a pregătit strălucita victorie navală.

Alergaţĭ şi voĭ, fiĭ aĭ naţiuniĭ române, de pe înălţimile maiestoşilor Carpaţĭ şi aduceţi cele maĭ verdĭ şi frumóse crengĭ de brad şi de molid. Împodobiţĭ cu ele în semn de iubire şi gratitudine mormîntul, unde are să odihnéscă cel neclătit în dragoste de neam ca stâncile munţilor şi încărunţit în merite neperitóre pentru cultura poporuluĭ român ca piscurile lor.

Scăldaţĭ acest mormînt cu lacrimile vóstre ferbinţĭ, pentru că aţĭ perdut pe unul dintre ceĭ maĭ ilustri bărbaţĭ, pe David baron Urs de Margina, colonel imperial şi regesc, decorat cu crucea militară pentru merite, cu ordul rusesc al Sfinteĭ Ana cl. III. cu sabia, cu insigniile serviţuluĭ de ofiţer cl. I., comandator al strălucituluĭ ord Coróna de fer, cavaler al ordului militar Maria Teresia, membru fundator al „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român", preşedinte al comitetuluĭ pentru administrarea fondului şcolar din primul regiment român de graniţă, vicepreşedinte al consiliuluĭ pentru administrarea fundaţiuniĭ Alexandru Şterca Şuluţ.

Te-aĭ dus, esemplu viŭ, rar şi strălucit de soldat viteaz, de Român verde, de fiŭ devotat bisericiĭ.

Nu vom maĭ vedé figura ta elegantă, înaltă şi împunĕtóre, capul tĕŭ energic, fruntea ta lată, pe care strălucia înţelepciunea şi prudinţa, ochiĭ tĕĭ schinteitorĭ, în carĭ se oglinda inima ta mare şi curajul neînfrânt, faţa ta arsă şi argăsită de focul sóreluĭ şi de suflarea vînturilor pe câmpul de răsboiŭ, dar nobilă, espresivă şi înseninată pururea de un suris afectuos pentru noĭ şi despreţuitor de mórte.

Nimic nu-ţĭ lipsesce din ceea ce face ómeniĭ marĭ, de cât numaĭ un panegiric vrednic de tine.

Cum voiŭ puté eŭ înse lăuda cum se cuvine vîrtuţile tale frumóse şi faptele tale măreţe, când staŭ nu numaĭ sub impresiunea dureriĭ adâncĭ, ce o simţesce pentru perderea ta fie care fiŭ al naţiuniĭ române, ci sînt tot o dată copleşit şi de întristarea şi jalea firéscă, ce apasă inima nepotuluĭ iubitor pentru mórtea unchiuluĭ sĕŭ binefăcĕtor?

La numĕrul acesta este alăturat „Catalogul cărţilor" aflătóre la Tipografia Seminarială gr. cat. din Blaş.

contribuirĭ de tot felul, abstragênd de la şcolile de stat, de carĭ numaĭ anul milenar a adus vre o 400, maĭ tote printre Românĭ înfiinţate, preoţiĭ maĭ aŭ să supórte o luptă înverşunată şi durerósă şi cu duşmanĭ ieşiţi chiar din mijlocul poporuluĭ.

Ce greutăţi are să supórte şi câte neplăceriĭ să îndure un preot în lupta, ce o pórtă zilnic şi cu forţe neegale pentru şcóla sa, numaĭ acela îşĭ póte face ceva idee, care preot fiind pe lângă tóte elementele duşmănóse maĭ are în parochia sa ca duşman al şcoliĭ şi câte un notariŭ orĭ alt semidoct în mijlocul uneĭ partide docile de rudeniĭ. Şi apoĭ să nu se uĭte, ataríĭ parochiĭ nu sînt rare, căcĭ maĭ în fiesce care comună este câte un semidoct, care cu gura căscată umblă după câte un os de ros de la stăpânitoriĭ nostri. Este sigur, că dacă în fiesce care comună ar fi câte un bărbat providenţial ca mult regretatul Vasiliŭ Moldovan din Boziaş, toţi preoţiĭ ar fi la culmea chemăriĭ lor în apĕrarea şcoliĭ.

Din acestea resultă în chip necesar, că în faţa primejdiilor, ce atât de aprópe ne ameninţă şcolile poporale, o sfîntă datorinţă avem a sări cu toţiĭ spre apĕrarea lor. Şcóla nóstră poporală obiect de zilnică preocupaţiune trebue să fie tuturor, carĭ Românĭ se numesc. În deosebĭ Asociaţiunea ar împlini o faptă, ce ar stórce recunoscinţa tuturor generaţiunilor următóre, dacă ar lua şcóla poporală sub aripile sale ocrotitóre asigurându-ĭ viitoriul. Nu casă naţională îĭ trebuesce poporuluĭ nostru de o cam dată, ci şcólă, scólă bună. O atare şcólă nu ar fi numaĭ casă naţională, ci ar fi fortăréţa necuprinsă, în care s'ar conserva şi idiomul şi portul naţional. Dacă avem atare şcólă, avem totul. Dacă o perdem, cu casa naţională cu tot ne vom prăbuşi în perire.

Le spune acestea unul dintre ceĭ maĭ competenţi, care trăind în mijlocul poporuluĭ îĭ scie lipsele, ĕră primejdiile, carĭ ameninţă şcóla şi poporul, le vede cu ochiĭ.

Un preot de la sate.

„Ortodoxismul" si caractĕrul luĭ „naţional". — În numĕrul trecut am arĕtat, cum scutesce şi apĕră „ortodoxismul" în Bucovina individualitatea naţională a Românilor. Acuma ne aflăm în posiţia de a arĕta acela-şĭ lucru din Macedonia. Cu subscrierea „Vasile Diamandi" „Tribuna" publică sub inscripţia „Din Macedonia, luptă pentru limbă, date in istoria Meţoveĭ" un şir de corespondenţe datate din Meţova August a. c. Estragem din corespondenţele apărute până acuma acele parţi, carĭ pot, să ilustreze maĭ bine iubirea de mamă, cu care biserica „ortodoxă" scutesce şi ocrotesce pe Româniĭ din Macedonia. Etă-le:

In aceea, ce privesce acest capitol, vom spune adevĕrul, fără să omitem absolut nimic din ceea ce va lămuri acest subiect.

În acest oraş ca şi în împrejurime există dóuĕ limbĭ. Limba valachă (română) şi cea grecă. Acésta este întrodusă în şcóle de mult timp, şi aceea era vorbită, dar deveni şi ea o limbă literară numaĭ din 1890, când pentru prima óră se stabili o şcólă naţională valachă.

Limba grecă, după cum vĕdurăm, fu întrodusă numaĭ în şcóle, nu şi în conversaţiune, căcĭ nicĭ o familie nu vorbia şi nu vorbesce grecesce, excepţie câţĭ va, carĭ frecuentaŭ şi frecuentézĕ provinciile grecescĭ, avênd şi relaţiuni comerciale. Eĭ se servesc deci cu acéstă limbă, fiind obicĭnuiţi şi credênd, că limba valachă nu este o limbă cultivată şi nu va puté satisface afacerile ca cea grecă, lipsindu-ĭ tóte calităţile, ca să devie o limbă civilisată şi literară. Eĭ susţin, că cine va nu póte să-şĭ exprime sentimentele inimiĭ, nicĭ produsele inteligenţeĭ, ast fel că nu póte să devie un organ al sciinţeĭ, fiind lipsită de formă, conţinut, construcţiune şi în fine de totul. Acéstă idee rĕtăci mult timp spiritele, până când se găsiră persóne, carĭ zărind gradul decadenţeĭ, în care căduse limba lor maternă, se gândiră la proiectul de a o reînvia, ca să o facă să devie o limbă cultă şi un instrument al întregiĭ lor meseriĭ. Aceştia începură, să pună în lucrare proiectul lor, dar în dată isbucni o luptă strajnică între aceia, carĭ susţineaŭ acestea, şi aceia, carĭ se opuneaŭ; în fine un larg câmp de luptă se deschide între aceste dóuĕ partide, cu furie şi ironie. Să urmărim puţin mijlócele, ce apucaseră aceste dóuĕ partide ca arme.

Partidul, care susţinea limba maternă, se sili, să o ridice din chaosul, în care căduse, maĭ întâiŭ prin rĕspândirea luminelor istorice, carĭ denotaŭ originea acelora, carĭ locuiaŭ şi locuesc aceste locurĭ, arĕtându-le, cât aŭ neglijat limba lor părintéscă, moştenită din tată în fiŭ, şi îĭ făcură, să vadă, că cine va póte, să scrie tot aşa de bine în limba valachă ca şi în cea grecéscă.

Cea maĭ mare parte din apostoliĭ nostri frecuentară şcólele din România, tipăriră acolo abecedare, gramaticĭ şi alte atâtea cărţi folositóre rĕspândiriĭ limbiĭ lor; când cântecele lor — literatura poporuluĭ — fură tipărite şi publicate, spiritul vulguluĭ începu, să simtă ignoranţa sa şi să îmbrăţişeze idea acelora, carĭ luptaŭ pentru binele lor. Dar ce se întîmplă, când partidul opus zări şi observă pasul gigantic, ce făcură apostoliĭ naţiuniĭ valache? Eĭ începură, să împedece *progresul prin tóte mijlócele drepte* şi nedrepte, căcĭ ca să stirpéscă în întregime acéstă reformă, nu observară armele, de care se serviaŭ, şi înegriră chiar religiunea lor făcênd

---

Dar sperez, că spiritul adevĕruluĭ mĕ va lumina şi întări, ca să-mĭ pot împlini şi acéstă datorinţă ultimă faţă cu tine, şi că viaţa ta gloriósă, acţiunile tale marĭ, şi vîrtuţile tale strălucite, chiar şi espuse cu cea maĭ mare simplicitate şi numaĭ în trăsăturĭ generale, ele totuşĭ prin splendórea şi puterea lor farmecătóre vor împrumuta cuvintelor mele acea noblĕţă şi frumsĕţă, ce de la sine nu ,o pot avé.

Mulţĭ vitejĭ a avut primul regiment român de graniţă, care se întindea în sudul Ardéluluĭ de la Porţile de fer până în ţara Bârseĭ, înse nicĭ unul nu se póte aseměna cu David Urs de Mărginenĭ. Acesta n'a făcut cariera pe basa sciinţeĭ militare câştigate în şcólă, ci s'a înălţat din trépta în trépta pe basa calităţilor sale estraordinare, asemenea generalilor renumiţĭ, pe carĭ Napoleon cel Mare îĭ ridică din şirurile soldaţilor de rînd. În vîrstă de 18 anĭ, adecă în 1 Iulie 1834, întră ca simplu gregar în acel regiment, pururea credincios caseĭ domnitóre şi devotat némuluĭ românesc. Ca subofiţer nimenia nu l-a vĕdut fugind de ostenélă, saŭ temêndu-se de primejdiĭ. Ceea ce alţiĭ făceaŭ de silă, el împlinia din sentiment de onóre, şi pe toţĭ camerad̨iĭ sĕĭ îĭ întrecea prin însuşirile sale eminente, prin o dragoste fără samăn de muncă şi prin împlinirea promtă a datorinţelor sale. În chipul acesta numaĭ cu bărnicia sa şĭ-a eluptat în 1 Martie 1841 rangul de ofiţer.

În timpurile furtunóse de la 1848 şi 1849 el era tot de una la postul sĕŭ, unde credinţa jurată stéguluĭ şi iubirea de neam îl chemaŭ, ca să înfrângă puterea insurgenţilor. În luptele de la Oşorheiŭ, Lőrinczfalva, Ürmös, Hidvég, Semeria, Kászon-Ujfalu şi Bükszád locotenentul David Urs dovedi atâta vitejie şi bravură, în cât doĭ monarchĭ puternicĭ se simţiră datorĭ a-ĭ esprima înalta lor recunoscinţă: monarchul nostru decorându-l cu crucea pentru merite militare, ér ţarul Rusieĭ cu ordul sfinteĭ Ana cu sabiĭ.

Să lăsăm înse aceste timpurĭ de tristă aducere a minte, când cetăţan în contra concetăţanuluĭ ridica ferul mortal, şi să privim spre câmpiile, unde fiiĭ devotaţĭ patrieĭ o apĕraŭ în contra duşmanuluĭ din a ţară.

În frumósa Lombardie, la Solferino, un ofiţer face minunĭ de bravură. E maiorul Urs în fruntea batalionuluĭ sĕŭ, stând faţă cu o putere armată de 10 orĭ maĭ mare, cu divisiunea generaluluĭ francez Luzy, căruia în timp de 4 óre ĭ-a făcut imposibilă ocuparea posiţiuniĭ importante de la Medole. Într'o ploe înfricoşată de glónţe, care omoria pe ceĭ din jurul sĕŭ, sta maiorul Urs teatral, măreţ, cu sânge rece, comandând cu voce puternică şi declamaţiune perfectă în tocmaĭ ca la o paradă militară, şi desemnând cu sabia sa în cercurĭ marĭ tóte mişcările, ce trupele sale aveaŭ să le facă pentru a puté resista năvaleĭ grozave a contraruluĭ. Ofiţeriĭ maĭ bĕtrânĭ de cât el în rang nu cutezaseră, să comande acéstă luptă sângerósă, ci s'aŭ retras din focul ucigaş. În zădar striga în periclul cel maĭ mare brigadirul Blumencron cătră maiorul Urs: „Retrage-te, că de tóte părţile eştĭ încunjurat!" căcĭ eroul în loc de ascultare rĕspunse cu o cutezare uĭmitóre şi o voce atât de hotărîtă: „Eŭ mĕ pot încă susţiné!" în cât mórtea însă-şĭ rĕmase frapată şi-şĭ perdu curajul de a se atinge de vitézul, care prin acéstă bravură salvă o parte însemnată a armateĭ de marĭ desastre.

Chiar şi contrarul fu silit, să recunóscă publice în „Moniteur" eroismul maioruluĭ Urs, pe care Maiestatea Sa pentru acéstă vitejie rară îl decoră cu coróna de fer clasa III, care este una dintre cele maĭ rarĭ distincţiunĭ, şi cu strălucitul ord Maria Teresia. care se dă numaĭ celor maĭ vitejĭ dintre vitejĭ şi celor ce din iniţiativă proprie saŭ chiar în contra ordinuluĭ primit se disting pe câmpul de răsboiŭ.

Gregariul de odinióră pe basa ordului Maria Teresia devine baron şi ajunge curênd colonel şi comandant de regiment şi de sigur s'ar fi înălţat la rangurĭ şi maĭ înalte, dacă în 1864 n'ar fi trebuit să se retragă pentru motive, carĭ ca la Român îĭ servesc spre onóre. Înse sabia luĭ nu este dintre cele ce se rup, ci dintre acelea, de carĭ armata tot de una are lipsă. Abia după doĭ anĭ de retragere colonelul Urs este chemat din noŭ sub arme în răsboiul de la 1866, şi ca şi când sórtea ĭ-ar fi reservat, să se lupte tot de una acolo, unde focul era maĭ viŭ şi primejdia maĭ mare, şi unde avea să resiste la o putere preponderantă, fu numit comandant de insulă şi forteréţă în Lissa.

Treĭ zile ţinu atacul cumplit al floteĭ italiane asupra insuleĭ Lissa, pe care voia să o ocupe cu orĭ ce preţ. Înse încercările eĭ se sfărmară de resistinţa eroică a baronuluĭ Urs, care sta neclătit, cu capul ridicat, privind superb în gura tunurilor, carĭ de pe panceratele italiane sdrobiaŭ forturile şi împrăştiaŭ mórte, cu peptul lărgit, ca şi când ar fi voit, să presente maĭ mult spaţ glonţuluĭ mortal, cu nările deschise, ca şi când ar fi

recurs la păstorii ei, în cât respectul şi supunerea, ce aveaŭ cătră ea, fură întrebuinţate ca unéltă ambiţiuniĭ lor vage si fanatice, ast fel că amestecându-se religiunea, maĭ mulţi se retraseră, alţii perdură zelul lor arḑétor, şi micul numĕr, ce rĕmase, ŝuferi cele maĭ teribile persecuţiuniĭ şi cele maĭ marĭ dificultăţi, cum vom vedé.

Religiunea ortodoxă avea şi are ca şef pe Patriarchul din Constantinopol. Acest fanatic în puterea cuvîntuluĭ, în dată ce aude, că limba valachă începe, să apară ca limbă literară, devine furios ca un tigru, şi fără să raţioneze, că este păstorul sufletelor, înjură limba Valachilor, anatematisându-o şi ordonând la tóte bisericile, să o anatematiseze, zicênd, că este *o limbă blăstĕmată de Dumnezeŭ şi de ómeni,* insultând spiritul, ce se exprimă în acéstă limbă. — Să vedem acum, cum se exprimă capul bisericii ortodoxe, care se zice, că este representantul luĭ Isus Christos.

Eată conţinutul scrisoriĭ Patriarchuluĭ ecumenic Ioachim III. (dată cătră) archiepiscopul Pelagonieĭ (din Bitolia), datată 8 Decemvrie 1879 sub nr. 7898 al protocoluluĭ:

„Prea Sfinte Metropolit al Pelagonieĭ şi prea venerabil exarc al Macedonieĭ superióre, frate în Sfîntul Spirit şi conliturghisitor cu smerenia mea, din partea Domnuluĭ har şi pace pentru Sfinţia Vóstră.

„Prin scrisórea nóstră patriachală şi sinodală, cu data din 30 Decemvrie trecut v'am însciinţat confidenţial, că de curênd s'a format la Bucuresci o societate cu numele „Macedono-Română", şi în acela-şi timp am atras atenţiunea sfinţieĭ vóstre asupra unor articole ale statutelor sale organice şi v'am recomandat discreţiune. Asemenea prin scrisórea nóstră patriachală v'am încunoscinţat, că de curênd am adresat un takrir Inalteĭ Porţi.

„Prin acest takrir am pus afacerea sub ochiĭ guvernuluĭ făcêndu-l, să întrevadă disordinile şi pericolele, care amenincă statul şi biserica. I-am arĕtat asemenea necesitatea, ce este de a atrage atenţiunea şi îngrijirea guvernatorilor generali şi printr'înşiĭ aceea a subguvernanţilor, ast fel că cu concursul archiepiscopilor, fraţiĭ nostri în Isus Christos, direcţiunea şcólelor, a bisericilor şi a altor stabilimente publice să nu fie încredinţată în mânĭ străine. În urma acestuĭ Takrir înalta Pórtă a dat instrucţiile şi ordinele necesare. Ast fel fiind, credem fórte folositor de a recomanda Sfinţieĭ Vóstre, să lucraţi la trebuinţă de acord cu autorităţile locale şi să veghiaţi aşa, în cât biserica să fie la adăpost de cele maĭ micĭ lucrărĭ ale Propagandeĭ române. La trebuinţă Sfinţia Vóstră póte cere instrucţiunile şi ajutorul mareĭ bisericĭ. Mărirea luĭ Dumnezeŭ şi nesfârşita sa bunătate să fie cu Sfinţia Vóstră."

Ómenĭ rĕtăciţi, este acesta un motiv pentru anatemă, şi pentru ce un ast fel de procedeŭ? Nu este natural, că fie care naţiune are limba sa, cum fie care om are limbajul sĕŭ, şi ar puté Dumnezeŭ să iubéscă saŭ să prefere limba grecă şi nu alt dialect. Este imposibil, căcĭ atuncĭ am cădé în egoismul Ovreilor, carĭ credeaŭ, că Ieĥovah iubia numaĭ Ovreĭ, în cât se distruge infinitatea şi imensitatea puteriĭ divine, şi că Dumnezeŭ devine egoist, fanatic, ceea-ce este imposibil, ast fel că pĕcatul cade asupra capetelor lor şi nu asupra capetelor Valachilor, de óre ce eĭ din aceste mijlóce insultă existenţa celuĭ suprem şi întrebuinţéză misiunea lor apostolică ca organul dorinţelor lor, şi în loc să urmeze calea trasă de Mântuitoriul nostru Isus Cristos s'aŭ rĕtăcit şi fiind basaţi, că aŭ puterea supremă asupra spiritelor ómenilor întrebuinţară acéstă putere, ca să-şi satisfacă gelosia lor, devenind în loc de apostoli pentru rĕspândirea adevĕruluĭ, organele banuluĭ. — Ast fel fură patriarchiĭ din Fanar corupţi prin aurul Grecilor fanaticĭ, ĕră nu şi inteligenţi, că nicĭ un om inteligent instruit, de orĭ care naţiune ar fi, nu s'ar puté servi de ast fel de mijlóce şi să voéscă a distruge binele altuia.

Păstorul creştinătăţii, impuls de favorurile Fanaruluĭ grec si egoist, comise cea maĭ teribilă crimă şi pĕcat nelertat, de óre ce voi, să înghită un popor întreg, răpindu-ĭ limba sa proprie, care este viaţa luĭ.

Acestĭ ómeni fără remuşcare, fară sentimente nobile, fără să aĭbă vre o idee asupra ţinteĭ omuluĭ şi umanităţiĭ, stigmatisară pe apostoliĭ naţiuniĭ valache ca trădătorĭ, ca ereticĭ. Şi de la cine porniră tóte acestea? Din partea acelora, carĭ în loc să practice vîrtutea şi să urmeze legile eĭ, eĭ călcară totul în picióre, ca să îndeplinéscă gusturile şi capriciile lor zădarnice, temêndu-se, să nu pĕrdă influenţa asupra ignoranţeĭ, pe cum favorul Grecilor bogaţi şi fanaticĭ. Ast fel că uĭtând datoria lor apostolică, devenirĕ călăĭ uneĭ naţiuni născênde, fără să judece, că există o lege divină, care îĭ va pedepsi, care nu va considera apĕrarea lor de cât ca o probă a crimeĭ lor, căcĭ cum se vor justifica aceştĭ ómenĭ în faţa judecătoriuluĭ suprem zicênd, că împedecară o naţiune, să se desvolteze, să se sacrifice pentru progresul umanităţiĭ, étă crima. Şi când creatorul le va zice: Pĕcatele vóstre puse în platanele balanţiĭ vor cântări maĭ mult, de óre ce simoniile vóstre, defectele vóstre şi întréga vóstră conduită este condamnabilă, în timp ce crima lor este vîrtute şi nu pĕcat, căcĭ omul trebue să desvolteze facultăţile luĭ întelectuale, şi facultăţile se desvóltă prin instrucţiune, înse voĭ aţĭ împedecat instrucţiunea. Facultăţile intelectuale aŭ ca organ al expresiuniĭ lor cuvîntul, şi voĭ aţĭ împedecat cuvîntul, prin care cine va se exprimă, şi după cum fie care are limbajul sĕŭ, ast fel fie care naţiune are limba sa proprie, şi voĭ o aţĭ oprit-o, ca să puteţi reuşi în proiectele vóstre infernale şi să-ĭ

---

voit, să miróse obusurile, carĭ treceaŭ preste capul luĭ, fără a-l atinge. Ast fel s'a împlinit într'însul, ceea ce îngerul Domnuluĭ zisese cătră Gedeon: „Domnul este cu tine, cel tare cu puterea."

După acéstă nóuă faptă eroică, pentru care fu decorat cu coróna de fer cl. II., şi după o carieră militară atât de strălucită, baronul Urs s'ar fi putut retrage pentru tot de una din viaţa publică, căcĭ gloria câştigată patrieĭ şi némuluĭ sĕŭ era destul de mare, pentru ca şi fără alte merite numele sĕŭ să fie pronunţat cu respect, pietate şi recunoscinţă.

Înse iubirea luĭ de neam nu l-a lăsat, ca şi cu el să se întîmple aşa, cum se face cu stégurile, pe carĭ după ce aŭ fost spintecate şi rupte în răsboiŭ, le atîrnăm de boltitura unuĭ museŭ, pentru ca să ne mândrim cu ele.

Acéstă iubire a fost cu mult maĭ mare, de cât să-l lase, să rĕmână în odihnă, şi să nu-ĭ inspire încă ideĭ mărețe şi să nu stîrnéscă într'însul putere neînfrântă spre a le realisa.

Cum s'ar fi putut răbda, să petrécă restul vieţiĭ în neactivitate bărbatul acela, care în adunarea grăniţerilor de la Orlat ţinută în 11 Septemvrie 1848 pretindea energic: „Tot Românul să aĭbă acela-şĭ drept ca orĭ ce cetăţan al fie căreĭ alte naţiuni, asemenea şi naţiunea română să aĭbă acelea-şĭ drepturĭ ca orĭ ce alte naţiuni ale monarchieĭ austriace?"

Cum s'ar fi putut stîmpĕra zelul aceluia, care încă ca locotenent alerga în 1848 în lagĕrul Românilor de la Blaş şi Teiuş spre a primi din mânile luĭ Avram Iancu 1600 ficiorĭ voĭnicĭ pentru a-ĭ inrola în armata Maiestăţiĭ Sale şi a lupta cu eĭ pentru tron şi pentru drepturile imprescriptibile ale Românilor?

Un ast fel de bărbat nu putea, să-şĭ închie cariera militară fără a se pune din noŭ în serviţiul naţiuniĭ sale cu tótă căldura inimiĭ sale şi cu tot devotamentul sufletuluĭ sĕŭ nobil.

De aceea vedem, că nicĭ un moment important din viaţa nóstră culturală, socială, economică, bisericéscă şi naţională nu se póte despărţi de numele luĭ Urs.

La Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporuluĭ român îl vedem între membriĭ fundatorĭ şi într'o lungă serie de anĭ în comitetul eĭ. Şi dacă cine va s'a interesat de cea maĭ importantă creaţiune a Asociaţiuniĭ, de şcóla civilă de fete, cine altul a arĕtat atâta interes desinteresat ca baronul Urs, sub a căruĭ ochĭ agerĭ şi controlă severă s'a aşedat fie care pétră din pomposul edificiŭ?

Istoria celuĭ maĭ mare institut român de credit şi economiĭ „Albina" dedică o pagină fórte frumósă meritelor, ce şi-le-a câştigat marele defunct pentru înfiinţarea acestuĭ institut, în a căruĭ direcţiune a fost timp îndelungat.

Când biserica era în pericol spre a fi înjugată din noŭ sub iurisdicţiunea alteĭ bisericĭ din patrie, baronul Urs alergă lângă baronul Pop la Alba Iulia spre a protesta în contra încercărilor nóuĕ de asuprire şi a cere, ca provinţa mitropolitană gr.-cat. de Alba Iulia şi Făgăraş să rĕmână independentă de orĭ ce altă biserică din patrie şi să-şĭ aĭbă autonomia sa proprie şi deplină.

Între ilustriĭ bărbaţi, carĭ constituesc consiliul de direcţiune al grandióseĭ fundaţiuni Şuluţane, ocupă postul cel maĭ de frunte, de vicepreşedinte, şi promovă cu sfatul sĕŭ înţelept şi energia sa neobosită scopurile eĭ umanitare, culturale şi religióse.

Întors de pe câmpul de răsboiŭ pe teritorul primuluĭ regiment român de grăniţerĭ, unde servise cu onóre în tinereţele sale, tóte puterile sale trupescĭ şi sufletescĭ le puse în serviţiul uneĭ cause marĭ naţionale şi culturale: de a preface vastul ţinut mărginaş din sudul Ardéluluĭ, care odinióră rĕsuna de zângănitul armelor grăniţerescĭ, într'o grădină încântătóre, a căreĭ pomĭ să rodéscă sciinţă şi cultură naţională némuluĭ românesc. Cine ar puté spune, cât a trebuit să alerge şi să lucre şi de câte orĭ să arunce în cumpĕnă tot pondul gloriilor sale militare, pentru ca să pótă câştiga naţiuniĭ fondul de montură al foştilor grăniţerĭ, ca dintr'însul să pótă susţiné zecĭ de şcolĭ românescĭ? Aceste şcolĭ ĭ-aŭ fost maĭ scumpe de cât lumina ochilor, şi în decurs de 25 anĭ nimic nu a cruţat, pentru ca să le vadă pe cel maĭ înalt nivel, la care póte să ajungă şcóla poporală. Când invidia şi intoleranţa şĭ-a îndreptat săgeţile sale veninóse şi în contra acestor institute naţionale, peptul de oţel al baronuluĭ Urs a primit cu curaj neînvins şi acest atac, ast fel în cât toţĭ am vĕḑut cu uĭmire, că nicĭ chiar forţa fisică nu a fost în stare, să-ĭ smulgă din mână aceste mărgăritare naţionale. Şi dacă în acéstă luptă nu ar fi întrevenit un factor, de care niměnuĭ nu-ĭ este lertat a se atinge, şi înaintea căruia tot capul trebue să se plece cu omagială supunere, altă putere omenéscă nu s'ar fi aflat, care să învingă pe eroul culturiĭ

ţineţi în obscuritate şi ignoranţă. Voi aţi făcut acésta, ca să stirpiţi o naţiune întrégă, fugiţi, ómeni pĕcătoşi şi criminali, dispăreţi dinaintea mea, că voi aţi distrus puterea mea, făcêndu-mĕ egoist şi fanatic ca voi şi după opiniunile vóstre.

Clerul iritat ast fel de ceĭ maĭ marĭ începu să persecute pe Valachĭ şi să-ĭ împedece în misiunea lor. Acum să vedem, cum episcopiĭ ordonă laĭcilor.

„Prea onoraţi părinţi, onorabilĭ primaţi şi notabilĭ din Copeşi, orăşel din diecesa nóstră. Sosit de cât va timp din Cruşova la Bitolia, am aflat, nu fără mirare, că de cât va timp cântaţi românesce în biserică, şi nu şciu, dacă cine va v'a permis acésta. La început nu ne venia, să credem, că aţi putut să o faceţi fără scirea nóstră, căci sciţi, că un ast fel de act este contra principiilor şi legilor eclesiatice. Maĭ în urmă am aflat în mod positiv, că se cântă în românesce la ambele strane din biserică, şi că de maĭ multe orĭ apostolul a fost cetit în românesce în mijlocul certurilor. Pentru întâia şi ultima óră vĕ scriem astăzi în acéstă privinţă. Vĕ facem cunoscut decĭ, că sub nicĭ un cuvînt şi în nicĭ un fel nu trebue să cântaţi nicĭ să cetiţĭ apostolul în românesce. A fară de acésta, spre a se înlătura orĭ ce scandal şi orĭ ce certă ordonăm preoţilor, să cetéscă eĭ înşi-şi apostolul, şi hotărîm, ca să fie răspundĕtorĭ de acestea. Dacă cineva după primirea acesteia va avé cutezanţa a contraveni ordinelor mele, lucru ce nu îndrăznim a crede, va fi pedepsit cu asprime şi împreună cu dînsul şi tulburătoriĭ, şi în acest scop vĕ vom chema maĭ întâiŭ la Bitolia spre a ne face cunoscuţi pe autoriĭ acelor nelegiuirĭ. Cu tóte acestea am crezut necesar a vĕ scrie maĭ înainte şi a vĕ sfătui părintesce, să vĕ abţineţi de a face lucrurĭ, al cărora resultat, nu trebue să vĕ îndoiţi, nu póte fi de cât nenorocit pentru voĭ. Convins, că veţi primi mustrarea, ce vĕ facem astăzi cu privire la menţionata afacere, şi că nimenĭ nu se va împotrivi, şi dacă vre unul va face ceva, ceĭ alaltĭ îl vor denunţa vicariuluĭ nostru episcopal şi natabililor, vĕ dorim, în aşteptarea unuĭ grabnic rĕspuns, sănătate bună şi iubire între voi."

Semnat: Părintele vostru în Isus Ghristos Alexandru, archiepiscop de Prespa.

„Magyarország" şi federalismul. — E adevĕrat eveniment a putĕ ceti în foĭ magiare părerĭ corecte şi netendenţióse fie despre referinţele etnice ale Austrieĭ, fie despre ale nóstre. Se întîmplă înse, că şi nebuniĭ şovinismuluĭ să aĭbă câte un moment lucid, când vĕd lucrurile, cum sînt într'adevĕr, fără să le privéscă prin pisma şovinismuluĭ magiar. Dar durere. ast fel de momente lucide rar se ivesc. Pe semne bóla a ajuns într'un stadiŭ atât de înaintat, în cât nu se maĭ póte cura de cât cu mijlócele cele maĭ drastice.

Bartha Miklós, politician fruntaş magiar, care încă sufere de paroxismul şovinismuluĭ, a avut nu de mult un moment de luciditate, căcĭ alt cum nu ne putem esplica cele scrise de dînsul în nrul din 12 Sept. a. c. despre federalism.

Noĭ eram dedaţi a ceti în foile magiare, că federalismul, care câştigă în Austria din ce în ce tot maĭ mulţi aderenţi, însamnă descompunerea, dismembrarea, slăbirea totală a monarchieĭ, când de o dată vine Bartha şi ne spune, că prin federalism se va *renasce şi întări* monarchia austro-ungară.

Dar să revenim la articolul publicat în „Magyarország".

Încercările de a împăciui pe Germanĭ cu Slaviĭ n'aŭ succes. Tendenţa de separatism naţional devine tot maĭ pronunţată, pretensiunile autonomiste tot maĭ marĭ, lupta naţională tot maĭ înverşunată, în cât pacea internă a Austrieĭ pare a fi serios ameninţată, dacă nu se va afla o modalitate de a împăciui diferitele naţiunĭ. Acestuĭ proces de desvoltare nu i-se maĭ póte pune stavilă. El înaintéză cu o putere elementară sdrobind tot, ce ĭ-ar sta în cale. „Nicĭ înţelepciune politică nu ar dovedi punerea de pedecĭ măiestrite, *pentru că Austria unitară din punct de vedere al intereselor poporuluĭ nu a prea avut titlu la viaţă.*" (Dar Ungaria unitară, din punct de vedere al intereselor popórĕlor, ce o constitue, are maĭ mare titlu la viaţă, de cât Austria?) Unitatea Austrieĭ pân acum s'a putut justifica din punct de vedere al politiciĭ familieĭ domnitóre, acum înse interesele dinastieĭ s'aŭ contopit cu interesele poporuluĭ. Aceştĭ doĭ factorĭ, domnitoriul şi poporul, creéză legile. Miliţia are scopul şi datorinţa de a apĕra de o potrivă dinastia şi poporul. Maĭ înainte tronul era puternic prin subtragerea puteriĭ de la popor, acum înse tronul devine cu atât maĭ puternic, cu cât poporul îşĭ póte desvolta în maĭ mare mĕsură forţele sale interne. Atuncĭ avea înţeles Austria unitară, acum înse nu maĭ are.

„Pentru ce nu a întrat naţiunea magiară în Reichsrath? Pentru că şĭ-a temut individualitatea sa de stat. Dar ce e rĕŭ pentru noĭ, nicĭ pentru alţiĭ nu e bun. *Împreunarea e mutilare. Contopirea e nimicire. Dimpotrivă independenţa e întărire. Dacă sînt la olaltă aceste diferite rasse, slăbesc, pentru că se sfăşie împrumutat. Dacă sînt separate, se întăresc, pentru că nu se luptă, ci emulézĕ.*

„Acum, când din causa centralisăriĭ însuşirilor de rassă nu li-se satisface, gravitézĕ încóce şi încolo.

„Slavul ochesce încóce, Germanul încolo. Vor să scape din visuina comună, de aceea trag în tóte părţile. Fiind că nu se află bine în Austria, se doresc în alte părţi. Dar *dacă aicĭ s'ar simţi fericiţi, n'ar avé causă a-şi cerca viitoriul în întreprinderĭ nesigure. Dacă nisuinţelor de rassă li-se satisface, se reîntorc la lucrul zilnic, şi se restabilesce pacea.* (Fiat applicatio şi la noĭ!)

„*Poporul îndestulit e maĭ bun soldat şi cetăţan maĭ credincios. Prin urmare maĭ vînjos în răsboiŭ şi de maĭ mare încredere în timp de pace. Ţĕrile devenite tarĭ prin libĕra desvoltare vor forma un stat confederat puternic.*

„Principiul naţional s'a ridicat la consciinţă de rassă. De acésta trebue să se ţină cont. Acest tinĕr viguros nu póte fi arestat sub masă, ca un copil plângĕtor. (Avis luĭ Bánffy!)

„El are deja pretensiunĭ fórte serióse.

„Prin satisfacerea acestor pretensiunĭ monarchia Habsburgilor întră pe o cale de cea maĭ mare importanţă istorică. Ea va fi centrul, spriginul, factor de desvoltare pentru viaţa libĕra a rasselor micĭ."

Declaraţiunea Dluĭ P. Cosma. — Domnul P. Cosma directorul esecutiv al „Albineĭ" în numĕrul 94 al „Telegrafuluĭ Roman" din Sibiŭ se ocupă de cele scrise de noĭ la loc de frunte în numĕrul 37 al „Unirii" şi declară, că nu este adevĕrat, ceea ce am scris noĭ acolo, că adecă „aceĭ oficialĭ aĭ „Albineĭ", carĭ nu de mult aŭ voit, să bage în direcţiune pe un Român, care din întîmplare e greco-catolic, aŭ fost ameninţaţi cu cercetare disciplinară".

Pe lângă tot respectul şi stima, ce o avem faţă cu domnul Cosma, sîntem siliţi în interesul adevĕruluĭ a susţiné tot, ce am zis în pasajul citat din „Unirea", pe care îl întregim acum cu adevĕrul şi maĭ trist, că respectiviĭ oficialĭ pentru motivul arĕtat nu numaĭ aŭ fost *ameninţaţi* cu cercetare disciplinară, ci aŭ fost şi *traşi* la cercetare disciplinară. Faptul acesta este de notorietate publică aşa, că toţi ómeniĭ serioşi din Sibiŭ se miră, cum s'a putut scobori aşa de jos domnul Cosma, în cât să-l nege.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

După ce conferinţele luĭ br. Bánffy cu fruntaşiĭ Sêrbĭ nu aŭ dus la nicĭ un resultat, Bánffy a ţinut Duminecă o consultare cu episcopatul sêrbesc. Episcopiĭ causa rĕuluĭ o află în în sistemul electoral, care nicĭ nu corĕspunde canónelor. La propunerea episcopuluĭ Nicolicĭ, care e de părere, că pe lângă bunăvoinţă şi cedare de ambele părţi se póte ajunge la o înţelegere, s'a comis patriarchuluĭ, să concheme însu-şi la o conferinţă pe fruntaşiĭ tuturor partidelor.

Roma.

În zilele trecute Sfinţia Sa Leo XIII a primit în audienţă pe Msgr. Huayek vicariul patriarchieĭ Maroniţilor şi pe Msgr. Bonetti delegatul apostolic din Constantinopol. Ambiĭ aŭ raportat despre

---

naţionale. A trebuit înse, să se plece şi el înaintea acestuĭ factor, dar în momentul acela inima ĭ-a fost săgetată de o durere negrăită, care îl aruncă în mormînt.

În mormînt? — Nu! Tu veĭ fi pururea între noĭ nu numaĭ prin o vecînică amintire a virtuţilor tale, a gloriilor tale militare şi a meritelor tale pentru neam, ci şi prin o lucrare continuă, reală şi binecuvîntată, ce o îndeplinescĭ prin fundaţiunea, ce aĭ lăsat-o pentru crescerea fiilor şi fiicelor române. Aceştĭ fiĭ şi fiice vor aminti din neam în neam numele tĕŭ, care se va perpetua în chipul acesta maĭ nobil şi maĭ strălucit, de cât dacă aĭ fi fost fericit, ca iubita ta soţie Laura să nu trécă la altă viaţă în dată la zece lunĭ după cununia întîmplată în 21 Ianuarie 1860.

Privind la mormîntul tĕŭ, în peptul fie căruĭ Român se va trezi suvenirul virtuţilor tale consacrate onoruluĭ, datorinţeĭ, patrieĭ şi naţiuniĭ, şi ni-se va păré, că ne şoptescĭ pururea, cum trebue să fim, ca să fim, cum trebue.

Ochiĭ nostri se vor înălţa apoĭ spre cer, şi te vom privi în societatea eroilor némuluĭ nostru, între binefăcĕtoriiĭ luĭ ceĭ maĭ aleşĭ, între purtătoriiĭ culturiĭ naţionale, carĭ aŭ lucrat cu abnegaţiune pentru scóterea poporuluĭ nostru din întunerecul nesciinţeĭ. Nu ne îndoim, ca Dumnezeul milelor şi îndurărilor, care te-a binecuvîntat cu calităţĭ eminente, te-a condus şi scutit în răsbóie, te-a făcut vrednic de gloria pămîntéscă, nu va răsplăti faptele tale nobile şi cu fericirea ceréscă, maĭ vîrtos când un archiereŭ evlavios te binecuvîntă şi te deslegă, şi când un popor întreg rostesce rugăciunĭ ferbinţĭ, pentru ca să ţi-se aşeḑe sufletul, unde toţi dreptiĭ se odihnesc. Amin!

starea miseră a bisericiĭ în Orient. Turburările Armenilor şi războiul grecoturcesc aŭ produs sguduirĭ estraordinare şi în biserica catolică din Orient.

„Pol. Corr." desminte scirea, că Papa ar pregăti o enciclică, în care ar încuraja în tendenţele lor pe social-creştinĭ. Papa tot de una s'a purtat cu reservă faţă de acest partid.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La marile manevre ţinute din 13—16 a c. la Totis a asistat şi Wilhelm II împĕratul Germanieĭ ca óspe al Maiestăţiĭ Sale Monarchuluĭ nostru. Presa magiară consideră venirea împĕratuluĭ Wilhelm în Ungaria ca o distincţiune deosebită a Magiarilor. La Pesta s'aŭ făcut marĭ pregătirĭ spre primirea împĕratuluĭ Wilhelm.

Austria.

În 9 a c. s'a ţinut consiliŭ de ministri sub presidiul împĕratuluĭ, în care s'a statorit, că parlamentul se va redeschide în 23 a c. Posiţia guvernuluĭ Badeni pe zi ce merge se întăreşce. Dupa ce diversele grupurĭ naţionale negermane, pe cum şi catoliciĭ ĭ-aŭ asigurat concursul lor, în timpul din urmă şi marii proprietarĭ conservativĭ din Boemia s'aŭ declarat de aderenţi aĭ cabinetuluĭ. Cine cunósce marea influinţă a principilor Schwarzenberg şi Windischgraetz şi a conteluĭ Fr. Thun, uşor va înţelege, că în acest partid a câştigat Badeni un sprigin fórte puternic.

Turcia.

Din Constantinopol se raportéză luĭ „Pol. Corr." că mişcarea panislamitică, care e promovată cu mare zel de cercurile normative turcescĭ, face progres sigur. Presa turcéscă, întru cât póte, spriginesce mişcarea prin publicare de articolĭ corĕspundĕtorĭ şi prin informaţiunĭ. Revoltarea unor semînţiĭ mohamedane în contra domnieĭ angleze în India încă se esploatéză în direrecţiunea acésta. Ziarul aulic „Malumat" publică o adresă, ce aŭ trimis-o Sultanuluĭ Mohamedaniĭ din Kurrachee din India din incidentul învingerĭĭ asupra Grecieĭ. Eĭ zic, că poporul lor, de şi la aparenţă stă sub domnia Angliei, în fapt cu trup cu suflet e al padişahuluĭ. Turciĭ tinerĭ încă lucră pentru realisarea ideilor lor liberale.

Adunarea generală a Reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din ţinutul Haţegului.

În ziua de 12 Septembre s. n. c. şĭ-a ţinut acéstă Reuniune adunarea sa generală a VIII-a în biserica gr. cat. din Haţeg asistând ca óspeţi o frumósă cunună de domnĭ şi dómne dintre inteligința română din Haţeg şi jur. După terminarea serviţiuluĭ divin P. O. D. Nicolaŭ Nestor vicarul Haţeguluĭ ca preşedinte prin o vorbire mĕdnósă şi însufleţitóre espunênd pe larg marile folóse ale Reuniuniĭ pentru cultură, éră ale culturiĭ pentru omenime şi în special pentru poporul nostru, şi făcênd un preacălduros apel pentru spriginirea şi îmbrăţişarea Reuniuniĭ de cătră toţi factoriĭ competenţi deschide adunarea generală la órele 11 a. m.

Cetindu-se apelul nominal al membrilor cu durere se constatéză, că sînt de faţă numaĭ 22 membri.

După acestea adunarea a decurs în ordinea următóre:

I. S'a trimis o telegramă omagială Ilustrităţiĭ Sale Dr. Demetriŭ Radu, episcopul Lugoşuluĭ.

II. Notarul Ştefan Ţarină cetesce raportul comitetuluĭ central, din care ca maĭ momentóse estragem: a) Că averea Reuniuniĭ se urcă la suma de 627 fl. 21 cr. b) Că biblioteca Reuniuniĭ numĕră preste 130 de tomurĭ. c) Că Reuniunea are 12 membri fundatorĭ şi 48 membri ordinarĭ, şi că maĭ sînt preste 80 preoţi şi învĕţătorĭ, carĭ în sensul statutelor sînt obligaţi a se face membri aĭ Reuniuniĭ.

III. Cassarul Nicolae Trimbiţoniŭ cetesce raportul despre starea casseĭ, din care se constatéză, că sînt 164 fl. taxe restante.

IV. Vicepreşedintele şi bibliotecarul Reuniuniĭ dl Paul Oltean raportéză despre bibliotecă, pe sama căreia s'aŭ maĭ procurat în anul acesta Enciclopedia română şi Istoria Transilvanieĭ de Bariţ.

V. În comisiunea pentru censurarea raportuluĭ comitetuluĭ şi a bibliotecaruluĭ se aleg domniĭ Demetriŭ Măniuţ, Dionisiŭ Dobrean şi Pompeiŭ Dariŭ; în comisiunea pentru censurarea raportuluĭ cassaruluĭ se aleg domniĭ Paul Oltean, Mihaiŭ F. Ĭubaş şi Ştefan Berinde; ér în comisiunea pentru înscrierea de membri noĭ şi incassarea de taxe se aleg domniĭ Ĭoan Micşa, Petru Paveloiŭ, şi Samuil Popescu.

VI. Comisiunile esmise pentru censurarea rapórtelor raportéză, că aŭ aflat tóte în regulă, în urmarea căreia adunarea generală dă absolutoriŭ atât cassaruluĭ cât şi bibliotecaruluĭ.

VII. Se încinge o vie discuţie asupra procedurĭĭ de observat în causa absenţelor şcolare, după care ca conclus adunarea generală enunţă, că fie care să se ţină strîns de regulamentul comitatens din vigóre şi de statutele diecesane scolastice, éră antistiile comunale să fie provocate a nu amâna cu lunile, ba chiar cu anĭ incassarea pedepselor croite în banĭ.

VIII. Dl Paul Oltean cetesce o prea interesantă şi instructivă disertaţiune despre spiritul de curăţenie şi sentimentul estetic în familie şi în şcólă şi desvoltarea acelora.

IX. S'aŭ inscris de membru fundator al Reuniuniĭ Sp. D. Mihail Bontescu, advocat în Haţeg, ér de membri ordinarĭ domniĭ Corneliŭ Ĭubaş şi Teofil Tustean preoţĭ, şi Avram Zsidav învĕţător; maĭ târziŭ s'a înscris de membru fundator şi Sp. D. Dr. Gavrilă Suciŭ advocat în Haţeg, şi s'aŭ incassat 29 fl. taxe.

X. S'a votat budgetul anuluĭ viitor.

XI. Adunarea generală viitóre se va ţinè în Puĭ.

XII. Pentru ţinerea lecţiunilor practice de model şi pentru cetirea disertaţiunilor la adunarea generală viitóre se designéză domniĭ Avram Zsidav din Romos, Ĭoan Drăgan din Bărbăteniĭ superiorĭ, Demetriŭ Măniuţ din Bouţarul superior şi Augustin P. Bociat din Bucova.

XIII. Domnul cassar şi primul notar al Reuniuniĭ Nicolae Trimbiţoniŭ abzice de postul de cassar şi notar. Adunarea generală cu regrete primesce abzicerea şi esprimă domnuluĭ Trimbiţoniŭ cea maĭ sinceră mulţămită pentru serviţiile şi sacrificiile aduse până aci ca unul dintre primiĭ factorĭ şi întemeiătorĭ aĭ Reuniuniĭ.

XIV. De cassar şi prim notar se alege Ştefan Ţarină, ér de notar al II lea Mihaiŭ F. Ĭubaş.

XV. Preşedintele mulţămind celor presenţi pentru participare şi conlucrare la agendele adunărĭĭ declară adunarea generală de închisă la órele 2 d. a.

La 3 óre d. a. a urmat prânzul comun, în decursul căruia ca un torinte puternic a năvălit seria toastelor care de care maĭ însufleţite. Maĭ ales instructive aŭ fost toastele domnuluĭ preşedinte, a domnilor advocaţi Bontescu şi Dr. Suciŭ, a domnuluĭ Vlad cand. de advocat, a domnuluĭ Oltean vicepreşedinte, a domnilor Trimbiţoniŭ, Măniuţ, Ĭubaş etc. Ştefan Ţarină a declamat o poesie. La fine dl advocat Bontescu a dăruit pe fie care participant cu 1 sticlă de vin.

Bogaţi în esperinţe şi amintirĭ plăcute ne-am întors fie care la ale sale.

Ţarină.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Preotul nostru din Alămor *Alesiŭ Lazar* a cumpĕrat pe sama bisericiĭ un potir de argint suflat cu aur cu tóte cele aparţinĕtóre, în preţ de 40 florenĭ.

Înmormîntarea luĭ Iosif Hossu s'a sevârşit Duminecă în 5 Septembre în comuna Giulatelec din comitatul Coşocneĭ în presenţa unuĭ public fórte numĕros. Ceremonialul funebral l-a îndeplinit Rsmul preposit Ĭoan M. Moldovan asistat de Rsmul A. Bene canonic, dr Fabian profesor în Gherla, apoĭ de preoţiĭ din Giulatelec, Gădălin, Ghirişul român şi altiĭ. Rĕmăşiţele pământescĭ ale defunctuluĭ aŭ fost binecuvîntate în biserica cea nóuă din Giulatelec, a căreĭ ridicare în parte mare e meritul repausatuluĭ, şi de acolo aŭ fost transportate în cimiteriul comun, unde se află şi cripta familiară. La înmormîntare a asistat ca representant al Escelenţeĭ Sale Dluĭ Mitropolit din Blaş Ilustritatea Sa domnul vice-colonel Ĭuliŭ Mihályi de Apşa, ér curtea de comptabilitate a statuluĭ a fost representată prin patru delegaţi.

† **David Br. Urs.** Înmormîntarea eroului de la Lissa sevârşită Duminecă la órele 3 d. a. a fost vrednică de el şi de faptele luĭ. A pontificat însu-şi Î. P. S. Sa Mitropolitul *Victor* asistat de *I. M. Moldovan* şi *Sim. P. Mateiŭ* canonicĭ, *I. V. Rusu* şi *Dem. Cutean* protopopĭ şi de preoţiĭ *Coman* din Vestem, *Togan* din Sibiŭ, *Decei* din Orlat şi *Ghişoiŭ* din Vizocna şi de diaconiĭ *Dr Vas. Hossu* şi *A. C. Domşa*. După binecuvîntarea osemintelor făcută la locuinţa repausatuluĭ conductul a plecat precedat de musica orăsenéscă până la biserica nóstră, în curtea căreia s'a deplinit prohodul. Până aci aŭ însoţit conductul o companie de infanterie şi dóuĕ baterĭĭ de artilerie, carĭ la sfârşit aŭ dat cuvenitele salve. Decoraţiunile eraŭ purtate pe o perină de catifea de cătră un sergent de infanteterie, ér sabia şi pălăria de colonel eraŭ puse pe cosciug. La sfârşitul ceremonieĭ religióse secretariul mitrop. *Dr Aug. Bunea* a rostit un prea frumos panegric. Un public nenumĕrat fără deosebire de neam şi lege a ţinut, să fie de faţă la înmormîntarea neuĭtatuluĭ baron, care prin faptele sale de binefacere şĭ-a ridicat un monument vecînic.

Cas de mórte. *Ioan Pop,* paroch şi protopop, gr. cat. român de Chereluş, asesor consistorial al dieceselor române Oradea-Mare şi Lugoş, a repausat în 30 August 1897 în anul al 59-lea al etăţiĭ şi al 34-lea al preoţieĭ sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

II.

Ridicarea mânilor și „Împerate cereso".

„Diaconul: Împĕrate ceresc, Mângăitoriule, Spirite al adevĕrului, carele pretutindenea eștĭ, și tóte le plinescĭ, vistieriul bunătăților, și dătătoriule de viață: vino, și te așĕdă întru noĭ; și ne curățesce pe noĭ de tótă spurcăciunea, și mântuesce, Bunule, sufletele nóstre."

Pe cum ne spune rubrica tipicală însă-și, rugăciunea acésta, ca și cele ce urmézĕ până la Eschemarea „Că a ta este", are să o rostéscă diaconul, dacă este, éră dacă nu este, atuncia să le rostéscă preotul ca și aprópe în tóte cele alalte casurĭ.

În s. liturgie nu se spune, cu ce gest are diaconul orĭ preotul, să însoțéscă rugăciunea acésta. Defectul acesta îl suplinesce înse obiceiul general al bisericiĭ nóstre. El ne spune adecă, că diaconul orĭ preotul, când rostesce rugăciunea acésta, să țină mânile ridicate așa, cât să imiteze pe Mântuitoriul, cum era întins și aninat pe lemnul crucii. Aci ni-se îmbie decĭ prilejul de a grăi óre ce și despre ridicarea acésta a mânilor, carea se maĭ repetesce încă de vre o câte va orĭ în liturgia nóstră.

Ridicarea mânilor pe timpul rugăciuniĭ se întemeiézĕ pe legea firiĭ. Ea va să esprime într'un chip sensibil dorul sufletului de Dumnezeŭ și înălțarea minții și a inimiĭ la Dumnezeŭ. Maĭ de parte după cum diferesce cuprinsul rugăciuniĭ respective, ridicarea mânilor esprimă dorința de a afla ascultare la Dumnezeŭ și ajutoriŭ de la el orĭ bucuria, mulțămita și iubilarea, de care e cuprinsă inima celuĭ ce se rógă. Pe cum am zis, ridicarea acésta a mânilor pe timpul rugăciuniĭ își are temeiul în legea firiĭ, și de aceea urmézĕ érăși firesce, că nu creștiniĭ aŭ fost aceia, carĭ aŭ deprins-o maĭ întâiŭ. Romaniĭ și Eliniĭ păgânĭ încă-și ridicaŭ mânile, când se rugaŭ zeităților (Vergiliŭ: „tendit ad sidera palmas"). În L. V. cel ce se ruga, încă își ridica mânile spre ceriŭ. Așa cetim în II Moĭsi 17, 8 urr.: „Și a venit Amalic și bătea pe Israil în Rafidin. Și a zis Moĭsi luĭ Isus: Alege ție bărbațĭ tarĭ, și ieșind stăĭ împotriva luĭ Amalic mâne, și étă eŭ voiŭ sta pe vîrful munteluĭ, și toégul luĭ Dumnezeŭ în mâna mea. Și a făcut Isus, după cum i-a zis Moĭsi luĭ, și a stătut împotriva luĭ Amalic, éră Moĭsi și Aron și Or s'aŭ suit pe vîrful munteluĭ. Și a fost, când ridica Moĭsi mânile sale, biruia Israil, éră când slobodia mânile, biruia Amalic." La III Împ. 8, 22: „Și a stătut Solomon înaintea feței altariuluĭ Domnuluĭ în préjma a tótă adunarea luĭ Israil, și și-a tins mânile sale la cer zicênd: Dómne Dumnezeul luĭ Israil șcl." Se amintesce în L. V. ridicarea și întinderea mânilor, maĭ ales unde e vorbă de rugăciune în nĕcasurĭ marĭ, așa dară de rugăciune intensivă. Ps. 27, 2: „Audĭ, Dómne, versul rugăciuniĭ mele, când mĕ rog către tine, când ridic mânile mele către biserica cea sfîntă a ta." Ps. 87, 10: „Strigat-am către tine, Dómne, în tótă ziua, întins-am către tine mânile mele." La Isaie 1, 15 cetim: „Când veți tinde mânile vóstre către mine, întórce-voiŭ ochiĭ meĭ de către voĭ, și de veți înmulți rugăciunea, nu voiŭ asculta pe voĭ." Legea paralelismuluĭ poetic ne spune, că în cele din urmă treĭ citate ridicarea saŭ întinderea mânilor se identifică cu rugăciunea intensivă. Însemnarea simbolică fundamentală a întinderiĭ acesteia a mânilor e decĭ înălțarea minții la Dumnezeŭ saŭ rugăciunea.

E probabil, că Mântuitoriul încă se obicĭnuia a însoți rugăciunile sale cu înălțarea mânilor, pe cum scim, că le însoția și cu alte acțiunĭ esterne simbolice (Ĭo. 11, 41: „Isus și-a ridicat ochiĭ în sus și a zis: Părinte, mulțămescu-ți, că m'aĭ ascultat"; Mt. 26, 39: „Mergênd puțin a căduț pe fața sa rugându-se și zicênd: Părintele meŭ, de este cu putință șcl."). Pe cruce scim, că și-a întins mânile. De aceea în ridicarea și estinderea mânilor cu prilejul rugăciuniĭ creștiniĭ deja pe timpurile cele maĭ vechĭ ale bisericiĭ voiaŭ, să imiteze pe Christos, cel ce s'a jertfit pe sine și s'a rugat pe cruce cu mânile întinse. Deja pe timpurile Apostolilor găsim urmă despre obiceiul acesta al creștinilor. Așa serie s. Paul la I Tim. 2, 8: „Voesc dară, ca să se róge bărbațiĭ în tot locul, ridicându-și mânile curate, fără de mânie, și fără de îndoire." Tot asemenea mărturisesc despre vécurile celea dintâiŭ ale bisericiĭ icónele cele multe de prin catacombe, carĭ înfățișézĕ ómenĭ rugându-se cu brațele ridicate și estinse în forma crucii. Icónele acestea se numesc Orante. Tot asemenea mărturisesc și scriitoriĭ creștinĭ ceĭ vechĭ. Tertulian scrie între altele: „Noĭ nu numaĭ le ridicăm (mânile), ci le și estindem, și conformându-ne patimiĭ Domnuluĭ, când ne rugăm, ne mărturisim luĭ Christos." [1])

Dară ne putem închipui ușor, că prin ridicarea și estinderea acésta a mânilor pe timpul cultuluĭ dumnezeesc celuĭ comun, când creștiniĭ eraŭ îndesuiți, eĭ puteaŭ să se întîmple a dese orĭ conturbărĭ de ale cultuluĭ dumnezeesc, ba chiar și abusurĭ. De aceea aflară deja Tertulian și s. Ciprian a fi de lipsă, să recomande creștinilor redicarea și estinderea moderată și modestă a mânilor. [2]) Éră s. Ĭoan Chrisostom se și plânge asupra conturbărilor și abusurilor acelora. „Aĭ fi avut," zice s. Ĭoan, „să rostescĭ cu frică și cu reverință glorificare îngerésca și să daĭ cu cutrĕmur mărturisire Ziditoriuluĭ și prin acésta să cerĭ iertarea pĕcatelor: dară tu introducĭ aci moravurile mimicilor și saltătorilor aruncând în chip necuviincios mânile, jucând cu piciórele și mișcându-te cu tot trupul. — Noĭ nicĭ nu oprim glasul de laudă, ci glasul absurdității și cel necuviincios, mânile înălțate în aer în zădar și cu îndrăznélă șcl." [3]) În urmare a trebuit să se abróge pe încetul acest us așa, că în curênd numaĭ persónele liturgice maĭ însoțiaŭ unele rugăciunĭ din s. liturgie cu ridicarea și estinderea mânilor. Însemnarea sa simbolică referitóre la jertfa și rugăciunea de pe cruce a Mântuitoriuluĭ întinderea acésta a brațelor și-a păstrat-o până în ziua de azĭ, întru cât o deprind persónele liturgice numaĭ în s. liturgie, în acea repetire sacramentală a jertfeĭ de pe cruce, în care preotul se înfățișézĕ ca representant al Mântuitoriuluĭ celuĭ ce pe cruce s'a jertfit și s'a rugat cu mânile estinse.

Éră ce privesce acum însă-și rugăciunea „Împĕrate ceresc" pusă și rostită aci la începutul Proscomidieĭ, avem să mărturisim, că abia ar puté să se afle orĭ inventeze vre o altă rugăciune, carea la începutul sfinteĭ liturgiĭ să fie maĭ potrivită de cât rugăciunea acésta îndreptată către Dumnezeŭ Spiritul Sfînt.

Observăm înainte de tóte, că lucrările dumnezeescĭ esterne, adecă acelea, carĭ nu se referesc nemijlocit la raportul împrumutat al persónelor dumnezeescĭ, ci la zidirile luĭ Dumnezeŭ, după cum învață biserica, sînt comune celor treĭ persóne dumnezeescĭ. Nu Tatăl singur orĭ Fiul singur orĭ Spiritul Sfînt singur, ci Tatăl, Fiul și Spiritul Sfînt, singurul și nedespărțitul Dumnezeŭ e făcĕtoriul cerului și al pământului, vĕdutelor tuturor și nevĕdutelor. [4]) „Credința catolică nu zice, că Tatăl a creat óre ce, și Fiul alt ceva, ci ceea ce a făcut Tatăl, aceea a făcut-o și Fiul, aceea a făcut-o și Spiritul Sfînt." [5]) Căcĭ „tóte lucrările, carĭ provin de la Dumnezeŭ cu referire la făptură, se încep de la Tatăl, se desvóltă prin Fiul și se deplinesc în Spiritul Sfînt". [6])

Dară și jertfa sfinteĭ Eucharistiĭ și în special chiar lucrarea, prin care pânea și vinul se schimbă în trupul și sângele luĭ Christos, e una dintre lucrările esterne ale luĭ Dumnezeŭ, și prin urmare și ea e o lucrare, care se începe de la Tatăl, se desvóltă prin Fiul și se deplinesce în Spiritul Sfînt. Așa ne învață și liturgiile rĕsăritene. În liturgia sirĭă numită a s. Ĭacob fratelui Domnuluĭ găsim rugăciunea următóre: „Tatăl Domnuluĭ nostru Isus Christos, Părintele îndurărilor și Dumnezeule a tótă mângăiarea, care ședĭ de-asupra Cheruvimilor și eștĭ lăudat de Serafimĭ, înaintea căruia staŭ miile miriadelor de îngerĭ, înaltele și cerescile cete, care oblațiunile oferite ție întru miros de bună mirésmă din darurile și productele fruptelor te-aĭ îndurat a le sfinți și a le preface prin grația unuia născut Fiuluĭ tĕŭ, și prin pogorîrea Spiritului Sfînt șcl." [7]) Învĕțătura acésta o aflăm atinsă în trécăt și în cele alalte liturgiĭ rĕsăritene.

Dară de altă parte aflăm tot din liturgiile rĕsăritene, că prefacerea euharistică se ascrie în chip special Spiritului Sfînt. Întruparea Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ fiind o lucrare a iubiriĭ și gratieĭ dumnezeescĭ în s. Scriptură se ascrie Spiritului Sfînt. Așa zice archangelul către Preacurata Vergură: „Spirit Sfînt va pogorî preste tine, și puterea celuĭ Preaînalt te va umbri. Pentru aceea și Sfîntul, cel ce se va nasce dintru tine, se va chema Fiul luĭ

---

[1]) De orat. 14. V. și Apol. 30; Minuc. Felix Oct. c. 29.
[2]) Tert. de orat. 17; s. Cipr. de orat. 6.
[3]) Hom. 1. in Is.
[4]) Conc. Lateran. IV. cap. 1. Denziger Enchir. ed. IV. 1865. p. 151. V. și Decr. Eug. IV. pro Jacobitis, Denziger l. c. p. 209.
[5]) S. Aug. Tract. XX. in Joann.
[6]) S. Greg. Niss. ad Ablabium.
[7]) Eus. Rénaudot Liturgiar. orient. collectio ed. Paris. 1716. T. II. p. 39 ur.

Dumnezeŭ“ (Luc. 1, 35). Éră ss. Părinţi petrec cu mult drag la descrierea aseměnării celeĭ minunate, care se află între chiliuţa din Nazaret, unde Dumnezeŭ „a căutat spre umilinţa servitóreĭ sale“ dăruindu-o cu aceea, ca „pântecele eĭ să lucreze pe Dumnezeŭ maĭ lărgit de cât cerurile“, şi între altariŭ, unde preotul „stă înaintea sfinteĭ mese a Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ şi lucréză întru sfinţie sfîntul şi preacuratul trup şi preţiosul sânge al acestuia“. Şi îndreptăţirea acesteĭ aseměnărĭ cine ar şi puté să o nege? Spre a ilustra aseměnarea acésta ne provocăm la cuvintele frumóse ale s. Ioan Damascenul: „Cum va fi acésta, zice sfînta Vergură, de vreme ce eŭ nu sciŭ de bărbat? Răspunde archangelul Gavriil: Spirit Sfînt va pogorî preste tine, şi puterea celuĭ Preaînalt te va umbri. Şi acum întrebĭ, cum devine pânea trupul luĭ Christos şi vinul şi apa sângele luĭ Christos? Îţĭ zic ţie şi eŭ: Spirit Sfînt se revarsă preste ele şi lucréză, ceea ce trece preste limbă şi minte.“ [1]) S. Ioan Chrisostom a desvoltat aceea-şĭ idee deja cu vécurĭ maĭ înainte continuându-o până la ieslele din Vetleem şi zicênd: „Acela-şĭ trup al luĭ Christos, care l-aŭ vědut magiĭ zăcênd în ieśle, acela-şĭ trup îl veḑĭ tu pe altariŭ; tu nu veḑĭ pe mama, carea-l ţine în braţe, ci pe preotul stând înaintea altariuluĭ şi pe Spiritul Sfînt sburând cu mare bogăţie preste cele puse înainte.“ [2]) Éră s. Ciril din Ierusalim esplicând epiclesa scrie: „Tot, ce a atins Spiritul Sfînt, e sfinţit şi strămutat.“ Éră când ajunge, să esplice cuvintele „Sfintele sfinţilor“, zice: „Sfinte sînt cele puse înainte, în dată ce s'a adaus umbrirea Spirituluĭ Sfînt.“ [3])

Şi pe cum asaměnă ss. Părinţi aĭ răsărituluĭ prefacerea eucharistică cu întruparea Cuvîntuluĭ dumnezeesc, aşa fac şi liturgiile răsărituluĭ. În dialogul, care se desvóltă în liturgiile nóstre după Întratul cel mare între preot şi diacon, preotul îndreptându-se cătră diacon zice: „Rógă-te pentru mine, împreună servitoriule al meŭ.“ Éră diaconul răspunde cu cuvintele archangeluluĭ şi zice: „Spirit Sfînt va pogorî preste tine, şi puterea celuĭ Preaînalt te va umbri.“ [1]) Acelea-şĭ cuvinte le rostesce poporul cătră preot în liturgiile s. Iacob. [2])

Prefacerea pâniĭ şi vinuluĭ în s. liturgie se ascrie decĭ Spirituluĭ Sfînt „de viaţă făcĕtoriul“. E de prisos a maĭ demustra aci, cum s. biserică înţelege „viaţa“ acésta despre viaţa cea supranaturală a sufletuluĭ. De la Dumnezeŭ Spiritul Sfînt derivă biserica tótă sfinţirea şi tot darul supranatural. Éră dar maĭ mare nu este ca acela, că Dumnezeŭ nutritoriul nostru se face şi nutremîntul nostru. „Mare şi înfricoşat lucru“ este lucrul preotuluĭ, când stă înaintea altariuluĭ, „mare şi înfricoşat lucru chiar şi puterilor cerescĭ“, pe cum zice prea adevĕrat preotul în s. liturgie. El se asaměnă acolo aceleia, ce e „maĭ onorată de cât Cheruvimiĭ şi maĭ mărită de cât Serafimiĭ, carea pe Dumnezeŭ cuvîntul l-a născut“. Éră diaconul în lucrarea sa liturgică se asaměnă luĭ „Gavriil celuĭ ce stă înaintea luĭ Dumnezeŭ“ (Luc. 1, 19) şi a adus pe pământ scirea întrupării Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ. E decĭ lucru fórte potrivit, dacă persónele liturgice la începutul sfinteĭ liturgiĭ se rógă, ca Spiritul sfînt să vină şi să se aşeḑe întru eĭ, pe cum a făcut odinióră pogorîndu-se preste Preacurata Fecióră. Şi dacă s. biserică înainte de lucrarea acésta înfricoşată îndréptă cătră toţĭ credincioşiĭ provocarea, că „să tacă tot trupul omenesc şi să stea cu fricĕ şi cu cutrĕmur şi nimica pământesc întru sine să nu cugete“, cu cât maĭ vîrtos vor trebui să fie curăţiţĭ de tótă spurcăciunea preotul şi diaconul, când se asaměnă Marieĭ şi luĭ Gavriil, făpturilor celor maĭ curate ale luĭ Dumnezeŭ? Şi dacă judecată luĭ îşĭ mânâncă şi be, cel ce mânâncă trupul Domnuluĭ şi be sângele luĭ cu nevrednicie, cum să nu se róge preotul şi diaconul, ca Spiritul Sfînt să le mântuéscă sufletele de judecata acésta curăţindu-ĭ de tótă spurcăciunea?

[1]) De fide orthod. L. IV. c. 13.

[2]) Ad I Cor. hom. 24. n. 5. ed. T. X. p. 218. V. şi De beato Philogonio hom. 6. T. I. p. 498.

[3]) Cat. 23. n. 6. şi 19. V. şi s. Efrem Adv. Scrutatores serm. 40.

[1]) Liturgieriul nostru are decĭ aci lipsă de îndreptare, fiind că se abate de la textul grecesc al liturgieĭ.

[2]) V. Daniel Cod. liturg. T. IV. p. 104.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Când se gândia une oria la cuvintele luĭ Ilderim, se minuna, că de unde îşĭ are Arabul informaţiunile despre el. De la Malluch a bună samă că nu. Tot asemenea nu nicĭ de la Simonide; interesul chiar contrar, ce-l avea Simonide, dóră îĭ impunea, să tacă. Dóră Messala să fie svonit óre ce despre el? Nu, nu; aci la Arabul o ast fel de descoperire ar fi putut să-ĭ fie numaĭ periculósă. Tóte presupunerile eraŭ zădarnice; dară fie, cum va fi: de câte orĭ trebuia Ben Hur să renunţe la resolvirea ghîciturĭ, tot de una îl mângâia de altă parte gândul, că orĭ cine ar fi proprietarul taĭneĭ luĭ, el putea să fie numaĭ prietinul luĭ si la timp potrivit se va şi manifesta ca prietin. Încă puţin timp de aşteptare, — încă puţină răbdare. Se póte, că şeĭcul îl va duce la deslegarea ghîciturĭ; se póte şi aceea, că epistola grăbesce limpeḑirea situaţieĭ.

Şi el s'ar fi şi hotărît, să se liniştéscă şi să maĭ aştepte cu răbdare, dacă ar fi putut să crédă, că Tirzah şi mamă-sa încă îl aşteptaŭ între nisce împrejurărĭ, carĭ să le însufle sperare tot aşa de tare, — dacă cu alte cuvinte consciinţa luĭ nu l-ar fi întimpinat cu imputărĭ pentru ele.

Pentru ca să scape de imputările acestea, se preumbla de parte prin dumbrava de finicĭ şi se opri, acum pentru ca să privéscă la culegĕtoriĭ de curmale, carĭ pe lângă tótă sirguinţa sa totuşĭ nu-şĭ uĭtaŭ, să-l îmbie cu fruptele lor şi să grăéscă cu el, acum pentru ca să privescă la pasĕrile cele ce îşĭ aveaŭ cuĭburile în arborĭĭ aceştia înaltĭ, orĭ să asculte la albinele, carĭ sburaŭ în jurul bóbelor crepate de multa dulcéţă şi umpleaŭ spaţul verde auriŭ cu zuzuitul aripilor sale.

Dară lângă lac se opri maĭ mult. La apa cu valurile eĭ cele licuritóre, carĭ păreaŭ a fi pline de viaţă şi de sentiment, nu putea să privéscă fără de a se gândi la Egipténa şi la minunata eĭ frumséţă şi la aceea, cum plutiră eĭ preste lac, în vreme ce cântările şi poveştile eĭ clarificară nóptea; el nu putea să dea uĭtărĭĭ farmecul firiĭ eĭ, nu rîsul eĭ uşor, atenţiunea eĭ răpitóre, mâna eĭ mică şi caldă, care odihnise pe cârmă sub mâna luĭ. De la ea pe sama gândurilor luĭ era numaĭ un paş mic până la Valtasar şi la lucrurile acele estraordinare, a căror martor a fost acesta, şi carĭ nu putea să le esplice nicĭ o lege a naturiĭ; şi de la Valtasar ajunse Ben Hur curênd la împĕratul Iudeilor, pe carele omul acesta de omenie îl aştepta cu răbdare aşa de neclătinată ca şi o promisie sfîntă. Aci gândurile luĭ se opriră, căcĭ ele în taĭnele acesteĭ persóne găsiaŭ óre ce, ce corĕspundea doruluĭ luĭ de linişte. Póte pentru că nimica nu ne e aşa de uşor ca a combate o idee, ce nu e pe placul dorinţelor nóstre, respingea el esplicarea, ce o dase Valtasar despre împĕrăţia, ce avea să o întemeieze împĕratul acela. O împĕrăţie a sufletelor, — un cuget, care era aprópe de nesuferit credinţeĭ luĭ celeĭ saduceescĭ, — i-se părea o idee, ce putea să iese numaĭ dintr'o evlavie estravagantă şi fantastică. O împĕrăţie a Iudeeĭ din contră era maĭ mult de cât închipuibilă; o împĕrăţie ca acésta esistase deja şi putea să se nască érăşĭ, — adevĕrat că érăşĭ numaĭ din causa acésta. Şi fala luĭ se simţia măgulită, când îşĭ închipuia împĕrăţia cea nóuă cu teritoriŭ maĭ larg, cu putere maĭ mare şi cu strălucire maĭ sublimă de cât cea veche, şi pe împĕratul cel noŭ maĭ înţelept şi maĭ puternic de cât Solomon şi maĭ pe sus de tóte — pe sine în serviţul luĭ, trăind răsbunărĭĭ sale. În ast fel de dispositie se întórse la corturĭ.

După ce trecuse prânzul, Ben Hur voind a se ocupa din noŭ porunci, să-ĭ scótă căruţa la lumina sóreluĭ, şi începu a o esamina. Abia se póte spune, cât de amĕnunţită a fost esaminarea asta. Nicĭ o părticică a căruţeĭ nu o trecu cu vederea. Cu o satisfacţie, carea o vom pricepe numaĭ maĭ târziŭ, vĕḑu el, că căruţa e construită după model elin, care după părerea luĭ era de preferit celuĭ roman în multe privinţe; el era maĭ larg între róte, maĭ scund şi maĭ tare, şi desavantajul greutăţiĭ maĭ marĭ îl egala cu mult preste măsură răbduria cea eminentă a cailor arabĭ. Fabricanţiĭ de căruţe gătiaŭ la Romanĭ preste tot aprópe numaĭ căruţe menite pentru jocurĭ şi jertfiaŭ frumseţiĭ siguritatea, formeĭ plăcute tăria, pe când gustul acelora, carĭ se luptaŭ pe Istm şi în Olimpia pentru cunună, era încă şi acuma stăpânit de căruţele luĭ Achil şi a „regeluĭ bărbaţilor“, carĭ eraŭ menite pentru răsboiŭ şi pentru tóte ostenelele luĭ cele crunte.

Apoĭ aduse caiĭ, îĭ prinse înaintea căruţeĭ şi-ĭ mână la câmpul de deprindere, şi acolo cercă óră după óră a-ĭ deda, să alerge prinşĭ la căruţă. Când se întórse de sară a casă, ĕră era vesél şi firm hotărît, să amâne toţĭ paşiĭ referitorĭ la Messala, până după ce va fi dobîndit orĭ va fi perdut pe arenă. Nu putea să renunţe la plăcerea de a da pept cu inimicul sĕŭ în vĕḑul a tot Orientul: nicĭ prin minte nu-ĭ trecea, că a fară de eĭ doĭ vor puté să se maĭ insinue şi alţĭ rivalĭ. Încrederea luĭ în reuşită nu scia de marginiĭ;

în arta sa proprie nu se îndoia, şi ce privia pe ceĭ patru fugarĭ, reuşita i-se părea deplin sigură.

„Bage de samă, bage de samă! Ha, Antares—Aldebaran! Nu e aşa, m inunatul meŭ Rigel? Şi tu, Atair, regele fugarilor. óre nu are să se témă de noĭ? Ha, ha, dragiĭ meĭ!“

Aşa mergea în pausele de popas de la un cal la altul şi grăia cu eĭ, nu ca un stăpân, ci ca fratele lor maĭ bětrân.

După ce înoptase, Ben Hur şedea la întrarea cortuluĭ şi aştepta sosirea luĭ Ilderim, carele încă nu se întorsese din cetate. Nu era nicĭ nerăbdătoriŭ, nicĭ cuprins de îndoélă. Şeĭcul îĭ va trimite cel puţin vre o scire, asta o scia. Întru adevěr, fost-a causa îndestulirea cu prestaţiunea cailor, orĭ recrearea, ce o produce o scaldă rece după ostenélă trupéscă, orĭ cina, carea o mâncase cu poftă escelentă, orĭ reacţiunea, carea ca un dar bun al firiĭ urméză în tot de una după vre o consternare, destul că tinĕrul era în o voe bună, carea era mărginaşe cu fala. El se scia în mânile provedinţeĭ, carea nu-ĭ era maĭ mult inimică. În sfârşit audi tropotirea unuĭ cal ĭute, şi sosi Malluch.

„Fiule al luĭ Arriŭ,“ zise prietinos, după ce îl salutase, „şeĭcul Ilderim te salută şi te rógă, să încalecĭ şi să viĭ în cetate. Te aştéptă.“

Ben Hur nu maĭ întrebă, ci întră acolo, unde eraŭ caiĭ la mâncarea lor. Aldebaran se apropiă de el, ca şi cum ĭ-ar îmbia serviţiile sale. Îl măguli, dară se duse maĭ de parte şi-şĭ alese alt cal, care nu se ţinea de ceĭ patru, căcĭ pe eĭ avea să-ĭ cruţe. Preste câte va clipe ceĭ doĭ bărbaţi călăriaŭ ĭute şi în tăcere pe drum la vale.

La o anumită depărtare de la puntea către Seleucia trecură cu o luntre rîul, călăriră în un cerc larg maĭ de parte pe ţĕrmul drept, trecură apoĭ érăşĭ cu o luntre rîul şi întrară în cetate de către apus. Încunjurul a fost mare, înse Ben Hur găsi într'însul o precauţiune, carea a bună samă îşĭ va fi avut motivele sale.

Călăriră la vale până la cheiul luĭ Simonide, şi Malluch se opri din jos de pod în faţa caseĭ de mărfurĭ.

„Am ajuns la ţintă,“ zise. „Descalecă.“

Ben Hur recunoscu locul.

„Unde e şeĭcul?“ întrebă el.

„Vino cu mine, eŭ te voiŭ conduce.“

Un paznic primi caiiĭ, şi Ben Hur nicĭ nu băgă de samă şi se află deja érăşĭ la uşea caseĭ celeĭ zidite de-asupra clădiriĭ celeĭ marĭ şi audi din lăuntru cuvintele:

„Întru numele luĭ Dumnezeŭ, întră.“

VII.

Recunóscerea.

Malluch se opri la uşe, şi Ben Hur întră singur în lăuntru. Chilia era aceea-şĭ, în care cercetase maĭ înainte pe Simonide, şi ea nu se schimbase de loc, numaĭ cât acuma chiar lângă scaunul cu braţe se înălţa o rudă poleită de aramă, maĭ înaltă de cât statul unuĭ om şi aşedată pe un piedestal lat de lemn; ea pe braţe mobile purta sfeşnice de argint aprinse, vre-o şese orĭ maĭ multe. Lumina era aşa de intensivă, cât se vedeaŭ bine cuptuşéla de lemn a părelilor, brîul de de-asupra acestora cu un şir de globurĭ întraurite şi bolta, în care strălucia debil mica violetă.

Ben Hur făcu căţĭ va paşĭ şi apoĭ se opri. Treĭ persóne eraŭ de faţă şi priviaŭ la el, — Simonide, Ilderim şi Estira.

El privi repede de la unul la altul, ca şi cum ar cerca răspuns la întrebarea, ce se impunea spiritului luĭ: Ce pot, să voéscă aceştia de la mine? Se linişti, îşĭ ţinu înse încordate tóte simţirile, căcĭ acesteĭ întrebărĭ îĭ urmă în dată a dóua: Óre amicĭ îmĭ sînt aceştia orĭ inimicĭ?

În sfârşit se odihniră ochiĭ luĭ pe Estira.

Bărbaţiĭ îĭ răspunseră cu priviriĭ prietinóse; în faţa eĭ găsi maĭ mult de cât prietinie, óre ce spiritual neesplicabil, ce înse se tipări adânc în lăuntrul luĭ, — de şi îĭ era neesplicabil.

Ce va fi gândit el acuma? În vreme ce privia la ea, puse faţă în faţă cu blânda Ĭudeă icóna Egipteneĭ, pentru ca să le asemene; dar asta ţinu numaĭ o clipită, şi — pe cum se întîmplă de-a rîndul cu aseměnărĭ de acesţea, — lăsă aseměnarea neisprăvită făr de a fi ajuns la vre un resultat.

„Fiule al luĭ Hur —“

Óspele se întórse către vorbitor.

„Fiule al luĭ Hur,“ zise Simonide, repeţind încet şi cu emfasă agrăirea, ca şi cum ar fi voit, să imprime întreg preţul eĭ aceluia, pentru care înţelegerea eĭ avea momentul cel maĭ mare, — „primesce pacea Domnuluĭ, a Dumnezeuluĭ părinţilor nostri, primesce-o de la mine.“ El se opri, ér apoĭ adause: „De la mine şi de la aĭ meĭ.“

El şedea în scaunul sĕŭ; capul luĭ cel espresiv, faţa luĭ cea palidă, şi fiinţa luĭ cea poruncitóre făceaŭ, să uiţĭ membrele luĭ cele frânte şi trupul luĭ cel sdrobit. Ochiĭ lui ceĭ marĭ negri priviaŭ firm, dară nu sever de sub sprâncenele cele albe. Aşa şedu o clipă, ér apoĭ îşĭ încrucişă mânile pe pept.

Ţinuta, ce şi-o însuşi la salutarea acésta, Ben Hur nu putea să nu o înţeléga.

„Simonide,“ zise el adânc mişcat, „primesc pacea sfîntă, cu care mĕ îmbiĭ. Ca fiul în faţa părinteluĭ sĕŭ, aşa îţĭ reîntorc salutarea. Numaĭ cât te rog, lasă, ca între noĭ să stăpânéscă bună înţelegere deplină.“

În chip aşa de gingaş cercă el, să încunjure subordinarea negustătoriuluĭ, pentru ca raportul de stăpân şi servitoriŭ să-l înlocuéscă cu altul maĭ înalt, maĭ sfînt.

Simonide îşĭ lăsă mânile în jos şi zise către Estira: „Fĭica mea, un scaun pe sama stăpânuluĭ.“

Estira aduse ĭute un scaun şi se opri, cu faţa ca flacăra, privind de la unul la cel alalt, — de la Ben Hur la Simonide, de la Simonide la Ben Hur; şi amîndoĭ aşteptaŭ, de óre ce nicĭ unul nu voia, să hotăréscă locul pe sama scaunuluĭ şi prin porunca acésta să pretindă pereclinţa pe sama sa. În sfârşit, când pausa începu a deveni penibilă, păşi Ben Hur la scăunenciŭ şi-l aşedă la piciórele luĭ Simonide.

„Aci voiŭ să şed,“ zise el.

Privirea luĭ — numaĭ pe o clipă — se întîlni cu a Estireĭ; dar la amîndoĭ le căduu bine privirea asta. El înţelese recunoscinţa eĭ, éră ea marinimia şi consideraţiunea luĭ.

Simonide se plecă aprobând.

„Estiro, fĭica mea, adă-mĭ hârtiile,“ zise el cu o răsuflare de uşurare.

Ea se duse la scrinul din părete, îl deschise, scóse un volum de pergamene şi i-le aduse.

„Bine aĭ grăit, fiule al luĭ Hur,“ începu Simonide desfăcênd volumul, „trebue să fie bună înţelegere între noĭ. Nutrisem deja maĭ înainte dorinţa asta — şi eŭ aşĭ fi esprimat-o, de cum va nu o aĭ fi făcut tu, — şi de aceea am pregătit aci un raport, carele cuprinde tóte, cele ce sînt de lipsă pentru dorita bună înţelegere. Eŭ spre acésta am putut să găsesc, că numaĭ dóuĕ lucrurĭ sînt de moment, întâiŭ averea, şi a dóua raportul nostru împrumutat. Veĭ, să-l cetescĭ acuma?“

Ben Hur luă pergamenele, dar într'aceea privi o dată spre Ilderim.

„Şeĭcul să nu te împedece în cetit,“ zise Simonide. „Darea de samă, — căcĭ acésta se cuprinde în raport, — e de aşa, cât are lipsă de un martor. În locul de la sfârşit, unde e obiceiul, să stea numele martorilor, veĭ afla, dacă veĭ fi ajuns până acolo, veĭ afla numele „Ilderim şeĭcul“. El scie tóte. El e amicul tĕŭ. Tot, ce mĭ-a fost mie, îţĭ va fi şi ţie.“

Simonide privi la Arab şi mişcă prietinos din cap, şi acesta plecă asemenea capul în chip maĭ solemn zicênd: „Tu zicĭ.“

Ben Hur replică: „Cunosc deja preţul prietinieĭ luĭ, şi am numaĭ de acum înainte, să mĕ fac vrednic de ea.“ Şi în dată continuă: „Simonide, — maĭ târziŭ voiŭ să cetesc cu de-a mĕnuntul documentele; acuma lea-le tu, şi de cum va nu-ţĭ va fi prea spre greutate, spune-mĭ cuprinsul lor principal.“

Simonide luă înděrept volumul.

„Aci, Estiro, stăĭ lângă mine şi lea filerele, ca să nu se amestece.“

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un șir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea și Administraţiunea **Unirii**« în **Blaș.**

Anul VII. Blaș 25 Septembre 1897. Numĕrul 40.

Visita împĕratului Wilhelm.

Visita, ce împĕratul german a făcut-o Domnitorului nostru în capitala ţĕrii nóstre, este un eveniment, de care datorĭ sîntem a ne ocupa la acest loc, cu tóte că nu avem obiceiul de a ne ocupa de politica mare, bine sciind, că nu noĭ avem chemarea, să cârmuim sórtea popórĕlor, și nicĭ de sfat nu ne întrébă nimenia.

Dacă de astă dată totuși ne ocupăm la acest loc de visita împĕratului Wilhelm, o facem, pentru că evenimentul acesta interesézĕ fórte de aprópe poporul nostru, pe care-l servim.

Tóte foile din capitală, ba chiar și foĭ străine, sînt entusiasmate până la estas maĭ ales prin tostul, ce l-a rostit împĕratul Wilhelm cu ocasiunea prânzuluĭ de gală dat în castelul regesc din Buda. Textul acestuĭ tost îl află cetitoriĭ nostri la alt loc. În cnvintele împĕrătescĭ concetăţeniĭ nostri magiarĭ nu vĕd numaĭ o laudă estraordinară la adresa naţiuniĭ lor, ci vĕd o condamnare a tuturor aspiraţiunilor, ce le aŭ naţionalităţile nemagiare, o declarare solemnelă a statuluĭ unitar magiar și maĭ mult — o dovadă, că împĕratul Wilhelm în Ungaria vede actuala conducere politică a monarchieĭ austro-ungare.

Nu sîntem noĭ așa de micĭ la suflet și atât de preocupaţi, în cât să nu vedem, cât de multe cuvinte aŭ compatrioţiĭ nostri magiarĭ de a fi mândri de cele petrecute în castelul din Buda. Vécurĭ aŭ trecut, de când o asemenea cinste nu li-s'a maĭ făcut, dacă în general vorbind se póte zice, că li-s'ar maĭ fi făcut óre când o asemenea cinste. Împĕratul Wilhelm e domnitoriul uneĭ marĭ naţiunĭ și e un domnitor luminat, în a cărui gură cuvintele nu sînt numaĭ frase góle convenţionale, ci sînt espresiunile uneĭ gândirĭ serióse. Aŭ decĭ tótă dreptatea foile magiare, când imnurĭ de laudă intonézĕ celuĭ ce cu atâta onóre ĭ-a încărcat.

Noĭ înse, carĭ din distanţă am privit lucrurile și carĭ nu sîntem îmbetaţi de deliriul entusiasmuluĭ, trebue să ne punem pe gânduri și să ne întrebăm: Ce póte fi causa dragostiĭ celeĭ marĭ, ce o dată l-a apucat pe împĕratul Wilhelm pentru compatrioţiĭ nostri magiarĭ?

Cu intenţiune am zis: pentru compatrioţiĭ nostri magiarĭ. Pentru că în tóte, câte le-a vorbit împĕratul Wilhelm, fie în tost, fie la alte ocasiunĭ, nicĭ amintire n'a făcut de popórĕle conlocuitóre nemagiare, ci pretutindenea așa a vorbit, ca și cum statul nostru ar fi alcătuit esclusiv numaĭ de Magiarĭ.

Cea dintâiŭ causă a dragostiĭ acesteia neașteptate ne-o spune „Neues Wiener Tageblatt" zicênd, *că în împĕratul Wilhelm este ceva din caractĕrul magiar.* Îĭ place, să vorbéscă, să măguléscă și să câștige inimile cu laude adresate din belșug. Cavaler în societate, sărută mânile la dóuĕ dame aristocrate; ér a casă guvernul luĭ e șovinist. Tocmaĭ ca al nostru. Polonilor din Prusia cu nimic nu le merge maĭ bine de cât nóuĕ.

Dar asta nu póte fi causa unică a dragostiĭ, ce așa pe neașteptate a arĕtat-o împĕratul Wilhelm față de compatrioţiĭ nostri. Dacă asta ar fi causa, atuncia de ce nu și-a arĕtat dragostea până acum, de ce n'a făcut-o înainte de asta cu treĭ anĭ, când a maĭ fost în Ungaria?

Credem decĭ, că adevĕrata causă ne-o spune maĭ bine „Alkotmány". După fóea acésta „maĭ mare lipsă are împĕratul Wilhelm de alianţa monarchieĭ nóstre, de cât monarchia nóstră de alianţa Germanieĭ". Asta e și părerea nóstră. Nu de la noĭ are Franţa pretensiunĭ la dóuĕ provinţe, ci de la Germania. Și acum, când în butul tuturor sforţărilor împĕratuluĭ Wilhelm s'a proclamat atât de ostentativ alianţa Rusieĭ cu Franţa, era numaĭ natural, ca împĕratul Wilhelm să cerce a strînge și maĭ mult legăturile cu monarchia nóstră și cu Italia, ceea ce acum s'a întîmplat la Budapesta, ér maĭ înainte în Homburg.

Dar rĕmâne și acum întrbarerea: de ce a trebuit să se întîmple lucrul acesta în Pesta și cu atâta măgulire pentru Magiarĭ? Rĕspunsul e și maĭ ușor. Magiariĭ urĕsc pe Nemţi. Ăsta e un adevĕr, căruia nu va puté contrazice nicĭ un Magiar neaoș și sincer. Rușiĭ și Francezii bine sciŭ acest lucru, pe care tótă lumea îl scie. Ce folos

---

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria și Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Înainte de ce m'așĭ puté despărţi de bulla pontificială din 1466, din cuprinsul aceleia fac încă aceste constatărĭ.

a) În bulla citată se zice, că *Macariŭ* a fost denumit în scaunul *vacant* al bisericiĭ galicense *prin pontificele Calixt III.* Din acésta se cunósce, că:

Macariŭ a avut *antecesor.* Pe cine, nu se scie. Dară după ce despre *Ioan de Capha* la an. 1456 se zice, că după ce a primit unirea și prin *Pontificele Calixt III* a fost reabilitat în dignitatea sa episcopéscă, întors din Roma cu dreptul de iurisdicţiune *preste aĭ sĕĭ,* în urma nisuinţeĭ luĭ *„fides in Valachia mire proficit":* din parte-mĭ cred, că *Ioan de Capha* a fost antecesorul luĭ *Macariŭ* și așa primul episcop unit galicens saŭ al Făgărașuluĭ.

De óre ce bulla denumiriĭ episcopuluĭ Macariŭ până acuma este necunoscută, și tot așa și timpul repausărĭ luĭ, positive nu se póte statori, că până când a guvernat biserica unită din Ungaria și Transilvania.

Numaĭ atâta se póte zice, că după ce acela a fost denumit de pontificele *Calixt III,* care a fost pontifice de la 1455—1458, și după ce despre Macariŭ la an. 1469 se face încă amintire, el a putut să fie episcop cam din 1457—1470, saŭ vre o 13 anĭ.

La 1457 dăm de Mitropolitul *Ungro-Vlachieĭ Macariŭ,* despre care Archiepiscopul Iustinianiĭ prime *Dositeŭ* în epistola sa scrisă cătră voĭvodul Ștefan cel mare zice, că e *„Fratele și conservitoriul nostru, fiind și el al eparchieĭ nóstre".*

Óre acest Macariŭ nu este persónă identică cu Macariŭ *Galicens,* care drept pe acela-și timp se face episcop? Se póte. că după ce acela s'a unit, orĭ póte a fost unit, să se fie strămutat și denumit de episcop din Făgăraș, nu așa de parte de scaunul mitropolituluĭ de Ungro-Vlachia.

Avut-a Macariŭ succesor și pe cine? Acésta nu se scie. După ce cătră finea véculuĭ al 15-lea incursiunile Turcilor din ce în ce aŭ devenit maĭ dese și maĭ primejdióse, maĭ ales în ţinuturile mărginașe ale ţĕrii: se póte, că și episcopul din Făgăraș a fost silit saŭ să-și părăséscă scaunul sĕŭ saŭ să se retragă maĭ în lăuntrul ţĕrii.

Și fiind că până aci numaĭ din 1479, respective 1487 și 1494 ne sînt cunoscute documente, în carĭ se face amintire parte de episcopul din Feleac, parte de Mitropolitul transilvan din Alba Iulia: óre nu se va fi mutat la unul din acele locurĭ episcopul galicens, în cât acel loc ar fi să se cosidere ca și continuarea esistenţeĭ episcopatuluĭ galicens?

Se póte, că viitoriul și în acéstă direcţiune va face maĭ multă lumină.

b) De câte orĭ era vorbă de înființarea vre uneĭ episcopiĭ, fie de rit apusan, înse între Românĭ, fie gr. cat. pentru Românĭ orĭ alte némuri de biserica cu rit oriental, scaunul Romeĭ în tot de una la aceea a ţintit, ca atarĭ episcopiĭ să fie independente, esempte de sub iurisdicţiunea altor episcopiĭ orĭ Archiepiscopiĭ și directe supuse numaĭ *scaunuluĭ apostolic al Romeĭ.*

Așa era să fie episcopia gr. cat. intenţionată la 1204 și 1374 pentru Româniĭ uniţi, așa a fost episcopia din *Seret* (1370), *Milcov, Bacău,* așa cea română unită din *Făgăraș,* și așa este *Mitropolia Albeĭ Iulie* gr. cat. de azĭ.

şi ce valóre are însе o alianţă, în care între membri domnesc sentimente duşmănóse? Étă dar, că necesitatea politică ï-a demandat împĕratuluï Wilhelm, să câştige dragostea Magiarilor.

Aicï se află esplicarea celor petrecute în Budapesta.

N'avem nicï să ne mirăm, nicï să ne supĕrăm. Politica, după şcóla luï Macchiavelli, e sciinţa esigenţelor. Alta simţescï şi alta facï.

Compatrioţiï nostri ïubilézăşi plătesc. Pentru laudele primite vor urca bucuros şi cuota, fie şi la 43%.

Noï nu ïubilăm, dar — plătim. Şi când siguritatea patrieï şi a tronuluï va cere, alăturea cu Magiariï acolo vor fi şi fiiï poporuluï românesc, dar bine înţeles, că — *anonim*.

„Luptă confesională între Romanï." — De la un distins amic al foiï nóstre, care cunósce bine referinţele politice şi tóte mişcările Românilor din Ungaria, am primit din Braşov articolul vrednic de atenţiune, care ne face cunoscută lupta de natură politică, ce a erupt între Româniï gr. cat. şi grco-ort.

După adunarea din ăst an a „Asociaţiunii" foile din Budapesta luând notiţă despre decursul adunăriï, aŭ constatat aprópe unisono, că antagonismul confesional dintre Româniï gr. cat. şi gr. ort. nicï când nu s'a manifestat aşa de acut, ca la acéstă adunare generală. Foile române luând notiţă despre acéstă observare a foilor magiare, conform vechiuluï lor obiceiŭ aŭ declarat-o de minciună luată din vînt şi scornită de presa inspirată magiară pentru spargerea solidarităţiï Românilor.

A fost un joc curios al sorţii, că foile române câte va zile după desminţirea ţinută în ton provocătoriŭ, sub presiunea stăriï faptice aŭ fost silite a scrie prim-articolï despre lupta confesională, pe care foile magiare numaï simplu o constataseră, şi ast fel aŭ fost silite a recunósce fără încunjur şi în publicitate, că între Româniï greco.-cat. şi greco.-ort. decurge cea maï înverşunată luptă confesională pe tóte terenele vieţiï publice române.

În acéstă luptă, ce privesce polemica ziaristică, începĕtoriï aŭ fost fără îndoélă Româniï greco.-cat. Punênd la o parte orï ce consideraţiune, aŭ atacat, ca să se pótă apĕra împotriva asaltuluï sistematic şi bine pregătit, ce Româniï gr. ort. aŭ pornit în ceï doï anï din urmă în contra supremaţieï greco-catolicilor.

Cine a urmărit cu atenţiune mişcările naţionale române de la 1891—1895, a putut observa, că în acelea greco-catoliciï aŭ avut rolul de conducĕtorï. pe când greco-orientaliï aŭ fost restrînşi aşa zicênd la rolul trupelor auxiliare şi de personal-statist de a dóua categorie. Politica memorandistă la 1892 numaï aşa a putut triumfa, că greco-catoliciï: Raţiŭ, Lucaciŭ, Coroian, George Pop de Băsescï ş. c. al. aŭ scos a fară pe greco-orientaliï Babeş, Mocsonyi şi Parteniŭ Cosma din rolul distins, ce pân aicï aŭ avut în comitetul naţional, şi acésta din causa, că eï eraŭ contrarï joculuï memorandist, care promitea a deveni periculos.

Politica memorandistă pătrunsă de spiritul şcoliï politice şi literare din Blaş de la 1892—1895 a raportat adevĕrate triumfurï. Succesele eï esterne aŭ fost atât de sgomotóse şi isbitóre, în cât mulţi şi dintre greco-ort. aparţinĕtorï partiduluï contrar încă eraŭ aplicaţi a crede în învingerea eï finală. Nu aŭ voit, să împedece, cu atât maï puţin să zădărnicéscă acéstă învingere, ce părea a fi probabilă, de aceea s'aŭ retras, confirmând ast fel aparinţa, că solidaritatea Românilor în politica naţională e atât de închegată, cât nicï cea maï mică urmă a antagonismuluï confesional vechiŭ nu se póte observa.

Evenimentele întîmplate după 1895 însе ne-aŭ arĕtat lămurit, că totuşi a fost mare greşală politică a conduce românimea la calea primejdiósă a politiciï daco-române inaugurate de memorand: că Raţiŭ, Lucaciŭ, Coroian ş. c. al. educaţi în spiritul şcoliï politice şi literare din Blaş nu sînt bărbaţii, în a căror conducere politică aï puté avé încredere, şi în ale căror mânï sórtea politică a românimiï ar fi depusă cu deplină siguranţă.

Pe scurt politica memorandistă condusă de corifeiï români greco-catolicï a suferit un fiasco ruşinos. Acest fiasco a dat putere politicianilor greco-orientaliï preteraţi pân acum de a face o seriósă încercare pentru acapărarea de noŭ a conducerii politice. Aniï petrecuţi în retragere impusă le-a asigurat destulă linişte, ca să ajungă a fi în curat cu problema sa şi să-şi pótă statori programul politic.

Cel dintâiŭ punct al acestuï program politic e: a părăsi politica agitatorică de pân aci, despre care numaï diletanţiï politicï educaţi în spiritul turbulent al şcoliï politice din Blaş aŭ putut crede, că va conduce la ţîntă. Cea maï de lipsă cerinţă pentru realisarea postulatelor programuluï naţional român e a pregăti poporul român cu ajutoriul uneï politicï economice şi culturale corecte şi conduse din punct de vedere naţional la aceea, ca să pótă începe lupta cu naţiunea magiară pentru deplina egalitate politică şi de drepturï ca un factor egal saŭ cel puţin ca un factor fórte important în jumătatea rĕsăriténă a statuluï magiar şi cu speranţă de isbîndă.

Partenie Cosma nu numaï că a lucrat programul politiciï economice naţionale, ci aşa zicênd a pus şi temeliile mult promiţĕtóre a aceleia cu ajutoriul „Albineï". Cele ce a creat acest bărbat, n'aŭ făcut sensaţie, nicï

O atare episcopie a fost şi cea *gallicensă unită,* ceea ce de acolo deduc, că episcopul Macariŭ *directe* s'a plâns la Pontifice, şi nicăiriï nu se amintesce în bulla papală, că ar fi stat sub ïurisdicţiunea vre unuï episcopat rom. cat. orï a uneï mitropoliï.

De óre ce din cele maï sus pertractate despre starea şi relaţiunile bisericiï române se cunósce, că în vécul al 15-lea în Ungaria respective Transilvania eraŭ episcopiï atât gr. or. *schismatică,* cât şi *unită,* şi aşa şi poporul român în privinţă bisericéscă era divisat între acele dóuĕ biserici: fără îndoélă îmï restéză încă de a cerceta şi după putinţă a lămuri, óre între mulţimea cea mare a Românilor schismaticï când şi în ce mĕsură s'a lăţit s. unire a credinţeï?

D.

Unirea Românilor.

La începutul véculuï al XV-lea, până ce nu s'a compus în cât va disensiunea internă a bisericiï, abia se află documente despre urmele propagăriï s. uniri. Acésta este alt cum a se ascrie şi aceleï împrejurări, că până cătră mijlocul véculuï nu numaï biserica, ci atât regiï Ungarieï, cât şi întreg Orientul şi ţĕrile Munteniei şi Moldoveï se aflaŭ într'o sbuciumare internă şi luptă de defensiune în contra puteriï musulmane.

1. În toiul disensiunilor interne ale bisericiï primele semne de unire le aflăm în anul 1410, când Pontificele Ïoan XXII (XXIII) concrede nunţiuluï sĕŭ din Ungaria şi alte ţĕrï supuse regeluï *Sigismund,* cu numele *Brande* episcopul Placentuluï, că după ce i-s'a făcut cunoscut, cum că *„in certis partibus infra et circa limites regni"* (Hungariae) numĕrul *Cumanilor, Philisteilor şi Tatarilor de noŭ întorşi* la credinţă s'a înmulţit, păstorirea cărora maï înainte fu concreḑută Minoriţilor; şi după ce anumite biserici din acele părţi *„ab olim"* prin Tartarï şi alţi necredincioşi fuseră dĕrîmate, şi carï acuma *regele Sigismund* doresce a le preface în parochiale, éră pe ceï converşi a-ï împărţi în parochiï: îï dă facultate aceluï nunţiŭ de a puté dispune, ca bisericile numite să se prefacă în parochiale, poporuluï să-ï dea parochï, éră acele biserici să le supună *„Archidiaconuluï* saŭ *Archidiaconilor acelor locurï"* orï şi altora.

Cine aŭ fost însе aceï Cumanï, Philisteï şi Tartarï, şi în care parte a ţĕriï aŭ locuit, în cât să fie stat sub stăpânirea regeluï Sigismund?

De óre ce regele Sigismund la 1374 vorbesce despre *Românï* locuitorï în comitatul saŭ districtul *Temesköz,* éră în regulamentul militar din 1433 între ceï ce aŭ a se lupta în contra Turcilor, numĕră pe Philisteï (Ïasigï), Românï şi Cumanï; şi după ce pe la 1410 limitele Ungarieï aievea eraŭ părţile banatice de méză zi: s'ar puté accepta, că sub Philisteiï. Tartariï şi Cumaniï numiţi în scrisórea pontificială maï sus citată ar fi, să se înţelégă *popórĕ de rit oriental din părţile banatice de azï,* respective despre unirea şi supunerea acelora sub ïurisdicţiunea Archidiaconilor.

Acésta s'ar puté afirma cu atât maï vîrtos pentru că, Pontificele Gregoriŭ XI deja la 1373 dispuse, ca grijea pastorală preste Românii uniţi *„in metis Hungariae circa Sebes et maiorem Valachiam"* să o aïbă Minoriţiï, de la carï după scrisórea Pontificeluï Ïoan XXII se ïea acea grije, în cât bisericile acelea aŭ să se prefacă în *parochiale.*

În parte admit acéstă presupunere; maï bucuros însе sînt aplicat a afirma, că sub popórĕle de Philisteï, Cumanï şi Tartarï sînt a se înţelege popórĕle de rit oriental din Moldova (Cumania), Muntenia, Banat, Transilvania până la Maramurĕş, carï aievea se pot numi locuitorï *„infra et circa limites regni"*.

Étă motivele:

a) Pontificele Ïoan XXII tot la nunţiul sĕŭ *Brande* afirmă, că credincioşiï din ţĕrile supuse regeluï Ungarieï din causa vecinătăţiï lor cu Cumaniï, Philisteiï, Românii, Tartariï *„et quam pluribus aliis infidelibus in finitimis partibus commorantibus"* sufere nenumĕrate daune.

Drept aceea popórĕle numite aŭ locuit în părţile mărginaşe şi interióre ale ţĕriï, carï n'aŭ putut să fie de cât Ţara românéscă, Moldova şi în deosebï Banatul, Maramurĕşul şi Transilvania, despre care nu o dată se scrie, că se află *„circa metas Tartarorum"*.

b) Pontificele *Gregoriŭ* XI la an. 1374 zice, că *„circa metas Hungariae versus Tartaros"* locuesce mulţime multă de Românï, dintre carï uniï s'aŭ unit; éră *Alba Iulia* şi *Braşovul* se zic a fi *„circa limites versus Tartaros"* (1345), despre *Şomleul secuesc* din Transilvania se afirmă, că e situat *„in confinibus Valachiae prope Tartariam seu non longe ab eadem"*. [1]) Drept aceea sub Tartarï se pot înţelege popórĕle din Ţara românéscă, din Moldova orï în parte şi din marginile Transilvanieï.

---

[1]) Ep. Eugenii IV Romae VI Cal. Febr. 1444.

sgomot în străinătate n'aŭ provocat, dar subsistă şi aŭ adus românimiĭ róde frumóse. Azĭ maĭ că nimenĭ nu se póte îndoi, că prin mijlocirea „Albineĭ“ centrul politiciĭ economice şi naţionale e în Sibiŭ în mâna Românilor greco-orientalĭ.

Un distins funcţionar al „Albineĭ“ şi aşa zicênd mâna drépt㠹 a luĭ Cosma e Cornel Diaconovich, bărbat cu spirit vioiŭ şi de o înaltă cultură. El a luat asupră-şĭ în interesul scopuluĭ comun a da direcţiune mişcărilor literare şi culturale române în spiritul cuprinderiĭ greco-orientalilor. El trebue să deslege problema, ca Sibiul să devină împotriva Blaşuluĭ şi centru cultural şi centru literar.

Diaconovich a sciut bine din istoria culturală a Românilor, că planul acesta numaĭ aşa îl póte realisa, dacă din Sibiŭ va face centrul uneĭ mişcărĭ literare, care va umplé o ast fel de lacună în cultura română, a căreĭ suplinire de o cam dată nicĭ chiar în România nu o ţin a fi posibilă. A lipsit pân acum un mijloc însemnat al culturiĭ române, un „Lexicon român de conversaţiune“. Diaconovich a făcut acest Lexicon şi încă cu resultat cinstit.

Din întîmplare şi sediul „Asociaţiuniĭ“, a celeĭ maĭ marĭ şi maĭ bogate reuniunĭ culturale a Românilor din Ungaria, se află în Sibiŭ. Diacovich ca prim-secretarul acesteĭ reuniunĭ şi redactorul foiĭ „Transilvania“ a luat în mână şi conducerea reuniuniĭ culturale. Cel dintâiŭ cuget ĭ-a fost, să schimbe statutele „Asociaţiuniĭ“. Statutele vechĭ restring activitatea Asociaţiuniĭ la Ardealul vechiŭ, şi dacă guvernul e şi numaĭ puţin acaţios, acéstă activitate nicĭ de cât nu se putea estinde şi asupra Ungarieĭ, cu tóte că politica, ce avea să se inaugureze, pretindea, ca în acţiunea literară şi culturală să se atragă şi românimea gr. orientală maĭ avută şi maĭ cultă din Banat.

Din titlul „Asociaţiuniĭ“ a trebuit să se elimineze cuvîntul „transilvană“, pentru că acésta o pretindea nu numaĭ guvernul magiar, ci tot o dată şi politica naţională, ce avea să fie inaugurată din noŭ. „Gazeta Trans.“ greco-cat. şi „Tribuna“ condusă de memorandiştiĭ greco-cat. Raţiŭ şi Coroian, de şi bine aŭ sciut, că statutele cele nóuĕ sînt maĭ favorabile pentru interesele culturale ale Românilor, prevĕdênd, că cu ajutoriul acelora rolul dominant va fi negreşit al greco-orientalilor, aŭ pornit o agitaţiune vehementă pretindênd menţinerea cuvîntuluĭ „transilvană“. Aŭ crédut, că pentru acesta guvernul nu va întări nóuĕle statute, şi aşa nicĭ greco-orientaliĭ nu-şĭ vor ajunge scopul. În adunarea estraordinară din Maiŭ însе greco-orientaliĭ aŭ învins, şi în adunarea generală din ăst an Diaconovich s'a putut presenta deja cu programul „Asociaţiuniĭ“ reorganisate.

Punctul cel maĭ important al acestuĭ program a fost, ca Asociaţiunea să edifice în Sibiŭ un museŭ naţional român, adecă o „Casă naţională“. Acéstă „casă naţională“ ar fi simbolul esterior, că centrul cultural şi literar e transpus din Blaş la Sibiŭ. De aceea aŭ fost Blăşenĭ şi cu eĭ greco-catolicĭ aprópe fără escepţiune împotriva caseĭ naţionale. Ast fel a erupt din jurul zidurilor caseĭ naţionale înaintea publicităţiĭ şi între Românĭ lupta confesională, despre a căreĭ ulterióră desvoltare, motive ascunse şi importanţă mare voiŭ scrie într'una din epistolele proxime. *(„Egyetértés“ 16 Sept.)*

O nóuă declaraţie a Dluĭ Cosma. — În Nl 99 al „Telegrafuluĭ roman“ Dl Partenie Cosma, reflectând la cele scrise de noĭ în Nl 39 al „Uniriĭ“ revine asupra pasajuluĭ din Nl 37 al „Uniriĭ“, în care am susţinut, că „aceĭ oficialĭ aĭ „Albineĭ“, carĭ nu de mult aŭ voit, să bage în direcţiune pe un Român, care din întîmplare e gr. cat., *aŭ fost ameninţaţi cu cercetarn disciplinară*“. Dl Cosma zice între altele:

„S'aŭ întrebat însе respectiviĭ funcţionarĭ, că: ce le-a fost intenţiunea?

„Ér după ce eĭ aŭ rĕspuns, că aŭ intenţionat, să *nu* maĭ realégă, saŭ cu alte cuvinte, să *scóţă din direcţiune pe un membru vechiŭ,* direcţiunea, fără a ordina contra lor cercetare disciplinară, a luat un conclus general pentru toţĭ funcţionariĭ, în sensul căruia:

„la alegerile membrilor consiliuluĭ de direcţiune, aceĭ funcţionarĭ, carĭ sînt şi acţionarĭ, sînt stăpânĭ *independenţi* pe voturile lor, nu le este permis însе, să agiteze contra membrilor direcţiuniĭ, saŭ să procure voturĭ de la alţiĭ în acest scop, saŭ să îndemne pe alţiĭ a vota în contra lor.““

Din acéstă nóuă declaraţiune se vede evident:

Că respectiviĭ funcţionarĭ *aŭ fost traşĭ la rĕspundere;*

2) că pe basa rĕspunsuluĭ lor s'a adus din partea direcţiuniĭ un conclus, ca eĭ să nu maĭ facă, ce aŭ făcut.

Aceste dóuĕ fapte *recunoscute* de Dl Cosma dovedesc pe deplin aserţiunea nóstră, ér că Dl Cosma, nu voesce să recunóscă în acéstă procedură o cercetare disciplinară, e chestie de apretiare, pentru care nu maĭ disputăm cu Dsa, ci lăsăm în apreţiarea cetitorilor, să judece, cine are dreptate, noĭ orĭ Dl Cosma?

Un lucru însе, pe care-l retace Dl Cosma, trebue să-l spunem noĭ: Respectiviĭ oficialĭ n'aŭ avut intenţiunea numaĭ „să scótă din direcţiune pe un membru vechiŭ“, — care din întîmplare era gr. ort., ci şi să alégă pe altul în locu-ĭ, care din întîmplare era gr. cat.

Observăm încă, că a scóte din direcţiune pe un membru, în care cineva nu are încredere, nu însamnă *a alimenta anarchia* saŭ a *dovedi lipsă de respect faţă cu superioritatea sa,* ci însamnă a lucra la consolidarea institutuluĭ.

---

c) Causa uniriĭ şi păstorirea popórĕlor unite, atât în Moldova şi în Ţara românéscă, cât şi în Ungaria (Banat) şi Transilvania, încă din vécul al 14-lea în bună parte era concredută călugĕrilor *Minoriţi*. Din acest ord a fost episcopul Seretuluĭ (1384), din acela era să se dea de episcop *Antoniŭ de Spalato* pentru uniţiĭ din părţile *„versus Tartaros“* (1374); acela-şĭ ord în Banat. Transilvania şi ţĕrile românescĭ avea maĭ multe mănăstirĭ. Din acéstă împrejurare érăşĭ aceea se póte deduce, că sub Philisteiĭ, Cumaniĭ şi Tartariĭ infra et circa limites Hungariae se pot înţelege parte popórĕle mărginaşe din lăuntrul ţĕriĭ, parte vecinaşe cu acelea.

d) În scrisórea pontificială citată se maĭ zice, că bisericile *ab olim* esistente în acele părţi ale ţĕriĭ fuseră *distruse* prin Tartarĭ şi alţĭ necredincioşi. Afirmarea acésta ne îndémnă, ca acele biserici să le cercăm parte în Transilvania şi Banat, parte la graniţele Moldoveĭ şi Ţĕriĭ românescĭ de cătră Ungaria. Pentru că de şi în vécul al 14-lea în mod transitor era óreşĭ care prietinie între Ungaria, Ţara românéscă şi Moldova, dară relaţiunea aceea amicală cătră finea véculuĭ al 14-lea drept sub regele Sigismund se strică, şi a nume, întâiŭ cu Moldova la 1390, maĭ apoĭ la 1397 şi cu Muntenia. A fară de acésta la 1399 Tatariĭ cu Turciĭ devastaseră Moldova, Podolia şi Litvania; ér㠹 la începutul véculuĭ al 15-lea Turciĭ pustiesc Ţara românéscă (1401), Cumania, Bulgaria şi Ungaria (1407), în cât pontificele Eugeniŭ IV la 1439 a putut să zică, că atât episcopia *Seretuluĭ,* cât şi a *Bacăuluĭ* înfiinţate sub Bonifaţiŭ (1392) şi prin *Ioan* înzestrate cu privilegiĭ, cea dintâiŭ încă din începutul véculuĭ al 15-lea era *distrusă* de păgânĭ, ér㠹 cea de a dóua *vacantă*. Episcopia Milcovuluĭ la 1436 asemenea era nimicită şi cuprinsă de cătră infidelĭ (schismaticĭ), şi în *„locurĭ vecinaşe“* lipsia episcop. Urmarea a fost, că vre o 60 de parochiĭ *„infra limites Decanatus Cibiniensis in finibus paganorum, schismaticorum et Turcarum“* şĭ-a ales un superior în persóna decanuluĭ din *Sibiŭ* spre a se îngriji de acele parochiĭ, ceea ce se întăresce prin Pontifice, supunênd acel decanat Archiepiscopuluĭ din Strigon (1436).

Ce se ţine de părţile banatice de azĭ, prin rĕscóla condusă de Ladislaŭ şi Mich. *Dan* în contra regeluĭ Sigismund, marĭ devastărĭ se făcuseră.

Drept aceea bisericile distruse, carĭ eraŭ sub grijea Minoriţilor, n'aŭ putut să fie de cât cele ce maĭ înainte aŭ esistat în Banat şi la marginile Transilvanieĭ, Muntenieĭ şi Moldoveĭ.

Şi de şi în scrisórea pontificială citată este vorbă de popórĕle numite şi locuitóre *„circa et infra limites regni“,* totuşĭ drept din comemoratele împrejurărĭ maĭ în drept sînt a conchide, că acolo este vorbă de bisericile Românilor şi ale altor popórĕ din *Ungaria mărginaşe,* nu de mult unite. Pentru că cercul de activitate şi de misiune a Episcopuluĭ *Brande* se estindea numaĭ între marginile *Ungarieĭ* şi altor ţĕrĭ supuse regeluĭ Sigismund. Dară la 1410 nicĭ Moldova şi cu atât maĭ puţin Ţara românéscă nu eraŭ supuse Ungarieĭ.

Cuget, că drept din acea causă dispuse Pontificele, ca bisericile acelora să se supună vre unuĭ *Archidiacon* saŭ *Archidiaconilor locurilor,* pentru că neavênd acele episcop propriŭ, cum se plănuise la 1374, şi neplăcênd acelor popórĕ ĭurisdicţiunea episcopilor latinĭ, scaunul pontificial pentru acele popórĕ a voit, să întemeieze un *for esempt,* supus numaĭ aceluĭ scaun pontificial.

(Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary a convocat pe 28 a c. o conferinţă episcopéscă, care se va ocupa maĭ ales de cestiunea autonomieĭ catolice.

Spania.

Ministrul de finanţe Reverta de un timp în cóce a început, să confisce bunurĭ bisericescĭ. De curênd a dat ordin de a ocupa cu forţa brachială bunurile sanctuariuluĭ de Lluch. Episcopul de Maiorca, în a căruĭ diecesă se află acel sanctuariŭ, a recurs la tóte mijlócele legale faţă de procedura arbitrară a ministruluĭ, însе făr de resultat. Episcopul s'a vĕdut decĭ nevoit a publica un circular, în care declară, că ministrul în sensul canónelor

ca unul, care a usurpat averea bisericéscă, ipso facto a căḑut în escomunicaţiune reservată Pontificeluĭ. Ceĭ alalţĭ ministri desapróbă paşiĭ luĭ Reverta, căcĭ are Spania destule nĕcasurĭ, şi nu se va maĭ încurca şi în luptă cu biserica.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La prânzul din 21 monarchul nostru a ţinut în onórea augustuluĭ sĕŭ óspe împĕratul Wilhem următorul tost:

„Bucurându-mĕ din adâncul inimiĭ de visita, ce aţĭ binevoit a-mĭ face Maiestatea Vóstră, îmĭ ofere o deosebită satisfacţiune de a vĕ puté bineventa pe M. V. de astă dată în capitala şi residenţa mea ungară. Eŭ salut în M. V. pe fidelul amic şi aliat, pe colaboratorul perseverant la marele op al păciĭ, spre ce tot de una ne vom dedica cele maĭ bune forţe, şi convins despre armonia sentimentelor, carĭ ne călăuzesc în acéstă misiune sublimă, golesc păharul meŭ pentru M. V. esclamând: Trăéscă M. Sa împĕratul Wilhelm.“

La acest tost Împĕratul Germanieĭ a rĕspuns în chipul următor:

„Cu sentimente de cea maĭ adâncă mulţămită primesc cordialul M. Vóstre salut de bineventare. Graţie invităriĭ M. Vóstre eŭ am putut cerceta acéstă pompósă cetate, a căreĭ primire grandiósă m'a pus în uĭmire. Cu interes de simpatie urmărim noĭ a casă istoria cavalerescului popor ungar, a căruĭ iubire de patrie e proverbială, care în trecutul sĕŭ bogat în lupte n'a întârziat a-şĭ jertfi averea şi sângele pentru apĕrarea crucĭĭ. Nume ca Zrinyi şi Sziget şi azĭ înalţă inima fie căruĭ tinĕr german. Cu simpatică admirare am însoţit noĭ serbarea aniversăriĭ milenare, care fidelul popor ungar grupat în jurul regeluĭ sĕŭ a serbat-o cu pompă surprinḑĕtóre. Superbele monumente daŭ dovadă despre simţul luĭ pentru artă, pe când sfărmarea stîncilor Porţiĭ de fer a deschis căĭ nóuĕ comercĭuluĭ şi comunicaţiuniĭ şi a înşirat Ungaria între marile popórĕ culturale ca egal îndreptăţită. Ce m'a impresionat însĕ maĭ adânc, cât am petrecut în Ungaria, şi maĭ ales la primirea în Budapesta, este alipirea însufleţită a Ungurilor cătră augusta persónă a M. Sale. Dar nu numaĭ aicĭ, ci Europa şi cu deosebire poporul meŭ este înflăcărat de aceea-şĭ însufleţire pentru M. V., la care însufleţire şi eŭ îndrăznesc a mĕ numi părtaş privind la M. V. ca un fiŭ la părintescul meŭ amic. Graţie înţelepciuniĭ M. Vóstre, alianţa nóstră, încheiată spre fericirea popórĕlor nóstre, stă tare şi indisolubilă, ea deja de mult păzesce pacea Europeĭ şi o va face acésta şi pe maĭ de parte. Alipirea însufleţită pentru M. V., sînt sigur, arde şi acum în inimile fiilor luĭ Árpád, ca şi atuncĭ, când aŭ strigat mareĭ străbune a M. V.: „Moriamur pro rege nostro!“ Dând espresiune acestor sentimente, tot ce simţim, cugetăm şi dorim pentru M. V., vom cuprinde în strigarea, pe care fie care Ungur până la cea din urmă rĕsuflare o strigă: (Pe unguresce:) Trăéscă regele!“

Spania.

Ziaruluĭ „Temps“ i-se anunţă din San-Sebastian, că ambasadorul Statelor unite a avut o întrevedere de treĭ óre cu principele Tetuan ministrul spaniol de esterne. Ambasadorul a susţinut, că prin răsboiul îndelungat din Cuba Statele unite sufer daune grele în interesele sale comerciale şi industriale. Răsboiul aşa, cum îl pórtă generalul Weyler, ruinéză cu totul Cuba, fără să aducă vre un folos Spaniolilor. Dacă răsboiul nu s'ar termina până la finea luĭ Octobre, Statele unite se vor considera de îndreptăţite de a recurge la mĕsurile, ce le cred apte spre a asigura o linişte durabilă în Cuba. Principele Tetuan a luat spre sciinţă declarările ambasadoruluĭ american, dară tot de o dată a protestat în contra pretensiunilor americane. Rĕspunsul oficios al guvernuluĭ spaniol se va da numaĭ după întórcerea curţiĭ regale la Madrid.

În timpul din urmă mişcările carliste sînt tot maĭ viĭ şi ĭeaŭ dimensiunĭ tot maĭ marĭ.

Turcia.

În fine pacea între Turcia şi Grecia e pe calea de a se închia definitiv. În 18 a c. representanţiĭ marilor puterĭ, cărora şi-a concreḑut Grecia sórtea sa, şi Tevfic-paşa, ministrul de esterne al Turcieĭ, aŭ subscris pactul preliminar de pace. În sensul acestuĭ pact confiniile aŭ să se reguleze aşa, că Tesalia va rĕmâné a Grecieĭ, ocupând Turciĭ numaĭ unele puncte strategice maĭ însemnate. Grecia va solvi Turcieĭ ca desdaunare de răsboiŭ 4 milióne funţĭ turcescĭ. Pentru ca de o parte să se garanteze acéstă solvire, ĕră de altă parte să nu se dauneze nicĭ vechiĭ creditorĭ aĭ Grecieĭ, se va institui în Atena o comisiune internaţională. Guvernul grecesc va efeptui votarea uneĭ legĭ, în vîrtutea căreia o parte din venitele statuluĭ grecesc va sta sub controla necondiţionată a comisiuniĭ internaţionale. Cu subscrierea pactuluĭ starea de răsboiŭ încetéză, şi trupele turcescĭ se vor retrage din Tesalia la o lună, după ce guvernul grecesc va fi garantat desdaunarea propusă de marile puterĭ. În restimp de 14 zile de la subscrierea pactuluĭ preliminar Grecia îşĭ va trimite delegaţĭ în Constantinopol, ca în conţelegere cu delegaţiĭ otomanĭ să stabiléscă în sensul pactuluĭ preliminar condiţiunile definitive ale păciĭ, să se înţelégă cu privire la eliberarea captivilor, la amnestia generală şi la rebonificarea daunelor reciproce causate în decursul răsboiuluĭ. Până la reînceperea serviţiuluĭ consular ordinar se vor institui din ambele părţĭ agenţĭ diplomaticĭ provisorĭ sub protectoratul acelor puterĭ, sub carĭ aŭ stat supuşiĭ grecĭ respective turcĭ de la începerea răsboiuluĭ încóce.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

(Continuare.)

Cu îngrijire vĕḑu Bismarck, cum se aprinse în parlament şi afară de parlament lupta, cărea o provocase el.

Nemijlocit înainte de pertractarea legilor bisericescĭ-politice se făcu în casa domnilor uu aşa numit Pairschub, se chemară adecă în casa domnilor „prin deosebită încredere regéscă“ 24 de membri noĭ, despre carĭ Bismarck era sigur, că eĭ vor primi nóuĕle legĭ bisericescĭ.

Apoĭ se schimbă de dragul lor constituţia modificându-se articulul eĭ despre libertatea societăţilor religióse aşa, ca ea să sune de acum înainte ast fel: „Biserica evangelică şi cea romano-catolică, pe cum şi orĭ ce altă societate religiósă rînduesce şi administréză afacerile sale în neatîrnare, *rĕmâne însĕ supusă legilor statuluĭ şi inspecţiuniĭ statuluĭ rînduite prin lege. În aceea-şĭ mĕsură* rĕmâne orĭ ce societate religióse în posesiunea şi folosirea institutelor, fundaţiunilor şi fondurilor menite spre scopul sĕŭ de cult, instrucţiune şi binefacere.“ Ĕră la alt articul despre umplerea oficiilor bisericescĭ se făcu adausul: „De altmintrea reguléză legea competenţele statuluĭ referitóre la instrucţia previe, la aplicarea şi dimiterea preoţilor şi ministrilor bisericescĭ şi statorésce marginile puteriĭ disciplinare bisericescĭ.“ Ast fel se credea, că s'a făcut cale pe sama dreptuluĭ bisericesc celuĭ nou, şi că se póte purcede cu libertate şi grabă maĭ mare la statorirea amĕnuntelor acestuĭ drept. Ce considerărĭ maĭ şi putea să aĭbă în amĕnuntele acelea o maĭoritate, care a întors ast fel libertatea bisericiĭ în atîrnarea eĭ de la puterea statuluĭ?

Camera deputaţilor primi legile fără de nicĭ o discusie din partea maioritățiĭ. În casa domnilor stórse Bismarck votarea cu amenințarea, că va abzice, dacă nu i-se vor vota tóte propunerile şi proiectele acestea. Ĕră memorandul, ce-l presentară catoliciĭ regeluĭ, încă fu zădarnic: regele sancţionă tóte legile acestea în 11—14 Maiŭ. Ele din causa acésta se şi numiră legile de Maiŭ, Maigesetze.

Pe când proiectele acestea de legĭ fuseră în camera deputaţilor încă în stadiul cel dintâiŭ al pertractăriĭ, episcopatul trimise ministeriuluĭ un protest colectiv în contra lor.

„Maĭ înainte de asta cu câte va zile,“ ziseră eĭ în protest, „a subşternut ministeriul regesc Landtaguluĭ nisce proiecte de legĭ, carĭ pătrund fără de drept în chipul cel maĭ adânc în viaţa internă a bisericiĭ catolice şi în sfera eĭ de drept, şi Landtagul e provocat, ca în timpul cel maĭ scurt să apróbe proiectele acestea.

„Abstragênd de la aceea, că după dreptul natural şi positiv şi după us imemorabil în ţĕrile germane raporturile dintre stat şi biserică numaĭ în înţelegere comună se pot rîndui în chip legal şi folositoriŭ pentru amîndóuĕ părţĭ, episcopiĭ prusescĭ ar fi trebuit să aştepte în casul cel maĭ rĕŭ măcar aceea, că li-se va da prilej spre a se pronunţa asupra unor proiecte de legĭ aşa de momentóse, carĭ se referesc la biserica catolică, şi spre a validita principiile catolice. Eĭ atuncia ar fi fost în posiţia de a primi fără de vătĕmarea datorinţeĭ sale singuratice dispoziţiĭ de ale proiectelor de legĭ, de carĭ se tractéză, ér cu privire la alte câte va din dispoziţiile acelea póte că s'ar fi putut ajunge la o înţelegere cu Scaunul Apostolic. Însĕ după ce acuma proiectele acelea de legĭ, de şi taie în viaţa cea maĭ intimă a bisericiĭ, guvernul regesc totuşi le-a subşternut în chip unilateral în vîrtutea plenitudiniĭ de putere, ce o pretinde guvernul statuluĭ pe sama sa, şi fără de o înţelegere şi pertractare

cu organele bisericescĭ competente, acestora nu le rĕmâne alta de cât a protesta deja înainte în chip formal şi sĕrbătoresc în contra tuturor acelor dispoziţiĭ ale acestor proiecte, carĭ vatĕmă drepturile naturale şi câştigate ale bisericiĭ şi libertatea consciinţeĭ şi a religieĭ, şi în contra acelor legĭ, carĭ eventual se vor aduce pe temeiul acestor proiecte.“

Închiarea acestuĭ protest o fac cuvintele următóre:

„În interesul statuluĭ ca şi în al bisericiĭ rugăm şi conjuram din adâncul inimiĭ pe cârmuitoriĭ statuluĭ şi pe toţĭ ceĭ ce aŭ înrîurinţă asupra afacerilor statuluĭ. ca să repăşească de pe fatala cale, pe care aŭ pornit, să restituéscă bisericiĭ catolice din Prusia şi din imperiul german şi miliónelor de mărturisitorĭ aĭ eĭ pacea siguranţeĭ drepturilor şi libertatea generală şi să nu ne impună cu de-a sila legĭ de acelea, a căror observare nu se póte uni cu datorinţele oficiuluĭ, carĭ episcopul le-a luat asupră-şĭ cu jurămînt, şi se împotrivesce consciinţeĭ şi e moralminte imposibilă atât pentru el, cât şi pentru fie care preot şi pentru fie care catolic, şi a căror esecutare violentă ar aduce nespusă nefericire preste credinciosul nostru popor catolic şi preste ĭubita nóstră patrie.“

Celor dóuĕ camere a Landtaguluĭ episcopiĭ le îndreptară o cerere tot cam de acela-şĭ cuprins. Într'însa asigurară episcopiĭ, că nicĭ un creştin catolic nu póte să se supună legilor acelora fără de vătĕmarea cea maĭ gravă a consciinţeĭ, şi se rugară, ca Landtagul să nu priméscă proiectele acele şi prin acésta să ferésca statul prusesc de urmările nefericite, carĭ ar trebui să le aĭbă violentarea consciinţeĭ miliónelor de civĭ catolicĭ.

Tot asemenea protestară episcopiĭ şi la regele şi-l recercară, să denege legilor acelora sancţionarea.

Înse protestările acestea aŭ fost zădarnice. Acum, — cu dóuĕ septĕmâni înainte de publicarea legilor, — îndreptară episcopiĭ către poporul catolic un apel. Într'însul accentuară, că esecutarea acestor legĭ va trebui să producă desbinarea bisericiĭ din Germania de la biserica Dumnezeŭ-Omuluĭ şi Mântuitoriuluĭ, carea îmbrăţişéză tótă faţa pământuluĭ. Apoĭ ziseră maĭ de parte:

„Proiectele amintite încă nu aŭ putere de lege; — înse orĭ ce s'ar întîmpla. noĭ cu darul luĭ Dumnezeŭ vom apĕra în chip statornic şi unanim principiile acelea, carĭ le-am desvoltat în memorandele nóstre, şi carĭ nu sînt ale nóstre, ci ale creştinismuluĭ şi ale dreptăţiĭ vecînice, şi vom împlini datorinţele nóstre păstorescĭ aşa, cât în óra morţiĭ nóstre înaintea scaunuluĭ judecătoresc al păstoriuluĭ dumnezeesc, carele ne-a trimis pe noĭ şi a dat viaţa sa pentru ceĭ ce sînt aĭ luĭ, să nu fim osîndiţĭ ca nisce naĭmiţĭ. —

„Ĕră voĭ, ĭubiţĭ conlucrătorĭ şi diecesanĭ, ţineţi-vĕ neschimbat de aceea, că episcop legitim e numaĭ acela, care ca atare e trimis de Sfîntul Părinte şi de Scaunul Apostolic, de acest isvor al unităţiĭ bisericiĭ, şi care remâne în comuniunea Scaunuluĭ Apostolic. Tot asemenea veţĭ puté să recunóscetĭ în tot de una de păstorĭ legitimĭ numaĭ pe aceia, pe carĭ episcopiĭ legitimĭ ĭ-aŭ aflat vrednicĭ şi destoĭnicĭ pentru acest oficiŭ, pe carĭ episcopiĭ ĭ-aŭ trimis şi ĭ-aŭ încredinţat cu acest oficiŭ, şi carĭ rĕmân în comuniune cu episcopiĭ. Orĭ care altul ar fi usurpator. —

„Spre apĕrarea libertăţiĭ neînstrăinabile a bisericiĭ şi a bunurilor creştinismuluĭ pe lângă alipire credinciósă de biserică, pe lângă mărturisirea francă a adevĕruluĭ, pe lângă o viaţă nepĕtată, pe lângă o răbdare perseverantă vĕ recomandăm ca şi de alte orĭ în chipul cel maĭ deosebit rugăciunea.“ —

Într'aceea legile se publicară. Episcopiĭ declarară într'o notă colectivă din 16 Maiŭ îndreptată către ministeriŭ:

„Noĭ subsrişiĭ archiepiscopĭ şi episcopĭ spre părerea nóstră de rĕŭ cea maĭ intimă sîntem nevoiţĭ a declara înaltuluĭ ministeriŭ cu tótă supunerea, că nu putem să conlucrăm la esecutarea legilor publicate în 15 a c.

„Legile acestea vatĕmă drepturile şi libertăţile, carĭ din rînduélă dumnezeéscă compet bisericiĭ luĭ Dumnezeŭ. Ele négă cu desevârşire principiul acela fundamental, după care începênd de pe timpul luĭ Constantin cel Mare popórĕle creştine aŭ vĕdut rînduindu-se în diferitele împĕrăţiĭ raportul dintre stat şi biserică, principiul, care recunósce în stat şi în biserică dóuĕ puterĭ diferite rînduite de Dumnezeŭ, carĭ pe lângă felurita atingere şi împletecire a raporturilor cu privire la regularea hotarĕlor competinţelor sale sînt avisate la aceea, ca să nu purcédă în chip unilateral şi să nu pună în chip arbitrar marginile şi stavilele, ci să se înţelégă în chip pacînic maĭ înainte cu privire la dispoziţiile şi hotărîrile, carĭ aŭ să se facă.

„Biserica fără de a nega dumnezeirea luĭ Christos şi caractĕrul dumnezeesc al învĕţăturiĭ şi instituţiuniĭ luĭ, fără de a face atîrnătoriŭ de la arbitriul ómenilor chiar creştinismul însu-şĭ nu póte să recunóscă principiul statuluĭ păgân, după care legile statuluĭ ar fi isvorul ultim a tot dreptul, şi biserica ar avé numaĭ drepturile acelea, carĭ i-le împărtăşesce legislaţiunea şi constituţiunea statuluĭ.

„Recunóscerea acestor legĭ ar fi decĭ lăpĕdarea originiĭ dumnezeescĭ a creştinismuluĭ, de óre ce ea ar admite dreptul necondiţionat al statuluĭ de a determina prin legĭ întrégă sfera vieţiĭ creştinescĭ.

„Dar o atare recunóscere ar fi şi o renunţare la tóte drepturile istorice şi positive ale bisericiĭ din Prusia, de óre ce legislaţiunea ca singurul isvor al dreptuluĭ în viitoriŭ ar puté să le abróge în chip unilateral şi după plac tóte fără de nicĭ o escepţiune.“ —

Prin tóte declarările episcopilor suna hotărîrea: „Vom maĭ bine, ca biserica catolică din Prusia să péră fără de vina nóstră, de cât ca să se întîmple acésta cu vina nóstră!“

Asta a fost limba vrednică, francă, nemeşteşugită a unor următorĭ veritabilĭ aĭ Apostolilor.

Şi poporul catolic? *Poporul a fost vrednic de vredniciĭ sĕĭ păstorĭ.* (Va urma.)

Rectificare.

În nr. 99 al „Telegrafuluĭ roman“, — care se vede, că a ajuns organul „Astreĭ“, — fiind vorbă de „casa naţională“, se susţine, că campania contra eĭ s'a pornit „în adunarea generală a despărţemîntuluĭ“ (se înţelege „Blaş“), „care a luat posiţie *contra* „caseĭ naţionale“ îndrumând şi pe delegaţiĭ sĕĭ, ca în adunarea generală de la Mediaş *să voteze contra eĭ*“.

Mĕ rog, să binevoiţĭ a rectifica aserţiunea acésta în sensul, că conform p. 8 din protocolul adunăriĭ generale — trimis onoratuluĭ Comitet central la 18 Aug. a. c. — delegaţilor li-s'a lăsat, să ĭea posiţie contra caseĭ naţionale numaĭ în casul, când aceea va fi vorbă *de a se ridica din fondul Asociaţiuniĭ.*

Aserţiunea acésta e decĭ maĭ mult de cât cutezată, cu atât maĭ mult. cu cât lucrul acesta l-am maĭ spus şi în nrul 33 al „Familieĭ“ din a. c.

În acela-şĭ numĕr al „Tel. Rom.“ înşirându-se ceĭ ce aŭ votat contra caseĭ naţionale (las că în sfârşit votisarea nicĭ nu s'a făcut *pro* saŭ *contra* caseĭ) şi amintindu-se între alţiĭ şi Dl *Teodor Vandor* se zice în notă: „Pe acest domn înzădar l-am cercat între membriĭ Asociaţiuniĭ, căcĭ nu l-am găsit.“

În interesul adevĕruluĭ îmĭ ĭeaŭ voe a observa următórele:

În p. 7 din protocolul aceleia-şĭ adunărĭ generale se spune. că s'aŭ incassat taxe de la membriĭ noĭ fl. 30 (adecă de la 5 câte 6 fl.). Membriĭ aceştia, *a căror nume a fost comunicat comitetuluĭ central,* aŭ fost Dniĭ Dr Ales. Codarcea, Vas. Suciŭ, *Teodor Vandor,* Ştefan Oltean şi Aur. Trifan. Dacă Dl Vandor n'a fost *găsit* (?) între membriĭ Asociaţiuniĭ, cum de aŭ fost *găsiţĭ* Dniĭ Codarcea şi Suciŭ, carĭ încă s'aŭ făcut membri tot atuncĭ? Dar de alt cum într'o vreme nicĭ pe Dl Ciuta, care e membru pe viaţă, nu-l *găsiaŭ* în consemnarea membrilor.

Blaş la 24 Sept. n.

A. C. Domşa
notarul desp. XI.

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. a despărţĕmîntuluĭ Blaş îşĭ va ţiné prima adunare generală Sâmbătă în 9 Octobre st. n. a. c. în comuna Ciufud. invitându-se prin acésta a particia la acéstă adunare atât învĕţătoriĭ despărţĕmîntuluĭ, cât şi directoriĭ şcolarĭ, pe cum şi alţĭ spriginitorĭ aĭ intereselor şcolare.

Programa: 1. Participarea membrilor la serviţiul divin de la 9—10½ óre a. m. 2. Deschiderea şedinţeĭ prin preşedinte la 11 óre a. m. în sala de învĕţămînt a şcoliĭ gr. cat. din loc. 3. Constatarea membrilor presenţi şi incassarea taxelor. 4. Designarea persóneĭ, care la proxima adunare va avé să ţină prelegere practică. 5. Prelegerĭ practice din obiectele de învĕţămînt şi critică asupra lor. 6. Propunerĭ diverse, carĭ aŭ de scop înaintarea reuniuniĭ. 7. Defigerea loculuĭ adunăriĭ generale venitóre. 8. Verificarea procesuluĭ verbal. 9. Închiderea şedinţeĭ.

Ciufud la 23 Septembre 1897.

Crucian Simu preşedinte. **Georgiŭ Călugăr** notar.

Noutăţĭ.

Concurs la staţiuni docentale. Cu terminul de 30 Sept. s'a escris concurs: 1) La staţ. doceut. din *Berchis* în protopopiatul Turdiĭ cu emol.: 240 fl. din repartiţie şi 60 fl. subsidiŭ de la stat. 2) La staţ. docent. din *Visuia* în protopopiatul Catineĭ cu emol.: 130 fl. din repartiţie, 80 metrete cucuruz = 72 fl., 50 fl. din cassa bisericiĭ, 130 funţĭ lard = 20 fl., 2 grădinĭ = 12 fl., interese după obligaţiuni de regal 6 fl. 75 cr., de la preotul local 3 fl. 25 cr.

Pentru stipendiile, pentru dobîndirea cărora Preaveneratul Consistor mitropolitan a publicat în ăst an concurs, — aŭ fost 39 tóte la olaltă. — aŭ incurs *numaĭ 169 suplicĭ.* Aci s'ar potrivi maĭ bine: „Secerişul este puţin, ĕră secerătorĭ sînt mulţĭ.“

Petrecere se va ţiné în Blaş la 30 Septembre în sala oteluluĭ „Univers“. Preţul de întrare: de persónă 80 cr; familie 1 fl. 50 cr. Venitul este destinat pentru reuniunea femeilor române şi a casineĭ române din Blaş.

Nicolae Popovicĭ, profesor de cântărĭ în Braşov, a repausat în Sibiŭ în 7 Septembre v. 1897, în etate de 40 de anĭ, după un serviţ de 9 anĭ ca profesor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

III.

„Sfinte Dumnezeule."

„Sfinte Dumnezeule, sfinte tare, sfinte fără de mórte, îndură-te spre noi. De trei ori."

După chemarea întru ajutoriŭ a Spiritului Sfînt prin rugăciunea „Împĕrate ceresc" diaconul orĭ în lipsa luĭ preotul se îndréptă cu acela-şĭ scop cătră Preasfînta Treime. Pe cum vĕdurăm, credinţa sfinteĭ bisericĭ ne spune, că lucrările în a fară ale luĭ Dumnezeŭ sînt comune celor treĭ persóne dumnezeescĭ. Drept aceea consacrarea pânĭĭ şi vinuluĭ în s. liturgie de şi ca orĭ care altă împărtăşire a daruluĭ dumnezeesc celuĭ supranatural se ascrie într'un chip special Spiritului Sfînt, ea totuşĭ ca orĭ care lucrare în a fară a Preasfinteĭ Treimĭ e o lucrare comună celor treĭ persóne dumnezeescĭ. Învĕţătura asta, pe cum vĕdurăm, o mărturisesc şi liturgiile şi ss. Părinţĭ. De aceea e decĭ fórte potrivit şi la locul sĕŭ aceea, că liturgul aci la începutul s. liturgiĭ de la invocarea specială a Spiritului Sfînt trece în dată la invocarea Preasfinteĭ Treimĭ. Invocarea acésta o începe cântarea îngerésca „Sfinte Dumnezeule".

Istoriograful bizantin Nicefor Calist din evul de mijloc susţine într'un loc, că Întreit-Sfîntul acesta l-a păstrat biserica încă de pe vremea Apostolilor: „Cântarea aceea întreit-sfîntă, pe cum se vede şi mi-se pare mie, s'a păstrat în tradiţiunea bisericiĭ deja de la Apostolĭ şi maĭ înainte de timpurile luĭ Teodosiŭ celuĭ maĭ tinĕr şi de ale patriarchuluĭ Proclu." [1]) Dară tot el amintesce airia pe larg şi originea îngerésca cea minunată a acesteĭ cântărĭ. Este sciut, că ţinutul Constantinopoluluĭ e fórte espus la cutrĕmur de pămînt. De aceea şi în zilele nóstre aprópe tóte casele acesteĭ cetăţĭ marĭ sînt de lemn. Espus era Constantinopolul la cutrĕmur de pămînt şi în vechime, şi a dese orĭ ne şi istorisesc scriitorĭĭ bizantinĭ despre aceea, că acésta cetate a fost cercetată de pacostea aceea. Aşa ne istorisesce şi Nicefor între alte casurĭ de acelea, că pe timpul împĕratuluĭ Teodosiŭ II (408—450) s'a întîmplat acolo érăşĭ un cutrĕmur, care înse a întrecut cu grozăvenia pe celea de maĭ înainte maĭ ales în privinţa mărimiĭ, în a sosiriĭ fără de veste şi în a durăriĭ lungĭ. După ce înşiră câte va din nefericirile îngrozitóre de pe timpul acestuĭ cutrĕmur, îşĭ continuă istorisirea ast fel: *„Éră Bizantinĭĭ cuprinşi fiind de o spaĭmă fórte mare şi temêndu-se de ruinele zidirilor, aŭ părăsit zidurile, şi aŭ petrecut a fară de cetate în locul acela* (al suburbiuluĭ Ἑβδομος), *care se numesce* Κάμπος, *şi dimpreună cu împĕratul Teodosiŭ şi cu patriarchul Proclu* (434—447) *făceaŭ rugăciunĭ neîncetate şi se rugaŭ luĭ Dumnezeŭ, să-ĭ miluéscă şi să scape lumea de nenorocirea, ce amenínţa. Şi când o dată se întîmpla cutrĕmurul acela, şi pămîntul se cutrĕmura legănându-se asemenea valurilor, — şi toţĭ ceĭ ce sevârşiaŭ litiĭ şi rugăciunĭ, plângeaŭ împreună şi cerşiaŭ din adâncul inimiĭ îndurarea dumnezeéscă: atuncia preste aşteptarea tuturor a urmat o minune, carea întrece tótă simţirea şi mintea. De o dată a fost adecă ridicat un prunc în vĕdul tuturor prin putere dumnezeéscă în aer până la partea ceréscă aşa, de nu se maĭ vedea, şi a audit vocea dumnezeéscă, cu care îngeriĭ se îndatinézĕ a aduce laude luĭ Dumnezeŭ. Şi după ce a audit vocea, éră s'a pogorît reîntorcêndu-se pe aceea-şĭ cale prin aer; şi episcopuluĭ Proclu şi împĕratuluĭ şi întregiĭ mulţimĭ, celeia ce făcea rugăciunĭ, le-a dat de scire, că el dela îngeriĭ ceĭ ce cântaŭ, a audit cuvintele acestea:* Ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἁγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. *Proclu audind acestea în dată a demandat, ca poporul să cânte în chipul acela: şi cutrĕmurul în dată a şi încetat şi s'a potolit de tot. Împĕratul Teodosiŭ apoĭ şi Pulcheria cea între mulerĭ vrednică de admirarea tuturora, mişcaţĭ prin minunea asta aşa de mare, în dată aŭ decretat printr'o constituţiune împĕrătéscă, ca prin lumea întrégă să se cânte imnul acesta dumnezeesc. Şi de pe vremea aceea primindu-l biserica luĭ Christos nu-l folosesce numaĭ în fiesce care zi, ci-l premite înainte de tóte cu voce înaltă începutuluĭ fiesce căreĭ cântărĭ şi laude a luĭ Dumnezeŭ. Pruncul după ce a împlinit împărtăşirea, în dată a murit şi s'a înmormîntat în biserica cea mare, carea se numesce a Păciĭ. Éră locul, din care s'a ridicat el întru înălţime, după aceea s'a chemat* ὕψωμα θεῖον (înălţare dumnezeéscă), *cătră mézăzĭ de la cetatea Constantinopoleĭ."* [1]) Maĭ pe scurt istorisesc faptul acesta minunat Teofane, [2]) Georgiŭ Cedren, [3]) s. Ioan Damascenul [4]) şi alţiĭ. Éră biserica nóstră face amintirea acestuĭ eveniment minunat în 26 Octobre. (Proclu 20 Nov.)

Éră cuprinsul dogmatic al cântăriĭ întreit-sfinte ni-l desvóltă fórte frumos s. Ioan Damascenul scriind: „Sfinte Dumnezeule şi Tată, din care este Dumnezeŭ Fiul, şi Dumnezeŭ Spiritul; sfinte Tare Fiule, vîrtutea ipostatică a luĭ Dumnezeŭ; sfinte Fără-de-mórte Spirite Sfinte, făcĕtoriule de viaţă, pe cum zice Apostolul: Legea Spiritului vieţiĭ (Rom. 8, 2). Nu ca şi cum Fiul, orĭ Spiritul Sfînt nu ar fi Dumnezeŭ; nicĭ ca şi cum Tatăl, orĭ Spiritul Sfînt nu ar fi tare; nicĭ în sfârşit ca şi cum Tatăl, orĭ Fiul nu ar fi fără de mórte: ci pe cum Apostolul dorind să arete persónele zice: „Éră nóuĕ este un Dumnezeŭ Tatăl, dintru carele sînt tóte, şi un Domn Isus Christos, prin carele sînt tóte" (I Cor. 8, 6), şi un Spirit Sfînt, întru carele sînt tóte, aşa şi în locul acesta. Éră acésta a spus-o şi David maĭ înainte zicênd: „În ce chip doresce cerbul spre isvórĕle apelor, aşa doresce sufletul meŭ spre tine, Dumnezeule" (ps. 42, 1). Éră după ce a numit în comun dumnezeirea, a adaus voind, să însemne şi ipostasele: „Însetat-a sufletul meŭ spre Dumnezeul cel tare, cel viŭ." Că cel ce viézĕ pururea, este fără de mórte. Când a zis decĭ: „Doresce sufletul meŭ spre tine, Dumnezeule," a însemnat dumnezeirea cea una; apoĭ când a zis: „Însetat-a sufletul meŭ spre Dumnezeul cel tare, cel viŭ," a arĕtat întreirea persónelor. Şi éră s'a întors la unitatea firiĭ: „Când voiŭ veni, şi mĕ voiŭ arĕta feţeĭ luĭ Dumnezeŭ?" „Noĭ adecă referim acel „Sfinte Dumnezeule" la Tatăl, nu ca şi cum numaĭ luĭ singur ĭ-am ascrie numele dumnezeiriĭ. Căcĭ recunóscem şi pe Fiul şi pe Sfintul Spirit de Dumnezeŭ. Tot asemenea ascriem acel „Sfinte tare" Fiuluĭ, nu că lipsim pe Tatăl şi pe Sfîntul Spirit de tărie. Şi în sfârşit acel „Sfinte fără de mórte" îl ascriem Sfîntuluĭ Spirit, nu ca să escludem pe Tatăl şi pe Fiul de la nemurire, ci pentru ca în fiesce care persónă să cuprindem în chip simplu şi absolut tóte numirile dumnezeescĭ, imitând adecă pe dumnezeescul Apostol, a căruĭ cuvinte sînt acestea (de la I Cor. 8, 6): „Că nóuĕ este un Dumnezeŭ Tatăl, dintru carele sînt tóte, şi noĭ întru dînsul, şi un Domn Isus Christos, prin carele sînt tóte, şi noĭ printr'însul." [5]) Tot asemenea esplică şi biserica nóstră Întreit-Sfîntul, când cântă: „Veniţĭ, popórĕ, să ne închinăm Dumnezeiriĭ celeĭ în treĭ feţe, Fiuluĭ în Părintele, împreună cu Spiritul Sfînt. Că Tatăl fără de anĭ a născut pe Fiul cel împreună de vecĭ şi împreună domnitoriŭ. Şi Spiritul Sfînt era în Tatăl, împreună cu Fiul preamărit, o putere, o fiinţă, o Dumnezeire, căreia închinându-ne toţĭ zicem: Sfinte Dumnezeule, care tóte le-aĭ făcut prin Fiul, cu conlucrarea Spiritului Sfînt. Sfinte tare, prin carele pe Tatăl am cunoscut, şi Spiritul Sfînt a venit în lume. Sfinte fără de mórte, Spirite Mângăitoriule, carele din Tatăl purcedĭ, şi în Fiul odihnescĭ. Treime sfîntă, mărire ţie." [6])

Nu sufere decĭ îndoélă, că Întreit-Sfîntul biserica nóstră îl referesc la Preasfînta Treime. Şi pentru ca nu cum va să se maĭ găséscă óre cine, care să nutréscă în privinţa asta vre o îndoélă, ea esprimă referirea acésta într'un chip încă şi maĭ emfatic aşa, că rînduesce, ca Întreit-Sfîntul să se rostéscă orĭ să se cânte în tot de una „de treĭ orĭ" după olaltă. Aşa şi în casul de faţă. Ba ea spre întărirea încă şi maĭ mare şi spre esplicarea încă şi maĭ limpede a acesteĭ referirĭ maĭ adauge încă tot de una şi doxologia cea mică: „Mărire Tatăluĭ, şi Fiuluĭ, şi Sfîntuluĭ Spirit, şi acum, şi pururea, şi în vecĭĭ vecilor. Amin."

Aci Liturgieriul nu rînduesce, ca diaconul şi preotul fiesce care rostire a Întreit-Sfîntuluĭ să o însoţéscă cu câte o închinăciune. Eĭ aŭ înse, să facă închinăciunile acestea, ceea ce se vede de pe airia, unde ele se rînduesc a nume.

---

[1]) Eccl. Hist. L. XVIII. cap. 51. De haeresi Theopaschitarum.

[1]) L. c. l. XIV. cap. 46.

[2]) Chronographia, ed. Venet. 1719. T. VI. p. 64.

[3]) Hist. comp. ed. Venet. T. VII. p. 270.

[4]) De hymno trisagio ep. ad Jordanem archim. ed. Venet. 1748. T. I. p. 487; De hymno trisagio cap. 10. ed. cit. T. I. p. 219.

[5]) L. c. p. 483 ur.; 218 ur. V. şi hom. in Nativ. Mariae T. II. p. 848.

[6]) Pentecost. Dumin. Rusal. Sâmb. sara.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Estira cuprinse loc lângă scaunul luĭ şi-ĭ puse braţul sĕŭ cel drept uşor pe umĕrul luĭ; ast fel pe când grăia el, se părea, că darea de samă o fac amîndoĭ.

„Aci," zise Simonide scoţênd filera cea dintâiŭ, „sînt însemnaţi baniĭ, carĭ îĭ avusem de la tatăl tĕŭ, singura avere, carea am scăpat-o din aintea Romanilor; din tótă averea nu s'a mântuit nimica, fără numaĭ baniĭ, şi chiar şi pe aceştia ar fi pus tălharĭĭ mâna, de cum va nu ar fi sistemul nostru cambial jidovesc. Suma banilor, carĭ ĭ-am incassat din piaţele din Roma, Alexandria, Damasc, Cartagine, Valenţia şi din alte emporiĭ, se urcă la o sută şi dóuĕ zecĭ de talanţi în banĭ jidovescĭ."

El întinse Estireĭ filĕra şi luă alta.

„Suma acésta de o sută şi dóuĕ zecĭ de talanţi am primit-o. Ér aci e averea, de care dispun acuma. Dar sub asta, pe cum poţi vedé, înţeleg numaĭ câştigurile făcute cu suma aceea."

Apoĭ începu a ceti de pe diferite filere sumele acestea:

În năĭ	60	talanţi
În mărfurĭ din magazine .	110	„
În mărfurĭ sub transport .	75	„
În cămile, caĭ şi altele .	20	„
În clădirĭ pentru mărfurĭ .	10	„
În cambiĭ	54	„
În banĭ gata şi elocaţi .	224	„
La olaltă 553	talanţi.	

„La aceştĭ cincĭ sute cincĭ zecĭ şi treĭ talanţi dobîndiţi adauge acuma capitalul original, care l-am primit de la tatăl tĕŭ, şi aĭ şese sute şepte zecĭ şi treĭ talanţi! — toţi proprietatea ta, — care te face, fiule al luĭ Hur, omul cel maĭ bogat de pe faţa pămîntuluĭ."

Luă hârtiile de la Estira, le înfăşură şi le dădu luĭ Ben Hur a fară de una. Fala, ce se manifesta în fiinţa luĭ, nu era vătĕmătóre; ea îşĭ va fi avut de motiv sentimentul datorinţeĭ bine împlinite şi va fi isvorît din consciinţa, că Ben Hur tóte acestea le-a dobîndit fără de a fi contribuit nimica la adunarea lor.

„Şi acuma nu este nimic," adause plecându-şĭ glasul, dar nu şi privirea, „nimica, ce nu aĭ puté face."

A fost acesta un moment de mare interes pentru toţĭ ceĭ de faţă. Simonide éră îşĭ aşedă mânile cruciş pe pept; Estira era îngrijată, Ilderim iritat. Omul nicĭ când nu e maĭ espus ispiteĭ de cât în clipa noroculuĭ estraordinar.

Ben Hur luă volumul şi se sculă, luptându-se cu emoţiunea sa.

„Tóte acestea sînt pentru mine ca o lumină, ce mĭ-o trimite ceriul, pentru ca să alunge nóptea, carea ţinuse atât de mult, cât mĕ temusem, că ea nicĭ o dată nu se va sfârşi, şi carea fuse atât de întunecósă, cât perdusem sperarea de a maĭ vedé vre o dată," zise el cu glas tîmpit. „Mulţămită aduc înainte de tóte Domnuluĭ, carele nu m'a părăsit, şi apoĭ ţie, Simonide. Credinţa ta întrece crudelitatea celor alalţĭ şi îmĭ redă încrederea în ómenĭ. Nu este nimic, ce nu aşĭ puté face? Fie dar aşa. Are óre în óra acésta, în care fuĭ înălţat aşa de tare, are óre să fie óre cine maĭ marinimos de cât mine? Şeĭcule Ilderim, să-mĭ fiĭ acuma mărturie. Ascultă cuvintele, carĭ le voiŭ rosti acuma, — ascultă-le şi le păzesce. Şi tu, Estiro, ânger păzitoriŭ al acestuĭ om nobil, ascultă şi tu."

El îşĭ întinse spre Simonide mâna cu volumul.

„Tóte lucrurile, carĭ sînt calculate în hârtiile acestea, — tóte: năile, casele, mărfurile, cămilele, caĭĭ, baniĭ, cele maĭ neînsemnate ca şi cele maĭ marĭ, ţi-le daŭ înderĕpt, Simonide, şi le întâresc de proprietatea ta şi a următorilor tĕĭ pentru tot de una."

Estira zimbia printre lacrimĭ. Ilderim îşĭ scormonia iritat barba, şi ochiĭ luĭ luciaŭ ca nisce cărbunĭ. Singur Simonide îşĭ păzi liniştea.

„Le întăresc de ale tale şi ale următorilor tĕĭ pentru tot de una," continuă Ben Hur stăpânindu-se acuma maĭ bine, „cu o escepţiune şi pe lângă o condiţie."

Ascultătoriĭ îşĭ opriră rĕsuflarea şi aşteptaŭ cuvintele luĭ.

„Ceĭ o sută şi dóuĕ zecĭ de talanţi, carĭ aŭ fost aĭ tatăluĭ meŭ, aĭ să mi-ĭ restituĭ."

Faţa luĭ Ilderim începu să strălucéscă.

„Şi dimpreună cu mine să cercĭ pe mama şi sora mea şi spre a acoperi spesele aflăriĭ lor să staĭ gata cu tótă averea ta ca şi mine cu a mea."

Simonide era adânc mişcat. Întinḑându-şĭ mâna zise:

„Recunosc spiritul teŭ, fiule al luĭ Hur, şi daŭ mulţămită Domnuluĭ, că te-a condus la mine aşa, pe cum eştĭ. Dacă am servit bine tatăluĭ tĕŭ, pe când trăia, şi amintiriĭ luĭ, nu te teme, că te voiŭ da pe tine uĭtăriĭ; dar trebue să-ţĭ spun, că escepţiunea nu e cu putinţă."

Întinse apoĭ filĕra, ce o reţinuse, şi continuă:

„Tu încă nu aĭ vĕḑut întreg raportul. Primesce-o acésta şi — o cetesce cu glas tare."

Ben Hur luă papirul şi ceti:

„Conspectul sclavilor luĭ Hur, compus prin Simonide ispravnicul averiĭ luĭ:

1. Amrah Egipténa, păzitórea palaţuluĭ din Ierusalim.
2. Simonide ispravnicul din Antiochia.
3. Estira fiica luĭ Simonide."

Orĭ cât se gândise Ben Hur la Simonide, totuşĭ nicĭ o dată nu ĭ-a trecut prin minte, că în sensul legiĭ fata se împărtăşesce în sórtea părinţilor eĭ. De câte orĭ s'a înfăţişat drăgălaşa Estiră fantasieĭ luĭ, el tot de una a privit-o de rivală a Egipteneĭ şi de obiect, căruia póte că-ĭ va nutri iubirea sa. El se înspăimîntă decĭ de descoperirea, de care avu acuma fără de veste parte, şi roşind privi la fată, şi ea roşind îşĭ plecă înaintea luĭ privirea. Apoĭ zise înfăşurând hârtia:

„Un om, care are şese suţe de talanţi, e întru adevĕr bogat şi póte face, ce-ĭ place. Înse maĭ preţios de cât baniĭ şi maĭ rar de cât bogăţia acésta este spiritul, care a adunat averea, şi inima, pe care comorile grămădite nu a putut să o strice. Simonide, — şi tu, frumósă Estiră, nu vĕ temeţi. Şeĭcul Ilderim să-mĭ fie martor, că eŭ în acela-şĭ moment, în care v'aţĭ declarat de sclaviĭ meĭ, în acela-şĭ moment v'am dat libertatea. Şi ceea ce zic, voiŭ să o întăresc şi prin scisóre. Nu este acésta de ajuns? Pot, să fac şi maĭ mult?"

„Fiule al luĭ Hur," zise Simonide, „tu întru adevĕr ne facĭ sclăvia uşóră. Înse eŭ nu am avut dreptate. Sînt lucrurĭ, carĭ tu nu le poţĭ face; tu înaintea legiĭ nu poţĭ, să ne facĭ liberĭ. Eŭ sînt sclavul tĕŭ pe vecie, căcĭ odinióră am păşit cu tatăl tĕŭ la stîlpul uşiĭ. şi în urechea mea se vĕḑ încă semnele suleĭ."

„Tatăl meŭ să o fie făcut acésta?"

„Nu-l judeca," se grăbi a zice Simonide. „El m'a declarat de sclav de felul acesta, fiind că eŭ l-am rugat. De acest paş nicĭ când nu mĭ-a părut rĕŭ. El a fost preţul, ce l-am solvit pentru Rachil mama acesteĭ fiice a mele, pentru Rachil, care nu a voit, să-mĭ fie soţie, de cum va nu mĕ voiŭ face, ceea ce era ea."

„Şi ea a fost sclavă pe tótă viaţa?"

„Da."

Ben Hur umbla în sus şi în jos supĕrat de neputinţa dorinţeĭ sale. De o dată se opri şi zise:

„Eŭ eram bogat deja maĭ înainte de asta. Eŭ eram bogat prin darurile nobiluluĭ Arriŭ. Şi acuma maĭ primesc şi averea acésta încă şi maĭ mare şi spiritul, carele a sciut, să o adune. Nu este óre ascuns întru acésta intenţia provedinţeĭ? Dă-mĭ sfatul tĕŭ, Simonide! Ajută-mĭ a cunósce şi a face, ce e maĭ potrivit. Ajută-mĭ, să fiŭ vrednic de numele meŭ, şi ceea ce îmĭ eştĭ tu înaintea legiĭ, eŭ voiŭ să-ţĭ fiŭ ţie cu fapta. În vecĭ îţĭ voiŭ fi sclavul tĕŭ."

Faţa luĭ Simonide strălucia.

„Fiule al stăpânuluĭ meŭ repausat! Voiŭ face maĭ mult, de cât că-ţĭ voiŭ ajuta. Îţĭ voiŭ servi cu tótă puterea spirituluĭ şi inimiĭ mele. Trup nu maĭ am; acela s'a schilăvit în serviţul causeĭ tale. Înse cu spiritul şi cu inima îţĭ voiŭ servi, îţĭ jur pe altariul Dumnezeuluĭ nostru şi pe jertfele de pe acest altariŭ. Numaĭ mĕ fă în tótă forma, ceea ce mĭ-am arogat a-ţĭ fi."

„Spune-mĭ, ce e aceea?"

„Fă-mĕ ispravnic al averiĭ tale."

„Privesce-te de ispravnicul meŭ. Orĭ dóră veĭ, să ţĭ-o întăresc acésta în scris?"

„Cuvîntul tĕŭ ajunge. Aşa a fost acésta şi la tatăl tĕŭ, şi nicĭ de la fiul luĭ nu voiŭ maĭ mult. Şi acuma, dacă buna înţelegere e deplină, —"

Simonide îşĭ opri vorba.

„Din a mea parte e deplină," zise Ben Hur cu de grab.

„Acuma grăesce tu, fiica Rachileĭ!" zise Simonide cătră Estira luându-ĭ braţul de pe umĕrul sĕŭ.

Ast fel lăsată, să grăéscă ea însă-şĭ, sta Estira o clipă cuprinsă de turburare, şi faţa eĭ acum se ofilia, acum înroşia. În sfârşit se duse la Ben Hur şi zise cu farmec femeesc: „Eŭ nu sînt maĭ bună, de cum a fost mamă-mea; şi după ce ea a murit, te rog, stăpânul meŭ, lasă-mĕ, să port grije de tatăl meŭ!"

Ben Hur îĭ apucă mâna şi o conduse înderĕpt la scaun zicêndu-ĭ: „Tu eştĭ o pruncă bună. Fie voea ta."

VIII.

Împĕrăţia promisă.

Simonide îşĭ înalţă privirea. El şi acuma era un dispunĕtoriŭ.

„Estiro," zise el liniştit, „nóptea înaintéză repede. Adă ceva, să ne recreăm, ca să nu fim prea obosiţĭ pentru lucrurile, carĭ ne maĭ aştéptă."

Ea clopoţi. O sclavă aduse pâne şi vin şi-ĭ îmbiă pe rînd.

„Buna înțelegere, scumpul meŭ stăpân,“ zise Simonide mai de parte, după ce gustaseră toți, „în ochiĭ meĭ încă nu e deplină. Viețile nóstre de acum înainte vor curge împreună ca nisce rîurĭ, carĭ și-aŭ împreunat apele. Așa cred, că curgerea lor va fi cu atât mai bună, dacă tot norul va fi alungat de pe cerul lor. Când de unăzĭ te-aĭ depărtat de la casa mea, a trebuit, să ți-se pară, ca și cum ți-așĭ fi respins pretensiunile, acele-și pretensiunĭ, carĭ adineaorĭ le-am recunoscut în estensiunea lor cea mai mare. În realitate însе lucrul nu a fost așa. Estira e martora mea, că eŭ te recunoscusem; și cum că nu te-am mai lăsat nebăgat în samă, póte să mărturiséscă Malluch.“

„Malluch?“ esclamă Ben Hur.

„Cel ce ca mine e legat de scaunul sĕŭ, acela trebue să dispună de multe mânĭ, carĭ să ajungă de parte, dacă va, să pună în mișcare lumea, de care e isolat în chip așa de crudel. Eŭ dispun de multe. Și une oria,“ el privi la șeĭcul cu o privire plină de recunoscință, „une oria le împrumut de la alțĭ ómenĭ cu inimă bună, pe cum e Ilderim Nobilul, — cu inimă bună și de omenie. Spună-ți el, dacă te-am respins orĭ te-am dat uĭtării.“

Ben Hur privi la Arabul.

„Bunule Ilderim, așa dară el e, cel ce ți-a grăit despre mine?“

Ochiĭ luĭ Ilderim luciaŭ, în vreme ce el afirmă cu capul.

„Cum, stăpânul meŭ,“ zise Simonide, „póte óre cine făr de cercetare să spună, ce fel de om e cineva? Eŭ te cunosceam; în tine am vĕdut din noŭ pe tatăl tĕŭ; însе chipul tĕŭ de gândire, acela nu-l sciam. Sînt ómenĭ, pentru carĭ bogăția e un blăstĕm taĭnic. Te țineaĭ óre de ómeniĭ aceștia? Am trimis pe Malluch, să te esamineze în locul meŭ, și el în lucrul acesta a fost ochiul meŭ și urechea mea. Nu-l osîndi. Raportul, ce mi-l a făcut despre tine, a fost bun în tótă privința.“

„Nu-l osîndesc,“ zise Ben Hur din inimă. „În bunătatea ta se cuprindea înțelepciune.“

„Cuvintele acestea mĕ liniștesc,“ zise neguțătoriul cu căldură, „mĕ liniștesc fórte. Temerea de o neînțelegere e delăturată. Curgă decĭ acuma rîurile maĭ de parte, pe cum le va conduce Dumnezeŭ.“

După o pausă zise maĭ de parte:

„Acuma mĕ îndĕmnă adevĕrul, să grăesc. Pânzarul șede la răsboiŭ, și în vreme ce suveĭca sbóră în colo și în cóce, pânza cresce, și modelele cresc, și el într'aceea viséză multe visurĭ. Ast fel mĭ-a crescut în mânĭ averea, și eŭ mĕ minunam și mĕ gândiam a dese orĭ de acest lucru. Băgasem de samă, că o provedință, ce nu provinia de la mine, însoția întreprinderile mele, de carĭ mĕ apucam. Samumul, care pe alțiĭ îĭ arunca în pustie la pămînt, sbura preste proprietatea mea. Furtunile, carĭ aduc la țĕrmul mării multe ruine de năĭ, făceaŭ, ca năile mele să ajungă cu atât maĭ de cu grab în port. Și ceea ce e maĭ minunat, eŭ, carele atîrn așa de mult de la alțiĭ, carele ca un obiect făr de viață sînt legat de un loc, eŭ nicĭ o dată nu am suferit perdere prin subordinațiĭ meĭ. Mie mi-se plecaŭ elementele, și toțĭ servitoriĭ meĭ, cu adevĕrat toțĭ îmĭ eraŭ credincioșĭ.“

„Minunat lucru, cu adevĕrat,“ zise Ben Hur.

„Așa ziceam și zic și eŭ. În sfârșit, stăpânul meŭ, am ajuns la acea convicție, carea o aĭ tu, — că mâna luĭ Dumnezeŭ lucră în tóte acestea, — și ca și tine m'am întrebat: Ce intențiune va fi avênd Dumnezeŭ? Spiritul nicĭ o dată nu se trezesce în zădar; un spirit ca spiritul luĭ Dumnezeŭ lucră numaĭ cu o intenție maĭ înaltă. Întrebarea aceea am păzit-o, — o, — de mulțĭ anĭ în inima mea și am așteptat rĕspunsul. Sînt deplin convins, că dacă mâna luĭ Dumnezeŭ e la mijloc, el într'o zi, care o va afla de potrivită, îmĭ va manifesta în chip estraordinar intenția sa și mĭ-o va vĕdi așa, pe cum e vĕdită o casă albă pe un munte. Și eŭ așa cred, că el a făcut-o acésta.“

Ben Hur asculta cu atențiunea cea maĭ încordată.

„Înainte de asta cu mulțĭ anĭ ședeam cu ómeniĭ meĭ, — mamă-ta, Estiro, era la mine, frumósă ca diminéța de-asupra muntelui maslinilor, — ședeam lângă drumul cel către méză nópte de la Ĭerusalim, nu de parte de mormintele împĕraților, când trecură pe din aintea nóstră treĭ bărbați pe cămile marĭ albe, ca și carĭ încă nu vĕduse sfînta cetate. Bărbațiĭ eraŭ străinĭ din țĕrĭ depărtate. Cel dintâiŭ se opri și mĕ întrebă: „Unde este noŭ născutul împĕrat al Ĭudeilor?“ Și ca și cum ar fi voit, să-mĭ liniștéscă mirarea, maĭ adause: „Noĭ am vĕdut steaua luĭ la rĕsărit și am venit, să ne închinăm luĭ.“ Nu l-am putut pricepe, dar am mers în urma lor până la pórta Damasculuĭ; și pe tot insul, pe care-l întîlniaŭ în drum, — până și pe pazniciĭ de la pórtă, — ĭ-aŭ întrebat tot asemenea. Toțĭ, ceĭ ce auḍiaŭ întrebarea, se miraŭ ca și mine. Cu timpul am dat uĭtării întîmplarea, de și atuncia se grăise mult despre ea ca despre un presemn al sosiriĭ luĭ Mesia. Durere! Ce pruncĭ sîntem noĭ, până și ceĭ maĭ înțelepți din noĭ! Dóră când Dumnezeŭ trece preste fața pămîntuluĭ, pașiĭ luĭ îĭ osebesc a dese orĭ vécurĭ unul de altul. Aĭ vĕḍut pe Valtasar.“

„Da, și l-am auḍit povestindu-și istoria,“ zise Ben Hur.

„Ea e minunată, — minunată de tot!“ zise Simonide. „Când mĭ-o povesti mie, eŭ creḍuĭ, că aud mult doritul rĕspuns; vĕḍuĭ de o dată limpede intenția luĭ Dumnezeŭ. Sĕrac va fi împĕratul, când va veni, — sĕrac și făr de prietinĭ; făr de alaiŭ, făr de oștĭ, făr de cetățĭ și întărituri va avé să întemeieze o împĕrăție și se învingă și să nimicéscă Roma. Veḍĭ, veḍĭ, stăpâne; tu eștĭ plin de putere; tu eștĭ deprins în arme și încărcat cu bogățiĭ; cunósce prilejul, care ți-a trimis Domnul! Nu veĭ să-ți însușescĭ scopul luĭ? Putere-ar omul să se nască pentru glorie maĭ înaltă?“

(Va urma.)

Bibliografie.

Va apăré în scurt

Calendariul „Unirii“ pe 1898.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrânețe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoș, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaș. Prețul broș. 50 cr. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informați, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicațiuni l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Euchologiu

edițiunea **a dóua,** revĕḍută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* „**trachoma**“, pentru auctorități publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Editor și redactor rĕspunḍĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

(27) 1—1

Concurs

Pentru ocuparea unuĭ post de învĕțător la școla comunală din Racovița cu terminul de 10 Octobre 1897.

Emolumentele:

1. Salar anual de 300 fl. și cuincuenalele legale din cassa alodială.
2. Relut de lemne 16 fl. v. a. anual, cuartir și grădină.

Concurentele să fie de nascere român; se recere, să scie limba română și magiară în scris și în vorbire bine; maĭ de parte se recere, să aĭbă cunoscință de musica vocală și instrumentală pe note, ca să pótă compune un cor. După un progres mulțămitor se pune în prospect ridicarea salaruluĭ la 400 fl.

Concurenții aŭ de a-și așterne suplicile instruate conform legiĭ scaunuluĭ școlar comunal din Racovița u. p. Felső-Sebes (Szebenmegye).

Presentarea concurenților în comună în vre o Duminecă ar fi de dorit.

Racovița în 21 Septembre 1897.

David Ivan
vicepres.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. | Blaş 2 Octobre 1897. | Numĕrul 41.

Epistola enciclică

a Preasfîntului Domnului nostru

Leo

din provedinţa dumnezeéscă

Papa XIII

cătră patriarchii, primaţii, archiepiscopii, episcopii şi ceĭ alalţĭ Ordinarĭ, carĭ trăesc în pace şi unire cu Scaunul Apostolic.

Despre Rosariul Marieĭ.

Venerabililor fraţi patriarchi, primaţi, archiepiscopi, episcopi şi celor alalţi Ordinarĭ, carĭ trăesc în pace şi unire cu Scaunul Apostolic,

Leo PP. XIII.

Venerabilĭ Fraţi.

Salutare şi binecuvîntare apostolică.

Cât de important e, ca cultul Preaînalteĭ Fecióre Maria să se nutréscă neîncetat şi să se promoveze zilnic cu zel maĭ mare, atât pe cale privată cât şi pe cale publică, va pricepe orĭ cine, dacă va cumpĕni întru sine, pe ce tréptă înaltă de dignitate şi glorie a aşedat-o Dumnezeŭ. A rînduit-o adecă din vecĭ, ca să se facă Maĭca Cuvîntuluĭ, celuia ce avea să-şĭ însuşéscă trup omenesc; şi de aceea între tóte, cele ce ar fi în ordinea întreită a firiĭ, graţieĭ şi glorieĭ, a distins-o aşa, că Biserica cu drept cuvînt îĭ aplică cuvintele acelea: „Eŭ din gura celuĭ Preaînalt am ieşit ca întâiŭ născută maĭ înainte de tótă zidirea.“ [1]) Éră când vécurile începură a trece, după ce părinţiĭ némuluĭ omenesc aŭ căḑut în vină, şi după ce cu aceea-şĭ vină s'aŭ pĕtat toţi pogorîtoriĭ, ea a fost pusă aşa zicênd garanţă, că se va restaura pacea şi mântuirea. — Unul născut Fiul luĭ Dumnezeŭ încă a distins pe preasfînta sa Mamă cu neîndoióse manifestărĭ de onóre. Căcĭ şi pe când trăia încă viaţă privată aci pe pământ, a făcut-o ajutătóre în cele dóuĕ minunĭ, carĭ le-a sevârşit; una a graţieĭ, când la închinarea Marieĭ a săltat pruncul în pântecele Elisabeteĭ; alta a naturiĭ, când la nunta din Cana a schimbat apa în vin; şi când la sfârşitul vieţiĭ sale publice a întemeiat Legea cea nóuă, carea avea să se sigileze cu dumnezeescul luĭ sânge, pe dînsa o a concreḑut iubitului sĕŭ Apostol cu cuvintele acelea preadulcĭ: „Étă mamă-ta.“ [1]) Noĭ decĭ, carĭ de si nevrednicĭ, înlocuim şi representăm pe pământ pe Isus Christos Fiul luĭ Dumnezeŭ. nu vom înceta a continua laudele uneĭ Mame aşa de marĭ, până când maĭ avem parte de lumina sóreluĭ. Şi fiind că simţim, că de acésta nu vom maĭ avé parte multă vreme, de óre ce Ni-se îngreunéză vrîsta, nu putem, ca tuturor şi singuraticilor fiĭ aĭ Nostri în Christos să nu repeţim cuvintele cele de pe urmă, carĭ Christos atîrnând pe cruce le-a lăsat ca şi un testament: „Étă mamă-ta.“ Şi vom socoti, că fórte bine Ni-se va fi întîmplat, dacă recomandările Nóstre vor face, ca fiesce care credincios să nu aĭbă nimica maĭ plăcut şi maĭ scump de cât cultul Marieĭ, şi ca să se pótă folosi despre fiesce care cuvintele acelea, carĭ Ioan le-a scris despre sine însu-şĭ: „Şi o a luat învĕţăcelul întru ale sale.“ [1]) — Apropiându-se decĭ luna luĭ Octobre, nicĭ în anul acesta nu putem, Venerabilĭ Fraţi, să vĕ lăsăm fără de o epistolă a Nóstră, prin care să vĕ îndemnăm cu zelul cel maĭ mare, cu care putem, ca fiesce cine să se silésca prin recitarea Rosariuluĭ a-şĭ folosi şie-şĭ şi Bisericiĭ asuprite. Felul acesta de a se ruga se vede, că din provedinţa dumnezeéscă şĭ-a luat la sfârşitul acestuĭ veac un avînt minunat, pentru ca să se trezéscă evlavia slăbită a credincioşilor; şi acésta o dovedesc maĭ vîrtos bisericile cele alese şi sanctuarele cele fórte vestite ale Maĭciĭ luĭ Dumnezeŭ. — Să voim cu toţiĭ, ca acesteĭ Maĭce dumnezeescĭ, căreia ĭ-am dat florĭ în luna luĭ Maiŭ, să-ĭ sfinţim cu sentiment deosebit de pietate şi luna luĭ Octobre cea aducĕtóre de róde. Căcĭ se cuvine, ca timpurile acestea ale anuluĭ amindóuĕ să fie sfinţite celeia ce a zis despre sine: „Florile mele sînt rodul măririĭ şi al avuţieĭ.“ [2])

Însoţirea şi împreunarea vieţiĭ, la care îĭ duce pe ómenĭ boldul firiĭ póte că în nicĭ un timp nu a fost maĭ strînsă şi nu s'a cercat cu zel atât de mare şi de comun ca în timpul nostru. Şi întru adevĕr acest lucru nimenĭ nu ar avé cuvinte de a-l certa, de cum va boldul acesta fórte nobil al firiĭ nu s'ar abate a dese orĭ la scopurĭ rele prin aceea, că ómeniĭ fărădelege se adună întru una şi se împreună în societăţĭ felurite „asupra Domnuluĭ şi asupra Unsuluĭ luĭ“. [3])

[1]) Is. Sir. 24, 5 Vulg.

[1]) Ĭo. 19, 27.

[1]) Ibid.
[2]) Is. Sir. 24, 20.
[3]) Ps. 2, 2.

Feuilleton.

Adunarea generală a „Reuniuniĭ învĕţătorilor rom. gr. cat. din ţinutul Lugoşuluĭ“.

Ramna (Rafna) în 20 Septembre 1897.

Reuniunea învĕţătorilor rom. gr. cat. din ţinutul Lugoşuluĭ — conform decisuluĭ sĕŭ adus în adunarea generală din anul trecut — şĭ-a ţinut adunarea sa generală din acest an în frumósa comună Ticvaniul mare în zilele de 5 şi 6 Septembre n.

În aceste zile comuna Ticvaniul mare a fost teatrul unor festivităţĭ, de carĭ acum pentru prima óră s'aŭ putut vedé pe acolo, şi carĭ aŭ înveselit tóte inimile şi aŭ produs un entusiasm — aşa zicênd — excesiv. Şi fiind că aceste festivităţĭ, după modesta mea părere, încă contribue mult la educaţiunea şi instrucţiunea poporuluĭ nostru, cred, că nu exagerez de loc înregistrând aci şi aceste festivităţĭ, carĭ sînt dovedĭ nerĕsturnabile, că poporul şi clerul a început a vedé şcóla şi pe învĕţător alt cum, de cum îĭ vedeaŭ până acum.

Preoţiĭ, învĕţătoriĭ şi fruntaşiĭ românĭ din acésta comună, înţelegênd importanţa scopuluĭ, ce urmăresce acéstă reuniune, cu un viŭ interes şi cu o iubire rară aŭ grăbit, să facă tot posibilul, ca învĕţătoriĭ, preoţiĭ şi óspeţiĭ, carĭ vor sosi la adunarea generală a reuniuniĭ, să fie cât se póte maĭ bine primiţi şi mulţămiţi în tóte privinţele. Spre scopul acesta dînşiĭ şĭ-aŭ ales încă de timpuriŭ un comitet aranjator, care era compus din domniĭ: învĕţătorul George Căiman, preşedinte, Ĭova Cuşu secretar şi Rd. Sofroniŭ Pascu paroch, Petru Popoviciŭ notar com., Ĭanăs Biroŭ jude com., Ĭon Stoĭna subjude, N. Bălóne, N. Vuia, V. Ĭorgovan, Ĭ. Babeţiŭ, comercianţĭ, T. Sorinca, croitor, N. Stanca şi D. Stoĭna, proprietarĭ. — Acest comitet apoĭ s'a şi achitat de dificila sa însărcinare într'un mod ca şi acela, în cât toţĭ am rĕmas surprinşĭ. uĭmiţĭ şi preste aşteptare satisfăcuţĭ atât de primirea strălucită, ce ni-s'a făcut, cât şi de ospitalitatea, de care ne-am împărtăşit în Ticvaniul mare. Noĭ din parte-ne aducem cele maĭ viĭ mulţămirĭ şi felicitărĭ atât comitetuluĭ aranjator, cât şi fraţilor ticvănenţĭ pentru devotamentul şi sacrificiile neinteresate, ce dînşiĭ aŭ depus întru ridicarea splendoriĭ festivităţilor şi reuşita cu succes moral şi material a adunărieĭ generale.

Sosirea comitetuluĭ reuniuniĭ. Şirul festivităţilor s'a început Sâmbătă înainte de amézĭ (4 Septembre la órele 11 1/2 a. m.), când comitetul reuniuniĭ, împreună cu alţĭ participanţĭ, carĭ aŭ călătorit cu trenul, a sosit la gara din Oraviţa, unde fu bineventat maĭ întâiŭ de simpaticul protopop al Oraviţeĭ. Rds. D. George Popoviciŭ, apoĭ de St. D. Petru Popoviciŭ notar com. şi membru în deputaţiunea exmisă din sinul comitetuluĭ aranjator spre a întimpina comitetul reuniuniĭ la gară şi a-l aduce la Ticvaniŭ. La ambele bineventărĭ rĕspunde zelosul şi neobositul preşedinte al reuniuniĭ. M. On. D Ioan Boroş prin o vorbire scurtă şi mĕduósă. — La gară maĭ aşteptaŭ încă şi 10 trăsurĭ (calese), puse la dispoziţia comitetuluĭ aranjator în mod gratuit de cătră uniĭ fruntaşĭ din Ticvaniŭ spre a duce comitetul reuniuniĭ şi pe ceĭ alalţĭ óspeţĭ, sosiţi tot cu acest tren, la Ticvaniŭ. — Sosiţi însĕ în Oraviţa tocmaĭ în timpul prânzuluĭ, cu toţiĭ ne urcarăm în trăsurile, ce ne staŭ la dispoziţiune, şi ne îndreptarăm spre oraş, unde ajungênd, cu toţiĭ descinserăm la hotelul „Împĕratul Austrieĭ“ şi apoĭ prânzirăm. După o recreare

Se póte însé totuşi vedé, şi acesta a bună samă e un lucru fórte învéselitoriŭ, că şi între catolici încă încep a se îmbrăţişa cu iubire mai mare însoţirile evlavióse, că acelea sînt fórte numeróse, şi că ele ca nisce vetre adună la olaltă şi aşa zicênd contopesc pe toţi prin legătura iubirii creştinesci aşa, cât ei par întru adevĕr şi a se numi şi a fi fraţi. Pentru că dacă se delătură dragostea lui Christos, nici nu póte nimeni să se mândréscă cu însoţirea şi numele frăţesc; asta a esprimat-o odinióră Tertulian în chip energic cu cuvintele acestea: „Noi sîntem fraţii vostri după dreptul firii, pentru că sîntem ai uneĭ mame, de şi voi nu sînteţi ómeni, fiind că sînteţi fraţi réi. Dimpotrivă cu cât mai după vrednicie se şi numesc şi se şi privesc de fraţi aceia, cari recunosc un tată pe Dumnezeŭ, cari aŭ beut un spirit al sfinţenieĭ, cari din acela-şi pântece al recunóscerii lui s'aŭ apropiat cu cutrĕmur de singura lumină a adevĕrului?“ [1]) De multe feluri sînt chipurile, în cari ómenii catolici se obicĭnuesc a forma ast fel de însoţiri fórte folositóre. Căci de acestea se ţin şi aşa numitele cercuri şi cassele ţĕrănesci, reuniuni, cari servesc spre recrearea spiritelor în zile de Duminecă şi de sĕrbătóre, reuniuni cu scopul de a veghia asupra pruncilor, fraternităţi şi multe alte reuniri, cari s'aŭ format spre scopuri de cele mai bune. A bună samă tóte acestea, cu tóte că după nume, după formă ori după scopul propriŭ şi mai de aprópe, ce-l are fiesce care din ele, par a fi inventate acum de curênd, în realitate sînt fórte vechi. E adecă constatat, că chiar şi întru începutul creştinismului se găsesc urme de ale societăţilor de felul acesta. Dar ele mai târziŭ aŭ fost întărite prin legi, aŭ fost deosebite prin insignii, aŭ fost înzestrate cu privilegii, aŭ fost folosite în biserică spre cultul dumnezeesc, ori aŭ fost destinate spre ajutorarea sufletéscă şi trupéscă a ómenilor şi după felurimea timpurilor aŭ primit numiri felurite. Numĕrul lor a crescut din ce în ce aşa de tare, cât mai ales în Italia nu este cetate nici oraş şi aprópe nici o parochie, în care să nu fie mai multe ori a bună samă unele din ele.

De loc nu ne îndoim a recunósce între acestea un loc distins de onóre confraternităţii aceleia, care se numesce a Rosariului. Căci ori am privi originea eĭ, ea între cele dintâiŭ se distinge prin vechime, fiind că se zice, că autorul acesteĭ instituţiuni a fost însu-şi părintele Dominic; ori vom cumpĕni privilegiile, de acestea o împodobesc fórte multe din dărnicia Înaintaşilor Nostri. — Forma şi aşa zicênd sufletul acesteĭ instituţiuni e Rosariul Marian, despre vîrtutea căruia am grăit de altă dată pe larg. Dară puterea şi eficacitatea Rosariului, întru cât el *impune un obligament confraternităţii*, ce îşi împrumută de la el numele, apare a fi încă cu mult mai mare. Căci toţi sciŭ, cât de mare e pentru toţi lipsa de a se ruga, nu dóră pentru că ar puté să se schimbe hotărîrile dumnezeesci, ci pe cum a zis Gregoriŭ, „pentru ca ómenii cerênd să se facă vrednici a primi, ceea ce atotputernicul Dumnezeŭ a rînduit din vecĭ, să le dăruéscă“. [1]) Éră Augustin scrie: „Cel ce scie să se róge, cum se cade, acela scie, să trăéscă, cum cade.“ [2]) Dară rugăciunile dobîndesc putere spre câştigarea ajutoriului ceresc mai ales atuncia, când mulţi le fac şi în public şi în chip statornic şi cu o inimă aşa, că eĭ se fac aşa zicênd o singură cétă a rugătorilor: acésta o spun limpede Faptele Apostolilor, unde se zice, că învĕţăceii lui Christos aşteptând pe Sfîntul Spirit cel promis „petreceaŭ cu o inimă în rugăciune“. [1]) Ceĭ ce rógă în acest chip, nicĭ o dată nu vor putĕ să rĕmână lipsiţi de rodul cel mai sigur. Éră acésta se întîmplă chiar aşa între membrii confraternităţii sfîntului Rosariŭ. Căci pe cum preoţii prin recitarea Órelor se rógă în public şi zilnic şi de aceea în chipul cel mai cu efect, în tocmai aşa e şi cu rugăciunea aceea óre cum publică, zilnică şi comună a confraţilor, carea se face prin recitarea Rosariului saŭ a Psaltirii Fecióreĭ, pe cum l-aŭ mai numit unii din Pontificii Romani.

Éră pentru că, pe cum am zis, rugăciunile făcute în chip public întrec cu mult pe cele ce se fac în chip privat, şi aŭ putere mai mare de a dobîndi, s'a făcut, de confraternităţii sfîntului Rosariŭ scriitorii Bisericii ĭ-aŭ dat numele „ostăşime rugătóre inrolată de Părintele Dominic sub flamura Maĭcii dumnezeesci“, adecă a Maĭcii dumnezesci, pe carea sfînta Scriptură şi analele Bisericii o salută ca pe învingĕtórea diavoluluĭ şi a tuturor greşelilor. Căci Rosariul Marian pe toţi, ceĭ ce cércă societatea acesteĭ evlavii, îĭ légă la olaltă cu o legătură comună asemenea cu a fraţilor şi cu a ostaşilor soţi aĭ aceluia-şi cort, prin ce se formézĕ óre cum o óste fórte puternică, bine deprinsă şi rînduită spre respingerea năvălirilor inimicilor, ori s'ar da acestea asupra nóstră din lăuntru ori din a fară. De aceea confraţii acesteĭ instituţiuni evlavióse cu tot dreptul îşi pot însuşi şie-şi cuvintele acelea ale s. Ciprian: „Rugăciunea nóstră e publică şi comună, şi când ne rugăm, atuncia nu ne rugăm pentru unul, ci pentru poporul întreg, pentru că poporul întreg sîntem una.“ [2]) — De altmintrea puterea şi eficacitatea acestuĭ fel de rugăciune o dovedesc analele Bisericii spunênd, că printr'însa s'aŭ frânt oştile Turcilor în luptă navală la

[1]) Apel. c. 39.

[1]) Dial. L. I. c. 8.
[2]) In ps. 118.

[1]) Fapt. Apost. 1, 14.
[2]) De orat. domin.

şi o pausă de 2 óre, am plecat cu trăsurile spre Ticvaniŭ.

Călătoria de la Oraviţa până la Ticvaniŭ a făcut asupra nóstră o impresiune dintre cele mai plăcute. Nu puteam admira din destul văile încântătóre şi măreţele déluri ale Oraviţeĭ şi Anineĭ etc.

Eraŭ cam circa $4^1/_2$ óre, când am ajuns în Ticvaniul mare. Sosiţi aci, convoiul se îndreptă spre grandiósa şcólă, cu care ticvănenţii numai mândri se pot. Aci, la şcólă, ne întimpină lume multă, înteligenţă şi popor, avênd în frunte-i pe harniciĭ lor preoţi, Rd. D. Demetriŭ Rusu şi Sofroniŭ Pascu, apoi ambii învĕţători cu pruncii de şcólă şi puternicul cor din loc, toţi îmbrăcaţi în haine de sĕrbătóre. Descinḑênd din trăsuri, Rd. D. Demetriŭ Rusu prin o vorbire fórte bine alésă şi pĕtrunḑĕtóre salută comitetul şi pe óspeţii sosiţi până atuncĭ, la care imediat rĕspunde vrednicul preşedinte, dl Ioan Boroş, cu o vorbire fórte înflăcărată şi elocuentă, în care accentuéză mai virtos importanţa educaţiuniĭ morale, care e esenţialul educaţiuniĭ. Termină mulţămind în numele comitetului pentru cordiala şi strălucita primire preste aşteptare.

După terminarea vorbiriĭ preşedinteluĭ, corul local intonéză sub diriginţa colegului I. Biroŭ: „Mulţi anĭ!“ şi un imn ocasional fórte frumos. Ambele cântări fură executate cu atâta precisiune, în cât am rĕmas cu toţii cuprinşi de adevĕrata plăcere artistică, ce ne-o a procurat acest cor. Cu acestea apoi s'a terminat ceremonialul festivităţilor de primire.

Vorbirile, presenţa în numĕr considerabil a poporului şi intcligenţeĭ, simpatia, iubirea, cântările şi preste tot: primirea strălucită, ce ni-s'a făcut aci la şcólă, într'atâta ne-a emoţionat, în cât în zădar mĭ-ar fi orĭ ce sforţare a descrie emoţiunea, de care furăm cuprinşi în aceste câte va momente.

Eraŭ acestea nisce momente, carĭ fără de voea omului storceaŭ din ochiĭ multora lacrimĭ de bucurie, mândrie naţională şi satisfacţie morală, vĕḑênd, că ce fapte şi lucrurĭ admirabile se pot indeplini acolo, unde poporul şi inteligenţa sînt una şi trăesc şi lucră în conţelegere frăţéscă. — Aicĭ. în Ticvaniŭ, am fost atât de ferice a vedé în realitate şi tradus în faptă aceea, ce numai în fantasia unor scriitori ca Petra-Petrescu există şi ce în alte locuri sînt numai nisce utopii.

După finirea ceremoniilor de primire membrii comitetului aranjator ne conduseră pe la cortele, unde ne-am depus bagajul şi ne-am preparat pentru de a participa la serenada şi iluminaţia cu facle şi lampióne, aranjată de corul vocal din loc în onórea preşedinteluĭ reuniuniĭ.

Serenadeĭ şi iluminaţieĭ îĭ premerge şedinţa comitetului reuniuniĭ, care se termină către 8 óre. După 8 óre adunându-se la şcólă corul şi altă lume conductul imposant pornesce către casa Rd. D. Demetriŭ Rusu, unde se află incortelat dl preşedinte al reuniuniĭ. — Aci corul intonéză un imn, éră după aceea colegul I. Biroŭ salută pe preşedinte prin o vorbire, la care dl preşedinte rĕspunde cu cunoscuta-ĭ oratorie. Atât serenada, cât şi iluminaţia aŭ reuşit fórte bine.

Convenirea socială respective sara de cunoscinţă. Tot în acéstă zi (Sâmbătă) sara, după finirea serenadeĭ, ne-am întrunit toţi la convenirea socială resp. sara de cunoscinţă în grădina „Roşu“, unde făcurăm cunoscinţă cu uniĭ învĕţători noi, apoi cu inteligenţa şi cu uniĭ fruntaşi din loc. Aci petrecurăm în dragă voe până nóptea târziŭ.

Duminecă diminéţă la 8 óre asistarăm in corpore la serviţiul divin, oficiat cu tótă solemnitatea de Rds. d. protopop George Popoviciŭ, asistat de dd. parochi S. Pascu din loc, Avel Pop din Ticvaniul mic şi de On. Michaiŭ Jivanca din Lugoş, care a celebrat ca lector. — Rĕspunsurile şi respective cântările liturgice le-a executat corul din loc sub conducerea dirigînteluĭ sĕŭ Ĭ. Biroŭ învĕţător. La finea liturgieĭ Rds. d. protopop a ţinut şi o predică în stil poporal minunată arĕtând, că ce sînt reuniunile şi ce scop urmăresc.

Terminându-se serviţiul divin, a urmat o pausă de o óră. în care timp se esmite o deputaţiune de treĭ spre a invita pe preşedinte la adunare şi se fac unele preparaţiuni pentru ţinerea şedinţeĭ. Deputaţiunea esmisă sosesce împreună cu valorosul d. preşedinte, care la întrarea sa în sala şcoliĭ, unde s'aŭ ţinut şedinţele adunăriĭ, este viŭ aclamat şi felicitat de mulţimea presentă.

Şedinţa I.

ţinută Duminecă în 5 Septembre a. c.

Preşedintele ocupându-şi locul presidial deschide adunarea la órele 11 a. m. prin un discurs bine potrivit şi elocuent, care a fost ascultat cu cea mai mare atenţiune, éră dl paroch local Sofroniŭ Pascu în numele ticvănenilor salută reuniunea prin o vorbire fórte frumósă, după care corul local cântă: „Mulţi anĭ!“ şi un imn salutător.

insulele Echinade şi în vécul trecut s'aŭ dobîndit asupra acelora-şĭ la Timişóra în Panonia şi la insula Corfu învingerile cele maĭ strălucite. Voind a perpetua amintirea învingerii celeĭ dintâiŭ Gregoriŭ XIII a rînduit zi de sĕrbătóre în onórea Marieĭ învingĕtóre, şi ziua aceea maĭ apoĭ Înaintaşul Nostru Clemente XI a sfinţit-o ca sĕrbătóre a Rosariuluĭ şi a rînduit, să se ţină în fiesce care an în Biserica întrégă.

Dară de acolo, că óstea acésta de rugătorĭ e „inrolată sub flamura Maicĭi dumnezeescĭ“, ea dobîndesce putere nóuă şi onóre nóuă. La acésta ţintesce maĭ vîrtos salutarea îngerésca, care în ritul Rosariuluĭ se repeţesce des după rugăciunea Domnuluĭ. Acésta nu numaĭ că nu se împotrivesce óre cum dignităţiĭ luĭ Dumnezeŭ, ca şi cum s'ar păré a ne sfătui, ca să punem maĭ multă încredere în părtinirea Marireĭ de cât în puterea dumnezeéscă, ci dimpotrivă nimica nu-L mişcă maĭ uşor şi nu ni-L face maĭ cu uşurinţă milostiv. Căcĭ credinţa catolică ne învaţă, că nu avem să ne rugăm numaĭ luĭ Dumnezeŭ, ci şi fericiţilor celor din cerurĭ, [1]) de şi într'un chip diferit, fiind că luĭ Dumnezeŭ avem să ne rugăm ca isvoruluĭ tuturor bunătăţilor, éră acestora ca la nisce mijlocitorĭ. „Rugăciunea,“ zice s. Toma, „se face óre cuĭ în dóuĕ chipurĭ; într'un chip ca aceluia, care are să o împlinéscă, éră într'altul ca aceluia, care are să mijlocéscă împlinirea. În chipul cel dintâiŭ facem rugăciune singur numaĭ cătră Dumnezeŭ, de óre ce tóte rugăciunile nóstre aŭ să se îndrepte spre ajungerea graţieĭ şi a glorieĭ, carĭ le dă singur numaĭ Dumnezeŭ, după cum zice ps. 83, 12: „Dumnezeŭ dar şi mărire va da.“ Dară în chipul al doilea face rugăciune cătră sfinţiĭ Îngerĭ şi ómenĭ, nu pentru ca printr'înşiĭ să afle Dumnezeŭ cererile nóstre, ci pentru ca prin rugămińţile şi meritele lor să dobîndéscă rugăciunile nóstre împlinirea. Şi de aceea se zice în Apoc. 8, 4, că s'a suit fumul tĕmâilor cu rugăciunile sfinţilor din mâna Îngeruluĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ.“ [1]) Éră apoĭ din toţĭ, ceĭ ce locuesc în locaşurile fericiţilor, cine ar îndrăzni, să se mĕsure cu preaînalta Maĭcă a luĭ Dumnezeŭ în ce privesce dobîndirea graţieĭ? Şi cine vede în Cuvîntul cel vecînic maĭ limpede, ce strîmtorirĭ ne apasă, şi de ce lucrurĭ avem lipsă? Cuĭ i-s'a dat putere maĭ mare de a mişca pe Dumnezeŭ? Cine ar puté să se asemene eĭ în sentimentele pietăţiĭ de mamă? Acésta e adecă pricina, pentru care locuitorilor ceruluĭ nu ne rugăm în acela-şĭ chip ca luĭ Dumnezeŭ, „căcĭ Preasfinteĭ Treimĭ I-ne rugăm, ca să ne miluéscă, éră orĭ căror altor sfinţĭ ne rugăm, ca să se róge pentru noĭ“ [2]); ritul rugăciuniĭ cătră Fecióra din contră are óre ce comun cu cultul luĭ Dumnezeŭ aşa, că Biserica o agrăesce cu cuvintele, cu carĭ se rógă luĭ Dumnezeŭ: „Îndură-te spre pĕcătoşĭ.“ Confraţiĭ sfîntuluĭ Rosariŭ împlinesc decĭ lucrul cel maĭ bun, când împletesc atâtea salutărĭ şi rugăciunĭ Mariane asemenea unor cununĭ de rose. Căcĭ aşa de mare e mărimea Marieĭ, aşa de mare e graţia, ce o are la Dumnezeŭ, cât cel ce avênd lipsă de ajutoriŭ nu scapă la ea, acela îşĭ dă aşa zicênd silinţă de a sbura fără de aripĭ.

Confraternitatea, de care grăim, maĭ are încă o însuşire vrednică de laudă, preste care încă nu avem să trecem cu tăcere. Căcĭ de câte orĭ esplicăm taĭnele mântuiriĭ nóstre în recitarea Rosariuluĭ Marian, de atâtea orĭ ne sirguim a împlini în óre care aseménare oficiile acelea preasfinte, carĭ s'aŭ încredinţat óre când oştiĭ cerescĭ a Îngerilor. Eĭ aŭ fost, ceĭ ce fiesce care la timpul sĕŭ aŭ descoperit taĭnele, eĭ aŭ conlucrat mult într'însele, eĭ le-aŭ fost de faţă cu evlavie, cu feţe acuma pline de bucurie, acuma pline de durere, acuma esultând glorieĭ triumfale. Gavriil se trimite la Fecióra, ca să-ĭ vestéscă Întruparea Cuvîntuluĭ celuĭ vecînic. Îngerĭ sĕrbătoresc cu cântărĭ la peştera din Vetleem gloria nascerii Mântuitoriuluĭ. Un Înger face pe Ĭosif, să fugă şi să scape cu pruncul în Egipt. Pe Isus, când în grădină suda de durere sudorĭ de sânge, îl mângăe un Înger cu cuvinte evlavióse. Îngerĭ vestesc muierilor, că el învingênd mórtea s'a sculat din mormînt. Îngerĭ spun, că el s'a înălţat la ceriŭ, şi vestesc, că de acolo se va întórce însoţit de cetele îngerescĭ, cu carĭ va mesteca sufletele celor aleşĭ şi le va înălţa cu sine la cetele cerescĭ, preste carĭ s'a înălţat sfînta Născĕtóre de Dumnezeŭ. Celor ce între confraţĭ rostesc preaevlaviósa rugăciune a Rosariuluĭ, li-se potrivesc fórte bine cuvintele acelea, cu carĭ Apostolul Paul agrăia pe noiĭ credincioşĭ aĭ luĭ Christos: „V'aţĭ apropiat de muntele Sionuluĭ, de cetatea Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ, de Ĭerusalimul cel ceresc, şi de zecĭ de miĭ de Îngerĭ.“ [1]) Ce e înse maĭ dumnezeesc şi ce e maĭ dulce ca a contempla cu Îngerii şi a se ruga cu eĭ? Cât de mare sperare şi încredere putem să ne dobîndim din aceea, că óre când vor avé parte în cer de societatea preafericită a îngerilor aceia, carĭ aci pe pământ s'aŭ însoţit óre cum serviţiuluĭ lor?

De aceea Pontificiĭ Romanĭ aŭ înălţat confraternitatea acésta Mariană cu laude de tot alese, în carĭ Inocenţiŭ VIII o numesce „confraternitate preaevlaviósă“ [2]); Piŭ V susţine, că prin puterea eĭ s'aŭ dobîndit acestea: „Credincioşiĭ luĭ Christos aŭ început a se schimba în alţĭ ómenĭ, a început întunecimea ereselor a se împrăştia şi lumina credinţeĭ catolice a se răspândi“ [3]); Sixt V băgênd de samă, cât de roditóre e pe sama religiuniĭ instituţiunea acésta, se mărturisesce pe sine a fi cel maĭ mare rîvnitoriŭ al eĭ; şi alţiĭ mulţĭ în sfârşit aŭ îmbogăţit-o cu indulgińţe alese şi avute orĭ aŭ luat-o sub scutul sĕŭ special făcêndu-se membriĭ eĭ şi prestându-ĭ diferite dovedĭ de bunăvoinţă. — Îndemnaţĭ prin ast fel de esemple de ale Înaintaşilor Nostri vĕ admoniăm şi Noĭ cu de-adinsul, Venerabilĭ Fraţĭ, şi vĕ rugăm, pe cum am făcut deja a dese orĭ, ca să purtaţĭ grije deosebită de óstea acésta sfîntă şi a nume aşa, ca în urma silinţelor vóstre să i-se scóle zilnic cete nóuĕ şi să i-se inroleze.

Prin mijlocirea vóstră şi prin a celor ce din cler fiindu-vĕ supuşĭ pórtă grijea sufletelor, să cunóscă ceĭ alalţĭ din popor şi să preţuéscă conform adevĕruluĭ, cât de mare putere şi cât de mare folos spre mântuirea vecînică a ómenilor cuprinde confraternitatea aceea. Éră acésta o cerem cu atât maĭ cu de-adinsul, fiind că chiar în timpul din urmă a reînviat din noŭ manifestarea cea maĭ frumósă a evlavieĭ faţă cu Preasfînta Maĭcă în Rosariul. carele se numesce perpetuŭ. Instituţia acésta Noĭ o am binecuvîntat din tótă inima şi dorim fórte, ca voĭ să vĕ siliţĭ cu zel cât se póte de mare, ca ea să se respândéscă. Nutrim adecă sperarea cea maĭ bună, că vor fi fórte puternice laudele şi rugăciunile, carĭ storcêndu-se din gura şi peptul uneĭ mulţimĭ nespus de marĭ să nu înceteze nicĭ o dată şi în diferitele ţinuturĭ ale rotogoluluĭ pământuluĭ urmându-şĭ ziua şi nóptea să unéscă unanimitatea glasurilor cu meditarea lucrurilor dumnezeescĭ. Pere-

[1]) Conc. Trid. sess. XXV.

[1]) S. th. 2a 2ae, q. LXXXIII, a. 4.
[2]) Ibid.

[1]) Evr. 12, 22.
[2]) »Splendor paternae gloriae« 26 Febr. 1491.
[3]) »Consueverunt RR. PP.« 17 Sept. 1569.

Înainte de a se trece la ordinea zileĭ, M. On. D. protopop G. Popoviciŭ face propunerea de a se trimite Ilustrităţiĭ Sale actualuluĭ Domn episcop Dr Demetriŭ Radu o telegramă de felicitare în semn de omagiŭ şi supunere, care propunere se primesce cu unanimitate între urărĭ de: „Să trăéscă!“

Urmând apoĭ la ordinea zileĭ cetirea raportuluĭ general al comitetuluĭ reuniuniĭ, se dă cetire acestuĭ raport, în care se face menţiune despre activitatea comitetuluĭ de la adunarea din urmă până în present şi despre starea fonduluĭ şi a bibliotecĭĭ reuniuniĭ.

Cetirea raportuluĭ general se ascultă cu viŭ interes din partea adunărĭĭ generale şi în legătură cu acésta se aleg diversele comisiunĭ, şi a nume: a) pentru censurarea şi esaminarea raportuluĭ general; b) pentru esaminarea raţiociniuluĭ pre 1897 şi a proiectuluĭ de budget pre 1898 şi c) pentru incassarea taxelor de la membri şi inscrierea de membri noĭ, — carĭ vor avé a-şĭ da samă despre resultat în proxima şedinţă a adunărĭĭ.

După órele 12, fiind timpul înaintat, preşedintele ridică şedinţa, anunţând continuarea la 4 óre p. m.

După ridicarea şedinţeĭ preşedintele însoţit de domniĭ George Popoviciŭ protopop şi Demetriŭ Rusu paroch face maĭ multe visite pe la familiile fruntaşe din comună.

Banchetul. La $1^1/_2$ óre p. m. s'a servit în grădina „Roşu“ banchetul, aranjat nu cu atâta eleganţă, dar românesce sub îngrijirea comitetuluĭ aranjator şi în special a preşedinteluĭ sĕŭ. — Ţinută românéscă démnă de tótă lauda, ĭubire frăţéscă, sinceritate, animaţie şi vioiciune, discuţiunĭ şi glume, étă caracteristica acestuĭ banchet, la care aŭ participat preste 60 de persóne şi s'aŭ ridicat vre o şese toaste, distribuite de maĭ înainte ast fel:

Preşedintele reuniuniĭ Rds. D. Ĭoan Boroş a ridicat primul păhar în sănătatea Ilust. Sale D. Episcop Dr Demetriŭ Radu; Rd. D. Demetriŭ Rusu în sănătatea demnuluĭ preşedinte al reuniuniĭ; Rds. D. protopop G. Popoviciŭ a toastat pentru Ilust. Sa D. canonic A. Liviŭ; subsemnatul ridică păharul în sănătatea primărieĭ comunale, a comitetuluĭ aranjator şi a poporuluĭ din loc; On. D. Aurel Pop în sănătatea damelor şi domnişórelor, şi ultimul toast l-a pronunţat G. Poienariŭ pentru cler.

La banchet între óspeţĭ am putut saluta în mijlocul nostru maĭ multe dame şi domnişóre, apoĭ pe Sp. D. I. Nedelcu advocat, Dragoiescu învĕţător şi Piescu magaziner, toţĭ treĭ din Oraviţa.

La sunetul farmĕcător al musicĭĭ, comandate a nume din Ciclova, care a executat tot piese românescĭ dintre cele maĭ drăgălaşe, s'a produs petrecerea cea maĭ animată.

Banchetul s'a ridicat după 3 óre; aŭ rĕmas înse totuşĭ mulţĭ la mese. petrecêndu-şĭ unĭĭ cu alţiĭ cât se póte de bine.

(Va urma.)

nitatea acésta a laudelor şi rugăciunilor deja mai înainte de asta cu vécurĭ o aŭ însemnat cuvintele acelea dumnezeescĭ, carĭ într'o cântare le-a îndreptat Ozie către Iudit: „Binecuvîntată eştĭ tu, fiica Dumnezeuluĭ celuĭ preaînalt, mai mult de cât tóte muierile cele de pe pământ, — că nu se va depărta sperarea ta de la inimile ómenilor, celor ce-şĭ aduc a minte de puterea luĭ Dumnezeŭ până în veac, şi să facă ţie acésta Dumnezeŭ spre înălţime vecĭnică, ca să te cerceteze pe tine cu bunătăţĭ. — Şi a zis tot poporul: Fie, fie!“ [1])

Într'aceea ca garanţă a bunătăţilor cerescĭ şi ca dovadă a bunăvoinţeĭ Nóstre părintescĭ vĕ împărtăşim cu tótă dragostea, Venerabilĭ Fraţĭ, vóuĕ şi la tot clerul şi poporul concreḑut credinţeĭ şi grijiĭ vóstre binecuvîntarea Apostolică.

Dat în Roma la s. Petru în 12 Septembre 1897 în anul al dóuĕzecilea al Pontificatuluĭ Nostru.

Leo PP. XIII.

Rĕspunsul nostru. — La cele ce le-am scris noĭ în numĕrul 37 al „Unirĭi“ sub titlul de *„Dóuĕ curente“* rĕspunde „Telegraful Roman“ din Sibiŭ în numerĭi sĕĭ 99 si 101 de la 23 şi 28 Septembre 1897.

Rĕspunsul foiĭ sibiene este plin de pervertirĭ, personalităţĭ şi invective, carĭ nu cruţă nicĭ măcar venerabila persónă a presidentuluĭ „Asociaţiunii“. Din causa acésta noĭ nu putem continua discusiunea în cestiunea acésta cu „Telegraful Roman“, căcĭ nu vrem, să le facem duşmanilor nostri plăcerea, să ne vaḑă certându-ne ca nisce ómenĭ fără de minte. Nicĭ nu am scris noĭ pentru ceĭ de la „Telegraful Roman“, de óre ce tótă lumea scie, că eĭ nicĭ într'o cestiune, fie culturală, fie naţională, n'aŭ tractat lucrul ast fel, în cât cestiunea să se deslege conform intereselor românescĭ. Îĭ lăsăm deci, să-şĭ facă şi acum de cap, şi declarăm, că asupra celor scrise de noĭ vom sta de vorbă numaĭ cu ómenĭ, carĭ vor scrie serios, obiectiv şi cumpĕtat.

O sgură a cleruluĭ nostru. — Reproducem din primul luĭ „Szatmári Ellenőr“ din 25 Septembre a. c. următórele:

„Cât va cuvinte despre chestia naţionalităţilor. — În momentul, în care o rassă ajunge la consciinţa individualităţiĭ sale şi simţesce, că scopul eĭ comun, interesele sale difer cu totul de ale alteĭ rasse conlocuitóre în acela-şĭ stat: se nasce chestia naţionalităţilor.

„Inconscient, involuntar trăesce apoĭ acésta în inima fie căruĭ individ al aceleĭ rasse, şi dacă acest sentiment se aprinde mai curênd, de cum ar dori timpul: acésta se póte atribui indivizilor mai înfocaţĭ şi maĭ cu temperament aĭ aceleĭ rasse, pe carĭ îĭ numim de comun „rĕsvrătitorĭ“, agitatorĭ.

Interesele lor poftesc în mĕsură mai mare orĭ mai mică reorganisarea statuluĭ, — rasseĭ lor o anumită supremaţie asupra celor alalte, — şi acésta se străduesc a o ajunge la început prin străformarea instituţiunilor mai micĭ, a societăţilor, şcolilor, a comunelor bisericescĭ şi politice şi a comitatelor, până când saŭ întărit întru atâta, că cred deja a forma stat în stat. Degenerând pân aicĭ aceste nisuinţe sînt periculóse, distrugĕtóre pentru stat şi stricăcióse pentru naţiune!

„În patria nóstră locuită de o poporaţiune poliglotă mişcările naţionalităţilor, în deosebĭ cea română, nu sînt vechĭ, şi nu ne înşelam, când afirmăm, că acésta se datéză de atuncĭ, de când statul magiar le-a dat şi lor drept la tóte carierele, cu un cuvînt ĭ-a făcut egalĭ cu elementul magiar!

„Şi ce e resultatul?

„Acela, că prin lăţirea din ce în ce mai mare a culturiĭ tóte păturile poporuluĭ îşĭ însuşesc ast fel de învĕţăturĭ, a căror urmare inevitabilă e dismembrarea statuluĭ magiar, nimicirea vieţiĭ şi puteriĭ naţionale cu atât mai vîrtos, fiind că naţionalităţile, ce locuesc în patria nóstră, sînt vecine cu provinţele locuite de naţiuni înrudite, în carĭ intenţionéză a se contopi, saŭ împreună cu acelea a întemeia un stat mai mare.

„Cu deosebire putem observa acésta la fraţiĭ nostri românĭ, carĭ mai cu samă sînt seduşĭ.

„Căcĭ în deosebĭ agitatoriĭ românĭ şi foile acestora sînt, cărĭ în continuŭ ţin la suprafaţă aşa numita „chesţiune română“, nu numaĭ pe teritoriul sf. coróne magiare, ci şi în străinătate. —

„Considerând, că ast fel de aspiraţiunĭ ameninţă esistinţa statuluĭ magiar, care se află în desvoltare şi întărire, nu este ĭertat a ne spăria nicĭ de cele mai extreme mijlóce, carĭ duc la ţintă şi împedecă primejdia. Ast fel de mijlóce sînt *statificarea* şcolilor confesionale, eventual sistarea lor, saŭ supraveghiarea strictă.

„Urméză adecă din firea lucruluĭ, că până când în şcolile confesionale se propune în limba respectiveĭ naţionalităţĭ, tot de una ne putem teme de aspiraţiunĭ periculóse, pentru că aicĭ inhaléză mai întâiŭ, — cu deosebire dacă şi învĕţătoriul e daco-român bun, — cel dintâiŭ bacil, pe care l-am putĕ înşira la „clasa magiaro-fagilor“. Ast fel acest bacil mai târziŭ sporindu-se la miliarde, infectéză inima, sufletul tinerimiĭ studióse, din care se face puiŭ de agitator, când păşesce în lumea mare.

„La universitate în curênd se întîlnesc ast fel de tinerĭ cu acelea-şĭ vederĭ.

„Şi că ce va fi continuarea, am putut esperia în de ajuns din activitatea „bărbaţilor marĭ românĭ“.

„Rentorcêndu-ne la şcolile confesionale, de unde vedem, că purcede rĕul, guvernul — dacă e posibil — ar trĕbuĭ să întroducă, ca limba de propunere să fie exclusiv cea magiară, ér unde acésta e imposibil, şcolile ar trĕbui supuse uneĭ supraveghiărĭ mai marĭ a statuluĭ. Fiind că inspectoriĭ districtualĭ de şcolĭ nu pot asigura acéstă supraveghiare strictă şi continuă, ar trebuĭ să se denuméscă şi inspectorĭ cercualĭ de şcolĭ, nu dintre ómenĭ noĭ ci dintre directoriĭ şcolilor singuratice, carĭ ar fi subordinaţĭ inspectoruluĭ de şcolĭ comitatens.

„Din causa acésta programul statuluĭ magiar să fie:

„A lua şcolile din mâna confesiunilor. Pe preoţiĭ românĭ ca atarĭ a-ĭ face incapabilĭ de a deprinde asupra poporuluĭ de sub conducerea lor o ast fel de influinţă, care este contrară intereselor ţĕriĭ şi a ideiĭ de stat magiar. Cel mai înalt scop înse e manifestarea la tot pasul a auctorităţiĭ, tărieĭ şi puteriĭ statuluĭ.

„Acestea le credem noĭ a fi conducĕtóre la scop pentru a face, să dispară interesele naţionalităţilor contrare statuluĭ.“

După ce am reprodus acestea, maĭ observăm, că redactorul responsabil al luĭ „Szatmári Ellenőr“ e *Papp Lajos,* acela-şĭ individ, care în schematismul cel maĭ noŭ din 1896 al dieceseĭ nóstre de Gherla se află inferit la pag. 204 în rubrica parochieĭ Szatmár (Satu-mare) cu cuvintele: *„Administrator: R. D. Ludovicus Pap.“*

Sîntem pe deplin covinşĭ, că esprimăm dorinţa cleruluĭ şi poporuluĭ nosru întreg, dacă rugăm pe Preaveneratul Ordinariat de Gherla, să dea „pe unul ca acesta sataneĭ spre perirea trupuluĭ, ca sufletul să se mântuéscă în ziua Domnuluĭ Isus“. E aci vorbă de un scandal, carele la nicĭ un cas nu este ĭertat Ordinariatuluĭ, să-l sufere.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferenţa episcopéscă, ce s'a ţinut Marţĭ în Budapesta, pe cum aflăm din foile magiare, s'a ocupat de cestiunile următóre: 1. Primatele Vaszary a raportat, că S. Scaun Apostolic la cererea episcopilor romano-catolicĭ din Ungaria s'a învoit, să se ştérgă pentru credincioşiĭ acestora postul de Sâmbăta. 2. La recercarea ministruluĭ de culte de a alege şi episcopatul membri definitivĭ în comisiunea congrueĭ, episcopatul rĕspunde, că va alege atuncĭ, când se vor începe lucrările acesteĭ comisiunĭ. 3. În afacerea învĕţămîntului din şcolile catolice, neterminându-şĭ raportul episcopul Rimély, care a fost însărcinat cu studiarea cestiunii, episcopatul se va pronunţa numaĭ în conferenţa proximă. 4. În cestiunea autonomieĭ conferenţa a esmis o comisiune de 4 membri, care pe basa lucrărilor congresuluĭ din 1871 să stabiléscă planul, care ar fi să servéscă de basă nóueĭ organisărĭ autonomice.

Roma.

Sfinţia Sa Papa Leo XIII a numit pe rectorul seminariuluĭ francez din Roma P. Alfons Eschbach de consultor la congregaţia „de propaganda fide“ în secţiunea pentru afacerile bisericilor de rit oriental.

A produs mare satisfacţie în Vatican scirea, că ţarul a primit persónele propuse de Papa pentru ocuparea episcopiilor vacante din Polonia ruséscă.

Plebea din Milan sumuţată de către francmasonĭ a făcut demonstraţiunĭ în contra archiepiscopuluĭ de acolo din causa, că acesta n'a arborat flamură pe catedrală din incidentul aniversărĭ a 27-a a ocupărĭ Romeĭ prin trupele italiane.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Monarchul nostru Marţĭ a primit ca óspeţĭ în Budapesta pe MM. LL. regele şi regina Românieĭ. Primirea a fost splendidă şi cordială ca şi cea a împĕratuluĭ Wilhelm. Foile magiare aŭ făurit mare capital politic din acéstă visită de curtoasie şi aŭ accentuat în zilele acestea comunitatea de interese dintre Românĭ şi Magiarĭ.

Tosturile celor doĭ monarchĭ nu cuprind lucrurĭ nóuĕ, ci numaĭ relevéză raporturile escelente dintre monarchia nóstră şi dintre România.

---

[1]) Iudit 13, 20 urr.

Monarchul nóstru a zis:

„Plin de amintirea primiriĭ pe cât de strălucite pe atât de călduróse, pe care Maiestatea Vóstră aţĭ binevoit a-mĭ face în timpul petrecerii mele în România, sînt fericit, că pot întrebuinţa ocasiunea de acum spre a esprima din noŭ Maiestăţiĭ Vóstre cordiala şi profunda mea mulţămită pentru aceea. Simţesc o vie mulţămire putênd saluta astăzĭ în mijlocul nostru pe Maiestatea Vóstră, pe cum şi pe Maiestatea Sa Regina. şi deosebit mişcat de nisuinţele necontenite ale Maiestăţiĭ Vóstre de a da escelentelor relaţiunĭ dintre popórĕle nóstre caractĕrul uneĭ amiciţiĭ strînse, durabile, rog pe Maiestatea Vóstră de a fi convins, că în tot de una îmĭ va zăcé la inimă de a sprigini în modul cel maĭ positiv nisuinţele Maiestăţiĭ Vóstre. Fie, ca Dumnezeŭ să ţină Românieĭ îndelungaţĭ anĭ pe Domnitorul, a căruĭ înţelepciune înaltă a făcut din acéstă frumósă ţară un element de ordine şi de pace în Europa, şi pe când nutresc cele maĭ călduróse dorinţe pentru durabilitatea şi întărirea unor stărĭ de lucruri aşa de norocóse, beŭ întru sănătatea auguştilor meĭ óspeţĭ a Maiestăţilor Lor Regele şi Regina Românieĭ.“

Regele Carol a răspuns:

„Îmĭ permit, Maiestate, a vĕ esprima cea maĭ vie şi profundă mulţămită pentru cuvintele măgulitóre ale Maiestăţiĭ Vóstre, carĭ mĕ umplu cu mândrie, pe cum şi pentru primirea căldurósă, pe care aţĭ avut bunătatea a ne-o pregăti. Maiestatea Vóstră aţĭ fost aşa de amical de a aminti, că tocmaĭ astăzĭ e anul am avut fericirea estraordinară a vĕ primi în România. Amintirea acesteĭ visite va rĕmâné închisă pentru tot de una în inima nóstră; acéstă visită a contribuit în mod puternic spre a întări şi maĭ mult relaţiunile escelente, ce esistă aşa de norocos între statele nóstre, carĭ relaţiunĭ aŭ aflat o nóuă întărire în cordiala primire, ce ni-s'a pregătit aicĭ, şi la care capitala Ungarieĭ s'a alăturat într'un mod atât de călduros şi simpatic. Rugând pe Maiestatea Vóstră de a fi convins despre dorinţele intime, ce le nutrim faţă cu Maiestatea Vóstră şi augusta Vóstră casă, ridic pocalul meŭ pentru sănătatea Maiestăţiĭ Vóstre! Fie, ca cerul să scutéscă pe Maiestatea Vóstră şi să vĕ dăruéscă încă o lungă domnire spre binele şi pacea popórĕlor Vóstre credincióse. Să trăéscă Maiestatea Sa Împĕratul-Rege, să trăéscă Maiestatea Sa Împĕrătésa-Regină!“

Părechea regală română a părăsit Budapesta Mercurĭ sara călătorind spre Predeal cu tren separat.

Austria.

Parlamentul austriac s'a redeschis în 23 a l. tr. sub presidiul archimandritului Zurcan ca cel maĭ bĕtrân deputat. De president s'a reales Dr Kathrein, ĕră de vicepresidenţĭ Abrahamovicz şi Kramarz. Liberaliĭ germanĭ şi de astă dată aŭ inscenat scandale insultând în chip infam atât pe presidentul parlamentuluĭ, cât şi pe ministrul Badeni. Obstrucţionistiĭ pretind retragerea ordinaţiunilor în cestiunea limbiĭ şi punerea cabinetuluĭ sub acusă.

Anglia.

În Londra se vorbesce, că întreita alianţă are să înceteze, după ce vor fi treĭ duple alianţe, a nume între Franţa şi Rusia, între Austro-Ungaria şi Germania şi între Italia şi Anglia.

Trupele angleze din India aŭ suferit pagube în câte va ciocniriĭ cu Afridiĭ.

Diplomaţia europénă şi maĭ ales cea franceză din noŭ aduce cestiunea Egiptuluĭ la ordinea zileĭ, ceea ce supĕră pe Anglezĭ. Planul diplomaţieĭ este, ca sultanul ca suzeran să cĕră ieşirea trupelor angleze din Egipt. Egiptul să fie autonom sub suzeranitatea sultanuluĭ şi sub garanţa puterilor europene, carĭ aŭ interes, ca să fie asigurată libertatea navigaţiuniĭ prin canalul de Suez.

Rusia.

Legea despre naţionalităţĭ din Ungaria începe a se esecuta în — Rusia. O ordinaţiune a ministruluĭ rusesc de culte conte Delianow dispune, ca la gimnasiile din districtul de învĕţământ Varşovia limba polonă, carea până acuma era numaĭ obiect facultativ, de acuma înainte să fie obiect obligator şi să se pună pe o trĕptă cu tóte cele alalte obiecte.

Convocare.

Adunarea despărţemîntuluĭ reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din protopopiatul Albeĭ Ĭulie conform § 21 din statutele reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din archidiecesa de Alba Ĭulia şi Făgăraş, se convócă pe ziua de 12 Octobre st. n. a. c. la 8 óre a. m. în şcóla gr. cat. din Şard pe lângă următorul

Program: 1.) Deschiderea adunăriĭ prin preşedinte. 2.) Pertractarea prelegeriĭ practice de la ordinea zileĭ cu eleviĭ şcoliĭ gr. cat. din Şard prin Aureliŭ Pop. 3.) Constatarea membrilor ordinarĭ aĭ despărţemîntulnĭ. 4.) Susceperea de membri fundatorĭ şi ajutătorĭ. 5.) Cetirea disertaţieĭ: „Cum trebue să purcédă învĕţătoriul la predarea materieĭ din obiectele de învĕţământ.“ 6.) Discutarea asupra temelor predate. 7.) Încassarea taxelor de la membriĭ ordinarĭ. 8.) Desemnarea persóneĭ, ce va avé să ţină prelegere practică la proxima adunare. 9.) Deciderea loculuĭ şi timpuluĭ proximeĭ adunărĭ 10.) Alegerea comisiuniĭ pentru verificarea procesuluĭ verbal. 11.) Închiderea adunăriĭ.

Şard în 21 Sept. 1897.

Ioanu Dumitrean preşed. **Ioan Domşa** notar.

De la „Reuniunea femeilor române din Sibiŭ“.

Avis. Din obiectele contribuite de publicul român pentru sortitura (loteria), care se va efectui la timpul sĕŭ, „Reuniunea femeilor române din Sibiŭ“ aranjéză *o expoziţie* în edificiul „Albineĭ“ (în curte, parterre), care se va deschide în *14 Octobre n. a. c.*, şi va rĕmâné deschisă maĭ multe zile — sub durata congresului bisericiĭ greco-orientale române. convocat pe 1/13 Octobre a. c.

Preţul de întrare: 10 cr. de persónă.

Tot acea reuniune aranjéză *în 16 Octombre n. a. c. o petrecere cu dans* în sala de la „Gesellschaftshaus“.

Preţul de întrare: 1 fl. de persónă.

Atât expoziţia, cât şi petrecerea cu dans aparţin aceleĭ serii de întreprinderĭ ale reuniuniĭ, prin carĭ ea, pe lângă scopul social-cultural, intenţionéză în prima linie *crearea unuĭ fond pentru înfiinţarea uneĭ şcóle pentru economia şi industria de casă şi a uneĭ preparandiĭ pentru sexul femeesc, împreunate cu internat.*

Accentuând acest scop special al ambelor întreprinderĭ, le recomandăm generositătiĭ onoratuluĭ public.

Biroul comitetuluĭ „Reuniuniĭ femeilor române din Sibiŭ“.

Sibiŭ, în 24 Septembre n., 1897.

Maria Cosma, preşedintă. **Dr. N. Vecerdea,** secretar.

Noutăţĭ.

Enciclica Sfinţieĭ Sale despre Rosariul Preacurateĭ Feciore o publicăm în fruntea numĕruluĭ de astăzĭ cu acea observare, **că** paralel cu recitarea Rosariuluĭ în biserica latină s'a rînduit la noĭ la timpul sĕŭ pentru luna Octobre recitarea Paraclisuluĭ către Preasfînta Născătóre de Dumnezeŭ.

Concurs la staţiuni docentale în diecesa Lugoşuluĭ. S'a escris concurs: 1) Cu terminul până în 15 Octobre pentru complinirea staţiuniĭ docentale din *Petros* (protop. Jiuluĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl., 3 orgiĭ de lemne de foc, cuartir cu grădină de legumĭ. 2) Cu terminul până în 25 Octobre pentru complinirea staţiuniĭ cantor-docentale din *German* (protop. Bogşeĭ) cu emolumentele: Salar 303 fl. 31 cr., 2 metri de lemne de foc, cuartir cu grădină de legumĭ de 600 m □.

Concurs. Pentru complinirea staţiuniĭ capelanale din *Visag* (diecesa Lugoşuluĭ) s'a escris concurs până în 15 a c. Emolumentele: 1) Congruă din fondul religiuniĭ 173 fl. 24 cr. 2) O sensiune de 30 jugĕre. 3) Censcuartirial 40 fl. 4) Venitele stolare îndatinate.

Dare de samă. Cu ocasiunea sfinţiriĭ bisericiĭ nóstre din Sâncel ţinută la 5 Septembre st. n. a. c. s'a aranjat şi o petrecere în favorul bisericiĭ. Aŭ întrat 46 fl. 70 cr. Cheltuelile aŭ fost de 15 fl. 20 cr., ér venitul curat transpus destinaţiuniĭ sale de 31 fl. 50 cr., în care sumă e socotit şi 1 fl. ce a incurs după petrecere de la St. Domn notar cercual din loc Albert Elek. Mulţămim prin acésta tuturor, carĭ aŭ luat parte la petrecerea aceea, şi în special dlor suprasolvenţĭ: G. Simon notar 1 fl. 50 cr., O. Smigelschi prof. 1 fl., I. Săbăduş preot 1 fl.. Zeic antreprenor 1 fl., Dalasten inginer 1 fl., Tr. Stoian diregĕtor 1 fl., I. Marele diregĕtor 1 fl., A. Papiŭ prof. 50 cr., Şt Olteau mĕsar 50 cr., Ĭ. Br. Micu teolog absolut 50 cr.. Ĭ. Pop calfă 50 cr., Roman sergent 50 cr.. Barabach corporal 50 cr., N. N. 50 cr. şi P. Bogdan provisor 20 cr. Sâncel 20 Septembre 1897. *Teodor Pănădan* cassar.

† **Alesandru Roman.** La perderile cele grele, ce le-am îndurat în timpul din urmă, s'a maĭ adus încă una: profesorul de limba şi literatura română de la universitatea din Budapesta *Alesandru Roman* a repausat în Sebeşul săsesc în 27 Septembre în etate de 71 anĭ. El s'a născut în Auşeŭ din Bihor în 1826. După terminarea studiilor teologice a fost profesor în Beiuş şi în Oradea mare. Maĭ apoĭ a ajuns translator la consiliul de locotenenţă din Buda. Ca ziarist a fost maĭ întâiŭ prim colaborator la „Concordia“ luĭ Sigismund Pop, ér apoĭ a înfiinţat însu-şĭ ziarul „Federaţiunea“, şi apĕrarea causeĭ naţionale în ziarul acesta a adus redactoruluĭ închisóre de un an. În 1862 a fost numit profesor la universitatea din Budapesta, ér în 1866 noŭ înfiinţata Academie română din Bucurescĭ l-a adoptat între membriĭ eĭ. Repausatul a representat timp de 21 anĭ cercul Ceca în dieta din Budapesta cu program naţional. Cea maĭ de pe urmă faptă importantă a repausatuluĭ a fost presidarea conferenţeĭ, ce Româniĭ uniţĭ aŭ ţinut-o în 29 Ĭuniŭ a. c. în Cluş în causa autonomieĭ bisericescĭ. — Înmormîntarea s'a sevârşit în 29 Septembre. A pontificat prepositul Ĭ. M. Moldovan asistat de dniĭ Dr A. Bunea. Dr V. Hossu, Dr I. Marcu şi A. Dobrescu. Cuvîntarea funebrală a rostit-o Dr V. Szmigelki. ér la mormînt aŭ cuvîntat Rsmul Ĭ. M. Moldovan în numele Academieĭ şi studenţiĭ N. Puĭcan şi E. Sabo în numele tinerimiĭ nóstre de la universităţile din Budapesta şi Cluş.

Jas de mórte. *George S. Thomas,* paroch în Tohanul-Vechiŭ şi catechet la şcolile medii române din Braşov, a repausat în 28 Sept. în anul al 37-lea al etăţiĭ şi al 12-lea al preoţieĭ sale. *În vecĭ amintirea lor!*

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

IV.

„Mărire. Şi acum."

„Mărire Tatăluĭ, şi Fiuluĭ, şi Sfîntuluĭ Spirit, şi acum, şi pururea, şi în veciĭ vecilor. Amin."

De câte orĭ prescriŭ cărţile nóstre liturgice, că Întreit-Sfîntul să se cânte orĭ să se rostéscă de treĭ orĭ, tot de una are să urmeze după Întreit-Sfînt doxologia: „Mărire Tatăluĭ, şi Fiuluĭ, şi Sfîntuluĭ Spirit, şi acum, şi pururea, şi în veciĭ vecilor. Amin." Ea se numesce doxologia cea mică (*Δοξολογία μικρά*), pentru ca să se deosebéscă de ceealaltă doxologie, carea se începe cu cuvintele îngerilor „Mărire întru cele de sus luĭ Dumnezeŭ" şi se numesce doxologia cea mare (*Δ. μεγάλη*). [1])

Cuprinsul dogmatic al doxologieĭ celeĭ micĭ resultă destul de clar deja şi numaĭ din considerarea cuvintelor eĭ. Cu cuvintele acestea sublime mărturisim noĭ împreună cu îngeriĭ şi cu sfinţiĭ din cer taĭna cea vrednică de adorare nesfârşită, taĭna Preasfinteĭ Treimĭ, — unitatea firiĭ şi treimea persónelor, — şi esprimăm tot de o dată şi omagiul nostru cel maĭ adânc, lauda cea maĭ mare, mulţămita cea maĭ vesélă, iubirea cea maĭ credincióză şi maĭ lucrătóre faţă cu Preasfînta Treime. Multe alte cântărĭ de laudă, sfinţite prin originea şi prin usul lor, se înalţă zilnic şi în tótă óra de pe pământ la cer. Frumósa şi mişcătórea doxologie „Mărire întru cele de sus", neaseměnatul „Măresce sufletul meŭ pe Domnul", iubilătoriul „Sfînt, Sfînt, Sfînt e Domnul" şi cele alalte imnurĭ şi cântărĭ mişcătóre ale bisericiĭ, ce laude înălţătóre de inimĭ, răpitóre şi pătrunzĕtóre până în ceruri sînt ele tóte! Înse ele tóte sînt numaĭ desvoltărĭ de ale scurtuluĭ şi měduosuluĭ „Mărire Tatăluĭ". Cugetătoriul creştin cel maĭ genial, teologul creştin cel maĭ celebru nu ar puté, să escugete óre ce maĭ mare şi maĭ înalt, de cât ceea ce rostesce şi creştinul cel maĭ simplu zilnic cu cuvintele acestea. Ce sentiment înălţătoriŭ, ce evlavie şi ce însufleţire are să trezéscă în fiesce care din noĭ gândul: Tu rugându-te nu rostescĭ singur acest „Mărire Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi Sfîntuluĭ Spirit", ci milióne de fraţi de aĭ tĕĭ aduc dimpreună cu tine cu acele-şĭ cuvinte omagiul inimiĭ sale Dumnezeuluĭ celuĭ nemărginit de mare! În vreme ce rostim „Mărirea", ne închinăm însemnând veneraţiunea nóstră faţă cu maiestatea şi mărimea cea nemărginită a luĭ Dumnezeŭ şi mărturisirea nimicieĭ şi nevredniciei nóstre. Dară fiind că doxologia acésta esprimă şi ne reamintesce scopul cel maĭ de pe urmă a tótă activitatea sacrificială, nu numaĭ al celeĭ din sfînta liturgie, ci şi al aceleia, de care pătrunsă şi însuflată are să fie tótă viaţa creştinuluĭ, de aceea ea nu are numaĭ să se înalţe din inima şi din gura nóstră cătră cer, ci are să fie şi devisa vieţiĭ nóstre întregĭ: tótă cugetarea, voinţa şi silinţa nóstră are să fie un neîncetat „Mărire Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi Sfîntuluĭ Spirit" veseĺ şi recunoscĕtoriŭ, pentru ca „darul Domnuluĭ Isus Christos şi dragostea luĭ Dumnezeŭ şi împreunarea Sfîntuluĭ Spirit cu noĭ cu toţĭ" (II Cor. 13, 13) să fie.

Ce privesce originea doxologieĭ celeĭ micĭ, deja în actele conciliuluĭ al II-lea din Vaison ţinut în 529 cetim despre ea acestea: „De óre ce nu numaĭ la Scaunul apostolesc, ci şi în Orientul întreg şi în Africa şi Italia întrégă în urma vicleniei ereticilor celor ce hulesc, că Fiul luĭ Dumnezeŭ nu ar fi fost tot de una cu Tatăl, ci s'ar fi început în timp, se zice după „Mărire" la tóte închiările: „Pe cum a fost întru început, şi acum, şi pururea, şi în veciĭ vecilor. Amin": decidem şi noĭ, să se zică acésta aşa în tóte bisericile nóstre." [2]) Dacă avem decĭ în vedere, că pe cum arată cuvintele acestea ale conciliuluĭ din Vaison, pe la începutul véculuĭ al VI-lea doxologia asta era folosită pretutindenea în biserica creştină catolică. atuncia putem să susţinem cu Pontificele Benedict XIV, [3]) că ea în forma sa de astăzĭ, adecă cu adausul apusan „Pe cum a fost întru început, şi acum, şi pururea, şi în veciĭ vecilor. Amin" orĭ cu adausul nostru maĭ scurt „Şi acum, şi pururea, şi în veciĭ vecilor. Amin", a început a se folosi în vécul al IV-lea pe timpul lupteĭ dintre drepteredincioşĭ şi dintre ereticiĭ Arianĭ, când adecă aŭ hulit ereticiĭ aceştia, „că Fiul luĭ Dumnezeŭ nu ar fi fost tot de una cu Tatăl, ci s'ar fi început în timp". Eĭ învĕţaŭ adecă despre Fiul, că s'a născut din Tatăl în timp, şi că a fost un timp, când Fiul nu era. Dreptcredincioşiĭ decĭ spre a se întări în contra acesteĭ învĕţăturĭ eretice aŭ adaus doxologieĭ celeĭ micĭ deja fórte folosite maĭ întâiŭ în Orient cuvintele „şi acum, şi pururea, şi în veciĭ vecilor. Amin".

Dară tot Benedict XIV maĭ observă: „Înse doveḑĭ de ale acestuĭ imn" fără de adausul acela „maĭ vechĭ de cât sinodul din Nicea sînt la Atanasiŭ şi la Vasiliŭ; de aceea are să se primésca părerea acelora, carĭ cred, că el a purces din tradiţiune apostolésca; căcĭ credincioşiĭ la începutul bisericiĭ. spĕlaţĭ cu sfîntul Botez în numele Tatăluĭ şi al Fiuluĭ şi al Sfîntuluĭ Spirit, aŭ început, să cânte celor treĭ persóne dumnezeescĭ imnul de glorificare."

Istoricul originiĭ acesteĭ doxologiĭ e decĭ următoriul: Formulele diferite ale doxologieĭ celeĭ micĭ creştiniĭ vécurilor celor dintâiŭ le folosiaŭ urmând esemplul Apostolilor. În scrierile acestora găsim adecă numirile persónelor dumnezeescĭ împreunate nu numaĭ cu conjuncţiunea „şi", ci şi într'alte chipurĭ. (Rom. 11; 36: „Că dintr'însul, şi printr'însul, şi întru dînsul sînt tóte: aceluia mărirea în veci"; Ef. 3, 21: „Aceluia fie mărire întru adunarea cea întru Christos Isus întru tóte némurile véculuĭ vecilor"; Rom. 16, 27: „Unuia preaînţeleptuluĭ Dumnezeŭ prin Isus Christos mărire în veci"; Evr. 13, 21: „Făcênd întru voĭ, ce e plăcut înaintea sa prin Isus Christos, căruia este mărirea în vécul vecilor.") Am zis, că formulele acelea ale doxologieĭ celeĭ micĭ, carĭ le folosiaŭ creştiniĭ vécurilor celor dintâiŭ, eraŭ diferite. Eĭ urmând şi în acésta esemplul Apostolilor împreunaŭ într'însele numirile persónelor dumnezeescĭ nu numaĭ cu conjuncţiunea „şi", ci şi cu diferite prepositiuni şi maĭ ales cu „prin", „în", „cu". Formulele acelea ale doxologieĭ celeĭ micĭ nicĭ nu cuprind nimica, ce ar puté să smintéscă pe ceĭ cu credinţă sinceră şi tare. Dară dacă óre cine voia, să susţină neegalitatea persónelor dumnezeescĭ, el formulele acelea uşor putea să le folosésca de temeiŭ pe sama învĕţăturiĭ sale. Şi întru adevĕr şi aflăm, că ereticiĭ le folosiră de argumente în contra învĕţăturiĭ catolice despre consubstanţialitatea şi coeternitatea persónelor dumnezeescĭ. În vécul al IV-lea Arianiĭ şi Macedonianiĭ aŭ şi abusat de ele în acest chip, şi de aceea creştiniĭ *dreptcredincioşi aŭ început, să folosésca forma „Mărire* Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi Sfîntuluĭ Spirit" maĭ des de cât cele alalte formule. Formula asta a doxologieĭ celeĭ micĭ e de alt cum singura formulă, carea se întemeiéză chiar pe cuvintele Mântuitoriuluĭ nostru. Dînsul a zis adecă la Mt. 28, 19: „Mergeţĭ în tótă lumea şi învĕţaţĭ tóte popórĕle botezându-ĭ în numele Tatăluĭ, şi al Fiuluĭ, şi al Sfîntuluĭ Spirit." Procesul acesta referitoriŭ la fixarea unuĭ singur text al doxologieĭ celeĭ micĭ, care să fie uniform în tótă biserica catolică şi corĕspunzĕtoriŭ pe deplin dogmeĭ catolice, ni-l dovedesc următórele cuvinte ale s. Vasiliŭ M.: „Când de unăzĭ mĕ rugam cu poporul şi ziceam doxologia în amîndóuĕ chipurile, „luĭ Dumnezeŭ şi Tatăl", une oria „cu Fiul împreună şi cu Sfîntul Spirit", une oria „prin Fiul în Sfîntul Spirit", óre carĭ din ceĭ ce aŭ fost de faţă, ne învinovăţiră zicênd, că folosim cuvinte străine şi nóuĕ, ci şi de acelea, carĭ îşĭ contrazic unul altuia." [1]) Învinovăţirea acésta a îndemnat pe s. Vasiliŭ, să compună scrierea sa numită „Despre Sfîntul Spirit". Istoriograful Nicefor Calist ne-a conservat scirea tradiţională, după care fixarea aceea a doxologieĭ celeĭ micĭ în forma eĭ de astăzĭ s'ar fi sevârşit în biserica din Antiochia în vécul al IV-lea: „Părerea, ce o avea fiesce care despre Dumnezeŭ, o declaraŭ stând în cor la finea psalmodieĭ. Uniĭ măriaŭ adecă pe Tatăl şi pe Fiul cu aceea-şĭ onóre; câţĭ va măriaŭ pe Tatăl în Fiul (şi prin aceea, că puneaŭ în mijloc prepositiunea, prestaŭ într'un chip maĭ întunecat Fiuluĭ onóre maĭ mică); alţiĭ cântaŭ „Mărire Tatăluĭ prin Fiul în Sfîntul Spirit"; éră alţiĭ şi „Mărire Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi Sfîntuluĭ Spirit". Se zice, că Flavian Antiochianul să fie fost cel dintâiŭ, carele adunând céta călugărilor să fie cântat limpede „Mărire Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi Sfîntuluĭ Spirit". Şi acésta s'a primit în bisericile luĭ Dumnezeŭ, de óre ce nu cuprindea nimica suspect." [2]) Éră airia ne spune tot Nicefor, că Flavian a compus doxologia asta stându-ĭ întru ajutoriŭ Ioan Chrisostom. [3]) Formulele acelea diferite ale doxologieĭ celeĭ micĭ aŭ ieşit apoĭ pe încetul din usul bisericiĭ rĕmânênd în sfârşit numaĭ aceea, în care numirile celor treĭ persóne dumnezeescĭ se împreună cu conjuncţiunea „şi".

[1]) Goar Euchol. p. 27. n. 69.

[2]) Hardouin. Acta concil. ed. Paris. 1714. T. II. col. 1106.

[3]) De sacrosancto Missae sacrificio L. II. c. 3. n. 3. ed. Prati 1843. p. 41: »Illum quidam Flaviano Antiocheno Monacho, nonnulli Nicaeno Synodo tribuunt. — Illud duntaxat Nicaeno Synodo potest tribui, »Sicut erat in principio etc.« quod ad Arianorum haeresim retundendam additum fuit.«

[1]) De Spir. S c. 1.

[2]) L. c. L. IX. cap. 24.

[3]) L. XVIII. cap. 51.

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Simonide vĕrsase întreg sufletul sĕŭ în provocarea acésta.

„Înse împĕrăţia, împĕrăţia!“ zise cu de grab Ben Hur. „Valtasar zice, că ea are să se compună din suflete.“

În Simonide ambiţiunea jidovéscă naţională era fórte esprimată, şi de aci proveni trăsărirea cam despreţuitóre a buzelor, cu care rĕspunse:

„Stăpânul meŭ, Valtasar a fost martor la lucrurĭ estraordinare, — la minunĭ; şi când vorbesce despre acestea, eŭ mĕ plec cu credinţă, căcĭ le-a vĕdut cu ochiĭ luĭ, şi ele aŭ fost menite a nume pentru el. Dară el e un fiŭ al Egiptuluĭ şi nu e nicĭ măcar proselit. Abia se póte închipui, că el să aibă o cunoscinţă deosebită, pentru care să ne trebuéscă a ne pleca înaintea luĭ într'un lucru, care privesce comunicarea luĭ Dumnezeŭ cu Israil. Profeţiĭ şĭ-aŭ primit luminarea nemijlocit de la cer în tocmaĭ ca şi el, şi noĭ sîntem mulţĭ în contra unuia; Ĭehovah rĕmâne în vecĭ acela-şĭ. Eŭ trebue să cred profeţilor. — Adu-mĭ Thora, Estiro.“

El grăi maĭ de parte fără de a aştepta cartea legiĭ.

„Ĭertat este a nebăga în samă mărturia unuĭ popor întreg, stăpâne? Poţĭ să călătorescĭ de la Tir, care e în Nord lângă mare, până la capitala luĭ Edom, carea e în pustia Suduluĭ, şi nu veĭ găsi nicĭ un om, care şoptesce rugăciunile prescrise, nicĭ unul, care dă în templu elemosină, nicĭ unul, care a mâncat vre o dată din mielul Pascilor, şi să-ţĭ zică, că împĕrăţia, ce o va întemeia împĕratul pe sama nóstră a fiilor promisiunĭĭ, nu va fi din lumea acésta ca şi cea a părinteluĭ nostru David. Şi de unde îşĭ aŭ eĭ credinţa asta, întrebĭ tu? Vom să o vedem pe loc.“

Estira se întórse cu o mulţime de volumurĭ, carĭ eraŭ înfăşurate cu mare grije într'o pânză brună, acoperită cu litere de aur.

„Ţine-le, fiĭca mea, şi mi-le întinde în şirul, în care ţi-le voiŭ cere,“ zise tatăl în tonul acela delicat, în care se obicĭnuia a grăi cu dînsa. Apoĭ îşĭ continuă argumentarea.

„Aşĭ merge prea de parte, scumpul meŭ stăpân, — cu adevĕrat prea de parte, dacă aşĭ voi, să-ţĭ înşir numele acelor bărbaţĭ sfinţĭ, carĭ după rînduéla de mântuire a luĭ Dumnezeŭ aŭ urmat după profeţĭ şi carĭ numaĭ cu puţin aŭ fost maĭ inferiorĭ în graţia luĭ, — vĕdĕtoriĭ şi predicătoriĭ, carĭ aŭ scris şi aŭ învĕţat după prinsóre, aceia-şĭ înţelepţĭ, carĭ îşĭ împrumutară luminarea sa de la lumina luĭ Malachie, carele a fost cel maĭ de pe urmă în felul sĕŭ, şi a căror nume marĭ îĭ amintesc neobosiţĭ în şcolĭ Hillel şi Şammai. Veĭ, să-ĭ întrebĭ despre împĕrăţie? Pentru esemplu cine e Domnul oilor din cartea luĭ Enoc? Cine altul, dacă nu împĕratul, despre care grăim acuma? Un tron se ridică pe sama luĭ: el bate pământul, şi ceĭ alalţĭ împĕraţĭ cad de pe tronurile sale, şi chinuitoriĭ luĭ Israil cad într'o peşteră de foc cu stîlpĭ de flacără. Tot asemenea şi cântăreţul psalmilor: „Privesce aci, Dómne, şi scóla luĭ Israil pe împĕratul luĭ, pe fiul luĭ David, în timpul, care-l sciĭ tu, Dumnezeule, când Israil, când fiiĭ tĕĭ să împĕrătéscă. — Şi el va aduce némurile sub jugul sĕŭ, ca să-ĭ servéscă luĭ. — Şi el va fi împĕrat drept, carele cunósce pe Dumnezeŭ, — că el va împĕrăţi tot pământul în vecĭ cu cuvîntul guriĭ sale.“ Şi acuma ca pe cel maĭ de pe urmă, înse nu ca pe cel maĭ de rînd, ascultă pe Esdra, pe al doilea Moĭsi, în vedeniile luĭ şi-l întrebă, cine este leul acela cu glas omenesc, care ast fel zice cătră vultur, — cătră Roma: „Tu aĭ ĭubit pe mincinoşĭ şi aĭ pustiit cetăţile celor sirguincioşĭ şi aĭ dĕrîmat zidurile lor, de şi nu ţĭ-aŭ făcut nicĭ un rĕŭ. De aceea peĭ, ca să se renoéscă pământul şi să se vindece şi să spereze întru dreptatea şi evlavia celuĭ ce l-a zidit.“ Şi vulturul după aceea nu l-aŭ vĕdut maĭ mult. Întru adevĕr, stăpânul meŭ, mărturia acestor bărbaţĭ ar trebui să fie de ajuns. Dară e deschisă calea cătră isvor. Să ne suim în dată la el. — Niţel vin, Estiro, şi apoĭ Thora.“

„Credĭ tu profeţilor, stăpâne?“ întrebă el, după ce beuse. „Sciŭ, că le credĭ, pentru că acéstă credinţă a fost a întreg némuluĭ tĕŭ. Estiro, adă-mĭ cartea istorieĭ luĭ Isaie.“

El luă un volum, care-l întinse ea, şi ceti: „Poporul, cel ce umblă întru întunerec, a vĕdut lumină mare; ceĭ ce locuiţĭ în laturea şi în umbra morţiĭ, lumină va străluci preste voĭ. — Căcĭ prunc s'a născut nóuĕ fiul, şi s'a dat nóuĕ, a căruia stăpânire s'a făcut preste umĕrul luĭ. — Şi mare va fi stăpânirea luĭ, şi păcĭĭ luĭ nu va fi hotar, pe scaunul luĭ David şi întru împĕrăţia luĭ va şedé, ca să o îndrepteze şi să o apere cu judecată şi cu dreptate de acum şi până în veac.“ Credĭ tu profeţilor, stăpânul meŭ? — Acum, Estiro, cuvîntul Domnuluĭ, pe cum a fost cătră Micha.“

Ea îĭ întinse volumul cerut.

„„Şi tu, Vetleeme casa Efratuluĭ, mic eştĭ a fi întru miile Ĭudeĭ, că dintru tine va ĭeşi mie, ca să fie povĕţuitoriŭ luĭ Israil.“ — Ăsta a fost adeca pruncul, pe care l-a vĕdut şi l-a adorat Valtasar în peşteră. Credĭ tu profeţilor, stăpânul meŭ? — Dă-mĭ, Estiro, cuvintele luĭ Ĭeremie.“

El luă volumul şi ceti ca maĭ înainte: „„Ĕtă zile vin, zice Domnul, şi voiŭ ridica luĭ David odraslă drĕptă, şi va împĕrăţi împĕrat şi va înţelege şi va face judecată şi dreptate pe pământ. În zilele luĭ se va mântui Ĭuda, şi Israil va locui cu sperare.“ Ca împĕrat va împĕrăţi, ca împĕrat, stăpânul meŭ! Credĭ tu profeţilor? — Acuma, fiĭco, volumul cuvintelor aceluĭ fiŭ al luĭ Ĭuda, care n'a avut pată.“ Ea îĭ aduse cartea luĭ Daniil.

„Ascultă, stăpâne,“ zise. „„Vĕdut-am întru vedenia nopţiĭ, şi ĕtă cu noriĭ ceruluĭ ca un fiŭ al omuluĭ venia. — Şi s'a dat luĭ stăpânirea şi cinstea şi împĕrăţia, şi tóte popórĕle şi némurile şi limbile luĭ vor servi; şi stăpânirea luĭ stăpânire vecĭnică, carea nu va trece, şi împĕrăţia luĭ nu se va strica.“ — Credĭ tu profeţilor, stăpânul meŭ?“

„Ajunge. Le cred,“ zise Ben Hur.

„Cum dară?“ întrebă Simonide. „Dacă împĕratul va veni în sĕrăcie, óre nu-ĭ va grăbi întru ajutoriŭ stăpânul meŭ cu prisosinţa sa?“

„Să-ĭ grăbesc întru ajutoriŭ? Pâna la cel maĭ de pe urmă şechel şi până la cea maĭ de pe urmă rĕsuflare. Dar pentru ce zicĭ tu, că el va veni în sĕrăcie?“

„Estiro, dă-mĭ cuvîntul Domnuluĭ, care a fost cătră Zacharie,“ zise Simonide.

Fecióra îĭ întinse un volum.

„Ascultă, în ce chip va întra împĕratul în Ĭerusalim.“ Apoĭ ceti: „„Bucură-te fórte, fata Sionuluĭ, strigă, fata Ĭerusalimuluĭ: ĕtă împĕratul tĕŭ vine la tine drept, şi însu-şĭ mântuitoriŭ, blând şi călare pe asin şi pe mânz tinĕr.““

Ben Hur privi în altă parte.

„Ce vedĭ stăpânul meŭ?“

„Roma!“ rĕspunse el posomorît, „Roma şi legiunile eĭ. Eŭ am petrecut la ele în tabĕră. Eŭ le cunosc.“

„O,“ zise Simonide, „tu veĭ fi conducĕtoriul legiunilor împĕratuluĭ şi veĭ puté să alegĭ din milióne.“

„Din milióne!“ esclamă Ben Hur.

Simonide şedu o clipă cufundat în gândurĭ.

„Cestiunea forţeĭ n'ar trebui să te neliniştéscă,“ zise apoĭ.

Ben Hur privi la el întrebătoriŭ.

„Tu te-aĭ cugetat la împĕratul, cum vine în umilire la aĭ sĕĭ,“ rĕspunse Simonide, „şi l-aĭ vĕdut aşa zicênd de-a drépta stând, şi legiunile cele înferecate ale împĕratuluĭ de-a stînga şi aĭ întrebat: „Ce póte el?““

„Da, chiar la asta ma'm gândit.“

„O, stăpânul meŭ,“ zise Simonide maĭ de parte, „tu încă nu sciĭ, cât este de puternic Israilul nostru. Tu ţi-l închipuescĭ ca pe un bĕtrân amărît, care plânge lângă apele Vavilonuluĭ. Suie-te înse la Pascile, ce vin, în Ĭerusalim şi postéză-te la colonadă orĭ în strada comercială şi vedĭ Israilul, cum este. Promisiunea, carea a făcut-o Domnul părinteluĭ nostru Ĭacob, când s'a mutat de pe plaiurile Aramuluĭ, a fost o lege, în puterea căreia poporul nostru s'a înmulţit neîncetat, — până şi în prinsóre; el a crescut călcat în picióre de Egipteni; batjocura Romanilor ĭ-a fost o hrană folositóre; el astăzĭ e cu adevĕrat „un popor şi o adunare de popóre“. Şi nu numaĭ atâta, stăpânul meŭ, ci pentru ca să mĕsurĭ puterea luĭ Israil, — carea dóră va fi mĕsura puteriĭ împĕratuluĭ, — nu aĭ să te opriscĭ numaĭ la înmulţirea firéscă ca la singura mĕsură, ci trebue să aĭ în vedere şi ceealaltă, — înţeleg lăţirea credinţeĭ nóstre, şi în acésta veĭ avé să consideri întrégă lumea cunoscută, cea de aprópe şi cea de de parte. Şi apoĭ maĭ sciŭ, că în teorie ómeniĭ indentifică pe Israil cu Ĭerusalimul, în tocmaĭ ca şi cum aĭ găsi o faşie de pănură brodată şi aĭ susţiné, că ea e o haĭnă a împĕratuluĭ. Ĭerusalimul e numaĭ o pétră din templu orĭ inima în trup. Întórce-te de la privelişte legiunilor, orĭ cât ar fi ele de puternice, şi numĕră cetele credincioşilor, carĭ aştéptă străvechea strigare: „La corturile tale, Israile!“ numĕră pe ceĭ mulţĭ din Persia, pe pruncii acelora, carĭ nu aŭ voit, să se întórcă cu ceĭ ce se întorceaŭ în patrie; numĕră pe fraţiĭ, de carĭ vermuesc tîrgurile din Egipt şi de maĭ de parte din Africa; numĕră pe coloniştiĭ evreĭ, carĭ îşĭ înmulţesc averea în Apus, — în Lodin şi în însoţirile comerciale ale Spanieĭ, numĕră pe ceĭ de un sânge cu noĭ şi pe proseliţiĭ din Grecia şi de pe insulele măriĭ, de din colo din Pont şi de aicĭ din Antiochia, şi — dacă e vorba de un răsboiŭ împotriva Romeĭ, — şi pe membriĭ aceleĭ comunităţĭ, care locuesce sub blăstĕm în umbra zidurilor necurate ale Romeĭ; numĕră pe închinătoriĭ Domnuluĭ, carĭ locuesc

în corturĭ de-a lungul pustiilor atât aicĭ în apropiarea nóstră, cât şi din colo de Nil, şi în ţinuturile de ceea parte a laculuĭ Caspic şi colo sus în vechile ţĕrĭ ale luĭ Gog şi Magog, osebesce pe aceia, carĭ în tot anul trimit daruri bisericiĭ celeĭ sfinte întru închinarea Dumnezeuluĭ nostru, — osebesce-ĭ şi-ĭ numĕră şi pe eĭ. Şi după ce veĭ fi sfârşit cu acésta, étă stăpânul meŭ, atuncia te aşteptă conscrierea braţelor celor ce pot să pórte arme; étă atuncia e gata o împĕrăţie potrivită pe sama aceluia, care are să facă „judecată şi dreptate pe pământ“, în Roma întocmaĭ ca şi în Sion. Primesce decĭ răspunsul: Ce póte face Israil, aceea póte face împĕratul luĭ.“

Descrierea acesteĭ puterĭ o făcuse Simonide cu colorĭ înfocate.

Ea asupra luĭ Ilderim avuse impresia unuĭ sunet răsboĭnic de trimbiţă. „O. de aşĭ avé din noŭ tinereţele mele,“ strigă el sărind în sus.

Ben Hur şedea liniştit. Cuvîntarea asta, pe cum vedea, a fost îndreptată luĭ, ca să dedice viaţa şi averea sa aceleĭ fiinţe taĭnice. carea atât luĭ Simonide cât şi Egipténuluĭ le era în chip învederat punctul de mânecare de marĭ sperărĭ. Pe cum vĕdurăm deja, luĭ idea acésta nu-ĭ era nóuă. Ea se trezise deja de repetite orĭ în mintea luĭ; o dată când ascultase cuvintele luĭ Malluch în dumbrava Dafneĭ; apoĭ în chip maĭ lămurit, când Valtasar îşĭ desvoltase închipuirea sa despre împĕrăţia viitóre; încă şi maĭ târziŭ, când se preumblase în bĕtrâna pădure de finicĭ, idea acésta se prefăcuse aprópe, dacă nu de tot într'o hotărîre a luĭ. Dară ea tot de una venise şi se duse numaĭ ca o idee, însoţită de sentimente maĭ mult orĭ maĭ puţin vioĭ. Acuma era altmintrea. Un măiestru o luă în mână, un măiestru lucra la ea; el o înălţase deja la firea uneĭ afaceri nesfârşit de sfinte şi bogate de posibilităţi. Efectul a fost acela-şĭ, ca şi cum fără de veste s'ar fi deschis o uşe taĭnică, ca şi cum preste Ben Hur s'ar fi vĕrsat lumină, şi i-s'ar fi arĕtat un oficiŭ, care fusese idealul luĭ cel maĭ înalt, — un oficiŭ, care îmbia putinţa uneĭ activităţĭ bogate de binecuvîntare chiar şi pentru timpurĭ depărtate şi o bogăţie de răsplătirĭ pe sama împliniriĭ credincióse a datorinţeĭ, carĭ măguliaŭ plăcut ambiţiunea luĭ. Maĭ avea lipsă încă numaĭ de un singur îmbold.

„Vom să concedem tóte, câte le zicĭ, Simonide,“ zise Ben Hur. „că împĕratul va veni şi va întemeia o împĕrăţie în felul celeĭ a luĭ Solomon; să presupunem şi aceea, că eŭ voiŭ fi gata a mĕ dedica pe mine însu-mĭ şi tot, ce poşed, luĭ şi causeĭ luĭ; ba încă şi maĭ mult, să presupunem şi aceea, că eŭ voiŭ sevârşi, ceea ce Dumnezeŭ a intenţionat cu îndreptarea vieţiĭ mele şi cu dobîndirea ta cea repede a uneĭ averĭ nespus de marĭ; şi că grabnica îmbogăţire stă în legătură cu aceea. Ce va fi apoĭ? Să zidim maĭ de parte ca nisce orbĭ? Să aşteptăm. până când va sosi împĕratul? Orĭ până când va trimite după mine? În privinţa vrîstiĭ şi esperinţeĭ mĕ întrecĭ. Răspunde decĭ.“

Simonide răspunse pe loc.

„Noĭ n'avem nicĭ o alegere, nicĭ una. Acéstă scrisóre,“ — în vreme ce grăia, scóse scrisórea luĭ Messala. — „scrisórea acésta e signalul pe acţiune. Noĭ nu sîntem destul de tarĭ, pentru ca să putem înfrunta plănuita alianţă a luĭ Messala şi Grat; în Roma ne lipsesce spre acésta influinţa, ér aicia puterea. Te vor ucide, dacă vom întârzia. Cât sînt eĭ de milostivĭ, poţĭ vedé de pe mine.“ El se înfioră de amintirile cele îngrozitóre.

„O. scumpul meŭ stăpân.“ zise el maĭ de parte. după ce-şĭ redobîndise liniştea, „cât de puternic eştĭ tu, — înţeleg în propusurĭ bune.“

Ben Hur nu-l înţelegea.

„Îmĭ aduc a minte, cât de plăcută mĭ-a fost lumea în tinereţele mele,“ continuă Simonide.

„Dară,“ zise Ben Hur, „tu totuşĭ aĭ fost capabil de o jertfă mare.“

„Da, din iubire.“

„Óre viaţa să nu aĭbă încă şi alte motive în tocmaĭ aşa de puternice?“

Simonide scutură din cap.

„Póte ambiţiunea.“

„Ambiţiunea e oprită fiuluĭ luĭ Israil.“

„Aşa dar ce zicĭ despre răsbunare?“

Schînteaua acésta căđu pe o patimă, ce uşor se aprindea. Ochiĭ omuluĭ se înflăcărară, mânile îĭ tremuraŭ. El răspunse cu de grab: „Răsbunarea este ĭertată Ĭudeuluĭ; ea e lege.“

„Cămila. ba chiar şi cânele îşĭ aduce a minte de nedreptatea, ce i-s'a făcut,“ zise Ilderim.

Simonide reluă din noŭ firul ideilor.

„Este un lucru, un lucru pe sama împĕratuluĭ, care are să se isprăvéscă, maĭ înainte de ce ar sosi. Nu avem să ne îndoim despre aceea, că Israil are să-ĭ fie mâna dréptă; înse durere, el e o mână a păciĭ, făr de esperinţă în ale răsboiuluĭ. Între miliónele luĭ nu este nicĭ o singură cétă deprinsă, nicĭ un singur om, care să se potrivéscă de conducĕtor. Pe simbriaşiĭ familieĭ luĭ Irod nu-ĭ ĭeaŭ în socotinţă, căcĭ eĭ dóră aŭ chemarea de a ne nimici. Împrejurările sînt aşa, pe cum şi-le-a poftit Romanul; politica luĭ a făcut róde bune pe sama tiránieĭ luĭ. Înse timpul schimbăriĭ lucrurilor e aprópe, e aprópe timpul, când păstoriul se întrarméză şi ĭea în mânĭ lancea şi sabia, când turmele de la păşune se schimbă în leĭ luptacĭ. Óre cine, fiul meŭ. va avé să cuprindă atuncia locul de-a drépta împĕratuluĭ. Cine să fie acela. dacă nu cel ce póte să-l cuprindă cu vrednicie?“

Ben Hur roşi, când auđi vorbindu-se despre prospectele acestea ale luĭ, dară cu tóte acestea zise: „Înţeleg; dară grăesce maĭ limpede. O faptă, ce are să se întîmple, e un lucru; cum are să se sevârşéscă, e érăşĭ altul.“

Simonide sorbi din vinul, cu care-l îmbiă Estira, şi replică apoĭ:

„Şeĭcul şi tu, stăpânul meŭ. voĭ să fiţĭ conducĕtoriĭ, fiesce care în felul sĕŭ. Eŭ voiŭ rĕmâné aicĭ şi voiŭ continua a lucra şi a purta grije, ca să nu sece isvorul. Tu să mergĭ în Ĭerusalim şi de acolo în pustie şi maĭ întâiŭ să numerĭ pe ceĭ ce pot să pórte arme dintre fiiĭ luĭ Israil şi să-ĭ împărţescĭ în cete de câte zece şi de câte o sută, să le numescĭ căpitanĭ şi să-ĭ deprinđĭ şi să adunĭ arme în locurĭ ascunse şi secrete; spre tóte acéstea eŭ voiŭ câştiga cele de lipsă. Veĭ începe din colo în Perea şi de acolo veĭ merge în Galilea. de unde e numaĭ un paş până la Ĭerusalim. În Perea veĭ avé în dos pustia şi uşor veĭ ajunge până la Ilderim. El va păzi drumurile aşa, că nu se va puté întîmpla nimica fără de scirea ta. El îţĭ va puté ajuta în multe privinţe. Până când nu va fi sosit timpul potrivit, nimenĭ nu are să scie, ce se plănuesce aicĭ. Eŭ în întreg lucrul voiŭ avé numaĭ rolul unuĭ servitoriŭ. Cu Ilderim m'am înţeles deja. Ce zicĭ la acestea?“

Ben Hur privi la şeĭcul.

„Aşa este, pe cum zice, fiule al luĭ Hur,“ răspunse şeĭcul. „Eŭ mĭ-am dat cuvîntul, şi el se îndestulesce cu acela. Dară tu veĭ primi jurămîntul meŭ, carele mĕ va obliga dimpreună cu mânile cele sprintene ale viţeĭ mele şi cu tóte, de câte dispun în óre care chip.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Avis literar. Se aduce la cunoscinţa On. Public, că **„Istoricul gimnasiuluĭ român gr. cat. din Blaş“** în curênd se va pune sub tipar. Se póte abona la Librăria seminariuluĭ archidiecesan din Blaş.

Proiectul pentru „Istoricul gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaş“ a fost: A. a) Înfiinţarea gimnasiuluĭ. Clăsile din epoca primă. din a dóua (humanioră), din a treia (filosofie), din a patra (gimnas complet cu 8 clasĭ, Entwurf), din a cincia (era constituţională). b) Planul de lecţiune în fie care epocă. Órele de prelegere, *limba de propunere.* Inspecţiunea supremă în fie care epocă, şi ordinaţiunile referitóre la acésta. c) Statul personal al profesorilor, cualificaţiunea şi modalitatea aplicărĭ lor. d) Date statistice despre şcolarĭ după patrie, locul nascerĭ, religie, limbă, succesul învĕţămîntuluĭ. e) Partea disciplinară. Legile scolastice. B. Mijlócele de învĕţămînt. a) Fundaţiunile. Administrarea lor. Fazele, prin carĭ aŭ trecut. Fondul beneficiuluĭ de pâne. Fondul premiilor. Fondul morboşilor. Museul, înfiinţarea şi augmentarea luĭ. Dismembrarea luĭ după specialităţĭ. b) Biblioteca gimnasiuluĭ, înfiinţarea şi augmentarea eĭ şi fasele. Biblioteca Cleruluĭ. Biblioteca studenţilor, înfiinţarea, administrarea şi conducerea eĭ. Grădina botanică şi planul eĭ. C. Zidirile. Gimnasiul, normele, şcóla de gimnastică, convictul. Planurile acestora. D. Influinţa institutuluĭ asupra loculuĭ şi jurulŭi, şi în cât a contribuit în general la desvoltarea culturală *în patrie* şi *în a fară,* şi în special asupra desvoltărĭ culturale a bisericiĭ gr. cat., arĕtându-se după putinţă cu date statistice, ce bărbaţĭ s'aŭ ales din tinerĭĭ pregătiţĭ şi ieşiţĭ din acest institut.

În urmă se adaug ca suplement tóte documentele, pe cum şi planurile ztdirilor.

Va apăré în scurt

Calendariul „Unirii“

pe 1898.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrâneţe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoş, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaş. Preţul broş. 50 cr. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informaţĭ, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicaţiunĭ l-a destinat pentru un scop cultural.*

Editor şi redactor răspunđĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. | Blaş 9 Octobre 1897. | Numĕrul 42.

Să fim lămuriţi.

Foile nóstre naţionale nu încetézĕ a învinui pe episcopii nostri, pentru că participă la conferenţele episcopescĭ, ce din când în când se ţin în palaţul primaţial din Budapesta.

Ast fel de învinuirĭ s'aŭ ridicat şi acum după ultima conferenţă, la care episcopiĭ nostri asemenea aŭ luat parte.

Nu este decĭ lucru de geaba, dacă revenim şi noĭ la lucrul acesta, ca din noŭ să arĕtăm, cum stă lucrul, ca dóră dóră o dată să fim lămuriţi.

Ce sînt conferenţele episcopescĭ? Sînt nisce consfătuirĭ de natură privată, ce episcopiĭ le ţin din cas în cas pentru a-şĭ marca posiţia faţă cu cutare cestiune, ce de o potrivă intereséză tóte diecesele, orĭ maĭ bine zis biserica întrégă ca atare.

Conferenţele acestea nu aŭ nicĭ un caractĕr *oficios* şi nicĭ nu-l pot avé, de vreme ce ele nu sînt nicăirĭ prevĕdute în canónele bisericiĭ ca un organism stabil pentru guvernarea bisericiĭ.

Atâta credem noĭ, că trebue să fie de ajuns pentru orĭ ce om cugetător, pentru ca să pótă conchide, că prin participarea la asemenea conferenţe nu póte să fie atinsă în nicĭ un chip posiţia de drept public a singuraticilor episcopĭ, nicĭ a episcopiilor singuratice. Episcopiĭ ieaŭ parte la conferenţe ca membri cu egale drepturĭ, şi dacă primatele pórtă presidiul, e, pentru că maĭ întâiŭ óre cine va trebue să presideze, şi în al doilea loc pentru că titlul de primate e un titlu onorific maĭ distins de cât cel de mitropolit, pe cum maĭ onorific titlu e cel de prinţ de cât cel de baron.

Din cele zise ne credem îndreptăţiţi a conchide, că aŭ mare nedreptate toţĭ aceia, carĭ în faptul participării episcopilor nostri la conferenţele episcopescĭ din Budapesta vĕd o prejudecare pentru posiţia de drept public a provinţeĭ nóstre bisericescĭ române de Alba Iulia şi Făgăraş.

— Dar bine, — ni-se va zice, — ce lipsă este, ca fie şi în formă privată, fie chiar şi fără a prejudeca posiţieĭ de drept public a provinţeĭ nóstre bisericescĭ să participe episcopiĭ provinţeĭ nóstre la acele conferenţe comune cu episcopiĭ latinĭ?

La întrebarea asta cel dintâiŭ rĕspuns este, că nu sîntem competenţi nicĭ noĭ nicĭ alţiĭ a hotărî, dacă este orĭ nu este lipsă de o atare participare. Lucrul acesta se ţine de competenţa episcopilor, şi eĭ în conscinţa gravelor obligăminte, ce le aŭ, sînt în locul cel dintâiŭ chemaţi şi îndreptăţiţi a hotărî, dacă este orĭ nu este lipsă de participarea lor la acele conferenţe.

Dar şi fără de acest considerant aşa credem noĭ, că sînt motive destule şi încă fórte ponderóse, carĭ cer participarea acésta a episcopilor nostri la conferenţele episcopescĭ comune.

Nu trebue să perdem din vedere, că biserica nóstră e *catolică,* şi încă chiar aşa de catolică, cum este şi biserica de ritul latin. Şi nu trebue să perdem maĭ încolo din vedere nicĭ aceea, că diversitatea ritului nu aduce cu sine diversitate şi în principiile generale de guvernare, carĭ basa şi isvorul le aŭ în unitatea credinţeĭ. Când e vorbă decĭ de lucrurĭ, carĭ ating credinţa şi moravurile, atuncĭ diversitatea riturilor încetézĕ, şi datorinţa episcopilor este a pune umĕr la umĕr pentru a conjura pericolul comun.

Ast fel de situaţie era cea de pe timpul legilor bisericescĭ, prin carĭ era atacat caractĕrul sacramental al căsătorieĭ. Atuncĭ episcopiĭ nostri nu se puteaŭ dispensa de la participarea la conferenţele comune, şi nu se vor putĕ dispensa nicĭ în viitor, de câte orĭ interesele marĭ şi generale ale bisericiĭ vor pretinde conlucrarea lor.

Este sciut maĭ de parte şi aceea, că una din principalele preocupaţiunĭ ale episcopatuluĭ o formézĕ cestiunea regulărĭi congrueĭ. Este sciut şi aceea, că între condiţiunile unirĭi a fost şi dotarea egală a cleruluĭ nostru cu cea a cleruluĭ latin. Şi în fine e sciut, că de şi dotarea acésta atuncĭ a fost promisă, dar nu s'a făcut până în ziua de azĭ. În urmă de tóte maĭ e sciut, că fondul religionar, din care sute de parochiĭ de ale nóstre se susţin, e un fond comun al bisericiĭ catolice din Ungaria de amîndóuĕ riturile.

Feuilleton.

Adunarea generală a „Reuniunii învĕţătorilor rom. gr. cat. din ţinutul Lugoşuluĭ".

(Fine.)

Şedinţa II.

La 4 óre p. m. se deschide şedinţa a II-a a adunărĭi generale. La ordinea zileĭ aŭ fost: lecţiunea practică din scriptolegie „Scrierea resp. tratarea literilor marĭ I şi J scrise şi tipărite", predată de P. Muntean din Vermeş; dóuĕ lecţiunĭ de model din cetire, „Aprinjórele" lecţiune pentru I clasă, predată de G. Poenariŭ din Secaş, şi „Nu fura", lecţiune pentru clasa II, predată de I. Bogdan din Oraviţa; tratatul teoretic „Carĭ sînt causele, ce împedecă progresul în şcolile nóstre elementare, şi prin ce mijlóce s'ar putĕ delătura acelea?" cetit de I. Micleŭ, învĕţător în Ramna. După terminarea acesteĭ disertaţiunĭ, care a lăsat o impresiune, — nu sciŭ, cum să o numesc, — în auditoriŭ, şi după ce se face critica obiectivă a fie căreĭ lecţiunĭ, preşedintele închide şedinţa.

Concertul şi teatrul. De şi cam de la 5 óre începênd se putea prevedé, că va să plóuă, şi că prin urmare concertul şi teatrul nu o să se pótă ţinĕ în grădină, după cum s'a fost proiectat şi stabilit în program, totuşi nu se află nicĭ măcar un singur individ, care de cu bună vreme să fie pregătit sala, — dacă dirigintele a scăpat din vedere acest lucru, — ca aşa în cas de timp nefavorabil, ce a şi fost, concertul şi teatrul să se pótă ţinĕ în sală. Ci pe când sala cea fără nicĭ un decor era deja plină şi formal întesată de publicul, care cu nerăbdare aştepta începerea programeĭ, abia atuncĭ se pregătia scena şi se făceaŭ unele preparaţiunĭ pentru esecutarea programeĭ în sală; ceea ce a produs în public o impresiune fórte neplăcută. Scena şi cele alalte preparaţiunĭ abia către 10 óre fură terminate, când adecă publicul îşĭ perduse tótă pacienţa de a maĭ aştepta semnalul începerilĭ.

Divulg acest inconvenient regretabil nu cu intenţiunea de a detrage óre cuĭ, ci cu scop, ca pe viitor la ast fel de ocasiunĭ să fie preparaţĭ de timpuriŭ pentru tóte eventualităţile.

De alt cum corurile aŭ fost bine studiate, şi nu maĭ puţin piesele teatrale. Observ însĕ, că de şi diletanţiĭ şĭ-aŭ interpretat bine rolurile, totuşi pentru piese ca „Herşcu Boccgegiul" şi „Florin şi Florica" se recerea o predare cu maĭ mult umor şi vioiciune.

Abia aprópe de mezul nopţiĭ, după ce s'a finit programa, a urmat dansul, care, fiind că acum încetase plóea, s'a ţinut în grădină, şi la care cu plăcere s'aŭ înşirat bĕtrânĭ şi tinerĭ, femeĭ şi fete cu frumósele, dar prea luxósele lor costume.

Musica cânta într'una tot piese mândre şi frumóse românescĭ, şi părechile fericite se perondaŭ rînduri, rînduri . . . sciĭ colea ca la Ticvaniŭ, abia maĭ atingênd pămîntul. Chiar şi neamatoriĭ de joc pe lângă câte un pocal de bere saŭ de vin şĭ-aŭ petrecut minunat de bine, privind galeş la dansatorĭ şi vorbind care ce.

Ast fel petrecêndu-ne fie care în felul sĕŭ, de o dată ne simţim ca şi electrisaţĭ de accentele uneĭ prea frumóse melodiĭ românescĭ, accente dulcĭ şi armonióse, cântate de . . . . de cine? — de escelentul cor gr. cat. din Oraviţa, care a fost adus a nume la Ticvaniul mare, ca să ne delecteze şi înveselésca în acea sară.

Idea colegului Bogdan de a dispune, ca să-ĭ vină corul pe acea sară la Ticvaniŭ,

Intrebăm: Se póte, ca episcopii nostri în cestiunile aceste să nu se sfătuéscă cu colegii lor de ritul latin? Nu ar fi o grea negligință și o necunóscere a datoriilor, ce le aŭ cătră biserica lor, dacă în asemenea cestiuni ar absenta de la conferențele comune, lăsând ast fel, ca acolo să se judece despre noi fără de noi?

Înțelegem noi, că episcopii nostri în afaceri, cari ating esclusiv provința nóstră bisericéscă și posiția ei de drept public, să nu facă causă comună cu episcopii latini. Dar asta nici nu aŭ făcut-o dînșii nici o dată. Din contră dovadă ne este și conferența lor specială ținută în Blaș, la care ne-am convins, că episcopii nostri în afaceri de acele, cari ne ating numai pe noi, nu întârzie a se întruni ei de ei pentru a decide cele de lipsă. Și pe cum în memorabila conferență din reședința mitropolitană din Blaș s'a decis abstinerea de la congresul autonomic regnicolar convocat la Pesta, tot asemenea sîntem siguri, că se vor abstiné episcopii nostri de la ori ce pas, ce ar puté altera câtu-și de puțin autonomia absolută a bisericii nóstre garantată în decretele conciliilor nóstre provinciale.

„Pétra, pe care n'aŭ socotit-o ziditorii, aceea s'a făcut în capul unghiului.“ Decretele conciliilor provinciale din 1872 și 1882, a căror legalitate aŭ avut cutezare a o ataca unii miopi spirituali, s'aŭ făcut pétra unghiulară a bisericii nóstre. Decretele acestea garantéză pentru tóte timpurile independența autonomică a provinței nóstre bisericesci nu numai în a fară, ci și în lăuntru, și constituesc un hotar, preste care nici episcopilor nu le este ĭertat a trece.

Să fim dar lămuriți!

Episcopii nostri își cunosc și drepturile și datorințele sale. Ei ne-aŭ dovedit, că atuncia, când nori negri se ivesc pe orizonul bisericii nóstre, nu-și părăsesc postul, ci staŭ la locul sĕŭ.

Să avem deci încredere într'înșii. Dumnezeŭ nu părăsesce pe ai sĕi și va da lumină archiereilor nostri, ca între grelele furtuni, ce se ridică asupra nóstră, să afle calea cea bună, pe care să ne conducă.

Să fim jalusi de autonomia nóstră bisericéscă, dar jalusia să nu ne facă a vedé pericole și unde nu sînt, și să nu ne îngrădéscă cu ziduri chinezesci, de cari apoi să nu mai vedem manevrările inimiculuĭ din a fară.

Ast fel să judecăm, și atuncia vom fi lămuriți!

Érăși „Cred întru una biserică“. — Pe cum anunță „Pol. Corr.“, la 19 Sept. în decursul serviciuluĭ divin ținut din incidentul sĕrbătorii Nascerii Preacurateĭ Fecióre s'a întîmplat un conflict violent între Sêrbi și Bulgari în biserica mănăstirii situate lângă comuna Pobose, dóuĕ óre de parte de Üsküb. Poporațiunea din Pobose jumătate e bulgară, jumătate e sêrbă, pe când administratorul mănăstirii și al posesiunilor ei inclină spre partidul Bulgarilor. La mandatul administrațiuniĭ locale serviciul divin ar trebui să se țină în amîndóuĕ limbile, dar superiorul mănăstirii a protestat împotriva acesteĭ decisiuni pe motivul, că mănăstirea nu e supusă patriarhuluĭ icumenic, ci exarchuluĭ bulgar. În urma acestora cele dóuĕ partide aŭ ajuns în biserică la cértă, care a degenerat în bătae, așa că aŭ trebuit să întrevină zapciii, cari alt cum din însărcinarea autorităților aŭ prins parte Sêrbilor. Bulgarii aŭ fost scoși din biserică cu putere brachială, cu care ocasiune multe persóne, între cari un profesor de la progimnasiul din Üsküb aŭ fost greŭ rănite prin lovituri cu patul puscii și cu pumnul. Nóptea s'aŭ recuirat dóuĕ companiĭ de soldați din Üsküb, cari aŭ împrejurat mănăstirea și amenințând, că la cea mai mică turburare a liniștiĭ vor împusca, aŭ împedecat pe Bulgari, — cari, fie zis în trécăt, eraŭ în maioritate covîrsitóre față cu Sêrbii, — a păși pe teritoriul mănăstiriĭ. După acestea Sêrbii aŭ putut lua parte neconturbați la serviciul divin celebrat de unul dintre călugării lor. În urma conflictuluĭ amintit aŭ fost arestați administratorul mănăstiriĭ, mai sus pomenitul profesor la progimnasiul bulgar, alți opt Bulgari și patru Sêrbi.

Meeting în Bucuresci. — Față cu aceea, că opiniunea publică magiară faptul visiteĭ, ce regele Carol a făcut-o Monarchuluĭ nostru în Budapesta, îl esploatéză spre a justifica politica urmată la noi față cu națiunalitățile nemagiare, s'a ținut în 3 a c. în Bucuresci un meeting în sala „Hugo“.

Moțiunea cetită și votată în meetingul acesta național e următórea:

„Față cu insinuațiunile preseĭ magiare, că visita M. S. Regeluĭ Românieĭ la Budapesta ar însemna părăsirea din partea cetățenilor Românieĭ a causeĭ fraților lor de preste munți:

„Noi cetățenii capitaleĭ protestăm contra acestor insinuațiuni și declarăm, că nu vom părăsi un singur moment causa fraților nostri de preste munți, cât timp ei vor fi primejduiți în esistința lor națională.

„Neclintiți în convingerea despre legitimitatea drepturilor lor la o viață națională le trimitem salutul nostru frățesc și încredințarea nestrămutateĭ nóstre solidarități declarând în fața lumiĭ, că astăzi mai mult ca ori când le vom da întreg spriginul în marea și drépta lor luptă.

---

a fost în adevĕr o idee fórte bine nimerită, căci cântând alternativ cu musica ne-a procurat atâtea momente fórte plăcute și óre de distracție, și încă distracție românéscă-națională, în cât numai a rare ori i-se dă omuluĭ ocasiune, să aibă atâtea momente plăcute și o atare distracție.

Cum a cântat corul? Ce fel de voce aŭ coriștii? Étă nisce întrebări, la cari de sigur On. cetitori ar dori, să rĕspund! Așĭ puté într'un singur cuvînt să scap de aceste dóuĕ fórte grele întrebări: perfect; căci în adevĕr acestuĭ cor numai specialiștĭ ca Murĕșan, Dima, Musicescu póte că îĭ vor afla vre un cusur, dar și asta e întrebare, că óre afla-l vor?

Alt cum acest cor e deja cu mult maĭ cunoscut publiculuĭ, de cât să maĭ aibă trebuință a fi presentat și de astă dată. Un singur lucru numaĭ: Colegul Bogdan ca dirigintele coruluĭ din Oravița póte fi pe deplin satisfăcut, că multa stăruință, pacință și diligință, cu care îșĭ instruéză coriștii, nu e zădarnică. Corul dînsuluĭ în tot locul, orĭ unde merge și se produce, numaĭ onóre îĭ face, și în tot locul e întimpinat de simpatia publiculuĭ auditor și încărcat de aplause și aclamațiunĭ. Maĭ mult nici că póte pofti. De asemenea și Rds. d. protopop G. Popoviciŭ, care încă îșĭ are meritul sĕŭ în crearea și susținerea acestuĭ cor, care corĕspunde pe deplin cerințelor arteĭ musicale, încă póte fi mândru de acest cor și cu emfasă póte esclama: Înființarea și susținerea acestuĭ cor e resultatul ostenelelor mele. Și nu maĭ puțin juriul, care cu ocasiunea emulăriĭ corurilor din Lugoș a distins acest cor cu premiul prim, încă póte fi liniștit în consciință, că atuncia, când a acordat premiul întâiŭ acestuĭ valoros cor, nu s'a înșelat de loc, căci acest cor a și meritat premiul acordat, și pe zi ce trece, mereŭ nisuesce a se face tot maĭ demn de distincțiunea, de care l-a făcut părtaș.

Luni diminéță în 6 Septembre acest cor a concertat la locuința Rd. d. Demetriŭ Rusu, unde era încortelat președintele reuniuniĭ, Prea On D. Ioan Boroș, cu mult gust și precisiune, și maĭ pe sus de tóte cu sentiment.

Petrecerea viuă a durat până diminéță la ziua albă, când ne maĭ putênd nime resista tentativelor luĭ Morfeŭ, fie care s'a depărtat ducênd cu sine cele maĭ dulcĭ suveniriĭ.

Ședința III,

ținută Luni în 6 Septembre.

Președintele deschide ședința la 10 óre a. m.

În acéstă ședință se primesce proiectul de conclus, făcut de subsemnatul cu privire la delăturarea pedecilor, ce staŭ în calea progresuluĭ învĕțămîntuluĭ nostru.

Urméză cetirea rapórtelor diverselor comisiunĭ. Comisiunea pentru censurarea raportuluĭ general al comitetuluĭ reuniuniĭ raportéză despre resultatul acesteĭ censurăriĭ și propune a se lua spre sciință, și a da comitetuluĭ absolutoriŭ pentru activitatea sa până în ziua presenteĭ adunăriĭ generale. — Se ĭea spre sciință cu mulțămită și recunoscință, și i-se dă absolutoriŭ.

Comisiunea pentru censurarea raportuluĭ cassaruluĭ raportéză, că raportul cassaruluĭ e în ordine. Propune deci mulțămită și absolutoriŭ pe anul espirat. — Se primesce.

Comisiunea pentru recuirarea membrilor noĭ raportéză prin raportorul dl. S. Pascu. Pe basa acestuĭ raport se declară de membri aĭ reuniuniĭ: a) Membri fundatorĭ cu câte 10 fl. dniĭ: Vasiliŭ Pascu paroch în Greovăț, Victor Poruț paroch în Chîrnecea, Iosif Petean paroch în Surduc, Corneliŭ Strimbeiŭ paroch în Comoriște, Nicolae Bereș paroch în Ciuchiciŭ, Avel Pop paroch în Ticvaniul mic, Mihaiŭ Jivanca teolog absolut în Lugoș, apoi Vasile Lăza, Nicolae Braia, Maria Braia, Toma Sorinca, Iacob Țurna, Ioan Stoina proprietarĭ și Petru Popoviciŭ notar com., toți din Ticvaniul mare. b) Membri ajutătorĭ cu câte 3 fl. dniĭ: Vasile Iorgovan, Simeon Popa și Eva Stanca; cu câte 50 cr. Iova Cușu, Vuia Argane, Timoteiŭ Stanimir (Ticovaniul mare) și dna Aloisia Poienariŭ (Secaș); cu 1 fl. dl. Iacob Belea (Ticvaniul mare).

Vine la ordinea zileĭ lecțiunea de probă din Fisică „Electricitatea“, predată elevilor școlariĭ de Iuliŭ Biroŭ. La finea predăriĭ i-se face critica obiectivă, și cu acésta se închide ședința a III-a.

Ședința IV.

Președintele deschide ședința la órele 3 ½ p. m.

Dl. M. Jivanca anunță adunăriĭ generale, că donéză pe sama biblioteciĭ reuniuniĭ 24 bucăți de diferite opurĭ. — Adunarea primesce donul oferit cu viĭ urărĭ de „Să trăéscă!“

On. D. Sofroniŭ Pascu, președintele coruluĭ din loc (Ticvaniul mare), aduce la cunoscința adunăriĭ generale, că după ce se va face bilanțul seratei musicale-teatrale împreunate cu dans, venitul acesteĭ serate

„Interesele permanente ale individualităţii nóstre etnice şi demnitatea nóstră naţională constituindu-ne o sacră datorie de a ne strînge puternic rîndurile în jurul Ligeĭ pentru unitatea culturală a tuturor Românilor, şi fiind adânc pătrunşĭ de înalta menire a acesteĭ patriotice instituţiunĭ: declarăm şi ne îndatorim a o ridica cu inima şi fapta la înălţimea uneĭ inespugnabile fortăreţĭ a naţionalităţiĭ nóstre.

„Sîntem siguri, că tot, ce este minte luminată şi inimă românéscă în acéstă ţară, ne va înţelege şi ne va urma.“

„Luptă confesională între Românĭ.“

(Din „Egyetértés“ de la 2 a c.)

Amicul distins din Braşov al foiĭ nóstre, carele de unăzĭ a scris sub acest titul despre isbucnirea lupteĭ confesionale născute între Româniĭ greco-catolicĭ şi grecó-orientalĭ din Ungaria, acuma în articolul următoriŭ vrednic de a fi băgat în samă face cunoscută esenţa şi momentositatea acesteĭ lupte:

În adunarea generală cea maĭ din urmă a Asociaţiunĭĭ, pe cum am accentuat în articolul meŭ de deunăzĭ, aŭ triumfat grecó-orientaliĭ. „Asociaţiunea“ a ajuns decĭ în mânile „Albineĭ“, — strigară greco-catoliciĭ simţind, că sînt bătuţĭ. Căcĭ aceea, că Albina e un institut curat greco-oriental, aceea greco-catolicilor li-se păru a o puté conchide cu tótă siguritatea din următoriul fapt: În direcţiunea „Albineĭ“ a devenit vacant un loc. Greco-catoliciĭ la acest loc aŭ candidat pe un bărbat fórte cu vadă al séŭ, pentru ca în persóna luĭ să fie representată şi confesiunea lor. Dară candidatul greco-catolic cel cu vadă a căḑut faţă cu un individ greco-oriental, carele în viaţa publică a Românilor e de tot neînsemnat, şi acésta după părerea greco-catolicilor s'a întîmplat, pentru că candidatul contrar a fost greco-oriental. În corpul profesoresc de la şcóla civilă de fete din Sibiŭ a „Asociaţiunĭĭ“, cel puţin până când a trăit bětrânul Bariţ, elementul greco-catolic era în preponderanţă. În anul acesta a devenit vacant un post, şi la acest post Blăşeniĭ aŭ avut candidatul séŭ în persóna unuĭ pedagog greco-catolic tinĕr cualificat, dară candidatul acesta a căḑut faţă cu un concurent greco-oriental cu cualificaţie cu mult maĭ slabă, şi asĭ fel greco-catoliciĭ şĭ-aŭ perdut supremaţia de până acuma si în corpul profesoresc şi în conducerea şcoliĭ de fete.

Cultura greco-catolicilor e maĭ veche de cât cea a greco-orientalilor, şi ast fel şi în trezirea şi cultivarea spiritului românesc naţional sînt maĭ marĭ meritele lor de cât cele ale greco-orientalilor. Spre accentuarea acestuĭ fapt scriitoriĭ greco-catolicĭ s'aŭ folosit de tot prilejul. În anul trecut „Telegraful Roman“, fóea archiepiscopuluĭ mitropolit din Sibiŭ a pornit luptă în contra acesteĭ părerĭ lăţite pretitutindenea într'o serie lungă de articolĭ silindu-se, să dovedéscă, că în biserica greco-orientală înainte de unire a domnit un spirit puternic românesc naţional, şi că dacă în urma unirĭĭ românimea nu s'a magiarisat, românimea póte să o mulţtămésca acésta de-a dreptul numaĭ reacţiunĭĭ silinţelor greco-orientale. Tendenţa fórte învederată a acestor articolĭ şi a altor discusiunĭ de felul acesta asemenea acelor articolĭ a fost, ca să împrăştie legenda aceea, carea în decursul timpuluĭ s'a ţesut în jurul unirĭĭ şi bisericĭĭ greco-catolice ca în jurul trezitóreĭ şi cultivătóreĭ ideiĭ naţionale române.

E interesant a sci şi causa, pentru care organele bisericescĭ greco-orientale se sirguesc a împrăştia acea „legendă naţională“, carea multă vreme a încujurat biserica românéscă greco-catolică în ochiĭ românimiĭ. Firele de rădăcină ale acestuĭ lucru sînt deja cu ceva maĭ marĭ şi se întind şi a fară de hotarĕle Ungarieĭ până în România.

E lucru cunoscut, că sînt nu puţinĭ bărbaţĭ de stat românĭ, şi între eĭ în rîndul cel dintâiŭ chiar regele Carol însu-şĭ, carĭ nu privesc de vre un noroc mare pentru românime aceea, că românimea e greco-orientală. Religiunea greco-orientală osebesce românimea de fraţiĭ eĭ ceĭ de viţă latină şi o încopcie de „Orient“. Religiunea greco-orientală causéză aceea, că massa cea mare a poporuluĭ românesc privesce pe ţarul rusesc de protectorul suprem al religiuniĭ sale, şi că din causa acésta nutresce maĭ mare alipire şi respect faţă cu ţarul ortodox, cel ce e de o religiune cu ea, de cât faţă cu Carol cel de religiune catolică. Religiunea ortodoxă causéză aceea, ca propaganda ruséscă cu scopul intereselor sale proprii să pótă încăpé în orĭ care clipă la inima poporuluĭ românesc. Din causa acésta confesionalitatea ortodoxă a românimiĭ e o împrejurare, ce ascunde în sine şi o primejdie pentru neatîrnarea statuluĭ românesc.

Lucru firesc, că regele Carol e un bărbart de stat cu mult maĭ cu minte, de cât să îndrepte asalt direct asupra bisericiĭ oficióse a Românieĭ, asupra bisericiĭ ortodoxe. El preste tot a făcut numaĭ atâta, că dintru început a spriginit în România nisuinţele catolice. Înaintea ochilor luĭ plutia greco-catolicismul ca un mijloc, carele cu tradiţiile sale românescĭ naţionale póte să deprindă o putere atractivă mare asupra masselor. Lucaciŭ, eroul şi martirul ideiĭ naţionale ronânescĭ, chiar din causa acésta a fost un óspe bine vĕḑut şi cercurile acelea din Bucurescĭ, carĭ staŭ maĭ aprópe de curte. A fost primit în plan, că să ducă pe Lucaciŭ în Bucurescĭ ca concionator românessc la biserică archiepiscopéscă catolică de acolo, pentru ca în acest chip să pregătéscă calea în România la o mişcare catolică de dimensiunĭ maĭ marĭ. Nu cercurile bucurescene aŭ fost causa, de Lucaciŭ a fost nevoit, să rĕmână în Şişescĭ.

În Macedonia locuesce un numĕr de Românĭ fórte impunĕtoriŭ. Una din condiţiile pentru înrîurinţa Românieĭ spre rĕsărit e aceea, ca Româniĭ aceştia macedonenĭ nu numaĭ să rĕmână Românĭ, ci ca a fară de aceea să-şĭ şi esprime pe deplin individualitatea sa naţională. Balcanul nu e numaĭ slav, ci cu escepţia miculuĭ numĕr de Albanezĭ catolicĭ e şi ortodox. Pe Românii macedonenĭ în marea acésta slavă şi ortodoxă România póte să-ĭ păzéscă cu succes numaĭ aşa, că spriginind pe Albanezii catolicĭ îĭ trage şi pe aceia în sinul bisericiĭ catolice. Conducĕtoriul cultural şi spiritual oficial al Macedo-Românilor e Apostol Margarit. Aceea, că acest Apostol Margarit în ce raport se găsesce faţa cu propaganda catolică din Balcanĭ, aŭ ventilat-o de maĭ multe orĭ foile opositionale bucurescene.

În anul trecut în viaţa publică a Românieĭ a causat iritarea cea maĭ mare casul mitropolituluĭ Genadie. Pe Genadie cu un an şi jumătate înainte de căderea luĭ l-a aşeḑat în scaunul mitropolitan de-a dreptul voinţa regeluĭ Carol, şi cu tóte acestea Sturdza totuşĭ a putut să-l alunge pe Genadie. Sturdza a bună samă n'a putut să o facă acésta fără de învoirea regeluĭ Carol. Genadie ca mitropolit şĭ-a atras mânia regeluĭ Carol prin aceea, că a păşit în chip puţintel cam energic în contra nisuinţelor catolisătóre, ce se puteaŭ observa în România. Aşa s'a făcut din archiereul favorit un om căḑut în disgraţie şi exilat.

Rusia în dată a luat de veste, că căderea luĭ Genadie e proprie resultatul lupteĭ dintre nisuinţele catolisătóre şi dintre ortodoxie. S'a folosit de prilej şi cu ajutoriul agenţilor sĕĭ şi cu a rublelor pururea călă-

---

conform angajamentuluĭ luat îl va dona fonduluĭ reuniuniĭ, ce adunarea primesce cu mulţămită şi cu urărĭ de „Să trăéscă!“ la adresa preşedinteluĭ coruluĭ şi a coruluĭ însu-şĭ.

După acestea vine la rînd alegerea comitetuluĭ reuniuniĭ pe un noŭ period de 3 anĭ, fiind că mandatul actualuluĭ comitet cu adunarea presentă espirase deja.

Se alege cu unanimitate de voturĭ *Ioan Boroş* preşedinte. Cu maioritate absolută de voturĭ se aleg *Iosif Micleŭ* învĕţătoriŭ în Ramna vicepreşedinte; membri în comitet dniĭ *Paul Muntean* învĕţătoriŭ în Vermeş, *George Căiman* învĕţătoriŭ în Ticvaniul mare, *Ioan Văideau* învĕţătoriŭ în Costeiul mare, *Corneliŭ Perian* învĕţătoriŭ în Bogşa mont., *Alexandru Giuca* învĕţătoriŭ în Marcoveţ şi *Tit Popoviciŭ* învĕţătoriŭ în Muraniŭ; *Iuliŭ Biroŭ* învĕţătoriŭ în Ticvaniul mare notar I, *Beniamin Densuşan* învĕţătoriŭ în Lugoş notar II; cassar *Ioan Bogdan* învĕţătoriŭ în Oraviţa; controlor *Iuliŭ Boldurean* învĕţătoriŭ în Pĕrul; bibliotecar *Mihaiŭ Jivanca* archivar în cancelaria episcopéscă din Lugoş.

În fine se alege comisiunea pentru verificarea proceselor verbale, şi cu acésta se terminâ şi ultima şedinţă.

Dintre decisiunile maĭ importante ale acesteĭ adunărĭ merită a fi amintite:

a) Crearea unuĭ stipendiŭ de 20 fl. pentru un fiŭ de învĕţător; b) fie care învĕţător să capete câte un esemplar din cercularele consistoriale; c) compunerea unuĭ regulament pentru regularea afacerilor interne; d) participarea a câte unuĭ învĕţătoriŭ la esamenele scolastice din respectivul district protopopesc; e) tipărirea diplomelor pentru membriĭ reuniuniĭ; f) ţinerea adunărĭĭ generale viitóre în Lugoş etc.

Sara de adio. După închiderea ultimeĭ şedinţe ne-am întrunit éră cu toţiĭ în grădina „Roşu“, unde fraţiĭ colegĭ I. Biroŭ şi G. Căĭman avură bunăvoinţa de a ne tracta cu câtă va bere pe spesele lor proprii. — Fiind maĭ numaĭ noĭ învĕţătoriĭ, petrecerea a fost fórte confidenţială, intimă şi liberă, din care causă apoĭ ne-am şi petrecut până nóptea târziŭ.

Ne-am depărtat din Ticvaniŭ Marţĭ diminéţă (7 Septembre) la 5 óre, când am plecat la Oraviţa la tren cu trăsurile puse gratis la dispositia nóstră din partea domnilor Toma Sorinca, Petru Popoviciŭ, Vasilie Lăza, Iova Cuşu şi Ianăş Biroŭ din Ticvaniŭ, — ducênd cu noĭ amintirĭ neşterse şi înălţătóre de suflet. Am plecat mulţămiţĭ preste mĕsură atât cu festivităţile aranjate şi cu primirea strălucită, cât şi cu tótă provederea.

De aceea nu pot termina fără a repeta cele maĭ călduróse mulţămirĭ fraţilor ticvănenţĭ pentru tóte jertfele şi bunăvoinţa manifestate faţă de adunarea nóstră şi în special faţă de noĭ şi de toţĭ óspeţiĭ.

Iosif Micleŭ
învĕţător.

tóre a provocat în România o iritaţie aşa de mare, cât regele Carol spre a evita primejdie mai mare a fost nevoit a se împăca cu mitropolitul prin mijlocirea luĭ Alesandru Lahovary şi a luĭ Catargiŭ, a căror simpatie rusésc㠠e cunoscută.

E interesant, că Lucaciŭ s'a amestecat şi în lupta acésta. Adevĕrat că nu în persónă, ci cu mijlocirea credinciosuluĭ sĕŭ purtătoriŭ de arme Vasilie Mangra. Amîndoĭ aŭ fabricat un studiŭ istoric bisericesc, carele apărênd sub numele luĭ Mangra a voit să justifice cu argumente sciinţifice dreptatea şi validitatea detronisăriĭ luĭ Genadie. Întreprinderea acésta a luĭ Mangra nu a reuşit, căci opiniunea publică iritată din România a trecut cu batjocorirea cea mai aspră şi mai despreţuitóre la ordinea zileĭ preste silinţele literare ale luĭ Mangra.

Mitropolitul din Sibiŭ a luat chiar de-a dreptul posiţie în contra detronisăriĭ luĭ Genadie, întru cât în scrisorile sale bisericescĭ oficióse nu a recunoscut legitimitatea locotenenţeĭ mitropolitane denumite de regele Carol, şi fóea luĭ, „Telegraful Roman", s'a amestecat în lupta iritată prindênd parte luĭ Genadie.

Ortodoxia trezită prin detronisarea luĭ Genadie vede pe inimicul sĕŭ cel mai mare în biserica greco-catolică, şi asta e causa mai adâncă şi adevĕrată a aceleĭ lupte, carea o pórtă astăzi în contra eĭ din tóte părţile, şi ochiĭ celor neiniţiaţi vĕd numai simtómele acesteĭ lupte în frecările acelea la privirea cea dintâiŭ de caractĕr puţinel şi sĕrăcăcios, carĭ decurg între credincioşiĭ celor dóuĕ confesiuni ale românimiĭ din Ungaria.

Pe corifeiĭ naţionalĭ românĭ lupta acésta îĭ atinge fórte neplăcut, căci eĭ se tem de aceea, că lupta acésta confesională va paralisa orĭ ce acţiune politică de naţionalitate. Eĭ se silesc, să o ascundă cu tăcerea sa, şi numai în casul necesităţiĭ estreme o ating în foile sale. Eĭ deprind politică de struţ nutrind credinţa, că prin tăcerea sa vor puté să împedece loviturile de valurĭ ale unuĭ curent de ideĭ, care e mai puternic de cât eĭ. Eĭ nu bagă de samă, că istoria se repetésce pe sine însă-şĭ şi prin acésta dovedesce numai aceea, că interesul religionar şi confesional are rădăcini mai adâncĭ în inima masseĭ poporuluĭ de cât dorinţele şi idealurile naţionale fabricate şi cultivate în chip măiestrit.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Efectele triste ale legilor politice-bisericescĭ se simt tot mai mult. Casul mai recent, care a produs o furtună în presa magiară, e următoriul: Directorul Paal Géza de la gimnasiul catolic din Braşov s'a despărţit de soţie-sa legitimă la forul civil şi trăind acésta s'a căsătorit cu altă femee tot înaintea foruluĭ civil, neputênd închia în faţa bisericiĭ a dóua căsătorie, pâna ce sustă cea dintâiŭ. Fiind că după doctrina bisericiĭ catolice căsătoria din urmă a luĭ Paal nu e validă, episcopul transilvan l-a destituit din profesură ca pe unul, care în contra regulamentuluĭ vigent al statuluĭ catolic transilvan a desconsiderat doctrina bisericiĭ. Procedura corectă a episcopuluĭ a dat ansă preseĭ liberale, să atace în chipul cel mai vehement pe tinĕrul episcop din Alba Ĭulia.

Protestanţiĭ cu tótă ocasiunea constată şi se tânguesc amar, că credincioşiĭ lor trec la neconfesionalism.

Roma.

Nimic nu arată mai lămurit organisarea catolicilor italianĭ de cât numĕrul cel mare al reuniunilor, de carĭ dispun, şi carĭ luptă pentru redeşteptarea consciinţeĭ catolice. Aşa sînt în Piemont 578 reuniunĭ parochiale, 113 reuniunĭ de ale tinerimiĭ, 88 de institute de credit, 133 reuniunĭ de lucrătorĭ şi 456 alte reuniunĭ aşedate pe base creştine. De acéstă organisare e şi lipsă, pentru că liberaliĭ francmasonĭ inventéză pe fie care zi arme nóuĕ spre a combate biserica şi spre a submina religiositatea poporuluĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta ţĕriĭ s'a redeschis încă în 27 a tr., dară până acum abia a ţinut vre o patru şedinţe. Dintre acestea cea mai însemnată a fost şedinţa din 4 a c., în care din incidentul onomasticiĭ Monarchuluĭ dieta a trimis Maiestăţiĭ Sale o adresă omagială. Guvernul nu are cu ce ocupa dieta şi pentru aceea şedinţele sînt rare şi fără de interes.

Monarchul a făcut naţiuniĭ magiare un dar marinimos oferind din lista sa civilă spesele pentru ridicarea alor zece monumente în memoria bărbaţilor distinşi aĭ Ungarieĭ.

Monarchul a supendat şedinţele dieteĭ croate pe timp nedeterminat.

Austria.

Ministrul de finanţe a presentat parlamentuluĭ budgetul statuluĭ pe 1898. Venitele sînt calculate în 719.900,282 fl., ér㠠spesele în 715.920,827 fl. aşa, că escedentul e de 3.979,455 fl.

Ministrul Badeni, care a fost rănit la mână în duelul cu deputatul liberal Wolf, s'a reînsănătoşat şi s'a presentat în cameră. Ca să nu se mai repetéscă casurĭ de duel, partidul poporal catolic e pentru constituirea unuĭ juriŭ de onóre dintre membriĭ parlamentuluĭ.

Ministriĭ austriacĭ avênd conferinţe în Viena cu ceĭ ungurescĭ s'aŭ înţeles a presenta în camere proiectul de lege despre prolungirea pe un an a pactuluĭ economic.

Propunerea baronuluĭ Dipauli de a şterge ordinaţiunile în cestiunea limbiĭ şi de a crea o lege referitóre la îndreptăţirea limbilor în viaţa statuluĭ e în stare de a produce din noŭ scisiune în sinul maioritățiĭ. Este cunoscut, că Dipauli e conducĕtorul partiduluĭ poporal catolic şi e bărbat cu mare trecere. Dacă diferinţele ivite în sinul maioritățiĭ nu s'ar puté aplana. Badeni, — de cum va voesce, să mai rĕmână la putere, — ér㠠trebue să se apropie de liberalĭ.

Spania.

În fruntea guvernuluĭ ér㠠ajuns liberalul Sagasta. El a adunat în jurul sĕŭ tot bărbaţĭ probaţĭ. Noul cabinet e consciŭ de greutatea situaţiuniĭ. Înainte de tóte are de cuget, să se ocupe de zice, că ameliorarea finanţelor. În ce privesce Cuba, guvernul e gata a respinge orĭ ce amestec străin. Cuba va primi autonomie deplină. Pe generalul Weyler l-aŭ revocat din Cuba.

Grecia.

Grecia, pe carea nesocotinţa bărbaţilor eĭ de stat şi esaltarea plebeĭ nepricepute aŭ aruncat-o în nefericitul răsboiŭ, trece prin o grea crisă. Cabinetul Ralli, care a ajuns la putere la începutul răsboiuluĭ, perdêndu-şĭ încrederea parlamentuluĭ a trebuit să se retragă. Delyanis, care a avut destulă influinţă spre a răsturna pe Ralli, fiind discreditat de mai înainte nu s'a putut avinta la putere. Aşa a fost încredinţat cu formarea cabinetuluĭ un om noŭ, anume Zaimis, aderent şi consângean al luĭ Delyanis. Luĭ Zaimis pe lângă tótă opunerea luĭ Delyanis ĭ-a succes a forma cabinetul chemând în el ómenĭ necompromişĭ politicesce. Ministru de răsboiŭ e generalul Smolenski, unicul, care s'a luptat cu succes în contra Turcilor; de finanţe e bancherul Streit, de justiţie Toman, primul ministru catolic în Grecia. Cabinetul e bine primit în ţară. El e condus de intenţiuni pacĭnice, şi îĭ va succede, să efeptuéscă în parlament primirea tractatuluĭ de pace cu Turcia.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

(Continuare.)

Laiciĭ catolicĭ încă simţiaŭ, că biserica, de cum va nu voesce, să-şĭ subscrie sentenţa de mórte, nu póte nicĭ de cum, să permită o supunere aşa de absolută sub puterea statuluĭ, pe cum o pretindeaŭ legile de Maiŭ. Memorandele episcopilor aŭ fost pe sama poporuluĭ signalul de luptă, şi din însufleţirea aceea sfîntă, cu care a primit poporul declarările eroice ale venerabililor sĕĭ conducĕtorĭ, se putea face deja conclusia, că de cum va statul ar şi puté să pedepséscă şi să facă neputincioşi pe episcopĭ şi pe preoţĭ, în lupta aceea poporală spirituală, carea se începea acuma, în nicĭ un chip nu va puté să învingă.

Preoţimea încă trimise episcopilor deputaţiunĭ şi adrese, în carĭ renoind jurămîntul, ce-l dase cu prilejul chirotoniriĭ, promitea credinţă neînfrântă şi aducerea de orĭ ce jertfă.

Într'aceea se închiase sesiunea legislativă, şi se rînduiseră alegerĭ nóuĕ atât pentru Landtagul prusesc, cât şi pentru Reichstagul imperiuluĭ. La alegerile pentru Landtag din 4 Novembre dobîndi centrul 38 mandate nóuĕ, ér㠠la alegerile pentru Reichstag din 10 Ianuariŭ 1874 dobîndi 28 mandate nóuĕ. Numĕrul alegĕtorilor catolicĭ cu prilejul acestor alegerĭ a fost aprópe de dóuĕ orĭ aşa de mare ca la ultimele alegerĭ.

Resultatul acesta a fost cu atât mai momentos, fiind că libertatea de presă şi de adunare li-se împedeca catolicilor în tot chipul. Numai în cele dóuĕ cercurĭ de Koblenz şi de Trier se opriră şi se disolváră în intervalul de la 25 Martie până la 22 Octobre 1873 numai 17 adunărĭ de ale catolicilor.

Mĕsurĭ zădarnice. Poporul nu voia să scie de încătuşare.

Mână în mână cu mişcarea poporuluĭ catolic crescu şi avîntul preseĭ catolice. Mai înainte de ce s'ar fi început Kulturkampful, vegetaseră *5 foĭ catolice.* Kulturkampful schimbă situaţia cu o singură lovitură. La sfârşitul anuluĭ 1873 apăreaŭ în Prusia deja *120 de foĭ de zi catolice* şi o mulţime mare de foĭ sĕptĕmânale catolice.

Avîntul acesta al preseĭ catolice provcă în dată represaliĭ din partea guvernuluĭ. Pe procurorii de stat îĭ împintenară la veghiare mai scrupulósă. Colegiile de judecătorĭ încă le compuseră din noŭ.

Susceptibilitatea cea mai mare o vĕdi guvernul faţă cu „Germania“ din Berlin. La fóea acésta decurseră o dată în 1873 în acela-şĭ timp procese de prese împotriva la patru redactorĭ. În vreme ce redactorul cel dintâiŭ era deja în temniţă osîndit pe un an, ceĭ treĭ următorĭ aĭ luĭ staŭ deja sub cercetare. Tot asemenea purcedeaŭ şi în contra preseĭ provinciale.

Dar atâta nu era de ajuns, ci guvernul cercă şi a otrăvi presa catolică. Asta o făcu mai ales aşa, că cercă a vîrî la foile catolice corespondenţi de aceia, pe carĭ îĭ plătia el din fondul de reptilii, pe cum numiaŭ catoliciĭ miliónele acelea, carĭ le secuestrase guvernul prusesc în 1866 de la regele de Hanovera. De apucătura acésta se folosi guvernul până şi la organele catolice din străinătate mai ales cu scopul de a produce desbinare între catolicĭ şi între aceĭ protestanţi, carĭ totuşi mai părtiniaŭ causa, ce o apĕraŭ catoliciĭ. La foile din Prusia ĭ-a şi succes guvernuluĭ de multe orĭ a întroduce corespondenţi de aĭ sĕĭ, ba une oria ĭ-a succes a introduce naĭmiţi de aĭ sĕĭ, până şi detectivĭ, chiar şi între membriĭ redacţiunilor. Despre treĭ foĭ catolice lucrul acesta s'a putut dovedi. Aceştĭ „coredactorĭ“ avură să fie nu numaĭ spionĭ, ci şi agenţi provocătorĭ, adecă să îndemne pe conducĕtoriĭ organelor catolice la espresiunĭ de acelea, de carĭ să se pótă acăţa procurorii de stat.

Înse şi acestea aŭ fost mĕsurĭ zădarnice. Mişcarea catolicilor era cu mult mai elementară, de cât ca guvernul să-ĭ mai ştă pune stavilă.

(Va urma.)

Nr. 4—1897.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a Reuniuniĭ Femeilor Române gr. cat. din Blaş se convócă pe ziua de 24 Octobre a. c. la 10 óre a. m. în sala de desemn a gimnasiuluĭ din loc.

Programul: 1. Deschiderea adunărĭ prin presidentă. 2. Raportul general; al comitetuluĭ. 3. Statorirea budgetuluĭ pe anul 1898. 4. Raportul despre raţiunile fundaţiunilor Ana Vlassa şi Leontina F. Negruţ. 5. Esmiterea alor treĭ comisiunĭ: a) pentru censurarea raportuluĭ general b) pentru esaminarea budgetuluĭ şi a raţiunilor de sub 4; c) pentru inscrierea membrilor noĭ şi inscrierea taxelor. 6. Raportele comisiunilor esmise şi darea absolutoriuluĭ. 7. Eventuale propunerĭ. 8. Închiderea adunărĭ generalĭ.

Blaş din şedinţa Comitetuluĭ Reuniuniĭ Femeilor române greco-catolice din Blaş ţinută în 29 Septembre 1897.

Aurelia n. Solomon presidentă. **Dr Ambrosiŭ Cheţan** secretar.

Convocare.

Amĕsurat alineatuluĭ prim a §-luĭ 21 din „Statutele reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş“ prin acésta se convócă toţi învĕţătoriĭ din despărţĕmîntul protopopesc al Bieĭ la adunarea de tómnă, ce se va ţinĕ la 30 Octobre 1897 în şcóla gr. cat. din B. S. Miclăuş, la care cu tot respectul se invită Domniĭ preoţi ca directorĭ şcolarĭ, pe cum şi alţĭ binevoitorĭ şi sprigínitorĭ aĭ progresuluĭ învĕţătoresc, pe lângă următorul

Program: 1. Participarea în corpore la serviţiul divin la órele $8^1/_2$ a. m. 2. Deschiderea şedinţeĭ prin presidiul actual la órele $10^1/_2$. 3. Constatarea membrilor presenţĭ. 4. Raport despre adunarea generală constituantă ţinută în Blaş la 15 Iuniŭ n. 1897. 5. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru inscrierea de membri ordinarĭ şi ajutătorĭ. 6. Întregirea comitetuluĭ prin alegerea unuĭ cassar. 7. Incassarea tacselor. 8. „Şcóla repetiţională, însemnătatea şi folósele eĭ“ disertaţiune ţinută de D. Romul Rus învĕţător în Biea. 9. Desbaterea proiectuluĭ de „Ordinea órelor“ comună pentru tóte şcolile din despărţĕmînt. 10. Raportul comisiunĭ de sub 5. 11. Eventuale propunerĭ. 12. Designarea persónei disertante şi a celeĭ, care să ţină prelegere practică la viitórea adunare. 13. Defigerea loculuĭ ţinerĭ adunărĭ viitóre. 14. Alegerea uneĭ comisiunĭ verificătóre a procesuluĭ verbal. 15. Închiderea şedinţeĭ prin presidiŭ.

Sâncel 3 Octobre 1897.

Teodor Pănăḑan preşed. **Romul Rus** notar.

Convocare.

Membriĭ despărţĕmîntuluĭ III Făgăraş al Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român prin acésta se invită la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ, ce se va ţinĕ în comuna Vaĭda-Recea la 24 Octobre 10 óre a. m.

Ordinea de zi: 1. Dechiderea şedinţeĭ prin directorul despărţĕmîntuluĭ. 2. Raportul actuaruluĭ despre activitatea subcomitetuluĭ de la ultima adunare generală. 3. Raportul cassariuluĭ despre starea casseĭ. 4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru conscrierea membrilor noĭ şi incassarea tacselor. 5. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru censurarea raţiociniuluĭ şi a raportuluĭ actuariuluĭ. 6. Cetirea disertaţiunilor insinuate cu 24 óre mai înainte la directorul despărţĕmîntuluĭ cercual. 7. Desbaterĭ asupra propunerilor insinuate conform regulamentuluĭ. 8. Raportul comisiunilor esmise. 9. Alegerea directoruluĭ şi a comitetuluĭ cercual pe un noŭ period de 3 anĭ. 10. Închiderea şedinţeĭ.

Făgăraş 2 Octobre 1897.

Iuliŭ Dan actuar. **Basiliŭ Raţ** director.

Noutăţĭ.

Canonic în capitulul din Lugoş, — pe cum cetim în fóea oficiósă, e — numit P. O. D. *Ioan Boroş,* protopop onorar, paroch în Zabraniŭ şi secretar interimal. Numele nouluĭ canonic e destul de cunoscut în literatura nóstră bisericéscă, şi chiar pentru aceea actul numiriĭ pretutindenea a produs o vie bucurie Asoţiându-ne la bucuria generală felicităm pe noul şi valorosul membru al capitululuĭ din Lugoş.

În seminariul teologic din Blş din 2—5 a c. s'aŭ ţinut esercitiile spirituale, éră în 5 s'a celebrat invocarea Spirituluĭ Sfînt pontificând Rsmul rector seminarial Gavril Pop asistat de corpul profesoral. La sfînta liturgie toţi alumniĭ seminarialĭ s'aŭ cuminecat. Tot în 5 s'aŭ început şi prelegerile. Studiile, ce se propun în anul scol. 1897/8. sînt: Teologia dogmatică specială, Istoria revelaţiuniĭ divine cu întroducerea în s. Scriptură a L. N., Ermenentica biblică şi Esegesa din cărţile L. N.; Medicina pastorală (cursul I şi II). Istoria bisericéscă; Teologia pastorală cu catechetica; Pedagogia (cursul III şi IV). Cantul bisericesc (cursul I—IV). Ritul şi Tipicul bisericesc (cursul III şi IV). Numĕrul alumnilor e de 43, şi a nume 42 din archidiecesă, éră unul din diecesa Lugoşuluĭ.

Concurs la parochie. S'a escris concurs la parochia *Cârţa săséscă* din vicariatul *Făgăraşuluĭ* cu terminul de 20 Oct. st. n. a. c. pe lângă următórele emolumente: 1. Casă parochială de pétră acoperită cu ţigle cu 3 chiliĭ de locuit şi cu pivniţă. 2. Staul de lemn pentru 8 vite, acoperit cu paie şi un coteţ de bârne pentru porcĭ. 3. Fundul intern parochial cu grădină de legumĭ în estensiune de $^1/_2$ jugĕr. 4. Porţiune canonică de 19 jug. 1024 °□ de clasa a III şi IV, din carĭ un fînaţ de 2 jug. 1295 °□ fiind espus esundărĭ devine din când în când neproductiv, éră altul de 1 jug. 1550 °□ tăiat fiind de calea ferată, interesele după desdaunarea obţinută în sumă de 147 fl. până la cumpĕrarea altuĭ loc se cuvin preotuluĭ. 5. De la 87 familiĭ câte o zi de lucru, eventual câte 40 cr. 6. Stolarele.

Concurs la staţiuni docentale. Cu terminul de 15 Oct. s'a escris concurs: 1) La staţiunea docentală din *Lupóea* în tractul protop. *Dêrgeĭ* pe lângă emolumentele următóre: Ajutor de stat 193 fl., din repartiţiune 107 fl. în banĭ şi naturale; cuartir în edificiul şcoliĭ; grădină de 400 °□; lemnele pentru încălditul şcoliĭ. Docentele e obligat, să ţină cor. — 2) La staţiunea cantor-docentala din *Căpâlna inferióră* în protop. *Bieĭ.* 3) La staţiunea cantor-docentală din *Orosfaia-Comlod* în protop. *Fărăgăuluĭ* pe lângă următórele emolumente: În banĭ 230 fl.; locuinţa în şcóla din Orosfaia şi $^1/^4$ jug. gradină; în Orosfaia $^1/_4$ jug. grădină şi stola $^1/_3$ parte computată în 60 fl.; în Comlod stola $^1/_3$ parte computată în 10 fl. 4) La staţiunea docentală din *Borta* în protop. *Sibiuluĭ* pe lângă emolumente următóre: În banĭ 250 fl.; 60 fl.; din usufructul unuĭ agru în estensiune de 2 $^1/_2$ jug.; usufructul grădiniĭ de şcólă; lemnele de lipsă pentru docente; cuartir în şcólă. 5) La staţiunea docentală din *Pânade* în protop. *Bieĭ* pe lângă emolumentele: Cuartir în şcólă, grădină pentru legumĭ şi pomărit, 300 fl. 6) La staţiunea docentală din *Muntele-Băişóreĭ* în protop. *Indoluluĭ* pe lângă emolumentele: 300 fl.; cuartir în şcólă fără grădină. 7) La staţiunea cantor-docentală din *Vamoş-Odriheiŭ* în protop. *Ibaşfalăuluĭ* pe lângă emolumentele: 256 fl., 32 fl. din stolare; 3 hlitre cucuruz estimat în 12 fl. 8) La staţiunea cantor-docentală din *Tătârlaua* din protop. *Bieĭ* pe lângă emolumentelé următóre: 230 fl.; 40 metrete à 16 cupe vechĭ cucuruz sfârmit = 28 fl.; folosinţa alor 3 jug. 193 °□ pământ arătoriŭ cu venit catastral de 6 fl. 94 cr.; folosinţa uneĭ grădinĭ de ĭérbă şi pomĭ cu un venit de 15 fl. 6 cr.; venitele stolare 15 fl.; o sórte de lemne de foc 5 fl.; cuartir în şcólă şi grădină de legumĭ de 400 °□. 9) La staţiunea cantor-docentală din *Spinĭ* în protop. *Bieĭ* cu emolumentele: 26 metrete vechĭ de cucuruz sfârmit = 20 fl. 80 cr.; 26 zile de lucru = 10 fl. 40 cr.; venitele stolare 18 fl. 80 cr.; dóuĕ locurĭ în mărime de 1 jug. 232 °□ în preţ de 17 fl.; din cemeteriŭ partea arătóre 1 jug. 1335 °□ în preţ de 25 fl.; venitul grădiniĭ şcoliĭ 8 fl.; din repartiţiune 200 fl.; cuartir în şcólă; din grădina şcoliĭ $^1/_4$ jug.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

V.

„Preasfîntă Treime.“ „Dómne, îndură-te.“

„Preasfîntă Treime, îndură-te spre noĭ. Dómne, curățesce pĕcatele nóstre. Dispunĕtoriule, ĭertă fărădelegile nóstre. Sfinte, cercetézĕ și vindecă neputințele nóstre, pentru numele tĕŭ.“

Cuvintele acesteĭ rugăciunĭ aprópe tóte sînt împrumutate din sfînta Scriptură. Despre „îndură-te spre noĭ“ o vom vedé acésta în punctul, ce urmézĕ. Ĕră cu privire la cele alalte v. ps. 24, 11: „Pentru numele tĕŭ, Dómne, și curățesce pĕcatul meŭ“; ps. 78, 9: „Curățesce pĕcatele nóstre, pentru numele tĕŭ“; ps. 102, 3: „Pe cel ce — vindecă tóte bólele (neputințele) tale.“

În cele de maĭ înainte diaconul a glorificat Preasfînta Treime. Așa o aduce acésta cu sine firea rugăciunĭĭ, ca voind să cerem ajutoriul óre cuĭ, maĭ întâiŭ să-ĭ laudăm puterea de a ne ajuta. Dumnezeŭ adevĕrat că pentru a ne ajuta nu are lipsă de laudele nóstre, dară modul acesta de a face rugăciune corĕspunde firiĭ nóstre așa, că într'însul se află aplicat așa numitul antropopatism: rugăciunea nóstră îndreptată cătră Dumnezeŭ ne-o întocmim așa, ca și cum sentimentele și în Dumnezeŭ încă s'ar trezi prin mijlóce de acelea, prin carĭ se trezesc în ómenĭ. Rugăciunea acésta dimpreună cu „Sfinte Dumnezeule“ și cu „Mărire“ se asamĕnă rugăciunĭĭ „Împĕrate ceresc“ îndreptate cătră Dumnezeŭ Spiritul Sfînt: diaconul glorifică maĭ întâiŭ Preasfînta Treime, ĕr apoĭ se îndréptă cu rugăciunea „Preasfîntă Treime“ cătră Dînsa cuprinḑênd în alte cuvinte aceea-și rugare, carea la început o îndreptase cătră Dumnezeŭ Spiritul Sfînt, ca adecă în lucrarea cea sfîntă, carea va să urmeze, Dumnezeŭ să-ĭ vină luĭ și preotuluĭ întru ajutoriŭ și să-ĭ păzéscă de judecata celor ce se cuminecă cu nevrednicie. Apostrofarea deosebită a celor treĭ persóne dumnezeescĭ o esprimă aci „Dómne“, „Dispunĕtoriule“ și „Sfinte“, carĭ înlocuesc aci numirile „Dumnezeule“, „Tare“ și „Fără de mórte“ din Întreit-Sfînt“. Aci mărturisim decĭ singuraticilor persóne din Preasfînta Treime miseria pĕcătoșenieĭ nóstre și a slăbiciunĭĭ nóstre spirituale, pentru ca ele privind la noĭ cu ochiĭ îndurărĭĭ sale să ne păzéscă de osînda aceea.

„Dómne, îndură-te. De treĭ orĭ.“

Până când noĭ pogorîtorĭĭ luĭ Adam petrecem jelind și tângnindu-ne în valea acésta a lacrimilor și pribegim în țara acésta a străinătățiĭ și înstrăinărĭĭ, pentru noĭ nu este rugăciune maĭ de lipsă și maĭ îndemână de cât „Dómne, îndură-te“, acéstă rugăciune purcésă din inimă, acéstă strigare după milă cătră treĭ-unul Dumnezeŭ, cel ce e „îndurat și milostiv, — îndelung răbdătoriŭ și mult milostiv“ (ps. 102, 8). „Că pământénul născut din muiere este cu viață scurtă și plină de mânie“ (Ĭov 14, 1), și „tóte zilele luĭ sînt ale durerilor, și a mânieĭ migăéla luĭ“ (Ecl. 2, 23). Cine ar puté să le numere, — pĕcatele, ispitele, primejdiile, scăderile, neajunsurile, suferințele, lipsele, bólele, grijile, neplăcerile, ostenelile și miseriile acelea tóte, carĭ împresură aci pe pământ capul omuluĭ și-ĭ împiléză inima luĭ? Scăpare și mântuire, scut și ajutoriŭ, mângăiare și alinare găsesce sermanul om numaĭ la Dumnezeŭ, care „e bun“, și „în veac e îndurarea luĭ“ (ps. 117, 1). Că „în ce chip miluesce tatăl pe fiŭ, a miluit Domnul pe ceĭ ce se tem de dînsul; că el a cunoscut zidirea nóstră, adusu-și-a a minte, că țĕrînă sîntem“ (ps. 102, 13 ur.). Mila luĭ ne va urma în tóte zilele vieții nóstre (ps. 22, 8), ea asemenea uneĭ stele ceresc, ce nu sfințesce nicĭ o dată, luminéză în chip blând și mângăitoriŭ de-asupra nóstră în diminéța și în sara vieții nóstre.

De aceea se stórce și fără de voe din inimile nóstre în timp de lipsă și de durere și de asuprire mișcătórea și umilita rugare: „Dómne, îndură-te!“ Și întru adevĕr dintre tóte cuvintele rugătóre cuvîntul acesta „Îndură-te“ pare a fi cel maĭ puternic și maĭ neînvins, pare a învinge óre cum și pe cel Atotputernic. Căcĭ orĭ ce ne-ar răspunde Dumnezeŭ, când ĭi zicem: „Îndură-te!“ noĭ érășĭ ĭi putem răspunde zicênd: „Îndură-te!“ Dacă Dumnezeŭ ne-ar zice chiar și acestea: „Sînteți fărădelege și nevrednicĭ de mila mea,“ sermanĭĭ de noĭ ĭi zicem: „Îndură-te! Căcĭ pentru că sîntem nevrednicĭ, maĭ nevrednicĭ, de cât să putem cuprinde nevrednicia nóstră, pentru aceea zicem și ne rugăm ție: Îndură-te! Și pentru că nu ne rugăm din rîvna dreptățiĭ și din dragoste față cu tine, de la dreptatea ta alergăm și scăpăm la mila ta, carea e nemărginit maĭ mare de cât tótă rĕutatea și miseria nóstră, și de aceea: „Îndură-te!“ și nu vom înceta nicĭ o dată a rosti cuvîntul acesta.“

Chiar din causa, că ea e așa de îndemână, chiar de aceea și dăm deja și în L. V. a dese orĭ de esclamarea „Dómne, îndură-te“ orĭ „Dómne, îndură-te spre mine“ orĭ „Dómne, îndură-te spre noĭ“. Ps. 40, 5: „Eŭ am zis: Dómne, îndură-te spre mine, vindecă sufletul meŭ, că am greșit ție“; ps. 40, 10: „Ĕră tu, Dómne, îndură-te spre mine, și mĕ scólă, și voiŭ răsplăti ție“; ps. 50, 1: „Îndură-te spre mine, Dumnezeule, după mare mila ta, și după mulțimea îndurărilor tale șterge fărădelegea mea“; ps. 122, 4: „Îndură-te spre noĭ, că prea mult ne-am umplut de hulă“; Isaie 33, 2: „Dómne, îndură-te spre noĭ, că întru tine am sperat“; Bar. 3, 2: „Ascultă, Dómne, și te îndură spre noĭ, că am pĕcătuit înaintea ta“; Is. Sir. 36, 1: „Îndură-te spre noĭ, Dispunĕtoriule, Dumnezeul tuturor, și caută.“ În L. N. aflăm asemenea, că esclamarea acésta se storcea din inimile celor ce doriaŭ ajutoriŭ. Mt. 9, 27: „ — aŭ mers după dînsul doĭ orbĭ strigând și zicênd: Îndură-te spre noĭ, Fiul luĭ David“; Mt. 15, 22: „Și étă o muiere Chananénă ieșind din otarĕle acelea striga cătră dînsul zicênd: Îndură-te spre mine, Dómne Fiul luĭ David: fiĭca mea rĕŭ se îndrăcesce“; Mr. 10, 47: „Auḑind Vartimeĭ orbul, că Isus Nazarinénul este, a început a striga și a zice: Isuse Fiul luĭ David, îndură-te spre mine.“

Sfînta Scriptură ne maĭ spune apoĭ și aceea, cum ceĭ ce aŭ cerut cu esclamarea acésta de la Isus darurĭ, aŭ și primit darurile acelea. Avêndu-o acésta în vedere creștinĭĭ se vede că aŭ început deja fórte de timpurĭŭ a folosi esclamarea acésta în cultul dumnezeesc, căcĭ prin întrarea jertfeĭ mântuitóre în lume s'a început pe sama omenimiĭ timpul grațieĭ și îndurărĭĭ, pe cum a prevestit psalmistul la 101, 14: „Tu sculându-te veĭ milui Sionul, că vremea e a te milostivi spre el, că a venit vremea.“ Deja Liturgia Constituțiunilor apostolescĭ, cea maĭ veche dintre liturgiile acelea vechĭ ale bisericiĭ, textul cărora îl cunóscem, prescrie următórele: „Ĕră la fiesce care din acestea, carĭ, pe cum am zis maĭ la deal, le rostesce diaconul, poporul să zică: Dómne îndură-te! și pruncĭĭ maĭ ales de cât toțĭ.“ [1]) Rugăciunea acésta o maĭ cuprind apoĭ și tóte cele alalte liturgiĭ, și a nume nu numaĭ cele ale Rĕsăritului, ci și cele ale Apusuluĭ. Pe cum ne spune conciliul din Vaison din anul 529, era pe atuncia obiceiŭ general a rosti „Dómne, îndură-te spre noĭ“ în sfînta liturgie „frequentius cum grandi affectu et compunctione“: „Și pentru că atât la Scaunul Apostolic, cât și prin tóte provințele rĕsăritene și ale Italieĭ s'a întrodus dulcele și fórte folositoriul obiceiŭ, să se zică Kyrie eleison maĭ des cu mare iubire și înfrângere, a plăcut și nóuĕ, ca în tóte bisericile nóstre să se întroducă luĭ Dumnezeŭ celuĭ milostiv obiceiul acesta așa de sfînt și la Mânecat, și la Liturgie, și la Înserat.“ [2]) Se amintesce deja de timpurĭŭ și deosebirea, ce esistă încă și astăzĭ între biserica grecéscă și între cea romană cu privire la textul acesteĭ rugăciunĭ. În privința acésta scrie adecă Papa Gregoriŭ M. luĭ Ĭoan episcopul Siracuseĭ: „La Grecĭ *Κύριε, ἐλέησον* îl rostesc toțĭ împreună, ĕră la noĭ îl rostesc clericiĭ, și la noĭ se rostesce tot de atâtea orĭ și *Χρίστε, ἐλέησον*, ceea ce la Grecĭ nu se rostesce nicĭ o dată.“ [3])

De multe orĭ se însamnă în cărțile liturgice, că esclamarea asta are să se rostéscă nu numaĭ o dată, ci de treĭ, de dóuĕ spre zece și chiar și de patru zecĭ de orĭ după olaltă. Așa are ea să se rostéscă și în casul de față de treĭ orĭ, fără îndoélă pentru că ea ca și rugăciunile de maĭ înainte se îndréptă cătră Preasfînta Treime, și tot o dată în special și cu scopul de a face pe Dumnezeŭ aplicat spre a asigura primirea și succesul rugăciunĭĭ Domnuluĭ, ce urmézĕ, și maĭ ales spre a împărtăși putere maĭ multă cererilor cuprinse în rugăciunea premergĕtóre „Preasfîntă Treime“. Rostirea repetită a esclamărĭĭ „Dómne, îndură-te“ în casul de față se esplică decĭ fórte ușor. Când ne vedem în fața altariuluĭ și ne aducem a minte de lucrarea cea mare, carea avem să o sevârșim acolo, în dată va trebui să ne cuprindă convicția despre nevrednicia, slăbiciunea și lipsa nóstră de ajutoriŭ așa, că

---

[1]) Const. Apost. L. VIII. cap. 6. Rugăciunea purcésă din inimile celor nevinovate ale pruncilor se privia de maĭ puternică.

[2]) L. c. T. IV. pag. 1680.

[3]) L. VII. ep. 63. pag. 230.

ne vom spune, că numaĭ milostivirea luĭ Dumnezeŭ póte să ne facă vredniciĭ de a celebra în chip cuvenit sfînta liturgie. Umilinţa, încrederea şi dorinţa sînt cheile, carĭ deschid uşea, ce duce la vistierea bogăţiilor milei dumnezeeschĭ. Dară chiar esclamarea repetită „Dómne, îndură-te“ e cea maĭ potrivită spre a esprima mărturisirea umilită a miseriei nóstre proprii, pe cum şi încrederea tare în mila dumnezeéscă şi dorinţa intimă de ajutoriul dumnezeesc. Considerea seriósă a miseriei nóstre are să ne înveţe, ce să cerem rugându-ne, éră considerarea milei dumnezeeschĭ are să ne înveţe, cu câtă încredere şi dorinţă avem să cerem rugându-ne. Pe acestea dóuĕ aripĭ, — pe recunóscerea miseriei omenescĭ şi pe încrederea în mila dumnezeéscă, — să se înalţe rugăciunea nóstră cătră cer. Cu umilinţă şi cu încredere avem să ne rugăm deci luĭ Dumnezeŭ, pentru ca „să ne apropiăm — cu sperare la scaunul daruluĭ luĭ, ca să luăm milă şi să aflăm dar spre ajutoriŭ la vreme de trébă“ (Evr. 4, 16). De aceea: „Dómne, îndură-te!“

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Toţĭ treĭ, — Simonide, Ilderim şi Estira, — priviaŭ la Ben Hur plinĭ de aşteptare.

„Fiesce căruĭ om,“ zise Ben Hur, întru început în ton trist, „i-se umple un păhar de bucurie, şi maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ póte să-l prindă în mână, să-l bea şi să-l goléscă, — fiesce căruĭ om, numaĭ mie nu. Eŭ vĕd bine, Simonide şi tu, nobilule şeĭc, — eŭ vĕd bine, unde duce propunerea acésta. Dacă o primesc şi păşesc pe cariera acésta, atuncia a trecut liniştea mea cu tóte sperările, carĭ le-am legat de ea. Uşile, pe carĭ întru, şi porţile vieţiĭ liniştite se vor închide în urma mea şi nu se vor deschide maĭ mult, pentru că Roma le păzesce pe tóte; şi proscripţia Romeĭ, cânĭ de gónă aĭ Romeĭ vor fi pe urma mea; în criptele de dinaintea cetăţilor şi în peşterile pline de gróză de prin munţiĭ ceĭ maĭ depărtaţĭ voiŭ mânca pânea mea şi mĕ voiŭ pune, să odihnesc.“

Cuvintele luĭ le întrerupse plânset înăduşit. Toţĭ se întórseră spre Estira, carea şĭ ascunse faţa pe umĕrul tătâne-sĕŭ.

„Nu m'am gândit la tine, Estiro,“ zise Simonide cu glas blând, căcĭ şi el însu-şĭ era adânc mişcat.

„Aşa e bine, Simonide,“ zise Ben Hur. „Omul pórtă o sórte amară maĭ uşor, dacă scie, că are parte de compătimire. Voiŭ să continuŭ.“

Şi eĭ érăşĭ ascultaŭ la cuvintele luĭ.

„Voiam, să zic,“ continuă el, „că nu-mĭ rĕmâne altă alegere, de cât să primesc problema, ce mi-s'a asignat, şi după ce partea mea va fi mórtea de ocară, dacă aşĭ rĕmâné aicĭ, numaĭ de cât mĕ voiŭ şi apuca de lucru.“

„Să ne obligăm în scris?“ întrebă Simonide după obiceiul omuluĭ de afacerĭ.

„Mĕ încred în cuvîntul tĕŭ,“ zise Ben Hur.

„Şi eŭ,“ zise şeĭcul.

În chip aşa de simplu se închiă legătura, carea avea să schimbe viaţa luĭ Ben Hur. Şi acesta adause în dată:

„Aşa dar am fi isprăvit.“

„Dumnezeul luĭ Avraam să ne ajute!“ esclamă Simonide.

„Încă o vorbă prietiniĭ meĭ,“ zise Ben Hur maĭ cu voe. „Dacă vĕ este pe plac, voiŭ să dispun însu-mĭ de mine până după alergărĭ. Nu e probabil, că Messala ar puté să-mĭ aducă vre un pericol, maĭ înainte de ce-ĭ va fi răspuns procuratorul, şi acésta nu e cu putinţă maĭ curênd de ziua a şeptea de la trimiterea epistoleĭ. Întîlnirea cu Messala în circ e o plăcere, la care cu nicĭ un preţ nu voiŭ să renunţ.“

Ilderim, care încă îşĭ doria partea sa din plăcerea aceea, bucuros se învoi, şi Simonide gândindu-se la partea speculativă a lucruluĭ adause: „Bine dar, stăpânul meŭ, amânarea acésta îmĭ dă prilej, să-ţĭ fac un serviţ momentos. De cum va am înţeles bine, tu aĭ amintit de o moştenire, carea ţĭ-a rĕmas de la Arriŭ. Compune-se aceea din realităţĭ imobile?“

„Dintr'o vilă lângă Misen, şi din căsĭ în Roma.“

„În casul acesta te sfătuesc, să-ţĭ asigurezĭ proprietăţile şi venitul lor. Descrie-mi-le, şi eŭ voiŭ dispune gătirea plenipotenţelor de lipsă şi voiŭ trimite în dată un procurator cu însărcinările mele. Cel puţin de astă dată vom să prevenim pe hoţiĭ împĕrătescĭ.“

„Mâne veĭ avé conspectul.“

„Aşa dară, — de cum va nu maĭ aveţĭ óre ce de observat, — lucrul acesteĭ nopţĭ ar fi isprăvit,“ zise Simonide.

Ilderim îşĭ neteḑi barba şi zise suriḑênd: „Şi pe de-asupra bine.“

„Adă încă o dată pâne şi vin, Estiro. Şeĭcul Ilderim ne va face fericiţĭ, dacă va rĕmânĕ la noĭ până diminéţă — orĭ până când îĭ va plăcé; şi tu, stăpânul meŭ, —“

„Dispune, să-mĭ aducă caiĭ,“ zise Ben Hur. „Eŭ voiŭ să mĕ întorc în păduricea de finicĭ. Dacă voiŭ merge, inimicul nu mĕ va descoperi, şi,“ întors cătră Ilderim, „ceĭ patru fugarĭ se vor bucura, dacă mĕ vor revedé.“

Pe când crepa de ziuă, Ben Hur şi Malluch descălecaŭ la întrarea cortuluĭ.

IX.

Hotărîrea luĭ Ben Hur.

În ceea sară cam pe la óra a patra sta Ben Hur cu Estira pe terasa caseĭ celeĭ marĭ de mărfurĭ. De desubtul lor în locul de debarcare ómeniĭ alergaŭ în colo şi în cóce, încărcaŭ teancurĭ şi lăḑĭ şi strigaŭ. Figurile lor, când se plecaŭ, ridicaŭ şi căraŭ câte ceva, în lumina torţelor pârpârăitóre apăreaŭ ca nisce spirite agile din fantasticele poveştĭ ale Orientuluĭ. Eĭ încărcaŭ o galeră, ce avea să plece. Simonide încă nu ieşise din biorul sĕŭ, unde în momentul din urmă voia să dea comandantuluĭ năiĭ îndrumarea, ca să mérgă fără popas la Ostia, portul Romeĭ, acolo să scótă la uscat pe un călătoriŭ şi apoĭ maĭ încet să mérgă maĭ de parte la Valenţia la ţĕrmul Hispanieĭ.

Călătoriul era procuratorul luĭ Simonide, carele avea să vîndă proprietatea luĭ Ben Hur, ce o avea după duumvirul Arriŭ. În dată ce vor fi deslegat funiile, carĭ ţineaŭ naea, şi acésta se va fi întors şi va fi pornit spre mare, Ben Hur va fi împreunat în chip irevocabil cu opera, ce se hotărîse în nóptea trecută. De cum va îĭ pare rĕŭ de învoéla făcută cu Ilderim, maĭ are încă puţinel timp, ca să o spună şi să revóce învoéla. El e stăpân şi are numaĭ să-şĭ descopere voinţa.

Póte că în clipa acésta gândul acesta cuprindea spiritul luĭ. El sta cu braţele încrucişate şi privia la scena aceea, în ce chip o face un om, care se luptă cu sine însu-şĭ. El era tinĕr, bogat, frumos, sosise numaĭ cu câte va zile maĭ înainte din cercurile patriciane ale societăţiĭ romane, şi aşa vrênd nevrênd trebuia să se gândéscă la lumea aceea, carea îĭ striga mereŭ, să nu pună preţ aşa de mare pe datorinţa împreunată cu atâta ostenélă orĭ pe ambiţiune, carea o ameninţaŭ proscripţie şi pericol. Chiar şi motivele, carĭ i-se presentaŭ acuma, încă ni-le putem închipui: lipsa de sperare de a se puté înţelege cu Cesarul; nesiguranţa, carea încunjura tóte cele ce staŭ în legătură cu sosirea împĕratuluĭ; viaţa tignită, onorurile şi posiţia înaltă, carĭ tóte se puteaŭ cumpĕra ca mărfurile în tîrg; şi — motivul cel maĭ grav, — sentimentul dobîndit din noŭ de a fi în patrie şi la prietiniĭ, carĭ o fac încă şi maĭ frumósă. Numaĭ cel ce a fost multă vreme călătoriŭ solitar, numaĭ acela póte mĕsura gravitatea motivuluĭ din urmă.

Maĭ adauge apoĭ, că lumea, — carea şi de altmintrea e destul de viclénă şi şoptesce celuĭ slab neîncetat la ureche: „Rĕmâĭ şi-ţĭ întocmesce viaţa tignită!“ şi arată tot de una laturea cea luminósă a vieţiĭ, — lumea acésta chiar în clipa asta îşĭ găsia o alianţă puternică în sóţa luĭ Ben Hur.

„Fost-aĭ vre o dată în Roma?“ întrebă el.

„Ba,“ răspunse Estira.

„Plăcé-ţĭ-ar, să mergĭ acolo?“

„Nu cred.“

„Pentru ce nu?“

„Mĕ tem de Roma,“ răspunse ea cu glas trĕmurător.

El privi la ea, saŭ maĭ bine privi în jos la ea, căcĭ lângă el Estira abia arĕta maĭ mare ca o pruncă. Faţa nu ĭ-o putea vedé, pentru că lumina era slabă; nicĭ chiar figura eĭ nu se putea vedé destul de bine. Dar ea din noŭ îĭ reaminti pe Tirzah, şi fără de veste îl cuprinse o gingăşie, — tocmaĭ aşa stătuse soră-sa cea perdută lângă el pe coperişul caseĭ în diminéţa aceea nefericită, când lovise cărămida pe Grat. Sĕrmana Tirzah! Unde este ea acuma? Estireĭ îĭ prindea bine sentimentul, ce-l trezise într'însul. De şi nu-ĭ era soră, dar de sclava sa el nu putea să o privéscă nicĭ o dată; şi împrejurarea, că ea totuşĭ era sclava luĭ, trebuia să-l facă în tot de una cu atât maĭ cu cruţare şi maĭ prietinos faţă cu ea.

„Eŭ nu-mĭ pot închipui Roma,“ continuă ea stăpânindu-şĭ glasul şi în chipul sĕŭ liniştit şi femeesc de a grăi, „nu-mĭ pot închipui Roma ca o cetate cu temple şi cu palaţurĭ şi cu ómenĭ nenumĕraţĭ; ea pentru mine e un monstru, care are în puterea sa o ţară minunat de frumósă şi momesce acolo pe ómenĭ în mórte şi perire, — ca un monstru, căruia e cu neputinţă a se împotrivi, — ca o féră dornică de pradă, carea s'a săturat prea tare de sânge. Pentru ce —“

Ea trăsări, își plecă privirea la pămînt și tăcu.

„Grăesce mai de parte," zise Ben Hur încurajându-o.

Ea se apropiă mai tare de el, își înălță la el privirea și zise: „Pentru ce trebue să-ți facă tu Roma inimică? Pentru ce nu încheĭ mai bine pace și să trăescĭ liniștit? Tu aĭ avut și aĭ suferit multe nedreptăți; aĭ scăpat de lațurile, ce ți-le-aŭ pus inimiciĭ tĕĭ. Gândurile ți-aŭ mistuit tinerețele; bine e óre, ca să le mai jertfescĭ și cele alalte zile ale vieții?"

Fața de pruncă dinaintea ochilor luĭ în vremea acesteĭ întrepuneri se păru a se apropia de el și a se face mai albă; el se plecă spre ea și întrebă cu blândețe:

„Ce mĭ-aĭ sfătui, Estiro?"

Ea întârzia un moment cu rĕspunsul, ér apoĭ îl întrebă și ea: „E proprietatea de lângă Roma o locuință?"

„Da."

„Și e frumósă?"

„E fórte frumósă, — e un palaț încunjurat de grădinĭ și de cărărĭ presărate cu scoicĭ; în lăuntru și în afară cu fântânĭ săritóre; cu statue în unghiurile umbróse; jur împrejur cu coline acoperite cu viĭ, de pe înălțimea cărora se póte vedé Neapolul și Vesuvul și marea, un șes roșu-violet, acoperit cu vîntrele neobosite. Împĕratul are o vilă în apropiare, dară în Roma vechea vilă a luĭ Arriŭ trece de cea mai frumósă."

„Și viața, — liniștită e acolo?"

„Nicĭ o dată nu a fost o zi de vară, nicĭ o dată nópte luminată de lună, eare să fie mai liniștită, a fară de casurile, când sînt óspeți acolo. Acuma, de când fostul eĭ proprietariŭ a murit, și de când sînt aicĭ, nimica nu turbură acolo tăcerea, nimica a fară póte de șoptirile servitorilor orĭ de glasul momitoriŭ al paserilor fericite orĭ de sunetul fântânilor săritóre. Acolo nu e schimbare, fără numaĭ că zi de zi florile cele vechĭ se veștedesc și cad, și altele nóuĕ încolțesc și înfloresc, și lumina sórelui cedéză vre unuĭ nouraș care trece alergând pe de-asupra. Viața asta, Estiro, îmĭ trecea prea repede. Mĕ făcea neliniștit trezind în mine sentimentul, că eŭ, cel ce am atâta de isprăvit, cad într'o lenevire și mĕ las a fi legat cu cătușĭ de mĕtasă pentru ca apoĭ la câtă va vreme să mor făr de a fi isprăvit ceva."

Privirea eĭ rătăcia de parte, — de parte pe rîŭ la vale.

„Pentru ce m'aĭ întrebat de asta?" zise el.

„Scumpul meŭ stăpân, —"

„Nu, nu, Estiro — nu agrăirea asta. Zi-mĭ prietin, — frate, dacă vreĭ: nu sînt și nu voiŭ să fiŭ stăpânul tĕŭ. Zi-mĭ frate."

El nu putea să vadă flacăra de bucurie, ce roșĭ fața eĭ, și strălucirea ochilor eĭ, a căror privire rătăcia de parte și din colo de rîŭ se perdea în gol.

„Eŭ nu pot înțelege o natură," zise ea, „care preferesce viața, ce o trăescĭ tu, uneĭ vieți, care —"

„E o viață plină de violență și póte și de luptă sângerósă," o întrerupse Ben Hur întregindu-ĭ cuvintele.

„Da," adause ea, „o natură, care a preferit viața aceea uneĭ vieți, pe cum ți-se îmbia ție în vila aceea frumósă."

(Va urma.)

Bibliografie.

Zilele acestea editura „Bibliotecii pentru toți" a surprins publicul cu următórele cărticele:

Nro 121—122 I. L. Caragiale: *Notițe și fragmente literare,* în carĭ autorul tractéză în recunoscutul sĕŭ mod de scriere plin de spirit mai multe cestiunĭ literare și sociale. La sfârșit are descrierea „O visită la Castelul Iulia Hașdeŭ" și o schiță „Între dóuĕ poveți".

Nro 125. *Povestea Mavroghenéscă* a luĭ Hristache cu întroducere și note de profesorul Gh. Adamescu, cuprinde povestirĭ despre Mavrogheni, acel tip ciudat, căruia „nimenĭ nu-ĭ da de rost" de e nebun saŭ e prost.

Nro 138. *Suspine,* poesiĭ populare din Macedonia, adunate de G. Madan, având în frunte o interesantă prefață de Gh. Coșbuc. Broșurica redând versurile așa, după cum se pronunță, e interesantă pentru folklor.

A fară de acestea am primit și doĭ numerĭ din o nóuă bibliotecă numită „Biblioteca autorilor clasicĭ" a 90 banĭ. Nro 1. Ovidiŭ: *Metamorfosele,* bucățĭ alese din primele patru cărți cu notițe literare, istorice, geografice și mitologice. Nro 2. Cicerone: *Despre prietinie,* convorbire către T. Pomponiŭ Atic. Amîndóuĕ cărticelele acestea de 70—80 pag. constitue câte un volum elegant tipărit pe o hârtie albă fină și meritĕ pentru obiectul, ce-l tractéză, să fie căutate de publicul cetitor. Interesantele notițe credem, că vor fi de mult folos tinerimiĭ, carea numaĭ ast fel va puté gusta frumsețea scrierilor classice.

Aŭ mai apărut:

Take Ionescu: *Discursurĭ politice* tom. I., un volum de 372 pag., cuprinde discursurile ținute în anĭ 1886—1892. Prețuĭ 4 leĭ.

Va apăré în scurt

Calendariul „Unirii"

pe 1898.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrânețe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoș, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaș. Prețul broș. 50 cr. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informați, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicațiuni l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiunĭ ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Euchologiu

edițiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma",** pentru auctorități publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Cestiunĭ
din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvaniei" și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1** fl. **85** cr.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteccostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **al doilea,** edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericituluĭ Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaș 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii". Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 16 Octobre 1897.** **Numĕrul 43.**

Provisoriul.

În 31 Decembre a. c. espiră ceĭ 10 anĭ, pe carĭ s'a închiat convenţiunea vamală, cea de bancă şi cea privitóre la cuotă între Austria şi Ungaria. Tot la 10 anĭ convenţiunea este a se renoi. Aşa s'a prevĕdut acésta în pactul dualistic din 1867.

E sciut, că acum maĭ bine de un an obiectul preocupărilor principale ale politicianilor de din cóce şi de din colo de Laĭta îl formézĕ tocmaĭ cestiunea acésta a convenţiuniĭ amintite. E sciut şi aceea, că pe când ceĭ de din cóce staŭ pe lângă cuota actuală de participare la cheltuelile comune, pe atunci ceĭ de din colo doresc o schimbare a cuoteĭ, firesce în defavorul nostru. Parlamentul austriac a pretins o ridicare de vre o 10%, şi însu-şĭ ministrul president Badeni ca minimum al cuoteĭ ungare a ficsat 36% din 31·8%.

Între asemenea împrejurărĭ convenţiunea nu s'a putut renoi. Amîndóuĕ parlamentele aŭ rĕmas intransigente.

Din starea asta de lucrurĭ s'a ivit de la sine necesitatea de a crea o deslegare a cestiuniĭ pe calea uneĭ învoelĭ provisorie.

Necesitatea asta a provocat-o maĭ întâiŭ parlamentul ungar prin abstrucţiunea inscenată la proiectul de lege despre întroducerea curţilor cu juraţi.

A urmat apoĭ obstrucţiunea în parlamentul din Viena în urma ordinaţiunilor privitóre la folosirea limbilor în Boemia. Obstrucţiunea acésta nicĭ până în ziua de azĭ n'a încetat.

Pedecile aceste aŭ îndemnat guvernele din Pesta şi Viena, ca să propună parlamentelor un provisoriŭ, după care convenţiunile, a căror valóre espiră în 31 Decembre a. c., să se prolungéscă pe timp de un an.

Proiectul de lege în direcţiunea acésta conceput l-aŭ aşternut ambiĭ presidenţĭ de ministri parlamentelor din Viena şi Pesta în sĕptĕmâna acésta.

Acum dar e vorbă, ca valórea convenţiuniĭ închiate la anul 1887 să se prolungéscă pe un an, adecă până în 31 Decembre 1898. Proiectul acesta trebue decĭ să se ridice la valóre de lege până în 31 Decembre a. c., de óre ce la cas contrar, fiind convenţiunea abzisă, la 12 óre din nóptea zileĭ 31 Decembre 1897 spre 1 Ianuarie 1898 lângă Laĭta vor trebui ridicate rampele de vamă, şi în 1 Ianuarie 1898 va trebui să-şĭ încépă funcţionarea sa banca ungară de stat.

Din aceste puţine cuvinte cetitoriĭ vor vedé, cât de seriósă e situaţia creată prin eventuala denegare orĭ neresolvare a provisoriuluĭ presentat de ambele guverne.

Este probabil, că în parlamentul din Pesta nu va întimpina nicĭ o greutate maĭ mare acceptarea proiectuluĭ de provisoriŭ. Parlamentul din Pesta acum după vestitul tost al împĕratuluĭ Wilhelm de o dată s'a cuminţit şi prin primirea tuturor proiectelor guvernuluĭ vré să dea o dovadă de maturitate, ca să vadă lumea, că centrul de gravitaţiune a politiciĭ din monarchia nóstră s'a aşedat definitiv în Pesta.

Maĭ posomorîtă apare înse perspectiva, dacă vom arunca privirea din colo de Laĭta. Acolo situaţia parlamentară e fórte încurcată, şi de loc nu se póte zice cu siguritate, că pertractarea provisoriuluĭ se va puté efectui până în 31 Decembre.

Ce e drept, în zilele din urmă s'aŭ ivit semne, că oposiţia din Reichsrath ar fi pe calea de a se dismembra. Schönerer, cel maĭ înverşunat duşman al guvernuluĭ, s'a dus pe concediŭ, ér colegul sĕŭ Iro şĭ-a depus mandatul.

Cu tóte aceste înse e de temut, că alţiĭ vor întra în oposiţie, când va fi vorbă despre provisoriŭ. Ast fel Lueger a declarat, că partidul dînsuluĭ va face oposiţie proiectuluĭ de lege despre provisoriŭ.

Ce va fi înse atunci, dacă parlamentul austriac ar respinge provisoriul? orĭ cel puţin n'ar termina cu deliberarea sa asupra numituluĭ proiect pâna la 31 Decemvre?

E adevĕrat, că §. 14 din constituţia austriacă dispune, că dacă corpurile legiuitóre din orĭ ce motiv ar fi impedecate în lucrare, guvernul póte să dispună pe calea de ordonanţe în restimp de treĭ lunĭ, dator fiind a supune decisiunile sale deliberărilor ulterióre ale corpurilor legiuitóre. Numaĭ cât nĕcasul

---

Feuilleton.

Relaţuinile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

2) Sinodul din *Basilea* (1431—1442) era convocat cu acel scop principal, ca să se realiseze unirea schismaticilor. Şi ca acelora să le înlesnéscă venirea la Sinod, s'a ordinat, ca după beneficiĭ eclesiastice să se solvéscă decime. Ca colector al decimelor pentru Ungaria a fost designat *Petru de Vep* canonic de Orade.

Sub durata şi înainte de terminarea sinoduluĭ numit, adecă la 1433, în părţile *bănăţene* de azĭ şi în districtul Haţeguluĭ dăm de urmele propagăriĭ s. uniriĭ.

A nume: Pe cum deja la 1374 s'a dat acea facultate ordului Minoriţilor, ca în părţile Şebeşului. *„versus maiorem Valachiam“* să pótă zidi mănăstirĭ şi să păstorésca pe Românĭĭ uniţĭ: aşa la 1433 pontificele *Eugeniŭ IV.* confirmând privilegiile acelor călugărĭ, le concede, ca în locurile *Kewi, Orsva, Kevesd, Chery, Sebes* şi *Haczak* supuse ţerĭĭ luĭ Sigismund, şi unde sînt mulţĭ eretici şi schismaticĭ, şi poporul nu are cunoscinţa adevĕrată a luĭ Dumnezeŭ, spre a uni acel popor eĭ să pótă construi locuinţe privilegiate. ba în acele locurĭ, carĭ maĭ bine de 2 zile ar fi depărtate de la scaunul episcopesc, să pótă împlini chiar şi funcţiunĭ episcopescĭ. [1])

Cum se zice în epistola pontificială, dispuseţiunea acésta s'a estradat *la rugarea regeluĭ Sigismund.* Şi óre pentru ce? Probabil din acea causă, că după ce în an. 1432 principele *Vlad* cu Românĭ şi Turcĭ a nimicit *ordul teutonic* colonisat în Severin şi în părţile adnexe, şi prin ce în acele părţĭ s'a fost micşorat puterea şi influinţa catolicismuluĭ, acum acea influinţă prin activitatea Minoriţilor érăşĭ să se reabiliteze.

3) Pe urma decretuluĭ sinoduluĭ din Basilea pentru estirparea ereselor şi convertirea schismaticilor s'a fost esmis *Minoritul Iacob Prenestens* de Monte Brandino, numit şi *de Marcha.*

Acesta a peragrat şi străbătut maĭ tóte părţile locuite de Românĭ şi de alte popóre de rit oriental nisuindu-se, ca parte prin predicĭ missionare, parte şi cu forţa de incuisitor să întórcă pe ereticĭ şi schismaticĭ.

Acest missionar la 1436, decĭ drept înainte de rĕscóla ţĕranilor, petrecea în diecesele Orădiĭ, Transilvanieĭ, Cianaduluĭ şi Coloceĭ.

Între meritele aceluĭ missionar se numĕră, că prin activitatea luĭ maĭ bine de 55 miĭ de ereticĭ asociaţĭ cu schismaticĭ s'aŭ adus la credinţa cea adevĕrată. [1])

4) În sinodul din Florenţa (1439) s'a închiat unirea bisericiĭ orientale cu cea apusană. De şi unirea acésta solicitată de amîndóuĕ părţile a fost acceptată atât de puterea eclesiastică cât şi de cea civilă din imperiul bizantin, desvoltarea şi consolidarea sperată n'a avut-o nicĭ în imperiul bizantin, nicĭ în alte ţĕrĭ locuite de popórĕ de rit oriental.

Pe noĭ ne interesézĕ Ungaria şi Transilvania, şi aşa avem să cercăm, că avut-a resultat şi în ce măsură unirea aceea între Românĭ şi între alte popóre de rit oriental din acele ţĕrĭ?

Documente lămurite ne lipsesc, ca la

---

[1]) Dat. Romae, Pridie Cal. Octobris 1433.

[1]) Epist. Episcopi Ioan. V. Corchulai din Orade de dto 1. Dec. 1436; Archiep. din Strigon de dto Feria 6 ante domin. sec. adventus 1436.

se află în cestiunea, óre paragraful acesta póte-se interpreta și despre afacerile *comune* orĭ dóră numaĭ despre afacerile interne ale Austrieĭ? Interpretarea asta până acum nu s'a făcut, pentru că lipsă nu era. Acum înse va trebui să se facă, și asta nu va merge așa pe ușor, cum s'ar crede.

Ar maĭ fi încă un mod de resolvare, a nume — decisiunea Domnitoruluĭ. Modalitatea asta încă e prevĕdută în pactul dualistic. Dar Maiestatea Sa nu vre să se foloséscă de acest drept, și nicĭ nu se póte folosi fără a provoca de o parte orĭ de ceealaltă o mare agitație și o viuă nemulțămire.

Dacă decĭ Maiestatea Sa nu va voi a se folosi de dreptul sĕu, dacă §. 14 nu se va puté interpreta și despre afacerile comune, dacă în fine parlamentul austriac nu va primi până în 31 Decembre a. c. provisoriul, atuncĭ va urma desfacerea uniunii vamale, înființarea băncii ungare de stat, și maĭ pe sus de tóte încetarea comunității în representarea comună a monarchieĭ în a fară, va urma adecă: — uniunea personală.

Ce crisă ar însemna acésta în viața întrégă a monarchieĭ nóstre, credem, că pricepe orĭ cine.

Tocmaĭ de aceea merite tótă atențiunea nótsră deșfășurarea lucrurilor în viitorul cel maĭ apropiat.

Cuĭ să-i credĭ? — „Telegraful Roman“ abia lasă, să trécă numĕr, în care să nu cerce a discredita sfinta unire repetind până la gréță, că ea ar fi fost identică cu vîndarea individualității naționale a Românilor.

Acuma vine „Alkotmány“ și în numĕrul sĕu din 10 a c. ne aruncă în față învinuirea chiar contrară. Corespondentul luĭ din Bucurescĭ ĭĭ scrie adecă cu inscripția „România și cestiunea transilvană“ următórele:

„Bucurescĭ 10 Octobre.

„Maĭ de curênd, de când visita regeluĭ românesc și evenimentele ivite în urma eĭ aŭ făcut din noŭ actuală așa numita *cestiune română,* — zilnic cetesc din noŭ în foile ungurescĭ lucrurĭ care de care maĭ șóde despre raporturile românescĭ. În versurĭ, în prosă, în articolĭ primĭ și în foișóră, în raporturĭ sensaționale trimise de raportorĭ, carĭ aŭ alergat prin Bucurescĭ, s'a ocupat presa unguréscă de raportul vecinilor din România față cu noĭ și de situația politică din România.

„A predominat în articoliĭ aceștia glasul acela superficial, ușuratic și încredut, în care partea cea maĭ mare a preseĭ ungurescĭ a scris de la început despre cestiunea acésta, și care glas oferesce dovadă nóuă despre aceea, că la noĭ nicĭ chiar presa de altmintrea deplin seriósă și onorabilă nu e în stare a cuprinde momentositatea acesteĭ cestiunĭ, și abia sînt între ómeniĭ preseĭ și aĭ politiciĭ vre o câțĭ va, carĭ vĕd, că e de lipsă, ca raporturile vecinuluĭ regat român să le facă obiectul unuĭ studiŭ temeĭnic și serios.

„Și totuși póte că nu e de tot indiferent pentru noĭ, că ce se întîmplă acolo din colo de Carpațĭ, în regatul acela mic, care se desvóltă puternic, care are dóuĕ milióne și jumătate de rudeniĭ de rasă locuitorĭ în statul nostru, *carĭ în mare parte sînt pătrunși de dorința de a se împreuna cu România, în tocmaĭ pe cum așa zicênd în tóte straturile locuitorilor Românieĭ e idealulul național silința spre formarea uneĭ „Daciĭ moderne“ marĭ, căreĭ Daciĭ moderne ĭ-ar fi parte întregitóre pămîntul unguresc de la Carpațĭ și până la Tisa.*

„Să nu ne amăgim noĭ pe noĭ inși-ne, acesta astăzĭ e lucru adevĕrat. Asta e, ceea ce ómeniĭ în România o numesc „cestiune transilvană“. Începênd din 1754, când s'a întemeiat seminariul clerical greco-catolic din Blaș, și aŭ descoperit acolo Daco-România, cestiunea acésta arde și ferbe neîncetat. *„Supplex libellus Valachorum“,* strămoșul faĭmosuluĭ *memorand,* aci s'a gătit și de aci a ajuns prin Viena în dieta transilvană din 1791. Cartea luĭ Petru Maior de Dicio-S.-Mărtin, carea a apărut în 1812 în Buda din tipografia universității, și a căreĭ titul este „Pentru începutul Românilor în Dacia“, a făcut să créscă mare între Românĭ aceea, ce aŭ început preoțiĭ din Blaș. Poețĭ, scriitorĭ, politicianĭ aŭ cetit cu sete cartea acésta și cu foc febril aŭ propagat cartea și fabulele eĭ, carĭ pe atuncia se primiaŭ cu bună credință. Fabulele acestea s'aŭ făcut în poporul românesc o adevĕrată mărturisire de credință și aŭ produs o literatură visătóre, a căreĭ cultivătorĭ eraŭ amețiți de mărimea romană, ce o cetiaŭ din cartea luĭ Maior.

„Febrilitatea acésta a cuprins și pe eruditĭ, și în cele dóuĕ principate, pe cum și între Româniĭ pămîntuluĭ unguresc pe basa cărțiĭ luĭ Maior cântă, scriŭ și vorbesc națiuniĭ sale toțĭ poețiĭ, istoriografiĭ, eruditiĭ, oratoriĭ despre Roma și despre împĕratul Traian.

„Acestea sînt temele, în carĭ se cufundă acolo poetul. *Alessandri, Vulcan, Haralamb Grandea, Heliade Radulescu, Mărginean, Densușan,* toțĭ cântă tot despre acest lucru.

„*Cogălnicean, Laurian, Xenopol, Hajdeŭ* și *Maniŭ* scriŭ istoria pe basa acésta. Visarea și silința politicianilor, celor ce aŭ

---

acéstă întrebare pusă să se pótă da rĕspuns chiar și detaiat.

Considerând înse, că unirea și în Moldova se acceptéză, ĕră în Țara românéscă Episcopia Severinuluĭ începe o activitate nóuă, s'ar puté conchide, că nicĭ popórĕle de rit oriental din țĕrile Ungarieĭ și Transilvanieĭ n'aŭ rĕmas străine de acea unire.

La început înse resultatul propagărĭ n'a putut să fie mare, pentru că raporturile politice interne ale Ungarieĭ decurse până cătră 1444 eraŭ de tot nefavoritóre pentru o atare propagare.

Din timpul acela înse, când guvernarea țĕrĭ ajunse în mâna vestituluĭ Român și credincios zelant *Ioan Hunyadi,* în lățirea unirĭ încă se începe o activitate deosebită așa, în cât se póte zice, că nisuința de a uni popórĕle de rit oriental desfășurată sub I. Hunyadi până la finea véculuĭ al 17-lea este și cea din urmă. Pentru că în vécul al 16-lea și în al 17-lea nu maĭ este vorbă de unirea Românilor cu biserica Romeĭ, ci despre unirea respective nimicirea totală a caractĕruluĭ catolicității și a independenței aceleĭ biserici prin sectele deosebite ale protestantismuluĭ.

După ocuparea Constantinopoleĭ prin Turcĭ (1453) scaunul apostolic al Romeĭ cu tot adinsul s'a nisuit, ca să îndemne puterile lumescĭ creștine la susceperea unuĭ răsboiŭ cruciat în contra Turcilor.

Spre ducerea în deplinire a aceleĭ nisuințe în Germania și Ungaria a trimis pe renumitul missionar Franciscan *Ioan Capistran.* Acesta nu numaĭ că a predicat răsboiŭ cruciat, ci cu zel estraordinar propaga unirea credinței maĭ ales în Ungaria, Transilvania, Moldova, Muntenia, chiar și în Rusia.

Despre activitatea acestuĭ missionar între Româniĭ din Ungaria și Transilvania se scie, că dînsul a străbătut cetățile de frunte și așa zicênd maĭ tóte locurile locuite de massă compactă a poporuluĭ român, maĭ ales în Transilvania și în părțile banatice de azĭ, predicând și propagând unirea bisericéscă. [1]) În special:

a) După dieta din Buda (1455) maĭ întâiŭ a venit la Temișóra, de unde la invitarea Lipovenilor de dto feria Sabbathi ante festum S. Matthaei Ap. 1455 a trecut și la Lipova. Istoricul Wadding scrie, că atât în aceste dóuĕ cetățĭ, cât și în alte orașe și opide *„ingentem collegit messem volachorum schismaticorum“* reducêndu-ĭ la credință.

Adauge apoĭ, că după ce cu auctoritate regéscă aceĭ schismaticĭ aŭ fost lipsiți *de Archidiaconul român Petru și de alțĭ pseudopresbiterĭ,* grijea pastorală preste gintea aceea numĕrósă o a concredut călugărilor și preoților dispuși prin orase și municipiĭ pentru întórcerea aceluĭ popor. [2])

---

[1]) În 21 Martie și 6 Octobre 1447 a fost în Temișóra, în 15 Iul. 1448 în Morșina (lângă Făget), în 18 Febr. 1448 și 30 Oct 1455 în Caransebeș, în 19 Febr 1456 în Bistrița, în 1455 în Lipova, când cu d. 7 Dec 1455 și 16 Ian. 1456 legatul papal îl invită la dieta din Buda, Capistran era în Transilvania predicând unirea.

[2]) Licet mariti vota, precesque eo tendebant, ut communi obviaretur malo et Budam ad procerum conventum Capistranus properaret, tamen conjux Hunyadis Elisabetha, nobilissima aeque ac piissima foemina urgentissimis literis, multiplicatisque nunciis impatientia foeminea rogabat, ut Hunyadum se conferret, nurum, Ciliae comitis filiam, speciosissimam adolescentulam a pestifera febra curaturus, eamque in eo se reposuisse spem affirmat, quod etsi nurus moreretur, et terrae commendaretur, eam sibi potuisse ex tumulo vivam restituere. Sed eo ire non potuit, Budam tot litteris Regis et Gubernatoris missisque, qui properantem ugerent, viris primariis, avocatus. Absoluto coetu, Temesvarium et Lippam abiit, ubi ingentem collegit messem Volachorum schismaticorum, quos ibidem et in propinquis urbibus et oppidis ad fidem reduxit, ab eorum consortio auctoritate regia ablegatis

Cât de mulțĭ schismaticĭ aŭ fost pe atuncĭ *numaĭ în Lipova,* se cunósce din epistola Lipovenilor maĭ sus citată, subscrisă de jude și 12 juraț, *ceterique cives et hospites de Lippa,* și dusă prin parocul loculuĭ la Capistran în Temișóra, căcĭ în aceea se zice, că *„in medio nostri multi pagani, schismatici et infideles existunt“,* carĭ prin predicarea luĭ Capistran s'ar puté întórce la credință. [1])

(Va urma.)

Petro Archidiacono Volacho et pseudopresbyteris, qui neque baptismum neque dogma admittebant Romanum, numerosamque hanc gentem impie seducebant. Multas circa horum et Petri Vaywodae seu praesidis Moldaviae conversionem invenio ad eum missas epistolas a religiosis et catholicis presbyteris, quos infidae gentis conversioni per oppida et municipia disposuit. Quanto desiderio Lippenses ejus praestolati sint adventum ex his litteris constabit. (Urmĕză epistola.)

[1]) Reverendissimo in Christo Patri Domino Ioanni de Capistrano Domino et Patri honorando. Orationes in Domino debitas pro vestra salute et vita Rssme in Christo Pater et Domine noster honorande. Quia his diebus certissime audivimus, ut venerabilis V. P. ad oppidum Themesvar pergere, et nos quasi exules a praedicatione ipsius V. P. relinquere praetendat; tamen nos adventum V. P. laetanter animo exultanti expectavimus, tamquam patris nostri honorandissimi, possumusque notificare eidem V. P. quomodo in medio nostro multi pagani, schismatici et increduli existunt, quos ipsa Vestra P. potest ad fidem convertere, licet nos universaliter personali praesentia ad V. P. ire non postpendimus, et ire non omittimus, sed tamen ipsos incredulos nobiscum ducere non possumus, quos nos ad fidem Christianitatis converti optaremus et sermonem ejusdem V. P. audire desideraremus. Ideo precamur pro deo ipsam V. P. quatemus dignetur V. P. in medium nostri venire, quoniam V. P. poterit nobis praebere auxilium salutiferum; ecce enim his praesentibus honorabilem Dominum plebanum ad V. P. duximus destinandum, cujus dictis et relatibus fidem adhibeat credentiae, tamquam si os coram V. P. essemus vobiscum colloquituri. Scripta Lippae feria Sabbathi ante festum S. Matthaei Apostoli anno 1455. Judex et duodecim jurati, caeterique cives et universi hospites de Lippa.

crescut în şcóla acésta, putut-a ea óre să fie alta de cât redobîndirea ţĕrilor strĕbune perdute şi restaurarea Daciei marĭ? Când cele dóuĕ principate sub *Cuza* s'aŭ împreunat. şi s'a născut România, „Ţara românéscă", atuncia acolo din colo a fost deja tendenţă faţişe cuprinderea părţilor ardelene. *Brătianu,* agentul principelui Cuza, a declarat pe faţă înaintea luĭ *Cavour, că eĭ nu pot renunţa la poşederea Ardealului, căci aŭ promis fraţilor sĕĭ celor de preste Carpaţi spriginul sĕŭ, ĕră dreptul istoric, la care se provócă Magiarii, e simplaminte ridicol.*

„Mai apoĭ, după ce în urma formării norocóse a raporturilor România din Ţara românéscă s'a făcut regat, recucerirea Daciei marĭ s'a propagat în dimensiunĭ încă şi maĭ marĭ printre Românĭ, acuma s'aŭ gătit deja carte de ale *Daciei moderne* celeĭ marĭ, studenţiĭ micĭ şi marĭ de pe acestea şi din istoria luĭ Hajdeŭ aŭ supt în sine mărimea romană şi ura asupra Ungurimiĭ. Aşa s'a născut Liga, aşa s'aŭ sculat în numĕr tot maĭ mare agitatoriĭ la noĭ, şi aşa a crescut mare cestiune românéscă în România şi între compatrioţiĭ nostri românĭ.

„Nu e opera câtor va agitatorĭ, nu e unéltă politică orĭ diplomatică *cestiunea românéscă,* de care partidele se folosesc ca de armă una împotriva celeĭ alalte, ci o aspiraţiune politică seculară a părţiĭ celeĭ maĭ marĭ dintre toţĭ Româniĭ, carea a făcut-o mare formarea norocósă a raporturilor.

„Numaĭ în timpul cel maĭ noŭ s'aŭ găsit în România atarĭ bărbaţĭ aleşĭ, trezĭ şi cu pricepere adâncă, carĭ în frunte cu regele Carol aŭ cunoscut firea primejdiósă a acesteĭ aspiraţiunĭ politice aventurióse şi aŭ cunoscut aceea, *că pe sama României lucrul cel maĭ de folos e aliarea cu Ungaria.*

„Aceştia se silesc a valora convicţia sa. Presa nóstră şi cercurile nóstre hotărîtóre aŭ decĭ acuma datorinţa de a sprigini cu seriositate şi devotare deplină silinţa acésta, căcĭ nicĭ noĭ nu putem, să negăm, că faţă cu curentul rusesc România ne este aliatul cel maĭ firesc."

Ast fel scrie catolicul (?) „Alkotmány".

Cuĭ să-ĭ credem decĭ, „Telegrafuluĭ roman" orĭ luĭ „Alkotmány"? Le făcem pe plac la amîndoĭ şi le credem la amîndoĭ. „Telegrafuluĭ roman" îĭ credem bucuros, că noĭ fiiĭ sfinteĭ uniriĭ sîntem catolicĭ maĭ credincioşi de cât Ungurii catolicĭ, ér luĭ „Alkotmány" îĭ credem tot aşa de bucuros, că sfînta unire nutresce în fiiĭ sĕĭ o iubire maĭ mare de neam, de cum o face acésta aşa numitul „ortodoxism".

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Congresul mitropolieĭ gr. or. române s'a deschis la 13 a c. prin mitropolitul Miron Romanul.

Patriarchul Brancovicĭ a conchemat în 9 a c. pe fruntaşiĭ Sêrbilor la o conferinţă în Carloveţ spre a se consulta asupra aplanăriĭ diferenţelor în cestiunea congresuluĭ bisericesc. Conferenţa a hotărît, să apere indepedenţa bisericiĭ pe basa articoluluĭ de lege IX din 1868 respective a legiĭ croate din 14 Maiŭ 1887. Pentru studiarea cestiunilor organisăriĭ interne, cu privire la carĭ nu s'a ajuns la înţelegere deplină, conferenţa a esmis o comisiune.

Roma.

Biserica nu are de a suferi persecuţiunĭ numaĭ din partea liberalilor ultraiştĭ, ci împins de aceştia acum dă ordinaţiunĭ de persecutare şi moderatul Rudini. El a dat de curênd prefecţilor cincĭ circulare contrare bisericiĭ. Într'însele zice, că dînsul de mult urmăresce mişcarea partiduluĭ clerical, care mişcare o consideră de inimică statuluĭ şi periculósă; decĭ provócă pe prefecţĭ, să fie cu deosebită atenţiune la activitatea reuniunilor clericale, şi cât ce s'ar păré, că ele urmăresc vre un scop ostil statuluĭ, să purcédă în contra lor ca şi în contra reuniunilor socialiste şi anarchiste. Maĭ de parte aduce a minte auctorităţilor, că adunările, ce se ţin în bisericĭ, fără ca să albă caractĕr esclusiv religios, să le disciplineze după legile poliţiale. Pe basa acestor ordinaţiunĭ, carĭ inaugurézĕ o nóuă ĕră de persecuţiune, auctorităţile aŭ şi oprit adunările, ce eraŭ să se ţină în zilele trecute în bisericile parochiale din Brescia şi Florenţa.

„Osservatore Romano" reflectând la ordinaţiunile luĭ Rudini négă, că reuniunile catolice ar urmări scopurĭ inimice statuluĭ; şi apoĭ dacă ar chiar urmări, óre nu le-ar sci ascunde de prefecţĭ? Decĭ aŭ fost superflue ordinaţiunile. Prin oprirea de a se ţiné în biserică adunărĭ, ce nu aŭ caractĕr curat religios, ministrul a reflectat la congresele catolice; dară şi acestea se pot ţiné cu uşile închise şi considera de adunărĭ private, unde nu are drept de întrare poliţia. Apoĭ în sensul legilor italiane bisericile, — cu escepţiunea celor declarate de monumente naţionale, — se consideră ca proprietate a episcopilor şi parochilor.

După feriile de tómnă Sfinţia Sa în 14 a c. a dat prima audienţă mare. La s. liturgie celebrată în capela Sixtină de cătră Papa, care e deplin sănătos, aŭ asistat 500 de peregrinĭ, între carĭ 160 aŭ fost Irlandezĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa de Luni a dieteĭ presidentul a dat espresiune dureriĭ pentru mórtea deputatuluĭ Hélfi Ignácz. — Apoĭ s'aŭ primit proiectele de legĭ referitóre la construirea alor treĭ căĭ ferate vicinale.

În şedinţa de Marţĭ ministrul president br. Bánffy a raportat, că comisiunile pentru cuotă nu aŭ putut ajunge la înţelegere. Tot o dată a presentat proiectul de lege, prin care cere, ca transacţiunea cu Austria, care espiră cu 31 Dec. 1897, să se prolungéscă încă pe un an.

În şedinţa de Mercurĭ a dieteĭ deputatul poporal Molnár considerând miseria agricolă a propus, să se îndrumeze guvernul a presenta un proiect de lege pentru ajutorarea celor lipsiţĭ. — Ministrul de agricultură Darányi a zis, că guvernul s'a îngrijit deja de uşorarea poporuluĭ agricol. În maĭ multe locurĭ s'a dispus, să se amâne scóterea pretensiunilor erariale. Suma relaxăriĭ de dare în anul acesta se urcă la 413,000 fl. Guvernul a împărţit 30,000 de măjĭ metrice de sĕmînţă. În ţinuturile maĭ greŭ lovite, maĭ ales între coloniile de Ciangăĭ, s'aŭ distribuit gratis 5709 m. m. de sĕmînţă. Guvernul s'a îngrijit, ca ceĭ neocupaţĭ să capete de lucru, dară voesce a preveni deşteptarea speranţeĭ, că la noĭ ar puté trăi cine va fără lucru; pentru aceea cere, să se respingă propunerea luĭ Molnár. — Maioritatea a împlinit dorinţa ministruluĭ.

Austria.

Propunerea baronuluĭ Dipauli, pentru ca să se aducă o lege referitóre la cestiunea limbiĭ în viaţa de stat, era să provóce scisiune în sinul maiorităţiĭ. Vorbirea ţinută de br. Dipauli în adunarea generală a reuniuniĭ poporale catolice ţinută în 11 a c. în Linz a împrăştiat orĭ ce nedumerire. Br. Dipauli conducĕtorul partiduluĭ poporal catolic a zis, că propunerea ţintesce la restabilirea păciĭ. Dacă se reguléză deplin prin lege cestiunea de limbă şi naţionalitate, atuncĭ ordinaţiunile ministeriale, carĭ aŭ provocat atâta resens la Germanĭ, cad de sine. „Cehiĭ sînt azĭ în Austria o naţiune cu mult maĭ însemnată, de cât să se pótă ignora. Eŭ o spun franc. Chiar aşa de puţin se póte guverna în Austria în contra Germanilor, pe cât de puţin se póte guverna în contra Slavilor. În Austria simplu trebue să se guverneze drept. Acésta a fost politica nefericită a fericiteĭ partide fidele constituţieĭ, că Germaniĭ liberalĭ aŭ creḑut atuncĭ a strivi la părete pe Slavĭ. Aceea a fost politica, care prin apăsare a provocat reacţiune, politica, care a dus la desvoltare sentimentul naţional, politica, care s'a rĕsbunat însă-şĭ, de óre ce Germaniĭ spre a-şĭ afirma egemonia aŭ fost siliţĭ, să lase necompletă propria constituţie, căcĭ sciaŭ, că prin întregirea constituţieĭ Slaviĭ câştigă însemnătate. Acésta a fost nenorocirea şi faţă de Ungaria. Chiar prin acéstă politică a crescut preponderanţa Ungarieĭ, multă vreme numaĭ în scopul de a susţiné egemonia Germanilor." Discursul obiectiv al luĭ Dipauli a îmblânḑit şi pe Cehiĭ aceia, carĭ îĭ eraŭ contrarĭ.

Joĭ aŭ ajuns la desbatere treĭ propunerĭ de urgenţă ale opositieĭ. Prin ele se pretinde: 1) Punerea sub acusă a ministruluĭ president Badeni pentru ordinaţiunile secrete, ce le-a dat în causa controlăriĭ adunărilor politice; 2) punerea sub acusă a conteluĭ Badeni pentru cele întîmplate la Eger, unde poliţia a împrăştiat pe demonstraţiĭ liberalĭ; şi 3) punerea sub acusă a tuturor ministrilor, carĭ aŭ subscris ordinaţiunile în cestiunea limbiĭ.

Spania.

Guvernul spaniol s'a convins în fine, că nicĭ blândéţa şi indulgenţa generaluluĭ

Martinez Campos, nicĭ asprimea fără margină a succesorului sĕŭ Weyler, care purta răsboiŭ de esterminare, nu aŭ putut stînge revoluţiunea din Cuba. Acum merge ca general suprem în Cuba Blanco. El duce cu sine consilieri noĭ, şi pe cum se vorbesce, mai duce şi autonomia Cubeĭ. Cu acésta din urmă póte că generalul Blanco va desarma pe insurgenţi şi va restabili liniştea de mult dorită. Se vede, că cabinetul actual, recercat şi de Statele unite, a mai lăsat din ambiţiune şi dă locuitorilor din Cuba autonomie înainte de ce eĭ ar depune armele.

Turcia.

Pentru pacificarea Creteĭ Pórta propune marilor puteri, să se desarmeze atât creştinii cât şi Mohamedanii de către trupele turcescĭ, carĭ ar fi, să se înmulţéscă pe insulă. Cu trupele turcescĭ să coopereze şi trupe internaţionale, tóte sub comanda vre unuĭ european în serviţiul Turcieĭ. Mai de parte sultanul să denumésca un guvernator, şi în fine să se înfiinţeze un corp de gendarmerie.

Ataşaţiĭ militarĭ aĭ puterilor aŭ să plece fără amânare spre a regula în Tesalia confiniile dintre Turcia şi Grecia.

O luptă pentru neatîrnarea bisericiĭ.

(Continuare.)

Guvernul se afla la culmea puteriĭ sale. Jur împrejur era pace în străinătate, ér în ţară influinţa guvernuluĭ era mai puternică de cât orĭ când mai înainte. Guvernul dispunea de o óste puternică, de un parlament supus, de o presă servilă, ér céta cea mică a catolicilor era neîncetat ameninţată de cutropire din partea oştiĭ Kulturkampfuluĭ compuse din protestanţi, liber-cugetătorĭ, francmasonĭ, Jidovĭ, Gründerĭ şi şarlatanĭ de tot felul şi din plebea, ce striga la poruncă.

Dară devisa ceteĭ catolice era: „Cu Dumnezeŭ pentru bunul nostru drept!“ şi cu devisa acésta porni ea în luptă, şi fiesce care rană, ce o primia, făcea numaĭ, să-ĭ créscă curajul.

Ministrul cultelor publică întâiŭ şi mai întâiŭ ordinaţiunĭ referitóre la esecutarea singuraticelor legĭ de Maiŭ. Ordinaţiunile acestea pretindeaŭ esecutarea cea mai severă a legilor. Ast fel speraŭ, că episcopiĭ nu vor avé încătrăŭ şi în chip faptic se vor supune.

Seminarele de băeţi eraŭ osîndite la mórte. Seminarele clericale se închiseră, fiind că episcopiĭ protestară în contra inspecţiuniĭ din partea statuluĭ. Ministrul cultelor publică o dispositie amĕnunţită referitóre la aşa numitul „Kulturexamen“. Fiind că profesoriĭ „catolicĭ vechĭ“ nu încetară a ţiné prelecţiĭ, ascultătoriĭ părăsiră salele de prelecţiĭ de la facultăţile teologice. O parte a candidaţilor de preoţie studia la institute a fară de Prusia, mai ales în Bavaria, şi acolo făceaŭ eĭ şi cursul practic în seminarele clericale. Mulţi preoţi noĭ rĕmâneaŭ acolo, alţiĭ se duceaŭ în Anglia, Holanda şi Belgiŭ. Bismarck reuşi. ca din Belgiŭ să-ĭ alunge. Tóte funcţiunile oficióse preoţescĭ, carĭ le sevârşiaŭ preoţi de aceia, carĭ „nu eraŭ aplicaţi conform legiĭ“, aveaŭ să se declare de „invalide“, întru cât eraŭ împreunate cu efecte civile. Dispositia asta se aplica mai virtos cununiilor: ele se declarară de invalide; nu se recunoscea dreptul de moştenire întemeiat pe căsătoriĭ încheiate între ast fel de împrejurări; statul privia de concubinarĭ pe soţiĭ aceia, carĭ eraŭ cununaţi de preoţi de aceia, carĭ „nu eraŭ aplicaţi conform legiĭ“; atestatele, carĭ le daŭ ast fel de preoţi din matriculele bisericescĭ, nu se considerau de documente publice vrednice de credĕmînt. Matriculele şi chiar şi sigilele avură să se estradea guvernatorilor provinţelor, şi aceştia daŭ celor interesaţi atestate matriculare. Episcopiĭ protestară în contra acestor dispositiĭ, însă în zădar. Tot asemenea nu li-se permitea celor „neaplicaţi conform legiĭ“, să incasseze competenţe parochiale, arîndĭ parochiale, decime şi alte solvirĭ, şi cel ce totuşi li-le solvia, acela se espunea primejdiei de a le mai solvi mai apoĭ încă o dată celuĭ „aplicat conform legiĭ“. Şi aşa mai de parte. Preoţilor „neaplicaţi conform legiĭ“ nu li-se permitea, să deprindă inspecţiunea locală asupra şcoliĭ, nicĭ să propună religiunea. În timpul şcoliĭ nu se permitea nicĭ unuĭ prunc, să ministreze la s. liturgie orĭ la cuminecarea bolnavilor etc.

Toţi oficialiĭ de stat, aveaŭ să esecuteze dispuseţiunile ministeriale cu rigorea cea mai aspră. Aceĭ oficialĭ, carĭ escelaŭ în purtarea Kulturkampfuluĭ, înaintaŭ repede, ér̆ă pe altiĭ, carĭ eraŭ catolicĭ buniĭ orĭ protestanţi cu adevĕrat conservativĭ, îĭ încunjuraŭ cu tot felul de spioni şi mai pe urmă îĭ dimiteaŭ din serviţ.

Episcopiĭ şi preoţiĭ într'aceea se purtaŭ aşa, ca şi cum legile de Maiŭ nicĭ nu ar esista. Eĭ purcedeaŭ adecă după praxa de până atuncia şi prin acésta deprindeaŭ resistinţă pasivă atât faţă cu legile acelea, cât şi faţă cu hotărîrile ordinaţiunilor ministeriale. Episcopiĭ dispuneaŭ ca şi mai înainte preoţi în parochiile acelea, carĭ deviniaŭ vacante. Preoţiĭ aceştia deprindeaŭ misiunea, ce le-o dase episcopul, de şi judecătoriile îĭ osîndiaŭ neîncetat.

Resistinţa asta îndemnă pe ministrul cultelor Falk, să trimită guvernatorilor provinţelor în 24 Octobre 1873 un rescript, prin care îĭ provocă, să purcédă cu severitate încă şi mai mare. „Aplicările de preoţi catolicĭ contrare legiĭ,“ zise ministrul în rescriptul sĕŭ, „se înmulţesc neîncetat aşa, că se impune în chip urgent, ca să se purcédă în contra acestuĭ lucru cu tótă rigórea legiĭ. Întru cât în lucrul acesta are să se facă o urmărire penală a superiorilor spiritualĭ, nutresc încrederea, că nu se va întîmpla nicĭ un cas de aplicare contrară legiĭ, fără ca să se facă cercetare. Cu privire la aceĭ preoţi dimpotrivă, cărora li-s'a încredinţat un oficiŭ spiritual în chip contrar prescriselor legiĭ, şi carĭ cu tóte acestea şi după pedepsire judecătorésca totuşi mai funcţionéză în oficiul acesta, e de lipsă o purcedere mai severă, de cum se pare a se fi observat până acuma. În privinţa acésta trebue să se aibă înaintea ochilor, că fiesce care funcţiune oficiósă şi a nume fără de deosebire, dacă este împreunată cu urmărĭ civile orĭ nu, e o faptă, ce constitue transgresiunea prevĕdută în §-ul 23 al legiĭ din 11 Maiŭ a. c. Şi de aceea spre a sili pe aceĭ preoţi aplicaţi în chip contrar legiĭ, ca să înceteze a mai funcţiona, e neapĕrat de lipsă, ca fiesce care funcţiune a lor, în dată ce ajunge la cunoscinţa organelor statuluĭ, în dată să se facă obiect de cercetare penală, şi ca preoţiĭ în acest chip să se persecuteze neîncetat cu pedepse nóuĕ, până când se vor acomoda legiĭ. De cum va lucrul va ajunge în curênd acolo, că aceĭ preoţi din causă, că nu pot plăti înmulţitele pedepse de baniĭ, s'ar aresta, asta e o eventualitate, de care nu aveţi să vĕ îngroziţi de loc, dacă aveţi în vedere seriositatea lucruluĭ şi urmările grave, carĭ sînt împreunate cu funcţionarea preoţilor aplicaţi în chip contrar legiĭ. Dimpotrivă spre susţinerea ordiniĭ legale e neapĕrat de lipsă, ca aceĭ preoţi să simţéscă întrégă rigórea legiĭ.“

Însă şi ordinaţiunea acésta încă a fost zădarnică. Episcopiĭ şi preoţiĭ continuaŭ a-şĭ împlini datorinţele spirituale, ca şi cum nu ar fi întrevenit nimica.

Judecătoriile se obicĭnuiaŭ a impune preoţilor mai întâiŭ pedepse de baniĭ. Dară preoţiĭ nu le plătiaŭ, parte pentru că nu voiaŭ, parte pentru că nu puteaŭ. Judecătoriile substituiră decĭ pedepselor de baniĭ pedépsa de închisóre, şi preoţiĭ „rĕsvrătitorĭ“ întraŭ veseli în temniţă.

Episcopiĭ firesce că încă nu plătiaŭ pedepsele de baniĭ de voe bună. Judecătoriile trimiteaŭ decĭ pe esecutorĭ pe capul lor. În urma esecuţiiloŭ uniĭ episcopĭ nu aveaŭ în locuinţele sale mai multe obiecte, de câte avuse s. Petru în închisórea Mamertină. Însă în sfârşit următoriĭ apostolilor avură să se asemene sfîntuluĭ Petru şi în privinţa închisoriĭ.

(Va urma.)

Pentru „Telegraful roman“.

Rectificarea publicată în nrul 40 al „Unirii“ am trimis-o şi „Telegrafuluĭ“, care drept că a publicat-o, dar omiţênd pasajul, în care spuneam, că scirea, cumcă Blaşul e în contra „caseĭ naţionale“, o rectificasem de mult în „Familia“, şi aşa Dlor ar fi trebuit să o scie. — Asta se vede, că nu le convenia. La rectificarea mea redacţia „Telegrafuluĭ“ mai făcuse vre o treĭ note carĭ de carĭ mai curióse, la carĭ nicĭ nu rĕspund.

Într'aceea în al doilea articlu îndreptat contra Blăşenilor mai hasardaseră o afirmare, şi a nume că „presidentul comitetuluĭ de supraveghiare de la „Patria“ *se numesce* Salamon Sinberger“. Am desmiţit şi scirea acésta provocându-mĕ la protocolul comitetuluĭ luat în April 1896, din care e evident, că presidentul *se numesce* Alexiŭ Viciŭ. Mĭ-aŭ publicat şi rectificarea acésta, dar numindu-mĕ *neloial*. De ce? Pentru că numisem afirmarea *absolut falsă!* Şi ca să-mĭ dovedéscă, cât sînt de *neloial*, se provócă la ceva Compas unguresc, în care se spune, că . . . Sinberger *a fost* president înainte de 1896! Le-am reflectat, că *dînşiĭ* nu afirmaŭ, că *a fost*, ci spuneaŭ, că *se numesce*, şi că orĭ ce şcolar scie, că *se numesce* stă în timpul presinte. Le-am mai reflectat, că puteaŭ să consulte „Compasul românesc“ pe an 1896 şi ar fi vĕdut, că sînt în rătăcire. Şi am sfârşit cu aceea, că le-am cerut voe, să le deneg dreptul de a judeca asupra loialităţiĭ mele.

Şi ce să vedeţi? Redacţia, tare în a hasarda aserţiunĭ carĭ de carĭ mai false, n'are tăria de a recunósce, că acuma a dóua óră . . . . n'a spus adevĕrul, ci pur şi simplu îmĭ trimite în posta redacţiuniĭ următórele „vorbe“. „Polemiĭ cu insulte la adresa redacţiuniĭ nu publică nicĭ un ziar.“

Audiţi! Când prindi pe om cu minciuna, se zice, că-l insulţi! Je vous remercie de votre compliment!

În legea ăluia: Pagubă de vremea perdută!

Blaş la 8 Oct. 1897.

A. C. Domşa.

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. a despărţĕmîntului Aiud îşi va ţiné prima adunare generală în 25 Octobre st. n. a. c. în comuna Aiud, invitându-se a participa la acéstă adunare atât învĕţătorii despărţĕmîntului, cât şi directorii şcolari, pe cum şi alţi spriginitori ai intereselor şcolare.

Programa: 1.) Participarea membrilor la serviţiul divin de la 9—10½ a. m. 2.) Deschiderea şedinţeĭ prin preşedinte la 11 óre a. m. în sala de învĕţămînt a şcoliĭ gr. cat. din loc. 3.) Constatarea membrilor presenţi şi incassarea tacselor. 4.) Designarea persónei, care la proxima adunare va avé să ţină prelegere practică. 5.) Prelegeri practice din obiectele de învĕţămînt şi critică asupra lor. 6.) Defigerea loculuĭ adunăriĭ generale viitóre. 7.) Eventuale propuneri. 8.) Verificarea procesuluĭ verbal. 9.) Închiderea şedinţeĭ.

Aiud în 6 Oct. 1897.

Aurel Pop preşedinte. **Basiliŭ Timbuş** notar.

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. a despărţĕmîntuluĭ Roşieĭ-montane îşi va ţiné prima adunare generală Sâmbătă în 6 Novembre st. n. a. c. la 9 óre a. m. în localitatea şcoliĭ gr. cat. din Abrud, invitându-se prin acésta a participa la adunare atât învĕţătoriĭ despărţĕmîntuluĭ, cât şi directoriĭ şcolilor, pe cum şi alţi spriginitoriĭ ai intereselor scolastice.

Programa: 1. Participarea membrilor la serviţiul divin de la 9—10⅓ óre a. m. 2. Deschiderea şedinţeĭ prin preşedintele despărţĕmîntuluĭ. 3. Constatarea membrilor presenţi şi incassarea taxelor. 4. Designarea persónei, care la proxima adunare va avé să ţină prelegere practică. 5. Prelegeri practice din obiectele de învĕţămînt şi critică asupra lor. 6. Propuneri diverse, cari aŭ de scop înaintarea reuniuniĭ. 7. Defigerea loculuĭ adunăriĭ generale venitóre. 8. Verificarea procesuluĭ verbal. 9. Închiderea şedinţeĭ.

Bucium-şésa în 9 Octobre 1897.

Ioan Muntean preşedintele reun. **Corneliŭ Muntean** notarul reun.

Convocare.

Despărţĕmîntul Reghin al reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia şi Făgăraş conform §-luĭ 21 din statutele aceleĭ reuniuni îşi va ţiné prima adunare generală de tómnă la 30 Octobre st. n. a. c. în şcóla gr. cat. din Reghinul săsesc, la care adunare sînt cu tótă onórea invitaţi toţi membriĭ, pe cum şi alţi amiciĭ şi iubitoriĭ de înaintarea causeĭ scolastice.

Programa: 1. Ascultarea serviţiuluĭ divin la 8 óre. 2. Esmiterea uneĭ comisiuni critisătóre de treĭ membri asupra prelegeriĭ practice, ce se va ţiné. 3. Esmiterea uneĭ comisiuni de doĭ membri pentru constatarea membrilor ordinari ai despărţĕmîntuluĭ, inscrierea de membri fundatoriĭ şi ajutătoriĭ şi incassarea tacselor. 4. De la 9—10 óre ascultarea prelegeriĭ practice cu eleviĭ din clasa I., ce o va ţiné învĕţătoriul secundar Michail Pascu din intuiţiuni. 5. Deschiderea şedinţeĭ prin preşedinte. 6. Raport despre adunarea generală constituantă, ce s'a ţinut la 15 Iuniŭ st. n. a. c. în Blaş. 7. Raportul comisiunilor esmise. 8. Defigerea loculuĭ şi timpuluĭ adunăriĭ procsime şi alegerea temeĭ pertractânde cu acea ocasiune. 9. Eventuale propuneriĭ. 10. Alegerea uneĭ comisiuni pentru verificarea protocoluluĭ adunăriĭ. 11. Închiderea şedinţeĭ prin preşedinte.

Reghiuul săsesc la 6 Octobre 1897.

Georgiŭ Maior preşedinte. **Mihail Pascu** notariŭ.

Convocare.

Adunarea despărţĕmîntuluĭ reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din protopopiatul M. Ludoş conform §-luĭ 21 din statutele reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din archidiecesa de Alba Iulia şi Făgăraş se convócă pe ziua de 28 Octobre st. n. a. c. la 10 óre a. m. în şcóla gr. cat. din Căpuşul de Câmpie pe lângă următorul

Program: 1) Deschiderea adunăriĭ prin preşedinte. 2) Constatarea membrilor presenţi şi incassarea taxelor. 3) Pertractarea prelegeriĭ practice de la ordinea zileĭ cu eleviĭ şcoliĭ gr. cat. din Căpuşul de Câmpie prin Ioan Coman şi critica asupra lor. 4) Designarea persónei, ce va avé să ţină prelegere practică la proxima adunare. 5) Verificarea procesuluĭ verbal. 6) Închiderea adunăriĭ.

Căpuşul de Câmpie 13 Octobre 1897.

Ioan Coman preşedinte. **Iuliŭ Petricaş** notar.

Noutăţi.

Dr Iacob Radu, fostul director spiritual în seminariul archidiecesan din Blaş, în 2 a c. s'a dus ca profesor la seminariul catolic din Bucureşci şi ca preot pentru greco-catoliciĭ de a colo. Dorim succes strălucit zelosuluĭ coleg, şi ca opul început de frate-sĕŭ Ilustritatea Sa Episcopul Lugoşuluĭ să-l ducă la bun sfârşit.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Credincioşiĭ *Cătană Iosif* curator primar, *Cătinean Ioan a borbusanuluĭ* curator secundar, *Gătinean Mihailă a borbusanuluĭ* şi *Cătinean Ioan a luĭ Avram* din Ocniţa în protopopiatul Făgăşuluĭ aŭ împodobit biserica cea din noŭ reparată din acea parochie cu un lustru de fer vĕrsat şi aurit cu preţul de 50 fl.

Fundaţiune pie. Din Temişóra ni-se scrie, că credinciósa Rosa Nicolescu Drăgan a făcut pe sama bisericiĭ nóstre de acolo o fundaţiune de 50 fl. cu menirea, ca din interesele eĭ în tot anul să se celebreze o liturgie pentru sufletele scumpilor repausaţi aĭ numiteĭ femeĭ şi după mórtea eĭ şi pentru sufletul eĭ. Numita femee e sermană de tot. Tot avutul eĭ constă din 150 fl., din cariĭ 50 fl. aŭ trecut în fundaţiune, adunaţi cu multă trudă. Când parochul M. On. Georgiŭ Trăilă a făcut-o atentă, că e bĕtrână şi slabă şi póte va avé lipsă de bănişoriĭ aceia, femeea a rĕspuns: „Nu, nu-mĭ va păré rĕŭ; eŭ nu am pe nime. Şi apoĭ ce folos va avé omul, de va dobîndi lumea tótă, ér sufletul sĕŭ şi-l va perde?“

Pentru misiunile catolice *„reuniunea pruncieĭ luĭ Isus“* a adunat în anul trecut frs 3.543,275·83, şi a nume în Germania frs 1.165.961·03, în Franţa 1.055,770·50, în Belgiŭ 367.577·94, în Italia 283.880·64, în Austro-Ungaria 185.105·50, în Holanda 143,393·74, în Elveţia 87,134·17, în Irlanda 40,237·65, pe insula Malta 17,904·45, în Spania 8618·67, în Anglia şi Scoţia 7197·50, în Statele unite 58,961·50, în Canada 33,576·65, în America sudică 41,881·96 etc. — *„Reuniunea pentru propagarea credinţeĭ“* a adunat frs 6.332,686·87, şi a nume în Franţa 3.921,696·96, în Germania 660,252·94 (în Alsaţia-Lotaringia 326,014·39), în Belgiŭ 366.948·27, în Italia 317 641·87, în Irlanda 144,897·10, în Spania 136.053·35, în Holanda 102,544·79, în Eveţia 84 721·62, în Anglia şi Scoţia 77.673·55, în Austro-Ungaria 62,998·43 etc.

Jestiunea naţională în România éră s'a ridicat la suprafaţă. La acésta a dat ausă mai ales visita, ce a făcut-o regele Carol monarchuluĭ nostru în Budapesta. Presa magiară acéstă visită de politeţă a cercat să o esploateze în favorul şovinismuluĭ, ce domnesce la noĭ, şi să o considere ca o aprobare a politiciĭ inaugurate de guvernul ungar faţă de noĭ Romániĭ. La acésta se părea a îndreptăţi mai ales decorarea fostuluĭ procuror Jeszenszki, azĭ şef în secţiunea pentru naţionalităţi înfiinţată în ministeriul din Budapesta. Contra apucăturiĭ nedemne a preseĭ magiare de a presenta pe regele Carol ca contrar al cestiuniĭ naţionale române a protestat solemn presa din România. Dar nu numaĭ în presă, ci şi în adunăriĭ impunétóre s'a protestat în contra tractăriĭ guvernuluĭ ungar faţă cu Romániĭ. O atare adunare s'a ţinut în Bucureşcĭ în 3 a c., la care aŭ participat miĭ de cetăţeni de tóte clasele şi partidele politice. Liga şi-a reînceput activitatea atât în ţară cât şi în străinătate, şi de cestiunea nóstră éră se ocupă presa europénă. Duminecă în 10 a c. s'a ţinut a dóua întrunire naţională în Bucureşci, convocată de studenţi. Primul orator a fost profesorul de universitate Disesc, care vorbind despre mişcarea în cestiunea naţională în România zice, că ea se póte esplica şi justifica din ordinea legală, dară nerespectată a Ungarieĭ. Acésta o probézá cu legea de naţionalităţi din 1868. La decorarea luĭ Jeszenszky zice, că „Corona Românieĭ“ se dă pentru merite naţionale, şi dacă o pórtă Jeszeszky pe pept, nu o mai póte purta dînsul. Cu mult avînt şi entusiasm pentru causa naţională aŭ vorbit şi ceĭ alalţi oratoriĭ.

Regina Românieĭ doctor în filosofie. Fóea oficiósă publică următorul rescript regal „La propunerea ministruluĭ meŭ de culte şi instrucţiunea publică conced, ca universitatea din Budapesta să pótă inaugura de doctor de onóre în filosofie pe Maiestatea Sa regina română Elisabeta Luisa Otilia şi să-ĭ pótă estrada diploma de doctor. Dat în Budapesta, 13 Octobre 1897. Francisc Iosif m. p. Dr Iuliŭ Wlassics m. p.“

Procesele „Tribuneĭ“. În 6 a c. „Tribuna“ a avut al 25-lea proces de presă. Acesta a fost intentat pentru o corespondenţă, în care se descrie cunoscutul macel de la Mehadica. Procurorul a descoperit în acea corespondenţă calumniarea auctorităţilor poliţiale, éră juriul a declarat de vinovat pe redactorul responsabil Andreiŭ Balteş. În urma acestuĭ verdict tribunalul l-a condamnat la 5 luni de temniţă ordinară şi la 500 fl. amendă, ce se subtrage din cauţiunea foiĭ. — Tot din causa aceluĭ macel s'a intentat „Tribuneĭ“ un noŭ proces, a căruĭ pertractare e ficsată pe 9 Novembre. Procesul este intentat pentru primarticolul „Mehadica“ publicat în Nr. 244 din 1896. Acusat e dl Teodor Păcăţan ca auctor si dl V. Dresnandt ca representant al tipografieĭ.

Turburări în Roma. Poporaţiunea de jos este fórte indignată pentru ridicarea dăriĭ de venit. Din causa acésta a inscenat demonstraţiuni, a aruncat cu petri şi a descărcat revolvere asupra poliţieĭ, care cerca, să restabilescă ordinea. Întrevenind şi miliţia, un demonstrant a fost ucis. Turburarea a fost pusă la cale de socialişti şi anarchişti, cariĭ aŭ împărţit şi arme între popor.

Statistica neconfesionalilor. În 1896 s'aŭ declarat de neconfesionaliĭ în Ungaria 3990 indivizi, dintre cariĭ 446 locuesc la oraşe, éră 3444 la sate. Înainte de a se declara neconfesionaliĭ aŭ fost din eĭ reformaţi 1549, catoliciĭ 923, luterani 755, greco-orientaliĭ 717, greco-catoliciĭ 27, israiliţi 28. Din numĕrul total sînt 1809 bărbaţi şi 2181 femeĭ. E de însemnat, ca neconfesionaliĭ sînt maĭ aleş în ţinuturile locuite de Magiariĭ. Aşa în oraşul curat magiar Hódmező-Vásárhely se află 227 neconfesionaliĭ, aşa dară maĭ mulţi de cât în tóte cele alalte oraşe. Dintre confesiuni cel mai mare contingent îl daŭ neconfesionalilor reformaţiĭ, cariĭ se entusiasmaseră pentru reformele politice-bisericescĭ. Azĭ eĭ se tângue maĭ amar din causa lor.

Cas de mórte. *Iacob Lugoşan* paroch şi protopop al Turdiĭ a repausat în 10 a c. în anul al 81-lea al etăţiĭ şi al 44-lea al preoţieĭ. *În veci amintirea luĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

„După aceea merg la icóna luĭ Christos, zicênd: Preacuratuluĭ tĕŭ chip ne închinăm, Bunule, cerênd ĭertarea greșelelor nóstre, Christóse Dumnezeule; că de voe bine aĭ voit cu trupul a te sui pe cruce, ca să scapĭ din servitutea inimiculuĭ, pe carĭ ĭ-aĭ creat. Pentru acésta cu mulțămită strigăm ție: Tóte le-aĭ umplut de bucurie, Mântuitoriul nostru, cel ce aĭ venit, să mântuescĭ lumea. Apoĭ sărută și icóna Născătóreĭ de Dumnezeŭ zicênd Tropariul: Ceea ce eștĭ isvorul îndurărĭĭ, învrednicesce-ne pe noĭ compătimirĭĭ, Născătóre de Dumnezeŭ; caută spre poporul cel pĕcătos, arată pe cum de pururea puterea ta; că întru tine sperând strigăm ție: Bucură-te! ca óre când Gavriil maĭ marele Archistrateg al celor fără de trup.“

Chiar și abstracție făcênd de la considerărĭ maĭ înalte, de la impresia adâncă, ce o fac icónele religióse asupra omuluĭ sensitiv-spiritual preste tot, de la momentositatea lor pentru învĕțarea și zidirea poporuluĭ, a fost deja și politicesce un lucru fără de minte a încerca abrogarea totală a cultuluĭ icónelor, care era așa de adânc înrădăcinat în poporul creștinesc, și prin acésta a provoca o luptă, carea trebuia, să măréscă confusiunea imperiuluĭ bizantin și să sgudue puternic pacea luĭ.

Împĕratul Leo III Isaurul (716—741) a fost de altmintrea priceput în afacerile guvernărĭĭ. Despre aceea, că ce l-a îndemnat, să provóce o luptă ca acésta, ómenĭĭ s'aŭ disputat mult, [1]) și nicĭ măcar aceea nu e sigur, dacă el a ajuns de la sine la gândul acesta, orĭ dóră l-aŭ adus la el alțiĭ. Aceea, că Mohamedanĭ și Ĭudeĭ aŭ deprins înrîurință mare asupra hotărîrĭĭ împĕratuluĭ, ne-o spun istoriografiĭ bizantinĭ cu tótă hotărîrea. [2]) Islamismuluĭ cultul icónelor ĭĭ era în tocmaĭ ca și Ĭudeismuluĭ o grozăvenie, și se zice, că deja maĭ înainte de Leo III maĭ mulțĭ Ĭudeĭ din Laodicea aŭ provocat pe califul Ĭezid I (680—683) la o năvală asupra icónelor, dar acesteia ĭ-a pus capĕt mórtea luĭ Ĭezid. [3]) Unĭĭ din Ĭudeiĭ aceștia, — așa se istorisesce maĭ de parte, — aŭ câștigat pentru aceea-și năvală pe Leo Isaurul, pe când era încă tinĕr, prezicêndu-ĭ, că va ajunge împĕrat, și obligându-l cu jurămînt, ca atuncia să pustiéscă icónele. [4]) Se maĭ zice, că după aceea și califul Ĭezid II (720—724) încă și-a început domnirea cu o năvală asupra icónelor și prin acésta a dat împĕratuluĭ Leo III spre acela-și lucru un esemplu noŭ și o provocare nóuă. [5]) Ca ómenĭĭ cu influință deosebit de mare la Leo și ca ajutătorĭĭ luĭ în năvala asupra icónelor se amintesc renegatul sirian Beser [6]) și episcopul Constantin din Nicolia Frigieĭ, care deja de multă vreme dase prin zelarea sa împotriva icónelor smintélă episcopilor provinceĭ sale și cercase a scóte din L. V. o oprire a icónelor, la părere renunță la greșéla sa în Constantinopol înaintea patriarchuluĭ German, dară puse mâna pe epistola acestuia îndreptată cătră mitropolitul sĕŭ, la a căreĭ estradare patriarchul cercă să-l înduplece prin censurĭ. [7]) Se maĭ amintesce ca soț al planurilor luĭ Leo încă și archiepiscopul Teodosiŭ de Efes, [8]) și un episcop Toma de Claudiopol încă nutria acele-și părerĭ. [9]) Se zice maĭ de parte, că Ĭudeiĭ aŭ adus a minte tinĕruluĭ împĕrat în anul al zecelea al domnirii luĭ de promisiunea, carea o dase cu jurămînt, [10]) și că după ce califul Suleiman (714—717) a favorisat înălțarea luĭ, următoriul acestuia Omar II (717—720) a făcut încercarea de a-l cuceri pe sama învĕțăturiĭ profetuluĭ. [1]) Leo pare a fi privit de necesară o apropiare de acéstă mare putere nóuă, carea era așa de amenințătóre pentru împĕrăția luĭ, și a fi voit, să realiseze o unitate maĭ compactă a supușilor sĕĭ. Venerarea icónelor i-se păru, că e pedeca cea maĭ mare în calea încreștinărĭĭ Ĭudeilor și causa cea maĭ de frunte a ureĭ Mohamedanilor asupra creștinilor. Póte că el și-a însușit de timpuriŭ vederile Ĭudeilor și Mohamedanilor despre icóne, și în vederile acestea póte că-l vor maĭ fi întărit și unĭĭ clericĭ. El era de la fire despotic, dar pe lângă aceea și priceput în ale guvernărĭĭ, și credea, că pe lângă precauțiunea și circumspecțiunea recerută va puté să-și realiseze planul și va reușĭ ușor să frângă împotrivirea poporuluĭ. Deja pe la anul 722 își vĕdi asprimea, când voi să impună Ĭudeilor botezul cu de-a sila și să readucă prin mĕsurĭ despotice pe Montaniștĭ orĭ pe Manicheĭ la credința ortodoxă; în loc de a-ĭ întórce duse pe mulțĭ din eĭ la desperare, pe unĭĭ chiar la sinucidere. [2]) Leo voia maĭ întâiŭ să pregătéscă stirpirea icónelor pe calea convingerĭĭ; dară maĭ apoĭ îl întĕrîtă împotrivirea din ce în ce tot maĭ tare așa, că maĭ pe urmă se abătu la calea forțeĭ și a violentărĭĭ celeĭ maĭ grozave de consciință. [3])

În ceĭ dintâiŭ zece anĭ aĭ împĕrățieĭ sale Leo III se manifestă întru tóte de ortodox. În tocmaĭ ca și Anastasiŭ II trimise și el în dată la începutul domnirĭĭ sale mărturisirea sa de credință Papeĭ Gregoriŭ II [4]) și întru început se înțelegea bine cu zelosul și eruditul patriarch German, care și botează și încorónă pe Constantin (Cabalin saŭ Copronim) fiul luĭ Leo. [5]) Abia numaĭ la an. 726 se apucă de încercarea de a realisa planul sĕŭ nutrit deja de multă vreme, și o erupție vulcanică între insulele Thera și Therasia cu urmările sale uĭmitóre îl întări în hotărîrea aceea, fiind că erupția aceea se privi de o pedépsă dumnezeéscă pentru idololatria, ce stăpânia. [6]) În anul acela apăru un edict în contra icónelor, [7]) și se făcu deja începutul stirpirĭĭ lor și a nume cu vestita icónă a luĭ Christos numită Antiphonetes din Chalcoprattiĭ; cu prilejul acesta se manifestă în mĕsură fórte mare împotrivirea poporuluĭ. [8]) Voiaŭ să delăture icónele maĭ întâiŭ din locurile publice; în bisericĭ le dădură de o cam dată pace luându-se a fără bisericile, din carĭ episcopiĭ soțĭ de părerĭ aĭ împĕratuluĭ conduși de zel reformatoric încă le delăturară, ceea ce stîrni pretutindenea turburărĭ. [9])

Pentru ca să pótă promova întreprinderea sa, cercă împĕratul, să tragă în partea sa în rîndul cel dintâiŭ pe teologĭ și maĭ vîrtos pe patriarchul. Dară patriarchul cunoscu de o parte netemeĭnicia argumentelor, la carĭ se provocaŭ împotriva folosirĭĭ icónelor, ĕră de altă parte primejdia, ce se cuprindea pentru tradiția bisericéscă în încercarea de a delătura icónele. [10]) El remonstră decĭ la împĕratul în chipul cel maĭ energic. [11]) Împĕratul rĕmase înse pe lângă vederea sa și cercă a delătura pe patriarchul sub cuvînt de lesa maiestate. Curênd după convorbirea acésta a sa cu împĕratul scrise German și Papeĭ Gregoriŭ II, pentru ca să-l informeze despre starea lucrurilor, despre intenționea împĕratuluĭ și despre rĕspunsul, ce l-a dat împĕratuluĭ. Gregoriŭ lăudă pe larg rîvna și statornicia luĭ într'o epistolă. [12]) Papa primise deja scire despre întîmplările din Constantinopol, edictul se publicase deja și în Italia și produsese acolo nemulțămirea cea maĭ mare. [13]) Singur numaĭ Papa împedecase atuncia propusul Italianilor de a se deslipi de la imperiul bizantin și de a opune tiranuluĭ Orientuluĭ

---

[1]) Walch Ketzergesch. X. pag. 202 urr.

[2]) Theoph. p. 617. 618; Georg. Ham. p. 629. 631; Pseudo-Damasc. ep. ad Theophil. c. 9; Cedren. I. 788. 789; Zonar. XV. 3.; Hist. Miscella XXI. 17; Const. Manass. p. 180. 181; Cf. Maimbourg Hist. de l'hérésie des Iconoclastes, Paris. 1683. vol. I.; Le Beau Hist. du Bas-Empire L. 63. a. 726.

[3]) Joh. monach. in Conc. VII. act. V; Theoph. p. 617; Cedren. l. c.

[4]) Georg. Ham. p. 629. 630. n. 1. 2.; Cedr. I. 788; Ps.-Damasc. l. c. c. 10 et ep. adv. Const. Cabal. c. 19.

[5]) Theoph. p. 618. 623; Cedren. l. c. Cf. Natal. Alex. saec. VIII. c. 2. art. 1.

[6]) Theoph. p. 622; Libell. synod. n. 138. p. 1209 ed. Iust.

[7]) German. Cpl. ep. ad Joh. Synnad. in Conc. VII. act. IV. Mansi XIII. 99 ur.; ep. ad Constantin. ib. p. 106. Cf. de haer. et syn. c. 40 (Mai l. c. p. 58. 59); Lib. synod. l. c.

[8]) Greg. II. ep. ad Leon. III. Mansi XII. 958.

[9]) Germ. ep. ad Thomam Ep. Mansi XIII. 107 ur.

[10]) Géorg. Ham. p. 631. n. 7; Cedren. I. 793; Ps.-Damasc. ep. ad Theophil. c. 12; ad Const. Cabal. c. 19.

[1]) Theoph. p. 593. 596. 614; Cedren. I. 791. 792.

[2]) Theoph. p. 617; Cedren. I. 793; Baron. a. 722. n. 1.

[3]) Vita s. Stephani iun. Opp. Damasc. p. 532. ed. Paris. 1577; Amari l. c. p. 174; Cedren. I. 802; Ephrem. v. 1654. p. 43; Georg. Hamart. p. 634. n. 14.

[4]) Greg. II. ep. 1. ad Leon. Mansi XII. 959; Baron. a. 716. n. 5; Allat. de cons. II. 1. p. 475.

[5]) Theoph. p. 615. 616; Cedren. I. 792. 793; Baron. a. 719. n. ult.; a. 720. n. 1.

[6]) Theoph. p. 622; Niceph. de rebus post Mauric. p. 64. ed. Bonn.

[7]) Hefele Conc. III. p. 345 urr.

[8]) Greg. II. ep. 1. ad Leon. Mansi XII. 969; Theoph. p. 623; Cedren. I. p. 795.

[9]) Cf. Hefele l. c. p. 350.

[10]) German. epp. in Conc. VII. act. VI. Cf. de haer. et syn. c. 41. p. 59—61. ed. Mai.

[11]) Georg. Ham. p. 632. 633. n. 10—12; Cedren. I. 797 ur. Cf. Vita s. Stephani iun. l. c.; Theoph. p. 265 ur. Cf. Baron. a. 726. n. 4 ur.

[12]) Greg. ep. »Quanta qualisque« Mansi XIII. 91. (698); Jaffé n. 1673.

[13]) Vita Greg. II. p. 29.

un împĕrat apusan. [1]) Însĕ cu aceea-şĭ tărie, cu care păzi datorinţa de supunere faţă cu împĕratul, cel ce în tótă Italia era urgisit din causa prea marilor sarcinĭ publice, cu aceea-şĭ tărie apĕră şi neatîrnarea sferei bisericescĭ, şi în lucrul acesta nu-l turbură nicĭ o ameninţare şi nicĭ o şireţie. Împĕratul pretinsese primirea edictuluĭ sĕŭ; Gregoriŭ II respinse pretensiunea acésta în chipul cel maĭ hotărit. [2])

Într'o epistolă, carea s'a spedat după tótă probabilitatea în anul 727, [3]) Papa certă pe împĕratul în chip energic din causa, că a numit cultul icónelor idololatrie, a nebăgat în samă sfatul patriarchuluĭ German, ér de altă parte a ascultat de sfatul unor ómenĭ fără de Dumnezeŭ, s'a amestecat în dogmele bisericiĭ şi a trecut în chip temerar hotarĕle puterĭ lumescĭ. „Tu vedĭ," scrise Papa, „că dogmele sfinteĭ bisericĭ nu sînt tréba împĕratuluĭ, ci a episcopilor, şi că ele aŭ să se statoréscă în chip infalibil. De aceea episcopiĭ conform misiuniĭ sale se reţin de la lucrurile lumescĭ, şi tot asemenea aŭ şi împĕraţiĭ să se reţină de la afacerile bisericescĭ şi să se ţină de ceea ce li-s'a încredinţat." [4]) Aduse monarchuluĭ a minte de mărturisirea aceea a credinţeĭ, carea o subşternuse maĭ înainte, şi de epistolele luĭ, carĭ le trimisese în ceĭ din urmă zece anĭ, şi prin carĭ prin tóte transpira acela-şĭ spirit; îĭ puse înaintea ochilor mărimea sminteleĭ, ce o da supuşilor sĕĭ, şi-ĭ desvoltă principiile bisericescĭ despre cultul icónelor. Se declară în contra propuneriĭ împĕratuluĭ de a ţiné un conciliŭ icumenic, fiind că acesta pe lângă despotismul oriental pare a fi nu numaĭ nefolositoriŭ, ci şi primejdios; dacă Leo va da lucruluĭ pace, atuncia pacea va fi restabilită, şi spre acésta nu e de lipsă alt ceva, fără numaĭ ca el să delăture smintéla, ce a dat-o. Îĭ descrise desaprobarea, de care a avut parte la principiĭ şi popórĕle Apusuluĭ purcederea luĭ, pagubele, carĭ i-le-a făcut acésta deja până acuma în partea apusană a împĕrăţieĭ luĭ, şi neputinţa de a-şĭ împlini amenințările. Împĕratul zisese: „Mĕ voiŭ duce la Roma şi voiŭ nimici icóna sfîntuluĭ Petru şi voiŭ duce pe Papa Gregoriŭ în prinsóre." La acestea reflectă Gregoriŭ: „Aĭ, să sciĭ, că episcopiĭ de Roma reşed aci în interesul păciĭ ca un zid mijlocitoriŭ între Orient şi Occident şi representéză şi vestesc pacea, şi că împĕraţiĭ de maĭ înainte, antecesoriĭ tĕĭ, aŭ întreprins lupta în interesul păciĭ. Căcĭ dacă tu conform cuvintelor tale te scolĭ cu superbie asupra nóstră şi aruncĭ amenințărĭ asupra nóstră, noĭ nu avem lipsă, să ne luptăm cu tine. Numaĭ cale de dóuĕ zecĭ şi patru óre are episcopul Romeĭ, să se depărteze până în ţinutul Campanieĭ, şi tu atuncia nu veĭ puté să urmărescĭ fără numaĭ vînturile." Gregoriŭ îĭ aduse a minte de aceea, cum Constante, persecutorul sfîntuluĭ Martin, al luĭ Maxim şi al învĕţăceluluĭ acestuia Anastasiŭ, a avut un sfârşit trist, cum pe Martin îl venerézĕ ca pe un sfînt, şi că el, Papa, ar dori, să aîbă parte de sórtea luĭ, de cum va n'ar avé să doréscă a maĭ trăi spre binele poporuluĭ. „Căcĭ întreg Apusul îşĭ îndréptă ochiĭ spre umilinţa mea, şi de şi nu sînt înzestrat spre acésta, totuşĭ toţĭ nutresc mare încredere faţă cu mine şi cu icóna sfîntuluĭ Petru, carea tu veĭ să o pustiescĭ şi să o nimicescĭ, faţă cu Petru, pe carele tóte împĕrăţiile apusane îl privesc ca pe un dumnezeŭ pe pămînt. De cum va veĭ, să aĭ dovada acestuĭ lucru, apusaniĭ a bună samă sînt în stare, să rĕsbune şi pe Orientalĭ, pe carĭ tu ĭ-aĭ vătĕmat aşa de grav." Papa conjură pe împĕratul, să se lase de cutezanţa sa cea deşértă, dornică de innovărĭ şi copilăréscă, de óre ce totuşĭ nu va puté, să o realiseze. Acésta una îl dóre, că sĕlbaticiĭ şi barbariĭ se îmblânzesc şi se civiliséză, ĕră împĕratul, care e óre cum purtătoriul civilisaţieĭ creştinescĭ, punênd la o parte tótă civilisaţia se face barbar dur. Ast fel grăi Papa într'o limbă nesuferită unuĭ monarch din Bizanţ. Gregoriŭ scia, că la spatele luĭ sta Italia şi întreg Occidentul, el scia, că se tracta despre o cestiune de importanţa cea maĭ mare, despre principiul neatîrnărĭĭ bisericiĭ, despre întrégă auctoritatea trecutuluĭ creştinesc, carele, după cum susţineaŭ iconoclaştiĭ, s'a abătut de la adevĕr, a căḑut în idololatrie infamă, el scia, că presupunerea acésta, esecutată în chip consecuent, cuprindea în sine nimicirea creştinismuluĭ întreg.

(Va urma.)

[1]) Vita Greg. l. c.; Paul. diac. de gest. Long. VI. 49; Greg. II. ep. ad Ursum Venet. ducem; Baron. a. 726. n. 27; Natalis Alex. saec. VIII. diss. I.; Altimura Panopl. p. 136 ur.

[2]) Vita Greg. II. l. c.; Hist. Miscella XXI. 28; Syn. Pappi n. 139. p. 1209; Jaffé n. 1668.

[3]) Ep. 1. ad Leon. »Literas vestras« Baron. a. 726. Mansi XII. 959. Jaffé n. 1672.

[4]) Cf. Theoph. p. 621 (şi Cedren. I. 794).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Estiro, tu eştĭ în rătăcire. Eŭ nu o preferesc. Durere? Romanul nu e aşa de milostiv. Eŭ mĕ duc silit. A rĕmâné aicĭ însamnă a muri; ér dacă mĕ duc acolo, sfârşitul îmĭ va fi acela-şĭ, — un păhar otrăvit, lovitura unuĭ ucigaş orĭ o osîndă dobîndită prin un jurămînt strîmb. Messala şi procuratorul Grat sînt bogaţĭ prin răpirea averiĭ mele părintescĭ, şi pentru eĭ e de maĭ mare moment, să-şĭ pótă păstra acuma dobînda sa, de cum a fost aceea, ca să şĭ-o câştige. O aplanare pacînică nu se póte ajunge, căcĭ ea ar cuprinde în sine mărturisirea vineĭ. Şi apoĭ, — apoĭ, o Estiro, dacă întru adevĕr mĭ-ar şi fi cu putinţă, să împac pe inimiciĭ meĭ, nu cred, că o aşĭ face. Eŭ nu cred, că ar esista pentru mine pace, nicăirĭ, nicĭ chiar în umbra liniştită şi în aerul blând, în salele de marmoră ale vechiĭ vile nu mĭ-ar fi de folos, dacă o femee ar voi să-mĭ ajute cu răbdare iubitóre, să-mĭ port sarcina vieţiĭ mele. Nu esistă pe sama mea pace, până când aĭ meĭ sînt perduţĭ, căcĭ problema-mĭ este, ca să-ĭ găsesc. Şi dacă-ĭ voiŭ fi găsit, şi dacă eĭ aŭ răbdat nedreptate, óre ceĭ vinovaţĭ să rĕmână nepedepsiţĭ? De cum va aĭ meĭ aŭ murit cu mórte silnică, óre ucigaşiĭ să scape? O, visurile mele nu m'ar lăsa, să dorm! Ba nicĭ chiar iubirea cea maĭ sîntă n'ar puté să mĕ adórme cu nicĭ o viclenie a eĭ, cât consciinţa să nu-mĭ turbure din noŭ liniştea."

„Aşa de rĕŭ stă lucrul?" zicea ea cu glas trĕmurătoriŭ de compătimire. „Nu se póte face nimica, chiar nimica?"

Ben Hur îĭ prinse mâna.

„Aşa de tare-ţĭ e de mine?"

„Aşa," rĕspunse ea sinceră.

Mâna eĭ era caldă şi dispăru aprópe de tot în a luĭ. El simţia, cum trĕmura ea. Atuncia îşĭ aduse a minte de Egipténa, carea se deosebia aşa de mult de micuţa acésta; ea era aşa de înaltă, aşa de îndrăznéţă, avea o fire prietinósă aşa de cuceritóre, o agerime de spirit aşa de sprintenă, o frumséţă aşa de admirabilă şi o natură aşa de farmecătóre. El duse mâna Estireĭ la buze şi apoĭ o lăsă.

„Tu să-mĭ fiĭ o a dóua Tirzah, Estiro."

„Cine e Tirzah?"

„Mica mea soră, pe carea mĭ-aŭ răpit-o Romaniĭ, şi pe carea am să o găsesc ĕrăşĭ, maĭ înainte de ce aşĭ puté, să mĕ odihnesc orĭ să fiŭ fericit."

În momentul acesta căḑu pe terasă o rază de lumină şi-ĭ lovi pe amîndoĭ; şi când privirĕ înderĕpt, vĕḑură, cum un sclav împingea pe Simonide în scaunul luĭ a fară. Eĭ grăbirĕ la el. De aci încolo continuă el conversarea.

Chiar deslegaŭ funiile galereĭ; ea se întórse şi la lumina torţelor şi între strigările marinarilor veseli se depărtă repede spre mare şi lăsă pe Ben Hur în serviţul „împĕratuluĭ, carele avea să vină".

X.

Programul.

În după améza maĭ înainte de alergărĭ duseră în cetate şi aşeḑară în apropiarea circuluĭ din ale luĭ Ilderim tóte cele ce puteaŭ să fie de folos la alergărĭ. Cu o cale duse Ilderim cu sine şi multe alte averĭ de alt fel; cu toţĭ sclaviĭ, cu servitoriĭ călărĭ şi întrarmaţĭ, cu caiĭ duşĭ de frîŭ, cu vite, cu cămile încărcate ieşirea luĭ din pădurea de finicĭ părea a fi migrarea uneĭ viţe. Ómeniĭ de pe lângă drum firesce că nu trecură prilejul de a rîde de pestriţa luĭ caravană; de altă parte observaŭ ómeniĭ, că el pe lângă tótă firea sa iritaciósă nu se simţia vătĕmat prin grobianitatea lor. De cum va era supraveghiat, — despre asta era deplin convins, — atuncia scia, că denunciantiĭ vor descrie strălucirea semibarbară, cu care mergea la alergărĭ. Atuncia Romaniĭ vor rîde, şi cetatea va afla haz în descrierea aceea; dar ce-ĭ pasă luĭ de acestea? În ceea diminéţă strălucita caravană va fi deja de parte pe drumul cătră pustie, însoţită de tótă averea mobilă, ce se ţinea de pădurea de finicĭ, — de tóte a fară de acelea, carĭ eraŭ de moment pentru învingerea celor patru fugarĭ aĭ luĭ. El întru adevĕr pornise cătră patria sa; corturile luĭ tóte eraŭ adunate; douarul dispăruse; cu dóuĕ spre zece óre maĭ apoĭ tóte ale luĭ nu se maĭ puteaŭ ajunge, — de le-ar fi urmărit orĭ cine. Omul nu e nicĭ o dată maĭ sigur ca atuncia, când servesce de obiect de rîs; şi asta o scia bine Arabul viclean.

Nicĭ el nicĭ Ben Hur nu nesocotiaŭ influința luĭ Messala. Eĭ nutriaŭ însе părerea, că el nu va întreprinde nimica împotriva lor, maĭ înainte de ce va fi trecut lupta din circ. De cum va va fi suferit aci un desastru, maĭ ales prin Ben Hur, eĭ puteaŭ să se aștepte la lucrul cel maĭ rĕŭ, care-ĭ era cu putință; atuncia nu va aștepta nicĭ chiar sfaturile luĭ Grat. Avênd acestea înaintea ochilor luară eĭ mĕsurile sale și eraŭ pregătiți pentru a se feri de orĭ ce pericol. Acuma călăriaŭ cu voe bună lângă olaltă, liniștiți și siguri de învingerea lor de mâne.

În drum întîlniră pe Malluch, carele-ĭ aștepta. Acest om credincios nu trada cu nimica, că el ar avé cunoscință despre raportul dintre Ben Hur și Simonide orĭ despre legătura cea dintre eĭ și Ilderim. El îĭ salută după obiceiŭ, scóse o ședulă și zise cătră șeĭc:

„Aicĭ étă anunțul, ce l-a publicat chiar acuma conducĕtoriul alergărilor; într'însul veĭ găsi caiĭ tĕĭ prenotați pentru alergare. E cuprins într'însul și rîndul jocurilor. Îți gratulez deja de acuma la învingere, șeĭcule.“

El îĭ întinse ședula și se întórse apoĭ cătră Ben Hur lăsând pe omul de omenie, să cetéscă ședula.

„Și ție, fiule al luĭ Arriŭ, încă-ți gratulez. Convenirii tale cu Messala nu-ĭ stă maĭ mult nimica în cale. Tóte pregătirile pentru alergărĭ sînt făcute. Despre acésta m'a asigurat însu-și conducĕtoriul alergărilor.“

„Îți mulțămesc, Malluch,“ zise Ben Hur.

Malluch continuă:

„Colórea ta e albă, a luĭ Messala mohorîtă cu aur. Efectul cel bun al acesteĭ alegerĭ e învederat. Pe uliți pruncii îmbie cordele albe spre cumpĕrare; mâne le vor purta în cetate toți Arabiĭ și Iudeiĭ. În circ veĭ băga de samă, că galeriile se vor osebi învederat în alb și roșu.“

„Galeriile da, — însе nu și tribunalul de-asupra la porta pompae.“

„Nu; acolo va fi precumpĕnitoriŭ mohorîtul și aurul. Dară dacă vom învinge, —“ Malluch rîdea întru sine de bucuria cuprinsă în acest cuget, — „dacă vom învinge, cât de tare vor trĕmura domniĭ aceia! Eĭ firesce că în disprețul sĕŭ față cu tot, ce nu pórtă numele de Roman, se vor prinde pe doĭ, treĭ, ba pe cincĭ în contra la unul pentru Messala, fiind că el e Roman.“ El îșĭ adânci încă și maĭ tare glasul și adause: „Adevĕrat că nu se cam șede unuĭ Iudeŭ, care are ceva trecere în templu, ca să-și pună baniĭ rĕmas pe un joc așa de riscat; dar, între patru ochĭ, eŭ voiŭ avé un prietin chiar în dosul scaunuluĭ consululuĭ, și acela va primi rĕmasurĭ de treĭ, cincĭ orĭ zece în contra la unul, — așa de departe va merge cutezarea lor cea órbă. Spre acésta ĭ-am pus la dispositie șese miĭ de șecheli.“

„Dară Malluch,“ zise Ben Hur, „Romanul dóră se obicĭnuesce a se rĕmâși numaĭ în baniĭ romanĭ. De cum va întîlnescĭ de sară pe prietinul tĕŭ, dăĭ o asignațiune despre atâtea sesterțiĭ, despre câte veĭ tu. Și ascultă, Malluch, — spune-ĭ, să cerce a se rĕmâși cu Messala și cu ómeniĭ luĭ; ceĭ patru caĭ aĭ luĭ Ilderim în contra la aĭ luĭ Messalla.“

Malluch se gândi puțintel.

„Asta ar face, ca toți să-și îndrepte atențiunea asupra lupteĭ vóstre.

„Tocmaĭ asta o doresc eŭ, Malluch.“

„Înțeleg, înțeleg.“

„Da, Malluch, dacă veĭ, să-mĭ facĭ un serviț desevârșit, atuncia ajută-mĭ a atrage atențiunea tuturor asupra alergării nóstre, — a mea și a luĭ Messalla.“

Malluch zise repede: „Asta se póte face.“

„Veḑĭ, să se facă,“ zise Ben Hur.

„Îmbiarea de rĕmasurĭ enorme o va face; de cum va se vor primi, cu atât maĭ bine.“

Malluch privi cu luare a minte la Ben Hur.

„Să nu redobîndesc eŭ atâta, cât a fost jaful luĭ?“ zise Ben Hur, ca și cum ar grăi cu sine. „Alt prilej cu greŭ mi-se va maĭ îmbia. Și dacă așĭ puté, să-ĭ nimicesc averea de o dată cu îngâmfarea! Părintele nostru Iacob n'ar puté să mĭ-o ĭea în nume de rĕŭ.“

O privire hotărîtă încordă trăsăturile cele frumóse ale feței luĭ și împrumută cuvintelor luĭ ulterióre emfasă.

„Da, fie. Ascultă, Malluch! Nu te opri cu îmbiările tale la sesterțiĭ. Ridică-le la talanțĭ, de cum va veĭ găsi pe cine va, care să îndrăznéscă a risca atâta. Cincĭ, zece, dóuĕ zecĭ, ba chiar și cincĭ zecĭ de talanțĭ, de cum va rĕmasul îl face însu-și Messala.“

„Asta e o sumă uriașă,“ zise Malluch. „Atuncĭ am să daŭ garanță.“

„Fă-o. Mergĭ la Simonide și-ĭ spune, că asta-mĭ e dorința. Spune-ĭ, că inima mea doresce nimicirea inimiculuĭ meŭ, și că prilejul promite așa de mult, cât recurg la riscărĭ așa de marĭ. Dumnezeul părinților nostri să fie cu noĭ! Du-te, bunule Malluch, și nu lăsa, să perdem prilejul.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Va apăré în scurt

Calendariul „Uniriĭ“ pe 1898.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrânețe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoș, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaș. Prețul broș. 50 cr. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informați, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicațiuni -a destinat pentru un scop cultural.*

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum și la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ departe spre facerea combinărilor de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanță de maĭ mulțĭ anĭ, provĕḑute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ-ce parte, îndată-ce clopotele sînt bătute de o latură, prin ceea-ce sînt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe-orĭ premiate, carĭ aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.**

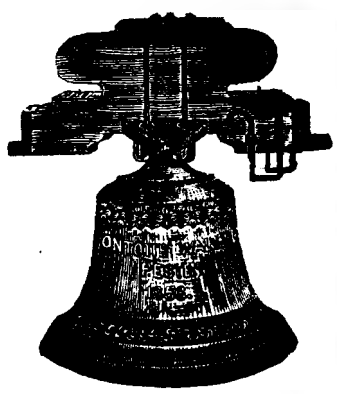

Maĭ departe se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu scaune de fer bătut.** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ jos se află tot de una gata în magasin

La esposițiunea millenară în Budapesta 1896 premiat cu medalia cea mare millenară.

(17) 4—? Preț-curenturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 23 Octobre 1897. Numĕrul 44.

Autonomia catolică.

Alegerile pentru congresul regnicolar, carele ar fi, să fie chemat a determina organismul autonomic al bisericiĭ catolice de rit latin din Ungaria, s'aŭ terminat. S'aŭ terminat în liniște şi făr de iritarea spiritelor obicĭnuită în patria nóstră la alegerĭ.

Guvernul cu prilejul acestor alegerĭ nu s'a folosit de mijlócele acelea, de carĭ s'a obicĭnuit a se folosi la alegerile dietale spre a-şĭ crea şi asigura în dietă o maioritate după placul sĕŭ. Urmarea a şi fost, că dintre deputaţiĭ mirenĭ aleşĭ pentru congresul autonomic regnicolar ceĭ maĭ mulţĭ aparţin partiduluĭ poporal, şi numaĭ puţinĭ sînt liberalĭ guvernamentalĭ şi opositionalĭ.

Cu tóte acestea înse-şĭ foile catolice ungurescĭ sînt silite a recunósce, că de şi maioritatea poporaţiuniĭ Ungarieĭ e catolică, chiar alegerile acestea aŭ dovedit din noŭ în chipul cel maĭ întristătoriŭ, că biserica catolică în Ungaria e slabă. La urnă a mers adecă pretutindenea în masse marĭ ţĕrănimea, pe când alegĕtoriĭ din cetăţi şi din clasa inteligentă aprópe pretutindenea a dovedit, că e nepăsătóre faţă cu interesele cele marĭ ale bisericiĭ. Pasivitatea acésta a claseĭ inteligente e simtomul uneĭ bóle, ce esistă în biserica catolică din Ungaria, simtomul uneĭ bóle provocate prin aceea, că clerul latin înalt şi inferior acum de multă vreme nu a fost alta fără numaĭ o óste auxiliară credinciósă până la servilism a politiciĭ şoviniste de astăzĭ şi într'aceea şĭ-a uĭtat de chemarea apostolésca de a se face tuturor tóte, pentru ca pe toţĭ să-ĭ dobîndéscă luĭ Christos.

Pe cum spun foile din Budapesta, în Novembre are să se adune congresul autonomic regnicolar. Orĭ ce ar hotărî înse acest congres, hotărîrile luĭ abia vor schimba câtu-şĭ de puţin starea de astăzĭ a lucruluĭ. Guvernul e acuma maĭ consciŭ de cât orĭ când de atotputinţa sa şi cunoscênd bine şi neputinţa bisericiĭ catolice nu va ceda nimica din influinţa aceea, carea o deprinde în afacerile bisericiĭ catolice, orĭ e influinţa aceea îndreptăţită orĭ numaĭ usurpată. Raportul actual dintre biserica catolică şi dintre statul ungar nu va puté, să-l schimbe nicĭ o hotărîre a congresuluĭ.

Deja de acuma póte să se prevadă, care va fi punctul cel maĭ de frunte de diferinţă între congres şi între guvern.

Raportul dintre biserica catolică si dintre statul unguresc în teorie ar fi chemate sa-l reguleze legile ţĕriĭ şi dintre acestea maĭ vîrtos art. de lege XLIII din 1895. În urma acesteĭ legĭ biserica catolică din Ungaria şĭ-a perdut cu desevârşire positia aceea veche de drept public, carea o avuse până atuncia. Mĕsura aceea a dreptuluĭ de inspecţiune şi de dispositie, carea o avuse statul faţă cu biserica catolică, în teorie a încetat în urma aceleĭ legĭ, căcĭ în sensul eĭ dreptul de inspecţiune al statuluĭ asupra bisericiĭ catolice ar avé să fie identic cu acela, care-l deprinde statul faţă cu cele alalte confesiunĭ recepte.

Legea acésta asigură fiesce cuĭ deprinderea deplin libĕră a religiuniĭ. Ea în §. 9 asigură dreptul autonomic în tóte afacerile lor până şi confesiunilor acelora, carĭ se vor nasce de acuma înainte. Ea nu a putut decĭ să restrîngă îndreptăţirea la guvernare autonomică, ce o aŭ vechile confesiunĭ recepte şi între acestea în rîndul cel dintâiŭ vechea religiune a statuluĭ, adecă biserica catolică.

Adevĕrat că §-ul 6 al legiĭ citate declară, că legile şi regulele de drept referitóre la bisericile recepte şi la credinciosiĭ lor rĕmân neschimbate. Dară acésta nu póte să se esplice aşa, că biserica catolică are să rĕmână şi pe maĭ de parte sub tutela statuluĭ, ci avêndu-se în vedere intenţiunea legiĭ sensul aceluĭ paragraf cu privire la biserica catolică póte să fie numaĭ acela, că drepturile acelea, carĭ le-a avut biserica acésta în afacerile sale interne, aŭ să rĕmână neschimbate.

Pe atuncia, pe când religiunea catolică era încă religiunea statuluĭ, pe atuncia statul şi biserica din punct de vedere al dreptuluĭ public eraŭ contopite: biserica deprindea drepturĭ iurisdicţionale şi în afacerĭ lumescĭ, ĕră în schimb statul încă deprindea influinţă în afacerile bisericiĭ. Acest raport

---

Feuilleton.

Relaţiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria şi Transilvania în vécul al XV-lea.

(Fine.)

b) Activitatea misionară a luĭ Ĭoan Capistran pentru propagarea uniriĭ între Românĭ nu s'a restrins numaĭ la *Temişóra şi Lipova,* ci aşa zicênd la întreg teritoriul de azĭ *al Banatuluĭ.* Acésta se cunósce din însă-şĭ mărturisirea aceluĭ călugăr, care în epistolele trimise către pontificele *Calixt III* şi cardinalul *Firman* de dto 15 Aprilie 1456 zice, că dintre Româniĭ schismaticĭ *din părţile inferióre ale Ungarieĭ* ceĭ maĭ mulţĭ s'aŭ unit, împreună cu episcopul Ĭoan, care era capul şi conducĕtoriul acelor schismaticĭ. [1])

c) Ĭoan Capistran în decursul anuluĭ 1455 şi la începutul anuluĭ 1456 a stat în Transilvania, unde a propagat unirea asemenea cu succes. Acésta se cunósce din mărturisirea istoriculuĭ numit *Wadding*, carele scrie, că după ce călugărul Capistran la invitarea guardianuluĭ minorit *Ioan Gezth* din *Teiuş* ar fi mers în Transilvania *„multitudine schismaticorum infoecta“* şi acolo a predicat propagând unirea, causa acésta o a concredut călugăruluĭ *Michail de Zekel* (Siculus, Székely), [1]) care cu atâta zel s'a nisuit a-şĭ împlini acea misiune dînsuluĭ concredută, în cât episcopul Transilvanieĭ (Petru) şi ceĭ

---

[1]) Beatissime Pater et D. ect. Calixto III. Beatissime Pater et ad sanctorum pedum oscula. Cum essem in inferioribus regni Hungariae partibus, ubi omnes fere schismatici erant et infideles ante accessum meum, etiam exhortatus a primis regni viriliter evangelizabam verbum Dei, prout eloqui dabat Deus. Commotio magna facta est; illuminati plurimi, multi resistebant, confugientes ad D. Ioannem de Capha praesentium latorem, qui se pro episcopo, haeresiarcha et Magistro omnium schismatum et haeresum gerebat. *Hic enim cum multitudine sequacium et complicium* suorum neque romanum, neque graecum ritum tenebant. Factum est autem postea, ut ad manus meas ductus esset per Magnif. D. Ioannem de Hunyad olim gubernatorem regni. Examinavi illum subtilius et imperi ipsum promotum usque ad episcopum, sed nulla unquam authoritate S. Sedis Apostolicae confirmatum. Non enim ecclesiam Dei, non Papam, non sedem apostolicam quidquam pendebat, sed abscissus et alienus effectus (Reliqua desunt, adnótă Wadding). — Reverendissimo etc. Cardinali Firmano.. Reverendissime in Christo Pater et Domine D. mi observandissime, Protector noster singularissime, humillima commendatione, cum omni officio obsequendi praemissa. Ea mea semper fiducia ut in necessitatibus ad V. R. D. confugiam. Praesentum latorem idcirco commendatum facio, ut V. R. D. ope et opera gratiam a Sto Dno nostro obtineat; nam cum esset princeps schismaticorum et haeresiarcha inter Valachos infideles, sub umbra illius foverentur schismata et errores plurimi in infimis partibus regni Hungariae, disponente Deo illuminatus est et ad me ductus sponte abjuraverit omnes errores et schismata submittens se obedientiae sacrosanctae Romanae ecclesiae; et quondam se gerebat pro episcopo, sed neque cognoscebat s. sedis apostolicae veritatem, neque ab ea confirmatus, consecrabat valachos suo modo. Ego autem cum examinarem eum longo tempore in omnibus sacramentis ecclesiae et articulis fidei et pertinentibus ad salutem, errare et penitus deviare comperi. Apertis autem januis veritatis et lucis cum se in malo statu cum omnibus suis esse cognosceret, petiit baptizari. Quod curavi fieri, et baptizatus est ad cautelam secundum formam juris. Quam ob rem necesse est, ut authoritate s. Sedis Apostolicae restituatur ad dignitates. Ea dere V. R. D. commissum facio. Quam Christus Jesus aevo tueri dignetur ad conservationem fideĭ catholicae et pauposculae familiae nostrae, quam V. R. D. unice commendo. Ex Buda 15 Aprilis 1456 E. V. R. D. minimus servulus, licet fidelis orator Fr. Ioannes de Capistrano Ord. Min. minimus et indignus.

[1]) A bună samă guardianul Minoriţilor din Lipova, persónă identică din epistola luĭ Hunyadi de dto 2-a die festi b. Dorotheae 1456, subscris şi în testamentul castelanuluĭ cetăţiĭ Solymos Blasiŭ Keszy din 1456.

vechiŭ de drept public acuma a încetat, şi dreptul de inspecţiune supremă al statuluĭ saŭ sfera aceea de drept, carea statul póte să o deprindă faţă cu biserica catolică cu scopul de a asigura legilor sale valóre, faţă cu biserica catolică încă nu póte să se estindă maĭ de parte de cât faţă cu cele alalte confesiunĭ, carĭ sînt deja recepte orĭ se vor recipia de acum înainte. Altmintrea nu ar puté adecă să fie nicĭ vorbă de libertatea religiuniĭ, ci din contră ar puté să fie vorbă numaĭ de suprimarea parţială a aceleĭ libertăţĭ.

Aşa sună teoria. Şi congresul regnicolar chemat a crea organismul autonomic al bisericiĭ catolice din Ungaria a bună samă va insista asupra acesteĭ teoriĭ şi va pretinde, ca teoria acésta să se facă praxă. Congresul a bună samă o va face acésta. Maioritatea representanţilor laĭcĭ ţinétóre de partidul poporal va forţa lucrul acesta, şi representanţiĭ clericĭ vrênd nevrênd îĭ vor secunda, orĭ cât de supuşĭ şi servilĭ s'ar fi obicĭnuit să fie până acuma faţă cu guvernul.

Şi guvernul? Orĭ cine póte să scie înainte, ce va face guvernul.

Şi membriĭ congresuluĭ se vor duce rebus bene gestis a casă.

Isprăvile „ortodoxismuluĭ naţional" în Bucovina. — În numerĭĭ sĕĭ din 20 şi 21 a c. corespondentul Bucovinean „El? Eŭ!", din cuvintele căruia reprodusesem şi noĭ în numĕrul 38 a. c., îşĭ publică reflexiunile referitóre la rĕspunsul, ce i-l dase óre cine cu subscripţia „Aut-aut". Rĕspunsul acesta n'a cercat, să combată cele ce reprodusesem noĭ, ci numaĭ cele ce omisesem. De astă dată din rĕspunsul luĭ „El? Eŭ!" reproducem numaĭ următórele:

„În nr. 200 apoĭ dl „Aut-aut" îşĭ arată arama prin sfatul, ce-l dă, cum ar trebui să trăim cu Rutenĭĭ. Acest sfat a fost practisat până acum, şi consecinţele cele triste le vedem în referinţele de azĭ, că Rutenĭĭ ne-aŭ întrecut, sînt bine organisaţĭ, după cum spune şi dl „Aut-aut". Acésta înse n'ar fi fost, când Românĭĭ nostri n'ar fi fost de calapodul dluĭ „Aut-aut". Care Rutean din ceĭ tinerĭ óre nu trăesce în dulcele vis, că va rutenisa întrégă ţara? Noĭ înse să ne mulţămim cu *status quo,* să ne îngrădim *„ogórĕle cu zaplaz* firm şi traĭnic şi să nu suferim cu nicĭ o condiţie, ca zaplazul să se strice din partea zaplazuluĭ". Tare bine, dar cum ne îngrădim, când lăsăm pămîntul între Prut şi Nistru în mânile preoţilor rutenĭ, şi aĭ nostri se retrag în lăuntrul ţĕrĭĭ? Fălesce-te cu latina ginte şi lasă teritorul câştigat prin sângele eroilor luĭ Ştefan cel Mare, să fie înghiţit de Rutenĭ! Asta se chémă, că verşĭ lumină în urmă? Da! ca şi un meteor, când se stînge, de se va urma sfatul dluĭ „Aut-aut"."

Dispoşiţiunĭ de ale Papeĭ bisericiĭ „ortodoxe" din Turcia. — Pe ceĭ doĭsprezece Bulgarĭ, pe carĭ îĭ deţinuseră cu prilejul păruleliĭ din S. Măria mică de la mănăstirea Poboje din Macedonia, la porunca sultanuluĭ ĭ-aŭ sloboḑit din închisóre. Valiul a primit îndrumarea, ca în purcederea sa faţă cu locuitoriĭ creştinĭ să ţină cont de purcederea împĕrătéscă. — O petiţiune, carea cerea, ca episcopul bulgar Sinesiŭ şi agentul comercial bulgar Rizoff să se revóce din Üsküb, Pórta a resolvit-o negativ. — Pe cum se spune, administratorul episcopesc sêrbesc Firmilianos, carele pornise deja la Üsküb, a primit de la Pórtă porunca, ca maĭ înainte de ce şĭ-ar cuprinde postul, să aştepte în Salonichi, până când se vor da beratele pe sama episcopilor bulgarĭ. Beratele în biserica „ortodoxă" din Turcia sînt documentele, prin carĭ Pórta „preconiséză" pe episcopiĭ ceĭ noĭ. O scire telegrafică spune înse, că Firmilianos n'a ascultat de porunca Porţiĭ, ci s'a dus la Üsküb. În urmare poporaţiunea bulgară din Üsküb după sosirea luĭ Firmilianos a demonstrat şi a închis bisericile şi şcolile.

De altă parte „Pol. Corr." aduce din Salonichi, nu scim, a câtea óră, una din scirile optimiste, dar rĕmase până acuma tot numaĭ sciriĭ góle, referitóre la Românĭĭ din Macedonia. Étă o:

„Patriarchul icumenic şi poporaţia grecéscă din Macedonia aŭ fost alarmaţĭ de concesiile importante făcute de Pórtă conform uneĭ promisiunĭ a sultanuluĭ naţionalităţĭĭ române din acea provinţă.

„În vîrtutea unuĭ ordin formal al mareluĭ vizir auctorităţile aŭ făcut oficial cunoscut administratorilor şi preoţilor din tóte comunele districtuluĭ Vlaho-Klisura, că guvernul nu se opune câtu-şĭ de puţin la celebrarea liturgieĭ numaĭ în limba românéscă. Se înţelege, că preoţiĭ s'aŭ grăbit, să părăséscă imediat liturgia grecéscă, şi acum slujbele se fac numaĭ în limba română. Încercările timide ale episcopilor fanarioţĭ, ca să abată poporaţia română de la acéstă „eresă", n'aŭ avut absolut nicĭ un resultat.

„Grecĭĭ sînt de altmintrea cu desevârşire consternaţĭ de o concesie şi maĭ importantă făcută Cuţovlahilor de sultan. Într'adevĕr, comuna Kruşova a fost autorisată, să construéscă o biserică, care din causa poporaţieĭ din localitate va fi cu desevârşire independentă de patriarchia icumenică. Prin faptu

---

de la Orade (Vitéz) aŭ lucrat serios pentru întórcerea ĭobagilor sĕĭ.

Şi după ce missionarĭĭ respectivĭ s'aŭ convins, că *Românĭĭ numaĭ cu greŭ se pot întórce la unire,* prin mijlocirea luĭ Capistran şi cu conlucrarea luĭ Hunyadi s'a făcut, ca preoţiĭ schismaticĭ, carĭ nu s'ar uni, să se scótă din dominiile luĭ Hunyadi, ĕră episcopul schismaticilor să se captiveze. [1])

[1]) Matthaeus episcopus Transilvanensis catholicus valde persequebatur observantes. Hujus persecutionis meminit Fr. Ioannes de Gezth Guardianus coenobii de Thuyis in litteris ad Capistranum scriptis, rogans ut ad Transilvaniae provinciam, schismaticorum multitudine infectam transire vellet, remedium adhibiturus gravi huic sui episcopi persecutioni, multamque ei praeparari messem in vicina Moldaviae provincia, Petro Wayvoda, seu provinciae praeside ad fidem converso. Matthaeum hunc episcopum cognominari invenio de Labischino in libris Consistorialibus et ad Episcopatum Transilvaniae 15 Kalend. Februarii anno 1445 fuisse promotum. Wadding Tom. 6. p. 182. — Ioannes Capistranus etsi scribendo militi et colligendis contra Turcam auxiliaribus copiis hoc anno (1456) totus intenderet, nihilominus a Dei verbo praedicando nullo loco, nullo tempore desistebat, sed ubicumque labefactari, aut sanam doctrinam corrumpi, aut ab heerodoxis insidias rei christianae parari, aut catholicos ritus eliminari et bonos mores depravari conspiciebat, pro rerum indigentia et temporis brevitate, ad modum fulguris corruscantis per urbes et oppida, per provincias et regna discurrebat. Praeter praecipuas Hungariae partes, Valachiam, Moldaviam, Transylvaniam et Russiam perlustravit, et ubi major urgebat necessitas, diutius haerebat, vel socios dimittebat, qui inchoatum a se conversionis aut catechesis opus juxta praescriptas leges prosequerentur. Petrus Wayvoda seu Praeses Moldaviae, anno praecedenti conversus, hoc anno ex universa provincia valachos schismaticos ejecit et ubique voluit veram fidem et doctrinam christianam praedicari. Huic operi praefecerat Capistranus Fratrem Ioannem de Gezth guardianum Thuissinensem; in Transilvania Fratrem Michaelem Siculum, qui impigre injunctum sibi a suo Magistro munus exercuit, obtinuitque, ut Transylvaniae episcopus et Varadini Dominus serio agerent de suorum Jobagiorum (genus erat sylvestrium mancipiorum, quorum ingens erat multitudo in Bosna et Croatia et ad finitimas diffundebatur regiones) conversione. Valachi difficulter reduci poterant, dum pseudopresbyteri perpetuos instillabant errores, atque hi hauriebant a pessimo et subdolo viro Ioanne de Capha Wladica pseudo-episcopo summae authoritatis in populo. Egit itaque Capistranus cum Ioanne Hunyadi, ut e suis dominiis pseudopresbyteros expelleret, et Wladicam tandem comprehenderet, quem ipse ad se sub custodia ductum, diligenter examinatum et in fide instructum Romam misit absolvendum et honoribus restituendum.

În legătură cu unirea din Transilvania la loc aflu de a aminti, că nu preste mult după mórtea luĭ I. Hunyadi fiul acestuia Ladislaŭ în urmarea rugărilor presentate prin ĭobagiĭ românĭ şi sêrbĭ din Hunedóra cu d. Temesvar 30 Novembre 1456 concede acelora, ca în locul de maĭ înainte, *„loco pristino",* să-şĭ pótă edifica o capelă, ceea ce apoĭ o a întărit şi regele Matia cu d. 5 Iuliŭ 1458.

Cuprinsul concesiunĭĭ date ne îndreptăţesce a deduce, că capela din cestiune fóstă maĭ înainte schismatică fu dĕrîmată în urmarea mandatuluĭ de espulsare edat prin I. Hunyadi faţă de preoţiĭ schismaticĭ, şi avisaţĭ ca să cerceteze biserica unită a nobililor, carea, cum se presupune, ar fi stat pe locul cemeteriuluĭ vechiŭ din Hunedóra.

După mórtea luĭ Ĭ. Hunyadi ĭobagiĭ aceia românĭ, carĭ póte vrênd nevrênd s'aŭ întors la unire, aŭ dorit, să aĭbă biserică proprie. Din acéstă causă apoĭ vor fi cerut concesiune de zidire de la *Ladislaŭ Hunyadi,* care póte nu era aşa catolic zelant ca şi tatăl sĕŭ, şi el a şi dat concesiunea.

În mandatul de espulsiune citat este vorbă numaĭ despre *preoţiĭ* renitenţĭ, prin urmare nu s'ar puté afirma, că acel mandat să se fie aplicat icĭ colé şi faţă cu poporul adict bisericiĭ schismatice. Aşa ceva maĭ că nicĭ nu era de lipsă, pentru că dacă forţa aceea zelantă justificată prin împrejurările timpuluĭ s'a aplicat faţă cu preoţiĭ, poporul — alt cum supus nobililor — lipsit fiind de preoţiĭ sĕĭ uşor s'a putut îndemna, ca să îmbrăţişeze unirea.

Este înse din 1456 un document, care ar lăsa, să se conchidă, că dóră şi faţă cu popor s'ar fi aplicat ceva-şĭ forţă de espulsare, a nume:

Regele *Ladislaŭ* cu d. Budae in festo ascensionis 1456 în urma cereriĭ Archiepiscopuluĭ din Strigon demandă castelanilor secueşcĭ, ca decimele solvite prin catoliciĭ aşeḑaţĭ în comunele *Cernat* (Szt. Mihály), *Satu lung* (Nagyfalu,) *Turcheş* (Turchester) şi *Bucsfalu,* de unde *Românĭĭ fură alungaţĭ,* şi vilele acelea ajunse în mânile *creştinilor,* [1]) să se dea bisericiĭ din S. Mihaiŭ, ĕră nu castruluĭ din Bran.

Pentru ce aŭ fost alungaţĭ Românĭĭ din numitele vile, nu se spune, nicĭ nu vreŭ, să aserez apodictice, că nu vor fi fost şi alte cause, dară nu e eschisă posibilitatea, că causa religionară încă va fi putut servi de basă aceleĭ alungărĭ.

Ĕră cum că *numĕrul* celor ce s'aŭ unit, *n'a* putut să fie mic, se vede de acolo, că:

5) Despre episcopul *Ioan de Capha* se afirmă, cum că după ce din partea scaunuluĭ Romeĭ fu întărit, şi i-s'a dat *iurisdicţiune preste aĭ sĕĭ,* reîntorcêndu-se din Roma prin nisuinţele luĭ unirea s'a lăţit în Valachia, în cât dintre Românĭ şi Slavĭ 10 miĭ s'aŭ întors la unire şi credinţă cătră scaunul Romeĭ, în cât ceĭ ce maĭ înainte eraŭ vrăşmaşĭ aŭ devenit propagătorĭ aĭ credinţeĭ creştine, ceĭ ce combăteaŭ dreptul pontificial, s'aŭ făcut apĕrătorĭ aĭ aceluĭ drept.

[1]) Aşa s'aŭ numit numaĭ *catoliciĭ.*

acesta pare că s'a făcut implicit recunóscerea oficială a naţionalităţiĭ române în Turcia.

„De aci înainte naţionalitatea română va figura în tóte formele eĭ alăturea de nufas (naţionalităţile) grecă şi bulgară.“

Dragostea Papeĭ „ortodox“ din Rusia faţă cu Românii din Basarabia. — „Alkotmány“ reproduce în nrul sĕŭ din 20 a c. cuprinsul uneĭ broşurĭ, care a apărut în România şi tractézĕ despre sórtea Românilor din Basarabia. Adevĕrat că numele auctoruluĭ, — Adrian Caşolţan, — nu recomandă chiar de tot bine broşura. Intenţiunea, cu care „Alkotmány“ îĭ reproduce cuprinsul, încă nu e chiar nepĕcătósă. „Alkotmány“ va adecă să justifice tractarea maşteră a Românilor din regatul Ungarieĭ cu tractarea încă şi maĭ maşteră a Românilor din Basarabia. Dar din resumatul broşurieĭ reprodus în „Alkotmány“ pe noĭ ne intereséză partea următóre:

„Cea maĭ interesantă înse şi cea maĭ vrednică de atenţiune e partea aceea a cărţiĭ, carea tractézĕ despre sórtea Românilor din Basarabia, de când aŭ ajuns sub stăpânirea ruséscă. Auctorul spune aci, că de la 1812 în cóce în Basarabia limba şi cultura Românilor nu a făcut nicĭ un paş înainte, şi că e întru adevĕr minune, că poporaţiunea română cea aprópe de un milion şi jumătate încă nu şĭ-a perdut de tot caractĕrul naţional, căcĭ guvernul rusesc a făcut totul spre a o rusifica.

„Maĭ vîrtos în aniĭ după 1840 pe timpul ţaruluĭ Nicolae începură a rusifica cu foc şi cu fer pe Româniĭ din Basarabia. Aŭ aşedat coloniĭ marĭ rusescĭ între Românĭ, aŭ închis şcolile românescĭ şi aŭ înfiinţat şcolĭ de limba ruséscă, ér în acestea nu aŭ învĕţat nimica a fară de cântările bisericescĭ cele rusescĭ. Limba românéscă aŭ scos-o din tóte bisericile, aŭ mers aşa de departe, cât aŭ oprit chiar şi a grăi românesce în public, şi dacă din întîmplare óre cine totuşĭ îndrăznia a grăi în limba acésta, pe acesta pe loc îl disciplinaŭ detectiviĭ.

„Mare grije a pus guvernul rusesc spre aceea, ca între Basarabia şi între România de astăzĭ să se rumpă orĭ ce legătură, şi fac tot posibilul, pentru ca pe Românĭĭ din imperiul rusesc să-ĭ înstrăineze de cătră conaţionaliĭ lor de din colo de Prut. Spre acest scop aŭ plătit pe preoţiĭ românĭ, şi prin aceştia vestesc poporuluĭ, că poporul din România a sĕrăcit, că şĭ-a aşedat pe tron un rege păgân, carele nu scie alta a fară de a huli pe Dumnezeŭ. Şi preoţimea acésta a întrat acolo de tot în simbrie la guvernul rusesc, şi în vreme ce ea trăesce în belşug şi tignélă, şi în vreme ce a pus mâna pe partea cea maĭ mare a moşiilor din Basarabia aşa, că deja şi numaĭ călugăriĭ din Caprina aŭ moşie, carea le aduce 70,000 de ruble la an, pe atuncia poporul s'a cufundat în sĕrăcia cea maĭ mare şi în ignoranţa cea maĭ întunecósă. Preoţiĭ şi călugăriĭ greco-orientalĭ sînt vrăşmaşiĭ ceĭ maĭ primejdioşĭ aĭ Românilor din Basarabia, căcĭ cu tóte că şi eĭ înşi-şĭ încă sînt în partea cea maĭ mare Românĭ, ba fórte mulţĭ din eĭ se trag din România, totuşĭ eĭ sînt slugile cele maĭ credincióse ale guvernuluĭ rusesc. Activitatea lor a fară de rusificare e fórte primejdiósă şi din causa, că numĕrul lor trece preste 15,000, şi că massa acésta e vrăşmaşa fanatică a orĭ căruĭ progres cultural.“

Va să zică, biserica „ortodoxă“ singura mântuitóre a naţiuniĭ românescĭ şi în Basarabia ca şi pretutindenea.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Casa Magnaţilor în şedinţa din 20 a c. a suspendat dreptul de inmunitate al episcopuluĭ Majláth din Alba Iulia. Motivul suspendărieĭ este, că episcopul, până ce era administrator parochial în Komárom, a primit în sinul bisericiĭ catolice pe o copilă calvină nesciind, că ea n'a împlinit încă 18 anĭ. Din causa acésta a fost acusat. Conţiĭ Esztherházy Móric şi Zichy Ferdinand aŭ aflat în tótă procedura faţă cu episcopul o şicanare şi aŭ cerut, să nu se suspindă inmunitatea înaltuluĭ dignitar bisericesc. La acésta a reflectat ministrul Wlassics, că episcopul a călcat legea din 1868, şi că faţă cu legile statuluĭ nu cunósce alte legĭ. Ajungênd lucrul la vót, maioritatea a votat pe placul guvernuluĭ.

Roma.

Regele Siamuluĭ şĭ-a esprimat dorinţa de a posedé un portret al Papeĭ. Papa ĭ-a împlinit dorinţa trimiţêndu-ĭ prin nunţiatura din Paris un portret al sĕŭ provĕdut cu subscrierea sa.

Papa a primit în sĕptĕmâna trecută în audienţă privată pe episcopul de

---

Tot acésta o dovedesce şi acea împrejurare, că,

6) Pe cum se vede din bulla pontificială edată în causa plânsoriĭ episcopuluĭ Macariŭ, Românii uniţĭ eraŭ împrăştiaţĭ pe teritoriul fórte estins al dieceselor latine ale *Transilvanieĭ, Orăḑiĭ* şi *Agrieĭ,* adecă pe acele locurĭ, unde până azĭ locuesc Românĭ.

A fară de acésta ca o dovadă sigură servesce aceea, că aceĭ uniţĭ aveaŭ episcopie *proprie,* cu ĭurisdicţiune regulată preste bisericile unite, şi episcopul predica şi vestia credinţa bisericiĭ după decretul conciliuluĭ Florentin şi-şĭ deprindea funcţiunĭ archierescĭ, fiind recunoscut de toţĭ ca episcop adevĕrat.

Esistinţa episcopieĭ înse presupune numĕr însemnat de credincioşĭ, că dóră pe teritoriul celor 3 diecese numite nu vor fi fost icĭ colé numaĭ câţĭ-va fidelĭ, ci aŭ trebuit să fie parochiĭ maĭ multe, cu poporenĭ în numĕr maĭ compact.

7) Ba nu este eschisă nicĭ posibilitatea, că după ce la an. 1442 Sept. 22 în urma mandatuluĭ regesc al luĭ *Vladislaŭ I.* în presenţa omuluĭ regesc *Alesandru Szarvaszai* şi a delegatuluĭ capitular din Orade cu numele *Andreiŭ* călugăriĭ mănăstiriĭ S. Mihaiŭ din Perĭ (Kőrtvélyes) din Maramureş fuseră introduşĭ în dominiile aceleĭ mănăstirĭ, şi după ce episcopul *Ioan* de la Muncaciŭ afirmative a fost *unit,* priorul Hilariŭ (Gelasiŭ) al aceleĭ mănăstirĭ la 1489 se îndatoréză a fi cu ascultare către acel episcop: mănăstirea aceea şi ceĭ supuşĭ aceleia vor fi fost uniţĭ ţinetorĭ de ĭurisdicţiunea episcopuluĭ unit.

La 11 August 1456 móre Ĭ. Hunyadi, şi cu 2 lunĭ maĭ târziŭ şi amicul sĕŭ Ioan Capistran, ambiĭ adicţĭ scaunuluĭ apostolic şi zelanţĭ propagătorĭ aĭ s. uniriĭ.

Cu eĭ împreuna cu încetul se stînge spiritul, se micşoréză zelul, ba aşa zicêndu încétă activitatea propagărieĭ s. uniriĭ între Românĭ şi alte popóre de rit oriental din Ungaria şi Transilvania.

Împrejurările s'aŭ schimbat, causele aŭ fost diferite. Sub domnirea regeluĭ Matia şi a succesorilor luĭ politica Ungarieĭ a luat o direcţiune nóuă gravitantă spre apus, infestările Turcilor în părţile orientale şi meridionale ale ţĕrieĭ luaseră o faţă din ce în ce maĭ ameninţătóre, ţĕrile Moldova şi Muntenia aŭ ajuns sub jugul turcesc, poporul român din ţară, de şi la 1437 prin uniunea celor 3 naţiunĭ fu şi maĭ rĕŭ nĕcăjit, totuşĭ uşurat prin ordinaţiunile din 1447 şi 1458 şĭ-a căştigat ceva-şĭ libertate şi era maĭ neatîrnător de la domniĭ pămîntuluĭ: unele ca acestea aŭ putut să fie causa, că unirea a perdut rolul, ce-l avea maĭ înainte în politica ţĕrieĭ.

Tot la acésta a contribuit şi aceea, că prin colonisările Sêrbilor schismaticĭ în Ungaria ierarchia gr. or. schismatică s'a întărit, prin ce apoĭ s'a îngreunat activitatea factorilor conducĕtorĭ aĭ propagărieĭ s. uniriĭ.

Nu este de a se lăsa neconsiderat nicĭ aceea, că pe cum la 1476 Pontificele *Sixt* impută prelaţilor Ungarieĭ, că creştiniĭ *„ritu graeco baptizati“* în regiunile ţĕrieĭ confiniare cu Sêrbia sînt dur tractaţĭ şi vexaţĭ de cătră r. catolicĭ şi în predicĭ publice timbraţĭ ca rĕŭ botezaţĭ, şi-ĭ provócă a dispune, ca aceia să fie tractaţĭ cu *„hamunitate et mansuetudine“,* [1]) cam tot asemenea vexărĭ vor fi fost şi acelea, de carĭ se căesce episcopul Macariŭ la 1466 în plânsórea sa dată către scaunul apostolic.

De şi episcop constituit după lege şi recunoscut de toţĭ, de şi după decretul sinoduluĭ din Florenţa [2]) predica şi guverna în diecesa sa, totuşĭ nu nu maĭ de cătră laĭcĭ, ci chiar şi prin episcopul rom. cat. *Nicolaŭ* al Transilvanieĭ şi prin clericiĭ şi călugăriĭ aceleia-şĭ bisericĭ fu împedecat şi conturbat în deprinderea ĭurisdicţiuniĭ sale, fu despoiat de venitele ţinetóre de beneficiul sĕŭ episcopesc.

Între ast fel de împrejurărĭ, când nicĭ episcopul constituit după lege şi pus sub ocrotirea scaunuluĭ apostolic nu-şĭ putea deprinde în deplină libertate diregĕtoria sa, ci chiar de cătră fraţiĭ de aceea-şĭ credinţă este vexat, cu adevĕrat nu mult progres s'a putut aştepta întru lăţirea uniriĭ.

Alt cum cum că unirea a sustat până cătră finea véculuĭ al 15-lea, dovadă este bulla pontificială din 1466, şi scrisórea Voĭvoduluĭ Pongraţ din 1469, în carĭ este vorbă despre episcopul unit.

A fară de acésta voĭvodul transilvan *Nicolaŭ Ujlaky* la 1476 se laudă, că pe schismaticĭ ĭ-a întors la unire. [1])

Ér pontificele *Sixt* la an. 1474 publică indulgenţe celor ce vor da milă pentru biserica S. Fecióre din *Braşov* situat „in *confinibus christianitatis et in metis infidelium terrae Valachiae*“ şi locuit de mulţimea Românilor, Armenilor, Bulgarilor şi Grecilor, dintre *carĭ uniĭ inspiraţĭ de graţia divină s'aŭ întors la darul botezuluĭ şi la credinţa catolică.*

Cum că înse s'aŭ întîmplat defecţionarĭ de la unire, avem un document din finea véculuĭ al 15-lea.

Regele Vladislaŭ cu d. 10 Ĭan. 1500 dă un decret, prin care pe nobiliĭ *Michail şi Nicolaŭ Kukavicza de Porecha* din districtul Mehadieĭ îĭ lipsesce de posesiunile lor nobilitare şi acelea le donéză nobililor *Ladislaŭ şi Ludovic Fiath de Ermeneş.* Pentru ce?

Pentru că respectiviĭ *„contempta religione fidei christianae damnabili sectae schismaticae Valachorum sive Rascianorum adhaesisse dicuntur“,* adecă aŭ defecţionat de la unire.

Este adecă de sciut, că deja regele *Ludovic I* a ezis principiul, că *în districtul Sebeşuluĭ* nime nu póte să fie *nobil,* nicĭ *cnez,*

---

[1]) De dto Romae guinto Cat. Febr. 1476.

[2]) Cfr. epistola Pontif. Calixt de dto Romae tertio Nonas Sp. 1457.

[1]) Katona XIV. 419. Cfr. Eder. observ. crit. p. 133.

Münster, pe care l-a chemat la Roma, ca să-i raporteze despre protestele luteranilor în contra enciclicei papale, ce s'a dat din incidentul centenariului lui Petru Canisiŭ, care a fost un mare luptător în contra doctrinelor lui Luther.

Guvernul italian, care şi-a propus a suprima orî ce mişcare catolică, a oprit congresul convocat la Treviso pe săptămâna viitóre. Procedura acésta a amărît pe catolicî. Cardinalul Sarto, patriarchul Veneţiei, şi mai mulţi episcopi sînt resoluţi a se presenta la adunare şi numai forţei brachiale îl vor ceda.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta éră a ţinut şedinţă Joi. S'a adus pe tapet provisoriul. Proiectul de lege l-a referit Pulszky A. A zis, că proiectul menţine încă pe un an statul quo, şi ast fel schimbărî nu se fac. A mai declarat referentul, că proiectul numai aşa se va ridica la valóre de lege, dacă şi în Austria se va primi pe cale parlamentară. Dintre partidele opositionale numai independentiştii aŭ votat în contra provisoriului.

„Keleti Értesitő" aduce scirea, că banul Croaţiei Khuen-Héderváry se va retrage în curênd.

Austria.

La scirile răspândite despre retragerea ministrului Badeni foile oficióse nicî nu reflectéză, éră cele semioficióse négă, că Badeni s'ar retrage în curênd. Alt cum nu e nicî un motiv, ca să se retragă cabinetul. Maioritatea parlamentară i-a promis spriginul. Dară chiar şi când nu i-l ar fi promis, tot nu ar urma retragerea luî, de óre ce monarchul în autograful din April a accentuat, că ministeriul actual nu are să atîrne de la combinaţiunile parlamentare momentane.

Comisiunea cluburilor drepteî în o şedinţă, la care a participat şi contele Badeni, a promis votarea provisoriului.

Obstrucţioniştiî nu lasă, să decurgă nicî desbaterea referitóre la acusarea cabinetului, ci prin dese votărî nominale şi prin scandaluri fură timpul şi causéză poporului daună de 6000—7000 fl. la zi.

Sêrbia.

Exregele Milan a sosit în 19 a c. în Belgrad, şi tot în aceea-şi zi cabinetul Simicî şi-a dat dimisiunea. Între rege şi cabinet sînt divergînţe de părerî în cestiuni finanţiale, militare şi de natură politică. Cabinetul ar fi voit, să se ocupe de reforma constituţieî, pe când regele e de părerea, că actuala pace, ce domnesce în Europa, să o foloséscă Sêrbia spre consolidarea sa economică şi finanţială stabilind budgetul pe basa cruţăriî. Regele a chemat la sine pe fruntaşiî partidelor spre a se consulta cu privire la resolvirea criseî.

Turcia.

Încă nu e închiată definitiv pacea cu Grecia, şi éră sosesc veştî rele din Constantinopol. Comitetul revoluţionar armenesc a provĕdut cu arme o mulţime de bărbaţi şi chiar şi femeî în provinţele Gianic şi Sivas provocând turburărî şi causând marî daune prin bombe de dinamit.

Corespondentul Constantinopolitan al ziaruluî „Standard" are din isvor demn de credinţă informaţiuñea, că Bulgaria a îmbiat pe Turcia cu o alianţă defensivă şi ofensivă, în urma căreia principele Ferdinand să fie guvernator ereditar al Rumelieî. Bulgaria recunósce deplina suzeranitate a sultanuluî, care are să-î garanteze întregitatea. În cas de răsboiŭ Turcia ar fi obligată a presta 200,000, éră Bulgaria 100,000 de soldaţi.

O luptă pentru neatîrnarea bisericii.

(Continuare.)

Acuma luă din noŭ Papa cuvîntul în lupta, ce se pornise împotriva turmeî sale din Germania. Piŭ IX scrise de-a dreptul împĕratuluî următórea epistolă:

„Maiestate! Tóte dispositiile, carî le face de o vreme în cóce guvernul Maiestăţiî Vóstre, se îndréptă din ce în ce tot mai mult spre nimicirea catolicismuluî. Dar dacă cerc întru mine causele, carî să fie putut da ansă la măsurile acelea severe, trebue să-mî mărturisesc, că nu găsesc nicî una. De altă parte mi-se spune, că Maiestatea Vóstră nu aprobaţi ţinuta guvernuluî Vostru şi nu aflaţi de bună severitatea măsurilor luate împotriva religiuniî catolice. Înse dacă e adevĕrat, că Maiestatea Vóstră nu o aprobaţi acésta, şi epistolele, carî le-aţi scris în timpul trecut, ar puté să dovedéscă de ajuns, că nu puteţi să aprobaţi tóte, cele ce se întîmplă acuma; dacă, zic, Maiestatea Vóstră nu aprobaţi, ca guvernul Maiestăţiî Vóstre să mérgă mai de parte pe calea, pe care a apucat, şi ca măsurile severe luate împotriva religiuniî luî Isus Christos să se înmulţéscă, carî înse vor fi cestei din urmă fórte păgubitóre, atuncia Maiestatea Vóstră puteţi şă fiţi încredinţaţi. că ele nu vor avé alt resultat, fără numai că vor subsăpa chiar tronul Maiestăţiî Vóstre. Eŭ grăesc cu francheţă, căcî devisa îmî este adevĕrul, şi grăesc, pentru ca să satisfac de totuluî tot uneia dintre datorinţele mele, carea îmî impune, să spun adevĕrul tuturora, chiar şi aceluia, carele nu e catolic; căcî orî cine a primit botezul, e al Papeî în óre care chip, spre a căruî espunere nu e acesta locul. Eŭ sînt convins, că Maiestatea Vóstră veţi primi cu urbanitatea obicînuită cumpĕnirile mele şi veţi lua măsurile acelea, carî le pretinde casul de faţă. Într'aceea mĕ rog luî Dumnezeŭ cu îmbelşugarea evlavieî şi supuneriî, ca să Vĕ unéscă cu mine cu legăturile aceleia-şi iubirî.

„Din Vatican 7 August 1873.

„Piŭ P. M."

Respunsul împĕratuluî a fost acesta:

„Berlin în 3 Septembre 1873.

„Sînt veseî, că Sfinţia Vóstră Me onoraţi ca în timpurile de maî de mult cu aceea, că Îmî scrieţi; sînt veseî cu atât maî vîrtos, că prin acésta Mi-se dă prilej spre a îndrepta rătăcirile acelea, carî judecându-se după cuprinsul scrisoriî Sfinţieî Vóstre din 7 August trebue că s'aŭ cuprins în informaţiunile acelea, carî le-aţi primit despre raporturile germane. Dacă raporturile acelea, carî se fac Sfinţieî Vóstre despre raporturile germane, ar împărtăşi numai adevĕrul, atuncia nu ar fi cu putinţă, ca Sfinţia Vóstră să daţi loc presupuneriî, că guvernul Meŭ ar apuca pe căî de acelea, carî eŭ nu le-aşi aproba. În sensul constituţieî statelor mele un cas ca acesta nu se póte da, de óre ce legile şi măsurile guvernuluî în Prusia aŭ lipsă de aprobarea Mea regéscă.

„Spre adânca Mea durere o parte din supuşiî meî catolicî a organisat acum de doî anî un partid politic, carele cércă, să turbure prin intrigî contrare statuluî pacea aceea confesională, carea esistă de vécurî în Prusia. Durere, clericî catolicî maî înalţi nu numai aŭ aprobat mişcarea acésta, ci i-s'aŭ alăturat până la rĕsvrătirea făţişe în contra legilor esistente ale ţĕriî.

„Sfinţia Vóstră veţi fi băgat de samă, că asemenea apariţiî se repetesc în timpul de faţă în statele cele maî multe din Europa şi în cele transatlantice.

„Nu e lucrul meŭ, să esaminez causele, carî îndémnă pe preoţiî şi credincioşiî uneia din confesiunile creştine, ca să sară întru ajutoriŭ inimicilor a tótă ordinea de stat întru combaterea cesteî din urmă; dar e lucrul Meŭ, ca în statele acelea, a căror guvernare Mî-a încredinţat-o Dumnezeŭ, să scutesc pacea internă şi să păzesc vaţa legilor. Îmî sunt consciŭ, că despre împlinirea acesteî datorinţe regescî a mele sînt dator, să daŭ samă luî Dumnezeŭ, şi Eŭ voiŭ susţiné ordinea şi legea în statele Mele în contra orî căruî atac, până când Dumnezeŭ Îmî dăruesce puterea spre acésta; Eŭ ca monarch creştin sînt dator, să o fac acésta chiar şi acolo, unde spre durerea Mea am să împlinesc chemarea acésta regéscă împotriva ministrilor uneî bisericî, despre care pesupun, că ea nu maî puţin de cât biserica evangelică recunósce preceptul

---

nicî póte avé posesiune, de nu se ţine de credinţa Romeî. Éră regele *Sigismund* sub pedépsa perderiî *„bonorum nobilium et dominiorum"* opresce tot în acel district deprinderea religiuniî gr. or. schismatice, ba chiar şi închiarea căsătorieî între catolicî şi schismaticî, declarând pe ceî din urmă *„tamquam non christiani et fidei cultores, sed mere haeretici"*.

Considerând, că regiî succesorî nicî când n'aŭ retras dispuseţiunile regescî de maî sus, din contră vedem, că regele Vladislaŭ în puterea acelora lipsesce pe nobiliî numiţi maî sus de posesiunile lor;

Considerând, că regele Ladislaŭ cu d. Viennae festo decoll. B. Ioannis Bapt 1457 confirmă vechile privilegiî ale nobililor, cnezilor şi altor Românî din cele 8 districte românescî, şi încă pe acel timp, când activitatea pentru propagarea uniriî şi în numitele districte încă era în deplină putere:

Conclusiunea nóstră este basată, când afirmăm, că maioritatea poporuluî român din numitele districte până către finea véculuî al XV-lea s'a ţinut de biserica unită.

Obiectul şi scopul studiuluî nostru l-am eshauriat. Ne-ar fi restat încă, să facem câte-va notiţe faţă de religiunea multor nobiliî români din vécul al XV-lea, între carî locul prim îl ocupa Î. Hunyadi.

Lăsând acésta pentru altă ocasiune închiăm cu dorinţa, ca să succédă celor ce se intereséza de trecutul istoric al poporuluî românesc, de a afla şi scóte la lumină acele documente, carî vor vĕrsa dacă nu deplină, cel puţin maî multă lumină preste biserica aceluî popor din vécul aci pertractat.

I. Boroş.

ascultării față cu superioritatea luméscă de un eflux al voinței dumnezeescĕ, carea ni-s'a revelat.

„Spre părerea Mea de rĕŭ mulți din clericiĭ supuși Sfinției Vóstre se lapĕdă în Prusia în direcțiunea acésta de învĕțătura creștină și impun guvernuluĭ Meŭ necesitatea, ca spriginindu-se pe marea maioritate a supușilor Meĭ credincioși catolicĭ și evangelicĭ să forțeze cu mijlóce lumescĭ obsesvarea legilor țĕrĭĭ.

„Bucuros nutresc sperarea, că Sfinția Vóstră, după ce Vĕ veți informa despre adevĕrata stare a lucrurilor, veți aplica auctoritatea Vóstră spre a pune capĕt agitațiuniĭ nutrite pe lângă deformarea adevĕruluĭ și pe lângă abusul de vada preoțéscă. Religiunea luĭ Isus Christos, pe cum mărturisesc Sfinției Vóstre înaintea luĭ Dumnezeŭ, n'are de loc de a face cu uneltirile acestea, pe cum nu are de a face nicĭ adevĕrul, la care Sfinția Vóstră Vĕ provocați ca la devisă, și la care Mĕ alătur și Eŭ făr de nicĭ o reservă.

„Maĭ este în scrisórea Sfinției Vóstre încă o espresiune, carea nu pot să o trec făr de a i-Mĕ împotrivi, de și ea nu se întemeiézĕ pe raporturĭ greșite, ci pe credința Sfinției Vóstre, adecă espresiunea aceea, că tot, carele a primit botezul, ar fi al Papeĭ. Credința evangelică, carea, după cum trebue să Vĕ fie cunoscut Sfinției Vóstre, o mărturisesc ca și înaintașiĭ Meĭ și maioritatea supușilor Meĭ, nu ne permite, ca în raportul cu Dumnezeŭ să primim alt mijlocitoriŭ a fară de Domnul nostru Isus Christos.

„Diferința de credință nu Mĕ împedecă de la aceea, ca Eŭ cu aceia, carĭ nu sînt de o credință cu noĭ, să trăesc în pace și să aduc Sfinției Vóstre espresiunea devotamentuluĭ și respectuluĭ Meŭ personal.

„Wilhelm."

(Va urma.)

Convocător.

Reuniunea învĕțătorésca gr. cat. „Mariana" își va ține adunarea generală din anul curent la 31 Octomvre și 1 Novembre st. n. a. c. în Năsĕud, la care se invită membriĭ cu tótă stima.

Programa: 1. Membriĭ reuniuniĭ la 8 óre a. m. vor asista în corpore la servițiul divin în biserica gr. cat. 2. La 9 óre deschiderea ședinței în sala școliĭ fund. elem. 3. Esmiterea comisiunilor: a) pentru verificarea protocoluluĭ, b) pentru criticarea prelegerilor practice, c) pentru inscrierea de membri noĭ. 4. Raportul anual despre activitatea reuniuniĭ. 5. Raportul cassaruluĭ, a comisiuniĭ pentru censurarea rațiunilor anuluĭ 1897 și pertractarea preliminaruluĭ de budget pro 1898. 6. Ținerea alor dóuĕ prelegerĭ practice de câte $^1/_2$ óră: a) din învĕțămîntul intuitiv cu clasa I.: „Cartea" prin un învĕțător din filiala Năsĕuduluĭ orĭ Bistriței, b) din comput cu școlariĭ claseĭ a IV-a: „Prima lecțiune din frângerile decimale (noțiunea lor)", prin un învĕțător din filiala Sângeorgiuluĭ orĭ Monoruluĭ, — carĭ se vor designa în decursul ședinței, spre care scop fie care învĕțător va avé a se pregăti la respectiva lecțiune. 7. Cetirea disertațiunilor desemnate de adunarea gen. din an. trecut. 8. Cetirea operatuluĭ de concurs „Monografia școliĭ" prin unul dintre învĕțătoriĭ concurenți la premiul escris. 9. Raportul comitetuluĭ referitor la censurarea operatuluĭ de conc. sub. p. 8. 10. Raportul comisiunilor de sub pct. 3 lit. b. c. 11. Pertractarea propunerilor insinuate la președinte cel puțin cu 24 óre înainte de adunare. 12. Statorirea timpuluĭ și loculuĭ pentru adunarea gen. viitóre. 13. Alegerea amploiaților reuniuniĭ pe un noŭ period de 3 anĭ. 14. Închiderea ședinței.

Presidiul reuniuniĭ înv. gr. cat. „Mariana".

Năsĕud la 14 Octomvre 1897.

Președintele:	Secretarul:
Dr Ioan Pop	**Clement Grivase.**
vicar.	

Convocare.

Adunarea despărțĕmîntuluĭ filial al reuniuniĭ învĕțătorilor românĭ gr. cat. din districtul protopopesc al Almașuluĭ mare otărîtă a se ține de o dată cu sinodul autumnal al Veneratuluĭ Cler din acest district, se convócă pe ziua de 8 Nov. a. c. st. n. în parochia Țeud pe lângă următoriul

Program: 1. Diminĕță la 7 óre in corpore asistare la s. liturgie. 2. La 11 óre a. m., când va fi terminată conferința Ven. Cler, deschiderea ședinței prin o vorbire presidială. 3. Alegerea comisiunilor: a) pentru inscrierea de membri și culegerea de taxe, b) pentru diverse propuneri. 4. Perlegerea raportuluĭ general despre activitatea reuniuniĭ filiale a învĕțătorilor românĭ gr. cat. de pe periodul de timp din 1887—1897, pe cât timp aparținea la reuniunea generală Sĕlăgiană, elaborat de cătră presidentele. 5. Disertațiunĭ din sfera didactică. 6. Diverse propuneri. 7. Raportul comisiunilor esmise. 8. Defigerea loculuĭ și timpuluĭ adunăriĭ venitóre. 9. Închiderea prin presidiŭ.

La acéstă adunare chemată fiind prin disertațiunĭ și discutarea căilor potrivite spre promovarea învĕțămîntuluĭ poporal în școlile acestuĭ despărțĕmînt, cu tótă căldura invităm a participa nu numaĭ pe toțĭ învĕțătoriĭ din tractul Almașuluĭ, ci și pe alțĭ spriginitorĭ și doritorĭ de înflorirea progresuluĭ școlar.

Bogdana la 16 Oct. 1897.

Gavrilă Labo	**Gregoriŭ Dobocan**
președinte.	actuar.

Convocare.

Despărțĕmîntul „Elisabetopoleĭ" a reuniuniĭ învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia și Făgăraș conform §-luĭ 21 din statute își va ține adunarea de tómnă la 30 Octobre st. n. a. c. 9 óre a. m. în școla gr. cat. din Elisabetopole, la care sînt invitați toțĭ membriĭ, pe cum și alțĭ binevoitorĭ și spriginitorĭ aĭ causeĭ scolastice, pe lângă următoriul

Program: 1. Invocarea spirituluĭ sfînt. 2. Deschiderea adunăriĭ prin președinte. 3. Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru constatarea membrilor ordinarĭ, inscrierea de membri fundatorĭ și ajutătorĭ și incassarea tacselor. 4. „Chemarea învĕțătoriuluĭ a fară de școlă" disertație ținută de Gavr. Bozoșan învĕțător în Biertan. 5. Raportul comisiuniĭ esmise. 6. Defigerea loculuĭ și timpuluĭ adunăriĭ de primăvară. 7. Designarea persónеĭ disertante în adunarea venitóre. 8. Eventuale propuneri. 9. Închiderea adunăriĭ.

Elisabetopole în 18 Octobre 1897.

Gavrilă Bozoșan	**Zaharie Harhoiŭ**
președinte.	notar ad hoc.

Convocare.

Despărțĕmîntul Turda al reuniuniĭ învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia și Făgăraș conform §-luĭ 21 din statute își va ține prima adunare de tómnă la 4 Novembre st. n. a. c. în școla gr. cat. din Turda veche, la care adunare sînt invitați și domniĭ preoți ca directorĭ scolasticĭ, pe cum și alțĭ binevoitorĭ și spriginitorĭ aĭ progresuluĭ învĕțătoresc pe lângă următoriul

Program: 1. Ascultarea servițiuluĭ divin la 8 óre a. m. 2. Deschiderea adunăriĭ prin președintele despărț. la $9^1/_2$ óre. 3. Constatarea membrilor presenți. 4. Raport despre adunarea generală constituantă ținută în Blaș la 15 Iunie 1897. 5. Alegerea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru inscrierea de membri ordinarĭ și ajutătorĭ. 6. Incassarea tacselor. 7. Statorirea unuĭ program, după care să purcédă docenții din despărțĕmînt cu privire la instrucțiune din obiectele de învĕțămînt, pentru ca în acésta să fie uniformitate. 8. Designarea uneĭ persóne disertante, pe cum și a celeĭ care să țină prelegere practică la venitórea adunare. 9. Raportul comisiuniĭ de sub punct 5. 10. Defigerea loculuĭ și timpuluĭ pentru adunarea venitóre. 11. Eventuale propunerĭ. 12. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru verificarea protocoluluĭ adunăriĭ. 13. Traducerea protocoluluĭ în limba statuluĭ și înaintarea luĭ la inspect. scolastic reg. 14. Închiderea adunăriĭ prin președinte.

Turda la 19 Octobre st. n. 1897.

Simion Poruț	**George Tătar**
președinte.	notar.

Mulțămită.

Subscrișiĭ în numele membrilor Societățiĭ de lectură „Inocențiŭ M. Clain" din Blaș îndemnați de iubirea și viul interes manifestat față de Societatea nóstră din partea Spectabiluluĭ Domn *George Petrovicĭ* căpitan în regim. 9 de artilerie în Craiova îĭ aducem și pe acéstă cale cele maĭ călduróse mulțămite pentru frumósa donațiune de cărți valoróse, cu carĭ a onorat Societatea nóstră.

Pentru Societatea de lectură „Inocențiŭ M. Claiu."

Blaș în 18 Octobre st. n. 1897.

Victor Varga	**Ioan Oltean**
președintele societățiĭ.	secretariul societățiĭ.

Noutățĭ.

Binecuvîntare de școlă. Ni-se scrie, că în 17 a c. s'a binecuvîntat nóua școlă gr. cat. română din Lechința de Murĕș. Actul binecuvîntăriĭ l-a sevârșit P. O. Nic. Solomon protopopul Ludoșuluĭ. În o frumósă vorbire a espus momentositatea școliĭ și a învĕțămîntuluĭ poporal. Tot o dată a lăudat zelul desvoltat de preotul local Ioan Boer și de popor pentru ridicarea frumosuluĭ edificiŭ de școlă.

Contra resoluțiunilor croate. Comercianții din Budapesta s'aŭ tânguit, că în procesele cu clienții lor croați resoluțiunile li-se daŭ tot în limba croată. Ministrul de comerciŭ ĭ-a încunoscințat, că nu sînt datorĭ a primi resoluțiunile în limba croată și pot cere de la jude versiune autentică magiară. De ar fi așa drept dl ministru, și când e vorbă de nemagiarĭ, și noĭ l-am felicita.

Învĕțătorĭ socialiștĭ. Bóla modernă numită socialism a infectat și pe un mare numĕr de învĕțătorĭ. Eĭ aranjéză la crăciun un congres regnicolar. Comitetul aranjator a elaborat un memorand, a cărui cuprins e următorul. Învĕțătoriĭ socialiștĭ pretind, ca instrucția poporală să fie obligătóre și gratuită. Școlarilor miserĭ să li-se procure pe spesele statuluĭ cărți, vesminte și mâncare. Cercetarea școliĭ să fie obligătóre până la 14 anĭ, éră în locul școliĭ de repetiție să se propună în 3 ĭernĭ agronomia câte 3 óre la sĕptĕmână. Învĕțămîntul religios să se sisteze în tóte școlile. Minimul salariuluĭ docental să fie de 600 fl. Învĕțătoriuluĭ să-ĭ fie interzise ocupațiunile secundare cu escepțiunea celor ce procură o distracție plăcută și folositóre, cum e grădinăritul, albinăritul etc.

Supraerogațiuni pentru gendarmĭ. Curtea de compturĭ a constatat, că statul a spesat pentru gendarmerie în 1896 cu 89.364 fl. maĭ mult, de cât era votat în budget. Ministrul Perczel motivéză supraerogarea cu întreținerea gendarmerieĭ pe timpul alegerilor și al espositieĭ milenare.

La ce duce lucsul. Nu de mult nisce hoțĭ mascați aŭ răpit hârtiile de valóre a uneĭ bĕtrâne din Bruxela. Poliției ĭ-a succes a pune mâna pe unul din eĭ. Acesta a recunoscut faptul și a spus, că le-a vîndut sub preț la soția unuĭ distins funcționar. Cercetarea a dovedit, ca respectiva dómnă, ce trecea de fórte avută, e în legătură cu banda de tâlharĭ. În o sară, pe când aranjase petrecere cu dans în splendida sa vilă din apropiarea cetățiĭ, poliția a deținut-o, și ea plângênd și-a recunoscut crima. La cumpĕrarea hârtiilor cu preț de nimica a împins-o pofta de a susține strălucirea caseĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Continuare.)

Leo III nu-și schimbă hotărîrea. În răspunsul, care-l trimise Papeĭ, se provocă la aceea, că cele șese sinóde icumenice nu aŭ hotărît nimica despre icóne, dară maĭ vîrtos la plenitudinea puteriĭ sale împărătescĭ, și enunță pe față principiul cesaropapismuluĭ bizantin: „Eŭ sînt împărat și episcop de o dată.“ [1] Împăratul puse ast fel însă-și cestiunea de viață pe primul plan, și Gregoriŭ nu întârzià a-ĭ da răspuns energic. [2] În introducerea răspunsuluĭ sĕŭ își esprimă Papa părerea de rĕŭ cea maĭ mare, că împăratul nu și-a schimbat gândul și nu va să asculte de învĕțătura ss. Părinți; îl îndrumă la învĕțătoriĭ bisericiĭ orientale, la Gregoriŭ de Neocesarea, la Gregoriŭ de Nisa, la Gregoriŭ de Nazianz, la Vasiliŭ și la Ioan Chrisostom. Argumentul împrumutat din tăcerea celor șese conciliĭ îl respinge cu aceea, că acelea nicĭ despre pâne și vin nu aŭ declarat, că óre să le mâncăm și bem, de óre la modul folosiriĭ lor nu încape nicĭ o îndoélă, și că conciliile nu grăesc despre tóte lucrurile, nu grăesc maĭ ales despre lucrurĭ de acelea, carĭ praxa universală a bisericiĭ le primise deja de mult. Dară maĭ mult grăesce Papa despre pretinsa putere bisericéscă a împăratuluĭ și desvóltă deosebirea dintre puterea spirituală și dîntre cea lumésc̆ă. Gregoriŭ scia bine, că Papĭ de maĭ înainte daseră titulul de Imperatores et Sacerdotes unor împărațĭ cu sentimente religióse maĭ bune, dară el scia și despre aceea, că acea titulatură se dase în tot de una numaĭ întru lauda unor principĭ cu credință rîvnitóre și cu privire la activitatea, ce o desvoltaseră în folosul bisericiĭ, éră nu spre a justifica orĭ spre a recunósce prin aceea despotismul statuluĭ în afacerĭ bisericescĭ. [3] „Împărații de maĭ înainte de tine aŭ dovedit-o acésta cu cuvîntul și cu fapta întemeiând bisericĭ și îngrijindu-se de ele, cercând plinĭ de rîvnă și de dor adevĕrul împreună cu păstoriĭ supremĭ; așa marele Constantin, Teodosiŭ cel Mare, marele Valentinian și Constantin, tatăl luĭ Iustinian II., carele a fost de față la conciliul al șeselea. Aceștĭ împărațĭ aŭ guvernat așa, pe cum se cuvine înaintea luĭ Dumnezeŭ, eĭ fiind de un sentiment și de un gând cu episcopiĭ aŭ adunat sinóde, aŭ scrutat adevĕrul învĕțăturiĭ și așa aŭ împodobit bisericile luĭ Dumnezeŭ. Aceștia sînt preoțĭ și împărațĭ, carĭ aŭ și dovedit-o prin faptă. Tu însĕ de la începutul domnirii tale nu aĭ observat în chip credincios și statornic hotarĕle statorite de Părinți și hotărîrile, cu carĭ aŭ hotărît învĕțătura, ci bisericile, cari le-aĭ găsit îmbrăcate în podóbă bogată și felurită, le-aĭ despoiat de strălucirea lor și le-aĭ pustiit. Ce sînt bisericile nóstre, dacă nu lucrurĭ de mânĭ omenescĭ, pétră, lemn, plévă, lut și var? Dar ele aŭ fost împodobite cu icónele și representările minunilor sfinților, cu ale patimiĭ Domnuluĭ, cu ale Maĭciĭ luĭ celeĭ preaglorióse, pe cum și cu ale sfinților luĭ Apostolĭ; spre picturile și icónele acestea istorice folosesc mulți averea sa, bărbați și femeĭ arată spre ele cu degetul pruncilor sĕĭ abia botezați, pe carĭ îĭ pórtă în brațe, pruncilor sĕĭ și acelora, carĭ vin din popórĕle pagâne, îĭ edifică prin acésta și le înalță inima și spiritul la Dumnezeŭ. Tu însĕ împedecĭ sermanul popor de la ele și-l ocupĭ cu cuvîntărĭ deșerte, cu representațiĭ musicale, cu jocurĭ lumescĭ și cu sĕcăturĭ deșerte. Lasă-te de acésta și ascultă de biserică, pe cum aĭ găsit lucrul acesta, și pe cum ni-s'a străpus de la părinți. Dogmele nu sînt lucrul împăraților, ci al episcopilor; că noĭ sîntem aceia, „carĭ avem Spiritul luĭ Christos“. Înțelegerea lucrurilor bisericescĭ e un lucru de tot deosebit de priceperea afacerilor lumescĭ. Mintea ta cea îndreptată spre afacerĭ de răsboiŭ, materială și grosolană nu póte să se înalțe până la sfera cea spirituală a dogmelor. Îți espun deosebirea, ce esistă între palaț și între bisericĭ, între împărat și între episcopĭ; recunósce-o și dobîndesce-ți ast fel mântuirea, nu fiĭ certăreț. . . . Pe cum maĭ marele cel spiritual nu are facultatea de a se amesteca în afacerile palațuluĭ și de a da oficiĭ aulice, în tocmaĭ așa nu are nicĭ împăratul dreptul de a se amesteca în terenul bisericesc, de a pune la cale alegerĭ în cler, de a consacra și administra simbólele sfintelor taĭne, ba nicĭ de a le primi făr de preot, ci din contră fiesce cine are să rĕmână pe lângă chemarea, carea ĭ-a dat-o Dumnezeŭ. Veḑĭ decĭ, împărate, deosebirea dintre episcopĭ și dintre împărațĭ? De cum va a pĕcătuit óre cine împotriva ta, tu confiscĭ casa și averea luĭ lăsându-ĭ numaĭ viața, și maĭ pe urmă îĭ ĭeaĭ și viața orĭ îl esilezĭ de parte de la rudeniile și prietiniĭ luĭ. Nu așa episcopiĭ, ci dacă óre cine a pĕcătuit și mărturisesce pĕcatul, în loc de funie și sabia ghîdeluĭ îĭ pun pe cĕfă evangelia și crucea, îl închid în vistieriile, diaconiile și catichumeniile bisericiĭ, îĭ impun ajunărĭ, priveghiărĭ și rugăciunĭ; și după ce l-aŭ făcut, să se pocăéscă și să se mortifice în de ajuns, îĭ daŭ sublimul trup al Domnuluĭ și-l adapă cu sfintul luĭ sânge, îl fac un vas al alegeriĭ și curat de vină, și ast fel curățit și nevinovat fiind îl lasă, să se înfățișeze înaintea Domnuluĭ. Aceĭ împărațĭ, carĭ aŭ trăit în evlavie și întru Christos, nu aŭ desprețuit glasul episcopilor, nicĭ nu ĭ-aŭ neliniștit; tu, o împărate, facĭ acestea amîndóuĕ și lucri împotriva cuvîntuluĭ tĕŭ propriŭ: Blăstĕmat să fie, cel ce delătură hotarĕle Părinților. Tu ne persecutezĭ și ne chinuescĭ cu tirănia ta, cu armele tale materiale. Noĭ sîntem făr de arme și despoiațĭ, noĭ nu avem óste pământéscă; noĭ chemăm pe Domnul și Beliducele cel maĭ înalt al tuturor zidirilor, pe Christos, cel ce împărățesce în cer, ca el să-ți trimită un diavol, care după cuvîntul Apostoluluĭ să te chinuéscă pe tine cel vinovat spre perirea trupuluĭ, ca sufletul să se mântuéscă.“

Acestea și alte remonstrărĭ tot așa de france ale Papeĭ, carĭ îĭ dobîndiră în analele Grecilor admirare și reverință mare, [1] avură asupra durului ostaș tot așa de puțină influință ca și nemulțămirea și ferberea din popor. El potoli în 727—728 răscóla Cicladelor așa, că nimici flota răsculaților cu focul grecesc, éră pe cei ce se împotriviră în capitală, îĭ pedepsi în chipul cel maĭ aspru. [2] Năvala asupra icónelor se făcea chiar de aceea cu rîvnă încă și maĭ mare; ea în scurtă vreme începu a se îndrepta deja nu numaĭ împotriva icónelor, ci și în a móștelor; [3] unĭ din iconoclaștĭ începură a osîndi și a combate chiar și mijlocirea sfinților. [4]

Una din jertfele cele maĭ de frunte ale persecuțiuniĭ a fost patriarchul German, care devenise deja de mult neplăcut împăratuluĭ.[5] Cest din urmă maĭ făcu încă o încercare zădarnică, pentru ca să dobîndéscă pe patriarchul pentru părerea sa. Se zice, că împăratul să se fie provocat la Zach. 13, 2. [6] Dară patriarchul i-se împotrivi și aduse împăratuluĭ a minte de promisiunea, ce o dase cu prilejul incoronăriĭ sale de a păzi credința Părinților. [7] Ast fel ajunse lucrul între eĭ la vrășmășie fățișe. Unele mărturiĭ spun, că împăratul l-a maltractat însu-și în persónă și apoĭ l-a esilat cu ocară. [8] Teofane spune, că împăratul l-a învinuit de răscólă și l-a silit, să renunțe la oficiŭ; patriarchul să fie depus însu-și omoforul și să fie zis: „Dacă sînt un Ĭona, aruncați-mĕ în mare; căcĭ fără de un sinod icumenic eŭ nu pot să hotăresc nimica în ale credințeĭ.“ [9] Ast fel perdu biserica Bizanțuluĭ în Ianuariŭ 730 pe unul dintre archiereiĭ sĕĭ ceĭ maĭ bunĭ, carele o condusese cincĭ spre zece anĭ. German se întórse la casa sa părintéscă și se luptă și după aceea cu bărbăție împotriva iconoclaștilor. El muri la adâncĭ bĕtrânețe probabil în 12 Maiŭ 740. [10]

Acuma înălțară în scaunul patriarchal pe preotul și sîncelul flexibil Anastasiŭ, carele intrigase deja maĭ înainte împotriva luĭ German și se însirase între vînḑătoriĭ luĭ. [11] Cu violență brutală

---

[1]) Cuprinsul acesteĭ epistole împărătescĭ perdute resultă limpede din răspunsul Papeĭ.

[2]) Ep. 2. ad Leon. »Accepimus« Baron. a. 726; Mansi XII. 975; Jaffé n. 1671.

[3]) Allat. de consens. I. 15, 2. p. 230.

[1]) Theoph. p. 628. 629. Cf. Cedren. I. 799; Ephrem. v. 1777 ur. p. 45.

[2]) Theoph. p. 623. 624; Cedren. I. 795. 796; Baron. a. 727. n. 1; Niceph. de rebus post Maurit. p. 64. 65.

[3]) German. de haer. et syn. c. 42. p. 62.

[4]) Theoph. p. 625; Cedren. I. 797. Dară conciliul iconoclaștilor din 754 luă în anathem. 9 și 10 venerarea sfinților în apĕrare. Mansi XIII. 345. 348.

[5]) Theoph. p. 625. 626.

[6]) Cedren. I. 797; Leo Gr. p. 176.

[7]) Theoph. 627; Cedren. I. 798.

[8]) Joh. Damasc. Or. II. de imag. c. 12. p. 336 ed. Le Quien; Vita s. Stephani iun. l. c. p. 795. 796; Cedren. l. c. Cf. Const. Man. p. 181. 182; Ephrem. p. 234; Baron. a. 730. n. 2.

[9]) Theoph. p. 627. 629. 630. Cf. Cedren. I. 799. 800; Leo Gr. p. 177; Georg. Ham. p. 635. n. 15; Niceph. l. c.

[10]) Niceph. l. c.; Theoph. p. 629 ur., 554. 555. 630; Cuper n. 527—531. p. 92 93; Henschen ad d. 12 Maii.

[11]) Theoph. p. 627. 628; Cedren. I. 798. 799; Ephrem p. 234; Method. de schism. c. 9. p. 254; Baron. a. 728. n. 2.

se începu acuma pretutindenea pustiirea icónelor; ómenii nu erau îndestuliţi cu aceea, că delăturau icónele urgisite, ci ardeau şi nimiciau operele cele mai admirabile ale artii. Sub scutul împăratului şi al patriarchilor lui vrăsmaşii icónelor persecutau pe iubitorii lor ca pe nisce idololatri. Persecuţiunea acésta se îndreptă mai vîrtos împotriva episcopilor, din carii mulţi au fost alungaţi în exil, [1]) şi împotriva călugărilor, carii se cuprindeau mult cu pictura. [2]) În urma acestora se descompuseră aprópe cu desevârşire şcolile de erudiţiune, carii le conduseseră călugării. [3]) Ba se spune chiar şi aceea, că Leo între altele ar fi dispus, să se ardă şi o bibliotecă vestită din Constantinopol dimpreună cu doi spre zece călugări, carii erau învĕţătorii acolo, şi dimpreună cu superiorul lor. [4]) Numai în Orientul supus stăpânirei saracene, unde combătea cu energie pe iconoclaştii celebrul teolog Ioan din Damasc, [5]) nu află primire porunca împĕratului. În tocmai ca şi scaunul Roman se declară şi Ioan în contra despotismului religios al împĕratului. „Împĕraţii," zice el, [6]) „nu au să dea bisericii legi. Apostolul zice, că Dumnezeu a pus pe sama bisericii Apostolii, profeţii, păstorii şi învĕţătorii, înse pe împĕraţi nu-i amintesce." După ce se provócă la Evr. 13, 7. 17, la Rom. 13, 7 şi la I Paral. 28, 3, zice mai de parte: „Tréba împĕraţilor e buna purtare politică, rîndul lucrurilor bisericesci e tréba păstorilor şi învĕţătorilor. Amestecul în acestea e o hoţie. Ascultăm de tine, împĕrate, în afacerile vieţii civile, cu privire la dări, tribut şi contribuţii, cu privire la acelea, în carii administrarea afacerilor nóstre ţi-s'a încredinţat ţie; dar în dispunerea lucrurilor bisericesci avem pe păstorii, ceii ce ne vestesc cuvîntul şi statoresc legislaţiunea bisericéscă. Noi nu mutăm din loc marginile cele vechi, carii le-au statorit părinţii nostri, ci ne ţinem cu tărie de tradiţiuni aşa, pe cum le-am primit. Căci dacă am începe a dărîma clădirea bisericii chiar şi numai în lucrul cel mai mĕrunt, în curênd s'ar ruina clădirea întrégă."

În Italia, unde Bizantinii şi aşa nu aveau multă influinţă, şi unde ómenii începură deja a denega tributul, dispositiile lui Leo III nu se esecutară. Atentatele ducelui Vasiliu, ale exarchului Paul, ale ducilor Exhilarat şi Petru şi ale nouluĭ exarch Eutichiu asupra siguranţei şi vieţii Papei se zădărniciră tóte, şi Gregoriu II îşi păzi vaḍa deplină, iubit şi venerat de popor, temut şi respectat de inimicii sĕi, pe carii a dese ori îi scutia în chip marinimos. [1]) El rĕmase în tótă privinţa credincios principiilor sale. Când ereticul patriarch Anastasiu îi trimise sinodica sa, Gregoriu nu-l recunoscu, ci-l amenință cu depunere şi anatemă, dacă va rĕmâné pe lângă părerea sa. [2]) Următoriul Papei, Gregoriu III, un Sirian de origine (din Martie 731), nutria de totului tot acele-şi convicţii; el prin apocrisiarul sĕu preotul Georgiu provocă pe împĕratul de repetite ori, să se întórcă; într'un sinod (Nov. 731) osîndi pe iconoclaşti şi în 732 şi 733 scrise de repetite ori împĕratului şi patriarchului Anastasiu în afacerea acésta. [3]) Tóte fură zădarnice; Orientalii păreau a fi mai separaţi de cât ori când. În vreme ce Saraceni pustiau imperiul roman rĕsăritean cel bântuit şi de ciumă, [4]) cutrĕmur, [5]) fómete şi alte nenorociri şi duceau cu sine multe averi şi mulţi prinşi din provinţele lăsate lor de pradă, [6]) Carol Martell îi învinse şi-i respinse în 732 şi puse stavilă progresării lor în Europa apusană.

(Va urma.)

[1]) Damasc. Or. II. c. 12. p. 336; Niceph. l. c. p. 68.

[2]) Theoph. p. 623; Cedren. I. 795; German. de syn. et haer. c. 42. p. 61. 62. ed. Mai.

[3]) Theoph. l. c.

[4]) Georg. Ham. p. 634. n. 13; Cedren. I. 795. 796; Zon. XV. 3; Manass. p. 182. 184. ed. Bonn.; Leo Gr. p. 177; Ephrem. v. 1711 ur. p. 44; Baron. a. 726. n. 10 ur.

[5]) Joh. Damasc. Le Quien Opp. I. 305 ur.; Theoph. p. 629; Cedren. I. 799.

[6]) Orat. II. de imag. c. 12. p. 336.

[1]) Vita Greg. II. l. c. et p. 36; Baron. a. 727; Natal. Alex. Saec. VIII. c. 1. art. 3; Papencordt Gesch. der Stadt Rom im Mittelalter S. 77—79.

[2]) Vita Greg. p. 38: qui (Anastasius) missa Romam synodica, cum tali haeresi eum consentientem reperiret vir sanctus, non censuit eum fratrem aut consacerdotem solito vocari, sed rescriptis commonitoriis, nisi ad cath. reverteretur fidem, etiam extorrem a sacerdotali officio esse mandavit. Cf. Baron. a. 730. n. 4; Theoph. p. 630; Cedren. I. 799; Georg. Ham. p. 636. n. 18.

[3]) Vita Greg. III. in Lib. pontif. Vignol. II. p. 41—45; Baron. a. 731. n. 1 ur.; Jaffé Reg. n. 1726. 1727. p. 182.

[4]) Theoph. p. 632. 636.

[5]) Niceph. l. c. p. 68; Hammer Cpl. I. S. 37. 38; Georg. Ham. p. 636. n. 19.

[6]) Theoph. p. 624 ur., 630—634; Georg. Ham. p. 640. n. 11; Cedren. I. 800—802; Ephrem v. 1724 ur. p. 45.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Şi Malluch îşi luă rĕmas bun plin de entusiasm şi voia să se ducă, dară numai de cât se întórse.

„Scusă-mĕ," zise cătră Ben Hur. „Mai aveam să-ţi spun încă óre ce. N'am putut, să mĕ apropiu însu-mi de căruţa lui Messala, dar am purtat grije, ca altul să i-o mĕsure; după cum îmi spuse, acolo butucul roţii e cu o palmă întrégă mai înalt de la pământ ca la a ta."

„Cu o palmă întrégă? Cu atâta?" esclamă Ben Hur plin de bucurie.

Apoi se plecă cătră Malluch şi zise:

„Fiind că eşti un fiu al lui Iuda, Malluch, şi fiind că eşti credincios celor din viţa ta, câştigă-ţi un loc pe galeria cea de-asupra porţii de triumf, la capĕtul de din jos în apropiarea risalitului în faţa columnelor, şi bagă bine de samă, când întórcem; bagă bine de samă, că dacă-mi vor succede tóte bine, atuncia voiu, — înse Malluch, ca şi cum nu ţi-aşi fi spus nimica! Cércă numai a ajunge acolo şi bagă bine de samă."

În clipa acésta se audi strigarea lui Ilderim.

„Ha! Pe gloria lui Dumnezeu! Ce e asta?"

El se apropiă de Ben Hur şi arĕtă cu degetul la anunţ.

„Cetesce," zise Ben Hur.

„Ba mai bine cetesce tu însu-ţi."

Ben Hur luă şedula, care era subscrisă de prefectul provinţei ca aranjator şi înlocuia programele nóstre moderne, întru cât cuprindea cu de-amĕnuntul diferitele petreceri, carii se puneau în prospect cu prilejul acesta. Ea împărtăşia publicului, că mai întâiu se va face o procesiune estraordinar de splendidă, că apoi vor urma onorările obicinuite ale lui Consus, ale zeului italic vechiu al pământului şi al binecuvintării lui, şi că apoi vor urma jocurile: alergările de întrecere, săriturile de întrecere, luptele trântitorilor şi busitorilor, tóte în şirul statorit. Numele concurenţilor se spuneau dimpreună cu naţionalitatea lor, cu şcolile din carii au ieşit, cu întrecerile, la carii au mai luat parte, cu premiile, carii le-au dobîndit, şi cu premiile, carii erau puse de astă dată; în unul din rîndurile cele mai de pe urmă erau sumele scrise cu numeri pestriţi, — semn că trecuseră timpurile, în carii învingĕtoriul se îndestulia pe deplin cu cununa de pin ori de dafin şi însetoşa de glorie ca de un lucru, care în ochii lui întrecea cu preţul bogăţia.

Preste partea acésta a programului Ben Hur numai îşi alergă privirea. În sfârşit ajunse la anunţarea alergărilor. El o cetia mereu. Iubitorii rivnitori ai nobilelor lupte de întrecere se asigurau aci, că ei a bună samă vor fi satisfăcuţi prin o luptă Oresteică, ca şi care n'a mai fost în Antiochia. Că cetatea aranjéză spectacolul întru onórea consulului. Că o sută de mii de sesterţii şi o cunună de dafin vor fi câştigurile. Apoi urmau amĕnuntele. Preste tot erau şese rivali cu căruţe câte cu patru cai, — numai de acestea se admiteau; şi pentru ca interesarea faţă cu prestaţiunile lor să se potenţeze, rivalii vor face alergarea de întrecere toţi de o dată. Apoi se descria pe rînd fiesce care căruţă:

1. Căruţa Corinténului Lisip, — doi cai suri, unul murg şi unul negru; ei au alergat în anul trecut în Alexandria şi în Corint şi au învins. Cârmuitoriul: Lisip. Colórea: galbenă.

2. Căruţa lui Messala din Roma, — doi cai albi, doi negri, învingĕtoriul cailor circului la spectacolul din anul trecut din circus maximus. Conducĕtoriul Messala. Colórea: mohorîtă cu aur.

3. Căruţa Atenénului Cleant, — trei cai suri, unul murg; au învins în anul trecut la jocurile de pe Istm. Conducĕtoriul: Cleant. Colórea: verde.

4. Căruţa Bizantinului Diceu, — doi cai negri, unul sur, unul murg; au învins în anul acesta în Bizanţ. Conducĕtoriul: Diceu. Colórea: négră.

5. Căruţa Sidonénului Admet, — toţi patru suri. Ei au alergat în trei rînduri în Cesarea şi au învins. Conducĕtoriul: Admet. Colórea: vinĕtă.

6. Căruţa lui Ilderim, a unui şeic din pustie, — toţi patru murgi, alérgă acum întâia óră. Conducĕtoriul: Ben Hur, un Iudeu. Colórea: albă.

Conducĕtoriul: Ben Hur, un Iudeu!

De ce acest nume în locul numelui Arriu?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ben Hur îşĭ înalţă privirea la Ilderim. Acuma scia, de ce strigase Arabul adineaorĭ: amîndoĭ ajunseră pe loc la aceea-şĭ conclusie.

Asta a fost mâna luĭ Messala!

XI.

Rĕmasurile.

Abia se pogorîse sara preste Antiochia, şi Omfalul, care era aprópe în centrul cetăţiĭ, se şi aseměna deja unuĭ isvor neliniştit, din care curgeaŭ rîurĭ de popor în tóte direcţiile, dară maĭ ales la vale cătră Nimfeŭ şi spre rĕsărit şi spre apus prin colonadele luĭ Irod. Ómeniĭ voiaŭ să servéscă luĭ Bac şi luĭ Apollo.

Spre acest scop nu se póte închipui lucru maĭ potrivit de cât stradele cele largĭ şi coperite, carĭ în înţelesul cel maĭ strîns al cuvîntuluĭ eraŭ nisce colonade de marmoră, lungĭ de milurĭ, carĭ tóte eraŭ poleite în chipul cel maĭ desevârşit şi tóte eraŭ darurĭ făcute cetăţiĭ celeĭ desfrînate de principĭ, carĭ nu se înspăimîntaŭ de spese, când eĭ ca în casul de faţă credeaŭ a-şĭ dobîndi nemurire. Pe nicăirea nu era întunerec, şi cântarea, rîsul, strigarea nu se maĭ sfârşiaŭ, ci se mestecaŭ la olaltă cu vâjeitul de ape, carĭ alerga în sărituri prin peşterĭ găunóse, în vreme ce se mestecă cu el un ecoŭ înmulţit.

Multele naţionalităţĭ, carĭ eraŭ representate aci, puteaŭ să provóce uimirea străinuluĭ, dar ele nu eraŭ proprietatea specială a Antiochieĭ. Între diferitele probleme ale împĕrăţieĭ celeĭ marĭ una părea a consta în aceea, ca să mestece ómeniĭ şi să apropie pe străinĭ de olaltă; de aceea porniaŭ popóre întregĭ şi migraŭ după plac în tóte părţile ducênd cu sine porturile, obiceiurile, limbile şi zeităţile sale; şi unde le convenia, acolo se opriaŭ, se neguţătoriaŭ, zidiaŭ căsĭ, ridicaŭ altare şi eraŭ, ceea ce aŭ fost a casă.

O proprietate deosebită nu putea să nu bage de samă ochiul privitoriuluĭ atent în nóptea acésta în Antiochia. Aprópe fiesce care om purta colorile unuia orĭ altuia din cârmuitoriĭ, carĭ se anunţaseră pentru alergările de mâne. La uniĭ colórea se vĕdia în o eşarpă, la alţiĭ în o decoraţie de pe pept, la mulţĭ în o petea orĭ în o pénă. Dar orĭ ce formă aveaŭ semnele acestea, ele tot de una spuneaŭ numaĭ, că purtătoriul semnuluĭ de a cuĭ partidă se ţine. Aşa se scia, că verdele însamnă pe prietiniĭ Atenénuluĭ Cleant, negrul pe aĭ Bizantinuluĭ. Asta corĕspundea unuĭ obiceiŭ, care probabil că era în tocmaĭ aşa de vechiŭ ca şi însĕ-şĭ alergările luĭ Oreste, unuĭ obiceiŭ, care e vrednic, să cauţĭ la el cam ca la o minune istorică, care spune, până la ce greţoşiĭ gróznice îĭ duce pe ómenĭ a dese orĭ nebunia lor.

Privitoriul, după ce va fi băgat de samă purtarea colorilor, va maĭ fi găsit apoĭ pe strade şi aceea destul de curênd, că predomniaŭ maĭ vîrtos treĭ colorĭ, — verdele, albul şi mohorîtul cu aur.

Dar să părăsim strada şi să întrăm în palaţul de pe insulă.

Cele cincĭ sfeşnice cu braţe din sală chiar adineaorĭ le-aŭ provĕdut cu luminĭ. Adunarea în esenţă era aceea-şĭ, carea o amintisem deja o dată în legătură cu descrierea saleĭ. Pe perinĭ zac şi acuma dormitorĭ şi vesminte, şi de la mese ne întîmpină şi acuma zuruitul cubilor. Dară cea maĭ mare parte a societăţiĭ nu se cuprinde cu nimica. Eĭ se preumblă prin sală orĭ cască grozav orĭ îşĭ opresc căscatul, când se întîlnesc uniĭ cu alţiĭ, pentru ca să schimbe frase góle şi banale. Fi-va óre mâne vreme bună? Terminate sînt óre pregătirile pe sama jocurilor? Dacă regulele circuluĭ din Antiochia se deosebesc de cele din Roma? Ca să spunem adevĕrul, ómeniĭ aceştia tinerĭ bolesc de bóla urîtuluĭ. Lucrul sĕŭ cel greŭ l-aŭ isprăvit, va să zică, dacă am puté să privim tăbliţele lor, le-am vedé pline de adnotărĭ de ale rĕmasurilor, — rĕmasurĭ pe tot felul de luptă, pe alergărĭ de pedestri, pe luptele trântitorilor şi buşitorilor, pe tóte, numaĭ pe alergările cailor nu.

Şi óre pentru ce nu?

Să o spunem: pentru că eĭ nu găsesc pe nimenĭ, care să rischeze cu eĭ măcar şi numaĭ un denar în contra luĭ Messala.

Dóră în sală se vede numaĭ o singură colóre.

Niměnuia nu-ĭ vine în minte măcar în vis putinţa desastruluĭ luĭ.

Cum, audĭ zicêndu-ţi-se, dară nu a avut el parte de o şcolire desevârşită? Óre nu l-a esaminat şi nu l-a declarat de abil un măiestru împĕrătesc de scrimă? Óre nu aŭ învins caiĭ luĭ în circus maximus? Şi apoĭ da, — dóră el e Roman!

Într'un unghiŭ, şedêndu pe un divan, vedem pe Messala însu-şĭ. În jur de el şed orĭ staŭ măgulitoriĭ luĭ admiratorĭ şi daŭ asupra luĭ năvală cu întrebărĭ. Conversarea firesce că se învîrte în jurul unuĭ singur obiect.

Acuma întră Drus şi Ceciliŭ.

„A!“ esclamă tinĕrul prinţ şi se aruncă pe perina de la piciórele luĭ Messala. „A, pe Bac, eŭ sînt obosit!“

„Unde aĭ fost?“ întrebă Messala.

„Pe stradă la deal până la Omfal şi maĭ de parte, — cine scie, până unde? Potop de ómenĭ; atâţia nu aŭ maĭ fost în cetate nicĭ o dată. Se zice, că mâne tótă lumea va fi în circ.“

Messala zîse cu dispreţ:

„Nebuniĭ! Eĭ nicĭ o dată nu aŭ vĕdut representările din circ, carĭ le aranjézĕ împĕratul. Dar Druse, ce aĭ aflat?“

„Nimica.“

„O, tu! Îţĭ ulţĭ,“ zise Ceciliŭ.

„Ce?“ întrebă Drus.

„Procesia albilor!“

„Minunat!“ esclamă Drus rîdênd. „Ne-am întîlnit cu o cétă de albĭ. Eĭ purtaŭ o flamură. Dar — ha, ha, ha, ha!“

Se aruncă a lene pe spate.

„Druse, eştĭ crudel, — nu spune nimica,“ zise Messala.

„Sgura pustieĭ era céta aceea, Messalo al meŭ, şi mâncătorĭ de maţe din templul luĭ Iacob din Ierusalim. Ce să încep cu eĭ?“

„Nu, ci Drus se teme, că-l vor rîde,“ zise Ceciliŭ. „Dar eŭ nu mĕ tem, Messalo.“

„Grăesce dar tu.“

„Aşa dar noĭ am oprit céta în loc şi —“

„Şi ĭ-am îmbiat cu rĕmas,“ zise Drus cedând şi luând soţuluĭ sĕŭ vorba. „Şi — ha, ha, ha? — un nemernic, care nu are destulă pele pe obraz pentru a face dintr'însa momélă pe sama unuĭ crap, a păşit înainte, — ha, ha, ha! — şi a zis, că da. Eŭ mĭ-am scos tăbliţa. „Care e numele omuluĭ ăstuia?“ am întrebat. „Ben Hur, Iudeul,“ rĕspunse el. Apoĭ eŭ: „Cât să fie?“ El rĕspunse: „Un — un —“ scusă-mĕ, Messalo. Pe tunetul luĭ Joe, nu maĭ pot grăi de rîs. Ha, ha, ha!“

Ascultătoriĭ se plecară la el.

Messala privi la Ceciliŭ.

„Un şechel,“ zise acesta.

„Un şechel! Un şechel!“

O erupţie de rîs despreţuitor urmă repeţirea acésta.

„Şi ce a făcut Drus?“ întrebă Messala.

O esclamare din apropiarea uşiĭ făcu în clipa acésta, ca ómeniĭ să alerge acolo. Fiind că larma să continuă şi crescu, se duse şi însu-şĭ Ceciliŭ acolo maĭ zicênd în grabă: „Nobilul Drus, Messalo al meŭ, îşĭ băgă tăbliţa în buzunar şi — lăsă, să-ĭ scape din mână şechelul.“

„Un alb! Un alb!“

„Lăsaţi-l în lăuntru!“

„Aicĭ, aicĭ!“

Strigărĭ de acestea şi asemenea lor umpleaŭ sala şi făceaŭ, să amuţéscă orĭ ce altă conversaţie. Jucătoriĭ de cubĭ se lăsară de joc; ceĭ ce durmiaŭ, se treziră, îşĭ frecaŭ ochiĭ, îşĭ scóseră tăbliţele şi grăbiră la punctul comun de atracţie.

„Îţĭ ofer —“

„Şi eŭ —“

„Eŭ —“

Cel primit cu atâta rîvnă era Iudeul acela fruntaş, soţul de călătorie al luĭ Ben Hur de pe insula Cipru. El întră serios, liniştit, cercetătoriŭ. Îmbrăcămintea luĭ era albă ca néua, şi tot asemenea şi pânza turbanuluĭ luĭ. Plecându-se şi suriḑênd asupra primiriĭ sale înaintă încetinel cătră masa din mijloc. Ajuns acolo, se înveli cu dignitate în haĭna sa, cuprinse loc şi făcu semn cu mâna. Clipirea petriĭ scumpe de pe degetul luĭ contribui mult la tăcerea, ce urmă.

„Romanilor, prea nobilĭ Romanĭ,“ începu el, „vĕ salut!“

„Linişte, pe Joe! Cine e acela?“ întrebă Drus.

„Un câne de Iudeŭ, — Sanballat cu numele, — furnisor al oştiĭ, locuesce în Roma; e nespus de bogat; s'a îmbogăţit din liferărĭ, carĭ nicĭ când nu le-a împlinit. Cu tóte acestea ţese intrigĭ, carĭ sînt maĭ fine de cât ţĕsĕtura de paingin. Fie, — pe brîul Venerĭĭ! vom să-l prindem!“

(Va urma.)

Bibliografie.

Anunţ. *Biografia luĭ Avram Iancu,* — compusă de domnul Iosif Şt. Şuluţ şi dăruită Asociaţiunĭĭ în 800 exemplare, pentru ca din suma, ce se va realisa prin vinderea eĭ, adaugêndu-se la rĕmasul fericituluĭ, să se înfiinţeze un fond în memoria luĭ Avram Iancu, care a dăruit tótă averea sa Asociaţiunĭĭ, — *se póte procura de la biroul Asociaţiunĭĭ (Nagy-Szeben, strada Morĭĭ Nr 8).* Un exemplar costă cu postporto 55 cr.

Biroul Asociaţiunĭĭ.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. Blaş 30 Octobre 1897. Numĕrul 45.

Epistola Pastorală

A Ilustrităţii Sale Preasfinţitului D. D.

Dr. Demetriu Radu

Episcop gr. catolic al Lugoşului

dată în favorul „Convictului gr. cat. român din Lugoş".

Nr. 1890 — 1897.

Demetriu

din îndurarea lui Dumnezeŭ şi graţia Sfîntului Scaun Apostolic

Episcop gr. catolic al Lugoşului.

Veneratului Cler şi Iubitului popor al aceleia-şi Diecese.

În Domnul nostru Isus Christos

Binecuvîntare şi Mântuire!

Biserica lui Isus Christos, acéstă mărĕţă instituţiune menită a împărţi binefacerile învĕţăturilor sale omenirii din tóte timpurile şi din tóte locurile, s'a silit pururea a arĕta o deosebită îngrijire faţă cu crescerea tinerimii în frica Domnului. despre care scris şi dovedit este, că singură conduce pe om la lumina adevĕrateĭ înţelepciuni. Nenumĕratele asiluri de pietate şi de sciinţă adevĕrată, începênd de la minunatele orfanotrofii, unde mumă şi-aŭ aflat, ceĭ ce mumă n'aŭ cunoscut, şi până la splendidele aule universitare, cu carĭ Biserica a îmbogăţit în cea mai mare parte pentru întâia dată lumea, sînt o viuă şi neperitóre dovadă, că dînsa cu folos a priceput şi repeţit cuvîntul dumnezeescului sĕŭ Fundator: L ă s a ţ ĭ p r u n c ii, s ă v i n ă l a m i n e.

Şi dacă în tot de una s'a arĕtat a fi folositóre şi chiar de lipsă pentru binele omeniriĭ acéstă viuă interesare a Bisericiĭ de crescerea tinerimiĭ; în timpurile nóstre, când, din nenorocire, spiritul primejdios de indiferentism şi icĭ colo chiar de vrăjmăşie faţă cu religiunea, adecă cu regularea raporturilor omuluĭ cătră Creatorul sĕŭ şi cătră deaprópele sĕŭ, caută a se infiltra pe nenumĕrate căĭ, ce-ĭ staŭ deschise, în inimile nevinovate ale aceleia-şi tinerimĭ, spre a depune într'însele veninul corupţiuniĭ, care spriginit la rîndul sĕŭ de mulţimea ocasiunilor de pĕcat, ne dă tristul prilej de a vedé în sucrescenţa mai de frunte a societăţiĭ aprópe numaĭ nisce florĭ veştedite mai înainte de vreme, şi în viitorii apĕrătorĭ aĭ vetrelor străbune nisce adevĕrate schelete umblătóre: în timpurile nóstre Biserica luĭ Christos mai mult ca orĭ când se simte îndreptăţită de a repeţi celor ce conduc destinele societăţiĭ: L ă s a ţ ĭ p r u n c ii, s ă v i n ă l a m i n e!

Pe lângă acestea Biserica mai are şi un interes cu totul particular întru a se sili a feri, pe cât îĭ stă în putinţă, tinerimea de asemenea primejdiĭ, după ce din rîndurile aceleia are să-şĭ recruteze pe servitoriĭ altaruluĭ sĕŭ. şi carĭ dacă nu vor fi îndrumaţĭ de timpuriŭ pe căile vîrtuţilor, atuncĭ fórte cu greŭ îşĭ va sci afla într'înşiĭ ministri potriviţĭ, inspiraţi şi cu adevĕrat conduşi de spiritul de jertfă, de abnegaţiune şi devotament neţĕrmurit pentru scopurile sale.

Pentru acésta, pe cum aiurea, ast fel şi în Diecesa nóstră, pe lângă tóte nenumĕratele lipsurĭ, cu carĭ a avut şi are a se lupta ca o Diecesă nu numaĭ tinĕră, dar şi fórte sĕracă, încă cel dintâiŭ Episcop al eĭ, fericitul A l e s a n d r u D o b r a, în anul 1854 a contemplat crearea uneĭ ataríĭ instituţiuni destinate după gândul seŭ „a promova cultura religiósă-morală a cleruluĭ şi poporuluĭ român legat cu Roma prin unitatea credinţeĭ după ritul oriental". Neputênd realisa înse gândul întru tótă întinderea mărĕţeĭ sale dorinţe, s'a mărginit a da fiinţă cu nespuse jertfe pe partea sa aşa numiteĭ F u n d a ţ i u n i R u d o l f i a n e, din ale căreĭ binefacerĭ s'aŭ împărtăşit şi continuă a se împărtăşi cu ajutóre, e drept nu marĭ, dar fórte preţióse, cete întregĭ de tinerĭ românĭ împrăştiaţĭ pe la diferitele gimnasiĭ din patrie. Numĕrul acestor tinerĭ, fie zis acilea în trecĕt, în momentul de faţă este de 68, între carĭ pe anul scolastic curgĕtor s'a împărţit suma de 2815 fl.

Condus de aceleа-şi gândirĭ nobile şi sub impresiunea aceleia-şi necesităţĭ nemijlocitul meŭ Predecesor, Î. P. S. Sa DD. Dr. V i c t o r M i h á l y i d e A p ş a, acuma Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Ĭulia, în Sinodul diecesan ţinut la 15 Novembre 1883 a luat dispoziţiunile necesare pentru constituirea fondului de convict diecesan cu concursul întregiĭ Diecese. Graţie acestor dispoziţiunĭ, la carĭ vom reveni, astăzĭ fondul acesta a ajuns la suma de 3309 fl. 80 cr., sumă, e drept, încă fórte modestă pentru realisarea proiectateĭ instituţiuni, dar totuşĭ însemnată faţă cu nenumĕratele neajunsurĭ şi lipse, ce aŭ reclamat în continuŭ jertfirile dieceseĭ.

Nicĭ nu s'a marginit aci bnnăvoinţa ilustruluĭ Archiereŭ. Ci tocmaĭ în primele momente ale instalăriĭ mele în acest scaun episcopesc ne-a surprins cu un dar în favorul fonduluĭ de convict, specificat în preavenerata sa scrisóre, ce îmĭ ĭeaŭ libertate a v'o comunica, Venerat Cler şi Ĭubit Popor, în întregul sĕŭ:

Nru 26 — 1896
presid.

I l l u s t r i t a t e a V ó s t r ă P r e a s f i n ţ i t e D o m n u l e E p i s c o p, F r a t e î n C h r i s t o s V e n e r a n d e!

Veneratul Capitlu al Bisericiĭ Catedrale gr. cat. din Lugoş din şedinţa ţinută în 9 Ianuarie 1897 Nr. 17 a binevoit a străpune subscrisuluĭ poliţa de asecuraţiune a vieţiĭ mele în favórea Fondului instruct al Episcopieĭ din Lugoş în puterea sumeĭ de 5250 fl. v. a., stipulată cu Societatea Primă de Asecuraţiune Generală Ungarică din Budapesta cu dtul 31 Martie 1875 Nr. 35967 A. dimpreună cu tóte cuitele de premiĭ de la Nr. 1 până la Nr. 21, prin carĭ acea poliţă era validă până în 31 Martie 1897.

După ce subscrisul fuĭ fortunat de a plăti în 3 Februarie 1897 la mâna Preasfinţieĭ Vóstre în contenti întreg fondul instruct al Episcopieĭ Lugoşului în 5250 fl. v. a., poliţa rĕmase sub dispuseţiunea-mĭ liberă.

De óre ce înse eŭ premiile în decurs de 20 anĭ le-am fost plătit din venitele menseĭ episcopescĭ din Lugoş, şi după ce în restimpul, cât am păstorit acea almă Diecesă, nu am putut de la mine augmenta cu sume mai considerabile fondurile diecesane de acolo, măcar că unele chiar în acel restimp aŭ fost iniţiate şi formate: aşa am judecat în Domnul a fi cu cuveninţă, ca pe cât mĕ ĭertă împrejurările şi datorinţele grave, ce le am cătră Archidiecesa de Alba-Ĭulia şi Făgăraş, să-mĭ aduc a minte şi de diecesa Lugoşuluĭ şi în semn de recunoscinţă pentru legăturile sacre frăţeşci şi afecţiunea filială, carĭ mi-s'aŭ dovedit din partea aceleĭ alme diecese a Lugoşuluĭ, să concurg şi eŭ cu óre care sumă maĭ însemnată la avîntul acelor fonduri. Drept aceea oferesc cu acésta poliţa mai sus descrisă şi o alătur sub ·/. dimpreună cu 22 fruste cuitanţe despre premiile anuale de la început plătite până în ziua de astăzĭ, după carĭ pe temeiul cuitanţeĭ celeĭ din urmă poliţa rĕmâne în valóre până în 31 Martie 1898; de o dată o destin şi donez în favórea **„Fondului de Convict diecesan român gr. cat. din Lugoş"** şi rog pe Preasfinţia Vóstră, să binevoiţĭ a accepta acest ofert, şi de óre ce în poliţă favoritul se desémnă cu terminiĭ „A Lugosi gör. kath. püspökség alapitványa", nu mi-se pare necesar, să schimb titlul, ci mĕ rog numaĭ, ca prin un decis consistorial să Vĕ îndurаţĭ a destina de acum pentru casul de mórte, ce va întreveni, suma asecurată de 5250 fl. v. a. în favórea „Fondului de Convict diecesan român gr. cat. din Lugoş".

Pentru casul, când Preasfinţia Vóstră dimpreună cu Veneratul Consistor Episcopesc veţĭ binevoi a primi ofertul acesta, îmĭ ĭeaŭ voe de a indigita unele dispoziţiunĭ, carĭ le socotesc necesare, pentru ca intenţiunea mea să se pótă adeveri, şi a nume:

1 Poliţa dimpreună cu tóte cuitanţele de premiĭ plătite, şi cele, carĭ le voiŭ maĭ plăti de aicĭ în colo, să se păstreze în cassa Wertheimiană a Veneratuluĭ Capitlu Catedral gr. cat. din Lugoş, sub grijea Administratoruluĭ Fondului de Convict diecesan gr. cat. român din Lugoş, dimpreună cu cele alalte efecte şi hârtiĭ de valóre ale Fondului de Convict.

2. Premiile anuale mĕ oblig pe tot timpul restant al vieţiĭ mele a le plăti eŭ însu-mĭ anticipative de la 31 Martie a fie căruĭ an înainte pe câte un an întreg, şi cuitanţa a o depune la Veneratul Capitlu din Lugoş.

3. Suma de 5250 fl v. a. după mórtea mea o va plăti Societatea Primă Ungarică de Asecuraţiune Generală din Budapesta la mâna Episcopuluĭ gr. cat. din Lugoş ca la representantele legal al Fondului de Convict diecesan român gr. cat. din Lugoş.

4. Suma asecurată de 5250 fl. v. a. întrégă o destin în prima linie şi o oferesc spre scopul de a se cumpĕra cu aceea un intravilan acomodat de Convict diecesan în Lugoş. La casul înse, când atare intravilan s'ar procura înainte de scadenţa sumeĭ asecurate: atuncĭ într'a dóua linie suma de 5250 fl. v. a. întrégă să servéscă şi să se impendeze spre edificiul Convictuluĭ. Ĕră la casul, când şi edificiul Convictuluĭ s'ar puté clădi înainte de scadenţa sumeĭ asecurate de 5250 fl. v. a., într'a treia linie cu acésta o destin de fundaţiune perpetuă în favórea Convictuluĭ.

5. Pentru casul acesta întreg capitalul de 5250 fl. v. a. să se eloce în obligaţiniĭ de stat ungarice, carĭ se vor puté cumpĕra sub valóre nominală, şi vinculate pe numele Fondului de Convict, din camete să se întreţină tinerĭ românĭ gr. cat. în Convictul din Lugoş, pentru câţĭ va ajunge din acele camete taxa întrégă, ce se va prescrie în acel Convict.

6. În Fundaţiunea aci contemplată de către Veneratul Consistor episcopesc din Lugoş să se suscépă pe lângă concurs tineri şcolari gimnasişti, născuţi din căsătoria creştinéscă a unor părinţi români gr. cat. miseri şi credincioşi ai dieceseï Lugoşuluï. Escepţiune să se admită, şi „caeteris paribus“ preferinţă să aibă recurenţii consângenï aï meï români gr. catolicï, carï ar dori, să fie suscepuţi în Convictul diecesan din Lugoş, şi carï vor dovedi, că sînt născuţi din căsătoria creştinéscă a unor părinţi descendenţi din fraţiï meï Petru Mihályi de Apşa deputat dietal şi socia-ï Luisa născută Simon, şi Dr. Ioan Mihályi de Apşa protofisc al Comitatuluï Maramureş şi socia-ï Iustina născută Pap.

7. Suscepţiunea în fundaţiunea Convictuluï şi interteuţiunea în acela-şï a alumnilor din acéstă fundaţiune facă-se întru tóte după normele, carï vor fi vigente în acel Convict pentru toţi convictoriï.

Întru aceste deliniându-mï intenţiunea încă o dată rog pe Preasfinţia Vóstră şi pe Veneratul Capitul al Bisericiï Catedrale din Lugoş, să binevoéscă a primi sarcina acésta şi a purta grije, ca la timpul adormiriï mele să se pótă scóte la valóre cele aci contemplate.

După carï frăţescilor simţeminte recomandat, rog binecuvîntare cerésca preste acea almă Diecesă şi cu veneraţiune adâncă rémân

Al Illustrităţiï Vóstre Preasfinţite
Blaş în 14/2 Maiu 1897.
Umilit Frate în Christos

Victor Mihályi de Apşa m. p.
Archiepiscop şi Metropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

În urma acesteï scrisorï Ne-am şi grăbit a enunţa în şedinţa Consistoriuluï Nostru episcopesc ţinută la 20 Maiu a. c. Decisul, prin care nu numaï că am primit cu cea maï mare gratitudine darul Escelenţeï Sale Domnuluï Metropolit în sensul dorinţelor sale de maï sus, ci am şi hotărît a-ï aduce, pe cum ï-am şi adus, omagiul mulţămirilor celor maï ferbinţi în numele întregiï Diecese pentru acest dar preţios, prin care ca şi printr'o nóuă, dar éră-şï puternică legătură pururea nedespărţit s'a legat numele séu de acéstă Diecesă, preste care timp de dóuě zecï de anï a vérsat cu atâta îmbelşugare strălucirile uneï glorióse ocârmuiriï, şi pentru a căreï înflorire jertfit-a cu zel înflăcărat îngrijirile şi ostenelile adevěratuluï Părinte şi Păstor sufletesc.

Puternic încurajat aşa dar de aceste fapte generóse ale Predecesorilor meï şi consciu de gravitatea întâiuluï meu cuvînt pastoral, prin care vě asiguram, că Domnuluï cu umilinţă mě voiu ruga, să-mï ajute, ca luându-mě după esemplul celor ce înaintea mea aŭ şědut pe scaunul vostru archieresc, şi cele ce eï le-aŭ dus la îndeplinire, să le ţin cu tărie, şi cele ce eï le-aŭ dorit în sufletele lor nobile, să le pot efeptui spre binele şi fericirea vóstră; — silit, eŭ maï zic, întru inima mea de necesitatea uneï opere, cum este Convictul diecesan, şi spriginit cu căldură şi cu tărie din partea Veneraţilor meï fraţi asesorï consistorialï de la centru, am socotit în Domnul de bine a aprofita de ocasiunea puneriï în vînd̨are a caselor cu tot locul lor, în întindere de 1800 stînginï pătraţi, ce se află alăturea, în nemijlocită vecinătate cu Reşedinţa episcopéscă din Lugoş, respective cu partea acestuï edificiŭ, ce ne servesce de cancelarie diecesană, şi de vecï le-am cumpěrat. Ast fel în vîrtutea contractuluï de vînd̨are-cumpěrare închiat la 15 August a. c. de Noï şi de fostul proprietar, şi indus în Cartea funduară sub Nr. 7298/1897 al oficiuluï regesc de Carte fund. din Lugoş, pe numele **Dieceseï greco-catolice a Lugoşuluï,** aceste case cu tot locul lor de fapt şi de drept aŭ devenit în posesiunea şi proprietatea Dieceseï nóstre, cu destinaţiunea expres amintită în contract de a servi pentru Convictul tinerilor greco-catolicï români aï aceleia-şï Diecese. Preţul de cumpěrare a fost 22000 fl. (dóuě zecï şi dóuě miï florenï valută austriacă), avênd noï a purta şi spesele de transcriere. Mărimea acesteï sume se va pricepe, în dată ce vom observa, că Magistratul oraşuluï la cererea nóstră prin actul Nr. 11361/1897 a preţuit după relaţiunile locale acelea-şï case în 25000 fl.

Pentru acoperirea acesteï sume n'am putut face alt fel de cât a angaja fondurile diecesane. După ce înse aceste îşï aŭ destinaţiunï speciale, bună óră stipendiï scolastice, pensiunï preoţilor deficienţi, ajutóre věduvelor şi orfanilor de preoţi etc., şi ast fel destinaţiunï bine determinate din partea respectivilor fundatorï, angajarea lor n'am putut-o face de cât sub formă de împrumut adevěrat în sarcina Dieceseï pe lângă îndatorirea de a plăti regulat interesele până la amortisarea completă a capitalelor împrumutate.

Şi de n'am fi făcut acésta, se perdea ocasiunea binevenită, carea, aprópe cu siguranţă putem spune, că în faţa desvoltăriï, ce a luat-o Lugoşul, numaï fórte cu greŭ ni-s'ar fi presentat maï târziŭ; şi pe lângă acésta idea de Convict ar fi rěmas şi maï de parte restrînsă în cercul dorinţelor.

De unde să plătim acuma acéstă datorie, şi de unde să adunăm mijlócele de lipsă pentru ridicarea edificiuluï corěspundětor unuï Convict pe locul cumpěrat?

O, Preaiubiţilor meï fraţi, alte isvóre nu găsim de cât în spiritul de jertfă, de care pe lângă tóte greutăţile zileï vě sciŭ înflăcăraţi pentru tóte scopurile menite a vesti mărirea luï Dumnezeŭ, a promova înflorirea Bisericiï sale şi înaintarea némuluï nostru pe căile pacínice ale progresuluï cultural. Şi fiind că tocmaï un asemenea scop urmărim prin instituţiunea, ce ne preocupă, cu încredere deplină în dărnicia vóstră şi cu tótă speranţa în bunăvoinţa vóstră mě îndreptez către voï şi către toţi ceï ce simţesc una cu voï pentru cultura nóstră, rugându-vě, să ne săriţi într'ajutor.

Sîntem sěracï. sîntem něcăjiţi, sîntem îngreunaţi, dar bogată vě este inima, tare şi neînfrânt spiritul de jertfă pentru binele obştesc, şi ast fel umĕr la umĕr punênd tóte le vom învinge, ast fel cu dragoste şi cu însufleţire căd̨ênd picurii din mânile vóstre nu vor întârzia a despica petrile spre a lăsa, să se înalţe de subt ele măréţa instituţiune a Convictuluï diecesan. Daţi aşa dar şi daţi cu inimă bună, că pe dătătorul de bună voe iubesce Dumnezeŭ (II Cor. 9, 7). Ér Bunul Dumnezeŭ prin rodirea ţarinelor vóstre, prin binecuvîntarea ostenelelor vóstre, prin tótă bogăţia darurilor sale însutit vě va înapoia, ceea ce veţi da din dragoste către Dînsul, ceea ce veţi da pentru pregătirea preoţilor sěi, pentru crescerea fiilor vostri în sciinţa cea nedespărţită de moravurile bune şi de evlavie, şi carï toţi într'o zi vor fi pastoriï şi luminătoriï vostri ca şi propria vóstră mândrie: cu noï este Dumnezeul părinţilor nostri, şi el ne va ajuta!

Cu acéstă speranţă şi încredere nestrămutată în bunăvoinţa vóstră, o preaiubiţilor meï Fraţi, Noï în înţelegere cu Consistoriul Nostru episcopesc, în conformitate şi cu decisiunile Sinoduluï diecesan din 1883, dispunem şi hotărîm în favorul Convictuluï diecesan:

I. Membriï Veneratuluï Cler diecesan începênd de la Episcop şi de la canonicï cu 1 Ianuarie 1898 înainte vor contribui pe an cu $^1/_2$ % amĕsurat beneficiilor lor eclesiastice după subtragerea sarcinilor publice dintr'însele. Episcopul şi Canoniciï direct, er ceïalalţi beneficiaţi pe calea oficiuluï protopopesc vor înainta contribuirile lor Ordinariatuluï în fie care an până la 1 Novembre cel maï târziŭ.

II. Cassele tuturor fondurilor diecesane, ale fundaţiunilor pie, ale bisericilor, şcolilor şi ale altor institute, ce staŭ în raport de raţiociniŭ către Ordinariatul Nostru episcopesc, începênd de la 1 Ianuarie 1898 înainte vor contribui pe an câte 1% amĕsurat venitelor lor anuale după subtragerea contribuţiunilor publice. Suma contribuirilor se va înainta Ordinariatuluï la olaltă cu subşternerea raţiunilor anuale.

III. a) În fie care an în ziua Sfîntuluï Demetriŭ, 7 Novembre (26 Octobre), în singuraticele parochiï din Diecesă prin îngrijirea purtătorilor oficiilor parochiale şi cu concursul curatorilor se va face colectă specială, fie în biserică, fie în a fară de biserică, în banï orï şi în naturale (carï se vor preface apoï în banï) în favorul Convictuluï. La colecta acésta se va adauga şi venitul din ziua aceea a aşa numituluï tas. Parochiï şi adm. parochialï în Dumineca premergětóre vor aduce la cunoscinţa credincioşilor instituirea acesteï colecte deosebite şi prin esplicarea scopuluï salutar al eï îï vor îndemna, să concurgă cu obolul lor.

b) Asupra acesteï colecte Curatoratul va purta ziar deosebit. Resultatul colecteï împreună cu estrasul acestuï ziar şi cu lista nominală a tuturor binefăcětorilor, carï vor contribui cu cel puţin 1 fl., se va înainta de o dată cu raţiunile, pe calea oficiuluï protopopesc Ordinariatuluï.

c) În bisericile filiale colecta acésta se va puté face şi în Duminecile următóre sěrbătoriï Stuluï Demetriŭ.

IV. La ocasiunï binevenite purtătoriï oficiilor parochiale vor stărui pe lângă credincioşiï lor, ca maï vîrtos la facerea testamentelor lor să-şï aducă a minte de Convictul diecesan prin legate pie, fie cât de modeste. În deosebï vor stărui pentru acésta faţă cu ceï ce s'aŭ bucurat când va de stipendiile diecesane.

V. Administraţiunea Fonduluï de Convict va ţiné în evidenţă tóte sumele întrate, va da raţiunï şi va presenta în fie care an Ordinariatuluï conspectul detaliat al stăriï fonduluï spre a se aduce din partea acestuia la cunoscinţa Cleruluï şi poporuluï.

VI. Purtătoriï oficiilor parochiale vor da citire acesteï Epistole Pastorale în biserică la s. liturgie.

VII. În privinţa administraţiuniï definitive a Fonduluï de Convict prevědută în circulariul dat din partea Ordinariatuluï la 10 Ianuarie 1884 Nr. 1659 se vor lua dispositiunï maï târziŭ.

Acestea sînt, Preaiubiţilor meï Fraţi, cele ce am creḍut în Domnul de bine a le determina spre a vě da ocasiune a Ne sări într'ajutor pentru ducerea la îndeplinire a uneï instituţiunï, carea repet, va fi un isvor nesěcat de binefacere pentru fiiï şi fiiï fiilor vostri, un monument neperitor al generosităţiï şi interesăriï vóstre faţă de prosperitatea sfinteï nóstre Bisericï şi de strălucirea numeluï unuï popor, ce scie ţiné la însemnătatea culturiï şi civilisaţiuniï, puse subt scutul dumnezeescilor învěţăturï ale Mântuitoriuluï nostru Isus Christos.

Deci Fraţilor, bucuraţi-vě, fiţi desevârşiţi, mângăiaţi-vě, aceea-şï cugetaţi. pace să aveţi, şi Dumnezeul păciï şi al dragostiï va fi cu voï!

Dat în Lugoş din Reşedinţa Nóstră episcopală la 15 Octobre 1897.

Episcop **Demetriŭ.**

Organul Asociaţiuniï.

Sîntem nevoiţi a ne ocupa la acest loc de organul Asociaţiuniï, cu „Transilvania“.

Trebue să fie încă în memoria tuturor celor ce au participat la adunarea generală de la Mediaş indignarea legitimă a membrilor Asociaţiuniï pentru faptul, că în rapórtele secretariuluï I se făcea politică, ba condamnându-se direcţiunea politică şi actele politice sevârşite de comitetul partiduluï naţional român în aceştï anï din urmă, ba insinuându-se tendenţe nepatriotice şi şovinistice, celor ce pretindeaŭ, ca Asociaţiunea să ajutore şcolile poporale românescï espuse magiarisăriiï.

Un vorbitor a reprobat între aprobările adunăriï întregï procedura acésta

neadmisibilă şi a pretins, ca în raportele oficióse să fie încunjurată cu cea mai mare scrupulositate amestecul politicii şi cu atât mai vîrtos a politicii de partid.

Credeam, că păţania de la adunarea generală va fi servit spre învăţătură celor chemaţi.

Şi ce să vedi?

Abia după dóuĕ luni vine *organul oficios* al Asociaţiunii şi dând samă despre adunarea generală într'un prim articol érăşi face politică declarând, că discusiunile urmate la adunarea generală din ăst an aŭ scărit niveaul adunărilor trecute şi a întunecat ceriul senin al sĕrbătorii nóstre culturale.

Ei bine! Fără a lungi mult vorba, noi trebue să declarăm, că procedura acésta e absolut inadmisibilă şi prin urmare o procedură, care nu se póte condamna destul de aspru.

Organul Asociaţiunii e o publicaţiune sciinţifică periodică, în care aŭ loc ca în trécăt, ca adaus, şi procesele verbale ale adunărilor generale şi ale şedinţelor comitetului. Organul acesta se publică la mandatul adunării generale, cu spesele societăţii, cu scop de a da samă şi despre viaţa internă a Asociaţiunii nóstre.

Atâta e de ajuns pentru a pricepe, că organul acesta póte avé ori ce menire a fară de o singură menire: de menirea de a se pune judecător preste stăpânul sĕŭ, preste snpremul factor al societăţii nóstre, preste adunarea generală.

Ce face însе organul acesta atunci, când condamnă direcţiunea discusiunilor provocate de către o parte a membrilor, când ĭea posiţie pentru o părere ivită faţă de alta contrară?

Nu e óre lămurit, că direcţiunea „Transilvaniei" lucrând ast fel mestecă politica actuală într'un organ oficios, se angajéză în seviţiul uneĭ partide şi se pune a judeca preste stăpânul sĕŭ, care este adunarea generală?

Étă pentru ce a trebuit să ne ridicăm glasul împotriva uneĭ asemenea proceduri. Organul Asociaţiunii nóstre e al nostru al tuturor. Atâta drept avem la el, cât aŭ aceia, carĭ îl redigéză. Da, avem atâta drept, pentru că plătim cu toţii acest organ.

Cum se face dar, că organul acesta ajunge teren pentru deprinderile stilare ale unuia şi altuia? Cum se face, că organul acesta al nostru vine, să ne batjocorésc pe banii nostri?

Întrebăm: Se întîmplă asemenea inconveniente cu scirea comitetului central orĭ nu?

Cerem răspuns categoric la întrebarea acésta, pentru că voim, să statorim responsabilitatea.

Ce ar fi, când fóea oficiósă s'ar apuca, să critice ordinile şi lucrarea guvernului? Ce ar fi, dacă judecătorii în loc de a aplica legile şi-ar bate joc de ele şi le-ar eluda?

Dacă direcţiunea „Transilvaniei" vré, să facă politică, şi vré să-şi spună verdictul asupra adunărilor generale ale Asociaţiunii, apoi locul nu-i e „Transilvania", ci să rémână tot la locul cel vechiŭ, la organul semioficios al comitetului, la „Telegraful Roman". Acolo póte publica, ceea ce-i convine. Colónele acestui semioficios aŭ mai adăpostit şi alte sedimente duchovnicescĭ. Însе în organul oficios al Asociaţiunii nu putem concede nicĭ un loc cât de modest alergărilor mentale ale unuĭ orĭ altuĭ fundator de musee naţionale, cu atât mai puţin le putem concede loc în fruntea foiĭ, unde am fi în drept, să aşteptăm ceva lucrare de valóre durabilă, ér nu articolĭ de fond pentru câte o gazetă.

Ne-am ridicat glasul în speranta, că nu va suna în pustie, şi că comitetul va îndrepta rĕul de cu bună vreme împedecând repeţirea unor asemenea inconvenienţe.

Dacă ne-am înşela în acéstă speranţă a nóstră, vom urma a ne îndeplini datorinţa faţă cu interesele Asociaţiunii cu mai mult zel şi cu mai puţină consideraţie.

La cestiunea autonomiei. — Unele din foile nóstre, pornind după ziarele magiare, se alarmézĕ érăşi pe sine şi alarmézĕ şi pe cetitoriĭ lor cu presupuneri care de care mai variate privitor la cele ce vor să urmeze pentru autonomia bisericii nóstre.

Noi credem, că tóte alarmările acestea sînt lipsite de basă. Episcopii nostri nu pot să se abată de la hotărîrea lor adusă cu consciinţa răspunderiĭ, ce o aŭ, şi e şi insultă a presupune despre eĭ aşa ceva. Să lăsăm dar foile magiare, să scrie, ceea ce le place, dar noi să aşteptăm liniştiţi desvoltarea evenimentelor. De o cam dată nu esistă motiv de o îngrijire deosebită. Să fim cu toţii la pândă, dar făr de trébă să nu ne alarmăm!

„Laudă-te gură". — Noi în nrul 45 am fost reprodus o corespondenţă a luĭ „Alkotmány" şi din parte-ne am fost îndrăznit a-ĭ adauge numai următórele:

„Cui să-ĭ credem decĭ, „Telegrafuluĭ Roman" orĭ luĭ „Alkotmány"? Le facem pe plac la amîndoĭ şi le credem la amîndoĭ. „Telegrafuluĭ Roman" îĭ credem bucuros, că noĭ fiiĭ sfînteĭ uniĭ sîntem catolicĭ mai credincioşi de cât Ungurii catolicĭ, ér luĭ „Alkotmány" îĭ credem tot aşa de bucuros, că sfînta unire nutresce în fiiĭ sĕĭ o iubire mai mare de neam, de cum o face acésta aşa numitul „ortodoxism"."

La observarea acésta scurtă a nóstră „Telegraful Roman" sub inscripţia „Laudă-te, gură" observă pe lung următórele:

„Nu-ĭ stricăm „Uniriĭ" gustul pentru modul, *cum* ne crede nóuĕ şi cum crede luĭ „Alkotmány". Îĭ observăm numai atâta, că aceĭ bărbaţi romînĭ, carĭ aŭ propagat naţionalismul în şcolile din Blaş, dacă aŭ ţinut la nefericita „unire" cu biserica Romeĭ, saŭ mai bine zis la desbinarea confesională a Românilor din ţările coroneĭ Stluĭ Ştefan, aŭ ţinut legăturĭ bisericescĭ numai cu Roma, şi pe cât le-a fost cu putinţă, aŭ căutat a se smulge cu totul de sub influinţa bisericii papistaşe *magiarisătóre,* în braţele căreia ĭ-a aruncat un archiereŭ nesocotit chiar cu călcarea jarămîntului sĕŭ archieresc şi numai pentru câştiguri materiale în favorul sĕŭ şi a clerului sĕŭ. Aceia şi-aŭ priceput mai bine chemarea faţă de datorinţele lor către neam, de cât clerul unit de azĭ, care în contra voinţeĭ mirenilor luminaţi şi fără scirea poporului alérgă în numele luĭ şi se îmbulzesce la ólele bisericii papistaşe magiarisătóre de la noĭ.

„Din partea cleruluĭ gr.-cat. mereŭ se accentuézĕ, că unirea cu biserica Romeĭ e pur dogmatică. Întrebăm acum pe acest cler gr.-cat., dacă unirea domnieĭ lor cu biserica Romeĭ e curat dogmatică, şi întreg cultul şi disciplina o ţin cea a bisericii orientale, — atunci ce caută el în conferenţele cleruluĭ romano-catolic de la noĭ, care pe lângă aceea, că se ţine de o biserică cu alt cult şi altă disciplină, mai e şi dusman de mórte naţionalităţiĭ nóstre române?

„Dacă acea uniune bisericéscă e curat dogmatică, atunci numai la conferenţe, în carĭ se pertractézĕ curat numai cestiuni de credinţă, ar avé rost, să participe credincioşiĭ uniţi, — în colo caute a-şi dobîndi o autonomie bisericéscă perfectă, proprie numai bisericii lor, aşa pe cum le-o dictézĕ acésta spiritul organisaţiunii bisericii orientale. Exemplul îl aŭ în referinţele bisericii nóstre ortodoxe române cu biserica ortodoxă sêrbéscă din patrie, carĭ numai în cestiuni dogmatice ţin consultări împreună. (Dar mulţămită ceriului, de la despărţirea nóstră bisericéscă de către Sêrbi până acum nicĭ de acestea n'am avut trebuinţă.)

„Scim noi destul de bine, că fiĭ „sfinteĭ" uniri din Blaş sînt catolicĭ mai credincioşi de cât Uunguriĭ, ba mai catolicĭ chiar şi de cât Papa. În tocmai ca renegaţiĭ, carĭ sînt ceĭ mai marĭ persecutători aĭ némuluĭ, de care s'aŭ lăpădat, şi ceĭ mai zeloşi naţionalişti aĭ némuluĭ, în aĭ căruĭ óle îşi bagă nasul.

„Dar că „sfînta unire" ar nutri în fiiĭ sĕĭ o mai mare iubire de neam, de cum o face acésta aşa numitul „ortodoxism"", nicĭ „Alkotmány", nicĭ „Unirea" nu e chemată a judeca, ci în prima linie guvernul magiar, asupritoriŭ, şi legislativa ţĕriĭ, carĭ nu o dată s'aŭ exprimat în modul cel mai duşmănos asupra instituţiunilor nóstre bisericescĭ, carĭ pentru apĕrarea intereselor nóstre naţionale formézĕ un scut cu mult mai puternic, chiar şi faţă de guvern şi legislativa duşmană bisericii nóstre, de cum formézĕ instituţiunile bisericii unite cosmopolite. Pentru ce alt ceva dar este mai persecutată biserica nóstră de cât cea unită?

„Eĭ, dar domniĭ de la „Unirea", fiind că li-s'aŭ adus óre carĭ laude întro corespondenţă tendeţiósă publicată într'un ziar magiar pentru naţionalismul propagat în şcolile din Blaş, pentru care *clerul* unit nu are mai nicĭ un merit, se umflă în pene şi se laudă, în cât de pétră să fiĭ, ca să nu rîdĭ de eĭ, orĭ, ce e şi mai rĕŭ, să nu-ĭ compătimescĭ.

„Fac tocmai ca magiariĭ şoviniştĭ, carĭ mereŭ se laudă cu cavalerismul lor faţă de naţionalităţile nemagiare, că eĭ adecă nu voesc magiarisarea acelora, ci pot în dragă voe să-şi păstreze şi cultive limba, datinile şi alte caractere naţionale ale lor, dar pentru aceea tot pretind şi le silesc, să înveţe limba magiară, şi nimic nu le daŭ pentru scopurile lor naţionale din budgetul statului, la al căruĭ susţinere şi ele contribue şi póte în mĕsură mult mai mare cu avutul şi sângele lor, de cât eĭ, chiar cu desconsiderarea legilor esistente.

„Aşa şi uniţiĭ din Blaş mereŭ se laudă cu maĭca Roma şi cu naţionalismul lor supt de acolo, dar pentru aceea nu încetă a se îmbulzi la ólele (congrua) bisericiĭ papistaşe magiarisătóre de la noĭ în afaceri cu totul străine de competenţa dlor lor.

„Nu e mirare, — din interese materiale s'a făcut unirea, şi interesele materiale se urmăresc şi ază în primul loc.

„Deci:

„Laudă-te gură, maĭ de parte.“

Noĭ şi cu „Telegraful Roman“ încă vom puté să isprăvim fórte pe scurt: Nu ne lăudăm pe noĭ inşi-ne, — dacă ne lăudăm, atuncia ne lăudăm întru neputinţele nóstre. — Nu, ci propovĕduim adevĕrul şi nu încetăm a-l propovĕdui chiar şi la urechea surdului, până când graţia dumnezeéscă va face minunea aceea, ca surdul să audă. Când o facem acésta, credem tare, că graţia dumnezeéscă póte să facă minunea aceea, şi sperăm, că o va şi face. Bunătatea luĭ Dumnezeŭ e nemărginită.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary a conchemat congresul autonomic pe 11 Novembre trimiţênd ablegaţilor următorul convocătoriŭ:

„După ce s'aŭ făcut alegerile pentru congresul spre organisarea autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria, cu provocare la înaltul decret al Maiestăţiĭ Sale ces. şi reg. apostolice de dato 14 Maiŭ a. c. în sensul §-luĭ 31 al dispoziţiilor referitóre la alegerĭ defig deschiderea congresuluĭ de organisare pe 11 óre a. m. în 11 Nov. a. c. în sala de şedinţă a caseĭ de sus din Budapesta. Şedinţa e precedată de „Veni Sancte“ în biserica universităţiĭ.

„În ziua primă a congresuluĭ designându-se un notar preot şi doĭ laĭcĭ, după cetirea regulamentuluĭ electoral şi a scripteĭ de convocare se alege comisiunea verificătóre constând din 2 membri clericĭ şi 4 mirenĭ spre a esamina credinţionalele (§ 33).“

Franţa.

„Osservatore Romano“ a publicat un comunicat despre atitudinea S. Scaun Apostolic faţă cu apropiatele alegerĭ parlamentare din Franţa. În comunicat se zice, că intenţiunea Papeĭ este, ca toţĭ catoliciĭ să se pună pe terenul constituţional considerând ca cestiune de primul ordin interesele religióse şi cele ale bineluĭ public, éră nu interesele de partid.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta ungară de la votarea legilor politice-bisericescĭ în cóce rar se ocupă de lucrurĭ de importanţă maĭ mare. Causa e, că guvernul nu are ce-ĭ da de lucru.

În 22 s'a votat pactul cu Croaţia. În şedinţele din 23 şi 25 s'a desbătut budgetul provisor pe cele 4 lunĭ de la început ale anuluĭ viitor. Oposiţia a imputat guvernuluĭ, că nu vine cu budgetul ordinar, de şi are timp de ajuns spre a-l pregăti, şi de aceea a respins indemnitatea; maioritatea însе a primit-o.

La întrebarea, că ce are guvernul de cuget, să facă la casul, când în Austria nu s'ar puté pertracta pe cale parlamentară afacerile comune, ministrul Bánffy a răspuns, că guvernul va purcede în sensul art. de lege 68 din 1868, care asigură Ungarieĭ dreptul de a dispune de afacerile sale.

Austria.

Încercarea baronuluĭ Dipauli de a închia un compromis între guvern şi între opoziţie a rĕmas fără pe resultat.

Maioritatea parlamentară e hotărîtă a vota provisoriul. Liberaliĭ continuă cu obstrucţia. Încurcătura a crescut prin aceea, că presidentul parlamentuluĭ Dr Kathrein şi-a dat dimisiunea, şi persónele maĭ marcante nu voesc a-i primi presidiul.

Italia.

Desvĕlirile revisteĭ „Nuova Antologia“, că fostul ministru president italian Robilant († 1888) a considerat întreiţa alianţă ca o sarcină, aŭ produs mare sensaţie în presa europénă şi aŭ dat ansă preseĭ italiane, să discuteze din noŭ cestiunea alianţeĭ. Numita revistă doresce, ca Italia să se elibereze de legăturile grele ale întreiteĭ alianţe şi împreună cu Anglia să formeze un grup mijlociŭ între alianţa puterilor din Europa centrală şi între cea ruso-franceză. Prin acésta s'ar statori o garanţă puternică la conservarea păciĭ, când s'ar ivi conflicte între cele dóuĕ grupurĭ. Contrariĭ alianţeĭ italo-angleze afirmă, că Anglia pe mare nu are lipsă de ajutoriul Italieĭ, éră pe uscat e cu mult maĭ slabă, de cât să-ĭ pótă presta vre un ajutor maĭ considerabil. Pe lângă aceea întreita alianţă garantéză Italieĭ integritatea teritorială faţă cu tendenţele Vaticanuluĭ. Trebue să producă un sentiment deprimător în Italianĭ consciinţa, că eĭ de sine nu-şĭ pot asigura esistenţa şi prosperarea statuluĭ, ci sînt necondiţionat avisaţĭ la graţia străinilor.

Sêrbia.

Noul cabinet l-a compus dr Vladan Gheorghevicĭ, fostul trimis sêrbesc la Constantinopol. Noul ministru president, după cum se zice, e un bărbat inteligent şi moderat şi nepătimind de grandomauia autecesoruluĭ sĕŭ va lucra pentru consolidarea statuluĭ în lăuntru şi pentru conservarea bunelor raporturĭ cu statele străine. Partidul radical probabil va lua posiţie ostilă faţă cu noul cabinet.

Adunarea generală a Reuniunii femeilor gr. cat. române din Blaş

s'a ţinut în 24 a c. în sala de desemn a gimnasiuluĭ din Blaş. D-na Aurelia n. Solomon presidenta reuniuniĭ în cuvîntul sĕŭ de deschidere a delineat chemarea femeiĭ şi a reuniunilor de femeĭ în chipul următoriŭ:

„De maĭ multe orĭ am avut prilejul de a auzi nisce cuvinte fórte măgulitóre pentru femeĭ. Cuvintele acelea priviaŭ chemarea, ce o aŭ femeile în societatea omenéscă în tocmaĭ ca şi în cercul restrîns al familieĭ, în acel cerc, carele are să servéscă de ideal şi model şi pe sama societăţilor omenescĭ maĭ marĭ. Am auzit adecă zicêndu-se, că noĭ femeile am avé nespus de frumósa chemare de a împleti trandafirii ceriuluĭ în viaţa acésta pămîntéscă. Când auziam cuvinte de acestea, une oria îmĭ venia, să reflectez, că ele nu sînt alta de cât un compliment banal compus din frase frumóse. însе deşerte şi góle. Însе n'am riscat reflectarea acésta, şi-mĭ pare bine, că nu o am riscat. Am reflectat maĭ apoĭ în mine însu-mĭ şi am găsit, că vorbele acelea totuşĭ nu sînt aşa de deşerte şi góle, pe cum mi-se păruse maĭ înainte. Am găsit, că ele totuşĭ cuprind o lécă de adevĕr, de şi póte că numaĭ fórte a rare orĭ în măsura aceea, în care vor să-l esprime vorbele acelea. Rare sînt adecă femeile acelea, pe carĭ Dumnezeŭ le-a chemat, ca să împletéscă trandafirii ceriuluĭ în viaţa acésta pămîntéscă. Dară dacă esistă trandafirĭ în ceriŭ, atuncia ceriul a bună samă are şi o grădină, şi grădina acésta maĭ are şi alte florĭ şi floricele, carĭ póte că nu sînt aşa de pompóse şi cuceritóre ca regina florilor, dar în sfârşit totuşĭ şi ele sînt florĭ, florĭ drăgălaşe şi bine mirositóre, şi am găsit, că femeile întru adevĕr aŭ de la Dumnezeŭ chemarea de a presăra florĭ de acelea cerescĭ pe căile pămîntescĭ.

„Şi căile pămîntescĭ întru adevĕr şi aŭ mare lipsă de împodobirea acésta. Ómenilor le place de-a rîndul a numi vécul nostru vécul luminiĭ. Eŭ însе găsesc, că el cu mult maĭ potrivit ar puté să se numéscă vécul tânguiriĭ. Mĕ dispensez de la a o dovedi acésta şi mĕ mărginesc numaĭ la a o constata, căcĭ nu are lipsă de dovedire, ceea ce fiesce cine vede cu ochiĭ. Cum n'ar avé decĭ lipsă viaţa pămîntéscă de aceea, ca să i-se presare căile cu florĭ cerescĭ?

„Însе florile cerescĭ cresc în grădina ceriuluĭ, şi cine să le aducă din ceriŭ pe pământ? Lumea zice, că chemarea acésta e chemarea femeiĭ, şi dacă aşa zice lumea, noĭ avem să ne plecăm înaintea judecăţiĭ eĭ şi să luăm asupră-ne chemarea aceea. Dară pentru ca să o putem împlini, trebue să scim calea, ce duce până în grădina aceea ceréscă, trebue să întrăm în grădina aceea, să luăm dintr'însa florĭ şi floricele, să le sădim în inimile nóstre şi să facem din inimile acestea tot atâtea grădinuţe de florĭ cerescĭ.

„Frumósă chemare acésta. Ea zice femeiĭ neîncetat: „Fiĭ ânger aci pe pământ! Şi fiind că îngeriĭ nu pot să trăéscă în colbul şi gerul pământuluĭ, de aceea strîmtul tĕŭ cerc de activitate fă-l ceriŭ, în care să stăpânéscă nu colbul vrăşmaşieĭ şi rîvniriĭ neîndestulite cu sórtea, ci pace şi fericire, şi maĭ pe sus de tóte nu gerul egoismuluĭ, ci căldura iubiriĭ.“

„Iubirea veritabilă nu se mărginesce numaĭ la sentimente şi la cuvinte şi aşa dară la veleităţĭ, ci se întrupéză în fapte. Ea fórte bucuros îşĭ uită de sine însă-şĭ şi se jertfesce pentru alţiĭ, pe carĭ îĭ vede, că aŭ lipsă de jertfirea acésta. Adevĕrat că puţinĭ sînt aceĭ ómenĭ, carĭ pot să aducă jertfe marĭ pe sama altora. Însе nu jertfele cele marĭ, dar puţine, ci jertfele cele mĕrunte şi multe, jertfele cele ce se asamĕnă floricelelor, acelea sînt, carĭ fac din pământul acesta ceriŭ. Viaţa se compune din lucrărĭ mĕrunte, şi noĭ, dacă voim, să presărăm pe calea altora florĭ, să nu ne gândim în dată la trandafirĭ, ci să ne îndestulim şi numaĭ cu viorele. Viorele să fie binefacerile acelea, carĭ le sevârşim, ele să fie modeste şi umilite, şi să nu le sevârşim, pentru ca să ne scie pe noĭ lumea. Binefacerea cea adevĕrată constă în aceea, că stînga nu scie ce face drépta. Binefacerea cea adevĕrată nu aştéptă şi nu pretinde recunoscinţă, ci se îndestulesce cu consciinţa de a fi sevârşit o binefacere.

„Deprinderea astor fel de binefacerĭ ne-a întrunit pe noĭ acum de mulţĭ anĭ în reuniune. Să cultivăm deprinderea acésta şi pe maĭ de parte aşa, pe cum se cade, să o cultive femeile creştine.

„Salutându-vĕ cu dragoste declar şedinţa adunăriĭ generale a XIV-a de deschisă.“

Aşa cuvîntul de deschidere.

Şi realitatea? Pare că dómnele din Blaş s'aŭ conjurat, să dovedéscă, că, întru cât atîrnă de la dlor, fórte drept are „Telegraful Roman“, când caracteriséză viaţa socială din

Blaș cu cuvintele: „Și reuniunile de ceva ispravă nu prea se îmbulḑesc; până la cea „de consum“ tóte sînt ofticóse și trăgênd de mórte nu mai aŭ lipsă de adăpost, tóte aștéptă mântuirea de la sapă și lopată.“

Pentru ca să nu le judecăm cu cuvinte prea aspre, observăm numai atâta, că a fară de membrele comitetului, — nicĭ acelea tóte, — s'aŭ mai înfățișat la adunare încă 2, zi dóuĕ dómne!

Óre scopul cel sfînt și nobil al reuniunĭ să nu fie vrednic de mai multă interesare?

De altmintrea comitetul face tot posibilul pentru a realisa acest scop. El cu prilejul acesta a putut să propună, ca pe anul venitoriŭ să se dea elevelor de la școla de fetițe din Blaș stipendiĭ nu în sumă de 200 fl. ca în anĭ trecuțĭ, ci în sumă de 300 fl. urcând numĕrul stipendiilor de la 7 la 11.

O rectificare.

În procesul verbal publicat în numĕrul VII al „Transilvanieĭ“ aflu, că propunerea, ce am făcut-o eŭ în adunarea generală a Asociațiuniĭ de la Mediaș cu privire la „casa națională“ și la internatul de băeți, s'a formulat din partea secretariului II cu aceste cuvinte: *Să nu se înființeze nicĭ muzeul proiectat, nicĭ internatul de băeți, ci comitetul central să se pună în legătură cu direcțiunile gimnasiilor nóstre și să ajutoreze muzeele acestora, ér pentru internat să se pună în conțelegere cu directiunea „Albineĭ“ pentru esplicarea reservelor cuprinse în hârtia sa cu privire la internat și pentru ca la timpul sĕŭ, când vor permite mijlócele Asociațiuniĭ, internatul de băeți să se ridice în Cluș, unde este mai mare trebuință ca în Sibiŭ.“*

Chiar dacă acésta ar fi fost propunerea făcută de mine, nu aș afla nimica într'însa, ce nu aș puté subscrie, de óre ce și acum am cea mai intimă convicție, că mijlócele, la ridicarea caseĭ naționale și a internatuluĭ de băeți cu mai mult folos s'ar fi putut întrebuința pentru înființarea de școlĭ românescĭ acolo, unde nu avem, și pentru ajutorarea celor esistente, înse amenințate în esistența lor din lipsa de mijlóce.

Dar în interesul adevĕruluĭ trebue să declar, că o propunere ca cea citată mai sus eŭ nu am făcut în adunarea generală de la Mediaș.

Eŭ nu numai nu am combătut înființarea unuĭ muzeŭ etnografic și istoric, ci din contră am propus, *ca în consonanță cu conclusul adus în adunarea generală de la Lugoș să înființăm un ast fel de muzeŭ.*

Cu privire la modul, cum să înființăm acel muzeŭ, am propus mai de parte, ca *comitetul central al Asociațiuneĭ să se pună în conțelegere cu susținĕtoriĭ gimnasiilor românescĭ din patrie, pentru ca corpurile didactice de la aceste școlĭ să adune cu concursul despărțemintelor din respectivele ținuturĭ tóte obiectele, carĭ merită și trebue să se adune într'un muzeŭ. Când apoĭ numĕrul accstor obiecte adunate în localurile gimnasiilor nóstre va fi atât de mare, în cât din acelea să se pótă forma un muzeŭ etnografic și istoric, atunci să clădim și casa, adecă edificiul muzeuluĭ acestuia.*

Ca dovadă, că acésta a fost propunerea mea, mĕ provoc nu numai la domniĭ, carĭ aŭ votat cu mine, ci și la rapórtele publicate în ziarele românescĭ.

„Gazeta Transilvanieĭ“ în numĕrul sĕŭ 183 de la 20 Augustu (1 Septembre) 1897 schițând cele vorbite de mine zice: *„Dacă e vorba de muzeŭ istoric, ar fi bine, ca monumentele istorice să le adune bărbații instituțelor nóstre de învețământ . . . . . Face propunerea, ca comitetul să între în înțelegere cu susțiitoriĭ școlilor nóstre mediĭ și să-ĭ róge, ca împreună cu despărțemintele să adune obiectele de lipsă pentru a pune basă unuĭ muzeŭ istoric.“*

„Tribuna“ în numĕrul sĕŭ 185 de la 22 August (3 Septembre) 1897 zice despre mine: *„Face propunerea, ca comitetul să între în înțelegere cu susțiitoriĭ școlilor nóstre mediĭ și să ĭ róge, ca împreună cu despărțemintele să adune obiectele de lipsă pentru a pune basă unuĭ muzeŭ istoric.“*

Dar procesul verbal citat mai sus este fals, nu numai când zice, că aș fi făcut propunerea, să nu se înființeze muzeul, ci și atuncia, când susține, că aș fi propus, *„să nu se înființeze nicĭ internatul de băeți“*. Că cuvintele acestea nu corĕspund adevĕruluĭ, arată acela-și proces verbal, care zice în dată mai jos, că aș fi propus, ca *„internatul de băeți să se ridice în Cluș“*. Cum aș fi putut eŭ propune de o dată dóuĕ lucrurĭ contrare, ca și să nu se înființeze, și și să se înființeze internatul de băeți?

Că nicĭ în acest punct nu s'a făcut procesul verbal conform adevĕruluĭ, dovedesc rapórtele publicate în ziarele citate. Așa d. es. „Tribuna“ în acela-și numĕr zice: *„Cu privire la internat, Dr Bunea . . . . propunere, să salutăm cu bucurie ofertul „Albineĭ“, dar înainte de a între în discuție asupra internatuluĭ, comitetul să se pună în înțelegere cu direcțiunea „Albineĭ“ . . . .“* Tot așa scrie și „Gazeta“ în numĕrul citat.

Ast fel stând lucrul, eŭ întreb, că cum aș fi putut *„saluta cu bucurie“* ofertul „Albineĭ“ de 20.000 fl. v. a. pentru internat, — căcĭ de cuvintele acestea îmĭ aduc cu tótă certitudinea a minte, — și în acela-și timp să propun, *„să nu se înființeze nicĭ internatul de băeți“?*

Voiŭ spune în dată, care a fost propunerea mea cu privire la internat, trebue înse să premit pentru înțelegerea deplină a aceleia, că institutul de credit și economiĭ „Albina“ din Sibiŭ în adunarea generală de la 27 Martie 1897 a luat între altele următoriul conclus:

„Institutul „Albina“ din incidentul iubileuluĭ sĕŭ de 25 anĭ inițiéză crearea unuĭ fond pentru înființarea unuĭ internat de băeți, carĭ frecuentéză școlile mediĭ din Sibiŭ, în care parte gratuit, parte pentru o taxă moderată, să se pótă întreține cel puțin 100 de tinerĭ. În acest scop votéză din profitul anuluĭ 1896 o sumă de 20.000 fl. Acest fond se va administra gratuit la institut sub titlul „Fondul internatuluĭ de băeți“, până când Asociațiunea transilvană, saŭ altă reuniune românéscă, va fi în stare, să înființeze internatul în Sibiŭ, când apoĭ cu reservele cuvenite se va preda Asociațiuniĭ, eventual alteĭ reuniunĭ în intréga sumă, la care va fi crescut până atuncĭ.“

Este evident din acest conclus, că *„Fondul internatuluĭ de băeți“* întemeiat de „Albina“ se va da Asociațiuniĭ, numai după ce acésta va fi înființat internatul, dar și atuncĭ *„cu reservele cuvenite“*. Fiind că aceste reserve nu sînt spuse, în orĭ cine se póte nasce nedumerirea, că pot fi și ast fel de reserve, carĭ Asociațiunea să nu le pótă primi, și atuncĭ Asociațiunea ar fi ajuns în pusețiunea falsă, că ar fi înființat internatul în vederea unuĭ fond, pe care nu-l póte lua în proprietatea sa.

De aceea am propus eŭ, *să salutăm cu bucurie ofertul „Albineĭ“, dar înainte de ce am hotărî înființarea internatuluĭ, comitetul central să céră lămuriri de la direcțiunea „Albineĭ“, că de ce reserve este vorbă în conclusul sĕŭ, și numai după ce vom fi primit aceste lămuriri, să aducem hotărîre cu privire la înființarea internatuluĭ.*

Ca lămurire mai adaug, că fiind vorba de internate, eŭ am atins în vorbirea mea și cestiunea, că nu ar fi óre consult, să înființăm un internat în Cluș pentru numĕroșiĭ studenți, carĭ cercetéză școlile mediĭ magiare și universitatea de a colo, dar în privința acésta nu am făcut propunere concretă.

Ast fel stând lucrul, îmĭ voiŭ ține de datorință a cere la timpul sĕŭ și la locul cuvenit rectificarea procesuluĭ verbal al adunăriĭ generale în cuvintele citate la început, carĭ nu corĕspund adevĕruluĭ.

Dr Augustin Bunea.

Convocare.

Amĕsurat alineatuluĭ prim al §-luĭ 21 din „Statutele reuniuniĭ învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia și Făgăraș“ prin acésta se convócă toți învĕțătoriĭ din despărțemîntul protopopesc al Murĕșuluĭ la adunarea de tómnă, ce se va ține în 7 Novembre st. n. a. c. în școla română gr. cat. din Murĕș-Sângeorgiŭ, la care cu tot respectul se invită Domniĭ preoți ca directorĭ școlarĭ, pe cum și alțĭ amicĭ și iubitorĭ de înaintarea causeĭ scolastice, pe lângă următorul

Program: 1. Participarea in corpore la servițiul divin la órele 9 a. m. 2. Deschiderea ședinței prin presidiul actual la órele $10^1/_2$. 3. Constatarea membrilor presenți. 4. Raport despre adunarea generală constituantă, ce sa ținut la 15 Iuniŭ st. n. a. c. în Blaș. 5. Alegerea pentru inscrierea de membri ordinarĭ și ajutătorĭ. 6. Incassarea tacselor. 7. Eventuale propunerĭ. 8. Designarea persónei disertante și a celeĭ, care să țină prelegere practică la viitórea adunare. 9. Defigerea loculuĭ ținerii adunăriĭ viitóre. 10. Alegerea uneĭ comisiuni verificătóre a procesuluĭ verbal. 11. Închiderea ședinței prin președinte.

Murĕș-Sângeorgiŭ la 18 Octobre 1897.

Ioan Oltean președinte. **Porfiriŭ Pop** notar.

Noutățĭ.

Concurs la parochie în diecesa Lugoșuluĭ. La parochia din *Lățunaș* în protopopiatul Varadieĭ, s'a escris concurs cu termin până în 15 Novembre st. n. 1897. Emolumentele: a) Congruă anuală din fondul religiuniĭ 205 fl. b) O sesiune urbarială de 32 jugĕre cl. II. c) Eventual și o a dóua sesiune de aceea-și mărime, adecă în casul, când venitul aceleia nu se va destina din partea Ordinariatuluĭ pentru cumpĕrarea pe sama bisericiĭ a caselor zidite de repausatul paroch pe locul parochial saŭ a uneĭ alte localități potrivite. d) Cens cuartirial din fondul religiuniĭ 60 fl. e) Stola îndatinată.

Rencire de concurs La concursul pentru un stipendiŭ de 40 fl. din fundațiunea „cercului Orăștieĭ“ publicat la 10 August a. c. Nr. 4026 cu terminul de 7 Septembre n'a suplicat nimenea. Îu urma acesteia s'a reînoit acela și concurs cu terminul de 15 Novembre a. c.

Casurĭ de mórte. *Alesandru Boeriŭ* paroch în *Odorheiul secuesc* și viceprotopop al tractuluĭ Odorheiuluĭ a repausat în 9 Octobre în anul al 79-lea al vieții și al 53-lea al preoției sale. — *Demetriŭ Corneli* paroch în *Inoc* din tractul protopopesc al Ariesuluĭ a repausat în 16 Septembre în anul al 71-lea al vieții și al 46-lea al preoției sale. — *Adam Botoș* paroch în Lățunaș din diecesa Lugoșuluĭ a repausat în 27 Septembre în anul al 71-lea al etății și al 47-lea al preoției.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Continuare.)

Pentru ca să-și răsbune asupra Italianilor Leo III găti în 732 de răsboiŭ o flotă puternică; însе ea suferi naufragiŭ în Marea Adriatică. [1]) Singura răsbunare, cu care-și putu potoli mânia, a fost aceea, că în 733 a secuestrat dominiile din Calabria și Sicilia ale bisericiĭ romane, carĭ aduceaŭ venit anual de $3^1/_2$ talanți de aur, și a mărit acolo urgisitul cens, [2]) și că a fară de Calabria și Sicilia [3]) a maĭ rupt de către patriarchatul roman și provințele ilirice și le-a supus patriarchatuluĭ de Constantinopol. [4]) Însе tóte perderile acestea n'aŭ fost în stare, să abată cât de puțin scaunul sfîntuluĭ Petru de la punctul sĕŭ de vedere de până acuma.

Leo muri în 18 Iuniŭ 741, fără ca să fie schimbat óre ce din rînduelile sale de maĭ înainte îndreptate împotriva cultuluĭ icónelor.

Fiul și moștenitoriul luĭ cu numele Constantin V Copronim saŭ Cabalin (741—775) moștenise principiile tătâne-sĕŭ și vătĕmă sentimentele religióse ale poporuluĭ în mĕsură încă și maĭ mare. [5]) Așa s'a făcut apoĭ, că la lupta bisericéscă s'a adaus alta politică, și mulți din prietiniĭ icónelor se făcură părtinitorĭ aĭ curopalatuluĭ Artabasd, după ce aflară, că el încă părtinesce icónele. Acesta ținea de soție pe Ana sora împăratuluĭ și conducea în Armenia armata imperiuluĭ în contra Arabilor. Artabasd aspira deja la tron și sciu, să zădărnicéscă atentatele luĭ Constantin. Îĭ succese a cuprinde capitala, și acolo fu proclamat și încoronat de împĕrat, și el restitui în dată cultul icónelor. Patriarchul iconoclast Anastasiŭ nu a stat de loc pe gânduri, ci a trecut în dată în partea luĭ Artabasd și a început, să spună pe față, că Constantin e eretic, ba că ar fi negat chiar și dumnezeirea luĭ Christos. [6]) Dară Constantin maĭ avea încă mulțĭ spriginitorĭ în Asia și nu era aplicat, să renunțe la tron. Împĕrații amîndoĭ se pregătiră de răsboiŭ, amîndoĭ cerură ajutoriŭ de la Mohamedanĭ. Constantin învinse pe rivalul sĕŭ înaintea Constantinopoluluĭ și cuprinse în Novembre 743 cetatea. Acuma porunci, să se scótă luĭ Artabasd și ficiorilor luĭ ochiĭ, și turba cu cruḑime potențată împotriva tuturor celor ce părtiniseră rĕscóla, dară maĭ ales împotriva prietinilor icónelor. [7]) Ce avea să se facă din patriarchul Bizanțuluĭ sub o ast fel de stăpânie, arĕtă Constantin față cu necredinciosul Anastasiŭ, care i-se făcuse vînḑĕtoriŭ și luĭ ca și maĭ înainte patriarchuluĭ German. Împĕratul porunci, să-l sbiciuéscă în public, să-l orbéscă și să-l pórte prin stradele capitaleĭ călare pe un asin și cu fața întórsă. Patriarchul era iconoclast și fórte servil și prin urmare era o unéltă bună spre orĭ ce, și de aceea Constantin îl reașeḑă în scaunul patriarchal cel încărcat cu atâta ocară. [8]) Anastasiŭ muri în 753 desprețuit de tótă lumea. [9]) În biserica de Bizanț sînt multe cu putință, și așa s'a întîmplat și aceea, că și numele luĭ Anastasiŭ s'a vîrît în maĭ multe Minee grecescĭ la ziua de 10 Februariŭ. [10])

Constantin delătură din noŭ icónele, carĭ le restituise Artabasd, dar așa se vede, că după potolirea pofteĭ sale de răsbunare câtă va vreme nu întreprinse nicĭ o cruḑime împotriva veneratorilor icónelor. El voia, ca maĭ întâiŭ să se întăréscă din noŭ pe tron. El cruță maĭ ales Italia, de óre ce doria, să dobîndéscă în partea sa Scaunul Roman. [11]) Papa Zacharie, Grec de viță, nu se declarase nicĭ pentru Artabasd nicĭ pentru Constantin și cercase, să aducă pe împĕratul pe calea cea bună. Asta adevĕrat că nu-ĭ succese, dară pe timpul pontificatuluĭ luĭ (741—752) raportul Romeĭ față cu curtea împĕrătéscă preste tot nu a fost neprietinesc. [1]) Tot în acela-și spirit lucră de la 752 începênd și Papa Ștefan III. El provocă pe împĕratul în chip energic, să apere Italia împotriva usurpărilor Longobarḑilor. Constantin susținu din motive politice legătura cu Roma, dar împotriva Longobarḑilor nu trimise nicĭ un ajutoriŭ. De aceea se duse Ștefan III în tómna anuluĭ 753 în Franța și află acolo în 754 de la regele Pipin doritul ajutoriŭ. [2]) Tóte silințele luĭ Ștefan III și ale luĭ Paul I de a produce în curtea împĕrătéscă din Bizanț o schimbare în cestiunile religióse aŭ fost zădarnice. [3])

În curênd avu să se organiseze năvala asupra icónelor în mĕsură maĭ mare. Constantin recomandă maĭ întâiŭ maĭ multor locținĕtorĭ maĭ devotațĭ luĭ, să esecuteze în provințele sale rînduelile tătâne-sĕŭ date în contra icónelor, și cercă ast fel. să pregătéscă spiritele, ér apoĭ adună la Constantinopol în 754 un concil, care avu să dobîndéscă iconoclaștilor învingerea deplină și să trécă de al șeptelea concil icumenic. [4]) Scaunul patriarchal era vacant, și așa presidară archiepiscopiĭ Teodosiŭ de Efes și Pastila de Perge. Ceĭ 338 episcopĭ adunațĭ întru adevĕr se și plecară înaintea voințeĭ împĕratuluĭ și între lingușirĭ josnice la adresa luĭ osîndiră străvechea folosire și venerare bisericéscă a icónelor. „Astăzĭ s'a făcut mântuirea lumiĭ, pentru că tu, împĕrate, ne-aĭ scăpat de idolĭ.“ [5]) Pe patriarchul de maĭ înainte German, pe Ioan din Damasc și pe Georgiŭ din Cipru îĭ anatematisară ca pe nisce idololatri, adorătorĭ de lemne și falsificătorĭ aĭ s. Scripturĭ, ĕră pe ceĭ ce găteaŭ icóne de ale luĭ Christos și de ale sfinților, îĭ escomunicară. În pseudosinodul acesta dobîndi scaunul din Constantinopol după o vacanță de câte va lunĭ un archiepiscop noŭ în persóna iconoclastuluĭ Constantin, care înainte de aceea fusese călugăr, ér apoĭ episcop de Sileŭ. În 27 August se vesti poporuluĭ în for hotărîrea sinoduluĭ împotriva icónelor. [6])

Pe temeiul acestuĭ sinod, care se pretindea a fi icumenic, în care însе nu fuseră representate nicĭ Roma nicĭ cele alalte scaune patriarchale, [7]) Constantin se credea a fi îndreptățit, să sevârșéscă opera tătâne-sĕŭ și să nimicéscă icónele cele ce maĭ rĕmaseră. În locul representărilor din istoria biblică se zugrăviră în clădirile publice și chiar și în bisericĭ icóne profane câmpenescĭ, de animale și de póme. De la toțĭ episcopiĭ și preoțiĭ se ceru subscrierea definițiunilor sinodale emanate, ba chiar și promisiunea jurată de a privi și tracta pe toțĭ venerătoriĭ icónelor ca pe nisce idololatri. [8]) Împĕratul concedea monofisiților și Paulicianilor libertate deplină [9]) și tiranisa numaĭ pe catoliciĭ prietinĭ aĭ icónelor. Aceștia maĭ găsiaŭ adăpost în mănăstirĭ, și de aceea furia împĕratuluĭ se îndreptă maĭ vîrtos împotriva călugărilor, și mulțĭ din eĭ trebuiră să părăséscă imperiul, [10]) mulțĭ fură chinuițĭ și uciși, și mănăstirile fură arse și pustiite. Calibitul Petru plăti în 761 un cuvînt franc cu mórte de martir. [11]) Tot asemenea fură esecutațĭ în chipul cel maĭ crudel celebrul archimandrit Ștefan și cu el alțĭ călugărĭ mulțĭ. [12]) Multe bisericĭ fură profanate, din multe mănăstirĭ făcură căsarme. Constantin părea că voesce, să stirpéscă călugăria cu desevârșire. [13]) Stăpânia un terorism înfricoșat. Despotul voia

---

[1]) Theoph. p. 631; Cedren. I. 800; cf. Baron. a. 732. n. 2. 3.

[2]) Theoph. l. c.; Cedren. I. 800.

[3]) Cf. Allat. de cons. II. 4, 1. p. 538; Pirro Sicilia sacra p. 611; De Giovanni Cod. Sicil. diplom. diss. II. p. 421; Assem. Ital. hist. Script. III. 475; Amari I. c. 9. p. 221.

[4]) Pag. a. 730. n. 11. 12; Le Quien Or. chr. Diss. c. 14. §. 2. t. I. p. 96. 97; Allat. l. c.

[5]) Theoph. p. 635—637; Cedren. II. p. 3 ur.; Ephrem p. 45; Const. Manass. p. 185 ur.; Georg. Ham. p. 643. n. 1.

[6]) Theoph. p. 628. 637—641; Cedren. II. 4—6; Georg. Ham. p. 644. n. 3 ur.; Leo Gr. p. 181—183; Manass. p. 186. 187; Niceph. de reb. post Maur. p. 66—69.

[7]) Theoph. p. 641 ur.; Georg. Ham. p. 645. 646; Cedren. II. 5. 6; Manass. p. 187; Baron. a. 742. n. 1; a. 743; Niceph. l. c. p. 70.

[8]) Theoph. p. 628. 648. 649; Cedren. I. 798; II. 6. 7; Georg. Ham. p. 646. 647. n. 14—16; Eclog. hist. ap. Cramer Anecd. Paris. II. p. 358.

[9]) Theoph. 659; Cedren. II. 10; Ephrem p. 234; Method. c. 9. p. 254; Le Quien I. 257; Cuper n. 542. 543. p. 94.

[10]) Cuper l. c.; Parergon VII. n. 544—566. p. 94—98.

[11]) Baron. a. 743. n. ult.

[1]) Vita Zachar. Lib. pontif. ed. Vignol. II. 76. 77; ep. Hadr. I. Mansi XII. 1061; Const. dipl. Mansi XII. 308.

[2]) Hadr. l. c.; Baron. a. 753. n. 2; Vita Steph. l. c. p. 91. 92. 98 ur.

[3]) Vita Pauli p. 128; Hadr. l. c.

[4]) Mansi XIII. 205 ur. Cf. Libell. synod. Pappi n. 141. p. 1210; Theoph. p. 659—660; Cedren II. 10; Niceph. l. c. p. 70.

[5]) Georg. Ham. p. 648. n. 22.

[6]) Theoph. p. 660; Cedren. II. 10. 11; Niceph. Patr. Antirrhet. ap. Bandur. Imp. Or. I. 905; de rebus post Maur. p. 73. 74; Georg. Ham. p. 649. n. 25; Leo Gr. p. 185; Ephrem p. 234; Cuper. n. 567—571. p. 98. 99.

[7]) Theoph. p. 659; Conc. VII. 787. act. VI; Niceph. Patr. Apol. min. c. 3. p. 267 ed. Mai.

[8]) Theoph. p. 660; Acta s. Steph. iun. p. 454 ur.; Baron. Pag. a. 754; Cedren. II. 11; Niceph. p. 85.

[9]) Theoph. p. 650. 651. 662.

[10]) Vita s. Steph. iun. p. 453. ed. Maur. Paris. 1688.

[11]) Theoph. p. 665. 667; Georg. Ham. p. 651. n. 30; Vita s. Steph. p. 507; Cedren. II. 11; Acta SS. t. VIII. Oct. p. 128. 129.

[12]) Theoph p. 674; Niceph. l. c. p. 81. 82; Georg. Ham. l. c. n. 31; Cedren. II. 13—16; Vita s. Steph. p. 456—521; Baron. a. 762. 763. 765.

[13]) Theoph. p. 676. 683—685. 689. 690; Baron. a. 770. n. ult.; 771. n. 1; Cedren. II. p. 15. 16; Niceph. Antirrhet. III. c. 64. p. 133. ed. Mai.

chiar şi aceea, ca să silésca pe supuşiĭ sĕĭ, să promită cu jurămînt, că nu vor venera maĭ mult icóne şi vor persecuta pe toţĭ călugăriĭ. Pe patriarchul Constantin II îl sili, să facă un ast fel de jurămînt de pe amvon, să mânânce carne şi să se lase de tot de viaţa călugărésca de maĭ înainte. [1]) Acuşĭ avură să se delăture şi móştele şi să se abróge invocarea sfinţilor. [2]) Se vĕdi din ce în ce tot maĭ tare necredinţa împĕratuluĭ, maĭ ales direcţia luĭ Nestoriană, [3]) de la care cercă, să-l abată patriarchul Constantin cel de altmintrea atât de flexibil. Încercarea ĭ-a fost zădarnică, maĭ vîrtos pentru că el în tóte afacerile religióse pe lângă despotismul împĕratuluĭ avea numaĭ o posiţie de tot subordinată. Nicĭ el nu scăpă de mânia tiranuluĭ, maĭ vîrtos pentru că publicase espresiunile luĭ cele eretice. În 766 împĕratul îl depuse şi-l exilă, ér apoĭ îl sbiciui şi-l tîrî prin circ înaintea publiculuĭ şi maĭ pe urmă îl decapită. Capul luĭ fu ars, ĕră trupul fu tîrît în locul bisericiĭ s. Pelagiĭ, care biserică o pustiise împĕratul. [4]) Locul acela îl destinase împĕratul de cimiter al criminalilor. Trupul desonorat al patriarchuluĭ se zice că l-aŭ secţionat mediciĭ cu scopul de a face studiĭ sciinţifice. [5])

Locul luĭ Constantin II îl cuprinse în Novembre 766 eunuchul asemenea iconoclast Niceta, Slav de viţă, maĭ înainte de aceea preot la biserica Apostolilor şi archon al mănăstirilor. [6]) El îşĭ dădu tótă silinţa de a nimici tóte icónele, carĭ se maĭ găsiaŭ în locuinţa patriarchală orĭ pe airia. [7]) Istoriografiĭ îl caracterisézĕ ca pe un om ignorant şi făr de caractĕr. Acest Nicetă a avut să fie de faţă la osîndirea înaintaşuluĭ sĕŭ, să rostéscă asupra luĭ anatema şi să-l degradeze maĭ înainte de ruşinósa luĭ ucidere. Insultarea nevrednică a trupuluĭ luĭ Constantin din partea plebeĭ arĕtă, la ce avea patriarchul să se aştepte în timpurĭ ca acelea. [8])

[1]) Theoph. p. 675 ur.; Cedren. l. c.; Niceph. p. 82; Vita Steph. p. 443. Cf. Niceph. Antirrhet. III. c. 53. p. 126. ed. Mai.

[2]) Theoph. p. 678. 679. 684; Georg. Ham. p. 654. n. 41; Niceph. Apol. min. c. 3. p. 267.

[3]) Niceph. Antirrhet. II. c. 4. p. 71. ed. Mai.

[4]) Theoph. p. 671. 672. 677. 678. 681—683; Georg. Ham. p. 650. n. 27. 28; Cedren. II. 14; Leo Gr. p. 185. 186; Eclog. hist. ed. Cramer II. p. 359. 360; Cup. n. 574—581. p. 99. 100; Niceph. de reb. post Maur. p. 83—84.

[5]) Georg. Ham. l. c.

[6]) Theoph. p. 680; Georg. Ham. l. c. n. 29; Cedren. II. 14; Niceph. p. 84; Chr. p. 777.

[7]) Theoph. p. 686; Niceph. p. 85. 86; Cedren. II. 16.

[8]) Theoph. 682. 683; Niceph. p. 84; Zonar. Annal. XV. 7; Glycas An. P. IV. p. 284. ed. Paris.

În purcederea împĕratuluĭ nu se întîmplă nicĭ o schimbare; persecutarea cea maĭ ruşinósă şi maĭ crudelă de călugărĭ lipsiţĭ de arme se continuă, în vreme ce curtea îşĭ petrecea vremea în plăcerile şi orgiile sale. De la călugărĭ se pretinse chiar şi aceea, ca eĭ să se îmbrace că laĭciĭ, să calce voturile şi să se căsătorésca. Pe mulţĭ din ceĭ ce se împotrivirĕ, îĭ batjocoriaŭ şi-ĭ închideaŭ la olaltă acum cu călugăriţe, acum cu femeĭ prostitute. Ceĭ statornicĭ aveaŭ să rabde multe chinuirĭ, ĕră pe ceĭ ce se plecaŭ, îĭ aşedaŭ în oficiĭ înalte şi proventuóse. [1]) Tot maĭ mare crescea smintéla în biserică, tot maĭ tare crescea îngreţoşarea de tiranul Copronim, care punea cu îndrăznélă părerea sa proprie în locul tradiţiunilor bisericiĭ, voia să normeze dogmele, cele ce nu cădeaŭ în competenţa luĭ, preferia mintea sa cea sensuală onorĭĭ luĭ Dumnezeŭ, pustia şi profana bisericile şi încărca numele sĕŭ cu ocară prin crudelitate însetată de sânge în tocmaĭ ca şi prin desfrîŭ dobitocesc [2]) aşa, că-l aseměnaŭ cu Diocleţian şi cu Maximian. [3])

Comuniunea bisericiĭ bizantine cu bisericile, cele ce eraŭ a fără de imperiŭ, era pe atuncia pe deplin suspendată. Patriarchiĭ Cosma de Alexandria, Teodor de Antiochia şi Teodor de Ierusalim se declaraseră pentru icóne. [4]) Scaunul roman se declarase deja cu mult maĭ înainte în chipul cel maĭ neîndoios şi provocase în iconoclaştiĭ bizantinĭ mânia cea maĭ furiósă. Ĕră un sinod ţinut în Lateran în 769 osîndi pseudosinodul bizantin din 754. [5])

Împĕratul Constantin V muri în 14 Septembre 775. Tronul îl moşteni fiul sĕŭ Leo IV Chazarul (775—780). El purcedea maĭ cu blândéţă şi cu cruţare de cât tatăl sĕŭ, era devotat cultuluĭ Preacurateĭ Fecióre şi călugărilor şi înălţă pe câţĭ va din eĭ la dignitatea de mitropoliţĭ. [6]) Dară el cu tóte acestea susţinu legile tătâne-sĕŭ împotriva icónelor, de şi întru începutul împĕrăţieĭ sale se silia, să împărtăşéscă pe toţĭ în graţia sa. [7])

(Va urma.)

[1]) Niceph. de rebus post Maur. p 80 ur., 83; Teoph. p. 676; Zonar. l. c. c. 3.

[2]) Niceph. Antirrhet. I. c. 9. 10. 18. 34. p. 20. 21. 25. 49. ed. Mai.

[3]) Niceph. l. c. III. 71. p. 137; Georg. Ham. p. 656—658.

[4]) Theoph. p. 669. Mansi XII. 1135. ur. Cf. ib. p. 271. 680. Cf. Hefele Conc. III. S. 397—399.

[5]) Mansi XII. p. 713 ur.; Vita Steph. IV. p. 151.

[6]) Georg. Ham. p. 658. 659; Cedren. II. 18.

[7]) Theoph. p. 695; Leo Gr. p. 190; Georg. Ham. l. c.; Baron. a. 775. n. 7.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Messala la cuvintele acestea se sculă şi dimpreună cu Drus se mestecă în céta, ce se îmbulḑia în jurul liferantuluĭ.

„Pe stradă mĭ-a trecut prin minte," zise Ĭudeul, îşĭ scóse tăbliţa şi o deschise pe masă cu o faţă provocătóre la rĕmasurĭ, „că în palaţ trebue să fie mare supĕrare, pentru că nu se află nimenĭ, care să se prindă în contra luĭ Messala. Sciţĭ bine, că zeiĭ aŭ lipsă de jertfă, şi aşa am venit aci. Vedeţi colórea mea; să ne apucăm dară de lucru. Maĭ întâiŭ raportul rĕmasuluĭ, apoĭ suma. Ce-mĭ oferiţĭ!"

Cutezanţa acésta părea, că îmbĕtă pe ascultătorĭ.

„Ĭute!" zise el. „Consulul mĕ aştéptă în afacerĭ."

Pintenul acesta îşĭ ajunse scopul.

„Doĭ în contra la unul," strigară vre o şese ca unul.

„Ce fel?" strigă liferantul cu mirare. „Numaĭ doĭ în contra la unul? Şi omul vostru e Roman?"

„Aşa dară treĭ."

„Treĭ, ziceţĭ, — numaĭ treĭ? Şi omul meŭ e numaĭ un câne de Ĭudeŭ. Daţi-mĭ patru."

„Fie," zise un tinĕr, împintenat de batjocură.

„Cincĭ, — ziceţĭ cincĭ!" zise liferantul în dată.

Adunarea tăcu la provocarea asta potenţată.

„Consulul, — stăpânul vostru şi al meŭ, — mĕ aştéptă."

Tăcerea devenia penibilă pe sama celor maĭ mulţĭ.

„Ziceţĭ cincĭ, — pentru onórea Romeĭ, ziceţĭ cincĭ."

„Fie dară cincĭ," zise unul.

Se auḑi o strigare tare, — se născu o mişcare, — Messala însu-şĭ păşi la masă.

„Cincĭ," zise el.

Sanballat zimbia şi se găti de scris.

„De cum va ar muri mâne împĕratul," zise Ĭudeul, „Roma totuşĭ nu ar fi despoiată. Cel puţin unul totuşĭ va fi, care să aĭbă curajul de a-ĭ cuprinde locul. Permite-mĭ, să scriŭ şese."

„Scrie şese," rĕspunse Messala.

Se auḑi a dóua strigare, maĭ tare ca cea dintâiŭ.

„Şese," repeţi Messala. „Şese în contra la unul, — deosebirea dintre un Roman şi un Ĭudeŭ. Şi după ce o cunoscĭ, mântuitoriule al cărniĭ de porc, să sfârşim acuma. Ĭute suma. Consulul ar puté să trimită după tine, şi până atuncia voiŭ să fiŭ despoiat."

Sanballat primi cu sânge rece rîsul luĭ, scrise şi oferi luĭ Messala scrisórea.

„Cetesce, cetesce!" strigară cu toţiĭ.

Şi Messala ceti:

„Notă. — Întrecerea cu căruţele. Messala din Roma se rĕmăşesce cu Sanballat asemenea din Roma, că va învinge pe Ben Hur Ĭudeul. Suma rĕmasuluĭ: Dóuĕ zecĭ de talanţĭ. Raportul faţă cu Sanballat: Şese în contra la unul.

Martorĭ:

Sanballat".

Nicĭ un sgomot, nicĭ o mişcare. Fiesce care părea înlemnit în posiţia, în care îl aflase cetirea şeduleĭ. Messala îşĭ pironi privirea pe şedulă, în vreme ce ochiĭ celor ce priviaŭ la el, se căscară şi îl esaminaŭ în aşteptare. El simţia privirea asta şi se socoti repede. De unăzĭ stătuse în acela-şĭ loc şi se fălise în acela-şĭ chip înaintea ortacilor sĕĭ din juru-ĭ. De asta trebuia să-şĭ aducă eĭ acum a minte. De cum va refusa subscrierea, era gata tot eroismul luĭ. Şi de subscris nu putea să subscrie; el nu avea o sută de talanţĭ, ba nicĭ chiar a cincia parte din suma acésta. Spiritul luĭ se făcu fără de veste ca o hârtie nescrisă; el sta aci mut; faţa îĭ îngălbeni. În sfârşit îĭ veni întru ajutoriŭ un gând.

„Ĭudeule," zise el, „unde aĭ tu dóuĕ zecĭ de talanţĭ? Arată mi-ĭ."

Surîsul provocătoriŭ al luĭ Sanballat se făcu maĭ învederat.

„Aci," zise el şi întinse luĭ Messala un papir.

„Cetesce, cetesce!“ strigară toţi cei din jur.

Şi din nou ceti Messala:

„Antiochia, în 16 Tammuz.

„Arĕtătoriul acestuĭ certificat are la mine depuşi cinci zeci de talanţi în banĭ împĕrătescĭ.

Simonide.“

„Cinci zeci de talanţi, cinci zeci de talanţi!“ repeţi céta uĭmită.

Într'aceea veni Drus într'ajutoriu.

„Pe Ercule!“ strigă el, „şedula mintesce, şi mincinos e şi Ĭudeul. Cine a fară de împĕratul are la dispoziţie cinci zeci de talanţi? Jos cu albul nerusinat!“

Strigarea a purces din mânie, şi cu mânie o şi repetiră cei alalţi. Dară Sanballat nu se sculă de pe scaun, şi surîsul luĭ deveni cu atât maĭ supĕrătoriu, cu cât trebuia să aştepte maĭ mult. În sfârşit zise Messala:

„Linişte! Unul în contra la unul, patrioţilor, — unul în contra la unul, pentru vechiul nostru nume de Roman.“

Intervenţia acésta făcută la timp potrivit îĭ redobîndi influinţa.

„Câne tăiat împrejur!“ zise apoĭ cătră Sanballat, „ţi-am promis şese în contra la unul, nu e aşa?“

„Aşa e,“ zise Ĭudeul cu linişte.

„Bine dar, lasă-mĕ, să statoresc eŭ suma.“

„Pe lângă condiţia, ca ea să nu fie prea mică, îţĭ daŭ voe,“ rĕspunse Sanballat.

„Scrie dară cinci în loc de dóuĕ zeci.“

„Aĭ tu atâta?“

„Pe mama zeilor, îţĭ arĕt certificatul.“

„Dómne feresce, trebue să fie de ajuns cuvîntul unuĭ Roman aşa de viteaz. Numaĭ chiar suma, — zi şese, şi eŭ voiŭ scrie.“

„Scrie şese.“

Eĭ schimbară şedulele.

Sanballat se sculă apoĭ şi privi în jur de sine cu o rînjire în locul zimbetuluĭ. Nimenĭ nu cunoscea maĭ bine pe ómeniĭ, cu carĭ avea de lucru.

„Romanilor,“ zise el, „încă un rĕmas, dacă îndrăzniţĭ. Cinci talanţi în contra la cinci pe aceea, că va învinge albul. Vĕ provoc pe toţi la olaltă.“

Eĭ éră eraŭ surprinşĭ.

„Cum?“ le strigă el maĭ tare. „Să se zică mâne în circ, că un câne de Ĭudeŭ a venit în palaţ, a căruĭ sală era plină de nobilĭ Romanĭ, — între eĭ chiar şi surcelul unuĭ împĕrat, — şi a oferit rĕmas de cinci talanţi, şi eĭ n'aŭ avut curajul de a-l primi?“

Lovitura acésta nu puteaŭ să o sufere.

„Încetézĕ, nerusinatule!“ zise Drus, „scrie acolo hârtia şi o lasă pe masă; şi de cum va se va vedé, că tu aĭ atâţia banĭ de pus pe un joc desperat, îţĭ promit eŭ, Drus, că ea se va primi.“

Sanballat scrise érăşĭ, se sculă şi zise cu linişte ca în tot de una:

„Éta, Drus, în mânile tale las ofertul. După ce-l veĭ fi subscris. trimite-mi-l, orĭ în ce timp îţĭ va plăcé. maĭ înainte de ce s'ar începe alergările. Scaunul meŭ va fi aprópe de consulul de-asupra de porta pompae. Pace ţie, pace vóuĕ tuturor.“

El se închină şi se duse, nepăsându-ĭ de rîsul batjocoritor, cu care-l urmăriră până la uşe. Încă în decursul nopţiĭ se lăţi prin stradele cetăţiĭ vestea rĕmaşuluĭ uriaş. Ben Hur, care petrecea la ceĭ patru, încă audi despre el şi despre aceea, că Messala s'a rĕmăşit pe tótă averea sa. În nóptea aceea Ben Hur durmi maĭ liniştit ca orĭ când.

XII.

Circul.

Circul din Antiochia se afla pe ţĕrmul sudic al rîuluĭ, aprópe faţă în faţă cu insula, şi în nicĭ o privinţă nu se deosebia în întocmirea sa de alte clădirĭ de acest fel. Jocurile în înţelesul cel maĭ propriŭ eraŭ un dar pe sama poporuluĭ; de aceea orĭ cine avea întrare liberă. Şi orĭ cât de mulţĭ privitorĭ ar fi putut să cuprindă circul, — poporul cu prilejurĭ de acestea totuşĭ era aşa de îngrijat, că nu va afla loc, cât des de diminéţă maĭ înainte de începerea spectacolelor cuprindea tot spaţul liber din vecinătate, şi într'aceea taběra luĭ improvisată pentru lipsa momentană se aseměna uneĭ oştĭ, carea aştéptă pe inimicul.

Pe la mezul nopţiĭ se deschiseră întrările cele largĭ. Atuncia curse poporul înlăuntru şi cuprinse locul, ce i-sa asignat. De acolo cel mult un cutrĕmur de pământ orĭ o óste întrarmată ar fi putut să-l scótă. Nóptea o petrecură ómeniĭ durmind pe bănci şi acolo şi dejunară; şi tot acolo îĭ află şi sfârşitul spectacolelor în răbdare şi curioşi ca şi la început.

Ómeniĭ maĭ de frunte, a căror locurĭ eraŭ reservate, începură deja în óra cea dintâiŭ a dimineţiĭ să se apropie de circ. Chiar ceĭ maĭ de frunte şi ceĭ fórte bogaţi se deosebiaŭ prin năsăliĭ şi prin un alaiŭ de servitorĭ îmbrăcaţi în uniformă anumită.

Pe la óra a dóua ceĭ ce veniaŭ din cetate, formaŭ un rîŭ neîntrerupt şi nesfârşit.

Chiar când arĕtătoriul orologiuluĭ cetăţenesc do sóre colo de-asupra în cetăţue arĕta o óră şi jumătate, se pogorî de pe muntele Sulpiŭ legiunea în armatură deplină şi cu flamurĭ fâlfăitóre; şi când ceĭ maĭ de pe urmă din cohorta cea maĭ de pe urmă dispărură pe punte, Antiochia era gólă de ómenĭ în înţelesul cel maĭ strîns al cuvîntuluĭ, — nu pentru că dóră circul ar fi putut să cuprindă tótă mulţimea, ci pentru că ea totuşĭ a ieşit.

O mulţime de popor aşteptă la ţĕrmul rîuluĭ, până trecu consulul de pe insulă într'o barcă împĕrătéscă. Debarcarea mareluĭ bărbat şi primirea luĭ din partea legiuniĭ oferiră un spectacol militar, a căruĭ putere atractivă întrecu pe câtă va vreme pe cea a circuluĭ.

La óra a treia auditoriul, — de cum va se póte numi aşa, — era adunat. În sfârşit sunete de trimbiţă impuseră tăcere, şi în dată îşĭ îndreptară o sută de miĭ de ómenĭ privirile spre o zidire, care forma închiarea răsăriténa a clădiriĭ întregĭ.

Acolo era un sut[illegible]en, care în mijloc îl întrerupea o întrare [illegible]rgă. boltită, numită porta pompae. [illegible]pra acesteĭ întrări pe un loc r[illegible] împodobit frumos cu insigniĭ şi cu [illegible]mĭuri de ale legiuniĭ, şedea consulul în locul de onóre. Suterenul de amîndóuĕ laturile întrăriĭ era împărţit în încăperĭ numite carceres, carĭ fiesce care aveaŭ înainte porţi tarĭ, atîrnătóre de stîlpĭ împodobiţĭ cu statue. De-asupra încăperilor era o cununiţă, care purta o balustradă scundă; în dosul acesteia se ridicaŭ treptat scaunele, carĭ tóte le cuprinse o cétă de dignitarĭ îmbrăcaţi în haine bogate. Clădirea se întindea de-a lungul lăţimiĭ circuluĭ, şi de amîndóuĕ laturile o mărgineaŭ turnurĭ, carĭ nu numaĭ aŭ venit ziditorilor întru ajutoriŭ pentru a da opereĭ lor o înfăţişare plăcută, ci serviaŭ şi spre a întări velaria, copertele de purpură, carĭ eraŭ întinse între turnurĭ aşa, că puneaŭ întrégă laturea în umbră, — un lucru fórte plăcut, în dată ce înainta ziua.

Cunoscinţa acesteĭ clădirĭ după părerea nóstră póte să fie cetitoriuluĭ de ajutoriŭ întru a pricepe în de ajuns aranjarea celuĭ alalt interior al circuluĭ. Cetitoriul are numaĭ să-şĭ închipuéscă, că şede într'unul din scaunele din apropiarea consululuĭ, carĭ sînt aşedate în partea apusană şi oferesc o privire preste circul întreg.

De-a drépta şi de-a stînga cetitoriul va vedé întrările principale, carĭ sînt fórte largĭ. Le închid nisce porţĭ, a căror ţîţînĭ sînt aşedate în cele dóuĕ turnurĭ.

Chiar de desubtul cetitoriuluĭ e arena, — un plan orizontal de o estensiune însemnată, acoperit cu năsip fin alb. Acolo se aranjézĕ după obiceiŭ tóte luptele de întrecere a fară de alergărĭ.

(Va urma.)

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Nr 147—1897. 1—2

Concurs.

Prin acésta se escrie concurs cu terminul de 8 Novembre n. a. c. la postul de învĕţător diriginte de la şcóla comunală din Orlat.

Emoluminte:

a) Salar anual . . . . 350 fl.
b) Relut pentru 12 stînginĭ lemne . 150 fl.
Suma 500 fl.

plătinḑĭ din fondurile graniţĕrescĭ în rate lunare decursive.

c. Cuartir liber în edificiul şcoliĭ şi grădină în estensiune de 575 □°.

Doritoriĭ de a ocupa acest post vor avé să dovedéscă, că poşed perfect în scriere şi vorbire limba română şi magiară, apoĭ avênd a manipula o stupină cu 70 de stupĭ, că sînt stuparĭ practicĭ.

Se observă, că dacă vre unul din învĕţătoriĭ fungenţĭ la şcóla din Orlat va fi înaintat la postul de diriginte, atuncĭ se póte concura la al treilea post împreunat cu următórele emolumente:

a) Salar anual . . . . 300 fl.
b) Relut de cuartir şi lemne . 51 fl. 60 cr.
Suma 351 fl. 60 cr.

plătinḑĭ din fondurile grăniţĕrescĭ în rate lunare decursive.

Suplicile provĕḑute cu documentele necesarĭ, în carĭ să se amintéscă apriat o eventuală aplicare şi pentru primirea postuluĭ al treilea, sînt a se înainta subscrisuluĭ până la terminul sus indigitat.

Orlat la 23 Octobre 1897.

Pentru senat. scol. com.:

Dion. P. Decei
preşedinte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 6 Novembre 1897. Numĕrul 46.

Tot nedumeriţi.

Într'o notiţă din numĕrul nostru trecut spusesem, că nu este nicĭ un motiv de a ne alarma în cestiunea autonomieĭ nóstre bisericescĭ, de óre ce ar fi o insultă a presupune despre episcopiĭ nostri, că vor schimba atitudinea lor hotărîtă la Blaş.

„Tribuna", dar maĭ vîrtos „Gazeta" nu se mulţămesc cu declaraţia nóstră, ci o numesc neîndestulitóre, nehotărîtă, bună maĭ mult pentru a alarma de cât pentru a linişti.

După foile aceste noĭ ar fi trebuit să spunem, că episcopiĭ aŭ aşternut pe calea guvernuluĭ o representaţie cătră Maiestatea Sa, alta cătră Primatele din Strigon; că Mitropolitul nostru a fost la Nunţiul apostolic din Viena; maĭ mult, ar fi trebuit să publicăm chiar textul representaţiunilor amintite, apoĭ textul convorbiriĭ ţĕsute de Mitropolitul nostru cu Nunţiul apostolic; în sfârşit ar fi trebuit să publicăm procesul verbal al şedinţelor comisiuniĭ permanente episcopescĭ de cincĭ şi tot asemenea şi procesul verbal al conferinţelor episcopescĭ.

Apoĭ să ne ĭerte pe noĭ confraţiĭ nostri, dar cer cam mult de la noĭ. Nu-ĭ vorbă: multe scim şi multe putem noĭ ceştĭ de la „Unirea", dar tot n'am inventat noĭ ĭérba de puşcă.

Am spus-o de atâtea orĭ, că noĭ nu sîntem nicĭ organul oficios, nicĭ macar cel semioficios al mitropolieĭ nóstre. Organul nostru e un organ bisericesc, care se conduce numaĭ prin normele, ce i-le impun principiile dogmatice şi disciplinare ale bisericiĭ catolice. Dacă colónele organuluĭ nostru reoglindéză ideile factorilor competenţi în biserica nóstră, este tocmaĭ, pentru că ideile nu şi-le póte forma nimenia arbitrar, ci ele se împun prin firea lucruluĭ. Şi dacă informaţiunile nóstre sînt basate, e, pentru că avem legăturĭ firescĭ cu cele maĭ înalte cercurĭ ale ierarchieĭ nóstre. Legăturile aceste firescĭ sînt legăturile canonice, şi legăturile aceste ne impun acea reservă, care nu numaĭ e datorită, dar e şi un dictat al prudinţeĭ celeĭ maĭ elementare.

Tot, ce putem noĭ publica, trebue să corĕspundă intereselor maĭ înalte bisericescĭ şi discreţiuniĭ, cu care sînt a se tracta cestiunile cele marĭ şi delicate.

Am fi în drept, să cerem confraţilor nostri, ca să pricépă situaţia acésta a nóstră şi să nu arunce învinuirĭ fără de trébă.

Că învinuirile sînt fără de trébă, e de ajuns, să citĕm un esemplu. Acum curge între cele dóuĕ părţi ale monarchieĭ nóstre marea luptă în cestiunea cuoteĭ. Eĭ bine! póte fi o cestiune maĭ vitală pentru amîndóuĕ statele de cât tocmaĭ cestiunea acésta? Şi totuşĭ ce vedem? Pertractările dintre cele dóuĕ guverne se ţin în cel maĭ strict secret. Cum de nu silesce parlamentul pe guverne, ca să se declare, să pórte lupta „cinstit şi pe faţă"?

De ce ne facem decĭ numaĭ noĭ de cap? De ce nu putem noĭ aştepta desvoltarea evenimentelor punêndu-ne încrederea în archiereiĭ nostri? Nu ne este nóuĕ de ajuns, că alegerile pentru congresul autonomic nu s'aŭ escris? Nu ne este nóuĕ de ajuns, că mitropolitul nostru a alergat la Nunţiul apostolic? Va crede dór cineva, că a vorbit cu Nunţiul despre rĕcólta din anul acesta?

Eĭ, dar ce aŭ căutat episcopiĭ în conferinţele episcopescĭ şi ce a căutat în special mitropolitul în comisiunea pregătitóre a proiectuluĭ de organism autonomic?

Despre tema asta nu de mult cu de-amĕnuntul ne-am spus părerea şi ne mirăm, cum de maĭ îmblătesc la paiele aceste confraţiĭ nostri?

Ce a căutat mitropolitul în comisia de cincĭ? — Apoĭ nóuĕ nu ne-a spus-o, dar noĭ credem, că alta n'a căutat, de cât că a espus şi cu graiul viŭ punctul de vedere al bisericiĭ nóstre, pentru ca în raportul comisiuniĭ cătră conferinţa episcopéscă şi cătră congres să nu se presinte punctul nostru de vedere în lumină falsă şi tendenţiósă. E asta pĕcat? E acesta motiv de alarmare? Orĭ póte presupune cineva, că mitropolitul nostru alta va vorbi cu graiul viŭ, de cât ceea ce a depus în scrisóre?

Dar atuncĭ de ce am zis noĭ: *„de o cam dată"* nu e motiv de nelinişte, însĕ totuşĭ să fim *„la pândă"*? Apoĭ asta l am zis-o, pentru că profeţi nu sîntem, viitoriul nu-l cunóscem, dar judecând de pe spiritul, ce azĭ domnesce în contrariĭ nostri, nu ţinem de imposibile nóuĕ atacurĭ asupra bisericiĭ nóstre. Noĭ decĭ nu voim să *adurmim* pe credincioşiĭ nostri, ci ĭĭ provocăm la pândă împreună cu noĭ; dar faţă de convocarea congresuluĭ autonomic regnicolar am zis, că *de o cam dată* putem fi liniştiţĭ.

Dacă congresul în butul protestelor nóstre ar hotărî ceva despre noĭ fără de noĭ, — atuncĭ vom maĭ vorbi.

Până atuncĭ să fim liniştiţĭ, dar la pândă.

Ne-am înţeles?

Phthisis religiosa. — În una din zilele trecute am dat cu ochiĭ în una din foile nóstre de următórele şire subscrise de „Ortodoxul":

„O întrevorbire a unuĭ proprietar din Arad cu lucrătoriĭ sĕĭ, vre o 12 la numĕr, toţĭ dintr'o comună fruntaşă a dieceseĭ Aradului, unde se află şi sediŭ protopopesc, arată evident causa, pentru ce poporul nostru începe, pe unele locurĭ a-şĭ perde credinţa, a-şĭ lăsa religiunea şi a căuta mângăere în credinţa sectelor nazarinene şi baptiste.

„În decursul lucruluĭ de maĭ multe zile proprietarul nostru observă între lucrătoriĭ sĕĭ unele şi altele vorbirĭ şi capacitărĭ despre credinţa nóuelor secte. Ne maĭ putênd răbda, întră şi dînsul cu eĭ în dispută şi stăruia a afla causa, pentru ce voesc eĭ a-şĭ părăsi religiunea lor strămbună, şi află: *Causa este nemulţămirea poporuluĭ cu procedura preoţilor.* Multe casurĭ aŭ amintit bieţiĭ lucrătorĭ, dar maĭ caracteristic este următoriul:

Unuia din lucrătorĭ, după cum a enarat el şi a adeverit prin ceĭ alalţĭ, ĭ-a murit mama-sa. Bietul om merse la dl protopop şi-l rugă, să o înmormînteze. (Notez aci, că respectivul aparţinea parochieĭ protopopescĭ.) Protopopul spunêndu-ĭ felul şi forma, cum se cuvine a se înmormînta o femee bătrână, ĭĭ ceru 16 fl. Bietul ţĕran, care nu dispunea de atâţia banĭ, să nu fie constrîns a-şĭ vinde vitele, rugă pe dl protopop a-ĭ face înmormîntarea cu 10 fl. Dl protopop un timp ţinu sus şi tare la suma cerută, vĕdêndu-se, că omul nu se póte învoi de fel, începu a se tîrgui ca şi în tîrg. De acéstă procedură anticreştinéscă ţĕranul nostru se fórte scârbi şi trăgêndu-şĭ vorba zise dluĭ protopop: „Apoĭ dacă e aşa tréba, dle protopop, te rog, să facĭ numaĭ prohod simplu," — cum face şi la alţiĭ cu 5 fl., şi spunêndu-ĭ şi timpul înmormîntăriĭ se îndepărtă mâhnit.

„Abia ajunse omul a casă, şi se trezesce cu dl protopop cu patrafirul şi odejdia sub suóră, — venise, să prohodéscă pe baba. Nisce ómenĭ vecinĭ făceaŭ la sicriŭ, femeile pregăteaŭ cele alalte lucrurĭ pentru înmormîntare. Când vĕdură pe dl protopop, toţĭ se uĭmiră şi începură a striga: „Dar cum te-aĭ înţeles cu părintele? Cine a maĭ vĕdut, să se înmormînteze o femee bătrână înaintea amézuluĭ?" Dl protopop însĕ la cuvintele blânde ale bietuluĭ om: „Că nu sîntem gata, dle protopop, până după amézĭ," ĭĭ rĕspunse furios: „Apoĭ ce gândescĭ tu, că pentru 5 fliĭ tĕĭ eŭ voiŭ veni, când vreĭ tu, că eŭ nu am alte lucrurĭ?" Acéstă procedură

anticreştinéscă a mâhnit şi mai tare pe bietul om, şi a rĕspuns protopopului: „Apoĭ dacă nu poţĭ, dle protopop, poftesce şi du pe baba la dta şi o înmormîntéză, când veĭ avé timp şi când veĭ voi.“

„Apoĭ să nu ne mirăm, dacă bietul popor începe a slăbi în credinţă după ast fel de procedurĭ anticreştinescĭ.

„Amintesc aci, că în acea comună jumătatea credincioşilor nostri sînt deja nazarinenĭ, ér după spusele ţĕranilor acestora *şi ceĭ alalţĭ credincioşi se pregătesc a trece,* numaĭ idea aceea îĭ preocupă, cum ar puté face acéstă trecere cu biserică şi cu averea eĭ cu tot.“

Aşa „Ortodoxul“. Observăm înse, că foile nóstre aduc a dese orĭ corespondenţe, carĭ se tânguesc asupra trecerilor în masse a Românilor neuniţĭ la secta Nazarenilor. Chiar de aceea trebue să privim lucrul acesta de simtomatic.

„Ortodoxul“ causa, pentru care secta Nazarenilor face progrese aşa de îngrozitóre printre Românĭ neuniţĭ, o vede în purtarea simoniacă a preoţilor neuniţĭ. Nu vom, să nu-ĭ dăm dreptate. Nóuĕ înse ni-se pare, că simonia aceea e numaĭ causa mai apropiată a defecţionărilor acelora, ĕră causa lor cea mai de frunte şi proprie noĭ o vedem airia. Causa acésta e o bólă, ce nu póte să se vindece cu lécurĭ din apoteca neunită. Am puté să o numim phthisis religiosa, bólă uscată religiósă.

Bóla acésta, carea nimicesce încet, dar sigur, nu s'a vĕdit numaĭ la Românĭ neuniţĭ de la noĭ, ci şi pe airia pe la alte popórĕ neunite. Ea la stadiul cel mai progresat a ajuns chiar acolo, unde omul de loc nu s'ar aştepta la aşa ceva, adecă în Rusia cea „ortodoxă“.

Étă ce am cetit despre acest lucru de unăzĭ:

„O desvĕlire îngrozitóre a îndreptat în zilele din urmă atenţiunea, putem zice, a întregiĭ lumĭ civilisate asupra isprăvurilor sectarilor ruşĭ. (E vorbă de îngropărĭ de ómenĭ de viĭ făcute din motive religióse.) Aceştia în maioritatea lor nicĭ de cât nu sînt aşa de sĕlbatecĭ, cum ar puté omul să presupună după casurile întîmplate în câteva localităţĭ ale Rusieĭ sudice. Acestea dimpotrivă sînt a se considera ca resultatul uneĭ credinţe deşerte de tot speciale şi în proporţie rarĭ. Dar sectele rusescĭ în totalitatea lor merită la tot casul atenţiune cu atât mai vîrtos, fiind că ele în mijlocul statului şi a poporului rusesc jócă un rol însemnat deja şi numaĭ din causa tărieĭ lor numerice, şi se póte presupune, că ele la o eventuală schimbare politică în Rusia vor avé influinţă asupra formaţiuniĭ lucrurilor.

„Când vorbim despre sectarĭ ruşĭ, sînt a se înţelege esclusiv adepţiĭ sectelor, carĭ s'aŭ format în biserica de stat „ortodoxă“ ruséscă, respective s'aŭ născut din ea. Numele oficios al tuturor acestor secte e *rascolnicĭ,* de la rascol, adecă schismă; aceştia sînt aşa dar schismaticiĭ bisericiĭ rusescĭ. Sectariĭ însi-şĭ firesce că nu se numesc pe sine aşa, ci maioritatea lor se chémă pe sine *sturowiercĭ,* adecă „credincioşi vechĭ“. Numele acesta îşĭ are temeiul în originea rascolnicilor. Schisma (rascol) s'a născut prin aceea, că Nicon, patriarchul din Moscva a întreprins revisuirea textuluĭ Bibliеĭ slavice vechĭ şi a cărţilor liturgice. Acéstă revisuire a fost pe deplin justificată; totuşĭ fiind însuşirea bisericiĭ schismatice amorţirea şi ţinerea morţiş la ce e neesenţial, însuşirea acésta funestă s'a validitat atuncia în mĕsură aşa de mare la o mare parte a preoţimiĭ rusescĭ şi a poporuluĭ rusesc, că aŭ osîndit îndreptarea cărţilor bisericescĭ rînduită de capul lor bisericesc ca o inovaţiune sacrilegă. La acestea s'a mai adaus înse şi un al doilea moment. Statul rusesc tocmaĭ atuncĭ a sevârşit câte va violărĭ de tot eclatante ale sferеĭ foruluĭ bisericesc. Aceea-şĭ parte a credincioşilor „ortodoxĭ“, care protestase în contra revisuiriĭ cărţilor bisericescĭ, s'a ridicat şi împotriva acestor usurpărĭ ale puteriĭ lumescĭ pe teren bisericesc şi a declarat, că este în contra orînduieliĭ dumnezeescĭ, ca ţarul să se amestece în lucrurĭ religióse, şi acésta este partea bună a rescolnicismuluĭ; oposiţia acésta la început a însemnat în mare parte reacţiune împotriva cesaropapismuluĭ. Rascolniciĭ s'aŭ despărţit de tot de biserica oficiósă, nu aŭ recunoscut pe episcopiĭ şi preoţiĭ eĭ, nu mergeaŭ în bisericile eĭ şi nu primiaŭ de la preoţiĭ „ortodoxĭ“ nicĭ botez, nicĭ cununie, nicĭ înmormîntare, ci aveaŭ episcopiĭ sĕĭ, preoţiĭ sĕĭ, bisericile şi mănăstirile sale, şi în ciuda tuturor persecuţiunilor lucrul în esenţa sa şi astăzĭ e încă tot aşa. Osebindu-se de biserica oficiósă eĭ se numesc pe sine *„vechĭ credincioşi“,* adecă după părerea lor singuriĭ ortodoxĭ. Mărturiĭ vrednice de credinţă ne spun, că eĭ în general sînt maĭ moralĭ, maĭ trezĭ şi maĭ de încredere de cât cel alalt popor rusesc de la ţară.

„Din starowiercĭ cu timpul aŭ purces secte nóuĕ. Eĭ aŭ ţinut la instituţia preoţieĭ şi numaĭ de preoţiĭ bisericiĭ statuluĭ n'aŭ voit să scie. Dară maĭ apoĭ s'aŭ ivit secte, carĭ aŭ lăpĕdat instituţia preoţieĭ, din care causă se şi numesc bezpopowcĭ (ómenĭ fără popĭ). Formarea sectelor a progresat apoĭ maĭ de parte până la productele cele maĭ estreme ale fantasieĭ nebune şi ale fanatismuluĭ îngrozitor. Ast fel sînt Morelşiciĭ, carĭ se jertfesc şi se ard pe sine înşi-şĭ, Scopciĭ, carĭ se ciungăresc, Wosdyhanciĭ, carĭ în continuŭ oftéză, Chliştiĭ, carĭ se sbiciuesc, Bezlowestiegiĭ ceĭ muţĭ, din carĭ nicĭ chinurile cele maĭ marĭ nu scot glas. Uciderea pruncilor, comunismul averiĭ şi a femeilor, orgiile nocturne sînt consfinţite prin religiune. Un anumit Philippicĭ s'a sculat şi a învĕţat, că în el s'a revelat însu-şĭ Dumnezeŭ; un „Habacuc“ arată o „Evangelie eternă“, scrisă de degetul luĭ Dumnezeŭ; „Serafimiĭ“ cred, că e aprópe sfârşitul lumiĭ, — şi toţĭ aceştia îşĭ află aderenţĭ credincioşĭ. De câţĭ va anĭ a apărut secta maĭ puţin pĕcătósă a Stundiştilor, care profesézĕ un anumit raţionalism şi pe lângă aceea ţine *„óre de Biblie“* ca un mijloc escelent de edificare sufletéscă; de aicĭ numele (Stundist = care ţine óre). Tóte mĕsurile puteriĭ statuluĭ şi tóte opintirile bisericiĭ oficióse pentru oprimarea şi „întórcerea“ sectarilor pân acum n'aŭ avut nicĭ un resultat maĭ însemnat. Schisma se dovedesce de neputinciósă întru combaterea schismeĭ ivite în sinul sĕŭ. Se zice, că împĕratul Nicolae II ar fi accentuat necesitatea introducerĭ obligămîntuluĭ general de instrucţie din incidentul faptelor îngrozitóre sevârşite în Rusia sudică. E înse greŭ a crede, că şcóla singură va puté lucra cu efect împotrivă astor fel de rătăciriĭ; pentru că şcóla saŭ ar fi aconfesională, şi atuncĭ eo ipso nu ar ajunge nimic, s'aŭ ar sta sub influinţa schismeĭ, şi atuncĭ în faţa sectelor s'ar vedé tot aşa de neputinciósă, fără sfat şi ajutor ca şi tóte instituţiile schismatice de pân acum. Numaĭ o auctoritate religiósă neatingibilă, — şi acésta e numaĭ Roma, — ar puté să facă acolo o schimbare spre bine.

„A determina numĕrul rascolnicilor e greŭ. Înaintea oficiilor de stat ceĭ maĭ mulţĭ sectarĭ nu se mărturisesc de atarĭ; mulţĭ rascolnicĭ îşĭ câştigă pe lângă o taxă óre care de la preoţiĭ „ortodoxĭ“ atestate despre ortodoxia sa. Statistica oficiósă ruséscă arată numaĭ ceva preste un milion de rascolnicĭ. Dar nu sufere îndoélă, că acéstă cifră nicĭ pe de parte nu corĕspunde adevĕruluĭ. Deja de Maistre a observat în cartea sa „Despre Papa“ (1819), că numĕrul lor se suie la milióne; „Gazeta de Moscva“ în 1873 l-a evaluat la 11 milióne; cunoscutul convertit părintele Gregorin S. I. zice, că eĭ sînt 10—15 milióne. Asemenea sună şi alte evaluărĭ. Atâta e sigur: Dacă ar înceta o dată presiunea religionară desvoltată din partea statuluĭ în favorul bisericiĭ „ortodoxe“, s'ar dovedi, pe ce basă slabă e aşedată biserica acésta, când are a se lupta cu Voltairianismul şi cu nihilismul de o parte şi cu sectariĭ de altă parte.“

Cum a sciut „ortodoxia“ să mântuéscă pe Macedo-Românĭ. — Reproducem din „Timpul“ din 3 a c. următórele:

„Până şi Turcia, Statul cel maĭ precar din Europa, şĭ-a bătut joc în modul cel maĭ crud de d. Sturdza.

„După ce acesta a făcut temenele preste temenele, după ce a strigat în parlament: „Trăéscă M. Sa Sultanul!“ după ce a căutat, să se facă plăcut Sublimeĭ Porţĭ prin persecutarea Armenilor, prin oprirea voluntarilor grecĭ de a debarca în România, prin expulsarea din apele române a unuĭ vas sub pavilion român, prin descoperirea de comploturĭ în contra stărиĭ de lucrurĭ din Turcia, după tóte astea şi multe altele d. Sturdza n'a fost în stare, să obţină cu tot ajutoriul Mărgăritului sĕŭ nenorocitul berat pentru Albanezul Antim proclamat de Mărgărit mitropolit al Armânilor.

„Pe când Bulgariĭ şi Sêrbiĭ obţin tot felul de avantagiĭ în Macedonia pentru conaţionaliĭ lor, d. Sturdza nu póte înfăţişa lumiĭ de cât un scandal maĭ mult, scandalul conflictuluĭ dintre Mărgărit şi ministrul nostru la Constantinopole.

„E curios, că însă-şĭ „L'Indépendance Roumaine“ constată acest trist resultat al politiciĭ dluĭ Sturdza.

„De cât organul francez o face dintr'un simţemînt de compasiune pentru ministrul preşedinte. Simţind, că d. Sturdza e pe cale de a se îneca, „L'Indépendance“ pare a face oficiul cânilor de rasa Terre-Neuve şi se încércă a pescui pe d. Sturdza.

„În adevĕr articolul „Independenţeĭ“ se adresézĕ maĭ ales Sultanuluĭ. Acesta necetind „Voinţa Naţională“, nevoită a fost „Independenţa“ să ĭea sarcina de a spăria pe Sultanul. Rostul articoluluĭ „Independenţeĭ“ e următorul:

„Se ameninţă prin el Sultanul, că dacă nu se va grăbi, să dea luĭ Antim beratul deja aşa de scump plătit prin tóte serviţiile, pe care le enumĕră fóea franceză, d. Sturdza va câdé de la putere, şi atuncĭ adio pentru Sultan strigăte în Senat de „Trăéscă Sultanul!“ adio pentru el descoperirea de com-

ploturĭ în contra vieţiĭ sale! Nu va găsi Sultanul în ţara românéscă nicĭ un prieten aşa de devotat şi de vigilent ca d. Sturdza, şi atuncĭ vaĭ şi amar de el! Armeniĭ şi toţi vrăşmaşiĭ Turcieĭ atât aştéptă, să cadă de la putere d. Sturdza, şi atuncĭ se va prăvăli şi se va preface în cenuşe imperiul otoman, pe care numaĭ d. Sturdza îl maĭ ţine.

„Fi-va Sultanul destul de cu minte, ca să asculte de aceste înţelepte şi prietinescĭ avertismente?

„Necunoscênd destul de bine caractĕrul Padişahuluĭ, nu putem rĕspunde la acéstă întrebare.“

Pe noĭ nu ne privesce aceea, cum „Timpul“ esploatézĕ în contra luĭ Sturdza necuccesul acţiuniĭ macedo-române. Noĭ constatăm numaĭ atâta, că întrégă svîrcolirea cea îndelungată, a Macedo-Românilor de a se emancipa de sub Fanar până acum a rĕmas lipsită totalminte de resultat.

Ne spune „Timpul“ şi temeiul cuvintelor sale citate maĭ la deal. Maĭ apoĭ cetim adecă în acela-şĭ numĕr al organuluĭ conservativilor următórele:

„Pare că şi Monseniorele Antim s'a supĕrat deja pe Apostol Mărgărit. Acésta relese dintr'o scrisóre, pe care „Gazeta Macedonieĭ“ a primit-o de la dl Taşuli Zega, unul dintre delegaţiĭ Aromânilor la Constantinopol.

„Scrisórea acésta e interesantă şi din alte puncte de vedere; o reproducem aci tótă:

„Caterina, 15 Octombre.

„În maĭ tóte scrisorile din urmă, ce primesc de la M. Antim, sĕracul om îşĭ deplânge sórta sa. Acum în urmă zice, că se găsesce într'o mare încurcătură, în cât nu scie, cum să se decidă, căcĭ nu scie, unde are să ĭese. Dl Mărgărit îl silesce zilnic, ca să facă din noŭ ruşinosul şi scandalosul act din anul trecut, adecă de a oficia încă un Tedeum în acela-şĭ local, în care s'aŭ petrecut acum un an scenele revoltătóre şi copilăróse, puse la cale de Mărgărit, împreună cu vĕrul sĕŭ Caragiani şi cu ajutorul dluĭ Sturdza. —

„Când anul trecut eŭ şi colegul meŭ Hagi-Gogu îĭ spuneam, că pasul, ce vre, să facă, ne va da cu mult, îndĕrĕt, din care causă nicĭ n'am asistat la aşa numita proclamare a luĭ Antim în scaunul de Mitropolit român, — el ne rĕspunde sus şi tare, că nimenĭ nu trebue să scie secretul luĭ.

„„Sciŭ,“ zicea el, „să închid şi gura opinieĭ publice şi pe amiciĭ meĭ să-ĭ satisfac şi să-ĭ ajut, fără ca secretul meŭ să ĭese la ivĕlă.“

„Aşa s'a şi întîmplat, şi tot aşa are să facă şi acum. —

„M. Antim mĕ asigură în continuŭ, că Mărgărit se silesce, să repete, ceea ce a făcut şi anul trecut. Şi să nu crédă cine va, că Mărgărit vre, să facă maĭ mult şi ceva maĭ bun, de cât ce a făcut.

„Scopul, pentru care a îmbrăţişat chestiunea episcopatuluĭ, nu este, ca să facă vre o ispravă seriósă şi folositóre pentru némul nostru românesc, ci numaĭ de formă, ca să zică celĭ în drept, că el lucră cu zel şi ardóre pentru chestiunea macedonénă, ér pura realitate să nu fie de cât o exploatare infinită pe o scară mare a nenorociteĭ nóstre chestiunĭ.

„Guvernul român înse a luat în serios acéstă chestie şi s'a pus, să lucreze pe calea diplomatică pe lângă Sublima Pórtă, ca să realiseze acésta, care e de o importanţă fórte mare pentru chestia nóstră, căcĭ am ajunge de parte, maĭ ales că guvernul imperial este favorabil nóuĕ, fiind supuşĭ fidelĭ aĭ M. S. Sultanuluĭ. Mărgărit înse, ca să o compromită şi maĭ mult, a inscenat scandalul din anul trecut şi acum caută, să-l repete din noŭ, pentru ca să o îngrópe pentru tot de una, compromiţênd biserica ortodoxă şi insultând simţemintele cele maĭ sfinte ale poporului nostru.

„Dacă noĭ delegaţiĭ eram lăsaţĭ liberĭ, ca să lucrăm direct şi fără amestecul luĭ Mărgărit, cestiunea Episcopatuluĭ era de mult tranşată. Aşa, cum se lucrézĕ, noĭ avem ferma convingere, că nu se va face nicĭ o dată nimic, din causă că cel maĭ mare duşman al chestiuniĭ nu sînt nicĭ Turciĭ, nicĭ Patriarchul, nicĭ vre o altă dificultate închipuită, ci însu-şĭ Mărgărit.

„De şcóle nu maĭ scriŭ, căcĭ puteţĭ sci, cum sînt ele, când celĭ maĭ meritoşĭ şi patrioţĭ profesorĭ şi institutorĭ sînt la Bucurescĭ.

„Din tóte părţile n'audĭ de cât plângerile Românilor despre sórta lor nenorocită.

„Pretutindenĭ eleviĭ şi elevele lăsaţĭ pe strade.

„Este un adevĕrat doliŭ pentru némul românesc.

„Când óre vor veni zile frumóse şi pentru noĭ?“

Când? Uniţi-vĕ, fraţilor Macedonenĭ, uniţi-vĕ cu Roma, şi atuncĭ a bună samă nu veţĭ avé să aşteptaţĭ multă vreme zilele acelea frumóse, atuncia nicĭ Fanarul, nicĭ padişahul nu vor puté să împedece emanciparea vóstră.

Cestiunea autonomieĭ. — „Magyarország“ tractând despre problemele, ce va avé congresul regnicolar să le resolvéscă, scrie între altele şi următórele, carĭ sînt de aşa, cât ne intereséză pe noĭ maĭ de aprópe:

„În Ungaria biserica catolică este aceea, care cuprinde în sine naţionalităţile cele maĭ diferite. Şi aicĭ tocmaĭ aceea este greutatea, că la timpul sĕŭ, adecă atuncia, când s'a făcut unirea lor, atât biserica, cât şi statul însu-şĭ aŭ acordat anumite privilegiĭ bisericilor naţionalităţilor, carĭ în praxă şi astăzĭ esistă.

„Acestea pretind aşa dară respectare.

„Ruteniĭ, ce-ĭ drept, purcedênd din principiul, că eĭ n'aŭ causă de a-şĭ teme drepturile din partea fraţilor lor catolicĭ magiarĭ, bucuroşĭ aŭ întrat în congresul autonomic, dar nu aşa Româniĭ.

„Aceştia provocându-se la drepturile, ce le-aŭ dobîndit în 1700 cu ocasiunea uniriĭ, pretind, ca pe sama lor să se înfiinţeze o autonomie deosebită sub mitropolitul de la Blaş. Autonomie deosebită, în care biserica lor naţionalistă nu numaĭ să se pótă apĕra, ci să se pótă şi desvolta.

„Şi fiind că aceste pretensiunĭ ale lor n'aŭ fost respectate nicĭ în 1869, nicĭ acum, de aceea eĭ n'aŭ trimis pe representanţiĭ sĕĭ nicĭ la congresul din 1870, nicĭ la cel de acum.

„Una înse totuşĭ aŭ făcut. În 1870 la congresul de atuncia s'a înfăţişat un representant al lor din cler şi a declarat, că în numele mitropolieĭ Blaşuluĭ protestézĕ în contra legalităţiĭ congresuluĭ. Se póte, că acest cas se va repeta şi acum.

„Situaţia e adecă aceea, că în loc de 132 representanţĭ mirenĭ aĭ congresuluĭ acum numaĭ 113 se pot presenta; căcĭ cele patru diece române a greco-catolicilor: a Blaşuluĭ, a Oradeĭ marĭ, a Gherleĭ şi a Lugoşuluĭ n'aŭ ales deputaţĭ pentru congres.

„Împrejurarea acésta înse nu schimbă întru nimic nicĭ capabilitatea congresuluĭ de a aduce hotărîrĭ, nicĭ valórea, ce o vor avé pentru întrégă biserica catolică magiară hotărîrile congresuluĭ, carĭ eventual se vor sancţióna; căcĭ regulamentul congresual dat de Maistatea Sa numaĭ atâta pretinde, ca la congres să se înfăţişeze dóuĕ din treĭ părţĭ deputaţĭ mirenĭ şi a treia parte deputaţĭ din cler. Ér acéstă condiţiune este observată. Cu tóte acestea apreţiarea memoranduluĭ, care Românĭĭ greco-catolicĭ l'aŭ înaintat congresuluĭ prin mijlocirea primateluĭ şi în care protestézĕ în contra contopiriĭ lor în autonomia generală, recere totuşĭ o precauţiune şi cumpĕnire fórte mare.

„E adecă lucru notoriŭ, că o parte a inteligenţeĭ române a făcut presiune asupra coruluĭ episcopesc cu aceea, că-şĭ va schimba religia, dacă episcopiĭ vor întra în autonomia generală. Aicĭ trebue decĭ apĕrată atât întregitatea bisericiĭ, cât şi direcţia naţională magiară, căcĭ fără de aceste dóuĕ nu se póte închipui autonomia catolică magiară.

„Cestiunea acésta este decĭ atât de importanţă, cât fără a fi înainte desbătută din partea uneĭ comisiunĭ speciale nu va puté fi dusă în plen.“

Avertisările acestea ale luĭ „Magyarország“ sînt de aşa natură, cât pot să ne înspufle îngrijare. De cum va congresul va hotărî, ca biserica nóstră încă să priméscă un organism autonomic, care să satisfacă de o parte pretensiunilor întemeiate ale statuluĭ faţă cu o societate religiósă, ce esistă între hotarĕle luĭ, ér de altă parte să satisfacă şi pretensiunilor şi lipselor bisericiĭ nóstre şi să corĕspundă pe deplin posiţiuniĭ de drept public, ce o ocupă biserica nóstră, noĭ n'am avé de cât să primim organismul acela. Dar putem óre, să sperăm, că congresul va sci, să se emancipeze în mĕsură aşa de mare de şovinism? Să aşteptăm desfăşurarea lucrurilor, înse făr de a ne da pradă fatalismuluĭ.

De altmintrea de o cam dată nutrim maĭ de parte convicţia, că din autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria între împrejurările de astăzĭ nu se va alege nimica. Convicţia acésta ne-o întăresc, cele ce le-a scris în 3 a c. „Pester Lloyd“, organul celĭ maĭ de frunte al guvernuluĭ.

„Statul ungar,“ scrie guvernamentalul acesta, „prin binefacerile sale a asigurat bisericiĭ catolice o posiţie dominantă, care posiţie a sa biserica în ciuda evenimentelor ultimile şi-a păstrat-o până în ziua de astăzĭ. Lucru firesc, că prin împărtăsirea acestor binefacerĭ statul faţă cu biserica catolică şi-a câştigat anumite privilegiĭ, la carĭ nicĭ acuma nu póte să renunţe de tot. Ast fel prin fundaţiunile acelea, cărora aŭ fondurile esistente să-şĭ mulţămescă originea, şi-a asigurat înrîurinţă hotărîtóre asupra tuturor acelor instituţiunĭ, carĭ se susţin şi se cultivă din fondurile acestea. Dacă pe de-asupra maĭ avem înaintea ochilor drepturile apostolice speciale ale regilor magiarĭ şi tóte considerările acelea, carĭ guvernul în cestiunea acésta considerând cele alalte confesiunĭ, naţionalităţile şi datorinţele sale propriĭ în interesul statuluĭ nu le póte delătura.

de pe primul plan, ajungem la convicţia, că autonomiĕ catolice nicĭ pe de parte nu i-se pot ceda tóte drepturile acelea, carĭ le pretinseră pe sama eĭ în 1871 de la corónă şi de la guvern. Nu va fi grea problema de a găsi chipul, în care autonomia catolică va puté să deprindă înrîurinţă asupra denumirĭĭ dignitarilor bisericescĭ maĭ înalţĭ, asupra folosirĭĭ venitelor fondurilor religionar şi scolastic, asupra administrărĭĭ beneficiilor bisericescĭ maĭ marĭ, asupra păzirĭĭ caracterului catolic al institutelor sale de invĕţămînt. A fară de aceea îĭ stă de tot deschiă viaţa comunelor bisericescĭ şi a dieceselor, împĕrăţia largă, importantă a averilor parochiale şi a şcolilor poporale catolice. Sfera de activitate póte să se lărgéscă prin atragerea regulărĭĭ congrueĭ, póte să se întăréscă copcia dintre parochĭ şi laĭcĭ. E lucru învederat, că se lasă teren îndestulitoriŭ la dispositie pe sama activităţiĭ autonomieĭ catolice. Arunce maĭ dintâiŭ aci rădĕcinĭ tarĭ. Dacă apoĭ se va fi făcut arbore puternic, corona luĭ va puté, să rĕspândéscă şi într'un cerc maĭ mare umbră recreătóre: atunci a bună samă nicĭ biserica, nicĭ patronul suprem orĭ guvernul nu vor împedeca în desvoltare ramiĭ ceĭ sănătoşĭ."

Ceea ce va să zică, statul nu cedéză nimica din drepturile, carĭ le deprinde asupra afacerilor bisericiĭ catolice. Dar atunci autonomia faţă cu cine va avé óre să fie autonomie?

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Maiestatea Sa a numit episcop pentru diecesa Pécs pe Hettyey Samuel canonic şi director al cancelarieĭ primaţiale din Strigon. Noul episcop e un bărbat erudit şi piŭ.

Episcopul din Alba Ĭulia a convocat pe membriĭ statuluĭ catolic la adunare generală pe 25 a c. la Cluş.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Br. Bánffy în 1 a. c. a fost primit de Maiestatea Sa în audienţă. Mergerea luĭ Bánffy la Viena se aduce în legătură cu convocarea delegaţiunilor. Guvernul unguresc ar dori, să se dea cât maĭ curênd decretul de convocare, dară situaţia parlamentară din Austria aduce cu sine, să se maĭ amâne terminul convocărĭĭ. Dacă obstrucţioniştilor le-ar succede, să împedece primirea provisoriuluĭ, pot să se ĭea dispositiĭ, carĭ de o cam dată să eschidă întrunirea delegaţiunilor. De cum va în Austria se va vota provisoriul, delegaţiunile se vor convoca încă în luna acésta.

Dieta a ţinut în 3 a c. éră o şedinţă numaĭ de formă. În şedinţa acésta deputatul dr Nicolaŭ Şerban a interpelat în cestiunea decorărĭĭ luĭ Jeszenszky de către regele Românieĭ. Dr Şerban vorbind despre situaţia Românilor a zis, că nu esistă antagonism între poporul român şi între cel magiar, ci între Românĭ şi guvernul unguresc. Despre visita Monarchuluĭ nostru la Bucurescĭ şi reîntórcerea visiteĭ din partea regeluĭ Carol în Budapesta poporul român a crecut, că va pune capĕt persecuţiunilor politice; dară guvernul prin decorarea consilieriuluĭ ministerial Jeszenszky a făcut, să créscă încordarea raporturilor dintre cele dóuĕ popóre. El crede, că guvernul a mijlocit decorarea luĭ Jeszenszky pentru serviţiile de corteş prestate la ultimele alegerĭ. Interpeléză pe ministrul president: Adevĕrat e, că consilieriuluĭ ministerial Al. Jeszenszky i-s'a acordat ord român? Şi dacă e adevĕrat, — după ce nu a luat parte la primirea părechiĭ regale române, — prin ce l-a meritat? Adevĕrată e scirea ziarelor din România, că distincţiunea e numaĭ desavuarea luptelor politice a Românilor din Ungaria? Şi în fine ţinêndu-se în România consiliŭ ministerial pentru revocarea decorărĭĭ, nu află Bánffy în acésta o vătĕmare a prestigiuluĭ Ungarieĭ?

În şedinţa de Joĭ br. Bánffy a declarat, că la interpelarea luĭ dr. Şerban nu va rĕspunde în merit, de óre ce ea nu se ţine de cameră. Observă înse, că între poporul magiar şi cel român nu e nicĭ un antagonism, ci ura o provócă agitatoriĭ. Încetând lucrarea de subminare va înceta şi inimiciţia.

Austria.

Guvernul austriac spre a efeptui votarea provisoriuluĭ a început să ţină şedinţe parlamentare şi nóptea. În sara din 28 a tr. s'a început şedinţa pentru desbaterea provisoriuluĭ şi a ţinut cu micĭ pause 25 de óre, adecă până Vinerĭ sară. Deputatul Lecher a rostit un discurs obstrucţionist de 12 óre. El a început Joĭ sară şi a tot vorbit până Vinerĭ diminéţă la 8½ óre... Într'aceea colegiĭ luĭ obstrucţioniştĭ strigaŭ, băteaŭ în mese făcênd sgomot asurditor şi inscenând scandale. Pe când unĭĭ eraŭ în sală, alţiĭ mâncaŭ, beaŭ orĭ jucaŭ cărţi, şi mulţi durmiaŭ în apartamentele parlamentuluĭ. Provisoriul a rĕmas nevotat, şi şedinţele camereĭ s'aŭ amânat până pe 4 a c.

Br Chlumetzki şi contele Kuenburg, membri aĭ caseĭ seniorilor, aŭ cercat a capacita pe soţiĭ sĕĭ de principiĭ din cameră, ca să nu maĭ împedece votarea provisoriuluĭ.

Ministrul president Badeni a fost primit de Monarchul în o audienţă maĭ lungă.

În şedinţa de Joĭ obstrucţioniştiĭ éră şi-aŭ desvoltat arta, dară ţinêndu-se şedinţa şi nóptea, Vineri a ajuns la vot proiectul de lege despre provisoriŭ şi a fost primit cu 177 voturĭ contra la 122.

Germania.

Cestiunea cancelaruluĭ s'a resolvit aşa, că prircipele Hohenlohe va rĕmâné şi pe maĭ de parte la postul sĕŭ. Împĕratul înainte de plecarea sa la Liebenberg a visitat pe cancelar, cu care ocasiune s'a delăturat diferinţa cu privire la proiectul de lege despre procedura penală în causele militare. Împĕratul a cedat, şi proiectul în curênd se va desbate în parlament.

Spania.

Mareşalul Blanco a fost primit cu marĭ ovaţiunĭ în Cuba. El a primit în audienţă şi pe autonomiştiĭ, carĭ l-aŭ bineventat, şi şĭ-a esprimat sperarea, că prin autonomie va pacifica insula. Blanco a declarat, că contéză la spriginul autonomiştilor. A dat dóuĕ proclamaţiunĭ, una către armată, alta către Cubanĭ. În cea din urmă zice generalul, că e condus de cele maĭ bune intenţiunĭ şi nutresce cea maĭ firmă speranţă, că lucrurile se vor aplana prin reformele, ce are să le esecuteze, şi carĭ prevĕd autonomia insuleĭ sub suveranitatea Spanieĭ. Guvernul va să urmeze politica marinimositătiĭ şi a ultărĭĭ. Generalul va protegia pe ceĭ ce ascultă de legĭ, éră pe ceĭ nerecunoscĕtorĭ şi obstinaţi, carĭ voesc a duce până la estrem continuarea răsboiuluĭ civil, îĭ va face, să simţă tótă asprimea armelor.

Turcia.

Negoţiările de pace dintre delegaţiĭ Turcieĭ şi aĭ Greciei s'aŭ înfundat la art. III. al preliminariuluĭ de pace. E probabil, că cestiunea controversă va fi propusă unuĭ arbitriŭ al ambasadorilor, de şi delegaţiĭ turcĭ nu o ar dori acésta. Fiind că cestiunea capitaluţiunilor nu privesce numaĭ pe supuşiĭ Greciei, ci şi pe aĭ altor state, marile puterĭ vor conserva intacte capitulaţiunile. Cele alalte puncte de divergenţe, cum e desdaunarea privaţilor pentru perderile suferite în răsboiŭ şi obligamentele Greciei în vîrtutea convenţiuniĭ din 1881, nu sînt de natură de a împedeca închiarea definitivă a păciĭ.

„Standard" anunţă, că Pórta va adresa puterilor europene o nóuă representaţiune în cestiunea Creteĭ protestând în contra agitaţiunilor, carĭ le ţese Grecia în secret.

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Ĭulia şi Făgăraş a despărţĕmîntuluĭ Coşocna îşĭ va ţiné prima adunare generală în 20 Novembre st. n. a. c. în şcóla gr. cat. din Ĭuriul de câmpie, la care se invită toţi învĕţătoriĭ despărţĕmîntuluĭ, pe cum şi directoriĭ şcolarĭ şi alţĭ spriginitorĭ aĭ causeĭ şcolare după următoriul

Program: 1) La 8 ½ óre ascultarea serviţiuluĭ divin. 2) Prelegere practică „Cele cinci simţirĭ ale omuluĭ" predată de învĕţătoriul local George Tătar. 3) Deschiderea şedinţeĭ prin presidiŭ. 4) Raport despre adunarea generală constituantă, ce s'a ţinut în 15 Ĭuniŭ st. n. a. c. în Blaş. 5) Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru constatarea membrilor ordinarĭ aĭ despărţĕmîntuluĭ. eventual inscriere de membri fundatorĭ, ajutătorĭ şi incassarea tacselor. 6) Raportul comisiunii esmise. 7) Disertaţiune „Momentositatea oficiuluĭ docental" ţinută de Ioan Ganga învĕţătoriŭ în Boş. 8) Designarea persónеĭ, care la procsima adunare va avé, să ţină prelegere practică. 9) Eventuale propunerĭ, carĭ aŭ de scop înaintarea reuniunii. 10) Defigerea adunărĭĭ generale venitóre. 11) Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru verificarea protocoluluĭ adunărĭĭ. 12) Închiderea şedinţeĭ prin presidiŭ.

Dat în Coşocna 28 Octobre 1897.

Teodor Hurduoaciŭ preşedinte. **Iuliŭ Z Iambor** notar.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din despărţĕmîntul Mediaş pe basa §-lui 21 Stat. reun. arch. se convócă pentru semestrul întâiŭ al acestui an conf. § 8 pe ziua de 14 Novembre st. n. a. c. în şcóla gr. cat. din Mediaş.

Conform §-lui 9 la acéstă adunare se invită cu tot respectul membriĭ ordinarĭ ai acestui despărţĕmînt, On. Domnĭ preoţi ca directorĭ şcolarĭ, pe cum şi toţi aceia, carĭ se intereséză de causa învĕţĕmîntului.

Program: 1. Invocarea Spiritului Sfînt prin participarea membrilor in corpore la serviţiul divin începênd la 9 óre a. m. în biserica gr. cat. din Mediaş. 2. Deschiderea şedinţeĭ prin preşedinte la 11 óre a. m. 3. Constatarea membrilor presenţi. 4. Alegerea unui notar şi cassar până la finea anului. 5. Incassarea tacselor de la membriĭ ordinarĭ şi alţiĭ. 6. Cetirea disertaţiuniĭ „Ceva despre educaţiune“ de E. Câmpean înv. în Agârbiciŭ, şi discusiune asupra eĭ. 7. Propunerea temelor practice „Isus în etate de 12 anĭ“ la desp. al III-lea de G. Porime înv. în Velţ şi „Desvoltarea sunetului a“ la desp. I de T. Ţiglariŭ înv. în Şeica mică; ambele se propun la băieţiĭ şcóliĭ din loc. 8. Discusiune asupra temelor propuse sub nr. 7. 9. Alegerea temelor şi designarea persónelor, carĭ vor avé, să diserteze şi să ţină prelegerĭ practice de model în adunarea venitóre. 10. Cestiunea înfiinţăriĭ uneĭ bibliotecĭ a despărţĕmîntului, pe cum şi procurarea de protocóle pentru despărţĕmînt. 11. Statorirea loculuĭ şi timpului adunăriĭ generale viitóre. 12. Alegerea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru verificarea procesului verbal al conferinţeĭ. 13. Eventuale propunerĭ. 14. Închiderea şedinţeĭ.

Mediaş în 20 Octombre 1897.

Elia Câmpean preşedinte. **Alesandru Suciŭ.** secretar ad hoc.

Convocare.

Adunarea despărţemîntului gr. cat. din protopopiatul Pogăceleĭ conform §-lui 21 din statutele reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia şi Făgăraş se convócă pe ziua de 22 Novembre st. n. a. c. la 8 óre a. m. în şcóla gr. cat. din Bozediŭ pe lângă următoriul

Program: a.) Participarea membrilor la serviţiul divin la 8 óre a. m. b.) Deschiderea adunăriĭ prin preşedinte. c.) Constatarea membrilor presenţi. d.) Incassarea taxelor. e.) Designarea persóneĭ, ce va avé să ţină prelegere practică la proxima adunare. f.) Eventuale propunerĭ. g.) Închiderea adunăriĭ.

Riciŭ în 30 Octobre 1897.

Avram Moldovan preşedinte. **Michail Demian** notar.

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. a despărţĕmîntului Ernut îşĭ va ţiné prima adunare generală Sâmbătă în 20 Novembre st. n. a. c. (Arch. Mich. şi Gavr.) în localitatea şcoliĭ gr. cat. din Ernut invitându-se prin acésta a participa la adunare atât învĕţătoriĭ despărţĕmîntului, cât şi directoriĭ şcolilor, pe cum şi alţiĭ spriginitoriĭ aĭ intereselor scolastice.

Program: 1. Participarea membrilor la serviţiul divin la 8 óre a. m. 2. Deschiderea şedinţeĭ prin preşedintele despărţĕmîntului. 3. Constatarea membrilor presenţi şi incassarea tacselor. 4. Designarea persóneĭ, care la procsima adunare va avé să ţină prelegere practică. 5. Prelegere practică din obiectele de învĕţămînt de la ordinea zileĭ cu elevii şcoliĭ gr. cat. din Ernut prin Ştefan Cadar şi critica asupra eĭ. 6. Propunerĭ diverse, carĭ aŭ de scop înaintarea reuniuniĭ. 7. Defigerea timpului şi loculuĭ adunăriĭ generale venitóre. 8. Verificarea procesului verbal. 9. Închiderea şedinţeĭ.

Petrilaca română în 28 Octobre 1897.

Vasile Oršan preşedinte. **Dumitru Muntean** notar.

Convocare.

Despărţĕmîntul Făgăraş al reuniuniĭ învĕăţtorilor din Archidiecesa de Alba Iulia şi Făgăraş îşĭ va ţiné prima adunare generală de tómnă la 22 Novembre st. n. a. c. în şcóla gr. cat. din Făgăraş, la care adunare sînt cu tótă onórea invitaţi toţi membriĭ. pe cum şi O. D. preoţi ca directorĭ şcolarĭ şi alţi spriginitorĭ aĭ înaintăriĭ causeĭ şcolare.

Program: 1. Deschiderea şedinţeĭ prin preşedinte la órele 10 a. m. 2. Constatarea membrilor presenţi, inscrieria de membri noĭ şi incassarea taxelor. 3. Ascultarea prelegerilor practice şi critică asupra lor. 4. Eventuale propunerĭ. 5. Designarea persónelor, carĭ la adunarea proximă vor ţiné prelegerĭ practice. 6. Defigerea loculuĭ şi timpului adunăriĭ generale viitóre. 7. Verificarea procesului verbal.

Şinca veche, 1 Novembre 1897.

Ioan Pop preşedinte. **Eustachiŭ Crişan** notar.

Convocare.

Pe basa §-luĭ 21 din statutele reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş adunarea despărţĕmîntuluĭ M. Uĭóreĭ prin acésta se convócă pe 22 Nov. în şcóla din Ciunga începutul la $8^1/_2$ óre antemeridiane, la care se invită cu tótă onórea dniĭ preoţi ca directorĭ aĭ şcolilor şi dniĭ învĕţătorĭ din tractul sus amintit, pe cum şi altă multă intiliginţă pe lângă următoriul

Program: 1. Participarea in corpore la serviţiul divin la órele $8^1/_2$ antemeridiane. 2. Deschiderea adunăriĭ prin preşedinte. 3. Raportul despre adunarea generală din Blaş ţinută în 15 Iuniŭ st. n. 1897. 4. „Chemarea învĕţătoriuluĭ“, disertaţiune de Ioan Deva învĕţătoriŭ în Turdaşul rom. 5. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru inscrierea membrilor ordinarĭ şi ajutătorĭ. 6. Eventuale propunerĭ. 7. Incassarea taxelor. 8. Designarea persóneĭ disertante şi a celeĭ, care să ţină prelegere practică la viitórea adunare. 9. Defigerea loculuĭ ţinerii adunăriĭ viitóre. 10. Alegerea uneĭ comisiunĭ verificătóre a procesului verbal. 11. Constatarea membrilor presenţi. 12. Închiderea şedinţeĭ prin preşedinte.

Spălnaca la 4 Nov. 1897.

Nicefor Vereşmortean preşedinte.

Noutăţi.

Concurs la postul de spiritual în seminariul teologic din Blaş, împreunat cu oficiul de profesor de religiune în institutul preparandial şi în dóue clase superióre ale şcoliĭ de fetiţe, s'a publicat cu terminul de 20 Novembre n. 1897 pe lângă următórele emolumente: 1. 500 fl. v. a. din fondul seminariuluĭ archidiecesan; 2. provisiunea întrégă în acel seminariŭ. La acest post pot fi aplicaţi numaĭ preoţi celibi orĭ vĕduvĭ fără de familie. Concurenţiĭ aŭ, să dovedéscă cu acte cualificaţiunea lor pentru acest oficiŭ.

Concurs la staţiunĭ docentale s'a escris cu terminul de 20 Nov.: 1. La staţ. cant. docentală din *Ţagul mare* din protopopiatul *Catineĭ* cu emolumentele: a) Adiut de la stat 94 fl.; b) repartiţiune pe popor 126 fl.; c) 6 jughĕre pămînt arătoriŭ computat în 60 fl.; d) venit cantoral 20 fl.; e) locuinţă în edificiul şcoliĭ; f) grădina de $^1/_4$ jughĕr. 2) La staţ. doc. din *Băişóra-Săcel* din protop. *Indolului* cu emolumentele: a) 300 fl. din repartiţiune; b) cuartir în chilia şcoliĭ; c) gradină de legumĭ. 3) La staţ. doc. din *Hăşmaş-Şut* din protop. *Indolului* cu emolumentele: a) 300 fl. din repartiţiune; b) cuartir în chilia şcoliĭ din Hăşmaş. 4) La staţ. cant.-docentală din *Fizeş* din districtul protopopesc al *Dêrgeĭ* cu emolumentele: a) 210 fl. din repartiţiune; b) 30 fl. din stolă; c) 60 fl. din porţiunea canonică cantorală; d) cuartir în edificiul şcoliĭ; e) grădină de legumĭ. 5) La staţ. docentală din *Lita română* în protopopiatul *Indolului* cu emolumentele: a) Din repartiţiune 150 fl.; b) adjutoriul de la stat 150 fl.; c) cuartir; d) grădină. 6) La staţ. cant.-docentală din *Băiţa* în protop. *Fărăgăului* cu emolumentele: a) Din repartiţiune 150 fl.; b) 8 jughĕre porţiune canonică cantorală computate în 80 fl.; c) venite stolare 70 fl.; d) grădină de legumĭ; e) locuinţă. 7) Staţ. cant.-docentală din *Chinceş* în protop. *Reghinului* cu emolumentele: a) 160 fl. din repartiţiune; b) ajutor de la stat 60 fl.; c) 40 fl. din realităţile cantorale; d) 29 fl. 50 cr. din stolă, şi e) 30 zile à 35 cr. = 10 fl. 50 cr.

Carte oprită. Ministrul de culte şi instrucţiunea publică a oprit din tóte institutele de învĕţămînt din patrie manualul didactic: *„Elemente de constituţiunea Patrieĭ“* edat în 1892 în Tipografia seminariuluĭ gr. cat. din Blaş fără numirea autoriuluĭ. De causă a opririĭ se aduce, că manualul nu relevéză conform adevĕruluĭ esistenţa regatului ungar, şi cuprinde multe espresiunĭ şi interpretărĭ necorecte din punctul de vedere al dreptului public.

Agraţiărĭ. Faĭmosul Kossuthist Bartha Miklós, condamnat fiind la 6 lunĭ arest pentru delictul de calumnie comis pe calea preseĭ, la cererea alor zecĭ de miĭ de Magiarĭ după închisóre de o zi a fost agraţiat de Maiestatea Sa. — Pe A. Balteş, fostul redactor responsabil al „Tribuneĭ“, la propunerea guvernului ungar M. Sa l-a dispensat de la restul de 6 lunĭ a carcerului ordinar. Dl Balteş în 28 l. tr. a părăsit temniţa din Cluş, în care va avé să între în curênd pentru procesul corespondenţelor de la Mehadica.

La temniţă. Dl Dr Aurel Mureşianu, director la „Gazeta Transilvanieĭ“, Duminecă s'a presentat la căpitanul de poliţie din Braşov spre a-şĭ împlini arestul de 8 zile, la care a fost condamnat, fiind că în anul trecut a convocat la adunare pe alegĕtoriĭ partidului naţional român, care adunare, concésă, de auctorităţile comunale oprită fiind de cătră comitele suprem, nu s'a ţinut.

Avansărĭ în armată. „Fóea oficiósă“ militară din 28 l. tr. publică, că aŭ fost avansaţi şi următoriĭ Romînĭ: La gradul de *general-maior* Vasiliŭ *Cena*, comandant al brigadeĭ de artilerie nr. 10. La gradul de *colonel* Nistor *Şoldan*, comandantul regimentului I. de artilerie. La gradul de *vice-colonel* Ignatiŭ cavaler de *Iacobici* la reg. de infanterie 50, Paul *Muntean* la reg. de inf. 21 şi Mihail *Şandru* la reg. inf. 37. La gradul de *maior* Ciriac *Băcilă* la reg. de inf. 50, George *Popovici* la reg. inf. 83, Demetriŭ *Ionaşcu* în reg. de artilerie nr. 16, Dănilă *Mataringa* la reg. inf. 37. La gradul de *căpitan de clasa I.* Emiliŭ *Pascovici* la reg. de inf. 82, Valerian *Patruşca* la reg. inf. 23, Emanuil de *Pilat* la reg. de inf. 67, Iulian *Brote* la reg. inf. 59. La gradul de *căpitan de clasa II.* Grigoriŭ *Iovescu* la reg. de inf. nr. 5. La gradul de *locotenent* Constantin *Popovici* în reg. de husarĭ 8, Alexandru *Hanzu* în reg. de art. de cetate 4 August *Poliardi* la reg. inf. 84, Petru *Ursurovici* reg. inf. 73, Marian *Nepca* reg. inf. 80. Alesandru *Ioanovici de Păgânesci* reg. de inf. 76 Iosif *Tedescu* reg. de inf. 21, Nicolae *Constantinovici* recte *Stupariŭ* reg. inf. 43. Anton *Malina*, Paul *Albu gendarmi*, Corneliŭ *Iuga* la *honvedĭ* bat. 7. La gradul de *sublocotenent* Alexandru *Vladu* în reg. de inf. 42, Carol *Ciudan* reg. inf. 66, Eugeniŭ *Căplan* reg. inf. 58, Ioan *Morariŭ* reg. inf. 7, Alexandru *Nemeş* reg. inf. 81, Frideric *Florian* reg. inf. 25, Vincenţiŭ *Şindelar* reg. inf. 58, Francisc *Marcian* reg. inf. 16, Victor *Beran* inf. reg. 51. Octavian *Pap* reg. inf. 14, Ioan *Cumar* reg. inf. 34. Nicolaŭ *Giurgescu* reg. inf. 23, Gavriĭ *Pinciŭ* reg. inf. 50, Petru *Incu* şi A. *Florian* la artilerie. La gradul de *cadet marinar* Virgiliŭ *Şandor* de Viştea. La gradul de *medic de stab* Dr. Iuliŭ *Mureşianu*. La gradul de *medic de reg.* Dr. Emil *Ioanovici*. La gradul de *vice-colonel* la auditorat Mihail *Băleban*. Mediculuĭ de regiment de clasa I. Dr. Ioan *Pop* i-s'a conferit rangul de *medic de stab la honvezĭ*.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Continuare.)

Prietiniĭ icónelor puteaŭ acuma să maĭ rĕsufle. În 6 Februariŭ 780 muri iconoclastul patriarch Niceta. [1]) Împĕratul îĭ alese de următoriŭ pe evlaviosul Paul din Cipru, carele pe atuncia era lector. [2]) Acesta întru început denegă jurămîntul, ce i-se ceru, de a nu voi, să restituéscă cultul icónelor, dară maĭ apoĭ totuşĭ se învoi, să-l prestea. [3]) Pe lângă tótă slăbiciunea sa totuşĭ se păru a fi devotat ortodoxieĭ, şi ortodoxiĭ nutriaŭ sperări cu atât maĭ mariĭ, fiind că prietiniĭ de aĭ icónelor se găsiaŭ şi în curtea împĕrătéscă. În păresimile anuluĭ 780 se descoperiră maĭ mulţi iconodulĭ între oficialiĭ aulicĭ, şi şi în odăile împĕrăteseĭ Irina încă se găsiră icóne religióse. Asupra acestuĭ lucru se înfuriă Leo IV. El supuse pe oficialiĭ aulicĭ iconodulĭ pedepselor celor maĭ aspre, éră pe împĕrătésa o exilă, pentru că-şĭ călcase cuvîntul, ce-l dase luĭ Constantin V. [4]) Dară mórtea luĭ întîmplată în 8 Septembre 780 împedecă manifestărĭ ulterióre de ale mâneĭ luĭ.

După mórtea luĭ Leo IV ţinu Irina pe vremea minorenităţiĭ fiuluĭ sĕŭ Constantin VI frînele guvernăriĭ şi a nume cu multă isteţime. Ea doria, să restituéscă acuma după o proscripţie de o jumătate de veac cultul icónelor; dară ea avea, să se témă de óste, pe carea sub ceĭ treĭ împĕraţiĭ de maĭ înainte o cuprinse fanatismul iconoclaştilor. De aceea împĕrătésa putu să purcédă numaĭ cu multă precauţiune şi întru început trebui să se îndestuléscă cu aceea, că îndreptă după putinţă violenţele cele maĭ revoltătóre ale guvernelor de maĭ înainte. Ea porunci, ca móştele sfinteĭ Enfemiĭ, carĭ le depărtase Constantin V din Chalcedon, să se aşeḑe éră-şĭ la locul sĕŭ, restitui vieţiĭ călugărescĭ libertatea şi permise, ca orĭ cine ar voi, să gătéscă şi să venereze neîmpedecat icóne. [5])

Patriarchul Paul IV, care sub împĕratul Leo se dase în partea iconoclaştilor, în 784 către sfârşitul luĭ August se simţi aşa de slăbit şi aşa de neliniştit în consciinţa sa, cât se hotărî, să renunţe la dignitatea sa. El se îmbrăcă în haĭne călugărescĭ şi se retrase în o cămară a mănăstiriĭ luĭ Flor. Aci îl cercetă împĕrătésa şi fiul eĭ, pentru ca să-l întrebe despre causa paşuluĭ luĭ celuĭ aşa de bătĕtoriŭ la ochĭ. Atât înaintea lor cât şi maĭ apoĭ înaintea oficialilor de stat trimişĭ la el îşĭ esprimă patriarchul pocăinţa şi durerea sa, pentru că din frică omenéscă a jurat pe osîndirea icónelor şi a luat asupră-şĭ, să guverneze o biserică împilată de tirănie şi ruptă de către unitatea bisericiĭ luĭ Christos; cu o cale îşĭ esprimă dorinţa ferbinte, ca să se adune un sinod icumenic, şi acesta să restabiléscă ortodoxia, că de la acésta atîrnă mântuirea tuturor. [6]) Cuvintele patriarchuluĭ făcură impresie adâncă: de acum înainte începură a se gândi maĭ cu de-adinsul la restaurarea cultuluĭ icónelor. Patriarchul însu-şĭ muri curênd după aceea în faĭma sfinţenieĭ. [7])

De următoriŭ ĭ-a ales împĕrătésa pe Tarasiŭ, fiul patricianuluĭ şi prefectuluĭ cetăţiĭ Georgiŭ şi al Eucratieĭ. Tarasiŭ pe atuncia era încă laĭc şi avea oficiul de secretariŭ împĕrătesc. Alegerea acésta poporul o întimpină cu bucurie, dară Tarasiŭ nu voia, să o primésca. Silit fiind, să espună poporuluĭ motivele sale, el spuse într'o cuvîntare, [8]) cât de nevrednic se simţesce pentru dignitatea episcopéscă, cât de periculósă e înălţarea unuĭ laĭc la ea, [9]) şi cum el avênd în vedere posiţia isolată a bisericiĭ bizantine şi separarea eĭ de la catoliciĭ apusanĭ şi de la patriarchatele rĕsăritene se póte hotărî la primirea eĭ numaĭ pe lângă condiţiunea aceea, ca să se restabiléscă unitatea bisericiĭ şi în unire cu Papa de la Roma să se concheme un sinod icumenic. El depinse în cuvîntarea aceea sfăşiarea religiósă din imperiŭ, în care voea unor împĕraţiĭ eretici a îndrăznit, să stirpéscă obiceiurile tradiţionale ale bisericiĭ, [1]) şi lăudă cu o cale silinţa tinĕruluĭ împĕrat şi a împĕrăteseĭ spre a întări din noŭ rîndul şi pacea. Ceĭ maĭ mulţi din ceĭ de faţă aprobară propunerea luĭ Tarasiŭ, şi curtea împĕrătéscă ĭ-o primi bucuros şi-ĭ promise sinodul icumenic. Ast fel fu apoĭ consacrat Tarasiŭ în 25 Decembre 784 întru patriarch. [2])

Tarasiŭ plin fiind de zel pentru ortodoxie trimise în 785 pe preotul Georgiŭ la Roma cu intronistica sa, carea conform obiceiuluĭ cuprindea şi un simbol scurt. Constantin VI şi Irina trimiseră Papeĭ Adrian I asemenea o scrisóre, în care recunoscură cu cuvintele cele maĭ clare primatul bisericiĭ romane şi rugară pe Papa, ca să ĭea parte în persónă în conciliul proiectat orĭ apoĭ, de cum va ar fi împedecat, să trimită la conciliŭ legaţiĭ destoĭniciĭ. [3]) Patriarchilor rĕsăriteni încă li-se trimise câte o intronistică a luĭ Tarasiŭ, carea se declară în chipul cel maĭ lămurit în contra pseudosinoduluĭ din 754. [4]) Cu acestea eraŭ făcute începuturile cele dintâiŭ pentru ţinerea sinoduluĭ, care avea să delăture pretinsul sinod icumenic al VII-lea din 754.

Papa Adrian I. trimise pe archipresbiterul Petru şi pe abatele Petru de la Sava ca legaţiĭ aĭ sĕĭ la Constantinopol. [5]) Împĕrăteseĭ şi fiuluĭ eĭ le scrise în 27 Octobre 785 pe larg [6]) despre vechimea şi însemnătatea venerăriĭ icónelor, lăudă hotărîrea, ce aŭ luat-o cu privire la ea, la care hotărîre a sfătuit şi el cu insistinţă în tocmaĭ ca şi înaintaşiĭ sĕĭ, şi arĕtă, ce are să se pertracteze în sinodul proiectat. Papa făcênd amintire de Carol regele Francilor, de evlavia luĭ, de devotamentul luĭ faţă cu Sfîntul Scaun şi de binecuvîntarea, în care l-a împărtăşit Dumnezeŭ, promite împĕrăţieĭ splendóre nóuă şi învingerĭ strălucite asupra barbarilor, dacă se va sevârşi drépta şi luĭ Dumnezeŭ plăcuta restituire a cultuluĭ icónelor celuĭ bisericesc. În epistola, ce o trimise tot atuncia luĭ Tarasiŭ, îl îndemnă, să se apuce cu zel de opera restituiriĭ, şi pretinse apriat, ca în noul sinod să se osîndéscă pseudosinodul din 754 şi să se asigureze libertatea deplină a pertractărilor sinoduluĭ. [7])

După ce se făcuseră tóte pregătirile, deschise Tarasiŭ în fiinţa de faţă a curţiĭ sinodul în 1 August 786 la Constantinopol în biserica Apostolilor. Înse o rĕscólă a ostaşilor, carĭ eraŭ în mare parte alipiţĭ de eresa iconoclaştilor, şi pe carĭ îĭ aţîţasera episcopĭ şi preoţĭ iconoclaştĭ, sili pe ceĭ adunaţĭ, ca să întrerumpă deja şedinţa cea dintâiŭ şi să se împrăştie. [8]) Dară împĕrătésa şi Tarasiŭ nu se lăsară de propusul sĕŭ. Împĕrătésa disolvă garda neavênd încredere într'însa şi luă tóte mĕsurile de lipsă pentru siguranţa sinoduluĭ, care avea acuma să se adune în Nicea din Bitinia, acolo, unde se ţinuse şi cel dintâiŭ sinod icumenic. Papa Adrian se învoi la mutarea acésta, şi legaţiĭ luĭ se întórseră în Orient. Sub presidiul lor se deschise sinodul în 24 Septembre 787. [9]) Pertractările referitóre la venerarea icónelor se făcură cu grije fórte mare. Se combătu şi anatematisă pseudosinodul iconoclastic din 754. Se pronunţă anatema asupra patriarchilor eretici Anastasiŭ, Constantin şi Niceta şi se restaură amintirea patriarchuluĭ German, a luĭ Ĭoan Damascenul şi a luĭ Georgiŭ Cipriul. Mulţĭ episcopĭ manifestară pocăinţă şi declarară, că pe eĭ maĭ înainte îĭ înşelaseră cu argumente falsificate din scrierile ss. Părinţĭ; pe aceştia îĭ primiră în comuniunea bisericéscă şi-ĭ aşeḑară din noŭ în scaunele lor. Şedinţa cea maĭ de pe urmă, a opta, se ţinu în Constantinopol în fiinţa de faţă a împĕrăteseĭ şi a fiuluĭ eĭ în 23 Octobre 787. [10]) Acuma urmă în capitală restaurarea cultuluĭ icónelor spre bucuria cea maĭ mare a poporuluĭ ortodox. Tarasiŭ scrise Papeĭ despre purcederea sinoduluĭ şi

---

[1]) Theoph. p. 701; Baron. a. 780. n. 3; Cup. n. 586—588. p. 101.
[2]) Theoph. p. 701; Georg. Ham. p. 660. n. 6.
[3]) Theoph. p. 708; Cedren. II. 19.
[4]) Theoph. p. 701; Georg. Ham. l. c. n. 7; Leo Gr. p. 191. 192; Baron. a. 780. n. 1. 2.
[5]) Theoph. p. 703. 704; Georg. Ham. p. 661. 662. n. 1. 3. 5; Cedren. II. 20. 21.
[6]) Theoph. p. 707. 708; Georg. Ham. p. 663. 664. n. 12; Cedren. II. 22; Ephrem p. 124; Leo Gr. p. 194. 195; Niceph. Apol. min. c. 4. p. 268. ed. Mai (Nov. PP. Bibl. t. V.); Baron. a. 784. n. 1 ur.; Vita s. Tarasii c. 2. n. 5. 6 (Migne PP. gr. XCVIII. 1388 ur.).
[7]) Theoph. p. 709; Georg. Ham. l. c.; Cuper n. 593—595. p. 102.
[8]) Theoph. p. 710—713; Mansi XII. 985 ur.
[9]) Theoph. p. 711.

[1]) Theoph. p. 713.
[2]) Vita s. Taras. c. 3. n. 7 ur. p. 1391 ur.; Theoph. p. 713; Cedren. l. c.; Ephrem p. 235.
[3]) Mansi XII. 984 ur.; Baron. a. 785. n. 1 ur.
[4]) Mansi XII. 1119; Baron. a. 785.
[5]) Theoph. p. 713. 714.
[6]) Ep. »Deus qui dixit« Mansi XII. 1077; XIII. 536; Jaffé n. 1882.
[7]) Ep. »Pastoralibus curis« Mansi XII. 1077; XIII. 536; Jaffé n. 1883.
[8]) Mansi XII. 909 ur; Theoph. p. 714. 715; Georg. Ham. p. 664. 665. n. 14; Leo Gr. p. 195; Cedren. II. p. 23; Baron. a. 786. n. 1 ur.
[9]) Theoph. p. 715—717; Vita Platon. in Act. SS. t. I. April. p 366 ur.; Vita Taras. c. 5. n. 17—21. p. 1396 ur.; Lib. synod. n. 143. p. 1210. 1211 ed. Voell. et Just.; Taras. ep. ad Hadrian. post synod.; Hadr. ep. Mansi XIII. 808.
[10]) Cf. Theoph. p. 717; Hefele Conc. III. 441. 442.

despre resultatele luĭ. [1]) Faţă cu preoţiĭ aceia din partidul iconoclaştilor, carĭ se pocăiră, patriarchul se purtă în chip blând. [2])

Înse în dată după sinodul icumenic al şeptelea avu patriarchul să se lupte din nou şi a nume nu numaĭ cu ofiţeriĭ iconoclaştĭ, ci şi cu călugăriĭ ortodoxĭ. Mulţĭ din eĭ, dară maĭ ales Sava şi Teoctist îĭ priviaŭ de vină aceea, că el a reaşedat în scaunele lor pe toţĭ episcopiĭ ceĭ ce se întórseră de la eresa iconoclaştilor. Dară maĭ apoĭ tot călugăriĭ aceia îĭ dară dreptate, de óre ce sinodul luându-şĭ pe cel din Chalcedon de esemplu se declarase în tocmaĭ aşa cu privire la restituirea celor ce se întórseră la ortodoxie. [3])

Cu acestea s'a sfârşit perioda cea dintâiŭ a ereseĭ iconoclaştilor. Aceştia îşĭ conservară de acum înainte eresa sa numaĭ într'ascuns şi numaĭ a rare orĭ îndrăznră a o mărturisi pe faţă. Dar eresa acésta nu înceta a avé părtinitorĭ şi de acum înainte, până când în sfârşit li-se îmbiă acestora din noŭ prilej de a primejdui ortodoxia. Prilejul acesta li-l îmbiă împĕratul Leo V. Arménul (813—820).

Când Leo cuprinse tronul în 11 Iuliŭ 813, patriarchul Nicefor pretinse de la el obicĭnuita mărturisire a credinţeĭ ortodoxe. Leo o amână până după incoronarea sa. [4]) Orĭ nu nutri Nicefor bănuélă orĭ nu îndrăzni a se împotrivi potentatuluĭ şi a-ĭ denega incoronarea, [5]) destul că el cedă şi incoronă pe Leo. Maĭ apoĭ sciŭ acesta să amâne din noŭ mărturisirea credinţeĭ. [1]) Intenţiile luĭ ieşiră numaĭ încet la ivélă, după ce asigură pacea imperiuluĭ prin o învingere asupra Bulgarilor. [2])

Ca ostaş Leo era devotat memorieĭ împĕraţilor iconoclaştĭ. Se zice, că nisce preoţĭ şi călugărĭ de aĭ secteĭ iconoclaştilor ĭ-aŭ impus hotărîrea de a face secta acésta érăşĭ domnitóre. Se amintesc cu numele călugărul Sabatiŭ din mănăstirea Filomelion, pe cum şi Teodot Casitera şi Ioan Lecanomantis [3]) ca aceia, carĭ parte prin argumente biblice, [4]) parte prin profeţiĭ, viclenie şi înşelăciune [5]) cercară, să-l aţîţe la o nóuă năvală asupra icónelor. În urma blândeţeĭ, cu care a fost purces Tarasiŭ, mulţĭ dintre episcopiĭ ceĭ cu sentimente iconoclaste făţărind supunere faţă cu sinodul al şeptelea rĕmăseseră în scaunele sale episcopescĭ; aceştia în orĭ care clipă eraŭ gata a se întórce din noŭ la principiile sale de maĭ înainte, dacă curtea s'ar declara pentru ele. [6]) Se făceaŭ deja pregătirĭ spre acésta; în palaţ se adunaŭ mulţĭ preoţĭ, carĭ nutriaŭ acele-şĭ părerĭ cu împĕratul, [7]) adunaŭ argumente din s. Scriptură împotriva cultuluĭ icónelor şi în 814 compuseră un tractat maĭ lung în sensul sinodului iconoclast din 754. [8])

(Va urma.)

[1]) Mansi XIII. 458 ur.

[2]) Vita s. Taras. c. 6. n. 22. p. 1401. 1402.

[3]) Theod. Stud. L. I. ep. 38. ad Arsen. (Migne PP. gr. t. XCIX. p. 1044 A.).

[4]) Genes. L. I. Reg. p. 26. 27; Theoph. Contin. I. 17. p. 29; Vita s. Niceph. c. 5. n. 32. p. 77.

[5]) Neander K. G. II. S. 292. III. Aufl. V. şi Cedren. II. 56. 57.

[1]) Genes. l. c.; Vita s. Niceph. c. 5. n. 33. 34. p. 77. 80.

[2]) Theoph. Contin. I. 13. p. 24. 25; Genes. l. c. p. 12. 13.

[3]) Genes. L. I. p. 13. 14; Theoph. Contin. I. 15. p. 26; Sym. Mag. de Leone V. c. 3. 4. p. 604. 605. 606; Ep. Oriental. ad Theophil. c. 16—19. p. 638—640. ed. Le Quien; Glycas P. IV. p. 533; Baron. a. 814. n. 2 urr.; Cedren. II. 54—56; Vita Theod. Stud. c. 61. p. 172; Mich. mon. c. 32.

[4]) Genes. L. I. p. 17.

[5]) Genes. L. I. p. 14. 15; Theoph. Contin. I. 15. 16. p. 27. 28; Sym. p. 604. 606; Baron. a. 814. n. 2 ur.

[6]) Nicet. Vita Ign.; Neander l. c.; Niceph. Apol. min. c. 6. p. 269. ed. Mai.

[7]) Vita s. Niceph. c. 5. n. 35. p. 81.

[8]) Neander l. c. II. 293.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Dacă omul privesce cruciş preste arena presărată cu năsip, — tot în direcţie apusană, — vede un suteren de marmoră, care pórtă treĭ stîlpĭ scundĭ în formă de cor şi împodobiţĭ din destul. Stîlpiĭ sînt ciopliţĭ din pétră sură. Maĭ înainte de ce va trece ziua, mulţĭ ochĭ vor privi la stîlpiĭ aceştia, căcĭ eĭ sînt ţînta cea dintâiŭ şi determină începutul şi capĕtul drumuluĭ de alergare. În dosul suterenuluĭ, lăsând cale liberă pentru trecerea căruţelor şi spaţ pe sama unuĭ altariŭ, se începe un zid de o lărgime de zece până în doŭĕ spre zece urme şi de o înălţime de cincĭ până şese urme. Zidul se întinde de aci chiar doŭĕ sute de coţĭ saŭ un stadiŭ de Olimpia. La capĕtul maĭ depărtat saŭ apusan al ziduluĭ este altă zidire suterană, de-asupra căreia se înalţă columne: a doua ţîntă.

Alergătoriĭ cu căruţe se obicĭnuesc a începe alergarea de-a drépta de la ţînta cea dintâiŭ şi a lăsa în tot decursul alergăriĭ zidul de-a stînga. Începutul şi capĕtul alergăriĭ de întrecere sînt decĭ chiar faţă în faţă cu consulul la cele doŭĕ capete ale areneĭ, şi din causa acésta locul, unde şede consulul, lucru firesc că e cel maĭ de dorit în întreg circul.

Dacă cetitoriul, pe carele ni-l închipuim încă tot lângă locul consululuĭ de-asupra de porta pompae, va binevoi a-şĭ înălţa privirea de la aranjarea internă, atenţiunea luĭ o va lega maĭ întâiŭ marginea cea din a fară a drumuluĭ de alergare, un zid vertical, tare înalt de cinoĭ spre zece până doŭĕ zecĭ de urme, de-asupra cu o balustradă în tocmaĭ ca cea de la rĕsărit de-asupra încăperilor numite carceres. Balustrada în treĭ locurĭ de ale drumuluĭ de alergare e spartă prin întrărĭ şi ieşirĭ, doŭĕ către méză nópte şi una către apus. Cea din urmă e bogat împodobită şi se numesce pórta triumfală, pentru că după sfârşirea tuturor jocurilor învingĕtoriĭ, cu cununĭ pe capete, însoţiţĭ de alaiŭ numĕros şi de multe felurĭ de ceremoniĭ, îşĭ încep printr'însa procesiunea triumfală.

La capĕtul apusan balustrada închide drumul de alergare în formă de semicerc, şi de-asupra sînt doŭĕ galeriĭ marĭ.

Chiar de-asupra în dosul balustradeĭ e locul prim, de la care băncile următóre se înalţă aşa, că fiesce care bancă următóre e aşedată maĭ la înălţime de cât cea de dinaintea eĭ; asta oferesce priveliştea nespus de interesantă a unuĭ spaţ uriaş plin de feţe omenescĭ aţîţate şi strălucitóre şi de porturĭ de cele maĭ diferite.

Poporul de rînd îşĭ are băncile în laturea apusană, începênd de la capetele coperteĭ, carea, pe cum se vede, e întinsă esclusiv numaĭ pentru ca să ţină umbră celor din clasele maĭ înalte.

Cetitoriul are acuma întreg interiorul circuluĭ înaitea ochilor. Acuma gândéscă-şĭ, că în momentul, în care aŭ sunat trimbiţele, mulţimea şĭ-a cuprins posturile şi fără de veste petrece acum în tacere, înlemnită de încordarea cea mare.

Din porta pompae din spre rĕsărit se aud tonurĭ armonióse de glasurĭ omenescĭ şi instrumente musicale. Tot de o dată păşesce în lăuntru corul în fruntea procesiuniĭ, cu care se încep festivităţile; în urma coruluĭ, împodobiţĭ cu haĭne şi cu ghirlande, vin conducĕtoriĭ jocurilor şi civĭ fruntaşĭ de aĭ cetăţiĭ, carĭ aŭ luat parte în aranjarea festivităţilor; apoĭ statuele zeilor, unele pe lespedĭ purtate de bărbaţĭ, altele în carĕ marĭ câte cu patru róte şi bogat împodobite; în dată în urma lor luptaciĭ zileĭ, fiesce care în portul, în care va alerga, va da trântă, va sări, va buşi orĭ se va căruţa.

Trecênd mereŭ cruciş preste arenă merge procesiunea de-a lungul drumuluĭ de alergare. Spectacolul acesta e frumos şi splendid. Aplause sgomotóse îĭ premerg, pe cum apa se înalţă şi se umflă înaintea uneĭ luntriţe, ce trece pe de-asupra eĭ. În vreme ce statuele zeilor nu arată cu nicĭ un semn, că ele ar sci, să apreţieze primirea acésta, conducĕtoriul jocurilor şi soţiĭ luĭ nu sînt aşa de reservaţĭ.

Primirea luptacilor e încă şi maĭ sgomotósă, căcĭ în întrégă adunarea din circ nu e nicĭ un singur om, care să nu fie pus óre ce rĕmas pe eĭ, de şi póte numaĭ o sumă bagatelă. Şi în vreme ce trec cetele singuratice, se póte băga de samă, cât de repede disting ómeniĭ pe ceĭ favoriţĭ dintre eĭ: saŭ sună numele lor în chip maĭ sgomotos prin larmă, saŭ îĭ acoper în mĕsură maĭ mare cu cununĭ şi ghirlande, carĭ li-le aruncă de sus.

De cum va aĭ întreba, care dintre jocurĭ e cel maĭ preferit din partea mulţimiĭ, acuma încetezĭ de a maĭ întreba. La strălucirea căruţelor şi la frumséţa estraordinară a cailor se maĭ adaug persónele cârmuitorilor, pentru ca să facă desevârşit spectacolul, ce-l oferesc căruţele, caiĭ şi cârmuitoriĭ. Tunica scurtă şi făr de mâneci, gătită din lâna cea maĭ fină, e de colórea fiesce căruĭ cârmuitoriŭ. Câte un călăreţ însoţesce pe fiesce care din eĭ. Numaĭ Ben Hur a preferit din vre un motiv, póte din neîncredere, să fie singur. A fară de aceea toţĭ a fară de el sînt împodobiţĭ cu coĭfurĭ. Când se apropie eĭ, privitoriĭ se urcă pe băncĭ, şi strigările devin maĭ tarĭ, în vreme ce urechea ageră póte să audă din larmă strigarea ascuţită a muierilor şi pruncilor. Tot de o dată sboră preste eĭ masse tot maĭ dese de ghirlande de rose,

lovesc pe cârmuitorĭ şi cad în căruţe, de se pare, că acestea se vor umplé de florĭ până sus. Până şi caiĭ îşĭ ieaŭ partea din salutarea acésta, şi trebue să recunóscem, că eĭ nu sînt maĭ puţin conscĭĭ de cât stăpânĭĭ lor de onorurile, carĭ le primesc.

Destul de ĭute băgăm de samă în tocmaĭ ca şi la ceĭ alalţĭ luptacĭ, că pe uniĭ din cârmuitorĭ privitoriĭ îĭ favorisézĕ maĭ tare. Maĭ de parte găsim, că aprópe fiesce care fiinţă de pe băncĭ femeile şi pruncii în tocmaĭ ca şi bărbaţiĭ, pórtă o colóre, de-a rîndul o cordea pe pept orĭ în pĕr: ea aci e verde, colo galbenă, colo vînétă; dar dacă cercetăm mulţimea maĭ cu de-amĕnuntul, găsim, că colorile alb şi mohorît cu aur precumpĕnesc.

Într'o adunare, carea o aĭ convoca în ziua de astăzĭ, maĭ ales într'o adunare, în care se pun rĕmasurĭ de sume marĭ pe câte o alergare, preferirea o ar hotărî calităţile cailor orĭ prestaţiunile lor de până acuma. Aci dimpotrivă hotărî naţionalitatea cârmuitoriuluĭ. Dacă Bizantinénul şi Sidonénul nu aveaŭ parte de mult favor din partea mulţimiĭ, causa era, că cetăţile lor eraŭ representate fórte slab în băncĭ. Eliniĭ, de şi eraŭ fórte numĕroşĭ, totuşĭ se împărţiră între Corinténul şi Atenénul, şi aşa nu se vedea mult verde şi galben. Mohorîtul şi aurul luĭ Messala ar fi pătit-o tot cam aşa, de cum va civiĭ Antiochieĭ, linguşitorĭ proverbialĭ, nu s'ar fi alăturat la Romanĭ şi nu şĭ-ar fi însuşit colórea favorituluĭ lor. Maĭ restaŭ încă locuitoriĭ ţĕriĭ saŭ Siriĭ, Ĭudeiĭ şi Arabiĭ. Aceştia se încredeaŭ în rasa nobilă a cailor şeĭculuĭ şi în ura sa împotriva Romanilor doriaŭ maĭ pe sus de tóte, ca aceştia să sufere desastru şi umilire. Eĭ favoriaŭ decĭ colórea albă şi ca purtătoriĭ eĭ formaŭ partidul cel maĭ lărmuitoriŭ şi probabil că şi cel maĭ numĕros.

În vreme ce cârmuitoriĭ îşĭ continuă procesiunea, iritarea privitorilor cresce neîncetat. La ţinta a dóua, unde maĭ ales pe galeriĭ predominézĕ colórea albă, ómeniĭ îşĭ desacă provisiunea de florĭ şi umplu aerul cu strigărĭ.

„Messala! Messala!“

„Ben Hur! Ben Hur!“

Ast fel se mestecă aclamările. După ce a trecut procesiunea, lărmuitoriĭ şed éră pe băncĭ şi-şĭ continuă conversarea.

„A, pe Bac! Aşa, că a fost frumos?“ esclamă o femee, a căreĭ partid roman îl vĕdesce panglica, ceĭ fâlfăe pe pĕr.

„Şi cât e de pompósă căruţa luĭ!“ adauge un vecin, care nutresce acela-şĭ sentiment roman. „Curat aur şi fildiş. Ajute-ĭ Joe, ca să învingă!“

Pe banca din dosul lor observările sînt de alt fel.

„O sută de şecheliĭ pe Ĭudeul!“

Glasul e înalt şi ascuţit.

„Aĭ minte,“ şoptesce vorbitoriuluĭ un prietin precaut. „Fiiĭ luĭ Ĭacob nu se prea potrivesc pentru lucruri, cu carĭ îşĭ petrec păgânĭĭ, şi carĭ de multe orĭ sînt osîndite înaintea Domnuluĭ.“

„Prea adevĕrat, dar vĕdut-aĭ vre o dată om maĭ sigur şi cu sânge maĭ rece? Şi apoĭ ce maĭ braţ are!“

„Şi ce caĭ!“ zise al treilea.

„Şi a fară de aceea,“ adauge al patrălea, „se maĭ spune, că el scie tóte apucăturile Romanilor.“

O femee puse vîrf la tóte laudele acestea.

„Da, e şi maĭ frumos de cât Romanul.“

Însufleţit prin acestea fanaticul strigă din noŭ: „O sută de şecheliĭ pe Ĭudeul!“

„Nebunule.“ rĕspunde un Antiochian de pe una din băncile cele dintâiŭ, „dară nu sciĭ, că s'aŭ pus cincĭ zecĭ de talanţĭ — şese contra la unul, — pe Messala în contra luĭ? — Păzesce-ţi şecheliĭ, ca nu cum va să se scóle Avraam şi să te pedepséscă.“

„Ha, Ha! Măgariule din Antiochia! Încetézĕ cu lărmuirea ta. Nu sciĭ, că Messala însu-şĭ a pus suma aceea pe sine însu-şĭ?“

Ăsta a fost rĕspunsul.

Aşa se certaŭ pentru unul orĭ pentru altul şĭ nu tot de una în chip fin.

Când în sfârşit terminară procesiunea, şi porta pompae o primi întru sine, Ben Hur scia, că rugăciunea i-s'a ascultat.

Ochiĭ rĕsărituluĭ eraŭ îndreptaţĭ la lupta luĭ cu Messala.

(Va urma.)

Bibliografie.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii“ ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiĭ europenĭ, *Şematismul provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi ungurésce şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“*, poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel*, biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a turcitu-se băĕtul*, anecdote hazliĭ de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiĭ nostri* (bărbaţiĭ gr. cat. fruntaşĭ morţĭ în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu*. *Sfaturĭ*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit şi maĭ bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

A apărut:

Jules Verne *„Castelul din Carpaţi“*, trad. de Victor Onişor, un elegant volum de 255 pag. cu o prefaţă de Dr E. Dăianu. „Castelul din Carpaţi“ e unul dintre cele maĭ nóuĕ romane a luĭ Verne, care a şi fost premiat de Academia franceză. Acţiunea se petrece la pólele Carpaţilor sudicĭ aĭ Transilvanieĭ, şi persónele sînt tot Românĭ din satul Măţescĭ şi împrejurime. E interesant a ceti, cum descrie romanţierul poporul nostru cu datinile şi credinţele-ĭ superstiţióse făr de a fi umblat vre o dată printre noĭ, şi chiar de aceea câte o eróre icĭ şi colo sînt scusabile. De chipul, cum e alcătuit romanul, nu e de trebuinţă, să spunem, numele luĭ Verne e cunoscut deja în tóte părţile. E destul, dacă amintim, că şi în romanul acesta nisuinţa luĭ tinde a împreuna folositorul cu frumosul, şi pe când face intriga romanuluĭ, ne arată cu o cale progresele sciinţeĭ. Şi chiar pentru tendinţa acésta scrierile luĭ le póte ceti orĭ cine, special tinerilor le sînt mult de recomandat; de alt cum se şi daŭ ca premiĭ. Ce privesce traducerea, dl Onişor a scris în o frumósă şi curată limbă, câte o dată numaĭ se pare, că ultă, că persónele sînt ţĕranĭ, carĭ nu sciŭ vorbi aşa cuvinte alese. Preţul unuĭ volum, împodobit cu maĭ multe ilustraţiĭ este 80 cr. ediţia poporală şĭ 1 fl 20 cr. cea de lux. Esecutarea technică în privinţa frumseţeĭ şi a curăţenieĭ tipariuluĭ face onóre societăţiĭ „Tipografia“ din Sibiŭ.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Dr Victor Szmigelski.

Nr. 147—1897. (28) 2—2

Concurs.

Prin acésta se escrie concurs cu terminul de 8 Novembre n. a. c. la postul de învĕţător diriginte de la şcóla comunală din Orlat.

Emoluminte:

a) Salar anual . . . . 350 fl.
b) Relut pentru 12 stînginĭ lemne . 150 fl.
Suma 500 fl.
plătindĭ din fondurile graniţerescĭ în rate lunare decursive.
c. Cuartir liber în edificiul şcoliĭ şi grădină în estensiune de 575 □°.

Doritoriĭ de a ocupa acest post vor avé să dovedéscă, că poşed perfect în scriere şi vorbire limba română şi magiară, apoĭ avênd a manipula o stupină cu 70 de stupĭ, că sînt stupari practicĭ.

Se observă, că dacă vre unul din învĕţătoriĭ fungenţĭ la şcóla din Orlat va fi înaintat la postul de diriginte, atuncĭ se póte concura la al treilea post împreunat cu următórele emolumente:

a) Salar anual . . . . 300 fl.
b) Relut de cuartir şi lemne . 51 fl. 60 cr.
Suma 351 fl. 60 cr.
plătindĭ din fondurile grăniţerescĭ în rate lunare decursive.

Suplicile provĕdute cu documentele necesarĭ, în carĭ să se amintéscă apriat o eventuală aplicare şi pentru primirea postuluĭ al treilea, sînt a se înainta subscrisuluĭ până la terminul sus indigitat.

Orlat la 23 Octobre 1897.

Pentru senat. scol. com.:

Dion. P. Decei
preşedinte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 13 Novembre 1897.** **Numĕrul 47.**

Cestiunea autonomiei bisericĭ gr. catolice române.

Ziarele din Budapesta aŭ rubrică permanentă despre autonomia catolică. Nu este deci mirare, că în atâta văpséla de tipar se străcură multe informaţiuni false şi mai multe tendenţióse şi dușmănóse nóuĕ Românilor greco-catolicĭ.

De la sine se înţelege, că ziarele românescĭ, luându-se după ziarele ungurescĭ, încă greşesc a dese orĭ în informaţiunile, ce le daŭ cetitorilor sĕĭ, carĭ apoĭ se neliniştesc şi daŭ espresiune nedumeririlor şi îngrijirilor, de carĭ sînt cuprinşi, învinovăţind a dese orĭ pe ceĭ nevinovaţi.

Étă motivele, carĭ ne îndémnă şi pe noĭ a arunca o privire asupra celor întîmplate până acum în cestiunea autonomieĭ şi a informa pe scurt pe cetitoriĭ nostri despre stadiul, la care a ajuns aceea. –

Nu vom întra în detaiurĭ, carĭ n'ar putĕ să aĭbă alt înţeles, de cât că ar satisface uneĭ curiosităţĭ puerile, ci vom releva momentele acelea, carĭ pot servi ca elemente la formarea uneĭ judecăţĭ întemeiate pe fapte adevĕrate, despre carĭ am fost în posiţiune de a ne câştiga siguritate deplină.

Episcopiĭ provinţeĭ mitropolitane gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş în 23 Iuniŭ aŭ ţinut în Blaş o conferinţă, în care aŭ luat posiţiune hotărîtă faţă cu cestiunea autonomieĭ.

Era vorba, să se impună şi cleruluĭ şi poporuluĭ român gr. cat. din diecesele nóstre, să alégă deputaţĭ la congresul autonomic, pe cum doria primatele Ungarieĭ la poruncă mai înaltă.

Episcopiĭ nostri contrar cu dorinţa acésta aŭ hotărît, să nu impună alegerea deputaţilor şi acésta din motive, fórte grave. În acela-şi timp aŭ enunţat, ca din bună cuviinţă saŭ din curtoasie să descopere primateluĭ motivele, pentru carĭ episcopiĭ nostri aŭ trebuit să facă acest paş, să-ĭ desfăşure posiţiunea de drept public a mitropolieĭ române gr. cat., posiţiune incompatibilă cu organismul autonomic contemplat, şi să-ĭ descopere dorinţele ferbinţĭ ale cleruluĭ şi poporuluĭ nostru de a dobîndi cât maĭ curênd organism autonomic pentru biserica nóstră, separat de biserica latină.

Tot atuncĭ s'a hotărît, ca şi Maiestăţiĭ Sale Împĕratuluĭ şi Regeluĭ apostolic să se descopere imposibilitatea pentru clerul şi poporul nostru de a lua parte la congresul autonomic, ce avea să-l convóce primatele, şi să fie rugat a concede, ca biserica nóstră să se pótă constitui în organism autonomic separat de al bisericiĭ latine din Ungaria.

În direcţiunea acésta Mitropolitul nostru a fost însărcinat, să înainteze în numele conferenţeĭ episcopescĭ dóuĕ memoriale: unul de-a dreptul la primatele, altul la Maiestatea Sa prin ministrul de culte şi instrucţiunca publică.

Memorialele acestea — după firea lucruluĭ — nu aŭ potut fi pregătite şi spedate la destinaţiunea lor până în 29 Iuniŭ 1897, când s'a ţinut conferenţa cleruluĭ şi poporuluĭ de la Cluş.

Conferenţa acésta va rĕmâné memorabilă, nu numaĭ pentru că tóte enunciaţiunile sale din punctul de vedere al adevĕruluĭ istoric şi teologic şi din punctul de vedere al intereselor nóstre bisericescĭ şi naţionale aŭ fost corecte şi loaiale, ci şi pentru că fără de nicĭ o presiune şi influinţă, nicĭ macar din partea archiereilor nostri, a căđut de acord cu vederile episcopatuluĭ român gr. catolic.

Prin acéstă împrejurare memorialele înaintate de Mitropolitul nostru la primatele şi la Maiestatea Sa, după părerea nóstră, aŭ câştigat nespus de mult în aucţoritate şi putere, fiind ele espresiunea fidelă a dorinţelor întreguluĭ cler şi popor credincios.

Ce va fi făcut ministrul de culte şi instrucţiunea publică până acum cu memorialul adresat Maiestăţiĭ Sale, noĭ nu scim, sîntem însĕ de convingerea, că luĭ nu-ĭ este ĭertat şi nu póte să nu-l înainteze la destinaţiunea sa.

Memorialul adresat primateluĭ fu presentat din partea primateluĭ în conferenţa episcopéscă ţinută în Budapesta la 28 Septembre 1897. Cu acéstă ocasiune primatele a declarat, că va înainta acest memorial la congresul autonomic al bisericiĭ catolice ungare, ce se va ţiné în 11 Novembre 1897. Tot atuncĭ aŭ fost rugaţi episcopiĭ nostri, ca şi fără de representanţiĭ cleruluĭ şi

---

Feuilleton.

O partie de şach.

De B. A. Rack.

Era în diminéţa de 2 Septembre 1792, — acel înfricoşat Septembre, a cărui evenimente sînt însemnate ca cea maĭ sângerósă pagină în istoria revoluţiuniĭ franceze, dacă nu ca cea maĭ îngrozitóre, — când o cétă de sansciloţi murdarĭ şi plinĭ de sânge, întrarmaţi cu sĕcurĭ, lăncĭ, săbiĭ şi puscĭ ruginite traversa stradele Parisuluĭ, ca să pună mâna pe ceĭ „suspiţionaţi“, maĭ ales pe nobiliĭ domnĭ şi dame de curte, preoţĭ, impiegaţĭ, cu un cuvînt, pe toţĭ aceia, carĭ de opiniunea publică eraŭ socotiţĭ drept partisanĭ aĭ monarchieĭ şi aĭ captiveĭ familiĭ regescĭ. În fruntea acestor ucigaşi, beţĭ de vin şi de libertate, păşia — purtând căciula roşie a Iacobinilor pe cap — un bărbat de o statură uriaşă, cu faţa pocită urît şi stricată de vĕrsat, carea chiar aşa oglinda pasiunile luĭ sĕlbatice, pe cum şi energia luĭ, ce nu se înspăimînta de nimic. Pretutindenea, pe unde trecea, era salutat cu chiote de bucurie de către bărbaţĭ, femeĭ, ba chiar şi de către copiĭ, căcĭ cel ce se apropia cu atâta mândrie. nu era un om de rînd, pe cum a fost acel aşa zis Mirabeau al poporuluĭ, ci era acel înfricoşat bărbat, care în 10 August condusese massele poporuluĭ la asalt asupra Tuilleriilor, şi care numaĭ ca ĭerĭ a fost răspuns în adunarea naţională, strigând cu glasul luĭ de leŭ cuvîntul „curaj“, unuĭ girondist, ce-şi perduse curajul din causa armateĭ prusiane, carea se apropia, — era George Danton. „Însuflaţĭ frică duşmanilor,“ a strigat el, — şi nime nu a cutezat, să-ĭ contrazică orĭ să-l întrebe, că ce a vrut. să însemne cu acestea cuvinte; a fost însemnat începutul terorismuluĭ, asasinarea celor „suspiţionaţĭ“, pentru ca aceştia la spatele trupelor de glotaşi, ce mergeaŭ în contra Prusiloru, să nu pótă inscena o contrarevoluţiune cu scopul de a ridica din noŭ pe tron pe regele prinsoner. Astăzĭ însĕ Danton, de şi înălţat la rangul de ministru de justiţie, nu socoti a fi lucru nedemn, să se pună în fruntea cetelor de asasinĭ. în societatea foştilor vătăşeĭ aĭ luĭ Maillard, ca însu-şĭ el în persónă să smulgă victima sa din ascunđişul eĭ şi să o tîréscă la eşafod. Sute din ceĭ prinşĭ aŭ fost măcelariţĭ deja în drumul mare, — şi încă miĭ aveaŭ, să le urmeze.

Alaiul apucă în spre Hôtel des Invalides, căcĭ amĕsurat uneĭ denunţărĭ primite guvernorul de Sombreuil ar fi îndrăznit, să-şĭ aretepe faţă, nesfiit, alipirea sa de casa domnitóre, ba încă se maĭ susţinea şi aceea. că eĭ ar fi baricadat întrările caseĭ Invaliđilor şi că ar fi împărţit supuşilor sĕĭ muniţiune, ca la casul unuĭ atac să se apere până la estrem. Acum avea să fie prins şi dat gilotineĭ, meritata luĭ pedépsă, acest îndrăzneţ regalist, care într'un mod aşa de temerar îşĭ bătusejoc de hotărîrile adunării naţionale, fălindu-se aşa obrăznicesce înaintea publicului cu regalismul sĕŭ. Din motivul acesta se puse însu-şĭ Danton în fruntea bandeĭ de asasinĭ; el voia, să cerce, că óre îndrăzni-va guvernatoriul, să i-se opună luĭ, ministruluĭ de justiţie.

Domnul de Sombreuil. pe atuncĭ un bărbat de şepte zecĭ şi şese de anĭ, era un ofiţer veteran de al luĭ Ludovic XV, care se luptase vitejesce în multele răsbóie ale acestuĭ monarch, şi care s'a fost distins cu deosebire sub vitézul mareşal de Saxonia. De şi nu-şĭ trăgea originea din nicĭ una din familiile fruntaşe ale ţĕriĭ, totuşĭ din causa serviţiilor sale personale faţă de patrie şi rege a fost înălţat de pe o tréptă pe alta,

poporuluĭ, să se presenteze la acel congres, fiind că dînșiĭ ar fi din posiţiune membri „născuţi“ aĭ aceluĭ congres.

Episcopiĭ nostri în urma acesteĭ rugăriĭ s'aŭ sfătuit între sine atât în scris cât și cu cuvîntul, și după ce Mitropolitul a avut la mână declaraţiunile tuturor episcopilor nostri, s'a presentat la conferenţa episcopatuluĭ ungar din 6 Novembre 1897, la care a fost de faţă și episcopul Gherleĭ și al Lugoșuluĭ, ér al Oradeĭ-marĭ, împedecat fiind, a absentat.

În acéstă conferenţă venind la pertractare proiectul pregătit de o comisiune a episcopatuluĭ catolic ungar cu privire la sfera de drept și activitate a organismuluĭ autonomic, — care proiect are să se înainteze spre aprobare la Roma, — Mitropolitul nostru, înainte de ce conferenţa ar fi întrat în pertractarea aceluĭ proiect, a declarat solemn în numele sĕŭ și al episcopilor de Oradea și Lugoș, că dînșiĭ staŭ și acum pe basa celor dóuĕ memoriale înaintate primateluĭ și Maiestăţiĭ Sale, în sensul cărora nicĭ episcopatul, nicĭ clerul, nicĭ poporul gr. cat. român nu póte participa la lucrările congresuluĭ autonomic fără de a periclita independenţa autonomică a Mitropolieĭ nóstre, care prin acte emanate de la tron și de la Scaunul Apostolic este garantată. Și fiind că conferenţa episcopatuluĭ catolic tocmaĭ acum voesce, să desbată în merit proiectul de autonomie, prin care Mitropolia gr. cat. ar ajunge în multe privinţe sub jurisdicţiunea uneĭ corporaţiunĭ organisate a fară de cadrul bisericiĭ nóstre și compuse din bărbaţi, carĭ nu se ţin de biserica nóstră, Mitropolitul a declarat maĭ de parte, că nicĭ dînsul, nicĭ episcopul Lugoșuluĭ nu pot participa la lucrările acesteĭ conferenţe episcopescĭ, pentru că eĭ nu voesc, să prejudece drepturilor bisericiĭ române gr. cat. prin acéstă participare. De o dată Mitropolitul a cerut, ca acéstă declaraţiune să se ĭea la protocol și să se înainteze la Roma împreună cu proiectul de autonomie, ce se va pregăti. După acéstă declaraţiune Escelenţa Sa Mitropolitul și Ilustritatea Sa episcopul Lugoșuluĭ aŭ părăsit conferenţa și s'aŭ reîntors a casă.

Acesta este stadiul, la care a ajuns cestiunea autonomieĭ din punct de vedere greco-catolic si românesc. Din cele desfășurate fie care îșĭ va puté face judecată clară despre starea lucruluĭ, de la a căruĭ apreţiare de o cam dată ne reţinem la acest loc.

Limba magiară ca limbă liturgică. — Când șovinismul nu are arguminte pentru a puté justifica întroducerea limbiĭ magiare ca limbă liturgică în biserică, atuncĭ le creéză din cele maĭ marĭ neadevĕruri istorice. Cetim adecă în foile magiare din Budapesta, că Româniĭ din Ardeal, când aŭ făcut unirea cu biserica Romeĭ la 1700, ţineaŭ liturgia în limba *grecéscă,* și numaĭ maĭ târziŭ după unire aŭ scos-o din biserică și aŭ înlocuit-o cu cea română.

Româniĭ din Ardeal póte că n'aŭ folosit nicĭ o dată limba grecéscă ca limbă liturgică. În vécurile dintâiŭ probabil aŭ folosit și în biserică limba poporuluĭ, ér de la vécul al IX-lea în cóce limba slavă, pe care cu mult înainte de unire aŭ înlocuit-o érăși cu limba română.

Că încă înainte de unire s'a întrodus limba română ca limbă liturgică la Româniĭ din Ardeal, dovedesc cărţile liturgice și corale tipărite încă de pe la 1546 în cóce la Brașov, Orăștie și Alba Iulia, pe cum și cele tipărite și aduse la noĭ pe timpul acela din Muntenia și Moldova.

Dacă limba românéscă nu ar fi fost întrodusă în bisericile românescĭ înainte de unire, atuncĭ Dositeiŭ patriarchul Ierusalimuluĭ nu s'ar fi simţit îndemnat a impune la 1698 mitropolituluĭ din Alba Iulia Atanasiŭ, să facă slujba bisericéscă slovenesce și nu românesce, pe cum cetim în „Acte și Fragmente“ de Ciparĭu la pag. 243. Acéstă poruncă înse nu s'a maĭ putut împlini, și ast fel pe Românĭ ĭ-a găsit sfînta unire avênd în biserică nu limba grecéscă orĭ slovenéscă, ci cea românéscă. Cu ocasiunea înființăriĭ sfînteĭ uniriĭ Românĭĭ aŭ pus condiţiune, ca din obiceiurile lor, între carĭ era și limba românéscă ca limbă liturgică, să nu se clătéscă, pe cum ar dori, să-ĭ clătéscă șovinismul de acum, care nu ţine socotélă de nicĭ un drept.

Alumniĭ românĭ din Roma. — Noul colegiŭ al Rutenilor, a căruĭ întemeiare este a se mulţămi munificenţeĭ domnitoriuluĭ nostru Francisc Iosif, s'a deschis lângă biserica sfinţilor Sergiŭ și Bac, unde este îngropat episcopul nostru Klein. Acest colegiŭ, după cum este cunoscut, în anul trecut a fost separat de colegiul grecesc, întemeiat de Papa Grigorie XIII. Când guvernul austriac a sistat colegiul rutean din Lemberg, o parte a averiĭ aceluia a trecut la colegiul grecesc în Roma, care a trebuit apoĭ să priméscă în sinul sĕŭ un numĕr anumit de elevĭ rutenĭ. De atuncĭ acest institut pórtă numele de

---

până când în sfârșit, după ce-șĭ perduse un picior în lupta de la Fontenoy, a fost numit întâiŭ ofiţer, ér maĭ apoĭ guvernor al Invalidilor, care post îl ocupa acum aprópe de treĭ zecĭ de anĭ, onorat și respectat de regele și de următoriul acestuia în domnie, iubit de toţĭ, câţĭ veniaŭ în atingere cu el. Cum că un atare bărbat trĕbuia să fie dușman al revoluţiuniĭ, carea se contraria cu tóte vederile luĭ, cu tótă viaţa și cu tóte suvenirile luĭ, era lucru prea firesc. A fară de acésta pe vremea aceea era de ajuns o singură suspiţiune din partea vre unuĭ „bun“ republican, pentru ca din rĕsbunare privată ómeniĭ să fie tîrîţi în temniţă și la gilotină. Ast fel se întîmplă și cu el: bĕtrânul și vrednicul guvernor a fost pus ca suspect în lista celor proscrișĭ; un om de nimic, care-și esprimă bănuéla faţă de bĕtrânul soldat, se găsi în curênd, — și cu aceea sórtea luĭ Sombreuil a fost hotărîtă.

Guvernorul îșĭ luase tocmaĭ dejunul, și acum ședea fumându-și în tignă pipa. și se juca cu fiĭcă-sa Désirée o partie de șach, jocul sĕŭ de predilecţiune. — căcĭ cu ajutoriul acestuia bĕtrânul soldat încă tot maĭ putea să desvólte un fel de activitate strategică, să escugete planurĭ, să combineze atacurĭ, cu un cuvînt să desfășure lupte. — În urma uneĭ deprinderĭ de maĭ mulţĭ anĭ guvernorul îșĭ însușise în acest joc de spirit o dibăcie, carea nu găsia de cât numaĭ un singur rival de asemenea calibru, — pe fiĭcă sa, carea nu numaĭ că a fost ajuns pe părintescul sĕŭ magistru, ci l-a și întrecut chiar. A nume în ce privesce talentul de combinaţiune momentană, ea avea un mare avantaj faţă cu tatăl sĕŭ, căcĭ păstrându-și cea maĭ flegmatică liniște la atacurile de regulă aprinse ale bĕtrânuluĭ soldat, carĭ acesta le urmăria cu tenacitate, în cât prin acésta lucra de multe orĭ fără precauţiune, Désirée scia, să se foloséscă de ele cu multă îndemânare, — când voia. Înse frumósa copilă de celea maĭ multe orĭ nu voia, să se foloséscă de avantajele, ce i-se oferiaŭ din pricina irităriĭ celeĭ marĭ a tatăluĭ sĕŭ, căcĭ acesta se nĕcăja grozav, când Désirée cu o minunată contratrăsătură zădărnicia tóte planurile luĭ de atac bine precugetate scăpând în urmă și de atac, carĭ tóte în sfârșit duceaŭ la inevitabilul „Mat“. O dată într'un moment de supremă mânie bĕtrânul îșĭ aruncase tabla de șach la pământ dimpreună cu figurile celea de fildis sculptate fin, — un present de la Ludovic XV, — jurând, că nu va maĭ juca nicĭ când, un jurământ, care-l călcase deja în cel dintâiŭ pătrariŭ de óră, căcĭ jocul era unica luĭ distracţie, carea devenise indispensabilă pentru viaţa luĭ. De atuncĭ înse Désirée se păzia bine, ca să nu maĭ aţiţe din noŭ mânia părinteluĭ sĕŭ, — ea-l lăsa într'adins de celea de maĭ de multe orĭ, ca după o apĕrare lungă și eroică să învingă în sfârșit, și-ĭ acorda triumful de a o fi făcut „Mat“.

Guvernorul chiar întreprinsese din noŭ unul din înfocatele luĭ atacurĭ, când de o dată năvăli în lăuntru bĕtrânul sĕŭ servitor Antoine, galbin de frică și de spăimîntat ce era abia putênd da de scire, că întrarea ospiţiuluĭ e plină de Iacobinĭ și sansciloţĭ întrarmaţĭ, și că însu-șĭ conducĕtoriul acelora, înfricoșatul Danton în persónă s'a luat după urmele luĭ, ca să prindă pe domnul guvernor. Abia îșĭ închise gura bĕtrânul înfricat, când ușea se și deschise cu putere, și Danton întră în lăuntru cu vre o zece complicĭ de aĭ sĕĭ. „În numele adunăriĭ naţionale te arestez, domnule de Sombreuil!“ strigă el apropiându-se de bĕtrânul soldat și întinzându-și spre el braţul.

Désirée strigă spăriată și pășind în dosul scaunuluĭ tatăluĭ sĕŭ încolăci braţele în jurul grumazilor acestuia, ca și cum ar fi vrut, să-l apere de acel om înfricoșat, a căruĭ nume înfiorându-se l-a fost audit, și contactul căruia era aducĕtor de mórte.

Guvernorul înse îșĭ luă liniștit pipa din gură și cu faţă de tot liniștită întrebă: „Cu ce pot servi, domnul meŭ?“

„Cu persóna dtale,“ replică Danton sarcastic, „căcĭ eŭ te arestez, fiind că eștĭ suspiţionat de conspirare în contra statuluĭ și a adunăriĭ naţionale!“

„Domnule,“ zise Sombreuil cu dignitate, „eŭ sînt de șepte zecĭ și șese de anĭ, — la etatea mea omul nu maĭ conspiră!“

„Aceea se va vedé,“ reflectă Danton făcêndu-se fără voe maĭ curtenet faţă de figura vredniculuĭ luptător veteran, ce însufla o temere respectuósă, și care vorbia așa de liniștit, ca și cum s'ar tracta numaĭ de un lucru de tóte zilele și nu de libertatea și viaţa sa proprie.

„Ĭertat îmĭ este, să întreb, ce mi-se impută?“ zise din noŭ guvernorul desfacênd încet braţele Désiréeĭ din jurul grumazilor sĕĭ.

„Dta eștĭ regalist!“ rĕspunse Danton cu sprâncenele strînse la olaltă în mod amenințător.

„Eŭ în decursul lungiĭ mele vieţĭ am servit la doĭ regĭ de aĭ Franţeĭ, carĭ aŭ fost binefăcĕtoriĭ meĭ, — de aceea regalismul meŭ este numaĭ o datorie de recunoscinţă.“

„Dta eștĭ acusat pentru înţelegere secretă cu dușmaniĭ revoluţiuniĭ și pentru tradare de patrie!“ strigă din noŭ Danton.

„Și eŭ repet, ce am maĭ zis o dată: la vrîsta mea omul nu maĭ conspiră,“ replică guvernorul cu dignitate liniștită. „De aceea mĭ-am dat sângele și un membru al trupuluĭ

colegiŭ greco-rutean, şi s'aŭ primit în el elevĭ aparţinĕtorĭ aprópe tuturor riturilor orientale, pe cum rituluĭ grecesc, melchitic, *român,* bulgar şi rutean. Înse fiind că între Rutenĭ şi între ceĭ alalţĭ elevĭ a' dese orĭ se iviaŭ frecărĭ, Leo XIII a acceptat planul de a strămuta pe Rutenĭ din acel colegiŭ. Aceştia aŭ acuma colegiul lor, în care se vor primi numaĭ Rutenii şi Bulgariĭ uniţĭ, carĭ şi alt cum sînt puţinĭ. Conducerea colegiuluĭ rutean s'a concreḑut Ieşuiţilor. Colegiul grecesc va primi în viitor numaĭ elevĭ de naţionalitate grecéscă şi melchiţĭ, a căror rit e identic cu cel grecesc, numaĭ cât se folosesce limba arabică, ér pe Românii uniţĭ i-aŭ aşeḑat *de o cam dată* în Colegiul de propaganda fide, unde studiaŭ în vécul trecut Românii trimişi la Roma, ca Şincai, Maior etc. Conducerea colegiuluĭ grecesc s'a concreḑut Benedictinilor din claustrul Einsiedeln (Sviţera). Acéstă alegere se esplică prin împrejurarea, că Benedictinii a dese orĭ aŭ fost fórte populariĭ în Orient. Este speranţă, că şi pentru alumniĭ românĭ se va face colegiŭ separat, cum s'a făcut pentru Rutenĭ. Dacă naţiunea grecéscă nu va da un contingent suficient de alumnĭ, ceea ce se póte întîmpla, colegiul grecesc al sfîntuluĭ Atanasiŭ va trebui să se împoporeze cu Românĭ, pe cum a fost în trecut, saŭ în cas contrar să li-se facă şi lor casă separată.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Conferinţa episcopatuluĭ catolic s'a întrunit Sâmbătă în 6 a c. în causa autonomieĭ. Dintre episcopiĭ nostri numaĭ Escelenţa Sa Pavel a absentat. Dintre ceĭ latinĭ aŭ absentat cardinalul Schlauch şi episcopul Zalka, carĭ aŭ repăşit şi din comisiunile pentru pregătirea actelor congresuale. Aŭ maĭ absentat episcopiĭ Samassa, Schuster, Hidassy, Vályi, Bubics şi Firczák. La conferinţă s'aŭ presentat dóuĕ elaborate cu privire la autonomie, unul de episcopul Steiner, care e cunoscut de un bărbat, ce ţine strîns la principiile bisericiĭ, şi cel alalt de episcopul Ivankovics, cu care elaborat se împacă maĭ uşor şi guvernul.

În şedinţa acésta s'aŭ anunţat principiile autonomieĭ catolice şi s'a stabilit textul adreseĭ, prin care se espune Pontificeluĭ Roman situaţia.

Congresul catolic l-a deschis Joĭ la 11 óre a. m. primatele Vaszary, care în discursul de deschidere înainte de tóte a mulţămit Monarchuluĭ pentru convocarea congresuluĭ, a reflectat la punctele principale ale autografuluĭ regal şi la dispoşiţiile legilor din 1848 şi 1895. Primatele a accentuat respectarea organisăriĭ ierarchice şi a dreptuluĭ de patronat. El a zis: „Recunosc, că şi noĭ ne-am puté organisa autonomia ca şi confesiunile recepte şi carĭ se vor maĭ recepe în viitor, dacă am avé acela-şĭ organism bisericesc ca şi ele, daeă şi noĭ am fi numaĭ în raportul de patrioţi şi cetăţenĭ faţă cu augustul nostru domnitor. Noĭ înse trebue să ţinem cont şi de alţĭ factorĭ; a nume trebue să considerăm maĭ ales, spre ce ne îndréptă augustul nostru domnitor: 1) Organismul nealterabil al bisericiĭ catolice, pe cum şi raportul uostru neclătit faţă cu capul bisericiĭ, Sfîntul nostru Părinte. 2) Trebue să se ĭea în considerare, că capul statuluĭ nóuĕ nu ne este numaĭ rege, ci tot de o dată şi patron suprem; deci nu e permis a perde din vedere dreptul de patronat suprem al regeluĭ nostru apostolic, pe cum nicĭ legile patrieĭ, carĭ în parte determină acest drept, nicĭ instituţiunile nóstre de drept public, carĭ se întemeiéză pe acela.“ Apoĭ a arĕtat, că elementul laĭc în cadrul autonomieĭ are să se ocupe numaĭ de afacerile temporale.

S'a ales comisia verificătóre.

A dóua şedinţă se va ţiné în 14 a c.

Dintre episcopiĭ românĭ nicĭ unul nu a participat la şedinţa primă.

Delegaţiĭ congresualĭ rutenĭ aŭ ţinut o conferinţă cu privire la atitudinea lor. Eĭ nu sînt aplicaţi a figura în congres ca a cincia rótă la car.

Roma.

S. Scaun Apostolic prin congregaţia de propaganda fide a instituit un noŭ vicariat apostolic pentru Africa, anume preste Guinea francesă.

Franţa.

Deputatul Abbé Gayraud reduce minimul postulatelor catolice la acestea: Permisiunea de a se propune religiunea şi în şcolile poporale, ceea ce cu atât e maĭ just, cu cât instrucţiunea religióşă în şcolile maĭ înalte ale statuluĭ este obligătóre. Avuţiĭ, carĭ îşĭ trimit pruncii în aceste şcolĭ, aŭ ast fel un drept, de care sînt lipsiţĭ ceĭ săracĭ. Acest lucru e de tot nedemocratic. Clericiĭ să fie scutiţĭ de serviţiul militar. Contribuţia estraordinară, ce s'a impus averilor călugărescĭ, să se ştérgă. În administrarea averiĭ bisericescĭ ingerinţa statuluĭ nu se póte suferi. Cel puţin în aceste postulate să se unéscă toţ catoliciĭ.

---

meŭ încă înainte de acésta cu cincĭ zecĭ de anĭ pentru aceea-şĭ Frănţă, pentru care sînt acusat acum, că o aşĭ fi tradat. — Domnule, eŭ nu sînt trădător!“

„Investigaţiunea o va dovedi acésta!“ rĕspunse Danton. „Urméză-mĭ!“

„Şi în cătrăŭ mĕ veĭ duce?“ întrebă Sombreuil maĭ de parte, ca şi cum s'ar tracta numaĭ de o preumblare recreătóre.

„La La Force, domnul meŭ,“ zise Danton închinându-i-se, fără să vrea.

„Acésta aşa dară va să însemne la mórte,“ reflectă bĕtrânul soldat, „de óre ce am auḑit, că locuitoriĭ acesteĭ închisorĭ nu o părăsesc, de cât numaĭ pentru ca să o schimbe cu un mormînt sângeros. — Dar fie; eŭ nu mĕ tem de mórte, — în dóuĕ zecĭ de lupte pentru Franţa şi pentru Francezĭ am privit în ochiĭ eĭ. Firesce nu mĭ-a trecut atuncĭ prin gând, că numaĭ de aceea am scăpat cu viaţa din atâtea pericole, ca acum să o perd prin fiiĭ aceleia-şĭ Franţe, pentru carea m'am fost ostit odinióră.“

„Ce folos de aceste frase?“ replică Danton sĕlbatic vrênd, să-şĭ ascundă ruşinea. „Urméză-mĭ!“

„Sînt gata!“ zise guvernorul. „Totuşĭ, — o rugare, domnule, totuşĭ îmĭ veĭ maĭ încuviinţa?“

„A nume care?“

„Te rog, — fie-mĭ permis, să joc până în capĕt acéstă partie de şach.“ rĕspunse Sombreuil plecându-se cu cel maĭ viŭ interes preste tabla de şach, „încă numaĭ câte va mutăturĭ, şi lupta e câştigată, — regele e mat!“

(Va urma)

Diverse.

Şi astăzĭ? „A se cumineca şi a se împărtăşi în sfîntul trup şi sânge al luĭ Christos chiar şi în fiesce care zi e lucru bun şi fórte folositoriŭ; căcĭ el însu-şĭ zice limpede: „Cel ce mânâncă trupul meŭ şi be sângele meŭ, are viaţa vecilor“ (Ĭo. 6, 54). Cine trage adecă la îndoélă aceea, că a se împărtăşi neîncetat în viaţă nu e alta de cât a trăi înmulţit? Ce ne privesce pe noĭ, ne cuminecăm de patru orĭ în fiesce care sĕptĕmână. Dumineca Mercuria, Vineria şi Sâmbăta, şi în alte zile, de cum va se celebréză amintirea vre unuĭ Sfînt.“ S. Vas. M. epist. 93. T. III. p. 186. ed. Paris.

„Acestea vi-le zic vóuĕ, celor ce vĕ cuminecaţĭ, pe cum şi vóuĕ, carĭ ministraţĭ. Căcĭ e de lipsă, să vĕ agrăesc, pentru ca să împărtăşiţĭ cu multă grije darurile acestea. Nu ni-s'a hotarît osîndă mică, dacă admiteţĭ la împărtăşirea acesteĭ mese pe vre un om fărădelege, pe care-l cunósceţĭ. Fie acela duce, fie prefect, fie chiar şi însu-şĭ cel ce e împodobit cu coróna, dacă se apropie cu nevrednicie, împedecă-l; aĭ putere maĭ mare de cât acela. Dacă ţi-s'a încredinţat isvorul, ca să-l păzeşcĭ curat pe sama turmeĭ, şi aĭ vedé, că gura vre uneĭ oĭ e mânjită cu tină, nu o aĭ lăsa, ca plecându-şĭ capul să turbure apa. Dar aci eştĭ pus, să păzeşcĭ nu un isvor de apă, ci isvorul sângeluĭ şi al Spirituluĭ. Dacă veḑĭ, că óre carĭ se apropie întinaţĭ cu păcate, carĭ sînt maĭ hîde de cât tina, şi nu te superĭ, nicĭ îĭ împedecĭ, de ce ĭertare eştĭ vrednic? Pe voĭ v'a împodobit Dumnezeŭ cu onórea acésta, ca să judecaţĭ acestea. Acésta e dignitatea, acésta siguritatea, acésta cununa vóstră, ĕră nu ca să umblaţĭ în colo şi în cóce îmbrăcaţĭ în stichariŭ alb şi strălucitoriŭ. Da veĭ zice: „De unde să pot cunósce pe cesta şi pe cela?“ Nu grăesc despre ceĭ necunoscuţĭ, ci despre ceĭ cunoscuţĭ. Voiŭ să spun un lucru încă şi maĭ îngrozitoriŭ: Nu e lucru aşa de grav a fi îndrăcit în lăuntru ca aceştia, despre carĭ zice Paul, că calcă pe Christos şi socotesc a fi spurcat sângele legiĭ şi defaimă darurile Spirituluĭ (Evr. 10, 29). Căcĭ e maĭ rĕŭ de cât cel îndrăcit acela, carele a pĕcătuit şi s'a apropiat. Aceia adecă nu se pedepsesc din causa, că-ĭ chinuesce diavolul; dară aceştia, dacă se apropie cu neovrednicie, se daŭ osîndeĭ celeĭ vecînice. Să nu respingem decĭ numaĭ pe aceia, ci şi pe toţĭ, pe carĭ îĭ vedem, că se apropie cu nevrednicie. Să nu se cuminece nimenĭ dintr'aceia, carĭ nu sînt învĕţăceĭ. Nicĭ unul să nu priméscă ca Ĭuda, ca nu cum va să păţéscă relele luĭ Ĭuda. Căcĭ trupul luĭ Christos e şi mulţimea acésta. Vedĭ dară, tu, cel ce eştĭ ministrul taĭnelor, să nu mănĭĭ pe Dumnezeŭ prin aceea, că nu curăţescĭ acest trup, ca nu cum va să daĭ sabie în loc de mânecare. Dară chiar şi dacă acela s'ar apropia din prostie la cuminecătură, împedecă-l, nu te teme. Teme te de Dumnezeŭ, nu de om. Dacă te temĭ de om, el te va rîde; dacă te temĭ de Dumnezeŭ, şi ómeniĭ încă te vor venera. Dacă nu cutezĭ, adu mi-l mie, şi nu voiŭ permite ast fel de atentate. Maĭ bine să-mĭ perd sufletul, de cât să daŭ nevredniculuĭ sângele Domnuluĭ; şi maĭ bine să-mĭ vĕrs sângele, de cât să daŭ înfricoşatul sânge aceluia, căruia nu se cade. Dacă după multă cercetare nu veĭ cunósce pe cel nevrednic, nu veĭ pĕcătui. Acestea le-am grăit despre ceĭ ce sînt cunoscuţĭ.“ S. Ĭoan Chrisostom omilia a 82-a în Mat. T. VII p. 789. ed. Paris.

Mai vîrtós e necesară unirea tuturor catolicilor acum, când socialiştii fără reservă se aruncă asupra bunurilor bisericescĭ. Eĭ aŭ propus în cameră: 1. Abrogarea budgetuluĭ pentru cult, a concordatuluĭ şi a articlului organic. 2. Tóte bunurile mâniĭ mórte şi realităţile ordurilor religióse să se declare de avere naţională. 3. Celor ce conduc lucrătorĭ, să li-se opréscă a ridica capele, a primi lucrătorĭ în reuniunĭ religióse orĭ a-ĭ ţiné la esercitiĭ religióse. 4. Din baniĭ cultuluĭ să se ridice salarele docentale şi să se ajute şcolariĭ miserĭ. 5. Bunurile bisericescĭ restituite naţiuniĭ să formeze casă naţională de pensiune pentru lucrătoriĭ bătrânĭ şi neputincioşĭ.

Raportorul budgetuluĭ instrucţiuniĭ, deputatul Bouge, a constatat decăderea gimnasiilor de stat. Ele în 1 Maiŭ 1897 aŭ avut 84,139 şcolarĭ, cu 674 maĭ puţinĭ de cât în 1896, pe când gimnasiile catolice aŭ avut 84,569, cu 4326 maĭ mulţĭ de cât în 1896. În anul trecut şcolile poporale aŭ perdut la 70,000 de şcolarĭ, éră cele catolice aŭ câştigat la 76,000 de şcolarĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Delegaţiunile sînt convocate pe 16 a c. la Viena. Atât casa magnaţilor, cât şi camera deputaţilor şĭ-aŭ ales pe delegaţiĭ lor.

Cestiunea fiumană dă de lucru guvernuluĭ. În şedinţa dietală din 6 a c. a venit pe tapet representaţiunea Fiumanilor referitóre la întrarea în vigóre pe teritorul fiuman a legilor aduse de dieta ungară. La obiect a vorbit Thaly, care constată, că tonul representaţiuniĭ e neobicĭnuit. Oratorul se teme, că se va clătina patriotismul Fiumanilor, dacă se vor introduce la eĭ legile fără întrebarea representanţeĭ municipale. Interesele Ungarieĭ pretind, să se spriginéscă limba italiană, căcĭ cu mult maĭ periculósă e formarea unuĭ stat slavic în sud, de cât domnia limbiĭ italiane. Dacă Ungaria va ajunge, să-şĭ validiteze drepturile şi asupra Dalmaţieĭ, la care nu renunţă, va purta o politică ca şi în Fiume şi nu va favori pe Slavĭ, cum face Austria. Drepturile municipale fiumane trebue respectate, dară aşa, ca să nu sufere idea de stat magiar. — Contele Battyányi Tivadar, deputatul din Fiume, zice, că până în 1896 înainte de a introduce vre o lege şi în Fiume, tot de una guvernul a întrebat representa autonomă; numaĭ legea despre procedura penală s'a introdus pe calea ordinaţiuniĭ fără a maĭ întreba pe Fiumanĭ, şi în acésta véd eĭ vătĕmarea autonomieĭ lor seculare. Fiume nu e un simplu municipiŭ, în fruntea căruia să stea un comite, ci ea trebue să aibă guvernator înzestrat cu putere maĭ mare şi cu drept de a dispune şi în causele referitóre la marină. — Representaţiunea fiumană s'a hotărît a se pune la archivă, éră dieta numaĭ şedinţă de formă să maĭ ţină în luna acésta.

Austria.

Declararea ministruluĭ de finanţe Bilinski, că dacă provisoriul nu va trece şi prin a dóua şi a treia votare în parlament, pactul cu Ungaria se va prolungi pe basa §-luĭ 14 al constituţiuniĭ, a produs sânge rĕŭ.

Ziarele bine informate susţin, că pe lângă tóte greutăţile, cu carĭ are de a lupta guvernul, posiţia luĭ nu se clatină.

Spre a înfrîna pe obstrncţionişti comisia parlamentară se ocupă de modificarea regulamentuluĭ, a nume în sensul, ca suspendarea şedinţeĭ pe câte 10 minute să se ştérgă, deputaţiĭ, carĭ se pórtă necuviincios, să se eschidă de la şedinţe, spre a se admite votarea nominală, să trebuéscă să o céră 100 deputaţĭ şi nu ca până acum numaĭ 50. Mĕsurile acestea încă nu vor fi de ajuns, de óre ce obstrucţionişti vor afla apucăturĭ nóuĕ spre a le eluda.

Ministerul ungar s'a supĕrat foc pe ministrul austriac Bilinski din causa, că acesta în şedinţa de Sâmbătă a comisiuniĭ parlamentare finanţiale a declarat, că guvernul ungar e aplicat a regula provisoriul pe basa §-luĭ 14. Bánffy a rĕspuns în semioficiósa „Bud. Tud.“ atacând cabinetul Badeni. Din causa conflictuluĭ dintre ambele cabinete aŭ fost primiţĭ în audienţe la Monarchul şi unĭ şi alţiĭ.

Italia.

Regele Umberto în 6—8 a c. a avut de óspe în Monza pe ministrul de esterne austro-ungar Goluchowski. Acesteĭ visite din tóte părţile i-se dă însemnătate politică. „Standard“ din London scrie, că dupla alianţă a făcut necesară şi de dorit o alipire maĭ strînsă a Austro-Ungarieĭ cu Germania, pe cum şi a Italieĭ cu amîndóuĕ. Din acest punct de vedere trebue considerată visita, cu atât maĭ vîrtos, că la primirea conteluĭ Goluchowski regele a fost însoţit de ministrul sĕŭ president Rudini şi de ministrul de esterne Visconti-Venosta. „Fremdenblatt“, semioficiósa ministeriuluĭ de esterne din Viena, din incidentul visiteĭ relevéză succesele întreiteĭ alianţe şi laudă presa italiană pentru întimpinarea binevoitóre a conteluĭ Goluchowski, şi prin acésta arată, că ambele părţĭ pun mare pond pe alianţa Italieĭ cu monarchia austro-ungară.

Bulgaria.

La acusele opositieĭ referitóre la politica esternă a Bulgarieĭ ministrul president Stoilov a rĕspuns, că ce privesce răsboiul turco-grecesc, Bulgaria n'a vînat interese, ci a observat o atitudine pacinică. Cu privire la interesele bulgare în România şi Dobrogea guvernul din principiŭ nu se póte amesteca în afacerile statelor străine; raporturile cu România sînt mulţămitóre. Ministrul respinge aserţiunea, că raporturile cu Austro-Ungaria nu ar fi bune, fiind că principele Ferdinand nu a făcut încă visită în Viena, şi adauge, că principale va visita cele alalte curţĭ amice şi de asemenea şi pe cea din Viena.

Grecia.

Delyanis poftitor de putere voesce să rĕstórne actualul guvern. Lupta decisivă va fi la alegerea de president al camereĭ; dacă guvernul privesce alegerea de cestiune de partid, atunci e sigură căderea luĭ.

Din Atena se anunţă, că „Ethniki eteria“ promite în organele sale de publicitate, că va dovedi cu acte, cum că tóte acţiunile întreprinse în interesul elinismuluĭ de la isbucnirea criseĭ cretene în cóce s'aŭ făcut cu sciinţa şi învoirea ministeriuluĭ Delyanis; nu este decĭ adevĕrat, că societatea acésta ar fi deprins presiune asupra fostuluĭ cabinet. Scirea acésta a produs mare consternare în cercurile delyaniste; căcĭ Delyanis cu presiunea Eterieĭ şĭ scusa politica nefastă, care a adus atâta miserie şi rusine asupra statuluĭ grecesc.

Corespondinţe.

Rodna nóuă 5 Novembre.

Onorate Domnule Redactor!

Permite-mĭ, ca sub impresiunea bucurieĭ şi a valoróselor decisiunĭ resultate din conlucrarea şi interesarea arĕtată de către ceĭ chemaţĭ de Dumnezeŭ şi puşĭ din încrederea superiorilor pentru a lucra întru mărirea luĭ Dumnezeŭ pentru înflorirea bisericiĭ şi bunăstarea şcolilor şi a instrucţiuniĭ, să vĕ comunic în liniaminte principale despre conferinţa preoţilor gr. cat. din vicariatul Rodneĭ în fostul district al Năsĕudului, ţinută est timp conform regulamentuluĭ diecesan în Năsĕud la 31 Oct., cum şi pe scurt despre reuniunea „Mariană“ gr. cat. a învĕţătorilor din fostul district al Năsĕudului ţinută tot în Năsĕud la 31 Oct. şi 1 Nov. a. c. st. n.

Sciut este, că în unire e puterea, şi dacă fie şi numaĭ prin o convenire alor 3—4 inşĭ se schimbă părerĭ, se clarifică situaţiunĭ şi se statoresc directive, cu atât maĭ mult şi cu maĭ mare resultat se ajunge un scop, când bărbaţĭ serioşĭ, puşĭ în serviţiul public bisericesc şi scolastic, aŭ ocasiune născută din trebuinţă de a delibera cestiunĭ, ce ating biserica şi şcóla. cele maĭ scumpe tesaure a popórĕlor.

Se părea, că preoţimea din vicariatul nostru, cum şi corpul învĕţătoresc, puşĭ în gréua dar frumósa lor brazdă, sînt pătrunşĭ de dorul de a conveni şi a se conţelege, aşa de depărtat li-se părea intervalul de la o conferinţă până la alta, carĭ de alt cum se ţin fórte regulat în fie care an, ba şi de maĭ multe orĭ de către învĕţătorĭ împărţiţĭ fiind şi în filiale.

Adunaţĭ cu toţiĭ la un loc în numĕr de preste o sută la 31 Oct. şi 1 Nov., însu-şĭ poporul simţia bucuria de a vedé atâţĭ bărbaţĭ ieşiţĭ din opincă, la un loc pentru a se consfătui în afacerĭ, ce ating interese aşa de vitale: biserica şi şcóla.

Conform programeĭ conferinţelor le-a premers s. liturgie, la care a asistat poporul şi inteligiuţa şi şi o mulţime de străinĭ, ér preoţimea tractuală, cu esepţiunea alor 3—4 inşĭ, carĭ din causă de morb şi bătrâneţe nu aŭ putut participa, după ce s'a mărturisit, a concelebrat la s. liturgie pontificând în biserica mărĕţă a Năsĕudului Rsmul d. vicariŭ şi paroch al Năsĕudului Dr Ioan Pop. Preste 20 preoţĭ încunjuraŭ altariul Domnului; corul

era condus de distinsul profesor gimnasial de cant şi musică dl Ştefănuţ, preot, care a pus în uimire pe ceĭ ce eraŭ presenţi, ér la cântarea cuminecariuluĭ se părea, că nu sîntem între muritorĭ, ci între îngerĭ.

La finea s. liturgiĭ, conform însărcinării din conferinţa preoţéscă din anul trecut, ocupă amvonul preotul Rodneĭ G. Domide, care prin tema despre „Primat“ a făcut o impresiune deosebită prin prelucrarea şi predarea alésă. Ieşind cu toţiĭ din pomposul Sion al Domnuluĭ cătră 11 óre a. m., iubitul nostru vicariŭ remunerá ajunul nostru prin o bogată masă în reşedinţa sa cu scopul de a fi tarĭ pentru desbaterile, ce imediat s'aŭ început, mergênd toţĭ în o sală a şcolilor fundaţionale, unde ne aştépta corul învĕţătorésc.

Vicariul nostru neobosit ca preşedinte al reuniunii „Mariana“ prin cuvîntarea despre scopul cultural al şcoliĭ şi despre chemarea învĕţătoriuluĭ în terminĭ clarĭ, precisĭ şi bine alesĭ a deshis şedinţa acesteĭ reuniunĭ; ér ceĭ ce l-aŭ ascultat cu atenţiune, nu aŭ putut să nu zică, că o atare cuvîntare merită a fi eternisată în analele reuniunii.

Reîntorşĭ de la şedinţele reuniunii, în care conform programeĭ aveaŭ să se ţină prelegerĭ practice, şi apoĭ diversele comisiunĭ să-şĭ isprăvéscă lucrările sale, întrarăm preoţimea în frunte cu Rsmul d. vicariŭ în aula pomposuluĭ gimnasiŭ din Năsĕud spre a începe respective a continua lucrările nóstre după program.

După ce s'a invocat Spiritul sfînt, şi după ce a rĕsunat din noŭ şi aicĭ versul iubituluĭ nostru vicariŭ, care în vorbirea-ĭ mĕduósă accentuă misiunea preoţilor, şi după ce s'a dat espresiune condolinţeĭ pentru perderea, ce a îndurat tractul de la ultima conferinţă în cóce alor 2 valoroşĭ preoţĭ: Vas. Groze paroch şi vprotopop. on. în Maier şi fost adm. interimal al oficiuluĭ vicarial şi notariŭ tractual, cum şi a luĭ Iacob Maioran preot în Nepos, se alege de notariŭ tractual G. Domide şi de actuar al conferinţeĭ A. Precub.

Urmând p. 3 al programeĭ: aranjamentul pentru cursul cantoral, ce e a se deschide la 5 Nov. a. c., se simţia o satisfacţie pe feţele nóstre, veḑênd un mare gol, şi dor cătră realisare.

Trebue să zic aceea, ce de toţĭ e recunoscut, că în ritul nostru bisericesc cantul jócă o rolă principală, aşa cât şi străiniĭ, carĭ nu înţeleg nimic din limba liturgică, rĕmân încântaţĭ de frumséţa acestuĭ rit oriental ridicat şi maĭ mult prin cant. Şi cum să nu, că el are putere magnetică şi asupra sufletuluĭ şi asupra trupuluĭ, pe unul îl înalţă, pe cest alalt îl mişcă după suflet; ca şi cum mişca Orfeŭ cu lira sa petrile, aşa mişcă cantul bisericesc inimile credincioşilor spre a porni spre Dumnezeŭ; cu greŭ îmĭ pot închipui o frecuentare maĭ în massă a credincioşilor la s. biserică lipsind cantul bine predat.

Acéstă ultimă împrejurare maĭ cu samă a fost motorul conclusuluĭ din conferenţa preoţéscă din trecut, de s'aŭ luat mĕsurĭ spre a cualifica ómenĭ cu menirea de a avé bunĭ cantorĭ, prin ce şi cântările să fie scutite de atâtea schimosirĭ, carĭ nu maĭ semĕnaŭ de cât a „glas de gură“ de om şi nu maĭ eraŭ de suferit.

Ast fel pe când scriŭ acestea, se adună din greŭ din tóte parochiile din vicariat ómenĭ cu dorul de a se cualifica de cantorĭ la cursul de 6 septămânĭ în Năsĕud sub conducerea distinsuluĭ profesor de cant Ştefănuţ, care spre acest scop a şi espus planul sĕŭ în conferinţa nóstră, care l-a şi acceptat.

Punct 4 al programeĭ nóstre a fost censurarea socotelilor prĕste tangentele administrate de cătră parochiĭ şi preoţĭ la fondurile diecesane; ér la p. 5 s'aŭ statorit pauşalele scripturistice pentru tóte cancelariile parochiale.

La p. 6 s'a decis înfiinţarea unuĭ subexactorat tractual, rĕmânênd a se prelucra un regulament.

(Va urma.)

Convocare.

Conform § 21 al Statutelor reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş, despărţemîntul învĕţătorilor din protopopiatul Făgăşuluĭ îşĭ va ţiné adunarea de tómnă la 22 Novembre 1897 în şcóla română gr. cat. din Téca, la care adunare cu tótă onórea sînt invitaţĭ toţĭ Dniĭ învĕţătorĭ tractualĭ ca membri ordinarĭ, pe cum şi On. Dnĭ preoţĭ ca directorĭ scolasticĭ şi alţĭ binevoitorĭ şi iubitorĭ de progres a causeĭ scolastice pe lângă următoriul

Program: 1. Participarea in corpore la serviţiul divin la órele 8. 2. Deschiderea adunării prin preşedintele la órele 10. 3. Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru critisarea prelegeriĭ practice propunênde. 4. Ţinerea prelegeriĭ practice cu eleviĭ şcoliĭ din Téca timp de $^1/_2$ óră prin învĕţătoriul actual dl Georgiŭ Berghian. 5. Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru constatarea membrilor presenţĭ, inscrierea membrilor fundatorĭ. 6. Incassarea taxelor de la membri, presenţĭ şi inscrişĭ şi raportul cassariuluĭ despre resultatul obţinut. 7. Raportul despre adunarea generală ţinută la 15 Iuniŭ în Blaş. 8. Raportul fostuluĭ cassariŭ Ioan Bucşa. 9. Raportul comisiunilor esmise. 10. Insinuarea eventual designarea persóneĭ disertante şi a celeia, care va ţiné prelegere practică la adunarea venitóre. 11. Defigerea loculuĭ pentru adunarea de primăvară. 12. Propuneri eventual interpelări. 13. Alegerea uneĭ comisiunĭ de 2 membri pentru verificarea protocoluluĭ şedinţeĭ. 14. Închiderea adunăriĭ prin preşedintele.

Pintic la 20 Octobre 1897.

Georgiŭ Chiş al. Micu preşedinte. **Vasiliŭ Horga** actuariŭ.

Noutăţĭ.

Avis. Posturile de funcţionarĭ aĭ „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“, devenite vacante cu finea acestuĭ an, şi a nume postul de 1) secretar II., 2) cassar, 3) bibliotecar, 4) archivar şi 5) econom se vor întregi în şedinţa comitetuluĭ central din Decembre a. c. — Reflectanţiĭ la vre unul din aceste posturĭ aŭ să-şĭ înainteze cererile în scris la biroul Asociaţiuniĭ (Strada Morĭĭ Nr. 8.) cel mult până la 30 Novembre a. c. st. noŭ. Informaţiuni despre agendele funcţionarilor, stabilite în statute şi în regulamentul afacerilor interne, pe cum şi despre remuneraţiunea fixată pentru acele funcţiunĭ se vor da la cererea reflectanţilor din partea biroului între 15 şi 25 Novembre a. c. st. noŭ la órele 5—7 d. a. Sibiŭ, din şedinţa comitetuluĭ Asociaţiuniĭ ţinută la 28 Octobre 1897. *Dr Il. Puşcariŭ* vicepres. *Dr V. Bologa* secret. II.

Episcop condamnat. Judecătoria cercuală din Komárom Marţĭ a condamnat pe episcopul din Alba Iulia contele Majláth la 25 fl. pedépsă principală şi 25 fl. pedépsă secundară, pe cum şi la suportarea speselor de 4 fl. 40 cr. Motivul e, că episcopul, până ce era administrator parochial în Komárom, a primit în sinul bisericiĭ catolice pe o fată calvină, carea nu împlinise încă 18 anĭ, maĭ lipsindu-ĭ dóuĕ luni, şi ast fel a venit în conflict cu §. 2. art. de lege 53 din 1868. Episcopul s'a presentat în persónă la pertractare. A zis: „Când m'am presentat în acest loc, am făcut-o după o cumpĕnire matură, căcĭ legile bisericiĭ mele zic, să nu recunosc de competentă judecătoria civilă atunci, când eŭ ca ministru al bisericiĭ mele îmĭ împlinesc datorinţa. Dacă totuşĭ m'am presentat, o am făcut din respectul, ce-l am faţă cu legile patrieĭ mele şi cu judecătoria numită de Maiestatea Sa. Am voit, să daŭ esemplu credincioşilor meĭ în aceste timpurĭ, când se calcă în picióre principiul auctorităţiĭ, cum trebue onorată auctoritatea. Premiţênd acestea pe scurt declar, că recunosc faptul, dară neg a fi avut intenţiunea de a eluda legea. — Eŭ am crezut, că fata aceea a împlinit 18 anĭ.“ Advocatul episcopuluĭ a cerut achitarea. Episcopul n'a maĭ apelat, ci la moment a plătit pedépsa dictată. Poporul ĭ-a făcut ovaţiunĭ.

Martirĭ. Scirile cele maĭ nóuĕ spun, că Chinesiĭ aŭ ucis în provinţa Şatung de sud pe misionarĭĭ germanĭ Fr. Nies şi Rich. Henle. Cel dintâiŭ a vestit acolo pe Christos de la 1885, ér al doilea de la 1889. Altă scire spune, că în provinţa Yünnan aŭ fost ucişĭ cinci misionarĭ francezĭ. „Tribuna“ cea „greco-catolică“, — aşa îĭ zice „Telegraful Roman“, — despre lucrurile acestea nu scie nimica, scie însĕ, să împărtăşéscă sciriĭ picate despre preoţĭ catolicĭ. Ea crede, că după ce acestea sînt publicate în foĭ jidovescĭ, ele trebue că sînt adevĕrate. Ea crede maĭ de parte, că prin publicarea de ast fel de minciunĭ jidovescĭ se nobilitézĕ sentimentul religios al Românilor. Asta e credinţa eĭ, căcĭ altmintrea nu ar publica picanteriĭ de acelea.

Comitetul central al „Ligeĭ“ publică un manifest, în care după ce se reflectézĕ la serviţiile aduse de Românĭ civilisaţiuniĭ şi creştinismuluĭ, se zice: „Noĭ nu sîntem turburătoriĭ relaţiunilor statuluĭ nostru, nicĭ nu pornim din „irredentismul daco-român“, şi numaĭ atâta să se scie, că fiinţa poporuluĭ român astăzĭ ca şi în vîrtejele de odinióră este una şi aceea-şĭ, condusă de acela-şĭ ideal, care a licărit în umbrele istorieĭ şi strălucesce în luminile viitoriuluĭ.“

Serbările de la Iaşĭ. Vechea capitală a Moldoveĭ în 1—4 a c. a avut zile de sĕrbătóre. Parechea regală cu o splendidă suită a mers la Iaşĭ spre a asista la inaugurarea nouluĭ palat universitar şi la deschiderea grandiosuluĭ abator. Palatul universităţiĭ cuprinde o suprafaţă de 100,000 m. Universitatea dispune de 350 sale. La mijlocul edificiuluĭ se află o aulă pentru 500 de persóne. Edificarea palatuluĭ s'a început în 1892 şi a costat 3,930,000 leĭ. La actul inaugurăriĭ regele a fost salutat de rectorul universităţiĭ N. Culian şi de studentul Leatis, căruia regele pentru frumosul luĭ discurs ĭ-a acordat din caseta sa un stipendiŭ de 300 leĭ la lună. În rĕspunsul sĕŭ regele a zis, că inaugurarea acestuĭ frumos palat închinat sciinţeĭ şi literelor este un eveniment însemnat nu numaĭ pentru Iaşĭ, ci pentru România întrĕgă. Nu numaĭ cu numĕrul soldaţilor şi cu desvoltarea vieţiĭ economice se mĕsură astăzĭ puterea statuluĭ. Un factor de căpetenie, póte cel maĭ însemnat, este gradul de cultură. O direcţie sănătósă şi naţională a înaltelor studiĭ este condiţiunea neapĕrată a adevĕrateĭ propăşiriĭ. Apoĭ a recomandat profesorilor, să lucre în direcţiunea acésta spre înflorirea statuluĭ, şi şi-a esprimat regretele, că prinţul de corónă n'a putut fi de faţă. Între aclamările mulţimiĭ regele a visitat localul esprimându-şĭ deplina mulţămire faţă de tóte. Tot atuncia s'a inaugurat grandiosul abator, construirea căruia a costat 1.700,000 leĭ. El are o estensiune de $4^1/_2$ hectare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Continuare.)

Patriarchul Nicefor a fost înălțat din laïcime, era dedat a asculta de oficialiĭ statuluĭ și numaĭ scurtă vreme a petrecut în călugărie înainte de consacrarea sa. [1]) În aniĭ ceĭ dintâiŭ aĭ patriarchieĭ sale a manifestat deciĭ puțină pricepere pentru neatîrnarea bisericéscă și încă și maĭ puțină tărie și se supusese întru tóte împăratuluĭ Nicefor. Dară sub Leo V, față cu a căruĭ ortodoxie trebui să nutréscă bănuelĭ, luă Nicefor altă posiție, carea îĭ dobîndi gloria unuĭ mărturisitoriŭ neînfricat și un nume strălucit în istoria bisericiĭ grecescĭ. Când primi scire despre uneltirile preoților acelora în contra cultuluĭ icónelor și în a auctorității sinoduluĭ icumenic al VII-lea, îĭ trase în sinodul séŭ [2]) la rĕspundere și sili pe Ĭoan Lecanomante, să céră ĭertare și să se retragă în mănăstirea sa. Pe episcopul Antoniŭ de Sileŭ, pe carele împĕratul încă-l câștigase pentru scopul séŭ, îl sili, să-și renoéscă mărturisirea credinței, de și acesta îl încredință la părere și în chip fățărit despre supunerea sa. Cu puțin după aceea, adecă deja în Decembre 814 avu Nicefor o convorbire cu împĕratul, carele cercă, să-l câștige pentru scopurile sale și se provocă la dispositia poporuluĭ, la nefericirea, ce ar urma pentru imperiŭ din cultul icónelor, și la tăcerea desevârșită a s. Scripturĭ despre icóne. Patriarchul opuse acestor argumente simplaminte tradiția ss. Părinți, carea ar trebui să-ĭ fie de ajuns împĕratuluĭ, dacă va să se maĭ numere între ortodoxĭ, și relevă inconsecuența, ce o védesc inimiciĭ icónelor, când prestaŭ veneratiune crucĭĭ și cărții s. Evangeliĭ.[3]) Împĕratul nu se mulțămi cu atâta, ci se sprigini pe auctoritatea mulților teologĭ, pe carĭ îĭ câștigase deja pentru ideile sale. În zădar trimise patriarchul maĭ apoĭ episcopĭ și archimandriți erudiți la împĕratul, ca să-l convingă despre adevĕrata învĕțătură a bisericiĭ. Leo urgita o conferență a acestora cu preoții partiduluĭ séŭ cu intențiunea, ca auctoritatea sinoduluĭ icumenic din 787 să se facă de o cam dată cel puțin obiect de discusie. Ómeniĭ patriarchuluĭ nu voiră, să aranjeze o ast fel de disputare religiósă, de óre ce întrégă cestiunea cultuluĭ icónelor era deja hotărîtă prin conciliul acela icumenic. Patriarchul adună pe episcopĭ și pe archimandriți la s. Sofia, pentru ca eĭ în adunare să escomunice pe ereticul episcop Antoniŭ și să juruéscă alipire neclătinată de învĕțătura bisericiĭ. Se adunară și maĭ mulțĭ laïcĭ în jurul luĭ Nicefor și în al clericilor luĭ și petrecură cu eĭ tótă nóptea în rugăciune. [4])

Lupta dintre împĕratul și dintre patriarchul se făcu acuma tot maĭ înverșunată. Uniĭ din ostașĭ puseră deja mâniĭ sacrilege pe crucea, carea o restaurase împĕrătésa Irina de-asupra porții de aramă. Încă și maĭ tare îl întărîtă pe împĕratul scirea despre adunarea aceea ținută în timp de nópte. El chemă pe patriarchul la sine. Acesta se duse înaintea palatuluĭ însoțit de episcopĭ, archimandriți și călugărĭ. Acolo avu maĭ întâiŭ o convorbire privată cu împĕratul, și ceĭ alalți așteptară într'aceea înaintea porții. Nicefor cercă în zădar, să abată pe împĕratul de la părerea luĭ, să se curețe de învinuirea, ca și cum ar provoca turburărĭ și desbinărĭ, și să combată argumentele, carĭ le îndrepta împĕratul împotriva cultuluĭ icónelor. Se provocă la aceea, că el nu stă singur, ci mulțĭ episcopĭ și călugărĭ împărtășesc aceea-și convicție. Împĕratul permise, ca aceia să între, și-ĭ primi încunjurat de un alaiŭ strălucit compus de o parte din oficialĭ de stat și militarĭ, ĕră de altă parte din preoți cu sentimente iconoclaste orĭ cel puțin servilĭ față cu puterea împĕratuluĭ. Leo însu-și rosti o cuvîntare împotriva idololatrieĭ, ce s'ar cuprinde în cultul icónelor, și propuse, ca cele dóuĕ partide să țină o conferență. În contra acesteia și în a amesteculuĭ împĕratuluĭ în cestiunĭ religióse protestară patriarchul, mitropoliții Petru de Nicea, Emilian de Cizic, Eutimiŭ de Sardes, Teofilact de Nicomedia, Michail de Sinada, Ĭosif de Tesalonica, Eudoxiŭ de Amoriŭ și în chipul cel maĭ bărbătesc Teodor archimandritul mănăstiriĭ numite Studion. [1]) Nicĭ când nu s'a declarat vre un Grec în contra despotismuluĭ împĕraților bizantinĭ cu maĭ multă bărbăție de cât neînfricatul Teodor. El combătuse deja maĭ înainte la diferite prilejurĭ axioma, că împĕratul nu ar fi supus legiĭ luĭ Dumnezeŭ, [2]) ĕră acuma se pronunță pe larg asupra diferinței dintre cele dóuĕ puterĭ și declară, că domnitoriul imperiuluĭ nu are să se amestece în lucrurĭ religióse, nu are să trécă marginile puteriĭ sale. ci are să asculte de biserică în tocmaĭ ca și ceĭ alalțĭ credincioșĭ. [3]) Leo zise atuncia, că îndrăznețul călugăr l-a tractat ca pe cel maĭ de rînd din popor și a bună samă a meritat mórtea; se pare, că el rîvnesce martiriul, înse de onórea acésta nu va avé parte. [4]) Împĕratul dimise indignat adunarea. Dimiterea asta putu să se numéscă alungare. [5])

Toțĭ călugărĭĭ se adunară acuma la archimandritul Teodor și aprobară cele ce a zis împĕratuluĭ. El îĭ îmbărbătă spre resistința cea maĭ energică în contra tiraniei religióse a împĕratuluĭ. Întorși în mănăstirile sale toți archimandriții primiră prin prefectul cetățiĭ porunca cea maĭ severă, ca să nu țină între olaltă adunărĭ, să nu disputeze asupra cestiunilor religióse, ci cu privire la lucrurile acestea să observe tăcere desevârșită. Asta să o promită toțĭ cu subscrierea sa. Teodor declară pe față, că la așa ceva nu se va obliga în nicĭ un chip. [6]) Câțĭ va archimandriții subscriseră declarând, că a tăcé dóră nu însamnă a se lăpĕda de adevĕr. Înse Teodor declară într'o scrisóre circulară îndreptată cătră călugărĭ, [7]) că tăcerea în casul de față e tradarea adevĕruluĭ, că nicĭ o putere omenéscă nu are să-ĭ împedece întru a învĕța pe alțiĭ și întru a apĕra adevĕrul, ci aci aŭ să se observe cele ce se zic la Fapt. 4, 19 și 5, 29. Pe patriarchul Nicefor, care era fórte descurajat, încă cercă Teodor să-l întăréscă și să-l îmbărbăteze. [8]) Nicefor scrise în zădar împĕrăteseĭ, tesaurariuluĭ și secretariuluĭ împĕrătesc iconoclast Eutichian. Împĕratul era fórte întĕrîtat asupra luĭ, ba îl opri de a celebra sfintele taĭne și de a predica și-l lipsi de inspecția preste vistieria bisericiĭ. [9]) Nicefor se bolnăvi periculos. Leo spera, că mórtea luĭ îĭ va face cu putință, să nu-ĭ trebuéscă a recurge la alte mĕsurĭ violente. Înse patriarchul se însănĕtoșă, și de aceea împĕratul se hotărî, să scape de el pentru tot de una cu mijlocirea unuĭ sinod compus din episcopĭ, carĭ îĭ eraŭ pe voe. [10])

Episcopiĭ aceștia se adunară și citară pe Nicefor, să se justifice înaintea sinoduluĭ lor cu privire la acusele, carĭ i-se făcură. Patriarchul nu le recunoscu dreptul de a-l judeca și nu voi, să se înfățișeze. Céta întĕrîtată a iconoclaștilor striga și turba înaintea locuinței patriarchale. Se audiaŭ înjurăturĭ și amenințărĭ cu mórte asupra luĭ Nicefor, mestecate cu anateme asupra luĭ și a înaintașilor luĭ în patriarchie German și Tarasiŭ. Pseudosinodul opri deja sub pedépsă de escomunicare a-l maĭ numi episcop orĭ patriarch. [11]) Nicefor vĕdêndu-se împedecat de la împlinirea oficiuluĭ séŭ și păzit de ostașĭ declară împĕratuluĭ pe lângă protestare în contra violenței inimicilor séĭ, că spre a preveni vre o nenorocire maĭ mare se vede nevoit a se pogorî din scaunul patriarchal. [12]) El își luă rĕmas bun de la biserica sa, și în timp de nópte îl duseră preste Bosfor în exil [13]) probabil în 13 Martie 815. Teodor Studitul îĭ gratulă apoĭ [14]) la onórea, ce i-s'a făcut, la învingerea spirituală, carea a dobîndit-o, și o mare parte a turmeĭ luĭ rĕmase credincióșă esilatuluĭ, și acesta continuă a se lupta cu cuvîntul și în scris împotriva iconoclaștilor, carĭ triumfaseră acuma.

---

[1]) Vita Niceph. c. 2. n. 12. p. 53 ur.

[2]) Mansi XIV. 112. 118.

[3]) Chronographica narratio eorum, quae tempore Leonis contigerunt, post Theop. ed. Paris. p. 435—437. Cf. Vita Theod. c. 62. p. 172.

[4]) Hefele Conc. IV. S. 3; Neander l. c. S. 294.

[1]) Theosterictus Vita s. Nicetae in Actis SS. t. I. April. Append. p. XXII ur.; Ignat. Vita s. Niceph. c. 6—9. n. 37—58. p. 84—113; Michail mon. c. 32; Vita s. Theod. Stud. c. 63 ur. p. 172 ur.; Georg. Ham. p. 681—682 n. 6—8.

[2]) Theod. L. I. ep. 36 ad Euprep. p. 1032. 1033; Baron. a. 809. n. 28.

[3]) Vita s. Theod. c 74. p. 181. 184; Leo Gr. p. 209; Sym. Mag. p. 608; Georg. Ham. p. 682. 683. n. 9; Mich. mon. c. 33 ur.

[4]) Vita Theod c. 73. n. 181; Mich mon. c. 34. p. 281.

[5]) Vita Niceph. n 58. p. 116; Vita Theod. c. 75. p. 184; Mich. mon. l. c.; Georg. Ham. p. 683. n. 10.

[6]) Vita Theod. n. 75. 76. p. 184; Mich. mon. c. 34.

[7]) Lib. II. ep. 2. p. 1120. 1121; Baron. a. 814. n. 24.

[8]) Vita Theod. l. c.; Mich. mon. l. c.

[9]) Vita Niceph. c. 10 n. 59. 60. p. 116. 117.

[10]) Chronogr. narr. post Theoph. l. c.; Vita Niceph l. c.

[11]) Append. ad Theoph. l. c.; Vita s. Niceph. c. 10. 11. n. 61—66. p. 117—125.

[12]) Vita Niceph n. 68. p. 128.

[13]) Theoph. Contin. I. 17. p. 28; Vita Niceph n. 69—72. p. 129—133; Theosterict. Vita s. Nicetae l. c.; Nicetas Vita s. Ignat., Mansi XVI. 213. Cf. ib. XIV. 133—136; Cedren. II 56; Cuper. l. c. n. 599. 600. p. 103.

[14]) Theod. L. II. ep. 18. p. 1173 ur.; Baron. a. 814. n. 20.

În ceea zi declară împĕratul în public, că patriarchul şĭ-a părăsit biserica, numaĭ pentru că el, împĕratul, a pertractat cu dînsul în causa icónelor şi ĭ-a arĕtat, cât de mult persecutézĕ necredincioşiĭ pe credincioşĭ din causa icónelor, la ce patriarchul n'a găsit nicĭ un rĕspuns potrivit. E decĭ de lipsă, ca să se aşeḑe altul în scaunul patriarchal. Leo doria, să conferéscă dignitatea acésta lectorului Ioan Gramaticul, înse senatul se împotrivi înălţăriĭ acestuia. Împĕratul se hotărî decĭ pentru Teodot Cassitera. Acesta avea oficiul de spatar orĭ era candidat de spatar, era a fără de aceea căsătorit şi pe de-asupra iconoclast hotărît şi înrudit cu fostul împĕrat Constantin Copronimul prin soţia a treia a acestuia. [1]) El în lucrurile bisericescĭ era de tot ignorant, [2]) şi a fără de aceea trăia în desfrîu şi în plăcerĭ sensuale şi era făţarnic. [1]) Îl tunseră în dată şi-l consacrară de episcop în Dumineca Învierii (1 Aprilie 815). Noul patriarch Teodot I ţinu în dată un sinod, care rĕsturnă sinodul al II-lea din Nicea şi proclamă pe cel din 754 de al VII-lea sinod icumenic. Pe aceĭ episcopĭ, carĭ nu-şĭ dară învoirea la acésta, îĭ escomunicară şi-ĭ maltractară. [2]) Răzimat pe puterea împĕratuluĭ patriarchul Teodot purcese cu asprimea cea maĭ mare împotriva clericilor şi laĭcilor celor ce i-se împotriviaŭ. De acum înainte iconoclaştiĭ ţinură cuprins scaunul patriarchal dóuĕ zecĭ şi şepte anĭ.

(Va urma.)

[1]) Chronogr. narr. cit p. 441 (Cuper n. 601. 602. p. 103); Theoph. Contin. I. 17. p. 28. 29; Genes. L. I. p. 16; Nicetas l. c. p. 213. 214; Theosterict. l. c. p. 263; Leo Gr. p. 208; Sym. c. 6. p. 609; Georg. mon. c. 2. 10. p. 764. 768; Cedren. II. 57; Zon. XV. 20; Ephrem p. 235. 236. ed. Mai.

[2]) Georg. Ham. p. 679. n. 2.

[1]) Nicetas l. c; Vita s. Niceph c. 12. n. 73; Theosterict. l. c.; Append. post Theoph. l. c.

[2]) Mansi XIV. 135 ur. 417; Vita s. Niceph. l. c. n. 73—79.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XIII.

Începutul alergărilor.

La óra a treia — grăind după calculul nostru — programul ajunse deja până la alergările cu căruţe. Conducĕtoriul jocurilor în înţelepciunea sa găsi, că poporul avea lipsă de recreare, şi de aceea puse la punctul acesta o pausă. În dată se deschiseră aşa numitele vomitoria, întrările la băncile privitorilor, şi toţĭ, ceĭ ce puteaŭ să o facă, alergară în colonada din partea din a fară a circuluĭ, unde se postaseră ospetariĭ. Ceĭ ce rĕmaseră, grăiaŭ, flecăriaŭ, căscaŭ, îşĭ priviaŭ tăbliţele şi se mestecaŭ între olaltă ultându-şĭ de tóte deosebirile aşa, că acuma maĭ eraŭ numaĭ câştigătorĭ norocoşĭ şi perḑĕtorĭ sândăcoşĭ şi certăreţĭ.

Dar acuma se ivi a treia clasă, cetăţenĭ, carĭ doriaŭ, să fie de faţă numaĭ la alergările cu căruţe şi se folosiră de pausă spre a întra şi spre a-şĭ cuprinde posturile abonate deja maĭ înainte. Cu lucrul acesta credeaŭ eĭ, că nu atrag asupră-şĭ atenţiunea ómenilor şi nicĭ nu conturbă pe nimenĭ. Între eĭ era şi Simonide cu însoţitoriĭ sĕĭ. Posturile lor eraŭ în apropiarea întrărilor principale din laturea de méză nópte, faţă în faţă cu consulul.

Când ceĭ patru servitorĭ robuştĭ suiră prin coridor la deal pe stăpânul sĕŭ în scaunul luĭ, curiositatea ómenilor se trezi în mĕsură mare. Unul în dată spuse numele luĭ. Ceĭ din jur îl auḑiră şi îl împărtăşiră maĭ de parte de-a lungul băncilor în direcţia laturiĭ apusane. Acolo ómeniĭ grăbiră a se urca pe bănci, pentru ca să vaḑă pe omul acela, despre care poporul ţesuse o poveste, carea era mestecată ast fel din noroc şi nenorocire, cât nimenĭ nu auḑise poveste asemenea acesteia.

Pe Ilderim încă îl cunoscură şi-l salutară călduros; dar nimenĭ nu cunoscea pe Valtasar şi cele dóuĕ femeĭ vĕlate, carĭ îl însoţiaŭ.

Ómeniĭ făcură în chip respectuos loc pe sama ceteĭ, şi pazniciĭ uşilor le asignară posturĭ apropiate unul de altul aşa, că puteaŭ să converseze la olaltă. Posturile eraŭ chiar în dosul balustradeĭ. De acolo privirea uşor putea să se preumble preste arena întrégă. Eĭ pentru comoditate şedeaŭ pe perinĭ şi aveaŭ scăunenciurĭ sub picióre.

Femeile cele dóuĕ eraŭ Iras şi Estira.

După ce-şĭ ocupaseră posturile, cea din urmă aruncă o privire spăriată preste circ şi-şĭ strînse vĕlul încă şi maĭ tare pe faţă, în vreme ce Egipténa lăsă, ca al eĭ să-ĭ caḑă pe umerĭ, şi ca ómeniĭ să-ĭ vaḑă faţa, şi într'aceea se părea, ca şi cum de loc nu ar fi conscie despre aceea, că ómeniĭ o privesc, — o purtare, care la femeĭ e de-a rîndul numaĭ resultatul învîrtiriĭ dese prin societăţĭ.

Noŭ sosiţiĭ eraŭ încă cuprinşĭ cu aceea, ca să facă cea dintâiŭ csaminare comună a spaţuluĭ destinat pe sama privitorilor. Începură la consulul şi la însoţitoriĭ luĭ. Într'aceea câţĭ va servitorĭ de aĭ circuluĭ alergară în lăuntru şi începură a întinde chiar din colo de stîlpiĭ ţînteĭ celeĭ dintâiŭ o funie albită cruciş preste arenă de la o balustradă până la ceealaltă.

Tot de o dată întrară şi şese bărbaţĭ prin porta pompae şi se postară câte unul înaintea fiesce căreia din încăperile, carĭ se folosiaŭ de astă dată. Lucrurile acestea provocară în tóte părţile o învălmăşélă de glasurĭ, carea ţinu maĭ multă vreme.

„Uĭtă, uĭtă! Verdele merge la numĕrul patru spre drépta; acolo se va posta decĭ Atenénul.“

„Şi Messala — da, el e la numĕrul doĭ.“

„Corinténul —“

„Bagă samă la albul! Uĭtă, el trece din colo, se opresce; e numĕrul prim, — numĕrul prim la stînga.“

„Nu, negrul se opresce acolo, ér albul la numĕrul doĭ.“

„Aĭ dreptate!“

Ceĭ şese purtaŭ adecă haĭne în colorile concurenţilor, şi aşa după ce-şĭ ocupară posturile, fiesce cine putea să scie, în care încăpere aştéptă în momentul acesta favoritul luĭ.

„Vĕḑut-aĭ vre o dată pe Messala?“ întrebă Egipténa pe Estira.

Ĭudea se înfioră, când rĕspunse cu „Nu!“ căcĭ cel amintit, de şi nu era inimicul tătâne-sĕŭ, totuşĭ era inimicul luĭ Ben Hur.

„E frumos ca Apollo!“

În vreme ce grăia Iras, ochiĭ eĭ ceĭ marĭ luciaŭ, şi ea îşĭ mişca pătimaşe evantaiul cel cu petri scumpe. Estira privi la ea în gând cu întrebarea: „Să fie óre cu mult maĭ frumos de cât Ben Hur?“ În momentul următoriŭ auḑi, cum Ilderim zise cătră tatăl sĕŭ: „Da, încăperea luĭ e numĕrul doĭ de-a stînga de la porta pompae.“ Estira gândind, că e vorbă de Ben Hur, îşĭ îndreptă într'acolo privirea. Privi repede la pórta compusă din nuele împletite, apoĭ îşĭ strînse vĕlul din noŭ pe faţă şi rosti încetinel o scurtă rugăciune.

În momentul acesta sosi la eĭ Sanballat.

„Vin tocmaĭ de la încăperĭ, şeĭcule,“ zise el închinându-se cu dignitate înaintea luĭ Ilderim. Acesta începu a-şĭ scormoni barba, şi ochiĭ luĭ luciaŭ cercetând cu rîvnă. „Caĭĭ se află fórte bine.“

Ilderim rĕspunse numaĭ atâta: „Dacă vor fi învinşĭ, doresc, ca acésta să se facă prin altul, numaĭ prin Messala nu.“

Acum se întórse Sanballat spre Simonide, scóse o tăbliţă şi zise: „Şi pe sama ta aduc o veste. Pe cum îţĭ veĭ aduce a minte, ţĭ-am raportat despre rĕmasul, care l-am făcut a sară cu Messala, şi ţĭ-am spus şi de aceea, că am îmbiat şi al doilea rĕmas, despre a căruĭ primire eventuală aveam să fiŭ încunoscinţat, maĭ înainte de ce s'ar începe întrecerile. Étă încunoscinţarea.“

Simonide luă tăbliţa şi ceti încunoscinţarea cu atenţiune.

„Da,“ zise el, „un trimis al partisanilor luĭ Messala a venit la mine şi a întrebat, dacă aĭ atâţia banĭ depuşĭ la mine. Păstrézĕ bine tăbliţa. De cum va veĭ perde, sciĭ, la cine să te îutorcĭ,“ — faţa luĭ îşĭ însuşi o espresie aspră, — „de veĭ câştiga, — atuncia, prietine, grijĭ de incassare! Ĭea a minte, ca subscriitoriĭ să nu-ţĭ scape din mânĭ; strînge-ĭ, până-ţĭ vor fi dat şi şechelul cel maĭ de pe urmă. Eĭ încă ar face tot asemenea cu noĭ.“

„Încrede-te numaĭ în mine,“ rĕspunse liferantul.

„Nu veĭ, să şedĭ aci la noĭ?“ întrebă Simonide.

„Eştĭ fórte graţios,“ zise cel alalt, „dar dacă voiŭ părăsi pe consulul, tineriĭ Romanĭ de din colo s'ar face prea aroganţĭ. Pace ţie; pace vóuĕ tuturor.“

Se sfârşi pausa. Trimbiţaşiĭ sufflară signalul. Ceĭ ce ieşiseră, grăbiră la băncile sale. Tot de o dată apărură câţĭ va servitorĭ pe arenă, se urcară pe zidul din mijloc, se duseră la un piedestal din apropiarea ţînteĭ a dóua la capĕtul apusan şi aşeḑară pe el şepte globurĭ de lemn; apoĭ se întórseră la ţînta cea dintâiŭ şi aşeḑară acolo şepte delfinĭ ciopliţĭ din lemn.

„Ce vor cu globurile şi cu pesciĭ, şeĭcule?“ întrebă Valtasar.

„Încă nicĭ o dată nu aĭ fost de faţă la o alergare?“

„Nicĭ o dată, şi abia sciŭ, de ce mĕ aflu aicia.“

„Semnele acelea servesc spre numĕrare. La sfârşirea fiesce căreĭ încunjurărĭ cu căruţele veĭ vedé, cum vor lua jos câte un glob şi câte un pesce.“

Pregătirile eraŭ terminate, şi tot de o dată se sculă lângă conducĕtoriul jocurilor un trimbiţaş în haĭne strălucitóre aşteptând porunca de a da pe loc signalul de începere. În dată amuţi tot sgomotul poporuluĭ şi conversarea sbârnăitóre. Toţĭ ochiĭ din apropiareşi din depărtare se îndreptară spre rĕsărit şi odihniaŭ pe porţile celor şese încăperĭ, în carĭ eraŭ concurenţiĭ.

Neobicĭnuita roşéţă pe faţa luĭ Simonide dovedia, că şi el era cuprins de agitaţia generală. Ilderim îşĭ scormonia repede şi furios barba.

„Ĭea acum a minte la Romanul,“ zise frumósa Egipténă cătră Estira. Dar acésta nu o audĭa de loc, căcĭ ea şedea aci cu faţa vĕlată, inima îĭ bătea tare, şi ea aştepta, să se ivéscă Ben Hur.

Clădirea, care cuprindea încăperile, avea forma unuĭ segment de cerc, dar la partea drépră era aşa de încovoiată, cât centrul aci era mutat maĭ înainte şi a nume în mijlocul drumuluĭ de alergare, la laturea ţînteĭ celeĭ dintâiŭ. Aşa se făcea, că tóte încăperile eraŭ în aceea-şĭ depărtare de la funia aceea albită, carea o amintiserăm.

Se auḑi sunetul scurt şi ascuţit al trimbiţeĭ. De o dată săriră din dosul stîlpilor ţînteĭ şese bărbaţĭ înainte, — pe sama fiesce căreĭ căruţe câte unul, — pentru ca să alerge întru ajutoriŭ, de cum va s'ar întîmpla, ca fugariĭ vre uneia din căruţe să se sparie.

Al doilea sunet de trimbiţă, şi pazniciĭ deschiseră de o dată porţile încăperilor.

Maĭ întâiŭ apărură însoţitoriĭ călărĭ aĭ cârmuitorilor, cu toţiĭ cincĭ, de óre ce Ben Hur renunţase la serviţiul acesta. Funia albită se sloboḑi până pe pământ, ca să pótă trece călăreţiĭ; apoĭ o întinseră din noŭ. Eĭ aveaŭ caĭ frumoşĭ, dar publicul abia îĭ băgă în samă, când călăriră maĭ de parte; căcĭ în tot restimpul acesta se auḑia, cum bat fugariĭ cu picióre în nerăbdarea lor, şi din fundul încăperilor se auḑiaŭ şi glasurile cârmuitorilor, şi ele încă vĕḑiaŭ, că cârmuitoriĭ sînt tot aşa de nerăbdătorĭ. Nimenĭ nu putea să-şĭ deslipéscă măcar şi numaĭ pe o clipă privirea de pe porţile acelea largĭ şi deschise.

După ce funia era éră întinsă, pazniciĭ porţilor anunţară numele cârmuitorilor; de o dată fâlfairă inspectoriĭ ceĭ de la balustrade mânile şi strigară, cât putură: „Şedeţi! Şedeţi!“

În tocmaĭ aşa de uşor aĭ fi putut să opreşcĭ cu o fluerătură un vifor.

Din fiesce care încăpere sburaŭ fugariĭ cu căruţele în tocmaĭ ca proiectilele din gurile unor tunurĭ marĭ. Şi mulţimea nespus de mare se sculă ca la poruncă şi iresistibilă, sări pe băncĭ şi umplu circul şi aerul de-asupra luĭ cu strigărĭ ţiuitóre. Ăsta era momentul, care-l aşteptară cu atâta răbdare! Asta era clipa, pe sama căreia interesarea se adunase prin conversărĭ şi visurĭ începênd de la ziua, în care se anunţaseră jocurile!

„El e aci — colo — ultă!“ esclamă Iras arĕtând spre Messala.

„Da, îl vĕḑ,“ zise Estira privind la Ben Hur.

Vĕlul îĭ căḑuse de pe faţă. Câte va clipe mica Iudeă era vitéză. Ea pricepea limpede, ce bucurie póte să se cuprindă în aceeă, ca să sevârşescĭ în vĕḑul uneĭ mulţimĭ marĭ o faptă eroică, şi acuma pricepea ea şi aceea, cum în ataĭ momente sufletele ómenilor în vînarea succesuluĭ potenţată aprópe până la frenesie puteaŭ să despreţuéscă mórtea orĭ să o uîte chiar.

Pe concurenţĭ puteaŭ să-ĭ vaḑă acum aprópe din tóte părţile circuluĭ, şi totuşĭ alergarea încă nicĭ nu se începuse. Eĭ aveaŭ maĭ întâiŭ să trécă cu succes funea cea albită.

(Va urma.)

Bibliografie.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii“ ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiĭ europenĭ. *Şematismul provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi unguresce şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“*, poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel*, biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a turcitu-se bătul*, anecdote hazliĭ de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiĭ nostri* (bărbaţiĭ gr. cat. fruntaşi morţĭ în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu*. *Sfaturĭ*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit şi maĭ bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ. Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrâneţe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr cat. în Lugoş, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaş. Preţul broş. 50 cr. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informaţi, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicaţiunĭ l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acésta carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕḑută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8⁰ mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu**. — Preţul nelegat fl. 2.80, éra legat în pele tare fl. 3.80.

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ*: „trachoma“, pentru auctorităţĭ publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câştig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Cestiunĭ

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8⁰. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8⁰. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 5396—1897. (29) 1—3.

Escriere de concurs.

Pentru stipendiul de 60 fl. v. a. din fundaţiunea „Papfalviană“, destinat pentru învĕţăceiĭ românĭ gr. cătolicĭ de măiestriĭ, care stipendiŭ pe anul scol. trecut 1896/7 a fost conferit învĕţăceluluĭ de mĕsariŭ Ioan Roman, prin acésta cu terminul de 20 Decembre a. c. st. noŭ se escrie concurs.

Concurenţiĭ cererile sale instruate cu atestat de botez, cu atestat de la principalul, la care învaţă măiestria, despre purtarea lor şi progresul făcut în măiestrie, şi cu atestat de la Oficiul parochial local despre purtarea morală şi frecuentarea sfinteĭ biserici în Dumineci şi sĕrbătorĭ, aŭ să le substernă până la terminul prefipt la acest Consistoriŭ.

Concurenţiĭ consângenĭ orĭ afinĭ piuluĭ fundator vor fi preferiţi.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 6 Novembre 1897.

În absenţa Escelenţeĭ Sale
Domnuluĭ Metropolit:
Ioan M. Moldovan
vicariŭ gen. archiepiscopesc.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. | Blaş 20 Novembre 1897. | Numĕrul 48.

La cestiunea autonomiei.

„Budapesti Hirlap“ în numĕrul 316 de la 14 Novembre 1897 publică un articol referitor la autonomia bisericii greco-catolice române, care fiind că se pare, că representă vederile unora dintre ceĭ adunaţi tocmaĭ pe atuncia la congresul autonomic catolic în Budapesta, îl lăsăm, să urmeze aci în traducere românéscă.

Numita fóe scrie:

„Partea credincioşilor greco-cat. incorporată episcopiilor de Muncaciŭ şi Eperjes se ţine de provinţa mitropolitană a Strigonului, prin urmare mitropolitul Strigonului este mitropolitul episcopilor din Muncaciŭ şi Eperjes, a sufraganilor sĕĭ. Alt cum stă lucrul cu episcopiile de Oradea-mare, Lugoş şi Gherla, carĭ se ţin de mitropolia gr. cat. de Alba Ĭulia, întemeiată cu scopurĭ învederate naţionalistice de epoca lui Bach la 1853. Aceste patru diecese unite, de şi nu stau sub ĭurisdicţiunea mitropolitană a archiepiscopului de Strigon, dar a bună samă stau sub ĭurisdicţiunea primatelui Ungarieĭ, carea se estinde asupra tuturor bisericilor catolice a eoróneĭ s. Ştefan, şi care supremaţie „asupra tuturor archidieceselor şi dieceselor Ungarieĭ“ ĭ-a recunoscut-o şi întărit-o o lungă serie a legilor; a căreĭ „autoritate, drepturĭ şi prerogative legitime“ le-a confirmat din noŭ art. de lege 824 al dieteĭ din 1890—91, care a nimicit dispoşiţiunile anticonstituţionale ale luĭ Ĭosif II. În înţelesul constituţieĭ magiare numaĭ o lege póte abroga altă lege. Şi pe cum cu întroducerea constituţiuniĭ magiare s'a anulat concordatul de la 1855 vătĕmător pentru dreptul public magiar, aşa a ĭeşit din vigóre şi dispoşiţiunea acésta anticonstituţională, ce lovesce în o lungă serie de legĭ magiare, adecă actul de întemeiare a archiepiscopieĭ de Alba Ĭulia, prin care teritoriul provinţeĭ archiepiscopescĭ a fost scos de sub supremaţia primateluĭ. Adevĕrat, că legea XXXIX din 1868, prin care s'a inarticulat mitropolia greco-cat. de Alba Ĭulia, întemeiată de guvernul absolutistic, cum şi episcopiile de Lugoş şi Gherla, nu cuprinde în sine expressis verbis restituirea supremaţieĭ primaţiale în drepturile sale asupra provinţeĭ mitropolitane nóuĕ. Dar continuitatea dreptuluĭ o invólvă în sine faptul, în urmarea căruia e nulă orĭ ce dispoşiţiune ilegală, ast fel e nulă şi aceea, care a exauctorat ĭurisdicţiunea primateluĭ şi a scos provinţa mitropolitană de Alba Ĭulia din unitatea bisericiĭ s. Ştefan. Pe cum aŭ recunoscut-o acésta episcopiĭ bisericiĭ grecescĭ şi înşi-şĭ mitropoliţiĭ de Alba Ĭulia, carĭ de la 1867 în cóce tot de una la olaltă aŭ ţinut şedinţe cu episcopiĭ de rit latin aĭ bisericiĭ magiare sub presidiul primatelui. Aşa şi în afacerea congrueĭ, şi Victor Mihályi, archiepiscopul de Alba Ĭulia e membru în comisiunea esmisă pentru controlarea fondului religionar şi de studiĭ.

„Alt cum nimic nu dovedesce maĭ evident unitatea bisericilor aşa numite de rit grecesc cu bisericile de rit latin ale s. coróne magiare, ca faptul istoric, că regiĭ nostri din massa averilor eclesiastice — bona ecclesiastica — aŭ făcut donaţiunĭ episcopilor şi capitulelor bisericilor grecescĭ, şi între elementele discordante ale greco-catolicilor nicĭ pân acum nu s'a aflat un ast fel de bărbat, care să fie protestat din causa naturiĭ de drept comun a acestor bunurĭ, împotriva primiriĭ şi folosiriĭ beneficiilor de 156.878 jugĕre catastrale aflătóre în mânile greco-uniţilor.

„Ba ce e maĭ mult, în consfătuirile episcopale, ce se ţin în afacerea congrueĭ de maĭ bine de 10 anĭ, chiar episcopiĭ de rit grecesc aŭ părtinit maĭ călduros idea regulăriĭ unitare. Şi acésta de sigur maĭ mult din convicţie principală pătrunsă de idea unităţiĭ, de cât din interesul material al preoţimiĭ grecescĭ maĭ arĭĕtor avisate la regularea congrueĭ. După împrejurărĭ a nume în calcul mediŭ pe 1920 de catolicĭ de rit latin se vine o plebanie, pe când la ceĭ de ritul grecesc 782 de credincioşĭ aŭ deja preot deosebit. Numĕrul parochiilor de rit grecesc e 2114, decĭ în proporţie cu numĕrul credincioşilor e cu mult maĭ mare de cât al romano-catolicilor (3669). Pe lângă aceea parochiile grecescĭ una cu alta sînt cu mult maĭ sĕrace de cât cele catolice de rit latin în aşa mĕsură, că suma congrueĭ necesare pentru trebuinţele lor, considerându-o în mod absolut, e maĭ mare de cât a romano-catolicilor, cu tóte că numĕrul sufletelor stă în proporţie ca 10·03 la 47·20. Congrua preoţéscă a greco-uniţilor nu se póte regula fără de a recurge la bunurile aflătóre în posesiunea bisericilor romano-catolice.

„Din causa acésta nu se află patriot român, care ar protesta în contra unităţiĭ în regularea congrueĭ.

Feuilleton.

O partie de şach.

De B. A. Rack.

(Fine.)

Cu acéstă rugare Sombreuil fără să scie, a zis ceva, ce aţîţase interesul luĭ Danton în gradul suprem, căci înfricoşatul bărbat al revoluţiuniĭ, nemilosul judecător şi călăŭ al atâtor miĭ de ómenĭ ĭubia jocul şachuluĭ cu o pasiune, ce nu se póte descrie. El juca adese orĭ zile şi nopţi întregĭ; pe timpul acesteĭ petrecerĭ îşĭ uĭta, să mânânce orĭ să se culce; el lăsa tóte la o parte, când era vorbă de o partie interesantă. N'a fost decĭ nicĭ o minune, că prin cererea bĕtrânuluĭ guvernor patima luĭ Danton a fost aţîţată aşa de tare.

„Jucaţi şach?“ zise el apropiându-se de masă şi aruncând o privire scrutătóre asupra puseţiuniĭ figurilor. „Huĭ! — Partia dtale, domnule, stă bine,“ — continuă apoĭ, — „de tot bine — gambitul călăreţuluĭ a fost minunat esecutat, — partia trebue să o câştigĭ, — din patru, — nu, din treĭ trăsăturĭ „matt“!“

„Nu-ĭ aşa?“ zise guvernorul, care în interesul sĕŭ pentru joc îşĭ uĭtase cu totul de periculósa sa posiţie. „Nu-ĭ aşa, că partia e câştigată? Unuĭ! — Doĭ! — Treĭ! — Matt!“ continuă el arĕtând cu degetul locurile, carĭ avea, să le ocupe figurile luĭ cu celea treĭ trăsăturĭ. „Da, câştigată. — ér partia Désiréeĭ e perdută la tot casul.“

„Fără nicĭ o îndoélă,“ reflectă Danton, „perdută fără scăpare!“

Ochiĭ Désiréeĭ schinteiară la auḑul acestor cuvinte ale înfricoşatuluĭ bărbat, care venise, ca să aresteze pe tatăl eĭ şi să-l ducă la mórte. Ca şi o inspirare ceréscă îĭ veni în minte cugetul, să foloséscă jocul spre mântuirea ĭubitului sĕŭ părinte. Celea treĭ mutăturĭ amintite le prevĕḑuse ea fórte bine încă de maĭ înainte; totuşĭ după propriile sale combinaţiunĭ chiar acelea trebuiaŭ să ducă la câştigarea partieĭ sale, la sigurul „matt“ al contrariuluĭ.

„Greşescĭ, domnule,“ se întórse ea de-a dreptul către Danton, „eŭ câştig!“

„Oho!“ rîse Danton cu hohot, „atuncĭ dta, domnişóră, eştĭ órbă, — în butul frumoşilor dtale ochĭ!“ adause el cevaşĭ cam grosolan.

„Nu face nimic“, rĕspunse Désirée cu glas hotărît. „Dacă partia se va juca până în sfârşit, câştig eŭ!“

„Acésta se numesce încredere în sine,“ rîse Danton din noŭ, „şi eŭ sînt fórte curios, să vĕḑ, cum veĭ puté face dta acésta. Cetăţenĭ,“ se întórse el acum către însoţitoriĭ sĕĭ, „aţĭ auḑit, ce rugare are acest bĕtrân bărbat. Voiţĭ, să ĭ-o acordaţĭ şi să-l lăsaţĭ, să-şĭ finéscă partia?“

„Dacă nu-ĭ de cât numaĭ atâta, ministre burghez,“ rîseră murdariĭ sansciloţi. „i-s'ar puté face voea; şi aşa acuşĭ o va isprăvi!“

„În câte va minute!“ fu rĕspunsul luĭ Danton, înţelegĕnd rĕŭ adevĕratul sens grozav al ultimeĭ observărĭ. „Până atuncĭ treceţĭ în odaea de-alăturĭ şi beţĭ câte un păhar de vin. — Cred, că aveţĭ vin în pivniţă, domnule de Sombreuil?“

„Antoine, adu ómenilor vin!“ strigă guvernorul către servitoriul sĕŭ, care sta palid şi trĕmurând într'un colţ. — „Vino, Désirée, — să nu perdem timpul. — Cred, că ne permiţĭ, domnule?“

„Albĭ un moment de paciinţă, guvernorule burghez,“ replică Danton. — El se plecă din noŭ preste tabla de şach şi esamină cu acuratéţă starea joculuĭ. „Eŭ mĕ prind pe zece contra unul,“ zise apoĭ întorcêndu-se către Désirée, „că partia dtale e perdută!“

„Nu, domnule, eŭ sper, să câştig, — dacă

„Dar tare se născocoresc unii daco-români împotriva regulării generale a autonomiei.

„Averea bisericii magiare le este bună, dar nu pot suferi supremația legală și unitară a bisericii catolice magiare. Vîntul de alt cum și aicî suflă din gaura daco-românismului. Cei ce nu vor, să recunóscă unitatea corónei s. Ștefan în stat, aceia se ridică împotriva ei și pe terenul bisericesc. Dar pe cum s'a sĕvârșit încoronarea și fără de Ugocea, așa se va înființa și autonomia și fără de ultraiștii valachi. Partea patriotică a greco-catolicilor și de astă dată ține cu magiarimea ca și în 1870/1 sub conducerea lui Ștefan Pankovicî episcop de Muncaciu."

La cele susținute de „Budapesti Hirlap" reflectăm din partea nóstră de o cam dată următórele:

Nu tot, ce s'a făcut cu *„scopuri învederat naționalistice"*, este în țara nóstră fără de valóre. Cu ast fel de scop s'a înființat și autonomia bisericii gr. orientale, s'a creat legea despre egala îndreptățire a naționalităților și legea despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria. Cu tóte acestea nimenî nu va puté zice, că aceste dispusețiunî sînt fără de valóre. De aceea chiar și când Mitropolia nóstră s'ar fi înființat cu scopurî naționalistice, adecă în interesul Românilor, totuși nu urmézĕ, că acéstă înființare să nu aĭbă nicî o valóre mai vîrtos într'o țară constituită din mai multe naționalități.

Mitropolia de Alba Ĭulia nu stă nicî sub ĭurisdicțiunea mitropolitană, nicî sub cea primațială a scaunului din Strigon, de óre ce în sensul bullei papale de la 1853 ea a fost scósă nu numaĭ de sub ĭurisdicțiunea mitropolitană, ci și de sub cea primațială a aceluĭ scaun (a pristina Metropolitae Strigoniensis iurisdictione et quavis alia *protestate et praerogativa iurisdictionali* in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae).

Orî carî ar fi fost odinióră drepturile și privilegiile primateluĭ, astăzî nu te maĭ poți provoca la ele. Primatele a fost comite suprem ereditariŭ al comitatuluĭ Strigonuluĭ: astăzî înse nu maĭ este. A fost prim-cancelariul țĕriĭ; astăzî nu maĭ ocupă acest post important. El era inspectorul monetăriilor (supremus pisetarius): astăzî oficiul acesta a trecut la alțiĭ. Nefiind primatele tot, ce a fost odinióră, este greșit a se provoca cineva la drepturile luĭ vechĭ, nnmaĭ când este vorbă de biserica nóstră.

Dacă primatele are ĭurisdicțiune asupra *tuturor* bisericilor de sub corónа s. Ștefan, pentru ce nu pretinde, să se estindă acéstă ĭurisdicțiune și asupra bisericilor din Croația, care încă se ține de corónа s. Ștefan? Saŭ pentru ce nu-și arógă ĭurisdicțiune macar asupra acelor bisericĭ aparținétóre mitropolieĭ din Agram, carî se află pe teritoriul Ungarieĭ propriŭ zise, cum sînt bisericile catolice din Muraköz? Pe cum decî mitropolia din Agram, care încă se află sub corónа sfîntuluĭ Ștefan, póte esista și fără a fi supusă ĭurisdicțiuniĭ primateluĭ, tocmaĭ așa se póte acésta și pentru Mitropolia de Alba Ĭulia.

Provocarea la concordat nu se potrivesce, pentru că concordatul și-a perdut putereа, fiind că nu a fost inarticulat cu ocasiunea reactivăriĭ constituțiuniĭ ungare, pe când Mitropolia nóstră a fost inarticulată în legea XXXIX din 1868. Și fiind că acéstă lege nu a putut inarticula alt ceva, de cât Mitropolia restaurată la 1853, și nu a putut-o inarticula alt cum, de cât cum a fost restaurată, căcĭ în lege nu se zice, că s'ar inarticula alt cum, de cât cum a fost reacțivată: de la sine urmézĕ, că Mitropolia nóstră are garanța independenței sale și a exemțiuniĭ sale de sub ĭurisdicțiunea primateluĭ și în legea citată, adecă într'o dispositiune legală și constituțională.

Faptul, că episcopiĭ nostri aŭ luat parte la conferențele episcopescĭ ținute sub presidiul primateluĭ, nu invólvă recunóscerea ĭurisdictiuniĭ primațiale. Conferențele acestea nu sînt nicĭ instituțiunĭ canonice, nicĭ instituțiunĭ politice, ci sînt consfătuirĭ frățescĭ în afaceri, carĭ privesc de o potrivă biserica latină și grecéscă din aceea-și țară. Primatele presidéză nu în vîrtutea ĭurisdicțiuniĭ sale asupra bisericiĭ nóstre, ce nu o are, ci în vîrtutea dignității sale maĭ înalte bisericescĭ între episcopĭ și mitropoliți.

Este neadevĕrat, că mitropolitul nostru ar fi orĭ ar fi fost membru în comisiunea exmisă pentru controlarea fonduluĭ religionar și de studiĭ.

Asemenea este fals, că donațiunile făcute episcopiilor nóstre ar fi luate tóte din massa bunurilor bisericiĭ latine. Mitropolitul din Blaș are beneficiŭ dintr'un bun fiscușesc. Episcopul de la Oradea are, ce e drept, un dominiŭ rupt din dominiul episcopuluĭ latin de acolo, dar pe cum regele apostolic a fost marinimos față cu biserica latină, ast fel a putut să fie și față cu biserica catolică de ritul grecesc, maĭ vîrtos când scim, că multe sate românescĭ de ritul grecesc aŭ devenit prin ĭobăgie proprietatea bisericiĭ latine, și ast fel nu este mirare, că puține din acestea s'aŭ întors érăși la Românĭ.

Regularea congrueĭ se face în mod unitar nu în urma voinței episcopilor nostri, ci în urma dispusețiuniĭ preaînalte a Maiestății Sale. Și dacă și Româniĭ gr. catolicĭ vor căpĕta congruă din fondurile catolice, prin acésta numaĭ se restituesce o parte din ceea ce s'a înstrăinat odinióră pe nedreptul de la biserica românéscă.

Aci nu este vorbă de daco-romanism, care este numaĭ o născocitură din partea acelora, carĭ vor să aĭbă un pretext pentru a despoia pe alțiĭ de drepturile

---

dta veĭ lua partia tatăluĭ meŭ," fu rĕspunsul curăjóseĭ fetițe.

„Fulger și trăsnet!" strigă Danton lovind cu pumnul în masă. „Asta-ĭ prea mult! Sciĭ dta, cine sînt eŭ? Eŭ sînt Danton, ceea ce însamnă, că eŭ sînt unul din ceĭ maĭ bunĭ șachiștĭ aĭ Frânței, dacă nu cel maĭ bun! Totuși primesc provocarea dtale: Zece contra unul, — eŭ câștig! Stă rĕmasul?"

„Pe ce, domnul meŭ?"

„Pe o sărutare de pe frumósele dtale buze!"

Désirée înroși, și buzele eĭ se strînseră involuntar la olaltă la cugetul, că trebue să sărute pe acest strigoiŭ urît. Înse colțul guriĭ îĭ trăsări în dată despețuitor, și ochiĭ eĭ schinteiară superb și plinĭ de curaj, când rĕspunse:

„Fie, domnule, — sub condițiunea, ca și dta să primescĭ rĕmasul meŭ!"

„Îl primesc înainte, îl primesc!" strigă Danton. „Eŭ îl țin cu privire la sărutul dtale," rîse el rînjindu-se cinic și urît. „Ce puĭ ca vadiŭ?"

„Viața și libertatea tatăluĭ meŭ," rĕspunse Désirée, intonând fie care cuvînt.

Danton privi în sus și din ochiĭ sĕĭ aruncă un fulger de mânie a asupra frumóseĭ și îndrăzneței jucătóre, care cutezase, să-ĭ céră o atare rĕsplată ca preț al învingeriĭ. „La dracul!" zise el apoĭ, „dta jocĭ scump, mititico! — Un atare vadiŭ nu primesc!"

Désirée surise desprețuitor și încrucișându-și mânile pe pept rĕspunse: „Așa de tare s'a sfărîmat siguranța învingeriĭ dtale, în cât vreĭ, să-ți retragĭ cuvîntul zălogit dinainte?"

„La dracul, nu!" urlă Danton, „Eŭ nu retrag nicĭ când aceea, ce am zis o dată! — Rĕmasul stă, — eŭ și așa nu rischez nimic," adause rîdênd, „partia nu-ĭ ĭertat, să o perd. Să începem! Cine mută?"

„Stăĭ, domnule," zise acum guvernorul, carele ascultase uĭmit și disgustat dialogul. „Eŭ nu primesc înlocuirea mea cu dta; eŭ însu-mĭ joc partia până în sfârșit, — orĭ nu se va maĭ sfârși nicĭ o dată." — Cu aceste cuvinte trase cu mâna preste tabla de joc și rĕsturnă figurile, în cât se rostogoliră pe sub masă. — „Vino, domnule!" zise apoĭ. „Sînt gata, să-ți urmez la La Force!"

„Maĭ încet, guvernorule burghez," zise Danton plecându-se, ca să culégă de jos figurile rĕsturnate. „Partia trebue să fie jucată până în capĕt; eŭ sînt cel provocat și — eŭ nu voiŭ, să renunț nicĭ la triumful meŭ și cu atât maĭ puțin la rĕsplata învingeiĭ mele."

„Acésta nu o veĭ primi nicĭ când," strigă înfuriat guvernorul, „chiar și dacă ar trebui să străpung inima Désiréeĭ cu propria mea mână, ca să o împedec de la solvire acestuĭ preț!"

„Și eŭ în casul acesta," esclamă Désirée, „m'așĭ întórce din mormînt înapoĭ, ca să-mĭ țin cuvîntul zălogit, — dacă câștigĭ dta!"

„Bine aĭ vorbit, mititico," zise Danton, care într'aceea aședase figurile din noŭ, pe cum aŭ fost stat maĭ înainte. „Să începem! — Cine mută?"

„Dta," zise îndrăznéța copilă rugând cu un semn pe tatăl sĕŭ, ca să tacă.

„Șach!" strigă Danton făcêndu-și mutătura.

Désirée înse prevĕduse mutătura și de aceea îșĭ și făcu contramutătura sa, bine cumpĕnită de maĭ înainte.

„Hm!" bombăni Danton mutând din noŭ. „Încă o dată șach!"

Acum sosise pentru Désirée momentul, când putea să dea joculuĭ o nóuă direcțiune sacrificându-și regina pentru un turn și un călăreț. Ast fel se înțelege, că-și perdea cea maĭ bună figură de joc, înse cu acéstă mutătură escelentă, care evident nu întrase în calculul contrariuluĭ eĭ, nimicia de tot atacul violent al acestuia și pe lângă aceea îl maĭ și silia, să-și lipséscă respectiva aripă de spriginul eĭ, de turn. În urmă partia contrară, care păgubia deja mult prin gambitul unuĭ călăreț, avea să pérdă acum și pe al doilea și ast fel era cu doĭ ofițerĭ maĭ

lor, ci este vorbă de independenţa bisericiĭ române greco-catolice, carea nu o vindem pe nicĭ un preţ din lumea acésta.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ziarele liberale constată între membrii congresuluĭ autonomic dóuĕ partide, una maĭ moderată şi maĭ conciliantă în frunte cu Szápáry Gyula şi Apponyi, éră alta ultramontană sub conducerea luĭ *Zichy* Nándor. Din cele petrecute până acum nu se póte dovedi clasificarea liberalilor. Ce va aduce cu sine viitoriul, vom vedé; una o putem constata şi noĭ: că în congres aŭ întrat multe elemente liberale moderne.

A dóua şedinţă s'a ţinut Sâmbătă. S'a proclamat de verificaţi ceĭ maĭ mulţi membri aĭ congresuluĭ. Apoĭ s'a purces la constituirea birouluĭ. La votarea secretă s'a ales vicepresident mirean Szápáry Gyula cu 140 din 141 de voturĭ; éră de notar din cler Dr Giesswein cu 80 voturĭ faţă cu Dr Párvy, care a obţinut 56 voturĭ. Ca notarĭ laĭcĭ s'aŭ ales Dr Günther şi Dr Ziskay.

Szápáry mulţămind pentru alegerea sa a accentuat, că catoliciĭ buni sînt şi patrioţi buni. Corul episcopesc încă la aducerea articoluluĭ de lege 20 din 1848 a recunoscut necesitatea autonomieĭ. Dacă cestiunea nicĭ după o jumătate de secol nu s'a resolvit, prin acésta se arată, cât e de dificilă resolvirea eĭ. Succesul activităţiĭ nóstre să-l cercăm în noĭ înşi-ne. Să nu ridicăm contraste între clericĭ şi laĭcĭ, ci să lăsăm la o parte orĭ ce divergenţe, fie politice, fie de altă natură.

Ultimul obiect al şedinţeĭ a fost alegerea comisiuniĭ de 27, carea să esamineze lucrările congresuluĭ din 1870—1. Tot acesteĭ comisiunĭ i-s'aŭ străpus şi protestul Românilor gr. cat. şi al statuluĭ catolic ardelean.

Şedinţa proximă probabil va fi numaĭ după închiderea delegaţiunilor.

Roma.

Sfinţia Sa în 12 a c. a primit în audienţă pe ministrul german Bernhard de Bülow. Cât timp fusese diplomatul acesta ambasador german lângă curtea regală italiană, nu se putuse apropia de S. Părinte, de óre ce Sfinţia Sa nu primesce în audienţă persónele, carĭ sînt în raporturĭ oficióse cu curtea regală de Savoya orĭ cu guvernul italian. După ce dl de Bülow şĭ-a presentat regeluĭ Umberto scrisorile de revocare, pentru ca să ĭea asupră-şĭ conducerea afacerilor esterne ale imperiuluĭ german, a fost lucru firesc, că a visitat şi Vaticanul şi acolo a fost primit bine. Sfinţia Sa s'a întreţinut cu diplomatul german ½ de óră. Bülow şĭ-a presentat şi soţia, carea e Italiană din Sicilia.

Sina.

Pe cum anunţasem, nu de mult Sinesiĭ aŭ ucis în mod barbar pe nisce misionarĭ creştinĭ, carĭ eraŭ supuşi germanĭ. Pentru acéstă faptă Germania a dat ordin floteĭ sale din apele sinese, să pretindă satisfacţie şi garanţe suficiente faţă de escesele plebeĭ sineze. Dacă guvernul sinez nu ar presta satisfacţie şi garanţe de ajuus, flota are să ocupe portul şi cetatea Chiang-Hang. Cercurile politiciĭ coloniale s'ar bucura, dacă Germania ar ţiné în permanenţă ocupată acéstă cetate, care nu cade în sfera de interese nicĭ a Angliеĭ, nicĭ a Rusieĭ.

Revistă politică.

Delegaţiunile.

Delegaţiunile s'aŭ întrunit în 16 a c. în Viena. Delegaţiunea ungară şĭ-a ales de president pe contele Iuliŭ Szápáry, éră cea austriacă pe contele Thun. Membriĭ delegaţiunilor s'aŭ constituit apoĭ în comisiunĭ. După constituire ministrul comun de finanţe a presentat budgetul pe anul 1898, din care apare, că tóte cheltuelile comune se urcă la 104.785,858 fl., din carĭ pe Austria cad 71.883,784 fl. 59 cr., éră restul cade pe Ungaria. Sumele principale sînt:

Se recer pentru ministeriul de esterne ca spese ordinare 4.067,500 fl., estraordinare 77,400 fl., la olaltă 4.144,900 fl.; pentru ministeriul de finanţe spese ordinare 187,407 fl., estraordinare 11,900 fl., la olaltă 199,307 fl.; pentru ministeriul de răsboiŭ spese ordinare 138.857,500 fl., estraordinare 15.898,607 fl., la olaltă 154.756,400 fl.

La unele interpelărĭ din aniĭ precedenţĭ ministrul comun de răsboiŭ a respuns zicênd, că spre ridicarea uneĭ a treia academiĭ militare nu află încă sosit timpul; ce privesce învĕţarea limbiĭ magiare, ea se propune ca studiŭ obligător în şcolile reale inferióre din Kis-Márton, Kőszeg şi Caşovia, éră în cele alalte şcolĭ militare diu 2303 elevĭ aŭ învĕţat limba magiară 1330 de elevĭ, dintre carĭ 700 sînt Austriacĭ, éră 630 din Ungaria.

În 17 a c. Monarchul a primit maĭ întâiŭ pe membriĭ delegaţiuniĭ ungare, apoĭ pe aĭ celeĭ austriace. Cătră membriĭ ambelor delegaţiunĭ a ţinut acela-şĭ discurs, în care a zis, că situaţiunea orientală în anul espirat a dat ansă la îngrijirĭ, carĭ, mulţămită procedurilĭ armonice a puterilor, s'aŭ împrăştiat. Prin întrevenirea puterilor s'a pus capĕt răsboiuluĭ dintre Turcia şi Grecia. Cea maĭ de aprópe chemare a concertuluĭ european e a regula afacerile din Creta susţinênd drepturile de suveranitate ale sultanuluĭ. Cu satisfacţie a accentuat, că raporturile nóstre faţă cu tóte puterile sînt cele maĭ bune. Şi de aicĭ înainte ca şi până acum basa neclătită a politiciĭ nóstre o va forma alianţa nóstră cu Germania şi Italia. A susţiné

---

slabă, de cât partia Désiréeĭ. Pentru Danton, acestea eraŭ pagube, carĭ trebuiaŭ să apese încă o dată aşa de mult în cumpănă, când amîndóuĕ turnurile feteĭ aveaŭ să fie îndreptate spre aripa slăbită. De aceea Désirée după o cumpănire seriósă asupra lucruluĭ făcu acéstă manevră.

„Dta îţĭ jertfescĭ regina?!“ strigă Danton surprins. „Asta e prea mult! — Dar acum aĭ să perdĭ sigur.“

Désirée în *loc* de orĭ ce respuns se mulţămi cu aceea, că provocă pe contrar prin o mişcare de mână la continuarea joculuĭ.

Danton fiind un escelent jucător observă dintr'o dată pericolul, ce-l ameninţa. Acum îşĭ răzimă pe mână capul mare şi slut şi îşĭ pironi privirea asupra tableĭ de şach cufundându-se cu totul în jocul sĕŭ, calculând şi combinând. În sfârşit se apĕră cu regina.

Acum înse începu, să opereze Désirée cu călăreţiĭ şi cursoriĭ sĕĭ în contra regineĭ şi în curênd o aduse într'o posiţie, cât numaĭ prin sacrificarea şi celuĭ de al doilea turn putea fi mântuită. Încă cu un ofiţer însemnat era Désirée acum maĭ tare şi era decĭ de tot sigură de învingere.

Danton, care până aci încă tot maĭ fusese sigur de învingere observă acum cu ochiĭ schinteitorĭ de mânie momentana schimbare a situaţiuniĭ, carea se întórse aşa de mult în defavorul luĭ şi-l silia, să se gândéscă acum maĭ mult numaĭ la apĕrarea sa. Bobĭ marĭ de sudóre îmbrobonară fruntea luĭ, şi scrâşnitul dinţilor luĭ strînşĭ la olaltă tradaŭ evident marea iritare, în care se afla. Trĕmurând de furie şi folosindu-se de tot ingeniul sĕŭ cercă acum, să pareze atacurile Désiréeĭ, carea începuse, să se foloséscă cu şireţenie de fie care trăsătură spre a se apropia de rege cu cursoriĭ şi călăreţiĭ sĕĭ. Înjurând cu gura de jumătate se vĕdu în urmă Danton silit, să-şĭ dea şi regina în schimbul unuĭ cursor pentru a mântui regele, şi — acum turnul Désiréeĭ atacă aripa. — urmă „şach“ după „şach“, şi în sfârşit după ce regele luĭ Danton asemenea uneĭ férĕ sĕlbatice huĭduite fusese alungat preste întrégă suprafaţa tableĭ de şach, la cel din urmă loc de scăpare ea îşĭ puse călăreţul înaintea uneĭ colóne de pioniĭ şi resuflând una lungă strigă: „Matt!“

În acela-şĭ moment guvernorul, — fără să cugete, că de la învingerea Désiréeĭ atîrnă viaţa sa, — după ce urmărise cu cel maĭ viŭ interes tot decursul partieĭ sale, — căcĭ el socotia partia încă tot de a sa, de şi altul o sfârşise, — strigă: „Dta, domnule, eştĭ un cârpaciŭ, dacă aĭ putut perde o partie ca acésta!“ Şi cu o lovitură plină de mânie aruncă tabla de şach la pământ, în cât figurile se rostogoliră în tóte părţile.

Atuncĭ Danton se ridică şi aţintindu-şĭ privirea mirată asupra învingĕtóreĭ zice: „Nu, domnule guvernor, eŭ nu sînt cârpaciŭ în ale şachuluĭ, înse dşóra Désirée este cea dintâiŭ şachistă — şi cea maĭ bună fiĭcă a Franţeĭ. — Eŭ mĭ-am aflat un rival superior, şi eŭ îmĭ ţin cuvîntul: Eştĭ liber!“

Apoĭ se duse în chilia, unde benchetuiaŭ soţiĭ luĭ, şi le strigă: „Cetăţenĭ. guvernorul Invalidilor este nevinovat. Eŭ însu-mĭ m'am convins, că este un bun patriot. Veniţĭ, să cercăm pe airia duşmanĭ de aĭ patrieĭ!“

Şi Danton mergênd înainte năvăli pe uşe a fară, şi toţĭ urmară pe conducĕtoriul lor venerat ca un idol.

Guvernorul era mântuit, — şi neturburat rĕmase el chiar şi maĭ târziŭ, când gilotina îşĭ deprindea neîntrerupt activitatea sa sângerósă. El ajunse spre cea maĭ mare durere a sa ziua de 21 Ianuar al anuluĭ următor, în care zi fu ucis regele luĭ. El ajunse şi ziua de 5 April 1794, ziua morţiĭ luĭ Danton, maĭ de parte ziua morţiĭ luĭ Robespierre, şi vĕdu după o laltă pe teroriştĭ ucigêndu-se eĭ înşi-şĭ unul pe altul.

În anul 1796 muri guvernorul în etate de opt zecĭ de aniĭ.

Désirée se mărită după un erudit german. Feciorul eĭ a fost bărbatul uneĭ surorĭ de a mameĭ mele, şi din gura luĭ am auḑit istoria memorabileĭ partiĭ de şach.

Tradusă de Enea.

şi întări acéstă basă e nisuinţa nestrămutată a guvernuluĭ. Prin desvoltarea raporturilor nóstre amicale cu Rusia aŭ crescut garanţele de până acum ale păcĭĭ. Convenind de repetite orĭ cu împĕratul rusesc şi convingêndu-se despre armonia sentimentelor, între monarchia nóstră şi între Rusia încrederea împrumutată a ajuns la acel raport, a cărui considerare pentru viitor măgulesce cu prospecte îmbucurătóre. — Cu vie satisfacţiune îşĭ aduce a minte de visitele fideluluĭ amic şi aliat Maiestatea Sa împĕratul german. Nu cu maĭ puţin sentiment de mulţămită păstrézĕ amintirea zilelor petrecute în anul trecut în România, pe cum şi a contravisiteĭ M.M. LL. regeluĭ şi regineĭ Românieĭ. — Apĕrarea intereselor păcĭĭ europene şi de acum înainte va fi o datorinţă principală a guvernuluĭ, şi speră, că în respectul acesta póte privi cu încredere în viitor.

Afaceri interne.

Din causa delegaţiuneĭ dieta nu ţine şedinţe.

Primariul Mayländer şi 46 din ceĭ 51 membri aĭ representanţeĭ comunale din Fiume şĭ-aŭ dat dimisiunea din causa, că guvernul ungar abătêndu-se de la praxa de până acum voesce, să introducă şi în Fiume legile votate de dietă, fără ca să céră învoirea prealabilă a representanţeĭ. Poporul a făcut ovaţiunĭ primariuluĭ şi representanţilor dimisionaţĭ.

Ministrul de interne ungur a dat guvernoruluĭ substitut ordin, să ĭea mĕsurile de lipsă pentru alegerĭ suplementare în timpul prescris de lege. Membriĭ dimisionaţĭ aŭ hotărît a nu lua parte nicĭ la ancheta convocată de guvern pe 19 a c. De cum va la proximele alegerĭ vor ajunge Croaţiĭ în maioritate în representanţă, cu aceştia se va înţelege guvernul din Budapesta încă şi maĭ greŭ. Pentru postul de guvernator în Fiume e combinat contele Ladislaŭ Szápáry. Fiumaniĭ sînt nemulţămiţĭ cu deputaatul sĕŭ contele Battyányi; vor să-ĭ dea vot de neîncredere spre a-l sili, să-şĭ depună mandatul.

Austria.

Reichsrathul şĭ-a ales de president pe Abramovicz, éră de prim vicepresident în locul luĭ pe deputatul Kramarz.

Propunerea de a se pune cabinetul sub stare de acusă s'a respins, şi cu 177 contra la 171 s'a primit trecerea la ordinea zileĭ. Maioritatea neînsemnată de 6 voturĭ pentru trecerea la ordinea zileĭ e un semn rĕŭ pentru cabinet. Partidul poporal catolic încă a votat în contra trecerĭĭ la ordinea zileĭ; el a voit, ca trecerea să nu fie simplă, ci motivată în sensul cunoscutuluĭ proiect al baronuluĭ Dipauli.

Contele Badeni în şedinţa din 12 a c. în vorbirea de apĕrare a procedurĭĭ guvernuluĭ în cestiunea limbiĭ a declarat, că va sprigini sincer orĭ ce propunerĭ pentru înţelegerea celor dóuĕ naţionalităţĭ din Boemia şi eventual va lua érăşĭ dînsul iniţiativa spre scopul acesta. Declararea acésta a deşteptat presupunerea, că deja ar fi puse la cale firele împăcărĭĭ. Deputaţiĭ germanĭ obstrucţionişti reflectând la vorbirea moderată a luĭ Badeni ĭ-aŭ spus, că acum e târziŭ cu încercările de împăcare.

Ţĕraniĭ germanĭ din provinţele austriace aŭ ţinut Duminecă în Viena un strălucit congres, la care aŭ participat la 3000 de agricultorĭ. Ocupându-se şi de pactul cu Ungaria ĭ-aŭ recunoscut necesitatea, dară aŭ pretins, ca interesele autriace să fie maĭ bine apĕrate de cât în trecut. Pentru representanţa din străinătate Ungaria să plătéscă cât şi Austria, spre susţinerea armateĭ în proporţie cu numĕrul ostaşilor, ce-ĭ dă fie care stat. Cuota să fie pentru Austria 56%, éră pentru Ungaria 44%. Congresul a pretins şi reforma burseĭ de bucate.

Spania.

Insurgenţiĭ din Cuba pare că nu sînt mulţămiţĭ cu autonomia, ce le-o promite guvernul spaniol. Din Havana se anunţă, că în ţinutul Pinar del Rio aŭ fost ciocnirĭ sângeróse între trupele spaniole şi între insurgenţĭ, în carĭ ceştĭ din urmă aŭ avut perdere de 41 de morţĭ, éră trupele spaniole de 34, între carĭ şi un ofiţer.

Turcia.

Auctorităţile din Mersina, oraş maritim în Turcia asiatică, aŭ maltractat şi espulsat pe supusul austro-ungar Brazzafoli, fiind că era suspect, că ar sta în legătură cu revoluţionarĭĭ armenĭ. Acest incident a provocat conflict diplomatic între Turcia şi între monarchia austro-ungară. Ambasadorul austro-ungar br. Calice a cerut de la guvernul turcesc satisfacţie, a nume să repareze injuria făcută agentuluĭ de la „Lloyd“ Brazzafolli, să dimită pe oficialiĭ vinovaţĭ, şi trupele turcescĭ să defileze înaintea stindarduluĭ austro-ungar din Mersina între salve de onóre. Dacă Turcia nu ar da satisfacţie, e ameninţată cu întrerumperea raporturilor diplomatice şi cu bombardarea Mersineĭ de cătră flota austro-ungară. Pórta pare a fi aplicată, să dea satisfacţia cerută.

Corespondinţe.

Rodna nóuă 5 Novembre.

(Fine.)

Sub p. 7 fiind statorită cetirea uneĭ disertaţiunĭ, din causa scurtimiĭ timpuluĭ se decise a se ceti cu ocasiunea proximeĭ conferinţe.

La p. 8 referitor la împărtăşirea din subsidiŭ „împĕrătesc“ numit, care în doĭ anĭ nu s'a dat preoţilor, şi nu din vina esactorilor bisericescĭ competenţĭ, s'a decis a întreveni prin Escel. Sa D. Episcop diecesan pentru a fi împărtăşiţĭ toţĭ preoţiĭ din cura animarum în acest beneficiŭ ca uniĭ, carĭ îl meritămm şi ca preoţĭ conscĭĭ de datorinţă şi ca cetăţenĭ, pentru că prin neîmpărtăşirea în acest subsidiŭ nu atâta scădere se întîmplă în susţinerea persóneĭ preotuluĭ, câtă daună în neregulata plătire a taxelor la fondurile diecesane, la carĭ mulţĭ preoţĭ din causa de sus sînt în restanţă.

În p. 9 s'a statorit procederea întru a puté mijloci ajutóre din venitele comunale după pădurĭ în favorul bisericilor şi şcolilor. E de notat, că la noĭ în vicariat cu puţine escepţiunĭ e identică populaţiunea din comuna politică cu cea din comuna parochială, şi venitele din pădurĭ încă sînt marĭ în cele maĭ multe.

Punctul 10 cuprinde decisiunea de a regula archivele parochiale.

La p. 11 şi 12 s'a statorit ţinerea conferinţeĭ viitóre în marea parochie Telciŭ, alegêndu-se de disertante preotul P. Grapini din Rodna nóuă, avênd a tracta tema „Inviaţiunĭ pentru preoţĭ la tractarea cu bolnaviĭ din punct de vedere pastoral, moral, medical etc.“, ér ca conţionator preotul I. Slavoca din Ilva mare.

Aŭ urmat la p. 14 propunerile. De gravitate e propunerea unuĭ confrate, secundată de toţĭ, de a se mijloci delăturarea defectelor metodice şi didactice, cum şi a celor ortografice şi de stil din manualele: Catechismul şi Istoria biblică, carĭ din causele de sus numaĭ cu greutate şi cu puţin resultat se putură şi până acum susţiné în şcolĭ şi nu corĕspund metoduluĭ didactic de azĭ. S'a decis a notifica asta împrejurare Ven. guvern diecesan cu rugarea, ca în interesul educaţiunĭĭ religióse-morale să ĭea mĕsurile de lipsă spre a se prelucra manuale nóuĕ.

În fine s'a luat otărîrea de a întreveni la Ven. consistor, pentru ca averile scol. gr. cat. districtuale în banĭ gata depuşĭ la institute de păstrare să fie împărtăşite de procente maĭ marĭ ca unele, ce sînt permanent depuse şi cu o destinaţiune maĭ filantropică ca alte deposite.

Acest program şi aceste concluse destul de elocuente aŭ format şi reclamat o seriositate şi încordare destul de mare şi aŭ fost resultatul moral al conferenţeĭ, despre carĭ voind a scrie scurt, totuşĭ trebui să fiŭ lung, de şi despre tóte raportez numaĭ în liniamente principale.

II.

A dóua corporaţiune onorabilă, reuniunea „Mariana“ a învĕţătorilor gr. cat. după cum s'a zis maĭ sus, încă şĭ-a vĕdut de afacerile grave de interes educativ scolastic la 31 Oct. şi 1 Nov. st. n. în Năsĕud, avênd o programă de 14 puncte, ér învĕţătorimea a dovedit şi de astă dată nu numaĭ interesare, ci şi cunoscinţă de causă.

Tractarea temelor „Cartea“ şi „Întroducere în frângerile zecimale“ puse la ordinea desbaterilor în programul de lucrare şi pertractate în planul adunărĭĭ compuse şi de public străin a dovedit, că întru adevĕr învĕţătorimea nu numaĭ e bine pregătită dar tot maĭ mult vre a afla calea maĭ metodică şi maĭ practică în ajungerea scopuluĭ. Tractarea temelor şi critica acestora a fost fórte interesantă, succésă şi obiectivă.

Între operatele de concurs a reuniunĭĭ aŭ fost dóuĕ lucrărĭ despre „Monografia şcolĭĭ“, dintre carĭ uneia i-s'a dat premiŭ, ér celeĭ alalte asemenea bune i-s'a dat distincţiunea de a fi publicată.

Sperez, că vre un domn învĕţător va scrie mai pe larg despre acestea fiind mai competent în causă. Eŭ am scris ca simplu privitor după impresiunea câştigată, întru cât am putut fi de faţă, şi m'am bucurat din inimă de resultate, şi m'a durut inima vĕdĕnd, că primiĭ luminătorĭ aĭ popórĕlor, învĕţătorimea, aŭ fost aşa de puţin preţuiţĭ până în deceniul din urmă spre ruşinea şcolilor şi dauna omenimiĭ. Eŭ le zic: Înainte! Astăzĭ lumea vĕ cunósce, onóre vóuĕ!

P. Grapini
preot.

Z. în Novembre 1897.

Onorată Redacţiune!

Non quis, sed quid. Nu impórtă, cine sînt eŭ, ci impórtă, dacă sînt adevĕrate, celea ce le comunic. De aceea să nu-mĭ puneţĭ sub corespondenţele mele numele. N'am dorul de a-mĭ dobîndi prin comunicatele mele nume în istoria literaturiĭ, am înse dorul de a vedé îndreptate relele acelea, carĭ le observ. Aşa dară scrieţĭ sub corespondenţele mele numaĭ litera Z.

De astă dată vĕ scriŭ despre propunerea religieĭ în şcolile nóstre poporale din Archidiecesă.

În numeriĭ din urmă aĭ „Uniriĭ" am vĕdut publicate multe convocărĭ la adunările de tómnă ale despărţĕmintelor reuniuniĭ învĕţătorescĭ archidiecesane. Într'una din convocările acestea am cetit, că la adunarea respectivă prelecţia practică va tracta despre „Isus în etate de 12 anĭ". „A, e prea frumos," gândiĭ întru mine, „că preoţiĭ încă leaŭ parte la adunările învĕţătorilor, ba ţin şi prelecţiĭ practice din religie." Dar bucuria îmĭ fuse prea pripită: prelecţia aceea practică, după cum spunea programul adunăriĭ, avu să o ţină — unul din învĕţătorĭ.

Eŭ aşa sciŭ, că nu învĕţătorilor le-a zis Mântuitoriul, să mérgă în tótă lumea şi să vestéscă Evangelia la tótă zidirea. „Buzele preotuluĭ vor păzi sciinţa, şi legea o vor cerca din rostul luĭ, că ângerul Domnuluĭ atotţiitoriuluĭ este." Dacă nu preoţiĭ învaţă pe credincioşiĭ sĕĭ adevĕrurile religieĭ creştine, atuncia ce lipsă maĭ e, ca pe candidaţiĭ de preoţĭ să-ĭ ţină cu banĭ scumpĭ şi cu perdere de vreme patru anĭ în seminariŭ şi să le propună acolo pe larg sciinţele teologice? Cantul şi tipicul ar puté să-l înveţe şi numaĭ în patru sĕptĕmâni, éră vre-o patru luni li-s'ar puté propune, cum să rîme pământul porţiuniĭ canonice, şi prin urmare în o jumătate de an dlor ar puté să fie deplin cualificaţĭ pentru oficiul preoţesc.

Grăesc despre un rĕŭ general în archidiecesă. Escepţiunile sînt fórte rare.

Carĭ pot să fie cu privire la moravurile creştinilor urmările acesteĭ lenevirĭ a preoţilor nostri, póte să-şĭ închipuéscă orĭ cine. Sciŭ în apropiarea nemijlocită a Blaşuluĭ o comună, în care numĕrul concubinatelor preste câţĭ va anĭ va fi a bună samă maĭ mare de cât cel al căsătoriilor legitime. Să nu-mĭ vină cineva şi să-mĭ esplice acest lucru trist cu legile bisericescĭ-politice. Alta e esplicarea. Am spus-o maĭ la deal.

Ar fi de dorit, ca în centrul archidieceseĭ ómeniĭ să-şĭ bată capetele şi să găséscă un leac, dar un leac infalibil, în contra acesteĭ bóle a preoţimiĭ nóstre.

Z.

Vestem în 9 Novembre 1897.

Onorabilă Redacţiune!

Duminecă în 7 l. c. despărţemîntul IV al „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român" ţinêndu-şĭ adunarea generală din acest an în comuna nóstră, daţi-mĭ voe, să fac pentru cetitoriĭ „*Uniriĭ*" o scurtă schiţă despre decursul acesteĭ adunărĭ.

Comitetul despărţĕmîntuluĭ în frunte cu directorul sĕŭ domnul protopresbiter *I. Papiŭ* şi un numĕr însemnat de membri aleşĭ din Sibiŭ, între carĭ şi domnul Partinie Cosma, cu dómna şi dóuĕ fiĭce ale dsale, Dr. Octavian Russu, Onoriŭ Tilea, Dr. Dăianu, Dr. Remus Roşca, Iuliŭ Bardoşi, Dr. Bologa ş. a. aŭ luat parte la serviţiul divin, la care a cântat frumos în cor, începênd de la „Sfinte Dumnezeule" un grup de 7 clericĭ din Sibiŭ.

În dată după 12 óre s'a deschis adunarea prin directorul sĕŭ în presenţa publiculuĭ venit din Sibiŭ şi a multor poporenĭ, bărbaţi şi femeĭ, bĕtrânĭ şi tineriĭ; nimenĭ înse din comunele vecine, cum e obiceiul în alte despărţĕminte.

În vorbirea sa dl preşedinte arată scopul adunăriĭ, laudă serviţiile aduse de foştiĭ grăniţerĭ, părinţiĭ, moşiĭ şi strămoşiĭ Vestemenilor de astăzĭ, şi pe ceştĭ din urmă îĭ îndémnă, să se distingă şi eĭ prin progres şi cultură în tóte direcţiunile.

După acéstă vorbire, primită cu „Să trăéscă" din partea adunăriĭ, secretarul desp. dl *Dr Elia Cristea* cetesce raportul comitetuluĭ, urmând alegerea uneĭ comisiuniĭ pentru incassarea tacselor şi inscrierea de membri, în care comisiune, fiind propus şi dl notar comunal Spornic, a ieşit, durere, la ivélă şi cu acéstă ocasiune neînţelegerile, carĭ în timpul din urmă aŭ început, să se pornéscă între uniĭ din fruntaşiĭ acesteĭ comune, pe urma lor, ca de obiceiŭ, agitându-se şi mulţimea poporuluĭ.

În comisiune fiind aleşĭ membri şi din partidul contrar, poporul s'a liniştit şi a ascultat cu cea maĭ mare atenţiune o disertaţiune fórte potrivită a dluĭ Romul Simu învĕţătoriŭ în Sibiŭ cu privire la „modul, cum s'ar puté îmbunătăţi starea presentă a ţĕranuluĭ".

Sfârşindu-se disertaţia, poporul a fost îndemnat din partea dluĭ notariŭ com., să contribue pentru scopul Asociaţiuniĭ; dar póte chiar acéstă împrejurare a fost causa, că de abia s'aŭ incassat din Vestem câţĭ-va florenĭ, şi în scurt timp poporul a părăsit biserica, a fară de preotul, învĕţătoriĭ, notariul, primariul şi dór încă vre-o 2—3, cu carĭ împreună Sibieniĭ şĭ-aŭ continuat lucrările, a nume aŭ predat vice-preşedinteluĭ scaunuluĭ scolastic 50 esemplare din cărţile poporale editate de Asociaţiune pentru a le împărţi după cea maĭ bună cunoscinţă şi consciinţă poporuluĭ.

Secretariul a propus, ca din partea despărţĕmîntuluĭ să se facă paşiĭ de lipsă pentru colectarea proverbielor din comunele de pe teritoriul despărţĕmîntuluĭ. Acéstă propunere, combătută din partea d-luĭ Dr *Dăianu,* în fine totuşĭ a fost primită.

S'a maĭ făcut o propunere, pentru ca să se ieă mĕsurile de lipsă pentru înfiinţarea agenturilor şi bibliotecilor poporale în comune. Dându-se înse informaţiunĭ, că în comitetul central se lucră la un plan pentru organisarea acestora, preste propunerea respectivă s'a trecut la ordinea zileĭ.

S'aŭ esprimat apoĭ regrete din partea preotuluĭ local pentru întîmplarea cu părăsirea bisericiĭ; el a adus ca motive uşurătóre maĭ multe cununiĭ din acea zi, anul acesta din cale a fară rĕŭ, neînţelegerile, de carĭ s'a pomenit maĭ sus s. a.

Orĭ carĭ ar fi înse causele acesteĭ apariţiuniĭ regretabile, ea sciŭ că nu se póte scusa şi rĕmâne o pată ruşinósă asupra comuneĭ nóstre, care numaĭ aşa o vom puté curăţi, dacă ne vom sci stăpâni măcar pe viitor în faţa óspeţilor, carĭ vin la 10—20 anĭ o dată la noĭ şi încă cu cel maĭ bun gând: de a ne lumina; maĭ de parte călcându-ne pe inimă şi lucrând toţĭ pentru pace şi bună înţelegere apropiându-ne uniĭ de alţiĭ, căcĭ dór sîntem Românĭ; ér cu certele a bună samă de parte nu o vom duce, pentru că se scie că: „*Unde întră cérta 'n casă, de-acolo norocul ĭésă.*"

Iubitoriul de pace.

Convocare.

Despărţĕmîntul „Morlaca" al reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia şi Făgăraş în înţelesul §-luĭ 21 din statute îşĭ va ţiné adunarea generală de tómnă la 2 Decembre st. n. a. c. 9 óre a. m. în şcóla gr. cat. din Fildul de jos. La acéstă adunare sînt invitaţĭ cu tot respectul nu numaĭ învĕţătoriĭ şi O. D. preoţĭ ca directorĭ scolasticĭ, ci şi toţĭ binevoitoriĭ progresuluĭ şi causeĭ scolastice.

Program: 1. Ascultarea serviţiuluĭ divin la 8 óre a. m. 2. Alegerea unuĭ preşedinte ad hoc. 3. Constatarea membrilor presenţĭ. 4. Alegerea preşedinteluĭ. 5. Raport despre adunarea generală ţinută în Blaş la 15 Iuniŭ a. c. 6. Esmiterea alor 2 comisiunĭ: a) pentru conscrierea membrilor noĭ şi incassarea taxelor de la membriĭ ordinarĭ, ajutătorĭ etc. şi b) pentru critisarea prelegeriĭ practice. 7. Prelegere practică ţinută de Ioan Bălaş. 8. Raportul comisiunilor esmise. 9. Diverse propuneri. 10. Designarea persónеĭ disertante, pe cum şi a celeĭ, care va ţiné prelegere practică la proxima adunare. 11. Statorirea loculuĭ pentru adunarea generală de primăvară. 12. Esmiterea alor doĭ membri pentru verificarea procesuluĭ verbal. 13. Închiderea adunăriĭ.

Mărgău în 15 Novembre 1897.

În absenţa preşed. din încredinţare
Ioan Mango
notariul despărţĕmînturuluĭ.

Noutăţĭ.

Instalare de canonic. Duminecă în 14 a c. Prasfinţia Sa Domnul Episcop de Lugoş a instalat în chip solemn pe noul canonic Rsmul *Ioan Boroş.* Întru mulţĭ anĭ!

Agraţiare Maiestatea Sa a ĭertat dluĭ Balteş şi pedépsa de 5 lunĭ carcer, la care a fost osîndit în procesul pentru Mehadica.

Scandal sistat. Dl *Papp Lajos,* despre care cetitoriĭ nostri sciŭ, că e preot gr. cat. în Sătmar şi în anul acesta începuse a eda fóea „Szatmári Ellenőr", în numĕrul din 13 a c. dă lumiĭ de scire, că în urma unuĭ ordin al Preaveneratuluĭ Ordinariat episcopesc de Gherla e nevoit a înceta cu edarea foiĭ. Ne simţim îndemnaţĭ a mulţămi Preaveneratuluĭ Ordinariat de Gherla pentru acest ordin.

† **Iosif Rednic.** Vĕd. Ida Rednic n. Csóka cu fiică-sa Maria, Ana Napoian n. Rednic cu soţul sĕŭ, vĕd. Aloisia Pop n. Rednic cu familia şi Gavriil Rednic cu familia în numele lor şi al numeroşilor consângenĭ cu inimă înfrântă de durere anunţă mórtea neuĭtatuluĭ soţ, tată, frate, unchiŭ, afin şi consângean *Dr. Iosif Rednic* medic opidan în Oradea-mare şi fisic diecesan, întîmplată în 14 a l. c. după un morb greŭ şi îndelungat în etate de 50 de anĭ şi în anul al 16-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaştilor.

(Continuare.)

Neînfricat şi statornic a fost érăşi archimandritul Teodor, şi cu el călugării credincioşi lui. Deja mai înainte de înălţarea lui Teodot ţinuse Teodor în Dumineca Floriilor o procesiune solemnă cu icóne în jurul mănăstirii sale cântând cântări de laudă întru onórea icónelor. Ameninţările împăratului de loc nu le băgă în samă. [1]) Pe Teodot nu-l recunoscu şi admoniă pe toţi călugării, să nu comunice cu el. [2]) Invitat fiind, să ïea parte în sinodul lui Teodot, răspunse în numele archimandriţilor, că fără de episcopul séu Nicefor călugării în afaceri religióse nu pot să facă nimica şi nu pot să ïea parte în nici o consfătuire bisericéscă, dară mai puţin într'o consfătuire, care se îndréptă în contra unui sinod icumenic, a căruï auctoritate are să stea neclătită. [3]) Cu multă grije încunjura Teodor pe iconoclaşti şi respingea orï ce acomodare ca tradare a adevĕrului. [4]) Împĕratul îl persecută acuma pe el şi pe învĕţăceiï lui, îl exilă şi-l aruncă în prinsóre. [5]) El întăria şi îmbărbăta pe aï séi prin epistole şi-ï admoniă mai vîrtos într'o epistolă circulară, să se păzéscă în tot de una în consonanţă cu biserica apostolică şi catolică, din care cea bizantină e numai o frântură, numai un segment eretic, care se obicïnuesce a se despărţi şi a se rupe de multe orï de cătră bisericile cele alalte. [6]) Tóte uneltirile seducerii le cercară faţă cu credincioşii lui. Când călugării exilaţi se arĕtară din ce în ce tot mai curajoşi, îï revocară pe toţi a fără de Teodor, de influinţa căruia asupra celor alalţi se temeaŭ, îï ispitiră şi-l momiră în multe chipurï şi în sfârşit le declarară, că împĕratul nu poftesce de la eï alt ceva, fără ca eï numai o dată să comunice cu Teodot prin vre un act public, éră după aceea vor puté să purcédă în mănăstirile sale, după cum le va plăcé. Pe mulţi din eï îï înşelară pe calea acésta, şi Teodor deplânse cu amar căderea lor şi-ï îndupleca la pocăinţă. [7]) Împĕratul înţelese, ce pot cuvintele lui Teodor. El porunci, să-l deporteze din Metopa la Bonita şi să-l sbiciuéscă. Numai simţul de om al oficialului Niceta, carele fu încredinţat cu lucrul acesta, îl scăpă pe mărturisitoriul slăbit de maltractarea acésta. Teodor mângăia şi îmbărbăta pe aï séi şi mai de parte prin epistole. [8]) Acuma îl anatematisară în public. [9]) Dară archimandritul exilat avu parte de triumful, că mulţi din persecutătoriï lui admirându-ï statornicia îï manifestară respectul séu, şi preoţi de aceia, carï trecuseră în partea stăpânitóre, îï vĕdiră pocăinţa sa şi-l rugară, să-ï absolveze şi să le impună lucrărï de pocăinţă. Umilitul călugăr le aduse a minte, că acésta compete numai episcopilor dară sfatul séu totuşi li-l împărtăşi; în special preoţilor celor căduţi de la adevĕr le scrise, că dacă necesitatea nu va pretinde contrariul, eï să se abţină de la aducerea jertfeï, până când biserica după restabilirea păciï va rîndui tóte în chip canonic. [10]) Teodor era pe atuncia centrul spiritual al tuturor ortodoxilor din imperiul bizantin; pe el îl întrebaŭ cu privire la punctele cele mai felurite ale disciplineï bisericescï. [11]) Toţi îl cercetaŭ; păzitoriï lui, parte din reverinţă faţă cu el, parte mituiţi cu daruri admiteaŭ la el pe ceï ce voiaŭ, să-l cerceteze. Când întórse pe un preot iconoclast la ortodoxie, îl bătură şi-l aruncară dimpreună cu învĕţăcelul lui tot aşa de statornic Nicolaŭ într'o închisóre întunecósă, unde avu să rabde fóme, sete şi multe alte chinurï. [12]) Teodor îşi vedea mórtea deja aprópe şi-şi compuse testamentul. [13]) Dară nisce laïcï evlavioşi îï veniră întru ajutoriŭ şi cercară a uşura sórtea bolnavului mărturisitoriŭ, carele şi acuma trimitea neobosit epistole în tóte părţile. Când unele din ele ajunseră în mânile împĕratului, Teodor şi Nicolaŭ învĕţăcelul luï fură sbiciuiţi din noŭ (Februariŭ 819). La treï luni după aceea îl deportară în Smirna, unde episcopul iconoclast se purtă fórte aspru cu el şi-l maltractă de mai multe orï. [1]) În fruntea mănăstirii Studion puseră de archimandrit pe călugărul Leontiŭ, care trecuse la iconoclaştï şi chinuia acuma în tot chipul pe puţiniï călugărï, carï mai rĕmaseră. [2])

Dară şi în contra altora turba persecuţia în chipul cel mai înverşunat. [3]) În curĕnd nu mai persecutaŭ numai pe episcopi, archimandriţi şi călugărï, [4]) ci şi călugăriţe, muierï, fete, ba chiar şi pe unii din senatorï şi din patricianï. [5]) Călugărul Teofane muri în închisóre în urma suferinţelor sale. [6]) Călugărul Studit Tadeŭ muri ca martir. [7]) Mulţi episcopi fură esilaţi ca Iosif de Tesalonica şi Teofilact de Nicomedia. [8]) Greŭ maltractară pe mitropolitul Teofil de Efes, „sĕrbătorit ca mărturisitoriŭ în Orient şi în Occident“. [9]) Tot asemenea persecutară şi pe archiepiscopul Petru de Nicea; el se clătinase câtă va vreme, éră după aceea se adeveri cu atât mai statornic. [10]) Mulţi ortodoxï, carï nu voiaŭ, să priméscă chirotonirea de la episcopii iconoclaştï, se duseră la Roma şi în alte cetăţi de ale Italieï; mulţi se duseră în singurătate, pentru ca să scape de comunicarea cu ereticii. [11]) Se plătiaŭ detectivi şi spioni, [12]) carï cercaŭ pretutindenea pe veneratoriï icónelor, şi pe aceştia îï sbiciuiaŭ apoï şi-ï exilaŭ. Perchisiţiile eraŭ la ordinea zileï. [13]) Puneaŭ mare grije pe aceea, ca din cântările bisericescï să scótă din folosinţă acelea, carï se referiaŭ la icóne, şi să nimicéscă din cărţi acelea, carï făceaŭ amintire despre icóne, [14]) éră pruncilor să le însufle ură asupra idololatrieï, ce se pretindea, că se cuprinde în cultul icónelor. [15]) Vasele sacre se topiaŭ şi altarele se nimiciaŭ, dacă eraŭ împodobite cu icóne. [16]) Împĕratul credea, că va puté, să stirpéscă pentru tot de una urgisitele icóne.

Preoţii şi călugării persecutaţi făcură şi acuma, ce făcuseră tot de una cu asemenea prilejurï, cercară adecă ajutoriŭ la patriarchii ceï alalţi, [17]) dară mai vîrtos la scaunul roman, primatul căruia, pe cum vĕdurăm deja, Teodor îl mărturisia în chipul cel mai hotărît şi-l glorifica în chipul cel mai solemn. El scrise în numele séŭ şi în al altor archimandriţi Papeï Pascal I., îï depinse exiliul patriarchului, al atâtor episcopi, preoţi, călugărï şi călugăriţe, profanarea bisericilor, persecutarea tuturor ortodoxilor şi-l rugă cu insistinţă, să le vină întru ajutoriŭ, să-şi înalţe glasul apostolic şi să anatematiseze în chip solemn sinodul iconoclaştilor. [18]) Patriarchul eretic Teodot încă trimise o delegaţiune la Roma; dară Papa Pascal pe delegaţii lui nicï nu-ï admise la audienţă, [19]) şi ast fel Teodot fu declarat de episcop, care nu petrece în comuniune cu scaunul roman. Pe călugării trimişi de Teodor din contră şi pe alţi călugărï, carï cercară ajutoriŭ şi scut în Roma, Papa îï primi în chip prietinos şi le asignă de locuinţă mănăstirea sfinteï Praxede; [20]) el trimise lui Teodor şi soţilor lui o scrisóre mângăitóre, [21]) éră

---

[1]) Vita s. Theod. n. 78. 79. p. 185; Mich. mon. c. 35. p. 285.
[2]) Vita s. Theod. n. 80. p. 188.
[3]) Lib. II. ep. 1. p. 1116 ur.; Baron. a. 814. n. 36; Mich. mon. l. c.
[4]) Lib. II. ep. 1. 32. 40.
[5]) Vita Theod. n. 81. p. 188. 189; Mich. mon. c. 37. p. 288.
[6]) Lib. II. ep. 8. (Baron. a. 814. n. 45 ur.) p. 1132.
[7]) Lib. II. ep. 9. 10. p. 1140 ur.; Baron. a. 815. n. 11. 13.
[8]) Vita Theod. n. 82–85. p. 189. 192; Mich. mon. l. c.
[9]) Theod. L. II. ep. 11. ad Naucr. p. 1145.
[10]) Theod. L. II. ep. 6. p. 1128. Cf. ep. 20. p. 1177; ep. 203. p. 1617.
[11]) L. II. ep. 11 (Baron. a. 816. n. 16 ur.); ep. 19. momialibus p. 1176 ur.; ep. 32. Thalalaeo p. 1204 (Baron. a. 818. n. 20); ep. 39. Athan. filio p. 1233 ur.; ep. 40. Naucr. (Baron. a. 816. n. 19); ep. 45, 49, 50, 59, 67, 68, 95 etc, mai ales ep. 215 şi 219.
[12]) Mich. mon. c. 39. p. 289 ur.; Vita Theod. n. 87.–91. p. 193–197; Vita s. Nicol. in Act. SS. t. I. Febr. p. 538.
[13]) L. II. ep. 22. p. 1185 ur.; Baron. a. 816. n. 35.

[1]) Vita Theod. n. 92—98. p. 197—204; Mich. mon. c. 42 ur.; Vita s. Nicol. l. c.; Theod. L. II. ep. 38. 62. 94.
[2]) Theod. L. II. ep. 31. ad Ios. Thess. p. 1204; ep. 37. ad monach. univ. p. 1229.
[3]) Vita s. Niceph. c. 12. n. 79. p. 141; Cedren. II. 57. 58; Genes. L. I. p. 19; Mich. mon. c. 45 ur.
[4]) Theod. L. II. ep. 21. p. 1180; Baron. a. 816. n. 27. Cf. ep. 46. 47. 92.
[5]) L. II. ep. 71. p. 1301. Cf. ep. 52. 53. 55. 59. 91. 93; Baron. a. 814. n. 33.
[6]) Acta ss. Mart t. II. p. 128 ur.
[7]) Theod. L. II. ep. 5. ad Naucrat. p. 1124 ur.; ep. 37. p. 1224 (Baron. a. 814. n. 53; a. 818. n. 7 ur.); sermo catech. 29. p. 548; serm. 43. p. 568.
[8]) L. II. ep. 4. 26. 31. p. 1121. 1192. 1201; Baron. a. 816. n. 36. 39. 45.
[9]) L. II. ep. 41. 70. p. 1240. 1300.
[10]) L. II. ep. 25. 1192; Baron. l. c. n. 43.
[11]) L. II. ep. 215.
[12]) L. II. ep. 14. p. 1160.
[13]) L. II. ep. 16. p. 1168.
[14]) L. II. ep. 14. 15. 16. p. 1157 ur.
[15]) L. II. ep. 14. p. 1160.
[16]) L. II. ep. 15. p. 1161; ep. 16. p. 1165.
[17]) Vita Theod. n. 86. p. 192. 193; Mich. mon. c. 38; Theod. L. II. ep. 14. 15; Baron. a. 817. n. 26. 30.
[18]) L. II. ep. 12. ad Pasch. P. p. 1152 ur. Baron. a. 817. n. 21.
[19]) Lib. II. ep. 13. ad Pasch. p. 1153. 1156.
[20]) Baron. a. 818. n. 7 ur.
[21]) Theod. ep. cit.

clerului din Constantinopol îĭ trimise epistole, cu carĭ îl admonia în chip energic. [1]) În a dóua epistolă a sa scrie Teodor, că de pe aceea a cunoscut, cum că vĕḑutul următoriŭ uşor de recunoscut al maĭ mareluĭ Apostolilor guvernéză biserica romană, şi cum că Domnul nu a părăsit biserica bizantină. Cu epistola acésta a dóua a trimis Teodor pe credinciosul sĕŭ Epifaniŭ din noŭ la Roma şi ĭ-a dat o epistolă şi pe sama călugăruluĭ Metodiŭ, ca să lucre în Roma dimpreună cu episcopul de Monembasia. [2]) Papa Pascal făcu tot, ce putu să facă între împrejurările date şi pe lângă cerbicia tiraniculuĭ împĕrat; în 818 trimise Papa la Constantinopol legaţĭ, carĭ adevĕrat că nu aflară la împĕratul ascultare, dară prin fiinţa lor de faţă contribuiră mult spre îmbărbătarea catolicilor bizantinĭ. [3]) „Domnul," scrise Teodor cătră fiul sĕŭ sufletesc Naucratiŭ, „nu a părăsit biserica sa de tot, ci a arĕtat, că ea îşĭ are încă puterea sa, căcĭ a îndemnat pe fraţiĭ nostri ceĭ din Apus, să certe nebunia ómenilor nostri şi să lumineze pe ceĭ ce se luptă în nóptea ereseĭ, de şi cerbicoşiĭ respinseră acésta şi nu deschiseră ochiĭ inimiĭ sale. Mărturisesc înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a ómenilor: Eĭ s'aŭ rupt de la trupul luĭ Christos, de la supremul scaun păstoresc, în care Christos a depus cheile credinţeĭ, împotriva căruia porţile ĭaduluĭ nu aŭ învins nicĭ o dată şi nicĭ nu vor învinge nicĭ o dată, adecă limbile ereticilor, acésta e o promisiune neînşelătóre. Să se bucure decĭ Pascal preasfîntul, apostolicul şi vrednicul de numele sĕŭ, căcĭ a sevârşit lucrul luĭ Petru. [1]) Ĭubileze céta ortodoxilor, căcĭ a vĕḑut cu ochiĭ sĕĭ episcopatul luĭ Christos în tocmaĭ în chipul vechilor sfinţĭ Părinţi. De altmintrea fie, cum va vré Dumnezeŭ." [2])

Până ce trăi Leo V., stările bisericescĭ din Constantinopol nu se schimbară. Dară în 820 îl ajunse mórtea. Unul din generaliĭ împĕrătescĭ cu numele Michail din Amoriŭ esprimându-se în chip neprecaut fu acusat cu vătĕmarea maiestăţiĭ împĕrătescĭ, şi urmarea fu osîndirea luĭ la mórte. În închisóre făuri el o conjuraţie. Sub pretextul de a se mărturisi unuĭ călugăr se înţelese cu conjuraţiĭ şi aceştia îmbrăcându-se, în haĭne preoţescĭ pătrunseră apoĭ în capela curţiĭ împĕrătescĭ şi nesfiindu-se de sfinţenia loculuĭ uciseră pe împĕratul (24—25 Decembre). [3]) Mulţĭ priviaŭ mórtea asta a luĭ Leo de pedépsă dumnezeéscă. [4])

(Va urma.)

[1]) Theod. L. II. ep. 62. p. 1280 (Baron. a. 819. n. 22); ep. 66. p. 1289.
[2]) Theod. L. II. ep. 35 p. 1209 ur.; Baron. a. 818. n. 4.
[3]) Theod. L. II. ep. 66. p. 1289; ep. 62. p. 1280. Cf. ep. 121. ad Thom. Hier. p. 1397.

[1]) Adecă întărirea fraţilor promisă la Luc. 22, 32. Cf. Theod. L. II. ep. 12 ad Pasch. p. 1153.
[2]) L II. ep. 63. p. 1281. Baron. a. 819. n. 25.
[3]) Genes. I. p. 19—25; Theoph. Contin. I. 21. 25. p. 33—35. 38—40 Georg. Ham. p. 691; Georg. mon. c. 23—24. p. 777; Sym. Mag. c. 7. p. 609 ur.; c. 14. p. 619 ur.; Nicetas ap. Mansi XVI. 214; Cedren. II. 67; Glycas P. IV. p. 534. 535.
[4]) Theod. L II. ep. 73. p. 1308. Cf. ep. 75. 77. 80; Vita Theod. n. 102. p. 205; Mich. mon. c. 48. p. 804; Vita Niceph. c. 13. n. 81. p. 144.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Funiă era întinsă, pentru ca pornirea căruţelor să se întîmple de o dată.

Căcĭ de cum va cârmuitoriĭ nu o băgaŭ în samă, ci se aruncaŭ pe ea, era temere, că vor cădé cârmuitorĭ şi caĭ de o potrivă. De altă parte dacă vre un cârmuitoriŭ se apropia de ea cu frică, el se espunea pericoluluĭ de a fi întrecut în dată întru început, éră în casul cel maĭ bun perdea marele şi fórte doritul avantaj de a ajunge lângă zidul din mijloc în partea din lăuntru a drumuluĭ de alergare.

Pericolele şi urmările acesteĭ încercărĭ privitoriĭ le sciaŭ prea bine, şi nu înzădar a zis bĕtrânul Nestor, când a dat fiuluĭ sĕŭ frînele în mână:

„Nu forţa, ci arta singură dobîndesce premiul; uu repejunea învinge, unde este spirit şi înţelepciune."

Ceĭ de pe băncĭ a bună samă aveaŭ tot dreptul de a crede, că deja acum are să se arete, cine va învinge în sfârşit, şi de a aştepta resultatul cu încordare nespusă şi cu rĕsuflare oprită.

Preste arenă se revĕrsa lumină orbitóre Cu tóte acestea fiesce care cârmuitoriŭ privia maĭ de aprópe la funie, ér după aceea la mult dorita latură interióră a drumuluĭ de alergare. De cum va ar fi sburat decĭ toţĭ şese de o dată cătră acela-şĭ punct, ciocnirea ar fi fost inevitabilă. Dar ea nu era inevitabilă numaĭ din causa acésta. Ce s'ar fi întîmplat, dacă conducĕtoriul jocurilor în momentul ultim, nemulţămit fiind cu pornirea, ar fi dat semn, ca funia să nu se slobódă la pămînt? Orĭ dacă nu da semnul sloboḑiriĭ eĭ în clipa potrivită?

Drumul prin arenă era cam de dóuĕ sute şi cincĭ zecĭ de urme. Se pretindea ochiŭ sprinten, mână firmă, judecată sigură. De cum va un cârmuitoriŭ îşĭ abătea privirea de la drum, orĭ de cum va spiritul luĭ se abătea la alte gândurĭ, orĭ frîul îĭ luneca din mână, ce s'ar întîmpla atuncia? Şi totuşĭ cât de mare era pe sama ochilor şi pe a spirituluĭ puterea atractivă, ce o deprindea totalitatea miilor colo de-asupra balustradeĭ celeĭ lungĭ! Pe când cârmuitoriĭ îndemnaţĭ de dorinţa firéscă ar fi aruncat la mulţime o privire, — o singură privire, pentru ca să-şĭ îndestuléscă curiositatea orĭ vanitatea, în aceea-şĭ clipă putea rĕutatea să aleşuéscă acolo cu o glumă próstă, în vreme ce prietinia şi ĭubirea, dacă prin manifestările sale provocaŭ aceea-şĭ nebăgare de samă, puteaŭ să aducă mórtea tot aşă de uşor ca şi rĕutatea.

Trăsătura ultimă şi cea maĭ dumnezeéscă, carea dă frumosuluĭ desevârşire, e însufleţirea. Dacă o concedem acésta, atuncia timpul nostru, care e aşa greoiŭ în petrecerile sale şi aşa de făr de spirit în distracţiile sale, abia are ceva, ce ar putĕ să se asemene cu spectacolul, ce-l oferiaŭ aceştĭ şese luptacĭ. Să cercĭ numaĭ a ţi-l închipui: din jos arena, a căreĭ ziduri mărginitóre lucesc de granit sur închis; pe planul acesta făr de scădere căruţe uşóre, frumuşele, împodobite cu tótă arta, de carĭ sînt capabilĭ lustruitoriĭ şi strugariĭ, — a luĭ Messala întraurită şi de fildiş cârmuitoriĭ, drepţĭ ca nisce statue, neclătinaţĭ; prin mişcarea căruţelor, cu membre góle, carĭ în urma băilor dese lucesc în colóre roşetică, ţin în drépta strĕmurĭ, la a căror menire chinuitóre şi numaĭ a se gândi e îngrozitoriŭ, în stînga frînele ordinate cu grije şi ridicate, pentru ca ele să nu împedece cum va caĭĭ, şi frînele acestea trec întinse pe la capetele dinainte ale ruḑiĭ; fugariĭ sînt de frumséţă şi ĭuţime alésă, se află în fugă mare şi sînt aşa de conscĭĭ ca şi stăpânĭĭ lor, ce se pretinde şi se sperézĕ de la eĭ cu prilejurĭ de acestea; eĭ aruncă capetele la deal, nările lor sînt mişcate, acum deschise, acum închise; finele lor picióre ating năsipul cel mult, pentru ca să-ĭ dea lovituri, şi orĭ cât ar fi ele de subţirĭ, loviturile lor totuşĭ sînt aşa de grele ca şi loviturile ciocanuluĭ; fiesce care muşchiŭ al trupurilor lor cărnóse şi agile e plin de viaţă bogată, şi învetĭ a pricepe, că de ce folosesc ómeniĭ puterea de cal ca mĕsură, când e vorbă de a estima masse maĭ însemnate de forţă; la căruţe, la cârmuitorĭ şi la caĭ, pentru ca icóna să fie desevârşită, maĭ adauge pe însoţitorĭ, carĭ sbóră pe caĭ ĭuţĭ, şi cu cât îţĭ veĭ zugrăvi maĭ lămurit icóna acésta, cu atât maĭ vîrtos te veĭ împărtăşi în satisfacţia şi tigna internă a acelora, pentru carĭ acestea tóte sînt un eveniment de mare însemnătate, éră nu numaĭ o icónă a fantasieĭ. Fiesce care epocă are o mulţime mare de grijĭ; fericită epoca aceea, care de altă parte are şi plăcerile sale!

De óre ce concurenţiĭ, — fiesce care din eĭ pe calea cea maĭ scurtă, — îşĭ îndreptaŭ caiĭ la locul de lângă zid, nicĭ nu le era ĭertat a întârzia, de cum va nu voiaŭ să renunţe de tot la alergare. Şi care ar fi şi îndrăznit, să rĕmână în apoĭ? Naturile cele de fel de rînd nu-şĭ schimbă o intenţie la calea de jumătate. Eĭ a fară de aceea nu puteaŭ să înţelégă aclamările inimătóre, carĭ se auḑiaŭ de sus de la balustrade, şi aşa se întîmplă, că fiesce care din eĭ le referia la sine.

Caiĭ tuturor căruţelor se apropiară de funie în acela-şĭ timp. Atuncia dădu trimbiţaşul de lângă conducĕtoriul jocurilor un signal puternic. La dóuĕ zecĭ de paşĭ maĭ de parte adevĕrat că sunetul nu se auḑia, însе când servitoriĭ, ceĭ ce ţineaŭ funia, vĕḑură mişcarea trimbiţaşuluĭ, eĭ şi sloboḑiră funia jos şi a nume nicĭ cu un moment prea de timpuriŭ, căcĭ o loviră deja copitele cailor luĭ Messala. Neînfricat învîrtia Romanul lungul sĕŭ sbiciŭ, sloboḑi frînele, se plecă înainte şi cuprinse cu o strigare triumfătóre locul de lângă zid.

„Joe cu noĭ! Joe cu noĭ!" urla întrégă partida Romanuluĭ în răpire frenetică.

Când Messala încovoiă cursul cailor sĕĭ, capul de leŭ cel de bronz, care era la capĕtul osieĭ sale, atinse piciorul de dinainte de la căruţa Atenénuluĭ aşa, că animalul împinse pe cel de-a lăturea cu sine. Caiĭ amîndoĭ se clătinară, săriră în cóce şi în colo şi perdură direcţia. Inspectoriĭ vedeaŭ acuma dorinţa sa cel puţin în cât va împlinită, căcĭ miĭ de ómenĭ îşĭ opriră îngroziţĭ rĕsuflarea;

numaĭ de colo de sus, unde şedea consulul, se audiaŭ strigărĭ.

„Joe cu noĭ!“ striga Drus ca turbat.

„El dobîndesce! Joe cu noĭ!“ rĕspuudeaŭ prietiniĭ luĭ, când vĕdură, că Messala cum alérgă maĭ de parte.

Cu tăbliţa sa în mână se întórse Sanballat cătră eĭ; o pocnitură pe drumul de alergare îl întrerupse, şi el nu putu să nu privéscă jos la arenă.

(Va urma.)

Bibliografie.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii“ ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiĭ europenĭ, *Şematismul provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi unguresce şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“*, poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe cerĭŭ* (de 14 anĭ) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel*, biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a turcitu-se bătut*, anecdote hazliĭ de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiĭ nostri* (bărbaţiĭ gr. cat. fruntaşi morţi în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu. Sfaturi*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit şi maĭ bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

Preţul unuĭ exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ. Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrâneţe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr cat. în Lugoş, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaş. Preţul broş. 50 cr. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informaţi, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicaţiunĭ l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestu op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se afla tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

☛ Euchologiu ☚

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu**. — Preţul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma“**, pentru auctoritaţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 5396—1897. (29) 2—3

Escriere de concurs.

Pentru stipendiul de 60 fl. v. a. din fundaţiunea „Papfalviană“, destinat pentru învĕţăceiĭ românĭ gr. catolicĭ de măiestriĭ, care stipendiŭ pe anul scol. trecut 1896/7 a fost conferit învĕţăceluluĭ de mĕsariŭ Ĭoan Roman, prin acésta cu terminul de 20 Decembre a. c. st. noŭ se escrie concurs.

Concurenţiĭ cererile sale instruate cu atestat de botez, cu atestat de la principalul, la care învaţă măiestria, despre purtarea lor şi progresul făcut în măiestrie, şi cu atestat de la Oficiul parochial local despre purtarea morală şi frecuentarea sfinteĭ biserici în Dumineci şi sĕrbătorĭ, aŭ să le substérnă până la terminul prefipt la acest Consistoriŭ.

Concurenţiĭ consângenĭ orĭ afinĭ piuluĭ fundator vor fi preferiţi.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 6 Novembre 1897.

În absenţa Escelenţeĭ Sale
Domnuluĭ Metropolit:
Ĭoan M. Moldovan
vicariŭ gen. archiepiscopesc.

1—1 (30)

Concurs.

Staţiunea de învĕţătórésă la şcóla de fete a Reuniunii Fem. Rom. Sĕlăgene devenind vacantă prin abzicere, pentru complenirea acesteia se publică concurs.

Emolumentele împreunate cu acéstă staţiune sînt:

1. Plata anuală în numĕrar 360 fl. solviţi în rate lunare.
2. În edificiul şcolii locuinţă cu treĭ chiliĭ, culină, cămară, pivniţă şi grădină de legumĭ.

Doritórele de a obţiné acéstă staţiune să-şi susţérnă recursele provĕdute cu atestat de cualificaţiune până la 15 Decembre st. n. la Presidenta reuniuniĭ în Şimleŭ.

Învĕţătorésa alésă va avé să-şi ocupe staţiunea la 1 Ianuariŭ 1898.

Şimleŭ la 14 Novembre 1897.

Augustin Vicaş
actuariŭ.

Lucru solid, durabil şi elegant.

Comandele se efectuesc iute.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Preţurile cele maĭ ieftine.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domnĭ, dame** şi **copiĭ**, pe cum şi tot felul de **reparaturĭ** cu **preţurile cele maĭ moderate**; oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie**, ér **nu cu marfă de prin fabricĭ**, pe cum fac mulţĭ alţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Novembre 1897

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş
măestru pantofar.

(10) 1—3

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 27 Novembre 1897. Numĕrul 49.

Liturgia magiară.

Năluca liturgiei magiare agitézĕ din noŭ spiritele compatrioţilor nostri magiarĭ stăpânite de idea imposibilă a statuluĭ magiar unitar în privinţa limbiĭ. Dar cestiunea acésta până acum încă nicĭ o dată nu şĭ-a desvĕlit uriciunea sa aşa de tare ca în zilele trecute.

În 19 a c. „Budapeşti Hirlap“ a alarmat lumea cu următoriul articol sensaţional:

„Roma locuta est, Roma a grăit, şi de cuvîntul eĭ trebue să asculte toţĭ credincioşiĭ catolicĭ. A sosit înse din Roma în zilele trecute un ordin în Ungaria, de care credincioşiĭ interesaţĭ abia vor asculta. *Acéstă ordinaţiune dispune pentru greco-catolicĭi de limbă magiară interzicerea liturgieĭ magiare, ba şi a orĭ cărui rit bisericesc în limba magiară.* Dispune mai de parte, că tóte cărţile bisericescĭ apărute în limba magiară, chiar şi acelea, carĭ episcopiĭ le-aŭ aprobat în puterea dreptuluĭ sĕŭ episcopesc, *trebue să le pună pe rug şi să le ardă,* ca în viaţa bisericéscă a greco-catolicilor magiarĭ nicĭ urmă de limbă magiară să nu rĕmână. Papa merge şi mai de parte. Pe episcopiĭ Ĭuliŭ *Firczák* şi Ĭoan *Vályi,* carĭ în interesul concesionăriĭ liturgieĭ şi a celor alalte riturĭ bisericescĭ magiare aŭ trimis la Roma representaţiune motivată, Papa l-a dojenit aspru, că pentru ce vor, să distrugă unitatea bisericiĭ cerênd canonisarea limbiĭ magiare.

„Papa a trimis deja acéstă ordinaţiune episcopilor de Muncaciŭ şi Eperjes, ca să o publice şi să o ducă în deplinire conform dispoziţiunilor severe ale eĭ. Acéstă ordinaţiune înse ceĭ doĭ episcopĭ nu aŭ putut-o publica cu deplină publicitate şi la esecutarea aceleia nicĭ că se pot cugeta, pentru că sciŭ bine, că în urma ordinaţiuniĭ s'ar ivi revoluţia religiósă a credincioşilor împreunată cu schismă, cu primejdia desbinăriĭ de la Roma. Episcopiĭ înse aŭ trimis ordinaţiunea preoţilor, carĭ celebrézĕ liturgia ungurésce, poruncindu-le, ca după putinţă să se nisuéscă a întroduce pe încetul, aşa zicênd pe neobservate în biserică limba ruséscă, ca aşa progresând din ce în ce mai mult să satisfacă ordinaţiuniĭ Sfinţieĭ Sale, şi limba ruséscă să fie limba bisericéscă în tóte bisericile greco-catolice magiare. La arderea cărţilor liturgice magiare nicĭ gandi nu se pot.

„Înţelegem acéstă procedură a episcopilor Firczák şi Vályi. Eĭ la urma urmelor sînt episcopĭ şi ast fel sînt datorĭ a asculta de dispusĕţiunile Papeĭ, şi că eĭ în acest chip cércă a duce în deplinire ordinaţiunea, nu aruncă umbră asupra caractĕruluĭ lor magiar, nicĭ asupra patriotismuluĭ lor.

„Nu pricepem înse motivul ordinaţiuniĭ Papeĭ, că óre pentru ce a şi dat acéstă ordinaţiune, când — scim, că episcopiĭ greco-catolicĭ magiarĭ în tómna anuluĭ trecut într'o lungă representaţiune aŭ lămurit înaintea Sfîntuluĭ Scaun aceea, că liturgia magiară, de care greco-catolicĭi magiarĭ se folosesc acum aprópe de o sută de anĭ, nu se mai póte interzice. Greco-catolicĭi, ca biserică orientală, aŭ dreptul de a se folosi în ceremoniile sale de limba poporuluĭ, pentru că diecesa de Muncaciŭ cu ocasiunea uniriĭ la 1649, şĭ-a reservat condiţia: „primo: ut Ritus Graecae Ecclesiae nobis servare liceat“ . . . adecă, „ca să putem ţiné ritul bisericiĭ grecescĭ“. Ritul bisericiĭ grecescĭ înse însamnă nu numaĭ formele, lucrurile esterióre, ci şi limba. A fară de aceea biserica orientală are însuşirea aprópe dogmatică, că pretutindenea îşĭ îndeplinesce ceremoniile în limba poporuluĭ, aşa p. es. şi biserica greco-cat. magiaro-română, a căreĭ limbă română e canonisată, şi aşa şi cele alalte bisericĭ orientale. Ce este aşa dar ĭertat Românilor, este ĭertat şi Magiarilor; dacă limba română este destul de matură, ca să pótă fi limba altariuluĭ, e matură şi cea magiară nu numaĭ în înţelesul analogieĭ, ci fiind că limba magiară într'adevĕr e mai desvoltată, mai stabilită de cât cea română.

„Sciind acestea nu trebue să fim îngrijaţĭ, ca să dăm credĕmînt aceleĭ veştĭ, care ne presentă biserica latină şi a nume pe cardinalul Laurenţiŭ *Schlauch* ca autor intelectual al ordinaţiuniĭ Sf. Scaun. În Ungvár a nume, — pe cum ni-se scrie, — se vorbesce ca despre un secret public, că Sf. Scaun a predat spre opinare representaţia episcopilor greco cat. episcopuluĭ de Oradea mare, şi că Papa pe basa părerĭ cardinaluluĭ Schlauch a dispus, să se ardă pe rug cărţile magiare, a esilat cuvîntul magiar din biserica magiară aruncând ca pradă rusificăriĭ pe mai mulţĭ de o sută de miĭ de Magiarĭ, pe carĭ numaĭ în decurs de vécurĭ i-am putut magiarisa, căcĭ Magiariĭ acuma neaoşĭ aĭ dieceselor de Muncaciŭ şi Eperjes óre cênd-va aŭ fost aprópe fără escepţiune Rutenĭ. Espun şi causa acestuĭ sfat dat de cardinalul Schlauch: jalusia faţă cu cucerirea bisericiĭ catolice magiare pe contul celeĭ latine. Pentru că pare a fi evident, că dacă Papa ar canonisa o dată limba magiară în bisericile greco-catolice, credincioşiĭ bisericiĭ latine încă ar începe a pretinde liturgie magiară, şi acésta ar primejdui unitatea şi adevĕrat că şi puterea bisericiĭ catolice. Ér cel alalt pericol e, că în cas când se va ţiné liturgie magiară în mod legal, e temere, că mulţĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ latine ar trece în sinul bisericiĭ greco-catolice, respective în sinul bisericiĭ catolice magiare.

„Să privim mai de aprópe aceste dóuĕ primejdiĭ. Prima, unitatea bisericiĭ şi în privinţa limbiĭ nu se póte aplica, pentru că Papa numaĭ aniĭ trecuţĭ a permis liturgia croată în biserica croată latină, cas precedent este decĭ şi pentru casul, când greco-catolicĭi nu ar avé drept la limba liturgică magiară.

„Ĕră pericolul al doilea nu e pericol, ci e cucerirea şi întărirea naţiuniĭ magiare. Dóră într'un singur moment abia póte omul cuprinde folosul cel mare, în care s'ar împărtăşi naţiunea magiară prin întemeiarea uneĭ biserici catolice magiare. Ce factor puternic şi neînvins ar fi ea pentru lăţirea limbiĭ magiare şi pentru magiarisare! Mai mare şi mai puternic de cât toţĭ ceĭ alaltĭ la olaltă. Deja şi acuma, când limba magiară e numaĭ suferită în biserică, duce în valurĭ mai marĭ limba magiară între naţionalităţĭ, de cum o fac acésta asilul de copiĭ şi şcóla. Înainte de asta cu 10—15 anĭ hotarul limbiĭ magiare în diecesa de Muncaciŭ a fost — aşa cuget — comuna Csicser, acum e Palágy, cu o comună mai spre méză nópte, şi preste zece anĭ va fi şi mai de parte în Lakárt. Căcĭ pe cum până acum nu s'a putut esila graiul magiar din biserică, aşa nu se va puté nicĭ de acum înainte. Cel puţin nu mai cu samă cu severitatea aceea, cu care Papa a dat acéstă ordinaţiune oprind cântarea în limba magiară, ectenia şi cele alalte ceremoniĭ, a nume acelea, carĭ credincioşiĭ şi în biserica latină le cântă şi le îndeplinesc în limba lor.

„Ce va fi resultatul acesteĭ ordinaţiuni papale? De o cam dată acela, că din centrul liturgieĭ magiare, din Hajdu-Dorogh se gată o deputaţie de o sută de inşĭ, să mérgă la regele, să céră de la el ca de la supremul patron ajutor în drépta sa causă. Regele înse — din cause uşor de priceput — mai că nu va întreprinde vre un paş decisiv în acéstă causă faţă cu Roma. Atunci apoĭ Sfintul Scaun de la Roma saŭ se va îndestuli cu edarea ordinaţiuniĭ şi nu va pretinde esecutarea eĭ, ci va suferi în tăcere praxa seculară, saŭ va cerca esecutarea ordinuluĭ şi va impune Magiarilor limba ruséscă, — în casul acesta la grele încercărĭ va espune biserica greco-catolică.“

Numaĭ atâta le-aŭ trebuit foilor ungurescĭ şoviniste, — şi care fóe unguréscă nu e şovinistă? Aranjat-aŭ asemenea preoţilor luĭ Vil un salt drăcesc în jurul nouluĭ Vil, în jurul ideiĭ uneĭ Ungariĭ unitare în privinţa limbiĭ. Jertfele zăceaŭ legate înaintea idoluluĭ,

ĕră preoţii aceia în saltul lor băteaŭ aerul cu cuţitul de junghiare, şi cuţitul de junghiare le era — liturgia creştină, sfînta Eucharistie, carea Christos a dat-o ómenilor nu spre junghiare, ci spre nutrire!

Şi catolicul „Alkotmány"? El va să trécă de catolic şi de aceea nu s'a mestecat în hora aceea infernală. Dară şi el încă sta în apropiare şi privia cu plăcere destul de vĕdită la hora aceea sĕlbatică. Ea dă greco-catolicilor magiarisaţi sfatul purces din inimă drăcéscă: „Ameninţaţi la Roma, că altmintrea vĕ faceţi schismatici, acesta e singurul mijloc, cu care puteţi sili Roma, să vĕ concédă liturgie magiară!" Étă ce scrie catolicul „Alkotmány":

„Afacerea liturgiei magiare nălucesce neîncetat, acum pe faţă ocupând opiniunea publică întrégă, acum într'ascuns atingênd numaĭ persóne iniţiate în lucru.

„Nu trece sĕptĕmână, în care un ziar orĭ altul să nu publice despre acest obiect vre un articul maĭ mult orĭ maĭ puţin temeĭnic. Acum încă se vestesce cu mare larmă, că afacerea liturgieĭ magiare a suferit fiasco, că în Roma se osîndesce mişcarea referitóre la liturgia magiară, că aŭ judecat la rug cărţile liturgice magiare, grăesc despre escomunicare, şi cine maĭ scie, despre ce, chiar aceia, carĭ se pricep maĭ puţin la lucrul acesta. Căcĭ e dóră adevĕrat, de şi pare a fi paradox, că omul maĭ uşor póte să grăéscă despre aceea, la ce nu se pricepe!

„În afacerea liturgieĭ magiare aŭ făcut greşelĭ marĭ şi grosolane. Cea dintâiŭ a fost aceea, că aŭ voit, să o realiseze pe calea statuluĭ. Eĭ, dară orĭ care om, care se pricepe câtu-şĭ de puţin la lucrurĭ de acestea, a putut să fie sigur despre aceea, că astfel de cererĭ în Roma le resping „a limine". Asta e o afacere bisericéscă, asta nu are să se realiseze pe calea statuluĭ. A avut dreptate br. Bánffy în lucrul acesta, când afacerea acésta întrégă a îndrumat-o la forul bisericesc. Aceea ar fi fost purcederea corectă, dacă de la început ar fi subşternut întrégă afacerea pe cale bisericéscă prin episcopiĭ Congregaţiuniĭ riturilor.

„Dară şi în acésta are să se purcédă şi să se scie purcede, cum se cade. Argumentele acelea, la carĭ se obicĭnuesc a se provoca, ceĭ ce se luptă pentru liturgia magiară, nu plătesc mult.

„Se provócă la aceea, că Slavilor de méză zi Roma le-a permis limba glagolită, ba le-a prescris-o chiar; ĕră dacă a putut, să o facă acésta, de ce nu ar puté, să o facă şi cu cea magiară? Argumentul acesta ar fi frumos, dacă ar fi şi corect. Înse bătĕtoriŭ la ochĭ e aceea, că e mare deosebire între limba glagolită şi între cea magiară. Întâiŭ şi maĭ întâiŭ limba paleoslavă e limbă liturgică veche. Ea a fost în folosinţă deja pe vremea luĭ Ciril şi Metodiŭ, şi în special în ţinuturile litorale s'a şi păstrat până în ziua de astăzĭ. Deja în jumătatea a dóua a véculuĭ al XI-lea a protestat preoţimea dalmatină împotriva abusuluĭ limbiĭ slave, înse făr de resultat. Limba liturgică paleoslavă s'a păstrat, de şi nu pretutindenea, dară totuşĭ în fórte multe parochiĭ. — Cum ar fi şi putut să se facă óre ce împotriva la aceea, că preoţiĭ parochiilor rurale ascunse cântă în limba poporuluĭ „Gospodi pomiluj", pe când vremile turburate împedecaŭ orĭ ce supraveghiare episcopéscă? Limba glagolită a rĕmas în vechiul sĕŭ drept, şi când Roma nu de mult a făcut-o limbă liturgică, a fost spre acésta îndemână temeiul de drept al obiceiuluĭ, al prescripţiuniĭ etc. Şi pe lângă aceea limba glagolită a fost limbă liturgică veche.

„Tóte acestea nu staŭ cu privire la limba magiară. Asta nu a fost nicĭ o dată limbă liturgică, lipsesce obiceiul, lipsesce prescripţiunea. Limba magiară nu póte decĭ nicĭ de cum să se asemene, să se amintéscă de o dată cu cea glagolită.

„Dacă ar esista cel puţin analogie. Analogia e un argument fórte puternic la congregaţiunile romane. Aşa p. es. a iubit Piŭ IX nespus pe renumitul scriitoriŭ msgr. Segur, a voit, să-l şi numéscă episcop, ba a voit, să-l şi consacreze întru episcop. Înse msgr. Segur era orb, de tot orb. Piŭ IX a scrutat archivul vatican întreg cu scopul de a constata, dacă a fost vre un cas, în care vre un orb s'ar fi consacrat întru episcop. Cu privire la coecutiens a fost cas precedent, nu înse cu privire la coecus, la orb. Şi Piŭ, orĭ cât de mult ar fi iubit pe Segur, totuşĭ nu l-a consacrat întru episcop. Étă dar, ce va să însemne aceea, dacă lipsesce analogia.

„Ĕră acum unde e casul acela precedent, că Roma să fie făcut limbă liturgică vre o limbă asemenea celeĭ magiare? Întru adevĕr nu se găsesce nicăirĭ! Pentru limba magiară nu dovedesce nicĭ analogia.

„Ómeniĭ susţin maĭ de parte, că între Cehĭ şi Moravĭ esistă într'ascuns o acţiune cu scopul de a introduce limba liturgică slavă. Acţiunea póte să esiste, şi buniĭ Cehĭ pot să nutréscă şi sperărĭ sanguinice, că vor ajunge acel scop, — dar aceea nu suĭere îndoélă, că eĭ o fac în zădar.

„Care e silinţa supremă a Romeĭ? Unirea. Spre acésta se silesce în S. Petersburg, spre acésta în întreg Orientul. Roma scie bine, că Slaviĭ de méză nópte gravitézĕ politicesce spre marele imperiŭ slav, spre Rusia. O scie bine şi aceea, că limba liturgică slavă ar promova şi pe teren religios silinţele Slavilor de méză nópte. Scie bine, că liturgia slavă ar apropia maĭ tare şi pe teren religios pe Slaviĭ catolicĭ de ceĭ ortodoxĭ, înse nu în interesul uniriĭ, ci împotriva eĭ. Şi chiar de aceea nu póte, să împlinéscă dorinţa Cehilor. De altmintrea dóră şi pentru aspirările cehe încă lipsesce analogia! Nu e decĭ de nicĭ un folos a recurge la argumentul acesta. E pagubă a recurge la el maĭ ales atuncia, când esistă alt argument maĭ puternic.

„În tóte cererile de asemenea fire argumentul cel maĭ puternic înaintea congregaţiunilor romane e „periculum schismatis vel haeresis", primejdia desbinăriĭ orĭ al trecerĭi la eresă. Ne mirăm, că argumentul acesta până acum încă nu l-aŭ prea amintit.

„Cea maĭ mare primejdie e aceea, că aceĭ greco-catolicĭ, carĭ vor limba liturgică magiară, în casul neîmpliniriĭ cererĭi sale simplaminte se vor desbina şi se vor face ortodoxĭ, — de ceea ce să-ĭ păzéscă Dumnezeŭ. Eĭ atuncia pot să introducă liturgia magiară, de cum va o vor pofti. Primejdia acésta o maĭ măresce aceea, că Ruteniĭ aceia, carĭ aŭ emigrat din Ungaria în America, în mare parte s'aŭ desbinat şi aŭ trecut la schismă. Aceştia adevĕrat că în parte mare gravitézĕ spre Ruşĭ, căcĭ dóră din banĭ rusescĭ trăesc; dar de aceea totuşĭ sînt între eĭ şi multe parochiĭ de acelea, carĭ aŭ rĕmas magiare şi aŭ introdus limba liturgică magiară. Dacă vor ajunge deci aceştia orĭ şi numaĭ preoţiĭ lor vre o dată a casă, e aci primejdia, că vor abate la schismă pe credincioşiĭ catolicĭ de aicia. Căcĭ nu avem, de ce să negăm, că limba are putere atrăgĕtóre mare!

„Nicĭ de aceea nu se va teme Roma, că apoĭ şi dintre latinĭ încă vor căpĕta mulţĭ pofta de a trece la greco-catolicĭ, căcĭ dóră orĭ care latin scie, că acésta nu merge numaĭ écă aşa. Latinul nu are voe, să schimbe ritul. Asta nu i-se permite.

„Aserţiune luată din vînt e şi aceea, că la întrevenirea cardinaluluĭ Schlauch din causa acésta ar fi oprit în Roma liturgia magiară. Aceea, că congregaţiunea romană din ce causă opresce óre ce, nu o declară nicĭ o dată. Ea dă rĕspunsul: Da, nu, maĭ târziŭ, într'alt chip etc., dar că din ce causă zice óre ce, aceea nicĭ o dată nu o declară. Cu atât maĭ puţin dă ea de scire, că óre ce s'a întîmplat pe temeiul intervenţiuniĭ saŭ informaţiuniĭ cestuia orĭ celuia.

„De ce mestecă dară pe cardinalul Schlauch în afacerea acésta?

„Dacă Roma respinge cererea, a fără de causele amintite maĭ la deal maĭ póte să aibă încă şi alta.

„E lucru sciut, că Leo XIII se silesce, să realiseze unirea; de aceea se nisuesce a trăi în raport bun cu imperiul rusesc. Ĕră raportul acesta ar puté să-l turbure fórte tare declararea limbiĭ magiare de limbă liturgică.

„Când în biserica universităţiĭ aŭ celebrat cea dintâiŭ liturgie magiară, şi vestea acestuĭ lucru s'a dus în străinătate, atuncia tóte ziarele rusescĭ maĭ marĭ aŭ publicat articolĭ primĭ despre acest obiect. Aŭ aruncat poporuluĭ rusesc între altele în faţă, că nu are simţ naţional etc., că lasă, ca popórĕle slave să se desbine de la unitate. Nu face paşĭ, pentru ca Slaviĭ să-şĭ păzéscă caractĕrul sĕŭ naţional etc. Până şi sf. sinod din Petersburg încă a luat afacerea acésta în mână, şi acésta a bună samă a avut mare înrîurinţă asupra Romeĭ. Dóră Roma nu a putut şi nu póte să permită, ca de dragul acelor câte va miĭ de suflete deja catolice saŭ maĭ bine zis de dragul uneĭ dorinţe neesenţiale şi nevitale a lor să se îngreuneze orĭ să se facă imposibilă unirea atâtor milióne de ómeni cu s. biserică catolică. Ăsta nicĭ nu ar fi lucru corect."

Într'aceea scirile aduse de „Budapesti Hirlap" s'aŭ desmînţit.

Ĕră resultatul acesteĭ horirĭ infernale a fost, că în dietă Kossuthistul Rátkay László între aprobările Kossuthiştilor şi guvernamentalilor a îndreptat ministruluĭ cultelor următórea interpelaţie:

„Cunoscênd interesele acelea nespus de momentóse, carĭ pentru limba magiară şi astfel pentru statul magiar le cuprinde înfiinţarea uneĭ episcopiĭ greco-catolice de limbă magiară, aplicat e guvernul cultelor, ca pe basa împuternicirii, carea o ar dobîndi de la Maiestate, să purcédă şi să lucre într'acolo, ca în conţelegere cu s. Scaun roman să se pótă înfiinţa cât maĭ în grabă în Hajdu-Dorogh episcopia greco-catolică de limbă magiară?"

Autonomia bisericiĭ române neunite garantată. — De multe orĭ am avut prilejul de a ceti în „Telegraful Roman“ şi în alte foĭ de ale nóstre preamăririĭ la adresa autonomieĭ bisericiĭ române neunite, care autonomie pretinde a-şĭ avé tăria sa în împrejurarea, că ea e garantată prin legile ţĕriĭ.

Cât de sigură e garanţa acésta, a spus-o destul de limpede Escelenţa Sa mitropolitul Miron Romanul în cuvîntarea, cu care a deschis în 13 Octobre congresul bisericiĭ române neunite. Vorbele acesteĭ cuvîntăriĭ, carĭ ilustréză, cât de puternică e garanţa aceea a autonomieĭ bisericiĭ neunite, sînt acestea:

„Din capul locului constat cu multă satisfacţiune: că întrunirea congresului nostru naţional bisericesc *astă dată* n'a întimpinat nicĭ o greutate din partea potestăţiĭ statului, ceea ce avem să mulţămim în prima linie graţieĭ şi propensiunii părintescĭ a Maiestăţiĭ Sale domnitoriului împĕrat şi rege al nostru Fracisc Ĭosif I., căruia şi alt cum pentru înfiinţarea, respective reînviarea metropolieĭ nóstre Îĭ datorim pentru tot de una gratitudine omagială, plină de credinţă şi alipire.“ —

„Acéstă împrejurare îmbucurătóre mĕ face, să cred, că în cercurile competente guverniale a străbătut în cele din urmă convingerea, că congresele nóstre bisericescĭ-naţionale s'aŭ ferit tot de una de a se atinge de afaceriĭ politice, carĭ nu aŭ nimic cu instituţiunile nóstre bisericescĭ, şi că întrunirea şi activitatea acestor congrese întru nimic nu este prejudiţiósă intereselor statului.“

Şi „cercurile competente guverniale“ vin acuma şi spun, cât de tare „a străbătut“ în ele „convingerea“ aceea. Guvernamentalul „Pesti Hirlap“ scrie în primul din 21 a c. următórele:

„Ziua de astăzĭ are dóuĕ evenimente: esposeul ministruluĭ afacerilor esterne Goluchowski, care ne încredinţéză despre pace, şi ordinaţiunea Fiumană, carea astăzĭ o comunică fóea oficiósă. Între acestea dóuĕ lucruriĭ la părere nu esistă nicĭ o legătură, şi totuşĭ împreună o copcie internă silinţele nóstre îndreptate spre susţinerea păciĭ europene şi politica aceea naţională a nóstră, carea se manifestéză în ordinaţiunea Fiumană. Spre reorganisaţia nóstră internă e neapĕrat de lipsă pacea europénă.

„Despre ordinaţiune însă-şĭ avem să zicem puţin din punctul de vedere al legalităţiĭ şi din al afacerilor Fiumane. La legalitate nu încape îndoélă, ĕră sĕlbătĕcirea Fiumană a făcut necesară resolvirea cestiuniĭ prin o faptă a puteriĭ. Autonomia mărgăritaruluĭ de Quarnero încă s'a ţinut de mijlócele acelea de asediare, carĭ împresóră statul magiar, străpungerea eĭ a fost decĭ o datorinţă impusă de patriotism.

„Dar să ne oprim aci pe o clipă. Ce situaţie e aceea, că după treĭ deceniĭ proprie zicĕnd numaĭ acuma începe statul magiar, să rumpă cercul acela de şanţurĭ, care-l asediéză? Silinţele nóstre naţionale maĭ mult numaĭ s'aŭ vîrît printre dificultăţi, de cât să fie rĕsturnat zidul lor cel de pétră. Asediul acela, carele ne-a atacat orĭ cel puţin ne-a împedecat progresul, multă vreme ne-a sugrumat pe noĭ, şi numaĭ acum începem a rĕsufla, prin spărtura Fiumană începe întâia dată a pĕtrunde în lăuntru adevĕrata atmosferă rĕcorósă. Dar câte pedecĭ şi şanţurĭ de asediare maĭ are idea de stat magiar! Reforma nóstră administrativă nu s'a realisat nicĭ până în ziua de astăzĭ, pe linia acésta e asediat statul magiar din partea rĕŭ înţelesuluĭ municipalism. O linie de asediare cu mult maĭ puternică representéză spiritul confesional şi lupta naţionalistică. Acestea dóuĕ deosebite şi şi aliate aŭ amărît şi amăresc multă vreme idea de stat cea neîncetat asediată, cu care maĭ mult ne lăudăm, de cum am fi putut, să-ĭ împărtăşim până acuma cuprins esenţial.

„Spiritul confesional şi cel naţionalistic asediéză statul magiar aşa zicĕnd pe întrégă linia instrucţiuniĭ. Sub Wlassics s'a pornit şi aci munca de strărumpere, dar ce şanţ de dificultăţi, carĭ aprópe şi astăzĭ par a fi neînvinse, formézĕ instrucţiunea confesională şi naţionalistică!

„Dar apoĭ autonomiile religióse? Nu este pe lume stat, care ar suferi munca cea distrugĕtóre de ţară şi de naţiune a celor dóuĕ bisericĭ orientale. Politicianiĭ şi bărbaţiĭ de stat, carĭ călătoriaŭ în noriĭ trandafiriĭ aĭ idealismuluĭ orĭ în laşitate, aŭ dat esistinţă autonomieĭ celeĭ de nesuferit a celor dóuĕ bisericĭ orientale. Aŭ retezat drepturile apostolice ale regeluĭ unguresc, aŭ estradat spirituluĭ confesional şi naţionalistic interesele statului magiar. Aŭ întrodus principiul de alegere şi candidare în autonomia întemeiată pe sistemul episcopal şi incompatibilă cu acesta, şi aŭ reservat pe sama puteriĭ de stat magiar numaĭ un drept de inspecţiune gol şi fără de efect.

„Ce şanţ uriaş de asediare e acesta în asemĕnare cu autonomia Fiumană, a căreĭ representanţă aşa sperăm, că numaĭ pe o clipă aŭ putut să o pună în contrast cu statul magiar încrederea, ba nepatriotismul câtor va fanaticĭ! Renitenţa petriĭ scumpe a Adrieĭ e o pétră, ce se póte delătura numaĭ aşa ca în joc, în asemĕnare cu massele acelea de stîncă, carĭ maĭ ales organismul bisericiĭ orientale românescĭ le rostogolesce în calea intereselor celor maĭ de frunte ale statuluĭ magiar. Până când stavilele acestea nu se vor preface în ruine, până atuncia statul magiar rĕmâne asediat, până atuncia lucrarea nóstră naţională nu póte să înainteze. Până atuncia noĭ vom putĕ numaĭ să ne mândrim cu consolidarea nóstră naţională, dar acésta va fi făr de esenţă. De repetite orĭ am atras luarea a minte a guvernuluĭ în direcţia acésta, şi asta a fost cu o cale şi causa cea maĭ de frunte, pentru care am spriginit în chipul cel maĭ călduros autonomia catolică. De şi între stavilele strîmte ale drepturilor statuluĭ şi coróneĭ, dar autonomia catolică totuşĭ are să se realiseze deja şi numaĭ din patriotism, pentru ca conform eĭ să se pótă reglementa bisericile orientale. Nicĭ uneĭ singure bisericĭ provĕdute cu organism episcopal nu-ĭ este ĭertat, să aĭbă maĭ mult drept de cât puternica biserică catolică, carea a luat parte în întemeiarea şi conservarea statuluĭ ungar. Cu atât maĭ puţin pot să aĭbă maĭ mult drept bisericile orientale, carĭ pretutindenea în lume se contopesc în organismul statului.“

După aceea arată, că interesul statuluĭ magiar pretinde resolvirea cestiuniĭ agrare şi a claseĭ de mijloc spre întărirea elementuluĭ magiar. Apoĭ continuă ast fel:

„Şovinismul cel de hârtie nu a avut destulă bărbăţie, pentru ca să descopere cestiunile gingaşe. Dară principiul „quieta non movere“ şi cunoscuta atmosferă mocirlósă cea de bólă uscată şi numită marasm face loc unuĭ curent de aer maĭ sănătos. S'a început eliberarea ideiĭ de stat magiar celeĭ asediate şi distrugerea şanţurilor de asediare.

„Politică culturală magiară, politică bisericéscă îndreptată spre a reglementa în interesul statuluĭ bisericile orientale în alianţă cu biserica catolică şi cu bisericile protestante, şi în sfârşit politică agrară cu scopul de a mântui clasa de mijloc şi clasa agricolă: acestea treĭ direcţiuniĭ, carĭ se întregesc împrumutat, sînt îndreptariul spre resolvirea problemeĭ magiare. Făr de acestea treĭ, la carĭ se adauge ca al patrălea punct administraţia ca reformă adimistrativă, nu e cu putinţă nicĭ consolidarea statuluĭ. Putem să ne deosebim, pot să se deosebéscă partidele cu privire la mijlóce, la gradaţiune, la tempo de progresare. Dar cu privire la esenţa cestiuniĭ avem să fim de un înţeles. Cel ce nu e de un înţeles, cel ce nu voesce maĭ ales reglementarea bisericilor rĕsăritene, politica culturală naţională şi regularea cestiuniĭ agrare adevĕrat că cu mijlóce pacînice, dară totuşĭ esecutată în chip serios şi hotărît: pe acela póte să-l cuprindă beţia şovinismuluĭ de hârtie, póte să-l alunge înfricat înderĕt îngrozirea de cestiunile delicate, dar el nicĭ o dată nu va face politică naţională adevĕrată, seriósă şi valorósă.

„Despre cabinetul Bánffy presupunem contrariul. Acésta o mărturisesce spiritul luĭ naţional şi energia luĭ, carea o dovedesce cu tot prilejul şi chiar acuma o arată şi în cestiunea Fiumană.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Adunarea statuluĭ catolic transilvan s'a deschis în 25 a c. în Cluş. Episcopul Majláth în discursul de deschidere a accentuat, că atacurile şi neplăcerile, ce i-se fac, îĭ măresc pofta de a lucra, ĕră calumniile ĭubirea.

În şedinţa din 25 a c. s'a primit propunerea consiliuluĭ administrativ de a întroduce în formula de jurămînt şi pasajul: „Jur, că nu sînt şi nicĭ nu voiŭ fi membru la nicĭ o reuniune oprită de biserică şi în deosebĭ la societatea francmasonică.“ Profesoriĭ şi toţĭ funcţionariĭ vor avé, să depună jurămîntul după formula acésta schimbată.

Episcopul prin o scriptă adresată consiliuluĭ administrativ a protestat în contra statificăriĭ şcolilor de lângă bisericile de patronat erarial. Acestea, când s'aŭ înfiinţat la parochiĭ, pentru ca docenţiĭ să fie şi cantoriĭ, aŭ avut caractĕr catolic, şi chiar pentru acésta a obţinut erariul dreptul de patronat; decĭ guvernul a purces injust, când a statificat unele şcoliĭ ignorând protestele Ordinariatuluĭ.

Roma.

Prefecţiĭ provinţelor în timpul din urmă aŭ început, să şicaneze adunările catolice. La acésta ĭ-aŭ pus în mişcare cunoscutele circulare ale ministruluĭ Rudini. Eĭ orĭ opresc ţinerea adunărilor,

orĭ disólvă şedinţele sub pretext, că ele agitézĕ în contra instituţiunilor statuluĭ.

Anglia.

În o conferenţă pentru ajutorarea celor lipsiţĭ ministrul president Salisbury, care e de confesiunea anglicană, s'a esprimat fórte favorabil despre ordurile mendincante. El a zis: „Bine ar fi, să avem şi acum pe călugării mendicanţi, carĭ cu atâta zel s'aŭ ocupat de interesele celor miserĭ şi delăsaţi, carĭ nu aŭ adunat ofrande pentru sine, ci pentru cei ce suferiaŭ lipsă. Bazarele nóstre de binefacere şi petrecerile îşĭ aŭ de basă cel maĭ urît egoism, căcĭ adevĕrata voe de sacrificare nu se află în ele. Dacă ar maĭ funcţiona aceste ordurĭ mendicante, ele s'ar pricepe maĭ bine, cum să aline miseria din partea orientală a Londreĭ.“

Revistă politică.

Delegaţiunile.

În şedinţa de Sâmbătă a comisiuniĭ delegaţionale ungare pentru afacerile esterne ministrul de esterne Goluchowski şĭ-a presentat esposeul. În lungul esposeŭ s'a ocupat maĭ cu de-amĕnuntul de fasele, prin carĭ a trecut politica orientală în anul din urmă, şi de rolul, ce l-a avut concertul puterilor europene în complanarea diferenţelor dintre Turcia şi Grecia. Concertul acesta s'a conturbat de dóuĕ orĭ, a nume când a propus maĭ întâiŭ Austria blocarea Creteĭ, şi atuncĭ nu s'a învoit Anglia, şi a dóua óră, când spre evitarea răsboiuluĭ turco-grec a propus Germania închiderea porturilor grecescĭ, şi atuncĭ tot Anglia s'a opus. Păşirea armonică a puterilor europene a influinţat maĭ târziŭ asupra Greciei şi Turcieĭ, să închie pacea. Puterile lucră pentru autonomia Creteĭ sub suzeranitatea sultanuluĭ.

Raportul de alianţă cu Germania şi Italia şi azĭ formézĕ basa politiciĭ nóstre în afacerile esterne. Alianţa acésta a câstigat drept de încetăţenire în Europa şi tot maĭ mult se consolidézĕ. Raportul cu Rusia a devenit maĭ amical constatându-se, că Rusia ca şi noĭ e de parte de cugetul cuceririlor în Orient. Cu Franţa nicăirĭ nu ne vin în conflict interesele, decĭ raporturile sînt cele maĭ bune. Cu guvernul anglez aŭ fost divergenţe de părerĭ, dar ele nu aŭ putut provoca vre o indignare.

„Dacă aruncăm privirea spre veciniĭ nostri de la méză zi, în rîndul prim trebue să amintim România, care prin politica sa esternă corectă şi energică de timp maĭ îndelungat şĭ-a eluptat o posiţie onorabilă în şirul statelor europene. Raporturile pline de încredere, carĭ légă acéstă ţară de noĭ şi carĭ şĭ-aŭ aflat elocuenta espresiune în visitele împrumutate a augustuluĭ nostru domnitor şi a regeluĭ Carol, din parte-ne cu tótă inima ne silim a le susţiné şi consolida, şi în privinţa acésta întimpinăm concepţiĭ corecte în cercurile serióse şi normative în politica Românieĭ. Orĭ la carĭ partide ar aparţiné alt cum, în ceea ce privesce cultivarea raportuluĭ amical cu noĭ, nu se lasă a se conturba prin agitatoriĭ de profesiune. — Cu simpatie urmărim şi desvoltarea celor alalte state balcanice, cu carĭ trăim în amiciţie.“

Delegaţia ungară a votat încredere şi mulţămită conteluĭ Goluchowski pentru înţelépta conducere a politiciĭ esterne.

În comisiunea budgetară austriacă esposeul ministruluĭ de esterne a dat ansă la o discusiune maĭ varie considerându-se şi raporturile din Asia ostică şi din Africa. Oratoriĭ şĭ-aŭ esprimat bucuria asupra succeselor ministruluĭ. În ce privesce România, deputatul Lupul ca Austriac şi ca Român a salutat cu bucurie îndeosebĭ raporturile intime cu România, carĭ raporturĭ ar trebui sa înduplece cercurile normative din ambele părţi ale monarchieĭ, ca faţă cu justele dorinţe şi lipse culturale să aĭbă acea considerare, care corĕspunde principiuluĭ de dreptate şi egală îndreptăţire.

La propunerea referentuluĭ Dumba şi aicĭ s'a votat încredere ministruluĭ.

Afaceri interne.

Dieta ĕră a ţinut în 24 o şedinţă numaĭ de formă, care a durat ½ óră. Ministrul Bánffy a presentat proiectul de lege despre normarea competinţeĭ consulilor, ĕră ministrul de agricultură Darányi proiectul despre regularea raportuluĭ dintre proprietarĭ şi lucrătoriĭ de câmp, care proiect a fost primit cu bucurie din tóte părţile sperându-se, că el va preveni grevele de lucrătorĭ, carĭ se inscenézĕ maĭ ales pe timpul secerişuluĭ în Alföld.

Deputatul Madarász întrébă pe ministrul de culte, că adevĕrat e, că în Fiume cei 60—70 de învĕţătorĭ nu sciŭ limba magiară şi nu o propun în şcólă? Kossuthistul Rátkay interpeléză în cestiunea episcopieĭ magiare de la Hajdu-Dorogh, purcedĕnd din punct de vedere al şovinismuluĭ.

Între Saşĭ s'a pornit o vie mişcare în contra proiectuluĭ de lege despre magiarisarea numelor de comune. Alegĕtoriĭ din Sibiŭ şi cercul Cristianuluĭ sînt convocaţĭ pe Duminecă 28 a c. la o adunare electorală în Sibiŭ.

Autonomiştiĭ din Fiume şi acum sînt în ferbere şi inscenézĕ demonstraţiunĭ antimagiare. Guvernul îşĭ arógă dreptul de a modifica statutul autonomic şi fără învoirea representaţeĭ; contra la acésta protestézĕ Fiumaniĭ. Pe cum scriŭ foile magiare, în textul italian se zice, că statutul se póte modifica numaĭ cu *consensul* representanţeĭ, ĕră în cel magiar stă, că modificarea statutuluĭ se póte efeptui numaĭ *ascultându-se* şi representanţa. Fiind că în ministeriŭ nu a sciut nime italienesce, când s'a aprobat statutul, nu s'a putut constata diferenţa dintre textul italian şi magiar, şi acum guvernul se ţine de cest din urmă, pe când Fiumaniĭ de cel dintâiŭ.

Austria.

În şedinţa de Lunĭ s'a ales Dr Fuchs de al doilea vicepresident, apoĭ s'a continuat desbaterea asupra proiectuluĭ de lege despre ajutorarea celor miserĭ. În urmă fiind vorba despre stabilirea ordiniĭ de zi pentru şedinţa de Mercurĭ, guvernul a propus, să se desbată în a dóua cetire provisoriul. Propunerea acésta a servit ca prilej pentru obstrucţioniştĭ, ca din noŭ să dea espresiune sĕlbătĕcieĭ lor. Eĭ pretindeaŭ, să se termine maĭ întâiŭ cu punerea ministeriuluĭ sub acusă. După multe insulte şi înjurăturĭ la adresa guvernuluĭ deputatul Wolf a declarat, că dacă în şedinţa proximă se va desbate provisoriul, dînsul va dĕrîma parlamentul.

Wolfianiĭ s'aŭ ţinut de cuvînt, şi scenele provocate Mercurĭ aŭ trecut preste tótă închipuirea. Ca pretext la deslănţuirea furieĭ teutonice a dat propunerea Cehuluĭ Dyk de a nu vota separat asupra fie căreĭ petiţiunĭ în cestiunea limbiĭ, ci cumulative asupra acelora, carĭ aŭ acela-şĭ text, de carĭ sînt 57. Obstrucţioniştiĭ consideră acéstă propunere de o ne maĭ auḑită brutalitate şi prin strigărĭ şi cererĭ de cuvînt nu lasă, să se voteze asupra eĭ. Obstrucţioniştiĭ se urcă la tribuna presidentuluĭ, Schönerer prinde pe president de mână şi îĭ sbĕră în ureche: „Dta nu mĕ veĭ lipsi de libertatea cuvîntuluĭ!“ îĭ răpesce clopoţelul din mână, sună şi se departă cu el. Polonul Potocek sare la Schönerer şi se încaeră. Apoĭ Schönerer ĕră merge la tribună şi aruncă clopoţelul. Cehiĭ tinerĭ încă înaintézĕ spre tribună. Wolf sare în ajutoriul luĭ Schönerer, dar e aruncat de Cehĭ la pămînt şi lovit. Presidentul abia s capă şi fuge din sală. Asemenea fac şi ministriiĭ, ĕră obstrucţioniştiĭ ocupa băncile ministeriale. După redeschiderea şedinţeĭ acelea-şĭ scene se repeţesc en gros. Obstrucţioniştiĭ înarmaţĭ cu bastóne năvălesc asupra tribuneĭ presidiale, smulg clopoţelul din mâna presidentuluĭ şi-l aruncă. Aducêndu-se alt clopoţel, Wolf şi pe acela îl răpesce de la president, dară atuncĭ îl prinde Potocek, şi se încinge o bătae formală între ambele partide. Wolf şi Schönerer aŭ fost bătuţĭ până la sânge, maĭ ales Wolf, care a primit lovinturĭ în spate, cap şi faţă cu clopoţelul şi abia a scăpat cu pĕrul şi barba smulse, cu vesmintele sfîrticate şi plin de sânge. Germanul Pfersche a scos cuţitul şi a amenințat, dară Cehiĭ tinerĭ l-aŭ apucat şi l-aŭ bătut bine. Presidentul închide şedinţa.

Rusia.

În cercurile bine informate din Petersburg se consideră ca hotărît planul de a se ceda din partea Turcieĭ insula Creta Rusieĭ cu acea misiune, care o are Austro-Ungaria în Bosnia şi Herţegovina. — Banca comercială ruséscă din Kiev şĭ-a deschis o filială în Sofia. La inaugurare a fost de faţă toţĭ ministriiĭ bulgarĭ. Prin acéstă bancă cresce influinţa ruséscă în Bulgaria şi preste tot în peninsula balcanică.

Apel

către întréga comunitate gr. cat. din patrie.

» . . . Nimic maĭ puternic
» de cât Biserica. Sperarea
» ta e Biserica; mântuirea
» ta Biserica.« S. Crisost.

O durere nespusă mĕ cuprinde, când vĕd indiferentismul gros, de care e cuprinsă întréga nóstră comunitate gr. cat. faţă de orĭ ce, ce e bisericesc. Să nu ne amăgim în deşert, — sîntem vredniciĭ de compătimirea civilisaţiunĭ creştine, al căreĭ principiŭ e:

Tot înainte cu Dumnezeŭ! Noĭ stagnăm tot în statul primeĭ desvoltărĭ. la carea ne-a ridicat S. Unire, — de dóuĕ vécurĭ în cóce abia făcurăm câțĭ va pașĭ înainte, — vegetăm și mereŭ tot vegetăm făr de nicĭ o schintea a vitalităților . . .

Trecu o jumătate de an, de când modestia mea prin câte va ordurele am îndrăznit a atrage atențiunea clerului spre cântările bisericescĭ și introducerea arteĭ musicale în biserica cat. resăriténă, — dar glasul meŭ a fost glasul celuĭ, ce strigă în pustie. Se pare, că noĭ aievea sîntem osîndițĭ la vecînică letargie. — Și cu tóte aceste eŭ — de și un prea mic serv al altariului — nu voiŭ înceta a-mĭ ridica glasul meŭ debil pentru de a striga din tóte puterile:

Fraților în Christos! Trăim timpurĭ triste. Moravurile véculuĭ nostru saturat de ideile francmasonice, anarchistice, ateistice ne amenință biserica cu ruinare deplorabilă. Eu priviți la omenimea lăptată la sinul dulce al bisericiĭ, nobilitată cu sfînt numele luĭ Christos, drept recompensă cum spumegă în contra binefăcătoriului sĕŭ. Și noĭ putem privi nemișcați, cum se pregătesce desastrul, noĭ nu grăbim în fruntea oștiĭ nóstre creștine, pentru ca să alungăm înderépt, de unde leșise, haĭta diavoléscă!

Aŭ înaintat sciințele naturale? Adevĕrat. Dar dacă vom face cât de mică asemĕnare între desvoltarea acestor sciințe și între desvoltarea moraleĭ, cu gróză trebue să constatăm, că cele dintâiŭ și-aŭ ridicat edificiul pe ruinele cesteĭ din urmă. Și causa decădinței morale? Ne-o spune Sfinția Sa Pontificele Leo XIII: „Cu degenerarea moralului stă calea deschisă tuturor ereselor, carĭ apoĭ până la estrem potențéză corupțiunea morală“ (Enc. de festo B. Petri Canisii).

Să luăm spre es. nazarenismul, care deja miĭ și miĭ de ómenĭ a tras pe calea peiriĭ. E drept, că mai mare parte sînt apostațĭ reformațĭ și neuniți; dar cine ne stă bun, că preste câțĭ va anĭ nu vor cădé și credincioșiĭ nostri victimă? Cine va garanta pentru constanța poporuluĭ, dacă acestuia i-se vor deschide o dată ochiĭ, și va observa indiferentismul păstorilor sĕĭ?

Dacă vom scruta causa lățiriĭ acestor secte, imposibil să nu o mai vedem după o grămadă de alte lucrurĭ și în sterilitatea ritului bisericesc. Să privim numaĭ, carĭ confesiunĭ arată mai mare aplicare la trecere? În prima linie reformațiĭ. Eŭ de fel nu mĕ mir de trecerea lor la anabaptism, aconfesionalism etc., ci de aceea mĕ mir, cum de nu trec toțĭ. Da, căcĭ eĭ în familie nu se obicĭnuesc a se ruga, în biserică staŭ orĭ șed amorțiți, căcĭ nimic nu e, ce să le susciteze pietatea. Unde e acolo s. liturgie? Unde sînt sfintele icóne, carĭ să-ți povestéscă luptele sfinților pentru dobîndirea cerului? Unde sînt cântecele acele sublime, carĭ topind ghéța inimiĭ să te răpéscă la cer? O predică monotóna, doĭ-treĭ psalmĭ cu nisce melodiĭ și maĭ monotóne, — étă tot! Poporul, carele în biserică cască de urît, este pe calea cătră osîndă. Da, asupra poporuluĭ adevĕrul gol puțină impresiune face, și numaĭ intuitive poțĭ să-ĭ imprimĭ ceva permanent în inimă. Tot, ce-ĭ monoton, pentru el este urît și-l adórme, și așa mereŭ tot scade în pietate, până ce ajunge la conclusia, că e mai bine a durmi liniștit a casă în pat, de cât în picióre la biserică, — încă un vîntuleț pri-mejdios, și el e perdut. — O privire fugitivă asupra descreștinăriĭ de pe șesul Ungarieĭ vĕ va convinge despre adevĕrul trist, că poporul, ce se adună maĭ bucuros la crîșme de cât la biserică, cu încetul îșĭ sapă mormîntul! Și cu ce pașĭ repedĭ se estinde în tóte părțile epidemia acésta! Este de făcut óre ce, căcĭ sîntem amenințațĭ! Dar ce e de făcut?

Între valurile turbure ale acesteĭ lumĭ, unde tóte țintesc numaĭ spre desmerdarea trupuluĭ, vedem o corabie bine construită. Acușĭ o vedĭ amenințată cu afundare, acușĭ izbind în laturĭ cu putere undele spumegătóre. Eu priviți la pilotariul uriaș, cu ce siguranță îșĭ îndréptă corabia sa printre miile de primejdiĭ! A, lângă un ast fel de bărbat eștĭ scutit de naufragiŭ, căcĭ — e Christos, și naea condusă de dînsul e biserica sa iubită, pentru carea pe sine sa dat (Ef. 5, 25).

Biserica luĭ Christos! A, ce ideĭ sublime se légă de cuvintele acestea! Biserica luĭ Christos, mirésa luĭ Christos, naea mântuiriĭ nóstre, scăparea de tóte ispitele, liman neînviforat, în sensul cel maĭ propriŭ locașul luĭ Christos aci pe pămînt, — o, cine maĭ póte înșira tóte însușirile eĭ, fără ca emoțiunea să nu-ĭ răpéscă cuvîntul de pe buze, și să nu-l ademenéscă la cele maĭ viĭ contemplațiunĭ? În biserica luĭ Christos afli mângăere în tristéța ta, balsam răcoritor pe ranele tale, în tăcerea taĭnică îșĭ părăsesce sufletul învĕlișul sĕŭ cel de pulvere spre a se înălța la sferele îngerescĭ. O, raiŭ pămîntesc, cât e de binecuvîntat numele tĕŭ! Și vaĭ, câtă stricăciune cutézā a se îmbulzi între zidurile tale sfinte! Câtă mântuire se află la tine, — și câțĭ părăsesc pragul teŭ pentru a se arunca în brațele stricăciuniĭ! Câțĭ încunjură porțile tale cele cerescĭ!

Voescĭ, creștine, să te mântuescĭ? Alérgă în corabia luĭ Christos, în biserică! Voescĭ, păstoriule, scăparea turmeĭ încredințate grijiĭ tale? Silesce-te a face din biserică adevĕrat locaș dumnezeesc și nu móră de măcinat, carea, până e plin coșul, zurăe, — și apoĭ pace. Silesce-te, ca turma alésă cu interesare și bucurie să scape la biserică și nu numaĭ din obicĭnuire. Silesce-te a-ĭ ține legată luarea a minte între multe altele cu cântărĭ maiestóse, și cele alalte ți-se vor adauge ție.

Cum că cântările bisericescĭ aŭ o rolă principală în desvoltarea pietățiĭ, e de prisos, să dovedesc maĭ pe larg. O scie orĭ și cine. Căcĭ ce este cântarea? Ce alta de cât rugăciune îndoită? Decĭ dacă e bine, să te rogĭ, cu cât e maĭ salutar, să laudĭ pe Domnul în cântărĭ! Și óre dacă o rugăciune compusă din cuvinte batjocoritóre e sacrilegă, cu cât este maĭ vrednică de disprețul celuĭ de sus o cântare bisericéscă compusă după nisce doĭne profane și imorale! Începutul cântărilor bisericescĭ e strîns legat de începutul creștinismuluĭ. Cu cântărĭ evlavióse preamăriaŭ pe Dumnezeŭ prin catacombe creștiniĭ persecutațĭ. Între imnurĭ pătrundétóre se înălțaŭ odinióra sufletele martirilor din trupurile sale sfașiate. Pași de pași urmăriaŭ cântările acestea tóte mișcările evlavióse până în zilele nóstre. Poțĭ zice, că religiunea și cântările bisericescĭ sînt esențialminte contopite: religiunea e sufletul și cântările sînt trupul, ce dă forma esternă sufletuluĭ. Și totuși ce puțin pond se pune în biserica nóstră pe sfintele cântărĭ! Vedem, cu ce zel neobosit cultivéză biserica latină musica sacră, cu câtă neadurmire veghiéză, ca nu cum va să se furișeze în ele ceva profan, ceva scandalos. Numaĭ musa nóstră bisericéscă e delăsată, góla, despoiată și de haĭna cea maĭ de pe urmă a evlavieĭ.

Ațĭ vĕdut póte, dnilor, cu câtă îngrijare aŭ alergat la Pesta la congresul musical-bisericesc factoriĭ competențĭ, pentru ca să se opună din tóte puterile curentuluĭ periculos, ce amenință cu profanare ritul latin. Aț cetit póte discursurile frumóse rostite în favorul musiciĭ și coruluĭ bisericesc și în al ridicăriĭ acestora la nivelul original sublim. S'aŭ vorbit acolo multe bune și frumóse despre modul, în care să se stirpéscă profanarea și să se restabiléscă cântările Gregoriane, despre cultivarea musiciĭ sacre în seminare și preparandiĭ etc. Și ca vorbele să nu le sufle vîntul, s'a înființat o reuniune permanentă musicală numită „Ceciliană“, menită a se îngriji de sanarea lipselor și a pregăti calea reformelor, și sumariul proiectelor a fost susternut coruluĭ episcopesc latin, pentru ca să-l pună în praxă. Și corul episcopesc vĕdĕnd lipsa arĕtóre a promis spriginul sĕŭ călduros.

(Va urma.)

Noutățĭ.

Câțĭ sînt catolicĭĭ. E acum deja vechiŭ și așa zicĕnd stereotip obiceiul de a susține, că numĕrul catolicilor ar fi 200 de milióne. Până și catoliciĭ s'aŭ obicĭnuit, să o susțină acésta. În realitate însĕ numĕrul catolicilor se apropie maĭ tare de 300 de cât de 200 milióne. „Osservatore Romano“ a spus deja cu maĭ bine de un deceniŭ înainte de asta, că numĕrul catolicilor se urcă la 250—275 milióne. Numĕrul acesta se întemeiase pe raporturile oficióse ale episcopilor și ale vicarilor și prefecților apostolicĭ din cele cincĭ continente. De atuncia numĕrul catolicilor a crescut binișor maĭ ales în teritoriile misiunilor așa, că puțin îĭ va maĭ fi lipsind de la 300 de milióne. După calculul minimal cel maĭ sigur astăzĭ numĕrul catolicilor e de 270 milióne.

Serată musicală-teatrală Elevĭĭ internatuluĭ Vancean de băeți aŭ aranjat Joĭ sară o producțiune musicală-teatrală bine succésă în sala de gimnastică. Aŭ fost de față Escelența Sa, aprópe întrégă inteligința din Blaș, elevĭĭ și elevele tuturor institutelor, ba chiar și public străin. Programul a fost: *Marșul Internatului* de *I. Murĕșan*, esecutat de orchestra elevilor cu multă precisiune și succes desevârșit. *Rugămintea din urmă*, poesie de *G. Coșbuc* a fost declamată cu multă iscusință și sentiment de R. Secoșan st. în cl. VIII. Aŭ plăcut fórte și romanța „Ochĭ albastri“ și maĭ cu samă hora esecutate de orchestră. S'a jucat apoĭ piesa *„Aurul nu se pĕtéză“*, dramă în 3 acte. Tineriĭ și-aŭ interpretat destul de bine rolurile. Între acte orchestra elevilor internatuluĭ a delectat publicul cu maĭ multe piese musicale frumóse. La sfârșit 13 elevĭ aĭ internatuluĭ aŭ jucat *Călușeriul* și *Romanul* sub conducerea vătavuluĭ A. Bogdan. S'aŭ incassat 53 fl. 53 cr., care sumă este începutul unuĭ fond pentru procurarea uneĭ bine pe sama internatuluĭ Vancean de băeți.

Móră arsă În nóptea de 24 spre 25 a c. a fost mistuită de flacărĭ móra de la Petrisat (lângă Blaș) a fonduluĭ Ladayan. În podul morĭĭ se afla cuantitate mare de bucate. Pe cum sîntem informați, móra a fost asecurată pe 4000 fl.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Continuare.)

Michail II de Amoriŭ, numit și Gângavul, se sui acuma fără de veste din închisóre pe scaunul împĕrătesc. El adevĕrat că era inimic al luĭ Leo și al familieĭ luĭ, dară asemenea luĭ tot o dată și inimic al icónelor orĭ cel puțin fórte suspect poporuluĭ în privința sentimentelor religióse și a fară de aceea un ostaș brutal și ignorant. [1]) Dară el cel puțin la începutul împĕrăției sale se vĕdi maĭ cruțătoriŭ și maĭ blând și permise celor exilați de Leo, să se întórcă a casă. [2]) Se întórse și Nicefor, însе oficiul patriarchal nu-l redobîndi. Căcĭ noul împĕrat pronunță principiul, că împĕratul să nu se amestece în lucrurĭ religióse, ci să le lase în starea, în care le-a găsit, și să dea fiesce cuĭ libertatea de a trăi, pe cum îĭ dictéză convicția. [3]) Dar ast fel eraŭ recunoscute mĕsurile bisericescĭ ale luĭ Leo V, ortodoxilor le era denegat dreptul lor, și era sancționată starea lucrurilor produsă maĭ înainte pe calea violenței, și încetă numaĭ presiunea esternă și persecuția. Teodor ținea pe împĕratul de ortodox, nutria sperările cele maĭ frumóse ale uneĭ restaurărĭ bisericescĭ și de aceea se și adresă împĕratuluĭ rugându-l, să restituéscă cultul icónelor și să restabiléscă unitatea cu Scaunul Roman și prin acesta cu ceĭ alalțĭ treĭ patriarchĭ, [4]) de la carĭ biserica bizantină spre nefericirea sa s'a rupt. Patriarchul Nicefor încă rugă pe Michail II pentru restituirea cultuluĭ icónelor espunêndu-ĭ învĕțătura Părinților despre icóne. Însе împĕratul rĕspunse, că el nu va nicĭ să abróge o lege esistentă, nicĭ să se atingă de tradițiile vechĭ, ci lasă fiesce căruia părerea luĭ. [5]) Și întru atâta a și rĕmas. „Focul s'a stîns, a rĕmas fumul.“ Ast fel caracterisă situația Teodor Studitul, [6]) care se silia neîncetat a îndupleca oficialĭ aulicĭ cu influință, să se întrepună la Michail. [7]) Atât el, cât și patriarchul Nicefor, pe carele ortodoxiĭ nu încetară a-l privi de patriarch, se luptaŭ în scrierĭ împotriva secteĭ de la putere. Amîndoĭ se revĕdură, când Teodor, primit pretutindenea cu triumf, se întórse în Constantinopol. Nicefor împărtăși celebruluĭ archimandrit scrierile sale, și amîndoĭ se sfătuiră asupra mĕsurilor, carĭ ar avé să se ĭea. Rugarea, ce o îndreptară Teodor și călugăriĭ în persónă împĕratuluĭ, ca să reașeḑe în scaunele lor pe episcopiĭ ortodoxĭ alungați din scaune, fu zădarnică. Împĕratul permise folosirea de icóne numaĭ a fară de capitala sa. [8])

La câtă va vreme după aceea pretinse împĕratul, ca episcopiĭ și preoțiĭ ambelor partide să se întrunéscă într'o conferență, în care se vede, că el voia să fie arbitru. Catoliciĭ nu se învoiră, de óre ce legile bisericiĭ opresc comunicarea cu ereticiĭ, ci cerură, că împĕratul însu-și să-ĭ asculte. În acest sens trimiseră împĕratuluĭ episcopiĭ și archimandriții adunați o scrisóre compusă de Teodor Studitul; într'însa îĭ mulțămiră pentru rechemarea sa din exil, îl încredințară despre prevenirea sa cea maĭ mare în cestiunĭ de acelea, carĭ nu vor fi dogmatice, și-l rugară, că dacă are bănueli față cu hotărîrea patriarchuluĭ, atuncia să dobîndéscă conform vechiĭ tradițiunĭ a Părinților o declarare de la Roma veche, căcĭ biserica romană e cea maĭ înaltă între bisericile luĭ Dumnezeŭ, a căreĭ episcop prim a fost Petru, către care a rostit Domnul cuvintele de la Mt. 16, 16. [9]) Representările acestea nu avură nicĭ un resultat; Michail nu voia, să delăture pe Teodot din patriarchie orĭ să cerce mijlocirea Scaunuluĭ Roman. Ba când curênd după aceea (821) muri patriarchul eretic Teodot Cassitera, [1]) împĕratul nebăgênd în samă pretensiunile luĭ Nicefor înălță în scaunul patriarchal pe iconoclastul archiepiscop Antoniŭ de Perge-Sileŭ numit Birsodepsa saŭ Coriariŭ. [2]) Noul patriarch maĭ înainte de aceea fusese învinuit de viață desfrînată și de necredință infamă, și Nicefor îl anatematisase. [3]) El la ortodoxĭ era decĭ obiect de dispreț. Eĭ se țineaŭ maĭ de parte de Nicefor ca de patriarchul sĕŭ și continuară a privi de căḑuți pe ceĭ ce comunicaŭ cu iconoclaștiĭ și a le impune lucrărĭ de pocăință. [4])

Michail II avu în anĭ 821—823 să se lupte în contra generaluluĭ sĕŭ Toma, carele aspira la tron. Când acesta împresură capitala, Teofil fiul luĭ Michail, patriarchul Antoniŭ și clerul făcură procesiune cu móște prin stradele cetățiĭ. Capitala se apĕră vitejesce așa, că insurgențiĭ se vĕḑură nevoiți a se retrage. [5]) De frică, că ortodoxiĭ ar puté să se declare pentru Toma, care zicea despre sine, că e Constantin fiul împĕrăteseĭ Irina, și ast fel deștepta sperărĭ întru restaurarea cultuluĭ icónelor, făcu Michail încercarea de a împăca cele dóuĕ partide și renoi idea uneĭ conferențe comune. Catoliciĭ nu se învoiră, însе declarară, pe cum spune o epistolă a luĭ Teodor către sacelarul Leo, [6]) că spre restabilirea păciĭ bisericescĭ e de lipsă consonanța celor cincĭ patriarchĭ, delăturarea eterodoxilor din scaunele episcopescĭ, reașeḑarea luĭ Nicefor în scaunul patriarchal și restabilirea unității cu Papa, carele are în mână puterea supremă a sinoduluĭ icumenic; de cum va împĕratul nu s'ar învoi la acestea, atuncia o delegațiune compusă din ambele partide să se trimită la Roma, și de acolo să se dobîndéscă hotărîrea infalibilă a credinței; patriarchul Nicefor nicĭ de cum nu are să se considere de destituit în chip legal, căcĭ nu împĕratuluĭ, ci celor alalțĭ patriarchĭ le compete, să-l osîndéscă. Pentru ca să nu se pară, ca și cum ortodoxiĭ ar respinge propunerea uneĭ conferențe comune din neîncredere față cu dreptatea causeĭ sale și din interes față cu desbinarea, Teodor trimise împĕratuluĭ o scriere apologetică amĕnunțită, în care espuse mărturisirea credinței și justifică învĕțătura și praxa bisericiĭ cu privire la icóne. [7]) Dară Michail lăsă într'aceea tóte în starea de până acuma. În decurgerea ulterióră a răsboiuluĭ împĕratul avu noroc; el în sfârșit puse mâna pe rivalul sĕŭ Toma și-l ucise. [8])

Cu Occidentul cercă Michail II să susțină la aparență raporturĭ prietinescĭ. În 824 trimise epistole și darurĭ atât împĕratuluĭ Ludovic cât și Papeĭ Pascal. În ochiĭ amîndouora se sili, să apară de ortodox. Pe prietiniĭ icónelor îĭ învinui cu multe esagerărĭ și abusurĭ grave. Se tângui împotriva Grecilor acelora, carĭ cercaseră scăpare la Roma, că eĭ ar fi rĕspândit acolo poveștĭ neadevĕrate, ceru espulsarea lor și propuse o unire maĭ intimă între împĕrăția sa și între cea a Francilor. [9]) Legațiunea luĭ Michail de la curtea luĭ Ludovic se duse la Roma, și acolo noul Pontifice Eugeniŭ II permise preoților Francĭ, să adune enunțările Părinților referitóre la cestiunile Grecilor. [10]) Asta s'a făcut în adunarea din Paris din 825 într'un sens, care nu putea să mulțăméscă dintre rĕsăritenĭ nicĭ pe iconoclaștĭ nicĭ pe ortodoxĭ. Ceĭ din urmă par a fi primit scire despre documentele din Paris. E probabil, că delegațiĭ împĕratuluĭ le-aŭ dus cu sine în rĕsărit. Teodor Studitul se pronunță într'o epistolă [11]) în contra uneĭ scrierĭ, ce i-se trimise, și care conform punctuluĭ de vedere al erudiților Francĭ permitea icónele numaĭ pe sama ómenilor maĭ simpli și

---

[1]) Genes. L. II. p. 30. 50; Nicetas ap. Mansi XVI. 216; Theoph. Contin. L. II. 2. 3. 8. p. 41—43. 49; Vita Niceph. n. 82. 83. p. 145; Vita Theod. n. 102. p. 205; Cedren. II. 68—70. 73. 74; Ephrem p. 56; Manass. p. 201. 202; Glycas l. c.

[2]) Vita Theod. l. c.; Mich. mon. l. c.; Georg. Ham. Cod. Mon. 139. f. 299. ed. p. 694; Theod. L. II. ep. 83. p. 1324.

[3]) Georg. Ham. l. c.; Theoph. Contin. l. c. p. 47; Leo Gr. p. 211; Sym. Mag. p. 620; Vita Theod. l. c. p. 208; Vita Niceph. n. 84. p. 148.

[4]) Theod. L. II. ep. 74. p. 1308 (Baron. a. 821. n. 21 ur.).

[5]) Vita Niceph. n. 83. 84; Genes. L. II. p. 50; Theoph. Contin. l. c. p. 47. 48; Georg. mon. p. 782. 783; Cedren. II. 72.

[6]) Theod. L. II. ep. 75. p. 1312.

[7]) Theod. L. II. ep. 75. 76. 81. 82.

[8]) Vita Niceph. n. 85; Theod. L. II. ep. 79. p. 1317 (Baron. a. 821. n. 42); Vita Theod. n. 102. 115—118. p. 208. 217 ur.

[9]) Theod. L. II. ep. 86 p. 1329 (Baron. a. 821. n. 36). Mansi XIV. 399. Cf. și ep. 129.

[1]) Cuper n. 607. 608. p. 104.

[2]) Nicet. ap. Mansi XVI. 216; Theoph. de s. Niceph. Acta ss. Mart. t. II. p. 319; Sym. Mag. p. 620. 621. Cf. 606.

[3]) Chronogr. narratio post Theoph. p. 436; Ep. Syn. Orient. ad Theophil. Imp. apud Combefis. Manip. rer. Cpl. p. 133—135; Le Quien Opp. Damasc. I. p. 641; Cuper n. 612—615. p. 105.

[4]) Theod. L. II ep. 89. 95. 106.

[5]) Theoph. Contin. II. 9—11. 14. p. 49—62; Genes. l. c. p. 32 ur., 39 ur.; Georg. Ham. p. 695 ur.; Leo Gr. p. 211. 212; Cedren. II. 74 ur.; Georg. mon. p. 784 ur.

[6]) Theod. L. II. ep. 129. p. 1420. Baron. a. 823. n. 9. Cf. Mich. mon. c. 61. p. 320.

[7]) Theod. ep. 199. p. 1600 ur. Baron. h. a. n. 14.

[8]) Genes. p. 43—45; Theoph. Contin. II. 15—20. p. 62—71; Cedren. II. 83—90; Georg. Ham. p. 699.

[9]) Ep. Mich. et Theoph. ad Ludov. Mansi XIV. 417—419; Pag. a. 824. n. 10.

[10]) Mansi Conc. XV. Append p. 437. Cf. Nat. Alex. Saec. VIII. c. 2. a. 1. §. 6.

[11]) Theod. L. II. ep. 171. p. 1537. Baron. a. 824. n. 54.

mai puțin instruiți. În Orient starea lucrurilor rămase într'aceea tot cea veche, ba se mai inscenară și câte va persecuții, în carî avură să sufere mai ales archiepiscopul Eutimiŭ de Sardes și celebrul călugăr Metodiŭ din Siracusa. [1])

Biserica bizantină perdu sub Michail II pe doi dintre bărbații sĕi cei mai de frunte. În 11 Novembre 826 închiă Teodor Studitul în vrîstă de șese zeci și șepte anî viața sa cea activă și agitată; îl deplânseră fórte călugării lui și patriarchul Nicefor, [2]) care petrecuse cu el în intimitatea cea mai strînsă, orî câtă silință își daseră inimicii lor spre a-i desbina. [3]) La un an și jumătate după aceea, adecă în 2 Iuniŭ 828, muri și Nicefor, sĕrbătorit în biserica grecéscă în tocmai ca și Teodor. [4]) Mai mare preste călugării Studiți se făcu Naucratiŭ, mult iubitul învĕțăcel al lui Teodor. [5])

Michail II muri în 1 Octobre 829. Tronul i-l a moștenit fiul sĕŭ Teofil (829—842). El a fost talentat și dornic de glorie, dară și tiranic și crudel, de și cu aparența dreptății. În privința religiósă arĕta în a fară evlavie, dar acésta o împreună cu despotismul cel mai mare. În fiesce care sĕptĕmână mergea câte o dată în procesiune solemnă la biserica Blacherna, pentru ca ast fel să arete poporului religiositatea sa. [1]) Se arĕtă și în alte chipurî evlavios, compunea cântărî bisericesci, lăsă, să se cânte în public și dirigea însu-și cântarea lor. [2]) Dară el se ținea strîns de principiile iconoclaste, pentru carî îl câștigase mai ales învĕțătoriul sĕŭ Ioan Gramaticul. [3]) Vechile legi în contra cultului icónelor se susținură mai de parte și se esecutară cu mare asprime, [4]) de și patriarchii orientali Cristofor de Alexandria, Iov de Antiochia și Vasiliŭ de Ierusalim făcuseră împĕratului reprezentărî în contra lor în dată la începutul împĕrăției lui. [5]) Patriarchul Antoniŭ, care-l cununase cu Paflagonéna Teodora, [6]) muri pe la 833. Teofil înalță acuma în scaunul archiepiscopesc al capitalei sale pe iconoclastul cel mai zelos, adecă pe învĕțătoriul sĕŭ Ioan. [7])

(Va urma.)

[1]) Theoph Contin. II. 8. p. 48; Genes. p. 50; Cedren. II. 73; Acta SS. t. II. Iun. p. 960 ur.; Baron. a. 821. n. 53 ur.; Pag. a. 821. n. 15. 16.

[2]) Vita s. Theod. n. 120—129. p. 221—229; Ep. encycl. Naucratii de obitu s. Theod. ed. Combefis. Nov. auct. PP. I. 855—882; Migne t. XCIX. p. 1825 ur.; Baron. a. 826; Pag. h. a. n. 17. 18; Mich. mon. c. 64. p. 321 ur.

[3]) Theod. L. II. ep. 127. Petr. Nic. p. 1409 (Baron. a. 823. n. 19). Cf. ep. 152; Theod. mon. p. 1473.

[4]) Vita s. Niceph. n. 89. 90. p. 152; Acta SS. Mart. t. II. p. 294. 704; Pag. a. 828. n. 2. 7.

[5]) Vita Theod. n. 126; Mich. mon. c. 65. p. 324.

[1]) Theoph. Contin. III. 3. p. 87; Glycas P. IV. p. 536.

[2]) Genes. L. III. p. 76; Theoph. Contin. III. 24. p. 116; Sym. Mag. p. 644; Cedren. II. 125; Manass. p. 210—212.

[3]) Nicet. Vita s. Ign. p. 221; Cedren. II. 112; Ephrem p. 58.

[4]) Baron. a. 830. n. 1 ur.; a. 832. n. 1 ur. Cf. Sym. Mag. p. 625. c. 2.

[5]) Combefis. Manipul. rer. Cpl. p. 110—145; Le Quien Opp. Joh. Dam. I 629—647.

[6]) Georg. Ham. p. 700; Leo Gr. p. 213. 214; Sym. Mag. p. 625; Georg. mon. p. 790.

[7]) Nicetas. l. c. p. 216; Theoph. Contin. III. 26. p. 121; Georg. Ham. p. 707; Leo Gr. p. 221; Cedren. II. 126; Zonar. p. 121; Pag. a. 812. n. 2.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Când Messala trecuse cu căruța, Corinténul fusese singurul luptaciŭ la drépta de la Atenénul, și cest din urmă cercă, să-și îndrepte caiî în direcția acésta; atuncia vru nenorocirea, ca róta Bizantinului, care-i era mai de aprópe la stînga, să lovéscă partea din apoi a căruței lui și să o frângă. Se audi o pocnitură, un strigăt de furie și de frică, și nefericitul Cleant căḑu sub copitele cailor sĕi propriî. A fost un spectacol îngrozitoriŭ, și Estira își acoperi fața. Corinténul, Bizantinul și Sidonénul sburară mai de parte.

Sanballat privi la Ben Hur și apoi se întórse din noŭ către Drus și către céta lui.

„O sută de sesterții pe Iudeul!“ strigă el.

„Primite!“ răspunse Drus.

„Încă o dată o sută de sesterții pe Iudeul!“ strigă Sanballat.

Părea, că nu-l aude nimenî. El strigă din noŭ; cele ce se petreceaŭ colo jos, încătușaŭ interesul, și Romanii eraŭ prea cuprinși. Ei strigaŭ într'una: „Messala! Messala! Joe cu noi!“

Când Iudea îndrăzni a privi éră într'acolo, câți va servitorî eraŭ cuprinși cu aceea, ca să delature caiî și căruța cea frântă, éră alții ridicară pe cârmuitoriul însu-și; și de pe fiesce care bancă, în care ședeaŭ Elinî, se audiaŭ blăstĕmurî și strigăte de rĕsbunare. Ea de o dată își lăsă mânile la vale; Ben Hur se căruța nevătĕmat și voios pe dinaintea ei alăturea cu Romanul! În urma lor veniaŭ în altă cétă Sidonénul, Corinténul și Bizantinul.

Alergarea decurgea mai de parte. Ea pe luptacî îi preocupa cu desevârșire. De-asupra lor se plecaŭ spre ei zecile de mii.

XIV.

Alergările de întrecere.

Pe când se începuse lupta pentru posturî, Ben Hur, pe cum vĕḑurăm, fuse la marginea stîngă. O clipă îl orbise și pe el de jumătate ca și pe ceî alalți lumina din arenă, dară totuși îi succese a arunca preste contrariî sĕi o privire și a le ghîci intențiunile. Asupra lui Messala, care-i era mai mult de cât rival, aruncă o privire scrutătóre. Trăsătura de superbie rece, cu care escela fina lui față patriciană, o avea și acuma ca și odinióră, și tot asemenea și frumsĕța italiană, carea colful numai o potența; dar încă și mai mult, — va fi fost o închipuire a rivalității orî efectul umbreî adâncî, de care era acoperită în clipa acésta fața lui Messala, — Israilitul credea a puté cunósce sufletul acestui bărbat, de și numai nelimpede și ca printr'o sticlă: el era crudel, viclean, îndrăzneț, mai puțin iritat de cât constant, — un suflet, care-l țineaŭ încordat luarea a minte și hotărîrea cumplită.

Tot în atâta vreme, câtă a fost de lipsă, pentru ca Ben Hur să-și îndrepte luarea a minte éră la fugariî sĕi, simți el, cum tăria lui proprie se oțeli până la aceea-și mĕsură. Cu orî ce preț, cu orî ce primejduire voia să umilĕscă pe acest inimic al sĕŭ! Premiî de învingere, prietinî, rĕmasurî, onorurî, — tóte acestea, carî pot să ocupe gândurile luptaciului cu prilejul uneî alergărî de întrecere, se petreceaŭ într'însul în intenția aceea bine cumpĕnită. Nicî chiar considerarea la viața proprie nu avea să-l rețină. Cu tóte acestea sufletul lui nu era cuprins de patimă; lui nu-i curgea un rîŭ de sânge aprins de la inimă la creri și înderĕpt răpindu-i simțirea; el nu simția boldul de a se arunca în brațele Fortuneî. El nu credea în Fortuna; de credința acésta era de parte. El își concepuse planul și se apucă de problema sa plin de încredere și cu atâta luare a minte și circumspecție ca nicî o dată mai înainte de asta. Aerul din juru-i i-se părea, că strălucia de próspet, ce era, i-se părea de totului tot străveḑiŭ.

El încă nu făcuse jumătate calea prin arenă, și și vĕḑu deja, că Messala, de cum va nu se va întîmpla vre o ciocnire, și funia va cădé la timp, va cuprinde locul de lângă zid; și despre aceea, că funia va cădé chiar la timp potrivit pentru Messala, în dată dintru început nu se îndoia de loc. Îi venise gândul, că funia va cădé numai în momentul ultim; o înțelegere făcută înainte cu conducĕtoriul jocurilor putea să o isprăvéscă acésta, fără ca să se bage de samă; și un glas în lăuntrul lui îl întreba, dacă nu e lucru cu adevĕrat roman, când un oficial public îmbie ajutoriul sĕŭ unui compatriot, care era așa de poporal și a fară de aceea riscase atâta avere la jocul acesta. Altmintrea nu-și putea esplica îndrăznéla, cu care Messala mâna fugariî sĕi în clipa, în care rivalii lui îi reținеaŭ pe ai lor cu atâta precauțiune în fața pedecii, — dóră altmintrea ar fi trebuit, să presupună, că Messala a turbat.

A cunósce o necesitate și a lucra conform ei sînt dóuĕ lucrurî. Ben Hur renunță de o cam dată la postul de lângă zid.

Funia căḑu, și toți caiî a fară de ai lui se aruncară în drumul de alergare, mânați de strigăte și de sbiciurî. El îi îndreptă în stînga și sbură cu tótă iuțimea Arabilor sĕi cruciș preste văgașele rivalilor sĕi într'un unghiŭ, în care perdea timp cât se póte de puțin și dobîndi o înaintare cât se póte de mare. În vreme ce privitoriî se îngroziaŭ de căderea Atenénului, și în vreme ce Sidonénul, Bizantinul și Corinténul se siliaŭ cu tótă istețimea, de care dispuneaŭ, ca nu cum va să fie trași și eî în căderea aceluia, Ben Hur strîmbă iute direcția și mâna căruța preste puțină vreme chiar lângă Messala, dar în partea din a fară. Admirabila istețime, ce o dovedise, când făr de vre o perdere mai însemnată de timp de la marginea cea mai estremă din stînga trecuse la drépta, nu rĕmase neobservată de ceî din bancî: circul părea a se cutrĕmura éră și éră de continuele aplause. Acuma bătu și Estira în pălmi; căcî pe ea încă o cuprinse o surprindere plăcută; acuma îmbiă Sanballat a dóua óră cele o sută de sesterții ale sale, fără ca să-și găsescă om, care să primescă rĕmasul, și acuma începură Romanii a se îndoi și a crede, că Messala a dat de un

rival egal, orĭ că rivalul acesta póte-l va și întrece, și rivalul acesta era un Israilit!

Și acum alergaŭ cei doĭ alăturea, osebiți numaĭ de un interval mic, și se apropiaŭ de ținta a dóua.

Fundamentul celor treĭ stîlpĭ de acolo, privit de către apus, era un zid de pétră în forma unuĭ semicerc, cu care drumul de alergare și galeria cea din fața luĭ eraŭ chiar paralele. A face aci cu succes încunjurarea ziduluĭ trecea de criteriul cel maĭ sigur al unuĭ cârmuitoriŭ bun; acésta era întru adevĕr chiar întorsetura aceea artistică, carea nu i-a reușit luĭ Oreste. Privitoriĭ manifestară aci făr de voe interesul sĕŭ: îĭ cuprinse o tăcere așa de adâncă, în cât pentru întâia óră de la începutul alergăriĭ se auḑia limpede zuruitul și bubuitul căruțelor, carĭ sburaŭ în urma cailor așa zicênd întraripațĭ. Acum se păru, că Messala observă și recunósce în sfârșit pe Ben Hur, și de o dată i-se manifestă întrégă obrăznicia luĭ în chipul cel maĭ indignătoriŭ.

„Jos cu Eros! Trăéscă Marte!“ strigă el tare și învîrti cu mână deprinsă sbiciul sĕŭ. „Jos cu Eros! Trăéscă Marte!“ repeți el și dădu credincioșilor Arabĭ aĭ luĭ Ben Hur cu sbiciul o lovitură, ca și care eĭ până atuncia nu simțiseră nicĭ o dată.

Lovitura o observară toți ceĭ din circ, și indignarea era generală. Omeniĭ din circ se liniștiră încă și maĭ tare; colo sus pe băncile din dosul consululuĭ chiar și cel maĭ îndrăzneț își opri rĕsuflarea și aștepta, să vaḑă, ce se va întîmpla. Dar așteptarea asta ținu numaĭ o clipă: apoĭ bubui făr de voe de pe galeriĭ strigătul de indignare al poporuluĭ asemenea duruitului tunetului.

(Va urma.)

Bibliografie.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii“ ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat și interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu povețe economice și semne de timp. Regenții europenĭ, *Șematismul provinței mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce și ungurésce și cu posta ultimă și a parochilor, cum și a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiță biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“*, poesie de Al. Vlăhuță. *George Coșbuc* (cu portret) note biografice și treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) și *Beda* (din 1886). *Ales. Bohățel*, biografie și portret. *Cisme de 'mprumut* și *S'a turcitu-se bătul*, anecdote hazliĭ de Th. D. Speranță. *Glume. Morțiĭ nostri* (bărbațiĭ gr. cat. fruntași morțĭ în 1897) cu portretul *br. David Urs* și *Iosif Hossu*. *Sfaturĭ*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserțiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit și maĭ bun pentru preoțimea nóstră gr. cat. în special.*

Prețul unuĭ exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Prețul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Opul e dedicat *Escelenței Sale Preasfințituluĭ Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoților și învĕțătorilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestu op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

☛ Euchologiu ☚

ediția unea **a dóua**, revĕḑută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭu frumos în **negru și roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éra legat în pele tare fl. 3.80.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 5396—1897. (29) 3—3

Escriere de concurs.

Pentru stipendiul de 60 fl. v. a. din fundațiunea „Papfalviană“, destinat pentru învĕțăceiĭ români gr. catolicĭ de măiestriĭ, care stipendiŭ pe anul scol. trecut 1896/7 a fost conferit învĕțăcelului de mĕsariŭ Ioan Roman, prin acésta cu terminul de 20 Decembre a. c. st. noŭ se escrie concurs.

Concurenții cererile sale instruate cu atestat de botez, cu atestat de la principalul, la care învață măiestria, despre purtarea lor și progresul făcut în măiestrie, și cu atestat de la Oficiul parochial local despre purtarea morală și frecuentarea sfinteĭ bisericĭ în Dumineci și sĕrbătorĭ, aŭ să le substérnă până la terminul prefipt la acest Consistoriŭ.

Concurenții consângenĭ orĭ afinĭ piuluĭ fundator vor fi preferiții.

Blaș din ședința consistorială ținută în 6 Novembre 1897.

În absența Escelenței Sale
Domnuluĭ Metropolit:
Ioan M. Moldovan
vicariŭ gen. archiepiscopesc.

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Comandele se efectuesc iute.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălțăminte** pentru **domnĭ, dame** și **copiĭ,** pe cum și tot felul de **reparaturĭ** cu **prețurile cele maĭ moderate;** oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor **marfă solidă** și **prompt executată.**

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de țară din Ardeal, servind cu **lucru bun** și **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulțĭ alțiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Novembre 1897

cu distinsă stimă
Constantin Dragoș
măestru pantofar.

(10) 2—3

Prețurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în **Blaş.**

Anul VII. **Blaş 4 Decembre 1897.** **Numĕrul 50.**

Liturgie magiară.

În timpul din urmă foile magiare aŭ resuscitat din noŭ causa liturgieĭ magiare, cu alte cuvinte causa înfiinţărieĭ uneĭ episcopiĭ magiare de ritul grecesc şi de o dată a ridicărieĭ limbiĭ magiare la dignitatea de limbă liturgică. Foile acestea ne vestiaŭ, çă Roma a interzis din noŭ cu tótă strictéţa folosirea limbiĭ magiare ca limbă liturgică şi a demandat, ca tóte cărţile liturgice edate în limbá magiară să fie arse.

Maĭ apoĭ acele-şĭ foĭ aŭ rectificat scirea publicată cu aceea, că nicĭ un noŭ ordin n'a maĭ sosit de la Roma în cestiunea limbiĭ liturgice magiare, şi că S. Scaun se ocupă serios de cestiunea acésta.

În fine după foile cele alalte a grăit şi semioficiosul guvernuluĭ magiar, şi încă într'un chip, care evident arată, că avem de a face cu un comunicat dictat de sus.

După comunicatul semioficiosuluĭ nu e adevĕrată scirea, că Roma ar fi dat o nóuă opreliste faţă cu folosirea liturgieĭ magiare; că din contră Roma a primit cu cea maĭ mare bunăvoinţă şi prevenire intervenţiunea în favorul liturgieĭ magiare; că în cestiunea liturgieĭ magiare între guvern şi între episcopatul latin domnesce o perfectă unitate de vederĭ; că ceĭ chemaţi vor pune un pond deosebit pe informarea corectă şi corĕspunzĕtóre a Sfîntuluĭ Scaun; că scopul guvernuluĭ şi al episcopatuluĭ este de o parte a câştiga limbiĭ magiare în liturgia bisericiĭ de ritul grecesc numaĭ atâta drept, cât are limba acésta în liturgia bisericiĭ latine, pentru ca de altă parte să se facă posibilă magiarisarea în tóte bisericile şi diecesele greco-catolice din ţară, adecă atât în cele rutenescĭ, cât şi în cele românescĭ.

Comunicatul acesta merită cea maĭ încordată atenţiune. E drept, că din acest comunicat nu putem sci, care este şi care va fi ţinuta Romeĭ. Un lucru înse putem sci cu siguritate, a nume care este scopul guvernuluĭ.

Comunicatul ne spune maĭ întâiŭ, că în cestiunea liturgieĭ magiare între guvern şi între episcopatul latin e înţelegere deplină, şi că factoriĭ aceştia în comună lucrare ţintesc spre scopul prefipt. Óre corĕspunde întru tóte adevĕruluĭ comunicatul ziaruluĭ semioficios, noĭ nu putem sci. După ce înse comunicatul din cestiune a fost reprodus de tóte foile clericale fără de nicĭ un comentar, orĭ cel puţin fără ca să contesteze înţelegerea aceea, trebue să presupunem, că el corĕspunde adevĕruluĭ. Stând decĭ în presupunerea acésta întrebăm: e cine va, care nu vede estrema importanţă a alianţeĭ dintre guvern şi episcopatul latin?

Tréba adecă stă aşa: Episcopiĭ latinĭ în o cestiune, care atinge esclusiv biserica de ritul grecesc, în loc de a se pune în conţelegere cu episcopiĭ bisericiĭ de ritul grecesc, s'aŭ pus în conţelegere cu guvernul. Cu alte cuvinte, la resolvirea cestiuniĭ acesteia atât de însemnate pentru biserica catolică de ritul grecesc din Ungaria episcopiĭ de ritul grecesc vor sta faţă nu numaĭ cu guvernul, ci şi cu colegiĭ lor de ritul latin.

Al doilea lucru, care reïese din comunicatul semioficios, e, că acum nu se maĭ urmăresce înfiinţarea uneĭ episcopiĭ magiare de ritul grecesc, nicĭ nu se intenţionézĕ scóterea totală a actualelor limbĭ liturgice, ci numaĭ atâta se urmăresce, ca bisericile de ritul grecesc să nu maĭ fie pedecĭ în calea magiarisărieĭ credincioşilor de ritul grecesc; se intenţionézĕ adecă magiarisarea părţilor aşa numite necanonice ale liturgieĭ, carĭ sînt destinate pentru popor.

De aicĭ urmézĕ, că întru adevĕr episcopiĭ latinĭ s'aŭ pus înainte în joc. Eĭ adecă sciŭ, că Roma nu va admite nicĭ o dată întroducerea uneĭ limbĭ liturgice nóuĕ. Dar tot eĭ sciŭ, că Roma permite folosirea limbilor moderne în acele părţi ale liturgieĭ, carĭ ating maĭ de aprópe pe credincioşĭ, cum a permis p. es. Melchiţilor folosirea limbiĭ arabe la ecteniĭ, la Apostol şi Evangelie, la cântărĭ ş. a. m. d. Lor de o cam dată şi atâta le-ar fi destul.

Urmézĕ maĭ de parte, că nicĭ episcopie separată magiară de ritul grecesc nu le trebue. O şi spun limpede, că de ce nu le trebue o ast fel de episcopie. Pentru că atuncĭ Magiariĭ

Feuilleton.

Puncte lucide.

Din »Cătră un noŭ ideal« de N. Filipescu. [1])

Religia prin intervenţiunea sa „dramatiséză acea concepţie a universuluĭ“, şi apropie acele adevĕrurĭ de ceĭ micĭ şi umiliţĭ. Filosofia e aristocratică, ér religia democratică. Concepţiunilor abstracte ale filosofieĭ religia le dă viaţă: ea le rostesce într'un mod positiv şi dogmatic; prin autoritatea sa ea poruncesce credinţeĭ.

Étă de ce filosofiĭ aŭ avut discipolĭ, pe câtă vreme religiunile aŭ stăpânit noróde şi aŭ născut civilisaţiunĭ.

Acéstă superioritate a religieĭ sînt nevoiţĭ, să o recunóscă azĭ chiar mulţĭ din ceĭ ce nu-ĭ sînt credincioşĭ. Renan, care era ateŭ, zicea: „Cristos nu va fi nicĭ o dată întrecut.“

Acéstă atitudine faţă de biserică tot o dată sceptică şi cuviósă, cu care nu prea eram până aci deprinşĭ din partea vrăşmaşilor bisericiĭ, constitue „religia celor carĭ respectă“, dacă nu încă „religia celor carĭ cred“.

Dar trecerea de la una la alta e uşóră. Când aĭ ajuns a gusta din fructele minunate ale creştinismuluĭ, nu te maĭ poţĭ împotrivi puteriĭ misterióse, ce te silesce a pătrunde până la rădăcina lor.

Noul curent şĭ a urmat drumul până acolo, şi ast fel reacţiunea în contra exceselor naturalismuluĭ s'a abătut tot maĭ mult spre religiune.

Acéstă pornire o constată în Franţa unul din scriitoriĭ, carĭ urmăresc cu o maĭ luminată atenţiune mişcările gândiriĭ contimporane. Acum zece anĭ, scrie dl Ed. Rod *), abia se lua în samă acéstă reacţiune, şi ómeniĭ pătrunzĕtorĭ, carĭ cetesc în viitor maĭ bucuros ca în present, prorociaŭ apropiarea uneĭ ere nóuĕ, în care omenirea lăpĕdând cele dóuĕ cârjĭ putredite, *morala* şi *religia*, va înainta cu pas uşor pe drumul libereĭ cugetărĭ sub sórele sciinţeĭ. Şi éta că faptele sînt pe cale a da o isbitóre desmintire acestor prorociriĭ. — Aşa că multe ideĭ şi credinţe, carĭ s'ar fi putut socoti căzute pe veci în părăginire, aprópe în ridicol, îşĭ reïeaŭ vechiul loc; aşa că cultul idealuluĭ, alungat ca absurd, renasce sub forme nóuĕ, ast fel că tinerimea de azĭ reîncepe să sĕrbătorésca morala şi religia cu acela-şĭ entusiasm, cu care tineriĭ de la 1848 sĕrbătoriaŭ sciinţa şi libĕra cugetare.

În Anglia, unde credinţa a fost tot de una maĭ ageră, reacţiunea e împinsă până la ultimele eĭ marginĭ.

Dl Balfour dădu la lumină acum doĭ anĭ celebra luĭ carte *„Basele Credinţeĭ“*, în care cercetând cele dóuĕ elemente, pe carĭ se razimă religia, adecă *raţiunea* şi *autoritatea credinţeĭ*, ajunge a se rosti fără şovăire în favórea autorităţiĭ.

Pentru dînsul raţiunea e numaĭ o uriaşe putere de desagregare. „Nicĭ nu se póte închipui o societate, în care toţĭ membriĭ eĭ s'ar crede îndreptăţiţĭ a cerceta în punctul de vedere critic principiile, pe carĭ se razimă orĭ ce lege positivă şi orĭ ce povaţă a moraleĭ, în care bărbaţĭ, femeĭ şi copiĭ, înarmaţĭ cu metodele critice cele maĭ iscusite, şĭ-ar lua sarcina de a preţui cu deplină libertate de spirit, întru cât merită aprobare orĭ osîndă caritatea, cinstea, furtul orĭ crima.“

[1]) Bucurescĭ, ed. Storck et Müller.

*) Ed. Rod. Les idées morales du temps present.

de ritul grecesc ar forma un corp isolat şi nu ar puté să promoveze *magiarisarea* în mijlocul celor alalţi credincioşi aparţinetorĭ rituluĭ grecesc.

Urméză decĭ în urma urmelor, că scopul, la care se ţintesce, nu e binele spiritual al credincioşilor, nu înflorirea catolicismuluĭ, ci *magiarisarea credincioşilor de ritul grecesc cu mijlocirea bisericiĭ.*

Credem, că am zis destul. Credem, că nu va fi nimenia, care să nu vadă, că stăm în faţa unuĭ noŭ atac, póte a celuĭ maĭ periculos atac, ce s'a pornit vre o dată asupra bisericiĭ nóstre sfinte. Scopul e: dismembrarea bisericiĭ nóstre prin însă-şi biserica nóstră!

Să nu salte de bucurie ceĭ de la Sibiŭ! Azĭ mie, mâne ţie. Autonomia catolică guvernul numaĭ de aceea o vré, ca să pótă ştirbi autonomia bisericilor acatolice. Dacă va fi învinsă resistinţa Romeĭ, resistinţa bisericilor ortodoxe nu maĭ numĕră. Orĭ cât s'ar păré de paradox, dar neuniţiĭ maĭ staŭ, cum staŭ, pentru că stăm noĭ.

Să nu se bucure decĭ nicĭ o suflare românéscă de primejdiile, ce ne ameninţă. Contrariĭ nostri şĭ-aŭ propus a *informa* Roma, ceea ce cu alte cuvinte însamnă a o câştiga prin şiretlicurĭ pe partea lor.

Posiţia nóstră e grea. Pe partea nóstră e numaĭ *dreptul.* Pe partea lor: puterea întrégă de stat şi — *episcopiĭ latinĭ din Ungaria!*

Am dat alarmul, ca să cunóscem pericolul. Acum în timpul acestor marĭ primejdiĭ să grăbim a ne strînge rîndurile. Biserica nóstră prin acte emanate de la Scaunul Apostolic e declarată de biserică românéscă. În biserica nóstră altă limbă nu póte avé loc, şi Roma, chiar să voéscă, altă limbă nu ne póte impune.

Spre liniştirea cetitorilor nostri adaugem, că episcopiĭ nostri şi în afacerea acésta şĭ-aŭ făcut datorinţa. Noĭ n'avem decĭ, de cât să ne adunăm în jurul lor şi să le dăm acel sprigin moral, de care lipsă aŭ, ca paşiĭ lor să fie socotiţi aşa, după cum merită. Să arĕtăm archiereilor nostri cu orĭ ce prilej, că turma ascultă de glasul lor şi că de la eĭ aştéptă mântuire. Şi-ĭ rugăm, ca faţă de lucrarea subversivă a contrarilor nostri să lucre şi eĭ cu vigóre îndoită; faţă de informaţiunile tendenţióse ale contrarilor să informeze şi eĭ după adevĕr Scaunul sfîntuluĭ Petru.

Lupta e declarată! Locul nostru în jurul Archiereilor nostri! Ceĭ laşĭ să se dea în lăturĭ!

Să ducem la învingere *dreptul* preste — *forţă!*

„Nemzet" şi liturgia magiară. — Comunicatul semioficios al ziaruluĭ „Nemzet", despre care tractăm în primul nostru de astăzĭ, e următoriul:

„Înţelepciunea guvernuluĭ şi a coruluĭ episcopesc a aflat modul, ca să resólve cu succes acéstă afacere delicată şi de mult trăgănată. Deja putem spune atâta, că resolvirea e aprópe numaĭ cestie de timp. Guvernul şi corul episcopesc convingêndu-se, că de acéstă cestiune se légă un mare interes naţional, fiind deja şi până acum 200,000 de greco-catolicĭ de limbă magiară, sînt hotărîţi a nu lăsa, să se ĭea cestiunea acésta de la ordinea zileĭ. Dar sciŭ şi simţesc aceştĭ factorĭ, că trebue să procédă cu circumspecţie înţeléptă. În acésta însе le servesce spre mare uşurare, că Sfîntul Scaun Apostolic Roman îĭ întimpină cu o hotărîtă prevenire şi bunăvoinţă. Ér în acéstă cestiune numaĭ Roma póte decide, pentru că acésta e o ast fel de cestie internă a religiuniĭ catolice, în care numaĭ Sfîntul Scaun Roman póte fi competent. Problema guvernuluĭ şi a coruluĭ episcopesc este duplă: 1) Aşa ceva să céră, respective să-şĭ formuleze cererea între ast fel de marginĭ, ca aceea să se pótă împlini; 2) subministrarea de informaţiunĭ, şi acésta e lucrul de căpetenie, pentru că din acésta scot motivele pentru împlinirea cererĭ. Pe cum am aflat noĭ, guvernul şi corul episcopesc aŭ aflat acel punct de vedere corect, pe care-l primesc şi în Roma, şi ast fel cererea se va puté împlini. Întroducerea limbiĭ magiare în ritul bisericiĭ greco-catolice nu póte adecă să mérgă maĭ de parte de cât în biserica latină. Ér nisuinţa nóstră se îndréptă chiar într'acolo, ca ritul religios să nu fie pedeca magiarisăriĭ nicĭ în bisericile de rit grecesc. Dară părerea guvernuluĭ şi a coruluĭ episcopesc în resolvirea practică a cestiuniĭ inclină maĭ tare spre direcţiunea, că acéstă libertate liturgică trebue să se estindă asupra tuturor credincioşilor greco-catolicĭ. Ast fel nu e recomandabilă ridicarea uneĭ episcopiĭ greco-catolice magiare deosebite, pentru că prin acésta numaĭ am sparge rîndurile greco-catolicilor împărţindu-ĭ în dóuĕ turme. Aceştia ar fi patrioţĭ buniĭ, ér ceĭ alalţĭ proscrişĭ. Fie căreĭ episcopiĭ şi comune bisericescĭ trebue să i-se facă posibilă magiarisarea. Ér ce privesce acum trimiterea informaţiunilor din partea guvernuluĭ şi a coruluĭ episcopesc, aicĭ se luptă maĭ cu samă următórele argumente: 1) Esemplul celor de rit latin; 2) favorurile date limbilor slavică şi română; 3) prescripţiunea, întru cât în numĕróse bisericĭ greco-catolice şi până acum aŭ întrodus deja faptice limba magiară fără concesiune legală şi încă de atâta timp, că acésta se póte privi de prescripţiune; 4) e de dorit maĭ cu samă revisuirea cărţilor liturgice a greco-catolicilor, pentru că nicĭ unitate nu e în ele, dar în mod volnic se lasă a fară unele ceremoniĭ şi pentru că sînt anticuate şi pentru lungimea lor obositóre. Acéstă revisuire este decĭ ocasie favorabilă tot o dată şi pentru reforma în privinţa limbiĭ. Trebue să ne maĭ tragem sama şi cu aceea, că liturgia acésta magiară nu se póte întroduce de azĭ până mâne, fiind că pedecile technice sînt uriaşe, ba cu mult maĭ marĭ, de cât cele principiale. Însă-şĭ numaĭ revisuirea rituluĭ recere multă grije, ostenélă şi muncă. Apoĭ e vorba şi de tipărirea alor vre-o 100,000 de esemplare a cărţilor rituale."

Raţiunĭĭ nu datorim nicĭ unul din principiile, pe carĭ se razimă societăţile. Aceste principiĭ şi maĭ tóte credinţele sînt alcătuite în o sumă de casurĭ de educaţie, deprinderĭ, opinia publică, convicţiunea contagiósă a compatrioţilor, familia, partidul politic orĭ biserica.

Şi dl Balfour ajunge la acéstă închiare, că superioritatea nóstră reşede nu atât în însuşirea de a convinge orĭ de a fi convinşĭ prin raţionament, cât în puterea nóstră de a înrîuri orĭ de a ne lăsa a fi înrîuriţĭ prin autoritate.

Acéstă îndrăznéţă tesă dl Balfour o spriginesce pe o samă de argumente originale, ba une orĭ chiar vecine cu paradoxul, şi totuşĭ *„Basele credinţeĭ"* capĕtă un neînchipuit succes, care sigur e un semn al timpurilor.

Dar orĭ cum, fie că s'ar da precădere autorităţiĭ asupra raţiuniĭ, orĭ raţiuniĭ asupra autorităţiĭ, neîndoielnic e, că religia începe a prinde puterĭ nóuĕ.

Filosofia, care până maĭ ierĭ săpa religia, se apropie acum de dînsa şi îĭ cerşesce sprigînul spre a lupta împotriva sciinţeĭ naturaliste, tăgăduitórea orĭ căreĭ speculaţiĭ.

Ér ómeniĭ de sciinţă, cărora prejudecăţile nu le întunecă cu totul vederea, ajung a recunósce în cele din urmă, că biruinţele lor măreţe pe terenul material n'aŭ păreche pe cel moral, şi sînt nevoiţĭ a lăsa în acéstă parte câmpul deschis bisericiĭ.

Este decĭ un mijloc de împăciuire între religiune şi sciinţă prin tragerea linieĭ de hotar dintre ele.

Aşa că fără cuvînt aceĭ ce vor să împingă mişcarea din colo de marginile eĭ firescĭ, s'aŭ silit, să redeştepte, — dar de data acésta în folosul religieĭ, — conflictul dintre credinţă şi sciinţă.

Acest conflict nu e firesc, întru cât sciinţa şi credinţa aŭ fie care un câmp de acţiune deosebit.

Sciinţa ne arată, ceea ce este; morala religiósă, ceea ce trebue să fie. Sciinţa ne spune, ceea ce sîntem ca animal; religia ne învaţă, ceea ce trebue să fim ca ómenĭ.

Sciinţa îşĭ are razimul în natural; religia în supranatural. Sciinţa vorbesce mintiĭ; religia inimiĭ.

Cât de firescĭ ne par azĭ aceste adevĕruri, şi totuşĭ cât drum am străbătut pentru a ajunge aci! Şi câţĭ aŭ întrat pe calea acésta, pe carĭ eram deprinşĭ a-ĭ întîlni pe alte potecĭ! Câte conversiuni uimitóre; câte manifestaţiuni sgomotóse în favórea religiuniĭ!

Étă un fruntaş al bisericiĭ, cardinalul Manning, care trece de la protestantism la catolicism preţuind, că religia catolică impune maĭ cu putere credinţa prin splendórea aparatuluĭ sĕŭ exterior. Şi apologia acesteĭ convertirĭ o face unul din stîlpiĭ de până ĭer aĭ protestantismuluĭ, dl de Pressensé.

Étă la polul cel alalt al cugetăriĭ unul din capiĭ şcoliĭ evoluţioniste, Huxley, care se desparte de Herbert Spencer şi de şcóla luĭ declarând pe om nu numaĭ ca pe cel din urmă produs al evoluţiuniĭ cosmice, ci ca pe o fiinţă morală neatîrnată, în stare de a cârmui acéstă evoluţie.

Étă şi un lucéfĕr al literaturiĭ contimporane, romanţierul nihilismuluĭ filosofic, marele Tolstoi, care îşĭ renégă succesele ca şi credinţele şi renunţă la literatură spre a se face apostolul Evangelieĭ.

Maĭ de curênd una din cele maĭ de samă reviste franceze deschise libereĭ cugetărĭ, „La *Revue des Deux-Mondes*", publică un sgomotos manifest al dluĭ F. Brunetiere în favórea religiuniĭ cu următórea conclusie: „Inima omenéscă, hrănită cu preceptele Evangelieĭ, a fost amăgită de neputinţa sciinţeĭ de-a ne înzestra cu o morală, şi nu va maĭ cere sciinţeĭ, ci religiuniĭ formula fericiriĭ."

Şi în fine, pe lângă atâtea şi atâtea alte semne vestitóre ale redeşteptăriĭ credinţeĭ, nu e lucru vrednic de luare a minte că la apusul véculuĭ nostru în ţara industrialismuluĭ, la exposiţia de la Chicago, acea măréţă sĕrbare menită a cinsti progresul

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Statul catolic transilvan în desbaterile sale a accentuat necesitatea unei facultăţi filosofice cu caractĕr catolic şi din nou a sulevat cestiunea universităţii catolice. De cestiunea acésta s'a ocupat şi episcopatul în conferinţele sale ţinute în causa autonomiei. Pe cum scriu foile din Budapesta, episcopatul cere, să se estradea din partea statului fondul universitar catolic. Din acésta de o cam dată s'ar ridica facultatea teologică.

Franţa.

Francmasonii după ce aŭ despoiat biserica de averi şi de multe drepturi, acum vor cu orĭ ce preţ a o despoia şi de dreptul de a susţine şcolĭ poporale. În şedinţa de Luni a camerei fiind pe tapet budgetul instrucţiunii publice, radicalii aŭ propus, că în decurs de zece anĭ tóte şcolile poporale să se seculariseze. Ministrul Meline a combătut propunerea ca contrară legii din 1886, dară a declarat, că guvernul lucră cu zel, însĕ fără a recurge la violenţă, pentru secularisarea şcolilor. Ast fel propunerea a fost respinsă.

De present sînt patru scaune episcopescĭ vacante. Guvernul a făcut propunerea pentru umplerea lor, dară Roma nu a acceptat persónele presentate spre numire.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta şi Vinerĭ a ţinut o şedinţă numaĭ de formă. Terminându-şĭ în sĕptĕmâna acésta şi delegaţiunile lucrările sale, de Luni se vor reîncepe în dietă desbaterile meritorie.

Maĭ întâiŭ se va desbate proiectul de lege despre numele comunelor şi a altor localităţi. Se vede, că prin grăbirea cu votarea acestuĭ proiect guvernul voesce a preveni justa indignaţiune, ce o produce în naţionalităţile nemagiare magiarisarea numirilor geografice istorice. Saşiĭ în o conferinţă ţinută Duminecă în Sibiŭ aŭ protestat în contra nouluĭ mijloc de magiarisare. Românii încă se pregătesc la protestare. În urma agitaţiunii Saşilor comisiunea parlamentară a omis un cuvînt din proiectul de lege. A nume în §. 1 se zicea: „Fie care comună póte avé *eschisiv* numaĭ un nume oficios.“ Cuvîntul *„eschisiv“* s'a lăsat a fară.

Guvernator în Fiume e numit contele Szápáry László. Autonomiştiĭ se prepară pentru alegerile suplementare în representanţa comunală.

Austria.

Pentru înfrînarea scandalelor şi violenţelor maioritatea parlamentară a recurs la mĕsurĭ escepţionale primind în 25 Nov. propunerea luĭ Falkenheyn de a eschide de la 3—30 de şedinţe şi de a lipsi de diurn pe acel deputat, care vatĕmă respectul faţă cu parlament şi nicĭ după dóuĕ îndrumărĭ la ordine nu se moderéză.

În 26 Nov. presidentul Abrahamovicz a fost primit cu înjurăturĭ şi fluerăturĭ. Social-democraţiĭ aŭ năvălit asupra luĭ, şi Brener l-a prins de gât şi ĭ-a dat pumnĭ. În ajutorul presidentuluĭ aŭ sărit Cehiĭ tinerĭ; eĭ aŭ trântit pe Brener şi ĭ-aŭ dat lovituri cu pumnul şi cu piciórele. Presidentul abia a scăpat şi a ieşit din sală. Vicepresidentul Kramarz neputênd îndupleca pe social-democraţi, să părăséscă tribuna presidială, a dat ordin poliţieĭ, să-ĭ depărteze de acolo cu forţa. Aŭ întrat în sală 60 de poliţiştĭ întrarmaţi, carĭ cu grele lupte aŭ scos din sală pe mulţi socialiştĭ şi aŭ deşertat galeriile. Într'aceea s'a reîntors presidentul. S'a făcut sgomot arsuditor. Wolf a fost îndrumat la ordine de dóuĕ orĭ şi în sensul hotărîriĭ de maĭ înainte a fost provocat, să se depărteze. Fiind că nu a ascultat, poliţia l-a scos cu forţa. Tot aşa s'a întîmplat şi cu ceĭ alalţi matadorĭ obstrucţionişti.

În 27 s'a repetat cravalul din ziua precedentă. Wolf, de şi a fost eschis de la treĭ şedinţe, totuşi s'a presentat în sală. Poliţia l-a dus în carcerul tribunaluluĭ. Dr Lueger a declarat acum, că el şi aderenţiĭ sĕĭ trec la oposiţie.

De sară aŭ fost demonstraţiunĭ sgomotóse inscenate de studenţi şi lucrătorĭ.

Duminecă monarchul a primit dimisiunea cabinetuluĭ Badeni încredinţând cu compunerea nouluĭ cabinet pe br. Gautsch. Din acésta se pare, că a învins strada. Cehiĭ sînt deprimaţi, ĕră Germaniĭ liberalĭ sînt mulţămiţi. Poloniĭ şi Cehiĭ n'aŭ voit, să priméscă nicĭ un portofoliŭ în cabinetul Gautsch, şi ast fel acesta e compus numaĭ din oficialĭ, şi se zice, că e numaĭ un cabinet de transiţiune pentru votarea provisoriuluĭ.

Ministrul Gautsch a încercat a-şĭ asigura spriginul maioritățiĭ. Dară acésta numaĭ aşa e aplicată a-ĭ da concursul sĕŭ, dacă nu va revoca ordinaţiunile în cestiunea limbiĭ. După ce guvernul e aplicat a revoca numitele ordinaţiunĭ spre a împăca pe liberaliĭ germanĭ, a întrat în tractative cu aceştia.

Abia s'a restabilit liniştea în Viena, şi în maĭ multe oraşe din Boemia a erupt o revoluţie formală. Poporul ceh

---

material, se închie prin o manifestaţie religiósă?

Turnul Eiffel înlocuit cu un *congres al religiunilor!*

Starea nóstră de consciinţă de azĭ e rodul a dóuĕ moduri de a gândi şi de a simţi. Unul ne vine din a fară, altul e rĕsărit din însu-şĭ avutul nostru naţional.

Din a fară aŭ pătruns în sferele maĭ înalte ale gândiriĭ unele credinţe filosofice, carĭ apoĭ prefirându-se în straturile maĭ de jos, aŭ sădit în inimile pustiite de sentimentele religióse orĭ descurajarea pesimismuluĭ, orĭ supunerea resemnată la un determinism, ce ne dobóră.

În lăuntru grijile politice ne ţin sub acela-şĭ jug ca în vremea, când tóte strădaniile ţinteaŭ a înzestra ţara cu nóuĕle aşedăminte. Dar după ce vreme de patru zecĭ de anĭ am fost farmecaţi de vedenia amăgitóre, ce ne desvĕlise liberalismul, de o dată ne-am trezit din amorţélă, izbiţi de realitatea celor maĭ amare decepţiunĭ. Din făgăduelile încântătóre de altă dată ne-am ales numaĭ cu forme góle, carĭ aŭ ameţit lumea, şi atuncĭ ne-am dat samă, că jertfisem aparenţelor progresuluĭ realitatea sentimentelor, ce întocmesc puterea de viaţă a orĭ căruĭ neam. Minciuna liberală, cu care am fost încântaţi atâta vreme, s'a arĕtat atuncĭ tuturor ca o cumplită mistificare.

Ast fel dar desnădĕsjduirea, ce ne-a turnat filosofia contimporană îmbinându-se cu decepţiunile politicĭ, a produs o stare de consciinţă, din care rĕsar tóte miseriile vieţiĭ nóstre actuale, a căror bilanţ prescurtat e cam acesta: *o biserică lipsită de sentiment religios,* un patriotism, care îndură batjocorirea idealuluĭ naţional, o armată, din care ofiţerimea demisionéză cu grămada, *un episcopat, care dă pildă scandalului şi a imoralităţii,* o direcţiune a educaţiuniĭ, care mărginită la instrucţia propriŭ zisă lăţesce criminalitatea, o epocă constituţională, care se închie cu regimul unanimităţilor parlamentare, o venalitate administrativă din zi în zi maĭ cumplită.

La ceĭ carĭ nu se lasă a fi înşelaţi de — reforme legislative orĭ de — progrese materiale, optimismul naiv se preface în cumplită desnădĕjduire. Maĭ primejdiósă încă e credinţa obştéscă, că o îndreptare a acestor rele e preste putinţă. —

Adevĕrul e, că reacţiunea nu póte isvorî de cât dintr'o prefacere desevârşită a felului nostru de a gândi şi dintr'o regenerare a inimiĭ naţionale.

Şi acésta e posibil. —

Deja după unele semne începe a se vĕdi o reacţiune a spiritului nostru public. —

Spre fericirea nóstră o dată cu desvĕlirea acesteĭ nóuĕ îndrumărĭ un curent idealist se ridică în tótă Europa împingêndu-ne şi pe noĭ spre limanul mântuiriĭ. —

De la acest curent să aşteptăm preînoirea forţelor nóstre de viaţă.

Dar căpĕta-va óre la noĭ acest noŭ idealism destulă agerime spre a ne scutura din amorţélă, spre a ne smulge din crisa, în care ne sbatem, şi a ne da avîntul mântuitor al epocelor marĭ?

Acésta atîrnă şi de la ómeniĭ, cărora ursita nóstră le va da chemarea de a întrupa nóuĕle aspiraţiunĭ. Cine va fi acel mare evocator al inimiĭ poporuluĭ nostru? Fi-va acesta un poet genial, — *poeta vates,* cum se zicea altă dată, adecă bardul şi tot o dată povĕţuitoriul unuĭ neam? Fi-va el un fruntaş al Bisericiĭ, un mare inspirat, vrednic de a ne înălţa inimile spre o nóuă viaţă spirituală? Fi-va el un bărbat de stat iscusit, care prin un act de mare autoritate, prin un apel rĕsunător la marele sentimente, va sci, să lege într'un singur mănunchiŭ energiile azĭ resleţe şi să le îndrumeze către un ideal superior?

Acésta-ĭ taĭna viitoruluĭ.

Ast fel dl N. Filipescu. Dînsul puteasă înşire încă şi multe alte rele, de carĭ e îngenunchiată societatea din România. Puteasă maĭ amitéscă maĭ vîrtos desfrînul sensual maĭ slobod de cât orĭ şi unde airia în statele creştine. Putea să maĭ amintéscă dejosirea scârbósă a taĭneĭ căsătorieĭ sevârşită cu concursul uneĭ biserici servile până la grétă faţă cu puterniciĭ zileĭ.

Ne place, că dl Filipescu nu desperézá de viitorul némuluĭ sĕŭ. El totuşi maĭ vede licurindu-ĭ razele uneĭ luminĭ mântuitóre. Dar, o spunem pe faţă, lumina acésta îĭ e de tot spĕlătăcită şi turbure. Dluĭ era aprópe de adevĕr, — un pas numaĭ, — şi ar fi vĕdut lumina aceea strălucind maĭ frumos de cât sórele: e darul Spiritului sfînt, carele lucră în biserica cea adevĕrată a luĭ Christos!

---

din Praga, din Pilsen şi din alte localităţi Luni, Marţi şi Mercuri sară a năvălit asupra locuinţelor Germanilor şi Jidanilor spărgênd şi stricând tot, ce le-a venit înainte. Poliţia numaĭ cu ajutoriul miliţieĭ a putut înfrîna pe demonstranţi. Mulţi aŭ fost greŭ răniţi; s'aŭ făcut numeróse arestări. Fiind că demonstraţiunile aŭ caractĕr socialist, deputaţiĭ cehĭ protestéză în contra lor şi provócă poporul la observarea ordiniĭ accentuând tot o dată necesitatea lupteĭ constituţionale.

În Praga şi alte oraşe ale Boemieĭ s'a publicat statariul.

România.

Corpurile legiuitóre s'aŭ deschis Sâmbătă cu solemnitatea obicĭnuită. Regele în discursul de tron a accentuat, că România a urmat o politică pacĭnică şi prudentă, prin ce în tóte părţile a fost întimpinată cu simpatiĭ viĭ, şi raporturile regatuluĭ cu tóte puterile sînt cele maĭ cordiale. A amintit despre visita de la Budapesta şi despre primirea principeluĭ bulgar la Sinaia. Apoĭ a relevat, că din incidentul inaugurăriĭ universităţiĭ din Ĭaşĭ ţarul a salutat pe regele prin un trimis estraordinar. Cu Turcia s'a încheiat convenţiune comercială. Mesagiul a amintit proiectele de legĭ, carĭ aŭ menirea de a înainta prosperarea ţerĭ pe tóte terenele.

Luni s'a ales de president al camereĭ Giani, de vicepresidenţi Nacu, Stolcescu, Lascar şi Şendrea, éră în senat president a fost ales Statescu, vicepresidenţi Nicolaide, Gane, Urechea şi Grădişteanu.

Germania.

Parlamentul imperial s'a deschis Marţi. În discursul tronuluĭ s'a urgitat desvoltarea marineĭ germane, ca ast fel imperiul şi pe mare să-şĭ pótă conserva auctoritatea faţă cu puterile străine. Situaţia finanţială preste tot se declară de satisfăcĕtóre. Pentru spriginirea comerciuluĭ şi a agriculturiĭ s'aŭ făcut dispositiuni momentóse.

Ce privesce politica colonială, pentru stabilirea confiniilor dintre Togo şi Dahomey se continuă negoţiările cu guvernul francez, de la carĭ se aştéptă, să promoveze interesele ambelor părţi. Spre a cere satisfacţie pentru macelărirea misionarilor în Sina şi garanţă suficientă, că nu se vor maĭ repeţi măcelurile, s'a dat ordin floteĭ de răsboiŭ, să ocupe portul Chiav-Cian.

Raporturile cu cele alalte puterĭ sînt amicabile.

Turcia.

Încă nu s'a închiat definitiv pacea cu Grecia, nicĭ cestiunea Creteĭ nu e regulată, şi Turcia are de noŭ să prindă armele şi încă spre înfrînarea supuşilor sĕĭ Albanezĭ, carĭ s'aŭ revoltat. Finanţele imperiuluĭ sînt desecate, éră creditul aprópe la zero. Rusia urgitéză solvirea restuluĭ de desdaunare din răsboiul din 1877|8.

Apel

către întréga comunitate gr. cat. din patrie.

(Fine.)

O dulce Christóse, óre preste câte vécurĭ vom fi şi noĭ, unde sînt acuma fraţiĭ nostri latinĭ? Dumnezeule, când vom ajunge óre măcar timpul, ca să fie la noĭ unitate în celebrarea sfinteĭ liturgiĭ? Dapoĭ unitatea în întregul rit? Unde sînt la noĭ cărţile liturgice, carĭ să ne propună cu de-amĕnuntul ariile şi tóte agendele preotuluĭ? Unde sînt cântările fixate asemenea celor Gregoriane? A. câută s. liturgie, după cum o a auḑit de la B.; dar B. de la cine şĭ-o a însuşit? C. dă pe calapodul luĭ D. ş. a. m. d., însĕ nicĭ unul nu se ţine strîns de melodia auḑită, ci o maĭ sucesce conform gustuluĭ sĕŭ. V'aţĭ putut convinge despre acésta, dnilor, când aţĭ celebrat maĭ mulţĭ preoţi la olaltă. Aşa-i, că vĕ întreceaţi unul pe altul în variaţiunile artistice (?)? Poftim unitate! Şi ce zic la acestea crediciosiĭ? Încă să le mulţămescĭ, dacă numaĭ rîd la auḑul atâtor schimosituri; cea maĭ mare parte însĕ, vĕ încredinţez, că chiar se scandalisézā. Căcĭ să nu cugetaţĭ, că în poporul acela prost nu este simţ musical. Dapoĭ să veḑĭ la felurimĭ în sevârşirea sfinteĭ liturgiĭ! M. cântă ecteniile micĭ, pentru că aşa a auḑit de la L.; însĕ O. trece liniştit preste ele, căcĭ nicĭ N. nu le cântă. P. îşĭ înalţă mânile oblu în sus, căcĭ aşa a vĕḑut pe icóne vechĭ pe Moïsi rugându-se în muntele Horiv; R. şi-le dă în laturĭ, îţĭ pare, că veḑĭ pe un augur cerênd sfat de la intestinele unuĭ piţigoiŭ. S. tot mereŭ deschide dverile împĕrătescĭ, pe când T. se îndestulesce cu atâta, că le deschide o dată la început. Dar fie destul atâta, pentru ca să vĕ convingeţi, că nicĭ măcar în cele maĭ esenţiale ale rituluĭ nu se unesc nicĭ doĭ preoţi. Uĭtaţi-vĕ, fraţilor, la preoţiĭ latinĭ şi nu vĕ fie ruşine a învĕţa de la eĭ unitate! Dómne, Dómne, rĕŭ sîntem rĕmaşĭ! De cantorĭ nicĭ pomenire nu fac, căcĭ eĭ cu puţine escepţiuni nicĭ idee n'aŭ despre simţul musical.

Dapoĭ cântările poporale bisericescĭ! Numaĭ la puţine casurĭ mĕ voiŭ restrînge spre a dovedi, unde am ajuns. De-a lungul Marmaţieĭ se cântă Cheruvicul pe versul tricoloruluĭ. Eĭ bine, doĭna tricoloruluĭ e plăcută, când o auḑĭ a fară de zidurile bisericiĭ, însĕ devine scârbósă, când o auḑĭ aplicată la cântărĭ sfinte. În partea rĕsăriténă a Sătmariuluĭ şi prin Ugocia poţĭ auḑi Cheruvicul cântat după melodia ungurésca: „Káka tövén költ a rucza.“ Auḑĭ, tu musă sacră, şi-ţĭ acopere faţa roşită de atâta ruşine! Pentru numele luĭ Dumnezeŭ, dapoĭ aşa cerşitóre a devenit musa nóstră bisericéscă, în cât chiar cu bala de „Káka tövén“ voesce a-şĭ acoperi golătatea? În Silvania şi Transilvania maĭ în tóte bisericile te poţĭ delecta în doĭna luĭ Lucaciŭ! Dapoĭ da, doĭna luĭ Lucaciŭ e o cântare pătrunḑĕtóre (?), chiar imn naţional, şi-ţĭ priesce, când spre es. cu ocasiunea uneĭ adunărĭ îţĭ vine dorul, să-ţĭ plângĭ visurile trecute lângă melodia eĭ; dar pentru Dumnezeŭ, nu o duceţi în biserică, căcĭ ea atunci tot nimbul eĭ şi-l perde şi devine obiect de scârbie. Ce să zic apoĭ despre compositiile horibile ale unor compositorĭ (!) diletanţi? Par că-ţĭ vine, să fugĭ din lume la auḑul lór. Deşertăciune, golătate, schimosituri, în cătrăŭ privescĭ. Până când tot aşa?

Evident, dnilor, că a sosit timpul activităţiĭ. La o parte decĭ cu tóte gâlcevile bagatele personale, şi umĕr la umĕr să ne silim a împrăştia negura cea grósă, ce acopere strălucirea Sionuluĭ român! Reforme in radice ne trebuesc, căcĭ în starea asta primitivă nu putem, nu ne este iertat, să petrecem maĭ mult, de cum va ne zace la inimă mântuirea bisericiĭ! Modul purcederiĭ ni-l arată fraţiĭ latinĭ.

Înainte decĭ! Să urmăm esemplul bun!

În acea dulce sperare, că bunul Dumnezeŭ vĕ va îndupleca inimile Frăţiilor vóstre la îmbrăţişarea ideiĭ mele modeste, în numele luĭ Dumnezeŭ şi cu Dumnezeŭ étă propunerea mea:

1. Să se stabiléscă un loc şi timp anumit pentru ţinerea unuĭ congres bisericesc.

2. Adunându-ne acolo în numĕr cât maĭ mare, să se aducă pe tapet *compunerea unuĭ liturgier,* în carele tóte ariile aparţinĕtóre preotuluĭ să fie puse pe note prin bărbaţĭ aleşĭ de congres.

3. Să se stirpéscă schimositurile scârbóse, şi să se pună pe note simplu, dar cu maiestate tóte cântările rituale.

4. Pentru compunerea cântărilor bisericescĭ poporale să se esmită o comisiune de specialiştĭ, al căror operat revidiându-se să se tipăréscă pentru tóte bisericile.

5. Musica sacră să se întroducă în tóte institutele teologice şi pedagogice, aicĭ să fie aplicaţĭ profesorĭ de musică cualificaţĭ şi zeloşĭ.

În fine încă o dată vĕ rog, fraţĭ iubiţĭ, maditaţĭ, discutaţĭ asupra celor scrise de debilitatea mea, şi de cum va aţĭ găsi espedient maĭ salutar, vĕ rog, să-l descrieţĭ în colónele „Uniriĭ“ şi încă cât maĭ în grab. Desbateţĭ obiectul ásta în orĭ ce adunare, lăţiţĭ idea asta în cercurĭ cât maĭ estinse, ca cuprinḑênd ea inima intregiĭ nóstre bisericĭ unite, — cu un trup şi suflet să alergăm la un loc anumit pentru a ne consulta asupra moduluĭ sanăriĭ rĕuluĭ. Devisa să ne fie: „Pentru Sion nu voiŭ tăcé, şi pentru Ĭerusalim nu voiŭ înceta!“

Bêrzava (com. Arad) la 30 Octobre 1897.

G. Hubic
preot gr. cat.

Corespondinţe.

Bucurescĭ 19 Novembre.

Nu póte fi lucru maĭ îmbucurător şi maĭ înălţător de inimă pentru un Român, de cât a vedé, că némul sĕŭ progresézā pe tóte terenele şi înaintéză cu paşĭ repeḑĭ pe calea civilisaţiuniĭ şi a bunăstăriĭ. Dar e cert şi aceea, că progres nu se póte face, de cât în linişte şi libertate şi pe lângă aceea dispunênd de capitale materiale însemnate. Şi har Domnuluĭ, aceste tóte le avem aicĭ în România: libertate destulă, însĕ prea multă, linişte suficientă şi banĭ, însĕ se vede, că sînt la bancheriĭ evreĭ şi grecĭ şi la ciocoĭ. Tóte acestea ajută mult şi fac, să progresăm mereŭ. Aşa în cât acela dintre Româniĭ ardeleni, care dedat cu sĕrăcia şi cu miseriile din acea frumósă, dar sugrumată ţară, are fericirea de a veni la Bucurescĭ, are tot dreptul, să fie uĭmit de ceea ce vede în acest mic Paris al Orientuluĭ. Palate şi clădirĭ pompóse, bulevarde largĭ luminate cu electricitate şi străbătute de tramwaye electrice, strade frumóse pline de prăvăliĭ bogate şi de magasine maĭ ales de modă, în carĭ se află aranjat cu un gust admirabil tot, ce se produce maĭ frumos şi maĭ elegant în atelierele şi fabricile din Viena şi Paris. Apoĭ calese şi cupee elegante, trase de frumoşĭ caĭ muscălescĭ, străbătênd cu luţélă ameţitóre frumósa, dar strîmta şi strîmba cale a Victorieĭ. Cu un

cuvînt totul arată, că sîntem într'un oraş vrednic de a fi capitala celuĭ maĭ înfloritor şi maĭ modern dintre statele sud-orientale. Tóte acestea arată, că capitala ţĕriĭ a luat un avînt puternic pe calea civilisaţiunii şi a importat mult din splendórea celor maĭ frumóse oraşe din Apus.

Înse bucuria şi mândria, de care rĕmâne cuprins omul şi maĭ ales Românul la vederea acestuĭ esterior atrăgĕtor, simţesc o puternică sguduire, dacă el esaminéză maĭ cu de-amĕnuntul viaţa internă şi moravurile acestuĭ oraş şi putem zice a întregiĭ ţĕrĭ. Atuncĭ vede, că în lăuntrul acestuĭ esterior pompos se află multă putrejune, corupţie şi imoralitate. Atuncĭ se póte convinge, că dimpreună cu atâtea lucrurĭ frumóse s'aŭ importat şi luxul şi imoralitatea Apusuluĭ şi aŭ aflat aicĭ un teren fórte potrivit, o climă fórte favorabilă şi mulţĭ cultivătorĭ, aşa în cât aduc róde multe, îmbelşugate şi nefaste, carĭ trebue să inspire gânduri serióse orĭ căruĭ Român ĭubitor al viitoriuluĭ nĕmuluĭ sĕŭ, maĭ ales că nu este maĭ nimenĭ, ca să se încerce barĕm a pune stavilă unuĭ rĕŭ atât de mare.

În primul loc ar fi datóre, să o facă acésta biserica naţională ortodoxă numită şi autocefală. Dar ea face fórte puţin orĭ chiar nimic. Dintre numĕrósele bisericĭ, câte sînt îngrijite şi într'o stare vrednică de o biserică creştină? Multe din ele sînt atât de neglese şi de neîngrijite, în cât calvinist să fiĭ şi par că ţĭ-ar fi ruşine, să vedĭ într'o capitală luxósă o atare biserică creştină. Predicĭ nu se aud nicĭ când, credincioşiĭ sînt puţinĭ de tot în Dumineci şi sĕrbătorĭ, şi am vĕdut pe mulţĭ credincioşĭ ortodoxĭ scandalisându-se de modul, cum se celebréză serviţiul dumnezeesc. Aşa stând lucrurile, nu e mirare, dacă moralitatea scade tot maĭ tare. Aicĭ e locul, să zicem, că unde nu e Spiritul Sfînt, acolo nu e viaţă creştinéscă, nu e moralitate.

Dar şcóla? Suplinesce óre acéstă fĭică a bisericiĭ negligenţa orĭ neputinţa mameĭ sale? Durere că nu numaĭ nu face nicĭ cât aceea, ci distruge şi puţinul, ce dóră l-a făcut. Şi étă pentru ce. Studiul religiuniĭ se propune într'un mod neîndestulitor, numaĭ în clasele gimnasiale I—IV, ér în clasele liceale, va să zică chiar atuncĭ, când tineriĭ aŭ maĭ mare lipsă de religiune şi o pot pricepe maĭ bine, nu se propune de loc. La biserică nu sînt obligaţĭ, să mérgă şcolariĭ nicĭ când; de mărturisire şi cuminecare nicĭ vorbă. Ieşind tineriĭ ast fel din liceŭ, cu fórte puţine cunoscinţe despre datorinţele unuĭ creştin, lipsiţĭ de orĭ ce instrucţiune morală, nu e mirare, dacă cresce o generaţiune tinĕră ateă şi imorală.

Ce să maĭ zic despre universitate? Acolo un profesor e ateŭ, altul e materialist, al treilea pessimist, cel alalt fatalist ş. a. m. d. Aşa de es. la începutul cursuluĭ ĭuridic la universitatea din Bucurescĭ un profesor a pus tesa: „Dacă este un principiŭ universal de justiţie, şi dacă esistă Dumnezeŭ?“ şi în faţa unuĭ public numĕros a resolvat tesa negativ. Prin ast fel de doctrine a bună samă nu contribue nimic la moralitatea publică, din contră distruge şi puţinul, ce maĭ este.

La tóte acestea maĭ adaugeţĭ unele teatre, în carĭ se represintă piesele cele maĭ murdare; apoĭ o literatură pornografică nerušinată, în care locul prim îl ocupă romanele realiste ale luĭ Zola şi ale altor pornografĭ încă şi maĭ murdarĭ şi maĭ impiĭ de cât el. Maĭ mult, chiar şi unele foĭ numite literare nu le poţĭ ceti fără de a te scârbi.

Étă din ce isvórĕ de sciinţă se adapă aicĭ tinerimea de ambele sexe. Şi apoĭ să ne mirăm, că vedem atâţia tineri călbejiţĭ şi ofticoşĭ, carĭ umblă pe stradă ca nisce schelete viĭ?

Ar fi timpul, să se deştepte o dată ceĭ competenţĭ şi să înlăture pericolul, până nu va fi prea târziŭ. Căcĭ ce folos, dacă progresăm pe o cale şi dăm îndĕrĕt pe alta?

În capitală domnesce o frică mare şi o consternaţiune generală din causa febreĭ tifoide, carea grasézĕ în mĕsură îngrozitóre. Şcolile s'aŭ închis tóte, ér spitalele ne maĭ putênd cuprinde pe toţĭ bolnaviĭ, aŭ trebuit să se deschidă barace. Cu tóte acestea mortalitatea nu e de tot mare.

Mare agitaţie a produs între fiiĭ luĭ Israil noul proiect de recrutare. Eĭ se simţesc nedreptăţiţĭ printr'însul. Mult mĕ mir, cum de maĭ stă poporul cel ales într'o ţară, în care se simte apĕsat, fiind atât de aprópe de pământul făgăduinţeĭ, de Canaanul modern? Poftéscă, şi trécă Carpaţiĭ, mérgă în ţara, unde eĭ sînt stăpânii situaţieĭ!

Atâta de o cam dată. Cu ocasiunea proximă despre altele.

Salutare. **Philoteŭ.**

Noutăţĭ.

Escelenţa Sa Î. P. S D. Mitropolit Mercurĭ a celebrat în capela din castelul mitropolitan conferind lectorilor *Nicolaŭ Boţan, Demetriŭ Racoţan* şi *Isidor Butnar* ipodiaconatul şi diaconatul, ĕră Vinerĭ a celebrat în biserica catedrală chirotonindu-ĭ întru preoţĭ. Tot Vinerĭ a conferit ipodiaconatul şi diaconatul lectoruluĭ *Artur Boér*.

Din Archidiecesă. Onoratul *Ştefan Sándor* paroch gr. cat. în *Casonul mare* din districtul protopopesc al Treĭscaunelor este numit *paroch în Odorheiul secuiesc* şi *vice-protopop* al districtuluĭ *Odorheiuluĭ*. — Sînt dispuşĭ de administratorĭ parochialĭ *Nicolaŭ Boţan* în *Tîmpăhaza* şi *Uifalĕŭ* în protopopiatul *Aĭudului, Demetriŭ Racoţan* în *Felfalĕŭ* din protopopiatul *Reghinuluĭ săsesc*, ĕră *Isidor Butnar* în *Cârpiniş*, pe cum şi de cooperator în *Roşia montană* din protopopiatuluĭ *Roşieĭ montane*. De administrator parochial în *Casonul mare* e dispus ordinandul *Artur Boér*.

Catedra de limba şi literatura română la universitatea din Budapesta, pe cum se scie, prin mórtea mult regretatuluĭ Alesandru Roman a devenit vacantă. Pentru umplerea eĭ s'a escris concurs cu terminul de 20 Dec. Ca docent privat pentru limba română la universitate a fost numit Alexics György, care se dă de Român. Acesta şi-a început prelegerile — firesce în limba magiară — în 1 a c. Tinerimea română l-a huĭduit cu strigărĭ: Jos cu magiaronul, jos cu tradatorul, vorbesce românesce! Scena a durat cam $^1/_4$ de óră, apoĭ pe cum scriŭ foile din Budapesta, propunerea a decurs în ordine, dară la finea óreĭ s'aŭ repetit acele-şĭ scene. Tinerimea magiară a luat în apĕrare pe noul profesor.

Şcolĭ magiare pentru Românĭ (?). Ziaruluĭ „Pol. Corr.“ i-se comunică din Budapesta, că numĕróse comune românescĭ din comitatul Aradului şi din al Cluşuluĭ aŭ suplicat la ministrul Wlassics, să le ridice şcolĭ cu limba de propunere magiară. Acesteĭ rugărĭ firesce că îĭ va satisface în cadrul mijlócelor, ce-ĭ staŭ la dispositie, şi spre acest scop pe anul 1898 se vor prelimina 170,000 fl. „Acéstă nisuinţă a simplilor ţĕranĭ e un semn îmbucurător al nesuccesuluĭ agitaţiuniĭ, ce în continuŭ operézĕ între eĭ.“ Noĭ nu credem, că va fi vre-o comună românéscă, care să cĕră şcólă cu limba de propunere magiară azĭ, când consciinţa naţională e aşa de desvoltată. Că vre-o antistie comunală abusând de încrederea poporuluĭ va fi cerut atarĭ şcolĭ, admitem. Totuşĭ credem, că lucrul se presentă de tot mărit.

Mântuiţĭ viaţa pruncilor! Sciut este, că serul luĭ Behring în contra difteriteĭ e un remediŭ aprópe infalibil, dacă se aplică destul de timpuriŭ. Sîntem recercaţĭ a publica sfatul următoriŭ: Ordinariatele să dispună preoţilor aplicaţĭ în parochiĭ, ca să înveţe de la medicĭ a constata morbul acesta şi a îndupleca apoĭ pe părinţiĭ pruncilor bolnavĭ, ca să recurgă fără amânare la ajutoriul medicului. Serul în contra difteriteĭ adevĕrat că are să se plătéscă, dar maĭ scumpă e dóră viaţa pruncilor atât pentru părinţĭ cât şi pentru biserică şi pentru societatea civilă.

Societatea „Petru Maior“ a tinerimiĭ universitare române din Budapesta s'a constitnit pe anul şcol. 1897/8 în modul următor: Preşedinte: Georgiŭ Adam, stud. în drept; vicepreşedinte: Vasilie Virgil Moisil, stud. în med.; secretar: Ioan Pop, stud. în drept; cassar: Camil Velican, stud. în drept.; controlor: Ioan Fruma; notarĭ: Virgil Păuşan, stud. în drept, şi Petru Maior, stud. în drept; bibliotecar: Nicolae Mihulin, stud. în fil.; archivar: Augustin Străiţariŭ, stud. în drept.; econom: Aurel Cioban, stud. în drept. În comisia literară: Preşedinte: Ilarie Chendi, stud. fil.; referent: Vasile Virgil Moisil stud. în med.; membri: Aurel Cioban, stud. în drept, Ioan Pop, stud. în drept, Ioan Fruma, stud. în drept, Stan Vidrighin, stud. techn., Nicolae Mihulin, stud. în fil. În comisia supraveghiătóre: Roman Rudnean, stud. în med., Traian Morcan, stud. în drept. Victor Peştean, stud. în med.

Calea ferată Sibiŭ—Viņtul de jos în 25 Nov. s'a predat întrégă comunicaţiuniĭ; până atuncĭ întru Mercurea şi Sĕlişte nu umbla trenul.

Procos de presă „Tribuna“ a avut Marţĭ al 26-lea proces pentru un articol întitulat „Mehadica. Autorul articoluluĭ, fostul redactor al Tribuneĭ T. V. Păcăţan, a trecut în România şi în o epistolă adresată presidentuluĭ de la tribunalul din Cluş espune motivele, pentru carĭ nu se presentă la pertractare. Dimpreună cu dl Păcăţan a fost acusat şi dl V. Dresnandt, pe care juriul l-a declarat de nevinovat.

La temniţa din Alba Iulia sînt chemaţĭ dniĭ Aurel Danciŭ proprietar şi director în Bucium, Dr I. David candidat de advocat, Simion Dandea proprietar, G. David universitar, I. Naicu proprietar, Vir. Todescu dr. în medicină, Nic. Băieşan preot în Bucium, Gr. Sima preot în Cârpeniş, pe cum şi Elena David şi Sofia David. Toţĭ aceştĭ inteligenţĭ din munţiĭ apusenĭ aŭ fost condamnaţĭ la temniţă ordinară, fiind că aŭ întimpinat pe regretatul Băbuţ, când s'a reîntors din temniţa de la Cluş.

Decorarea luĭ Jeszenszky. Unele foĭ magiare scriŭ, că consilieriul ministerial Jeszenszky Sándor şi-a primit în zilele acestea breveta referitóre la decorarea cu „Steaua Românieĭ“. Breveta pórtă datul de 15 Octobre. Acésta se vede, că l-a îndemnat, să scrie în „Indépendance Roumaine“ din Bucurescĭ, că nu dînsul a figurat ca procuror în procesul Memoranduluĭ, ĕră în procesul Replicĭĭ nu a pronunţat cuvinte insultătóre la adresa Românieĭ.

Bartha Miklós, care la ultimele alegerĭ dietale a rĕmas fără mandat, în 2 a c. a fost ales deputat al cercului electoral Gyula în locul repausatuluĭ Terényi. Bartha a întrunit 645 voturĭ faţă de contra-candidatul guvernamental Bodoky, care a primit 541 voturĭ.

Foc în Londra. Un incendiŭ teribil s'a escat în sĕptĕmâna trecută în London ţinênd 7—8 óre şi causând o daună cam de 40 milióne fl.

Poetul Gr. H. Grandea a repausat în 20 l. tr. la Bacăŭ, unde a funcţionat ca profesor gimnasial.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Fine.)

Ĭoan VII Gramaticul saŭ Lecanomante, numit din partea iconodulilor și Ĭames, Ĭambres, Ĭamares, [1]) fără îndoélă cu referire la II Moĭsi 7, 11, 22 și la II Tim. 3, 8., mai înainte fuse sîncelul patriarchuluĭ Antoniŭ și escelase în ochiĭ împĕratuluĭ prin erudițiunea sa sciințifică, prin zelul sĕŭ pentru causa iconoclaștilor și prin multele serviții, ce le prestase acesteĭ cause. Istoriografiĭ grecescĭ toți spun, că el chiar și ca patriarch deprindea magia și vrăjitoria. A fară de aceea îl maĭ învinuesc și cu desfrînărĭ dobitocescĭ. El se născuse în Constantinopol din familia nobilă a Morocharzamiilor, se făcu maĭ marele mănăstiriĭ sfinților Sergiŭ și Bac și fu primit și în clerul palațuluĭ. El se bucurase de favorul luĭ Leo V, carele-ĭ ceruse a dese orĭ sfatul, și de al luĭ Michail II, carele-ĭ concredu crescerea fiuluĭ sĕŭ, și tot asemenea dobîndise influință mare și la învĕțăcelul sĕŭ împĕrătesc, care-l grămădise cu onoruri bisericescĭ și înălțase pe Arsaber fratele luĭ între patricianĭ. Când ajunse în scaunul patriarchal, rosti anatemă în contra iconodulilor și atîță maĭ ales pe împĕratul, ca să persecuteze pe toți, ceĭ ce nu s'ar supune direcțieĭ iconoclaste dominante orĭ nu l-ar recunósce de cap bisericesc.

Împĕratul persecuta maĭ ales pe călugărĭ, carĭ singuri maĭ aveaŭ destulă bărbăție, cât să certe mĕsurile luĭ, și pe de-asupra se maĭ cuprindeaŭ și cu gătirea de icóne religióse. Din eĭ celebrul pictor Lazar a fost sbiciuit în chipul cel maĭ crudel, [2]) eruditul Metodiŭ de Siracusa, care pe timpul luĭ Leo V fugise de iconoclaștĭ la Roma și în Bizanț pe timpul luĭ Michail II fusese maltractat greŭ și aruncat în închisóre, acuma fu bătut și aruncat într'o închisóre îngrozitóre, pentru că admoniă pe împĕratul în chip serios. [3]) Pe cantorul Teofane și pe fratele acestuia Teodor, cu carĭ disputase însu-și Teofil, îĭ pedepsi împĕratul cu dóuĕ sute de lovituri cu toégul și-ĭ înferă lăsând, să li-se taie în față dóuĕ spre zece stichuri ĭambice, carĭ îĭ declarau de idololatri; ceĭ doĭ frați din causa acesteĭ stigmatisărĭ se și numiră *γράπτοι*. [4]) Maltractărĭ grele suferiră între alțiĭ mulțĭ și imnograful Ĭosif [5]) și sîncelul Michail din Ĭerusalim. [6]) Într'aceea bisericile se îmbrăcaseră érăși în podóbă, dar acum éră le despoiară de podóba acésta: închisorile eraŭ îndesuite, pe călugărĭ îĭ alungaŭ din cetate și-ĭ neliniștiaŭ și-ĭ chinuiaŭ și la țară așa, că uniĭ părăsiră călugăria, éră alțiĭ muriră de chinuirile cele nemilóse. [7]) Împĕratul trimise pe uniĭ dintre călugării împotrivitorĭ la învĕțătoriul sĕŭ Ĭoan, și acesta cercă în zădar cu dialectica sa, să le împărtășéscă eresa iconoclastă. [8]) De altmintrea tractarea celor ce se împotriviaŭ, nu era în tot de una aceea-și: Teofil sloboḑi maĭ târziŭ pe călugărul Metodiŭ din închisóre, orĭ pentru că prin acésta voi, să prevină o revoluție în favorul icónelor, orĭ pentru că doria, să se foloséscă de sfatul luĭ. [9])

Teofil de o parte ca iconoclast sever se mândria cu aceea, că combate superstiția, dar el de altă parte era însu-și fórte superstițios. El lăsă, ca o muiere saracenă să-ĭ prevestéscă viitoriul, și oraculul acesteia și nisce observărĭ, carĭ le făcu în împrejurimea sa, îl umplură de grije pentru viitoriul causeĭ iconoclaste, carea o representa cu atâta energie. El făcu decĭ pe împĕrătésa Teodora și pe cancelarul Teoctist, să jóre, că nu vor despoia pe patriarchul Ĭoan nicĭ când de dignitatea luĭ, nicĭ nu vor restaura nicĭ când cultul icónelor. [1]) Asupra împĕratuluĭ patriarchul Ĭoan VII deprindea a bună samă influință maĭ mare de cât asupra împĕrăteseĭ; pe acésta o educase adecă evlaviósa eĭ mamă Teoctista Florina în venerarea icónelor. Teoctista cea înălțată la dignitate de patriciană certă cu francheță sentimentele iconoclaste ale împĕrătesculuĭ sĕŭ ginere și cercă a lega de sine pe nepótele sale. Dar împĕratul opri pe fetele sale de la cercetarea buneĭ lor și față cu soție-sa, pe carea o bănuia deja, că e prietină a icónelor, luă posiție amenințătóre așa, cât acésta, până ce trăia Teofil, nu putu să facă nimica în favorul ortodoxilor asupriți și putu să scape numaĭ cu viclenie și prudință de mânia soțuluĭ sĕŭ, carele întimpina pe virtuósa sa soție cu respect, însă asupra guvernăriĭ nu-ĭ lăsa nicĭ o înrîurință. [2]) Teofil muri în 20 Ianuariŭ 842 după o guvernare de doĭ spre zece anĭ și treĭ lunĭ. [3])

În locul minorenuluĭ Michail III guvernă acuma împĕrătésa mamă Teodora ajutată de logofetul Teoctist, de magistrul Manuil și de frate-sĕŭ patricianul Barda. [4]) Mulțĭ din ceĭ persecutați de Teofil, maĭ ales iconodulii, își redobîndiră libertatea și unii din aceștia cu o cale și trecere mare la împĕrătésa, și așa se putea spera, că în scurtă vreme se va restabili pacea bisericéscă. Teoctist o părtinia în chip hotărît, și Barda încă îl spriginia, dară Manuil și împĕrătésa nu grăbiaŭ a o restabili. Teodora încă o doria, însă credea, că nu va fi consult, să grăbéscă; considerarea față cu mortul sĕŭ soț, juruința, ce i-o făcuse, și temerea de puterea iconoclaștilor, care în cele din urmă treĭ decenii crescuse fórte tare, o rețineaŭ de la orĭ ce pas hotăritoriŭ. Într'aceea căḑu Manuil într'un morb greŭ; îndemnat de călugării Studiți făcu juruința de a urgita maĭ cu de-adinsul restituirea icónelor, dacă Dumnezeŭ îĭ va dărui reînsănătoșarea. După reînsănătoșarea sa făcu tot posibilul spre a-și împlini juruința și spre a delătura îndoelile Teodoreĭ. Lucrul acesta nu era ușor; scaunul patriarchal și scaunele episcopescĭ eraŭ încă în puterea iconoclaștilor; în senat și între oficialiĭ eĭ eraŭ în maioritate, și partea cea maĭ mare a oștiĭ încă era pe partea lor. De altă parte călugariĭ, ceĭ ce aveaŭ o înrîurință așa de mare asupra poporuluĭ, urgitaŭ suprimarea ereseĭ dominante, și bărbațiĭ ceĭ maĭ cu influință aĭ curțiĭ și și însă-și împĕrătésa favoriaŭ pretensiunea lor. Când maĭ pe urmă ajunseră la hotărîre, se apucară, să o esecuteze cu de grab. [5])

În dată dară patriarchuluĭ Ĭoan VII prin un oficial militar să înțelégă, că el să se alăture la restituirea icónelor și a podóbeĭ bisericilor și la ortodoxĭ, éră de cum va nu ar voi, să o facă, atuncia să părăséscă capitala și de o cam dată să se retragă la moșia sa, până vor merge la el călugariĭ și-l vor convinge cum se cade. Ĭoan întârzia cu declararea și ceru timp de cugetare. Își făcu apoĭ maĭ multe rane, pentru ca să pótă răspândi faĭma, că împĕrătésa ar fi rînduit, să se facă atentat asupra vieții luĭ. Dară patricianul Barda, pe care-l trimiseră la patriarchie, ca să facă investigare asupra pretinsuluĭ atentat, constată, că faĭma e neadevĕrată, și că Ĭoan se rănise însu-și; asta o mărturisiră chiar servitoriĭ luĭ și o dovedi găsirea uneltelor, cu carĭ se rănise. După acésta acusară pe patriarchul, că ar fi cercat, să se sinucidă, și-l duseră la moșia luĭ, éră maĭ apoĭ îl relegară într'o mănăstire. [6])

În locul luĭ înălțară pe călugărul Metodiŭ de Siracusa, pe care-l persecutaseră maĭ mult iconoclaștii. Împĕrătésa declară într'o adunare hotărîrea sa de a restabili ortodoxia, și un sinod

---

[1]) Mich. Stud. Vita s. Theod. c. 32. p. 277. Cf. Theoph. Contin. IV. 6. p. 154; Sym. Mag. l. c.

[2]) Theoph. Contin. III. 11. 13. p. 101—104; Cedren. II. 110—113; Manass. p. 204; Baron. a. 832. n. 5.

[3]) Vita s. Method. c. 1. n. 2—9; Acta SS. t. II. Jun. p. 960 ur.; Sym. Mag. p. 642; Georg. mon. p. 811 ur.; Baron. a. 834; Pag. a. 832. n. 3.

[4]) Theoph. Contin. III. 14. p. 104—106; Georg. Ham. p. 714. 715; Leo Gr. p. 226; Cedren. II. 114—116; Baron. a. 833. n. 1 ur.; Vita s. Theod. Grapti ap. Combefis. Manip. rer. Cpl. p. 191–228.

[5]) Acta SS. t. I. April. p. 266. 267; Gaetani Vitae SS. Sicul. t. II. p. 49.

[6]) Theoph. Contin. III. 15. p. 106; Cedren. II. 116. 117; Genes. III. p. 74; Manass. p. 209. 210; Mich. Confess. ex Cod. Coisl. 34. ap. Montfaucon Bibl. Coisl. p. 90—93.

[7]) Theoph. Contin. III. 10. p. 99. 100.

[8]) Theoph. Contin. III. c. 12. p. 102.

[9]) Genes. L. III. p. 76; Theoph. Contin. III. 24. p. 116; Sym. Mag. p. 644; Cedren. II. 125; Manass. p. 210—212.

[1]) Genes. p. 70; Theoph. Contin. III. 27. p. 121. 122; Sym. Mag. c. 14. p. 635 ur.; Cedren. II. 129.

[2]) Theoph. Contin. III. 5. 6. p. 89—92; Genes. p. 71; Cedren. II. 103—106; Manass. p. 208; Glycas P. IV. p. 537; Baron a. 831. n. 1 ur.

[3]) Theoph. Contin. III. 40. 41. p. 138. 139; Genes. L. III. p. 73. 74. 76; Georg. Ham. p. 716. 717; Georg. mon. p. 810; Leo Gr. p. 227. 228; Cedren. II. 138. 139.

[4]) Theoph. Contin. IV. 1. p. 148; Genes. L. IV. p. 77; Cedren. II. p. 139.

[5]) Genes. L. IV. p. 78—80; Theoph. Contin. IV. 1. 2. p. 148—150; Cedren. II. 140. 141; Zonar. Annal. III. p. 123; Pag. a. 842. n. 8—10.

[6]) Theoph. Contin. IV. 2. 3. p. 150. 151; Genes. L. IV. p. 80. 81; Nicetas l. c. p. 221; Leo Gr. p. 228; Sym. p. 648; Cedren. II. 142—144.

întări depunerea lui Ioan și sinodul icumenic al VII-lea cu anatema rostită asupra iconoclaștilor. În Dumineca cea dintâiŭ a Păresimilor, adecă în 19 Februariŭ 842, se ținu o liturgie solemnă pe lângă espunerea publică a icónelor întru onórea restabilirii ortodoxiei și a sinodului al VII-lea, [1]) și sinodul hotărî, ca de acum înainte biserica resăriténă să serbeze în fiesce care an în Dumineca cea dintâiŭ a Păresimilor *πανήγυρις τῆς ὀρθοδοξίας*, sĕrbătórea ortodoxiei. [1]) De acum înainte cultul icónelor în imperiul bizantin nu se mai turbură nici o dată.

[1]) Theoph. Contin. IV. 3—6; Genes. l. c. p. 82; Libell. syn. n. 147. Mansi XIV. 787; Sym. mag. p. 650. 651; Leo Gr. l. c.; Cedren. II. 143.

[1]) Cf. Leo Allat. De Dominicis et hebdomad. Graecorum Append. ad. opp. de Eccl. Occid. et Or. perp. consens. Colon. Agr. 1648. p. 1432. — Auctar. PP. Eccl. Gr. ed. Combefis. II. 716.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Caii lui Ben Hur făcură înspaimîntați o săritură înainte. Nici o dată nu-i atinsese vre o mână într'alt chip, fără numai gugulindu-i; îi crescuseră tot de una cu atâta gingășie, și în vreme ce crescură, cu încrederea sa față cu ómenii oferiră chiar și ómenilor un esemplu frumos. Cum puteau deci firi așa de gingașe la o atare tractare nevrednică să facă alt ceva, de cât să sară de ea ca de mórte?

Înainte săriră caii, ca și cum toți patru ar fi avut o singură voință, și înainte sburâ și căruța. Nu sufere îndoélă, că omului ori ce esperință îi póte fi de folos. De unde va fi avênd Ben Hur brațul acela tare și mâna aceea puternică, care îi prinse acum așa de bine? De unde de airia, dacă nu de acolo, că atâta vreme înfruntase cu vîsla în mână marea? Și ce era cutrĕmurarea acésta a căruței sub piciórele lui în asemĕnare cu clătinarea aceea tare și amețitóre, cu care naea cedase loviturilor valurilor, cutrĕmurată fiind de furia lor? Ast fel își ținu deci locul, sloboḍi celor patru frînele și grăi cu ei cu glas îmblânḍitoriŭ cercând cu o cale, să-i mâne în jurul aceleĭ încovoituri primejdióse; și încă mai înainte de ce iritarea febrilă a poporului ar fi început a se stîmpĕra, el stăpânia deja din nou pe deplin pe cei patru fugari ai sĕi. Și nu numai atâta: când se apropia de țînta cea dintâiŭ, ĕră era alăturea cu Messala, însoțit de aprobarea și admirarea tuturor celor ce nu erau Romani. Sentimentul acesta îi vĕdiră ómenii atât de pe față și cu atâta putere, cât Messala pe lângă tótă obrăznicia sa nu mai îndrăznia, să-și mai fâcă haz din el.

Când căruțele sburară în jurul țînteĭ, Estira putu să privéscă o clipă fața lui Ben Hur: ea era puțintel palidă, și el o ținu ceva mai ridicată ca de obiceiŭ; de altmintrea părea a fi liniștită, ba chiar blândă.

Pe loc se urcă un om pe piedestalul din capĕtul apusan al ziduluĭ din mijloc și luă jos unul din globurile de acolo. Tot atuncia luă altul jos de pe piedestalul apusan un delfin.

Tot asemenea dispărură și globul al doilea și al treilea și delfinul al doilea și al treilea.

Trei raîte erau sfârșite: Messala era încă tot în laturea din lăuntru; Ben Hur era încă tot alăturea de el; ceĭ alalți le urmau și acuma tot ca mai înainte. Lupta începu a-și lua înfățișarea de dóuĕ lupte, pe cum deveniră ele în Roma așa de predilecte pe timpul mai de apoi al împĕraților, — Messala și Ben Hur se luptau în frunte, ér în urma lor se luptau Corinténul, Sidonénul și Bizantinul. Într'aceea le succese inspectorilor, să facă mulțimea să ședă, însă lărmuirea pentru aceea totuși alerga în jurul circuluĭ și ținea așa zicênd pas cu luptaciĭ din drumul de alergare.

La raîta a cincia îi succese Sidonénuluĭ a ajunge în laturea din a fară lângă Ben Hur, însă în dată perdu din noŭ locul acesta.

Raîta a șésa o începură fără de schimbare tot în șirul de mai înainte.

Pe încetul crescuse luțimea, — pe încetul se încălḍise și sângele rivalilor. Ómenii și animalele păreau a sci de o potrivă, că se apropie momentul hotărîtoriŭ, în care are să se vadă, care e învingĕtoriul.

Interesarea, carea dintru început se îndreptase mai vîrtos asupra lupteĭ dintre Romanul și Iudeul și se plecase spre cest din urmă cu o preferire tare și generală, în scurtă vreme se schimbase în îngrijare de el. Privitoriĭ nemișcați se plecară de pe tóte băncile înainte, numai fețele le erau întórse spre ceĭ doi rivali. Ilderim încetase a-și neteḍi barba, și Estira își uitase frica.

„O sută de sesterți pe Iudeul!“ strigă Sanballat cătră Romaniĭ ceĭ de sub copertă.

Nimenĭ nu-i răspundea.

„Un talant, — ori cinci talanți, — ori zece! Alegeți!“

Le arĕta provocătoriŭ tăblița.

„Primesc sesterțiile tale,“ răspunse un Roman tinĕr și începu, să scrie.

„Nu o face,“ îi replică un prietin.

„De ce să nu o fac?“

„Messala și-a ajuns luțéla cea mai mare. Privesce, cum se plécă preste marginea căruțeĭ și cât de slobod ține frînele în tocmai ca nisce petele fâlfăitóre. Ér apoi privesce la Iudeul.“

Cel dintâiŭ privi la ceĭ doi rivali.

„Pe Ercule!“ zise el, și curajul îi scăḍu. „Cânele acela se lasă cu tótă greutatea sa pe zăbale. Vĕḍ, vĕḍ! De cum va zeii nu vor ajuta prietinuluĭ nostru, Israilitul îl va doborî în năsip. Nu, încă nu. Privesce! Joe cu noi! Joe cu noi!“

Strigarea acésta înmulțită de toți Romaniĭ, cutrĕmură coperta de-asupra capuluĭ consululuĭ.

Messala întru adevĕr și ajunse luțéla sa cea mai mare. Dară silința lui a și avut resultatul dorit: el începu mereŭ, dar cu adevĕrat să întrécă puțintel pe rivalul sĕŭ. Caii lui alergau cu capetele fórte plecate; priviți de la balustradă ei păreau că ating pămîntul cu trupurile sale; nările le erau roșii ca sângele; ochii lor păreau a voi să iese din orbite. Sermanele animale a bună samă făceau tot, ce puteau! Câtă vreme vor puté să alerge în chipul acesta? Raîta a șésa abia se începuse. Caii se aruncau mai de parte. Când se apropiau de țînta a dóua, Ben Hur își încovoia cursul — în urma căruțeĭ Romanuluĭ.

Bucuria partisanilor lui Messala ajunse la culme: ei strigau și urlau și-și fâlfăiau colorile; și Sanballat își umplu tăblița cu rĕmasuri, cari i-le îmbiau.

Luĭ Malluch, care ședea în galeria cea din jos de-asupra porțiĭ triumfale, îi era greŭ, să-și păstreze voea bună. El își aducea bine a minte de alusiunea nehotărîtă a luĭ Ben Hur, că se va întîmpla óre ce la încovoiătura de la stîlpiĭ apusani. Cinci raîte se sfârșiseră, și acel óre ce încă tot nu se întîmplase; el își zicea, că a șésa va aduce acel óre ce, dar étă Ben Hur abia își susținea locul chiar în urma căruțeĭ contrariuluĭ sĕŭ.

Din colo la capĕtul resăritean Simonide și ai lui își păstrau liniștea. Negustătoriul își ținea capul plecat tare înainte. Ilderim își scormonia barba și-și pleca sprincenele așa de tare, cât din ochi nu se vedea nimica, fără numai din când în când o licurire. Estira abia răsufla. Iras singură părea mulțămită.

În decursul întregiĭ jumătăți a dóua a raîteĭ a șésa Messala era înainte, și Ben Hur mâna așa de aprópe în urma luĭ, pe cum se zice în vechea poesie:

„Eumel sbóră în fugă iute înainte,
În urma luĭ alérgă Diomid, vitézul bărbat.
Eumel aude deja sforăirea cailor,
Arópe în urma luĭ amenință copitele ascuțite.
Céfa i-o arde adiarea de răsuflare pâclósă,
Ochiĭ luĭ vĕḍ deja umbra cailor.“

Așa alergau până la țînta cea dintâiŭ și în jurul eĭ. Messala se ținea în apropiare primejdiósă de zidul de pétră, pentru ca nu cum va să-și pérdă locul; nu pas numai spre stînga, și el era strivit în bucăți. Însă după ce trecuseră în jurul încovoiăturiĭ, nimenĭ n'ar fi putut spune, pe unde a mers căruța luĭ Messala și pe unde a Iudeuluĭ. Amîndoi lăsară în urma sa numai un singur văgaș.

Când trecură pe din aintea Estireĭ, ea privi ĕrăși la fața luĭ Ben Hur: ea era mai palidă ca mai înainte.

Simonide, carele vedea mai ager de cât Estira, zise cătră Ilderim în clipa, în care ceĭ doi mânau în jurul încovoiăturiĭ: „Nu voiŭ să fiŭ cunoscĕtoriŭ de ómeni, șeĭcule, de nu are Ben Hur ceva în gând. Fața îi e de așa.“

Ilderim răspunse: „Vĕḍut-ai, cât erau de curățeĭ și de sprinteni? Pe gloria luĭ Dumnezeŭ, prietine, ei încă nici nu aŭ alergat. Dar acum bagă de samă!“

Un glob și un delfin mai erau pe piedestaluri, și fiesce care privitoriŭ făcu câte o răsuflare adâncă: era aci începutul sfârșituluĭ.

Mai întâiŭ lovi Sidonénul caiĭ sĕi. de se aruncară înainte desperați de frică și de durere. Câtă va vreme avură prospecte de a ajunge cele dóuĕ căruțe din frunte. Dară prospectele acestea rĕmaseră numai prospecte. Apoi făcură Bizantinul și Corinténul aceea-și încercare cu acela-și resultat. Ei toți trei alergară acuma mai de parte fără de nici o sperare de a mai învinge. Tóte partidele a

fără de cea a Romanilor îşĭ puseră acuma cu o unanimitate fórte uşóră de esplicat tóte sperările în Ben Hur şi o arĕtară acésta pe faţă.

„Ben Hur! Ben Hur!“ strigaŭ eĭ, şi vuetul de glasurĭ nenumĕrate lovi vîjeind în partea, în care şedea consulul.

De pe băncile, pe la carĭ trecea Ben Hur, îĭ sunaŭ îmbărbătărĭ sĕlbatice.

„Grăbesce, Ĭudeule!“

„Acuma cuprinde locul de lângă zid!“

„Înainte! Înainte cu Arabiĭ! Dă-le sbiciŭ!“

„Nu-l maĭ lăsa, să facă întâiŭ încovoiătura! Acum orĭ nicĭ o dată!“

Se plecaŭ tare preste balustradă şi-ĭ întindeaŭ rugătorĭ mânile.

Orĭ că nu auḑia, orĭ că nu putea schimba situaţia, căcĭ jumătate din drum era deja făcută, şi el încă şi acuma era tot în urma căruţeĭ luĭ Messala; nicĭ chiar la ţînta a dóua nu se schimbă situaţia.

(Va urma.)

Bibliografie.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii“ ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiĭ europenĭ. *Şematismul provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi ungurescе şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“*, poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel*, biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a ţurcitu-se bĕtul*, anecdote hazliĭ de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiĭ nostri* (bărbaţiĭ gr. cat. fruntaşĭ morţĭ în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu*. *Sfaturĭ*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit şi maĭ bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

Preţul unuĭ exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Opul e dedicat *Escelenţeĭ Sale Preasfinţituluĭ Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar brosurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestu op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se afla tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Sz. 4866—1897. (31) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában Szász-Csanád község székhelylyel rendszeresitett körorvosi állomás halálozás folytán üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javaldalmazása 500 frt fizetés és 150 frt fuvar átalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki; a gyogydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyeszkedik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyogykezelni, köteles továbbá kórét havonként legalább kétszer beutazni.

A közegészségügyi kört a Monorai, Sorostélyi és Szász-Csanádi körjegyzőségekhez tartozó 9 község (10.656 lélekkel) képezi.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t. cz. 143. §. értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi Deczember hó 26-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a körjegyzői irodán folyó évi Deczember hó 29-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

A Szolgabirói hivatal.

Balázsfalván 1897 November hó 26-án.

Simonffy Alajos
főszolgabiró.

Nr. 5986—1897 (32) 1 - 2

Concurs.

Pentru conferirea alor 10 stipendiĭ de câte 100 fl. din fundaţiunea fericituluĭ *Baron David Urs de Margina* prin acésta deschidem concurs pe 31 Decembre a. c. sub următórele condiţiunĭ:

1) Concurentul are să dovedéscă cu carte de botez, că este greco-catolic născut în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ saŭ Hunedóra;

2) cu atestat de la medic, că este deplin sănătos;

3) cu atestat de frecuentare, că e şcolariŭ în I clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaş şi ca atare are purtare morală bună şi face progres în studiĭ;

4) că este saŭ póte fi susceput în seminariul junimiĭ gr. cat. din Blaş.

Fetiţele, carĭ studiéză în şcóla superióră de fetiţe gr. cat. din Blaş şi sînt saŭ pot fi suscepute în internatul fetiţelor de aicĭ, încă sînt îndreptăţite a concurge la stipendiĭ din fundaţiunea acésta, dacă întrunesc condiţiunile de sub 1—3.

Stipendiile se conferesc pe anul scol. 1897/8. Consângeniĭ fundatoruluĭ aŭ preferinţă. Stipendiaţiĭ sînt obligaţĭ a se educa în internatele numite, şi în cât stipendiul nu ajunge spre acoperirea taxeĭ internatuluĭ, dînşiĭ aŭ să o întregéscă dintr'al sĕŭ.

Din şedinţa consisterială ţinută la Blaş în 27 Novembre 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Lucru solid, durabil şi elegant.

Comandele se efectuesc iute.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domnĭ, dame** şi **copiĭ**, pe cum şi tot felul de **reparaturĭ** cu **preţurile cele maĭ moderate;** oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulţĭ alţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Novembre 1897

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş
măestru pantofar.

(10) 3—3

Preţurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 11 Decembre 1897. Numĕrul 51.

La situaţie.

Lucrurile din monarchie s'aŭ încurcat rĕŭ de tot. În Austria şedinţele parlamentuluĭ aŭ fost amânate pe timp nedeterminat, şi nicĭ speranţă nu e, ca în scurt timp să se pótă reveni la stărĭ normale parlamentare. Şi pe când lucrarea parlamentuluĭ stagnéză, pe atunci între deosebitele popóre ale Austrieĭ ura a ajuns la o violenţă, cum abia s'a maĭ pomenit în trecut.

Într'aceea se apropie sfârşitul anuluĭ, convenţiunea vamală şi bancară dintre Austria şi Ungaria espiră, şi pentru viitor încă nu este îngrijit în nicĭ o privinţă.

Pactul din 1867 prescrie, ca convenţiunile numite să se renoéscă tot la zece anĭ în amîndóuĕ părţile monarchieĭ pe cale parlamentară.

În Austria asta nu se maĭ póte. Acolo decĭ va trebui nesmințit să se aplice §. 14, paragraful împĕrătesc, să se facă adecă tóte dispoziţiile pe calea odinaţiunilor, cu alte cuvinte va trebui, să se întroducă *absolutismul*.

La noĭ guvernul a presentat un proiect de lege, prin care status quo se susţine până la finea anuluĭ 1898 cu îndatorirea, ca până în 1 Maiŭ 1898 proiectele definitive să fie presentate ambelor parlamente, şi la cas, dacă asta din orĭ ce causă nu s'ar puté, guvernul ungar să fie auctorisat a dispune şi el pe calea ordinaţiunilor.

Restă fixarea cuoteĭ. După ce înse în Austria stările parlamentare aŭ încetat, nu rĕmâne alta, de cât ca monarchul să determine cuota pe anul 1898.

Din espunerea acésta scurtă a situaţieĭ vede orĭ cine, că funcţionarea normală a aparatuluĭ central al monarchieĭ a încetat. Basa dualistică, statorită la 1867, — şi cum se vedea atunci, pe timp nedeterminat, — s'a sguduit. Azĭ abia va fi om în monarchie, care să pótă prezice, unde vom ajunge.

Oposiţia estremă din parlamentul ungar nu e adecă de loc mulţămită cu proiectul guvernuluĭ. Ea cere desfacerea legăturilor cu Austria şi susţinerea singură a *uniunĭĭ personale*.

Ceea ce maĭ mult irită pe oposiţionalĭ, e acea dispoziţie din proiectul de lege despre provisorat, prin care guvernul cere împuternicirea de a puté dispune independent pe calea de ordinaţiunĭ la cas, dacă proiectele definitive nu ar puté fi presentate până în 1 Maiŭ 1898. Oposiţia în dispoziţia acésta vede o confiscare a drepturilor parlamentuluĭ şi o cale spre absolutism, în tocmaĭ pe cum e acum în Austria.

Nu e vorbă, ceva drept are şi oposiţia. Avênd în vedere caractĕrul domnuluĭ Bánffy, ea cu drept cuvînt se póte teme, că guvernul cere împuternicirea amintită, pentru ca la timpul sĕŭ în conţelegere cu guvernul austriac să reguleze eĭ de eĭ marile cestiunĭ, çarĭ parlamentele n'aŭ reuşit a le regula, şi ast fel să depărteze realisarea visuluĭ dorit de ea, realisarea independenţeĭ ungare.

Noĭ nu împărtăşim temerile oposiţieĭ magiare. Noĭ cunóscem fórte pe Magiarĭ şi maĭ ales pe baronul Bánffy şi scim, că el tocmaĭ aşa doresce independenţa Ungarieĭ ca şi Kossuthiştiĭ. Tot, ce aŭ făcut guvernele ungare de la 1867 în cóce, spre acest scop a ţintit; dar merite, câte şĭ-a câştigat guvernul Bánffy în direcţia acésta, nu şĭ-a maĭ câştigat nicĭ un guvern precedent.

Temerea nóstră e alta: e, că prin terminul de 1 Maiŭ 1898 guvernul Bánffy vre, să pună cuţitul la gâtul guvernuluĭ austriac bine sciind, că în timp aşa scurt va fi cu neputinţă a restaura din colo de Leitha stările parlamentare. Pentru casul acesta dorit de guvernul ungar se vor face imediat lucrările pregătitóre pentru ridicarea graniţeĭ vamale şi pentru înfiinţarea băncii de stat, ca aşa, orĭ va puté desbate parlamentul din Pesta proiectele respective orĭ nu, la 1 Ianuariŭ 1899 să se pótă activa de o cam dată independenţa *economică* a Ungarieĭ.

Că temerea acésta a nóstră nu este fără de temeiŭ, se vede de acolo, că temerea acésta a avut-o însu-şĭ Maiestatea Sa. Ne spun a nume organele guvernuluĭ, că Maiestatea Sa numaĭ fórte cu anevoe a putut fi înduplecat a-şĭ da învoirea la punerea terminuluĭ de 1 Maiŭ.

Feuilleton.

Basilianiĭ reformaţĭ în Galiţia.

Ostrow lângă Sokal 23 Novembre 1897.

Sfîntul nostru Părinte Leo XIII îngrijindu-se de unirea bisericilor rĕsăritene a îndreptat ochiĭ sĕĭ într'un chip deosebit asupra ordinuluĭ sfîntuluĭ Vasile cel Mare, care maĭ esistă în partea ruténă a Galiţieĭ. Unindu-se biserica ruténă în vécul al 16-lea cu biserica catolică prin sinodul de Brest, se regeneră într'însa şi ordinul sfîntuluĭ Vasile, care fiinţă între Rutenĭ de la timpurile sfîntuluĭ Vladimir, dar care sub înrîurirea schismeĭ foţiane amorţise şi decăduse cu desevârşire.

Vredniciile cele maĭ marĭ pentru înviarea vieţiĭ monachale între Rutenĭ uniţĭ le aŭ fără îndoélă al treilea Mitropolit unit de Kiew Iosif Velamin Rutski împreună cu sfîntul Iosafat, fiŭ credincios al sf. Vasile, care ca archiepiscop de Polock muri pentru sfînta Unire, după ce ca magistru al noviţiilor însuflase ordinuluĭ reînfiinţat viaţă nóuă şi înaltă.

În a dóua jumătate a véculuĭ al 18-lea aveaŭ Basilianiĭ uniţĭ în Polonia ca vre-o 500 de mănăstirĭ, numĕrându-se împreună şi casele de misiune, unde locuiaŭ numaĭ puţinĭ preoţĭ, şi mănăstirile călugăriţelor reguleĭ sf. Vasile. În lăuntrul sĕŭ ordinul era aşa de tare, în cât desfiinţându-se în Polonia în anul 1773 prin brevele luĭ Clemente XIII colegiile Iesuiţilor, Basilianiĭ pnteaŭ lua asupră-şĭ o bună parte a şcolilor lipsite de învĕţătorĭ.

Nu-ĭ de mirat aşa dar, dacă şi schisma ruséscă în lucrarea sa cea dărîmătóre împotriva sfinteĭ Unirĭ stăruia maĭ înainte de tóte, să slăbéscă ordinul sfîntuluĭ Vasile şĭ să împedece orĭ ce înrîurire a luĭ asupra poporuluĭ, silind maĭ întâiŭ pe religioşĭ, să ducă o viaţă curat contemplativă, de şi însu-şĭ sfîntul Vasile privia lucrarea apostolicéscă şi pedagogică de potrivită cu scopurile ordinuluĭ sĕŭ. — Aşa adaugêndu-se şi prigonirĭ sângeróse, în carĭ mulţĭ membri aĭ ordinuluĭ muriră pentru credinţă, Basilianiĭ se nimiciră sub sceptrul Rusieĭ în jumătatea întâiă a véculuĭ de faţă. Cel din urmă Basilian rusesc, un bĕtrân preot aprópe cu totul orb, şi care prin 40 de anĭ trebuia să slujéscă în mănăstirile schismatice ale Rusieĭ ca argat pentru credinţa sa cătră sfînta Unire, muri cu câţĭ va anĭ maĭ înainte în mănăstirea galiţiană reformată de Dobromil.

În Austria, sub a cărei putere prin împărţirile Polonieĭ veniseră maĭ multe mănăstirĭ ale ordinuluĭ Basilian, unele comunităţĭ de ale luĭ se desfiinţară prin edictele luĭ Iosif II, cele alalte duceaŭ în timpul cel din urmă, mulţămită unor împrejurărĭ, carĭ nu tot de una atîrnaŭ de la religioşĭ o viaţă cam precară, maĭ ales fiind că numĕrul membrilor era preste mĕsură mic.

Avênd aşa dar în vedere faptul, că starea sfinteĭ Unirĭ între poporul rutean era tot de una strîns unită cu starea maĭ mult saŭ maĭ puţin bună a ordinuluĭ sfîntuluĭ Vasile, se îndreptară Episcopiĭ rutenĭ aĭ Galiţieĭ împreună cu zelosul şi învĕţatul provincial al ordinuluĭ, Dr Clemente Sarnicki, şi uniĭ alţĭ părinţĭ Basilianĭ iubitorĭ de ordinul lor la Sfîntul Scaun şi cerură de la dînsul un ajutor deosebit pentru reînviarea institutuluĭ religios al sfîntuluĭ Archiepiscop de Cesarea. După o matură deliberaţiune Sfîntul Părinte Leo XIII hotărî în ziua de 12 Maiŭ 1882 prin bula „Singulare praesidium“ reformarea ordinuluĭ şi puse esecutarea hotărîriĭ sale în mânile preoţilor din Societatea

De ce face dar gură opositia magiară?

Noi socotim, că pentru ochii lumii ori mai bine zis pentru ochii Maiestății Sale, ca să arete adecă presiunea, sub care stă bietul guvern Bánffy. La momentul din urmă opositia se va mulțămi cu o modificare stilară, care înse în realitate va puté să fie și mai periculósă pentru monarchie, întru cât mai limpede va enunța obligămîntul de a activa după un an independența economică a Ungariei.

Ce va mai fi, nu scim. Atâta scim, că de noi mai rĕŭ nu va puté fi. Scim înse și aceea, pentru că o vedem, că vada și importanța monarchiei nóstre în concertul marilor puteri în urma situației actuale a scădut cu 50%.

Monarchia nóstră azi e desbinată în tóte părțile sale. O asemenea monarchie nu póte să impună niměnui.

Étă unde ne-a dus șovinismul Germanilor din Austria și al Magiarilor de la noi.

Cum se face? — Nu a trecut multă apă pe Tîrnavă la vale, de când se întîmplase, că foile nóstre „naționale“ fuseră nedumerite, — ba mai mult, fuseră supĕrate, supĕrate foc, — ba încă și mai mult, una din ele ar fi fost aplicată chiar și să suduie de cele sfinte, de cum va nu ar fi esistat bontonul, și acestea tóte din causa, că nu li-se comunicaseră spre publicare cele petrecute în cea mai de pe urmă conferență a episcopilor nostri și cele ce mai întreprinseră dînșii referitoriŭ la cestiunea autonomiei bisericii nóstre.

Firesce dacă foile acestea ar fi putut să publice lucrurile acestea, ele s'ar fi făcut încă și mai — interesante. Redacțiunile lor în naivitatea lor de loc nu puteaŭ să pricépă, că lucrurile acelea nu s'aŭ petrecut și nu s'aŭ întreprins, pentru ca să servéscă spre a face, ca foile acelea să devină mai interesante.

Acum să întórcem fóea.

S'a aranjat de unăzi un rendez-vous la tîrgul de cai din Cluș. Din cele ce s'aŭ petrecut acolo, foile nóstre „naționale“ ne-aŭ împărtășit numai atâta, că Dr Rat președintele comitetului național la tîrgul acela nici nu a vîndut și nici nu a cumpĕrat nici un cal.

De unăzi s'a făcut din Sibiŭ o escursiune — de plăcere — până la — Lómnĕș? Ba cu ceva mai de parte spre sud-ost. Tot pe atuncia s'a aranjat și din Arad o escursiune de felul acesta, — asemenea nu numai până la Bulgarii din Vinga, ci cu ceva mai de parte spre sud-ost. Din „Tribuna“ și din „Tribuna Poporului“ nu am aflat nimica despre aceea, dacă le-a prins bine ómenilor escursia acésta.

Încă și mai apoi, — aŭ trecut numai câte va zile de atuncia, — aŭ aranjat membrii comitetului național în Sibiŭ o consfătuire asupra — prețului bucatelor. Din foile „naționale“ nația n'a aflat nimica despre aceea, dacă prețurile acestea s'aŭ urcat ori aŭ scădut în urma acestei consfătuiri.

Tăinuirile acestea tóte pe noi totuși nu aŭ putut să ne facă, să fim nedumeriți.

Nedumerirea nóstră a produs-o altă împrejurare. Cum se face, de ce de la „Budapesti Hirlap“ sînt în positia de a spune lumii, cele ce s'aŭ petrecut și întreprins în convenirile și escursiunile acelea — spre fericirea némului românesc?

„Decadența episcopatului nostru.“

»Regio depopulata «

Se zice, că unul dintre ceĭ dintâiŭ prelați ai Irlandei, Archiepiscopul d'Armagh în secolul al XII-lea, avea darul prorociriĭ, și a lăsat în urma sa o carte, care prezice, cum va fi pontificatul fie căruĭ Papă până la sfârșitul lumii, atribuind păstoriei fie căruia câte o scurtă devisă.

Orĭ cum ar fi, fapt istoric este, că prezicerile consacrate de apostolul irlandez Papilor, ce aŭ urmat până acum, s'aŭ adeverit într'un chip minunat.

Așa, ca să nu luăm de cât pe ceĭ doi Papi din urmă, avem domnia luĭ Piŭ al IX-a cu devisa: *„Crux de Cruce.“* Și nu este óre crucea caseĭ regale italiane de Savoia, care a crucificat moralmente pe acest Papă?

Pontificatului actualului Papa Leon al XIII-lea îĭ revine devisa: *„Lumen in Coelo.“* Dată fiind succesiunea teribilă, ce a primit Leon XIII, cu puterea lumésca de vécuri a *Papilor-regi* sfărîmată, cu auctoritatea spirituală a papalității zdrobită în Germania, izgonită din Franța și preste tot decădută și părăsită în lumea creștină, ar fi cu neputință a se caracterisa mai bine de cât în cele dóuĕ cuvinte: *Lumina cerésca,* domnia actualului Papă al Romei vechi, care numai cu puterea luminii sufletului sĕŭ a ridicat papalitatea din caosul cel mai întunecos la ceà mai înaltă strălucire spirituală, de care s'a bucurat vre o dată pe lume.

În seria deviselor pentru Papiĭ, ce aŭ să vie pe tronul Vaticanului, găsim și pe acésta: *„Regio depopulata“,* care credem, că se potrivesce minunat actualului nostru Episcopat, care în lumea ortodoxă în Sinod întrunesce aceea-și putere spirituală desevârșită ca și un Papă.

„Étă un Sinod,“ zice mult regretatul Alexandru Lahovari în cel din urmă al sĕŭ articol *„Tristia“,* „compus de 11 Archiereĭ și un Mitropolit, care în *Maiŭ* osîndesce pe Primatul Țĕriĭ ca eretic, abusiv, vinovat de simonie și avênd cu un ocnaș nisce întunecóse legăturĭ, și acela-și Sinod, compus din aceia-și ómenĭ, *la Decembrie* spune, că tóte sînt minciunĭ, că pentru unele din aceste acusațiunĭ Sinodul a ieșit din competința sa, și că pentru cele alalte minciunĭ nimic nu este dovedit.

„Și cum se face acéstă neaudită schimbare la față? Fost-a o nóuă concentrare, discuție, apĕrare, acte, dovedĭ, martorĭ? Nimic.

„Pe cum Primatul a fost osîndit fără nici una din aceste forme saŭ garanțiĭ, tot ast fel a fost achitat fără chiar a se căuta un pretext cât de slab la o așa minunată contrazicere.

„Singura deosebire este, că dacă osînda s'a ticluit în 24 óre, desvinovățirea a urmat în 24.

„Nimic nu se schimbase înse. Acela-și acusat, aceia-și judecătorĭ, acelea-și capete de acusare, acelea-și motive de apĕrare.

„Ne înșelăm: se schimbase ceva; se schimbase guvernul. Sturdza-Poni aŭ cerut

---

luĭ Isus, carĭ după bula sus numită trebue să călăuzéscă atâta vreme ordinul regenerat, câtă vreme tinerii religioși după judecata Sf. Scaun n'aŭ încă între sine un numĕr îndestulitor de inși spre direcțiunea lor. Ca casă de novițiat desemnéză bula mănăstirea de Dobromil lângă Przemisl, unde trebue să locuéscă numai ast fel de religioși Basiliți, carĭ fac parte din congregațiunea reformată. În anii următorĭ Basilianii vechi se retrăgeaŭ din ce în ce mai mult din mănăstirile lor spre a le ceda după trebuință la frații lor ceĭ tinerĭ.

Frumósa lucrare începută după inițiativa episcopilor rutenĭ și a vechilor Basilianĭ înși-și trebuia, pe cum înțelegem ușor, să sufere și împotriviriĭ. Se făcea alarm în ziare și adunărĭ. Mulțămită luĭ Dumnezeŭ, periodul furtunilor nu a fost prea lung. Astăzi prejudecățile sînt înlăturate prin fapte publice, și tinĕra congregație rutenă reformată are acum 9 mănăstirĭ, în carĭ după cel din urmă catalog al anului acestuia locuesc 136 religioși, adecă 46 preoți, 40 clericĭ și 50 frați laicĭ. Acești din urmă se presintă în numĕr așa de mare spre primire, în cât pentru un óre care timp nimenĭ nu mai póte fi primit pentru gradul de frate, ceea ce arată fie căruĭ om gânditor, că ordinul la poporul rutean de fel nu póte să fie nepoporal. Chiar din Basilianiĭ de veche observanță mai mulțĭ aŭ trecut de bună voe la congregațiunea reformată și sînt o vie pildă îndemnătóre pentru tinerii lor tovarășĭ.

Dar nu numai prin numĕrul caselor sale și al membrilor arată ordinul cel noŭ înființat puterea sa vitală. care nici de cum a rare orĭ era stavilită și împedecată prin lipsa de local potrivit și de mijlóce materiale. În bisericile Basilianilor, în care după espresa poruncă a Papeĭ se observă cu cea mai mare esactitate ritul rĕsăritean, găsim pretutindenea o mare frecuență a sfintelor taĭne. din localități îndepărtate vine poporul evlavios spre a se ruga și spre a se spovedi. Mult aŭ făcut tinerii religioși prin misiuni poporale în limba ruténă. Ce împresiune a făcut acéstă noutate îmbucurătóre asupra poporului rutean din fire plecat spre evlavie, arată faptul următor. Un bĕtrân Rutean, născut în România, locuind acum în Galiția, și care până azi nici n'a primit formal unirea, D. Daszkiewicz, era de față la mai multe misiuni ale Basilianilor. Uimit de activitatea lor întrébă, de unde vin ómenii aceștia. Fiind bine informat despre tóte, voia să fie de aprópe martor al vieții noilor apostoli în casele lor înse-și. Așa visită mănăstirile de Dobromil și Lemberg și se uită bine la viața regulară a monachilor catolicĭ. Succesul a fost, că D. Daszkiewicz neavênd copiĭ și fiind stăpân preste o moșie întinsă, dărui în dată congregațiunii reformate o parte însemnată a proprietății sale spre întemeiarea uneĭ nóuĕ reședințe, care astăzi și ființéză și adăpostesce 5 religioși. Bĕtrânul ctitor împreună cu soție-sa voesce, să aĭbă hrana numai din bucătăria iubiților sĕĭ Basilianĭ, de și locuesce, pe cum se înțelege, ca mai înainte în simpla sa căsuță lângă mănăstirea întemeiată de dînsul.

Confraternitățile religióse eraŭ o datină a Rutenilor chiar înainte de ce s'aŭ unit cu biserica catolică. Patriarchiĭ de Țarigrad făceaŭ chiar marĭ abusurĭ cu aceste instituțiuni dându-le privilegiile stauropigiale, prin carĭ confraternitățile eraŭ scutite de iurisdicțiunea chiar a Mitropolitului și eraŭ așa un element revoluționar în biserică. Basilianii ținându-se de obiceiurile străvechi ale bisericii lor păstréză confraternitățile, dându-le totuși o direcțiune sănătósă în sensul catolic. Eĭ alcătuesc în popor o organisare religiósă introducênd apostolatul rugăciunii întru cinstea Preasfinteĭ Inimi a luĭ Isus saŭ așa numitul rosariŭ viŭ, instituțiune, care din firea sa e supusă acțiunii preoțescĭ.

Și pe cum ajută duhovnicesce poporul prin misiuni și confraternități, așa spriginesc și pe confrații lor din clerul secular ținênd esercițiile spirituale pentru preoții de rit

condamnarea, condamnare a pronunțat Sinodul.

„Aurelian-Mărzescu aŭ cerut achitare. Achitarea s'a hotărît de Sinod.

„De rușine, de consciință; de lege, de credință, de frică de Dumnezeŭ nicĭ vorbă.

„Un guvern este pe pămînt, și în ceruri nimic.

„Rușine, de zece orĭ rușine!“

Într'adevĕr, Episcopatul actual prin nelegiuirile, ce a sevârșit, s'a afundat în cea mai ticĭlósă pĕcătoșie: sdrobit moralmente de disprețul întregului neam, el tîrește în prăpastie sfînta nóstră Biserică națională: Religia poporului român e sfășiată; ér Biserica este cuprinsă de cea mai rușinósă anarchie.

Clerul mirean duce un răsboiŭ desfrînat, nu împotriva persónei Episcopilor, *ci în contra Episcopatului ortodox:* aŭ apărut ziare în România, redactate de preoți, care atacaŭ instituția Sf. Sinod și constituția apostolică a Episcopatului ortodox!... Și ca culme a batjocurii primul redactor al unui asemenea ziar a fost propus în Sinod, chiar estimp, la alegerea de Archiereŭ, întrunind *3 voturi*.

Nemulțămiți cu putința de a întra în Episcopat preoții vĕduvi cer a dóua căsătorie chiar și pentru ceĭ divorțați!...

Unii preoți, care aŭ stat la închisóre, condamnați pentru delicte infamante, se plimbă îmbrăcați preotesce prin biserică și pe strade, nesupĕrați de cler, nicĭ de auctoritatea superióră eclesiastică. —

Aședămintele nóstre de cultură bisericéscă, din punctul de vedere eclesiastic, sînt într'o stare de destrăbălare deplorabilă.

Epitropii habar n'aŭ, de ce se petrece în Seminarele eparchiilor, și când se ocupă de ele, este spre a impune promoțiunea favoriților lor în vederea unei grase chirotonii.

Se găsesc chiar profesorĭ de seminar *eterodoxi*, cărora le pasă prea puțin de direcțiunea sufletéscă, ce trebue dată viitorilor preoți români.

Întru cât privesce crescerea specială și însuflețirea consciinței *alumnilor* în vederea sfințiteĭ lor chemărĭ, nu esistă absolut nicĭ o normă în Seminarele nóstre.

De *exerciții educative* și de *monite sociale* nu e nicĭ vorba: seminariștii sînt lăsați la voea lor ca în orĭ ce școlă publică; mai mult, nu li-se aplică nicĭ chiar uniforma de rigóre institutelor speciale. În nicĭ un seminar nu se pórtă rasa eclesiastică; ér studenții în teologie sînt lăsați în cea mai deșanțată libertate, nefiind priveghiați nicĭ chiar întru îndeplinirea datoriilor unui bun creștin; pe când ca unii, ce sînt plătiți de stat pentru acéstă învĕțătură, ar trebui introduși de vreme în ierarchia pregătitóre a bisericiĭ, ca *citeți* orĭ *ipodiaconi* și repartisați cu serviții duminecal obligătoriŭ pe la biserici.

De asemenea, de o *selecțiune* a ucenicilor în preoție nu e pomenélă: după ce se admit în condițiuni mai mult saŭ mai puțin rele eleviĭ în seminariĭ, nu se urmăresce cu trebuința cerută aplicările individuale în cursul inferior spre a se elimina cu totul la trecerea în cursul superior ceĭ neapți orĭ lipsiți de chemare. Dimpotrivă sînt admiși la promoțiune cele mai netrebnice mediocrități, pe lângă ceĭ ce s'aŭ distins la învĕțătură. Ast fel mediocritățile rĕmân zestrea Bisericiĭ, pentru că nu vĕd scăparea esistenței lor de cât în *preoție,* pe care o considerĕ ca o meserie lucrativă; ér ceĭ buni fiind siliți din lipsă de mijlóce a face facultatea de teologie spre a obține *o diplomă* sînt perduți pentru Biserică, îmbrățișând profesoratul saŭ alte funcțiuni publice, de óre ce la universitate li-se predă teologia de cel mai sfruntat apostat bisericesc, rĕspopitul Dragomir Dimitrescu, la numirea căruia ca profesor la facultatea de teologie Episcopatul actual n'a făcut nicĭ o obiecțiune, ba spre rușinea Bisericiĭ l-a mai numit și director al Cultelor.

Față cu acéstă tristă stare de lucruri, care róde temelia Bisericiĭ nóstre naționale, degradarea morală a Episcopatului actual rĕmâne fără leac.

Într'adevĕr chiar în urma înfricoșatelor încercărĭ, prin care a trecut auctoritatea sinodală, maioritatea Episcopilor nu încetéză a da în vileag cele mai scandalóse porniri. Așa cu prilejul celeĭ din urmă alegerĭ de Archiereŭ cu titlul de *Bacaoanul* unul dintre candidații cunoscuți pentru viața sa scandalósă și imorală a întrunit imensa maioritate de *11 voturi;* ér un alt competitor, cunoscut pentru cucernicia și curățenia vieții sale eclesiastice, de abia a ajuns la limita de *8 voturi*.

Mitropolitul Moldoveĭ înse, al cărui sufragan e titularul, într'un moment de conscienciósă reculegere s'a opus din rĕsputerĭ la întărirea celui cu 11 voturĭ, stăruind și obținênd de la M. S. Regele, să se dea investitura celui cu 8 voturĭ.

Eĭ bine, când a fost vorba, să se chirotoniséscă noul Archiereŭ, a fară de Episcopul Hușilor toți Episcopiĭ și Archiereiĭ din țară s'aŭ pus în grevă împotriva Mitropolitului Moldoveĭ refusând a merge la Iași spre a sevârși chirotonia, așa, că dacă nu se găsia preasfințitul Valerian Râmniceanu, care a primit, să ofițieze, Archiereul întărit de Rege rĕmânea nechirotonisit de Episcopat!...

Prin treva intervenită între partidul conservator și cel liberal pentru soluțiunea crisei mitropolitane impunêndu-se Mitropolitului Ghenadie de a demisiona, și fixându-se realegerea Mitropolitului Iosif Gheorghian, s'a crezut, că pacea în biserică se va întemeia prin rușinarea și înfrînarea celor nemernicĭ. Dar din cele petrecute la câte va zile, după ce a scăpat din gróznicul impas, Episcopatul actual s'a însărcinat a dovedi, cât este de deșértă orĭ ce nădejde pentru îndreptarea pĕcătoșilor din a sa maioritate.

Aula nóstră sinodală nu mai rĕsună de mult la chemarea Duhului Sfînt al îndreptățitorilor legiĭ némului românesc.

Lucrările înalteĭ nóstre Adunărĭ bisericescĭ a fară de espediarea afacerilor eclesiastice curente se reduc la dispute ridicole orĭ injurióse între membriĭ *„Sacruluĭ corp“*, dispute, ce ieaŭ câte o dată proporții atât de scandalóse, în cât ministriĭ representanți aĭ Coróneĭ spre a le curma sînt siliți a părăsi ședințele *ex abrupto*.

Partenie ține mai mult ca orĭ când Sinodul în prihănitele sale ghiarĕ și în parte pe

---

grec, carĭ, după cum scim, mai înainte puțin eraŭ practicate, de când înse P. P. Basilianĭ se află în fruntea lor, aŭ luat un avînt fórte îmbucurător. Se vede încrederea, de care se bucură tinĕra congregație la clerul secular.

Pentru o instrucțiune mai temeĭnică a poporului rutean ordinul redactéză o mică publicație menstruală poporală numită „Misionarul“, care apare la Lemberg. Conținutul l-a criticat fórte favorabil revista catolică „Przeglond powszechny“ din Cracovia, ér condițiunile esterne sînt de sigur de o așa natură, în cât publicațiunea póte să între ușor și sub streșina celui mai sĕrac țĕran. Fie care caiețel în mare octav cu 16 pagine, avênd câte o ilustrațiune religiósă, cóstă numai doĭ cr. Așa modesta întreprindere a câștigat după o esistență de 7 luni dóuĕ zecĭ de miĭ de abonenți. A fară de acésta membriĭ ordinului conlucréză la editura uneĭ reviste rutene pentru preoți „Dusz pastyr“, care înse apare sub altă redacție. În sfârșit în tipografia proprie a ordinului la Zolkiew se tipăresc multe cărticele religióse poporale. Între altele pomenim numai o carticică cu cântece poporale religióse în limba ruténă, carĭ înlocuesc cu mare reușită cântecele mai vechĭ în limba slavonă nu așa de ușor înțelésă de popor. Melodiile fórte armonióse le-a compus distinsul Părinte Luncina O. S. B. M.

Pe tĕrîmul pedagogieĭ nu permite încă numĕrul așa de modest al membrilor, să facă ordinul ceva mai însemnat. Totuși lângă mănăstirea de Lawrow, cunoscută și în istoria bisericéscă a Moldoveĭ, Basilianiĭ învață singurĭ în școla normală de băeți. O asemenea școlă confesională cu dreptul publicității aŭ luat asupră-și tómna acésta la Drohobicĭ. Ér la Buciacĭ țin o bursă pentru elevĭ de gimnasiŭ, unde tineriĭ locuesc având și susținere gratuită și primesc lecțiuni ausiliare.

Merite fórte marĭ are ordinul luând parte la întemeiarea și direcțiunea duhovnicéscă a congregațiuniĭ rutene de rit grecesc a „Slujitórelor Maicĭi Domnului“. Scopul bunelor călugărițe este ridicarea vieții religióse între țĕraniĭ ruteni, din mijlocul cărora se recrutéză tóte surorile. Traiul le e fórte simplu. Hrana trebuinciósă o câștigă o parte a surorilor cu mânile sale. Ele se duc cu țĕraniĭ și țĕrancele la câmp, lucréză împreună cu eĭ, stăruesc pentru convorbirĭ cinstite, veghiéză asupra moravurilor tinerimiĭ retrag țĕrănimea de la abusul beuturilor spirituóse, daŭ pildă bună la munca însă-și. Altă parte a surorilor rĕmâne în modesta căsuță, ce o numesc mănăstirea lor. Până azĭ Slujitórele M. D. aŭ 8 case în Galiția rĕsăriténă. Aflăm, că Î. P. Sf. Sa Mitropolitul Sembratovicĭ vre, să întemeieze acum 2 reședințe nóuĕ. Aicĭ se adună copiiĭ micĭ aĭ părinților ocupați la câmp, copiĭ, carĭ nu sînt încă datorĭ, să umble la școlă. Surorile îĭ țin la sine tótă ziua, se jócă cu dînșiĭ, îĭ învață, ba chiar daŭ mâncare la ceĭ sĕracĭ. Frumos fel de kisdedovurĭ!

Prin regenerațiunea Basilianilor a fost cu putință, să se reînființeze érăși și congregațiunea călugărițelor Sf. Vasile, carĭ eraŭ să se stingă aprópe cu totul între Ruteni. Maicele aŭ acuma treĭ case, dintre carĭ una la Lemberg, cea mai nóuă, o datoresc dărnicieĭ Î. P. Sf. Sale Mitropolitului Silvestru Sembratovicĭ. Scopul lor sînt mai ales școlile superióre de fete.

Cu dragoste cu adevĕrat apostolicéscă ordinul Sf. Vasile nu-și uită nicĭ de Rutenii Americiĭ, carĭ mulțămită curentului de emigrare se înmulțesc din ce în ce mai mult. Primejdia e în tot de una aprópe. Cele dóuĕ eparchii disunite rusescĭ, carĭ esistă în America, își îndréptă ochiĭ mai ales asupra Rutenilor uniți spre a-ĭ atrage la sine prin identitatea rituluĭ. Ziarul din Lemberg „Ruch katolicki“ vestesce aceste zile, că la Prudentopolis în Brasilia lucréză de mai multă vreme un volnic misionar Basilian, membru al congregațiuniĭ reformate, ér după câte va sĕptĕmâni vor pleca, pe cum aflăm, doĭ alțĭ membri în America spre ajutorul Rutenilor catolicĭ.

Pe din lăuntru ordinul anul acesta tot a făcut propășirĭ. Cursul de filosofie, care

Mitropolitul Ĭosif Gheorghian, asupra căruia nu perde nicĭ un prilej spre a-l face, să-ĭ simtă atotputernicia.

Ghenadie Râmnicu, dat judecăţiĭ pentru fapte imorale şi isbit de o infirmitate ruşinósă, care-l opresce canonicesce de la orĭ ce servire Archierésc㠹 stă neclintit la locul sĕŭ, împreună cu ceĭ alalţi pĕcătoşi ca Dionisie Buzĕŭ escrocul etc.

Ér Mitropolitul Primat Ĭosif Gheorghian, a cărui realegere s'a făcut cu jertfa prescripţiunilor canonice, de óre ce, după *abzicerea* la scaun din 1893, urmată de recomandarea mântuiriĭ snfletului sĕŭ la rugăciunile credincioşilor, *nu mai era demn de kiriarchie,* fiind cu totul lipsit din fire de orĭ ce putere de iniţiativă, este incapabil de a face binele şi stă nepăsător la cele rele.

Credinţa nóstră în vecĭnica tinereţă a sf. nóstre Biserici, cum şi în perfecţiunea instituţieĭ apostolice a Episcopatuluĭ nostru naţional, este nestrămutată.

Dar e cu neputinţă, credem, ca parte dintre Episcopiĭ actualĭ să mai fie îngăduiţi a sta în capul Bisericiĭ.

Ómeniĭ aceştia, rĕŭ crescuţi, rĕŭ instruiţi, rĕŭ năravi ţi, aŭ ajuns prin cele mai josnice intrigĭ la cea mai înaltă dintre demnităţile statuluĭ. Şi vĕdêndu-se investiţi cu caractĕrul suveranităţiĭ spirituale şi a imunităţiĭ politice, cred, că totul le este permis. Fiind siguri de impunitate, nu maĭ aŭ nicĭ frică de Dumnezeŭ, nicĭ ruşine de ómenĭ.

De unde reĭese neapĕrata trebuinţă de a se chema la viaţă cât de neîntârziat o înaltă autoritate disciplinară a Corónei, prevĕdută în vechile instituţiĭ bisericescĭ ortodoxe şi practicată azĭ în vecinătatea nóstră sub formula *„Ad audiendum verbum“* spre a se priveghia mai de scurt viaţa şi activitatea omenéscă a Episcopilor pentru demnitatea statuluĭ.

Căcĭ pentru onórea ţĕriĭ şi pentru sfinţenia instituţieĭ Episcopale asemenea ómenĭ ca aceĭ, care compun maioritatea Episcopatuluĭ actual, urmézĕ pur şi simplu a fi suprimaţi şi izgoniţi din Biserică, asemĕnat poruncii Mântuitoruluĭ lumiĭ:

„Scris este: Casa mea casă de rugăciune se va chema, ér voĭ o aţi făcut pe dînsa peşteră tâlharilor.“

„Timpul“ 1 Dec. 1897.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII în zilele trecute a primit în audienţă pe presidenţiĭ maĭ multor cercurĭ catolice din Toscana şi pe redactoriĭ maĭ multor foĭ catolice de acolo. Papa rĕspunzêndu la discursul omagial, ce i-s'a ţinut, a accentuat necesitatea de a lucra în actualele împrejurărĭ la înflorirea preseĭ sănătóse. În viaţa publică a catolicilor, a zis Sfinţia Sa, presa catolică e ca şi aerul sănătos dătător de viaţă, fără de care nu putem esista.

Ziaruluĭ „Polit. Corr.“ i-se scrie din Roma, că bunele raporturĭ, carĭ de la suirea pe tron a actualuluĭ ţar se cultivă cu Roma, în timpul din urmă s'aŭ conturbat. Ansă a dat regimul rusesc, care a transportat la Odessa pe Msgr. Symon coadiutorul archiepiscopuluĭ de Mohileff din causa, că acesta la cultul dumnezeesc în părţile, carĭ nu sînt strict liturgice, a reîntrodus limba polonă în locul celeĭ rusescĭ vîrîte de guvern maĭ înainte cu forţa. Guvernul a cerut de la Roma aprobarea limbiĭ rusescĭ, dară S. Scaun n'a aprobat-o.

Franţa.

Al doilea congres catolic naţional, care s'a deschis la 30 Nov. în Paris, în telegrama omagială adresată Pontificeluĭ Roman declară, că cu supunere fiéscă urmézĕ îndrumările Pontificeluĭ, şi accentuéză necesitatea de a se pune catoliciĭ francezĭ pe teren constituţional. Decĭ congresul stă pe basele indicate de Papa; din causa acésta monarchiştiĭ nu aŭ participat la congres. Din rapórtele comisiunilor se vede, că misiunile din diecesa de Paris aŭ reîntors la viaţa creştinéscă 23000 de persóne. Abbé Roinat espune necesitatea, ca Franţa să propage creştinismul în coloniile sale transmarine; prin acésta de o parte câştigă popórĕle din colonii pentru biserica catolică, de alta pentru statul francez. Aicĭ ar puté imita esemplul ţĕrilor protestante şi în deosebĭ al Angliei. Pe când protestanţiĭ aŭ jertfit pentru misiunile lor la 150 milióne, pe atuncĭ toţi catoliciĭ abia aŭ dat 10 milióne frcs.

Anglia.

Episcopatul Anglican nu de mult a ţinut o formă de sinod plenar, la care aŭ participat 194 de prelaţi din tóte părţile vastuluĭ imperiŭ al Angliei. Sinódele anglicane, carĭ se celebrézĕ cu mare pompă, în realitate se reduc la simple conferinţe pentru desbaterea cestiunilor de interes comun, fără de a se aduce decisiunĭ cu putere obligătóre pentru toţi. Anglicaniĭ ca şi ceĭ alalţi protestanţi nu recunosc o auctoritate eclesiastică cu putere primită de la Dumnezeŭ, ci la eĭ e normativ spiritul privat al fie căruia.

Sinodul a încredinţat archiepiscopuluĭ de Canterbury, să traducă din noŭ simbolul Atanasian, de óre ce nu le convine tecstul în care sînt espuse atât de clar doctrinele catolice, ci ar voi un tecst, căruia să-ĭ pótă da eĭ interpretare după plac. Nu e mirare, falsitatea nu póte suferi adevĕrul.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta şi-a reînceput lucrările. În şedinţa de Luni ministrul de finanţe a presentat budgetul pe anul 1898 şi şi-a ţinut exposeul cercând, să dovedéscă, că budgetul e lucrat pe base reale. Venitele ordinare sînt proiectate în 470,605.451 fl., ér㠹 spesele în 449,084.228 fl., decĭ s'ar realisa un plus de 21,521.223 fl. Venitele estraordinare sînt computate în 27,710.840 fl. faţă de spese, carĭ sînt de 49,156.342 fl., cât resultă un deficit de 21,445.502 fl. Venitele totale se calculéză în 498,316.291 fl., ér㠹 erogatele în 498,240.570 fl., şi aşa escedentul după calculul ministerial, care de comun e optimist, ar fi de 75.721 fl., adecă cu 13.086 fl. maĭ mult de cât în budgetul anuluĭ 1897.

După exposeul ministruluĭ a venit pe tapet proiectul de lege despre magiarisarea numelor de comune, care în desbaterea generală a fost primit de tóte partidele votând contra numaĭ deputaţiĭ Saşi. Sasul Schreiber nu trage la îndoélă, că guvernul are motive ponderóse pentru proiect, dară nu află de corect a înmormînta numele de comune, carĭ sînt în gura poporuluĭ.

Br. Bánffy presentă proiectul de lege pentru provisoriŭ. El zice: „Cu câte va zile înainte de acésta am presentat proiectul de lege despre provisoriŭ. Acest proiect s'a şi primit, dară cu condiţiunea, că numaĭ atuncĭ întră în vigóre, când va fi votat şi în Austria pe cale constituţională. Acéstă condiţiune în Austria nu s'a împlinit, şi nu sînt prospecte, că s'ar primi. Decĭ guvernul şi-a ţinut de datorinţă, ca în sensul §-luĭ 68 art. de lege XII din 1868 să presente proiect de lege pentru regularea provisoră a afacerilor pactuluĭ, însă cu acea îndrumare, ca dacă închiarea definitivă a pactuluĭ cu Austria pe cale constituţională nu va succede până la terminul fix de 1 Maiŭ 1898, guvernul să presenteze proiect de lege pentru aranjarea de sine stătătóre a afacerii.“ Kossuthiştiĭ aŭ primit vorbirea ministruluĭ cu strigarea: „Trăéscă Ungaria independentă!“

Kossuthiştiĭ vor să împedece votarea provisoriuluĭ înainte de 1 Ian. 1898. Espirând adecă anul acesta fără de provisoriŭ, pot să se nască complicaţiunĭ, carĭ să pună capĕt dualismuluĭ de azĭ. Aşa speréză Kossuth, care în şedinţa de Marţĭ a dat singnalul obstrucţiuniĭ. El a propus, ca proiectul să nu se trimită numaĭ comisiuniĭ parlamentare, ci secţiunilor, de óre ce acela are caractĕr de drept de stat. Camera s'a prea grăbit

---

până acuma se adăpostia în mănăstirea de Lawrow, s'a unit pentru motive sanitare şi materiale cu casa noviţiatuluĭ de Dobromil, ér în mănăstirea de Christinopoli s'a înfiinţat un curs complet de teologie dogmatico-speculativă de patru anĭ. Treĭ catedre de dogmatică şi catedra de morală şi esegetică sînt ocupate de Părinţi din Societatea luĭ Isus, dreptul canonic şi liturgica sînt predate de Basilianĭ înşi-şi. Potrivit cu constituţiunile ordinuluĭ, carĭ prescriŭ cel puţin treĭ disputaţiunĭ solemne publice pe an, s'a făcut o atare disputaţie la Christinopoli în 16 Novembre c. cu asistenţa preoţilor megieşi de rit rutean şi latin. A fost întâia disputaţie publică a nouluĭ teologat. După oficiala disertaţie latină despre sacramentul pocăinţeĭ, şi după ce propusese cel dintâiŭ dintre ceĭ 3 opugnanţi obiecţiunile sale şi primise soluţiunea defendentuluĭ, s'a cetit o a dóua disertaţie în limba ruténă despre scaunul patriarchal de Constantinopoli. Tóte aŭ făcut asupra musafirilor presenţi o impresiune de sigur favorabilă, în cât urăm ordinuluĭ întreg şi în deosebĭ tinerilor studenţi de teologie cel maĭ bun progres. Dea Dumnezeŭ, să se ivéscă din sinul congregaţiuniĭ rutene Basilianĭ ca Clain, Maior şi Şincai!

Sub împresiunea bună a disputaţieĭ, la care subsemnatul ca cel maĭ de aprópe paroch megieş de rit latin avu plăcerea de a asista, se simţi îndemnat, să scrie conform adevĕruluĭ rîndurile de maĭ sus şi să le aducă la cunoşcinţă publică.

Sigismund Iarosz
Paroch rit. lat. de Ostrów.

la votarea primului proiect al provisoriului. Ungaria s'a oferit Austriei, şi Austria a respins-o. Stările actuale din Austria nu se pot numi constituţionale. Partida independentistă stă pe basa uniunii curat personale şi din tóte puterile va lupta pentru acest principiŭ, şi acum e timpul oportun spre a-l realisa. „Eŭ nu cred," zise oratorul, „că la locul mai înalt s'ar opune postulatelor juste ale naţiunii şi aspiraţiunilor ei. Dóră am vĕdut, că şi aceea s'a putut esopera, ca Maiestatea Sa să sancţioneze legile politice-bisericesci, de şi fie care scie, că tradiţiunile casei domnitóre sînt diametral opuse acelor legi. Noi nu poftim lucruri neesecutabile, şi dacă guvernul ne denégă cererea, noi cu tóte puterile vom împedeca ridicarea proiectului la putere de lege." — Kossuthistul Barta Ödön a propus, ca proiectul să se străpună unei comisiuni ad hoc. — Aŭ mai vorbit încă opt Kossuthişti la acest obiect. — Cu greŭ vor puté împedeca votarea Kossuthiştii numai singuri.

Ministrul Croaţiei Josipovich era pe aci, să se retragă. De causă se aduce divergința între dînsul şi între ministrul ungar de finanţe în cestiunea dreptului de crişmărit în Croaţia. Se zice, că Josipovich ar fi avut conflicte şi cu banul Héderváry.

Austria.

Ministrul Gautsch a continuat pertractările când cu maioritatea, când cu minoritatea parlamentară spre a readuce lucrurile în stare normală, dară până acum tóte încercările aŭ rĕmas fără resultat.

Propunerea ministrului ar fi, ca limba oficiósă în afacerile interne în cercurile curat germane să fie cea germană, în ţinuturile curat cehe cea cehă, éră în cele mixte amîndóuĕ limbile. O comună se consideră de mixtă, când poporaţiunea de ceealaltă naţionalitate e de cel puţin 25%. Un cerc judecătoresc se consideră de mixt, când are cel puţin 20% cetăţeni de ceealaltă limbă. Ce privesce învĕţarea ambelor limbi, oficialii concipişti trebue să le scie, dară terminul spre a le învĕţa să se prolungéscă de la 5 la 15 ani. — Germanii nu primesc nicî acéstă propunere, ci simplu pretind, să nu se recéră de la oficialî cunóscerea limbii cehe.

România.

Antisemitismul începe a prinde rădăcini mai adâncî şi în România, unde Evreii s'aŭ înmulţit şi s'aŭ îngâmfat. Duminecă Evreii aŭ convocat o adunare publică spre a protesta în contra proiectului de lege, care eschide de la serviţiul militar pe Jidanii nenaturalisaţi. Presentându-se la adunare şi unii creştini, ea a decurs destul de tumultuos. Ca rĕspuns la acéstă adunare studenţii s'aŭ întrunit în un meeting protestând în contra amesteculuî necompetent al Iudeilor străini în afacerile ţĕrii. După meeting s'aŭ inscenat demonstraţiuni şi escese în contra Jidovilor spărgêndu-li-se fereştile. La interpelarea lui Marghiloman ministrul de interne Ferechide rĕspunḑênd a zis, că studenţimea n'a participat la actele de vandalism. Provocătorî aŭ fost Evreii. Ministrul are placate, prin carî ei insultă naţiunea română. Atitudinea agresivă a acestuî element contrar elementului românesc a provocat un sentiment de indignare. A nume Evreii aŭ spart capul unuî Român, şi acest act a infuriat mulţimea asupra lor. Guvernul va lua mĕsurile de lipsă, ca să nu se mai repeţéscă escesele.

Turcia.

Pacea definitivă între Turcia şi Grecia s'a încheiat, şi Sâmbătă în 4 a c. s'aŭ şi subscris în Constantinopol stipulaţiunile de pace. Cu puţine modificări s'aŭ primit tóte propunerile făcute de marile puteri.

Corespondinţe.

Din tractul Mediaşului în Dec. 1897.

Onorată Redacţiune!

În numĕrul 48 al preţuiteî „Unirea" a apărut o corespondinţă din Z. şi subscrisă de Z. La acéstă corespondinţă daţi-mî voe, să reflectez, nu pentru ca să-i micşorez valórea, ci din contră, ca după putinţă să o măresc.

Privitor la predarea religiunii în şcolile nóstre poporale lécul infabil cerut de la centru — după părerea mea — nu e de lipsă, să se mai inventeze o dată, de óre ce acela e de mult inventat, şi dacă lipsesce ceva, aceea nu póte fi alta de cât aplicarea luî. Avem adecă regulamentul nostru scolastic archidiecesan, avem ordinaţiuni consistoriale şi protopopescî aprópe din fie care an. Restéză numai efectele lor.

Cu una înse nu mĕ pot împăca. Domnul corespondent zice adecă la un loc: „Dar bucuria îmî fu prea pripită: prelecţia aceea practică (Isus în etate de 12 anî. Cor.), după cum spunea programul adunăriî, avu să o ţină unul din învĕţătorî." — Dacă dl corepondent scie aceea, că Mântuitoriul a îndrumat pe preoţi, să vestéscă Evangelia la tótă zidirea, nu mai puţin o sciŭ şi eŭ, dar a fară de asta mai sciŭ încă ceva. Constatat lucru este adecă că învĕţătoriî nostri confesionalî paralel cu alte studiî îşi câştigă cualificaţiune şi din studiul religiunii şi al tipiculuî bisericesc, nu ca fiitorî elevî, ci ca fiitorî învĕţătorî. Cum că bine este aşa, nu se póte constesta, ér cum că studiul religiunii învĕţătoriî nostri aŭ să-l pună mai târziŭ în pracsă, urméză chiar şi numai din punctul de vedere al instituiriî de corurî. Dar să mergem mai de parte. Preotul, conform regulamentuluî are să propună studiul religiunii în câte 2 óre pe sĕptĕmână. Elevii de repetiţiune aŭ să frecuenteze şcóla tot de câte 2 orî, în care timp preotul — fiind silit a-şi împărţi ast fel órele — trebue să se ocupe esclusiv cu corepetiţionariî, căcî la din contră s'ar alege cu nimica, avênd a se ocupa cu eî şi învĕţătoriul. Va înţelege decî dl corespondent, că 2 óre pe sĕptămână sînt absolut prea puţine pentru instrucţiunea religiósă alor 60—80 elevî (se înţelege de la sate). Şi ce urméză de aci? Singur aceea, că şi învĕţătoriul va fi silit, să propună religie, căcî să mĕ ierte dl corespondent, dar mai multe césurî de propunere nu se pot impune sarcinii preotuluî, de óre ce chiar şi dacă nu ne-am ocupa cu „rîmatul pămîntului", de lipsa lucruluî nu ne putem tângui.

Dar mai conţine pledarea dluî corespondent chiar şi puţină primejdie. Pentru ce adecă voesce, să abată pe învĕţătorî de la nobila lor intenţiune de a ţiné în adunările reuniunii lor prelegerî şi din studiul religiunii? În Austria, dacă învĕţătoriî sînt lipsiţi de cualificaţiune religiósă, aŭ devenit ceî mai periculoşi socialiştî. În Ungaria tot învĕţătoriî aŭ propus ministrului ştergerea religiunii dintre obiectele de învĕţămînt. Poftéscă şi dl corespondent a abate pe învĕţătoriî nostri de la acest studiŭ, şi apoi propună tot dsa, să vedem, cu cât succes?!

În fine avem sfîntă datorinţă de a sprigini reuniunile învĕţătorescî atât moralminte cât şi materialminte, de óre ce cu ivirea lor s'a astupat o lacună de mult simţită, şi s'a pus basă uneî nóuĕ ere culturale. Binevoéscă înse dl corespondent a dispensa preoţimea de la prelegerî de felul dsale. Preoţii îşi aŭ sinódele lor de primăvară, unde de regulă ţin prelegerî pastorale, şi aci li-se face critica din partea şefuluî şi a colegilor lor în înţelesul pedadagogilor bisericescî. Dacă dsa are gustul şi diligința de a ţiné şi alt fel de prelegerî, poftéscă, căcî noi î-o luăm în nume de bine.

Im.

Noutăţi.

Concurs la parochi. 1) Pentru parochia *Turda nóuă* din protopopiatul Turḑiî, care stă sub patronatul erarial. Emolumentele: 1. Casă parochială de pĕtră constătóre din 3 chilii, o căsuţă laterală, o cămară şi o culină de vară. 2. Grădină şi cemeteriul. 3. Porţiune canonică 6 jugĕre 900 □° agru şi o vie de 300 □°. 4. Salar de la erar 210 fl. 5. De la 60 familii câte o metretă cucuruz şi o zi de lucru, din carî terţialitatea e a cantoruluî. 6. Venit stolar 20 fl. *Se observă, că cu oficiul de paroch e împreunat şi oficiul de protopop al tractuluî Turḑiî.* 2) Pentru parochia *Pogăcéua* din protopopiatul de acela-şi nume. Emolumentele: 1. Casă parochială de lemn cu 5 încăperi şi celariŭ sub ea. 2. Culină de vară din grădele. 3. Un graşd pentru 10 vite cornute şi patru caî. 4. Şură. 5. Un coşeriŭ. 6. Găinariŭ. 7. Fondul intern parochial de un jugĕr 694□° cu grădină de legumi şi de pomi. 8. Porţiune canonică parochială arătoriŭ 31 jugĕre 864 □°, cositoriŭ 8 jugĕre 904 □°. 9. Venitele stolare. 10. *Cu oficiul de paroch va fi împreunat şi oficiul protopopesc al tractuluî Pogăceleî.*

I. Serată literară în folosul „Reuniunii femeilor române gr.-cat. din Blaş" se va ţiné mâne în 12 Decembre în sala internatuluî de fetiţe. Începutul la 5 óre sara. Preţul întrării 20 cr. Programa: 1. *Poetul Coşbuc,* disertaţiune. 2. *Regina Ostrogoţilor* de G. Coşbuc. 3. *Poutpouri* (terţet musical). 4. *Dragoste învrăjbită* de G. Coşbuc. 5. Arie din *Barbierul de Sevilla.*

Adunare de protestare. Alegĕtoriî români din cercurile electorale ale comitatuluî Sibiuluî sînt convocaţi pe 14 a c. în Sibiŭ spre a protesta în contra proiectuluî de lege despre magiarisarea numelor de comune şi a altor localităţi.

† **Nicolae Braia** din Ticvaniul mare, prin o munificentă fundaţiune de stipendiî devenit neuitat binefăcĕtoriŭ al némuluî sĕŭ, în 4 Decembre în etate de 73 anî a trecut la cele eterne. Fundaţiunea se evaluéză de la 30.000—40.000 fl. şi constă din pământ şi acţiuni de la 10 institute românescî din patrie.

În veci amintirea luî!

PARTE SCIINȚIFICA-LITERARA.

Fragmente liturgice.

VII.

Întreit sfînta cântare saŭ Cântarea de învingere.

Lit. s. Ioan: „Macar de și staŭ înaintea ta miĭ de Archangelĭ și zecĭ de miĭ de Ângerĭ, Cheruvimiĭ și Serafimiĭ ceĭ cu câte șese aripĭ și cu ochĭ mulțĭ, carĭ se înalță sburând,“

Eschiamațiune: „Cântare de învingere cântând, strigând, glas înălțând și grăind:“

Chorul: „Sfînt, Sfînt, Sfînt e Domnul Savaot, plin este cerul și pămîntul de mărirea luĭ. Osana întru ceĭ de sus. Bine e cuvîntat, cel ce vine întru numele Domnuluĭ. Osana întru ceĭ de sus.“

Lit. s. Vasiliŭ: „Că pe tine te laudă Ângeriĭ, Archangeliĭ, Scaunele, Domniile, Începetoriile, Stăpâniile, Puterile, și Cheruvimiĭ ceĭ cu ochĭ mulțĭ, ție înainte staŭ împrejur Serafimiĭ, șese aripĭ la unul, și șese aripĭ la altul, și cu dóuĕ îșĭ acoper fețele sale, ér cu dóuĕ piciórele, și cu dóuĕ sburând strigă unul cătră altul cu gurĭ neîncetate, cu netăcute cuvîntărĭ de mărire,“

Preotul Eschiamațiunea: „Cântare de învingere șcl.“

Cuvintele acestea ale liturgiilor nóstre sînt în partea lor cea maĭ mare împrumutate de la Isaie c. 6 și din ps. 117 și acomodate consacrărieĭ eucharistice.

Locul de la Isaie 6, 1 ur. sună ast fel: „Și a fost în anul, în care a murit împĕratul Ozie, vĕdut-am pe Domnul ședĕnd pe scaun înalt și ridicat, și plină casa de mărirea luĭ. Și Serafimĭ staŭ împrejurul luĭ, șese aripĭ la unul, și șese aripĭ la altul, și cu dóuĕ îșĭ acoperiaŭ fața, și cu dóuĕ îșĭ acoperiaŭ piciórele, și cu dóuĕ sburaŭ. Și strigaŭ unul cătră altul și ziceaŭ: Sfînt, Sfînt, Sfînt Domnul Savaot, plin este tot pămîntul de mărirea luĭ. Și s'a ridicat pragul cel de sus al ușiĭ de glasul, cu care strigaŭ, și casa s'a umplut de fum. Și am zis: O ticălosul de mine, că m'am umilit, că fiind că sînt om, și buze necurate avênd, și locuesc între popor, care are buze necurate, și pe Împĕratul Domnul Savaot l-am vĕdut cu ochiĭ meĭ. Și s'a trimis la mine unul din Serafimĭ, și în mână avea un cărbune, care-l luase cu cleștele din altariŭ. Și l-a atins de gura mea și a zis: Étă s'a atins acesta de buzele tale, și va șterge fărădelegile tale, și pĕcatele tale va curăți.“

Pentru ca să pricepem pe deplin îndreptățirea folosirieĭ cântărieĭ întreit sfinte în liturgia bisericieĭ creștine preste tot și îndreptățirea folosirieĭ eĭ chiar în locul acela al liturgieĭ, în care se folosesce în tóte liturgiile creștine, e de lipsă, să ne dobîndim înțelegerea cuvintelor, carĭ le-am reprodus din profeția luĭ Isaie.

Isus Christos Mântuitoriul nostru ședĕnd de-a drépta Tatăluĭ e ca om de o dată și capul tuturor cetelor ângerescĭ. Acestea sînt o parte a aceleĭ împĕrățieĭ, despre care mărturisim: „A căruia împĕrăție nu va avé capĕt.“ Mântuitoriul înviat e înălțat preste tóte zidirile și pus „maĭ pe sus de cât tótă Stăpânia și Biruința și Puterea și Domnia și de cât tot numele, ce se numesce nu numaĭ în vécul acesta, ci și în cel viitoriŭ“ (Ef. 1, 20 ur.), „plecându-se luĭ Ângeriĭ și Domniile și Puterile“ (I Petr. 3, 22).

Învĕțătura bisericiĭ întemeiată pe sfînta Scriptură și pe tradițiune deosebesce nóuĕ cete ângerescĭ. Cu privire la firea proprie fiesce căreia din cetele acestea, pe cum și cu privire la slujba fie căreia revelațiunea dumnezeéscă nu ne dă deslușirĭ maĭ amĕnunțite. Noĭ despre lucrurile acestea putem să avem numaĭ părerĭ și presupunerĭ maĭ mult orĭ maĭ puțin probabile. Pătrunderea maĭ adâncă în taĭnele cele minunate ale lumiĭ ângerescĭ ne e reservată pe atuncia, când vom ajunge și la vederea fericitóre a luĭ Dumnezeŭ. Și totușĭ deja și aicĭ pe pămînt — cât e de frumósă și de atrăgĕtóre pentru ochiul credinței lumea aceea ângerésca mare și strălucitóre! Asemenea unor stele strălucitóre împrejură ângeriĭ scaunul celuĭ Preaînalt. Eĭ se soresc în razele glorieĭ dumnezeescĭ și privesc în adâncimile esenței dumnezeescĭ. Spiritele acestea sublime sînt pline până la revĕrsare de lumină, iubire și fericire. Iubilare, cântare de laudă și mulțămită se înalță din mijlocul lor neîncetat cătră scaunul luĭ Dumnezeŭ.

De o privire de felul acesta în viața cetelor ângerescĭ a avut parte profetul.

Esplicarea cuvintelor profetuluĭ Isaie ne-o îmbie s. Ioan Chrisostomul. Étă o:

„„Și a fost în anul, în care a murit împĕratul Ozie, vĕdut-am pe Domnul ședĕnd“ (Isaie 6. 1). Înse Christos zice: „Pe Dumnezeŭ nimenia nu l-a vĕdut nicĭ odinióră; unul născut Fiul, care este în sinul Tatăluĭ, acela a spus“ (Io. 1, 18). Și ĕră-șĭ: „Nu pentru că a vĕdut cine va pe Tatăl, fără numaĭ cel ce este de la Dumnezeŭ, acesta a vĕdut pe Tatăl“ (Io. 6, 46). Și acesta a zis luĭ Moĭsi: „Nu va vedé omul fața mea, și să fie viŭ“ (II Moĭsi 33, 20). Cum dară zice acesta, că a vĕdut pe Domnul? Că zice: „Vĕdut-am pe Domnul.“ Înse el nu zice vre un lucru, carele s'ar împotrivi celor ce a zis Christos, ci un lucru, carele li-se potrivesce fórte bine. Christos grăesce adecă despre cunóscerea acurată, și cu acésta nimenĭ nu l-a vĕdut. Căcĭ dumnezeirea desvĕlită și substanța curată nimenĭ nu a vĕdut-o a fară de cel unul născut. Profetul ne spune decĭ, că l-a vĕdut întru atâta, întru cât a putut. Căcĭ nicĭ el nu a putut să vadă, ceea ce este Dumnezeŭ, ci l-a privit sub óre care figură. Dumnezeŭ s'a dimis adecă până la atâta, până la cât a putut, să se avînte slăbiciunea celuĭ ce l-a privit. Din cele ce ne spune, se vede adecă limpede, că nicĭ el, nicĭ alt cine va nu a vĕdut dumnezeirea desvĕlită. El zice adecă: „Vĕdut-am pe Domnul ședĕnd.“ Ér Dumnezeŭ nu șede; figura acésta e adecă a trupurilor. Dar a vĕdut pe Domnul nu numaĭ ședĕnd, ci „pe scaun“, ĕră Dumnezeŭ nu e cuprins în loc. Cum ar puté să fie cuprins în loc, cel ce e pretutindenea de față și tóte le umple, în mâna căruia sînt marginile pămîntuluĭ? Din acestea se vede limpede, că aceea, că l-a vĕdut, s'a întîmplat prin óre care acomodare. Așa zise alt profet grăind în persóna luĭ Dumnezeŭ: „Eŭ am înmulțit vederile“ (Osie 12, 10), ceea ce va să zică: Eŭ am făcut, să mĕ vadă în chipurĭ deosebite. Ĕră dacă s'ar fi arĕtat însă-și substanța desvĕlită, ea nu s'ar fi vĕdut în chipurĭ deosebite. Dar fiind că pogorîndu-se acuma se arĕta profeților în chipurĭ deosebite, însușindu-și figură potrivită timpurilor, în carĭ să se vadă, de aceea zice: „Eŭ am înmulțit vederile, și în mânile preoților m'am aseménat.“ Ca și cum ar zice: „Nu m'am arĕtat așa, pe cum eram, ci aseménându-mĕ uneĭ forme, carea privitoriĭ puteaŭ, să o vadă.“ Îl vedĭ decĭ acum ședĕnd, acum întrarmat, acum cu pĕr alb, acum în aer, acum în foc, acum arĕtându-se din dos, acum pe Cheruvimĭ, acum conformându-și icóna strălucirieĭ materiilor metalice maĭ lucitóre. Pentru ce se arată acum întrarmat și stropit cu sânge, de alte orĭ în foc, acum arĕtându-și dosul, acum în cer, acum în scaun, acum pe Cheruvimĭ, nu e acesta timpul potrivit, ca să o spunem. — De astă dată va fi de folos, ca să grăim despre vedenia de față. Așa dar pentru ce se arată acum așa, ședĕnd pe scaun și cu Cheruvimĭ? El imitéză modul omenesc, de óre ce grăesce cu ómenĭ. De óre ce are să rostéscă sentență despre lucrurĭ marĭ și despre întreg rotogolul pămîntuluĭ și pe de-asupra despre Ĭerusalim, de aceea rostesce dóuĕ sentențe, una, prin care statorește pedépsă asupra cetățiĭ și poporuluĭ întreg, ér alta, prin care promite rotogoluluĭ pamîntuluĭ binefacere și mare sperare și onorurĭ nemuritóre. E înse obiceiŭ, ca judecătoriĭ acestea să nu le facă într'ascuns, ci ședĕnd pe scaun judecătoresc înalt, în vreme ce toțĭ asistă, și catapetesmele sînt adunate. Pe aceștia îĭ imitéză Dumnezeŭ. A poruncit, ca Cheruvimiĭ să-ĭ asiste, și șede „pe scaun ridicat“, și așa rostesce sentența aceea. Și pentru ca să affi, că lucrul acesta nu se întemeiéză pe coniecturare, ci că acesta îĭ e obiceiul, voiŭ cerca, să o dovedesc acésta și din cuvintele altuĭ profet. La Daniil încă avea să rostéscă o sentență mare despre pedepsele și isbînțile, carĭ aveaŭ să lovéscă pe Ĭudeĭ, și despre bunătățile, carĭ aveaŭ să se împărtășéscă rotogoluluĭ pămîntuluĭ; acolo încă se arată scaunul strălucit și înalt, și corul ângerilor și céta Archangelilor asistând, și Unul născut ședĕnd, și se deschid cărțile, și se pornesc riurile cele de foc, și se întocmesce în tóte privințele forma scaunuluĭ judecătoresc. — Așa dară ce zice? „Vĕdut-am pe Domnul ședĕnd.“ A ședé pe scaun e tot de una simbolul judecățiĭ, pe cum zice David: „Ședut-aĭ pe scaun, cela ce judecĭ dreptatea“ (ps. 9, 4). — Dar a ședé e simbolul altuĭ lucru, spune profetul. Al căruĭ lucru? Al celuĭ tare, care ține, purcede, al celuĭ neschimbat, nesfârșit al viețiĭ, perpetue. De aceea zice: „Că tu ședĭ în veac, și noĭ perim în veac“ (Bar. 3, 3). Ca și cum ar zice: Tu rĕmâĭ, eștĭ, trăescĭ, fiind pururea în acela-și chip. Că acésta nu a zis-o despre scaun, o dovedesce însă-și deosebirea. Căcĭ nu a zis: Noĭ stăm, ci: „Noĭ perim.“ Ĕră șederea aceea pe scaun însamnă a judeca. De aceea l-a vĕdut așa „ședĕnd pe scaun înalt și ridicat“; orĭ alta însamnă acésta, alta aceea. Căcĭ „înalt“ a fost scaunul, adecă mare și fórte înălțat,

și „ridicat“, adecă înfățișându-se de o înălțime nemĕsurată și sublimă. „Plină casa de mărirea lui.“ Ce casă, rogu-te? Biserica. Căci pentru că de acolo purcedeaŭ vrăşmăşiĭ, de aceea în vedenia acésta minunată cu dreptul se vede şedĕnd acolo. Ĕră „mărire“ numesce aci splendórea, strălucirea cea neapropiată; de óre ce nu putea să o esprime cu cuvinte, o numi mărire, și nu singur numaĭ mărire, ci mărirea luĭ Dumnezeŭ. „Și Serafimiĭ staŭ împrejurul luĭ.“ Pe cine numesce? Vîrtuțile netrupescĭ ale cetelor celor de sus, a căror vîrtute și fericire póte să se vadă deja din nume. Căci în limba evreéscă Serafimiĭ însamnă guriĭ de foc. Ce cunóscem decĭ din acésta? Curățenia substanțeĭ, priveghiarea, sirguința, agilitatea, forța de acțiune, frumsĕța. Căci profetul David voind, să ne arete slujba gata a puterilor celor de sus și iuțimea și agilitatea slujbeĭ, a zis ast feĭ: „Cel ce facĭ Îngeriĭ tĕĭ spirite. și servitoriĭ tĕĭ pară de foc“ (ps. 103, 5), arĕtându-ne prin elementele acestea iuțimea, ușurința și agilitatea. Ast fel de slujbe aŭ vîrtuțile acestea: ele preamăresc cu gură curată pe Dumnezeŭ, împlinind zilnic acest lucru, aducĕnd jertfa laudeĭ, sevârșind acéstă slujbă neîncetată. Ĕră vrednicia lor o dovedesce aceea, că ele sînt lângă scaun. Căci în ce chip la împĕrațiĭ pământescĭ aceia, carĭ sînt în vrednicie maĭ mare, staŭ aprópe de scaunul împĕrătesc, așa și puterile acestea pentru vîrtutea lor cea eminentă staŭ în jurul sublimuluĭ scaun gustând neîncetat fericire negrăită și bucurându-se în fericita parte a acesteĭ slujbe. „Șese aripĭ la unul, și șese aripĭ la altul, și cu dóuĕ îșĭ acoperiaŭ fața, și cu dóuĕ îșĭ acoperiaŭ piciórele, și cu dóuĕ sburaŭ. Și strigaŭ unul cătră altul, și ziceaŭ: Sfînt, Sfînt, Sfînt Domnul Savaot, plin este tot pământul de mărirea luĭ.“ Ce ne însemnézĕ penele acestea, și ce ne simboliséză aripile? Căci puterile acelea netrupescĭ nu aŭ aripĭ. Ci profetul ĕrășĭ ne esprimă nisce taĭne prin figurĭ maĭ dure, acomodându-se slăbiciuniĭ celor ce-l audiaŭ atuncia, și tot de o dată arĕtându-ne prin acomodarea acésta nisce ideĭ, carĭ întrec tótă mintea.

„Ce simboliséză decĭ aripile? Înălțimea și sublimitatea acestor vîrtuțĭ. Așa se arată și Gavriil sburând și pogorîndu-se din cer, pentru ca să-ĭ cunoscĭ iuțimea și ușurința. Și ce te miriĭ, că grăind despre vîrtuțile servitóre s'a folosit de cuvinte de acestea, când nu a privit de lucru nevrednic a folosi acomodarea acésta chiar și despre Dumnezeul tuturor? Când a voit adecă David să esprime saŭ firea luĭ cea netrupéscă saŭ iuțéla, cu carea e pretutindenea de față, a zis: „Cel ce umbli preste aripile vînturilor“ (ps. 103, 4). Și totuși nicĭ vînturile nu aŭ aripĭ, și nicĭ el nu umblă preste aripĭ. Cum s'ar puté adecă acésta, când el e pretutindenea de față. Ci, pe cum am zis, acomodându-se slăbiciuniĭ ascultătorilor a înălțat mintea lor de la lucrurile acelea, carĭ eraŭ capabilĭ a le cuprinde. Și ĕrășĭ voind, să arete ajutoriul și siguranța, carĭ le primesce de la dînsul, se folosesce de acele-și cuvinte și zice: „Întru acoperemîntul aripilor tale mĕ veĭ acoperi“ (ps. 16, 8). În cuvintele acestea prin aripĭ nu simboliséză numaĭ sublimitatea și iuțéla luĭ, ci și alt lucru înfricoșat. Arată adecă aceea, că de și ceea ce se vedea, se întîmpla pe calea acomodăriĭ, pe cum și era întru adevĕr, puterile cele de sus a bună samă nicĭ chiar în chipul acesta nu aŭ putut să cuprindă lucrul. Căcĭ aceea, că și-aŭ acoperit asemenea și spatele, aŭ făcut-o, pentru că se uĭmiaŭ și se înfricoșiaŭ de lumină, și nu puteaŭ să rabde strălucirea, carea isvoria din scaun. De aceea punĕnd înaintea sa aripile asemenea unuĭ părete îșĭ acoperiaŭ fețele; ceea ce facem și noĭ plecându-ne cătră pământ, când cade tunetul orĭ purcede fulgerul, aceea aŭ făcut-o și acelea. Dacă Serafimiĭ, vîrtuțile acelea marĭ și minunate, nu putură să vadă fără de frică pe Dumnezeŭ şedĕnd, zic, şedĕnd pe scaun, atuncia carĭ vor fi cuvintele acelea, carĭ să pótă esprima nebunia celor ce zic, că eĭ cunnosc limpede chiar și pe Dumnezeŭ, și carĭ scrutézĕ în chip curios natura aceea nemuritóre? „Cu dóuĕ sburaŭ, și strigaŭ.“ Ce e acest „sburaŭ“ și ce va să însemne? Că eĭ sînt neîncetat în jurul luĭ Dumnezeŭ și nu se depărtézĕ de la dînsul, ci că acesta e modul lor de viață, ca să-l laude neîncetat în cântărĭ și să preamăréscă tot de una pe ziditoriul sĕŭ. Căcĭ nu zice: Aŭ strigat, ci: „Strigaŭ,“ adecă sevârșesc neîntrerupt acest lucru. „Unul cătră altul și ziceaŭ: „Sfînt, Sfînt, Sfînt Domnul Savaot.“ Asta va să însemne conglăsuirea lor unisonă și modulată și laudele, carĭ le rostiaŭ în chip sĕrbătoresc și simțind de totuluĭ tot una. Imnul acesta nu e numaĭ laudă, ci și profeție despre bunătățile cele ce vor avé, să cuprindă întreg pământul, pe cum și o propunere acurată a învĕțăturilor. Dar pentru ce nu aŭ rostit acel cuvînt nu maĭ o dată, ca apoĭ să tacă, și nicĭ numaĭ a dóua óră, ca apoĭ să înceteze, ci l-aŭ adaus și a treia óră? Óre nu se vede limpede, că eĭ aŭ făcut-o asta, pentru ca să aducă Treimiĭ cântare de laudă? De aceea zice Ioan, că acésta s'a zis despre Fiul, ĕră Luca, că despre Spiritul, și în sfârșit profetul, că despre Tatăl. Ĕră celea ce urmézĕ, ne întăresc părerea acésta. Căcĭ după cântarea de laudă aŭ adaus: „Plin este tot pământul de mărirea luĭ.“ Acestea aŭ fost o profeție acurată: ele prevestesc sciința viitóre, prin care întreg pământul s'a umplut de mărirea luĭ Dumnezeŭ, pe când dimpotrivă odinióră și chiar și pe atuncia, când s'aŭ rostit acestea, nu numaĭ cele alalte părțĭ ale pământuluĭ, ci chiar și însu-și ținutul Iudeilor eraŭ pline de multă fărădelege, și nimenĭ nu preamăria pe Dumnezeŭ. Despre acésta ne este mărturie profetul însu-și, când zice: „Pentru voĭ numele meŭ pururea se hulesce întru némurĭ“ (Isaie 52, 5). Când s'a umplut decĭ pământul de mărirea luĭ? Atuncia, când imnul acesta s'a dus pe pământ, și ómeniĭ de pe pământ s'aŭ însoțit coruluĭ vîrtuților celor de sus și aŭ adus aceea-și melodie și aŭ sĕrbătorit împreună pe Dumnezeŭ. Dacă vre un Iudeŭ s'ar împotrivi cu sfruntare acestuĭ fapt, spună-ne, când s'a umplut tot pământul de mărirea luĭ, adecă de mărirea aceea, carea isvoresce din cunoscință? Înse nu o va puté arĕta acésta nicĭ o dată, de și-ar vĕdi chiar și de o mie de orĭ nerușinarea. „Și s'a ridicat pragul cel de sus al ușiĭ de glasul, cu care strigaŭ.“ Veḑĭ, cât de ușor se pricepe profeția, cum sînt legate între olaltă lucrurile? Căcĭ după imnul acesta, după ce s'a umplut pământul de mărirea luĭ, aŭ încetat tóte cele iudeescĭ, ceea ce o arată prin aceea, că s'a ridicat pragul cel de sus al ușiĭ.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Pentru ca să încunjure acum încovoĭătura, Messala trase caiĭ în stînga și prin acésta firesce că le micșoră iuțéla. El era sigur de învingere; multe altare voia el să împodobéscă cu darurĭ votivale; până acum domnia încă tot geniul Romeĭ. La ceĭ treĭ stîlpĭ, numaĭ șese sute de urme de aci, îl așteptaŭ glorie, înmulțirea averiĭ, înaintare și un triumf, care avea să-l îndulcéscă nespus de tare ura! În aceea-și clipă vĕḑu Malluch, cum Ben Hur se plecă înainte preste Arabiĭ sĕĭ și le sloboḑi frînele. Mâna luĭ fâlfăia sbiciul adunat așa, ca să nu ajungă, să lovéscă fugariĭ; de-asupra cailor înspăimîntațĭ se învîrtia și țișnia și se învîrtia sbiciul ĕră și ĕră, și de și nu cădea, să lovéscă fugariĭ, lor totuși le suna din pocniturile luĭ cele tarĭ nu numaĭ încurajare, ci și amenințare; în vreme ce Ben Hur trecu ast fel de la activitate liniștită la activitate iresistibilă, și în vreme ce i-se înflăcărară fața și ochiĭ, se părea, că el prin frîne cu iuțéla fulgeruluĭ împărtăși voința sa cailor; pe loc ascultară toțĭ patru ca unul de porunca acésta și cu o săritură ajunseră lângă căruța Romanuluĭ. Messala audi la unghiul cel primejdios al țînteĭ, cum Ben Hur înteția caiĭ sĕĭ, dar Romanul nu îndrăznia, să privéscă în apoĭ și să vadă, ce va să însemne acésta. Poporul nu-l aclama de loc. A fară de duruitul căruțelor și de pocnitul copitelor se audia numaĭ un singur glas, glasul luĭ Ben Hur. În vechea limbă araméscă a șeĭculuĭ striga el cătră Arabiĭ sĕĭ:

„Înainte, Atair! Înainte, Rigel! Ce e, Antares? Veĭ, să slăbescĭ acuma! Bunule căluț, — oho, Aldebaran! Îĭ aud cântând în corturĭ. Aud pe copiĭ cântând, femeile — cântând despre stelele Atair, Rigel, Aldebaran și despre învingerea lor! — și cântarea nicĭ o dată nu se va maĭ sfârși. Așa e bine! Mâne mergem a casă, sub corturile cele negre — a casă! Înainte, Antares! Vița ne aștéptă, și stăpânul ne aștéptă! Așa, acum o ațĭ sevârșit-o bine! Ha, ha! Am învins pe superbul acela. Mâna, carea ne-a lovit, zace în pulvere. A nóstră e gloria! Ha, ha! — minunat! Lucrul e sevârșit — holla! Stațĭ!“

Nicĭ când nu a fost maĭ simplu lucrul de felul acesta, a rare orĭ a reușit așa de momentan.

În clipa aceea, carea și-o alese Ben Hur spre a-și sevârși trăsătura plănuită, Messala sbura în cerc în jurul țînteĭ. Pentru ca să trécă pe lângă el, Ben Hur trebuia să mâne cruciș preste văgașul luĭ; asta pretindea o isteține mare, dacă voia să și înainteze cu o cale; trebuia să mâne într'un cerc uniform, care să fie numaĭ cu fórte puțin

mai larg de cât al lui Messala. Miile, carî erau pe bănci, pricepeau tóte acestea pe deplin; ele vĕduseră semnul, ce-l dase Ben Hur cailor, şi vĕdură şi rĕspunsul cel admirabil al lor la semnul acela; ceî patru fugarî aî lui Ben Hur cu totul aprópe lângă róta din a fară a lui Messala, róta din lăuntru a lui Ben Hur fórte aprópe în urma căruţeî celui alalt, — acestea tóte le vedeau. De o dată audiră o pocnitură, ce rĕsuna prin circul întreg, şi mai iute de cât gândul sbură preste drum o plóe de ţandure sclipicióse albe şi galbene. Coşul căruţeî Romanului se trânti jos spre drépta. Când osia atinse pămîntul cel tare, ea sări înderĕpt, asta se mai întîmplă încă o dată şi a treia óră, ér apoî se desfăcu căruţa în părţî, şi Messala, încurcat în frînele sale, căđu preste cap.

Firea îngrozitóre a acestui spectacol se mai potenţă, când Sidonénul, care alerga cu căruţa în urma lui Messala pe lângă zid şi de aceea nu putea nicî să opréscă şi nicî să feréscă, mână între ruinele căruţeî cu o iuţélă, care amenința pe Messala cu mórte sigură; Sidonénul trecu preste Messala şi între ceî patru caî aî lui, carî turbaseră de spaimă. Din confusiunea acésta, dintre caiî, ceî ce se luptau unul cu altul, din baterea cu copitele, din întunecosul nor de colb şi năsip Sidonénul scăpă destul de timpuriu, pentru ca să vadă, cum alérgă Corinténul şi Bizantinul pe drum la vale în urma lui Ben Hur. Acesta nu suferirse întârziare nicî măcar de o secundă.

Omeniî se sculară, săriră pe bănci şi strigau de-a valma. Ceî ce căutau cu ochiî pe Messala, îl vĕdeau acum sub copitele cailor, acum sub căruţe. El nu se mişca; ţineau, că a murit. Dară maioritatea covîrşitóre privia în urma lui Ben Hur. Aceştî ómenî nu vĕduseră mişcarea frînelor, cu care mânase puţintel spre stînga şi prinse şi strivise cu vîrful ferecat al osieî sale róta lui Messala; eî observaseră înse schimbarea firiî lui şi simţiseră chiar şi înflăcărarea sufletului luî, hotărîrea eroică, forţa îmbĕtătóre a firiî luî, carea o vĕrsase aşa de fără de veste în Arabiî sĕî prin cuvinte, priviri şi gesturî. Şi cum mai alergau eî! Ăsta era mai vîrtos săritul unor leî înhămaţî; dacă nu ar fi alergat căruţa în urma lor, s'ar fi părut, că ceî patru sbóră. Când Bizantinul şi Corinténul veniau pe drum la vale, Ben Hur întorcea căruţa la ţinta cea dintâiu.

El a învins!

Consulul se sculă. Poporul striga răguşit. Conducĕtoriul jocurilor se pogorî şi încununa pe învingĕtorî.

Fericitul dintre buşitorî era un Saxon blond cu frunte scundă şi cu trăsăturî aşa de brutale, cât Ben Hur trebui să mai privéscă încă o dată la el. Iudeul recunoscu într'însul pe un măiestru de scrimă, al căruî favorit fusese el însu-şî odinióră în Roma. De la el Iudeul îşî înălţă privirea la balustradă şi vĕdu pe Simonide cu aî luî. Eî îî făceau semne cu mânile. Estira rĕmase şedĕnd, ér Iras se sculă, îî surise şi-î făcu semn cu eventaiul. Manifestările aceste ale favoruluî îl cam îmbĕtară, căcî el nu scia, că Messala ar fi avut tot asemenea parte de ele, de cum va ar fi învins.

Acuma se înşiră procesiunea triumfală şi părăsi circul prin pórta triumfală. Mulţimea satisfăcută o însoţia cu aclamărî.

Ziua trecuse.

(Va urma.)

Bibliografie.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii" ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimî, Anotimpurî, Umblarea timpului, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiî europenî. *Şematismul provinţeî mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi unguresce şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriî.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat"*, poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treî poesiî: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anî), *Pe ceriu* (de 14 anî) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel*, biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a turcitu-se bătul*, anecdote hazliî de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiî nostri* (bărbaţiî gr. cat. fruntaşi morţi în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu*. *Sfaturi*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunî.

Din acest cuprins orî cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel mai potrivit şi mai bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

Preţul unuî exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiî grecescî* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leî 20 banî. Editura auctoruluî.

Opul e dedicat *Escelenţeî Sale Preasfinţitului Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrâneţe tradus de *Andreiu P. Liviu* canonic-abate gr. cat. în Lugoş, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaş. Preţul broş. 50 cr. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Sîntem informaţi, că dl editor *venitul curat al acesteî publicaţiuni l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescî
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuî esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maî e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestu op. Fără de cartea acésta nicî un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescî s'au schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaî de aceea credem, că nu va fi oficiu preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunii nóuĕ create prin legile aceste.

☛ Euchologiu ☚

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparit frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Instituţiunile calvinescî
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Cestiunî
din
dreptul şi istoria bisericeî românescî unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteî Transilvanieî" şi a dluî Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolituluî Vancea şi a bisericeî unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţî espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instrucţiune
dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluî de ochî:* **„trachoma"**, pentru auctoritaţî publice şi învĕţătorî. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Nr. 5986—1897 (32) 2–2

Concurs.

Pentru conferirea alor 10 stipendiî de câte 100 fl. din fundaţiunea fericituluî *Baron David Urs de Margina* prin acésta deschidem concurs pe 31 Decembre a. c. sub următórele condiţiunî:

1) Concurentul are să dovedéscă cu carte de botez, că este greco-catolic născut în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ saŭ Hunedóra;

2) cu atestat de la medic, că este deplin sănătos;

3) cu atestat de frecuentare, că e şcolariŭ în I clasă a gimnasiuluî gr. cat. din Blaş şi ca atare are purtare morală bună şi face progres în studiî;

4) că este saŭ póte fi susceput în seminariul junimiî gr. cat. din Blaş.

Fetiţele, carî studiéză în şcóla superióră de fetiţe gr. cat. din Blaş şi sînt saŭ pot fi suscepute în internatul fetiţelor de aicî, încă sînt îndreptăţite a concurge la stipendiî din fundaţiunea acésta, dacă întrunesc condiţiunile de sub 1—3.

Stipendiile se conferesc pe anul scol. 1897/8. Consângeniî fundatoruluî aŭ preferinţă. Stipendiaţiî sînt obligaţî a se educa în internatele numite, şi în cât stipendiul nu ajunge spre acoperirea taxeî internatuluî, dînşiî aŭ să o întregéscă dintr'al sĕŭ.

Din şedinţa consisterială ţinută la Blaş în 27 Novembre 1897.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Tipografia Seminariuluî archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 18 Decembre 1897. Numĕrul 52.

Invitare la abonament.

Cu numĕrul de faţă invităm la abonament noŭ, spre care scop alăturăm câte o asemnaţiune postală, rugându-ne a renoi cât maĭ grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foiĭ.

Preţurile rĕmân cele vechĭ şi sînt indicate în fruntea foiĭ.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domnĭ abonenţi, carĭ sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edăriĭ foiĭ.

Administraţia.

Epistola enciclică a Sfinţieĭ Sale Leo XIII.

despre congresele şi reuniunile eucharistice.

Leo PP. XIII.

Întru amintire vecĭnică.

Dumnezeul a tótă pronia cârmuind lumea de o dată cu mână tare şi blândă a împrejurat Biserica sa cu o îngrijire de tot deosebită aşa, că în clipitele acelea, carĭ ar puté să se pară cele maĭ primejdióse, derivă pe sama eĭ din disgraţia timpurilor mângăerĭ neaşteptate. Faptul acesta dovedit de multe orĭ póte să se observe maĭ limpede de cât orĭ când în împrejurările acelea, prin carĭ are religia şi societatea să trécă în timpul de faţă. Întru adevĕr chiar acuma, când vrăşmaşiĭ ordiniĭ de stat pe zi ce merge se scólă cu îndrăznélă tot maĭ mare şi îşĭ daŭ tóte silinţele spre a omorî credinţa creştină şi spre a rĕsturna societatea întrégă prin năvăliri zilnice şi fórte furtunatice, chiar acuma îĭ place bunătăţiĭ dumnezeescĭ, să pună împotriva acestor valurĭ întĕrîtate ca zăgazurĭ manifestările cele maĭ minunate ale evlavieĭ.

Asta s'a dovedit limpede prin întinderea, la care a ajuns evlavia cătră preasfînta Inimă a luĭ Isus, prin rîvna, cu care conlucră ómeniĭ pe tótă faţa pământuluĭ spre înaintarea venerăriĭ Marieĭ, prin onorurile, a căror obiect e înaltul soţ al Maĭciĭ luĭ Dumnezeŭ, prin reuniunile cele maĭ felurite, carĭ le-aŭ înfiinţat catoliciĭ pentru a-şĭ apĕra credinţa în tot chipul, în sfârşit prin multe instituţiĭ, carĭ se întemeiéză, orĭ cărora li-se dă avînt noŭ, şi a căror scop este gloria luĭ Dumnezeŭ şi crescerea ĭubiriĭ creştinescĭ a deaprópeluĭ.

De şi tóte manifestările acestea causéză inimiĭ Nóstre o bucurie nespus de dulce, totuşĭ credem, că graţia cea maĭ înaltă, carea Ne-a împărtăşit-o Dumnezeŭ, constă în progresele acelea, carĭ evlavia cătră taĭna Eucharistieĭ le-a făcut la tóte popórĕle credincióse în urma deselor congrese, carĭ s'aŭ ţinut în timpul din urmă spre acest scop. Pe cum am declarat cu alte prilejurĭ, nu este mijloc maĭ lucrătoriŭ spre a inima pe catolicĭ la mărturisirea vie a credinţeĭ lor şi la documentarea vîrtuţilor cuvenite creştinilor ca acela, care constă în aceea, că să se nutréscă şi înmulţéscă evlavia poporuluĭ faţă cu garanţa acésta minunată a ĭubiriĭ, carea e legătura păciĭ şi unităţiĭ.

Fiind că obiectul e de tot momentos şi Ne zace fórte la inimă, acuma, după ce am lăudat deja de multe orĭ congresele şi reuniunile eucharistice, şi de óre ce Ne îndémnă sperarea de a le vedé aducênd róde încă şi maĭ bogate, ţinem a fi de folos a le asigna un patron ceresc, pe carele l-am ales dintre sfinţiĭ aceia, carĭ eraŭ învăpăiaţĭ de o ĭubire deosebit de ferbinte faţă cu preasfînta taĭnă a Eucharistieĭ.

Între aceia, a căror evlavie faţă cu taĭna acésta sublimă a credinţeĭ părea a se dovedi cu rîvna cea maĭ arzĕtóre, Pascal Baylon cuprinde trépta cea maĭ frumósă. El a fost înzestrat de la fire cu un gust fórte viŭ pentru lucrurile cerescĭ, şi după ce a petrecut tinerelele sale în sfinţenie cu păzirea turmeĭ sale, a adoptat o viaţă maĭ severă în ordul fraţilor Minoriţĭ de observanţa strictă şi prin contemplaţiunile sale asupra sĕrbătoriĭ eucharistice şĭ-a meritat dobîndirea sciinţeĭ referitóre la ea aşa, că acest bărbat, de şi nu cunóscea conceptele şi recerinţele sciinţifice, s'a făcut capabil de a da deşlusirĭ despre obiectele cele maĭ grele ale credinţeĭ şi chiar şi de a scrie cărţĭ evlavióse. Pe faţă mărturisia el nesfiit în mijlocul ereticilor adevĕrul Eucharistieĭ, ceea ce ĭ-a adus cercărĭ grele. Rîvnitoriŭ al martiruluĭ Tarcisiŭ a fost amenințat de maĭ multe orĭ cu mórte, carea fusese partea cestuĭ din urmă. Maĭ pe urmă zelul de ĭubire al evlavieĭ luĭ părŭ a se estinde a fară preste marginile vieţiĭ luĭ celeĭ muritóre. Se şi spune întru

---

Feuilleton.

Poetul Coşbuc.

Disertaţie ţinută la I. serată aranjată de Reuniunea femeilor române din Blaş.

Stimate Dómne şi Domnişóre!

Acum, când pentru întâia dată mĕ vedeţĭ şi pe mine în locul acesta şi din fericire, ca cel dintâiŭ disertant în acéstă serie de serate, — acum, când din bunăvoinţa Dvóstre sînt chemat, să vĕ întreţin câte va momente, — póte că aşteptaţĭ. să spun, cum trĕmur de emoţiune, cât de şovăitor m'am aşedat la acest loc, şi cât de mult îmĭ e frică, că n'am să câştig complăcerea Dvóstre. Scusaţĭ înse. ĭubiteDómne şi Domnişóre, dar cu tóte că ţin aşa de mult, să previn gusturile Dvóstre, lucrul acesta tot n'am să-l fac. Şi n'am să-l fac, nu pentru că îmĭ închipuesc cine scie cât de mult de mine, ceea ce de alt cum ar fi zădarnic, căcĭ Dvóstre mĕ cunóscetĭ ca pe banul cel rĕŭ; dar n'o fac, pentru că sînt sigur, că obiectul disertaţiuniĭ mele e de aşa, cât el prin sine însu-şĭ anticipéză aşa de mult din plăcerea Dvóstre.

„*Dare de samă despre scrierile luĭ G. Coşbuc*“ ar fi titula disertaţieĭ mele. O muncă şi grea şi uşóră! Grea, pentru că genialul poet are în activul sĕŭ literar deja treĭ volume; uşóră, pentru că Coşbuc e astăzĭ cel maĭ mare poet românesc, şi aşa n'ar trebui de cât să o constat acésta şi să merg înainte.

Dar eŭ voiŭ împreuna în sara acésta uşorul cu greul şi voiŭ face pentru Dvóstre o dare de samă, care n'are să aĭbă de cât un uşor colorit sciinţific, voiŭ face o dare de samă. care să se potrivéscă în cadrele uneĭ serate literare pentru dame.

O spun încă o dată: *pentru dame,* şi sper. că Domniĭ presenţĭ aci vor afla de justă afirmaţiunea mea.

Dar apropos de seratele literare! Daţi-mĭ voe, să spun, cum cred eŭ, că pot duce ele maĭ bine la scop, şi vĕ promit, că n'am să maĭ fac nicĭ o abatere.

Nu vreŭ, să fac nicĭ o imputare, nicĭ nu am ambiţia, să cred, că vorba mea e sfîntă dar eŭ gândesc, că órele acestea, carĭ ne-am dedat acuma de câţĭ va anĭ a le petrece împreună, nu sînt perdute. O disertaţie uşóră despre cutare lucru, care interesézĕ pe dame în prima linie, dărĭ de samă despre scriitoriĭ nostri fruntaşĭ cu scopul de a le face cunoscute scrierile şi de a procura publiculuĭ plăcerea, ca să le guste frumséţa în limbă şi cugetare, — declamărĭ de poesiĭ potrivite şi maĭ ales de anecdote pline de haz, cântărĭ cu vocea saŭ cu vre un instrument, — sînt atâtea puncte, cu carĭ s'ar puté aşa de bine şi aşa de folositor petrece câte va césurĭ de ĭérnă. Şi cu cât punctele acestea se vor varia maĭ mult, cu atâta césurile petrecute aci vĕ vor păré maĭ scurte, aşa de scurte, pe cât vor fi de plăcute.

Şi acum să mĕ descarc de greutatea, ce mĭ-am luat.

Cine dintre Dvóstre n'a audit nu o dată, ci a dese de numele luĭ G. Coşbuc? Şi cine, care ĭ-a cetit vre o poesie în special, n'a simţit în inima sa o plăcere aşa de vie? Azĭ în tóte colţurile ţĕriĭ românescĭ nnmele luĭ a străbătut şi de o dată cu numele luĭ a mers şi fala nóstră.

Da, fala nóstră, pentru că Coşbuc e Ardelean, din ţara acésta, născut pe acest pământ, care cu tóte nĕcasurile, ce-l încunjură, n'a încetat a da nascere la bărbaţĭ genialĭ.

În vrîstă de abia 31 anĭ Coşbuc în puterea talentuluĭ sĕŭ s'a avîntat la cea maĭ

adevĕr, că Pascal Baylon, pe când zăcea în cosciug, în clipa celor dóuĕ transsubstanţiărĭ şĭ-a deschis ochiĭ de dóuĕ orĭ.

Aşa credem decĭ, că reuniunile acelea catolice, despre carĭ grăim, nu pot să se încredinţeze unuĭ scut maĭ bun. De aceea pe cum recomandăm în chip fórte firesc tinerimea studiósă sfîntuluĭ Toma de Aquino, reuniunile de binefacere sfîntuluĭ Camil de Lellis şi sfîntuluĭ Ĭoan de Deo, în tocmaĭ aşa în sperarea, că hotărîrea Nóstră va servi spre folosul şi binele creştinătăţiĭ, declarăm şi hotărîm în vîrtutea auctorităţiĭ Nóstre supreme şi în puterea scrisoriĭ de faţă pe sfîntul Pascal de Baylon de patron special al congreselor euharistice şi al tuturor acelor reuniunĭ, carĭ aŭ de obiect dumnezeésca Euharistie, atât al celor ce s'aŭ înfiinţat până în ziua de astăzĭ, cât şi al celor ce se vor înfiinţa în viitor.

Ne esprimăm dorinţa plină de încredere, ca esemplele şi scutul acestuĭ sfînt să aĭbă de rod înmulţirea numĕruluĭ acelora, carĭ în poporul creştin oferesc zilnic luĭ Christos Mântuitoriuluĭ, isvoruluĭ celuĭ maĭ înalt a tótă mântuirea, rîvna sa, intenţiunile sale, ĭubirea sa.

Scrisórea de faţă să-şĭ păstreze valórea pentru tot de una, fără ca să i-se împotrivéscă, orĭ ce s'ar face de orĭ cine împotriva eĭ.

Vom, ca esemplarele decopiate orĭ şi tipărite ale acesteĭ scrisorĭ, presupunêndu-se, că ele sînt subscrise de mâna notaruluĭ Nostru şi sînt provĕdute cu sigilul Nostru prin vre o persónă pusă în o dignitate bisericéscă, să aĭbă aceea-şĭ vrednicie de credinţă, ca şi cum ómenĭĭ ar avé înaintea ochilor scrisórea de faţă.

Dat în Roma la sfîntul Petru sub sigilul Pescariuluĭ în 28 Novembre 1897 în anul al dóuĕzecilea al pontificatuluĭ Nostru.

A. Cardinal Macchi.

Autonomia catolică.

Prin orĭ fără indiscreţiune, destul că o fóe din capitală a publicat proiectul episcopilor Steiner şi Ivánkovics privitor la chipul, cum ar fi să se organiseze după a lor părere autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria. Pentru noĭ e şi irelevant a sci, cum şi pe ce cale aŭ ajuns la publicitate proiectele din cestiune. Ceea ce apasă în cumpĕnă, e, că autenticitatea proiectelor de sub întrebare n'a fost trasă la îndoélă de nimenia, ba organul conteluĭ Zichy spune apriat, că de mult a avut cunoscinţă despre aceste proiecte.

Nu e vorbă, proiectele celor doĭ episcopĭ sînt numaĭ proiecte. Dar e sigur, că ele reoglindéză deplin vederile episcopatuluĭ latin din Ungaria, pentru că sciut e, că în jurul acestor doĭ episcopĭ s'aŭ grupat ceĭ alalţĭ archiereĭ latinĭ.

Proiectele celor doĭ episcopĭ se deosebesc de olaltă în multe privinţe; dar în multe privinţe se şi unesc.

Lucrul principal, în care cele dóuĕ proiecte cad de acord, e, că în organismul autonomic al bisericiĭ catolice nu daŭ loc autonomieĭ diecesane, ci tótă funcţiunea autonomică o contempléză *centrală* şi *unitară*.

După proiectul episcopuluĭ Steiner congresul s'ar compune din membri bisericescĭ şi lumenĭ, ast fel în cât jumătate să fie din cler, ceealaltă jumătate dintre lumenĭ. Tot proporţia acésta între membri o contempléză şi proiectul episcopuluĭ Ivánkovics. Asemenea ambiĭ episcopĭ prevĕd, ca hotărîrile congresuluĭ autonomic să pótă fi esecutate numaĭ după consimţemîntul coruluĭ episcopesc.

Organele autonomieĭ după proiectele amîndouor episcopĭ ar fi acelea-şĭ, adecă: a) Senatul bisericesc; b) directoriul; c) senatul bisericesc comunal. Tótă deosebirea între cele dóuĕ proiecte se află în atribuţiunile orĭ agendele acestor organe.

De agendele *senatuluĭ bisericesc* după proiectul episcopuluĭ Steiner s'ar ţiné: a) A propune treĭ persóne pentru umplerea scaunelor mitropolitane şi episcopescĭ după ascultarea previe a episcopilor din respectiva provinţă bisericéscă. Într'asta se unesce şi episcopul Ivánkovics. b) A face propunere ca maĭ sus şi privitor la umplerea abaţiilor şi prepositurilor împreunate cu beneficiĭ. Membriĭ senatuluĭ acestuia bisericesc central ar fi sub presidiul primateluĭ patru episcopĭ, carĭ ar fi a se alege prin votisare secretă.

Directoriul ar fi compus din 9 membri, treĭ preoţĭ şi şese laĭcĭ, carĭ asemenea ar fi a se alege în congres prin vot secret. President ar fi primatele. După proiectul episcopuluĭ Ivánkovics în directoriŭ 3 membri ar fi a se numi de Maiestatea Sa, 3 s'ar esmite de corul episcopesc, ér pe 3 ĭ-ar alege congresul. De agendele directoriuluĭ acestuia s'ar ţiné a administra sub controla statuluĭ fondul religiunii, fondul de studiĭ, fondul universităţiĭ. Tot directoriul ar avé să deprindă în viitor drepturile de susţinĕtor preste academiile de drept şi preste şcolile mediĭ reg. catolice. După proiectul episcopuluĭ Ivánkovics multe atribuţiunĭ, carĭ episcopul Steiner le reservă pe sama senatuluĭ bisericesc, ar fi, să cadă tot în cercul de activitate al directoriuluĭ, bună óră inspecţia preste beneficiile bisericescĭ maĭ marĭ, preste averile capitulelor, preluarea şi predarea beneficiilor în cas de sedisvacanţă şi aşa maĭ de parte.

În fine *senatul bisericesc comunal* ar avé să îndeplinéscă funcţiunile acelea, carĭ azĭ la noĭ le îndeplinesc curatoratele, senatele bisericescĭ şi scolastice.

Din schiţarea acésta scurtă a proiectelor presentate de ceĭ doĭ episcopĭ se póte vedé, că dacă noĭ întram în congresul regnicolar, ne espuneam pericoluluĭ celuĭ maĭ mare autonomia actuală a provinţeĭ nóstre bisericescĭ. Când episcopatul vine cu un asemenea proiect, ce va avé de gând să facă ministrul?

înaltă trĕptă în poesia românéscă, el e recunoscut azĭ de toţĭ criticiĭ ca cel maĭ genial, cel maĭ bun şi cel maĭ românesc poet.

Spiritul luĭ poetic s'a arĕtat din frageda etate, s'a desvoltat împreună cu el în şcolile din Năsĕud, s'a nutrit prin petrecerea în mijlocul poporuluĭ ţĕran, pe care atât de mult îl ĭubesce, atât de bine îl cunósce şi din care atâta s'a inspirat, — şi s'a cultivat la Cluş, Sibiŭ şi maĭ cu samă în Bucurescĭ. Şi anul acesta, când Academia română ĭ-a votat în urma uneĭ discuţiunĭ de multă importanţă marele premiŭ de 12 miĭ leĭ, un entusiasm de nedescris a cuprins inimile Bucurescenilor şi ale tuturor Românilor, şi acest entusiasm s'a pronunţat în mod fórte evident cu ocasiunea banchetuluĭ dat în onórea luĭ, la care aŭ luat parte ceĭ maĭ însemnaţĭ bărbaţĭ de litere.

Şi gloria luĭ Coşbuc are importanţa sa chiar pentru faptul, că el a urmat după Eminescu, de care cu tóte acestea se desclinesce aşa de mult.

Coşbuc nu e filosof pessimist ca Eminescu. El nu se revoltéză împotriva Dumnezeiriĭ pentru nĕcasurile, carĭ ne ajung, ci se mângĕe cu vorba:

Orĭ cât de amărîţĭ să fim,
Nu-ĭ bine, să ne deslipim
De cel ce vieţile le-a dat.
O fi viaţa chin răbdat,
Dar una sciŭ: Ea ni-s'a dat,
Ca s'o trăim.

El nu-şĭ sfarmă capul cu deslegarea chestiunilor de înaltă filosofie, nu se plânge mereŭ asupra rĕutăţilor lumiĭ, nu se vaieră pe tóte notele asupra sorţiĭ sale, ci plin de curaj, simţind puterea în vinele sale, strigă:

O luptă-ĭ viaţa, decĭ te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor . . .
Orĭ care-ar fi sfârşitul lupteĭ,
Să staĭ luptând, căcĭ eştĭ dator.
Trăesc aceĭ, ce vreŭ să lupte,
Ér ceĭ fricoşĭ se plâng şi mor.
De-ĭ vedĭ murind, să-ĭ laşĭ, să móră,
Căcĭ mórtea e menirea lor!

Ce deosebire între versurile acestea sănătóse şi pline de vigóre şi bărbăţie şi între următórele şire laşe şi fricóse a luĭ Eminescu:

A fi? Nebunie şi tristă şi gólă.
Urechea te minte şi ochiul te 'nşală
Ce-un secol ne zice, ceĭlalţĭ o deszic,
De cât un vis sarbĕd, maĭ bine-un nimic!

Parcă vedĭ în primele şire pe un ţĕran sănătos, voĭnic şi veseł, cum potrivindu-şĭ pălăria pe o ureche şi sufulcându-şĭ mâneca cămeşiĭ se apucă de o muncă grea, de care un nevoiaş fuge, pentru că-ĭ e lene, să pună osul.

Şi de unde acéstă deosebire între doĭ poeţĭ, pe carĭ lumea îĭ numesce marĭ? De ce unul atât de neîndestulit, atât de rĕsvrătitor, ér cel alalt blând, bun şi împăcat cu sórtea? O, e aci inima mameĭ, pe carea Coşbuc o cântă aşa de frumos în „Fire de tort“, a aceleĭ mame, pe carea poetul n'a uĭtat-o, ci a dese o pomenesce cu respect în versurile sale; e mama la mijloc, carea scia, să alunge din inima luĭ orĭ ce gând rĕŭ, încă de când era mic.

Îmĭ ĭeaĭ o mână şi 'n mâna ta o stringĭ
Şi-mĭ facĭ cu dînsa cruce pe pept.

„De ce să-ţĭ fie frică?“ îl întrĕbă ea o dată, când un trăsnet l-a trezit din somn.

De ce să-ţĭ fie frică? E sfîntul Dumnezeŭ
Din cer, şĭ-acum vorbesce cu braţiĭ pe pământ.
A luĭ e şi furtuna şi a luĭ, ĭubite, sînt
Şi braţiĭ, şi nu face El rĕŭ la ce-ĭ al Luĭ.

Şi airia poetul scrie:

Plâng, — dar nu mĕ plâng,
Mĕ 'ndoesc, dar nu mĕ frâng
Gândurile morţiĭ.
Plâng? Dar lângă leagăn cântul
Mameĭ de obiceiŭ e trist.
O eternule psalmist,
Mare-ţĭ e cuvîntul.
De durere, chin mĭ-e somnul, foc şi fiere traiul meŭ,
Dar tu laudă mereŭ, sufiete, pe Domnul.

Şi aceste gândirĭ generóse, pe carĭ Coşbuc le-a auĭit în copilăria sa de la mamă-sa, nu ĭ-aŭ ĭeşit din minte, şi ele îl călăuzesc pe tóte cărările vieţiĭ sale. Ele sînt ca o lumină, pe carea puterea vîntuluĭ n'o póte stînge, ci din contră îĭ măresc flacăra.

Şi ceea ce îl înalţă pe Coşbuc aşa de mult în ochiĭ tuturor celor cu pricepere adâncă, e felul luĭ de a gândi, de a scrie şi de a povesti. El şi-a însuşit aşa de mult gândirea ţĕranuluĭ neatins de bóla véculuĭ,

După proiectele acestea de autonomie diecesană, de autonomie provincială nici poveste nu e, şi tocmai autonomia acésta a dorit-o şi o doresce până în ziua de adi clerul şi poporul provinţei nóstre bisericescĭ. Dacă înse n'ar fi să putem avé autonomie diecesană şi provincială, atunci pentru noi tótă antonomia nu plătesce o zală.

Întru adevĕr în congresul regnicolar am forma o minoritate disparentă. În senatul bisericesc central şi în directoriŭ sigur că nu ar ajunge nici unul din aĭ nostri; avênd în vedere, că votarea ar fi secretă, maioritatea covîrşitóre nici macar de bună cuviinţă n'ar fi silită a ţiné cont.

Resultatul ar fi deci, că am perde autonomia, de care până aici s'a bucurat provinţa nóstră bisericéscă, şi am ajunge de sub mâna guvernuluĭ în mânile uneĭ corporaţiunĭ tot atât de străine de némul nostru şi de biserica nóstră, care şi ea prin bulla de instituţiune a mitropolieĭ nóstre e declarată pentru tóte timpurile biserică românéscă.

Să lăudăm deci Provedinţa dumnezeéscă, pentru că în momente atât de grave ne-a luminat şi ne-a dat tăria sfatuluĭ, ca toţi una să fim şi toţi una să mărturisim.

Şi dacă a maĭ fost óre cine, care a avut nedumeriri cu privire la ţinuta nóstră, atunci nedumeririle acelea aŭ trebuit să dispară în faţa proiectelor celor doĭ episcopĭ latinĭ.

Biserica cea maĭ modernă e fără îndoélă cea „ortodoxă“. E în próspetă memorie greva, ce o inscenaseră în România membriĭ „sfîntuluĭ sinod“. Acuma sosesce scirea, că în Constantinopol încă ameninţă o grevă „ortodoxă“. Se vestesce a nume, că patriarchul „icumenic“ de unăzi a fost la ministrul cultelor Abdurrhaman şi esprimându-şi recunoscinţa faţă cu sultanul pentru tóte binefacerile, în carĭ a împărtăşit pe Grecĭ din Turcia, maĭ pe urmă a ajuns, să grăéscă şi despre repeţitele încercărĭ ale câtor va pópóră „ortodoxe“ de a păgubi privilegiile, ce sultanul Muhamed II le-a dat patriarchatuluĭ „icumenic“. Darea de berate nóuĕ pe sama unor episcopĭ bulgarĭ orĭ românescĭ chiar însamnă ameninţarea bisericiĭ grecescĭ şi a dignităţiĭ patriarchuluĭ. Patriarchul reaminti ministruluĭ timpul de crăciun din 1891; când din asemenea prilejurĭ bisericile grecescĭ din capitală rĕmăseseră închise, ceea ce provocase turburărĭ. Guvernul să vadă, ca nu cum va să se repeţéscă evenimentele acelea.

Protestare în contra magiarisării numelor de comune. — Guvernul s'a grăbit, să trécă curênd prin dietă proiectul de lege despre magiarisarea numelor comunelor. A voit ast fel să prevină agitaţia, ce o putea provoca acest proiect în sinul naţionalităţilor nemagiare. Vĕdênd, că de ce s'a temut, nu-l trece, recurge la arma obicinuită a liberalismuluĭ modern, la forţă şi violenţă. Forţa şi violenţa s'a manifestat prin oprirea adunării alegĕtorilor români convocate pe Marţi în Sibiŭ. Primarul Sibiuluĭ dând ordinul de oprire a lucrat numaĭ ca organ prea supus al guvernuluĭ liberal. Căci dacă le-a fost permis Saşilor, să ţină adunărĭ de protestare, pentru ce nu s'a permis acésta şi Românilor? Provocarea primaruluĭ la § 1. art. de lege 44 din 1868 e numaĭ un pretext spre a da ordinuluĭ colorit legal. Pe cum aflăm în „Tribuna“, guvernul nu s'a mulţămit cu oprirea, ci de timpuriŭ a luat şi alte măsurĭ. Protopretoriĭ aŭ recercat auctorităţile comunale, să împedece poporul de la mergerea la Sibiŭ spunênd, că adunarea Românilor e oprită. Cu tóte acestea alegĕtoriĭ s'aŭ presentat în numĕr mare, şi după ce nu li-s'a permis, să ţină aduncrea convocată, s'aŭ întrunit în restaurant, unde în formă de tosturĭ s'a spus, ce a avut, să se spună. Tot acolo s'a redactat şi o declaraţiune, în care se condamnă ca periculos sistemul de a magiarisa pe tóte terenele şi se protestéză în contra amintituluĭ proiect de lege, care desconsideră legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, încalcă drepturile autonome ale bisericilor şi e potrivit numaĭ de a produce ură şi cértă între popóră. Declaraţiunea e provĕdută cu un mare numĕr de subscrierĭ.

Membriĭ românĭ aĭ congregaţiuniĭ comitatuluĭ Hunedórei în şedinţa de Luni a congregaţiuniĭ aŭ presentat o propunere în sensul de a se recerca guvernul, să retragă proiectul de lege despre numele oficios al comunelor din motivele, că numirea localităţilor nu cade în competenţa dieteĭ, proiectul amintit nu e oportun, e de natură de a provoca confusiĭ în toţi ramiĭ vieţiĭ pnblice, e jignitor pentru Românĭ şi numal magiarisarea o ţintesce.

Causa scolastică în comitatul Cluşuluĭ. — Reproduserăm şi noĭ în resumat comunicatul unor foĭ ungurescĭ, după care poporul românesc din comitatele Cluşuluĭ şi Aradului ar dori şcolĭ de stat. O corespondenţă publicată în „Dreptatea“ din 14 a c. ţine a declara, că acel comunicat, întru cât se referesce la comitatul Cluşuluĭ, „e absolut fals şi tendenţios“.

Maĭ adauge înse corespondentul următórele:

„Dar cu tóte acestea nu vreŭ, să neg periclul cel mare, în care se află şcolile confesionale din comitatul nostru. Póte nicăirea esistinţa lor nu este aşa ameninţată ca în comitatul nostru, — şi póte acéstă situaţie tristă a dat curaj foilor ungurescĭ de a scrie în aşa mod de şcolile din comitatul nostru.

„Causa, pentru care şcolile sînt aşa ameninţate, e, că poporul e sĕrac lipit pămîntuluĭ, şi comunele sînt marĭ, aşa în cât aprópe în fie care comună sînt câte 200—300 băeţi de şcólă.

„Instruarea acestor băeţi cere minimum 2 orĭ 3 învĕţătorĭ, dóuĕ orĭ treĭ sale de propunere.

„Şi poporul misĕr fiind abia póte susţiné un singur învĕţătoriŭ şi abia póte adjusta o sală de propunere.

„Din pricina acésta zilnic ameninţă inspectoriĭ de şcóle, că ne vor închide şcólele, dându-ne în loc şcóle de stat. Dar nu numaĭ atâta, ci chiar şi instrucţiunea pruncilor în atarĭ împrejurărĭ sufere mult, neputêndu-i un învĕţătoriŭ instrua pe toţi şi dispensându-i pe ceĭ maĭ mulţi de a umbla la şcólă, neîncăpêndu-i sala de propunere.

„De şi dar comunicatul foilor ungurescĭ e fals şi tendenţios, pericolul pentru şcólele nóstre e iminent, şi consistoriul din Blaş — ar trebui să facă ceva pentru mântuirea lor, fiind óra a 11-a, óra supremă.“

Sîntem de acord cu corespondentul „Dreptăţiĭ“. Aflăm adecă, că şcóla nóstră din Ciucea s'a şi închis în 9 a c. De pretext, — recunoscut în cât va şi de părintele Ĭ. Truţa din Ciucea în corespondenţa sa publicată în „Tribuna“ din 15 a c. — a servit împrejurarea, că clădirea de şcólă acum de bunicică vreme avea lipsă de reparare. Nu vom, să băgăm vină niměnuĭ şi nici în special părinteluĭ Truţa, pe care-l cunóscem ca pe un preot zelos. Dară nutrim convicţia, că e neapĕrat de lipsă întroducerea uneĭ controlărĭ maĭ practice a causeĭ scolastice din partea protopopilor şi din a centruluĭ diecesan. O ast fel de controlare, — aşa credem, — ar însufla şi în popor zel maĭ mare pentru causa cea sfîntă a şcolilĭ şi ar preveni pretexturĭ asemenea celuĭ din Ciucea.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Proximul consistor papal se va ţiné în Ianuar, când se vor umplé maĭ multe dintre scaunele episcopescĭ vacante în Italia. Papa va releva situaţia grea creată bisericiĭ prin ordinaţiunile ministruluĭ Rudini.

Episcopul de Orleans se află în Roma, ducênd cu sine şi actele referitóre la beatificarea feciórei de Orleans Ioana d'Arc.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta în şedinţa din 10 a c. a primit propunerea guvernuluĭ de a preda comisiunii finanţiale proiectul de lege referitor la pactul provisor cu Austria. Obstrucţia Kossuthistă nu a fost în stare a paralisa planul guvernuluĭ. Tot în 10 a c. s'a primit şi în desbatere specială

---

a studiat aşa de mult firea luĭ originală, în cât se póte zice, că şi-a însuşit-o, că s'a îmbrăcat în ea ca şi în o haĭnă, ce-ţi place şi de care nu te maĭ desbracĭ. Şi poetul aşa de norocos scie, să se foloséscă de firea ţĕranuluĭ, în cât ea respiră aprópe din tóte poesiile luĭ. Şi parcă nicĭ nu-ţi place Coşbuc alt cum de cât descriind chipurĭ de la sate, întîmplărĭ idilice din mijlocul poporuluĭ pline de naĭvitate şi originalitate. Dragostea luĭ nu se cântă pe măsura „dor — mor — amor“, nicĭ nu se compune din vaiete şi oftaturĭ, eroiĭ luĭ nu se împuşcă, dacă i-a părăsit iubita, ci punênd fluerul la gură doĭnesc un cântec de jale, care móie inima necredincióseĭ iubite. Şi pentru aceea descrierile acestea simple şi nepretenţióse plac aşa de mult, cât recetindu-le parcă descoperĭ motive nóuĕ de plăcere şi frumsĕţă. Descrierile şi povestirile luĭ sînt aşa de viĭ şi naturale, cât parcă aĭ înainte-ţi pe ceĭ ce vorbesc. Şi limba luĭ Coşbuc e aşa de bogată, aşa de românéscă, pot zice fórte românéscă, nemestecată cu fel de fel de vorbe străine; ea e curată ca cea maĭ limpede apă de isvor, plină de frumósele întorsĕturĭ poporale şi dulce ca mierea. Ĕr versul luĭ e curgĕtor, neforţat şi are o rimă aşa de fericită şi află tot de una pe cea maĭ potrivită. Orĭ cât de tinĕr e încă, Coşbuc e considerat ca un măiestru al formeĭ. Pentru felul acesta de a scrie, de a simţi, pentru firea sa bună şi morală, pentru bucuria de a trăi, ce respiră din tóte versurile luĭ, Coşbuc e socotit ca un reformator în poesie, ca unul, care părăsind povîrnişul a apucat pe o cale bună şi netedă.

(Va urma.)

proiectul despre numele de comune şi de alte localităţi.

La §-ul 5, care dispune, că în actele oficióse de stat, comunale şi bisericescĭ, în şcolile cu drept de publicitate şi în cărţile de şcólă fără considerare la aceea, că în ce limbă sînt redactate, este a se folosi esclusiv numele oficial al comuneĭ, s'a primit adausul propus de Pulszky, că în cărţile de şcólă pe lângă numirea oficială ca esplicativă póte fi şi numirea istorică saŭ cea de comun întrebuinţată.

Deputatul sas Schreiber nu e îndestulit cu modificarea propusă de Pulszky şi poftesce, că şi în scriptele oficióse să se adaugă numele istoric orĭ cel îndatinat.

Carol Schmidt arată, că legea nu e necesară, e vătemătóre pentru nemagiarĭ, că intenţiunea proiectuluĭ nu e delăturarea confusiunii în administrare, ci magiarisarea. §-ul 5 e în contrazicere cu legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor. Amintesce, că Sasiĭ aŭ făcut din acel mocirlos şi sălbatic fundus regius pămînt productiv şi aŭ dat nume munţilor, văilor şi localităţilor acestuĭ teritoriŭ. Se provócă la Alsaţia şi Lorena, unde şi pe timpul dominaţiunii franceze s'aŭ lăsat numele germane, şi în Polonia ruséscă s'aŭ lăsat numele polone. — Luĭ Schmidt îĭ rĕspunde Kossuthistul Eötvös zicênd, că se esplică fals legea de naţionalităţi, şi apĕră proiectul guvernuluĭ.

Ivánka propune, că şi pe cărţile folosite în şcólă să se întrebuinţeze numaĭ numele oficiale ale comunelor. — Éră Szentiványi doresce estinderea usuluĭ oficial magiar şi în afacerile bisericescĭ. Tóte modificările în detrimentul limbilor nemagiare s'aŭ primit dându-şĭ mâna pe faţă opoziţia cu guvernul. Numaĭ propunerea luĭ Schreiber s'a respins.

După acestea s'a început desbaterea asupra proiectuluĭ de lege despre regularea raportuluĭ de drept între lucrătoriĭ agrariĭ şi între proprietariĭ. Acest proiect prevede pedepse aspre pentru lucrătoriĭ, cariĭ nu s'ar ţiné de pactul închiat cu proprietariĭ orĭ arîndaşiĭ. Proiectul adus în urma greveĭ agrare din vara trecută nu va deslega cestiunea lucrătorilor.

Deputatul sas Schmidt a repăşit din partidul guvernamental din causa votării proiectuluĭ de lege despre magiarisarea numelor de comune şi altor localităţi.

Austria.

Ministrul Gautsch convingêndu-se, că negoţiările cu şefiĭ partidelor nu conduce la scop, de o cam dată a întrerupt pertractarea şi suspendându-se constituţia guvernéză în vîrtutea §-luĭ 14. Guvernarea acésta absolutistică însĕ e numaĭ provisorie şi din necesitate, de unde se aştéptă, ca după anul noŭ să se reîncépă pertractările; póte că până atunci se vor maĭ calma spiritele şi vor fi maĭ aplicate spre pace.

Partidele politice prin manifeste îşĭ motivéză atitudinea de până acum şi o preciséză pentru viitor. Maĭ momentos şi maĭ demn este manifestul maiorităţii, ce constă din cluburile deputaţilor boemĭ, polonĭ, conservatorĭ, românĭ, şi germanĭ catolicĭ poporalĭ. Eĭ regretă cele petrecute şi declară, că vor milita solidar şi în viitor pentru recunóscerea drepturilor istorice politice şi autonomia provinţelor, pentru egala îndreptăţire a tuturor naţionalităţilor imperiuluĭ, pentru cultivarea adevĕrateĭ religiosităţĭ şi pentru ridicarea şi prosperarea tuturor claselor sociale. Se face provocare la aceea, că din maioritate fac parte şi Germanĭ.

Germaniĭ liberalĭ aruncă vina celor întîmplate asupra ordinaţiunilor în cestiunea limbiĭ şi asupra Slavilor.

Duminecă a fost o mare adunare de înfrăţire slavă în Cracovia, la care aŭ participat maĭ mulţĭ deputaţĭ polonĭ, cehĭ, rutenĭ şi slovenĭ. În adunare s'a proclamat solidaritatea slavă.

Germania.

În şedinţa din 14 a parlamentuluĭ imperial aŭ ajuns pe tapet şi afaceriĭ interne de ale Austro-Ungarieĭ. — Zimmermann s'a tânguit, că guvernul a împedecat manifestările de simpatie pentru Germaniĭ din Austria. A zis, că raporturile bune cu Ungaria le face imposile opresia Germanilor de acolo. — Br. Hodenberg a arĕtat, că Italia a venit la convicţia, că întreita alianţă nu-ĭ aduce nicĭ un folos; decĭ ar trebui cu atât maĭ vîrtos strînse legăturile cu Austro-Ungaria. Dară Austro-Ungaria numaĭ atuncĭ va puté fi razim sigur Germanieĭ, dacă tóte popórĕle eĭ se pot desvolta pe basa egaleĭ înpreptăţirĭ. Oratorul regretă, că punctul de gravitare al politicĭĭ austro-ungare s'a mutat în Ungaria. Tostul ţinut la Pesta de împĕratul Wilhelm nu e permis a-l critica, Magiariĭ însĕ s'aŭ folosit de acel tost spre a falsifica istoria amintind despre Croatul Zrinyi ca despre eroŭ magiar. Regretă, ca împĕratul a lăudat parlamentul magiar, în care alegerea s'a făcut pe basa celuĭ maĭ miserabil sistem. Tostul a avut şi acel efect, că viaţa Germanilor din Ungaria a devenit şi maĭ grea. — Din partea guvernuluĭ ca rĕspuns s'a recomandat maĭ mare precauţiune, când e vorbă de afacerile altor state.

Rusia.

Regimul a numit ambasador la Paris pe principele Urusov în locul luĭ Mohremheim.

„Independance Belge" scrie, că ambasadorul ĭaponez din Paris a descoperit, că între Rusia şi Ĭaponia s'ar fi închiat un pact secret, în sensul căuria ambele puterĭ ar avé să declare răsboiŭ Sineĭ şi să o împartă între olaltă.

Italia.

Maioritatea parlamentară fiind nemulţămită cu ministrul de răsboiŭ Pelloux a votat în contra unuĭ proiect de lege presentat de el. Acésta a tras după sine demisionarea întregului cabinet Rudini. Cu reconstruirea cabinetuluĭ a fost încredinţat tot Rudini, căruia după negoţiărĭ îndelungate abia ĭ-a succes a compune noul cabinet, în care aŭ întrat ca membri noĭ Zanardelli la justiţie, Sanmarzano la răsboiŭ şi Gali la instrucţiunea publică.

Spania.

Din Cuba éră vin veştĭ triste. Insurgenţiĭ din noŭ s'aŭ apucat de pradă şi uciderĭ. Se vede, că autonomia pusă încă în prospect nu-ĭ mulţămesce. Pe generalul Weyler, reîntorcêndu-se în Madrid, o parte a poporaţiuniĭ l-a primit cu ovaţiunĭ. Weyler a început, să agiteze nu numaĭ în contra guvernuluĭ, ci şi în contra dinastieĭ. Guvernul se ocupă de mĕsurile necesare în contra agitaţiuniĭ.

Turcia.

Turburările din Albania n'aŭ încetat. Fruntaşiĭ Albanezĭ aŭ înaintat Sultanuluĭ un memorand, în care îşĭ espun gravaminele.

Elementele maĭ serióse din Creta aştéptă cu mare dor, ca puterile să resólve o dată cestiunea cretană, pe când ultraiştiĭ grecĭ nicĭ acum nu încetéză de a fanatisa poporul cu alipirea insuleĭ la Grecia.

Se susţine, că regimul Sêrbieĭ a făcut Turcieĭ propunerea de alianţă, dară acésta a respins-o.

Corespondinţe.

Din Selagiŭ valea Zălauluĭ 24 Nov.

Prea Stimate Domnule Redactor!

Daţi-mĭ voe cu monotonia şi negura zilelor rĕsbătênd de a vĕ presenta o sĕrbătóre rară şi bucuria, ce am avut-o cu binecuvîntarea uneĭ şcolĭ nóuĕ de pétră cu cincĭ încăperĭ acoperită cu ţigle şi ridicată pe ceva-şĭ puţină colină, care dă de de parte călătorilor un aspect interesant de podóba comuneĭ.

Şcóla din vorbă se află în Bocşa română din Silvania, locul nascerĭĭ şi odihnĭĭ veciníce a fericituluĭ Simeon Bărnuţ.

A nume în ziua de 21 Nov. sub pontificarea veteranuluĭ devotat protopop tractual al districtuluĭ Pereceiuluĭ Ĭoan Papiriŭ Pop, care încă de pe la anul 1860 cooperézĕ cu rar devotament şi zel la marea operă a culturiĭ şi înaintăriĭ naţiuniĭ nóstre pe tóte terenele vieţiĭ publice, cu asistinţa preoţilor Ĭoan Ilieş din loc şi Petru Ostate din Curiteŭ, înainte de a se începe sfinta Liturgie s'aŭ binecuvîntat un lustĕr cu 50 fl. şi o cruce massivă manuală de argint cu 15 fl., cumpĕrate de bravul poporean şi primar Vasiliŭ Cigi şi soţie-sa Oniţa, apoĭ un prapor cu alte accedenţiĭ de ornate bisericescĭ, cumpĕrate de Mărgin Onuţ a Tomeĭ cu 25 fl. La capĕtul sfinteĭ Liturgiĭ pontificantele a ţinut o predică fórte instructivă şi însufleţitóre despre faptele bune, vîrtuţile adevĕratuluĭ creştin, cariĭ pe lângă o viaţă onestă îl fac pe om nemuritoriŭ pentru s. biserică şi némul sĕŭ.

După aceea cu procesiune deplină ieşind cu toţiĭ de a merge la binecuvîntarea şcolĭĭ nóuĕ, s'aŭ oprit maĭ întâiŭ în faţa bisericiĭ înaintea mormîntuluĭ şi monumentuluĭ luĭ Bărnuţ. Vĕdurăm în estasul pietăţiĭ cu lacrimĭ în ochĭ îngenunchiând pe protopop, şi după el toţĭ ceĭ de faţă, şi cântând câte va din stichurile cântărilor nóstre funebrale, şi deslegarea tuturor morţilor din acel mare cimiter. Ajunserăm apoĭ la şcólă, unde după binecuvîntarea apeĭ tot din genunchĭ cetind şi rugăciunea prescrisă, la capĕt protopopul din noŭ a luat cuvîntul şi adânc mişcat le ţinu a dóua învĕţătură, că ce e şcóla şi menirea eĭ, şi că termometrul, care să arete gradul de cultură, la care s'a avîntat vre o

națiune, e singur școla. Cu esemple a arětat, că pe un Simeon Bărnuț fiul fostuluĭ lor odinióră cantor, școla l'a perfecționat, de în era renascerĭĭ consciinței naționale și a libertățiĭ popórělor din anul 1848, în care ajunse și țara nóstră, el a arětat calea de renascere și recunóscerea drepturilor poporuluĭ român, carĭ i-se cuvineaŭ și după dreptul divin și după cel uman și carĭ până atuncĭ eraŭ numaĭ privilegiile apěsătorilor luĭ feudalĭ. Tot el a crescut nepoțĭ la școlă, carĭ aŭ ajuns distinși bărbați. Ba din școla comuneĭ acesteia aŭ ĭeșit și s'aŭ dat némuluĭ românesc și alțĭ buni oficialĭ publicĭ, carĭ și azĭ fac distinse serviții némuluĭ și patrieĭ nóstre. Le-a arětat, că treĭ criteriĭ îl fac pe orĭ care popor înaintat: agricultorul sirguincios, meseriașul bun și inteligința cultă, carĭ înse numaĭ prin școlă se ajung. și acestea vor aduce și poporuluĭ român o maĭ bună stare materială și culturală. Mulțămi apoĭ conducětorilor bravĭ și poporuluĭ, carĭ s'aŭ jertfit pentru ridicarea aceleĭ palestre dedicate culturiĭ.

Cu mândrie putem înșira și acéstă școlă în șirul celor din Curiteŭ, Hidig și Bobota, carĭ sînt decórea culturiĭ române de pe acéstă vale istorică a Zălauluĭ, unde și Mihaiŭ eroul prin învingerea de la Gorosleŭ a făcut nemuritoriŭ numele de Român.

Văleanul.

Acâș (Sălagiŭ) 8 Dec.

Onorată Redacțiune!

Vin a vě ruga, să binevoițĭ a da loc descrieriĭ uneĭ rarĭ sěrbătorĭ, ce am avut câțĭ va preoțĭ în 7 Dec. n. c. în parochia Chișfalěŭ din tractul protopopesc al Eriuluĭ diecesa Gherleĭ cu prilejul liturgieĭ ĭubilare de 50 anĭ a M. Onoratuluĭ Domn paroch al Chișfaléuluĭ *Vasiliŭ Dragoș*.

Fiind încunoscințat clerul tractual din partea protopopuluĭ tractului Eriŭ M. O. D. Gregoriŭ Pop din Unimăt, că M. O. D. Vasiliŭ Dragoș în 7 Dec. împlinesce 50 de anĭ aĭ preoțieĭ sale, maĭ mulțĭ preoțĭ din tract, pe cum și din alte tracte aŭ aflat cu cale a merge pe ziua aceea la Chișfaléŭ spre a gratula pe zelosul preot ĭubilar.

În ziua pomenită diminéță am sosit la ospitala casă parochială a preotuluĭ ĭubilar, de unde la 9 óre am mers cu toțiĭ la biserică, sevârșindu-se sfînta Liturgie. A pontificat — lucru firesc — însu-și preotul ĭubilar pe lângă concelebrarea alor cincĭ preoțĭ. Era înălțător a asculta tenorul încă și azĭ frumos al bětrânuluĭ preot Vasile Dragoș. Sevârșindu-se sfînta Liturgie, M. O. D. Tiberiŭ Gael a rostit o prea frumósă vorbire numěrosuluĭ popor credincios venit la sfînta biserică; a descris pe scurt chemarea preotuluĭ și a schițat unele momente maĭ însemnate din viața preotuluĭ ĭubilar. Cuvîntarea a fost ascultată cu evlavie, și lacrimĭ străluciaŭ în ochiĭ tuturor. La acéstă acomodată vorbire a rěspuns apoĭ plin de emoțiune preotul ĭubilar, apoĭ a dat binecuvîntarea sa preoțéscă preoților de față, apoĭ rudeniilor sale, ceea ce cu deosebire ne-a mișcat; maĭ târziŭ aŭ primit binecuvîntarea preotuluĭ ĭubilar pe rînd toțĭ credincioșiĭ, de carĭ era îndesuită frumósa biserică.

Ce sublim a fost momentul, când părintele ĭubilar la sfârșit cu lacrimĭ pe obraz, dar cu tóte acestea cu capul luĭ albit de ninsórea bětrâneților ridicat a dat mulțămită luĭ Dumnezeŭ, pentru că l-a învrednicit a ajunge acéstă dorită zi, care numaĭ la puținĭ e dat, să o ajungă!

După acestea am mers cu toțiĭ la casa parochială, unde ĭubilantul a primit apoĭ gratulările cleruluĭ tractual prin rostul M. O. D. Grigorie Pop protopop tractual; apoĭ în numele preoțimiĭ din tractul protopopesc al Sătmaruluĭ l-a gratulat M. O. D. Ambrosiŭ Pop protopopul tractuluĭ Sătmar, ér în numele tractuluĭ Samșod l-a gratulat M. O. D. Tiberiŭ Gael; apoĭ curatoriĭ în numele credincioșilor din parochie și din filiala Teghea, dl învěțător și cantor din loc V. Cuc în numele senatuluĭ scolastic, ér un școlar în numele școlarilor. A primit apoĭ pe lângă acestea gratulări verbale și alte în scris. După aceea ne-am aședat apoĭ la masa pururea ospitală a părinteluĭ ĭubilant. Curênd s'aŭ rostit multe și frumóse tosturĭ. Așa ĭubilantul a tostat întru sănătatea Escelenței Sale Episcopuluĭ nostru diecesan, apoĭ M. O. D. Ambrosiŭ Pop, Gregoriŭ Pop, Tiberiŭ Gael și subscrisul, toțĭ și alțiĭ întru sănătatea ĭubilaruluĭ.

Am petrecut apoĭ toțĭ preoțiĭ în diferite schimbărĭ de ideĭ folositóre până târziŭ sara, când apoĭ cu toțiĭ ne-am depărtat la ale nóstre ducênd cu noĭ amintirea uneĭ zile atât de însemnate în viața preotuluĭ ĭubilar.

Aflu cu cale a pomeni cu acest prilej, că ĭubitul nostru preot ĭubilar este un preot român zelos și harnic și cu multă fricĕ a luĭ Dumnezeŭ. El este unul dintre aceĭ preoțĭ de pe aicĭ, care de loc nu-și pórtă nicĭ o fóe unguréscă, ci de și preot cu stare modestă materială ca aprópe toțĭ preoțiĭ de pe aicĭ, are dóuě foĭ românescĭ la casa sa, „Gazeta Transilvanieĭ“ și „Unirea“. Apoĭ din puținul sĕŭ venit multe ajutóre dă, cu deosebire nepotașilor sĕĭ orfanĭ de tată, pe carĭ îĭ cresce.

Sfârșesc. Ție-ți grăesc, ĭubite părinte ĭubilar! Te-a învrednicit Dumnezeŭ, cum pe puținĭ alțiĭ, să fiĭ servitorul altariuluĭ luĭ 50 de anĭ. Acel Dumnezeŭ să te trăéscă încă la mulțĭ fericiți anĭ spre binele de obște al poporuluĭ credincios încredințat grijiĭ tale păstorescĭ, spre cea a poporuluĭ român și spre bucuria nóstră a tuturor!

Preotul Bălibanu.

Declarare.

Onorată Redacțiune!

În nr. 45 din „*Unirea*“ a. c. la pag. 357 sub titlul „*O rectificare*“ Dl Dr Augustin Bunea observă, că propunerea Dsale, făcută în adunarea generală a Asociațiuniĭ din Mediaș cu privire la „casa națională“ și la internatul de băieți în procesul verbal nn „*s'a formulat din partea secretariuluĭ II*“, după cum Dsa și-a făcut-o, din care motiv conclude, că procesul verbal ar fi fals.

În cestiunea acésta subsemnatul având onorul a funcționa la numita adunare generală ca secretar II, mĕ simt dator a declara următórele:

1. Dl Dr Augustin Bunea nu și-a presentat propunerea în scris la biroul adunăriĭ generale, de și l-am rugat apriat pentru acésta, ba ĭ-am oferit și hârtie în acel scop, cu tóte acestea nu a binevoit a satisface acestuĭ obligament parlamentar, ceea ce ca propunĕtor era dator, să facă și fără cea maĭ mică rugare din partea vre unuĭ membru al biroului.

2. Neavênd propunerea dată în scris, am stilisat-o la redactarea procesuluĭ verbal după notițele mele. ținute aprópe din vorbă în vorbă după rostul Dsale, și ast fel presentat procesul verbal s'a verificat de onorata comisiune verificătóre, compusă din *patru spre zece* membri aĭ Asociațiuniĭ, și în dată ce procesul verbal s'a verificat, rĕspunderea nu mĕ maĭ póte privi.

Al Onorateĭ Redacțiuni cu devotată stimă

Sibiŭ 12 Decembre 1897. n.

Dr Vasile Bologa
secr. II.

Avis

pentru plugariĭ și măiestriĭ români.

Tovărășia agricolă din Șoĭmuș, comitatul Bistrița-Năsĕudului, dispunênd de maĭ multe moșiĭ constătătóre din pămînturĭ arătóre, fînațe, drepturĭ de pășunat și pădurărit, case, grădină etc., a decis în interesul împoporăriĭ acesteĭ comune curat românescĭ de a colonisa pe aceste moșiĭ plugarĭ și măiestri români pe lângă unele condițiunĭ de tot favorabile coloniștilor.

Preferiți vor fi măiestriĭ români de religiunea gr. cat., carĭ vor puté documenta, că aŭ purtare bună morală și sînt diligenți în purtarea măiestrieĭ lor.

Măiestriĭ, ce se vor stabili cu locuința aci, vor fi îndreptățiți a reflecta și la ajutórele, ce se împart în fie care an din fondul meseriașilor din acéstă comună.

Spre orientarea celor interesați se maĭ adauge și aceea, că comuna Șoĭmuș, de și mică, dar încunjurată fiind de tóte părțile de piațurĭ apropiate, măiestriĭ aci stabiliți pot să-și desfacă mărfurile lor cu multă ușurință, ér condițiunile de trăit relativ de alte ținuturĭ aci sînt cu mult maĭ înlesnicióse.

Doritorĭĭ de a se stabili în acéstă comună prin colonisare aŭ de a-și îndrepta cererile lor până la 15 Ianuar 1898 la Dl preot Ioan Baciŭ președintele Tovărășieĭ agricole din Șoĭmuș (Solymos) p. u. Nagy-Sajó în comitatul Bistrița-Năsĕudului.

Direcțiunea.

Noutăți.

Concurs la stațiuni docentale. Cu terminul de 30 Dec. s'a escris concurs: 1) La stațiunea docentală din *Tăuț* în protopopiatul Clușuluĭ cu emolumentele: Salar 300 fl. și cuartir. 2) La stațiunea cantor-docentală din *Chintăŭ* în protopopiatul Clușuluĭ cu emolumentele: Salar în banĭ 225 fl., venitul stolar 18 fl., în naturale 16 metrete marĭ de cucuruz 16 fl., 2 jugĕre de pamînt 10 fl., $^1/_2$ sesiune de pădure 10 fl., pășune de 2 vite 10 fl., o grădină 10 fl., cuartir și grădină de legumĭ. 3) La stațiunea docentală din *Budatelec* în districtul protopopesc al Catineĭ cu emolumentele: Salar 300 fl. și gradină pentru legumărit și pomărit de 400 $^0\square$.

„Dreptatea“ și „Fóea de Duminecă“ încetéză. În nrul din 16 a c. al „Dreptățiĭ“ întemeiătoriĭ acesteĭ foĭ anunță, că acésta și „Fóea de Duminecă“ vor înceta cu finea acestuĭ an a apăré.

Serata literară aranjată în 12 a c. de Reuniunea femeilor gr. cat. române din Blaș a succes fórte bine. Disertația dluĭ A. C. Domșa despre poetul G. Coșbuc începem a o publica în nurul de față. Decĭ cetitoriĭ nostri pot să vadă înșiși, cât de vrednică e de tinĕrul și escelentul nostru poet Coșbuc. Declamările încă aŭ fost fórte reușite. Dșóra Silvia Moldovan a declamat poesia „Regina Ostrogoților“ de G. Coșbuc, și de și acum a declamat întâia dată, totuși a satisfăcut pe deplin. Dna Matilda Nistor a declamat „Dragostea învrăjbită“ de G. Coșbuc. Am maĭ audit pe dna Nistor deja și de alte orĭ declamând tot din soiul acesta de poesiĭ ale luĭ Coșbuc. Nu ne-a surprins decĭ de loc frumósa declamare, căcĭ la alt ceva nicĭ nu ne așteptam. Studenții Negruț, Groze și Cristian cu cele dóuě terțeturĭ de violină și violencel încă și-aŭ dat tótă silința de a contribui la oferirea uneĭ sĕrĭ plăcute pe sama publiculuĭ. Acesta s'a adunat la serată în numĕr frumos. Cu tóte acestea am observat și de astă dată, că unora li-se pare, că nu maĭ aŭ, ce să maĭ învețe de la alțiĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VII.

Întreit sfînta cântare saŭ Cântarea de învingere.

(Fine.)

„Acésta e adecă simbolul pustiirii și al templuluĭ dĕrîmat. Ĕră dacă s'a delăturat templul, aŭ încetat și tóte cele alalte. Ĕr pentru ca să sciĭ, că legea cea nóuă a abrogat pe cea veche, zice, că de glas s'a ridicat pragul cel de sus al ușiĭ, ceea ce va să însemne, că umbrele s'aŭ împrăștiat, pentru că a sosit glorificarea acésta, și a strălucit grația, și mărirea s'a revĕrsat preste tot pămîntul. „Și casa s'a umplut de fum.“ Mie și acésta mi-se pare a fi un simbol al aceleĭ pustiirĭ viitóre, al foculuĭ barbar și al incendiuluĭ celuĭ maĭ grozav. „Și am zis: O ticălosul de mine! că m'am umilit, că fiind că sînt om, și buze necurate avênd, și locuesc între popor, care are buze necurate, și pe Domnul Savaot l-am vĕdut cu ochiĭ meĭ.“ Vedenia acésta l-a aruncat în îngrozire mare, l-a silit la mărturisire, l-a făcut, să cunóscă maĭ bine ticălosia firiĭ sale proprii. Așa sînt adecă toțiĭ sfinții. Când aŭ parte de cinste maĭ mare, atuncia se umilesc maĭ tare. Așa Avraam grăind cătră Dumnezeŭ a zis, că este pămînt și cenușe (I Moïsi 18, 27); așa și Paul, când a fost învrednicit de vedenia aceea, s'a numit pe sine născut fără de vreme (I Cor. 15, 8); așa și acesta se zice pe sine ticălos, maĭ întâiŭ grăind despre firea sa: „O ticălosul de mine! că m'am umilit, că fiind că sînt om,“ ĕr apoĭ despre condiția sufletéscă: „și buze necurate avênd.“ Buzele sale le-a numit necurate, pare-mi-se, în aseměnare cu gura cea de foc a acelor vîrtuți curate și cu servițiul acela fórte acurat. Și nu s'a oprit aci, ci face mărturisire pentru poporul întreg adaugênd acestea: „și locuesc între popor, care are buze necurate.“ Dar pentru ce învinuesce el aci buzele? El arată, că e lipsit de încrederea de a grăi. Căcĭ ceĭ treĭ tinerĭ aŭ zis aprópe acela-și lucru, când eraŭ în cuptoriŭ: „Nu este nóuĕ a deschide gura“ (Cânt. 9). Și acuma, când era timpul imnurilor și laudelor, și când vedea, că puterile celea de sus o făceaŭ acésta, cu drept cuvînt își îndréptă cuvîntarea la buze, carĭ sînt maĭ ales chemate la slujba acésta. Dară buzele sale le-a zis necurate din causa acésta, ĕră buzele poporuluĭ nu așa, ci pentru că eĭ eraŭ plinĭ de fărădelege. „Și pe împĕratul Domnul Savaot l-am vĕdut cu ochiĭ meĭ.“ De aceea gem și jelesc, zice, că de și sînt nevrednic, totuși am ajuns la cinste așa de mare, carea învinge vrednicia mea și întrece firea mea. Ĕră când zice: „l-am vĕdut,“ să nu te gândescĭ la cunoscința esactă, ci la aceea, de care era capabil. Și considĕră, rogu-te, cât de mare e dobînda mărturisiriĭ. S'a acusat pe sine, și în dată s'a curățit. Căcĭ pentru că a rostit cuvintele acestea, zice: „S'a trimis la mine unul din Serafimĭ, și în mână avea un cărbune, care-l luase cu cleștele din altariŭ. Și l-a atins de gura mea și a zis: Étă s'a atins acesta de buzele tale, și va șterge fărădelegile tale, și pĕcatele tale va curăți.“ [1])

„„Și Serafimĭ staŭ împrejurul luĭ.“ Ne arată, că vrednicia acésta, carea o împărtășesce vecinătatea loculuĭ, e maĭ pe sus de cât vrednicia firiĭ. Căcĭ nu ne spune maĭ întâiŭ, ce sînt Serafimiĭ, ci ne spune, unde staŭ. Vrednicia asta e adecă maĭ mare. Cum așa? Așa, că arată, că vîrtuțile acelea sînt marĭ nu întru atâta, pentru că sînt Serafimĭ, ci pentru că staŭ aprópe de scaunul împĕrătesc. Căcĭ și noĭ privim de maĭ nobilĭ pe argațiĭ aceia, carĭ păsesc alăturea cu jugul caruluĭ împĕrătesc. Așa și dintre vîrtuțile acelea fără de trup sînt maĭ strălucite acelea, carĭ sînt cele maĭ aprópe de scaunul luĭ Dumnezeŭ. De aceea și profetul lăsând la o parte aceea, ca să grăéscă despre vrednicia lor cea firéscă, ne grăesce maĭ întâiŭ despre prerogativa loculuĭ, căcĭ scie, că acésta e podóbă maĭ mare, și că din acésta isvoresce frumsĕța firiĭ lor. Asta e adecă tótă gloria, onórea și dignitatea, că ele se înfățișézĕ în jurul aceluĭ scaun. Asta póte să se vadă și despre Ângerĭ; căcĭ și despre eĭ voind Christos, să zică, că sînt marĭ, nu a zis, că eĭ sînt Ângerĭ, și apoĭ a tăcut, ci: „Că ângeriĭ lor în cerurĭ pururea vĕd fața Tatăluĭ meŭ celuĭ din cerurĭ“ (Mt. 18, 10). Pe cum adecă acolo a vedé fața Tatăluĭ e maĭ pe sus de cât vrednicia Serafimilor e maĭ pe sus de cât vrednicia îngeréscă, așa și de cât vrednicia Serafimilor e maĭ pe sus aceea, că eĭ staŭ în jurul scaunuluĭ, și că el e în mijlocul lor. Dară și acest lucru mare poțĭ să-l dobîndescĭ, dacă veĭ. El nu e adecă numaĭ în mijlocul Serafimilor, ci și în mijlocul nostru, numaĭ să o voim. „Că unde sînt doĭ saŭ treĭ adunațĭ în numele meŭ, acolo sînt eŭ în mijlocul lor“ (Mt. 18, 20), și: „Aprópe e Domnul de ceĭ înfrânțĭ la inimă, și pe ceĭ umiliți cu spiritul va mântui“ (ps. 33, 18). De aceea strigă și Pavel: „Cele de sus să gândiți, unde este Christos de-a drépta luĭ Dumnezeŭ ședênd“ (Col. 3, 1). Vedĭ dară, cum ne-a pus într'un loc cu Serafimiĭ, și ne-a dus lângă scaunul împĕrătesc.“ [1])

Dar atâta nu a fost de ajuns. Serafimiĭ „strigaŭ unul cătră altul: „Sfînt, Sfînt, Sfînt.“ Dóră nu ațĭ cunoscut strigarea acésta? Óre a nóstră e, orĭ a Serafimilor? Și a nóstră și a Serafimilor, din bunătatea luĭ Christos, carele păretele cel din mijloc al zidului l-a sfărmat și a împăcat tóte, orĭ cele din cerurĭ, orĭ cele de pe pămînt, și din bunătatea aceluia, carele a făcut amîndóuĕ una. Căcĭ imnul acesta maĭ înainte se cânta numaĭ în cerurĭ; ĕră după ce Domnul a binevoit a veni pe pămînt, a adus la noĭ și cântarea acésta împreună. De aceea acest Archiereŭ mare, când stă lângă acéstă sfîntă masă, ca să aducă cuvîntătórea adorare și să oferéscă jertfa cea nesângerósă, nu numaĭ ne invită la aclamarea acésta de laudă, ci maĭ întâiŭ numesce pe Cheruvimĭ și amintesce pe Serafimĭ și numaĭ după aceea ne provócă pe toțĭ, să rostim cuvîntul acesta nespus de înfricoșat, și când ne aduce a minte de aceia, carĭ cântă împreună cu noĭ, atuncia înalță mintea nóstră de pe pămînt strigând cătră fiesce care din noĭ așa zicênd cu cuvintele acestea: Împreună cu Serafimiĭ cânțĭ, împreună cu Serafimiĭ să staĭ, întinde cu eĭ aripile, sbóră cu eĭ împrejurul scaunuluĭ celuĭ împĕrătesc. Ce mirare, că staĭ cu Serafimiĭ, când Dumnezeŭ ți-a dat, să tractezĭ cu îndrăznélă acelea, de carĭ Serafimiĭ nu cutézĕ a se atinge? Căcĭ zice: „S'a trimis la mine unul din Serafimĭ, și în mână avea un cărbune, care-l luase cu cleștele din altariŭ.“ Altariul acela e figura și icóna altariuluĭ acestuia, focul acela e figura și icóna acestuĭ foc spiritual. Dară Serafimul nu a cutezat, să-l atingă cu mâna, ci cu cleștele, ĕră tu îl teaĭ cu mâna. Căcĭ dacă privescĭ vrednicia celor ce sînt puse înainte, acestea sînt cu mult maĭ marĭ de cât însă-și atingerea Serafimilor; ĕră dacă privescĭ la iubirea de ómenĭ a Domnuluĭ, darul celor ce sînt puse înainte, nu se rușinézĕ a se pogorî la nimicia nóstră.“ [2])

„O minunate darurĭ ale luĭ Christos! În înălțime oștile îngerilor cântă gloria, pe pămînt ómeniĭ formând corurĭ în bisericĭ rîvnesc esemplul lor și cântă acele-și cântărĭ de laudă. În înălțime Serafimiĭ strigă imnul acela întreit sfînt; pe pămînt îl respică mulțimea ómenilor, și se unesce la olaltă adunarea sĕrbătorésca a celor cerescĭ și a celor pămîntescĭ; una e mulțămita, una strigarea de bucurie, una starea choruluĭ celuĭ plin de bucurie. Asta a rînduit-o negrăita bunătate a Domnuluĭ celuĭ ce s'a pogorît la noĭ, asta a adunat-o sfîntul Spirit; conglăsuirea acésta se potrivesce buneĭ plăcerĭ celeĭ părintescĭ; ea din cer are consonanța modulărilor, și în vreme ce o mișcă Treimea asemenea unuĭ ciocănel de citeră, ea sună melodia aceea desfătătóre și fericită, cântarea aceea îngerésca, conglăsuirea aceea nesfârșită.“ [3])

Unul a fost Isaie, carele a vĕdut odinióră pe Domnul ședênd pe scaunul sĕŭ împĕrătesc și pe Serafimĭ în jurul luĭ sburând și strigând: „Sfînt, Sfînt, Sfînt Domnul Savaot, plin este pămîntul de mărirea luĭ.“ Ĕră acuma sîntem miĭ de miĭ, a căror ochĭ sufletescĭ aŭ parte de vedenia acésta. Ba încă și maĭ mult, noĭ nu ne oprim asemenea luĭ Isaie cu cutrĕmur la vedenia acésta, ci ne amestecăm în céta îngerilor, „închipuim cu taĭnă pe Cheruvimĭ și aducem de viață făcĕtóreĭ Treimĭ întreit sfîntă cântare“. Étă ochiĭ credinței nóstre vĕd pe „Împĕratul tuturor, pe cel încunjurat de cetele îngerescĭ“, venind, să se așeadă pe scaunul sĕŭ cel împĕrătesc. Ne aducem a minte de întrarea luĭ cea triumfală în Ĭerusalim, când s'a dus la patimĭ și la mórtea crucii. Crucea îĭ e scaun împĕrătesc. „Toțĭ împĕrațiĭ, când mor, de o dată cu viața își stîng și puterile; dară luĭ Christos celuĭ pironit pe cruce i-se închină întreg rotogolul pămîntuluĭ.“ [4]) „Smeritu-s'a pe sine ascultătoriŭ făcêndu-se până la mórte, ĕră mórtea crucii. Pentru aceea și Dumnezeŭ pe dînsul l-a preaînălțat și ĭ-a dăruit

[1]) S. Ioann. Chrysost. In Esaiam c. 7. opp. ed. Paris. 1724. T. VI. p. 64 urr.

[1]) S. Ĭoan Chrisost. in illud Vidi Dominum hom. V. l. c. p. 139.
[2]) S. Ĭoan Chrisost. ibid. p. 141.
[3]) S. Ĭoan Chrisost. ibid. hom. I. p. 95 ur.
[4]) S. Ciril Ĭerus. catech. IV. p. 28.

luĭ nume, care este preste tot numele, ca întru numele luĭ Isus tot genunchiul să se plece, al celor cerescĭ şi al celor pămîntescĭ“ (Fil. 2, 8 urr.). Altariul, crucea cea taĭnică, e scaunul luĭ cel împĕrătesc. „Întrând în lume zice: Jertfa şi aducerea nu aĭ voit, éră trup mĭ-aĭ întemeiat. Arderile de tot şi pentru pĕcat nu aĭ voit. Atuncĭ am zis: Étă viŭ, ca să fac, Dumnezeule, voea ta“ (Evr. 10, 5 urr.). Étă vine! Să-l întîmpinăm şi noĭ cu cântarea de învingere, cu care l-a întîmpinat odinióră poporul în Ĭerusalim: „Osana Fiuluĭ luĭ David! Binecuvîntat e. cel ce vine în numele Domnuluĭ! Osana întru ceĭ de sus!“ (Mt. 21, 9.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XV.

O invitare.

Ben Hur aştepta cu Ilderim din colo de rîŭ, căcĭ la mezul nopţiĭ, pe cum s'aŭ fost înţeles, aveaŭ să pornéscă în direcţia, carea o luase cu treĭ zecĭ de óre maĭ înainte caravana.

Şeĭcul era fericit; el oferise luĭ Ben Hur dararĭ regescĭ, acesta înse le refusase zicênd, că e destul de remunerat prin umilirea contrariuluĭ sĕŭ. Multă vreme ţinuse lupta acésta nobilă.

„Cugetă-te numaĭ,“ zicea şeĭcul, „ce aĭ făcut pentru mine. În tóte corturile cele negre până la sinul de Acaba şi până la mare şi din colo de Eufrat până la marea Sciţilor vor vesti gloria Mireĭ mele şi a feţilor eĭ, şi ceĭ ce vor cânta despre eĭ, aceia pe mine mĕ vor glorifica şi vor uĭta, că eŭ am ajuns la tómna târzie a vieţiĭ; şi toţĭ purtătoriĭ de lăncĭ, carĭ acuma nu aŭ stăpân, se vor aduna la mine, şi céta bărbaţilor meĭ capabilĭ de arme va cresce până la nesfârşit. Tu nu sciĭ, ce însamnă a stăpâni ast fel pustia, pe cum o stăpânesc eŭ. Îţĭ spun, că ea îmĭ va aduce tribut comercial nespus de mare şi libertate faţă cu regĭ. Da, pe sabia luĭ Solomon! dacă un trimis de al meŭ va cere pe sama mea un favor de la împĕratul, îl va dobîndi. Şi tu nu veĭ, să primescĭ de la mine nimica, — chiar nimica?“

Ben Hur rĕspundea:

„Nu, şeĭcule! Óre nu poşed eŭ mâna şi inima ta? Lasă dobînda ta în putere şi influinţă pe sama împĕratuluĭ, carele va să vină. Cine ar puté să zică, că ea nu ţi-s'a dat pe sama luĭ? În întreprinderea, ce am luat-o asupră-mĭ, póte că voiŭ avé lipsă de multe. Dacă zic acuma ba, maĭ apoĭ voiŭ cere ajutoriul tĕŭ cu prospect maĭ mare de a-l dobîndi.“

În decursul uneĭ conversărĭ de felul acest'a sosiră doĭ solĭ, Malluch şi un necunoscut. Lăsară maĭ întâiŭ, să între Malluch. Bunul om de loc nu cerca, să-şĭ ascundă bucuria, ce o simţia asupra resultatuluĭ zileĭ acesteia.

„Pentru ca să mĕ întorc înse la comisia mea,“ zise, „stăpânul meŭ Simonide mĕ trimite, să vĕ aduc scirea, că după închiarea jocurilor uniĭ din partida Romanilor s'aŭ grăbit a protesta în contra solvirilĭ banilor câştigaţi.“

Ilderim trăsări şi strîgă în tonul sĕŭ cel maĭ ascuţit:

„Pe gloria luĭ Dumnezeŭ! Orientul să decidă, dacă alergarea s'a câştigat pe cale onestă orĭ nu.“

„Nu aşa, bunule şeĭc,“ zise Malluch, „conducĕtoriul jocurilor a solvit baniĭ.“

„Aşa s'a căḑut.“

„Când ziseră, că Ben Hur a strivit róta luĭ Messala, omul a rîs şi le-a adus a minte de lovitura, carea aŭ căpĕtat-o Arabiĭ, când încunjuraŭ ţînta.“

„Şi ce s'a întîmplat cu Atenénul?“

„A murit!“ strigă Ben Hur.

„A murit!“ repeţi Ilderim. „Ce noroc aŭ acestĭ monstri romanĭ! Messala a scăpat viŭ!“

„El a scăpat viŭ, — da, şeĭcule; înse viaţa îĭ va fi o povóră. Mediciĭ spun că el va trăi, dară nu va puté să umble maĭ mult nicĭ o dată.“

Ben Hur privi în tăcere spre cer. Îşĭ închipui pe Messala legat de scaunul sĕŭ ca pe Simonide şi purtat ca şi acesta de servitorĭ pe umerĭ, când va să ajungă a fară din casă. „Bunul om a suferit-o întru răbdare; dară cum o va suferi acest om superb şi ambiţios?“

„Simonide maĭ spune,“ zise Malluch maĭ de parte, „că Sanballat are neplăcerĭ. Drus şi ceĭ ce aŭ subscris cu dînsul, aŭ dus înaintea consululuĭ Maxenţiŭ şi acesta înaintea împĕratuluĭ cérta cu privire la solvirea celor cincĭ talanţĭ, carĭ ĭ-a perdut. Messala încă n'a recunoscut perderile sale şi Sanballat a imitat pe Drus şi s'a dus la consulul, la care se sfătuesc încă asupra acestuĭ lucru. Romaniĭ maĭ de omenie zic, că ceĭ ce denégă solvirea, nu scapă de obligament, şi tóte partidele inimice Romanilor zic tot asemenea. Întrégă cetatea vorbesce despre acest cas penibil.“

„Ce zice Simonide la acestea?“ întrebă Ben Hur.

„Stăpânul rîde şi e fórte mulţămit. De solvesce Romanul, atuncia e ruinat, ér de nu solvesce, atuncia e desonorat. Înţelepciunea împĕratuluĭ va decide afacerea. A vătĕma Orientul ar fi un început rĕŭ în contra Parţilor; a vătĕma pe Ilderim ar însemna a scula asupra sa pustia, prin care trece operaţiunea de ofensivă a luĭ Maxenţiŭ. De aceea Simonide îţĭ trimite vorbă, că să nu fiĭ îngrijit; Messala va plăti.“

Ilderim în dată îşĭ redobîndi voea bună.

„Acuma să pornim,“ zise el frecându-şĭ mânile. „Afacerea la Simonide se află în bune mânĭ. Gloria e a nóstră. Eŭ dispun, să aducă caiĭ.“

„Stăĭ,“ zise Malluch. „A fară maĭ aştéptă încă un sol. Veĭ, să-l primescĭ?“

„Pe gloria luĭ Dumnezeŭ! Îmĭ uĭtasem de el.“

Malluch se depărtă şi se întórse cu un tinĕr cu maniere fine şi cu esterior plăcut, care se plecă pe un genunchiŭ şi zise în chip curteneţ:

„Iras, fata luĭ Valtasar, pe carea bunul şeĭc Ilderim o cunósce bine, mĭ-a dat o comisie pe sama şeĭculuĭ. Ea îĭ spune, că el ĭ-ar manifesta un mare favor, dacă ar primi gratulările eĭ la învingerea cailor luĭ.“

„Fata prietinuluĭ meŭ e fórte graţiósă,“ zise Ilderim, şi ochiĭ îĭ luciaŭ. „Du-ĭ acéstă pétră scumpă ca dovadă, cât de mare îmĭ este bucuria asupra solieĭ eĭ.“

La aceste cuvinte trase un inel din degetul sĕŭ.

„Voiŭ face, pe cum aĭ zis, şeĭcule,“ replică tinĕrul şi zise apoĭ maĭ de parte: „Fata Egipténuluĭ mĭ-a maĭ dat încă o comisie. Ea rógă pe bunul şeĭc Ilderim, să spună tinĕruluĭ Ben Hur, că tatăl eĭ locuesce câtă va vreme în palaţul de la Idernee, şi ea va primi acolo pe tinĕrul acela mâne pe la óra a patra a zileĭ. Şi dacă şeĭcul Ilderim va primi mulţămita eĭ şi pentru acest al doilea favor, bucuria eĭ va fi îndoită.“

Şeĭcul privi la Ben Hur. Faţa acestuia o roşise bucuria.

„Ce veĭ, să facĭ?“ întrebă şeĭcul.

„De-mĭ daĭ voe, şeĭcule, atuncia voiŭ cerceta pe frumósa Egipténă.“

Ilderim zise rîḑênd: „Óre bărbatul să nu-şĭ guste tinereţele?“

Apoĭ spuse Ben Hur soluluĭ rĕspunsul.

„Spune celeĭ ce te-a trimis, că eŭ, Ben Hur, o voiŭ cerceta mâne la amézĭ în palaţul de Idernee, orĭ unde ar fi acela.“

Tinĕrul se ridică şi se depărtă cu o salutare mută.

Pe la mezul nopţiĭ porni Ilderim, după ce rînduise, ca un cal şi un călăuz să rĕmână pe sama luĭ Ben Hur, de óre ce acesta voia, să pornéscă pe urma luĭ.

XVI.

Căḑut în laţ.

În ceea zi Ben Hur, pentru ca să împlinéscă înţelesul avut cu Iras, se duse de la Omfal, care era în inima cetăţiĭ, în colonada luĭ Irod şi ajunse în scurtă vreme la palaţul de Idernee.

De pe stradă ajunse într'o curte mică, la laturile căreia scărĭ coperite duceaŭ la deal la un portic. Lângă scărĭ şedeaŭ statue de leĭ întraripaţĭ; în mijlocul curţiĭ împrăştia un ibis uriaş apă preste paviment; leiĭ, ibisul, păreţiĭ şi pavimentul reamintiaŭ Egiptul: tóte, până şi balustrada scărilor, eraŭ cioplite din pétră sură massivă. Preste curte şi a nume aşa, că uşile scărilor eraŭ ascunse, se înălţa porticul, o zidire aşa de graţiósă, elegantă şi simetrică, pe cum pe vremile acelea o putea găti cel mult un măiestru elin. Ea era de marmoră albă şi se înfăţişa ca un crin, care din întîmplare a ajuns pe o stîncă mare şi spănă.

Ben Hur se opri în umbra porticuluĭ şi admira ornamentarea eĭ şi marmora cea escelentă. Apoĭ întră în palaţ. Uşĭ largĭ cu dóuĕ canaturĭ eraŭ deschise gata spre a-l primi. Coridorul cel dintâiŭ, în care ajunse, era înalt, dară cam strîmt; pavimentul era de cărămiḑĭ roşiĭ, şi păreţiĭ aveaŭ aceea-şĭ colóre. Dară simplicitatea acésta prevestia, că urméză óre ce frumos.

Merse mereŭ maĭ de parte, — întrégă firea îĭ era liniştită. Preste câte va clipe avea să fie la frumósa Egipténă; ea îl aştepta — cu cântărĭ, poveştĭ şi glume, plină de spirit, fantastică, veselă, cu un suris, ce-ĭ clarifica privirile. Ea a trimis, ca să-l cheme în sara aceea, în care s'aŭ preumblat în luntriţă pe lacul din pădurea de finicĭ; tot ea a trimis şi acuma, ca să-l cheme; şi el era în frumosul

palaţ de Idernee mergênd la ea. El era pus pe gânduri, dară tot de o dată şi perdut în visări.

Din coridor ajunse la o uşe închisă şi se opri; atuncia se deschiseră aripile uşii de la sine, fără ca să scârţâe vre o încuiătóre orĭ să se fie apĕsat vre un bumb, şi fără ca Ben Hur să-şĭ fie mişcat piciorul orĭ mâna. Lucrul acesta nu-l băgă înse în samă din causa priveliştiĭ. ce i-se oferi acuma.

În vreme ce sta în coridor şi privia prin uşe, vĕdu atriul uneĭ case romane; el era larg şi de o strălucire ca în poveste.

Cât de mare va fi fost odaea, nu se póte spune, fiind că o amăgire a nume calculată a sensurilor întîmpina pe cel ce privia într'însa. Ea părea a se întinde la o lărgime neměsurată. Ben Hur nu vĕduse nicĭ o dată aşa ceva. Când se opri, ca să privéscă în jur de sine, şi căută la paviment, vĕdu, că stă pe peptul uneĭ Lede, carea măgulia o lebĕdă, şi că întreg pavimentul e acoperit în acela-şĭ chip cu mosaicurĭ, carĭ înfăţişiaŭ teme mitologice. Jur împrejur eraŭ scaune, — tot atâtea modelurĭ de artă alésă, — şi mese bogat sculptate, pe când pe icĭ pe colé invitaŭ divanurĭ la odihnă. Lucrurile cele ce atîrnaŭ de pe părepĭ, se reoglindaŭ limpede pe paviment, ca şi cum ar nota în apă nemişcată; până şi parchetarea părepilor şi picturile de pe eĭ şi de pe plafon se reoglindaŭ jos. Plafonul către mijloc se încovoia la deal; acolo era o deschidĕtură, prin care întra lumina sóreluĭ neîmpedecată şi se vedea cerul pururea azur aşa de aprópe, cât ţi-se părea, că-l poţĭ ajunge cu mâna. Impluviul de sub deschidĕtură îl ţineaŭ zăvórĕ de bronz; stîlpiĭ întrauriţĭ, carĭ spriginiaŭ coperişul la unghiurile deschidĕturiĭ luciaŭ ca focul, pe undc-ĭ loviaŭ razele sóreluĭ, şi reoglindarea lor în paviment părea a ajunge până la adâncimĭ nesfârşite. Eraŭ aci candelabre frumóse şi straniĭ, statue şi vase. Preste tot interiorul acesteĭ odăĭ s'ar fi potrivit fórte bine în casa aceea de pe colina palatină, carea o cumpĕrase Cicero de la Cras, orĭ în vila din Tusculum a luĭ Scaur, a căreĭ stălucire era încă şi maĭ vestită.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Poesiĭ de Aurel Ciato, un elegant volum de 101 pag. scos la „Tipografia“ în Sibiŭ, cuprinde 38 versurĭ, din carĭ însĕmnăm aci *Orfana, O dată şi acum, Didina,* ş. a. Preţul 1 fl.

A apărut

Calendarul „Unirii“

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiĭ europenĭ. *Şematismul provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi ungurésce şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“*, poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel,* biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a turcitu-se bătul,* anecdote hazliĭ de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiĭ nostri* (bărbaţiĭ gr. cat. fruntaşi morţi în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu. Sfaturĭ.* Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit şi maĭ bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

Preţul unuĭ exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Opul e dedicat *Escelenţeĭ Sale Preasfinţituluĭ Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrâneţe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoş, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaş. Preţul broş. 50 cr. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informaţĭ, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicaţiuni l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum şi la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ departe spre facerea combinărilor de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţă de maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ-ce parte, îndată-ce clopotele sînt bătute de o latură, prin ceea-ce sînt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe-ori premiate, carĭ aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.**

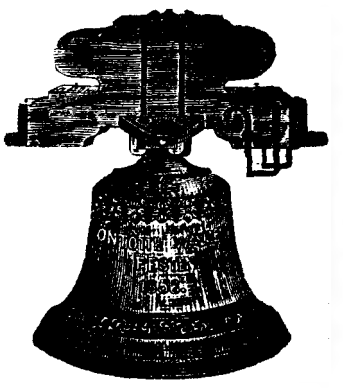

Maĭ departe se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu scaune de fer bătut.** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una gata în magasin

La esposiţiunea millenară în Budapesta 1896 premiat cu medalia cea mare millenară.

(17) 6—? Preţ-curenturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. Blaş 25 Decembre 1897. Numĕrul 53.

La cestiunea autonomiei.

Cetitorii nostri de sigur vor afla la loc, dacă atât de des ne ocupăm de cestiunea autonomiei. O facem acésta, pentru că de şi acum de o cam dată vorba e numai de autonomia bisericii catolice de ritul latin, totuşi nu póte fi indiferent nici pentru biserica nóstră chipul, în care se va înfiinţa, — de cum va se va înfiinţa, — autonomia bisericii latine. E adecă lucru de la sine înţeles, că dacă se va da bisericii latine o autonomie, atunci nici bisericii nóstre nu i-se va puté denega o asemenea atonomie, şi că nóuĕ în pregătirea organismului nostru autonomic ne va trebui să avem în vedere organismul autonomic, ce se va concede bisericii de ritul latin.

Mai mult: autonomia latinilor intereséză de aprópe chiar şi bisericile acatolice, în special pe fraţii nostri neuniţi, de óre ce a spus-o apriat o fóe guvernamentală, că intenţiunea celor de la cârmă este a revidea autonomia bisericilor acatolice după calapodul autonomiei catolice, ce se va înfiinţa.

Am arĕtat în ultimul nostru, cari sînt principiile, de cari e condus episcopatul latin privitor la organisarea autonomiei bisericii de ritul latin. S'a vĕdut, că după acele proiecte nici vorbă nu e de autonomia diecesană şi provincială, ci că se contempléză o adunare regnicolară cu nisce comitete esecutive, adecă un al doilea parlament cu un al doilea guvern.

Acum avem óre cari indicii şi despre intenţiunile guvernului.

În comisiunea finanţiară a parlamentului din Budapesta ministrul Wlassics a făcut unele declaraţiuni privitor la autonomie. Declaraţiunile acelea sînt ce e drept fórte generale şi vaste, dar din comentarele, cu cari însoţesc acelea declaraţiuni foile guvernului, se póte pricepe bine, ce şi cât voesce guvernul.

Ministrul de culte a zis, că principiile, după cari guvernul crede a se puté înfiinţa autonomia catolică, se află espuse şi desfăşurate în memorandul, ce guvernul l-a aşternut Corónei ca Supremului Patron. Principiile acestea se pot reduce la aceea, că guvernul voesce înfiinţarea autonomiei catolice pe lângă păzirea intactă a drepturilor de Suprem Patron ale Regelui apostolic şi a dreptului de inspecţiune supremă a statului, pe cum şi între marginile legilor esistente, în special a §§-lor 6 şi 7 art. de lege III din 1848 despre denumiri şi fundaţiuni, pe cum şi a art. de lege XXX din 1883 despre şcolile medii.

Până aici ar fi, cum ar fi. Principiul e principiu. Dar vorba e de aplicarea în pracsă! Aici e aici. Şi étă, ce ne spune comentarul unui semioficios! „Drepturile Supremului Patron, dreptul de supremă inspecţiune al statului, foudul religionar şi de studii, foudul universităţii, şcolile medii de sub nemijlocita supraveghiare a statului nu pot forma obiectul organismului autonomic.“ Tot acest comentar ne declară, că autonomiei *„nu i-se póte încredinţa nici o funcţiuue a dreptului maiestatic isvorîtor din puterea de stat“*.

Din comentarul acesta ţĕsut cu frase misterióse urméză: 1) Că fondul religiunii, fondul universităţii nu vor fi încredinţate organismului autonomic; 2) că scolile medii asemenea vor remâné şi mai de parte sub conducerea nemijlocită a ministrului de culte, şi că autonomia va avé cel mult dreptul de a susţiné cu mari jertfe acele şcoli: 3) că controla preste tóte fundaţiunile va fi şi de aici în colo în mânile guvernului; 4) că episcopii, canonicii şcl. vor fi numiţi şi de aici în colo după pracsa de până aici, şi că cel mult *de sfat* va fi întrebat organul central al autonomiei.

Étă dar, cum contempléză guvernul fiitórea autonomie catolică.

Întrebăm: Ce va avé deci la urma urmelor de lucru organismul autonomic? Noi nu vedem absolut nici o necesitate de autonomie, dacă lucrurile înşirate mai sus se vor scóte din competinţa organismului autonomic.

Étă aşa dară, că aveam dreptate, când am zis, că tótă afacerea cu autonomia e numai un joc pĕcătos, şi că e absolut eschisă probabilitatea, ca guvernul- liberal să voéscă a da ceva libertate bisericii catolice, fie chiar şi de ritul latin.

Acum susţinem şi mai hotărît, că dacă duvernul a pornit acţiunea pentru

---

Feuilleton.

Poetul Coşbuc.

Disertaţie ţinută la I. serată aranjată de Reuniunea femeilor române din Blaş.

(Continuare.)

„Balade şi idile“ e titlul primului volum, pe care poetul l-a scos la 1893, şi *„Fire de tort“* e al doilea publicat la 1896. De la început şi până la sfârşit cetind aceste cărţi, parcă simţi o nóuă viaţă în membrele tale, o plăcere viuă de a trăi te cuprinde. şi te simţi stăpânit de dorinţa de a esploata mulţimea de plăceri şi fericiri, cari sînt în lume, şi pe cari dacă voescI, le întîlnescI la tot pasul.

În volumul prim se află bucăţile întitulate: *Nópte de vară, Rugămintea din urmă, Pe lângă boi, La oglindă,* dar mai ales *Nunta Zamfirii,* bucată, care a statornicit pentru tot de una gloria poetului.

Permiteţi, stimate Dómne şi Dşóre, să adun câte va spice din aceste volume, şi vĕ asigur, că mănunchiul, ce voiu face, vĕ va plăcé aşa de mult.

Ca şi cum ar voi, să facă un fel de întroducere, poetul îşi începe volumul cu „Nópte de vară“. Cu pénă măiéstră şi cu cuvinte aşa de potrivite ne face icóna unei nopţi încântătóre de vară, dar nu la oraş, ci la sate.

Zările de farmec pline
Strălucesc în luminiş, —
Sbóră mierlele 'n tufiş,
Şi din codri nóptea vine
Pe furiş. —

Şi apoi sosesc carĕle cu poveri, vin turmele mugind, lucrătorii de la câmp şi copii de pe la joc, toţi se adună şi se culcă.

Şi când liniştea-i deplină, ese luna din brădet şi se înalţă încet încet gânditóre ca o frunte de poet. Apoi mai târziu nici vîntul nu mai sună prin codri:

Satul dórme ca 'n mormînt,
Totu-i plin de Duchul sfînt,
Linişte 'n vĕzduch, şi pace
Pe pământ.

Tabloul e atât de încântător, şi eŭ gândesc, că poetul a pus în frunte poesia acésta, ca să ne spună óre cum, că din mediul acesta, din mijlocul acestor frumuseţi, a scos el povestirile sale cele atât de încântătóre.

La pag. 11. întîlnim poesia „Nu te-ai priceput“. O fată se vede că a legat dragoste cu un flăcăŭ cam prostuţ, care nu scie, nici cum se începe, nici cum se sfârşesce dragostea, care o iubesce înse, o ar săruta bucuros, o ar şi peţi, dar *se teme.* Într'o zi, cum, cum nu, destul că i-s'a deschis şi lui gura, şi el începe a face feteI fel de fel de imputări, ba că nu l-a plăcut, ba că a fugit tot de una de el, ba una. ba alta. Ne mai putênd de ciudă fata îi zice:

Nu te-ai priceput, — Sorine!
ZicI, că de m'aI fi cerut
Mameî tale noră 'n casă,
N'aşi fi vrut, să merg? E, lasă!
Că de-o fată cui îi pasă,
Nu se ţea după părut!
De 'ntrebaI, aI fi vĕdut!
Tu să fii 'nceput iubitul,
Că-i făceam eŭ isprăvitul, —
MorI flămînd, nepriceput!

Ce bine, că nu s'a priceput, căcI cu ómenI de felul acestuia nici nu se plătesce, să prindI vorbă. Ce ziceţi, frumóse Dşóre? N'am drept? Dar fetele tot de una sînt bune, cu mult mai bune ca tinerii. Poetul ne-o spune în „Fatma“. Frumósa fată a unui calif puternic se aşedase pe o lespede de marmoră aprópe de o fântână săritóre

înființarea autonomiei catolice, a făcut-o de o parte silit de împrejurări, de altă parte ca să scótă cu ceva ochii catolicilor, și în urmă cu scopul ascuns, ca să pótă ciunta și aripile autonomiei concese bisericilor acatolice, în special bisericilor acatolice nemagiare.

„În hoc signo vinces!“ — În „Tribuna Poporului“ din 21 a c. cetim un articol, carele pórtă inscripția acésta. Într'însul auctorul face o asemĕnare între lupta, ce aŭ purtat-o creștinii din cele dintâiŭ trei vécuri, și între lupta nóstră națională.

Articolul e compus din frase fórte frumóse. Dar după ce cetescĭ articolul întreg și te puĭ apoĭ cu tótă seriositatea, să meditezĭ asupra celor cetite, și începĭ a le receti, îți vine, — nu se rîdĭ, căci ar fi mare pĕcat a rîde, pe când némul tĕŭ a ajuns, de nu maĭ scie, cum ar puté să scape de dróea nĕcasurilor, carĭ par a voi, să-l stîngă, — nu, ci-ți vine, să-l compătimescĭ.

Dar să nu preocupăm.

„Fost-am în răbdare destul de voĭnicĭ, să ne arĕtăm și la luptă voĭnicĭ, maĭ voĭnicĭ chiar, de cât s'ar crede,“ zice auctorul articoluluĭ din „Tribuna Poporului“.

Și cum își închipuesce dluĭ voĭnicia acésta?

„Creștinii prigoniți de puterea statuluĭ roman păgân prin peșterĭ și catacombe se întruniaŭ, pentru ca unii pe alții să se întărescă în credința Dumnezeuluĭ adevĕrat prin rugăciunĭ evlavióse.“

De ce nu continuă auctorul idea acésta? Ea e dór fórte frumósă. Dór nu s'a temut cum va, că făcênd asemĕnare între lupta martirilor și între lupta nóstră națională póte ușor să ajungă la ridicol?

Căcĭ la ridicol ar fi ajuns. Colo arena circuluĭ, aci Pankiewicz, colo sânge de martir, aci desfacerea câtor va butóie de bere.

Ne vor zice érășĭ, că noĭ constatând acest sfârșit tragico-comic al adunăriĭ din Sibiŭ provocăm foile contrarilor nostri, să-și bată joc de noĭ. N'aŭ ele lipsă, să-ĭ provocăm noĭ. Ele aŭ constatat deja sfârșitul acela rușinos al adunăriĭ din Sibiŭ și aŭ rîs de noĭ, și — aŭ avut cuvinte de a rîde.

Noĭ nu rîdem, ci ne amărîm până în adâncul inimiĭ de stadiul, în care a ajuns lupta nóstră națională.

Aflăm, că adunarea din Arad încă a culminat în o întrunire la „Hotel central“.

Sîntem în drept a întreba: Creștinii aŭ învins în semnul crucii. Care e semnul acela, în care vom avé să învingem noĭ?

„Telegraful Român“ și archiereiĭ nostri. — În numĕrul sĕŭ din 23 a c. fóea mitropolituluĭ din Sibiŭ din incidentul, că archiereiĭ românĭ neuniți în casa magnaților aŭ luat poziție în contra proiectuluĭ de lege despre magiarisarea numelor comunelor, pe când archiereiĭ nostri nicĭ nu s'aŭ înfățișat acolo, își ĭeaŭ prilej spre a preamări în primul sĕŭ biserica „ortodoxă“ în archiereiĭ eĭ. Dară organul mitropolituluĭ din Sibiŭ se maĭ folosesce de acest prilej cu o cale și spre a da cu piciorul în biserica nóstră și în archiereiĭ nostri. Étă darea acésta cu piciorul:

„Durere numaĭ, că biserica greco-catolică română, a căreĭ archiereĭ aŭ fost a dese orĭ încărcați cu multe atribute de marĭ apĕrătorĭ aĭ poporuluĭ român, n'a fost absolvat de loc representată.

„„*Tribuna*“ își esprimă mirarea față de acéstă neparticipare, trăgênd — firesce ca tot de una, când e vorbă de episcopatul gr.-cat., — mănuși înainte de luarea în mâni a peneĭ, ca ast fel scrisele, ce ĭes din pénă, să fie cât se póte de domóle și cruțătóre, ér archiereiĭ gr.-cat. tot românĭ marĭ să rĕmâe în ochiĭ publiculuĭ mare.

„„Tribuna“ se miră de acéstă neparticipare și ca cu gura altuia întrĕbă: „*Unde a fost episcopatul gr.-cat.?*“

„Noĭ nu ne mirăm ca și „Tribuna“, care scrie despre Sași acum, când românescĭ întrebărĭ ar trebui lămurite, ci ĭĭ rĕspundem, că episcopatul gr.-cat. român a fost și de astă dată acolo, unde a fost și la 1883, când s'a votat legea școlelor mediĭ, — adecă *a casă*.

„A fost *atunci* maĭ rodnică acéstă rĕmânere a casă, de cât lupta archiereilor ortodocși românĭ, căcĭ a adus cu sine decorarea unuĭ membru al episcopatuluĭ gr.-cat. român, și cine scie, nu va avé și *cea maĭ próspĕtă* remânere a casă vr'o analógă distincțiune

„„Unde-ĭ acum marele archiereŭ *Radu*, venit direct din inima Românismuluĭ, de la Bucurescĭ, la Lugoș?“ întrebăm noĭ.

„Unde e acela și alțiĭ, pentru carĭ colónele unuĭ ziar nu eraŭ suficiente pentru de aĭ presenta din incidentul unor simple festivități de fala némuluĭ și a bisericiĭ, ér biserica lor de singură mântuitóre a némuluĭ românesc?

„A casă!!

„Adecă acolo, unde sînt toți ceĭ cu 2 banĭ în 3 pungĭ.

„Acésta firesce este maĭ convenabil, căcĭ e maĭ ușor a scrie propriilor tĕĭ credincioși pastorale de câte va cóle, de cât a rosti din înalta poziție de membru al supremeĭ corporațiunĭ legislative o singură propositie în interesul bisericiĭ și a poporuluĭ tĕŭ.

„„Ne-am ținut datorĭ nóuĕ și poporuluĭ

---

din parc și privia cu gândul dus la gura de bălaur, ce asvîrle apa 'n sus. Un sclav o vede, robit de frumsĕța eĭ se apropie pe furiș, o sărută și apoĭ dispare. Fata țipă, spune, ce-a pățit, și pe dată servitoriĭ sar și-l prind.

Califul audind de întîmplarea acésta se înfurie și demandă, să-ĭ aducă pe vinovat.

Sclavul vine, și fata, carea stă „răzimată de-a tronuluĭ pilastri“, îl privesce pentru întâia dată.

El are fes albastru
Și-albastri are ochiĭ, de-un farmec dureros,
E tinĕr, și e palid și-atât e de frumos!

„Acésta e?“ întrebă califul furtunatic, și în mână îĭ fulgera ĭataganul.

N'a fost acesta, tată! Să nu lovescĭ în el!

rĕspunde fata plină de milă. Și étă, cât de frumos a sciut poetul potrivi și mila și ĭubirea în aceste câte va cuvinte ultime!

Orĭ în poesia „Pe lângă boĭ“, unde întîlnim érășĭ o inimă bună de fată, cum zice țĕranul, așa de bună, ca pânea cea bună.

În zorĭ de zi fata lucrând la răsboiŭ aude un pocnet de biciŭ. Tresare, sare repede de la țĕsut, își încâlcesce tortul, sparge în grabă un geam, își sângeră piciorul într'un cuiŭ, — numaĭ pentru ca să ajungă maĭ repede în calea celuĭ ce trecea cu plugul. Dar ce avea, să-ĭ spună? Nimic! „Dar era 'n zorĭ, și eŭ voiam, să 'ntreb, cum a durmit.“ Și el e așa de nu sciŭ cum, că a voit s'o sărute în drum. Dar ea l-a certat și l-a împins, și cu tóte acestea ce rĕŭ îĭ pare-acum!

O, nu-mĭ e, că mĭ-am sângerat
La prag piciorul într'un cuiŭ,
Dar mĭ-e, că e pĕcat.
Om bun ca dînsul nime nu-ĭ,
Și pentru-o vorbă rea, ce-ĭ spuĭ,
El tótă ziulica luĭ
Muncesce supĕrat!

Sĕrmana! Ce inimă bună are, și cât de vesĕlă ar fi, când s'ar reîntórce ĭubitul!

Eĭ! Așa sînteți Dvóstre, ne maĭ ĭubiți, ne maĭ certați, dar tot nu vĕ măniați. Étă un cântec:

Să n'am zi de veselie,
Să n'am florĭ de pus în plete
Și să fiŭ de ris la fete,
Dacă te maĭ las, să puĭ
Mâna ta de-acum pe mine!
Între noĭ, să sciĭ tu bine,
Dragoste de astazĭ nu-ĭ!

Ast fel jură ea 'n mânie,
Plĕc' apoĭ pe ses ușóră, —
Dar cu ochĭ de căprióră
Ea privind pe cel rĕmas
Ne 'ncetat în ochĭ îl ține:
Și vĕdênd, că 'n urmă-ĭ vine,
Tot maĭ mult slăbesce 'n pas

S'aŭ dóră maĭ bine altul.

O, veḑi-l tu, cum e! O dată
M'am prefăcut, că-s supĕrată,
Și-am zis: »O, du-te! »Și s'a dus.

Cât e de rĕŭ! El dóră scie,
Că luĭ nu-ĭ pot ține mânie,
Și-atunci, atunci de ce s'a dus?

Și de ĭ-am fost vr'o dată dragă,
N'avea el cap, să mĕ 'nțelĕgă,
Că rea dór într'atâta nu-s!

O, spune-mĭ tu, ce mĕ voiŭ face?
Un om am și eŭ, care-mĭ place,
Și vrajbă 'ntre noĭ doĭ s'a pus.

Dar în sfârșit nu-ĭ bine, să fiĭ nicĭ prea bună, căcĭ daĭ ocasie poetuluĭ, să facă și glume, ca de pildă următórea:

Pe punte-am prins și-am sărutat maĭ ĭerĭ o fată,
Și-acum aŭ dat sătenii jalbă la prefectul
Că fetele staŭ cârd pe punte ziua tótă!

Dar asta n'o luați în serios, e o glumă, și pe glume nu se cade, să te superĭ, ci să trecĭ maĭ de parte rîḑênd. Rîdeți și Dvóstre de gluma poetuluĭ și ascultați maĭ de parte! El însĕ, care atâtea scie și atâtea a vĕḑut, v'a găsit totuși un cusur. E în poesia „Rea de plată“. Aci ne spune el cum sciți fi Dvóstre de mulțămitóre, cum călcați sfințenia jurămintelor. Dar eŭ vĕd, că vorba mea e prea aspră, și Dvóstre nu-mĭ credeți. Să dăm poetuluĭ cuvîntul!

Rea de plată.

Ea vine de la móră!
Și jos în ulicióră
Punênd un sac, în urmă
Nu-l póte ridica.
»Ți-l duc eŭ!« »Cum?« »Pe plată!«
Și ea cu minte fată
Să și 'nvoesce 'n dată
Și nu prea zice ba.

Eŭ plec cu sacu 'n spate, —
La calea jumătate
Cer plata treĭ sărutur.
Dar uĭte, felul eĭ:
Stă 'n drum și se socóte,
Și-mĭ spune câte tóte,
Că-s scump, că ea nu póte,
Că prea sînt multe treĭ!

Cu dóuĕ se 'nvoesce,
Și — unul mi-l plătesce,
Cu altul să-mĭ rĕmâie
Datóre pe'nsĕrat
Dar n'am să-l vĕd cât vécul!
Și étă-mĕ, sĕracul,
P'un singur sărutat

Am fost pomenit în dată la început, că versurile de dragoste ale luĭ Coșbuc nu se compun din vaiete și oftaturĭ, carĭ de multe orĭ sînt numaĭ nisce sentimente afectate, ci ele ne presintă inima plină de ĭubire a țĕranuluĭ în tótă naivitatea și simplicitatea luĭ. Să luăm de pildă poesia „Recrutul“.

român a spune aceste, închiând cu cuvintele *„Dreptăţii“*:

„„Să şi însemneze bine toţi Românii, că dintre şepte archierei români — trei greco-orienthli şi patru greco-catolici, — numai cei greco-orientali, în frunte cu metropolitul Miron — mult criticat din partea unor mari naţionàlişti cu patentă — *aŭ grăbit la Budapesta, ca să-şi facă datorinţa faţă de némul şi biserica lor!“*

„Să-şi însemneze fie cine acest remarcabil pasaj, zicem noi cu atât mai vîrtos, cu cât — de sigur vor veni érăşi timpuri, când ómeni, cari umblă cu 2 bani în 3 pungi, din nou vor fi representaţi lumii ca mari apostoli ai némuluĭ românesc.“

Ce să reflectăm la acestea? Ori preste tot bine e, să reflectăm la ele?

Noi nu scim, ce a îndemnat pe archiereii nostri, să nu ĭea parte la şedinţa aceea a caseĭ magnaţilor. Ei în sfârşit nu sînt datori, să ne descopere nóuĕ scopurile şi motivele sale. De altmintrea credinţa nóstră e, că bine aŭ făcut, că nu s'aŭ înfăţişat în casa magnaţilor, ca să protesteze. Nu Saşii aŭ să ne fie nóuĕ pildă pentru atitudinea nóstră în lupta naţională.

Ceea ce scim însĕ, e, că „Telegraful Roman“ se redactéză la masa mitropolituluĭ din Sibiŭ.

Când am cetit decĭ invectivele acestea personale ale „Telegrafuluĭ Roman“ îndreptate cu atâta necruţare asupra archiereilor nostri, mai întâiŭ ne-a stat mintea în loc, ér după aceea ne-am întrebat: Ce vre óre mitropolitul din Sibiŭ? Dór nu cum va doresce, să audă şi dînsul vocĭ de presă asemenea acelora, de cari se împărtăşesc de atâtea orĭ episcopiĭ neuniţi din România?

Ne-ar părè fórte rĕŭ, dacă ar fi aşa.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Din Roma se anunţă, că în 19 a c. s'a inaugurat noul colegiŭ pentru alumniĭ ruteni, ce se pregătesc spre statul preoţesc. Colegiul s'a restaurat pe spesele împĕratuluĭ Francisc Ĭosif. Actul sfinţiriĭ nouluĭ colegiŭ s'a sevârşit prin episcopul Czekovitz fiind de faţă 3 cardinali, ambasadorul austro-ungar Revertera şi alte notabilităţi. În noul colegiŭ, ce stă sub conducerea părinţilor Ĭesuiţi, se află 20 de alumni. Până acum alumniĭ ruteni din Roma aŭ fost în colegiul greco-catolic S. Atanasiŭ. Ar fi de dorit, să avem şi noĭ Românii un colegiŭ separat în eterna cetate.

Franţa.

Generaliĭ ordurilor religióse P. Wiart şi P. Picard aŭ fost trimişi de Papa în Franţa, ca şi cu graiul viŭ să descopere episcopilor intenţiunea Papeĭ cu privire la atitudinea catolicilor la procsimele alegeri. Papa doresce, ca toţi cetăţeniĭ oneşti să se pună pe terenul formeĭ de stat republicane şi prin acésta cu puteri unite să frângă puterea radicalilor şi a social-democraţilor, reparând pe cale legislativă, ce aŭ produs aceştia în contra bisericiĭ. Sfatul Papeĭ îl urmézà chiar şi ducele de Orleans, care îndémnă pe monarchişti, ca să aibă în vedere interesele mai înalte ale Franţeĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa magnaţilor a desbătut şi primit în 18 a c. proiectul de lege despre numele de comune şi alte localităţi. Mitropolitul Miron Roman a propus, să se amâne desbaterea, din causă că ceĭ interesaţi nu sînt de faţă şi nicĭ timp suficient n'aŭ avut pentru studiarea proiectuluĭ, care abia de 8 zile a trecut prin camera deputaţilor. Dară propunerea s'a respins. La §-l 5 s'a respins modificarea din camera deputaţilor şi s'a primit proiectul în originalul presentat de ministri.

În camera deputaţilor Kossuthiştiĭ éră aŭ inscenat obstrucţie în contra provisoriuluĭ. Se crede, că obstrucţia va dura, până când voesce br. Bánffy, care dispune după plac de aşa numiţiĭ independentişti.

Mare sensaţie a provocat discursul ţinut de Apponyi în şedinţa dietală din 18 a c. El constată, că proiectul nu vatĕmă pactul din 1867, ci din contră emanéză din spiritul luĭ, de şi din punct de vedere al dreptuluĭ public e neesceptionabil. Zice, că teritoriul vamal separat ar fi fatal pentru Austria, Ungarieĭ însĕ încă ĭ-ar causa daune necalculabile acum, şi póte provoca crise economice, până când îşi va deschide Ungaria pentru productele sale pieţele din străinătate.

Discursul luĭ Apponyi a fost întimpinat cu aplause din partea guvernamentalilor. Presa éră tractéză cestiunea fusiuniĭ Apponyiştilor cu guvernamentaliĭ, de ce se tem tare matadoriĭ guvernamentaliĭ, de óre ce atuncĭ le scade influinţa în sinul partiduluĭ.

Deputaţiĭ saşi pe rînd părăsesc partidul guvernamental.

Austria.

Situaţiunea e neschimbată, guvernul domnesce prin ordinaţiuni. Poloniĭ şi Cehiĭ aŭ ţinut meetinguri accentuând perseverenţa în politică pentru autonomia provinţelor şi solidaritatea slavă. Negoţiările de împăcare între Germaniĭ şi Cehiĭ din Boemia nu aŭ să ducă la nicĭ un resultat. Din causa acésta Germaniĭ aŭ de cuget, să nu participe la dieta provincială.

Spunea cine va, că miliţia îl lipsesce pe sĕrmanul ţĕran de o dată şi de aniĭ ceĭ mai frumoşi şi mai veseli din viaţa luĭ şi de plăcerile şi bucuriile cele mai mari şi mai dulci. Şi acel cine va avea multă dreptate. Care dintre Dvóstre n'a auḑit cântecele de jale, cari le horesce el la despărţirea de satul sĕŭ, de casa sa, de părinţiĭ şi de prietiniĭ sĕi? Pe cine nu l-a pĕtruns până în suflet amarul străinătăţiĭ, care pentru el născut în libertate şi în mijlocul naturiĭ vesele e cu atâta mai simţitor, cu cât nu şi-ar da pe nu sciŭ cât vatra părintéscă? Dar să dăm luĭ Coşbuc cuvîntul. El ne spune aşa de frumos durerea recrutuluĭ, când se desparte de ĭubita sa, pe carea o lasă în grijea unuĭ frate.

„Am să plec,“ spune el, „şi parcă-mĭ móie — Inima, se rupe 'n mine! Şi mĕ dóre, — De-aşĭ ţipa, — Nu de voĭ, tu sciĭ, de cine.“ Dacă îĭ va vedè mândra la horă, să stea de ea, zice bietul recrut să nu jóce cu alţi feciorĭ, dar nicĭ el să n'o jóce. de cât cum jocĭ pe-o soră. Când va întîlni-o, să nu-ĭ grăéscă, nicĭ să nu gluméscă cu ea, nicĭ să n'o prindă de mână, că nu-ĭ place, „şi un gând rĕŭ să nu te punĕ, pân a casă s'o petrecĭ“, căcĭ mamă-sa e rea şi o ocărésce, şi o bate chiar, de o vede cu un flăcăŭ. Pentru aceea însĕ prietinul să bage bine samă, cine umblă pe la casa lor, şi de-a vedè pe cine va:

Prinde-l într'adins ca 'n glumă,
Frânge-ĭ gâtul şi-l sugrumă
Ca pe-o fiară, — nu-l cruţa!
Şi-apoĭ las pe mine, să mĕ bată Dumnezeŭ!

El zice sfârşindu-şĭ vorbele, „Pórtă-ĭ grije, tot a mea s'o găsesc, tot dor să-mĭ pórte!“

Dar, de nu-ĭ păzi-o bine,
Ţi-aĭ găsit duşman în mine,
Éŭ fac mórte pentru ea!

E atât de frumos şi perfect descrisă în versurile acestea lupta, care decurge în inima recrutuluĭ între ĭubirea cea mai sinceră şi între téma, că ĭubita, de care acum se desparte cu atâta greŭ, ĭubita acésta la reîntórcere să nu mai fie a luĭ. El scie, că ochiĭ, cari nu se vĕd, se uĭtă, dar sperà totuşi, că fratele sĕŭ, care-l ĭubesce, şi în sama căruia o lasă, o va griji aşa de bine, în cât în inima drageĭ sale va rĕmâné şi pe mai de parte întipărit chipul luĭ.

Dar, frate ne frate, jocul acesta e periculos, — e fórte primejdios a pune capra, să păzéscă varza, şi de aceea recrutul nu uĭtă a sfătui pe frate-sĕŭ, să n'o prindă de mână, nicĭ să gluméscă cu ea, — căcĭ — nu-ĭ place! Cine scie, dacă frate-sĕŭ va crede acésta orĭ nu?

Să alegem alt vers de dragoste de un cuprins cu mult mai sentimental, spre a face o idee, cum scia poetul, să păzéscă gândirea minţiĭ ţĕrănescĭ.

Un fecior ĭubesce foc pe o fată frumósă, dar sĕracă. Tótă lumea s'a sculat împotrivă-ĭ, tată, mamă, fraţi şi surorĭ, sfătuindu-l cu toţiĭ pe întrecute, să o lase şi să ĭea pe una bogată, dar . . . mai urîtă. Dar zădarnică tótă încercarea lor; în zădar tatăl sĕŭ e supĕrat, în zădar mamă-sa ţine post şi-l blastĕmă, în zădar îl ameninţă fraţiĭ, că-ĭ vor lăsa, să móră de fóme: el e neînduplecat.

Îmĭ fac de cap? Dar las să-mĭ fac!
Cu traiul eŭ am să mĕ 'mpac,
Şi eŭ am să trăesc sĕrac,
Muncind bătut de rele!
La fraţiĭ eŭ nu cer ajutor;
Că n'am ajuns la mila lor, —
Şi fac, ce vreŭ! Şi n'am să mor
De grijea sorţiĭ mele!

Mĕ îngrópă fraţiĭ meĭ de viŭ!
Legat de dînsa eŭ să sciŭ
Că am uriteĭ drag să-ĭ fiŭ?
Să pot, ce nu se póte?
Dar cu pământul ce să facĭ?
Şi ce folos de boĭ şi vacĭ?
Nevasta dacă nu ţĭ-o placĭ,
Le daĭ în trăsnet tóte!

Orĭ este om, de sila cuĭ
Să-mĭ placă tot, ce-ĭ place luĭ?
Aşa om nicĭ vlădica nu-ĭ
Şi nu-ĭ nicĭ împĕratul!
Să-mĭ cânte lumea, câte vrea!
Mĭ-e dragă una, şi-ĭ a mea.
De cât să mĕ desbat de ea,
Mai bine-aprind tot satul!

Versurile acestea ne dovedesc, cât e de mare dragostea luĭ, şi cât e de adevĕrată, şi e cu neputinţă, ca toţi, ceĭ ce i-se împotrivesc, să nu crédă în sinceritatea eĭ.

Orĭ cât de sinceră să fie însĕ dragostea acésta, totuşi, — vedeţi, ce rea e lumea, — duşmani se găsesc pe tóte cărările, se găsesc tot de una fiinţe, cari nu privesc cu inimă bună cel mai nobil sentiment omenesc. Şi duşmaniĭ aceştia sînt orĭ ér fete, orĭ câte o babă bĕtrână, căreia de ciudă, că ea şi-a trăit traiul, îĭ cade rĕŭ, când vede pe doĭ ĭubiţi.

România.

Din incidentul, că G. E. Lahovary, proprietarul ziarului „Independance Romaine“, a fost străpuns de mórte în duel de către Nic. Filipescu, mai mulți deputați aŭ presentat camerei un proiect de lege, după care duelul se cualifică de crimă ordinară ca ucidere prevĕdută și intenționată, și se pretinde a purcede în contra duelanților ca în contra unor omiciді ordinarі.

În 15 a c. s'a început în senat desbaterea asupra rĕspunsului la mesagiŭ. Senatorii conservatori Catargiu și T. Maiorescu și liberalii Costescu, Comanescu, și Urechia critică aspru politica esternă a ministrului, mai ales în ce privesce visita de la Pesta în actualele raporturi încordate dintre Români și Magiari. Aceea-și imputare se face dlui Sturdza și în 17 de către senatorii Ionescu, P. Gradistean și P. Carp. Dl. Sturdza rĕspundĕnd la acusele, ce i-se fac, a zis, că regele Carol nu putea să visiteze pe monarchul Austro-Ungariei de cât acolo, unde a fost invitat. Sturdza nu a fost la Pesta, fiind că visita s'a hotărît repede, și nu putea pleca din țară, unde guvernul avea să represente pe capul statului. În fine zice, că guvernul român în cestiunea națională nu se póte amesteca în afacerile interne ale statelor vecine.

În România mai ales tinerimea universitară continuă cu aranjarea de meetinguri în cestiunea națională.

Coșbuc a tractat amîndóuĕ obiectele acestea, și multe dintre Dvóstre vĕ veți aduce și acum a minte de frumósa poesie „Dușmancele“, carea a fost așa de bine predată în o serată. Voiŭ lăsa deci poesia acésta cunoscută și voiŭ aminti de ceealaltă intitulată *„Calul draculuі“*. Titula e cam aspră, dar îndrăgostitului câte nu i-se ĭertă? Aci poetul se plânge, că voind să se apropie de portița, în umbra căreia îl aștepta iubita, étă zăresce în feréstă pe baba. „Ce-ĭ și asta?“ întrébă el supĕrat. „Parcă-mĭ vine acum acum, — Să mĕ duc, să sparg ferésta — Și pe baba s'o sugrum!“ Se face apoĭ, că pornesce pe stradă în jos, că dór va înșela baba. „Dar de unde? Baba-ĭ drac! — Las că-ĭ pun eŭ mâna 'n briŭ.“

Când o prind pe punte-o dată,
O ĭeaŭ sus și-o daŭ în riŭ!«

E prea aspru poetul, veți zice póte Dvóstre, — dar gândiți-vĕ numaĭ, ce nĕcas face o dragoste învrăjbită, câte nopți nedurmite, câte zile petrecute în supĕrare, și câte ceasuri, în carĭ îți frămîntĭ mințile, cum aĭ puté ĭeși mai ușor din acéstă încurcătură. Dar, miĭ de scuse, stimate Dómne și Dșóre, ĭertați-mĕ, că am făcut provocare la esperința Dvóstre, — poetul ne descrie aceste lupte în poesia „Dragoste învrăjbită“, pe carea Dvóstre o veți auді întrégă în dată. Și fiind acum la sfârșitul dării de samă, ce am făcut celor mai drăgălașe poesiĭ, cuprinse sub titula de Idile, permiteți-mĭ, să nu schițez pe cea mai frumósă dintre ele, bucata intitulată „Nunta Zamfirii“, care la timpul sĕŭ a deșteptat o admirațiune generală, aședând de o dată pe autorul eĭ pe trépta cea mai înaltă în șirul scriitorilor nostri. Permiteți, să nu schițez poesia acésta, pe care Tit Maiorescu, unul dintre ceĭ mai aprofundați criticĭ, a cetit-o de 17 orĭ după olaltă, estasiat de comorile neprețuite, carĭ le-a aflat în ea.

(Va urma.)

Germania.

În Germania s'a pornit un curent național favorabil Germanilor din Austro-Ungaria. După energica vorbire din parlament a luĭ Hodenberg a urmat a deputatului antisemit Fŏrster, care accentuéză necesitatea de a ajuta pe Germaniĭ din Austria, unde causa națională e mai pe sus de cât a statului, ba și de cât a monarchieĭ. Marele împĕrat Wilhelm óre când a legat de inimă împĕratului Francisc Ĭosif, ca să apere pe Germaniĭ austriacĭ. Noĭ o Germanie mare nu o cercăm pe Oceanul pacific, ci în vecinătate. — Secretarul de stat Richterhofen aprotestat în contra modului de vorbire al luĭ Fŏrster. — Deputatul Hasse întrébă guvernul, cum se unesce cu principiul neamestecăriĭ în afacerile altora, când un șef de secțiune din biroul ministrului president ung., Beksics, scrie în „P. Hirlap“, că împĕratul german a părăsit tot, ce e german spre Ost de la Leitha, decĭ Magiariĭ pot face azĭ, ce voesc? Oratorul speréză, că cancelariul imperiului nu va lăsa a se interpreta cuvintele împĕratului, ca și cum ar intenționa de a sacrifica milióne de Germaniĭ în statul vecin.

Schulvereinul german încă a început agitațiune în favorul elementului german din Ungaria.

Asia.

Din Germania a plecat o flotă de răsboiŭ spre Sina, ca să ocupe portul Kiao-Ciau, din causă că Sinezii aŭ măcelărit pe misionariĭ germani. Sciind, că misionariĭ aŭ fost catolicĭ, de carĭ nu mult îĭ dóre capul, pe ceĭ ce conduc destinele imperiului german, e aprópe sigur, că măcelul misionarilor e numaĭ un pretest de a ocupa portul.

În 18 a c. flota ruséscă a ocupat fortărĕța maritimă Port-Arthur. Acéstă ocupare a produs o surprindere generală, éră în Anglia a provocat mare indignațiune. Guvernul rusesc anunță, că ocuparea e numaĭ provisorie.

Presa angleză provócă guvernul, să ocupe și Anglia ca recompensă unele fortărețe de ale Sineĭ. Franța încă ar dori bucuros, să capete o parte din Sina. Se susține, că între Rusia, Germania și Franța ar esista înțelegere formală de a ocupa câte o parte din Sina. Ĭaponia ține și acum ocupat portul sinez Vei-Hai-Veĭ ca garanță pentru replătirea speselor de răsboiŭ. La tóte acestea Sina, care nu e capabilă a-și apĕra drepturile și interesele sale, privesce cu un fel de nepăsare.

Corespondințe.

Tirnova 28 Novembre.

Onorată Redacțiune!

Fie-ne permis a Vĕ ruga, ca să dați loc îmbucurătóreĭ stări, în care se află astăzĭ parochia gr. cat. a Tîrnoveĭ din Diecesa Lugoșului, care parochie s'a înființat în an. 1886—1887.

Greutățile și pedecile întimpinate cu înființarea uneĭ parochiĭ, ce se nasce din o altă confesiune, de carea se rumpe, sînt nedescriptibile.

Numaĭ acela le póte apreția în de ajuns, care e martor ocular și petrece în mijlocul acestuĭ eveniment, care nu e de tóte zilele.

Era aprópe desperată starea acesteĭ parochiĭ înainte de asta cu 5 anĭ, când de o dată cu strigătul: „Mântuesce-ne, că perim!“ către Ordinariatul episcopesc s'a denumit de paroch al acesteĭ parochiĭ On. Ĭeronim Pascu. E prea jalnică și mult tristă împrejurarea, când în parochiĭ noŭ înființate cu credincioșĭ încă prea tinerĭ în credință eștĭ necesitat a-țĭ strămuta capela cu recuisitele sale dintr'un loc într'altul. Acésta s'a întîmplat și în parochia nóstră, și încă cu atât a fost mai deprimătóre aședarea capeleĭ. întru cât în lipsă de cuartire am fost necesitați a o aședa în nisce localități ast fel, cât aparținênd aceste localități unuĭ negustătoriŭ, capela nóstră se despărția de către birt prin un singur părete, unde alăturea cu servițiul nostru dumnezeesc prea a dese orĭ céta demoralisaților ne hulia și batjocuria.

Ca să nu scadă credința poporuluĭ, simpaticul nostru preot On. Ĭeronim Pascu aprópe în tóte Duminecile și sĕrbătorile cu speranța în Dumnezeire ne îmbărbăta, ne entusiasma prin oratiunile-ĭ ținute pline de spirit și de viață.

Și când acéstă stare deplorabilă nu mai era de tolerat, în conțelegerea avută cu epitropia sa bisericéscă și cu membriĭ poporuluĭ hotărînd în Domnul a luat asupră-și sarcina grea de a edifica aședĕmînt divin măririĭ ceresci. Nóuĕ ne este aprópe nesciut, cum acest prea demn preot a sciut cumpĕra loc bisericesc, cum a sciut în an. 1896. prin luna luĭ Iunie presta prin poporul sĕŭ credincios de o dată vecturarea alor 500 carĕ de pétră, cum a sciut pleca lucrul întru procurarea și pregătirea aprópe întregului material necesar de zidire vecturat în mod gratuit prin acel popor, care de și se susține singur numaĭ prin chiriĭ (cărăușiĭ), totuși a depus pe altariul jertfelor acéstă prestațiune miraculósă. — N'a fost ziuă, n'a fost nópte, nicĭ moment, în care să nu vedem pe bravul nostru preot la olaltă cu individiĭ sĕĭ prea credincioșĭ epitropĭ Ĭoan Barbu, Ĭanăș Dalea, Rusălin Bortilă (Jura), Constantin Russ, Ĭanăș Crețu Pagu și Ĭoan Nica pururea îmbărbătând și chemând poporul spre a-și elupta gloriósa întreprindere. Succesul acesteĭ neliniștĭ perpetue și în deosebĭ vecturarea materialului de prin depărtărĭ ca Caransebeșul, Bogșa și Recița, prestată prin poporul sĕŭ misĕr, o atribuim opereĭ divine și doruluĭ ardĕnd de a se vedé poporul unit în cel mai potrivit loc al comuneĭ aședat cu sălașul dumnezeesc.

Vĕdut-am prea a dese orĭ pe bunul nostru păstoriŭ sufletesc întru înaintarea lucruluĭ lucrând asemenea celor alaltĭ, necruțând nicĭ oboséla nicĭ jertfe de spese, carĭ le presta din agoniséla sudoriĭ sale și din salarul sĕŭ prea bagatel de 200 fl anualĭ. Pe lângă acordarea unuĭ împrumut de 1000 fl. din fondurile diecesane pe giranța bunilor luĭ credincioșĭ Ĭanăș Crețu Pagu, Ĭanăș Dalea, Rusalin Bortilă Jura, Constantin Voina, Ĭoan Barbu și Ĭoan Nica acéstă biserică imposantă s'a ridicat pe basa acestuĭ împrumut și aprópe pe spesele preotului nostru și astăzĭ e predată destinațiuniĭ sale.

Jalea şi plânsórea multă a poporuluĭ unit astăzĭ e prefăcută în lacrimĭ de bucurie, căcĭ îşĭ are aşeḑământul sĕŭ stabil, unde cu maĭ multă ardóre şi evlavie creştinéscă întrând va puté străbate la pórta ceruluĭ. După ce aducem mulţămită ferbinte generóselor binefăcătóre Dşóreĭ Lucreţia Frenţ învĕţătóre în Reciţa, carea pe lângă o colectă de 20 fl. 4 cr. a maĭ donat bisericiĭ nóstre o candelă de mult preţ împreună cu un măsaiŭ elegant lucrat şi 3 perdele din uşile altariuluĭ, şi M. St. Dómne Carolina Fink, carea a donat o cunună pe chivot şi dóuĕ buchete împreună cu 4 păharĕ pentru florĭ. carĭ considerându-li-se materialul şi podóba prelucrării sînt de mare preţ, maĭ fie-ne permis a relata pe scurt şi despre ducerea în deplinire a binecuvîntăriĭ acesteĭ bisericĭ sevârşite în 21 Nov. a c.

În ziua S. S. Archangelĭ la. órele 4 p. m. salve de pivă vestiaŭ sosirea delegatuluĭ episcopesc M. On. protopop Michail Gianu însoţit de parochul Ramneĭ Vasile Ţeran, de M. On. Ĭoachim Frenţ parochul Reciţeĭ şi de fiĭcă-sa Lucreţia învĕţătóre în Reciţa. După ce s'a servit o cină la masa parochuluĭ, şi după aşeḑarea óspeţilor corul în semn de înaltă veneraţiune către delegatul episcopesc a esecutat o serenadă prea bine potrivită şi la bubuitul salvelor bineventându-l ĭ-a dorit tot binele de la Dumnezeŭ din incidentul zileĭ sale onomastice. Prea ĭubitul protopop le-a mulţămit în cuvinte calde pentru acéstă manifestaţie purcésă din devotament şi ĭubire şi ĭ-a îndemnat a persevera în credinţă şi în alipire către biserica din noŭ zidită. Nu se sfârşiseră bine acestea, şi de o dată în liniştea mezuluĭ de nópte salvele de trasc şi sunetul clopotelor deşteptară poporul vestindu-ĭ apropiarea órelor de prăznuire. După ce acésta se repetă la 3 şi la 6 óre, On. Vasiliŭ Ţeran a oficiat Utrenia în presenţa miilor de suflete, pe faţa cărora se vedea dorul de a se sevârşi binecuvîntarea bisericiĭ, la care aprópe toţi aŭ conlucrat. Înălţătóre de inimă a fost la 9 óre cuvîntarea rostită de zelosul nostru preot Ĭ. Pascu, în care desfăşurând încă o dată suferinţele grele îndurate de credinciosul sĕŭ popor şĭ-a luat rĕmas bun de la mica capelă, în carea îngenunchiând cu toţiĭ s'a rostit rugăciunea Domnuluĭ, vĕḑându-se pe feţele multora curgênd lacrimĭ de bucurie. Cu aceea-şĭ prudinţă şi înţelepciune, cu care până aci a lucrat acest preot tinĕr, a predat şi acum ornatele sale preoţescĭ On. Vasiliŭ Ţĕran şi s'a îndestulit cu aceea, ca să susţină ordinea între miile de ómenĭ, pe carĭ în o procesiune imposantă ĭ-a condus între sunetul clopotelor şi bubuitul trascurilor. Înaintând conductul până la biserica nóuă, delegatul episcopesc şi parochul Reciţeĭ l-aŭ aşteptat în uşea bisericiĭ cu Evangelia şi s. cruce în mânĭ.

După ce s'a binecuvîntat biserica încunjurându-se de 3 orĭ, s'a botezat întreg poporul, şi s'a început celebrarea s. Liturgiĭ prin delegatul episcopesc şi prin parochiĭ Reciţeĭ şi Ramneĭ, pe când preotul nostru a condus cântările liturgice. La sfârşitul sf. Liturgiĭ suindu-se pe amvon preotul nostru prin o cuvîntare ocasională a arĕtat însemnătatea serbătoriĭ, descriind suferinţele, prin carĭ aŭ trecut credincioşiĭ sĕĭ pentru păstrarea credinţeĭ şi alipirea către Sionul noŭ zidit. Pe urmă s'aŭ servit parastasele şi elemosina adusă de popor, din carea s'aŭ săturat miĭ de suflete dând laudă luĭ Dumnezeŭ. Pe când poporul în modul acesta îşĭ petrecea la mesele pline de bucate, pe atuncĭ masa preotuluĭ nostru era încunjurată de preoţiĭ concelebranţĭ, de óspeţiĭ sosiţi şi de representanţiĭ epitropieĭ bisericescĭ.

Era generală bucuria. Toţĭ eraŭ pătrunşĭ de acelea-şĭ simţeminte. când delegatul episcopesc a deschis şirul vorbirilor grăind în onórea Ilustrităţiĭ Sale Dluĭ Episcop Demetriŭ Radu. Corul tineretuluĭ a rĕspuns cu: „Mulţĭ anĭ!“ Credinciosul Constantin Voĭna a bineventat pe óspeţĭ şi pe preoţiĭ concelebranţĭ. Preotul Ĭ. Pascu a tostat pentru epitropia bisericéscă şi pentru obştea poporuluĭ sĕŭ, cu care împreună a sevârşit gloriósa întreprindere.

După ridicarea meseĭ s'a participat la jocul de petrecere al poporuluĭ din avlia besericiĭ nóuĕ, de unde reîntorsu-ne-am dând laudă pentru buna sevârşire a tóte Domnuluĭ. —

Noĭ nu sîntem în stare a spune meritele acestuĭ preot tinĕr. El în cincĭ anĭ a făcut în acéstă parochie, ceea ce nu pot în zecĭ de anĭ preoţĭ şi învĕţătorĭ cu popor de altă stare maĭ bună. În persóna luĭ e concentrată nu numaĭ administrarea parochieĭ cu 1200 suflete, ci şi instruirea pruncilor. provĕḑut fiind cu diplomă învĕţătorescă. Instruat-a tineretul şi în cântările liturgice ajutat fiind în acésta şi de soţie-sa dna preotésă Fabiola n. Gianu. Înmulţit-a fondul şi banĭĭ bisericiĭ. Cu un cuvînt pe orĭ ce teren sacrificând din al sĕŭ merge cu esemplu tuturor înainte avênd la inima sa numaĭ şi numaĭ binele şi înaintarea poporuluĭ sĕŭ.

Dea cerul, ca ast fel de preoţĭ să se afle mulţĭ în diecesa nóstră.

Din şedinţa estraordinară a epitropieĭ bisericeşcĭ.

Ĭanoş Dalea
epitrop I.

Ĭoan Voĭna
croitor, notar al şedinţeĭ.

Proteste în contra magiarisării numelor de comune.

Pe Joĭ a fost convocată la Arad o mare adunare poporală spre a protesta în contra numituluĭ proiect de lege şi a se pronunţa asupra situaţiuniĭ politice actuale, în ceea ce privesce pe Românii din statul ungar.

Adunarea ca şi cea de la Sibiŭ a fost oprită de primariul oraşuluĭ.

Poporul adunat în numĕr de tot mare a făcut ovaţiuni episcopuluĭ Meţan, apoĭ de acolo s'a dus la biserica catedrală, unde s'a celebrat „Doxologia“ pentru Monarchul.

Ceĭ de faţă convenind maĭ târziŭ aŭ subscris proiectul de resoluţiune, ce era să se presente adunăriĭ. În proiect se esprimă indignarea asupra politiciĭ de magiarisare; mulţămirea faţă de nisuinţele pacĭnice ale monarchilor şi în deosebĭ ale visitelor dintre Monarchul nostru şi dintre regele Românieĭ, de la carĭ se speréză încetarea prigoniriĭ Românilor de aicĭ; se constată desastrele politiciĭ bisericescĭ; se protestéză în contra magiarisăriĭ numelor de comune; se esprimă mulţămita pentru simpatia popórĕlor civilisate faţă de causa Românilor; se accentuéză, că toţĭ Românii staŭ pe basa programuluĭ din 1881; se urgitéză acţiunea comună cu Sêrbiĭ şi Slovacĭĭ; se esprimă simpatia pentru validitarea principiuluĭ de egală îndreptăţire.

Representanţa comunală din Orăştie, unde maioritatea o formézĕ Românii şi Saşiĭ, protestéză în contra proiectuluĭ despre magiarisarea numelor de comune.

Noutăţĭ.

Faptă evlaviósă vrednică de imitat. Dl Dr *Ioan Nichită*, advocat în Şimleul Silvanieĭ. a depus la Preaveneratul Ordinariat diecesan din Gherla 5 acţiĭ de ale „Silvanieĭ“ din Şimleŭ cu menirea, ca din dividendele acelora în tot anul să se servéscă şese sfinte Liturgiĭ în filiala Mihaĭlfalva aparţinĕtóre parochieĭ Acâş din tractul protopopesc al Eriuluĭ şi alte şese sfinte Liturgiĭ în parochia Pir din tractul protopopesc al Sărăsaduluĭ pentru sufletele scumpilor dsale părinţĭ repausaţĭ.

A II-a serată literară a Reuniuniĭ femeilor române gr. cat. din Blaş va fi mâne în 26 a c. la 5 óre séra în sala internatuluĭ de fetiţe. Programa: 1. *Schisma orientală*, disertaţiune. 2. *Ştefan cel mare şi mama luĭ* de Popfiŭ. 3. *Ilustraţiunea română* de Caraş (solo piano). 4. *Rugămintea din urmă* de Coşbuc. 5. *La cozza ladra* de Rossini (piano cu acompan. de violină).

Naţionalităţile în armată „Budapesti Hirlap“ din 23 a c. constată, că „descompunerea aceea, carea trece prin Austria, şi carea naţionalităţile rĕsvrătite ale Ungarieĭ se silesc a o folosi spre scopul sĕŭ, pare a-şĭ fi aflat cale şi în armata cea închisă în lanţurile disciplineĭ“. Lucrul îl şi ilustréză. Doĭ loctinĕtorĭ de ofiţerĭ croaţi s'aŭ purtat într'o cafenea din Budapesta în chip provocătoriŭ faţă cu óspeţiĭ magiarĭ de acolo, ba unul din ceĭ doĭ punêndu-şĭ mâna pe sabie a strigat unuĭ óspe: „Pe loc te tâiŭ, câne unguresc!“ — Un subofiţer ceh pe timpul turburărilor din Leitmeritz provocat fiind pe nemţesce din partea unuĭ ofiţer, să împrăştie o massă de popor, ĭ-a replicat: „Poftesce şi grăesce cu mine pe cehesce! Eŭ precep numaĭ cehesce!“ L-aŭ osîndit la zece anĭ.

Societatea academică „Romania Juna“ pe anul administrativ 1897/98 s'a constituit în modul următoriŭ: Preşedinte cand. med. *Alexandru Crăciunescu*, vicepreşedinte stud. forest. *Aurelian Ţurcan*, secretar I stud. mech. *A. Traian Pascuţ*, secretar II stud. iur. *Mihaiŭ Popovicĭ*, cassar sutd. forest. *Arcadie Procopovicĭ*, controlor stud. med. *Iuliŭ Malinaş*, bibliotecar stud. forest. *Teofil Ivanovicĭ*, econom stud. med. *Ilie Canea*. Comisia literară: *Aurelian Ţurcan*, stud. ing. *George Vodă*, *A. Traian Pascuţ*, *Mihaiŭ Popovicĭ*, stud. med. *Cornel Crăciunescu*.

Prelecţiĭ agronomice. Reuniunea agronomică din comitatul Albeĭ inferióre aranjéză un ciclu de prelecţiĭ agronomice în punctele maĭ de frunte ale comitatuluĭ. În Blaş se vor ţine în 16 Ĭanuariŭ a. v. de la órele $^1/_2$11—$^1/_2$1 dóuĕ prelecţiĭ. şi a nume dr Szanisló Albert prof. pens. de şcólă agronomică va grăi „din cercul vieţiĭ plantelor“, éră secretarul reuniuniĭ Székelyhidy Viktor va grăi despre „cultivarea plantelor de nutreţ maĭ de frunte“.

† Ĭoan Rusan. Subscrişiĭ cu inima frântă de durere aduc la cunoscinţa tuturor, că prea ĭuaitul lor fiŭ, frate, nepot şi consângean *Ioan Rusan*, teolog absolut şi proprietar, după un morb greŭ şi îndelungat, împărtăşit cu S. Taine, în 18 Decembre în anul al 38-lea al etăţiĭ şĭ-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ. Sâncel în 18 Decembre 1897. Nicolaŭ Rusan proprietar, cu soţia sa Ĭudita n. Frăţilă ca părinţĭ. Vĕḑ. Maria Vlassa n. Rusan, Emilia m. Precup cu soţul sĕŭ Alesandru şi fiiĭ sĕĭ, ca surorĭ, nepoţi şi nepóte. Petru Rusan. Luca Rusan, Ĭoan Frăţilă cu soţiile şi fiiĭ sĕĭ. Vĕḑ. Maria Aranyosi n. Frăţilă cu fiiĭ sĕĭ, ca unchĭ, mătuşe, verĭ şi verişóre.

Casurĭ de mórte. *Demetriŭ Şeuşan* parochul Beniculuĭ a repausat în 18 a c. în anul al 66-lea al etăţiĭ şi al 38-lea al preoţieĭ sale. — *Simeon Pascu*, paroch gr. cat. în Gârbova de jos din tractul protopopesc al Aiduluĭ. a repausat în 12 Decembre în anul al 65-lea al vieţiĭ şi al 37-lea al preoţieĭ sale. — *Teodor Coman*, paroch gr. cat. în Vestem din tractul protopopesc al Sibiuluĭ, a repausat în 29 Novembre în anul al 57-lea al vieţiĭ şi al 29-lea al preoţieĭ sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Omilia s. Ioan Crisostom
în ziua Nașterii Mântuitoriului nostru Isus Christos.

Taĭnă nóuă și minunată vĕd. Urechile mele le împrejură rĕsunetul păstorilor. Eĭ nu șoptesc o cântare pustie, ci cântă o cântare cerĕscă de laudă. Cântă Ângerii, versuesc Archangelii, laudă Cheruvimii, preamăresc Serafimii, toți sĕrbătoresc, căci vĕd pe Dumnezeŭ pe pământ și pe om în ceruri; pe cel ce e sus, îl vĕd jos pentru rînduéla mântuirii, și pe cel ce era jos, îl vĕd sus pentru ĭubirea de ómeni. Astăzi Vetleemul s'a aseménat ceruluĭ: el în locul stelelor a primit pe ângerii, ceĭ ce cântă cântare de laudă, ĕră în locul sóreluĭ a cuprins nescris împrejur pe Sórele dreptății. Și nu întreba, cum s'a sevârșit acésta. Căci unde va Dumnezeŭ, acolo se învinge rînduéla firiĭ. El a voit adecă, a putut, s'a pogorît, a mântuit, tóte merg împreună cu Dumnezeŭ. Astăzi se nasce, cel ce este, și cel ce este, se face, ceea ce nu era, căci Dumnezeŭ fiind se face om, fără ca să înceteze a fi Dumnezeŭ. El nu s'a făcut adecă om perdênd dumnezeirea, și de altă parte nicĭ nu s'a făcut din om Dumnezeŭ prin crescere, ci Cuvîntul fiind și nepătimind nimica s'a făcut trup neschimbată rĕmânêndu-ĭ firea. Ĕr dacă s'a născut, Ĭudeiĭ aŭ negat nascerea cea străină, și Fariseiĭ aŭ întortocat dumnezeescile Scripturĭ, și cărturariĭ aŭ grăit lucrurĭ, carĭ se împotriviaŭ legiĭ. Irod cerca pe cel ce s'a născut, nu ca să i-se închine, ci ca să-l ucidă. Căci astăzi tóte păreaŭ a fi împotrivnice. Pe cum zice adecă Psalmistul, nu s'a ascuns de la fiiĭ lor întru alt neam (ps. 77, 4). Pentru că regĭ aŭ venit, ca minunându-se să privéscă pe Împĕratul cel ceresc, cum a venit pe pământ neavênd Ângerĭ, nicĭ Archangelĭ, nicĭ Scaune, nicĭ Stăpânii, nicĭ Puterĭ, nicĭ Vîrtuți, ci păsind pe o cale străină și nebătută a ĭeșit din pântece nevătĕmat, însе nu a lăsat pe ângerĭ lipsiți de guvernarea sa, nicĭ nu s'a lipsit de dumnezeirea sa prin întromenirea cea pentru noĭ; ci aŭ venit regii, pentru ca să se închine ceresculuĭ Împĕrat al gloriel; ostașii, pentru ca să venereze pe mai marele oștiĭ; muierile, pentru ca să venereze pe cel ce s'a născut din muiere, ca durerile muieriĭ să le schimbe în bucurie; feciórele, pentru ca să venereze pe pruncul Fecióreĭ, că Făcĕtoriul lapteluĭ și al țițelor făcênd, ca isvórĕle țițelor singure de la sine să dea curgerĭ, primesce de la mamă fecióră hrană de prunc; pruncii, ca să venereze pe cel ce s'a făcut prunc, pentru ca din gura pruncilor, și a celor ce sug, să sevârșéscă laudă; băeții, pentru ca să venereze pe pruncul, care pentru furia luĭ Irod a făcut martirĭ; bărbații, pentru ca să venereze pe cel ce s'a întromenit și a vindecat relele robilor; păstorii, pentru ca să venereze pe păstoriul cel bun, care pune sufletul pentru oĭ; preoții, pentru ca să venereze pe cel ce s'a făcut archiereŭ după rînduéla luĭ Melchisedec; robiĭ, pentru ca să venereze pe cel ce a luat chipul robuluĭ spre a împodobi robia nóstră cu onórea libertății; pescariĭ, pentru ca să venereze pe cel ce din pescarĭ a făcut vînătorĭ de ómenĭ; vameșii, pentru ca să venereze pe cel ce dintre vameșĭ a făcut Evangelist; curvele, pentru ca să venereze pe cel ce a lăsat picióre1e sale lacrimilor curveĭ; și pentru ca să o spun cu puține cuvinte, toți pĕcătoșii aŭ venit, să vadă pe Mielul luĭ Dumnezeŭ, cel ce ridică pĕcatul lumiĭ, magiĭ, pentru ca să-ĭ facă alaiŭ, păstoriĭ, pentru ca să-l binecuvinte, vameșii, pentru ca să binevestéscă, curvele, pentru ca să aducă mir, Samarinéna, pentru ca să însetoșeze de isvorul vieții, Chananéna avênd credință neîndoită. Dacă decĭ toți saltă, voiŭ să salt și eŭ, voiŭ să cânt, voiŭ să prăznuesc. Eŭ însе cânt nu lovind chitară, nu scuturând toeag învĕlit în frunze da ĭederă, nu avênd fluere, nu aprinzênd torțe, ci în loc de instrumente de musică purtând fașele luĭ Christos. Ele sînt adecă sperarea mea, ele sînt viața mea, ele sînt mântuirea mea, ele îmĭ sînt fluer, ele îmĭ sînt chitară. De aceea și vin purtându-le, pentru ca prin vîrtutea lor să primesc puterea cuvîntuluĭ și să zic cu Ângeriĭ: „Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnezeŭ," și cu păstoriĭ: „Și pe pământ pace, între ómenĭ bună voire." Astăzi, cel ce s'a născut negrăit din Tatăl, se nasce din fecióră în chip necuprins pentru mine. Dar atuncia s'a născut după fire din Tatăl maĭ înainte de vecĭ așa, pe cum scie, cel ce a născut, ér astăzi din noŭ se nasce preste fire așa, pe cum scie grația sfîntuluĭ Spirit. Și nascerea luĭ cea de sus e adevĕrată, și nascerea cea de jos e nemincinósă, și cu adevĕrat Dumnezeŭ s'a născut din Dumnezeŭ, și cu adevĕrat acela-și s'a născut om din fecióră. Sus singur din singur unul născut, jos singur din fecióră singură acala-și unul născut. Căci pe cum e fărădelege a se gândi la mamă în nascerea cea de sus, așa e hulă a presupune și în nascerea cea de jos tată. Tatăl a născut fără de scurgere, și fecióra a născut fără de stricăciune. Nicĭ Tatăl nu a suferit adecă scurgere, căci a născut așa, pe cum se cuvine luĭ Dumnezeŭ; și nicĭ fecióra născênd nu a suferit stricăciune, căci a născut în chip spiritual. De aceea nicĭ nascerea luĭ cea de sus nu are esplicare, și nicĭ ĭeșirea luĭ cea în zilele de apoĭ nu permite, să se cerceteze în chip curios. Căci sciŭ, că fecióra a născut astăzi, și cred, că Dumnezeŭ a născut a fără de timp, dară chipul nascerii am învĕțat, să-l venerez cu tăcere, și nu mi-s'a dat, să-l cercetez prin cuvinte în chip curios. În Dumnezeŭ nu avem adecă să fim cu luare a minte la firea lucrurilor, ci avem să credem în vîrtutea celuĭ ce lucréză. Căci legea firiĭ se adeverésce atuncia, când nasce o muiere, carea petrece în căsătorie; ĕră când o fecióră, carea nu scie de bărbat, după ce a născut, se arată ĕrăși fecióră, lucrul întrece firea. Să se cerceteze decĭ, ceea ce se întîmplă după fire, ĕră ceea ce întrece firea, să se venereze cu tăcere, nu ca și cum ar avé să se încunjure, ci ca un lucru negrăit și vrednic, ca să-l venerăm cu tăcere. Dar dați-mĭ voe, rogu-vĕ, ca să încheiŭ întroducerea. De vreme ce adecă mĕ tem a mĕ atinge de cercetarea lucrurilor maĭ înalte, nu sciŭ, cum și în care parte să întorc cârma cuvintelor. Căci ce voiŭ zice saŭ ce voiŭ grăi? Vĕd pe ceea ce a născut, vĕd pe cel ce s'a născut, chipul nascerii însе nu-l vĕd; se învinge și hotarul rînduelii, când va Dumnezeŭ. Căci lucrul nu s'a sevârșit după fire, ci minunea s'a întîmplat preste fire. A încetat adecă firea, și a lucrat voința Dispunĕtoriuluĭ. O, grație negrăită! Unul născut, cel ce este maĭ înainte de vecĭ, cel ce nu se póte atinge, cel ce e simplu și făr de trup, își însușesce trupul meŭ cel supus stricăciuniĭ și vederiĭ. Pentru ce? Pentru ca vĕdut fiind să învețe, ér învĕțând să ne ducă de mână la celea ce nu se vĕd. Căci ómenilor li-se pare, că ochiĭ sînt maĭ vrednicĭ de credință de cât urechile, și eĭ se îndoesc de ceea ce nu vĕd; de aceea bine a voit a se îmbia și ochilor spre vedere prin trup, pentru ca ast fel să împrăștie îndoéla. Și se nasce din fecióră, carea nu scie lucrul; căci ea nicĭ nu a conlucrat în ceea ce se sevârșesce, nicĭ nu a contribuit nimica la ceea ce se lucréză, ci era numaĭ unélta puteriĭ luĭ celeĭ taĭnice și scia numaĭ, ceea ce sciricind a aflat de la Gavriil. „Cum va fi acésta, de vreme ce eŭ nu sciŭ de bărbat?" Atuncĭ a zis acela: „Acésta veĭ, să o sciĭ? Spirit sfînt va pogorî preste tine, și puterea celuĭ Preaînalt te va umbri." Și cum a fost cu dînsa și cu puțin maĭ apoĭ din dînsa? În ce chip artistul găsînd o materie fórte bună gătesce un vas fórte frumos, așa și Christos, dacă a găsit sfîntul trup și sufletul al fecióreĭ, și-a gătit șie-și biserică însuflețită, plăsmuind în fecióră omul, în ce chip a voit, și îmbrăcându-se într'însul astăzi a ĭeșit nerușinându-se de diformitatea firiĭ. Căci nu ĭ-a fost spre rușine a purta lucrul sĕŭ, ba și lucrul însu-și a dobîndit gloria cea maĭ mare prin aceea, că s'a făcut îmbrăcămintea plăsmuitoriuluĭ. Că pe cum cu prilejul plăsmuiriĭ celeĭ dintâiŭ a fost cu neputință, ca să se facă omul, maĭ înainte de ce lutul a ajuns în mânile luĭ, așa nu se póte, ca vasul stricăcios să se schimbe, fără numaĭ așa, că se face îmbrăcămintea Făcĕtoriuluĭ.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Încă tot adâncit în visurile sale umbla Ben Hur a lene prin odae, şi aşteptarea îĭ era uşóră, de óre ce aci îl răpiaŭ tóte, cele ce vedea. El nu băgă în samă mica întârziare; când Iras va fi gata, îşĭ zicea, ea va veni orĭ va trimite pe un servitoriŭ. În orĭ care casă romană bine aranjată atriul era odaea, în care se primiaŭ óspeţiĭ.

De dóuĕ, de treĭ orĭ făcu raĭtă prin odae. Tot de atâtea orĭ se opri sub deschidĕtură şi privi la vineţéla ceruluĭ; apoĭ se răzimă de un stîlp şi esamină împărţirea de lumină şi umbră şi efectele eĭ: aci o perdea făcea, ca obiectele să se pară maĭ micĭ, colo o îmbelşugare deosebită de lumină servia spre a mări altele. Încă nicĭ acuma nu venia nimenĭ. Timpul orĭ maĭ bine înaintarea timpuluĭ începu în sfârşit a-l impresiona, şi el se mira, cum de Iras întârzia atâta vreme. Esamină din noŭ chipurile de pe paviment, dară nu cu plăcerea, ce o simţise întâia dată. A dese orĭ se opri şi ascultă; deja îĭ cuprinse spiritul un trĕmur slab al nerăbdărieĭ; trĕmurul în scurtă vreme crescu şi se făcu maĭ ferbinte, şi în sfârşit se făcu aşa de consciŭ de firea vrăjitóre a tăcerieĭ, ce era aşedată pe casa acésta, cât începu a-şĭ perde tignéla şi a se face bănuitoriŭ. Dară el lăpĕdă încă de la sine cu suris sentimentul acesta şi cercă a se linişti. „O, ea numaĭ deplinesce cernirea genelor sale, orĭ împletesce o cunună pe sama mea; ea va veni pe loc, şi a nume cu atât maĭ frumósă, cu cât a întârziat maĭ mult!“ Apoĭ şedu, ca să admire un candelabru. Piciorul luĭ era de bronz şi se aşeda pe róte; pe la laturĭ şi pe la cornurĭ era ţesut de-asupra luĭ fir de argint şi de aur; la un capĕt al luĭ era de-asupra luĭ braţul candeleĭ, ĕră la cel alalt un altariŭ, înaintea căruia era statueta uneĭ preotese; candelele eraŭ atîrnate cu lănţucurĭ elegante de capetele unor frunze de finic; candelabrul întreg era o minune în felul sĕŭ. Dar tăcerea acésta de loc nu-ĭ tignia; el asculta, chiar şi când privia la cap d'opera acésta frumósă, — asculta, însе nu auḑia nicĭ un sunet: palaţul era tăcut ca un mormînt.

Putea să fie la mijloc o greşélă. Dară totuşĭ nu. Dóră solul venise de la Egipténa, şi acesta era palaţul de Idernee. Acum îşĭ aduse a minte, în ce chip taĭnic i-s'a fost deschis uşea, — aşa făr de sgomot, aşa de totuluĭ tot numaĭ de la sine. Voia, să cerce o dată uşea aceea!

El păşi la aceea-şĭ uşe. El păşia încetinel, şi paşiĭ luĭ totuşĭ sunaŭ aşa tare şi duruiaŭ, de se spăriă de larma lor. Îl cuprinse iritaţia. Zarul cel mare roman se împotrivi îucercărieĭ luĭ celeĭ dintâiŭ de a deschide; la a dóua încercare, — sângele îĭ amorţi în obraz, — smânci de el cu tótă puterea: în zădar, — uşea nu se mişca. Îl cuprinse gândul, că se află în primejdie, şi un moment sta nesciind, ce să facă.

Cine din Antiochia avea vre un motiv de a-ĭ face vre un rĕŭ?

Messala!

Şi palaţul acesta de Idernee? În curtea luĭ vĕḑuse arta Egiptuluĭ, în porticul cel alb ca zăpada pe cea a Greciеĭ; dar aci în atriŭ stăpânia Roma, tóte cele din juru-ĭ îĭ spuneaŭ, că proprietarul caseĭ e un Roman. Adevĕrat că palaţul era în strada principală cea mare a cetăţiĭ şi de aceea nu era potrivită pentru un atentat; însе chiar acésta se potrivia îndrăzneliĭ inimiculuĭ luĭ. Atriul pentru Ben Hur îşĭ însuşi acum altă înfăţişare; el cu tótă strălucirea şi frumsĕţa luĭ nu era pentru dînsul alta de cât un laţ. Frica zugrăvesce în tot de una negru.

Gândul acesta făcu pe Ben Hur mănios.

De-a drépta şi de-a stînga eraŭ multe uşĭ. Ele a bună samă duceaŭ în dormitóre. Cercă, să le deschidă, dar ele tóte eraŭ încuiate. Póte că ar fi ajuns la vre un resultat bătênd în ele. Îĭ era ruşine, să strige, şi de aceea se duse la un pat, se puse pe el şi cercă a cumpĕni.

Lucrul era fórte limpede, el era prins. Dară cu ce scop? Şi cine să-l fie prins?

De cum va va fi lucrul luĭ Messala! Se îndreptă, privi în jur de sine şi surîse dârz. Orĭ care masă putea să-ĭ servéscă de armă. Dar s'a întîmplat deja, de aŭ lăsat, ca paserĭ să móră de fóme în căsulĭ de aur; aşa ceva să nu i-se întîmple luĭ, — paturile le va folosi de berbecĭ, cu carĭ să spargă zidul, şi el era tare şi scia, cât de mult pot furia şi desperarea, să potenţeze forţele!

Messala însu-şĭ nu putea să vină. El dóră avea să nu-şĭ maĭ redobîndéscă putinţa de a umbla; el era un schilav asemenea luĭ Simonide; dară el totuşĭ putea să pună pe alţiĭ în mişcare. Şi unde nu se găsiaŭ óre alţiĭ, carĭ eraŭ gata la aşa ceva? Ben Hur se scólă şi esamină încă o dată uşile. O dată şi strigă; odaea rĕsuna aşa de tare, cât el trăsări. Se sili, să fie cât se póte de liniştit, şi se hotărî, să aştepte câtă va vreme, maĭ înainte de ce ar cerca, să-şĭ facă loc de ieşire.

În ast fel de situaţie îşĭ urmézĕ în spirit liniştea şi neliniştea ca fluxul şi refluxul.

În sfârşit, — după câtă vreme, nu ar fi putut, să spună, — ajunse la conclusia, că aci e vorbă de o întîmplare órbă orĭ de o neînţelegere. Al óre cuĭ era palaţul acesta a bună samă; el trebuia să aĭbă vre un paznic şi inspector; şi inspectorul până de sară orĭ cel mult până la nópte trebuia să vină. Aşa dar răbdare!

Cumpĕnind ast fel lucrul se hotărî, să aştepte.

Trecu o jumătate de óră, — luĭ i-se păru, că e maĭ mult, — şi uşea, prin care întrase el, se deschise şi se închise din noŭ, în tocmaĭ ca şi maĭ înainte făr de sgomot, şi fără ca el să o fie băgat de samă.

El şedea chiar la capĕtul odăiĭ cel maĭ depărtat de la uşe. Auḑi paşiĭ.

„Ea în sfârşit totuşĭ a venit!“ îşĭ gândia el. Inima îĭ bătea tare de bucurie, şi el se sculă.

Paşiĭ eraŭ greĭ şi însoţiţĭ de sgomotul cârţăitoriŭ de sandale próste. Între el şi între uşe eraŭ columnele cele întraurite; el se duse liniştit până la ele şi se răzimă de una. Acum auḑi glasurĭ, — glasurĭ de bărbaţĭ, — din carĭ una era adâncă şi aspră. Cuvintele nu putea, să le pricépă, căcĭ limba, ce o auḑia, nu era nicĭ din Ost nicĭ din Sudul Europeĭ.

Străiniĭ priviră în jur de sine prin odae, ĕr apoĭ porniră în stînga aşa, că Ben Hur acum îĭ putu vedé. Eraŭ doĭ inşĭ, unul din eĭ fórte robust, amîndoĭ marĭ şi îmbrăcaţĭ în haĭne scurte. Eĭ nu aveaŭ înfăţişarea, ca şi cum ar fi stăpânĭĭ caseĭ orĭ servitorĭ de aĭ eĭ. Tóte, cele ce vedeaŭ, li-se păreaŭ minunate; tóte, cele ce vedeaŭ, le maĭ şi pipăiaŭ. Eraŭ ómenĭ de rînd. Fiinţa lor de faţă părea a profana atriul. De altă parte felul comod, cu care umblaŭ, şi îndrăznéla, cu care înaintaŭ, permiteaŭ conclusia, că eĭ aŭ aci vre un drept orĭ propus. De cum va aveaŭ vre un propus, óre împotriva cuĭ îl vor fi avênd?

Flecărind mult mergeaŭ acum într'o parte, acum într'alta, şi se apropiaŭ încetinel de columna, la care sta Ben Hur. Într'o mică depărtare, unde o rază de sóre cădea peziş pe pavimentul de mosaic, le încătuşă luarea a minte o statuă. Cum priviaŭ la ea, se opriră în lumină.

Taĭna, carea încunjura fiinţa de faţă a luĭ Ben Hur în palaţ, asta o vĕḑurăm, era potrivită spre a-ĭ trezi îngrijirea; asta i-se trezi din noŭ, când recunoscu în străinul cel mare şi robust pe Normanul, a căruĭ cunoscinţă o făcuse în Roma, şi care ieriĭ fuse încununat în circ ca învingĕtoriŭ între buşitorĭ. Când privi la faţa luĭ, carea era acoperită cu semne de rane dobîndite în multe lupte şi era brutalisată prin patimĭ sĕlbatice, când privi la membrele luĭ cele góle, — adevĕrate minunĭ de forţă şi isteţime, — şi la umeriĭ luĭ vrednicĭ de Ercule, îĭ amorţi sângele în tóte vinele de gândul, că persóna luĭ se află în primejdie. Un presimţ sigur îĭ spunea, că aci prilejul uneĭ uciderĭ e prea favorabil, de cât să fie numaĭ din întîmplare; aci veniaŭ numaĭ sbirĭĭ, şi ţînta lor era el. Privi îngrijat la soţul Normanuluĭ; acela era tinĕr, cu ochĭ negri, cu pĕr negru, şi avea aparinţa de a fi Ĭudeŭ. Ben Hur maĭ băgă de samă şi aceea, că eĭ amîndoĭ purtaŭ haĭnele, în carĭ ómenĭĭ de meseria lor se obicĭnuiaŭ a se presenta pe arenă. Ben Hur cumpĕnind tóte acestea nu putea să se îndoéscă maĭ mult: îl momiseră cu de-adinsul în palaţul acesta. De parte de orĭ ce ajutoriŭ, în zidirea acésta strălucită solitară avea el — să móră.

Nesciind, ce să facă, privi de la unul la cel alalt. În sufletul luĭ într'aceea se sevârşi minunea aceea, în care viaţa nóstră trece pe din aintea nóstră cu tóte amĕnuntele eĭ, şi noĭ privim la ea ca la viaţa altuia; şi în vreme ce privia în apoĭ la desvoltarea sa ca într'o adâncime, carea până acum îĭ era ascunsă, şi acuma ĭ-o deschide o mână ascunsă, cunoscu, că începuse o viaţă nóuă, carea se deosebia de cea veche prin aceea, că el în cea veche a fost jertfa unor acte de violenţă, ĕr de acum înainte începu el, să fie agresorul. Dóră numaĭ ieriĭ îşĭ găsise jertfa cea dintâiŭ! O natură cu adevĕrat creştinéscă la acest gând ar fi simţit remuşcărĭ de consciinţă. Nu aşa Ben Hur; spiritul luĭ îşĭ primia motivele din învĕţăturile legislatoruluĭ celuĭ dintâiŭ, nu din ale celuĭ maĭ de pe urmă şi maĭ mare. El a pedepsit pe Messala, nu ĭ-a făcut nedreptate. Prin voea Domnuluĭ a triumfat; şi din acésta îşĭ scotea credinţa, — credinţa, carea e isvorul a tótă forţa sufletéscă, maĭ vîrtos în primejdiĭ.

Nicĭ acuma nu lipsi efectul credinţeĭ. Nóua luĭ viaţă i-se înfăţişă luĭ Ben Hur ca

o misiune, carea chiar acuma începuse a o împlini, și era sfîntă, pe cum era sfînt și împĕratul, carele avea să vină, și sigură, pe cum era sigură și venirea împĕratuluĭ, — ca o misiune, în care violența era poruncă, de și numaĭ atuncia, când ea nu putea să se încunjure. Să fie el óre cuprins de fricĕ deja pe pragul uneĭ opere ca acésta?

Deslegă brîul sĕŭ și-l puse la o parte, își descoperi capul, lăpĕdă de pe sine mantaua sa albă jidovéscă și păși înainte într'o îmbrăcăminte, ce aducea cu cea a străinilor. El era întrarmat la trup și la suflet. Își puse brațele cruciș pe pept, se răzimă de o columnă și aștepta liniștit.

Esaminarea statueĭ se sfârși. Normanul în dată se întórse și zise óre ce în limba aceea necunoscută; apoĭ privirĕ amîndoĭ la Ben Hur. Încă câte va cuvinte, și apoĭ venirĕ spre el.

„Cine sînteți?“ întrebă el pe latinesce.

Normanul surise, dar prin acésta fața luĭ nu perdu nimica din brutalitatea sa, și rĕspunse:

„Barbarĭ.“

„Acesta e palatul de Idernee. Pe cine cercați? Stați și grăiți.“

Cuvintele acestea le rosti cu glas serios. Străinii se oprirĕ, și acuma întrebă Normanul: „Cine eștĭ tu?“

„Un Roman.“

Uriașul își plecă capul în apoĭ.

„Ha, ha, ha! Adevĕrat că am audit, că odinióră un zeŭ s'a născut dintr'o vacă, după ce ea a lins o pétră sărósă; însĕ din un Iudeŭ nicĭ chiar un zeŭ nu póte să facă un Roman.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut: „**Albina**“ Nr. 10 cu următorul cuprins interesant și bogat: *P. Dulfu,* Datoria de a munci. *Gh. Adamescu,* Veniamin Costachi. *Veniamin Costachi,* Cuvîntare. *S. P. Radian,* Cultura richiteĭ. *D. Mirescu,* Probleme pentru calendar. *Dr. Buzău,* Buruéna de frigurĭ. *G. C. Atanasiŭ,* Chibriturile. *P. Volănescu,* Albinăritul. *C. Șerbulescu,* Din aleĭ'luĭ Păcală. *N. Muz,* Felurimĭ. Sfaturĭ practice. Cronica politică. Informațiunĭ. Posta redacțieĭ. *Ilustrațiunĭ:* Veniamin Costachi. Buruéna de frigurĭ.

☛ A apărut

☛ Calendarul „Unirii“ ☚

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat și interesant:

Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveți economice și semne de timp. Regenții europenĭ. *Șematismul provinței mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce și ungurésce și cu posta ultimă și a parochilor, cum și a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiță biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“,* poesie de Al. Vlăhuță. *George Coșbuc* (cu portret) note biografice și treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) și *Beda* (din 1886). *Ales. Bohățel,* biografie și portret. *Cisme de 'mprumut* și *S'a turcitu-se bătul,* anecdote hazliĭ de Th. D. Speranță. *Glume. Morții nostri* (bărbații gr. cat. fruntași morți în 1897) cu portretul *br. David Urs* și *Iosif Hossu. Sfaturĭ.* Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserțiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel mai potrivit și mai bun pentru preoțimea nóstră gr. cat. în special.*

Prețul unuĭ exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĕ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Prețul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Opul e dedicat *Escelenței Sale Preasfințituluĭ Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoților și învĕțătorilor.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrânețe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoș, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaș. Prețul broș. 50 cr. Blaș 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informațĭ, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicațiunĭ l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ~~ordinațiuni~~ ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

☛ Euchologiu ☚

ediția a **dóua,** revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3 80.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Cestiuni
din
dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părțĭ espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instrucțiune
dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* „**trachoma**“, pentru auctorități publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Îndreptariŭ
în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privațiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Întroducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediția a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **al doilea,** ediția a II-a broș. 65 cr.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericituluĭ Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaș 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii“. Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Edict.

Ioan Șandru din *Vurpĕr,* carele cu nelegiuire și-a părăsit, acum sînt șepte anĭ trecuți, pe legiuita sa soție *Ana Vasilie Părău* din *Nucet,* ne fiindu-ĭ cunoscută ubicațiunea, prin acésta se provócă, că în termin de *un an și o zi* să se presente în persónă la forul matrimonial de I instanță spre a-și da rĕspunsul la acusa soțieĭ sale, căcĭ la cas contrar causa se va decide și în absența luĭ.

Dat de la Forul matrimonial protopopesc de I inst. al tractuluĭ Cichindeal.

Sĕcădate la 21 Decembre 1897.

Demetriŭ Cutean
protopop.

(33) (1—3)

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul VII. | Blaş 31 Decembre 1897. | Numĕrul 54.

Invitare la abonament.

Cu numĕrul de faţă invităm la abonament nou, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foii.

Preţurile rĕmân cele vechi şi sînt indicate în fruntea foii.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domni abonenţi, cari sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edării foii.

Administraţia.

Leo XIII.

Ziua de mâne zi de sĕrbătóre este, zi, carea a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa.

Mâne Părintele creştinătăţii, Papa Romei celei vechi, sĕrbătoresce a şesezecia aniversare de la ridicarea Sa între prcoţii Legăturii celei Nóuĕ.

Şi când serbéză Părintele, bucură-se împreună cu El şi fiii, de óre ce bucuria părintelui a fiilor bucurie este.

Din conglăsuirea bucuriei universale nu póte deci să lipséscă nici slabul nostru glas.

Faţă de marea familie catolică noi sîntem un punct abia perceptibil. Dar cu tóte acestea scim, că într'un organism viŭ nu este nici un singur organ, fie cât de mic, care să fie de prisos, şi a căruĭ lipsă nu ar provoca după sine o perturbaţie a organismului întreg.

Tocmai de aceea ne ridicăm şi noi glasul slab, ca concertul să nu fie stîrbit în armonia sa, ca unanim să fie glasul de bucurie, ce de la rĕsărit până la apus, de la mări până la mări se înalţă spre stînca Vaticanului, pe care a aşedat dumnezeescul Rĕscumpĕrător Scaunul corifeului Apostolic, al marelui Petru.

Şi nu avem óre mii de cuvinte pentru a preamări pe Dumnezeŭ în ziua de mâne?

Părintele nostru, care azi cârmuesce naea cea de taină a lui Christos, chiar şi dacă nu ar ocupa locul, ce-l ocupă, totuşi ar merita, să-i aducem tributul dragostii şi al admiraţiunii nóstre.

El e o aparitiune fenomenală. Nu dragostea fiéscă ne dictéză acésta sentinţă. Aŭ constatat-o acésta ómeni dintre ceĭ mai ilustri aĭ véculuĭ nostru. A constatat-o Bismarck, a constatat-o însu-şi — *Zola*.

Nu se cade óre în faţa geniului a depune omagiul admiraţiunii? Dacă fie care om pórtă întipărit pe fruntea sa *chipul* luĭ Dumnezeŭ, nu sînt óre geniii, carĭ mai lămurit pórtă sigilul Dumnezeirii pe-a lor frunte, în a lor inimă?

Dar Leo XIII nu e pentru noĭ numaĭ un geniŭ. El e părintele nostru, El e părintele nostru, care cu deosebită dragoste ne iubesce.

Cât e de dulce a ne reaminti acele glorióse momente, când în frunte cu bunul nostru Mitropolit o cétă de treĭ zecĭ de Romăni ne-am presentat înaintea bunului nostru Părinte!

Par că Îl vĕd, cnm a întrat în sala de audienţă avênd lângă sine pe bunul nostru Archiereŭ; cum faţa înorată de grijĭ la vederea nóstră I s'a înseninat; cum figura-Ĭ gârbovită sub a grijilor şi a anilor îndoită povóră s'a oblit; cum ne-a chemat în jurul sĕŭ; cum cu glas puternic ne vestia destinele némuluĭ nostru în Orient; cum ne asigura, că nu va înceta a întreveni în favorul nostru, pe cum nicĭ în trecut n'a întrelăsat a întreveni, de câte orĭ numaĭ prilej I-s'a dat.

A! cum aşĭ fi dorit în acel moment, ca întreg némul românesc să fie fost de faţă împreună cu noĭ în jurul gloriosului nostru Părinte! Cum aşĭ fi dorit, ca întreg némul nostru să fie fost nemijlocit părtaş din dragostea, ce se revĕrsa din ochiĭ şi din inima aceluĭ venerabil bĕtrân! Era foc mistuitor acea dragoste, şi cine o a simţit, a rĕmas însu-şi mistuit!

Şi totuşi sînt ómeni, carĭ nu cruţă venerabila persónă a bunului nostru

---

Feuilleton.

Poetul Coşbuc.

Disertaţie ţinută la I. serată aranjată de Reuniunea femeilor române din Blaş.

(Fine.)

Voiŭ trece deci cu permisiunea Dvóstre la *Balade*. érăşi un gen de poesie, în care poetul Coşbuc şi-a desvĕlit avuţiile spirituluĭ sĕŭ.

Locul cel dintâiŭ în acest fel de poesiĭ îl ocupă *„El Zorab“*, „o lucrare de înaltă valóre literară, care nu póte fi în de ajuns analisată“, — cum se esprimă un cercetător al scrierilor luĭ Coşbuc.

Étă în câte va liniĭ palide cuprinsul acesteĭ poesiĭ.

Ben-Ardun, un Beduin din fundul Arabieĭ, prăpădit de sĕrăcie, vine la paşa, să-şĭ vîndă calul, pe El Zorab, care e aşa de frumos, şi pe care îl are aşa de drag ca ochiĭ din cap.

Dar treĭ copiĭ de fóme-mĭ mor!
Uscat e cerul guriĭ lor;
Şi de amar îndelungat
Nevestiĭ mele I-a sĕcat
Al lapteluĭ isvor.

Paşa privesce calul, pe care bietul Arab îl pórtă în faţa luĭ, şi îĭ dă pe el o mie de ţechiniĭ. Ben-Ardun plin de bucurie primesce baniĭ, vesél, că familia sa e scăpată de fóme şi lipsurĭ, vesél, că copiiĭ sĕĭ nu vor fi siliţi a cere de la străiniĭ.

Şi plécă beat de mult noroc
Şi-alérgă dus de-un singur gând.

Dar de o dată se opresce trĕmurând, privesce la baniĭ şi clătinându-se se uĭtă drept la cal, apoĭ plângênd îĭ cuprinde gâtul şi suspinând îşĭ ascunde obrajiĭ paliḑi în cóma luĭ, şi o durere nespusă îl cuprinde. El îşĭ reamintesce jocul, ce-l făceaŭ copiiĭ cu calul, — îĭ vine în minte veselia, ce o avea nevasta luĭ, când îl vedea călare pe El Zorab plecând la vînat, — îşĭ aduce a minte, cum ea îşĭ punea urechea la pămînt, ca să asculte, dacă se aud orĭ nu paşiĭ calului, — şi acum tóte acestea n'or maĭ fi.

Va ride 'ntregul neam arab
De bietul Ben-Ardun,

şi el. el încă va fi despărţit pentru tot de una de calul sĕŭ, care era fala luĭ. Tótă dragostea, pe care Arabul o are pentru calul sĕŭ, tótă, tótă se deşteptă şi geme ca o furtună în peptul luĭ.

Şi tu de-acum al cuĭ veĭ fi?
Şi cine te va maĭ scuti
De arşiţe şi ploĭ?
Te-or încunjura cu toţi pe rînd
Şi te vor bate-odorul meŭ,
Şi te-or purta şi mult şi greŭ;
Lăsa te vor flămînd
Şi te vor duce la răsboiŭ,
Să morĭ tu cel crescut de noĭ!

esclamă Arabul şi stăpânit de durere îşĭ uĭtă de sine şi strigă:

Sînt sĕrac,
Dar fără cal eŭ ce să fac?
Dă-mĭ calul înapoĭ!

N'o nimerise însă. Paşa îl respinge şi-l ameninţă, că-l va bate şi că-l va da câniloŗ, de va maĭ cuteza, să céră calul, care acum e al luĭ.

„Al tĕŭ?“ strigă Ben-Ardun ca deşteptat din un lung somn, de abia stăpânindu-şĭ furia, ce-ĭ clocotia în pept.

Al teŭ? Acel, care-l crescu
Iubindu-l, cine-l, eŭ orĭ tu?
De drépta cuĭ ascultă el,
Din leŭ turbat făcêndu-l miel?

Părinte! Eĭ bine! Noĭ îĭ pricepem până la un loc. Îĭ pricepem, dacă nu-L pot ĭubi așa, pe cum Îl ĭubim noĭ, carĭ de dragostea luĭ ne-am încălțit. Dar ca să-L insulte și să-L desprețuéscă: asta n'o pricepem, asta n'o putem pricepe.

A ĭubi nu poțĭ fără de a cunósce obiectul ĭubiriĭ. Dar tot asemenea nu poțĭ urî fără de a sci, pentru ce și ce.

Că uniĭ dintre frațiĭ nostri neuniți nu-L ĭubesc pe bunul nostru Părinte, asta o putem pricepe: nu-L cunosc. Dar că mulți, fórte mulți Îl urĕsc, asta de fel n'o pricepem: nu-L cunosc.

Când nu-L ĭubesc, maĭ sînt de scusat, de și nu e de scusat, că nu cércă a-L cunósce. Când înse Îl urĕsc, asta nu maĭ e de scusat. Sînt pe o tréptă cu Fariscii orbiți de patimă, carĭ pe Fiul omuluĭ *„l-aŭ urît în deșert“*.

Dar să nu turburăm bucuria inimilor nóstre în aceste frumóse și dulcĭ momente. Să uĭtăm tóte nevoile și nĕcasurile și să trăim bucurându-ne cu Părintele nostru.

Noĭ scim, pe Cine ĭubim. Noĭ L-am cunoscut și-L cunóscem. Noĭ am simțit de atâtea orĭ dragostea Luĭ. Noĭ scim, că în inima Dênsuluĭ un loc ales e al nostru. Noĭ scim, că orĭ de câte orĭ lipsă vom avé de spriginul Luĭ, îl vom și dobîndi, — numaĭ să-l cerem.

Să lăudăm dar pe Domnul, pentru că vrednicĭ ne-a găsit de a fi părtași în bucuria Părinteluĭ nostru, și să-l rugăm, ca pentru înflorirea sfinteĭ Bisericĭ, pentru mântuirea sufletelor nóstre să maĭ țină încă la mulți anĭ pe preafericitul și preabunul nostru Părinte Papa și Patriarchul nostru Leo!

Adevĕrul e amar. — Acesta e un lucru, care nu l-am întrodus noĭ în lume, și nicĭ nu ne vom da silința zădarnică de a cerca, să-l scótem din lume.

Când am scris, cele ce am scris în numĕrul trecut despre stadiul, în carele a ajuns politica nóstră națională, nebunĭ am fi fost, dacă ne-ar fi trecut prin minte, să credem, că ele vor fi pe plac cercurilor „conducĕtóre“ ale politiciĭ nóstre naționale actuale.

Dar tot așa de nebunĭ am fi fost, dacă nu am fi spus, ceea ce ne zace la inimă. Scim, că dacă am fi complimentat și cădit cercurile acelea „conducĕtóre“, rĕsplata ne-ar fi fost un laudatoriŭ concipiat în frase frumóse și publicat în „Tribuna“. Nóuĕ înse nu ne trebuesc atarĭ laude. De aceea am constatat adevĕrul sciind bine, că avem să ne așteptăm la o certare aspră, carea va apăré în „Tribuna“.

Și ea a apărut în 28 a c. E lungă. Înse „der langen Rede kurzer Sinn“ e, că — adevĕrul l-am constatat.

Ne aruncă dlor în față, că am fi cinicĭ. O fi, căcĭ animal maĭ credincios de cât cânele nu este.

Cred dóră domniĭ de la „Tribuna“ și domniĭ „Tribuneĭ“, că pe noĭ nu ne-a durut, când am constatat adevĕrul acela? Ne-a durut și pe noĭ și póte că maĭ tare de cât pe dlor. Și totuși ne-am hotărît, să-l constatăm.

Și nu ne pare reŭ. „„Unirea“ își face și șie-și un rĕŭ serviciŭ,“ zice „Tribuna“. Va fi. Dar „Unirea“ nicĭ o dată nu a umblat, să-și facă șie-și servicii bune. Ea în tot de una a voit, să servéscă bisericiĭ luĭ Christos și némuluĭ sĕŭ. Ea și de astă dată e convinsă, că constatând adevĕrul a făcut un bun serviț némuluĭ sĕŭ. Rĕul se póte sana numaĭ așa, dacă maĭ întâiŭ se constatéză. Huĭduéscă-o pentru acésta domniĭ de la „Tribuna“ și domniĭ „Tribuneĭ“, huĭduéscă-o, cât vor vré, — consciința îĭ e liniștită.

Crédă alțiĭ, ce vor vré, noĭ înse nu putem crede, că resultatul vrednic de activitatea de un an a unuĭ popor ar fi dóuĕ conveniri, la carĭ ómeniĭ între păharĕ se laudă unul pe altul în tosturĭ.

Și macar de ar fi fost sincere cuvintele acelor tosturĭ! Dar până scim, că între ceĭ ce staŭ în fruntea întregiĭ vieți și mișcărĭ naționale a nóstre în aceea-și corporațiune, sînt de o parte preoți de aĭ bisericiĭ nóstre, ér de altă parte și persóne de acelea, carĭ lovesc în față făr de leac de fricĕ de Dumnezeŭ și sfială de ómenĭ învĕțăturile și instituțiunile cele maĭ sfinte ale luĭ Christos, pe cum e taĭna căsătorieĭ, noĭ nu credem în sinceritatea acelor cuvinte, ci întrebăm: „Ce unire are Christos cu Veliar?“

Și ast fel de ómenĭ îndrăznesc a dăscăli pe archiereiĭ nostri și a le dicta, ce să facă! În céta ómenilor „conduși“ de nisce ómenĭ ca aceștia să se înroleze cu resignare și cu capete plecate archiereiĭ nostri? „Ce unire are Christos cu Veliar?“

Dóră nu va zice „Tribuna“ și despre constatarea acésta, că „vederile dușmanilor nostri din Budapesta află resunet aprobător în Blaș“?

Dar dacă e adevĕrat, ceea ce zicem, atuncia să nu așteptăm, ca Dumnezeŭ să ne ajute, ci să ne mirăm cum de nu ne șterge de pe fața pămîntuluĭ.

Adevĕrul acesta încă va fi amar.

Al tĕŭ? O pașe, nu!
Al meŭ el! Tu poțĭ să aĭ caĭ maĭ nobilĭ și maĭ mândri,
Dar eŭ, stăpâne, nu?

Și copleșit de durere cere mila pașeĭ, îĭ aduce a minte de Allah, de lumea, care-l va blăstĕma pentru acéstă nedreptate, îĭ îmbie încă o dată baniĭ cerêndu-și înapoĭ calul, pe care totuși nu-l va vinde, și va cerși maĭ bine, de cât să se despartă de el.

Pașa înse străin de durerea luĭ, fără sentiment pentru dragostea Arabuluĭ, dă ordin, să-l bată. Dar el se întórce repede și cu ochiĭ înghețațĭ scóte grabnic un pumnal,

Și-un val de sânge, roșu val
De sânge cald a isvorît
Din nobil încomatul gât,
Și cade mortul cal.

Și numaĭ acuma pricepe pașa chinul luĭ Ben-Ardun, numaĭ acum vĕd eĭ, cât de mult și-a ĭubit Arabul calul crescut de el, numaĭ acum, când îl vĕd, cum

În genunchĭ plecat
Sărută sângele 'nchegat
Pe ochiĭ 'nțepeniți.
Te-or rĕsbuna copiiĭ meĭ!

strigă Arabul desnădĕjduit.

Și-acum mĕ taie, dacă vreĭ,
Și-aruncă-mĕ la câniĭ!

Pe cât de frumósă e poesia acésta ca idee și sentiment, pe atât de perfect a sciut poetul să o îmbrace în rime și vorbe alese.

Între poesiile de acest soiŭ se póte numĕra *Zobail, Regina Ostrogoților, Carol IX, Minciuna creștinilor, Somnul codrilor* ș. a., carĭ tóte tractéză sujete străine. Ér dintre acelea, carĭ aŭ obiecte din istoria națională, pomenim pe *Ștefăniță Vodă, Pașa Hassan, Voĭchița luĭ Ștefan* și altele.

Am întrelăsat cu intențiune, să înșir treĭ poesiĭ de un caractĕr național. Ele sînt *Noĭ vrem pământ, Rugăciunea din urmă* și *Treĭ, Dómne, și toțĭ treĭ*. Fórte frumóse, cum sînt, nu-ĭ mirare, că versurile acestea sînt cunoscute în cercurĭ fórte largi. *Noĭ vrem pământ* e glasul țĕranuluĭ desmoștenit, stors pân la mĕduă de nesăturatul străin. El nu se vaietă, ci consciŭ de puterea, ce o are în sine, spune mult cuprindĕtorul *„destul“*. Românul e răbdătoriŭ din firea sa, dar e cumplit în mânia sa, când cuțitul a ajuns la os.

Étă de pildă câte va strofe:

De-avem un cimitir în sat,
Ni-l facețĭ lan, noĭ boĭ în jug,
Și 'n urma lacomuluĭ plug
Ieș óse, și-ĭ pĕcat!

Sînt ósĕ dintr'al nostru os:
Dar ce vĕ pasă! Voĭ ne-ațĭ scos
Din casă, goĭ în ger și 'n vînt,
Ne-ațĭ scos și morțiĭ din mormînt.
O, pentru morțĭ și-al lor prinos
Noĭ vrem pământ!

Și-am vré și noĭ, și noĭ să scim,
Că ne-or sta ósĕle 'ntr'un loc,
Că nu-și vor bate-aĭ vostri joc
De noĭ, dacă murim.

Orfanĭ și ceĭ ce dragĭ ne sînt,
De-ar vré, să plângă pe-un mormînt,
Eĭ n'-or sci, 'n care șanț zăcem,
Căcĭ nicĭ pentr'un mormînt n'avem
Pământ, — și noĭ creștinĭ sîntem!
Și vrem pământ

N'avem nicĭ vreme de 'nchinat,
Căcĭ vremea ni-e în mânĭ la voĭ;
Avem un suflet încă 'n noĭ, —
Și par, că lațĭ uĭtat!

Ațĭ pus cu toțiĭ jurământ,
Să n'avem drepturĭ și cuvînt:
Bătăĭ și chinurĭ, când țipăm,
Obezĭ și lanț, când ne mișcăm,
Și plumb, când istoviți strigăm,
Că vrem pământ!

Rugămintea din urmă e o scenă de pe câmpul de răsboiŭ. În ea se reoglindéză ĭubirea țĕriĭ și a pământuluĭ strămoșesc. Bietul ostaș prevede, că are să rĕmână pe pământ străin, de parte de țara sa ĭubită și de locul, unde s'a născut, și încrede soțuluĭ sĕŭ de arme ultima-ĭ dorință. Nu-l dóre, că va muri aci cu liftele păgâne, dar îl dóre gândul, că póte nu va avé la cap o cruce. Nu-l dóre jalea ĭubiteĭ, căcĭ el scie, că

O frunză veștedă nu-ți dă
Cuvînt, să zicĭ, că-ĭ tómnă;

ci-l dóre, că lasă în urma sa pe mamă-sa, carea, . . dac' ar sci, că-ĭ mort, și-ar perde mintea. El sfârșesce:

Și-acum dă-mĭ mâna.
A sunat cornistul de plecare.
Du Oltuluĭ din partea mea
O caldă salutare,
Și-ajuns în țară, eŭ te rog,
Fă-mĭ cel din urmă bine:
Pământul țĕriĭ să-l săruți
Și pentru mine!

Tot atât de doiósă e și a treia poesie *„Treĭ Dómne, și toțĭ treĭ“*. Treĭ copiĭ a avut bietul tată. Toțĭ treĭ aŭ plecat la taberă și toțĭ treĭ și-aŭ dat viața pentru libertatea patrieĭ.

Spuneaŭ gazetele, că „stégul Turculuĭ se închină“, că „s'a dat porunca, să rentórcă în țară toțĭ ceĭ plecați de astă vară“, și toțĭ reîntórceaŭ la colibile sale, numaĭ feciorii luĭ nu. Și ne maĭ avênd pace a plecat la casarmă.

Căprarul vechiŭ iĭ ĭese 'n prag.
»Ce-mĭ face Radu?« el întrĕbă.
De Radu-ĭ este maĭ cu grabă,
Că Radu-ĭ este cel maĭ drag.
»E mort! El a căduț la Plevna
În ceĭ dintâiŭ șireag!«

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ministrul Wlassics a promis, că în curênd va înainta dietei proiectul de lege pentru regularea congruei confesiunilor protestante. La insistinţa protestanţilor, că la casul, când ministrul ar asigna congruă singuraticilor pastori, s'ar vătăma autonomia lor bisericéscă, ministrul a renunţat la planul său de a împărţi însu-şi ajutoriul de stat. Ministrul însă şi-a reservat dreptul de a subtrage subsidiul de stat de la acei preoţi, cari s'ar amesteca în agitaţiuni contrare statului. Adecă ministrul voesce, să-şi mai creeze pe banii statului o armă puternică; căci pe cum vedem, azi tot, ce nu-i pe placul şovinismului liberal, se cualifică de contrar statului.

Roma.

Măne îşi serbézá Sfinţia Sa gloriosul Pontifice Leo XIII iubileul de 60 de ani de preoţie saŭ iubileul de diamant al preoţiei sale. Din incidentul acesta aprópe în tótă lumea catolică s'aŭ iniţiat colecte spre a trimite Preasfinţitului Părinte daruri omagiale.

În 23 a c. Sfinţia Sa a primit sacrul colegiŭ al cardinalilor, pe episcopi, prelaţi, pe cum şi pe mai mulţi membri ai curţii pontificiale. Seniorul colegiului cardinalilor Eminenţa Sa Oreglia a felicitat pe Sfinţia Sa din incidentul sărbătorilor de Crăciun. La acéstă felicitare rĕspunḑênd Sfinţia Sa a zis, că pacea socială îşi are fundamentul în observarea legilor şi esemplului Mântuitoriului, a căror desconsiderare este causa suferinţelor generaţiunii presente; popórĕle îşi vor afla mângâere şi îndreptare, dacă se vor întórce la legea lui Christos şi vor asculta glasul bisericii, care chemând tóte naţiunile la unitatea credinţei îndeplinesce o lucrare nu numai religiósă, ci şi politică. Reflectând la nóuĕle ordinaţiuni date de guvernul italian în contra reuniunilor catolice Papa regretă conflictul, ce-l provócă guvernul cu biserica. Căci conflictul dintre S. Scaun şi dintre statul italian se află în contradicţie cu sentimentul şi tradiţiunile Italianilor. Maioritatea s'a convins, că unitatea politică nu e de ajuns spre a prospera, şi doresce independenţa pontificatului şi restabilirea drepturilor lui. E dureros, că pentru acésta ei sînt combătuţi, şi mai trist e însĕ, că cetăţenii pacînici sînt confundaţi cu revoluţionarii.

Papa, care e deplin sănătos, după terminarea alocuţiunii a conversat cu cei de faţă adresând fie căruia câte un cuvînt părintesc.

Franţa.

Cuvintele adresate de Papa credincioşilor francezi aŭ avut efect. Catolicii în congresele ţinute în anul acesta în Lille, Paris şi Lyon aŭ hotărît, să înfiinţeze o ligă naţională, care are de scop, să organiseze pe catolici pentru proximele alegeri. Catolicii se pun pe base constituţionale şi vor da mâna cu republicanii moderaţi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Încercările de compromis între guvern şi Kossuthişti nu aŭ dus până acum la nici un resultat, şi ast fel independentiştii şi după sărbători aŭ continuat obstrucţia în cestiunea provisoriului.

Kossuthiştii voind, să ţină Duminecă o adunare, în localul adunării s'aŭ presentat mai mulţi socialişti de cât Kossuthişti, şi ast fel Kossuth a aflat de bine a nu deschide adunarea.

În şedinţa de Luni aŭ ţinut vorbiri obstrucţioniste Thaly şi Lakatos. Acesta a imputat guvernului, că s'a pus în legătură cu socialiştii spre a împedeca adunarea independentiştilor; apoi a acusat armata cu lipsă de patriotism.

Marţi aŭ vorbit Endrey şi Polonyi, pe când amicii lor de principii pertractaŭ în culoare condiţiile compromisului cu guvernul.

Socialiştii agrari în 25, 26 şi 27 a c. aŭ ţinut congres în Budapesta, luând resoluţiuni în sensul, că aderéză la programul partidului social-democrat, care declară, că nu cunósce naţionalitate, ci e internaţional, pe cum internaţionali sînt şi esploatatorii poporului. Pretind libertate de presă, de întruniri şi sufragiul universal.

Austria.

După anul noŭ ministrul Gautsch éră va reîncepe pertractările de împăcare a Germanilor şi Cehilor. Dacă împăcarea nici de astă dată nu ar succede, va disolva parlamentul.

Noul parlament ar avé să se ocupe de revisiunea constituţiei, şi membrii lui nu ar fi aleşi direct de popor, ci i-ar alege dietele provinciale. După ce Germanii liberali nici în o dietă nu dispun de maioritate, partidul lor prin acésta ar suferi o lovitură de mórte.

Dietele provinţiale în cele mai multe provinţe s'aŭ deschis şi îşi continuă desbaterile.

Sina.

Vĕḑênd, că puterile europene continentale aŭ pus piciorul în Sina, Statele Unite Nord-Americane voesc, să-şi apere şi ele interesele, ce le aŭ în Sina. Cu stările din Sina e nemulţămită şi Ţaponia. Întărirea Port-Artharului o privesce de

---

O, bietul om! De mult simţia,
Că Radu-i dus de pe-astă lume;
Dar astăzi, când scia a nume,
El sta năuc şi nu credea
Să-i móră Radu! Acest lucru
El nu-l înţelegea.

Blăstĕm pe tine, braţ duşman!
»Dar George-al nostru cum o duce?« —
»Sub glie, talcă, şi sub cruce,
»Lovit în pept d'un ţatagan!« —
»Dar bietul Mircea?« — »Mort şi Mircea
Prin văi pe la Smârdan.«

El n'a mai zis nici un cuvînt;
Cu fruntea 'n pept, ca o statuie,
Ca un Christos bătut în cuie,
Ţinea privirile 'n pământ,
Părea, că vede din 'nainte-i
Trei morţi într'un mormînt.

. . . . . .

Treceaŭ bărbaţi, treceaŭ femei,
Şi uruiaŭ trăsuri pe stradă,
Soldaţi treceaŭ făcênd paradă, —
Şi-atunci deştept privi la ei
Şi-şi duse pumnii strînşi pe tîmple:
»Trei, Dómne, şi toţi trei!«

Nu mai analisăm şirele acestea, ele ne-ar aduce lacrimi în ochi.

E locul aci, să facem o mică rectificare. Am fost zis la început, că poetul nu se ocupă de înaltele probleme, nu-şi sfarmă capul cu gândiri asupra vieţii. Rectificăm aserţiunea acésta. *„Mórtea lui Fulger“*, spune un critic, cuprinde cele mai nimerite gândiri asupra vieţii omului, din câte s'aŭ scris când va.

Fulger, falnicul fecior de împĕrat, móre, şi mamă-sa sdrobită de jale gemea şi blăstĕma, cât toţi cei ce o auḑiaŭ, se încruciaŭ.

Şi-atunci un sfetnic a venit
Şi 'n faţa dómnei s'a oprit
Privind la ea.
Un moşneag bĕtrân ca vremea,
Născut cu lumea într'un ceas,
El parcă-i viul părăstas
Al altor vremi.

El vrênd să o mângâie, îi arată deşertăciunea acestei lumi, îi spune, cum a cunoscut pe cei mai vestiţi împĕraţi şi cum i-a „vĕḑut murind uşor, — Că viaţa-i fum“. Şi apoi continuă:

Zic fum? O, nu-i adevĕrat,
Răsboiu e de viteji purtat!
Viaţa-i datorie grea,
Şi laşii se 'ngrozesc de ea, —
Să albă tot, cei laşi ar vre,
Pe neluptat.

De ce să 'ntrebi, viaţa ce-i?
Aşa se 'ntrebă cei mişei.
Cei buni n'aŭ vreme de gândit
La mórte şi la tânguit,
Căci plânsu-i de nebuni scornit
Şi de femei!

Trăesce-ţi, Dómnă, viaţa ta!
Şi-a morţii lege n'o căta!
Sînt crai, ce schimb'a lumii sorţi,
Dar dacă mor, ce grije porţi?
Mai simte 'n urmă cine va,
Că ei sînt morţi?

Dar sciu un lucru mai pe sus
De tóte, câte ţi-le-am spus:
Credinţa 'n zilele de-apoi
E singura tărie 'n noi,
Că multe-s tari, cum credem noi,
Şi mâne nu-s!

Şi-or cât de amăriţi să fim,
Nu-i bine, să ne deslipim
De cei ce vieţile le-a dat! —
O fi viaţa chin răbdat,
Dar una sciŭ: ea ni-s'a dat,
Ca s'o trăim!

Étă, stimate Dómne şi Dşóre, un mănunchiŭ cules pe apucate din cele dóuĕ volume de poesii ale mareluĭ poet. Şi din acéstă debilă dare de samă Dvóstre v'aţi convins, sînt sigur, de nepreţuitul dar, ce i-a dat Dumnezeŭ.

Mai restă, să spun, că a fară de aceste dóuĕ volume poetul a mai publicat o traducere a lui Virgil.

Şi acum voiŭ închia fugitiva mea dare de samă cetindu-vĕ o prea frumósă legendă scrisă în prosă. Ea e scósă din colecţia de legende, cari poetul le va publica la primăvară.

Salcia şi plopul.

Legendă din popor.

Pe când fugia Maica Domnului de frica lui Irod, a ajuns, în drumul către Egipet, printr'un loc pustiŭ. Şi era obosită şi flămîndă şi ea, ca şi îngrijitoriul ei Iosif; şi le era sete, că nu găsiaŭ nici o fântână pe acolo. Ér sórele ardea ca un cuptor aprins, şi copilul Isus se svîrcolia şi plângea de căldură în braţele mamei sale.

Şi mergênd aşa chinuiţi câte-şi trei, aŭ ajuns la un plop şi s'aŭ aşeḑat la umbra plopului, să se răcorescă. Dar plopul, răutăcios într'una şi-a clătit frunzele şi 'ncolo şi 'ncóce, lăsând, să străbată sórele pe frunzişul sĕŭ, pe de tóte părţile.

Şi a plecat mai de parte Maria, cu fiul ei şi cu Iosif, căci plopul nu le dase

contrară tractatului de pace închiat în ultimul războiŭ.

Agitaţiunea cresce în Anglia din causa afacerilor sineze. De cum va Anglia ar întrepriude ceva faţă de espediţia sineză, Germania va resuscita cestiunea egipténă, de óre ce Anglia a avut să ocupe Egiptul numaĭ provisor. Aicĭ Germania are pe partea sa şi pe Franţa.

Turcia.

Tractatul de pace între Turcia şi Grecia s'a subscris în 19 a c. în Constantinopol.

Sultanul e gata a da Albanezilor o specie de autonomie spre a-ĭ linişti.

Încercările Turcilor tinerĭ de a introduce şi în Turcia constituţionalismul nu întimpină aprobarea sultanului. Acesta nu voesce a sci de atarĭ instituţiunĭ europenescĭ. Alt cum de cât un constituţionalism liberal, adecă fals, e maĭ puţin rea starea actuală din Turcia.

În Creta şi acum se repeţesc din când în când măcelurile dintre Grecĭ şi Turcĭ.

Corespondinţe.

Bucurescĭ 14 Decembre 1897.

Din foile de zi a bună samă cunósceţĭ duelul întîmplat în 11 l. c. între N. Filipescu, fostul primar al capitaleĭ, şi G. Em. Lahovary directorul ziarului „L'Independance Roumaine“, pe cum şi tragicul luĭ sfârşit.

Tótă lumea vorbia şi vorbesce încă numaĭ despre aceştĭ doĭ bărbaţĭ stimaţĭ şi iubiţĭ aĭ Românieĭ, ba putem zice aĭ tuturor Românilor, carĭ după atâtea jertfe frumóse aduse iubiriĭ de neam, după atâtea serviţiĭ făcute causeĭ românismuluĭ, aŭ ajuns acum prea vestiţĭ printr'o întîmplare atât de tragică.

Unul, Lahovary, a cărui inimă a palpitat numaĭ de iubirea patrieĭ şi a tot, ce e românesc, a căḑut mort străpuns de arma ucigaşe. Cel alalt, Filipescu, care ca un adevĕrat patriot şi cinstit politic şi-a câştigat simpatia şi iubirea întregului neam românesc şi se putea aştepta pe dreptul la un strălucit viitor, dus înaintea judecăţiĭ ca un ucigaş al celuĭ dintâiŭ, cu care până maĭ deunăzĭ a luptat într'un şir pentru prosperarea patrieĭ şi pentru mărirea némuluĭ sĕŭ.

Întru adevĕr mare perdere a suferit causa românismuluĭ prin acéstă tristă întîmplare. Pentru că unul e perdut în chip ireparabil, ér cel alalt, după părerea tuturor, încă e perdut politicesce şi moralminte. fiind că nu s'a putut stăpâni şi pentru câte va cuvinte de puţin cam aspră, dar inofensivă polemie ziaristică a provocat pe fostul sĕŭ prietin şi tovarăş de luptă şi ĭ-a repus viaţa.

Causa dueluluĭ a fost imputarea, ce a făcut-o G. Em. Lahovary într'un articol al ziaruluĭ sĕŭ luĭ Filipescu, că pentru a servi interesele partiduluĭ sĕŭ ar fi comis în dóuĕ rînduri o schimbare în atitudinea sa politică. Acéstă aserţiune şi-a spriginit-o cu argumente destul de serióse.

Acusaţiunea a fost cam gravă întru adevĕr. Dar scie tótă lumea, că în discuţiile politice şi maĭ ales în polemiile foilor de aicĭ ómeniĭ nu sînt prea scrupuloşĭ în alegerea terminilor. Esemplu strălucit ar puté fi chiar „Epoca“ luĭ Filipescu. De aceea tótă lumea e convinsă, că acéstă cértă ziaristică se putea aplana şi fără de întrebuinţarea armelor.

În dată după mórtea luĭ Lahovary procuroriĭ şi un medic legist aŭ mers la faţa loculuĭ şi aŭ ordinat transportarea cadavruluĭ la morgă.

La órele 2½ după amézĭ Filipescu şi martoriĭ aŭ fost chemaţĭ la parchet şi aŭ fost interogaţĭ.

Parchetul a calificat fapta ca delict, şi Filipescu şi martoriĭ vor fi daţĭ în judecată pentru delictul prevĕḑut de art. 259 din codul penal, care pentru casul de faţă prevede o pedépsă de 10 zile până la 4 anĭ închisóre.

Încă în aceea-şĭ zi la 2 óre p. m. ministrul a fost interpelat în cameră de către deputatul Morţun, care a numit uciderea luĭ Lahovary un asasinat şi a acusat poliţia, că nu şĭ-a făcut datoria. Oratorul a fost viŭ aplaudat. — Djuvara ministrul de justiţie a rĕspuns, că justiţia îşĭ va face datoria. Ér Ferichide ministrul de interne a acusat presa, că este violentă şi ea este causa şi a acesteĭ nenorocirĭ. (Protestărĭ.) A fară de acestea duelul nu se póte opri numaĭ prin lege, de óre ce el e întrat în moravurile ţĕrĭĭ, şi moravurile sînt maĭ puternice de cât legile.

La aceste vorbe maĭ mulţĭ deputaţĭ aŭ acusat pe ministru, că a atacat libertatea preseĭ. ér Aurelian a rĕspuns des aplaudat ministruluĭ, că protestéză în contra celor spuse de ministru. că duelul e întrat în moravurile ţĕrĭĭ. Duelul e o importaţie nenorocită din străinătate şi o instituţie barbară, pe care toţĭ ómeniĭ culţĭ trebue să o combată. (Aplause prelungite) Nu înţelege, cum asemenea moravurĭ barbare găsesc aprobarea băncĭĭ ministeriale. (Aplause sgomotóse.) Apoĭ apĕră presa şi zice, că guvernul trebue să ĭea mĕsurĭ, ca pe viitor să nu se maĭ întîmple anomaliĭ ca acelea, ce se petrec în armată, unde dacă ofiţeriĭ nu se dueléză, sînt desconsideraţĭ de auctorităţile militare, — şi să stirpéscă ast fel de moravurĭ. — Djuvara apĕră prin câte va cuvinte pe colegul sĕŭ de la interne. Apoĭ se închide discuţia.

În trécăt însemnăm, că Ferichide încă s'a duelat o dată cu Fleva şi a avut noroc, să scape cu mutra întrégă, ca să aĭbă apoĭ nasul de a apĕra o datină barbară ca duelul. Avis decĭ luĭ Fleva, ca de se va maĭ bate vre o dată cu dl ministru, să-l cârpéscă maĭ bine, ca să ţie minte.

Din acest duel era să se nască şi o crisă ministerială parţială, pentru că maĭ mulţĭ din ministri aŭ fost de părere, că Filipescu şi martoriĭ să fie arestaţĭ. Ferichide a susţinut înse cu tărie, că Filipescu nu trebue arestat. Maioritatea înse nu voia, să cedeze, şi atuncĭ Ferichide şi-a dat dimisia. Vĕḑênd înse ceĭ alalţĭ acésta, aŭ cedat, şi aşa s'a evitat crisa.

Atât opinia publică, cât şi presa fără deosebire de partid deplâng pe nenorocita victimă şi condamnă maĭ ales pe martoriĭ luĭ Filipescu, carĭ nicĭ după repeţitele insistenţe şi propunerĭ de împăcare a martorilor luĭ Lahovary nu aŭ voit de loc, să se împace, şi ast fel aŭ causat mórtea unuĭ om cinstit, care era şi maĭ debil trupesce şi maĭ nedeprins în manuarea sabieĭ ca Filipescu, care regretă şi va regreta a bună samă tótă viaţa acest fapt îngrozitor.

Tótă presa şi tótă lumea de asemenea condamnă barbara instituţie a dueluluĭ.

Tóte foile de aicĭ, de alt cum în multe privinţe nu prea laudabile, scriŭ în contra dueluluĭ articli, de-ţĭ e maĭ mare dragul, să-ĭ cetescĭ. Şi noĭ, cu tóte că regretăm din inimă tristul incident, care a dat prilej la ast fel de articli, nu putem lăuda de ajuns acéstă pornire bună, acéstă campanie laudabilă în contra unuĭ datinĭ barbare, carea formézĭ ruşinea véculuĭ, în care trăim, a véculuĭ civilisaţiuniĭ, ruşine cu atât maĭ mare, cu cât tocmaĭ aceia apĕră şi practiséză acel us barbar, carĭ se laudă maĭ mult cu civilisaţiunea!

S. Biserică, firesce cea catolică, a condamnat duelul tot de una şi-l condamnă şi acum dictând pedepse aspre celor ce ĭeaŭ parte la el în orĭ ce mod, şi tot Biserica este taxată de barbară şi tirană de către aceia, carĭ sub pretextul uneĭ închipuite vătĕmărĭ de onóre asasinéză pe deaprópele sĕŭ. Duşmanilor Bisericiĭ şi aĭ religiuniĭ, pretinşilor campioniĭ aĭ culturiĭ şi civilisaţiuniĭ moderne, le-aŭ succes de-a sĕlbătĕci întru atâta moravurile, maĭ ales ale tinerimiĭ, în cât pentru orĭ ce vorbă, pentru orĭ ce epitet a dese prea meritat aruncat în faţa altuia eştĭ espus provocăriĭ la duel de către toţĭ derbedeiĭ şi strengariĭ, carĭ îmbĕtrânesc pe la şcoliĭ orĭ maĭ bine zis prin cafenele şi cluburĭ de cărţaşĭ. Ba am ajuns până acolo, în cât cel ce a fost sgăriat de vre o sabie ruginită pentru câte va vorbe vătĕmătóre adresate altuia în beţie. saŭ care a puşcat cu glónţe de şocolată în vre un om, care a îndrăznit, să-ĭ înfrunte impertinenţa, e sĕrbătorit ca un viteaz şi apoteotisat ca cel maĭ vrednic representant al eroismuluĭ ĭepuresc al cavalerilor „von Taie-fugă“.

— Dar onórea, dle, onórea vătĕmată trebue reparată. — Da, onórea, onórea trebue maĭ întâiŭ să o aĭ, şi dacă o aĭ, nu ţĭ-o vătĕmă orĭ care tras împins prin câte va cuvinte, carĭ nu dovedesc alt ceva de cât lipsa luĭ de cultură. Ér dacă întru

---

umbră. Aŭ ajuns în urmă la o salcie, şi s'aŭ aşeḑat la umbra eĭ. Ér salcia, milósă, şĭ-a adunat cu grabă frunzişul la un loc şi s'a silit, să nu lase printre frunze nicĭ măcar o rază de sóre. Şi s'aŭ odihnit acolo călĕtoriĭ.

Ér când a plecat, Maria a binecuvîntat salcia; şi aducênd de plop a minte, a blăstĕmat plopul.

Şi de atuncĭ sufletul plopuluĭ nu maĭ are astîmpĕr şi alinare. Toţĭ copaciĭ plâng, şi se frémétă frunza, când bate vîntul, dar plopul plânge şi pe vreme liniştită, şi frunza luĭ se sbate fără contenire şi ziua şi nóptea. Şi vecĭnic va plânge fără temeiŭ frunza plopuluĭ, şi i-se va sbate vecĭnic.

Dar salcia de atuncĭ e cu sufletul tot de una liniştit. Şi de atuncĭ salcia e copacul Domnuluĭ, că ea înmugurésce cea dintâiŭ primăvara. şi mlădiţele eĭ le duc la biserică Românilĭ, în Dumineca Floriilor, şi le binecuvintéză preoţiĭ. Şi e alésă salcia dintre toţĭ copaciĭ, să créscă prin cimitire şi să umbréscă mormintele celor morţĭ. Câte o dată crengile eĭ se lasă tóte spre pămînt, şi frunzişul eĭ se face ca o boltă, parcă ar vré, să scutéscă de ploĭ şi de sóre mormîntul, şi e ca o mamă, când se plécă preste copilul eĭ din légăn. Şi ziua stă liniştită, ér în bórea nopţiĭ frunzişul eĭ şoptesce duios şi frémétă dulce, şi atuncĭ sufletul sălcieĭ vorbesce cu morţiĭ.

A. C. Domşa.

adevĕr te vătĕmă vre o persónă de ceva calibru mai greŭ, acolo e legea, caută dreptate. Dar prin aceea, că l-aĭ sgăriat cu sabia orĭ aĭ puşcat pe de lături de cine va, nu aĭ reparat nimica. Dapoĭ dacă pe lângă onórea-ţĭ vătĕmată te mai alegĭ şi cu nasul tăiat, cu burta spintecată orĭ chiar cu sapa şi lopata, la ce reparare aĭ ajuns?

Dar fie destul atâta. Am credut de lipsă, să le scriŭ acestea atât pentru celebritatea casuluĭ, cât şi pentru a maĭ spune încă o dată, că despreţuirea legilor Bisericiĭ duce la barbarie şi causézĕ marĭ nefericirĭ ca şi aceea, despre care am scris, carea a costat viaţa unuĭ om vrednic de trăit şi nefericirea unuĭ bărbat distins şi a aruncat în jale nespusă dóuĕ familiĭ ilustre.

Casul e destul de trist. Macar de ar trage din el învĕţătură cuvenită, ceĭ ce aŭ lipsă.

Philoteŭ.

Z. în Decembre 1897.

Onorată Redacţiune!

Dl Im în numĕrul 51 al „Unirii" m'a învrednicit de un răspuns la corespondinţa mea din numĕrul 48. Îĭ mulţămesc. Îmĭ place, ca despre cestiunĭ serióse să se tracteze în chip serios. De aceea m'am bucurat de chipul, în care mĭ-a răspuns dl Im.

M'am bucurat însĕ şi de alt motiv. Dluĭ îmĭ dă adecă în corespondinţa sa prilej la reflexiunĭ nóuĕ.

Dluĭ zice: „Constatat lucru este adecă, că învĕţătoriĭ nostri confesionalĭ paralel cu alte studiĭ îşĭ câştigă cualificaţiune şi din studiul religiuniĭ şi al tipiculuĭ bisericesc, nu ca fiitorĭ elevĭ, ci ca fiitorĭ învĕţătorĭ." ~~Să-mĭ ierte dl Im, dacă eŭ îndrăznesc a o~~ contesta acésta, în ceea ce privesce studiul religiuniĭ. Candidaţilor de dascălie li-se propune studiul religiuniĭ, nu pentru ca eĭ maĭ apoĭ să înveţe pe pruncĭ religiunea, ci pentru ca să se scie păzi maĭ apoĭ de aceea, ca nu cum va instruind pe pruncĭ în cele alalte obiecte de învĕţământ să strice în órele sale cele multe, ceea ce a făcut preotul în puţinele óre de religie, şi ca în órele sale cele multe să fie în stare de a întări pe pruncĭ în cele ce aŭ auḑit de la preot în órele de religie.

Provocarea la alte ţĕrĭ, ce o face dl Im, nu póte să-mĭ schimbe convicţia acésta. „În Austria, dacă învĕţătoriĭ sînt lipsiţi de cualificaţiune religiósă, aŭ devenit ceĭ maĭ periculoşĭ socialiştĭ," zice dluĭ. Îĭ daŭ dreptate. Însĕ chiar pentru ca nu cum va să se nască şi pe la noĭ vre un asemenea rĕŭ, chiar de aceea candidaţiĭ de dascălie primesc în preparandiile nóstre instrucţie religiósă, ér parochiĭ în calitate de directorĭ aĭ şcolilor poporale aŭ să supravegheze instrucţia, ce învĕţătoriĭ o daŭ în cele alalte obiecte, şi aŭ să o facă acésta maĭ vîrtos, pentru ca învĕţătoriĭ nu cum va să zădărnicéscă cu voea orĭ fără de voe rodirea semînţeĭ, ce o séménă parochiĭ în órele de religie în ţarina inimilor pruncilor. Despre acest obligament al parochilor zice Conc. prov. I. din 1872. Tit. II. cap. IX. p. 4: „Cu privire la magisteriŭ parochiĭ sînt îndreptăţiţĭ şi îndatoraţĭ — ca director şcolariŭ a inspecţiona şi a purta grije de învĕţământul elementar." Ér la T. IX. cap. V. zice: „Parochiĭ ca directoriĭ şcólelor elementare strîns se îndatoresc a rĕspunde deplin acesteĭ importante dĕrĕgătoriĭ a lor, — visitând maĭ a dese orĭ şcóla, supraveghiând, cum îşĭ împlinesce docentele oficiul sĕŭ."

Acestea sînt destul de limpedĭ.

Tot aşa de limpedĭ sînt şi următórele dispoziţiĭ ale conciliuluĭ: T. II. c. IX. p. 4: „Cu privire la magisteriŭ parochiĭ sînt îndreptăţiţĭ şi îndatoraţĭ a predica cuvîntul luĭ Dumnezeŭ Dumineca şi în sĕrbătorĭ, a catechisa tinerimea adultă, pe cum şi pruncii de la şcólă, amĕsurat prescriselor diecesane." T. IX. c. V.: „În urmă parochul ca învĕţătoriul religiuniĭ şi catechet în şcólele elementarĭ este datoriŭ în înţelesul statutelor diecesane a catechisa propunênd şcolarilor doctrina religiuniĭ şi istoria biblică, în carĭ studiĭ apoĭ docentele va deprinde pe dînşiĭ prin repetirea celor propuse de parochĭ, ca ast fel învĕţăceiĭ să le înveţe acelea de rost." T. IX. c. X.: „Sinodul — oblégă pe toţĭ parochiĭ şi docenţiĭ, ca în tóte Duminecile şi sĕrbătorile obligate să adune tineretul de ambe sexele la prelegerile repetiţionale. — Ér la Înserat să se afle cu toţiĭ la catechisarea ţinêndă prin paroch, amĕsurat statutelor diecesane."

Póte vedé decĭ dl Im, că în sensul acestora studiul religiuniĭ are să-l propună pruncilor parochul, ér nu învĕţătoriul. Cest din urmă are să fie numaĭ corepetitor.

„De lipsa lucruluĭ nu ne putem tângui," zice dl Im. Îĭ daŭ tótă dreptatea. Dumnezeŭ dór de aceea ne trimite în viea sa, ca să lucrăm. Dar eŭ aşa gândesc, că în dată după aducerea jertfeĭ între datorinţele parochilor urméză pe aceea-şĭ trĕptă predicarea cuvîntuluĭ şi administrarea sfintelor taĭne. Cele alalte agende, de şi încă aŭ să se împlinéscă, totuşi nu aŭ nicĭ pe de parte importanţa, ce o are predicarea cuvîntuluĭ. Unum faciendum et alterum non omittendum.

Repet încă o dată cuvintele mele din rîndul trecut: Ar fi de dorit, ca în centrul archidieceseĭ ómeniĭ să-şĭ bată capetele şi să găséscă un leac, dar un leac infalibil în contra bóleĭ preoţimiĭ nóstre de a lăsa instrucţia religiósă a pruncilor în grijea învĕţătorilor.

Z.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On *Nicolau Raţ* capelan în Cluş este numit paroch la *Tritul de sus* din protopopiatul Turdeĭ, ér de capelan în Cluş este dispus On. *Laurenţiŭ Pascu* cancelist mitropolitan, şi în urmă de cancelist mitropolitan clericul absolut *Alesandru Valea*.

Volnicii nóuĕ în contra uneĭ şcolĭ. Cu datul de 23 Dec. i-se scrie „Gazeteĭ Trans." din Felécul săsesc din diecesa Gherleĭ, că şcóla gr. cat. română de acolo a fost închisă pe motivul, că neputêndu-se complini oficiul docental de acolo, pe un timp óre care a fost silit preotul, să ţină şcólă. Antistia comunală însĕ la îndrumările primite de la pretor a închis şcóla confesională silind pe părinţĭ, să-şĭ trimită pruncii la şcóla de stat, care s'a ridicat pentru vre-o câte va familiĭ magiare şi jidane de acolo. Dar fiind că poporul îşĭ trimitea şi maĭ de parte pruncii în şcóla confesională, de aceea patrioticele autorităţĭ aŭ pus panduri la uşea şcoliĭ nóstre, ca să nu permită întrarea în ea

Estrase matriculare libere de tacsă. Notariĭ comunalĭ şi alţĭ oficialĭ civilĭ a dese orĭ poftesc de la parochĭ estrase matriculare fără de tacsă. Pentru orientarea parochilor „Alkotmány" aduce următórele: §-l 230 al art. de lege XX din 1877, care tractézĕ despre regularea tutoratuluĭ şi a curatoratuluĭ, pe cum şi ordinaţiunea ministruluĭ de culte din 27 Nov. 1897 nr. 30,188 referitóre la aceste afacerĭ sînt în vigóre şi după întroducerea matriculelor de stat, şi aşa la recercarea notarilor comunalĭ parochiĭ sînt datorĭ a estrada din oficiŭ şi fără tacsă estrasele de nascere şi botez pentru ereḑiĭ minoreŭ. Maĭ de parte a rĕmas neschimbată şi ordinaţiunea din 3 Octobre 1869 nr. 17,346 a ministruluĭ de culte, în sensul căreia la provocarea auctorităţilor publice parochiĭ estrasele matriculare necesare la actele oficióse sînt obligaţĭ a le elibera din oficiŭ fără de tacsă. De asemenea a rĕmas în vigóre şi ordinaţiunea ministruluĭ de culte din 11 Maiŭ 1893 nr. 12, 063 care dispune, că estrasele matriculare şi informaţiunile familiare, carĭ le cer spre scopurĭ oficióse oficiile pentru deměsurarea competenţelor erariale şi auctorităţile finanţiale, sînt a se estrada de cătră preoţĭ libere de timbru.

Pruncii din căsătorii catolice de rit mixt Primim din Csanálos diecesa Oradeĭ marĭ următórele şire: Legile politice-bisericescĭ din 1894 referitor la dispuseţiunea despre religia pruncilor zice: „Pruncii urméză religiunea părinţilor sĕĭ după secsul sĕŭ. întru cât religiunea acésta se ţine de cele recepte orĭ de cele recunoscute prin lege." Referinţa riturilor catolice grecesc şi latin între olaltă o dispuseţiune regală cu dat 1814 Nr 23034, conform statutelor aduse prin corul episcopesc o determină ast fel: „Pruncii născuţi din o căsătorie de rit mestecat urméză ritul tatăluĭ, care este capul familieĭ." Acéstă dispuseţiune prin rescriptul ministruluĭ de interne dat 11 febr. 1896 Nr 7663 se susţine în vigóre. — În parochia mea conducĕtorul matriculelor civile pruncii născuţi din căsătoria părinţilor de rit mixt îĭ matricula după sexul şi ritul părinţilor confundând religiunea şi ritul. Acéstă procedură am apelat-o provocându-mĕ la dispuseţiunea regală. Am primit rĕspunsul următor: 32—1897. sz. a. megkeresése folytán tisztelettel értesitem, miszerint felszólalásának teljesen hely adatván a kérdéses Bernát Mária valóban görög sz. katholikus vallásu. A gör. kath. és római kath. vallásuak házasságából származott gyermekek vallása iránt az 1814 évi 23034 sz. kir. rendelet intézkedik és ez fentartatott a Belügyminiszter úrnak 1896 évi februar hó 11-én 7663 sz. határozatával." Pe cum am observat, nu numaĭ în părţile nóstre Bihorene, ci şi în alte locurĭ conducĕtoriĭ matriculelor civile inmatriculaŭ pruncii născuţi din căsătoria părinţilor de rit mixt după dispuseţiunea art. de lege XXXII. § 2. nu din rĕutate, dar numaĭ din nesciinţa ordinaţiunilor regescĭ şi ministeriale. Provoc decĭ atenţiunea M. O. confraţi la rescriptul regesc din 1814. Nr. 23034 şi la dispuseţiunea ministruluĭ reg. ung. de interne cu dat 11 Febr. 1896. Nr. 7663. *Iuliŭ Filimon.*

Adunarea de protest convocată de Sêrbĭ pe 30 a c. spre a lua posiţie faţă de magiarisarea numelor de comune a fost oprită tot sub acela-şĭ pretext ca şi cele ale Românilor.

Medic român în Timişóra. Dl Dr Alesandru Borza s'a stabilit ca medic practic în Timişóra (Fabric) Andrássy-út Nr. 18.

† Ludovic Simon nobil de Kásva, mare proprietar în Sângeorgiul de Câmpie în 27 Decemvre a c. împărtăşit cu sfintele taine şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatoriuluĭ în anul al 65-lea al vieţiĭ sale laborióse. Cu inimă frântă de durere aducem acéstă tristă scire la cunoscinţa tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor. Sângeorgiul de Câmpie la 27 Decemvre 1897. Francisc Simon, Dănilă Simon proprietarĭ. Carolina Simon măr. Ilyes ca fraţi. Dionisiŭ Simon proprietar, Amalia Simon măr. Dr Bran ca fiiĭ. Catiţa Csat măr. Mera ca fiică adoptivă. Dr Eugen Bran subjude reg. ca ginere. Amalia Alexandrina Bran, Eugen Ludovic Zacharie Bran ca nepoţĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Omilia s. Ioan Crisostom
în ziua Nașcerii Mântuitoriului nostru
Isus Christos.

(Fine.)

Înse ce voiŭ zice saŭ ce voiŭ grăi? Căcĭ minunea mĕ înspăimîntă. Cel vechiŭ de zile prunc s'a făcut; cel ce șede pe scaun sublim și înălțat, se pune în ĭesle; cel ce nu se póte atinge și e simplu, necompus și fără de trup, se cuprinde de mânĭ omenescĭ; cel ce rumpe legăturile pĕcatuluĭ, se înfășură cu fășiĭ, pentru că asta o voesce. Căcĭ el va să schimbe necinstea în cinste, să îmbrace nemărirea în mărire, și să facă mărginirea chip de vîrtute. De aceea ĭea asupră-și trupul meŭ, ca eŭ să cuprind cuvîntul luĭ; și luându-și trupul meŭ îmĭ dăruesce Spiritul sĕŭ, pentru ca dăruind și luând să-mĭ dobîndéscă mie comóră de viață. El îșĭ ĭea trupul meŭ, pentru ca să mĕ sfințéscă, îmĭ dă Spiritul sĕŭ, pentru ca să mĕ mântuéscă. Înse ce voiŭ zice saŭ ce voiŭ grăi? „Éta fecióra în pântece va lua“ (Isaie 7, 13). Acésta deja nu se spune ca un lucru viitor, ci se privesce de un lucru împlinit. La Ĭudeĭ s'a sevârșit, la aceia, la carĭ s'a și spus, ĕră se crede la noĭ, la carĭ nicĭ nu s'a zis. „Étă fecióra în pântece va lua.“ Cuvîntul adevĕrat că e al sinagogeĭ, dară poșederea e a bisericiĭ. Aceea a găsit lespedea, acésta s'a îmbrăcat în haĭna cea mohorîtă. Căcĭ Ĭudea l-a născut, și lumea l-a primit; sinagoga l-a nutrit și l-a crescut, și biserica l-a luat în posesiune și ĭ-a luat folosul. Aceea a avut mlădița viteĭ, eŭ am strugurul adevĕruluĭ. Aceea a cules strugurul, și némurile beŭ beutura cea taĭnică. Aceea a semĕnat în Ĭudea grăunțul de grâŭ, și némurile aŭ secerat holda cu secerea credinței. Némurile aŭ cules cu evlavie trandafirul, și Ĭudeilor le-a rĕmas spinele necredinței. Puiul a sburat, și ceĭ fără de minte s'aŭ aședat în cuĭb. Frunzele litereĭ le tâlcuesc Ĭudeiĭ, și rodul Spiritului îl culeg némurile. „Étă fecióra în pântece va lua.“ Spune-mĭ, Ĭudeule, spune-mĭ mai de parte, că pe cine a născut? Încrede-te în mine, cel puțin ca în Irod. Înse nu te încredĭ. Sciŭ, pentru ce: pentru rĕutatea ascunsă. Căcĭ aceluĭa ĭ-aĭ spus-o, ca să-l ucidă, ĕră mie nu mĭ-o spuĭ, ca nu cum va să i-mĕ închin. Dar pe cine a născut? Pe cine? Pe Domnul firiĭ. Că de și tacĭ tu, totușĭ strigă firea. Că ea a născut, în ce chip a voit, să se nască, cel ce s'a născut. Că acésta nu o permitea firea, ci pe cum Dispunĕtoriul firiĭ a adus un noŭ chip de nascere, pentru ca să arete, că chiar și dacă s'a făcut om, nu se nasce ca om, ci se nasce ca Dumnezeŭ. A purces așa dar astăzĭ din fecióră, carea învinge firea, întrece căsătoria. S'a cuvenit adecă Împĕratuluĭ sfințenieĭ, să purcédă din nascere curată și sfîntă. Căcĭ el e, cel ce odinióră a plăsmuit pe Adam din pămînt virgin, ĕră din Adam a format muierea fără de muiere. Că în ce chip Adam a produs muierea fără de muiere, așa a născut și Fecióra astăzĭ bărbat fără de bărbat. Că „om este,“ zice, și „cine-l va cunósce pe el?“ (Ĭer. 17, 9.) Căcĭ de óre ce némul muieresc datoria ómenilor binefacerea, că Adam a produs muierea fără de muiere, de aceea a născut astăzĭ Fecióra fără de bărbat și așa a plătit bărbaților datoria în locul Eveĭ. Pentru ca adecă Adam să nu se înalțe în mintea sa, pentru că a produs muiere fără de muiere, de aceea și Fecióra a născut bărbat fără de bărbat, pentru ca prin comuniunea minuniĭ să dovedéscă egalitatea firiĭ. Căcĭ în ce chip a luat din Adam cósta și nu l-a făcut întru nimica să scadă, așa și în Fecióra a plăsmuit biserica cea însuflețită și fecioria nu o a făcut, să înceteze. Viŭ a rĕmas Adam, și după ce i-s'a luat cósta; nestricată a rĕmas și Fecióra, și după ce a purces pruncul dintr'însa. De aceea nu și-a zidit de airia șie-și biserică, nicĭ nu a plăsmuit alt trup, ca să se îmbrace într'însul, pentru ca nu cum va să se pară, că face de ocară massa luĭ Adam. Căcĭ de óre ce omul înșelat fiind s'a făcut unélta diavoluluĭ, de aceea pe acela, care căduse jertfă alețuiriĭ, și-l a însușit de biserică însuflețită, pentru ca prin unirea acésta cu Făcĕtoriul luĭ să-l depărteze de la comunicarea diavoluluĭ. Înse în vreme ce se face om, nu se nasce ca om, ci se nasce ca Dumnezeŭ. Căcĭ dacă ar fi purces asemenea mie din împreunare de căsătorie, mulțimiĭ i-s'ar fi părut înșelăciune. Ĕr acum de aceea se nasce din fecióră, ĕră născêndu-se și pântecele îl scutesce neschimbat, și fecioria o păzesce nevinovată, pentru ca chipul cel minunat al nașcerii să-mĭ fie mijlocitoriŭ de credință mare. De aceea orĭ m'ar întreba vre un păgân, orĭ vre un Ĭudeŭ, dacă Christos, în vreme ce după fire e Dumnezeŭ, preste fire s'a făcut om, eŭ așĭ zice: Așa e! și de mărturie așĭ chema nevătĕmatul sigil al feciorieĭ. Căcĭ în acest chip este el Dumnezeŭ, cel ce învinge rînduéla firiĭ, în acest chip e el plăsmuitoriul pânteceluĭ și inventătoriul feciorieĭ, pentru că a avut un chip nepĕtat al nașcerii și și-a zidit negrăit biserică așa, în ce chip a voit.

Spune-mĭ decĭ, Ĭudeule, născut-a Fecióra orĭ nu? Căcĭ dacă a născut, atuncia mărturisesce nascerea cea minunată; ĕr dacă nu a născut, de ce aĭ înșelat pe Irod? Căcĭ atuncia, când el scirici, unde are să se nască Christos, tu ĭ-aĭ zis: „În Vetleemul Ĭudeeĭ.“ Dar eŭ sciam óre satul orĭ locul? Cunósceam eŭ óre vrednicia celuia ce s'a născut? Nu a amintit óre Isaie despre el ca despre Dumnezeŭ? Căcĭ a zis: „Va nasce fiŭ, și se va chema numele luĭ Emanuil.“ Óre nu voĭ inimicĭ nesocotițĭ ațĭ făcut, să se însemne adevĕrul? Óre nu voĭ cărturariĭ și Fariseiĭ, ceĭ ce sînteți păzitorĭ rîvnitorĭ aĭ legiĭ. ne-ațĭ învĕțat pe noĭ tóte cele ce se referesc la el? Orĭ dóră scim noĭ limba Evreilor? Nu ațĭ tâlcuit óre voĭ Scripturile? După ce a născut Fecióra și maĭ înainte de ce a născut, ca nu cum va cele ce s'aŭ zis, să se tâlcuéscă despre Dumnezeŭ, óre nu voĭ întrebați fiind de Irod ațĭ chemat de mărturie pe profetul Michea, ca să întăréscă cuvintele vóstre? Căcĭ el a zis: „Și tu Vetleeme casa Efratuluĭ, mic eștĭ a fi întru miile Ĭudeĭ, că dintru tine va ĭeși mie, ca să fie povĕțuitoriŭ luĭ Israil“ (Mich. 5, 2). Bine a zis profetul: „Dintru tine.“ Că dintru voĭ a ĭeșit, și în lume a venit. Că cel ce este, acela ĭese, ĕră cel ce nu este, acela se zidesce orĭ se face; ĕră el a și fost și și maĭ înainte a fost și tot de una a fost. Dară a fost tot de una ca Dumnezeŭ cârmuind lumea, ĕră astăzĭ a ĭeșit; ca om povĕțuesce poporul, ĕră ca Dumnezeŭ mântuesce lumea. O vrășmașĭ buniĭ! O pîrîșĭ iubitorĭ de ómenĭ, carĭ fără de a sci aŭ arĕtat, că e Dumnezeŭ acela, care s'a născut în Vetleem, carĭ pe cel ce era ascuns în ĭesle. l-aŭ vestit ca Dispunĕtoriŭ, carĭ pe cel ce zăcea în peșteră, fără de propus ni-l aŭ arĕtat, și fără ca să o voéscă, ni-s'aŭ făcut binefăcĕtorĭ și l-aŭ descoperit voind, să-l ascundă! Vedĭ, cât de neînvĕțațĭ învĕțătorĭ sînt eĭ? Eĭ nu sciŭ, celea ce învață, cuprinși de fóme ne nutresc, ~~cuprinși de sete ne adapă~~, cuprinși de sĕrăcie ne îmbogățesc.

Veniți decĭ, să prăznuim, veniți, să ținem sĕrbătóre. Căcĭ e noŭ chipul sĕrbătoriĭ, de óre ce e și de necrezut cuvîntul nașcerii. Că astăzĭ s'a rupt legătura cea veche, s'a rușinat diavolul, draciĭ aŭ fugit, mórtea s'a stricat, raiul s'a deschis, blăstĕmul s'a șters, pĕcatul s'a delăturat, rătăcirea s'a alungat, adevĕrul s'a reîntors, și cuvîntul evlavieĭ s'a semĕnat și a grăbit pretutindenea. Conviețuirea celor de sus s'a sădit pe pămînt. Îngeriĭ comunică cu ómeniĭ, și ómeniĭ grăesc făr de frică cu îngeriĭ. Pentru că Dumnezeŭ a venit pe pămînt, și omul în cer; tóte s'aŭ mestecat. Căcĭ a venit pe pămînt, în vreme ce e întreg în cerurĭ, ĕră fiind întreg în cer e întreg pe pămînt. Dumnezeŭ fiind s'a făcut om nelipsindu-se de a fi Dumnezeŭ; Cuvîntul cel nepătimitoriŭ fiind s'a făcut trup; pentru ca să locuéscă întru noĭ, s'a făcut trup. Că Dumnezeŭ nu s'a făcut, ci era. S'a făcut trup, pentru ca pe care nu-l cuprinde cerul, să-l primésca ĭeslea. Se pune în ĭesle, pentru ca acela, carele nutresce tóte, să primésca hrană de prunc de la mamă fecióră. Părintele véculuĭ, ce va să fie, ca un prunc sugĕtoriŭ se lasă a fi purtat de brațe fecioresci, pentru ca și magiĭ să pótă veni la el. Că astăzĭ aŭ sosit și magiĭ începênd a se lăpĕda de tiranul, și cerul se mândresce arĕtând prin stea pe Dispunĕtoriul sĕŭ, și Domnul ședênd pe norul cel ușor al trupuluĭ sĕŭ fuge în Egipt și se pare, că fuge de alețuirea luĭ Irod, ĕră întru adevĕr împlinesce, ceea ce a zis Isaie. Că a zis: „În ziua aceea fi-va Israil al treilea întru Egiptenĭ și întru Asirienĭ, binecuvîntat pe pămîntul, pe care l-a binecuvîntat Domnul Savaot zicênd: Bine e cuvîntat poporul meŭ cel din Egipt și cel din Asirienĭ și moștenirea mea Israil“ (Isaie 19, 24).

Ce zicĭ, Ĭudeule? Cel ce eraĭ cel dintâiŭ, te-aĭ făcut al treilea? Egiptenĭĭ și Asirienĭĭ s'aŭ înșirat maĭ înainte, și Israil cel întâiŭ născut s'a înșirat maĭ apoĭ? Așa este. Asirienĭĭ cu dreptul vor fi ceĭ dintâiŭ, că dóră eĭ prin magĭ i-s'aŭ închinat ceĭ dintâiŭ, ĕră Egiptenĭĭ vor urma după Asirienĭ, că dóră eĭ aŭ primit pe cel ce fugia de alețuirea luĭ Irod. Ĕră în locul cel maĭ de pe urmă se numĕră Israil, pentru că numaĭ după ĭeșirea din Ĭordan l-aŭ recunoscut prin Apostolĭ.

Dară a întrat în Egipt cutrĕmurând cele făcute de mânĭ ale Egiptuluĭ, nu în orĭ care chip, ci după ce a închis pridvórĕle Egiptuluĭ prin uciderea întâiŭ născuţilor. De aceea întră astăzĭ ca întâiŭ născut, pentru ca să împrăştie jalea întristărĭĭ celeĭ de odinióră. Éră că Christos se zice întâiŭ născut, ne mărturisesce astăzĭ Evangelistul Luca zicênd: „Şi a născut pe fiul sĕŭ cel întâiŭ născut, şi l-a înfăşat pe dînsul, şi l-a pus în ĭesle, pentru că nu aveaŭ eĭ loc în casă“ (Luc. 2, 7). A întrat aşa dar în Egipt, pentru ca să împrăştie jalea întristărĭĭ celeĭ de odinióră, în locul pedepselor aducênd bucurie, în locul nopţiĭ şi întunereculuĭ dăruind lumina mântuirĭĭ. Spurcatu-s'a atuncia apa rîuluĭ prin uciderea pruncilor mititeĭ; întrat'a decĭ în Egipt, cel ce făcuse roşie apa, şi a făcut curgerile rîuluĭ, să fie născĕtóre de mântuire, şi prin vîrtutea Spiriteluĭ a curăţit blăstĕmul şi spurcăciunea lor. Lovitu-s'aŭ cu rele Egipteniĭ şi înfuriaţi s'aŭ lăpĕdat de Dumnezeŭ. Întrat-a decĭ în Egipt şi a umplut inimile ĭubitóre de Dumnezeŭ cu cunoscinţa luĭ Dumnezeŭ; rîuluĭ ĭ-a dăruit, să nutréscă martirĭ maĭ roditorĭ de cât spicele.

Înse pentru scurţimea timpuluĭ voiŭ, să sfârşesc aci cuvîntarea. Éră aci sfârşesc împlinind cuvîntarea cu aceea, în ce chip cel nepătimitoriŭ trup s'a făcut neschimbată rĕmânêndu-ĭ firea. Ce voiŭ zice decĭ saŭ ce voiŭ grăi? Vĕd pe teslarul şi ĭeslele şi pruncul şi scutecele şi nascerea Fecióreĭ neavênd lucrurile de lipsă, tóte cuprinse de miserie, tóte pline de sĕrăcie. Vĕdut-aĭ bogăţia în sĕrăcie multă, cum bogat fiind s'a făcut sĕrac pentru noĭ, cum n'a avut nicĭ aşternut, nicĭ straiŭ, ci a fost aruncat în ĭesle góle? O, sĕrăcie isvor de bogăţie! O, bogăţie neměsurată, carea porţĭ înfăţişarea sĕrăcieĭ! Zace în ĭesle, şi cutrĕmură lumea; în scutec se înfăşură, şi rumpe legăturile pĕcatuluĭ. Încă nu a dat glas de vorbă, şi a şi învĕţat pe magĭ şi ĭ-a înduplecat la întórcere. Ce voiŭ zice saŭ ce voiŭ grăi? Étă pruncul se înfăşură în scutece şi zace în ĭesle. Éră de faţă e şi Maria cea fecióră şi mamă; de faţă era şi Ĭosif, cel ce se numia tată. Acesta se zice bărbat, aceea se chĕmă muiere; sînt cuvinte legitime lipsite de împreunare. Să-mĭ înţelegĭ acestea numaĭ ca nisce cuvinte, éră nu ca fapte. Acesta numaĭ şĭ-a luat-o muiere, şi Spirit sfînt a umbrit-o. De aceea Ĭosif îndoindu-se nu scia, cum să numéscă pruncul. Nu îndrăznia, să zică, că acesta ar fi născut din preacurvie; nu putea, să arunce asupra Fecioreĭ cuvînt de hulă; nu se putea învoi la aceea, ca pruncul să-l declare de al sĕŭ. Că scia bine, că nu scia, în ce chip şi de unde s'a născut pruncul. De aceea, în vreme ce se îndoia despre lucrul acesta, i-s'a adus din cer prin glasul îngeruluĭ descoperirea: „Nu te teme, Ĭosife; că ce s'a născut dintr'însa, din Spirit sfînt este“ (Mt. 1, 20). Că Spirit sfînt a umbrit pe Fecióra. Dar de ce se nasce din fecióră şi păzesce nevinovată fecioria? Pentru că odinióră pe Eva cea fecióră o înşelase diavolul, de aceea Marieĭ celeĭ fecióre îĭ binevestesce Gavriil. Dar Eva înşelată fiind prin cuvîntare a născut causa morţiĭ; éră Maria primind buna vestire a născut în trup Cuvîntul, care ne mijlocesce viaţa vecînică. Cuvîntul Eveĭ a arĕtat arborele, carele a alungat pe Adam din raiŭ; éră cuvîntul cel din Fecióra a arĕtat crucea, carea în locul luĭ Adam a întrodus pe tâlhariul în raiŭ. Că de óre ce nicĭ păgâniĭ, nicĭ Ĭudeiĭ, nicĭ fiiĭ ereticilor nu aŭ crĕdut, că Dumnezeŭ s'a născut fĕr de curgere şi fĕr de patimă, de aceea astăzĭ purcedênd din trup pătimitoriŭ a păzit fĕr de patimă trupul pătimitoriŭ, pentru ca să arete, că în ce chip născêndu-se din Fecióra nu a făcut, să înceteze fecioria, aşa şi Dumnezeŭ, fără ca să se scurgă şi să se schimbe sfînta substanţă, a născut pe Dumnezeŭ aşa, pe cum se cuvenia luĭ Dumnezeŭ. Că de óre ce ómeniĭ părăsindu-l pe dînsul şĭ-aŭ făcut chipurĭ cioplite, carĭ aveaŭ formă de om şi despreţuind pe Ziditoriul li-s'aŭ închinat, de aceea astăzĭ Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ Dumnezeŭ fiind s'a arĕtat în chip de om, pentru ca să nimicéscă minciuna şi în chip taĭnic să transpună la sine închinăciunea. Acestuia decĭ, care din cele ce sînt cu neputinţă, a făcut lucru cu putinţă, luĭ Christos să-ĭ înălţăm mărire împreună şi Tatăluĭ şi sfîntuluĭ Spirit, acum şi tot de una şi în vecĭĭ vecilor. Amin.

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

După ce şĭ-a sfârşit rîsul, grăi din noŭ cu soţul sĕŭ, şi eĭ păşiră apoĭ maĭ aprópe de Ben Hur.

„Staţĭ!“ zise Ben Hur şi părăsi columna: „Pe un cuvînt.“

Eĭ se opriră érăşĭ.

„Pe un cuvînt!“ replică Saxonul, îşĭ puse puternicele sale braţe cruciş pe pept, şi faţa luĭ cea amenînţătóre, care începuse deja a se înora, se lumină. „Pe un cuvînt! Grăesce!“

„Tu eştĭ Thord Normanul.“

Uriaşul căscă ochiĭ sĕĭ ceĭ vineţĭ.

„Aĭ fost măiestru de scrimă în Roma.“

Thord aprobă cu capul.

„Eŭ am fost învĕţăcelul tĕŭ.“

„Nu,“ zise Thord şi-şĭ scutură capul. „Pe barba luĭ Irmin, eŭ n'am avut nicĭ când, să fac dintr'un Ĭudeŭ un luptaciŭ.“

„Dar eŭ îţĭ voiŭ dovedi, ceea ce am zis.“

„Cum?“

„Tu aĭ venit aicia, ca să mĕ uciḑĭ.“

„Adevĕrat.“

„Atuncia lasă pe omul acesta, să se lupte singur cu mine, şi eŭ îţĭ voiŭ scrie pe trupul luĭ dovada vorbeĭ mele.“

Un suris veséĭ fugi preste faţa Normanuluĭ. El grăi cătră soţul sĕŭ, şi acesta îĭ rĕspunse. Normanul zise apoĭ cu naivitatea unuĭ prunc, căruia i-se face o bucurie:

„Aştéptă, până voiŭ zice: Înainte!“

Împinse cu piciorul un pat la locul, care i-se părea maĭ potrivit, şi-şĭ întinse apoĭ pe el grasul trup a lene. După ce-şĭ află posiţia cea maĭ tignită, zise: „Acum înainte!“

Fĕr de a se anosti porni Ben Hur asupra contrariuluĭ sĕu.

Acesta nu se gândi mult, ci-şĭ ridică mânile.

Când amîndoĭ stăteaŭ ast fel în posiţie de luptă, nu era între eĭ nicĭ o deosebire maĭ bătĕtóre la ochĭ; eĭ dimpotrivă semĕnaŭ ca nisce fraţĭ. Faţă cu surîsul consciŭ de sine a străinuluĭ Ben Hur arĕta seriositate, carea acela ar fi privit-o de presemn al primejdieĭ, dacă ar fi cunoscut isteţimea luĭ Ben Hur. Amîndoĭ sciaŭ, că lupta se va sfârşi cu mórtea unuia din eĭ.

Ben Hur făcu cu drépta un atac aparent. Străinul se apĕră întinḑênd braţul stîng puţintel înainte. Maĭ înainte de ce şĭ-ar fi putut lua din noŭ o posiţie scutită, îl prinse Ben Hur la închiătura mâniĭ cu o apucătură, carea serviţul de anĭ la vîslă o făcuse grozavă ca o menghină. Îl surprinse pe deplin şi nu-ĭ lăsă timp. A se arunca înainte, a-ĭ apĕsa braţul pe la gât pe umĕr, a-ĭ întórce prin acésta laturea stîngă înainte, a-l lovi cu mâna stîngă cea liberă cu o lovitură sigură pe grumazul gol de desubtul urechiĭ, — acestea aŭ fost numaĭ părţile uneia şi aceleia-şĭ acţiunĭ. Altă lovitură nu maĭ era de lipsă. Sbirul căḑu greŭ, fĕr de nicĭ o strigare la pământ şi rĕmase acolo nemişcat.

Ben Hur se întórse cătră Thord.

„Ha! Ce! Pe barba luĭ Irmin!“ strigă acesta uimit şi se ridică, să şédă. Apoĭ rîse.

„Ha, ha, ha! Nicĭ eŭ n'aşĭ fi putut, să o fac maĭ bine!“

El mĕsură apoĭ pe Ben Hur cu o privire rece din creştet până în tălpĭ, se sculă şi-ĭ privi în faţă cu admirare neascunsă.

„Asta a fost apucătura mea, — apucătura, carea am deprins-o eŭ zece anĭ în şcolile Romeĭ. Tu nu eştĭ Ĭudeŭ. Cine eştĭ?“

„Aĭ cunoscut pe duumvirul Arriŭ.“

„Quint Arriŭ? Da, el mĭ-a fost patron.“

„El avea un fiŭ.“

„Da,“ zise Thord, şi trăsăturile luĭ cele sfăşiate de răniri se luminară puţintel, „am cunoscut pe tinĕrul acela; el ar fi fost un gladiator minunat. Împĕratul l-a îmbiat cu scutul sĕŭ. Eŭ l-am învĕţat apucătura asta, carea aĭ aplicat-o tu acestuia, — de ea e capabil numaĭ unul, care are mânĭ şi braţe ca ale mele. Multe cununĭ am dobîndit cu ea.“

„Eŭ sînt acel fiŭ al luĭ Arriŭ.“

Thord păşi maĭ aprópe şi privi bine la el; apoĭ îĭ luciră ochiĭ de bucurie adevĕrată, şi el îĭ întinse mâna zicêud. „Ha, ha, ha! El mĭ-a zis, că voiŭ găsi aci pe un Ĭudeŭ, — pe un Ĭudeŭ, — pe un câne de Ĭudeŭ, uciderea căruia ar fi un serviţ făcut zeilor.“

„Cine ţĭ-a zis-o?“ întrebă Ben Hur prinḑêndu-ĭ mâna.

„Ha, — Messala, — ha, ha, ha!“

„Când, Thord?“

„A sară.“

„Gândiam, că e rănit.“

„El nu va maĭ umbla. Pe aşternutul sĕŭ mĭ-a spus-o între gemete.“

În acestea câte va cuvinte se cuprindea o zugrăvire vie a ureĭ luĭ Messala, şi Ben Hur găsi, că Romanul, de cum va va scăpa viŭ, va fi încă destul de puternic şi primejdios şi-l va urmări neobosit în tótă viaţa sa. Luĭ îĭ rĕmânea rĕsbunarea, ca să-ĭ îndulcéscă viaţa nimicită; de aceea nu voia de loc să scape din mână averea sa perdută în rĕmasul cu Sanballat. Ben Hur cumpĕni şi pricepu limpede, în câte feluri putea inimicul luĭ, să-ĭ strice în opera luĭ, ce a întreprins-o

pentru împĕratul, carele avea să vină. De ce nu ar recurge decĭ şi el la mijlócele Romanilor? Omul acesta, care era mituit, ca să-l ucidă pe el, se putea mitui tot asa de uşor spre a ucide pe comitentul cel dintâiŭ. Sta în voea luĭ Ben Hur, ca să promită o mită maĭ mare. Ispita era mare; pe când era pe aci, să-ĭ cedeze, căḑu privirea luĭ din întîmplare pe mortul sĕŭ contrariŭ, carele zăcea nemişcat, cu faţa sa palidă întórsă la deal. Mortul îĭ semăna fórte tare. Atuncia îĭ veni un gând şi el întrebă: „Thord, cât voia Messala, să-ţi dea pentru uciderea mea?“

„O mie de sesterţiĭ.“

„Le veĭ primi şi aşa; şi dacă veĭ face, ce-ţĭ spun eŭ, voiŭ maĭ adauge eŭ încă treĭ miĭ.“

Uriaşul începu a calcula cu glas tare.

„Ĭerĭ am dobîndit cincĭ miĭ; de la Romanul o mie. — fac şesĕ miĭ. Dă-mĭ patru miĭ, bunule Arriŭ. — înca patru miĭ, — şi eŭ mĕ voiŭ espune pentru tine, chiar şi dacă bĕtrânul Thor, tizul meŭ, ar voi, să mĕ lovéscă cu ciocanul sĕŭ. Dă-mĭ patru miĭ, şi eŭ voiŭ ucide pe bolnavul patrician, de cum va o doresci. Am numaĭ să-ĭ pun mâna pe gură, — aşa.“

El arĕtă, cum are să-l ucidă, punêndu-şĭ mâna pe gură.

„Înţeleg,“ zise Ben Hur. „Zece miĭ de sesterţiĭ sînt o avere. Ea îţĭ va da putinţa de a te întórce la Roma, de a deschide o cârcimă aprópe de circus maximus şi de a trăi, pe cum se cuvine celuĭ dintâiŭ dintre măiestriĭ de scrimă.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut: **„Albina“** revistă enciclopedică populară Nro 11. Sumar: *G. Coşbuc.* Ştefan Vodă (poesie). — *Gh. Adamescu,* 11 Decembre 1861. — *Barbu Catargiŭ,* Discurs la unirea definitivă. — *S. P. Radianu,* Caractele botanice ale richiteĭ. — *C. Nottara,* Sub ninsóre. — *D. Mirescu,* Probleme practice. — *Pegripo,* Predică. — *Spectator,* O serbare patriotică. — *Manole,* Asigurarea pe viaţă. — *Petre Petrescu,* Stînca Corbiţeĭ. — *P. G.,* Societatea pentru ajutorul elevilor sĕraci. — Sfaturĭ practice. — *M.,* Cronica agricolă. — Informaţiunĭ. — Apel. — Vocĭ din presă. — Pentru domniĭ institutorĭ şi învĕţătorĭ. — Adrese către redacţie. — Erată. — Poşta redacţieĭ. — Cărţĭ şi reviste. *Ilustraţiunĭ:* Barbu Catargiŭ. — Moţ de salcie cu florĭ mascule. — Moţ de salcie cu florĭ femele. — Florĭ mascule de richită. — Florĭ femele de richită. — Doctorul Sergiŭ.

A apărut

Calendarul „Unirii“

pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat şi interesant:

Cronologie. Serbătorile, Regentul, Întunecimĭ, Anotimpurĭ, Umblarea timpuluĭ, Lunile cu poveţe economice şi semne de timp. Regenţiĭ europenĭ. *Şematismul provinţeĭ mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parochiilor în românesce şi ungurese şi cu posta ultimă şi a parochilor, cum şi a diferitelor dicasteriĭ.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiţă biografică (cu un portret fórte succes). *„Christos a înviat“,* poesie de Al. Vlăhuţă. *George Coşbuc* (cu portret) note biografice şi treĭ poesiĭ: *Epigramă* (în vrîsta de 12 anĭ), *Pe ceriŭ* (de 14 anĭ) şi *Beda* (din 1886). *Ales. Bohăţel,* biografie şi portret. *Cisme de 'mprumut* şi *S'a turcitu-se bĕtul,* anecdote hazliĭ de Th. D. Speranţă. *Glume. Morţiĭ nostri* (bărbaţiĭ gr. cat. fruntaşi morţĭ în 1897) cu portretul *br. David Urs* şi *Iosif Hossu. Sfaturĭ.* Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserţiunĭ.

Din acest cuprins orĭ cine se póte convinge, că acest Călindar *e cel maĭ potrivit şi maĭ bun pentru preoţimea nóstră gr. cat. în special.*

Preţul unuĭ exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8. Preţul 1 fl. 5 cr. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

Opul e dedicat *Escelenţeĭ Sale Preasfinţituluĭ Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare.*

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor.

A apărut:

M. T. Cicerone despre bĕtrâneţe tradus de *Andreiŭ P. Liviŭ* canonic-abate gr. cat. în Lugoş, edat de *Gavril Pop* canonic în Blaş. Preţul broş. 50 cr. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Sîntem informaţĭ, că dl editor *venitul curat al acesteĭ publicaţiunĭ l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ

din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş., Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerulŭi nostru asupra acestul op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, era legat în pele tare fl. 3 80.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Cestiunĭ

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ“ şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma“,** pentru auctorităţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., în olată 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **al doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Victor Szmigelski.

Edict.

Ioan Şandru din *Vurpĕr,* carele cu nelegiuire şi-a părăsit, acum sînt şepte anĭ trecuţĭ, pe legiuita sa soţie *Ana Vasilie Părău* din *Nucet,* ne fiindu-ĭ cunoscută ubicaţiunea, prin acésta se provócă, ca în termin de *un an şi o zi* să se presente în persónă la forul matrimonial de I instanţă spre a-şĭ da răspunsul la acusa soţieĭ sale, căci la cas contrar causa se va decide şi în absenţa luĭ.

Dat de la Forul matrimonial protopopesc de I inst. al tractuluĭ Cichindeal.

Sĕcădate la 21 Decembre 1897.

Demetriŭ Cutean
protopop.

(33) 2—3

Tipografia Seminariului archidiecesan.